

CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

GEORGIUS PACHYMERES.
VOLUMEN ALTERUM.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXXV.

GEORGII PACHYMERIS

DE MICHAELE ET ANDRONICO

PALAEOLOGIS

LIBRI TREDECIM.

RECOGNOVIT

IMMANUEL BEKKERUS.

VOLUMEN ALTERUM.

CUM TABULA LAPIDI INSCRIPTA.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXV.

PETRUS POSSINUS
L E C T O R I.

I. **D**ispungo ecce non vetus nomen; et quam debere ante hoc biennium coeperam partem alteram Pachymerianae historiae, haud nimis sera, si moles aestimetur operis, solutione repraesento. describit ea sex et viginti priores annos imperii Andronici Palaeologi; ab ipsi cognomine nepote nec valde concorde collega vulgo distingui senioris adiuncto soliti. est haec infelicissimi principatus imago a nostro historico formata, magis conditione argumenti quam ingenio pingentis, Parrhasianae illius similis, qua Plinius testatur demon, sive populum, Atheniensem ab isto summo artifice sic adumbratum, ut mores eius motusque, licet inter sese contrarii, simul tamen in tabula sui sensum cicerent; agnosceretque uno intuitu spectator eundem varium et constantem, iracundum et exorabilem, iniustum et clementem, gloriosum et humilem, ferocem et fugacem. pari siquidem exemplo, dum sincera narratione noster Andronici acta exprimit, unam ipsam exhibet, hinc audacissimum religionis contemptorem, illinc superstitionissime formidolosum; plerumque sollicitum discordiarum ecclesiae componendarum, mox vehementissimum disturbatorem conciliatae tot laboribus a patre pacis ecclesiarum; aliquando frugis et parum, statim effusissime prodigium; semper versutissimum in excogitatione rationum quod vellet efficiendi, nunquam non imprudentissimum in electione consillorum; frequenter supra modum affectantem famam officiosi erga domesticos, nec raro ferina impietate debacchantem, violandis sine respectu necessitudinibus sanctissimis, utique qui non modo non sit veritus amantissimi et nimis in ipsam benefici parentis memoriam iustis funebribus fraudare; ma-

trem viduam tyrannicis minis ad viri ipsius, patris sui, iudicium scripto damnandum adigere; coniugem regis Ungariae filiam, cuius tenerrime dilectae mortem mollissime flevisset, ex levi suspitione, sepulturae honore multare; fratrem Porphyrogenitum circumferre clathrata cavea et duro carcere ad mortem mactare: verum et horum partem non dubitarit, uti facinora praeclara, iactabundis gloriose ostentare concionibus.

II. Moribus tam instabilibus principis unus constantissima respondit perturbatissimus et calamitosissimus universae rei publicae status. aerarium exinanitum, semper exhausti tributis immanibus populi, interversa ministrorum quoque Palatinorum auctoramenta, ad mendicitatem redacti pudendam ipsi ecclesiae proceres; classis funditus neglecta, arcium limitaneorum praesidia subtracta, terrestres exercitus plane dissipati, inerme imperium irritatis temere barbaris obiectum, summa tutelae ac salutis publicae infidis feris rapacibus exteris inconsultissime commissa, hinc statim consecutis necessariis effectibus talium causarum, vastationibus provinciarum, direptionibus urbium, depraedatione captivitate caede fuga populorum, desolatione omnium fando unquam auditarum tristissima, cunctarum latissime in utraque Asiae Europaeque continente Romano subiectarum imperio regionum; ipsa vix urbe regia, cuius pertubus, cuius portis mari classes piraticae, terra latrocinantium infestae acies barbarorum impune semper insultabant, ipsa, inquam, imperii sede Constantinopoli vix liberum spiritum muro et propugnaculis tutante, inter grassantem intus famem, saevientem luem, seditionum ferro face depraeliantium sanguinarios furores, terrae motus, dira incendia, et id genus immisas divinitus clades; quae dubitare cives miserimos cogerent utra esset minus calamitosa fortuna, gementiamne sub servitute barbarica semel abductorum, an adhuc sub tecto patrio extremis terroribus aestuantium, et quo casu perituri mox forent, cruciabili anxietate incertorum.

III. Tam atrox irati numinis vindicta quibus tunc sceleribus provocaretur, disquisitum a plurimis anxie, ipsum quoque se non dissimulans eius abstrusae rei sciscitatoream

causam, non semel Pachymeres affirmat, aperiamus hoc nos illis arcanum, et indigemus trabem, quam quia inflexam gerunt oculis, videre illusi nequeunt. relapsio in haeresim S. Spiritus processionem e. patre simul cum filio negantem, repetitam schisma, rebellio iterata in Christi vicarium Romanum pontificem, vestra Byzantini hoc opere publicata crimina sunt. ne quaerite alias istarum sub quibus gemitis exitialium, tenere continuissimo nexarum, aucta semper gradibus atrocitate crescentium causas calataitatum, utcumque prohi. mites iusti principes vestri videantur, populus satis compositus, clarus gravis et honestus, unum est odio in vos dei concitande vel efficacissimum flagitium, pertinax amplexus reprobis dogmatis, pervicax contemptus supremae ecclesiasticae auctoritatis in Petri successore Romano episcopo Christi ipsius institutione constitutae. haec vobis Lerna malorum, origo cladum, fons infortuniorum omnis generis unus est omnium. doletis vestros exercitus numerosissimos, ductante per se ipso vestro Augusto Michaële iuniore, nunc incompositis nec multis oppositos in Asia barbaris, nunc in Occidua continente paucis imparatis extorribus obiectos acie Latinis, terrore fuisse consternatos panico, fusos, fugatos, profugatos? consternavit, disiecit, perdidit divina Nemesis, haeresim in vobis et schisma vindicans. an vero ex quo legitimum antistitem, orthodoxi dogmatis de processione S. Spiritus ex patre filioque eruditissimum disertissimum constantissimumque defensorem, throno patriarchali Ioannem Veccum deturbastis, vestra umquam in ulla vel umbra tranquillitatis conquivit ecclesia? non ille quem pro Vecco intrastis Gregorius Cyprius, iactationibus concussus assiduis, praiceps tandem sede corruit? non paria passus illi suffectus Athanasius? paria Ioannes Cosmas? similia, immo peiora, iterum contra ius fasque repositus in recte ablato patriarchatu Athanasius idem, vobis insuper ipsis infestissimus et abominatissimus? quid memorem saevas, immanes, rabiosis commissas et vobiscum et invicem iurgiis sectas Arseniorum, Iosephitarum, Hyacinthinorum, aliorum, modo Georgii Moschamparis, modo Marci discipuli Cyprii, modo Andronici Sardensis, modo Ioannis Ephesini, modo Nicetae

Dyrrhachiensis, modo Theolepti Philadelphiensis partes tuentium? quis aestus implacabiliter rixantium? quam immediabilis furor obnixis irrevocabiliter studiis sese mutuo instantium? coelo ipso, cuius de vestris controversiis iudicium illo Atramytiensi conventu per quandam superstitiose curiosam pyromantiam exploratum iveretis, partis utriusque scriptis sacra flamma concremandis, luculenter declarante aequae omnia vestra conventicula deo esse ac superis exosa.

IV. Sed frustra laboramus admonendis iis quos voluntaria caecitas a videndo, quod palam est, prohibet. nos potius hunc fructum ex huius historiae lectione referamus, ut non dubitandum putemus amplius quin ad puniendam Graecorum in Oriente inaperantium schisma contumax, dogma reprobum, deus Ottomanorum potentiam excitaverit. statim fere atque Andronicus Palaeologus senior compos factus imperii vires eius convertit universas ad labefactandam extirpandamque ab eius patre Michaële initam cum apostolica sede concordiam, eruperunt e Perside in Christianas terras tumultuariae latronum manus. harum dux unius, quem noster Atmanem vocat, aliis Ottomanes nominatus, ex obscure egeste infirmo inclarescere ditari corroborari paulatim non desit, quoad multis, prout Pachymeres sparsim hic memorat, auctus successibus, praedis locupletatus, arcibus urbibus provinciis suae ditioni subditis, Prusae tandem, quam in Bithynia occupaverat, regnum instituit, circa Christi annum millesimum trecentiesimum, Andronici nostri huius in imperio duodevicesimum. Ottomanus qui triginta circiter post annis successit in regno morienti filius Orchanes, capta Nicaea altera regia Byzantinorum Augustorum, Nicomediam praeterea reliquasque tractus eius civitates inclitas, tum Mysiam Lycaoniam Phrygiam Cariam cunctasque ad Hellespontum et Buxinum regiones, Romano ereptas suo adiecit imperio. cuius etiam adhuc regnantis auspiciis Solimanes filius, ante patrem deinde mortuus, in Thraciam traiciens Ottomanicus primus Europam armis delibavit. sic gestum Orchanes annis duobus et viginti principatum transmisit Amurati ex se genito, superstiti relicto, qui Callipoli Hadriano-poli et subiectis urbi utrique regionibus Romanam minuens

artavi, Ottomanicam adaugens dilatavit ditionem. ex hoc Basinthes natus Thessaliam Macedoniam Phocidem Atticam Mysiam et Bulgariam Graecis eripuit. vicit et abduxit Tamerlanes Baiazethem, sub cuius filiis, Solymane Musa Mahometo I, breves velut induciae malorum Byzantinos recreant, expectante deo an resipiscerent. sed schismate illic et haeresi perseverantibus novus ultor exurrexit Amurates II, Mahometis primi filius, secundi pater. hic Thessalonicam urbem maximam expugnavit, Hungaricis Ioannis Huniadis, Epiensis Scanderbegi successibus, retardatus a Constantino funditus imperio deleando. interim enim clementissimas dominus ultimum velut experiri conatum voluit Graecos restituendi catholicae communioni ac fidei, congregata circa Christi annum 1440 sacra oecumenica Florentina synodo, in qua nova ecclesiae Graecae cum Latina tandem est conciliatio sancita. verum et ab hac rursus plerisque ipsorum resilientibus, Mahometes II, Amuratis secundi successor et filius, Constantinopolim vi cepit anno Chr. 1453 et urbis expugnatae ruinis obruto Constantino imperatore eius nominis octavo, Palaeologorum Andronici posteriorum ordine sexto, sorte ultimo, imperium Orientale abolevit, manifesto ultus rescissam a Graecis secundam cum Latinis conventionem publice inivitam Florentiae, sicut ad prioris violationem in Lugdunensi coalitae concilio vindicandam excitatus divinitus fuerat in maiorum eius serie continuus retro sextus Ottomanes.

V. Huius orbi universo luctuosissimae tragoediae primus actus Pachymere docente in hac, cuius modo sipariam reducimus, scena velut quadam luditur. nusquam alibi principatus istius *κρηλας δόξα*, vota, orsa, destinata, machinamentorum obliquos flexus, fucosas species obtentuum, astutarum arcana molitionum, vasa eademque casa plerumque successu artium illaudatarum tentamenta reperias descripta candide, patefacta simpliciter a conscio et autopta. summos modo harum apices rerum pervolans stringit Gregoras, unus, quod sciunt, alius Graecorum tempus istud tractans, idemque non omnium inspector praesens, quippe iunior Pachymere, nec comparandus huic dignitate et impar iudicio; in-

super favore nimio in partes sibi amici senioris adversus iuniorum declarato Andronicum, studio erga Barlaamum haeresiarcham, invidia factionis Acyndiniana, cuius erat signifer, licentia obtrectandi principibus et monachis, indelebilibus maledici ac mendacis ab ipsius aequali Cantacuzeno stigmatibus iniuri meritis; denique parum etiam Cantacuzeno deferentium et liberorum omni praeiudicio lectorum aequa sententia notabilis, quod sibi famam fidei, quae est anima historiae, non satis sollicite sit tuitus adversus iustas suspensiones styli affectibus obnoxii et ingenii venalis.

VI. Unicum ergo Andronici actorum testem hunc, prudens lector, habe idoneum Pachymerem; nec metue perniciem quae a narratione felicium scelerum cavenda merito legentibus praescribitur, ne ad imitationem incautos allecent, magna hic Andronici senioris, sed vindictae acris nec dilatae praesenti velut antidoto, nullo iam periculo cognoscendum, crimina produntur. exhibetur is foedifragus, perduellus Christi vicario, contumax, contumeliosus, ingrattissimus ecclesiae apostolicae Romanae: sed et continuo idem ostenditur imprudentissimus in omni consilio, infelicissimus in omni coepto; nulli quamvis imbecillo non succumbens hosti, nulli non ludibrium adversari auso praebens; impune semper contemptus, cum lucro irrisus; cuius minae nullum pondus, nullam constantiam decreta, nullam fidem verba, nullum desideria successum habuerint; umbra imperatoris, larva principis, scopus sortis adversae, foecundus in suum dedecus ac damnum, longaevus ad perpetuitatem miseriae; denique, a quo inclinationem ultimam ad exitium irreparabile in clyto decem saeculis novae Romae imperio datam omnis iure deplorans et detestans posteritas queretur. haec, candide lector, occurrerunt quae in hoc tibi limine praefarer. nam de mea interpretandi ratione, de ordine ac methodo notandi eadem quae in fronte prioris partis admonui, dicta hic quoque velim intelligi. vale. Scribebam Romae pridie Idus Ianuarii anno Christi 1668.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

Georgius Pachymeres II.

1

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ. 1. ὅπως ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὰ κατὰ τοὺς Τοχάρους διαίκησεν. 2. ὅπως ὁ βασιλεὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν κάπαν ἐπέλογετο. 3. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν Βέκκον ἀφίει καὶ τῷ Ἰωσήφ προσετίθειτο. 4. ἀναχώρησις τοῦ πατριάρχου Βέκκου εἰς τὴν τῆς Παναγρᾶντου μόνην. 5. ἀνάβασις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τὸ πατριαρχεῖον. 6. περὶ τῶν διδομένων ἐπιτιμίων λερωμένοις καὶ λαϊκοῖς. 7. ὅπως καὶ πότε οἱ περὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς κοινωνίαν παρεδέχοντο τοὺς τῆς ἑκκλησίας. 8. περὶ τῶν τελουμένων συνόδων. 9. περὶ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς αἰτίας ὅπως ἔγραψεν. 10. ὅπως ὁ Βέκκος μετακαλούμενος εἰς τὴν συνόδον ἐπεδήμησεν. 11. ὅπως κατὰ τὴν Προύσαν ὁ Βέκκος περιορίσθη. 12. περὶ τῶν Ἀρσενιατῶν καὶ τῆς τοῦ Ἰωσήφ νόσου. 13. περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν τότε συμβάντων. 14. ὅπως μὴ ἀποδοκιμάζων τοὺς Ἀρσενιάτας ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ δεξιούμενος διὰ τὴν εἰρήνην,

GEORGII PACHYMERIS ANDRONICUS PALAEOLOGUS

S I V E

HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALAEOLOGO SENIORE

IN IMPERIO GESTARUM USQUE AD ANNUM EIUS AETATIS
UNDEQUINGAGESIMUM

INTERPRETE PETRO POSSINO S. I.

CAPITA LIBRI PRIMI. 1. ut imperator Andronicus res cum Tocharis composuerit. 2. ut imperator conventiones cum papa initas se improbare significans, quod in eas non consensisset, excusaverit. 3. ut imperator Vecco dimisso se Iosepho adiunxerit. 4. secessus patriarchae Vecci in Panachrantae monasterium. 5. restitutio Iosephi in patriarchatum. 6. de multis et poenis quibus sunt subiecti cum ecclesiastici tum laici. 7. quomodo et quando qui Iosephi nomine res administrabant, ecclesiasticos in communionem receperint. 8. de celebratis synodis. 9. de Vecco et causa cur scripserit. 10. ut Veccus citatus in synodum adfuerit. 11. ut Prusam relegatus Veccus fuerit. 12. de Arsenianis et morbo Iosephi. 13. de morte Iosephi et his quae tunc contigerunt. 14. ut imperator, non reprobandus Arsenianos, sed pacis causa liberaliter tractans,

καὶ τὸν Κύριον εἰς πατριάρχην ἀνήγαγεν. 15. χειροτονία τοῦ πατριάρχου Κυρίου, καὶ τὰ περὶ ταύτης. 16. περὶ τοῦ φανέντος κατὰ μεσημβρίαν ἀστέρου. 17. περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων καθαιρέσεως ἐν ταύτῃ. 18. περὶ τοῦ κατενεχθέντος ὡς δῆθεν αἵματος οὐρανῶθεν. 19. περὶ τῆς Ἀγούσης Θεοδώρας καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. 20. περὶ τῆς γυναικὸς τοῦ Τερταρῆ. 21. περὶ τῆς ἐκ' ἀνατολῆν βασιλέως ἐξελείσεως. 22. περὶ τῶν γεγονότων συνθεσιῶν ἐν κυρίῳ ἐν τῷ Ἀτραμντίῳ. 23. ὅτι ὁ Σάρδεων Ἀνδρόνικος ἐγκληθεὶς δίκην καθοσιώσεως καὶ ἀποστρέφεται παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀτιμάζεται. 24. ὅπως ὁ Κοτανίτζης ἀπὸ τῆς Προύσης φωνὰς ἐγένετο. 25. περὶ τῆς ἐπὶ δύσειν ἐκστρατείας τοῦ πρωτοβεστιαρίου Ταρχανειώτου. 26. ὅτι αἱ τριηρεῖς τῆς Ῥωμαίδος κατημλήθησαν. 27. περὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου, καὶ ὡς ὕστερον κατωρθώθη τὰ κατὰ τὸν Μιχαήλ. 28. περὶ τοῦ ἱεροῦ ἄγρου. 29. περὶ τῶν παριστιῶν Σκυθῶν, ὅπως κατεκολεμήθησαν. 30. ἀξιώσεις παρὰ βασιλέως τῶν σχιζομένων διὰ τὰ τελεσθέντα τέρατα. 31. περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου. 32. περὶ τῶν κατὰ Συρίαν δεινῶν. 33. περὶ τοῦ δευτέρου συνοικεσίου τοῦ βασιλέως. 34. ὅπως μετακλήθει ἀνήχθη Βέκκος ἀπὸ Προύσης, καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ κρίσεως. 35. διάλεξις τοῦ Βέκκου μετὰ τῶν περὶ Γρηγόριον. 36. ἀφιξις τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀπὸ βασιλέων. 37. περὶ τῆς ἀγγελίας τοῦ πειρατικῆς στόλου καὶ μετακομιδῆς τοῦ βασιλικῆς σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ. 1. πῶς καὶ ἐπὶ ποίαις αἰτίαις ὁ τόμος τῷ πατριάρχῃ Γρηγορίῳ συντίθεται. 2. ὅτι εἰς χεῖρας λαβῶν τὸν τόμον ὁ Βέκκος κατηγιάτο καὶ ἀνταίρειν ἤρξατο. 3. τὰ κατὰ τὸν Ἰσακματισμένον, καὶ ὅπως κατηγιάτο ὁ τόμος. 4. τὰ κατὰ τὸν Μάρκον, καὶ ὅπως ἀνήχθη τὸ τῶν ἀρχιερέων σκάνδαλον. 5. τὰ κατὰ τοὺς πατριάρχας, τὸν τε Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀντιοχείας. 6. ἀναχώρησις ἐκ τοῦ πατριαρχείου τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου. 7. τὰ κατὰ τὸν Γρηγόριον,

Cyprum promoverit in patriarchatum. 15. inauguratio patriarchae Cyprii, et quae circa eam contigerunt. 16. de stella circa meridiem apparente. 17. de condemnatione et e gradu deiectione antistitum in Blachernis. 18. de sanguine, ut existimatum est, e coelo lapso. 19. de Augusta Theodora et patriarcha Alexandrino. 20. de uxore Terteteris. 21. de projectione imperatoris in Orientem. 22. de conventionibus Atramentii per ignem initis. 23. ut Sardensis Andronicus delatus laesae maiestatis, reiectus ab imperatore ac dehonestatus fuerit. 24. ut Cotanitzza Prusa fugerit. 25. de protovestiarium Tarchanotae expeditione in occidentis tractus. 26. ut triremes Romaidis neglectae fuerint. 27. de protovestiarium; et ut deinde successum habuerint quae contra Michaellem comparabantur. 28. de sacro pane. 29. de Scythia Danubii acoolis, ut debellati fuerint. 30. ut imperator signis tunc editis motus vehementer institerit ut discissi conciliarentur. 31. de reportatione reliquiarum patriarchae Arsenii. 32. de cladibus Christianorum in Syria. 33. de secundo matrimonio imperatoris. 34. ut evocatus Prusa Veccus sit, et de eius iudicio. 35. colloquium Vecci cum Gregorio et eius sequacibus. 36. profectio imperatoris ad Ioannem olim imperio deiectum. 37. de nuntiata incursione piratica, et translatione corporis imperatoris.

CAPITA SECUNDI. 1. quomodo et quas ob causas tomus a patriarcha Gregorio compositus fuerit. 2. ut sumpto Veccus in manus tomo inveniit in eo quae accusaret; et ut cooperit insurgere. 3. de ex-cartophylaeae; et ut accusatus fuerit tomus. 4. de Marco; et ut antistitum exarnerit scandalum. 5. de patriarchis Alexandrino et Antiochemo. 6. secessio patriarchae Gregorii e patriarchio. 7. de Gregorio, ut ab

ὅπως ἐπυκνίτο παραιτήσιν. 8. ὅπως συναρθίοντες οἱ ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ καλεῖον ἀμολόγησαν τὸν Γρηγόριον δοθόδοξον. 9. λίβελλος παραιτήσεως ἐπὶ τῷ Θρόνῳ τοῦ Γρηγορίου. 10. ἀναχώρησις τοῦ πατριάρχου πρὸς τὴν τῆς Ἀριστινῆς. 11. ὅπως τὸν τόμον τοῦ Γρηγορίου ἐπιειρώοντο διελθεῖν. 12. περὶ τῶν σχιζομένων καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 13. περὶ τοῦ Ἀθανασίου, ὅπως εἰς τὸ πατριαρχεῖον προῖβη. 14. ὅπως τὰ κατὰ τὸν Ἀθανάσιον λαληθέντα ἐξητάζοντο. 15. περὶ τῆς προβλήσεως Ἀθανασίου εἰς τὸ πατριαρχεῖον. 16. περὶ τῶν ὑπηρετῶν μοναχῶν τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. 17. θάνατος τοῦ πατριαρχεύσαντος Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου. 18. ἐξέλευσις τοῦ βασιλέως πρὸς Νύμφαιον. 19. τὰ κατὰ τὸν πορφυρογέννητον Κωνσταντίνον. 20. περὶ τοῦ μοναχοῦ Σάβα. 21. ὅπως οἱ κληρικοί, ἔπειτα δὲ καὶ ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἰσαπαδαλλίσθησαν. 22. ἀναχώρησις τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τοῦ πατριαρχεῖου. 23. τὰ ἐν τοῖς ὀστροάκοις κατὰ τοῦ πατριαρχεύοντος γεγραμμένα. 24. παραιτήσις ἔγγραφος τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. 25. περὶ τῆς προκολλήσεως τῆς μεγάλης ἀγορᾶς τῆς πόλεως. 26. περὶ τοῦ μετὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος κήθους τοῦ βασιλέως. 27. τὰ περὶ τοῦ ἱερομοναχοῦ καὶ πνευματικοῦ τοῦ βασιλέως Κοσμά. 28. ψῆφος τοῦ ἱερομναχοῦ Κοσμά εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ περὶ τοῦ μοναχοῦ Γρηγορίου. 29. κοινή σύναξις γενομένη περὶ τῶν κατακρίτων τῷ βασιλεῖ. 30. τὰ κατὰ τὸν ὀνομαζόμενον Λαχανᾶν. 31. θάνατος τοῦ πρωτοβεστιαρίου. 32. περὶ τῆς τοῦ κανικλίου ἐπὶ τοῦ μέσου ἀποκαταστάσεως, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαν καρτερίας.

THE TRIPITHE. 1. στεφηφορία τοῦ υἱοῦ βασιλέως Μιχαήλ. 2. προβολὴ κατὰ βασιλέων εἰς δεσπότειαν τοῦ υἱοῦ Ἰωάννου. 3. ὅπως νικαὶ προβαίνει βασιλεὺς νομοθεσία περὶ τῶν χειροτονιῶν. 4. περὶ τοῦ θανάτου τοῦ δεσπότου Νικηφόρου καὶ τῆς πρὸς βασιλέα ἀξιώσεως.

eo petita abdicatio sit. 8. ut congregati episcopi apud palatium palam declararint orthodoxum esse Gregorium. 9. libellus abdicacionis throni a Gregorio datus. 10. recessus patriarchae in monasterium Aristinae. 11. conatus adhibitus ad correctionem tonii a Gregorio editi. 12. rursus de illis qui ab ecclesia se absciderant. 13. de Athanasio, ut in patriarchatum sit electus. 14. ut expensa fuerint quae varie, hinc in vituperium inde in laudem, de Athanasio erant dicta. 15. de promotione Athanasii in patriarchatum. 16. de ministris monachis patriarchae Athanasii. 17. mors expatriarchae Gregorii Cyprii. 18. profectio imperatoris Nymphaeum. 19. de Porphyrogenito Constantino. 20. de monacho Saba. 21. ut apud clericos primum, deinde apud ipsos etiam episcopos graviter Athanasius offenderit. 22. recessus Athanasii e patriarchio. 23. scriptum quod patriarcha vasis inolumum testis reliquit. 24. cessio scripto expressa patriarchae Athanasii. 25. de incendio magni fori civitatis. 26. de affinitate imperatoris cum protovestiario Muzalone. 27. de hieromonacho et confessorio imperatoris Cosma. 28. concursus suffragiorum in electionem hieromonachi Cosmae in patriarchatum; et de monacho Gregorio. 29. communis conventus causa condemnatorum ab imperatore celebrata. 30. de eo qui Lachanae nomen usurpavit. 31. mors protovestiarii. 32. de promotione praefecti caniceo in primariam curam principalem negotiorum, deque imperatoris invicta quorumvis tolerantia laborum.

TRERTII. 1. filius imperatoris Michaël coronatur. 2. promotio ab Augustis facta in despotae dignitatem Ioannis Andronici imperatoris filii. 3. qua ratione novella imperatoria de ordinationibus perlata et promulgata fuerit. 4. de morte despotae Nisephorii; et ut petatum ab imperatore fuerit ut eius filius Augustus iunior filiam mortui despotae duceret

5. περὶ τοῦ ἐπὶ τῷ νῆφ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ κήδους, καὶ περὶ τῶν εἰς τοῦτο σταλέντων. 6. γάμος τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ. 7. ὅπως συνήγυν ὁ βασιλεὺς τοὺς σχεζομένους πάλιν καὶ εἰρηνεύειν ἤξιοι. 8. περὶ τῆς κατὰ ἀνάγκην ἐξασθενήσεως τῶν κοινῶν. 9. περὶ τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ καὶ ἀποστασίας αὐτοῦ. 10. περὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίτη Λιβαδαρίου, καὶ ὅπως περιεγένετο τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ. 11. ὅπως παραδόθη ὁ Φιλανθρωπηνός. 12. ὅπως καὶ πῶς ὁ βασιλεὺς ἤκουσε τὰ τῆς ἀποστασίας. 13. περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀγγελιῶν καὶ τῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον τοῦ βασιλέως εὐχαριστίας. 14. περὶ τῶν περὶ τὸν Φιλανθρωπηνὸν ὄντων Περσῶν. 15. περὶ τῆς γενομένης στάσεως μεταξὺ Γεννοϊτῶν καὶ Βενετικῶν, καὶ περὶ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ. 16. περὶ τῆς λιτανείας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως δημηγορίας. 17. περὶ τοῦ χρυσοβουλλείου λόγου διὰ τοὺς κριτὰς καὶ κρίσεις. 18. περὶ τῆς ἐπελεύσεως τῶν Βενετικῶν κατὰ τῶν ἐν πόλει Γεννοϊτῶν. 19. ὅπως ὁ βασιλεὺς μεταπεμφθῆναι τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν προσεβίαν στέλλει. 20. περὶ τῆς τῶν Γεννοϊτῶν κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει Βενετικῶν ἐπιθέσεως. 21. περὶ τῆς εἰς Βενετικὸς προσβίβας διὰ τὰ ἔτα τοῦ βασιλέως. 22. περὶ τοῦ ριφθέντος τόμου ἐν ᾧ ἐγγράφητο κατηγορηματὰ τινα, καὶ περὶ τῆς τούτου ἀπολογίας τοῦ βασιλέως. 23. περὶ τοῦ κινήθεντος κατὰ τοῦ Φιλαδελφείας ἐγκλήματος. 24. περὶ τῶν ἀποπεμφθέντων χαριῶν καὶ ὅπως εὐρέθησαν. 25. περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου, ὅπως κατ' ἀνατολὴν στρατηγὸς ἀπεστάλη. 26. περὶ τῶν κατὰ τὰ βόρεια Τοχαρῶν καὶ τοῦ Σφεντισθλάβου. 27. περὶ τοῦ κήδους τοῦ πρὸς Τουνταῖν τοῦ βασιλέως. 28. περὶ τοῦ ἡγαθαίου ὑετοῦ καὶ τῶν τότε συμπεσόντων. 29. περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λαζῶν Ἰωάννου, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Βέκκου. 30. περὶ τοῦ κράλη Σερβίας καὶ τοῦ Κοτανίτη. 31. περὶ τοῦ πρὸς κράλην Σερβίας ἐπὶ τῇ θυγατρὶ κήδους τοῦ βασιλέως. 32. περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς δεσποσύνου, πῶς Σιμωνίς ἐκλήθη. 33. περὶ τοῦ μεγίστου χειμῶνος.

coniugem. 5. de affinitate ab imperatore filii Michaëlis nuptiis contracta, deque missis ad tractandum id negotium legatis. 6. nuptiæ imperatoris Michaëlis. 7. ut rursus imperator tentaverit reducere ad concordiam schismate discissos, et ut quiete pacem colerent petierit. 8. de debilitatione reipublicæ e dudum invalescentibus corrupteliis necessario secuta. 9. de Philanthropeno et eius rebellionem. 10. de protovestiarite Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redegerit. 11. ut deditus Philanthropenus fuerit. 12. quomodo et quando imperator audierit de rebellionem. 13. de faustis nuntiis et imperatoris ad deiparam gratiarum actione. 14. de Persis qui cum Philanthropeno fuerant. 15. de seditione Genuenses inter et Venetos coorta, deque terræ motu. 16. de supplicatione et imperatoris concione. 17. de constitutione aurea bulla firmata circa iudices et iudicia. 18. de irruptione Venetorum in Genuenses urbis inquilinos. 19. ut imperator accito ad se duce classis Venetæ legationem Venetias miserit. 20. de incursione Genuensium in Venetos qui erant in urbe. 21. de legatione ad Venetos ob hoc missa. 22. de iacto tomo in quo scriptæ erant accusationes quaedam; et ut de iis se purgaret imperator. 23. de mota in Philadelphiensem criminationem. 24. de chartis in occulto reconditis, et ut eas sint inventas. 25. de Tarchaniota Ioanne, ut in Orientem dux exercitus missus fuerit. 26. de Tocharis septentrionalibus et Sphentisthlabo. 27. de affinitate cum Tutaine ab imperatore contracta. 28. de imbre vehementi et iis quas tunc contigerunt. 29. de morte principis Lasorum, deque obitu Vecci. 30. de cræle Serbiæ et Cotanitsa. 31. ut imperator crali Serbiæ propriam filiam desponderit. 32. de nomenclatione imperatoris virginis, cur fuerit Simonis appellata. 33. de maxima hieme.

ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ. 1. *ἔξιπνευς τοῦ βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης.* 2. *περὶ τῆς εἰς Σηλυβρίαν τοῦ πατριάρχου ἀφίξεως.* 3. *ὅπως ἐν Θεσσαλονίκῃ διατρέψαν ἐνηργεῖ ὁ βασιλεὺς.* 4. *περὶ τῶν ἀντιδοθέντων ὀμύρων διὰ τὸ κηδος.* 5. *ὅπως ὑπεδέξατο βασιλεὺς τὸν κρᾶλην Σερβίας.* 6. *περὶ τῆς τῶν Βενετικῶν περὶ τὴν Θεσσαλονικὴν πρεσβείας.* 7. *περὶ τῆς θύγατρὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου.* 8. *περὶ τῆς ὑποστρωφῆς τοῦ βασιλέως, καὶ ὅπως εἰσήγето.* 9. *ὅπως ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ πατριαρχεῖον παραγίνεται καὶ κείθει ἀνίεναι.* 10. *περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐφῆσου Ἰωάννην.* 11. *περὶ τῶν κατὰ τοῦ πατριάρχου κατηγοριῶν τῶν ἀρχιερέων.* 12. *ὅπως πρὸς βασιλέα ὁ πατριάρχης ἀπήντα καὶ μὴ κληθεῖς.* 13. *ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τῆν τοῦ Τετρετῆ θύγατέρα εἰς γάμον ἤγαγετο.* 14. *περὶ τοῦ φαινομένου κατ' οὐρανὸν ἐστέρας κομήτου.* 15. *περὶ τῆς ἐκείσεως τῆς εὐλήτης δι' ὄλου.* 16. *περὶ τῶν προσχωρησάντων εἰς βασιλεὶ Ἄλανων.* 17. *περὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐκ ἀνατολῆς ἐξελύσεως.* 18. *ὅπως ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀπέτευχε θήρας πολυμυκῆς.* 19. *ὅπως οἱ Ἄλανοι κατηνάγαζον τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἀνεθῆνας τὸν πόλεμον.* 20. *ἀναχώρησις τοῦ βασιλέως ἀπὸ Μαγνησίας.* 21. *ἀναστάσεις τῶν κατὰ ἀνατολὴν χωρῶν.* 22. *ἀναχώρησις Ἄλανων ἐκ βασιλείας, καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαν δομέστικον Ραούλ.* 23. *περὶ τῶν προσβαλοσῶν τῇ πόλει Βενετικῶν νεῶν.* 24. *περὶ τῶν κατὰ τὴν νῆσον Πηργίτικων τελεσθέντων τοῖς πειραιαῖς.* 25. *ἦντα τοῦ ἑταιριάρχου Μουζάλωνος κατὰ Νικομήδειαν.* 26. *καταφυγὴ τῶν ἔξω πανοικί πρὸς τὴν πόλιν.* 27. *περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐνοχλήσεως καὶ τοῦ Σηλυβρίας.* 28. *ὑβρισκᾶθης πατριάρχου διὰ τὴν σκυφαντίαν καὶ ἀναχωρήσεως.* 29. *παρείτησις τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου.* 30. *περὶ τῶν κατὰ τὸν Κουζιμακῆν Τοχερῶν.* 31. *συνοδικαὶ σκέψεις περὶ τῆς τοῦ πατριάρχου παραστήσεως.* 32. *περὶ τῆς πρὸς Ἰωάννην τοῦ Ἀλεξανδρίας ἀφίξεως καὶ τῆς ἀπελογίας ἐπινοῦν.* 33. *περὶ τῆς δοκιμασίας τῶν Ἀρσενιατῶν.*

QUARTI. 1. *profectio imperatoris Thessaloniceam.* 2. *de patriarchae adventu Selybriam.* 3. *quid Thessaloniceae commorans egerit imperator.* 4. *de obsidibus invicem datis ad securitatem tractatus de affinitate.* 5. *ut excoerit imperator cralem Serbiae.* 6. *de legatione Venetorum ad imperatorem Thessaloniceae commorantem.* 7. *de filis praefecti amiceo.* 8. *de reditu imperatoris et festo Constantinopolim ingressu.* 9. *ut imperator ad aedes patriarchae se contulcrit, suaseritque ei se reddere functionibus suae potestatis.* 10. *de causa Ephesii Ioannis.* 11. *de accusationibus patriarchae impactis ad episcopis.* 12. *ut imperatorem patriarcha non vocatus adierit.* 13. *ut Michael despota Tertetis filiam uxorem duxerit.* 14. *de apparente in coelo ab occasu cometa.* 15. *de lunae defectione.* 16. *de Alanis transeuntibus in partes imperatoris.* 17. *de imperatore Michaela, et eius expeditione in Orientales tractus.* 18. *ut imperator Michaeli rei contra hostes bene gerendae occasionem amiserit.* 19. *ut Alani coegerint Michaelem imperatorem dare ipsi missionem a militia.* 20. *recessus imperatoris a Magnesia.* 21. *de solatio regionum Orientalium.* 22. *recessus Alanorum e ditionis imperatoris, et de actis ea occasione magni domestici Raulis.* 23. *de appulsis ad urbem Venetis navibus.* 24. *de iis quae piratae in insula Principum egerunt.* 25. *clades hetuariarchae Muzalonis prope Nicomediam.* 26. *concuratio rursu degentium cum suis omnibus in urbem confugii causa.* 27. *de novis inter episcopos turbis et dicto Selybriensis.* 28. *indignatio patriarchae propter calumniam, et recessus eiusdem.* 29. *abdicatione patriarchae Ioannis.* 30. *de rebus Cuzimpaxia Tochari.* 31. *synodicas deliberationes circa patriarchae abdicationem.* 32. *de Alexandrini ad loannem accessu et huius responso.* 33. *de exploratione Arsoniatarum.*

34. περί τοῦ διασηνόμενου καὶ τοῦ λόγου τῆς συμβουλῆς τοῦ Ἀθανασίου. 35. περί τῆς τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν συνάξεως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐρωτήσεως. 36. περί τῆς δημηγορίας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἀθανάσιον ἀφίξεως.

ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ. 1. ὅπως ὁ βασιλεὺς ἄμ' ἀρχιερεῦσι καὶ λαῷ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθανάσιον. 2. περί τοῦ τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ σχίσματος. 3. περί τῆς εἰς τὸν Ἰωάννην τοῦ βασιλέως ἀφίξεως καὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος ἀφορισμοῦ. 4. περί τοῦ θανάτου τῆς δεσποίνης Θεοδοίας. 5. τὰ περί τῆς ἐξιλεύσεως τῆς δεσποίνης Εἰρήνης καὶ τῶν γάμων τῶν παιδῶν αὐτῆς. 6. συσκέψεις περί τοῦ ἐκφωνηθέντος κατ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ. 7. περί τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐν τῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναφ' συνάξεως διὰ ταῦτα. 8. περί τοῦ Μελίτα. 9. περί τῆς τῶν δλων διαφθορᾶς καὶ ἐπαναστάσεως. 10. περί τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς Κύζικον, εἶτα εἰς Πηγὰς ἀναχωρήσεως. 11. περί τῶν γενομένων σεισμῶν ἐν τῷ δια Ρόδου κλίματι. 12. περί τῶν ἐκ προσκλήσεως εἰδόντων Λατίνων, καὶ ὅποια ἔδρασαν. 13. περί Μιχαὴλ τοῦ δεσπότου, ὅπως ὑποκτευθεὶς ἐπέζηθῆ. 14. μάχη Καταλάνων καὶ Γενουαίων, καὶ φόνος τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου. 15. περί τοῦ κατὰ τὴν Μαγνησίαν τραπεζικοῦ θάνατος. 16. περί τοῦ κατὰ τὰς Σάρδεις τῶν ἡμετέρων ἐκ περινοίας ἀνδραγαθήματος. 17. περί τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐπαναλευσεως. 18. περί τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἴμον τοῦ Σφεντισθιάβου. 19. περί τῆς καταδίκης τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου. 20. περί τῆς εἰρήνης τῶν ἀποσχισθέντων ἀρχιερέων διὰ τὸν Ἀθανάσιον. 21. περί τῶν καταλαβόντων τὴν περαιὰν δυνῶν, καὶ ἐν τῶν ὀκηθῆκοτε, ἐξαγγελία. 22. θάνατος τοῦ πορφυρογενήτου. 23. περί τοῦ μεγάλου καὶ ἐν δουκός. 24. περί τοῦ Ἀτταλειώτου καὶ τῶν Μαγνησιαίων καὶ τοῦ δούκα Νοστόγγου. 25. περί τῶν κατὰ τὴν Τρίπολιν τὴν κατὰ Μαλιάνδρον συμβάντων. 26. περί τοῦ μεγάλου καὶ ἐν δουκός καὶ τῶν περί τὸν Ἀτταλειάτην. 27. περί τοῦ Ἰωάννου τοῦ

34. de iudicio imperatori facto praedictionis et consilii Athanasii. 35. de conventu sacrorum virorum coacto et imperatoris interrogatione. 36. de concione imperatoris et profectione ad Athanasium.

QUINTI. 1. ut imperator cum episcopis et populo adierit Athanasium. 2. de schismate episcoporum ob Athanasium. 3. de imperatoris accessu ad Ioannem, et ei ab hoc pronuntiata excommunicatione. 4. de morte dominae Theodoraе. 5. de profectione ex urbe dominae Irenes et nuptiis filiorum eius. 6. deliberationes circa pronuntiatam a Ioanne excommunicationem. 7. de episcoporum in sanctorum apostolorum templo conventu super his. 8. de Melita. 9. ut tractus Orientales pessumdati omnes subversique funditus fuerint. 10. de imperatoris Michaëlis primum Cysicum, inde Pegas recessu. 11. de terrae motibus qui contigerunt in climate Rhodio. 12. de Latinis qui vocati advennerunt; et qualia egerint. 13. de Michaële despota, ut suspectus redditus sit comprehensus. 14. pugna Catalanorum et Genuensium, et caedes magni drungarii. 15. de miro apud Magnesium prodigio. 16. de re bene per solertiam a nostris apud Sardes gesta. 17. de imperatoris Michaëlis in urbem reditu. 18. de incursione Sphenticisthlabi in subiectas Haemo regiones. 19. de condemnatione despotaе Michaëlis Angeli. 20. de pace abscissorum antistitum ob Athanasium. 21. rursus de malis ulteriorem continentem inundantibus, et allatis undecumque tristibus nuntiis. 22. mors Porphyrogeniti. 23. adhuc de magno duce. 24. de Attalcota et de Magnensibus, deque duce Nostongo. 25. de iis quae Tripoli ad Maesandrum acciderunt. 26. adhuc de magno duce et de Attalcota. 27. de Ioanne

Χειροθεσὸς τοῦ καὶ Ματζουκάτου λεγομένου. 28. ἐπιστρατεία τοῦ βασιλέως Μιχαήλ εἰς τὰ περὶ δόσειν. 29. ἀνδρογαθία κατὰ Γεννουιτῶν τῶν τῶν Λαζῶν ἀρχόντες Ἀλεξίου. 30. τὰ κατὰ τὴν Ἄνην τὴν κατὰ δόσι βασιλευσάν. 31. ἀπόδρασις Ἀλανῶν ἐκ τοῦ μεγάλου δουκῆ, καὶ ἀνδρογαθία περὶ τὰς Πηγὰς. 32. τεράστιον τελεσθὲν καρὰ τῆς ἁγίας ἑορμάρτουρος Θεοδοσίας.

THE EKTHEΣ. πρόλογος. 1. περὶ τοῦ τῶν ἀνατολικῶν Τοχαράων Κανι τοῦ Καζάνη. 2. δημηγορία τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς σχιζομένους, καὶ ἔκλογία ἐκείνων. 3. διαπεραιώσεις τοῦ μεγάλου δουκῆ σὺν τοῖς Κατελάνοις πρὸς δόσειν. 4. περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Μπυριγερίου Τέντζα Κατελάνου καὶ τῶν κατ' αὐτόν. 5. δημηγορία πρὸς Κατελάνους τοῦ βασιλέως. 6. προσαγγελία πρὸς βασιλέα κατὰ Κατελάνων τῶν Γεννουιτῶν. 7. ἀφιξις πρὸς βασιλέα τοῦ μεγάλου δουκῆ καὶ ὑπὲρ τοῦ Μπυριγερῆος ἀξιωματοῦ. 8. αἰτία τῆς τοῦ σιτουρίθου συναγωγῆς ἀπὸ δόσειν. 9. ἐπισκευασία τῶν κατ' αὐτοὺς Γεννουιτῶν κατὰ τὴν περὶ αἰαν. 10. περὶ τοῦ κραιωτοῦ Ἀνδρείου καὶ τῆς αὐτοῦ παραδοχῆς. 11. μετάληξις καρὰ βασιλέως Μπυριγερίου Τέντζα. 12. ὄρκοι τοῦ Μπυριγερῆος Τέντζα καὶ ἀξιώματα. 13. ἀτασθαλία κατὰ δόσειν τῶν Κατελάνων. 14. πρεσβεία τῶν Κατελάνων πρὸς βασιλέα, καὶ ἔκλογία τοῦ βασιλέως. 15. ἐπόδρασις τοῦ μεγάλου δουκῆ Μπυριγερίου Τέντζα. 16. ἀποστολὴ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἀπὸ μεγάλων δουκῶν, καὶ ἐπαγγελίαι τοῦ Καίσαρος ἀξιωματοῦ. 17. ὄρκοι τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν δὲν Καίσαρα καθεῖσα καὶ ἀποστολαί. 18. δημηγορία πρὸς τοὺς συνηλεγμένους τοῦ Ἰταλοῦ Ρουτζέρη καὶ Καίσαρος μετ' ὀλίγον. 19. πρεσβεία καὶ αὐθις τῶν Κατελάνων πρὸς βασιλέα καὶ τοῦ αὐτῶν ἐξηγουμένου. 20. κατάστασις τοῦ πανυπερσεβαστικοῦ ἀξιωματοῦ ἐπὶ τῷ νῶϊ τοῦ πορφυρογενήτου. 21. περὶ τοῦ φαρμούσου, καὶ τοῦ τελεσθέντος εἰς τὸν Ἀρμένιον.

Cherobesco, qui et Matsucatus est dictus. 28. expeditio imperatoris Michaëlis in partes occidentias. 29. pugna prospera principis Lazorum Alexi contra Genuenses. 30. de rebus Annas reginas in occidentis tractibus degentis. 31. fuga Alanorum e castris magni ducis, eorumdemque recessus bellicus ad Pegas. 32. prodigium patratum a sancta martyre Theodosia.

SEXTI. prologus. 1. de Orientalium Tocharorum Kani Casane. 2. oratio imperatoris ad schiimate discissos, et horum ad illam responsio. 3. tractio magni ducis cum Catelanis in occidentiam continentem. 4. de adventu Mpyrigerii Tentzæ Catelani, et de huius rebus. 5. oratio imperatoris ad Catelanos. 6. indicium imperatori delatum a Genuensibus advenientium Catelanos. 7. accessus ad imperatorem ducis magni et pro Mpyrigerio petitio. 8. occasio et ratio tributi quod tritichordum est dictum. 9. Genuensium apud Perseam habitantium apparatus ad bellum per se, sine imperatoris cooperatione, sustinendum. 10. de pirata Andrea et eius exceptione. 11. imperator Mpyrigerium Tentzæ accoruit. 12. iuramenta Mpyrigerii Tentzæ et dignitatis. 13. flagitia Catelanorum in occidentio tractu. 14. legatio Catelanorum ad imperatorem, et huius ad illos responsum. 15. magni ducis Mpyrigerii Tentzæ recessus ex urbe insalutato Augusto. 16. legatio imperatoris ad Rontzerium qui magnus dux fuerat, et oblatio Cesareæ dignitatis. 17. iuramenta imperatoris quibus se obstrinxit ei quem Cæsarum constituit, et legatio ad eundem. 18. oratio Itali Rontzerii, qui paulo post Cæsar fuit, ad suos congregatos. 19. legatio altera Catelanorum et ducis ipsorum ad imperatorem. 20. Alius Porphyrogeniti in panypersebasti dignitate constitutus. 21. de libello Jansoo, deque eo quod mire occidit Armeno, superque illo

καὶ δημηγορία τοῦ βασιλέως. 22. ἀνάφρασις τοῦ Καίσαρος Ἰταλοῦ. 23. ὅπως ἀπῆλθε πρὸς βασιλεία Μιχαὴλ ὁ Καίσαρ, καὶ τὰ κατ' ἐκείνου. 24. φόνος τοῦ Ἰταλοῦ Καίσαρος. 25. ὅτι Καταλανοὶ ὑποκινηθέντες τὰ κατὰ δύσιν ἠγήμον. 26. περὶ τῶν διὰ τὸν ἀμνηστὴν πραχθέντων. 27. περὶ τῶν ἐκ Γεννούας φανισῶν εἰς μακρῶν νηῶν. 28. περὶ τῶν διὰ τὸν φρερίους τοὺς κατὰ τὴν πόλιν συμβάντων. 29. ὅπως Ἀμογάβαροί τε καὶ Καταλανοὶ καταπολεμήθησαν. 30. ὅπως ἐσφάλησαν κατὰ πόλεμον οἱ Ῥωμαῖοι. 31. δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἀταξίας καὶ περὶ ὄρκων. 32. περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μάχης πρὸς Ἀμογάβαρους. 33. περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει ἐγκλεισμένων Ἀμογάβαρων. 34. περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου καὶ τῶν ἐκείνου πεπραγμένων. 35. περὶ τῶν μετὰ τῆς Σμιλτζαίνης συνοικεσιῶν.

THE EBΔΟΜΗΣ. 1. μεταγίσεις εἰρηκὴ τοῦ βασιλέως πρὸς Ἀμογάβαρους. 2. δημηγορία πεμφθεῖσα Καταλανοῖς πρὸς βασιλέως. 3. πῶς οἱ Πέρσαι ἀντιπρῶν εἰς ἀνατολὴν ἐκωλύθησαν. 4. ἀποστασία τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Τουρκοκούλων. 5. περὶ τοῦ διφέντος φαρμάσου τόμου. 6. περὶ τῆς Μადύτου, ὅς ἐάλω Ἀμογάβαροις. 7. ἀπαγωγὴ Μπυρίγιου πρὸς Γέννουαν. 8. τὰ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. 9. τὰ συμπεσόντα δευρὰ Κουβουκίλοις. 10. περὶ τοῦ γεγονότος ἐμπρησμοῦ κατὰ τὴν πόλιν. 11. περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου. 12. περὶ τοῦ Ῥομοφόρου Λατίνου. 13. ἄλωσις Θουραίων καὶ τῆς Ἐφέσου. 14. ἀποστολὴ βασιλέως πρὸς Γέννουαν ὑπὲρ συμμαχίας. 15. περὶ τοῦ Μελῆκ Ἰσαάκ. 16. περὶ τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας. 17. περὶ τοῦ μοναχοῦ Πλαβριανος. 18. περὶ τῶν ἐκ Γεννούας ἀναχθεισῶν νηῶν. 19. ἐστρατεία Ἀμογάβαρων κατ' Ἀλανῶν. 20. καταγωγὴ καὶ αὐθις τῶν ἐξ Λάξου ἀναχθεισῶν νηῶν. 21. ὅς ἐάλωσαν τὰ κατὰ τὸν Γάνου. 22. τὰ κατὰ τὸν Μελῆκ καὶ κλίην Ἰσαάκ. 23. τὰ περὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας τάξιν συμ-

concio imperatoris. 22. acclamatio Caesaris Itali. 23. ut adierit Michaelom Augustum Caesar, et quid eo congressu inter eos actum. 24. caedes Itali Caesaris. 25. ut irritati Catelani tractus occidentales desolaverint. 26. de actis per et propter Ameralem. 27. de apparentibus e Genua sexdecim longis navibus. 28. de iis quae geri paulo ante contigit circa frerios in urbe. 29. ut Amogabari et Catelani praelio victi sint. 30. ut successu infelici Romani pugnauerint. 31. concio imperatoris de populi sese inordinate commoventis immodestia; deque fide in principes novo civium iureiurando firmata. 32. de pugna Michaelis Augusti cum Amogabaris. 33. de conclusis Adrianopoli Amogabaris. 34. de Andrea Murisco et ab eo actis. 35. de connubiis cum Smiltzaena tractatis.

SEPTIMI. 1. tractatio de pace imperatoris cum Amogabaris. 2. oratio ad Catelanos ab imperatore missa. 3. ut Persae transfretare rursus in orientem prohibiti fuerint. 4. defectio Alanorum et Turcopulorum. 5. de libello famoso clam iacto. 6. de Madyto, ut capta fuerit ab Amogabaris. 7. de Mpyrigerio ut Genuam sit abductus. 8. de patriarcha Alexandriae. 9. quae mala acciderint archi diotae Cubuclea. 10. de incendio quod in urbe contigit. 11. de Andrea Murisco. 12. de Homoforto Latino. 13. Thyraeorum et Ephesi expugnatio. 14. legatio imperatoris missa Genuam ad armorum societatem statuendam. 15. de Meleco Isaacio. 16. de papa Alexandriae. 17. de monacho Hilarione. 18. de navibus e Genua appulsis. 19. expeditio Amogabarorum in Alanos. 20. secundum appulsus in urbem reducum e Lasis Genuensium navium. 21. ut quae ad Ganum sunt, capta fuerint. 22. rursus de Isaacio Meleco. 23. quae circa ordinem ecclesiae contigerunt. 24. de magna

βάστα. 24. τὰ περὶ τοῦ μεγάλου περιμικηθίου τοῦ Κασσιανοῦ. 25. περὶ τῆς τῶν Ἰβήρων συμμαχίας, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀπετύγχανον. 26. πῶς οἱ ἐχθροὶ τῶν ἀνὰ τὸν Γάινον φρουρίων παρεστήσαντο. 27. πρεσβεία Γενουεῖων ἄμα καὶ βασιλέως πρὸς Ἀμογαβάρους. 28. τὰ κατὰ τὴν Βιζύην πραγθέντα. 29. ἐπι τὰ κατὰ τὸν Ἰσαὰκ Μελήκ καὶ τοὺς Τούρκους. 30. περὶ τοῦ Φαρίντα Τζιμῆ. 31. τὰ κατὰ τὴν Ῥόδον συμβάντα. 32. περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἀμογαβάρων. 33. ἄλωσις τῆς Τριχοκίας κατὰ Περσῶν. 34. περὶ τῶν ἐπὶ νεῶν τῶν μετὰ Γίδου Ἀμογαβάρους ἐπιστᾶσεων. 35. τὸ πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα ἀποσταλὴν γράμμα κατὰ τῶν ἀρχόντων τῆς ἐκκλησίας. 36. πῶς διήλθον Ἀμογαβάροι καὶ ἐν Τούρκοις, καὶ πρὸς Κασάνδριαν κατήντησαν.

princípio Cassiano. 25. de societate cum Iberis ab imperatore tentata, et quomodo ea exciderit. 26. ut hostes quasdam ex arcibus ad montem Genam sitis subegerint. 27. legatio Genuensium simul et imperatoris ad Amogabatos. 28. de gestis ad Bisyam. 29. adhuc de Isaacio Meleco et Turcis. 30. de Pharenda Tzime. 31. quae Rhodi contigerint. 32. de discessu Amogabatorum. 33. expugnatio Tricoeciae a Persis. 34. de navibus septem cum Gida ad Amogabatos appulsis. 35. epistola missa ad patriarcham a primoribus ecclesiae. 36. ut digressi sint Amogabari cum Turcis, et ad Cassandream in se mutuo concurrerint.

A.

Ὅτω μὲν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος ὁ ἔξ ἐκείνου P 4 Ἀνδρόνικος αὐτόθεν τὸ κράτος ἔχων, τεταινιωμένος εἰς βασιλεῖα, ἐπιληφθεὶ καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηναγκάζεται, καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστὰν ἔτοιμον ἦν κατὰ τὰς προφθάσας ὁμολογίας ὁρμᾶν δηγ ἄρα καὶ κελευσθεῖη πρὸς βασιλέως. μηδὲ γὰρ εἶναι κενοὺς ὑποστρέφειν, αἰμοχαρεῖς γε ὄντας καὶ μόνον ὁρῶντας πρὸς τὸ κερδαίνειν, ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι, μηδ' ἐπαίειν ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν, εἰ μὴ γε σκύλων ἔξ ἄλλοδαπῆς ἐπιβάλ- B

I.

Defuncto in hunc modum imperatore Michaële filius eius Andronicus, iam ante coronatus in Augustum et patri consors imperii, capessere solus habenas reipublicae coactus est, urgente ad id maxime cura Tocharicarum copiarum, quae evocatae e patria priori tractatu praesto aderant, paratae ad imperatoris nutum. non enim iam eo progressi persuaderi facile poterant ut domum vacui redirent. sanguinaria quippe gens et lucrum ac quaestum unice spectans, unde aut e quibus praedas ageret, nihil pensi habebat, neque vel primam mentionem audire sustineret sanae admonitionis, si quis eis ut cupiditatem iustitiae subiungerent suadere cerneretur; ut periculum esset, nisi occasio eis spoliolum ex terra quadam

λοιντο, ἐπὶ Ῥωμαίους ὀρμᾶν καὶ γ' ἑτοίμους κειμένους εἰς προ-
νομήν ἀπάγειν τε καὶ σκυλεύειν τὸν σφῶν τρόπον καὶ νόμον, μη-
δὲν μηδεὶν φροντίζοντας. τῷ τοι καὶ νέος ὢν ὁ ὑπολιφθείς,
ἔτη γεγονώς τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τηλικάδε, πρὸς τοιοῦτον
ᾄχρον ἀρχῆς κατωρῳάδει. ἤρξε δὲ τὴν ὀρρωδίαν καὶ ἡ τῶν πρα- 5
γμάτων σύγχυσις, καὶ ὅτι πολλοῖς ἐπεισφρῆσαν τὸ τῆς ἐκκλησίας
σκάνδαλον ὑποστατεῖν ἐποιεῖ τὰς γνώμας τοῦ βασιλεύοντος, εἰ
καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποτετάχατο. τὰ μὲν οὖν παρὰ πόδας καὶ
C λαν ἐξεθεράπεινε, πλειστοῖς μὲν καὶ ἄλλοις συμβούλοις χρωμέ-
τος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερόντως τῷ Μουζύλῳ Θεοδώρῳ, ὃν 10
ὁ πατὴρ εἰς μέγαν λογοθέτην τοῦ Ἀκροπόλιτου ἀποθανόντος
ἔτιμα. καὶ δὴ ἐκ μεγάλου παιπίου εἶτα δὲ καὶ πυχέρνου εἰς μέ-
γαν κονοσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην τιμήσας Γλαβᾶν τοῖς Τοχά-
ροις ἐπίστησιν, οὐκ ὄλλου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περὶ τὸν δεσπότην
Μιχαὴλ ὄντος, ἐφ' ᾧπερ σφᾶς ὀρμηῆσαι ἔξω πον τῆς τῶν Ῥω- 15
μαίων εἰς Τριβαλλῶν, οὐ χρεῖα τέως πολέμου, ἀλλὰ κέρδους
D τῶν κεκλημένων καὶ σκύλων καὶ λημμάτων ἔνεκα, ὡς μὴ κενὴν
σφίσι γενέσθαι τὴν ἐκστρατεῖαν, καὶ μᾶλλον παρακεκλημένοις
πρὸς βυσιλέως, ἔξ ὧν καὶ καταδραμοῦνται μισθοφορήσουσιν.
ὁ δ' οὖν βασιλεὺς τὰ εἰκότα ἐκείνους καὶ λόγοις καὶ δώροις φιλο- 20
φρονησόμενος συνάμα τοῖς ἀμφὶ τὸν δεσπότην καὶ τὸν μέγαν κο-

extera rapiendorum offerretur, ne ipsi ea sibi Romana regione, inermi tum et ad omnem iniuriam exposita, agenda ferendaque magno publico damno conficerent, quippe homines innutriti latrocinii et nullam umquam iuris et aequi soliti habere rationem. tali vice rerum ac periculi publici, destitutus parentis obitu iuvenis imperator, annos natus quatuor supra viginti, merito ad tantam impendentem rerum molem exhorrescebat. augebantque horrorem domesticae turbae reipublicae, e religionis scandalo natae; unde contigerat imperatorem ab ecclesiae auctoritate iam animo deficere, utcumque corpore ac specie adhuc in subiectione perstaret. ac negotio quidem tum maxime urgenti Tocharici terroris abunde providit Andronicus, prudenti usus consilio cum multorum aliorum, tum potissimum Muzalonis Theodori, quem pater in magni logothetae dignitatem loco Acropolis mortui promoverat. ex hulus igitur sententia cum Tarchaniotem Glabam ex magno papa et postea pincerna magnum conostaulum declarasset, duces praeficit Tocharis, Romanas copias non paucas circa se habente Michaële despota, ut eos ex Romanorum terris in Triballos duceret, non quod magna tunc necessitas Triballici belli esset, sed ut obicerentur unde avaritiam explerent mercenariis accitu imperatoris ea spe profectis, qui non facile inducerentur ad revertendum vacuis manibus. quare illis praedarum opimarum, spoliis rapinarumque seges erat alicubi quaerenda, in quam famelicorum, ex amicis, si hostes decissent, paratorum lucra congerere, impetus avorteretur. igitur imperator eos verbis et donis delinatos cum despota magnoque conostaulo ac sequentibus unumquemque

νοσταῖλον ἀπέπεμπεν, ἕμα μὲν προσβαλοῦντας ἕμα δὲ καὶ κερ-
 δαυτίτας ἐτέρωθεν. αὐτὰς δὲ διὰ ταχέων ἄρτι πρώτως μηνο-
 λογησάμενος πρόσταγμα τῷ πατριαρχοῦντι ἐπέστειλε, γράψας δὲ P 5
 ἀπορήτων καὶ τῷ μεγάλῳ τζαουσῷ τῷ Παπύλῳ, ἐκείνῳ μὲν τὰ
 5 εἰς φυλακὴν ἀσφαλιστάτην τῆς πόλεως προτρεπόμενος, τῷ δὲ γε
 πατριάρχῃ τὸν τοῦ βασιλέως δηλοποιούμενος θάνατον, καὶ ὡς
 αὐτὸς ἐπιστήσεται κατὰ πόδας· μηδὲ γὰρ ἂν ἄλλως εἶναι γινῶναι
 τῆρ Ἀγνοῦσταν περὶ τῶν συμβάντων πρὶν ἂν αὐτὸς ἐπιστῆ κατὰ
 κερμυθίαν ὡς δῆθεν τὴν πρόπουσαν. ὁ γοῦν πατριάρχης ἔτυχε
 10 μὲν καὶ πρὸ τοῦ τὸ δρᾶμα μαθεῖν, καὶ θρηνοῖς ὡς εἰκὸς τὸν τοῦ
 βασιλέως ἀφωσιώσατο θάνατον, μὴ γνωσθὲν ὄλως τοῖς περὶ B
 ἐκείνου ἐφ' ᾧ καὶ θρηνοῖη. τότε δὲ διεξόμενος τὸ τοῦ βασιλέως
 πρόσταγμα παρὰ τοῦ Παπύλου, καὶ ὡς εἰκὸς ἐποικτισόμενος,
 ἐκείνῳ μὲν τὰ εἰκότα κοινολογησάμενος ἀποπέμπει, τῷ δὲ γε συγ-
 15 γραφεὶ παρέχει τὸ πρόσταγμα, ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχοι γινῶναι δια-
 στοχασάμενος οὗ τινὸς ἂν εἴη τὸ μηνολόγημα· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ
 καὶ κερφικτο τοῖς τοῦ πατρὸς ὡς μὴ ἠδίδως διαγινῶναι ἔχειν καὶ
 τὸν εἰδήμονα, ἐκ μόνης δὲ τινος ἔυσμῆς βραχυτάτης ἐπὶ τῇ
 παραλλάξει κατανοούμενον ὑπονοεῖν ἐδίδου τὴν χεῖρα. καὶ γνω- C
 20 ρίσασιν ἤδη τὸ σύμβαμα τότε καὶ δῆλος μὲν ἦν πατριάρχης
 αὐτῶν, δῆλος δὲ καὶ κερμυθούμενος, τὰ μέγιστα παρὰ βασι-

horum corpis eo quo diximus dimisit, sane volentes, ut in expeditionem
 ipsis quaestuosam. inde ipse conscriptas celeriter regias literas, et men-
 sis tam primum ac temporis appositione consignatas, ad patriarcham misit,
 arcanis etiam mandatis commendata magno tzausio Papylae custodia urbis
 quam intentissima. patriarchae vero nuntiabat imperatoris mortem, ac
 max se adfuturum confirmabat, ut iacturam communem ipse praesens in-
 dicaret Augustae, quam utique non oporteret tam acerbi casus indicio
 turbari priusquam ipse praesto esset qui ei consolationem adhibere con-
 venientem posset. ac patriarchae quidem iam innotuerat quod venerat.
 quare is sibi soli adhuc notam imperatoris mortem luctu magno et mani-
 feste, sed cuius causa in obscuro esset, prosequabatur, cum regias a Pa-
 pyla quas diximus literas accepit. quibus cum ea qua par erat doloris
 significatio lectis, quae tempus exigebat clam collocutus cum Papylo,
 ipsum dimisit. ac ipsi huius historiae scriptori forte praesenti traditis quas
 recens a iuvene Augusto acceperat literis, percontabatur ecquid assequi
 coniectura posset cuius esset ea subscriptio mensis annotatione firmata.
 adeo enim exacte referebat paternam manum, ut ne periti quidem facile
 discernere. una quippe intererat vix observabilis differentia brevissimi
 puncti sub flexu apicum, ex qua intelligi manus utriusque discrimen posset;
 ad quod si fero soli adverterent, qui cognita Michaëlis patris morte non
 alium huius scripturae suspicari auctorem quam filium Andronicum pos-
 sent. tunc vero non se lugere solum patriarcha declaravit, sed et in
 luctu consolationem accipere, ex spe nimirum quam ex nota religione novi

λέως ἔχειν ἑλπίζων περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ὡς εἰκὸς ἀνυψώσεως, αὐτοῦ γε νύττοτος. καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ βασιλέως, πολλή τις οὔσα καὶ θαυμαστή, ἐχέγγυον τῶν ἐπιζομένων εἰς πίστιν ἦν. ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν.

- D 2. Ὁ δὲ γε βασιλεὺς μεθ' ἡμέρας καταλαβὼν τὴν Κων- 5
 σταντινούπολιν ἔμφανῆς ἦν λογισμοῦ στρέφων καὶ μάλα δια-
 νοούμενος περὶ ὧν ἂν καὶ πράξοι, ἐφ' ᾧ τὸ τῆς ἐκκλησίας σχίσμα
 συνουλωθεῖη κατασταλέντος τοῦ ἀνοιδουῦντος. τὸ δ' ἦν οὐκ
 P 6 ἄλλῃς καὶ τῆς τυχοῦσης μελέτης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναγκαίας, ὡς
 ἐώκει, καὶ προύργου παντός. ἔτυχε γὰρ καὶ ἡ αὐτοῦ θεία ἡ 10
 Εὐλογία βουλὰς εἰσάγουσα πιθανύς, καὶ τὰ πολλὰ κατεπείγουσα
 καὶ ἄλλως παρακεκινημένον ἐξ ἑαυτοῦ τὸν κρατοῦντα τὰ χθές καὶ
 πρὸ τρίτης ἀνυλαμβάνειν καὶ τοῖς σχιζομένοις ἀπολογεῖσθαι, ὡς
 παρὰ γνώμην τῷ πατρὶ συμπράξοι καὶ ὡς καταγοητῆς πράξεως,
 ὡς ὑπ' αὐτοῖς ὄλον γενέσθαι, κἄν τι δικαιόειν ἐκείνοι παθεῖν αὐ- 15
 τόν, ἐτοίμως ἔπλεχεν τὰς δίκας ὡς ἡμαρτήσαντα. καὶ τῷ μὲν
 B οὕτως ἰδοῦναι, ὑποποιουμένῳ τὰς γνώμας τῶν σχιζομένων, ὥσπερ
 ἂν εἰ ἀνερωγότος βοδύνου ἔξαπιναίως πεσῶν ἐξήτει παρ' ἐκεί-
 νων ἀνυλαμβάνεσθαι. αἱ γὰρ διὰ χρυσοβουλλείων λόγων πίστεις

8. τὸ] τό τε P.

9. τῆς ante τυχ. deerat.

principis concipiebat amplissimam evehendarum in maius ecclesiae rerum opera imperatoris, quem ad id non frustra stimulandum a se benevolentia inquis quaedam Andronici in patriarcham signis iam ante non dubiis declarata suadebat, et quasi certo pignore firmabat securam eius rei fiduciam.

2. At imperator post paucos dies Constantinopolim appulsus acri cura pungebatur, cuius indicium extabat in vultu cogitabundo et sane somnicio, anxie videlicet quaerens secum quid ageret quae ratione assequeretur ut schisma ecclesiae velut hians vulnus coalesceret, repressis noxiis humoribus quibus tumescens hactenus coire in cicatricem fuerat prohibitum. in ea momenti non vulgaris et necessitatis, ut apparebat, cui praeverti nil deberet deliberatione versanti Augusto supervenit eius amita Eulogia plausibile suggerens consilium, magnopereque urgens, quo etiam per se ultro ipse Andronicus propendebat, ut quaecumque nuper circa pacem ecclesiarum convenissent rescinderet irritaque redderet, profitens se invitum patris auctoritate ad ea probanda tractum nunc damnae infectumque velle quod perperam egisset, atque adeo ecclesiae proceribus qui contraria sentirent poenitentem se subilicere, exhibereque paratum ad poenas omnes subeundas quascumque in expiationem tanti criminis praescribere ipsi voluissent. In hanc ille sententiam concessit, statimque aggressus adversantium paci delinire infensas in se voluntates, allegavit eis assentabundus et simplex esse cur miseratione ipsis et venia dignandus videri posset suus lapsus, qui non tam volens aut sustinere sese valens cecidisset, quam subsidente deorsum absorptus in praeceptis terra voragine quadam haustus esset. nam fidem papae datam diplomatibus aurea bulla munus, quibus subscribere post patrem nequivisset ipse recusare, tum iuramenta istis ad-

καὶ εἰ ἐν αὐτοῖς ὄρακοι, καὶ ὅσ' ἄττα ζυμβεβήκει τοῖς βασιλείου-
 σα, αὐτῷ δηλονότι καὶ τῷ πατρὶ, εἰς τὴν τῆς τελειότητος εἰρή-
 νης βεβαίωσιν, οὐκ ἀπεικὸς πρὸς βοθύνους ἔχειν καὶ φάραγγας
 παρ' αὐτῷ, οἷς ὀλισθῶ γνώμης ἔμπεισιν ὤφειτο. οἱ δέ γε πρὸς
 5 τοῦτο παρακινουῦντες (ἢ Εὐλογία οὗτοι καὶ ὁ Μουζάλων Θεόδω- C
 ρος) ἐπέσσαν μὲν καὶ κινουμένοις εἰς ζῆλον διὰ τὰ πραχθέντα, καί
 γε ζητοῦντες τὴν τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν κατεφαίνοντο, ἐδό-
 κων δὲ τοῖς πολλοῖς προκατειλημμένοι τὰς γνώμας καὶ κατὰ τοῦ
 ἐπιχωμένου μηριοντες οἷς δεῖ ἢ μὲν εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου
 10 φρεσίμων συνάμα παιδὶ τῆ τοῦ 'Ραοδῶ γυναικὶ ἐξωρίζετο, ἐπαύ-
 ξητος καὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαρλίαν συμβάντος τὸ ἔχθος, ἦν θυγα-
 τὴρα ταύτης καὶ Βουλγάρων δέσποιναν ὁ λόγος προουδείκνυ, ὁ δὲ
 ἱεροῦν δόξας καὶ τὴν εἰς Ἴταλοὺς πρεσβείαν ἀποποιοῦντος ἐνὶ γε D
 καὶ μόνῳ εἰς τιμωρίαν ἀλλακτῆ τῷ αὐταδέλφῳ ἐχρήσατο Λέοντι
 15 τὰς ἐπιφορὰς τῶν ῥάβδων διχόμενος. συνάμα δ' ἄμφω τὰς
 αἰτίας πρὸς τὸν πατριάρχουντα ἀνάγοντες, δεῖνόν κατ' ἐκείνου
 ὡς δόξαντος τὴν αἰτίαν εἰληφέναι τῆς ἐπ' ἐκείνους ἀγανακτῆ-
 σεως.

3. Ὡς γοῦν ἢ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων προσήλουνεν ἑορ- P 7
 20 τή, καὶ ἔδει μὲν, ὡς εἶριστο, προελθεῖν βασιλέα, ἔδει δὲ καὶ

18. deest verbum.

ἄτα, caeteraque acta circa hoc negotium pacis ecclesiarum utrumque so-
 lemnitate tanta stipulatae, num minus ineluctabilem putarent habuisse ad
 se pertrahendum vim quam subito casu dehiscens solum ad quamvis mo-
 lem, quae supra steterit, ruina tristissima sternendam? ignoscere igitur
 pro communi humanitate, ac sublevandum venia censerent se, non tam
 infirmitate prolapsam propria quam aliena propulsione, cui resistere haud
 poterit, delectum in foveam. ad hanc Andronicus profitendae praeterito-
 rum poenitentiae humilitatem descendit auctoribus maxime Eulogia et
 Theodoro Muzalone; qui quamvis prae se ferebant incitari se ad ea sua-
 denda zelo religionis et studio reponendae in statum optimum perturba-
 tae, ut aiebant, his novitatibus ecclesiae, non fallebat tamen plerosque
 rerum transactarum memores et prudentes aestimatores actionum humana-
 rum, indulgere in hoc utrumque horum irae odioque in mortuum Augustum
 propriis, cuius actis rescindendis et memoria foedanda ulcisci studebant,
 Eulogia quidem exilium quod eius iussu pertulerat, in arcem sancti Gre-
 gorii ab illo cum filia Raülis uxore relegata, praetereaue eiectionem
 Mariae alterius filiae e regno Bulgariae, Theodorus vero Muzalon atrox
 probrosamque supplicium fustuarium, quod sub oculis imperantis Michaelis
 fratris Leonis manu pertulerat in poenam recusatae ad Italos legationis.
 Caeterum ambo in patriarcham haud dubie fremebant, eique iam non dis-
 simulante exitum minabantur, auctorem eum sibi ferentes malorum
 omnium quae ex odio in ipsos Augusti defuncti redundassent.

3. Igitur illuscescente anniversaria die Christi domini natali, cum
 illo festo de more oporteret prodire Augustum et mysticum sacrificium in

τὴν μυστικὴν ἐν ἀνακτόροις ἱερουργίαν τελεῖσθαι, καὶ ἡ μὲν προέλευσις κατὰ δεῖγμα λύπης, κάτω ποῦ τοῦ βασιλέως Ἰσαμέ-
 νου, οὐκ ἐγγόνει, τὰ δὲ τῆς μυστικῆς ἱερουργίας ἠπρόακτει, μῆ-
 πως καὶ ὁ εἰς πατριάρχην ἔτι τελῶν μνημονεύοιτο. ὃ δὴ κἀκεῖ-
 νοὶ μὲν ἐπείλυνον τῶς αἰτίας πλαττόμενοι, δῆλοι δ' ἦσαν ἄλλοις 5
 B τὰ μὴ ὄντα προφρασιζόμενοι. ἡ γὰρ Εὐλογία νόμιμ μὲν συμπα-
 θείας ἐθρῆγει τὸν ἀποιχόμενον, τὸ δὲ πλείων θρηνηεῖν προσεποιεῖτο
 τὴν τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τὸ χθρὸς γεγονὸς ἑξαπώλειαν, καὶ τὴν Αὐ-
 γουστὴν θρηνοῦσαν τὸν σύζυγον ἐν οὐ καλαῖς περὶ ἐκείνον ἐλπί-
 σιν ἐποίει, ὡς οὐδὲν ἐντεῦθεν τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου πραχθησομένου, 10
 κἂν ὃ τι καὶ ἦ, βοηθήσοντος. ὅθεν καὶ τοῖς πατριάρχαις συνελ-
 θούσι κατὰ παραμυθίαν ἐκείνη κατώδυνος οὔσα τὸ ποιητέον ὑπὲρ
 τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐκυνθάνετο. καὶ πρώτως ἔδειξεν ἐκείνη
 C τοιαῦτ' ἐρωτῶσα τὸ πῦρὰ τοῦ βασιλέως βυσσοδομενόμενον.
 ἐκείνος γὰρ καὶ νύκτας ὄλας παρὰ Ἰωσήφ ἴαυε, καὶ ἀνάγειν ἐπει- 15
 ρᾶτο οὐνεκα σμικρῶς προῆς νέκυν τὸ σύνολον ὄντα. ὡς δ' οἱ

sacra aede palatina ritu solemnī celebrari, neutrum horum est factum. ac
 exitus quidem domo et progressus in publicam tali die omīssi ab Augusto causa
 utcumque plausibilis ferebatur luctus eius ex recentī patris morte, ob quam
 adhuc consternatus sederet moerens et lucis fugitans imis in conclavibus
 domus augustae. omīssae mysticae oblationis vera erat ratio (utcumque
 illam si quos petebat suspicio, negabant, vanos alios comminiscentes prae-
 textus) vera, inquam, erat ratio, ne patriarchae, quem novus Augustus
 exauctorari volebat, necesse esset in palatino templo recitari nomen inter
 sacra, et sic eum in novo quoque principatu tenere possessionem primī
 honoris. erat et aliud quod contrariarum Augusto defuncto principes par-
 tium ista liturgiarum in aede sacra palatina intermissione sequebantur, id
 videlicet agentes ut fraudaretur interim piacularibus officiis ac sacris
 anima principis, et sic ei quasi mortuo in haeresi atque anathemate suf-
 fragia ecclesiae, ut inutilia irrevocabiliter damnato, denegari putarentur.
 hanc enim palam inurere conabatur ignominiam Eulogia memoriae fratris
 exosi, artificii pietate speciem affectans moeroris ultra sororiae necessitu-
 dinis modum exaggerati, quae non temporarium corporis solum, sed
 aeternum praeterea interitum animi Tartaro irreparabiliter addicti flere in
 germano videri vellet, quem etiam in sensum pertrahere viduam Augustam,
 et nil ei sperandum de sempiterna salute viri sui mortui persuadere co-
 nata est, praefracte denuntians, quidquid precum aut piacularum vel ad-
 hiberet ipsa vel impendi ab aliis curaret ad purgandam animam impera-
 toris defuncti, frustra omnino fore. nec parvam ea vox curae ac doloris
 accessionem imperatrici scilicet obtulit. unde illa anxia, cum decessor
 successorque patriarchatus ad eam simul consolandam convenissent, utrum-
 que moestissima interrogavit quid sibi faciendum praescriberent quo invari
 anima coniugis posset. atque haec percontatio Augustae non ad Iohannem
 duntaxat tunc unum patriarcham, verum ad Iosephum etiam dudum ista
 dignitate defunctum directa primum indicium extitit machinationum Andro-
 nici arcanarum, restituere patriarchali throno Iosephum molientis, si qui-

περὶ ἑαυτὸν ἐκ τοῦ παραχορήμα πεισθέντες μόνον οὐ κατήκωνον
 τὴν ἀνάβασιν, οἱ μὲν ὡς ἂν γε τὰ τῆς ἐκκλησίας δῆθεν κατα-
 στήσωσι πρῶγματα τοῦ κατὰ τὸν πάπαν λυθέντος σκανδάλου, οἱ
 δὲ ὡς ἂν καὶ πλείων τοῦ εἰκότος καταπαρθεῖεν καὶ γ' ἀνακαθάρ-
 50 σεις μὲν ἐκκλησίας, ἀπομόρξεις δ' ἐκείνων καὶ ἱερῶν ἄλλων,
 ἐπιμήσεις δὲ καὶ κολάσεις τῶν τῆς ἐκκλησίας πείθοντες πατριάρ- D
 χην τιλοσίαν (ἦσαν δ' οὗτοι καὶ μᾶλλον ὁ Γαλησιώτης τε Γαλα-
 κίων καὶ ὁ Μελέτιος, ὃς καὶ ἄγιος, ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου καὶ
 δεσπότης Λαζάρου κείμενος, ὧν ὁ μὲν στέρησιν ὀμμάτων ὁ δ' ἐκ-
 10 τῆς γλώττης πέπονθεν, ἐπ' αἰτίας ὁ μὲν ψεύδους, ὡς ἴδοι
 βασιλεῖα λέγων ἀζύμοις εἰς ἁγιασμόν χρώμενον, τὴν ἀνατολήν
 ἐσπόμενος, ὁ δ' ἕβρειος, Ἰουλιανὸν ἄλλον τὸν βασιλεῖα εἰπὼν
 κατὰ πρόσωπον), ὁ βασιλεὺς ἔνθεν μὲν ἀποστέλλων τὸν πα-
 15 τριάρχοντα Ἰωάννην τὴν ἐκείνου ἀπελογεῖτο παρόρασιν, ὡς βία
 ἐξ ἀνάγκης γεννησομένην. τὸ γὰρ ἐκ πολλῶν σκάνδαλον P 8

13. τὸν] πρὸς τὸν?

dem ille (quod non erat ignotum Augustae) magnopere nitabatur adducere
 Iosephum decrepita aetate vix spirantem ad denuo capessendum ecclesiae
 regimen, atque hoc ut semel moribundo persuaderet replicatis sine fine in-
 stantiis, totas apud eum exigebat noctes, in quo illum partiarum Iosephi,
 schismatis duces, non perfunctorie iuvabant, quippe ad quorum rationes
 et spem rescindendi negotii concordiae peraccommodatum id ipsis iure vi-
 deretur. ergo cum ad Iosephi familiarium flagrantia eius restitutionis dei-
 sideria acre ac tandem ipsius quoque debilissimi senis assensus accessis-
 set, statim omnes arrectis animis factionis pacem Lativam non probantis
 antesignani ultro instare apud Andronicum vehementissime, ne quam mor-
 tam tum salubri ac necessario, ut aiebant, consilio interponeret. In qua
 communi opera negotii urgendi suas quique diversas spes et vota variis
 affectibus concitantem sequebantur. quorundam hic unus scopus erat,
 restituere in pristinum statum res ecclesiae amoto papae agniti scandalo.
 alii hoc minime contenti spes immoderatus tollebant, efferreque sese iusto
 aliam meditabantur; destinantes iam tum expiationes ecclesiae tanquam
 recumbentibus actis pollutae, purificationes imaginum et rerum sacrarum alia-
 rum, demique poenas graves in ecclesiasticos qui pacem procurassent aut
 in eam consensissent, ea se omnia persuasuros Iosepho, si eum patriar-
 chalem iterum haberent, confidentes. talia prae caeteris mente versabant
 Galactiote Galactio et Meletius, qui et sanctus vocabatur, in monasterio
 sancti et iusti Lazari residents. quorum ille quidem excaecationem, hic
 vero linguae abscissionem passus erat, in poenam posterior quidem men-
 dedici quo temere affirmaverat a se per Orientem peregrinante visum
 alicubi Michaelem Augustum azymis utentem in perceptione eucharistiae,
 prior autem contumeliam verbo illatae, imperatori ausus in os impro-
 punare esse illum alterum Iulianum apostatam. caeterum Andronicus im-
 perator, quam his de causis moliebatur Vecchi depositionem quam mi-
 nima vi posset ac strepitu administrare volens, diligenter apud ipsum ex-
 cavavit per certos ad hoc allegatos homines, nullo se ad hoc consilium
 eius contempta aut odio impelli, sed periculo reipublicae et mera necessi-
 Georgius Pachymeres II. 2

ἀναζεῖν πείθον καὶ τὸν εὐνὸν ἀποστατεῖν, αὐτὸν δὲ νέον εἰς ἀρ-
χὴν καθιστάμενον ἀνάγκη ἔχειν τὸ ἀνορμοῦν καταστέλλειν καὶ
γε τὰς γνώμας, καθόσον ἔστι, τῶν ὑποδεχομένων ἑξαμεροῦν.
πολλοὺς δ' ἀκούειν σχιζοῦσθαι καὶ μεγάλους προφασιζομένους τὴν
τοῦ Ἰωσήφ ἀναχώρησιν καὶ τὸ σκάνδαλον ὃ δὴ πρωϊζὺ ξυνέβη, 5
B οὖς παρορᾶν μὴδ' ὄλωσ ξυμφέρειν νεωστὶ μοναρχοῦντι. καὶ δὴ
καὶ ἐπ' αὐτῷ γε μεγίστην πληροφορίαν ἔχειν ἀγάπης ἧς ἦδει τῆς
ἀπ' ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν, μὴ μόνον πατριάρχου τιμὴν ἀλλὰ γε
δὴ καὶ ζωὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως προεῖσθαι καὶ τῆς ἐκείνου
σοσιάσεως. ἄλλως μέντοι μὴδὲ χολᾶν ἀξιών, αὐτὴν ἐκείνην 10
τὴν ἀγάπην ἦν ἦδει καὶ τὴν τιμὴν ἔξοντα παρ' αὐτοῦ, εἰ καὶ
ἄλλος τῆς ἐκκλησίας προστήσεται. καὶ ταῦτα μὲν πέμπων τὸν
C Μελιτηνιώτην χαρτοφύλακα καὶ ἀρχidiaconon θερμοῦς τὴν ἀνάγκη
ἀπελογεῖτο, ἐκείθεν δὲ συνδιανυκτερεύων τῷ Ἰωσήφ καὶ τοῖς
περὶ ἐκείνου τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον προκαθίστα ἀνάβασιν. 15
P 9 4. Ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης καὶ ἄλλως εὐθύς ὢν, ἔτι δὲ καὶ
τῆς τοῦ πατριάρχου τιμῆς ἐπικόρως ἔχων, ὡς πολλάκις καὶ λέ-

tate firmandi novi principatus. nam effervescere nunc quam unquam aestuosius sopita patre vivente studia partium paci constitutae adversarum, adeoque invalescere scandalum, ut bonos etiam et natura placidos, nedum impotentes ac praefractos, resilire ac rebellare palam cogat. Abunde magnis agitatae motibus imperium pervenisse ad se, ut sit ipsi tenera aetate regnum auspicanti omni sedulitate praecavendum ne novis praeterea procellis misceri rempublicam contingat. id haud dubie futurum nisi, quantum fas est, a se deliniantur animi multorum inquiete inhiantium mutationi ac turbis. intelligere se vocibus multorum efferrari plerosque reductione in ordinem Iosephi, quem verum adhuc esse patriarcham autumant, et vi aiunt iniusta prohiberi ab exercendo ecclesiae regimine; unde ortum contendunt quod nuper extitit scandalum, tranquillitate, si throno ille restituatur, statim ultro reditura. haud sibi esse tutum in teneris initiis imperii negligere tot istorum ac tam potentum minas apparatusque novitatum. exarmandam sibi esse factionem demendo praetexta schismati, si periculum praesentissimum amittendi principatus velit effugere. plane confidere se ex perspecta Ioannis in sese caritate, paratum eum pro sua imperatoris incolumi securitate non modo patriarchalem pacisci dignitatem, sed vitam quoque ipsam profundere. nec vero aegre ferre aut indignari debere ipsum quod tam necessariis de causis throno tantisper cedere cogatur; cui utique imperator spondeat pari apud se gratiae loco ac prius, pari existimatione ac dignatione honoris, ubi ad vitam privatam redierit futurum, utcumque alius pro eo ecclesiae praefecturam gerat. haec per chartophylacem Meliteniotem et archidiaconum iussit Andronicus a se renuntiari Vecco, solícite necessitatem excusans quae ipsi tale consilium, ut aiebat, extorqueret invitissimo. interim ipse magnam nocturnam partem cum Iosepho et eius studiosis transigens, sedulo consultabat qua optime ratione ille reponi thronum in patriarchalem posset.

4. Ioannes porro, qui et aliunde rectus esset, quemque praeterea satias iam cepisset patriarchalis honoris, ut saepe dictis factisque ostende-

γων και πράττων ἔδειξεν, ἐλπίζων δὲ καὶ τι γενέσθαι τῶν ἀγα-
 θῶν ἐκ τῆς τοῦ Ἰωσήφ ἀναβάσεως (τὰ γὰρ ξυμβάντα οὐκ ἦν πάν-
 τως ἐνέβη ζῶντος ἐκείνου, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστιν ὑπονοεῖν), διὰ
 ταῦτα ἔτοιμος μὲν ὦν ἐκείνος κατὰ τὴν Χριστοῦ ἑορτὴν λειτουρ-
 5 γεῖν, ἔτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀποικομηνοῦ κατὰ τὸ εἰκὸς μνή- B
 μης φροντίζων, ἀφείλε τὰ πάντα τῇ ὑστεραῖα τῆς ἑορτῆς κάτεισι,
 καὶ τῇ τῆς Παναχράντου μονῆ φέρων ἑαυτὸν δίδωσι, ζητήσας
 παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξοντας, πρόφασιν μὲν ὡς ὑπερα-
 10 σπῶντας, ἦν τις τῶν τοῦ κλήρου ἀπαιδευτῶς ἐπ' ἐκείνον ὄρ-
 θμῆ, τῷ δὲ βαθυτέρῳ σκοπῷ τὴν τοῦ λειποταξίου ἐκφεύγων κα-
 τηρησίαν, ὡς ἐκείνος ᾤετο, παρὰ θεῶ κρύβοντι. καὶ ταῦτα μὲν
 ἐράττετο εἰκοστῇ ἔκτη μηνὸς Σκιροφοριῶνος. (5) τοῦ δ' αὖ- A
 τοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τριακοστὴν τὸ πρὸς ἐσπέραν ἐντεθεὶς λικνω
 ὁ Ἰωσήφ, μόνον οὐκ ἄπνους, πολλῶν παρ' ἐκάτερα παρεπομέ-
 15 νων καὶ ἐνευφημούντων τὰ προπεμπτήρια, ἐφ' ὕμνοις καὶ κρό-
 τοις ἀνθρώπων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας συνακτηρίων κω-
 δῶνων, εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνάγεται. οἱ δὲ τοῦ κλήρου μύλος
 τὴν ἐσπερινὴν ὑμνωδίαν καθ' ἑαυτοὺς ἐκτελέσαντες, ἐπεὶ ὄρ-
 20 θρος ἦν καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπήντων κατὰ τὸ σύνηδες, σφί- B
 κων ἑαυτοῖς ἄβατον τὸν ναὸν κατενόουν, ὡς μηδὲ σημάντροις
 καὶ κώδωσιν ἡθροισμένοι· ὡς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἐμάνθανον,

15. ἐφ'?

rat, sperans insuper extitutum ex Iosephi restitutione boni quidpiam (nam
 quae confugerunt haud quaquam eventura vivente Iosepho, multis ex in-
 ditiis licet coniiicere), cum et instante Christi festo solemne sacrum fa-
 cere, et quod funus Augusti de more flagitabat, parentare rita sacro Mi-
 chaeli nuper defuncto tum maxime pararet, cunctis his repente omissis,
 postidie festi descendens patriarchio in Panachrantae monasterium se
 contulit, impetratis ab imperatore abductoribus, ne in dei iudicio locum
 sponte deseruisse posset argui. quamquam imperator Veteci petitioni eius-
 modi annuens, videri studuit non vis inferendae, sed praesidii causa ei
 armatos mittere. quia enim palam erat multos illi e clero vehementer in-
 sensos haud facile omissuros occasionem proterve illudendi decedenti pa-
 triarchali dignitate, professus imperator est eo se duntaxat, ut haberet
 Vecos qui se ab inimicorum insultibus tegerent, militaris ipsi manus co-
 mitatum addidisse. et haec quidem sic gesta sunt sexta et vicesima De-
 cembri die. (5) eiusdem mensis post diem tricesimam, sub vesperam,
 impositus gestatorio Iosephus tantum non exanimis, multis utrimque co-
 mitantibus et certatim acclamantibus faustum reditum, cum hymnis et
 plausibus hominum, inter increbrescentes praeterea tinnitus campani ae-
 ris, quo in ecclesiam convocari populus solet, in aedes patriarchales re-
 portatur. at clerici aegre vespertina hymnodia privatim expleta, cum di-
 casale de more convenirent in ecclesiam, obseptum repagulis obiectis
 templum repererunt: neque enim consuetum coeundi signum aere campano

πρόστεταγμένον μηδ' εἰσιτητὸν εἶναι εἰς ἐκκλησίαν ἐκείνοις Θεοῦ,
 ἔξω πού στάντες καὶ τὰ τῆς εὐχῆς ἐκτελέσαντες (τὸ γὰρ τῆς
 ἑορτῆς περιφανές καὶ παραβαίνειν τὰ σφίσιν δοκοῦντα ἔπειθον
 P 10 τοὺς τοῦ κλήρου) τέλος ἐπὶ τῶν οἰκιῶν καθισθῆντες ἐκαρδόκοον
 τὸ μέλλον, καὶ τί δεῖ νοεῖν τοῖς παραγεγονόσι τὸ πρόσταγμα. 5
 ἐπέφωσεν ἡ ἡμέρα, καὶ οἱ μὲν ἐπιβατηρίους εὐχὰς ἐσχεδιάζον
 ὡς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καθαιρεσθαι προσδοκῶντες, οἱ δὲ
 ἐτέλουν ἀγιασμοὺς τοὺς δι' ὕδατος, καὶ πρόστωα καὶ ἐξώστωα
 ἀναστήματά τε καὶ κλονες, ἀλλὰ καὶ τῖμαι εἰκόνες τοῦ μεγίστου
 B νεῶ διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιρρανήσεως ἠγιάζοντο. διήρχετο τοῖ- 10
 νων τυφλῷ ποδὶ χειρακρατούμενος ὁ Γαλακτίων καὶ ἐπερράντιζε,
 καὶ τό, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει, μύσος τῶν σεβασμῶν εἰκόνων ὑπ'
 αὐτοῖς ἀπεκαθαίρετο, ἀγιάζουσιν. ἐζήτουν δὲ καὶ οἱ ὄρωντες
 ἀπολυμαίνεσθαι, (6) καὶ δὴ ἄλλα μὲν λαϊκοῖς ἄλλα δὲ ἱερωμέ-
 A νοις ἐσχεδιάζοντο ἐπιτίμια. καὶ τὰ μὲν τῶν λαϊκῶν μέλον ἦν 15
 ἐκτιθέσθαι τοῖς μοναχοῖς, καὶ ὡς σφίσιν ἐδόκει, πολλῶν καὶ ὀλί-
 γων ἐτίμων τοῖς προσιούσιν, εἰ μὲν ἐπὶ μόνῃ ψαλμωδίᾳ καὶ ἱε-
 ροῦ κλάσματος μεταλήψει τὰ τῆς κοινωνίας εἶχον, μετρίοις, εἰ
 δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θείων δώρων μετοχῇ, ἐπιτιμῶντες τοῖς μέλλουσιν.

3. Ἐπειθε?

fuerat editum. ut autem eius novitatis perceptati causam audierunt ve-
 titum esse ipsis ingressum in ecclesiam dei, extra stantes, et ibidem per-
 soluto precum ecclesiasticarum penso (eam enim festi praecipui, quod in
 eam diem incidere, religionem esse statuerunt, ut contra quorumvis in-
 terdictum sacra rite obire officia deberent) domum quisque recesserant,
 ibique quiescentes expectabant quid futurum esset, non sine anxia inqui-
 sitione causae quae movisset interdicti denuntiatores ad sic agendum. illi
 vero exorta posterae diei, preces in primo aditu nondum sacrati
 templi ritu ecclesiastico pronuntiari solitas expediebant, ut sic progredie-
 rentur ad expiationem loci quem profanatum rebus in eo nuper actis
 videri volebant. mox per quosdam ipsorum porticus exteriores ac peristy-
 lia vestibuli suggestusque in his sigillatim et columnae signaque ac sacrae
 imagines aquae lustralis aspersione purgabatur quasi a pollutione prius
 contracta. minister piacularis ceremoniae procedebat manu deductus,
 quippe oculis carens quibus gressus regeret, Galactio; a quo, ubi sacris
 praesertim iconibus multa infusione lustralis undae maculam, ut putabat,
 contractam studiosius eluisset, spectantes etiam poscebant, ut se quoque
 ipsos labe, si quam susceperant, mundaret. (6) supplicia hinc alia laicis,
 deo dicatis alia hominibus raptim indicabantur. ac in laicos quidem ar-
 bitrium eius generis monachis permissum, qui prout ipsis libuerat, magno
 aut modico taxabant adentes reconciliationis gratia. nempe ut admitte-
 rentur at psalmodiam et panis benedicti participationem, mediocre pretium
 exigebatur: sin supplex usque ad sacrae perceptionem eucharistiae resti-
 tuti speret, maiori videlicet id erat collatione promerendum. episcopos

ἀρχιερεῖσι δὲ γε καὶ κληρικοῖς, αὐτοὶ τῷ πατριάρχῃ ὑποβαλλόμενοι ἐκείνῳ προσανατίθουν τὰ πρόστιμα. καὶ δὴ νοσοκομουμένου B
 αὐτοὶ πρᾶττοντες, ἔστι δ' οὗ κακείνῳ τὰ τῆς ἰδίας προσανατιθέμενοι γνώμης, ἐν πολλοῖς ἐπομένῳ καὶ ἄκοντι, καθίσταν
 5 τὴν ἐκκλησίαν ὡς σφίσι δέδοκτο. ποινὰ γὰρ βυρεῖται τοῖς κατὰ
 τι προστιησομένοις ἐποντο. ὄθεν καὶ τοῦ ναοῦ πᾶσιν ἐγκεκλεισμέ-
 νου, τῶν ἀρχιερέων προσελθόντων ἐφ' ᾧ καὶ μαθεῖν ἐπὶ τίσιν
 αἰτίας πρᾶττοιεν ταῦτα, αὐτοὶ τὸν μὲν πατριάρχην προθέντες C
 ἔψυχον οἶον φόρτον, τὸν δὲ μοναχὸν Γεννάδιον προστησάμενοι,
 10 διὰ φρένης ἐκείνα πλήρη ἀπελογοῦντο, ὡς παρανερόμηται μὲν
 σφίσι τὰ μέγιστα, παρυβέβασται δὲ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον. ἐφ' ᾧ
 καὶ δεινοπαθήσασι ταραχὴ καὶ θόρυβος ἐγεγόνει, καὶ κατεμύ-
 φοντο τοῦ εἰπόντος, καὶ γε τοῦ πατριάρχου διεπυνθάνοντο εἰ
 15 αὐτοῦ θέλοντος λέγοιντο ταῦτα. ὁ δὲ ἀπέσχωπτε τὸν εἰπόντα, P 11
 καὶ ὡς οἶόν τε τὰ παριστάμενα προσωμάλιζε. τέλος ἐκτιθεῖσι
 γνώμην τοῦ πατριάρχου καὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκουσιν, ἀρ-
 χιερεῖσι μὲν καὶ κληρικοῖς τρέμηνον καιρὸν προστιμῶντες, λαϊ-
 κοῖς δὲ κατὰ τὸ μέτρον τῆς κοινωνίας, πλὴν ἐπ' ἔλαττον τὰ τῶν
 ἐπισημαμάτων τίττοντες. τοῖς δὲ γ' ἀρχidiaκόνους, τῷ τε Με-
 20 λιτηριώτῃ φημι καὶ τῷ Μετοχίτῃ, ὅτι πρόσβεις ἐκπεμφθέντες

et clericos, ubi accederent, ad patriarcham remittebant. qui tamen cum
 acri ob morbum non posset, ipsi videlicet tanquam eo convento ex eius
 sententia pronuntiabant qua quemque opus esset multa poenave expiation-
 em redimere. et ad quaedam senex licet aegre ac subinvitus annuebat
 ab illis suggesta; quaedam impune ipsi comminiscabantur et velut a pa-
 triarcha edicta exigebant ipsius nomine, pro gradu communionis quem
 quisque supplicum ambiret intendentes poenarum gravitatem. sic istis
 arbitrato suo ecclesiam praetextu restituendi turbantibus, et templo cun-
 ctis clauso persistente, coeuntes episcopi ministros harum novitatum in-
 terrogarunt quibus de causis talia facerent. ad haec illi producto patriar-
 cha, velut massa exanima, per monachum Gennadium eius vice loquentem
 horribilia illa intorarunt, quibus defendi quae egerant putabant, „gravis-
 simo vos scelere obligastis: sacrum evangelium violatum est.” quae illo
 vociferante marmor extitit et tumultus abominantis audita multitudinis;
 quare, velut de fide alieno loquentis nomine, iure se rati dubitare anti-
 stites, ex ipso percontabantur patriarcha eoque volente ipso talia dice-
 rentur. ad quae ille abnuens etiam eum qui sic erat loquutus obiurgavit,
 convicio peragans ex suo ista sensu prolata; tam aliis quibus poterat
 verbis et modis sedare turbas, et praesentia componere studuit. tandem
 scripto conceperunt patriarchae de his sententiam, et apud ecclesiam le-
 gerunt; qua episcopis et clericis in trimestre suspensio infligebatur, laicis
 vero pro modo usurpatae cum Latinis communionis congruae, singillatim
 ad minima descendendo, indicebantur poenae. archidiaconis vero Melite-
 stae et Motochitae, quod legati ab imperatore missi celebranti missam

- B** πρὸς βασιλέως ξυνηλθον τῷ πάπα λειτουργοῦντι καὶ γε συνέ-
 σταντο, ἐπέπερ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀμφὶ τὸν Παράστρον Ἰωάννην
 φρέριοι, καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦ πάπα κατὰ πρεσβείαν σταλέντες,
 οὕτως ἔπραττον λειτουργοῦντος τότε τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ, καὶ
 γ' ἀνεκτὸν ἐδόκει καὶ μηδὲν ἔχον πρόκριμα, ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τοιαύ- 5
 ταις αἰτίαις ὡς παραβῶσι τὰ μέγιστα τέλειαν ἐπήγον καθάρσειν.
- A** 7. Ἐἴτα μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος πέμπτης ὀψὲ ἱκανῶς τὸν
 ναὸν καθάγνισαντες (ἤπειγε γὰρ ἡ τῶν Θεοφανείων ἑορτὴ) εἰς
 κοινωνίαν τοῦ ψάλλειν τοὺς τῆς ἐκκλησίας παραλαμβάνουσι. καὶ
 δὴ τελεσθέντων τῶν ὕμνων, ἐπεὶ ἔδει καὶ τὴν τοῦ ἀγιάσματος 10
 γίνεσθαι τελετὴν, συνέρχονται μὲν ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς ἐκκλη-
 σίας ἕνα μὲν ἐκείνοι ἕνα δὲ κληρικοὶ ἕνα δὲ καὶ λαός, ὅσοι τῶν
 Γραικῶν καὶ ὅσοι τῶν Ἰταλῶν, προϊστῶσι δὲ τὸν τυφλὸν Γα-
B λακτίωνα τῆς τελετῆς ἔξαρχον, καὶ ὑπὸ πολλῶν καὶ δαυιλῆ τῷ
 φωτὶ, δοθέντων κηρῶν καὶ αὐτοῖς Ἰταλοῖς, τὰ τῆς ἑορτῆς ἔτε- 15
 λοῦντο. καὶ οἱ μὲν ταῦτα, τοῦ βασιλέως, ὡς σφίσιν ἤρσκει,
 πάνθ' ὑφιέντος πράττειν. ὡς ἂν γοῦν μόνον τὰ τῆς χθριστιῆς
 καταγιγῶδος καταστορεσθεῖεν, ἧς χάριν δῆλος ἦν τοῖς ἀμφ' ἐκει-
C νον πιστοῖς καὶ πρότερον ὀδυνώμενος, τῷ πατρὶ συνάρχων τε
 καὶ συμπράττων, εἰ καὶ μηδ' ὄλως ἀντιβαλεῖν εἶχε, ταῖς τοῦ 20
 καιροῦ δυσκολίαις ἀγχόμενος. οἱ μὲν οὖν οὕτως συμπαλαβόν-

papae adstiterant, quamquam pari modo se Constantinopoli Ioannes Para-
 stron et eius socii Freril a papa legati gesserant, sacrum facienti pa-
 triarchae tum Iosepho et ipsi assistentes, quo removeri omne a tali facto
 crimine plerisque videbatur, tamen eam ob causam, ut atrocissimi reis
 sceleris, perpetuam dignitatis amissionem irrogarunt.

7. Mensis inde Ianuarii quinta sub vesperam, cum templum satis
 purgasset (urgebat enim imminens Theophaniorum festum) in communio-
 nem psallendi ecclesiasticos assumunt. absolutis vero hymnis, quoniam
 oporteret et sanctificationis ceremoniam peragere, conveniunt circa phi-
 lam ecclesiae simul illi, simul et clerici, una praeterea populus, quotquot
 Graeci, quotquot Itali. ante omnes statuunt caecum Galactionem ce-
 moniae praesulem; et cum numeroso et abundanti lumine, datis etiam
 ipsorum unicuique Itolorum cereis, quae festi ritus poscebat peragebantur.
 haec isti sic egerunt, imperatore ipsos cuncta pro libito permittente fa-
 cere, in eum solum finem, ut quae nupera illa tempestate turbata fuerant
 componerentur. nam ea dum ferveret, offensum illum indoluisse iis quae tum
 fierent, ipso etiam patri cooperante, norant familiares arcanorum eius cons-
 cilii sensuum et si eos palam non prodebat, nec oblectari contra quam proba-
 bat agentibus conabatur, difficultatibus temporum constrictus. porro tam qui
 sic clericos in societatem sacrae functionis assumpserant, quam alii, Italos
 spectantes cum cereis adstare, propter quos heri et nudius tertius ecclesia
 expiationibus subiecta vix tandem multa precum piacularium recitatione pa-
 tetefacta fuerat, somnia se videre, non res intueri quae vere fierent, putabant.
 caeterum prius illud tempus finem acceperat, et haec hactenus erant acta,

τες καὶ τοὺς τοῦ κλήρου, ἄλλοι δὲ γε τοὺς Ἰταλοὺς δρωῶντες ἱστα-
 μένους μετὰ κηρῶν, δι' οὗς χθές καὶ πρὸ τρίτης ἡ ἐκκλησία
 καθαιρομένη ὑπ' εὐχαίς ἰλασθηρίοις ἠνολέτο, δνείμους ἐδόκουν P 12
 ὄραν τὰ τελούμενα. ἀλλ' ὁ τότε κομρὸς ἐξεχώρει, καὶ τοιαῦτα
 5 τῶς ἐπράττετο. ὁ γὰρ βασιλεύς, νοῦς ὦν ἐκείνος φιληδῶν τῷ
 παλῷ, καὶ τῆς ἐκκλησίας εἰρήνης καὶ αὐτὴν ψυχὴν προΐεμενος,
 ἤφιε πόλλ' ἄττα καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην γίνεσθαι, μόνῳ
 τῷ τέλει πιστεύων, ἔν' εἴ πως ἐντεῦθεν ὁ λαὸς εἰρηνεύσειε τῶν
 τῆς ὀχροστασίας ἀπαμβλωνθέντων κέντρων. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ
 10 ὄρασαν ἐξεκεχώρητο πρῦττειν, καὶ τὰ δεινὰ ἐρῆται ὡς παραβε-
 βηόσι τοῖς κοινωνεῖν ἀναγκασθεῖσιν, ὅπου γε κἂν εἰ κακίας δι- B
 κης ἦνέχων ἐδικαιοῦντο διὰ ταῦτα ἢ δὴ καὶ βιασθέντων ἐπράχθη-
 σαν, ἄλλους ἐχρῆν εἶναι τοὺς προστιμῶντας, οὐ τοὺς χάριν βα-
 σιλικῆς ἐμμενείας βιασαμένους, οἳ δὴ καὶ μίαν εἶχον τῆς μὲν
 15 ἀληθμείας ἀπολογίαν τῆς δὲ προστροπῆς ἀποφυγὴν, εἰ καὶ αὐ-
 τοὶ χωροῖαν ὁμῶσε τοῖς βιασθεῖσιν. ἀλλ' οὐπω ταῦτα. ἔτι δ'
 ἔπετύφετο τοῖς ταλακπῶροις τὸ χαλεπὸν, κἂν τέως λόγοις ἡμέ-

nequaquam propaganda in posterum. nam imperatoris bono gaudens ani-
 mus, paratū etiam ecclesiae paci procurandae vitam ipsam impendere,
 multa ista quae diximus, utcumque parum sibi probata, fieri siverat,
 unum unice in scopum intuens restituendae populo quietis, dissensionis
 ebetatis aculeis. ea illi connivendi causa fuit ad vexationes etiam ini-
 quas, quales erant haud dubie subiicere piaculis gravibus, velut infandi
 compertis sceleris, eos qui Latinis communicare coacti fuerant; qui vel
 si rem in eo nefariam fecissent, excusationem haberent culpa, quam non
 voluntate libera sed adacti necessitate ineluctabili conscivissent; cuius
 certa qualificatio peccati alios potius quam poenas exegisse oportuerat,
 quam eos ipsos qui principi tunc dominanti gratificantes vim intule-
 rant ad hoc ipsum faciendum, quod modo ut crimen atrox inexorabiliter
 vitam ibant, qui uno sane modo excusare poterant violentiam grassationis
 tunc exercitae, et piaculum quod alios ad malum adurgendo contraxerant
 a se deprecari, si se coniungerent iis quos insectabantur, et in pari aut
 in peiori se agnoscentes causa consortium eorum in poena luenda ultro
 deposcerent, quos sese recordarentur peccare coegisse. sed nondum vide-
 licet horum supplicii tempus advenerat. coquebatur enim et his infelici-
 bus malum, tamescentibus, at adhuc utcumque pressis ultionis in illos de-
 stinationibus eorum ipsorum qui ministris istis ad alios hactenus male
 notandos utebantur, verbis interim eos lactantes blandis, vel artificio
 dissimulandi arcanum odium, vel metu patriarchae, quem vere sciebant
 abhorreere ab huiusmodi genere acerbitatis. a qua ipsi moderatione mul-
 tum aberant, in animo habentes, quamvis adhuc dissimularent, hos qui
 essent imperatori obsecuti adigendis ad amplectendam Latinorum commu-
 nionem Graecis, ut summi sceleris reos extremis subiicere supplicis, cum
 ipso contra patriarcha dignos venia duceret, memor vehementi eos tunc
 regnantis imperio ad id compulsos. quippe imperator Michaël nihil mitius
 poena laesae maiestatis reis infligi solita, intentabat iis qui sibi obsequi
 in his quae inebat ad negotium conciliationis ecclesiarum opportuna ne-

ροισ καὶ τῇ τοῦ πατριάρχου ἐνοστάσει ταῖς ἀληθείαις συνεκαλύπτει-
C το. τοῖς μὲν γὰρ τῶν ἐσχάτων προσημαῖν ἐδόκει ὡς πλημμυελή-
 σισι καὶ τὰ ἔσχατα, πατριάρχη δὲ τὴν βίαν εἰδοῖται καὶ τὴν πάλαι
 τοῦ βασιλέως ἐπίθεισιν, ὡς καὶ καθουσιώσεως τοὺς ἀνθισταμένους
 ἐγκαλεῖσθαι καὶ γε δὴ τὰ τῶν καθωσιωμένων εἰς τιμωρίαν ὑπέ- 5
 χειν, συγγνωστὰ τὰ ἐκ βίας διεγινώσκοντο. πλὴν ἄλλ' αὐτῶ
 μὲν μέλον ἦν τῶν νοσοκομῶν, ἐκεῖνοι δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς ὑπο-
 ποιούμενοι τὸ πᾶν τῆς αἰτίας προσαντιθῶν τῶ γε πατριαρχεύ-
D σαντι, ὥσπερ ἂν οὐκ αὐτὸς ἦν, ἄλλον μὴ καταδέξομένου τὴν
 τοῦ θρόνου τιμὴν. πλὴν τὸ δύσζηλον, ὥσπερ ἀλόγοις, οὕτως 10
 δὴ καὶ λογικοῖς ἐφῆπται. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν ἄλλους ἀμη-
 γέτη τῶν μῶμων ἀνίσταν καὶ τῆς μέμψεως, πλεον δ' ἐκείνη
 ἐπέχον ὡς ἀδικήσαντι, καὶ γε αὐτὸν μὴδ' ἐν ἐπιεικέσει λογιζε-
 σθαι σπουδὴ ἦν πάσης ἀσχολίας καθυπερτέρα. εἰς τί γὰρ ἔδει
 καὶ κρίνεσθαι, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ εἶναι ποιμένα τὸν τοῦ θρόνου 15
E καθαιρεθέντα τοῦ πρώτου προτιμηθέντος, κἂν καλῶς εἶχε τῆς
 γνώμης κἂν μὴ, εἰ μὴ γε αὐτὸν μὲν ἐβούλοντο ἀχρειοῦν, τοῖς
 λοιποῖς δὲ προστραβεῖν ἄγος τὸ μέγιστον, καὶ οὖς τέως εἶχον κατ'
 ἐκείνου συλλήπτουρας ὡς ὀρθοσεβεῖς σφαλέντος, τούτους καταδι-

glexissent. est autem is tantum et tam in virum etiam constantem eadem
 metus, ut merito ei excusandum videretur quidquid eius instinctu erat fa-
 ctum. itaque ignoscendum censebat, et quantum in ipso erat benigne
 infirmos sublevabat condolens. eius autem inclementes ministri, ut sibi
 obnoxios et ad quae tunc agebant adiutores promptos antistites haberent,
 eos simulabant se omni perperam prius actorum crimine solvere, quorum
 universam invidiam in Veccum avertabant, quasi, nisi ipse fuisset, haud
 alium extitutum putarent qui throni honorem admitteret. nimirum malus
 livor ut brutis belluis, ita hominibus quoque ratione praeditis obrepit.
 hinc alios scilicet culpa liberabant et irreprehensos dimittebant, illum unum,
 ut totius fontem mali omnisque iniuriae auctorem vehementer incursabant,
 eratque illis unum studium, una cunctis praevertenda reliquis occupatio,
 in tantam diffamare obtreccionibus et querelis Veccum, quoad asseque-
 rentur ut ne tolerabilis quidem ac mediocriter malus homo vel aliqua sal-
 tem parte laudis summa vitia redimens haberetur. nisi enim hoc furore
 ruerent, quid attinebat Veccum in ius trahere, eo praesertim nomine quod
 pastorem usurparet dignitatem, cum eam throno delectus abdicasset et
 honorem decessori reddidisset? an parum hinc manifesto patet id egisse
 summo conatu illos, ut hunc summa deformatum ignominia inuictum ad
 quidvis redderent, et hoc ipsum fundamentum iacerent calumniae in eos-
 teros, quibus interim parcebant, ut postmodum ipsos, quod homini videli-
 cet criminosisimo utcumque adhaerissent, tanquam hoc ipso atrocissimi
 manifestos sceleris, piaculis subiicerent maximis, et quos ut recte cultor-
 res religionis adiutores adhibuerant ad Veccum velut a ritu legitimo ab-
 errantem evertendum, eosdem postea damnarent, quod ei erranti commu-
 nicassent, et ex illius, cui se alias iunxissent, contagione pestilenti labem

καίτω ὡς κοινοῦτοῦ ἐσφαλμένου καθύστερον, ὡς καὶ τινα τότε τῶν ἰχθυόφωνων λέγειν (ὁ Ἀδριανουπόλεως δ' οὗτος ἦν ὁ Θεόκτιστος) ὡς τῶν μὲν εἰς ὕπτησιν τὴν ἐκείνου ὀβελοῖς ξυλλοίς χρῶνται τοῖς κρέουσιν, ὕστερον δὲ καὶ αὐτοὶ πυρὶ δοθέντες καυθῆ- P 18
50σονται· ὁ καὶ γέγονεν ὕστερον.

8. Τότε δ' οὖν ὑποποιούμενοι μὲν ἀρχιερεῖς, ὑποποιούμενοι δὲ παντοίας καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας πατριάρχην Ἀθανάσιον, ἐπέβα πολλοῦ τινὸς ἄξιον, θρόνους τε προτιθεῖσαι δύο, ὃν μὲν πρὶν εἰς τιμὴν καὶ σχῆμα τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, 15 ὡς ἐπὶ τὸν Ἀλεξανδρείας προκαθεζόμενον ἔχοντα. καὶ γ' ἑαυτοὺς καθιπτώσιν εἰς δικαίῳ τοῦ πατριάρχου ἤδη νοσοῦντος τοποτηροῦντας, σύνοδόν τε συγκροτοῦσιν ἀρχιερέων, παρόντος μὲν B ἐκείνου καὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτου, παρόντος δὲ καὶ Γεωργίου τοῦ Κυπρίου καὶ τοῦ ῥήτορος Ὀλοβώλου, ἄρτι ἐκ τῆς τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ μοῆς ἐπιδημηκότος τῇ Κωνσταντίνου, καὶ γὰρ τοῦ μοναχοῦ Θεοδοσίου Σαπωνοπούλου, ὃν ἐν πρωτονοταρίοις ἔχοντος τοῦ κρατοῦντος ὁ μοναχὸς διεδέξατο βίος, καὶ ἄλλων πλείστων προκαθημένων. καὶ τὰ τῶν γραφέντων εὐθύνην ἠβούλοτο, οὐκ ἀερηνικῆ σκέψει μᾶλλον, τὸ μὲν ἀσφαλές ἐγκρίνοντες C 20 τὸ δ' ἀπεμφαῖνον εὐθύνοντες· ἄλλ' ὅτι τὰ σκάνδαλα ἤρετο, κἄν

ad extremam omni acerbitate luendam in sese traxissent. quae causa viro tum prudenti fuit Adrianopolitano Theocisto dicendi nunc quidem nocentes huius tumultus uti episcopis in synodum ad iudicium vocatis tantquam verbas ligneis ad assandum Veccum, in animo habentes eosdem postmodum, Vecco assumpto, illis iisdem flammis exurere. ita ille non vnius vates, ut eventa deinde probaverunt.

8. Tunc igitur huius motores machinae omni genere delinimentorum cum caeteros qui aderant antistites, tum Alexandrinum prae omnibus patriarcham Athanasium, virum existimationis et auctoritatis maxime, in seos atrahere partes non inutiliter conati, duos thronos statuerunt, alterum vnicuique, insignibus ornatum patriarchae Constantinopolitani Iosephi et quasi eum representantem, quod in morbi necessitate decumbens praesens synodo nequiret; alterum cui palam praesideret Alexandrinus Athanasius, se autem ipso, ut Iosephi aegroti vicarios et eius sensuum nuntios se voluntatis executores, in capite synodi fixerunt. frequens inde convenit episcoporum coetus, praesente ibidem magno logotheta, praesente imperatore Georgio Cyprio et rhethore Holobolo nuper ex magni agri monasterio Constantinopolim reverso, assidente praeterea monacho Theodosio Saponopolo, qui ex ordine protenotariorum imperatoris in vitam monasticam transierat, aliisque pariter assistentibus plurimis. delatae ad hunc conventum Ioannis Vecel et praecipuorum cum illo concordiae duarum ecclesiarum auctorum accusationes sunt; de quibus qui pro Iosepho agebant, ferri sententias studebant, non quae dogma ipsum diiudicarent, et quid ut necesse ad pacem ecclesiae tenendum, quid ut minus probatum relictum esset, declarent: sed quia causabantur scandalum ortum ex intem-

καλῶς οἱ γράφοντες εἶχον τῆς δόξης, οὐχ ὅπως ἔκρινον ἐξετάζειν, ἀλλὰ μόνον ὅτι καὶ δόγματα ἐλαλήθησαν καὶ γραφαὶ ἀνεπύχθησαν καὶ λόγοι πατέρων εἰς ἀκοήν ὠτίου ἐτέθησαν, μάλιστα ταῦτα παραβασίαν ἡγούμενοι, τοὺς μὲν δ' ὅτι καὶ αἵρεσις εἴη γινώσκοντας ὡς τὰ μέγιστα παραβάντας ἔκρινον, καὶ μὴδὲν ὁρθοῦ ὅλως παρεκκλίνειν διατεινομένους λιβέλλους ἐζήτουν πίστει. εἰ δ' ἔγρουξέ τις περὶ δογμάτων γράψας, οὐ τὸ γραφέν, τὸν γράψαντα δ' αἰτιώμενοι καταδίκαις ὑπῆγον ἐσχάταις. καὶ προηγουμένως αὐτὸς δὴ ὁ τῶν λογοθετῶν μέγας, ὁ καὶ πῦρ πνέων ὑπὲρ δογμάτων, ὡς ἔφηκε, παρῆχε τὸ σύγγραμμα καλεσθαι, οὐχ ὅτι 10

B ἔσφαλται οἱ, καθὰ δὴ καὶ αὐτὸς ἔνορκος ἐπὶ τῇ συνόδῳ διαμολόγει, αὐτόθεν λογογραφοῦντι περὶ δογμάτων, ἀλλ' ὅτι γράφειν ἐπήκει καὶ συντάττειν πατέρων ῥητὰ χρήσιμὰ πῶς δοκοῦντά οἱ πρὸς τὰ τότε τελούμενα, ταῦτα καὶ πολλῶν πρότερον καὶ μεγάλων αὐτοῖς δὴ συγχρησμένων ἐφ' ὁμοίαις ταῖς ὑποθέσειν · 15

8. ἐπῆγον P.

14. τὰ decret.

pestiva ventilatione quaestionum quas inexploratas relinqui praestiterat, contendebant non esse inquirendum rectene an secus qui de controversiis nuper motis suas ediderant sententias scripsissent, verum eos hoc ipso quod dogmata movissent, quod in disputationem prius in usu habita vocassent; quod scripturas replicassent, quod per illos fando audita dum recitarentur patrum auctoritates essent, tanquam perturbatores quietis publicae ac gravissimi reos criminis condemnari satagebant; et obsequentibus quos convocaverant, re vera condemnandos curaverunt, ac gravissima tinaeque animadversionis ecclesiasticae exempla in eos ediderunt, quos se ne minima quidem aspersos conscientia haereseos, et nusquam a recta fidei declinasse regula et affirmantes et paratos demonstrare offerentes, ut atrocium convictos delictorum damnaverunt poenisque addixerunt maximis. in quo erat haec mira procedendi ratio. libellos ab unoquoque flagitabant quibus exponerent quid crederent. prolatis iis, si quid quispian de dogmatibus mussitasse videretur, damnabatur, non scriptum, ut aiebant, sed scriptor; isque idcirco solum quod ea consignasset literis quae prava rectane essent in medio relinquebatur, extremis ecclesiasticae censurae notis affectus declarabatur. primus ad caeterorum exemplum isti se subiecit ignominiae, quasi remedium canonicae absolutionis poenitentiae professione ambiens, magnus logotheta Muzalo; qui simulans se de doctrina nihil praecipere, frustra erat. eminebat enim eius flagrans studium in partes processionem ex filio spiritus negantium; cuius dogmatis tanto flagrabat zelo ut flammam spirare videretur. tamen ille libellum a se prius imperante Michaelē palam datum, quo se professus erat idem cum Latinis credere, ultro iam execrans et comburendum offerens, iurcirando etiam interposito est coram synodo professus sese haud ideo flammis hoc scriptum donare, quod sibi esset conscius pravum in eo aut a sana doctrina exerrans quidpiam positum, sed quoniam agnosceret eo ipso se graviter peccasse, quod omnino scribere de dogmate ausus esset, quod de talibus disserere, quod patrum testimonia de his inquirere, congerere, accommodata et utilia tunc visa ad causam quae ageretur, licet non igno-

ἀλλ' ἅμως ἐπέπερ οὐκ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐλέχθησαν, ἀλλ' ὅτε
 δεινόν τι κῦμα καὶ τετραγὸς κατεστρόβει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῆς
 τῶν πολλῶν ἀνεγέρσεως, ἅμα δὲ καὶ τῷ δοκεῖν περιεῖναι οἱ τῆς
 εἰσβίαιας, οὐχ ὡς ῥητὰ πατέρων ἐδίδου τὰ συνταχθέντα περὶ, C
 5 ἀλλ' ὡς ἴδιον σύγγραμμα. καθέξης δ' ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸ τοῦ
 παλαιῦ μεγάλου λογοθέτου σύγγραμμα, ὁμοίως κάκεινο ἔχον,
 καὶ ἄλλοις οἷς γράφειν ἐπήει καὶ μόνον μεμνηθῆναι δογμάτων ἐπά-
 γησις μῶμον, περὶ παρεδίδου τοὺς τόμους.

Ἐτεῦθεν οὐδὲ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην αἰτιῶν
 10 ἔφρον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκείνον αἰτίας ὑπῆγον αἰρέσεως, ὅτι
 καὶ ἐπὶ τοῖς πατέρων ταῖς ἀληθείαις ῥητοῖς λιχνευσάμενος ἀντι-
 λαβὴς δίδοναι τοῖς αἰτιωμένοις ὡς εἰκὸς ἐκινδύνευε, καὶ παρὰ τὸ D
 εἰκὸς ταῖς ἐννοαῖς τῶν ῥητῶν ἐμβαθύνων ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ νοῦν ἀν-
 θρωπίναις διανοαῖς παρατολμῶν· τὰ γὰρ περὶ Θεοῦ σιωπῆ μῦλ-
 15 λον ἔχειν τε καὶ τιμᾶν ἢ λόγοις συνιστᾶν καὶ δεικνύων πέφυκεν.

(9) ἐκείνος τοίνυν τὸ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ τὸ πνεῦμα παρὰ τῶν P 15
 πατέρων λεγόμενον ἐκπορεύσθαι ἐπὶ τῇ θεολογίᾳ τοῦ πνεύματος,
 μὴ τοῦτο μόνον λαμβάνων ὅτι πρόσθεσις καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις
 πατράσι τετόλμηται ἐπ' αὐτῇ δὴ ταύτῃ τῇ ἀνεγνωτῆρ ἐκ πατρὸς
 20 ἐκπορεύσει τοῦ πνεύματος, ἐφ' ᾧ γε τὴν προσθήκην τῶν Ἰτα-
 λῶν ἴσθαι μετρίως ἴσως, εἴπερ ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ διδούς ἐξε-

raret idem oñm a multis et magnis viris simil occasione factitatum. ve-
 rum quia illa tunc a se non tempore pacis allegata fuissent, at importune
 oggesta tum cum atrox et vehementissima procella saevis hinc inde flu-
 cibus multorum undecumque insurgentium ecclesiam ageret ferretque,
 ergo quia in eo se religione supervacanea intemperanter elatum sero tan-
 dem poenitens intelligeret, velle in detestationem eius erroris igne con-
 sumi hoc suum scriptum, non quatenus testimonia continebat patrum, sed
 quatenus sui ipsius foetus esset ingenii. consequenter scriptum super eo-
 dem argumento veteris magni logothetae productum, aliaque aliorum, et
 quibus qualescumque mentio inesse dogmatum deprehensa est, universa ut
 eo nomine abunde rea igni sunt tradita.

His quasi praestructis ad Yecci causam praepiudiciis, ipsum sunt de-
 nique oggesti animo infensiori, quippe quem non intempestivae modo
 motionis dogmatum sed haereseos reum peragere studerent. et erat ille
 quidem haud dubie eius affinis de qua modo est dictum, intemperantiae,
 nimia curiositate scrutandarum arcanarum veritatum quas scriptis abstrus-
 as patrum, illic tanquam in sacro quodam operto, ut humano superiores
 captae, tacite obnoxieque venerari fuerat satius: caeterum ulterius nite-
 bantur eius accusatores, qui eum ista investigatione impetu concitatum
 nimis praecipitasse in haeresin demonstrare conabantur. (9) nimirum
 illud quod patres, dum S. Spiritus theologiam explicant, affirmasse con-
 stabat, eum ex patre per filium procedere, praeterquam eo trahebat,
 haecenus tolerabiliter, ut Latinorum additionis exemplo auserum paria
 Graecorum patrum invidiam minueret, etiam prurigine studii proventus

τάσει καὶ τὰ ὑπὲρ τούτων ἑρευνητῶν ἀνθρωπίνους νοήμασιν ἔλαθεν
B οὐκ οἰοταῖς αἰτίας περιβαλὼν ἑαυτόν. οὐ χεῖρον δ' εἰπεῖν καὶ
 διασαφῆσαι τό γε ζυμβεβηκός, καὶ τίσι περιπαρεῖς τῶν γραφῶν
 οὐ καλαῖς ταῖς αἰτίαις ζυνεῖχτο, κἂν μόνος ἐκεῖνος, μηδενοῦ
 ἄλλου συμπράττειν τολμῶντος, θεολογίας ἀπειρον πέλαγος μι-
 κρῶ τινὶ ἀκατίῳ, ἀνθρωπίνῳ νοῦ, παραμετρεῖν ἐτόλμα πειρᾶ-
 σθαι, τῷ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ζήλῳ ὥσπερ τινὶ φώσσωνι, ὡς ἐκεῖ-
 νος ᾤετο, κουφιζόμενος, πιστεύων τοῖς ὀψιγόνοις, ὡς ἔλεγε,
 κἂν οἱ παρόντες οὐκ ἀπέδεχοντο τὸ ἐγχείρημα. ἐκεῖνος τοίνυν
C τὰς τῶν ἁγίων γραφὰς ἐπιμελέστερον διερχόμενος, τὸ μὲν ἐκ πα-
 τρός δι' υἱοῦ προχεῖσθαι ἐκλάμπειν χορηγεῖσθαι προεῖναι τὸ
 πνεῦμα τὸ ἅγιον πολλῶν καὶ πολλὰκις λεγόντων ἐμάνθανε, τὸ
 δὲ καὶ ἐκπορεύεσθαι πρῶτως μὲν παρὰ τῷ μεγάλῳ Μαξίμῳ ῥη-
 θέν εὗρισκε, δευτέρως δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Λαμα-
 σκηῶ, ἐφ' οἷς καὶ τὸν μέγαν Τυράσιον σὺν ἑβδόμῃ πάσῃ συνό-
 δῳ, ἐπὶ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς πατριάρ-
D χας, ἀριδύλως κατενόει θεολογοῦντας. εὐρών γοῦν τὸν τοῦ
 Μαρωνείας Νικήταν καὶ χαρτοφύλακα, ὕστερον δὲ καὶ Θεσσα-
 λονίκης πρόεδρον, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βλεμμίδην Νικηφόρον
 γραφαῖς συγχρησαμένους εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν ὡς δῆθεν
 ἀπολογίαν, καὶ Φώτιον αὐτὸν λέγοντα ὡς καὶ Ἀμβρόσιός τε καὶ
 Ἀυγουστίνος καὶ τρίτος Ἱερώνυμος οὕτω μετὰ προσθήκης ἐθεο-

in altiores easque humanis in vias mentibus indagaciones divinitatis, litibus sese imprudens non sane ferendis implicuit. quo de toto eius facto consilioque ac processu ancipitis coepti tradere hic aliquid distinctius operae pretium existimo, ut intelligatur quibus transfusus accusationibus, non iustis sane causis, reus sit peractus, qui eatenus tantum culpae affinis videri potuit, quod solus, nemine alio ipsi cooperari ad hoc auso, theologiae immensum pelagus exigua cimba humani ingenii transfretare conari non dubitaverit, studio pacis velut quodam velum impulsuro, ut quidem putabat, a puppi vento proveheadus in optatum portum, confidensque, quod dicere solebat, posteris certe laudandum suum consilium, si minus id praesens aetas probare voluisset. ergo ille sanctorum scripta attentius perlegens in horum plerisque saepe dici observavit Sanctam Spiritum ex patre per filium profundum, explendescere, praebere, prodire. procedere quin etiam primum affirmari reperit a Sancto Maximo, deinde a summo quoque theologo Damasceno; quibus consentaneae magna praeterea Tarasiam cum universa septima synodo in confessione fidei ad Orientales patriarchas manifeste deprehendit disseruisse. ad haec cum inasper invenisset Maroniensem Nicetam, chartophylacis etiam dignitate insignem ac postea in Thessalonicensem evectum cathedram, itemque post hunc Nicephorum Blemmidam incubrasse ac valgasse scripta testimoniis firmata scripturarum in defensionem Itolorum, ipsumque Photium fateri Ambrosium Augustinum et Hieronymum processionem Sancti Spiritus ex patre

λέγοντες περὶ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὡς Ῥωμαῖοι πάντως καὶ οὐχ
 ὡς Γραικοὶ ἔγραφόν τε καὶ ἔλεγον τὴν προσθήκην, τῆς μὲν λό- P 16
 σεως τοῦτου καὶ ἴαν ὡς ἀσθενοῦς κατεγίνωσκεν, ὡσπερ ἂν ἦν
 ἰκανὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα πατέρα νῦν μὲν ὡς Γραικὸν μεγαλύνειν :
 5 τῶν δ' ὡς Ῥωμαῖον αἰρέσειως γράφεισθαι, Ἱερώνυμον δὲ καὶ Αὐ-
 γουστίνον τὸν μὲν ὑπὸ Δαμιάσῳ παιδευθέντα καὶ σύγχρονον Βα-
 σιλίου τοῦ πάνυ καὶ μέγαν ἐγνώριζεν, Αὐγουστίνον δὲ τὸν Ἰπ-
 πῶτος καὶ ἐπὶ τῆς ἔκτης συνόδου μακαρίας μνήμης ἤξιωμένον καὶ
 ἐσσημώμενον, τὸν δὲ τρίτον Ἀμβρόσιον καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῆς
 10 ἐκκλησίας μεγαλυνόμενον. τὸ γοῦν τὸν Φώτιον οὕτω λέγειν περὶ B
 ἐκείνων καὶ ἀποφαίνεσθαι οὐκ ἔκρινε συντετὸν καὶ ἄλλως δίκαιόν
 τε καὶ ἰσχυρόν, ἐκείνων δὲ ταῖς βίβλοις προσσχὼν καὶ τι παθῶν
 ἀσθράκιον, φιλοτιμησάμενος, εἴ γε καὶ αὐτὸς σφίσι τῆς γνώ-
 μης συνάροιστο, εἰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος προσῆπεδέχετο τὸ ἐγχείρημα,
 15 βῆξιν παρηρητημένην ἐντεῦθεν οὐκ ἐπαινετὴν δεδιώς, μέτεσι τε
 φιλοπονώτερον τὰς γραφὰς καὶ τὰ παρεγγεγραμμένα τοῖς λόγοις
 ἐκείνων ῥησιδίδια ἐξ ὄλων λόγων τῶν ἁγίων συνέλεγε. καὶ νῦν C
 μὲν εὖρωσκεν Ἀθανάσιον λέγοντα "ἦν δὲ ἀδύνατον ἐν τῇ τῆς
 τριάδος τάξει τὸ πνεῦμα γινώσκεισθαι μὴ προοδικῶς ὄν ἐκ Θεοῦ
 20 δι' υἱοῦ, ἀλλὰ ποιητικῶς, ὡς λέγουσι", νῦν δὲ τὸν μέγαν Βα-
 σίλειον "ἀξιώματι μὲν δευτερεύειν τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα παραδί-

cum additione ex filio docuisse, caeterum eos patres ut Romanos, non ut
 Graecos, additionem comprobasse, haec Photii exceptio nimium quam in-
 firma Vecco visa est. quomodo enim videri possit consentaneum eundem
 patrem nunc ut Graecum magni facere, mox ut Latinum haereseos ac-
 censurare? quos autem et quales viros? primum Hieronymum a Damaso er-
 dicitum, aequalem Basilii magni; deinde Augustinum Hipponensem, a sexta
 synodo, quae virum illum beatae memoriae praedicat, commendatum;
 tertium Ambrosium, cuius etiam apud nos acta in ecclesia magnis laudi-
 bus effluuntur. ex quibus colligebat nec pudenter nec prudenter nec ve-
 rissimè aut ad persuasionem valide Photium de tantis patribus ita lo-
 cutum videri debere. horum igitur omnium libris Vecco in memis sum-
 ptis acri attentione meditandis quiddam passus est humanitas, indulgens
 pisculum ambizioso cuidam studio aggregandi sese ad sententiam tam co-
 lectum auctororum; quam in rem hac aetate nullus alius expedire impet-
 tum auderet. ac facile providens, ut tum erant sensus praecoccupatarum
 alia quadam opinione mentium, famam sibi ex hoc facto securitatem an-
 cipis potius pendulique in praecipis quam laudabilis incepti, corrogavit ad
 sui defensionem testimonia diligentius, et labore magno hinc inde longis
 saeculis omnium veterum inscriptis inspersas in rem suam sententias
 congerit. ac nunc quidem invenit Athanasium dicentem "fieri autem non
 poterat in trinitatis ordine cognosci spiritum, non progressive existentem
 ex deo per filium, sed efficienter aut productivè, ut sequuntur," nunc
 magnum Basilium "posteriorem quidem origine filio spiritum tradit videli-

δωσιν ἴσως ὁ τῆς ἀληθείας λόγος." τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προ-
 τάσεως, ἐν πολλαῖς μὲν τῶν βιβλίων κειμένην καὶ ταύτην, ἐν δὲ
 γ' ἐνίαις παρηρημένην εὗρισκεν. ἐτέρωθι τὸν Νύσσης Γρηγό-
 ριον οὕτω πως διαιροῦντα τὰς περὶ Θεοῦ δόξας ὡς τὸ μὲν αἴτιον
 πιστεύειν τὸ δὲ ἐκ τοῦ αἰτίου, καὶ ἕξ αἰτίας ὄντος πάλιν ἄλλην
 διαφορὰν ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ
 δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου. καὶ αὖθις ἐν τῷ τέλει τοῦ
 τῶν Ἀντιρρητικῶν πρώτου "δευτερεύει μὲν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς
 αἰτίου, δευτερεύει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς αἰ-
 τίας λόγον." ἀλλαχοῦ δὲ τὸν μέγαν Κύριλλον λέγοντα "τὸ ἐκ
 ἀμφοῖν οὐσιωδῶς ὑπάρχον, τουτίστιν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ", καὶ
 αὖθις στόμα μὲν τοῦ πατρὸς λέγοντα τὸν υἱόν, θεολογοῦντα δὲ
 περὶ τοῦ πνεύματος "καθάπερ διὰ στόματος τὴν ἰδίαν ἡμεῖν
 ὑποσημαῖνον ὑπαρξεν." Ἐπιφάνιον δὲ καὶ ἐν πολλοῖς καὶ πολλά-
 κισ τὰ αὐτὰ λέγοντα καταλαμβάνειν. ἔδοξεν οὖν ἐκείνῳ ταῦτά τε
 καὶ πλείω συνάγειν καὶ λογογραφεῖν τὴν τῶν πατέρων θεολογίαν,
 ὡς ᾤετο. καὶ τὸ ἀτηρόν μὲν τῆς κατηγορίας τῶν Ἰταλῶν, ὃ δὴ
 P 17 καὶ τοῖς κοινωνοῦσι διὰ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ ὀνόματος προσετρι-
 βητο, ἐξιᾶσθαι τέως κατὰ τὸ δυνατόν καὶ θεραπεύειν ἠβούλετο·
 δεδιὼς δ' αὖθις καὶ τὰς κατηγορίας τῆς τόλμης, ταῖς ἀληθείαις
 20 ὄρκους προανατάττετο τοὺς φρικώδεις ἢ μὴν μὴ ὡς δῆθεν κατα-

3. post παρηρημένην P iterum καὶ ταύτην.

est vera doctrina." rationem porro affirmationis qua filius patre, Spiritus Sanctus utroque origine posterior dicitur, in quibusdam quidem libris disertim expressam, in aliis omissam aut oblique tantum insinuatam reperit. alibi Nyssenum invenit in hunc modum distincte tradentem tenendas de deo sententias, ut credatur in eo aliud causa, aliud ex causa. tum eius quod ex causa existat aliam differentiam intelligimus, ut aliud sit citra medium ex primo, aliud per id quod citra medium ex primo est. et rursus in fine primi Antirrheticorum "secundus a patre filius quod ex eo ut causa sit. secundus item a filio spiritus iuxta causae rationem." alias vero magnum Cyrillum dicentem de spiritu existere ipsum ex ambobus substantialiter, hoc est ex patre et filio. et rursus os quidem patris appellentem filium, divinitatem vero Spiritus ita declarantem ut per os suam is nobis existentiam indicet. Epiphanium quoque deprehendit et multis in libris et saepe in unoquoque eadem affirmantem. visum igitur Vecco haec et plura colligere, complectique ac disserere scriptis commentariis theologiam patrum, ut putabat. quo duram nimirum illam accusationem Italorum, quae et in Graecos propter nuper admissam nominis papae inter sacra mentionem cum iis communicantes contagione quadam propagabatur, emolliret aut purgaret prout poterat. rursus metuens ne audaciae accusaretur, suis illis de vera doctrina dissertationibus addebat horrenda iuramenta, quibus studebat persuadere se nequaquam haec alle-

γνωσκον των ημετερων η εγκαλειν ελλειψεως, κακεινοι προσκει-
 οσαι ως κρειττότως λέγουσιν, η τι τοιοῦτον και εννοειν γρά-
 φορτα, αλλ' ινα τεως και μόνον το εγκλημα θεραπευοιτο, ου
 των Ιταλων, ουμενον (κεινοις γαρ, κων επι πασιν αφιωνται B
 5 των εγκλημάτων, αλλ' ουν τω τολμησαι προσθειναι τω συμ-
 βολω την λεξιν εγκλημα κεισθαι το μέγιστον), αλλα των κοινω-
 νόντων εκεινοις ειρηνης τροπον και παλαιως καταστάσεως ξενα.
 αντιεξηγε δε και την επι του μονογενοϋς εκ εις την δια κατὰ την
 των προθέσεων αντιπαραχώρησιν, όπου αν και εν τοις περι του
 10 ούτω τόποις ευρίσκηται. ουτω γάρ φησι διδάσκειν και την ιερὰν
 εισοθήκην, βιβλον ούσαν εγκρινομένην ταίς γνησίαις τής εκκλη- C
 σίας. τουτο δ' εποιει την των Ιταλων προσθήκην τοις ημετέ-
 ροις βουλόμενος εξισουν. και τέλος η κορωνίς τής τόλμης, οτι
 ερίσκων μεν και τον θεολογικώτατον Δαμασκηνον εν τρεισκαυδε-
 15 κή των θεολογικων αυτου κεφαλαίων λέγοντα “και δια λόγον
 προβολής εκφαντορικοϋ πνεύματος,” εκλαμβανόμενος δε το
 προβολεύς εις το αιτιος (μηδὲ γὰρ εἶναι την λεξιν επ' άλλον ση-
 μασινομένου λαμβάνεσθαι) και δια λόγου αιτιον τον πατέρα λέ- D

9. αντιπεριχώρησιν P.

care, ut aut damnaret nostros aut defectus argueret, neque quo Latinis
 tanquam melius loquentibus, spreto suis, se adiungeret; quorum nihil ne
 prima quidem cogitatione tenuis sibi venisse in mentem scribenti desiderat.
 solum voluisse purgare crimen, non illud proprium Latinorum quo ipsos
 attendenda additione ad symbolum prolapsos fatebatur, gravissime pec-
 cando contra disciplinam, non tamen a fide aberrando, sed crimen hae-
 rescos, quod si haerese in Latinis putaretur, haud dubie in Graecis
 quoque cum his communicantes redundaret. consuluisse igitur se quis
 Graecis opera illa, et de iis bene meritum, utique cum sic ostenderit
 nihil eos nefarium egisse, quando propter pacis bonum et veterem rerum
 ecclesiae statum reducendum consenserant in communionem cum iis usur-
 pandam, quos puros ab omni haereseos macula esse constaret. porro ae-
 quivalentiam inter sese ac promiscuam notionem praepositionum εκ ex et
 διά per maximopere adstruxit, contendens persuadere, quoties eas tra-
 denda filii aeterni theologia usurparentur, sic omnino intelligendas tam-
 quam unum idemque ambae significarent, idque diserte doceri aiebat in
 opere cui sacra hophotheca sive sacrum armamentarium nomen est, qui
 liber inter authenticos et sanam ecclesiae doctrinam recte declarantes
 censei solet. id ille faciebat quo Itolorum additionem nostris tolerabi-
 liorem minusque invidiosam redderet. denique, quod ei culmen audaciae
 fuit, cum invenisset summum theologum Damascenum in tertio decimo
 theologicorum suorum capitum dicentem de patre “et per verbum προ-
 βολής productior enuntiatorii spiritus,” intelligens in voce προβολής
 vim principii et causae, quin contendens id vocabulum in alio significato
 non posse, sicque affirmans patrem per verbum principium sive

γων τοῦ πνεύματος, χώραν αἰτίας διδώκει καὶ οὐ παροπτίας, οὐδέ γε μὴν τῆς τυχοῦσης, συνδοξάζειν αἴτιον τὸν υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς αἰτία τοῦ πνεύματος. καίτοι γε τὰ μέτριά γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρχόμενος, ὅτε τις καὶ ἀντεπήγεν αὐτῷ τὴν αἰτίαν, ὡς πολλῶν ἐπὶ Θεοῦ λεγομένων καὶ δὴ καὶ κακίας ἐπιπεφρόντων ἔμφρασιν τὰ μὲν λεγόμενα ὡς ἅγιον ῥήματα προσιέμεθα, τὸ δ' ὑπεμφαῖνον οὐ προσδεχόμεθα, “λέγετέ” φησιν, “ὦ οὔτοι, Θεὸς τέλειος ὁ πατήρ, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ υἱός, καὶ Θεὸς τέλειος ὁ παράκλητος. ἄρ' οὖν διὰ τὸ τρεῖς Θεοὺς ὑπεμφαίνεσθαι καταρρηπαροῦμεν τὴν Θεολογίαν;” τίως εἰς ἀποφυγὴν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τρισὶ κεφαλαίοις τὸν ἐπὶ τῇ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρα ἀναγινωσκόμενον ὄρον ἐπ' ἐκκλησίας ἐπηύξανε προστιθείς, ποιούμενος ὑπ' ἀνάθεμα τρίτον τὸν ἦτοι δοξάζοντα ἢ αἴτιον ἢ μετὰ τοῦ πατρὸς συναίτιον τὸν υἱὸν τοῦ πνεύματος, ἢ συγκοινωνεῖν ἐν γνώσει καταδεχόμενον τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ δοξάζουσι. ταῦτα 15 ἔλεγε, ταῦτ' ἔγραφεν. “εἰ δ' ἀνήκει τι”, φησί, “τῇ διὰ εἰς

causam spiritus esse, locum accusationi sui dedit hand sane contemnendae, cum non levis nec vulgaris error videatur, praeter vim principii et causae quae in patre a cunctis agnoscitur respectu spiritus, etiam filio attribuere rationem principii et causae erga spiritum eundem. nec ille non sentiebat invidiam dicti, quam ut emolliret, moderationis quandam speciem inserebat ac velut ad flexum commodum inarticulabat disputationi alloqui rigidiusculae, occurrendo ultro ingenio lectoris, ex allegatis patrum sententiis, ut proum erat, collecturi falsam re vera et veteri ecclesiae doctrinae contrariam esse Graecorum hodie vigentem opinionem, qua Sanctus Spiritus ex patre dumtaxat ab iis agnoscitur procedens, cum ratio principii et causae, respectu spiritus attributa per sanctos ipsorum patres etiam filio, ex ipso quoque procedere ipsum iuxta Latinorum mentem demonstrare videatur. contra hoc enim ille praescribebat multa de deo necessario affirmari, sic irrefragabili auctoritate subigente, ex quibus mala de ipso et neutiquam admittenda clare consequi appareat; quam ideo consecutionem orthodoxi non admittunt, cum antecedentia, ex quibus infertur, recipiant. igitur et nos, Veccus aiebat, hic quoque patrum diserta testimonia recipimus: sed quod ex his apparet consequi, non recipimus. instabatque argumento e Graecis ducto ipsis, an non, inquam, vos quoque et dicitis et recte dici fatemini patrem esse perfectum deum, perfectum item deum esse filium, denique paracletum perfectum et ipsum deum esse? utrum igitur quia inde tres esse deos videtur inferri, falso isto et respuendo corollario theologiam inquinabimus? haec ille, quae ad subterfugium criminis astute ipsam praeparare sibi palam erat. quem etiam ad finem decretum de fide legi solitum in ecclesia die quae vocatur orthodoxiae, tribus auxit capitulis, ei adiungens triplex anathema, in eum qui ut dogma fidei assereret filium esse causam spiritus, qui diceret filium esse cum patre concausam spiritus, postremo qui sciens communicaret nec adiungi renneret quibusvis ita loquentibus et credentibus. haec dicebat, haec scribebat, illud quoque addens: si quis inesse contenderit praepositioni διὰ per notionem causae, audax id dicta

τὸν τῆς αἰτίας λόγον, τοῦτο τόλμημα μὲν λέγειν ἢ ἔγνωεῖν, εἰ δέ P 18
 τις τολμῶν, τὸ ἐκ τοῦ λόγου μὲν ἐρεῖ ἐμφαινόμενον, αἰτίαν δὲ
 πάντως ἀποίσεται τοῦ τολμήματος.”

Ταῦτα κατὰ τὸν Βέκκον ταῖς ἀληθείαις, καὶ πλεον οὐδέν.
 5 Διὸ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐξεπίτηδες τὰ τῆς ἱστορίας κατὰ λεπτὸν ἐπλατύ-
 νουμεν, ἵν' ἡ δῆλον ὅπως καὶ ἐφ' οἷαις αἰτίαις ὅσον οὐκ ἦδη ἡ
 ἐκκλησία πᾶσα τοῦ κακοῦ παραπολαύειν ἤμελλε. σῶφρον ἦν οὖν
 κατ' ἐμὴν γνώμην μηδὲν περὶ τούτων κινεῖσθαι. ἀλλ' ὅμως τέως B
 καὶ οἱ ἐκεῖνον ἐποτρύνοντες αἰτιοῖ· βουλόμενος γὰρ τοῖς αἰτιω-
 10 μέτως ἀπολογεῖσθαι καὶ ἔγκλημα φείγειν αἰρέσεως ἔλαθεν αἰρέσει
 δόξας δικαίως περιπαρεῖς.

Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐν εἶχον κατὰ σκοπὸν, τὸ καθυποκλῖναι
 τὸν Ἰωάννην τῷ Ἰωσήφ, καὶ παρ' ἐκείνου πείθειν ζητεῖν συγ-
 γνώμην ὡς οἱ ζῶντιος ἐκείνου ἐπιβῆναι τοῦ θρόνου τολμήσειε,
 15 καὶ τὰ τῆς εἰρήνης μὴ καταδεχομένου, ὡς καὶ ὑποχωρεῖν διὰ ταύ- C
 τῃ, ἐκεῖνος μὴ ὅτι γε μόνον τὴν πατριαρχίαν κατευδέχοιτο, ἀλλὰ
 καὶ γραφαῖς περὶ τοῦ δεικνύναι τὴν προῦξιν ἀνεπιτήμητον. ὅθιν
 καὶ ὁσημέραι σύνοδον μὲν ἐντελῆ καθίστων, (10) κρότοις δὲ
 συγχροῖς τῶν τῆς ἐκκλησίας κωδῶνων ξύγκλυδας ξυμφοροῦντες καὶ
 20 πλήθη, εἴ ποῦ τις ὡς ἠσέβησαν πείθοι, παρακινήσειοντα τὰς

causatione fuerit; et quisquis id ausit, affirmabit is sans quod ex pa-
 trum testimonio videtur consequi: caeterum idem temeritatis omnino ac-
 casationem ausi poenam feret.

Haec plane sunt quae Veccus circa hoc negotium scripsit dixit ges-
 sit, et nihil his plus; quae data opera studui minutatim ac paulo latius
 historice commendare, ut sit manifestum quomodo et quibus ex causis in
 extremum ecclesia periculum magni mali subeundi venerit. temperantius
 solum Veccus, mea quidem sententia, fecisset, si nihil circa hoc mo-
 visset. tamen eius culpa magna parte sustinet, qui hoc illi faciendi
 vehementem impulsus et quandam quasi necessitatem imposuerunt. ac-
 currans quippe is ad iustam defensionem Latinorum contra eos a quibus
 immerito haereses damnabantur, induit se non advertens et studio elatus
 in iustas suspensiones eius labis qua purgare satagebat alios, visus in
 haeresim impingere.

Atque in praesens quidem, qui res istas gubernabant, unum hoc spe-
 ctabant, ut Ioannem Iosepho subicerent volentem, persuadendo illi ut ab
 hoc veniam suppliciter peteret, quod ipso adhuc vivente thronum conscen-
 dere ausus esset, et quod cum videret Iosephum adeo ab ecclesiarum
 pace abhorrere ut, ne illam probaret, cedere patriarchatu mallet, tamen
 ipse vacuum eius secessu patriarchale solium non modo non dubitaverit
 oblatum admittere, sed etiam libris editis conatus fuerit evincere nihil in
 ea pace reprehensibile fuisse. haec ut ab eo extorquerent, synodum plenam
 quam primum studuerunt cogere. (10) pulsibus ergo crebris aeris
 ecclesiae campani turbam simul advenarum sibi faventem, urbanum simul
 populum magno numero convocarunt. congregandae multitudinis haec fa-

Georgius Pachymeres II.

- P 19 ὁρμᾶς καθ' ὧν ἄρα τοῦ ὁρθοῦ παρακινήσαντων σφᾶς ὑποπιέσειαν, καὶ μάλα θερμῶς ἤξιλον τὸν Ἰωάννην καταπέμπεσθαι κριθησόμενον. συγχῶν γοῦν διαμηνυμάτων πρὸς ἐκείνον γινόμενων ἐφ' ᾧ παραγίνοιτο λόγον δώσωσιν τῶν γεγραμμένων, καὶ μάλ' ἐκείνων ἐπιδεικνυμένων τοῖς πλήθεσιν, ἐκείνος τὸ ἄλογον τῆς ὁρμῆς τῶν πολλῶν δεδιὼς ἐπὶ πολὺ τε ὤκνει καὶ ἀνεβάλλετο τὴν ὡς ἐκείνους ἄφιξιν· δήλην γὰρ εἶναι τὴν παρακινῶσάνουσιν, εἰ πλήθος ἀσεβῆσαι πεισθίη, ὥστε μὴ μένειν ἐπὶ τοῦ καθεστῆτος τρόπου ἀλλ' ὄλαις ὁρμαῖς ἐπὶ τὸν αἴτιον τρέπεσθαι. ἀλλ' ὁ μέγας λογοθέτης ἐμβριθέστερον τὴν τοῦ πλήθους παρακίνησιν καταστέλλας, ὡς εἰς αὐτὸν βασιλέα τοῦ ἐπ' ἐκείνον ἀτακτήσοτος δόξοντος ἀμαρτεῖν, καὶ οἱ δηλώσας τὴν εὐτρέπεισιν ἀσφαλῆ, οὕτω πείθει παραγενέσθαι. καὶ δὴ τὸν ἔσχατον τόπον ἐλθόντι δόντες ἐκείθεν ἀπολογεῖσθαι καθήμενον κατηγάκαζον. ἐκείνος δὲ πάντῃ μαῖλλον εἰδὼς ἀπολογίας καιρὸν ἢ ἐκείνον, τὴν τοῦ γρά-
C φειν αἰτίαν ἐπὶ καιροῖς ἐτίθει, οὓς οὐκ εἶναι τότε διωμιλόγει,

ctiosa erat causa. sperabant ipso apparatu synodi, quae cogi ferebatur ad emendanda quae perperam acta fuerant in conventionem cum Latinis, intellecturos homines e vulgo se deceptos ab auctoribus conventionis eius in impietatem fuisse prolapsos, quam nunc expiari oporteret. inde autem confidebant exarsuros eos et in seditionem concitandos adversus Veccum, quem eius rei totius praecipuum artificem suspicarentur. quare illum huic invidiae obiecturi, ardentem petebant citari rito ac iuberi se sistere iudicandum a synodo. crebris igitur viatorum missationibus Veccum compellere coram congregatis patribus iussus est ad reddendam rationem eorum quae scripserat; idque dum fieret, interim qui haec curabant, scripta illa Vecci ut errorum et fraudum plena invidiosissime apud populum traducebant, magnopere ostentantes exaggerantesque perniciem illorum. id Veccum non ignorans cunctabatur obtemperare vocantibus, morasque innectebat longas suo in vadimonium occursui, non inverisimiliter allegans manifestum esse periculum, ne populus persuasus gravi se implicatum malo piaculoque subiectum per pacem cum Latinis initam, furiose in eius pacis auctorem erumperet, cum is primum in conspectum esset datus. itaque cum non ignoraret arte adversariorum totam eius negotii culpam in se conferri, haud sibi videri tutum proficisci quo vocaretur, discerpendo utique a multitudine, cui qui se vellent perditum sinistris ante sparsis rumoribus persuaserant penes se unum residere causam mali omnium. haec iure causari eum magnus logotheta intelligens, acri nec inutili opera incubuit ad seditionem comprimendam populi metu huic admoto ab imperatore, quem, si qua vis fieret, offendendum graviter et severe animadversurum in violentiae compartos denunciavit. sic sedato plebis impetu, Veccum aggreditur, demonstrans non esse iam quod causaretur ullam a seditione formidinem. nec ille abnuat venire. cui comparenti ultimus in synodo locus datus est; indeque ut causam ille sedens diceret, seseque purgaret ab obiectis circa scripta sua vehementer instabant, at Veccum aliud potius quodvis, quam quod tunc erat, talia purgandi tempus esse sciens, respondebat causas quibus defendi suum scribendi consilium pos-

καὶ πράγμασι ζητοῦσι καὶ ταῦτα, ἄλλως ἢ ὡς τὸ παρὸν ἔχουσιν, ὃν μετακινήθεντων ἀνάγκην εἶναι καὶ τὰ γραφόμενα προσαργεῖν. αἰτίας γὰρ εἶναι τὰς ἀναγκαίας, δι' ἧς καὶ γεγράφεσαν, μηδεὶν ἀτόθεν ὀρμήσαντος. τὸ γοῦν κενεῖν λόγους τῶν πραγμάτων ἐπιόντων ἐφ' οἷς ἐλέχθησαν, ὥσπερ τοῖς ἐρωτῶσιν ἔχειν τὸ παρακαίριον, οὕτω τοῖς ἀπολογουμένοις τὸ μάταιον. ἀναγκαῖον δ' εἶται καὶ μόνον τὴν σύνοδον ἀποφαίνεσθαι εἰ ὃν εἰς ἀρχιερωσύνην προσεκαλέσαντο μήτε μὴν εἰδύτα μήτε μὴν ἀξιοῦντα, ἀργήσαντα τῆς λυθέντων ἐκείνων καὶ τοῦ γνησίου ἀνακληθέντος ποιμένος, D
10 ἄξιόν ἐστι, καὶ αὐτοὶ κρίνουσι, τὴν τιμὴν καὶ ἔτι ἐκείνον κατέχων ἦν ἔσχεν ἀρχῆθεν ψηφισομένων καὶ προσκαλούντων αὐτῶν. τὸ δ' ἦν ἔρα ἐπιόντος ἐκείνου τοῖς πολλοῖς ἦλος κατὰ καρδίας, καὶ “ποῦ γε ἄρα” φασὶν “ἀρχιερατεύσεις γνησίου τέως παρόντος ἀρχιερέως, ἀνὴρ καὶ λίβελλον ἐπὶ πίστει δίκαιος ἐκτίθεσθαι
15 καὶ πληροφορεῖν ἐξ ἀνάγκης τὸ ὄρθρον τοῦ σεβάσματος;” οἱ μὲν οὖν οὕτω παρακρουσάμενοι τὴν ἀξίωσιν ἐμβριθῶς, εὐμενῶς ἄλ- E
λων λαβόντες αὐτόν, ἄγουσι παρὰ τὸν Ἰωσήφ καὶ μετανόη ἐξι-

3. ἐγράφεσαν?

11. αὐτόν P.

set, ei fuisse temporari affixas quod nunc praeteriisse fatebatur. scire scire, qua tempestate illa scripisset quae modo in crimen vocabantur, exegisse a se tunc praesentem rerum statum ut talia scriberet. inique secum agi si post conversionem rerum tantam praestare nunc cogatur ea recta esse, quae cum suam ab opportunitate rectitudinem ducerent, mutatione quae incidit temporum suam quasi defensionem amiserunt. omitatur ergo crimen modo intempestivum, aut in tempus differatur eius quod super extitit simile. res quae tunc gerebantur imposuisse sibi necessitatem scribendi quae scripserit, nemine alio ad id agendum occurrente quod publice intererat ab aliquo fieri. vocare autem in examen sermones bene in tempore prolatos, remotis iam circumstantiis quibus illorum opportunitas palam monstrabatur, ut in rationem exigentibus inquisitionem habet intempestivam, sic respondentibus conditionem iniungit iniquissimam, causae talis dicendae cuius omnis defendendae conatus vanus ac stultus merito existimetur. illud solum decidere oportere patres synodi praesentis, an non eum quem nec cogitantem nec volentem ad patriarchatum ipsi vocaverunt, modo redactum in ordinem per illos, et priore in propriam thronum revocato pastore, aequum sit, ipsis iudicantibus, retinere etiamnum honorem quem illorum antea eligentium et ad patriarchatum vocantium suffragiis acceperat. haec postrema praesertim Vecci propositio plerorumque cordibus infixit spiculum; audiebanturque indignantium voces: “tu scilicet patriarchatus honore gaudebis, praesente iam legitimo patriarcha? tu, inquam, suspectus haereseos, a quo iure scripto edita fidelis professio exigatur, cuique multis argumentis opus sit ad persuadendum te recte ac catholice sentire?” sic illi repulsa fructu Vecci postulatione mitius deinde cum illo agentes, blande perpulerunt ut sistere se coram Iosepho vellet. quo ipso adducto, et persuaso

λεῦσθαι ὡς δῆθεν δυσμεναινόντα πείθουσιν, εἶτα καὶ λιβελλὸν ἐκτιθέντες εἰς ὁμολογίαν μὲν τοῦ ὀρθοῦ ἀποβολὴν δὲ τῶν εἴ τι καὶ παρεξέλεχθη, καὶ αὐτῆς δὴ τέλος τῆς ἱερωσύνης παραίτησιν, ὑπογράφειν διδοῦσι, καὶ οὕτω τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενοι ἀπο-
 P 20 πέρπουσιν. ὅπερ μαθῶν ὕστερον Ἰωσήφ τὴν ἐπὶ τῇ παραίτησει βίαν ὀρθοσεβούντος ὡς οὐ κανονικὴν ἀδικὸν ἔκριεν. (11) ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ βασιλεῖα πείθουσιν εἰς Προῦσαν περιορίζειν ᾧ τέλος καὶ διελύοντο. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τάξας αὐτῷ καὶ τὸ σιτηρέσιον αὐταρκές, ἐκείνον μὲν τοῖς ἀπάξουσιν ἐπὶ Προῦσης ἐκδίδωσιν, αὐτοῖς δ' ἐχρητο τῶν ἄλλων ἐνευκαιρῆσας, εἴ τι ἄρα προ-
 B πλήρου τῶν ἀναγκαίων ὑπομιμησκότων. ἐβεβαίου δὲ καὶ τὰς γνώμας λεγόντων καὶ πρόθεσι καρδίας καὶ γράμμασιν, ὧν τὸ μείζον καὶ πρῶτον μὴ ἔν ποτ' εὐφήμον μνήμης, μὴ ψαλμωδίας, μὴ ταφῆς ἀξιοθῆναι τὸν ἀποχόμενον. 15

Οἱ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα, βασιλεὺς δ' οὐόμενος πραγμάτων ἀπαλλαγῆναι τὸ πᾶν κατορθοῦν ἐνόμιζε. τὸ δ' ἄρα ἦν ὄνειρος.
 P 21 (12) οἱ γὰρ Ἀρσενῦται ἀδελφὰς κἀκείνοι λαβόμενοι πείθοντος

delimire sibi offensum supplicii significatione poenitentiae, deinde ipsi compositum libellum, quo professio rectae fidei coniungebatur cum amolitione suspicionum si quae in contrarium extarent, quibus ad extremum annectebant abdicationem sacerdotii, Vecco ut subscriberet dederunt; atque ita verbis officiiisque paulo benignioribus commodiuscule tractatum dimiserunt. quod cum postea Iosephus cognovisset, vim illatam homini orthodoxo ut dignitatem abdicaret, uti minime regulis patrum conformem, iniustam fuisse iudicavit. (11) non ita multo post idem imperatori persuadent ut Veccum, a quo tamen sibi satisfactum prae se tulerant, Prusam exulatum mitteret. destinavit igitur imperator qui eum illuc abducerent, assignatis ibi ei pensionibus ad victum sufficientem. porro istis qui nomine Iosephi ecclesiam curabant, familiariter ad caetera quoque se indulgebat imperator, admittens quoties vellent, audiendisque illis et expediendo quodcumque poscerent perlibenter vacans, quin et cum quidvis pro quolibet intercederent aut peterent, prompte annuens, multaque ex usu praesenti faciens, prout illi fieri omnino debere suggessissent. confirmabat autem sententias horum sibi loquentium cum prompta significatione benevoli assensus, tum ubi res posceret, literis et diplomatibus ad earum sancendum effectum datis. istorum haec concessorum a principe hoc maximum et primum fuit, quod iis suadentibus vetuit ne signo ullo honorificae memoriae nec iustis funebribus cantu psalmodiarum rite celebratis, immo ne sepultura quidem ecclesiastica pater eius Augustus nuper defunctus dignaretur.

Et haec illi quidem sic egerunt. imperator autem propensa ista ad eorum nutus omnes facilitate obsequendi, defunctum se turbis et magnam in posterum, cunctis compositis, se sibi tranquillitatem confecisse arbitrabatur; id quod vanum somnium sibi faventis animi fuit. (12) Arseniani quippe, ex mutatione et ipsi temporum fiducia accepta suas res

τοῦ καιροῦ, καὶ πανταχόθεν ὑπέξαναδύοντες τῶν φωλιῶν, τοῦ βασιλέως ἀνίετος ὡς κύνεινους εἰς εἰρήνην ἄγειν ἐλπίζοντες, ὑπέ-
 τρχον τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον θαρροῦντες ἐπ' Ἀνδρονίκῳ τῷ
 ἀπὸ Σάρδεων, ὃν ὄσον οὐπω ἤξαντα προσεδέχοντο, εἶναι τε τὸν
 Ἰωσήφ ὑπ' ἀφορισμὸν ἐκ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου διεβεβαίουσαν,
 καὶ τὴν ἐκείνου κοινωσίαν μὴ δεῖ γ' ἐκείνοι ὡς ἄγος ἐξέκλινον,
 ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐπειθον φεύγειν, ὥστε καὶ ὁσημέραι πλείους Β
 ἐκείνοις προστίθεσθαι, καὶ ὀλίγων τῶν πρώτων πολλὰς γίνε-
 σθαι. ἀλλ' ἐφ' ὅσον μὲν ὁ Ἰωσήφ ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος
 οὐκ ἔστιν ἐπιμελίας ἐπέληπτο, καιρὸν ἤκιστ' εἶχον ἐκείνοι πρὸς βα-
 σιλέα· τὸ γὰρ σφῶν ἀκατάλλακτον οἱ τοῦ Ἰωσήφ ἐκ πλείστου εἰ-
 δότες, καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν πατριάρχην τὸν Ἰωσήφ εἶχον, ἐκείνοι
 δὲ οὐδ' ἄξιον Χριστιανικῆς ὀμιλίας ἔκρινον, καὶ διὰ ταῦτα ἀδύ-
 νατον τὴν ζύμβασιν κρίνοντες προκατελάμβανον βασιλέα, μαρ- C
 τυροῦντες σφίσι τὰ χεῖριστα, καὶ ὡς οὐδ' ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτῷ βα-
 σιλεύοντι ἐκείνοι τὴν ἐκκλησίαν σχίζουσι λέγοντες φροντίειν οὐ
 ταῖς τοχούσαις ἐδίδουν. ἐπεὶ δ' ἐκραταιοῦτο τῷ πατριάρχῃ ἡ
 νόσος, καὶ ἤδη ἐς ἅπαν ἐκλεισμένος ἦν ὡς καὶ τὸν θάνατον ἀπεκ-
 θέσθαι, καὶ διὰ ταῦτα παρηγεῖτο τὴν προστυσίαν, καὶ γράμμα

4. ἤβοντα ?

argendi, undique procedentes e latibulis (convincente Augusto, qui hos qua-
 dam lenitate adduci ad pacem posse sperabat) multos ambire atque in
 partes trahere coeperunt. columen eius tum factionis erat Andronicus
 olim episcopus Sardinum, quem imperrime appulsum exceperant avidi, eo-
 que auctore magnopere freti fidenter affirmabant subiaccere Iosephum ana-
 themati in eum quondam intorte ab Arsenio cum patriarchatum gereret;
 ipsiusque ea de causa communionem non modo ut piaculum vitabant, sed
 et non paucis ut ad illa se abscederent persuadebant. unde multis quo-
 tidie ad patres qui primum apparuerant se aggregantibus, exiguo tem-
 pore in numerum ingentem excrevit Arseniana factio. hi tamen quoad
 Iosephum patriarchatus utcumque possessionem, gravi licet urgente morbo,
 tenuit, parum apud Augustum valuerunt. nam cum ex longo comertum
 haberent qui Iosephum sequebantur, irrevocabili Arsenianos in eum in-
 distincto odio, nec superesse viderent conciliationis spem ullam inter par-
 tes tam acri discidie commissas, ut quem alia principem sacrorum vene-
 retur, altera se laeta quidem communiione dignandum Iosephum duceret,
 mature pro sua caetera apud Andronicum auctoritate eum in contrarium
 praenuntiorant, gravium Arsenianos accusantes criminum, metumque in-
 tentantes, ne hoc schisma invalescens non ecclesiae modo sed imperio
 quoque ipsi perniciosissimum ad extremum evaderet; quibus credulus
 princeps auditis in non vulgarem ab Arsenianis cavendi sollicitudinem con-
 traheretur. postquam vero intendente se gravibus augmentis patriarchae
 morbo, adeo ut aeger plane iam defectus viribus et haud dubie mortem
 expectans patriarchatum abdicaret, cuius abdicationis scriptum rite for-
 matum prodit, qui eius nomine res gerebant despondere animos et dif-

προύβαιτε παραιτήσεως, ὑπορέουσι μὲν οἱ τούτου, εἰς πλῆθος δὲ ξυστάντες ἐκείνοι, ὡς καὶ τὸν πᾶν θαραλλόν δεδιέναι καὶ τὴν ἐκείνων ὑποποίησιν ἀναγκαίαν ἡγεῖσθαι, λόγου μείζονος
 D ἀξιοῦσθαι, νέυσαντος ἐπὶ τούτους τοῦ βασιλέως, καὶ πολλῶ τινῶν νικῶνται τὸ πλῆθος τοῦ Ἰωσήφ. ἐξῆρχε μὲν οὖν ἐκείνων 5
 ἔνθεν μὲν ὁ Ταρχανειώτης Ἰωάννης καὶ τοῦ βασιλέως αὐτανέμιος (τῆς γὰρ Μάρθας τῶν τριῶν υἱῶν ὕστερος ἦν), σὺν ᾧ δὴ καὶ αἱ ἀδελφαὶ τούτου, ἣ τε Θεοδοσία καὶ ἡ Νωστόγγισσα, ἐκείθεν δὲ ὁ προδηλωθεὶς Ἰάκινθος. εἶχον δὲ καὶ τὸν ποτὲ Σάρδεων προηγούμενον, ὅς δὴ καὶ πρὸς βασιλέα συχνὰς προσόδους ποιού- 10
 μενος — ὁ γὰρ Ἰωάννης καὶ προσγενὴς ὢν, ἀλλ' ὁμῶς ἐπ' ἀκριβείᾳ μεγίστη κατορθῶν τὰ τοῦ ζήλου, ὡς ᾤετο, πλεῖστα τῶν
 P 22 περὶ τὸν Ἰάκινθον κατεγίνωσκε καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτῶν ἀπεσχί-
 ζετο. διὰ ταῦτ' ἐκείνος τὰ τῆς παρρησίας σφίσι προωδοποιεῖ, ὡς ἀσφαλὲς εἰς ὃ καὶ λέγοιεν ἔξουσιν. 15

13. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ μὴδὸς ἐνισταμένου Κρονίου νόσφτε καὶ γήρα τρυχωθεὶς Ἰωσήφ ἐκδημεῖ, καὶ ὁ νεκρὸς ἐκείνου τῇ μνητῇ τοῦ ἁγίου Βασιλείου εἰς ταφὴν δίδοται. ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς ἀπαλλαγεὶς ἐκείνου τοὺς Ἀρσενιάτας ὀρμῇ μεγίστη ἐπειράτο

4. ἀξιοῦνται?

5. τοὺς] οἱ?

fluere coeperunt. quo fidentius sese iam Arseniani ostentantes tanto se numero ferebant, ut terrorem adversariis non parvum incuterent, curamque adderent Augusto necessariam eos ne scirent delinendi, in eam ergo partem ille incubuit, maiori quam antea honoris significatione Arsenianos tractans; quo brevi effectum ut hi multitudine longe vincerent Iosephi asseclas. capita eminebant huius numerosae turbae ac velut factionis duces hinc quidem Ioannes Tarchaniota consobrinus imperatoris, quippe Marthae, sororis Michaëlis eius patris, trium filiorum nata minimus, cum quo et eius sorores Theodosia et Nostongissa, inde autem superius memoratus Hyacinthus. hi uno consensu praecire sibi universis patiebantur antiquum episcopum Sardium, qui nomine omnium crebro imperatorem conveniebat, huic libentius partes illas cedente atque adeo pro sua ob consanguinitatem gratia admissionem facilem parante Ioanne, qui exquisita quadam religionis diligentia, zelo, ut putabat, veriori obsequens, minus in multis probabat quae Hyacinthus agebat, haud adeo superstitione communionem alienorum a secta sua vitans quam necesse Tarchaniotae videbatur. unde ab illo et eius sequacibus plerumque secedens conventiculum sibi seorsum habebat proprium, nec tamen se plane palam abscindens, ne robur factionis enervaret, quin pro virili Andronicum Sardanensem adiuvans in his quae in sectae utilitatem ac securitatem universae cum imperatore transiebat.

13. Inter haec, mense Martio ineunte, morbo et senio consumptus Iosephus obiit, et eius cadaver in monasterio S. Basilii sepultum est. at imperator ab eo expeditus impetu maximo incubuit in constum adiungendorum sibi Arsenianorum. itaque admittens eos in colloquium frequenter

καταλαβέσθαι, καὶ δὴ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀνεικῶς πρόσσodon λόγοις
 λαίρα παντοίοις. τὰ γὰρ παρὰ τῶν Ἰωσηφιτῶν κέντρα, καὶ μὴ B
 παρόντων πλήξοντα, οὐλὰς ἐνιποίει καὶ φόβου καὶ ὑπονοίας,
 καὶ πατιός γε μῦλλον διὰ ταῦτα τέως αὐτοῦ γε χάριν τὰ κατὰ
 σοφῆς ἀνέκρινε, Πύθρακλος δ' ἴδοξεν Ἰωσήφ, τῷ μὲν φαινομένῳ,
 δέει τοῦ μὴ σχισθῆναι τοὺς ἄμφ' ἐκείνον πυροραθέντος ἐκείνου,
 ὡς δέ τινες ὑπειόουν, μερλίμη τῇ περὶ αὐτοῦ μεγίστη, μὴ τὰ
 τῆς στεφηφορίας ἐκείνου μωμείοιντο δόξαντος ἀνίραυ δλωσ ἐκεί- C
 νο καὶ γε φέροντος ἄγος ἀφορισμοῦ. ὁμως πολὺς ἦν τὰς γνῶ-
 10 μως ἐκείνων ὑποποιούμενος, τοῦτο μὲν φιλοφρονούμενος λόγοις,
 τοῖτο δὲ καὶ τοῖς κατὰ σοφῆς ἐδωδίοις ἀρκούντως δωρούμενος.
 αἱ δὲ τὰ μὲν τῆς ὑπονοίας τοῦ βασιλέως ὡς εἶχον ἐξεθεράπεινον,
 τὰ δὲ καθ' αὐτοὺς συνιστῶντες ὡς ἐνδίκως καὶ τρόποις θείας
 βουλῆς ἐξημμένοις σχίζονται, πρὸς θεοσημείας ἀπειδὸν καὶ τέ-
 15 ρατα. καὶ δὴ σφίσι ναὸν εἰς προσευχὴν ζητήσασιν, εἴ που μό- D
 νον ἐκ πυλαιτάτου τὰ τοῖς ἱερεῦσιν νομιζόμενα ἠηράκτον ἐκεί,

6. τὸν] αὐτοῦ P.

omni ope tentabat verbis demulcere exulceratos eorum animos metu et
 suspicione, quoniam etsi hostes eorum Iosephitae non vigeant iam nec
 eos infestabant amplius, tamen quae ab illis, dum rerum potirentur, ac-
 ceperant vulnera, cicatrices adhuc teneras et nec dum satis obdurate
 reliquerant. quare in iis observandis deliberandoque uti se cum illis ge-
 reret perattente versabatur, sua causa, quippe metuens ne quid turba-
 rent, et ad id praeventendum invigilans. Iosephum quod attinet, quam-
 quam, ut a quo nihil iam metueret, non anxie curabat, prae se ferebat
 tamen studium acta eius et memoriam tuendi, non vero affectu sed in
 speciem, ne sectarios ipsius, si contemnere illum videretur, a se abalie-
 naret. aliam quoque nonnulli simulationis huius causam non inverisimilem
 suspicabantur, ex cura ductam ne, si praevaluisset Arsenianorum opinio,
 Iosephi patriarchatum illegitimum censentium ut intrusi per vim in sedem
 iure non vacantem, et praeterea ob anathema contractum eius dignitatis
 incapax, inaugurationis ipsius Andronici in imperium ab eo facta irrita vi-
 deri posset. verum utcumque prae se ferens a Iosepho se stare, multam
 aene adhibebat diligentiam in deliniendis sibi conciliandis Arsenianorum
 animis, qua blandis eos verbis alloquens, qua large et liberaliter prae-
 bebant quibus ad victum indigebant. ponebant et hi vicissim haud segnem
 in hoc operum, ne sinistrae ullis de se Augusti suspicionibus gratiae, quam
 benignae ipsi offerrebat, periclitari constantiam aut vim diminui continge-
 ret, perseverantes tamen fiducia maxima in affirmanda suae secessionis
 aequitate, quippe in quam causis iustissimis et non dubia divinae indica-
 tione voluntatis sese asserebant fuisse impulsos, exhibentes se quin etiam
 ad id signis humana vi superioribus comprobandum. verum ut praestare
 id possent, necessarium sibi esse causabant aedem sacram non pollutam
 contagione Iosephi, sequaciumque ipsius, qui scilicet templa omnia quae
 tunc Constantinopoli paterent, sacris illegitime attentandis profanave-
 rant, ut iam in nullo eorum caste ac rite propitiari numen posset. assi-

ὡς μηδὲν ἐπιπέριεσθαι τῶν ἐαυτέρων μετὰ τὸν πατριάρχην πρα-
 χθέντων Ἀρσένιον ἄγος, ὡς ᾤοντο, ὃ τῶν ἁγίων πάντων ναὸς
 ἐδίδοτο, εὖ μὲν μεγέθους καὶ κάλλους ἔχων ἅμα μὲν εἰς ὑποδο-
 P 23 χῆν τῶν ἀφικνουμένων ἅμα δὲ καὶ εἰς οὐ μετρίαν παραψυχῆν καὶ
 τέρψιν, ἐκ παλαιοῦ δὲ κεκλεισμένος, ὡς μηδὲ πολλοὺς μεμνη- 5
 σθαι ἦν τί που καὶ ἐτελέσθη ἐν τούτοις τῶν ἱερῶν τελετῶν. ὡς
 γοῦν ἐκείσε συναχθέντες ὑπ' ὀπτηῆσι πιστοῖς, ὡς μὴ λαθῶν, τις
 εἰσοίει τῶν σφίσι ἀκοινωνήτων, τὰς συνάξεις ἐτέλουν, καὶ συ-
 γνάκις πέμπων ὁ βασιλεὺς τοῦ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν φροντίσει μεγά-
 λαις ἔχειν παρῆχε δόκησιν, αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσύνσαντες πρὸς 10
 τὰ ἐν Χαλκηδόνι πύλαι τελεσθέντα, ὡς ὁ λόγος αἰρεῖ, ἐπὶ τῷ
 B τῆς καλλιπαρθένου καὶ μάρτυρος Εὐφημίας σώματι ἀνάγουσι τὴν
 ἐνθύμησιν, καὶ γε καὶ αὐτοὶ ὑπὸ σώματι ἁγίῳ πύλαι κατατε-
 θνηῶτος νεκρῷ τὰ κατ' αὐτοὺς ὡς ἀρεσκείας ἐξημμένα θείας δει-
 κνύειν ἤθελον, καὶ ἅμα τῷ δεῖξαι, ὡς ἤλπιζον, σφίσι προσσχέιν 15
 ἡξιῶν τοὺς ἄλλους καὶ πείθεσθαι, κἂν ὃ τι λέγοιεν τε καὶ πρῶτ-
 τοιεν. πείθεται τούτοις ὁ βασιλεὺς, καὶ σῶμα μὲν τὸ τοῦ Λυ-
 μασκηνοῦ καὶ θείου πατρὸς Ἰωάννου αὐτοῖς αἰτήσασι δίδωσιν,

gnaretur modo sibi templum, si quod esset, ubi post expulsam Arsenium nemo fuisset operatus sacris: in eo sese confidere impetraturos, re sacra canonice religioseque peragenda, ut deus manifesto miraculo monstraret Arsenii sanctitatem suaeque ipsorum innocentiam sectae rectitudinemque aetorum. inclinatus Andronicus ad morem huius gerendum templum sanctorum omnium attribuit, satis capax magnae multitudinis magnificoque ornatum, ut in ea qui convenirent cum iucundo sensu animi consolationeque non modica dare operam religioni possent, at idem (quod praesertim quaerebatur) ex tam longo vacans et clausum tempore, ut pauci viventium recordarentur ullam in eo functionem sacram exerceri se vidisse. ibi ergo cum suos Arseniani coaventas, fides ad valvas custodibus appositis, ne quis irreperet eorum cum quibus communicare nefas arbitrabatur, coepissent concursu ingenti celebrare, affectabat iis demerendis intentus imperator certos e suis illuc frequenter mittere, qui praesto ipsis essent et securitatem quam optarent maximam praestarent, ac sibi esse curae res ipsorum fidem facerent certissimam. inde illi aucti animis polliceri ausi sunt se miraculo eius simili quod olim apud Chalcedonem in corpore sanctae virginis et martyris Euphemias ostensum fuisse fama ferret, veritatem suae doctrinae iustitiamque sectae probaturos. petebant igitur dari sibi corpus aliquod sancti dudum mortui, certo confidere se aientes demonstraturum per illud deum, quidquid ipsi egissent, se hactenus volente ac iubente factum; quo viso deinde par esset adversarios ipsorum divinae auctoritati cedere, nec iam amplius, sicut ad hanc usque diem fecerant, de innocentia ipsorum sanctitateque dubitare. assensit et his Augustus, sanctique et divini patris Ioannis Damasceni sacrum ad hoc experiendum corpus iis tradidit. quia vero Arseniani iactabant se scripta professionem suae ipsorum fidei iurumque assertionem complectentia ad sancti corporis pedes posituros, postmodum vero eadem scripta e pedibus

ὡς ἂν δὲ μή τι καὶ ῥαδιουργηθῆι ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις τέρα- C
 σιν ἢ μὴν καὶ ὑποπιευθεῖη ῥαδιουργηθέν, (τόμοις γὰρ ἐπιτεθη-
 σομένοις τῷ σώματι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐπιτρέπειν ἠβούλοντο) ἐξ
 αὐτῆς βασιλεὺς προστάσσει ἐπισκευασθῆναι μὲν ἑτέραν μελίζονα
 5 θήκη, καὶ σῶμα καὶ θήκην αὐτὴν ἐν ἧ τὸ σῶμα χωρήσουσαν,
 οὕτω δὲ ταύτην οἶαν τ' εἶναι ἀσφαλισθῆναι καὶ κλεισὶ καὶ σφρα-
 γισσὶ ὡς μὴδὲ τὸν ἐντεχνότατον κατὰ Δαίδαλον παρεγγυρεῖν
 μὴδ' οὐτοῦν δύνασθαι. αὐτὸν μὲντοι παρῆγεν ἔτοιμον, εἰ προσ-
 ληθθεῖται ταῖς τοῦ ἁγίου χερσὶν ὁ τόμος πρὸς ποσὶ θεθείς, τὰ γε- D
 10 γρημένα πράττειν ἀναμφιβόλως. ἐν ὄσφ μὲν οὖν ταῦτ' ἐπράτ-
 τειτο, κἀκείνοι νηστείας καὶ προσευχαῖς παντοδαύταις προετελοῦντο
 καὶ παννυχίῳ ὑμνωδίῳ ἐσχόλαζον, ὁ βασιλεὺς, κἄν αὐτὸς
 ἐφ' ἑαυτοῦ κἄν ἄλλου γε ὑπομνήσαντος, περὶ ἑαυτῷ, ὡς ἔδοξεν,
 ὑπονοήσας, μήπως καὶ ἐπ' αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ τῇ περὶ ταύτης
 15 ζητήσῃ (καὶ ταῦτα γὰρ ἔλεγετο ζητεῖν ἐκείνους) ἀμφισβητεῖν
 προαχθεῖν, καὶ γ' ἐπὶ τοῦτ' ἀδοξήσας ἀναλαμβάνει τε τὰς ὁμο-
 λογίους ἑξαίφνης, καὶ πέμψας, ὑστράκου φασὶ μεταπεσόντος, Ἐ
 διακυλάει τοῦ γχείρημα, τὸ τῶν πολλῶν καχυπονόητον ἀναστέλ-
 λων, εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς ὡς εἶπερ μὴ ἐπιτρέπειν ἐννολαίς ἡμετέ-

ad manus sancti divina vi promotā reperitū iri, sollicitus imperator ne
 fraus interveniret in eo quaeopiam ac (quod suspicatu proum erat de
 hominibus ingenti, quae palam extaret, toto in hoc negotio cupiditate
 roentibus) ipsi manu adiuvarent, ut quod studebant divinitus effectum
 appareret, hanc eius periculi praecavandi rationem prudenter iniit. prae-
 ter thecam in qua sancti Damasceni reliquiae servabantur conditas, intra
 quam suas Arsenianos deponere chartas oportebat, aliam maiorem parari
 arcam iussit, in quam eadem theca conficeretur scriptis iam in eam mis-
 sis. arcam porro exteriorem istam seriis sigillis clavibus muniri curavit
 ita firmiter, ita contra omnium astutiarum dolos impenetrabiliter, ut ne
 Daedalus quidem, aut si quis isto versutior, fraudem in eo moliri ullam
 attentare indeprehensus posset. ingens erat eventus expectatio, Arse-
 nianis ieiunando, pervigiliandis in hymnodia noctibus, omni denique sup-
 plicii ac religionis exquisitissimae genere voti effectum apud superos ur-
 gentibus, quando imperator vel per sese veritas coepti ancipitis exitum,
 vel ab aliq̄ue monitus quantae rei aleam iaceret, cum manifeste consta-
 ret, si coelesti testimonio Arseniani commendarentur, suam ut ab illegi-
 time et excommunicato patriarcha factam evocationem ad imperium haud
 dubie vocandam in controversiam, si non et pro inani ac plane nulla re-
 probandam, revocavit trépide quae decreverat, et misit repente qui rese-
 rari sacrum loculum, explorarique eequid situm scripturae illic depositae
 mutassent, omnino prohiberent; simul Arsenianis renuntiari a se iussit,
 re melius perspecta sibi visum expectari reverenter oportere divina ora-
 cula, dum sua se sponte profertant, non impatienti curiositate praelicenter
 ab irrumptentibus in adyta exquiri. hoc enim esset a cogitationibus po-
 tins nostris quam a dei provida sapientia consilium in dubiis incidentibus

ραις τὰ πρόφῃματα ἀξιοῦμεν ἀλλὰ τὴν θεόθεν ζητεῖν συμβουλήν
 (καὶ γὰρ οὕτω καὶ ἄξιον), ἀργεῖν μὲν ἀνάγκη ἐκ παλαιοῦ τὰ ση-
 μεία, τῆς εὐσεβείας πλατυνθείσης, ἔχειν δὲ τὰς γραφὰς τῶν πα-
 τέρων, ἔξ ὧν καὶ χειραγωγοῦμένους τὰ κατ' ἀρέσκειαν τοῦ θείου
 P 24 τελῶν· τοῦ γὰρ πλουσίου ζητοῦντος ἐξαναστῆναι τινα καὶ διδά- 5
 ξαι τοὺς ἀδελφούς, ἔχειν ἐκείνους Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας
 λελέχθαι, ὡς αὐτῶν ἱκανῶν ὄντων πείθειν τε καὶ διδάσκειν.
 οὕτω μὲν οὖν ἐκκρουσθέντων τῆς ἐγχειρήσεως τῶν Ἀρσενιατῶν,
 B ὁ βασιλεὺς μᾶλλον τῷ μέρει τοῦ Ἰωσήφ ὡς εὐθυτέρω προσκειμε-
 νος οὐδὲ τοὺς Ἀρσενιάτας καθάπαξ ἀπεδοκίμαζε· τὸ γὰρ περὶ 10
 ἐκείνους πλήθος παρῆχε καὶ σφῶν ἐπὶ μᾶλλον φροντίζειν.

14. Τῷ τοι καὶ τὴν μέσην ἐγνωκῶς βαδίζειν, ὡς μήτ' ἀ-
 νιῶν τούτους, κάκεινους δέχεσθαι τῷ τὰ ζητούμενα παρ' ἐκείνων
 συγχαρεῖν γίνεσθαι (τὰ δ' ἦσαν πάντως ἢ τῆς ἐκκλησίας ὡς εἰ-
 πεῖν μεταποίησις), ἐκλέγεται μὲν εἰς πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου 15
 Γεώργιον, ἄνδρα λόγους ἐντραφέντα καὶ σφραγίδα τοῦ πατριάρ-
 χου Ἰωσήφ φέροντα, τὸ τοῦ πρωτοαποστολαρίου εἰς ἀνακτόρων
 P 25 ἐπιφερόμενον σέμνωμα, κὰν τοῦτῳ δὲ δόξας Ἰωσηφίτας μὲν ἐκ

petere. dudum esse cum videmus cessasse divinum numen a crebra edi-
 tione mirabilium signorum; audivimusque a doctoribus sacris causas plane
 idoneas cur expediat talia promiscue non ostendi, vera iam religione per
 orbem late diffusa satisque stabilita, cui spargendae ac fundandae talia
 olim, quando id conveniebat, fuisse constat utiliter adhibita. sufficiat no-
 bis habere scripturas patrum, quibus manuduci ad mores probos et ad
 intelligendum quid deo cordi sit a nobis fieri satis erudiri possumus. nam
 et diviti scimus illi apud evangelium poscenti ut mortuus aliquis ad vivos
 rediens fratres suos admonitum mitteretur, divinitus responsum habere
 illos Mosem et prophetas, a quibus admoneri docerique sufficienter vale-
 rent. in hunc modum repressis ab incepto audaci Arsenianis, cautior
 Andronicus in posterum ut in iustiorum suaeque securitati accommodatio-
 rem studiosius propendit Iosephitarum sectam, sic tamen ut Arsenianam
 haud prorsus reprobare videretur, quippe quam numero praevalidam haud
 quaquam contemnendam in seque temere irritandam merito duceret, acri
 semper et anxia in eam sollicitudine intentus.

14. Mediam itaque inter utriusque offensionem factionis ingredi viam
 constituit, ita ut neque Arsenianos contristaret et Iosephitas tamen am-
 plecteretur, quae hi cuperent permittens fieri. cupiebant vero illi nihil
 minus quam totius, ut verbo dixerim, transformationem ecclesiae. eligit
 igitur in patriarcham oriundum e Cypro Georgium, virum doctrinis innu-
 tritum, quem commendare Iosephitis a Iosepho patriarcha benedictio ac-
 cepta. quippe illum ad functionem primarii ecclesiae palatinae concio-
 nis, consueta sacris ritibus tali occasione bene precandi formula palam a
 se delegatum, certo caractere suae approbationis ac favoris Iosephus,
 dum viveret, insigniverat; unde hoc promovendo non dubiam inire se a
 Iosephi sectariis gratiam sentiebat imperator. qui tamen idem eo demec-

τῆς σφραγίδος ὑποποιούμενος, Ἀρσενιάτας δὲ τῷ μὴ κατὰ τὰ διατεταγμένα τῷ Ἰωσήφ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συγχωρεῖν γίνεσθαι καὶ λίαν ἔξευμενίζεν εἰς εἰρήνην ἐπιβίων, ἀρχιερεῖς μὲν ἐκείνους καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ πατριαρχεύσοντι ψῆφον μὴδ' ἔκταρ εἰς 5 τοῖν βάλλων, ἀψηφιστως δὲ πάλιν ἀνάγειν μὴ εὐπρεπέες δοκιμάζων καὶ εὐσχημον. μᾶλλον μὲν οὖν τῇ πράξει καὶ εἰς καιρὸν προσησόμενος, τινὲς τῶν δοκούντων ἐκλεξάμενος, καὶ τούτους παρ' ἑνα, ἅμα μὲν αὐτοῖς τὴν βουλὴν κοινοῦτο, πληροφορῶν B ὡς ἔχε καὶ τὸ σφίσιον ἰσαυθις ἀκίνδυνον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ψῆφον 10 τῆ ἀπ' ἐκείνων ἐκχώρησιν ἐλογίζετο. ἔφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ ἀπὸ Σάρδεων Ἀθανασίου εἶτ' οὖν Ἀνδρονίκου γνώμην δεξόμενος, ὃν δὴ καὶ εἰς πατέρα ἔτατε γράφων ὁ βασιλεὺς, κἀντεῦθεν τὸ τῆς ἀπειτεύξεως τῆς πατριαρχείας ἐκείνον τὰ πολλὰ τεχρνεύοντος ἐπὶ τούτοις ὠμάλιζεν, ὡς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν πατριάρχην ὕστερον κα-

4. πατριαρχεύσαντι P.

reſi Arsenianos se putabat et prouiores ad assensum in reconciliationem sperabat reddere, quod componi res ecclesiasticas iuxta Iosephi decreta non sineret. porro a sic decreta sibi Cyprii electione liberis antistitum committenda suffragiis longissime Andronicus abfuit, ac ne prima quidem deliberatione teaus eiusmodi quippe nimium anceps et exitu dubium consilium admisit. aliunde tamen secum reputans euectionem privati hominis in patriarchalem thronum, citra qualiacumque ius ad talem electionem habentium suffragia tentatam, omni carituram apud populum ratae auctoſitatis specie, ut rei vitium, quam quomodocumque coeptam usu tandem ac tempore conualituram confideret, quantum ad impune inchoandum necesse videretur, occultaret in principis, quosdam ex electoribus, faciliores videlicet et flexibilioris ad nutum indolis ex caetera vitae consuetudine speratos fore, singillatim euocatos edocuit quid pararet, omni asseruatione confirmans nihil ipsis damni proprii ex hac, publicis alioqui rationibus necessaria, Georgii promotione metuendum. petere idcirco magis sibi ut ad illam commodare se gravarentur, si minus disertum usensum, saltem tacitam conniventiam: ultra enim hanc, et usum in praesens et apud se meritum pleni suffragii habituram, aliud se modo non quaerere. viderent quantulo esset contentus; nec dubitarent nullo suo labore, nulla inuidia, immortaliter sibi obstringere principem. hac arte cum alios ex antistitibus, ne sibi obstarent, adstrinxit, tum in primis ex Sardensi olim Andronico nunc taedio suo magno adhuc monachum Athanasium, quem non intactam cupiditate patriarchatus, quo se in praesens exclusum throno alterius in eum euectione leuius ferret, praecoccupavit astutus princeps gratissimo ipsi deferendo, scriptis etiam literis, titulo spiritualis patris. erat in eo cum praesens honoris fructus tum spes in posterum crescendi; quo utroque delinitus ambitiosus animus inquietudinem composuit ad tempus, et machinari nova desinens securitatem quam captabat in usum obuium praebuit. Augusto; qui ut eadem ansa teneret hominem, ne is priusquam esset rebus commodum fueo animaduerso resisteret, gnauiter in simulatione studendi Andronico perstitit, adiuvante ipse pro se quoque, postquam est patriarcha creatus, Cyprio, dum se

- C Ἐνυποκλίνειν εἰς εὐλογία τὴν παρ' ἐκείνου, οὐ χρεῖα μῦλλον ἢ κολακεία καὶ ὑποποιήσει σφοδρῶ καὶ ἀφύκτω, τὸ ἱκανὸν ἔχειν καὶ βέβαιον ἐπὶ ταῖς ψήφοις ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἔδει καὶ τελείσθαι τὰ μελλῶ ὡς εἰδιστο, οἱ δ' ἀρχιερεῖς ὠβελίζοντο (καὶ πῶς γὰρ οὐ; ἔπου γε καὶ εἰς ψήφους μόνας οὐκ ἤξιοῦντο), τῶν τινῶ ἐπισκόπων Κοζύλης, πεμψθέντι κατὰ χρεῖαν πρεσβείας ἐκ δυτικῶν, καὶ ἀχράντων δόξαντι ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι πάλαι ὡς ξένῳ μᾶλα τῶν
- D ἡμετέρων, γλυκὺς ἀγκῶν ὃ δὴ λέγεται (τινὲς γάρ, ὡς ἐλέγετο, ἦσαν οἱ καὶ τοῦτον ἐς ἕπαν εἰδότες, τῷ μεγάλῳ κυρίῳ Φιλίππῳ, περὶ οὗ καὶ φθάσαντες ἱστορήκαμεν, καὶ ζῶντι ἱερατικῶς ἐκδου-10 λεύοντα, καὶ σφαγέντος, ἐπὶ χρυσοῦν πίνακος προκειμένης τῆς κεφαλῆς, οὕτω δόξαν τῇ συζύγῳ Φραντζαίῃ, τὰ τῶν ἐπιτελευτῶν ὕμνων εἰς μνήμην ἐπιτελοῦντα), τὰ τῆς τελετῆς τοῦ πατριαρχεύσοντος ἐγχειρίζουσιν· ὅς δὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ Κρονίου μηνὸς παραλαβὼν ἐκείνον εἰσάγει τὴν τοῦ Προδρομοῦ τῆς πέτρας 15
- E μονὴν σὺν ὀλίγοις τισί, καὶ ναὸν εὐρόντες ἐπ' ἀμπελῶνος, ἀργὸν ὡς ἰδοῦναι κῆκεῖνον ὄντα, ἐκείσε τὰ εἰκότα τέλεισας μοναχὸν μὲν ἐκ λαϊκῶν ἀποδείκνυσι, διάκονον δ' ἐξ ἀναγνώστου χειροτονεῖ. τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας καὶ πατριάρχην ὃ βασιλεὺς ἐκείνον προβύλ-

inclinare sustinuit usque ad eulogiam ab eo accipiendam, non usu alio quam adulandi, et tanto strictioribus fictae honorificentiae vinculis gloriosum monachum causae ac partibus alligandi. inde porro abunde se fauentium suffragiorum ad tuto peragendam Cyprii promotionem habere ratus Andronicus, ubi progredi ad maiora ipsamque ordinationem adoriri tempestivum est visum, nullius Orientalium antistitem ad tale ministerium operam probavit (nec erat sane consequens ad eius illos ab Augusto consecrationem adhiberi, quorum ne suffragia quidem ad electionem dignatus fuerat requirere) sed functionem illam detulit episcopo Cozyles ex Occiduis tractibus legationis causa nuper appulso, et quod peregre vixisset in summa disiunctione a rebus nostris, nulla contaminato contagione piaculorum, quae ex actis antehac Constantinopoli plerique illic degentium aut contraxerant aut contraxisse putabantur. erat is homo praeterea gratificari quidvis poscentibus facilis, et iuxta tritum adagium, dulcis cubitus, quem videlicet ad quidquid ex usu foret placide sequacem flecteres. nonnullis enim, quibus fuerat anterior eius vita plane perspecta, notum erat magno eum domino Philippo, de quo alias narravimus, et viventi operam sacerdotalem grate atque obnoxie navasse, et ad eius occisi propositum in aureo disco caput, quod sic eius coniugi Phrantzaenae visum esset, sacra funebria, pronuntiandis hymnis, quibus mortuorum memoriam prosequi fas est, rite peregriasse. hic igitur committam sibi designati patriarchae ordinationem auspicaturus, mense Martio susceptum eum introducit cum paucis in monasterium a prodromo et petra nominatum, ubi templo in vinea reperto, in quo et ipso apparebat rem divinam ex longo fieri desuisse, in eo consuetis ceremoniis monachum ex laico instituit Cyprium, moxque diaconum e lectore ordinat. eadem porro die eundem imperator declarat patriarcham. hinc iam patriarcha, qui multorum sua-

λεται. ἐντεῦθεν ἐκείνος ἐκκεχωρημένον ἔχων διὰ προτροπῶν ἐνεργεῖν τὰ οἱ προσήκοντα, τὸν τοῦ Ἀκακίου, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ τὰ πολλὰ συντετηρημένου καὶ ἐπὶ τοῖς χθρῆς πραχθεῖσι δόξαντος ἔμφρονημονεῖν, μαθητὴν Γερμανόν, εὐλαβῆ γε κάκεινον ἐς ἕπαν P 26
 5 καὶ τὸ ἦθος ἀπλοικὸν ὡς καὶ ἐν πνευματικοῖς ταχθέντα τῷ πατριαρχεύσαντι, ἅμα μὲν σὺν τῷ Κοζύλης πρόεδρον Ἡρακλείας τῆς κατὰ Θράκην καὶ χειροτονητὴν ἑαυτοῦ ψηφίζονται, ἅμα δὲ τῷ ἐπισκόπῳ προτρέπεται, οὕτω τοῦ καιροῦ σχεδιάζοντος, εἰς μητροπολίτην χειροτονεῖν· καὶ ὁ τῆς παλαιῆς Εὐφρόνης θεῖος ναός, B
 10 πολλὰ καταπλυνθείσης πρότερον τῆς ἱερῆς καὶ μυστικῆς τραπέζης καὶ τισιν ἄγιασθείσης εὐχαῖς, τὴν ἐκείνου εἶδε χειροτονίαν. αὐτὸς δ' αὐθις κάκεινος πρῶτον μὲν ἱερέα, εἶτα δὲ κὰν τῇ λαμπρῇ ἑορτῇ τῶν βυῶν ἀρχιερέα τὸν πατριάρχην χειροτονοῦσιν. οὐ χεῖρον δὲ μικρὰ καὶ περὶ τῆς χειροτονίας διαλαβεῖν.

15 15. Ἦγνιστο μὲν εὐχαῖς τε καὶ ἁγιάσμασιν ἢ τῆς μεγάλ- A
 οῦτης ἐκκλησίας ἱερά τράπεζα, συνήγοντο δὲ περὶ τὸν χειροτονηθῆσόμενον οἱ δὲ καὶ τῶν σχιζομένων συγκατεκλίνοντο, ἄνδρες πρὸς μὲν τὰ τελούμενα ἁμαθεῖς, δόξαντες δὲ τῷ ζήλῳ προστε- P 27
 τηκέναι. μαρτύριον δὲ τὸ μὴδ' εἰδέναι μὴδ' ὄλωσ μὴ ὅτι γε χει-

sionibus inductas certum ac plane constitutum haberet non alium adhibere ad sui consecrationem quam eum de quo inter omnes constaret longe alienum esse ab omni specie piscali, quale plerique antistitum contraxisse nutuis flagrantium factionum insimulationibus culpabantur, discipulum Germanonem, filium Acacii viri pii et valde circumspicui, qui se in palam propter actis quasi neutrum habuerat, assensum in partem utramvis sustinens et utrique, quantum dumtaxat satis erat ad securitatem, favens, hanc quoque ipsum multa religionis existimatione commendatum, praeterea ita moribus simplicem ut eum ille qui patriarchatum nuper gesserat spiritalibus accensisset, hunc, inquam, quasi de quo nulla esse posset cuiusquam plausibilis exceptio, in sui ordinatores praeparavit, eligens eum, suffragante in id pariter Cozyleno, in praesulem Heraclense Thraciae. post quod episcopo mandavit ut eum confestim (res enim moras non ferebat) in eam sedem rite metropolitam ordinaret. isti functioni delectam est antiquae Irenae divinum templum, cuius sacra et mystica mensa multis prius purgationibus expiata et certis sanctificata precibus Germani novi Heraclensis inaugurationem vidit. hic porro vicissim promotorem suum Cyprium primum quidem sacerdotis instituit, deinde in celebri palmarum festo, cooperante antistite Cozyles, patriarcham ordinavit. de qua ordinatione non erit abs re quaedam hic distinctius referre.

15. Lustrata primum est precibus et piscularibus ritibus maximi templi sacra mensa. congregati deinde sunt circa designatum pontificem schematicorum sodales, viri sacrorum rituum rudes, qui sibi vice omnis ceremoniarum peritiae sufficere putarent, quo uri ac quasi tabescere videbantur, solum. documento fuit, quod consecrationis pontificalis, quam

ροτόνιας τάξιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴν τὴν τοῦ βήματος, ὡς καὶ κινδυνεύειν διὰ ταῦτα παροραθῆναι τὴν ἐκείνων ἀκριβῆ παρατήρησιν. ἐκείνοις γὰρ ἦν ὁ σκοπὸς ἀπερεῖν κληρικοῖς μὴ παρεῖναι μὴδ' ὄψιν προσβάλλειν τοῖς τελουμένοις, κἄν ὅστις καὶ εἴη· ἢ δ' ἀνάγκη τῶν πραττομένων, ὡς εὐδοιοῦντο τὰ τῆς τελετῆς ἀμνηστέα, ἕνα τῶν τοῦ κλήρου προσληφθῆναι, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδύ-
 B τοις τὸ μέγιστον, τὸν ἐκκλησιαρχον ἔπειθεν, ἐφ' ᾧ ξυνεπιλαμβύνηναι σφίσι καὶ πρῶττοντα καὶ διδάσκοντα. καὶ οὕτω μὲν ἐκείνοις ἀπορῆν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἰδοῦναι, εἰ παραβάντες τὸ μέρος τὸ καθόλου διαφυλάττειντο. οἱ δὲ τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας ἡ μὲν τὸ παράπαν ἐξεκλείοντο, ὅπου γε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας λογοθέτης, μηδενὸς κωλύοντος, ἀλλ' αὐτὸς γε κρήνων τὴν ἀπουσίαν ἑαυτοῦ ἄξιαν τοῖς τελουμένοις, μακρόθεν ἐπεζυγωμένης τῆς πύλης ἰστάμενος μόλις ἑώρα καὶ τῆ ὑπεσταλμένῳ τοῦ ἡθους τὸ
 C ἀνάξιον παρεδεῖκναι· ἄνω δὲ πον τῶν κατηχοιμενῶν παραβουόμενοι ὀπιτήριος εἶχον τοῦ μὴ πυρακῶσαι μὴδ' ἰδεῖν τὰ πραττόμενα, ὡς ἐντεῦθεν κωλυθησομένου δῆθεν τοῦ μὴ δυναμένου ὑπέ-

celebraturi convenerant, ordinem ignorabant funditus. sed ne sacri quidem altaris ac divini sacrificii functio quo pacto exerceretur, tenebant; ut propterea periculum esset ne despiceretur et ut praepostere sedula ludibrio esset illa exquisita observatio, quippe cuius accuratissima diligentia ne id quidem teneret, sine quo irrita iure censi posset, quam moliebantur, ordinatio. illorum autem obnixum studium ad eum scopum tendebat, ut clerici arcerentur a sacra illa cerimonia, ac ne quivis illorum, quantaecumque alioqui dignitatis, vel visu procul usurpare quidquam ea occasione gerendorum posset. coëgit tamen eos mera necessitas defungendi utcumque ministerii adhibere unum saltem aliquem e clero gnarum ordinis sacrorum, cuius ductu admonituque regerentur, praesertim in ea parte quae praecipua primariaque, sed eadem arcanis et perplexe multiplicibus constans ritibus intra ipsa penitus agitur adyta. adaciverunt igitur ecclesiarchum, qui partim ipse faceret partim ipsis suggereret quae quoque pacto fas erat tali occasione fieri. ac sic in praesens sibi satis cautum putaverunt, ut omnia licet parte consuetarum circumstantiarum negotium tamen ipsum subsisteret, quantum ad ratam auctoritatem esset satis. omnes ergo, praeter unum, clerici prorsus exclusi templo sunt, dum in eo patriarcha consecratur, quando et modestam ostentare mirram logotheta ipse magnus affectavit, dum nemine licet aedis sacrae ingressum prohibente, ultro velut se indignum admissione in sacri conscientiam reputans extra procul stetit, ex adverso templi ostii foribus obductis clausi, demissis etiam in terram oculis et humili habitu quasi prae se ferens agnoscere se iure arceri quippe indignum ac profanum, et iustam animadversionem boni consulere. ne qui autem in superioribus vestibuli odeis, quae Catechumenea vocabantur, forte delitescerent furtivis illinc delibarent obtutum coniectibus quae tunc in templo gerebantur, aderant qui hoc vetarent speculatores ibi locati, neminem per crates aut fenestras

χροθαι τῷ ἄξιῳ τῆς τῶν συμπαρόντων ἀναξιοτήτος χάριν δι' ἀ-
 γασίτητα πνεύματος. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ τῆς τελετῆς διήνυστο, καὶ
 τρισὶ προηγιασμένοις ἄρτοις, ὡς ταῖς τρισὶν ἡμέραις τῆς μεγά-
 λης ἑβδομάδος ἄρτέσουσι, τὸ τῆς ἐκκλησίας πυξίον ἐνικανούτο,
 5 ὁ πατριάρχης πρὸς βουσίλα αὐτόθεν ἀπήντα ἐκτελέσων μετ' ἐκεί-
 νου τὴν ἑορτὴν κατὰ τὸ σύνθηδες, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ τῶν ἱερῶν D
 συνάξεων ἔξεκλείοντο, παρ' οὐδὲν θεμένων τὰς τοῦ Ἰωσήφ προσ-
 τιμίας. ἐπέφωσεν ἡ δευτέρα, καὶ τοῖς μὲν τοῦ πατριάρχου
 ὁ ναὸς ἀνεῖτο, τοῖς δὲ γε κληρικοῖς ἄβατον τὸ τέμενος ἦν. ἐπέ-
 10 σθη ἡ τρίτη, καὶ τὰ αὐτὰ διεπράττετο. ὡς δ' ἡ τετάρτη παρῆν
 καὶ ἔδη συγχωρεῖν ἔμελλον σφίσι, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἐκεί-
 νους ἐπὶ ταῖς δόξασιν ἀλλ' ἄμφεγνωμόνου ἐπὶ πολὺ, ὡς καὶ
 παρελθεῖν τὴν τῆς προηγιασμένης τελετῆς ὥραν, μόλις στήσαν-
 τες ἐφ' ἐκότερα ὄχλον ἄλλως καὶ πλῆθος δοκοῦν ἐν ζηλωταῖς E
 15 ἄριμύσθαι, μέσον ἐκείνων παρὰ θύτερα τῶν ὠραίων πυλώνων
 παρῆγον τοὺς τῆς ἐκκλησίας διερχομένους προσπίπτειν καὶ συγ-
 γνώμην αἰτεῖν καὶ οὕτως ἄξιους νομῆσθαι τῆς συνεκκλησιάσεως.

13. τὴν decret.

demittere oculos in ecclesiam sinentes; ut quos videlicet in officio spon-
 taneae a sacris, quibus erant indigni, absentiae non contineret suae ipso-
 rum modesta reputatio labis et verecundia poenitentem decens, eos denun-
 tiatio custodum, et nisi audirent, vis utique addenda prohiberet a teme-
 randis procacis aspectu sacris; in quorum usurpationem irrumpere haud
 par fasve esset noxae inexpiatae sibi conscios, praesertim exemplo admo-
 nitos aliorum parvis affinium piaculi, quos viderent aequo animo ferre sui
 ab iis exclusionem. ubi vero peractum mysterium est et sacra pyxis ec-
 clesiae tribus est praeconsecratis instructa panibus, quot ad tres hebdo-
 madae maioris dies, quibus non nisi ex praesanctificatis sacra fieri fas est,
 erant ex recepto usu necessarij, patriarcha quidem ad imperatorem recta
 inde se contulit, celebraturus cum eo de more festum. at clerici nihilo-
 minus sacris synaxibus excludebantur a nihili ducentibus sanctiones Iosephi
 patriarchae nuperi, utcumque et ipsas poenarum ecclesiasticarum iniu-
 cione firmatas. illuxit secunda hebdomadae dies, qua item familiaribus
 novi patriarchae permissus ingressus in templum est, clericis vero probi-
 bitas. supervenit et tertia, qua et ipsa similiter est actum. ut vero
 quarta dies adfuit, qua decrevisse videbantur remittere iam clericis in-
 terdicti poenam nec eos de caetero sacris arcere: verum ad hoc prius ab
 ipsis exigebant certum assensum ad quaedam ipsis placita, quem cum
 plerique clericorum non statim expedirent, sed deliberabundi verentesque
 consultant, quidam etiam clare abnuerent, in his altercationibus hora
 legitima sacri ex praesanctificatis tali die celebrari soliti praeteriit. sero
 tandem, re in conventionem adducta qualemcumque, dispositis magno nu-
 mero in duplicem seriem altrinsecus a dextris et sinistris portae speciosae
 iis e populo sibi obnoxio, qui zelo maiori sensa decretaque ipsorum am-
 plecti putabantur, patefactis foribus praebuerunt aditum extra stantibus,
 cum eo ut in limine procedentes veniam poscerent, sicque digni deinceps.

ἀμα γοῶν τὰ τῶν ἐσπερίων θμνων ὑπὸ σκότῳ τελείσαντες, παρι-
 δόντες τὴν λειτουργίαν, οὐκ οἶδα διὰ τὸν καιρὸν μὴ ἐκχωροῦντα
 P 28 ἢ μᾶλλον διὰ τὸ μὴ δικαιοῦν ἔτι ἁγιασθῆναι τοὺς συγχωρηθέντας
 τῷ ἱερῷ κλύσματι, ὡς ἡ ὑστεραία ἔδειξεν, ἐν' οἴκου ἀπελύετο
 ἕκαστος. ὡς δὲ τῆς ἱερῆς καὶ μεγάλης πέμπτης ἐτελεῖτο ἡ λει-5
 τουργία καὶ αὐτοὶ συμπαρήσαν, ἐκείνοι θέλοντες σφίσι παραλο-
 γίσασθαι τὸν ἁγιασμόν, πέμπσαντες κρυφῶδόν ἕξ ἀγορᾶς λαμβύ-
 νουσιν ἄρτον, καὶ κλύσαντες εἰς λεπτὰ μηδὲν εἰδούσι μετεδίδουν
 ὡς ἱεροῦ ἄρτου κλασμάτων, ὃ δὴ καὶ γνωσθὲν ὕστερον οὐκ εἶχον
 B ὃ τι ἕξ ὑπερέρας ἀνάς καὶ γένοιντο. ὁμως δὲ πρὸς τὰ ἑσαυθις 10
 ἐλπίζόμενα οἰστὸν κἄκεινο ἐδόκει, καὶ φέροντες τὰ τῶν κακῶν
 προσεδόκων μεῖζω, οὐ τόσον τοῖς παροῦσι διὰ τὴν πεῖραν ὅσον
 τοῖς προσδοκώμενοις διὰ τὴν ἐλπίδα ἑξανυώμενοι. τὸ γὰρ παρὸν
 λυπηρὸν, ἐπιστὰν ἀνθρώποις φύσιν ἔχουσι φέρειν καὶ τὰ ἀνύποι-
 στα, λυπεῖ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ ἀνιᾶ τὸν πειρασθέντα τῶν δυσχε- 15
 ρῶν, τῇ δὲ παρὰ τῶν πολλῶν παραμυθία ἐκλύεσθαι πέφυκεν.
 ἐλπίζόμενον δὲ δυσδιάθετον τὴν φροντίδα τῷ πεισομένῳ παρέχει.

10. ἀνοίας P.

admissione in synaxes indicarentur. dum haec fierent, hymni vespertini decantabantur, quibus absolutis, nocturnis iam tenebris, dimissa ecclesia est, sacra liturgia, quae iuxta receptum ritum ea die fieri debuerat, praeterita, haud scio an quod eius hora, ut dixi, esset elapsa, an potius, quod qui modo in templum introduci coeperant, nondum satis purgati antiquis piaculis viderentur, ut sacro fragmento impertirentur; quam ultimam suspicionem veriorum adstruit id quod postridie actum est. igitur tunc quidem omnes in hunc modum ad sua quisque recesserunt. cum vero luce postera solemne sacrum feriae quintae hebdomadae maioris celebraretur, praesentibus iam cunctis, quippe sine discrimine admissis universis, qui rei praeerant, frustrari communiore reconciliatis pridie sine ipsorum sensu, quod ita decreverant, studentes, panem e foro clam allatum et sectum in frustula iis ignaris tamquam sacri panis particulas distribuerunt. quod cum illi deinde rescivissent, immane quantum indignati efferatique sunt. verum ita in ruinam res ipsorum incumbebant, ut reputantibus quid verisimiliter in posterum timerent, tolerabilia existimari praesentia utcumque acerbissima par esset. ferebant igitur ut poterant, et durabant se ad patientiam graviorum, acris inquietati formidine impendentium incommodorum quam sensu iam appulsorum. nam malum praesentis vi pungens homines natura expositos incursum longe magis atrocium malorum contristat quidem et cruciat pro conditione mortalitatis ei subiectum caput, non tamen sine levamento consolationis eius quae ex consortio multorum paria tolerantium offerri miseris solet: quae autem imminere in posterum calamitas creditur, acriori fere cura et nullius temperato admistione solatii dolore aestuantes angit animos et aerumnosius sauciat. quare istos his quae nunc patiebantur utcumque tolerandis pa-

ταῦτ' ἄρα κάκεινοις τὸ παρὸν τῶν μακῶν ὡς ἐνῆν φέρουσι δεινὴν C
 ἑλίδα τὸ ἐπελευσάμενον ἦγε, καὶ οἰστῶν ἐδόκει τὸ ἐπιστᾶν πρὸς
 τὴν ἑλίδα τοῦ μέλλοντος λυπηροῦ.

Ἦν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία ἐπέστη τῶν ἐσθρῶν, καθ' ἣν ἔδει
 5 καὶ συνθεῖσθαι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, Χριστιανούς γε ὄντας, ἀγά-
 πης φιλήματι. καὶ δὴ προσεκαλοῦντο μὲν ἀρχιερεῖς προσεκα-
 10 ἴοντο δὲ κληρικοί, καὶ τῆς ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ κυρία δευτέρας
 συνεχθέντες ἅμα φιλήμασιν ἀγίοις, ὡς ἡ τε ἡμέρα πορρήνει
 καὶ τὸ χρεῶν ἤπειγε, τὴν πρὸς ἀλλήλους συνίστων ἀγάπην.
 15 (16) ἦν δὲ ἄρα γέλωσ καὶ εἰρωνεία τὸ τότε πραχθέν, ὃ δὴ P 29
 καὶ ἄσπῃρ ὢν Κρόνον οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ λέγουσι παρδεικνῶν,
 ἵνα μὴ λέγω καὶ τὸ καθ' ἕνους δόξαν τινὶ τῶν ἀρχιερέων, ὡς
 ἅμα καθιζομένων ἀπάντων ἐν συνόδῳ μείζονι συνετερίφθαι μὲν
 20 ἐξείφθη τὸν μακρὸν θρόνον ἐκείνον, ἅμα δὲ πάντας κατὰ γῆς
 ἐσπῃρῶσθαι ἐρροῖσθαι, καὶ οὕτω κῆσθαι ἔλκοντας τὸν ἀπὸ πολ-
 λῶν ἔλιον. ἀλλ' οἷον τὸ τοῦ ἀστέρος. μεσοῦσης γὰρ ἡμέρας,
 τοῦ ἡλίου λάμποντος, μηνὸς Βοηδρομιῶνος ἱσταμένον, ὅτε τὴν B
 ἐσρῆν τροπὴν παρελαύνων ἡλῖος καθαρώτερος ἢ πρότερον δει-
 κνται τῶν χειμερινῶν νεφῶν διαλυομένων, κατ' οὐρανὸν μέσον
 25 ἐπέφωσκε στίβων, εἰ καὶ μὴ στίβειν οἱ πλανῆται διὰ τὸ ἐγγὺς
 ἔσθαι λέγονται· ἀλλ' ὅμως ἐκείνος, τοῦτο μὲν τῆς κατ' αὐτὸν

10. ἄρα] ἅμα P.

15. τῶν] τῶν P.

res, exanimabat atrox expectatio sequentium, et minas futurae miseriae
 meliores ad se excruciosos experiebantur illo ipso quo tum maxime ve-
 xabantur infortunio.

Inter haec evolutis sanctioris hebdomadae feriis princeps sole-
 mnitatum dominica resurrectionis illuxit, qua ex more oportebat
 Christianos omnes, nedum ecclesiae ministros pacis invicem et cari-
 tatis osculo mutua profiteri germanitatem. convocantur ergo anti-
 stites, convocantur et clerici; omnesque secunda post primum Pa-
 schae festum die sanctis inter se osculis, prout tempus et officium po-
 scibat, suam pro se quisque in caeteros fratrum amorem declarabant.
 (16) sed quae tunc fiebant, nihil nisi mimus videlicet erant et quasi
 scena ostentata ridicula fictio; id quod indicare visa est apparitio praeter
 solitum diurna stellae, quam periti rerum tallum sidus Saturni fuisse
 contendunt, ut interim omnium visum cuidam tunc episcopo per somnium
 oblatum huiusmodi: videbatur ipsi, consentibus cunctis in maiori synodo,
 repente longum illum subseborum ordinem inopiaatissime confringi, cor-
 ruerique indecenter universos et sic humi lacere, vertentes in sese mi-
 serationem multorum spectantium. sed de stellae phaenomeno distinctius
 referamus. media igitur die, lucente sole, sub initium Aprilis, quando
 verum catinam incens sol parior quam prius cernitur discussis nebulis
 ac nubibus hibernis, astrum Saturni clare coelo medio emicuit scintillans,
 scintillans, inquam: etsi enim non me fagit de planetis negari scintillare

Georgius Pachymeres II.

4

σφαίρας ὑψώματι τοῦτο δὲ καὶ τῷ τὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας δεχομέ-
 νους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῷ κατ' αὐτὰς ἀφρωστεῖν περιχόματι, εἴ-
 C περ καὶ ἐξ ἀτονίας τὸ στίλβειν, καθ' ὅσον ἦν ἔστιλβεν. οἱ μὲν
 οὖν ἐν ἀγαθοῖς ἔταττον τὸ σημεῖον· περιλάμψαι γὰρ σφίσι τὸ
 τῶν ἀγαθῶν φῶς μέλλειν καὶ πᾶν σκοτῶδες καὶ ἀμαυρὸν ἀπέλα- 5
 θῆναι τῇ τοῦ πατριαρχεύσαντος παρουσίᾳ. λόγιοι δὲ ἀνδρῶν
 μεγίστων ἀφανισμὸν καὶ τῆς κατὰ σφᾶς τιμῆς φθορὰν ἐνεβούουν,
 κρείττω μαντευόμενοι· τὸ γὰρ ἑστέρος ὑψώμα πῶ μεγαλειῶ τῶν
 ἀνδρῶν παραβύλλοντες τὸ χρονικὸν καὶ ψυχρὸν αὐτοῖς ἐνετίθουν,
 ὡς πηχθησομένοις τῷ κρύει τῶν συμφορῶν, ὃ δὴ κατὰ πόδας 10
 ἠκολούθει.

P 30 17. Τῆς γὰρ δευτέρας ἑβδομάδος μετὰ τὴν ἀναστάσιμον,
 ἦν δὴ καὶ διακινήσιμον λέγουσιν, ἐκτίθεται μὲν δόγμα βασιλείου,
 κατασκευάζεται δὲ ὁ τίως μοναχὸς Ἀθανάσιος εἰς ἀρχιερεῖα Ἀν-
 δρόνικον, τάττεται δὲ καὶ γράφεται ὁ Σύρδεων καὶ εἰς πατέρα 15
 τῷ βασιλεῖ, ὡς δ' ἐγὼ τινῶν ἤκουσα, ἀνδρῶν μὴ οἶων τε ψεύ-
 δεσθαι, καὶ δικαίῳ θεοῦ, οὐ παρ' ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς παρ'
 ἑαυτοῦ ἑαυτὸν φημιῶν, καὶ λέγων φυλάττεσθαι γὰρ παρὰ τῆς

15. ὃ deerat.

ipsos propter terrae viciniam maiorem, tamen ille tum quidem scintillabat, sive quod forte in apogeo vel abside summa suae sphaerae positus eam supra caeteros planetas omnes attigisset a globo terreno distantiam, quae ad scintillationem respectu e terra cernentium sufficeret, sive tali tempore conspectum ex accidenti scintillare contigerit, quod scilicet intuentium oculi solis prope fulgentis perovlasi radiis et sic coacti nictare scintillationem visae stellae tribuebant, quae ipsorum infirmitati trepidantium ex vi plena iubaris solaris verius imputaretur. utcumque sit, hoc quidem ostentum in omen aliqui trahebant prosperum, quippe qui significari augurarentur exorituram ipsis felicem lucem, tenebris cunctis et caliginosis officii errorum ac factionum procul abigendis fausto ac salutari regimine patriarchae, qui nunc ecclesiae gubernacula capesseret. contra sapientiores portendi eo signo maximorum virorum abolitionem in nihilum et ipsius dignitatis qua florisset hactenus ipsorum ecclesia corruptionem atque interitum ominabantur vaticinantes opinor verius, dum celestissimi planetae exaltationem summam minari verticibus eminentissimorum capitum, gelu vero tetricum Saturnii sideris sibi communiter denuntiare tristissimas hie- mes calamitatum, quarum rigore glaciali mox congelascerent, interpreta- bantur; id quod statim est eventibus probatum.

17. Nam feria secunda hebdomadis quam diakinesimam vocant, sta- tim sequentis post diem resurrectionis, proponitur edictum imperatoris, et qui fuerat eatenus monachus Athanasius in antistitem Andronicum trans- formatum, idemque non modo decernitur et scribitur episcopus Sardi- am, sed et in patrem ac confessionum imperatoris arbitrum legitur. quam- quam audivi equidem a viris omni mendacii exceptione aut suspitione propter summam religionem remotissimis, haud hosce illi titulos ab aliis

προνομίᾳ ἐφ' ᾧ περ ἐκδικῆσαι τὸ θεῖον τοῖς ἀνέμοις ἐπιξιόντα. B
καὶ τὸ γ' ἔλειπὸν καὶ ξένον, τὸ ἐπ' ἄλλοις μὲν τοὺς ἐκχωροῦντας
ἐφίμει ταῦτα γίνεσθαι, ἐπ' ἄλλοις δ' ἐκείνον τὰς ἐκδικήσεις
ποιεῖν ἐτοιμάζεσθαι. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἦν θελητὸν τὰ χθές καὶ
5 πρὸ τρίτης ἐπὶ τῷ πάπᾳ πραχθέντα κατὰ κανόνας τέως, ὡς κα-
κίνοι ἔλεγον ἀξιούστας, μετιέναι καὶ καθιστῶν, ἐκείνῳ δὲ τὰ
κάλοι ξυμβάντα διὰ τὰ εἰς τὸν Ἰωάννην παρηνομημένα τὸν υἱὸν
τῷ Λάσκαρι βασιλείῳ, καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου παρόρασιν Ἀρ-
σειῶν διὰ τὴν ἐκείνου ζηλοῦντος παραθεώρησιν, καὶ τρίτον τὴν C
10 ἰσπιῶ ἔποχώρησιν, ἐφ' οἷς δὲν εἶναι κάκίνοισι ξυνέπεισθαι ἀρ-
χιεῖς γε ὄντας, καὶ τῷ πατριάρχῳ συναίρεσθαι σὺν αὐτῷ τῆς
σκοπῆς, μὴ μέντοι ἀθετεῖν ἐκείνον καὶ ἄλλον ζητεῖν, καὶ αὐτὸν
μὲν παροῦν ζηλοῦντα, ἀντεισάγειν δὲ τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν
Χαλαζῶν· ἐφ' οἷς καὶ παρακεκνησμένους τοῖς μὲν καθ' αὐτὸν
15 ἔχοντα καὶ παλαιοῖς, ὅσοι δὴ καὶ περιῆσαν εἰσέτι, ὅμως δ' ἐπει-

delatos, verum usurpatos palamque iactatos ab ipso sese arroganter osten-
tante, dum etiam praedicabat se videlicet a providentia servatum ultorem
laci olim divini numinis per acta nefaria, quibus debitam nunc tandem
sua opera rependi poenam oporteret. in quo et miserum et inopinatum
erat, illos qui et ipsi temporari cessarant ac consequenter affines erant
eiusdem culpa si qua erat, tam iniquo discrimine partiri sortes unius cum
ipsis alioqui classis hominum, ut alios quidem ex illis poenae secum immu-
nes esse vellent, in alios saevum hunc iratumque immitterent vindicem.
nam istis quidem placebat, ea quae ac nudius tertius de papa con-
stituta fuerant, uti contra canones, quemadmodum ipsi loquebantur, atten-
tata, retractare ac reformare in statum pristinum: hic autem ardente in-
cumbens studio ad ea immisericorditer pœnienda, quae olim publice pec-
cata criminabatur, primum quidem in exactione Ioannis, filii Lasca-
ris Augusti, deinde in deturbando e sede patriarchali Arsenio, quod is
anotam a successione imperii legitimum heredem inique ferret, postremo
in suo ipsius ad vitam monasticam e pontificali gradu descensu, ad quem
se coactum fuisse, quoniam illa non probaret, querebatur. atqui utrius-
que temporis quaecumque demum erat invidia pariter moderatores nunc
arbitrosque rerum ac quosvis alios gravabat. unde isti manifeste contra
sua ipsorum in hoc exempla et praeiudicia ruebant, tam severam parari
ultionem permittentes et volentes participibus pariter criminis, se au-
tem ipsos aequum ducentes extra omnem animadversionis aleam securos
et dominantes florere. an non enim hos, si, ut videri volebant, zelo mo-
vebantur dumtaxat ob violatum agnitione primatus papae ius Byzantinae
sedia, satis fuerat in hoc ipsum expectrecto cooperari et obsecundare pa-
triarchae Graecae utique ac Constantinopolitano patriarchatui subiectos
antistites? quid igitur attinebat quasi ei diffusos alium quaerere, velutque
illum in ordinem redigere altero suffecto? nihil quippe minus agere sunt
visi, dum Cyprium quantumvis acris studio satagentem emendare nuper
acta contemperunt, ac pro eo ecclesiae Chalazam imposuerunt, irritatum
hominem et longa successio mora odio flagrantem ad persequendas poene
oblitterati quereias temporis, et si qui supererant iam senes conscitae olim

λύων τὴν γνώμην κοινῶς ἐπέξῃει πᾶσι. τοίνυν καὶ πρόσταγμα μὲν ἐκίθεται βασιλέως, αὐτὸν μὲν εἰς πατέρα τάττον, ὡς εἴρηται, τὰ δὲ γ' ἐκείνῳ δόξαντα βεβαιοῦν· ἀντιπροσωποῦντες δὲ τῷ κρατοῦντι οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον πέμπονται Μιχαήλ, ὃς ἑσαυθὺς καὶ τῷ τοῦ πρωτοστράτορος τετίμητο ἀξιωματι· τό- 5 πος δὲ τῆς ἐκείνων συνάξεως συμπαρόντος καὶ πατριάρχου ὁ τῆς Βλαχερνῶν τῆς θεοτόκου ναός. ἦν δὲ σὺν ἄλλοις κἀκείνο προσ- τεταγμένον, τὸν κατὰ τι τοῖς δόξουσιν ἀπιστησόμενον ὡς ἐπὶ καθουσίῳσι κρίνεσθαι. προκαθήμεναι τοίνυν ἅμα μὲν πατριάρ- χης, ἅμα δὲ καὶ ὁ Σάρδεων καὶ οἱ ἀμφ' ἐκείνων τῶν σχιζομένων 10 παμπληθεῖς ὄσοι· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ἐτέρωθι ἔδικιοι τῶν πρά- ξων προσεκάθητο. οἱ μέντοι γε ἀρχιερεῖς μετακκλησμένοι εἰσή- γοντο κριθῆσόμενοι. καὶ πλέον οὐκ ἦν ἐκείσε τὸ ἀκούμενον ὅτι μὴ "ἀχθήτω ὁ δεῖνα," καὶ κατὰ πρόσωπον ἢ κατηγορία ὡς πα- ρηνόμησεν. ἦσαν δ' οὖν καὶ τῶν μοναχῶν, οἳ δὲ καὶ παρίστων 15 ὡς ἐδιώχθησαν. καὶ εὐθὺς ὁ μὲν κρίνων "ἀρθήτω," οἱ δὲ τὸ "ὁ ἀσεβής" ἐπέλεγον, οἱ δὲ τῶν τοῦ παλατίου χειρῶν καὶ ποδῶν ἡμμένει μετ' ἀτιμίας ἐξῆγον σέροντες τὸν κατάκριτον, τῶν δὲ B μοναχῶν οἱ μὲν ἐδίδουσαν μεγαλοφώνως τῷ ἀναθέματι, οἱ δὲ καὶ

11. δὲ deerat P.

in iuventute, quam ipse vocabat, culpaе, in eandem pariter cum iuvenibus et recentius lapsis poenae communis, eiusque atrocis, sortem durissimam compingere, nudata modo, cum primum per tempus licuit, immanis propo- siti sententia. sed ut querelis omissis rem exponamus ipsam, proponitur, ut dictum est, palam edictum imperatoris, Chalazam titulo spiritalis Au- gusti patris honestans, ac quidquid ipse decrevisset, ratum esse iubens. delegatur praeterea qui personam imperatoris repraesentaret Michael Strategopulus, qui postea protostratoris dignitate ornatus est. locus autem conventuli, cui et ipse adfuturus patriarcha esset, deiparae templum as- signatur in Blachernis situm. erat autem et hoc praeter caetera statu- tum, ut quisquis adversaretur qualicumque istius synodi decreto, reus lae- sae maiestatis ageretur. praesidebant porro simul quidem patriarcha, si- mul autem Sardensis, una cum plurimis eorum qui occasione damnationis et secessus Arsenii sese dudum a communionem caeterorum abaciderant. assidebant ex adverso regii ministri missi ad exequendam inexorabiliter quamcumque synodus decerneret reorum ob acta nuper et olim, tunc vi- tuperabilia visa, peragendorum vindictam. tunc qui accusabantur antisti- tes singillatim causam dicturi, citati nominatim introducebantur. nihilque ibi audiebatur aliud nisi ducatur hic aut ille. mox cuique in faciem dica impingebatur violatarum legum. plerique accusantium monachi erant, sum- mam criminis in eo ipso constituentes quod, ut quarebantur, persecutio- nem ab his iniustam passi essent. subito iudex, torve reum istuans, tol- latur, aiebat. nempe implus et malo dignus, acclamabant assessores, quas ad voces imperatorii qui aderant satellites condemnatum vinculis manibus et pedibus ignominiose trahebant foras, monachis iuterim accusatoribus

προσαπίμενοι ἰταμώτερον διέσχίζον τε μανδύας αὐτῶν καὶ δι-
 τίθεισαν τὰ δευτὰ ὡς ἀναξίως δῆθεν φορούντων. τούτων οὕτω
 τεισμένων τῆς ἑβδομάδος ἐκείνης, καὶ μηδεὶς ἐκφυγεῖν δυνα-
 μένος τὰς ἄρκυς τῆς τιμωρίας, ὃ μὲν πατριάρχης δυσαριστῶν
 5 ἦν, ὡς ἔδοκει, καὶ τὸ πλεῖστον πραττομένων διαπεφωνήκει,
 ὅμως δ' εἶπετο καὶ τοῖς δόξασι κατατίθετο. κρύφα δὲ καὶ ποτη-
 ρὸν συνέδριον τὴν ἐκείνων σύνοδον καλεῖν οὐκ ἀπώκει. τέλος,
 ἐκὶ καὶ τοὺς μὴ ἐκουσίως ἀπαντῶντας πέμποντες καὶ ἄκοντας
 ἐκ βασιλικῶς ὑπηρετίας ἔφερον, ζητοῦσι καὶ τὸν Κυζικίου Θεό- C
 10 λόγον. ὃ δὲ τῇ τοῦ Προδρόμου μονῇ ὡς εἶχε παραδύμενος
 ἐκωρῶτο διαφεύγειν τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν· οὐ γὰρ τὰ τῆς
 κωδικοποιήσεως ἐκείνοις τόσον ἦν ἐπαχθῆ ὅσον τὰ τῆς ἀτιμίας ἦν
 κατ' ὠνδηποτοῦν ὑφίσταντο. καὶ δὴ πέμπονσι τοὺς ἀπάξοντας.
 ὃ δ' ἀντίειπε καὶ ἀντίεπα, καὶ ὡς λεπὰς πέτρας τῆς μονῆς εἶ-
 15 γρη. ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἐπισυνάπτουσι τοῖς προτέροις καὶ αὐθις
 ἄλλους, καὶ κατηγάκαζον τῆς μονῆς ἀποστάτα τῷ κατὰ σφῶς
 ἐπιστῆραι συνεδριῷ· ὡς δ' οὐκ ἦν ὄλωσ πείθεσθαι καὶ βίαν D
 ἐκείνοι προσήγειν ἠβούλοντο, αὐτὸς προκαταλυβῶν εἰσέρχεται
 τὰ ἄδστα τοῦ ναοῦ, καὶ ὡς ἱερῶ ἀσυλίᾳ τῇ μυστικῇ τραπέζῃ

1. τς] τὰς? 6. ποτηρῶν?

partim magna voce diris devoventibus damnatos, partim manus saevas
 non abstinentibus a pulsandis miseris et sacris eorum penulis, quas in-
 digne gestari ab iis exprobrabant, contumeliose discerpendis. dum ea
 per illam hebdomadam ita gererentur, nemine retia undique tensa crudeli-
 tatis vindictae inhiantis effugere valente, haud obscuris iudiciis deprehen-
 debatur inique haec animo patriarcham ferre. at is, utcumque ringebatur
 nocere ac indignatione intimis, cernens quae fierent, sequebatur tamen
 praecuntes assentiens in speciem ipsorum placitis, caeterum clam damnans
 et detestans immania decreta, adeo ut privatim apud fidas aures non du-
 bitaret illorum synodum vocare conciliabulum sceleratum. denique cum
 eos qui se ultro non sisterent, trahere frustra repugnantes per ministros
 imperatorios coepissent, incessit eos cupido Theodori quoque Cyziceni co-
 ram se in reorum subcellis videndi. quare satellitibus ut eum abducerent
 mandarunt. porro ille non comparere certus, quam potuerat tutissime se
 absconderat in Prodromi monasterio, procellam sub tecto dum detonaret
 opperiri. causa huic et aliis declinandi vadimonii non tam erat iudicii
 periculum et damnationis aut de gradu deiectionis ignominia, quam metus
 contumeliarum intolerabilium, quibus se coram illic a villissimis homunculis
 debonestandos prius expertorum acerbiter illam exemplo didicerant.
 igitur missi a synodo corripserunt repertum in latebris Theodorum. at
 ille oblectans resistebat, ut lepas petrae, sic monasterio inhaerens. lictor-
 es trahendo impares sociis adhibitis vim ingeminabant; quam saepius
 evaserunt aliis atque aliis accitis. quorum inter summa ope conantium et
 ad invicem tribus raptantium infestas manus elapsus ille templi adyta
 cecidit, et inviolabil, ut putabat, sacrae mensae asylo potitus inde per ec-

χρώμενος, ἐκείθεν ἀντιπέμπειν τοὺς ἀπεροῦντας μὴ ἐξελεῖν
 μήτε μὴν ἀφικέσθαι, κῦν ὅτι καὶ πράττειεν. ὡς γοῦν ἀνεσε-
 σόβητο μὲν ἢ θήρα τοῖς ὑπηρέταις, ὑπέστρεφον δὲ κενοὶ πρὸς
 τοὺς ἀποστελλαντας, τῆς ἡμέρας ἐν τούτοις τελεσθείσης, ἐπα-
 λαστήσαντα τὸν ὡς κριτὴν καθεζόμενον εἰπεῖν ὡς ἢ πρὸς τὸν Κυ-5
E ζίκου ἀσχολία πλείστας ἐπὶ τοῖς λοιποῖς πράξεις ἤργησε, καὶ μη-
 δὲν προσθέντα ἀναστήναι, κανόνα θέμενον καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς
 τῷ πατριαρχοῦντι, ᾧ δὴ στοιχῶν ἂν ἐκείνος τὰ ὅμοια καὶ τοῖς
 ἄλλους διάδοιτο. οὕτω μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς προτέροις καὶ τῶν λοι-
 πῶν ἐρήμην κατακριθέντων, τοῦτο πλεον σχόντων τὸ μὴ μετ' 10
 ἀτιμίας καθαιρεῖσθαι, πρὸς ἐν τοῦτο συμπαθῶν φανέντων τῶν
P 32 καθαιρούντων, (18) μηνὸς ἐνστάτος Πυυντιῶνος, καθ' ὃν
 εἰς τέλος ἄπαν δένδρον καὶ πᾶν ἐκ γῆς ἀνατέλλον πεφύλλωτο,
 ψιάδες αἵματος οὐρανόθεν ἐφέροντο, ὅσαι μὲν εἰς γῆν ἔπιπτον,
 τοῖς χώμασιν ἐπειλούμεναι μηδεμίαν παρέχουσαι τισιν αἰσθησιν, 15
 ὅσαι δὲ φύλλοις ἢ πέτραις ἢ ἱματίοις κατερράδατο, ἐπιμαίνου-
B σαι τὰ δεχόμενα, ἀκριβῶς παριστῶσαι τὴν φύσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν
 ἀναμφιβόλως φάσκειν διὰ ταῦτα συμβῆναι κάκεινα, οὐ πιστις ἔνε-
 στιν ἀκριβῆς· ἰστοροῦντι δὲ λέγειν καὶ ταῦτα, κῦν ἐκείνων πᾶν
 ἄλλων ἕνεκα γένοιτο, οὐκ ἀπᾶδον, οἶμαι, δοκεῖ. ἄλλους 20

3. καίρα P.

clesiasticos ministros, quorum eo penetrandi ius est, denuntiabat satelliti-
 bus se neutiquam, quidquid contra molirentur, inde abscessurum. quare
 illi, die in his frustra consumpto, coacti sub vesperam redire re infecta,
 ut synodo renuntiarent quod evenerat, percussus qui ut index sedebat,
 nempe, ait, inanis circa Cysicenum longi temporis opera otium inutiliter
 consumpsit, multis caeterorum absolvendis causis suffecturum. et his di-
 ctis surrexit, praescripta patriarchae formula quam tenere deberet in aliis
 pari exemplo puniendis. ita post eos, qui vexati maleque multati praes-
 entes fuerant, reliqui ut contumaces in absentia damnantur, hoc uno be-
 nigne agere in hos visis feris illis arbitris, quod acerbitates contumelio-
 sissimarum incomitiationum in praesentes exercitarum remisere, loco mo-
 vere non parentes citra ignominiosam ipsorum adstantium traductionem
 contenti. (18) Ineunte Maio mense, quo arbor omnis et quidquid e terra
 oritur fruticat, guttae sanguinis e coelo destillarunt. harum quotquot in
 terram inciderunt, aut exsuctae bibula superficie aut naturali nec plane
 absimili soli subrubentis colore confusae sui sensum ad oculos non per-
 tulere, sed inobservatae vanuerunt. quae vero foliis frondentium planta-
 rum, quae petris quaeque velis ac textu vestium sunt exceptae, uti disco-
 lore macula pingentes subiectam materiam, clare sui naturam animadver-
 tendam praebuere. id ostentum utrum a deo sit immisum ad eius signi-
 ficandam de rebus quae tunc gerebantur sententiam, hand equidem de-
 finire certo affirmare ausim. quod autem historici officium exigit, non
 dissimulabo, visum quibusdam hoc pertinere tum ad ea quae modo retuli-

μέντοι γε ἐκείνοι ταῖς ἐκκλησίαις ἀντισηκώσαντες, κατὰ τρόπον τὰ τῆς ἐκκλησίας ὡς εἶχον διδύνον, τυραννοῦντες ὅσον εἰς τὰ πολλὰ τούτων καὶ τὴν βασιλικὴν ἡμερότητα, ἐνός καὶ μόνου τὰ πάντα καταπροϊέμενου, τῆς κοινῆς ὁμονοίας καὶ καταστάσεως, C
 5 ὡς ἐπέχοντο. (19) ἀπήτουν μὲν οὖν καὶ τὴν Ἀγιοῦσταν P 33
 Θεοδώραν λίβελλον μὲν πίστειως, ἀποβολὴν δ' ἔγγραφον τῶν
 χθὲς γεγονότων, ἀσφάλειαν δὲ καὶ τοῦ μή ποτε ζητησῆαι περὶ τὰν-
 ἄρως αὐτῆς ἐφ' ὧπερ ἐν ψαλμωδίαις ταφῆσεται· καὶ τὸ ἐπὶ τού-
 τως ἄθλον, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, φασί, βασιλικῶς σὺν τῷ
 10 τῷ μνημονεύετο. ἀπήτουν δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανά-
 σιον, ὁμογνωμοσύνην μὲν ἐπὶ τοῖς καθαιρεθείσιν, ἀποβολὴν δὲ
 καὶ αὐτὸν τῶν πραχθέντων, ἐπεὶ καὶ αἰτίαις ταῖς προρηθείσαις B
 φθύσας συγκεκοινώνηκεν, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς δηλονότι τὰ ὁμοια
 κατασφαλισάμενος ἐν τοῖς διπτύχοις τοῖς πατριάρχαις συμνημο-
 15 νέετο. τῷ γὰρ Ἀντιοχείας Θεοδοσίῳ τῷ Πρίγκιπι λεληθὸς μὲν
 ἴδιος ἐμπέπει μὴ καὶ τι δρώσῃσι τοῦτον τῶν ἀβουλήτων, φανε-

5. αἶς] ἦς?

mus, tum ad alia, quae pari immanitate tunc a rerum potentibus impune designabantur, acta reprobanda, quasi scilicet ille cruor vice naturalis pluviae demissus e nubibus adumbraret intrusionem violentam novorum astititum in sedes per vim electorum. utcumque sit, isti certe, dum suo arbitratu ad ecclesiam, sicut videri volebant, componendam tam vehemente incumbabant opera, tyrannica in multis grassari licentia non immerito consebantur, abutentes mansuetudine imperatoris, qui vana spe inductus ab illis facta pacis ac concordiae plene restituendae, si agere ipsos quae vellet sineret, cuncta in eorum arbitrium proiecerat, effectum expectatissimum et promissum publicae tranquillitatis bene quovis emendum pretio ratus, et e tali coniventia prudenter, ut ipsi videbatur, expectans. (19) sed ut ad synodi acta redeamus, in his et illud est. ab Augusta Theodora fidei libellum exegerunt, praetereaque ut scripto dato se renuntiare profiteretur conventioni ecclesiarum et obedientiae papae paulo ante publice admisis, sanete denique polliceretur se nunquam petituram persolvi viro suo defuncto iusta funebria decantatione psalmodum et caetero ecclesiastico ritu celebranda. harum rerum merces ostentabatur honos commemorationis nominis eius in ecclesia, inter sacra coniungendi cum nomine imperatoris ipsius filii. ab Alexandrino item patriarcha postularent Athanasio, ut assensu comprobaret suo damnationem et deiectionem e gradu privatorum suis sedibus astititum; insuper ut ipse quoque distertere declararet pro irritis et perperam decretis se habere, quae nuper in causa papae ac conciliationis Graecae cum Latina ecclesiarum statuta fuissent. hoc postremum ab eo petendi causa fuit, quod is propter rationes a nobis ante memoratas communicasset cum iis qui illa egerant. addebatur, hac dumtaxat conditione, si haec scripto et chirographo firmaret, ei tribuendum ut e sacris diptychis nomen eius inter caeteros patriarchas memoraretur. at Antiochenus patriarcha Theodosius Princeps, occulto tactus metu ne quid hi gravius in sese consulere, exterius tamen pra-

ρῶς δ' ὑπερηφάνει καὶ ὑπεριεβῆρα τῶν πραττομένων. ἀμέλει τοι
 C καὶ πέμψας, τοῦ βασιλέως μὴ εἰδότες, παρητεῖτο κατὰ Συρίαν
 καὶ ἄλλω παρικήρει τοῦ θρόνου· ἔτι γὰρ ἐσώζετο μὲν Τρίπολις,
 ἐσώζετο δὲ ἢ κατὰ Συρίαν Πτολομαῖς, περὶν δὲ Βηρυτὸς καὶ
 Σιδῶν καὶ Τύρος καὶ τὰ παράλια, τῆς Ἰταλικῆς ἀρχῆς κραταιο- 5
 τέρας οὔσης τῶν Αἰθιοπίων. οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης δεξά-
 μιννοι τὴν παρατήσιν, κοινῇ ψήφῳ τὸν Ἁγιοσυμεωνίτην καθι-
 D στῶσιν Ἀρσένιον, ἄνδρα τὸ σύμπαν ἁγιοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον,
 ὃν δὴ καὶ τέως μὲν οἱ ἐνταῦθα δεξάμενοι ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐκοινώ-
 νουν ἐκείνῳ τῆς μνήμης διπτύχων, ὕστερον δὲ αἰτίαν σχόντα ἐκ 10
 φήμης ἠκούσης ὡς οὕτω συμβὰν τῷ ῥηγὶ τῆς Ἀρμενίας τῆς ἐπὶ
 τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκοινώνησε στάσεως, μηδὲν ἀναμειναντες συνεξετά-
 ζειν τὸ γεγονός ἐὺχερῶς ἔξαιροῦσι τοῦνομα. ἐκείνου δὲ μὴδ' ἐς
 E βραχὺ περιγενομένου (ἴσως γὰρ ἂν καὶ ἀπήντα πρὸς τὴν κατη-
 γορίαν, εἰ περὶν) οἱ ἀρχιερεῖς ἀμφιγνωμονήσαντες, οἱ μὲν κατὰ 15
 Κιλικίαν τὸν Πομπηϊονπόλεως Διονύσιον, οἱ δὲ ἀμφὶ Συρίαν
 τὸν Τύρου Κύριλλον καθιστῶσι· καὶ τοῦ Διονυσίου κραδαινομέ-
 νου φθάνει προκριθεὶς ὑπὲρ ἐκείνον ὁ Κύριλλος. τὸν γοῦν Ἀλε-
 ξανδρείας ἐνταῦθα παρόντα οἷτ' ὠδύνα τὸ μὴ τοῖς ἄλλοις συμ-
 P 94 μνημονεύεσθαι (τὰ γὰρ τοῖς πολλοῖς συμβεβηκότα τὸ καθ' αὐ- 20
 τὸν λυπηρὸν ἀπέκρυπτε) οὔτε μὴν τὸ ἀξιοῦσθαι μετέχειν σφίσι

se forebat huius sibi probari, sed nec ad se quidquam arbitrari pertinere,
 quae fierent. ergo aspernabundus et speciose securus conscriptam abdi-
 cationem patriarchatus, imperatore inscio, Antiochiae reliquit, ipse in Sy-
 riam migrans, ubi Latinorum in potestate multae tum adhuc, et magnae
 civitates erant, Ptolemais, Berytus, Sidon, Tyrus, oraque illa maritima
 valversa, in qua Itali adversus opes Aethiopum suum egregie imperium
 tuebantur. clerus porro Antiochenus abdicatione Principis accepta con-
 cordibus calculis patriarcham creavit Hagio-Symeonitem Arsenium, virum
 praeclara sanctimoniae specie venerabilem, quem statim Constantinopoli-
 tani agnoscentes in communionem admiserunt, pronuntiato palam eius e
 diptychis nomiae. postmodum tamen fama sparsa communicasse ipsum
 cum rege Armeniae ab ecclesia dissociato, minime sumpto ad inquisitionem
 veri spatio cupide multarunt honore isto et e sacris tabulis eius nomen
 expunxerunt. contigit autem ipsum sub hoc tempus e vivis eodere; quem
 est credibile, si vel modicum superfuisset, ad causam dicendam Constan-
 tinopolim venturum. caeterum antistites ad ei successorem eligendum
 congregati duas in sententias scissi sunt: Cilices quippe Pompeiopolita-
 num Dionysium, Syri vero Cyrillum Tyrium in patriarchatum vocaverunt.
 inter quae deliberante ac trepidante Dionysio praeccepavit thronum Cy-
 rillus, et in eo firmatus praevaluit. igitur Alexandrinum hic Constantino-
 poli degentem nullo admodum doloris affectu sensu, quod inter patriarchas
 non recitaretur nomen eius: societas enim in pari sorte multorum priva-
 tam ipsius molestiam levabat. neque spes illi oblata intus honoris adi-

τῆς μῆμης ἔθαλει· τὰ γὰρ παρὰ τὸ πρόπον πραχθέντα, οἷς κοινῶν ἦν γεγονότα, συγκάταιον παρόστατο.

20. Ἀλλὰ τούτων ἀνηρημένων καὶ ἔτι ὁ βασιλεὺς τοῦ Τριτερῆ, ὃν δὴ βασιλεῖα Βουλγάρων ὁ λόγος ἐδείκνυ τοῦ Ἀσῶν ἐκείθεν ἀναχωρήσαντος, πέμψαντος καὶ ἀξιούντος περὶ τῆς γυναικὸς (τὴν γὰρ τοῦ Ἀσῶν αὐταδέλφην ὡς παρανόμως συζευχθεῖσαν ἀπώστεργε, καὶ ἄλλως ὅτι καὶ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας μὴ παραδεχόμενης αὐτὸν ἐν ἁγιασμοῖς, ὡς ἔλεγε, περὶ τὴν σύζυγον ἀνομίῃσαν) ταῦτα τοῦ Τριτερῆ διαμνηνομένου καὶ τὰς ἐσαυθὶς ἀγαπῶντος σπονδὰς, ἀποστελλας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀγαγὼν τὴν γυναῖκα Νικαίαν (ἐκεῖ γὰρ καὶ συνετηρεῖτο) ἀπολύει πρὸς τὸν Τριτερῆν, πέμψοντα καμῖνον αὐτῆκα τὴν τοῦ Ἀσῶν ἀδελφὴν, ἧ δὴ καὶ γένοι. καὶ τὸ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν τὸν Ἀσῶν βασιλεύειν Βουλγάρων κραταιωθέντος ἤδη τοῦ Τριτερῆ, ἐκείνῳ μὲν σπένδειται (τὰς γὰρ δυνάμεις τῆς Ῥωμαίδος πολεμησειούσας ἐκλείπειν), τὸν δ' Ἀσῶν κατὰ τὰς προτέρας συνθεσίας τοῦ πατρὸς διαπότην Ῥωμαίδος ἀποκαθίστησιν.

21. Αὐτὸς δὲ ἕμμονον μέριμναν ἔχων τῆς περὶ τὴν ἐκκλησίαν ὁμολοίας καὶ καταστάσεως, δι' ἣν καὶ ταῦτα πάντ' P 35

ascendi magnum habuit illicium, praesertim quod caro emenda proponeretur, exacta in id comprobatione inconvenientium actorum synodi praesentis; quorum quia se fundum et auctorem ferret, ac consequenter eorum invidiam in se susciperet, qui talia gerentibus communicaret, vitare non posse facile videbat.

20. Verum his adhuc in deliberatione versantibus, contigit instauratione foederis inter imperatorem et Terterem, is in regnum Bulgariae post Asanis inde secessum, ut alias diximus, evectus, religioni se ducere profectus tenere in contubernio sororem eiusdem Asanis, quam repudiata contra fas priore legitima coniuge duxisset, nec ferre amplius, ut aiebat, valens se ab ecclesia sui regni sacrorum exsortem eo nomine censeret atque a communione reici, misit ad imperatorem, qui haec ipsa exponeret et paratam sese ad pacem cum eo asseciendam affirmarent ea conditione, si veram sibi suam, quae Nicaeae detinebatur, uxorem redderet. ad quae imperator annuens eductam custodia mulierem ad Terterem remisit, patens ut is vicissim sororem Asanis ad se remitteret; quod et factum est. moxque, cum iam Asani spes nulla esset recuperandi regni Bulgariae, cuius in possessione validissime firmatus appareret Terteres, optimum facta putavit imperator foedus cum hoc icere, utique parum ad manum habens Romanarum copiarum alacrium ad pugnas et ad rem bene gerendam cum tam vicino strenuoque hoste promptarum satis. convenit ergo cum Bulgaro, Asani, iuxta pacta prius a patre cum eo inita, dignitatem despotae Romaidis in qualemcumque regni amissi compensationem tribuens.

21. Hac cura soluto imperatori acrior alia et perseverantior altius insistebat animo, concordiae tandem in ecclesia bona fide statuendae;

ἐπράττετο (ἡ γὰρ τῶν Ἀρσενιατῶν ἐπισύστασις πολλή τις οὔσα καὶ καθ' ἐκάστην πληθυομένη ἤρμεῖν οὐκ εἶα), ἀπάρας τῆς Κωνσταντινου ἐπ' ἀνατολῆς ἤλαυνεν, ἐπισκῆψας καὶ πατριάρχη καὶ τοῖς λοιποῖς, ὅσοι τε περὶ τὸν πατριάρχη ἦσαν καὶ ὅσοι τῆς ἐναντίας μοίρας, ἐκεῖσε περὶ ποῦ τὰς Ὑποπλακίους Θήβας ἀπαν- 5 τῶν τὴν ταχίστην ὑπὸ βασιλικαῖς τριήρεσι τε καὶ ἐφοδίοις, ὡς B ἐκεῖ κινήθησομένων τῶν ὄλων. οὐκ ὀλίγον γὰρ καὶ περὶ τῶν χθές πραχθέντων ἀνέζη τὸ σκάνδαλον, καὶ μᾶλλον διτι καὶ τῶν παρ' Ἰωσήφ ἢ καὶ παρὰ τῶν ἀμφ' ἐκείνων πραχθέντων παραβε- βασιμῶν αὐτοὶ ζηλοῦντες ἐντεῦθεν καὶ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν πα- 10 ραδοχὴν ὑποπεύοντες τοῖς παθοῦσιν ἐπωκτίζοντο καὶ ἄδικα πάσχειν διωμολόγουν. διὰ ταῦτα καὶ συνόλους ἐκεῖ ὁ κρατῶν συνῆγεν, ὡς ἂν ἐντελοῦς γεγυίας τῆς συνελεύσεως τὸ ποιητέον

quam unice ad rem etsi cuncta quae nunc maxime fierent referebantur, tamen nihil admodum hactenus esse profectum apparebat. ergo sollicitum tali causa principem cessare in inquisitione ulteriori mediorum ad finem tam necessarium, cum minime sineret flagrans plusquam umquam et pol- lens numero inque dies augescens multitudine succrescens Arseniana factio, movens Andronicus Constantinopoli versus Orientem tendit, praescripto patriarchae cum suis aliisque antistitibus, cunctisque pariter qui partes his adversas tuerentur, ut sibi quantocius circa Hypoplacias Thebas frequentes occurrerent, imperatoris eo deferendi triremibus, quas copiosissimis et quantaevs implicitorum isti causae hominum multitudini, vel si nemine dempto universi accederent, suffectoris ad hoc ipsum instrui commeatus iusserat. ut tam multos tamque varios convenire unum in locum imperator vellet, inde erat quod studentem perfectam ecclesiae restituere concordiam necessario faciendum videbatur, ut multiplicium auctores sectariive factionum una consulerent, suisque singuli allegatis iuribus ac votis communi consensu cuncta componerent. nam non exigua in plerorumque animis adversus nuper initam cum Latina ecclesia Romanoque pontifice conventionem fervebat offensio, tertiae praetextus plausibilis coitionis, eo iam damnosioris, quod duabus dudum antea conflatis commissisque ac per acria nunc maxime discidia grassantibus in mali cumulum supervenerat. Nondum quippe resederat oblocutorum Iosephi contra eius, quam vocabant, intrusionem in patriarchatum, et acta, ut ipsi iactabant, multis nominibus illegitima, murmuraciones, favore comprobatae plurimorum. vigeat item his fronte adversa comparata et flagrantibus infesta iurgis Arseniana coniuratio. nec Iosephitarum tamen in Arsenianos infense certantium non quaedam in iis concordia erant studia sensaque. ut enim utrique sese invicem aemulatione inquietissima suspectabant, et urebat praesertim Iosephitas minime iam dissimulata necnon magnam rebus ipsorum securim infligens, imperatoris erga venerantes Arsenii memoriam indulgentia, quae ne usque in plenam ipsorum admissionem comprobationemque proficeret, verebantur, ita utrisque ex aequo parum placebant quae saeva immanisque a modo in ecclesia dominantibus decerni gerique cernebant; palamque ambae partes miseratae sedibus deiectos antistites, iniuste ipsos sibi videri passos talia conspiratione non dubia profitebantur. his tot tam varis ac perplexe complicatis una mederi student

ἀπὸ κοπῆς τῆς σκέψεως γένηται. καὶ δὴ συνελθόντων, καὶ τῶν C
 ἀκότων προνοοῦντος σφίσι τοῦ βασιλέως ὡς διαχειμεριοῦσι περὶ
 τὸ Ἀτραμύντιον, ἀργήσας πύμπαν τῶν ἔξωθεν δουλειῶν ὁ κρα-
 τῶν σχεδὸν τὰ περὶ τοῦ πῶς ἂν οἱ Ἀρσενιᾶται τοῖςπραχθεῖσι
 5 συγκατανώσειαν εἰρηνεύσαντες διεσκέπτετο. συγγήγοντο τοίνυν
 ἴδεν μὲν οἱ περὶ τὸν πατριάρχην, οἷς συνῆν τὰ πλείιστα καὶ ἡ
 Εὐλογία καὶ γε αἱ θυγατέρες αὐτῆς, ἥ τε Θεοδώρα καὶ ἡ ἐκ δυ-
 ταῶν Ἄννα ἡ καὶ βασιλισσα, ἄρτι τότε κάκεινῃ κατὰ φήμην τῶν
 γενομένων ἀναχθεῖσα πρὸς βασιλέα, καὶ ὁ ῥηθεὶς μέγας λογο- D
 10 θήης ὁ Μουζύλων τὰ πολλὰ παρὰ βασιλεῖ δυνάμενος καὶ γε τι-
 μηθεὶς καὶ τῇ τῶν μεγιστάνων χρυσοκοκκίνῳ καλύπτρῳ καὶ παρὰ
 τῆν τοῦ προσόντος αὐτῷ ὀφθαλκίον τάξιν, ἐκεῖθεν δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν
 Ἰάκινθον μοναχοί, οἷς συνηριθμοῦντο καὶ οἱ χριζὰ παθόντες
 καὶ τεφλωθέντες, Λάζαρός τε ὁ Γοριανίτης καὶ ὁ Περιστέρης
 15 Μακάριος· ὁ γὰρ Λεπενδρηνὸς Ἀθανάσιος ἐκ τῶν παλαιῶν ζη-
 λωτῶν ἦν καὶ μεγάλων. οὐκ ὀλίγοι δ' ἦσαν σὺν τούτοις, τοῦ
 βασιλέως ἐνδόντος ἀνέδην φαίνεσθαι πάντας, καὶ ἐκ τῶν λαϊκῶν
 καὶ γε τοῦ παλατιοῦ, οἷς δὴ καὶ συγκαλουμένοις ὁ βασιλεὺς ἐν P 36

18. συγκαλούμενος P.

imperator opera discidorum ecclesiam misere discerpentium causis, uni-
 versos seducto in loco unum cogere in coetum utile putavit, fore autem
 ut sic collato consilio viam communiter inirent consensionis adeo
 publice necessariae firmandae. cum igitur omnes Atramythii convenissent,
 ubi cunctis ad victum in totam hiemem necessaria large imperator provi-
 derat, ipse interim sepositis civilium negotiorum curis, atque a quotidianis
 quoque caeteris principatus functionibus ferari, quoad haec expedisset,
 volens, unice in propositum incubuit ecclesiae pacandae. cuius negotii
 principium ab Arseniatorum reconciliatione ducendum ratus, totum ferme
 stadium ad hanc procurandam vertit. congregantur ergo hinc quidem pa-
 triarcha et huic adhaerentes, quibuscum frequens versabatur Eulogia, nec
 non huius filiae, Theodora videlicet et quae occiduis e tractibus ad ha-
 rum famam rerum recens in comitatum accurrerat Anna, cui et nomen
 reginae tribuebatur; praeterea quem memoravimus magnus logotheta Mu-
 zalo, plurimum apud imperatorem valens, a quo in gratiae singularis in-
 ducium honoratus fuerat facultate gestandi tegmen capitis auro et cocco
 textum, proprium insigne megistanum et decus excedens meritum ac gra-
 dum istius quod gerebat officii. altera ex parte comparebant Hyacinthus
 cum manu monachorum coniuratorum secum. his connumerabantur gravia
 super passi excaecatique Lazarus Gorianites et Macarius cognomine Co-
 lumba: nam Lependrenus Athanasius ex antiquis zelotis erat, atque adeo
 inter eos magnus. non pauci autem ad horum se partes aggregabant, in-
 dulgentia imperatoris cuique ad audendum profiteri libere sensus arcanos
 faciente animum. unde plena fiducia concepta ipsi iam sortis infimae ple-
 bae, ipsi palatini, quibus utpote peculiariter auctoritatis obsequio princi-
 palis minus quam caeteris licere videbatur acta ipsorum improbare, minime

- ἡμέραις τεταγμέναις τῆς ἑβδομάδος ἐκάστης ὠμίλει, ἔχων παρ' ἐκάτερα καὶ τοὺς τοῦ πατριάρχου, καὶ γ' ἐπειρά δι' ὅλης τῆς τεσσαρακονοθημέρου συμβιβάζειν καὶ συννοῦν ἀμφοτέρους εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῆς κοινωνίας συμπλήρωσιν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν, ὅτε μὲν παρακαλῶν ὅτε δ' ἐλέγχων; καὶ πᾶσι τρόποις ὑπο-
- B** τρέχων καὶ δουλαγωγῶν γνώμας ἀπανθρωπισθείσας οἷον τῷ χυόνῳ, καὶ ὑπὸ τισι θεόθεν σημείοις ἐθειλούσας καὶ μόνοις καθυποκλίνεσθαι· τὸ γὰρ οὕτω πεισθῆναι λόγοις καὶ παρευθὺς εἰρηνεύειν, ὑφεικότας τόσης ἀκριβείας, δεικνύντων εἶναι γνώμης αὐταρσεκούσης καὶ τὰ τῆς πρὶν ἐνστάσεως ὑπελάμβανον. (22) ὅθεν
- A** καὶ πρὸς τὰ πάλαι τοῦ θεοῦ σημεῖα, οἷς δὴ ἐνεθραυμαστοῦτο τοῖς ἁγίοις, ἀπέβλεπον, καὶ ὡσπερ εἶναι τὸν αὐτὸν νῦν τε καὶ
- P 37** πάλαι, οὕτως αἰεὶ καὶ τὰ σημεῖα μὴ διακρονομένων μόνον ᾤοντο γίνεσθαι, καὶ τέρασι θεοῦ ἐζήτουν ἑαυτοὺς ἐπιτρέπειν, ὡς ἐκείνοις ἐσομένων πάντως καὶ ἀμφοτέρων οἷς δὴ καὶ θεὸς ἐμφανεῖ

tunc profiteri dubitabant sua in partes ac memoriam Arsenii a Michaële Augusto relegati studia incensa. hos simul omnes idem, qui convocaverat, imperator statis quavis hebdomade diebus per totam alloqui Quadragesimam perseveravit, apparens in conventu, adistentibus hinc inde sibi patriarcha cum suis, et summo conatu in id incumbens ut quam efficacissimis orationibus persuaderet eis concordiam et communionem invicem. sed cum modo moneret, modo argueret, interdum rogaret, aliquando minaretur, nihil non denique moveret, neque ad extremam dicendi agendive, quae ad id facerent, contentionem sibi quidquam reliqui faceret, frustra tamen semper fuit, haud ulla ratione arteve mitigare valens efferatas inveteratis odibus mentes obnixè in proposito utrimque perstantium, nec nisi signis divinitus editis cessuras sese profitentium, aut persuaderi contraria creditis hactenus passuras. sic enim apud sese disserebant, verti suam ipsorum in hoc existimationem et famam sectae, nec si verbis tantum et rationibus humanis de tam constanter hucusque affirmata sententia dimoverentur, vitare ipsos posse quin iure viderentur, arbitraria solum praefracti animi contumacia, sine argumento fundamentove auctoritatis idoneae, antiquis adeo inflexibiliter placitis haesisse. (22) itaque rati sic excusari dumtaxat posse praeteritam pertinaciam, si nonnisi signo manifesto divini contrarii iudicii palam ostenso veterem persuasionem remissae dicerentur, ultro provocabant ad prodigia, qualium ad coarguendas aliter ac res erat opinantium humanae ratiocinationibus mentis indeprehensibiles allucinationes usum extitisse olim in veteribus rerum ecclesiasticarum monumentis celebrem, sese observasse memineraat. in quo adeo sibi favebant larga propriorum aestimatione meritorem, ut suam inter et sanctorum quorumque hominum sortem nihil discernendum autumarent; et cum idem utique qui olim, nunc quoque polleret deus, dubitandum non putarent quin ipsis intrepida fiducia poscentibus paria suae supremae indulgeret experimenta potestatis iis, quae in sibi carorum quondam et spectatae sanctimoniae hominum gloriam mirabiliter petrare sibi duxisset gloriosum. hoc igitur et audacter et magnifice iactabant, permittere se rem deo: declaraturum hand dubie ipsum mira cuiuspiam editione portenti favorem in causam ipsorum suam, ea evidentia cui neutrius partis quanta-

ἀρισκόμενος. καὶ δὴ αὐτοὶ μὲν καὶ βασιλεὺς (οἱ γὰρ ἄμφι τὸν
 πατριάρχην, ὡς ἰδεῖσκοντο, ἀπηρέσκοντο, ὥστε μὴ φανερώς συμ-
 κρείττων) τὰς συνθεσίας ἐπλήρουν. αἱ δὲ γε συνθεσῖαι, αὐτοῖς
 ἐπὶ μέρος συνθεῖναι τε καὶ γράψαι οἱ ὄσα σφίσι προσιστάμενα
 5 τῆ εἰρηνεύειν ἐδόκουν, ἐκείνους δ' αὖθις ἕτερον τόμον συντάτ-
 τειν καὶ δηλοῦν ἐφ' ὅσον εἶχον ἐγκαλοῦμενοι παρ' ἐκείνων ἀπο-
 10 λογιέσθαι, καὶ ἅμα πῦρ ἐναύσαντας, οἷόν τ' ὄν συντήξαι καὶ
 τὸν ἀδάμαντα, ἐνίεναι, κἄν μὲν ὡς φυλαχθεῖη, καὶ μὴν καὶ ἄμ-
 φαιρούς τῷ ἀβλαβεῖ διατηρηθέντι τιμὴν ὡς ἐπὶ τούτῳ δεικνύ-
 15 νται τοῦ θεοῦ τὴν ἀρέσκειαν, εἰ δ' ἄμποτέροις διαλυμανεῖται τὸ
 πῦρ, καὶ αὖθις συνίεναι καὶ εἰρηνεύειν ὡς ἐν πυρὶ γεγονυῖων τῶν
 συνθεσιῶν ἅπασῶν. ἦν ταῦτα, καὶ βασιλεὺς μὲν ὄλκην παρα-
 στήν ἀργύρου ἐξ ἀφνειοτάτης χειρὸς (καὶ τί γάρ; ἀλλὰ καὶ αὐτὴν
 βασιλείαν προεῖτο ἄν, ὡς ἰδοῦκε, τῆς εἰρήνης ἐκείνων) τὸν πυ-
 20 ρὸδέκμονα λέβητα ἐκέλευεν ἀργυροτυποῦσθαι, αὐτὸς δέ, ἐπὶ
 καὶ ἡ μεγάλη καὶ ἁγία ἑβδομάς ἐφειστήκει, ἡμέραν ἔχουσαν τὸ
 κλίον τοῦ μεγαλείου καὶ πρὸς τῇ ἀναστασίμῳ οὖσαν εἰς τὴν δο-
 25 κμὴν ἐκείνην ἐπέταττεν· ἡ δ' ἦν ἡ τοῦ μεγάλου πάντως σαβ-
 βάτου. καθ' ἣν συνυχθέντες ἅμα, πρότερον πολλὰ τὸ θεῖον

8. καὶ μὴν] νέμειν?

vis obanti pertinacia sustineret. non displicuit imperatori propositio.
 ergo is (utcumque patriarcha suspectam haberet ancipitem novitatem, et
 ei paleam cooperari facinus se dignum haud duceret) in istam cum Arse-
 nianis conditionem cupide convenit, ut hi quidem primum scripto prolixè
 commentario mandarent suas de adversantibus querelas ac quibus eos
 pargari piaculis iuberet, post quae suscepta bona fide ipsos in communio-
 nem non gravaturi essent admittere, Iosephitae contra volumini pariter
 otiose concinnato committerent defensiones suas, quibus Arsenianorum ob-
 lecta refellerent. tum pyra succenderetur tanti ardoris qui consumendo
 vel adamanti par paene futurus videri posset, et in eam scriptura utraque
 concineretur. si una ex his vi flammae consumpta illaesa altera perstaret,
 superstiti ut divine testimonio probatae universi acquiescerent, et sectae
 a qua esset scripta, veritas et innocentia cum veneratione debita et prom-
 pta executione praescriptorum agnosceretur. sin utrumque volumen aequè
 ignis exureret, tunc quoque velut abolitis divino inasus dissensionum causis
 concordia sincera iniretur, et flamma usae arbitra, pacatis iam animis, in
 societatem ambae partes coirent intimam atque in tempus omne durabi-
 lem. sub haec pactis ita firmata sanctissimis, imperator coelesti experi-
 mento pretiosum apparandum instrumentum ratus, magnum argenti pondus
 confectari dedit, ex quo lebes formaretur ignis sacri receptaculum. quidni
 vero? qui totam ipsam, paene dixerim, imperiam in spem conciliationis
 longo sibi optatissimae liberenter profligaturus videretur. destinavit prae-
 30 terea tanti momenti ceremoniae diem omnium sacerrimam, hoc est, quon-
 iam maior iam hebdomas institerat, sabbatum ipsum sanctum, Paschae
 futurum principis vigiliam. tali ergo luce congregatis cunctis, propitiate

περὶ τῶν προκειμένων λιτανεύσαντες, ὑπὸ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς, παρώντος ἐκεῖ καὶ τοῦ βασιλέως, εὐλαβῶν χερσὶν τοὺς τό-
D μους ἐπίστευον, οἳ δὴ καὶ πᾶσαν ὑπονομίαν αἰτίαν ὑποτεμόμενοι ἐμβάλλουσι τῷ πυρὶ τοὺς χάρτας, θεοκλυτούτων ἐκείνων καὶ τὰ θεοφιλῆ ποτινωμένων ἐφ' ᾧ προσχεῖν τὸν θεὸν καὶ ἐμφανίσαι 5 τὴν οἰκίαν βούλησιν, τῆς μακρὰν σφῶν τλαιπωρίαν ὄνσωπηθέντα. ὡς γοῦν ἐνεβλήθησαν, καλάμη ἦσαν πρὸς κάμινον καὶ ἀμφοτέροι, καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἠγνόει τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, καὶ συνεπτυγμένων ἀραρότως ἐπελαμβάνετο, ὥστε καὶ μᾶς ἡ καὶ
E δευτέρας ὥρας σποδὸν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρους. τότε γοῦν 10 τελέως ἀποκαραδοκήσαντες, τρόπον τῶν τόμων, ὥσπερ ἐκείνοι πυρὶ, οὕτως οὗτοι βασιλεῖ ἐνεδίδουν καὶ δῆλοι ἦσαν ὑποκλινοῦντες τῷ πατριάρχῃ. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς διαχυθεὶς οἷον ἐκείθεν ὡς τι δράσας τῶν θανμαστῶν (θανμαστὸν γὰρ ἐδόκει γνώμας ἰσχυρὰς ἐν ἀκαρεῖ μαλαχθῆναι), ὡς ἤδη τὸ ὄλω κατωρθωκῶς 15 ἐξ αὐτῆς λαφυραγωγηθέντας προσάγειν τῷ πατριάρχῃ ὡς εἶχεν
P 38 ὄρωμα, καὶ κρυμώδη καταλίφοντος ἤφροντίσται, καὶ λαβῶν ἐκείνους ἅμα περὶ βαδίζων ὅψε σαββάτου τῷ πατριάρχῃ παρίστησιν.

11. τρόπου P.

14. δράσαι P.

longis communiter orationibus deo, ut coepta fortunare dignaretur, tandem universis inspectantibus, ipso praesente Augusto, plorum hominum et neutri parti suspectorum manibus volumina utrimque consignantur. ea illi, quod bene verteret, in ignem iaciunt, intendentibus preces cum maxime per summam fiduciam Arsenianis, et quasi deum admonentibus adesse tempus declarandi sui numinis in gratiam ipsorum zeli pro eius gloria tandiu frustra tabescentia, ac longissimas miserias patientissime pro veritate toleratas clarissima sui favoris, qui calumnias humanorum errorum cunctas dilueret, significatione consolandi. haec illis orantibus stipula in fornace ambo pariter libri fuere. nihil utriusvis respectu acris suae virtutis remisit flamma. et quamquam pro modulo lebetis haud multum prunarum erat, atque utramque codicem pro suo quaeque pars studio sedulo complicatum et compactum validis insuper involucris seperat protexerat, tamen una alterave hora nihil ex utroque nisi cinis superfuit. hic iam confusi frustrata expectatione. Arseniani praesertim, imitati suas chartas, ut illae igni, sic ipsi Augusto ceaserunt, et fidem pactorum reposcenti ostenderunt haud se recusaturos subici deinceps atque obtemperare patriarchae. quo successu incredibiliter exultans gratulansque imperator (miram quippe rem divinitus interpretabatur factam, quod tam invicta, tam annoae velut callo indurata pertinacia momento emollita resolutaque cerneretur), veluti iam voti vix sperati plene compos, festinavit victoriae suae quasi manubias ac spolia patriarchae sistere. eademque hora, etsi tam forte contigit asperam desaevire tempestatem, ninguidis floccis coelo passim hiemante depluentibus, per nives et gelu pedes viam mediam emensus, eadem sabbati sancti vespere, patriarcham adit eique Arsenianos offert; qui supplices admoti eulogias ab eo et sacri panis fragmentum ac-

οὐ δὴ καὶ αὐτόθεν προσιόντες εὐλογίας τε μεταλαγχάνουσι καὶ ἱεροῦ μεταλαμβάνουσι κλάσματος, δῆλοι τε ἦσαν ἔξ ὧν ἔλεγόν τε καὶ ἔπραττον πάντ' ἑλώντες ἐφ' οἷς τὸ πρῶτον ὡς ἰσχυροῖς ἔξ ἀνάγκης μεγίστης ἐσχίζοντο. ἠπέφωσεν ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ θερμὸν ἐκίνο καὶ ἔντονον πρὸς εἰρήνην ψυχροῦσθαι καὶ καταχαλῶν ἤρχετο, καὶ ὡς κατασοφισθεῖσι σφίσιν ἑαυτοῖς προσεῖχον. ἐν Β ἀφανεῖ δὲ τέως τὰ τῆς μεταβολῆς ἔχοντες, (κτῆμα γὰρ εἶναι πειθοῦς τὴν εἰρήνην ἀλλ' οὐ τύχης ἔκρινον) μόλις καὶ ἐς ἐκείνης ἡμέρας ἐσπέραν, ὡς ἀφυλάκτως ἐμπροσθέντες, ἐν δεινῷ τιθέμενοι ἵμμενον, πρῶτας δὲ πλὴν ὀλίγων πάντες παρεκκλήθησαν. ὁ γοῦν κρατῶν ἐπεὶ ἔγνω τὸ πᾶν εἰργασμένος μάτην, συνάγει τε τοὺς προύχοντας καὶ δημηγορεῖ. καὶ τὸν μὲν πατριάρχην ἔσω που παρὰ βύσσας ἐστολισμένον στολαῖς ἱεραῖς προσέειπεν ἡρεμεῖν, αὐτοῖς δὲ στρέφων οἶον διττά, καὶ τεχνιτεύων ὡς ἦν πρὸς τὰς ἐκεί- C 15των διπλόας, ὅπως ἂν ἔχοιεν γνώμης τὸν πατριαρχοῦντα διεπυρρῶναι. τοῖς δὲ μὴ ὁμολογεῖν μὲν ἐκείνον πατριάρχην ὁ παρ' ἐκείνου ἁγιασμὸς καὶ ἡ εὐλογία προσίστατο, ὁμολογεῖν δέ, τέως δ' ἔχεν ἄττα καὶ λέξιαν σκανδάλου παρεκτικῆ, οἷς δὴ καὶ πολ-

cipiunt, plane, ut tum apparebant, significantes renuntiare se pristinis persuasionibus, et vero tandem agnito deductos cuncta illa superiora, quae pro necessariis abscondendi sese ab ecclesia causis habuerant, remittere ac velle oblivisci bona fide. caeterum vix posterae inde diei sol exortus illuxerat, cum horum studium illud in pacem pridianam coepit languescere. ne sibi esset illud transacta retractantes verebatur; ac tantam sui acta properatam oculi mutationem admirati, nullis sibi argumentis, nisi casus eventu fortuiti, tam alte insculptas animis evelli potuisse persuasiones querebantur, sero iam agnoscentes scilicet doctrinae solidae, non sortis instabilis talem par fuisse effectum existere. aegre ad eius diei vesperam novorum istiusmodi sensuum qualiscumque dissimulatio pervenit: urebat quippe penitus et inquietissime, ut indicia erumpentia vix tenerent, agitabat superbos animos memoria imprudentiae, qua se incaute obiectis erat periculo ruinae, in quam et praecipitaverant. larvam tamen ea utique luce non deposuere. postridie, praeter paucos, universi palam motu iagenti reclamaverunt. imperator ubi frustra se laborasse intellexit, convocat capita ipsa sectae, et orationem ad eum coetum habet. sed antequam dicere aggrediretur, patriarcham pontificali ornatum cultu praesto esse iubet, expectantem in vicino conclavi. Arsenianos ipse interim implicare calide conatur, anceps quaesitum ad eorum utrumque pervias ambiguitates opponens, percontatur videlicet ex iis quid de patriarcha, qui nunc talis vocetur, sentiant; ecquid eum tali revera dignitate, cuius nomine dignetur, agnoscant praeditum. haerebant in expediendo responso. hinc enim durum videbatur et parum consequens, profiteri se illum pro patriarcha non habere, a quo ipsi volentes eulogiam, a quo eucharistiae participationem admisissent. tribuere illi confessione quoque sua honorem cuius a cunctis ferret titulum, excipere tamen aliqua in eo se culpasse, quae quia multis offenderent, eius interim communione abstinendum putarent, minus

- λοι προσκρούοντες τὴν ὁμόνοιαν ἀπαναίνοιντο, εὐσχημον δοκοῦν, ὁμῶς ἀμφοτέρωθεν περιόσταντο καὶ ἐξέφρευον. ὡμολόγουν δὲ τῶς τὸν Γρηγόριον πατριάρχη· τοῦτο γὰρ ἦν ἐκείνω καὶ τὸ ἐκ
- D** Γεωργίου μοναχικὸν ὄνομα. καὶ εὐθὺς ἀπροόπτως παραστάς ἐκείνος πᾶν τοῦ βασιλέως οἰκονομήσαντος, καὶ αἵθις ἀκούσας 5 ὡς πατριάρχης λέγοιτο, ἐπεκαλεῖ μὲν αὐτίκα σφίσι τὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν τῶν συνθηκῶν παράβασιν, ὡς οὐκ ἀνθρώποις διαφρυσασμένων ἀλλὰ θεῶ, ἐπιφέρει δὲ εὐθὺς τὸν ἀφορισμὸν, ἄνδρας εὐλαβεῖς διὰ ταῦτα οἰηθεῖς προσάξασθαι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν Λεπενδρηόν, οἳ δὴ καὶ τοὺς λοι-
- E** πὸς ἐπεσύραντο. τὸ δ' ἄρ' ἦν μᾶλλον ἐκείνοις πρὸς ἀποστασίαν παρότρυνσις, καὶ ἀφίσταντο μικρὰ τῶν ἀφορισμῶν ἐκείνων φροντίσαντες. ἐπέμειναν δὲ καὶ τινες, οἷς δὴ ὡς πῦσιν ἡσμένιζον. ἀπήτουν δὲ κάκεινοι τὰ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ δευρά, ἃ δὴ πολλοῖς ἐμπλησθέντων τῶν πρώτων ἐλείφθησαν. πὰ δ' ἦσαν χει-
- P 39** ροτονίαν μὲν πῦσαν τοῦ Ἰωάννου ἀργεῖν, κἄν αὐτὸς ἦν ὁ χειροτονητῆς κἄν ἐκ προτροπῆς ἰχειροτόνουν ἕτεροι, πλὴν ἐπὶ τοῖς ἐν- τὸς τῆς μεγαλοπόλεως, τοῖς δ' ἐκτὸς ἐπιτιμηθεῖσι κατὰ καιρὸν ἀνλεσθαί τε καὶ ἐνεργεῖν· διώκταις δὲ (διωγμὸν ἐκύλουν, κἄν τις

quidem apparere improbable: caeterum ab hoc quoque proferendo alternantibus metu ac pudore tardabantur, et deliberationi concludendae spatium cunctando ac tergiversando captabant. ad extremum, ne nihil dicerent, illud unum responderunt, haud negare sese patriarcham esse Gregorium: nam hoc Cyprio, ex Georgio mutatum, cum professionem in praeparatione patriarchatus assumeret monasticam, nomen insederat. tum enim patet factis repente inasus imperatoris valvis coram adfuit prope dispositus in latebris Cyprius; et audisse se praefatus agnosci ab Arsenianis patriarcham, iure illius potestatis uti velle addidit in hominum sibi subiectionum rebelli defectione castiganda. sic ingressus perfidiosam infractionem conventuum vehementer obiurgavit, haud hominibus ipsos sed deo mentitos increpans. intorsit sub haec excommunicationis in contumaces fulmen, eo terrore non perfrictae plane frontis nec nullius religionis homines, Hyacinthum praesertim et Lependrenum, reducendos ad frugem et in fide pactorum confirmandos opinatus. In quo eum spes fefellerit sua: nam unde illos revocandos ad subiectionis officium credidit, inde sunt ad defectionem urgentius impulsus. palam ergo rebellant, spretis minis anathematis inflicti. perstiterunt nihilominus ab illis se abscondentes quidam, plerisque se iam statutis acquiescere professi, exigentes et hi tamen ut quae ex antea promissis nondum impleta causabantur, dura sane quaedam et ecclesiae gravia, executioni mandarentur, ut nimirum suspenderentur ab ordinum exercitio quicunque Ioanne Vecco patriarchatum gerente ordinati fuerant, sive illis ipse per sese manus imposuisset, sive alii nutu et auspiciis ipsius, dumtaxat intra urbem Constantinopolim. nam illi qui alibi sic fuissent inaugurati, correptis obiurgatisque post tempus aliquod restitutionem in usum ordinum legitimamque sacerdotii functionem anno-

καὶ τοῖς διαφόροις ἔγραψε παραινῶν, ἢ μὴν μετιῶν προδό-
ταις καὶ συνεργοῦσι) πρόστιμον εἶναι τὴν εἰσαεὶ ἀπραξίαν, κῆν
ἐντὸς εὐρίσκονται κῆν ἐκτός· τοῖς δ' ἄλλοις τῶν κληρικῶν ἐπιτι- B
μηθεῖσι τὴν λύσιν δίδουσαι, πλὴν μὴ ἐς μείζω προκόπτειν
βαθμὸν, κῆν ἐς ὅπουσαν πρῶτοιεν ἀρετῆς. ταῦτα τάξαντές τε
καὶ γράψαντες ἐπαγγέσαν.

23. Οὐ μὴν δὲ κατὰ Λάμπσακον πρὸ τοῦ καὶ ἡ δίκη ἐπὶ P 40
μῆιστον χρόνον ἀργὸς ἦν, ὡς εἶθιστο τὰ πολλὰ διαμέλλουσα,
ἀλλὰ τῷ ἀρχηγῷ τῶν τοιούτων, τῷ ἀπὸ Σάρδεων, κῆν οὐ πα-
10 ρῆν πραττομένων, παλλίμπους οὔσα ἐξ ὑπερέτρας περιέστη χει-
ρίς. καὶ δὴ παρὰ μαθητοῦ αὐτοῦ τοῦ μοναχοῦ προσαγγέλλεται
Γαλακτίωτος χεῖριστα καὶ φρονῶν καὶ λέγων κατὰ βασιλείως. ὡς
δὴ καὶ ἐποπτευθεῖς τὰ μέγιστα πρὸς πολλὰ δίκαις καθοσιώσεως
καθυπάγεται. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀπίσαις τε λοιδοροῖσι περιβλη- B
15 θείς καὶ ἐλεγμοῖς τοῖς εἰκόσιν, ὅτι καὶ μοναχὸς ὢν οὐκ ἔφριξεν
ἀρετῆσας τὸ σχῆμα καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀρχιερέων μεταπηδήσας
βαθμὸν, καὶ τὰ δεινὰ παθῶν ἐκ πολλῶν, τέλος πυγμαῖς τε καὶ

bant. persecutoribus vero (persecutionem vocabant, si quis vel monendi
gratia compellasset asperius, aut proditoribus delatoribusque ipsorum coo-
peratus esset) poenam sanciri utique volebant suspensionem irrevocabilem
in tempus omne, sive si intra urbem sive extra reperirentur aut degerent.
caeteris e clero castigatis remissionem deiectionis e gradu post aliquam
poenitentiam relaxabant, sic tamen ut provectionem in superiorem ordi-
nem non concederent, quantumvis deinceps in virtute profecissent. his
statutis et in scripta relatis ad sua se quisque receperunt.

23. Caeterum ut olim apud Lampsacum lucem fulguris detegentem
insidias barbarorum statim secuta dicitur vis ultrix fulminis ac flamma,
qua sunt iidem hostes absumpti, sic et nunc divina iustitia non longum,
ut alias plerumque consuevit, spatium interposuit inter culpam et poenam
victoris horum malorum et artificis praecipui, quondam antistitis Sarden-
sis, cuius ductu impulsuque hactenus narrata, licet non interesset coram
ipse praesens, geri atque administrari palam erat. huac ergo, quem im-
pone hactenus peccantem quasi praeteritase dissimulans coelestis censura
videbatur, converso strenue vestigio rediens severo supercilio revisit, alte-
que sublatae manus ictu immedicabili affixit immiserabilem. nam cum a
Galactione quodam eius discipulo monacho delatus ad imperatorem esset
tamquam pessima in eum machinans et loquens, is indicio tali ad suas
caeteras gravissimas suspiciones adiuncto, plane persuasus pravum esse
istum, ac sibi capitaliter infestum hominem, poenis eum perduellium et
haecae maestatis reorum addixit. ergo in os proscissus conviciis, et per
omnes contumelias, quibus incomitari compertos scelerum ac deprehensos
in flagranti vindicta insultans solet, ignominiosissime traductus a passim
esprobrantibus, quod suscepta professione monastica non esset veritus de-
honestare sacrum habitum ambitione insolenti, qua in gradum antistitum
insurre rursus seque intrudere affectasset, tum progredientibus verbis ad
verbera, pugnis plagiisque multorum manus certatim inferentium contusus,

ὠδισμοῖς ἀνάρπαστος γεγωνὸς ἔξω που τοῦ κοινοῦ συνεδρίου πα-
 ρέρριπται, ὅτε καὶ ὁ Λαρίσσης Νικάνδρος τῆς Ἰωάννου χειρο-
 τονίας ὦν καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἐκείνου καθαιρεθεὶς, ἐκείσε παρῶν
 καὶ γ' ἀτίμως ἐκείνον ἐκριφθέντα θειώμενος, λαβὼν μοναχικὸν
 ἐπιτύμβιον μεθ' ὅσου μυκτῆρος καὶ χλευασμοῦ ἐπιτίθειν. ὁ δὲ
 πρὸς τοῦτο μόνον ἐν ἑαυτῷ γεγωνὸς (τὰ γὰρ πλείστα ἔξω νοδὸς
 C ἦν) ἐρρίπτει τε παρευθὺς ἐπισχῶν τὴν καλύπτραν ἐκ σφενδονῶν,
 καὶ ταῖς ὀξείαις βολαῖς τοῦ ἡλίου γυμνὴν ἐδίδου καθυπακούειν
 τὴν κεφαλὴν. ὁ δὲ καὶ αὐθις ἀναλαμβάνων ἐπετίθει, καὶ αὐ-
 θις ἐκείνος ἀπέρριπτεν. καὶ τοῦτο πολλάκις γεγονός, γέλως ἢ
 ἤρετο παρὰ τῶν παρόντων καὶ χλεύη καὶ ἐπιτίμησις οὐ μικρά.
 οἱ δὲ γε προσεκτικώτεροι, ἀνάγοντες τὸν νοῦν πρὸς ἄπερ ἐκεῖνος
 ἐποίησε τοὺς ἀρχιερεῖς πρότερον, ὁμοίαις δίκαις ὑποβύλλουσι
 ἐκείνον κατενόουν τὴν πρόνοιαν.

P 41 24. Ὁ μέντοι γε Κοτανίτζης τὸ σχῆμα φέρων τῶν μονα-
 χῶν καὶ τῆς Περιβλέπτου μονῆ ἄσκῶν, ὑποκρινόμενος δὲ καὶ
 πᾶσαν ἀπλότητα ὡς ἐκ ψυχῆς ἀγαπήσας τὴν πολιτείαν καὶ ταύτη
 συναποθανεῖν αἰρούμενος, καὶ τοιαύταις ἀπάταις τοὺς μοναχοὺς

10. ἀπέρριπται P.

ad extremum raptatione dira tractus extra consessum longe inde proiectus
 est, quando Larissensis Nicander, qui quod fuisset ordinatus a Ioanne
 Vecco, Chalazae opera motus loco fuerat, forte hic praesens et suae au-
 ctorem ignominiae ignominiosissime vicissim eici haud invitus cernens, pa-
 ratum ad meditatam irrisationem cucullum monachi Chalazae, dum se coram
 asportatur, capiti obiter iniicit. hoc punctus aculeatissimae subsannatio-
 nis stimulo velut expergisci Chalaza visus est, cum ad caetera hebes ob-
 torpuisset. sensu igitur sic demum recepto, reiecit maximo statim conatu
 insigne invisae professionis. sed dum superimpositum ei, quem prius ge-
 stabat, proprio antistitum pileo monachicum operculum cupide excutit, ar-
 reptis simul forte laciniis, fundae figura hinc inde pendentibus, calyptrae,
 hanc quoque simul abiciens, nudum iam verticem solaribus acriter uren-
 tibus exposuit radiis. quo Nicander viso iterum caputium ingessit, iterum-
 que illud sine mora Sardensis excussit. tertio et saepius idem ludicrum
 certamen inter ambos frequentatum est, magno adstantium risu, ambitio-
 nem pseudoantistitis monachi extrema in calamitate perdurantem effusa
 cachinnatione traducentium, interim dum prudentiores quique, reputantes
 acta nupera Chalazae, providi numinis aequum iudicium venerabantur,
 quo supplicia, quibus hic paulo ante subiecisset immeritos antistites, me-
 rito nunc retorta in eius ipsius agnoscebant caput.

24. At Cotanitza susceptum, ut in loco retulimus, habitum monachi
 adhuc gerens in Periblepti monasterio egregie religionem simulare institit,
 prae se ferens tali vitae consentaneam simplicitatem, omnibusque conte-
 stans indicis ex animo acquiescere se asceticae professioni, in eaque us-
 que ad spiritum extremum perseverare plane decrevisse. sic sanorum sibi

ἐπιθῶν, κείθει λφείναι τούτω καταλαβεῖν τὴν ἐν Προύσῃ με-
 φήτην μονήν, ἣ δὴ ἀφγεμένος ἐκείθεν τεχνιτεύει τὴν ἐπὶ τὰ οἰ-
 κία δραπέτευσιν. γράφει γὰρ δι' ἀπορρήτων, ἐνασχολουμένου
 τοῦ βασιλέως τοῖς ἄλλοις καιρὸν εὐρηκῶς τὸν ἀρμόδιον, καὶ B
 5 εἰλιῶς ἐτήρης παρὰ τῶν οἰκείων εὐτρεπισθεῖσα ἵππους φέρουσα
 πέμπεται. καὶ δὴ προσισχούσης αἰγιαλῷ τῆς νεῶς οἱ ταύτην
 ἔγριτες δηλοποιούσι τῷ Κοταντζῆ τὴν ἄφιξιν, καὶ ὄρισθισης
 περὶ αὐτοῦ μὲν τῷ τείχει τῆς μονῆς ἅμα καὶ πόλειως ἐφιστώσι
 τοὺς ἵππους, ἐκείνος δὲ ὑποχαλασθεὶς σχολίῳ καὶ ἐπιβάς ἵππου.
 10 κειλαβῶν τὸν αἰγιαλόν, αὐτονονχεὶ ἀνάγεται καὶ τὴν φυγαδεῖαν
 ὡς εἰκὸς διατίθεται.

25. Ὅπερ μαθῶν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν δεινῷ ποιησάμενος, A
 ἐκὶ καὶ τὸν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ δυσικοῦ σεβαστοκράτο-
 ρος τῶν Μιχαῆλ πολλήν δραστηριότητα ἔχειν ἐμάνθανε, τοῦ
 15 μὲν τὸ θειμοουργὸν ὑπονοῶν ὅμως εἰς καιρὸν ἐκίθει τὴν περὶ αὐ-
 τοῦ σκέψιν, τοῦ δὲ τὸ αὐτίκα δραστήριον τὰ πολλὰ ὑποπτεύσας
 ὡς ἰσομένου πολεμίου ἀπαραιτήτου πρὸς ὃ δὴ καὶ ὀρμήσειε, λό-
 γους τε κειτὶ περὶ τούτου καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτανειψίᾳ συσκέπτεται
 ἄνη τῇ βασιλίῳ. ἣ δ' ἐκ τῶν δυνατῶν καὶ βασιλεῖ χαρίζο- P 42

parato favore sodalium, facile ab iis impetravit ut bona moderatorum gra-
 tia in maximum Prusae monasterium se transire paterentur. huc porro
 ille translatus agere vafer opportuno loco, quod dudum coquebat, coepit,
 suam nimirum in patriam ac familiarem larem fugam machinari. scripsit
 enim arcano per fidissimos nuntios suis domesticis quae ab ipsis fieri vo-
 lebat, tuto iam administranda, quando imperator diversissimis intentus, ad sen-
 sum inopinatissimae molitionis adversurus mentem, timeri haudquaquam
 posset. cognatis ergo Cotanitzae tali articulo non cessantibus, comparuit
 veri Prusae piscatoria remis instructa equos advehens, qua littori ap-
 pulsa excurrentes vectores Cotanitzae necessarii clam hominem conven-
 tum ad fugam invitant. eondicta inde nocte isti muro monasterii, qui ab
 ea parte idem cum muro urbis erat, cum equos admovissent, descendit
 ipse fure demissus e pinnis moenium, equoque consensu, abundante ad
 iter quod ad mare restabat noctis ad id lectae tempore, littus tempestive
 attigit, naveque exceptus velis de caetero remisque servientibus abiit.

25. Ea fuga nuntiata gravem incussit imperatori dolorem ex solici-
 tudine, qua reputans Cotanitzam gnarum et exercitatum bellis hominem
 paratum instrumentum res novandi facile futurum Michaëli Ioannis Ducas
 Occidentum tractuum sebastocratoris filio, strenuo et inquietae indolis ju-
 veni, de Cotanitzae quidem, quamvis suspectos merito habebat eos, quo-
 rum alias damnis publicis specimen dederat, ardentem ad rebellionem im-
 petus, intentionem in tempus aliud curam distulit: statim autem occur-
 rendum ratus erupturis haud dubie proxime in apertum bellum Michaëlis,
 pro eius et actatis et ingenii fervore, consiliis, anxie inquisivit ecquid illi
 posset utile praecoccupando vel arcendo comminisci, secum tandem ac
 cum aliis deliberato negotio, tentandum putavit animum, specie cum ea
 committendi, Annae reginae consobrinae suae, quippe ex Kulogia natae pa-

μένη και γειτονοῦν κακὸν ἑαυτῇ ὠδοῦσα, ὡς εἶχε καθυπισχενεῖτο παντοίως τὸν ἀνεπιδὸν μετελθεῖν, και μηδὲν ἀνεῖναι δουλαγωγῆσαι, και ὡς δυναθελή ἐκείνον περιοχεῖν ἀφύκτως εἰς χεῖρας και πέμπειν τῷ βασιλεῖ. συντάττε δὲ και δυνάμεις ὁ βασιλεὺς ἀφιζομένας συνάμα τῷ πρωτοβεστιαρίῳ Ταρχανενότη πρὸς δύσιν πεζῇ και τῇ Ἀθημητριάδι ἐπιμιζομένας, ὡς κατασχεῖν μὲν ὀπόσον
 B και τῶν ἐκεῖ δυναθελῖεν νόμῳ πολέμου και μάχης, ἔτοιμον δ' εἶναι λαμβάνειν πεμπόμενον παρὰ τῆς Ἄννης, εἰ κατασχεῖν εὐδοοῖτο, τὸν Μιχαήλ. ταῦτα τάξας τε και κυρώσας ὁ βασιλεὺς τὴν Ἄνναν μετ' εἰρήνης ἀπέπεμπε και τιμῆς, αὐτὸς δὲ παντοίως ἑποποιούμενος τὸν πρωτοβεστιαρίον και τιμᾶν αἰρούμενος τοῖς μεγίστοις, ὡς και τῷ τοῦ Καίσαρος ἀξιώματι σιμνύειν καθυπισχεῖσθαι, πρὸς τὴν δύσιν ὄραμα. ὁ δὲ μάλιστα ἀξίωμα μὲν
 C ἔλεγε τότε λαμβάνειν διδόντος, ὅτε και αὐτὸς ἀξίον τι Ῥωμαίοις ἐπεξεργάσεται κατόρθωμα, ὡς μὴ δωρεὰν ἀλλ' ἄθλον λαμβάνειν· τότε δὲ χρεῖας ἐνούσης χρημάτων αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου, ὡς αὐτὸν διαβεβαιουῖσθαι πρὸς τοὺς εὐέλους ὑστερον,

tris sui sorore. nec Anna cunctata est animum et studium accommodare votis imperatoria. reputans enim securius quaestuosiusque sibi fore Augusti propinqui demereri gratiam cooperando ad depressionem ferocis adolescentis e viri sui fratre notho geniti, a cuius et ipsa praecipiti natura malum impendere sibi nec modicum nec longe differendum intelligebat, quam potuit asservantissime ad fidem promissi faciendam Andronico confirmavit daturam sese pro viribus operam, et ad id fiducia quam necessitudo affinitatis sibi erga natum ex germano mariti sui tribueret, perite usuram, ut callide circumventum suspectum iuvenem et reductum in potestatem tuto ad imperatorem mitteret. huius incepti promovendo successui, decrevit Andronicus exercitum alio praetextu in Occiduum tractus itinere terrestri mittere, praeposito ei summo duce protovestiario Tarcaniota; quem iussit usque ad Demetriadem cum copiis progredi, bellumque illic ducere occupando quantum terrarum posset ac manus hostium obviam fundendo, interimque, quod arcanum et praecipuum destinatum erat, expectando dum captum dolo Michaelem Anna, iuxta condicta, ipsi transmitteret. his in hunc modum clam constitutis imperator Annam primum cum pace et honore dimisit; ac quem post illum mittere protovestiarium parabat, quo penitus sibi prius devinceret atque ad fideliter strenueque rem gerendam tanto certius obstringeret, exquisitis omnis generis affecit honoribus, adeo ut ipsa quoque se illum insigniturum Caesaris dignitate polliceretur. quod is audiens modeste reposuit vix se quidem unquam tali dignum fastigio futurum: caeterum tum minus inconvenienter tanta cummulandum gloria, cum edito aliquo in magnum usum Romanae rei memorabili facinore consecutus foret, ut non gratis sed in praemium navatae operae in eum apicem videri evectus posset. quae porro erant prociecto ad haec expeditionem Tarcaniotae necessario numerandae praeminae, eas petierat ille quidem ex publico promi aulario, quemadmodum apud suos deinde familiares affirmavit: verum illis quibus tunc imperator

ἔχτει τὰ χρήματα, ἣ δὲ περὶ τὸν βασιλέα βουλή ἐκ κοινῆς συ-
 κρήσεως συλλέγεσθαι ἰδικοῦ. ἣ δ' ἦν τὸ τῆς προνοίας τῶν
 ἐχόντων προνοίας δέκατον. ὃ δὲ καὶ συνήγετο μὲν ὡς δῆθεν ἐκ D
 τῶν δικαίων τῶν δεσποτῶν, τὸ πᾶν δ' οἱ παροικαῦντες ἀπει-
 5 πον δυναστευόντων ἐκείνων. συναχθέντων μὲν μεγάλων χρη-
 μάτων ἐντεῦθεν, ταῦτα λαβὼν ὁ πρωτοβεστιάριος ἅμα πλει-
 στας ἐντάμεσιν ἐπὶ Δημητριάδος καὶ τῶν ἐκεῖ ταχίως ἐξώρμα,
 καὶ τὰς δυνάμεις ἄγων. (26) τὸ δὲ ναυτικὸν ὁ ἐκείνου γαμ- P 43
 βός Ραούλ Ἀλέξιος ἤγε, περὶ ποῦ τὰς ὀγδοήκοντα ναῦς ἑν-
 10 ῶν δ' αὐτῷ καὶ ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Συναδηνός. καὶ χρή-
 σιμων ἰδοῦναι τὰ μέγιστα τότε ναυτικὸν τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν,
 αἱ καὶ μετὰ τὴν ὑποστροφὴν οὕτω δάξαν ἀκαταμέλειτο ὡς ζημιού-
 κλον ἢ συνοῖσον κατὰ καιρούς. ὑπενοῦντο γὰρ καὶ ταῦτι, καὶ
 πρὸς τὸ πιστεύειν ἦσαν τινες οἷς ἤρθεσκαι τὸ οὕτω πεπραχθῆαι, ὡς
 15 ἐκεῖ γε τὴν ἐκκλησίαν ἐν ἀταραξίᾳ καταστῆναι ξυνέβη βασιλέως
 σπύσαντας, πᾶν ἐντεῦθεν πολέμιον συσταλῆναι τότε καὶ ἀπρα- B

5. μὲν] γούν?

videbatur consiliariis satis visum eam summam ex nova collatione con-
 ficere. edictum ergo est ut quicumque pensiones annuas e fisco accipe-
 rent, earum pensionum decimam in huius exercitus sumptum conferrent.
 quod cum statim esset exactum, videbatur quidem parvum plebi, reiecto
 in proceres talis vectigalis onere. caeterum contra contigit: nam summa-
 tum quisque pro potestate a sibi subditis expressit quantum in id solven-
 dum fuit. magnum igitur inde contractum pecuniae numerum auferens
 protovestiaris cumi numerosis copiis celeriter ad Demetriadis viciniam se
 contulit, terra exercitum ducens. (26) negligebatur enim classis, qua
 curus in eas partes fieri commode potuerat. praerat illi eiusdem Tar-
 chiniotae gener Alexius Raül, octoginta circiter naves habens. cum hoc
 erat magnus quoque stratopedarcha Synadenus, ac quamquam satis ap-
 parebat perutilem Romanis rebus esse maritimam potentiam, tamen post
 conversionem rerum quae capessente imperii habenas Andronico facta est,
 ea curam oscitantius cooperat, praevaletibus consiliis opinantium recte
 sacrifici sumptum istum posse, quod plus damni, ut aiebant, quam com-
 modi ex instructis impensa maxima classibus reipublicae proveniret. alle-
 gebant ad hoc persuadendum non argumenta illi quidem satis valida, ac
 ne verisimiles quidem coniecturas, sed suspiciones fere meras. tamen
 haec praemis accipiebantur auribus, et quod deerat verisimilitudini ratio-
 num, stadia gratiosorum apud Augustum et voluntates proprio isthuc pro-
 pendentis impetu supplebant. quorum etiam audiebatur oratio, ex actis
 imperatoris, et contentione qua ad res ecclesiae componendas incumberet,
 imperantium inutilem deinceps classem fore, deo sic videlicet remunera-
 turo sibi gratum principis, restituendas in integrum religioni tam
 sollicito intenti, ut nota eius dislicerentur omnes infensae molitiones oppo-
 sitarum nostrae continenti gentium, et nulla de caetero vis ab iis foret
 inferenda, quam ad propulsandam usum habere possent aliquem copiae
 navalis. his primo magis non reprehensis quam probatis, deinde quodam
 quod constantem impunitatis interprescentibus, fiebat ut etiam nandum publico

κτῆσει τοῦ Θεοῦ νεόντος. ἐκεῖθεν δὲ καὶ τινες τῶν βασιλικῶν ἀρχόντων καὶ βουλευφόρων βουλὰς εἰσήγον, πολὺ μὲν τὸ ἀντιρετικὸν εἶναι πολὺ δὲ τὸ κατὰ τὰς ναῦς μισθοφορικόν, ὧν ἐκείνων μὲν τὰ τέλη τῷ δημοσίῳ ταμιεῖῳ καταβαλλόντων, χρημάτων εὐπορεῖν πολυβδάλουσαν βασιλείαν, καὶ τούτοις κατὰ σπονδὰς τε καὶ συνθεσίας ἀκονεῖ τε καὶ ἀπραγμόνως διαφέρειν τὰ τῆς ἀρχῆς. ταῦτ' ἐκείνοι πείθοντες βασιλέα, οὐκ ἐνιδόντες καὶ πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχῆς τῶν Ῥωμαίων, ὡς οὐχ οἷας τ' οὐσης ἀρχῆθεν τοῖς οἰκείοις ἐμμένειν, ἀλλὰ ζημίαν ἡγοσμένης εἰ μὴ καὶ ἄλλα προσλάβοιτο, καὶ ὅτι τῆς Κωνσταντίνου κρατούσης καὶ νήσους ἐχούσης ἀδύνατα δίχα τριήρων ἄρχειν, καὶ ταῦτα τοῦ Ἰταλικοῦ ἔξ ὅτι πλείστης κορύζης ἀνεγνηγεμένου πρὸς ἀνάληψιν ὧν χθῆς καὶ πρὸ τρίτης ἐκείνων ἦσαν καὶ τῇ ἀρχῇ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῶν τριήρων προσεκτέθησαν. ταῦτα βασιλεὺς μὲν ὡς εἰκὸς ξυνεώρα, ἱκανῶς ἔχων καὶ πρὸ τῆς ἐς ἅπαν ἡλικίας D τῆς ἐς μάλιστα βασιλικῆς ἐπιστήμης, καὶ τῶν νεῶν εἶχετο· ἀλλ' ἐνῆκα τὸ μόριμον, καὶ τοῖς λέγουσι πείθειν ἦν. καὶ τὸ εἰρηκὸν δὲ τοῦ καιροῦ, συνυποκλινομένων καὶ τῶν λοιπῶν Βενετι-

decreta consilio foret dimissio exercitus maritimi, tamen in deliberationibus de sumptu in rempublicam faciendo, si qui praecipuorum imperii ministrorum commendare se providae parsimoniae specie volebant, tum pronissime audirentur cum dicerent supervacaneum ali numerum remigum, mercede conductam in naves militiam exterorum in nimiam excrevisse multitudinem. cuius duplicis generis hominum, si priores quidem vectigalia, ut caeteri suae sortis, aerario imperata solverent, hi vero exauctorati militia gravare rempublicam impendio stipendii desinerent, fore haud dubie ut fiscus multiplici refectus hinc inde sumpta, nec largis erogationibus exhaustus, abundaret pecunia, qua perite princeps utens facile hostes exarmaret, stabiliretque securam otium subditis citra pulverem ac pugnam, conciliandis prudenter conventionibus ac pactis, quibus certius quam victoribus strepitu ac discrimine quaesitis salus quiesque publica, quantum ad felicem imperii cursum optandum esset, firmaretur. tanta cum isti disputarent, non statim quidem probabant Andronico; qui et usu iam quodam principatus, et indole pro aetate regnandi artium capaci, animo praeterea gloriae avido ac servare illibatam imperio Romano sum antiquum decus, prout posset, certe, satis utique sentiebat ad splendorem imperantis orbi civitatis, nec non ad defensionem insularum obiectarum incursibus gentis Italiae, partim avitis odiis partim ira recenti curaque recuperandi nuper amissa in nostras semper inorias armatae, maxime opportunum esse praesidium triremium. tamen nescio quo fato sensim praevaluit utcumque non creditum nec firmis nixum rationibus consilium, seu divinae providentiae deprimere res nostras statuentis vis ineluctabilis haec fuit, seu principis et principatus ministrorum supine indormiens fiduciae praesentis tamquam duraturae in aevum omne pacis improvida quaedam et gravibus olim luenda damnis scordia. Videbant tunc nimirum obnoxie quiescere Latini omne nomen, nec quemquam ex Italis magis quam Venetos et Ge-

κοίς τε καὶ Γεννοῦταις, ἐκποδῶν μάλιστα καὶ τοῦ Καρούλου γε-
 νομένου, εὐδιάθετον τὴν γνώμην εἶθε. οἱ μὲν οὖν τὰς ναῦς
 παρεδόντες ἐνήκαν ἐκείναις χρόνον ἰκανὸν καὶ μόνον δίχα τοῦ συν-
 ψροῦτος εἰς φθορὰν λογιζόμενον. τὸ δὲ ἐπὶ ταύταις ἀποτε-
 5 ταμένον στρατιωτικὸν τε καὶ μάχιμον παρ' οὐδὲν ἔχοντες, τοῖς
 μὲν βαναύσας τέχνας μεταχειρίζειν ἐφῆκαν εἰς ἀποστροφὴν, ὁπό-
 ση τις ἐκεῖθεν δυνατὴ ἦν, τοῖς δὲ καὶ αὐτομολεῖν τοῖς ἐχθροῖς, P 44
 ὥστε συνάμ' ἐκείνοις πειρατῶν τρόπῳ τὴν Ῥωμαίων κακοῦν.

Τότε δὲ τοῦ πρωτοβυστιαρίου ἔξορμῶντος πολὺ τι πλήθος
 10 ἴκετο ἐπὶ θύσεως. καὶ δὴ προσβαλὼν Δημητριάδι ἐκεῖ συνέ-
 τατε τὰς δυνάμεις, οὓς μὲν πέμπων εἰς σκῦλα καὶ ἀρπαγὰς,
 οἷς δ' ἐπὶ ἀνοικοδομῆν τῶν ἐκεῖ χρώμενος πολισμάτων, ἀποκα-
 ραδοκῶν καὶ τὴν τῆς βασιλείσης πρῶξιν ἐπὶ τῷ ἀνεπιῶ Μιχαήλ,
 ὡς λέλεκται. καὶ πρῶτον αὐτῷ τῶν ἔργων πύργοις ξυλίοις αὐ- B
 15 θμητρὸν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας ποσομένους περιβαλέσθαι Δη-
 μητριάδα, διχῆ τε περιταφρεῦσαι, καὶ ὕδωρ ἐκ θαλάσσης ἐνεῖ-

4. δὲ deorat.

mensae, qui tranquillissime in terris imperii degerent, adversus dominan-
 tem Constantinopoli Augustum hostilia machinari, sublato scilicet e medio
 Carolo, cunctos ad id incitare, dum viveret, solito. hinc subrepat usu
 quod ratio non probaverat, ut compendium fieret sumptuum in classem
 tuendam impendi solitorum; dumque sic agitur quasi constaret lucro ac-
 crescere publico quidquid subtraheretur rationibus navalis apparatus, sen-
 sim devotum eo est ut Romana classis non flammis illa quidem uno mo-
 mento absumentia traderetur, caeterum permitteretur abolenda temporis,
 et nulla in navium, quibus illa constabat, tuitionem aut restorationem
 parte curae impensa, tantum dumtaxat relinqueretur duratura, quanto
 erat opus spatium ut naves omnes mero neglectu putrescerent aut soluta
 compage abolerentur. istud postea contigit, hoc praevorsum ac represen-
 tatum maturius est. classarii milites multi ac fortes, nec parum exerci-
 tati praeliis, spreto omnes multatque stipendio, partim ad artes sese con-
 ferre mechanicas quibus victum quaserent, partim ad hostes transfugere
 sunt coacti, quorum inde ductu piraticis incursum rem oramque nostram
 infestant.

Tamen hoc quo de scribimus tempore, plurimi horum in pedestres
 centuriati copias protovestiarium sunt secuti, expeditionem in tractus Oe-
 cidios ducentem; qua is progressus Demetriadem usque ibi constitit, co-
 piasque in manus divisas partim excurrere ac e vicinis hostium terris
 praedas agere, partim restaurare oppida Romanae ditionis incursionibus
 deformata hostilibus iussit, ipse interim oppellens, ut dictum est, effectum
 promissorum reginae Annae, et simul illa in suos laqueos incautum in-
 ducens et Michaëlem leviri sui filium, sibi quae iuxta condicia tradidisset, cor-
 repturus tutoque perducturus ad Augustum. haec quippe vera erat morae
 causa, cui speciose obtendebatur quam dixi labefactorum iniuria vel
 temporis vel belli moenium reparatio; cuius primum specimen fuit qua-
 tuor et viginti lignearum turrium in circuitu Demetriadis uno die perfecta

ναι τοῖς τάφροις, καὶ οὕτως ἀνέδην κατ' ὀλίγον κτίζοντα ἀνεγεί-
 ρειν λίθοις τὸ πόλισμα. διὰ ταῦτα καὶ ἀνοχὰς ἐποιεῖτο, καὶ
 P 45 ἀεργὸς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐφαίνεται. (27) τοῦ γοῦν καιροῦ
 τριβομένου νόσος ἐμπέπει τῷ στρατιωτικῷ βαρεῖα πάντη καὶ
 αὐτουργὸς τοῖς πολλοῖς θανάτου· βαρείας γὰρ χεῖρας ὁ λοιμὸς 5
 ἐκείνοις ἐφῆκε, καὶ ἐπασσύτεροι ἔθνησκον. τέλος δὲ καὶ αὐτὸς
 ὁ στρατηγὸς πρωτοβεστιάριος νόσου γέγονε παρανάλωμα, κἀν-
 τεῦθεν οἱ περιληφθέντες μηδὲν τῶν γεναιῶν πράξαντες ὑπανε-
 ζεύγνον. ὕστερον δὲ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἡ βασίλισσα συνύμα τῷ
 B ἀνδρὶ Νικηφόρῳ, δόλοισι ὑπελθόντες καὶ ὄρκοις ἐξαπατήσαντες 1
 τὸν Μιχαὴλ ὡς γαμβρὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἀξόμενοι, μηδ' αὐτὸ
 τὸ κεκωλυμένον ἐκ γένους ὑπονοήσαντα ὑπὸ χεῖρας ποιοῦνται, καὶ
 τῷ βασιλεῖ, συχὰ τῶν χρημάτων λαβόντες, πέμπουσι δέσμιον·
 ὃν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ φρουροῖς καὶ ἀνέσεισιν ἔχων ἐτίμα, καὶ τὴν
 ἀνεψιὰν τὴν τοῦ Ἀσάν θυγατέρα εἰς γάμον δὴ κατηγγάα. ἀλλ' 1
 C ἐκεῖνος πολλάκις μὲν ἐπεχείρησε φεύγειν, τσαυτάκις δὲ οἱ ἐμπο-

extractio, quibus et fossa praeducta duplex est, aqua insuper e mari vi-
 cino in utramque derivata. quibus deproperatis ad tutelam operis, intra
 id vallum secure iam est solidorum e saxo moenium per otium aedificatio
 curata. in his diu suum exercitum protovestiarium occupatum habuit, ni-
 hil admodum interea negotii hostibus facessens. (27) caeterum in Roma-
 norum castrorum milites longam tali loco et opere trahentes moram gra-
 vis incubuit calamitas pestilentis morbi; quo multi sunt brevi spatio ne-
 cati. lue quippe per contagia grassante, ac corrupto magis magisque
 coeli tractu saevam augente vim, frequentatis in momenta funeribus inex-
 pleta Libitina feritate bacchabatur, foeda strage cadaverum late cuncta
 consternens, adeo nec ipsis parcente principibus clade, ut protovestiarium
 quoque ducem eius exercitus supremum pestis extinxerit; quo sublato re-
 liquiae copiarum, nulla re gesta tanto apparatu et expectatione digna, in-
 glorie reverterunt. postea tamen ipsa per se regina, cooperante pro vi-
 rili coniuge ipsius Nicephoro, dotis aggressa Michaëlem unam illi fallendo
 efficacissimam reperit machinam, speciosum ostentatae affinitatis nomen.
 ubi enim promitti sibi Michaël audivit nuptias regiae virginis Nicephori
 despotae et Annae reginae filiae, et tam splendidi sponsonem matrimonii
 utriusque sibi puellae parentis iuramentis sanctissimis firmari, facile se
 speratorum socerorum potestati permisit, imprudens qui non reputaverit
 quam esset incredibile velle revera despotas collocare legitimam haerodem
 nothi filio, nec vereri maculare avitam nobilitatem admistione spurci ge-
 neris. verum iuvenis ambitione praiceps ne suspicione quidem prima te-
 nus tam iustum admittens metum, caeca fiducia in laqueos se induit.
 dans quippe se in manus insidiantium propinquorum, victus ab iis et
 grandi est imperatori pecunia venditus, qui eum ad se adductum in tuta
 quidem, libera tamen custodia tenuit, variis ipsam remissionibus et signi-
 ficatione honoris admittens student, adeo ut etiam sororis proprias filiam
 ex Asane natam in matrimonium ipsi promitteret. sed placando feroci
 animo iniuria proditionis irritato nullae satis aut blanditiae praesentes
 aut ostensae in posterum gratiae fuerunt. involvens se irrevocabili con-

δὴν ἔσται ἡ τύχη καὶ ἡλίσκετο παραστικά, ὥστε καὶ φυλακαῖς
 δίδοσθαι διὰ ταῦτα. οὗ δὴ καὶ μίαν φυγὴν τὴν ὑστέραν μετὰ
 χρόνου συμβῆσαν καθ' εἰρὸν τοῦ λόγου καὶ διηγῆσομαι. ἀπε-
 δήμεν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Θεσσαλονικην, ὡς αὐτίκα κατὰ
 5 κειρὸν ἔροῦμεν, κατείχετο δὲ οὗτος ἐν φυλακαῖς, σὺν αὐτῷ δὲ
 ἦν καὶ ἡ αὐταδέλφη τούτου, ἣν δὴ παρὰ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου
 σεβαστοκρατοῦντος δεξιόμενος Τερτερῆς ὡς μνηστὴν τῷ νιῷ D
 Ὄσφεντισθλάβῳ, ἔτι ἐν ἀνηβότητι οὖσαν, ἐπειδὴ αὐτὸς τὰς
 πρὸς βασιλέα σπονδὰς ἠγάπησε, συνάμα τῇ τοῦ Ἀσάν ἀδελφῆ
 10 καὶ αὐτῆν ἐς βασιλέα πέμπει. ἦν οὖν σφίσι μία ἡ φυλακή, οὗ
 ἔη καὶ τῷ Ἐρρῆ ἔξ Ἑγκλίτων ὄντι συνύμ' ἑτέροις καὶ τρίτῳ παιδί
 εἰς φυλακὴν ἐπιτετράφατο. ὑπέρχεται γοῦν ὁ Μιχαὴλ τὸν Ἐρ-
 ρῆν ὑπισχνούμενος γαμβρὸν ἔξειν ἐπ' ἀδελφῆ ταύτῃ, ἣν δραπε-
 τεύσειαν. εἰσὶ δ' οὗ λέγουσιν ὅτι καὶ πορνικῶς ἐκεῖνη ὁ ἔξ Ἑγκλί- E
 15 των συνήρχετο, τὰ πιστὰ τῆς ἐπιγαμβρίας ἐντεῦθεν λαμβάνων.
 ἦν γοῦν ὁ Ἐρρῆς καὶ τῶν λοιπῶν φυλάκων ἐπιστάτης, καὶ πολ-

tamētia Michaël totus stabat intentus expediendae per fugam furtivam li-
 bertati. at crebri eius elabendi conatus adversa semper fortuna successu
 caruere, retracto ipso quoties evaserat, et vinculis reddito, quae in longa
 post hoc tempora semper invitissimo haeserunt. unam hic ego eius,
 quamquam aliquot abhinc annis, postremo tentatam fugam, argumenti co-
 gnationi seriem temporum posthabens, referam. profectus erat Thessalo-
 nicam imperator, ut mox suo tempore narrabimus, relicto Michaële sub
 custodia, cuius in societatem propria ipsi soror accesserat tali occasione,
 dissidens ab imperatore causis quas diximus Bulgariae rex Terteres Ioan-
 nis sebastocratoris patris huius Michaëlis firmare se foedere curaverat,
 despondenda suo filio Osphentisthlabo filia ipsius, quam et ad se trans-
 missam adhuc impubem domi habuit. verum securius deinde rebus suis
 Terteres reputans pacem, uti retulimus, cum imperatore facere, sponsali-
 bus cum filia sebastocratoris abruptis, puellam una cum sorore Asanis ad
 imperatorem misit, quam is eidem quo Michaël tenebatur frater virginis
 carceri mandavit. erat ambobus custodiendis praefectus Erres quidam,
 sic vocatus, oriundus ex Eaclicis *). huic suberant duo milites, quibus
 tertius accesserat puer administer, aetatis tenerae. venit in spem Mi-
 chaël eluctandi tam exigui praesidii, si attrahere in partes Erres praefec-
 tum potuisset. ergo in id incumbens multis hominem ambivit precibus,
 promissio etiam ipsi coalitio sororis in praemium operae quam eis in li-
 bertatem asserendis contulisset. sunt qui dicant delibatum iam tum usum
 istius astantati connubii praesumpta inter destinatos sponso stupri licen-
 tia, nec inasie nec invito Michaële, qui nihil peni haberet vel tam turpi
 sibi pignore tanto certius oppignerare fidem Eaclicensis in repraesentanda
 quamprimum promissa solutione captivitatis exosissimae. huius rei facul-
 tatem non parvam habebat Erres, quod praeterquam, ut dixi, summum

*) imo Henricus (Harry) Anglus.

λοὺς ἀνὰ χεῖρας ἔχων, πιστὸς τὰ πολλὰ δοκῶν βασιλεῖ. δελεάζεται τοίνυν ὁ βάρβαρος μείζοσιν ἢ καθ' αὐτὸν ὑποσχέσει, καὶ
P 46 κατανεύει τὴν πρᾶξιν. καὶ δὴ εὐτρεπίζεται μὲν παρὰ τῶν οἰ-
κειῶν τῷ Μιχαήλ, οἳ δὴ καὶ ἐν ἑλευθερίᾳ διάγοντες ὑπουργοῦν
ἐκείνῳ τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλίως ταχυναυτοῦσα καὶ ἄνδρες ἐρέται μι-5
σθοῦ τοῦ μεγάλου οἱ τέως αὐτάρχεις, καὶ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἐκεί-
νοι μὲν τῇ κατὰ δύσιν θαλάσση προσχόντες σταθῆσονται, αὐτοὶ
δὲ τῆς φυλακῆς ἐκβάντες ἐπιβήσονται, ἐς τὸ ἀκριβὲς τάττεται.
κἀπειδὴ δὴ ὄντας οὐκ ἦν καταγωνίσασθαι τοὺς λοιποὺς (οὐδὲ
γὰρ πᾶσιν ἔκπυστος ἦν ἡ βουλή) μερίζουσιν ἐκείνους ὡς ἐπὶ 10
B πράξει πέμποντες, καὶ καθ' ἓνα ὑποδεχόμενοι κτείνουσι, τοῦ
δευτέρου μὴ εἰδότος τὸ τῷ προτέρῳ συμβάν. οἶκτος δὲ σῶζει
τὸν παῖδα καὶ μόνος, συμποδίσαντές τε καὶ ἐπαγωνισάμενοι καὶ
γε δεσμὸν ἐμβalonτες τῷ στόματι ἀφιῶσιν. ἐκείνοι δ' ὡς εἶχον
ὑπὸ κλεισι τὴν φυλακὴν σφρηγίσαντες, ὡς μὴ ἐκκυλισθὲν τὸ παι-15
διον ἐμφανὲς πρὸ καιροῦ τὸ δρᾶμα ποιήσειεν, ὑπὸ πρώτας φυ-
λακὰς τῆς νυκτὸς ἐξίασι. τῷ γὰρ Ἐρρη, ὡσπερ αἱ φυλακαί,
C οὕτω καὶ αἱ τῆς πύλης τῆς ἐκεῖ κλειδὲς ἐπιτετράφατο: ὡς ἂν
δὲ μὴ δόξη δόλος τὸ δρώμενον, ἐκείνος κάτωθεν τοῖς φύλαξιν
ἐκφωνεῖ, διωνυλλῶν δῆθεν πρὸς τὴν τῶν κατεχομένων φυλακὴν, 20
ὡς αὐτοῦ γε τάχα ἐν ἀπορρήτοις δουλείαις σχολάζοντος καὶ

eius custodiae arbitrium obtinebat, etiam eius fidei secure acquiescebat imperator. quare quid posset sentiens, facile ad ostentatum honorem tanto superioris sua sorte affinitatis arrexit animum, et facturum se quod rogabatur prolixè recepit. age, venitur ad apparatus negotii. conferuntur consilia cum libertate fruentibus amicis necessariisque Michaëdis. hi, quod opus erat, navem clam comparant, remigio et comœtu caetero largiter instructam, haud parvo in hoc sumptu facto. condicitur hora qua Occiduo maris littori lembus paratus admoveretur, excepturus e custodia elapsos; qui ut tuto exirent, caetera erat Erri diligentia curandum. obstabat duorum, de quibus dixi, subservientium ipsi satellitum praesentia, quorum tentare fidem communicato arcano aeneeps nimis periculosumque videbatur. decretum, quod longe apparebat tutius, utrumque occidere. nec difficile fuit iniunctis ministeriis disiunctos conficere singillatim infelices. puerum sola aetatis miseratio servavit. sufficere visum est pedes lacertosque adolescentuli adstringere validis vinculis. sic igitur eum, viactis etiam, ne vociferari posset, faucibus, dimiserunt, exeuntes sub primam noctis vigiliam, et clavibus, quas habebant, diligenter occluso carcere, ne puer sese torquendo foras prorepens praemature indicium fugae faceret. sic eductis Erres captivis duobus, inclamavit voce contenta reliquis intus satellitibus, quasi excitaturus tum forte dormientes, ut vigiliam se utique absente intenderent. valiturum hoc non frustra credidit ad discutiendas suspiciones obviatorum, tali hora notum imperatoris ministerium tendere ad lectus cum duobus eductis custodia cernentium. itaque

γάρ τινες ἰδόντες οὐδὲν ἄλλο ὑπενόουν τότε ἢ ὅτι ὄρισθὲν πρὸς βασιλέως δι' ἀπορρήτων αὐτὸς οἰκονομοῖ τὰ προσταττόμενα καὶ τοὺς ὄρισθέντας ἐκφέρει νυκτὸς ὅπου ἂν καὶ προστάσσοιτο. ἐκεῖνοι δὲ τὰς φυλακὰς ὑποδραμοῦντες ἐπιβαίνουσι τῆς νηὸς. καὶ 5 τῶν αὐτοῖς ὡς καὶ πᾶσι γνωσθέντος ὁ νοῦς ἐν ἐλπίσιν ἀναμφιβό-
λοις, ὡς οὐδὲν ἐμποδῶν ἐσεῖται δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἡμερῶν τῇ Ἐρέμῳ προσσχέιν καὶ τῶν τῆς φυγῆς ἀνεθῆναι φόβων, τῆς ἀδελ-
φῆς τυρμιουσύσης τῆς νήσου. ἀλλ' ἢ παλίμπους περιστάτο δίκη, καὶ τὰ τῶν φρονεθέντων αἵματα δεσμός ἦν τὴν πρόσω πορείαν 10
ζωϊῶν ἄρρηκτός τε καὶ ἄλυτος. ἀντιπνεῖ γὰρ ἐξαίφνης πνεῦμα βίαιον νότου, ὡς καὶ τὰς ἐλλιμενιζούσας ἐξοκέλλειν ἐκ βίας, καὶ ἄνιμος ἐμποδῶν ἔσθη παρανομήσασιν. οὐ γὰρ μίαν ἢ καὶ δευ-
τέραν ἡμέραν ἠπλόει ἐκ βιαιῶν νότων τὸ πέλαιος, ἀλλ' ἐφ' ἡμέ-
ραις, μέχρις ἂν ἐκεῖνοι κατὰ τὴν Ῥαιδεστόν ἐξοκέλλαντες ὑπὸ 15
χῆρα γένοιοντο τοῖς τυχοῦσι.

Καὶ ταῦτα μὲν μετὰ χρόνους πέπρακται, τῆς δ' ἀκολου-
θίας διδοῦσης τοῦ λόγου ἐνταῦθα προανατέτακται. ἡμῖν δὲ
λίαν πρὸς τὰ ἐξῆς. ἔμπης δὲ προσθετέον καὶ τοῦτο σφίσι·
ἐκκοινωνεῖ γὰρ τοῖς προανατεταγμένοις. ὀγδόου γὰρ ἐκ τούτου

4. ἀποδράσαντες?

non aliud in mentem venit forte occurrentibus nisi mandatum arcanum quoopriam Erren tali tempore exequi, et vincitos quo esset iussus trans-
portare. per hanc speciem etiam, quas pertransire oportuit, nocturnorum
vigilum custodiis elusis, inobservati incolumesque omnes navem expectan-
tem conscenderunt, optima spe gestientes felicissimi successus; nec dubi-
tabant quin, ut initia se dabant, cunctis ad votum fluentibus, biduo tri-
duove appellerent Kuripum, atque apud isti dominantem insulae sororem
ipsorum, miserarum anxiae fugae formidinum et longi carceris aerumnarum
unico securi, tranquillam de caetero vitam agerent. verum interver-
tit successum cruenti coepti persequens homicidas coelestis ultio, sanguine
scilicet miserorum quos incautos oppresserant clumante ad deum, et re-
moram injiciente fugitivis ineluctabilem. vix altum tenuerant, cum eis in
adversum tam vehemens auster incubuit, ut adhuc tenentes portum naves
in illa ipsa tuta statione concuteret, ac quo momento aura inopinatissime
reblavit, qua perseverantia duravit, tantum non clare appareret sceleribus
fugientium infensum coelum receptus ipsis securi negare facultatem. non
enim uno alterove die intractabile violentissimis austris mare horruit, sed
pluribus continue diebus, quoad infelix navigium sustinendo impar re-
lictum ad Rhædesti oram ibi forte inventis Augusti ministris, quos vehebat
fugitivos, in manus tradidit.

Haec postquam, ut indicavi, posterius gesta ex occasione praeeocu-
pavimus exponere, resumere ordinem eventuum, et ad ea quae deinceps
hæri contigit eadem qua transacta sunt serie referre sermonem debueram:
piget tamen hinc discedere non imposta longo negotio clausula.

λοὺς ἀνὰ χεῖρας ἔχων, πιστὸς τὰ πολλὰ δοκῶν βασιλεῖ. δελεάζεται τοίνυν ὁ βάρβαρος μελλοσιν ἢ καθ' αὐτὸν ὑποσχέσει, καὶ
P 46 κατανεύει τὴν πρῶξιν. καὶ δὴ εὐτρεπίζεται μὲν παρὰ τῶν οἰ-
κείων τῷ Μιχαήλ, οἳ δὴ καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ διάγοντες ὑπόουργουν
ἐκείνῳ τὰ ἀναγκαῖα, ἄλλως ταχυναυτοῦσα καὶ ἄνδρες ἐρέται μι- 5
σοῦ τοῦ μεγάλου οἱ τέως αὐτάρχεις, καὶ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἐκεῖ-
νοι μὲν τῇ κατὰ δύσιν θαλάσση προσχόντες σταθίσονται, αὐτοὶ
δὲ τῆς φυλακῆς ἐκβάντες ἐπιβήσονται, ἐς τὸ ἀκριβὲς τάττεται.
κἀπειδὴ δὲ ὄντας οὐκ ἦν καταγωνίσασθαι τοὺς λοιποὺς (οὐδὲ
γὰρ πᾶσιν ἔκπυστος ἦν ἡ βουλή) μερῖζουσιν ἐκείνους ὡς ἐπὶ 10
B πρᾶξι πέμποντες, καὶ καθ' ἓνα ὑποδεχόμενοι κτείνουσι, τοῦ
δευτέρου μὴ εἰδότες τὸ τῷ προτέφῳ συμβάν. οἴκτος δὲ σώζει
τὸν παῖδα καὶ μόνος, συμποδίσαντές τε καὶ ἐπαγκωνισόμενοι καὶ
γε δεσμὸν ἐμβαλόντες τῷ στόματι ἀφιῶσιν. ἐκείνοι δ' ὡς εἶχον
ὑπὸ κλεισί τὴν φυλακὴν σφραγίσαντες, ὡς μὴ ἐκκυλισθὲν τὸ παι- 15
δλον ἐμφανὲς πρὸ καιροῦ τὸ δράμα ποιήσειεν, ὑπὸ πρῶτας φυ-
λακὰς τῆς νυκτὸς ἐξίασι. τῷ γὰρ Ἑρρῆ, ὥσπερ αἱ φυλακαί,
C οὕτω καὶ αἱ τῆς πύλης τῆς ἐκεῖ κλειδὸς ἐπιτετρώφατο: ὡς ἂν
δὲ μὴ δόξῃ δόλος τὸ δρώμενον, ἐκείνος κάτωθεν τοῖς φύλαξιν
ἐκφωνεῖ, διυπνίζων δῆθεν πρὸς τὴν τῶν κατεχομένων φυλακὴν, 20
ὡς αὐτοῦ γε τάχα ἐν ἀπορρήτοις δουλείαις σχολάζοντος· καὶ

eius custodiae arbitrium obtinebat, etiam eius fidei secure acquiescebat
imperator. quare quid posset sentiens, facile ad ostentatum honorem
tanto superioris sua sorte affinitatis arrexit animum, et facturum se quod
rogabatur prolixè recepit. age, venitur ad apparatus negotii. confertur
consilia cum libertate fruentibus amicis necessariisque Michaëlis. hi,
quod opus erat, navem clam comparant, remigio et commeatu caetero
largiter instructam, haud parvo in hoc sumptu facto. condicitur hora
qua Occiduo maris littori lembus paratus admoveretur, excepturus e
custodia elapsos; qui ut tuto exirent, caetera erat Erri diligentia curandum.
obstabat duorum, de quibus dixi, subservientium ipsi satellitum praesentia,
quorum tentare fidem communicato arcano ameps nimis periculosumque
videbatur. decretum, quod longe apparebat tutius, utrumque occidere.
nec difficile fuit iniunctis ministeriis disiunctos conficere singillatim in-
flicto. puerum sola aetatis miseratio servavit. sufficere visum est pedes
lacetosque adolescentuli adstringere validis vinculis. sic igitur eum,
vinctis etiam, ne vociferari posset, faucibus, dimiserunt, exeuntes sub
primam noctis vigiliam, et clavibus, quas habebant, diligenter ocluso car-
cere, ne puer sese torquendo foras prorepens praemature indicium fugae
faceret. sic eductis Erres captivis duobus, inelamavit voce contenta ro-
liquis intus satellitibus, quasi excitaturus tum forte dormientes, ut vigi-
liam se utique absente intenderent. valiturum hoc non frustra credidit
sed discutendas suspiciones obviatorum, tali hora notum imperatoris mi-
nistrum tendere ad litus cum duobus eductis custodia cernentium. itaque

γάρ ταις ἰδόντες οὐδὲν ἄλλο ὑπενόουν τότε ἢ ὅτι ὀρισθὲν πρὸς βασιλέως δι' ἀπορρήτων αὐτὸς οἰκονομοίη τὰ προσταττόμενα καὶ τοὺς ὀρισθέντας ἐκφέρει νυκτὸς ὅπου ἂν καὶ προσταύσοιτο. ἐκεῖνοι δὲ τὰς φυλακὰς ὑποδραμοῦντες ἐπιβαίνουσι τῆς νηός. καὶ 5 ἦν αὐτοῖς ὡς καὶ πᾶσι γνωσθέντος ὁ νοῦς ἐν ἐλπίσιν ἀναμφιβό-
λοις, ὡς οὐδὲν ἐμποδῶν ἐσεῖται δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἡμερῶν τῇ Ἐὐρίπῳ προσσχεῖν καὶ τῶν τῆς φυγῆς ἀνεθῆναι φόβων, τῆς ἀδελφῆς κυριευούσης τῆς νήσον. ἀλλ' ἡ παλίμπους περιστάτο δίκη, καὶ τὰ τῶν φονευθέντων αἵματα δεσμὸς ἦν τὴν πρόσω πορείαν 10 κωλύων ἄρρηκτὸς τε καὶ ἄλυτος. ἀντιπνεῖ γὰρ ἑξαίφνης πνεῦμα βίαιον νότον, ὡς καὶ τὰς ἐλλιμενίζούσας ἔξοκέλλειν ἐκ βίας, καὶ ἄνεμος ἐμποδῶν ἔστι παρανομήσασιν. οὐ γὰρ μίαν ἢ καὶ δευ-
τέραν ἡμέραν ἠπλόει ἐκ βιαιῶν νότων τὸ πέλλαγος, ἀλλ' ἐφ' ἡμέ-
ραις, μέχρις ἂν ἐκείνοι κατὰ τὴν Ῥαιδεστὸν ἔξοκέλλαντες ὑπὸ 15 χεῖρα γένοιτο τοῖς τυχοῦσι.

Καὶ ταῦτα μὲν μετὰ χρόνους πέπρακται, τῆς δ' ἀκολουθίας διδούσης τοῦ λόγου ἐνταῦθα προανατίεταται. ἡμῖν δὲ ἴτιον πρὸς τὰ ἔξῃς. ἐμπης δὲ προσθετέον καὶ τοῦτο σφίσι· ἐπικρινωνεῖ γὰρ τοῖς προανατεταγμένοις. ὀγδόου γὰρ ἐκ τούτου

4. ἀποδράσαντες?

non aliud in mentem venit forte occurrentibus nisi mandatum arcanum quoppiam Erren tali tempore exequi, et victos quo esset iussus transportare. per hanc speciem etiam, quas pertransire oportuit, nocturnorum vigiliam custodiis elusia, inobservati incolumesque omnes navem expectantem conscenderunt, optima spe gestientes felicissimi successus; nec dubitabant quin, ut initia se dabant, cunctis ad votum fluentibus, biduo triduove appellerent Euripum, atque apud isti dominantem insulae sororem ipsorum, miserarum anxiae fugae formidinum et longi carceris aerumnarum unice securi, tranquillam de caetero vitam agerent. verum intervertit successum cruenti coepti persequens homicidas coelestis ultio, sanguine scilicet miserorum quos incautos opprasserant clamante ad deum, et memoram iniiciente fugitivis ineluctabilem. vix altum tenuerant, cum eis in adversum tam vehemens auster incubuit, ut adhuc tenentes portum naves in illa ipsa tuta statione concuteret, ac quo momento aura inopinatissime rediavit, qua perseverantia duravit, tantum non clare apparet sceleribus fugientium insensum coelum receptus ipsis securi negare facultatem. non enim uno alterove die intractabile violentissimis austris mare horruit, sed pluribus continue diebus, quoad infelix navigium sustinendo impar reiectum ad Rhaedesti oram ibi forte inventis Augusti ministris, quos vehebat fugitivos, in manus tradidit.

Haec postquam, ut indicavi, posterius gesta ex occasione praeeccupavimus exponere, resumere ordinem eventuum, et ad ea quae deinceps fieri contigit eadem qua transacta sunt serie referre sermonem debuimus: piget tamen hinc discedere non imposita longo negotio clausula.

- P 47 χρόνου διανυσθέντος, καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ δὲ ζητούντων τῷ πρῆβείσθαι παρὰ βασιλέα καὶ καθυπισχεῖσθαι τὰ μεγάλα, εἰ μόνον ἀνείτο τῶν φυλακῶν καὶ πρὸς αὐτοὺς γένοιτο, ὁ μὲν κρατῶν ἀνήρτα τὰ περὶ τούτου, καὶ λόγοις οἰκονομίας οὔτε πάμπαν ἀνήγατο οὔτε μὴν κατένευεν ἐς τὸ παντελής. τὰς γοῦν τοιαύτας 5 ἀναβολὰς μανθάνων ἐκείνος βουλὴν βουλευέται κακίστην μᾶλλον ἢ συνητήν. ἐγγετανῶν γὰρ τῶν ἀνακτόρων ἐγκεκλεισμένος ὄπου
- B δὴ καὶ βασιλεὺς ὄκει, ἔγνω πῦρ ἐνίναί τοις οἴκοις, ὡς δὴ τι γενναῖον ποιούμενος τὸ εἰς τοιοῦτον ἀναρρίπτειν κίνδυνον. καὶ δὴ νυκτὸς ἄωρι κάκιστα ξύλα ἐτοιμασάμενος, ὡς δὴθεν θερμαί- 10 νοιτο (χειμῶνος γὰρ ἐπράττετο ταῦτα, περὶ ποῦ Σκιροφοριῶνος τὰ μέσα, ὅς ἐστιν ὁ Δεκέβριος), τὰς θύρας τῆς εἰρκτῆς ἀσφαλίσάμενος ἐνδοθεν πῦρ ἐνίησιν, ὃ δὴ καὶ τῆς ὥρας καταταχῆσαν ἐξῆπτε καὶ τοῖς ἐκτὸς δῆλον ἦν. φθάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα ἀγρυπνοῦντα ἔτι τὸ γεγονός. καὶ ὅς τοὺς ἀμνηστούμενους οὐκ 15
- C ἐκείνων ἀλλὰ τὸ πῦρ εἰς κατάσβεσιν ἀπέπεμπε. καὶ τις τῶν ἄλλων ἐκτομίας Κάρβυς λεγόμενος προφθάσας ταῖς θύραις προσή-

7. ἐν γειτόνων?

addatur ergo qui lentis diu dilatus intervallis tandem supervenit, novissimus et plane tragicus fabulae actus. octavum iam in custodia infelix Michaël annum expleverat, cum necessariis ipsius crebris legationibus imperatorem argentibus et magna pollicentibus, si miserum tantisper vinculis solutum ad suos redire permisisset, Augustus non ille quidem praefracte negavit, aut omnem supplicibus impetrandi aliquando quod peterent spem abscidit, verum tamen nec plane annuit, sed verbis placidis et exorabilis, ubi maturum foret, animi quadam humana significatione conditis anxie sollicitorum vota delinivit. has Michaël Andronici tergiversationes et artificiosas, ubi cognovit, detestatus moras, consilium inchoatum et coeptum et eventum potius desperatissimum ac pessimum quam ullo astutiae ingenio commendabile. cum enim in turri servaretur Palatinis admodum aedibus intra quas ipse diversabatur imperator, visus sibi est generosum aliquid facturus, si flammis suo carceri subiectis ipsius quoque invisum principis contiguum incenderet domicilium. nocte igitur intempesta, prius observatis diligenter carceris valvis, ignem iniecit in struem lignorum aridorum, quam ante congenerat specie habendae ad manuum fumosae necessariae foco cubicali longum in tempus alendo, prout rigor brumalis tempestatis requirebat: nam haec circa Decembris medium acta sunt. flamma rapto fomite celeriter pyram obviam complexa, lucaentis horae spatio inclarescens auctibus, per erumpentes a tecto intra quod coeperat fumosae immittis scintillis globos, usque ad sensum extra degentium in proximo indicia sui pertulit. rem in primis adhuc commodum vigilans Augustus animadvertit; ac raptim, pro instantia periculi, satellites quotquot ad manum fuerat, iussit accurrere ad carcerem, non poenas inflictorum incendiario, quem adhuc quis esset nesciebat, sed incendium ipsum extincturo. ante omnes ad insum evolavit eusuchus Carbas nomine, tentatisque foribus,

ρατιεν ὡς ἀνοίξων· ὡς δ' οἷα ἦν ἀνοίγειν ἡσφαλισμένας, ἀξί-
 ναις τὰς Θύρας αὐτοῖς μοχλοῖς καὶ βαλανάγραις ἔξετίνασσον.
 οὐπω δὲ καλῶς ὁ ἔκτορμας ἔφθη οὐδοῦ ἐπιβεβιαῶς, κἀκείνος ἐν-
 δοθεν τῇ μαχαίρᾳ προσουπαντῆ, καὶ τοῖς σπλάγγχοις ταύτην ἐμ-
 5 βάλλει καὶ αὐθις ἄλλην καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις, καὶ νεκρὸς ὁ D
 πληγείς αὐτίκα. καὶ εὐθὺς πολλοὶ μὲν ἐσειρήσαν, τὸ δὲ πελεκυ-
 φόρον τάγμα βασιλεῖον, ἀγαιόμενοι τῷ συμβάντι, πελέκειον
 ἐκείνον ἀτηλεῶς κατακτείνουσι, καὶ τὸν οὕτως ὑπὸ τροφῇ τρα-
 φέντα ἔξω που ἐκβεβλημένον κατὰ τὴν ἀργυρῶν λεγομένην εἰκαίως
 10 πικρῶς καὶ ὡς ἔτυχε θάπτουσι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον,
 εἰς δείγμα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ διτι σκιαῖς μᾶλλον
 ἢ τούτοις πιστεύειν ἄμεινον.

28. Ἐπηλήθευσε δὲ τοῖς τότε τετελεσμένοις καὶ τι συμ- P 48
 βὰν φοβερὸν μὲν ἰδεῖν φοβερὸν δ' ἀκούσαι, οἷον δὴ καὶ ἄλλος
 15 ἄλλο τι ἂν αἰτιάσαιτο καὶ ἄλλο ἄλλος, οὐδεὶς δ' ἂν οἶμαι εὐστο-
 χον θεῖν τὴν κρίσιν, κἂν πολλὰ κάμοι προσερευνῶν· τίς γὰρ
 ἔγνω νοῦν κυρίου, εἰς δὲ τὰ ἔσχατα τῆς σοφίας αὐτοῦ τίς ἀφί-
 κειτο; φησὶν ὁ Ἰωβ. τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρεϊκότος ἐπὶ τοῖς θεοῖς
 τοιαῦτα γίνεσθαι λέγειν ἢ καὶ δοξάζειν οἶα δὴ καὶ ἐροῦμεν, μα-

ubi munus impenetrabiliter sentit, securibus effractas cum seris simul
 ipis ac vectibus subruit, obstaculaque amolitus intro irrumpit. vix limini
 pedem intulerat, cum adversus irruens Michaël ense ei adigit in viscera,
 repetitque bis terve similibus plagis miserum sternit exanimem. ad faci-
 cineris atrocitatem subitū, ut fit, clamoribus momento divulgatis confixere
 statim plerūque, et inter hos cohors securigerorum excubare ad regiam so-
 lita. hi cruento spectaculo percussū auctorem caedis nefariae, ira omnem
 misericordiae sensum obruente, crudeliter securibus conciderunt. talem
 nactus finem est filius Ioannis sebastocratoris, quem longe dissentanea
 mollietati principalis educationis sepultura sic mortuum excepit, humo te-
 mere infecta obiter, contemptimque tumulatum loco profano extra urbem,
 prope paludem quae dicitur argentea. haec prolata velut in speciem
 sicut vanitatis pomparum humanarum; quae recte quis aestimans, non plus
 reputet claritati natalium opumque ac titulorum illustrium splendori quam
 umbris prorsus inanibus fidendum.

28. Hoc porro, ut ad intermissa me referam, tempore tetro et por-
 tentoso experimento deprehensum est ex vero convenire sacris nostris
 valgo eis attributam appellationem τῶν τετελεσμένων, sed ea rariori no-
 tione qua ista interdum vox pollutum et contaminatum designat quidpiam.
 contigit quippe res visu quidem horribilis, auditu quin etiam infanda;
 cuius aliam alii causam ubi quantavis contendendo perscrutatione quae-
 sierint, aut vel argutissimis nōni coniecturis assignarint, haud tamen certo
 iudicio definiant vel quo per hemices contractus casu vel quo dei
 consilio permixtus foedus hic et infestus eventus fuerit. quis
 enim cognovit sensum domini? aut quis, ut Iob ait, usque ad
 ultimas eius sapientiae pervenit terminos? nam mora fortuiti temerari-
 tate occursus, citra ullam certos sequentem fines neminis cuncta re-

B νίαισιν ὑποκρέκει, φησι Πίνδαρος. ἐμοὶ δ' ἄπαξ ἔμαντὸν κα-
 θεϊκότε εἰς ἀγγελίαν τῶν γενομένων, ἣν που καὶ παρὰ τὸ εἶκός
 γέγονεν, οὐ δικαίως ἂν καὶ παραιτητέον εἶη ὃ τι λέγοιμι. νέμει
 γὰρ τὸ θαρρεῖν ἢ ἀτρέκεια. καὶ οὐδὲν χεῖρον, οἶμαι, ὑπὸ τῶν
 ἀκουσόντων ἂν πάθοιμι λέγων ὧν ἔμαντὸν ἴσως δράσασαμι μὴ εἰ-
 5 πῶν. ἐκεῖθεν μὲν γὰρ δόξαν ἀπολοῖσαι' ἂν τις τοῦ πάντ' ἐπέχειν

C ἐκ φιλαυτίας τοῖς τότε ξυμβᾶσι, καὶ γ' ἀνάγειν πρὸς ἕν τι τὸ
 μὴ κατὰ τρόπον ἐκεῖνα καὶ τὰσφαλές πεπερᾶχθαι· ἐντεῦθεν δὲ
 ἄλλ' εἰ μὴ τί γε πλεον, τῷ γοῦν ἐκόντα παρατρέχειν τὸ ξυμπε-
 σὸν ἐκ δαυμονίου οἶμαι προνομίας ῥυπαῖνοιτ' ἂν ἢ καθ' ἱστορίαν 10
 ἀλήθεια. τῷ τοι καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις λεγέσθω, δέημα
 μὲν φέρον θεοῦ προνομίας, πρὸς ὃ τι δὲ φέροι ἢ παρελθὸν ἢ ἐσθ-
 μενον ὡς εἶκός ἀγνοούμενον.

P 49 Ἡμέρα μὲν οὖν τῆς τυρινῆς κυριώνυμος τότ' ἐφίστατο,
 ἐκάλει δὲ τὸν ἐπ' ἐκκλησίας ἱερουργοῦντα τὸ σύνηθες· τὸ δ' ἦν 15
 τὸ προηγιασμέναις ἀναφοραῖς τὸ ἱερόν πυξίον ἐς ὃ τι μάλιστα
 ἐμπιπλᾶν κατὰ χρεῖαν τῶν τεταγμένων λειτουργιῶν. ἐπεὶ γοῦν

9. τῷ] τὸ P.

gentis providentiam, fieri cernique qualia mox referam qui diceret aut existimaret, huius equidem vel affirmationem vel sententiam ausim dicere, iuxta Pindarum, haud longe a furore discrepare. mihi utcumque insuavis accidit commemoratio intusmodi monstrorum inauspicatae mentionis, non est tamen liberum, ex quo istam ultro necessitatem subii, suscepta professione qualescumque res gestas exponendi, ab his scripto mandandis abstinere. in quo intrepide affirmandi facit animos evidentia testatissimae veritatis; nec deterret verisimiliter excepturus narrationem meam quidam horror auditorum ex me casum dictu foedum; qualia delicati genii lectores haud fere citra indicia fastidii et quasi abominabundi transmiserint. etenim dum reputo rem attentius, facile sentio impelli me ad idem conspirantibus in unum, hinc respectu iudiciorum alienorum, hinc proprii officii praescripto, cum nec utique me fugiat culpam ab eruditis historicis, si quos deprehenderint indulgere privato gustui, damno memoriae publicae, accommodanda narratione ad certam adamatam ipsis concinnitatis fucosae speciem, quam quoad confecerint, nihil pensi habeant dissimulare ac detorquere in subiecto argumento, si quid isti formae reluctari contumacius viderint; nec dissimulare possim convicia conscientiae, quid meum a me munus exigat, monentis, edicentisque quadam inexorabili severitate censurae me, si conscio silentio involverim quod nunc divino haud dubie nutu contigit, maculam, si nihil aliud, inustumum quamdam historicae veritati. quare illud ante omnia dicatur, divinae quidem characteris providentiae praefereus; de quo tamen prudenter aestimetur ignorari quid tandem vel respiciat praeteritum vel augeretur ac portendat eventurum.

Dominica illuxerat proprio vocabulo dicta Tyrine a casei tunc adhuc usu permisso; qua ritus consuetus vocabat sacerdotem ad praeparandas in sacra pyxide tot oblationes consecrati panis, quot ad celebrandas iuxta morem instantes liturgias ex praesancificationis oportebat. ubi ergo est, in-

τελείετο μὲν ἢ τῆς ἱερᾶς θυσίας ἀναφορά, ἀνεπτύσσεται δὲ τὸ
 πύξιον ἐφ' ᾧ τοὺς ἱεροὺς ἄρτους τεθῆναι, εὐρηταί τις εὐθὺς ἐν-
 τὸς τῶν προηγιασμένων ἀναφορά, ἦν δὴ καὶ εἰκασέ τις ὁρῶν
 μίαν τῶν τριῶν ἐκείνων εἶναι, ἦν καὶ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τε-
 5 τράδος μέλλουσαν ἀναφέρεσθαι, συμβῶν τότε, καθὼς λέλεκται, B
 μὴ τὰ τῆς ἱερᾶς τελεσθῆναι θυσίας διὰ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας τῶν
 ἐκκλησιαστικῶν παρ' οἰωνοθηποτοῦν ὄψε τῆς ὥρας γεγυνοῦσαν συγ-
 χύρησιν, ἐκεῖσέ που ἀφεθεῖσαν τῆς πράξεως κείσθαι συνέβαιεν.
 ἢ δ' ἤχρειώτο πάμπαν καὶ σέσηπτο, ὡς μὴδ' εἰκόνα φέρειν ἄρ-
 10 του, μὴ ὅτι γ' ἄρτον καὶ ἀμηγέπη φαίνεσθαι, ἀλλὰ τινα τύπον
 θρυμμάτων μελάνων θηριακῆς ἢ τινος ἄλλου τοιοῦτου σκενάσμα-
 τος. τρόμος οὖν ἰδόντα παραντίκα λαμβάνει τὸν ἱερέα, καὶ
 ὅ τι πράξει (οὐδὲ γὰρ ἦν ἐκείνον ἐνοῦν εἰς κατάληψιν τοῖς προσ- C
 φάτοις) διενοεῖτο. καὶ τὸ πρῦγμα φοβερόν ἔδοξεν, οὐ παθὸν
 15 τόσον ὅσον φανέν, ἐπειπερ τὰ τῆς εὐθετήσεως ἡμηχάνηται.
 τοῖσιν καὶ εἰς κοινὴν θέαν προυτέθη, καὶ τὸ ποιητέον μεθ' ὅτι
 κλειστής ἐζητεῖτο τῆς εὐλαβείας. ἀλλ' ὅ ἦν καὶ ἐδόκει καὶ πρό-
 20 φέρειν ἄλλως οὐκ ἦν μὴ μεταλαβόντι τὰ δῶρα. καὶ ἔνθεν μὲν

suaventi sacrificii peracta functione, aperta pyxis ad collocandos intra eam
 consecratos panes, inventa intus quaedam apparuit ex praesancificatis ob-
 latio, quam quis intuens suspicaretur unam ex iis esse quae anno supe-
 riori feria quarta hebdomadae maioris cum offerri debuisset, oblata minime
 fuerat, ut indicatum est superius, propter recessum ecclesiasticorum ex
 ecclesia, qualibuscumque de causis praeversum ceremoniae debitae tali
 diei, ac propterea ibi fuerat relicta neglectaque ad hoc usque tempus;
 quo spatio corrupta scilicet ac plane iam putris destinatis inepta usibus
 fuerat reddita, quippe quae ne speciem quidem retineret panis, sed for-
 mam quamdam haberet fragmentorum atrorum theriacae aut similis sacer-
 dos, et tremore totius corporis horrorem ac aestum animi declarans, in-
 certus quid ageret, haerebat. neque enim miscere se putabat posse ve-
 terem illam particulam cum recentibus, quasi, ut haec, sic illa offerri per-
 cepturis posset et sacrificio ex praesancificatis celebrando digna hostia
 censeri. cum ergo ad spectaculum tam deforme, ad tam anceps utrimque
 periculum, arcente hinc et inde metu, et tamen agendi necessitate cunctari
 prohibente, diu deliberabundus expediret nihil; denique adhibuit circum-
 stantias ad consilium, vocatisque osteaso quod videbat, quid opus facti
 videretur suggerere ne gravarentur, summa contentione demississime ora-
 vit. statim occurrebat cunctis factu optimum fore, si fragmen sacri panis
 nocidum illud et vetustate alteratum sacerdos edendo consumeret, vacuo-
 que iam vasi a se modo consecrata recentia inderet. sed tam tetra erat
 eius species, ut tantum imperare stomacho celebrans se negaret posse, ac
 ne summis quidem labris adeo rancidum frustum omnino sustineret attin-

D φόβος ἐκεῖθεν δ' ἀπορία τοὺς θεωμένους διμεριζέτην, οὐκ ἔχον-
τας ὅ τι καὶ πράξοιεν. ὁ γοῦν φόβος τὰς σφῶν γνώμας συνέ-
στελλε πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἄγων βουλήν, τὸ τὸν ἱερέα,
κἂν ὅ τι καὶ πάθοι, προσήσασθαι τὸ φαινόμενον. τοῦ δὲ μηδ'
δύως προσετὸν ἐκεῖνο νομίζοντος μηδ' ἄκροις ὡς εἰπεῖν χεῖλεσι τὸ 5
παράπαν, ἣ ἀπορία παρατολήσασα ἐσχεδίαζε μηχανὴν πολὺ

E μὲν τῶν ἀξίων ἀποδέουσαν, ἀναγκαίαν δ' ἄλλως ὑπὲρ πᾶν ἕτερον
ὃ δὴ καὶ ἐννοήσειέ τις πώποτε. θεῶ μὲν οὖν ἄρα τῶν τιμῶν
καὶ ἱερῶν ἐκείνων μέλειν εἰκός, καὶ ἔμελε πάντως, ἐκείνων δὲ
τότε ὁ τοῖς τοιοῦτοις ἀφιερῶμενος τόπος ἐκ παλαιοῦ, ὃς δὴ καὶ 10
ἱπνὸς ἄγιος λέγεται, ὁσίως ἐπιρριφέντα ὁσίως δέχεται. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

P 50 29. Τότε δὲ καὶ νέφος Σκυθῶν παριστρίων ἐπισυναχθέν,
οὐκ οἶδ' ἔποθεν καὶ ἐκ ποίας τῆς ἀφορμῆς, εἰς δέκα σχεδὸν
χιλιάδας ποσούμενον, διελθὼν τὴν Βουλγάρων γῆν καὶ τῶν πέριξ 15
πολλὰ ληϊσάμενον κατὰ τὸν ἔξω ζυγὸν γίνεται. καὶ δὴ προσδό-
κιμον ἦν ἐκδραμούμενον καὶ τὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης
B λείων ποιῆσον τὴν τῶν Μυσῶν ὑμνουμένην. ἔτυχε δὲ τότε τὰ
ἀμφὶ τὴν Μεσέμβριαν κατέχων ἄρχοντος τρόπον καὶ στρατηγοῦ
ὃ κουροπαλάτης Οὐμπερτόπουλος, ἀνὴρ ἀγαθωσύνη χαίρων καὶ 20
εὐβουλλία κοσμούμενος· ὃς δὴ καὶ συμπλακεῖς ἐξαίφνης, θαρρή-

gere. absolvi tamen sacrificium non poterat, nisi statueretur circa hoc quidpiam et quomodocumque amoveretur inde nauseabilis ista eucharistiae sacrae portio. inita denique via est magis utique necessaria quam decens, ad quam sponte sacerdos multo angore cruciatum animum tandem advertit. divinae nimirum providentiae permittendam putavit consumptionem ultimam illius fragmenti sacri, seponendo illud in seductum locum, qualia in sacrariis parari antiquus ecclesiarum usus obtinet: farrum sanctum nostri vocare consueverunt, alveum cavernae forma sub sacris adytis cavatum, quo sacrarum rerum aevo aut situ marcentium inutilis reliquiae reverenter, quantum fas est, condantur. in id conceptaculum putrefacta particula caute honesteque reposita, ibi videlicet quoad aboleretur remansura, expeditus utcumque sacrificus est, perintricati perplexitate modi qualitercumque sic defungens.

29. Illa porro tempestate nubes Scytharum e circumdaniabianis collecta tractibus, quo animo quave occasione incertum, numerum fere implens capitum decies millium, transcurra Bulgaria vicinisque isti regionibus vaga direptione vastatis ad iugum exterius consedit, non ibi haud dubie quietura, sed procellam minans irruptionis barbaricae, e finitimis Macedonia vel Thracia praedas mox, quas aiunt, Mysorum abacturae. praecerat tum forte Mesembreae circumsitique terris auctoritate ducis summi curopalates Umpertopulus, vir et probitate gaudens et prudentia ornatus. hic fretus religione imperatoris, qua oppigneratum eius armis divinum favorem crederet, quas sub se habebat modicas copias commit-

σας τῆ τοῦ βασιλέως θεοσιβεία, ὀλίγους ἐπάγων πολλοῖς τοῦ
 κροτηρήματος ἕργονοι, ὡς τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονέναι, C
 τοὺς δὲ καὶ ἀποπνιγῆναι κατὰ τὸν ἐκεῖ παραρρέοντα ποταμόν.
 ὀλίγοι δ' ἐκ πολλῶν διαδράντες, μηδ' ὄπη γῆς χωροῖεν εἰδότες,
 5 τὰς δυσχωρίας διεκπαλοντες, ἧ ποδῶν εἶχον ἔφρευγον, ἄρτι πρῶ-
 τον μαθόντες ὡς ἄβουλον πλῆθος εὐβουλίᾳ μᾶλλον ἢ ἀνδρείᾳ
 καταγωνίζεσθαι. ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ πρῶτον μὲν δο-
 10 ξάσας τὴν θείαν ἀντιληψιν, εἶτα δὲ καὶ ὑπερθανμάσας τὸν ἄν-
 δρα πολλοῖς δωρεῖται, ὀφέλλων τὴν ἐκείνου τιμὴν, οὐκ ἄλλα-
 15 γαίς μόνον ἱματίων ἀλλὰ χρυσῶ καὶ ἵπποις αὐτὸν δεξιούμενος,
 ἐφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου ναπίου δωρεῖται τιμὴν ὡς ἄθλον
 ἀρετῆς καὶ τρόπαιον ἄξιον.

30. Βασιλεὺς δ' ἐπιστὰς τῆ πόλει οὐ καθάπαξ ἠφίει P 51
 τοὺς σχιζομένους τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τρόπῳ μετεχειρίζε τὴν
 15 ἐκείνων ὀμβνοίαν. ὄθεν πέμπων, ἔστι δ' οὗ καὶ προσκαλούμε-
 νος, πολλὰς ἦν δεκνύων διὰ φροντίδος ἔχων τὰ ἐκείνων μὴ δεχο-
 μένης παραίτησιν, καὶ μᾶλλον ὄτι τέρατ' ἄττα τελούμενα κατα-
 μάνθανεν, οἷά τ' ὄντα καὶ τὸν λίαν θαρροῦντα δεδίττωσθαι.
 20 ἔχόμενα γὰρ τοῦ περιπέστου νεῶ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας, ἔν τινι
 20 δημοτικῶ ὀκλήματι, ἐν τοίχῳ τῆς θεοτόκου εἰκῶν καθυστόρητο, B

tere statim cum quantacumque istorum multitudine minime dubitavit, eo
 accessu ut virtus numerum vinceret et pauci longe pluribus cladem in-
 ferrent multo maximam, siquidem plerisque Scytharum gladio caesis in
 acie, permultis aliis vicino amne haustis, qui rari effugerunt, ignari loco-
 rum per calles avias quanta maxima poterant pedum pernecitate fereban-
 tur, tristi tam primum experimento edocti expertem consilii turbam con-
 silio certius quam fortitudine superari. his imperator cognitis primum
 ingentes egit deo gratias pro ea, cuius praesens et illustre documentum
 isto eventu dederat, benevola protectione imperii: deinde europalatae vir-
 tutem maiorem in modum admiratus multis eum nec parum splendidis re-
 numeratus est donis, dignitatem eius augens non solum pretiosis vestibus
 sed et auro et equis, quorum illum magnifica largitione honoravit, accu-
 mulans super omnia munus amplissimum magni papiae, quod in praemium
 virtutis et dignum tam illustri victoria tropaeum contulit.

30. Reversus in urbem imperator neutquam indormit negotio con-
 ciliandorum ecclesiae qui se ab ea disciderant, nec iis quae semel erat
 eo in genere conatus, tamquam exonerandae suae conscientiae sufficienti-
 bus acquievit, sed velut rem quam omni ratione confectam vellet ac
 quantavis emendam bene pretio duceret, eorum concordiam urgere infati-
 gabiliter instituit. itaque nunc iusias ad eos certis hominibus, interdum
 ipsis ad se vocatis, multus erat in demonstrando haudquaquam se admit-
 tere ipsorum excusationes nec pertinacem probare recusationem. ad hoc
 autem sic agendum magis magisque incitabatur nuntiatis sub id tempus
 prodigijs, talibus sane quae vel praefidens summeque audax ingenium
 terrere percellerent. nam in privata quadam domo, contigua inclyto
 Georgius Pachymerus II.

καὶ ἡ εἰκὼν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἔδακρυρροεῖ, ἀμάρτας ἕξ ὀφθαλμῶν χέουσα, ὥστε καὶ σπόγγοις τὸ ἐκρέον συνάγεσθαι. ἔλθόντος δὲ καὶ αὐτοῦ βασιλέως, ἅμα μὲν κατὰ προσκύνησιν ἅμα δὲ καὶ κατὰ θείαν τῶν τελουμένων, καὶ προσταγὴν ἀσφαλισθέντος τοῦ οἴκου βεβαίως, τὰ αὐτὰ ἦν καὶ πάλιν τοῖς πρότερον. καὶ 5
 C αὐθις ἐν τοῖς Χαρσίλου αἵμα τῆς εἰκόνης τοῦ λαμπρὸν ἐν μάρτυσι λάμποντος Γεωργίου δαψιλῶς ἀνέβλυξε. ταῦθ' ὄρων κρατῶν δευδῆμων ὦν, ὡς τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ εὐλαβῆς, φόβον οὐ μικρὸν εἶχε, μήπως θεῶν δοκοῦν ἐκείνοις προσέχειν αὐτὸς ἐπ' ἄλλοις ἔχοι τὸν νοῦν καὶ γ' ἕξω τοῦ θεοῦ θελή- 10
 D καὶ φανερώς, κυδιστῶν συνόδους λαῶν, γενέσθαι ποτὲ τῆς εἰρήνης ἡξίου, καὶ ἀπιδεῖν πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας ὁμόνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν· ἦν γὰρ ἐκείνοις φανερώς προσιστάμενον τὸ τοῦ Ἰωσήφ μνημόσυνον καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ᾤοντο λέγον- 15
 E τημένα πύλαι μὴ λαβόντα λύειν, αἱ δὲ ἔχειν λύειν ἐγκλωρημένον

17. si deorat.

18. α] ὅν P.

templo divinae Sapientiae, depicta in pariete deiparae imago multis diebus lacrimas emisisse ferebatur, fontes uberes fundens ex oculis, adeo ut spongiis collecta liquoris copia congregaretur. contulit eo se imperator, qua venerandi religione qua curiositate cognoscendi; post quod cum eius iussu prohibitus esset eo concursus, obserato diligenter conclavi, fluxus tamen lacrimarum, plane ut prius, perseveravit. rursus in aedibus Charisiae sanguis ex effigie splendide illustris inter martyres Georgii copiose manavit. haec imperator videns, homo natura, ut verum fatear, paulo formidolosior in talibus, metum haud modicum concepit, ne forte deus per haec indicaret minime sibi probari, quod princeps ecclesiae pacandae cura remissa interim aliis attenderet; unde etiam securum videlicet erat ut quaecumque susciperet, aversi causa ista numinis favore destituta male succederent. tali sollicitudine instinctus vocat congregat alloquitur singulatim, palam adhortatur, plebem etiam densam in hos conventus admittens, nec indignum se reputans humillimos etiam ambire admonendo suadendo rogando quemque, pro se ne gravaretur ad pacis negotium conferre: miserarentur ecclesiae scissuras, et his resarciendis modicum quid impendere privatarum ne cunctarentur rationum, ita ille. sed surdis ea cuncta canebantur. obnixi perstabant Arseniatae in his in quae palam convenerant, haud se nunquam cessuros nisi satis ipsorum arbitrati adversa pars purgaret labem, ut rebantur, contractam primum admittenda in sacris commemoratione Iosephi, deinde anathemate communiter ab ecclesia contracto ex contagione Iosephi eiusdem, quem excommunicatum, ut putabant, quod non solum communionem dignata sed velut patriarcham fuisset venerata, maculam ipsius in se attraxerat. suberat et forte alia ex clam constitutis et iureiurando quondam sanctis inter ipsos causa ob-

παρὰ Ἀρσενίου τὸν Ὑάκινθον λαβόντα τὸν θρόνον διεββαίουν, μέγας ἦσαν καὶ ταῦτα συμβαλλόμενον πρὸς τὸ ῥύπασμα. εἰ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν πάπαν προσετίθουν τρίτον, μὴ τοῖς πρότερον ἱκανοῦμενοι, ἔστω καὶ τοῦτο. καθ' ἃ δὴ πάντα αὐτοὺς ἀθιγεῖς ὄντας κυθάπαξ τῶν ῥυπασμάτων αὐτοὺς καὶ τὴν διόρθωσιν δικαιούς εἶναι πράττειν, ἄλλως δὲ μηδ' ὅπως οὖν καταδέχεσθαι τὴν ὁμόνοιαν.

31. Ἦν μὲν οὖν καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν τισὶν εἰρηνεύσασιν, P 52 καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ κατὰ τὸ Ἀτραμύττιον συνελθοῦσιν, ὡς εἴρηται, ἐσπούδαστο ταῦτα, ἦν οὖν τότε καὶ σφίσις ἔφσεις ἐπὶ τοῖς προτέροις ἐκείνοις ἀνακομίζειν τὸ σῶμα τὸ Ἀρσενίου ἐκ Προκοννήσου. οἱ δὲ καὶ αὐθις βυσιλεῖ προσανέφερον καὶ ἤξιουν. πλὴν καὶ σκέμμα τι βαθὺ καὶ γενναῖον ἐν τούτοις ἦν, ὡς ἔδειξεν, ἀξιοῦσιν· ὁ γὰρ ὡς ἀδικῶς ἐκβληθεὶς ἐπὶ τὴν πρότεραν τιμὴν 15 ἀναγόμενος εἶχε δηλοῦν ἐντεῦθεν τὸν Ἰωσήφ ἐπιβήτορα, ᾧ δὴ B καὶ ἀφορισμὸς προστριβόμενος, ὡς ἔλεγον, παρ' ἐκείνου ἕπορρῖν τὰ κατ' ἐκείνου τελέως ἐδίδου ἂν παρὰ τοῖς αὐτὸν ἐκείνον

scutior. nempe coniurasse Arsenianos aliqui ferebant numquam se bona fide inituros cum adversariis concordiam, nisi Hyacinthus, quem sibi substituisset vicarium iniuste detrusus Arsenius, in patriarchalem evectus thronum ligatos anathemate legitima demum absolutione reconciliaret sacris. ut ut de hac fama sit, haud plane ad liquidum explorata, tertiam certe agnitam iam publice obiectabant ecclesiae labem, admissi principatus papae; cuius piaculi cum esset in confesso ipsos unos fuisse prorsus expertes, solos haberi debere ipsos idoneos qui modos id purgandi praescriberent. id ni fieret, haud sese omnino umquam in pacem conventuros.

31. Harum rerum apud imperatorem urgendarum pro Arsenianis caeteris cura incumbere quibusdam ipsorum, satis ad hoc gratiosis, quod non manus, ut dictum est, apud Atramyttium dedissent, Augustoque datam fidem soli adhuc ex omnibus servarent. his causam reliquorum agentibus plurimum Augustus favoris impertiebat, quod per eos speraret alios trahendos. per istos igitur interpretes Arseniana factio, cum referre plurimum ad summam sui status reputaret reportari Arsenii cadaver e Proconneso in urbem, id ab Andronico petere institit. erat haec perartificiosa et valde astuta petitio, quippe quae fronte prima nihil praeferebat periculosius ea erat tamen qua concessa recusare Iosephitae non possent quin et pseudopatriarcha et vero percussus anathemate Iosephus agnosceretur. cum enim reportatione ossium Arsenii e loco exilii, quo eiectus fuerat, in metropolim sui patriarchatus verum ipsum, etiam dum exularet, atque adeo ad mortem usque, fuisse patriarcham declararetur, palam erat Iosephum, qui eo vivente locum ipsius tenuit, nihil nisi sedis invasorem alienae per vim intrusum videri et dici posse; et quod ab eodem Arsenio ante suam eiectionem interminatione anathematis prohibitus idem Iosephus fuisset imperatori peccata confitenti absolutionem impertiri, quod hunc tamen fecisse nihilo secius constaret, manifestum indidem apparere Iosepho, dum sedi praesesset, excommunicationem adhaesisse. praecipua ergo praecipuorum causae suae capitum in hac Arsenii reliquias reportandi fa-

Θαναμάζουσιν. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας
 ὄλως ἀφορῶν εἰρήνην, ὡς τοὺς ὀρῶντας πιστεύειν, προκαταλαμ-
 βάνων δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν (τὸ γὰρ σφίσιν ἰσχυρὸν προ-
 τεινόμενον ἢ ἔξορία τοῦ πατριάρχου ἦν, δι' ἣν ὑπήγοντο τοὺς
 ἄλλους ἀδίκως ἐκβεβλημένου, ὃ δὴ καὶ προυναστέλλειν ἠβούλετο
 τῷ πρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῆς μετακομιδῆς τοῦ σώ-
 C ματος τιμὴν γίνεσθαι), παραχρῆμα νεύει πρὸς τὴν ἀξίωσιν. ἦν
 δὲ μόνον εἰς τοῦτο τῷ βασιλεῖ προσιστάμενον τὸ φθάσαι λεχθῆ-
 ναι παρὰ τινων ὡς ἄφορισμὸς ἐπικείται παρ' ἐκείνου τοῖς ὀδεθή-
 ποτε τὸ σῶμα μετακομίσουσι, παρ' ὃ καὶ μόνον ἔτοιμος ἦν ἐκ 10
 τοῦ παραχρῆμα τῆ καταγωγῆ τοῦ σώματος τὸν ἔξορισθέντι τι-
 μῶν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο παρὰ τῶν εἰδότεων ἐλέγτο ὡς ψευδῶς ἐλέχθη
 καὶ ὡς ἐπλάσθη παρὰ τοῦ μυθητοῦ ἐκείνου Ματθαίου τὸ φημι-
 ζόμενον, τῷ τόπῳ προσμένειν μετὰ τοῦ σώματος θέλοντος, εὐ-
 θὺς ταχυναυτοῦντες ἐν ἐνῆρει οἱ ἀμφὶ τὸν Μανουηλίτην Θεόδω-
 P 53 ρον ἠτοιμάζοντο· οἱ δὴ καὶ ἡμερῶν ὀλίγων ὑπὸ προσηκούσῃ τιμῇ
 καὶ αἰδοῖ ἀξία μετ' εὐπλοίας πάσης τὴν Κωνσταντίνου καταλαμ-
 βάνουσι. καὶ τότε ξυνέρχεται μὲν βασιλεὺς ξὺν πάσῃ συγκλήτῳ,
 συνέρχεται δὲ πατριάρχῃς συνάμ' ἀρχιερεῦσι, καὶ τῶν κληρικῶν
 ὄσοι μετ' ἐκείνου εἰρήνευον, καὶ λαὸς ὅπας τῆς πολιτείας, οἱ 20

cultate dolose latentia captabant, cum hanc per suos ab Andronico po-
 stularent, qui tamen praecoccupatus studio ingenti pacificandae quomodo-
 cumque ecclesiae, et illectus spe blandiente se per istam concessionem,
 nulli, ut videbatur, admodum rei damnosam, exarmaturum omnem reli-
 quam eius sectae contumaciam, et Arsenianos iam universos, delinictis
 inani honore celebrium exequiarum eius a quo nomen ducerent, plane se
 habiturum in potestate, coniuncturumque pro voto caeteris, facile annuens
 permittere se translationem dixit, cum eo tamen, si prius declararetur
 verum non esse quod aliqui iactabant, vetuisse Arsenium, antequam in
 Proconneso diem suum obiret, ne suum umquam ibi mortui corpus inde
 tolleretur, ac si quis id alio transferre attentasset, excommunicationi sub-
 iaceret. verum istam haud difficulter Arseniani exceptionem submoverunt,
 adhibitis rei conscis testibus idoneis probantes haud umquam tale aliquid
 ab Arsenio vetitum vel minis anathematis sancitum, sed fictum eum ru-
 morem a Matthaeo quodam discipulo ipsius, qui cum prope sepulcrum pa-
 triarchae statione sibi commoda perstare in totam vitam cuperet, eam fa-
 bulam excogitaverit et sparserit quaestuosio ipsi sed inanissimo commento.
 his ita declaratis, pleno iam in rem sibi optatissimam imperatoris assensu
 avide Arseniatae arrepto, expediunt strenue cum instructissima remigio
 triremi Theodorum Mannelitem in Proconnesum; qui paucis diebus, navi-
 gatione usus prospera, Constantinopolim rediit, honore ac veneratione
 consentaneis referens Arsenii cineres peregre dudum extincti. praesto
 fuit ille excipiens ipse primus imperator, universo senatu comitante;
 convenit ad id ipsam patriarcha cum episcopis et cunctis clericis, qui
 huius communionem amplectebantur, populus quoque ac cives plane omnes,

μὲν προσκληθέντες οἱ δὲ καὶ αὐτόκληται. καὶ τὰ τοῦ Εὐγενίου
 καταλαμβάνοντες θύκη μὲν ἐκείνην πέπλω τῶν καλλίστων περικα-
 λόπτουσι, καὶ χερσὶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸ προσῆχον πιστεύ- B
 σαντες ὑπὸ φωσὶ δαυιλέσι καὶ θυμιάμασιν, ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς
 5 καὶ εὐφημισμοῖς τοῖς πρόπουσι, περὶ καὶ βύδην τὸ μέγα καὶ ἱε-
 ρὸν τέμενος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καταλαμβάνουσι, καὶ σφίσι
 ὡσπερ αὐτοῖς οἰκιοῦν τὸ τῶν Ἀρσενιατῶν βουλόμενοι σέμνωμα,
 ὡς καὶ τοῦ πατριάρχου κοινωνοῖς φανέσι καὶ συλλειτουργοῖς ἄν-
 τικρος, ἐπενδύοντα μὲν τὰς ἱερὰς ἐσθῆτας, πρὸς τῷ τελείν δὲ
 10 τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ὄντες, τῶν ἀντιφώνων ψαλλομένων, στο-
 λῆν καὶ τὸ σῶμα τῶν ἱερῶν ἐπενδύσαντες χερσὶν ἀρχιερέων φερο- C
 μένω συνεισοδεύουσιν. εἶτα πρὸς τῷ συνθρόνῳ δόξαντες ἐπι-
 καθίζάνειν, τὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς συνεπλήρουν εἰς τέλος πρὸ τῆς
 ἱερᾶς τραπέζης ἵσταμένῳ τῷ σώματι. ἐντεῦθεν καὶ περὶ τὰ δε-
 15 ξιά τοῦ βήματος τῷ κιβωτίῳ ἐνθέντες ἰστώσι, κλισίᾳ καὶ σφρα-
 γίσι τὴν ἐκ τῶν Ἀρσενιατῶν κλοπὴν, ὡς ἐνῆν, φυλαττόμενοι,
 καὶ τρίτης ἐκάστης ἑβδομάδος πρὸς τὴν τῶν Ὀδηγῶν κατ' ἔθος
 λαοῦ συντρέχοντος, ἀκαεῖνο ὑπανοιγόμενον τοῖς προσιοῦσιν ἀνε- D
 τον ἦν. ἐν ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἡ Ραούλαινα πρωτοβεστιάρισσα
 20 ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου μονῇ τοῦ τῆς κρίσεως ἱερὸν οἶκον εἰς

partim evocati nominatim, partim sponte occurrentes. quae universa mul-
 titudo ubi locum ab Eugenio nomen nactum attigit, theca quidem qua
 Arsenii cadaver claudebatur velo e pulcherrimis delecto contacta est. tum
 qui ceremoniam curabant, feretrum manibus sacrorum hominum rite con-
 signatum, multiplici facum lumine ac thymiamatum suffitu, inter hymno-
 rum canticorumque modulationes, acclamationibusque decentibus, lento et
 gravi passu ad sacrum usque templum dei sapientiae, prosequentibus cum-
 ctis, perduxerunt, certante, ut apparebat, pro se unoquoque studium in
 memoriam tamquam veri demum ipsorum patriarchae ostentare, ut ne
 ipsis quidem in hoc cedere Arsenianis videri vellent. adeo ipsi etiam qui
 vel intime patriarchae nunc ecclesiam regenti adhaerent eique ad nutum
 inservient, sumptis ultro sacris stolis contendebant inter primos cooperari
 venerationi Arsenii sacra in eius honorem liturgia rite celebranda; qui
 etiam dum antiphonae cantarentur, corpus eius ornatu indutum patriar-
 chali, cum manibus antistitem in thronum ad concessum patriarchae por-
 taretur, eo usque dum illuc esset illatum comitati sunt, moxque relato
 inde atque ante sacram mensam reposito iusta caetera funebria, prout ri-
 tus posebat, persolverunt, nulla parte ceremoniae omissa. tum illud ar-
 calae a dextris altaris paratae indentes, clavibus eam sigillisque munie-
 runt, caventes scilicet ne id Arseniatae furari attentarent. deinceps porro
 tertia quaque feria cuiusvis hebdomadae, ad venerationem angelorum in
 via salutis ducum populo de more concurrente, reserabatur arca deposi-
 tum Arsenii continens, idque omnium visere studentium liberis obtutibus
 exponebatur. aliquant post tempore Raülaena protovestiarissa in sancti
 Andreae monasterio a iudicio cognominato sacram aedem exquisito arti-

κάλλος ἐξησχημένον καὶ μέγεθος ἀνιστά. καὶ ἐπεὶ σπουδὴν εἶ-
 χεν ἐκείνη πρὸς τὸν πατριάρχην οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ζῶντα καὶ
 τελευτήσαντα, ἀξιοῖ βασιλέα καὶ λιπαρῶς δέεται δοθῆναι τὸ
E σῶμα τῇ κατ' αὐτὴν μονῇ, ἐφ' ᾧ περ ἀποτεθῆναι τῷ παρ' αὐ-
 τῆς ἀνεγερθέντι ναῶ. ὃ δὲ καὶ γέγονεν, ἐτέρας τότε συστάσης 5
 κατὰ τὸ εἶκος πανηγύρεως, καθ' ἣν βασιλεὺς καὶ σύγκλητος καὶ
 τῶν ἱερωμένων σχεδὸν οἱ πάντες, οὐδὲ τῆς λαώδους λειπούσης
 μοίρας, ἐκείθεν πεζοποροῦντες τὴν τιμὴν ἐτέλουν τῷ πατριάρχῃ,
 οὐκ ὕλγια τοῦ βασιλέως καταβαλόντος κατὰ τὰ τῶν πόρων ἐφόδια.

P 54 32. Τότε καὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἐπράττετο πάνδεινα. ὃ γὰρ 10
 τῆς Βαβυλῶνος σουλιτὰν πρὸ χρόνων λαβῶν Ἀντιόχειαν καὶ εἰς
 ἔδαφος κατερείψας, ἀφῆκε τοῖς μετ' ἐκείνον ἀκήρυκτον ἔχειν
 μάχην μετὰ τῶν Ἰταλῶν τῶν τὴν παραλλίαν οἰκούντων ἐκ πα-
 λαιοῦ. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν τότε καιρῶν στρατολογησάμενοι Ἄρα-
 βες ἢ μὴν Αἰθίοπες πρῶτον μὲν αἰροῦσι τὴν Τρίπολιν καὶ ἤβη- 15
B ὄν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι, καὶ αὐτὴν δὴ τὴν πόλιν ἀνα-
 τρέπουσιν ἐκ θεμέθλων, ἔπειτα καὶ τὴν πολυπληθῆ Πτολεμαῖδα
 τὰ ὅμοια δρῶσι, καὶ πᾶσαν τὴν παραλλίαν ἐξανδραποδισάμενοι
 τὰ θαύματα τῆς Συρίας ἠφάνισαν. καὶ ἔδοξε τὰ ἑμέτερα τέ-
 ρατα ἐν' ἐκείνοις φανέντα τε καὶ τελειωθέντα· δάκρυα γὰρ ἐκεί- 20

ficio elaboratam exstruxit; ac quoniam non vulgari ea mulier studio se amplecti patriarcham illum, quoad vixit et postquam decessit, semper ostenderat, consentaneae huic noto eius affectui enixe oravit imperatorem, ut dari iuberet Arsenii corpus suo isti monasterio, honorifice scilicet ab ea deponendum in isto erecto a se templo. quod cum impetrasset, ita factum est, idque apparatu et pompa non minus quam in priori translatione magnificis. nam tunc quoque congregato coetu magno iterum per urbem supplicatio processit, Augusto ipso ac senatu, nec non ecclesiasticis ferme omnibus, nec minori quam antea populi multitudinae, ordinato et lento incessu funus perhonorifice prosequentibus, quam in celebritatem non modicum etiam sumptum imperator fecit, artificibus, qui qualemcumque ad id contulissent operam, larga de suo stipendia persolvens.

32. Circa hoc tempus gravissimae Syriam calamitates affligerunt. nam Babylonis Sultan capta olim et solo aequata Antiochia, internecinum in Italos oram Syriae maritimam obtinentes bellum odiis perpetuandum hereditariis dudum transmiserat. cui per haec tempora obsequentes Arabes, aut potius Aethiopes, primum quidem expugnata Tripoli omnes in ea repertos puberibus maiores interfecerunt, urbemque ipsam a fundamentis eversam solo aequarunt. idem postmodum fecerunt et populosissimae Ptolemaidis; et ora universa maritima subacta, mancipatis in diram servitutem Christianis eius incolis, praeclarum illum et mirificum florentis hactenus Syriae statum exciderunt. visaque sunt nostra illa, quae nuper memoravimus, portenta clades istas indicasse; lacrimasque illas et cruorem ex imaginibus fusa longe alio respexisse ac velut in longinquas a nobis

καὶ αἵματα πρὸς τὰ μακρὰν ἡμῶν ἀνεφέροντο, ἀποπεμπομένων τὰ φοβερὰ ἡμῶν ἑτέροις τοῖς μὴ ὅτι γ' εἰς πείραν ἀλλ' οὐδ' ἕς θάνατον δυναμένους μόνην τῶν ἰδίων κακῶν ἡμῖν κοινωνῆσαι. τὸ δ' ἦν ἄρα παραψυχὴ καὶ κακῶν ἀνάρτησις, γνωσθέντος παρὰ τοῖς ὄψιν ὡς ὅπου τῶν θανάτων σημεῖον, ἐκεῖ ξυμβάλει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα γίνεσθαι.

33. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς υἱοὺς ἔχων ἐξ Ἀννης τῆς ἐξ P 55
 Οὐγγρων δύο, Μιχαήλ τε καὶ Κωνσταντῖνον, τὸν μὲν βασιλικῶς ἀνῆγε καὶ ὡς τῆς βασιλείας διάδοχον ἐθεράπευε, τὸν δὲ
 10 Κωνσταντῖνον εἰς δεισιπότην ἔτρεφε. τῷ μὲντοι γε Μιχαήλ καὶ
 ὁ πάππος αὐτοῦ Μιχαήλ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν καταστάσεως ἤραξε,
 καὶ ὡς βασιλεία παρεῖχε κηρύττεσθαι ὡς οὐ μικρὰν παραψυχὴν
 τῷ πατρὶ διὰ τὸν τῆς δεισπολῆς ἀλύοντι θάνατον. παρ' ἦν B
 αἰτίαν καὶ τὸ ἐκ ῥηγῶν τῶν μεγίστων κῆδος κατὰ δεύτερον συνοικίσιον μὴ ἔχων ὕλως περιποιεῖν ἑαυτῷ, ὡς ἔπ' ἀρχὴν πάντως
 15 ἰσομένου τοῦ ἐξ αὐτῶν, τὴν ἐκ μαρκεσιῶν Εἰρήνην καὶ γ' ἐκγότην τοῦ ῥηγῶς Ἰσπανίας, ἀγαθὸς ἀγαθὴν οὐχ ἦττον τὸ γένος ἢ

fosse amandata terras, in iis explenda malis quorum non dicam experientia, sed ne conspectus quidem aut e vicino sensus ad nos pertingeret, ut nec illis ipsis vicissim gentibus, quae nos urgebant adversa, nota erant, abrupto a nobis invicem commercio. id quod ubi est animadversum, valuit ea observatio ad relevandam in nostris moestitiam ex minis signorum istiusmodi conceptam. recrearunt illi scilicet animos et bene sperare perrexerunt, ubi compertum et re ipsa demonstratum apparuit haud veram esse pervulgatam opinionem illam, qua sibi hactenus homines persuaserant eventa significationum funestarum illis omnino in locis extitura, in quibus prodigia clades istas minantia fuissent edita.

33. At imperator cum ex Anna Ungara duos superstites haberet filios, Michaëlem et Constantinum, priorem quidem iam in imperii consortium evectum regio uti collegam et successorem designatum cultu honorabat, minorem alterum in despoticae dignitatis insignibus educans. at Michaëlis quidem supremas potestatis participatione cum certa spe successionis ornandi auctor avus ipsius Michaëli fuerat, qui post nuntiatam Annae nurus mortem afflictissimum eo casu Andronicum non parum recreaverat filio eius parvulo sibi cognomini conferendis insignibus imperii, eundemque ut collegam Augustae potestatis promulgando iam nunc, et agnoscere colique ab omnibus iubendo. caeterum illa ipsa causa fuit cur in secundas nuptias aliquam maximorum regum filiam sibi petendam Augustus non duceret. cum enim nascituro e secundo coniugio filio destinare imperium alteri iam oppigneratum successori nequiret, non erat aequum ad signandos privatos coniugem e summo rerum humanarum adsciscere fastigio. elegit igitur Irenen, e dynastis quidem dumtaxat minoribus quos marcesios sive marchiones appellant, caeterum neptem regis Hispaniae, quam bonus bonam, nec minus moribus probatam quam genere illustrem,

τοὺς τρόπους, ἄγεται. Γρηγόριος δ' ἦν ὁ ταμνωτής, καὶ τὰ
στέρη ἢ Ἀυγουστα καὶ μήτηρ ἐδέχετο.

- C 34. Ἐπει δ' ἐπὶ τῇ Προύσῃ ἐπικεκήρυκτο πρόεδρος ὁ ἐξ
ἀμαγειρεύτων Νικόλαος, μετονομασθεὶς ἐκ μοναχῶν εἰς Νεόφυ-
τον (καὶ τοῦτο γὰρ κανὼν ἐτίθετο παρ' ἐκείνοις, εἰ καὶ μὴ ἔχων 5
κατὰ τοὺς ἄλλους τὸ ἀπαραίτητον, τὸ σήμερον μὲν ἰσθῶν ἐκώ-
πιον θεοῦ καὶ ἀγγέλων καὶ τὰς συνθήκας ἀπαιτεῖν τῆς μοναχι-
κῆς τάξεως, εἶτα τὸν εἰς ὑποταγὴν ταχθέντα τὴν αὐριον εἰς ἀρ-
D χιερέμ χειροτονεῖν· ὁ δὲ καὶ αὐτὸ ἐδόκει πολλοῖς ἐπιλήψιμον),
καταλυθόντι τὴν λαοῦσαν τῷ ἱερεὶ ἔδοξε καινόν τι ποιεῖν πρὸς 10
τὰ πραχθέντα διὰ τὸ χθεσινὸν τοῦ πάπα μημηδύσονον, καὶ δὲ
κοινη προστάσσει ἐφ' ἡμέραις τισὶν ἀπέχεσθαι τῶν κρεῶν ὡς πρόσ-
τιμον τοῦ ῥυπάσματος. τὸ δ' οὖν βαρὺ Προυσαίοις δόξαν,
P 56 τῷ αἰτίῳ τῶν χθὲς συμβάντων ἐνίπτοντες κατηγοῶντο καὶ μάλα
οἱ ἐνεφόρουτ ὕβρεις. ὁ δ' ἦν δι' ὅν, ὡς ἔλεγον, ἔμελλον νη- 15
στεύσαις προστιμᾶσθαι καὶ κακουχλαῖς. τοῦτ' ἀκουσθὲν Βέκκω
(πολὴ γὰρ ὑφείρηπε, καὶ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδύρουν, καὶ οἱ
ἐκείνου ἔξω διάγοντες κατὰ πρόσωπον ὠνειδίζοντο) οὐκ ἀνεκτὸν
ἐδόκει, οὐδ' ὥστε καὶ ἐνεγκεῖν φορητόν. ὅθεν καὶ θυμὸν ἀνα-
λαμβάνει μείζω, καὶ ἐπὶ μέσης σταθεὶς τῆς τῆς μονῆς μεγίστης 20

rite uxorem duxit, coronante ipsam, et ubi mater est facta, in Augustam
solemniter inaugurante Gregorio.

34. Cum vero Prusae declaratus praesul fuisset Nicolaus quidam ex
olim emeritis coquinae imperatoriae ministris, qui Neophyti nomen tra-
ctum ex monachis, ad quos e palatina familia transierat, ad thronum ec-
clesiae pertulit (hanc enim isti frequentandis talium assumptionum, ut-
cumque aliis ininus probatarum, exemplis iam sibi quasi regulam fecerunt,
ut pro gradu ad episcopalem dignitatem eligatur suscepta in eum finem
humilitas professionis monasticae, ac qui hodie coram deo et angelis in
spontaneam se obedientiam abiecerit, oppignerasse hoc ipso infulas sibi
et iure promeruisse videatur crastinam in episcopatum promotionem;
quod reprehensioni obnoxium qui censeant multi sunt). huic igitur novo
Prusae antistiti visum est factu optimum insignire auspicia sui sacerdotii
quodam inusitata significatione zeli sui adversus nuper admissam usurpa-
tamque papae inter sacra commemorationem. indicit ergo communiter
universis certi numeri dierum abstinentiam ab esu carniū in expiationem
videlicet tanti criminis; quam importuni ieiunii molestiam pertaes Pru-
saensium dira, ut fit, imprecabantur auctori talis commemorationis, in-
commodissimum nunc ipsis piaculo luendae. occurrebat autem in quem hoc
nomine stomachum erumperent relegatus, ut dictum est, apud Prusam
Veccus; qui populari odio tali se obiectum calumniae sentiens, et convi-
cia non ferens quibus, ubicumque appareret, proscindebatur petulantia
plebeculae in os ipsi exprobrantis esurie se macerari culpa ipsius maledi-
ctaque impotenter accumulantis, non in eum solum sed et in eius familia-
res, quoties in publicum prodirent. eam Veccus contumeliam nec tolera-

αὐλῆς, ὡς παρὰ πάντων ἀκούοιτο, τῷ μὲν τῆς Προύσης καὶ Β
 λλαν καταφρονητικῶς ἔχειν ὡς ἀμαθῆ τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτόθω
 ἔρει, τῷ δὲ πατριαρχοῦντι Γρηγορίῳ καὶ λλαν τοῖς λόγοις ἐπέιχε.
 καὶ “τί παθόντες” ἔλεγεν “ἐμὲ μὲν τὸν παρὰ Ῥωμαίοις καὶ ἐκ
 5 Ῥωμαίων γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα συγκαίς περιβάλλοντες λοι-
 ποδαῖς ἔπειτα φέγγετε, ἄνδρα δὲ παρ’ Ἰταλοῖς γεννηθέντα τε καὶ
 τραφέντα, καὶ οὐπω ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλώτ-
 τη πρὸς τὰ ἡμέτερα παρεισφρήσαντα, εὐφημοῦντες δέχεσθε; εἰ C
 δὲ δογματῶν ἕνεκα λέγετε, βασιλεὺς προσκαλεῖτω, καὶ συναχθέν-
 10 των ἀπάντων ἀκουέτω τὸ φρόνημα, κἄν δόξω κακῶς φρονῶν,
 ζυνοῦντων ἀνδρῶν καὶ τῶν γραφῶν κρινόντων καὶ εὐλαβῶν· εἰ δ’
 οὖν, ἀλλ’ ἵνα τί λόγοις ἀμαθῶν καὶ βαναύσων ἐπόμνηοι ἐμοὶ τὰ
 χεῖριστα περιιάπτετε;” ταῦτ’ ἔλεγε Βέκκος ἀναφανδόν, καὶ δῆ-
 λος ἦν θέλων καὶ βασιλεῖ προσαγγέλλεσθαι. ὁ δὲ καὶ οὐκ εἰς
 15 μακρὰν ἐγεγόνει. κοινῇ τε γὰρ σκέψει καταάγεται, καὶ τῇ μονῇ D
 τοῦ Κοσμιδίου προσίσχει τῆς νηὸς ἀποβίας, ὠριστό τε ἡμέρα τῆς
 διαλέξεως, καὶ σύνοδος ἱερῶν ἀνδρῶν, παρόντος καὶ αὐτοῦ βα-
 σιλέως, ἀνὰ τὸν Ἀλεξιακὸν τρικλινον γίνεται. παρῆν μὲν οὖν
 ὁ πατριαρχεὺν Γρηγόριος, παρῆν δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρίας Ἀθα-
 20 νάσιος, ἀρρώστως ἔχων τοῦ σώματος κλινοπετῆς τε καὶ ἐπὶ σκιμ-

bilem nec sibi dissimulandam ratus, stans aliquando medius in impluvio
 monasterii maximi, ut ab omnibus exaudiretur, clara voce Prusaicum tam-
 quam ecclesiasticarum imperitum rerum libero contemptu reprehendit, in
 patriarcham quoque Gregorium non parcus investus, “qui, malum, vos
 transverso error agit,” inquit, “aut quae malesuada urget vesania
 opprobriis conscindere, lacerare rabiosis diceris ac tam aspernante
 aversari me Romanum hominem e novae Romae civibus natum, ibidemque
 educatum, interim dum pro patriarcha veneramini plausuque et acclama-
 tionibus honoratis Cyprium advenam, in ea Latinae ditionis insula et La-
 tinis genitum, culta adhuc et linguae sono istius peregrinitatis signa hic
 quoque clara praeferebant? quodsi non personarum praedudicato disci-
 mine sed zelo religioso dogmatum in istam vos iniquitatem abripi causa-
 mini, age convocet coetum imperator, et nos audiat pro causa disputan-
 tes, scripturisque allegatis et sententiis patrum veterum suffragia sapien-
 tium corroget, sicque statuatur de negotio non invidiosis tumultibus sed
 tranquilla disceptatione, more maiorum, decidendo. dum hoc quidem in
 mora est, quorsum planstra in nos plebeiae dicacitatis effunditis, vestram
 ipsorum traducetes inscitiam, nec rudium sellulariorum indoctis iudiciis
 veremini stultam credulitatem addicere?” haec Veccus palam proloquens
 haud dubitabat quin cito ad imperatorem deferrentur, hoc ipso animo id
 agens. nec sua eum spes fefellit: statim quippe admonitus Augustus
 Prusa Veccum accersit. neque is cunctatus nave ad Cosmidii monaste-
 rium appulsa eo exscendit. dicta hinc dies colloquio. coit synodus eccle-
 siasticorum, praesente ipso principe, in triclinium Alexiacum. adest pa-
 triarcha Gregorius; Alexandrinus quoque Athanasius, quod forte tunc

- E** ποδος. συνῆν δὲ καὶ πᾶσα τῶν ἀρχιερέων ὁμήγουρις. ἦσαν δὲ καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας καὶ μοναχοὶ πλείστοι, καὶ τῶν λαϊκῶν οὐ ἐλλόγμοι. ἐφ' οἷς προεκάθητο βασιλεύς, καὶ ἀμφ' ἐκείνον ἦσαν ὄσοι. τε τῶν μεγιστάνων καὶ τὸ τῆς συγκλήτου ἅπαν περιφανές. ἦν δὲ καὶ ὁ μέγας λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συνει-
5
λεγμένων, συνάμα πατριάρχῃ ἀναδιεξήμενος τὰ τῆς διαλέξεως. ἐπὶ τούτοις ὁ τῆς ἐκκλησίας ῥήτωρ, ὃς δὴ καὶ τῶν διαλόγων
P 57 κατήρχετο. (35) καὶ “ἵνα τί” φησὶν, “ὦ οὗτος, ὑγρῶν οὐ-
σῶν καὶ ἔτι τῶν σῶν συλλαβῶν ἐφ' οἷς ὠμολόγεις ἐσφάλαίαι καὶ
συγγνώμην ἐξήτεις καὶ παραίτησιν ἐποιούῃ, σήμερον ἀναλαμβά- 10
νεις τὰ ὠμολογημένα καὶ ἀδικεῖσθαι δισχυρῆζῃ, ὥστε καὶ τοιαύ-
την δὴ καὶ τοσαύτην συγκροτηθῆναι τὴν παροῦσαν σύνοδον;”
B “ὅτι” φησὶ “λόγους πατέρων εἰπόντες καὶ λόγον ἀπαιτούμενοι
περὶ τούτων ἡμεῖς, ἄλλον μὲν εἰδότες καιρὸν τὸν τῆς ἐκείνων
ἀναπτύξεως, ἄλλον δὲ τὸν τότε παρόντα, εἰρηνεύειν θέλοντες 15
μόνον, ἀφέντες τὰ πάντα ταῦτ' ἐπράττομεν, οὐ μὴν δὲ καὶ
ὥστε τοὺς βουλομένους ἐργολαβεῖν καὶ περιόπτειν ἡμῖν αἰρέσεως
C ἔγκλημα.” καὶ τὸν λόγον ἀναλαβόντα τὸν πατριάρχῃν Γρηγόριον
“καὶ τί γε τὸ δοξάμενον” φάναι “τοῖς ἀμφὶ σέ;” ἦσαν γὰρ σὺν
ἐκείνῳ καὶ οἱ πάλαι ἀρχιδιάκονοι, ὃ τε Μελιτηνιώτης Κωνσταν- 20

10. ἐξήτεις P.

aegrotaret, decumbens in lectulo portatur. ordo universus antistitum con-
venit, nec clerici desunt, nec plerique monachorum, nec laicorum quique
lectissimi. his praesidebat imperator, circa se habens summatum primo-
res et senatus capita ipsa ac columina. in primis eminebat logotheta,
suas in colloquio simul cum patriarcha partes obtituras. prima omnium
vox extitit ecclesiae rhetoris Veccum in haec verba compellantis.
(35) Quorsum heus tu, salvo adhuc et extante libello supplicationis tuae,
quo errasse te confessus veniam poscebas renuntiabasque dignitati, hodie
resumis quae rite stipulatus abdicaveras, et iniuste actum tecum sero
tandem contendis, principesque coëgisti hanc talem tantamque causae. isti
cognoscendae congregare synodum? Quia quam memoras abdicationem
non eo quo credere quidam videntur fecimus animo. vexationem quippe
dumtaxat intempestivam per illam voluimus redimere, minime autem, ut
vos putatis, praeiudicare quidquam circa dogma. itaque invidia inde in
nos conflata quod patrum dicta probando protulissemus, cum eo nomine
causam tumultuose iuberemur dicere, nos reputantes in illis fluctibus con-
citationis popularis locum haud fore tranquillae indagatiōis veritatis,
aliudque ab hoc expectandum tempus, quo istae dogmaticarum controver-
siarum perplexitates utiliter evolverentur, cunctis omissis ea quae dicis
fecimus, sponte honorem abdicantes, non tamen per hoc ansam praebere
arbitrarie insultantibus volentes reos nos erroris peragendi et impingendi
nobis crimen haereseos. Hic patriarcha Gregorius sermonem occupans:
quis autem, inquit, horum qui sunt circa te de dogmate sensus est? erant
quippe cum Vecco quondam archidiaconi Meliteniotes Constantinus et

τῆτος καὶ Μετοχίτης Γεώργιος. οἱ δὲ “εἰ μὲν τὴν ἀπλῶς Θεο-
 λογίαν βοῦλει μαθεῖν, καὶ τὴν δόξαν ἣν καὶ καρδία πιστεύομεν
 καὶ ὁμολογοῦμεν στόματι, αὕτη ἔστιν ἣν ἅπας Θεολογεῖ, ἧ καὶ D
 ἡμεῖς ἔμμενοῦμεν μέγρι καὶ αὐτῆς τελευταίας ἀναπνοῆς. εἰ δὲ
 5 ζῆταις καὶ τὴν τῶν πατέρων, ἣν οὐκ ἐναντίαν φαμέν τῷ συμβόλω
 τῆς πίστεως, ἀλλ’ ἀνάπτωξιν καὶ διασαφήνισιν μᾶλλον τῶν κει-
 μένων ἐν τῷ συμβόλω, εὐρίσκομεν ἐν γραφαῖς τὸ πνεῦμα τὸ ὄγιον
 χορηγούμενον διδόμενον ἀποστελλόμενον προερχόμενον ἐκ πατρὸς E
 δι’ υἱοῦ, ἔστι δ’ οὗ καὶ παρ’ ἐνίοις τῶν πατέρων ἐκπορευόμε-
 10 τον. λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Δαμασκηνὸς Ἰωάννης καὶ προβο-
 λεὸς διὰ λόγου ἐκφαντορικοῦ πνεύματος. ταῦτά
 δὲ τὸ προβολεύς τῷ αἰτίῳ γινώσκομεν. αἴτιον οὖν οὗ φαμεν τὸν P 58
 εἶδν ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς προόδῳ τοῦ πνεύματος, οὔτε μὴν συνα-
 τιον, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα τὸν οὕτω λέ-
 15 γοντα. τὸν δὲ πατέρα αἴτιον δι’ υἱοῦ τοῦ πνεύματος λέγομεν,
 ἐκείπερ τὸ προβολεύς εἰς αἴτιον ἐκλαμβάνεται.” “καὶ πῶς, ὦ
 οὔτοι”, φησὶν ὁ μέγας λογοθέτης, “οὐ ποιεῖτε αἴτιον τὸν εἶδν
 ἐπὶ τῇ ἐκ πατρὸς προόδῳ τοῦ πνεύματος, ἐκείπερ διὰ λόγου αἴ-
 20 τιον ὁμολογεῖτε τὸν πατέρα τοῦ πνεύματος; δεικνυτε γὰρ ἔξ ὧν B
 λέγετε, ὡς οὐκ ἂν ὁ πατὴρ προύβαλε πνεῦμα, εἰ μὴ εἶδν ἐγέννα.
 τὸ δ’ ἔστιν ἐμφαινόμενον αἴτιον.” τοὺς δὲ θέλοντας ἐκφεύγειν
 τὸ ὑπονοούμενον ἕτοπον φάναι ὡς πολλὰ ἐπὶ τῆς Θεολογίας λέ-

Metochita Georgins. qui sic continuo, responderunt. siquidem bona fide
 vis quid de Spiritus Sancti processione sentiamus ex nobis discere, quam
 de hoc dogmate sententiam et corde credimus et ore profitemur, haec
 eadem est quam quivis consueta formula fidem de deo suam causam ex-
 primit, cui et nos haeremus, perstare in ea certi usque ad extremum spi-
 ritum. sin autem quaeris sententiam de hoc patrum, quam non contra-
 riam esse contendimus symbolo fidei, sed explicationem potius et declara-
 tionem verborum symboli, reperimus in scriptis authenticis Spiritum San-
 ctum praeberi, dari, mitti, prodire ex patre per filium; interdum et a
 quibusdam patrum dici procedere. ait autem et de patre magnus Ioannes
 Damascenus esse illum proeductorem per verbum enuntiatorii spiritus. in
 voce autem productoris principii activi notionem agnoscimus. causam
 igitur non dicimus filium in sua ex patre processione Sancti Spiritus, ac
 neque concausam: quin et anathematizamus et reiicimus sic loquentem.
 sed patrem causam per filium Sancti Spiritus dicimus, quandoquidem vo-
 cabulo προβολεύς proeductor principii activi significatus subest. Et quo-
 modo, heus vos, non facitis filium in processione ex patre causam S. Spi-
 ritus, quandoquidem per verbum causam eius profitemini patrem? osten-
 ditis enim ex his quae dicitis, haud quaquam futurum fuisse ut pater
 produceret Spiritum Sanctum, nisi generaret filium, ex quo apparet ve-
 ram causae proprietatem filio convenire respectu Spiritus. Ad ea illi vi-
 tandi absurdi quod inferebatur hanc rationem iniere. dixerunt multa esse

- γονται & δὴ μικρῶ τῷ λόγῳ τὰ μεγάλα σταθμώμενα ἐμφαίνουσι
 C τε ταῖς χαμερπέσιν ἐννοαῖς καὶ ἄτοπον ὅλως καὶ μὴ πρέπον θεῶ.
 “οὐ λέγομεν τέλειος θεὸς ὁ πατήρ, καὶ τέλειος θεὸς ὁ υἱός, καὶ
 τέλειος θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; οὐχ ὑπονοεῖται τριθεΐα τὸ συν-
 αγόμενον. οὐ λέγομεν ἐγέννησεν ὁ πατήρ τὸν υἱόν; οὐκ ἀναλῆξ 5
 Ἄρειος, ἐνωσῶν ῥιπήν καὶ ἄτομον χρόνου μέσον τοῦ γεννῶντος
 καὶ τοῦ γεννωμένου. ἀλλὰ τὸ βλάσφημον ἠποφεύγομεν, ἰστά-
 μεθα δὲ καὶ ὄροις τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ τῶν γραφῶν ὁμολογοῦν-
 τες καὶ τὸ κακεμφαῖνον οὐ παραδεχόμενοι.” ἐντεῦθεν ὁ Μοσκάμ-
 D παρ Γεώργιος, χαρτοφύλαξ ὢν τῆς ἐκκλησίας τότε, νόθεν ἔλεγε 10
 τὸ ῥητόν. ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας λογοθέτης, ἄγχι σχῶν
 κεφαλὴν, ἵνα μὴ πυσθολατο ἄλλοι, “καὶ πῶς, ὦ σῦτος”, φη-
 σάν, “ἰσχυρῶς λέγειν δύξομεν οὕτως ἀπολογούμενοι; ἐπεὶ ἐν τῇ
 βίβλῳ τῆς ἱερᾶς ὀπλοθήκης κατὰ ῥῆμα κεῖται τὸ ῥητόν ὡς ἁγίου
 E ῥητόν καὶ τοῦ μεγάλου Δαμασκηνοῦ.” ἀλλὰ τρανῶς πρὸς τοὺς 15
 ἀντιλέγοντας ἔλεγεν ὡς “δέχομαι μὲν τὰ ῥητόν ἁγίου εἶναι, πλὴν
 οὐχ ὁμολογήσω τὸ πνεῦμα διὰ λόγου τε καὶ υἱοῦ τὴν αἰτίαν
 ἐκ τοῦ πατρός. οὕτω γὰρ καὶ παραβολώτερον εἶπομι τῶν ἐκ
 πατρὸς καὶ υἱοῦ λεγόντων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι,

in tota explicatione divinae trinitatis, quae si quis metiatur angusto modo rationis naturalis et ad libram exiguitate sua tam magnis rebus ponderandis imparem examinet, utique apparenter inferant absurdum et deum dedecens quiddam. an non enim exempli gratia dicimus, pater est perfectus deus, filius item perfectus deus, Spiritus quoque Sanctus et ipse perfectus deus? unde quis non videt apparere inferendam admittendamque, quam tamen respicimus, deorum trinitatem? similiter cum dicimus genuit pater filium, nonne videmur dare Ario ansam affirmandi intercessisse momentum aliquod aut punctum temporis medium inter generantem et genitum? verum hoc tamquam blasphemum aversamur, cum illud unde in speciem consequitur, tamquam orthodoxum teneamus. sic igitur in praesenti quoque controversia facimus, stantes intra terminos religionis, et profitentes quidem quod diserte scriptis authenticis expressum certamus: quod ex his videtur absurdum sequi, repudiamus ac repellimus. hic Moscampar Georgius, qui tunc erat ecclesiae chartophylax, spurium et supposititium esse affirmavit istud attributum Damasceno testimonium. verum ad eius aures capite proxime admoto, ne alii audirent, magnus logotheta insurravit, “ut quomodo”, inquit, “proferre ad evincendum efficacia videbimur, tam infirma defensione utentes? quandoquidem hoc dictum a te reiectum ut apocryphum, diserte ac syllabis totidem extat in sacra Hoplotheba, libro, ut scis, auctoritatis omni exceptione maioris, adiancto etiam clare nomine magni Damasceni, eius auctoris.” Quibus submisit immurmuratis, sublati iam voce archidiaconos logotheta intuens: admitto, ait, testimonium, et sancti esse vere Damasceni agnosco: caeterum non assentiar spiritum per verbum et filium originem ex patre trahere. sic enim dicens audacius loquerer quam ille qui affirmant ex patre et filio Sanctum Spiritum procedere, quoniam in hoc Latinorum dicto

καρ' ὅσον ἐκεῖ μὲν τῆς αὐτῆς προθέσεως ἐπ' ἴσης κειμένης καὶ τοῖς δυοῖ, κἄν κατὰ τὴν ἰσοτιμίαν τῶν ὑποστάσεων, τὸ ταῦτόν P 59 τῶν προθέσεων κείμενον τὸ ἀτηρόν τῆς τόλμης ἀμνηγῆναι πέφυκεν ἐκκεῖναι, ἐνταῦθα δὲ τὸ διάφορον τῶν προθέσεων, διάφορον 5 καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐργαζόμενον, διαφορὰν παραστήσει μεγίστην ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προόδου τοῦ πνεύματος τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων, ὡς ἄλλην μὲν αἰτίαν εἶναι τὸν πατέρα ἄλλην δὲ τὸν υἱόν, ὃς τί ἂν εἴη τὸ χείριστον;" οὕτως ἐιπόντος καὶ ἰσχυρὰ πάνυ δόξαντος λέγειν, ἐκείνους μὴ δυναμένους ἀπο- B 10 λογεῖσθαι πρὸς ταῦτα μόνον λέγειν "καὶ τί πρὸς ἡμᾶς λέγεις ταῦτα; λέγε πρὸς τὸν ἐιπόντα· καὶ εἰ μὲν κεινοφωνεῖν οἶμι τὸν Δαμασκόθεν, εἰ δὲ τὸν λόγον δέχη, ἴνα τί ἡμεῖς ἐν αἵρέσει κατηγορούμεθα, εἰ ταῦτά σοι πράττομεν καὶ τὸν λόγον καὶ αὐτοὶ ὡς ἁγίου λόγον τιμῶμεν;" "τιμᾶ τις τὸ ἱερόν εὐαγγέλιον," ὃ C 15 πατριάρχης φησί, "λέγων μέλζονα τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα. ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο καὶ μόνον, εἰ μὴ καὶ ὁρθῶς ἐξηγοῖτο τὸ θεοπαράδοτον λόγιον. τί γοῦν εἰ καὶ ὑμεῖς δεχόμενοι τὸ ῥητόν στρεβλοῦτε τὴν ὑπονόησιν; ἄλλως τε δὲ καὶ ἀλληλένδετά εἰσι τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ καὶ ἀλληλόπλοκα, ἐπεὶ καὶ ἐξ ἑνὸς καὶ ἁπλοῦ 20 πνεύματος διαφόρως ἐρρέθησαν. δεῖξον τοίνυν τὸν λόγον τοῦ-

communio praepositionis ex pariter adaptatae patre filioque ad aequalitatem hypostasium inter se adstruendam magis quadrans, audaciae invidiam nisi plane diluit, emollire certe plurimum potest. in alia vero sententia dum Spiritus ex patre per filium assertitur procedere, illa diversitas praepositionum patri filioque accommodatarum emphasis nescio quam absonam differentiae immiscet uni simplicique processioni Sancti Spiritus ex thearchicis hypostasibus, velut subindicans aliud esse S. Spiritus principium activum, patrem, aliud eiusdem principium activum, filium; quod quid peius damnabiliusque dici potest? Sic magno logotheta locuto, et valide ac ineluctabiliter a cunctis existimato disputasse, archidiaconi nihil quod contra sententiam hiscerent idoneum in promptu habere vixi, hoc dumtaxat de auctoritate reposuerunt. quid ad nos ista dirigit? refer potius ad auctiorem dicti contra quod disputas, quem agnoscis et magni aestimas, Ioannem Damascenum. hunc incesse ac temere locutum pronuntia, quod dici necesse est, si quam a te modo audivimus admittitur oratio. sin id quidem attentare haud sustines, et tanti patris verecundia erroris suspicionem liberandam censes orthodoxisque accensendam genuinam et citra dubium legitimam Ioannis e Damasco sententiam, cur nos haereseos accusamus, quod paria tecum et testimonium a te quoque pro vero agnitum sancti Damasceni honoramus? Honorat quis, inquit hic patriarcha, sacrum evangelium, admittens in eo vere dici maiorem filio patrem. sed hoc non sufficit, nisi recte ac sensu catholico exponat, iuxta maiorum traditionem, illud ipsum oraculum. quare igitur vos admittentes Damasceni testimonium, rectam eius interpretationem pervertitis? praesertim cum sint invicem nexa et mutuo implicata sanctorum effata, utique tam

τον, ὃν ὑμεῖς λέγετε, συγκροτούμενον καὶ ἐξ ἄλλων. εἰ δ' ὅψκ
 ἔχετε, καθὼς ἄρα οὐδ' ἔχετε, τί ἄλλο βούλεται ἢ τοιαύτη περι-
 νόησις εἰ μὴ στρεβλοῦν τὸ ῥῆμα πρὸς διάνοιαν ξένην τῆς κοιτῆς
 τῶν πατέρων ἐννοίας καὶ ἀπεμφαίνουσαν;” ταῦτ' εἰπόντος τοῦ
 πατριάρχου, καὶ μάλα γενναίως ἐνστάντος, ἐκείνοι πρὸς τὸ δεύ- 5
 E τερον ἀτονήσαντες πρὸς τὸ πρῶτον ἀπελωγοῦντο, “τὸ μὲν τοῦ
 εὐαγγελίου ῥητὸν, ὡ τᾶν,” λέγοντες, “ἰδίαν ἔχει παρὰ τῶν πα-
 τέρων τὴν ἐξήγησιν πρόσφορον, καὶ κακὸς πάντως ὁ μὴ ταύτην
 δεχόμενος· τὸ δὲ προκειμένον τοῦτο ῥητὸν ἐξ ἀνάγκης σημασι-
 κὸν ἐννοίας ἐστὶ. δείκνυε τοιγαροῦν τὴν ἐξήγησιν, καὶ ἡμεῖς 10
 ἐψόμεθα. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σὺ λέγε, ἐπεὶ τὴν ἡμετέραν οὐ πα-
 P 60 ραδέχη, καὶ ἀκουσόμεθα.” “ἐκείνοι τὸ ῥητὸν” φησὶν ὁ πα-
 τριάρχης “ἐξηγοῦνται, οἱ δὲ ἐκ πατρός φασὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐκπορεύεσθαι.” “καὶ τίς οὐ φρονεῖ τοῦτο;” φασὶν. “τοῦτο
 καὶ ἡμῖν ἀγαπητὸν καὶ σωτηρίας ἐλπὶς.” “καὶ εἰ δέχεσθε τοῦτο” 15
 B ὁ μέγας λογοθέτης φησὶ, “τί ἐκείνο προβύλλεσθε;” ὅτι καιρὸς
 ἀπῆτει εἰς ἐθνῶν εἰρήνην τὸ ταῦτα λέγειν” φασὶ. “νῦν δὲ” φη-
 σὶν ὁ Βέκκος, “εἰ μὲν βούλεσθε, σιγητέον ἡμῖν τὸ ῥῆμα πολὺ
 τὸ τολμηρὸν ἔχειν δοκοῦν. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ παραβουσίως περὶ
 τὰ ἱερὰ ἐγκαλουμένοις δόγματα αἰτία, ὡς οἶμαι, μείων ἀπολο- 20

ex uno et simplici spiritu differenter efferantur. ostendite igitur hanc
 quam proferitis patris unius sententiam conflare confirmarique ex aliis
 quoque. sin id non potestis, ut re vera non potestis, quid aliud est ve-
 stra ista obtusio dicti obscuri et ancipitis quam detorsio veri effati ad
 sententiam alienam a sensu patrum atque a catholica dissonam regula?
 Talia, quae archidiaconos valide urgebant, patriarcha cum dixisset, illi
 secundae eius orationis parti nihil habentes quod obiicerent, adversus
 priorem sic se tutari sunt aggressi, atqui evangelicum, inquietantes, dictum
 quod memoras, o bone, legitimam habet et erudito civis obviam traditam
 a patribus expositionem, quam qui non receperit, palam se damnabilem
 praebeat. effatum autem quo de agitur, aliquid significet oportet, utique
 a recto non aberrans. quale autem id demum sit, ostende sis, et Da-
 masceni admissum a te testimonium, prout debet intelligi, enarra. sequemur
 expositionem quam probam attuleris. nec recusare potes quin inter-
 pretationem proferas tuam, cum nostram reiicias. loquere igitur, audi-
 mus. Dictum hoc, patriarcha reponit, satis illi exponunt qui dicunt Spi-
 ritum Sanctum ex patre procedere. Et quis non ita sentit? inquirunt.
 hoc et nos amplectimur; in hac fide salutis spem fundamus. Si hoc re-
 cipitis, ait magnus logotheta, quid illud aliud ostenditis? Propterea quod,
 respondent illi, tempus poscebat ad pacem gentium conciliandam talia
 proferri. Veccus hic resumpto sermone, siquidem ita vultis, ait, silentio
 deinceps premendum erit hoc dictum, cui a vobis magnae audaciae nota
 inuritur. caeterum ex hoc hactenus allegato, post silendo, hunc saltem
 obiter iure, opinor, nostro fructum legimus, ut in ea quae impingit nobis
 accusatione perversationis sacrorum dogmatum minor incumbat in pe-

γῆσθαι. καὶ δὴ πρόσθετος μοι, κύριέ μου," φησί, "μέγα λογο-
θῆτα· σὲ γὰρ ὁρῶ (καὶ οὐχ ὑποτρέχων λέγω) διαλεκτικοῖς κανόσι C
χρῶμενον καὶ κατὰ τὸ προσῆκον διαλεγόμενον." "ἀλλὰ μὴ θύ-
πνευ" ἐγκόψας φησὶν ἐκείνος. "μὴ γένοιτο" ἔφη. "ἀλλ'" ἔμοι
5 μὲν ἐξικονίζεῖν τὰ ἀνεικόνιστα φόβος μέγας, τῶν δὲ ἁγίων λε-
γόντων ἔπεισθαι, ἐχόμενος πάντως τοῦ προτειχίσματος, ἀσφα-
λῶς ἔξω ἐς ὃ τι καὶ λῆξω. ἥλιον ἀκτίνα καὶ φῶς τῶν ἀνεικόνι-
στων εἰκόνα φέρουσι, καὶ αὐθις ὀφθαλμὸν πηγῆς, ὕδωρ καὶ πο-
ταμόν. οὐχ οὕτω λέγουσιν ἐπὶ τῆς μακαρίας τριῦδος οἱ θεολό-
10 γοι πατέρες; ἰδοὺ γοῦν, ἥλιος, καὶ ἡ ἀκτὶς προσεχῶς ἐξ αὐτοῦ, D
δι' αὐτῆς δέ, πρὶν τι καινὸν παρεμπεσεῖν νόημα, καὶ αὐτὸ τὸ
φῶς ἐξ ἡλίου. ἄρ' ἡ ἀκτὶς ἢ ὁ ἥλιος αἴτιον; εὐθετεῖ μοι τὸν
λόγον καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγων τοῦ δὲ ἐξ αἰτίας ὄν-
τος, τουτέστι τῶν αἰτιατῶν, πάλιν ἄλλην διαφορὰν
15 ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου,
τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου." πρὸς E
ὃν ἔκεινοι "καὶ οὐχ ὁμολογεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον προσεχὲς τῷ P 61
πατρὶ, ὡσπερ καὶ τὸν υἱόν; καὶ ποῖα ἂν ἀκοή τὸ τοιοῦτον παρα-
δέξατο, εἰ ὁ μὲν υἱὸς προσέχεται τῷ πατρὶ, τὸ δὲ πνεύματος
20 τοπικῆ τινὲ διεχέει διόσταται, τῆς ἀτοπίας. εἰ γὰρ ὁ κύριος λέ-

10. ἡ] αὶ P.

steram necessitas defensionis, quippe satis excusatis auctoritate quam al-
legamus. Atque hic Veccus Muzalonem intuens: commoda, oro te, mihi
brevem attentionem, domine mi, magne logotheta. te enim video (nec
palpam obtrudendi gratia loquor) te, inquam, novi dialecticis in disserendo
uti regulis, et accomodate ad veri diiudicationem disputare. Hic logo-
theta concitate interpellans, ne aduleris, ait. cui Veccus, absit id qui-
dem. moxque pergens subiunxit: etsi equidem multum vereor assimilare
coarctae quae ulla satis exprimi similitudine nequeunt, cum mihi tamen vi-
dear verbis insistens patrum et intra eorum exempli auctoritatem, quasi
eis antemurale solidissimum, tuto ac secure stare ac loqui, non dubitabo
uti comparationibus, quas illi adhibuere ad divinas utcumque emanationes
adumbrandas. afferunt hi videlicet solem radium et lucem, rudes utique
imagines nullo pingi simulacro valentium processionum beatæ trinitatis.
afferunt rursus oculum fontis, aquam et fluvium. sicque harum effigie
formarum divinarum trium personarum, quoad licet humano captui, in-
suisare speciem satagunt, ecce, aientes, sol et radius continus ex ipso,
per radium porro priusquam quisquam novus interincidat sensus, et ipsum
lumen ex sole. Utrum igitur radius an sol luminis causa? adaptat hunc
mihi sermonem Nysenus Gregorius, dum ait "eius quod ex causa est,
hoc est causatorum, rursus aliam differentiam intelligimus. aliud enim est
continus ex primo, aliud per eum qui est continus ex primo." Ad quod
Patriarcha cum suis interpellantes occurrerunt, tunc, aientes, non confite-
ris Spiritum Sanctum continuum patri esse, sicut et filium? quis autem
audire sustineat filium quidem continuum patri, Spiritum vero locali qua-

γει ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί, ἀλλ' οὖν εὐλογον τὰ αὐτὰ λέγειν καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, εἴπερ ὀρθοδοξεῖν βουλόμεθα, τὸ πνεῦμα ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν τῷ πνεύματι, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῷ πνεύματι. ἢ οὐ ταῦθ' οὕτως ἔχει;" Βέκκος "ναί" φησίν. "προσεχῆς μὲν ὁμολογεῖν 5 τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα, ὅτι καὶ ἀδιύστατον, ἐπεὶ καὶ τὸ φῶς προσεχῆς τῷ ἡλίῳ (ἔτι γὰρ ἔχομαι τῆς εἰκόνας), τῶν λαν εἰκόντων ἐστὶ, καὶ οὐ διαμάχομαι· προσεχῶς δ' ἐννοεῖν τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς ὁ λόγος οὐ δίδωσι τῆς διαφορᾶς. τὸ μὲν γάρ, φησί, προσεχῶς τοῦ διὰ τοῦ προσεχῶς· ἡμεῖς δὲ τοπικὰς διαστάσεις ἢ 10 C μὴν καὶ χρονικὰς ἐμβάλλοντες συνάγετε πάντως τὸ ἄτοπον. τὸ γοῦν γενᾶσθαι καὶ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ πατρὸς ἀπορροήν τινα καὶ διέχειαν τοπικὴν σχεδὸν δίδωσιν ἐννοεῖν. ἀλλὰ τὸ ἀδιαστάτως προσκείμενον καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου εἶναι δηλοῖ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἐκείνω καὶ αὐτὸς εἶναι οὐκ ἀφαιρεῖται. οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πνεύματος 15 νόμι μοι. ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς εἰκόνας ὁ λόγος γινέσθω, ὡς ἂν ἀσφαλτέστερον λέγοιμεν. ἀκτίνα λέγομεν ἐξ ἡλίου, ἀποτομὴν ἐξ ἐκείνου ταύτης οὐκ οἶδαμεν. φῶς λέγομεν δι' αὐτῆς ἐξ ἡλίου, D καὶ τὴν μαιτείαν ἐννοοῦμεν, καὶ τὸ προσεχίζεσθαι τὸ φῶς τῷ ἡλίῳ διὰ τὴν τῆς ἀκτίνος μαιτείαν οὐκ ἀπαρνούμεθα. διὰ τοῦ- 20 το καὶ ἐπιφέρει ὁ ἅγιος τῆς τοῦ υἱοῦ μαιτείας καὶ αὐ-

5. καὶ Βέκκος?

dam separatione distare? o absurditatem! si enim dominus dicit "ego in patre, et pater in me," convenit utique nos eadem de spiritu quoque dicere, siquidem orthodoxe sapere volumus, credere nimirum spiritum esse in patre et patrem in spiritu, rursus spiritum in filio et filium in spiritu. an non haec ita se habent? Ita, respondit Veccus. fateri, inquam, continuum patri spiritum utique indistantem (nam et lumen continuum soli est: haereo quippe adhuc in similitudine) consentaneum est maxime, non repugno. sentire autem continuum ex patre filium ratio non concedit differentiae. nam Gregorius de filio quidem ait esse illum continue ex patre, de spirita vero esse per eum qui continue ex patre est. vos vero locales distantias aut spatia interiocientes temporum absurditatem omnino inducitis. enimvero generari filium ex patre, cum solum additur, praebet quidem animo nescio quam speciem quasi effluxus et localis egressionis distantiam inferentia. sed corrigitur imaginatio, cum additur indivulse indistincteque generari, vere sic ex patre significans esse filium, ut simul in patre sit; nec enim esse ex aufert esse in. sic et mihi ratiocinare de spiritu. aut potius ad similitudinem superius adductam referatur sermo, ut securius loquamur. radium dicimus ex sole, et tamen abscissum ex sole quidpiam non existimamus esse radium. lumen dicimus per radium esse ex sole, et mediationem intelligimus, et contineri lumen soli per radii mediationem non negamus, propterea et addit sanctus haec

τῷ τὸ μονογενὲς φύλαττούσης, καὶ τὸ πνεῦμα
 τῆς τοῦ πατρὸς σχέσεως μὴ ἀπειρογούσης." ταῦτ'
 ἀπόντος τοῦ Βέκκου, ὁ Ἀλεξανδρείας αὐτόθεν ἀπὸ τοῦ σχιμπο-
 δος πρὸς αὐτὸν ὡς "ἡμεῖς τῆς ἐκκλησίας κρατοῦμεν τὰ δόγματα, E
 5^α καὶ παρελάβομεν, ταῦτα δὲ λέγειν οὐκ ἐδιδάχθημεν. εἰ μὲν
 οὖν πλατικῶς ἐκράτει ταῦτα ἡ ἐκκλησία, οὐκ ἔν καὶ ἡμᾶς ἐξ
 ἀνάγκης διέλαθεν. ἐπεὶ δὲ ἀπλῶς τὴν πίστιν καὶ ἀπεριέργως
 ἔχομεν καὶ τὰ τῆς πίστεως δόγματα, οἷς ἄρα καὶ συνανετρώφη-
 10 λάβομεν λέγειν; γενέσθαι δὲ τῆς εἰρήνης, τὰ πολλὰ ταῦτ' ἀφέν-
 τας, ξυμφέρι." οἱ δὲ "ἀλλ' ἐγκαλούμεθα αἰρέσιως, δέσποτα." P 62
 καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας "ναί" φησι· τὸ συνιστῆν θέλειν ἀσύνηθες,
 καὶ ἀσφαλὲς ἦν, αἴρεισις ἔν λογισθείη. ὃ δὲ καὶ ἐατέον, παρα-
 15 καλῶ, τῆς κοινῆς δόξης γεγονότας καὶ φανεροῦς, καὶ τῆς εἰρή-
 νης, ὃ δὲ καὶ ξυμφέρι, καὶ ταῦτα τοῦ ἁγίου βασιλέως μεσολα-
 βούντος." καὶ ὁ πατριάρχης εὐθὺς πρὸς αὐτοὺς "ἀλλ' ὑμεῖς B
 φατέ ἰσοδυναμεῖν ἐπὶ τούτοις τῇ ἔκ τὴν διὰ, ὡς τοῦ ἁγίου λέ-
 γοντος τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου ὑμᾶς
 20 λέγειν καὶ ἐκ τοῦ πρώτου. ὃ δὲ καὶ ποῖον τρόπον ἀμαθίας οὐ
 παρελήλυθεν; ὅπου γε καὶ ἡ ἄδολεσχία μελῶν καὶ προφανής.
 εἰ γὰρ ἐκ τοῦ προσεχῶς, πῶς ἐκ τοῦ πρώτου; εἰ δὲ ἐκ τοῦ πρώ-

verba "filii mediatione, et ipsi unigeniti proprietatem servante, et spiri-
 tum a patris relatione non arcente." Haec cum dixisset Veccus, Alexan-
 drinus patriarcha ex lectulo in quo iacebat, sic est eum allocutus. nos
 ecclesiae dogmata mordicus tenemus, prout ex traditione accepimus. ita
 vero loqui non didicimus. si autem explicite talia tenuisset ecclesia, nos
 utique non laterent. quoniam igitur simpliciter fidem et citra curiosita-
 tem habemus, simpliciter habebimus et fidei dogmata, quibus scilicet in-
 notriti sumus. quid igitur nitimini inducere in ecclesia dei licentiam lo-
 quendi praeterquam accepimus? dare autem se paci, multis istis praeter-
 missis, expedit. Atqui, responderunt Veccus cum suis, accusamur haere-
 ses, domine. Et quidem merito, reposuit Alexandrinus: nam appingere
 dogmati ecclesiastico insuetum quiddam, etiamsi securum foret, haeresis
 utique reputetur. quod ut facere desinatis, magnopere auctor vobis sum,
 et ut vos redigatis ad sententiam communem palamque manifestam, sic-
 que in pacem conveniatis, quemadmodum expedit, praesertim sancto im-
 peratore sequestrum se paci huic conciliandae adhibente. Hic patriarcha
 ad Veccum et socios. nempe vos dicitis eiusdem esse potestatis in his
 patrum testimoniiis praepositiones ἐκ ex et διὰ per, ita ut, cum S. Gre-
 gorius dicit de Spiritu: "hic vero per eum qui continue ex primo est,"
 vos iure vestro putetis, nihil ab eo discrepando, posse dicere "ex eo qui
 continue ex primo est." quod quidem ultra quem inscitiae non excedit
 modum? ubi enim plus clare deprehendatur nugatoriae loquacitatis quam
 in eiusmodi oratione, quae simul et ex primo esse et ex eo qui continue
 ex primo est eidem tribuit? quam qui admittunt quid respondebunt inter-
 Georgius Pachymeres II.

του, πῶς ἐκ τοῦ προσεχῶς; ὁρᾶτε εἰς ποῖα ἀρκύστατα πλάτετε, τὴν θεολογίαν καταρρουπαινοντες.” καὶ οἱ περὶ τὸν Βέκκον
 C “ὁμολογοῦμεν τὸ παρυτόλημμα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦμεν. οὐδὲ γὰρ αὐτόθεν ἡμῖν ἡ ὁρμὴ τοῦ ταῦτα λέγειν ἐκ ματαίας ὀρεξείως, ἀλλ’ ἦν τὸ παροτρῦναν αἴτιον. τὸ δ’ ἦν νομιζομένη τῆς τῶν 5 ἐκκλησιῶν διχονοίας διάλυσις, ὥστε κείνων μὲν χρωμένων τῇ ἐκ ἡμῶν δὲ τῇ διὰ, προστιθέντων καὶ ἀμφοτέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῆς θεολογίας τόπου, οὐκ ἄλλως ἔχειν συμβιβάζειν, εἰ μὴ οὕτω
 D λέγοιμεν. τί δαὶ διὰ τοῦτο παραβασίας ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἐφ’ αἰρέσει κριθεῖημεν, ὡς ἀθετεῖσθαι μὲν χειροτονίαν, καταπλί- 10 νισθαι δὲ τὰ ἄγια, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τελεστικὸν ἄγιον ἀθετεῖσθαι μύρον καὶ παραρρηπτεσθαι, ὅτι ἡμῖν τετέλεσται; ἐπεὶ τοί γε” φασὶ “καὶ ὑμῖν παραβέβασται τι θεολογοῦσιν, ὡς δεῖξομεν. ἄρ’ οὖν διὰ ταῦτα, ἀφέντες ὑμῖν ἐγκαλεῖν, τὸ πᾶν ἀφανίσομεν;”
 P 63 καὶ τῶν εἰπόντων “καὶ ποῦ καὶ ἐπὶ τίσιν ἡμῖν παραβέβασται;” 15 κείνους ἐκβαλεῖν ἐνθὺς χάρτην καὶ ἐμφανίζειν. καὶ τοὺς αὐθις ἀναγνόντας ὑρνεῖσθαι καὶ ἀνάθεματίζειν τὸν λόγον, σχεδὸν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν γράψαντα. ἀλλὰ τὸν Μοσχάμπαρὰ ἰδόντα ὁμο-

roganti: si ex primo est, quomodo et ex eo qui continue ex primo est? videte in quas vos perplexitates induitis, theologiam conspurcantes. Fatemur temeritatem et veniam poscimus; qua et digni videri possumus, quatenus non levi prurigne novitatis aut iactabundae curiositatis instinctu in ista volentes incurrimus, sed spe ingentis operae pretii pertracti; quod ista sola ratione putabantur vetera et perniciose discidia dudum infestorum invicem ecclesiarum Graecae Latinaeque posse componi. cum enim in eo cardo litigii verteretur, quod in explicando divinarum emanationum dogmate Latini praepositione ex uterentur, nos vero praepositione διὰ, quae ipsis valet per, manifestum est non fuisse aliam controversiae finiendae rationem, utrisque in praepiudicata sententia obnixè perstantibus, quam demonstrando recte, hac duarum vocularum synonymia, conciliari partes ambas, et in unam orthodoxi dogmatis locutiones specie discrepantes adaptari sententiam. quid autem? an hoc agendo nefariae a tota fide ac religione catholica defectionis crimen conscivimus? an commoverimus ut haereseos manifestae damnaremur? num tanta est invidia procuratae sic pacis, ut et nostram ordinationem ideo rescindi fas fuerit, ut sancta contaminata declarari, ut sacrum ipsum chrisma, quod nostra esset benedictione sanctificatum, abiici ut profanum conculcarique debuerit? atqui a vobis quoque in modo de divinis emanationibus loquendi offensum est quidpiam, ut ostendemus, num propterea vos a nobis pro excommunicatis vitari par est? num et nos labis eius conscios religio subigit abrumperè hoc colloquium, et communionem vestram tamquam anathemate percussorum aversari, ac sic omnem conciliandae concordiae spem viamque praecidere? Hic Patriarcha cum suis e Vecco requisivit ubi et quibus in verbis erratum a se foret. statim Veccus chartam e sinu prolatum ostendit. quam cum illi legissent, suam negarunt, et non modo quod erat in ea scriptum, sed et ipsum bene scripti auctorem, quicumque foret, sub

λογεῖν ἑαυτοῦ τὸ σὺν γράμμα εἶναι καὶ ἀπολογεῖσθαι πειρᾶσθαι.
 ἐφ' οἷς ὁ Βέκκος, μεθ' ὅσον εἶποι τις ἂν τοῦ χαριεντισμοῦ, "ἡμεῖς
 μὲν προσδοκῶμεν σὸν εἶναι" πρὸς τὸν πατριάρχην φησὶν· "εἰ
 δὲ μὴ σὸν ἀλλὰ τούτου, ὡς καὶ αὐτὸς ὠμιολόγησε, ψύλλα τις B
 5 ἐπικαθίσασα τῷ τῆς ἀμάξης ῥυμῷ οὗτ' ἀνασπᾶν οὕτε κατασπᾶν
 ἔχει τὴν πείρινθα." τοῦτο δ' εἶπε διωννυμομένου τοῦ χαρτο-
 γύλακος. "πλὴν εἰ δοιήμεν ἕν" φησιν, "ὅποια τὰ ἐπιτίμια
 ἐπαΐεις τῷ παραδογματίσαντι;" ἐπὶ πολὺ γοῦν τριβομένων τῶν
 λόγων, τὸν Βέκκον αὐθις ἐπενεγκεῖν "ἢ βούλεισθε, κἀγὼ τῆς
 15 εἰρήνης ὣν ἑραστής γνώμην οἶσω, ἀπλῶς καὶ ἀπεριέργως τοῖς λό-
 γοῖς χρώμενος; ἡμεῖς μὲν οὖν τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ ἐπὶ καιρῶν
 εἰρόντιες ζητούμεν, ὡς ἀσφαλῶς ἔχοντα καὶ ὀρθόδοξα προσηκά- C
 μεθα. καὶ τὸν μὲν ὁμολογοῦντα ἐκ πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἐκπορεύεσθαι καὶ ἀπεδεχόμεθα καὶ ἀποδεχόμεθα· λόγος γὰρ τοῦ
 15 σωτήρος καὶ τῆς συνόδου, καὶ ἡμεῖς καθ' ἑκάστην οὕτως ὁμολο-
 γοῦμεν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ λέγοντα
 ἐκπορεύεσθαι ὡς συνόδῳ πάσῃ τῇ ἐβδόμῃ ἐπόμενον ἀποδεχόμεθα
 καὶ αὐτόν, τὸν δὲ γε μὴ τιμῶντα τὰ τῶν ἁγίων ῥητὰ τὸ λμης

6. τοῦ deerat.

12. καὶ deerat.

detestatione anathematis abominati sunt. hic Moscampar, qui sibi erat
 conicius se scripsisse, nec infitiri sustinebat manifestam rem, suam eam
 scripturam fassus esse; quod eam exarasset, est conatus excusare. quo
 Veccus audito, reidentī ac spirante multam gratiam vultu patriarcham
 intuens, Exspectabam nos quidem, inquit per urbanissimam facetiam, te
 hoc scriptum pro tuo agniturum. nunc si non tuum illud sed huius est,
 prout fatetur ipse, pulex quispiam plastro insidens nec incitare nec re-
 flectere aut sufflaminare currus utique ruentis impetum valeat. haec Vec-
 cus dixit, lepide alludens ad nomen aliud chartophylax Moscampar:
 erat enim vir ille binomius. caeterum, subdidit, cognosceremus libenter
 quam tu huic poenam inflictorum sis, manifesti iam erroris in dogmatis ex-
 pressionē comperto. hoc loco cum varii varia dixissent, nec reperiret exitum
 frustra productus sermo, resumens Veccus sic intulit. sequar quo vos
 praecire votis video, quaque vultis occurro. en ego quoque, quam deside-
 ratas, cuius causa satagitis, nemine remissius pacem amans, proponam sim-
 pliciter, si permittitis, et verbis fuci expertibus, meam super hac decla-
 rabo sententiam. nos quidem testimonia sanctorum cum invenissemus,
 negotiis quae tunc tractabantur exigentibus opportune protulimus ut se-
 cara et plane orthodoxa. et ut eum qui dixerit Spiritum Sanctum ex pa-
 tre procedere, suscepimus et suscipimus pro recte sentiente loquentēque
 (hoc enim salvator docuit, hoc synodus sancivit; idem et nos quotidie
 symbolo recitando profitemur), sic nec illum aversari fas putamus qui di-
 cere voluerit Spiritum ex patre per filium procedere. quidni enim et
 hunc recipiamus, qui synodi septimae universae auctoritatem in hoc se-
 quatur? itaque nos haud dubitemus, si quis sit qui disertis testimoniis
 sanctorum patrum honorem non habuerit, hunc temeritatis damnare. en

D γραφόμεθα. Ἰδοὺ γοῦν σήμερον πάρεσαι μὲν πατριάρχαι, πάρεσαι δ' ἀρχιερεῖς καὶ κληρὸς ἅπας καὶ μοναχοὶ εὐλαβεῖς καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἑλλόγμοι. Θέλω καὶ ὀρθοδοξοῦσιν ὑμῖν κοινοῦναι, καὶ κοινῶς ὀπωσθήποτε τοῦ ὀρθοῦ σφαλῆσαι τὴν μεθ' ὑμῶν καταδικην αἰροῦμαι παρὰ θεῶ κρίναντι ἢ μόνος τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν. 5 τὸ γοῦν ὑμᾶς ἐμὲ ζητεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ ἀποβαλέσθαι δόγμα πατέρων, οὕτω δὲ παλαιὸν καὶ παρὰ πολλῶν λεγόμενον, ὑμᾶς δὲ μηδὲν περὶ τούτων φροντίζειν, οὗ μοι δοκεῖ

E ἔχειν τὸ εὐλογον. ἔστι γὰρ καὶ ἐμοὶ εὐλάβεια μὴ πῶς παρασφαλῶ τοῦ ὀρθοῦ. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ τὴν κατ' ἐμαυτοῦ γνώσιν ἀφῆεις ὅλως 10 ὑμῶν γίνομαι, καὶ διδασκάλοις ὡσανεὶ τισὶ χρωμαι. ὑμεῖς προηγείσθε, καὶ γὰρ ἔψομαι πράττουσιν. ἐπιθέσθω τόμος, καὶ ἀποπειροῆσθω τὸ δόγμα, καὶ ἀποβεβλήσθω τὸ δι' υἱοῦ, εἰ βούλεσθε. καὶ μὴ ἔψομαι καὶ αὐτός, καίτοι γ' εἰδὼς πατέρων ἤχητόν καὶ με-

P 64 γαν ἐπηρητημένον τῆς πυροράσεως κίνδυνον, αὐτὸς αἰτίαν ἔξω, 15 εἴτε μὴν πεισμονῆς εἴτε μὴν καὶ αἰρέσεως· θέλω γὰρ σὺν ὑμῖν πᾶσι καὶ δικαιωθῆναι καὶ κατακριθῆναι. εἰ δ' ὑμεῖς μὲν διευλαβεῖσθε τὴν προῆξιν, ἡμῖν δ' ἐκφορτίσετε τὴν ἀποβολήν, εὐλογον εἶναι πάντως, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκαῖον εἶπω, ὑμῶν διευλαβουμένων

igitur hic hodie adsunt patriarchae, adsunt episcopi, una est clerus universus, nec non monachi religiosi, et e laicis quique lectissimi. volo et vobis orthodoxe sentientibus communicare, et cum iisdem vobis, si forte communiter quacumque ratione a recto deflexistis, poenae omnis ac noxae qua hoc nomine a deo iudicante afficiamini, consortium subire paratus sum. caeterum quaerere vos a me, et nos omnino ad hoc cogere, ut abiciamus dogma patrum adeo antiquum, ab adeo multis assertum, vos autem nullum habere velle respectum rationum allegationumque nostrarum, nec omnino reputare quam validis defensionibus obiecta repellimus, haud mihi videtur aequum esse aut consentaneum moderationi in iis necessariae qui bona fide dirimendis controversiis pacisque conciliandae dant operam. nempe ad hoc utriusque cedere quidpiam tractantes convenit. cedo autem ego, etiam ad vivum resicans, etiam vim faciens proprio sensu. inest porro et mihi religiosus metus aberrandi a recto dogmate. tamen ecce proprium abdicans iudicium plane vester fio, disciplinaeque me vestrae subitico. docilem en me habetis auditorem; ducite magistri quo lubet credulitatis paratae discipulum. edatur tomus, reprobetur dogma, reiciatur, si ita vultis, ex declaratione divinarum emanationum mentio processione Spiritus Sancti ex patre per filium. nisi sequar et ipse (utcumque conscius contrarii patrum effati, nec ignorans quam magno periculo auctoritas tanta negligatur), ipse culpam habebō aive temerariae persuasionis seu etiam haereseos. volo enim vobiscum communiter omnibus et iustificari et condemnari. sin vos tenet verecundia ne reprobare dicta patrum audeatis, et in nos deoneratis facti eius invidiam, ita ut quam per vos refugitis decernere abrogationem doctrinae a sanctis clare traditae, nobis attentandam iniungatis, aio meo iure ac contendo consentaneum

καὶ διαμελλόντων καὶ ἡμῶς δεδιέναι, μὴ πως παρασφαλίσιν ἡμῖν καὶ μόνοις τὰ τοῦ κινδύνου περιστήσεται.” “ἀλλ’ οὐ γεγράφαμεν B ἡμεῖς” φασὶν οἱ περὶ τὸν πατριάρχην ἀπολογούμενοι. “ἡμῖν γεγραπταὶ καὶ κεκίνηται. ἡμῖν καὶ ἀποβλητέον ταῦτα.” “καὶ τί γε 5 τὸ ἐμποδῶν;” οἱ περὶ τὸν Βέκκον, “ἐθαρεῖτε,” φασὶν, “ἔπου καὶ ἀδελφοὺς προσλήψετε θεραπεύσαντες.” ἀλλ’ οὐκ ἔπειθον λέγοντες. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τραχυθέντος κατ’ ἐκείνου τοῦ πατριάρχου, ὡς καὶ ὕβρις διαλοιδορήσασθαι, τὸν Βέκκον παροξυνθέντα ἐκείνῳ μὲν εὐφυνῶς ἐπιπλήξαι, πρὸς δὲ τὸν βασιλέα ἐπιστραφέντα C 10 μεγαλοφώνως εἰπεῖν μεθ’ ὄρκου ὡς εἰ μὴ αὐτὸς ἐξέλθοι τοῦ πατριαρχείου, οὐκ ἂν ποτε τὸν τῆς ἐκκλησίας καταστορεθῆσασθαι κλύδωνα. καὶ οὕτως εἰπόντος, δργῆ ληφθέντα τὸν βασιλέα ξυναστῆναι καὶ “τί δαί” φάναί ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας δεινοπαθήσαντα· “οὐκ ἀρκεῖ τὰ πρότερα, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν ἐκκλησίαν ταραΐξετε; 15 καὶ δυοὶ περιβαλεῖτε πολέμοις, ἔνθεν μὲν ταῖς τῶν σχιζομένων προσβολαῖς, ἐκείθεν δὲ καὶ ταῖς παρ’ ἡμῶν αὐτῶν ὡς εἰπεῖν ἐνευκαιρίαῖς, ὥστε κινδυνεύειν τὴν μίαν καὶ ἄρρηκτον ἐκκλησίαν D καθ’ αὐτὴν στασιάζουσαν ἐν τῷ ἐσθίειν τοὺς αὐτῆς ἀλλήλους

5. Θαρεῖτε?

rationi esse, ut non et factu necessarium dicam, timentibus ac cunctantibus in re tanta vobis, nos quoque metnere, ne forte postmodum in eo quod citra vestrum exemplum privata fiducia inceperimus, aberrasse a recto atque offendisse deprehensi soli luamus inconsultam audaciam, in exitium, quod vos sapientius timuistis, immiserabili ruina praecipites lapsi. Hic patriarcha cum suis, ut argumentationis, qua urgebantur, Vecci vim a sese depefferent, atqui nos, inquit, ista non scripsimus; nos ista libellis editis non indidimus testimonia. vos haec allegastis, a vobis illa sunt mota. vos proinde solos abiicere ac revocare talia oportet. ad ea Veccus, quid autem impedit quominus et vos, ait, audeatis occupare quae praescribitis, et exemplo praesire, magno utique operae pretio, quando sic fratres vobiscum assumetis, adiungetisque iam per vos curatos ab eo quo laborare illos erroris aut culpae morbo causamini. verum haec dicentes Veccus, et qui ab eo stabant, non persuaserunt patriarchae, qui potius efferratus instantia eorum, stomachum acriter in Veccum erumpens, nec contumelias abstinuit; quibus et hic irritatus haud sedatiora reposuit. ac postquam (magis tamen ingeniose quam acerbe) comi libertate satis castigavit hominem, ad Augustum conversus clara inclamavit voce, iureiurando etiam dictum confirmans, ne umquam speraret procellam qua modo turbaretur ecclesia sedandam, nisi qui nunc patriarchalem insidebat thronum, inde amoveretur. quo talia vociferante, exandescens imperator exurgensque, en, ait, quem fructum referimus gravium pro ecclesia laborum! non sufficiunt vobis priora, sed et rursus ecclesiam turbabitis, duplici eam distrahentes bello, hinc quidem per vos obiectam insulibus schismaticorum, inde autem vestris, ut levissime dicam, importunitatibus lactatam, ut periculum esse videatur ne una, indivulsa cohaerens sibi, seorsum iam tumultuans et suos seditionibus committens, dum illi se mordent

δαπανηθῆναι, ὑπὲρ ἧς αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὸ οἰκτεῖον αἷμα ἐξέχευ." ταῦτα καὶ πλείω τούτων εἰπὼν δῆλος ἦν ἀλύων, μὴ εἰς καλὸν τι μὴδ' εἰς συμφέρον, ὃ δὴ καὶ προσεδόκα, καταληξάσης τῆς διαλέξεως. τότε δὲ ᾧδὲ τις ἂν εἶπε πρὸς πλησίον ἄλλον, "ὦ πόποι, ἧ μέγα δὴ τὸ ταῦτα κινεῖν καὶ ζητεῖν συνιστᾶν τὴν ἰδίαν 5
 P 65 δικαιοσύνην ἕκαστον, ἰκανὸν ὄν εἰ διαλυθέντος τοῦ κατὰ τὸν πάπαν σκανδάλου καὶ ἄλλα πάντα συνδιαλύοιτο. νυνὶ δὲ ἄλλ' ἕκαστος τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην οὐ φθάσειε πώποτε, ὡς ἐκείνοι." τὸ δ' ἐς ὃ τι προῆλθε, προιόντες ἐροῦμεν.

10

Ἐκείνους μὲν οὖν τότε τῆς συνόδου διαλυθείσης ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἶχε μονή, πλὴν ὑπὸ φρουροῖς καὶ φυλακαῖς προσηκούσαις· οὗς δὴ καὶ πέμπων ὁ βασιλεὺς εἰρηνεύειν ἤξιον, καὶ πᾶσαν
 B δικαιολογίαν ἀφέντας διάγειν ἀνέδην καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ εὐμένειαν ἔχοντας. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐξορίας προσηπέλει καὶ κακουχίας 15
 ἐπαξομένας σφίσι· μὴδὲ γὰρ εἶναι ἄλλως ἢ ὡς ἐτάχθη γίνεσθαι, αὐτοὺς δὲ φήμην κακὴν ἔχοντας παραπόλλυσθαι, εἰ μὴ γε μετανοήσαντες τῆς εἰρήνης γένωνται. ταῦτα τοῦ βασιλέως συχνάκις διαμηνυομένου καὶ ἀγαθὰ προτείνοντος, ἐκείνοι οὔτε πρὸς δέος τῶν λυπῶν προήχθησαν οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας 20
 C ζεμαλακίσθησαν, διευτονοῦντες δὲ πρὸς ἀμφοτέρα ἐτοιμοὺς ἑαυτοὺς παρείχον πρὸς ὃ τι δόξει τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐκείνο μᾶλλον πει-

invicem, ipsa consumatur, pro qua ipse Christus proprium sanguinem effudit. haec et plura his Augustus locutus, haud obscure ferebat sibi molestissimum accidere, quod hic congressus, longe contra quam speraverat, in nihil nec privatim honestum nec communiter utile desineret. huiusmodi tum gesta quis intuens, merito insusurraret in aurem socio: heu me! an magnum hoc quidpiam, movere ista, et quaerere suam quemque statuere iustitiam, cum aequum esset, sublato iam de papa scandalo, cunctas pariter reliquas controversias componi? nunc autem suam unusquisque iustitiam quaerens, ad dei iustitiam non perveniet umquam. ita illi mussitabant. quo vero res tandem eruperit in progressu referemus.

Veccum porro et socios soluto conventu Cosmidii monasterium excepit, caeterum illic sub fida habitos custodia: quos et dimittens imperator, ut se ad pacem inclinarent, orabat, et omissa pugnacitate iura propria tuendi mallent degere secure gratia fruentes ipsius, sin id nollent, exilia et aerumnas ipsis infligendas comminans: non enim se passurum aliter quam prout fuisset ordinatum fieri. porro ipsos cooperatos infamia male perituros, nisi hactenus actorum poenitentia concepta conferrent animum ad pacem. talia cum saepe significasset imperator, et si audire vellent, prospera esset cuncta pollicitus, illi nec metu tristium adducti nec promissis laetorum emolliti sunt, obdurantes se adversus utraque, seque paratos exhibentes ad quidvis mali subeundum quoad infligere ipsis voluisset imperator, ut qui omnino constituissent quamlibet potius acer-

σομένους ἢ δέως ἢ τοῖς οὕτω καταδικάζουσι σπεισομένους. ἐπὶ
 μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς παρωξύνετο ἀνενδότως μένον-
 τας τὸ παράπαν. πάντων δ' ἀπορηθεὶς τῶν μαλάττειν ἔχοντων
 ψυχὴν τέλος ἔξορταὶ δικαιοῦν ἔγνω. καὶ δὴ πρὸς τὸ κατὰ δεξιὰ
 5 εἰσπλέοντι τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον φρούριον, τὸ οὕτω πως τοῦ D
 ἁγίου Γρηγορίου ἐπιλεγόμενον, προστάσσει πλῶ χρησαμένους
 ἀπάγεσθαι. οὗ δὴ καὶ ἐγκλεισθέντες ὑπὸ φρουροῖς Κελτοῖς καὶ
 τινι τῶν ἐκπροκοιτούντων τῷ βασιλεῖ ἀφείντο, ὅσα τὰ εἰς χρεῖαν
 τῶν ἀναγκαίων ἀπρονόητοι, οὐδὲν πλέον ἀπονάμενοι βασιλέως,
 10 οἳ μὴ μετὰ καιρὸν ἐπ' ἀνατολῆς ὁρμῶντος πατριαρχοῦντος
 Ἀθανασίου, τὸν τε κατὰ τὴν Ἐλενόπολιν περαιωθέντος πορθμὸν, E
 καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην ἐπ' αὐτοὺς πέμψαντος, ὃν καὶ εἰς πρω-
 τοβησιτάριον ἀνεβίβασεν, ὁ μὲν ἑκατὸν χρυσίνοις ἐνικανοῦτο, ὁ
 δὲ γὰρ Μελιτηνιώτης πενήκοντα. ὁ γὰρ τρίτος ὁ Μετοχίτης διὰ
 15 νόσον προκατήχθη ἐπὶ τὰ οἴκοι ἐκεῖθεν, βασιλέως προστάξαντος.
 (36) ἀλλ' ὁ με παρῆλθε μικροῦ πρότερον γεγονός, βασιλεὺς P 66
 τῆς πόλεως ἔξεληλακὸς προσβάλλει τῇ τῶν Νικητιάτων τῆς Δυ-
 κούζης φρουρίῳ, καὶ τῷ τυφλῷ Ἰωάννῃ συμμῆξας φιλοφρονεῖ-
 ται τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἐκείνον παρὰ τοῦ πατρὸς γεγονὸς
 20 αὐτὸς ἐπειρᾶτο μαλάττειν ταῖς ὑποπτώσεσιν, ὥστε καὶ συγχωρη-
 θῆναι παρ' ἐκείνου καὶ οἶον κραταιωθῆναι πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ

bitatem libenter perpeti quam nullo cum iis foedere coire, qui se isto modo condemnassent. qua eorum declarata obstinatione spem nullam resipiscentiae in posterum, magis et in ipsos magisque concitatas imperator; et nihil habens reliquum, cuncta frustra expertus, quo se speraret posse illorum animos mollire, tandem exiliis ipsos damnare constituit. iubet itaque nave deportari in arcem a dextris ingredienti sinum Astacenum sitam, cui nomen a sancto Gregorio est, ubi conclusi sub custodia Celtorum, cui praeerat unus ex imperatoris excubitoribus, relictis sunt sine ulla interim provisione pensionis ad victum, inopia diu frustra praestolata necessarium ab imperatore subsidium, quoad aliquanto postea proficiens in Orientem patriarcha Athanasius, et ad Helenopolim fretum transiens, misit ad eos magnum logothetam, postea protovestiarum creatum, qui Vecco quidem centum aureos, Meliteniotae vero quinquaginta donavit. nam tertius Metochita propter morbum deportatus inde iam ante in suam domum fuerat iussu imperatoris. (36) sed me praeterierat quod paulo prius contigit, imperatorem videlicet ex urbe profectum se contulisse ad arcem Nicetiarum Dacibyzam, ibique custoditum Ioannem caecum perofficiose salutasse, excusasseque ut potuit, ac multis benevoli affectus significationibus exhibitionibusque honoris mitigare tentasse iniuriam ipsi a patre atrocissimam illatam, ut sic videlicet ex circumscripto quondam nefarie pupillo principe eliceret voluntariam iuris sui cessionem et concessum in imperium ipsius Andronici, quo consensu, quod forte ipsi ad legitimam principatus possessionem deerat, utcumque supple-

- B** ἄγαθοῦ σκοποῦ καὶ χρηστῆς διαθέσεως. αὐτὸς δὲ τῶν εἰς τρο-
φήν ἐκείνῳ καὶ ἄνεσιν προνοήσας ἀπαλλάττεται τὴν ταχίστην.
τότε δ' ἐπιστὰς ἐκείνοις ὁ πρωτοβεστιαρίος, Ἀθανασίου πα-
τριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετὰ ταῦτα ῥηθῆσεται, τὰ μὲν προγεγο-
νότα καὶ διεμάλαττε, καὶ πολὺς ἐφαίνετο τῶς ἀνδρας θωπεύων 5
τε καὶ ὑποποιούμενος, καὶ δὴ τῆς πολλῆς μὲν ἐκείνους φρουρῶς
ἀνῆκε, φρουροὺς δ' ἀφῆρειτο, ἔστι δ' οὗς καὶ ἐνῆλλαττε, καὶ
- C** ἄγαθὸς ὑπέτεινε τὰς ἐλπίδας, καὶ τὴν παρὰ βασιλέως ἡγγυᾶτο
εὐμένειαν. ἔπειτα καὶ αὐτῷ βουσιλεῖ καταχθέντες τοῦ φρουρίου
ἀσμένως πάντῃ καὶ φιλοφρόνως ὠμίλησαν. ὡς γὰρ καὶ τὰ παρὰ 10
τοῦ Γρηγορίου ἀπεδοκιμάζοντο, ὡς καὶ αὐτὸ μετ' ὀλίγον ἐροῦ-
μεν, καὶ ἤδη διὰ ταῦτα ἔνσπονδοι ἦσαν, τὸ πᾶν τιθέντες ἐπὶ
τοῖς ἐν θεῷ βραβευούσης ἀληθείας διαγνωμονήσουσι λόγοις οὐ-
- D** σιν ἅμα καὶ εὐλαβέσι, τάξας βασιλεὺς τῆς αὐτῶν συνελύσεως
καὶ καιρὸν καὶ τόπον, τὸν μὲν μετ' οὐ πολὺ τὸν δὲ τὸ Λοπάδιον 15
(ἐκείσε γὰρ ἔξῆλαννεν), ἐλευσομένου καὶ τοῦ τρίτου τοῦ Μετο-
χίτου, καθὼς καὶ ἤξιον, μετ' εὐμενείας τῆς πρὸς ἐκείνους ἀνα-

retur, et rata in posterum redderetur omnique animi religione ac scrupulo libera sua in dignitatem Augustam successio. quo impetrato, large vicissim assignatis exauctorato principi abunde suffectoris ad lautam vitam cultumque caeterum, etiam delicatum, impensis, celeriter inde se recepit. post hoc demum ita factum, protovestiarius, mittente Athanasio patriarcha, de quo et eius promotione post haec dicetur, Veccum et eius socium in carcere convenit. hic igitur novi patriarchae Athanasii legatus duos captivos exules consolari modis omnibus et priorum ipsis aerumnarum delinire tristitiam satagit, ne blanditiis quidem et assentationibus, quo illos demereretur, abstinens. angustias quoque custodiae laxavit, custodumque quosdam amovit, alios placidioribus mutavit, melius etiam sperare in posterum iubens, immo ipsis spondens non vulgaris apud imperatorem locum gratiae. quin et deinde educti carcere atque ad Augustum admissionem nacti, cum ab illo sunt honorifice accepti, tum et ipsi vicissim multa eum significatione veri affectus fiduciaequae liberae venerati sunt. mutata iam quippe scena illa priori, et Gregorii, quo patriarchatum gerente damnati fuerant, reprobatis placitis (quod quemadmodum evenerit, paulo post dicemus) facile fuit deponere illos offensionem et pristinae placiditati sese reddere. ex tunc igitur depositis simultatibus et conflictu disensionum ortis plane iam foederati erant, profitentes se in his iudicio acquieturos virorum religione ac doctrina praestantium, qui coram deo, ad amussim dominantis veritatis, de theologicis controversiis incorrupta rectitudine censerent. unus deerat reconciliationi absolvendae ipsorum cum imperatore congressus. huius imperator ipse tempus locumque constituit, diem quidem admissioni assignans mox fere adfuturam, Lopadii autem, quo tendebat, iubens Veccum et Meiteniotam sibi occurrere, una cum tertio Metochita: nam et hunc sibi adiungi petierant. excepit ibi simul omnes imperator laeto vultu, laetosque dimisit cum ai-

χαρεί. Ἐθαλε γὰρ καὶ τούτους καὶ τὸν πρωτοβεστιάριον τὸ συμβάν περὶ τὸν Γρηγόριον, καὶ ἐλπίζεν ἐπὶ σφίσι τὰ πρὸς εἰρήνην. τοῖς μὲν γὰρ οὐ πόνος ἦν ὀβελισθείσης τῆς αὐτῶν ἐξηγήσεως, ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ Γρηγορίου κατέγνωσται· καὶ ὅπου ἂν ἐκεῖνος τετάξεται, καὶ αὐτοὶ πάντως ταχθήσονται, ἐπεὶ καὶ ἄμφω εἰς θεοῦ μυστήρια παρακύνψαντες τὸ ὄρθον οὐ κατέλαβον. καὶ τοῖς μὲν οὕτως ἐλπίζεν ἐπὶ, ὃ δὲ γε πρωτοβεστιάριος φέτο ὡς ἐκποδῶν γενομένου τοῦ δυσμεναίνειν πιστευομένου καὶ ταῦτὰ σφίσι παθόντος αὐτοὶ ῥαδίως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁμονοήσουσιν. ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον· τότε δ' ἀπαχθέντων ἐκείνων εἰς ἕξο- P 67
 ρίαν, ὅσον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνων, ὃ βασιλεὺς ἤφροντίσκει καὶ ἐν ἀναχωαῖς ἦν, δόξας τὸ ἐνοχλοῦν ὑπεξαγαγῶν.

37. Τοῦ δὲ γε πειρατικοῦ κατὰ θάλασσαν πλεονάσαντος, ἐπὶ τὸ ναυτικὸν πάντεως ἀπήρητο, ἔτι δὲ καὶ τοῦ Σκυθικοῦ ὄρμῶν ἠγγελμένοι, (ὃ γὰρ Τερτερῆς οὐχ οἷός τ' ἦν, οὐχ ὅπως ἄλλοις, οὐδὲ ἑαυτῷ προσαρῆγειν) πέμψας ὃ βασιλεὺς τοὺς μὲν πρὸς θαλάσσην καταφυκόντας, ἔτοιμον θήραν προκειμένους τοῖς κείραταις, ἐνδοτέρω γῆς ἀναστέλλειν προσέταττεν ὡς ἐντεῦθεν ὑπεκδραμουμένους τὸ χαλεπὸν, τοὺς δὲ τὴν μεσογαίον Θράκης τε B

guificatione benevolentiae. et hos nimirum et protovestiarium recreaverat et animaverat ad bene de pace sperandum, quod circa Gregorium evenerat. nam nec Veccus cum suis laborabat adeo de nota expositioni ipsorum inuoluta, ex quo iam videbant aequae damnatae expositionem Gregorii; nec recusabant in eundem cum illo referri ordinem paulo curiosius scrutari auctorum mysteria divina, non sine quadam a recto aberratione. protovestiarius vero sic opinabatur, ubi amotus e medio fuisset is cui se ex eos Veccus et socii credebant, et quidem sic amotus ut paria illi quae prius illi passi fuerant et ipse pateretur, facile ipsos cum ecclesia consensus. sed haec in antecessum hic praelibavimus e multo posteriori memoria. in hoc enim nunc tempore narrando versamur, quo post colloquium publice in synodo habitum Vecci cum patriarcha, Veccus ipse cum sociis relegatus et artae custodiae mandatus est; quibus in hunc modum exterminatis levari sollicitudine imperator visus est remissionique se dare, quasi tranquillitatis iam cuiusdam compotem, amandatis e conspectu illi qui turbas elebant.

37. Piratico porro latrocinio ubique per mare impune crebrescente, quippe sublato metu omni Romanae classis, funditus, ut dictum est, neglectae, ideoque omni passim maritimo commercio cessante, sed et nuntiate trepide tamulta eruptorientium e suis finibus Scytharum, quibus intercedere se in Romanam dititionem transitum posse adeo Terteres diffideret, ut an sibi ipsi ac regno proprio ab eorum insultibus tuendo par esset futurus dubitaret, imperator praecavendum ratus ne piratarum rapacitas quaestu saginaretur littoralium praedarum, horum rapinis expositos maris aetolias recedere in interiora praecipit, ut ita periculo se subtraherent. eos porro, qui sedes habebant in mediterraneis Thraciae ac

καὶ Μακεδονίας καταρκημένους, ἐπεὶ καταδραμουμένους ἦδει τοὺς
 ἐξελαύνοντας ἦν μὴ τις κωλύοι, ὃ δὴ καὶ ἀδύνατον τηρικῶδε
 κατεφαίνετο, τοῖς ἐκείσε φρουρίοις, οὐ πολὺ τὸ ἀσφαλές ἔχου-
 σιν, ἐναπέκλειε. τὸ δὲ γε Βλαχικόν, ὃ δὴ σχεδὸν ἀπὸ τῶν ἔξω-
 τέρω τῆς πόλεως ἐς Βιζύην καὶ πόρρω εἰς πληθὸς ἀριθμοῦ κρεῖτ- 5
 C τον ποσούμενον παρατέτατο, ἔθνος δυσχωραῖς χαῖρον καὶ βοσκή-
 μασι προσανέχον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ μάχαις εἰδισμένον ἀν-
 δρῶν, ὀποπτευθὲν εἰς αὐτομολίαν ὡς τοῖς ἔξεληλακόσι καὶ αὐτὸ
 προσπεσούμενον, μετοικῆζεν ἐπ' ἀνατολῆς ἔγνω κατὰ τὴν τῆς
 Βυζαντιδος ἀντιπερσίαν, πλήν καὶ ταπεινοῦν ζημίαις, μὴ πως 10
 ἄρα καὶ ὑπερηφανοῖεν πλήθει τε καὶ δυνάμει θαρροῦντες. καὶ
 ἔνθεν μὲν ἐζημιοῦντο τὰ μέγιστα, ἔνθεν δὲ μετωκίζοντο ἀνοικτῆ,
 οὐχ ἦττον ζημίας ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τὴν μετοίκησιν λογιζόμενοι.
 P 68 ζῶνα γὰρ ἐκεῖνα καὶ κτήσις πᾶσα τὰ μὲν εἴθνη προύκειντο τοῖς
 πολλοῖς, τὰ δὲ καὶ τὸν τόπον ἀλλάξαντα καιρῶ χριμῶνος καὶ 15

Macedoniae, quoniam sciebat haud dubie incursandos a minantibus Irruptionem in eas partes Scythia, nisi quis prohiberet intercludendo hinc barbaris in eas regiones transitu, cuius rei nulla tunc spes apparebat, quam solam his consulendi reliquam rationem habuit, ea usus est, edicens ut confugerent in arces illorum tractuum, illaque res personasque periculo rapinarum obnoxias concluderent, utcumque satis norat haud adeo munita tamque validis insessa praesidiis castella ista esse ut multam his securitatem sponderent. de Blachis eadem illi occasio sollicitudinem admovit. erat id genus hominum vagum, incertis errans sedibus, sed ea tempestate late fustum per tractus a suburbiis Constantinopoleos usque ad Bizyam et ultra pertinentes; per quae loca iam multiplicati supra modum suspecti merito erant, ne mox irruptaris (quod expectabatur) Scythia vires haud modicas adiungerent, in partes eorum vitae similitudine ac forte originis communione tracti; quippe quorum non facile numerabilis multitudo ferebatur, inventotis ad laborum patientiam duratae incommodis educationis haud mollis, quippe in locis, ubi libenter degunt, asperis, nec deerant opes e proventus gregum et armentorum, quae numerosa in lactis pascuis alebant. postremo nec inexercitati habebantur militaribus functionibus, quarum non rudimenta solum ponere soliti erant quotidianis venatibus ferarum, sed experimenta etiam edere crebris nec infelicibus contra viros armatos certaminibus. huic periculo praevertendo factu optimum putavit gentem istam ex Occidua continente in Orientalem transferre, collocareque trans fretum in ora Byzantinae adversa civitati, sed et insuper extenuare multis et extorsionibus opes illorum, ne conscii virium propriarum sui numero et annonae copia praevirtent. utrumque strenue factum: hinc enim maximis affecti damnis sunt immanium acerba exactione tributorum, et immisericorditer coacti sedes trans Hellespontum ferre. quod illis omni contributionis iniuria molestius contigit: nam et occasione transmirationis, festinatatae praesertim urgentibus implacide satellitibus, plerasque comparatarum longa mora, ubi vixerant, non parvi pretii rerum, quas transportare haud erat facile, partim perdere vel sponte relinquendo vel rapinis opportunitate utentium furum, partim da-

τότε παντελῶς διεφθείροντο, κτήσις δὲ τούτων ἡ μὲν διηρημέ-
 ζετο, ἡ δὲ γε καὶ περιούσα κακῶς παραπύλλυτο, ὥστε μὴ οἴους
 τ' εἶναι ἕχρονίζετο ἐκεῖ, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ παραδραμόντος αὐτοῦς
 καὶ αὐθις τὴν ἰδίαν ἀπολαμβάνειν, συχῶν χρυσίων καταβολαῖς
 5 ἔξωθησαμένους τὴν κατοικίαν. τότε δὲ δείσας καὶ περὶ τῷ τοῦ Β
 βασιλέως σώματι ὁ κρατῶν, μὴ ἐξελεθόντες οἱ Σκύθαι καὶ τὸν τό-
 πον καταδραμόντες σὺν πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο λαβόντες, ἦν
 μὴ τις πολλοῦ ἔξωνοῖτο, ὡς αὐτοῖς δόξοι βασιλικὸν σῶμα πω-
 λούσιν, αἰσχύνουσι καὶ λυμῆνωνται, πέμψας τῆς μὲν περὶ ἐκεῖνο
 10 φηλακῆς τοὺς ἐκεῖ ἀνελί, ὧν πρῶτος ἦν ὁ ἔκτομλας Ἰονοπολίτης
 καὶ μέγας δρουγγάριος, ὅς καὶ τὸν ἱερομόναχον Ἀθανάσιον κατὰ
 τὰ τοῦ Γάνου ὄρη ἐνδιατρίβοντα, πρότερον τῷ πορφυρογεννήτῃ C
 συσταθέντα, παρ' οὗ γε καὶ πλεῖστα εὐηργέτητο, τῷ βασιλεῖ
 σσησιῶ. τὸ δὲ γε σῶμα προστάσσει φέροντας τῇ κατὰ Σηλυ-
 15 βρίαν τοῦ σωτήρος μονῆ ἔν αὐτῷ τῷ ναῷ αὐτῇ λάρνακι κατα-
 θῆναι. καὶ τὸ μὲν οὕτως ἀνακομισθὲν τοῦ Βουλγαροκτόνου βα-

12. τὰ deerat.

16. Βασιλείον?

nuoce vendere alieno tempore, villissimo pretio, cogebantur. accedebat
 quod rigore hiemis, qua est haec peracta translatio, magnam et mise-
 ram stragem edi contigit, cum hominum, infirmioris praesertim aetatis,
 tum tenerae pecudum sobolis; unde damnum ipsis gravissimum est fac-
 tum; ac neutro genere novo coelo assuescere valente, mortibus in dies
 increbescantibus, consilium necessarium obrusum pluribus eorum redi-
 mendae singillatim magna pecunia facultatis repetendi natalis soli, extra
 quod se suasque familias vix posse vivere ipsa eos experientia docebat.
 sub hac et alia cura incessit Andronicum, reputantem in ea regione
 quam mox vastandam incursione Scythica metus erat nimium verisimilis,
 iacere corpus Michaëlis Augusti patris sui; quod apparebat rapaces bar-
 baros a nullo facinore, quod quaestuosum putarent, abhorrentes, viola-
 turos et asportaturos inde, ut eo scilicet nomine a defuncti memoriam col-
 lentibus pecunias exprimerent. ex quo alterum duorum in se redundatu-
 rum esset incommodum, ut aut ingentem superbo arbitrio avarissimorum
 latronum profligare auri numerum deberet redimendo patris corpori, aut
 insignis sibi foret subeunda infamia neglecti officii tam pii, augustis reli-
 quis Christiani principis, qui sibi vitas atque imperii auctor extitisset, in
 potestate profanae impiaeque barbarici ad ludibrium relinquenda. huic
 occursum malo, quos ad patris tumulum ei custodiendo praefecerat, iis
 ut statione decederent indulisit. primus erat horum spado Konopolites,
 magnus idem drungarius; qui et inde rediens hieromonachum Athanasium
 circa Gani montana commorantem, uti prius Porphyrogenito commendave-
 rat, a quo maximis est beneficii affectus, sic imperatori quoque obtulit
 in eiusque gratiam insinuavit. mandavit autem eis ut secum ablatam sui
 parentis imperatoris cadaver Selybriam deportarent, ibique apud mona-
 sterium salvatoris in eius templo deponerent, ut erat, ipsa conditum arca
 quae recens mortuum exceperat. sic translata ossa Michaëlis collocata
 sunt e regione sepulcri Bulgaroctoni Augusti, cuius neglectos et irreve-

σιλίως ἐτέρωθεν, ὃν ἐκ τοῦ Ἑβδόμου παρημελημένον μεταγαγὼν
 D ἐκεῖνος ἐκεῖσε πάλαι κατέθετο, τίθεται καὶ αὐτός. ὁ μέντοι γε
 βασιλεὺς τὰ περὶ τοῦ Ἀθανασίου μαθὼν, ὅσα δὴ καὶ ἀρετῇ χα-
 ρων, καὶ μᾶλλον πείθοντος τοῦ καιροῦ, τὴν τοῦ μεγάλου οἱ λο-
 γαριαστοῦ παλαιὰν προσείμας μοτὴν παρ' ἑαυτῷ εἶχεν ὁσάκις 5
 ἤθελεν. εἰ γὰρ καὶ προσυνέστη τῷ πορφυρογεννήτῳ καὶ παρ' ἐ-
 κείνου μεγαλοπρεπῶς ἐθεραπεύετο, ἀλλὰ καὶ βασιλεὶ προσαχθεὶς
 ἕσπερον οὐδὲν ἤττον τῆς παρ' αὐτοῦ εὐμελείας ἐτύγγανεν.

reuter habitos cineres olim ipse Michaël ex Hebdomo illuc transferri ibi-
 que tumulari curaverat. caeterum auditis Andronicus imperator quae
 multa, pleraque de monachi Athanasii laudibus, Konopolita memoravit,
 qua captus admiratione tantae virtutis, qua sibi talem virum in his dis-
 sensionum ecclesiae procellis non inutilem fore autmans, eum prope ad
 manum habere voluit; ideoque habitationi eius assignavit situm in vicinia
 vetus monasterium, quod magni logariastae dicebatur, unde illum facile
 quoties luberet ad colloquium posset accersere. id quod crebro deinde
 factitans, reliquit incertum comparantibus ab utro fratrum Athanasius ex-
 quisitius coleretur, amaretur ardentius, Porphyrogenitone Constantino,
 qui eum prius assiduum apud se habens magnifice honoraverat, an Augu-
 sto, qui eundem sibi postmodum admotum nihilo inferiori est gratia di-
 gnatus.

B.

P 73 **T**ὰ μὲν κατὰ τὸν Βέκκον οὕτω τετέλειστο, μέλλσης δὲ τρέ-
 πον ἐνεκῶς τὸ κέντρον ἀπήλλαττε. σφισι μέντοι φροντὶς ἦν 10
 οὐ μικρὰ ὅπως κατ' ὀρθόδοξον νοῦν τὸ τοῦ Δαμασκόθεν πατρὸς
 ῥητὸν ξυμβιβάσειαν, ὡς μήτε κατὰ Βέκκον ἐξηγουμένους φρονεῖν
 μήτ' ἔξω πάλιν τῶν ὑπονοουμένων φέρεσθαι. τὸ γὰρ κατὰ τὸν
 Μοσχάμπαρ καὶ αὐτοὺς λέγειν ὡς νόθον δὴ τὸ ῥητὸν καὶ ὡς ἐν
 B τισι τῶν βιβλίων οὐ φέρεται τὸ κεφάλαιον, οὐ ξυνετὸν ἐδόκει 15

II.

Hunc finem res Veccl habuere. porro is in praescriptum exillum
 abiens, more apic relicto in vulnere aculeo recessit: adversarius etenim
 suis acrem reliquit curam inquirendi qua ratione in orthodoxum explicari
 sensum posset Damasceni patris dictum, ita ut neque Veccl expositioni
 assentiri viderentur, et tamen ipsi suspiciones effugerent, quibus ipsorum
 doctrina ex apparenti cum sententia tantae auctoritatis conflictata apud
 eruditos laborabat. nam quod inde Moschampar effugium tentaverat, af-
 firmando subditiciam esse hoc Damasceni capitulum, utpote quod in qui-

προσίστατο γὰρ ἡ τῆς ἱερῆς ὑπλοθῆκης βίβλος, φέρουσα καὶ
τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀνάγραπτον καὶ γε τὸν γεννῆτορα μαρτυ-
ροῦσα, πλὴν οὐκ ἔχουσα πλέον εἰς Θεραπειαν ἢ τὸ προφέρειν ἐν
ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουὴλ βασιλέα ὡς οὐκ ἐξ υἱοῦ ἀλλὰ διὰ
5 λέγου τε καὶ υἱοῦ ὁ Θεολογὸν ἀπεφῆναιτο. εἶχε δέ τι καὶ ἄλλο
εἰς τὴν κατὰ τῶν ἄμφι τὸν Βέκκον συνηγορίαν τοῖς ἀντιλέγουσι
συναϊρόμενον, καὶ ὄπλον ἄντικρυς ἰσχυρόν, ὃ συναπολέσθαι ἀνάγ- C
κη ἦν ὀβελισθέντος τοῦ κεφαλαίου. φησὶ γὰρ ἐκεῖσε ὁ υἱοῦ
“ἐκ τοῦ υἱοῦ δὲ τὸ πνεῦμα οὐ λέγομεν,” ὃ καὶ ἄμφηκες ξίφος
10 ἰσχύει τοῦτο μὲν Ἰταλοῖς τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἐκείνοις συνηγοροῦσι
τῇ μεταμίβειν τὴν πρόθεσιν. εἰ γὰρ ὑπαξ τὸ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἀπη-
γύρευται, ἀποκλείεται πάντως καὶ ἡ διὰ τῆς ἀντιπεριχωρήσεως
τῶν προθέσεων Θεραπεία τοῖς Ἰταλοῖς. τὸ γὰρ τοῦ μεγάλου D
Μαξίμου, ὅπως ἐκεῖνος πρὸς Μαρινόν φησιν ὡς δῆθεν συμμῆξας
15 τοῖς Ἰταλοῖς καὶ μαθὼν ἐξ ἐκείνων τὸν νοῦν τῆς προσθήκης, τὸ
“ἐξ ὧν οὐκ αἰτίαν τὸν μονογενῆ σφῶς ἀπέδειξαν τοῦ πνεύματος
λέγοντας, ἀλλ’ ἵνα τὸ δι’ αὐτοῦ προῖναι δηλώσωσι καὶ ταύτη
τὸ συναφές καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσιν,” ὅπου
καὶ δυοὶ κεφαλαίους ἐκείνων ἐπιλαβείσθαι τοὺς τῆς ἀνατολῆς πρὸς

12. ἀντιπαραχωρήσεως?

basdam ipsius operum exemplaribus non extaret, haud prudenter allegari
apparebat ex eo quod id sine ulla dubitatione legebatur in libro dudum
praeiudicatae apud omnes auctoritatis, cui titulus erat sacra hophlotheoa;
ubi inter alia patrum testimonia, nomine auctoris diserte adiecto, totidem
plane syllabis recitabatur, sine ulla alia emollitione, nisi quod ibidem
attexebatur exceptiuncula Comneni Manuēlis Auguati submonentis non dici
a Damasceno theologiam explicante procedere spiritum ex filio, sed per
filium et verbum. habebat autem et aliquid hic Damasceni locus adver-
sus Vecci petitam ex illo defensionem eius adversariis opitulans, telum
omnino validum, sed quo erat necesse etiam ipsos confodi ac letali plaga
confici, qui veru configere ac pro spurio reicere hoc capitulum tenta-
rent. ait nimirum ibidem sanctus “ex filio autem spiritum non dicimus.”
quae verba plane ancipitis instar gladii, duplici quasi mucrone pariter
utroque transadigunt, hinc quidem Latinos, illinc iis patrociantes, ad-
struenda aequivalentia et promiscua mutabilitate praepositionum ex et per.
si enim semel improbat processio ex filio, excluditur omnino, qua La-
tini magnopere nituntur ad sui excusationem, synonymia particularum
istarum, et notio utriusque conveniens eadem planeque pro libitu permuta-
bilia. nam quod S. Maximus, qui utpote versatus cum Italis didicisse ab
ipsis potuerat quid ex mente ipsorum significarent verba quae addide-
runt symbolo, sic scribit ad Marinum, de Latinis agens “ex quibus non
se ostenderunt affirmare unigenitum esse causam spiritus, sed ut hunc
per illum prodire declararent, ac sic cohaesionem intimam immutabilita-
temque essentialis adstruerent.” haec verba ex eo loco sumpta sunt in
quo refert S. Maximus reprehendi Latinos ab Orientalibus in capitalis

- E** Μαρίνον παρίστησι, τὸ γοῦν τοιοῦτον ἦπτόν ἀντιπεριχώρησιν τοὺς προθέσιων φέρον οὐδ' ὄλωσ' ἐδέχοντο, ὡς μὴ τῆς ἐπιστολῆς ἐξ ὀλοκλήρου εὐρισκομένης ἐν βίβλοις, ἀλλὰ τι μέρος ἐκείνης περὶ τῶν δύο κεφαλαίων διαλαμβάνον ἐφ' οἷς οἱ τῆς ἀνατολῆς τῶν δυτικῶν ἐπελύοντο, ἐνὸς μὲν καὶ πρώτου τοῦ μὴ τὴν ἄμαρ-5
- P 74** τῶν σάρκι ἀναλαβεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον τε καὶ υἴον, ἀλλὰ τὴν πρὸ τῆς παρακοῆς τοῦ Ἀδὰμ ἀνιμάρτητον, δευτέρου δέ γε ὡς αἰτίαν τῷ μονογενεῖ προσαπτόντων ἐπὶ τῇ ἐκπορεύσει τοῦ πνεύματος· ὧν τὸ μὲν ἐν καὶ πρώτον συνόλωσ' ἤρνήσαντο, τὸ δέ γε δεύτερον, τοῦτο δὴ τὸ προκείμενον, ἐθεράπευον, ὡς εἰ 10 καὶ λέγοιεν ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ τὸ πνεῦμα, οὐκ αἴτιον πάντως φρονοῦσι τὸν μονογενῆ, ἀλλ' ἵνα τὸ συναφές καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσι. τὴν γοῦν τοιαύτην ἀντιπεριχώρησιν
- B** τῆς προθέσεως, ἐπεὶ οὐκ ἐνεκρίνετο τοῖς γηησίσι τοῦ Θεοῦ Μαξίμου τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης τεμάχιον, ἀπαράδεκτον ἔγνωσαν 15 ἔχειν. μόνῳ δ' ἐχρῶντο τῷ τοῦ Δαμασκόθεν πατρὸς, τῷ “ἐκ τοῦ υἱοῦ δέ οὐ λέγομεν,” ὃ δὴ συνῆξαιεῖσθαι τῷ κεφαλαίῳ καὶ σφόδρ' ἐκινδύνευε. διὰ τοῦτο καὶ δεχόμενοι τὸ κεφάλαιον καὶ ὡς ἁγίου τὴν λέξιν ἔχοντες τὴν θεραπείαν ἐζήτουν κατὰ τὸ δρθὸν τοῦ δόγματος, καὶ τόμον γράφειν ἤρουντο καὶ λογογραφεῖν τὴν 20

duobus. hoc inquam testimonium S. Maximi, clare inferens aequivalentiam praepositionum duarum, exceptione falsi submovebant, plane respondentem ut supposititium. istam quippe ad Marinum epistolam negabant reperiri integram in exemplaribus operum S. Maximi, sed partem dumtaxat eius aliquam duo Latinorum a Graecis accusata capitula memorantem, quorum prius hoc erat, non peccatricem carnem assumptam fuisse a dei verbo et filio, sed eam quae esset peccati expers ante inobedientiam Adami. alterum autem, quo tribuebatur unigenito ratio causae in processione Spiritus. ac primum quidem illud omnino negabant. secundum vero expositione temperabant in hunc modum: etsi dicerent ex patre filioque spiritum procedere, non tamen huius causam agnoscere unigenitum, sed ita loqui ut cohaerentiam intimam et immutabilitatem essentiae adstruerent. quod verba porro attineret illa quibus affirmabatur aequipollentia et synonymia praepositionis ex cum per, quoniam fragmentum epistolae, in quo illa legebantur, non accensebatur legitimis scriptis illius sancti doctoris, sed spurium et affictum putabatur, decreverunt ne utquam admitti oportere et pro indictis habenda. solo utebantur Damasceni patris effato illo, quo is negabat se dicere spiritum ex filio. quae verba sibi faventia, quia videbant capitulo eodem contineri quo alia illa a Vecco lactata, ac consequenter periclitari ne reicienda essent ut spuria, si capitulum illud reprobaretur, illud se recipere dixerunt ac pro vero sancti patris scripto venerari, caeterum expositionem quaerere qua reliqua illa duriora mollirent et ad sensum catholicum recti dogmatis adaptarent. quam in rem constituerunt totum scribere ac doctrinam sacram fuisse

εὐσέβειαν. σοφῶ γοῦν δοκοῦντι τῷ πατριάρχει, καὶ ὑπὲρ πολ- C
 λῶς ταῖς ἀληθείαις ὄντι, τὴν τοῦ τόμου γραφὴν ἐπέτρεπον στή-
 λην καὶ εὐσεβείας ἔσεσθαι νομιζομένην καὶ τῆς τῶν παρεγκλινάν-
 των δῆθεν κακίας τοῖς ὀψιγόνοις. καὶ δὴ τὴν πρῶξιν ὑποστάς
 5 ὁ πατριαρχεὺν γενναῖον τόμον συντίθησι, τοσοῦδε κεφαλαίους
 ἅμα μὲν ἐπιειλημμένος τῶν λεγόντων ἅμα δὲ καὶ τούτους σῶτως
 ἔχοντας ἀποβαλλόμενος. τοῦτον ἐπ' ἐκκλησίας πρότερον ἀνεγί-
 νωσκον, καὶ ἐπ' ὀκρίβαντος ἀναβύς τις καθ' ἕκαστόν τε κεφά-
 λαιον τὴν ἀποβολὴν ἐδήλου μεγαλοφώνως κατ' ὄνομα τῶν οὕτω D
 10 λεγόντων καὶ δοξαζόντων, μετέπειτα δὲ αὐτὸς βασιλεὺς διὰ κιν-
 νηβάριως κυθυπέγραφε, εἶτα δὲ πατριάρχης καὶ ἐφεξῆς οἱ ἀρ-
 χιεῖς. ἐπὶ δὲ τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἐλθόντες, ἐπεὶ κἀκείνους ὑπο-
 σημαίνεσθαι τὸν τόμον ἠβούλοντο, καὶ μᾶλλον ἐκείνους ὡς ὑπο-
 πτενομένους, ὡς ἔλεγον, εὐθὺς ἀνενδότους εὐρισκον καὶ ὡς εἶχον
 15 ἐπισταμένους. πλὴν γὰρ ὀλίγων, καὶ τούτων ὄσοι τυχὸν καὶ σχι- E
 ζόμενοι πρότερον θερμοὶ συλλήπτορες ἦσαν τῶν ὕστερον, οἱ λοι-
 ποὶ πάντες οὔτε θωπείαις καθυπήγοντο οὔτ' ἀπειλαῖς ὑπεκλί-
 νοντο, ἀλλ' ἰσχυρὸν ἦν σφίσι εἰς ἀπολογίαν τὰ χθρὲς τελεσθέντα.

3. καὶ εὐσ.] μὲν εὐσ. P.

explicare. erudito igitur existimato patriarchae (et re vera ille doctrina
 supra multos excellere) scriptionem tomi demandarunt, quam perenne
 apud posteros monumentum fore putabant et religionis ipsorum in recti-
 tudine dogmatis tenenda et erroris adversariorum, qui scilicet a fidei re-
 gula declinassent. admissa susceptaque patriarcha provincia, tomum va-
 lidum composuit, tot illa singillatim expendentem capita motarum contro-
 versiarum; in quo haud molliter carpebat adversarios, et diserte repro-
 babat abiiciebatque ut sanae doctrinae contraria asserta ipsorum. con-
 scriptus is tomus prius in ecclesia lectus hoc modo est. conscendens
 quis in pulpitum, inde unoquoque capitulo recitato, eius continuo damna-
 tionem pronuntiabat voce late sonora, expressis nominibus eorum quos sic
 loqui et sentire aiebat. post haec ipse imperator rubrica subscripsit,
 deinde patriarcha, tum ordine praesules. ad clerum subinde ventum:
 nam et ecclesiasticorum secundi ordinis firmari subscriptionibus tomum
 volebant, immo ab his praecipue cupiebant approbari, quoniam non vana,
 uti aiebat, suspicio erat horum non paucos a doctrina tomo exposita
 abhorrere. quocirca exprimendum ab his existimabant mature consensum
 in decreta communi calculo antistitum. at non facile id negotium usu de-
 prehensum est: praeter enim paucos, quos et observatum est ex iis fuisse
 qui secessionem prius fecerant, omnes caeteri clerici prima statim inter-
 pellatione de subscribendo plane ostenderunt se inflexibiliter obfirmatos
 ad negandam sive subscriptionem sive aliam quamvis novam declaratio-
 nem suae de his sententiae. neque de hac inductione animi blanditiis de-
 duci illis, ac ne minis quidem dimoveri potuere. causam recusandi val-
 lidissimam ducebant ex asperitate nuper in ipsos exercita, dum fuere sa-

εἰ γὰρ μηδὲν ἔκουσίως οὐδ' ἀρεσκείαις πάσαις ἀλλ' ἀπειλαῖς καὶ
 κολάασιν ὑπογράψαντες τοσοῦτον ἐπειράθησαν τῶν δεινῶν, ἐκεί-
 νων κρινόντων, καὶ γὰρ πειρῶνται, καὶ ταῦτα μηδ' ἐπὶ δόγμασιν
 P 75 ὑπογράψαντες, τίνες γένοιτ' ἂν αὐτοῖς, εἶγε δόξοι τισὶ (πολλοὶ
 δ' οἱ λοχῶντες) καὶ τὸν τόμον κατατινάσσονται; καὶ εἰ ταῦτα 5
 γένοιτο, τίς ἂν ἐξελεσθαι ἡμᾶς, φασί, δυνατὸς τῆς ἐκείνων κρι-
 σεως; ταῦτα τοῖς τῆς ἐκκλησίας λέγουσι πολλοὶ μὲν τινες ἦσαν
 ἐκεῖνοι γινόμενοι τὴν διαφορὰν ἀντεπάγοντες τῶν πραγμάτων καὶ
 πρὸς τὴν ὑπογραφὴν ἐρεθίζοντες· ὡς δ' οὐκ ἔπειθον συχρὰς
 προσβολὰς ποιούμενοι, εἰς ἔποψίαν ἐμβάλλοντες ὧν οὐκ ἤδεισαν 10
 B ποτ' ἐκείνοι, τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἀπήλων καὶ ὡς ἐχθροὺς ἐκρι-
 νον. οἱ δὲ τὴν μετ' ἐκείνων ὀμίλιαν, τοιαῦτα ζητούντων τε καὶ
 λεγόντων, ἐρημίαν οἰόμενοι, τὴν δ' ἐρημίαν τὴν ἀπ' ἐκείνων
 οἶον ἀσφάλειαν, περιήρχοντο πλανῆτες, ἰσπερημένοι μὲν τιμῆς
 ἰσπερημένοι δὲ προσόδου πάσης, καὶ τὸ εἰκαῖον τῆς διατριβῆς 15

2. τοσοῦτων?

cris exclusi tantaque ignominia traducti, prout narravimus. si enim, ai-
 ebant, cum nec benignis invitationibus omnis generis nec comminationibus,
 ne inflictis quidem poenis gravibus perpelli antea potuissemus ad subscri-
 ptione ulla nostra roborandum quidquam ex iis quae publice statuebantur,
 tamen secuta postmodum conversione rerum tam atrocibus suppliciis lū-
 mus meram conniventiam, his ipsis iudicantibus et immisericorditer exe-
 quantibus iudicata, quid non metuere longe diutius debemus, postquam
 altero reciprocante dissensionum fluctu rescindi haec quae sciuntur coe-
 perint? neque enim haec firmiori durationis inconcessae spe aut certio-
 ribus ratae auctoritatis auspiciis inchoari quam priora illa primo statim
 eversa motu orbis reipublicae solita instabilitate rotantis. multos haec
 observare de censoris speculis, multos clam insidiari, coorituros infeste
 in accusationem toni huius, simul aura ipsis benignior afflaverit; a quo-
 rum severissima damnatione quis satis potens nos protegeret, si nos chi-
 rographo reos tenerent, et nominum ultro suffragio nostrorum munitum a
 nobis exosum istum sibi totum cernerent? talia ecclesiasticis causantibus,
 non deerant quidem sibi partiarum patriarchae, quin multis ostendere co-
 narentur latam inter haec ad quae subscribenda invitarentur, et illa ob
 quae tacite transmissa multati graviter essent, discrepantium intercedere;
 moxque acriter a se decretorum subscriptionem flagitent. verum illis
 coepta sese pertinacia involventibus, et omnes eludentibus conatus ipsos
 quomodocumque inflectere ad sibi optata contendendum, hi desperantes
 iratique ad extremum gravibus eos ex suspitione criminationibus detole-
 rant, et quae a conscientia cogitationeque ipsorum procul semper abfue-
 rant appingentes, communi eos consensu abegerunt et hostium habendos
 loco indicarunt. illi vero convictum colloquiumque hominum talia loquen-
 tium et poeantium quavis tristiora solitudinis ducentes, quin et in solitu-
 dine inventuros ac asylum securam ab istorum importunissimis insultibus
 sperantes, circumibant errabundi deserta loca, privati dignitate, spoliati
 proventa omni, tamen illam ignominiosam nuditatem et neglectam hoc
 obscurumque vitae genus splendori quantovis ex honorum cum istis con-

τῆς καθ' αὐτοῦ τάξεως ἀνθαιρούμενοι. ὡς δὲ καὶ αὐθις προσ-
 ακαλοῦντο καὶ ἀνεκρίνοντο καὶ πάλιν αὐθις, καὶ γε μῶμον σφίσι C
 καὶ τὸ τοῖς προτέροις προσκείσθαι δοκεῖν κάκει τὸν νοῦν ἔχειν
 ἐπῆγον ὡς ἔγκλημα μέγιστον, οἱ μὲν οὐδ' οὕτως ἤθελον ὑποκλι-
 5 νασθαι, ὑπόνοιαν ἀνυπόστατον προτιμῶντες προφανοῦς ὀρω-
 διάς, μὴ ἀκριβῶς εἰδότες ὃ τι καὶ ὑπογράψοιεν. ἦν γὰρ ἐν τῷ
 τόμῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ τοῦ ῥητοῦ τοῦ θελοῦ Δαμασκηνοῦ
 ἐξηγήσις οὕτως ἔχουσα “εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δα- D
 μασκηνῷ τὸ διὰ λόγου εὑρηται προβολεύς, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι
 10 καθαρῶς τοῦ πνεύματος πρόοδον ἢ λέξις δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ
 τὴν εἰς αἰδίδιον ἔκφανσιν.” τοῦτο δ' ὃ τι σημαῖνοι, οὐκ ἔχειν
 εἰδέναι ἔφρασκον, καὶ τὴν διαφορὰν ἐζήτουν μαθεῖν τῆς τ' εἰς τὸ
 εἶναι πρόοδου καὶ αἰδίδου ἐκφάνσεως, ἵνα τὴν μὲν τῶν λέξεων
 ἀποβάλλωνται τὴν δ' ἐνστερνίσωνται· εἶναι γὰρ αὐτοῖς δοκούσας
 15 τὰς λέξεις ταυτοδυνάμους, τὴν τε εἰς τὸ εἶναι πρόοδον καὶ τὴν E
 εἰς αἰδίδιον ἔκφανσιν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες εἰς τέλος ἀνθ-

sortio prae habentes. post aliquam in his aerumnis moram emollitis expe-
 rientia malorum arbitrati qui eiecerant, rursus eos vocatos, ecquid resi-
 piissent, interrogabant. ac cum crebris percontationibus istiusmodi unam
 semper eandemque invictae indicem constantiae responsionem opponerent,
 adesse tempus extremae denique iis expugnandis admovendae machinae
 qui hactenus frustra tentarant rati, denuntiarunt minaciter ipsis, viderent
 etiam atque etiam quid agerent quove ruerent: non enim tam pertinaci
 recusatione parendi solam eos inobedientiae culpam incurrere, sed indi-
 cium praebere idoneum criminis multo gravioris. hinc scilicet apparere
 persistere adhuc illos in iis quae statuta dudum nuper rescissa fuerant,
 et cum se recedere ab iis redireque ad professionem antiquam significas-
 sent, falso id simulasse, voce dumtaxat pravis decretis renuntiantes, qui-
 bus nunc adhuc cum maxime toto animo haerent. quae res quantae in-
 vidiae quantique esset periculi, aestimare ipsos maturo iudicio par esse.
 ne haec quidem illis inlectendis valere. audita quippe comminatione
 ista ultima, declararunt malle se subiacere innoxios suspicioni fundamento
 carenti, quam apertum horrorem manifesti delicti ultro consciscere iis
 subscribendo quae ignorarent. erat enim inter alia in tomo qui subscri-
 bendus ipsis obtrudebatur quaedam expositio sententiae prius memoratae
 divi Damasceni, sic se habens “si vero a summo theologo Damasceno
 reperiat dictus pater Sancti Spiritus προβολεύς productor per verbum,
 haec plane ista locutio significare vult Sancti Spiritus processionem in
 extantiam sed in aeternam exsplendescentiam.” hoc autem quid sibi vel-
 let, nequaquam se capere aiebant, quaerebantque monstrari sibi disci-
 plem processionis et aeternae exsplendescentiae, ut sic earum vocum alte-
 ram abiicerent, alteram amplecterentur. nunc enim plane apparere ipsis
 ista vocabula mutuo aequipollentia, nec plus minuse significare quidquam
 processionem in extantiam quam processionem in aeternam exsplendescen-
 tiam. ultimum hoc fuit responsum plerorumque ex his, fixum indicans
 propositum in quo ad finem usque perstitere. quidam alii ad pacta de-
 scenderunt: declarato enim se quod poscebantur facturos, dummodo sibi

σταγο· ἔνιοι δ' ἀσφάλειαν παρ' ἐκείνων ζητήσαντες ἔγγραφον, ἢ μὴν ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς θεολογίας τὴν λέξιν, καὶ αὐτοὺς ἐκεί-
 νους, εἰ μὴ παρ' ἀνθρώποις, ἀλλὰ γε παρὰ θεῶν κρίνοντι τὸν
 λόγον ὑπέχειν, οὐ πατριάρχην μόνον ἀλλὰ καὶ ἀρχιερεῖς τοὺς εἰς
 διδασκάλων τεταγμένους ἀξίαν, ταῦτα ζητήσαντες καὶ λαβόντες 5
 ὑπέγραψον.

- P 76 2. Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ εἰς χεῖρας γεγωνῶς ὁ τόμος τῶ
 Βέκκω παρέκκλιεν ἀντιξέειν τὸν ζῶοντα. καὶ δὴ καὶ πολλοῖς μὲν
 ἄλλοις τοῦ τόμου ἐπελαμβάνετο, ταύτην δὲ μάλιστα τὴν ἐξήγη-
 σιν μὴ καλῶς ἔχουσιν τῆς ἐννοίας ἐπειρᾶτο δεικνύειν, ὡς ἢ μὴ 10
 ὁμωνυμιζομένου δῆθεν τοῦ προβολέως καὶ ποτὲ μὲν εἰς αἴτιον
 B ἐκλαμβανομένου ποτὲ δὲ εἰς δότην καὶ χορηγόν τε καὶ ἀπλῶς
 παροχέα, ἢ εἰ μέλλοι ἀπλοῦν τὸ προβολεὺς συντηρεῖσθαι, μιᾶς
 ἐννοίας δηλωτικῶς εἶναι ἀνάγκη καὶ ἀμφοτέρας τὰς λέξεις, τὴν τε
 εἰς τὸ εἶναι πρόοδον καὶ τὴν εἰς αἰδίων ἔκφανσιν, καὶ οὕτως εἰς 15
 ταῦτόν συντρέχειν ἐκείνῳ τὸν ὡς δῆθεν διαφερόμενον. τοῦτο
 γράψας καὶ πένψας τισὶ τῶν αὐτοῦ παρεῖχε τὴν περὶ τούτων κρι-
 P 77 σιν τοῖς ὁρθῶς ἐξετάζειν ἐθέλουσιν. οὐ μὴν δὲ ἄλλ' οὐδ' ἐκεί-

16. ὁς] εἰς P.

prins patriarcha et episcopi scriptam cautionem darent, qua in sum
 ipsorum caput omne periculum ambiguae dictionis avertent, ita ut si
 quid ea sanae de deo doctrinae re vera contrarium sonaret, fraudi id non
 foret sibi, qui aliena tracti auctoritate istam locutionem approbassent,
 sed eius rei tota culpa, si minus apud homines, certe apud deum iudicem,
 imputaretur auctoribus et suscriptoribus istius approbationis, quippe
 doctioribus ecclesiae atque in magistrorum communium dignitate constitu-
 tis, his data in manum est quam petebant sygrapha. qua accepta sub-
 scripserunt.

2. Breve in medio spatium, et perlatus tomus in manus Vecci pu-
 pugit irritabilem, ac facile perpulit ad reciprocandam cum lacescente
 contentionis serram. ac multa ille quidem et alia in tomo reprehendebat,
 sed praesertim incursabat expositionem in eo traditam sententiae Dama-
 sceni, vitium eius demonstrare hunc in modum satagens. sive enim, aie-
 bat, singulari et unica contentum notione non est vocabulum *προβολεὺς*
 productor, sed aliquando quidem in principii activi significatu usurpatur,
 aliquando autem nihil aliud sonat nisi datorem, suggestorem et simplici-
 ter praebitorem, sive una est et simplex vocis istius potestas, aequè in
 utrovis casu necesse est fateri unam idemque sonare ambas illas locutio-
 nes, videlicet processionem in extantiam et processionem in aeternam ex-
 splendescentiam. sicque plane recidere in irritum omnes Cyprii conatus,
 cum in idem manifeste concurrant quae ille frustra distinguere contendit.
 haec erat Vecci argumentationis summa scripto proluxiori declaratae.
 quod ille scriptum cum ad quosdam sibi adhaerentium misisset, dispersum
 ab illis est, et iudicis expositum lectorum ad liquidum explorare studen-
 tium veritatem recti dogmatis, quorum se censuris suam disputationem

τους ἐλελήθει πάντως τοιαῦτα γράφων ἐκείνος, ὀργὴν δὲ ταῦτα
καὶ μῶτην τέως καὶ τοῦ ἀντιλυπεῖν ὄρεξιν ὄντο εἶναι καὶ ἠφρον-
τίστον καὶ κατημέλουν γράφοντος. πολὺ δ' ὑφείρπε τοῦτο ἀνὰ
τὴν Κωνσταντίνου, περὶ μὲν τοῦ καθ' αὐτὸν ὑποστελλομένου
5 τῶν ἀκουόντων ἐκάστου, ὡς μὴ δοκοῖεν ἀφ' ἑαυτῶν μέμφεσθαι,
δεῖν δὲ καὶ ὡς ἐντῆν προσέχειν λεγόντων, μὴ πως ὁ λόγος ἔχοι τὸ Β
πιθανὸν καὶ μέσον δυοῖν ἐριζόντοιν αὐτοὶ κινδυνεύοιεν. ἔφερε δὲ
πολλοῖς νοῦν ἢ τοῦ Βέκκου ἀντίρρησις, καὶ ἐφυλοκρίνον ἀκρι-
βῶς τὴν ἐξήγησιν, καὶ μᾶλλον ὅτι οὐδ' αὐτοὶ γε οἱ ὑπογράψαν-
10 τες ἐπ' ἀσφάλειαν ὑπέγραφον, ἀλλὰ τῷ παρ' ἐκείνων ἐπερειδόμε-
μοι γράμματι. (3) συμβὰν δὲ τι καὶ περὶ τὸν Ἰσακματι- C
σμένον χαρτοφύλακα (ὁ γὰρ Μοσχάμπιρ καὶ προαπέστη ἅμα
μὲν ὀφθαλμῶν ἅμα δὲ καὶ πατριάρχου, μικροψυχῆσας ἐπὶ τισι,
καὶ διὰ ταῦθ' ἐπόμενον ἑαυτῷ καὶ τὸν πεντεκκλησιώτην εἶχεν)
15 ἐπέρρωσε κάκεινου τὴν περὶ τὸν πατριάρχην δυσμένειαν, καὶ
γ' οὐχ οἷός τ' ὄντες αὐτῷ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν τόμον ἀπέιδον,

sabdicere auctor profitebatur. caeterum iam tum, cum haec Veccus in-
choavit, non latuit adversarios super hoc illum argumento commentari
quidpiam. sed cum opinarentur irae dumtaxat in eo ipsum obsequi, nec
aliud ostensurum id agendo nisi rabiosam pruriginem vicissim pungendi
eos a quibus se confossum doleret, carituram auctoritate rebantur istam
eius scriptionem, ideoque negligendam rem totam putarunt, securo inanis
strepitus indormiscere contemptui statuentes sibi porro unice licere. haec
patriarcham cum suis, ne interpellare aut impedire a scribendo Veccum
carerent, tenuit fiducia, qua se falsos postea senserunt. nam Vecci com-
mentarius per urbem Constantinopolim clam serpens cupide lectus a plu-
rimis est, et plerisque aculeum infixit, contrahentibus animum pro se
quoque, qui legebant aut legentibus aures dabant, dum arcana solici-
tantur cura, ne perfunctorie transmittentes rem accurata consideratione
dignam temere praediciis acquiescerent in iis quae per se ipsos expen-
disse diligenter par fuerat, committerentque ut se ipsos sero postea cul-
pare cogerebant negligentiae supinae, oportere siquidem aequum arbi-
trum otiose cognoscere quae dicuntur ab utrovis disceptantium, explora-
reque equam verisimilitudinem forte maiorem eius oratio cui minus fa-
vetur prae se ferat. alioqui passuros quod deprehensis in medio duorum
certantium contingit, ut ipsi ex alieno iurgio proprium in sese periculum
attrahant. hac ergo religione instincti lectores dissertationis contra to-
mum patriarchae a Vecco editae singula folia expendebant iudicibus acri-
bus, maxime cum plerique reputarent haud se proprio sensu re clare
perspecta ipsa et eius evidentiā securitatem dante subscripsisse, sed fre-
tos auctoritate scribentis scripto acquievisse. (3) quiddam porro quod
contigit circa exchartophylacem (nam Moschampar paulo ante et cesserat
officio et a patriarcha se removerat, quibusdam offensiunculis aversus,
consortem quoque simulatae secum habens quinqueecclesiensem) auxit
utriusque in patriarcham odium. hi cum se haud pares cernerent ipsi
palam oppugnando patriarchae, ad tomi accusationem animum appulere,

- D** δόξαν ἀσφαλείας δογμάτων, μὴ κενὴν διαφορὰν παρὰ πολλῶν ἀπολίσσεται προνοούμενοι. καὶ δὴ παρασπείρουσαν ἔτι ὄρωντες τὴν παρὰ τοῦ Βέκκου τῷ τόμῳ μέμψιν, τοῖς γεγραμμένοις ἐπιφυνέτες καὶ οὗτοι τὴν μάχαιραν ᾤξυναν. ὁρμαῖς γοῦν παρακροτηθέντες μείζοσι καὶ τοὺς δοκοῦντας προκυταλαμβύνοσι τῶν 5
- P 78** ἀρχιερέων, ὧν καὶ μείζους καὶ πρῶτοι ὁ Ἐφέσου τ' ἦσαν Ἰωάννης ἔτι ἀπῶν, ὁ Κυζίκου Δανιὴλ καὶ ὁ Φιλαδελφείας Θεόκλητος, ὃς δὴ καὶ παρὰ τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ πολλὴν καὶ μεγάλην εἶχε κατὰ πληροφρορίαν τὴν οἰκιοῦτητα. οἱ δὲ καὶ μέχρι μὲν τινος καὶ αὐτοὶ διερχόμενοι τὰ τοῦ τόμου οὐ προσαπεδέχοντο τὴν ἐξή- 10 γησιν. τὸ γοῦν ταυτίζειν τὴν τε πρόοδον τὴν τ' ἔκφανσιν, καὶ
- B** ἐπὶ τούτοις τὸν γράψαντα καταμέμφεσθαι ὡς ταῦτὰ τῷ Βέκκῳ δοξάζοντα, οὐκ ἔκρινον ξυνητὸν οὐδ' ἄλλως εὐσχημον καὶ εἰς ἀπολογία ἐνπρόσωπον· δοκεῖν γὰρ τοῖς πολλοῖς ἐντεῦθεν ἐπὶ κακίαις ἐθύνειν τὸν Βέκκον καὶ οὐ διὰ δογμάτων παραβάσαν, 15 οἷς ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀληθείας ἀνάγκη συνελανόμενοι τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ θεολογοῦσι, καὶ ὁ φεύγειν ἔδοξαν βυσκανίας χάριν, τοῦθ' ὁμο-

uti ad rem eo faciliorem et successus pronioris, quod plausible praetexta obtendebatur officii, quo quisvis Christianus, praesertim ecclesiasticus, tenetur summo, quaerendae omni ratione securitatis in dogmate, excutiendique et explorandi in eo genere accuratissime quidquid quovis nomine ambiguum vel minimam dubitationem movet, hoc praeiudicium vulgo receptae opinionis haud immerito sperantes lucrifacturos se suspicionem iracunde ruentium in ultionem exosi capitis, et persuasuros studio se potius religioso orthodoxae doctrinae declarandae ad discussionem commentarii suspecti accedere. flagrante igitur adhuc invidia quam recens editio passim lectae confutationis Vecci tomo patriarchae confaerat, et trepidantibus cum maxime Cyprii sequacibus in fama eius titubante sustinenda, insurgentes et isti gladium acuerunt, vehementique ingruentes impetu praecocparant traxeruntque in partes praecipuos quosque antistitem. quos inter eminebant Ephesinus Ioannes, adhuc absens, sed expectatus Constantinopoli, Cyzicenus Daniel et Philadelphiensis Theoleptus, qui et apud magnam logothetam summa et gratia et auctoritate pollebat. his cunctis sat multa tomi lectione introspectam Cyprii sententiam expendere aggressis ea minime placebat, nec admittendam Damasceni expositionem iudicabant. haud tamen alioqui consentaneum ac plausible putarunt criminari eo nomine auctorem tomi, quod male negaret idem plane valere processionem et exsplendescentiam, cum ex ipsa eius doctrina satis clare sequeretur synonyma prorsus esse ambo ista vocabula; unde posset efficaciter involvi patriarcha in damnationem Vecci idem ipsum asserentis, nec fugere posset quin si aberraret in hoc Veccus a recto dogmate, pariter et ipse compertus erroris teneretur. verum ne hac illum parte urgerent ea ratione avertentur, quod multi sentiebant Veccum culpam contra disciplinam, non autem erroris adversus fidem rectam rem esse, quippe qui quod affirmaret, idem necessario dicendum esset cuius theologo, trinitatis mysterium, sicut oportet, explicanti, prout manifeste apparuisset ex eo quod quicumque illum pervicacia potius quam zelo veri-

λογοῦσιν ἀληθείας ἔνεκα. τὸ γὰρ οὕτω τὸν τόμον κατατιτῆσθαι οὐκ ἔγνωσαν δεῖν· τὸ δ' ὅτι τὸ προβολεὺς ὄνομα, ὃ ἰδιοτρόπως C παρὰ τῶν πατέρων ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ πνεύματος παραλαμβάνεται ὡσπερ καὶ τὸ γεννήτωρ ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ μονογενοῦς λόγου, 5 αὐτὸς ὁμοωνμίσις ἐπὶ τῆς ἀπλῶς ἐκφάνσεως ἐξελάβετο καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς αἰτίας τοῦ πνεύματος καθαρῶς, ἣν καὶ πρόοδον λέγων τὴν λέξιν ἀπέφασκε, τοῦτ' οὐκ ἠφίλον ἀκαταίτητον, καὶ παραβασίας ἐκείνον ἐντεῦθεν δογματῶν ἐγράφοντο. τὸ μὲν οὖν ὑπ' ὁ- D δόντα παρὰ τούτων καὶ ἔτι ἐφείρπε, τὸ δὲ καὶ ἀναφανδὸν λέγειν 10 πρὸς πάντας αἱ ἐπὶ τῷ τόμῳ ὑπογραφαὶ σφῶν οὐκ ἐπέτρεπον. ἔζητουν οὖν ἐνπρηπῆ καταστῆσαι τὴν κατηγορίαν, καὶ δεῖξαι τὸν Βέκκον Νέσσον ἄλλον ἄντικρυς, ὃς δὴ καὶ μετὰ θάνατον τὸν μέγιστον Ἑρακλῆα κατηγονίσαστο. καὶ ταχὺ παρέρχεν αἰτίαν οὐκ οἶδα εἴτε γ' ἡ τύχη εἴτε μὴν τὸ δαιμόνιον μῆνιμα. (4) μονα- P 79 15 χὸς γάρ τις Μάρκος τοῦνομα, ἐκ γένους ἑξωτέρου Ῥωμαίων ὦν καὶ πρὸς λόγον φιλοτιμούμενος, συνήθειαν ἔχων ἐκ τοῦ πάλαι πρὸς πατριάρχην φοιτῶν αὐτῷ καὶ διδάσκεισθαι, τότε δόξαν ἐκεί-

2. ὃ deorat.

tatis oppugnassent, ubi vicissim redigebantur ad necessitatem explicandi quid de mysterio eodem ipsi sentirent, declinare non poterant quin verbis similibus et eandem sententiam experimentibus uterentur, ita ut unde ipsos arguendi prurigo retraxisset, eodem veritas compingeret. aliam igitur inire viam decreverunt impugnandi tomi, culpantes videlicet quod cum vox προβολεὺς productor proprie usurparetur a patribus ad significandum principium activum Sancti Spiritus, sicut vox genitor ab iisdem adhibetur ad designandum principium activum unigeniti verbi, tamen scriptor tomi vocis προβολεὺς significatum retulisset ad simplicem exsplendescentiam, non autem ad emanationem Spiritus Sancti e vero principio activo. quam emanationem vocabulo processionis exprimens, et processionem ab exsplendescencia distinguens, haud dubie adimeret voci προβολεὺς productor notionem ipsi tributam a patribus, emanationis ut e principio activo. quod nihil minus esse contendebant quam defectionem a fide catholicae doctrinae; et ob hoc dicam apostasiae tomi auctori iure impingi censuebant. haec eorum sub dente tunc mussitantium arcana murmuratio aliquandiu clam serpens timidus dumtaxat grassata susurrus est: nam accusationem mendosi scripti suscipere publicam prohibebat verecundia magistrorum nominum tomo in testimonium approbationis subscriptorum. exquirebant ergo secum modum et opportunitatem indagatum ibant tuto plausibiliterque defungendi delatione tot muniti auctoritatibus tomi, demonstrandique Veccum, similem illius e fabulis Nessi, quem ferunt a morte sua magnum Herculem vicisse, ipsa sui damnatione causam exitii suo iudici ac censori attulisse. nec diu abfuit quin occasionem ipsis id agendi commodissimam seu casus seu divina suggereret ultio. (4) monachus enim quidam, Marcus nomine, haud genere Romanus, homo doctrinarum studiis deditus, consuetudinem ex longo habens ad patriarcham ventitandi danda ipsi docenti opera, circa hoc tempus, nescio quo aut

νω, οὐκ οἶδα πόθεν, συνιστᾶν αὐτὸν ἐκ λογογραφίας τὰ δόγματα, γράψας ὡς δῆθεν τὰ εἰς ἀντίρρησην ἐμφανίζει τῷ πατριάρχη. ὁ δ' ἀνὰ χεῖρας λαβὼν τε καὶ διελθὼν καὶ τισιν ἐπιστήσας, καὶ ὡς
B εἶωθε πάλαι ποιεῖν, διδασκάλου τρόπον χερσὶν οἰκείαις τιν' ἄττα διορθωσάμηνος ἀποδίδωσιν. ἐντεῦθεν ὁ Μάρκος λαβὼν τὰ πι-⁵ στὰ ὡς τις εἶναι δόξας καὶ ὑπὲρ δογμάτων γράψας, τὸ γραφὲν ἐνεφάνιζε τοῖς πολλοῖς θαρρούντως, προστιθεὶς ὡς καὶ πατριάρχῃ ἐμφανίσσει τοῦτο καὶ ἐκεῖνός τινα διορθώσκειν, ἐγκαθιστῶν ἐν-
C τεῦθεν τὰ τῆς ἐκδόσεως. ταῦτα λαβοῦσί τισι, καὶ μαθοῦσιν
 ἐκεῖθεν ὡς καὶ αὐτὸς ὁμωνυμίζει τὴν λέξιν τὴν προβολεύς, ἄφω-¹⁰ κτον ἔχειν τὸν πατριάρχῃ ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ἐδόκει· εἶναι γὰρ κάκεινον ταῦτα φρονούντα, οἷς ὅτι λαβὼν εἰς χεῖρας τὰ γράμματα καὶ διεξελθὼν ἄλλα μὲν διορθώκει καὶ οἰκείοις γράμμασι δεισήμηνε τὴν διόρθωσιν, αὐτὴν δὲ τὴν λέξιν ἀκαταίτιατον εἶ-
 σεν, ὥστε τὸν ἐν τῷ τόμῳ γριφον, ὡς ἂν τις εἶπη, καὶ τὸ τῆς¹⁵ γνώμης γλαφυρόν τε καὶ ὑπουλον ἐν τῷ τοῦ Μάρκου παραγυμνω-
D σαι καὶ δεῖξαι γράμματι. ταχὺ γοῦν τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα λαβὼν ὁ Θεόληπτος, ἐπιστὰς τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ, ἀνδρὶ λογίῳ καὶ περὶ τὴν τῶν δογμάτων ἐκκαιομένῳ, ὥστε πολλοὺς πιστεύειν,

cuius instinctu, applicuit animum ad commentarium de theologicis tunc agitatibus controversiis scribendum, confutandorum scilicet eorum gratia quae a sui magistri adversariis iactabantur. id opus ubi elucubravit, patriarchae obtulit, qui percurrens, ut caeteras solebat discipuli scriptunculæ, quaedam in hac quoque minus sibi probata manu propria correxit, et sic emendam reddidit. Marcus quidquid intactum in sic recensito suo commentario reperit, pro usquequaque probato habens, et sibi non parum gratulans quod tam multa inoffense commentari potuisset, opus suum ad certam gloriae spem festinata editione vulgavit; eique commendandae praefatiunculam addidit docentem visum a patriarcha et ubi opus fuit emendatum id scriptum fuisse priusquam ederetur. eunte per manus novo libro, movit quosdam quod in eo annotarunt tradi etiam clarius quam in tomo patriarchae damnabilem illam restrictionem notionis in voce *προβολεύς*, qua principii activi significatus contra manifestam patrum auctoritatem ab ea excluditur; quo animadverso praeclaram se nactos sunt gavisī opportunitatem oppugnandi minore invidia in discipulo magistri, cui negare iam integrum non esset se plane ita sentire, utique cum alia quaedam corrigens in scripto discipuli illud, ut suae congruens sententiae, ulla configere animadversionis nota omisisset. quare quod perplexum et subterfugis astute paratis ambiguum, griphi, ut quis dixerit, ritu patriarcha aenigmaticè in tomo occultasset, profecto iam teneri deprehensum palam, simpliciter illud diserteque declarante fusa liberaque nec ullis allegabilium excusationum officii insidiose munita scriptione auditoris eius Marci, quam approbans patriarcha paucis immutatis, quid de notionis verbi *προβολεύς* vere sentiat clare monstraverit. cupide igitur arrepto Theoleptus Marci monachi commentario magnum adit logothetam, virum et caetera eruditum, et in disquisitionibus theologicorum dogmatum

ἀσφάλειαν, ἐκφανίζω, καὶ μεθ' ὅσης εἴπης τῆς ἐπιστάσεως διεξ-
 ἤρχετο, καὶ γε προοικονομησάμενος τὸ κακόδοξον ἐκ πολλῶν, εἰ
 οὕτως ἔχοι καὶ αὐτῷ ξυνοδοκίη, διεπυθάνετο. καὶ τὸν ὁμολο-
 γεῖν παρωπτικά, καὶ καταρριπτεῖν τε καὶ ἀποβάλλεσθαι ὡς κα-
 5 κῶς ἔχον καὶ τολμηρῶς τὸ σύμπαν. ταῦτ' ἐκείνου διευλαβου-
 μένου περὶ τὰ γράμματα ὡς τὸ μέγιστον ἔχοντα σφάλμα περὶ τὰ
 δόγματα, τὸν Φιλαδελφείας ἀντίκα τὸν τόμον ἔξενεγκεῖν, καὶ
 "τί γε ἄλλο" φάναι "δοκεῖ σοι πρὸς ταῦτα τὸ παρὰ τοῦ πα-
 τριάρχου λεγόμενον;" ἐπέστησε κἀκείνος εὐθὺς τῇ λέξει, καὶ τὰ P 80
 10 αὐτὰ ὡμολόγηε, καὶ ἄγνοιας τὸν πατριάρχην μάλιστα ἐγράφετο.
 καὶ τὸ πρῶγμα δῆλον τοῖς πολλοῖς γεγονὸς μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν
 βασιλικῶν ἀκοῶν ἔνιαισιν. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπιστήσας τοῖς λεγο-
 μένοις, καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους βλέπων τοὺς κατατιτωμένους,
 δεῖν ἔγνω διορθοῦν τὸν λόγον πρὸς ὃ τι καὶ δόξοι τὸ εὐσεβέστα-
 15 τον· μηδὲ γὰρ εἶναι καλὸν αὐτοὺς ἄλλοις ἐγκαλοῦντας παραβα-
 σίας περὶ τὰ δόγματα ἐνέχεσθαι γε καὶ τούτους καὶ κακῶ τὸ B
 κακὸν ἴσθαι δοκεῖν. ταῦτα τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην οὐκ ἦν
 ἄγνοεῖν, ἀλλὰ κἀκείνος ἀκούει τὸ δρᾶμα, καὶ οὐκ ἀνεκτῶς ὑβριο-

lagenti securae veritatis indagandae zelo cum versari solitum, tum hoc
 ipsum ostentare multitudini gaudentem. huic ostendens commentarium
 Marci mendosum locum indigitat, accurateque sermone vitium eius ac
 perniciosam orthodoxae veritati nefarie oppositam demonstrat. tum e logo-
 theta percontatur ecquid ipse cum Marco sentiat, doctrinaeque tam cor-
 ruptae acquiescat. negavit enimvero ille statim, volumenque abliciens
 clare profectus est se id totum reprobare ut malum et temerarium. qua
 in expressione indignationis suae adversus audacem novitatem, exarde-
 scentis suo more ferventius logothetae, opportuno arrepto Philadelphien-
 tempore, tomum a patriarcha editum obtulit, ex eoque illa verba legit
 quae similem damnatae iam in Marci libro pravitati sententiam, si recte
 intelligerentur, continebant; quod sic re ipsa se habere efficaci oratione
 declaravit. hic logotheta, velut apertis sibi oculis prius non animadver-
 sam intuens labem, aspectu resiliit, verbique insidiis opertum malum cum
 primam agnosceret detestari se professus, maximae patriarcham inscitiae
 damnavit. nec abfuit quin propagata ea res in notitiam multorum brevi
 ad aures imperatoris perveniret, qui et ipse in sensum arcano pravum
 verborum tomi ambiguorum facile tot iam agnoscentium admonitu pene-
 trans, multosque ac magnos viros cernens in culpando tomi loco, clarius
 a Marco expressam obscurius adstruente sententiam, unanimi assensu
 convenire, decrevit eum oportere congrua emendatione in sensum ortho-
 doxae doctrinae quam accommodatissimum reformari: non enim esse con-
 sentaneum, qui alios defectionis a vera fide accusarent, eius ipsius teneri
 convictos criminis; atque adeo isti malo curando id adhibere pro reme-
 dio, quod ipsum esse malum deprehenderetur. talia dum primo mussita-
 rentur, deinde sensim increbescerent, haud diu potuere occultari patriar-
 chae. audiit cito rem totam, et quid pararetur intelligens, in contume-
 liae non tolerabilis parte numeravit se tanta ex tam multo theologiae

παθῶν εἶχεν, εἰ τοιοῦτος ὦν ἐν λόγοις καὶ τοιοῦτος δοκῶν ἐν
 δογματῶν ἐπιστήμῃ παραβασίας καὶ αὐτὸς ἐγκαλοῖτο, καὶ τῆς
 μεγίστης, ὡς ἔπειθον. ὄθεν καὶ ἀξιούμενος διορθοῦν τὸ σφαλὲν
 αὐτός, ἐν δεινῷ ποιούμενος τὸ σφάλμα ὁμολογεῖν ἐν τοῖς αὐτοῦ
 C γράμμασιν, οὐκ ἐπέθετο, ἀλλὰ καὶ προσωργίζετο ὑπερηφανῶν. 5
 τὸ δ' ἐντεῦθεν προσιόντες βασιλεῖ πεισιμονῆς ἐνεκάλουν καὶ γ' αἰ-
 ρέσεως, καὶ ἀπεσχίζοντο κατ' ὀλίγον κείνου ὡς μὴ ἀγνοῖα δῆθεν
 D καὶ ξυναρπαγῆ περιπεσόντος, ἀλλὰ καὶ γνώμῃ. (5) τὰ γὰρ
 πρὸ τοῦ ἠπείγον τούτους τοιούτους εἶναι τε καὶ φαίνεσθαι. τὰ
 δ' ἦσαν πρῶτον μὲν τὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου, ὃν πολ- 10
 P 81 λοῖς ὑπῆγον τοῖς χυλεποῖς πρότερον, μέχρι καὶ αὐτῆς ἐξορίας
 περιστάντες τὴν δριμύτητα τῶν κακῶν, ἐφ' ᾧ τὸν τόμον καθυ-
 πογράψει, κἄν κείνος μετὰ πολλὰς ἐπηρείας τὸν μὲν τόμον, ὡς
 μὴ δοκιμάζειν ἔχων ὡς ἄλλοεθνῆς καὶ τῶν ἡμετέρων δοκῶν ἀξύ-
 νετος ὁ τοσοῦτος τὴν γνώσιν, παρεθεώρει, ἄλλην δέ τινα ὁμο- 15

8. τὰ] τὸ P.

12. περιστάντες?

doctrinae existimatione subnixum accusari aberrationis a dogmate ortho-
 doxo, eiusque, ut sui quidem adversarii persuadere conarentur, longe
 gravissimae ac turpissimae. quare ad hunc tali indignatione praeoccupat-
 um cum venissent qui rogarent ut ipse corrigeret quod in tomo eius vi-
 tiose scriptum erat, praefracte negavit agnoscere se quidquam in suo
 tomo quod emendari opus esset, de petitione insuper illa ipsa, uti de ir-
 rogata sibi contumelia, conquerens, iraque ex fastu non modica saeviens.
 sic repulsi qui patriarcham adierant, imperatori renuntiaverunt non modo
 pravae contra fidei dogma persuasionis, sed addita huic pervicacia etiam
 haereseos compertum eum teneri. deincepsque sensim plurimi ab eius
 communionis se abscindebant, ut hominis non ignorantia scilicet lapsi, aut
 in raptu mentis alio attentae caeco per lubricum impulsu in ruinam prae-
 cipitati, sed certa scientia fixaque animi pertinacia errorem amplexantis
 suum. (5) haec patriarchae contumacia ut cunctis videretur intolerabili-
 or, faciebant quae paulo prius in summae dignitatis auctoritatisque per-
 sonas severissime in hoc genere agi omnes viderant. in recenti quippe
 memoria versabatur quam nulla fuisset habita ratio virtutis doctrinae gra-
 dusque conspicui, quibus Constantinopoli peregrinans eminebat Athana-
 sius Alexandrinus patriarcha, cum illum ecclesiastici volente imperatore
 vehementissime urserunt ad subscriptionem tomi, gravissimis inflictis re-
 cusanti poenis, usque ad ipsam eiectionem in exilium. quibus ille minis
 malisque non pertractus quidem prorsus est eo quo impellebatur: tamen
 acerba plurima perpassus, tandem aliquo modo satisfacere curavit, alle-
 gata excusatione plausibili, haud suum esse, hominis longe a sua ecclesia
 vitam peregre privatam actitantis, scriptum praesidis eius urbis in qua
 ipse hospes degeret, iudicio suo subiicere, quod facturus videretur, si
 suum illi a se lecto subscribere nomen attentaret in signum sententiae de
 ipso suae, praesertim cum probare librum inexploratum nemo sanus de-
 beret, explorare autem aut quantum par erat expendere tam multa in
 tomo scripta otii ac facultatis non esset suae, quoniam alibi educatus usus
 ac sensus proprios Constantinopolitanae ecclesiae minus perspectos habe-

λογίαν ἔξ ἑαυτοῦ ἔγραφε καὶ ὑπέγραψεν, αὐτὴν δὲ τὴν τῶν ἁγίων
καὶ κατημαξουμένην, μηδὲν τὸ ἀσαφές καὶ ὑπονοούμενον ἔχου- B
σαν. δεύτερον τὸ κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Ἀρσένιον, πῶς μόνον
ἀκουσθὲν συσταθεὶς ἐπ' ἐκκλησίας τῷ ἑγγί Ἀρμενίας τὰ ἔσχατα
5 κατεγνώσθη καὶ τῶν διπτυχῶν ἐξεβύλλετο. καὶ βασιλέως ὅτι τε
τὸν πατέρα δόξαντα περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἁμαρτεῖν ἄταφον ἀφῆκε
καὶ ἀμνημόνευτον, καὶ ὅτι τὴν προτέραν σύζυγον τὰ ὁμοία περὶ
τὴν εὐφημον μνείαν ἔδρα, καὶ τρίτον τὴν μητέρα, ὅτι εἰ μὴ καὶ
αὐτὴ τὸν τῆς πίστεως δέδωκε λίβελλον, οὐκ ἂν εἰς κοινωνίαν ἐδέ- C
10 ξατο. πολλή τις ἦν ἡ κατὰ τοῦ πατριάρχου μέμψις, ὅτι δόξας
σφαλῆναι μὴ διόρθῳτο ἀλλ' ἰσχυρογνωμονοίη καὶ μῶμον προσ-
τριβασθαι θελοὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἁπάντων μῶμον τὸν χειριστον.
ὑπέφριε γοῦν διὰ ταῦτα ἢ πρὸς ἐκείνον τοῦ βασιλέως διάθεσις,
καὶ οἱ κατ' ἐκείνου ἴσχυον πλέον καὶ πλέον ἔτι, μέχρις ἂν καὶ τοῦ D
15 δηλωθέντος Ἀθανασίου παραγγελιαντος καὶ συμβουλευόντος δη-
θεν τὴν ὑποχώρησιν (ἐκοινοῦτο γὰρ καὶ τούτῳ τὴν γνώμην ὁ βα-
σιλεύς, καὶ αὐτὸς ἐπενδύκει πρὸς ταῦτα, ὡς καὶ ὑποστῆναι τὴν
πρὸς ἐκείνον ἄφιξιν ἐφ' ᾧ συμβουλεύοι) (6) ἀπειπῶν ἐκείνος P 82
καὶ ἀποναρκήσας τοῖς ὄλοις, ἐν μιᾷ τῶν κυριωνύμων ἡμερῶν,

ret quam ad istud examen foret necesse, quod unum recte posset, da-
tarum se scriptam professionem suae fidei, quam et exhibuit, ediditque
subscriptam a se, sanctorum dictis congruentem ac trita gradientem via
nihilque obnoxium aut suspicioni obnoxium habentem. adiungebatur eo,
quod pari acerbitate consulum adversus Arsenium Antiochiae patriarcham
nuper fuerat. qui auditus solum consensisse in negotio ecclesiae cum
rege Armeniae, ultimae statim damnationi subiectus et erasus e diptychis
fuiisset. tertium denique celebrabatur ecclesiasticae constantiae in tali
causa domesticae pietatis victricis luculentum exemplum, siquidem An-
dronicus ipse Augustus parentem proprium errasse in ecclesiae causa iu-
dicatum insepultum et officio memoriae mortuis reddi solitae multatum di-
miserat. quin et priorem suam coniugem pari funeris et mentionis in sac-
ris, similis ex causa, honore privaverat; denique matrem ipsam suam
non nisi dato ab ipsa libello fidei in communionem admiserat. talia repu-
tantibus et passim iactantibus multa cunctis oboriebatur contra patriar-
cham indignatio, in acres ipsius reprehensiones erumpens, quod is palam
errasse deprehensus emendari recusaret, ac sua pertinacia labem inureret
ecclesiae, labemque omnium pessimam. refrigerabat his de causis ar-
dens prius imperatoris in eum affectus, et adversariorum eius magis quo-
tidie magisque potentia crescebat. eo quidem usque ut modo memoratus
Athanasius ipsum adiens auctor ipsi fieret patriarchalis dignitatis ultra
abdicae. id porro Alexandrinus non per se ausus imperatoris usasu
suscepit: nam Andronicus suum illi eius rei desiderium communicaverat.
cui ille in re tali obsequendum ratus, sustinuerat convenire patriarcham,
et quod haud gratum sciret fore, sponte consilium obtrudere. (6) aver-
tatus ille quidem est invisam propositionem, nec se obsecurum recepit.

ὁμίλιαν λαλήσας πρὸς τὸν λαὸν ὡς πολλοὶ ἐπισυνέστησαν κατ' αὐ-
 τοῦ καὶ ὡς μὴ οἶός τ' εἶη ἀντέχειν εἰς πρὸς πολλούς, καὶ ταῦτα
 καὶ τῶν Ἀρσενιατῶν ἐιρηνεύειν ἐπισχνομένων εἰ καὶ αὐτὸς ἐξέλ-
 θοι, καὶ τέλος ὡς κατὰ δοκιμασίαν ἐξέρχεται, λειπῶν ὡς εἰ μὴ
 B γ' ἐιρηνεύοιεν τῇ αὐτοῦ ἀποστασίᾳ ἐπιστησόμενος αὐθις καὶ ὡς 5
 θῆρ ἐκείνους καταδραμούμενος, ἔξισει καὶ τῇ τῶν Ὀδηγῶν μονῇ
 φέρων ἑαυτὸν δίδωσιν, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπρακτεῖν τελῶς,
 ἀλλὰ καὶ συνεισβαλλόντων τῶν περὶ ἐκείνον ἀρχιερέων καὶ κληρι-
 κῶν συνόδους τε γίνεσθαι καὶ κρίσεις ἀποκαθίστασθαι καὶ τὰ
 κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ αὐθις οἰκονομεῖσθαι, μνημονευομένου 10
 καὶ ἔτι.

Ἄλλ' οὐδὲ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνῳ σκάνδαλον κατεστέλλετο, ἀλλὰ
 C καὶ μᾶλλον ἐλθόντος καὶ τοῦ Ἐφεσίου Ἰωάννου, ὃν καὶ μακρόθεν
 οἱ κατ' ἐκείνου προκατελάμβανον, μείζον ἤρετο, καὶ ὁ κρατῶν
 ἐν διχονοίαις ἦν εἰ μνημονευομένου ἐκείνου αὐτὸς ἀγιάζοιτο ταῖς 15
 θυσίαις. , διὰ τοῦτο καὶ πολλῶν μεταξὺ συμβάντων χώραν σχόν-
 τες οἱ κατ' ἐκείνου τὸ τούτου ὄνομα ἐν ταῖς συνάξεσι κατεσιγα-
 ζον, καὶ παραίτησιν ἐζητοῦντο ἐφ' ᾧπερ καὶ τὸν ἄξιον προχει-
 ρίσαιντο. ἀλλ' ἐν τοσούτῳ καὶ ὁ εἰς πατριάρχην Ἀντιοχείας

caeterum fractus animo et diffidens rebus suis, quadam die dominica, homilia ad populum perorata, qua questus est multos insurrexisse adversum se, nec resistendo parem esse, utique unum comparatum plurimis; velle igitur cedere, ac cum Arsenianos iactare audiret pacem ipsos amplexuros si amoveretur e medio Gregorius, cupere probare an vera dicerent, ideoque secedere tantisper, animo dumtaxat explorandi quid sint acturi, iam nunc plane denuntians, nisi illi promissis steterint et ecclesiam turbare desierint, rediturum sese, et quidem iratum et ultorem, feracae instar ad eos incursandos erumpentis. tantum effatus exiit, et se Hodegorum monasterio abiens condidit, non tamen ut functionibus prorsus inde cunctis abstineret patriarchalis potestatis: quin et convenientibus ad eum partis eius antistitibus ac clericis synodi ab iis celebrabantur et iudicia exercebantur, adeo ut paulatim totam Cyprius ecclesiae administrationem, ut ante, resumeret, quippe qui nec possessionem amisisse videretur, memorari adhuc inter sacra solitus.

Caeterum offensio erga illum publica per hanc secessionem nulla ex parte minuebatur: quin auctae potius brevi turbae sunt, adventu in urbem Ioannis Ephesini, quem absentem iam fuisse praeeoccupatum tractumque in partes adversantium Gregorio diximus. inter haec scrupulus quidam angebat imperatorem, dubitantem an sacra quae adiuncta Gregorii patriarchae publica commemoratione celebrarentur, sibi ad sanctificationem prodesse. propter hoc, et alia insuper multa sub id tempus occurrentia invidiae in Gregorium inflammandae apta, captato eius inimici tempore nomen eius in synaxibus silentio presserunt, et ab ipso abdicationem petierunt, ut ad digni electionem in eius locum rite inde procederent. hoc rerum articulo Cyrillus ex Tyri episcopatu in patriarchatum

ἐκ ἀνατολῆς ταχθεὶς ἀπὸ Τύρου Κύριλλος μετ' Ἀρσένιον, ἀνὴρ D
 εὐλαβῆς καὶ ἡσυχίας φίλος καὶ πλήρης ἐκκλησιαστικῆς καταστά-
 σιως, τῇ Κωνσταντίνου ἐπιφοιτῷ, ὃν ἔδει πάντως ἐλθόντα τὸ
 κῆρος ἐντεῦθεν λαβεῖν ἐκ μεταθέσεως ἀναβιβαζόμενον, κῶν τότε
 5 μὴ δεχθεὶς ὕστερον μετὰ χρόνους ὀκτὼ μόλις, καὶ ὑποσχέσεις
 δοῦς ἢ μὴν μὴ κατὰ τι Ἀρμενίοις συνέρχεσθαι ἐν τῇ ἐκείνων διά- E
 γοντα, ἐπεὶ τὰ κατὰ Συρίαν ἠφάνιστο, προσεδέχθη, κἀνταῦθα
 τὸ βιοῦν ἀπήντηλυσεν. ὡς γοῦν ἐπιδημήσας οὗτος τῇ Κων-
 σταντίνου τῷ τότε ὑπὲρ ἄλλους ἐν τοῖς τῶν Ὁδηγῶν κατοικεῖν
 10 προσημῶτο, ἀπάρως ἐκείθεν ὁ πατριάρχης Γρηγόριος τῷ τοῦ
 ἁγίου Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ μετοχίῳ μετοικισθεὶς δίδοται.
 (7) καὶ ἦν ἐκεῖ διαφιλονεικῶν πρὸς ἀρχιερεῖς καὶ βασιλεῖα ἐπι- P 83
 κολούμενος, εἰ λυβόντες αὐτὸν σοφόν τε καὶ ἐντιμον νομιζόμε-
 νον, προσέτι δὲ καὶ ὀρθοδοξοῦντα, οὐχ ὅπως ἀτιμοῖεν ἐκείνον,
 15 ἀλλὰ καὶ προσαφαιροῦντο τὸ ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ σέμνωμα. καὶ
 δὴ καὶ ὡς εἶχε γράφων τὴν ἐπὶ τῷ τόμῳ τῶν κατηγορουμένων
 ἐπιλασιν, ὅπως γράψοι τὴν ἀρχὴν καὶ ὅπως φρονοίη, καὶ ὡς εἰ
 μὴ οὕτως ἐξηγοῖντο, ἀνάγκη πᾶσα εἰς τὴν τοῦ Βέκκου γνώμην B
 ἐμπίπτειν, ταῦτα λέγων ἡξίου δίδοντας αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τῷ ὀρθο-

17. εἰ deerat.

Orientalē Antiochiaē post Arsenium, translatus, vir religiosus, quietis
 amicus, plenus ecclesiastica gravitate, Constantinopolim advenit, quod
 illum ut faceret cogebat necessitas ratae reddendae promotionis suae,
 haud aliter firmam auctoritatem habituram propter transitum ex uno
 throno in alium, cuius inde gratiam impetrari oporteret. quamquam
 tunc non impetravit ille quidem. verum post annos octo rediens, viz,
 promissionibus datis se neququam in ulla re cum Armenis conventu-
 rum, quando in eorum ditone degeret rebus Syriae iam perditis, de-
 nique admissus est, et hic vitam exhaustit. is igitur circa tempus cuius
 modo acta referebamus, Constantinopolim appulsus, cum propter emi-
 nentem super alios dignitatem eximie honorandus visus fuisset assi-
 gnando ei apud Hodegos diversorio, recedens inde patriarcha Gregorius
 in hospitium Sancti Pauli in Latro transmigravit, illucque se abdidit.
 (7) ibi erat altercans cum episcopis et imperatorem accusans, quod se,
 quem assumptissem sapientem et honorabilem creditum ac praeterea ortho-
 doxe sentientem, nunc non modo ignominia afficerent, sed et ipsi pro-
 fitorum decus orthodoxe sentientis auferrent. inter haec quiritanda totus
 incumbere in scriptitandas confutationes accusationum quae tomo a se
 editis intentabantur. istarum omnium apologiarum unus erat scopus de-
 monstrare quam iusta occasione, quam recto animo ipse a principio scri-
 bere aggressus esset, tum docere quam innocens et ab omni macula im-
 munitatis sententia latuerit sub quibusdam in suo tomo obscure positis ver-
 bis ambiguaeque perplexis, quae quidem ultro fatebatur, nisi eo modo quo
 nunc exponere declararentur, necessario in Vecci sententiam incidere.
 haec ita disputans, petebat dari sibi ab iis quos compellabat, antistitibus

δόξῳ οἱ βέβαιον καὶ ὁμολογοῦντας ἀντιλαμβάνειν παρ' ἐκείνου τὴν τοῦ θρόνου παραίτησιν. τοῦτο οὖν ἐκείνοις λαβύρινθος ἀντικρὺς δυσδιέξιτος· εἰ γὰρ ὁμολογοῖεν ὀρθόδοξον, ἢ ἐπὶ τῇ παραίτησιν ἀξίωσιν οὐχ ὅπως ἄδοξος ἀλλὰ καὶ τυραννικῇ καταφαίνεται. ἀντηξίουν γοῦν διὰ ταῦτα κἀκεῖνοι τὸν βασιλέα κρίσει 5

C ἐπιτραπήναι τὰ κατ' ἐκείνον, καὶ εἰ μὲν εὐρεθείη ὑπὸ κοινῆς σκέψεως τὸ ἀσφαλές ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἔχων, τελεῖν καὶ αὐθις εἰς πατριάρχην ἐκείνον, εἰ δέ γ' ἐξελεγχθείη ἐμπεισῶν εἰς σφάλμα δογμάτων, αὐτὸν μὲν ζητεῖν ἐν μετανοίᾳ συγγνώμῃ καὶ γε λαμβάνειν, αὐτοὺς δ' ἀφέντας ἐκείνον δικαίως (καὶ τίς γὰρ ἐντεῦθεν 10 παραίτησεως χρεῖα;) ζητεῖν τὸν ἄξιον. ἐδέξατο τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς, καὶ γε πέμψας παρεδήλου τῷ Γρηγορίῳ τὰ παρὰ τῶν ἀντιδικούντων λεγόμενα. ὁ δὲ καθάπαξ δεινὸν ἠγούμενος εἰ καὶ

D αὐτὸς ὁ δοκῶν ὑπὲρ ἄλλους ἐπὶ τῇ παραβασίᾳ ἀλλοσκοῖτο δόγματος, ἐδέχετο τὴν ἀξίωσιν καὶ ἔτοιμος ἦν ἀπαντῆν εἰς κρίσιν. 15 ὄθεν καὶ ὠριστο μὲν ἡ ἡμέρα, ὠριστο δ' ὁ τόπος· ὁ δ' ἦν τὸ μέγα τοῦ βασιλέως παλάτιον. ἐτάττοντο οἱ κριταί, οἱ κατηγορήσοντες ἠτοιμάζοντο· οἱ δ' ἦσαν οἱ σχισθέντες ἐκείνου, ὅσοι τε τῶν ἀρχιερέων καὶ ὅσοι τῶν κληρικῶν. τὰ πάντ' εὐτρεπῆ,

videlicet et Augusto, testimonium omni auctoritatis firmitate ad fidem plenam munitum, quo illi profiterentur plane se comperisse Gregorium patriarcham haud umquam in dogmate orthodoxo titubasse, huius testimonii diplomate accepto se vicissim daturum pollicens rite conscriptam throni cessionem. id istos labyrintho inclusit inextricabilis perplexitatis, secum utique reputantes, postquam eum sine dubitatione orthodoxum declarassent, flagitationem abdicationis throni pudendam ipsis et tyrannicam apparituram. quare aliam expeditiorem viam ratam sequendam antistites imperatorem orabant ut iudicium rite institui de causa fideque Gregorii sineret, permittendo eum liberis synodi suffragiis; quibus si absolveretur et post accuratam explorationem scripta eius ab omni pravae doctrinae suspitione aliena reperirentur, confirmaretur sane in antiqua possessione patriarchalis dignitatis, et throno insidere, ut prius, pergeret: sin clare convinceretur incidisse in errorem circa dogmata, tum ipse in poenitentium ordinem redactus veniam posceret et impetratam acciperet, ipsi autem iam tum eius obedientia rite soluti (nam quae tandem in eo casu necessitas abdicationis foret?) quaerent alibi dignum qui throno subrogaretur. admisit propositionem imperator, et missis ad Gregorium certis hominibus ei significavit quid eius adversarii poscerent. hoc ille cognito, qualemcunque arripendam occasionem putans turpissimas inustae suo prius late inclyto nomini labis semel eluendae, prompte admisit quod offerebatur, paratissimumque se exhibuit vadimonio sistendo. dies inde dicta iudicio eat, designatusque locus magnum palatium imperatoris. nominantur iudices, accusatores comparantur. erant hi quotquot ex episcopis et clericis se palam a Gregorio abscederant. parata cuncta erant, in procinctu proximo conventus. adest statuta dies, qua congregandi omnes in loco expectabantur. universos praevertit patriarcha cum suis, mane

ἔδει δὲ συνελθεῖν καὶ μόνον. ὡς δ' ἡ κυρία παρέστη καὶ ἀπαν-
 τῶν ἔδει εἰς ταῦτόν πάντας, αὐτὸς συνύμα τοῖς ἀμφ' αὐτόν P 84
 πρῶταίτερον ἑτοιμασθεὶς ἔφιππος σὺν ἐφιπποῖς πρὸς τὸ παλάτιον
 ἀπαντᾷ, καὶ πού ιστάμενος ἔξω ὡς ἔτυχεν ἔχων, δῆλην τῷ βα-
 5 σιλεῖ τὴν σφετέραν ποιούμενος ἄφιξιν ἀπαντῶν τὴν ταχίστην καὶ
 κριτὰς καὶ κατηγοροὺς ἤξιον. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς σοφώτερόν
 τι καὶ βαθυτέρον ἐννοῶν, ὡς γεγονῆαι τῆς διαλέξεως οὐδὲν ὄλως
 χωρήσει κατ' ὄρθον τὸ πρᾶγμα, ὡς θύτερον ἀμφοῖν γενέσθαι,
 ἢ ἐκείνου φανέντα κακὸν ἠσυχάζειν ἢ ἐκείνους διαβολαῖς ὁμολογεῖν,
 10 ἀλλὰ παραμένειν καὶ αὔθις τὸ σκάνδαλον, φύσειως ἔχόντων τῶν B
 λόγων λόγοις μάχεσθαι, ὡς πραγμάτων καὶ μόνων εἶναι τὴν ὁμο-
 λογίαν τῆς φύσειως, ὡς ἔχουσι φαινομένων καὶ μὴ ὡς λέγονται,
 ταῦτα σκοπήσας, καὶ μᾶλλον ὅτι τοῖς καταβαλοῦσιν οὐκ εἰς
 ἀσφαλῆς πάντη περιστατῆ ἂν τὸ πραχθῆν ὡς εἰς ὀβελισμόν ἀγο-
 15 μένοις διὰ τὴν τοῦ χειροτονητοῦ παραβασίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι
 καὶ τὸ ἐπισφαλῆς ὁμολογοῦντες ὑπέγραψαν, οὐκ ἔκρινεν εἰς συμ-
 φέρον γενέσθαι τὴν κρίσιν. ὅθεν καὶ πέμψας ἀπῆρτε τὴν διαδι- C.

iam tum primo eques ipse cum sociis item equitibus ad magnum palatium
 expeditus occurrens. ac ubi primum palatinos ministros reperit, consi-
 stens, nuntiare iussit imperatori suum adventum, rogareque a se ut iudi-
 ces quamprimum et accusatores coire suos vellet. verum imperator
 re attentius considerata mutaverat sententiam. repetens enim memoria
 successum similis colloqui cum Vecco habiti, ex quo nihil utile ad
 pacem ecclesiae provenisset, facile intelligebat haud maiorem expectari
 debere conventus huius fructum. alterum enim necessario secuturum, ut
 aut Gregorius peccasse iudicatus indeque redactus in ordinem privatus
 viveret, aut ipsius palam innocentia perspecta eius adversarii infamiae ac
 poenis calumniatorum subiacerent. utrumvis autem contingeret, mansu-
 rum nihilominus ecclesiae scandalum, nec remissius saevitura rixantium
 iurgia, cum sermones opponere sermonibus, et natura promptum et usu
 ac licentia infinitum sit, siquidem ubi res ipsae, quae controversias palam
 exhibitae finirent, non proferuntur nisi larvatae formis, quibus eas disse-
 rentium oratio fucavit, nulla spes restat litium finiendarum, quibus inex-
 hausta humanae linguae loquacitas scaturiginem semper suggeret aeterno
 profluvio suffecturam, una sola, sed dudum ubique desperata conditione
 certae pacis inter homines proposita, si posset effici ut de rebus prout
 re vera sunt, non prout pinguntur dicendo, iudicaretur. denique adversa-
 riorum Gregorii, hominum sibi carorum, causa et periculo maxime impera-
 tor movebatur ad vitandam aleam iudicii de homine quem ipsi patriar-
 cham fecissent, cuius tomo subscripsissent, instituendi. nam hoc secun-
 dum accusantium spes ac vota damnato, statim apparebat errasse illos et
 pessime ecclesiae consuluisse, qui suis temere suffragiis suspectae doctri-
 nae virum in thronum evehissent, unde postea deprehensa eius a fide
 recta defectione deiciendus necessario fuisset. apparebat et erroris ob
 quem is damnatus esset haud fuisse immunes eosdem, utpote qui verba
 illa suspecta, sub quibus latuisse haeresim postmodum ipsi agnovissent,

κασίαν. καὶ γὰρ καὶ οἱ ἀντίθεται τούτῳ εὐφρῶς ἀπεκρούοντο τὰ τῆς κρίσεως, οὐκ εἰς συμφέρον ἔσεσθαι τοὺς λόγους πολλῶν κινήθέντων διαβεβαιούμενοι, ἔπειθον δὲ βασιλεῦ πέμπειν καὶ ἀξιοῦν παρέχειν λίβελλον παραιτήσεως. μηδὲ γὰρ εἰς συμφέρον ἔσεσθαι τὴν ἐξέτασιν, αὐτοὺς δ' ἐντεῦθεν ὁμολογεῖν εὐσεβῆ, καὶ μηδένα τὸν δισταγμὸν ἐπὶ ταῖς σαῖς, φησί, φέρειν δόξαις, μόνον δὲ σκανδαλισθῆναι διὰ τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα, ὃ καὶ αὐτὸς

D σὺ φθάσας πολλάκις ταῖς ἀποβολαῖς δέδωκας ὡς παρὰ τὸ ὀρθὸν συντεθὲν τῆς κοινῆς δόξης τῆς ἐκκλησίας, καὶ διὰ ταῦτα δίκαιον εἶναι βασιλεῖ τε πείθεσθαι τὰ χρηστὰ συμβουλευόντι καὶ εἰρηνικῶς ἀπαλλάττειν. ταῦτα πολλάκις διεμνήετο, ἀλλ' οὐκ ἔπειθε. καὶ γ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ τὸν τότε κοιμιστορα Χούμνον καὶ τὸν συγγράφοντα συνάμα πέμπων ὁ βασιλεὺς προσέτατε λέγειν καὶ ἀξιοῦν τὰ αὐτὰ παρ' αὐτοῦ. τυραννεῖσθαι γὰρ τῇ εἰς ἐκείνον

E ἀγάπη ἐπὶ τῷ μέτρῳ τόσοῦ τὴν ἐκκλησίαν κυμαινομένην περιορᾶν, 15 καὶ μηδὲν ἐφείναι τοῖς κατ' ἐκείνου ὥστε καὶ πλεόν τι παρὰ τὸ εἰ-

sua festinassent subscriptione inconsultissime firmare. quo utroque nomine quin poenas ecclesiae deberent, non videretur posse dubitari. his secundis cogitationibus de priori tunc consilio detractus Andronicus, cum misisset qui iudicii apparatus disicerent, haud multum ii repugnantes inveniunt accusatores patriarchae. hi enim suum quoque ipsorum in tali causa verti periculum intellexerant, veriti ne motis, ut fit, ea occasione multis aliquid detegeretur, quod grave ipsis damnum accerseret. confirmarunt ergo cupide imperatorem in nova sententia iudicii omittendi, auctoresque illi fuere mittendi ad Gregorium qui libellum abdicationis sedis ab eo poscerent, praetextu ipsius famae consulendi. cum enim sint ancipites iudiciorum exitus, videre profecto ipsum quam foret sibi turpe damnari. victoriae autem incertae fructum certum iam nunc citra certamen offerri: promittebant quippe, simul ab eo accepissent cessionis syngrapham, se vicissim illi testimonium authenticum daturus, quo is plane orthodoxus et ab omni pravae doctrinae suspitione alienus declararetur, culpa eius demum omni redacta in non valde pudendam negligentiam permittendae editionis commentarii Marci monachi, in quo sero tandem, quod et ipsum aliquoties constabat fassum, deprehendisset quaedam non usquequaque ad ecclesiasticae rectitudinis normam exacta. delegati ab Augusto qui haec cum Gregorio agerent, saepe illum in istam sententiam sunt allocuti, saepe adhortati ad obsequendum imperatori salutaria ipsi suadenti, pacateque ac secure defungendum invidioso et praecipiti negotio. sed surdo semper cecinerunt, quoad conficere quomodocumque rem Augustus volens, post multos alios id frustra conatos, duos ad extremum misit, Chumnum quaestoris tunc officio fungentem, et cum eo huius historiae scriptorem. hos iussit et disserere denuo et orare a se Instantius eadem illa superius memorata, praetereaque de novo addere, hactenus se tyrannica quadam vi amoris in Gregorium sui prohibitu a necessario rei publicae pacandae, sed illi parum decoro, remedio adhibendo, et potius passum esse iactari ecclesiam factionum fluctibus quam inducere potuerit animum ad permittendam adversarius Gregorii traductionem ipsius nimis igno-

κὸς ἐκκηρύττειν, ἀλλ' ὀρθόδοξον ἡγεῖσθαι πείθειν καὶ ἐτοιμῶς
σπένδασθαι τοῦ σκανδάλου παραρειθένης· τὸ δ' ἔσται πάντως,
εἰ μετ' εὐρήνης παραιτοῖτο. ταῦτ' ἔλεγε βασιλεὺς, ἀπειρηκῶς
ἤδη πρὸς τὸ τῶν πολλῶν σκάνδαλον. ἀλλ' ἀκούων ἐκεῖνος τότε
5 πολὺς ἦν ἀλύων, εἴπερ ἀναφανδὰ μὲν ἔφ' αἰρέσει τοῦτον διεκω-
μῶδησαν, κρυφὰ δὲ ὡς ὀρθοδοξοῦντα δέχονται. διὰ τοῦτο καὶ P 85
τὴν ὁμολογίαν ἐζήτηι ταύτην κοινῇ παρ' αὐτῶν γενέσθαι, συν-
αχθείσης τῆς πολιτείας ἅμα συγκλήτῳ καὶ βασιλεῖ, μηδὲ τῶν
ἐκρίτων μοναχῶν ἀπόντων.

10 8. Ταῦτα ζητοῦντος ἐκείνου ὡς αὐτίκα καὶ τὴν παραίτη- B
σιν δώσοτος, σκέψις ἦν μεγίστη, καὶ σχίσμα μέγα μεταξὺ τῶν
ἀπ' ἐκείνου σχιζομένων ἐγένετο, τῶν μὲν μηδ' ἀνεχομένων ὁμο-
λογεῖν ἐκεῖνον ὀρθοσεβῆ, ὡς εἰ ὁμολογοῖεν, παρευθὺς ἐγκαθι-
στῶν τῷ θρόνῳ καὶ ἄκοντας, καὶ τοῦ αἰτίου λυθέντος αὐτῶν

11. δώσειςτα P.

miniosam; et fixum semper in eo perstitisse ut salvo patriarchae honore
publicae offensioni satisfaceret, ac non aliter quam illo vere orthodoxo de-
clarato scandalum tolleretur rixarum nunc flagrantium causa. quocirca
enixe nunc ultimum rogare ut foedus inire in eam conditionem velit. id
omnino futurum, si ultro ac voluntarie patriarchatu cedat. huiusmodi fuit
postrema Gregorio perlata denuntiatio imperatoris, iam pertaesi tam gra-
vem tamque diuturnam perturbationem multorum. verum haec ille tunc
sadiens multus fuit in deploranda sua sorte, perinique secum agi conque-
rens, quem sui adversarii publice quidem infamarent ut manifeste com-
pertum haereseos, clam autem ut orthodoxum agnoscere se dicerent et
communicatione amplecti. tum sic orationem conclusit, ut omnino se velle,
eaque tantum lege conventurum bona fide in concordiam danda sedi ab-
dicatione affirmaret; si prius congregata civitate universa, senatu cum
imperatore praesentibus, nec inde absentibus delectis ex universo mona-
chorum ordine, testimonium conscriberetur, quo universi unanimi consensu
declararent esse Gregorium plane immunem a laebe omni ac suspitione
pravae doctrinae.

8. Id cum ille ita quaereret ut ab hoc dato statim se abdicationem
rite conscriptam vicissim daturum polliceretur, magna est et perplexa in-
stituta deliberatio disquirentium ecquid expediret morem illi gerere. ea
occasione qui semel a Gregorio se absciderant, rursus ab invicem scissi
sunt, divortii abrepti factionum, quibusdam non sustinentibus declarari
eum orthodoxum, quod id nihil minus esse dicerent quam confirmare in
patriarchali throno quem deiectum inde omnes vellent, quis enim non vi-
deret, simul purgata esset pravae doctrinae laebes, quae sola allegaretur
ratio depositionis eius, perstiturum illum quem optimo iure in dudum ac-
cepta potestate, suffragantibus val invitis eius adversariis, et poenas sic
lutaris imprudentiae qua eius exactorandi viam illam inivissent, quae ad
ipsum in sedis possessione ineluctabiliter corroborandum una esset omnium
optissima? itaque illum haud dubie deinceps patriarcham tanta illa usu-
rum potestate ad eos ulciscendos qui se accusassent; quos miseros e loco
superiori pro libita incuraret, irae obsequens et iis ipsos subiiciens sup-

P 86 ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐπιτιμῶν ἀδικοῦσι καὶ τῆς ἀξίας ἐπιλαρ-
 βάνεσθαι. ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τε τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Κυζί-
 κου, οἳ δὴ καὶ μᾶλλον δεῖν ἔλεγον κρίνεσθαι τὸν Γρηγόριον, καὶ
 σφᾶς τὸ ἀποβησόμενον δέχεσθαι, μηδ' ἐπιλύειν τὴν κάκην,
 μηδ' ἄλλα κεύθοντας ἄλλα βάζειν, οἰκονομοῦντας. τῶν δὲ 5
 τρόποις οἰκονομίας νεύοντων ὁμολογεῖν εὐσεβῆ τὸν Γρηγόριον, ὡς
 μηδ' ἐκ τοῦ τόμου τόσον σκανδαλισθέντας ὅσον ἐκ τοῦ τοῦ μο-
 ναχοῦ Μάρκου γραμματος, μόνον ἐκείνον ἔτοιμον εἶναι ἤξιον
 B παρέχειν τὸν τῆς παραιτήσεως λιβελλον. καὶ ἤθελον τοῦτο, εἰ
 οἷον τ' ἦν, πληροφορεῖν καὶ γραμμασι τὸν Γρηγόριον. ὁ δὲ 10
 πέμψαντος τοῦ βυσιλέως λόγοις ἐπληροφόρει Θεοῦ ἐναντίον, ὡς
 ἔλεγε, μὴ φθάσαι τούτους ὁμολογεῖν ἐκείνω τὸ σέβας, κάκεινον
 διδόναι τὸ τῆς παραιτήσεως ἔγγραφον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐφέ-
 σου οὐδ' ὄλωσ οὔτε τὸν λόγον ἐδέχοντο οὐδὲ τὸ πρᾶγμα εὐσχημον
 ἔκρινον· οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλαδελφείας καὶ μάλα τὸν λόγον ἔνορ- 15
 κον εἶχον ὡς ἐναντίον γίνεσθαι λεγόμενον τοῦ Θεοῦ, κἂν μετα-

1. τὸ] τοῦ P.

4. ἐπιλύειν P.

7. τόσους P.

plicis, quae proprius illi dolor, in memoria recentis traductionis suae, iuste iniustis delatoribus posse imponi suaderet. auctores huius sententiae Ephesinus et Cyzicenus antistites, multos quisque sibi adhaerentes trahens. quorum audiebatur omnium unanimes oratio, ventilari omnino ecclesiastico debere iudicio causam Gregorii, permittique suffragiis peritorum recte ille necne circa dogma sentiret, nec reformidandum litis exitum. sese enim eventus qualiscumque iam nunc sibi periculum deposcere. praestare quippe illud longe quam dissolutissima ratione plagam incuratam fasciis solvere, alia conscie celantes alia effutire; denique fucum vanarum excusationum inexcusabilibus actis et scriptis appingere. huic opposita ex adverso inualescebat opinio multorum, compositionis viam quaeri oportere contententium, nec aspernamam videri conditionem oblatam. caveri enim satis posse certitudini promissae cessionis: qua satis constituta, quid tandem mali esset consolari Gregorium dando illi quod petebat testimonio, cum satis constaret non tam ex eius tomo scandalum multorum ortum quam ex scripto Marci monachi? exhiberet se modo Gregorius paratum dando abdicationis libello ubi testimonium acceperit; et si queat ab ipso impetrari, fidem in id suam scripto rite consignato iam nunc obliget. tum sane consulatur eius famae, conscribendo quale postulat sanae suae doctrinae testimonio. compellatus igitur a missis ab imperatore ad hoc ipsum Gregorius de promissae abdicationis dando, ille ad id scripto concipiendum haud promptus omni verborum asseveratione coram deo, sic enim est locutus, confirmavit non prius ipsos edituros scriptum quo sibi decus incorruptae in dogmate fidei assererent, quam ipse vicissim rite conscriptum abdicationis patriarchatus libellum daret. hoc relato responso Ephesinus, et qui ei adhaerebant, haud acquiescendum arbitrabantur, multaque allegabant ob quae nec tutum nec honestum id esse contenderent. Philadelphienais contra cum suis, illam interpositam a Gregorio dei mentionem in pollicendo pro vero iuramento interpretantes, satis eam promissionem videri debere affirma-

βάλοι τὴν γνώμην ἐκεῖνος, αὐτοὺς ἔχειν τοῦντεῦθεν δύναμιν κα- C
 θαιρεῖν ὡς ἐπιτοκίας ἀλόγῃ διεβεβύον. τῶν γοῦν περὶ τὸν
 Ἐφέσου τε καὶ Κυζικίου μηδ' ὅλως καταδεχομένων τὴν κοινωλίαν
 ἐκείνην, ἀλλὰ κρίνειν θελόντων ὅν εἶδέναι ἔλεγον ἀλισκόμενον,
 5 ὁ βασιλεὺς πρὸς ἐκείνους λέγων καὶ μὴ πείθων, ἐπεὶ ἰώρα ἀνα-
 σοβομένην τὴν θήρην ἐπὶ τῷ μηδὲν τὴν προφορὰς παύεσθαι,
 μῆ νυκτῶν συγκαλέσας καὶ περὶ τῶν προκειμένων οὐκ ὀλίγα
 διεξιθῶν, τέλος μὴ πειθομένοις ὀργίζεται, σκληρότητα σφίσι D
 ὀνειδίζων καὶ ἀνοικονομησίαν ὡς ἀνυταράσσειν αἰετὴν ἐκκλησίαν
 10 ὀργισμένοις καὶ ἀνεγείρειν κλύδωνας μήπω κατεννασθέντας τέλειον.
 καί κείνους μὲν καὶ ἄμφω ἀπὸ προσώπου ποιεῖται, ἐπισκήψας
 σφίσι μετ' ἐμβριθείας ἐγκλεισθῆναι τε ταῖς καταμοναῖς καὶ ἀπρό-
 τούς μένειν, ἕως οὗ ἀποκυταστάντος πατριάρχου τῆ ἐκκλησίας
 τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετασθήσονται, καὶ μᾶλλον τὰ κατὰ τὸν Ἐφέ-
 15 σον, ἐπεὶ γε καὶ ἔφθασε γράψας Ἀσιανοῖς κατὰ Γρηγορίου τὰ E
 χερίστα. καὶ τοὺς μὲν οὕτως ἀποπεμψόμενος ὁ κρατῶν, τοῖς
 οὖν ἐκείνοις μονωθεῖσιν ἐμβριθέστερον προσφερόμενος πειθηνίους
 τε παραντίκα δείκνυσι καὶ συννεοῖ τοῖς λοιποῖς. οἳ δὲ καὶ κατὰ

bant, quippe a qua si resilire postea Gregorius tentaret, statim, uti per-
 iurii compertus, legitime deiici patriarchatu et canonice deponi posset.
 perstabant nihilominus Ephesinus et Cyzicenus in contraria sententia, con-
 tendentes nulla ratione tam merito haereseos suspectum hominem crimine
 nondum purgato in qualemcumque communionem debere admitti, necessa-
 riorumque omnino pertendentes causam eius cognosci, ac nihil se praeverti
 passuros iudicio, quo certum iam haberent eum pravae doctrinae mani-
 feste convincendum. egit cum his imperator, et sermone accurato est co-
 natus illos ab hac pertinacia deducere: sed profecit nihil. unde angebatur
 animo, feram in cascos mox induendam intempestivis male cautorum ve-
 natorum abigi clamoribus dolens, infinitumque duci tumultuosissimarum
 rizarum funem ferens aegerrime. hac instinctus sollicitudine ad ambos hos
 praesules nocte quadam vocatos copiosissime instantissimeque de toto ne-
 gotio disseruit, ostendens quam conveniret unicam istam oblatam arripere
 conventionis ansam. ac cum nihil ab illis impetraret, excandescens ex-
 probravit durissimam utrique perversitatem, increpans esse illos compositio-
 nis inimicos, pacis hostes, cupere lactari aeternis contentionibus ecclesiam,
 novasque cedere tempestates veteribus nondum plane compositis. sic ira-
 cunde obiurgatos facessere a conspectu suo iussit, minacissime suis im-
 perans, irent, abducerent contumaces, abderentque disiunctos invicem in
 separatas custodias, prohibito quorumvis ad eos accessu. ita utrumque
 servarent quoad praeposito ecclesiae patriarcha novo causae ipsorum legi-
 timo iudicio subicerentur, maxime autem Ephesini, qui iam literas foe-
 dissimae obtreccationis in Gregorium plenas Asianis inscriptas edidisset.
 his in hanc modum a se dimissis imperator, sequaces ipsorum vehementi
 adortus impetu, absentia iam ducum infirmiores facile deterruit, pertra-
 ctosque in sententiam caeteris adiunxit; quibus apud magnum coactis pa-
 Georgius Pachymerus II.

τὸ μέγα παλάτιον συναχθέντες, παρόντος μὲν βασιλέως παρού-
σης δ' ἀπάσης συγκλήτου καὶ κλήρου καὶ μοναχῶν σχεδὸν ἀπάν-
των καὶ λαϊδούς οὐκ ὀλίγης μέρους, συνόντων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν
P 87 κατὰ Γρηγορίου τὴν ἀρχὴν ὀρμησάντων, σταθεὶς ὁ Φιλαδελ-
φείας Θεόκλητος πολλῶν τῶν κατὰ Γρηγορίου στομάτων μιὰ 5
γλῶσσα γίνεται, καὶ ἀνακηρύττει παρόντα τὸν πατριάρχην ὀρ-
θόδοξον, ἦσαν δ' ἐκεῖνο σκάνδαλον καὶ πᾶσαν τὴν ἀπ' ἐκείνου
ἀποστασίαν τῷ τοῦ Μάρκου γράμματι ἀνετίθει ὡς ἐκείθεν ἀνε-
B γηγευμένων τῶν ταραχῶν, οὗ δὴ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ πατριάρ-
χου ἀποβληθέντος ἐκείνους μηδένα ἔχειν τὸν δισταγμὸν ἐπ' αὐτῷ 10
τοῦ μὴ ὀρθόδοξον ἔχειν διωμολόγει. ταῦτα λέξας τε καὶ πλα-
τύνας ἐπιτηδες τῶν ἄλλων ἐσιώπων ἐν σιωπῇ καταπαύει τὸν λό-
C γον. (9) ὁ δὲ γε Γρηγόριος βασιλεῖ συνταξάμενος καὶ τοῖς συν-
ειλεγμένοις, καὶ τὰ εἰκότα δεξιωσάμενος, ἐκείθεν ἀπαίρει, καὶ
ἐπὶ σχολῆς τῇ ὑστεραίᾳ συντάττει τὸν τῆς αὐτοῦ παραίτησεως 15
λίβελλον, ἔχοντα ἐπὶ λέξεως οὕτως. “ἐμὲ προυβίβασαν εἰς τὸν
θρόνον τὸν πατριαρχικὸν καὶ εἰς τὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀρχιερω-
σύνης ἀξίωμα οὔτε αἱ ἑμαντοῦ σπουδαὶ οὔτε τῶν ἐμῶν φίλων
P 88 συνάρσεις, ἀλλ' ἀνήγειν ὡς οἶδε μόνος θεός. ἐπεὶ δὲ τοῦτο γέ-
γονε καὶ διετέλεσα ἔτος ἕκτον ἤδη καὶ πρὸς εἰς τόδε τὸ λειτούρ- 20
γημα, πάντα ἐποίησα καὶ ἔλεγον ὥστε καὶ τοὺς σκανδαλιζομένους
καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποδυσταμένους εἰς εἰρήνην ἀγαγεῖν καὶ ἐνώσαι

latium, praesente imperatore, praesente universo senatu, clero insuper et monachis fore omnibus laicaeque multitudinis non exigua parte, nec non iis ipsis qui primi contra Gregorium saeve coorti fuerant, una considen-
tibus, tot prius apertarum in Gregorium buccarum unam se ferens lin-
guam Theoleptus nomine omnium dec'aravit, quem viderent coram adesse
patriarcham, eum plane inculpatum circa fidem et orthodoxum esse, quid-
quid autem circa eum offensionis extitisset publicae securitaeque ex hac ab
illo secessionis, totum esse imputandum commentario Marci, qui procellarum
ea occasione concitatarum unica origo, causa primaria fuisset. quem
commentarium cum iam palam ipse patriarcha rescisisset, nullam restare
de recta eius fide inoffensaue doctrina dubitandi rationem. quare illam
omnes pro recte sentiente pleneque orthodoxo se habere profiteri. ea
cum dixisset et de industria fusius explicasset, cunctis in silentio perstan-
tibus, finem loquendi fecit. (9) at Gregorius gratiis imperatori et uni-
versis qui convenerant prolixè actis, cunctis perofficiose vale dicto, inde
abiens diem posteram formando per otium promissae cessionis libello im-
pendit, sic ad verbum se habenti. “me in thronum patriarchalem et in
hanc excelsam principalis sacerdotii dignitatem non mea ipsius promove-
runt studia, nec meorum suffragationes amicorum, sed consendi ut deus
solus novit. postquam autem est hoc factum, atque annum iam sextum
et quod excurrit in hoc sum sacro ministerio versatus, omnia eo mea
facta dictaque retuli ut scandalum passos et ab ecclesia divulsos ad pa-

αὐτῆ. ἀλλὰ τὸ σπούδασμα τοῦτο εἰς τούναντιον ἢ ἐγὼ ἐβουλό-
 μην προέβαινεν, ὥστε καὶ ἐβόων τινές ὡς οὐκ ἂν ἡ εὐκταία αὐτῆ
 εἰρήνη γένοιτο, εἰ μὴ ἐγὼ τὸ πατριαρχεῖον καταλιπὼν ἐκ τοῦ
 μέσου γενοίμην. οὐκ ἠνεσχόμην ἐπὶ χώρας μένειν, οὕτως ἐναν- B
 5 τίως ὄρων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔχοντα, ἀλλ' ἠγάπησα μᾶλλον σπεν-
 δομένους τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀλλήλοις τοὺς σκανδαλιζομένους ὄραν
 ἢ ἑμαυτῷ τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχήν. ἔνθεν τοι καὶ διὰ τὴν
 αὐτῶν τούτων ἐν Θεῷ εἰρήνην καὶ τὴν τῶν ψυχροβλαβῶν σκανδά-
 λων ἀργίαν παραίτησιν ποιοῦμαι τοῦ θρόνου τοῦ πατριαρχικοῦ
 10 καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πατριαρχικῆς καὶ τοῦ ἀξιώματος, οὐ μέντοι
 γε καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἐπεὶ ταύτην ἐλεοῦντός με τοῦ Θεοῦ φυλά-
 ξω ἑμαυτοῦ διὰ βίον παντός, ὅτι καὶ διὰ μόνην τῶν πολλῶν εἰ- C
 ρήτην καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν ἔνωσιν ποιοῦμαι τὴν τοιαύ-
 την παραίτησιν, οὐ μὴν ὅτι ἑμαυτῷ σύνοιδά τι πράξαντι ἀπειρ-
 15 γον τῆς ἱερωσύνης ἐμέ. ἔνθεν τοι καὶ ἔξεστι τοῦ λοιποῦ σὺν εὐ-
 δοκίᾳ Θεοῦ ἄλλον ἐκλέξασθαι πατριάρχην καὶ εἰς τὸν θρόνον τὸν
 πατριαρχικὸν καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ταύτην ἀναβιβάσαι, ὅς ἂν
 καὶ ὑπὸ Θεῷ συμμάχῳ καὶ βοηθῷ, ὅσα καὶ κανονικὸς πατριάρ-
 χης καὶ γνήσιος ἀρχιερέως, εἰς ἔν τὰ δεισιτῶτα τῆς ἐκκλησίας μέρη D
 20 συνάγειν καὶ ἐπισυνύπτειν δυνήσεται. καὶ γένοιτο τοῦτο οἰκτιρ-
 μοῖς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δυ-
 σωπομένου ταῖς τῆς πανάγνου δεσποίνης ἡμῶν παρθένου καὶ
 θεομήτορος καὶ πάντων τῶν ἁγίων πρεσβείαις." ταῦτα γρά-

6. καὶ decret.

cem reducerem ipsique unirem. sed studium hoc meum in contrariam ac
 ego volueram partem acceptam est, ita ut aliqui clamarent numquam suc-
 cessuram istam optatam pacem, nisi ego patriarchatu relicto e medio ab-
 irem. non sustinui haerere in loco, sic commissam infestis factionibus
 cernens ecclesiam, sed optabilis id duceus, malui foederatos ecclesiae et
 invicem videre illos qui prius offensi dissidebant, quam perstare in pos-
 sessione gaudereque honore tam illustris principatus. itaque ad assequen-
 dam horum ipsorum in deo pacem et animabus nocentium cessationem
 scandalorum, cessionem facio throni et principatus patriarchalis dignita-
 tisque, non tamen sacerdotii. nam hoc, miserante me deo, servabo mihi
 per quantum superest vitae spatium, quoniam propter solam multorum
 pacem et horum reconciliationem cum ecclesia facio talem cessionem, nec
 mihi sum conscius fecisse quidquam quod me arceat sacerdotio. quo-
 circa de reliquo licet, cum dei beneplacito, alium eligi patriarcham, qui
 thronum in hunc patriarchicum et principatum sacerdotii evehatur; qui
 deo adiuvante, ut rite iuxta canones ordinatus patriarcha et legitimus sa-
 cerdotum princeps, disiunctas ecclesiae partes redigere in unum ac con-
 gmentare poterit, eveniat id utinam miserationibus magni dei et salvato-
 ris nostri Iesu Christi, exorati purissimae dominae nostrae virginis et dei

ψας, οὐ μὴν δὲ καὶ ὑπογράψας οὐδ' ὄτιοῦν, δῆλος ἦν συνεσταῖς
 ἑαυτῷ τὸν θρόνον καὶ εἰς καιρὸν τῆς τιμῆς ἑαυτῷ προμηθεύμε-
 E νος τῷ μῆθ' ὑπογράψαι (ἕδει γὰρ τὸ "ὁ χρηματίας" γράψαι)
 μῆτε μὴν αἰτίαν θεῖναι τῆς παραιτήσεως ἄλλην ἢ τῶν σχιζομέ-
 νων εἰρήνην, ἧς μὴ προβάσεως ἄντικρυς, ὡς ἐπίστευεν, αὐτὸν 5
 τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχοντα αὐτὸν εἶναι καὶ αὐτίς τὸν πατριάρχην
 ἐκ τοῦ ἀκολούθου ξυνέβαιεν· ὁ γὰρ ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ ἀκαταίτια-
 τος, ἐπὶ δὲ μόνῃ προφανεῖ αἰτίᾳ τὴν τιμὴν παραιτούμενος, δῆ-
 λον ὡς τῆς αἰτίας μὴ προβάσεως αὐτὸς ἂν εἶη καὶ πάλιν, θέλων
 μόνον, ὁ τὴν τιμὴν ἀναλαμβάνειν ἄξιος. οἱ μέντοι γε περὶ τὸν 10
 P 89 βασιλέα, καὶ μᾶλλον ὁ τὰ πάντα κυκῶν Θεόδωρος, μόνον ὅτι
 γράμμα παραιτήσεως παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἔδεδυτο, χάριν εἶχον
 ἐκείνῳ ὡς ἤδη τὸ πᾶν λαβόντες, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπειθον μὴ
 πολυπραγμανεῖν, μὴ ζητεῖν πλέον, μὴ τὴν ὑπογραφὴν ἀπαιτεῖν,
 ἀρκεῖσθαι δὲ καὶ μόνῳ τῷ γράμματι οἰκνοχέειν γε ὄντι, καὶ γ' 15
 B ἀπαλλαγθέντας οὕτως ἐκέλευον ἀγαπᾶν. Γρηγόριος δὲ καὶ τοῖς
 ἐκ μακροῦ δυσμενεῖν οὖσιν ἑαυτῷ πέμπων συγχώρησιν διηλλάττε-

matris ac omnium sanctorum precibus." his plane verbis conceptum hoc
 scriptum, idque nulla prorsus subscriptione firmatum, Gregorius ad suam
 fidem liberandam offerens, manifeste visus est non tam voluisse bona fide
 abdicare quam asserere sibi thronum et astu quodam praeferre faculta-
 tem resumendi postmodum honoris, quando scilicet, mitigatis hominum
 odiis, et quae tunc flagrabat invidia paululum remissa, opportunam occa-
 sionem esset nactus iterum exercendae, nunquam vero, ut putabat, amis-
 sae potestatis. nisi enim hoc callide ageret, utique illum oportuerat con-
 suetam illam ad scripti calcem apponere formulam "ego, quo de agitur in
 libello, subscripsi;" praetereaque certam et non ex incerti eventus condi-
 tione suspensam commemorare abdicationis causam. nunc non aliud alle-
 gans cur codendum loco putaret, nisi spem conciliandae isto modo dissi-
 dentium pacis, relinquebat sibi astute ius ad sedem integrum, si, quod
 omnino futurum opinabatur, ne post suum quidem discessum certamina
 factionum quievisset. quidni enim tunc, qui diserte alioqui professus es-
 set haud se renuntiare sacerdotio quo nulla meruisset culpa privari, legi-
 tumum sibi patere ad sedem reditum contenderet, eamque pro libito, ne-
 inem iure obstante, resumeret, hypothetica cessione, cuius patrata conditio
 non sit, possessionem non abdicatae absolute dignitatis prorsus abrumpere
 non valente, quam ad tempus duntaxat successus expectati suspenderit?
 verum imperator, et maxime cuncta tunc miscens Theoleptus, quomodo-
 cumque adepti quam tam anxie cupiverant abdicationem patriarchae, ca-
 ptiosane illa esset an vera parum pensi habentes, qualis erat cumque pro
 sufficientissima satis acceperat, gratias etiam ei qui dederat agentes. quia
 et iis quibus fraus suboluerat persuaserunt ne suspitionibus curiose indol-
 garent, ne plus quaererent, ne subscriptionem postularent, sed satis esse
 ducerent simplex scriptum, cum id propria patriarchae manu fuisse con-
 staret exaratum. sic omnes qui ad ipsos expostulatum eo nomine vene-
 runt imperator et Philadelphensis acquiescere iussos dimiserunt. Grego-
 rius autem iis qui secum ex longo tempore similitates exercuerant, missa

το· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις καὶ δῶρα προσπέστελλον, ὅσους ἄρα τῶν κληρικῶν ἐκ σκανδάλου τοῦ τότε δυσταμένους ἀφηρεῖτο τὰ σιτηρέσια, (10) τῷ δὲ γε Ἡρακλείῳ Γερμανῷ καὶ τῷ Πρού- C
σης Νεοφύτῳ, οὓς δὴ καὶ καθείλεν ἐπ' αἰτίαις, τὸν μὲν Γερμα-
5 τόν, ὅτι σκανδαλισθεὶς ἐπ' ἐκείνῳ, τοὺς λογισμοὺς τὴν ἀρχὴν
ἐκείνου δεξάμενος καὶ τελέσας εἰς μοναχοὺς καὶ πατρὸς ἐπ' ἐκείνῳ
τάξιν ἐπέχων, τὰς ἐξαγορείας παρελογίζετο, τοῦ ἔξομολογουμέ- D
του μὴ ὁμολογήσαντος ὡς ἐκοινῶνι τοῖς προτέροις οὐχ ὅπως εὐ-
χῶν καὶ ψαλμωδιῶν, ὡς ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ ἁγίου κλάσματος ἄρ-
10 τισ, μαθῶν παρ' ἄλλων ἐσύστερον, ἀρχιερεὺς πατριάρχην ἐγ-
γράφως ἀφώριζε, Νεόφυτον δὲ ὡς συνυπογράψαντα καὶ ὁμογνω-
μονήσαντά οἱ, — ἐκείνοις τότε ὑπερηφανῶν ὡς ἀμαθῆσιν, ἐνευ-
μενιζόμενος ὕστερον, πέμπων ἐλάμβανε τὴν συγχώρησιν καὶ ἀν-
τισυνεχώρει. καὶ γε τῷ τοῖς Ἀριστινῆς μονυδριῷ, ἐχόμενά που E
15 κειμένῳ τῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ κρίσει μονῆς (ἐκεῖ γὰρ
πρωτοβεστιάρισα Ῥαούλαινα συνῆγεν, ἐξ ἑαυτῆς περιθύλουσα
τὰ μεγάλα) φέρων ἑαυτὸν δίδωσι.

11. Βασιλεὺς δὲ τῶν τοιαύτων ἀπαλλαγείς, πολλοῦ τοῦ P 90

in iuris condonatione reconciliatus est. aliis etiam dona adiecit, iis nempe clericis qui, quod offensi nuper exorto scandalo secessissent, male multati fuerant, ablati quae prius praebere consueverant alimentis. (10) Heraclotae vero Germano et Prusaeo Neophyto, quod exauctoraverat, Germanum quidem, quod cum initio sensus suos ac partes fuisset amplexus, etiam evectioni cooperans admittendo ipsum ad praevisam patriarchali ordinationi monasticam professionem, qua functione obeunda patris erga se necessitudinem induerat, idem tamen postmodum a priori iudicio susceptoque patris officio ingenti offensione resiliens, cavillatus confessionem a Gregorio monachi habitum accipiente de more factam non fuisse integram, quoniam is, prout postea certis auctoribus comperisse se aiebat, inter caetera peccata confessus haud fuisset se iis qui polluti habebantur piaculis palam antea contractis communicasse, non solum precibus et psalmodiis cum iis communiter celebrandis sed et sacri panis fragmenti participatione ab iis admissa, eum isem patriarcham ipse episcopus scripto edito excommunicaverat. Neophytum autem, quoniam in his Germano consenserat et libello excommunicationis ab eo in patriarcham intortae subscripserat. his, inquam, episcopis duobus, quos quando ista primum contra se attentarant, superbe ut imperitis traduxerat, nunc ultro placatus, allegatis ad eos conciliatoribus pacis veniam a se in illos actorum petens impetravit, vicissimque ipsis libenter accipientibus obtulit remissionem iniuriarum quibus ipsum laesissent. his peractis se abdidit in monasterium Aristinae dictum, contiguum monasterio Sanctae Andreae in Crisi, viciniam in talis delectu loci sequens protovestiariae Raflaenae in eo S. Andreae monasterio degentis, a qua Gregorius benigne fovebatur, large de suo subministrante quae illi opus erant.

11. Imperator his defunctus curis cum animadverteret gliscere in-

- κατὰ τὸν τόμον ὑφέρποντος πλημμελήματος, οὐχ οὕτως ἤξιον
 εἶναι ἀδιόρθωτον, καὶ δυνόδους συνεκρότει, καὶ πνεύματι ζῶν-
 τας σοφούς συνέλαγε, καὶ κοινῇ σκέψει μονωθέντα τὸν τόμον τοῦ
 βοηθοῦ (ὁ δ' ἦν Γρηγόριος) προσέταττεν ἐξετάζειν. καὶ πρῶτα
 μὲν κατὰ τὸ μέγα παλάτιον συνάμα βασιλεῖ συναχθέντων σεισμὸς 5
 B ἐνσκήψας ἑξαίφνης τὸν σύλλογον' ἐκείνον καὶ τὴν σκέψιν διέλυεν·
 εἶτα κατὰ τὰ τῶν Βλαχερνῶν ἀνάκτορα καὶ αὐθις συνήγοντο καὶ
 ἐπιμελέστερον διεσκέπτοντο. καὶ οἱ μὲν τὰ οἱ δὲ τὰ ἐπὶ πολλαῖς
 ταῖς ἡμέραις διαφιλονεικοῦντες καὶ λέγοντες, τέλος, ἐπεὶ οὐκ ἦν
 συμφωνεῖν ἐπὶ τῇ τοῦ γράμματος διορθώσει, ὑπέξειλον τέλεον 10
 τὴν ἐξήγησιν, κρεῖττον ἡγησάμενοι μὴ ὄλως τὸ ῥητὸν ἐξηγεῖσθαι
 ἢ ἐξηγουμένους ἀναρρήπτειν κίνδυνον.
- A 12. Τούτων δὴ γεγονότων οὕτως, βασιλεὺς καὶ αὐθις
 πολλὰς ἦν ἀλλαγῶν ἐπὶ τῇ διαστάσει τῶν Ἀρσενιατῶν, καὶ ἅπας
 ἐγίγνωτο εἰ οἷόν τε συμβιβάζειν αὐτοὺς καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐνοῦν. 15
 ἔτυχον γὰρ καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς στασιάζοντες, ὡς δύο μοί-
 ρας γενέσθαι, τοὺς μὲν πλείους ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, ἐνίους δὲ
 ἐν τῷ Ταρχανειώτῃ Ἰωάννῃ σαλεύειν, ἀκριβολογουμένους ὑπὲρ
 B ἐκείνους τὰ πλείστα, καὶ ὅτι χθρὸς καὶ πρὸ τρίτης ἐν πυρὶ ἐκά-
 λουν θεὸν οἱ ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον, πυρσολύτμυς ἐκείνους ἀποκα- 20

terim ac late serpere arcanum murmur de flagitio, quod tomī mendose scripti temere probanda editioe vulgo conscutum putaretur, haud quam tolerandum diutius statuit teri manibus inemendatum, ut erat adhuc, volumen istud et impune pro inoffenso securoque circumferri, ergo conventus indicit delectis in eos viris spiritu viventibus et sapientibus. hos iussit simul omnes explorare acri examine tomum per se solum, hoc est destitutum praesenti patrocinio auctoris et defensoris sui Gregorii. horum coetuum primus haberi coeperat apud magnum palatium: verum imperatore iam illic cum universis qui vocati fuerant sedente, terrae motus ingruens concilium trepide dissolvit, negotio abrupto. post haec in regia Blachernarum iterum congregati accuratius de re tota consularunt, aliis hoc, aliis illud censentibus, quoad continuis dierum multarum altercationibus in nullum concordis de istius scripti correctione sententiae desinentibus finem, tandem convenerunt in plane tollenda enarratione loci Damasceni, praestabilius ducentes inexpressum relinqui testimonium illud quam eo exponendo veritatem dogmatis et publicam quietem adducere in periculum.

12. His porro sic transactis imperator rursus multus erat in deploranda ferendaque impatientissime secessione Arseniatarum, et totum se addebat in conatum procurandae, si fieri posset, conciliationis ipsorum et reunionis cum ecclesia. fovebat eius in eo genere spem, quod tunc commodum dissidere illos inter sese ferebatur, in factiones discissos duas, quarum numerosior ducem sequebatur Hyacinthum, pauci alii auctore Ioanne Tarchaniota fluctuantes conflictabantur scrupulis subtilium cavillationum; unde in morosis aliorum sugillationes erumpebant, culpantes eos in plurimis, ac quod Hyacinthiani haud ita pridem deum in igne in-

λούοντας κάκείνων σχίζεσθαι μέχρι και αὐτῆς προσλαλιᾶς ἔγνωκό-
 τας. και γὰρ ἐν πυρὶ δοκιμάζειν τὰ παρὰ τῶν γραφῶν διω-
 ρισμένα οὐχ ὅπως ἀμαθὲς ἀλλὰ και ἀσεβὲς ὁ Ἰωάννης οἰόμενος
 ἀπεσχίζετο μὲν και τῆς ἐκκλησίας ὡς πρότερον, ἀπεσχίζετο δὲ και P 91
 5 αὐτῶν δὴ τῶν περὶ τὸν Ὑάκινθον, ὡς μὴ συναίνεσων κἄν ὁ τι
 ποιοῖεν. διὸ δὴ και παρὰ βασιλέως, ὡς τὸ εἶκός, παρορῶμε-
 νος τῷ τῆς Χηλῆς φρουρίῳ ἐξορισθεὶς ἐγκαθειργητο. τότε τοί-
 τον τῆς ἐκκλησίας κεχηρωμένης, πειρῶν ἐθέλων τῶν σχιζομένων
 ὁ βασιλεὺς εἶ που σφᾶς και δυνηθεὶς εἰρηνεύσειε, πέμψας κατὰ-
 10 γει τὸν Ἰωάννην, και που πλησίον τῶν κατὰ Βλαχέρνας παλατίων
 ἐν τῷ πάλαι ἀρματοφυλακίῳ ἐν ἐλευθερίᾳ κατέχει, ἐνδοὺς ἐκεί-
 νῳ και οἷς ἰδίῳις εἶχε συνοῦσι συνεῖναι τε και συνομιλεῖν. και B
 δὴ γνοὺς συνάγειν ἀμφοτέρους και ἐρωτᾶν τὰ πρὸς εἰρήνην, πρό-
 τερον ἀκροβολισμοῖς τισὶν ἐπειρᾶτο τοῦ Ἰωάννου. ἐν μιᾷ δὲ και
 15 τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον πέμψας, μέγαν παρ' ἐκείνῳ δὴ τῷ
 Ἰωάννῃ δοκοῦντα, ὡς αὐτοῦ πρὸς βυσιλέα λέγοντος μανθάνειν
 τὸν βυσιλέα και τῷ πατριάρχῃ τοὺς λόγους πληροφορεῖν, πέμψας
 οὖν διὰ ταῦτ' ἐκείνον διεμηνύετο τὰ δοκοῦντα, ἕμα τε προστάσ-

10. κατὰ] τῆς P.

vocassent, pyrrolatrarum illos probroso traduentes scommate, ipsorumque
 commercium tam superstitione declinantes, ut communiter irrevocabili de-
 creto statuissent illos ne brevi quidem alloquio dignari. quoniam enim
 novae per ignem explorationi subilicere (quod isti fecerant) ea quae so-
 mel constituta scriptis essent maturo consilio commissa, non imprudens so-
 lam sed etiam impium Ioannes putabat esse, non minus aequa sibi causa
 videbatur ab Hyacinthi nunc parte se abiungere quam qua prius Arse-
 niani pariter omnes ab ecclesia secessissent: pariter quippe nunc quoque
 sibi cavendum ne perseverando in communione cum illis comprobaret quod
 agebant, et ita eius culpam in se susciperet. succensuit Ioanni hoc no-
 mine imperator, eumque despiciens deportari iussum in insulam castello
 Celes inclusit. nunc autem viduatam abdicatione Gregorii cernens eccle-
 siam, tempus aptum novo reconciliationis dudum abscissorum Arseniata-
 rum tentamento ratus, abduci ad se mandat e carcere Ioannem, et prope
 palatium Blachernarum in veteri armamentario collocat in libera custodia,
 permittens illi cum suis amicis et familiaribus congressum colloquiumque
 quam crebrum et prolixum vellet. habens autem Augustus in animo re-
 ducere in consensum ambas prius factiones Arsenianae sectae, ac tum ab
 iis sua opera conciliatis impetrare ut bona fide inire rationem pacis cum
 ecclesia firmandae vellent, ante omnia velitationibus quasi quibusdam ex-
 plorare Ioannis animum tentavit. allegato etiam ad ipsum quadam die
 Alexandrine Athanasio, quod ex quodam Ioannis ad se dicto imperator
 intellexisset magnae hunc ab ipso haberi auctoritatis virum, et a quo fa-
 cilius quam alio quovis persuaderi sibi rem prius non creditam sineret.
 Athanasius ergo missu Augusti profectus ad Ioannem omnia commemoravit
 quae apta putavit ei adducendo ad redintegrandam cum Hyacinthi

- ων και ἀξιῶν ὁμοιοῦν σφᾶς ἀμφοτέρους, και οὕτως εἰς ἓν κατὰ
- C** γνώμην συναχθέντας τοὺς σχιζομένους συναχθῆναι και κατὰ τόπον, συνόδου κοινῆς ὑπὸ βασιλεῖ γινομένης, ὀρέγοντι και αὐτῷ δεξιᾶν, εἰ τὰ δυνατὰ και ἄλλως ξυμφέροντα λέγοιεν, βραβευθῆναι τε τὴν εἰρήνην ἐντεῖθεν εὐδοκία Θεοῦ, εἰ και αὐτοὶ θέλοιν. 5
- εἶναι γὰρ ἐν μέσῳ και Θεὸν τῶν ὁμοιοῦντων, και ζητοῦσιν εἰρήνην ὄντα τῶν μακρᾶν τε και τῶν ἰγγύς και σφίσι ταύτην διδόναι, και μᾶλλον ὁπότε τις μὴ τὴν ἰδίαν ἀλλὰ τὴν κείνου δόξαν
- D** ζητοῖη. ταῦτα και πλείω λέγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀλεξανδρείας οὐδὲν ἦν ἰκούειν εἰ μὴ στροφᾶς αἰνιγμάτων και διωρίας πραγμα- 10 των και ἄλλ' ἅττα, οἷς ἄρα οἱ τὸ παρὸν ἀποκρουόμενοι και πρὸς τὸ μέλλον τὰς ἐλπίδας ἀναρτῶντες χρῆσθαι εἰώθασιν. τέως δὲ και συνόδους ὁ βασιλεὺς συγκροτῶν, τὸ κείνους, μὴ ἔχοντας εἰρηνεύειν πρὸς ἀλλήλους, ἑαυτῷ εἰρηνεύειν πειρῶσθαι και ἀμφοτέρους ἀδύνατον ἔκριεν. ἀλλὰ και ἀδυνάτοις, τὸ δὴ λεγόμε- 15 νον, ἐπεχειρεῖ δια τὴν πρὸς τὴν ὁμόνοιαν ζῆσιν, και πολλοὺς καθ' ἑκάστην συνέλευσιν ἐξελίττων λόγους οὐδὲν ἤνυτε τὸ παρῶπαν. τοῦ μὲν Ἰωάννου και λίαν ἀπεγίνωσκε τότε, και μᾶλλον βασιλειῶν

parte gratiam, quo postea concors iam unanimiter secta universa coram plena synodo certum in locum congreganda, depositis adversus ecclesiam simultatibus, dexteras adfuturo illic imperatori in pacem longe ipsi desideratissimam darent, spe certa ingentis inenudae ab illo gratiae, si votis sensibusque ad communem utilitatem accommodatis pacem denique universalem, deo volente, Augusto auctore conficerent. esse quippe in medio duorum consentientium invicem et petentium deum; qui se idem dicat esse (prout et vere sit) pacem eorum qui longe et eorum qui prope sint, paratum hanc illis dare, maxime quando quis non propriam sed illius gloriam quaesierit. haec et his similia plura ubi disseruisset Alexandrinus, nihil pro responso aliud audivit quam contortas obliquitates ancipitium dictorum, dilationes petitaе rei, quas obtendi negationi praecisae astute dissimulatae satis appareret, effugia denique istiusmodi, quibus vitata in praesens exosa necessitate concludendi salutare quidpiam spes in incertum infinite inanes extenderentur; quo genere ludificandi, quando urgentur a potentibus, pertinaces infirmi solent uti. imperator etsi, cum excidisse se vidisset primo conatu procurandae pacificationis privatae Arseniatarum, quam sibi gradum futuram ad universalem cum ecclesia speraverat, satis videbat quam desperandum esset adduci eos posse ad consentiendum secum, quibus persuadere nequivisset ut inter sese convenirent, tamen prae flagranti quo aestuabat desiderio pacis, ne ab impossibilibus quidem, quod dici solet, aggrediendis temperandum existimans, synodis frequentibus collectis, coram accitis Arsenianis efficacissimis alloquiis, et nullum non ad id utile argumentum versantibus, invitare ad concordiam diu quotidie non destitit. sed cum nihil omnino proficeret, pertaesus denique irae in nodum negotii Ioannem habenas laxavit, maxime postquam ad pervicaciam adiuaxissae imperii affectationem deprehensus et convictus idem est, productis in medium, quodam ex solitis conventa,

κατακριθέντος, ὥστε κὰν μιᾷ τῶν συνελεύσεων ἐς μέσον ἐμφα-
 τισθῆναι χειρίδας ἐμμαργάρους κοκκίνας καὶ ἄλλ' ἄττα ὡς δῆ-
 θεν σημεῖα βασιλικά, ἃ δὴ παρὰ τινι τῶν αὐτοῦ εὔρεθέντα τὴν
 ἀναφορὰν τῆς κατηγορίας πιστὴν ἐπ' ἐκείνῳ παρεῖχε, καὶ διὰ
 5 ταῦτα φυλακῆ καὶ πάλιν δοθέντος κατὰ τινὰ χειρίστην ὑποψίαν
 μηδὲν ἐκείνῳ προσήκουσαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἰάκινθον κηδεμο- P 92
 νικῶς ὡς δῆθεν προσήγετο, ὥστε καὶ ἐφείναι οἱ, ἵππον πα-
 ρασχὰν τῶν καλλιστῶν, συχναὶ προσόδους πρὸς βασιλέα ποιεί-
 σθαι καὶ ὑπὲρ τῶν δεομένων ἀναφέρειν τε τὰ εἰκότα καὶ λύσεις
 10 πολλῶν ἐργάζεσθαι, λέπειτοι γε καὶ αὐτὸς βασιλεῦ ὑπέσαιεν,
 ἑαυτὸν μὲν λέγων εἰρήνης φίλον εἶναι καὶ ἔτοιμον εἰρηνεύειν, χρῆ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ὑπέρχεσθαι, ἐφ' ᾧπερ καὶ ἐντελέστερον
 εἰρηνεύοιεν. Ἰωάννην δὲ καὶ δυσθανατῶν, καὶ γ' ὑποκεῖσθαι B
 καὶ παρὰ τῶν ἰδίων καταγνώσει, οὗς καὶ αὐτοὺς θεραπεύειν
 15 δεῖν, καὶ οὕτω τὸ τοῦ κολοιοῦ παθεῖν ἐκείνον, τῶν ἀλλοτριῶν
 ἐψιλωμένον πτερῶν. εἶναι δὲ καιροῦ ταῦτα καὶ ἐπιστήμης ἀπαι-
 τούσης μακροθυμίαν, τὰς ἐκείνων ἀτασθαλίαις καλύψουσαν ὡς

manicis coccineis margaritarum intextu ornatis et quibusdam id genus in-
 signibus characterem fastigii principalis habentibus, quae penes quendam
 ex eius domesticis reperta fundamentum suspicionis in eum pessimae eo
 iustius dederunt, quo caetera eius contumacia proniorem de illo faciebat
 pravae in omni genere voluntatis fidem. hoc igitur e medio amoto, et ob
 causam iam invidiosissimam, quamquam si per se sola spectaretur, nec
 verisimilem nec quidquam ad illum pertinentem, iterum in carcerem con-
 iecto, delinire, si posset, Hyacinthum imperator instituit, admissione ipsum
 crebra et perbenevola honorans, attributo ipsi etiam, quo ad se vitare
 facilius posset, equo ex pulcherrimis; libenter quoque audiens quae pro-
 poneret aut posceret, multorumque pro quibus rogaret causas ad eius vo-
 tum expediens et solvens vincula. nec suas in hac scena desiderari pa-
 tiebatur Hyacinthus partes. respondebat enim gratiae Augusti, prout
 oportebat eius alendae augendaeque cupidum, venerabundo semper vultu,
 verbis obsequiosis, arte assentationis vafra fucum obducens facile cre-
 denti quod valde optaret principi. memorabat videlicet se quidem ami-
 cum pacis esse et paratum ad reconciliationem statim amplectendam, mo-
 ram autem unam sibi esse necessariam declarandi sui in concordiam as-
 sensus curam adducendi eodem caeteros, quorum multi arte ac patientia
 aciem pellicendi erant, ut abhorrentem a foedere ac consensione genium
 viacerent. his, quo certius deinde constantiusque pactis conventis sta-
 rent, indulgendum esse spatium, celando interim quod iam nunc fixum in
 animo haberet. de Ioanne aiebat male illum mori cupere, hominem irre-
 vocabilis in ruendo caecitatis, ne suis quidem probatum, quos pertaesos
 morum eius et ferendo defessos operae pretium foret ab eo abducere,
 brevi sic passuro ignominiam graculi, plumis, quas commodato acceperat,
 ereptis in foeda deprehensi et irrisi nuditate. mora industriaque ad id
 opus esse, sed longanimitate inprimis et invicto robore patientiae, quae
 multas interim eorum ineptias devoret, flagitia etiam occultet dissimulando
 praeteriens, non parvo longae tolerantiae pretio, si tandem eo perducan-

κατὰ καιρὸν ἐνδωσόντων. ταῦθ' Ὑάκινθος λέγων περιεβουκό-
 λει τὰς ἐλπίδας τῷ βασιλεῖ, ὥστε καὶ τὴν τοῦ Μωσελέ μονήν
 C ἐκείνοις ἀνεῖναι, καὶ θαρρεῖν τὴν ἐκείνων ὁμόνοιαν οὐκ εἰς μα-
 κρὰν γενήσεσθαι. ἀλλ' ἦν ταῦτα πάντ' ὄνειρος ἐντυπούμενος
 τὰ ἀνύπαρκτα. ἀμέλει τοι κἀκείνους μὲν, ἐπεὶ πολλάκις προσμί- 5
 ξας καὶ τιμαῖς μεγίσταις δεξιωσάμενος, ὥστε καὶ τοῖς τυφλοῖς
 ὑπέξανίστασθαι προσιοῦσι καὶ μακαρίζειν τὰ πάθη καὶ παρακα-
 λεῖν μὴ καλὰ καλύπτειν κακοῖς, τὸν ὑπὲρ θεοῦ καὶ τῶν θείων
 D ζῆλον ταῖς τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἀποστασίαις, τέλος ἀφήσι,
 σκέπτεται δὲ μετὰ κοινοῦ συνεδρίου καὶ ἱεροῦ ὁποῖος ἂν καὶ κλη- 10
 θεῖη εἰς προστασίαν τῆς ἐκκλησίας μετὰ Γρηγόριον. ἐκείνοι μὲν
 γὰρ καὶ ἀκίχητα διώκουσιν ἐώκεσαν ἄντικρυς, ἀθετεῖν μὲν
 ἀξιοῦντες τὸν Ἰωσήφ, ἀθετεῖν δὲ καὶ δόγμα τῆς ἐκκλησίας τὸ
 διὰ τοῦ υἱοῦ ἐκ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, ἀρχιερεῖς δὲ φιλοκρινεῖν,
 καὶ ἱερωσύνην τὴν μὲν προσέειπαι τὴν δ' ἀποπέμπειν, καὶ τινα 15
 τοιαῦτα πολὺ τὸ δυσχερές καὶ εἰς ἀκοήν ἔχοντα μόνην μᾶ τινὶ

tur, ut inflecti se sinant ad schismaticam pertinaciam in tempore remit-
 tendam. talia disserebat Hyacinthus, spe sic inani lactans credulam Au-
 gusti mentem, favoremque ipsius magis sibi magisque ac suis asserens.
 pignus eius haud contemnendum fuit quod monasterium a Mosele nomen
 habens eis indulsit; praeque se iam tum tolit certo confidere universae
 Arsenianae sectae plenam cum ecclesia concordiam post non multum exti-
 turam. sed haec nihil demum aliud erant quam merum somnium, formas
 temere necens insociabiles in unum, monnisi fabulose conflabile coitione
 naturarum sese invicem excludentium spectrum. et sensit tandem Augu-
 stus se operam perdere. itaque post saepius admissos auditosque et ho-
 noris favorisque indiciis exquisitissimis frustra cultos primores Arseniano-
 rum, adeo quidem ut iis inter ipsos qui excaecatione puniti olim fuerant,
 venientibus ad se assurgeret, et beatos illos cicatricibus istis virtutis ac
 constantiae ipsorum indicibus praedicaret, adhortans subinde ipsos ne ve-
 tera decora recentibus maculis obtegerent, hoc est ne quem ingentem et
 valde laudabilem tunc monstrassent, cum illa sunt passi, pro deo et re-
 bus divinis zelum, ad extremum corrumpere defectionibus ab ecclesia
 ipsius, hoc est quam ipse in integrum restituisset, denique nihil se pro-
 ficere videns omnes dimisit, de caetero consultans, cum in concilio proce-
 rum ac senatorum tum etiam in antistitem et ecclesiasticorum coetu,
 quisnam vocandus videretur ad regimen ecclesiae post Gregorium. at in-
 terim Arseniani necquidquam se vexabant, instar prosequentium ardentem
 quorum assequendorum nec spes nec facultas ulla sit. instabant videlicet
 apud synodum ut declararetur Iosephum nec verum nec legitimum fuisse
 patriarcham. postulabant praeterea damnari dogma ecclesiae quo S. Spi-
 ritus ex patre per filium procedere affirmatur: deinde contendebant cre-
 bra et severa instituenda de sacerdotum ordinationibus iudicia, quibus
 haec quidem admitteretur, illa reliceretur, difficiliter et perodioso discrimine.
 denique alia quaedam flagitabant perplexitatem inextricabilem summamque
 difficultatem primo ipso audita praeferebant. sed omnes omnium istarum
 petitionum absurditates in unum quasi fascem congestas visi sunt, cum

συμφοροῦντες ἀξιῶσι καὶ λέγοντες ὡς εὐαγγελικῶς τε καὶ κανονικῶς τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν διάθωνται, εἴγ' ἐπ' ἐκείνοις τὰ πράγματα γένοιτο βασιλέως νέσαντος. οὗτοι δὲ μεγάλ' ἄττα τῶν κακῶν ὑπεδόμενοι πρὸς τῷ ἀτόπῳ τῶν ὑπονοουμένων καστρωδῶδου μὴ πως ἐπὶ νεαρῇ καταστάσει τῆς ἐκκλησίας κωφὸν κῆμα πραγμάτων ἀναταράξιαν. ἔνθεν τοὶ κἀκείνων ἀφειμένοι κοινῇ περὶ τοῦ πατριάρχου κατεσκέπτοντο. (13) καὶ δὴ ψηφίζονται τρεῖς γε κατὰ τὸ σύνηδες, πρῶτον μὲν τὸν Γεννάδιον, ὃς δὴ καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ Ἰουστινιανοῦ ψηφισθεὶς καὶ τὴν ψῆφον δεξιόμενος, ἐπιδημίσας καὶ ἐγχρονίσας ἔπειτα παρητήτετο, δεύτερον τὸν Ἰάκωβον, ἄνδρα τοὺς τρόπους ἀπλοϊκὸν καὶ εὐλαβείας πλήρη, τὴν τῶν κατὰ τὸν Ἄθω προστασίαν πεπιστευμένον, καὶ τρίτον τὸν Ἀθανάσιον, ὃν δὴ καὶ κατὰ τὰ ὄρη τοῦ Γάνου ἐνδιατρίβοντα, ἐκ τῶν χωρῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν γένεισιν ἔχοντα, τοῦ Ἥονοπολίτου βασιλεῖ συστήσαντος ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου τότε διάγοντα βασιλεὺς ἐν τοῖς πρώτοις τῶν γνωρίμων ἔταττε. διαμνησθέντος δὲ τοῦ πρώτου καὶ τὰ πολλὰ καταπαγκασθέντος, ἐπεὶ οὐκ ἐπέθετο, περὶ ἀμφοῖν τῶν λοιπῶν προσώπων ἡ κρίσις τῷ βασιλεῖ ἐνεδοίαζε, καὶ τὰ ζυγὰ τῆς ἀμσκειας ὑπὲρ τὸν δεύτερον πρὸς τὸν τρίτον ἔκλιναν. κἀντεῦθεν προσκληθεὶς Ἀθανάσιος οὐκ εὐθὺς καὶ αὐτὸς ἐνεδίδου, ἀλλὰ τὰ

quadam die in concilio dixerunt se evangelice ac canonice res ecclesiae composituros, si tota earum administratio, annuente imperatore, ipsis permitteretur, cohorrescentibus ad sonum ipsum huiusmodi verborum cunctis, dam horum admonitu subiiciunt animis tetram speciem malorum quibus religio exponeretur talibus moderatoribus commissa, a quorum imprudentium aequae ac vehementium inconsultis ausibus iure metueretur ne super recentem ecclesiae statum procellam immitterent eo periculosiorem, quo sine praevio ingruens fremitu exitium minis praeverteret, nave surdis undis obruenda prius quam sonitu intumescens maris excitati nautae artem expedire ac conatum possent ad vim fragendam fluctus infestis. igitur his, ut dictum est, synodus dimissis communiter de patriarchae electione consultabat. (13) ante omnia, ut mos est, tres suffragiis communibus elegerunt, quorum unus praelatus caeteris patriarcha fieret, primus trium fuit Gennadius, qui olim electus in episcopum primae Iustinianae, et electione statim admissa, deinde longo tempore peregrinatus, denique recusaverat aut abdicaverat. alter Iacobus, vir simplicium morum et plenus religionis, cui monachorum montis Atho praefectura credita fuerat. tertius Athanasius, quem in monte Gano commorantem, oriundum e regionibus Adrianopoli circumscriptis, ab Eonopolita imperatori Constantinopoli tunc degenti commendatum hic in primis atque intimis familiarium habuit. primus autem admonitus de sui electione, et multum ut promoveri se pateretur oratus, cum persuaderi non potuisset, reliquum inter duos alios iudicium in arbitrio imperatoris versabatur, cuius voluntas secundo praeterito magis in tertium inclinavit. vocatus igitur Athanasius neque ipse

καθ' αὐτὸν πρὸς τοιοῦτον ὕψος ὑπεκορίζετο. τέως δὲ βλα τῇ
δοκεῖν βασιλέως καὶ τῆς συνόδου κατανεύει καὶ τὴν πρόσκλησιν
δέχεται. ἦσαν δ' εὐθὺς τὰ προοίμια ἄλλ' ἄττα παρὰ τὰ φθά-
B σαντα· πεζῇ γὰρ ἠβούλετο διέρχεσθαι τὰς ὁδοὺς ἔνδυμά τε τρυ-
χὴ φέρειν καὶ βλαύτας εἰκαίως ἠτύτουρημέναις ὑποδεδῆσθαι καὶ ἐν 5
παντοῖα λιτότητι διαζῆν. πλὴν οὐ διὰ ταῦτ' ἐζητεῖτο. οὐ γὰρ
ἐνδυμάτων καὶ βλαυτῶν ἦν καὶ αὐτουργίας τὸ ὡς δεῖ ποιμαίνειν,
ἀλλὰ ψυχῆς εὐέχουσης πρὸς τοῦτο, ἀγάπην χωροῦσης Χριστοῦ,
δι' ἧς τὸ κατὰ Χριστὸν ποιμαίνειν ἐγγίνεται. εἰ φιλεῖς με γάρ,
Πέτρε, φησί, ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου. οὐκ ἄλλο δὴ πάντως 10
ἢ εἰς Χριστὸν ἀγάπη ἢ τὸ κίβην δὴ τὴν Χριστοῦ ἀγάπην ἔχειν
C ἐν τῇ ψυχῇ. ἀγάπη δὲ Χριστοῦ τὸ δοῦναι τὴν ψυχὴν καὶ ἀπο-
θανεῖν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἔτι μενόντων ἁμαρτωλῶν. τοῦτο δ' αὐ-
θις τὴν πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας συμπάθειαν παριστᾷ. τίς γάρ·
ποτε τὸ οἰκτεῖον μέλος νοσοῦν θεραπεύων οὐκ ἠπίως ἀφεῖται καὶ 15
ἰλαρῶς ἐκείνῳ προσφέρεται, κἂν ζέῃ σκώληκας; τίς δὲ καὶ θριαμ-
βεύσειε τὸ ἐλύττωμα ἑαυτοῦ, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον κατανοουμένου
ὑπεραπολογοῖτο; τὸ γὰρ οἰκτεῖον πιέζει πᾶν, κατὰ Πίνδαρον. καὶ
D Χριστὸς μὲν, ὅτι καὶ μόνον ἔσμεν Χριστοῦ καὶ τὸ αὐτὸ φέρομεν

12. τὸ] τοῦ P.

confestim acqnievit, aliquandiu persistens in detractando tanti fastigii
ascensu. tamen ad extremum vim, ut videri voluit, quasi quandam sibi
ab imperatore ac synodo illatam non sustinens, auctoritate tanta pertra-
ctus ad assensum annuit vocationemque admisit. mox prooemia coepere
cerni speciei ac cultus patriarchae designati, satis a praecedentium con-
suetudine diversa. pedes enim iter facere instituit, vestemque ferre aspe-
ram, et calceari crepidis rudi ac subitaria ipsius opera consutis, denique
in omni vitae parte infimam tenuitatem et vilitatem affectare. caeterum
non ob haec quaesitus fuerat. non enim in vestitu ac crepidis manu pro-
pria deproperandis sacri pastoris recte fungi officio situm est, sed ad hoc
animus requiritur idoneis ei curationi sensibus et affectibus instructus,
Christi praesertim instinctu caritate, quae praecipue modum ac vim in-
spirat gregis ecclesiae iuxta Christi spiritum pascendi. nam si amas me,
Petre, inquit, pasce oves meas. non aliud nimirum eiusmodi officium
plene absolvit quam amor Christi, aut ipsam Christi caritatem in anima
habere. Christi autem caritas ea est qua ille dedit propriam animam et
mortem subiit pro nobis, cum peccatores adhuc essemus. quod rursus
compassionem in peccantes insinuat. quis enim proprium membrum curans
non id placide contrectat, non blande ac benevole illud fovet, etsi vermibus
sateat? quis maligne traducat et publico insultans ludibrio propinaverit sui
membri, hoc est suam ipsius vitium, quod potius, si quo forte casu in alienam
notitiam emanaverit, excusare sollicito debeat? nam propriae quemque rei
cura et sensus angit, iuxta dictum Pindari. ac Christus quidem, eo solum quod
Christiani sumus et ferimus sanctum ipsius nomen, membra nos et partem sui

ἄγον ὄνομα, μέλη ἐκ μέρους λογίζεται σαπροὺς τοῖς πλημμειλή-
 μασι ὄντας· ἡμεῖς δὲ ὑπερηφανήσομεν καὶ καταγνωσόμεθα τῶν
 ἀνθρώπων, δίκαιοι ὄντες ἁμαρτωλῶν καὶ ἀνέγκλητοι ἐχόντων
 ἐγκλήματα, καὶ τὸν μὲν κολάσωμεν, τῷ δ' ἐπιπλήξωμεν, τὸν
 5δ' ὑποπτεύσωμεν, καὶ μὴ ὄντα τῶν κακῶν πολλάκις ὡς ὄντα κα-
 ταρινοῦμεν; καὶ κατορθοῦντας μὲν οὐκ ἄξιως ἐπαινεσώμεθα,
 ἀποβλέποντες πρὸς τὸ ἡμέτερον ὑψηλόν, σφαλέντας δὲ ὡς μικροῦ
 μετέλωμεν ἀναμάρτητοι; Χριστὸς δὲ παραχωρεῖ, καὶ ὁ τῶν **Κ**
 μαθητῶν πρῶτος πίπτει, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα τῆς οἰκουμένης φω-
 10σιτῆρ διώκτης πρότερον γίνεται καὶ κολαστῆς εὐσεβῶν, καὶ ἁλιεῖς
 μὲν καὶ τελῶναι εἰς μαθητεία παραλαμβάνονται πρὸ τοῦ φανῆ-
 ναι κόμπαν κακοί, ἐπὶ Παύλῳ δὲ χάρις παραχωρεῖ καὶ ὑποστέλ-
 λεται, ὡς ἂν μετὰ τὸ φανῆναι κακὸς καὶ διώκτης καὶ τιμωρὸς
 τῶν Χριστοῦ μαθητῶν ἀπαραίτητος τότε' ἐκεῖνῳ λάμπῃ τὸ φῶς, **P 95**
 15καὶ γινῶ ματαίως διώκων ὃν ὡς θεὸν ὕστερον προσκυνεῖ. τί θαί;
 ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς ἐκεῖνος ἀποσεμνύεται καὶ τὴν εὐεργεσίαν
 κρύπτει τῆς χάριτος; οὐδαμῶς, ἀλλὰ κηρύττει καὶ μεγαλύνει
 τὸν ἔλεον. ταῦτα Χριστὸς, ταῦθ' οἱ Χριστοῦ, ἐκεῖνος μὲν ἵνα
 νομοθετήσῃ τὸ συμπαθές, οὗτοι δὲ ἵνα τὴν εὐεργεσίαν ἐφ' ἐυν-

reputat, putridos licet sceleribus: nos autem superbia turgebimus, et ar-
 rogantis supercilii saeva censura immisericorditer damnabimus homines,
 iusti, ut nobis videmur, peccatores, non accusati accusatos? et alium quide-
 m poenis subdicimus acerbis, alium probris proscindemus, alium temere
 suspectabimus, et cum re ipsa minime sit malus, tamquam malum praeci-
 piti iudicio infamabimus? et eos quidem qui recte fecerint, non prout
 digni fuerint laudabimus, velut indignum nostrae fastigio celsitudinis du-
 centes ad cognoscenda aestimandaque aliena merita descendere: si quid
 autem illi offenderint, sic rigide acerbique puniemus, plane tamquam la-
 bis nos expertes omnis ac ne capaces quidem peccati essemus? atqui
 Christo permittente primus eius discipulorum cadit. et qui postea fuit
 illuminator orbis universi, persecutor prius et vexator piorum extitit.
 cumque alii apostoli partim ex humili piscatoriae artis exercitatione,
 partim e sordida professione quaestuosae publicanorum functionis in di-
 scipulos assumpti fuerint, priusquam omnino mali apparerent, uno in Paulo
 quasi se initio contrahens locumque concedens malitiae gratia, non prius
 illum ea luce circumdedit quae mundum late totum illustraret, quam idem
 fuisset deprehensus quae mundum plane malus, persecutor et ultor inexorabilis
 discipulorum Christi. tunc inquam illum circumfulsit illa de coelo lux,
 cuius ad radios agnovit frustra se oppugnare quem mox adoraturus ut
 deum esset. quid autem postea? num Paulus ita conversus primi sui er-
 rores indicia obruens et conscientiam dissimulans suis se discipulis quasi
 semper innoxium venditabat, ingratis celans beneficium curatricis sui gra-
 tiae? minime, sed praedicat potius et magnificat misericordiam. haec
 Christus, haec a Christo electi, Christus, ut legem sanciret misericordiae
 caritatis, apostoli, ut divinae beneficentiae indulgenda primis ipais sceler-

τοῖς πρώτοις δειξωσιν. ἀλλ' οὐ φασιν οἱ περὶ ἐκείνον, ἀλλὰ
 B κολαστέοι οἱ ἁμαρτάνοντες, ἀλλὰ καταγνωστέοι οἱ σφίσι συμπα-
 B θοῦντες. τότε δέ γε καὶ προσδεχέσθωσαν, ὅτε καὶ τοῖς ἀξίοις
 προστιμοῖντο, καὶ ὡς ἐκείνοις δοκοῖη, πικρῶς καὶ ἀναλγήτως τι-
 μωρουμένοις. τὸ δ' ἐμὸν εἶπω πάθος, καὶ εἰ μὲν ἐπαινετόν, εἰ 5
 δ' οὖν, ἔχον φερέτω τὴν μέμψιν. πᾶσι μὲν πιστοῖς τὴν θείαν
 φιλανθρωπίαν ἐξαπλουμένην κατανοῶ, καὶ οὐδενὶ τῆς σωτηρίας
 ἀπογινώσκω γνησίως μετανοήσαντι, μόνῳ δ' ἐμαντιῶ τὴν τοῦ
 C ἔλλους χάριν συστέλλω καὶ τρέμω τὴν θείαν κρίσιν ὡς ἐπενεχθη-
 σομένην δικαίως, κῦν ὃ τι ποιοῖην. πλὴν ἐξ ἔλλους καὶ πάλεν 10
 θαρρῶ, καὶ τὸ Χριστοῦ ὄντα παρ' αὐτοῦ καὶ κολάζεσθαι φιλαν-
 θρωπίας ἡγήμαι πέλαιος. τοῦτο πολλάκις κατ' ἐμαντὸν ηἰξά-
 μην, οὐδενὶ τῆς σωτηρίας ἀπογινώσκων, κῦν τὰ φαυλότατα δια-
 D πράξεται μόνον ἢ πρὸς τὸ καλὸν ὁδηγία ἔστω καὶ ἢ ἐπὶ τοῖς
 αἰσχροῖς μετάνοια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἶπον, ὅτι τὸ σκληρὸν τῶν 15
 περὶ ἐκείνον ἦθος καὶ ἀτενές πολλαῖς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν
 ταραχαῖς περιέβαλλεν ὕστερον. ἀλλ' οὕτω ταῦτα.

6. ἔχων P.

rum venia specimen ostentarent, quo spes excitaretur criminosis remissionis assequendae. longe aliter Athanasius hic, et quos sibi secum similes habuit, sapiebant. quorum haec erat horribilis oratio "districte plectuntor quicumque peccant. his indulgere quidpiam si qui forte miserantes voluerint, statim immisericorditer damnantor. utrique tunc tantum ad pacem admittuntor, quando explevisse piaculorum praescriptorum numerum et exhausisse usque ad faeces amarum calicem istis ipsis iam plene satiatas videbuntor immanibus arbitris, qui eos poenis subiecerint acerbissimis." his ego ut plane contrarie sim affectus, profitebor hic equidem (laudabiliter an secus, cuiusvis esto iudicium), eiusmodi vitii, si vitium est, qualemcumque invidiam, eadem qua fateri non dubitavi, subire audacia paratus. cunctis in Christum credentibus divinam patere benignitatem confido. nullius, quem vere scelerum poeniteat, salutem despero. mihi metuo uni ne misericordiae gratia excludar. ne omnibus apertus mihi soli coartetur pacis aditus, horreo, contrahens animum ad divini iudicii terribilem aleam, ne in irrevocabilem mei damnationem iuste, quidquid egero, inferendam funeste desinat. huic tamen aestui consternatae metu mentis aliquam a spe divinae misericordiae consolationum instillo. nam quod esse rem Christi me scio, ab eodem ipso puniri me ad veniae pertinere viciniam autumo; et omen indidem traho appropinquantis gratiae, unde poenae praesens acerbitas ingruit. talia mihi ego ipsi, cui minus favere iudicando quam aliis soleo, cum tamen votis in spem audacibus augurer, multo scilicet magis bene opinabor de statu ac conditione caeterorum; nec putabo de quoquam desperandum quantorumlibet atrocissimorum comperto facinorum, quin ei ad salutem pateat reditus, modo ei nec ducis ad rectum iter fidelis pia desit opera, nec intimus flagitiose perpetratorum ab eiusdem serio poenitentis animo dolor absit. tantum esto hactenus disertum a praelibante iam hinc memoriam secutarum postea ex foro acerbique Athanasii rigore turbationum, quae dei ecclesiam concusserunt. sed nondum ista.

14. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀκουσθὲν ὡς ἐς πατριάρχην ἐκεῖ- P 96
 νος ἐψήφιστο, πολλοὶ τινες ἐξαναδύντες τῶν καθ' αὐτοὺς φω-
 λιῶν οἱ μὲν πόλλ' ἄττα τῶν ἀχαρίτων ἐκείνῳ προσεμαρτύρουν,
 καὶ τὸ πλεον εἰς αὐτονομίαν καὶ ἀσπλαγγίαν, ὅτι καὶ ἐξ ἔπιτα-
 5 γῆς ὄνφ ποιητὴν ἐπιθείη τῶν ὀμμάτων τὴν στέρησιν δόξαντι ἀδίκῳ
 περὶ τὸν τῶν λαχάνων κῆπον τοῖς μοναχοῖς, οἱ δὲ καὶ ὡς θαυμα-
 τουργὸν ὠμολόγουν, ὅτι τε ἐν μιᾷ λάχανα συναΐξας, λύκον εὐ- B
 ρῶν ἐπιτίθει ταῦτα, ἐφ' ᾧ οἱ τοῦ κήπου συναίροιο, ἐπιτάξας
 ἀπάγειν εἰς τὴν μονὴν (ἦν δὲ ὁ λύκος ἄνθρωπος, εἰ καὶ παρελο-
 10 γίζοντο λέγοντες, ὡς ὕστερον ἔγνωστο), καὶ ὡς πεμφθέντος
 ἐκείνῳ παρὰ τινος ἀπὸ μελισσείου κηρίου αὐτὸς τε φάγοι καὶ γλυ-
 κανθεῖη τὸν φάρυγγα, εὔξαιτο δὲ τὸν γλυκασμὸν καὶ τῷ πέμψαν-
 τι, καὶ ὡς αὐτὸς ἐντεῦθεν ὁ πέμψας ἐξ ἐκείνου καὶ ἐς ἡμέρας C
 ἀνὰ στόμα τὴν γλυκύτητα περιφέροιο, τῆς εὐχῆς ἐκείνῳ τόπον
 15 ἀποπληρωσάσης κατὰ στόμα τοῦ μέλιτος. ταῦτ' ἐκεῖνοι μὲν
 ἔλεγον, τὸ δέ γε τοῦ ἀνδρὸς ξένον καὶ ἄηθες καὶ ἀμφοτέροις ἀνὰ
 μέφος πολλοῖς πιστεύειν ἐδίδου. ὅτι δὲ καὶ ἀσκητῆς ἐκ τῶν εἰ-
 κότων ὑποτοπάζοιο καὶ ἀκριβῆς περὶ τὰς ἐντολὰς νομίζοιο,
 μάρτυρες ἦσαν οἱ ἐκείνῳ φοιτῶντες, νήλιποι τινες καὶ ὠχρίαι

16. ἀμφοτέρως?

14. Quod huic convenit tempori, illud est. ut primum audita Atha-
 nasii designatio in patriarchatum est, multi prodeuntes e suis veluti qui-
 que cavis ac latebris, varia de illo proferre in vulgus et sibi, ut aiebant,
 comperta dicere pro testimonio coepere, multa illi parum faventia, quae
 ad duo ferme capita referebantur, nimirum pertinaciam propriorum sen-
 suum legibus parum exemplisve deferentem, et immisericordem feritatem.
 huius in specimen memorabant iussum ab eo excaecari asinum, quod nec
 scio quid damni monachorum horto comedendis oleribus intulisset, plura
 contra per eius studiosos ambitiose iactabantur de virtute ipsius et apud
 deum gratia, miraculorum etiam testimonio probata. quo in genere narra-
 bant quadam ipsam die fasce olerum ex horto lectorum facto, eum in
 monasterium ferendum lupo imposuisse, qui obedienter sancti videlicet ho-
 minis imperata fecerit. sed fucus haec erant et lusus in nomine, prout
 est postea compertum: ministro enim exportandis domum oleribus usus
 erat homine, cui nec primo nec soli Lycus sive lupus nomen obtigerat.
 addebant, cum ei quidam e propriis alveariis favos dono recentes trans-
 misisset, Athanasium melle degustato imprecatum beneficii auctori ut ista
 ipsi suavitate fauces imbuerentur; cuius voti vim statim et diu inde ille
 senserit, mellei saporis continuam in ore per dies aliquot dulcedinem sci-
 licet expertus. haec illi quidem ferebant. caeterum inusitatum et novum
 in hoc viro vitae ac cultus genus varie reputatum trahebat multos in di-
 versam credulitatem contrarie assertarum de illo rerum, prout quosqu^{at};
 favor aut odium moverat, utrisque tamen fere consentiantibus in sibi per^{at}
 suadendo esse illum ascetam disciplinae austerae ac rigidum observato-
 rem mandatorum. quod quidem etiam adstruebat squallor et durities as-

D και κατεσκληρότες και γυμνοὶ και ἀπέριττοι, μὴ πολλὰ λαλοῦν-
 τες, μὴ περιττὰ ὁμιλοῦντες, κατηφίαι τε και τὰς γνώμας ἀπα-
 ραίτητοι και ἀμελικτοὶ τοῖς πᾶσι φαινόμενοι, ἃ και δείγματ'
 ἦσαν σαφῆ τῆς τοῦ διδάσκοντος ἀκριβείας και τοῦ περὶ τὰς ἐντο-
 λὰς δεισιδαιμονήματος. ταῦτα λεγόμενά τε και φημιζόμενα φθά-
 νουσι και ἐς βασιλικὰς ἀκοάς. ὁ δὲ πολλὰ μὲν εἰδὼς και ἐφ'
 ἑαυτῶν ψευδῆ λαλοῦντας ἀνθρώπους, ἐκ βασκανίας κινουμένους
 E δῆθεν και παθῶν ἄλλων ὧν ὁ βλος ἐμπέλησται (μυρτύριον δὲ
 τὸ μηδένα λέγειν ἐκείνου ἰδιωτεύοντος), τέως δὲ και τὰ περὶ ἐκεί-
 του σκοπῶν λεγόμενα, και ἀντιβύλλων τοῖς ἀγαθοῖς τὰ κακά, 10
 και συνετιῶς κρίνων ὡς εἴπερ εὔρεθεῖεν ἀληθῆ τὰγαθὰ, ἀνάγκη
 πᾶσα συναφανίζεσθαι τὰ κακά, παρυσποστάσεις ὄντα ἐκ τῆς τῶν
 P 97 ἀγαθῶν ἀπουσίας, ὡς μὴ ἕμα τοῦ αὐτοῦ οἴκου και φῶς και σκό-
 τος χωροῦντος, συνάξεις ἐπιτελέσας κοινὰς, εὐρῶν τοὺς τὰγαθὰ
 λέγοντας και τὰ πιστὰ λαβὼν παρ' ἐκείνων ὡς μαρτυρησόντων 15
 ἐνόρκως, αὐτίκα διαλαλεῖ τῷ λαῷ κοινῶς περὶ τούτων, και πρῶ-
 τον μὲν τὴν κακίαν ὡς ἐκ τοῦ πονηροῦ δείκνυσι, και τὸν κακὸν
 θησαυρὸν ὄθεν αἱ κατὰ ἀνθρώπων διαβολαὶ θριαμβεύει· ἔπειτα

siduorum apud illum macrorum quorundam, pallidorum, attritorum labori-
 bus et nudos artus frigori exponentium hominum, quorum passim perceller-
 bat oculos horrida species admiratione severae in omni cultu paupertatis,
 cogitabundi silentii, parsimoniae verborum in defungendo quam brevissime
 necessario sermone, tristis aspectus, irrevocabilis quamvis in partem in-
 clinaverat sententiae, implacidaeque ac spirantis acerbitatem per omnia
 conversationis. haec fama didita per ora omnium ad aures quoque im-
 peratoris pervenere. is pro sua multarum iam rerum longo usu visarum
 experientia facile suspicabatur multa ex iis quae pro suo quisque affectu
 adversus Athanasium dicebat, livoris odii similiumve perturbationum, quali-
 bus vita hominum plena est, instinctu fingi vulgarique, vel inde argumen-
 tum ducens, quod cuncta haec nunc demum vocato ad patriarchatum obii-
 cerebant, nemine quoad in privata vita perstitit, ulla tali de re culpae
 Athanasium audito. ingressus tamen considerationem hinc inde allegato-
 rum, et comparans bonis mala, denique prudenter indicavit, si quae fere-
 bantur de illo bona vera reperirentur, necessario prorsus ab eo abesse
 deprehendenda quae imputarentur illi mala, quippe cum haec veram sub-
 sistentiam non habeant, sed bonorum quibus opponuntur absentiam expri-
 mant, forma loquendi negationes instar subsistentiarum proponente, uti
 nec domus eadem lucem ac tenebras simul teneat. ergo cum ex iis con-
 vocatis qui Athanasium laudabant bona reperiret ei ab ipsis tribui, etiam
 affirmando cum iuramento se vere et ex certa scientia loqui, persuasus
 quod volebat, ad populum de hoc argumento disseruit, primum ostendens
 et malitiam affingi exosis ex malo obtrectantium animo; lateque in hoc
 tempo eius oratio exultavit, magnifica declamatione traducens memoratum
 evangelio thesaurum malum humani cordis, unde falsae ac calumniosae in
 homines criminationes proferantur. deinde productis et ex adverso con-

δὲ καὶ παρ' ἑκάτερα στήσας τὰ ἀγαθὰ μαρτυρήσοντας, προσέ-
 ταιτε λέγειν ἑκείνους ἃ δὴ καὶ συνοίδασι περὶ τῶνδρὸς ἑαυτοῖς. B
 οἱ δὲ τοσοῦτον πιθανῶς ἔλεγον, προστιθέντες καὶ ὄρκους τοὺς
 ἐπὶ πίστει τοῦ βασιλέως καὶ δὴ καὶ τοὺς συνήθεις ἄλλους, ὥστε
 5 θαναμάσαι μὲν πάντας, τὸν δὲ γε μέγαν λογοθέτην καὶ γραφεῖν
 δοῦναι ταῦτα πεισθῆναι.

15. Οὕτω δὴ καὶ ἄπαξ καὶ δις ἐπὶ κοινῶν συνάξεων λα- A
 ληθέντων τῶν κατ' ἑκείνον, ἐπειδὴ ἔδει καὶ παρὰ βασιλέως προ-
 βάλλεσθαι, ὑποτεμνόμενος ὁ κρατῶν ἐκείνῳ τὸν κόπον, ἐν τῷ
 10 μεγίστῳ παλατίῳ κατὰ τὸν Ἰουστινιάνειον τρίκλινον, ὃν ὁ νέος
 Ἰουστινιανὸς ἐδομήσατο ἔξωκετον ὄντι καὶ μέγαν καὶ θαυμαστόν,
 λέχριον ὄντι τοῖς κατὰ πύλας εἰσιούσι πρώτως καὶ ἄνωθεν ἕως
 κάτω διήκοντα, λαμπρὸν μὲν τοίχοις λαμπρὸν δ' ἐδάφει, καὶ
 περιττὸν τὸ κάλλος, ὃς τῷ χρόνῳ παρεγκλιθεὶς ἐπὶ θύτερα νό- B
 15 του βιαιὸν πνεύσαντος ὕστερον καταπίπτει, ὡς μηδὲ εἰ ἦν οἶκος
 ἑκείσε πάλαι καὶ τοῖς ἰδοῦσι γνωρίζεσθαι, — κατὰ τοῦτον τοί-
 ρυν τὸν τρίκλινον, ἰστάμενον τότε, τῆς τάξεως γενοῦσας μεγα-
 λοπρεπῶς καὶ ὡς ἔδει πατριάρχην προβάλλεται. εὐθύς τε κλό-
 νος οἶον ἐπισημαίνει τῇ γῆ, καὶ πῦς τις κατὰ τὴν Νέον πεσὼν P 98

stitutis iis qui bona de Athanasio testabantur, iussit illos quae comperta de illo haberent dicere. hi tam copiose ac verisimiliter illum praedica-
 runt, repetitis etiam, quibus iam fidem talium Augusto fecerant, iuramen-
 tis, et adhibitis aliis eodem, quibus vulgo uti consueverunt qui studiose di-
 cunt ad persuasionem, efficacibus formulis, ita cunctos in sententiam tra-
 xerunt, ut Athanasium qui aderant pro viro plane mirifico suspicerent, et
 magnus logotheta induci se sineret ad ea quae de illo splendide fereban-
 tur scripto complectenda.

15. In hunc modum cum semel et iterum in conventibus locuti de
 Athanasio fuissent qui ei favebant, nec quidquam iam desiderari videretur
 nisi ut tam dignus omni honore vir in destinatum ei thronum ab impera-
 tore promoveretur, compendifacere illi Augustus idem studens moram et
 molestiam in locum ei functioni solitum eundi, ceremoniam istam fieri vo-
 luit apud magnum palatium in triclinio Iustiniano, quod Iustinianus iunior
 extruxerat. aula haec est insignis, ampla mirificeque ornata, oblique ap-
 parens primas protinus valvas subeuntibus, a summo fastigio, sine ulla
 interpositione mediae contignationis, ad imum uno ductu pertinens, muris
 hinc inde speciosissime incrustatis, strato quoque pari magnificentia pavime-
 nto splendida, elegantiae plane incomparabilis; quod postea aedificium
 vetustate inclinatum in ruinam, superingruente denique in pronam aevi
 quassu partem austro vehementi, procubuit strage ingenti concidens, ita
 ut hodie intuentibus locum ne vestigia quidem aut reliquiae superstites ul-
 lius in eo solo, nedum tam illustris structurae illic olim erectae indicium
 faciant. in hoc ergo tunc stante triclinio congrua tali functioni magnifi-
 centia promotionem in patriarchatum Athanasii Augustus celebravit. quod
 fieri dum inciperet, auspicio statim haud prospero terra non sine fragore
 contremuit, et puer quidam circa Neam excussu corrueus graviter ex

κινδυνεύει τῷ πτώματι. τετάρτη δὲ καὶ δεκάτῃ μῆνός Ἐλάφ-
 βολιῶνος ὁ προβληθεὶς περὶ καταλαμβάνει τὸ θεῖον τέμενος,
 μικρὸν δ' ὑπερὸν καὶ χειροτονεῖται. γίνεται δὲ καὶ τότε σημεῖον
 σύνθηδες· νηνεμίας γὰρ οὔσης τὰς πρὸς τῷ στασειδῶν φωταγω-
 γοὺς μέσον ἐκ τῶν κατὰ κύκλον ἀηρωρημένων, ἃς πᾶς τις τῶν 5
 ἐν κλήρῳ ἐπ' ἐκβολῇ πατριάρχου σημεῖον εἶχεν (ἄμα γὰρ ἐκείναι
 B τελουμένων τῶν ὕμνων ἐπέοντο, καὶ ὁ βλέπων ἐκβολὴν κατενόει
 τοῦ τότε πατριαρχεύοντος· καὶ γέγονε ταῦτα ἐπ' Ἀρσενίῳ Γερ-
 μανῷ Ἰωσήφ Ἰωάννη καὶ Γρηγορίῳ), ταύτας τότε ξυνέβαινε
 σείσθαι. καὶ πολλοῖς βλέπουσιν ἐξητάζετο τὸ τελούμενον, εἰ 10
 καὶ μὴ ἐς προὔπτον βασιλέως ἐστῶτος διεπνυθάνοντο. ὡς δ' ὁ
 Καράκαλος Νικομηδείας τὸν ζυγὸν τοῦ ἀγίου εὐαγγελίου ἐτίθει,
 καὶ ἤδη τὸν θεῖον θεῖσθαι χρησμὸν ἐμέλλον (φέρουσι γάρ τι κακ
 C τούτων ἐπὶ τοῖς τελουμένοις οἱ πολλοὶ πίστει, κἄν οὐκ ἀναγκαῖα
 ἢ ἐπισήμανσις), τὸ εἰς κόλασιν ἀπόφημον ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ 15
 ἐνεφανίζετο· τὸ δ' ἦν “τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.”
 ᾧ δὲ καὶ προσαληγῆσας πρῶτος ἰδὼν ὁ Νικαίας ἐπειρᾶτο καθύσσειν
 ἦν συγκαλύπτειν, καὶ μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλου φύλλα καρπὸν

casu est periclitatus. quarta porro et decima die mensis Octobris pro-
 motus iam patriarcha pedes se contulit ad divinum templum, ac paulo
 post est ordinatus. in ea functione deprehensum solitum signum est, quo
 declararetur hunc patriarcham ante mortem throno deturbandum. etenim
 quieto coelo nullisque aërem ventis cientibus, fenestras quae ex circum
 per gyrum alte dispositis sedile inaugurati superne spectabant, dum hymni
 sacri completerentur, sponte concussae sunt. observabant curiose hoc ipsum
 an fieret clerici omnes; quorum, ubi re vera sic factum animadverterunt,
 nemo dubitavit quin et hic Athanasius deiiciendus sede foret aduc vi-
 vens, minimeque perducturus ad tumulum patriarchalem dignitatem. sic
 quippe meminerant praecindicatam similem fortunam in ordinationibus quin-
 que retro patriarcharum, Arsenii, Germani, Iosephi, Ioannis et Gregorii;
 quibus in cunctis omen sponte motarum, dum inaugurarentur, imminenti-
 sedi fenestrarum secuta deinde suo tempore ipsorum e throno expulsio
 sanxisset, ac ratum verumque nec temere captatum fuisse demonstrasset.
 tunc igitur fores ac specularia fenestrarum illarum, tranquillo licet a ven-
 tis aëre, minime dubio sed multorum undique intontorum concordibus
 aspectibus clare signato concussa motu sunt. soliusque praesentis impe-
 ratoris reverentia linguas tenuit, ne quod oculi vidissent, invicem percon-
 tarentur et indicarent. ut autem Caracalus Nicomediensis ingum sancti
 evangelii posuit, et iam visuri omnes essent divinam, quae ex primum ob-
 vio libri sacri versu ducitur, futuri praesagitionem (nam hinc quoque au-
 gurium in sortem fortunamque inaugurati multorum credulitas trahit, licet
 non sit necessario cum eventu connexa ista praesignificatio) inauspicatae
 mentionis, quippe supplicium poenasque damnatorum inausens, sententia in
 sacro apparuit evangelio, his expressa vocibus “diabolo et angelis eius.”
 quod abominans qui primus vidit Nicaeensis, conatus est quantum potuit
 abscondere, et inversis libri foliis aliam paginam aperuit, ex qua hoc pri-

ἐκφαινεῖν ἕτερον. τὸ δ' ἦν “καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατα-
 σκηνοῦσιν ἐν αὐτῷ,” ὃ καὶ αὐτὸ πολὺ τὸ ἀπεμπαῖνον ἔχειν ἰδόν- D
 κει πρὸς τὰ τελούμενα τέως τὸ πρῶτον καὶ λαθεῖν σπουδύζοντες
 οὐκ εὐώδουσαν συγκαλύπτειν, ἀλλὰ τὸ ἀληθές ἐφημιζέτο, οὐ μὴν
 5 δὲ καὶ εἰς κατάγνωσιν ἄγειν τὰ τελεσθέντα ἐντεῦθεν, κατὰ τύχην
 μὲν οὐ λεγόντων ἐκβῆναι (πόρρω γὰρ ἢ τύχη τελουμένων θείων
 πραγμάτων), ἄλλο δὲ τι ὑποδηλοῦν τὸ λόγιον κατὰ τὸ λοξὸν πι-
 στευόντων. ἢ δὴ πολλὰ τοιαῦτα καὶ ζυμβεβήκασι. βρυγμὸν E
 λέγουσιν ἐκβῆναι τῷ Ἀρσενίῳ· ἀλλ' ὁ χρησμός ἐπ' αὐτῷ μὲν
 10 οὐδ' ὅτιοῦν ἐπληροῦτο, ὡς ἔδειξεν, ἐπὶ δὲ τοῖς κοινοῖς τῆς ἐκκλη-
 σίας καὶ λίαν, ὅπου γε καὶ τις, ὡς λέγεται, θεοφόρος ἀνὴρ,
 ἀκουσθὲν ὡς Ἀρσένιος ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας κατέστη, εἶπεν “Ἀρσέ-
 νιος ἀρχὴ σκανδάλων,” τῇ ἀρχῇ συμβαλλομένου ἐκ τῆς ἀρχῆς
 τοῦ ὀνόματος. διὰ τοιαῦτα καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῇ προσηκούσῃ
 15 τὸν πατριάρχην καὶ κληῖρος καὶ λαὸς ἕπας ἐδέχοντο.

16. Ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐπεισφροῦσι τούτῳ ὑπηρεταί P 99
 μοναχοὶ ποθεν ἔξωθεν. καὶ οἱ μὲν ἐκτὸς οἱ δ' ἐντὸς ἐκεῖνα
 ποιεῖν οὐκ ἀπάγκουσαν, ἢ δὴ πνευματικῶν μὲν ἀνδρῶν οὐκ ἂν εἰ-

10. δὲ] τὸ P.

nam in oculos incurrit “et volucres coeli requiescant in ipso;” quod et
 ipsum longe abhorrens a mysterio quod tunc celebrabatur, est visum.
 ergo cum et hoc dissimulare cuperent, obstare nequivere quominus in no-
 titiam emanaret. sed sinistris augurationibus compeccandis illud vere ad-
 monuerunt, non debere haec trahi ad fixam opinionem infausti successus
 hanc ordinationem excepturi, non quod haec vellent dicere casu evenisse
 (casus enim a divinorum celebratione mysteriorum longe abest), verum
 innuebant oblique alia quaedam eius generis omina vulgi sermone trita,
 quae eventu carnisae viderentur. unum erat horum quod ferebatur, olim
 in Arsenii consecratione primum occurrisse dictum evangelii “stridor den-
 tium,” grave utique infortunium intentans. quam tamen significationem
 in Arsenio, utcumque malis exercito, impletam vita eius etiam post ex-
 auctorationem ad mortem usque satis quieta declarat. caeterum si eius
 qualiscumque oraculi minae in ipso perpetratae Arsenio non sunt, videri
 tamen in communibus illis inde secutis perturbationibus ecclesiae abunde
 vim saevam tristis sui significatus exhausisse. quo pertinet quod vir qui-
 dam illorum temporum deo plenus, ubi audisset ecclesiae regimini prae-
 sectum Arsenium, exclamasse dicitur “Arsenius initium scandalorum,”
 praesaga videlicet allusione ad priores duas literas nominis Arsenius, quae
 item vocabulum quo initium Graece designatur inchoant, itemque ad ter-
 tiam eiusdem nominis literam, quae prima est in voce scandalum. his
 tunc et observationibus actorum et interpretationibus observatorum con-
 sentaneae fuere expectationes et arcana auguria mentium, cum quibus sic
 inauguratum patriarcham clerus et populus exceperunt Athanasium.

16. Brevi posthaec convenerunt ad eum quasi ministraturi externi
 monachi nescio unde profecti, quorum hi quidem palam, alii clam ea fa-
 cere non dubitabant quae spiritualium esse hominum nemo dixerit, utpote

ποι τις, τέως δ' ἀνθρώπων καὶ μετρίων τὸ παράπαν ἦσαν οὐκ ἄξια. πολλοῖς γάρ, μοναχοῖς δὲ μάλιστα, καὶ λίαν ἐπιέχον. καὶ ἡ πρόφασις εὐλογος, ὡς ἀδιαφοροῦσιν ἐξ ἔθους, καὶ τὰς τῆς ἐβδομάδος νηστίμους καταλύουσι μὲν εἰς διψαγίαν καταλύου-
B σι δὲ καὶ εἰς οἶνον πολλάκις καὶ ἔλαιον, καὶ παρυρτίμασι χρῶσ-
 ται, καὶ παρὰ τοὺς πολλοὺς τρέφονται, καὶ ὡς χρήματά τινες ἔχουσιν. καὶ τοσοῦτον ἐφυλοκρύνουν ταῦτα καὶ ποιναῖς ἐξεκόλα-
 ζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἀδιαφοροῦντας δεδιέναι καὶ τρέμειν τὴν ἐκείνων ἐπιστάσιαν, ὡς εἰ μόνον προσυγγεληθεῖεν κολασθησομέ-
 νους τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον. καὶ 10
 ὅπερ ἐπὶ τοῦ σκορπίου φασίν, ἐκ τῆς ὀπῆς ἐξιόντα μηδὲν εἰδέ-
 ναι ὅπη τὸ κέντρον προσβάλοι, ἀλλ' εὐθὺς ἐνιέναι πῦσι, καὶ
C φυτοῖς καὶ πέτραις καὶ ζώοις καὶ γῆ, τὰ αὐτοῦ πράττοντα, οὕτω
 κἀκείνοις ἄντικρυς ἦν τοῦπιτήδευμα, ἐνιέσει πικρίαν οἷς ἐπισταῖεν
 διὰ τὴν τοῦ πατριαρχοῦντος ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἐδόκει, ἀκροβίαν. 15
 ἐκείνω τὸ εὐρεθὲν χρυσίον κατὰ γνώσας, τούτῳ τὸ τῶν ἱματίων
 καινόν, ἄλλῳ τὸ δυοὶ χιτωνίσκοις ἢ καὶ τρισὶ χρῆσθαι, ἄλλῳ
 ὅτι ὁ σταυρὸς ἐξ ἀργύρου ἢ μὴν καὶ χρυσοῦ, καὶ ὅτι πολυτελής

quae ne his quidem qui tolerabilem dumtaxat mediocritatem in vita proficerentur officii, et aliquatenus moderatis, ulla ratione convenirent. in multos, praesertim monachos, saepe grassabantur, eo plausibili praetextu, quod eos causarentur licentia relaxasse disciplinam nec iam more monachorum antiquo vivere. etenim quibus quavis hebdomade diebus indictum olim sit ieiunium, his hos nihilo secius bis comedere, et quidem saepe vino et oleo adhibitis; praeterea condimentis uti ac ritu vesci saecularium; quosdam etiam ex ipsis pecunias habere. in haec tam severe odiosissimas inquisitiones et rigida iudicia scrutandis inhiantur ac cupide libellis indicis que delatorum exercebant, ut non tantum qui re vera mollioris quam status posceret monasticus sibi essent diaetae consilii, timerent horrerentque illorum animadversionem, certi, si solum quomodocumque insimularentur a quoquam, ab his statim sese pessime multandos, sed nec si quis videretur in eo genere vel circumspiciatissime se gerere, securum se putaret, horum siquidem indiscriminatim omnibus intemperies infesta minabatur, plane ut scorpium aiunt e cavo prodeuntem, exertum caudae letalis aculeum aequae cunctis intentare rebus obviis, plantis saxi animantibus, nullo delectu respectu, quod suum est agentem, hoc est, innatae obsequentem libidini quibuscumque quam potest maxime nocendi. sic istis hoc studium, haec occupatio ac quasi professio una erat, immittere acerbis suae virus in omnes quibus praecerant potestate quam ipsis communicabat patriarcha, quem cum appareret summam omnis officii diligentiam velle ab unoquoque exigere, eo plus se ab illo inire gratiae putabant, quo immitius desaevisset in delatos aut medicorum culpam aut rerum, si clementi arbitrio censerentur, ne culpa quidem affinium. quotidianarum haec ferebantur damnationum causae, aureus in huius monachi peculio repertus, novum alter deprehensus induisse pallium, duabus aliis tribusve uti tunicis compertus. quin et si observaretur gestare quispiam argen-

κατεσκευάσται, ἄλλω ὡς τὸ μαχειρίδιον εὐ ἤσκηται, καὶ ἄλλω
 ὡς λελεγκῶται τὸ χειρόμακτρον, ὡς ἐλοιθῆ οὗτος, ὡς ἐκεῖνος P 100
 ἀπερραθύμησεν, ὡς φίλοις ἐχρήσατο, ὡς ἀσθενήσας λατρῶ
 προσῆλθε. καὶ τίς ἂν τὰ αἰτιήματα ἀριθμήσειεν, ἃ δὴ καὶ ὡς
 5 ἐπὶ σκητῆς τοῦ βίου τῶν τυλαιπύρων ἀνθρώπων ἢ τληπαθῆς
 φάσις ὡς ἐφόλκια ἐπισύρεται; οἷς ἐκεῖνοι ἐπιφνόμενοι κατωριδι-
 ζον καὶ ἠτίμουν καὶ περιέσθρον καὶ φυλακαῖς ἀπαρακλήτοις δι-
 καιοῦν οὐκ ἔληγον. ἦν δὲ πον καὶ ἀπὸ μονῶν ἐξέλεγον χρήματα,
 ὡς ἔλην παθῶν ὑποσπῶντες ταῦτα καὶ τὸ πῦρ τῆς ἐμπαθείας
 10 ἐντεῦθεν ἀπομαραίνειν δικαιοῦντες· εἰ δὲ καὶ ταῖς χερσὶν κελίων B
 οὐ σπινθηρες, ὡς ἔδοξαν, ἐνεσποδιάζοντο, ἠράκλεις, τοῖς ἄλ-
 λων, ὃ φασιν, λατροῖς, εἰ ἔλκεσιν ἔβρουν. ὁμως μέντοι μῖσος
 οὐκ ὀλίγον ἐντεῦθεν σφίσι παρὰ πολλῶν ἐντέτροσε καὶ ἄσπονδος
 μῆνις, καὶ κατεστύγουν ἅπαντες, κελίων σπενδομένων μόνων
 15 οἷς δὴ καὶ ὡς ἰδίοις ἐχρῶντο. πολλοῖς δὲ καὶ πληγὰς ἐνέτεινον
 βαρείας ἀμαρτεῖν δόξασιν, ἀπὸ ζήλου δῆθεν καὶ ἀκριβείας, τὸ

8. δ' ὅπου?

team aureolamve cruciulam, statim ut sumptuose splendidus notabatur. sed et usque ad has minutias morosissima censura descendebat. en hic quam elaborato affabre cultello utitur! alter ille mantili quam candido manus tergit! ut iste lautus nitet! ut fracto alius et deside languescit habitu! ut amicis solícite obsequitur! ut cum aegrotaret medicum adiit! et quis istiusmodi criminationum ineptissimarum ineat numerum? nam in iis omnibus quas, velut in scena, infelícium hominum aerumnosa natura solatio urgentium necessitatum sarcinas vitae subsidiorum trahit, insidias inhumani satellites collocabant odiosarum explorationum; e quibus exurgentes in deprehensos stomachabantur, obiurgabant, multabant, prehendes immisericorditer, prehensos ignominiose trahentes in custodias tristissimas, ubi sine spe impetrandi laxamenti, sine ullo temperamento indultae consolatiunculae vel minimae, miseri contabescerent, nulla quantumvis longa tolerantia malorum crudelium istorum insatiabilem explente feritatem. nec singulos vexasse monachos contenti, monasteria ipsa opibus et pecunia tollendis exhauriebant: materiam cupiditatum everrere sese inde zelo disciplinae dictitantes, quo fomite scilicet detracto avaritiae (sic enim loquebantur) plus nimio flagrantis ardorem minuerent; cuius tamen ignis favillae in manibus ipsorum, scintillis luculenter intermicantibus, cernebantur, ut liceret exclamare tritum illud "heus vos, aliorum medici, scatetis ulceribus!" his, prout erat verisimile, ingens adversus istos odium in animis omnium aestuabat, iraque fervebat implacabilis, detestantium cunctorum tam diram acerbicatem, unis dumtaxat illis in fide velut foederis cum his peratantibus, quibus quasi domesticis et interiori necessitudine familiaribus ipsi utebantur. cumulabat oleum in flammam invidiae, quod ne temperabant quidem manibus et fuste, plagis interdum contundentes quos deprehendisse in culpa sibi videbantur, hoc ipsum ostentare ad sui gloriam gaudentes, quod inde intellecturos omnes confiderent quanta in ipsorum animis exardesceret vis divini zeli, quae cohibere istas

ἀπαραίτητον ἐπὶ πᾶσιν δεικνύμενοι καὶ ἀσυγκατάβατον, ὡς πάν-
C τας μὲν εἶναι ἐν φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ, τοὺς πλείστους δὲ καὶ ἐν
καταγνώσει λογιζέσθαι. πάντα δ' ἀνέτρεπον καὶ συνέχειον διὰ
τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν κατὰ τὰ Ἀναξαγόρεια χρήματα. οἱ
δὲ γε τῆς ἐκκλησίας ὀρῶντες τὰ πλείστα μὲν καθ' ἑαυτοὺς κατε-
5 μέμφοντο, ὑπομιμνήσκοντες δὲ καὶ τῷ πατριάρχῃ προσαναφέ-
ροντες ὅτι πολλοὶ παρὰ τῶν ἀγρίων ὑπηρετῶν πληγὰς ἀνηλεῶς
ἐλάμβανον, ὡς δῆθεν τὰ πολλὰ μὴδ' εἰδότες, κατεγινώσκοντο ὡς
ἀτυλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν, ὥστε τῷ μὴ τὸ κακόν
D ἔκτόπως μισεῖν μὴδὲ τὸ καλόν τοῖς αὐτοῖς ὑποδέχεσθαι μέτροις. **10**
ἦν γάρ, ὡς ἔφκει, ὁ σκοπὸς τῷ πατριαρχεῦοντι ἐκ μέσου θείναι
τὸ ἀδιάφορον, εἴτε ὄν εἴτε δοκοῦν, ἐκ παλαιοῦ ἐπεισφρῆσαν
διὰ τὴν τῶν πνευματικῶν προστατῶν, ὡς ᾤετο, ἀτημελησίαν ἧ

nequirit eruptiones in subitas et nullo respectu tardatas castigationes
perperam actorum. moesta hinc omnia metu sollicito, aestu animorum in-
quietissimo, videres, plerisque, dum et indignitatem praesentium et perni-
ciam imminentium cum horrore reputant, usque ad desperationem effe-
ratis. crescebatque in dies malum, dum nihilo secius monachi quo per
praeceps incubuerant ruentes, novis subinde frequentandis, simulatione
aut praetextu exactae religionis, inhumanae acerbitatis exemplis, perver-
tebant confundebantque passim omnia, ut esset iam illic praesens species
ecclesiae et urbis plane qualem Anaxagoras origines mundi describens
fuisse affirmabat naturae partium mixtim ac temere coacervatarum, ante
mentia, quae ordinem intulit, accessum. talia ecclesiastici cum cernerent,
pleraque quidem improbabant taciti, et secum aestimantes ut nimia et
immania damnabant. ac cum arbitrati patriarcha multa horum inscio
fieri, eum adeuntes indicarent quae maxime intolerabilia credebant, nempe
contra ecclesiasticam lenitatem etiam vim ac verbera per feros eius mini-
stros plurimis crudeliter inferri, quod pro sui atrocitate omnes existima-
rent praeter mentem et citra notitiam ipsius ab istis attentari, ille inex-
pectatissime rem comprobans etiam ultro monitores increpabat ut hebeti
ad mali sensum et detestationem animo, apparere vel inde aiens callum
obductum religioni ac zelo ipsorum, qui aspectu culpabilium defectuum
tam parum offenderentur. si enim horrore quo par fuerat ad occursum
prave actorum commoverentur, ipso utique mali odio ad boni ipsi oppo-
siti, nempe castigationis qua emendatur, honestatem agnoscendam perdu-
cendi fuerant, nec temere ut nimium culpaturi supplicium, quod ex com-
paratione ac commensuratione cum peccato quod punit, iustum esse ac
moderatum recte censentibus intelligitur. his patriarcha obiurgationibus
insperatissimis istos ecclesiae primores qui eum admonitari conveniebant a
se abigens, omnem iam sibi apud eos demebat excusationem ab opinione
ignorantiae rerum quae fiebant, et totam in suum caput attrahebat invi-
diam, nihil pensi quidquam habens, dum palam ostentaret eo plane se
spectare ac recta ferri, ut e medio tolleret radicisque extirparet omnino
qualemcumque, seu veram seu apparentem disciplinae remissionem, vulgo
indifferentiam vocatam, quam ex longo putabat obrepisse propter spiri-
tualium praesidium incuriam, inolitam vero sese iam tueri quadam aucto-
ritate ex praeeiudicio consuetudinis, contra quod rite atque ordine sui mi-

καὶ συνήθειαν. ὅθεν κακῆνοι ἐπειλημμένοι προφύσειως ἐπρὸς ὅ-
 που τοιαῦτ' ἴδρων, ἦν πού τις αἰτίαν ἀδιαφορίας εἰλήφει. τῆως
 δὲ περὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν οὐκ ὀλλοίσι καὶ αὐτὸς ἐνεπικραίνεται
 τὸ ἀδιάφορον ὀνειδίλων, μὴ κρίνων, οἴμαι, ὡς μέσον κακοῦ E
 5 τε καὶ ἀγαθοῦ τὸ ἀδιάφορον κείμενον πρὸς ἑκάτερον ἐναντιοῦται
 τῶν ἄκρων, καὶ εἶγε πρὸς τὰγαθὸν κακὸν νομίζεται, ἀλλ' ὅθεν
 καὶ πρὸς τὸ κακὸν ἀγαθόν, καὶ ἀγαπητὸν ἂν μετριοπαθοῦμεν,
 μὴ τοῦ ἀπαθοῦς ἐφικνούμενοι. αὐτὸς δ' ὑπὸ κανόνι τῇ φαινο-
 μένῃ ἰδίᾳ ἔξει, εἴτε καὶ γνώμονι, τὰ τῶν ἄλλων ἤθελεν ἀπευθύ-
 10 νεεν. κἀντεῦθεν καὶ οἱ πολλοὶ διωπνίζοντο καὶ ἐν ὑπονοίαις ἤγον
 μεγίσταις τὸν ἀπευθύνοντα. ἦν δ' ἐκείνους τὸ ἐφορμοῦν πρῶ- P 101
 τον μὲν τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀτηρὸν καὶ πρὸς ἅπαν δυσέντευκτον, τοῖς
 μὲν ἔξ ἀρετῆς δοκοῦν, τοῖς δ' ἐκ γνώμης ζμφύτου, τοῖς δὲ καὶ
 ἐκ συνηθείας τῆς πρὸς τὴν ἄσκησιν καὶ μονώσεως (ἅπαν γὰρ
 15 δῶσοιστον τὸ μὴ σύνηθις), εἶτα δὲ γε καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ὄλοις κρυ-
 πτόν τε καὶ ἄφανές καὶ ψάλλοντος καὶ ἐσθλόντος καὶ κατὰ μόνας

15. εἶτα] εἶτα P. - *ibid.* τὸ ante ἐπὶ deorat.

nistri tenderent, plausibili usi praetexta, puniendis inexorabiliter, quae-
 cumque deferrentur aut se ultro in animadversionem offerrent, transgres-
 sionibus antiquae disciplinae, quarum mentio soleret indifferentiae voca-
 bilites ex eo palam extabat, quod ipse quoque per se non paucos obvios
 contristabat amaris dictis, indifferentiam ipsis exprobrans, non intelligens,
 quantum arbitror, indifferentiam in boni et mali medio positum e varia sui
 comparatione cum extremis contrarias utrimque ducere qualitates, ut ma-
 lum censeatur collatum bono, vicissim autem, ubi cum malo componatur,
 bonitatis aliquam induat speciem. unde ille moderate sapientium vulgo
 probabilis sensus est, praeclare agi nobiscum, in hoc vitae labilis statu
 haud pertinere valentibus ad plane imperturbabilem tranquillitatem, si
 mediocribus dumtaxat perturbationibus agitemur. porro ille propria illa
 sua, quam prae se nusquam dissimulans ferebat, rectitudine rigidae virtu-
 tis pro norma utebatur, ad quam omnino volebat exaequare mores omnium,
 et quidquid in quovis ab ea declinaret, dirigere. non poterat sic agens
 non pungere crebro plurimos, qui sensu excitati evigilabant in suspicaces
 importuni censoris observationes, explorantes ecquid in eo deprehenderent
 quod iure vicissim carperetur, et valde suspectantes non frustra id se
 quaesituros. huic coepto ut instarent, magis eos in dies magisque impel-
 lebant nova subinde feritatis eius et admissionum inhumanissimarum
 exempla extantia relatuque vulgata. quae licet aliqui moderatores excu-
 sarent partim virtuti tribuentes partim innatae inclinationi ac genio auste-
 ras indolis, denique sibi totam eius acerbitatis culpam imputarent diutur-
 nae assuetudini hominis a puero in recessu ac solitudine versati, ac ne
 nunc quidem in vita exposita congressibus, quod omne insolitum aegre
 toleretur, a latebris ac silentio repetendis subinde temperanti (animad-
 vertebatur enim nunc quoque affectare in omnibus secretum, vitareque,
 quantum poterat, arbitrorum conscientiam, solus psallere, solus comedere,

B διάγοντος, ὡσπερ ἤσκητό τε καὶ εἰθιστο. ὁμως (τὸ γὰρ τῆς ἀνάγκης ἐστὶν ἀδήριτον) τὴν σκληρὰν ἐκείνην καὶ ὡς ἐν σιδηρᾷ ῥάβδῳ διέφερον ποίμανσιν, οἱ μὲν ἐγγνωμονέστεροι σφίσι ἐαυτοῖς τὴν αἰτίαν προστρίβοντες, ὅσοις δηλαδὴ μὴ ἦν ἐν τῷ τῶν ἄλλων κρίνειν ἀλλ' εἰς ἑαυτοὺς νεύειν καὶ ἑαυτοὺς κατὰ τὸ 5

C προσῆκον κατανοεῖν, εἰ δὲ καὶ ἀλλήλους κατανοεῖν, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ μόνον, συγχωροῦσι τέως τοῖς γιγνομένοις, ἀλλ' οὐ περιεργαζομένοις τοὺς ἐργαζομένους, κἄν ὅ τι ποιοῖεν. τοῖς δὲ καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπήγει καὶ ἀνταμύνεσθαι πάσχουσι καὶ λαμβάνειν λόγους ἐξ ἄλλων, πιθανοὺς ἄλλως ἐκ τῶν εἰκότων 10 ὡς ἀγνώτος πολλοῖς ὄντος ἐκείνου διὰ τὴν ἐπὶ τῇ ἀσκήσει μόνωσιν.

P 102 17. Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ μὲν πατριαρχεύσας Γρηγόριος νόσῳ πολυήμερῳ κατεργασθεὶς, ὡς δὲ τινες ἔλεγον, καὶ διὰ τὴν παρόρασιν ἐκ μικροψυχίας, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ τὸν βίον. καὶ τὸ μὲν ἐν ψαλμῶδαις θάπτειν κατὰ τὸ εἶκὸς εἰδίδουν, 15

B τὸ δ' ὡς ἀρχιερέα, ὡσπερ δὴ κάκεινος ᾤετο τὴν ἱερωσύνην παρκατέχων, συχνὸς ὁ κρατῶν ἀποστέλλων ἀπέλεγε, καὶ τῇ αὐτανεψίᾳ ἐπέσκηπτεν ἐπιτάττων, ἣ τις ἦν Ῥουύλαινα, μὴ τι τοιοῦτον ἐπιτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γίνεται.

clam et arcano, prout asceti longa insueverat, cuncta vitae officia transigere), tamen non nisi adacti magna vi necessitatis; quam nemo valet eluctari, durum istud et velut in virga ferrea regimen ferebant. quo in communi sensu gravis omnibus incommodi elucebat exquisitior aequitas quorundam sibi unis mali causam imputantium. nempe sic dudum staterant, non arrogare sibi iudicium rerum ad alios spectantium, sed in se ipsos attentionem mentis omnem vertere, sibi cavere atque invigilare promovendis ad rectum, unice securos aliorum, nisi quatenus, suadente sic conditione eorum quae gerebantur, observare se invicem proderat ad provocationem caritatis, minime vero ubi non apparet fructus eius inspectionis alius quam solatium curiositatis prurientis in otiosam et figendi locum aculei quaerentem explorationem factorum alienorum, plerisque interim haud se intra fines parvis modestiae continentibus, verum et curiose indagantibus quae suspectaverant, et ulcisci conantibus si secus quam vellent tractarentur, et qua serere ipsos, qua sparsos ab aliis accipere liberos de his sermones et iudicia verisimilibus innixa coniecturis, pleraque Athanasium traduentia pro funditus ignaro artis hominum regendorum, quam in solitudine ascetici recessus discere haud potuisset.

17. His ita se habentibus, expatriarcha Gregorius languore dierum multorum exhaustus, ut autem quidam aiebant, aegritudine animi confectus inde nata quod ex olim tam honorato tam se hodie contemptum cerneret, paulo post vivere desit. eius exequias psalmorum cantu de more celebrari concessum est: at eum sepeliri ut patriarcham, quod sperasse ipse videbatur dum in cessione sacerdotium retinere voluit, omnino vetare se per crebros ad id missos nuntios significavit imperator; et suae consobrinae defuncti perstudiosae Raülaenae diserte interdixit ne quid tale attentaret. privato ergo elatus est funere.

18. *Αὐτὸς δὲ φθάσας ἐπ' ἀνατολῆς, τὸν πορφυρογέν- C
 ητον ἀποστείλας ἔχοντα καὶ τὴν συνοικοῦσαν ἐκ τῶν τοῦ Ῥαοῦλ
 κατὰ γένος, ἔξεληλακῶς ἐπ' ἀνατολῆς ὤρμα. καὶ διελθὼν τὰ
 τῆς Βιθυνίας μέρη, καὶ ὅσα πρὸ μικροῦ ἐρρέθη ἐπὶ τε τῷ Βέκκω
 5 καὶ τοῖς λοιποῖς ἐργασμένους, τῷ Νυμφαίῳ ἐφίσταται, φέρων
 καὶ τὸν Μουζάλωνα πρὸς τῷ τοῦ μεγάλου λογοθέτου σεμνώματι
 καὶ πρωτοβεστιάριον κλειζόμενον. οὗ δὴ καὶ σκηνήσας, ἐκείθεν
 τὰ κατ' ἀνατολὴν διοικούμενος, ἐσκέπτετο καὶ περὶ τοῦ νιοῦ P 103
 Μιχαήλ, ἐπαγαγεῖν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ ῥηγὸς Πουλλας τὴν συνοικη-
 10 σουσσαν, ἣ ἐκ τοῦ νιοῦ τοῦ Βαλδοῦίνου καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ
 Καρούλου, Αἰκατερίνα, ἣτις καὶ ἐπὶ τῷ πρὸς μητρὸς θείῳ τῷ
 εἰῷ Καρούλου θείῳ εἶχε τὴν τοῦ τῆς Οὐγγρίας ῥηγὸς θυγατέρα,
 θείαν οὖσαν πρὸς μητρὸς καὶ τῷ βασιλεῖ Μιχαήλ, ἣτις καὶ τοὺς
 γάμους δυοῖν ἄδελφοῖν ἀνὰ μέρος κατήπειγεν. ὅθεν καὶ αὐτὸν
 15 μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως καταλείπει ὁ βασιλεὺς, τοὺς δὲ γε τῷ κῆδε
 μιστεῦνοντας Ἴταλοὺς ἐπήγετο πρὸς τὸ Νύμφαιον, συγγὰ κατα- B
 ναλίσκων καὶ προσφιλοτιμούμενος, νέων ὄλος εἰς τοῦτο καὶ μό-
 τον οὗ καὶ συνδέσμονους τῶν ἀναγκαίων ποιοῦμενος. ἐπὶ πολὺ γὰρ
 καὶ προσελιπάρον ἐκίνοι, καὶ συμφέρον παμπληθὲς ἐδόκει καὶ
 20 βασιλέως ἄξιον τὸ συνάλλαγμα. ὑπέτεινε δὲ καὶ χρηστὰς τὰς*

10. ἦ] ἦ δ' ἦν ἦ?

18. Ipse porro Augustus, misso prius in Orientem Porphyrogenito secum uxorem ducente, quae et ipsa erat ex Raülis stirpe, secutus ipse quoque versus Ortum movit. transgressusque partes Bithyniae, ac iis obiter, quae paulo ante memorata sunt, cum Vecco reliquisque transactis, Nymphaeum pervenit comitem habens Muzalonem, super antiquum honorem magni logothetae nova protovestiarii dignitate decoratum. hic imperator fixo Augustali attendere inde ordinandis orientalium rebus tractuum institit; simulque incubuit in curam conficiendarum nuptiarum Michaëlis filii, cui sponsam legerat regis Apuliae filiam, ex Balduini filio et filia Caroli natam. haec Aecaterina nuncupata per avunculum filium Caroli materteram habuit filiam regis Hungariae, quae matertera item erat Michaëlis eiusdem Augusti junioris ex huius sorore geniti. quare illa coniugium istud duorum sibi e sororibus nepotum pro se, quantum poterat, urgebat. quocirca etsi Michaëlem ut se absente urbi praecesset Constantinopoli pater reliquerat, tamen Italos huius conciliatores matrimonii ad se inde accitos Nymphaei splendidissime tractavit, ingentes in eos honorandos sumptus faciens, negotiumque cura tanta et studio capessens, ut parum ab ultimo assensu atque adeo a celebratione sponsalium res abesse videretur. nam et legati regis Apuliae magnopere ut foedus fieret instabant, et utile id dignumque Augusto coniugium passim omnes censebant. votis istis multam secuturi eventus spem addebat multis signis declarata imperatoris in eam affinitatem propensio, ut Itali eius negotii tractatores

ἐλπίδας ἐκείνοις ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐνησμένιζον τοῖς μέλλουσιν ὡς
 C ἐξ ἀνάγκης ἐσομένοις. ὅθεν καὶ τοῦ συγγραφέως τῷ Νυμφαίῳ
 ἐσύτερον ἐνδημήσαντος, ἐκείνοι μαθόντες πολλήθεν ἐλθόντα
 ἀξιούσι βυσιλέα ἐπ' ἀρίστῳ καθήμενον ἐρωτᾶν ἐφεῖναι ὅπως ἔχοι
 τῶν ὑγειῶν ὁ νέος βασιλεὺς, καὶ ὅπη καὶ τίσι διαύγων ἐνασχο- 5
 λοῖτο. καὶ δὴ προσέτατε βασιλεὺς ἐκείνοις τε πυνθάνεσθαι καὶ
 τούτῳ δίδόναι τὰς ἀποκρίσεις. καὶ γ' ἐφ' ἐκάστῳ τῶν λεγομέ-
 νων ἀκούοντες, ἐπεὶ καὶ χρηστὰ ἐξ ἀνάγκης ἠγγέλλοντο, προσα-
 ποδεχόμενοι δῆλοι ἦσαν εὐχαριστοῦντες θεῷ.

D 19. Τῆς δ' εἰκοστῆς ἐνάτης μηνὸς Μαιμακτηριῶνος, 10
 καθ' ἣν καὶ ἡ τῶν Ἀγίων ἀποστόλων ἑορτὴ τελεῖται, διετείας
 τρεχούσης ἐστρατοπεδευμένῳ τῷ βασιλεῖ, γίνεται τι τοιοῦτον,
 ὃ δὴ καὶ κακῶν ἤρξε μεγάλων τῷ πορφυρογεννήτῳ Κωνσταντίνῳ.
 ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἑορτὴ ἦν καὶ ἔδει συνάξεις μὲν τῶν μεγιστάνων
 πρὸς βασιλέα προσόδους δὲ καὶ τῶν ματρωνῶν παρὰ τὴν Αὐγοῦ- 15
 σταν γίνεσθαι, ἀπήντων μὲν καὶ ἄλλαι πλείσται καὶ μέγισται,
 ἀπήντη δὲ καὶ ἡ εὐγενῆς γραῦς Στρατηγοπούλινα, ἡ τοῦ Ἰωάν-
 P 104 νου μὲν τοῦ Λούκα καὶ βασιλέως ἀδελφιδῆ, Κωνσταντίνῳ δὲ
 τῷ Στρατηγοπούλῳ τῷ καὶ ὕστερον τυφλωθέντι παρὰ τοῦ υἱοῦ
 καὶ βασιλέως συνοικήσασα. ἐπεὶ δὲ οὕτω καιρὸς ἐκάλει εἰσελ- 20
 θεῖν πρὸς τὴν Αὐγοῦσταν, ἐκείνη ἔξω πον καθῆστο τὴν πρόσκλη-
 σιν ἀναμένουσα. ἀλλ' ἐφίσταται καὶ ἡ τοῦ πορφυρογεννήτου

praecipere iam animo gaudium successus, ut se dabant indicia, certissimi. itaque cum paulo post haec contigisset huius historiae scriptorem Nymphaeum venire, illi ab imperatore, cui ad prandium sedenti circumaderant, petiere per eum ut ipsis liceret hominem quem scirent ab urbe recentem interrogare ut valeret Augustus iunior, ubi diversaretur, quibus aut remissionibus aut occupationibus diem exigeret. annuens Augustus iussit et percontari eos quae volebant, et respondere ad quae sita historicum. ac mox et illis quaerentibus et hoc quae necesse erat, hoc est bona prosperaque referente, apparebat mirifice delectari audientes Italos et ad gratias deo agendas excitari.

19. Caeterum undetrigesimo mensis Iunii die, quo sanctorum apostolorum festum celebratur, altero currente anno ex quo imperator castra illic habebat, contigit quod mox referam, multarum in posterum Porphyrogenito Constantino initium calamitatum. quoniam ut in festo tali ex more oportebat convenire magnates apud imperatorem, similiter autem et circum Augustam conventum matronarum fieri, adfuerunt ea causa cum aliae plurimae ac maximae, tum praenobilis anus Strategopolina, quae ex Ioannis Ducae olim imperatoris fratre nata deinde nupsit Constantino Strategopulo, a filio Ioannis, dum is imperaret, excaecato. haec tunc, quod admissionis ad Augustam hora nondum venerat, extra considens, dum intro acciretur, expectabat, quando eodem advenit coniux Porphyro-

σύζυγος ἄβροσύνη καὶ χλιδῇ προπούση ὑπὸ προπομποῖς τε πλείστοις καὶ ὀπαδοῖς. ἐπεὶ δὲ τῇ θείᾳ ἢ μᾶλλον καὶ μᾶμμη προσήγγιζεν (ἢ γὰρ πρὸς πυτρός ἐκείνης μᾶμμη ἀνταναψία ταύτης ἦν, ἵπερ αὕτη μὲν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἄξιαν σε-
 5 βαστοκράτορος ἐγεγέννητο, ἢ δ' ἐκείνης μᾶμμη ἐκ πατέρου τῶν ἀδελφῶν, ἢ δὴ καὶ τῷ πρωτοβεστιαρίῳ συνώκει τῷ Ῥαοῦλ Ἀλεξίῳ), ἐπεὶ γοῦν προσεγγιζούση ἴδει τὴν γραῦν καθέδρας ὑπέξανίστασθαι κατὰ τὸ προσῆκον τὰ δευτερεῖα πρὸς τὴν Ἀγνοῦσταν φερούση, ἐκείνη τοῦτο μὲν γήρα τοῦτο δὲ καὶ ὡς δῆθεν παιδί,
 10 καὶ ἐγκόντης καταφρονήσασα, οὐδ' ἴκταρ ὑπέξανίστατο, παραιτησαμένη πρὸς ἐκείνην μόνον καὶ γῆρας προβαλλομένη καὶ τὴν τοῦ γήραος ἀσθένειαν. ὑβριοπαπαθεῖ τε παρευθὺς ἐκείνη καὶ
 C ἀκάθεκτος ἦν τὴν ὀργὴν, εἰ βασιλέως οὔσα νύμφη καὶ ἀνδρὸς ἵπερ δεσπότης σύζυγος οὐδὲν τῶν ἀξίων ἐπιτυγχάνει παρὰ προσ-
 15 γενούσας μὲν βασιλέως, ἀλλὰ γε καὶ ἰδιώτιδος νομιζομένης ἐκ τοῦ τὸν ἐκείνης σύζυγον ζῶντα μηδενὸς ἐπιβῆναι ἀξιώματος. τρέπει τε τὴν ὀργὴν εἰς λύπην, καὶ κλαυθμοῖς τε καὶ ὀδυρμοῖς ἀφωσιούτο τὴν δεινοπάθειαν. τοῦτο γεγονός τὸν ἐκείνης οὐκ ἔλαθε σύζυγον. ὁ δὲ φιλότιμος ὢν καὶ αὐτός, ἔτι δὲ καὶ τοὺς λογι-
 D

15. ἰδιώτης P.

geniti, compta apparatusque deliciarum ac pompa caetera praestantem eius decente dignitatem, multo antea balonum, multo comitum nec minorum assecularum ambitu. ubi vero ea prope ad materteram aut potius ad proaviam accessit (nam huius avia paterna Strategopulinae neptis ex fratre fuerat, quamquam haec quidem ex fratre imperatoris dignitate Sebastocratore erat genita, eius vero avia, quae fuit coniux protovestiarii Rallis Alexii, ex ipsius altero germano) — quando igitur admoventi iam se proximo fratris imperatoris vetulam e sella oportebat assurgere, debito ei honore quae secundum ab Augusta obtineret dignitatis locum, illa suae auctoritate subnixae senectutis, et coram femina praeterquam tanto iuniori, etiam quasi materno sibi iure obnoxia, quippe neptis suae filia, adeo se demittere supervacaneum nec se dignum ducens, ne minimum quidem assurrexit, inverisimilem frigide allegans excusationem infirmitatis, quasi cui paulisper ad istam venerationis exhibitionem prae debilitate senis acquireret. tulit impatientissime haud assueta contemptui mulier eam negationem deferri sibi solitae reverentiae, iraeque magno aestu commota est, indignans se nunc imperatoris, viri uxorem despotas ipsos dignitate praecellentis, nihil aequum impetrare a matrona cognata quidem imperatoris, caeterum nihil supra privatam conditionem eminente, quod vir eius dum viveret ad nullius fastigium dignitatis ascenderat. mox iracundia in aegritudinem transiente, querelis et planctibus dolorem suum declaravit. non latuit id quod acciderat virum ipsius, qui praeter ambitionem propterea lamentis etiam uxoris inflammatus in desiderium ultionis, modos se-

σμοὺς ἐπικλασθεῖς ἐκ τῶν θρήνων τῆς γυναικός, ἀντιλυπεῖν μὲν τὴν γραῦν παραμυθῆσασθαι δὲ τὴν ἰδίαν ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνην ὕβρεως ἰδικαίου. καὶ δὴ ἐκείνην μὲν οὐκ εἶχε τι διαθέσθαι ἀνήκεστον, εὐγενῆ τε οὖσαν καὶ μύμμην λογιζομένην τῷ βασιλεῖ· εἶχε δ' οἰκεῖον ἐκείνη Κωνσταντῖνον Μαυροζώμην ἄνομασμένον, 5 ᾧ δὴ καὶ συγχρησθαι κατὰ κόλπην κρυφίαν ἐλέγετο. καὶ τοῦτο E δὴ μᾶλλον ἦν τὸ δοκοῦν ἐκείνῳ σοφόν, ἐφ' ᾧ ἀτιμουμένου ἐκείνου ἢ κατ' ἐκείνης ὑποτρέχουσα βᾶξις ἐκ τῶν δυνατῶν θριαμβεύοιτο. πέμψας γοῦν αὐτίκα καὶ περισχῶν τὸν ἄνθρωπον μηδὲν τῶν πραχθέντων εἰδότα, γυμνοὶ τε πύμπαν ἀτίμως καὶ κατὰ 10 πᾶσαν ἀγορὰν θριαμβεύειν τοῖς οἰκείοις προστάσσει· ἅμα δὴ καὶ πληγὰς δεινὰς τε καὶ πλείστας ἐντείλουσι. τοῦτο γινόμενον καὶ ἀνενεχθὲν βασιλεῖ, πολὺς ἦν ἐκείνος τὴν τόλμαν ἐν δεινῷ ποιού- P 105 μενος, καὶ ἀχθόμενος τὰ μεγάλα εἰ αὐτοῦ βασιλείῳς ἐνδημοῦντος μηδὲν μηδενὸς ἐκείνος ἐπιστραφεῖς ταῦτα πράττοι, καὶ ταῦτα 15 παρὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὁμως τοὺς θυμοὺς κατασχὼν προσέειπε τὴν ταχίστην, καὶ μόλις μὲν ἄλλ' ὁμως νικησάσης τῆς ἔξουσίας ἐλευθεροῦται ὁ τιμωρούμενος. ἐντεῦθεν καὶ μῆνις μετὰ χόλον ἐντετέλει τῷ βασιλεῖ, καὶ δεινὰ ἔστρεψε πῶς ἔν ταπεινοίῃ τὸν

cum exquisivit aegre faciendi vetulae ea ipsi reponenda contumelia, quae acri sui sensu Strategopulinam alte vulnerans vel compensaret vel consolaretur molestiam qua cum ipse tum coniux fuissent ex eius contemptu contristati. ac in ipsum quidem protinus exosum caput iram expromere non potuit, reveritus personam nobilitate sua tutam, et affinitate principis commendabilem tam arta ut aviae ipsam dignatione Augustus prosecueretur. verum cum esset huic minister domesticus oppido carus, Constantinus Maurozomas nomine, quo viro ad foeda obsequia secretarum libidinum anus abuti ferebatur, percallide se facturum credidit, si amasio mulieris quam oderat insigni dedecore traducendo non solum ipsi cordolium ex malo dilecti grave incuteret, sed et clam iactatam popularibus susurris obscenae cum hoc famulo consuetudinis infamiam frequentandis de huius debonestatione sermonibus eventilaret ac latius spargeret, maximo suspectae flagitii tam pudendi principalis matronae ludibrio. confestim igitur immissis in Maurozomam nihil minus expectantem robustis et suo satellitio lictoribus corripere miserum ac spoliari iubet, totoque foro foede nudatum multis insuper ac gravibus plagis infictis ignominiosissime traduci. vulgata momento rei fama perlatoque ad imperatorem quid familiares Porphyrogeniti iussu eius palam attentassent, enimvero motus ille non parum est, indignans vehementer nihil reveritum praesentiam imperatoris tantum esse ausum Porphyrogenitum. tamen compressa in praesens ira misit celeriter qui Maurozomam imperarent dimitti liberum; quod aegre quidem, tandem tamen praevalente auctoritate summa perfectum est. hinc iam post primam illam eruptionem excandescitiae constans offensae voluntatis aversio Augustum abalienavit a germano, versareque animo suavitatis deprimendi eius quem supra modum videbat efferris: suam quippe in contumeliam redundare interpretabatur audax eius factum, et

ὑπὲρ τὰ μέτρα κατεπαιρόμενον, εἰς ἑαυτὸν ἀνάγων τὸ γεγονὸς
καὶ τὴν τοῦ καταφρονεῖσθαι δόξαν ἐν δεινῷ ποιούμενος, καὶ ἀπὸ
προσώπου ἐποίει τὸν ἀδελφόν, καὶ ἀπόντος κατημέλει, καὶ B
προσιόντι ὀφθαλμοῦς ἰλαρότητος οὐκ ἐδίδου, καὶ συνειπαζόμε-
510ς τὴν ἑγγύτητα ἀφηροῖτο, καὶ ἦν ἐξ ἑγγίονος εἶχε τῆς ὀμίλις
πρότερον δόξαν προσεποιεῖτο παρακατέχειν. ἀξιοματικώτερον.
γὰρ κάκεινος ταῖς ἀληθείαις τῶν πραγμάτων ἐφήπτετο, πολλοῖς
μὲν τοῖς ὕφ' αὐτὸν θεραπεύουσι, πολλῶ δὲ τῷ συναγομένῳ
πλούτῳ καὶ τῇ χλιδῇ ἐντυφῶν. ὑπὲρ γὰρ ἐξήκοντα χρυσίον
10 χιλιάδας αἱ οἰκονομίαι τούτῳ ἀπεκληροῦντο παρὰ πατρός, καὶ γε
σκοπὸς ἦν, εἰ περιῆν, καὶ ἐς ἑκατὸν ἐπαύξειν. καὶ μεγάλοις C
ἀνδράσις ἄρχουσι τοῖς ἐκ τοῦ παλατίου εἰς θεραπείαν ἐκείνος
ἐπέταττέ οἱ, καὶ διὰ τοῦτ' ἐκεῖνος πολλὰ μὲν προσόδων ἔχων
ὀλίγα δ' ἔξαντλῶν, εἰ μὴ που εἰς τὰς κατ' εὐεργεσίαν φιλοτι-
15 μίας, ὅ καὶ αὐτὸ εἰς ὑπόψιαν ἔκειτο μελῶ, πολλοῖς ἐνετρώφα
καὶ ὑπερηφανεύετο εἰς ὑποταγὴν τὴν ἐς βασιλεία πρέπουσαν.
ταῦθ' ὀρῶν βασιλεύς, καὶ γε τῆς ἐξ ὑπογούου ἐκείνης συμβάσης

eo, quem animi principum ex opinione proprii contemptus sentiunt acer-
ritum, dolore penitus stimulatus in ulciscendi cupiditatem incumberebat.
primum igitur a conspectu fratrem amovit, diuque absentem se negligere
funditus ostendit, ac ex intervallo rursus se offerentem haud laetis aspe-
xit oculis. denique cum equitanti Augusto germano admoventem se ille de
more tentaret, sui viciniam ademit, procul eum ablegans. in quo non pa-
rum hominem pupugit, sic exclusum voti effectum, quo enixe affectaverat
resumendo in comitatu fratris Augusti loco proximo sibi asserere existi-
mationem, cuius in possessione diu fuerat, familiaris cum eo consuetudi-
nis et grati ac liberi congressus, tenendis, quas multas habebat, clientelis
utilem. nam re vera splendidius etiam quam pro secundo a supremo im-
perii apice potestatis gradu, obnoxiorum addictorumque sibi variis nomi-
nibus hominum numero affluebat, partim domestico sibi ministerio famu-
lantium, partim statis exhibitionibus officii continuam devotionem testan-
tium, quorum illos salariis, hos pensionibus ac largitionibus sibi alligabat,
ad has et caeteri principalis cultus et luxus necessarias expensas affatim
hauriens pecuniae ex uberrimis illi attributis a patre annuis censibus,
summam aureorum sexaginta millium explentibus; quos etiam idem eius
parens Michaëli augere usque ad centum annua millia statuerat, nisi prae-
matura mora destinata intervartisset. quia vero iussu eiusdem Augusti
sui patris gratuitis is obsequiis etiam magnorum aulae ministrorum ute-
batur, quorum in mercede abunde auctoratorum palatinis stipendiis sum-
ptum non faceret, necessario eveniebat ut qui multum acciperet, parum
exenderet, acervos opum domi constructos intueretur; e quibus si dona-
tiva clientibus largiretur, quod interdum faciebat, insimulabatur ambitio-
nis, et quod superbe videretur venerationem uni summo debitam principi
a sibi obnoxiiis exigere, suspiciones imperanti movebat, tamquam haud
contentus sua sorte maioribus inhiaret. his de fratre curis, quas recens
eius facinus, audaciam indicans subesse dedignantem, intendebat, inquietis

- αἰτίας χάριν παρακεκνισμένος, διενυκτέρευέ τε μετὰ τοῦ πρωτο-
D βεστιαρίου ἐν νόσῳ πολυημέρῳ κειμένου· τῷ νεφρῷ γὰρ πολυω-
 δύνοις πόνοις ἐβάλλετο, καὶ οὐδὲν ἦν τὸ εἰς θεραπείαν προσαγό-
 μενον ὄψει οὐ προσεζήμιον τὸν πάσχοντα. καὶ διὰ τοῦτο μὴ
 οἶψ' ἔντι αὐτῷ τῷ κρατοῦντι τὰς προσόδους ποιεῖν, τούτῳ δ'
 προσιῶν βασιλεὺς ὁσημέραι περὶ τῶν κοινῶν συνεφρόντιζε. τότε
 τοίνυν ἐκείνῳ συνὼν διεπονεῖτο τὴν τὰδελφοῦ καὶ ὑπὲρ τὰ ἰσχαμ-
 μένα ὑπέραλσιν, καὶ ταπεινοῦν συμφέρον ἀμφοτέροις ἐδόκει.
E τὸ δ' ἦν τέως ἀποπροσποιήσεσι καὶ ἀποστροφαῖς καὶ τῷ μηδὲν
 τῶν ἐκείνου φροντίζειν, κἂν παρῆ κἂν ἀπῆ· οὕτω γὰρ ὑπομα-
 10 λάσσειν τὰ ἤθη καὶ πρὸς τὸ δουλικώτερον ὑποκλίνειν ᾤοντο.
 ἐκείνος δὲ ταῦθ' ὄρων βασιλέως πράττοντος, συχναῖς τε προσό-
 δοις μᾶλλον πρὸς βασιλέα ἢ πρότερον θεραπεύειν προσεποιεῖτο,
 καὶ τῇ παιδεύσει καθυποκλίνεισθαι δοκεῖν ἤθελεν. ὅθεν καὶ πρὸς
P 106 τὸν πρωτοβεστιάριον λέμπων ἤξιον καὶ αὐτὸν προσλιπαρεῖν βα-
 15 σιλέα μὴ χολᾶν, κἂν τι καὶ ἐκ συναρπαγῆς ἐπράχθη νικήσαντος
 τοῦ θυμοῦ, συμπαθεῖν τε καὶ μὴ ὀργιζοσθαι. ἐν τούτοις οὖν
 τοῦ καιροῦ τριβομένου, καὶ τοῦ πατριαρχέοντος μοναχοῦ Σάβας
 ἐκεῖ παρῆν, καὶ τὰ συνήθη τῆς ἀτασθαλίας ἔργα διαπραττόμε-

agitatus imperator per noctes assidebat protovestiarium longo tum forte renum dolore decumbenti; quo morbo sane difficili et remediis viso ipais aegrescere cum ille prohiberetur Augustum adire consiliis eius tribuentem plurimum, ipse ultro ad eum quotidie ventitabat imperator, cum alia referens, quorum expeditio urgebat, negotia publica, tum quae maxime illum sollicitum habebat, istam efferentem sese immodestiam germani et supra cancellos exilientem fastum. de hoc deliberantes facile in unam sententiam ambo convenerant, deprimendi hominis et eius tumorem contundendi repulsis, reiectionibus a congressu et aversione vultus in occuribus, neglectu prae se ferendo eius et ad eum attinentium, nec praesentem curando nec requirendo absentem, ac pari contempta sive adesset sive abesset cunctam eius mentionem transmittendo. his uno tenore aliquandiu continuatis opinabantur posse mitigari ferociam juvenis et ad patientiam subiectionis inflecti. sic agentem secum imperatorem quodam tempore Porphyrogenitus expertus, studuit eius iram placare crebris et humilioribus solito ad eum accessibus, egregiaque simulatione obsequi, quae poenitere ipsum declararet culpa ob quam gratia exciderat, et profundiori demissione emendare velle id quod isto erga se frigore castigaret imperator. ac quo ad scopum eundem impetrandae a fratre Augusto veniae certius perveniret, misit ad protovestiarium qui eum a se rogarent ne gravaretur imperatorem orare ut ira remissa sibi ignosceret, si quid subito abreptus indignationis impetu fecisset inconsulte, miseratus humanum imprudentiae lapsum, nec inexorabiliter in poenitentem errati saevire pergens. dum his utrimque actandis tempus teritur, versabatur Nymphaei patriarchae monachus Sabas, et consuetis obsequens intemperis has cessabat multa multis gravia importune ac perperam agere, connivente ad quidvis Augusto, quod forte

τος οὐκ ἀντι, βασιλέως ἐπὶ πᾶσιν ἐφιέντος, μὴ κρίνοντος ἴσως
 κρένον μηδ' ἄλλως εὐσχημον ἐμποδῶν ἴστασθαι τοῖς παρὰ τῶν
 τοῦ πατριάρχου πραττομένοις λόγοις εὐλαβείας, καὶ τοῦ μὴ δο-
 κῆν ἐμποδίζεν τοῖς εἰς διόρθωσιν τῶν πολλῶν νομιζομένοις. ἡ γὰρ B
 5 ὁ Σάβας ἔπραττε, θῆλημα τοῦ πατριάρχου ὄλωσ ἠγάγετο, ὡς
 αὐτὸς ὕστερον ἔφησε πρὸς τινα τῶν ἀρχιερέων ἀπολογούμενος·
 ἐκείνου γὰρ τῷ βασιλεῖ λέγοντος ὡς εἰκὸς ἦν ἂν ἐμποδίζεσθαι
 παρ' αὐτοῦ βασιλέως ὄντος τὸν πατριάρχην, εἴπερ ἰβούλετο,
 αὐτὸς ἀπελογεῖτο ὡς οὐκ ἄξιον πατριάρχην ὡς Τζυκανδύλην Ni-
 10 κήτιαν, καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο ὄνομα ὑποκοριζόμενος (ὁ δ' ἦν ὁ τοῦ
 παλατίου ἐλάχιστος), παρὰ βασιλέως προστάσσεσθαι. ὡς γοῦν
 οὕτω ταῦτα καὶ ὁ μοναχὸς Σάβας συνήθης ὢν ἐκείνῳ πιστὸς ἐν C
 πολλοῖς καταφαίνεται, ἀκούσας, ὡς ἔλεγε, παρ' ἐκείνου βασι-
 λεῖ προσήγγελεν, ὡς δῆθεν πρὸς αὐτὸν λέγοντος ἐν ἀπορρήτοις
 15 τοῦ πορφυρογενήτου ὡς ἅμα μὲν βασιλεὺς ἐπιδημήσει τῇ Κων-
 σταντίνου, ἅμα δὲ τὸν πατριάρχην ἐκβαλὼν τὸν μοναχὸν Κοσμᾶν
 ἀντισάξειε. τότε γοῦν καὶ μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐξηγγράινειν, εἰ
 γέ οἱ ἐκπολεμῶν ἐκείνος καὶ αὐτὸν πατριάρχην ψευδόμενος, τοῦς
 οἰκέτους ἐκείνῳ ὑποποιούμενος, καὶ ὑποψίας οὐκ ἀγαθὰς συνέλε- D
 20 γεν. ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ τινες τῶν ἐκείνου βασιλεῖ προσιόν-
 τες μεγάλ' ἄττα καὶ εἰς ἀπιστίαν τὴν κατὰ βασιλέως φέροντα λέ-

nec aequum nec honestum iudicaret obstare se iis quae a patriarchae
 ministris fierent, et religioni duceret impedire ne successum haberent res
 ad restitutionem disciplinae et correctionem multorum abusuum pertinere
 passim creditae. plane quippe persuasus erat imperator. quaecumque Sa-
 bas ageret, patriarchae voluntate fieri, prout declaravit ipse postea cui-
 dam episcopo, excusans quod facere Sabam quae vellet sineret. & cum
 reposuisset episcopus, utcumque ista iussu patriarchae gererentur, tamen
 debere ipsum utpote imperatorem non permittere patriarcham impruden-
 ter ruere, etiam si vellet, ad ea Augustus unum illud in sui defensionem
 allegavit "atqui conveniens non est patriarcham pariter ac Tzycandelam
 Nicetam" (hoc ipsum enim nomen contemptim protulit hominis notae villi-
 tatis atque adeo palatinorum omnium infimi) "imperatori subijci." cum
 ea igitur sic se haberent, et monachus Sabas crebro imperatorem allo-
 quens multis ei ex vero nuntiatis opinionem sibi apud eum sinceram fidei
 parasset, detulit is ad Augustum eundem audisse se e Porphyrogenito, id
 sibi ut rem arcanam indicante, imperatorem, simul Constantinopolim per-
 venisset, eiecturam throno patriarcham et Cosmam monachum in eius lo-
 cum promoturum. hoc vero audite magis exacerbatus imperator est, in-
 dignans armari adversum se irritarique a fratre patriarcham falsis indicia
 confictarum rerum, ac insurrectione calumniarum istarum demereri eum
 sibi familiares eiusdem studere; in quo illum spectare invasionem imperii
 non inanis videretur esse suspicio. non multum ab hoc tempus effluxerat,
 cum aliqui e familiaribus Porphyrogeniti eiusdem Augustum adeuntes ei
 noctu nuntiarent magna illum quaedam et ad rebellionem, ut apparebat,

γειν τε καὶ φρονεῖν ἐκείνον συνάμα πρωτοστράτορι Στρατηγο-
 πούλῳ διανυκτερεύοντί οἱ προσήγγελον, καὶ γ' ἐλέγχειν σφῶς
 ἐτοιμούς ἐαυτοὺς παρῆχον ἀναδεχομένου τοῦ βασιλέως. ταῦτ'
 ἐκείνοι μὲν ἔλεγον, ἐδόκουν δὲ πάντως ἐκ τῶν γινομένων καὶ τὰ
 τῆς κατηγορίας πιθανὰ τοῖς ἀκούουσι. διὰ ταῦτα δὴ πολλὴν 5
 E καὶ μεγίστην πρόνοιαν ὁ κρατῶν ποιούμενος τοῦ τε λαθεῖν ἐκεί-
 νον ἔφ' ᾧ προσκαλοῖτο τοῦ θ' ἁλῶναι, καὶ μὴ τι καὶ νεωτε-
 ρισθεῖη παρ' ἐκείνου, ὡς ᾤετο, πέμψας ἄγει παρ' ἑαυτῷ τὰς
 δυνάμεις, καὶ τοῖς υἱκείοις πᾶσιν ὑπ' ἀγῶς ἔω ἐπήγγελε κατὰ
 τὸ παλάτιον συναθροῖσθαι. καὶ τότε περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν 10
 P 107 ἀκριβῶς εἰδῶτα. ὃν καὶ διὰ ταχέων παραγενόμενον ὁ μὲν βυσι-
 λεὺς εὐθύς, μὴ οἷός τ' ὦν κατέχειν τὰς κατ' ἐκείνου ὀργάς, ἅμα
 μὲν ἐκείνον ἅμα δὲ καὶ τὸν Στρατηγόπουλον, μετ' οὐ πολὺ καὶ
 τοῦτον τοῖς αὐτοῖς ἐλέχεσθαι καταγνωσθέντα, ὄνειδισμοῖς τε καὶ 15
 προπηλακισμοῖς ἔβαλλε, καὶ "τί παθόντες, ᾧ οὗτοι," παρού-
 σης καὶ πάσης τῆς συγκλήτου ἔβόα, "καὶ κακῶν κάκιστοι, ἀν-
 τοὶ τσαυτ' ἔχοντες ἀγαθὰ παρ' ἑμοῦ, τὸ εἰς ἀναβολὰς ὀφθῆναι
 πρὸς τὸν εὐεργέτην κακοὶ οὖμενον θέσθαι προεθυμήθητε, ἀλλ'
 ἐξ αὐτῆς ὁ μὲν δεισπότου καὶ ἀνταδέλφου, ὁ δὲ πρότερον μὲν 20

11. προσκαλοῖτο P.

spectantia loqui et machinari cum protostratore Strategopulo; ac si an-
 nueret imperator, paratos sese ad eos convincendos exhibebant. haec illi
 quidem dixerunt: magnam autem verisimilitudinis speciem ex caeteris
 quae palam geri cernebantur, eorum accusatio apud audientes obtinebat.
 propter ista cuncta decrevit imperator Porphyrogenitum comprehendere
 accitum ad se postridie. ad quod duo quaedam in primis curanda sibi
 putavit, prius sic haberi rem arcanam ut nulla ratione suspicari Porphy-
 rogenitus posset quare vocaretur, alterum habere ad manum eas copias,
 quibus ille, si forte repugnare prensantibus conaretur, resistere nequiret
 nec liber effugere. iussis ergo convenire ad se praetorianis cohortibus,
 et edicto domesticis cunctis ut ad palatium praesto essent sub crepuscu-
 lum aurorae, forum universum armatorum multitudine complevit. tunc
 misit qui sibi sisterent eum qui accusatus fuerat, nihil certo scientem de
 causa ob quam vocaretur. quo celeriter adducto, uti et paulo post Stra-
 tegopulo, in ambos ut iam praedamnatos iram non continens stomachum
 erupit, opprobriis utrumque ac conviciis proscindens, his eos compellans
 verbis voce contenta, senatu adstante universo. "quae, malum, heus vos
 in transversum abripuit vecordia, malorum pessimi, ut tot a me bonis
 acceptis non satis habentes, quod ipsum erat vituperabile, tardi apparere
 in referenda largitori gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
 dere, tam atrocia convicti fuisse machinati, hic quidem in dominum eun-
 demque germanum fratrem, ille autem in eum cui primum debet quod ad-

αἰτίου τοῦ καὶ ἔτι βλέπειν τὸν ἥλιον, ὕστερον δὲ καὶ εὐεργέτου, Β
 τοιαῦτα καταμεμελετηκότες ἐλέγχεσθε ;” τοῖς δ’ ἀρνούμενοις
 πάμπαν καὶ τοὺς ἐλέγχους ζητοῦσιν εὐθὺς οἱ κατειπόντες παρ-
 στατο, καὶ ὡς ἦν ἐκείνοις ἰσχύς ἕμα καὶ εἰς σπουδὴν πρόθεσις,
 5 ἤλεγχον. αὐτίκα τοίνυν, οἷα φιλεῖ ἐπὶ τοιούτοις γίνεσθαι, θροῦς
 ἦν τῶν μὲν ἐκπληττομένων τῶν δὲ καὶ στυγούτων, ἄλλων δὲ
 καὶ πλεόν τοῦ εἰκότος κατὰ τινα θεραπείαν παρακεκινήμενων καὶ
 λέγειν καὶ πράττειν. τέλος τοὺς μὲν τὰς ἐκείνων οἰκίας πολυόλ- C
 βους οὔσας, καὶ μᾶλλον τὴν τοῦ πομφυρογεννήτου, καθέξοντας
 10 ἀποστέλλει, αὐτοὺς δὲ τὸν μὲν φυλακαῖς ἐδίδου, τὸν δ’ ἀδελφὸν
 συγκλείσας ἐν τῶν κατὰ τὰ παλάτια βασιλικῶν οἰκημάτων ἐν
 ἀσφαλεῖ καθεύγωνσι. προνοίας δ’ ἐκείνας καὶ ἀγέλας καὶ ἀπο-
 θήκας παντοίων εἰδῶν καὶ χρυσόν, τὸν μὲν ἐν νομίσμασι κεκομ-
 μένον τὸν δ’ ἐν ἐκπώμοισιν ἐργασμένον, καὶ ἄργυρον καὶ πέπλα
 15 παντοδαπὰ τῷ κοινῷ ταμιεῖω προσανέτιθεντο, καὶ ἡ χλιδὴ ἐκείνη
 καὶ περιφάνεια μιᾶς ὥρας σκηνὴ καὶ παύγιον ἦν. καὶ θαῦμα D
 ἦν τοῖς ὄρωσιν ὄγκος τοσοῦτος τρυφῆς καὶ οἰκίας τοιαύτης φιλο-
 τιμίας, μηδ’ αὐτῆς βασιλείου κατὰ πολὺν λειπομένης, πῶς ἐν
 ἀχαρεῖ εἰς τὸ μηδὲν κατήντησε, καὶ τὰ λυμπρὰ ἐκεῖνα καὶ τέως

huc solis lumen videat, deinde qui ei beneficium vitae servatae donis ul-
 tre adiectis cumulavit.” ad hanc inopinatissimam investivam cum ambo
 pro se quisque pernegarent se conscios, nedum convictos ullius in impe-
 ratorem meditati sceleris, et proferri, quae purgare refellendo se paratos
 aiebant, accusationis argumenta poscerent, statim adfuerunt qui eos detu-
 lerant, et pro sua quisque facultate ac studio convincere infutiantes sunt
 conati. dum haec geruntur, prout solet in talibus, murmur increbuit tu-
 multuariis susurris, quos ab ista spectantibus partim verus affectus ex-
 primebat favoris aut odii varie propensi in accusatores vel in reos, par-
 tim artificiosa simulatio et cura quaeestiosa hos aut illos demerendi, pro
 ratione ambitae gratiae vel formidatae offensionis longe ultra sensum in-
 timum in demonstrationes affectatas agendo dicendove prodians. tandem
 imperator misit qui domos utriusque bonis refertas exhaurirent cunctis in
 fiscum redigendis, praesertim autem Porphyrogeniti. ipsorum autem al-
 terum quidem publicis custodiis tradidit, fratrem vero suum uno e regis
 palatii conclavibus inclusum securo praesidio servatum detinuit. pensio-
 nes autem eius illas et greges apothecasque omni genere pretiosarum op-
 pletas specierum, aurum praeterea partim signatum in nummis partim fac-
 tum in vasis ac poculis, similiter et argentum velaque ac vestis varii
 textus ac formae, ingentis pretii, cuncta in aerarium conferuntur. tan-
 tusque ille apparatus deliciarum, luxus illud regii choragium et speciosis-
 simus conspectus, horae unius scena in ludibrium fuit, non parum admi-
 rantibus qui cernerent, tantam vim delicatae supellectilis ac voluptariae
 coepiae unam in domum non regnantem, quae tamen in hoc regnatrici vix
 cederet, congeri potuisse, et tum exaggerato isti cumulo dissipando tol-
 lendo exportando tantulum spatium suffecisse. adeo nihil ita splendidum,

περίπυστα πνευσάσης δυσχεροῦς και τελειώδους αἵρας κατέβριστο.

Και ταῦτ' ἐηράττετο Κρονίου μηνός, ὅτε και πολλοῖς μὲν
 E τῶν τοῦ παλατίου οὐκ ὀλίγοις δὲ και τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀσυνθε-
 σίας πρὸς βασιλέα ἔγκλημα δι' ἐκεῖνον ὡς δῆθεν βασιλευῶντα
 ἐφῆπται. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ ἐς ἄκρον φιλοδωρότα-
 τος, και πολλοὺς συννηγήετο τοῖς φιλοφρονημασιν, ὥστε και
 ἀγαπᾶν εὐεργετουμένους, οὐ μὴν δὲ ὥστε και συνειδέναι οἱ ἢ δὴ
 συμβούλευσθαι αὐτῷ δὴ ἐκεῖνος εἰδώς και βουλόμενος, ὡς οἱ κατ'
 ἐκείνου λέγοντες δεικνύειν εἶχον, ἐξηλέγχετο. τοῖς οὖν τοῦ παλα-
 P 108 τίου πολλοῖς τισὶν αὖσι τοῖς παρ' ἐκείνου εὐεργετουμένοις συν-
 γνωμόνει ὁ βασιλεὺς, ὑπὲρ ἄξιαν μὲν τοῦ διδόντος, ἄξια δὲ
 τοῖς λαμβάνουσι τὰ διδόμενα κρίνων. ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἀδελφὸν
 βασιλέως ὄντα τοσοῦτοις δωρεῖσθαι ὄσοις μηδὲ βασιλέα σχεδὸν
 εἰκὸς ἦν αἰτίας ἐποιεῖτο δῆθεν· τοὺς δὲ γε λαμβάνοντας μεγα-
 στᾶνας ὄντας, εἰ και ὑπὲρ τὸ μέτρον ἐλάμβανον, ἀλλ' οὖν δι-
 καίους εἶναι τοιαῦτα και τύσα λαμβάνειν ὑποκατακλινομένους
 B ἐκείνω ἐκ τῶν εἰκότων ἰδικαίου. τοῖς δὲ τῆς ἐκκλησίας μὴ ὄπως
 τοῖς ἔξ ἐκείνου εὐεργετηθεῖσιν ἀλλὰ και ξόμπασιν αἰτίας ὁ Σάβας
 ἐπειλημμένος εὐσχήμονας, ὡς δῆθεν κατ' ἐκείνων και ὑπὲρ βα-
 20

10. ἐξηλέχοντο P.

ita illustre lateque inclitum fulget, quod pestilenti afflatu malignae aerae
 obscurari ac penitus extingui brevi tempore non queat.

Gesta sunt haec mense Martio, quando et palatinis multis et non
 paucis ecclesiasticis crimen maiestatis impactum est, Porphyrogeniti causa,
 quasi ei beneficiis obstricti etiam ad affectationem imperii favissent. erat
 enim re vera vir ille profusus in largiendum ut qui maxime, multosque
 sibi ea devinxerat beneficentia; non tamen ut convinci posset plus istos ei
 rependisse quam gratum et mutuum amorem, minime autem factiosum
 studium velficandi spebus eius usque ad consciam conspirationem in am-
 bitiosa vota principatus usurpandi; qualia mente versasse illum mundum
 demonstraverant qui detulerant. in communi porro suspitione sacris ho-
 minibus et laicis diversa utrorumque sors fuit. nam illis quidem, quos
 dixi, palatinis plurimis munifice a Porphyrogenito donatis ignoscendum
 iudicavit imperator, aiens plus quidem illum fuisse largitum quam gradus
 eius ferret, eos tamen quibus dedisset, cum megistanes essent nobilitate
 ac merito praestantes, dignos fuisse qui tantum acciperent; neque illam
 nimiam videri debere mercedem obsequii quo se homini non imperanti pro-
 ceteros tam illustres inclinare anstimmerant. in ecclesiasticos, non eos so-
 lum quos donis cultos a Porphyrogenito constabat, sed universim et in-
 discriminatim omnes, dira monachi Sabae grassatio incurrit, aptam scilicet
 arripientis opportunitatem commissum sibi negotium agendi, hoc est exer-
 cendae plausibiliter in illum pridem exosum sibi ordinem inexplabilis im-
 manitatis suae, specioso nunc praetextu zeli laudabilis pro imperatoris sa-

αίλως ζηλῶν, καὶ πρὸ τοῦ τοῖς πᾶσι κακοποιός, ἀνέδην τε
 δύσωνος ἀνόμαζε (20) καὶ διὰ τὰς οἰκονομίαις ἐκείνων ἐπέ- P 109
 γρα, παρακατέχων καὶ ἀπαιτῶν τὰς προσόδους ὡς ἂν ἐκείνων
 καθωσιωμένων. ἄπερ τοῖς κληρικοῖς μανθάνουσι πόνος ἦν, οὐ
 5 μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀποφυγεῖν τὴν κατηγορίαν δύνασθαι. ὁ δὲ καὶ
 πλέον τούτους τοῦ στέρεσθαι τῶν οἰκείων ὠδύνα, καὶ οὐκ εἶχον
 τὴν κατηγορίαν διαθέσθαι καὶ ἐν μετρίοις ποιήσασθαι. ὁ δὲ
 καὶ μεγάλως τοὺς τοιούτους ἐκύμηγε, καὶ οὐκ εἶχαν ὁ τι καὶ πρά-
 ξιαν, καὶ ὡς ἂν γε τῇ λύπῃ καθωσιώσαντες ἑαυτοὺς ἐν ὑπύρῳ
 10 ἴσαν. τέλος ἀποφυγὴν μίαν ἔγνωσαν τῆς κυκλίας τὴν πρὸς τὸν B
 πατριάρχην καταφυγὴν, ὡς αὐτίκα τῷ μαθεῖν ἐν δεινῷ ποιησο-
 μένου κάκεινου τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας διαβολὴν. ἐλθόντος τοι-
 γαρ οὗ καὶ τοῦ Σάβα συνελθόντες ἐνεκάλουν τὸ πάθος, καὶ ὡς
 οὐκ ἀνεκτὴν ἐτραγῶδον τὴν συμφορὰν, καὶ “τί παθῶν, ὦ οὐ-
 15 τος,” ἔλεγον παρόντες κάκεινου, “τοιοῦτοις τοὺς τοῦ κλήρον
 περιβάλλεις θνητοῖς; ὄλον τὸν μὲν ἐπ’ αἰτίαν κείμενον κρῖνασθαι,
 τοῖς δὲ λοιποῦς ἀθώους τοῦ ἔργου μένειν.” τοῦ δὲ μῆθ’ ἐν ἀπο- C

6. πλέον τοῦ τούτους στέρεσθαι τοῖς οἰκείων P. 14. ἐνεκτὴν P.

late ac statu. eos igitur pariter cunctos uno crimine involvit, infidos et
 clam infensos Augusto nominans. (20) ergo singillatim obiens irruerat in
 oeconomias illorum, partim sequestrans et detinens nondum solutos pro-
 ventus, partim iam perceptos repetens, quod eos dicaret iure illis fruenti
 accidisse perduellionis crimine conscito, cuius ipso pro plane convictis
 et rite damnatis haberet. haec videntes et patientes clerici intime acil-
 cet rugebantur, non tam ipsa accusationis invidia conturbati, quamquam
 erat bene conscitis et viam eius purgandae nullam habentibus molestissima,
 quam quod eius effectus iam ante damnationem tristissimos sentirent, pri-
 vati iam nunc bonis propriis; quae praesens experientia intolerabilium
 damnorum, dolore ipsos pungens acerbissimo, impediabat ne contempta
 falsae calumniae vanitate consolationem eam caperent, quam in mali per-
 pessione mediocris sua prudentibus virtus suggerit. quare fluctibus moe-
 roris lactati maximis, nec quo se verterent reperientes, postquam aliquan-
 diu in illa aerumna incerti animi, quasi desperato remedio sese discru-
 ciantes, tacite gemuerant, tandem confugere ad patriarcham decreverunt,
 rati cum illorum quae gererentur ignarum, simul cognovisset intentatam
 ecclesiae calumniam, improbatum et aegre se ferre declaratum. cap-
 tatum igitur tempore quo Sabas ad patriarcham venerat, simul et ipsi ac-
 cedentes questi graviter sunt de malis quae paterentur, et invidiose ex-
 aggerata communis calamitatis atrocitate, ad eius praesentem auctorem
 conversi Sabam “quae te, malum,” inquit praesente patriarcha, “in nos
 incitant intemperiae? quam ob causam clericos indiscriminatim universos,
 sine ulla innocentis aut noxii differentia, poenis subicis, cum palam ae-
 quitas postulet, si quis nostri ordinis culpae affinis aut iure suspectus
 est, de hoc iudicium institui, alios quos nullum criminis urget indicium,
 quietos in fructu suae famae integrae relinqui?” ad ea Sabas multa

λογουμένου τῶν ἐς λόγον κειμένων, ἀλλὰ κύκλω περιβαλλομένου αἰτίας μηδὲν προσηκούσας μηδ' ὄπωσοῦν, τέλος ἤξιον πατριάρχῃ ἀμύνειν ἀδικουμένους τὰ ἔσχατα. ὁ δέ, οὐκ οἶδ' ὄπως, ψυχρὸς ἐπὶ τούτοις κατεφαίνεται καὶ ἀκίνητος. ὡς δὲ πολλάκις οἱ τοῦ κλήρου ἐπέκειντο καὶ προσελιπάρουν, ὁ δ' ἄφωνος ἦν καὶ 5 τῷ μὴ τι λῆξιν ἔχοντι ἀκριβῶς ἔωκει. τέλος ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῶν πολλῶν βίαν ἀπέπεμπε κατειρωνευσάμενος τὴν τιμωρίαν τῷ D κατειπόντι, τὴν τοῦ Πιλάτου πρὸς Ἰουδαίους φωνὴν ἐπειπὼν παραδιδόντος εἰς σταύρωσιν τὸν δεσπότην, “λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε.” τοῦτο ἐπῆλθε μὲν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ τυχόντος 10 εἰπεῖν ἀγνώστῳ πολλοῖς διαθέσει ψυχῆς, τοῖς δὲ καὶ λθὼν δόξαν βαρὺ παρώξυνε τὰς ὁρμάς, καὶ προσλυποῦντες καὶ οὗτοι ἐσχίζοντο, ὥστε μήτε συνέρχεσθαι οἱ μήτε μὴν συνενῆσθαι, βασιλεῖ προσανατιθέντας τὴν περὶ τούτων ἐκδίκῃσιν. βασιλεὺς δὲ τῆς νόσου κατεπειγοῦσης τὸν πρωτοβεστιαρίον, ὡς μηδ' ἀναπνεῖν 15 ἔωσης τοῖς πύνοις, σκέπει καὶ βουλῇ τούτου τὸν Χοῦμνον κοια- P 110 στορα Νικηφόρον εἰς μυστικὸν ἀνάξας ἐπὶ τοῦ μέσου καθίστησι, προσείμας αὐτῷ κοιωνὸν (οὐπω γὰρ ἐκείνῳ καὶ μόνῳ ἐθάρρει) καὶ τὸν ἐπὶ τῶν δεήσεων Γλυκὺν Ἰωάννην. καὶ δὴ τοῦ αὐτοῦ

4. καὶ docrat.

parum ad rem facientia, nihil admodum quod clare ipsum absolveret aut tam vehementium actorum acerbitatem excusaret, reposuit. unde a patriarcha magnopere clerici contenderunt ut satis iam compertam hominis improbitatem grassari ne sineret in diram oppressionem innocentium, sed tempestiva eam castigatione coerceret. tales ille preces audiens frigidus nescio quare immotusque perstabat; ac cum illi ardentius urgerent, perseverabat tamen in silentio, haud in expedito, ut apparebat, habens quid diceret. tandem, velut vi cuidam multorum simul incumbentium impar eluctandae, paulisper inflexus verbis Pilati ad Iudaeos Christi necem deponentes vindictam ipsis calumniatoris ipsorum Sabae ironice permittere visus est, “accipite ipsum vos” inquit “et crucifigite.” hanc eius vocem, incertum quo ex sensu profectam animi, audiri tunc contigit. qua graviter offensus aut potius incredibiliter offeratus, quos sic eluserat, abscederunt se ab eo, congressuque ipsius in posterum atque omni precam ac sacrorum cum illo communionem segregarunt, dolorem testantes suum querelis gravibus et ultionem tam insignis iniquitatis ab imperatore prae se ferentes expectare. at Augustus totus, ut dictum est, e protovestiarii consilii pendens, prohibitus libero aditu familiaris oraculi, cruciatibus renunciamis ne ad momentum quidem respirare iam illum sinentibus, aegri commendatione ipsius quaestorem Nicephorum Chumnum ad dignitatem mystici promotum in partem arcanae fiduciae advocavit, deliberationibus hunc quoque quotidianis consultorem admovens. ac cum nondum speraret sufficere molli rerum unum illum posse, Ioannem praeterea cognomento Glycyn petitionibus supplicum referendis praepositum huic ad-

ἔτους, ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους, τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐν κλοβῷ (εἰρκτῆ φορητῆ τις εἶπη) τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμιον, ἔξειθῶν Νυμφαίου εἰκοστῆ ὁγδόῃ Μαιμακτηριῶνος τὴν μεγαλόπολιν εἰσεῖσιν. ἦν οὖν τὸν τεῦθεν κωφή τις ὀργή παρὰ βασιλέως B
5 ταῖς τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ μὲν ἐπαγόμενον ἔγκλημα δύσνοια, αἱ δὲ πρὸς τοῦτο κατασκευαὶ αἱ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου σφῶν ἦσαν ἵπποστολαί, ὡς κακῶς δῆθεν τὴν τῆς δυσνοίας αἰτίαν, ἦν καὶ παρὰ τοῦ Σάβα κατηγορήντο, δυσχεραίνοντων. ὥστε καὶ μιᾷ συναγωγῶν ἐκείνους ἐκ τινῶν ὑποπτευομένων τὴν κατὰ πάντων
10 συνίστα δύσνοιαν; περιποιούμενος δῆθεν ἐντεῦθεν τὸν τοῦ πατριάρχου Θεράποντα. θάλασσαν γὰρ συνόλην καὶ ἀπορροήν C
ἐκείνης παρεδιγμάτιζεν, ὡς φύσιν ἔχοντος τοῦ παντὸς ἐκ τοῦ γέματος οἷον ἐστὶν ἐκείνῳ γινώσκεσθαι. εἶναι δὲ καὶ τούτους οὐ πάντας, ἀλλ' ἐκ τινῶν ἴσως ὑποπτευομένων τοὺς πάντας ὑπά-
15 γισθαι ταῖς αἰτίαις. ἦσαν δὲ ταῦτα δεσποτικὰ μᾶλλον ἢ ἀληθῆ, θλιόντος Θεραπεύειν τὸν πατριάρχην.

21. Κἄν ἐπὶ πλέον τῆς ἀπὸ βασιλέως διὰ ταῦτα ἐπει- D
ρῶντο ἀγανακτήσεως, εἰ μὴ καὶ ἕτερ' ἄττα πραχθέντα βασιλεῦ P 111

intorem tribuit. quibus provisis, hoc ipso anno, ducens secum condemna-
tos, fratrem quidem in lectica clathrata (carcerem portatilem dixeris),
Strategopulum autem vinctum, duo de tricesima Iunii die Constantinopo-
lim ingreditur. Ibi eum coquere animo apparuit surdum quendam in ec-
clesiasticis rancorem, erumpentibus subinde irae ultricis indicii dissimu-
lationes eluctantem. causa odii obtendebatur studium in iis rerum nova-
rum et cogitatae defectionis crimen; cuius in argumentum rapiebatur eo-
rum a patriarcha secessio. hanc enim interpretabatur certam ex indigna-
tione deprehensi delatiquae per Sabam indicii occultarum quae ipsi machi-
narentur in se molitionum. itaque illis quadam die convocatis locatus est
in sententiam apprime congruentem sensibus Sabae et isti patriarchae mi-
nistro gratificantem: palam enim ostendit signa quaedam minus constantis
in se fidei, in quibusdam ipsorum observata sese in omnes extendere, at-
que universum pariter ordinem reum peragere aversae a se voluntatis de-
fectionisque cogitatae. dixit videlicet, aquae rivulo e mari ductae dum
gusto salugo deprehenditur, certo argumento colligi cuius demum saporis
ut mare ipsum totum, quod natura ferat eandem in stilla deprehendi
sensu qualitatem, quae universum ex quo illa est libata liquorem inficiat.
quare licet aequae de singulis ipsorum non extarent argumenta propria
quemque insimulandi, recte tamen ei cunctos suspicioni subiacere quae in
quibusdam residere cerneretur. talis quaedam audita tunc est imperatoris
oratio, domini sane potius supercilium infensi quam aequi iudicis, verita-
tem delationum exquirentis, sedatum arbitrium praeferens. sed tanti erat
demereri patriarcham comprobandis eius ministri actis, quorum se ipse
auctorem non obscure ferret.

21. Et processurum fuerat haud dubie in diuturniorem graviorem-
que clericorum vexationem hoc ita declaratum imperatoris in eos odium,

μὲν ἐθορύβει, ἀρχιερέας δ' ἐκίνει ζητεῖν αἰτίας καθ' ἧς ταῦτα πράττεται ξένα τῶν τῆς ἐκκλησίας νόμων δοκοῦντα· μήτε γὰρ λατρὸν χρῆναι τιμωρεῖν ἀλλ' λατρεύειν τὸν πάσχοντα, μήτ' ἀρχιερέα κολάζειν ἀλλὰ θεραπεύειν τὸν ἀμαρτάνοντα. διὰ τοῦτο καὶ συναχθέντες κοινῇ σκέπτονται, καὶ διαμηνύειν ἐκείνω καὶ γε 5 διαπυρρῶσαι (ἦσαντο γὰρ τὰ δεινὰ καὶ ἀρχιερέων) ἐγνωσκῶσαν. τὸ δὲ μήνυμα, καθημέρων ἐν τῷ ἐκκλησιαρχείῳ, ἐφ' ᾧ

B σφίσι ἐφείη συνελθεῖν ἐκείνω ἐρωτῆσαι τε καὶ μαθεῖν πῶς ταῦτα πράττοντο· μηδὲ γὰρ ἐκκλησιαστικὰ εἶναι ἀλλὰ τυραννικὰ τὰ πραττόμενα. ταῦτα λέγοντες προσετίθουν καὶ τὰ πραχθέντα, 10 ὅσα τε ἔξω ὅσα τε ἐντὸς ἐπραττόντο. τὸν δ' ἀκούσαντα τὸ παρὰ μὴδὲ φροντίσαι, ἀλλὰ σκήψεις τοῦτ' εἶναι φάναι ἀποστασίας τῆς ἀφ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὰ μὴδὲ δίκαιον ἐγνωκέναι πρὸς τοῦτους ἀπολογεῖσθαι. ὡς δὲ καὶ αὐθις πειρῶντες οὐκ ἔπειθον,

C διστῶν ἑαυτοῖς ἐκείνου ἐδικαίουν καὶ οὗτοι· τὸ γὰρ τοιούτων 15 πραττομένων συγκοινωνεῖν μὴ ἔχειν λόγον ἀπολογίας τοῖς μεμφο-

nisi alia quaedam a Sabas ruere qua coeperat pergente temere attentata, quae licet praesertim in clericos intendebantur, tamen redundabant etiam in episcopos, hos movissent ad cognoscendum de negotio; unde contigit imperatorem quoque turbari ac titubare in proposito quod ostenderat, qualiacumque patriarchae ac eius ministrorum acta tota imperii auctoritate defendendi. moti ergo episcopi, quod iam usque ad ipsos, ut est dictum, Sabae grassationes pertingere coeperant, consilio inter se habito decreverunt convenire patriarcham, repetereque ab eo rationem eorum quae nova et ab usu legibusque ecclesiae abhorrere visa gererentur. ut enim medici non esse poenas infligere languentibus, sed medicinam adhibere opportunam morbis illorum abigendis, ita nec officium antistitis in plectendo atque ulciscendo situm, verum in curandis et ad frugem emendationis revocandis qui peccarunt. his sic in conventu stabilitis patriarchae indicant cupere antistites simul congregatos ipsum alloqui. assignatus ad hoc locus est in aedibus magni ecclesiarum, quo cum venisset patriarcha, consentientes episcopi ex eo se velle audire dixerunt quas ob causas ea quae Sabas attentabat fierent: non enim esse illa ecclesiastica, sed tyrannica acta. his dictis adiunxerunt expositionem vexationum quibus Sabas ferret ageretque miseros clericos, et in ecclesiasticum ordinem universum clam palam, intus et extra immaniter acerbeque grassaretur. ea ille audita sic prorsus tamquam nihil ad se pertinere negligere fuditus visus est, addens et conquerens talia ab illis memorari praetextus secessionis a se faciendae quaerentibus. quare supervacaneum se arbitrari curam ullam sumere oblectionum istiusmodi diluendarum. his episcopi multa reposuerunt quibus ei persuadere conarentur aequa et consentanea se poscere: sed cum nihil profici animadverterent ipso inflexibiliter in duritie persistente, clare ipsi denuntiarunt cogi se officio ad se ipsos a tam inconvenientium actorum omni participatione removendos. neque enim se posse iustae censurae reprehensionis ulla excusatione fugere, si perseverando in communiōne cum his qui sic inordinate ac temere operarentur, tam improbabilibus factis approbationis suae apponere calcu-

μένοις δικαίως. ἔπειθον δὲ καὶ οἱ περὶ τε τὸν Γεννάδιον καὶ τὸν
 Συλαιώτην βασιλέα μὴ εἶναι ἀνεξέταστα ταῦτα, ἀλλ' ἐπαρήγγειν
 ἀρχιερεῦσι καλῶς λέγουσιν. αὐτοὺς γὰρ εἶναι πάντως τοὺς τὸν
 εἰς τὴν πατριαρχεῖαν ἀναγόμενον χρησταῖς μαρτυραῖς συστήσαν-
 5 τας, αἰτούς δὲ καὶ πάλιν διαγιγνώσκειν ὡς ἐπιχωλαῖνοι ὁ μαρτυ-
 ρηθεὶς οὐ φαῦλος ἐπ' ἄλλοις τὴν ποιήσαντι· μηδὲ γὰρ πάντα D
 πᾶσι διδόναι θεῖον. ταῦτ' εἶναι θεοῦ, ὡς πάντας εἰδέναι. καὶ γε
 πολλάκις τὸν κατὰ τὸ ἡθικὸν οὐκ ἀπόβλητον κατὰ τὸ οἰκονομικὸν
 ὑποσκάζειν, καὶ αὐθις ἀριστεύοντα ἐπὶ τούτῳ μὴ φθάνειν τὴν
 10 ἐπὶ τῷ πολιτικῷ ἀρετῇ. ἀναστέλλεσθαι δὲ τὴν κακίαν καλὸν
 καὶ προσῆκον εἶναι, πλὴν ἐντὸς μέτρων καὶ νόμιον Χριστοῦ. νό-
 μον δὲ Χριστοῦ πάντως εἶναι τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον. ἐκεῖ δὲ ζη-
 τούντων τῶν μαθητῶν ἐξ οὐρανοῦ καταγαγόντας πῦρ ἀφανίσαι
 τοὺς ἀπειθοῦντας, εἰπεῖν τὸν δεσπότην ὡς οὐκ οἴδατε ποῖον πνεύ- E
 15 ματος ἐστὶ. τὸ γὰρ καλέσαν ἐκείνους πνεῦμα, κἄν μήπω οἴδασι,
 κληρὸς ἀγαθωσύνης καὶ φιλανθρωπίας καὶ συγκαταβύσεως πρὸς
 τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' οὐ τιμωρίας καὶ ἀγανακτήσεως καὶ κο-
 λύσεως. ταῦτ' ἐκείνων λεγόντων καὶ ἀμφικλινητῶν τὸν βασιλέα
 ποιοῦντων, καιροῦ δραξάμενοι οἱ κακῶς ἔκ τινων αἰτιῶν ἔχοντες

lum viderentur. sub haec Gennadius et Sylaeota imperatorem privatim
 conventam graviter monuerunt, non debere ipsum sinere res tam suspe-
 ctiae novitatis indiscussas socordi tolerantia transmitti. quin eius esse of-
 ficii succurrere praesulibus, nihil aequi a patriarcha, quamvis iusta et
 recta postulent, impetrantibus. nec enim in illos cadere exceptionem ido-
 neam suspicionis, quasi patriarchae parum faveant; quem utique ipsi pro-
 moverunt, suis eum suffragiis et honorificis testimoniis ad summam quam
 obtineret dignitatis adeptionem commendantes. caeterum eadem fide qua
 tum quae in eo laudarent praedicarunt, modo commemorare quae in eo
 postmodum desiderari deprehensum sit. prodi enim cursu temporis laten-
 tia prius hominum vitia, et occasione negotiorum naturas perspicere. sic
 eos intellexisse hunc, qui dotibus ad ecclesiae gubernationem alioqui aptis
 instructus sit, in quibusdam eius multiplicis officii claudicare partibus.
 nimirum non omnibus omnia deum dare. cunctis quippe notum esse dona
 esse dei dotes eiusmodi. itaque saepius animadverti eum, cuius mores
 non improberentur, haud aequae inoffense procedere in gubernatione domus
 propriae: rursus egregie fungentem suae regimine familiae, civilibus deinde
 carationibus admodum minime parem administrandi magistratet, a domino
 probare. improbitatem coerceri honestam sane ac conveniens esse, ve-
 rum id fieri debere intra limites legum Christi. leges autem Christi
 omnino esse sacrum evangelium. illic autem legi discipulos aliquando
 ignem e caelo devocantes, qui sibi non morigeros consumeret, a domino
 audisse nescire ipsos cuius spiritus essent. nam qui vocarat ipsos spiri-
 tus, licet hoc adhuc ignorarent, plenus benignitatis humanitatis accom-
 modationis ad lapsos in culpam spiritus est, non autem ultionis indigna-
 tionis severitatis inexorabilis. tali oratione cum hi duo ambiguum fecis-
 sent imperatoris animum, captato tempore qui aliis etiam de causis exo-

ἔκλεινῳ ἑθορῦβον καὶ γράφοντες κατηγορίας ἀτόπους ἐδίδον, P 112 καὶ ἀνέδην λοιδορίας μονωθέντα τῶν πολλῶν περιβάλλον, ὥστε καὶ μιᾷ ἰσταμένου ἄνω που, καὶ τῶν ὕμνων ἕξανυσθέντων ἐπευλογοῦντος κατὰ τὸ σύνηθες, τινὰς ἐκείνου κάτωθεν ἰσταμένους κρᾶζειν καὶ ἀπόφῃμα κατ' ἐκείνου λέγειν, ὡς ἂν πλέον τοῦ εἰκό-5 τοσ δια τὸ μῖσος καταυθαδιζόμενους.

B 22. Ἐπεὶ γοῦν Ἀθανάσιος ἔγνω μονωθεὶς καὶ τὰς αἰτίας ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ὥρμημένας, τὰς δὲ λοιδορίας ἀπὸ πολλῶν συμβαινούσας, ὡς καὶ κρίσιν θέλειν ἄγειν, καὶ οὐκ ἀνυστά οἱ γένοιτο εἰ βούλοιο τὴν τιμὴν κατέχειν (μηδὲ γὰρ ἐν-10 τεῦθεν εἶναι τὸν εἰρηνεύσοντα ἢ καὶ προσέξοντα), καθυφίει καὶ C ἄκων τῆς προστασίας. οὐκ ὀλίγοι γὰρ καὶ τῶν χθές καὶ πρὸ τρίτης τῶν ἰδίων παρὰ τῶν ἐκείνου στερηθέντων ὁμοῦ συμφρήσαντες διεφόρου ἄρδην τὰ ἴδια. οἱ δὲ καὶ τοῖς σιτώσιν ἐπεχείρουν καὶ κατεγέλων καὶ ἐπιετώθαζον ἀνέδην τε κατηρῶντο καὶ ἀπεφή-15 μιζον. ἄλλοι δὲ καὶ λίθους ἔβαλον φανέντος ἐκείνου. τόσον

9. καὶ] καὶ εἰς?

15. ἐπεφήμιζον P.

sum habebant patriarcham, turbare liberius coeperunt, datis accusationum errores ipsi absurdissimos imputantium libellis, tum eundem locis a concursa seductis occurrentem probris palam conviciisque proscindentes. eo-que res processit, ut ipso quadam die e loco sublimi perfectis hymnis populo de more beneprecante succlamantes aliqui maledictis eum lacera- rent foedissimis, odio, postquam ultra modum exarserat, in iusto auda- ciores impudentiam prorumpente.

22. Postquam ergo se Athanasius destitutum a plerisque intellexit, aversionis causas ex se suisque ortas, odia vero infensorum sibi pluri- morum usque ad contumelias et convicia prorumpere, remque ad iudicium spectare, quo haud dubie coorientes undique accusationes vocent. satis patere, si vel summo conatu connitatur retinere patriarchatum, in tali offensione animorum ac rerum perturbatione frustra fore: nam orto cer- tamine omnes in unum dimicaturos, ne attendente quidem ullo aut saltem audire sustinente, nedum in pristinae communione pacis perseveraturo quoquam. his persuasus rationibus diu reluctatum appulit tandem animum ad cogitationem abdicandae, quam tenere nequiret etsi maxime cuperet, sacrae praefecturae. nempe iam non pauci eorum quos nuper at paulo ante malistrorum ipsius violentae grassationes pensionibus et sacerdotio- rum fructibus multaverant, palam ablata repetebant, ac facta manu pa- ribus iniuriis irascentium, vim apertam intentantes, auferebant quae sua dicerent. quidam etiam praedia frumentariosque agros quorum fuerant possessione pulsī, concursu et factione invadebant, inter haec irridentes, diceris traducentes, maledictis quoque incessentes, diris denique nullo metu aut respectu devoventes patriarcham et suos. in tantam licentiam excesserat populare odium, lassata diuturnis iniuriis plerorumque patien- tia, in furorem conspiratione multitudinis ineluctabiliter saevientem exar- descens, impunitate necessaria, securitate summa. itaque Athanasius sentiens haud procal abfore quin corripereur sistendus tribunali (nam

τὸ μῖσος. καὶ κατεστύγουν οἱ πλείους. αὐτὸς δὲ γνὸς ἐντεῦ- D
 θεν καὶ εἰς κρίσιν ἀπαξόμενος, ὡς τοῖς δοκοῦσι μᾶλλον ἐδόκει,
 βασιλεῖ διαμηνύεται ἀποσταλῆναι μὲν τοὺς τὸ πατριαρχεῖον ἀνα-
 δεξομένους, ἀποσταλῆναι δὲ καὶ τοὺς διακομίσοντας κατὰ τὴν
 5 ὁδόν, ὡς μὴ κινδυνεύοι. ἐν τοσοῦτῳ δὲ σχεδιάσας βιβλία δύο,
 τὸ μὲν ἐν τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως, θῆτερον δὲ πόλλ' ἄττα πε-
 ριμχον καὶ ἰδίας κατὰ τὸν βίον συστάσεως χάριν καὶ καταρῶν τῶν P 113
 ὡς δῆθεν κατ' αὐτοῦ ἀποφημισάντων, ὁ μίμησιν ἀναδεξάμενος
 τοῦ Χριστοῦ, τὸν μὲν ἐν ἀφανεῖ κρύπτει ἐν κορυφῇ κλονός τιнос
 10 τῶν κατὰ τὰ ἀριστερὰ εἰσιούσι κατηχουμενεῖα τοῦ μεγάλου νεῶ
 ἰσταμένων, ὑπ' ὀπὴν περιστερεῶνος, δίκην φωρός, ὡς μήτις
 εἰδὲη προμηθευσάμενος, κλίμακά τ' αὐτὸς προσερείσας καὶ ἐπι-
 θείς πλὴν οὐ γυμνὸν τὸν χάρτην, ἀλλὰ δυσὶν ἐκπώμασιν ἐμβρα-
 λῶν, ὑπογραφεῖ ἰδιοχείρῳ καὶ βούλλῃ μολιβδίνῃ τὰ γράμματα B
 15 ἔξασφαλίσάμενος, τετρήνας καὶ σπαρτίῳ περισφιγῆσας, ὡς μὴ
 τι ἐπιβουλευθεῖη τῶν λυμαντήρων ἐς μακρὰν ἐκεῖ κείμενος.
 θῆτερον δὲ τὸν τῆς παραιτήσεως πέμπει πρὸς βασιλέα, ἀξιῶν
 τὴν ταχίστην τοὺς γε τὴν ὁδὸν ἀσφαλῆ οἱ θήσοντας ἀποστεῖ-
 λαι. εἶχον δ' ἐπὶ λέξεως ὁ μὲν ἐν τοῖς ἐκπώμασι χάριτος τάδε.
 20 (23) “δύο τιὰ ἐφάνη πρὸς καταβολὴν τῆς ἐκκλησίας, εἰς ὠφέ- C

15. καὶ deorat.

causam eius ecclesiastico iudicio disceptari non ignorabat primores cu-
 pere) occupavit significare imperatori se ab ipso petere ut mitteret qui-
 bus patriarchales aedes, his abscessurus, consignaret, quique illum quo
 recessurus esset itinere tutam ab incursu infesti populi praestarent. in-
 terim ipse duos libellos deproperavit, quorum uno dignitatem abdicare
 videbatur: alter multa complectens partim vitam eius anteactam iacta-
 bunde commendabat, partim in obtretractores iram exprimebat minis et
 diris, sane impotentius quam professum imitatore Christi mansuetudinis
 deceret. et hunc quidem e duobus libellum ipse furtim abscondit loco
 abstrusissimo, intra foramen eorum simile in quibus columbae nidificare
 amant, sito supra verticem columnae cuiuspiam in catechumenis, ad lae-
 vam introeuntium, stantis. notabilis porro est quam in hoc adhibuit so-
 llicitudo. primum chartam non simplicem et authenticis destitutam reliquit
 signis, sed manu rite propria subscriptam bulla insuper plumbea munivit:
 tem vasis duobus testis inclusit invicem obversis, quorum labra pertosa
 funiculis insertis apte commisit, ut eam undique ab iniuria omni prote-
 gerent. sic conditam, scala ipse muro applicita concensaque, manu pro-
 pria deposuit in memorato prius loco, velut illic custodiendam in seram
 memoriam posteritatis. alium abdicatorium patriarchatus libellum misit
 ad imperatorem, orans ut quam primum ad se destinaret securos per
 viam deductores, quibus a vi defenderetur. haec ambo scripta hic po-
 nam, incipiens a prolixiori fictilibus indito; cuius haec fuere verba.
 (23) “due quaedam apparuerunt ad delectionem ecclesiae, quae ad eius

λειαν δῆθεν αὐτῆς ἐπινοηθέντα, ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν ἐπιχειρόντων τοιοῦτοις, ἐν μὲν τὸ τὸν Βέκκον ἔλθεῖν εἰς τὸ διαλεχθῆναι καὶ τάχα καταγνωσθῆναι καὶ ἡττηθῆναι, ὃ ἀμήχανον ἦν τοῦ λαοῦ μεμηνότος καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν ἔχόντων τε καὶ λεγόντων, δευτέρου, ἦν ἴκα τῷ Ἰακίνθῳ ἐξεχωρήθη ἀπανταχοῦ τῆς Ῥωμαίων 5

D προσκαλεῖσθαι κατὰ τῆς ἐκκλησίας οὓς εὗρισκεν οὐ συνειδήσει, οὐ νόμοις θεοῦ τεθραμμένους, ἀλλ' ἀγρυπώδεις καὶ τριαβολιμαίους τινάς, καὶ ἱκανοὺς καταστρέψαι τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ, καὶ ὅσα παρέλαβεν, ἀλόγῳ θράσει καὶ διαβολῇ καὶ ὕβρει, ἐν οἷς εἶχον ἐκεῖνοι τὸ ἰσχυρόν. καὶ ἔτι, ὡς ἔοικεν, ἐμελλε τοῖς δυσιν 10

P 114 ἐκίνοις κακοῖς καὶ τρίτον ἀναφυῆναι, ὃ καὶ διὰ πληθους ἡμετέρων ἁμαρτιῶν τῇ ἡμετέρᾳ συνέβη ἡμέρα καὶ καθ' ἡμῶν ἑστρατεύσατο. τῆς γὰρ Χριστοῦ ἐκκλησίας οἷς αὐτὸς οἶδε κρῖμασι τὴν φροντίδα δεξιόμενοι, οὐκ ἐξησφαλισθημεν τοῦ μήτε τοὺς σχιζομένους τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ καὶ ὕβριστὰς αὐτῆς τιμωρεῖν μήτε 15 τοὺς ἀκαθαρσίας μοιχείαις τε καὶ πορνείαις ἐάλωκότας ἀνακατιῆναι. ἠγνοήσαμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ πατριαρχεῦντες τοιαύτας εὐ-

B θύνας ὑπέχουσι παρὰ τῶν ἐπὶ σφάλμασιν αὐτῶν εὐθυνθέντων καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων εἰς ἃ δυρκήκασι, καὶ ταῦτα μηδὲ τοῖς ἐνεργουσι σήμερον τὰ δημόσια τοιαύτας ἐν οἷς ἐνήργησαν ὑπεχόντων 20 εὐθύνας, ὅσα ἢ κακοτρόπῳ γνώμῃ ἢ καὶ ἀγνοίᾳ κατὰ τοῦ δικαίου πεπαρωγήκασιν. ἀλλ' ὦ τῶν ἐμῶν κακῶν, ὡς μηδὲ κἄν ἴσα τού-

scilicet utilitatem excoigitata fuerant, ex insidiis gaudentium talibus. unum quidem venire Veccum ad colloquium, tamquam mox sic damnandum et convincendum; quod fieri non poterat furente populo, et dulces mixtum amaro exhibentibus illis et loquentibus. alterum quando Hyacintho est permissum per Romanam ubicumque ditionem convocare contra ecclesiam quos invenit non rectae conscientiae, non legibus dei inautritos, sed agyrtas triobolares quospiam, idoneos ecclesiae Christi destruendae abolendisque cunctis eius traditionibus per inconsultam audaciam calumniam et contumeliam, ad quae ingens illi habebant robur. porro nunc malis illis duobus tertium, quantum licet conicere, in cumulum succrescet; quod et propter multitudinem nostrorum peccatorum nostra contigit die et in nos militavit. ecclesiae quippe Christi, quibus ipse novit iudiciis, cura nos accepta haudquaquam secure potuimus diacisos ab ecclesia Christi et ei contumeliosos punire, neque immunditiarum adulteriorum fornicationum convictos reprimere. ignoravimus autem patriarchas potestate utentes sua fuisse obnoxios reddendae talium actorum rationi iis ipsis quos in lapsibus deprehensos correxerint, et similibus, ius impune usurpantibus vocandae ad saum examen eorum administrationis, cum tamen quos hodie videmus civiles exercere magistratus, minime subiaceant iudiciis subditorum in iis quae vi acceptae potestatis egerint, etiam quando vel malitia vel ignorantia contra ius et aequum temere quidpiam attentarunt. sed heu, vis ingens malorum meorum! ne nostram quidem longe sublimioris

τοις ἔξωθεν καὶ τὰ ἡμέτερα. καὶ εἰ καὶ πόθεν ταῦτα ἐπῆλ-
 θεν ἡμῖν, ἄθλα τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ θεῷ. ὁ γὰρ εἰ-
 πὼν παρηρησιασόμενος πρὸς θεὸν ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέ-
 φαγέ με, εἶπε καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον C
 5 ἐπ' ἐμέ. οὐ γὰρ ἡμετέρων ταῦτα σφαλμάτων ἀντέκτισις, καὶ
 χάρις θεῷ· ἡμεῖς μὲν ἀδικούμενοι οὕτως ἀδικούμεθα, ὅτι τὸν
 μὴ ἑαυτὸν ἀδικούντα οὐδεὶς δύναται παραβλάψαι, ἣ ἐκκλησία δὲ
 πάλιν ὑβρίσθη καὶ ἐζημιώται. τίς δὲ ἡ ζημία; τῶν μοναχῶν καὶ
 μοναζουσῶν καὶ λοιποῦ χριστιανύμου λαοῦ, τῶν μὲν λόγῳ τῶν
 10 δὲ καὶ βίᾳ βλεψάντων πρὸς τὸ σεμνότερον, ὡς καταγιγίς ἀγρία
 ἀδρόσον ἐπεισπεσοῦσα ἢ καὶ ἡμῶν ὑβρις πρὸς τὰ πρότερα ἔστρε- D
 φεν. ἣ δὲ ὑβρις καὶ τὸ αὐτῆς λυπηρὸν τὸ μὴ κατὰ τῆς ἡμῶν
 ἠκολήγειας μόνον καὶ τὸ λίθους κρατῆσαι βαλεῖν ἡμᾶς καὶ ἀνα-
 θεματίσαι, καὶ ὅσα σωματικῆς ὑβρισεως ἐπειπεῖν, ἀλλ' οἴμοι καὶ
 15 κατ' αὐτοῦ τοῦ σεβάσματος. διὸ καὶ φημί, εἰ σύννοθα ἐμαντῶ
 πορνεία ἢ μοιχεία ἢ ἀρρενομανία ἐαλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα
 κάποτε ἢ φρονῶ ἢ φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα τῆς ἐκκλησίας
 Χριστοῦ τοῦ θεοῦ μου, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς E
 μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν κύριόν μου σταυρώσασιν. εἰ

6. οὕτως] οὕτως?

ordinis ecclesiasticam auctoritatem ad aequalitatem saltem conditionis cum
 politica tanto inferiori adspirare patientur. unde autem ista nobis accide-
 runt, ignotum multis est: at non deo. nam qui ausus est deo dicere ze-
 lus domus tuae comedit me, idem et hoc subiunxit, et opprobria expro-
 brantium tibi ceciderunt super me. nec enim nostrorum ista sunt deli-
 ctorum ultio ac multa; quo nomine deo gratias reddimus. sed et haec in
 nos intorta ictum tela non perferunt, adeo ut iniuriis licet tantis appetiti
 nullam tamen iniuriam patiamur, quoniam qui se ipse non laeserit, nemo
 potis est laedere. verum ecclesia et contumelliam patitur et detrimentum.
 quodam vero detrimentum? nimirum e monachis et monialibus caetero-
 que Christiano populo complures, partim persuasi rationibus et electione
 docti propria, partim terrore addito minisque poenarum, vi compulsi qua-
 dam, sese in melius converterant sanctimoniamque respexerant, quos velut
 turbo ferus ac procella in transversum dira ingruens, haec in nos contu-
 melia de cursu deiecit et rursus avertit in priora. eius porro iniuriae
 pernicies, unde nobis dolendi causa est, non in famae et existimationis
 nostrae iactura constitit, non in contumelia tam licenter grassantium, ut
 et lapides quos in nos iacerent tulerint et anathematizaverint caeteraque
 accumulaverint genera omnia sensibilibus contumeliarum: sed heu me!
 (nam hoc eor vulnerat) in religionis ipsius damnum maximum tempestas
 ista redandavit. quare aio: si mihi sum conscius fornicationis aut adul-
 terii aut nefariae in mares libidinis, si sensi umquam aut sentio aut in
 posterum sentiam albenum quidpiam a sensu ecclesiae Christi dei mei,
 anathema mihi sit a Christo et pars mea cum proditore ac crucifixoribus

δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα, καὶ ἀποβαλλόμενον ἐκ ψυχῆς ὃ μὴ δοξάζει ἢ ἐκκλησία μηδὲ παρέλαβε, συκοφαντήσῃσιν οὐκ ἔφριξαν γλῶσσαι λέγειν μαθοῦσαι κακά, ὅσοι καὶ οἵτινες εἶεν, ἔχω αὐτοὺς καθὰ ὃ κανὼν, καὶ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς τριάδος ἀφωρισμένους. ὅτι δὲ βιασθέντες ἀλλ' οὐ βιάσαντες ἐτέ-
 P 115 θημεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐλπίδι εἰρήνης καὶ ὠφελείας κοινῆς, οὐ
 προέβη δὲ κατὰ τὰς ἐλπίδας ὅσον διωκῆσαμεν, οὕτω συμφέρον
 ἡμῖν κατεφαίνεται, μάρτυς θεός, καὶ ὃ μὴ ὡς κακὸν ἀλλ' ὡς
 πρέπον ἐπράττομεν. πλὴν εἰ ἐν ᾧ μέτρῳ μετροῦμεν ἀντιμετρο-
 θησόμεθα, τὴν τούτων διάκρισιν ἀνατίθῃμι τῷ ἁγίῳ βασιλεῖ καὶ 10
 τοῖς ἀρχιερεῦσι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ εἴτε ἀποδοχῆς εἴτε εὐθύ-
 νης κριθῶμεν, στέργομεν, καὶ ὡς ἐκ θεοῦ τὴν τῶν τούτων κέ-
 λευσιν ἐκδεχόμεθα. ἕτερον, εἰ καὶ ὁποῖόν ἐστιν ἐκάστου τὸ ἔρ-
 γον τῇ ἡμέρᾳ ἐκίνηθῃ, χάριν τῆς δυσσημίας ἣν ἐξῆμισε
 B καδ' ἡμῶν ὃ διάβυλος λέγομεν. εἰ σύνοδα ἐμαντῷ πορνείᾳ ἢ 15
 μοιχείᾳ ἢ ἀρρενομανίᾳ ἐάλωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα πώποτε ἢ
 φρονήσω ἀλλότριον φρόνημα καὶ ἀπαῖδον τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ
 τοῦ θεοῦ καὶ κυρίου μου, καὶ εἰ μὴ ὡς οἱ ἄγιοι μαθηταὶ καὶ
 ἀπόστολοι τούτου παραδεδώκασι καὶ οἱ διάδοχοι τούτων θεοφό-
 ροι πατέρες, ἰδικῶς καὶ συνοδικῶς, καὶ εἰ μὴ ἅπαν ἑτερόδοξον 20
 φρόνημα, ὃ μὴ παρέλαβε καὶ κρατεῖ ἢ ἐκκλησία Χριστοῦ, παρα-

7. διωκῆσαμεν οὕτως ὡς σ.?
 εἶναι P.

12. τῶν] ἐκ?

14. δηλοῦ-

domini mei. sin me recte ac fideliter servientem et sapientem, reicien-
 temque ac reprobantem ex animo quod non sentit ecclesia neque accepit,
 calumniari non horruerunt linguae doctae maledicere, quicumque et qua-
 lescumque fuerint, habeo ipsos, iuxta canonem, pro segregatis a vitae
 auctore trinitate. quoniam vero coacti, minime autem nos ipsos per vim
 intrudentes, regimini ecclesiae sumus impositi spe pacis et utilitatis com-
 munitis, non successit autem secundum spem quantum in ea administra-
 tione gessimus. nihil autem gessimus (testis sit deus) nisi quod expedire
 nobis visum est, et quod non ut malum sed ut decens a nobis fieret.
 caeterum an qua mensura mensi sumus, eadem remetiar nobis, iudicium
 arbitrio sancti imperatoris et episcoporum coram deo permitto; et sive
 absolvamur sive damnemur ab illis, acquiescimus, et ut a deo profectum
 eorum qualecumque mandatum accipimus. aliud. etiam quale sit cuiusque
 opus, die illa declaratum iri credimus, tamen quoniam aiunt quosdam
 scandalizari propter maledicentiam quam evomuit in nos diabolus, dici-
 mus: si conscius mihi sum incidisse in fornicationem adulterium aut ne-
 fariam in mares libidinem, si sensi umquam aut sentio aut sentiam alie-
 nam sententiam et abhorrentem ab ecclesia Christi dei et domini mei, et
 nisi ut sancti discipuli et apostoli eius tradiderunt et successores horum
 deferri patres, privatim et synodice; et nisi omnem heterodoxam doctri-
 nam, quam non accepit nec tenet ecclesia Christi, respuo subiliciens ana-

πέπω τῷ ἀναθέματι, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς C
 μου εὖν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν κύριόν μου σταυρώσασιν. εἰ
 δὲ ὀρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονούντα καὶ ἀσπαζό-
 μενον καὶ κηρύττοντα διαβολαῖς μὲ τινες τοιαύταις διέβαλον, ὅσοι
 5 καὶ οἵτινες εἶεν, ἐκκήρυκτοι τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἀλύτῳ
 ἀφορισμῷ τῷ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς καὶ μακαρίας καὶ ἁγίας τριάδος
 ἢ μετριότης ἡμῶν ὑποβάλλει αὐτούς, καὶ ἀρῆ ἀναθέματος καὶ
 τὸν τοιοῦτοῖς παρασυρέντα εἰς τὸ βλάσαι καὶ ἀδικῆσαι με. ὡς
 δὲ τοῖς ἀδίκοις καὶ βλασφημοῖς αὕτη ἀρὰ παρὰ Θεοῦ, οὕτω καὶ D
 10 τοῖς φειδομένοις τὴν γλῶσσαν καὶ ἀλήθειαν ἀγαπῶσι καὶ λέγουσιν
 ἢ τοῦ Θεοῦ εὐλογία καὶ σκέπη περικυκλώσοι καὶ ὧδε καὶ ἐν τῷ
 μέλλοντι.”

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τοῖς ἐκπώμασι καὶ ἐν ἀποκρύφῳ τε-
 θέντα· ἃ δὴ ὅποια μὲν καὶ ὅπως ἔχουσιν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν πα-
 15 ρασυρέντα, ὅστις ἂν καὶ εἴη, ὑπ’ ἀνάθεμα ἄγειν, καὶ εἰ σύστα-
 αῖς ταῦτα ἀπαθῶν τρόπων εἴτε καὶ μὴ, εἶδειεν ἂν οἱ πνεύματι
 ζῶντες καὶ τῷ κυρίῳ δουλεύοντες. ὅμως ὕστερον εἰρεθέντα, ὡς
 μετ’ ὀλίγον ῥηθήσεται, ἱκανῶς αἰτίαις δικαίαις ὑπῆγον τὸν γρά- E
 ψαπτα. Ἔτερον δὲ γράμμα σχεδιάσας πρὸς τὸν βασιλέα ἀπέστει-
 20 λεν, οὕτω κατὰ ῥῆμα διαυλάμβανον. “Θεῷ καὶ μετὰ Θεὸν τοῖς
 λόγοις θαρρήσας τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας σου τὴν ἐκκλησίαν ἐκρά-
 τησα. εἰ δ’ ἔγκαλοῖ μοι καὶ τις ὅτι μὴ κατὰ τὸ ἀρέσκον ἐκάστῳ

themati, anathema mihi sit a Christo et pars mea cum proditore et cru-
 cifixeribus domini mei. si vero recte ac fideliter me ministrantem et
 sentientem et amplectentem et praedicantem calumniis me talibus diffama-
 rant, quicumque ac qualescumque sint, extra censum habentor eccle-
 siae Christi; et insolubili excommunicationis nexui a vitae auctore, beata
 et sancta trinitate, mediocritas nostra ipsos subiicit, dirisque anathema-
 tis, et eum qui talibus tractus fuerit ad laedendum et iniuriis efficien-
 dum me. ut autem iniustis et blasphemis haec maledictio a deo est, sic
 et linguam continentes et veritatem amantes et loquentes dei benedictio
 ac protectio circumdabit, et hic et in futuro.”

Haec quidem erant in chartis intra pocula fictilia conditis et in cavo
 abstruso depositis. in quibus, quod eum quoque qui etiam vi pertractus
 ad adversantium sibi partes fuerit, quicumque tandem sit, anathemati
 subiicit, id ad humanae prohibitionis Christianaeque mansuetudinis rationes
 atis accommodatum necne fuerit, censendum relinquo viventibus in spi-
 rita et domino servientibus. illud scio, scriptum hoc postea repertum
 vulgatumque, ut postmodum dicetur, accusationibus in eius auctorem antea
 incertis fidei momentum addidisse, ut iam non immerito traductus ille ac
 iniuste infamatus videretur. aliud etiam scriptum concinnavit, statim ad
 imperatorem missum, haec ad verbum continens. “deo et post deum
 verbis fidens ex deo auctoritatem ducentis maiestatis tuae, ecclesiae re-
 gnum capessenti. in quo administrando si quispiam succensuerit guberna-

διόκησα, μάρτυς αὐτὸς θεός, κρείττον οὐκ ἐφρόνουν. ἐπεὶ δὲ
 P 116 Χριστὸς τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας σὲ κατέστησε
 φροντιστήν, ἰθύνειν πρὸς τὸ ἀρέσκον αὐτῷ, ἐνώπιον λέγω τοῦ
 κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἀμαρτωλὸς εἰμι, ἀλλὰ πρα-
 κτικῶς οὐκ ἐπίσταμαί τι ἀπειρογον κατὰ κανόνας ἱερωσύνης. εἰς
 δὲ τινες ἐξηγέρθησαν κατ' ἔμοῦ λέγειν ὅσα εἰς ἀνθρωπίνην ὕβριν
 ψθάνει καὶ παραλύησιν, καὶ εἰσὶν οἱ πιστεύοντες ταῦτα, θέσω-
 συν εἰς καθαιρέσιν ὅσα ἐκ τούτων καὶ βούλονται, καὶ εἰ ἀδικηθῶ,
 B ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δικαιωθήσομαι. τὴν γὰρ παρατήρησιν λογιζο-
 μαι ἀκανόνιστον, καὶ αὕτη μου ἢ διώκρισις. ἐπεὶ δὲ πρὸς τρέ-
 μοντα τὰ δικαιώματα θεοῦ βασιλέα λαλῶ, εἰ κελεύεις, τὸ θέ-
 λημά μου ἔω, καὶ ἀνατίθην τῷ θεῷ καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ βασιλείᾳ
 σου τὰ ἑμέ, ἵνα ὅπερ αὐτῇ θεάρεστον δόξει καὶ τῇ ψυχῇ μου
 σωτήριον, ἐργετήσης καὶ συμβουλεύσης καὶ συννεργήσης μοι,
 καὶ οὕτω παρὰ θεοῦ χαρισθῇ τῆς ἐδεργείας τὰ ἴσα τῇ ἐκ θεοῦ 15
 C βασιλείᾳ σου." ἀλλὰ τοῦτο μὲν, κατὰ τὸ εἶκός, οὐχ ὑπέγραψε,
 τὸ δὲ γε πρότερον οἰκιοχειρῶς ὑπέσημήνατο· εἶχε γὰρ "Ἀθανά-
 σιος ἔλεψ' θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης
 καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης." ἦν δ' ἔτι φερόμενον καὶ ἄλλο τι
 ἐν κρυπτῷ γράμματι, ὅπερ οὐκ οἶδα εἰ προσετέθη ὕστερον παρὰ 20
 τῶν ἐκείνῳ προσκειμένων, ὡς "κἂν εἴ τι ποιήσω παρὰ ταῦτα,

4. πεπραγῶς?

tionem meam ad quod cuique placeret obnoxie accommodatam non fuisse, testis idem sit deus, melius non sentiebam. quandoquidem vero Christus ecclesiae suae et imperii te constituit curatorem, ut utraque ad eius beneplacitum dirigas, in conspectu loquor dominum mei Iesu Christi, etiam peccator sum, tamen factum a me quiddam non meminisse a sacerdotii regulis abhorrens. si vero aliqui insurrexerunt contra me, dicentes quae ad deformandum contumellis doloreque pungendum hominem pertinent, et sunt qui credunt ista, impudent licet in idoneas meae depositionis causas ea ex his quae volunt. si passus iniuriam fuero, in die illa iustificabor. abdicationem enim reputo illegitimam. et hoc quidem meum iudicium est. quoniam vero cum tremante iustificationes dei imperatore loquor, si iubes, voluntati meae renuntio, et deo permitto tamenque ex deo auctoritatem habenti maiestati res meas, ut quod ipsi deo placitum videatur et animas meae salutare, conferre consulere cooperari mihi digneris, ut anima mea divinae beneficentiae fiat particeps similiter cum ex deo data maiestate tua." at huic quidem libello, ut fieri par fuerat, non subscripsit. priori tantum propria manu suum nomen apposuerat: sic enim ad eius calcem legebatur "Athanasius miseratione dei archiepiscopus Constantinopolis Novae Romae, oecumenicus patriarcha." ferebatur et aliud praeterea quiddam scriptum in illa priori arcana charta, quod haud scio an non additum posterius fuerit ab Athanasii fautoribus, nempe hoc: "si quid praeterquam hic scripsi me facturum egero, irritum habeo, quippe contra

δοτοργον έχω και ἔξω τῆς ἡμετέρας γνώμης, κἄν αὐτὴν ἐγγα- D
ράξω μου τὴν παραίτησιν.”

Τίως ταῦτα γράφας, τὰ μὲν ἐν ἀφανεί τίθησι τὸν εἰρημέ-
τον ἔξασφαλισάμενος τρόπον, αὐτὸς δὲ τὸ πρὸς τὸν βασιλέα και
5 μόνον ἔξαποστειλας, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖθεν, καθὼς ἴσως και οἱ
ἤλπιστο, ἢ βοήθειαι και τὸ ἀντειληφθαι, ἀλλ’ ἦδη μᾶλλον οἱ
νικτὸς ἔξελευσομένοι κατὰ τὴν ὁδὸν δεφενδεύοντες ἀπεστέλ-
λοντο, και ἄλλοι οἱ τὸ πατριαρχεῖον ἀναδεξόμενοι, γνοὺς ἐντεῦ-
θεν ἴσως και τὴν τοῦ κρατοῦντος γνώμην, ὡς οὕτω τὰ καθ’ ἑαυ-
10 τὸν δοκιμάζοντας εἰς συνοῖσον εἰ ἔκστατη παρακεκινημένων τῶν E
ἄλων (οὐδὲ γὰρ ἐχώρει ἄλλως γίνεσθαι), ἀωρι τῶν νικτῶν δι-
δωσιν ἑαυτὸν τοῖς ἀπάξουσι. και πρὸς τῇ κατὰ τὰ Εὐγενίου γε-
γοτότες θαλάσση ἀλιάδος τε ἐπιβαίνουσι, και τὸν λιμένα τὸ Κέ-
ρας εἰσπλεύσαντες τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου καταλαμβάνουσι.
15 κακεὶ τὴν νύκτα προσμεινας στέλλει πρὸς βασιλέα τὴν αὐτοῦ πα-
ραίτησιν, ἔχουσαν ἐπὶ λέξεως οὕτως. (24) “ἐπειδήπερ λυσι- P 117
τελείας χάριν κοινής εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀνήχθημεν θρόνον και
διὰ τὴν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ εἰρηναίαν κατάστασιν και κυβέρ-
νησιν, ἀπέβησαν δὲ τὰ πράγματα εἰς τοῦναντιον και παρ’ ἐπιπέδα
20 τὴν ἡμετέραν και τῶν βιασαμένων ἡμῶς, ὡς ἐντεῦθεν κριθῆναι
ἡμᾶς τῷ λαῷ ἀδοκίμους και παραιτητέους και ἀδιακρίτους, ἄλ-
λως τε δὲ και ὡς ἀσθενεῖς και ἁμαρτωλοὶ και ἀνίκανοι και οὐδέ

meam voluntatem et mentem actum, etiam si ipsam scripto significavero
abdicationem.”

Utamque sit, his ita scriptis, prius quidem illud in occulto abdidit,
memorato iam munitionum modo. ipse vero solum secundum libellum imper-
ratori cum misisset, nec inde quod forte speraverat auxilium ac prote-
ctionem offerri sibi videret, quin potius iam praesto adesse submissos
illuc cerneret qui se nocte profecturum per viam defenderent, et alios;
qui quas suo discessu vacuas relicturus mox foret patriarchales aedes sus-
ciperent custodiendas, intellecto ex his persuasum imperatori utilem fu-
turam patriarchae depositionem perturbationi publicae pacandas, cum
aliud non posset, se ipsum intempesta nocte ultro dedit missis ad se ab-
ducendum. cum his ad oram maris loco ab Eugenio denominato conti-
gum progressus, ibi piscatoriam pariter omnes conscendunt navem, et in
portum Ceras dictum invecit ad Cosmidii monasterium perveniunt. nocte
illuc transacta misit Athanasius ad imperatorem cessionem suam, sic ad
verbum habentem. (24) “quandoquidem utilitatis communis gratia in
patriarchalem promoti thronum fulimus et ad pacificum Christiani populi
statum ac gubernationem, successerunt autem res in contrarium praeter
spem nostram et eorum qui nos ad istam praefecturam admittendam coe-
gerunt, adeo quidem ut inde contigerit censei nos populo improbables,
reici dignos, ineptos et frivolos, cum etiam nos et ipsi sentiamus imbe-
cillos, peccatores, insufficientes nec pares ministerio tali, propterea ab-

ἄξιοι λειτουργίας τοιαύτης, διὰ τοῦτο παραιτούμεθα καὶ ἡμεῖς
 B αὐτοὺς μετὰ τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ εἴ τι ἠγνοήσαμεν ἢ καὶ διε-
 πραξάμεθα ἔξω τοῦ πρέποντος, αἰτοῦμεν συγχώρησιν, καὶ ὑμῶς
 ὁ κύριος συγχωρήσοι, καὶ τὸ συμφέρον παρῆξει, καὶ κυβερνήσει
 ἀμφοτέρους, καὶ ποιμένα ὄψεται τὸν ἀρμόδιον, πρῆβειαις τῆς
 Θεομήτορος.” εἶχε δι’ ὑπογραφῆς τὸ “Ἀθανάσιος ὁ χρηματί-
 στας ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέως Ῥώμης, οἰκουμε-
 νικὸς πατριάρχης.”

Ταῦτα τὰ τῶν γραμμάτων, ταῦτα τὰ τῆς παραιτήσεως
 Ἀθανασίου. οἷς ἐννοήσιέ τις τὸ ἐμφαινόμενον τοῦ γράφοντος 10
 C ἐμπερικεπτον. καὶ τέως τί βούλεται τὸ “οὕτως ἐφρόνου”
 καὶ αὐθις “κρεῖττον οὐκ ἐφρόνου, μάρτυς Θεός;” τοῦτο καὶ
 καταποντιστῆς οἶμαι νηὸς εἶπη, ὅς αὐτοβούλως καὶ αὐτονόμως
 κινδύνῳ περιβάλλει τὴν ναῦν, ὡς κρεῖττον οὐκ ἐφρόνου. ἀλλ’ εἶ-
 πεν ἂν τις πρὸς αὐτὸν “ἀλλ’ ἦσαν μεθ’ ὧν ἂν καὶ συνεβου- 15
 λέυσω, ὅτι οὐδὲ μόνος ἀλλὰ μετὰ πολλῶν κυβερνᾷν ἐτάχθης.”
 ἀλλὰ τὸ παρὸν “ἐκρίθην γὰρ” φησὶ “τῷ λαῷ ἀδόκιμος,” καὶ
 οὐ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας μοναχοῖς· λαοῦ δ’ ἀ-
 D ποδοκιμασία τί ἂν ἰσχυρὸν ἔχοι εἰς πατριάρχου παραίτησιν;
 “παραιτούμεθα δὲ καὶ αὐτοὺς” φησὶ “μετὰ τῆς ἀρχιερωσύ- 20
 νης.” οὐ θρόνον καὶ τιμὴν παραιτεῖται, ἀλλὰ λαὸν ἄτακτον
 καὶ ἀπειθῆ. πότερον δὲ τὸν λαὸν συνάμα τῇ ἀρχιερωσύνῃ πα-
 ραιτεῖται, ὡς παραιτεῖσθαι δὴ καὶ ἀμφοτέρους, ἢ λαὸν παραι-

dicamus et nos ipsos cum sacerdotio; et si quid ignorantibus omisimus aut fecimus extra quam decuit, petimus veniam, et vobis dominus ignoscat. ac quod erit conducibile praebebit, et gubernabit ambos, et pastorem providebit accommodatum, precibus deiparae.” subscriptio haec fuit “Athanasius qui fuit archiepiscopus Constantinopolis Novae Romae et oecumenicus patriarcha.”

Haec in libellis, haec in abdicatione Athanasii fuerunt; quae si quis penitius introspexerit, quandam non bene dissimulatam scribentis astutiam animadvertet. nam quid sibi vult illud “sic sentiebam” et rursus “melius non sentiebam (deus sit testis)?” hoc et, puto, queat dicere qui navem demerserit, quod eam propria voluntate ac iudicio temere discrimini obiecerit: “melius non sentiebam.” verum respondeat ei quispiam: et erant cum quibus consultares, quandoquidem non solus sed cum multis gubernare iussus es. sed in praesens “iudicatus sum enim” ait “populo improbabili.” non dicit episcopis et ecclesiae monachis. populi porro ac laicorum improbatio quid validae ad patriarchae depositionem causae habeat? pergit. “abdicaui autem ipsos” inquit “cum sacerdotio.” non thronum aut honorem abdicat, sed populum inordinatum et inobedientem. utrum autem populum pariter et sacerdotium abdicat, sic ut aequae ambo ista abdicentur, an populum abdicat sive reprobat vi et au-

τείται μετὰ τῆς ἐνούσης αὐτῷ ἀρχιερατικῆς ἰσχύος καὶ καταστά-
σεως, ὡς εἶναι καὶ αὐτὴν ἰσχυρὰν καὶ εὐλογον τὴν ἀποβολήν;
τί δὲ βούλεται καὶ τὸ ἀρμόδιον λέγειν; εἰ μὴ πάντως τὸν τὰ
πάντα τῷ λαῷ συγκαταβησόμενον.

5 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως τῷ ἱστοροῦντι καὶ παρακαίρια λέλε- P 118
πται. τοῦτο δὲ τις καὶ μόνον παρατηρήσειεν, ὅτι τέσσαρσιν
ἐνιαυτοῖς τὴν ἐκκλησίαν κατέχων αὐτὴν σχεδὸν ἡμέραν εἶδε τῆς
ἐκβολῆς ἦν δὴ καὶ τῆς ἀναβάσεως ἔγνωκεν, ἥτις καὶ Ἐλαφρο-
λιῶνος ἐκκαιδεκάτῃ ἦν, ὅτε καὶ ὁ μέγας λογοθέτης τὸν ἴδιον λό-
10 γον καταγνοὺς οἶον ἐκ τῆς τῶν πολλῶν βλασφημίας τῶν ἐν ἐκείνῳ
γεγραμμένων, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ λύκος ὁ τῶν λαχάνων ἀνθρω- B
πος παρὰ τοῦ ἀρχῆθεν εἰπόντος ἐλέγετο, πυρὶ παρεθίδου. ὁ
μέντοι γε βασιλεὺς δεξιόμενος τὴν παραίτησιν, διὰ τε τὸ τῆς
ἰδίας γνώμης εὐθύ, καὶ τοῦ μὴ θλεῖν κινεῖσθαι τὰ μηδὲν ὀνή-
15 σοντα ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκκλησίαν βλάψοντα, καὶ διὰ ταῦτα τοῖς
γεγραμμένοις μηδ' εἰς βᾶθος προσσχών, καὶ τοὺς ἄλλους πρὸς
τοῦτο πείσας, ἀγαπητὸν ἡγησάμενος εἰ μετ' εἰρήνης ἐξίσταται C
(οὐδὲ γὰρ συνέφερεν, ὡς ἔψκει, κινεῖσθαι τὰ κατ' ἐκείνον καὶ

14. τοῦ] τῷ?

toritate permanentis in se archiepiscopalis potestatis ac status, quo per
hunc modum efficacis rata et firma evadat eiusmodi reprobatio. quid et
hoc autem sibi vult quod ait pastorem post se deligendum accommoda-
tum? nisi occulte innuit exposci talem qui populo quidvis gratificari et
indulgere sit paratus.

Sed haec a me forte otiosius, quam tempestivum historico erat, dis-
putata fuerint. unum tamen ad ea illud non de nihilo quis observans ad-
moxerit, sic exacte quadriennium in patriarchatu Athanasium explevisse,
ut eandem ferme inti relictiq̄ue regiminis ecclesiae numeraverit diem
sextamdecimam Octobris, quando et magnus logotheta vanitate deprehensa
encomii quod ex tunc de Athanasio auditis honorificentissimum scripserat,
suum illud scriptum poenitens credulitatis igne abolevit, quod eum ma-
xime puderet ibi pro miraculo celebrasse portata iussu Athanasii olera ex
horto domum a lupo, ex quo postea certo compererat lupum illum fuisse
hominem ita nominatum, non autem, uti persuaderi sibi siverat, bestiam
notae feritatis isto designari vocabulo solitam. caeterum imperator acce-
pto occasione Athanasii libello, non putavit curiosius insistendum scrutan-
dae ambiguitati captiosarum, quibus erat concepta, sententiarum et vo-
cum. sed hic quoque solitam suam animi rectitudinem, et abhorrentem a
temere movendis nihil profecturis et praesenti noxa perniciosae ecclesiae
controversiis moderationem ac prudentiam secutus, cum sibi tum aliis per-
suasit temperandum ab indagatione odiosa profundorum senis sensuum sub
illa verborum astutia utcumque latentium, in lucro ponens quod is in pace
recessisset, nec interesse arbitrans quo id ille artificio vel dolo exequi
studuisset. nam maiori strepitu causam istam ventilare, iudicii desidera-
tissimi a multis, odio in Athanasium vehementi et iusto flagrantibus, ce-
lebratione permittenda, tumultuosius fore negotium providebatur quam

κρίσει δίδοσθαι, τῶν πάντων δι' ἔχθους δικαίου, ὡς ἐδόκει, ἐχόντων τὸν ἀνθρωπον), ἐκείνον μὲν τῇ ἰδίᾳ μονῇ καὶ πάλιν νεκτὸς ἔξαποστείλας ἐγκαθιστᾶ, ὅπου σὺν τοῖς ἀμφοῖν αὐτὸν πολλοῖς οὖσι ἐπὶ χρόνοις ἀσκεῖν ἀπρόβιτος ἔμελλε τὰ συνήθη, τοῖς δὲ γε ἀρχιερεῦσιν ἐφήσει τὸν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖν προστησόμενον. 5

- D 25. Τέως δὲ πρὸ τοῦ τὰδε γενέσθαι δυοὶ πρότερον χρόνοις, — καὶ ἀφήμι τὰ κατὰ τὴν περὶ τὴν δυτικὴν, ὡς καὶ ἀπαξ καὶ δις ἐνεπρήσθη, οὕτω συμβάν, ἐπὶ Γρηγορίου πατριαρχοῦντος. ἀλλ' οὖν κατὰ μῆνα μεσοῦντα Μουνυχιῶνα, ὑπ' ἀφᾶς E λύχνων, ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως, ὅπου τὸ τῆς ἀγορᾶς μεσαῖτα-10 τον, ἀπὸ τῆς βασιλικῆς λεγομένης πύλης ἄρχεται τὸ δεινόν. καὶ πάντα τὰ κύκλῳ περιλαβὼν τὸ παμφάγον καὶ ἀνυπόστατον πῦρ, οἰκίας ἐκείνας πληθούσας παντοίων τῶν εἰς πραγματείαν εἰδῶν αὐτονηχεῖ διανεμηθὲν ἡμάθηνε τὸ παράπαν, ὥστε καὶ γυμνοὺς P 119 ἐκφυγεῖν τοὺς ἐνωπημένους, μὴ ὅτι γε πλοῦτου καὶ περιουσίας 15 ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐνδυμάτων, καὶ μηδὲν πλέον ἐγκαταλειφθῆναι πρῶτας ὅτι μὴ κεράμιων κατεαγῶτα ὄστρακα καὶ ἤλους σφίσιον ἐνελημένους, ἀφέτους τῶν ξύλων οἷς συνέχοντες εἶχοντο. καὶ γε τὸ τῆς ἀγορᾶς κάλλος ὡς πεδίον ἀφανισμοῦ κατεφαίνεται. ὃ μὴδ' αὐτὸν βασιλεῖα λαθὼν τῷ Νυμφαίῳ ἐνδιατρίβοντα ἐποίει θανατᾶζειν, 20 B καὶ ἐφ' ἡμέραις ζητεῖν; εἴ πού τις Βυζαντιοῦθεν παραβάλλοι,

expediret ad quietem plus satis aliunde iactatarum ecclesiae ac reipublicae. quare satis habuit sine strepitu expatriarcham proprio rursus nocturna deductione recludere monasterio, ubi cum aliis familiaribus multis asceticam per otium nullo interpellante exercitatus porro esset pro suo more disciplinam. episcopis vero commisit inquisitionem idonei qui praeficeretur ecclesiae praesulis.

25. Duobus priusquam haec fierent, annis contigit incendium in urbe fori magni. omitto interim duo alia incendia quae apud transmarium suburbium Galatam Gregorio patriarchatum gerente acciderant. circa medium igitur Novembrem, sub tempus illud vesperae quo primis tenebris accenduntur faces, intra magnam civitatem, ipso in medietate fori, a porta quae regia dicitur, malum exortum est. inde omnia per circuitum corripens, ineluctabili ruens impetu vorax ignis, domos illas refertas omnis generis mercium ipsa nocte absumens plane redegit in cineres, ut nudi effugerent qui illic habitabant, nudi autem non divitiis solum et ornata, sed ipsis corpori tegendo necessariis vestibus, nihilque plus mane reliquam cerneretur quam testae fractorum laterum et clavi qui tabulas ac ligna commiserant, ferreae materiae privilegio a vi flammae servati, priori omni specie plateae illius pulcherrimae in campum informi congeries coarctatum ad lugubre spectaculum coarsa. id quod imperatori Nymphaei tunc degenti nuntiatum admirationem incussit non modicam, et curam exquirendae occultae mali originalis, ut multis inde diebus, ubi quis Byzantio

ἔσως καὶ ἀφ' ὧν τῶν αἰτιῶν γέγονεν. οὐ γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἐπι-
 δραμόν, ἀλλ' ὅσον εἰκάσαιτ' ἢν τις, καταταχῆσαν καὶ αὐτὴν
 μέσῃ τὴν πόλιν ἐν ἀκαρεῖ περιλήψεσθαι, πολλῶν μὲν οἰκιῶν
 κάλλη πολλὰ δ' ἐν αὐταῖς ἀποτιθέμενα δαρδάρτον, καὶ τὰ δεινὰ
 5 τοῖς πόρρωθεν ἀπειλοῦν, οὐ πρότερον ἔσθῃ, πρὶν ἢ ἀμφόδοις
 περικισθὲν εἰς πλάτος ἐνδοῦσαις χειροποιήτως τῶν ἐχόντων φθα-
 σάντων καταβαλεῖν καὶ προαρπάσαι τὴν ὕλην, ἐκεῖσε φθάσαν C
 οὐχ οἷόν τ' ἦν ἐκπηθῆσαι καὶ τῶν κατανατικῶν παμφάγοις ἐπιδρά-
 ξασθαι τοῖς ὁδοῦσιν. ἐπεὶ γὰρ πάντα τὰ κύκλῳ φρέατα ἔξαν-
 10 τήσαντες οὐκ ἀποχωρῶν εἶχον τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν τοιαύτην ῥύμην
 πυρός, ἐκείνοις μὲν τὸ λοιπὸν ἀντὶ ταμειῶν ἐχρῶντο, κἄν πού τι
 καὶ ἀφῆραπαζον τοῦ πυρός, ὁμόσε τούτῳ χωροῦντες καὶ τοῦ λα-
 βῆν τι ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι τὴν παρακινδύνευσιν, εὐθὺς κατὰ D
 τούτων ἐρρίπτουν καὶ ἐπωμάτιζον. αὐτοὶ δὲ τῷ μὲν ἀπαξ ἄλονται
 15 οὐκ ἔχοντες προσαμύνειν, προκαταλαμβάνοντες δὲ τὰ ἔξωτέρω
 κείμενα προαηροῦντο καὶ μετεκόμιζον, καὶ οὕτω τὴν τροφήν τοῦ
 πυρός ἐκποδῶν ποιοῦντες τῇ ἀτροφίᾳ τὸ θηρὸν ἀσθενέστερον
 ἀκυργάζοντο, κἀντεῦθεν μόλις κατ' ὀλίγον ἔξυσθενοῦντος περι-

veniret, sollicite interrogaret quo modo et qualibus e causis tanta clades
 extitisset. non enim a tenui orta principio sensim, ut fere fit, ea pestis
 invaluerat, sed quantum intelligi coniectura potuit, variis simul ex par-
 tibus rapida velocitate ignis exurgens, mediam momento comprehendens
 urbem, multa ornatisima aedificia, multas in iis opes conditas voravit;
 minansque nihilo mitiora remotioribus, non prius stetit quam in angipor-
 tus via media frustra directos transiliens nihil in illis cui adhaeresceret
 reperit, provida industria viam praeccludere malo grassanti satagentium
 prius manu eversis et congestis in late confusam stragem. prudenter enim
 illi curaverant redimere perniciosius damnum ultro accersendo ac praeoc-
 cupando leviori, sicque subtrahenda materia voraci elemento; quod si pas-
 tam invenisset illic quo insilierat, auctas ex eo vires haberet ulteriora
 incursandi, et ad cuncta continenter rapacissimis accisa dentibus exor-
 benda in nunquam explebilem ingluviem. alia quoque inaita utiliter ratio
 est demendi flammae pabuli, docente ipsa calamitatis experientia mali
 partem in remedium vertere. nempe cladis auctarium fuit defectus aquae
 igni coercendo tam necessariae, exhaustis quippe iam cunctis quae illic
 erant subterraneis conceptaculis liquoris. caeterum hoc ipso animadverso
 qui satagebant, putatis ipsis cisternisque iam vacuis uti apothecarum vice
 coeperunt iis custodiendis quae apta maxime nutriendo incendio flammae
 praeripere potuerant, ea cuncta per ora hiantium cavorum devolventes,
 et ubi congerendo expleverant, imposito materiae ignem non timentis
 operculo tegentes. in quo eam adhibebant prudentiam, ut quae iam ignis
 comprehenderat, frustra ei extorquere non conantes, ea quibus se non-
 dam per circuitum admoerat diligenter raperent, non sine periculo com-
 munes accedere audentes; sique amotis, quasi per escae subductionem,
 monstrum belluinatione largiori magis indomitum evasurum, velut inedia ca-
 stigatum infirmis reddebant. atque ita sensim debilitato aegre ac vix

Ε γέγοντο, οὐχ ἤττον τῶν παλαιῶν ἐμπρησμῶν καὶ αὐτοῦ τὴν ἰδίαν μνήμην καὶ εἰς τὸ ἐπιὸν καταλείψαντος. ἀλλὰ καὶ αὐθις συνελθόντες οἷς ἐκείνα διέφερον, καὶ μόλις γυμνὰ μόνα τὰ ἐδάφη γνωρίσαντες ἀπὸ τινων ἀμυδρῶν σημείων, θαυσιλέστερον ἐποικοδομοῦνται, βασιλέως ἀπόντος, ὥστ' ἐπὶ μόναις ἀκοαῖς ἐκείνου τὸ πάθος στήναι, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐταῖς ὄψεσιν. ἐφίσταται γὰρ ἀνοικοδομηθεῖσι λαμπρότερα, καὶ ἀλμυρὰν ἀκοήν αἱ πότιμοι τῆς ὄψεως ὄπωπαὶ ἰδόντος μεθ' ἰλαρότητος ἀπεκλύσαντο.

P 120 26. *Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου καὶ μεγάλου λογοθέτου κήδους συνάλλαγμα ποιησόμενος, ὥστε τὸν τοῦ βα-10 σιλέως αὐτάδελφον Θεόδωρον εἰς γάμον ἀγαγέσθαι τὴν τοῦ Μουζάλωνος, ἐπεὶ γε κατηγγυημένης οὔσης τῆς κόρης συνέβη τι ἐκ νοθείας πρὸς τῶν ταύτης συγγενῶν, φεροῦσης ἀμφισβήτησιν τῆς ζητήσεως εἰ κεκάλυται τὸ συνάλλαγμα, συνῆγε μὲν ἀρ-
B χιερεῖς συνῆγε δὲ καὶ τοὺς τοῦ κλήρου λογίους, καὶ συνάμ' ἐκεί-15 νοις καὶ πατριάρχῃν, ἐκεῖσε ὄντος καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου· οὐδὲ γὰρ ἡ νόσος εἶα μακρὰν ποῦ τῶν ἀνακτόρων κατασκηνοῦν, ἀλλ'*

7. λαμπρότερον?

16. πατριάρχη P.

tandem praepollere valuerant, nec sic tamen assecuti quin magnam et late illustrem hic quoque, uti caeteri priores, funestus rogos in tempus posterum memoriam relinqueret, quamquam cito rursus coeuntes domini absumptarum aedium, et certatim emoliti strues cineris ambustorumque rudera, solum ubi sitae illae fuerant non sine difficultate e signis tenuibus coniectura solerti agnoscentes, impigre reposuerunt non minus operosas nec inferioris prioribus elegantiae moles per absentiam imperatoris, adeo ut is tandem urbi redditus gratularetur solo sibi aurium indicio constare notitiam incendii, nullo iam oculis superstite sui vestigio sensibilis ob strenuae restauratae speciosioribus etiam aedificiis omnis retro ruinae iacturam, cunctam plane iam amaritiam tristis auditus dulci laeti conspectus, magnificentius universa reposita monstrantis, voluptate diluente.

26. Eam hilaritatem festi sui redditus in urbem ex incendio calamitate pristino splendori restitutam insignire imperator voluit luculento sui affectus in protovestiarium et magnum logothetam Muzalonem pignore, honore videlicet regiae affinitatis, qua illum aggressus admovere familiae Augustae, licet coeptis intervenisset obstaculum ingens, gratiae constantis abundantia quidvis eluctatus, denique quod destinaverat perfecit. ac principio quidem sub hoc tempus filiam Muzalonis fratri suo despondit Theodoro. verum celebratis iam sponsalibus, cum inopinatissime puella deprehensa esset uterum gerere consanguinei cuiusdam incesta vitata, quaestio nata est utrum illo flagitio fieret irrita desponsatio, et eoquid nihilominus liceret ulterius usque ad nuptias procedere. isti disceptandae controversiae congregavit episcopos imperator, eodem etiam adhibitis doctioribus et clero ipsoque patriarcha, praesente quoque protovestiarie, qui propter morbum ventitare ad palatium e longinquo non valens, iussu An-

αὐτό ποῦ διόλου ἐν τινι τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων. ἐκεῖ τοίνυν συναγομένων αἱ σκέψεις ἐγίνοντο, εἰ ἐγχωρεῖ πορνείας ἐκείνης προβάσεως συνίστασθαι τὸ συνάλλαγμα· καὶ ἐπεὶ τοῖς μὲν τοῖς δ' οὐδ' ὄλως ἰδόκει, ὁ βασιλεὺς ἀγάλλειν ἐθέλων ἐκείνον ᾧ δὴ 5 καὶ συνέρῳ καὶ συμβούλῳ πρὸς πάντ' ἐχρᾶτο πρακτικωτάτῳ, C τὸ ἀμφίβολον παρεικώς, τῷ μὲν ἀδελφῷ τὴν τοῦ πιγκέρνη Λιβαδαρίου Θυγατέρα ἐκ πρωτοβεστιαρίου ἔξευγενιζομένην πάμπου συνιζεύων πρὸς γάμους, τὴν δὲ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζά- λωνος τῷ ἰδίῳ παιδὶ Κωνσταντίνῳ κατηγγυᾶτο. ἀλλ' οὔτε ὁ 10 Κωνσταντῖνος δεσπότης ἦν πῶ ἔξ ἀξιώματος, μόνῳ δὲ τῷ υἱὸς βασιλέως εἶναι περιφανῶς ἐκλεῖζετο, οὔτε μὴν ὁ πρωτοβεστιάριος ἴπῳ εἶδε τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐν ἑλλοίσι μόναις καὶ προσδοκίαις ἐτε- 15 λεία τὸν βίον. τὸ δὲ γε εἰς τέλος ἐξέβη προβληθέντος καὶ δε- σπότης τοῦ Κωνσταντίνου, οὗ δὴ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἤξίωτο. ἐκεί- 15 τον γὰρ καὶ λαν ἡ μήτηρ ὀριγομένη δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τὰ- δελφοῦ καὶ βασιλέως φημισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγκά- ζουσα, οὐκ ἐτύγγυε τῆς ἐφέσεως, οὐκ ὅτι ἦν τῇ μητρὶ ἀπειθῆς ὁ κρατῶν, ἀλλ' ὅτι τὸ εὐλαβὲς καὶ θεοσεβὲς διεκώλυεν· ἔφθασε

1. αὐτοῦ P.

gusti ad manum habere quem assidue consuleret studentis ferme in aedi- bus regiae vicinis aut in parte domus ipsius Augustae solebat habitare. cum igitur in ipso aegroti Muzalonis diversorio coram eodem sententiae super proposito quod dixi argumento rogareretur, illaeque in contraria dis- traherentur, quibusdam aientibus, negantibus aliis, imperator consolari cupiens adeo sibi carum et fidum hominem, quo administro et consiliario peritissimo ad cuncta utebatur, disceptatione in ambiguo relicta fratri quidem coniugem dedit pincernae Libadarii filiam, cui nobilitatis praeci- puae commendationem afferebat, quod ex avo illam protovestiarii digni- tate conspicuo constabat esse prognatam; filiam vero illam ipsam proto- vestiarii, licet corruptam, iam nunc promisit se desponsurum Constan- tino proprio filio, qui nondum quidem despotae appellatione honorabatur, caeterarum eo solo quod imperatoris erat filius, inter primos aulae consen- taneo tantae nobilitati splendore fulgebat. fuerunt hae nuptiae necessario dilatae, quod obducendum puellae vitium mora saltem quadam, et si quo modo posset, obliterandum videretur. itaque protovestiarius morbo per- tinaci mortis sensim admotus durare usque ad eius matrimonii consumma- tionem non potuit: tamen affinitatis tam amplae sola licet spe ac certa expectatione praecepit gaudium, in eoque vitam absolvit. eo mortuo rite celebratum id matrimonium est, et quidem Constantino iam ad despotae dignitatem evecto; quod minime consecutus Theodorus fuit, quantumvis eius mater valde cupiens isto decoratum nomine hunc quoque filium vi- dere, instantissimis ab Augusto suo item filio contenderit precibus ut fra- trem eo honore dignaretur. at numquam impetravit, non quod erga ma- trem obsequium imperatori deesset, sed quoniam in hoc quidem obstabat religio pietati: casus enim quidam prius tulerat ut (nescio qua occasione)

P 121 γὰρ ὁ κρατῶν οὕτω συμβὰν ὄρκοις ἀπειπεῖν αὐτῷ τὸ ἀξίωμα, καὶ διὰ τοῦτο τηρῶν τὴν ὀρκωμοσίαν οὐκ ἤθελε δεσπότην ἐγκαθιστῶν. δίδοντας δὲ διὰ ταῦτα τὸ σεβαστοκρατορικὸν ἀξίωμα, ἐκεῖνος οὐ κατεδέχετο. κἀντεῦθεν ἀγέραςτος ἦν, ὅσον ἐξ ὄφρικλου καὶ ἀξιώματος, μόνῳ δὲ τῷ βασιλέως μὲν υἱὸς βασιλέως δ' ἀδελφὸς εἶναι τε καὶ κεκληθῆναι, καὶ τῶν Ῥωμαίων δεσπότην, ἐκλείετο.

- B 27. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦ προστησομένου ἔδει, ἐζητεῖτο ὁ δοκῶν ἄξιος. εὗρισκετό τις ἀνὰ τὴν πόλιν Κοσμάς μοναχός, ἐκ Σωζοπόλεως μὲν τὸ γένος Ἑλλων, ἐπὶ χρόνοις δὲ καὶ συζύγῳ συζήσας καὶ βίον ἱερατικὸν ἰδικῶς ἐξηγνώσκων,
- C ἦν δὴ καὶ πάλαι καταλιπὼν μονάζειν αἰρεῖται συνάμ' ἀδελφῷ καὶ παιδί· καὶ δὴ καὶ ἐς πόλιν ὑστερον κατανήσας, ἐν τῇ τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ βασιλέως μονῇ ἄλλας τε διακονίας ἐξήννε καὶ αὐτὴν δὴ τὴν τοῦ ἐκκλησιάρχου. οὗτος εὐγηρῶς ὦν καὶ πραῦς ἰσὺς ἀνὴρ καὶ τὸ σύνολον ταπεινός τε καὶ ἡμερος, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τὸν τοῦ σκανδάλου, ἐπεὶ καὶ πέμπων ὁ βασιλεὺς μάθεῖν
- D ἤθελε τοὺς τῆς οἰκείας μονῆς ὅπως ἐπὶ τοῖς πραττομένοις γνώμης ἔχουσι, καὶ ὅποιοι μὲν οἱ τῷ θελήματι οἱ προσκειμένοι, ὡς προσμενοῦντες τῇ μονῇ καὶ ἔτι, ὅποιοι δὲ καὶ ὅσοι οἱ ἐναντίως ἔχοντες, ὡς ἀντίκα τῆς μονῆς ἀπελαθρόμενοι, μέρος γίνεται

iuraret imperator se numquam Theodoro dignitatem despotae collaturum. quare metu consciscendi periculi constans persistit in hoc ei titulo negando. cuius vice oblatam sebastocratoris dignitatem Theodorus non admittit, ac propterea nulla insignis principalis potestatis appellatione mansit, sola conspicuus nomenclatione filii ac fratris Augustorum, et Romanorum despotyni, quae dicas Romaniae dominantibus prognati cognatique, ac tam arto nexu quadam imbuti summae contagione potestatis.

27. Quoniam vero ecclesia praeside egebat, et qui si videretur idoneus muneri quaerebatur, repertus in urbe quispiam monachus nomine Cosmas est, Sozopoli genus trahens, qui aliquot annis cum uxore vixerat et vitam sacerdotalem privatim exercuerat, sed coniuge dudum dimissa monasticam elegerat professionem, quam simul cum fratre et filio suscepit. hic postea in urbem adveniens, in monasterio imperatoris, cui Archistrategi a sancto, cui est dicatum, coelestis militiae principe nomen est, cum alia exercuit ministeria, tum ecclesiarum officio functus est. senex is erat prosperae valetudinis specieique venerandae, vir mansuetus, modestiae in omnibus compositique citra tumorem ac fastum animi, nec non mitissimae clementiae specimen prae ferens. tempore illo factae ingenti offensione Graecorum cum Latinis pacis, cum imperator in proprium monasterium certos homines misisset iussos explorare cuius essent sententiae monachi, denunciato cunctis fore ut permanere in loco sinerentur nisi solum qui voluntati Augusti suam subiungerent, qui contra sentirent, statim elicerentur, inter parere recusantes Cosmas hic fuit. unde post lon-

καὶ οὗτος τῶν ἀνδισταμένων, καὶ μετὰ χρόνον ἐκούσιον φυλα-
κὴν ἐν τῷ συγκατερεῖν τοῖς ἐγκλειστοῖς μεσιτέαις τοῦ Ἀλεξάν- E
δρείας ἀπολυθεὶς, τὸν πρώην καιρὸν ἔχων ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ
κελλίῳ μοναχικὸν ἐν νήσῳ τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἐκεῖ κατασκευοῦ.
5 ὁ μόντοι γε τηρικᾶδε μέγας κοινοσταυλὸς ὁ Ταρχανειώτης Γλαβᾶς,
ὄν καὶ πρωτοστράτορα ὁ κρατῶν μετὰ ταῦτα ἐποίησε, πολὺ τοῖς P 122
τῆδε τόποις ἐνδιατρίβων (καὶ γὰρ ἐπετέτραπτό οἱ τὰκεῖ πρὸς βα-
σιλείως) ἰδὼν κάκειτον, ἄλλως τε καὶ φιλομόναχος ὢν καὶ φιλά-
ρετος, ἐνηשמένιζε τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἦθει, καὶ οἶον συντακεῖς αὐτῷ
10 κατὰ τινα διάθεσιν πολλοῖς τισὶν ἐδωρεῖτο καὶ ἐκυβέρνα εὐκτιρ-
μοῦ τρόποις καὶ χάριτος. εἶτα καὶ βασιλεῖ ἀναγγέλλει τὰ περὶ
τούτου, καὶ οἱ ποιεῖται τὸν ἄνδρα ἐράσμιόν τε καὶ ποθεινὸν ἰδεῖν.
διὰ ταῦτα καὶ ἄγων συνίστησι τε αὐτῷ βασιλεῖ καὶ τὴν ἰδίαν μο- B
νήν τὴν τῆς παμμακαρίστου Θεοτόκου εἰς χεῖρας δίδωσιν. ὁ
15 μόντοι γε βασιλεὺς καὶ ἴαν ἐνηשמένισε τῷ ἀνδρὶ, καὶ οἱ ἀγαπή-
σας τὸ ἦθος ἐν πνευματικοῖς ἔταττεν αὐτὸν πατράσι, καὶ ἀπεδί-
δου τιμὴν τὴν προσήκουσαν. μαρτύριον δέ· ἐπὶ τῇ Κωνσταν-
τίνου ἐπιδημήσαντι βασιλεῖ μιᾷ τῶν κυριωνύμων ἡμερῶν οἱ τοῦ
κλήρου προσῆλθον, καὶ κατὰ ναὺν ἐν καιρῷ λειτουργίας στάντες
20 ἀπένεμον τὴν προσκύνησιν, διάφοροι ὄντες πατριάρχῃ τότε διὰ
τὰ προειρημένα, ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς προσποιούμενος τὴν ὄργην C
διὰ ταῦτα, τὸν μυστικὸν πρὸς τὸν συγγραφεῖα πέμψας, ἐζήτη

gam voluntariam custodiam, cuius aerumnas una cum pariter inclusis for-
titer tollit, precibus Alexandrini patriarchae liberatus recessit in cellulam
solitariam, quam sibi prius in proprio paraverat praedio, apud insulam
maris illius, ibique habitavit. frequens versabatur in his locis magnus
tunc conostaulus Tarchaniota Glabas, quem et postea protostratorem im-
perator fecit, quod huic procuracionem rerum per eos tractas suarum
idem Augustus commiserat. is per istam occasionem visum illic Cosmam,
probitate viri captus, cum et alias monachorum amans et virtutis esset,
miro amplexus amore est, affectu in illum eius intimo ac vehementi qua
donis plurimis qua significationibus omnis generis miserationis gratiaeque
ae prodente. idem porro imperatori subinde cum multa de hoc viro praeci-
pua praedicaret, favorem in eum et eius videndi desiderium incussit.
quare doctum illum secum ex insula in urbem magnus conostaulus impe-
ratori obtulit impenseque commendavit. moxque in manus ipsi tradidit
propriam monasterium beatissimae deiparae. caeterum imperator multum
delectatus Cosmae humanitate ac probis moribus eum spiritualibus suis
patribus accensuit, congruumque isti dignitati honorem ac reverentiam
exhibuit. huius indicium sit, quod cum ad recens reversum Constantino-
polim imperatorem quadam die dominica in templo liturgiæ tempore ac-
cessissent ii e clero qui ob causas prius memoratas a patriarcha disside-
bant, illumque stantes venerarentur, imperator ipsis se palam infensum
ferens, mystico ad huius historiae scriptorem misso, percunctatus de ipsis

μαθεῖν περὶ σφῶν παρ' αὐτοῦ τί καθόντες οὗτοι οὕτως ἀνέδην προσῆλθον, μήδ' ὅλως ξυνιέντες ὡς ὑπ' ὄργην κείνται, τοῦ πατριάρχου ἀποστατήσαντες. τοῦ δ' ὑπὲρ ἐκείνων ἀπολογουμένου ὡς οὐκ αὐτόθεν ἦλθον ὧ δέσποτα, ἀλλὰ τῷ σπ̄ πατρὶ προσελθόντες κυρίῳ Κοσμᾷ παρ' ἐκείνου τὴν πληροφορίαν ἔσχον ὡς σε-
D συμπάθηνται παρὰ τοῦ κράτους τοῦ σοῦ, αὐτὸς πάλιν ἀνταπο-
 στελλας τὸν αὐτὸν μυστικὸν ἄλλα τε πολλὰ προσεμαρτύρει ἀγαθὰ τὰνδρι, καὶ ὡς ἀποθανόντος αὐτίκα, εἰ μὲν ἐκκλησία θελοῖ τε καὶ τιμῶν ὡς ἄγιον, καὶ αὐτὸν ἐν πρώτοις τὴν ἐκείνων ἀποδέχου-
 σθαι γνώμην διωμολόγει καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσιν, εἰ δ' οὐδ' 15
 δοκιμάζοι τοῦτο ἡ ἐκκλησία, αὐτὸν καὶ αὐθις τῆς αὐτῆς εἶναι γνώμης, καὶ μεγαλύνειν τὸν ἀπελθόντα καὶ τιμᾶν ὡς ἄγιον. τόσον
E ἐπληροφορεῖτο, ὡς ἐδόκει, βασιλεὺς ἐπ' αὐτῷ. ὡς γοῦν συνελ-
 θοῦσι τοῖς ἀρχιερεῦσι περὶ πατριάρχου ἡ ζήτησις ἦν, τὸ μὲν καὶ αὐθις καταναγκάζειν τὸν Γεννάδιον δοκοῦντα πρὸς τοῦτο χρήσι-
 μον, καθάπαξ ἀπειπάμενον τὴν ἀρχιερωσύνην, οὐκ ἔγνωσαν εὐ-
 πρεπές, ἄνδρα δὲ ζητεῖν ἐφ' ᾧ περ ὁ βασιλεὺς πεπληροφόρηται,
 τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐνόμιζον. καὶ λοιπὸν οὐδένα εὔρισκον τοῦ
P 123 Κοσμᾷ ἀξιώτερον καὶ ἄλλως ἀρμόδιον τῷ καιρῷ· μετὰ γὰρ χει-
 μῶνα ἤδὲ τὸ ἔαρ καὶ μετὰ ζάλην ποθεινὴν γαλήνην εἶναι τοῖς 20
 πλέουσιν, καὶ μετὰ τρικυμίας καὶ ζάλας πραγμάτων καὶ ἡθῶν

ex eo est, unde hi tantum audent, nec se coram apparere vererentur, cuius indignationi se subiacere non nescirent ob ipsorum defectionem a patriarcha. illoque sic ipsos excusante "non sine auctore, domine, istam fiduciam sumpserunt, sed prius convepto patre tuo domino Cosma persuasit ab eo sunt ignovisse iam ipsis maiestatem tuam," hoc responso per mysticum relato, per rursus missum eundem mysticum multa in laudem viri congegit, in his illud, si Cosmas statim moreretur et ecclesia volente coli eum pro sancto contingeret, se in primis comprobaturum ecclesiae sententiam, et devotionem in eum suam religiosam rite officii testaturum. sin ecclesia cunctaretur sacros ei decernere honores, se tamen in proposito perstare magnificandae talis defuncti memoriae, et ea quae sanctis tribuitur veneratione prosequendae. tantum ei viro tribuebat imperator, et tam certa erat opinione praecoccupatus insignis cuiusdam eius sanctimoniae. caeterum congregatis antistibus, et quem eligerent in patriarcham disquirentibus, haud visum conveniens, quem aliqui aptum ei muneri haberent, postquam id semel oblatum recusaverat, iterum sollicitare Gennadium. at in primis necessarium, virum ad hoc quaerere, quem magnificeret cuique plurimum imperator fideret. neminem autem ista quidem nota insigniorem Cosma reperiebant; quem praeterea videbant accommodatum tempori: esse quippe post hiemem ver dulce, post tempestatem exoptari navigantibus serenitatem: sic post procellas fluctuantium negotiorum, post morum immanium malignam acerbiteriam, mite tempera-

σκληρῶν ἀνωμαλίαν καὶ κάκωσιν μαλακὸν ἦθος καὶ ἡμερον αὐτό-
θεν ἀπόδεκτον. ὄθεν καὶ μιῦς γεγονότες γνώμης τοῦτον ψηφί-
ζονται. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθείαις, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἀμνηστικῆ
φιλοκερδεῖν ἕξ ἀπλότητος καὶ ιδιωτείας, ἀλλ' οὐκ ἐκ πάθους ἐν-
5 τετηκότος ψυχῆς, τὰλλα προσήκων τῇ ψήφῳ· τὸ γὰρ συμπαθές, B
ὅπερ καὶ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον λέγουσιν, ὑπὲρ τὰλλα τῆς
ἐμῆου ψυχῆς μεθ' ἱκανῆς ἀπλότητος ἐπεπόλαζε.

28. Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀποδέχεται τε ὡς εἰκὸς C
τὴν ψήφον, καὶ προσκαλεῖται μηνύμασι, καὶ εὐθὺς κατανεύει,
10 καὶ πρὸς τῷ προβληθῆναι ἦν, καὶ ἡ κυρία παρῆν, καὶ πάντ' ἠν-
τρέπιστο. ἦν δέ τις μοναχὸς Γρηγόριος ἐν τῇ τοῦ Παντεπόπτου
μονῆ, ὃς ταῦτ' ἀκούων παρὰ τοῦ οἰκείου ἡγουμένου Λουκᾶ τὸν
λόγον οὐ παρεδέχετο· μηδὲ γὰρ Κοσμῶν ἀλλ' Ἰωάννην ἐντεῦθεν
μέλλειν γενέσθαι, κἄν ὃ τι γίνοιτο, μὴ εἶναι τὸ βουλευόμενον
15 ἀνυστόν. τοῦτο δ' ἔλεγεν ἐκ βίβλων ἔχων, οἶμαι, ἀλλ' οὐκ ἐκ D
τινος θειοτέρας μνήσειως. ὡς γοῦν πάντ' ἠντρέπιστο καὶ ἡ κυ-
ρία ἐπέστη, καὶ ὁ μὲν προβληθισόμενος ἤγετο, ὁ δὲ Γρηγόριος
ἐνοστατικῶς τὴν πρῶξιν ἀπέλεγεν, ὡς εἶναι τῶν ἀδυνάτων Κοσμῶν
μένοντα τοῦτον πατριάρχην γίνεσθαι, εὐθὺς ὀστράκου μεταπεσόν-
20 τος, φασίν, αὐθήμερὸν Ἰωάννης μετονομάζεται, οὐ γνωσθὲν τισι

12. ὃς om. P.

mentam humanae clementisque indolis ipsa requiri conditione praesentium
rerum. quare uno cuncti consensu Cosmam designant patriarcham, di-
gnum re vera tali iudicio locoque, quippe in quo laudes inter omnis ge-
neris plurimas unus emineret naevus attentioris ad lucrum cupiditatis, nec
illius vitio imputabilis impotenter affixi studio habendi avidaque sordidi
animi, sed parum circumspectae simplicitati. prona quare ad compa-
tiendum infelicibus miseratio, qualem deo erga homines inesse peculiarem
aiunt, eius viri animae cum idonea mistura simplicis sinceritatis innatabat.

28. Hoc ubi perlatum ad imperatorem est, approbavit ille, ut par-
erat, electionem, indicataque re Cosmae invitavit eum ad capessendum
delatum honorem; quo statim annuente apparari promotio est coepta.
iamque constituta dies aderat, paratis ad ceremoniam omnibus. erat au-
tem quidam monachus Gregorius in Pantepoptae monasterio, qui quid pa-
raretur audiens a suo praeposito Luca, haud credidit nuntio, perdens
non Cosmam sed Ioannem vocatum iri qui proxime foret ad patriarcha-
tum promovendus. in eoque tam fixus erat ut qualescumque quorumvis
in contrariam molitiones casuras in irritum plane affirmaret. eam ille
persoasionem e libris, opinor, hauserat, non ex ulla divina revelatione.
apparatu nihilominus rei decretae procedente, cum iam illuxisset dies di-
cta et Cosmas promovendus duceretur, perstabat instantius Gregorius
coeptum successurum pernegans, ac ne fieri quidem posse, intrepide aens,
ut hic quamdiu Cosmas permaneret, patriarcha crearetur. statim igitur,
velut lapsu, quod aiunt, tegulae, ipsa die Ioannes transnominatur, sive

πρότερον ἢ εὐφημουμένον τοῦ προβληθέντος. τότε παρὼν ὁ
 E Λουκάς καὶ ἀκούσας τέθνηκέ τε εὐθέως, καὶ ἀπελθὼν ἔξαγγέλλει
 τῷ Γρηγορίῳ τὸ δρᾶμα, καὶ τότε ὁ Γρηγόριος πιστεύσας μᾶλλον
 τοῖς γράμμασιν, ἢ πείθειν ἄλλους σπεύδων, καὶ τὰ λειπόμενα
 προστείθει, καὶ ὡς τόσους χρόνους πατριαρχεῦσαι καὶ ὡς οὐ τῆς
 τιμῆ ἔπαποθανεῖται. καὶ ταῦτα γέρων ὦν καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ
 P 124 προέλεγεν. ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν παρὰ
 τοῦ κρατοῦντος, ὡς εἴθιστο, τιμᾶται καὶ διβαμβούλῳ. καὶ
 πρώτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς τὴν χειροτονίαν δέχεται.

Ἐντεῦθεν ἐκείνου πᾶσαν ἐνδειξαμένον τοῖς πράγμασιν ἡμε- 10
 ρότητα, τὰ τῆς ἐκκλησίας μέλη καὶ μέρη, ἃ δὴ χθές καὶ πρὸ
 τρίτης διηροῦντό τε καὶ δίσταντο ἔξ ἀντιπνοίας κυμαινούσης
 σφόδρα, συνηρμολογοῦντό τε καὶ καθίσταντο, οὐ μὴν δ' ὥστε
 B καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας τελείαν ἄγειν εἰρήνην, τῶν μὲν ἐπιχομι-
 νων τέλειον διὰ τὴν χθεισινήν ἀκαταστασίαν, τῶν δέ, εἰ καὶ εἰ- 15
 χον τούτους ἐν τάξει τοῦ βήματος καὶ συλλειτουργοὺς, περιορω-
 μένων ἐν μελζονι προκοπῇ, τῶν μοναχῶν προτιμωμένων ἐν ψή-
 φοις ἀρχιερότητας. ὁμως γε μέντοι (τὸ γὰρ κοινὸν οἰστόν, κῆν

id praeterea nomen ille antea, sed paucis notum, ferret, seu cognitam
 Gregorii offensivam placare designatus voluit facili mutatione nominis.
 audito Lucas, qui praesens aderat, vocari nunc Ioannem qui prius Co-
 smas audiebat, accurrit nuntiatum Gregorio miram catastrophem. tunc
 vero Gregorius, magis credens ipse fatidicis quas legerat literis quam
 persuadere aliis satagens, reliqua subiunxit ibi a se reperta, nempe tot
 illum annos in patriarchatu futurum, nec vitam in ea dignitate clausurum.
 atque haec praedixit senio confectus et morti vicinus. at Cosmas acce-
 pto, ut erat solitum, ab imperatore pastorali baculo, honoratur et Dibam-
 bulo, kalendisque Ianuarii ordinationem accipit.

Inde illo aggresso regimen, et omnem in administratione negotiorum
 mansuetudinem exhibente, cuncta ecclesiae membra et partes, quas heri
 et nudius tertius flans ex adverso vehemens procellosus turbo dissociave-
 rat ab invicem passimque disiecerat, adaptabantur et componebantur, non
 tamen ita ut ecclesiastici pace plena fruerentur, quibusdam eorum, quasi
 ex concussu nuperae iactationis, adhuc instabiliter nutantibus, aliis aegro
 ferentibus presbyterii duntaxat tenus provehi homines ipsorum ordinis,
 summumque quem sperare honorem possent definiti consensu cum anti-
 stitibus communi intra cancellos, et participando cum iisdem sacro altaris
 ministerio; in occasionibus ulteriorum promotionum despici clericos uno-
 rum rationem haberi monachorum, his solis episcopatum suffragia cur-
 rere. moderatius tamen singuli communem universis molestiam ferebant,
 ut cuius tolerabile censetur vulgatum in multos pariter malum, et quan-
 tumvis acerbis per se putetur nec ferendus dolor, consortio sociorum et
 paritate conditionis omnes aequae prementis aliquid amittere vulgo creditur
 innatae gravitatis, ac consolatione nonnulla leniri. hac isti usi et se ipsos

τῶν λυπηρῶν λογίζεται καὶ ἀνύποιστον) διέφερον τὴν δδύνην με-
 τρώς, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν εἰρηνεύοντες τε καὶ γαληνῶς ἔχοντες θεῶ C
 προσανειθίσουν τὰ καθ' αὐτούς. ὁ γὰρ Κοσμάς οὗτος καὶ Ἰωάν-
 νης ἔτι μὲν ἐκτὸς ὦν τῶν πραγμάτων καὶ ἰδιωτεύων ἐφ' ἅπασιν τὸ
 5 ἐπὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας τελούμενον ἄδικον ἔκρινε καὶ παντάπασιν
 ἀκατόνιστον, καὶ δῆλος ἦν, ὡς ἔφκει, εἰ αὐτὸς ἐπιστάτῃ τοῖς
 πράγμασι, λύσων τὴν καταδίκην ὡς ἱεροῖς ἀνθισταμένην κανόσι
 καὶ καιρικαῖς ἀναφύσηθεῖσαν ἀνωμαλίαις, αἷς δὴ καὶ τὸ καθε-
 στηκὸς ταράσσεισθαι πέφυκε, φύσιν ἔχοντος τοῦ κακοῦ μὴ μόνον D
 10 ἐκείνο μένειν κακόν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἐπιφύεσθαι. ἐπ' αὐτῶν
 δὲ γεγονῶς τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἄστρασι τὰ κατ' ἐκεί-
 νους ἔφκει μετρεῖσθαι, συνυπαγόμενος τοῖς λοιποῖς. ὅθεν καὶ
 πολλάκις τινῶν ἐπικλαιομένων ἐπὶ συνόδου καὶ τὴν κωφὴν κατα-
 δίκην ὀδυρομένων, ἐκείνοι μὴ ἔχοντες ὄπη ἂν στῶσι καὶ ἀπερὲι-
 15 σῶνται (τὰ γὰρ τῶν κανόνων καὶ θεσμῶν τῶν πατέρων προσί- E
 σταντο ταῖς βουλήσεσι καὶ ἔλεγχος σφίσις ἦσαν) ἐπήρειδον τὰς
 πράξις τῶ βασιλεῖ, αὐτοὶ μὲν τῶν κειμένων καταρραθυμοῦντες
 κανόνων, τῶ δὲ γε κρατοῦντι τῆς πυραβασίας ἐχρῶντο κατὰ τὸ
 δυνατὸν προτειχίσματι.

in pace continebant, et tranquillitatem pro se publicam, ab aliis inquie-
 tandis abstinendo, inuabant, deo permittentes curam rationum ac iurium
 morum, quaedam etiam, praesertim initio, mutationis in melius blandiente
 spe, inde orta, quod Cosmas hic, modo Ioannes, priusquam admoberetur
 negotiis et privatam in cunctis vitam ageret, morem istum in ecclesia re-
 ceptum provehendi monachos in episcopatus, clericis exclusis, iniquum
 indicabat et plane contrarium canonibus; praeque se ferebat, si unquam
 praeficeretur administrationi rerum, huic praeiudicio derogaturum ut sa-
 cris opposito regulis et iniquitate conflato turbulentorum temporum, per
 quae solent vel solide stabilita concuti labefactisque legitimis usibus sen-
 sum ingeri abusus, mali natura haud se continente intra sese, sed erum-
 pente ac propagante labem propriam in depravationem prius rectorum,
 ad quae adrepere potuerit. quamquam haec quidem ipsis in irritum fidu-
 cia recidit. nam Cosmas ubi coepit res ecclesiasticas administrare, velut
 astris inductam et fatali necessitate, quam privatus improbaverat, con-
 suetudinem retinuit, ac torrente quasi tractus exempli, decessorum et
 ipse in hoc quoque vestigiis insistere perrexit. unde saepe multis in sy-
 nodo deplorantibus tacitam illam reprobationem clericorum et de tam in-
 iuriose talis ordinis neglectu quiritantibus, qui rebus praeerant, haud ha-
 bentes ubi consisterent, quod omnem ipsis excusationem praecludebant
 canones et scita patrum, palam adversantia nuperis hodiernisque actis ac
 decretis eius generis, cui pares ferendae non erant, invidiam in Augu-
 stum conferebant, eo sub obtentu saepe iam indormientes ipsi manifesto
 neglectui frustra iacentium in chartis antiquis canonum; quorum minas
 velut omnes et incursum eludebant, quantum poterant, nomine imperatoris
 quasi vallo illis quodam ac propugnaculo obiecto.

- P 125 29. Τότε καὶ βασιλεὺς Κρονίου μηνὸς Ἰουλιαντος, οὐκ οἶδα εἴτε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ δεσποίνης ὡς ἄδικα πράξας πρὸς τὸν κάσιν παρακνιζόμενος, εἴτε μὴν καὶ προφανῆ θέλων θείναι Ῥωμαίους τὸν ἐκείνου πρὸς ἑαυτὸν δόλον καὶ τρόπον, συμπάντας ἀγορήνδε καλεῖ, καὶ ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ τρικλίνῳ προκαθίσταται μὲν 5
 B αὐτός, συνεδριάζουσι δ' οἱ ἐν τέλει ἄρχιερεῖς τε καὶ κληρικοί, παρίσταται δὲ καὶ τῶν τῆς πολιτείας ὅσον περιφανές τε καὶ ἔκκριτον. καὶ δῆλα τὰ τε κατ' ἐκείνον καὶ τὸν Στρατηγόπουλον γίνονται. καὶ τὸν μὲν ἐμφανίζειν εὐπρεπές οὐκ ἔδδκει, τὸν δὲ γε Στρατηγόπουλον ἐπὶ τοῦ μέσου παραστησάμενος τὰ κατ' ἐκεί- 10
 C νων ἐκίνει, ὡς ἔλεγχθεῖεν τὰ καὶ τὰ λέγοντες καὶ τὰ βουλευσάμενοι, κἀντεῦθεν δικαίαν ἢ μᾶλλον καὶ συμπαθῆ τὴν κατ' ἐκείνων παρίστα ψῆφον.
- D 30. Τότε καὶ τις τῶν Βουλγάρων ἔκποθεν φανείς αὐτόματος Λαχανᾶν τε ἑαυτὸν ἐπιφημιζει, καὶ δῆλος ἦν πραξείων 15
 κατά τῶν ἐχθρῶν, εἰ βασιλεὺς ἐπιτρέποι, τὰ μέγιστα. τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ αὐτὸν ἐθροῦβησε βασιλεῖα, εἰ δὲν εἶχον πεφορευμένον παρὰ Νογᾶ τοῦ τῶν Τοχάρων ἄρχοντος, τοῦτον βλέπουσι
 E ζῶντα καὶ τὰ μέγала περὶ αὐτοῦ φανταζόμενον. ὄθεν καὶ τῆς

29. Tunc porro imperator sub initium mensis Martii, haud scio an quiritationibus matris Augustae, inique actum ab eo cum fratre causantis, stimulatus, an alioqui sua interesse ratus cognosci a Romanis clare quae Constantinus despota suus germanus et cum eo conspirans Strategopulus fraudulenter in se fuissent ingraterque machinati, universos in coetum communem vocat. atque in Alexiaco triclinio praesidet quidem ipse, assident autem ei, qui magistratus ecclesiasticos primarios gerebant, episcopi et clerici. adstant lectissimi et illustrissimi quique civium. ibi recitantur, quae despota, quae Strategopulus essent deprehensi clam moliri. ac illum quidem haud conveniens est visum producere. in solo Strategopulo in medium adducto tota est communis utriusque convictio peracta. oppositis ei scilicet irrefragabilibus argumentis et testimoniis coactus est recognoscere, quid rerum novarum movere studuisset, quibus esset indicia conspiratio detecta, quae verba utriusque a fidis delatoribus excepta, quae arcana consilia certo fuissent explorata. his imperator demonstrandis id videlicet assecutus est, ut quae prius quibusdam videri severa potuerat amborum damnatio ac poena, iam pro gravitate criminum lenis ac moderata censeretur.

30. Ea tempestate Bulgarus quispiam alicunde sponte prodians, se Lachanam esse illum dudum ibi celebrem iactavit, ostentans etiam sese imperatori, ac paratum offerens ad aggredienda in hostes, si permitteret, maxima. his imperator auditis turbatus primum est admiratione inopinatae novitatis, haud capiens quo casu, quem satis constabat a Noga Tocharorum principe fuisse iam pridem interfectum, is non vivus modo conspiceretur, sed magna etiam polliceri de se ac cogitare auderet. quare

ἰδίας ἀντανεψίας Μαρίας, τῆς καὶ τῷ Λαχανᾷ συνοικησάσης
 πάλαι, ᾧ δὴ καὶ παιδίον θῆλυ ἀπέτεκεν, δεικνὺς ἐξ ἀδήλου
 ἐπινοῦντο εἰ αὐτὸς εἴη ταῖς ἀληθείαις ὁ Λαχανᾶς. τῆς δὲ μὴ
 ὅπως ἐκεῖνον εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν λοικῆναι οἱ διαβε- P 126
 5 βαιουμένης, ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίαις εἶχον τὸν βάρβαρον. ὡς
 δὲ καὶ αὐτὸς ζήλοτός τις φαινόμενος οὐκ ἄντικρυς οὐδ' οὕτως
 ἑαυτῷ περιετίθει τὸν Λαχανῦν, εἰ καὶ λέγοιτο, ἀλλ' ὅμως εὐ-
 λάβειάν τινα περὶ τὸ θεῖον ὑποκρινόμενος ἐδίδου τισὶν ὀρῶσι τὰ
 μέγιστα περὶ ἑαυτοῦ φαντάζεσθαι, ἐκεῖνον μὲν ἐν τηρήσει εἶχον
 10 καὶ φυλακαῖς ἐδίδου, τὴν τῶν πολλῶν ἐπιδοτριβήσιν ἐπ' αὐ-
 τῷ ἐντεῦθεν ὑποτεμνόμενοι· μηδὲ γὰρ ὅπως εἶναι βάρβαρόν τε B
 καὶ πλάνον κατανοούμενον ἀγαθόν τι ποιεῖν. πολλοὶ δ' ἐπ'
 κείνῳ οὐχ ὅπως ἀκούοντες ἐπιδοκοπούμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλ-
 πίδας ἰσχύοντες (τοῖς γὰρ πονοῦσιν ἰσχυρῶς ἐκ τῶν παρόντων εἰς
 15 θρησκείαν μηδὲν βοηθουμένοις καὶ οἷς ἤλπισαν, ἄπεισθαι καὶ
 τῶν ἀπλῶς δοκούντων χρησίμων ἀνάγκη, καὶ μᾶλλον, εἰ ξένα
 τινὰ εἴη καὶ μὴ συνήθη τὰ προσυγόμενα) οὕτως ἐκεῖνοι κακούμε-

6. σῶτος?

data prius opera ut hunc hominem certo productum loco Maria patruelis
 sua curiose inspiceret, ipsa non observata, ex ea deinde percunctatus est
 eequid esset is revera Lachanas; in quo falli talis utique mulier nequiret,
 uxor olim veri Lachanae, ex quo conceptam peperisset filiam. quae cum
 non modo esse istum Lachanam negasset, sed etiam affirmasset nihil
 prorsus in eo se observasse Lachanae simile, haud parum suspectum im-
 peratori et iis qui sub eo res curabant hunc reddidit barbarum. unde
 cum hunc observassent ad affectationem subitae ac vehementis excande-
 scentiae, qui erat unus ex characteribus indolis Lachanae, haud satis a
 quamlibet conante tamen expressus, adiungere simulationem astutam fa-
 natice pietatis, quo et ille in primis artificio valuerat, et hic non impari
 successu ista potissimum illecebra multorum in se levium hominum spebus
 se vanis efferrī sinentium expectationem et studia vertebat, non de nihilo
 veriti ac praevertendum rati motum aliquem multitudinis insanae, sequi
 ducem hunc quocumque duceret paratae, barbarum impostorem compre-
 hensum custodiae dederunt, hoc ipso satis reum et poena dignum, quod
 esset manifeste deprehensus simulare personam alienam, fraudemque il-
 lam ad nihil nisi damnosum ac periculosum quieti publicae pertinere ap-
 pareret. id ut magis tunc necessarium consilium praecautioque videretur,
 faciebat conditio illorum temporum et miser status regionum Orientis
 talis limitis, Persarum incursionibus agi ferrique solitarum. infelices
 enim illi frustra imploratis aliis undecumque praesidiis, ad famam istius
 velut novi ostensae vindicis cupidissime animos arrexerant, more usitato im-
 becillitatis humanae, cui conflictanti periculis extremis si verum auxilium
 non suppetat, falsa noxiaque avide arripit, et si quid praesertim super-
 stitionis quodam obtentu numinis ac coelo missae novitatis speciem prae-
 ferat, velut e machina deum excipit. itaque in illo gemitu ac consterna-

νοι τοῖς ἐχθροῖς, ἤδη δὲ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους Πέρσας μανθάνον-
 τες ὡς εἰεν ὀρρωδοῦντες τὸν βάρβαρον φημισθέντα σφίσειν ἔκ τε-
 C νων τῶν παρ' αὐτοῖς μαντειῶν, καὶ πρὸς τὴν ἀπ' ἐκείνου βοή-
 θειαν ἀφειρώων, καὶ καθικέτευον ἀπολυθῆναι τοῦτον καὶ γ' ἐκ-
 χωρηθῆναι κατὰ τῶν ἐχθρῶν μετὰ Ῥωμαίων ὀρμῶν· τὴν γὰρ 5
 πρὸς αὐτὸν ὀρρωδίαν, ἣν εἶχον οἱ βάρβαροι, εἰς θάρρος τὸ
 ὑπὲρ ἑαυτῶν ἔχοντας ἐτοίμους εἶναι μετ' αὐτοῦ καὶ προκινδου-
 νεύειν καὶ μηδὲν ἠλλεῖπειν τῶν ὄσα καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ πράττει
 μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τὸ θαρρεῖν ἔχων. ταῦτ' ἀκούων καὶ βα-
 D σιλεύς, καὶ ὁσημέραι περὶ τῶν ἰδίων ποινῶν, ἐπὶ νοῦν τιὰ ἔρ-10
 χεται ὅτι πολλάκις καὶ ἔ δὴ λατρός τῷ κάμνοντι ἀπηγόρευσεν ὡς
 αὐτίκα τεθνηξομένην εἰ προσενέγκαιτο, τοῦτο κατὰ τὸ λεληθὸς ὁ
 νοσῶν προσενεγκάμενος ἔξ ὀρθέως παράλογον εὔρε τὴν θερα-
 πείαν, καὶ ἡ μὲν τέχνη οὕτω ἐλέγχεται φασίλη τις οὔσα, τὸ δὲ
 συμβᾶν ἔκ τινος τυχηρῶς προσπαθείας ὠφέλησε, τῷ σφοδρῷ 15
 τῆς ὀρθέως ἀναρρωσθείσης ὡσαυτεὶ κατὰ τῆς νόσου τῆς φύσειως.
 E τί γοῦν, φησὶν, εἰ καὶ Λαχανῶν μὴ ὄντα μηδέ τινα ψῆφον περὶ
 ἑαυτοῦ διδόντα τὸν βάρβαρον, ὁμως φοβερὸν μὲν τοῖς ἐχθροῖς

tione quotidianarum a Persis grassationum audientes existere aliquem qui
 se divinitus missum diceret ad hostes imperii delendos, et eodem adiu-
 gentes vaticinia quaeplam inter ipsos vulgata, polliceri simile aliquid visa,
 magnopere optabant dari duces sibi qualemcumque istum Lachanam; et
 carcere detineri cum audissent, multis et sollicitis precibus imperatorem
 fatigabant ne divinitus destinatum malorum extremorum ipsis remedium
 invideret, neve diripi se impuneque spoliari miserimos sineret, defensore
 coelitus ostenso inique arcendo a iuvandis, quibus aliud nusquam appare-
 ret cladum et calamitatum extremarum effugium. huiusmodi preces per
 multos subinde missitatos a populis illorum tractuum ingestae imperatori,
 et ab eo consiliis quae dixi mordicus haerente toties reiectae, cum nullo
 fine invidiosissime ingeminarentur, glisceretque iam murmur, et plebs illa
 frameret non modo se, a quibus par esset, non protegi, sed promptis sibi
 ad bellandum hostesque repellendos arma, duces, se suaque suo periculo
 laboreque propugnandi copiam ac veniam facilem negari, his concussus
 reputare secum coepit imperator et consiliariis proponere, "etiam medi-
 cos desperatis aegris usum remedii permittere, quod sibi profutarum ipsi,
 quamlibet insane, sperent. quid ergo tantum mali fore, si flagitantibus
 hisce populis indulgeatur quod perditae cupiant? quin et ut mira nonnum-
 quam accidunt, et casu res interdum melius quam consilio geruntur, forte
 successurum non improspere quidpiam. nam validas vires extremo afflictis
 morbo non raro ipsam adicere phrenesim, et probare inopinato eventu
 interdum infirmos se re vera potuisse, quod cum ante factum se posse
 dicerent, mentiri aut delirare putabantur, summa contentione, quae sequi
 solet impotens desiderium licentiam diu negatam rei tentandae tandem
 nactum, cuncta obstantia perrumpente. scimus falsum hunc Lachanam
 planum ac nebulonem esse: quid tamen noceat eum exposcentibus conce-
 dere? eat, pugnet, volens volentes contra Persas hoc ipsum, ut audio,

δέξαντα χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς κακουμένοις, αὐτὸν ἀπολύει καὶ
 ἐπιτρέπει στρατεύειν, καὶ μᾶλλον ἐξ ἑγγύου κείρας ἐν τῇ τῶν
 Ἀλιζάνων γῇ κατὰ Σάγγαριν. ταῦτα διανοηθεὶς καὶ μετὰ τῶν
 οἰκείων σκεψάμενος ἀπολύει, προσετομιάσας ἐκείνῳ καὶ τὰ κα-
 5 θήγοντα. οὗ δὴ καὶ ἐξελεθόντος ὡς εἶχε, καὶ μόνον τῆς ὁδοῦ
 ἀψαμένου ἅπας συνεκινεῖτο καὶ ὁ πόρρω καὶ ὁ ἐγγύς, καὶ οὐδὲν P 127
 ἦν εἰκάζειν εἰ μὴ αὐτῆς οἰκουμένης καὶ γῆς μεταμνησιν. οἱ γὰρ
 ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἔργων καὶ σκαπάνης οὐ πλέον εἰδότες καὶ τοῦ
 κεντρίσαι τὸν βοῦν, καὶ ποιμένες θρεμμάτων καὶ ἄγροικοὶ ἐκείνοι
 10 τὰς οἰκείας χώρας ἀφέντες καὶ αὐτὰς γεωπονίας, ἐν ῥάβδοις μό-
 νως καὶ ταῖς καλαύροψιν αὐτόματοι κατεφαίνοντο στρατιῶται
 καὶ ὀπλιταὶ ἄοπλοι καὶ συντάξεις ἀσύντακτοι, τὸ ὑπὸ Λαχανῶ
 τετάχθαι εἰς θάρρος μέγα τοῦ νικᾶν ὅπου φανεῖεν σὺν αὐτῷ θέ- B
 μνοι. ἀμέλει τοι καὶ ἡμερῶν ὀλίγων περὶ ἐκείνον ἄπειρον πλῆ-
 15 θος συνήκτο ξυγκλύδων, μὴ πολέμων εἰδόντων, μὴ παρατάξεως,
 τὸ τῆς παροιμίας αὐτόθεν πληρούντων, ὅτι γλυκὺς τοῖς ἀπείροις
 ὁ πόλεμος. οὐδὲ γὰρ ὡς πολεμήσοντες ὤρμων, οὐδ' ὡς προσ-
 βαλοῦντες ἐχθροῖς, ἀλλ' ὡς σκύλων ἐπιβαλούμενοι καὶ παίζον-
 τες μᾶλλον ἢ σπουδάσοντες. ἡ μὲν οὖν ἐκείνων ὁρμὴ περὶ τὸν C
 20 κλον στρατηγὸν τοιαύτη τις ἦν ὡς μηδὲ στήναι πληθουμένους,

formidantes ducat. si temeritas praeter spem felix fuerit, hostium cladem
 lucro apponemus: sin, quod est verisimilius, vincetur, et ipse imposturae,
 et qui temere accersiere, inconsultae cupiditatis poenas luent, eventa non
 usquequaque nostris rationibus incommodo; utcumque res ad extremum
 cadet, constituto nobis interim fructu praesenti talis consilii, eo ipso quod
 hoc homine Halizonibus amnis Sangaris accolis, Persarum limiti finitimis,
 duce, prout flagitant, imponendo, et e difficultate, quae nunc urget, ex-
 plicabimur, et invidia nos exonerabimus ingenti." haec cum suis locutus
 imperator Pseudo-Lachanam, praeparatis, quantae sufficere sunt visae,
 instructum copiis, emittit. at ecce vix se ille in viam dederat, cum mo-
 tus illarum gentium extitit maximus. concurrebant ad eum passim omnes
 vicini iuxta et longinqui, trepidatione ac tumultu tanto ut mundus univer-
 sus concuti et terra ipsa funditus commoveri videretur. opere rustico
 agricolae ac pecuarii relicto, qui nihil nisi ligonem quo terram fodiebant,
 nisi stimulum quo boves increpabant, tractare antea didicissent, pugnas
 nunc et acies fremebant, virgasque ac peda vice hastae aut lanceae ge-
 stantes apparebant subitarii velites, genus novum militiae inermis, acies
 sine ordine. sed fiduciam victoriae certam auguriumque non dubium tra-
 hebant ex eo solo, quod militarent auspiciis desideratissimi ducis sui La-
 chanae. confilatur momento turba innumerabilis trudentium se mutuo ac
 praevertere certantium; festinantium cunctorum ad novi ductoris signa.
 usquam verius vetus illud verbum, dulce bellum inexpertis. plane rudes
 omnia bellicae artis, ab aratris atque a caulis convenae, ludibundi praelia
 meditabantur, aut potius spoliis praediaque inhiabant. non stare intra
 vallum, non tenere locum, non servare ordinem scire; quo cuicumque

οὐ κατ' ὀλίγον ἀλλὰ τρόπον πυρὸς κατ' ἀναλογίαν τὴν πολλαπλάσιον, ὡς ἄμα μὲν ἐξίεναι σὸν πολλαπλασίους τούτων, δίκην ὑνάκων ἐπιρρεόντων τῶν ἀγροίκων ἐκείνων καὶ βουκαίων καὶ βοιωτῶν. τοῦτο μαθὼν βασιλεὺς, καὶ περὶ τῷ λαῷ δέσας μὴ τι **D** πάθοι προσβαλὼν ἀσυντάκτως καὶ ἀμαθῶς, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ 5 καὶ μὴ τι νωτερισθεῖη ἐπιτυχόντων, πέμψας εἰς αὐτὸν μετακαλεῖται τὸν βάρβαρον, καὶ ἐλθόντος ἀποχειροτονεῖ παραυτίκα τὸν στρατηγὸν καὶ ἐν τῇ πρεπούσῃ τηρήσει εἶναι προστάσσει. τὸ δ' ἀμαθὲς ἐκείνο πλήθος καὶ ἄλογον ἄμα διασκεδασθέν τὴν ταχιστὴν ἐλύετο, καὶ τὰ οἴκοι ἕκαστος κατελάμβανεν. 10

P 128 **31.** Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος τῇ πολυημέρῳ νόσῳ κατεργασθεὶς τῶν νεφρῶν (οὐδὲν γὰρ ὃ ἐπενόουν εἰς λατρίαν οἱ θεραπεύοντες ἱκανὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀρρωστίας ἀνταγώνισιν ἔδοξεν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον προσεζημίουν τὸν πάσχοντα), ἀφείς τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν κοσμικὴν ὄφρυν καὶ σκηπὴν, τὸν μοναχὸν **B** 15 ὑποδύεται, καὶ ἂ κατὰ τῶν τάλαιπῶρων κληρικῶν ξυνέπραξέ τε καὶ ξυνεβούλευσεν ὡς δῆθεν ἐκ ζήλου, αὐτοῖς ἐκείνοις παροῦσι διωμολόγει μετανοῶν, καὶ ἐζητεῖτο παρ' αὐτῶν τὴν συγχώρησιν. αὐτὸν δ' ἐπὶ τοσοῦτον ὁ πόνοσ ἀδύνα καὶ ἔθλιβεν ὥστε καὶ τὸ ζῆν ἐκείνῳ ποιεῖν ἀβίωτον· κἂν πού τις τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐκ τῆς **20** ἀρτηρίας ἐπισχέσεως μετὰ βραχὺ τὴν τελευταίην ἐπηγγελατο, εὐεργέτης ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἔδοξε λέγων καὶ προμηνύων οὐ πράττων

quandocumque libuerat ferri temere; quo ritu scintillae volitant, huc illuc, ante retro, a lateribus, illinc inde inquietissime vagari; torrentium instar confluere in conductum, statim inde cursu reflexo, qua pronum erat, elabi. hos ita tumultuari crebris imperator nuntiis factus certior, et si ad manum res veniret, cladem ac stragem populi exitialem aliquam metuens, sed nec satis securus de fide barbari agyrtae, qui si ad defectionem a principe plebem illam inconditam vocaret, morigeris ad quidvis esset usus, mature praecavendum incommodum ratus, accersitum ad se adductumque mature Pseudo-Lachanam exauctorat tutaque teneri custodia iubet. quo vulgato confestim temeraria turba dispersa est, pro se quoque suum mapale villamque ac familiare repetente stabulum.

31. Inter haec protovestiarius longo renum dolore sensim consumptus interiit, cum quidquid ei medicando comminisci, qui eum curabant, conferre potuissent, adeo non par fuisset eluctandae vi languoris, ut eam potius exasperare plusque aegro nocere visum esset, quando ille pertaesus humanae vanitatis, et scena mundanae arrogantiae quam sit inanis intelligens, ea despecta monachi habitum induit; et vexatos iniuste se auctore ac cooperante miseros clericos recolens, ipsis illis praesentibus ea se imprudentis instinctu zeli egisse dixisseque poenitens est factus, veniamque ab ipsis petit. porro dolores laborantem tanti ac tam vehementes cruciabant, ut ei vivendi taedium afferrent; et quicumque ipsi explorata forte arteria medicus finem propinquum ominaretur, indicium rei-

οὐδ' ἐργαζόμενος τὴν ἐκείνου ἀπαλλαγὴν. τόσος ἦν ὁ πόνος καὶ C
 ἢ τῶν νεφρῶν ὀδύνη τῷ πάσχοντι. ὥστε καὶ μετ' οὐ πολὺ με-
 ταστάξαι, καὶ τὸν νεκρὸν Νικαίαζε κομισθῆναι, ἐν τῇ τοῦ Τορ-
 νικίου μονῆ, κατὰ τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον ἐν-
 5 σοριασθῆσόμενον.

32. Ἐκεῖνος μὲν οὕτως ἀπιβίω, βασιλεὺς δὲ τὸ πᾶν τῆς D
 τῶν κοινῶν μεισιτείας ἐπὶ μόνῳ ἐτίθει τῷ μυστικῷ, ὃν καὶ οὐ
 μετὰ πολὺ ἐπὶ τοῦ κανικλείου καθίστα, αὐτῷ γε σὺν ὀλίγοις
 συμβούλῳ πρὸς τὰ πολλὰ καὶ συνεργῶ χρώμενος, οὐδὲν ὄσα τῶν
 10 πρὸς τρυφὴν προσποιοῦμενος, ὅπου γε καὶ αὐτὴν βασιλικὴν τρά-
 πιζαν, ἕξ ἧς ἦν γεραίρειν ὀσημέραι βουλευτάς τε καὶ ἀριστεῖς E
 (νῦτοισι γὰρ καὶ Ἀγαμέμνων βοὸς διηγεκείσι τὸν ἀριστεύσαντα
 γέραιρε), καὶ αὐτὴν παρ' οὐδὲν ἐτίθει, δημοτικὴν τρυφὴν δυσ-
 χραίνων καὶ τραπέζης ἔλευθερίαν ἀποπροσποιοῦμενος, στάσει
 15 τε καὶ νηστεία ὀλοημέρῳ προσκυρετῶν, οὕτω δοκοῦν, ἔκφερε P 129
 πόνου φρονήματος. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ἐπὶ τούτοις καὶ αὐ-
 τὸν νικῶν τὸν ἀδύμαντα τὸν τῆς παροιμίας, ὡς ἀλουτεῖν καὶ νη-
 στεῖεν καὶ καρτερεῖν, νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἰστάμενος, καὶ που

8. μετὰ] μετ' οὐ P.

dent vultu acciperet, debitoremque se illi pro gratia ferret, melius etiam
 de se merituro, si repraesentare quod praesagiebat, et ad voti effectum,
 quo cito dissolvi cupiebat, licite cooperari potuisset. his igitur renum
 atrocissimis tormentis confecti exanimatique tandem protovestiarum cadaver
 deportatum Nicaeam est, in monasterio illic Tornicii condendum, ubi du-
 cto a coniuge dotali patronatu sepulturae ius habebat.

32. In hunc modum sublato de medio protovestiarum, ministerium
 quod ille gesserat publicae gubernationis imperator universum in mysti-
 cum transtulit; quem et non multo post canicleo praeposuit, ipso cum
 paucis consiliario ad pleraque et administro utens; haud hunc vel hos eo
 consilio sibi admovens, ut haberet quorum principales curas pro se ob-
 euntium vicarii fiducia laboris securius ipse vacaret remissionibusque se
 dederet, sed iis ipse adiutantibus pro virili collaborans, auctoritate prin-
 cipis, tolerantia et duritia non privati modo sed (paene dixerim) plebeii.
 adeo mollitiem nobilitatis omnem deliciasque reliquerat. mensa nempe
 ipsius regia, cuius accubitu quotidie aliquos e primariis senatores honora-
 bat, haud erat Homericam illam lautior, qua priscus Agamemnon
 perpetui tergo bovis excipiebat amicos.

adeoque regum eius generis luxum contempserat, ut ne civili quidem, et
 quale non plane pauperes e plebe ferme consecantur, epularum elegant
 diligentia sibi ministrari libenter ferret, copiam in eo moderatam quoque
 et a profusione remotam abdicans, interim dum dies totos perdurans
 ieiunans, pedibus insisteret incumbens operi, monstransque indefessum for-
 tis propositi robur, re vera, ipso (quod aiunt) adamante durior in iun-
 gendo dies noctibus, continua statione, irremissa contentione, citra laxa-
 mentum ullum lotionis aut cibi; quia ubi sic saepe ad multam noctem a

Georgius Pachymeres II.

καὶ ὄλην ἡμέραν διαγαγὼν φροντίσι κοιναῖς καὶ ἀσχολλαῖς φερού-
 σαις τι χρήσιμον καταλαβούσης νυκτὸς προύργου τὴν πρὸς θεὸν
 B ὕμνωδιαν ποιῆσθαι, ἣν συνήθως εἶχε σὺν ἱερωμένοις τελεῖν,
 ἀνωτέραν πάσης ἀνάσεως, καὶ ὄψε τῶν νυκτῶν ἐν ἴσῳ τίθεσθαι
 τό τε τραφῆναι καὶ μή, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιουσαν καὶ πάλιν νυκτὸς 5
 ἀριστῶν, ὃ τι γε τύχοι. ἡ γὰρ τοῦ σώματος εὐεξία συμπλακεῖσα
 τῇ γνώμῃ οὔτε τῷ ἐθελουσίῳ τῆς καρτερίας χῶραν ἐδίδου βλά-
 πτειν τὸν καρτεροῦντα, οὔτε τῷ ἀκουσίῳ τῆς ἀνάγκης λυπεῖν
 παρῆχε τὸν καρτερεῖν δρεγόμενον, ἐκατέρως συγκροτούσης θα-
 C τέραν εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν ἀρετῆς, ὡς μήτε τὸ ἐνδεὲς διὰ τὴν 10
 εὐεξίαν λυπεῖν μήτ' ἀηδὲς εἶναι διὰ τὴν γνώμην τὸ σπουδαζόμε-
 νον. οὕτω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐντεῦθεν ἀρξάμενος καρτερικῶς
 διέφερε τὸ βιοῦν, συνόλην τρυφὴν καὶ βλακείαν ἀποπροσποιοῦ-
 μενος, εἰ καὶ βασιλικὸν καὶ ἀρχυῖον ἀθετεῖσθαι συνέβαινε
 νόμιμον.

15

7. τῶν ἐθελουσίων P.

primo diluculo satagens ac plane alimenti expers pervenerat, tunc coenae
 prae habens nocturnam, si eius hora venerat, hymnodiam. nam hanc con-
 sueverat una cum domesticis celebrare sacerdotibus, ea constantia ut eam
 semper quantumvis paratae ac necessariae corporis curatioqi anteferet.
 nec raro accidit ut postquam sic die in ieiunio ac labore continuo trans-
 acta, hymnodia in epularum locum imputata, incoenatus decubuerat, rur-
 sus postridie tenore pari diem duceret, ventrem iam biduo prorsus impa-
 stum ad profundam differens vesperam, nihilque vel tunc nisi vulgare ac
 protritum gustans, et id citra multam significationem appetentiae, ut ve-
 sci aut non vesci arbitrarium quidpiam nec magni, utrum utri praeoptare-
 tur, discriminiis aut momenti, quod ipsum quidem spectaret, a se vel tunc
 existimari prae se ferret. nimirum conspirabat ad hoc ei laboriosissimae
 frugalitatis decus excellens asserendum, cum ferrea corporis habitudine,
 adamantina virtus animi; quibus ambabus inter sese velut quadam se-
 mulatione commissis, et utra utram duritiae indomita vinceret certantibus,
 fiebat uti nec ulla famis aut vigiliae iniuria eius valetudo laederetur, nec
 ullo taedio ingratarum occursu vicissitudinum aut importunitatum vel mi-
 nimum concuteretur robustissima et apprime in solido fundata mentis im-
 perturbabilis constantia. Ab hoc praesertim tempore inchoatam aut fre-
 quentiori usurpatione stabilitam miram istam vitae duritiam in longam
 inde perseverantissime pertulit aetatem, prorsus abdicanda voluptate omni
 atque mollitie, quantumvis receptum olim fas ac morem palatini in curam
 Augustorum ministerii per id abrogari contingeret.

Γ.

Ἐπεὶ δ' ἀντίπαις ἦν ὁ υἱὸς Μιχαὴλ ἤδη τῷ βασιλεῖ καὶ τὸν P 133
 ὑπὲρ τὸν ἔφηβον ἤλαυνεν, οὐκ ἀπεικὸς ἤγειτο οὐδ' ἀπρεπὲς ἄλ-
 λως μὴ βασιλικῶς ταινιοῦν, καὶ ταῦτα καὶ τόσῃν πληροφοροῖαν
 ἐπὶ τῷ ταινιώσονται κεκτημένος. ὅθεν καὶ ἐξαρτέεται μὲν τὰ ἐπὶ
 5 τῇ τοιαύτῃ χρεῖα προσήκοντα ἀποχωρῶντως λίαν καὶ φιλοτίμως·
 καιρὸν δ' ἤγγασάμενος πρόποντα ἡμέραν τῆς μηνῆμος τοῦ πρώτου B
 ἐν Χριστιανοῖς βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ σοφίαι τῆς ἐλευθερίας B
 ἄρξαντος Κωνσταντίνου, ἐν ταύτῃ καὶ τὰ τῆς στεφηφορίας τῷ
 νιῷ ἀπεπλήρου. καὶ εἰκοστῇ πρώτῃ Πυαντιῶνος μηνὸς κατὰ
 10 τὸν τοῦ Θεοῦ σοφίας νεών, συναχθέντων ἀπάντων, ὅσον ἦν τῶν
 ἐν τέλει καὶ ἄλλως καὶ ὑπηρετικὸν βασίλειον, ὅσον τῆς πολιτείας
 καὶ ὅσον τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, οὐδ' αὐτῶν ἀπόντων τῶν
 κατὰ τὴν πόλιν Ἰταλῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ὅσοι κατὰ χρεῖαν C
 πρισβείας ἐπεδήμουν τῇ Κωνσταντίνου, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν τὸ
 15 ἐπὶ τῇ Αἰκατερίνῃ κῆδος μεσιτευόντων (οἱ δ' ἦσαν οἱ ἄμφι τὸν
 Συρπέρον λεγόμενον), τὸ μὲν ἱερατικὸν πᾶν καὶ μοναχικὸν ἀφ'
 ἐσπέρας παννύχιον ὑπὸ δαυιλίαι φωσίν ἀπετελοῦν τὴν ὕμνωδιαν,
 ἄνωθεν τοῦ βασιλέως ἱσταμένου καὶ ἀκροωμένου τῶν ὕμνων.

III.

Quoniam vero erat imperatori filius iam ultra puberem adultus aeta-
 tem Michaēl, non incongruum neque indecens Andronicus pater arbitra-
 tus est imperiali eum insignire diademate, recte istum honorem huic prae-
 sertim deferendum ratus qui speciminibus assiduis multae pietatis et pro-
 borum morum plenam sibi fidem fecisset indolis praestantis. copiose igitur
 et splendide ad eam pro dignitate celebrandam ceremoniam cunctis
 comparatis, diem ei auspiciatam elegit eam quae recursu anniversario con-
 secratur memoriae primi Christianorum imperatoris Constantini, a cuius
 principatu libere florere, prius tyrannice oppressa, nostra sancta religio
 incepit. prima ergo supra vicesimam Maii mensis die convenerunt in
 templum divinae Sophiae proceres ac magistratus cuncti, domus Augustae
 ministri omnes, universus ordo civium, cumque his quantam in urbe mili-
 tarium copiarum fuit, ne ipsis quidem in eo coetu desideratis Constanti-
 nopolitanae civitatis inquilinis Italis, nec aliis eius gentis qui ex Apulia
 venerant et in comitatu perstabant, tractantes matrimonium Aecaterinae
 uertis ex filia Caroli regis, cum eodem Michaēle Andronici Augusti prae-
 megenito, cuius princeps legationis Syrperus (Ser Pietro) nominabatur.
 inchoata solemnitas est a pridiana vespera, a qua ceterus universus cum
 omnibus monachis pervigilium in auroram perduxerunt continua hymnodia
 ad lumen ingentis numeri funalium aut lampadum, adstante in superiori
 oculo, unde cantum hymnorum audiebat, imperatore. sub diluculum omni-

ὑπ' αὐγὰς δὲ συναχθέντων, καὶ τὴν τοῦ Ἀυγουστεῶνος αὐλαίαν
 D πληρῶντων ἐς τόσον ὥστε καὶ εἰς μίαν ἄρμωγὴν καὶ συνέλειαν
 ξύμπαντας ξυνεπτύχθαι ζῶον φαινομένους ἐν, εἰς πλάτος ἐνδιδὸν
 ἀλλόκοτόν τι καὶ ξένον, μυρίαις χρώμενον γλώσσαις, — τού-
 των οὖν ἀπάντων συναθροισθέντων, περιαιρειθέντων δὲ καὶ τῶν 5
 τοῦ τρικλίνου Μάκρωνος δρυφάκτων δίολου, ὡς καθαρὸς παρὰ
 πάντων θεῶτο ὁ εὐφημούμενος, ἐπ' ἀσπίδος τε τὸν νέον οἱ ἐν
 τῆλει καθιζάνουσι καὶ μετέωρον αἴρουσι καὶ ἀνευφημοῦσι τρανό-
 E τερον. εἶτα καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν τελοῦντες ἅμα μὲν αὐτὸς
 πατριάρχης ἅμα δ' ἀρχιερεῖς καὶ οἱ τοῦ βήματος πάντες, ἐφ' 10
 ἐκάστῳ τῶν τελουμένων καὶ τῷ νιῶ κατὰ τὸ εἶκος συναφωσίουν
 τὰ πρόποντα τῷ πατρὶ τε καὶ βασιλεῖ. καὶ δὴ τελεσθέντων ἐκει-
 νων ἄνεισι μὲν ἐπ' ἄμβωνος ὁ κρατῶν, ἄνεισι δὲ καὶ ὁ πατριάρ-
 χης, συνάνεισι δὲ σφίσι καὶ ὁ εἰς βασιλείαν μετὰ τοῦ πατρὸς
 P 134 χρυσθῆσόμενος. καὶ μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν τελετῶν 15
 στέφει μὲν βασιλεὺς τὸν νιόν, συνεπιλαμβανομένου τοῦ στέφους
 καὶ τοῦ ἱεράρχου, χρεὶ δ' ὁ ἱεράρχης τῷ θεῶ μύρω τὸν τῆς βα-
 σιλείας συμμετασχόντα. καὶ παιᾶνες ἐντεῦθεν καὶ εὐφημαὶ καὶ
 πᾶν χαριστήριον. ῥίπτουνται δὲ περιερχομένων τῶν βασιλέων
 καὶ οἱ συνήθεις ἀπόδεσμοι. καὶ τότε μὲν τὸ μέγα παλάτιον μετὰ 20
 B περιφανοῦς τῆς δορυφορίας αὐτοὺς ὑποδέχεται. (2) τῇ δ' ὕστε-

2. πληρῶντες P.

3. ξυνεπτύχθαι P.

bus congregatis, et populo, qui certatim undique concurrerat, totam quam
 late patet Augusteonis mediam aream ita complemte, ut ex arcte invicem
 appressis constipatae multitudinis corporibus unum quoddam vastae molis,
 portentosae formae mirum animal innumeris simul linguis loquens confa-
 tum fuisse videretur. in oculis tam numerosi conventus omnis generis ho-
 minum, septis ac cancellis longi triclinii amotis ne obex intuentibus forent,
 primarii magistratus adolescentem regium scuto imposuerunt, sublimemque
 ostentantes circumtulcrunt, clara voce imperatorem acclamando. inde in-
 ter sacra solemniss liturgiae mysteria, simul ipse patriarcha, simul epi-
 scopi et quotquot intra cancellos altaris locum habent, ad singulas ceremo-
 niae partes quibus fas et mos est imperatori beneprecari ac benedicere,
 filium simul cum patre in talis appellationis et honoris delatione coniu-
 xerunt. quibus peractis conscendit ambonem imperator, conscendit et pa-
 triarcha, cumque his ambobus tertius novus et iunior Augustus, post pa-
 trem ungenus. atque hic inter splendidas et illustres ceremonias coronat
 quidem filium imperator, adiutante patriarcha ac coronae dum imponitur
 partem tenente, ungit autem eundem patriarcha, sacri ei affusionis un-
 guenti participationem imperii conferens. hinc paeanes, acclamationes,
 gratulationum et festorum cantuum omniae undique genus audiri. nec de-
 fuit iactus solitus devinctorum in lini segmentis nummulorum, procedenti-
 bus Augustis, quos post omnia, speciosa praetorianorum praesentium et
 circumstantium deductos pompa, magnum palatium excepit. (2) Postera

ραία ταύτης μετακαλεῖται μὲν πατριάρχας ὁ βασιλεὺς, μετακα-
 λεῖται δ' ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς τοῦ κλήρου καὶ μοναχοὺς καὶ τὸ τῆς
 πολιτείας ὅσον καθαρὸν τε καὶ ἔκκεριτον, καὶ δὴ κατὰ τὸν Μα-
 νουηλίτην βασιλικὸν τρικλινον ἔγνω συνάπτειν πανήγυριν. καὶ
 5 τὸν υἱὸν ἀγαγὼν Ἰωάννην, ὃν ἐκ τῆς Εἰρήνης ἔσχε νέον ἔτι τε-
 λοῦντα, εἰς δεσπότην προβάλλεται, συνεπιλαμβανομένου τῆς
 δεσποτικῆς στεφάνης τοῦ ἀρτιστεφοῦς βασιλέως καὶ αὐτοκράτο- C
 ρος. καὶ οὕτως ἐκείθεν καὶ ἐς Βλαχέρνας προερχομένων τῶν
 βασιλέων, ἔρριπτοῦντο μὲν καὶ αὖθις τοῖς δήμοις ἀπόδεσμοι,
 10 πολὺς δ' ἔξ ἀπάντων κρότος καὶ συμμυγῆς ἤρето εὐφημία, καὶ
 μεγαλυνόντων τοὺς βασιλεῖς.

Ἐντεῦθεν καὶ ἐζητεῖτο πρὸς βασιλέως παρὰ τῆς ἐκκλησίας
 δοθῆναι καὶ ἐπὶ τῷ νέῳ στεφθέντι ὅσον δὴ καὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ
 πατρὸς ζητήσαντος πέπρακτο. (3) τὸ γὰρ ἔξ αὐτῆς τόμον γε- D
 15 νέσθαι, καὶ δι' ὑπογραφῶν συνήθων ἀσφαλισθῆναι οἱ τὴν βα- P 135
 σιλείαν, καὶ τῷ κατεξανουστησομένῳ δῆθεν, εἴ πού τις καὶ εἴη,
 εὐθύνας ἀφορισμῶν ἀλύτων καὶ ἀρῶν ἐπιτίθεσθαι, ἐαυτῷ μὲν
 γεγρονὸς παρὰ τῶν τότε ἐς τὸ ἀκριβές ἠπίστατο καὶ ἰδεῖν, ἡξίου
 δὲ καὶ τῷ νῦν ταῦτα παρ' αὐτῶν γίνεσθαι ὡς οὐ καινόν τι καὶ
 ξένον, ὡς ἔλεγεν, ἐχούσης τῆς ἀξιώσεως. ταῦτα μὲν βασιλεὺς

7. ἀρτιστεφοῦς] στέφους P. 19. αὐτῷ P.

hinc die vocat patriarchas Augustus senior, vocat et episcopus, clerum
 quoque ac monachos, tum e civibus illustriorem ac lectissimum quemque.
 ad hos in Augustum triclinium Manuëlitum dictum iterata et hesternae
 contigua pamegyri congregatos, producit Ioannem filium, quem ex Irene
 susceperat, puerum adhuc, eumque, cooperante ac despoticae coronae,
 dum capiti adderetur, latus alterum tenente iunior Augustus, despotam
 creat. sub haec inde procedentibus ad Blachernas Augustus panniculī
 rursus infertis nummis ligatī sparguntur in plebem, multusque e cunctis
 plausus et mixta increbuit acclamatio, intextis principum laudibus.

Hinc iam incubuit imperator ad exposcendam ab ecclesia confirma-
 tionem evectiois in imperii consortium filii, eius parem quae sibi olim in
 principatus pariter collegium assumpti a patre fuisset impetrata. (3) ni-
 mirum praecclare meminerat, et hoc ipsum referens ad exempli praeiudi-
 cium urgebat Andronicus, simul ipse a patre declaratus consors imperii
 fuisset, expeditum statim a patriarcha ac synodo riteque munitum subscri-
 ptionibus caeterisque authenticis formulis, diploma emanasse, quo tum novo
 Augusto possessio principatus iure quam optimo firmabatur, tum si quis
 unquam rebellare in eum resque moliri novas deprehensus foret, diris de-
 voreretur insolubilium anathematum, et quotquot infligi possunt ab eccle-
 siastica potestate, subiciebatur poenis. istius similem nunc quoque con-
 15 stitutionem edi, magnopere nitens causae paritate, idque ut rem aequam
 et iam solitam iure quasi suo repetens, enixe orabat imperator: sed

- λιπαρῶς ἤξειον, ἀλλ' οὔτε πατριάρχην οὔτ' ἀρχιερεῖς ἔπειθεν,
 ἀλλὰ τὸν μὲν τόμον γενέσθαι καὶ ἀσφαλισθῆναι τῷ σταφθέντι
 B τὴν βασιλείαν αὐτόθεν ἕτοιμοι ἦσαν πρῶττεν, τὸ δὲ καὶ ἀραιῶς
 περιβάλλειν καὶ ἀφορισμοῖς Χριστοῦ τῆς μερίδος χωρίζουσι τὸν
 εἴ τις ποτε καὶ κατεξανασταίῃ τοῦ βασιλέως, οὐκ ἰδικαίουν ὄλιως. 5
 ἀποχρῶντα γὰρ εἶναι οἱ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα, εἰ ἀλήθῃ,
 ὡς μηδὲν ἐντεῦθεν καὶ τὸ βιοῦν βιωτὸν ἔχειν ταῖς ἐκ νόμων καθυ-
 παχθέντα ποιναιῶς. μὴ δίκαιον δ' εἶναι πρὸς ταύταις, καὶ ἀν-
 δρῶσι συμπαθείας φίλοις διεγνωσμένον, καὶ τῆς μερίδος ἐκείνον
 χωρίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ. καὶ καλὸν μὲν βασιλεῖ προσεῖναι τὴν 10
 C συμπάθειαν πλεονέκτημα· τέτακτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ μὴ ἔκου-
 σίω γνώμῃ ποινηλατεῖν ποτὲ τὸν ἐπὶ τοῖς ἰσχυροῖς ἀλόγητα, ἀλλ'
 ἄλλως εἰρκταῖς καὶ ταῖς ἐκεῖθεν κακουχίαις δὴ καὶ δημεύσεις κατα-
 τρόπον τοῦ πλημμυλῆματος δικαιοῦν καὶ κολάζειν. καλὸν οὖν
 εἶναι καὶ ἐπαινετὸν τὸ ταχθῆν βασιλεῖ, οὐ καλὸν δὲ οὐδ' εὐπρε- 15
 πὲς ἄλλως αὐτὸν συμπαθῶς ὄσον ἐπὶ τούτῳ τοῖς πταλουσιν ἔχον-
 τα ἀσυμπαθῆ καταναγκάζειν τὴν ἐκκλησίαν γίνεσθαι, καὶ μῶλ-
 D λον αὐτὴν διαφερόντως τὸ ξυμπαθὲς πρεσβεύουσαν. ὡς γούν
 ἀπετύγγανεν ὁ κρυτῶν, καὶ πᾶς ἐς δικαιολογίαν λόγος ἐντεῦθεν

nec patriarcham nec episcopus promptos ad nutum aut satis faventes re-
 perit. illi ad constitutionem quidem statim publicandam, qua recens coro-
 nato iuniori Augusto securam in omne tempus imperii possessionem asse-
 rerent, paratos se ultro exhibebant: sublicere autem Christianorum quem-
 quam diris et anathematibus, et membra ecclesiae ab eius corpore ab-
 scindere ob rebellionem si qua cogitaretur in principem, et parum con-
 sentaneum et supervacaneum videri sibi excusabant. esse enim imperato-
 ribus abunde magna a sanctionibus legum dignitatis ipsorum tuendae
 praesidia, utique exauditis passim et formidatis minis tam atrocium pe-
 narum in eos qui ab ipsis defecerint, ut perspectum quivis habeat sibi
 talis criminis comperto vitam amplius haud vitalem fore. quid ergo aut
 opus aut fas esse accumulare super haec comminationes extremi omnium
 spiritualis mali, nempe separationis a Christo, per eos infligendae qui ex
 officio professionis lenitatis partes sustinent, et nihil spirare nisi clemen-
 tiam et benignitatem debent? tolerari in imperatore posse, minus inter-
 dum mansuetudinis praeferre; cui gladius ad ultionem a deo datus sit,
 et officium impositum improbos scelerum convictos meritis supplicis
 multandi, spollationibus bonorum, carceribus, cruciatibus, aliisque id ge-
 nus malis pro delictorum modo. sed quod imperatori armato honestum
 est, minime decere sacerdotes. matrem dici ecclesiam et esse: hoc au-
 tem ei nomen extorserit, qui saevitiam intinixerit, quocumque nemine.
 suadet illa semper et praecipit omnibus, procurat etiam a deo, quantum
 potest, in solatium miserorum compassionem et misericordiam: quam in-
 decens ergo sit non facere illam quod profitetur, quod postulat, quod in-
 bet; et e visceribus maternis diras et imprecationes proferre novercales?
 adversus haec frustra diu luctatus Augustus senior, ut tandem sensit irri-

ἠράκτει τῆς τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων νικίωσης ἐνστά-
 σως, τοῦτο μὲν καὶ ἄκων ὑπερετίθητο, καὶ τὸ δοκεῖν ὑπερηφά-
 νει μηδ' αὐτὴν ἐκείνην ἦν ἐτοίμως εἶχον διδόναι τομογραφίαν ὡς
 5 τι τῶν ἐξ ἀνάγκης θελητῶν προσιόμενος· συνεξακουέσθαι γὰρ
 καὶ τῷ παιδί τε καὶ διαδόχῳ κατὰ τὸ εἶδος τὴν ὡς ἑαυτὸν ὀρκω-
 μοσίαν τε καὶ ὑπὸ θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀσφάλειαν. αὐτὸς
 δ' ὡς λέγει παροξυνθεὶς ἐφ' οἷς ἀξιῶν ἀπετύγχανεν, ἄλλως ἀν- E
 τιθεῖν ἔγνω τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀπρεπές καὶ ἄλλως τὸ κατὰ συν-
 ἦθμαν πραττόμενον διακρίνων. τὸ δ' ἦν τὸ τὸν ἐπὶ ἀρχιερω-
 10 στήν χειροτονούμενον κανοῖς τισι καὶ δόσει λημμάτων τοὺς χειρο-
 τονοῦντας δωρεῖσθαι καὶ γε δὴ κληρικῶν ἕκαστον διὰ τὴν προσόν-
 των αὐτοῖς ὀφφικίαν δικαιοδοσίαν, ὡς εἶριστο· Σιμωνιακὸν γὰρ
 ἀπειλάει τὸ πραττόμενον πάθος, καὶ ὦνιον χρημάτων κινδυνεύειν P 136
 τὴν χειροτονίαν ἐντεῦθεν λογίζεσθαι. τοῦτ' εἰς μέσον προτεί-
 15 νων, πολὺς ἦν δοκῶν καταδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀπερισκέπτως γινόμε-
 νον ἐκφραλλίζει καὶ εἰς κρῖμα μᾶλλον γίνεσθαι. τινὲς γοῦν οἷς δὴ
 καὶ ἦν διευλαβεῖσθαι δοκεῖν, ἀρχιερεῖς ὄντες καὶ οὗτοι καὶ τὸ
 κέρδος τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν δευτέρῳ δοκοῦντες τίθεισθαι, συτήροντα
 τῆς γνώμης τῷ βασιλεῖ καὶ τὰ εἰκότα συνέπραττον. οἱ πλείους

18. συγγήρουν τὸ τῆς P.

tum se voti, ac desperavit posse vincere inconcussam ad extremum pa-
 triarchae antistitumque constantiam, coepto denique abstulit, et sensum
 repulsaе dissimulans praе se tulit totam eam rem iam insuper habere.
 itaque diploma quoque illud ipsum quod offerebatur, velut illibenter con-
 cessum et necessitate quadam expressum, aspernatus, confidere se dixit
 suffecturam filio collegae iam suo et successori designato religionem iu-
 risarandi qua fuissent ei omnes obstricti, divinumque numen legum a se
 statutarum vindex, ad quasvis ab eo iniurias rebellium arcendas. caete-
 rum sub hoc securae fiduciaе obtentu penitus exulceratum applicuit ani-
 mum indagandis modis ulciscendae istius ecclesiasticorum in se duritiae,
 aequeque vicissim iis faciendi qui sibi rem, ut putabat, honestam et faci-
 lem potenti gratificari tam praefracte recusaverant. erat tum aliquot in
 usu ecclesiae vulgari positum, quod obnoxium censurae videretur. quoties
 nimirum ordinabatur episcopus quispiam, solebat is distributione sportula-
 rum et spargenda largitione munerum passim per omnes qui ad istam ce-
 remoniam, palam ab universis ecclesiae ministris ex more simul exercitam,
 quidquam operae suffragationisve contulissent, pro rata parte cuiusque
 officii ac functionis definito pretii donativorum modo. id vero coepit im-
 perator Simoniacae insimulare corruptelae, clerum universum alloquens, et
 non leniter exprobare, sic ab iis reddi summi collationem sacerdotii vena-
 lem. in ea oratione magnifice vectus est, rei turpitudinem exaggerans,
 pudoremque plerisque incutiens. unde antistitum nonnulli haud dubie
 confusi, ne et ipsi possent argui lucro sordido praehabuisse sanctitatem,
 assensu se Augusto recta monenti declararunt, et emendationi abusus

δὲ καὶ παρ' ἐκείνους ξύμπαντες, καὶ παλαιὰν συνθήειαν προβαλ-
 B λόμενοι καὶ νόμους περὶ τούτων λέγοντας καὶ δικαιοδοσίας ἐκ πα-
 λαιοῦ ὀφφικίων, οὐκ ἐνεδίδωσαν. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ παραβασίαν
 τοῖς κειμένοις ἐφεδρεύουσαν καὶ ὄλισθον ἐντεῦθεν ἀνηρημένον
 ὡς εἰκὸς διεγίνωσκον, καὶ ὅτι πόρον ζωῆς ἀναγκαίας τοῖς κληρι- 5
 κοῖς ἀποκεκλειῖσθαι ξυμβαίνει. καὶ πόλλ' ἄττα τοιαῦτα λέγον-
 τες τοῖς ἀπεροῦσιν εἰς τέλος ἐψέκισαν. ἀλλ' οὐκ ἤνυον. διὸ καὶ
 νεαρὰ προβαίνει νομοθεσία, καὶ ἐπ' αὐτοῖς μόνον οὐκ ἀκριβολο-
 γουμένων κηροῖς, ὁπόσοι καὶ οἰοὶ ἐσοῦνται, οἷς ἡμμένοις ἐπὶ τῇ
 C τελετῇ τῆς χειροτονίας χρῆσαιντ' ἂν οἱ τῶν παρόντων ἱερωμένοι. 10
 ἦν δὴ νεαρὰν ὑποσημαίνεται μὲν πατριάρχης ὑποσημαίνονται
 δ' ἱεράρχαι, καὶ πάντες πλὴν δυοῖν, τοῦ τε Σμύρνης καὶ τοῦ
 Περγάμου, συγκατάεινοι γίνονται. πλὴν τὸ πᾶν τῆς ἀκερδείας
 οὐκ ἐπὶ τοῖς ὑπογράψασιν ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κληρικοῖς πίπτει, ὡς
 ἄλλους μὲν ἐμπειρωθῆναι ταῖς ὁμολογίαις, ἄλλους δὲ καὶ ἄκον- 15
 τας τὰς ἐκείνων ὁμολογίας ἀποπληροῦν.

P 137 4. Ἀλλὰ φθάνει καὶ ὁ ἐν δύσει δεσπότης ὁ ἐξ Ἀγγέλων
 Νικηφόρος τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐπὶ δυοῖν ὑπεξουσίαις τέκνοις,

4. ἀνηρημένων P.

intolerandi cooperari promptos ostenderunt. his paucis exceptis, contra
 steterunt plures caeteri, magno consensu propugnantes permissam, ut con-
 tendebant, sacris legibus et plane innoxiam consuetudinem antiquam. iura
 eae illa vetera et provide statutas ab ipsa ecclesia mercedis sustentandis
 in varia functione sacrorum rituum ecclesiae ministris; quibus illi desti-
 tuti quotidiano carerent victu, nec possent de caetero vacare divino cul-
 tui et administrationi sacramentorum, splendore congruo et assiduitate ad
 populorum utilitatem necessaria, celebrandis. quare periculum subesse
 speciosae isti reformationi propositae gravissimi scandali et paene defectio-
 nis ab avita religione, per haud dubie securam inde sacrorum cessatio-
 nem, in ecclesiam invehendi. haec et multa talia nequidquam istis alle-
 gantibus, ac se perstituros ad extremum in sententia monstrantibus, institit
 nihilominus Augustus qua coeperat; et rite Novellam promulgavit, qua
 severe prohibuit omnem omnino largitionem occasione ordinationum facien-
 dam, ad minutissima ac tantum non ad cereos quantulumque ponderis,
 quibus uti sacerdotes ordinationibus assistentes consueverant, descendens.
 huic Novellae subscripsit patriarcha, subscripserunt et episcopi tandem
 omnes, praeter duos Smyrnensem et Pergamenum. caeterum damnum
 universum a subscriptoribus in clericos recidit, statis hactenus pensioni-
 bus hac nova praescriptione deinceps fraudatos, adeo ut alii quidem as-
 sensum in legem novam subscriptione suum testati sint, alios, quorum nec
 impetratus nec requisitus assensus est, totum incumbens legis pondus,
 quantumvis invitos et gementes inutiliter, gravavit.

4. Ante hoc tempus contigerat in Occiduis tractibus obitus despotae
 Nicephori, ex familia cui ab Angelis nomen, dudum illic dominante. is

καὶ τε ἄρρεσι ἀτελεῖ τῷ Θωμᾷ καὶ θυγατρὶ προφερούσῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἄρρενος τῇ Ἰθάμᾳ. καὶ ἡ ἐκείνων μήτηρ Ἄννα καὶ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ, ἐμποδὼν γεγονότος καὶ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου τὰς ἐπιτροπὰς τῶν τε παίδων καὶ τῆς τοπαρχίας 5 ἔχουσα, τοὺς τοῦ Ἰωάννου παῖδας δύο, τὸν Δούκαν τε καὶ τὸν Β Ἄγγελον (τὸν γὰρ Κομνηνὸν Μιχαὴλ φθάνει κατασοφισαμένη αὐτῇ δόλῳ καὶ ἐπισχοῦσα καὶ παραδοῦσα τῷ βασιλεῖ), γυνὴ ἀπύλεμος φύσει ἄνδρας καὶ πολλοῖς ἐσχολακότας ἐκτόπως ὑπώπτιναι, καὶ περὶ τοῖς παισὶ καὶ τῇ ἀρχῇ ἐδεδοίκε· ὁ γὰρ σφῶν 10 πατὴρ Ἰωάννης ζῶντα τὸν Νικηφόρον, νόθος γνήσιον, τὰ πολλὰ τῶν ἐκείνου προσαφαιρούμενος ἐζημιου. διὰ τοιαῦτα καὶ οὐκ C ἀνυστὴν ὄλωσ βουλὴν ἐβουλεύετο· ἔγνω γὰρ ἀποστέλλειν πρὸς βασιλέα, καὶ λιπαρεῖν μὲν αὐτὸν λιπαρεῖν δὲ πατριάρχην καὶ ἐκκλησίαν παριδεῖν νόμους κειμένους, καὶ τῇ ἀνάγκῃ συγκαταβῆ- 15 ναι ἐχούσῃ μέγα τὸ χρέος, ὥστε τὸν νέον βασιλέα γαμβρὸν ἐκίγη γενέσθαι, καὶ πᾶσαν χώραν καὶ ἑαυτὴν καὶ παῖδα ὡς ἄρχαία ἠλλείμματα Ῥωμαϊδος ἐγχειρῶσιν χαίρουσαν ὡς εἰ καὶ αὐτῇ

15. ante ἐχούσῃ iterum παριδεῖν P.

moriens duos reliquerat nondum per aetatem sui potentes liberos, marem adhuc impubem Thomam, et paulo adultiorem illo puellam Ithamarem vocatam. sublatus etiam de medio fuerat Nicephori frater nothus, Ioannes Sebastocrator; cuius pupillos duos, Ducam et Angelum, Anna vidua Nicephori, Eulogiae Andronici Augusti amitae filia, tutelari iure curabat, et ipsos et toparchiam eorum eo nomine in potestate habens. fratrem enim horum maiorem Comnenum Michaëlem iam antea circumventum et dolo comprehensum ipsa imperatori tradiderat. haec porro pro natura mulierum imbelli, formidolosa tumultuum, cum recordaretur quot et quantis Ioannes Sebastocrator Nicephorum virum suum damnis affecisset (nempe hic quoad vixit, frater fratrem spurium legitimum, infestis e vicino incurantibus inquietans, multas ex eo praedas egerat, nonnullas etiam ditionis eius partes illi ereptas suae adiunxerat), fortunam et genium bellicosae familiae, ne sibi suisque olim liberis infesta perniciose forent, metuens, iam nunc adversus id periculum praemunire propriam domum valido imperatoriae affinitatis praesidio studuit, offerenda in sponsam Michaëli Augusto iuniori sua filia Ithamare. non ignorabat puellae huic matrimonio ecclesiasticae sanctiones, quod sexto consanguinitatis gradu Ithamar Michaëli admoveretur: tamen opinata posse fieri ut politica ratio scrupulo e religione ducto praevaleret, et spes ingens iterum adiungendi Romano, unde abscessus olim fuerat, imperio dotalis puellae principatus persuaderet Andronico quaestuosam super leges ecclesiae conniventiam, vehementer cum apud imperatorem tum apud patriarcham et caeteros ecclesiae proceres institit, ne tam utile ac necessarium reipublicae negotium verecundia praene superstitionis canonicarum praescriptionum omitti disicive patenterentur. ostendebat autem, ad tanto alliciendos eos potentius, daturam se operam ut non ea solum pars ditionis Nicephori despotae viri sui, quae suae filiae Ithamari competeret, harum nuptiarum beneficio Romano im-

D ἐπ' ἐκείνοις τόσα λαβεῖν ἔμελλε. τὸ οὖν συνάλλαγμα, ὃ συνιστᾶν ἤθελεν, ἕκτου ἦν βαθμοῦ καὶ ἐξ αἵματος, καὶ παντός γε μᾶλλον ἀπεκωλύετο. ὅθεν καὶ τῷ μὲν Θωμᾷ τὸ δεσποτικὸν ἀξίωμα ζητήσασα καὶ λαβοῦσα, τὴν δ' ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν ἀπέπλισασα, πρὸς Ἴταλοὺς ἀφορᾷ, καὶ τὸν ἕκγονον τοῦ Καρούλου 5 ἐπιγαμβρεύεται Φίλιππον, οὐκ ὀλίγα τῶν τῆς χώρας καὶ πόλεως ἐς προῖκα δοῦσα τῇ θυγατρὶ.

P 138

5. Ὁ δὲ βασιλεὺς πρόποντα γάμον τῷ παιδί παρεσκεύαζε. καὶ τὸν μὲν ἱερομόναχον Σοφονίαν, ἄνδρα σοφὸν τε καὶ συνετόν, ἀποπέμπει πρὸς Πουλίαν τὸ κινούμενον κῆδος διαπρεσβεύεσθαι. 10 ὡς δ' ἐν τῷ μεταξὺ ἀπελθὼν περιήργει (ἐδέησε γὰρ καὶ εἰς πάπαν ἐκείνον γενέσθαι, κἂν οὐχὶ πρὸς ἐκείνον γράμμασιν ἱκανοῦτο B τοῖς ἐκ βασιλέως, οἷς ἔδει ἀγιώτατον γράφειν τὸν πάπαν καὶ κρῖμα τὸ μέγιστον γίνεσθαι, ὡς τοῖς ἀσφαλῆσι τὴν πίστιν ἐδόκει), πολλοὶ δ' ἦσαν οἱ προσλιπαροῦντες ἄλλοθεν, ἔνθεν μὲν ἐκ τοῦ 15 ἐν τῇ Κύπρῳ ῥήγος ἔνθεν δὲ καὶ ἐξ Ἀρμενίων, τὰ ἐν χερσὶ τῶν προσδοκωμένων ποιούμενος περὶ πλείονος, καὶ ἄλλως τὴν ἀπὸ

peris reiuingeretur, sed et reliquum Thomae filii et pupillarum Iohannis sebastocratoris patrimonium, in quod iam utramque plenam ipsa exercebat potestatem, sese procuraturam, quibus facile posset ac plane vellet modis, ut sub ius imperatoris reverteretur. rem insuper tam pellacis ex se plausibilitatis eo ambitu ac studio, adurgens, quasi non offerret aliis illa, sed sibi pesceret, ac ex isto coniugio proventuras speraret tam amplas istas epimasque provincias. frustra hic tamen eius omnis conatus fuit, imperatore ac patribus ecclesiae in constanti aversione incoercitae affinitatis perseverantibus. quare Anna hinc desiecta, petita impetrataque Thomae suo filio despoticae collatione potestatis, alio spes suas vertit, finitimorum ex alia parte Italarum opes respiciens. filiam videlicet Philippo Caroli nepoti dedit coniugem, non exigua ipsi terrarum et urbium paterni principatus parte dotis nomine attributa.

5. Hinc iam Augustus incubuit in conatum congrui aliunde nec ullis exceptionibus obnoxii coniugii filio efficaciter strenueque procurandi. ac primum quidem hieromonachum Sophoniam, virum sapientem et solertem, in Apulliam misit, ut spes eius generis inde ostensa ocquid succedere ad votum posset experiretur. plus ibi morarum quam speraverat Sophoniam reperit. fuit enim illi eundem ad papam, ad quem tamen literis ab imperatore scriptis, prout oportuerat, non fuerat instructus. nec latuerat Andronicam quam opportuna ad expeditionem negotii tales literae forent: sed quia scribere papae non posset nisi eum sanctissimi titulo ipsa in litterarum inscriptione cohonestaret, crimen se consciturum, si id faceret, putavit, quod ita qui observantiores religionis habebantur, de hoc ipso consulti responderant. quia ergo multis ex locis alii regiae virgines ad has nuptias certatim offerebantur, uti a regibus hinc Cypri inde Armeniae, has e vicinia ultro in manus occurrentes longinquioribus illis et diu expectandis praehabuit, ea etiam ad id motus causa, quod si curam ob-

τοῦ πάπα τῆς Ῥώμης ὑπειδόμενος ὑπερηφανίαν, τῆς φροντίδος
 κείνης ἀπαλλαγείς ἔγνω ἐπὶ θατέρῳ τῶν ἀξιούντων τὰ τοῦ κή-
 δους συστήσασθαι. καὶ δὴ πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθα- C
 νάσιον, ἐκ Ῥόδου καὶ αὖθις τῇ Κωνσταντίνου ἐπανελθόντα μετὰ
 5 τὴν ἐκβολὴν Ἀθανασίου — ἤπειτο γὰρ τάκειθεν δευρὰ καὶ αὐτοῦ·
 τὸ δ' αἴτιον ἦ τῆς Λαύρας τοῦ ἀρχιστρατήγου μονῆ, καὶ ἄλλη
 ἢ τοῦ μεγάλου Ἄγρου, τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας δοθεῖσαι παρὰ
 βασιλέως Μιχαὴλ εἰς χάριν Ἀθανασίῳ, ἀσφαλίσιν ἐμπειδώσει
 χρυσοβούλλοις. ὃ δὴ καὶ τὰ πολλὰ ὠδύνα ἐσύστερον τὸν πατριαρ- D
 10 χοῦντα Ἀθανάσιον, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἄγρου προσαφῆρετο.
 ἐπὶ δὲ τῇ τῆς Λαύρας ζητῶν τὸ μνημόσυνον ἑαυτοῦ, ἐπεὶ ἐς
 ταῦτον τῷ ὀνόματι συνετριχέτην καὶ Ἀθανάσιος ἐμνημονεύετο,
 τοὺς μοναχοὺς κατηνάγκαζεν ἀσφαλίσσασθαι ἐφ' ὧπερ, ὅτε λέ-
 γοιτο καὶ ἀκοόοιτο τοῦνομα, φέρειν αὐτοὺς ἐπὶ νοῦν τὸ αὐτοῦ
 15 καὶ μὴ τοῦ Ἀλεξανδρείας, πλάτος νοὸς ἀκαθέκτου συστέλλειν
 ἐθέλων διὰ τὴν αὐτοῦ ὕρεξιν. καὶ διὰ ταῦτα ἀπάρας εἰς Ῥόδον P 139
 τὸ βιοῦν μετ' εἰρήνης διῆγε. τότε τοίνυν τοῦτον ἐπανελθόντα, καὶ
 καιρὸν ὅσον διαγαγόντα ἐν τῇ τοῦ Εὐεργέτου μονῇ, ὃ βασιλεὺς
 αἰδοῦς ἄξιον οἷς ἂν ἐπισταίῃ κρίνων τὸν ἄνδρα, πρεσβείαν στέλ-

stinaret in quomodocumque conficienda Appula affinitate, papae Romani,
 a quo ea penderet, subeundum sibi, quod aversabatur, fastuosum superci-
 lium videret. constituit igitur omīssa cogitatione Italici coniugii cum al-
 tero modo memoratorum regum de nuptiis filii convenire. principio uti
 ad id ministro voluit Athanasio Alexandrino patriarcha, post Athanasii al-
 terius e patriarchatu deiectionem Rhodo Constantinopolim reverse. nam
 vexationis ab acerbitate Constantinopolitani Athanasii in ecclesiasticos gras-
 satae sua pars Alexandrino quoque obtigerat Athanasio. causa inter eos
 dissidii fuerat Laurae archistrategi monasterium, et aliud item monaste-
 rium magni Agri dictum, quae ambo ecclesiae Alexandrinae attributa in
 gratiam eius praesulis Athanasii ab imperatore Michaele fuerant diplomati-
 bus bullarum aurearum firmitate quam securissima munitis. aegerime id
 tulit postea succedens in patriarchatum Constantinopolitanum Athanasius;
 ac magni quidem Agri monasterium Alexandrino abstulit, in alio vero illo
 Laurae memorari suum inter sacra ibi celebrata nomen exegit. ac cum
 in hoc cladi se putaret ambiguitate nominis, quod tam ipse quam aemu-
 lus Alexandrinus pariter Athanasius vocaretur, praestare sibi cautione
 idonea eius incolas Laurae monachos coegit, cum Athanasium in sacro
 pronuntiarent, non Alexandrinum sed se mentibus ipsorum obversari, late
 vagam libertatem mentium intra suae infinitae cupiditatis sic coercere gy-
 ros volens. istiusmodi taedio tricarum Alexandrinus Constantinopoli re-
 cedens Rhodum se contulit; ubi reperta quam quaerebat pace, tranquille,
 quoad Athanasius throno cessit, est fruitus. tunc igitur illum reversum
 et per tempus aliquod moratum in Euergetae monasterio imperator pro
 dignitate gesturum quodcumque illi manus imponeretur, propter aetori-

λεται δι' αὐτοῦ πρὸς τοὺς ῥήγας, τὸ δὲ πλεον πρὸς τὸν Ἀρμένιον, ὡς ἂν ἐκείθεν νόμῳ ἀγάγῃ τῷ βασιλεῖ. ἐπεὶ γοῦν ὁ ἀποστελλόμενος συγκατέθετο καὶ πάντα μεγαλοπρεπῶς ἡτομιώσθησαν, τὰ πρῶτα μὲν ἐξ οὐρίας ἔπλεε ὁ πατριάρχης ἐπὶ τριή-
B ρεως ἀσφαλοῦς, συνεπαγόμενος καὶ τὸν μοναχὸν ἐκτομίαν Νεό-
 φυτον· ὡς δὲ περὶ πον τὴν Φώκαιαν ἦσαν, πειραταῖς περι-
 πλίκτουσιν, οἱ καὶ περισχόντες αὐτοὺς φόρτον ἐκείνον διφόρουν
 καὶ τούτους παρακατέχειν, ὡς ἀποδοῖντο, ἠβούλοντο. ἀλλ'
 ἔξαφνης φαίνεται τις φορτὶς πλήρης ἀγωγίμων κατὰ τὸ πέλαγος,
 ἧς δὴ καὶ φανείσης μακρόθεν περὶ τὸ ἐκείθεν κέρδος οἱ πειραταὶ 10
 λιχνησάμενοι ἀφίαισι μὲν πρὸς τῷ λιμένι ἅμα αὐτῇ τριήρει τοὺς
C περὶ τὸν πατριάρχην, ἀφίαισι δὲ καὶ τὸν περιττὸν φόρτον ἐκεί-
 νον, καὶ ὡς προσμενούτων ἐλπίσαντες (τὸ γὰρ τοῦ πατριάρχου
 σῆμα σφᾶς ἔπειθε μὴ τὸν ἀγεννῆ δρασμὸν ἐννοεῖν) ἀπτέρω τάχει
 καὶ προθυμίᾳ ἐπὶ τὴν φανείσαν ὤρμωσιν. τῶν δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν 15
 γεγονότων, εὐθύς κακὸν ἐλπισμὸν περὶ ἑαυτῶν οἱ περὶ τὸν πα-
 τριάρχην ἔχοντες, εἰ ἐπισταῖεν καὶ αὐτοίς, δρασμὸν ἐννοοῦσι. καὶ
 δὴ τῆς νηὸς ἀποβάαντες ὡς εἶχον μόναις στολαῖς καὶ βλαύταις, ἧ
 ποδῶν εἶχον, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος, πάτον μὲν ἀνθρώπων ἀλεί-
D νοντες, ἀτρίπτοις δὲ δυσχωρίαις, τὸ μὲν καὶ θελήσει τὸ δὲ καὶ 20
 τῷ μὴ εἰδέναι ὅλως τῶν τόπων, μόλις μετὰ τὴν πολλὴν τῶν πο-

tatem qua venerationi erat omnibus, hunc ratus virum, legationem ei de-
 mandat ad reges, praesertim autem ad Armenium, ut inde sponsam ei
 juniore Augusto duceret. quo assentiente, magnificeque inde ipsi parata
 regiae legationis suppellectile ac pompa, firma et bene instructa triremi,
 vento a puppi prospero flante patriarcha solvit, ducens secum monachum
 eunuchum qui Neophytus vocabatur. verum hi circa Phocaeam in piratas
 incidunt; qui redactis iis in potestatem, quae ipsorum nave ferebantur,
 opes diripiebant, decreverantque detinere ipsos, ut prodere ac reddere
 cogerent si quae pretiosiora recondiderant. ecce autem latronibus ei cu-
 rae defixis apparuit in mari oneraria multis, quantum aestimari a procul
 intuentibus poterat, conferta mercibus. tracti ergo aviditate certae ac
 uberiores praedae piratae triremem in portu relinquunt, et in ea patriar-
 cham cum illa copiosa suppellectili, arbitrati e gravitate viri permansurum
 sibi eum dum redirent, nec inducturum in animum, qui equos non haberet,
 pedibus ut vilis et ignobilis quispiam, excensu in terram facto diffugere.
 tali fiducia, quanta maxima velocitate valuere impetum in visam onera-
 riam faciunt his sic a conspectu amotis, patriarcha cum suis peiora me-
 tuentes, si rursus sub rapacissimorum hominum arbitrium venirent, expedi-
 dire fugam statuunt, triremique raptim desilientes in littus, in stolis ut
 erant singuli, ac crepidis, ut quisque maxime pedibus valuit, cursu quam
 incitatissimo fugam arripiunt, tritas et vestigiis signatas declinantes semi-
 tas, aspera et invia loca sectantes, partim consilio, ne deprehenderentur,
 partim ignorantia locorum. ita post multam ad stirpes et saxa obviam

δῶν ἐπὶ θάμνοις καὶ πέτραις πρόσκρουσιν ἐπὶ τι φρούριον δια-
 σῶζονται. ὕστερον δὲ καταλαβόντες οἱ πειραταὶ ἔγνωσαν ὅπως
 σισσοφισμένοι παρ' ἑαυτῶν, ἢ μᾶλλον τῆς προνοίας, ὡς ἂν τις
 εἰκάσειε· τῶς δὲ λαβόντες καὶ ναῦν καὶ φορτία ἐχώρουν. ὁ
 5 δὲ βασιλεὺς τὰ περὶ τούτων μαθὼν, καὶ ὡς εἰκὸς προσαληγή-
 σας, ἄλλους εὐτρεπίσας ἐκπέμπει· οἱ δ' ἦσαν ὁ τε ἐπὶ τῶν
 δεήσεων Γλυκὺς Ἰωάννης καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων λογοθέτης ὁ Με- E
 τοχίτης Θεόδωρος. οἱ δὲ προσσχόντες πρῶτον τῇ Κύπρῳ, καὶ
 τῷ ῥήγι προσμύξαντες, εἶχον μὲν ἐκεῖνον αὐτίκα ἐφ' οἷς ἐζήτουν
 10 πειθῆσιον, ἔν δὲ καὶ μόνον ἐκεῖνος προσιστάμενον ἐγνωκῶς τῇ
 πρῴξυ ἔδειλε κἀκεῖνος ἐξημεροῦν· τὸ δ' ἦν τὸ ὑπὸ βουλῇ καὶ
 θελήσει τῆς κατὰ Ῥώμην ἐκκλησίας τὸ συνάλλαγμα διαπράτ-
 τεσθαι. ταῦτα δ' ἦσαν χρόνον καὶ τριβῆς διόμενα. ἀλλὰ P 140
 προστεταγμένον αὐτοῖς καὶ παρὰ τοὺς τῆς Ἀρμενίας ἄρχοντας
 15 ἀπαντᾶν, ἐκείνων πρῶτον προσλιπαρούντων περὶ δυοῖν ἀδελ-
 φαῖν, ἐφ' ᾧπερ ὡς βούλονται χρῆσαιντο (μηδὲ γὰρ ἔχειν ποτέραν
 προτιμῶν εἰς τὴν τῷ βασιλεῖ πρέπουσαν κήδευσιν, ὡς προτιμω-
 μένης μῶς καὶ θατέραν ἔπεσθαι), ἐκεῖσε γοῦν γεγονότες οἱ πεμ-
 φθέντες καὶ ἀμφοτέρως ἄγουσι, τὴν μὲν τῷ βασιλεῖ οἱ συνοική- B
 20 σουσιν, τὴν δ' ἄξιον εὐρήσουσιν τὸν νυμφίον. ὡς δὲ πλεῶν
 χρωμένων κίνδυνος ἐφίσταται τῇ προτέρῳ χαλεπῆς ἐνσηψάσης

16. προτέρῳ P.

pedum offensionem, in quandam eius tractus munitiunculam salvi perve-
 nerunt. reversi piratae spe sua se delusos sero doluerunt, quamquam in
 hoc verius quispiam consulentis innocentibus oppressis providentiae benefi-
 cium divinae quam humanae in latronibus imprudentiae casum agnove-
 rit. ut ut sit, abducta cum onere triremi piratae abierunt. re imperator
 cognita, miseratus, ut par erat, infelices, alios ad idem legatos instruit
 et mittit, magistrum videlicet libellorum Ioannem Glycyn et agelarum lo-
 gothetam Theodorum Metochiten. hi primum in Cyprum appulsi regeque
 adito facilem eum ad postulata repererunt. in uno solum, quod minus
 legatis arrideret, obfirmatum se rex Cyprius ostendit, quo ipso admini-
 strando se recipiebat effecturum ut id cum quam minima Graecorum of-
 fensione succederet. id autem erat approbante ac volente ecclesia Roma-
 mana hoc matrimonium peragere. sed haec indigebant tempore ac mora.
 interim legati, quod et in mandatis habebant, ad principes Armeniae
 transierunt. illi pro una duas etiam obtrudebant e rege prognatas sorore-
 res, utroque instabant ambas accipere ne gravarentur, et imperatori si-
 stere, utra magis placuisset electuro: sui enim ipsorum iudicii non esse
 alteram alteri praeferre, quas paris invicem dignationis ac meriti habe-
 rent. collocutis inter sese legatis haud repudianda conditio visa est.
 utramque igitur volentes germanam abducunt, quarum utique una iuniori
 Augusto suberet, alteri dignus sponsus, haud illic defuturus, quaereretur.
 inde cum inter navigandum prior regiarum virginum gravi correpta morbo

- νόσου, προσίχουσι τε τῇ Ῥόδῳ, καὶ ὅσα ἦν νόμος τελέσαντες ἐπ' αὐτῇ κατὰ συνθήειαν ὀρθοδόξου πίστεως, τέλος ἑξομοσάμενην τὰ κελίων χροῦσι μύρω καὶ ἀγιάζουσι. κἀντεῦθεν τῆς νόσου
- C ρυΐσάσης ἀπάραντες Ῥόδον τῇ Κωνσταντίνου προσίχουσι. καὶ παρὰ τὸ τοῦ Κέρατος τέλος πρὸς τῷ Κοσμιδίῳ προσσχόντων, 5 οὐδὲν ἦν εἰς φιλοτιμίαν ὅπερ οὐκ ἔπραττεν ὁ κρατῶν εἰς τὴν τῆς δεσποίνης ὑπάντησιν. καὶ τέλος ὑπὸ λαμπρῶ καὶ πολυτελεῖ τῇ πομπῇ εἰσαχθείσης, λαμπρῶς καὶ περιφανῶς ἐπὶ τῇ προτέρᾳ
- D Μαρίᾳ καὶ τοὺς γάμους ἠΰτρéπιζε. (6) καὶ εἶδε τὴν λαμπρὰν ἐκεῖνην καὶ βασιλεῖον τελετὴν ἡμέρα ἑξακαιδέκατῃ Ἐκατομβαιῶνος 10 μηνός. τὴν δέ γε ὑστέραν Θεοφανῶ, καὶ αὐτὴν τῷ θείῳ μύρῳ χρισθεῖσαν καὶ γε τιμηθεῖσαν τῷ τῆς μάμμης τοῦ νέου βασιλέως καὶ δεσποίνης ὀνόματι (Θεοδώρα γὰρ ἐκ Θεοφανοῦς μετεκλήθη), μετὰ καιρὸν τῷ τοῦ δυτικοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου παιδὶ σε-
- P 141 βαστοκράτορι καὶ αὐτῷ ὄντι (καὶ ὁ ἀδελφὸς γὰρ οὕτως ἔξ ἀξιώ- 15 ματος ἐφημιζετο, τοῦ Μιχαῆλ κατὰ πόλιν ἐγκεκλεισμένου) ἐτοιμάζουσι μὲν πέμπειν ὡς νύμφην, καὶ ὑπὸ πισταῖς ὁμολογίαις μετὰ προικὸς πολυταλάντου οἴκοθεν ἔπιμπον· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τελευτήσασαν ἢ Θεσσαλονικὴ δέχεται.
- B 7. Ἐντεῦθεν καὶ αὐθις τῶν Ἀρσενιατῶν ἀπειρεῖτο ὁ βα- 20

periclitari visa esset, ei commodius curandae in Rhodum insulam forte obviam exscendunt. ibi eam praeterquam fomentis recrearunt opportunis, religionis etiam elementis ac sacris iuxta morem orthodoxae fidei mysteriis initiata, eiurato ritu patrio, unguent chrismate ac sanctificant. tum morbe iam liberam et pristino redditam vigori Rhodo solventes Constantinopolim perducunt. ubi praetervectam littus quod Ceras aut cornu vulgo dicunt, et ad Cosmidium appellentem ea magnificencia occursum splendoreque apparatus excepit imperator, quantus maximus posset ac speciosissimus vel dominae iam et Augustae exhiberi. sic primo exscensu salutata in vectamque in urbem comitatu superbissimam eandem maiorem nata duarum virginum, cui nomen Mariae fuit, ad proxime celebrandas cum filio nuptias impense praeparare institit. (6) vidit istam plane regiam et splendidissimam Augustarum nuptiarum ceremoniam sextadecima dies Ianuarii. minorem porro novae Augustae sororem, cui erat domo aliatum Theophano nomen, et ipsam sacro inunctam oleo atque appellatione matris Augusti senioris honoratam, ut Theodora ex Theophano vocaretur, postea desponderunt in partibus Occiduis Ioannis Sebastocratoris filie, cui ut commune cum patre Ioannis vocabulum, ita et Sebastocratoris dignitas a patre derivata pariter illum et eius germanum honorabat. quorum amborum maximus natus frater Michaël custodia in urbe detinebatur. ad hunc igitur rite stipulatis sponsalibus pactis, cum dote in numerato multorum talentorum, missa Constantinopoli inior haec Theodora est. verum in itinere mortua Thessalonicae sepulcrum invenit.

7. Hinc iam novo conatu tentavit Arsenias Augustus, sperans ad

οιλεός, εἰρηνεύσειν κἀκείνους ἐπιζῶν ἐκ τῆς πρὸς πάντας εἰρή-
 νης τοῦ πατριάρχου ἔν τισι γνώμης ἤθεσι μάχης ἀπάσης καὶ φι-
 λονεικίας ὑπερτεροῦσιν. ὄθεν καὶ συνάγων ὠμίλει καὶ εἰρηνεύειν
 ἤξιον. εἶχε γὰρ καὶ τὸν αὐτοῦ θεῖον τὸν Ῥαοὺλ καὶ τυφλὸν
 5 Ἰσαάκιον συνάμα τῇ ἀδελφῇ πρωτοστρατορίσῃ ἀποσπάσας τῆς
 ἐκείνων ξυμμορίας ἐν εἰρήνῃ παντοία, καὶ περιέβαλλε θερα-
 πείαις ἀπάσαις, ὥστε καὶ τὸν ἐν εἰρκτῇ τὸ πάλαι τελευτήσαντα C
 πρωτοστράτορα τὸν Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον διὰ τὰ προγεγονότα
 τῆς ἑκκλησίας σκάνδαλα ἐτησίαις μνήμαις ἀξιοπρεπῶς τιμᾶν.
 10 κἀκείνων ἄλλως καὶ τὰ πάθη τιμῶν καὶ τὴν πολυετῆ κακουχίαν
 θαυμάζων ἤξιον μόλις καὶ εἰρηνεύειν· μηδὲ γὰρ εἶναι λοιπὸν τὸ
 ἀποχρῶν εἰς τόσων καὶ τοιούτων ἀνδρῶν σκάνδαλον. ἐπεὶ δὲ
 πολλὰ λέγων κενὴν ψάλλειν ἐψέκει καὶ διανεύειν τυφλοῖς, ἐκείνα
 καὶ πάλιν προβαλλομένων ἃ δὴ καὶ πρότερον προεβάλλοντο (εἰ-
 15 χον δὲ πάλιν ἐκ τινος μικροψυχίας συμβάσης καὶ τὸν Ὑάκινθον D
 ὄλωσ μεθ' ἑαυτῶν), τούτους κρατῶν ἀφίησι παραγγελίας ἡσυ-
 χάζειν, τὸν δ' Ὑάκινθον αὐθις ἐγκλείει τῇ φυλακῇ. τὸν μέντοι
 Ταρχανεύωτην τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν εἰρηνικὸν εἶχεν ἄλλως, εἰ

concordiam nunc posse allici mansuetudine ac passim probata morum sua-
 vitate patriarchae, nemini facessentis molestiam, sed quantumvis secta
 disiunctos studiosque infestos modesta placiditate tolerantis. ad convoca-
 tos ergo factionis Arsenianae primores orationem habuit hortatoriam ad
 pacem, eo fidentius indulgens spei operae navandae, quod iam secum ha-
 bebant tractatos ad suas partes ex illa secta tres ex eius columinibus,
 suum avunculum Raulem et caecum Isaacium, nec non huius sororem pro-
 tectorissam, quos quidem omni delinire indulgentia studiosae ac perse-
 veranter satagebat, adeo ut, quod iis id gratum nosset, protostratorem
 Andronicum Palaeologum, qui propter olim orta ecclesiae scandala conie-
 ctus in carcerem ibi iampridem obierat, anniversaria memoria splendide
 honoraret. coram his ad congregatum Arseniatarum quoque reliquorum
 coetum verba imperator faciens primum est omnibus blanditus, non con-
 dolere se solum ob mala diu multa tolerata significans, sed et ultro nec
 parce commendans probatum in plerisque longanimi patientia gravium a-
 rummarum per annos plures invictum rebur animi, quod et se admirari
 demonstrabat, et eos hoc ipso nomine plurimi facere: tantum orare, idque
 civiliter citra imperium ac fastum, ut pacate de caetero viverent; abunde
 quippe praecessisse scandalorum, quae tot ac tales viros in transversum
 acies evarteriat. haec et alia parvis sententiae plurima cum Andronicis
 apud Arseniatas fusa oratione memorasset ad finem impetrandi ab iis ut
 turbas ciere desinerent, non plus profecit quam si cantilenam surdis mo-
 dularetur aut caecis innueret. vetera hi nimirum illa saepius decantata
 rursus obtendebant iuris argumenta ipsorum et firmamenta causae. in
 qua illos obfirmabat pertinacia rursus ipsis, nescio unde orta remissione
 similitatis, reconciliatus admixtasque Hyacinthus. his compertis imperator
 frustra se contendere intelligens, Arseniatas quidem caeteros dimisit, etiam
 atque etiam inanos quiescere. Hyacinthum reddi custodiae praeccepit ibi-
 que tunc clausum. at Tarchaneta odueto carcere pacato in caeteris

καὶ μὴ ἐπ' ἐκκλησίαν συνήγето, ἕρεις καὶ τῇ συζύγῳ δεσποίνῃ
εὐμενῶς οἱ ἔχειν καὶ θεραπεύειν, ὡς αἰροῖτ' ἂν ἐκεῖνος, τὰ
εἰκότα.

P 142

8. Τὰ μὲν οὖν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν
ἐς τότε τέλους κατηντήκει, τὰ δὲ τῆς Ῥωμαϊδος ἐξησθενήκει τέ- 5
λεον. πλεονέκτημα γὰρ ἡμῖν ἐγένετο τοὺς παρόντας χρόνους
μισθοῦ τοῖς μεσιτεύουσι καὶ λημμάτων τὰ πολλὰ πράττεσθαι.
τοῦτο πολλοῖς μὲν τοῖς ἐς ἀρχὴν εὐδοκίμοις ἢ μὴ καταδεχομένοις
καταβάλλειν (πολλῶ γὰρ οὐχ ἥκιστα τοῦτο, ὄσω καὶ ἀξιοῦσι
λαμβάνειν) ἢ μὴ δυναμένοις ἴσως ἐκόλουε τὰς τιμὰς, ἄλλοις δὲ 10
παρρησίαν ἐδίδου διδοῦσιν, ὡς ἔξιν ἐλπίζουσι. δεύτερον ἐπὶ
τούτοις καὶ τὸ ἐλλειπῶς τὰς ἀποτεταγμένας ἀποδίδοσθαι ὕβριας
B τοῖς ἐν ταῖς ἄκραις, ἡγεμόνων τὸ πλεόν κακότητι, θελόντων
τοῖς ἐντεῦθεν ὑπερημέρως πάντῃ διδομένοις στραγγεῦσθαι, ὡς
κερδαίνοιεν. ταῦτα δὴ ἐπὶ ταῦτ' οὐ συναχθέντα. τὸ γὰρ τοῦ 15
βασιλεύοντος εὐσταθῆς καὶ τὸ πρὸς κρίσεις τε καὶ κολάσεις συμ-
παθητικόν τε καὶ ἡμερον μέγα τι τὸ κακὸν καὶ οὐκ οἰστὸν ὄλωσ
τοῖς παθοῦσιν εἰργάζετο. τέως δ' ὡς εἶχεν ἢ τοῦ βασιλέως ὀρμῆ,

usus est, etsi non est is ecclesiae adiunctus, permittens dominae suae
coniugi ut faveret illi prolixoque gratificaretur in iis quae rationi consen-
tanea vellet aut posceret.

8. Is status ad hanc diem ecclesiasticarum rerum fuit, politicarum
autem longe pessimus, Republica Romaniae extremam iam in debilitatem
reducta. causa fuit abusus ex facili, pellacia lucri utrimque praesentia,
inolescens per haec tempora, mercede ac donis emendi quidvis quisque
vellet e principe a primariis eius in regimine ministris. ob hoc multi
alioquin apti magistratibus gerendis a republica arcebantur, quod non in-
ducerent in animum sumptum facere, vulgo scilicet hominibus natura pro-
nioribus ad accipiendum quam ad dandum. vice porro proborum gnavorumque
sic exclusorum functionibus publicis per tales utilissime gerendis,
subintrabant eo non tam industrii actores quam avari mercatores, pro-
fligata in id quaeastuose modica pecunia licentiam sibi parantes impune
corradendi quo damnum large compensarent. alter fons enervationis im-
perii fuit parsimonia plene solvendarum ex fide pensionum, quae praesi-
dialis arcium in limite sitarum olim statutae fuerant in mercedem operae
militaris ac deo illic ad communem tutelam necessariae. haec maligne nunc
suppeditabantur avaritia praefectorum erogationi pecuniae publicae, quo-
rum apponebatur lucris quod per astutas frustrationum artes diffundenda
praetextibus vaftris solutionis die miseris militibus sobtrahebatur pretium
sudorum ac sanguinis. his duobus malis, ne in unum coeuntia exundarent
in perniciem publicam, unum esse potuerat efficax remedium ab imperato-
ris auctoritate summa, si is delato corruptelarum quas memoravimus indi-
cio ad eas coercendas adduci potuisset. sed ne hoc contingeret aut spe-
raretur, obstabat immobilitas eius a tenore dimoveri allegationibus ullis
nescia, huicque adiuncta segnitias castigandi, noxiae lenitatis indulgentia

τῆς δυνάμεως ἐπιούσης ἔτι τῶν νεύρων (τὰ δ' ἦσαν τὰ χρήματα) πλεονεξίας τὰς τῆς ὀλομελείας κινήσεις τῆς Ῥωμαϊδος εὐρωστοτέρας ποιῆν οὐκ ἀπώκνει. κατ' ἄλλογον δὲ τὸ δεινὸν ἐπαυῆσον ἀνέστειλε C
 πεμπομένους καὶ τῶν εἰς κεφαλὰς ἀξίων καὶ ὡς ὁλόν τ' ἦν σφίσειν
 5 ἀντιχόντων, προσκειμένων καὶ τῶν ἐκ Κρήτης μαχίμων ταῖς το-
 κμαῖς δυνάμειν, οὓς Κρήτηθεν προσχωρήσαντας βασιλεῖ ὡς
 μὴ καταδεχομένους τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν, ἐπ' ἀνατο-
 λῆς κατοικίους καὶ ῥόγαις ἐτησίους ἀποτεταγμέναις ἔξικανῶν ὡς
 πιστοῖς συμμάχοις ἐχρήτο. ἦν δὲ συγγὸν τὸ τῆς συνδοσίας διὰ
 10 τὴν σπάνιν τῶν χρημάτων, ὡς ἔλεγον, ἀνέδην τελοῦμενον.
 τὸ δ' ἦν, ὡς ἐρρέθη τὰ πρότερα, τὸ τῆς ἐφ' ἐκάστου προνοίας D
 δέκατον. πλὴν καὶ οὕτω σφῶν ἐκνευριζομένων ἡ ζήμια τοῖς πα-
 ροῖκοις περίστατο. καὶ ἐπεβαρύνοντο μὲν οἱ ταλαίπωροι, οὐκ
 ᾔδουσαν δὲ ὕπη καὶ ἐς τὸ παντελὲς ἔμειλλον βαρυνθῆναι· ἡ γὰρ ἄν
 15 αἰ πάντως ᾔδουσαν ᾔπειρ πάσχειν μετὰ μικρὸν ἔμειλλον, καὶ πάντα P 143
 τὸν βίον καταπρόοιτ' ἄν ἀπαιτούμενοι.

franca laxans sceleribus et metum adimens peccantibus; unde malum im-
 mane quantum ingens nec iam amplius tolerabile oppressos ab impune
 grassantibus urgebat. inter tanta incommoda sustinebat se erectum ut-
 cinque ac stantis saltem speciem ostentans corpus imperii, quoad intus
 ei non defuit quasi sanguinis copia ac nervi velut quidam pecuniae
 abundantis per illud comestantes, unde interim vegetabatur ac ciebatur,
 haud cessante, pro sua strenuitate, Augusto ad omnia impigre occurrere.
 ad extremum quin etiam, sed iam sero, auctis sensim in molem insuperabi-
 lem malis, opponere nimis diu omissam severitatem est conatus, et pu-
 blica incommoda retorquere in capita auctorum, meritis eos subliciendo
 supplicii, tentavit. utebatur ad hoc eam aliis quas habebat ad manum
 copias, tam praecipue Cretica militia praesidiariis provinciarum admixta.
 nam multos e Creta insula, servire Latinis illic iam ineluctabiliter prae-
 valentibus non sustinentes, imperator in tractus Orientales invitatos in lo-
 cis suae ditionis collocaverat, pensionesque his decreverat annuas, fida il-
 lorum utens in bellis opera. verum ut haec illis stipendia summas in im-
 manes excrecentia conficerentur, contributiones erat necesse subditis acer-
 bissimas indicere; qui quantumvis non falso quererentur de pecuniae ra-
 ritate in his partibus dedum per erogationes immodicas exhaustis, tamen
 quod nullam excusationem necessitas admitteret, nihilominus pendere quan-
 tum exigebatur cogebantur. instituta prius fuerat, ut diximus, collata de-
 cimarum e pensionibus, quas quisque stipendia merentium aut his legitime
 tempore factis emeritorum percipere annuas e publico soletur. sed cum
 iam longo haustu exinanitis et enervatis exprimi quod opus erat requireret,
 ad patres familias et quosvis privatae rei dominos onus devolvebatur. hi
 miseri supra modum gravabantur. nesciebant autem futurum ut tandem
 fundis opprimerentur exaggeranda continuis auctibus mole ponderis. si
 enim istud praevidissent, utique praestabilis duxissent fundum victumque
 senel totum condonare poscentibus quam assiduis exactionibus carpi pau-
 latis absumique usque ad letalem extabescentiam.

- B** 9. Τῶν γοῦν ἀκρῶν κακουμένων, ὡς μὴ-μόνον τῶν κατὰ Μαίανδρον καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἐκείνῳ προσήκοντα ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἐντὸς ἑξαφανιζομένων ἐξ ἐπιδρομῶν συχνῶν τῶν Περσῶν, ὁ τοῦ προρρηθέντος πρωτοβεστιαρίου τοῦ Ταρχανειώτου δεύτερος παῖς, ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου Ἀλέξιος, τοῦ 5 προτέρου εἰς πρωτοσεβαστὸν τιμηθέντος πιγκέρνης τῷ βασιλεῖ
- C** τιμηθεὶς, τῶν περὶ τε τὴν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἔτι δὲ Ἀσβίαν καὶ Κελβιανὸν μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς θαλάσσης ἡγεμῶν ἀναδείκνυται, τοῦ πρωτοβεστιαρίτου ἔτι Λιβαδαρίου τῶν περὶ τὰ Νεόκαστρα καθηγεμονεύοντος. ὁ γοῦν πιγκέρνης ἐπὶ 10 χρόνοις τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ἔχων δὲ καὶ τὸ Κρητικὸν καὶ τὰς κατ' ἀνατολὴν ἀπάσας δυνάμεις ἐπιφερόμενος, φύσει τε τάχει
- D** καὶ σπουδῇ στρατηγία προεπούση συναιρομένης καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λεγομένης τύχης (λεγέσθω γὰρ καὶ τοῦτο, καθωμλημένον τοῖς παλαιοῖς, καθ' ἣν Σκηλιῶνές τε καὶ Κράσσοι καὶ Καίσαρες, 15 ἔτι τε Θεμιστοκλεῖς καὶ Τιμόθεοι καὶ Κλέωνες ἠνδραγάθουν, καὶ τύχης ὡς καὶ θεῶν ἄλλων ἱερὰ ἀνιδρύνοντο) τὰ κατ' ἀνατολὴν καθίστα τε καὶ προσησφαλλίζετο, τὰ μὲν καὶ μάχαις καθ' ὧς
- 144 ἐνίκυ, τὰ πλεῖστα δὲ συνέσει καὶ γε φιλοδωρίᾳ πρὸς τε τοὺς ἐχθροὺς ἅμα καὶ πρὸς τοὺς φίλους, τοῖς μὲν ὑποκόπτων τὴν 20

9. Cum igitur ob eas quas diximus causas nulla aut perinfirma essent arcium praesidia limitanearum, adeo ut non solum quae ad Maecandrum iacent loca quaeque iugo illi contigua sunt, sed interiores etiam regiones crebris Persarum incursionibus vastatae desolarentur, prius memorati protovestiarium Tarchanlotae secundus natus filius, Alexius Philanthropenus dictus ex avo materno, illo omnium primo protosebasti dignitate honorato, pincernae ipse imperatoris titulo insignis, Asiae quam minorem vocant itemque Lydiae ac Celbiani usque ad ipsum mare dux declaratur, protovestiarita Libadario terris ac tractibus circa Neocastra sitis praesidente. pincerna porro multo iam tempore talem praefecturam gerens, habens etiam in potestate Creticam militiam et universas tractus orientalis capias quocumque iret circumducens, coepit, ut fit, placere sibi seque circumspicere conscientia iuvenilis indolis strenuitatisque militaris, cui etiam illa favoreret prosperis arridens successibus celebrata veteribus Fortuna. loquamur hic quoque cum vulgo; et illam cui Scipiones Crassi Caesares, cui Themistocles Timothei Cleones accepta sua praecleara facinora tulerant, quaeque non minus quam dii caeteri templis arisque colebatur, istam, inquam, quamcumque vim dici fas est, suffragatam Philanthropeno fateamur, dum partim praeliis secundis atque victoriis, partim, idque frequentius, quadam dexterritate prudentis industriae, largitionibusque in tempore in hostes iuxta et amicos profundendis, rem sane in Romanam per illos Orientales tractus restituit quadamtonusque securam reddidit, nostram impetus rabie quadam odii erga Romanum regimen ad excutiendi obsequii subinde conatum erumpentes infringens, barbarorum vero, qua sui metu qua fidei ac civilitatis exhibitione, partaque ex his apud eos reve-

κατὰ τῶν ἡμετέρων λύσσαν καὶ καθιστῶν τὸ πολέμιον ἡμερώτε-
ρον, τοῖς δὲ τὰς τιμὰς ἐπαύξων καὶ τὰς προθυμίας ἐπιφρων-
νίων, μὴ μόνον ἐφίεις ἐκάστῳ κερδαίνειν ὅπερ ἐς χεῖρας ἐκ τῶν
ἄλλοτριῶν σκύλων ἐτόγγανε γεγονός, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ προσ-
5 τειθεὶς τὰ πλείστα, τὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον ἢ μετὰ τύχης
ἀρετῇ εἰς χεῖρας ἤγεν ἐκείνῳ. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τι φρου-
ρον πρὸς τὸ Μελανούδιον τῶν δύο βουνῶν, πάλαι μὲν ἡμέτε- B
ρον τότε δὲ τῶν ἐχθρῶν, ὃ πάλαι οἶμαι τὸ Μιλησίων Διδύμιον
ἐφημίζετο, ἔτυχε πολέμῳ κρατήσας τοιαῦδε τρόπῳ. ὡς γὰρ ἡ
10 πρώτη τῶν γυναικῶν τοῦ Σαλάμπακι Πέρσου, ἐξ ἀνθρώπιαν ἐκεί-
του γεγονότος, ἐκεῖ πεφύλακτο, τεθρησούριστο δὲ καὶ πλοῦτος
παντοδαπός, τὸ μὲν πολέμου νόμῳ τοῦ φρουρίου περιγενέσθαι
ἀδύνατα τέως εἶχεν, ἔγνω δὲ σοφισσῶσαι τὴν γυναῖκα, ὥστε καὶ
πέμπων ὡς δῆθεν ἐν ἀπορρήτοις ἀγαγεῖσθαι ταύτην σύζυγον
15 ὑπασχεῖτο. ὡς γοῦν πολλάκις πέμπων οὐκ ἔπειθεν, ἐπισχῶν C
τοῖς τῆς λίμνης καράβους συνδεῖ σχοινοῖς, καὶ ξύλα μέγιστα
ἐνῆς ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζεται μύσυνας. τὰ δ' ἄλλα πλοῖα

5. τὸν] ἐκεῖ τὸν?

rentia, ferocitatem mitigans aususque irrumpendi debilitans. ac ditioni
quidem nostrae subiectas gentes ne iugum excuterent non sola vi tenebat,
sed comitatis ac liberalitatis deliniebat illecebris, dum aliquid in iis bene-
merentes adauget honoribus ac promouet, dum animos addit audentibus
bonaque spe confirmat, dum denique non solum quam quisque manu pe-
perit praedam, ipsi propriam relinquit, iuste quaesitam eripiendis
hosti spoliis virtutis fructum cuius integrum condonans, sed prae-
mia inaeper ex suo recte factorum ultro accumulans. his ille artibus
multa sibi gloriosa nec minus quaestiuosa perfecit, ista virtutis cum for-
tuna societate successus plerisque in hostile solum incursionibus eos
nactus, quibus multam Persarum opulentiam in suam manum potesta-
temque redigeret. inter alia eius acta hoc in specimen memorabimus.
munitio erat prope Meladunium, dicta Duorum Collium, olim nostra, nunc
hostium inaepta praesidio, illa, opinor, ipsa quae vocabulo Didymii Mile-
siorum olim celebris fuit. eam ille armis subegit hoc modo. sciebat pri-
mariam uxorem salampacis Persae illo iam mortuo illic seruari cum the-
sauro gazae peregrinae opumque omnis generis ingenti. et situs et stru-
ctura et praesidii numerus sic arcem illam defensabant, ut vi bellica ex-
pugnari haud posse iudicaretur. experisadam ergo artem ratus, mulierem
misis arcano literis ac nuntiis pellicere tentavit, se illam coniugem du-
cturum pollicens. sed cum id frustra diu fieret, femina connubii talis
mentionem aspernante, interim explorata dux loci natura, animadvertit pa-
ladis ad arcem restagantis quaedam esse certis locis, hisque ad muros
misis admotis, emissaria excavatis profundius alveis, quos alte defixa hinc
atque inde tigna simul indicarent munirentque. has ille corrivaciones
stagni missa manu occupavit; capitibus tignorum altrinsecus extantibus,
validis inter sese funibus devinctis tabulata imposuit, quibus deinde pro
solo turribus, unde in muros pugnaretur, sustinendis est usus. his exci-

πληρώσας πολυμιστὰς ἐν τούτοις ἐλιπόλεις ἰστὰς καὶ μαχόμενος (οὐδὲ γὰρ κατὰ τὸ τυχόν καὶ αὐτὸς παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐκλείζετο, ἀλλ' ὀνόματος ἐπέβαινεν ἅμα μὲν φοβεροῦ ἅμα δέ γε καὶ ἔρασιμον, ὡς καὶ πολλοὺς προσχωρεῖν καὶ ὑπ' ἐκείνῳ ἀγαπᾶν τῆς τῆς αὐτοῦ αἰρεῖ μὲν εὖτω τὸ φρούριον, πλοῦταν δ' ἐκείθεν οὐ ῥαδίως ἀρι-5
 D Θμητὸν περιβάλλεται, τοῖς δ' ἰδίοις, ἀλλὰ γε καὶ τοῖς προσχωροῦσιν εὐπορον καθίστα τὸν βίον. ὅθεν καὶ πολλοὶ ὑπ' ἐκείνῳ δεδουλωμένοι ἔχαιρον, καὶ ὑπ' αὐτῷ τεταγμένοι ἦσαν καθ' ὅν παρ καὶ προσταχθεῖεν, ὡς κατ' ἀγάπην ἅμα γυναιξὶ μετακνημένοι καὶ τέκνοις. ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τὸ εἶδος ἀγαπήσαντες οἱ ὑπ' 10 ἐκείνῳ ταπτόμενοι, καὶ μᾶλλον οἱ Κρητικοί, ἤρξαντο θεραπεύειν
 E καὶ τρόποις καὶ λόγοις ὑπὲρ ὃ προσῆκεν ἐκείνῳ, καὶ εἰς ἀποστασίαν τὴν ἀπὸ βασιλείως ὑπέκτιζον. ὁ δὲ νέος ὢν ἄλλως καὶ φουσηθεὶς ἐκ μεγίστου φρονήματος, τὰ μὲν πρῶτα τοὺς λογισμοὺς

4. ἐκ' P.

tatis in suggestum molibus imponit machinas subruendis aptas propugnaculis; navigiaque stagno caetero plena militibus immittit, quae quantum possent admovent se munitioni, quaque vi valeret, aut iaculando praesidiarum tendendis aut obsidionali supellectili muris tentandis negotio servirent. sic aliquandiu pugnatum exigua spe, si arci firmitati parem praesidiarii repugnandi constantiam ingerent. sed robor eorum partim admiratione ac terrore quodam ducis ipsos oppugnantis, cuius fama supra vulgarem modum inclyta celebrabatur, partim favore ac amore quem plerisque virtus illius humanitasque passim praedicata inspirabat, remissum emolliamque sensim est, prout multorum est ad illum transfugis declaratum civis conditioni praecoptantium tam amabilis ducis auspiciis militare. sic ille ista munitione potitus, et illa non facile numerabili pecunia illic, ut dixerimus, condita, in suam redacta potestatem, munifico usus tum suis ab antiquo militibus splendide remunerandis, tum iis quoque ipsis qui recens ad ipsum transfugerant praemiandis liberalissimè, ut inde iam utriusque suppeteret quo commode copioseque deinceps viverent. ista per se liberalitas incredibiliter illi affectus et studia pariter omnium conciliabat, nemine non gaudente subesse regimini tam humani ac munifici ducis, promptissimeque parato ad quidvis citra exceptionem ullam iussu eius ductaque aggrediendum. itaque gregatim ad illum concurrerant undique non singuli solum, sed suas quisque familias uxores ac liberos trahentes, ut eius fortunam sine alio respectu sequerentur. quodsi hoc indigenae patriis vitro relictis factitabant sedibus, multo scilicet idem affectabant studiosius extorres iam Cretenses; qui patriam in exilio se reperisse arbitrati. talis oblato praesidio patrum, certatim omni obsequio factorum verborumque toti erant in ambienda viri gratia, obsequiosius hand dubie quam privato advenas in imperatoris dititione sese addicere. fas foret, adaeque cupidum iuvenem non obscure invitantes ad supremam invadendam potestatem atque ab imperatore deficientium. nec surdo ista, quamquam dissimulante initio cunctanti, canebantur. hinc enim consiliarius utens ad periclitandum acribus, generosa indole, flore aetatis, felicitate successibus probata, summa sibi quaeque deponere audebat: inde tamen retardabatur magnitudine incepti. quare spatium deliberationi captans, et forte

κραδαινούμενος πολὺς ἦν προσλιπαρῶν βασιλέα τῆς ἀρχῆς μεματί-
 θεσθαι. ἀλλ' οὐκ ἐπειθεν. οἶδα δ' ἔγωγε γνοὺς τῷ πυθέσθαι
 τοῦ βασιλέως. **Μιχαὴλ** ἡμῖν ὁμιλοῦντος καὶ περὶ ἀμφοτέρων τῶν
 αὐταδελφῶν λέγοντος καὶ ὡς τι τῶν εἰς ἔπαινον τιθεμένου μέγα
 5 τὴν τὰδελφοῦ περὶ θατέρου κρίσιν τὴν τῆς ἀρχῆς παράλυσιν P 145
 ἐπισπεύδοντος. ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνος μὲν καὶ ὑπὸ μεσότητι ἐζήτει
 τῆς ἀρχῆς ἀφεθῆναι καὶ πολὺς ἦν εἰς τοῦτο δαίμενος, ὁ δὲ πρῶ-
 τος τῶν σεβαστῶν καὶ ἀδελφὸς ἐκείνου δυσωποῦντος ἀκούων πε-
 ριήλυι καὶ κατεμέμφοτο, καὶ αὐτοῦ κατέναντι βασιλέως ἀπιστίας
 10 ἔγγος τὸ πρῶγμα ἔκρινεν, ἦν τις κατασταθεὶς εἰς ἀρχήν, πρότε-
 ρον ἢ βασιλέα ἀπ' ἑαυτοῦ κινήθέντα κελύειν, αὐτὸς ζητοῖη καὶ
 προσαναγκάσει τὴν ἀφροσύνην, βασιλεὺς τὸν λόγον ἀποδιξάμενος, B
 ἐπὶ σχολῆς περὶ ἀμφοτέρων πρὸς ἡμᾶς λέγων, ἐκείνου μὲν τὴν
 ὑπὲρ τοῦ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἰκεσίαν ὑπεδήλου, τούτου δὲ
 15 τὴν κρίσιν ἐθαύμαζε, λόγῳ δεικνὺς ὅπόσον σίδεν οὗτος ὑπὲρ ἐκεῖ-
 νον τὸ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παρὰ τῶν ἐν τέλει κατὰ τὸ εἶκος ὀφει-
 λόμενον. τὰ πρῶτα γοῦν οὕτως ἐκείνος οἰκονομεῖν ἔγνω τοιού-
 τος λογισμοὺς ἀποκρούσασθαι. ἐπεὶ δὲ ἡ φωνὴ ἠνδελέχει ὥστε

nascituris imminens opportunitatibus, petere interim ab Augusto institit
 ut se ab illa praefectura, quam sat diu gessisset, amoveret alioque tra-
 duceret; quod minime impetravit. quin et haec sequiorem in partem ac-
 cepta in aula petitis est, prout mihi contigit intelligere e Michaële Au-
 gusto iuniore, familiari per id temporis colloquio. referebat ille mihi,
 laudans et praedicans magnopere sapiens protosebasti (frater hic erat
 Philanthropeni, de quo agimus, maior) de hoc ipso facto iudicium. is
 comperto germanum suum minorem semel iterum et saepius, adhibitus
 etiam eodem amicorum officiis, postulasse ut sibi potestas abrogaretur,
 aegre id ferre se ostendit, ac coram Augusto haud parce vituperavit in-
 consultam, ut aiebat, petitionem fratris, quae non multum abesse ab in-
 fidelitate videretur. an non enim cum fide atque obsequio imperatori a
 subditis debito pugnare, praefectum ab illo functioni cuiuspiam non expe-
 ctato principis motu proprio id per se agere, vehementer instando extor-
 quereque modis omnibus conando, ut vel inde ubi est moveatur, vel pro-
 moveatur alio; qualium rerum plenum arbitrium liberae principis volun-
 tati relinqui ab omnibus par sit, una indiscussae et e nutu obnoxie pen-
 dentis obedientiae sibi gloria relicta. eam protosebasti orationem a se
 auditam multis verbis de germano utroque nobiscum disserens Augustus
 maior laudabat, factum minoris reprobans, maioris prudentiam admirans,
 ac videlicet eo nomine illum huic longe praefendum censens; qui unus
 callere se ostenderet, quod sit gerentium magistratus erga principes offi-
 cium, qua indifferentia subiacere voluntatibus eorum, nulla propriae incli-
 nationis ratione habita, debeant. nec vero haec idem aliis solum dixit,
 fratri, cuius res vertebatur, frater tacuit. monuit eum literis in eandem
 scriptis sententiam, et est magnopere hortatus tales ut a sese procul co-
 gitationes repelleret. sed efficaciores apud hunc erant familiarium et
 clientum suorum assidue ipsi adulantium voces. his e saepebus plerique am-

καὶ τὴν πέτραν, τὸ τοῦ λόγου, κοιλαίνειν ἔχειν, καὶ οἱ ἄμφ' C
 ἐκείνον μετέωροι πρὸς καινοτομίαν ἦσαν, μείζον ἢ κατὰ στρατη-
 γὸν θωπεύοντες, καὶ τέλος τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τῶν ἐκεί-
 νου ἀπόστροφὴν οἶον καὶ εἰς τὸ μέτεπειτα ἐπλάττοντο κύκωσιν,
 ἐν δεινῷ τιθεμένου λέγοντες τὸν τοσοῦτων χρημάτων σωρὸν, ὡς 5
 αὐτοῦ μὲν δέον ὄν τὰς δυνάμεις ἰκανοῦντος ῥόγαις, ἐκείνου δὲ
 νρσφιζέσθαι βουλομένου τὴν δι' ἐκείνων τῶν ἐχθρῶν προνομήν,
 φρόνημα ἐντεῦθεν νεανικὸν καὶ πλέων ἐξ ἀνδραγαθίας φρονημα-
 D τος ὑποκατακλίνειν πρὸς ὅπερ ἤθελον ἤρξαντο, καὶ ἀδοξεῖν 10
 ἐποιοῦν ὡς οὐδὲν τὸν δεσπότην ὄντα. συνῆσαν αὐτῷ καὶ μονά-
 ζοντες, ὁ μὲν φίλιος ὁ Τάρχας ἐκ δύσεως, τότε δὲ τῆς τῶν
 Σανίδων μονῆς καθηγούμενος, ὁ δὲ προσγενῶς ὁ Ἀκροπολίτης
 Μελχισεδέκ, θεῖος ὢν τῆς αὐτοῦ γυναικός, πρὸς ἐκείνον ἔχον-
 τες, οἳ δὴ καὶ ὡς εἶχον κατήπειγον τὴν ἐγχείρησιν· πολλὰ γὰρ
 ἔλιγον φθῶσαι πανουργήσασαν τὴν τέχνην, εἴ που μὴ αὐτὸς προ- 15
 λαβὼν τὰς ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὀργὰς ὑποτίμοιτο. τὸ δὲ γε στρα-
 E τιωτικὸν ἔβαν καὶ παρακεκινημένον ἦν καὶ πρὸς ταρυχὴν μετέω-

14. καὶ] μὲν P.

bitiosis inhiabunde suspensi cum nullum finem facerent inculcandi ei suas laudes illumque inflandi opinione ingenti suae potentiae ac meriti, sensim evenit ut quemadmodum, quod aiunt, crebro per longum tempus stillae illapsu petrae etiam excavantur quantumvis durae, ita hisce assiduis ad altiora, quibus se dignum duceret, quaerenda levium hominum impulsibus denique ille commoveretur, cum praesertim ad eum pervertendum spes cum metu conspiraret. nam iidem qui ampla illi defectionis ostentabant praemia, timores, ni ea strenue captaret, intentabant a tunc potentibus rerum atroces: quippe hos ipsi clanculum invidere fingebant, gravesque in posterum parere calamitates. aegre videlicet ferre imperatorem huiusque ministros aiebant, quod Philanthropenus tantam illam tot felicibus incursionibus congestam ex hoste praedam erogationibus et donativis, quibus suos milites locupletaret, totam effunderet, nihil ex ea aerario inferret. sic undique circumventum tumidi muneribus fortunae et virium conscientia subnixi iuvenis animus paulatim inclinare quo volebant mali consiliaril coeperunt, tanto ingenerato illi contemptu imperatoris, ut eum pro homunculo nihili ac suae dominationi potentia sustinendae impari haberet. cooperabantur ad istiusmodi sensus talemque persuasionem in Philanthropeno confirmandam et quidam monachi, Tarchas videlicet ipsi amicus, ex Occidentis oriundus tractibus, tunc autem monasterio Sanidum praefectus, et ex eiusdem consanguineis Acropolita Melchisedech, patruus ipsius uxoris. hi quantum poterant Philanthropenum ad cito expediendum rebellio- nis consilium urgebant, memorantes inconstantiam fortunae, et ea consi- derata cavendum ipsi aientis ne quae impense favisset hactenus, mala in posterum ei ab infenso haud dubie imperatore gravissima cuderet, quorum una esset praeventendorum a seque amoliendorum ratio, larvam exuere quam primum et servitii iugum excuters. incumbebant in idem vehementer concordia exercitus universi, ductorumque ac militum fere quotquot in

ρον, δαὶ μίσους τοὺς περὶ τὸν βασιλέα ποιούμενοι, καὶ φανερώς τὰ τῆς μεταβολῆς ἠβούλοντο, διαγαπακτούντες εἰ αὐτοὶ μὲν διὰ πύτων χωροῦντες καὶ τῶν ἑσπερίων κινδύνων ἑτέροις τῆν ἕξουσίαν χυρίζονται, ἐκείνοι δ' ἐν ἀνέσει τρουφῶντες μηδὲ χάριν εἰσομένους
 5 ἐλίκεσαν ὧν εὐπεπόνθασι τε καὶ πάσχουσι παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καὶ τῶν ἀποτειγμένων κολούονται. καὶ προσερχόμενοι κατὰ στίχας πλεονεχθράπεινον τοῦ εἰκότος, καὶ ἀξιώτερον ἄρχειν αὐτὸν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἰδικαίουν καὶ προσηνάγκαζον, ὀλίγα βασιλέως καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φροντίζοντες. εἶναι γὰρ
 10 σφίσι ἐκ πολλῶν τὸ βουλευόμενον ἀνυστόν, καὶ μᾶλλον τριῶν τῶν ἰσχυροτάτων, τοῦ τε τὸν λαὸν πάντα ζημίαις βαρούμενον καὶ σπυρῶσαι εἰς ἀποστασίαν ἔτοιμον εἶναι, τοῦ τε πάντας ἐμμενῶς πρὸς αὐτὸν ἔχειν, ὅσοι δὲ καὶ ὑπ' αὐτῷ στρατεύονται, καὶ τρίτου τοῦ καὶ παμπληθοῦς εὐπορεῖν Περσικοῦ, ἀνδρῶν οὐκ
 15 ἄλλον εἰδότεων ἢ τὸν αὐτοὺς αὐτομολήσαντας καὶ ὑποδεξίμενον καὶ ὡς εἰκὸς θεραπεύσαντα· εἶναι δὲ καὶ εἰς χιλιάδας ποσομένους, μαχίμους ξυμπάνταξ, ἐνὸς ἐξημιμένους βλήματος τοῦ

illis castris censebantur studia. apud hos omnes magno in odio imperator et eius familiares erant, passim de illis murmurabant, indignantes suis ipsorum laboribus, periculis continuis ac miserrimis aerumnis emi tranquillam fructuositatem vitae affluentis omni honore ac rerum copiis usque ad luxum hominibus ignavissimis, qui ne tanti quidem ducerent profiteri beneficium, et infelicissimis militibus hostium intra limitem incursum suorum obiectu corporum intercludentibus saltem verbo testari se non nihil debere. quamquam videri tolerandum si gratiam benemeritis omittent reddere, nisi, quod ingrato crudeliterque actitabant, benefactis maleficia rependerent, stipendia et pensiones militantibus olim constitutas avare ac maligne intervertentes. istiusmodi pleni turbidis sensibus tribunum ac centuriones passim totis ordinibus manipulatim turmatimque sequentibus ad Philanthropenum quotidie itabant, honores ei quae ipsius fastigium excederent deferentes, eisque multo videlicet digniorem affirmantes ipsum quam istos alios, qui tamen hos sibi eximie reservari ducerent aequum, addebant his vim paene quandam supremae dignitatis arripiendae deficiendique ab imperatore palam, nihil eius, quippe imbellis debilisque, nec inertium et pariter imbecillium ipsius ministrorum, quantumvis exarsuras his auditis iras sese curare declarantes, secessioni enim ab illis suae defectionisque sustinendae ac citra omne improsperi successus periculum tuenda tria sibi adesse fortissima praesidia, primum aversionem a regimine praesenti et prouitatem in res novas universi populi, tributis exactionibusque sine fine inhumanis exhaustis, alterum favorem ac benevolam studium in Philanthropenum omnis hominum generis, praesertim autem sub signis eius merentium, tertium denique ingentis multitudinis Persarum virtute illius ac liberalitate devictorum, paratorumque ad nutum sequi quocumque duxerit. horum, aiebant, multa millia fortissimorum et bellis tritorum hominum expectare ab eo signum promissi, simul inuenerit, transfugii. his ille

σφᾶς ἄγοντος. ταῦτα λέγοντες κατεμάλασαν τὴν ἐκείνου γνώ-
 μην μετεωριζομένην ἤδη πρὸς ἀρχῆς ὄγκον, καὶ φανερώς ἀπο-
 στατεῖν ἔπειθον. τότε τοίνυν τόσους ὄρων ἐκείνους τολμήματος
 C γέμοντας αὐτὸν μετρίου καὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ ζῆν εὐμαρῶς ἐλλείπει σπερ-
 χομένους, πρὸς μὲν τὸ τῆς ἐγγυρησίως μέγεθος καὶ λαν ἄτολ- 5
 μος ἦν καὶ ἐπιεικῶς καταφρώδει, τῷ δὲ κατὰ σφᾶς ἀλογίστην
 φράσει ἐν ἐλλείψει ἦν ταῖς μεγίσταις καὶ ἀπεθάρρει τὸ τόλμημα.
 ἀλλ' ὁμως πείρα θέλων μαθεῖν καὶ τῶν λοιπῶν τὴν γνώμην, καὶ
 εἰ πάντες πρόσκεινται τοῖς αὐτοῖς, συναγαγὼν εἰς ταῦτ' ἀνδρῶν
 λους καὶ σταθεῖς ἐπὶ μέσων πλείστα τε κατετίετο, ἕξ ὧν παρὶ- 10
 στα τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην καὶ τὸ δημοτικὸν ἐφ' ἅπασιν, τὴν
 D τε ὑπὲρ τῆς τῶν Ῥωμαίων μετὰ σφῶν αὐτοῦ σπουδῆν, καὶ τὴν
 ἀπὸ τῶν ἐν ἀνέσει καὶ τρυφῇ διαγόντων (τοὺς περὶ τὸν βασιλέα
 λέγων) οὐχ ὅπως ἀποδοχὴν ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἀποστροφὴν καὶ
 ἐπαιτιάσεις μυρίας μηδὲν προσηκούσας, ὥσπερ ἂν αὐτὸς μὲν 15
 ἐτρέφα τοῖς πράγμασι καὶ συνάμα κατεβλακεύετο, ἐκείνοι δ' ἐπό-
 νουν καὶ κατεγῆρων τοῖς κρᾶνεσι καὶ μάχαις ταῖς κατ' ἐχθρῶν
 8. τὴν decret.

auditis emollebatur scilicet, ac volens patiebatur detorqueri se in pravam
 a rectitudine debiti a subdito principibus officii. atque hinc quidem dum
 studia, dum vota, dum alacritatem se ad imperium vocantium et spes in
 eo vitae in posterum laetae collocantium tot virorum fortium circumspectis
 reputans, facile proliciebatur ad palam rebellandi concipiendam audaciam.
 rursus in eo cogitati molem imperii, negotii aliam, incepti magnitudinem
 aestimante adeo elanguescere prior ille impetus, ut horrore non dubio
 tentari nimisque constringi formidine videretur. ergo inter istos aestus
 alternos, hinc spei alienis suggestionibus obtusae, illinc metas propria
 circumspectione admoti, libratus ipse licet momentis utrimque paribus, et
 incertus adhuc consilii, ut saltem aliorum, quorum minus eminent studia,
 sententiam experimento deprehenderet arcanam, probaretque num omnes
 unanimiter sui milites in propositum sui, quidquid aggrederetur, sequendi
 ad extremum conspirarent, vocatis in concionem militarem simul eumetis,
 stetit altior in medio, plurimaque disseruit, magnopere incumbens ad de-
 monstrandam suam in omnes caritatem mitemque ac popularem per omnia
 imperandi rationem, verum praeterea studium in rem Romanam cum suam
 tam ipsorum, quod perspiceret; glorians etiam et gratulans utrisque com-
 muniter, quod tam longe abessent ab assentando illis otiosis, qui vitam in
 remissione ac luxu transigerent (sic imperatorem et apud eum assiduos
 traducebat) ut succenserent his libere suamque ab ignava ipsorum segui-
 que mollitie aversionem minime dissimularent, atque hic effusus licenter
 est in criminationes innumeras regentium, parum aut nihil pertinentes ad
 rem, causans imperatorem quidem defungi ludibunde negotiis, suam ex his
 unice oblectationem captando, cumque familiaribus regiminis ministris in-
 dormire supine curis publicis, neutris pensi quidquam habentibus, bene ad
 socus populo esset, dum suarum ipsis constaret certa ratio fructusque vo-
 luptatum. "nos quippe interim" addebat "vices ipsorum laboramus; nos-
 tra sub galeis capita canescunt. nos in acie stamus; nos praelia cum

παρεβάλλοντο. δοκεῖν γὰρ ἐκείνους μὴ χαίρειν ἐπὶ τοῖς σφῶν
 κατορθώμασιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀδημονεῖν καὶ ἀλύειν ὡς κατὰ **E**
 πάσχοντες. παρ' ὧν καὶ τί προσδεκᾶν εἶναι τῶν ἀγαθῶν τοῖς
 ἡμέραι ταλαπυρομένοις, ὅπου γε καὶ οὐκ ἀγαθὰς τὰς ἀπ'
 5 ἐκείνων πρὸς αὐτοὺς ἀφηγμένας φήμας φόβον τὸν ἔσχατον ἐμ-
 ποιεῖν συμβαίνει ὡς διαπραττομένοις τὰ χεῖριστα; ταῦτα δ' εἶναι
 μὴ μόνον πολλῶν φθονούτων ἄλλων, ἀλλὰ καὶ βασιλέως αὐτοῦ
 μηδὲν ἐκαίοντος πρὸς τὰ παρ' αὐτῶν. "οὐδ' ὅτ' μὴ συνηδομένου,
 ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἂν τις καὶ συλλογίσαιτο," ἔλεγε "κατορ- **P 147**
 10 θῶσιν ἡμῖν, σφαιεῖσθε γὰρ πάντως τίς ἐλπίς ὑπολλέλειπται;" ταῦτα
 λέγων, καὶ τὰς δυνάμεις καταδημαγωγῶν τῷ καὶ βαθυτέρων
 ἀπτεσθαι καὶ γ' ἐμφανεστέρων τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιεῖν ὡς ἀπο-
 στατησειόντος σὺν αὐτοῖς, εἰ βούλοιντο (οὕτω γὰρ ἂν καὶ τοῦ
 15 λοιποῦ εὐμαρῶς διάξιεν, εἰ καθ' αὐτοὺς πονεῦντες αὐτοὶ τῶν
 κινδύνων τὰ ἄθλα καρπίζοιντο), εὐθὺς καὶ ἔτι συνεῖρων τοῦς
 λόγους, καὶ τῶν κρατούντων τὰ πολλὰ καθαρπτόμενος ὡς μηδ' **B**

7. ἀλλὰ docerit.

hostibus facinus, utinam istis, qui fructu nostrarum acrumnarum delician-
 tur, gaudere saltem dignantibus allato victoriarum nostrarum suntie.
 Invident enim contra nobis sterile illud ipsum decus, et iras praetextus
 quaerunt, ne gratiam debere videantur. itaque nostris successibus auditis
 aestuare ipsos dolorisque signa intimi cognovimus edere: quin et queri
 tanquam iniuriam passos. unde intelligitis quam mercedem hereticorum
 ab his expectare facinorum debeamus. verum hoc ipsum certius quoti-
 dianam experientia nos docet, nihil inde aliud accipere solitos nisi novorum
 iniunctiones laborum, imminationes stipendiorum veterum, subtractiones
 alimentorum, denique minas sertis in posterum etiam pelioris. fidis enim
 amicorum indicibus discimus aut deferri aut delata simulari gravia in nos
 illic crimina, de quibus dum isti deliberant, nobis quid aliud sit reliquum
 quam in tristi expectatione poenarum saevissimarum trepidam anxiamque
 vitam ducere, utique mox pessima passuris, ea solum de causa quod fe-
 cerimus optima? neque hi magis in nos ingratisissimi sensus ministrantium
 illis et rebus gubernandis praefectorum quam ipsis sunt principia. pri-
 mus ille et maxime omnium invidet nobis, ille implacabiliter nos odit, ille
 avide omnes ministros de rebus nostris undecumque rumores accipiens, ad
 quavis defensionis innocentiae nostrae patrocinantium aures habet inexor-
 abiliiter ocellatas. videte autem quam ab eo, qui felicium nostrorum con-
 tra hostes successuum nullam unquam acquiescentis animi laetitia ac
 gratulationem ostenderit audiens, offensionis, si qua Marte, ut solet, vario
 in bellis inciderit, sperare veniam possimus." super haec plura congescit
 irae in imperantes concitandae militum et contemptui eorundem ingene-
 rando accommodata, quo sic exploraret certius quid illi animi haberent,
 quantumque in studiis illorum ac fide erga se constanti collocare fiducia
 non imprudenter posset. eo enim, ut diximus, consilio hanc erat ingres-
 sus orationem, ut intimam adstantium eliceret sententiam arcanasque nu-
 daret voluntates; id quod haud dubie consecutus est. illo enim ultra iam
 indolenti pergente memorare de contemptissima inertia dorum Augusto-

οἷον τ' ἐσομένων ἑαυτοῖς ἀμύνειν μηδὲ βραχὺ ἐκείτων ἀποκλι-
 νάντων, ὑπερηφανῶν ὄλως καὶ μεγαλιζόμενος ἐν τοῖς πράγμασιν,
 ἐκείνους εὗρισκε παρναυτὰ πειθῆνους ἐς τύσον ὥστε καὶ βοᾶν ἀπεν-
 τεῦθεν καὶ πόλλ' ἄττα λέγειν ἀπόφημα κατὰ βασιλῆως, ἀπο-
 προποιουμένους τὴν ὑπ' ἐκείνῳ δουλείαν καὶ ὑπ' αὐτῷ τάττει- 5
 σθαι θέλοντας. ὅθεν καὶ ἀλλήλους παρακροτήσαντες ὡς οὐδὲν
 ὄν ἔγνωσαν μεταβληθησόμενοι, αὐτὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν δέχε-
 C σθαι κατηνάγκαζον ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ γε καὶ τεθνηξομένων ἀπάν-
 των, εἰ εἰς ἀνάγκην τινὰ καταστατέιν. καὶ τοῦτο συμβαλεῖ·
 μηδὲ γὰρ ἔχειν ἐντεῦθεν ὄλως ἀφηνιάσαντας ἀμφιγνωμονεῖν ἐπ' 10
 ἐκείνῳ, ἀλλ' ἀξιοῦν ἐρρωμένως καὶ τοῦτο στήναι τοὺς λογισμοὺς
 καὶ μηδὲν τῶν ὄσα φέρει τοῖς καθ' αὐτὸν ἀρωγὴν ταῖς ἀμφιβολαῖς
 καταπροΐεσθαι. μηδὲ γὰρ δίκαιον αὐτοὺς μὲν ἐκ τοῦ παρακρη-
 μα ὄλαις ἠνίαις αὐτῷ προσρῆναι καὶ αὐτοῦ μόνου ἔχεσθαι, καὶ
 ἢ θωπείαις ἢ φόβοις ἔτοιμον εἶναι ἐνδιδόναι τε καὶ ὑποχαλῶν. 15
 D τοῦτο γὰρ ἰδεῖν τινὰς καὶ ἐπὶ τῶν ἐνοχλοούντων, βάρος τὸ προσ-
 τυχὸν εἶπερ οὐχ ἅμα πάντες ἐρρωμένως οὐδ' ἀπὸ μιῆς καὶ τῆς
 αὐτῆς ἀνωθοῖεν ἐνστάσεις, κινδυνεύειν, εἴ τινες καθυφεῖντο,
 ἐντεῦθεν πάσχειν τὰ ἔσχατα ζῦμπαντας. μέγαν δ' εἶναι καὶ τοῦ-

11. στήσαι?

12. φέρειν P.

18. κινδ.] ὡς κινδ. P.

rum, de administrantium res sub istis inconsulta socordia, de inopia et
 imbecillitate illius sola iam specie vanaque maiestate antiqui nominis per-
 stantis principatus, qui ne minimo quidem contra insurgentis cuiusvis in-
 cursui sustinendo, ne dum repellendo ulciscendo par omnino sit futu-
 rus; cumque his ex adverso magnifica de se praedicans adiungeret, suam
 artem bellicam, suam felicitatem, suo ductu toties victricium robur nume-
 rumque gloriose iactaret copiarum, adeo multitudinem commovit ut e con-
 cione voces erumperent consonae universorum partim imperatori mala
 multa dicentium et imprecantium, partim illi de solio detruso Philanthro-
 penum subrogari iubentium. hunc enim se deinceps unum agnoscere, uni
 velle servire, pro uno promptos esse periclitari; unius, quovis duceret,
 quidquid praeciperet, imperia exequi, nutum sequi; eius denique unius
 auspiciis usque ad mortem, si fors ita tulerit, fortiter oppetendam pugna-
 turos. unum a suo duce vicissim petere, ne dimidiata rem tantam agat,
 ne nomen Augusti recusando aut insignia imperii palam assumere cun-
 ctando, respicere imperantium gratiam et receptum apud eos veniae sibi
 retro providere videatur. metum ac suspicionem suis se pro eo in ex-
 tremum dantibus discrimen militibus demeret; ne aulae in posterum agat,
 ne delusus fallacibus promissis aut minis inanibus deterritus se subtrahat,
 suosque deserens sibi consulat, destitutosque, qui tantam semel aleam eius
 causa iecerint, iis prodat ipsis quorum, ut ei gratificarentur, odia in se
 provocaverint. communi ducis ac militum conspiratione, insolubili nexu,
 indivisa, quidquid blandum aut saevum undevis occurrerit, utrorumque
 societate rem egere quam susciperent, facilem concorditer incumbentibus,
 dubitante aut respectante quidquam ullo corrumpendam. magna praemia

τον οὐχ ἤττον τὸν ἄθλον, καὶ κοινῆς τῆς ἀπὸ πάντων δεόμενον
κατὰ τὸ προσῆκον ἐνοτυσίως. ταῦτα λεγόντων τε καὶ τῷ πιστῷ
κατὰ σφῶς θάρρει διδόντων, εἶκει μόλις ἐκείνος καὶ τὸ τῆς ἡγε-
μονίας ἀναδέχεται ὄνομα. καὶ δῆλος ἦν ἐντεῦθεν ἐκ πολλῶν ὧν **E**
5 ἔπραττε στρατηγίαν φέρων καὶ ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον, οὐπω δὲ ἢ
παρασίμοις ἢ μὴν ὀνόματι ἀπεθάρρει κλέϊσθαι, καὶ τοι τὰ
πολλὰ παρὰ τῶν προυχόντων ἐν τῷ στρατῷ βιαζόμενος. ἔξου-
σιαστικώτερον δὲ τῶν πραγμάτων ἐπειληπτο, καὶ οὐδὲν ἐδόκει
οἱ ἐξ οὐπερ ἄν καὶ ὠρρώδει, οὐδ' ἄλλοις ὑπακούειν ὄλωσ τὸ ἀπὸ
10 τοῦδε ἐφίστατο, ἀλλ' αὐτὸς ἡγεμῶν ἐν πῦσι καὶ παρὰ σφίσι καὶ **P 148**
ᾄπη παρήει. ἔφριξαν γὰρ τότε καὶ οἱ περλοικοὶ τὴν ἐπισύστασιν,
καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Περσικὸν πολὺ ἦν, οἷς δὴ καὶ πιστοῖς ἐχρήτο
καὶ παρασπίζουσιν ἀπεθάρρει, καὶ μόνον κελεύειν ἦν ὡς συνδρα-
μομένοις αὐτίκα καὶ κατὰ τὸ ἐκείνου δρασεῖουσι θάλημα. ἀπέ-
15 σβεστο τοιγαροῦν ἐκεῖσε τὸ βασιλέων ὄνομα, παρὰ μόνον τὸ εἰς
περισυρμὸν μεμνηθῆναι καὶ λοιδορίαν. αὐτὸς δ' ἦν ἐκείνοις καὶ
ἄρχων καὶ ἡγεμῶν καὶ βασιλέως φέρων, εἰ καὶ μὴ ὄνομα, ἀλλ'
ἄξιωμα. καὶ ὄσων τῶν ἐκεῖ φρουρίων ὡς ὑπαρχος βασιλέως **B**
ἐπειληπτο πρότερον, ταῦτ' ἀποστείλας τοὺς καθέξοντας ὑφ'

proponi, sed quae magno et perfecte unanimi nisi conatu petantur, haud
proventura sint. talia vociferantibus et instantissime urgentibus cedens
Philanthropenus, tandem nomen imperii assumit. itaque coepit ex hoc
agere, ut proprio nec ex ullo iam alterius nutu suspensio regimen admini-
strare arbitrio prae se ferret. nondum tamen titulum Augusti vel insi-
gnia imperii admisit, quantumvis hoc eum ut faceret praecipui ductores
ordinum omni ope cogere tentarint. tamen, ut dixi, auspiciis cuncta suis
unius gerere deinceps institit, eaque libere ac palam sese auctorare pote-
state, quam, ut nulli hominum acceptam ferret, ita eius usus reddendae
cuiquam rationi minime obnoxius videri vellet. haec per illos limitaneos
tractus tum novitas vulgata magnam passim consternationem attulit. co-
horrescebant haud dubie periti rerum omnes, et minis malorum quae ex
tam potenti coniaratione in Romanum imperium eruptura iure timerentur,
usque ad desperationem salutis publicae conturbabantur, maxime cum re-
pararent praeter exercitum tam numerosum ac fortem praecipui ductores
Philanthropeno paratas ad usum, et signum modo veniendi expectantes, va-
lidissimas e Perside copias; quibus ad rebellium factionem aggregatis,
ubi reperturus, unde petiturus speraretur imperator quantum erat necesse
virium idonearum, ut possent in tempore obsisti? extincta in iis locis erat
auctoritas omnis imperii, nomenque Augustorum nonnisi ad ludibrium et
contumeliam memorabatur. unus dux, unus princeps Philanthropenus ce-
lebrabatur, penes quem summa imperii usu ipso residebat, utcumque ille
nondum titulum aut insignia imperatoris assumpsisset. arces limitis il-
lius, quas fiduciaro hactenus iure uti ab Augusto commissas tenuerat,
quo iam sibi proprie assereret, deductis inde veteribus praesidiis novos

ἑαυτὸν ἄλλως καθίστη ὡς δεσποτικῶς τοῦντεῦθεν ἄρχοντα. ἦν
 δὲ πον καὶ μοναῖς παραβάλλη (πολλὰ δ' αὐταὶ καὶ μέγισται),
 οὐ βασιλέως ἦν ὄνομα τὸ μνημονευόμενον, ἀλλ' αὐτοῦ γε καὶ
 μόνου κατὰ τι κράτος ἀρχοντικὸν καὶ αὐτοδέσποτον ὄνομα. ἀφ'
 ὧν καὶ πολλὰ δεσποτικῶς ἀφαιρούμενος τοῖς στρατιώταις παρεῖ- 5
 χεν, ἀσμένως τῶν ἔχόντων κατατιθεμένων παρ' αἰτίαν ταύτην
 C ὅτι τοιοῦτοις καιροῖς ἐμπεισόντες οὐ τὰ προσήκοντα τοῖς καιροῖς
 ἔπασχον, ἀλλ' ὑσχυλοὶ διέμενον καὶ ἀτάραχοι. πρῶτον δ' ἦν
 ἐκείνου στρατήγημα τὸ ἐκεῖ πον τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως Θεό-
 δωρον διατρέβοντα ἀποστεῖλαι τοὺς κατασχόντας· ὃν δὴ καὶ κα- 10
 τασχόντες τῷ κατ' Ἐφῆσον φρουρῷ φέροντες ἐγκατέκλεισαν.
 ἔπειτα τὴν στρατείαν ἀναλαβῶν, συνειωσμένων σφίσι παρ' ἐλπίδα
 καὶ τῶν πραγμάτων, ἐν τοῖς κατὰ Νόμφαιον τόποις ἑμ' ἠυλι-
 D ζοντο. καὶ δὴ συνεκρότε μὲν τοὺς ἰππεῖς καὶ φιλοτιμίαις ἤγαλ-
 λε πάσαις, τοὺς δὲ γε πεζοὺς ἐπιβήσας ἵππων ἱκανοὺς ὀπλίτας 15
 ἐξητοιμάζετο. ἀφῆρα δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀλλαχόθι ἡγεμονεού-
 ντας, καὶ ἐσκόπει πῶς ἂν αὐτῶν περιγένοιτο. καὶ τῶν μὲν ἄλλων
 ἀμελῶς εἶχεν, ὡς αὐτίκα ἢ χειρὶ ἢ λόγοις προσαξόμενος· περὶ δὲ
 γε τοῦ πρωτοβεστιαρίτου Λιβάρου, ὅσον συνέγγυς εἶχε τὴν
 ἀπ' αὐτοῦ ἡγεμονίαν ἐν τοῖς περὶ τὰ Νεόκυστρα καὶ Λυδίας πῶ- 20

20. κατὰ P.

imposuit e sibi fida militia custodes. in monasteriis, quae obiter occurre-
 rent (sunt autem in illis tractibus multa et maxima) omitti iubebat inter
 sacra solitam mentionem Augustorum, suumque ut nemini subiecti princi-
 pis memorari nomen mandabat nullo audente detrectare. quid enim con-
 tra hiscerent inermes ascetae adversus edictum tante circumfusae exercitu
 ducis, qui se dominum omnium, ne sacris quidem exceptis, re ipsa proba-
 bat, multa passim e coenobiis auferens quae militibus largiretur, monachis
 quaecumque poscebantur libenter tradentibus, dum reputabant pro condi-
 tiene temperum parvas istas et tolerabiles haberi debere iacturas, his uti-
 que qui ut ipsi locis perinfestis, adeo turbulenta tempestate, inopulenti
 hactenus in statu satis tranquillo perseverarent. primum porro, postquam
 rebellaverat, Philanthropeni bellicum facinus fuit mittere qui comprehen-
 dereat Theodorum imperatoris fratrem, in vicinia tum forte commoran-
 tem, quem in arcem deportatum ad Ephesum sitam ibi custodiri clausum
 fuisse. hinc protrusis iam ultra quam primo destinaverat rebus, haud ap-
 plius dissimulandum cunctandumve ratus, assumptum exercitum in loca
 Nymphaeae circumscissa duxit, ibique in stativis habuit. ipse interim au-
 gendo praesertim equitatu intentus, quam amplissimis conditionibus equi-
 tes undecumque invitabat, eque etiam attributo non paucis eorum quorum
 virtutem pedestri militia probarat, e quibus cataphractorum validos ordi-
 nes confecit. circumspicere tum coepit praefectos finitimarum regionum,
 et secum modos exquirere cuiuscumque ipsorum subigendi. in his primus
 occurrebat protovestiarita Libedarius, quem praecooccupare eo sollicitus
 studebat, quae viciniora ille obtinebat loca, terris circa Neocastra sitis

σαν και Σάρδεις αὐτάς, τοσοῦτον και δια φροντίδος πλειόνος
 εἶχεν εἶναι, εἰ και ἄλλως ὑπερηφάνει, οὐδὲν τὰ κείνου οἰόμενος, E
 δέκην δὲ πτωκὸς ἐπιπλῶν ἐκείνον χερῶσασθαι. ἀλλ' ἔδειξε ταῦτα
 δια βουλῆς ἔχων, ὡς ὅπου θεὸς ἀντιπράττει, και ὁ δοκῶν βρα-
 5 δὺς φθάνει και τὸν ὠκύτατον, πῦσα δ' ἰσχυρὸς μάταιον συνέσειωσ
 ἀμοιροῦσα. ἐκείνον γὰρ και βλέπειν ἤθελον ἐν βασιλικαῖς ἀξίαις
 οἱ συλλαμβάνοντες, ὡς ἐντεῦθεν ἀναρρήσαντας κίνδονον ὄλωσ
 ἐμπειρωθέντας ὄλωσ ἐνεργεῖν προθυμίαις και ἐναποθνήσκειν τῇ P 149
 λυγχιρῆσει βούλοσθαι. τὸ δ' ἦν ἐν ἀναβολαῖς τὸ τέλημα, ὡς
 10 δοκεῖν διευλαβῆσθαι και ἀμφιγινωμονεῖν. και τὸ μὲν παρὸν
 στέργων, πρὸς δὲ τὸ μέλλον ἀποσκοπῶν, ἐκείνους μὲν ἐθερά-
 πνευε παντοίως και χάριν ἐδόκει εἰδέναι μὲν τῆς εἰς αὐτὸν σπου-
 δῆς, ἑαυτὸν δὲ παρέτῃγε τῶν μεγίστων ὀνομάτων, οὐκ ἐδελ-
 15 πικ ἀραρότως ὦν ἐπὶ τῷ τέλει, ἀλλὰ και λίαν δυσειπιστῶν. και
 αὐτὸς μὲν οὕτω διττὰ στρέφων τὸν καιρὸν ἐξυγοστάει, και τὸν B
 μὲν παρόντα ὡς εἶχεν ἐξεθεράπνευε, τὸν δὲ μέλλοντα ἔσφωρῶτο,
 και γε ἀπολογίαν ὑπολελείφθαι, ἂν τι προσκρούσοι, προνῶει.
 τοῖς δὲ γε Κρητικοῖς, και μᾶλλον τῷ σφῶν ἐξηγουμένῳ Χορτάτῃ,

9. τῆ? 11. δὲ om. P. 12. post σπονδῆς P iterum χάριν.

Lydiaeque universae ac ipsis Sardibus praepositus. quamquam hunc qui-
 dem sui opinione praetumidus contemnere solebat ac nihili ducere, non
 dubitans sperare sese illum instar lepuseuli capturum. sed tam audacis
 consilii diversissimus eventus demonstravit quamlibet strenuos, cum horum
 deus coeptis adversatur, a tardis ac lentis etiam, qualis Libadarius Phi-
 lanthropeno videbatur, facile capi praevertique, quod vis consilii expertus
 mole ruat sua. atque istum quidem primum videre in acie cupiebant qui
 Philanthropeno auctores fuerant supremae potestatis arripiendae. pericli-
 tandum statim, et nulla mora interposita cum hoc imperatorio duce, qui
 prope staret oppositus, aciem praellii iaciendam contendebant. hinc omnino
 initium ducendum; promptosque se in id ad fortissime pugnandum ponen-
 dasque, si res posceret, in certamine animas ardentibus studiis ferebant.
 at tam alacres et impatientes otii militum impetus mira ducis cunctatio,
 variis praetextibus, frustrabatur; quae res acrem plerisque suspicionem
 movit, dubitare adhuc Philanthropenum, nec certum consilii opperiri si
 quid aurae afflaret ab aula prosperae, quae suae illic restituendae fortu-
 nae ansam commodam offerret. in eam partem interpretabantur in homine
 ambitionis notae tam pertinacem recusationem Augusti nominis, cuius vim
 ipsam ac potestatem invasisset. inde profecto apparere non plane deposi-
 tam illi spem reconciliandae cum imperantibus gratiae, cuius intuitu per-
 timuisset nimis invidiosos titulos, et rem integram imminens tempore ser-
 vare studuisset, suis rationibus, quantolibet sibi subiectorum detrimento,
 consilium certum, ubi occasio daretur. tali eum animo praesentia tenere,
 futuris inhiare; nec velle, si quid offenderit, plane sibi occlusum ad prin-
 cipis gratiam regressum. penitissime omnium in eam cum suis ingreus
 suspitionem est unus e praecipuis defectionis suasoribus, ductor Creten-

τοῦτ' ἀσφαλές οὐκ ἔδδκει τέλος· αὐτῷ γὰρ εἶναι καὶ ἑσαυθις μεταγνόντι παραιτεῖσθαι πρὸς βασιλεία, καὶ ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ ἑοικυία, ἔστι δ' οὗ καὶ ὑπὸ μεγίσταις χάρισιν, εἰς χεῖρας ἑαυτὸν ἐγχειρῶν τοῖς πρὸς τὸν βασιλέα ἀξιοῦσι, σφίσι δ' εἶναι τὸν κίνδυνον ἄφυκτον πάντως, οὐκ ἔχουσιν ὅπῃ ἂν τῶν τῆς ἀποφυγῆς τόπων ἐκσταῖεν καὶ ἀπερῆσαιντο.

Καὶ ταῦτα μὲν ὀρώντων τὰς τοῦ ἡγεμόνος ἀναβολὰς ὁ νοῦς οὐκ ἔξω τῶν εἰκότων ἀπεισχεδίαζε, καὶ ἐν ὑπονοήσιν μεγίσταις ἐποίησε εἶναι· (10) ἐτέρωθεν καὶ ὁ πρωτοβεστιαριότης τὸ ξυμπεσὸν παρὰ πῦσαν ἐλπίδα μαθῶν, τῷ βασιλεῖ καθοσιούμενος ὡς παρ' αὐτοῦ τιμηθεῖς, ἐν φροντίσιν ἦν καὶ περὶ τοῖς ὄλοις ἐδεδίει. ποῦ γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος ἀναρριφθέντος τοσοῦτου κινδύνου πρὸς τόσον στρατιᾶς ἀντιστῆναι πλήθος; εἰ δ' οὐν ἄλλ' εἰ καὶ συμπλοκὰς ἐνενοῖε μύλις, ὁ γοῦν ἐντιϑέν κίνδυνος οὐπω συσταῖσαν τὴν περὶ τούτων ἔννοιαν ἔλυε. χωρὶς γὰρ τῶν ἐκ τῆς Ρωμῶν μάτδος δυνάμεων, τὸ περὶ ἐκεῖνον Περσικὸν μόνον καὶ ξηνακὸν ἀποχωρῶν εἶναι πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς ἀνταγωνίαν ᾤετο, ὥστε μηδ' ὑποστῆναι τούτους φανέντων ἐκείνων. ἄλλως τε δὲ καὶ φοβερῶν τοιούτων ἀψαμένους ἐκείνους εἰκὸς εἶναι καὶ ὑπὲρ τὸ

sium Chortatze. huic patria extorri, peregre precario, unde nullum pateret effugium, degenti, acrem admovebat curam nimis verisimile periculum extremi nec evitabilis exitii, si, quod pronum factu erat et clam parari res ipsae monstrabant, Philanthropenus opera cognatorum multum in aula potentium crimen rebellionis excusatione necessitatis, quasi vim eo propellentium ductum ac militum exercitus nequivisset eluctari, apud principes purgaret, veniamque ea scilicet conditione impetraret, si perfidiae suasores dederet. tum illum in maiori etiam quam antea gratia et potentia futurum, sibi miseris luendum omne scelus capite ac sanguine ultimaque pernicie relinqui.

His ille cogitationibus aestuans, quo mentem appelleret, anxie in omnem partem explorabundus inquirebat. (10) aliunde Libadarius casu inopinatissimo percussus, et vehementer imperatori, a quo se honoratum gratus meminerat, saluti praeterea publicae ac summae rerum a tam potenti factione metuens, in magna tum solitudine tum incertitudine consilii iactabatur, secum anxie disquirens ubi reperiret, unde aut quando colligeret, armaret, quantas praesens usus poscebat satis firmas et exercitatus copias, quae tanto exercitui coniuratorum iam procincto ad praelium cum spe victoriae opponerentur. videns porro quam esset necesse perniciosis principis sine mora obstat, aegro licet, tamen efferebatur in propositum occurrendi contra strenue acieque cum rebellibus decernendi. sed istam, antequam plene sideret, sententiam gravissimam undique in considerationem incurrentes rationes diluebant. reputabat enim apud se Philanthropenum, sepositis etiam, quas sub signis numeraret, plurimis et praevallis Romanis copiis, cum solis quos secum duceret auxiliariis Persis caeteraque peregrina militia, facile posse repellere quosvis suorum ac suos impetus, quin et debellare, delereque quantum ipse in expedito militum haberet, ita ut sui ne primum quidem conspectum comparatorum ex ad-

δῖον ἀνδρῆζεσθαι, ὡς τῆς ἡττης ἐχούσης καὶ κίνδυνον. δεῖν δ' εἶναι καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοιοῦτους, ὡς Ἰσᾶς ὑσμῖνη τὰς κεφαλαὺς γένεσθαι· ἀλλὰ ξυμβαλεῖν μὴ εἶναι τοιοῦτους ἐξ ἀναγκαιῶν, καὶ μάλιστα ὅτι πολέμοις ἐμφυλίοις ὁμοίως χωρεῖν οὐδ' οἶδασι τὸ παράπαν. ἔγνω γοῦν ἄλλως τὰ πράγματα μετελθεῖν, καὶ θράσει καὶ πληθεῖ καὶ παραλόγῳ φρονήματι ἐν ἀντιστήσῃ τὸ μέγιστον σύρειν, ὡς Ἰσῶς οὕτω καὶ ἔξανύων κἂν οὐ τὸ σύμπαν ἀλλὰ τι καὶ μερικόν. καὶ αὐτίκα στέλλει μὲν τοὺς ἀγγελοῦντας τὸ συμβᾶν πρὸς τὸν βασιλέα, στέλλει δ' ἐν ἀπορρήτοις καὶ πρὸς 10 τῶν Κρητικῶν, οὓς ἦδει δοκοῦντας, ὧν ὁ Χορτάτης προέφθρεν, ἀμνηστίαν τε κακῶν παρὰ τοῦ κρατοῦντος σφίσι γε-

2. Ἰσῶς P.

6. ἀντιστῆσαι P.

verse Philanthropenianorum, nedum vim atque incursum laturo viderentur. atque id, etiamsi numeri solius haberetur ratio, nec quidquam extraordinariae fortitudinis in iis cogitaretur, quos ultro aggredientes rem maxime formidolosam et arduam, hoc ipso supra modum audaces et in primo certamine totam exprompturos ferocitatem temerarii quo ruerent furoris, certo deberet expectari, utique cum esset ipsis perspectissimum quanto suo periculo primis congressibus vincerentur. itaque cum universim iuxta leges disciplinae militaris officium providi ducis sit nunquam obicere in discrimen aleamque praedii exercitum numero et genere capitum non talem qui hostibus contra obiectis par futurus sustinendis verisimiliter speretur, manifestum esse quanta sua imprudentia ordinare in campo certamine offerre quas ductaret copias auderet, quae nec multitudine pares nec animis ac pugnacitate comparabiles hosticis forent, et numero superioribus et rabie quadam ac desperationis instinctu extremam vincendi contentionem prima quavis occasione adhibituris. accedebat quod sui nunquam nisi in barbaros educti, usu nullo valeret civilis belli. esse autem in Philanthropeni castris praecipuum robur legionum Romanarum. quarum una cum Persis et aliis auxiliaribus caeteris ruentium in nostros, praeterquam pauciores, etiam inexercitatos ferendis incursum pari secum armorum genere utentium, quis non videat ineluctabilem impetum fore, cladisque ac interuicium ultimam inde certo secururam exercitus, quo uno miseretur spes tunc universa salutis imperii ac reipublicae? igitur aliam omnino a commissione armorum audaciaque confligendi inuendam sibi esse belli huius administrandi rationem. arte nempe ac prudentia grassandum: nam haec machina ferociae multitudini et temerario furori sua uiliter opponitur. et quis scit an non stratagemate debellem quem Marte aperto frustra tentarem? atqui si minus debellavero, totamque istam formidandae coitionis molem uno velut ictu sic deiecero, sperare certe licet partem eius me carpturum, et deruendo aliquid de cumulo, quod supererit. debilius faciliusque superatu redditurum. ita subductis rationibus consilii duos expedit uno tempore fidos homines, alterum qui rebellionem Philanthropeni et irruptionem in Nymphaeum, res nondum in aula cognitae, Augustis nuntiet, alterum qui primores Cretensium Philanthropense militantium et in his praecipuum ipsorum clam a se conveniat Chortaten. illis indicet polliceri Libadarium et polliciti fidem sanctissimo iuramento adstruere paratum, sese ipsis ab Augusto impetraturum

νέσθαι διομνόμενος καὶ γε προσφιλοτιμηθῆναι τὰ μέγιστα, ἦν
 που καὶ στραφέντες μεταβουλεύουσιντο καὶ εἰς συμλοκὴν δῆθεν
 παραστάσει πολέμου παραδοίεν τὸν ἀποστατήσαντα· δόξαν γὰρ
 ἐντεῦθεν καὶ ἄγαθούς καὶ πρὸς βασιλεία πιστούς, καὶ ἐς ὃ τι μὲν
 E καὶ κέρρακτο ἀκουσίως ἀναγκασθέντας καθυπαχθῆναι τῇ τοῦ δ
 καιροῦ ῥύμῃ, μὴ ἔχοντας ἀντιτείνειν καὶ τοσοῦτον πλῆθος εἰς
 μεταβολὰς παρακεκινημένον ἐπισχεῖν, τὸ δὲ παρὸν τῶς ἐνοστάν-
 τος καιροῦ, καὶ ἀνδρῶν φανέντων ἀντιστησομένων τοῖς γυγονόσι,
 καὶ αὐτοὺς ἐτοίμους μετακληθέντας τὴν ἀρχῆθην πιστὴν ἐμφαι-
 P 152 νειν τῷ συνεργεῖν τοὺς ἀνθισταμένους εἰς ἕπαν. αὐτὸν δ' ἐκέ- 10
 νους ἀναδέχασθαι μὴ ὅπως παθεῖν τι πρὸς βασιλείας τῶν ἀνηκέ-
 στων, ἀλλὰ καὶ εὐεργεσίας εὐρεῖν. ταῦτα τοὺς ἀμφὶ τὸν Χορ-
 τάττην ἀκούσαντας ἐπὶ πλείστον τε γνωσσιαχῆσαι, καὶ ἐς βου-
 λὴν θέσθαι ἐς ὃ τὸ ἀκίνδυνον ἑαυτοῖς σφίσι περιποιεῖν. τὸ
 δ' ἦν ὡς εἰ μὲν βιασαμένων ἐκείνων τὸν στρατηγὸν αὐτὸς χωροῖη 15
 καὶ ἐς τὰ μέλλω, ὥστε καὶ ὀνόματι εἴξαι καὶ παρασήμοις συνή-
 B θῆσι, τότε καὶ αὐτοὺς τὰ πιστὰ λαβύοντας ὡς εἰς τέλος ἀνθέξο-

11. τῶν deorat.

non solum oblivionem et veniam delicti, sed praemia iusuper ingentia,
 modo inducerent in animum, quod facile mox stantes in acie possent,
 comprehendere rebellionis auctorem sibi que dedere. sic appariturum per-
 tractos eos in defectionem aliena vi, quod soli tam multis in scelus in-
 cumbentibus obsistere nequiverant, etiam maxime cuperent. frigere quidem
 istam vulgo excusationem et pro tralatitia contemni, ubi ex rebus auditar
 deprehensis in facinore, nisi eam irrefragabile testimonium fulciat facti
 opportuni. huius se ipsis facultatem occupandi praesidii offerre. movere
 se in Philanthropenum, et copiam ei quamprimum velle praelii facere.
 ordinatis in campo copiis, ante commissionem, circumstiterent ducem sibi-
 que prehensum traderent. documento id certissimo futurum minime as-
 sensos vera voluntate consiliis rebellionis Cretaenses, utique qui cum pri-
 mum potuerint, fidem in Augustum tam luculenter constantissimam per-
 duelli prodendo monstraverint. istiusmodi perefficacia evincendae causae
 ipsorum argumenti si materiam sibi, quod in promptu haberent, submini-
 strare non omitterent, sancte spondere sese, ac quovis pignore firmare
 religionem pacti ultro velle, victricem defensionem innocentiae ipsorum se
 peroraturum apud Augustos, et praeter purgationem suspicionis in eos
 omnis largissimas cunctis ipsis ac singulis a liberalissima principum gratia
 remunerationes procuraturum. his Chortatzes et primi Cretensium in ar-
 cano auditis seriam statim de re tota secum ipsis deliberationem sunt in-
 gressi. multo illic pugnatum conflictu sententiarum, ut cunctis in fine
 appetendo salutis securitatisque communis egregie conspirantibus, ita qui-
 bus illas viis et utra in partium invicem infensarum certius constituerent,
 varia coniectura certantibus plerisque. tandem consensu omnium sedit,
 profunde dissimulato a Libadario indicio, adire de novo Philanthropenum,
 magnopereque instare ut nomen et insignia sumat imperii. si persuaderi
 se sineret, tum fortunam eius ad extremum sequerentur: sin obstinaret in

μένη παρακινδυνεύει· εἰ δὲ μὴ βούλοιο ταῦτα πράττειν, αὐ-
 τοὺς τὴν παρακινδύνευσιν παντὶ τρόπῳ διεκφυγεῖν πειρᾶσθαι,
 ἐπ' αὐτῶν καὶ μόνων τὰ τοῦ κινδύνου τρέψαντας. ὡς λέγοντες
 τοῖσιν οὐκ ἔπειθον, ἀλλ' ἐώρων τοῦτον καταλαζονεόμενον τῶν
 5 φρασησομένων καὶ ὕβρισι πλύνοντα τὸν πρὸς αὐτὸν ἀντιπαρατάτ-
 τεσθαι ἀκουόμενον ὡς αὐτίκα κατ' ἐκείνου λαφύζοντα (τούτοις
 καὶ γὰρ παραθαρρύνειν ἔδοκει τὰς ἐκείνων ὀρμάς, οὐδὲν πλεον C
 ἤθελεν ἀναδέχασθαι), ὑπολαβόντες ἐκείνοι ἐν σκέψει γίνεσθαι
 ταῦτα καὶ εἰς καιρὸν μετωγνώσεως ἀποκείσθαι οἱ βούλεισθαι, δ
 10 γε καὶ αὐτῶν μὲν ἴσως ξυνοίσει, σφίσι δὲ περιστήσεται μόνους εἰς
 κίνδυνον, πρῦμναν τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς τὸν
 πρωτοβεστιαρίτην τὰς γνώμας ἀνταποκλίνουσι, καὶ πίστις λα-
 βόντες ἅμα καὶ δόντες ἕξ ὄρκων φρίκης μεστῶν καὶ γε καὶ ἀντι- D
 δόσειν ἱερῶν ἐγκολπίων, ἧ μὴν παραδοῦναι τοῦτον ἐς χεῖρας

7. οὐδὲν δὲ κλ.?

remuendo constantiam, hoc ipso intellecturos machinari eum suam eum
 amla reconciliationem, quam pernicie sibi adhaerentium sanciturus sit, pa-
 ciscenda pro spe illinc veniae opimarumque mercedum facili conditione
 deserendi condonandique ac pro se supponendorum irae ultionique princi-
 pum illos ipsos miseros quos in culpae societatem ipse auctor sceleris
 traxerit; quare tunc minime debere dubitare, aut ulla religione cunctari,
 quo minus quam possint efficacissime praevertant exitiosissimum sibi faci-
 nus, suis illum artibus petendo, vertendaque strenue in caput ingratiissimi
 deceptoris pernicie, quam in sibi stulte credulos surdis molitionibus cude-
 bat. hanc summam consilliorum digressi a secreto colloquio proceres Cre-
 tensium statim in rem contolere. adorti primum Philanthropenum, allega-
 runt instantem praelio videri opportunum firmandis animis suorum semel
 exuere ducem exercitus talis, quae adhuc ipsi residua haerere videretur,
 speciem nondum satis eiurati servitii. incitamento id cunctis qui eius au-
 spiciis rem gerent efficacissimo ad quidvis perrumpendum futurum, quod
 se pro vero iam Augusto pugnare meminissent, segnius, si hoc forte ab-
 sit, circumspectiusque dimicaturis. ad ea ille praecise negavit se quod
 peterent acturum. vetuit deinde, quod prae se tulerant, de praelii eventu
 esse sollicitos. primo enim ipso conspectu sese diffilaturum paucas illas et
 imbelles inertis imperitiae adversarii copias, ipsum vero mordicus discer-
 ptum voraturum; quem proinde id ipsum metuere debentem nihil minus
 quam insanire appareret, dum sibi non dubitaret occurrere, ultro in per-
 niciem incurrens. talia isti de se thrasonice iactanti indulgentique arro-
 gantissimis minis, et aemulum probris conviciisque laceranti, vale dicto
 Chortatzes cum suis, prora, quod dici solet, inhibita, cursum in contra-
 rium torserunt. protovestiariten clam adeunt. promptos se ostendunt pa-
 cisci quod petebat. in id fides utrimque iuramentis et imprecationibus,
 utri fallerent, horrificis firmatur. sacra quin etiam amuleta de collo cui-
 que, ut mos est, in sinum pendula invicem permutant, ea pro certissimo
 habitari pignore irrevocabiliter fixae in promissorum exhibitione volunta-
 tis. eiusmodi religione sese Cretenses obstrinxerunt ad comprehendendum
 in ipso primo prociuctu praelii, ordinata iam utrimque acie, Philanthrope-
 Georgius Pachymercis II.

ἐκείνῳ ἀπειτῆ φανέντι καὶ μόνον μετὰ τῶν συντάξεων (δέος γὰρ μή τι καὶ παρακινδυνευθεῖη τοῦ Ἱεροικοῦ, οἷς καὶ μᾶλλον ἐθάφραι, ἐπεισπισόντος), ταῦτ' ἐν ἀπορρήτοις πράξαντες ἐκαρτέροισιν, τὴν ὑποψίαν ἐξ ἀπαντος ὡς εἶχον ἐκκλίνοντες.

- P 153 11. Ἄλλ' ἐπέστη καὶ ἡ κυρία· ἣ δ' ἦν ὑστεραία. καὶ ὁ μὲν συνηθροικῶς τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἐκ Λυδίας ἐφίσταται τῷ Νυμφαίῳ, ὅπου καὶ οἱ ἀποστατοῦντες διεγρον· ὁ δὲ τὸν αὐτόθι πύργον, ὃν ὁ πορφυρογέννητος τῆδε διαύγων ἐκδομήσαστο, τοῦτον τοῖσιν κατέχων καὶ γυναῖκα καὶ παῖδα καὶ πράγματα ἐκεῖ
- B συγκαλέσας τε καὶ ἀσφαλισάμενος, πρῶτον μὲν τὴν ἐκείνου ἀποδὼν ἄφριξιν καὶ Μαν ἐν θαύματι τῷ μεγίστῳ ἐτίθει, πῶς ἂν καὶ τολμῶῃ χωρεῖν ὑμῶσε τοσοῦτοις τε καὶ τοιούτοις. ὁμῶς θαυρῶν ἐπὶ τοῖς ὄλοις, ὡς αὐτίκα φανείς τὸ πᾶν ἐργάσαστο, παρωγελλας καὶ τοὺς ἄλλους ὀπλιζέσθαι, αὐτὸς τὴν ταχίστην ἐξοπλι-
- P 154 σθεις καὶ κατὰ τοῦ φανέντος τὰ πλείστα νεανιευσάμενος ἔξεισι. 15 καὶ δὴ ἄφ' ἐκατέρου μέρους σταθεισῶν τῶν δυνάμεων, καὶ ὅσον οὐπω μέλλουσῶν συμπλέκεσθαι, ὥστε καὶ ἀκροβολισμοὺς ἀμφοτέρωθεν γίνεσθαι, οἱ Κρητικοὶ τοῦ συνδήματος οὐκ ἠμέλουν,

num ducem suum, eumque Libadario tradendum. ea res condicebatur in id potissimum temporis momentum, nondum commissi sed solum parati certaminis, quod si ulterius expectaretur, periculum erat ne Persae, qui plurimi et manu strenui Philanthropeno militabant, destinata eventu frustrarentur, iis se verisimiliter aggregaturo, quibus maxime fideret, duce, simul initium pugnandi factum esset. id quo praeverteretur, oportebat volitantem eum adhuc ante aciem, et singulos ordines ad rem bene gerendam adhortantem, ubi ad Cretenses quoque id acturus venisset, ab iis circumstisti abducique quam minimo tumultu, haud dum plane intelligente quid gereretur exercitu reliquo, ac propterea quieturo. horum sic stipulatorum in summa dissimulatione Cretenses occasionem exequendorum expectabant, sollicite declinantes quidquid suspicionem rei quae parabatur movere vel minimam cuivis posset.

11. Condicta mox dies adfuit, postera eius ipsius qua fuerat in ea quae diximus conventum. Libadarius collectas in unum e Lydia universam socam copias ducens, recta Nymphaeum versus, ubi rebellata castra muni-verant, movit. erat Nymphaei turris a Porphyrogenito, dum ibi degeret, exstructa. in eam Philanthropenus a se occupatam uxorem cum filio et pecunia inclusit, praesidio ad horum custodiam idoneo imposito. Libadarius porro audiens contra se tendere, primum aegre credebatur, mox ingominantis ad fidem iam non dubiam indicibus vehementer admirari se monstrabat temeritatem hominis, qui adversus tot ac tales apparere in armis ac cum minis vincendi ferre se obvium auderet. inasas tamen ad occursum expediri copias ipse armis strenue sumptis cataphractus et juveniliter se ostentans prorsum agebat, ingenti fiducia successum iam nunc quasi certum animo praecipiens, et visu se primo debellaturum sperans. ecce autem directa hinc et inde acie, praelibari iam incipiente primoribus utrimque veditariuncalis pugna, non oblici promissorum Cretenses, simul

ἀλλὰ φανεῖτος τοῦ πρωτοβιστιαρῆτος, δεδιώτος καὶ ἔτι περὶ τοῖς
 ἄλλοις, μὴ πως ἀπάντη καὶ δόλω χρήσαιντο οἱ τέως καθυπισχού-
 μενοι προδιδόναι, οἱ ἀμφὶ τὸν Χορτάτιην ἀντίκα, οὕτως ὡς εἶ-
 χον ἔφικποι τε καὶ ὠπλισμένοι, ἀθρόως ἄλλοθεν ἄλλος περι-
 5 στάσας τὸν ἡγεμόνα, οἱ μὲν ῥυτῆρας οἱ δὲ καὶ σπάθην ἐπέχου-
 σιν, οἱ δ' ἔμβριθέστερον ἀποβαίνειν τοῦ ἵππου ἐκέλευον. ὁ δὲ
 γνοὺς τὴν ἐπιβουλήν ἀντίκα, θαρρῶν τοῖς Πέρσαις ἐπεχείρει μὲν
 ἀμύνεσθαι, καταταχούμενος δὲ τὸ παρῶπαν ἀκηῖδα, καὶ συσχε-
 θέντα τοῖς ἀμφὶ τὸν πρωτοβιστιαρῆτην ἔτοιμον θήραμα, ταπει-
 10 νὸν τὸν σοφοῦντα πρὸ τοῦ καὶ ἄφωνον τὸν πολλὰ λέγοντα, παρε-
 δίδου. οἱ δ' ἐκδραμόντες ἐκ τοῦ ἔξαικρης, ἐπεὶ τὸν ἀποστα-
 τοῦντα ἐν ἀφύκτοις εἶχον, τοὺς περὶ ἐκεῖνον διασκεδαννμένους
 ἤδη καὶ μόνον ὕπη σωθήσεται ἕκαστος ἀφορῶντας ἀμεταστρεπτι C
 κατεδίωκον. τὸ δὲ Περσικὸν ἄρτι πρῶτως μεταβολὴν πραγμά-
 15 των ἰδόν, καὶ τὸν ἕως τότε μέγαν δοκοῦντα καὶ φοβερὸν ἐν
 ἀφύκτοις ἐλεινὸν δέσμιοι, οὐκ εἶχον πῆ τράπωνται. ὕθεν μῆτ'
 ἀνθίστασθαι μῆτε φεύγειν οἳοί τ' ὄντες, μένοντες κατεκτείνοντο.
 ἄλλος δὲ τοῦτον ἄλλος ἐκεῖνον καὶ ἕτερος ἄλλον καταλαμβάνων,
 καθότι καὶ δόξαιεν ἐκείνῳ ἐκύστω, ἔπραττον, κτείνοντες δε-
 20 σμεύοντες αἰκλιόμενοι ἐκτυφλοῦντες, τὰς οὐσίας δημιόοντες. D

protovestiarites apparuit e medio suorum eminens agmine, anxie ille qui-
 dem circumspectans, et dum instabilitate reputanda militiae venalis frau-
 dam aperta subveretur, haud sine cor vellicante acri metis fidem promissio-
 rum operiens, confestim Chertatzes cum suis, armati ut erant in equis
 alius aliunde concurreres, Philanthropenum circum undique fundantur, et
 ei extortis hi fraeni habentis, quidam ense detracto, imperiosius iam alii
 equo desillire iubent. sero tum sensit miser quid pararetur, et irritum
 expeditis impetum suorum se Persarum auxilio tuendi. nam oppressus in
 comata procurbatusque summa vi despondit animum, et vincum se raptari
 ad protovestiaritem ingratius est passus; cui humilis e prius timido, mutas
 e modo iactabundo loquaci, velut fera in paratos compulsus casses in-
 hianter expectanti venatori deditur. sic Philanthropeno in tutissimam
 dato custodiam, Cretenses iidem iuncti cepis Libadaril in eius exercitum
 casu percussum iacipiente incerteque primo titubantem, mox dispergi eop-
 ptam, vi tota irruunt, et irrevocabiliter incumbunt in persequendos pas-
 sim consternatos, cursu varie intento, prout spes flexerat, latebras et cas-
 sus extremi effugium anxie captantes. infelicitissima conditio Persarum fact.
 hi procal a patria, intercluso ad propria regressu, insperato destituti pra-
 natio ducis, cuius fiducia potentiae, ut crediderant, fundatissimae, in hosti-
 cum secure penetrarant, ubi cum cuius unico opibus nitebantur, repente
 miserabilem, irreparabili oppressum clade, insolubilibus innotatum vinculis
 clarissime videntur, dia inopes consilii que se verterent non habebant.
 unde nec consistere nec fugere valentes, in vestigio trucidabantur. alius
 haec, alius illo, aliter alio prehensio, prout liberat abatebatur, mactantes,
 captives abducentes, vulnerantes, mutantes, excaecantes, spoilantes, ex-
 pilantes; quibus varie casibus magna parte absumpta, expedito tandem

ἑδόκει ἀσφαλές τοῖς Πέρσαις αὐτόθεν χωρεῖν πρὸς τὰ οἴκοι, καὶ ἀπεδίδρασκόν τινες ὡς ἠδύνατο, τῶν λοιπῶν κτεινομένων. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν πρωτοβεστιαρίτην καὶ μᾶλλον ἔρμαιον τὴν ἀποχώρησιν λογιζόμενοι ἐκόντες ἠφίεσαν· οὐδὲ γὰρ εἶχον ἐλπίζειν ἐπὶ τῷ προτιρημάτι, καὶ οὕτω προχωρησάντων σφίσι τῶν πραγμάτων 5
 E τινες παρακινήθειεν καὶ ἔξ ἀντιστροφῆς ἐπιπέσοιεν, ᾤοντο. ταραχὰς ἦν βλέπειν ἐκεῖ φοβεράς καὶ Πανικὰ δειμάτα, συσχεθέντων τῶν ὄλων. ταῦτά τοι καὶ περὶ τοῖς ὄλοις δεδιώς ὁ πρωτοβεστιαρίτης μὴ πως καὶ ἐκ χειρῶν αὐτῶν διαρπασθεῖη τὸ θήραμα (δει- 10
 νῆ γὰρ τοὺς πολλοὺς ὠπλίζειν εὐνοια, καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς ἀφέντες ἐκείνον ἀπωλοφύροντο· τὸ Περσικὸν δὲ μάλιστα καὶ παρακινῆσθαι ἑδόκει, ὡς τι πράξειεν γενναῖον) ἔγνω τὸν θήμεθλον
 P 155 ὑποσπᾶν καὶ τὸ συνέχον ἐκποδῶν ποιῆσθαι καὶ οὕτω τοὺς φόβους λύειν οὗς ἔπαρ ὠνειροπόλει. τὸν γοῦν μυρίον πλοῦτον συλλέξας, 15

6. ἀπολύειν P.

fugae consilio Persae reliqui cursum domum versus, quibus viis potuere, tenuerunt. paucis sic contigit vitam tueri, reliquis occisis, quoniam protovestiaritae milites caedendo iam fessi in lucro ponendum censere, hostes per sese ipsos, quas direpturi venerant terras, reditu ad sua liberas linquere. nam et victores metus subibat, in tam inopinati gaudio successus, subitae conversionis in peius rerum; et fortunae in vix sperabili felicitate vim calerrimam experti, lubricam eiusdem et in utrumvis accipitem mobilitatem, ne quid repentinae catastrophes, qua erecti deprimerentur, facili et sibi solito rotae gyro convolveret, sapienter veriti, spatium et libertatem fugae miseris illis militiae Persicae reliquiis concedi debere putaverunt. talis quaedam reputatio periculorum a suspecta sortis instabilitate velocium, protovestiariten quoque ipsum ad cautius quam humanius de captivo protinus suo statuendum perpulit. cum enim in illa tumultuosa trepidatione confusarum rerum panicis unoquoque terriculis turbato ipse dux facti protovestiarites, quem et pro magistratus officio et pro suae ipsius studio salutis acrior incitabat sollicitudo praecavendi ne qua vice alterna fluctuationis reciprocantis hinc quidem reponeretur in sicco naufragus, inde ipse qui demerserat, e portu in gurgitem deicere-
 tur, semel defungendum ratus difficili custodia nobilissimi rei, subnixi clientelis et necessitudinibus multis validisque plurimorum, et horum quae-
 stuosas spes ambitionis studii trahentis ad suam calamitatem miserandam, ut certa desperatione conatus averteret quiddam pro eius liberatione audere paratorum, cum plurium e Romanis suis alienisque nondum plane dissipatis, tum Persarum prorsus omnium, quorum adhuc integra stabat acies (nam eorum, quam occupavi memorare, concisio paulo post contigit), decrevit semel erigere fundamentum ipsum Philanthropenianae factionis, amelirique omne obstaculum publicae tranquillitatis, et quae se vigilantem inquietabant somniabilia quaedam spectra inanum terriorum uno ictu diluere. igitur occupato illo ingenti acervo pecuniarum ac gazae omnigenae, quem Philanthropenus ex longo congestum in turri de qua dixi condiderat, ipsum qua virtutis merito qua sortis dono varie partis opibus

καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς δῶρα τύχης καίγνιον εὐρηκώς, τέλος Ἰουδαίους
 ἔκτυφλόν παραδίδοσι. καὶ ὁ μὲν τετύφλωτο, πῶς ἄττα δὲ
 σωπῆσας καὶ περὶ θατέρου τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ' οὐ πείσας τὸ
 παράπαν. οἱ δὲ τῶν ἐκείθεν φόβων ἀπολυθέντες τοῖς λοιποῖς B
 5 ἐπεχείρουν, καὶ ἕδρων μὲν σὺν τοῖς μοναχοῖς καὶ ἄλλους τὰ ὁμοία,
 ἀπηρῶς φλοιδόντες τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς δὲ καὶ βλοῦς ὄλους
 ἀφηροῦντο, καὶ σχήματι ἐκδικήσεως τῆς πρὸς τοὺς κρατοῦντας
 ἑαυτοῖς ἐξεδίδον τὰ χρήματα.

12. Ἐπαρτίτετο μὲν οὖν ταῦτα μηνὸς Σκιροφοριῶνος C
 10 περὶ πέντε τὰς χριστογεννίους ἡμέρας, Ἐκατομβαιῶνος δὲ πρώτῃ
 ἔφθασαν οἱ πρὸς τὸ ἀγγέλλειν πεμφθέντες, οἱ καὶ ὡς οὐδὲν πλέον
 εἰδότες οὐ κατάλυσιν ἀποστασίας ἀλλ' ἀρχὴν μᾶλλον καὶ σύστα-
 σιν ἠγγελλον. καὶ θόρυβος ἦν αὐτίκα, καὶ θυμὸς καὶ ἀθυμία
 τὴν ἀγγελίαν ἐμεριζέτην. ἔθυμοῦντο μὲν γὰρ ὅτι νέος ὢν ἔτι
 15 καὶ παρ' αὐτῶν ἀναχθεὶς τοιοῦτοῖς ἐπιτολμῆσαι ἠέλοχετο, τὰς D
 πρὸς τοὺς βασιλέας πίστις παρ' οὐδὲν τιθέμενος· ἠθύμον
 δ' αὖθις τὸ θερμοῦργόν ἐκείνου καὶ νέον ὑποποάζοντες, καὶ
 ὡς ἔργον ἔσται τὸ μέγιστον, μὴ ὅτι γε καταλύειν εἰς τέλος μαχο-
 μένους, ἀλλὰ καὶ ἐξημεροῦν τέως μετιόντας ὑποποιήσισιν. ὅθεν
 20 καὶ δοκούσης ἔτι τῆς ἀποστασίας συνίστασθαι δεῖνὰ ἐποιοῦν, καὶ P 156

exutum et ad meram redactum nuditatem, fortunae ludibrium, Iudaeis ex-
 caecandum tradidit. sic ille orbatus luminibus, postquam infelicissimus se
 demississet ad infimas sed ad extremum irritas preces, alterius sibi saltem
 oculi donandi. tunc securi victores in rebellum caeteros liberius saevire.
 atque aliis quidem, etiam monachis quos memoravimus, suavioribus defe-
 ctionis, pari feritate oculos eruerunt. aliis facultates et vitae subsidia
 ademerunt universa, sibi quoque adiudicarunt, praeda per hunc modum opima
 potiti, et plausiblem obtentu vindicandae iniuriae principum suae ipsorum
 avaritiae large gratificati.

12. Haec gesta sunt mense Decembris, circiter natalitias Christi fe-
 rias. kalendis vero insecuti Ianuarii missus, ut dictum est, a Libadario
 nuntius Constantinopolim pervenit. indicavit is non excisam iam, quod
 post eius discessum contigit, sed quod solum sciebat, modo conflata et
 se incipientem exerere Philanthropeni rebellionem. ad eum nuntium pri-
 mo statim tumultuatum audita est, et principum animos ira et metus di-
 visit. indignabantur hominem adhuc adolescentem, ab ipsis educatum,
 ipsorum beneficiis evecum, tam mature, tam ingrato, tantum audere su-
 stinuisse, fidei quam deberet imperantibus nulla ratione habita: aliunde
 metuebant a fervida indole manu prompti juvenis; et suis rem totam mo-
 mentis aestimantes, facile providebant ardui fore negotii, praeferecem et
 belle hactenus felicem ducem, tanto succinetum exercitu, non dicam pugna
 frangere, tot ipsius interneccione copiis delendis, sed vel mitigare conditio-
 nibus amplis offerendis et blanditiis ad gratiam revocare. quare valere
 tam adhuc et cum maxime flagrare seditionem illam opinantes, non solum
 quoniam erumperet verebantur, verum et factum imaginantes quod se fie-

- τὸ πᾶν ἐν ταῖσιν κρᾶτος καταλείεσθαι ᾔφροντο, καὶ ὡς ἀφαιρε-
θέντες τὸ τῆς ἀρχῆς πλέον καὶ περὶ τοῦ λιπομένου ἐφρόντιζον,
καὶ δικαίη τις κατελήψεως κατήφεια τὰ ἀνώτατα. καὶ δὴ φωνή-
κος καὶ πάδελφου πρωτοσεβαστοῦ, τὸ πᾶν τοῦ θυμοῦ ἐκ' ἐκεί-
νου θαυμάσιον ἐξεκένον, καὶ ἀπειλαῖς καὶ ὑβρασιν ἔβαλλον, 6
B ὥστε καὶ καθ' ὑποκειμένου τὰ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς γίνεσθαι
καὶ μὴ κενὰ τῷ ἀέρι δίδεσθαι. τέλος τὴν πρὸς ἐκείνον ἀπογόν-
τες μάχην, χρησταῖς ὁμολογίαις καὶ δεξιόσιν ὑποκατακλίσειν
ἑαυτοῖς τὸν ἀπαστατήσαντα ἐβουλεύοντο, καὶ σφίσι ἐδόκει δια-
πρὸςβεύεσθαι πρὸς ἐκείνον τὸ τάχος. καὶ πρὸς τὴν πρὸςβίαν 10
ἐξελθόντο ὁ τυφλὸς Ραοῦλ Ἰσαάκιος καὶ ἡ πρωτοβεστίαρισα
C Θεοδώρα. ἦν δὲ σφίσι τὸ ἀνακείμενον, πλὴν χρησαμένους καὶ
ἐπιστάντας συγγνώμην τὴν παρὰ βασιλέως ὑποσχέσθαι καὶ τὸ
τοῦ Καίσαρος ἀξίωμα ἐπαγγέλλεσθαι καὶ πρεπούσας οἰκονομίας
τῷ ἀξιώματι, εἰ μόνον μεταπεισθεῖν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως εὐ- 15
νοίαν καὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς καθυπαχθεῖν δουλείᾳ.
- D 13. Ἀλλ' ἐξ ἐκείνου οὐπω παρήλθεν ἡ ἕκτη, καὶ ἀγα-
θαὶ ἀγγέλαι καταλαμβάνουσιν, ὡς τὰ τῶν ἀπαστατούντων καὶ
πρὸ ἡμερῶν διαπέπρακται. καὶ κατὰ λεπτὸν ἐρωτῶντες ἐμάν-
θανον τότε τὰ θειὰ σφίσι ἀγγέλλεσθαι ὅτε παύσαν εἶχον τὰ 20

19. παρ' P.

ret horrebant, specie tristissima turbabantur erepti iam ipsis imperii, sui-
que nunc Augustorum, mox etiam de vitae ac salutis, si quae deiectis so-
lio forte superferent, miserrimis reliquiis ab extrema pernicie periclitan-
tium. talium iudiciis terrorum pictas per palatium facies videres, pallidas
et moesto tetricas silentio, nisi quando novi perduellis tot malorum aucto-
ris frater protosebastus appareret. in hunc enim, quasi nacti scopum dig-
nam in quem arcanae rabiei non iam frustra in aërem perdenda tela
conicerent, stomachosissime invehebantur, minis conviciisque debacchan-
tes. tandem tamen experiri mitiora timore ignavo subigente, desperato
Martis aperti praesidio, conditionum oblationibus amplurum et tractationi-
bus blandis pellicere ad sese ac reconciliare conari rebellem opportunius
duxere, consilium ergo inierunt destinandi quamprimum ad eum legatos.
electi ad id caecus Raul Isaacius et protovestiarissa Theodora. his, cor-
repto navigatione quam celerissima itinere, conferre se citissime ad Philan-
thropenum iussis datum in mandatis est offerre ipsi ab imperatore pri-
mum oblivionem ac veniam defectionis, tum etiam Caesaris dignitatem, et
tanto sustinendo titulo congruas e fisco pensiones pelliceri, modo ille vi-
cissim ostenderet bona fide se resumpturum benevolam in Augustum asi-
mum, et ad id quod initio professus fuerat obsequium rediturum.

13. Verum a primo defectionis indicio nondum sexta dies tota efflu-
xerat, cum ecce adveniunt felices nuntii, debellatum ab aliquot iam die-
bus totamque rebellium factionem funditus disiectam deletamque memo-
rantes. ex his dum tempus percontabantur gestae quam narrabant rei,
comperiebant ipso momento quo minax ipso et tristis perculisset fama,

λωπηρά, καὶ ὅτ' αὐτοὶ περὶ ἐκείνων ἐφρόντιζαν τότε ἐκείνους
 ἐπιστελεσιμένη τῇ καταμύσει τῶν χαλεπῶν ἐγηδύνεσθαι. ὁ μὲν-
 ποι γέ βρασιλεύς τὸ πᾶν προσέμειν δαῖν κρέων τῇ θιομήτορι, καὶ Ε
 ὡς αὐτῆς βοηθοῦ πιστεύων φανείσης τὸ τῶν ἀποστατῶν οὕτως
 5 ἐν ἀναρεῖ κατελύθη φρούργμα, δαῖν ἔγνω καὶ μόνῃ ταύτῃ ἀπονέ-
 μιν τὰ χαριστήρια, καὶ ἅμα τῷ τὰς ἀγγελίας δέξασθαι καὶ πα-
 στεῖσαι, αὐτόθεν ἔξ ἀνακτόρων πύλῃ τὴν ὁδὸν διεξελθυῖτως ἅμα
 τῇ περὶ αὐτὸν τάξει τὴν τῶν Ὀδηγηῶν καταλαμβάνει μοῖν, καὶ P 157
 κατέναντι τῆς σεβασμίας εἰκάνος σταθεὶς ἀπονέμει μὲν κατὰ τὸ
 10 εἰωθὸς τὴν προσκύνησιν, λιπαρὰν τὴν ἱεσίαν ποιούμενος, ἀπο-
 νέμει δέ γε καὶ τὴν εὐχαριστίαν μετὰ θερμοῦς ὑποπτώσεως, αὐτῇ
 γε μετὰ θεὸν λέγων καὶ βασιλείαν καὶ ἐκκλησίαν εἰς χάριος τιθέ-
 και, καὶ παρ' αὐτῆς καὶ μόνῃς ἐλπίζειν ἄξιαν γε τὴν διοίκησιν
 καὶ ἐπ' ἀμφοτέραις. ταῦτα ποτιπασάμενος καὶ τὰ εἰκότα εὐχα-
 15 ριστήσας, ἐπιβὰς ἵππου ἐπανιζύγνυ πρὸς τὰ ἀνάκτορα. τῷ δέ γε B
 πρωτοβησιαρχῆτι πρόσταγμα χαριστήριον σχεδιάζεται, καὶ τιμῆς
 ὑπερτάτης ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις φέρον ὑπόσχεσιν. ὁ δὲ καὶ μετ' οὐ
 πολὺ ἀπεκλήρου τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, μέγαν στρατοπε-
 δάρχην ἔτιμα, καὶ τιμαῖς τῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ σπουδῆς χάριν ἤγαλλεν.

15. ἐπανιζύγνυ P. 18. μέγαν] οἷς ὅτι μέγαν?

iam tum quietem turbis et terrori securitatem successisse, eosque qui illis
 res principum curabant, tunc plenae victoriae gratulatione ac gaudio frui-
 tos, cum hic ipsi acri tam formidolosi motus sollicitudine angenterent. at
 imperator totam successus tam laeti felicitatem acceptam dei matri refe-
 rendam indicans, grateque praedicans, se, prout speraverat, praesens po-
 tentissimae patronae auxilium experto, sic uno nictu oculi tam arrogantem
 flum perduellium fastum depressum, debere se putavit ei soli gratias red-
 dere. simul igitur faustum nuntium accepit et credidit, indidem, ubi erat,
 e palatio pedibus totam emensus viam, cum procerum ac praetorianorum,
 quos circa se habebat, ordine gradiente multitudine, ad Hodegorum mo-
 nasterium pervenit; et coram sacra imagine stans solita eam primum est
 adoratione veneratus, mox supplice ac teneri affectus indicis plena ora-
 tione pronuntiata gratias ad extremum pro recenti beneficio munificentias-
 mae largitrici quam potuit amplissimas retulit, demississima prostratione
 corporis grati significationem exprimens animi; et subiungens ipsam se
 potissimum, post deum, unius imperium et ecclesiam in manus deponere,
 ab ipsa sola sperantem dignam utriusque gubernationem proventuram. ea
 verbis conceptis religiosissima demissione profatus, iteraque ad extre-
 mum devinctissimae in aevum omne tam insignis huius datricis muneris
 professione voluntatis, consensu equo in palatium rediit. protovestiaritae
 vero diploma gratulatorium expedit, cui praecedentis curiosiam quo esset
 cum supra plerosque alios evecturus promissionem inseruit muneris, in
 rem haud multo post deductam: nam adveniēti ei Constantinopolim magni
 strategarchae dignitatem contulit, honorariis adlectis in remunerationem
 praestantis exhibitae erga se studii.

C 14. Ἐντεῦθεν καὶ πόρος ἦν Πέρσαις ἢ τῶν ἰδίων παντε-
 λῆς ἑξαπώλεια· οὗς δὴ ἐκεῖνος μὲν ἐπ' ἀνατολῆς ἤγειν ἀτομο-
 λήσαστας, οἱ δ' ὕστερον ἐλθόντες συνάμ' ἐκείνοις κακῶς διετι-
 θουν τὴν χώραν. σκοπῶ δὲ εἰ καὶ μὴ παρὰ τὴν τοιαύτην παντε-
 λῶς ἐρημωθῆναι τὰ κατ' ἀνατολὴν ξυμβέβηκεν ὕστερον, ἐκείνων 5
 τοῦτο μὲν πονούντων ἐφ' οἷς ἔπαθον, τοῦτο δὲ καὶ ἀκριβῶς
 τοὺς τόπους μαθόντων, προσέτι δ' ἐκλειλοιπότες καὶ ὄν εἶχον
 D διὰ φόβου τὸ πάλαι καὶ θαύματος, ὡς καὶ ἄλλους καταφρονοῦν-
 τας ἀνέβην ἔχειν ἐκθῆναι καὶ τὰ μέγιστα ζημιούῃν, καὶ σὸν αὐ-
 τοῖς ἄλλους ὡσπερ κύνας ὠστοτραγηκότας λιχνεύσασθαι, καὶ 10
 οὕτω κατ' ὀλίγον τῇ Ῥωμαίων ἐπέχοντας ἄλλην ἐρήμην δεῖξαι
 τὴν ἀπ' Εὐξείνου Πόντου μέχρι καὶ τῆς κατὰ Ῥόδον θαλάσσης
 κατὰ τε μήκος καὶ πλάτος διέχουσαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

P 158 15. Τότε δὲ διαφορᾶς ἐνστάσης μεγίστης μεταξὺ Γερ-
 νουϊτῶν καὶ Βενετικῶν, ὡς πᾶσι πάντας δι' ἔχθρας εἶναι καὶ κα-
 15 κὸν ἀλλήλοις ἀπάντημα γίνεσθαι καὶ ναυσι πλέοντας καὶ ὄδοιπο-
 ροῦντας παρῆ, οὐκ ἦν ὄλωσ καιρὸς καθ' ὃν οὐκ ἤκούοντο ἢ Γεν-
 νουῖσαι τὰ χεῖριστα διατεθεικότες Βενετικὸς ἢ Γεννουῖτας Βενε-

16. ἀκάρημα P.

14. Deinceps Persae suorum irritati casu civium, qui Philanthropeni accitu intra Orientalem eo ducente deprehensi limitem internecione, ut diximus, deleti a Romanis fuerant, cum hoc ipsum e paucis eorum fuga in patriam reversis cognovissent, his sese magno reliqui numero iungentes, ira et cupiditate incensi cladis istius ulciscendae, fines Romanos infestis irruptionibus vastabant. hinc magna ex parte consecutam puto, quae paulo post miserrima contigit Orientalium desolatio tractuum, barbaris praedonibus primum stimulante memoria eorum quae passi erant dirius immanisque saevientibus; deinde parva, dum Philanthropeno militarent, locorum notitia ad nocendum exitiosius utentibus; ad haec nullo iam metu retardatis, quod idem ille dux quem unum timuerant, cuius vim experti et mirati felicitatem prius a nostro limite tentando repressi aliquatenus fuerant, longe illinc, nec rediturus umquam, aberat; postremo plurimis, ut fit, aliis ad hos sese canibus aggregantibus spe participandae semeso- rum rosonis ossium, maxima, inquam, manu famelicorum omnis generis latronum unguem infigente ulceri, ac certa iam impunitate securam, genti omni praesidio nudatae avarissime crudelissimeque insultandi passim exercente licentiam. sic cunctas singillatim eius tractus regiones ista pervagata pestis denique in vastum desertum vertit, quantum terrarum a Ponto Euxino ad mare Rhodium in latum ac longum patet. verum haec postea.

15. Tunc porro flagrabat cum maxime discidium gravissimum quo erant inter se Genuenses et Veneti commissi. nullus horum non quemlibet illorum, et vicissim, acerrime oderat: saevas quoque istas et interne- cinas inimicitias in omni occurso mutuis quam immanissime invicem nocendi conatibus exercebant. omni paene momento audiebatur aut mari na- vigantes aut terra iter agentes vel Genuenses a Venetis vel a Genuensi-

πικροί, ὄλας ναῦς ἀπὸ ἀνδρῶν καταποντίζοντες, καὶ χρήματα
 τὰ μὲν ἀφαρπάζοντες τὰ δ' ἀφανίζοντες, ὡς καὶ πᾶσαν μεσι- B
 τείαν καὶ αὐτῆς τῆς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας εἰς εἰρήνην ἀγούσης
 ἀπρακτεῖν τὸ παράπαν, καὶ λόγους κενοὺς εἶναι τοὺς σφίσι τὰ
 5 τῆς εἰρήνης εἰσηγουμένους. πρώτην μὲν οὖν ἤγε Μαιμακτη-
 ραίων, καὶ βασιλεὺς τρισὶν ἡμέραις πρότερον τῆς Κωνσταντινου
 ἔξεληλακῶς πρὸς τὴν Χηλὴν τὸ ἑμφιθαλασσιδίων φρούριον ἤλα-
 νεν, ἔτι δὲ πρὸς τῷ Δαματρῷ ἰσκήνου τὸ ὑπηρετικὸν προσμέ-
 νων, καὶ ὅσοις ἦν αὐτῷ ἔπεισθαι. καὶ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς C
 10 ἑσπέρας περὶ που τὸ μεσονύκτιον σεισμός ἐμπίπτει μέγας, κατὰ
 τοὺς τῶν ζώτων σωμάτων σφυγμούς· οὗς μᾶλλον καὶ δεινοὺς
 οἱ περὶ τούτων γράψαντες λέγουσιν ὡς ἀνωθεν διεύτας καὶ ὑπο-
 σπῶντας θεμέλια. τόσος γοῦν ὁ τότε ὥστε καὶ μηδένα ἔχειν μὴ
 παλαιὸν μὴ νέον εἰδέναι, μὴ ὅτι γε μίλλω, ἀλλ' οὐδ' ἴσον πώ-
 15 ποτε. τινὲς δὲ τῶν ἤδη γεγηρακότων τῷ κατ' ἔξοχὴν λεγομένῳ D
 μεγάλῳ ἐκείνον παρείκαζον· οὕτω γὰρ καὶ τοῦτον ἐφ' ἡμέραις
 πλείσταις ἐπισυμβαίνειν, καὶ πλειστάκις τῆς ἡμέρας ἢ καὶ νυκτὸς
 προφαίνεν κατὰ μικρὸν τὰ τοῦ πνεύματος ἐγκαταλείμματα, ὥστε
 καὶ Ἀνθιστριῶνος ἐπτακαίδεκάτῃ ἑνταῦθα μὲν πλείω τὸ τοῦ
 20 χρόνου μῆκος γενέσθαι, μαλακώτερον δὲ τῇ δυνάμει, ἐν δὲ τῇ

bus Venetos pessime multatos. naves totae incurru infesto mergebantur.
 res et pecuniae partim raptae auferebantur, partim corruptae peribant.
 multi frustra, etiam e praesulibus ac sacerdotibus ecclesiae ipsorum, re-
 conciliare inter sic infensos gratiam tentaverant. omnis semper tractatio
 conventionis in irritum cesserat; ac ne mentionem quidem pacis ullam a
 concordiae suasoribus iam audire sustinebant. caeterum kalendis Iunii,
 cum triduo ante imperator Constantinopoli egressus Chelen versus iter in-
 fisset (erat haec arx mari circumflua) et adhuc ad Damatryn tabernaculis
 fixis expectaret partem illam palatinae familiae quam illuc sequi sese
 praecedens iusserat, vespera primae diei mensis, circa noctem mediam,
 terrae motus coortus est ingens, quassa tellure ad formam pulsuum arte-
 ricorum in vivis corporibus, alterna contractione ac dilatatione micantium.
 quod genus terrae motuum, qui de illis scripserunt, maxime noxium ac
 formidabile esse tradiderunt, utpote quo ipsa quasi fundamenta orbis pe-
 nitus evoluta convellantur. tantus autem is qui tunc extitit fuit, ut nemo
 juvenis aut senex quamlibet vage peregrinatus, quantaevis vetustatis per
 aetatem multum provecum memor, parem illi se unquam aut usquam sen-
 sisse, nedum maiorem, posset affirmare. quidam tamen qui ultra vulga-
 rem modum senuerant, prisco illi terrae motui, qui per excellentiam ma-
 gnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabilem putabant: nam et
 in hoc, similiter ut in illo contingebat, plerumque per diem et noctem
 proferri debiliori succussu quasi sensim elanguescentis reliquias spiritus.
 adeo ut septima decima mensis Iulii concussionem hic quidem essent pro-
 ductiores tempore, remissiores vero impetu, in Oriente vero maiores et

- Ε** ἀνατολή καὶ μείζω τοῦ φθάσαντος καὶ δεινότερον. ἐνέσκηψε δὲ τὸ δεινὸν τότε ἀπὸ τῶν περὶ Πέργαμον διὰ Χλιαρῶν μέσων καὶ ἐς αὐτῆς Περσίδος μέρος, ὡς διαστήναι μὲν πολλαχοῦ τὴν γῆν, ἐκβλύσαι δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὕδατα, ἀνατραπήναι δὲ καὶ τοῦ κατὰ τὰ Χλιαρὰ φρουρίου θεμέλια, καὶ ναοὺς καὶ οἴκους τῶν περιπέστων 5 καταπίσειν. τοῦ γούθν πρώτου σεισμοῦ καὶ καθ' ἡμᾶς μεγάλου ἐνσκήψαντος πολλὰ μὲν ἀναστήματα τῶν κατὰ τὴν πόλιν κατέ-
- P 159** πιπτον, ἐκ παλαιοῦ τὸν ἔδρασμον ἔχοντα πολλὰ δὲ καὶ τῶν νέων οἰκιῶν κατηρέποντο. τοὺς δὲ γε τῶν ἀδλαιοῶν θραγκούς, οἳ καὶ ἐκ ξηρῶν συνίσταντο λίθων, κατὰ σωρείαν ἕκαστον εἶδέ τις κεί- 10 μενον, ὁμοιον ὡς ἂν ἐπισωρευθέντων ἄλλοθεν ὁ τεχνίτης τοὺς τοίχους ἐμελλε συνιστᾶν. δύο δ' ἔργα τῶν μεγάλων πίσόντα τὴν βίαν ἐσήμηνε τοῦ κινήματος. ὁ γὰρ τῶν ἁγίων ἀπάντων ναὸς ἐς τότε συνεστηκώς, καὶ μηθενὸς τῶν ἀναγκαίων λιπεύμενος,
- Β** ἐλεεσθῆν θραῦσιν πάσχει καὶ πτώσει τῆς ὀροφῆς, ὅση τε περὶ τὸ 15 βῆμα καὶ ὅση περὶ μέσον ἀνφοδομήτο. καὶ ὁ ἐκεῖσε χαλκοῦς ἀνδριάς τοῦ ἀρχιστρατήγου, ὁ ἐπὶ κιονώδους μὲν ἐρηρισμένος τοῦ ἀναστήματος, ἐς πόδας δ' ἔχων τὸν ἄνακτα Μιχαὴλ τὴν πόλιν φέροντα κἀκείνῳ προσανατιθέντα καὶ τὴν ταύτης φυλακὴν ἐπιτρέπονται; ὁ τοιοῦτος οὖν ἀνδριάς καὶ ἡ ἀνὰ χεῖρας τῷ βασι- 20
- Κ** λεί πόλις, ὁ μὲν τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται, ἡ δὲ τῶν χειρῶν τοῦ κρατοῦντος ἐξολισθαίνει, καὶ πρὸς γῆν ἄμφω πίπτουσι. τούτων 20. ἡ dearat.

vehementiores praecedentibus. grassari autem id malum coepit a Pergamo per media Chliara procedens usque ad ipsius Persidis partes, hiante multis locis sole, alicubi etiam aquas ex intimo foras propellente, arcis ad Chliara sitae fundamentis ipsis eversis, templis quoque ac aliis aedificiis specie ac soliditate celebribus prostratis. primo porro huius terrae motus in haec loca impulsu multae moles excelsae, quae suam firmitatem longo statu probaverant, conciderunt, multae novae structurae deiectae sunt. septa vero late patentium arearum et siccorum sine caemento dispositu saxorum sublatae circum maceriae cumulatum unaquaeque in latus procumbebant, ut eas qui strues cernerent, de industria comportatos aptoque digestos lapides in usum artificis muros illic molituri opinari iure possent. duo tamen aedificia ingentia suis ruinis vehementiam motus ostenderunt. sanctorum etenim omnium templum, quod eatenus inconcussum steterat, licet in eo nihil omissum ad tuenda sartatecta necessarium diceretur, miserabilem passum habem est, eminentibus fastigiis duobus, quarum unum arae maximae superstructum fuerat, alterum umbilico incumbebat, tristi casu deturbatis. quae autem illic visebatur aenea statua sancti militiae coelestis imperatoris, insistens basi rotundae, ad pedes habens Michaëlem Augustum urbis simulacrum sustentem manibus, habitu offerentis sancto sibi cognemini archangelo eiusque custodiae commendantis civitatem, talis, inquam, statua capite deiecto minuta est, et in ipsa subiecta species civitatis e manibus Augusti concidit, utroque in terram

ὅν ἀμφόβαντον ἢ μὲν πόλις πᾶσα ἐπ' ἀγάς ἡμέρας, τῷ μεγάλῳ νεῷ προσδραμόντες, ἰευσίαις ἐσχόλαζον καὶ ληταῖς· ὁ δὲ γε βασιλεὺς εὐφραδαῖς ἔξω τῆς πόλεως, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ τὸ δεινὸν ἐννοήσας ὁπῶϊον, ἰδούλει μὲν καὶ περὶ τῆς πόλεως πᾶσῃ μὴ πως καταπεόθη, ἰδούλει δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ νεῷ, ὥστε καὶ σπυροὺς τῆς αὐτῆς ὥρας πέμπειν ὡς γνῶσιν μακρόθεν ἰδόντες εἰ ἴσταται. τίως δὲ καὶ τὴν ἔξοδον οὐκ ἀγαθὴν ἐνταῦθεν οἰωνισάμενος ὑποστρέφειν ἔγνω, καὶ ἀντικειρανοῦται πρώτως ἐκθαμβούμενος οἶον, καὶ μήμημα θεῖον, ὅπερ καὶ ἦν, τὸ δεινὸν 10 ἐκίετο ποιούμενος.

16. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἔσπευδα θεραπεύειν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ θεῖον, ἐφ' οἷς καὶ δίκαιον ἔχειν ἦγητο. δίκαιον δὲ βασιλείας τὸ περὶ ταῖς κρίσεσι δίκαιον καὶ ἀδέκαστον, μηδὲν παρατετραυσιμένον ἢ δούροις ἢ χάρισιν, εἴπερ καὶ τιμὴ βασιλείας κρῖον 15 ἀγαπᾷ. ἰδούκει δὲ τοῦτο καὶ παρορῶσθαι τῷ τίως ἐκ τινος ἀμελείας ἢ καὶ δωροδοκίας τῶν κρινόντων, ὡς αὐτὸς ᾤετο. καὶ δὴ P 160 λητανοῖαν παροργίλιας παντὶ τῷ λαῷ, συνίχεται καὶ αὐτὸς ἅμ' ἄρχουσι πολλοῖς ἄλλοις, ὡς πολλὰκις εἶδυστο, καὶ πατριάρχη μὲν καὶ ἀρχιερεῖσι τὰ ἑαυτῶν ἐφῆκε ποιεῖν, ἐσχὰς ἐκπενεῖς δη- 20 λονότι καὶ ψαλμῶδιας καὶ ἄλλ' ἄττα, οἷς τὸ θεῖον ἔξενμενίε-

11. τὸ deerat.

devoluto. consternata sensu primo tam dirae calamitatis universa urbs diluculo concursit ad templum maximum, ubi vacabat propitiando precibus deo. At imperator extra urbem tunc repertus, ut diximus, et quantum id mali esset intelligens, timuit ille quidem civitati universae ne absorberetur, plus tamen de templo maximo sollicitudinis ostendit submitteus pluries hora qualibet alios super alios in loca unde longe conspicua magni templi moles esset, qui subinde referrent equid adhuc starat. tandem egressum ex urbe suum infaustum e tam funesto angurio reputans reverti eo decrevit, et postridie mane freto trajecto regressus est, perculsus vehementer ac quasi attonitus, ultionemque, ut erat, divinam agnoscere se id flagellum profitens.

16. Haec illi cura studium iniecit acre numinis, quantum ex se posset, propitiandi, iis nimirum emendandis quae ad suum ipsius proprie officium spectarent. officium autem imperantis val primarium ducebat providere ut ius diceretur sine iniquitate, citra personarum acceptionem, nusquam infractum donis aut gratia, siquidem honor regis iudicium diligitebatur porro ne paulum dormitasset in hoc hactenus, et quadam indulgenti conviventia corruptelas indicantium, haud puras a muneribus manus ad tribunal afferentium, transmisisset. supplicatione igitur cuncto populo indicta convenit et ipse cum principibus et multis aliis, ut erat plerumque consuetum. ac patriarchae quidem et praesulibus quae ipsorum erant muneris reliquit, preces videlicet continnas, psalmodias et id genus caetera, quibus placari deus solet. ipse autem post ceremoniam praesto sibi

- σθαι πέφυκεν· αὐτὸς δὲ σχεδιάσας δημηγορίαν πρόπουσαν τῷ
B καιρῷ, παρακατέχειν βουλόμενος ἐκ τοῦ σύγγενος τοὺς συνει-
 λεγμένους, μέχρι καὶ τοῦ Ἱπποδρομίου τὴν λιτανεῖαν περιορίσας
 ὡς χωρήσουτος ἅπαντας, κατεναντίον Ἰσταμένης τῆς εἰκόνης τῆς
 Θεομήτορος, μακρὰν καὶ διαλώγιον τῷ λαῷ κατετίθειτο τὴν δη- 5
 μηγορίαν, ὑποδηλῶν μὲν καὶ μῆνυμα Θεῶν τὸ γεγονός, παραπτό-
 μενος δὲ καὶ αὐτῶν ὡς ἀμελῶς διαγόντων καὶ ἀνεπιστρόφως ἐχόν-
 των πρὸς νόμους Θεῶν καὶ δικαιώματα, τὸ πᾶν μέντοι γε εἰς
C ἀδικίαν συγκαίειν ὡς μὴ οἴσης κατὰ τὸ προσήκον τῆς ἐφ' ἐκά-
 στω κρίσεως, ἧς δὴ καὶ αὐτῷ μέλειν βασιλεῖ γε ὄντι ὡς εἰκὸς 10
 ἔκριεν. ἔνθεν τοι καὶ τοῦντεῦθεν καθυπισχεῖτο συντάττειν
 λόγον χρυσοβούλλιον περὶ κρίσεως, καὶ δικαστὰς ἐκλέξασθαι ἐκ
 τ' ἀρχιερέων ἐκ τ' ἄλλως ἱερωμένων καὶ ἐκ τῶν συγκαλητικῶν, ὡς
 συμποσοῦσθαι τοὺς πάντας εἰς δώδεκα, οἷς δὴ καὶ ὀρκωμοτήσα-
D σιν ἢ μὴν ἀδωροδοκίῃ καὶ ἀπροσωπολήπτι καὶ τὰς κρίσεις ἐκφέ- 15
 ρειν ἀπ' αὐτῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ δεσποίνης ἄχρι καὶ εἰς αὐ-
 τὸν τὸν τυχόντα, πιστοῖς χρήσασθ' ἂν κριταῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα.
E καὶ πλείστ' ἄλλα παραινήσας ἀπέλυε τὸν λαόν. (17) ὀλίγαις
 δ' ὕστερον ἡμέραις καὶ ὁ χρυσοβούλλιος μὲν συντάττεται λόγος,
 οἱ δ' ἐκλέγονται πρόσφοροι, καὶ σύναξις πάλιν αὐθις κατὰ τὰ 20

adesse peroratur concionem volens, de industria praescripsit processuro supplicandi causa clero et populo terminum Hippodromium, locum et satis patentem capiendae multitudini, et quod esset ex adverso alte conspicuae imaginis deiparae, ad periculum temporis et pompae talis religionem accommodatum. Ibi longam et verbosam ad populum explicuit orationem, demonstrans iram dei sese minis plagisque declarantem, reprehendens autem ipsos ut negligenter viventes et nullo respectu legum sanctionumque divinarum administrare pro libitu quilibet solitos. ultimam concionis partem ad questionem de non exacta usquequaque ad normam legum iuris dicundi ratione contulit, causans haud constare iudiciis, quo passim modo exercerentur, omnes numeros convenientis unicuique rectitudinis ac severae gravitatis, quae nihil desiderandum nihil notandum animadversionibus aequae censurae relinqueret. istiusmodi abusus aut reprehensibilitatem omissionum emendationem ad suam proprie, quippe imperatoris, curam pertinere merito iudicabat. quare iam inde se sancte polliceri dixit formaturum riteque promulgaturum constitutionem imperialem aurea Bulla munitam, qua formam iudiciorum ordinaret. electurum se iudices ex episcopis et aliis sacerdotibus, praeterea ex senatoribus, quorum numerus omnium ad duodecim redigeretur. his iureiurando interposito pollicitis se sine munerum admissione, sine personarum acceptione, aequae de summis et infimis iudicia laturos, a domina sua matre usque ad quemlibet de vulgo vilissimum, fidis integrisque in palatio iudicibus usurum. haec cum disseuisset, admonuissetque insuper de aliis plurimis, populum dimisit. (17) paucis post diebus promissa superius constitutio conscripta et aurea bulla munita est. idonei quoque delecti sunt iudices. tum novus rursus

τῆς δεσποίνης ἀνάκτορα γίνεται, τῆδε τότε τοῦ κρατοῦντος σκη-
 νοῦντος. καὶ δημηγορεῖ βασιλεὺς τὰ εἰκότα, καὶ ὁ χρυσοβούλ- P 161
 λειος λόγος ἀναγινώσκεται. πρόβη δὲ καὶ τισιν ὄρκος τῶν δικα-
 στῶν, ὅσοι δὲ καὶ ἐκ τῆς συγκλήτου πείρα νομικῆ καὶ συνέσει
 5 προφέροντες ἐκλελέχато. καὶ φοβερὸν καθίστατο δικαστήριον
 μέγαλον τε καὶ μικρὸν ἐπ' ἴσης τὰς κρίσεις ἐκφέρων, εἰ καὶ μὴ ἐς
 μακρὰν διετέλειεν, ἀλλὰ κατ' ὄλιγον, κατὰ τὰς τῶν μουσικῶν
 χορδῶν κρούσεις, ἐξησθενηκὸς διαπεφωνήκει.

18. Τότε δὲ μετ' ὄλιγον, εἰκοστῇ δευτέρῃ τοῦ Ἀνδρεστη- B
 10 ριῶνος μηνός, Βενετικοὶ μακραιῖς ναυσὶ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα
 τὸν Ἑλλησποντον διελθόντες ἐξαπινάλως τῇ Κωνσταντίνου προσ-
 βάλλουσι. καὶ ἡμέρα κυριώνυμος ἦν, ὅτ' ἐκεῖνοι μὲν προσελῶν-
 τες ἐν χερσὶ τῶν τῆς πόλεως τειχῶν, μεθ' ὅτι κλειστής κορυΐης C
 Ἰταλικῆς καὶ φρυγίματος, πρὸς τὸ τοπικὸν ῥέυμα ἀντωθοῦντες C
 15 ταῖς κώπαις ἀνήγοντο, βασιλεὺς δὲ πρωϊώτερον ἐπιβάς ἵππου
 σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, ἐν τῇ τοῦ Ἰπποδρόμου σφενδόνη ἰστάμε-
 νος, τὴν τῶν νεῶν ἀναγωγὴν κατεπέωπτε. κάτωθεν δὲ οἱ περὶ
 τὸν μέγαν δομέστικον Ἰωάννην τὸν Συναχηρεῖμ καὶ Ἄγγελον τῆς
 στρατιώτιδος τάξιως ὀπλισμένοι διέθειον ἔνδον καὶ αὐτοὶ τοῦ D
 20 τέλους, ὅπου ἂν αἱ νῆες προσβάλλοιεν, ἐννοίας οὖσης (οὐ γὰρ D
 εἶχον ἀκριβῶς εἰδέναι τὴν ἄφιξιν), μὴ τί που καὶ τῶν δεινῶν ἐπι

indicitur conventus ad dominae regiam. nam forte tunc ibi debebat im-
 perator; qui orationem ad congregatos rei quae agebatur accommodatam
 habuit. post eam legitur constitutio auro bullata. datum etiam a quibus-
 dam iudicum verbis conceptis iusiurandum est. in id sane collegium qui-
 cumque e senatu peritia usuque legum ac prudentia eminebant, sunt electi.
 constitit inde inclytum et peccantibus terribile tribunal, sine ullo respectu
 pro solo rerum merito de cunctis statuens et iudicia ferens aequissima.
 sed non diu duravit: nam velut chordis evenit citharae, plectri aut digi-
 torum attritu sensim extenuatis aut relaxatis, tandem exurdescentibus, ita
 istius novi Areopagi quasi chori musici suavisissimus concentus remisso sen-
 sim tenore primum elanguescens, haud longe inde processu plane dissolu-
 tam obmutuit.

18. Exiguo post ista tempore, die vicesima secunda mensis Iulii,
 Veneti longis navibus quinque ac septuaginta Hellesponto trajecto impro-
 viso Constantinopolim appulerunt. dies erat dominica, cum illi summa
 confidentia et quam minacissimo timore fastus Italici ad oram ipsam mu-
 rorum urbis invecti, adversum eo loci maris fluxum remis eluctantes, pro-
 movebant. imperator primo mane cum suis equo conscenso exstans in
 funda Hippodromi navium appulsus speculabatur. inferius ductores mili-
 tarium ordinum, magnus domesticus Ioannes, Sennacherimus et Angelus,
 armati cum suis quibusque manipulis et cohortibus ultra citroque intra mu-
 res et ipsi discurrebant, intenti ad occurrendum quacumque naves molli-
 renter exscensum: nam quo consilio illae ingruerent, haud dum perpe-

τῆ πόλει καταπανουργήσαντο, ὥστε καὶ τὰς πύλας ἐγκλεισμέ-
 νας πολλοῖς ἐνδοθεν τοῖς ἐπλήταις διατηρεῖσθαι, μιῦς δὲ κατὰ
 τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου πυλίδας ἀνοχθείσης κατ' αὐτὴν
 ἐξελθεῖν τὸν ἀπὸ βασιλείως πρὸς ἐκείνους σταλέντα περιφανῆ τινα
 E ἄνδρα Βενετικὸν κατὰ χρίαν πρεσβείας ἐνταῦθ' εὐρεσκόμενος, 5
 ὡς ἔρωτῆσαι καὶ μαθεῖν ἐφ' ᾧ παραγένοιτο ἐκείνους, καὶ τὸν
 ἀπόστολον παρακατασχεῖν, καὶ μηδὲν ἀξιῶσαι τῶν εἰς ἀπόκρισιν.
 παρ' ἣν αἰτίαν καὶ μᾶλλον τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Βενετικοὺς ἐν
 δειναῖς ὑποψίαις ἄγοντες φυλακαῖς διειτρήσονται. ἐκείνοι δὲ τότε,
 P 162 ὡς προσελθόντες ἀτήγοντο, τῆς μακρᾶς φανείσας Γεννουϊτῶν 10
 ἐγγύθεν πλεύσας ἐπέσπευδον τὴν πρὸς ἐκείνας. ἀλλ' αἱ μὲν
 ἐλαφραὶ εὐδαί, θαρροῦσαι τῇ ταχύτητι, ἐπ' ὄλιγον προσέμει-
 νον, καὶ πλησιαζόντων ἐκείνων αὐτοὶ ταχυναντοῦντες πολλῶ
 πλέον ἢ πρότερον ἀπέχον διάστημα. τοῦτο δις καὶ τρις γηγο-
 νός, ἐπεὶ εἰρων ποιοῦντες ἀνήνυσαν, ἀφέντες ἐκείνους πληροῦσι 15
 νεῶν τὸν λιμένα τὸ Κέρας. καὶ Γεννουϊτας μὲν οὐ κατὰ τὴν
 περὶ αὐτὴν καταλαμβάνουσι. τὴν γὰρ τῶν νηῶν ἐκείνοι προεγνε-
 B κότες ἔφοδον, προσλιπαροῦσι βασιλεῖα αὐτοῦς καὶ γυναῖκας καὶ
 παῖδας καὶ πράγματα ἐντὸς πόλεως δέξασθαι· φανερὰν γὰρ ἐπὶ
 σφᾶς εἶναι τὴν ἔφοδον. οἷς δὲ ἀνάγκην βασιλεὺς γίνεται κά- 20

ctum erat satis; et periculum erat ne infestae venirent, calamitatem urbi
 aliquam dolo malo machinantes. itaque portae clausae civitatis validis
 ante quamque dispositis praesidiis armatorum custodiebantur, una iuxta
 monasterium Sancti Lazari ostiolo patente. per id posticum emissus ab
 imperatore quidam est ex illustribus Venetis, qui tunc forte legationis
 causa in comitatu reperiebatur, iussus occurrere suis illis classis adven-
 tantis ducibus et ex ipsis resciscere quorsum venirent. sed si nihil re-
 sponsi dignati sunt reddere; quin ille ipse missus apud eos mansit, de-
 tentusne vi an ultro sic volens, incertum. caeterorum in hanc partem pro-
 prior suspicio suspectos vehementer reddebat alios quoque, qui tunc per
 urbem varie sparsi degebant, Venetos, ne pariter cuncti conspirassent et
 ex compacto rem gererent; quos ideo comprehendendi custodisque teneri ne-
 cessarium est visum. classis porro Veneta dum remigio provehebatur,
 conspicata in tantum non contigua vicinia naves quasdam longas Genuen-
 sium, in eas infesta se convertit, assequi affectans. at illae habiliores
 motu onereque leviores, velocitatis fiducia maioris remis aliquantam inhi-
 bitis, velut expectantes constitere: tum, ut Venetae iam prope accesserant,
 incitantes cursum, latiori se quam quo prius abstiterant intervallo
 disiungebant; ibique rursus consistentes iterum ad sequendum invitabant
 similiter eludendas, ubi accedere tentassent, Venetas triremes, quod cum
 iterum ac tertio esset factum, Veneti se frustra in eo contendere cernentes
 iis emissis portum Ceres dictam navibus compleverunt. se non repertis
 apud Peraeam Genuensibus (hi enim praevio Venetorum in se incursu,
 caute imperatorem oraverant ut se cum mulieribus ac liberis rebusque
 caeteris ipsorum intra urbem admitteret; idque imperator, quod iam esset

ταυτοῦ, καὶ τὸ κατὰ Βλαχέρνας μέρος σφίσι δίδωσιν, ὅπου τῆς
 ἰδίας βυθίζουσιν ὡς φυλάζοντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἰδίας χι-
 ρὰς ἕκαστος πρὸς τὸ συμβᾶν παραμυθίαν ζητῶν τῆς εἰς τὸ δυνα-
 τὸν οὐκ ἡμέλουν σωτηρίας. διὰ ταῦτα κἀκείνους κακοῦν οἱ
 5 ἐπιόντες οὐκ ἔχοντες, σκευαγωγησάντων καὶ τῶν Ῥωμαίων. ἐκ τῆς
 περαιας, πῦρ ταῖς τῶν Ἰταλῶν οἰκίαις ἐνέισαν καὶ κατεπίμπρων C
 τέλειον. κἀκείνοι μὲν τῷ κατεπαίρεσθαι τῶν ἐντὸς ἀπειροκαλλίας
 αἰτίαν εἶχον, ἐπιμαυόμενοι τοῖς ἀψύχοις, οἱ δ' ἐντὸς τέως ἀνάν-
 δρων ἔφερον σχῆμα κατεπτηχότες ὑπὸ τοῖς τεύχεσιν. οἱ δ' ἐξ
 10 τοσοῦτοι ἀνθαθείας ἐξώκειλαν, ὥστε καὶ συγκείμενον παρὰ βα-
 σιλείως ἀρχῆθην τοῦ δεξαμένου τὰ γένη ὥστε διαφορᾶς ξυμβίασης
 αὐτοῖς ἐκτός, ἐνδοθεν μὲν τῶν τῆς Ἀβύδου στενῶν ἐνδοθεν δὲ
 τοῦ Φάρου, οὕτω κατὰ θάλατταν μάχεσθαι, τὸ μέσον δὲ τού- D
 των πάσαις ἄβατον μάχαις ὡς τι τῶν ἀφωσιτωμένων καὶ ἱερῶν καὶ
 15 ἀμφοτέρους διατηρεῖν, αὐτοὶ ἐκ φρονήματος κατεπαρθέντες μί-
 ζοντες, παριδόντες καὶ τὰ συγκείμενα, ἐντὸς αὐτῆς τῆς βασιλείως
 οἰκίας κατὰ τῶν ἱκετῶν τῇ βασιλείᾳ πολέμους ἐξέφερον. καὶ διὰ
 ταῦτα βασιλεὺς μισήσας τὴν σφῶν ἔπαρσιν, ἐφήσι καὶ Ῥωμαίοις.

9. οἰ] οὐ P.

manifestum eos a Venetis infestis peti, coactus fuerat permittere, regio-
 nemque circa Blachernas illis ad effugium concesserat; ibique iam Ge-
 nuenses iidem, munito, ut potuerant, littore navibus quibusdam suis de-
 mergendis, quarum oblectu prohiberent hostium excensum, se suaque pro
 viribus parati stabant propugnare) non repertis, inquam, domi, quos
 quaerebant, inimicis Veneti, ac ne aliis quidem apud Peraeam ullis (nam
 et Romani qui domos Galatae habebant, convasata ipsi quoque supelle-
 ctilli se intra urbem receperant) igne iniecto in aedes Itolorum eas flam-
 ma consumpserunt. in quo stultae impotentiae vituperationem in se tra-
 xerunt, frustra intumescens quod locum cepissent a nemine defensum,
 et ignavo furore saevientes in res inanimas. uti et vicissim Genuenses
 inertis indignique viris fortibus timoris dedecus tulerunt, non ausi stare
 in vestigio tuerique focos ac lares, sed relictis inglorie familiaribus tectis
 sub umbram tutelamque murorum, ut metu attoniti, convolantes. maius
 porro crimen erat Venetorum attentata contra fidem dudum imperatori
 datam intra fines vetitos incursio, siquidem ab initio convenerat, quando
 est utrique isti Itolorum generi permissum libera in urbe ac per hos tractas
 exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixae, com-
 mittere pugnam invicem non possent toto maris spatii quod patet inter
 Abydi fauces et Pharum, sed extra hunc locum utram vellet in partem
 navalibus suis praeliis aequo quererent, medium illud intervallum im-
 mune belli certisque quietum indutiis haberent. cuius religionem conven-
 tionis cum hodie palam insolenti elati confidentia violare Veneti non ve-
 rerentur, intra ipsam paene imperialem domum Augusti supplices quærere
 ad potnam ac caedem ausi, merito illi propterea iratus imperator Roma-

Γεννοῦταις προσαμύνειν καταστῦσιν εἰς πόλεμον. ὄθεν κἀκεῖνοι
 μὲν ἔξερχόμενοι καὶ Ἰλαδὸν συνταττόμενοι διεμάχοντο γαίηθεν
 E τοῖς ἐκ τῶν νηῶν. τὸ δὲ τοῦ βασιλέως στρατιωτικόν, ὅσον ἦν
 ἐν πεζοῖς τε καὶ ἐλαφρόν, ἐκ τειχῶν προκύπτον, τόξοις βάλλον-
 τες καὶ σφενδόναις τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκάκουν καὶ τὰς ἐμβολὰς 5
 σφῶν ἐποιοῦν ἀσθενεστεράς. ἤδη δὲ καὶ πετροβόλον μηχανήμα
 διεκίνοῦν, ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως ἕξω βελῶν ἰσταμένου καὶ βλέπον-
 P 163 τος, καὶ μεγίστοις τοῖς ἀπ' ἐκείνου λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας νεῶς
 κόρυμβα, ἣν ἐκεῖνοι κατεῖχον πολεμοῦντες ἐκείθεν κατὰ τοῦ τέ- 10
 χους, κατέφλων πέμποντες, καὶ τῆς ὁρμῆς τοὺς ἄνδρας ἀνέ-
 στελλον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἔσοψέ ὁ πόλεμος διετείνετο καὶ ἄπαν τὸ
 παρ' ἐκείνων μηχανήμα ἔργων ὑστέρει καὶ οὐδὲν ἠύοντο, ἐκ μα-
 νίας ἀπαλλάξαντες πλείστης ὅτι καὶ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι τοῦτοις ἐπή-
 B σαν, στραφέντες ἀθήμερον πῦρ ἐμβάλλουσι καὶ ταῖς τῶν Ῥω- 15
 μαίων οἰκίαις, καὶ καταφθείρουσι τέλειον. δι' ὅλης μὲν οὖν
 νυκτὸς τὸ πῦρ ἐνέμετο τὰς οἰκίας, φλεγόμεναις δ' ἐπανέτελεν ἡ
 ἡμέρα. αὐτοὶ δὲ τὰς τε ναῦς προσελάσαντες καὶ τοῖς θυρεοῖς
 φραζάμενοι μάχην στερεὰν ἐγείρουσι Γεννοῦταις. οἱ δὲ τὰς
 C ἐμβολὰς καὶ πάλιν δεχόμενοι ἀπημύνοντο, ἕως καὶ τινα τῶν ἐν 20
 μεγιστῦσιν ἐκείνων βαλόντες φονεύουσιν. καὶ διὰ ταῦτα ψυ-

16. φλεγόμενοις P.

nis permisit ut Genuenses defenderent, cumque ils contra foedifragos as-
 sultores in armis starent. itaque uti Genuenses armati ac longa serie
 ordinati per littora in naves Venetas iaculabantur, ita quantum in urbe
 tum fuit imperialium copiarum, peditatus praesertim ac levis armaturae,
 prominentes e moenibus arcubus ac fundis Venetos per foros suarum na-
 vium extantes eminus petebant, non levi eorum damno, debilitabantque
 haud dubie impetus accedere ac terra potiri conantium. iamque et ma-
 chinam movebant iaculatricem petrarum, et despectante imperatore, qui
 alte quodam in fastigio extra iactum tuto stabat, aplustria navis nostrae,
 qua Veneti occupata contra nos pugnando utebantur, vastis ictibus saxorum per
 ballistam e muro emissorum contundebant; sicque vim reprimebant ir-
 ruentium. quoniam vero producto inde ad vesperam certamine omnis eo-
 rum machinatio irrita cedebat, nec proficiebant quidquam necessario re-
 cedentes fera in Romanos instincti rabie, quod ab iis se repulsi vide-
 bant, eadem die repetentes, qua vacua potitos diximus, Galatam, ut illic
 prius domos Genuensium incenderant, ita nunc pariter et Romanorum ac-
 des inflammavunt, durante per noctem totam, et necdum extincto quando
 sequens dies illuxit, incendio. ipsi vero remigio promotis ad partes Bla-
 cbernarum, ubi stare Genuenses norant, navibus, protecti corpora scutis
 oblongis, vi summa nituntur irrupere. sed Genuensibus strenue resi-
 stentibus, et e munitionibus quas ad aditus paraverant fortissime prohi-
 bentibus exarsum, acre praelium exarsit in longum durans, donec unus
 quispiam e primoribus Venetorum, telo ictus a Genuensibus misso, mo-
 riens concidit. eo casu ablata successus spe et refrigerato pugnandi ar-

χρότεροι τῆς ἐλπίδος ἀποχωρήσαντες ἀναχωρήν τε τῷ πολέμῳ ἐδίδουν καὶ κατ' αὐτοὺς ἦσαν.

19. Τότε καὶ βασιλεὺς πένψας τὸν εἰς κεφαλὴν τεταγμένον ἐκείνων μετακαλεῖται μεθ' ὅτι πλεισθης τῆς ἰλαρότητος, καὶ ὑπὸ τῇ προσηκούσῃ ἀσφαλείᾳ σὺν ἑτέροις καταλαβόντι ὠνείδιζέ τε τὰς παραλόγους ὁρμὰς, καὶ τὴν τῶν συγκαμμένων τῇ βασιλείᾳ μετὰ τούτων παραβασίαν εἰς φανεράν ἐτίθει αἰτίαν, τὸ δὲ καὶ πῶς ἐγέναιτο Ῥωμαίων οἰκίαις ταπτομένοις ἐν φλοιῶν ὑπερβολῇ **Ε** μαντίας ἔκρινεν. ὁ δὲ πόλλ' ἄττα πρὸς βασιλείᾳ λέγων τε καὶ 10 ἀπολογούμενος οὐδὲν πλὴον τοῦ κακῶς δόξαι πράττειν καὶ πυρὰ πὸ εἰκὸς ἀπηνέγκατο. ὁμοῦ δ' ἐξ αὐτῆς πρεσβείαν μὲν στέλλει πρὸς τὴν ἐκείνων συναγωγὴν, αὐτῶν γε λαβόντων ἐπὶ τῶν ἰδίων **P** 164 νεῶν τὸν εἰς πρεσβευτὴν ταχθέντα. ὁ δ' ἦν ὁ Κρήτης Νικηφόρος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ τίμιος καὶ διὰ πολλὰ μὲν προκριθεὶς εἰς 15 τοῦτο, πλὴον δὲ καὶ ὅτι ὡς οἰκεῖον δῆθεν ἀρχιερέα ἔμιλλον βλέπειν Βενετικοί. Κρήτη γὰρ ὑπὸ τούτους ἦν, ἧς ἐκείνος ἀρχιερεὺς ἐπικεικήμενος, εἰ καὶ πόρρω διῆγε ταύτης διὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν. αὐτὸς δὲ βασιλεὺς εἰς ἀγανάκτησιν τὴν πρέπουσαν **B**

10. δόξας P.

dore, cedentes retro Veneti belli quasdam indutias fecerunt, subductis extra iactum quiescentes navibus.

19. Tunc imperator invitatum ad colloquium, fide securitatis abunde facta, ducem supremum classis Venetae vultu maxime hilari ac summam praeferebat fiduciam excepit cum magno aliorum comitatu venientem. his Augustus haud parce exprobravit inconsulto ausus; et cuius manifesti temeritatis foedifragae in suam maiestatem temeritatis, contra dudum stabilita invicem pacta perfidiose grassatae, increpavit crimen, huius etiam distinguens gradus. nam et nefarium fuisse incurrere infestos ipsos in loca imperatoriae ditionis, adeoque in partes urbis regiae ubi suo permissu ac sub protectione imperii Genuenses habitarent. caeterum super illud per se immanē facinus, non dubitasse ipsos Romanorum quoque ipsorum, cum quibus pacem haberent, sitas apud Galatam domos incendere, furoris profecto cumulum et omnem iam excedens modum protervae perfidiae piaculum fuisse. ad ea praefectus classis Venetae cum multa excusare dicendo conatus esset, nihil memorare valuit quo satis purgaret insolens factum, efficeretque ut aliud audientes iudicarent quam se ac suos egisse in eo perpetram et contra omne fas grassatos. tamen imperator ex tunc putavit legationem ad eorum senatum destinandam, ipsis libenter admittentibus et delectum ad id legatum in suas eo deferendum accipientibus navem. fuit ille antistes Cretensium Nicophorus, quem fore Venetis gratum eo nomine putavit imperator, quod cum iam ipsis subesset Creta insula, episcopum loci suae ditioni subditi libenter illi apud se visuri merite sperarentur. hic porro Nicophorus electus quidem et rite ordinatus episcopus Cretae fuerat, sed a sua ecclesia procul debebat propter dominantes in ea Italos. his profectis imperator, prout par erat, indignatus ob ho-

Georgius Pachymeres II.

16

προηγμένους, καὶ μάλιστα διὰ τὴν τοῦ καταφρονηθῆναι δόξαν, ἐπισχῶν τοὺς ἐν τῇ πόλει Βενετικούς ἱκανοὺς χρήμασι μέχρι δὴ καὶ εἰς χιλιάδας ὀδοῦντα ἐνεχύραζε τῶν πυρποληθειῶν οἰκιῶν χάριν, ὅσαι τε Ἰταλῶν κατὰ τὴν περὶ αὐτὴν ἦσαν καὶ ὅσαι C Ῥωμαίων· καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν χρεῶν ἦν διεφενδύειν 5 διὰ τὰ συγκείμενα βασιλεῖ τε καὶ σφίσι. δοκοῦσι δὲ μοι καὶ Γενουῖται τῆς αὐτῆς χάριν αἰτίας ἐς ὕστερον τῶν ἐν τῇ πόλει κατε- D παρθῆναι Βενετικῶν. (20) τοῦ γὰρ αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς Σεπτεμβρίου ἡμέρας λήγοντος, ἔκ τινος εἰκαίας αἰτίας παρακροτήσαντες ἑαυτούς, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡγετῆρος Ἀρμενίας τυχόντος ἐν πόλει, ὅς 10 δὴ καὶ κατὰ φρερίους Ἰταλοὺς διῆγε, τὰ πλείστα γοῦν καὶ αὐτοῦ δυσωποῦντος καὶ μισοῦντος, πλείστοι ὀλίγοις καὶ ἡμέροις ἄγριοι ἐπιθέμενοι, δυναστεύσαντες καὶ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν E ἔξουσίαν, τολμῶσι τὰ ἀνοσιώτατα πράττειν, θυμῷ τε συστρατιώτῃ χρησάμενοι καὶ ὀργῇ ἔκ μνήμης τῶν χθὲς συμπεσόντων 15 σπάθας τε γυμνοῦσι, καὶ σὺν τρόπῳ ὀδόντας θῆξαντες ἄνδρας ὑποκλινομένους σφίσι καὶ λιπαρῶς ἐξ ἀνάγκης δεομένους μεγίστης ἀνηλεῶς αὐθημερὸν κτείνουσι, ἐντὸς οἰκιῶν κατασφάττοντες P 165 ἱερῶν νόμῳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ σφῶν μπαιούλου ἀρξάμενοι, ὃν ἐγκλεισμένον ἀπὸ τέλους χαλασθέντες κρεανομοῦσι, τοῖς λοιποῖς 20

stiltiter invasam tanto sui contemptu et deletam incendio Galatam, Venetis inquilinis urbis, quos, ut est ante dictum, comprehendi iam inusserat, multam indixit pecuniariam summae octoginta millium nummorum conficiendam ex oppignerari statim inassis omnium ipsorum bonis, qua resarciretur damnus combustarum illic domuum, vel ad Italos vel ad Romanos pertinentium: nam et Italarum domos iuxta pacta cum iis a se inita defendere se debere iudicavit. videtur quoque mihi causa eadem, dolor, inquam, et indignatio animos pungens recordatione inflammatarum a Venetis aedium, concitasse postmodum Genuenses ad insurgendum in eos ipsorum qui tunc erant in urbe, et eosdem saeva incursione opprimendos. (20) eodem quippe anno, mense Decembri desinente, rixa ex vulgari et nihili offensusculla exardescente, concitati adeo mutuoque hortatu ad arma consternati Genuenses sunt, ut quantumvis intercederet pacemque conciliare pro virili curaret tunc forte in urbe praesens rex Armeniae, apud utrosque sacrorum communione gratus, quippe cum Freris Italis vivens, — isto, inquam, ad hos a vi dissuadendos nequidquam omnia tentante, in paucos plurimi, in mites et obnoxios feri saevique impetum facientes, ipsis etiam obstare nascenti tumultui conatis imperatoris ministris et magistratibus, cedere compulsis, in ausa nefaria proruperunt, auxiliariibus usi zelo ac furore, quos recurrens memoria nuper actorum inflammaret. strictis ergo ruentes ensibus, et aprorum instar dentes ad caedem audentium frendentes, miseros ipsis se inclinantes et in extrema necessitate humillime supplices crudeliter ipsa die plurimos obtuncant, intra domos ipsorum ritu victimarum iugulantes. initio enim facto a bainle eorum, quem e tecto sub quo clausus tenebatur praecipitantes membratim concii-

ὅπου τύχοιεν ἐπιείθενται, ὡς καὶ συχνὸς ἅμα τεθάφθαι καὶ γε-
 νέσθαι τὰ μνήματα πολυάνδρια. τῶν γοῦν ἐπιφανῶν οὕτως
 ὀλωλότων ἀνδρῶν οἱ ἑλληλεμμένοι, βάνασσοί τινες ὄντες καὶ σκυ-
 τοτόμοι καὶ κιβωτῶν τέκτονες καὶ πάσης ἄλλης ἐπήβολοι τέχνης, B
 5 τότε μὲν ὑπὸ σκότον δύντες τὸ ξίφος ἐκφεύγουσιν, ὕστερον δὲ
 διὰ δέους ὄντες μετοικεῖν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν καὶ τὴν τοῦ γένους
 συναγωγὴν ζήνωσαν. (21) ὃ γὰρ βασιλεὺς ἅμα μὲν τῷ ταῦτα C
 γενέσθαι δι' ἐννοίας γενόμενος μὴ αἰτίαν σχολῆ ὡς συμπράξιαι
 δῆθεν, πρέσβεις ἐκλιξάμενος τὸν τε μοναχὸν Μάξιμον τὸν Πλα-
 10 νοῦδην καὶ τὸν ὀρφανοτρόφον Λέοντα, ἄνδρας ἑλλογίμους καὶ
 συντεούς, ἐπ' Ἀκουϊλλίας ἀπέστειλεν, ἀπολογούμενος τῷ κοινῷ
 συνεδρίῳ τούτων καὶ παριστῶν τό οἱ ἐπὶ τοῖς τετελεσμένοις ἀνά-
 15 τισιν. οἱ καὶ παραγεγονότες ἐν χορῷ κινδύνου κατέστησαν, τῶν D
 προσγενῶν τῶν φρονεθέντων σφίσι ἐπαναστάντων. μόλις δὲ
 τῶν Ῥωμαίων εἰρήνης τῆς νῦν ὡς πάλαι καιρὸν ἐτίθουν βουλευέ-
 σθαι. οὐ μὴν δὲ καὶ πρέσβεις ἀντεπέστέλλον τότε, ἀλλὰ δι' αὐ-
 τῶν περιυγῶς ἔξωνειδίζοντο βασιλεῖ τε καὶ Ῥωμαίοις, ὅπως ἐν-
 τὸς χειρῶν ἐκείνων τοιαύταις συμφοραῖς μὴ χωρομένηαι τῷ

derunt, in alios inde ubicumque inventos pari sunt immanitate invec-
 ta, tanta sic edita et temere sparsa strage, ut singularibus cadaver quodque
 mandare sepulcris per nimiam copiam non liceret. multa necessario con-
 cernata in unam fossam communi tumulo cumulabantur. sic igitur illu-
 strioribus quibusque Venetorum in urbe degentium absumptis, reliqui opi-
 fices ferme viles, sutores, coriarii, fabri arcarum illiberaliumque istiusmodi
 professores artium, tunc quidem abditi tenebris gladium fugerunt, postea
 urgente metu repetere patriam seque ad suae gentis recipere convictum
 factu necessarium putarunt. (21) at imperator simul haec in hunc mo-
 dum acta cognovit, sollicitus ne culparetur quasi cooperatus ad istam cae-
 dem Genuensibus, monachum Maximum Planudem et praefectum orphano-
 trophii Leonem, viros insignes ac prudentes proptereaque indicatos ido-
 neos huic recte fungendae legationi, Aquileiam iussit se conferre, purga-
 reque illic apud senatum Venetorum imperatorem suum ab omni suspi-
 cione approbationis aut conscientiae rerum a Genuensibus violenter acta-
 rum. eo illi cum pervenissent, in maximo periculo fuerunt, cognatis et
 consanguineis eorum qui occisi fuerant ulcisci suorum caedem ipsorum
 nece contendentibus. aegre tandem praevaluit vitae horum parcendi con-
 siliium, cura maxime recipiendi permutatione cum hisce quos sui generis
 adhuc reliquos teneri Constantinopoli sciebant. quibus repetitis receptis-
 que, legatos dimiserunt nullo responso dignatos circa propositionem pacis
 inter imperium et Venetos veteris nova invicem conventionem firmandae.
 ista enim de re se postea deliberaturos dixerunt, ubi esset ipsis ab impe-
 ratore satisfactum circa quaedam quae ab ipso poscerent. quibus tamen
 ipsi exponendis legatos vicissim Constantinopolim mittere non curarunt.
 sed per duos missos illinc eodem revertentes primum dolenter exprobra-
 runt imperatori et Romanis quod crudelitatis immanioris quam mores ipso-

- E** ἐκείνων ἴθει τοὺς οἰκείους οἱ ἐχθραίνοντες περιέβαλον. τὰ μέν-
 ται γε πράγματα τῶν Βενετικῶν καὶ σφοδρότερον ἀνταπήτων (τὰ
 δ' ἦσαν ἂ φθάσας ὁ βασιλεὺς ἀντὶ τῶν πυρποληθεισῶν οἰκιῶν
 ἐνεχύραξεν) ὡς οὐχ οἶων τε τῶν σπονδῶν γενήσεσθαι, εἰς ἀνα-
 νέωσιν ἤδη κειμένων, ἐξηνυσμένων τῶν τῆς προτέρας εἰρήνης 5
 καιρῶν, εἰ μὴ ταῦτα γένοιτο. βασιλεὺς δὲ καὶ ἔτι ἀπριῆ εἶχετο
 τούτων, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἢ τὴν τοῦ δικαίου δόξαν, ὑπερ-
 P 166 ηφανῶν ὄλωσ ὡς ἐκείνων καὶ μᾶλλον αὐθις τῆς πρὸς Ῥωμαίους
 δεηθησομένων εἰρήνης.
- B** 22. Τῆς μὲν τοῦ βασιλέως περὶ τὴν ἐκκλησίαν κηδεμο- 10
 νίας πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ δειγμάτα, εἰ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πρά-
 γματα ὕδρα τις ἦν ἢ μυθευομένη καὶ πολλὰς σκανδάλων ἀνέφου
 κεφαλὰς. ἴδει δὲ πάντως τῷ Ἡρακλεῖ τέμνοντι καὶ ἐπικαόντος
 Ἰολάου. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἦν οὗτος, Ἰόλαος δὲ ὁ καὶ ἄξιος
 συνεργὸς ἐζητεῖτο μὲν, οὐχ εὐρίσκετο δέ. διὰ τοῦτο καὶ οὐχ ἦν 15
- C** ὄλωσ μόνον τὰς τομὰς εὐδοεῖν, εἰ καὶ μὴ τὸ ξίφος τῆς φροντίδος
 ἠμβλύετο. καὶ ἀφήμι τὰς παρὰ τῶν σχιζομένων ἀφανεῖς τε
 καὶ φανερὰς ἐπιτεχνιτεύσεις, ψυχρῶν χαρτίων παρὰ πολλῶν κα-

rum et civilis institutio capere ac ferre posse viderentur, exercitae ipsi
 sinentibus in supplices ipsorum, quos protegere iure hospitii et promissi
 patrocinii fide debuerant, manifestos et facto gloriantes auctores in suis
 manibus ac potestate impune vivere permitterent. deinde bona suorum
 pro multa indicta in compensationem damni combusturum aedium sequen-
 strata magnopere, ut relaxarentur, institerunt, negantes, nisi haec fierent,
 se posse consentire in renovationem olim lecti cum imperio, in certum tem-
 pus iam prorsus elapsum, foederis. quibus auditis imperator obfirmavit
 se in consilio negandi quod petebatur, non magis praesentem utilitatem
 quam ius ipsum, quo niti se in his certo existimabat, sequens, contemnens
 autem omnino Venetorum minas; quos priores opus habituros rursus sta-
 bilita cum Romanis pace, et ad id ipsum orandum, rationibus ipsorum
 adigentibus, ultro descensuros confidebat.

22. Quam cordi essent imperatori res ecclesiae, ac quam sollicito
 ille studio pacem eius tranquillitatemque procuraret, multis varie per
 hanc historiam sparsis intelligi potuit exempla. caeterum quae tunc ec-
 clesiam turbabant scandala, hydrae iastar illius memoratae in fabulis,
 secundo subinde nascentium capitum pululabant foetu, quibus utique vin-
 cendis opus omnino erat Hercule secante et urente Iolao. Herculem in
 imperatore Andronico repereramus: qui ei opportune cooperaretur, quaes-
 situs diu est, nondum autem inventus, Iolau. quid ergo mirum si solas
 ipse, licet operae non parcaens, negotium non absolvet secando, ad
 quod nunquam hebes deprehensus est eius gladius; gladius inquam, spi-
 ritus, hoc est, acris cura in omnem intenta occasionem ecclesiae quovis
 modo consulendi laboranti. at quid quaeror adiutorem hoc agenti defuisse
 Augusto, cum, quod est indignius, multos in se absolvet secando, sit
 mitto discissorum ab ecclesia partim machinationes in eum subdolas, par-
 tim eruptiones palam vehementes: dissimale frigidus gratias ipsorum eius

ταπεινότητων αὐτῆ, ὡς εἰρηνεύειν μὲν, οὐ μὴν δὲ καὶ παγίως
 ἔχειν πρὸς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἀμφικλινωῶς καὶ ὡς ἔτυχεν. ἀλλ'
 οἷον τὸ τότε. φάκελος γὰρ γραμμάτων καὶ τόμος, ὃ δὴ λέγεται
 φάμουσος, εἰς χεῖρας τῷ βασιλεῖ γίνεται, τὸ μὲν ὄθεν καὶ παρὰ
 5 τίνων οὐκ οἶδα, τῶς δὲ πόλλ' ἄττα φέρων αἰτιήματα. τοῦτον D
 βουληθεὶς ἀνατρέπειν ὁ βασιλεὺς καὶ λόγους φέρειν παλαιόντας
 (ἤπτοτο γὰρ λεπικῶς κἀκείνου τὰ αἰτιήματα) τὸ μὲν γραφαῖς
 τῆς ἀντιλογίαν ἐπιτρέπειν γίνεσθαι, ὡς ἂν γε κατὰ ῥῆμα τὰ τῆς
 ἀνασκευῆς γίνοιτο, οὐκ ἔδοκιμαζε τῶς πολλῶν αἰτιῶν ἕνεκα.
 10 αὐτὸς δ' ἔγνω προκαθίσας, συναγωγῆς κοινῆς γεγυίας, καθ' ἕν
 ἀναγνωσκόμενον ἀνατρέπειν. καὶ γέγονεν οὕτω. καὶ δὴ συνά- E
 γονται μὲν ἀρχιερεῖς συνάγονται δ' οἱ τοῦ κλήρου καὶ μοναχοὶ
 καὶ λαός, καὶ βασιλεὺς ἅμα τοῖς ἐν τέλει συνεδριάσας ἕκαστον
 κεφάλαιον τῶν τοῦ τόμου οὐκ ἀγενῶς διέλυνεν, ἔργω δεικνὺς ὡς
 15 πευθῶ κρείττων βίας, καὶ μᾶλλον ὅπου καὶ τὸ τῆς ἔξουσίας ὑφο-
 ρᾶσθαι πέφυκε πρὸς τὴν τοῦ κρατεῖν ἰσχὺν συμβαλλόμενον. καὶ P 167.
 ὁ γράψας ἀφανῆς ἦν, τὴν οὐδενίαν τάχα καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τισιν

3. σφάκελος P.

ope reconciliatorum ecclesiae, quorum haud pauci vel non bona fide usi
 beneficio, vel non satis grato animo studium aequa proportione merito
 rependentes, ita pacati erant ut in pace titubarent, ambigui inter utrum-
 que, et ad omnem auras flatum inquietudine obnoxia mobiles. huius ge-
 neris cuiusdam imputaverim quod tunc contigit modo a me narrandum.
 fascicularum chartarum sive tomus, aut potius, ut vocari solet, famosus li-
 bellus, in manus imperatoris venit, unde aut per quos allatus, nescio,
 caeterum multa criminationum amplectens capita. ea refellere volens im-
 perator, et oppositis defensionibus idoneis ineluctabiliter evincere nihil in
 his nisi vanum et calumniosum esse (erant autem illic quaedam satis acu-
 leata in ipsum Augustum, quaeque illum haud leviter pungerent), scripto
 committere confutationem ordine singulis obiectis occurruram non iudicavit
 opportunum, pluribus de causis: voce viva satius habuit rem exequi, et
 habitū prae oculis libelli partes, post quamque recitatam, dicendo ever-
 tere singulas. id adeo in hunc modum gestum est. convenerant in coe-
 tum per amplum episcopi, clerus, monachi, populus. imperator procerum
 medius considens libelli famosi capita omnia retexuit, et unumquodque
 illorum diluit victrici defensione, re ipsa ostendens efficaciorē esse in
 tempore ac non raro feliciter adhiberi suavem persuasionem fretas ra-
 tionibus eloquentiae quam imperiosam vim armatae maiestatis, maxime
 quando (ut nunc videri auctor scripti clancularii volebat ipso illo mali-
 tioso sui celandi artificio) metuunt, qui queruntur aut accusant, ne ius
 et aequum suarum scilicet allegationum tyrannica vi quadam opprimatur
 subnixae fastu potestatis audire tranquille dedignantis, et superbe obte-
 rere paratae quidquid quantumvis probabile praedudicatis eius erroribus
 quivis ausus fuerit opponere. scriptor libelli quis fuisset, in obscuro
 mansit, seu suae illi vilitatis conscientia lucem fugere, qua tradendus
 ad ludibrium fuerat, suavit, sive, quod indicavi, artificis scelus fuit affe-
 ctare cura ista latendi speciem timoris, quae suspicionem impingeret de-

ισχυρίζεσθαι τῇ ἐκ τῆς ἑξουσίας ὑπωπτευμένη βία καλύπτειν οἰόμενος· βασιλεὺς δ' ἐμφανῶς ἀντέλεγε προτιθεὶς τοῖς πᾶσιν εἰς κοινὸν τοὺς λόγους, τὴν μὲν ἀνάγκην τῆς ἑξουσίας ἐν μέρει τιθεὶς, τῇ δὲ πειθοῖ προσάγεσθαι θέλων ἐκ περιουσίας πολλῆς τὸν ἀκούοντα.

- B 23. Τοῦτο καὶ πρότερον ἐπὶ Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος ἐποίει, καὶ κεφαλὴν ἄλλην σκανδάλου σοφῶς ἀπέκοπτε, καὶ λόγοις ἐπὶ κοινοῦ λεχθεῖσιν ὡς τισιν ἐπωδαῖς τὸ ἀνοιδοῦν κατεμάλαττε· σοφοῦ γὰρ ἱατροῦ πρὸς τομῶντι πῆματι τομὰς ἐπάγειν,
- C πρὸς δ' αὖ ὑφίεντι τῆς ἀνοιδήσεως προσηγήσει φαρμάκοις ἐκ τῶν 10 λόγων καταστέλλειν πειρᾶσθαι, καὶ μηδὲν διδόναι τῇ ἐκτῆξει πάροδον. καιρὸς δὲ συνάπτει τοῖς παροῦσι καὶ τὸ ἦττον ἐγγίζον διὰ τὴν τῆς ὑποθέσεως γειννιότητα. κελίγητο λόγος τῷ βασιλεῖ περὶ τοῦ κατὰ τὴν Βαβυλῶνα σουλτάν, διευλαβουμένῳ τέως ὄπως εἰς ἀδελφότητα γράφοι τὸν ἐχθρὸν τοῦ σταυροῦ. καὶ τὸ 15
- D πρῶγμα ἐπεικῶς τῶν ἀτόπων ἐδόκει, εἰ καὶ σύνηθες ἦν ἐξ ἀρχαίου τοῖς εὐσεβῶς βασιλεύουσιν. οἷος οὖν ἦν ἐκεῖνος, πρὸς

17. ἦν] ὡν P.

minantibus arrogantiae iniustae, minis ac supercilio deterrentis subditos a libera prolatione veritatis. adversus quod sapienter utique Augustus, seposito tantisper terrore maiestatis et velut solio descendens, aequo in campo, merae rationis armis calumniam astu grassantem debellavit, privatae defensionis eloquentia omnem opinionem sui sinistram audientium eximens animis, et damnum plene resarciens quaecumque maledica illa scriptio famae suae intulisse potuisset.

23. Tali consilio non nunc primum imperator usus est. prius enim, patriarchatum gerente Athanasio, aliud similiter exoriens caput scandali pari sapientia districtae in tempore dictionis amputavit, oratione ad conventum prudenter habita, qua velut maligne tumescens aegri corporis tuber blanda excantatione praemollivit, ne mora et neglectu inflammatum in ulcus perniciosum erumperet. periti quippe medici est, uti a saevius aestuante rigidiusque distenta ferrum ac sectionem non abstinere vomica, ita, ubi dolor remissus duritiesque tumore laxato remollescens spem fecerint non inutiliter tentandae curationis blandioris, indulgere medicamentis lenioribus unguentorum ac cataplasmatum, quorum ope benigna praevertatur dira necessitas rumpendi exitum ustione ac cruenta chirurgia intus bullienti, et nisi foras extrahatur, membrum corrupturae saniei. placet istud quoque a nostro tunc editum principe providae moderationis exemplum e praetermissa memoria decursi narrando retro temporis retractum hic ponere, si minus ordine gestarum rerum ad hunc historiae locum pertinens, genere tamen et similitudine argumenti non prorsus ab eo alienum. cum incidisset imperatori ex usu praesenti necessitas dandi literas ad Sultanam Babylonis, etsi exigebat antiquo more, Augustorum praecedentium, etiam religiosissimorum, exemplis probato, vulgaris epistoliarum istiusmodi formula ut fratris titulus in inscriptione poneretur, tamen cum sua peculiaris quaedam delicatiorque religio cunctabundum in

τωαῦτα διευλαβοῦμενος (τὸ γὰρ πατέρα γράφειν οὐκ ἀξιοῦντα τὸν κάπαν διὰ τὸ δῆθεν ἐσφάλλθαι, εἰς ἀδελφοὺς τάττειν μὴ ὅτι γε ἄθεον ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸν τοῦ Χριστοῦ, πόνος ἦν οὐ μικρὸς P 168 ἐκείνῳ) κοινοῦται τισι τῶν ἀρχιερέων παροῦσι τὸ σέμμα, καὶ 5τὴν θεραπείαν τοῦ συνειδότης ζητεῖ. καὶ ὁ μὲν ἔλεγεν, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τὰ εἰς θεραπείαν τοῦ συνειδότης ἀπεσχεδίαζεν. ὁ μέντοι γε Φιλαδέλφειας Θεόκλητος θέλων θεραπεύειν βασιλεῖ τὴν συνείδησιν, ἀνεκτὸν ἀπὸ γραφῶν ἐπειρᾶτο τὸ πρᾶγμα δεικνύειν. καὶ τί γε, φησί, τοῦτο δεινόν, εἰ καὶ τοῖς δαίμοσιν, οὐχ ὅπως 10 ἄνθρωποι πάντες, ἀλλὰ καὶ Χριστιανοὶ ἀδελφίζουσιν; τὴν γοῦν ἐσχατὴν γίνεσθαι χάριν νῦν τῇ συνέσει. ὅπου δὲ τοῦτο καὶ γέ- B γραται; υἱὸς μητρὸς μου ἐμαχέσαστό μοι, λέγει ἡ ἁσματίζουσα. τοῦς δὲ μητρὸς τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ ὁ Νύσσης ἐξηγεῖται τοὺς

eo tenebat, scilicet vereantem ne indignum nefastumque iure videretur hostem crucis ab imperatore Christiano fratrem salutari. urebat acriori sui sensu hic animum scrupulus, quod quasi penitus adigeretur adpripente conscia memoria nuper a se omissae, in occasione non minus urgente, scriptionis literarum ad papam, ea solum de causa, ne patris ex consuetudine titulum epistolae praefigere cogeretur; quod inducere in animum nequiret, eum patris appellatione dignari, quem erroris autmaret cuiuspiam affinem, ex cuius facti praecudio pronam erat in praesentis solutionem dubii consecutio, utique cum multo appareret inconvenientius hominem non solum atheum sed et hostem Christi manifestum ab imperatore Christiano fratrem, quam ab eodem patrem Romanum pontificem vocari. ergo haud valens sic imperare stomacho cuidam suo proprio fastidiosiusculae religionis, ut tantum absurdae indecentiae vel exorbere sustineret vel speraret posse concoquere, aestum hunc ipsum animi forte praesentibus aperuit episcopis, si quid huic morsui conscientiae sedando accomodatam in promptu haberent, proferre ne gravarentur, exorans. ad eam provocationem cum alii alia dicerent, et variis ex tempore pro se quisque allegandis quasi hebetare satagerent aculeum quo alta infixio pungebatur nimium tenera paene superstitiosi conscientia principis, Philadelphiensis Theoleptus palmarium se putavit e sacris oraculis argumentum reperisse, quo evinceret licitam istam nec ulli obnoxiam censurae haberi debere loquendi ac scribendi formulam. eius hoc e canonicis scripturis adstruere conantis haec ferme fuit oratio. "quid enimvero tantum piaculi sit Babyloniae Sultanem fratrem nominasse, si sancto Spiritu, qui sacros libros dicitavit, auctore discimus malis ipsi daemionibus non tantum homines omnes, sed etiam Christianos fraterna quadam necessitudine coniungi? vincat ergo ratio inanem metum; et cum res exigit conveniri Sultanem literis, et harum inscriptionem oporteat talem esse qualis iam olim exemplis principum piorum et usu hactenus continuo informata est, detur opera ut quod necessario faciendum est, fieri libenter appareat: alioqui enim non haberet gratiam meriti, quod vi expressum quadam et extortum ab invitis videretur. locus scripturae quo fretus haec loquor, hic est. sponsa in Cantico sic ait: filii matris meae pugnaverunt contra me. ibi Nyssenus sponsam quae sic loquitur esse docet ecclesiam Christi. haec a matris suae filiis oppugnari se queritur, hoc est eodem

δαίμονας, ὡς ἂν ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς αἰτίας (ἡ δ' ἔστιν, ὁζ-
 μαι, ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης, ἀρχὴ τις γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν
 εἰς ὄντωςιν) τοῦτους τε κἀκείνους ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς
 προῆχθαι καὶ ποιητοῦ. τοῦτο ἴσως καὶ κατὰ τὸ τυχὸν τῷ εἰ-
 C πόντι παρήρριπται, ἔξ εἰκότων δὲ γέγονε μέγα καὶ εἰς σκανδάλου 5
 πρόφασιν ἰκανόν. ὁ γὰρ Δυρραχίου Νικήτας τὸν λόγον ἀκούσας
 οὐκ ἀνεκτὸν ἀκοαῖς εὐσεβέσιν ἠγήσατο πάμπαν, εἰ δαιμόνων ἀν-
 τικειμένων Θεῶ ἄνθρωποι ὑπήκοοι τῷ Χριστῷ καὶ υἰοθετηθέντες
 Θεῷ διὰ τοῦ βυπτίσματος ἀδελφοὶ λέγοντο. γησιόεις γοῦν διὰ
 ταῦτα τὸν εἰπόντα βλέπων ὄμμασιν οὐκ ἠρέσχετο, ἀλλὰ πολλοῖς 10
 διελάλει τὸν λόγον καὶ βλασφημίας τοῦτον οὐ μετρίαν ἔκρινε.
 D ταῦτα πολλοῖς μὲν ἐπήγει χλευάζειν καὶ τὸν λόγον ἐπιεικῶς ὡς ἰὸν
 πικρίας καὶ ὄφρων ἀποστρέφεισθαι· ἐπέπυστο δὲ καὶ βασιλεῖς
 πλατυνομένου τοῦ λόγου, καὶ ὡς εἰκὸς περιαληγῆσας καὶ τῶν πρα-
 γμάτων καταστενάζας, εἰ μὴ μόνον τοῖς σχιζομένοις ἀλλὰ καὶ 15
 αὐτοῖς δὴ τοῖς ἠνωμένοις τὰ τῶν ἰδίων χλευάζονται, σύνοδον
 συγκροτεῖ, καὶ διαλαλεῖ πᾶσι τὰ τέως λεχθέντα, καὶ ὡς ἦν κατὰ
 τὸ εἰκὸς τοὺς λόγους διευθετεῖ, ἐκβάλλων ὑποψίαν ματαίαν ἐκ
 E καρδιῶν ἀκούοντων ἐνσκιρρομένην ἤδη τῷ Θεολήπτῳ. αὐτὸς

5. παρῆρριπτε P.

interprete, a malis daemionibus, qui matris ipsius filii dicantur, quoniam
 tam ecclesia quam daemones ex eadem causa et principio sint orti, di-
 vina mirum bonitate creatrice universorum, per cuius fecundam benefi-
 centiam cuncta ex nihilo in extantiam protracta sunt. haec omnes bonos
 iuxta malosque angelos aut homines uno pariter sanctorum patre ac co-
 ditore genuit." talia minus forte praemeditatas quasi Philadelphiensis
 proiecit in medium; quae gravis statim scandali et invidiae in eam occa-
 sionem sunt visa praebuisse plausibilem. hoc enim audito Dyrrachiensis
 Nicetas haud tolerabilem piis auribus orationem censuit, qua rebellium
 deo daemionum Christo subiecti homines, a deo per baptismum in filios
 adeptati, fratres dicerentur. aequis igitur oculis spectare sic locutum non
 sustinuit: sed et verbis continuo plurimis impiam, ut putabat, mentionem
 aversatus, ei suae iudicio blasphemiae non mediocris notam inussit. ducti
 non pauci auctoritate Nicetae amarum irrisionibus Theoleptum traduce-
 bant, eiusque sententiam nihilo moderatius quam pestem et venenum vi-
 perinum aversabantur. caeterum Augustus, qui orationes utriusque con-
 trarias praesens plene auribus hauserat, ubi quod inde per populum in
 Philadelphiensem murmur glisceret postea cognovit, aegre, ut par erat,
 novae super tot alias offensionis exortum tulit; et miseratus sortem publi-
 cam, quod iam non solum schismate abrupti cum perstantibus in ecclesiae
 unitate contenderent, sed hi quoque iurgis mutisque ludibriis commit-
 terentur, convocata synodo disseruit de suborto Dyrrachiensem inter Phi-
 ladelphiensemque certamine, huiusque verba in sententiam exposuit com-
 modam, omnem ab eo minus sanae doctrinae aut reprehensibilis novitatis
 suspicionem inanem amolientis, immo animis iam multorum inolitam stirpi-
 tus avellens. atque illo, quo forebatur ruens studio ad extinctionem in-

δέ πειράσας κακοῦν τὸν τὴν τοῦ σκανδάλου πυρκαϊῶν ὑπανά-
 φαντα αἰδοῖ τοῦ ἀνδρὸς εἴργεται, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐκείνου κατὰ-
 στασιν (ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις εὐλαβῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐ κακουρ-
 γία ἀλλ' εὐλαβία παρακεκίνητο), τὸ δὲ καὶ διὰ τὸ ἀρθῆναι θέ-
 5 λων μέγα τὸ σκάνδαλον ἐκ τοῦ τὸν ὑπομνήσαντα κινδυνεῦσαι.

24. Λεινὸν δὲ πάθος ἐντεῦθεν εἰσῆμι τὸν πατριάρχην P 169
 Ἰωάννην, καὶ ἤλυε δευνῶς δι' εὐλάβειαν ἐξ αἰτίας τοιαύσδε.
 τινὲς γὰρ τῶν ἐκείνου, οἷς νόμοι οὖσι ζωγεῖν ἐπήμι περιστερῶν
 νεοσσοῦς νεοκομούμενους ἐν τοῖς κατηχομενεῖσι, ἐφίστανται
 10 καὶ τῷ κλονι ἔνθα τὰ δηλωθέντα τῶν γραμμάτων ἐκπώματα ἐν
 κρυφῇ κείμενα ἦσαν (Γαμηλιῶν δ' ἐνευστήκει μὴν καθ' ὃν ταῦτ' B
 ἐπράττετο) ἐν ἀριστεροῖς τοῖς εἰσιούσι κατηχομενεῖσι τοῦ πε-
 ριωτόμου ναοῦ. καὶ ἐπεὶ περιστερῶν ἦν τῆδε, καὶ ἔδει οὐκ
 ἔξοις καὶ λόγοις ἀλλὰ χειρὶ καὶ μόναις νεοσσοῦς ἀπτήνας αἰρεῖν,
 15 κλίμακά τε ἐπιτιθεῖσι, καὶ εἰς ἀναβὰς ἐκείνων νεοσσοῦς μὲν ἐκεί-
 νους ἐπὶ χεῖρας εἶχαν, ὑπεφαίνετο δ' εὐθέως καὶ τὸ ἐν मुखῷ τῆς
 ὁπῆς κείμενον. τὸ δ' ἦν τὸ συνεπτυγμένον τῶν ἀρῶν ὄστρακον. C
 ὡς δ' ἀναπτύσσοντες κατεμάνθανον ὅτι ποτ' ἦν ἐκεῖνο, ἐν θαύ-
 ματι ὡς εἰκὸς ἦσαν καὶ διηπόρουσιν ὅτι καὶ δράσουσι. τέως δ'

vidiae temere in Theoleptam accensae, facile obiter incitaretur in impe-
 tam aegre vicissim faciendi eius reprehensori Nicetae, qui face rogo sub-
 iecta causa incendii fuisset, nisi ab isto eum cenatu cohiberet primum
 pudor viri multa gravitate ac religione venerabilis, nec tam in hoc ipso
 malignitate ulla quam zeli quadam imprudentia prolapsi, deinde metus ne
 qualem ex traductione Philadelphiensis offensionem formidarat publicam,
 talis tantaque, ac nec minus vel periculosa vel noxia, e Dyrrachiensis
 impagnatione sequeretur.

24. Sub haec gravis quidam anxiae religionis aestus vehementer agi-
 tavit animum Ioannis patriarchae occasione quam hic referam. quidam e
 familia illius adolescentes, Septembri mense, pullorum columbinorum in
 nidis capiendorum cupiditate, prout illa fert aetas, instincti catechumenea
 scrutabantur, locum in templi magni parte superiore ad laevam ingre-
 dientibus, cavis per muros passim hiantibus pertusum, eoque cum ista-
 rum nidificio volucrum tum ludicro aucupio vacantium opere urgentiori
 puerorum opportunum, quippe ubi, sine lacinioso apparatus venatoriae sup-
 plectillis, retium aut calamorum visco peritorum, manu comminus nuda
 columbulos adhuc implumes in nativis cubilibus prehenderent. dum huic
 inhianter studio intenti cuncta illic foramina rimantur, unus ex ipsis ob-
 servate supra columnam altiore cavo, scalis illic admotis evectas pullos
 quidem, ut volebat, reperit et cepit: sed idem ulterius quoque conspi-
 catus nescio quid ibidem profundius repositum, manu attraxit vasa duo
 testea commissa invicem. tum curiositate puerili quid illic lateret scruta-
 tans, chartas repertas et ipse legit et sociis ostendit. erant eas quas di-
 ximus tali loco ab Athanasio abdicationem patriarchatus meditante abstru-
 sas; quibus simul quae inarata fuerant dirarum anathematismque terricula
 non sine horrore quodam pueri viderunt, dubitantes quid illi facerent,

- P 170 ἀπαγγέλλειν μὲν πατριάρχη, ἔγχειρῆζεν δὲ καὶ χάρτας καὶ ὄστρακα ἔγνωσαν. ὡς γοῦν εἰς χεῖρας ὁ πατριάρχης εἶχε καὶ κατενόει τὸ δρῆμα, προσαναφέρειν ἔγνω τὰ περὶ τούτου καὶ βασιλεῖ, ὅτι καὶ οὐδένα ἄλλον ἢ αὐτὸν ὑπενόει τὸν παρασυρέντα καθ' οὗπερ ἦσαν καὶ αἱ ἀραὶ. καὶ δὴ τὸν ἀδελφὸν πέμψας Μεθόδιον, ἡξίου 5 βασιλέα παραγενέσθαι οἱ· μηδὲ γὰρ ἔχειν ἀπαντᾶν παρ' ἐκείνον. ἀπήγγελε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ὡς ἔλαθον ἐπὶ τοσοῦτον φρικτῶν
- B ἀρῶν εὐθύνας ὡς οὐκ οἶδασιν ἐνεχόμενοι, καὶ ὡς ἀπεναντίας τῆς πάλαι περιστερᾶς, λύσιν εὐαγγελιζομένης κατακλυσμοῦ, ἣ ἐπὶ τοῦ κίονος ἐκείνη φαίνεται, παρ' ὅσον οὐκ εὐλογίας ἀλλὰ κα- 10 τάρας καὶ ἀφορισμῶν μηνύτρια γέγονε. καὶ τὸ χειριστὸν, ὡς τότε μὲν ὁ δέων πατριάρχης ἦν καὶ τὴν τοῦ δεῖν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος ἔφερε, νῦν δ' ὁ καὶ ἴσως λύειν μέλλων, εἰ τέως καὶ λῦοι, ἰσπερήμενος τῆς τοῦ λύειν ἐξουσίας εὐρίσκεται. καὶ διὰ
- C ταῦτα ὡς πολλῆς τῆς δυσκολίας οὔσης χρῆ κοπιᾶν, ἔλεγε, καὶ 15 συμβουλεύειν τὸ ποιητέον, ὡς ἐμβραδύνουσι ἴσως μὴ σφίσι ἀκίνδυνον ὄν. ταῦτα βασιλεὺς ἀκούσας διευλαβήθη τέως τὴν πρᾶξιν καὶ πρὸς τὸν λόγον ἐθρομβήθη, καὶ ὡς εἶχεν εὐθέως παρὰ τὸν πατριάρχη γίνεται. ὡς δὲ τὰ γράμματα εἶδε, καὶ ὅπου κεί-

post aliquam deliberationem consenserunt deferenda ut erant ad patriarcham cuncta. moxque re illi, prout contigerat, narrata, fictilia cum inclusis chartis obtulerunt, his patriarcha in manus sumptis attenteque perlectis, plane intellectam rem totam referre ad imperatorem statuit, in quem potissimum intentam intortaque illa imprecationum horribilium fulmina existimabat. misso igitur ad eum suo fratre Methodio, rogavit ne gravaretur venire ad se, quoniam ipse ad palatium tendere tunc quidem insuperabili obstaculo prohiberetur, haberet autem quae cum eius maiestate coram et statim tractari oporteret, nempe ut quamprimum communiter viderent quo se possent pacto expedire diris vinculis horrendorum anathematum, quibus hactenus ignorassent se teneri constrictos. declaratum autem hoc nunc ipsis indicio columbae, quae longe diverso a sacris celebrata literis nuntia diluvii cessantis augurio, non pacem ac benedictionem ut illa, sed piaculares nodos terribilium excommunicationum et columnae fastigio eminentis denuntiaret, atque ita quidem (quod erat pessimum) ut simul doceret eum qui laqueos istos atroxes nexerat et intenderat, tunc cum id egit fuisse patriarcham, hoc est minime dubiam ligandi habuisse potestatem: nunc autem privatum degere, nec clavem amplius tenere qua possit carcerem pandere in quem ipsos antea coniectos incluserit. quae cum ita sint, acri opus esse deliberatione quae vias mature investiget extricandae perplexitati letalium et fauces stringentium nodorum, quorum cassibus haerere implicitus ne ad momentum quidem sustineat qui gravitatem periculi urgentis aut potius praesentis exitii perniciem ea expendat Christianae prudentiae trutina, qua quisque prae habere quibualibet rebus debeat statum animae ac salutis aeternae rationes. his imperator auditis haud parum conturbatus ad patriarcham occurrit,

μενα και ὅπως εὐρέθησαν πέπυστο, ἐν ἀπόρρῳ ἦν και τὸ ποιητέον
 ἰσχύοι· τὸ γὰρ πατριάρχην Ἀθανάσιον δέοντα ἀξιοῦν ἰδιωτεύ-
 σατα λύειν, οὐχ εὐρισκον αὐταρκεις. ὅθεν και συνέρχεται μὲν
 σφίσι ἐκ προσταγῆς ὁ Ἀλεξανδρείας, συνέρχεται δὲ ὁ τῆς Ἐφέ- D
 5 σου Ἰωάννης, οὕτως ἀργῶς τῆς τιμῆς ἔχων, συνῆσαν δὲ και τῶν
 ἀρχιερέων οἱ παρενρεθέντες, και κοινῇ σκέπει τὸ πρᾶγμα ἐδίδο-
 σαν. κοινῶς οὖν κατεστύγουν ἅπαντες, και τῆς πράξεως τὸν
 πρᾶξαντα ἐν οὐ καλαῖς ὑπονολαῖς ἤγον· οὐ γὰρ ἄλλο τι ἀλλ' ἐαυ-
 τῷ και πάλιν περιποιεῖν τὴν τιμὴν, ἀφύκτως οὕτω και ταῦτα
 10 ὄν οὐκ ἐχρῆν δισμοῦντα. τέως γε μέντοι τοῖς μὲν ἐδόκει αὐτὸν
 ἀξιοῦν λύειν, τοῖς δὲ ἄλλ' ἀδύνατα ἀξιοῦν και ἄλλως ἀπάδοντα
 κατεφαίνετο, εἶπερ ἰδιώτης ὢν και τῆς ἱερατείας γυγυμνωμένος E
 ἅλτα λύοι· τοῦ γὰρ εἶναι και τὸ σέμμιμα τῷ πεπραγότι. διὰ
 ταῦτα ἑτέροις ἐδόκει, και μᾶλλον τοῖς ἀκριβέσι, μηδ' ἀξιοῦν
 15 ὅλως κατὰ λύσιν, ἀλλὰ κρῖνειν ὅπως ἐν ἀδήλω τὰ φρικτὰ πρά-
 ξει, και εἰς ἀπολογίαν καθιστῶν ὑπὸ Ῥωμαλοῖς πᾶσιν ὅπως και

lectisque libellis, et ubi quove casu reperti fuissent cognito, disquirebat
 anxie incertoque consilii animo quem iniret modum his sese angustiis ex-
 plicandi. nam recurrere ad expatriarcham et merum nunc monachum
 Athanasium, ut solveret quod ipse dum esset in dignitate nodaverat, prae-
 ter caeteram intempestivitatē, etiam inutile vanumque videbatur, defi-
 ciente iam in ipso ad istud potestate. accersitus ergo iussu Augusti rap-
 tum est Alexandrinus patriarcha; vocatus pariter Ephesinus Ioannes, licet
 citra usum pontificalis in eam ecclesiam auctoritatis, titulo dumtaxat te-
 nus esset episcopus. caeteri quoque, quotquot forte tunc in urbe repe-
 riebantur antistites, rogati similiter concurrerunt. hi deliberatione com-
 muniter inita super negotio proposito primum magno consensu detesta-
 bantur factum, et facti auctorem graviter incusabant, malae mentis ex-
 tantia iis scribendis et abscondendis chartis indicia trabentes ad laevas
 de ipso suspiciones, quasi artificio isto ligandi quae nemo praeter ipsum
 posset solvere, ambitioni velificatus propriae, necessitatem imponere stu-
 duisset sui restituendi in eum unde invitus descendisset thronum. circa
 definitionem eius quod facto esset optimum illo articulo rerum, quidam
 defungebantur consulendo ut Athanasium libellorum scriptor adiretur, ab
 eoque peteretur absolutio censurarum in iis inflictarum. his alii repugna-
 bant contententes, praeterquam absonum, etiam irritum id fore: nam et
 esse inconveniens insidiatori astuto, postquam eius delos deprehenderis,
 fraude quaesitum ultro tribuere successum; quod fiaret nunc conveniendo
 Athanasio, quem ideo clam scripsisse hos libellos intelligimus, ut redire
 nos ad sese cogeret, et vel si annueret is quod rogaretur, frustra ille
 tentaret, nos vane speraremus, utique cum sit indubitatum homini pon-
 tificali nudate potestate, iamque supra privatum quemlibet nihil habenti,
 facultatem non inesse solvendorum anathematis nexuum. propter haec
 aliorum, et quidem eorum fere qui iuris canonici consultiores putabantur,
 haec erat sententia, nihil in praesens de solutione anathematis curandum,
 sed citandum ad tribunal ecclesiae Athanasium, ibique ab illo exquiren-

πολοῖς κανόσιν ἐπόμενος ἀνθρώπους Χριστιανοὺς ἀφορίσειε μηδὲν γινώσκοντας, καὶ οὕτω συνελῶν αὐτὸν ἐκείνον καταγινώσκειν τῆς P 171 πράξεως. ἤς δὴ καταγνωσθείσης καὶ παρ' ἐκείνου, προκατεγνωσμένον πάντως καὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας κανόσι, μὴ λύσειν ἄλλην ζητεῖν· τὰ γὰρ δικαίως καὶ ὑπὸ κανόσι δεδιμένα, ἐκεῖνα καὶ 5 λύεσθαι εἶναι ἀνάγκη, τὰ δ' ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατα μόχθοι περιττὸν ἄλλως εἶναι καὶ ζητεῖν λύεσθαι. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτίκα καὶ πατριάρχην εἶναι καὶ σύνοδον εἰς λύσειν τὴν ἀπὸ τῶν κανόνων δικαίαν ἀξιοπίστους. αὐτὸν δὲ καὶ μᾶλλον ὑπ' αἰτίας δικαίας ἀχθέντα κανονικῶς εὐθύνεσθαι. τὸ γὰρ ἑαυτὸν συνιστᾶν ὑπο- 10 B νοηθέντα τὰ χεῖριστα ἐν ὄρκοις τε καὶ ἀραῖς ταῖς καθ' αὐτοῦ, τίνα λόγον ἔχειν, εἴπερ καὶ τοῦθ' ἱκανὸν εἰς τελείαν τῶν ἐγκλημάτων ἀποφυγὴν; οὐκ ἠμύνειν γάρ, ἀλλ' ἀποτρίβεσθαι τὴν κατηγορίαν διὰ πιστῶν παραστάσεων εὐλογον. τὸ δὲ τοὺς κατεπόντας ἢ τοὺς συναρπασθέντας ἀραῖς ὑποβάλλειν, ποῦ δίκαιον 15 καὶ ὅλως κανονικὸν καὶ τῶν νόμων τῆς ἐκκλησίας; βασιλεὺς δὲ

3. προκατεγνωσμένος P.

dum quas ob causas, et iuxta quos canones, Christianos homines nullis minis praeviiis admonitos et funditus ignaros illigare horribiliter excommunicationum diris, clanculario scripto tentaverit? auditis deinde quae ille respondebit, et quod allegare nihil nisi frivolum poterit, facile mox redargutis ac convictis, rite ipsum condemnandum ad fatendum in publico conventu Romanorum se perperam et ultra quam debuerat aut poterat, dum illa scriberet, egisse. hinc omnes pro plane frustaneo et nullius roboris habebunt id quod ipse qui fecit, se contra fas, sine legitima potestate attentasse confessus palam fuerit. unde cunctis apparebit non esse opus absoluteione ulla, siquidem ea tantum canonica solutione indigent, quae rite ac canonica auctoritate sunt ligata. si qua praedamnata canonibus et ab initio cassa irritaque fuisse constet, ea quaerere quemadmodum solvantur, supervacaneus sit labor. quin vel si fingatur periculum subesse quodpiam ne valida sit et vere liget excommunicatio sic lata, nec sic tamen opus fuerit ad eum recurrere qui tulerit, quoniam quando patriarcha contra canones peccat, patriarchalem adversus eum potestatem synodus obtinet, cui propterea ius plenum competit tum absolvendi a censuris temere ab eo latis, tum etiam illum ob id ipsum canonicos iudicandi et poenis subiciendi meritis. neque in subiecto casu quidquam suffragari Athanasio iuxta posse ad amollendas a se, quarum causam praebet iustam, suspiciones pessimas, quod sibi horrenda, si fallat, imprecans alienum se ab omni crimine deiecit: non enim iuramentis et execrationibus istiusmodi, sed idoneis argumentis ac testimoniis criminationes impactae sunt purgandae iuxta receptum et rationi consonum morem. multo autem esse peioris exempli, quippe a sacris regulis et legibus ecclesiae intolerabiliter exorbitans, quod hic fecit Athanasius, diris anathematum in solos rite torquendis scienter peccantes et proterve contumaces, subiciere se aiens etiam eos qui abrepti aliena seductione prolapsique per imprudentiam impegerint. haec utcumque verisimiliter ac sapienter ita isti disse-

σοφώτερόν τι ποιῶν, ὡς ἔδοκει, καὶ αἱ τὰς ἐς εἰρήνην αἰρού- C
 μενος, συνβούλευε πέμπειν καὶ ἐρωτῶν Ἀθανάσιον, καὶ τοὺς
 χάριτας δεικνύοντας πυνθάνεσθαι εἰ αὐτὸς πράξειε καὶ ὅπως πρά-
 5 ξείε καὶ εἰ τούτοις αὐθις ἐμμενοι. ἐκλέγονται τοίνυν πρὸς τὴν
 ἀποστολὴν δοξάσης τῆς βουλῆς ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου τε Χοῦμνος
 καὶ ὁ Κυπριανὸς χαρτοφύλαξ, οἳ καὶ συγγεγονότες ἐκείνῳ τὴν
 ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, ὡς ἐχρῆν, διαμήνυσιν ἐποίη-
 σαντο. ὁ δ' αὐτίκα καὶ ὡς αὐτὸς γράψειεν ὁμολόγηι καὶ ὡς ἐκ
 10 καὶ αὐθις αὐτίκα λύειν, εἰ καὶ οὐκ ἐξεγένετο, φησί, καὶ τοὺς
 χάριτας ἐκείθεν ἐπανελέσθαι ἐπεισπεσοῦσης τῆς ταραχῆς. ταῦτ'
 ἔλεγε μὲν ἐκεῖνος, ὑπενόητο δὲ τὰ μὴ ὄντα λέγων. ἔδει γὰρ ἐμ-
 φανίζεσθαι, οἳ δοκιμάζοντες ἔλεγον, καὶ ζητῶν συγγνώμην, εἶπερ
 εὐθύτης ἠκολούθει τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μὴ ἐμπερικνεψία καὶ
 15 βαδύτης ὑπουλος, ὡς ἂν εἰς καιρὸν τὰ φοβερὰ καὶ φορικώδη
 προανατετακῶς ἀξιοῖτο λύειν, ἀναλαβὼν τὴν τιμὴν ἣν παρηγεῖτο,
 σκοπῶ δὲ εἰ μὴ διὰ ταῦτα τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ αὐθις παραισῆχθη διὰ E

rebant, tamen imperator in securiorem semper partem incumbere, dum quomodo cumque dubitatur, solitus, circumspectus et ad pacem ecclesiae accommodatus consulturum se putavit, si decerneret, ut fecit, mittendos ad Athanasium certos homines, qui ab eo quaererent, ostensis illi quos ipse scripsisset diceretur libellis, an re vera eos et cur quove consilio scripsisset, et num in eadem nunc, qua olim fuisset ad scribendum impulsus, sententia et voluntate perstaret. ad hoc electi sunt praefectus consueclicae Chasimus et Cyprianus chartophylax. qui postquam Athanasio convento imperatoris et synodi mandata rite exposuerunt, ille confestim est fassus et se illa scripsisse, et pusillanimitate ac moerore fracti animi, quibus tunc agitaretur, male perturbatum id egisse: sese ideo illa et fuisse a principio irrita putare, et nunc, quantum posset aut opus esset, cassae velle. "et utinam" addidit "chartae istae, quae hunc tumultum concitarunt, nunquam in eo ubi delitescerant loco repertae, nunquam extractae illinc essent." ita tunc ille, ne sic quidem perspicacioribus fidem faciens sincerus ac veracis professionis. "oportuerat enim," aiebant rigidioris supercilii censors, "agnovisse simul et declarasse submissius propriam in eo facto culpam veniamque poposcisse, si rectus et simplex sic loquenti suberat animus Athanasio, et re vera, ut videri volebat, per moram aegri animi delirationem ad ea scribenda fuerat impulsus." ex hac enim prefecto facti sui tam atrocis sera ista nunc demum etque tam frigida improbatione satis intelligi, spectasse illum in eo longe plus quam modo prae se ferat atque adeo astu profunde mentis improbae re ipsa machinam in illis latebris struxisse, quae in tempore prolata terrore direo anathematismorum horribilium concuteret, quem his obnoxium formidabilibus morat, animum imperatoris, eumque metu isto induceret ad se in throno reponendum, unde ingratis ac vi coactus descendisset, facie autem nihil pacisci recensaturum Augustam pro spe infirmae ac supra modum delicatae conscientiae pacem daret. quem ideo terrore neminatim et

τὴν πλειστον περι τὰ θεῖα τοῦ βασιλέως εὐλάβειαν, ὃν καὶ ἄφουκτον εἶχε δεσμεῖν ὡς δῆθεν παρασυρέντα. τότε δὲ ἐπεὶ καὶ ἔτοιμος ἦν γράμμασι πιστοῖς ἐγχαράξαι τὰ τῆς ἀπολογίας, ὡς καὶ ἀπήτητο, λαβὼν χάριτην οἰκιοχείρωσ τὰ πλείστα τὰδ' ἔγραψεν.

“ἔμοι συνέβη πατριαρχεῦοντι πολλοῖς καὶ πειρασμοῖς ἐμπεσεῖν, 5 καὶ διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς κατασχούσης με ὀδύνης καὶ πικρίας

P 172 παρακινηθεὶς γράμματα ἐξήνεγκα βάρως ἀφορισμοῦ καὶ λοιπῶν ἐπιτιμιῶν κατ' αὐτῶν ἔχοντα τῶν θλιψάντων με καὶ λελυπηκότων. ἐγνώρισε δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιτιμηθέντων οὐδεὶς οὔτε περὶ τῶν εἰρημένων γραμμάτων οὔτε περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιτιμιῶν. 10 εἶτα αὐτὰ μὲν τὰ γράμματα ἐν ἀποκρύφῳ τινὶ καὶ παντελῶς ἀδήλω τῷ τόπῳ τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς τοῦ θεοῦ ἁγίας σοφίας ἀποτεθέντα ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καὶ διέμεινε φυλαττόμενα. ἐγὼ δὲ ἐπεὶ

B τοῦ θρόνου ἀναχωρήσῃ καὶ τῆς πατριαρχικῆς πύσης προστασίας παραίτησιν ἠβουλήθη ποιήσασθαι καὶ ἠσυχάζειν πάλιν κατ' ἐ- 15 μαντὸν ὡς καὶ πρότερον, εὐθὺς καὶ τὸ σύμπαν τῶν γεγραμμένων ἐκείνο βάρως ἐξ αὐτῆς ψυχῆς διαλύσας ἠθέτησα, συγχωρήσεως πύσης τῇ τοῦ θεοῦ πάσῃ μεταδοῦς ἐκκλησίᾳ, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνωτέρω, ὡς εἴρηται, θλίψαι ἡμᾶς καὶ παραλυπῆσαι σπουδάσασιν. οὐ γὰρ ἦν οὔτε τῆς τοῦ θεοῦ ἐντολῆς οὔτε τῶν ἐκεῖ- 20

damnationi a se in omnes intentatae diserte involvere studuisse videretur, dum inter alia clare professus est se non solos eos excommunicare qui scientes peccassent, verum illos etiam qui aliena seducti fraude imprudenter pertracti fuissent in qualemcumque participationem initorum contra se consiliorum. hoc fuit multorum de isto Athanasii responso iudicium: nunc caetera reddamus. ab eo sic locuto pervexerunt exquirere legati, num hanc ipsam, quam verbo ipsis expressisset, excusationem istius sui facti, paratus esset, si rogaretur, ad eorum cuius intererat notitiam et satisfactionem scripto complecti. ad ea ille chartae confestim arreptae haec, quae licet pluscula hic referam, illevit. “mibi contigit patriarchatu fungenti in multas tribulationes, multas tentationes incidere. harum subito et vehementi pertractus sensu in amaram habitudinem exacerbatae mentis, scripsi literas anathemata gravia censurasque id genus atroces in eos qui me vexaverant et laeserant habentes; quarum notitia censurarum nemini eorum in quos illae interquebantur oblata ulla est; ac ne iudicium quidem cuivis factum vel istarum ipsarum literarum vel particularium nozarum quas continebant. hae deinde literae in quodam abstruso et prorsus ignoto loco magni templi sanctae dei sapientiae depositae, ibidem custoditae permanserunt. ego vero postquam throno cedere et omnis patriarchalis praefecturae abdicationem volui facere, quiescereque rursus apud me sicut prius, statim totum illud scriptorum onus ex ipsa anima diluens abrogavi, veniam omnem universae dei impertiens ecclesiae et ipsis qui superius, ut dictum est, vexare nos et laedere studuerant. non enim fait memoris mandatorum legum ac commendationum divinarum animi, ac omnino metum habentis ipsius dei, et fatarum iudi-

νου νόμων καὶ παραγγελμάτων, οὔτε ψυχῆς φόβον ὄλως ἐχού- C
 σης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔννοιαν τῆς μελλούσης κρίσεως ὁμοῦ καὶ
 ἀνταποδόσεως, ἀκατάλακτον τὴν ἔχθραν τηρεῖν καὶ ἀντὶ κακῶν
 ἀντιδιδόναι κακά, οὔτε μὴν ἐπαρῶσθαι κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων,
 5 εὐχέσθαι ὑπὲρ αὐτῶν Θεοῦ σαφῶς καὶ λέγοντος καὶ προστάσσον-
 τος. διὰ ταῦτα καὶ γράμματα μὲν ἐκείνα πάντα τὰ τῆς μικρο-
 ψυχίας, μᾶλλον δὲ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς ἐγκατατεθεισαν βαρύτητα
 τοῦ ἀφορισμοῦ τε καὶ τῶν ἐπιτιμιῶν, ἐκ ψυχῆς πάσης ἀπεβαλ- D
 λόμην, πᾶσι τοῖς ἐπιτιμηθεῖσι καθαρὰν διδοὺς τὴν συγχώρησιν·
 10 ὥστε δὲ καὶ ἀναλαβέσθαι τὰ τοιαῦτα γράμματα καὶ ἀφανίσαι
 ἡμελήθη παρ' ἡμῶν, καὶ οὔτε ἐλάβομεν οὔτε ἠφανίσαμεν. εὐ-
 ρίσκοιται οὖν ἀρτίως, καὶ δίδονται εἰς χεῖρας τῷ κρατίστῳ καὶ
 βασιλεῖ μου καὶ αὐτοκράτορι. παρ' οὗ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐρωτήσεως
 γενομένης αὐτῶν δὴ τούτων τῶν γραμμάτων ἔνεκεν, οὐδὲν ἕτερος
 15 ἢ αὐτὸ τὸ ἀληθές εἰπόντες ἐπληροφορήσαμεν οἷον ὅτι οὐ νῦν E
 πρότερον τὴν γνώμην μεταβαλόντες καὶ τὴν ἐπιτιμῆσιν λύοντες
 πᾶσι καθαρῶς συγχωροῦμεν καθ' ὧν αὕτη γέγονεν, ἀλλὰ τοι καὶ
 πρότερον, ἔξ ὅτου δηλονότι τῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἀναχω-
 ρῆσαι ἠβουλήθημεν, εὐθὺς καὶ τῆς πρὸς πάντας ἔχθρας ἀπέστη-
 20 μεν, μηδεμίαν πρὸς οὐδένα φανερὰν ἢ κεκρυμμένην ἔχοντες ἄμυ-
 ναν, καὶ τοὺς εἰρημένους ἀφορισμοὺς καὶ λοιπὰς ἐπιτιμῆσεις ἀπὸ
 τότε εὐθὺς καταλύσαντες ἠθετήσαμεν. καὶ εἶχε ταῦτα ἐπ' ἀλη-
 θείας οὕτως. ἵνα δὲ μὴ τιμὴ τῶν κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγίας ἐκ-

ciam simul ac retributionem certa persuasione reputantis, implacabile
 odium servare et pro malis mala rependere, neque diras imprecari iis
 qui mihi nocuerant, cum pro talibus orandum deus clare dicat et iubeat.
 propter haec literas illas ex pusillanimitate et aegritudine turbati animi
 profectas, praesertim vero cunctam ipsis inditam acerbiter anathematis
 et piacularium nozarum ex toto penitus animo reieci, cunctis quos subii-
 cere poenis istiusmodi volueram, plenam sinceramque indulgentem veniam ac
 pacem. itaque merus fuit casus oblivionis, quod nobis in mentem non
 venerit resumere inde literas illas et abolere, prout constitueramus, sed
 quia negligentia quaedam nostra ne resumeremus et aboleremus obstetit,
 secutam inde est ut modo illae reperirentur darenturque potentissimo do-
 mino meo imperatori, qui cum circa istas a nobis scriptas literas interro-
 gari nos curasset, nihil aliud nisi quod re vera erat respondentes affirma-
 vimus, nimirum non nos nunc primum mente mutata solvere quamcumque
 memoratam illis censuram, ac plane sincereque condonare universis in
 quos intendebatur poenam noxamque omnem eiusmodi, sed multo antea,
 iam tum scilicet quando decrevimus patriarchali throno cedere, confestim
 omnem in omnes offensioem deposuimus, nullam adversus ullum manife-
 stam aut occultam habentes malevolentiam aut cupiditatem ultionis, me-
 moratasque excommunicationes et caeteras irrogationes poenarum ex tunc
 statim abolentes abrogavimus. sic illa ex vero, se habuerunt. ne autem

- P 173 κλησίας ἐπιχειρούντων καὶ ταύτην βουλομένων διαταράττειν πρό-
 φασίς ποτε γένοιτο, κακῶς μὲν παντάπασι καὶ ἀδίκως, γένοιτο
 γοῦν μετὰ τοῦ ποτηροῦ ζητοῦντι τὰ σκάνδαλα, τούτου δὲ χάριν
 καὶ τὰ παρόντα γράμματα, Θεοῦ αὐτοῦ κατενώπιον κατὰ τῶν
 πρώην ἐκείνων, ὡς ἔφημεν, γεγραμμένων ἐξεθέμεθα. δι' ὧν⁵
 καὶ πάλιν οὐ συγχώρησιν μόνον πῦσαν πᾶσιν ἀπονέμομεν τοῖς,
 B ὡς εἴρηται, ἡμῶν ἔτι πατριαρχεούντων ἐπιτιμηθεῖσι λόγοις ἢ
 γράμμασιν ἡμετέροις τισὶ φανεροῖς ἐν τῷ παρόντι γεγενημένοις ἢ
 ἐν τοῖς ὑστερον τῶν χρόνων δόλοισι ἔσομένοις, ἀλλὰ καὶ εἰρήνην
 καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην μετὰ πάντων τούτων κυροῦμεν, οὐ-¹⁰
 δὲν τι τῶν ἀπάντων ὡς ὑπ' αὐτοῦ δῆθεν ἡδικημένοι ἔχθραν ἢ
 ὄργην ἢ βᾶρος τὸ τυχόν ἀποταμιεύοντες. καὶ εἴ τις δὴ ποτε τὰ
 λεχθέντα γράμματα καὶ οὐ βᾶρους μετέχοντα, ἢ ἕτερου κἀκείνα
 C ἡμέτερα, εἰς ταραχῆς πρόφασιν κατὰ τινῶν τῶν κοινωσούντων
 τῇ ἐκκλησίᾳ προβαλέσθαι θελήσει καὶ ταρασσῶν προβάλλοιτο,¹⁵
 τούτου ἐπάρατον καὶ μὴ ἀνεύθυνον εἶναι βουλόμεθα, ὡς ἴδιαν
 μὲν πληροῦντα κακίαν, ἀφορμὴν δ' ἡμᾶς οὐκ ἀληθῆ ψευδῆ δὲ
 παντελῶς προβαλλόμενον. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, Ἰνδ. ια'." ἦν
 D δὲ καὶ τοῖς γράμμασιν ὑποσήμιασις αὕτη "Ἀθανάσιος ἁμαρτω-
 λὸς ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμας."²⁰
 Ἀθανασίῳ μὲν οὐδὲν ἐλάττων τῶν ἄλλων αἰτία καὶ αὕτη

ulla inde male affectis erga sanctam dei ecclesiam et turbare illam stu-
 dentibus occasio aut praetextus umquam existat id conandi (quod quidem
 perperam et iniuste facerent, cooperantes maligno quaesitori scandalo-
 ram), huius rei gratia praesentes literas, intuitu dei praesentis, adver-
 sus illas, ut diximus, a nobis prius scriptas, edidimus, per quas etiam
 rursus non veniam solum et absolutionem omnem impertimus iis qui, ut
 dictum est, a nobis patriarchatum gerentibus subiecti censuris quibuslibet
 fuerant, verbis aut literis nostris quibusdam nunc publicatis, ac quibus-
 cumque aliis secuturo, si forte, tempore quomodolibet publicandis. con-
 tra quas pacem hic et in deo caritatem aequae omnibus firmamus et san-
 ctimus nostram, nemini omnium, tamquam ab eo videlicet iniuria affecti,
 odium iram aut rancorem ullum, acerbitatem qualemcumque gravem aut
 lovem designantis aut infligentis vindictae, reposita velut in laesae mentis
 sicut servantes. quodsi quis, quicumque tandem fuerit, vel praedictas
 nostras literas, omni, ut declaratum est, auctoritatis pondere carentes,
 vel alias quasilibet pariter nostras in praetextum turbaram contra quos-
 libet e communicantibus ecclesiae proferre voluerit et re ipsa turbans pro-
 tulerit, hunc maledictum et obnoxium reddendae facti huius rationi esse
 volumus, tamquam qui propriae obsequens malignitati non veram nobis
 sed omnino falsam intentionem impingat. mense Septembri, iactatione xi.
 suberat autem hisce literis haec subscriptio "Athanasias peccator, qui
 fuit patriarcha Constantinopolis novae Romae." ex hoc ultimo scripto
 Athanasii, qui res eius censoris oculis observabant, nihil minus validum

προσπεισοῦσα, τοῦ δόξαι οὐχ ἦττον βαθέως ἢ ῥαδίως ἐργάζεσθαι, μείζων παρὰ τοῖς κατ' ἐκείνου ἐπιτηροῦσιν ἔδοξεν ἑαυτῆς ἔκ τε τοῦ καὶ αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸ προσῆκον Χριστιανοῖς, ὡς οὔτε τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς οὔτε τῶν ἐκείνου νόμων καὶ παραγγελμάτων, 5 οὔτε μὴν ψυχῆς φόβον ὄλως ἐχούσης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔννοιαν τῆς ἀνταποδόσεως, κακὰ ἀντὶ κακῶν ἀποδοῦναι. εἰ δέ τι ἄλλο **E** ἀπὸ Χριστοῦ ἀφορισμῶν μείζον κακὸν ταῦτα ἐπ' αἰτίαις τισίν, ὃ θέλων κρινέτω. τίως γε μὴν κὰν τῷ ὁμολογεῖν, ὅσον τὸ δοκεῖν, ὡς οὐκ ἐν χρόνῳ τινὶ ἀλλὰ καὶ αὐτίκα ἐπ' αὐτοῖς μεταγνοή

10 ὀγραμμάσι καὶ λύειν ἐθέλοι καὶ ἀφανίζειν αἰροῖτο ἂν τίως ἔδεε τε καὶ ἡσφαλλῆτο.

25. Βασιλεῖ δὲ καὶ αὐθις φροντίς ἦν οὐ μικρὰ παρακεκ- **P** 174
τημένων ἐνθεν μὲν τῶν Τοχάρων, ὅσοι δὴ καὶ ἐπὶ βορείοις τοῖς
μέρεσιν ἔκειντο, ἐκείθεν δὲ γε τῶν Τριβαλλῶν χρωμένων τῷ Κο-
15 τανίτζῃ, ὃς δὴ καὶ ἀποδρὰς ἐντεῦθεν, προσρνεῖς τῷ κράλῃ Σερ-
βίας ληΐστορος τρόπον καταθέων τὰ πρόσχωρα ἐληΐζετο, οὐ μὴν **P** 175
δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς οὐ καλῶς ἐχόντων ἐκ τῆς προτέρας

quam ex ullo superius animadversorum pravitatis ipsius indiciorum, argu-
mentum duxerunt ad iudicandum vafrum esse illum ac subdolum, minime-
que bonae fidei ac sinceræ in agendo simplicitatis hominem. nam ne acta
eius ista, quae nunc purgatum ibat, ignorantiae aut caecitatis ex per-
turbatione praesenti, cadentium in viros etiam bonos errorum, excusatio-
nibus a malignitatis nota vindicarentur, obstabat, quod ipse nunc ultro
fatebatur scire sese ac prae oculis mentis habuisse, quid Christiani offi-
cium posceret, quid dei mandatum, quid eius leges et denuntiationes
praescriberent; praesto etiam sibi adfuisse dei timorem ac cogitationem
expectatae retributionis, quibus omnibus rebus prohiberetur mala pro
malis reddere. his plenus sensibus qui tamen quoscumque sibi quibuslibet
de causis adversatos exitio longe omnium maximo, separationi scilicet a
Christo, quantum fuit in ipso, subiecerit, iudicet qui volet num ex mera
imprudencia subreptioneque turbatae tumultu mentis prolapsus in prima
illa scriptione fuerit, an non potius atroci vindictae cupidine furoreque
impotentis chartis expressas istis execrationum horrendarum conceperit fu-
rias. utut de his fuerit, nunc quidem ille utcumque-satisfecit. etenim
confitendo, quantum in speciem satis foret, sese non postea demum quam
renantiaverat patriarchatui, sed iam tum antequam throno cederet, da-
mnasse ac matura poenitentia revocasse quidquid perperam egisset clan-
cularia scriptione et arcana depositione chartarum modo inventarum, omni
plane metu solvit quamlibet timidus, nec suspicionem ulli quantumvis su-
perstitioso reliquit ullam contractae a se aut sibi adhuc haerentis ex ista
horribili scriptura piaculi cuiuscumque. unde in praesens securitate cun-
ctis reddita omnis, quae ex hoc casu extiterat, est commotio sedata.

25. Caeterum imperatori acrem admovebant sollicitudinem commo-
ventes sese hinc quidem Tochari, quotquot boreales tractus insederant,
inde autem Triballi, ad id utentes Cotanitza, qui postquam a nobis trans-
fugisset, adiungens se crali Serbiae, latronis ritu incursans confinia de-
predabatur. accedebat ad haec Orientalium quoque regionum miser sta-
Georgius Pachymeres II.

ἐκείνης συγχύσεως. ταῦτά τοι καὶ βασιλεὺς ἀνδρὸς σπουδαίου ὄρων δέομενον τὸν καιρὸν καὶ στρατηγοῦ, ἅμα μὲν ξυνητοῦ τῶν τοιούτων ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐγγιζόντων αὐτῷ πρὸς αἵματι, παριδὼν τὴν ἐπὶ τῷ σχίσματι μικρολογίαν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ὡς αὐτὸς μὲν ἦμιστ' ἂν διὰ τὸ σχιζέσθαι βλάβειεν, ὀνήσει δὲ τὸ καιρὸν διὰ 5 τὴν εὐβουλίαν καὶ τὸ ἐπ' ἔργοις σπουδαῖον, εἰ προσληφθεῖη, B διανοούμενος, αὐτίκα ἀφείς ἐγκαλεῖν ἐκείνῳ τὴν πρὸς ἐκκλησίαν διαφορὰν, ὡς εἶχε δὲ τῆς γνώμης καὶ πάλιν ἰάσας ἔχειν, προσλαβὼν, ὀλίγοις τισὶν ἐφοδιάσας καὶ χρήμασι καὶ στρατεύμασιν ἐπ' ἀνατολῆς ἐπέμπει. ὁ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἀναδεξάμενος πᾶσαν 10 σπουδὴν ἐνδείκνυται καθιστᾶν μὲν τὰ τῆδε μέρη, θεραπεύειν δὲ καὶ βασιλέα ταῖς καθ' αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν οἰκονομίαις καὶ διοικήσεσιν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν καιρῶν πολλὰκις λαβόμενοι καὶ προσηῦζον τὰς οἰκείας προνοίας καὶ ἀρ- C γῶς εἶχον ἐκ τοῦ δῶροις καὶ δεξιώσεσιν ὑπέρχεσθαι τοὺς ἡγεμο- 15 νεύοντας, ἄλλοι δὲ πολλὰκις καὶ σφῶν ἀξιώτεροι ἐκλειοιπνιῶν τῶν κατὰ σφᾶς οἰκονομιῶν τὴν ἀπορίαν εἶχον καὶ προαιρούμενοι τοῦ στρατεύεσθαι κώλυμα, καὶ ἦν ἀμφοτέρωθεν τῷ κοινῷ ζημία,

tas, e nuperis illis turbis adhuc graviter laborantium. his, prout res poscebant, procurandis cum videret imperator opus esse duce strenuo et prudenti, quem et ad auctoritatem expediret ex sibi consanguinitate intimis legere, non putavit habendam rationem contumaciae. qua Ioannes Tarchaniota, superstitione hactenus inflexibili, haerebat affixus schismati, ad eum caeteris dotibus tali praefecturae aptum inde propterea excludendum, maxime cum reputaret per istam hanc occasionem ab urbe amotum minus quam dum ibi foret schismaticis profuturum, interim autem, qua valebat consiliorum sapientia dexteritateque ac fide in agendo, si ei ministerio adhiberetur, utiliter servitutum reipublicae. igitur omissis in praesens quibus eum solebat incessere criminationibus, quasi non cessaret ecclesiam turbare suo in segregum factionem pertinaci studio, quin et liberam ei facultatem tribuens in sua de religione qualicumque sententia pro libito deinceps persistendi, assumptam eum et paucis qua pesantibus qua copiis instructum in Orientales tractus misit. at ille accepta praefectura omne studium ostendit tum in restituendis illis miseris afflictis partibus, tum in demerendo imperatore, suique apud eum antiquis suspicionibus purgandis solida exhibitione gratiarum ipsi obsequiorum, fida prudentique administratione commissi sibi muneris, qua se dignum probaret honore ac beneficiis collatis. hinc quoniam militum plurimos videbat cerasias, per opportunitates in quas avide imminabant, divitiis maximis inde segiores ad laborem fieri, propterea quod, quamlibet cessarent et officio decessent, impune se laturos confiderent ob sibi paratam crebris muneribus, prout illis erat in tam pingui fortuna facile, ducum suorum gratiam, aliunde autem fortes bellatores, quod minus attenti ad lucrum forent, non superfluis modo, quas impenderent in dona, sed etiam necessariis, unde sibi consulere, carentes eo ipso tardiores ad militandum reddebantur, inopia insuperabile strennitate quamlibet bene animatae obstaculum obiectante, incommode utrinque in damnum publicae rei redun-

καὶ ἡ ἀνισότης αὐτῆ ἐδέετο ἑξισώσεως, αὐτὸς τὰ μεγάλα θαρρῶν,
ὡς πιστῆ γνώμη καὶ καθαρᾷ πρὸς βασιλεὺς πράττοντι οὐδὲν ἄν
προσσταίη τῶν ὄσων καὶ εἰς ἐμπόδιον εἴη, μεταγγίξεν ἕγνω πρὸς
τὰ κοινὰ τὰ πληρέστατα καὶ οὕτως ἑξισοῦν τοῖς ἀνδράσι καὶ τὰς
5 ὁρμάς, ἑξισῶν τοῖς πράγμασιν. ἐντεῦθεν καὶ στρατὸν μὲν συνέ- D
στα πλέον, νῆας δ' ἑξητομάζετο, καὶ διττὰ στρέφων ἐνθεν μὲν
κατὰ γῆν ἐκείθεν δὲ κατὰ θάλατταν διηγημάριζε, καὶ καλῶς ἠκού-
ετο πράττων, καὶ βασιλεῖ ἀπόδεκτος ἦν, εἰ καὶ τῷ πατριάρχῳ οἰκονομῶν
Ἰωάννῃ ἡ ἐκείνου στρατηγία διὰ μεγίστης ἀγανακτήσεως ἦν, καὶ
10 πολλάκις προσαναφέρων βασιλεῖ προσωποειδίζετο, εἰ γὰρ ἀπὸ στρα-
τηγολίᾳ οὐχ ὅπως μηδὲν εἰδῶς τιμᾶν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς E
τοὺς αὐτῆς πλύνων ὑβρεσι. βασιλεὺς δὲ τῇ παρ' ἐκείνου φερα-
πέλα ἐνειλημμένος, ὡς αἱ συχναὶ πίστεις εἶχον, λογισμῶν διδοὺς
πλέον ἢ ὀργῆ διὰ τὴν ἐκ τοῦ πατριάρχου ἀναφορὰν, οὐδὲν πε-
15 ραίνειν κατ' ἐκείνου παρεῖχε τοῖς κατ' ἐκείνου λέγοντας, ἀλλὰ
καὶ προσάντως μᾶλλον ἐδέχετο τὰς ὑπομνήσεις, τὴν ἐπὶ τοῖς
πρατιομένοις σταθιρότητα βασιλικωτέραν κρίνων παλιμβολίας P 176

dante maximo, inaequalitates iustas sibi, prout erat ante omnia necesse,
mutua compensatione decrevit exaequandas, ita ut ex abundantia super-
fluae opulentorum transferendo, quod satis esset, in egestates inopum,
nec illi redundantanti copia torperent nec hi necessariis destituti languere
ac militiam refugere cogerentur. tantae huic ac tam cunctis praeverten-
dae rei tum suscipiendae fiduciam tum exequendae facultatem praebuit
benevolentiae praecipue fidelis erga imperatorem studii et huius certae sibi
benefolentiae fiducia secuta. inde porro, quod palmarium fuit ad praesentem
usum, id est brevi consecutus, ut exercitum conflaret satis numero-
sum ad classem simul maritima militia complendam castraque terrestri-
bus abunde instruenda copiis; qua utraque fretus potentia, navibus uno
tempore multis egregie armatis, terra uno consilio marique, rem non im-
pigre solum ac prudenter sed feliciter etiam gerere cito auditus est, suc-
cessibus, quemadmodum fere fit, fortunae sapientiae consiliorum respon-
dentibus. hinc faventis de illo increbescens nuntiis magis magisque
confirmabatur in suo de eo iudicio imperator, impensiusque favere mini-
stro tam utilis pergebat; eoque obfirmatus reiciebat continuas adversus
Tarchaniotam expostulationes patriarchae Ioannis, qui concoquere haud
umquam valens honorari praefectura tali hominem adeo non bene affe-
ctum erga ecclesiam, ut plerosque ecclesiasticorum prebris conscindere
non desisteret, querelis ea de re assiduis nec sine stomacho Augustum
inquietabat; qui tamen nihil his motus, quod praesentibus iisque certis
experimentis fidelis utilisque sibi Tarchaniotae obsequii plus quotidie plus-
que obligari se sentiret ad benevolam in eum gratamque voluntatem, sic
aures nequidquam accusanti patriarchae dabat, ut animum reo servaret,
rationique amplius quam irae tribuens irritos reddebat omnes ipsi necesse
satagentium conatus, libenter contra benigneque excipiens quidquid ab ei
faventibus suggereretur, denique iudicans id eiusmodi esse negotium, in
quo magis imperatorem regia insistere constantia semel coeptis quam in-
stabili desultoriaque modo audentium mox negantium consiliorum levitate

καὶ ἀστασίας ἐπὶ τοῖς δόξασιν. πλὴν μετὰ καιρὸν, ὡς ἀρμόζειν αὐτίκα λέγειν, ἐπιτίθενται οἱ τινὲς τῶν ὄσων καὶ τῶν οἰκονομιῶν τὸ πλεῖστον προσαφηρέθησαν, προφάσει μὲν τῇ εἰς βασιλέα πίστεϊ χρῆσάμενοι· οὐδὲν δὲ ἔττον ἑαυτοῖς ἀμύνην ἤθελον, παραλελυπημένοι οἷς προσαφῆρητο. καὶ τῷ Θεολήπτῳ Φιλαδελφείας **5** προσελθόντες τὰς πρὸς βασιλέα πίστεϊς ἤθετηκέναι τὸν Ἰωάννην **B** ἔλεγον, καὶ δῆλον εἶναι, ἕξ ὧν γε καὶ πράττοι, τὸν τῆς ἀποστατήσεως κύβον ἀναρρίπτειν ἀρξάμενον. ταῦτα λέγοντες ἔπειθον, καὶ μᾶλλον εἰς τὴν κατ' ἐκείνου ἀπέχθειαν ὠρμημένον πάλαι ἔτε καὶ αὐτὸν κατ' ἐκείνου τὰ πολλὰ μωμούμενον. καὶ σὺν σφίσι **10** τὴν πρὸς ἐκεῖνον (ἦν δ' ἐπὶ τοῦ πυργίου τότε) ἠπειλοῦντο. ὁ δὲ προγνοὺς τὴν τῶν ἐπιόντων ἔφοδον, καὶ ὡς ἐπὶ κακῇ προὔπηγμένη φήμῃ, εἰ καὶ ψευδῆς ἦν, ἀπαντῶσιν ἤδη, θραύεται τὴν ὁρμήν, καὶ εἰσελθὼν τὴν ἐκείσε μονὴν τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου **C** Γεωργίου, τὴν τοῦ Διὸς ἱεροῦ πάλαι, τοῦ ἀσφαλοῦς ἑαυτῷ **15** προνοίει. καὶ οἱ μὲν ἐπιστάντες ἕξωθεν ἐπιζυγῶθεισῶν τῶν πνύλων τῆς μονῆς ἐσπονδασμένως τὰ τῆς κωφῆς ἐκείνης κατηγορίας συνέπλεκον, καὶ οὐκ ἂν ἔλεγον Ἰωάννην περαιτέρω τῶν ἐντολῶν

fluctuare par foret. caeterum periclitatus hic aliquando a suis oppugnantibus fuit; quod etsi evenit aliquantum post hoc tempus in quo narrando versamur, tamen hic propter materiae connexionem referre occupabo. confilata in eum est factio militum eorum quos, ut dictum est, superfine divites parte opum redundante multaverat, qua indigent caeteros iuaret. hi studio sinceræ in imperatorem fideli moveri se simulant, cum re vera concitarentur dolore imminutæ ipsi pecuniæ, ad impotentem cupiditatem ulciscendi molestæ ipsi, quantumvis æquæ ac publice salutaris, distributionis auctorem, Theoleptum Philadelphiensem conveniunt episcopum, eique deferunt manifestum videri ex iis quæ Tarchaniota ageret, meditari eum defectionem ab imperatore, omniaque sedulo comparare ut mox contra illum palam insurgeret. facile id illi persuaserunt antistiti, male iam antea in Tarchaniotam affecto, quippe a quo contumeliose se quoque traductum et irrisum reprehensumque meminisset. ergo et hic ducibus seditionis immixtus ipse cum illis impetu ad Tarchaniotam, uti haud dubie rebellionem machinantem, coercendum aut comprehendendum vadit. erat tunc is in turri quadam, ubi de coitione præmonitus et imparem se, loco tali, tantæ sustinendæ impressioni ratus, illinc se propripiens in vicinum maximi martyris Georgii monasterium fugit, eiusque foribus oclusis vim eorum fama prænuntiatam opperitur. fuerat illic olim Iovis templum, Christiano deinde ritu expiatum et in honorem sancti martyris Georgii dedicatum. eo ingressum ibique obductis secure foribus tutum seditiosi Tarchaniotam audientes nihilo secius facta manu monasterio se admovent, et extra, ut erant, magnis vocibus fictam illam cogitatam perduellionis calumniam oggerunt, falso illum iactasse vociferantes se, dum ipsos spoliaret, Augusti mandatis obsequi. longe quippe ultra voluntatem ac destinationem omnem clementissimi principis istam eius perfidiosi ac rapacissimi ministri violentam in

τῶν παρὰ βασιλέως προεληλυθέναι (τὸ δ' ἦν τὸ τὴν αὐτῶν ὑπαλάττειν στρατείαν), εἰ μὴ γε καὶ τῆς εἰς βασιλέα καταφρονήσεως ἄρχην ἰγνώκει. τὸ δ' ἦν ἄντικρυς καταδημαγωγία, ὡς ἐντεῦθεν τὴν κατ' αὐτοῦ σφῶν ἰσχύειν ἐπίθειν, καὶ πρόβλημα ἦν αὐτοῖς 5 ἰσχυρὸν τῶν κατ' ἐκείνου λαιδοριῶν ὡς δικαίως ἐπεξιῶσιν. ὁ δ' ἐνδοθεν ἀφ' ὕψους τοῦ τείχους ἐωραμένους πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀσφαλῶς ἴστατο, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ προσωνείδιζεν, ἀνοίας κρήνων, εἰ συμπεπεισμένος τοιοῦτοις ἀνδράσι ποιεῖν τὰ ὅμοια ἔγνω παραγεγονῶς τὸν μηδὲ σκιὰν ἀπιστίας εἰδότα. βασιλεῖ γὰρ 10 καὶ μᾶλλον φυλάττειν πίστιν καὶ βεβαίαν φέρειν τὴν εὐνοίαν, αὐτῷ δὲ τούντεῦθεν καὶ μᾶλλον μηδ' ὡς ἀρχιερεῖ προσέχειν, εἰ τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σχίσματος αἰτίαν ἀπέχθειαν, ὁ δὲ ἔκλειπε καὶ βασιλεὺς οἶδε καὶ συγχωρεῖ αὐτός, τοῖς οὐκέτ' οὔσι κατὰ βασιλέως αἰτιύμασι συμπλέκειν ἐθέλοι καὶ τοῖς ἐπιούσι συμπράττειν

se gratulationem processisse. nec dubium videri quin hoc ipse id agendo spectasset, ut se a militia per istam intolerabilem spoliationis iniuriam depulsis, praeda ipsis extorta seditiosos auctoraret, quorum sibi sic obnoxiorum fida opera uteretur ad rebellionem, quam moliretur, in imperatorem exequendam. ad hoc plane pertinuisse illam affectatae popularitatis speciem, illas ex alieno largitiones, illas effusiones in vilissimum quemque pecuniae iniuriis conflatae, rapinis extortae, ut melioribus debilitatis, pessimis armatis, haberet perduellis ad manum quorum lacertis ac mucronibus Augustum oppugnaret, Augusto, qui ipsum defenderent, deessent. inde adeo suam hanc, quam intentarent rebelli, haud esse iniustam vim. pia sanctaque in hostem patriae sese arma induisse; nec iam privatas ultum ire contumelias, quas sint ab ipso perpassi, sed tyrannum execrabilem iusto bello persequi. talia seditiosos vociferantes despectans e summis muri pinnis Tarchaniota, suae defensionem innocentiae cum ipsorum accusatione insolentiae coniunctam ex tuto disertus perorabat, etiam ultro Philadelphiensem increpans, quod eum non puderet sacrosancta insignem dignitate sanguinariis se latronibus ducem ad scelus ferre. "omittite, heus vos," inquebat, "si quis pudor est, mendacem iactationem vestrae in Augustum fidei, qui non studio erga principem sincero, sed odio adversus fidissimum ipsi ministrum, ducem vestrum, saepe nefarioque concitamine. rebellionis quam fingitis ne umbra quidem aut prima cogitatio conscientiam maculavit meam. fidem imperatori servo integram nunc maxime; in cuius obsequium affectu devotissimo nemini concedo. te vero," Theoleptum intuens, "nunquam episcopi, quod falso geris, compellabo nomine, aut debita isti gradui veneratione prosequar. ista dudum commercia inter nos abruptit vetus de religione discidium. dudum est cum tu me schismaticum, ego te profanum censeo. haec tuae a me, quam nihil moror, aversionis vera causa est, nec ipsa ignota principi, cuius te zelo dignitatis et formidine periculi moveri mentiris. tolle fraudes, amove fictionem vanissimi criminis: fateri te contra officium ecclesiasticae lenitatis, sitientem mei sanguinis, ab iniquissima misimaeque verisimili suspitione tuae immeni crudelitati obtentum quaerere, interim dum, quod monstrum in sacerdote sit, cruentis te sicariis immiscens, quantum potes, cooperaris ad caedem hominis, purae omni

- φόνον μηδὲν προσῆκον διὰ τὴν τῆς συνειδήσεως καθαρότητα. ταῦτα λέγων ἀντετεγγᾶτο κἀκείνος, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μάρτυρος φέρων ἐπευφήμει τοὺς βασιλεῖς. καὶ λοιπὸν ἄπρακτον μὲν ἦν
- P. 177 αὐτοῖς τὸ ἐγχείρημα, συνεῖναι δ' ἐκείνοις ἤκιστα ἀσφαλὲς ἐδόκει. ὄθεν καὶ πῦσαν ἀφείς ἐνοχὴν προστρέχει τῷ βασιλεῖ τῇ πολυαν- 5
δρούση πόλει Θεσσαλονίκη ἐνδιατρίβοντι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστε-
ρον, καθ' ὃν καιρὸν τὰ οἱ στρατηγοῦντι πεπονημένα ἐσπουδα-
σμένως τῆς τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κατορθώσεως χάριν ἀθροισθέντα
καὶ εἰς οὐδὲν λογισθέντα παρὰ τῶν ἰσαῦθις πεμπομένων πολλὴν
τὴν λύμην ἐνέδοσαν γίνεσθαι, ὑπερημέρων μὲν καὶ τῶν μισθο- 10
B φοριῶν γινομένων στρατιώταις παρὰ τῶν κατ' ἀνατολὴν συλλε-
γόντων χρήματα, ἔλλειμιμμένων δὲ καὶ τῶν πλειστον ἐκ τῆς τῶν
προυχόντων περὶ αὐτὰ σφετερίσεως, καὶ τῶν πολεμικῶν ἐντεῦθεν
ἀμελουμένων κατὰ τὸ εἶκός πράξεων.
- P 178 26. Περὶ δέ γε τῶν βορείων Τοχάρων (οἱ γὰρ κατ' ἀνα- 15
τολὴν τὸν Καζάνην εἶχον, ὡς αὐτοὶ φαίεν ἆν, Κάνιν, ὅς δὲ καὶ
ἐκ Χαλαοῦ τε καὶ Ἀπαγᾶ τὸ γένος κατήγε) περὶ γοῦν ἐκείνων
ἄξιον ἄνωθεν διελθεῖν. ὁ τοίνυν Νογᾶς, περὶ οὗ καὶ πρότερον

labe conscientiae veraci testimonio innocentissimi." talia locutus, ut in-
festis machinationibus invidiae suas contra ipse quoque artes opponeret,
sublata in manus alteque ostensa imagine martyris, acclamare salutem
imperatoribus patri et filio faustaue ambobus precari omnia clara voce
saepius ingeminans institit. sic illo seditionis impetu repulso, facile in-
telligens haud tuto diu se posse consistere in tam infensorum sibi homi-
num contubernio, ad Augustum in frequentissima Thessalonicensium urbem
tunc degentem (nam haec, ut admonui, posterius sunt gesta) Thessalo-
nicam, inquam, ad Andronicum se inde proripuit. quo quidem tempore,
intento unice imperatore praesentibus curandis, et imperii vires fere uni-
versas impendente constituendis illis in quibus tunc versabatur Occiduis
tractibus, contigit brevi perire fructum omnem operae a Tarchaniota
prudenti suae praefecturae functione reipublicae navatae. nam qui huic
successerunt ab Augusto submissi ad regendas Orientales provincias, quae
ille malis publicis emendandis opportuna sapienter excogitaverat, fundi-
tus neglexerunt; quorum salubritas institutorum ex gravi pernicie, quam
sensim in desuetudinem abeuntia moxque sibi habita sui abolitione con-
temptuque in rempublicam attraxerunt, sero potuit perspici. nam cum
stipendia non amplius ad diem militibus solverentur ab iis qui vectigali-
bus per illos tractus exigendis erant praepositi, quod pecunia publica
rapinis ipsorum et ipsis consociorum imminuta nequaquam ad id suffice-
ret, dilapsis propter inopiam praesidiarum functiones illic omnes militares
cessaverunt, totusque sine ulla custodia Orientalis limes hostium barba-
rorum liberis incursionibus condonatus in praedam est.

26. De borealibus porro Tocharis (nam orientales principem sive,
ut ipsi loquuntur, Kanin, agnoscebant Cazanem, qui ex Chalaū et Apaga
deducebat genus) de illis, inquam, qui septentrionales obtinebant tractus,
est quod modo repetito paulo altius principio narremus. Nugas igitur, de

ἐρέθη, πεμφθεὶς ἀρχήθεν παρὰ τῶν ἐκ γένους ἀρχόντων, οὐκ
 ἔρχων ὢν ἀλλ' ὑποστράτηγος σφῶν, πεμφθεὶς οὖν μεθ' ὅτι B
 κλειστός δυνάμεως ἐπὶ τῆς κατὰ βορρᾶν περᾶλας, ἵνα καὶ διὰ-
 φορα ἔθνη πάλαι μὲν Ῥωμαίοις ὑπήκοα, ὕστερον δ' ἀλούσης τῆς
 5 Κωνσταντίνου καθ' αὐτὰ ὄντα καὶ τοπαρχίαις τισὶ μεριζόμενα,
 ὡς ἐρήμων καταδραμούμενος, ἐπιστὰς τῷ κατὰ σφᾶς δέει μόνῳ
 χειροῦται καὶ ὑποκλίνει Τοχάρους αὐτονομούμενα πρότερον. ἅμα
 γοῦν τοσοῦτων ἔθνων ἤρξαν, καὶ ἅμα πολυανδρουῦντα τόπον C
 ἰδίους καὶ ἀρετῶσαν γῆν πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα, ἑαυτοῖς ὑπο-
 10 ποῦνται τὰς χώρας καὶ καθ' αὐτοὺς ἦσαν. ὡς δὲ καὶ τῶν ἄνω
 Τοχάρων, οἷς καὶ ἦν ἄρχεῖν, ἐπιόντων καὶ τὸ κράτος ζητούντων
 ἑαυτοὺς συνέσει τε καὶ τῷ καθ' αὐτὸν πλήθει περιεγένετο, τοῦ λοι-
 ποῦ ἀνέδην ἠὲ αυτονομοῦντο καὶ τὸν ἄνω Εὐξείνου τόπον ἀρχοντι-
 κῶς ἐκαρπύζοντο. ἦν γοῦν ταῦτα ἐπὶ καιροῖς, καὶ τῷ τοῦ βασι- D
 15 λῆος κῆδεϊ ὁ Νογᾶς ἠγλαίετο. ἐπεὶ δὲ πολλῶν ἐκποδῶν γεγο-
 νότων οἷς δὴ καὶ τὸ ἄρχεῖν ἐκ γένους προσῆν, ὁ Τουκταῖς ἐγκα-
 ταλλήκετο καὶ ἤδη γεγηρακότε τῷ Νογᾷ ἐφειστήκει καὶ εἰσβολῆς

10. δὲ docrat.

quo est superius a nobis dictum, missus olim a principibus gentis non dux
 ipse supremus, sed praefectus coplis auctoritate vicaria, cum exercitu nu-
 merosissimo in obversa Asiae continentis boreales partes irruptionem fe-
 cit. sedes illic habebant gentes variae olim Romanis subiectae, sed post
 captam a Latinis Constantinopolim sui iuris factae, divisaeque in plures
 toparchias singillatim debiles, nec uno in commune consilio utentes, nul-
 lum idoneam irruentibus barbaris opponere defensionem potuerunt; quare
 ad primum statim incursum metu ipso debellati, facilis citra certas
 vicentibus praeda cessere. In illa felicitate insperati successus animad-
 vertens Nogas cum suis habere se sub manum frequentissimas et confer-
 tas populo regiones, easdemque soli uberis et omnium vitae tuendae uti-
 lium feracis, non amplius precaria potestate his praeesse sunt dignati, aut
 decum veterum, a quibus erant ad istam expeditionem destinati, nutum
 respicere cararunt. proprio illas nullique obnoxio subiectas imperio No-
 gas habuit; ac repentium ius suum antiquorum principum gentis Tocha-
 ricae quereelas conatusque partim elisit ambiguitate responderum et ficta-
 rum ad tempus promissionum industria solerti, partim ubi aperta vis in-
 tentata est, oppositu numerosissimarum copiarum repulit. nec ita multo
 post, quasi firmato iure possessionis longi praescriptione temporis, sine
 controversia regnavit, pleno iam nec revocato a quoquam in dubium do-
 minio superiores Buxino Ponto regiones obtinens. is status illic diuturno
 spatio rerum fuit, quando ad caeteram Nogae claritatem accessit haud
 parum eum illustrans affinitas cum Michaele Augusto contracta, cui gener-
 factus est nuptiis filiae Euphrosynes. interim multis mortuis eorum qui-
 bus sorte natalium successio ex genere competeat imperii a quo Nogas
 defecerat, reliquus ex ea stirpe Tuctais ius avitam recuperare tentavit
 suscepta in eum expeditione eo successu, ut iam senex Nogas praedio vi-

στερηῶς γεγονυίας περιῆν κατὰ κράτος καὶ ὁ Νογᾶς ἔπιπτε, τὰ μὲν κατὰ τὸν τόπον γεγονότα ἐκ τῶν ἱεριστῶτων πολέμων καὶ τῆς
E συγχύσεως, καὶ ὡς ἡρήμωτο μὲν χώρῳ πᾶσα καὶ ἄνθρωποι διεφθίροντο, ἐκίϋθεν δ' οἱ λειμυμένοι πρὸς τὰ ὄδε μετακίζοντο, καὶ ὄλα νηῶν πληρώματα καὶ φορτία ἄνθρωποι ἐγερόνευσαν, ἰδίας 5 ἱστορίας χρῆζει καὶ οὐ τῆς τυχοῦσης πρὸς ἀγγελίαν γλώττης. τέως δὲ περιγεγονῶς ὁ Τουκταῖς κύριος τῶν τόπων κατέστη, καὶ
P 179 τὸ Τοχαρικὸν ὑπ' ἐκείνῳ γίνεται, ὀλλῶν τινῶν προσμεινάντων τῷ ἐκ τῆς Ἀλάκκης τοῦ Νογᾶ υἱεῖ Τζακᾶ τοῦνομα, οἷς δὴ καὶ ἐθάρρει ἐκεῖνος ἐπιῶν τὴν Βουλγάρων. ὁ γὰρ Τερτερῆς καὶ αὐ- 10 τὸς ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ Νογᾶ φηγῶν προσεχώρει τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ που τὴν Ἀνδριανοῦ διῆγε, τοῦ βασιλέως ἀποπροσοπιουμένου τὴν ἰκετεῖαν, ὡς ἂν μὴ πέμψαντος τοῦ Νογᾶ αὐτὸς ἐκεῖνον κατὰ τὸ εἶκος ὡς προσφυγόντα περιποιούμενος τὰς τοῦ Νογᾶ ὄρ-
B γὰς ἐρεθίσαιεν. ὁ γοῦν ἐκείνου υἱὸς Τζακῆς, τοῦ Νογᾶ ἐκποδῶν 15 γεγονότος, θαρρῶν τοῖς περὶ αὐτὸν Βουλγάροις ἐπέχρη, πλὴν οὐ δίχα προφάσεως, ἀλλ' ἔχων τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς σύζυγον ἑαυτῷ. προσλαμβάνει τε καὶ τὸν ταύτης ἀδελφὸν Ὀσφεντίσθλαβον, καὶ σὺν αὐτῷ Βουλγάρους δουλαγωγεῖν ἤθε-

ctus ingenti inter cruentissimam suorum stragem ipse in acie confossus occubuerit. quo bello quae magna multaque ac memoria in primis digna contingere, desolatis terris illis universis, mortalibusque omnis aetatis innumerabilibus varie ferro fame fuga consumptis, ita ut eorum exiguae reliquiae paucis huc navibus deportarentur, haec, inquam argumentum esse possent iustae historiae, nec indisertum ad idoneam sui expressionem requirentis scriptorem. perstitit Tuctais in terris quas victoria suas fecerat, cum iis quos eo duxerat, quosque illic repererat Tocharis Nogam aliis secutis: nam et hi maxima ex parte victori se subiecerunt, paucis dumtaxat fidem olim Nogae promissam servantibus huius filio, quem ex muliere Alacca vocata susceperat, Tzacae nominato. his Tzaca fretus viribus in Bulgariam irrupit, a rege tunc destitutam suo: nam qui regnarat illic Terteres, iam antea minis adhuc viventis Nogae territus confugerat ad imperatorem; quo non auso eum admittere, ne repetituro mox Nogae supplicem prodere cogeretur metu iram eius et arma in sese concitandi, miser interim Terteres alicubi circa Adrianopolim latitans degebat. at Tzacas cum his quas dixi copiis in Bulgaros irruens subicere hos sibi tentabat, ius quoddam ad regni eius successionem ab uxore trahens: habebat enim in matrimonio Terteris filiam. quare ut eam spem magis firmaret, tantoque ad se alliceret efficacius gentem Bulgaricam, Osphentisthlabum sibi adiunxit, uxoris suae fratrem, eius apud populares ob stirpem regiam grati profecturo sibi favore confidens assecuturum esse ut regnum sponte istud universum suae ipsius ditioni cederet, erat hic Osphentisthlabus egens quidem per sese pecuniae, caeterum abundantia nobilitatis inopiae subsidium invenit. cum enim forte incidisset in Pantoleonem quendam de plebe hominem, sed felici negotiatione longi temporis

λεν. ἀλλ' ἐκεῖνος πένης ὢν ἀφνειῷ τινὶ ἀπὸ πραγματειῶν ἀνδρὶ
 Πατολέοντι προστυχῶν, εὐγενῆς ὢν καὶ ἐκ βασιλέως τυχόντι
 καὶ ἰδιώτῃ ἐπ' Ἐγκόνῃ Μαγκούσου τινὸς θυγατρὶ, τεκνοποιη- C
 θείσῃ πάλαι τῇ τοῦ Νογᾶ Εὐφροσύνῃ ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος,
 5 διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιγαμβρεύεται. καὶ τοῖς μὲν Βουλγάροις δό-
 μασι τὰς γνῶμας καταδουλώσας, τῷ Τζακᾷ δὲ ὡς κυρίῳ χρώμε-
 νος, τῆς Τερνόβου σὺν ἐκείνῳ ἐπιλαμβάνεται. ὀλίγον τὸ με-
 ταξῦ, καὶ ἐνευκαιρήσας Ὀσφεντισθλαβος, Βούλγαρος ὢν ἐκ μη-
 τρὸς (ὁ γὰρ πατὴρ Τερτερῆς ἐκ Κομάνων ἦν), τέως δὲ γε τὰ
 10 πλείστα οἰκείως πρὸς Βουλγάρους ὑπὲρ τὸν Τζακᾶν δοκῶν ἔχειν, D
 ἐπιτίθεται τῷ γαμβρῷ ἐπισχῶν δόλω, καὶ φυλακαῖς ἀσφαλῆσι
 δοῦς, ὕστερον Ἰουδαίοις ὑπηρέταις καὶ οἷς εἰς τὰ τοιαῦτα ἐθάρ-
 ρει χρησάμενος, ἀποπνίγει κεκλεισμένον, καὶ τὸν τῆδε πατριαρ-
 χοῦντα Ἰωακίμ κατακρήμνησιν ὡς σφᾶς προδοῦναι Τοχάροις τὸ
 15 πάλαι ὑποπτευθέντα, καὶ οὕτως ἕξ ἀλαστορίας τόσης τῶν ὄλων
 κίριος γίνεται. καὶ κατ' ὀλίγον προβαίνων κραταιοῦται, εἰ καὶ
 φθάσας ὁ βασιλεὺς πρὸ τοῦ κείνον ὄλως κραταιωθῆναι, τῶν
 Βουλγάρων πεμψάντων καὶ τὸν ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου υἱὸν τῆς E
 Μαρίας ζητούντων εἰς βασιλεία διὰ τὸ ἐξάντις ἦδη φανείσης Το-

19. ἐξάντης P.

opes nactum ingentes, facile persuasit obscuro et privato regis natalibus
 praefulgens iuvenis ut oblatam secum affinitatem longe omnibus praeha-
 bendam conditionibus duceret. carens liberis Pantoleon puellam sibi con-
 sanguineam, Enconen nomine, e Mancuso quodam natam et olim e sacro
 baptismi fonte susceptam ab Euphrosyne Nogae coniuge, ac inde ab illa
 more maiorum filiae loco habitam; destinaverat heredem. hanc sibi ado-
 ptatam, toto in dotem imputato patrimonio, libentissime coniugem dedit
 petenti Osphentisthlabo; qui repente dives dotali pecunia, muneratus haud
 parce plerosque Bulgaros, studia sibi eorum ad suffragationem principatus
 eo propensiora conciliavit, quod ipse materno genere Bulgarus (nam pa-
 ter eius Terteres e Comanis erat) naturae ac sanguinis communione, quae
 ad caritatem valet plurimum, gentis illius affectibus commendaretur. se-
 quebatur ille interim Tzacae fortunam, eum ut dominum venerans, ac vi-
 delicet pro intima cum eo ut suae sororis viro necessitudine praecipuum
 apud illum gratiae locum obtinens. unde intra Ternobum, urbem regiam
 Bulgariae, illum secutus, et eius regimen primum quasi alienis exercens
 auspiciis, sensim ad se vim imperii attraxit, donec factione iam satis fir-
 mata, Tzacam cognationis fiducia securum improvise adortus comprehen-
 dit, tutaque tenuit aliquandiu custodia, tandem Iudaeis ad caedem mini-
 stris usus, clauso in carcere fauces elisit; Ioachim quoque illic patriar-
 cham, suspectum quasi prodere Bulgariam Tocharis tentaret, praecipitio
 necavit; atque horum scelerum tantorum praemium repente opimum Bul-
 gariae totius dominatum tulit. cuius paulatim se corroborantibus progres-
 sibus obsistere mature, id e re sua ratus, imperator studens, arrepta li-
 benter occasione legationis ad se missae quorundam Bulgarorum, Con-
 stantini quondam ipsorum regis ex Maria filium in regem poscentium, et

χαρικής ἔξουσίας γίνεσθαι βούλεσθαι, ἀποστέλλει τὸν Μιχαήλ, ὃς καὶ οὐδὲν πλέον ἔσχε Βουλγάρους ἐπιστὰς ἢ τὸ ἔξω Τερνόβου περιπλανᾶσθαι καὶ βίον τρίβειν ἰδιωτικοῦ μὲν οὐ πόρρω, τέως δὲ βασιλεῖα ἤκιστα πρέποντα. ἀλλ' οὕτω μὲν Ὀσφεντισθλαβος, ὃς καὶ μετὰ χρόνους τοῦ ἰδίου πατρὸς Τερτερῆ πολλοὺς τῶν τοῦ 5
P 180 παλατίου ἀντήλλαξεν. ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων σεβαστοκράτωρ Ῥαδοσθλάβος βασιλεῖ ἔπροσχωρήσας, καὶ παρ' αὐτοῦ δὴ εἰς τὸ τῆς σεβαστοκρατορίας βεβαιωθείς ἀξίωμα, γένους ὦν τοῦ πρω-
τίστου παρὰ Βουλγάρους (τῷ γὰρ Σμιλτζῷ καὶ ὠμαιμόνει), συν-
άμα πλείστοις Ἐλτιμηρῆ κατὰ τὸν Κρουνὸν δεσποτεία τετιμημέ- 10
νω, ἀδελφῷ γε ὄντι τοῦ Τερτερῆ, καὶ αὐτῇ δὴ τῇ τοῦ Σμιλτζου
B συζύγῳ προσβάλλει, Σμιλτζου τοῦ πρὸ ὀλγου καὶ αὐτοῦ Βουλ-
γάρων ἄρξαντος βουλήσει Νογᾶ ἀποδράντος τοῦ Τερτερῆ, εἰ καὶ
μετὰ μικρὸν διὰ τὸ κῆδος καὶ τὸν Τζακᾶν προτιμηθέντος τοῦ
Ὀσφεντισθλάβου μετὰ τὸν Τζακᾶν φρουδὸς ὁ Σμιλτζος γίνεται. 15
τότε τοίνυν ἐκ Θεσσαλονίκης παρὰ βασιλέως ἀποσταλέντες οἱ
περὶ τὸν Ῥαδοσθλάβον, σὺν τοῖς μεγιστῦσι τοῦ βασιλέως,

tempus aptum existimantium restituendo huic in paternum regnum, quando res Tocharorum infensorum ipsi confirmatae nondum erant in plenum robur ex concussu belli atrocissimi civilis, cuius utcumque victor Tuctais et multos amiserat suorum, et regio quam vincendo acquisierat vastata desolataque in longum adhuc tempus erat, — huius, inquam, invitatione legationis Michaëlem ad Bulgaros, prout poscebant, misit. et pervenit ille quidem in Bulgarios haud paratas illic pro voto res reperit, factione quae illum accersierat non valente in urbem eum regiam introducere. quare Michaël tantummodo vagans extra Ternobum vitam agebat non multum privata clariorem, certe a principalis fastigii splendore plurimum deficientem ac maiestati regiae minime decoram, rerum illic nihilo secius potiente Osphentisthlabo; cui et post tempus inde aliquid contigit redimere Terterem patrem captivum ab imperatore detentum, permutatione multorum e palatinis Augusti, qui in eius potestatem venerant casu quodam hic breviter referendo. Radosthlabus erat quidam perillustis inter Bulgaros tum dignitate sebastocratoris qua in Bulgaria honorabatur, tum nobilitate familiae facile illic primae omnium. nam Smiltzo, numerosissima in illo regno cognatione inclyto, intima cum plerisque procerum gentis cognatione admovebatur; et Eltimerae Cruni despotae sororem in matrimonio habebat, cuius Eltimeras germanam alteram ipse rex Terteres uxorem duxerat. porro Smiltzus iste regnum Bulgarorum paulo ante obtinuerat, in eo principatu substitutus a Noga transfugae ad imperatorem Terteri: sed solio cesserat Tzaca primum praevalente; mox a subinsinuante sese Osphentisthlabo initio quidem Tzacae, cui parebat, gratia, deinde opibus dotalibus conflata factione Tzacam quoque ipsum deiciente, funditus eversus amotusque e medio fuerat. hunc ergo Radosthlabum imperator postquam ad sese confugientem excepisset honorifice, ac ei sebastocratoricam confirmasset potestatem, idoneum ratus promovendis Michaëlis spebus, remisit Thessalonica, ubi tunc erat, in patriam

Βουλγάρους τοῖς περὶ τὸν Ἐλτιμηρῆ προσβάλλουσι κατὰ τὸν C
 Κρουνὸν ἰδίως ἄρχοντα· καθ' ὧν αὐτὸς ἀριστεύσας, τὸν μὲν
 σιβαστοκράτορα ἐκτυφλώσας στέλλει παρὰ βασιλέα πρὸς τὴν οἰ-
 κίαν αὐτοῦ σύζυγον, τοὺς δὲ γε μεγιστᾶνας Ῥωμαίων Ὁσφεν-
 Φτισθλάβῳ πέμπει, οὗς δὴ καὶ κατέχων ἐκεῖνος οὐ πρότερον δια-
 φῆκε πρὶν ἢν τοῦ πατρὸς Τερτερῆ παρὰ βασιλέως ἡμεψατο.
 καὶ οὕτως ἅμα μὲν ἐντεῦθεν ὁ Τερτερῆς ἅμα δ' ἐκεῖθεν οἱ μεγα- D
 στᾶνες Ῥωμαίων εἰς δέκα καὶ τρεῖς ποσοῦμενοι ἀπελύοντο. οὐ
 μὴν δὲ καὶ ἀπολαβὼν τὸν πατέρα ὁ ἔξ αὐτοῦ βυσιλικῆς ἀξίας
 10 ἐπέβησεν, ἀλλὰ μᾶ τῶν καθ' αὐτὸν πόλεων περικλείσας, ὡς
 ἦκεν ἡμῖν ἢ πίστις, ἀπραγμόνως ζῆν ἐν τρυφαῖς δὴ καὶ μόναις
 παρεσκευάκει. καὶ ὁ μὲν Ὁσφενθλάβος ταῦτα, ἐπὶ νηπία
 τῇ ἡλικίᾳ καὶ συνειρηθεις τῇ μητρὶ κατὰ Νίκαιαν, καὶ αὐθις E
 ἀπολυθείσης ἐκείνης κατὰ σπονδὰς αὐτὸς ὀμηρεύσας παρὰ Ῥω-
 15 μαίοις, ὕστερον δὲ τοῦ πατριάρχου Βουλγαρίας Ἰωακείμ πρὸς
 βασιλέα πρεσβεύσαντος κατὰ τι προσδοκώμενον κῆδος, τὸ ἐπὶ
 τῇ θυγατρὶ τοῦ μεγάλου στρατοπεδάρχου Συναθηνοῦ, πρὸς τὸν
 πατέρα ἀπολυθείς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον.

14. ἀπολυθείσης P.

cum exercitu, cui duces praefecerat aliquot e suo comitatu clarissimos vi-
 ros. his Bulgariam petentibus primus in armis occurrit Eltimeres ad Cru-
 num, peculiari eius ditioni subiectum; ut dixi, locum; ubi praelio com-
 munito fuisse Romanae copiae et capti duces sunt. at Radosthlabus quidem
 victor Eltimeres excaecatam ad ipsius uxorem Thessalonicae in digressu
 ab imperatore relictam remisit: proceres vero Romanos tuto curavit per-
 ducendos ad Osphentisthlabus, qui hos non prius dimisit quam pro iis
 liberatum ab imperatore patrem suum recepisset Terterem. in hunc mo-
 dum hinc Terteres, inde Romani principes numero tredecim, mutua com-
 mutatione liberati patriae invicem restituti sunt. at non Terteres quidem
 regno: nam Osphentisthlabus, quasi plene defunctus omni erga patrem
 pietatis officio ipsius vinculis rumpendis, necesse nihil putavit rursus eum
 sibi dempto redimire diademate, sed, quantum ad nos certa illinc fama
 perlatum est, unam ei civitatem assignavit, ubi quantis vellet circumflum
 deliciis, modo privatam et ab omni rerum administratione feriatam, vitam
 duceret. sic regnare perrexit Osphentisthlabus, cuius quomodocumque il-
 latae mentioni non incommode, quantum arbitror, adiungam prioris eius
 fortunae ac variorum casuum compendio collectam inde usque ab ultima
 pueritia memoriam. infans adhuc relegatus cum matre Nicaeam, ibi cum
 ea fuit in carcere, donec illa, una ex conditionibus supra memoratae con-
 ventionis, libera remissa ipse obses apud Romanos mansit. postea vero
 sagente Ioaquimo patriarcha Bulgariae, qui occasione cuiuspiam expe-
 ctatae affinitatis contrahendae per matrimonium filiae magni stratopedar-
 chi Synademi legatus ad imperatorem missus fuerat, restitutus patri est.

P 181 27. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς τὸν Τουκταῖν ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Μαρίᾳ ἐπιγαμβρεύεται. ἧ δὲ καὶ ἀρμοσάμενος ὁ Τουκταῖς, ἐπεὶ καὶ ἔτι τὰ τοῦ Τοχαρικοῦ πολέμου συνεκεκρότητο καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν ὡς οὐραῖον παρέσπαιρεν ὄφρων, ἀσχαλλαῖς πολεμικαῖς ἐκείνος θέλων ἑαυτὸν διδόναι καὶ μὴ γάμοις τὸ 5 σῶμα ἐκθηλύνουσι, ἀνταποστέλλει καὶ πάλιν τὴν Μαρίαν πρὸς βασιλεία. κἀνταῦθα ἐπὶ χρόνοις ἦν, ἕως οὗ κατὰ κράτος ἐκεί-
B νος τὸ Τοχαρικὸν ἐχειρώσατο, ὡς μηδὲν τὸ ἀντιξοοῦν εἶναι ἀπάντων ὑποκλιθέντων. καὶ τότε πέμψας πρὸς βασιλεία ἀπήγει τὴν σύζυγον, ἣν δὲ καὶ ἑσαυθὺς ὁ βασιλεὺς ὑπὸ προσηκούσῃ τῇ τι- 10 μῇ καὶ δορυφορίαις ἀπάσαις ἐκπέμπει. καὶ ὁ μὲν Νογᾶς ἠγάμιστο, ὁ δὲ Τουκταῖς τὰ τῆς ἐπικρατείας ἐκείνου ὑφ' ἑαυτῶ ποιησάμενος ἔσχε, τὰς σπονδὰς διὰ τὸ κῆδος βεβαιωτέρας ἀποταμόμενος.

P 182 28. Τότε καὶ Ποσειδεῶνος ἐνάτῃ καὶ εἰκοστῇ, καθ' ἣν 15 ἀπὸ Θερωνῆς τροπῆς πρὸς τὴν ἰσημερινὴν ἀποκλίγει ὁ ἥλιος, ῥαγδαῖος ὑετὸς κάτεισι ἐφ' ἡμέρας ὄλης γε καὶ νυκτός, τῶν ἄκρων

27. Caeterum imperator generum suum facere et tam arta necessitudine devincire sibi Tuctain studuit notha ei filia Maria despondenda. accepit oblatum honorem Tuctais, riteque profectam ad se regiam virginem in uxorem admisit, nuptias tamen distulit, ea remissa unde venerat, quoad debellatum cum Noga foret. adhuc enim ille, cladibus licet attritus magna, velut serpens longo corpore crebris afflictus plagis, mota adhuc extremae caudae vitam indicans, etiam ad ultimum exurgendi conatum sese arrigere videbatur. usum coniugii effeminare viros aptum et enervare vires corporum, minus arbitrabatur opportunum. quare segregandam a se sponsam tantisper existimavit, reddiditque patri filiam apud eum servandam, donec plena victoria otium et securitatem attulisset nuptiali celebritati consentaneam. longius id spatium quam utrique voluerant fuit: alternis enim reciprocationibus aestuum belli diu anceps utrimque fortuna variavit. tandem tamen nomen omne rebellium cum Noga Tocharorum ultima huius clade succubuit Tuctai; qui simul in hostili prius solo cuncta iam sub se prostrata, nihil adversam contra frontem erigere audens vidit, missis ad socerum Augustum laureatis victoriae nuntiis, admonuit tempus nunc esse, si ei videretur, commodum suae sibi remittendae coniugis; quam nihil cunctatus imperator, specioso cultu ac pompa, frequentem etiam comitatu ac satellitio, perhonorifice deduci ad virum curavit. hunc in modum Nogas destructus non modo ultorem passus ac successorem nactus Tuctain est; sed eundem habuit imitatore in genere coniugii fideque foederis Romani nuptiali pignore firmanda. itaque hic quoque in parti deinceps administratione regni, pacis initae nobiscum ferme, quantum oportebat, rationem habuit.

28. Circa tempus quo haec gerebantur, contigit, die nona et vicesima mensis Augusti, qua fere incipit ab aestivo cardine ad aequinoctialem declinare sol, vehementem ac inusitate copiosum per totam lucem illam noctemque insecutam devolvi continenter imbrem e nubibus, quae

τοῦ καθ' ἡμᾶς ὄρλιοντος ὑπὸ νεφῶν πιεσθέντων, ὥστε καὶ χαρ-
 δρωθῆναι μὲν τὸν κατὰ τὴν περὶ αἶαν τόπον ἄνωθ' ἐπιπύον
 τῶν ὑδάτων ἀθρόων κατερχομένων, δένδρα δὲ καταφρέσθαι
 χερσῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἐφ' ὧν καὶ ὄφεις τὰς κατακλύσεις
 5 φεύγοντες καὶ δένδρῳ συνειλούμενοι ἐκσπασθεῖσιν ἐκ ῥιζῶν συν-
 φέροντο, οἱ μὲν καὶ ζῶντες, οἱ δὲ καὶ ἔτι συνεισπυρῶμενοι τοῖς B
 τῶν δένδρων κλωσίν ἐναποπύσαντες, οἰκίας δ' ἀγρώτιδας καὶ
 αἰζῶν ἀνδρῶν ἔργα, τὰς μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνίστασθαι τῶν θεμε-
 λίων καὶ φορητὰς μακρόθεν εἶναι τοῖς ὑδασι, μὴ τῆς φορᾶς λη-
 10 γούσης πρὶν ἢν ἀπεσκήφθαι τῷ τελεῖ τῆς πόλεως, τὰ δ' ἀφανί-
 ζεσθαι ταῖς προσχώσεσιν· ἀμπέλους δὲ ἐπὶ γυμνοῖς τοῖς πυθμῆσιν C
 ὑποσυρθείσης τῆς γῆς ἀμενηνὰς ἴστασθαι, παρὰ τοσοῦτον οὐ κα-
 θυπικεύσας τοῖς ῥύαξι παρ' ὅσον ταπεινούμενα τῇ φορᾷ τὰ φυ-
 τὰ καὶ ἀντίστασιν ἧκιστ' ἔχοντα τριβὴν οὐκ ἐδίδουν τῷ ῥεύματι,
 15 ὥστε χρονίζειν καὶ ἀνασπᾶν, ἀλλ' εὐθὺς ἐπιρρέειν ἐπὶ τὸ κά-
 ταντες σφίσειν ὑποκλινομένοις· γῆν δὲ πᾶσαν τῆς Κωνσταντινῶν,
 τὴν μὲν ἐξ ὧν οὐρανόθεν τὴν δ' ἐξ ὧν καὶ ἀλλοτριῶν ὑδάτων D
 ἐπιφορὰς ἐδέχετο, ἐπικλύσιμον γίνεσθαι. τὸ δ' ἐπὶ τοσοῦτον
 ῥαγδαῖον καὶ συνεχές κατεφέρετο, ὡς μηδὲ καὶ αὐτὴν τὴν θάλασ-

universum, quam latissime patet, horizontem minacissima undique caligine
 obdaxerant. videbamus totam adversam Byzantinae civitati continentem
 aquis ex alto deciduis omni ex parte confluentibus inundatam vasti rita
 fluminis in mare ruere, radicibus evulsas raptantis arborae una cum impli-
 catis circa ramos earum anguibus, qui operientium iam terras aquarum
 incursum fugientes eo conscenderant nequidquam, in isto quoque aylo
 deprehensi, partimque suffocati sensim diluvio crescente. horum circum-
 voluta truncis ac ramalibus longa corpora mortua ac efferris cernebantur;
 quorundam tamen extantia undis inter frondes capita spirabant. casae
 iam rusticae messorumque labores in areis ut pro anni tempore tunc
 erant strobis manipulorum nondum grano excusso cumulatum extantibus,
 dorso vasti aequoris procul innatantes apparebant; illae fundamentis avul-
 sae, compactu tabularum nondum dissoluto, integrae ferebantur, haud ces-
 sante impetu, quoad urbis moenibus unda impactae dissilirent: hi vero,
 statim soluta passimque disiecta congerie spicarum, varie digestis per
 areas acervis triturae opportunitatem expectantium, iam nunc corrupti et
 irreparabiliter disperditi temere fluitabant. spectasses alibi nudas reli-
 ctas in prona declivitate nativorum collium vites, quarum altricem terram
 aquae sublabentes corraserant, truncis informibus et squallidis radicibus
 e sterili iam glareā reptantibus pendulis; quae ne ut arborae maiores agmine
 profluentis pessum truderentur, tenuitas contortae ac flexilis materiae fe-
 cerat, eludens aquae inter effluentis rapacem vim, capitibus radicum ad
 artas cotium fissuras haerentibus mordicus fruticemque retentantibus.
 Constantinopolitanae porro territorium urbis, partim e caelo recta illuc
 lapsis aquis, partim aliis ex confluxu incitatorum undecumque vorticoso-
 rum amnium indesinenter inundantibus, stagnabat late universum, nihil aut
 parum a vicini ponti specie differens. nam et ipsum altum mare continuo

- σαν κτανίζειν τῷ φυσικῷ χρώματι, ἀλλὰ ποικίλον τι τὴν χροίαν
 χρῆμα φαίνεσθαι, ὡς πῆ μὲν κοκκίνην δρᾶσθαι, ὅσον οἱ ἐκ
 μιλοπαρείων δρέων ῥύακες ἐπβάλλοντες ἔρρευθον, πῆ δὲ λευκὴν
 E τῆς κλωλίας πλεονασάσης, ἀλλαχοῦ μέλαιναν καὶ τεφρώδη καὶ
 ὑπόκιρρον, πανταχοῦ δὲ θολερὰν εἶναι διὰ τὴν ἀπὸ γῆς ἐπιμιξίαν 5
 P 183 χρωσμένον ἄγουσαν, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς ἓν ἐκείνο τὸ θολερὸν
 ἐπικρατῶς συναγοῦσης.
- B 29. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχη-
 γός, ὃν καὶ γαμβρὸν βασιλέως ἐν τοῖς ἄνωθι ὁ λόγος ἐδείκνυ, 10
 ἐπὶ παισὶ δυοσὶ τὸ βιοῦν τελευτᾷ, ὧν τοῦ μὲν ἐν τῇ πατρικῇ κατα-
 στάντος ἔξουσία τοῦ Ἀλεξίου, θάτερον τὸν νεώτερον ἢ μήτηρ
 Εὐδοκία λαβοῦσα παρὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα κατὰ τὴν πόλιν
 γίνεται. Θνήσκει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εἰς πατριάρχην χρηματίσας
 C ὁ Βέκκος, ἐν τῇ κατὰ τὸ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου φρούριον εἰρηκτῇ, 15
 μηνὸς Κρονίου λήγοντος, αὐτοῦ που ἐν τῇ κέλλῃ εἰκαίως ταφεῖς.
 ἀλλὰ τοῦτον μὲν καὶ διὰ πόνου ὁ βασιλεὺς ἐποίησατο, ἐπεὶ καὶ
 ὁ συγκαίμενον ἦν τοῖς περὶ ἐκείνον καὶ βασιλεῖ, κινήθῃναι λόγους
 ἐφ' ὧν συνθέσθαι καὶ εἰρηνεύειν, σοφῶν γε καὶ πνευματικῶν

2. ὄσοι P.

4. κλωλίας P.

turbidorum fluminum admixtu naturalem ipsi colorem caeruleum si non prorsus amiserat, valde fuscaverat, varia deformatione diverso infectarum caeno eluvionum hic rubro coloratum, qua e ruffa suggestis argilla montibus abrasa secum terra misti torrentes incubuerant, illic subalbescens, quo se fluentia exonerabant per cretosas soli candentis tracta regiones, alibi denique nigrum, ubi liquor restagnabat per adustos atri et excocti sabuli provolutus campos; quarum omnium aquarum agitatione rapidissima commistarum, trudentibus se altero in alterum penitusque insinuantibus intimo illis cumulis undarum, et suas ut conferentibus in alios qualitates, sic vicissim alienas in se trahentibus, exaestuabat spumosa colluvia, omnigenarum sordium confluges versicolore faece lutulentas, bulliente mixtum vertigine, confundendo deformans in spectaculum ingrattissimae visu foeditatis.

29. Hoc interim tempore Ioannes Lazorum princeps, quem generum imperatoris Michaëlis ducta in uxorem eius filia factum superius ostendimus, diem suum obiit, filiis duobus superstitionibus relictis. horum altero Alexio in paterni principatus successione constituto, mater eius Endocia secum alterum ducens filium ad fratrem Augustum in urbem se contulit. mortuus quoque tunc est functus olim patriarchatu Veccus, sub finem mensis L. artii in carcere apud arcem sancti Gregorii; humatusque illic in cella modico sepulcro. displicuit imperatori non potuisse prius fieri, de quo iam convenerant, ut novum colloquium cum Vecco iniretur, quo eius rationibus auditis iudicio sapientum et spiritualium virorum, non autem vulgarium ac parum eruditorum, omnes eius cum ecclesia controver-

κρενάντων καὶ μὴ τῶν τυχόντων καὶ ἀλογιστοτέρων, οὐκ ἔφθασε D
 τελεσθῆναι· τὸν Μελιτηνιώτην δὲ ἐξαγαγόντες ἐκείθεν καὶ τῷ
 κατὰ τὴν πόλιν Μετοχίτῃ συνδυάσαντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσι εὐ-
 ρηνεύειν, καθὼς ἀπῆτουν οἳ τε περὶ τὸν βασιλεῖα καὶ οἱ τῆς ἐκ-
 5 κλησίας, κατὰ τὸ μέγα καλῆτιον κατακλείουσιν, ὅπου καὶ ὁ
 Ταραχειώτης Ἰωάννης ἐς ὕστερον κατακλείεται. τὴν δὲ γε
 ἀδελφὴν Εὐδοκίαν ὁ κρατῶν ὑποδεξάμενος, καὶ τὰ εἰκότα συνά-
 μα μητρὶ τῇ ταύτης περιαλήσαντες συμφορᾷ, παρ' ἑαυτοῖς E
 τέως εἶχον ὡς καὶ αὐθις ἀνταποστελοῦντες πρὸς τὸν υἱόν, καὶ
 10 αὐτῷ δὴ τὰ τῆς ἀρχῆς ὡς οἷόν τε κατασφαιλισάμενοι, ἐπεὶ καὶ
 τῷ βασιλεῖ ὁ παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπετέτραπτο.

30. Ἐν τούτῳ τοιγαροῦν ὄντων δεινῶν μὲν ἔνθεν ὁ κρά- P 184
 λης Σερβίας ἔνθεν δὲ ὁ ἐκείνου ὑποστράτηγος Κοτανίτζης καὶ ὁ
 Τορνίκιος ἠγγέλλοντο τὰ πρόσχωρα δρᾶν. διὰ ταῦτα καὶ ὁ βα-
 15 σαλεύς πολὺς ἦν καὶ ἅπας ἐγίνετο τὸν βάρβαρον ὑπερχόμενος
 τῶν μὲν πρεσβείαις τῶν δὲ καὶ πολεμικαῖς ἐπεξελεύσεσιν, ἐπεὶ τοι
 καὶ τότε τὸν τηρικᾶδε μέγαν κονοσταῦλον Γλαβᾶν, τὸν τοῦ Θεοῦ
 ἄνθρωπον ἐκείνον, συνάμα στιβαρῶ στρατεύματι ἐπ' ἐκείνον B
 ἐξέπεμπεν, ὅς δὴ πολλὰκις προσβάλλων οὐχ ὅπως ἤνυσεν, ἀλλὰ
 20 καὶ προσητῶτο, ὅτι μὴδ' ἐκ τοῦ προφανοῦς εἰσβάλλοντες ἦσαν
 ἐκείνοι, ἀλλὰ ληστειακὸν τρόπον ὡς τὰ πολλὰ μετχειρίζον, καὶ

12. δεινῶς ἔνθεν μὲν ὁ?

stae componerentur, ita ut is huic reconciliatus pacifice viveret. caeterum
 Meliteniote[m] ex eodem eductum carcere Metochitae in urbe diversanti co-
 pularunt. verum postquam est deprehensum frustra sperari ut in ea illi
 consentirent quae imperatoris ministri et ecclesiastici poscebant, custodiae
 tradit[us] sunt prope magnam palatium, ubi et postea Ioannes Tarchaniota
 conclusus est. suam porro sororem Eudociam, viduam principis Lazorum,
 honorifice benevoleque exceptam imperator, postquam eius luctui cum ipse
 tum mater communis amborum debito miserationis officio compassi sunt,
 apud sese detinuit, remissurum se illam ad filium in tempore pollicens,
 cui filio in Laxia, ut dictum est, dominanti omni iam nunc ratione princi-
 patum firmare satēgit imperator: nam huius tutelae puer ille a patre
 commendatus fuerat.

30. Hac vice rerum increbescēbant graves ad imperatorem nuntii
 de incursionibus hinc quidem cralis Serbiae, inde autem huius praefecti
 Cotanitzae ac Tornicii, quibus finitimae illis partibus Romanae regiones
 vastabantur. hinc multus erat imperator, atque adeo totus, in cura et
 cogitatione idoneae inveniendae rationis coercendorum atrociorum bar-
 bari nunc legationibus nunc militaribus expeditionibus, siquidem magnum
 ea tempestate constantium, Glabam, illum dei hominem, cum validis co-
 p[is] contra Serbum misit, qui saepe confliēns adeo parum profecit ut
 victo similiter absoederet, quoniam illi decretorii praelii copiam non fa-
 cientes, vitabundi ac mox coorientes ex invidiis, more latronum pleraque

οὐκ ἦν ὅλως ταῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν εὐδοεῖν. διὰ τοιαῦτα καὶ ἐν Θεσσαλονικῇ ὁ στρατηγὸς καθήμενος ἐργάζετο μὲν C καὶ ἅψ' ἐαυτοῦ τὰ δοκοῦντα πρὸς ἀνταγώνισιν, ὁμῶς δ' ἐκ πολλῶν ἀπογινώσκων ἀνδρῶν οἴκοθεν ὠρμημένων περιέσεσθαι, ἅμα τε προβαιόντων καὶ ἅμα θηρεύειν ἐχόντων τὰ κατὰ θύρας προ- 5 κείμενα, διὰ ταῦτα καὶ τῶν τοιούτων ἀπογινώσκων, σπονδαῖς τιῶν χρῆσθαι πέμπων συνεβούλευε τῷ κρατοῦντι, καὶ μᾶλλον καὶ τῶν ἀνατολικῶν κακουμένων ὑπὸ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιδρομῆς καὶ χρηζόντων τῆς ἰκανῆς ἀντιλήψεως. τό τε σπονδᾶς ἀποτεμινομέ- 10 D νους εἰρηνεύειν καὶ βασιλεῖ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν βουλῇ καλὰν ἐδόκει καὶ τῶν καλλίστων. τὸ δὲ τοῦ βαρβάρου ἦθος εὐκόλον ὄν πρὸς σπονδῶν συγχύσεις διαλύων αὐτίκα ἐκ τυχούσης αἰτίας τῇν ὁμόνοιαν ἐπέπτεον. ὁ γοῦν βασιλεὺς κἀνταῦθα ποιεῖν προαιρούμενος ἔξ ὧν ἀρέσειεν ἂν καὶ τῷ γε ὁμορεῖν ἔχοντι, ἡβούλετο καὶ μετ' ἐκείνου ὡς οἶόν τε εὐορκεῖν. μὴ μέντοι γε ἀρκέσειεν πρὸς 15 E πίστιν τὴν τοῦ Σέρβου παλιμβουλλίαν ἐκ τῶν δυνατῶν ἔκρινεν ἄλλως, εἰ μὴ κῆδε τῷ κατὰ γάμον συνδέοιτο. ἐκεῖνος δ' εἶχε τὴν τοῦ Τερτερεῆ ἐκ τῆς τοῦ Ἀσάν ἀδελφῆς θυγατέρα, λαβῶν ὑπ'

9. σπονδαῖς P.

12. διαλύσειν?

15. γε] γὰρ P.

peragebant; quibus ideo Romanus exercitus unis collectus castris et quadrata semper procedens acie haud valebat occurrere, grassantibus manipulatim aut turmatim per loca inde longinqua et fere avia. quapropter Thessalonicae Glabas residens nihil ille quidem omittebat quod posset utiliter consuli ad tuitionem Romanorum finium, sed abire omnia in irritum videns desperabat posse reprimi impetus latronum, qui ex tuto irruentes in contiguum praedam in suas se latebras onusti recipiebant, priusquam indicium irruptionis ipsorum aut facultas ulla praeventendi eorum impetus satis mature haberetur. scripsit ergo ad imperatorem non aliud sibi videri huic adhiberi posse malo remedium quam conventionis ac foederis cum crale. idem praeterea poscere statum praesentem Orientalis limitis, Persarum incursionibus vastati ac magnis auxiliis egentis, quae absque sancita cum Serbis pace omnino colligi expediriue eo nequeant. consilium facile probarunt imperator et ii quos in deliberationibus adhibebat; omnesque consenserunt non bonum solum sed et optimum factu fore, si certis conditionibus stabili concordia inter Augustum et cralem redimique securitas ac quies populorum posset. at quam paratus imperator erat ad statim tractandam bona fide tam necessariam tranquillitati publicae cum hoste vicino et potenti pacem, tam cogebat eum metuere ne id frustra tentaret nota instabilitas Serbi, prout ad mutationes hominis et desultoriae in contraria levitatis. artioribus igitur eum sibi adstringendum ad fidem amicitiae constantis quam vulgarium conventionum vicialis ratas, tunc tantum sibi certum fore socium cralem existimavit, si data ei e consanguinitate sua coniuge civilem pactorum obligationem nodo velut quodam fortiori religiosae necessitudinis per nuptialem affinitatem adstrinxisset. crales autem etsi coniugem iam tertiam in contubernio habebat, expeditus tamen ad novas nuptias videri poterat, quoniam hoc eius con-

ἀσφαλέσι πίστεσι σύζυγον. εἶχε δ' ἑτέραν πρώην, τὴν τοῦ δυ-
 σικαῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου θυγατέρα, καὶ πρὸ ταύτης ἄλ-
 λην ἣν ἀποστέρξας παρ' οὐδεμίαν αἰτίαν εὐλογον, ἀφείς ἐκείνην
 τὴν νόμιμον πάντως, τῇ τοῦ Ἰωάννου συμπλέκεται θυγατρί. P 185
 5 ἀλλὰ καὶ ἐστὶ τῆς νομίμου ζώσης ἀπολύσας ταύτην πρὸς τὸν πα-
 τέρα, οὐδὲν συμπεσὼν ὑπὲρ τοῦ ταύτης διαζυγῆναι δίκαιον, τὴν
 τοῦ Τερτερῆ ἐπηγάγετο, καὶ εἶχε ταύτην τρίτην ἀπὸ τῆς νομίμου
 λαβίων· ζῶσα γὰρ ἢ προτέρα τὰς ἐπιγενομένας παρανόμους ἀπή-
 λεγχεν. ἐπεὶρα τοίνυν καὶ μόνον βασιλεὺς τοῦ βαρβάρου πρὸς
 10 σπονδὰς ἤδη κλιθέντος, ἐπεὶ καὶ ἡ προτέρη τεθνηκυῖα ἤκούετο
 καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τῇ συνοικησούσῃ νομίμῳ εἶναι μετὰ τὴν πρώ- B
 τὴν ἐδίδοτο, τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ὡς νόθων ἀπηλλοτριωμένων,
 εἶπερ ἀπολύων τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐπιγαμβρεύεσθαι οἱ βούλοιοτο
 καὶ τέως ἐπ' αὐταδέλφῃ τῇ Εὐδοκίᾳ ἤδη κατὰ τὴν πόλιν οὐσῃ
 15 κεκρωμένη τοῦ Ἰωάννου. ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, ἀλλ' ὡς τὰ
 μέγιστα καὶ ληψόμενος, ἔτοιμος ἦν ἐφ' ὁμολογίαις τε καὶ συνθή-
 καῖς τὴν τοῦ Τερτερῆ ἀποπροσποιεῖσθαι καὶ τὴν τοῦ βασιλέως
 δέχεσθαι ἀδελφὴν· ἔσπευδε γὰρ τὰς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐλπίδας,
 καὶ ὡς μεγάλων ἐπιτευξόμενος ἤθελε τὸ συνάλλαγμα, ἐπεὶ καὶ C
 20 πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκραδαίνετο τοῦ ἀδελφοῦ Στεφάνου προήκοντός
 τε τῷ χρόνῳ καὶ γε τῷ δικαίῳ προτιμωμένον, εἰ κακῆϊνος ἐπίχω-
 λος ὢν καὶ μῶμον φέρων ἐν σώματι, ἔτι δὲ καὶ ἀπραγμοσύνη
 συζῆν ἐθέλων, χώραν τὴν ἱκανὴν ἀποτετιμόμενος ἑαυτῷ τὴν τῆς

nubium per dei et ecclesiae leges cassum irritumque iudicabatur. duxe-
 rat is primum ritu legitimo uxorem, cuius postea pertaesus sine ulla causa
 idonea illam abiecerat, intrusa in viventis adhuc locum Ioannis in Occiduo
 tractu sebastocratoris filia. sed et huic deinde pari levitate repudiatae
 remissaeque ad patrem tertiam, de qua dixi, superinduxerat, Tertaris
 filiam, ex sorore genitam Asanis, superstiti nihilominus prima illa sola le-
 gitima coniuge; unde palam erat ambas has posterius attentatas nuptias
 nihil a foedo pellicatu destituisse. tunc autem cum haec imperator agita-
 ret, acciderat commodum, nuntiarī mortem illius mulieris quae prima crali
 nupsisset; qua vera comperta, manifestum erat solutum esse illum ac li-
 berum ad novum rite connubium ineundum. ergo cum hoc ipsum ei si-
 gnificari curasset imperator, adiunxissetque se illi sororem propriam Ku-
 dociam Ioannis Lazorum principis viduam, si filiam Terteris, cui nullo
 esset legitimo devinctus nexu, dimitteret, sociaturum, facilem illum invenit
 ad splendidas ipsi atque utilis propositionem admittendam affinitatis. nam
 hunc ad istam conditionem cupide arripiendam praeter caetera hortabatur
 metas a fratre maiori Stephano, cui cum principatus Serbiae ut primo-
 genito defuncti cralis deberetur, exclusus inde is haud iusta de causa fue-
 rat, quod nimirum naturali pedum vitio claudicaret. ac patienter ille qui-
 dem, homo natura iners, iniuriam ferre videbatur, assignatae sibi portioni

ἀρχῆς ἀσכולαν πρὸς ἐκείνον ἤφιει, τοῖς παισὶν ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν φυλάζοντα μετὰ θάνατον. ὥστε καὶ διὰ ταῦτα παντοίως
 D ὑπῆκτο τῷ τοῦ βασιλέως θελήματι, καὶ προσελίπαρει φίλος γε-
 νέσθαι καὶ συγγενής. τὸν δέ γε Κοτανίτζην καὶ λίαν καθυ-
 πισχνεῖτο παραδιδόναι· τὸν γὰρ γαμετῆς προΐεμενος οὐκ εἰκός ἐ- 5
 ναι ἀλλοτρίου φείδισθαι. τούτοις κατανεύει καὶ βασιλεύς, καὶ
 ἤδη τὴν ἀδελφὴν παντοίως ὑπέρχεται, νόμιμόν τε τὸ συνάλλαγμα
 βεβαιούμενος· ἡ γὰρ νόμιμος ἐτεθνήκει, ἡ δὲ ταῖς μὲν ἐπιούσας
 περιούσα ἔτι τὸ νόθον εἰργάζετο καὶ παράνομον, τῇ δὲ ἐφεξῆς
 ἔκτοτε τελευτήσαντα νόμιμον δίδωσι καὶ ἄξιον προσέτι ἄξιμ. 10
 E ἀλλὰ καὶ πόλλ' ἄττα λέγων οὐκ ἔπειθεν· ἠβούλετο γάρ, ὡς
 ἐψέκει, ἐκείνη τῷ ἀνδρὶ φυλάττειν τὰς πίστει καὶ τελευτήσαντι,
 καὶ μὴ ὅτι γε κράλη Σερβίας, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τούτου πολλῶ μεί-
 ζονι εἰς λέχος δεύτερον συνιέναι. τὰς δὲ τοῦ βασιλέως θεραπεύ-
 σεις ἱκανὰς μὲν ἔκρινεν ἄλλως καὶ πιθανὰς, ἄλλη δὲ γ' ἴσως, 15

10. τελευτήσασα?

cuidam paternae ditionis pacate imperitans: caeterum legitimos educans
 liberos, quibus totam olim cessuram Serbiam confidebat, filiis, si quos
 frater eius e non iustis, quibus erat implicitus, nuptiis gigneret, haud iure
 valituris ob natalium defectum paternae succedere potestati. hoc crales
 reputans pretiosam offerri sibi putabat occasionem iusti cum imperatoris
 germana coniugii, ex quo speraret prolem tum nihil exceptionis habitu-
 ram, quominus patriam hereditatem iure cerneret, tum ad hoc ipsum opi-
 bus avunculi Augusti contra quorumvis adversantium obstacula iuvandam.
 quia vero ea solum imperator conditione matrimonium sororis crali obtu-
 lerat, si dedere sibi Cotanitzam vellet, statim is prolixè annuit: cur enim
 in extero prodendo cunctaretur, qui tam facile uxoris loco habitam mu-
 lierem abiiceret? cum sic igitur inter cralem Augustumque convenisset, com-
 municavit hic negotium Eudociae sorori, magnopereque illam oravit ne
 gravaretur ratam habere tantae in commune utilitatis affinitatem. ac pri-
 mum impense studuit scrupulum ei omnem extimere, quod enim crales
 uxorem habere videretur, certo constare meram eam esse pellicem, quam
 a se procul ablegare paratissimum se ferret. unam fuisse vero ipsi ma-
 trimonio devinctam primam conjugem, cuius nunc recenti obitu plane so-
 lutus omni vinculo coniugii et iuri ad novas nuptias naturali plenissime
 restitutus, sine ulla cuiusquam dubitatione, censeretur. haec et in hanc
 sententiam multa cum audisset Eudocia, respondit se fidem uni viro semel
 datam servandam etiam cineri putare, et non modo crali Serbiae, sed et
 cuicumque quamlibet maiori ac potentiori principi semper praehabitarum
 umbram ac memoriam mariti mortui, quam usque ad mortem venerari de-
 crevissset. quae imperator allegaret de honestate istarum nuptiarum et
 libero iure cralis ad eas, probro procul omni ac suspitione, celebrandas,
 haud gravate accipere pro veris: sed nihil talia pertinere ad se, plane
 certam aspernari conditionem aequè omnem qualicumque post unum con-
 iugii funus hymenaei. de hoc aliae viderint, si quae sibi cor sentient
 alterius, post unam extinctam taedam, amoris capax. nec dissimulare ta-

οὐ μὴν ἑαυτῇ, εἰ καὶ πρέπειν ἔλεγε τοῖς μεγέθει στοργὴν πρὸς
 τὰς συνοικοῦσας ἀμετακίνητον μᾶλλον ἢ εὐκολίαν πρὸς ἄλλοτριω- P 186
 σιν. ὁμως δ' ἐπεὶ οὐ μέλον ἦν ταύτῃ τοῦ συναλλάγματος, τὸ
 πρὸς τὰς ἐπ' ἀδόξοις ἀναμνήσεις ἀταμειωτον ἔχων τὴν παρρησίαν
 5 περισοδὸν ἔκρινε, καὶ ἰσῖα. (31) ἀπογνοὺς δ' ἐκείθιν ὁ βασι- B
 λέως τῆς μετὰ τῇ ἀδελφῇ πείρας, τὸν κράλην Σερβίας ἀδοξότα-
 ρον ἢ πρὸς οἰκιοῦτητα τὴν ἐξ ἰδίας θυγατρὸς ἔκρινε, μείζονα
 δ' ἄδεις ἢ καταφρονεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ τὸν καιρὸν τῷ ἐλ-
 λεικοντι προστιθεὶς ἁξιώτερον ἐποίησε πρὸς τὴν ἐπὶ θυγατρὶ συ-
 10 ζῆγιαν. ἦν οὖν πάνυ ἀστέιον τοῦτο τὸ θυγάτριον, οὕτως τὸν C
 ἔκρινε παραλλάττον ἐνιαυτόν, ἀγαπητόν μὲν ἑαυτῷ, ἀγαπητόν
 δ' ἐκτόπως καὶ τῇ μητρὶ. ἐπὶ τούτῳ τὸ κῆδος ἠβούλετο συνι-
 στῶν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἢ κατ' ἀνάγκην. ἤδη μὲν οὖν
 τὰ πρὸς τὴν συνοικοῦσαν τῷ κράλη παρακεκίνητο φίλτρα, καὶ
 15 ἔλωσ ἦν ἐκεῖνος τῆς ἐπὶ βασιλεῖ πίστεως· τὸ δ' ἐπὶ ταύτην εἰλ- D

non eandem se, vel si posset inducere in animum cogitationem genialis
 thalami secundi, ad hoc fuisse optaturam constantioris in sponsas affectus
 principem, quam is ferretur, de quo secum agerent, crales, tertio iam vi-
 dedicet, prout ipsi ultro faterentur, compertus reus violatae coniugalis
 fidei: cum tamen magis etiam magnas personas quam capita vulgaria de-
 cere videretur immutabilis in uxorum amore constantia. quamquam ex-
 ceptione peculiari submovere quem offerrent sponsum, supervacaneum esse
 sibi quidem, quae semel sponsos, cuiusquemodi forent, omnes irrevocabili
 proposito colendae usque ad ultimum spiritum viduitatis abdicasset.
 (31) ea sororis audita oratione imperator plane iam desperans, quam non
 utilem solum sed et necessariam rebus suis ducebat, cum Serbo affinita-
 tem per Eudociam posse succedere, cogitavit de illa conficienda per filio-
 lam, quam habebat oppido festivam, nondum sexenni maiorem, sibi pariter
 et matri longe carissimam, ac videbat ille quidem haud esse hunc dyna-
 stam, gentis non maxime conspicuae, dignitatis omnino adaequatae ad ho-
 norem nuptiarum cum filia legitima imperatoris Romani, praesertim unica:
 tamen quod ei deerat ad hoc meriti e proprio splendore, supplendum ac
 compensandum existimans spe inde secuturi commodi publici ac metu se-
 cutarorum in magnum detrimentum rei Romanae, ni sic averterentur, gra-
 vium malorum, denique in eam partem inflexit aliquandiu libratam delibe-
 rationis lancem, praesertim cum reputaret defectum istum in crale clari-
 tatis ex pari respondentis nobilitati Augustae virginis, necessaria ob huius
 immaturam nuptiis aetatem matrimonii dilatione velut expiatum ac qua-
 darteus purgatum iri, dum sperari posset ista mora illum anniisurum
 commendare sese, ac maioribus meritis, dignum reddere tam sublimis ex-
 cellentia conubii. ista sibi proposita secunda cogitatione imperatoris mi-
 rabili exarsit crales in desiderium tam illustris et spes votaue sua
 priora excedentis sponsae, proque illa nihil continuo pacisci constantissimi
 iam in designatum socerum Augustum obsequii dubitans totum se addebat
 in constans persuadendae suae addictissimae imperatori voluntatis, in viola-
 bilis in fide perseverantiae quantis opus videretur pignoribus firmandae.

κυσμῆγον παλινδρομεῖν ἐξ ἀσυνθεσίας δεινὸν ἦν καὶ μόνον κατα-
νοούμενον· ἐκλύεσθαι γὰρ ἀνάγκη τὸ πρόθυμον ἀποτυχόντι τῶν
ἐλπισμῶν καὶ τούντεῦθεν ἐχθραίνειν μᾶλλον ὑποκινισθέντι, καὶ
πρὸς τὰ μείζω μὴ εὐδοοῦμενον. ταῦτα τὴν βασιλέως ἔπειθον
P 187 γνώμην καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πραγματεύεσθαι. καὶ δὴ ὅλον οἰκείου-5
ται διὰ πρεσβείας τὸν κράλην, μαθόντα τὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἀντί-
τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως συγγένειαν· καὶ ὄρκοι τὸ λοιπὸν πρού-
βαινον ἐπὶ τούτοις καὶ συνθεσῆαι, καὶ ἡ δεσπόσυνος κράλαινα
ἐπιπέκλητο. μόνον δ' ἦν ἀπαντᾶν λοιπὸν κατὰ τὴν Θεσσαλῶν
μητρόπολιν βασιλέα, ὡς διαπρεσβευομένοις συνέκειτο, καὶ οὐ-10
τως ἐλθεῖν κράλην, καὶ τὴν τοῦ Τερτεροῦ μὲν ἀποστέλλειν τῷ
B βασιλεῖ, προδιδόναι δὲ καὶ τὸν Κοτανιτζην, λαμβάνειν δὲ τὴν
τοῦ βασιλέως γνησίαν, ἣν δὴ καὶ Σιμωνίδα ἐκκυριωνόμεον Ῥω-
μαῖοι, καὶ οὕτως αὐτῇ συνοικοῦντα, πλὴν τὸν συναφείας και-
ρὸν ἀναμένοντα, ἐν παισὶ τετάχθαι καὶ φίλοις γνησίοις τῷ βα-15
σιλεῖ.

C 32. Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὴν τῆς ὀνομασίας αἰτίαν εἰ-
πεῖν ἰστοροῦσιν. ἐλύπει τῷ βασιλεῖ παίδων θηλειῶν ἀποβολή

18. τὸν βασιλέα?

tales a principe suspectae hactenus levitatis ingeminari sibi contestationes
sincerissimae et ab omni periculo instabilitatis remotissimae fidelitatis li-
benter audiebat imperator; iisque ut crederet, eo efficacius adducebatur,
quod satis intelligebat nullam undelibet offerri Serbo posse conditionem
tantam, quae praeponderans commodis ex imperatorio matrimonio speratis
illum eliceret in ullam cogitationem novitatis, qua irreparabiliter se cor-
rupturum tam amplas et certas spes haberet evidentissime perspectum.
quare hoc propensius incubuit in istud, utcumque suis non carens incom-
modis, consilium talis negotii urgendi, quod et fecit honorificentissima
statim destinanda legatione ad cralem, qua filiam offerebat in locum so-
roris, commendando etiam per se incomparabili muneris pretio, tam blan-
dis exquisitae caritatis indicis, ut incredibiliter delinitus iis barbarus sta-
tim ultro iuraverit aeternam cum imperatore concordiam; ex eoque iam
tempore sponsalibus rite utrimque stipulatis, quae regia virguncula fuerat
eatenus desposyna, hoc est dominantium filia, vocata, cralaena inde a
sponsi vocabulo nominari coepta est. restabant solum executioni man-
dandae concepti iurisque utrimque a legatis imperatoris et cralis condi-
tiones foederis. per has erat promissum iturum in Thessalorum metropo-
lim imperatorem, eoque mox ad illum venturum cralem, praemissa ipsi,
quam nunc vice coniugis haberet, filia Terteris; dediturum etiam eidem
Cotanitizam, proque illis vicissim accepturum Augusti filiam, quam Simo-
nidem proprio Romani nomine vocabant; eam in domo cralis educandam
usque ad nubilem aetatem; atque ipsum interim et ex tunc filii necessi-
tudini et individuae intimi amici societati consentaneum gratiae locum
apud imperatorem habiturum.

32. Non abs re opinor fuerit docere hic obiter lectorem quanam
satis inusitatae in hac regia virguncula nomenclationis incidere occasia.

πρὶν καλῶς καὶ φανῆναι, καὶ τοῦτο ἐπὶ δυοῖ καὶ τρισὶ παισὶ γέγονεν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ νεῦνις αὕτη ἀπεγεννᾶτο καὶ φόβος δεινὸς ἦν καὶ περὶ αὐτῆς, τῶν τις γυναικῶν ἐμπειρῶν, ἅμα δὲ καὶ σεμνῶν, βουλὴν εἰσάγει, πλὴν τὴν συνήθη πολλοῖς, καθ' ἣν 5 δὴ καὶ σώζονται τὰ γεννήματα. καὶ ἡ βουλή, εἰκόνας τῶν D προυχόντων ἐν ἀποστόλοις δώδεκα στήσαντας κηρὸς ἰσομήκεις τε καὶ ἰσοστάθμους καὶ ἅμ' ἡμμένους ἀν' ἐκάστην πῆξασθαι, καὶ ὅπερ τοῦ νεωστὶ γεννηθέντος ἰκετεύειν ψάλλοντας, ἐπέχοντας P 188 τὴν εὐχὴν μέχρι καὶ αὐτῆς δὴ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς τῶν κηρῶν δαπανήσεως, καὶ ἐφ' οὗ δὴ ὁ περιγεγόμενος τῶν ἄλλων τέως ἀφανισθέντων ἔσται, τούτου καὶ τοῦνομα τῆς ἀρτιγενεῖς τίθεσθαι τοῦ περιμῖναι κάκεινο φυλαττόμενον ἕνεκα. ὁ δὲ καὶ γέγονε τότε βασιλέως προστάξαντος, καὶ τῷ Σίμωνι ὁ κηρὸς ἐνελελείπτο, καὶ B Σιμωνίς ἡ ἀρτιγενῆς πυρωνέμως ἐκλήθη, τὴν ὄνομασίαν τοῦ 15 ἀποστόλου εἰς φυλακὴν φέρουσα.

33. Τότε τοίνυν καὶ χειμῶν ἐφμιστῆκει καὶ χειμῶνων ὁ C μέγιστος, καὶ τῶν ἑξασίων, καὶ ὄν ἰδεῖν πω καὶ γηράσκουσιν οὐδαμῶς ἐξεγένετο. τόση γὰρ χιὼν ἐπεστοίβαστο, ὡς κλεισθῆ-

aegre imperatori fuerat subtrahi praecoci ei fato femineos fetus, in ipso statim extinctos ortu. postquam ergo id iterum et tertio, totidem elatione praematura natarum ipsi e coniuge puellarum, passum se Andronicus haud modico dolore meminerat, metuens in hac quoque quarto edita uxoris partu similem acerbitatem casus infesti, libenter accepit consilium a quadam venerabili et talium experienti matrona suggestum. haec suasit Augusto rem usu compertae a multis in pari calamitate utilitatis, successu secuto vitalium sic reddendorum, qui prius praemori solebant, partuum, nimirum ut circum ordine disponi curaret imagines primorum Christi apostolorum duodecim; singulos harum cuique cereos adderet, paris inter se omnes ponderis et longitudinis exacte invicem dimensae; has sacras icones et his appositas candelas imperaret ei loco circum accensas statui, in quo certi homines orantes pro recens nata puellula psalmos et supplicationum id genus formulas continenti eatenus devotione pronuntiare perseverarent, quoad depasta igne cunctorum cera funalium haec pariter universa lucere desiissent. observandum autem cereum quem postremum contingeret absumi, et eius sancti apostoli cuius fuisset imagini adiunctus ista prae caeteris vivax cereus, nomen puppulae indendum: tali enim omine, uti pignoris inde adfuturi patrocinii, sperari prolem hanc superiorum tristi conditioni eximendam provehendamque innoxie in aetatis adultae salubritatem. ea cum essent tunc acta iubente imperatore, et cunctis superstes ardere ultimus cessasset admotus sancti apostoli Simonis imagini cereus, nomen inde puellas Simonidi factum est; evenitque litatis votis, ut patrone indigete praestante infantiles eluctata debilitates puberi se feliciter regia haec proles admoverit adolescentiae.

33. Hic porro annus quo inita est cum crale Serbiae conventio, insignis fuit rigore hiemis non solum maximo, sed et, ut sic loquar, prodigiosissimo facile omnium, quotquot annis retro lapsis possent vidisse recordari qui longaevasissime tenuissent, tanti nivium aggeres supra omnes

ναι μὲν οἰκῶν τῶν χθαμαλῶν διεξόδους, σημεῖοις δὲ τισι καὶ κοντοῖς τοῖς μὲν στοχαζομένους τοῖς δ' ὀργάνοις χρωμένους τινὰς
 D ὑπανόγειν τοῖς ἐγκλισθεῖσι τὰ δώματα, καὶ ἐπὶ πλείσταις ἡμέ-
 ραις μηδένα γῆν ἢ ἰδεῖν ἢ πατεῖν, ἀλλ' ἐπὶ πεπελησμένης χιόνος
 ὡς στεφρᾶς γεγονυίας γῆς μέχρι καὶ ἐγγὺς ἕαρος τοὺς ὀπίστας διέρ-
 5 χεσθαι, καὶ μάταιον εἶναι τὸ ἐφ' ἵππου δχεῖσθαι, πλὴν τοῦ
 καὶ μᾶλλον ἐξολισθεῖν κινδυνεύειν. ταῦτα δὴ καὶ τὴν τοῦ βασι-
 λέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἐκστρατεῖαν ἐκάλυεν.

ε. πεπιλημένης?

late solum increverant, ut aditus obstruerent domuum humiliorum et ipsa ostiorum superliminaria excedentes incertum oculis relinquerent qua parte ingredi egredique inde habitatores consensent. ergo signis quibusdam aut longorum per nivem immissionibus contorum investigato situ ianuae, quibus erat cura suppetias eundi vivis sepultis, palis deinde similibusque instrumentis purgabant iter ad fores, ut sic portas patefacerent infelicibus obsessis. alia ratione quam ita detracta manu nive nemo sub dio multis diebus terram vidit aut vestigio pressit, gradientibus cunctis supra gelu concretum et ad stabilitatem soli calcabilis duratam superficiem nivosi campi, telluri ubique superinducti. usque ad viciniam proximam vernae tempestatis ista super nives incedendi necessitas duravit; quo toto tempore dura conditio viatorum fuit, pedibus uti propriis via quamlibet longa coactorum. quippe insanum fuisset equi dorso velle invehī, cum pedites ipsi quantavis sollicitudine ac lapsus praecavendi conatu, locam vestigiis legentes, nunquam sine praesentissimo cadendi periculo pedem in lubrico possent figere. hoc aliquandiu incommodum decretae imperatori Thessalonicam versus expeditionis diem diffudit.

Δ.

P 192 Μηνὸς δὲ Ἀθηναίων ἐνεστηκότος ὑπὸ χιόνι ἐσκιρρωθείση
 τῇ γῇ καὶ πάγοις στεφροῖς τοῖς ἐκ ταύτης, ὡς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν 10
 αἰννῶν ποταμῶν ἐπεχομένων τὸ ῥεῦμα διὰ τὴν ἐν τῷ βάρθι τοῦ
 ὕδατος πῆξιν, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ γῆ συστελλομένη τῷ κρύει
 ἐξήμει τὰ φρέντα καὶ τὰ ἐσπαρμένα παντάπασιν ἠχρηοῦντο, ὀψέ

13. ἐξημίον?

IV.

Tandem tamen mense Februario ineunte proficiaci constituit, licet adhuc late horrent campi una incrustati superficie congelatarum nivium, et perennes ipsi fluvii solidum dorso greasum iter agentibus praeberent propter altitudinem penetrantis in profundum glaci. quae vis rigoris arva constringens gravem omni plantarum generi perniciem intulit, sata vero pleraque funditis corruptit. tunc igitur vespere parascaeae, quando iam

παρασκευῆς ὑπὸ λύχων ἀφάς, τῶν κειοιμημένων κατ' ἔθος μνη-
 μονεσομένων ἀρχαίων, ἔξισιν ὁ βασιλεὺς καὶ τῇ Δριπεῖα ἐφ'
 ἡμέραις ἀύλλεται. καὶ ὁ μὲν τέως ἐπαίχε τὸν ἐς τὸ πρόσω δρό- B
 μον, διδοὺς μὲν δεσποινῆ ἐνευκαιρῆσαι τὰ εἰς τὴν ἔξοδον, δι-
 5 δοὺς δὲ βασιλεῖ Μιχαὴλ συνάμα συζύγῳ κατὰ σχολὴν τὰ τῆς
 ἀπάρσεως ἐτοιμάζεσθαι, καιρὸν δὲ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν δέσμιον
 ἀδελφὸν ὑφίεις, ἐπεὶ κἀκεῖνον ἀπάγεσθαι ἔγνω, κατὰ τρόπον
 ἐπεξέναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα Ἰωάννης δὲ ὁ τηρικὰδε πατριάρ-
 χης, ἐπεὶ οὐδ' ἀφανῆ ἦσαν τὰ τῷ βασιλεῖ πραττόμενα ἀλλ' ἀνά- C
 10 πυστα γεγονότα καὶ τῷ τυχόντι εἰκὸς ἦν κἀκεῖνον μὴ ἀγνοεῖν, εἰ
 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχε τὸ δῆλα γίνεσθαι ταῦτα τῷ πα-
 τριάρχη οὐχ ἦττον ἢ καὶ τοὺς τῆς θαλάσσης χόας, ὡς λέγεται,
 ἔξωδὸν ὡς δῆθεν συντακτηρίους ἀποδώσων τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ
 περὶ τούτου κενεῖν ἐν πρώτοις ἐβούλετο. βασιλεὺς μὲν γάρ, ἐπεὶ
 15 πόλλ' ἄττα τὰ προσιστάμενα τῷ συναλλάγματι κατεφαίνετο, τὸ D
 τ' ἐφ' ὀρκωμοσίαις τὸν κράλην φρικταῖς τὴν τοῦ Τερτερῆ προσ-
 λαβέσθαι, τό τε νομίμως δοκεῖν συνεξεῦχθαι, ἢ τ' ἀφηλικίωσις
 τῆς νεάνιδος, καὶ τὸ φθάσαι τὸν Σέρβον τὴν τὰδελφοῦ Στεφά-
 νου γυναικαδέλφην, εἴτ' οὖν καὶ αὐτοῦ βασιλέως, τὴν τοῦ ῥη-
 18. τὸν decret.

ex more antiquo ad commemorationem mortuorum faces accendebantur, exiit urbe imperator, Dripeamque se contulit, ubi ad dies aliquot est commemoratus, operiens dum se Augusta expediret ad iter, itemque Augustus junior cum coniuge; tum ut iis quibus curam imponeret deducendi Constantinum despotam fratrem suum in fida obiter custodia (nam hunc in urbe relinquere tutum non ducebat), quae erant ad id convenienter administrandum consentanea, idoneum providendi spatium daret. at imperator quidem in his erat. Ioannes autem tunc patriarcha mirabatur celari se ab Augusto de his quae mente versabat, et quorum executioni se accingebat, consiliis, adeo iam non obscuris, ut ad homines etiam e vulgo eorum essent famae celebritate indicia perlata. atqui existimabat eiusmodi ea esse quae ad se deferri conveniret, imperatore contra non magis inclinato ad haec ipsi communicanda, quam deum aiunt prodere hominibus curare quot metretis expleatur maris alveus. in ea sollicitudine patriarcha urbe prodiiit, specie quidem officiose vale dicendi atque in digressu bene precandi proincto ad iter Augusto, re vera certus ei dissuadere quantum posset filiae Simonidis cum Serbiae principe matrimonium multis de causis inconueniens. primum enim, quod exigebatur a crale ut proderet imperatori sororem Terteris, id non videri fieri ab eo posse sine atroci scelere periurii, quod satis constaret illum fidem isti mulieri suam horrendis adstrictam adiurationibus dedisse. nec vero satis exploratum haberi, essetne irritum cralis cum ea femina coniugium, quod scire se fuisse legitime contractum mater cralis affirmaret. ad haec virgunculam quae huic mulieri substitueretur, plane videri sexenni aetate conuulsio intempestivam. postremo ea ferri sermonibus hominum de portentois Serbi flagitiis, quae deterrere imperatorem deberent a filia ei

- E** γὸς Οὐγγρίας κόρην, κατὰ χρεῖαν τοῖς τῆς Σερβίας τόποις ἐπιστάσαν καὶ τὰ μοναχικὰ ἡμφιεσμένην πορνικῶς γινῶναι. ταῦτ' εἰς ἓν συναγόμενα αὐτάρκη τῇ πράξει προσίστασθαι κατεφαίνετο. ὁ γοῦν βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἅμα μὲν τὰ πολλὰ θεραπεύων, ἅμα δέ γε καὶ λογιζόμενος ὡς εἴ τι καὶ παρασπονδοίη ὁ κράλης ἐπὶ 5 τοῖς συγκειμένοις αὐτῷ τε καὶ Τερτερῇ, οὐδὲν ἰσείται μίσος τῇ
- P 193** ἐκκλησίᾳ μὴ ἀνάγκην ἐχούσῃ καθ' ἑρὰς τελετὰς διὰ τὴν ἀμιξίαν ἐκείνου μιμνήσκεισθαι, διὰ ταῦτα θαρρῶν οἷς ἐλογίετο, οὐτ' ἐκοινοῦτο τῷ πατριάρχῃ τὴν πρᾶξιν καὶ ὄλαις ὄρμαϊς ἐχώρει διαπραξόμενος τὸ συνάλλαγμα. πατριάρχης δ' αὖθις ὕβριοπα- 10 θῶν ἴσως ὑπερφρονούμενος ἐν τοιούτοις οἷς καὶ μᾶλλον ἔδει τῆς
- B** αὐτοῦ γνώμης, δοκῶν δὲ καὶ τι λέγειν ἄξιον εἰς τὸ καὶ ἑαυτὸν δεικνύναι μετεῖναι τῶν τοιούτων οὐχ ἤττον, καίτοι γε καὶ τῶν ἐνοχῶν ἀνελίξῃ τὴν τοῦ κράλη μητέρα ἀξιώσασαν πρότερον ἐφ' οἷς ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτερῆ ἐνείχετο, εὐλογα λέγειν ἐδόκει. ὡς τοίνυν 15 βασιλεὺς ἤδει εἰς τοῦτ' ὄντα τὸν πατριάρχην, προῆγε τοῦτον εἰς
- C** Σηλυβρίαν, αὐτὸς ἐν Δριπέᾳ καὶ ἔτι παρακαθήμενος. ὡς δὲ

propria tradenda, utique tam profligati pudoris homini, ut fratrum suam, germani sui maioris Stephani uxorem eandemque sororem defunctae Augustae matris Augusti iunioris (erat enim utraque filia regis Ungariae), nefarie adulterasse diceretur, ac praeterea germanam harum tertiam visendae causa sororis in Serbiam profectam, licet haec monachae vestitu religionem profiteretur, minime dubitasse, humanis simul diviniisque proculcatis iuribus, propinquam, hospitam, rege prognatam, deo sacram virginem, stupro tot nominibus execrabili polluere. haec cum ex aliis cognorat patriarcha, tum ex ipsa cralis matre, quae conscia, ut siebat, impedimentorum insuperabiliter obstantium novo nati coniugio ultro ad eum venerat, oratum ut quae in hoc genere pararentur, conaretur vi summa disilcere. nihil horum latebat imperatorem: tamen idem politicis, quas indicavi, rationibus obsequens perstandum in consilio putabat; et quia non ignorabat tentaturum patriarcham revocare se a coepto, et rem antea ei communicare omiserat, et tunc ne de his sermonem prior inferret, vitare occasionem otiosi cum eo colloqui volebat. ac erat causa cur minus necessarium existimaret convenire cum praesidibus ecclesiae de rebus huius cralis, dynastae videlicet ritus a Graeco peregrini; quem ideo licet contingeret fieri generum imperatoris, in sacris officiis memorati nominati ecclesiastici non forent, ex quo erat consequens, si forte vel ea ille commisisset vel in posterum conscisceret ob quae mereretur anathemati subici, nullam inde sibi fore occasionem erubescendi e coniuncti hominis ignominia ob praetereundam tum ipsius in sacris mentionem. alioqui porro utilitates quas e foedere cum Serbo proventuras confideret, mala quae ex perseverante dissidio metueret, tanti esse ducebat ut momentis tam iustae hinc formidinis, tam amplae illinc spei, nulla cuiusquemodi viderentur in contrarium obiecta praeponderare incommoda deberent. totus ergo fixus Andronicus in proposito affinitatis quomodocumque cum Serbo contrahendae, satisque aliunde gnarus paratum ad iurgandum ea de re secum Dri-peam adventare patriarcham, per certos ei missos obviam significavit

τῆς πρώτης ἑβδομάδος ἐνστάσης τῶν νηστειῶν ὃ μὲν πατριάρχης καταλαβὼν τὴν Σηλυβρίαν καὶ βασιλέα προσαπεκδεχόμενος τῷ τέως ἡσύχαζε, (2) βασιλεὺς δὲ σχολαίως κατὰ μικρὸν προσῆει, D Σηλυβρίας ὄψε σαββάτου ἐπέβαινεν. ἡ μετ' αὐτὴν μὲν καὶ ὕστερα (ἡ δ' ἦν ἡ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρα) ἐπίσταται, καὶ τότε μετὰ μεσημβρίαν κατ' ἔθος τῆς ἱερῆς τελουμένης λειτουργίας ἐπιμιγνόμεν τῷ πατριάρχῃ κατὰ τὸν ἐκείσε νεὼν τῆς μονῆς τοῦ σωτήρος, καὶ ὅσον ἦν ὁμιλεῖ. οὐκ ἦν δὲ πάντως τότε προσαναφέρειν πατριάρχην ἢ δὴ κατὰ σχολὴν τὴν πρέπουσαν κινεῖν ἠβούλετο, ὧν P 194 ἦσαν δύο τὰ μέγιστα, περὶ ὧν ἐσπουδάκει πλέον προσαναφέρειν, ἓν μὲν περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου (ἔτι γὰρ, ὡς ἐπέμψθη, τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν ἡγεμόνευεν) ὡς οὐ δίκαιον ὄν ἄλλως οὐδ' εὐλογον ἄνδρα τῆς ἐκκλησίας ἀποσχιζόμενον, καὶ πολλὰ σὺν ἄλλοις καὶ αὐτοῦ πατριάρχου λιπαρῶς ἐφ' ὕβρεισι καθαπτόμενον, 15 ἓν ἀξίαις εἶναι μεγίσταις ἡγεμονίας καὶ ἀνέδην καταπαρεσθαι τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ἐκείσε ἀρχιερέων, ὡς ἔλεγε, δευτερον δὲ τὸ περὶ τοῦ συναλλάγματος· εἶναι γὰρ αὐτῷ πόλλ' ἄττα τὰ προσιστάμενα, ἃ δὴ καὶ χρῆναι σκέψει διδόναι καὶ οὕτω τὸ φανέν ἀσφαλές ὑπ' αἰδοῦ τῶν νόμων καὶ διαπρῦττεσθαι. τούτων 20 ὄντων τῷ πατριάρχῃ διὰ σκοποῦ, ἐπεὶ τὰ τῆς ἱερῆς τελετῆς τέλος

orare se ne gravaretur praecedere Selybriam, quo mox secuturus ipse foret: locum enim in quo nunc diversaretur parum ei excipiendum esse opportunum. fecit patriarcha quod rogabatur, ac tanto iam amplius cogitandi nactus otium argumenta mente versans digerebat, quibus nihil habiturum quod plausibiliter opponeret Augustum arbitratus cessurum omnino abstinendumque coeptis non dubitabat sibi blandiens confidere. interim Augustus licet instante prima verni ieiunii hebdomade se impatienter expectari Selybriae a patriarcha non ignoraret, nihilo tamen sollicitus festinans in summa quiete perseverabat Dripeae morari. (2) at ubi aliquando inde coepit Selybriam versus iter intendere, perlento incedens passu vix denique vespera sabbati eo pervenit. postera huius die, in quam incidit dominica orthodoxiae, per causam sacrae liturgiae, ut talis diei ritus poscebat, post meridiem celebrandae, conveniente in templum illic situm ad monasterium salvatoris Augusto, patriarcha eius alloquendi copiam nactus est aliquam, sed talem quae non fere aliam quam eius obliter salutandi praeberet facultatem. habebat autem duo patriarcha prolixi cum imperatore sermonis argumenta, ut putabat, necessaria, quibus explicandis maiorem in modum cupiebat otium sibi commodum concedi. primum enim conqueri volebat de praefectura orientis Joanni Tarchaniotae attributa, homini palam ab ecclesia discisso, quique nullum finem aut modum faceret probris lacerandorum cum aliorum per eos praesertim tractus antistitum, tum ipsius, ut aiebat, patriarchae. deinde circa designatas Simonidis cum crale nuptias, ut eas rite ac cum debita reverentia legum fierent, multa etiam atque etiam consideratu digna, quae suggereret, sibi habere videbatur. quae omnia perfecto iam sacro propositurus impe-

- εἶχε καὶ ἤδη ἀπαίρειν ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς ἡτοιμάζετο, ἕμα τε ὀλίγ'
- C ἅττα τῷ πατριάρχει περί των ὠμίλησε, καὶ ἕμα ὡσπερ ὑποτεμνό-
 μενος τοὺς λόγους ἐκείνῳ εὐλογίαν ἐζήτει καὶ συνετάττετο. ὁ δὲ
 τῷ καιρῷ συγκαλασθεὶς τὸ νυμφίον ἐζήτει βλέπειν καὶ εὐλογεῖν·
 οὐδὲ γὰρ εἰκὸς εἶναι ἄρτι πρῶτως μετὰ τὴν ἡλικιωτῶν σχεδὸν με- 5
 τάβασιν, καὶ οὐ πολλῷ τιγὲ χρόνῳ μετὰ τὰ ἀμφιδρόμια, μὴ τὸν
 πατριάρχην βλέπειν καὶ εὐλογεῖν. ἠβούλετο δὲ οἱ τὸ δρᾶμα λό-
 γους ἐντεῦθεν ἀνακινήθῃναι τῶν τελομένων, ἐφ' ᾧ καὶ λαλῆσαι
 βασιλέως ἐπισχόντος. ὡς γοῦν φανείσαν ἠλόγει καὶ ἀμηγέπη
- D τῶν λόγων ἤπτετο, δόξαν ἀναχωρεῖν βασιλεὶ διὰ τὸν καιρὸν, 10
 Θεραπείας ἧς ἤπειγεν ὁ καιρὸς ἀξιῶν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸν πα-
 τριάρχην, τὴν προκειμένην βαδίζειν ἠπέιγετο. ἐκεῖνος δὲ παρὰ
 πᾶσαν ἐλπίδα τῶν προσδοκωμένων ἀποκρουσθεὶς ἄλυσιν ἤρξατο,
 καὶ μὴ ὑποστρέφειν ἠπέιλει καὶ δι' Ἰωάννην οὕτως ἡγεμονεύοντα
 καὶ διὰ τὰ παρόντα. ὡς γὰρ καὶ περὶ τούτων κινῶν τὰς Θερα- 15
 πείας ἤκουεν ἀπαντήσας, οὐδὲν πλέον ἢ προσαλήσας ὅτι συν-
- E τέμνοντος τοῦ καιροῦ τῶν καθηκουσῶν ὀμιλιῶν οὐκ εἶχε τυγχά-
 νειν (οὐκ οἶδ' εἰ καὶ βασιλεὺς οὕτως ἐξεπίτηδες ἔπραττε, μὴ θύ-

ratori cum accessisset patriarcha, ille ut movere iam se ad abitum coepe-
 rat, perpaucis ei et perfunctorie locutus, vale mox dicto ac tot illis eru-
 pturientibus ex ore patriarchae sermonibus quasi valvas obducens, solemne
 digredientium protulit carmen, benedictionem postulans, sicque illum
 dimisit. patriarcha exclusus tempore, ut nullum non intenderet conatum
 prensandae dum liceret occasionis, stitit aliquantulum Augustam absentem
 petenda facultate visendae Simonidis eique bene precandi, antequam per-
 egre ad sponsum abduceretur. quomodo enim non conveniret sisti sibi
 iam adultam atque adeo fere admotam transitui ad nubilem aetatem a
 puerili regiam virginem, quae vel si aliquanto post quintam a primo na-
 tali diem pontifici offerretur, serum foret. haec oblique iacta eo pertine-
 bant, ut ab imperatore mutnam quandam elicerent matrimonii destinati
 mentionem, ex qua posset ansa velut quadam in disputationem trahi non
 probatum istud patriarchae negotium. sed elusit huius artes Augustus:
 nam puella, quod negari non potuit, ei exhibita, et ipso ei solita formula
 bene precato, praevertens omnem ulteriorem sermonem imperator in pun-
 cto signum eundi suis dedit, causatus urgeri se ut officii alibi necessarius
 occurreret. ac sic verba in ore fari iam incipientis truncavit praesulis,
 casu et inopinatissimo huic et molestissimo. nam elabi sibi de manibus
 tamdiu captatam occasionem, quae sentiret de Ioannis praefectura deque
 quod nunc pararetur cum crale foedere, imperatori dicendi, haud toleran-
 dum ratus, tacitis secum ac turbidis aestuans cogitationibus minabatur
 haud cessurum sese, nec sic infecto cuius gratia exisset negotio reversu-
 rum. ac licet ex parte videbat esse verisimilem excusationem allegatam
 ab Augusto, quod satis appareret tali eum articulo temporis alio trahi
 vix evitabilibus causis, non desinebat tamen suspicari nonnihil ab ipso
 adhibitum studii ad excludendum se commoditate audientiae cupitae et oc-
 cludendas tali praetexta aures libero quem paratum intelligeret, sermoni,

ραν παρρησίας ὑπανοιγνός τῷ θέλοντι ἐντυγχάνειν, ἐπεὶ καὶ οὐκ
 ἦν μεταγινώσκειν αὐτόν), ἀψάμενοι τῆς ὁδοῦ, βασιλέα μὲν καὶ
 οὕτως ἐξαποστέλλει μετ' εὐλογίας, αὐτὸς δ' ἐκεῖ καταμένειν ἕως
 οὗ βασιλεὺς ὑποστρέψειεν ἐκεκρίκει, ἄλγεινῶς μὲν ἀναύδως δ' ὀ-
 5 μως διαφέρων τὸ ἄλγος, εἰ καὶ αὐθις ὁ βασιλεὺς ἅμα Θεσσαλο- P 195
 νικῆς ἐπέβη, τῶν ἁγίων ἑγγιζουσῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, προ-
 φάσει τοῦ τῶν ἁγίων ἐκείνον μεταλήψεσθαι δώρων, εἰ πατριάρ-
 χης ἐφίει, πέμπων εἰς Σηλυβρίαν καὶ τὰ τοῦ ξενῶνος συνήθη
 νομίσματα προσφιλοτιμούμενος, ἃ δὴ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφθὸν
 10 αἰεὶ ποτ' ἐδίδου, τῷ πατριάρχει δὲ τὸ τέλος εἰς χιλοστὸν κατ'
 ἕτος ποσοῦμενον ἀπεγράφετο. τότε τοίγυν καὶ ταῦτ' ἀποστέλ-
 λων λόγοις ὠμάλιζε καὶ τοῖς καθήκουσιν ἠγαλλεν. ἐκεῖνος δὲ καὶ B
 αὐθις ἐν Σηλυβρίᾳ προσμένων οὐ πρότερον ἐκεῖθεν μετέβαινεν,
 ἢ δεινῶς ὀφθαλμῶν, κατὰ χρεῖαν τῶν ἰατριουσόντων ἐκεῖθεν
 15 ἀπάρας, πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου μηνὸς Μαυμακτηριῶνος
 μετακίετο. πλὴν Ἀνθιστηριῶνος εἰσπλευσάντων ἐπὶ μακρῶν
 νεῶν κατὰ πραγματείαν, καὶ λόγου διαδοθέντος ὡς καὶ στόλος
 νηῶν κατὰ μάχην προσαναβαίνει, δεισας ἐντεῦθεν τὴν Κωνσταν- C

7. ἐκεῖ?

dissuadere conaturo foedus Serbicum, quasi re amplius non integra, ex
 quo iter istud eo unice pertinens capessivisset. ergo sic vale sibi dicen-
 tem imperatorem multum licet moerens, et in magno, licet muto ac summa
 vi dissimulato, mentis aestu relinquens patriarcha statuit se inde non re-
 cessurum quoad is rediret. faustis tamen eum de more omnibus Thessa-
 lonicam proficiscentem est prosecutus, certus interim ipse ibi manere quo-
 ad imperator reverteretur. haesit igitur Selybriae moesto silentio rodens
 arcanum dolorem, utcumque illum, non penitus ignarus occultae illius cura-
 rae, consolari tentavit imperator. simul enim perveat Thessalonicam,
 misso ad patriarcham quodam e suis praetextu veniae poscendae perci-
 piendorum ab alio per eius absentiam, instantibus tum festis Paschalibus,
 sacrorum eucharistiae donorum, consuetum xenium pecuniae in hospitalita-
 tem expendendae obtulit perliberaliter. eam elemosynam solitus semper
 antea fuerat Augustus patriarchae manu propria sine arbitris tradere, ad
 summam annuam mille admodum nummorum ascendente. sed tunc quo
 praesens fungi officio non posset, non modo per certum vice substitutum
 sua hominem explevit, verum et munus commendare curavit multa huma-
 nitate verborum, quibus ut quam blandissime delineare a se conaretur ae-
 grum praesulis animum, ei quem destinabat imperavit. hoc tamen non
 est assecutus ut in urbem remigrandi consilium patriarcha susciperet:
 persistit enim etiam post hoc Selybriae, donec gravi coactus superveniente
 ipsi ocalorum morbo ad commoditatem curationis admovere se urbi, in
 monasterium suburbanum Cosmidii se transtulit mense Iunio, copiam illi
 faciliorem habiturus urbanorum medicorum. caeterum Iulio insequenti ad-
 ventantibus in eam oram septem longis navibus, licet hae mercaturae
 causa veniebant, quia tamen rumor fuit bellum portari classe ista, metu
 exiturus loco eo parum tuto ingressus urbem est, nec tamen patriarchali-

τίνου εἰσέρχεται, καὶ τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονὴν κατοικεῖ, ὅπου καὶ ἐπὶ καιρῷ μὲν μετρίῳ ἠπράκτει, εἶτα δ' ἀξιώθεις παρὰ τε τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἀρχιερέων τὰς θύρας ἀνοίγνυσι τοῖς προσόδους παρ' ἐκείνων ποιεῖν βουλομένοις κατὰ τε κρίσιν καὶ οἰανοῦν ἑτέραν ἀναδοχὴν πατριάρχην πρόπευσαν.

D 3. Ὁ βασιλεὺς δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ καθήμενος, τότε πρώ-
 τως ἰδὼν ἐκείνην, ἔπεμπε μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτανειψίαν τὴν
 Ἄνναν, αὐτῆς γε προσλιπαρούσης καὶ κινούσης τὴν ἀπὸ τοῦ βα-
 σιλέως εὐμένειαν, ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς τοὺς σεβαστοκράτορας
 (ἔτι γὰρ ἐν τοῖς ζῶσιν ἦσαν) προσαπαιτῶν Δημητριάδα, ἣν 10
 φθάσας ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ κατέχων ἀνγκοδόμει καὶ βασιλεῖ
 P 196 καθίστα ὑπήκοον. ἥς καὶ πρότερον βασιλεὺς καθυφεί διὰ τὸ
 τῆς Θεοφانوῦς πρὸς θύτερον τῶν ἀδελφῶν κῆδος. ἐκείνου δὲ
 κωλυθέντος θανάτῳ τῆς νύμφης κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπή-
 τει τότε πέμπων τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον· Δημητριάδα γὰρ καὶ πρὸ 15
 τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ τότε δικαίως προσαπαιτεῖν. ταῦτα τοῦ
 βασιλέως διαπρεσβενομένου ἐκείνοι πρὸς τριβὺς ἐχώρουν τὰ συν-
 B ἦθη ποιοῦντες, ὑπὸ δέος μὲν ὄντες, ὅτι βασιλεὺς ἑγγὺς ἐφει-
 στήκει, ὁμως δὲ τοῦ συνήθους ἀλωπεκισμοῦ οὐδὲ τότε πάμπαν
 ἐπελάθοντο. ταῦτα δ' ἄρα ἐξαγώνια ἦσαν τῷ βασιλεῖ, ὅτι 20
 μηδ' αὐτῶν ἐξεληλάκει χάριν πρὸς δύσιν. προύργου δ' ἦν τὸ

bus se reddidit aedibus, sed in monasterio Pammacaristi sumpsit hospiti-
 tium; ubi sat longo tempore clausus cessavit ab omni patriarchali fun-
 ctione, quoad tandem rogatus a clero et antistitibus fores aperuit, admit-
 tens eos qui convenire se vellent seu iudicii causa sive cuiusvis alterius
 patriarcham decentis administrationis.

3. Imperator Thessalonicae commorans, quam tum primum urbem
 viderat, misit qui a se consobrinam Annam salutarent, id ipsum illa pre-
 cata, et quibus potuit officiis promereri satagente Augusti benevolentiam.
 misit etiam ad sebastocratoras (hi enim adhuc in vivis erant) repetens
 Demetriadem; quam civitatem antea protovestiarius occupatam reaedifica-
 verat et ditioni imperatoris asseruerat; sed hac paulo ante imperator ces-
 serat in gratiam Theophanus nurus suae sororis, dum huius matrimonium
 cum altero sebastocratorum tractaretur. verum isto coniugio morte prae-
 matura sponsae, quae Thessalonicae ante nuptias diem obiit, intercepto,
 redditam tali casu iuri suo priori urbem istam imperator reposcebat, mis-
 sis qui id urgerent legatis. sed eam sebastocratores sibi solitis artibus
 petitionem eludebant, non praecise negantes (metuebant quippe vim a vi-
 cina imperatoris potentia), sed tergiversationibus innectentes moras, haud
 omnino ignorante Augusto sibi fieri et consueta familiae isti vulpi-
 natione verba dari, patientius tamen dissimulante, quod sibi conscius alia
 praecipue de causa expeditionem in Occiduos tractus a se hanc susceptam,
 minus laborandum de his accessoriis putabat, dum principale negotium,

τοῦ Σέρβου, καὶ πέμπων ἀνελάμβανέ τε τὰς κοινὰς συνθηκὰς,
 καὶ κατηγάκαζεν ἔχειρῆζεν μὲν Ῥωμαίους καὶ Κοτανίτζην καὶ C
 τὴν τίως εἰς γαμετὴν οὖσαν, ἀντιλαμβάνειν δ' εἰς γυναῖκα νόμι-
 μον τὸν τοῦ βασιλέως θυγάτριον. (4) ἀλλ' ἐκεῖνος δεδιὼς ἴσως D
 5 μὴ πως παραλογισθεῖη τὰς ὁμολογίας, καὶ δῶ μὲν οὐκ ἀντιλάβη
 δέ, ἢ καὶ αὐτὸς ἐμπέσοι γε εἰς ἀρκύστατα, ὑπὸ πιστοῖς ὁμήροις
 ἐζήτει τὰς πράξεις γίνεσθαι· οὕτω γὰρ καὶ ῥαδίως ποιεῖν τὰ συγ-
 κείμενα, εἰ αὐτὸς ἀξίως προσλήψαιτο τοὺς ὁμήρους, ἢ οἷς συ-
 ισχημένοις ἐτοίμως καὶ αὐτὸς ἀπαντᾷ. ἐνὸς γὰρ τοῦ τὴν παῖ-
 10 δα τοῦ βασιλέως γυναῖκα σχεῖν τὰ πάντα προΐετο· εἰ δ' ἀστοχοίη
 τούτου ἔκ τινας ἀπάτης, ὡς ὑφωρᾶτο, ἐπὶ κεφαλαίῳ ζημιού-
 σθαι δικαίως ᾤετο. ὅθεν καὶ ὡς εἶχε κατησφαλλίζετο, καὶ λαμ-
 βάνειν ὁμήρους διὰ τοῦ αὐτοῦ, ἀντιδιδόναι δ' ὁμήρους διὰ τὴν E
 τοῦ βασιλέως παῖδα ἤξιον τε καὶ ἀντηξιούτο, βασιλέως ἐπὶ τού-
 15 τοις νεύσαντος. πέμπονται τοίνυν ἑκατέρωθεν ὁμηροί, καὶ κατὰ
 μέσον τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἀνταλλάττονται, τοῦ Σέρβου δόν-
 τος μὲν καὶ Κοτανίτζην καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἀντιλαβόντος δέ
 τὴν τοῦ βασιλέως παῖδα, μεθ' ὅτι πλειστοῦς τῆς σπατάλης τε
 καὶ δορυφορίας πεμψθεῖσαν. καὶ δὴ καὶ παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν
 20 Μακαρίου τελεσθεισῶν τῶν συνήθων ἱερολογιῶν τὰς τιμὰς
 προσηκούσας ἐδέχετο, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κράλης μείζον ἢ κατὰ

quod erat foedus et affinitas cum Serbo, recte succederet. in hoc igitur
 potissimum incubuit; missique qui cralem urgerent, ab eo expressit, iux-
 ta conventa, ut et Cotanitzam et quam eatenus uxoris loco mulierem habue-
 rat traderet, atque huius in locum legitimam uxorem Augusti filiolum acci-
 peret. (4) Non tamen haec crales sine pignore relaxavit. metuens enim
 ne, si festinaret dare quae poscebatur, circumveniretur credulitate incon-
 sulta, negatis postea quae se vicissim accepturum esset pactus, aut etiam
 in casses se indueret quibus aegre postea extricaretur, respondit mutua
 traditione obsidum firmari promissorum invicem fidem oportere: sic enim secu-
 rarius negotium utrimque processurum. ac tenebat hominem cupido magna
 filiae imperatoris certo sibi connubio iungendae, ex quo quantum et ho-
 noris et commodi esset in se redundaturum intelligebat; indeque, ut ma-
 gnopere desideratis anxie timetur, inquieta solitudine pungebatur, repu-
 tans ne forte vana ea spes ostenderetur a Romanis, resilire ac frustrari
 se paratis, simul quae ex ipso concupierant, tenerent. ea porro de causa
 petenti orali, et vicissim offerenti, quibus fidei conventorum caveretur,
 mutuos obsides, annuit Augustus; moxque in medio Bardario amne rite
 prius celebrata permutatione obsidum utrimque missorum, etiam sine mora
 processum ad effecta est, Serbo quidem Cotanitzam et filiam Tertoris de-
 dente, vicissimque accipiente ab imperatore ipsius filiam luxu ornatuque
 regis, satellitio splendido deductam, statimque post, simul ab Achridensi
 Macario ecclesiastica sponsis fuisset rite impertita benedictio, summis ho-
 noribus affectam. non enim illam crales ut propriam coniugem, sed ut
 imperatoris filiam exceperit, quippe haud sustinens in equo, ut tum erat,

- P 197 σύζυγον τὴν τοῦ βασιλέως καθυπεδέχτο. οὐ γὰρ ὡς εἶχεν ἔφιππος ἠνείχετο ὑποδέχσθαι, ἀλλ' ὑποπτώσεως σχήματι, αἰδοῖ τῷ πρὸς βασιλέα, ἀποβὰς τοῦ ἵππου προσερχομένην, ὡς δεσπόσυνον δῆθεν καὶ οὐχ ὡς σύζυγον, φιλοφρονούμενος ὑπεδέχτο.
- B (5) τότε καὶ βασιλεὺς κατὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην, ἐκείνον 5 μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευεν καὶ δώροις καὶ τιμαῖς ἐπ' ἡμέραις ἤγαλλε, καὶ τοὺς αὐτοῦ μεγιστᾶνας βασιλικῶς ἐδωρεῖτο τοῖς μείζουσιν. εἶτ' αὐθις καὶ ἀποπέμπει πολυταλάντους ἐκχέας τὰς δόσεις, παρακεκμημένον τὰδελφοῦ Στεφάνου (ὑπέοι γὰρ κακείνος ἤδη τὴν ἰδίαν παρακινδύνουνεν ὡς αὐτίκα τὰδελφοῦ μείζον 10
- C ἢ πρότερον κατὰ τὸ εἶκος φρονήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἔσπευδε προκαθιστᾶν ὡς εἶχε τὰ καθ' ἑαυτὸν) πέμπων συμμαχικὸν βασιλεύς, ὡς οἶόν τ' ἦν, ἐπέθραυε τὰς ὁρμὰς τῷ Στεφάνῳ.
- D 6. Τότε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν πρὸς βασιλέα διεπρεσβείοντο, καὶ τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἐζήτουν ἀνα- 15 νεοῦν. ἤθελε μέντοι καὶ βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὁμως μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένοιν προσίσταντο τὰ ἐνέχυρα ὑπερ φθάσας βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἕνεκα προσαφῆρει,
- E ἃ ἐκεῖνοι μὲν ἀπήτουν καὶ οὕτως ἤθελον δέχεσθαι, βασιλεὺς δὲ περιεώρα καὶ ὡς δικαίων τῶν ἀφαιρεθέντων ἀντείχετο. Βενετι- 20

9. post δόσεις adde καὶ vel καὶ γε.

occurrentem salutare, sed ad primum eius conspectum desiliens et in speciem venerationis infimae submissus, imperatori debitum honorem eius proli, quantumvis suae sponsae, deferendum ratus, potiusque considerandum angustorum natalium splendorem quam conditionem uxoris, ratione cuius sibi esset, ut viro, iure subiecta. (5) tunc etiam imperator caesarem in civitatem Thessalonicam splendide invectum exquisitis affectis honoribus, donis et omni significatione benevolentiae per dies aliquot dignatus, proceres quoque comitatus illius muneratus plane regie. dimisit eundem postea multa pecunia donatum. quin et auxiliis ipsum prosecutus militaribus est, quibus tueri se a vi et insidiis fratris Stephani posset. nam Stephanus germanum audiens firmare res suas affinitate imperatoris, suspicatus id quod erat, ea praesidia contra se parari, et reputans multo deinde infirmiore statum suum et spes filiorum fore, ubi foedere isto ac nuptiis frater eius imperatorias sibi opes adiunxisset, delectus habere ac manus cogere coeperat, haud dubie irruptionem minans, nisi metu suppetias accurrentium imperii copiarum coërteretur.

6. Ea vice rerum, occasione commorantis in vicinia imperatoris vel Veneti legatione ad eum destinata renovari pacem cum Romanis petiere. nec abhorrebat a conventionibus Augustus, nisi conditionibus utrimque propositis moram negotio iniiceret oppignatio, de qua diximus, bonorum ad Venetos urbis Constantinopolis inquilinos pertinentium, donec multa solveretur Venetis incendii Galatae auctoribus indiota. ista pignora suis reddi multamque remitti Veneti posebant, nec aliter in foedus conventuros se

κοῖς δ' ἦν ὀρεγομένοις τῆς μετὰ βασιλέως εἰρήνης καὶ πλείστον P 198
 ἀφείναι τῶν ἐνεχύρων, εἰ βασιλεὺς καὶ οὕτως σπένδουσιν κατα-
 νέοι. ἤδη δὲ καὶ βασιλεὺς ἀγαθοθελῶς ὑπεκλίτετο κἄν ἐκείσε,
 καὶ τὴν εἰρήνην οὕτω καθίστων, εἰ μῆγε βουλή τινων τῶν ἄμφ'
 5 αὐτὸν μεσολαβήσασα (καὶ γὰρ τὸ κακῶς ἔχιν ξυμπεσεῖν τῶν
 πραγμάτων ἐκείνοις ὑπέτεινε τούτοις ἐλπίδα μελλῶ τοῦ καὶ οὕτω
 μηδὲν λαβόντας τῶν ἐνεχύρων τὰς σπονδὰς ἀγαπῶν) τὴν τῆς εἰ- B
 ρήνης πρόβασιν διεκώλυε. καὶ οἱ μὲν ἐντεῦθεν μὴ οὕτω κατα-
 δεξάμενοι ποιεῖν τὰς σπονδὰς ἄπρακτοι καθυπέστρεφον.

10 7. Βασιλεὺς δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου Χοῦμνον θέλων C
 ἀγάλλειν ὡς πιστὸν ὑπηρετήν καὶ ἐφ' οἷς ὑπουργεῖ τὸν δοκιμώ-
 τατον, ἄλλως τε καὶ πολυταλάντους τὰς προίκας τῇ θυγατρὶ
 ἐτοιμάσαντα, τῷ κατὰ Λαζοῦς παιδὶ Ἀλεξίῳ, οὗ δὴ καὶ ἀδελ-
 φιδοῦ γε ὄντος ἀπὸ πατρῶων διαθηκῶν ἐπετρόπευεν, ἔτ' οὕσης
 15 ἐν Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς, ξυναρμύζειν ἤθελε τὴν τοῦ
 Χοῦμνον· συμφέρειν γὰρ ᾤετο οὐχ ἦντο ἐκείνῳ ἢ τοῖς Ῥωμαίων
 πράγμασιν, ἐθεράπευε δὲ καὶ τὸν οἰκεῖον τῷ ἀπὸ τοῦ γένους κή- D
 δε τιμῶν ὡς καὶ αὐτὸν τοῖς εὐνουστάτοις ἐξεταζόμενον. ἐς τό-
 σον δ' ἐφήρμοτε τὴν βουλήν τῇ πράξει, ὥστε καὶ αὐτόθεν δε-

17 τὸν] τὸ P.

aiebant. contra imperator multam iuste inflictam, oppignerationem recte
 factam tuebatur. procedente tractatu, apparebat Venetos pacis cupidus
 magnam partem oppigneratorum bonorum imperatori cessuros, modo is vel
 modica remissione admovere se postulatis eorum et consensum in foedus
 dare vellet. propendebat in hanc partem benigne inclinatus Andronicus,
 pacem istam suis quoque rationibus accommodatam ratus, nisi consiliis
 quorundam e suis alio averteretur. hi causabantur gravi suo tempore
 ac deplorato rerum propriarum statu adactos Venetos mera necessitate
 trahi ad cogitationem pacis. quare haud convenire indulgere ipsis quid-
 quam, utique, pro inexplebilitate cupiditatis successu alitae, paratis remis-
 sione qualicumque iustae oppignerationis quomodocumque impetrata pro
 gradu ad spem audaciamque ulteriorem uti. unam igitur iis et irrevoca-
 bilem conditionem ferendam, ut mera pace contenti nihil super oppignera-
 tione cavillentur aut moveri quidquam in re iustissime decreta vellent, id
 consilium tractionem foederis diremit, Venetis duritie offensis, re infecta
 revertentibus ad suos.

7. Caeterum imperator gratificari studens Chumno praefecto caniciei,
 quo fidissime ad omnia probatissimoque dudum ministro utebatur, filiam
 huius, cui pater copiosam plurimorum talentorum congesserat dotem, Ale-
 xio Lazorum principi sororis suae filio et patris testamento suae tutelae
 commendato, cuius mater adhuc erat Constantinopoli, collocare in matri-
 monio decrevit. conducibile quippe id putabat cum ipsi Lazo tum rebus
 etiam Romanis; et quo in primis movebatur, sic se optime consulere per-
 care sibi homini videbat, admovens eum affinitate ista generi regio ac
 tanto ipsam certiori firmans pignore in fide benevolentiae erga sese.
 itaque incumbens toto nisu in negotium optatissimum, eo brevi rem per-

σποτικοῖς παρασήμοις τὴν κόρην ἐκόσμηε καὶ νόμφην ἠνώμαξε. προσαπεδέχτο δὲ καὶ ἡ μήτηρ ἀκούσασα τὸ συνάλλαγμα, καὶ τῇ βασιλικῇ ψήφῳ συγκάταινος ἦν, καὶ τοὺς γάμους ἐλθοῦσα ἐτοιμάζειν ἤθελε τῷ παιδί. ἀλλ' ἐκεῖνος ἡ πειθόμενος καὶ τοὺς γάμους ἀπαξιῶν, ἡ μὴν καὶ ἄλλως ἐπελθὼν αὐτῷ, φθάσας ἔκ τε-5
 νος τῶν ἐπ' ἔξουσίας Ἰβήρων τὴν συνοικήσουσαν ἄγεται. ὁ δὲ καὶ μαθὼν βασιλεὺς πολὺς ἦν τοὺς νόμους προτείνων καὶ τὸ τῆς ἐπιτροπείας δίκαιον προβαλλόμενος· ὡς γὰρ πατὴρ ἐπ' ἐκείνῳ
 P 199 τῇ βασιλείᾳ ἀπὸ τοῦ γένους δικαίου χάριν, ἡβοῦλετο διυστάναι 10
 τὴν συζυγίαν. οὐ μὴν δὲ καὶ δεσποτικῶς ἐξ ἐπιτάγματος ἄλλως ἤθελε πράττειν, ἀλλ' οὐχ ἤτιον καὶ γνώμη καὶ ψήφῳ τῆς ἐκκλησίας. ὄθεν καὶ πέμπων πρὸς τε πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν σύνοδον, τὸ ἅμα μὲν βασιλέως καὶ πατὴρ ἅμα δὲ καὶ ἐπιτρόπου ἐπὶ τῷ νέῳ προτείνων δίκαιον, ἄκυρον ἀπὸ νόμων ἐπεῖρα δε-15
 B αὐτοῦ συννεστῶς. τῶν γοῦν λόγων συνοδικῶς κινουμένων, τινὲς μὲν τῶν ἀρχιερέων νόμων ἀκριβείας ἡμμένοι δῆθεν τῇ τοῦ βασιλέως φιλίᾳ ἐγνώσαν ἐνδιδόναι, ὁ δὲ γε πατριάρχης καὶ μετ'

4. πειθόμενος?

duxit ut puellam dominae insignibus ornatam Alexii Lazorum domini sponsam appellaret. haud aegre assensa, postquam audiit, imperatori talia paranti mater Alexii adeo eius probare designationem connubii visa est, ut ultra ad filium parandarum causa nuptiarum ituram prae se ferret. verum illé haud in hoc morigerum avunculo se ac matri praebuit: sive enim dissuasus a quopiam, seu praeoccupatus amore cuiusdam e primoribus Iberorum filiae, cum hac ad se deducta rite coniugium celebravit. quo comperto imperator multus erat in allegandis contra legibus et iure tutorio iactando, quod ei consanguinitas intima et patris, germanae suae viri, ultima voluntas legitime signatis testamenti tabulis dedisset. quare aiebat irritas istas videri debere nuptias, et ut falsi coniuges ab invicem dirimerentur contendebat. nec tamen in hoc iure imperii aut vi secularis potestatis uti, quod fas non esset, inducebat in animum, sed studebat hoc sententia et calculo ecclesiae decerni. quare missis ad patriarcham et, quae circum ipsum erat, synodum certis hominibus qui exponerent quantum sibi iuris daret in eum iuvenem primum imperatoria dignitas, deinde consanguinitas intima et quaedam auctoritas paterna, qualem tutori leges in pupillum tribuunt, ut iis, prout par erat, consideratis statuerent cassum et invalidum id matrimonium esse, quippe temere attentatum ab homine non suae ad hoc potestatis, citra suum assensum, a quo penderet. hisce ultro citroque ventilatis, et negotio synodice tractato, quidam episcoporum haerentes, ut putabant, verae legum sententiae, postulatis imperatoris uti aequis annuendum censebant, at patriarcha et plures cum

αὐτοῦ οἱ πλείους ἀπρὸς ἀντέτεινον· καὶ γὰρ καὶ κατὰ γαστροῦς ἔχειν τὴν ἐξ Ἰβήρων ἐξ Ἀλεξίου, ὡς ἤκουον, κατηγογέλλετο. ἡ μέντοι γε μήτηρ ἐκείνου ἐπανακάμπτειν ὀρεγομένη ἐλπίδας τοῖς τοῦ κανικλείου ὑπέτεινεν, ὡς ἤκουσα καταπράζεται μᾶλλον τὴν 5 λύσειν τοῦ συναλλάγματος ἢ μηνύουσα· αὐτῷ γὰρ προσώπῳ καὶ C μὴ γραφαῖς ἔχειν ἀναπέθειν τὸν παῖδα, καὶ οὕτω ποιεῖν τῷ βασιλεῖ πειθήνιον ὡς οὐκ ἄλλως ἐνὸν ἀπειθεῖν. τῷ τοι καὶ βασιλέως ἀφέντος πλῶ χρησαμένη πρὸς τὰκεῖ γίνεται. ὅπως οὖν ἐπανήκουσα πρὸς τὰ ὑπεσχημένα διετέθη, εἶδεῖν ἂν οἱ ἐκεῖσ· τὸ 10 δὲ πρῶγμα ἔδειξε τὴν ἐπὶ τῷ λύειν ἰοῦσαν τὰναντία προαιρουμένην, εἰ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τῷ παιδί τέθειτο. ἀπεγνωκῶς οὖν ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐδ' ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀναμφίβολος ἡ τοῦ γάμου λύσις τὸ σύνολον ἔλογίζετο, τὴν μὲν D κόρην καθάπαξ εἰς δεσποτείαν τιμήσας εἰς τοῦτ' ἐτήρει καὶ αὐ- 15 θις, ἐλπίδας δ' ἐδίδου συζευγνύειν ταύτην δεσπότη γὰρ ὄντι τῷ νιῷ Ἰωάννῃ· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ εἰς προῖκα πολὺ ἦν καὶ οὐ πόρρω πάνυ τοῦ πρέπειν καὶ βασιλέων υἱοὺς ἐπάγεσθαι. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐν πολλοῖς ἐδήλου τὴν τοῦ κανικλείου προσησόμενος ἐφ' υἱεῖ νύμφην, ἡ δὲ γε μήτηρ καὶ δέσποινα ἐκ μεγάλου

ipso in contrarium obfirmati stabant, eo maxime moti, quod iam ista ex Iberis puella uterum ex Alexio ferre dicebatur. caeterum mater principis Lazorum redire domum cupiens, spem praefecto canicelae subostendebat quandam quasi eo profecta procuratura praesens esset separationem coniugum solutionemque connubii, quod minus per literas posset consequi, viva scilicet coram voce et vultus verecundia materni persuasura filio ut se morigerum Augusto avunculo praeberet, quo perducere iuvenem posse ullis eminus scriptis missisque mandatis haud satis confideret. hoc obtentu eblandita imperatoris assensum in reversionem ad Lazos suam eo navigavit. qua fide autem post reditum promissis steterit, sciverint qui quae illic egit oculis praesentes usurparunt. eventa quidem demonstrarunt visam eo proficisci ad dissolvendum matrimonium, postquam ibi fuit, contraria potius secutam, quanquam invidia tota facti in contumacia filii duritiam conferebatur. spe igitur inde omni deiectus imperator, cum nec ecclesia consilium expediret declarandi matrimonium hoc irritum, certantibus de validitate eius sententis patrum et rem in ambiguo relinquentibus, qui iam Chumni filiam in honorem privata sorte altiore exevixisset, illiberale putavit redigere immeritam in ordinem et despoticias semel ornatae spoliare insignibus. ut igitur ei gradum tueretur collatae dignitatis, spem dedit se illam connubio iuncturum filio proprio Ioanni iam despotae, ad quod ei consilium praeter caetera ipsius virginis et huius genitoris merita haud leve momentum addebat dotis magnitudo multum excedens civilem modum, facileque apud aequos excusatura enuptionem qua imperatoris etiam filius ad coniugium puellae regia opulentia privatorum natalium fortunam emendantis inclinari se sivisset. verum istam cogitationem Augusti multis ab eo significationibus indicatam haudquaquam Augusta probabat, spiritum ingentium mulier, deici e principali fastigio suum filium ad hu-

Ε τοῦ φρονήματος ἀπεπροσποιεῖτο καὶ ἀνεβάλλετο, οὐδ' ἔκταρ ἄξιον κρίνουσα τὸ συνάλλαγμα. καὶ διὰ τοῦτο καὶ βασιλεῖ πολλή τις ἦν ἡ ἐχεμυθία περὶ τῶν τοιούτων, καὶ πού καὶ ἐμμεθόδως πολλάκις παρεγύμνου τὸ βούλημα, τὸ μέντοι γε πρὸς τὴν περιγκλίπισσαν Ἀχαΐας ἤδη κεκρωμένην ἀνδρὸς κῆδος ἀξιώτερον ἔκρι-5 νε, καὶ παρὰ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ἔξωρον, αὐτοῦ γε νεανίσκου ὄντος καὶ τὸν ἔφηβον παραλλάττοντος, ἤδη ἤθελε συναλλάττειν.

P 200

8. Τέως δ' ἐπεὶ καὶ ὑποστροφῆς ἔδει τούτοις τὰ περὶ τὸν κράλην διευθετήσασιν καὶ τὰ δυτικὰ ὡς οἶόν τε καταστήσασιν, ἐπαγόμενοι μὲν καὶ τὴν τοῦ Τριτερῆ, ἐπαγόμενοι δὲ καὶ τὸν Κο-10 τανίτζην ἐν τηρήσεσι προσηκούσαις, ἔξω πού τῆς πόλεως κατεσκήρουν. καὶ ἡ κυρία τῆς ὑπαντῆς ἐνειστήκει· ἡ δ' ἦν ἡ μηνὸς Μουνυχιῶνος εἰκοστὴ δευτέρα. ἡ μὲν πόλις πᾶσα καθάπερ Β τι ῥεῦμα ποτάμιον ἀπὸ διαφόρων πηγῶν τῶν ἰδίων οἰκιῶν εἰς ἓν συνελθοῦσα ἔξω πυλῶν τῶν τοῦ Χαροῖου ἐχέετο, καὶ φιλοτιμῶ-15 τερον πρὸς τὴν τῶν βασιλέων ὑποδοχὴν ἠῦτρεπιζετο, ἐν δυσὶ χρόνοις ἐγγυὲς ἐκδημούντων ἤδη. καὶ ὁ δῆμος ἅπας διημερεύσας ἐπὶ πολὺ, ὅσος τε Ῥωμαϊκὸς καὶ ὅσος ἄλλος ἐξ ἄλλων γενῶν τε

militatem, quantacumque divitiarum mole compensatam, civilis affinitatis libere atque irrevocabiliter respuens. ad hoc inexpectatum obstaculum haerebat Augusto aqua, domesticum iurgium verenti, prudentique interim ac patienti de re ista silentio rixam conviciumque declinanti. caeterum ut arte ac tempore meliorisque desperatione conditionis uxorem ad id ultro volendum quod ipse cupiebat induceret, proposuit Ioannis matrimonium cum principissa Achaiae iam vidua, non ignorans splendore personae coniugis ambitionis satisfactorum, et sperans tamen, ubi ad stringendum veniretur, rem ipsa facile passura omittendam ob grave incommodum longe imparis designatorum coniugum aetatis, Achaiae utique principissa iam effeta, cum Ioannes despota vixdum primulum pubertatem inivisset.

8. Sed iam cum aulae causa non esset Thessalonicae morandi perfectis quae illuc eam attraxerant, foedere cum crale et restitutione Occiduum imperii tractuum in quam optimum pro praesenti fortuna statum, tempestivum fuit de reditu in urbem cogitare. ducentes igitur secum Augustus uterque filiam Terteteris praetereaue Cotanitzam, ut locum officii maiestatem ex longo reducem decentibus darent, extra urbem diversorio apto consederunt. dicta hinc dies solemnī occursum aderat: ea fuit mensis Novembris vicesima secunda. universa civitas e singulis domibus, velut e diversis fontibus derivatorum in commune confluviū amnium, exundans, in unum effusa locum extra portam Charsii, ambitioso aestuabat apparatu celebrandae imperantiam exceptionis eo decore ac magnificentia, quae principam e bienni absentia primum appareatium tamdiu expectatae praesentiae consentaneam caritatis fidelium civium, desiderii praeteriti gaudii ac gratulationis praesentis declarationem exhiberent. magnam illic diei partem populus universus, confuse conflata quaedam concio e Romanis et exteris generum linguarumque variarum, gentis praesertim

καὶ γλωσσῶν, καὶ μᾶλλον Ἰταλικός, σὺν τῷ περιφανεῖ μέρει
 τῆς πόλεως καὶ κλήρῳ παντὶ καὶ ἀρχιερεῦσι, μετέωρος ἴστατο
 ὅσον οὐκ ἔχω τοὺς βασιλεῖς φιλοτίμως ὑποδεξόμενος. συμβῶν δέ C
 τι τότε, οὐκ οἶδ' εἰ καὶ ἄλλο πρὸς τούτῳ (τὸ δ' ἦν ὅτι πλήθους
 ὄντος ἀπέριτον συμποδισθεῖς τις ἐμπίπτει τῇ τάφρῳ καὶ ἐν χροῖ
 τοῦ κινδύνου γίνεται), ἀκουσθέν τοιγαροῦν τοῦτο, οἴμαι, ἢ
 καὶ ἄλλως συμβῶν βασιλέα πείθει ἐξαπινάως ἀποπέμψαι ἐκ μη-
 τυμάτων τὸν λαὸν ἅπαντα, δεξάμενον μὲν τὴν αὐτῶν φιλοφρο-
 σύνην ἤδη καὶ εὐνοίαν, πλὴν διασκεδασθέντων τῶν ὄλων ἤθελεν D
 10 εἰσελαύνειν. οὗ δὲ καὶ γεγονότος, ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς πύλαις δυσ-
 χερῶς διυκαλεῖν τὸ ἀπειρον πλῆθος ἐκεῖνο, ὅψε τῆς ἡμέρας οἱ
 βασιλεῖς σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτοὺς τὴν πόλιν εἰσίσαιιν.

Ἐπεὶ δὲ πάντα τάκει τῷ βασιλεῖ κατὰ νοῦν προκεχωρήκει, P 201
 καὶ μόνον τὸ τοῦ πατριάρχου διὰ φροντίδος ἦν, ὑπὸ γωνία κα-
 15 θημένον τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῆ, διὰ ταῦτα ἐμπύων πολ-
 λάκις ἤξιον μικροψυχίας πύσης ἀφένεινον ἀπαίρειν ἐκάθειν καὶ
 πρὸς τὸ πατριαρχεῖον μετασκηνοῦν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθεν ἀξιῶν
 πολλακίς. ἰδίδοτο δὲ τις καὶ ἔννοια τοῦ ἀλύειν χάριν τῶν γεγο-

*Italicæ, cum illustrissima civitatis parte cleroque universo et episcopis
 stabat inhiante intentæ in expectatione impatienti exoptatissimi aspectus
 adventantium Angustorum. inter has moras frementibus studiis inquietæ
 multitudinis, quiddam haud scio an non tali occasione plane singulare
 contigit: nimirum mutua trusione, inevitabili in conferta turba, quidam in
 forte subiectam incidens foveam graviter periclitatus de vita est. credi-
 derim id auditum ab Augusto seniore (nisi quæ alia Incomperta mihi
 causa eum movit) consilium ei suggestisse quod extemplo est secutus, di-
 mittendæ multitudinis, ne qua pronæ in talibus cuiuspian laesionis noxa
 clementia principum offendi turbarique laetitia fausti reditus posset. mis-
 sis ergo praeconibus denuntiavit populo agnoscere se benevolentiam, et
 tam prolixas significationes devoti affectus gratissimo, ut deberet, acci-
 pere animo; caetera se remittere causa ipsorum, et ire domum quemque
 nunc iubere: non enim se in urbem invehî velle nisi post dilapsos ad sua
 singulos et familiaribus redditos sedibus. id cum esset statim fieri coe-
 ptum et sat diu duraasset, angustiis ostii tantam multitudinem nisi longa
 suceessione densis undis irrupentium exhaurire transmittendo non valen-
 tibus, purgato denique prorsus suburbano campo ac cunctis iam dispersis,
 vix sero diei Augusti cum palatina familia urbem subiere.*

Palatio sic redditum Andronicum, ne in sinu pure gauderet fere con-
 factis e sententia per nuperam expeditionem rebus, Interpellabat sollicitudo
 de patriarcha, quem perseverare mussantem in angulo apud Pammacarieti
 monasterium sciebat. allegatis ergo saepius ad eum idoneis hominibus
 rogavit, aegritudine deposita laxatisque aliquando superstitionis mentis
 muneris angustiiis patriarchall se domicilio ministerisque se dignis et sa-
 cræ potestatis exercitio redderet, illo semper abnuente acquiescere, et
 nescio quid perplexum respondente, quo videretur indicare offendi se nu-

B νότων, πλὴν οὐ γυμνῶν καὶ μόνων ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ τιν' ἄλλα
 συμπλέκοντες, ἐφ' οἷς προσελθεῖν μὲν βασιλεῖα ἤξιον, προσελ-
 θεῖν δὲ καὶ τινὰ τῶν τοῦ κλήρου, καὶ ἀρχιερέων ὁπόσοι καὶ
 δόξειαν ἀποχρώντως ἔχειν, καὶ λόγους κινήθῃναι, καὶ οὕτω πως
 θεραπευθέντα τὸν πατριάρχην, εἰ ἐγχωροίη, τὴν οἰκίαν δια-
C κονίαν ἀναλαμβάνειν, ὡς ἔλεγεν, εἰ δ' οὐκ, ἀλλὰ παραιτεῖσθαι
D καὶ καθ' ἑσυχίαν τὸ λοιπὸν διαφέρειν τοῦ βίου. (9) πρώτη
 γοῦν Ἀθηναίωνος ὄψις τῆς νυκτὸς γίνεται τοῦτο· διὰ σπουδῆς γὰρ
 ἦν βασιλεῖ τῆς μεγίστης ἐπὶ τῷ μὴ τηρικᾶδε παραιτεῖσθαι τὸν
 πατριάρχην, καὶ πολλοῖς δόξαι ὡς οὐδενὸς χάριν ἄλλου ἢ τοῦ 10
 κατὰ τὸν κρύαλην συναλλάγματος παρητήσατο, κἀντεῦθεν σκάν-
 δαλον συμβῆναι γενέσθαι τοῖς τῆς ἐκκλησίας πράγμασι. διὰ
E τοῦτο καὶ δυοῖν μεταξὺ, τῆς τε πρὸς τοῦτον θωπείας καὶ τῆς
 δοκούσης αὐτῷ δικαιολογίας, ἐναποληφθεὶς συνετῶς ὑπήγετο
 πρὸς ὃ τι καὶ δόξοι πατριάρχῃ. παραγίνεται τοιγαροῦν βασι- 15
 λεύς, καὶ τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην συγγίνεται· ἤμιν δὲ καὶ
 ἡμεῖς σὺν ἄλλοις ἐκεῖ. τότε καθίσαντος μὲν βασιλέως, συνε-
P 202 δριασάντων δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν, ἐκίνει πατριάρχης πρὸς

10. ὡς deerat.

per actis, sed nec meris ac solis, verum et aliis, quae magis innueret
 quam clare designaret, ob quae addebat orare se Augustum ne ad se
 venire gravaretur, convocatis eodem quibusdam e clero ac episcopis, eo
 numero qui sufficere ad iustum de rebus gravibus congressum videretur.
 in eo coetu se propositurum quid animum ureret prohiberetque a functio-
 nibus suae dignitatis; quibus expositis si patres censerent ministerium se
 proprium resumere debere, consiliis ipsorum obtemperatum: ni id fieret,
 iam nunc abdicare thronum et in quiete vitae reliquum velle transigere.
 (9) ne istuc quidem descendere in spem placandi patriarchae imperator
 recusavit; atque adeo Februarii kalendis multa nocte cum eo quem popo-
 scerat comitatu praesto adfuit ubi is diversabatur. causa tam sollicite ob-
 secundandi desiderii eius Andronico fuit, quod minime omnium volebat
 abdicationem quam patriarcha minabatur, imputari odio foederis a se initi
 cum crale. credituros id enim facile plurimos; et statim in famam abita-
 rum tantam fuisse indignitatem affinitatis ab imperatore cum Serbiae
 principe contractae, ut non aliam Ioannes patriarcha dignitatis abdicandae
 causam habuerit quam metum ne in ea perseverando videri posset id ma-
 trimonium probasse aut tolerabile censere; ex qua opinione ingentem ori-
 trum rerum ecclesiae perturbationem providebat. eius incommodi prae-
 vertendi studio adire patriarcham Augustus statuit, coramque ex eo co-
 gnoscere quid in se culparet; idque fecit moderatione quadam media in-
 ter humilem demissionem adulationis erga eum obnoxiae et iustae suae
 defensionis fiduciam securam. coram patriarcha igitur coetu suorum cir-
 cumdato adfuit imperator: adfuiimus et nos ibidem cum aliis. moxque ubi
 consedisset Augustus, circumsedentibus sacri ordinis viris, exposuit impe-

βασιλέα τὰ δοκοῦντά οἱ πρὸς παραλύπησιν, δι' ἧ καὶ ἔγγωνιά-
 ζειν ἐθέλει καὶ παραιτεῖσθαι καὶ ἐκκλησίας προεδρίαν καὶ ἱερω-
 σύτην αὐτήν, εἰ πλέον συναναγκάζοιτο. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων
 τὸ τοῦ κράλη προετίθει, καὶ τὰ δοκοῦντά οἱ προσίστασθαι ἀνε-
 5 τάττετο, ὅτι δηλαδὴ συνειστώσῃ κατὰ νόμους γάμος διαλυθείη
 καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκείνος, ἠθέτηκώς τὴν ἰδίαν, νηπίαν οὐ-
 σαν ἀγάγοιτο· καὶ ὅτι χρυσολογεῖται τε καὶ ἀργυρολογεῖται τὸ
 πᾶν, τετιμιουλκημένου μὲν τοῦ χρειώδους ἄλατος τετιμιουλκημέ- B
 νου δὲ καὶ σιδήρου, συχνῶν δὲ καὶ συνδοσιῶν γινομένων, καὶ
 10 τρίτον ὡς καταφρονηεῖται αὐτὸς ἀναφορὰς πολλάκις ὑπὲρ τοῦ δο-
 κοῦντος δικαίου ποιούμενος. ἐντεῦθεν δὲ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπὲρ
 τούτων ἄπολογίαν καταστὰς ἐπὶ μὲν τῷ τοῦ κράλη συναλλάγματι
 οὐκ ὄρεξεν ἰδίαν καὶ τὴν ἐκείθεν ἐντιμῶ ὄνησιν ἠτιᾶτο· πολλῶ
 γὰρ ἤκιστα τοῦτο, ὅσω καὶ προσζημιωθείη αὐτὸς τὰ μεγάλα,
 15 κόριον δ' ἐκ ψυχῆς ἔστειργε καὶ ᾗ προσετιτεύκει καὶ αὐτὸς καὶ μή-
 τηρ καὶ γάμους ἐτοιμάζειν ἐγκαίρους τοὺς ἐκ ῥηγῶν ᾤετο, ἐξ C
 ἄγκαλῶν οἰκείων ἀναρπασθὲν βαρβάρῳ τε καὶ τὰ πάντα ἀστόργῳ
 καὶ μηθὲν σεμνὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἔχοντι καταπροϊόμενος. ἀλλ'
 ἀνδρῶν καὶ χωρῶν καὶ πραγμάτων προσηκόντων τῇ βασιλείᾳ,
 20 τῶν μὲν ἀπαγομένων ἀθλίως, τῶν δ' ἐρημουμένων ἰσχύτως,

ratori patriarcha quae sibi displicerent, ob quae hactenus volens in angulo
 mussaret, porroque paratus esset praefecturae ipsaque, si desperatio re-
 medii sic cogeret, renuntiare sacerdotio. ante omnia memoravit foedus
 cum crale, in quo quid ipsum offenderet protulit, criminans legitime con-
 tractum prius cralis coniugium fuisse nefarie diremptum, et iniuste ab eo
 repudiata regis Bulgariae filia in eius locum substitutam infantulam ex
 imperatore natam. addidit ferre se haud posse aggravari populum tribu-
 tis sine modo. nullum finem fieri auri argenti undique nullo non e re-
 rum genere corradendi. sublici novis vectigalibus salem communis usus,
 sublici etiam ferrum; et immaniter istis exactionibus rerum vitae neces-
 sariarum pretium accendi. effundi mox prodige in largitiones crebras quae
 avaro sint extorta. tertium his atrox querelarum caput, contemni se
 nec haberi rationem supplicationum pro clientibus suarum, ubi ex officio
 interveniens periclitantium causis patrocinaretur oppressis, et iura desti-
 tutorum verisimilia licet nequidquam allegaret, nullo suae neglectae au-
 ctoritatis fructu. adversus haec imperator sui defensionem a capite or-
 sus, de cralis primum foedere disseruit, nec propria se in id cupiditate
 tractum, nec utilitates in se suosque privatim redundaturas inde captasse:
 quia potius sacrificasse se in hoc publicis commodis privatos, eosque te-
 merissimos, affectus. filiolam, caput omnium dulcissimum, suas matrisque
 delicias, quam in spem splendidissimarum cum regum maximis nuptiarum
 edecarent, avelli sibi passos e gremio, prolificae in manus insociabilis
 barbari, nihil in cultu ac moribus humanum, nihil in ipso principatu ma-
 gno opere splendidum habentis. verum eo a se pretio redemptam captivi-
 tatem subditorum imperii, qui misere servitum abducebantur, provincia-

τῶν δὲ σκυλευομένων ἀναποδότως, καὶ αἰχμαλωσίας τοσαύτης
 τε καὶ τοιαύτης χάριν ταῦτα πράττει καὶ παρὰ γνώμην καὶ παρὰ
 D θέλησιν· πολλὰ γὰρ καὶ εἰρήνην ἀνύτειν ὄσα σίδηρος οὐκ ἰσχύει,
 καὶ σπονδὰς καταπράττειν, καὶ μόλις τὰς ἐκ τῶν γάμων συντα-
 κτικωτάτας οὔσας καὶ ἀσφαλεῖς, ὄσα μὴ μάχαι καὶ πόλεμος οὐ- 5
 μενουν κατεπράξαντο. οὐ μὴν δ' αὖθις καὶ νόμων ἐς ἅπαν ἐκ-
 τός, ὡς αὐτὸν οἶσθαι, πράττειν. δῆλον γὰρ εἶναι καὶ κανόνας
 καὶ νόμοις προστεταγμένον, μὴ ἂν ἐκχωρεῖσθαι τὸν νόμιμον ἀγα-
 γόμενον ταύτην μὲν ἀφεῖναι παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν εὐλογον, συμ-
 πλέκεσθαι δ' ἄλλη· εἰ δέ τις τολμῶη, αἰτίαν μὲν μοιχείας ἀπο- 10
 E σεσθαι τὸν τολμῶντα, τὴν δὲ συννοήσιν εἶναι παράνομον, ὥστα
 τῆς πρώτης ἡθιευμένης καὶ ζώσης, ὅποσας τὸν τευθεῖν ἠγάγετο,
 μὴ ἐγκεκριμένας τοῖς νόμοις μηδ' ἐν γυναιξὶ νομίμοις τάττεσθαι.
 “ἢ οὐ ταῦθ' οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν ἔχει;” φησὶν ὁ κρατῶν. “πυ-
 θάγον τοιγαροῦν τῶν εἰδότηων, καὶ πιστῶς μάνθανε ὡς οὐκ ἄλ- 15
 λως ἡμῖν ἐγένετο καταδέξασθαι τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ καὶ ὄρ-
 P 203 κους τοὺς πρέσβεις προσαπητήσαμεν βεβαιούν, ἥ μὴν καὶ ἔτε
 περιεῖναι τὴν νόμιμον ὅτε τῇ τοῦ Τερτερῆ συνεπλέκετο, καὶ ἄρτε

4. μάλλον?

rum Romanae ditionis statum, quae incursionibus desolabantur, annonam denique ac victum subiectae sibi plebis, irreparabilibus latronum rapacissimorum depraedationibus spoliari antea solitae. tam acerbae oppressionis miseratione motum sese, invittissimum quidem et inclinationi propriae summa vi oblectantem, quod habuisset carissimum impedisse in levamentum alia nulla ratione avertendae calamitatis, gnarum multa conventionibus effici, quae bello ac ferro frustra tententur, foederumque beneficio, praesertim ad stabilitatem roboratorum necessitudine nuptiali (nam isto demum glutine firmissime hominum voluntates coeunt), in commune plurima et maxima, idque tranquille ac secure, provenire commodum, quae nec sudoribus ac periculis gravissimis laboriosissimarum expeditionum nec cruore immenso praeliorum parari unquam valuissent. nec tamen, quod falso argueretur, tantae ac tam evidentis utilitatis gratia quidquam contra leges attentasse. esse namque manifestum iuxta scita canonum et civilium etiam sanctionum, nec licitum nec integrum viro esse, qui ritu legitimo uxorem duxerit, ea sine ulla causa idonea reiecta copulari alteri, ac si quis id attentaverit, adulterii teneri, coniugiumque hoc secundum pro illegitimo habendum, ita ut quamdiu prima sola vera coniux superstes fuerit, quotquot inde duxerit, illegitimas et pellices potius quam iustas uxores fore. “an vero non ita haec in nostro casu se habuere?” subiecit imperator. “interroga igitur eos qui norunt, et ex vero rem cognosce. discas haud prius nos assensos in matrimonium filiae cum orale, quam legatorum, prout exegeramus, inde ad nos missorum iuratis testimonio comperimus et fuisse adhuc in vivis legitimam cralis uxorem quando is filiam Tertaris in contubernium adscivit, et eandem iam vivere desiisse, quando

μη ζῆν δθ' ἡμεῖς εἰς γαμβρόν ἐτάττομεν, ὡς ἐντεῦθεν τὴν μὲν συμβάλειν εἶναι παράνομον, τὴν δ' ἡμετέραν, εἰ καὶ νηπιαν, ἀλλ' οὖν ἔννομον. καινοτομεῖσθαι δὲ καὶ χρόνον, ὡς οἴδατε, ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς κήδεσι, φέρουσι καὶ τι συνοῖσον πάντως διὰ 5 τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης κατάστασιν. τέως δὲ καὶ οὕτως ἐχόντων ἡμῶν τῆς ἀπολογίας ἡμῖν μὲν καὶ ταῦτα καὶ πλείω πράττειν ἀνάγκη πρὸς τὸ συμφέρον κοινόν, εἰ καὶ λυπή' ἄττα ξυμπέπτοιεν, ὡς ἀλγεινὸν καὶ τόδε διαφερόντως· ὑμῖν δὲ προκείσθω καὶ αὐθις εἰς σκέψιν, καὶ ὃ δόξειεν ἂν μόνον μετ' εὐλόγου τοῦ 10 αἰτιώματος, συγχωρῶ γίνεσθαι. βασιλεῖ γὰρ εἶναι ἢ πατέρας ἑτέρους τῶν νόμων ἢ παῖδας ἄλλους Ῥωμαίων ἀπάντων οὐκ οἶμαι." ταῦτ' ἔλεγε βασιλεύς, καὶ ἐδόκει πιθανά τε λέγων, καὶ τὰς γνώμας τῶν πολλῶν ἔπειθε. δεύτερον τὰ περὶ τε τοῦ ἄλατος καὶ σιδήρου καὶ χρυσολογιῶν ἑτέρων ἀπελογεῖτο, τὴν χρεῖαν 15 προβαλλόμενος καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀνάγκην, ὡς οὐδὲν τῶν δεόντων ἄνευ χρημάτων πεφυκὸς ὄν γίνεσθαι. μηδὲ γὰρ αὐτὸς

8. προσκείσθω P.

nos eum generum fecimus. ex quibus est manifeste consequens et filiam Terteris nihil nisi pellicem, et nostram, utcumque infantulam, iustam legitimumque Serbiae principis sponsam extitisse. porro quidquid inest novitatis praefestinato matrimonio puellulae impubis, par est condonari principibus, qualium connubia in hoc privatam excedunt sortem, quod intervallis observationibusque temporum minus addicte, ut scitis, obsequantur. quo in genere si liberis eorum inclinationibus defertur, et solum quia impis libet, certorum interdum rituum rigide a cunctis alioqui caeteris exigi solitorum gratia illis egregiae privilegio dignitatis nullo non ferente fit, quanto iis tunc aequius ignoscatur, quando inestimabile commodum securae pacis in longi constantiam temporis fixae quadam minus forte usitata praecocitate nuptiarum reipublicae, ni sic facerent, periclitaturae, immo gravissime laboraturae redemerint? redemerint autem, ut nos nunc, acerbo pretio gravis domesticae iacturae et carissimi capitis deplorabili longum impendio. sed haec nostra regnantium sors est, quibus conditio principatus officium ac necessitudinem iniungit haec et plura quantumvis aerumnosa molestaque pro communi utilitate subeundi. peroravi hactenus Serbici foederis causam, et quid in eo curque fecerim exposui, vestris de integro sententiis permittens quid nunc circa hoc a me fieri velit, paratus ad nutum vestrum emendare ac quoad potero refringere, si quid ibi reprehensibile rationibus idoneis monstraveritis. nihil excipimus, prompti ad omnia sine ullo privatarum necessitudinum aut affectuum respectu: imperanti enim alios parentes esse quam leges, filios alios quam Romanos universos, equidem non puto." haec locutus imperator probabilia dixisse visus est, et multorum in suam sententiam assensus traxit. aliud accusationis sui caput de sale ac ferro aliisque auri exactionibus deinde purgavit, aerarii egestatem obtendens et ineluctabilem necessitatem grandis pecuniae in res communis utilitatis expendendae. eiusmodi quippe negotiorum eam esse naturam ut sine nummorum impendio confici nequeant:

χρυσὸν ἀγαπᾶν μὴδ' ἄργυρον τὸ παράπαν, εἰ μὴ βοηθοῖεν χρεῖαις ταῖς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων. παρ' ἦν αἰτίαν ἐκλεισιπότην χρημάτων καὶ ῥόγας συνήθως διδομένας παρακατέχεσθαι, καὶ προσεξευρίσκειν ἀνάγκη πόρους εἰς συλλογὴν, ἵνα γοῦν καὶ κινούμεθα
D ἔλεγεν. ἐπῆγε δὲ καὶ βασιλεῖς ἀρχαίους, καὶ μᾶλλον τὸν Ἰωάν-
 νην, ὁπόσῃν τὴν ὑπὲρ τῶν χρημάτων εἶχε σπουδὴν, ὡς ἐγκληθὲν παρὰ των ὅτι χρήματα εἰσκομίσαντες οὐκ ἔξαπιναίως παρὰ τῶν ἐν τῷ κοινῷ ταμιεῖῳ ἐχόντων τὴν ἐνοχὴν προσδεχθεῖν, ὀργὴν προστριβῆναι τοῖς μὴ παρεθῦς δεξαμένοις τόσῃν, ὥστε καὶ ἐνδὸς εἰς Λαζοὺς φυγόντος θατέρῳ πληγὰς ἐκ προστάξεως ἔντε-
E νάντων συμβῆναι τῷ τότε ἡμερῶν ὀλίγων τεθνᾶναι. παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα τῶν λεγομένων τὸν τότε λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς Ἄγγελον. οὗ καὶ παρεθῦς ἐπὶ τούτῳ οἴκοθεν εἰσκληθέντος, τὸ μὲν εἰσελθεῖν καὶ αὐτὸν εἰπεῖν οὐκ ἐνεχώρει γίνεσθαι· ὀφφικίῳ γὰρ τετιμημένον τῶν ἄλλων καθημένων ἐκείνον ἴστασθαι οὐκ
 15 ἔδικαιον ὁ βασιλεὺς, καθέξεσθαι δὲ πάλιν εἰσιόντα παρακαίριον ἔδοξε. διὸ δὴ καὶ γε τῷ συγγραφεῖ τῶν τοιούτων, καὶ δευτέρῳ

8. ἐν τῷ] ἀντὶ P.

se nec aurum plane amare nec argentum, nisi quatenus iuvandae reipublicae vim habeant expedienda facultate salutarium publice consiliorum. iustum auri usum se carendo tristi diu experientia probasse, iampridem coactum pensiones ministris reipublicae olim decretas et ex longo solvi summa fide solitas detinere; quae ipsa odiosissima parsimonia cum non sufficiat expediendis quibus status et salus imperii ematur sumptibus, aliquam utique inveniendam extundendae undecumque pecuniae rationem. quam autem hanc aliam a collatione subditorum comminisci quis valeat? "sed commoveamus age sane" subiecit "disputationem, retorto ad memoriam principatum retro lapsorum a nostri hodierni experientia mentis intuitu." induxit hic imperatores antiquos, et maxime Ioannem, demonstrans quantum huic studium fuerit pecuniae congregandae, eo quidem usque ut delata ei aliquando querela per quosdam conventuum pecuniam publicam de negligentia custodum aerarum, accipere statim eam et intro recondere differentium, tanta ira exarserit in ministros duos talis indiligentiae compertos, ut eorum altero metu supplicii, ad Lazos fuga delato, comprehensus alter tot tamque gravibus iussu Augusti concisis plagis fuerit, quae verisimilem opinionem multorum fecerint eius obitum paucis diebus post secutum isti flagellationi tribuentium. rei sic gestae testem protulit tunc logariastem aulae Angelum, quo ad hoc ipsum profitendum statim domo accito, cum quaedam obstaret inconvenientia ne is intro admissus coram coetu appareret (quoniam hinc quidem virum officii honore decoratum stare aliis considentibus haud aequum censebat imperator, rursus autem sedere ibi eum qui non ad censendum de negotiis propositis sed ad brevis responsi statim expediendam redditionem vocaretur, intempestivum videbatur) scriptor huius historiae et alius e clero, et ipse

τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ αὐτῶ τιμίων, παρὰ βασιλέως ὄριστο
 ἐξελεθόντας ἑρωτῶν καὶ πυνθάνεσθαι τούτου περὶ ὧν ὁ βασιλεὺς
 ἔλεγε. καὶ γέγονε ταῦτα, καὶ ἐμαρτυρεῖτο τὸ λεγόμενον ἀλη- P 204
 θές, πλέον εἰπόντος ἐκείνου καὶ τὸν τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν καὶ γε
 5 τῆν τοῦ θανάτου νόσον τῶ τελευτήσαντι· τέσσαρας γὰρ ἡμέρας
 καὶ αἰμόρροϊαν ἐπισυμβῶσαν τῷ αἰκισμῶ τῆν τοῦ θανάτου αἰτίαν
 προσεμαρτύρει. ἦκε δ' ὁ λόγος καὶ τῶν περὶ τῶν ἀναφορῶν,
 καὶ μεθ' οὗ πλείστα δὴ τὰ λεχθέντα, ἐφ' οἷς ὁ βασιλευὼν ἐδεί-
 κνυ τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπασι σχεδὸν ἡ
 10 τοῖς πλείστοις, δῆρι τὰ προσαναφερόμενα, καὶ ἄλλα μὲν ἐτί- B
 θει τὰ κατ' ἀνάγκην προκείμενα, ἃ μὴδ' εἶναι δίκαιον παρορᾶ-
 σθαι διὰ τῆν κατὰ τὸ δίκαιον δυσωπλίαν, ἄλλα δέ γε τὰ κατὰ χά-
 ριν προτεινόμενα εἰς γε λύσιν, ἐφ' οἷς καὶ ὑπακούοντος μὲν χάριν
 εἶναι οἷ, μὴ κατανεύοντος δὲ μὴ δοκεῖν δικαίως λυπεῖν τὸν ἀπο-
 15 τυγχάνοντα. συνάπτειν δὲ ταῦτα πατριάρχην, καὶ ἐν ἡγεῖσθαι
 τὰ τρόπον ὀρισμάτων Μυσῶν καὶ Λυδῶν δυστάμενα, καὶ διὰ C
 τοῦτο λυπεῖσθαι εἰ ἐν τισιν ἀσυγκάταινος εἴη ὁ βασιλεὺς, οὐκ
 ἔχειν τὸ εὐλογον λαχρῶλετο. τέως δὲ καὶ καθυπόσχεσιν ἐπενέ-
 κας ὡς ἐμμενῶς ἐντεῦθεν καὶ ἀκούοιτο καὶ συμπράξειε, διαλύειν τε
 10. προσπροσαναφερόμενα P.

ab Augusto magni habitus, iussi ab eo sunt egredi et foris interrogare
 logariasten de iis quae dixerat imperator. factum id est; et logariastes
 suo testimonio prolixè fidem adstruxit sinceræ veritatæ allegatis ab Au-
 gusto; exequens etiam circumstantias numeri dierum et morbi ac modi
 mortis eius qui sic obiisse dictus esset, aliens videlicet quarto die post-
 quam vapulaverat hunc efflasse animam, nec aliam ei fuisse mortis cau-
 sam quam fluxum sanguinis e plagarum infictione secutum. hinc iam ad
 tertiam patriarchæ de imperatore querelam neglectarum suarum pro clien-
 tibus precum processit oratio. ibi postquam imperator verbis plurimis
 ostendit propensissimam suam non in plerisque solum sed plane in omni-
 bus erga patriarcham indulgentiam, distinxit genera supplicationum quæ
 sibi offerri contingeret. alias enim necessitatem habere iuris stricti, et
 ea postulare quæ sine iniustitia negari haud possent. has a se negligi ne-
 fas esse ultro confiteri propter debitam æquitati a principe reverentiam.
 verum alterius quoque generis preces esse minime debita beneficii nomine
 rogantes. in his, ut benigne annuentis liberalitatem principis eius impu-
 tari gratiæ par est, ita recusatio libertate utentis in renuendo sua nul-
 lam videtur offerre iustam dolendi aut conquerendi causam non assecuto
 quod optarat. confundere porro patriarcham et in unum haec miscere,
 non minori alioquin ab invicem intervallo dissita quam quo Mysorum, ut
 dici solet, Lydorumque fines distant. ac propterea aegre ferre si quando
 minus morigerum ad omnia quæ postulat experietur imperatorem; in quo
 plus aequo sibi arrogare ipsum, ac ultra quam recta ratio sineret appe-
 tendo provehi, affirmavit Andronicus et multis evincere contendit. sub-
 iunxit nihilominus promissionem facilioris in posterum exorabilitatis, osten-
 dens plane sibi esse decretum et benigne audire patriarcham quoties dein-

τὴν λύπην ἤξιον καὶ μικροψυχίας πάσης ἀπαλλαγέντα τῆς τιμῆς ἔχουσαι. ταῦτ' οὖν ἐκείνος λιπαρῶς ἤξιον, καὶ τοὺς ἄλλους εἶχε ξυναξιούστας τε καὶ συμπεύδοντας. κἀντεῦθεν ὁ γηραιὸς ἐκείνος μαλακισθεὶς (ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τὴν γνώμην εὐένδοτος), παροτρυνθεὶς εἰς τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἰδίων κατανεύει, καὶ βασιλεῖ ἀξιούντι πείθεται, καὶ καθυπισχνεῖται αὐτίκα ἐκεῖ μόνον μέιναντα ὑπ' αὐγὰς τὰς πρώτας τὸ πατριαρχεῖον καταλαβεῖν. γέγονε τοῦτο, καὶ ἡ τῆς ὑπαπαντῆς ἑορτὴ τὸν πατριάρχην ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ὄρῃ.

Ἄλλ' οὐκ ἦν καὶ Ἰσαῦθις τὸν τοῦ Τελχίνος ἡρεμῖν φθόνον, 10
 P 205 (10) ἀλλ' ἕαρος ἐνοστάντος ἐντεῦθεν καὶ τῶν πασχάλιων διελθουσῶν ὁ περὶ τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου λόγος κινεῖται. καὶ βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ὁμολογῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτῆν, — μηδὲ γὰρ εἶναι ἄλλον τὸν καθαιρήσοντα, ἀλλὰ μόνον τὸ σφέτερον θέλημα διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου σκάνδαλον, μὴ τοῖς ἄλλοις κἀκείνου συμβαίνοντος ἐφ' ᾧ περ ὁμολογεῖν εἶναι ἐκείνον παρῶρα μὴδὲν σφαλέντα ἐπὶ τοῖς δόγμασιν, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκείνου παραίτησιν δέχεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο ὑψίθρονον ὄντα βασιλεὺς ἐπίτηδες ὑπέχάλα καὶ τῇ κέλλῃ παρέβυεν. αὐτὸς γοῦν ἀναλαμβάνων τὴν τι-

ceps se adiret, et ei gratificari efficiendo quae vellet. tantum oravit, ut laxata contractione animi, et omni aegritonia suspiciosaque tristitia deposita, resumeret exercitium suae potestatis, et honoribus tali sacerdotio debitis coli se sineret. haec laetus residensque imperator cum diceret, adiuvantibus pro se quoque cunctis qui aderant, et communis assensu eadem rogantibus, emollitus denique senex est: erat enim re vera flexibilis ad suasiones amicorum, vir haud praecontractae mentis, nec praedicatorum pertinax sensuum. sed et hanc hominis ad aequis acquiescendum pronitatem familiares tunc eius promoverunt, ipsum, ut persuaderi sibi pateret quod omnes optabant, adhortantes. annuit ergo postulatis imperatoris, et ei promisit se non plus in quo erat haesurum loco, quam quantum nox tum intempesta cogeret; primo diluculo in aedes patriarchales remigraturum. nec pollicitis fides abfuit: nam postridianum Hypapantes testam patriarcham ministeriis sacris redditum rursus vidit in ecclesia.

Quamquam ne perpetuum sic restituti officio praesulis gaudium foret, haud abstulit invidi daemonis malignitas denuo conari. (10) caeterum vere inde consecuto et Paschalibus feriis elapsis, causa Ioannis Ephesii retractari coepta est. ac imperator quidem ultro poenitens fatebatur inique ab se cum illo actum, quippe qui eius falso insimulati participationis scandali Gregoriani, eoque adacti ad renuntiandam dignitatem, volens abdicacionem recepisset, thronoque sic deiectum cella inclusisset. quam suam iniusticiam ut quamprimum agnoscebat emendaret, profiteri se nunc palam Ioannem Ephesinum minime assensisse caeteris in pace inita cum Gregorio, neque quidquam erroris contra dogma conscivisse. tum quod erat tali declarationi consequens, idem Augustus retexere male orsa et restituere in integrum dignitatique reddere quem perperam evertisset vo-

μὴν ἐκείνω ἤθελεν ἀνορθοῦν, ἐκεῖνο δίδους ὃ καὶ ὠργισμένος
 προσαφηροῖτο, τὴν εὐμένειαν. ἀρχιερεῖς δέ, πλὴν τοῦ Φιλα- C
 δελφείας καὶ τοῦ Σμύρνης, οὐκ οἶδα εἰ καὶ τρίτου ἑτέρου, βα-
 σιλέως λύοντος τὴν ἄρσῃ ἐπὶ τῆς οἰκείας ἔκρινον ἔχειν ἐκείνον τι- P 206
 5 μῆς, τό τε δίκαιον δυσωπούμενοι, καὶ ἄνδρὸς ὕψους ἐκείνου τὴν
 ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον οὐχ ἥκιστα ἱκανοῦ καὶ χρειώδους ἐπὶ τῆς
 ἐκκλησίας τὰ μέγιστα· μηδὲ γὰρ ὄλωσ' ἰσχυῖσαι τὰ κατ' ἐκείνου
 ἐπ' Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος κεινημένα, ἀλλ' ἡμιτέλειστον
 μείναι τὴν κρίσιν διὰ τὴν τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ τοῖς ἀνισχύως κι-
 10 νοιμένοις ἀμφιγνώμῳησιν. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐδίκαιον τὸν B
 ἄνδρα, πατριάρχης δὲ καὶ ὁ Φιλαδελφείας (ὁ γὰρ τρίτος ὁ Σμύρ-
 νης ἐγκλήματι καθοσιώσεως ὑπαχθεὶς ὡς εὐλογήσας τὸν Μαλά-
 κην — Μαλάκης δ' ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ τὴν Σμύρνην
 ἐκείνω κατέγων, ὃς δὴ καὶ πεφόνετο ὕστερον — ἐκινδύνευε καὶ
 15 ἀργὸς ἦν) τίως ἄμφω πατριάρχης τε καὶ ὁ Φιλαδελφείας ἀντέτι-
 νον, καὶ ἐν τι τῶν ἀδυνάτων εἶχον τὸν Ἰωάννην ἀποκαθιστᾶν. C
 ὁθεν καὶ μεταξὺ τούτων μεγίστη φιλονεικία ἤρξατο ἀναφύεσθαι,
 ὥστε καὶ ἀπειρηκότα τὸν πατριάρχην ἀποχωρηῆσαι καὶ πάλιν εἰς
 τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονῆν τὸν τῆς συνόδου ὄχλον εἰς τοῦτο.

luit, ultro ei concedens quod iratus abstulerat, suam videlicet benevolam gratiam. porro antistites (exceptis Philadelphienai, Smyrnensi et tertio forte quodam alio) nihil causae putabant superesse quominus Ephesinus, reconciliato iam ipsi Augusto, protinus honorem amissum rite ac iure suo resumeret. ad quod cum aequitate ipsa rei movebantur, tum viri reverentia, virtute ac doctrina insignis, maximeque utilis iis dotibus ad res, ut tum erant, ecclesiae componendas vel stabiliendas. neque enim rata esse aut omnino valere, quae Athanasio patriarchatum gerente adversus eum fuissent mota, sed imperfectum et dilata sententia pendens adhuc manere iudicium, idcirco quod antistitum suffragia, ob invalidas obiectorum ipsi criminum probationes in incerto haerentium, haud umquam legitimo numero ad eius damnationem concurrissent. atque hi quidem sic Ephesinum omni crimine liberum, et hoc ipso restituendum sedi suae videri debere contendebant. at patriarcha et Philadelphienensis vehementer obstabant. erat et tertius Ioanni contrarius Smyrnensis: sed parum poterat, ipse sacerdotio suspensus et laesae maiestatis citatus reus, ac nondum purgato crimine periclitans. accersitus antem fuerat perduellionis ob impertitum ecclesiastica benedictione Malacam quendam participem et ministrum rebellionis Philanthropeni, cuius nomine Smyrnam occupatam tenuerat, postea interfectus. praecipui ergo et efficaciores oppugnatores Ephesini erant patriarcha et Philadelphienensis. hi omnino negabant fieri posse ut is reponeretur in throno. ardescebatque maiorem in modum inter hos aliosque ea de re contentio, adeo quidem ut offensus iurgio et pertaesus synodalium rixarum iterum patriarcha secederet in Pammacaristi monasterium, imperatore mollius agente pro Ioanne, metu offendendi

ὁ γὰρ βασιλεὺς μαλακῶς ἀντείχετο καὶ πατριάρχην κατὰ τὸ εἶδος ἐφυλάττετο, ὡς εἶχεν ἀποκρουόμενος.

- D** 11. Ἐκείνου γοῦν ἰδιύσαντος καὶ γε τὴν θύραν ἀποκλεικόςτος τοῦ μή τινα εἰσιέναι τῶν ἔξωθεν κατὰ χρεῖαν δῆθεν ἀναφορῆς ἢ καὶ κρίσεως, οἱ ἀμφιγνομονοῦντες ἐκείνῳ ἀρχιερεῖς 5 δόξαντές τι ποιεῖν ἰκανὸν ἐπ' ἐκείνον, καὶ τοῦ Ἐφέσου συνεργοῦντος σφίσι πλαγίως, τόμον συντάττουσι μέμψεως καὶ βασιλεῖ **E** ἐγχειρίζουσι, τὴν βασιλείῳ ἐντεῦθεν ὑποχαλῶν καὶ ἐκλείειν πρὸς ἐκείνον πειρῶντες διάθεσιν. αἱ δὲ μέμψεις, ὅτι εὐταξίᾳ ἀπατουμένης, εἶπερ ἐν ἄλλοις, κὰν τοῖς τῆς ἐκκλησίας πρῶγμασι 10 (ταύτην γὰρ καὶ τοὺς πατέρας διὰ τῶν οἰκείων συνιστῶν κανόνων), κατ' οὐδὲν ὅλως τῷ πατριαρχεύοντι μεμῆλκε ταύτης. κρίσεις μὲν γὰρ ἄς αὐτοὶ συνοδικῶς ἀποκαδιστώσιν, ἐκείνος μόνος ἔξαλλάττει, καὶ δι' οἰκείας γραφῆς τὰ τοῖς δόξασιν ἐναντία διακινεῦεται, καὶ ἐκκλησίας κεχηρωμένους τῶν προεστῶτων, αὐ- 15 τὸς ἔξεπίτηδες τὰς ἐπ' ἐκείνας ψήφους ὑπερτιθέμενος, πέμπων σφετερίζεται τὰ κείνων, καὶ τὰ μὲν ὡς βούλεται διατίθεται, τὰ δὲ καὶ δίδωσι τοῖς ἐπ' ἐκείνοις καταστᾶσι. τὰ δὲ γε τῆς οἰκείας **B** ἐκκλησίας τῷ σφετέρῳ υἱεὶ ἐγχειρίσας Ἐφραῖμ ὕλην δίδωσι τούτῳ κακίας τοῖς ἐκείθεν λήμμασι, μὴ οἰκονόμον κατὰ τὸ σύνηθες κα- 20

10. κὰν τοῖς] καὶ τοῖς P.

patriarchae, quem observare perseverabat, cavens irritare hominem, sed eius tamen impetus in Ephesinum quam poterat moderatissime retundens.

11. Patriarcha igitur privatim agente, ac obseratis pertinaciter valvis neminem eorum admittente qui aut petendae interventionis aut iudicii causa aditum ad eum poscerent, antistites contrariae ipsi factionis aliquid ad rem quam promovebant utile se acturos rati, cooperante oblique Ephesino, libellum conscribunt querelarum in patriarcham, eumque Augustus porrigunt, ita se quod conabantur, non sine spe successus tentaturos arbitrati, aut extinguere penitus aut aliquantum debilitare patriarchae apud Augustum seniore gratiam. "capita haec erant querelarum, quod cum bene ordinata dispositio ministeriorum ac functionum unice requireretur non minus in aliis quam in ecclesiasticis negotiis, unde hanc patres propriis canonibus commendassent, eam tamen patriarcha funditus negligat. quae enim ipsi synodice legitimo suffragiorum concursu decreverint, ipse solus immutat, et proprio rescripto communiter statutis contraria imperat. praeterea ecclesiae pastoribus viduatas, dilatis de industria canonicis per suffragia electionibus praesulum substituendorum defunctis, ipse sibi usurpat, missis qui nomine suo proventus earum tollant; et partem horum pro libitu absomit, partim iis condonat quos istis administrationibus praefecit. quin et res ecclesiae propriae dispensandas pro arbitrio permittens filio suo Ephraimo, ansam ei et materiam ad male agendum praebet, occasione lucrorum quae inde sibi congerit, cum pro more debuisset eiusmodi pro-curationem oeconomio ad id lecto commendasse, viro idoneo, cuius fideli

θιστῶν, παρ' οὗ δὴ καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας διεξύγοιτ' ἂν πρά-
 γματα. καὶ πόλλ' ἄλλα τοιαῦτα γράφοντες ὑπαίτιον δευκνύειν
 ἔφελον τὸν τέως σφᾶς ἀποπροσποιούμενον. ταῦτα βασιλεὶ δε-
 ξαμένῳ τὸ πολὺν ἐπῆει καθυφίεσθαι τῆς διαθέσεως, οὐ μὴν δὲ
 5 ὥστε καὶ ἀπολύειν παντάπασιν ἔγνω, ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν ὑφίεσθαι
 καὶ ἐνδιδόναι, ἣν πῶς ἀνακάμπτεν βούλοιο, μὴ μέντοι γε ὡς C
 τὰ πρῶτα λιπαρῶς ἀξιοῦν καὶ καταναγκάζειν. ἦν δ' ἐπανήκοι,
 δέχσθαι τε καὶ οἱ τοὺς ἀρχιερεῖς ὁμονοεῖν πείθειν ἅμα καὶ τῷ
 τὰ αἰτιώματα θεραπεύειν κελεύειν. τὰ γὰρ τοῦ Ἀθανασίου κέν-
 10 τρα τὴν οὐλὴν ὑπέκνιζε· μηδὲ γὰρ ἔχειν ὅλως αὐτὸν εἰρηνεύειν
 καὶ τὰς ἀρὰς λύειν, ἥς οὕτως ἐμπερισκέπτως καθίστη καὶ φρικτῶς
 ἀφώριζε, μὴ τὸν θρόνον καὶ αὐθις ἀπολαβόντα, καὶ ταῦτα D
 μηδὲ τῷ παρ' αὐτοῦ τῆς λύσεως γράμματι τὸ ἅγιος προστιθέντα
 κατὰ τὸ σῆθηδες τῷ τοῦ βασιλέως ὀνόματι, ὅτι οὐδ' ἐκείνος
 15 ἠρέμει ἐν τοιούτοις καιροῖς τοῦ σκανδάλου, ἀλλὰ τὰς θύρας

et prudenti iudicio administratio bonorum ecclesiae recte ac prout decet
 gereretur." haec et multa eiusmodi libellus episcoporum continebat, qui-
 bus studebant reum aut saltem suspectum apud imperatorem reddere pa-
 triarcham, a quo se participatione consiliorum exclusos et quasi abdicatos
 dolebant, ea cum accepisset imperator, remisit ille quidem multum de
 illo vehementi affectu quo prius patriarcham amplectebatur, non tamen ut
 deicere illum throno plane decerneret: quin potius statuit benigna tra-
 ctatione ipsam et indulgentia pellicere, si posset, ad resumendum exerci-
 tium patriarchalis potestatis, certus tamen non descendere amplius, uti
 antea fecerat, usque ad preces humiles et declarationes quae possent re-
 luctantem cogere, obfirmatae ad impetrandum voluntatis; satis existimans
 nunc fore, si post benignam invitationem reverti quo vocabatur ultro an-
 nuentem benevole susciperet, eique conciliare adversos antistites studeret
 suadenda iis cum illo concordia, dandaque opera ut obiecta ei crimina ius-
 tis purgationibus diluerentur. ne ultra haec conari nunc quidem cura-
 ret, neve abhorreret nimium a mutatione praesulis, faciebant infixi dudum
 eius animo et necdum evulsi penitus scrupuli ex illa fulminatione dirarum
 atque anathematum quam Athanasius chartis abstrusis indiderat. coale-
 rant quidem utcumque vulnera formidinum illarum, non tamen ita ut non
 interdum cura inde superstitioso principi supervacanea renascens obductas
 quasi refricaret cicatrices, sollicitaretque reputantem haud videri vere um-
 quam expatriarcham illum solutorum quod ligaverat, et horribiles illas
 execrationes rite legitimeque remissurum, nisi reponeretur in sede potesta-
 temque reciperet eandem qua tunc erat praeditus cum illa scriberet. nam
 declarationem istam, qua sedatae tunc conscientiae multorum essent, ap-
 parere convicio expressam ab invito, nec periculum abesse quin uti vi
 extorta, cassa effectu et nullius esset roboris. pellucere quin etiam, si
 quis introspicat attentius, signa male dissimulatae talis in ipso Athanasio
 sententiae arcanae. cur enim ille literis de hoc editis omisisset imperato-
 ris nomini consuetum sancti adiunctum apponere, nisi vellet subindicare
 haud opinari se illum rite per has ac vere intortorum in ipsum per prio-
 res anathematum feralibus vinculis solutum. quid quae nunc agere dice-
 retur, an non idem ipsam innuebant? audiebatur enim, ex quo erant istae

ὑπανοιγνὸς τῆς μονῆς πολλοῖς ἐπήρκει πενομένοις ἐκ τῶν τυχόν-
 των. ἦν δὲ ἄρα ταῦτα τοῦ μέλλοντος προκεντήματα, καὶ ἡ
E παλίμπους ἐφήδρευε δικῆ μηδὲν ἐπαῖουσι. τότε δ' ἦν ταῦτα,
 οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς ἅπαν τῷ πατριάρχῃ ἠγγόητο τὰ τοῖς ἀρχιερεῦσι
 πραττόμενα. διὰ ταῦτα καὶ τὰ τῆς τιμῆς περιποιούμενος ἑαυτῷ
 αὐθρομήτως ἔγνω πρὸς βασιλέα παραγίνεσθαι, καὶ προσώφω
P 208 γνησίῳ ἐντυγχάνοντα εὐμενίζειν τῷ αἰδῶ προσβαλεῖν. (12) ταῦτα
 διανοηθεὶς ἐπιβάς ἵππου πρὸς ἐσπέραν εἰκοστῆς πέμπτῃς μηνὸς
 Ἐλαφηβολιῶνος βασιλεῖ πρόσεισιν. ὁ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον
 ἀσμένως, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνει πρὸς εὐλογίαν, καὶ καιρὸν 10
 οἰθηθεὶς ἐκεῖνον εἶναι τῆς σφῶν καὶ ἀμφοτέρων πρὸς τὴν τῶν Πα-
 λαιολόγων μονὴν ἀφίξεως τῆς ἑορτῆς ἕνεκα, συμπαραλαβὼν,
B συνέρχονται καὶ ἀμφοτέροι. εἶτ' ἐκεῖθεν, ἐπεὶ τρίτῃ τῆς ἑβδο-
 μάδος ἦν καὶ γ' ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ τῶν Ὀδη-
 γῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως 15
 ἕνεκα, συνιόντες ἅμα, αὐτὸς μὲν τὴν ἀναγκαίαν ὁδὸν ἐξήνυεν,
 πατριάρχης δὲ τὸ πατριαρχεῖον καταλαμβάνει, διαδοθέντος λό-
 γου, ὡς καὶ αὐτὸς ὕστερον ἐν οἷς πρὸς βασιλέα ἔγραφε καὶ τοῦτ'

de patriarcha qui nunc rerum potiretar controversiae motae, suae prius
 clausae cellulae fores hiare passum esse; admisisse quin etiam clanculum
 et subsidiis opportunis populariter demeruisse inopes e plebe quospiam:
 quae indicia essent minime acquiescentis fortunae praesenti, et thronum
 unde excidisset respectantis. tales curae intime versantes mentem nimium
 facilis ad sensum religionis omnem Andronici Augusti senioris quam prae-
 ludia erant certaminis instantis et primae commotiones in proximo insi-
 dianis sine ullo sui sensu vindictae, at mox erupturae in nihil minus opi-
 nantes, ad restituendum qui ceciderat. haec tunc erant: quid secutum
 sit, dicetur. quod nunc instat, haud prorsus latere patriarcham quae ab
 episcopis in ipsum cudebantur. quare curam ingressus retinendi asse-
 rendique sibi patriarchatus, praevertere decrevit adireque protinus Augu-
 stum, ultroque offerendo sui conspectu, citra suspiciosa internuntiorum
 tentamenta, propria coram facie verecundoque diluere congressu quidquid
 malevolae delationes animo principis in se forte offensiois allevissent.
 (12) ab his sic apud se decretis, equo conscenso, sub vesperam diei vice-
 simae quintae mensis Octobris ad imperatorem se confert, qui et eum be-
 nevole excepit, et caput ipsi ad benedictionem inclinavit; ratusque tem-
 pus illud esse quo conveniret ambos ipsos ad Palaeologorum monasterium
 simul proficisci celebrandi illic festi gratia, eo re ipsa sociati invicem
 iverant. ac quoniam feria numerabatur tertia, quali die ex longo usu
 necesse erat imperatorem proficisci ad Hodegorum monasterium veneratio-
 nis causa, quadam inde viae parte communiter confecta digredientes, im-
 perator quidem necessarium, uti consueverat, iter peregit, patriarcha vero
 patriarchali domicilio se reddidit, didita iam tum fama visi cuiusdam di-
 vinitus oblatis patriarchae, quo is motus fulset ad resumendam, contra
 quam prius decrevisset, cum habitationem tum administrationem eius di-
 gnitatis propriam. iactatum quippe vulgo est (et id postea ipse Ioannes

ἰδέσθαι, ὅτι καθήμενος μόνος ἰδίᾳ ἔπαρ σχεδόν, οὐκ ὄναρ, φω- C
 τῆς ἀκούοι παιδὸς ἐπιστάντος, ὡς ἔδοξεν, “εἰ φιλεῖς με, Πέτρε,
 ποίμαινε τὰ ἀρνία μου.” παρ’ ἦν αἰτίαν καὶ ἔλθειν ἀδῶρῳ καὶ
 βεβαιοῦν ἔτι μὴ ἂν ἐξέλθειν ἐντεῦθεν, εἴ τι καὶ γένοιτο. τότε
 5 δὴ καὶ τῶν ἀρχιερέων οἱ μὲν ἐδέχοντο τοῦτον, οἱ δ’ ἀφηνίαζον
 ἐπ’ αἰτίαις ταῖς οὐ τυχούσαις τιθέντες τὸ μὴ συμφωνεῖν ἐπὶ
 πολλοῖς σφίσιν ἐθέλειν τοῦτον, ἀλλ’ οἷον μένειν αὐτόνομον. D
 ὑπεκρούοντο δὲ ταῦτα λέγοντες τὸ κατὰ τὸν Ἐπίσκοπον Ἰωάννην
 τοῦ παντός γε μᾶλλον· μηδὲ γὰρ συμφωνεῖν ἐθέλειν, ὃ τι καὶ
 10 πράττειεν, ὑπὲρ τούτου. βασιλεὺς τοίνυν τὸ πρὸς τὸν πατριάρ-
 χην τιμητικὸν συντηρεῖν καὶ αὐθις ἐθέλων συχνὰς τε προσόδους P 209
 πρὸς αὐτὸν ἐποιεῖτο, καὶ τοὺς ἀρχιερέας μεταπεμπόμενος τὴν τῆς
 γνώμης σφῶν ἀνοίδησιν ἐξωμάλιζε πολυτρόπως, οἷς δὴ πολυ-
 ρεῖν εἶχε τὴν τοῦ πατριάρχου σύστασιν· προσπύλοισι δὲ καὶ
 15 ταῦτα γίνεσθαι μετ’ εἰρήνης καὶ διορθοῦσθαι τὸ πλημμελούμε-
 νον. καὶ οἱ μὲν ἐκόντες ἄκοντες, τοῦτο μὲν τῇ παρὰ βασιλείῳ
 βία τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἀπαραιτήτῳ τοῦ πράγματος, ὑπεκλίνοντο,

Cosmas scriptis ad imperatorem literis affirmavit) ipsi suo in secessu con-
 sidenti, palam per vigiliam, non autem in somnio, auditam clare vocem
 pueri superne adstantis, ut videbatur, verba ista proferentem “si amas
 me, Petre, pasce agnos meos,” qua ille manifesto auditu percepta, intel-
 lectoque quid iuberet, eadem hora omisso secessu prodixisse petiissequo
 patriarchales aedes, ac plane statuisse numquam inde amplius, quidquid
 demum accideret, recedere. tunc porro patriarcharum alii quidem patriar-
 cham ad exercitium potestatis redeuntem consueta submissione excepe-
 runt, aliis sublicere se illi ac communicare prae fracte recusantibus; cuius
 suae rebellionis causas, ut ipsis videbatur, non aspernandas allegabant,
 quod nempe in multis convenire cum ipsis Ioannes nollet, sed velut sui
 iuris, pro arbitrio cuncta gerendi sibi et arrogaret et assereret libertatem.
 innuebant haec dicentes negotium Ioannis Ephesini, in quo videlicet po-
 tissimum ista independentis usurpatio auctoritatis ab eo affectata emine-
 ret: recusare quippe illum irrevocabili obfirmatione animi assentiri epi-
 scopis in eo quod de isto antistite agendum statuendumve censerent. at
 imperator reconciliatae cum patriarcha gratiae fidem exhibere significa-
 tione constantis in eum reverentiae cum maxime nunc studens, frequens
 ad illum itabat, et crebro episcopos accersens lenire tumentes ipsorum
 iras et reducere ad benevolentiam infensos ab eo abhorrentium affectus
 omni cura satagebat, pollicens, quae ipsi vellent, efficacius placidis officiis
 quam turbulento peragenda impetu. crederent sibi solum, et subici pa-
 triarchae sustinerent: restitutum iri cuncta in integrum; et si quid pec-
 catum esset, ex voto eorum emendandum. per haec illi partim volentes,
 partim vi quadam imperialis verecundiae obnixas in contrarium eluctante
 voluntates inflexi, vel re vera inclinabantur ad obsequium, vel quem recu-
 sare summae rogantis auctoritati nequirent assensum simulabant, tacitis
 tamen destinationibus tempus aliud designantes, quo inchoata resumerent,

καιρόν δ' ἐτίθουν καὶ αὐτοὺς ἀνακινεῖν τὰ μεταξὺ κείμενα καὶ ζη-
τεῖν διόρθωσιν.

B 13. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τὴν συνοικοῦ-
σαν πρὸ χρόνων ἀποβαλὼν (ἣ δ' ἦν ἡ τοῦ βασιλέως ἀνταδέλφη)
τῇ τοῦ Τερτερῆ κεκηρωμένη ἤδη τοῦ κράλη Σερβίας ἐποφθαλμί- 5
ζει, καὶ θύλων θύλουσαν ἄγεται, ἐφιέντος μὲν βασιλέως, ἐφιεί-
C σης δὲ καὶ ἐκκλησίας ἐν ὑστέρω τῶν γενομένων. ἦν δὲ καὶ ἀρ-
μοσάμενος ἑαυτῷ, τὸ τῆς δεσποτείας ἀξίωμα ἔχων καὶ ἔτι, συμ-
μετιδίδου τῆς ἀξίας καὶ τῇ συναρκημένῃ ἐκ κραλαίνης, ἐξ ἧς καὶ
παῖδας ἀποτετόκει. καὶ γε δῆλος ἦν τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν 10
ὡς γνησίᾳ.

D 14. Καὶ τότε ἀστὴρ κομήτης ἀφ' ἐσπέρας ἐξέλαμπεν,
περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἱμαυτὸν δι' ἐπιῶν ὑπέμνησα, οὕτω
γράφων.

ἣδη μὲν φθινοπωρὶς ἰσημερινὴ ἐπέλαυνεν, 15
P 210 ἡἴλιος δ' ἔχε παρθενικῆς ἑρατεινὰ πρόσωπα.

καὶ τότε δὲ φαιδρὸς λάμπε Θερήκηθε κομήτης,
ἐκταδίην τε κόμην ἔχεν ἀντολίηνδε ῥέπουσαν,
ἐσπέριος δ' ἠῦγαλ' ἐπὶ τόσσον νυκτὸς ἰούσης.

B αἰὲν ἀπαινύμενος τὸ πλεον νῦν ἢ τὸ πάροιθεν, 20
ὅσσον ἀνωτερίεσσι διαλλάξεσιν ἔφωσκεν.

5. ἀποφθαλίξει P.
21. ἀνωτερίησι?

6. ὑφιέντος P.

17. δὴ deorat

et quae perperam acta prius causati nunc principis gratia tolerare prae
se ferrent, utique refingi ac corrigi quaerent.

13. Inter haec Michael, amissa dudum coniuge priore, quae impera-
toris soror fuerat, ad filiam Terteris, separatam, ut diximus, a crale Ser-
biae, adiecit oculos, et volens volentem duxit, nihil obstante imperatore,
ecclesia vero postmodum factum comprobante. quin et aliquanto posterius
quam hanc connobio sibi iunxerat, cum iam liberos ex ea suscepisset, de-
spotica illam, qua erat ipse iam pridem insignitus, potestate impertit; ha-
buitque ex cralaena despotam Terteris filiam uxorem, nullis prorsus ho-
norum, qui legitimae necessitudini verae coniugis deberentur, significatio-
nibus exclusam.

14. Tunc stella crinita ab occasu resplenduit; circa quam versibus
alias a me scriptis, opere adhuc apud me condito *), sic ludere memini.

Autumnus luci ac tenebris aequaverat horas,
osque sacrum Erigones Sol annuus hospes habebat,
cum laetum rutilans e Thracum parte cometas
caesariem in tractus extendere coepit Eoos,
limite ab Occiduo procedens ipse, sed usque
imparibus gyris, dum noctis semper omittit.
amplius hesterno spatium, quo surgit in alta

*) Immo is vita mea versibus conscripta.

οὐ γὰρ ἐν' ἀπλανέων κατὰ μοῖραν χῶρον ἔτετμεν.
 ἀλλὰ γ' ἐκάστης νυχτὸς ἀνώτερα εἶχε κλεῦσθαι,
 μέσσα ὑπερπόδιον αἰὲν ἀνώτερος ἀμφαναβαίνων,
 ἔνθα οἱ ἄκραι τὰ πρῶτα τρίχες ἐμπεφύασιν,

C

5 ἦκα μαραινόμενος μείουρος, καὶ τότε λῆξι.

περὶ τούτου ἄλλοι μὲν ἄλλως ἀπεφαίνοντο καὶ ὡς εἶχον γνώσεως
 ἔλεγον, οἱ πλείους δ' εἰς κακὸν κοινὸν τὴν ἐπιτολὴν ἐκείνου ἐφοί-
 βαζον· οὐδεὶς γὰρ κομήτης ὅστις οὐ φύσει κακός, φασίν. ἐμοὶ
 δὲ τῆ τῶν ὄλων προσανέχοντι φύσει, καὶ μᾶλλον οἷς ὁ Σταγειρό-
 10 θεν φιλοσοφεῖ, ἐκείνα ἐπῆει λέγειν περὶ τε τῆς κινούσης αἰτίας D
 καὶ αὐτῆς τῆς τελικῆς καὶ ὧν προεφωσφόρει ἀποβησομένων, ὅσα
 δὴ καὶ τὰ μὲν προηγούμεισαν τὰ δ' ἔμελλον ἐπεγεγονέαι. ἐξ
 ἕαρος γὰρ καὶ ἐς τότε ἀρχμὸς παικαλόεν τὸ πέδον δεικνὸς ἀμ-
 φείχε τὴν περὶ ἡμᾶς οἰκονμένην, ὡς μηδὲν μὲν ἐμβλαστώειν
 15 ἰσχυεῖν ὅσα καὶ θέρους εἰώθει βλαστώειν, πάντα δὲ φρέατα καὶ
 πῦσας πηγὰς ἀποσβῆναι. εἶτα δὲ καὶ ἐκνεφραὶ ξηροὶ τε καὶ ἀπη- E
 νεῖς· λειμῶνες ἐπὶ ὄλῳ μηνὶ καὶ πρόωροι ξυμβεβήκασι. καὶ
 ταῦτα μὲν ὁ συγγράφων, τὸν νοῦν ἐπερείδων τοῖς φυσικοῖς·
 ἠγγόει δὲ ἄρα καὶ ὡς μεγάλων ἐκείνος κατέρχει κακῶν, οὐ τῶδε
 20 ἢ τῶδε μέρει τῶν κατ' ἀνατολὴν ἐπιεσφρησάντων τόπων, ἀλλὰ

oeyus, et propior summo sese admovet axi.
 nam nullius iter fixi comes institit astri,
 nocte sed unaquaque viam in sublime supinat.
 illo iterum, primaevio ubi falsit crine, reversus,
 marcuit hic cauda mutilus, deslitque videri.

de hoc non me fugit alios aliter prodidisse: ego prout cognovi, haecenus
 expressi. caeterum plerique, vulgare secuti praeeudicium trito illo versi-
 onale celebratum, nullus cometa non sua indele est malus, huius exortum
 stellae ad significationem infaustorum in commune eventuum male omi-
 nando detorserunt. mihi vero attendenti ad naturam universi, sequenti-
 que praesertim disserendi methodum a Stagirita philosopho traditam, ea
 solum de isto phaenomeno consignanda literis visa sunt, quae ad prin-
 cipium unde est ortum, ad locum modumque ac tempus quo desit perti-
 nent, non omissis his quae vel praecessere vel secuta sunt eius apparitio-
 nem. a verna igitur proxime exacta tempestate usque ad aequinoctium
 autumnale, quo coepit videri, siccitas coelum nostrum insolita torruit,
 squallentes late ac pulverulentos amplectens campos. unde factum est ut
 nihil eorum quae germinare per aestatem terra solet, producere illo anno
 potuerit, perennes vero putei et vivae scaturigines fontium omnes defoece-
 rint. venti deinde crebri, aridi, procellosi, auram affiantes aegre spira-
 bilem, sunt orti. prata toto mense citius floruerunt, ac maturaverunt
 foecae. talia historicus ex praesenti naturalium eventuum inspectione tra-
 dere memoriae potuit. ignorabat autem tunc, quod rerum eum deinde se-
 cutarum tristis experientia docuit, fuisse istud initium ingentium malorum,
 quae non hanc aut illam proprie partem Orientalium regionum, sed aequae

Georgius Pachymeres II.

20

πᾶσαν ἐπιληψόντων τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως.

P 211 15. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς ἐνεστῶτος Ἰαννουαρίου, ὃν οἱ τὸν Ἀσκηθεὶν ποιητὴν ἐξηγούμενοι Ἀθηναῖον κατ' Ἀθηναίους ἔλεγον, οὐκ ὀρθῶς, οἶμαι, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' αὐ-
 τὸς ἐποποιούσιν τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκαμεν ἐξηγήσει (ἀκριβῶς γὰρ Ἀθηναῖοι τὸν κατὰ Ῥωμαίους Ἰαννουάριον Ἑκατομβαιῶνα B λέγουσι), κατὰ τοῦτον οὖν θεμέλιον πρῶτον τῆς σιλήνης ἐχού-
 σης ἔκλειψις ταύτης ξυμπλῖπει, τῶν τῆς ἐπιστήμης ξυνετῶν τῷ βασιλεῖ προειπόντων. καὶ ἡμεῖς οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις 10
 γεγράφαμεν.

C μὴν δὲ Ἀθηναῖῳ πρώτη βᾶσις ἴστατο μήνης,
 ἣ διχόμενος ξην, καὶ δὴ φθίνε καλὰ πρόσωπα,
 καὶ τότε νυκτὸς ἐνι τριτάτῃ σχεδὸν ἐσπερήθεν
 λάμπ' ἐπιδήριος, αἴφνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο, 15
 ἀρξάμενη τὰ πρῶτ' ἐκλείπειν ἀντολήθεν,
 μέσφ' ὄλη ἔξαπόλωλεν, ἐφ' ὦρῃ μὴδὲν ζοῦσα.
 ὦρης δὲ τρίτον ἔσβη. ἀτὰρ ἀπήρχετο φώσκειν,
 D καὶ πάλιν ἀντολήθεν ἐς ὦρῃν ἔμπλειος ὤπτο.
 τόρρα καὶ ἐς μετέωρα λειδῶς τις ἔειπε, 20
 καὶ γε ἰδὼν θηήσατο, ὅς γε προμάνθαν' ἀκούσας.

4. τὸν deorat. 12. μῆνα P. 18. ἀτὰρ τότε'?

universam, quam late extenditur, continentem hanc nostram oppresserunt, undique ingruentia, ex Persarum in hoc imperium irruptione.

15. Eodem anno, mense currente Ianuario, quem enarratores Ascracii poetae Lenaeona dictum Atheniensibus tradunt, non recte, ut opinor, etiam nos, cum apud ipsos carmen pangeremus *), eorum expositioni adhaeserimus (re vera enim, quem Romani Ianuarium vocant, Athenienses Hecatombaeonem appellant), cum igitur primus lunae a novilunio progressus cum hoc mense incepisset, ea plenilunio in deliquium incidit, prout imperatori praedixerant astronomiarum periti rationum. id nos deliquium nostris hisce versiculis descripsimus.

prima viam signant primo vestigia mense
 lunae orientis adhuc facieque bicornis hiulca.
 crevit ubi, et noctis fere tertia volvitur hora,
 splendente invectam curru caligo repente
 inficit, ortiva paulatim a parte subintrans,
 continuum, quoad interiit, sensim hausta, per horam.
 atque triente horae nigra perstitit. inde resumens
 Eoo a limbo lucem, tota eluit hora
 noctem de vultu, et pleno rursus emicat ore,
 astra prout speculans praedixerat ante magister.
 spectavitque oculus quod ab illo audiverat auris.

*) immo: nos in vita nostra.

16. Ταῦτα μὲν τοῦ ἔτους ἐκείνου γέγονε· Ἀλανῶν δὲ **E**
 μεγάθυμον ἔθνος ὡσεὶ δέκα καὶ ἕξ χιλιάδας ποσούμενον, ὧν τὸ
 ὑπὲρ ἡμισυ μάχιμον ἦν, ἀπολυθὲν Νογᾶ καὶ τῆς ὑπ' ἐκείνων δου-
 λείας ἐν πολέμῳ ἀπολωλότος, ἐζήτητον προσχωρεῖν βασιλεῖ, καὶ
 5 τῷ ἀρχιερεὶ προσελθόντες Βιτζίνης ἰκέτευον δι' αὐτοῦ βασιλεῖα **P 212**
 σφᾶς δέχισθαι. ἐνόσουν γοῦν καὶ δεινῶς εἶχον τότε τὰ κατὰ
 ἀνατολήν, καὶ τοῦ Βιτζίνης τὴν σφῶν ἀγγέλλοντος ἰκετεῖαν ἔρ-
 μαιον ἐλογίζοντο ὡς καιρόνδ' ἐπιστάτων· αὐτοὺς γὰρ εἶναι καὶ
 10 τῷ Νογᾶ παρασπίζοντας, καὶ δι' ὧν ἐκείνος τὰ μεγάλα κα-
 τὰ τῶν ἡμετέρων. καὶ διὰ τοῦτο τὴν σφῶν ἄφιξιν θεόθεν τινα μηχανὴν
 ἤγγουστο εὐκαιρῶς σχεδιασθεῖσαν εἰς ἀρωγὴν. γράμματά τε παρ'
 αὐτοὺς βασιλικὰ κατεπέμποντο, καὶ παμπληθεὶ ἐφ' ἀμαξῶν καὶ **B**
 λαμπήναις προσηυτομόλουν. καὶ βασιλεὺς ὅτι πλείστην ἐκ χω-
 ρῶν Θρακικῶν τε καὶ Μακεδονικῶν τὴν ἐκείνων παρεσκευάκει σί-
 15 τῆσιν. τοὺς δὲ γε μεγιστᾶνας ἐκείνων εἰσαγαγὼν καὶ φιλοφρόνως
 δεξιασάμενος, ἐκ συνδοσιῶν κοινῶν τὰ ἐκείνων ἐτοιμάσας ὀψώ-
 νια, ἔτι δὲ καὶ ἵπποις ἰκανώσας ἐκ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν μάλι-
 στα, τοῖς ἰκανῶς ἔχειν σφίσι δοκοῦσι παραδοῦς διασωσταῖς **Pw C**

2. ὡς εἰς?

16. Ea quidem anno illo contigerunt. Alanorum vero magnanima
 gens, capitum numero fere sedecim millium, quorum plus dimidio bellis
 apti et exercitati erant, destituti a Noga et ab huius iam servitio liberi,
 postquam is in praelio ceciderat, quaerebant in imperatoris militiam trans-
 ire; et adito episcopo Bitzines, supplicabant eius opera persuaderi An-
 dronico ut ipsosmitteret. favebat istiusmodi petitioni praesens status
 rerum imperii: nam graviter tunc laborabant Orientales tractus. quare
 Bitzinesi quid Alani peterent referenti cupide Augusti et qui eis erant
 a consilio annuerunt, tanquam occursu rei faustissimae gaudentes, offerri
 ultro tam opportune nullo satis studio quaeri et pretio emi dignum ma-
 iorum argentium remedium. reputabant fuisse hos quasi triarios aut etiam
 praetorianos, Nogae, praecipuum robur exercitus ipsius, quorum vi ac
 forti fidelique opera tot illa tantaque perfecisset, quibus esset eius nomen
 inclytum redditum. tales ergo tali tempore sponte in Romanae rei laban-
 tis occurrentes auxilium cum gratulatione accipiendos, sic tamquam (quod
 dici solet) deum e machina, censebant: dei enim profecto benefica pro-
 videntia tam opportune adveniens expediri subsidium qui non intelligeret,
 hebetem utique ingratumque videri debere. statim igitur prolixae ac per-
 honorifice imperialibus invitati literis, et ipsi sine mora cum familiis ac
 sarcinis, carruum plaustrorumque numero ingenti huc transmigrant, nec
 omisit imperator abunde providere novorum hospitem victui: corrogata
 enim e Thraciae ac Macedoniae regionibus magna frumenti vi, copiosam
 populo universo ac plebi etiam Alanorum infimae annonam praebeuit. pro-
 cetero vero ac summates gentis ad se humanissime admissos omni benevo-
 lentiae significatione delinivit, auctoramenta insuper eis decernens annua-
 rum pensionum ex collatis pecunia. sed et qui eorum apti equestri mi-
 litiae apparerent, illis equos attribuit propriis militibus ademptos; iisdem-

μαίσις, ἐπ' ἀνατολῆς ὄρμα. ἦν δὲ καὶ προστεταγμένον πρὸς βασιλέως αὐτοῦς κατοικίσειν τῆδε. καὶ ἦν ὁ σκοπὸς τῷ κρατοῦντι καὶ λίαν εὐελπίς· εὐάγωγον γὰρ ἐμάνθανεν εἶναι τὸ ἔθνος καὶ εὐπειθές, πρὸς δὲ πολέμους καὶ λίαν ἀρείκον τε καὶ μάχιμον. καὶ διὰ ταῦτα κατωλιγῶρει σχεδὸν τῶν Ῥωμαίων ὡς γυναίκων 5 σθέντων ἀντικρυς καὶ ἐξ ἀνάγκης μὲν τὰ πολλὰ καταμαλακισθέντων, οὐχ ἤττον δὲ καὶ ἀπὸ κακοθελοῦς γνώμης καὶ προαιρέσεως. D τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον ἐθάρρει ἄρτι πρῶτως φανεῖσι καὶ ἀποδομμένοις εἰς Περσικοὺς πολέμους, τὸ ἱκανὸν παρὰ βασιλέως ἔχουσιν. ἐκείνοι μὲν, ὡς εἶδηστο πάλαι σφίσι σὺν Νογᾷ πολεμοῦσιν, οὐ-10 τως κἀνταῦθα στρατεύειν ἐζήτουν, πανσυδίην δηλαδὴ, ὡς ἀλλήλοις ἀρήγοιεν κατὰ πόλεμον. τὰ δὲ γε κατὰ τὴν Ῥωμαῖδα πανταχόθεν πράγματα μερίζεσθαι τούτους ἐποίηι, ὡς μὴτ' αἰδῶ παρ' ἀλλήλων εἶναι σφίσι μῆτε συνασπισμὸν ὑπὲρ ἀλλήλων τὸν E πρέποντα. τῷ τοι καὶ τοὺς μὲν πλείστους κατ' ἀνατολὴν ἔπεμ-15 πον, ἄλλους δὲ γε τῷ Μουζάλωνι Ἀλιζῶνων ἡγεμονεύοντι παρε-

que inservire nihilominus iussit pedites inermes Romani generis, qui recepto pridem castrorum usu praesto adesse praeliantibus equitibus debebant, illorumque vulneribus curandis ac caeteris periculis propulsandis curam operamque impendere strenuam. atque hos sic auctoratos in Orientales tractus misit, dato ministris ad id idoneis mandato ut ipsis illic domos agrosque assignarent, destinabat enim talis generis coloniis istum tueri ac firmare limitem, indulgens spei proluxa fiducia prosperrimi successus. duabus enim quibusdam fando celebratis et facile creditis gentis istius dotibus magnopere ad optime sperandum nitentur, docilitate obtemperandi et pugnandi fortitudine. indeque iam Romani generis fere militiam spernebat, effeminatam illam et cum otii ac luxu assuetudine corruptam, tum malevolo in principes affectu infidisque depravatam sensibus criminans; praecipuum vero, quin et totum fundamentum securitatis salutisque publicae in tunc primum visis necdum usu probatis barbari populi copiis praefestinata credulitate constituens. hos unos intueri, unis niti; in horum, modo sufficienter alerentur, unice idoneorum debellandae potentiae Persicae, stipendia congrua rectissime impendendas imperii opes ducere. ad haec illi vicissim operam spondentes, unum exceperunt circa belli rationem, velle se, uti sub Noga consueverant, in campo et iusta acie rem gerere, quo sibi opitulari iavicem possent, non aut classes arcibus aut sparsim disceptos per manus medicas pugnare. qua conditione imperator pro caetero favore facile accepta, partiri eos sibi provincias imperii laborantes iussit, ita ut idoneo ubique numero militarent, ne aut stimulo carerent mutuae aemulationis in oculis commilitonum quisque praeliantes, aut in certaminum casibus destituerentur subsidio suorum, in eadem scilicet acie stantium et facto cuneo ad propugnationem occurrere paratorum, quam in partem discrimen ex aestu forte reciprocante Martis varii aut belli quaedam offensio vocaret. cum ista cautione trifariam Alanos divisit imperator, plerosque videlicet eorum prothuis in Orientem misit; alios minorum numero Muzaloni Hallsorum praefecto tradidit. mul-

δίδου. πολλοὺς δὲ καὶ τοὺς κρείττους προετοιμάσας τῷ νείδι
 συνξέωρμα καὶ βασιλεῖ· ἐδέησε γὰρ καὶ βασιλέως ἐπιστασίας τοῖς
 κατ' ἀνατολὴν πράγμασιν. ἀλλ' οἱ μὲν προεξεληλακότες ἐπ' ἀ-
 νατολῆς ὡς ἤδη καὶ μόνον τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πόρον ἐπεραι-
 5 οῦτο, εὐθὺς ἐχρῶντο τοῖς αὐτῶν ἤθεσι, καὶ τῶν ἀγόντων κα-
 τολγωροῦντες μεγάλα διετίθουσαν κατὰ Ῥωμαίους, ληστῶν ἐπιόν-
 τες τρόπον, τοῖς μὲν παροικοῦσι τὰς χώρας κακὸν ἀπρόοπτον P 213
 ἐφιστάμενοι, τοῖς δὲ συναντῶσι δεινὸν ἀπάντημα γνωριζόμενοι,
 οἷς δὲ καὶ συνεσκήρουν, χαλεπὸν γειτόνημα ὄντες, οἷς βοηθεῖν
 10 ἀπιστέλλοντο. εὐρόντες δὲ χώρας παντοίων πληθούσας καλῶν,
 ἐνκαθάρον ἐκείνοις ἀρπάζοντες. μόλις δ' ἀποσωθέντες, πολ-
 λῶν ἀποναμένων τῶν δυσχερῶν οἷς τ' ἐπιστάτησαν οἷς τε συνήν-
 τησαν, ἐμέμνηντο καὶ τῶν συγκειμένων, πλὴν οὐχ ὡς ἔδοξαν
 ἀπεφάνησαν, ἀλλ' ὑπερφάνουν μὲν ἡγεμόνων, καθ' αὐτοὺς δὲ
 15 ὅσα καὶ βάρβαροι συνιστάμενοι Ῥωμαίοις πλέον ἢ πολεμίοις ἐπή- B
 σαν. ἐνιοτε δὲ καὶ δουλαγωγηθέντες ἐκ μεγάλης καὶ προμηθοῦς

tos autem eosque lectissimos et praestare cunctis visos apud se retinuit,
 reservans in expeditionem quam parabat in eas partes Michaëlis iunioris
 Augusti: nam praesentiam imperatoris exercitum per se ductantis status
 praesens Orientalium rerum flagitare videbatur. caeterum ii quos prae-
 missos in Orientem diximus, cito mores barbaros nudarunt, statim fere a
 freti ad Callipolim traiectione spretis ducum mandatis, mala Romaniae po-
 pulis magna inferentes. ritu quippe latronum licentissime incursabant
 cuncta, miseris colonis, per quas transibant, regionum improvisum ap-
 portantes infortunium, obvius tristem occursum, in propinquo vero de-
 gentibus gravem undequaque infestamque viciniam. adeo nullo respectu
 socialium foederum palam omni hostilis grassationis immanitate agebant
 ferebant, quibus opitulaturos se venire simularant, irritabat scilicet prae-
 sens copia rapacitatem avidorum, transitu per opimas terras, villas praesim
 domosque vario spoliis et praedae genere refertas evertentium, in
 quae laxatis cupiditati habenis nulla iuris aequique veracundia irruerant,
 extorquentes quae placerent, et raptorum intemperantissimo abusu gulae
 ac libidini litantes. non negarim tamen eos novo primum in Romaniam
 appulsu, recenti memoria miseriarum quibus essent modo plurimis et gra-
 vissimis defuncti, partim ingruentium in familiares prius eorum sedes do-
 miciliaque a Noga data, partim in fuga, qua inde extrusi per infesta
 aegre salvi loca transierant, donec tutum in imperatoris protectione re-
 ceptum reperirent, quaedam brevi constrictos veracundia hospitalis fidei
 visos esse pactorum meminisse. sed cito ad feritatem redeuntes, opinio-
 nem modestiae ipsorum et fiduciam auxilii ex ipsis, dira iniuriarum expe-
 rientia, populis se deceptos sentientibus excusserunt. statim enim con-
 tumaciter in ductores insurrexerunt; et magis memores communis olim
 secum barbarie cum Persis quam contractae nuper societatis cum Roma-
 nis, saepius saeviusque in nostros quam in hostes vi et armis usi sunt.
 fuit tamen cum magnis perque blandis inducti delinimentis ad conspiran-
 dum cum Romanis, coniuncta nostris opera, communem de hoste victo-

δεξιόσσεως συνελθόντες κατὰ τόπον τὴν Χήναν σὺν Ῥωμαίοις προσβάλλουσι, καὶ ἀνδραγαθοῦσι τὰ μάλιστα, ἀπαγωγὴν ἱκανὴν καὶ λειπὴν περιβαλλόμενοι. ἐδόκουν δὲ λῆμα μὲν πολεμικὸν ἔχοντες, ἦθρεσι δ' ἀνυποτάτοις ὡς βάρβαροι χρώμενοι, ἔξοντες δὲ κατὰ τρόπον, ἐπεὶ τῶν ἄλλων κατωλιγώρου, ἦν ὑπὸ βασιλεῖς 5 στρατηγοῦντι γένοιτο.

P 214 17. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς ἀληθείαις μὲν πό-
λέμοις οὐκ ἐσχολάκει καὶ μάχαις ἐς τότε, ὅμως δ' εἶχε καὶ φρό-
νημα ἐμβριθὲς καὶ λῆμα γενναῖον καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῶν κακουμέ-
νων Ῥωμαίων οὐκ ἤκιστα, καὶ ταῖς προθυμίαις, ὡς τοὺς εἰδός- 10
τας λέγειν, ἐσφάδαζεν. ἐπεὶ δὲ καὶ καιρὸς ἐφειστήκει ὁ τότε κα-
λῶν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς, ἔτοιμος ἦν αὐτίκα. καὶ
ἄμ' ὁ πατὴρ καὶ βασιλεὺς προσέταττε, καὶ αὐτὸς ἐδίδον τὰς
προθυμίας οὐκ ἀγενεῖς. ἅμα γοῦν ἤρι περὶ ποῦ τὰς Πασχα-
B λλους ἡμέρας ἐξώρμα, πολὺ μὲν βαρβαρικὸν ἐκ τῶν Ἀλανῶν 15
ἐπαγόμενος, οὐκ ὀλίγω δὲ καὶ Ῥωμαϊκῷ ἐντυχεῖν ἐλλείπων, τῷ
μὲν καὶ συνειλεγμένῳ ἐντεῦθεν ἦδη, τῷ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἐκεῖ στρα-

3. προβαλλόμενοι P.

riam ad locum Chenam dictum reportarent, in qua sane non vulgaris eni-
tuit ipsorum virtus fortibus factis probata, non sine praemio: nam et non
paucos ea occasione abduxere captivos, et praedae haud parum conges-
sere. cuius fama eventus ad aulam perlata valuit ad minuendam infamiam
Ingratae gentis patientiamque infidae societatis quodam nonnullius
utilitatis illicio firmandam, eam inde opinionem Augustis ingressis, infrae-
nes quidem ferisque moribus Alanos esse vitio barbarae qua originis qua
educationis, at negari non posse quin iidem magnis praediti animis et
bello fortes sint. caeterum spem ostendi mitigandae contumaciae ipso-
rum, si pro minoribus quos contemnunt ducibus, alter ipsis Augustorum
exercitum per se ductans imponatur, cuius veriti praesentem maiestatem
iussa obituri sine recusatione videantur, obedientia quae nostris satisfaciat,
fortitudine quae hostibus noceat.

17. Erat imperator Michael non ille quidem hactenus, ut verum fa-
tear, exercitatus bellis aut tritus usu praeliorum: habuit tamen acrem
animum generosamque audaciam, nec his minorem zelum misericordiam suc-
censum patientium tunc extrema Romanorum; quo in genere praeclara
hodieque consilii memorant de impetu, quo alacer et ardens in rei geren-
dae occasionibus erumpere soleret, adversus quantumvis formydolosa in-
trepidissime prosiliens. tunc ergo condicta instante ad prodendum die,
tempestateque invitante idonea ad rem illis regionibus gerendam, expedi-
vit se mature, promptumque ad iter Orientem versus se obtulit, ac simul
pater eius Augustus senior proficiscendi signum dedit, alacritate minime
degeneri ad id bellum se accinxit. cum primo igitur vere circa Paschales
ferias egressus urbe est, exercitum ductans maxima ex parte barbaricae
Alanorum militiae constantem, sed et non paucis simul Romanis copiis,
sperans autem sibi obiter occursuras unaque iungendas confatas nuper
sobortes aliquot delectibus hic paulo ante habitis, veteres praeterea le-

τῶν διαγόνοι. ἔξῃ μὲν οὖν ἐν ἑλλήσι μελλοσιν, ὡς ἐννοεῖν πολ-
 λὸς ἦν, καὶ διὰ ταχέων τοῖς τῆς ἀνατολῆς ἐφίστατο μέρει,
 Μαγνησίᾳ δὲ τῇ κατὰ τὸν Ἑρμόν προσοικήσας ἐκεῖθεν κατὰ τῶν
 ἐχθρῶν συνέειπτε τὰς δυνάμεις ὡς πολεμησηούσας αὐτίκα ἦν
 5 που φανεῖεν. τέως δέ γε καὶ ἀποστολὰς ἐποιεῖτο, καὶ προσβάλλ- C
 οντες κατὰ λόχους ἡχμαλώτιζον, καὶ σκύλοις τῶν πολεμίων οἱ
 ἡμέτεροι ἐνετρυφῶν. τὸ δὲ προφανῶς εἰσβαλεῖν οὐτ' αὐτοῖς ἦν
 ἀσφαλές, χρωμένων τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἐχθρῶν, οὐτ' ἐκεῖνοι
 παρῆχον, ἀπαξ κατὰ φήμην τὴν βασιλέως ἀνασταλέντες καὶ γε
 10 τοῖς ἱερυμνοτάτοις τῶν ὀρέων ἐνδύντες. βασιλεὺς δὲ καιρὸν ἐζή-
 τι τὸν εἰς τόλμην σφᾶς ἐπάξοντα, ὥστε καὶ τῶν μυχῶν ἀνακύ-
 ψαι καὶ προσβαλεῖν ἐθέλειν. καὶ μόλις ἐφειστήκει, (18) ὅτε P 215
 δὴ καὶ ἅμα κατ' αὐτὸν οἱ πολέμιοι γεγονότες, καὶ συνταχθέντες
 εἰς πλῆθος ἄπειρον, ἐθάρρουν καὶ αὐτοῖς τοῖς περὶ τὸν βασιλέα
 15 σὺν μεγάλῳ καὶ ἐμβριθεῖ ἐπιέναι φρονήματι. ἀγγελεθὲν δὲ βασι-
 λεῖ ὅτι τε κατὰ πλῆθος συνέστησαν οἱ πολέμιοι καὶ ὅτι μήπω
 θαρροῦντες προσβάλλειν γνωσιμαχοῦντες μένουσι, βουλὴν βου-
 λώεται ἐφ' ᾧ μὴ ἀναμένειν τοὺς ἐπιόντας, ἀλλ' αὐτοὺς ἐπιέναι B
 σφίσι καὶ ἐμπεσεῖν μὴ πῶ θαρροῦσι τὴν συμπλοκὴν, ὡς ἂν ἅμα
 20 μὲν καταπλήξαντες ἅμα δὲ καὶ τὴν τῶν θαρροῦντων ἑαυτοῖς

giones in illis ad quas tendebat provinciis militantes. unde confidens nu-
 meroso coactis omnibus et praevalido se praefuturum exercitui, spe plu-
 rus optima pergebat, ac sic celeritate magna Orientales tractus attingit.
 stativis autem delectis apud Magnesium ad Hermodum sitam, inde instruxit
 in hostem copias, cupidus quidem, ut apparebat, manus conserendae,
 sicubi Persae apparent. at illi fama percussis novi magnique exercitus,
 quem imperator praesens ductaret, continebant se intra munitiones nec
 pugnae faciebant copiam. Michael ut eos eliceret, validas huc illucque
 miscebat manus; quae et interceptos ex insidiis subinde quosdam hostium
 captivos abducebant. alebaturque modicis hisce successibus et gustu spo-
 liorum ac praedae sic partae alacritas nostrorum, augescente pariter ter-
 roro hostium, adeo ut non parum remissa, metu imperatoris, fiducia
 priore, intimis se latebris abruptissimorum conderent montium, inhiante
 frustra interim Michaeli occasione praelii, voventeque ut aliquando prodire
 latibus auderent et campo ad aequum certamen se credere; id quod illi
 vix tandem contigit, (18) quando scilicet ultro ad ipsum hostes acco-
 dentes, digestoque in aciem innumerabili exercitu, magnis animis et mi-
 naci confidentia prae se iam ferebant haud dubituros in ipsum quantis-
 vis succinctum copiis imperatorem irruere. audito per exploratores Mi-
 chaeli convenisse quidem hostes numero ingenti, nondum expedire tamen
 impetum; quin apparere cunctari rursus illos et sibi diffidere inceptique
 horrore titubare, consilium momento expedit sane generosum, non expe-
 ctandi dum priores ad sese venirent Persae, sed praecoccupandi strenue
 deliberandos adhuc dubiosque sententiae; quo statu tanto magis citius-
 que percollendi viderentur improvisa audacia exercitus in ipsos undique
 vi summa incurrentis, cui pares sustinendo non futuros verisimillima spes

ὑπόνοιαν θέμενοι πράξωσι τι γενναῖον. ταῦτ' ἔλεγε, καὶ μάλιστα τοὺς ὑφ' ἑαυτῶ ἡγεμόνας ἔπειθε. καὶ γὰρ ἔτι ἦν καὶ τὸ Ἀλανικὸν ἀκμάζον, καὶ ἐν ἐλπίσι τοῦ εἶς σχήσειν ἦσαν, καὶ προεθύ-
 C μούντο μείζον ἢ ὥστε δύνασθαι. ἐτέρωθεν δὲ καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν πολὺ ἦν, καὶ οὐχ ἤττον καὶ τοῦτο τὰς ὁρμὰς παρεθήγετο ὑπὸ 5
 νέῳ βασιλεῖ στρατηγούμενον. καὶ ἦν ἐλπίς τοῖς ὁρῶσι μεγάλων κατορθωμάτων καὶ παντὸς ἐπέκεινα σφάλματος. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω βασιλεὺς μὲν ὄρμα στρατὸς δὲ ξυνώρμα, καὶ ἤδη ἐξιόντες προσέβαλλον μείζονι καὶ αἰεὶ νέῳ καθάπαξ τῷ λήματι χρώμενοι, καὶ ἤδη οὐ παρ' αὐτοῖς ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἦσαν τοῖς πολεμίοις καὶ 10
 D προσβαλεῖν ἔμελλον, αὐτίκα, ὀστράκου φασὶ μεταπεσόντος, γνωσιμαχοῦσιν ἐκ δέοντος οἱ ἡγεμόνες καὶ ἐν ὑπονοίαις ἐγένοντο, οὐ δεδιότες ἐχθροῦς, ὡς ἔφασκον, ἀλλ' ὑπὲρ βασιλείως φρονιζόντες δῆθεν. αὐτοὺς μὲν γὰρ καὶ μόνους λειψθήναι μάχης οὐ τόσον δεινόν, βασιλεῖ δὲ συγκινδυνεύειν τὰ πράγματα καὶ λίαν παγγά- 15
 E ριγενέσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ ἤττηθήναι. πλῆθος γὰρ καὶ τοῖς

2. ἐφ' P.

affulgeret; adeoque magnae rei fortiter ac feliciter gerendae pretiosam in primis offerri occasionem. haec loquens aegre probavit ducibus Romanis quos secum habebat. cesserunt illi tamen veriti exercitus consensum cum imperatoris voluntate conspirantem. nam Alani magna spe successus sibi prosperrime vigeabant, ausurique ac conaturi etiam supra vires videbantur. aliunde Romanae copiae et conscientia multitudinis et praesentia imperatoris, eiusque florentis aevi iuvenilique robore, incredibiliter animabantur ad fortissime pugnandum ejus ductu. nec spectantes dubitabant quin praeclarae victoriae opportunitas, citra quodvis periculum offensionis belli, se offerret. cum eo sic imperator, sic ei consentiens exercitus, generoso impetu ferrentur, iamque omnes e vallo egressi procederent, crescenteque, ut fit, obiter audacia quo propius admovebantur discrimini, animis et alacritate ferociori minarentur, emensi quin etiam velociter intervallum medium non propinqui sed iuncti ac tantam mixti hostibus forent, in proximo ipso denique procinctu ac quasi prima libatione praelii, ecce velut (quod aiunt) tegulae interlapsu inopinatissima conversio. metu correpti duces exercitus deliberare denuo et certare sententiis coeperant. vereri eventum se aiebant nimis ancipitis negotii, nec sua scilicet causa formidare, sed consternari horrore discriminis, quo vitam ac caput imperatoris periclitari exitialiter cernerent. sui quidem ipsorum, utramque in certam perniciem ruerent, tolerabilem putare iacturam; se solis praelio peremptis stare nihilominus posse rempublicam: imperatore simul absumpto summam rei statumque imperii pari casu videri prolapsura. insanum ergo esse tantam aleam temere iacere, uno illicio perincertae spei, cui contrarius fundatissimus metus non relinquat locum. "quid enim victoriam somnlemus, tantum non iam victi? non videmus infinitam multitudinem aciei hostilis? num ignoramus et fortissimos et exercitatisimos bellis illic stare milites? quin et exploratam ipsis no-

ἰαντιοῖς εἶναι καὶ μάχης ἔμπειρον, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως θαρρήσαν
 φανεροῦς ἐπιέναι, εἴπερ οὐκ ἤλπιζον τὰ μεγάλα. ἀνάπυστον δὲ
 καὶ τὴν βασιλέως φήμην σφίσι γεγενῆσθαι, δι' ἣν καὶ μᾶλλον ἐν
 δυοῖν εἰκὸς εἶναι ἔμβηται, ἢ φοβηθέντας ἐξ ἀσθενείας ἀναχω-
 5 ρεῖν ἢ θαρροῦντας ἐξ ἐλπίδος μεγίστης φαίνεσθαι. ὁ καὶ φοβη-
 τῆν ἂν μᾶλλον εἶναι σὺν βασιλεῖ καὶ μὴ μόνους καθ' αὐτοὺς P 216
 ἐπισῶσι. ταῦτα λέγοντες αὐτοὶ μὲν τῆς ὁρμῆς καθυψίεσαν πάντη,
 ἐπέκλων δὲ καὶ τὰς τοῦ βασιλέως ὁρμᾶς, καὶ ὕμα δεύτερος ἐπὶ
 πρώτῳ καὶ τρίτῳ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐφεξῆς, φόβους λέγοντες καὶ
 15 ὑποπίας εἰδωλοποιούμενοι φοβεράς, ὑποστρέφειν ἔπειθον, ὡς
 μήτε σὺν βασιλεῖ προσβάλλειν φαινόμενον ἀσφαλές, μήτ' αὐ-
 τοῖς γε μόνους καταθαρρεῖν τὸν πόλεμον· πάντα γὰρ δευτέρα
 ἰλοῖζοντο τοῦ βασιλέα τε καὶ στρατὸν τόσον ἐν ἀσφαλεῖ γε περι- B
 ποιήσασθαι. γίνεται τοιγαροῦν καὶ μὴ θέλων ὁ βασιλεὺς τῆς
 20 ἐκείνων βουλῆς, καὶ στρατὸς οὕτως ἔχων πλήθους τε καὶ παρα-
 σκευῆς μηδὲν τι πράξας ὑπέστρεφεν. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀκίνδυνα
 ἦσαν ἐντεῦθεν τοῖς τοῦ βασιλέως λαοῖς. ὕμα γὰρ ἀγγελθέν τοῖς

stram perspicuamque cladem, si nos illis commiserimus, ista eorum ipsa
 quam videmus audacia loquitur. nunquam qui prius latuerant tam fiden-
 ter prodirent, nisi certa spe magni successus incitarentur. nihil ipsos
 latet rerum nostrarum. de imperatore qui contra ipsos veniat, eiusque
 copiis ac potentia cuncta distinctissime novere. talis indicio famae ple-
 nissime edoctos et suarum vicissim conscios virium alterum duorum oportet
 facere, aut intellecta ex comparatione infirmitate propria conflictum
 declinare, aut indidem concepta minime dubia fiducia magnae cladis no-
 strae ingentisque victoriae ipsorum alacres ad certum praemium, prout
 faciunt, accurrere, eventu eo iustus nobis formidando, quo, ut dictum
 est, caput ipsum et Augustam personam imperatoris, eidem nobiscum pe-
 riculo captivitatis aut necis implicitam cernimus." talia memorantes cum
 suum ipsi cursum in hostem inhibuere, tam incitatum Augusti Michaelis
 genere in praelium ruentis alacritatem sufflaminarunt. ubi enim secun-
 dus super primum, et duobus tertius, hisque invicem supervenientes plu-
 res eadem illa tristitia terrorum spectra monentes et revocantes obiecta-
 rent, concusso proposito princeps iunior recedendi secumque retro exer-
 citum trahendi obtrudi sibi consilium passus est; ignavis praesertim, mi-
 nus iam dissimulata turpi formidine, palam profitentibus nec se una cum
 imperatore pugnare velle propter eius periculum, nec solos illo subducto,
 quoniam se impares potentiae hostium nosset, et reipublicae interesse
 scirent non modo Augustum ipsum sed Romanum etiam exercitum supremo
 exitio subtrahere; quae utraque res, pro sui gravissimo momento cunctis
 praevertenda, confici aliter nequiret quam imperatore se ac universas pa-
 riter Romanas copias in tutum recipiente. his importunissima inculcatis
 instantia suasionibus, juvenis imperator, utcumque invitatus, cessit; et ex-
 ercitus numero et apparatu nulli non quantumvis arduae aggressioni par-
 inglorius omni re infecta castris est redditus. luerunt statim atrocibus
 suis clamis eius militaris flagitii perniciem omnes imperio subiecti populi,
 sublata inde securitate omni diris cladibus expositi. simul enim uuntia-

Πέρσαις ὡς ὑποστρέψαι ὁ βασιλεύς, καὶ θάρρος λαβόντες μίζον
 πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν κατατρέχουσι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ Μαι-
 C νομένου κάμπου ἐκθέουσι. καὶ πολλὰ μὲν τοὺς ἐκεῖ δρᾶσαντες
 χαλεπά, πολλὴν δὲ λείαν περιβαλόμενοι, ἐν τροπαλοῖς Ῥωμαίοις
 ὑπέστρεφον. οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ καθυφικεῖναι τοῦ θράσου ἐν-5
 τεῦθεν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον κατολιγώρησαντες τῶν περὶ τὸν βασι-
 λέα πραγμάτων φανερώς ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐστρατοπεδεύοντο.
 D καὶ βασιλεὺς μὲν ἐπὶ Μαγνησίας ἐγκέκλειστο, οἱ δὲ πολέμιοι ὁση-
 μέραι περιερχόμενοι τὰ μέγιστα ἔπραττον. καὶ ὁ λαὸς ὁ μὲν κα-
 τεσφάττετο ὁ δ' ἀπανίστατο φθάνων, καὶ οἱ μὲν πρὸς νήσους 10
 τὰς ἐγγιζούσας οἱ δὲ πρὸς τὴν δύσιν διαπεραιούμενοι διεσώζοντο.
 ἦν δ' ἐντεῦθεν Πέρσαις καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἐντὸς προσχώρησις εὐμα-
 ρῆς, προοδοποιουμένοις οἷον ταῖς τῶν προσχώρων ἀναχωρήσειν,
 ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐτάρκως ἐκ τῆς τῶν ἀναχωρούν-
 των περιουσίας.

15

P 217 19. Τότε καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα Ἀλανοὶ νόστου ἐμέ-
 μνηντο, καὶ ἀπολύειν σφᾶς βασιλέα πρῶτον μὲν ἰκέτεον, ἔπειτα
 δὲ καὶ κατήπειγον. ἐπὶ χρόνον γὰρ καὶ προσταλαιπωρεῖσθαι,
 ὥστε δεῖν αὐτοῖς καὶ ἀνέσειω ἀήθειςιν οὔσι πολέμων ἐπὶ τοσοῦτον
 πολυημέρων· αὐτοὺς γὰρ Νογᾶ συστρατεύοντας, κατὰ πόδας 20
 B τοῖς ἀντιπάλαις συμπλεκομένους, ἐπ' ὀλίγον μάχεσθαι, καὶ τὰ

tum est Persis ita ignave ac turpiter imperatorem recessisse, sumpta
 longe supra priorem licentiam quidlibet iam audendi confidentia, regiones
 limiti propinquas illas universas incursarunt, usque ad ipsum quem vocant
 Maenomeni campum populando vastandoque obvia cuncta progressi; ac
 eius incolis loci multis illatis malis, multa onusti praeda, positus de Ro-
 manis tropaeis, reversi domum sunt. nec vero de concepto ex tali suc-
 cessu fastu quidquam deinde remiserunt: quin potius magis deinceps ma-
 gisque spreto imperatore castrisque Romanis, et unice cuiusvis inde im-
 pendentis ipsis securi metus, palam iam et confidentissime castra meta-
 bantur in terris Romanorum. et imperator quidem conclusus intra Ma-
 gnesiam stabat, hostes autem quotidie circum vagantes res maximas age-
 bant. infelix autem populus partim trucidabatur, partim diram necem
 fuga miserabili praevertebat. et hi quidem in vicinas insulas, alii usque
 in tractus Occiduos, mari trajecto, saluti consultum ibant. ex quo Per-
 sis progressus in mediterranea Romanarum regionum facilius contigit,
 ipsis qui domo relicta fugiebant viam insequenti hosti monstrantibus, ha-
 bebant autem affatim annonae ac commeatum, potiti cellis horreisque
 plenis colonorum sedes copiasque familiares metu mortis deserentium.

19. Tunc et Alani, quos imperator habebat secum, desiderare redi-
 tum eo unde venerant coeperunt. missionemque ab Augusto primum orando
 impetrare, mox flagitando minandoque extorquere tentarunt. allegabant
 diu se tolerasse militiae labores; quare indigere remissione, quod assueti
 non essent longo tempore continuatis castrorum aerumnis, soliti antea sub
 Noga cito acie decernere et post brevem praelii aleam quiescere, com-

πράγματα καθιστάντας τὸ λοιπὸν ἐν ἀνέσει τε καὶ τρυφῇ διαζῆν,
 ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατατρώχουσαι μάχαις καὶ ἐκστρατείας μῆτ' εἰ-
 δέναι μῆτε μὴν δύνασθαι. ταῦτα λέγοντες δῆλοι τε ἦσαν ἔτοιμοι
 ὄντες ἀναχωρεῖν καὶ βασιλέως μὴ ἀφιέντος, καὶ τοῖς ἐπισχεῖν
 5 ὠρημημένοις ἀντιστῆναι. ταῦτα μὲν μαθὼν βασιλεύς, καὶ πολ-
 λῶν ἀβουλήτων ἐτέρων αὐτὸν περιστάτων — καὶ γὰρ ἐνθεν μὲν
 ὅσον ἦν περὶ αὐτὸν Ῥωμαϊκὸν μάχιμον, πεπυσμένοι περὶ τῶν
 σφῶν οἰκιῶν κειμένων ἤδη εἰς ὄλεθρον, ἀφέντες τὴν περὶ τὸν βα- C
 σιλέα στρατείαν ἀνεχώρουσιν, τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος περιποιησόμενος·
 10 ὁ τούτου τε θεῖος ὁ Ἄσαν ἐτεθνήκει, ὁ δ' ἕτερος θεῖος αὐτοῦ
 Μιχαῆλ ὁ δεσπότης νόσῳ περιπεσὼν ἀνεχώρει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ
 οἴκοι, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἐν τοῖς Ἀλανοῖς. τὸ μὲν βιάζεσθαι σφᾶς
 καιρὸν οὐκ εἶχεν, ὅμως δὲ κατεῖχεν ἐκείνους ἐπὶ ῥητῶ τριμηνιαῶ D
 καιρῶ ἐφ' ὁμολογίαις ἐν ὄρκοις, ἧ μὴν ἢ ἱκανοῦν ῥόγαις ἢ ἀπο-
 15 λύειν ἐντεῦθεν, ἐλπίζων διὰ τῶν πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα
 γραφῶν τε καὶ μηνυμάτων πόρον ἐπὶ τούτοις σχεῖν ἢ μὴν χρημά-
 των ἢ καὶ βουλῆς. βασιλεύς δὲ μαθὼν ἐν φροντίδι ἦν τοῦ και
 τῷ υἱῷ περιποιεῖν τὰ προσήκοντα καὶ τῷ ἔξει τὰ ἀναγκαῖα ἐξι-

4. ἀφιέντος P.

positus e sententia rebus, fructumque victoriae quiete secunda ac deliciis
 gustare. tanto vero spatio atteri pugnis et fatigari militaribus excursio-
 nibus nec scire nec valere. haec ita loquebantur, ut satis appareret pa-
 ratos eos ad recedendum etiam non permittente imperatore, et si qui ob-
 stare conarentur, vi et armis ulciscendum. id Michaël Augustus intelli-
 gens, multis simul aliis contra quam vellet undecumque accidentibus com-
 movebatur. nam hinc, quantum habebat fortium militum Romani gene-
 ris, dilabi quotidie videbat; nec teneri poterant quin auditis tristibus un-
 dique affluentibus nuntiis, qui suas cuique domos aut iam ab hoste dire-
 ptas aut a vi et incendio proxime periclitantes indicabant, consternati
 suppetias accederent, insalutato imperatore deserentes castra, caritate
 familiarium verecundiam disciplinae ac religionem sacramenti militaris
 eluctante. praeterea imperatoris avunculus Asan in illa militia diem obi-
 ierat. alter etiam avunculus, Michaël despota, morbo correptus cura-
 tionis causa secesserat domum. hinc totum castrorum robur situm in Ala-
 nis erat; quos omnino abire volentes vi coercere haud valebat. arte ta-
 men et blanditiis verborum trimestre cum illis morae spatium aegre pactus
 est, iureiurando confirmandum se aut ipsis curatum isto intervallo pen-
 siones perpetuas, quibus in omnem deinde vitam commode agerent, aut,
 si minus id posset, rite dimissurum. per has velut indutias sperabat im-
 petraturum a patre, ad quem plurimas eius sententiae literas crebrosque
 alium super alium nuntios missitabat, facultatem ut sibi aliquam Alano-
 rum retinendorum provideret vel pecunia submissa vel consilio aliquo ad
 id utili suggesto. et ingressus senior Augustus in eam serio curam est,
 subministrandi filio ea quibus egeret, in primisque conferendi nummorum
 caeterorumque praemiorum quantum erat necessarium ad gentem avaram

καροῦν· οὐδὲ γὰρ ὅλως ἀσφαλὲς ἔκρινεν ἀναχωρεῖν ἐκείνους ἐκεῖ-
 P 218 θεν· ἀλλ' ἐν τούτοις ὄντος, ἔνθεν μὲν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἄρ-
 χονται καὶ αὐθις ταράσσεισθαι, ἔνθεν δὲ τὰ περὶ τὰ τῆδε μέρη
 συμπίπτειν δεινά, περὶ ὧν ἑσαῦθις ῥηθῆσεται. καλὸν δὲ συνεί-
 ρειν ἐς τέλος τὰ τῶν Ἀλανῶν, εἰ κἀκεῖνα ἐν τῷ μεταξὺν ζυμβεβή- 5
 κει, ὡς ἔν ἡ περὶ τούτων ζυμφρασις συνεχῆς ἦ.

B 20. Ἐνεσχολακότος τοιγαροῦν τούτοις ὡς ἀναγκαίοις τοῦ
 βασιλέως κύκλω τὰ δεινὰ περίστησαν, ὡς ἐκεῖ μὲν ἄλλους εἶναι
 τοὺς τῆν Ῥωμαίων κακοῦντας, ἐνταῦθα δ' Ἀμούριον καὶ Λα-
 μίνσην καὶ Ἀτμῦνα καὶ μυρίους ἄλλους τοὺς ἐπιόντας. οὕτω τοῦ 10
 τριμηνιαίου κατατριφθέντος καιροῦ Ἀλανοὶ καὶ ἄκοντος βασιλέως
 ἀναχωρεῖν ὤρμων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἐπεὶ οὐκ εἶχεν
 ἐν Μαγνησίᾳ καὶ ἔτι καθῆσθαι (οὔτε γὰρ προσβοθηεῖν εἶχε τοῖς
 C κακουμένοις, καὶ ἀνία ἦν μὴ ἰσχύοντι, μυρία δὲ καὶ ἀπὸ τῶν
 ἐχθρῶν προσδοκᾶτο ἢ ἐπιμώκησις, ἄλλως τε δὲ καὶ περὶ ἐαντῶ 15
 ἐδεδοίκει τῶν ὄλων ἀνεστατωμένων), ἔγνω καὶ αὐτός, πλὴν ἀφα-
 νῶς, ἀναχωρεῖν, ἔνθεν μὲν τοὺς τῶν ἰδίων ὀφθαλμοὺς ὑποκλέ-

delinendam tenendamque: nec enim sine magno et filii et reipublicae pe-
 riculo putabat recessum inde Alanorum posse contingere. sed his illum
 intentum incommodissime interpellarunt novae acresque sollicitudines, pri-
 mum a rebus ecclesiae, quae turbari deuo coeperunt, deinde ex incre-
 bescentibus nuntiis cladum calamitatumque atrocium, quibus opprimi nunc
 hanc nunc illam Romanae ditionis, etiam urbi et sedi imperii paene con-
 tiguae, partem subinde ferebatur; de quibus cladibus agemus postea di-
 stinctius. nunc enim uno loco absolere quidquid Alanos spectat, sepo-
 sitis tantisper, quae incurrerunt dum id negotium traheretur, eventis, vi-
 detur ad perspicuitatem narrationis aliquanto commodius.

20. Aversa igitur, ut dictum est, senioris Augusti attentione a pe-
 riculo Michaëlis filii ad curas dilationem haud ferentes indicatorum in bo-
 ras singulas trepidis undique nuntiis necessitatum gravissimarum, quae
 regiones urbi circumscitas urgerent, hinc Amurio, illinc Laminæ, inde
 Atmanæ, denique innumeris aliunde aliis irrupentibus, contigit exire diem
 trimestrium indutiarum cum Alanis a Michaële pactarum, antequam pater
 eius, iis quae dixi occupatus, expedire quidquam idonei subsidii consilium
 potuisset. tunc enimvero nihil sibi expectandum ulterius Alani rati pro-
 ficiscendi, quantumvis invito imperatore, irrevocabiliter impetum cepere.
 tali comprehensus rerum articulo Michaël, ereptam sibi omnem et causam
 et commoditatem videns Magnesiæ amplius haerendi, nec se parem sen-
 tiens aut invidiæ ferendae querentium se destitutos, opem ab eo e vi-
 cinia poscentium miserrime oppressorum a Persis impune volitantibus Ro-
 manorum, aut proprio dolori, quo illum intime urebat conscientia impo-
 tentiæ obsistendi hostibus suosque extremo laborantes protegendū, ad
 haec providens sibi mox Alanorum praesidiis nudato intolerabilia imminere
 circum insultantium ludibria hostium, non sine periculo propriae quin-
 etiam libertatis ac vitae in tam desperata confusione rerum illic omnium,
 decrevit et ipse inde recedere, caeterum tam occulte, ut et suorum in-

φρας, ἐκεῖθεν δὲ τὰς τῶν ἐχθρῶν ὑπονομίας παραλογισάμενος.
 ὄθεν καὶ ἐπὶ νυκτὶ καὶ χειμῶνι ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖ. ἀλλ' οὔτε
 τοὺς ἰδίους ἐμελλε λήσειν εἰς τέλος, οὔτε μὴν τοὺς ἐχθροὺς ἐν
 παντελεῖ καταστῆσαι ἀγνοία τοιαῦτα ποιεῖν βουλόμενος. χρᾶται
 5 γούν διὰ μὲν τοὺς ἰδίους νυκτὶ, διὰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς χειμῶνι, D
 σῶτω ξυμπεισόν. ὅσοι τοιγαροῦν εὐζωνοὶ τε καὶ πρὸς τὸ φεύγειν
 προητοιμάσθησαν, τότε συνειλούμενοι τῷ στρατῷ πεζῇ καὶ βά-
 δην, ἄνδρες συνάμα γυναιξὶ καὶ νηπίοις, παρ' ἵππεις ἔσπουδα-
 σμένως φεύγοντας ἔτρεχον, καὶ ὅσον μὲν τὸ εὐτονοῦν ἦν, ὡς εἰ-
 10 χον, δρόμῳ καὶ πόνῳ τὴν σφετέρην ἠνοῦντο ζωὴν, οἱ δὲ λοιποὶ
 οἱ μὲν ἔξαπορούμενοι καθυφίσαν καὶ πόνου καὶ δρόμου, οἱ δὲ P 219
 παρὰ δύναμιν συνωθούμενοι ἔπιπτον ἐν τῷ μεταξῷ, καὶ οἱ μὲν
 τῷ χειμῶνι ἐναπέψυχον, οἱ δὲ καὶ συνεπατοῦντο. καὶ ἦν τότε
 πόνος ἀλγεινός, τῶν μὲν ἐχθρῶν ἐγγύθεν προσκαθημένων καὶ
 15 ἡμέμεναις ταῖς παρ' αὐτοῖς πυραῖς δῆλων ὄντων καὶ ἐπιδραμου-
 μένων, εἰ θέλοιν, ἄλλων δὲ τῶν μὲν ἀπορία καὶ ἰσχύος ἐνδεία,
 τῶν δὲ χειμῶνι, τῶν δὲ καὶ φόβῳ, ἔστι δ' οὗ καὶ ταῖς παρ' ἄλ- B
 λήλων συμπατήσεσι κινδυνεύοντων, πολλῶν δὲ καὶ ἐξ ἐφόδου με-

5. νυκτὶ deerrat.

time observantium oculos, suspiciones etiam hostium falleret. nocte igitur, et quidem imbribus foeda, itineri fugiens se dedit, sperans beneficio tenebrarum suis, inclementia tempestatis hostibus omnem sui discessus cogitationem adepturum; quae tamen spes illum fecellit. nec enim Romanos ad extremum, ac ne hostes quidem, tam intempesta licet hora ac tam insuspicabili tempore, sese proripere parans latuit. igitur ex his qui erant Magnesiae Romanis, cognita imperatoris fuga, quotquot expediti et ad fugiendum parati reperti sunt, immiscentes se quantum poterant agmini militum, viri pariter et mulieres cum parvulis, pedites omnes, quam incitatisimo poterant gressu, praecurrentes equites assectabantur. ac quibus vigor et anhelitus ad cursum peragendum abundavit, ii sane omnes contentione ac sudore vitam emerunt. reliquorum pars defecti animis et viribus remiserunt cursum, pars conantes supra quam possent medio nisu conciderunt. nonnullos vis tempestatis et frigus extinxit. quosdam subsequentes conculcarunt. et erat aerumnose anxius in illo discrimine satagentium labor, in urgentium undique vicinia malorum vitabunde ac formidolose se circumagentium. quos miseros simul cavere oportebat ne nocturna trepidatione fugae confusissimae turba suorum effuse ruentium deicerentur, mox equorum unguibus conterendi, simul providere ne in manus inciderent hostium, quorum viciniam ignes crebri ex utroque viae latere monstrabant, signa non dubia barbarorum non castra solum illic aut stationes habentium, sed etiam attentorum ad id quod agebatur, et in fugaces impetum facere, si valent, valentium. centum fere animas illo discrimine nocturni cursus perisse creditum est, quas aut destitutio virium aut vis saeva tempestatis aut terroris quo consternabantur vehementia aut

τόπισθεν κατασχεθέντων. γέγονε ταῦτα, καὶ περὶ που ψυχὰς ἑκατόν, ὡς ἡ πίστις εἶχε, συνέβη κινδυνεῦσαι. αὐτοὶ δὲ μόλις καὶ ἀσυντάκτως σπεύδοντες τὴν Πέργαμον αὐτονοχεῖ ἐν πλείστω πόνῳ καταλαμβάνουσιν.

- C 21. Ὑπὸ μέντοι χρείας καὶ κακῶν ὄσα τοῖς ἀνωτέρω Περ- 5
γάμον ἐφίστατο ἀνέδην ἐπιόντων σφίσι Περσῶν, οὐδεὶς ἦν ἐκεί-
νων ὅστις εὐέλπις ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καθῆστο, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκης
ἐπιπεσούσης ἀπάρσεως ἐμέμνητο πάντες, οἱ μὲν μέχρι καὶ αὐ-
τῆς Περγάμου καὶ ἐνδοτέρω περὶ που τὴν τοῦ Ἀτραμυτιῶν περὶ-
χωρον, οἱ δὲ καὶ ἐγγὺς θαλάσσης περὶ τὴν Λάμψακον· οἱ δὲ 10
D πλείους τὴν ἀντιπεραλίαν κατελάμβανον, διαπεραιούμενοι τὸν Ἑλ-
λήσποντον. ἄλλοι δὲ καὶ περαιτέρω προελθούθεισαν διὰ τὸ φό-
βοις κατασεισθῆναι μεγίστοις καὶ τὴν ὑποστροφὴν ἀπεγνωκένα
τέλεον. καὶ προαπανίσταντο παντὸς βράδους εἰς κίνδυνον ὑπο-
νοουμένου μελλῶ πάσης ἀσφαλείας. καὶ τὸ χερίστον, ὅτι τοὺς 15
τῶν προαπαιρόντων βίους οἱ ἐκ παρόδου καταλαμβάνοντες, δεύ-
τεροι τούτων εἰς φυγὴν τρεπόμενοι, οὐδὲν ἤτιον καὶ ἀπόρως εἰ-
P 220 χον τῶν ἰδίων στερούμενοι. καὶ τὸ πρᾶγμα ποταμῶν ἔδοξεν

mutna detrusio ac conculcatio neci dederit, aut retro relictas, quod aequare festinantium impetum nequirent, incurrentes barbari servituti subiecerint. Augustus cum suis reliquis concitatissimo et confusissimo cursu, labore plurimo, vix tandem ipsa nocte Pergamum tenuit.

21. Assidue igitur ingruentibus malis per nullo iam metu cohibitas incursiones Persarum in omnes Pergamo superiores Orientalis limitis tractus, nemo illic fuit qui confideret se tutum domi suae posse consistere, sed omnes procincti ad fugam stabant, et ut prima quaeque aura increpauerat adventantis manus hostilis, statim relictis laribus abibant, recedentes alii Pergamum aut interiores eo terras usque ad viciniam Atramythii, quidam et usque ad mare circa Lampsacum. at plerique omnino diffusi continenti in adversam Europae oram, trajecto Hellesponto, ex Asia transibant. quin nec ibi alii se securos rati ulterius quoque processerunt, maximo quo agitabantur metu suspectum illis reddente quodcumque tenerant per fugium. nec retardabat respectus patriae, in quam reditum plane desperaverant. fiebat autem ista fuga concitatissima festinatione cursus, ad quem calcar addebat imago insidens periculi et vicinioris et maioris quam ut ullam relinqueret territis securitatis partem. erat autem miserrimum spectaculum, videre, cum alii post alios fugerent, incurrere obiter, qui posterius transibant, in desertas a primis demos cunctis refertas bonis; quibus tamen frui nequibant, extrusi necessitate fugiendi et appulsu continuo aliorum diversoriis iisdem utentium ad brevem dumtaxat requiem, qua vires reficerent ad fugam ulteriorem. qua enim necessitate suas prius domos congesta redundantes copia reliquerant, etiam istas obiter repertas et pariter instructas relinquere cogebantur, inter divitias inopes et saepius miseri, quoties videlicet praesentibus avellebantur bonis et ultro dimittebant paratas opes, metu saevo perulciae atrocis frui prohibente. eratque res non absimilis in primum

ῥεῦμα, ὃ οὔτε τὸν ἴδιον ἔχειν τόπον παρὰ τῶν ἐπιόντων συγχο-
ρεῖται, καὶ ὃ τέως κατέληφε, ταχέως ἀφήσιν ἔξωθούμενον, καὶ
τέλος ἀστατοῦν καὶ πανταχοῦ φέρεται καὶ οὐδαμοῦ μεμένηκει,
πᾶσιν ἐπιβάλλον καὶ οὐδέ τισι περικλειόμενον. κτήσεις δ' ἐκείναι
5 καὶ οἰκίαι, ἔργα σπουδαίων ἀνδρῶν, εἰς οὐδὲν ἔλογίζοντο, ὅπου B
γε καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιτηδείων καὶ κατὰ χρεῖαν ζωῆς ἀναγκαίας
καὶ τούτων κατολιγωροῦντες, ἄποροι καὶ γυμνοὶ καὶ ἀνίστιοι,
ὄπη ἐκάστω εἰς σωτηρίαν ἔδοξεν ἀσφαλές, ὅλω ποδὶ ἀνεχώρουν,
μόνοις ἄστρασι τὰ ἑαυτῶν ἐκμετρούμενοι.

10 22. Τότε καὶ Ἀλανοῖς ἀφεμένοις τῆς περὶ τὴν στρατείαν C
ἐπηρεσίας, τοῦ συγκειμένου διανωσθέντος καιροῦ, διαπεραιού-
σθαι τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πορθμὸν ἔδοξε, καίτοι βασιλέως ἐν-
τεῦθεν κατὰ πολλὴν σπουδὴν καὶ πέμποντος τὰ φιλοτιμήματα
καὶ πειρωμένου ἐμποδῶν ταῖς διαπεραιώσειςιν ἴστασθαι, ὥστε
15 καὶ ἰκανὸν λαὸν προσαποστελλας ἅμα τῷ μεγάλῳ δομεστικῷ
Ῥαοῦλ Ἀλεξίῳ, ὃν ἐν ἀκμῇ ἡλικίας ὄντα ὁ δεσπότης Μιχαήλ
γαμβρὸν ἠγάγετο, τῆς δεσποίνης Θεοδώρας ζηλωτὸν ἐκτόπως D
ποιούσης τὸ κῆδος, τοῦτον ἔξαποστελλας ὁ βασιλεὺς σὺν δυνάμει
πλείστη πρῶτον μὲν κωλύειν προσέταττε τὴν διαπεραίωσιν, εἰ

labentium fluxui amnium: quorum undae priores, quem attigerunt locum, tenere propriam nequeunt, propulsae inde superventu aliarum pone ruentium. sicque omnes irrequiete iactantur, semper inde repulsae quo appulerint, eo impulsae unde mox reflecti sit necesse; omnia tangentes, nihil tenentes, nullo clausae limite, nullo in litore vagae instabilitatis finem reperientes. possessiones vero illae ac domus claraeque opera praestantium artificum nihili reputabantur. quod minus erat mirum, cum ipsa victui necessaria copia frugum et rerum apparatus usui corporis opportunus, utcumque se oggerens, respueretur a consternatis terrore necis aut barbarici servitii; quos inopes, nudos, sine lare ac tecto errantes, passim videres concitatissimo passu currere quo salutis in tuto collocandae spes quemque invitaret, caetera coelesti permittentes providentiae.

22. Tunc Alani soluti officio militiae, quod spatio paciae in trimestre morae sine promissorum exhibitione praeterito liberatam fidem suam arbitrabantur, fretum ad Callipolim traicere decreverunt. contra imperator retinere illos conabatur, missis Constantinopoli sedulitate magna ministris idoneis, qui et blanditiis verborum et delinimentis munerum barbaros, quantum possent, a transfretandi consilio revocarent. ac metu ne non id satis efficax obstaculum invisae ac formidatae sibi abire cupientium traiectioni foret, destinavit eodem, quo vim suasionibus misceret, sat magno copias numero, imposito ipsis duce magno domestico Alexio Raule, quem constitutum in aetatis flore Michaël despota generum adsciverat, ardentibus ad id impulsus studiis officiisque Augustae Theodoraе, quae nihil artis industriaeque omiserat in ea sibi vehementissime desiderata affinitate peragenda. huic misso imperator cum plerisque imperii copiis dedit in mandatis, primum quidem ut allegatis ad Alanos hominibus tractandi peritis, argumentis precibusque conaretur eorum transitum

δ' οὐ πείθοι λέγων καὶ τοὺς ἀπεροῦντας προσιποστέλλων, ἀλλ' οὖν διαπεραιουμένους καὶ ἵππους ἀφαιρεῖσθαι καὶ ὄπλα· μηδέ γὰρ δίκαιον εἶναι συνόλως πρὸς τὰς τῶν βασιλέων διαπειθοῦντας προστάξεις, καὶ μὴ θέλοντας συμπαρεῖναι βασιλεῖ, οὓς ἐπ' αὐτὸ

P 221 τοῦτο καὶ προσηγάγετο, ἵππων ἐπιβαίνειν καὶ ὄπλοις χρῆσθαι 5 οὓς τε τοὺς οἰκειοὺς ἀφελόμενος σφίσι δίδου, καὶ ἃ παρέχων αὐτὸς γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους ὄντας ἱκανῶς ὤπλιζεν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς οὕτως ἐκέλευε, καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ σταλείς οὕτω τοὺς τοῦτ' ἐροῦντας ἀπέστειλεν· οἱ δὲ ἅπαξ ἀφηνιάσαντες, συμπλέκοντες καὶ προφάσεις ὡς ἐπὶ χρόνον τολαιπωρήσαντες οὐχ οἶοί τ' 10 εἰσι παραμένειν καὶ ἔτι, ἀλλ' ἀνέσει δόντες μετρία πάλιν ἀπο-

B στραφήσονται, ταῦτ' ἀπολογούμενοι πρὸς ἐκείνους τὸν πορθμὸν διεπεραιούντο. πλὴν κάκεινοι τὴν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐγχείρησιν ὑποτοπιάσαντες οὐτ' ἀνὰ μέρος ἐτέρων, οὐτ' ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς ἀποβάσεως τόπον, ὅπου καὶ κατὰ προσδοκὰς ἴσταντο διεφύζοντες 15 τῷ τέως, ἀπέβαινον, ἀλλ' ἅμα πολλὰς φορτηγούς κατασχόντες καὶ ἐμπλησάμενοι ἐδοχμαζον τὴν ἀπέβασιν, καὶ ἅμ' ἀπέβαινον

C καὶ ἅμ' οἱ πλείους ὤπλιζοντο, πλὴν οὐκ εἰς φανεράν μάχην ἀλλ' ἐφ' ᾧ μόνον ἑαυτοῖς περιποιῆσαι τὴν τῆς δοκούσης ἀτιμίας ἀπό-

impedire: sin frustra in hoc essent officia omnia verborum, et missi dissuasores nihil proficerent, saltem illis, antequam traicerent, equos eriperet et arma. per enim iniquum esse, nec ulla ratione tolerandum, barbaros post nomen datum militiae Romanae obtemperare imperatoribus praefracte renuentes, nec sibi adesse dubio suo tempore volentes, quos magnis ad hoc ipsum in illorum misera fortuna beneficiis auctorasset, abire etiam onustos opima praeda, equis invectos instructosque armis quae ipsis imperator, quem desererent, inermibus et inopibus, propriis detracta militibus attribuisset. haec erant ad Raulem Andronici mandata. quibus ille obsequens, qui talia edicerent Alanis misit. at hi mordicus haerentes dudum capto consilio, certique, quod semel excussissent fraenum, numquam amplius recipere, praetextus nectebant, excusantes haud se plene ab imperatoris militia recedere, sed sibi necessariam post nimis diu continuatos expeditionis labores brevem requiem captatum seorsum ire, mox relictis per eam viribus ad Augusti signa redituros, tunc arma et equos quae acceperant cum propriis corporibus iterum in obsequia Romanorum impensuros, quae ideo sibi relinqui aequum esset. haec simul allegabant, simul parabant usurpabantque transmissione freti, non illi quidem una omnes palam aut eodem universi loco (verebantur enim, si hoc agerent, ne impetum in eos Romanus exercitus faceret) sed per manus dispersi et clam, ex quibus trafici non erat solitum, aversis a conspectu litoribus solventes; per quae dispositis agminibus, occasiones transfretandi expectabant, arripiebantque simul se obtulerant. quam ad rem onerariis multis occupatis, occulte illas complebant, variisque praetextibus dimittebant, obliquis simulationibus re ipsa occupantes facere id ipsum in quod eblandiri Romanorum obstantium assensum obnoxie conari videbantur. idque dum maxime sic clanculum administraretur, magna ipsorum

δρασειν. ἀλλ' ἐκατέρωθεν καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν δομέστικον, θέλοντές τι πρῶξαι καὶ γ' ἀτιμίαν καὶ αὐτοὶ ἐκφυγεῖν τὴν δόξην δειλάς ἐπιτρέβασθαι σφίσι μέλλουσαν, ὥπλιζοντό τε καὶ τῶν ἱππέων ἐπέβαινον. φιλονεικία καὶ μάχη τις φυλετικὴ συνερρήγηντο· 5 εἰ γὰρ καὶ γένει διέφερον τὰ στρατεύματα, ἀλλ' οὖν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν τὴν βασιλικὴν ἤγοντο, καὶ ἦν ἐμφύλιος ὁ πόλεμος ὅσον εἰκάζειν. ὅθεν καὶ ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων ἐπειρῶντο, καὶ σαρκίταις ἔβαλλον οἰστεύοντες. ὁ τοίνυν μέγας δομέστικος ἴσας ὕσμηνη καθισταμένηας τὰς πρῶξεις κατανοῶν, ὕβριοπαθῶν οἶον 10 εἰ αὐτοῦ παρόντος ἐκ βασιλείως, ὄντος τοιούτου, αὐτὸν πολεμῆν πειρῶνται καὶ ἀντιτείνειν τολμῶσι πρὸς βασιλικὴν κέλευσιν, τὸν κοντὸν ἀντὶ χεῖρας ἔχων θυρεὸν τε φέρων φορῶν τε θώρακα ἐμπίπτει τοῖς Ἀλανοῖς ὡς ἐφέξων μόνον φανείς. κἀκεῖνος μὲν οὕτω τὴν τῆς μάχης διωκονόμεν καταστολήν, εἰς δ' ἐκείνων ἐν ἀφανεί 15 μιμείται Πάνδαρον καὶ οἰσιτῶ βύλλει, καὶ καιρίαν οὐ κατ' ἐκείνον τὴν πληγὴν δίδωσι. τούτου δὲ γεγονότος τό τε πλήθος ἀνεστάλη καὶ ἀμφοτέρωθεν τοῖς μὲν ὀδύνη τοῖς δὲ δέος περιστάτο· καὶ τοῖς μὲν μετέμειλε τῆς ἐπὶ θανάτους ὀρμηῆς, οἱ δὲ ξυνιέντες

pars in armis se ostentabat, non animo (quod quidem prae se ferrent) in apertam certamen veniendi, sed ut obtentu illo ac specie in ordine stantium tegerent ignominiam arcano praesumptae furtivae discessionis. verum aliunde indignantibus iis qui cum magno domestico erant, et ignaviae turpissimae ipsorum imputatum iri reputantibus, si otiosi testes perfidiae barbarorum assiderent et illudi sibi coram tantus exercitus a manu fugitivorum pateretur, infamiam inertiae, agendo strenuè quod res pœceret, praevertere statuerunt. armis igitur assumptis equisque conscensis committere civile praelium coepere (civile id bellum dixerim, quod etiam Romanos inter et barbaros, tamen inter eos qui utriusque Romano imperatori sacramento dixissent gerebatur) sed quocumque dicendum sit nomine, certamen tunc certe contractum est, velitationibus primo libatum, et sarissarum eminus contrario hinc inde iactu. haec videns magus domesticus, et tractationem cum hactenus subditis tranquillam processisse intelligens usque in contentionem invicem infestam, nihil iam minus a vero hostili discidio habentem, contumeliam interpretatus propriam quod se coram, vices illic imperatoris gerente, tanta etiam aliunde dignitate conspicuo, ausi Alani essent non modo detrectare imperium Augusti, sed et repugnandi conatum expeditissent telis palam intorquendis, galeatus, ut erat, loricatedusque ac contum manu tenens obiecit se Alanis, quasi conspectu eos ac nutu solo cohibiturus. et ille quidem sic se pugnam dirempturum animo ac spe praesumens autumabat, unus autem Alanorum in occulto imitatur Pandarum, sagittamque in eum iacit, sed alio quam ille successu: non enim summam dumtaxat, ut Pandarus Menelai, perstrinxit telo cutem, sed altam et letalem penitus in Raülis vitalia plagam pertulit. quo facto percussa utriusque repressaue multitudo eat, hinc quidem Romanis dolore, inde autem Alanis metu consternatis. atque illos quidem poenituit lacessivisse barbaros: illi autem reputantes quantam in

Georgius Pachymeres II.

21

ὁποῖος ἀνέριπται σφίσι κύβος, τοὺς τὰ πράγματα παρασχόντας μεθ' ὅτι πλείστης τῆς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους παραιτήσεως ἤτιώντο, καὶ βασιλεῖ ἐζήτουν ἀπολογεῖσθαι. ἐδεδίεσαν γάρ, ὡς εἰ-
 P 222 κός, μὴ σφίσι κατάρξοι τοῦτο μεγάλων κακῶν ἐπὶ μέσης τῆς Ῥωμαίων διάγουσι, καὶ ἅμα δυσωπούμενοι, εἰ βασιλεὺς μὲν ξε- 5
 νοτροφεῖν ὅσον ἐφ' αὐτοῖς αἰρούμενος ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχετο, αὐτοὶ δὲ τοιαύτας ξενίας ἀνταπεδίδουν, κακοῖς τὸ ἀγαθὸν ἀμει-
 B βόμενοι. διὰ ταῦτα καὶ βασιλέα μὲν πέμποντες καθικέτευον, ἐκείνοις δὲ παρεδίδουν καὶ ἵπκους καὶ ὄπλα, καὶ ἀνθ' ὀπλιτῶν
 καὶ ἱππέων πεζοὶ καὶ ἄνοπλοι ἦσαν, ἕως πάλιν βασιλεὺς αὐτοὺς 10
 ἰκετεύοντας δέχεται, συγγινώσκων σφίσι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς
 τοσοῦτον.

- C 23. Συνέβη δὲ πρὸς τούτων, τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῷ πέρυσσι καὶ ἡμέρας ταύτης, προσβαλεῖν τῇ πόλει ἐξ Ἀκουϊλλίας τριήρεις Βενετικᾶς, πλὴν οὐ κατὰ τοιαύτην χρεῖαν καὶ πάλιν, ἀλλὰ τῶν 15
 ἐνεχυρασθέντων πραγμάτων διὰ τὴν τότε πυρπόλησιν ἕνεκα. οἱ
 D δὴ ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεσσαλονικὴν πέμποντες, ἐκεῖ βασιλέως διά-
 γοντος, οὐδὲν ἦντων, ἄλλως ἔγνωσαν τὰ περὶ τούτων ἐνεργεστε-
 ρον μετελθεῖν. καὶ δὴ τριήρεις μιᾷ πλείους τῶν δώδεκα ἦτοι-

aleam res vitasque suas praecipiti eo facto coniecissent, eos qui occasio-
 nem, irritando suos, invisio execratoque ipsis facinori praebuissent, cum
 sollicita sui excusatione, apud Romanos accusabant, deducique ad imper-
 ratorem, audiri que ab eo dum illata purgarent crimina, quaerebant. haec
 ut sic anxie agerent causa ipsis erat gravissima formido, ne hoc illis ini-
 tium exitium malorum foret, utique in media Romanorum, quos tam
 atrociter laesissent, ditione deprehensis. subibat etiam verecundia ex me-
 moria insignium in ipsos beneficiorum Augusti; qui cum eos gratuita be-
 nevolentia liberalissime excepisset ac tractasset hospites, sperans mutuum
 ab iis gratiam, ipsi tam inhospitale inhumanumque scelus illi reposuissent,
 malis bona compensantes. itaque missis ad imperatorem supplicibus lega-
 tis veniam deprecabantur, Romanis interim praesentibus arma quas repe-
 tierant equosque reddentes, exhibentesque sese miserabili specie ex cata-
 phractis inermes, ex equitibus pedites, quoad iterum imperator ipsos sup-
 plices excepit, iis ignoscens. sed de his hactenus.

23. Contigit autem ante haec anno huic superiori, sed eodem mense
 ac die quibus modo narrata gesta sunt, appellere ad urbem ex Aquileia
 triremes Venetas, verum non ob eandem quam prius causam oppugnando-
 rum Genuensium, sed animo extorquendae liberationis pignorum, quae
 dudum imperator de Venetis urbis inquilinis ceperat, quoad multam per-
 solverent indictam ad compensationem damni per incendium a classe tunc
 Veneta Galatae immisum Constantinopolitanis et Genuensibus illati. et-
 enim Veneti postquam legatione Thessalonicam missa, cum imperator ibi
 degeret, nihil profecerant, aliam putarunt incundam sibi rationem ei male
 efficaciter medendi. triremibus igitur tredecim paratis, haeque adianctis

μασμένοι, προσθεμένων καὶ πειρατικῶν ἑτέρων ἑπτὰ, τῇ Βο-
 ζαντίδῃ προσβάλλουσι, καὶ μεσημβρίας σαββάτου φανέντες μεθ'
 οὗ πλείστης κορυφῆς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πειρατῶν ἀπήνειαν ἐπα-
 γόμενοι, τὸν λιμένα τὸ Κέρας εἰσπλεύσαντες καὶ καταντικρὸ τῶν P 223
 5 ἀνακτόρων ναυλοχησάμενοι δεινὰ τοὺς προσχώρους ἐποιοῦν, καὶ
 τινὶ θημιωνίᾳ ἔκει ποῦ ἰσταμένη πῦρ ἐνιαῖσιν, οὐ τόσον εἰς ζημίαν
 τῶν κεκτημένων ὅσον εἰς χλεύην. βασιλεὺς δὲ τὴν μὲν ἕξ ἰδίων
 τριήρων ἀντιπαλάμησιν μὴ ἔχων ἀντικαθιστᾶν (τὸ ναυτικὸν
 γὰρ πρὸ χρόνων ἀπέσβεστο· κἄν ποῦ τινες περιῆσαν ἔτι ὡς μὴ
 10 τοῦ παντὸς καθάπαξ ἐκλείψαντος, κατὰ χρείας ἄλλας ἔτυχον
 ἑσταλμένοι) ἐν ἀμφιβόλῳ ἦν τοῦ τί δεῖ ποιεῖν. ὅτε μὲν οὖν εἰς B
 τὴν ἐκείνων ἀποβλέψειε τόλμαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀλιγωρίαν, οὐ
 σύνθητες σφίσι τὸ τόλμημα ὄν, τηνίκα καὶ ἀνθίστασθαι ἕδικαλον
 καὶ κακῶς πράττειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπιόντας, ἐς δὲ καὶ μαθεῖν
 15 σφᾶς ὡς ὑπὲρ τὸ δέον ἐγχειροῦσιν· ὅτε δ' αὖθις εἰς τοὺς ἀποβη-
 σομένους φόνους ἐντεῦθεν καὶ τὴν ἐν κενοῖς ἀντικατάστασιν καὶ
 τὸν ἀναγκαῖον κίνδυνον ἀφορῶν, παντὶ δικαίῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ C
 συνωμολόγη. μηδὲ γὰρ εἰς μακρὰν καὶ τούτους γνωσιμαχήσαν-
 τας ἐπεστράφθαι καὶ ξυγγινώσκειν δέεσθαι. εἶναι τε καὶ ὀλίγου
 20 πόνου τε καὶ δαπάνης νυπηγεῖσθαι Ῥωμαίους, εἰ μόνον αὐτοὺς

aliis septem piraticis navibus, Constantinopolim invehuntur, et meridie
 diei sabbati apparentes audacissimo fastu, mistaque arrogantiae feritate
 piratica, portum Ceras dictum ineunt, et e regione imperialis palatii sta-
 tione fixa grassantur hostiliter in circumquaque vicinos ei loco telisque
 contiguos; ac illic forte posito manipulorum tritici acervo ignem iniiciunt,
 iniuria non tam ob damnum quam ob ludibrium et contumeliam acerba.
 imperator quas tunc Venetis opponeret triremes proprias non habens (na-
 valis enim imperii apparatus dudum neglectus evanuerat; et si quae na-
 ves adhuc utiles ex eo superfuerant, aliis de causis alio missae longe ab-
 erant) anceps animi erat quid tali tempore consilii caperet. atque hinc
 quidem dum Venetorum audaciam et sui contemptum, ultra quam hacten-
 us consuessent, modo primum progressa reputabat, sane stimulabatur
 ad vindictam, et aequum censebat mala malis reponere conari, ut icti
 discerent ultra fas omne sese temere provectos. rursus autem dum cae-
 des ex conatu resistendi exituras cogitabat, dum infirmitatis eum suae
 conscientia monebat quam vanas et impares rei tantae ad manum copias
 haberet, denique dum ex apparatibus successus augurans horreret ad ima-
 ginem periculi, in quod rempublicam necessario coniiiceret certamine tali
 tempore cum paratioribus temere tentando, aliam potius quamlibet quam
 per vim et arma eius propulsandae iniuriae sibi viam ineundam statuebat.
 et succorrebant interim ei commodum faventes isti moderationi cogitatio-
 nes, secum utique blandiente sibi animo versanti, brevi exitura inter na-
 varchos Venetos ex sententiarum contrarietate discordia, sponte omnes re-
 cessuros ultroque veniam perperam actorum rogaturos. nec vero magni
 fore aut laboris aut sumptus reficere Romanam classem. iuberet solum-

κελείοι· κἄν ἤρται δὲ σφίσι τὸ φρόνημα ἐκλειπουσῶν τῶν τριή-
 ρων, αὐτὸν κελεύειν, καὶ συνεστηκυῶν ἐν ὄλιγῳ καταπίπτειν
 αὐθις καὶ ταπεινοὺς γίνεσθαι. ταῦτ' ἐννοούμενος ἀνέστειλε τὰς
 D ὄρμας τῶν πολλῶν, οἳ δὴ καὶ ζηλοτυποῦντες ὡς εἰ οὗτοι κατὰ
 Ῥωμαίων οὕτως ἐπάρθησαν, καλὸν ἔλεγον γεφυροῦν ἀλίαισι καὶ 5
 φορητοῖς, ὡς τινὰς συνδέσμους ἐχούσαις καὶ τὰς καθευρεθείσας
 ἐνταῦθα μεγάλας ναῦς, τὸν τοῦ Γαλατῆ πορθμὸν, καὶ παρ'
 ἑκάτερα τοξότας τε καὶ σφενδονήτας στήσαντας οὕτως ἐπιχειρεῖν
 τοῖς ἐντὸς συνεβούλευον. καὶ τὸ βούλευμα ἄριστον κατεφαίνετο·
 E χωρὶς γὰρ τῶν παρ' ἑκάτερα τεταγμένων καὶ ὄσους αἱ νῆες ἐχώ- 10
 ρουν, οἳ ὑπὸ τῶν τειχῶν ἰστάμενοι μόνοι αὐτάρχεις ἐδόκουν
 τοῖς πεμπομένοις καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν τειχῶν πέτραις καταβάλλειν
 εἰς τέλος καὶ ἀφανίζειν τοὺς ἐπιόντας. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν εἰσβο-
 λὴν κινδυνώδη κρίνων Χριστιανικοῖς ἔθνεσιν οὐδ' ὕλως ἤφει, ἐνε-
 P 224 δίδου δὲ μᾶλλον ἀναβάλλων τὰς ὄρμας ἐμπιπλᾶν. (24) ἀλλ' 15
 ἐκαῖνοι μὴ ἔχοντες πλεόν ποιεῖν ὧν ἔπραξαν, ὡς ὀργάνοις τῆς
 σφῶν μανίας ἐχρῶντο τοῖς πειραταῖς, οἳ καὶ αὐτονοχεῖ τῇ Πριγι-
 κίῳν νήσῳ προσίσχουσι, καὶ οὐχ ὄπως τοὺς ἐν αὐτῇ πάλαι κα-

modo ipse: brevi tempore structis instructisque navibus navalem, qualis prius fuerat, imperii potentiam metu iusto perculsuram audaces exteros; qui uti sic insanienti confidentiam ex observata rei maritimae Romanae debilitate sumpsiissent, sic eosdem visis Augusti iussu reparatis armatisque momento triremibus tumorem insolentem compressuros, humilesque ac supplices pacem oraturos iterum, his occupatus mentis in spes blandas pronae bene ominatis sensibus, repressit imperator impetus multorum, qui generosae cuiusdam aemulationis instinctu, rati rem indignam nec tolerabilem contumeliam, tantum hos advenas adversus Romanos efferre sese ausos, ne impune temerariam insolentiam ferrent, optimum factu aiebant congregare naves omnes piscatorias onerarias et maiores alias, quaecumque tunc circa nostra littora reperigentur, iisque continua serie invicem ligatis velut ponte quodam consternere medium inter Galatam et urbem fretum, tum dispositis super hinc inde sagittariis et fundibulariis, telis petere intra iactum inde positas Venetas naves. hoc illi suadebant; consiliumque apparebat optimum. nam praeter eos qui iam ex utroque litore Venetis eo progressis imminebant, praeterque quos modo memeram iaculatores e navibus, vel qui pinnas moenium superne obtinebant, si tela et petras muralibus ballistis in subiectam Venetam classem demitterent, vel soli suffecturi videbantur perdendis funditis planeque ad nihilum redigendis temerariis aggressoribus. verum imperator pugnam illam Christianis gentibus periculosam iudicans nequaquam acquievit, sed remisit potius omnem repugnandi impetum, incertis et sine fine pendentibus deliberationibus indulgens, spatiumque sic Venetis liberum concedens impune peragendi quod coeperant, urbi atque imperio procaciter insultando. (24) quod ultra cum illi viderent se haud iam quidquam amplius posse facere, ut instrumentis furoris ipsorum usi piratis sunt. hi nocte insecuta ad insulam Principum appellunt; ibique non solum veteres loci inco-

τρωπηκότας, ἀλλὰ καὶ λαὸν ἱκανὸν ἐκ Πηλοποννήσιον, ἄρτι τὰς
 τῶν Περσῶν ἐκφυγόντα χεῖρας καὶ τῆδε καταφυγόντα, ἔξανδρα-
 ποδίσαντες πράγματα μὲν σκυλεύουσιν, ἀνθρώπους δὲ κατα- B
 σχόντες ἐν ναυσὶν εἶχον, καὶ ἅμ' ἕω δευνὰ ἐκείνους ἠπέλλου
 5 ποιεῖν, εἰ μὴ τὰ τιμήματα ἄξια καταθεῖντο, κρημαννόντες καὶ
 αἰκίζόμενοι καὶ σφύττειν ἔτοιμοι ὄντες, ἔλειπν ἑἴαν μέσον θα-
 λάσσης ἰστάωντες, καὶ τὰς τιμὰς παρὰ βασιλέως κατ' ἔλεον ἀναγ-
 καῖον λαβεῖν ἐλπίζοντες. διὰ τοῦτο καὶ πόνος οὐχ ὁ τυχῶν κρα-
 τοῦντι, εἰ φεύγοντες Πέρσας οἱ δεῖλαιοι χερσὶ πειρατῶν ἐμπεπτώ- C
 10 κισαν, οὐκ ἄλλως καιρὸν τοῦ θαρρεῖν ἐχόντων εἰ μὴ ἐξ ὧν ὁμοι-
 χμοῖεν σφίσι ἐαυτοῖς, οἷς δὴ πολλάκις καὶ βασιλικαὶ συμβεβή-
 κασι χάριτες. Ῥωμαῖοι δὲ παρ' αἰγιαλὸς ἰστάμενοι τὴν δευτὴν
 κατεστύγουν ἑἴαν καὶ τὸ πάθος ἀπωλοφύροντο. οἱ δὲ γε καὶ
 ἀκμηῆτες εἰς ὄπλα ἤεσαν, καὶ Ὀδυσσεύς, ὡς ἐκείνος ἐπὶ τὴν D
 15 Σκύλλαν, οὕτως οὗτοι τὰς ὁρμὰς ἐπ' ἐκείνους προῖσχογτο· πλὴν
 κατ' ὄψιν καὶ μόνην τὸ ἀμυντικὸν περίστατο. τοὺς μὲν γὰρ ὁ
 αἰγιαλὸς εἶχε σφαδάζοντας τὰς ὁρμὰς ἐφ' ᾧπερ ἀμύνοντο, οἱ δὲ
 παρὰ μόνην τὴν θάλασσαν ἀλώσιμοι ὄντες, καὶ τίτων οὐκ ἀσθε-
 νέστεροι; ὁμως ὡς ὀχυρώματι τῇ θαλάσσει χρώμενοι, ἐς ὃ τι

las, sed et recens eo advectum sat numerosum e Pelopithiis populum, qui
 modo manus Persarum effugerat et illic asylum reperisse se putabat, ser-
 vilitati subleciunt, rebus eorum omnium direptis. nec eo contenti miseros
 in naves tractos a diluculo coeperunt diris minis et cruciatibus urgere,
 ut pretia redemptionis quanta ipsi praefinissent solverent, suspendentes,
 varie torquentes et trucidare se paratos exhibentes. haec fiebant in oca-
 lla Romanorum e litore adverso spectantium. extabatque e mari medio
 miserabile spectaculum eo artificio a latronibus constitutum, ut a miseri-
 cordia imperatoris pecuniam extorquerent, qua infelices illos poenis ac
 neci eximeret. fuit revera admonito de his Augusto peracerbus nuntius,
 dolorque non vulgaris reputanti deploratissimam horum sortem, qui Per-
 sas fugientes in manus piratarum incidissent, ea sola fiducia tantum au-
 dentium quod a Venetis classem in propinquo habentibus protegi se sci-
 rent, quippe quibuscum latrocinii societatem inivissent, hominibus tamen,
 a quibus nihil minus expectari debuisset, si sensum ullum grati animi ha-
 berent, utpote qui ab imperatoribus crebris fuisset beneficis affecti. at
 Romani sparsi per littora dum haec intuentur, horribile spectaculum exe-
 crantes, infandam calamitatem incredibili moerore deplorabant. quidam
 etiam eorum in aevi flore manu prompti ruebant ad arma; et Ulyssaeos,
 ut ille olim adversus Scyllam, sic illi contra piratas impetus ostentabant.
 caeterum specie tenus sola totus ille auxiliandi ardor eminebat. nam no-
 stros frustra minantes et conatu vano consumentes iras detinebat litus:
 piratae vero in mari solo, ubi erant, capi poterant, per se illi quidem
 debilitasimi omnium, nisi pontus ipsis vice munimentis circumdatus facultate-
 tem fiduciamque daret avarae crudelitatis in miseros quos tenerent, prout

Ε και ἔδδοκει σφίσι τοὺς ἐν χειρὶ διετίθουν, οἳ δὴ καὶ τὰ περὶ τῆς
 Σκύλλης εἰκόνιζον, χεῖρας ὀρεγνῶντες τοῖς ἔξωθεν καὶ θρήνου
 ἔλεινονὺς κλάζοντες. οὕτω πᾶν ἤμαρ τετέλειστο, καὶ βασιλεῖ
 ἀγγελλόμενα τὰ δεινὰ ἐνεπόλουν οἶκτον· καὶ δὴ στήσας τιμὴν
 τοῖς οἰκτροῖς τεσσάρων χιλιάδων χρυσῶν νομισμάτων τοὺς πάν- 5
P 225 τας εἰλήφει. καὶ τότε ἄποστείλας πρὸς τὸν τῶν νηῶν ἡγεμο-
 νεύοντα τὴν ἀπόνοιαν κατωναίδιζεν καὶ τὴν τόλμαν, οἷς ὅτι πα-
 ρὸν πρεσβείαν πέμπειν καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους καθίστασθαι,
 περὶ τῶν κατὰ σφᾶς δικαίων λέγοντας, οἳ δὲ πειραταῖς μυχθέντες
 τὰ ληστῶν σὺν ἐκείνοις πράττειεν. ταῦτα λέγων τοῖς μηδὲν ἄλλο 10
 προτείνουσι ἢ τὴν τοῦ κοινοῦ σφῶν συνεδρίου πρόσταξιν, ἐπεὶ
B τούτων ἔθεν καὶ τούτοις τῶν αἰσχίστων ἔργων μετέμελεν, ἱκέτας
 τοῦ λοιποῦ ἀντ' ἀντιστατῶν εἶχε καὶ εὐπειθεῖς πρὸς εἰρήνην τοὺς
 πρὶν ἐχθίστους, εἰ λύοιντο τὰ ἐνέχυρα· τὰς γὰρ σπονδὰς καὶ αὐ-
 τοὺς θάλειν, καὶ ἄξιον ἐπὶ ταύταις ἐπιταχθῆναι, λυομένων μό- 15
 νον τῶν κατὰ τὰ ἐνέχυρα διαμφισβητήσεων. ταῦτ' ἐκείνοι με-
 ταβαλλόμενοι καθικέτευον, καὶ βασιλεὺς κατένευε τὰς ἐπὶ χρο-
 νοῖς σπονδὰς προσίμενος, καὶ οὕτω πρεσβείαν στείλαμενος τὰς
C εἰρηναῖκὰς ἐτάμετο. πόνος γὰρ ὁ τῶν Περσῶν ἤπειγεν ἄλλος, κυ-

liberet, exercendae. atque hi quidem sub immani scelestissimorum saevitia gementes, quae de Scylla feruntur, repraesentabant, manus protendentes ex adversa ripa spectantibus, et luctuosis clulatibus misericordiam implorantes. nondum dies totus effluserat, cum haec Augusto nuntiata expugnarunt misericordem eius animum, ut conveniret cum illis carnificibus de lytro miserorum quos vexabant, ac statim missis ad piratas quatuor millibus nummorum captivos ab iis cunctos reciperet. quo facto misit ad praefectum classi Venetae, qui a se illi insolentem amentiam impudentemque audaciam exprobraret, quod cum eum ad viciniam urbis appulsam oportuisset legatos ad se mittere, ac quae haberet de communibus negotiis et propriis rationibus tractanda exponere, ipse contra ducem se ac stipatorem latronibus dedisset, iis se admiscens, et saevis ipsorum grassationibus cooperans. haec Veneti audientes nihil aliud quod obtenderent habuerunt quam mandatum senatus ipsorum: mox tamen nonnulli, ut apparebat, pudore confusi, ac poenitentia correpti turpissimorum actorum, supplices se deinceps Augusto subiecerunt, qui hactenus adversarii obstiterant. significarunt se ex modo infensissimis pronos nunc fore ad bona fide ineundum pacis foedus, dummodo pignora liberarentur. concordiam enim cum imperio eorum reipublicae probari et placere; ac velle se renovare illam iisdem quibus olim coaluisset conditionibus ultro subeundis. unam obstare controversiam de pignoribus, qua sublata nihil iam impedimenti futurum sit. addebant preces ut consentire in remissionem pignorum imperator vellet; quod et ab illo impetrarunt, admittente libenter ac suis rebus expetibile ducente foedus quod illi offerebant in annos plurimos. misit ergo legationem ad Venetos, quae de pacis cum iis legibus conveniret, ita tunc cogente calamitate urgentissima tumultus Persici,

κλούντων ὡσπερ ἀπὸ Θαλάσσης εἰς Θάλασσαν τὴν ἀνατολὴν ἤπασαν. καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἄλλοι κίνδυνοι τοῖς ταλαιπώροις Ῥωμαίοις περιεμιστήρισαν, τὰ δὲ κατὰ Μεσοθινίαν πᾶσαν καὶ ἀπανέστησαν σφαλέντος τὰ μεγάλα τοῦ εἰς ἡγεμόνα τούτων ταχθέντος Μου-
5 ζάλωνος.

25. Μηνὸς γὰρ Ἀνθεστηριῶνος εἰκοστῇ καὶ ἑβδόμῃ περὶ D
 που τὸν Βαφέα (χῶρος δ' οὗτος περὶ τὴν Θαυμαστὴν Νικομή-
 δειαν) Ἀτμὰν συνάμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν εἰς χιλιάδας πλείστας
 ποσομένοις ἐπιστὰς αἴφνης, μᾶλλον μὲν οἶν — ἀλλ' ἀναλη-
 10 πτέον τὸν λόγον ἀρχήθεν. Ἀλῆς γὰρ Ἀμούριος σὺν ἀδελφῷ Να-
 στρατίῳ τῷ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ χρόνοις ὀμηρεύσαντι, τοὺς περὶ P 226
 τὴν Καστάμονα Πέρσας προσεταιρισάμενος, Ῥωμαίους κακῶς
 ἐποίει. καὶ τέως περὶ που τὸν Πόντον καὶ ἐνδοτέρῳ, πέραν
 Σαγγάρεως, τὰ τῆς ἀλαστορίας ἐπιδεικνύμενος τῇ καθ' αὐτὸν
 15 ἀσφαλείᾳ ἀπέχετο τῶν ἐπίταδε, ὠγκώθη δὲ τὰ πλείστα ἐκ πλειο-
 νος καὶ τῶν ἡμετέρων καθυπερηφανέυετο ἕξ ὄτου τὸν τοῦ Ἀζα-
 τίνης σουλτὰν υἱὸν τὸν Μελῆκ Μασούρ ἀπεκτόνει προπολεμῶν,
 ὃς δὴ τῷ πατρὶ συμπροφέρων ἐφ' ἱκανὸν τὴν πλάνην κατὰ τὰ B
 βόρεια, ἕξ ὄτουπερ ἐκείνος Αἶνοθεν ἀπελύετο, καθῶς καὶ φθά-
 20 σαντες εἶπομεν, ἕξ ἀνθρώπων ἐκείνου τῆδε γεγονότος περαιούται
 τὸν Εὔξεινον, καὶ Θυμαλῆν προσσχών, μακρόθεν τὸν Τοχάρων
 Κάνιν, ὡς αὐτοὶ φαῖεν, Ἀγγάνην δώροισι ὑποποιούμενος, ἐν-

barbaris istis cuncta late inundantibus, et Orientem iam totum a mari ad mare una circum indagine comprehensum tenentibus. sed et alia aliunde pericula miseris Romanis imminabant. et Mesothinia quidem universa periisse funditus nuntiabatur, Muzalone qui ei praefectus fuerat, gravissima offensione belli prostrato.

25. Mensis siquidem Iulii die vicesima septima circa Bapbeum (locus hic prope inclytam Nicomediam) Atman cum suis multorum millium numerum explentibus improviso apparens et subito irruens —. sed melius fuerit rem aliquanto repetitam altius a suis retro ducere principiis. Hales Amurinus cum fratre Nastratio, qui diu apud Romanos obses fuerat, Persis qui Castamoni parebant in suam societatem tractis Romanos instabat. sed quodam tempore moderatius quam postea: satis enim habens initio regionibus circa Pontam et interioribus ultra Sangarim licentissime insultare, ferociam illic securissime ostentans suam, abastinebat omni citiore versus urbem tractu. inflatus tamen deinde est insolentiore confidentia, resque nostras arrogantissime despexit, ex quo Melec Masur Asatiani Sultanis filium bello victum interfecit. is Melec patri diu socius longi per boreales tractus erroris, postquam ille ex Aeno arce liber emissus est, prout superius narravimus, eo denique mortuo traiecit Euxinum, et Thymaenam appulsus, inde procul Tocharorum principe, quem ipsi Kanin vocant (haec tunc proprium fuit Arganes nomen), donis. delinito ac in

τεῦθεν δεισπύζει τῶν τόπων ὡς πατρικῶν κλήρων, καὶ καθυπο-
 κλίει τοὺς προύχοντας τῶν τῆδε Περσῶν, οὗς δὴ σατράπας ἐκεί-
 νοι καλοῦσι. καὶ οἱ μὲν ἐκόντες ἄκοντες ἔδουλοῦντο, Ἀμούριος
 C δὲ ὁ τοῦ Ἀλῆ πατὴρ ὑπελθὼν Τοχάρους καὶ οὐλαμὸν ἐξ αὐτῶν
 προσλαβόμενος ὄλαις ὄρμαϊς ἀντέπραττε τῷ Μελήκ. οὐ μὴν δὲ 5
 ἀλλὰ καὶ πολέμους πρὸς αὐτὸν ἐκφέρων κατετροποῦτο, ὥστε καὶ
 ἀπηυδηκότα τοῖς ὄλοις συνάμα γυναικὶ καὶ ἰδίοις γυνῶναι βασιλεῖ
 προσχωρεῖν. ὅθεν καὶ τὴν τοῦ Πόντου καταλαβεῖν Ἡράκλειαν.
 κάκειθεν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσας, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐς Νύμ-
 φαιον ἀπεδήμει, τὴν μὲν σύζυγον τῆδε καταλιμπάνει, αὐτὸς δὲ 10
 D οὖν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐφ' ἡμέραις ἀνεθείς τῶν ἐκ τῆς ὁδοῦ κό-
 πων, ὑπὸ βασιλικῷ ποδηγέτῃ, βασιλέως προστάξαντος ἀκουσθέν,
 τῆς ἐπὶ τὸ Νύμφαιον ἴετο. ἀλλὰ που περὶ τὸ Ἀτραμύτιον γεγο-
 νώς, εἴτε παρ' ἄλλου μαθὼν εἴτε μὴν καὶ αὐτὸς ὑποτοπήσας ὡς
 οὐκ εἰς καλὸν ἰσαίται οἱ ἢ πρὸς τὸν ἄνακτα ἄφιξις, γνωσιμαχεῖ 15
 τε αὐτίκα, καὶ καιροῦ λαβόμενος, τοῦ ποδηγέτου (ὁ δ' ἦν ὁ
 Ἀβράμπαξ πρωθιερακάριος) τὰς πολυωρίας παρενεγκῶν, αὐτό-
 E θεν ἐκφεύγει νυκτός, πλὴν οὐ νυκτιλόχου τρόπον, παρὰ γνῶσιν
 τῶν ἐντυγχανόντων δῆθεν, ἀλλ' ἐμφανῶς καὶ θαρρούντως, ὡς
 ἦν τις ἐπ' αὐτὸν ἴοι, αὐτόθεν ἐπεξελυσόμενος. Πέρσις τε αὐ- 20
 θις παραγίνεται, καὶ λυὸν συναγροχὸς τῷ περιόντι τῆς φήμης

sui favorem tracto, ex eo tempore locis illis ut paternae hereditati do-
 minatus est, subiecitque sibi qui eminebant illic inter Persas, quos illi
 satrapas appellat. ac illi quidem volentes nolentes mancipabantur. Amu-
 rius autem Halis pater cum prece ac promissis ambiasset Tocharos et va-
 lidum ex iis armorum agmen assumpsisset, toto impetu ad obsistendum
 Meleco incubuit; adeoque praeliis cum eo congressus non semel illum fu-
 dit fugavitque, eoque redegit desperationis rerum suarum ut decerneret
 una cum uxore ac liberis supplex ad imperatorem confugere. eo consilio
 profectus Heracleam Ponti, et inde Constantinopolim progressus, quoniam
 iam ante imperator se Nymphaeum transtulerat, ubi se diebus aliquot e
 viae fatigatione refecisset, uxore in urbe relicta, ipse ducem itineris ab
 imperatore missum sequens (nam audito Augustus eius adventu eum ad
 se invitaverat) Nymphaeum versus iter intendit. sed cum prope Atram-
 mytium eundo pervenisset, sive alterius admonitu sive suspitione propria,
 concepta desperatione prosperi successus istius suae protectionis ad Au-
 gustum, aliquandiu deliberando luctatus damnavit denique consilium et
 coepto absistere constituit. captatoque mox tempore, palam questus ob-
 servari sese curiosius suspiciosiusque a deductore ad se misso (erat is
 Abrampax prothieracarius) quam benevoli comitis officium posceret, inde
 noctu aufugit, non tamen nocturni insidiatoris ritu, vitata comitum con-
 scientia scilicet, verum palam et fidenter; prae se ferens, si quis per
 vim prohibere conaretur, in eum se statim impetum facturum. ita rur-
 sus ad Persas se recipit, collectaque manu melioribus quam prius rem

τοῦ προτέρου κράτους καὶ μείζονος ἔχεται. καὶ τοσοῦτον κρα-
 ταιούμενος ἐνισχύετο ὥστε καὶ αὐτὸν Ἀμούριον μὴ συνοίσουσιν
 ἔτι τοῖς καθ' αὐτὸν πράγμασι τὴν ἀπ' ἐκείνου ἀφηγησιν δοκι- P 227
 μάσαντα γινῶναι οἱ ἑπτὰ συνάμα πωσι καθ' ἑκείταν παραγε-
 5 νέσθαι, καὶ δώροις ἐκμειλιζόμενον, εἶτα δουλεύοντα ἀγαπᾶν.
 ταῦτα γνοὺς καὶ δοκιμάσας ξυμφέροντά οἱ, λαβὼν τοὺς παῖδας
 συνάμα πλείστοις, ἑκείτου αὐτομολεῖ στήματι. ὁ δὲ τοῖς προ-
 τέροις ἀπομηνίων καὶ μηδὲν καθυφείς τοῦ κότου δέκτο μὲν δῶρα,
 πόνον δ' ἀμέγαρτον ὄφελλεν. ὡς γὰρ μόλις εἰσαχθεὶς μετὰ τῶν
 10 δῶρων πρὸ ποδῶν ἐκαλινδεῖτο καὶ καθικέτευεν, ἐκείνος τὰ πάλαι
 προῦφερε καὶ πικρῶς ὠνειδίξε καὶ ἀπήλεγε, καὶ τέλος σκύφον B
 οἴνου λαβὼν ὡς πίομενος, τοῖς περὶ αὐτὸν συγκείμενον ὄν αὐτοῦ
 τὸ ξύμβολον δεῖξαντος (τὸ δ' ἦν ὡς δῆθεν σκορδιινῶντος καὶ τὰς
 χεῖρας ἐκτείναντος) αὐτοὺς τὰς σπάδας γυμνώσαντας κατακό-
 15 πτειν τοὺς ἑκείτας, ἐκείνου τὸ σύμβολον δόντος εἰσηδηῶσιν ἀντίκα
 καὶ ἀθλίαν θοίνην ἐκείνόν τε καὶ παῖδας δεικνῦσι. τοῦτο τῷ Ἀλλῆ
 πόνος ἦν καὶ τῶν συμφορῶν ἡ ἑσχότη, παιδί γε ὄντι τοῦ κρυσου-
 γηθέντος καὶ ἔκ τινος προνοίας περισωθέντι, καὶ τὸ τοῖς ὁμοίους
 ἀμύνεσθαι πάσης ἀσχολλίας ὑπέρτερον ἐλογίετο. ἱκανοὺς δὲ διὰ C

gerere coepit auspiciis. unde et famae celebritatem et maiorem priori brevi
 potentiam adeptus, tantum invaluit ut et ipsum Amurium, plane persuasum
 haud suis de caetero rebus fore conducibilem a Meleco rebellionem,
 perpulerit ad consilium ambiendae suppliciter eius gratiae, ac praemiis
 definitum muneribus ultro adeundi cum septem filiis, et ipsi se libenter
 deinceps servitarum profitendi. his secum Amurius constitutis, quod ni-
 hil tali articulo rerum posse utilius sibi consulere putaret, ductis una fi-
 liis amploque assecularum comitatu, supplicis ad Melecum transfugit ha-
 bitu. Melec rancorem veterem animo penitus conditum servans, plusque
 ad iram veteri memoria iniuriarum quam novis officiis ad benevolentiam
 motus,

dona quidem accepit, mala seorsum cumulavit acerba.

ut enim aegre introductus post praemissa munera, abiectus ad eius pedes
 supplex Amurius volvebatur, ille vetera eius malefacta protulit, amareque
 exprobrans omni eum malo dignum nec ulla satis excusatione purgabilem
 declaravit. tandem extensa utraque manu, scyphum altera vino plenum
 quasi bibiturus sumens, signum edidit de quo ante cum suis convenerat,
 ut simul nimirum ipsum cernerent manus diverse iactantem, sicuti e somno
 expergiscentes solent, ensibus repente strictis considerant supplices; quod
 impigre illi a viso statim signo facientes funestam Amurio et filiis coenam
 praebuere. ex ista tragoedia divina quadam providentia servatus Hales,
 unus Amurii filiorum, dolore iraque ardebat, excarnificati dire patris
 cruentam imaginem animo infixam circumferens, ac dies noctesque in co-
 gitatione ulciscendi tam infandī sceleris perstans, nec umquam ab eo co-
 metu sibi partem quietis ullam capiendam censens. ad hunc finem concii-

ταῦτα προσεταιρίζεται τῶν Περσῶν, καὶ τρόπον ληϊστορος περι-
 θείει, ἐμφανῆς ὢν ἢ ἀμυνόμενος ἢ πεσούμενος. ὡς δὲ κατα-
 τρέχων ἠρήμιον τὰς χώρας καὶ τὴν ἀνταγωνίῃσιν ἔσπευδε, τὸ τοῦ
 Μελήκ λῆμα τὸ μύρσιμον ἐρεθίζει, καὶ τοῦτον ἐκείνῳ συνίστησι
 κατὰ πόλεμον. οὗ δὴ συρραγέτος σφάλλει τὸν Μελήκ ἢ τὴν τύχη, 5
 καὶ ὁ ἵππος ὄλω ῥυτῆρι φερόμενος συγκάμπτει τὴν πόδε, καὶ τὸν
 D ἐπιβάτην μεθ' ὅτι πλειστοῦς τῆς ῥύμης ἐπὶ γόνυ συγκατασπᾶ,
 καὶ ἔργον αὐτίκα σπάθης ὁ πεσὼν γίνεται. ταῦτα τὸν Ἀλῆν
 ἐπῆρεν εἰς ὄγκον Ἀμούριον, κἀντεῦθεν συνάγων πλειστοὺς κακῶς
 ἔδρα τὰ Ῥωμαίων. οὐπω δὲ μάλα δὴ καὶ ἐς τέλος, ἕως οὗ δαι- 10
 μόνιον τι μῆνιμα (τί γὰρ ἂν ἄλλο καὶ εἶποι τις;) κατὰ Ῥωμαίων
 ἐφύσησεν, ὃ δὴ καὶ λέγεται. ὡς γὰρ πέραν Σαγγάρεως διατρέ-
 βων τοῖς ἀνὰ τοῦτον φρουροῖσι ἰσχυρῶς ἀντεκρούετο, ἡ φθάσας
 ὁ βασιλεὺς συνῴκισε Μιχαὴλ καὶ σταυροῖς μηκιστοῖς ἐκ δένδρων
 E ἀξινοκοπηθέντων μεταξὺ κατωχύρωσε, μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν πόδας 15
 τὸ ἐντὸς πλάτος ἄβιατον καταστήσας, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις
 ἐλέγομεν, καὶ ἦν τῷ Πέρσῃ στερρὸν ἐντεῦθεν τὸ τῆς καταδρομῆς
 κώλυμα, Κρονίου μνηδὸς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ὁ ποταμὸς μετοχε-
 τεύεται καὶ ζητεῖ τὴν παλαιὰν κοίτην, καθ' ἣν καὶ ἡ Ἰουστινι-
 νειος ποντογέφυρα. ὕστερον δὲ μετοχετευθέντος τοῦ ποταμοῦ, 20

fiata sibi manu non modica Persarum latrocinabatur circumcursans, ac
 plane prae se ferens aut ultionem se capturum de Meleco aut in eius rei
 conatu occubiturum. cum ergo incursionibus vastat regiones et omni
 ratione conserendi cum hoste certaminis occasiones captat, haud impar
 Meleci ad pugnam audacia, suo fato perurgente, Hali obiecit. com-
 mittuntur ergo inter sese Hales et Melec, ferocissimeque invicem petunt.
 sed Melecum fortuna deseruit: nam eius equus totis habenis effusus in
 cursum pedes anteriores inflexit, sessoremque maximo impetu in genua
 pronum abiecit; quo statim is a casu ense confossus interiit. hic suc-
 cessus Halem, nomine iam patris ad suum addito Amurium quoque voca-
 tum, in magnam confidentiam inflavit. subitoque inde congregatis magnis
 copiis Romanas regiones incursionibus infestabat, nondum tamen aut mul-
 tum fidenter aut valde perniciose, sed dissimulanter et leviter, donec
 eum divina quaedam ultio (quo enim alio quis nomine casum tunc maxime
 noxium inopinato incurrentem vocaverit?) tumefecit adversus Romanos;
 quem casum hic referam. cum enim Hales antehac ultra Sangarim com-
 morans positus illic arcibus valide repelleretur, quas arces imperator con-
 siderat Michaël, et septo exterius praetento decussatim obiectorum in-
 gentium stipitum, ex arboribus securi dedolatis, perite muniverat, spa-
 tium ultra munitiones pedum centum illo antemurali plane inivium et inac-
 cessum hostibus faciens, quemadmodum in prioribus libris diximus, et
 erat hoc Persae ex ea parte insuperabile incursionum obstaculum, Martii
 ecce mense repente fluvius alveum mutavit repetiitque cubile antiquum,
 ad quod olim fuerat Iustinianeus pons constructus. postea traducto inde

τὸν ἐξ ἐκείνου Μέλαινα ὑπεδέχετο, οὐ τόσοσ ὄντα, ἀλλ' ἱκανὸν P 228
 τέως καὶ τοῦτον ἐκ βάρους αὐτάρκους τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποκω-
 λύνει ἔφοδον. τότε τοίνυν ἐξ ὄμβρων ὁ Σαγγάριος πλημμυρῆσας
 τῆς ἰδίας μεταίρει καὶ αὔθις κοίτης, ἧς ἐκ παλαιοῦ ποτ' ἐκκοιτι-
 5 σθεὶς ἐπελάβετο, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀνέτρεχε, καὶ οὗ μὲν
 ἀπέστη, περαιουῶσθαι καὶ τῷ τυχόντι παρῆεν, οὗ δ' ἐπελάβετο
 πλημμυρῶν, μὴ ὅ γ' ἐκ τῆς πλημμύρας βάρους ἐδίδου τῷ ἑυ-
 10 ματι, ἀλλὰ καὶ χοῦν ἐκ μελτοπαρῆων ὀρέων καταγῶν καὶ χέρα- B
 δος ἱκανὸν προσέχων καὶ πόρον ἐτίθει τῷ περᾶν θέλοντι. τῷ τοι
 καὶ οἱ ἐν τοῖς πέραν φρουροῖσι συνωκηκότες, τὴν ξένην ἰδόντες
 μετύστασιν καὶ γνόντες ἐν χρῶ κινδύνου γενόμενοι, ἀπανίσταντο.
 οὗ μὴν δ' αὔθις ἐπὶ πολὺ τὸ σχῆμα τοῦτο τῷ ποταμῷ ἦν, ἀλλ'
 15 ἐς μῆνα προσχώσας μόνον ὑπέστρεφε. καὶ ἦν ἡ ἐκ τοῦ παλαιοῦ
 ἀποχώρησις καὶ τῶν ἐν τοῖς φρουροῖσι φυγῆς καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν
 20 διαπεραιώσεως προφανῆς αἰτία, τῷ περᾶν ἀνέδην τοὺς βουλο-
 μένους· ἡ δ' ἐξ ὑπογούου Ἰσαῦθις ἀνποστροφῇ τοῖς κἂν τούτῳ C
 περῶσιν ἐνθάτησε, τῷ περᾶν διὰ τῆς προσχώσεως. ταῦτα γε-
 γόνει ἐκ παραδόξου, καὶ βυσιλεῖ ἠγγέλλετο ὅτι πληρὲς ἐχθρῶν

9. προσεγώνυα?

Sangari Melas alter fluvius successerat, non ille quidem mole aquarum par priori, caeterum satis habens altitudinis ad impediendos incursus hostium. tunc igitur ex multo imbre redundans Sangaris cubile iterum mutavit, ex eo quod diu manu deductus occupaverat, in prius recurrens; et eum quidem unde migravit alveum, aquae pauperem et vado cuivis meabilem reliquit, eum quem inundans repetiit haudquaquam adeo complevit, ut ea transitum excluderet. etsi enim illuc traxit agmen ingens aquarum, non iis tamen dedit sufficientem profunditatem trajectui peditum et equitum arcendo. causa eius rei fuit, quod simul limi plurimum et terrae rubrae ex argillosis derasae montibus invexit. quae materia subsidens aquis late superstagnantibus non alte depressum substravit fundum, qua volenti cuilibet transire pedibus licebat. hac animadversa mira mutatione qui posteriores arces praesidio tenebant, territi, quod se fossa destitutos invadabilis amnis, obiectos deinceps incursionibus hostium haud pari ad resistendum numero, certissimo capitis periculo, viderent, stationibus relictis abierunt. non tamen diu in eo statu Sangaris mansit, sed cum per mensem inundasset magna terrae ac luti vi alveos oblimans, recepit se in eum unde nuper migrarat alveum, quasi ad hoc tantum se movisset, ut praesidiarum terrorem, quo ad fugam raperent, incuteret, hostibus contra et fiduciam et facultatem intra nostrum irrupendi limitem daret. nam harum duarum rerum una illa causa fuit fluminis motio, commoditatem cuivis obviam praebens vado transeundi. sed nec eius in priorem alveum regressus malo medicinam fecit. oblimatum enim utrumque ac pedibus meabilem reliquit fluvium magnitudine aggeris ac materiae per eluviam invectae. his inopinatasime sic gestis, repente imperatori

τὸ μεσόγαμον, εἰ καὶ Ἀλῆς Ἀμούριος εἰρήνην καὶ ἐς τὸδε σχημα-
 τίζομενος ἐφησύνχαζε τέως. ἀλλὰ τὰ τῷ Ἀτμᾶν τὰ περὶ τὴν Νί-
 καιαν κατατρέχοντι ἐσύτερον ἀριστουρηθέντα καὶ τοῦτον ἐπῆ-
 ρεν, ἱκανὴν φιλοφροσύνην δόξαντα καταπράττειν τῷ βασιλεῖ,
 εἴπερ εἰρηνεῖοι μὴ εἰσβαλλόντων ἄλλων· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ 5
 D αὐτὸς ἀρπάξει τὰ τοῖς πολλοῖς ἀπαγόμενα. Ἀτμᾶν τοίνυν τῶν
 ἀμφὶ τὴν Νίκαιαν τόπων ἀπάρας (τὸ γὰρ συμβὰν πρότερον τῷ
 Μουζάλωνι σφάλμα καὶ πλέον ὤγκωσε τοῦτον), τοὺς ὄρεινους
 διελθὼν σίφωνας ἔτοιμος ἦν καταθεῖν Ἀλιζώνων. ἀλλὰ πρὶν
 αὐτὸν εἰσβαλεῖν, πλῆθος ἐχθρῶν συναχθὲν, εἰς ἑκατὸν ποσωθὲν 10
 καὶ μόνους, περὶ που τὴν Τελεμαίαν καταδαρθεῖσι τοῖς περὶ τὸν
 E Μουζάλωνα ἐπιστὰν ἐξ ἀπροόπτου, ἐκείνοις μὲν ὡς εἰκὸς ταρα-
 χὴν ἐμβάλλουσι τὴν μεγίστην, πολλὰ δὲ λαβόντες, καὶ αὐτοὺς
 ἐν σαυρωτῆρσιν ὑσσοῦς, ὑποστρέφουσιν. ὡς δὲ συστάντες Ῥω-
 μαῖοι τοὺς ἐπιόντας ἐδιώκον, ἐκεῖνοι τὰ ὄρεινὰ προκαταλαβόντες 15
 καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἔχοντες, στάντες ἔβαλλον οἰστοῖς καὶ
 κυκλάσαντες ἐτοξάζοντο, καὶ τῶν διωκόντων τοσοῦτον περιγεγό-
 νεισαν ὥστε καὶ αὐτὸν κατασχεῖν τὸν σφῶν ζηγούμενον· κἄν
 P 229 ἀπήγαγον, ἣν μὴ τις τῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος λῆμα γενναῖον
 φέρων, στεροῶς ἐμπεσῶν καὶ περιγεγονῶς τῶν ἀγόντων, τοῦ 20
 Ἰππου μόνου τρωθέντος ἐκείνον ἐξέλιετο. τοῦτο γεγονός τε καὶ

nuntiatur plena esse mediterranea hostium. nam utcumque Hales Amu-
 rius in simulatione quadam pacis se hactenus continens quiescebat, tamen
 efferri brevi coepit aemulatione paulo post secutorum successuum Atma-
 nis, viciniam Nicaeae prospere incursantis, non parvum se imperatori
 beneficium contulisse reputans, si se in pacis observantia teneret quandiu
 alii in terras imperii non irrumperent. illud vero exigi a se haud aequum
 esse, ut praedae multorum impune aliorum rapinis abactae partem ipse
 sibi non arriperet aliquam. Atman igitur e locis circa Nicaeam movens
 (nam quae prius Muzaloni contigerat offensio animos illi augebat), trans-
 gressus montanos Siphones, paratus erat ad incursandos Halizones. sed
 priusquam in illos irrueret, collecta manus hostium, centum solorum capi-
 tum non excedens numerum, circa Telemaeam sopitis ex improviso super-
 veniens Muzaloni cum suis, his quidem, ut par fuit tali statu deprehen-
 sis, perturbationem iniecit maximam, qua barbari adiuti cum alia multa
 tum hastas ipsas decussatis impositas in vallii cratem stipitibus auferunt.
 ut autem receptis e subita consternatione animis Romani manu facta in-
 secuti fugientes sunt, illi nota ipsis montium iuga tenuerunt, indeque se-
 curo iam in loco stabiliti sagittis nostros impetebant, undique per cir-
 cuitum superne iaculantes; tantumque circumventis iis qui se insequeban-
 tur praevaluerunt, ut et ipsam horum ducem comprehenderent abegissent-
 que, nisi quispiam e Romana phalange generoso evectus impetu vehemen-
 tem fecisset impressionem in barbaros, tam fortiter rem gersens ut disie-
 ctis iis, suo tantum equo sauciato, ipse incolomis liberam captivum re-

ἀκουσθὲν ἐπὶ πλεόν παραώτρυνε τὸν Ἀτμᾶν, καὶ ὑπερηφάνει ὁ
 βάρβαρος· ἐς τόσον γὰρ τὸ περὶ αὐτὸν στράτευμα ἐπληθύνειτο,
 ὥστε καὶ Πέρσας ἄλλους ἐκ τῶν περὶ Μαλανδρον παραγεγονότας
 συμμάχους ἔχειν καὶ πρὸς τὴν καταδρομὴν συλλήπτορας ἱκανούς.
 5 τοῦτο δ' ἦν καὶ τὸν Ἀμούριον ἐρηκὸς καὶ πείσαν παρασπον-
 δεῖν, ζητολυποῦντα τέως εἰ ὦν αὐτὸς κατὰ τὴν πρὸς βασιλέα χά- B
 ριν ἀπέσχετο, ταῦτα μακρόθεν ἐσβάλλοντες ἄλλοι παρακερδαί-
 νοιεν. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτῳ πεπραγμένα μικρὸν ἦσαν, κἄν αὐτὸς
 οὐκ ἠπίστατο πράττων· τότε δ' Ἀτμᾶν ἐπιστάς, καὶ ἄγων μὲν
 10 τοὺς ἰδίους, ἄγων δὲ καὶ πολλοὺς κατὰ συμμαχίαν ἐτέρους ἐξωρ-
 μημένους κατὰ λύσσαν πάσαι τῶν κατὰ Παφλαγονίαν μερῶν,
 ἐτοίμους ἐξαλείφειν τε καὶ ἀπάγειν τὰ πρὸς ποσὶν ἐκ πολλῆς ἰτα-
 μότητος, ἐκεῖ που πάντας συνῆγεν. οἱ δ' ἄμφι τὸν Μουζάλωνα, C
 ὄσον Ῥωμαϊκὸν καὶ ὄσον Ἀλανικόν, ὄσον Ἰθαγενῆς καὶ ὄσον ἔξω-
 15 θεν, μίλις που περὶ δύο χιλιάδας συνίστατο. δμως γε μέντοι
 τὸ ἐπὶ τῆς οἰκείας μάχεσθαι πολλὴν σφίσι ῥοπήν ἐπὶ τῷ τολμᾶν
 πρὸς πλείστους ὀλλοίσι ἐδίδου. κἄν καὶ περιγενέσθαι σφᾶς ξυμ-
 βεβήκοι, εἴπερ γνησίαις καρδίαις, ὡς πολλοῖς ἐλέγετο, ὤρμων

duxerit. hoc ita gestum et late celebratum magis magisque incitavit At-
 manem, barbarumque in fastum extulit: adeo enim iam eius copiae au-
 ctae numero erant, ut et Persas alios e regionibus vicinis ad se ultro
 coeuntes socios haberet et ad incursionem quolibet promovendam adiuto-
 res idoneos. hoc et Amurio superbiam adiecit. hoc illi persuasit foedus
 frangere, aemulatione instincto avara, qua ei videbatur intolerabile se
 quidem promissae imperatori fidei religione vinotum abstinere manus a
 praeda Romana, interim dum illam alii longius profecti totam in sua lu-
 cra verterent. sed quamvis haud sane sibi Amurius parcebat quin quam
 maxima posset rapacitate grassaretur, tamen exigua videri poterant damna
 quae rei Romanae inferebat, si compararentur cum longe gravioribus a
 potentiori Atmane illatis. hic enim inceptum urgens et accinctus prae-
 sens operi, succinctus etiam novis auxiliis ferocissimorum latronum, qui
 aeva dudum in nos instincti rabie e partibus Paphlagoniae recens ad
 ipsum convenerant, parati animis delere desolareque obvia cuncta, nihil-
 que facere reliqui extremae crudelitati diripiendis abducendisque in ser-
 vitudinem plane universis incolis illorum tractuum. hos ille cum suis vete-
 ribus aggregasset copiis, universum illic exercitum una secum habebat.
 oppositus illi stabat unica tutela Romani limitis Muzalo; qui recensitis
 suis, collatoque in unum quantum supererat Romanarum copiarum quan-
 tum Alanicarum, vix numeratis simul indigenis simul exteris duo millia
 militum explebat. extremum tamen Muzalonis oculis et animo obversans
 periculum Romanae rei audaciam ei atque impetum pro aris focusque de-
 certandi contra plures dabat, haud abhorrentibus a ducis sententia ple-
 risque militum, licet suae consueti paucitatis. et habuisset ista fiducia
 successum, vicissentque, ut plurimi affirmant, si aut plane omnes con-
 spirassent in generosum hoc propositum, aut in eo concordem perseveras-
 sent unanimique fortitudine totis viribus et animis in istud praelium ruis-

καὶ τῆς μάχης ἀντελαμβάνοντο. τῶν δ' ἄλλ' ἔρραθυμηκότες
οἶον καὶ νάρκην παθόντες, οὐχ ἦτον ἐκ δυσνοίας ἢ ἀβουλίας,
D ἀφηρημένοι ἐξ ὑπογούου καὶ ἵππους καὶ χρήματα διὰ τὴν ἐπισυμ-
βῶσαν τῶν Ἀλανῶν ἕνεκα ἐξ ἀπάντων συντέλειαν, τὰς ὁρμὰς
τ' ἐπεκλῶντο καὶ ἀτολμότερον συνερρήγγοντο. ὁ καὶ τοῖς Πέρ- 5
σαις μεγάλην ῥοπὴν ἐνεποίη, καὶ μᾶλλον ἐτόλμων κατ' ὀλίγων
πλείστοι. οὕτω δὲ τῆς μάχης ἀνισουμένης καὶ πλήθει καὶ γνώ-
μη, πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι, φεύγουσι δ' οἱ πλείους, καὶ τῇ
Νικομηδείᾳ ἐγγύθεν οὔση μετὰ περιφανοῦς τῆς τροπῆς διεκπαλον- 10
τες συνεισβάλλουσιν ἀκλειῶς. ἔδοξαν δὲ τότε καὶ ἐς πολὺ χρήσι-
E μοι Ἀλανοὶ πεσόντες πλείους ὑπὲρ Ῥωμαίων· τῷ γὰρ πεζῷ πολλῶν
γε ὄντι διδόντες ἄνεσιν εἰς τὸ φεύγειν κλινώσης ἤδη τῆς μάχης,
αὐτοὶ μὲν περικυκλοῦντες τοὺς πολεμικοὺς καὶ ὑπὸ πόδα χωροῦντες
καὶ λέχριοι πῶς ἐπιτιθέμενοι, περιαργοῦντες ἐπίτηδες, οἷστοις
ἔβαλλον καὶ πεζοὺς τοὺς τέως ἵπποτάς ἐδεικνυον. πεζῶν δὲ νέφος 15
ἐκείνων συνειλούμενον σφίσι καὶ διεκπαῖον τὰ πρόσω ἀπεσώλζτο.
P 230 ἐκεῖνοι δὲ τῆς αὐτῶν σωτηρίας τοῖς καθ' αὐτοὺς προβαλλόμενοι
κινδύνους συνεχεῖς ἔπιπτον. καὶ οὐδὲν ἦν τὸ λοιπὸν καὶ τὸ νικᾶν

18. καὶ τὸ] ἦ τὸ?

sent. nunc multi ex ipsis, vel innatae indulgentes ignaviae, vel refrigera-
to, si quem concepisse visi fuerant, ardore strenue dimicandi, segnes
incipitesque torpebant. in his erant quos adhuc urebat dolor contame-
liae, ut putabant, iniuriasque acceptae, cum equi nummique ipsis eropti
Alanis attributi fuerant, quae Romanam militiam periisse funditus quere-
bantur, taedique inde ac fivoris pleni nec consentiebant caeteris, nec
impetum expediebant quidquam aggrediendi viris dignum; parque frigus
in pugnam protrusi in ipsa acie monstrarunt. id quod Persis animadver-
sum addebat videlicet illis animos, magnamque facultatem pauciores, eos-
que timidos, obtendi tribuebat. ita male comparato inter hinc paucos
sibi diffidentes et debiles, illinc plurimos optime animatos fortesque cer-
taminae, praelium commissum est, eo qui expectari debuit eventu, ut no-
strorum nimirum non pauci caderent, plurimi fugerent, et in urbem vi-
cinam Nicomediam plane fusi nec dissimulanter victi, cladis pleni dede-
corisque confugerent. demonstrarunt se occasione ista valde utiles Ro-
manis Alani; quorum utique multi pro salute nostrorum occubuerint. vi-
dentes quippe inclinatam irrevocabiliter ad fugam aciem pedestrem, quae
maxime numerosa erat, spatium ipsi ad vitam in tuto locandam suo ma-
gno periculo ultro adeundo praebere, siquidem desilientes ex equis, et
magno animo ad persequendum consternatos erumpentibus circumfusi ho-
stibus, eosdemque oblique a lateribus procella telorum impetentes, stare
quamlibet invitos coegerunt, plerisque ipsorum equorum caede ex equiti-
bus in peditum ordinem redactis. unde contigit agmen illud peditum so-
strorum loco motum, et si equitatus incurrisset, plane periturum, otium
suae salutis prospiciendi nancisci, empti ipsi commoditate ista pretio san-
guinis et vitae Alanorum; quorum permulti corpora tegeadae nostrorum
fugae obtendentes transfossi ceciderunt. caeterum Persae adeo strenue

Πέρσας καὶ διασπαρέντας ἄλλον ἀλλαγῶ κατατρέχειν τὰ πρό-
 χωρα, τῶν πολλῶν ἐντεῦθεν εἰς ῥάδιαν προνομίην κειμένων κατὰ
 πολλήν ἰσημίαν τῶν κωλυόντων. ἤρξε τοίνυν ταῦτα μεγάλαν
 κακῶν ἀπάσῃ τῇ χώρᾳ, ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίοις, τοῖς τῶν καρ- B
 5 πῶν συλλογῆς, τῶν μὲν ἀπαγομένων τῶν δὲ σφαττομένων, ἔστι
 δ' ὧν καὶ φευγόντων, εἴ τις καὶ προαπανίστατο τῶν δεινῶν καὶ
 φροουρίᾳ τινὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἐπίστευεν.

26. Εἶδες δὲ τότε καὶ τοὺς ἐνδοτέρω σκευαγωγῶντας, P 231
 καὶ οἰκτρὰν θάνατον περαιουμένους εἰς πέλιον, ἀπογόντους ἤδη τῆν
 10 τῶν ἰδίων σωτηρίαν. καὶ ὁ πορθμὸς οὗτος ἐκάστης μυρμηκίαν
 ἀνθρώπων καὶ ζῶων ἐδέχετο, οὐκ ἄνευ συμφορῶν τῶν μεγίστων
 ἀπαλλογιζόμενων· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις οὐ τῶν ἰδίων ἀπεθρήνει τῆν
 στέρησιν, τῆς μὲν ἀνακαλουμένης τὸν ἄνδρα, τῆς δὲ τὸν υἱὸν
 ἢ μὴν τὴν θυγατέρα, ἄλλης ἀδελφόν τε καὶ ἀδελφήν, καὶ ἄλλης B
 15 ἄλλο τι συγγενείας ὄνομα, πάντων δὲ ἐλεεινῶς προκειμένων, τῶν
 μὲν ἐντὸς πόλεως, τῶν δὲ καὶ ἐκτὸς παρ' αἰγιαλὸν εἰκαίως κατα-
 σποδομένων, λείψανα φερόντων καὶ ζωῆς καὶ βίου. νῆπια δὲ
 καὶ γυναῖκες καὶ οἰκτροὶ πρεσβῦται προκειμένοι ταῖς ὁδοῖς ἄλγειν
 ἐποίει καὶ τὸν μόνον ἀκούοντα. πλὴν ἐντεῦθεν στρατὸς μὲν τὸ

usi victoria sunt, ut medium nullum intercederet spatium inter cladem
 nostri exercitus et distributionem illorum in manus varias, quae diverse
 in multas simul partes Romanae ditionis irrumperent. et sufficiebat vel
 exiguus numerus rei ubique ex ipsorum sententia gerendae, propter debi-
 litatem et destitutionem in illo limite interiusque extremam omnium, ne-
 mine iam prorsus usquam comparente qui subditos imperio Romano tue-
 reret. quare omnes et omnia parata illic praeda quibusvis tollere curan-
 tibus facebant. ingentium haec igitur fuerunt initia malorum, geminante
 etiam incommodum importunitate temporis, quod haec Muzalonis clades
 incidit in aestivam messem, qua tempestate cuncti erant intenti collectioni
 et importationi frugum in horrea, vice cuius hi quidem abducebantur, illi
 trucidabantur, nisi si qui mala ista fuga matura praeventissent arcique
 alicui obvias se ac sua credidissent.

26. Vidiases tunc citiores Nicomedia ruris incolas convasata su-
 ppellectile trepide in urbem accurrentes, et miserabile spectaculum obvias
 offerentes luctu et planctibus, quibus uti desperata salute se miseri cru-
 ciabant; cernebaturque quotidie in traiectu illo, velut densum formicarum
 agmen sese trudens terrore, multitudo mixtim hominum et bestiarum.
 nec quisquam ea ibat non eiulans ac plorans, quod maximis iacturis ae-
 gre vitam redemisset, nemine fere non cuiuspiam ex intimis amissionem
 lamentante. haec quidem virum abactum aut occisum flens inclamabat,
 illa filium aut filiam, alia nomen aliud affectus et cognationis proximae.
 cuncti autem miserabiliter in publico iacentes procumbebant, quidam in-
 tra urbem, alii extra per maris littus, in pulvere versantes miseram reli-
 quias vitae ac spei. parvuli autem et mulieres senesque miserandi stratū
 temere per vias non solum videntes horrendo spectaculo, sed et audientes
 immedicabili cordolio vulnerabant. caeterum indidem, hoc est Nicomedia,

- C** μὲν ξενικὸν περαιούμενον ἀκλειῶς ὑπέστρεφε, τὸ δ' ἰθαγενὲς καὶ αὐτόχθον, καὶ αὐτῶν οἰκιῶν ἐκκεχωρηκὸς τοῖς ἐχθροῖς, ἔξ ἀναγκαίου ἐξήτει ὄρη γὰρ καὶ ἀποφυγὸν σωθήσεται. ἐχθροὶ δὲ τέως πολλῶν ἐμπλησθέντες τῶν ἀνωτέρω ἀνέδην ἐκείνοις ἐνεσπατάλων, ἀπάγοντες μὲν αἰχμαλώτους, ἀπάγοντες δὲ καὶ ζῶα καὶ λείαν⁵ πῦσαν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν καρπὸν τῆς γῆς τὸν ἐπέτειον, ζῴους τοῖς ἐκ τῆς λείας διευθετούμενοι, καὶ ὅτι καὶ ἔδοξεν ἀσφαλὲς μετα-
- D** φέροντες. οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν κατωτέρων Νικομηδείας ἤπτοντο, οὐπω θαρροῦντες ἴσως τὴν εἰσβολὴν· ἐπήει γὰρ ἐκείνοις φοβεῖσθαι τὴν ἔξ ἔγγιτος ἔφοδον, καὶ ὡς ἱερῶν ἀθίκτων ἔτι τῶν τῆς¹⁰ πόλεως πρραστῆρων ἀπαύχοντο, εἰ καὶ τοῖς τῆδε τῶν δεινῶν προσδοκωμένων ἀναστολῆς ἔδει; καὶ ὡς ἦν ἀνεστέλλοντο. οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον ἦν τὸ δεινόν, ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἀνατολὴν μέχρι καὶ Ἀτραμυτίου, ὄπου καὶ βασιλεὺς ἐπεχωρίαζε, τὰ ἀνωτέρω
- E** πάντα δίχα τῶν ὀχυρωτάτων φρουρῶν τοῖς ἐχθροῖς εἰς προνο-¹⁵ μῆν ἔκειντο, τὰ δὲ προσωτέρω περὶ που τὴν Ἀχυράους καὶ Κύζικον καὶ Πηγῶς καὶ Λοφάδιον ὀλίγη τι διαστήματι τῷ ἀπὸ θαλάσσης ἐλεύθερον περιῆν. Προῦση δὲ καὶ Νικαία ταῖς πύλαις
- P 232** ἐπέχραε τὰ δεινά, ἀπάντων τῶν ἔξω προνομηθέντων, καὶ δε-

9. ἐποίει P.

post cladem memoratam militia quidem externa in gloria revertebatur: indigenae vero milites, qui domos suas occupatas iam ab hoste scirent, ubi deinceps perfugium ad salutem captarent, varie quisque aestuans necessario quaerebat. at hostes corrasis hactenus omnium ulteriorum regionum praedis, iis se incubantes ingurgitabant, raptis intemperanter abutentes, trahentes captivorum hominum catervas, captivi pecoris greges armenta mandras, una cum omnis generis praeda, praesertim autem fructu segetum, quas anni tempestate maturas collegerant, ex iisque larga manu, quae multa undique praedando congesserant, iumenta pascebant; denique summa securitate, quidquid ipsis placuerat, quo vellent cumque transferentes. non tamen adhuc citeriores Nicomedia tractus attingebant, nondum, ut est verisimile, tuto se illuc irrupturos opinantes. metuebant videlicet ne, si proveherentur, ex urbe retro relicta eruptio in ipsos fieret. eademque formidine continebantur, ne suburbia civitatis tamquam sacra contingere auderent. etsi parum ea res illic degentibus remissionis afferret, continuo utique terrore sollicitis, et quae nondum patiebantur, sibi tamquam praesentia fingentibus, fruebantur tamen miseri, ut poterant, quiete qualicumque per istam ita suspensae incursionis hostilis moram, ac comparatione pariter infelicitium multorum sese consolabantur. neque enim erat melior conditio securiorve status reliquorum per totum Orientem Atramytiun usque, ubi diversabatur imperator: ulteriora quippe universa, praeter arces munitissimas, hostibus in praedam exposita iacebant. longinquiora modo quaedam circum Achyraos et Cyzicum ac Pegas Lophadiumque, exiguo a mari intervallo, libera supererant. Prusae quidem ac Nicaeae bellum et clades sub ipsas admotae portas erant, omnibus

τὸν τὸ πάθος καὶ ἀπαραμύθητον τὸ συμβάν, ἑπάντων ὀλλῶν
 ἔξαπολωλότων μηνῶν. καὶ ὡσπερ θείας ὕργης καὶ μηνύματος
 δαιμονίου τὸ πάσχειν, οὕτω καὶ θείας ἀντιλήψεως μόνης καὶ
 συμπαθείας τοῦ κρείττονος τὸ εὐ δεινὰ στήναι εἰκὸς ἦν ἐννοεῖν.

5 27. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. οὐκ ἦν δὲ ἄρα καὶ B
 ἀρχιερεῖς ἡσυχάζειν καὶ μὴ δι' ὄχλου μεγίστου τῷ πατριάρχῃ γί-
 νεσθαι τοῦ τῆς Ἐφέσου καὶ πάλιν Ἰωάννου καὶ τῆς ἐκείνου ἀνορ-
 θώσεως ἔνεκα. εἷς δὲ τις αὐτῶν (ὁ Σηλυβρίας οὗτος ἦν Ἰλα-
 ρίων) καὶ μέγα τι κατὰ τοῦ πατριαρχοῦντος ἐφθίγγετο, οὐ τότε
 10 πρῶτως, ἀλλ' ὅτε δὴ πατριάρχης ἐπὶ τῇ τῆς Παμμακαρίστου
 μονῇ ἀναχωρῶν τῶν φροντίδων καθῆστο, οὐκ αὐτὸς ἰδὼν ἀλλὰ
 παρ' ἰδόντος ἀκούσας, ὡς ἔλεγεν. ἀπῆν δὲ τῶν ζώντων ὁ φη- C
 σας, ἀνάγωγος καὶ ἄλλως ὢν ἐκεῖνος καὶ ἐπὶ διαβολαῖς γνώριμος.
 ἀλλὰ καὶ τὸ ἔγκλημα ἀπᾶθον ὅλως καὶ ψευδολόγημα ἄντικρυς.
 15 ὅμως ὁ Σηλυβρίας οὐ πάνυ τι καὶ αὐτὸς πιστεύων, ὡς ἔφικε λέ-
 γων, τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον ἐν ἀπορρήτοις παραλαβὼν, βα-
 σιλεῖ πιστεύει τὸν λόγον. τῷ δὲ μέγα μὲν ἀκούσαντι ἔδοξε, καὶ
 βαρκίως ἤνεγκε τὸ λεχθέν· ὅμως δὲ μέντοι καὶ μὴ πιστεύσαντι D
 ἐπήκει φρονιζέειν τοῦ ἐν ἀπορρήτοις διακεῖσθαι τὸν λόγον, ὡς

3. οὕτω bis ponit P.

quae circum urbes illas fuerant undique direptis ac vastatis. dira cala-
 mitas nec consolatione levabilis ulla cuncta late occupaverat, universis il-
 lis populis paucorum spatio mensium funditus perditis. ac sicut divinae
 fuit irae iustaeque superum in scelera nostra animadversionis, nos pati
 tanta, sic uni coelestis clementiae ac misericordiae numinis imputari par
 fuit indutias illas malorum qualescumque, quae barbaris progredi ulterius
 verentibus Romanae plebi, licet nullo protectae praesidio adversus eos, ad-
 ventrent, contingebant, aliquid in extrema clade solatium.

27. Et haec quidem in hunc modum se habebant, ut hactenus dixi-
 mus: episcopi autem perstare quieti non poterant, nec absistere a faces-
 sendo gravem patriarchae molestiam, Ioannis rursus Ephesii et eius resti-
 tutionis causa, unus autem ipsorum Selybriensis, cui nomen erat Hila-
 rion, grave quodpiam a patriarcha peccatum retulit, non recens illud qui-
 dem, sed tunc patratum quando patriarcha idem in Pammacaristi mona-
 sterio sepositis curis considerabat; idque aiebat haud visum a se, sed ab alio
 qui vidisset auditam. verum qui memorabatur auctor, iam erat mortuus;
 fueratque, dum viveret, homo contumeliosus et calumniator notus. crimen
 porro erat prorsus abhorrens a verisimilitudine omni merumque menda-
 cium. praec se ferebat quinetiam Selybriensis ipse, cum id alterius testi-
 monio referret, sese haud credere: putasse tamen rem qualicumque fide
 arcana ad se delatam imperatori, prout fecit, indicare se debere. impe-
 rator hoc audito momenti permagni temere moveri negotium iudicavit,
 graviterque tulit id ad se delatum. ac nullam licet fidem delationi adhi-
 bens, sibi enixe curandam existimavit ne ad plures dicti notitia manaret,

Georgius Puchymeres II.

22

ἄλλως καὶ ἀκρεπῆ ὄντα εὐ μᾶλλον ἢ ψευδῆ. διαφυλάττεσθαι γὰρ καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπονομίας ἄξιον ἐκεκρίκει. πλὴν καὶ τοῦ προσανεγέγκαντος κατεγνώκει, ὡς τὸ τέλος ἔδειξεν, ὅτι καὶ ὅλως ἐπὶ τοιούτῳ καὶ παρὰ τοιούτου πιστεύσειε λέγοντος. ἦν ταῦτα, καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς καὶ ἀδιδίς διὰ τὸ τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐ-
P 233 τὸς ἀμφίγνωμον περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐφέσου πραγμάτων πατριάρχῃ ἐπειχον καὶ οὐ καθαρῶς εἰρήνευσον. ἦσαν δ' οἵτινες τούτων καὶ ὠμογνωμόνον τῷ πατριάρχῃ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς διεφέροντο. βασιλεῖ δὲ πάντα τρόπον τὰ τῆς εἰρήνης στήρουντι οὐκ ἦν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν τὸν Ἐφέσου ἀποκαταστήσαι καὶ 10 προσανεδέχετο καὶ συνήργει τοῖς βουλομένοις, τὸ δ' αὐδὶς ἐκείνου χάριν πατριάρχῃν προσαναγκάζειν οὐ οἱ τῶν δεόντων ἐδόκει.
B ὅθεν κἄν καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἐφέσου λέγοντας ἀπεδέχετο, ἀλλὰ τό γε σχίλισθαι διὰ ταῦτα σφᾶς πατριάρχου καὶ Μαν διὰ βύρους ἦγε καὶ προσωιδίδιζε, καὶ τισιν ἐμβριθέστερον προσεφέρετο. 15 σκοπιῶ δὲ μὴ Πάτροκλος ἦν ὁ Ἐφέσου καὶ τὸ τοῦ Αἰνείου ἰσχυροδίαζέτο εἰδῶλον, τῆς βασιλικῆς γνώμης ἤδη κληνοῦσης πρὸς Ἀθανάσιον τῷ τὸν Ἰωάννην ἀποπροσποιεῖσθαι, εἰ καὶ ἐν ἀφανεί

praeterquam indecentis et mentione ipsa infandi, etiam, ut se dabant indicia, mendacis. praeverti enim oportere suspiciones multorum aequum censuit. sed et, prout ex consecutis ad extremum apparuit, succensuit delatori, quod e tam levi tamque sublestae fidei auctore cognitam rem tantam non modo non contempsisset, ut debuerat, verum etiam, ut deferendo monstraverat, credidisset. dum haec ita se haberent, interim episcopi, quod sibi adversari patriarcham scirent in negotio Ioannis Ephesii, haud cessabant instare circa hoc illi, nec corde sincero cum eo communicabant. non tamen ex eorum numero deerant qui partes patriarchae sequerentur et ab aliis ea causa dissentirent. quae cernens imperator, pro suo antiquo proposito pacis ecclesiasticorum omni ratione procurandae, haud sibi cessandum in hac pacanda discordia putavit; in quo restitutioni quidem Ephesii, quam multi urgebant, non modo assentiri se monstrabat, sed ei ultre promovendae paratam exhibebat operam. tamen idem eius rei gratia vim inferri patriarchae haud decere iudicabat. unde, quamquam libenter audiret quaecumque pro Ephesio allegabantur, molestissime ferabat omnem mentionem discessionis a sacrorum principe; et quae audiret eam minari episcopos, graviter increpabat, etiam exprobratione non abstinens. non dissimulabo hic tamen speculationem quandam meam. quis scit an capessenti sic imperatori causam Ephesii, cui sciret adversari patriarcham, non aliud occultius in mente fuerit? quis, inquam, praestet non hoc illi praetextum fuisse meram, et velut illud e fabulis ad vanam speciem obiectum inane Aeneae simulacrum, ad usum indulgendi conceptae iam tum arcaeae veluntati respondendi Athanasium in thronum, quam ad rem sibi videbat fore utilem factionem multorum antistitem a Ioanne nunc pontifice averserum ob Ephesii negatam ab eo restitutionem. sed haec emittamus, quae si iam

ταῦτ' ἦσαν ἔτι. ὡς δέ που καὶ τὸ ἐπ' ὀδόντα κείσθαι δοκοῦν
ἀνάπυστον ἤδη ἤρξατο γίνεσθαι, καὶ τινες ἀφρωσιωμένως πῶς
καὶ ἐπιπολαίως τὰ περὶ ἐκείνου ἠγίσσαντο, τὸ ἐκείνου σχιζέσθαι C
ἴαντοῖς εὐφρασωπότερον καθιστάντες, τότε βασιλεὺς τὸν πρώ-
τως ὑπομνήσαντα περὶ τοῦτου ὑπάπτειν, ὡς καὶ ἄλλοις εἶποι
τὸν λόγον, κἄν αὐτὸν μὴ σκανδαλίσειεν ὑπειπών, ἄλλοις ἴσως
εἰπὼν μῶμον προστρέψει. διὰ τοῦτο, καὶ τῇ τοῦ πατριάρχου
θαρρῶν σεμνότητι, ἐκφραλλῆει τὸν λόγον, καὶ τὸν πρώτως εἰ-
πόντα δῆλον καθίστησιν. ἄρρητον μὲν γὰρ εἶναι καὶ ἄπιστον,
10 καὶ λίαν ἀρέγαιτο, ὡς ἐφίκει· ὑπολαλασμένου δέ καὶ παρ' ἄλλων,
αὐτὸς ἀναγκασθεὶς φανερὰν καθίστησι τὴν κατηγορίαν, καὶ ὡς
ὑβριστὴν οὐκ αἰτίας ἀνίει τὸν φάμενον. ἀκούει ταῦτα καὶ πα- D
τριάρχης, καὶ ὡς εἰκὸς θεινοπαθήσας, ἐπεὶ οὐ περιῆν ὁ πρώτως
ἐπειπών, ὡς ἀλέγεται, αὐτῷ δὴ Σηλυβρίας τὴν συκοφαντίαν ἐπέ-
15 τριβε, καὶ συνόδῳ ἐπεγκαλεῖ ζητῶν τὴν ἐκδίκησιν ἑαυτῷ, κἄν
ἐκείνος ὡς εἶχεν ἐπειλῶν τὸν λόγον ἄλλως ἔλεγεν ἐξυπεῖν.
(28) παρ' ἣν αἰτίαν καὶ βασιλεὺς (οὐδὲ γὰρ ἦν ψεύδους γρά- P 234
φισθαι βασιλέα γε ὄντα) ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοῖς συκοφαντοῦντα δι-
λέγχειν ἀναγκαζόμενος, ἃ τέως ἀνέκφορον ἠβούλετο μένειν, ἐπὶ

tum erant, in occulto certe tenebantur. tunc autem evenit ut, cuius me-
minimus, Ioannis patriarchae crimen clam olim immurmuratum enotescere
inciperet, et a quibusdam verecunde quidem ac quasi aliud agendo, ta-
men sic oblique innueretur ut qui rem compererant agnoscerent; quod
infemi Ioanni episcopi magna arte faciebant, sic sibi plausibiliorem prae-
parantes obtentam ab eo sese discindendi. istam propalationem rei a se
tanto studio celatae imperator sentiens, eum qui sibi primus illam indi-
casset, Selybriensem violati arcani suspectum habuit; et in eam incubuit
partem ut crederet illum indulgentem pruriginii malignae aliis quoque ma-
nifestasse, quod frustra ei fulset a se impense commendatum ne omnino
mortalium cuiquam aperiret. et huac quidem ipsum coram redarguere
levitatis illius haud voluit, ne sine operae pretio eum irritaret; illum ta-
men eo nomine apud alios vituperavit, ac fretus gravitate notaque pa-
triarchae innocentia non dubitavit crimen id totum falsae calumniae ad-
scribere, conquerente de eo qui primus vulgaverat, quod luce indignissi-
mum premi tenebris semper oportuisset. sic imperator id ipsum quod
summe, ut videri voluit, cupiverat indictum immemoratamque perpetuo ai-
leri, cum susurrari ab aliis intellexisset, publicare ipse coactus est, palam
iacusans Selybriensem, qui prodiderat primus, ut contumeliosum et sycop-
phantam. audiit haec patriarcha, et prout par fuit, indignatus, postquam
in vivis non supererat qui falsi criminis auctor allegabatur, ipsi Sely-
briensi calumniae dicam impugit, quastusque de illo apud synodum petit
canonicis rem cognosci vindicarique tantum scelus, excusente illo quantum
poterat, haud se malo animo emuntiasse sub arcanae quod ex alio rescisset.
(28) haec ipsa expositulatio patriarchae querelaque apud synodum cum
curam imperatori adiecisset, ne cuiquam minus plene de re tota edocto
suspiciis forte in ipsum oboriretur, tamquam quod audivisse ex alio ai-

πολλῶν ἐξέφερον, ὅπως καὶ ὅτε καὶ τί προσελθὼν εἶπειεν ὁ εἰ-
 πῶν. τέως δὲ πολλὰς προσετρίβητο ἐντεῦθεν μῦθος, ἄμφοτέρω-
 θεν ἀντιδιατεινομένων. καὶ διὰ ταῦτα πατριάρχης δεινῶς ὕβριο-
 παθῶν ἦν, καὶ οὔτε βασιλέα προσαπεδέχετο κινουῦντα τὸν λόγον,
 B ἀλλὰ καὶ τῷ πρώτως εἰπόντι κακῶς εἶχε, καὶ συνόδου ἐξήτει ἐκ-5
 δίκην, εἰ πιστεύειν θέλοιεν ὡς καὶ αὐτοὶ συκοφαντίαν τὸν λό-
 γον, ὡς λέγουσι, κρίνουσι. τῷ τοι καὶ τῷ μὲν ζητεῖν πατριάρ-
 χην δίκαια ἑξυμπαντες ὠμολόγουν, πρὸς δὲ τὸ καταδικάζειν τὸν
 λέξαντα διαμφιγναμονοῦντες ἦσαν· μηδὲ γὰρ κάκεινον αὐτόθεν
 ἐκφῆναι τὸν λόγον, μηδ' ὡς κατηγορίαν συνθεῖναι, ἀλλὰ βασι-10
 λεῖ πιστεῦσαι, ὥστε μῆναι καὶ ἐν ἀπορρήτοις οἶεσθαι. ὡς δὲ
 πολλαίκις ὁ μὲν πατριάρχης συνιστᾶν βουλόμενος σύνοδον ἐπὶ τού-
 C τοις τοῦς ἀρχιερεῖς μετεπέμπετο, ἐκείνοι δὲ οἱ μὲν συνήγοντο καὶ
 ἔτοιμοι ἦσαν κρίναι καὶ καταδικάζειν τὸν φάμενον ὡς οὐκ εὐση-
 μον ὄν οὐδ' ἄλλως εὐπρεπὲς πρὸς βασιλέα λέγειν τοιαῦτα, οἱ 15

bat per se ipse confinxisset, causa fuit diligentius asseverandi delationem ad se factam, eoque magis ac magis divulgandi quod enixe in arcano manere studuerat, dum scilicet multis solite inculcat, quis, quando, qua ratione ad se accedens illud patriarchae crimen detulerit; ac scilicet Selybriensem delatorem graviter incusans, qui vicissim dum se apud plerisque purgare satagit, postquam erat contestatus bono se animo et sine ulla calumniandi voluntate Augusto sub fide arcani declarasse quod ipsum non latere publice interesse putaverat, erumpebat in mutuum vituperationem ipsius, qui videlicet secreti religione violata rem clam auditam palam enuntiasset. per has contentiones latius sparsum sermone celebrabatur patriarchae crimen, non sine gravi eius infamia; qua ille acriter commotus nec imperatoris excusationem admittebat, coactum se aientis ad proferendum quod tenere occultum debuisset, et in eum maxime qui falsam ei calumniam primus indicasset infuso erat animo, vindicarique scelus huius severo synodi iudicio poscebat; utebaturque ad tanto efficacius id iudicium urgendum professione sibi facta multorum e patribus, singillatim affirmantium non dubitare se quin falsum et calumniose afflictum totam id crimen esset; quod qui dicerent, eos patriarcha contendebat sensus istius sui veritatem debere sancire puniendo, ut merebatur, illo qui temere primus effutiisset id quod ipsi nihil aliud quam atrox falsissimumque maledictum esse iudicarent. ac iuste quidem commoveri patriarcham et suae famae innocentiae suffragiis synodi stabiliri velle non immerito fatebantur passim omnes: daminari, prout petebat, poenisque subitici primum denuntiatorem falsi licet eius criminis, haudquaquam omnes pari consensu censuebant eoque. erant enim qui reum venia prosequendum contenderent, quoniam non ipse a se tamquam sibi compertum patriarchae delictum primus auctor detulisset, neque eius accusationem instituisset, sed rem arcano sibi cognitam imperatori credidisset, sub fidi silentii custodia tenendam, ut quidem existimabat. cum autem nihilo secius patriarcha incumberet in propositum synodalis iudicii adversus Selybriensem urgendi, convocaretque saepius ea de causa synodum et nominatim episcopos accerseret, horum aliqui conveniebant, promptesque se praebebant ad iudicandum condemnandumque Hilarionem, quod contra quam conveniens ac decens fue-

δὲ αἰτίας τῆς ἀποφυγῆς πλαττόμενοι τὴν ἄφιξιν ὑπερέτιθεντο καὶ τῷ Σηλυβρίας ἀγαθὰς ὑπερέτεινον τὰς ἐλπίδας, ταῦτα δ' ἐποιοῦν πολλὰκις ἐννοῖαν διδόντες ὡς ἐπαλογοῖεν καὶ οὗτοι μὴ καὶ πατριάρχου σφίσιν ὁμογνωμονοῦντος ἐπὶ τοῖς τοῦ Ἐφέσου πράγμασιν, 5 ὥστε καὶ κινδυνεύειν σχιζέσθαι, τότε πατριάρχης ἀπαλγὼν τοῖς D τελουμένοις, ἐπεὶ γε συνοδικῶς προκαθήμενος μέχρις ὀψέ τῆς ἡμέρας τὴν ἐκείνων περιέμενεν ἄφιξιν, αὐτίκα συντόνῳ ψυχῆς καταστήματι καὶ ἰκανῶς ἐνθέρμῳ ἐκ λύπης ἀποχωρεῖ, τελευταῖον εἰπὼν εἰς τοὺς τότε ἄρχιερεῖς ἢ μὴν τοῦ λοιποῦ μὴ εἶναι 10 μέσον αὐτῶν, κἄν ὅ τι ποιοῖεν, καὶ ὄρκον ἐπιπροσθεῖς, ὡς τινες ἤκουσαν. ὁ δ' ὄρκος ἰδιωτικῶς πως οὕτως ἐξενεχθεὶς “να P 235 ἡμᾶι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἰμι μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο.” τὸ δ' ἦν, εἰ μὴ ὁ Σηλυβρίας κολάζοιτο. πέμπτην μὲν σὺν ἦγε τότε μὴν Ἀνδριστηριῶν, ἡμέρα δ' ἦν ἡ πρὸ τοῦ σαβ- 15 βάτου παρασκευῆ, καὶ μικρὸν ἐφησυχάσας τῇ κέλλῃ πρὸς ἐσπέραν σὺν τοῖς ἰδίοις μεταχωρεῖ, καὶ πρὸς τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονήν, ὅπου καὶ εἴθιστο καταμένειν, γίνεται, ἀφελὲς ἕνα τῶν αὐτοῦ ἢ καὶ δεύτερον τὰ τοῦ πατριαρχείου κατέχειν καὶ διοικεῖν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἔπραττεν, οὐ μὴν δ' ὥστε οἱ καὶ B 20 καθ' ἅπαξ ἀπαλλάττειν ἔγνωστο, ἀλλ' ὡς πολλὰκις εἴθιστο πρᾶτ-

rat, talia imperatori dixisset: alii fictis praetextibus accessum ad synodum excusabant, eo ipso Selybriensi addentes animum spemque iudicii declinandum facientes. quod isti cum saepius agerent, facile intelligendum non imperitis rerum dabant ulcisci eos in hoc proprium dolorem, et occasionem arripere vicissim aegre faciendi patriarchae, in odium eius duritiei qua ipsis assentiri recusaret in restitutione Ioannis Ephesini; qua re tantum offendebantur, ut facile appareret non procul abesse illos a consilio abscindendi se ab eo. istas horum tergiversationes ferebat patriarcha molestissime, adeoque die quadam, cum collectas sibi morigerorum antistitum synodo praesidens aliorum adventum usque ad vesperam frustra expectasset, repente concitate impetu aegri animi, magna irae dolorisque significatione exurgens abiit, extremum ad praesentes episcopos prolocutus de caetero se numquam amplius medium inter ipsos consessurum, quidquid ad se revocandum molirentur; adiecitque, ut quidam audivere, iuramentum vulgaribus hiace conceptum verbis “per quantum servus Christi sum, non ero deinceps vobiscum, ni haec fiant,” hoc est nisi Selybriensis puniatur. dies erat quinta Iulii mensis, eademque feria sexta hebdomadis sive parascene sabbati, quando sic se propitius e synodo Ioannes patriarcha, inde paululum in cella commemoratus, sub noctem cum familiaribus domo excessit et in Pammacaristi monasterium, ubi solitus erat diversari patriarcho digrediens, migravit, uno dumtaxat alterove sanctorum in patriarchalibus relicto aedibus, qui eas servarent et res patriarchatus procurarent. atque haec quidem ille fecit, haud eo animo ut penitus et irrevocabilliter patriarchatu cederet: sed, prout iam saepius iam venerat, sperans rogatum se iri, et a sollicitis urgentibus ut redire vel-

τεν, οὕτως καὶ πάλιν ὑπελαμβάνετο. αὐτὸς δὲ μεθ' ἡμέρας καὶ παραίτησιν σχεδιάσας πέμπει πρὸς βασιλεῦ οὕτως ἔχουσαν ἐπιλέξων.

C 29. "Δεσποτά μου ἄγιε βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς δεσπότηαι μου ἄγιοι ἀρχιερεῖς, ἐγὼ τὸ πρῶτον ἀμαρτωλὸν εἰδὼς ἐμαυτὸν πάντα 5 ἔπραττον ὑπὲρ τοῦ τῆς ἁμαρτίας ὀυσοθῆναι με. μᾶλλον δὲ ἔπραττον μὲν ὀλίγα, τὸ πλεον δ' ἐθάρρουν εἰς τὸ ἀνεξάντητον πέλαιος τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ὅπερ πλουσίως ἐξέχεε τε καὶ διηνεκῶς ἐκχέει πρὸς τε δικαίους καὶ ἁμαρτωλοὺς καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν κτίσιν. καὶ τούτῳ μόνῳ θαρρῶν διήνουν 10

P 236 ἠδὲως τὸν ἐμὸν βίον. εἶτα ἀναγκασθεὶς ὅσα οἶδε θεός, κριμασιν οἷς οἶδεν αὐτός, ἀνήχθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. ὕβρισθη μετὰ ταῦτα ὅσα οἶδε πᾶς ὁ ἐνταῦθα καὶ ἐκτὸς λαός. ἐκυπήθη διὰ ταῦτα πολλά, οὐχὶ διὰ τὴν ἐμὴν ἁπόστασιν, οἶδε θεός, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἄπαν πλήρωμα, ἧς Χριστὸς 15 καὶ διὰ τῆς χάριτος ἐκείνου ἐγὼ κεφαλὴ. εἰδὼς τοίνυν ὡς οὐ τῶν κρεπόντων, οὐ τῶν δικαίων ὄν, οὕτως ὕβρισμένον ἀποφεί-
B ρεσθαι πατριάρχου ἀξίωμα, ἀναγκασθεὶς ὤμοσεν τὴν αὐτοῦ ἀποβολήν. καὶ ἴστημι τοῦ φυλάξαι τοὺς λόγους μου, καὶ ἀποδιδωμι ἰδοὺ τὰς εὐχάς μου, ὡς δέιστεῖλαν τὰ χεῖλη μου ἐν τῇ θλίψει μου. παραιτοῦμαι γὰρ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· ὡς ἂν δὲ 20

let, ubi non alia conditione assensuram se monstraret quam si quae optabatur fierent, fore et voti compos resumeret usam potestatis. in hac tamen simulatione recusandae sedis uno gradu nunc longius quam antea progressus, post dies aliquot abdicationis formulam conscriptam ad imperatorem misit, his plane conceptam verbis.

29. "Domine mi sancte imperator, vosque domini mei ac sancti antistites, ego primum peccatorem me sciens nihil non egi quo liberarem me peccato, aut potius, cum ad hoc multa pro mea imbecillitate egerim, pro rei merito ac difficultate pauca egi. praecipuam vero fiduciam constituens in peisge inexhausto divinae benignitatis, quod liberaliter et effudit hactenus et effudit indesinenter deus in peccatores pariter ac iustos, adeoque in universas indiscriminatim creaturas suas, hac fretus sola vitam suaviter meam exegi. deinde coactus, prout deus novit, iudicis quae ipse scit, evectus sum in patriarchalem thronum. iniuriis posthaec ac contumeliis sum affectus notis universo, qui intra quique extra urbem est, populo. ex quibus magno dolore sum afflictus, non privatae meae facturae aut ignominiae causa (deus novit), sed propter damna inde redemandia in universum ecclesiae corpus, cuius primum Christus, deinde per eius gratiam ego caput sum. sciens igitur nec decens nec iustum esse sic deformatam contumeliis circumferre patriarchae dignitatem, coactus furavi me istam abdicatorem. et praesto sum paratus exequi quod dixi; reddeque ea vota mea, quae distinxerunt labia mea in tribulatione mea. addico enim patriarchalem thronum; et ne praetextum in posterum ullum

καὶ μὴ πρόφασιν εἰς τὸ ἐξῆς δόξω σκανδάλου, ὃν αὐτῶ καὶ τὴν
 ἐμὴν παραιτοῦμαι ἱεροσύνην, τὸ μέγα ὄντως ἐμοὶ χρῆμα καὶ
 τοῦ παντὸς ἀντάξιον. ταῦτα τίθημι γνώριμα τῇ ἐκ Θεοῦ βασι-
 λείᾳ σου καὶ τοῖς δεσπόταις μου τοῖς ἀρχιερεῦσι Χριστοῦ διὰ τῆς C
 5 παραιτήσεως ταύτης, δι' ἧς καὶ τελείαν νέμω συγχώρησιν τοῖς
 τε ἕβρισταις τοῖς τε ὡς τοῦτο συνεργήσασιν καὶ τοῖς προαχθεῖσι
 τοσούτοις πιστεῦσαι, καὶ ἴδως αὐτοῖς εἶη διὰ τοῦτο Θεός. ἂν δέ
 τι συμβῆ εἰς τὰ ψυχικὰ καὶ εἰς τὰ σωματικὰ εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ
 Θεοῦ ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὴν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀθώως εἶμι τῇ χάριτι
 10 τοῦ Χριστοῦ μου." εἶχε καὶ ὑπογραφήν τήνδε "Ἰωάννης μονα-
 χὸς ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως."

Ταῦτα γράψας τε καὶ ὑπογράψας καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποστεί- D
 λας, καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπαμφιασάμενος, ἀφησύ-
 χαζε ταῖς ἐγνωσμένοις ἐμμένων. βασιλεὺς δὲ δεξιόμενος τὴν πα-
 15 ράτην οὐδ' ἤθελεν ἀναπτύσσειν ἐξ εὐλαβείας ἀλλὰ περὶ διδόν-
 ναι, ἐπεὶ καὶ ἄλλοτε ταῦτ' ἐκράτεεν. ἐπεὶ δ' ἀναγνωσθέντος
 τὸν πατριάρχην ἤκουε λέγοντα ὡς ἁμόσοι, ἐν φροντίδι μεγίστη
 ἦν, καὶ ὃ τι περὶ τούτων ἀρχιερεῖς ἀποφῆναιτο διεσκόπει. τὸ
 μὲν οὖν ἅμα δεικνύναι καὶ ἐξετάζειν ἐφίετο τὰ ἐφειστώτα τῇ 'Ρω- E
 20 μαῖδι κακὰ οὐ παρείχεν. ἡμέρας γὰρ ἐκάστης ἠγγέλλοντο τὰ

19. τὰ decret.

praebere videar scandalī, meum quoque abdicō sacerdotium, magnum mihi
 re vera et quantivīs decus pretiī. haec nota facio divinitus electae maie-
 stati tuae et dominis meis episcopis Christi per hanc rite consignatam
 abdicationis formulam; per quam et plenam impertior veniam tam his qui
 me laeserunt, quam qui cooperati eis in me laedendo sunt quique abduci
 se passi sunt ad his fidem adhibendam. quibus cunctis, opto, propitiis
 condonet hanc culpam deus. unde si quid ex ea perniciem inferens ani-
 mabus aut corporibus in ecclesiam dei sanctam aut in dei populum eve-
 nire contingat, innocens huius ego per Christi mei gratiam sum." hacten-
 us abdicatio; quae et habuit subscriptionem talem "Ioannes monachus,
 qui eram patriarcha Constantinopolis."

His scriptis et subscriptis atque ad imperatorem missis, ipsis praeter-
 eata sponte exutus patriarchatus insignibus, quiescebat in semel decretis
 perstans. hoc scriptum accipienti imperatori impetum iniecit religio quae-
 dam animi non admittendi nec legendi, sed prout alias in re simili fece-
 rat, inexplicatum igni tradendi. tandem tamen ad id audiendum dum le-
 garetur inductus, ubi audivit dicentem patriarcham se iurasse, in sollicitu-
 dine fuit maxima, et rei iudicium permittere sententiis episcoporum cogi-
 tabat. sed simul etiam recurrebat animo haud esse nunc tempus oppor-
 tunum inchoandae rei tantae, malis undique ingentibus in rem Romanam
 ingruentibus. quorsum enim communicanda episcopis et eorum delibera-
 tionibus committenda abdicatione ista novo se ac permoleste intricaret ne-
 gotio, cum undecumque obrueretur trepidis quotidie nuntiis indicantibus

δεινά, καὶ οὐ καθ' ἓν τι μέρος ἀλλὰ πανταχόθεν καὶ πανταχῆ
 συρρέοντα, οὐ κατὰ γῆν μόνον ἀλλ' ἤδη καὶ κατὰ θάλασσαν.
 πρότερον μὲν γὰρ πειραταὶ καταλαβόντες Τένεδον νῆσον ὡς ἰδίαν
 εἶχον, καὶ ὄρημητηρίῳ ἐχρῶντο, κἀκεῖθεν ἀναπλέοντες καὶ πόλλ'
 αἴτια τῶν θειῶν πράττοντες ἐν ταύτῃ καὶ αὐθις προσώκελλον
 ὑποστρέφοντες. τότε δ' ἀλλ' ἐκείνων καὶ ἐκόντων κατὰ φόβον
 P 237 ἀπαλαξάντων, τὸ Περσικὸν ὄσον ἦν ἐνδοτέρω ναυπηγησάμενον
 ταῖς Κυκλάσις ἐπέχραον καὶ κακῶς ἐποίουν, καὶ τοῦτο μὲν Χίῳ
 τοῦτο δὲ Σάμῳ καὶ Καρπάθῳ καὶ αὐτῇ Ῥόδῳ καὶ πολλαῖς οὖν
 αὐταῖς ἑτέραις οὐκ ὀλίγαις προσβάλλοντες ταῖς ναυσὶ τὰς τέως
 ἐνφωτισμένας σχεδὸν ἀοικήτους εἰργάζοντο. οὐκ ἦν δ' ὄλως οὐ-
 δὲ τοῖς ἐν τῇ γῆ τε καὶ ἡπειρώταις ἀναπνεῖν τῶν μόχθων οὐδ'
 ἐς βραχὺ· ὄσον γὰρ ὄσον καὶ δίκην ἀγρίου πυρός, τὰ ἐντὸς κα-
 B τεβόσκοντο, καὶ καθ' ἡμέραν νέαι δυνάει ἤγγελλοντο καὶ βασιλεῖα
 πρὸς ἑαυτὰς ἀντίσπων, καὶ ἀτελεῖς μετήλλαττον τὰς φροντίδας
 φροντίδες ἑτεραι. τὸ μὲν οὖν τὰ τοῦ πατριάρχου ζητεῖν αὐτό-
 θεν δυσχερὲς ἦν, καὶ ὁ καιρὸς οὐκ ἐνεδίδου· τέως δὲ καιρὸν
 ἐζητεῖ τὸν εὐθετον καὶ ἁρμοδίον.

non unam aliquam imperii partem gravissime laborare, sed quantum ter-
 rae ac maris ditone amplectebatur, totum uno tempore perire. iam enim
 continente universa in praedam data, mare ipsum infestari latrocinii coe-
 perat, Tenedo paulo ante a piratis occupata, qui inde erumpentes, et eo
 tutum receptum habentes, per continuas grassationes nihil securum illo
 pelago navigantibus et orae undequaque maritimae accolis sinebant. ac
 quamquam hi latrones deinde veriti ne non satis ad extremum tuta ipsis
 ea statio foret, inde sponte recesserant, tamen his modo successerat ma-
 lum in eodem genere gravius. etenim quantum Persicarum copiarum in
 interiora terrarum imperii penetraverat, aedificatis armatisque navibus
 Cyclades insulas intursabant maleque vexabant; et modo Chio, mox Samo
 et Carpatho, ipsi quinetiam Rhodo, multisque praeter has aliis, cum na-
 vibus non paucis infesti appellentes, dudum frequentes incolis insulas iam
 prope desolarant et inhabitabiles fecerant. nec vero interim a terrestri-
 bus latrocinii cessabatur, aut omnino miserimis continentis incolis quid-
 quam vel brevis interspiramenti laborum et terrorum atrocium concede-
 batur. sed plane latium Romaniae, velut sylvia concepto penitus incen-
 dio, vi flammae indomita continue grassantis absumebatur; novaeque quot
 diebus calamitates nuntiabantur, curas imperatoris ad se ab omni alio ne-
 gotio trahentes. unde is cogebatur inchoatas deliberationes de modo aver-
 tendi mala gravissima, recentibus urgentiorum cladum atque discriminum
 consternatus nuntiis, imperfectas omittere, has mox ipsas infectas pari-
 tristiorum sollicitudinum avocatione relicturus. hic illi deploratissimus rei-
 publicae status difficilem nunc reddebat inquisitionem de rebus patriar-
 chae; quare tempus ei aptum accommodatumque negotio quaerendum ex-
 pectandumque iudicabat.

30. Ἐντεῦθεν καὶ τῶν κατὰ Θύρας καὶ ἑγγυτέρω ἐπὶ C
 πλέον κακουμένων (τὰ δ' ἦσαν τὰ ἐκ Νικομηδείας καὶ μέχρι πορ-
 θμοῦ Θρακικοῦ) ἐπὶ οὐκ ἦν μετελθεῖν πολέμῳ τὰς μάχας καὶ τῷ
 φανερωῖ προσβάλλοντας, ἄλλως ἔγνω μεταχειριεῖσθαι τὰ κατὰ
 5 τοὺς ἐχθρούς. καὶ τὸν Κουξίμπαξιν Τόχαρον, ὃς Νογᾶ μὲν
 ᾤκείωτο πάλαι, τὰ Περσῶν δ' ἔσεβε καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον Μά-
 γων τὰ κράτιστα ἦν, ὕστερον δ' ἐκείνου ἀπολωλότος τῷ ἐκείθεν
 πλεῖον πρὸς τοὺς κατ' ἀνατολὴν Πέρσας χρώμενος ὅσα γυναικὶ καὶ
 10 παισὶν ἔξ ἀντιπνοίας περιπίπτει τοῖς κατὰ τὴν Ποτικὴν Ἑρά- D
 κλειαν Ῥωμαίοις, καὶ βασιλεὺς ἐπικαλεσάμενος σώζεται τε καὶ τὰ
 Χριστιανῶν αἰρεῖται καὶ πανοικὶ βαπτίζεται, κἀντεῦθεν ᾤκείωτο
 βασιλεῖ. τότε τοίνυν βασιλεὺς κρυπτόν τι καὶ συνετὸν πειρώμε-
 νος ἐννοεῖν, κηδεύειν τοῦτον ἐπὶ θυγατρὶ τὸν Σολυμάμπαξιν ἑγ-
 χωρεῖ, ὃς δὴ καὶ τῶν πλησίον ἐχθρῶν ἠγεμόνευε, καὶ μετὰ τοῦ
 15 τὸ κῆδος προβῆναι καὶ αὐτὸν ἠγεμόνα τῶν κατὰ τὴν Νικομηδείαν
 καθιστᾶ, ἐφ' ᾧπερ ἔξ ἀγάπης καὶ συγγενείας ὄνησίς τις τοῖς P 238
 Ῥωμαίων πράγμασι γένοιτο, κἂν οὐδὲν ἐς τόσον ἢ ἐπίνοια ᾤνη-
 σεν. ὃ μὲν γὰρ τὰς ἐπιγαμίας πρὸς τὸ συμφέρον ἐπολεῖ, καὶ ἐπὶ
 8. ὅσα] συνάμα?

30. Quale minime tunc aderat, quando utique cum maxime sitas ad portas et his vicinioreas urbes ac terrae a Nicomedia usque ad fretum Thraciam dirimens barbaricarum incursionum malis intolerabilibus urerentur. his quoniam mederi bello aperto et commissis aequo campo praeliis male paratus a re militari nequireret imperator, aliam inire viam statuit hostes coërcendi, utendo videlicet ad id opera Cuximpaxis Tochari. fuerat hic olim Nogae familiaris, superstitioni tunc Persarum addictus, adeo ut inter principes illic sacrorum magos vel in primis ipse numeraretur. postea Noga extincto, uxore ac filiis in navem impositis, vela inde fecit versus Orientales Persas, sed vento repulsus incidit in manus Romanorum Heracleam Ponticam obtinentium; ubi non frustra implorata imperatoris gratia incolumis liberque servatus sponte Christianam suscepit religionem et cum domo universa baptizatus est, ex quo carus intimusque Augusto coepit esse. cui tota sagacitate mentis intento disquirendis viis levandarum aut minuendarum quae cunctos fere sibi subditos opprimerent cladum, quiddam ad hoc percallidum ac solerter excogitatum fore visum est, uti hoc velut hamo ad unum ex infestatoribus Romaniae barbaris aut in partes attrahendum aut certe mitigandum, ut moderatius saeviret. palam igitur permisit, cuius scilicet illi rei clam auctor fuerat, ut filiam Solympaxi collocaret, duci exercitus barbarorum viciniæ insidentis, ut sic eum necessitudine generi obnoxium Cuximpaxis habens deliniret conciliaretque imperio, cuius ipse partes sequeretur; quod ut constaret manifestius, eundem affinitate ista iam contracta socerum Solympaxis regionibus Nicomediae circumstitis vice sua praefecit imperator, sperans Solympaxim caritate uxoris ac soceri verecundia temperaturum a nocendo, saltem tam inclementer, commendatis tam coniuncti sibi ducis custodiae Romanis. haec Augustus quidem prudenter ita consuluit: caeterum istius

βεβαίαις ταῖς ἐλπίσιν ὤρμηι, εἶγε κατὰ συγγένειαν συνηγίζοντες, ταῦτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τόποις, ὃ μὲν βασιλεῖ δουλεύων προνοοῖτο Ῥωμαίων, ὃ δὲ τὸ κῆδος καὶ τὰς συνθηκὰς ἀδούμενος ἀνακόπτοιτο τὰς ὁρμάς. οἱ δὲ, ὃ μὲν εἰς εἰρήνην ἐνάγων ὃ δὲ B σπενδόμενος, ὅμως τὸ τῶν προσχώρων συμφέρον οὐκ ἦνυτον. 5 μᾶλλον μὲν οὖν διὰ ταῦτα αἰτίαν καὶ ἀμφοτέροι ἀπηρέγκαστο, ὃ μὲν παρασπονδήσειος τῆς πρὸς βασιλέα, ὃ δὲ δυσνοίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. περιέρχεται γὰρ ἄλλοθεν τὸ κακόν· τὸ δ' ἦν τὸ ἐκ τοῦ Ἀμούρη, ἄλλου Περσῶν στρατηγοῦ, ὃς καὶ καταθίσειν Μεσοθινίας συχνάκις τὴν Σολυμάμπαξι χάριν ὡς οὐδὲν ὀνοῦσαν 10 C ἀπήμβλυε. τὸ γὰρ κατὰ συστάσεις καὶ ἰδίως καθ' ἕνα μάχεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ἕνα εἶναι τὸν κυριεύοντα ἦν πάντως. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ δυσχερῆς τῷ βασιλεῖ καὶ σχεδὸν ἀδύνατος ἢ τῶν ἐπισυμβαπόντων διόρθωσις ἐνομίζετο, τοῦ μὲν ἐνθεν τοῦ δ' ἐκεῖθεν ὁρμώντων, καὶ κατὰ γνώμας διαφερόντων, καὶ λαθὼν ἀγόντων ἐνάστου ἐπὶ τοσοῦτον ἀγόμενον ἐφ' ὅσον καὶ τὸ κερδαίνειν σφίσι ἐκ τοῦ πολεμῆν ἔσοιτο, εἰ δὲ μὴ θάλοιν πολεμῆν οἱ προ-

providentiae perexigens aut nullus in rempublicam extitit fructus. etiā enim Solymampaxis matrimonio sibi privatim utili libenter inito haud invidabat quin in Romanos quoque pars commoditatis aliqua ex eo redundaret, immo etiā inter isoenda pacta nuptialia non dubiam spem fecerat volendi, novae necessitudinis occasione, coniuncte deinceps non solum animo sed etiā loci propinquitate cum Cuximpaxi vivere, ac pariter cum eo pro se quoque consulere subditis imperatoris, ut quo tempore socer, ex officio subiectionis palam imperatori iuratae, commissis ab eo sibi Romanis provideret, eodem ipse, memor affinitatis et reveritus conventionem factam, reprimeret impetus barbarorum depraedandae desolandaque Romaniae imminentiū, — etsi haec, inquam, Solymampaxis et ex animo promississe et bona fide praestare voluisse visus est, tamen is successus fuit, ut apud nihil inde levamenti sentientes Romanos infamia uterque laboraret, socer quidem foedifragae perfidiae erga imperatorem, gener autem mali atque infesti nihilo nunc misus quam antea in Romanos animi. alifunde porro malum oriebat, ex altero videlicet duce Persarum Amura, qui crebris tunc incursionibus Mesethiniis vastans gratiam Solymampaxis ut ad nihil utilem in animis Romanorum hebetabat. ea quippe conditio tunc rerum erat, ut quisque ducum istorum barbarorum propriis instructi capiti, nec ulli communiter superiori parentes, sua sibi privatim consilia haberent, nec sociorum vel auctoritas vel exemplum quidquam apud quemlibet ipsorum obtineret ponderis. quam ob causam difficilis ac fere inasperabilis imperatori censebatur malorum tunc imperium inundantium, per istam conventionem cum aliquo ex satrapis viam, curatio, utique cum nec comprehendi omnes una confederatione possent, et uno eorum aut altero cessante alii vel etiā licentius uberiusque praedarentur, uno videlicet hinc, alio inde aemula incessanter rapacitate inhiantibus, consilio usque discordi et parata semper voluntate contraria iis quae duces alii decernerent sequendi. militum autem, qui sub istorum merebant signis, parva usu licentia castrorum mutandorum, cupidissima praedarum aviditas facie-

ἀγοντες, ἑτέρους ζητοῦντα τοὺς ἄξοντας, ὧν καὶ μαχομένων αὐτοὶ κερδαίνουσι πολεμοῦντες. τοῦτο συμβεβηκὸς καὶ τῷ Σολομάμπαξι ἄχρεια ἐποίησε Ῥωμαίους τὴν τῆς ἀνακωχῆς χάριν, τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατηγούμενων τέως ἑτέροις συνιόντων, καὶ τὰ αὐτὰ 5 Ῥωμαίους θρώντων ὡς ἂν κἄν ὑπ' αὐτῷ τὸ πρὶν ἐστρατήγητο ἔπραττον. ἀλλὰ τὰ ἐντεῦθεν ἐπισυμβῆντα εἰρήσεται κατὰ τόπον ἰσαῦθις.

31. Τότε δὲ βασιλεὺς δεινὸν οἰηθεὶς εἰ καὶ πλεον ἀφῆξοτο P 239 τοῦ τὴν ἐκκλησίαν καθιστᾶν (μηδὲ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ εἶναι τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι τὸ μὴ ἐν καταστάσει τὴν ἐκκλησίαν εἶναι), μικρὸν ἀφέμενος τῶν ἔξω φροντίδων ἐδίδου καὶ ταῖς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας μερίμαις, ἥδη καὶ πάλιν ἀρχομένης κραδαίνεσθαι. καὶ δὴ συνόδους συνῆγε, καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν σύνταγμα, ὅσον ἦν ἐξ ἀρχιερέων καὶ ὅσον ἐκ κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν, εἰς ταῦτόν καθ- 15 στα, καὶ συνδημέρευε τούτοις, τὰ περὶ τῆς παραιτήσεως κατὰ κανόνας διερευνῶμενος. τότε' ἐφ' ἡμέραις συναγομένων σχίσμα B γεγόνει. καὶ οἱ μὲν πατριάρχῃ προσκειμένοι τὰ τῆς παραιτήσεως οὐκ ἐδέχοντο· ὑβρίσθαι γὰρ ἔλεγον τοῦτον, καὶ ἀνάγκην εἶναι

15. καὶ decret.

bat ut ab eo satraparum quem quiescere viderent, statim ad alium suos ad rapinas immittentem transirent, securi disciplinae militaris, et unam unico spectantes, quae sola illis erat bellandi ratio, lucri sibi ex rapto conficiendi commoditatem. id quod tunc Solymampaxi contingens, ut nimirum milites eum sui abstinentem iam a rapinis desererent transfugerentque ad Amuram in Romania latrocinantem, obstetit quominus sperato ex eius cum Cuximpaxi societate urgentium malorum laxamento quoque Romanam fruerentur, militibus eius per transitum ad alia infesta Romaniae castra malis eiusdem imperii subditos nunc vexantibus, quibus antea eosdem affecerant, cum nondum conciliati Solymampaxi signa sequerentur. sed quae indidem alia oriri deinde mala contigit, suo iterum loco referentur.

31. Caeterum hac qualicumque rebus Romanis ex foedere duorum satraparum remissionis oblata spe, quae quam vana esset, usu posterius apparuit; indutias urgentium curarum nactus interim velut quasdam imperator, grave nec committendum sibi putavit supersedere amplius conatui restituendae tranquillitatis ecclesiae, cuius gliscentes turbationes in reipublicae ipsius ac status politici redundare periculum intelligebat. impendit igitur brevem illam a sollicitudinibus imperii requiem in acres curas stabilis pacis ecclesiae, quae concuti rursus incipiebat; congregavit synodos, et sacrorum hominum conventum instituit, quantum ad manum fuit episcoporum, quantum clericorum, et monachorum, in unum cogens. cum his totos ipse durabat dies, patientissime disquirens quid iuxta canones de patriarchae abdicatione statuendum videretur. celebratis per dies aliquot istiusmodi conventibus, scindi qui colverant coeperunt in duas potissimum sententias. nam qui favebant patriarchae, abdicationem eius haudquaquam admittendam optabantur, quippe quam dicerent invito extortam, iuxta impatientia gravissimae contumeliae; cuius cum reparatio-

μη ἐκδικούμενον, ὕβριοπαθήσαντα, ἐκχωρεῖν αἰρεῖσθαι, ὥστε
καὶ τῆς ἐκδικίας κατὰ τρόπον προβάσσης αὐτὸν καὶ αὐθις ἐπανή-
κειν καὶ τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἔτομον γίνεσθαι. ὄρκον δὲ μὴδ'
εἶναι τὸ παράπαν, ὃ δὴ καὶ ἀπὸ θλίψεως διεφθέγγετο, ταραχὴν
C δὲ μᾶλλον λογισμῶν ἐκ ζήλου τινὸς ἀνοιδουμένην, ἐξ ὀλίσθαι 5
προαχθεῖσαν γνώμης καὶ οὐκ ἔκ τινος εὐσταθείας καὶ μεμεριμητη-
μένου σκοποῦ τε καὶ καταστάσεως. οἱ δὲ ἀπεναντίας καὶ τὴν
παραίτησιν ὡς λελογισμένην ἐδέχοντο καὶ τὸν λόγον ὡς ὄρκον
ἄσφικτον ἔκρινον· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν δὴ ἐπὶ τῇ τῆς παραιτήσεως
ἐκθέσει ὁμολογεῖν, καὶ εὐχὴν πρὸς θεὸν ὀνομάζειν τὸ προαχθέν, 10
διεσταλμένην τοῖς αὐτοῦ χεῖλεσι. καὶ διεφιλονεῖκουν ἐντεῦθεν,
D οἱ μὲν ἔνθεν οἱ δ' ἐκῆθεν τὰ τῆς γνώμης ἔχοντες, καὶ οὐ το-
σοῦτον περὶ τῆς παραιτήσεως σφίσιν ὁ λόγος ἦν ὅσον περὶ τοῦ
ὄρκου, εἰ ἔξεστι τέως παριδόντας αὐτὸν ἀναγκάζειν καὶ αὐθις
πατριάρχην τὴν ἀρχὴν δέχεσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἀπώμοτον ὅλως 15
ἐδόκει τὸν ψευδορκίας ἀλόντα πατριάρχην τούντεῦθεν καὶ εἶναι
καὶ ὀνομάζεσθαι· οἱ δὲ βίβλους ἀνέπτυσσον καὶ ἱστορίας προέτει-
P 240 νον, καὶ ποῦ μὲν Φλαβιανὸν προσῆγον ὀμύσαντα τὴν χειροτονίαν
μη δέχεσθαι καὶ δεξιόμενον ὕστερον, ποῦ δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ μεγάλου

nem impetrare diu flagitans nequivisset, necessitate adactus quadam ad illud extremum consilium non tam venerit quam vi trusus fuerit renuntiandae dignitatis. quare non videri dubium quin paratus is sit ad resumendam retinendamque patriarchalem potestatem, simul, quod iure postulabat, iusta calumniatoris damnatione purgatus rite fuerit macula criminis falso impacti. nec vero quae verba perturbatio ipsi aegrae dolore gravi mentis expressit, pro vera iurisiurandi formula oportere accipi. prolapsus in haec eum acri animi aeternae sensu gravissimae aestuantis angore: non autem, ut ad religionem iuramenti rite consciscendam opus fuerat, libero sibi constantis arbitrii iudicio, illa volentem scientemque protulisse. contraria his erat factio abdicacionem ut ratam legitimamque acceptantium, verbaque in ea posita irrevocabilis iuramenti vim certam obtinere iudicantium. nam et ipsum id fateri qui suum optime sensum calluit, in ipsa scripto editae abdicacionis formula Ioannem, nominando id votum a se deo factum quod sua labia distinxerint. atque in hoc isti obnixi stabant, contentione certa non cedere, aliis nihilo remissius repugnantibus. nec spes apparebat fugiendae altercationis, quae minus circa abdicacionem ipsam quam circa verba illa iuramenti speciem praeferebant exarserat. eoque res devenerat, ut quaereretur num etiam si forte sese ille abstrixisset qualicumque iuramento, solvi ea religione deberet adigique nihilo secius ad resumendam sedem. in quo vehementer adversabantur qui eum rite ac valide renuntiassent contendebant, nefarium et execrabile censentes, semel periurii compertum, patriarcham deinde et esse et nominari. contra alii libros replicabant veteres, historiasque allegabant et nunc quidem Flavianum producebant, qui postquam iurasset se ordinationem non accepturum, eam deinde tamen acceperit: mox etiam tempore

Βασιλείου Βιάνορα, Θεραπευσάντων τῶν ἁγίων τοὺς ἐκείνων ὄρκους τρόποις οἰκονομίας καὶ πνευματικῆς καταστάσεως. ταῦτ' ἔλεγον διαγνωμονοῦντες, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ χρόνος ἐτρέβητο. μόλις μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν καὶ τὴν ὑπὸ βασιλεῖ ἀκρατῆ 5 γε καὶ διαγνώμονι συνδιόσκηψιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν συμβαίνειν τὰς Β γνώμας αὐτῶν, εἰς πολὺ τοῦ καιροῦ κατατεινομένου, ἔγνωσαν ἅμα πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν ἐκείνον αὐτὸν πατριάρχην, ὅπως ἔχοι γνώμης καὶ ὅ τι λέγει ἐπὶ τε τῇ παραιτήσει καὶ ἐπὶ τῷ φημιζομένῳ ὄρκῳ· τὸ γὰρ εὐλαβὲς καὶ ἄπλοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἐχέγγυον εἶ- 10 χον λέγειν ἐκείνον τὰ πίσσης ἀποδείξεως κρείττω, ἐφ' οἷς ἄρα διημφισβήτουν ἀλλήλοισι. καὶ δὴ ἤξιον μὲν πατριάρχην Ἀλεξαν- C δρείας, ἐκεῖ καὶ αὐτὸν προκαθεζόμενον, τῆς παρ' ἐκείνον ἀφίξεως ἕνεκα, συνέπεμπον δὲ οἱ τοὺς συνιροῦντας καὶ δύο ἀρχιερεῖς, τὸν τε Κρήτης Νικηφόρον καὶ τὸν Περγᾶμον Ἀρσένιον. 15 οἱ καὶ ἐπιστάντες περὶ τῆς παραιτήσεως καὶ τοῦ λόγου ὡς ἐκ συνόδου πάσης καὶ βασιλέως διεκυνθάνοντο. (32) ὁ δὲ τὸν ἀπό- D λογον ὅσον ἦν συντεμῶν, γραφῇ σημήνας ἀπέστειλεν. ἦν δ' ἐν' αὐτῆς εἰπεῖν τῆς λέξεως ἔχουσα οὕτως. “δέσποτά μόν ὕγι βασιλεῦ, διεμηνύσατό μοι ἡ κραταιὰ καὶ ἁγία βασιλεία σου καὶ ἡ 20 θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος, μετὰ τοῦ ἁγιωτάτου πύνα καὶ πατριάρ-

8. ἐπὶ τε τῇ] ἐπὶ τ' αὐτῇ P.

magni Basilii paria dictum egisse Biancozem, sanctis videlicet patribus ipsos religione iurisiurandi liberantibus accommodatione quieti tunc rerum opportuna et ipsis inspirata divinitus. talia utrimque irrevocabili pertinacia contendentes allegabant. atque huiusmodi iurgiis tempus absumebatur, quoad vix tandem post multam illam altercationem et indefesse cunctis praesentis cunctaque attente audientis cooperantem, prout poterat, ad aliquid denique decernendum deliberationem imperatoris, cum aliter infinite discordes in unum cogi sententiae nequirent, conventam assensu cunctorum est mitti oportere qui ipsum interrogarent patriarcham, quo animo abdicationem scripserit, quidque mente versaret cum illa iurisiurandi formam praeferebat proferret verba. eam enim constabat inter omnes esse sinceritatem et simplicitatem viri, quae pignoris loco esset idonei hand aliud ipsum de rebus illi uni ex intimae admonitu conscientiae perspectissimis, de quibus nunc disceptaretur, responsurum, quam quod re vera esset. itaque rogant patriarcham Alexandrinum, qui et ipse in primis eius consensus subselliis sedebat, adire ad Ioannem ea causa ne gravaretur. adiderunt ei legationis huius socios duos episcopos, Nicophorum Cretaensem et Arsenium Pergamenum; qui et profecti ad Ioannem ab eo nomine universae synodi et imperatoris quaesierant, quid de abdicatione sua deque verborum, quibus iurasse visus esset, vera notione ipse sentiret. (32) Ille vero quidquid super his respondendum haberet paucis complexus, scripto consignatum misit hisce ad litteram concepto verbis. “domine mi sancte imperator, desunt mihi potens et sancta maiestas tua, nec non divina

χου Ἀλεξανδρείας καὶ μετὰ τῶν δύο ἀρχιερέων, ἵνα παραδηλώσω
 P 241 τῇ κραταιᾷ καὶ ἀγαθῇ βασιλείᾳ σου ὅπως ἔχω γνώμης περὶ τοῦ
 συμβάντος εἰς ἐμὲ λόγου, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς παραιτήσεώς μου.
 καὶ ἕδει μὴ τὸ παράπαν ἀποκρίνασθαι με, τῆς ἐμῆς παραιτή-
 σεως σαφῶς παριστάσης τὴν ἐμὴν βούλησιν· ἐπεὶ δὲ μόλις νῦν 5
 ἐρωτῶμαι, ὡς ἐν βραχεῖ τοῦτο ἀποκρίνομαι πρὸς τὴν ἀγίαν καὶ
 κραταιὰν βασιλείαν σου, ὅτι ἐγὼ ἐκ πολλῶν ἤδη τῶν χρόνων ἐθε-
 μην ἐν ἐμαυτῷ μήτε ὀμῶσαι μήθ' ἕτερον ὄρκον ζητῆσαι, μηδὲ
 ὕβριν μέμψως ἀξίαν τοῦ στόματος προενεγκεῖν, ἀλλὰ μηδέ τι
 B καταράσασθαι. καὶ ἐφυλασσόμην μέχρι τῆς δευτέρας Χριστοῦ 10
 μου χάριτι. πλὴν εἶχαν εἰς πληροφορίαν τῶν λόγων μου καὶ
 παράστασιν ἀπλᾶ καὶ μὴ βλάπτοντα, μηδὲ εἰς ὄρκον λογιζόμενα
 ταῦτα, γὰρ ἔχω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γὰρ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ,
 καὶ γὰρ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. ὥστε καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφθραγῆ-
 μην ἀπὸ παραλυτήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς ὄρκον λογιζό- 15
 μενος εἶπον, ἀλλ' ἀπλῶς ἔχων ἐκ συνήθειας τοῦτο λέγειν. τὸ
 C δὲ ἦν· γὰρ ἦμαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴ εἰ μὴ μεθ' ὑμῶν ὑπά-
 γω δηλονότι τό γε νῦν ἔχον, ἀφίσταμαι ἔξ ὑμῶν. οὐχ ὄρκον δὲ
 τοῦτο ἐλογιζόμην, μαθὼν καὶ ταῦτα παρὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς
 ἡμῶν Βασιλείου, λέγοντος ἐν τοῖς ἡθικαῖς αὐτοῦ λόγοις ὅτι ἐνθα 20
 τὸ γὰρ τίθεμεν, οὐχ ὄρκον παραδηλοῦμεν, ἀλλ' ἐνθα τὸ γὰρ.

13. εἰμή P.

17. εἰ μὴ] ἦμαι?

et sacra synodus, per sanctissimum papam et patriarcham Alexandriae, et
 duos episcopos, ut declararem potenti ac sanctae maiestati tuae quid sen-
 tirem de verbis quibusdam, quae mihi proferre contigit, itaque de abdi-
 catione mea. de his opus non erat quidquam omnino responderi a me,
 cum satis manifeste mentem ac voluntatem meam ipsa exprimat abdicatio.
 quoniam autem nunc aegre tandem incipio rogari, breviter sanctae ac po-
 tenti maiestati tuae hoc respondeo. ego ex multis iam annis constitueram
 apud me nec iurare ipse nec iurandum ab alio exigere, neque contu-
 meliam reprehensione dignam ora proferre, sed et neque cuiquam male
 precari: et observavi usque in hunc diem Christi mei gratia. idem ta-
 men ad asseverationem dictorum meorum usurpare sum solitus vulgaris
 consuetudine sermonis, ut simplicia nec cuiquam nexa aut iuramenti vim
 habentia, verba haec: *per quantum habeo misericordiam dei; per quan-
 tum sum servus dei; per quantum velim paenitens mori.* itaque et illud
 quod ex animi amaritudine ad fratres meos pronuntiavi eiusdem forma-
 non ut iuramenti vim obtinere reputans dixi, sed simpliciter, prout usu
 longo loqui asseveram, protuli. id autem fuit: *per quantum servus dei
 sum, non sum vobiscum, vado videlicet iam nunc et abcedo a vobis.*
 quod equidem iuramentum esse minime putavi, persuasus in hoc auctori-
 tate magni patris nostri Basilii, dicentis in suis Ethicis sermonibus: *ubi
 γὰρ ponίμω, non iuramentum significamus, sed tantum ubi γὰρ.* quodam

εἰ δέ τις ἐπιλαμβάνεται μου τῆς παραιτήσεως ὡς κάκεισε γράψαν-
 τος διὰ τὸν ὄρκον ἐξέρχασθαι, πρῶτον μὲν λογιζέσθω ὅτι ἀπὸ
 ἄκρας παραλυσήσεως γέγραπται, ὡς κάκει παρεδήλωσα. ἄλλως
 τε καὶ ἐδόκουν ἀπαλλαγῆναι τῆς ἐκκλησίας εἰρηνικῶς. ἐπεὶ δὲ D
 6 συμβαίνει σκανδαλλέσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς διὰ ταύτην ὡς μὴ κα-
 νονικῶς προβεβηκυῖαν, εἰ μὲν ὁμοῦ γένοιτο ἅπαντες τισσαρά-
 κοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντες καὶ δεξαίντο τὴν παραίτησιν μου ὅλοι,
 εὖ ἂν ἔχοι, κάγω τότε τὸ τυχὸν οὐκ ἐρῶ, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας
 ἐκστήσομαι, καὶ ὕψεται κύριος ἐαυτῷ ποιμένα, κάμοῦ, εἴγε
 10 βούλοιντο, μετ' αὐτῶν συνδιασκεψαμένου περὶ τοῦ νεύσει θεοῦ
 τὴν αὐτοῦ κυβερνήσοντος ἐκκλησίαν. εἰ δ' ἀπολειφθεῖν τινες
 τῶν ἀρχιερέων, ἄχρι καὶ τριῶν λέγω, μὴ δεχόμενοι τὴν ἐμὴν
 παραίτησιν, μηδ' ὡς κανονικῶς προβάσης ἀποδεχόμενοι, κάγω
 μετ' αὐτῶν δηλοῦντί ἔσομαι καὶ τῆς δεδομένης μοι παρὰ τοῦ
 15 πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐξουσίας οὐκ ἀποστήσομαι, ἅμα μὲν φει-
 δόμενος τῶν ψυχῶν τῶν ἀδίκως καὶ παραλόγως κατεπόντων μου,
 ἅμα δὲ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν προμηθεύμενος, ἵνα μὴ τέλειον ἀπό- P 242
 λωνται τῇ τῶν ὑπερμαχοῦντων τῆς ἀληθείας ἀποχωρήσει. ὅτι
 δὲ καὶ ἡδικήθην παρὰ τε τῆς ἁγίας βασιλείας σου καὶ παρὰ τῶν
 20 ἀρχιερέων, εἰδήλον· ὁκτώ γὰρ παραδραμόντων μηνῶν ἐν οἷς
 ὑβριζόμην, οὐδεμίαν ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἢ ἁγία βασιλεία σου

6. μὲν] μὴ P.

quis haec quae nunc dico refellere conetur ex verbis abdicationis meae,
 in qua clare videor fassus me iurasse, primum quidem reputet in summa
 me illud ex acris sensu doloris animi perturbatione, prout ibidem indicavi,
 scripsisse, praetereaque id posuisse quatenus pacate assentientem nec re-
 pugnantem cessionis meae a me deseri putabam ecclesiam. quod quia se-
 cus se habere modo intelligo, cum contigerit scandalizari antistites ob
 meam istam cessionem, quam negant canonice factam, illud declaro. si
 omnes episcopi numero quadraginta in meae admissionem cessionis con-
 senserint, sit sane illa rata: non repugnabo, nec verbum contra hiscam,
 sed a clavo ecclesiae abistam, providebitque sibi dominus pastorem; ac
 me quoque, si voluerint, ipsis cooperante consiliumque conferente, nutu
 dei deligetur qui etiam ecclesiam gubernet. sin autem his repugnaverint
 aliqui antistitem (etiam, inquam, tres tantum), nec meam acceptare ab-
 dicationem voluerint aut ut canonice actam admittere, ego cum ipsis scilicet
 ero, et data mihi a Spiritu Sancto potestate non decedam, simul
 quidem parcens animabus eorum qui iniuste et irrationabiliter oblocuti
 mihi sunt, simul providens ecclesiae, ne funditus pereant pro veritate pro-
 pugnantium abscessu. passum porro me iniuriam a tua sancta maiestate
 atque ab episcopis, manifestum est. octo enim iam elapsis mensibus ex
 quo sum affectus contumelia, nullam de ea vindictam, unde purgatus ego
 laebe videri possem, exegit sancta maiestas tua neque synodus. quantum-

εις ἐμέ, οὔτε ἡ σύνοδος. ὅσον δ' ἐντεῦθεν ἐπισυμβῆ τῇ ἐκκλησίᾳ, πάντως οὐκ ἐγὼ τὸν ὑπὲρ τούτου ἀποδώσω λόγον. ταῦτα διὰ τὸ ἀσφαλὲς γεγραφῶς τῇ κραταιῷ καὶ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου πέμ-
B πω. γένοιτο δὲ αὐτῇ Θεοῦ κυβερνωμένη χειρὶ, ὅσον ἀσφαλὲς καὶ ἀτάραχον, τῇ αὐτοῦ πραγματεύσασθαι ἐκκλησίᾳ." 5

Ταῦτα δεξαμένω τὰ γράμματα βασιλεῖ ὑπονοεῖν ἐπήει ὡς οὐ γνησίας φρενὸς καὶ γνώμης τοῦ πατριάρχου ταῦτα, ἀλλὰ τινων ἄλλων ὑποβαλλομένων, οἷς ἦν ἀμφισβητεῖν ἀρχιερεῦσιν οὔ-
C σιν πρὸς τοὺς κατ' ἐκείνου σπονδάζοντας· ὁμως δὲ καὶ αὐθις ξύναξιν καθιστὰς τῇ συνόδῳ τὰ τῆς ἀπολογίας κοινοῦται, καὶ 10
D ὅτι μεταμέλειν δοκεῖ τῷ παραιτουμένῳ τῆς παραιτήσεως, συν-
διασκέπτεσθαι ἀξιοῦ. τότε τοίνυν στερερά τις φιλονεικία καὶ ἐκα-
τέροις τοῖς μέρεσι γίνεται; τῶν μὲν ὑπὲρ ἐκείνου λεγόντων καὶ μᾶλλον ἰσχυριζομένων, ὡς παραλυπήσεως, οὐ προαιρέσεως ἢ
παραίτησις, καὶ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τρισὶν ἀρχιερεῦσι καὶ μόνοις ἴστα- 15
σθαι βούλεται, τῶν προσηκόντων ἐκείνῳ πολλῷ γε δικαιοτέ-
ρον ἴστασθαι, τῶν δὲ τούτοις ἀνθισταμένων ὄρκον εἶναι διατι-
νομένων τὸν λόγον, καὶ ὄρκον φρικῆς μεστόν, καὶ ἱκανὸν κωλύειν
D ἱερῶσύνης παραβαινόμενον. οἷς δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπιεικῶς
ὁμογενῶν ἦν, τῷ μὲν πλειονί, ὡς ἐώκει, δι' ἄκραν εὐλά- 20

6. ἐποίη P.

cumque autem inde in damnum ecclesiae redundaverit, mihi plane non imputabitur, nec a me huius repetetur ratio. haec ad securitatem a me scripta potenti et sanctae maiestati tuae mitto: contingat autem ipsi dei manu gubernatae, quanta opus est securitas et tranquillitas ad consulendum ipsius ecclesiae."

Has accipienti literas imperatori venit in mentem suspicari non haec ex vera sui animi sententia proferre patriarcham, sed deferentem suggestionibus quorundam aliorum, quibus episcopali dignitate praeditis caset iam commissa contentio adversus eos qui contrariis in illum studiis ferrentur. tamen rursus conventu habito responsum Ioannis communicat synodo; et quoniam videatur qui abdicaverit poenitere abdicacionis factae, quid tali casu sit agendum, ut communiter consulant orat. tunc vero exarsit acre, si umquam, certamen, ambabus pro se quaque factionibus obnixae utrimque instantibus, studiosis quidem Ioannis vehementer asseverantibus aegri dolore gravi ac perturbati eius animi, non liberi consilii verique partum arbitrii abdicacionem esse. ac cum sit professus cum tribus solis episcopis eius cessionem non admittentibus stare se velle, cum tot eam reiciant instantesque ipsum mordicus in patriarchatu velint, quanto est aequius credere cum his illum stare? contra obtendebant adversarii verba quae protulisse Ioannem constabat, nihil minus quam verissimum idque horroris plenum esse iuramentum, abunde idoneum, vel si aliud dececet, arundo a sacerdotio qui transgressus id sit. In horum sententiam aliquantum propendere imperator videbatur; cuius rei causa quae maxime se ostentabat, erat quaedam exactior et tutioribus inhaerere semper solita

βίαν τὴν ἐπὶ τὸν ὄρκον, τῷ δ' ἀδήλω, οἶμαι, καὶ σκοπὸν ἔχων τοὺς Ἀρσενιάτας, εἰ εἰρητεύειν δύναιτο, (οὐδὲ γὰρ μικρὸν ὠδύνα τὸν βασιλέα τὸ ἐκείνων σχίσμα, ὡς ἔδειξε) προσλαβέσθαι. ἢ μὴν ἄλλως καὶ δι' Ἀθανάσιον, ἄδηλον ὄν ἐς τότε. τούτων 5 ἐπὶ πολὺ τριβομένων καὶ τῶν ἀφχειρέων μὴ συμβαινόντων ἀλλήλοισ μετέωρα τὰ τῆς ἀποφάσεως ἦσαν, καὶ οὐδὲν ἤνυτον συνερχόμενοι. διὰ τοῦτο καὶ ἔτι ἐμνημονεύετο μὲν Ἰωάννης, οἱ αὐτοῦ δὲ τὸ πατριαρχεῖον διώκουν κατέχοντες, καίτοι γε καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα κινεῖσθαι πέμποντος μὲν εἰς μονὰς τοῦ ἔτι πατριαρχούντος, πέμποντος δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, καὶ πάντες τὸ ἑαυτοῦ μνημόσυνον ἐπιτρέποντος ὡς δῆθεν παραιτησαμένου καὶ ἀποβεβληκτός τὸν ἱερεῖα παντάπασιν. ἀλλ' ἐκείνοι τὴν ἀπὸ P 243 τε συνόδου καὶ βασιλέως ἀποκατάστασιν ἐκδεχόμενοι καταναγκᾶν οὐδ' ὄλιως ἐπέιδοντο τὸ Ἰωάννου ὄνομα.

15 33. Τῷ μέντοι γε βασιλεῖ ἔνθεν μὲν ὄρωντι τὴν ἐπὶ τῷ B παραιτεῖσθαι πολλάκις εὐκολίαν τοῦ Ἰωάννου, ἔνθεν δ' αὖθις ὑπονοουμένῳ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν ἐς ἔσχατον ἀνοχήν, ὡς οὐδ' ἂν εἰρηνευσόντων ἄλλως εἰ μὴ γε καθ' αὐτοὺς τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα γένοιτο (καὶ γὰρ καὶ τοῦ Ἰακίνθου ἐξ ἀνθρώπων γε- 20 γορέτος ἐκείνοι τῇ τοῦ Μωσελε μνημῆ προσκαθήμενοι πολλῶς εἰ-

religio animi, iurisque iurandi reverentia. forte tamen suberat occultior ratio, spes quaedam ipsi subnata rei dudum exoptatae, revocandi Arseniatae ad pacem occasione mutationis patriarchae, cuius ansam offerri per hoc commodam nec sibi negligendam arbitrabatur. haud parum quippe iampridem cruciabat imperatorem illorum schisma. ostenditque adeo paulo post etiam nihil recusare paratus esset, quo eos ad concordiam reduceret. nisi et aliquid in id ipsum movens suspicari licet, item arcana menti Augusti observatum, de Athanasio expatriarcha, cuius restitutionem in thronum ea iam tum cogitaverit, in incerto quidem est, non tamen fortasse penitus a coniecturae verisimilitudine abhorret eo iam hinc eum dissimulante collimasse. ut sit, altercationibus isto modo in longum tractis, et episcopis minime inter sese convenientibus, pendeat in ancipiti negotium abdicationis depositionisve Ioannis, nec multiplicatis quantumlibet coetibus quidquam unquam concludebatur. quare adhuc commemoratio Ioannis fiebat inter sacra. quoniam et eius familiares in patriarchalibus legentes aedibus res pro eo velut patriarcha administrabant, utcumque prius quam haec moverentur, missis ipse Ioannes per monasteria et in ipsam ecclesiam certis hominibus, permisisset a sui commemoratione cessari, velut qui iam rite abdicasset cessissetque omnino sacerdote. verum illi, quid synodus et imperator circa hoc statuerent expectantes, haudquam sunt permissi nomen Ioannis reticere.

33. Caeterum imperatori hinc quidem cernenti facilitatem Ioannis in crebras subinde abdicationes prorumpentem, inde autem habenti suspectam inflexibilem ad extremum Arseniatarum pertinaciam, quos appareret nunquam ad pacem adducendos aliter quam ecclesiae regimine peses ipsosposito, siquidem Hyacintho iam mortuo illi monasterium Mosele vocatum

C

χον ἔξωτέρω τοὺς σπουδαστάς, καὶ τοὺς αὐτῶν νεκροὺς ἴσα καὶ

ὁμολογητὰς ἐτίμων, καὶ πολλοὺς ἐντεῦθεν ἐπήγοντο), ἔννοιά τις

ἐπῆει, ἥδη καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ προκαθίσαισα, μήπως θεῶ

δοκοῦν τὰ τούτων ὃ δὲ τὰ πόρρω διώκοι, καὶ ὣν ἴσως τελεσθέν-

των οὐδὲν ἐνήϊστον γένοιτο, καὶ διὰ ταῦθ' ὀδηγοῦν τὸ θεῖον 5

τὴν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸ πατριαρχεῖν ἐμποιεῖ νύρκην, εὐχε-

D

ρῶς παραιτουμένου καὶ τῆς τυχεύσεως προφάσεως. τῷ τοι καὶ

γνωσιμαχῶν ὑπὲρ τούτων, καὶ ὅτι ἄλλως ἀνάγκη ἦν καὶ τρίτον

ἐπὶ δυοῖ πατριάρχην ἐπικηρῶν εἶναι αὐτοῦ γε παραιτουμένου

ἥδη, καὶ τὸ ἀπρεπὲς δυσωπούμενος, ἔγνω προκαταλαμβάνειν 10

ἐκείνους, καὶ πέμψας ἐν ὑπορρήτοις τὴν ἐκ Νουσόγγων Ταρχα-

νειώτισσαν ἑμαιμονοῦσαν τῷ Κομνηνῷ Ἰωάννῃ καὶ τὰ ἐκείνων ἐξ

ἀρχῆς φρονοῦσαν ἄγει παρ' ἑαυτῷ, καὶ κοινοῦται ταύτῃ τὸ

E

σκέμμα, καὶ πρὸς ἐκείνους διὰ ταύτης πρὸςβένεται, καὶ ζητεῖ

τοὺς ἐκείνων πρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς τυφλοὺς, Λάζαρον τε 15

τὸν Γοριανίτην καὶ τὸν Περισιτέρην Μακάριον, ἐφ' ᾧ καὶ περὶ

τούτων σφίσι συνδιασκέψασθαι. καὶ δὴ ἐφίσταται μὲν ἡ μονα-

χὴ γραῦς ἀσμένους τοῖς μοναχοῖς, ἐκλέγονται δὲ παρ' αὐτῶν τοῖς

τυφλοῖς συνάμα οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες, καὶ εἰς πέντε ποσω-

P 244

θέντες ἔξαποστέλλονται. ὣν δὴ καὶ τῶν τυκτιῶν ἀνωρὶ μηδενοῦς 20

ἄλλου συνειδότης προσόδου πρὸς βασιλεία τυγχάνοντων, οἱ περὶ

4. δοκοῦντα?

insidentes multos habebant exterius factores, adeo factionis ipsorum stultiosos ut etiam mortuos eorum velut confessores venerarent multosque ea religione ad istas partes implicarent, quaedam suborta cogitatio est, aut potius intimis eius sensibus tacite dudum insidens per hanc occasionem excitata, an non forte deo probarentur istorum res, et ipse longinqua persequeretur, quibus forsitan perfectis nihil ad summam utile contingeret. et quis sciret ecquid non fortasse divinitus illa satietas patriarchatus et quaedam summi honoris nausea saepe ipsum levi de causa ad tentandam cessionem concitans Ioanni iniiceretur? anceps igitur animi super his aestuansque alternantibus sententiis, cum necessarium esset tertium duobus adhuc viventibus, Athanasio et Ioanni, patriarcham superinducere, quoniam hic illi subrogatus iam rite renuntiasset, reique indecentiam veritus, praesoccupare provocareque ultro ad pacem Arseniatas statuit; arcanoque accita Tarohanotissa, ex familia Nostongorum, consanguinea Ioannis Comneni, quam mulierem sciebat isti a principio sectae adhaesisse nosseque ipsius intima, ei colloquio secreto communicat quid cogitaret, eaque intesprete cum primoribus Arseniatarum agit, caecis praecipue duobus, Lazaro Gorianite et Macario Peristera, ut congrederentur ac deliberare secum de tali negotio vellent. laetum hunc anas, monacha gratulantibus monachis attulit nuntium. eliguntur ab his subito praeter ambos caecos alii e sectae principibus, omnesque quinque numero mittuntur; quibus intempesta nocte nemine conscio admissionem ad Augustum accit,

τούτων κινεῶνται λόγοι· καὶ βασιλεὺς οὐδὲν ἄλλο προουργαλύτερον
 ἔχων ἢ ὅπως μὲν τὸ ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ἀμώμητον σχοίεν, ἐπὶ τῇ
 χειροτονίᾳ θηλαδὴ πατριάρχου καὶ τοῖς λοιποῖς, ὅπως δὲ καὶ
 ἀρχιερεῖς περιποιούντο ἐν ταῖς τιμαῖς (τὸ γὰρ τοῦ Ἰωσήφ μνημό-
 5 συνον καὶ προπέποτο), πολλὰς ἦν ἀξιῶν πρὸς ταῦτα, μὴ πως,
 φησί, καταστορεθέντος μέρους μέρος αὐθις ἀνάσοβοῖτο καὶ πά-
 λιν ἀναζῶεν τὰ σκάνδαλα, ἀλλ' ὅλη τις καὶ ἐφ' ὄλοις εἰρήνην B
 ἐπισχεθεῖη τοῖς πράγμασι· τοῦτο γάρ, φησί, καὶ τὸ σπουδαζόμε-
 νον. οἱ μέντοι γε μοναχοὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ γενησομένου πα-
 10 τριάρχου, ὅπως ἂν ψηφισθεῖη καὶ ὅπως χειροτονοῖτο καὶ τίς οὐ-
 τος δὴ καὶ ὁποῖος, τὸν μὲν ἔχειν ἔλεγον καὶ ἐπιεικῶς ἐπὶ τῷ πρά-
 γματι ἄξιον, τὴν ψῆφον δ' αὐτοῦ καὶ τὴν χειροτονίαν μὴ πρῶ-
 τειν ὄλωσ ἀπέλεγον τοὺς ἀρχιερεῖς· μηδὲ γὰρ ὄσιον εἶναι κατασε-
 σισμένον ἔξ ἀρχῆς ὑποτιθέναι τὸν θήμεθλον. ἀλλ' ἐκείτους C
 15 μὲν ἀπρακτεῖν τὸ πάμπαν καὶ ἡσυχάζειν, ἔστ' ἂν καταστάντος

agi de re communi mutuis utrimque sermonibus coeptum. est. in hac
 tractatione antiquissimum illud et ante omnia commendatum imperator ob-
 tinens, ut sarta tectaue rerum publice in ecclesia constitutarum auctori-
 tas maneret, ratis videlicet inculpatisque habendis ordinatione patriarchae
 actisque caeteris, tum nulla movenda episcopis iam electis sacratissime
 status ipsorum controversia, nec intercedendo quominus iure quem optimo
 in sua quisque dignitate persisteret (nam de commemoratione Iosephi
 quae dudum exarserat contentio, iam evanuerat, deglutitusque omnis de
 illa re scrupulus erat, in haec ut consentirent Arseniasatae, multis verbis
 magnoque studio urgebat, ne si secus fiat, inquis, pacanda parte una
 pars rursus altera perturbetur, iterumque repullulent scandala, cum nobis
 curandum sit ut universalis quaedam et universis aequabiliter superflua
 pax cuncta complectatur: huc enim, aiebat, communia, opinor, nostrum
 omnium spectant studia. ad ea monachi dixerunt de tribus ante omnia
 in hoc negotio conveniri oportere, primum de persona promovendi patriar-
 chae, tam de ipsius electoribus, postremo de illo a quo is esset ordinan-
 dus. ac virum quidem iis abunde ornatum dotibus et moribus qui requi-
 rerentur in patriarcha ad ecclesiam, prout praesens eius status posceret,
 optime regendam, habere se ad manum, plane honore illo dignissimum:
 caeterum neutquam fas esse, neque id unquam se passuros, huius elec-
 tionem permitti suffragiis episcoporum qui nunc essent, quippe ad unum
 omnium contaminatorum vel conscientia et participatione scandalorum his
 retro annis versatorum in ecclesia, vel contagione communionis cum au-
 ctoribus aut approbatoribus eorum; a qualibus etiam electi plerique ordi-
 natique forent, ideo merito universi a iure suffragii in hac electione re-
 movendi. cum enim haec fundamentum negotii totius quod nunc ageretur
 hand dubie sit, manifeste apparere quam sit necesse dare omnem operam
 ut ea usquequaque sancta et irreprehensibilis sit, ne si exceptionibus re-
 periat obnoxia, caduca et instabilis, utpote in solo mobili fundata, de-
 prehendantur universa structura. quare omnino esse necessarium omnes
 qui nunc habeantur antistites vacare otiarique, nec eius ulla munera

πατριάρχου νομίμου τὰ κατ' αὐτοὺς ἐξετάζοντο, αὐτοὺς δὲ καὶ οὗς κοινωνοὺς ἔχον ἑτέρους ψηφίσεσθαι· χειροτονεῖν δὲ τὸν τῶν Μαρμαριτζίων ἐπίσκοπον προσκληθέντα ἐκ δύσεως, ἄνδρα γηραιὸν μὲν ἤδη καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης χειροτονίας, οὐδ' ὄλωσ-
 δὲ τοῖς μεταξὺ πραχθεῖσι κοινωνηθέναι δόξαντα. ὑπέτεινον δὲ 5
 καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἀρχιερεῦσι, λέγοντες μὴ τελῶς αὐτῶν ἀφεί-
 δεῖν ἐς ὃ καὶ ἀργοῖεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ Θείου Ταρασίου πρῶ-
 D ξην περιποιεῖσθαι, πλὴν ἐκείνων ὅσον ἐκ τοῦ γενησομένου πα-
 τριάρχου κανονικῇ ἐξέτασις, ὡς εἰκόσ, ἀποδοκιμάσειεν. ὡς δὲ
 καὶ περὶ τοῦ Μαρμαριτζίων ἐζήτησεν ὁ κρατῶν, καὶ πολλὴν ἐν 10
 πολλοῖς ἀδιαφορίαν τοῦ ἀνδρὸς κατεμάνθανεν, ὅτι τε χρημάτων
 ὄνιον τὴν ἱερωσύνην ποιοῖη, καὶ ὅτι συνάμα πολλοὺς χειροτονοῖη
 ἐν μιᾷ ἱερωῖ τελετῇ τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ τάξεως, καὶ ἄλλ'
 E ἅττα τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀπάδοντα πράττοι, καὶ μᾶλ-
 λον ὅτι ἐκλελοιπότεν κατὰ δύσιν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης συνό- 15
 δου ἀρχιερέων διὰ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπάλληλα.
 ὡς γοῦν ταῦτ' ἀκούων τοῖς μοναχοῖς προέτεινεν ὁ κρατῶν, τὴν
 τοῦ καιροῦ ἐκείνοι προβαλλόμενοι δυσκολίαν καὶ τὸ τῶν φυλα-
 χθέντων σπάνιον ἐπὶ τοιοῦτοις καιροῖς, παρέλκειν ἔλεγον ταῦτα

partes attingere, quoad constitutus in throno legitimus canonicisque pa-
 triarcha causas eorum cognoscere deque iis pro potestate queat decernere.
 calculos porro ad huius electionem sese ac consortes communionis secum
 ipsis, qui soli nunc ad id sint idonei, daturus. ordinatorem vero sic de-
 signati patriarchae putare se accersendum ex Occiduo tracta quendam
 episcopum Marmaritziorum, hominem valde senem, et ordinationis anti-
 quioris quam ut infici potuerit labe ulla illaudabilium actorum posterius
 palam admissorum; a quorum et ipse hactenus participatione omni se pe-
 rum custodisse videatur. adinagebant autem in delinimentum duras pro-
 positionis de suspensione ac reductione in ordinem praesentium episcopo-
 rum bonas de ipsis spes, indicantes haud ipsos plane ac in perpetuum
 exauctorandos, sed iudicio legitime mox creandi patriarchae, imitaturi sci-
 licet quod olim fecerit divus Tarasius, restituendos in integram, dammodo
 tantisper, dum is foret rite in sede constitutus ac canonicam de statu, et
 rebus ipsorum inquisitionem habuisset, usurpatione dubiae potestatis absti-
 nerent. cum autem de isto Marmaritzieno guaros interrogans imperator,
 valde inemendatam in multis vitam eius esse cognovisset, quippe quem
 satis constaret pecunia venale sacerdotium fecisse, praeterea una aera
 functione multos simul ordinasse eiusdem in sacerdotio ordinis, et alia
 quaequam ab ecclesiasticis statutis abhorrentia egisse, ac nec eius ordina-
 tio tam certa quam dicebant videretur, cum in Occiduis, ubi degeret, tra-
 ditibus a tempore magnae synodi continuam successionem legitimerum
 episcoporum per subinde illic inavescencia scandala fulasse interruptam
 recte quis possit opinari, haec, inquam, ex idoneis audita testibus cum
 proposuisset monachis imperator, illi nihil horum infitantes tantum obten-
 debant difficultatem inveniendi puros a labe, quae hoc tempore ecclesiam
 urgeret, propter quam aequum censerent conniveri ad ista usque ut venis

ὡς ἄξια συγγινώσκεισθαι· ἐκείνον γάρ, κἄν πάντ' ἔχοι τὰ φημι-
ζόμενα, ἀλλ' οὖν τὴν ἐκ παλαιοῦ χειροτονίαν καὶ τὸ μὴ συγκε- P 245
κοινωτημένοι δόξαι τοῖς χθρῆς τελουθεῖσι καὶ πρώην εἰς τὸ τῆς ἐκ-
κλησίας σκάνδαλον ἐς τέλος περιποιεῖν δύνασθαι. ταῦτα λέγον-
5 τες δῆλοι ἦσαν ἀκριβείας καθυφαικότες, ἵνα ἄρα τὰ τῆς ἀκρι-
βείας πράττειν ἐβούλοντο. βασιλεὺς δ' ὁμῶς ἀπαξ διὰ σκοποῦ
θόμενος αὐτοῖς προσλαβέσθαι, οὐδὲν ἐφυλοκρῖνει πρὸς ταῦτα,
ἀπειθάσκει δὲ τὴν ἐγχειρήσιν, ἀκριβῶς εἰδώς, ὅπερ καὶ φανερόν
ἦν, ὡς παρ' αὐτοῖς ἂν εἴη καὶ μόνοις καὶ τὸ ἐπίμωμον δοκοῦν
10 ἐξῆσθαι, ἀκριβείας δόξασιν ἐπειληφθαι ὡς καὶ διὰ ταύτην ἀρ- B
χῆθ' ἐν πιστευομένοις κακοπαθεῖν. τῷ ται καὶ ὑπὸ πολλῇ πληρο-
φορίᾳ ἐκ' αὐτοῖς τὸ πᾶν ἐτίθει, καὶ δῆλος ἦν ἐκείνοις προσέξων
ὅ τι καὶ πράττοιεν. γράμμασι τε τὰ συντεθειμένα ἠσφαλλίζοντο.
καὶ μόνον ἦν τὸ ἀρχιερεῖς ὁμοφωνεῖν ἐπὶ τῇ τῆς παραιτήσεως τοῦ
15 Ἰωάννου παραδοχῆ, εἰ δ' οὖν ἀλλ' ὄρκον τὸ λεχθὲν τιθεμένους
ἄποπροσποιεῖσθαι τὴν ἐκείνου ποιμαντικὴν, κἄν αὐτὸς ἀνακαλῆ- C
ται ἱερωσύνην ἐκ μεταγνώσεως. οἱ μὲν οὖν συναγόμενοι ἐφ' ἡμέ-
ραις ἀπάσαις διημφιαβήτον ἀλλήλοις καὶ ἀμφειγνυμόνον περι

2. τῷ P.

dignis ignosci, quoniam hic vir, utcumque compertus istorum omnium il-
laudabiliter aactorum, tamen unus ex antiqua illa et scandalis anteriori ordi-
natione superesset, idemque se immunem a communionis recans ordina-
tionum maculaeque piosque inficientis contagione, custodiasse putaretur.
haec illi dicentes manifeste deprehendebantur ultro deficere ab exactione,
ut quam affectabant exactionem assequerentur. porro imperator, qui se-
mel edfirmasset animum in proposito ipsos quomodocumque reducendi, ni-
hil super his inquirere scrupulosius curavit, sed fidentem et securum exa-
minis ulterioris animum ad rei protinus aggradiendae conatum expedivit,
ratus, id quod palam erat, fore ut si quid in his reprehensibile videretur,
eius tota cura et officium purgandi approbandique solis Arsenianis iudica-
retur incumbere, quorum utique ex sententia cuncta haec fierent, hominum
alioqui adeo tenacium exactionis severissimae, ut non alia de causa quam
ne a summo disciplinae rigore se vel tantulum remitterent, multa gravis-
que iam a sectae principio fuisse perpessi crederentur et credi vellet.
quare multa fiducia totum negotium eorum arbitrio permisit, prae se plane
ferens approbaturum adiuturumque quidquid agerent; in quae pacta fides
utrimque firmata scriptis est. restabat solum ut locus novae promotioni
patriarchae fieret legitima depositione eius qui nomen nunc illud ferret.
ad quod opus erat convenire antistites in valida agnoscenda admittendaque
Ioannis abdicatione, vel statuendo iurisiurandi revera vim habere quae ab
eo prolata fuisse verba constaret, declarare illum hoc ipso vere riteque
a se relicisse pastorem auctoritatem, utcumque nunc ille sero poenitens
revocare depositum sacerdotium resumereque frustra conaretur. circa haec
congregati diebus singulis diaceptabant antistites inter sese. plerique il-

τοῦ Ἰωάννου. οἱ πλείους δὲ καὶ περιφανέστεροι, ὄρκον τιθέμενοι τὸ λεχθέν, παραιτήσεως μὲν ἐκείνης ἠλόβουν πάμπαν, κἄν ἐμμένῃ ταύτῃ κἄν μὴ ἐκθίμενος, μὴ δυνατὸν δ' εἶναι αὐτὸν ἰεραῖσθαι τὸ ἀπὸ τοῦδε, μὴ δόντος δηλαδὴ τὰς δίκας τοῦ Σηλυβρίας τῆς εἰς αὐτὸν ὕβριως· μηδὲ γὰρ δυνατὸν εἶναι δίκας ὑπέ-
D σαυτα. ὁ μόντοι γε Φιλαδέλφειας Θεόληπτος πρὸς τὴν τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου κατάστασιν συνόδῳ πάσῃ διαμφισβητῶν, τὸ ἐκποδῶν γενέσθαι τὸν πατριάρχην ὁμογνωμονοῦντά οἱ περὶ τούτου τῆς οικείας γνώμης κατάλυσιν τὸ σύμπαν οἰόμενος, ἀπρὶς τε 10 εἶχετο τούτου, καὶ τῷ Σηλυβρίας ἐτίθει δικαίας τὰς δίκας τῆς καθαιρέσεως, δι' ἧς ἀπρακτεῖν καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὄρκον ἐξ ἀναγκαίων ᾤετο. ἀντέλεγον δὲ πλείστοι, καὶ μάλιστα ταύτης γε καὶ
E αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἕνεκα, σὺν οἷς καὶ βασιλεὺς ὄρκον ἔκρινε μέγιστον τὸ λεχθέν. πλὴν δ' ἄλλ' εἰ βούλοιτο, φησί, πατριάρχης 15 ἀναλαμβάνειν καὶ οὕτως τὸν θρόνον καὶ τὴν τιμὴν, ἔτοιμος εἶ-

9. Ἰμποδῶν P.

demque illustriores horum, persuasi verba quae Ioannes dixisset veram iuramenti obtinere vim, minime habendam ducebant rationem abdicationis, quae ab illo scripta monstraretur, sive in ea permaneret sive non, qui scripserat. fieri autem non posse contendebant ut is post hoc dictum rite fungeretur sacerdotio, nisi positione conditionis sub qua iurasset, religio iurisiurandi solveretur: non enim eierasse absolute sacerdotium, sed quoad poenas Selybriensis daret irrogatae ipsi contumeliae. Itaque punito iuxta eius votum Selybriensi, nihil obstaturum quominus Ioannes legitime in throno persisteret. verum conditionem istam poni haudquaquam posse, adliciebant iidem, quoniam iustum non esset Selybriensem, qui non palam se auctorem accusationis ostendisset, sed sub fide arcani rem ab alio auditam communicasset, poenis calumniatori debitis subici. at Philadelphienensis Theoleptus, qui circa restitutionem Ioannis Ephesini synodo universae refragabatur, videns, si removeretur a regimine patriarcha in hoc sibi contra iudicium aliorum assentiens, unicum quo niteretur subtrahendum suae sententiae tibicinem, unde illam haud dubie contrariis tot aliorum auctoritatibus succubituram, fixus irrevocabiliter perstabat in non permittenda exauctoratione Ioannis, viam eandem a plerisque gravioribus initam tenens de iurisiurandi vinculo vere ipsi, sed sub conditione dumtaxat innexo. caeterum aiebat posita facilem et salva iustitia executioni mandabilem istam conditionem esse. adeoque magnopere urgebat ut Selybriensis propter temere vulgatum de patriarcha falsum crimen episcopatu amoveretur, ac sic voti compos et nodo susceptae religionis liber Ioannes throno patriarchali redderetur. huic plerique repugnabant, maxime nitentes ea quam indicavi ducta ex iniustitia talis damnationis ratione. quibus se adfungebat imperator, veri iuramenti, et quidem maximi, in verbis Ioannis vim haud dubie agnoscendam censens, nec modum ea defungendi per iniquam Selybriensis oppressionem probans. addebat idem tamen, si vel sic patriarcha vellet thronum et honorem resumere, paratum se esse

ναι καὶ πάλιν ἐκεῖνον δέχεσθαι, πιστεύων, οἶμαι, τῷ τέλει, ὡς οὐδὲν ἂν καταδεξιόμενου τοῦ γέροντος ἀντέχεσθαι μωμητῶς οὔπερ προθύμως ἐξίστατο.

34. Ἄλλ' ἐν τούτοις τῶν πραγμάτων ὄντων (Θεὸς δ' εἰ- P 246
 5 δεῖη πῶς ταῦτα καὶ πέπρακτο) μοναχὸς τις τῶν εὐλαβῶν δοκούν-
 των καὶ ἔλλογιμων, Μηνᾶς τοῦνομα, Σκυωλῆκης τοὑπὶκλήν,
 γνώριμος μὲν ἐκκλησίᾳ γνώριμος δὲ γε καὶ βασιλεῖ, προσόδους
 εἰς Ἀθανάσιον τὸν πάλαι πατριαρχεύσαντα ἐκ συνηθείας ποιού-
 μενος, οὗτος, ὡς βασιλεὺς ἔλεγε καὶ πάντες ὡς εἰκὸς ἐπίστευον,
 10 μηνὺς Ἐκατομβυαῖωνος πεντεκαυδεκάτῃ, ἡμέρας ληγοῦσης προσελ- B
 θῶν βασιλεῖ τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγγελιῶν ἠξίου ἀναφέρειν περὶ αὐτοῦ
 ὡς ἔρεῖν τι ἔχοντος ἀναγκαῖον. καὶ οἱ μὲν ἀνέφερον, βασιλεὺς
 δὲ σχολάζων ἐπ' ἀναγκαιοῖς τότε μὲν ὑπερετίθετο τὴν εἰσαγω-
 γήν, πέμπων δὲ προσέταττε μένειν ἐφ' ὕπερ κατὰ σχολὴν εἰσα- P 247
 15 χθεῖη. καὶ ὃς ἔξω μένων, ὡς ἦδη νῦξ ἦν καὶ περιαρῶν καθῆ-
 στο, μηνύει καὶ πάλιν καὶ τὴν εἰσέλυσιν ἐπισπεύδει. ὡς δὲ καὶ
 αὐθις ὑπερετίθετο βασιλεὺς καὶ μετὰ μικρὸν εἰσιέναι κελεύσαντος
 ὑπισχνεῖτο, ἑκείνος "καὶ τί γε" μηνίων φησὶν "ἀνύσομεν διερ-
 χομένης τῆς ὥρας, ἀναγκαῖον ὃν λέγειν περὶ ὧν ἀφίγμεθα, πρὶν
 20 καὶ ὀψέ γενέσθαι νυκτός." ταῦτ' εἰπὼν ἔλειπεν ἐκ τοῦ παρα-
 χηῆμα, δόξαν τῷ βασιλεῖ αὐτόθεν καινόν τι ἀκούειν καὶ σπαν-

rursus admittere, confidens, opinor, nihil ad extremum ex hac professione sua contra spem suam secuturum: neque enim adductum iri senem ad recipiendam probrose dignitatem, a qua tam prompte obfirmatoque recessisset.

34. Sed cum hoc statu res essent, contigit (noverit autem deus casum an arte contigerit) ut monachus quidam ex celebribus fama religionis et dotium praestantium, nomine Menas, cognomento Scoleces, de quo et ecclesiae et imperatori notum erat solere illum ex longo subinde adire ac visere Athanasium expatriarcham, contigit, inquam, ut hic (prout quidem imperator referebat, cui omnes, ut par erat, talia narranti credidere) mensis Januarii die quinta decima sub solis occasum ad imperatorem accedens admissioales rogaret ut se ad principem introducerent, habentem aliquid scitu ipsi necessarium nuntiandum. id illi ad imperatorem detulerunt, qui tunc occupatus negotiis urgentibus admissioem monachi distulit, misso tamen ad eum qui iuberet expectare, quoad expeditis quae instarent, audiendo ei per otium vacaret. Menas postquam extra velum operiens diu inde feriatius condecorat, compellatis rursus ministris, ut quamprimum admitteretur, institit. verum Augusto de hoc iterum admonito, perstante nihilo minus in coeptis, et tantum pollicente brevi se illum vocaturum, ad ea impatiens morae monachus "at quid" inquit "proderit me paulo post vocari, quando scilicet nuntiandi utiliter quod novum et urgens assero, tempus effluxerit?" hoc eius dictum statim imperatori renuntiatum curam scilicet admovit acrem cognoscendi continuum quod inopinatum et momenti non vulgaris ad se deferri appareret. ergo is conle-

- B** δῆς ἄξιον. καὶ εἰσαχθεὶς μόνος μόνῳ τῷ βασιλεῖ “δέσποτά μου” ἔφη “καὶ βασιλεῦ, ἐμοὶ μὲν σύνηθες πρὸς τὸν κύριον Ἀθανάσιον ἐκ διαλειμμάτων τινῶν καιριακῶν παραγίνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παραγεγονὸς τὴν σήμερον κατηφείας ἔδρον τὸν ἄνδρα μεστὸν καὶ πλήρη συννόλας ἕσον εἰκάσαι. ὄθεν καὶ πρὸς με λέγων τὸ σ ποιοῦν τὴν κατήφειαν ἐκ θάρρους οὐ πρὸς ἐκείνον ἔχω, ὀργὴν φησι θείαν ἐφειμένην τοῖς ἐνθάδε κατανοῶ. καὶ αἰθ’ εἴ τις ἴοι καὶ βασιλεῖ ἀγγείλει τὴν ἐμὴν συμβουλήν, μοναῖς ἀπάσαις
- C** προστάξαι, πλὴν ἐκ τῆς σήμερον, παννύχους τοὺς ἐν αὐταῖς καὶ ἐκτενεῖς ἰκετείας ἐπιτελεῖν, λέγοντας καὶ αὐτὴν τὴν ἐκτενῆ δέη-10 σιν, ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ λοιμοῦ σεισμοῦ καταποντισμοῦ, καὶ ταῦτα πράττειν καὶ τὴν σήμερον καὶ τὴν αὔριον καὶ τὴν μετ’ ἐκείνην, καὶ ἐς αἰε σχεδὸν ἐξιλουμένους τὸ θεῖον διὰ τῆς συνεχοῦς παρακλήσεως. οὕτω γάρ, οἶμαι, καὶ θεὸς ἀνεῖς τὴν ὀργὴν εὐμενῆς ἡμῖν γένοιτο. 15
- D** ταῦτ’ ἀκούσας ἐγὼ ἐλθὼν τῷ Ἡρακλείῳ μητροπολίτῃ τὸν λόγον ἐκοινωσάμην, καὶ ὃς παρευθὺς ἐπέλει μοι τὴν πρὸς τὴν βασιλείαν σου ἄφιξιν ἐφ’ ᾧπερ ἀνενεγκεῖν ἕσον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα. ἄρκειμι τοῖνον καὶ λέγω, καὶ ὡς δόξει τῇ ἐκ θεοῦ βασιλείᾳ σου, κελευέτω τε καὶ πραττέτω. πλὴν εἰ ἐν φροντίδι 20 ποιεῖς τὸν λόγον τῇ προσηκούσῃ, αὐτόθεν ἄρχεσθαι τὸ ἔργον κέ-

stim introductus soli solus Augusto hanc orationem habuit. “domine mi imperator, mihi consuetum est ad dominum Athanasium certis temporum intervallis itare visendi causa. eo more ad hunc hodie profectus nocturnam et cogitandum praeter solitum, ac quantum apparebat, gravi solitudine anxium illum reperi. inde pro usu familiaritatis et fiducia quae mihi cum eo est, tristitiae causam percontatus, haec ab eo audivi: iram dei urbi huic ac populo imminere proximam video. atque utinam iret quispiam, nuntiaretque meum consilium Augusto, censere me scilicet necessarium factu mitti ab eo confectum, ex hac, inquam, ipsa die, per cuncta monasteria qui iubeant pervigilari totas in his noctes a sodalibus illorum, supplicationesque continuas fieri, hac expresse de causa ut dignetur deus universam hanc urbem et regionem praeservare a fame, peste, terrae motu, submersione; idque sedulo agere hodie cras et perendie, continenter, quantum fieri poterit, toto illo spatio per nunquam intermissam divinae opis implorationem instando ad placandum dei numen. si hoc enim ageretur haud segniter, sperarem equidem fore ut deus, ira remissa, propitius nobis fieret. his ego auditis raptim accurrens ad Hieracleensem metropolitam rem ei communicavi. qua ille cognita vehementer statim orsit meum ad tuam maiestatem accessum, ut ad eam deferrem quantum a tali viro audivi. adsum igitur et defere. imperet de caetero ac faciat tua divinitus electa maiestas, prout ipsi videbitur. unum admoneo: si quantum huius iudicii momentum est, tantum ei curae dignaris impendere, iube iam ex hac ipsa protinus nocte supplicationum ianuum duci, prout, qui

λεσε γίνεσθαι κατὰ τὴν τοῦ ἐπόντος παραγγέλλαν. κάμιοι γὰρ προσέταττε θεοῦ δέεσθαι, καὶ ἄλλους εἰς τοῦτο παρακαλεῖν εὐλα- **E**
 βεῖς ἄνδρας, ἕσους ἦν καὶ συνήθεις εἰδείην." δέχεται τὸν λό-
 γον ἀσμένως ὁ βασιλεύς. καὶ ὁ μὲν μοναχὸς ἐπὶ τῶν ἀπηλλάττετο,
 5 βασιλεὺς δ' εἰς τῶν στρέφων τὸ ἀγγελεῖν, καὶ περὶ τῶν φρικω-
 δῶν ἀπειλῶν τοῦ θεοῦ ἐννοούμενος ὡς ἔνοσθηται κατὰ τὸ σύνη-
 θεις λέγοντας προσέταττεν ὁ ἐπὶ τῶν θεοῦ δέεσθαι, λιμὸν μὲν καὶ
 λοιμὸν ὡς ἐν χρόνῳ καὶ διὰ μικροῦ ξυμβαίνοντας τῆς φροντίδος
 ἔξῃρη (μηδὲ γὰρ ἐν τρισὶν ἡμέραις ταῦτ' ἐνοσθῆναι οἷά τ' εἶναι), **P** 248
 10 σεισμοῦ δὲ καὶ καταποντισμοῦ ἀναλαμβάνων ἔννοιαν δι' ἐννοίας
 εἶχε τὸν λόγον. ὑπέπτετε δὲ καὶ τὸ τοῦ μοναχοῦ μήνυμα, τὴν
 τοῦ καιροῦ αἰτιωμένου παραδρομῆν, ὡς μηδὲ οἷόν τ' ἐσομένον,
 ὡς ἔλεγεν, ἐπεῦθεν ἀνύσαι, μὴ πως ἐκεῖνος εἰδῶς τι τῶν ἤδη
 γενησομένων ἔλεγε. καὶ ταῦτα μὲν βασιλεύς· ἐβούλετο δ', οἷ-
 15 μαι, ὁ λόγος καὶ ἄλλο τι δηλοῦν, τὸ κατὰ καιρὸν δηλαδὴ τὰς
 ἀποστολὰς εἰς τὰς μονὰς γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐξώρους ἐς ἅπαν ὀψέ **B**
 τῶν νυκτῶν τῶν ἀποστόλων ἐφισταμένων. τέως δ' ὅμως ὑπέ-
 κριζε τὸν κρατοῦντα καὶ ἄλλο τι βαθυτέρον ἐννοούμενον, ὡς αὐ-
 τὸς δημηγορῶν ὕστερον ἔλεγε. καὶ τῷ μὲν λογοθέτῃ προστάσ-
 20 σει τῶν γενικῶν πέμπειν ἐπὶ μονὰς τοὺς ἐροῦντας τὴν τοῦ βασι-
 12. οἶον?

praenuntiavit maium ingruens, praecripit. me quidem privatim sine sta-
 tum quod is praecipit facere: imperavit enim mihi ut orarem iam hinc
 deum et alia, quotquot nossem id facere libenter, pios viros ad id ipsum
 invitarem." excepit hunc sermonem placide et vultu benigne imperator.
 ac monachus quidem eius auctor continuo abiit: imperator mente versans
 quod audierat, et singillatim reputans minas intentatas, circa pestem qui-
 dem ac famem, quae, ut tunc res erant, nonnisi post spatium aliquod
 temporis, minime autem hoc triduo existere posse viderentur, sollicitudinem
 remisit, terrae motus et submersio, quae possent confestim ingruere, cu-
 ram illi scem iniecare. angebat suspicacem metum denuntiatae monachi,
 dum tam instanter ingreperat moras praecationis necessariae avertendo
 malo, tamquam imminenti proxime, ac timere prae se tulerat ne nimis
 iam sero supplicatio inchoaretur. ob quod sollicitudo Augustam inquietaba-
 bat, verentem ne forte sciret aliquid ille distinctius de instante momento
 mox saeviturae cladis; unde tam anxia festinatione cum ipse ad preces
 recurrere occupasset, tam idem ab aliis ut fieri iuberet Augusto sussisset.
 talia se agitare animo referebat imperator, aliud, opinor, innuens quip-
 piam, nempe primum propendisse se ad differendam in tempus opportu-
 nius quam quale tunc erat, noctis intempestae, missionem ministrorum cir-
 cam monasteria ad preces indicendas, quod subabserdum videretur tali
 hora suos aliosque inquietare. ad hunc tamen respectum vincendum illum
 denique perpellit cura intime vellicans acrior, prout ipse postea in con-
 cione dixit. quare logothetae genitorum confestim mandavit destinare sine
 mora certos ad quaeque urbis monasteria, qui vigiliis ubique ac preces

- λέως πρόσταξιν, ἐφ' ᾧπερ αὐτόθεν παννόχους ἰκισίας ποιεῖν.
- C** τὸ μέντοι γε καὶ τὴν ἐκτενῆ ὄπως ποιοῖεν, καὶ τί λέγοιεν ἄν προ-
δηλοῦν, πρῶτον μὲν περιττὸν οἶον κρίνων ἠφίει· εὐθὺς δ' ἐκ
μεταμελείας τὸν λογοθέτην ἀνακαλούμενος, ὡς καὶ αὐτὸς δημη-
γορῶν ἔλεγε, παράγων κἀκείνον ἐπὶ τούτοις μάρτυρα, καὶ τοῦτο 5
πρὸσέτασσε παραγγέλλειν τοῖς πεμπομένοις παραδηλοῦν τοῖς μο-
ναχοῖς. αὐτὸς δὲ διανυκτερεύων καὶ γρηγορῶν, εἰωθὸς ὃν ἐκεί-
νω τὸ ταῦτα ποιεῖν, ὅμως καὶ ἐν ἐννοίᾳ σεισμῶ ἦν, ὡς ἔλεγεν.
- D** ὡς δὲ χρόνος παρήλθε καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἰδίαν μητέρα τὴν
πρόσοδον ποιεῖν κατὰ τὸ σύνηδες ἔμελλεν, ἐπισημαίνει παρα- 10
χρῆμα, ὡς ἐκείνον καὶ γνῶναι καὶ λέγειν, σεισμὸς μαλακός,
ἐπὶ τοσοῦτον δῆλος ὥστε καὶ γνωσθῆναι μόλις τῷ γρηγοροῦντι.
ἦν οὖν τοῦτο τῷ βασιλεῖ εἰς δόξαν ἀληθείας τῶν λεχθέντων
προομιον· ὅμως ἐχεμυθῶν, ὡς ἔλεγε, καὶ πλέον τι τοῦ συμ-
- E** βάντος παρετήρει καὶ ὑπεσκέπτετο. νῦν μὲν οὖν ἐκείνη παρῶ- 15
χετο, καὶ ἡ μετ' αὐτὴν αὔθις, καὶ τῇ ἑπτακαταδεκάτῃ πρωίας
σεισμὸς προσήραξε κραταιότερος, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ τι τῶν ἐς
κίνδυνον ἐκ τούτου γενέσθαι. καὶ εὐθὺς ὁ βασιλεὺς ἐν πληρο-
φορίᾳ ὥρμα γενέσθαι τοῦ ἐκείνα λέγοντος, καὶ καθεκτὸς οὐκ ἦν
θαύματος καὶ ἐπαίνου ἐκείνον τιθέμενος, κἂν τέως τοῦνομα 20
ὑπεκρύπτετο.

noctibus aequandas auctoritate imperatoris indiceret. in quo ipso se aliud quoque dubitasse significavit, nimirum an prima illa supplicationum praescriptione causam nominatim exprimeret ob quam orari vellet. ac primo quidem istud iudicans superfluum omiserat: mox tamen poenitens, ut concionando est fassus, revocato logothetae (cuius rei testem ipsam citabat) imperavit ut et causam adiungeret, edicens singulorum coenobiorum sodalibus, quorum malorum liberationem a deo exposci oporteret. hoc dimisso imperator ipse in vigilia pernoctans, quod erat et alias solitus facere, potissimum in imagine terrae motus latentati mentem habuit defixam, quemadmodum referebat postea; quoad nocte transacta cum hora illuxisset qua consueverat matrem adire salutationis matutinae gratia, dum ad id se accingit, terra motu concussa, ut dicebat, est, adeo leni ut vix sensibilis vigilantibus esset; quod quasi pignus veritatis denuntiati mali atque adeo eius prooemium imperatori fuit. pressissae tamen se id silentio aiebat; et tacita suspensione sollicitae mentis expectasse minus quidpiam ex isto initio. nox igitur illa sic abiit, et inde alia consequens. ac tandem die septima decima mane terrae motus eruptit vehementior, non tamen ut usque in periculum ruinae ac noxae invalesceret. eo statim experimento convictum se aiebat imperator plane iam sine dubitatione incubuisse ad credendum divina utique praedoctum illustratione fuisse illum qui talia denuntiasset; quem propterea valde laudabat, sese prae admiratione non continens, quamquam eius hactenus ista narrando nomen reticere.

35. Διαλαλεῖται τοίνυν πρῶτας πᾶς ἀνὴρ ἱερός, ἀρχι- P 249
 ρεὺς καὶ κληρὸς καὶ μοναχῶν οἱ κράτιστοι, καὶ εἰς κοινὴν ὁ κρα-
 τῶν τὸν λόγον τιθεὶς μετ' ἐπιμελείας πάσης διεπνυθάνετο τί ἂν
 καὶ δοκοῖη τούτοις ὁ μοναχὸς (οὐπω γὰρ ἔλεγε τοῦνομα) ὃς περι
 5 τοιούτων φθάσας ἐδήλωσεν, οὕτω πως διαμνησόμενος. καὶ
 τοῖς μὲν οὕτως τοῖς δ' ἐκείνως, ἐπεὶ οὐκ ἦν εἶδέναι τὸ πρόσω-
 πον, ἐδόκει τὰ περὶ τούτων ζυμβῆναι. πλὴν ὃ τι τις εἶποι, B
 οὐπω γε ἔλεγε, καὶ διηπίσκει ἑαυτῷ λέγοντι, μὴ ἔχων δηρὸν στή
 καὶ ἀπειρεῖσεται πρὸς ἀλήθειαν. οἱ μὲν γὰρ μοναχὸν τῷ τέως
 10 τὸν εἰπόντα μανθάνοντες θείαν τὸ πρᾶγμα πρόρρησιν ὠμολό-
 γουν, εἰ τέως προδήλως καὶ ὡς ἠκούετο εἶπειν· εἰ γὰρ τινα τῶν
 τῆς σαρκὸς δεσμίων τὸ θεῖον χαρισμάτων ἀξιῶν βούλοιο, μο-
 ναχὸν ὑπὲρ ἄλλους ἂν ἀξιώσαι. οἱ δὲ καὶ ἐναντίου πνεύματος C
 ἀπεκάλουν ἐνέργημα, κλέπτοντος τὴν τοῦ θεοῦ δόξαν ἐκ τοῦ τὰ
 15 τῷ θεῷ πρέποντα προαρχάζειν, ὡς τὸν μέγαν λέγειν Ἀντώνιον.
 τοῖς δὲ καὶ ἔγχωροῦν εἶναι ἐκ τινων μωδῶν εἶδέναι τὰ τοιαῦ-
 τα ὑπελαμβάνετο. πάντες δὲ εἰς τὴν ἀσφαλεῖ θεμελίῳ τῷ τοῦ
 ἀνδρὸς προσώπῳ ἤθελον ἐποικοδομεῖν τὴν διάγνωσιν, ὡς αὐτοῦ
 γε ἀδήλου ὄντος ὑπάσας ἐκπομπὰς ἀρμόζειν. πλὴν τὸ μὲν κήδε'

35. Postridie mane convocatis imperator sacris hominibus cunctis, episcopis, clero, monachorum praecipuis, in communem audientiam, ubi quae sibi contigerant narrasset, instanter exquirebat ab unoquoque qualis ipsi esse videretur ille monachus (nondum enim prodebat nomen) qui haec antequam fierent et praevidisset et sic denuntiasset? ad eam propositionem varius erat eorum qui consulebantur sensus, ita tamen ut nemo facile aut sententiam figeret aut responsum expediret, diffidentibus sibi singulis, nec ubi pedem certi iudicii solida in veritate ponerent reperientibus, quoad ignorarent vatis nomen, cuius personae ac morum praevidiam notitiam ad prudenter statuendum de qualitate vaticinii necessariam putabant. tantum ex eo quod iste ignotus propheta esse diceretur monachus, quidam argumentum se aiebant capere divini spiritus in ista praesagitione versati, quod verisimile censerent, si quem ex mortali devinctis corpore suis deus afflatus dignare vellet, segregatum a curis terrenis hominem professione vitae solitariae fuisse ad id prae caeteris electurum. atqui ne isti quidem secure nimis indormiendum praeiudicio admonebant alii, magnopereque secus suspicando incumbabant ad reprobendam totam rem; quam nec dubitabant appellare operationem adversarii spiritus, dei gloriam furantibus, ea quae deo conveniunt praeripiendo, ut magnus loqui solebat Antonius. non deerant qui humanis disciplinis ex observatione naturalium signorum eiusmodi eventus praesciri ac praedici disputarent posse. omnes tamen requirebant, velut fundamentum certum stabililandae de hoc negotio verae sententiae, cognitionem personae ac nominis eius quo de quaereretur, rati quamdiu is de facie foret ac vita ignotus, cunctas in eum quamlibet sinistrae rocte suspiciones cadere. caeterum, nonnulli aiebant, hac tempestate ad intelligendum dicendumque ingruere in

D ἐφηφθαι Ῥωμαίοις, ἔλεγον, καὶ ταῦτα τὰ μέγιστα ὧν ἀκοῆ πα-
 ρειλήφαμεν, οὔτε μάντιως οὔτε μὴν προφήτου εἰπεῖν χρήζοιεν.
 τὸ δὲ καὶ θεόθεν ὀργιζομένον, καὶ ἕς εἶπη τις ἂν αἰτίας, πολ-
 λῶν γε οὐσῶν, ἐξαίρομεν μέντοι καὶ ἁμαρτίας τὰς τοῦ καθ' ἑκα-
 στον, Χριστιανούς γε ὄντας καὶ πρεσβεύοντας πρόνοιαν εἰκὸς 5
 ἐννοεῖν, καὶ εἴ γ' ἐπὶ τούτοις ἢ ἐπὶ τοῦ λιπαρῶς Θεοῦ δέεσθαι
 συμβουλή ὡς εὐμενίζοτό τε καὶ ἐλεψή ἴσταται, θανμαστὸν οὐ-

E δὲν. τούναντιον μὲν οὖν ἂν θανμαστὸν εἰ εὐθνηοῦσιν ἐς ἅπαν
 καὶ οὐδὲν ἔχουσι λυπηρὸν προελεγέ τις τὰ φοβερά, ἂν τέως ἀπέ-
 βαινον, ὅπου γε καὶ Ἰωανῆς ὑπωπτεύετο Νινευτίταις τρυφῶσι μέχρι 10
 καὶ ἀκοῆς, ἀλλ' οὐ πείρας, σταθέντων τῶν λυπηρῶν. εἰ δὲ
 καὶ προφητείας ἀξιῶτό τις ἐπὶ τῷ πλόνι τῶν κακῶν, θανμαστὸς

P 250 μὲν ἐκεῖνος δόξοιεν ἂν, μακαριστοὶ δὲ καὶ ἡμεῖς λογιζόμεθα ὡς
 οὐκ ἐκείνου ἀλλ' ἡμῶν γε χάριν τῆς προορήσεως γεγονυίας.
 κρύπτεσθαι μὲν οὖν ἐκεῖνον καὶ μὴ φανερούμενον ἐκφανεροῦν τὰ 15
 θεῖα μυστήρια, πρὸς τῷ μὴ ἔνδοξον εἶναι κατὰ τὴν γραφήν, καὶ

8. οὖν] ἦν ?

Romanos infortunia, et ea quidem omnium quae fando audivimus maxima,
 nec vate nec propheta opus habemus, experientia publica id cuique
 abunde monstrante. in eo solum usus esset et mirus et optabilis monitoris
 divinitus afflati, si quis indignationis dei manifestae iam in nos arcanas
 et nobis noxie ignoratas e coelo edoctus indicaret causas. nempe in ge-
 nere quidem scimus, quotquot imbuti Christianis disciplinis administrari
 mundum aequa et sapienti providentia persuasissemus habemus, peccatis
 utique, qualia quotidie plurima patrantur, iram dei contra homines ar-
 mari: quodnam tamen potissimum nostrum crimen haec sub quibus hodie
 gemimus flagella ulciscantur, ut incompestum nobis est, ita esset utilissi-
 mum doceri. sic enim, eo emendando, fons malorum posset obstrui. con-
 siliium sane deo supplicandi, ut propitiari se sinat et nostri miseretur, iis
 suggestum qui vindictae divinae plagis nunc maxime flagrantissimis urun-
 tur, nihil habet mirabile ac prudentiae vulgaris modum excedens. agnoscere
 quidem forte posset suspicari dignum aliquid et captum superius humano in
 eo. qui consilii talis inopinatus auctor exurgeret in medio populi felicitis et
 cunctis naturae ac fortunae bonis, sine ulla sortis adversae formidine,
 flotentissimi; qualem accepimus Ionam prophetam, e longinquo ad id pro-
 fectum, nihil minus suspicantibus et beata copia rerum omnium summa in
 pace fruentibus denuntiatorem cladis extremae, quae aures solum sine ullo
 experientiae sensu perculerit, sese repente obiecisse Ninivitis. enimvero
 si quis nobis vero prophetiae spiritu se afflari evidenti experimento fidem
 faceret, rem utique manifestans humano ingenio inscrutabilem: causam
 videlicet divinae in nos irae, quae summum malorum nos urgentium re
 vera malum est, hunc iuxta quidem admiratione prosequeremur: sed et
 simul nos beatos reputarem, quorum scilicet in gratiam ac fructum pec-
 cillarem, non autem in propriam sui iactantiam, etusmodi esset ex alto
 inspirata praedictione perfunctus. abscondi vero ipsum et ex occulto vo-
 cem mittere, praeterquam indecens, etiam iuxta testimonium scripturae

κινδυνώδεις καθίσταται. καὶ ὅσον ἡμᾶς δίκαι περιελεύσονται
κατωλιγωρηκότας δίκαιαι, εἰ τὰς αἰτίας ἐκεῖνος λέγει τοῦ δαιμο-
νίου μηνίματος, οὕτως ἐκεῖνη σιγήσαντι τὸ διὰ κηδεμονίαν προο-
ραθὲν κίνδυνος περιστήσεται. τὸ δ' ἐπὶ τοῖτοις ἰσῶν τὸ θαῦμα Β
5 μὴ τὰς αἰτίας λέγοντα, καὶ ταύτας οὐ κοινὰς καὶ συνήθεις τῷ
κόσμῳ ἀλλ' ἴσως ἰδίαις καὶ καινοφανεῖς ἄντικρυς, μὴ καὶ ἐαυτῷ
τις λέγων τοιαῦτα περιποίησιν τὸν θαυμασμόν συναρπάξων μόνον
καὶ δόξαν θηρώμενος. ταῦτα λέγοντες δῆλοι μὲν ἦσαν παρακι-
νοῦντες καὶ βασιλέα τὸ πρόσωπον ἐμφανίζων, ἐμφανεῖς δὲ καὶ
10 χαίροντες εἰ κριθεὶ τῶν τοιούτων ἐκεῖνος ἄξιος, Θεοῦ φιλαν-
θρωπίας ἐντεῦθεν δεχόμενοι σύμβολα. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς πολλὰς
ἐφαίνετο τὴν ἐχεμυθίαν, τὴν τῶν πολλῶν ὑπόνοιαν φυλαττόμε-
νος. ἤθελε δ' ἐνεχυράζειν τὰς γνώμας τῶν ἀκούοντων καὶ εἶτι
καθαρὰς γενομένης πάθους, ἵν' οὕτω τὸ πρᾶγμα θαυμάσαντες,

14. γενομένουσ P.

periculosum est. ac quanto nos placti iustius immissis divinitus cladibus
manifestum fieret, ubi declarata per eum nobis culpa nostra quam,
quae divinam in nos indignationem concitaret, nos in ea corrigenda segnes
essemus, tanto illi rem tantam et scitu maxime utilem celanti, siquidem
scit (scire autem ipsum oportet, si propheta sit: nam hoc nomen mereri
sola denuntiatione rerum quae a nemine ignorantur haudquaquam potest),
tanto, inquam, isti reticenti quod potissimum publicasse debuerat, gravior
imminet periculum rationis ex ipso a deo repetendae male gesti ministerii.
tantum igitur absumus a iudicando, istum quicumque est, qui peti nos
coelestibus flagellis, quod cuivis est notissimum, denuntiat, illud autem
tacet, quodnam ob nostrum scelus vulgo incompertum nec non forsitan
incomprehensibile, ac ubi manifestatum fuerit, nequam appariturum, illa desae-
viant, admiratione dignum esse, ut contra potius existimemus illam affe-
ctata ista occultatione sui iustam nobis movere suspicionem callidae quae-
stiosaeque arrogantiae, examen quidam ac convictionem metaentis, si se
iam nunc ostenderet, plausum vero admirationemque popularem suo, ubi
notatum fuerit, in vulgus edendo nemini sub artificiosis istis interim la-
tebris parantis. haec illi sic disserentes haud molles, ut palam erat, se
putabant admovere imperatori stimulos ad proferendam nominatim hactenus
dissimulatam personam novi vatis monachi, gavisuri, si postquam vultu
et vita innotuisset, moribus ac sanctimonia dignus reperiretur quem haud
esset incredibile afflatum fulasse divinitus; unde incipientem placari ac iam
benigne faventis rebus nostris dei laeta possent auguria captare. verum
Andronicus magis magisque obfirmabat animum in astuti perseverantia si-
lentii, non ignorans quam invidiosum esset apud multos expatriarchae
Athanasii nomen, et erituras inde, simul id foret declaratum, in hanc totam
eius praedictionem suspicionem praecavens. voluerat autem isto collo-
quio tentare an posset elicere admirationem favoremque audientium quae
narraret erga istud ipsum sic nude propositum vaticinium, sine auctoris
expressione offensivae veteres refricatura, ratus, si hoc consequeretur,
habiturum se ista sic declarata in rem abstracte ipsam studia pro pignore
vincendarum a tali sensu praecoccupatis privatarum ab Athanasio aversionem;
quarum praedictis affectibus incitandi videbantur ad reproban-

D ὡς εἰκόσ, παραλλάττειν μὴ ἔχοιεν τὰς ὁμολογίας αἰδούμενοι, ἦν
 τις ἐν ὑστέρῳ γνωσιμαχεῖν αἰροῖτο μαθῶν τὸ πρόσωπον. κὰν
 τούτοιφ-ἡμέρα μὲν ἕως ὄψε διηνύετο, νῆξ δ' ἐπελθοῦσα καλον
 ἡγεῖσθαι καὶ τὸ νυκτὶ πελθεσθαι καὶ βασιλεία καὶ τοὺς ἀμφ' ἐκεί-
 νον ἔπειθε· λύσαν δ' αἰψηρὴν ἀγορὴν μηδὲν πλέον τῶν ἀκον- 5
 σθέντων ἔχοντες.

P 251 36. Ἄμα δ' ἔω συγκαλέσας καὶ αὐθις ὁ βασιλεὺς οὐ τού-
 τους μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὄσον ἦν τῆς πολιτείας καθαρὸν τε καὶ
 ἔκκριτον, καὶ μοναχοὺς σχεδὸν πάντας, ἔγνω καὶ πάλιν ἐν κοι-
 νῷ τὰ περὶ τούτου δημηγορεῖν. ὡς τοῖσιν τὸ πλῆθος ὁ χρυσο- 10
 τρίκλινος οὐκ ἐχώρει πολὺ γε ὄν, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ περιπάτου
 σφίσι κάτωθεν ἰσταμένοις, περὶ ἐκείνων τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν ὄντων
 B καὶ ὄσον βασιλεῖον, πόλλ' ἄττα διεξιῶν, καὶ ὅπως ἐλέχθη τε καὶ
 ἐπράχθη ἕκαστον πάντα κατὰ μέρος διειληφῶς, τέλος ὑπερθαν-
 μύσας μὲν τὸν ἄνδρα, κρύπτων ἔτι τοῦνομα, ὑπερθανμάζειν δὲ 15
 καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργασάμενος, ἐντεῦθεν ἔξ αὐτοῦ λόγον (καὶ γὰρ
 C ἠτοίμαστό καὶ στολῇ καὶ ζώγῃ καὶ καλύπτρα καὶ ὑποδήμασιν)
 ἔξορμᾷ μὲν ἐκείνος περὶ πρὸς τὸν τέως ἄγνωστον, ἔξορμᾷν δὲ

dam impediendamque quantum possent eius restitutionem in patriarchatu-
 tum, nisi pudore quodam levitatis, ut resillire dicerentur a semel ostensa
 sententia, favore nominatim agnito pergerent eidem, quem citra nomen-
 clationem indicatum admiratione se ultro dignatos applausuque meminissent.
 his ultro citroque sermonibus die in solidum expensa, nox superveniens
 nocti cedere imperatori et aliis suavit. solverunt igitur celerem, ut poeta
 loquitur, conventum, hoc est, qui licet tota die durasset, praefestinato
 dimissus videri poterat, quoniam dirimebatur infecto, cuius gratia, et vote
 convocantis Augusti, colverant, negotio. nihil enim ultra sonum aure ac-
 ceptum iactatorum hinc inde verborum domum plerique retulerunt.

36. Diluculo porro posterae diei, convocatis rursus imperator non
 iis solum quos pridie allocutus fuerat, sed et e corpore civium honestis-
 simis ac lectissimis quibusque, monachis vero ferme universis, decrevit
 apud hos omnes de eodem iterum argumento agere, non ut hari familia-
 ribus interrogationibus ac promiscuo colloquio, sed perpetua e loco super-
 iori, tamquam ad concionem, habenda oratione. cum autem multitudinem
 sane ingentem aureum triclinium non caperet, ex ambulacro sese profe-
 rens, habensque circa se quantum erat sacrorum hominum et palatini co-
 mitatus, ad stantem inferius confertam turbam tum alia quaedam ad sco-
 rum accommodata diseruit, tum praedictionis totius ordinem particulatim
 exposuit, enarrans ut quidque exploratum atque actum, demonstrans quam
 non facili credulitate, sed post certum demum experimentum eventus ma-
 nifesti, vaticinio sit fides adhibita. tandem in admirationem prorumpens
 summam, praeconiaque viri qui talia praevidere praemonerique potuisset
 (cuius tamen adhuc silebat nomen) in immensum exaggerans, motis iam
 auditoribus et in parem ignoti vatis admirationem tractis, ex ipso proti-
 nus sermone (nam ad hoc iam antea stola, zona, tegmen regium capitis,
 calceamenta praeparata fuerant) iter pedes ipse aggressus est ad inno- 1-

πείθει καὶ τοὺς ἐθελοντας, οὐ προστάσων βασιλικῶς ἀλλ' ἀφίεις ἐκάστῳ τὸ αὐτεξούσιον, πλὴν τῷ εἰς τέλος κεκοπιακῶτι μεγάλην καὶ ἀγαθὴν ἐγγυώμενος τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς εὐλογίαν. ὅσοις δὲ καὶ γέρουσιν οὐσι πεζοπορεῖν οὐκ ἦν, ἐπὶ πηλοῖς καὶ 5 ταῦτα καὶ τέλμασι χιμῶνος ὄντος, τούτοις καὶ ἵππων ἐπιβαίνειν ἤφιεν. καὶ γε προῆγε σημείοις τισὶ τεκμαιρομένους τὰ τῆς ὁδοῦ. D ταῦτα καὶ τινες μὲν τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν μοναχῶν ἔκραττον, ἄλλοι δὲ πεζοὶ πεζῶ συνωπήθουν τῷ βασιλεῖ. τῷ μέντοι γ' Ἀλεξανδρείαις καὶ ἵππεύειν προστέτακτο καὶ τὸ πρόσωπον 10 ἔγνωστο καὶ τὰ τῆς ἀξιώσεως λελιπάρητο. καὶ βασιλεὺς μὲν ἤλπιζεν ἐκεί τὸν ἄνδρα καταλαβεῖν, ἐκεῖνος δὲ τὴν τοῦ μεγάλου P 252 πατρὸς Ἀθανασίου λειτουργίαν σκεψάμενος ἐπορευέτο ἐπ' οἴκου. καὶ ἦν ἐντεῦθεν ὄρᾶν ἄπειρον πλῆθος περὶ τὸν ἄνακτα, ὅσους μισοῦμενον ποταμοῦ, εἰς ἕν συνιόντων καὶ προθυμίαις ἀπάσαις 15 ἐπεισερότων, ὅπου γε προστάξει βασιλεὺς, καρτερικῶς καὶ τοῦ βασιλέως τὴν ὁδὸν διανύοντος, ἕως οὗ τῆν τῆς ὁδοῦ μόλις διενεγκόντες δυσχέρειαν ταῖς πύλαις ἐπέστησαν τῆς μονῆς, καὶ ἀνεωγμέναις κατὰ πρόνοιαν ταῖς ἐπὶ χρόνοις κλεισμέναις ἐνέ- τυχον.

natum illum, invitans ut se qui vellent sequerentur, praecepto non interposito, sed sua cuique libera relicta voluntate, caeterum cunctis quos laborem istius perfectionis perferre ad extremum non piguisset, amplae mercedis loco despondens magnam et bonam viri eius admirandi benedictionem. si qui autem senio debiles sequi pedibus nequirent, maxime lutosus et ut in urbe tanta per hiemem coeno passim lubricis et deformibus plateis, his ut equos inscenderent permisit. Ita ipse praeliens ducebat signis iam e quibusdam coniectantes quo via dirigeretur. equis ergo nisi sunt episcoporum et monachorum quidam: reliqui pedites peditem assectabantur Augustum. qui cum forte Alexandrinum patriarcham non observaret in turba sequentium, cuius tamen suffragio comprobari quae fierent magnopere optaret, misit ad eum qui et equo iuberent uti, et nomen occultis vatis indicarent, et a se diligenter orarent ne eius honori adversaretur. haec Andronicus sic mandabat deprehendendum adhuc in palatio, ubi concioni adstiterat, Alexandrinum autumans: verum ille, praetextu celebrandae liturgiae magni patris Athanasii, domum versus iter praeceperat. erat deinceps spectaculo constipata circa imperatorem infinita multitudo, momentis singulis increscens sese aggregantibus eodem plenis quasi torrentibus populi, effusis undique studiis in unum confluentis, prouique delabentis quo demum cunquae praecepiisset imperator, perseveranter interim et ipso Augusto gradiente, quoad vix tandem superatis viae hibernae difficultatibus ad portas monasterii pervenere, quas et multis retro annis clausas, quadam tunc providentia reseratas ac patentis offenderunt.

E.

P 256 **Τ**ῷ μὲν οὖν πατριαρχεύσαντι Ἀθανασίῳ ἡ πύλη τῆς καθ' αὐτὸν μονῆς ἐπ' ἔτη δέκα κεκλεισμένη, μηνῶν δεόντων ἰνέντα, ἀπροῖτω καὶ αὐτῷ μένοντι ἐς τοσοῦτον, ἤνοικτο τότε, πλὴν οὐ πεφισμένως καὶ ὡς τινὰς πλήθους ὄντος τὰ τῆς εἰσόδου παραβιάσασθαι, ἀλλὰ ποιητοῦ τινὸς ἦν εἰπεῖν, πᾶσαι δ' ἀνείγγοντο 5 πύλαι. καὶ ἕμα μὲν βασιλεὺς ἐπέστη καὶ ἀρχιερεῖς καὶ τῶν μο-
B ναχῶν ὅσον ἔκκριτον, καὶ ἕμ' ἐκείνος τῆς κέλλης ὑπεξίων χλαϊνάν τ' ἐνεμμένος καὶ καλύπτραν ἐκ καλάμης ἔχων καὶ ξύλω ἐπεριδόμενος νάρθηκι ὑπήντα ἐκείνοις κατὰ τὰ πρόθυρα, πολλῆς τινὸς μοίρας συνεκπαιούσης καὶ τοῦ λαοῦ. καὶ τότε πρώτως ματ-10 θάνουσιν ἅπαντες ὅστις ποτ' ἦν ἐκείνος ὁ ἐπὶ μεγίστοις καὶ μωσθηρίοις θεῶν παρὰ τοῦ ἀνακτος φημιζόμενος. καὶ αὐτίκα πάν-
C τες ὑπέκλυτον καὶ ἀταμιεύτους τὰς ὁρμὰς εἶχον, καὶ μᾶλλον ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τῷ καλεῖν πατριάρχη καὶ προσκαλεῖσθαι ἐπ' ἐκκλησίαν καὶ τὰς προτέρας τιμάς. καὶ γὰρ ἦν παρ' ἐκάστῳ μνήμη 15 τῶν πάλαι ξυμβεβηκότων, τοῦ χρόνου τὰ πολλὰ ἐκείνα τραχίον καλύψαντος, καὶ ὡς δῆθεν ἐν κενοῖς συμβῆσιν ἐκείνοις ἐπήλθον.

V.

Ianua igitur monasterii, ubi diversabatur Athanasius quondam patriarcha, decem iam annis, minus novem mensibus, clausa, quae inaccessum ipsum et plane solitarium tanto intus spatio permanentem servarat, aperta tunc est; neque id modice ac parce, ita ut trudere se necesse esset atque in angustiis conflictari subenntem maximo numero populum, verum sic plane, ut poetae cuiusdam hemistichium apte huc caderet "patuerunt ostia tota." ac simul imperator cum episcopis praecipuisque monachorum limen institit, simul Athanasius cella progressus, indutus laena, galerum e stipula contextum gestans, bacillo ex ferula gressum fulciens, prodijt eis obviam ad vestibulum, magna iam simul istuc impetu delata populi parte. tunc vero primum omnes intellexerunt quis tandem esset ille tot tantisque ab imperatore praeconiis celebratus tanquam intime admissus in conscientiam altissimorum mysteriorum dei. itaque statim omnes ei sese venerabundi prostravere, sine ulla dissimulatione proferentes quae penitus in animis concepta fovebant in eum studia. praecipuus in eo extitit ardor episcoporum patriarcham eum certatim acclamantium, hortantiumque ut continuo regimen ecclesiae prioremque resumeret dignitatem. nec tamen ii non recordabantur olim actorum querelarumque illarum ex inclementi austeritate, sub qua tantum genuissent: sed tristium istorum species debetatae die longa, praesenti iam penitus gratulatione delebantur, qua faciles reddebantur eorum animi ad faventer opinandum vana illa quondam fuisse su-

καὶ δὴ ταῖς καλύπτραις τὸ πλεον τῆς κεφαλῆς ἀποκαλυπτόμενοι μέρος τῆς παρ' ἐκείνου εὐλογίας ἀπολαύειν ἤξιον. ἀλλ' οὐκ ἔπειθον ταῦτα πράττοντες· ἐκείνος γὰρ καὶ γῆρας καὶ ταλαιπωρίαν καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τοιούτοις δύνασθαι παραιτούμενος προεβάλλετο. ὁμῶς θεὸν τε ἱκετεύειν καθ' αὐτούς τε ἰδίᾳ καὶ ἅμα παρήγγελλεν, ὡς τὸ δόξαν ἐκείνω τοῦτο γίνεσθαι πάντως ἀνάγκη εἶναι. οὔτε δ' ἐκείνους οὔτε τῶν λαοῦ προσιόντας εὐλόγει, μόνον δ' ἐπίδου τὴν χεῖρα, καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῆς εὐλογίας ἠσπάζοντο. τότε τοιγαροῦν τὰ εἰκότα διαλαλήσας καὶ ἐπευ-
 10 ξάμενος ἀπέλυε τὸν λαόν.

Πλὴν καὶ ἀπολυθέντων τὰ πολλὰ ἐψέκει φροντίζων, προδιοικῶν ἐντεῦθεν τὰ κατὰ θέλησιν βαθέως καὶ ὡς οὐκ ἔν τις ὤρετο τῶν ἄλλως ἐκείνω προσεχόντων. πρόφασις δὲ τῆς φροντίδος ἢ πρὸς ἀλλήλους δῆθεν ἀδικία καὶ τὸ τῶν μικροτέρων τοῦς
 15 μελλοῦς καταφροσῶσθαι καὶ ἢ τῶν κρείττωνων πρὸς ἀδικίαν ῥοπή, P 257
 μὴ ὄντος τοῦ τοῖς μικροῖς παρισταμένου καὶ πολυωροῦντος τοῦς καταπονουμένους δυνάμει κρείττου. ἐνθεν τοι καὶ βασιλεὺς ἐνδοῦς τούτῳ ἀξιωτέρῳ τε φαινομένῳ τῶν ἄλλων τοῦ ἐπαρήγειν ἀδικουμένοις, ἀνοιγῆναι τοῦ λοιποῦ τὰς πύλας κελεύει καὶ

18. γε?

spiciorum spectra, quibus ipsos in eum concitari contigerat. quare universi pro se quisque maiori capitis parte, reductis pileolis, nudata, benedictione impertiri ab eo supplices petebant. quod tamen non impetrarunt: etenim ille senectutem, infirmitatem valetudinis et deficientes ad talia vires excusans, modeste deprecabatur ministerium, simul tamen ultro recipiens oraturum se pro ipsis privatum deum. indeque illis nihilominus instantibus, ea vultus obfirmatione qua rem sibi plane decretam asseverare videretur, edixit haud aliter omnino se acturum. manum dumtaxat praebuit, quam omnes, quasi benedictionem eius contactu percepturi, reverenter osculabantur. paulo post quaedam ad tempus accommodata prolocutus, beneque cunctis precatus, dimisit populum, sed ita ut ansam sibi velut quandam servaret ad eum attrahendum, iam nunc subostentans se res eius enixe in posterum curandas et desideria solatiaque procuranda suscipere.

In quo senis apparuit astutia maior quaedam ac profundior quam ut, qui de ipsis obiter agniti simplicitate minime callida persuasionem induerant, tantum in eo artis ac sagacis industriae residere potuissent unquam suspicarentur. praefatus videlicet palam tunc est scire sese magnam passim in oppressionem plebis miserae iniuriarum impune licentiam grassari, maioribus minores, fortioribus imbecilliores obtinentibus, eo quod tutor inopum existat nullus. has se sibi partes ultro deposcere, circumventorum a potentioribus protegendum. quae praesens imperator statim obnoxie comprobans, ageret sane se libente ac cupiente, reposuit: id se iam nunc illi, omnium viso ad hoc aptissimo, imponere officium, cognoscendi vexationes tenuiorum iisque opitulandi. quare fores de caetero panderet destitutis praesidio passisque calumniam admittendis audiendis-

Georgius Pachymeres II.

24

προσιόντας δέχεσθαι, εἴτε κατὰ τινα κρίσιν προσίει τις εἴτε καὶ κατὰ μισοτείαν τὴν πρὸς αὐτόν· τὸν γὰρ ἄπαλοῦντα γηραίως ταῖς συμφοραῖς, ἐκείνων καὶ γηραίως φροντίζειν εἰκὸς εἶναι καὶ B κατὰ τὸ δυνατόν συνασπίζειν τῷ πάσχοντι. ἦν δ' ἐντεῦθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ προοδοποιήσεις σφίσι πρὸς ὕπερ ἄρα καὶ πράττειν ὅ ἠβούλοντο, ἃ τότε μὲν ἐπειλούοντο, ὕστερον δὲ καὶ διεφαίνοντο, ὅτε οὐκ ἦν ἀναλαμβάνειν τὰ δεδομένα τινάς. ὄθεν καὶ ἡμέρας ἐκάστης ἐξ ἑωθινοῦ καὶ ἐς νύκτα ἀνέθην τὰ πρὸς ἐκείνα ποιούμενοι ἄνθρωποι, οἱ μὲν κατὰ χρεῖαν ἐγκλητεύοντες κρίσεως, μετακαλουμένου καὶ τοῦ ἀντιδικήσαντος ἐπ' αὐτοῦ, συνόντων καὶ τι-10 νων ἀρχιερέων ἐκρίνοντο, οἱ δὲ μισοτείαις τῆς πρὸς βασιλέα χάριν ποτινώμενοι φακέλλους γραμμάτων ἐδίδουν, καὶ ἡ ἐκάστω ἀναφορὰ τῷ κρατοῦντι ἐνεχειριζέτο.

Ἦν δὲ καὶ φροντὶς βασιλεῖ τούντεῦθεν, ἐπεὶ τὰ τοῦ Ἰωάννου καθυφείντο τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰ τέως δοκοῦντες παρίστασθαι 15 οἱ ἔκλινον ἤδη πρὸς Ἀθανάσιον, συμπείθειν ἀρχιερεῖς καὶ ἀνάγειν πειρᾶσθαι ἤδη τῆς προστασίας ἐπιλημμένον ἀναδοχῆς χάριν

12. σφακίλλους P.

que, sive quis afflictus iniquo iudicio restitutionem in integrum postulet, seu imperatoria indigens gratia suarum ad se precum efficacem requirat interpretem. nam qui sic prae se ferat ex animo condolere se infelicium aerumnis, quis eo ad illas sublevandas inveniri queat aptior? haec locuto coram omnibus Athanasio, et ad ea tali Augusti responso a cunctis pariter audito, quis non intelligit quanta fuerit Athanasianis facultas addita res ipsorum pro libito promovendi? atque ista involata tunc quidem et intorte perplexa subtexebantur: explicata postmodum eadem expanderunt sese, retibus velut quibusdam adeo iam late ac valide comprehendentibus cuncta, ut qui sero se captos advertentes retrahere tentarent temerique concessa resumere, frustra contenderent. ex hoc ergo diebus singulis a diluculo ad noctem densi palam concursus omnium generis hominum ad Athanasium celebrabantur, aliorum provocantium ab iniquis quibus se circumventos iudiciis aiebant (his subveniebatur statim, adversariis eorum iudiciisque citatis; et e sententia quorundam adhibitorum ab Athanasio antistitem, novo iudicio, secundum vota conquerentium, vetera rescindebantur), plerorumque impetrare quidpiam ab Augusto intercessione tam gratiosi apud ipsam sequestri cupientium, libellosque ad id offerentium; qualium densi fasces subinde ad imperatorem deferebantur, ipso libenter sumentes singulos in manum et prompte ac benigne expediente.

Cursu tam prospero eunte restitutionis Athanasii negotio, adiciendi ei quamprimum, quod unum ad coronidem adhuc deerat, acris cura subit imperatorem. videbat is refrixisse iam apud omnes plurimum gratiam Ioannis, nec multum eius modo neglectissimi respectum obtitutum, quominus ad Athanasium, quo inclinare fautorum Ioannis ipsi principes iam aperte coeperant, unanimi cuncti assensu incumbere, vocatos igitur episcopos studiose Augustus urgebat ad rem adeo hactenus protractam plane tandem absolvendam. iniuisse iam Athanasium possessionem partiar-

τῆς ἐπ' ἀνθρώποις καὶ κρίσεως. μετελάμβανε γὰρ αὐτὸν καὶ ἡ
 τῶν λοιπῶν πραγμάτων ἐλπίς ἀγαθῆ, ὡς αὐτίκα εὖ σχησόντων
 εἰ ἀποκαθιστῶτο τῷ θρόνῳ δ' Ἀθανάσιος. καὶ ἀρχιερεῖς συνῆγε D
 καὶ κληρὸν καὶ μοναχούς, καὶ τὰς μὲν συσκέψεις, εἰ ἀνελεθεῖν
 6 δέοι, παρὰ φαῦλον οἶον ἐτίθετο, πιστεύων τοῖς πρότεριτα· οὐ-
 δείς γὰρ τῶν ἀρχιερέων ἦν ὅστις ἄμ' ἰδεῖν καὶ μαθῶν τὴν πρώ-
 τὴν ἐκείνῃ ἡμέραν, οὐχ ἔποκλίνωσ τὴν κεφαλὴν ὡς πατριάρχην
 ἐδέχετο καὶ ἤπειγε τὴν ἀνάβασιν· περὶ δὲ τοῦ πῶς ἀνέλθοι καὶ
 πότε, εἰ τίως θελήσει, ὡς ἔλεγε (τὸν γὰρ Ἰωάννην ὑπεριώρων
 10 καὶ οἱ τίως προσκαίμενοι), συνάγων ἡρώτα. (2) ἀρχιερεῖς δὲ P 258
 πᾶσι μὲν ἐκείνης τῆς πρώτης ἡμέρας θειμῶς εἶχον, καὶ μηδεμιᾶς
 προσπαιούσης ἐννοίας οἱ ἀπεναντίας τοῖς λογισμοῖς ἐκείνῳ κα-
 λῶς προσεφέροντο. εἶτα δὲ καὶ λογισμῶν βασάνῳ διδόντες τὸ
 πρῶγμα, οἱ μὲν καὶ αἰδοῖς ἐνέμενον τοῖς προτέροις καὶ τὰς ἐπ'
 15 ἐκείνῳ ῥοπὰς ἀνεπάλαιον, καὶ προῆγον μὲν παραιτήσεις ἐφ' οἷς
 ἐποίει τότε ἀπάδουσι, προέτεινον δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοσοῦτοις χρό-

chatus magna ea ex parte istius officii quas ad iudiciorum correctionem
 intercessionemque pro egentibus ope pertinerat: ne cunctarentur nomen ei
 thronumque patriarchae adiacere, cuius ministerium impletet laboriosiori
 iam ex parte. atque ut in eo magis magisque emitteretur, instigabat An-
 dronicum spes quaedam curandarum precibus (dei scilicet ope per ipsi
 carissimum Athanasium mox ut in sacris praesesset impetranda) tam gra-
 viter haecenas laborantis rei publicae vulnere. ergo haud cessabat con-
 vocans episcopos clerum et monachos. quibus in coetibus nec vel prime
 quidem tenus dubio illud in deliberationem vocandum patebat, possetne
 in thronum Athanasius rite ac secundum canones sine alia promotione re-
 gredi, fretus nimirum nuper a se visis. observarat enim die illa, qua est
 agnitus ut vaticini auctor et aditus Athanasius, neminem episcoporum
 fuisse qui, simul illum vidit, non ut patriarcham demisso capite veneratus
 fuerit, non eiusdem restitutionem in thronum urserit. illud solum consul-
 tabat cum patribus Andronicus, quo pacto et quando conveniret resumi
 patriarchalem dignitatem ab Athanasio, siquidem (hoc enim subdebat) ad-
 duci posset ut id vellet. de hoc uno sententias rogabat eorum quos con-
 gregabat, plane securus Ioannis, quem ab illis quoque qui haecenas peres-
 tates eius spernissent neglectum iam spernuntque opinabatur. (2) porro
 episcopi toto illo primo die, flagrantibus cunctarum in Athanasium studiis,
 et ipsi favorem extensum, animis nondum contrariarum recursum cogitationum
 tractis in diversum, tenuerunt. statim autem post, simul refrigerato nevi-
 tatis ardore sedatis reflexis vacuas iam mentes ad serium examen modo
 actorum, prioribus quidem sese rursus applicuere censibus, instaurarunt-
 que impetus certi propositi ad constantem prosecutionem ante decretorum.
 allegabant igitur contra tumultuose festinatam agnitionem Athanasii uti
 alicui patriarchae, primum quidem eius abdicationem tam iustis de causis
 absurdissimorum eius actorum et expressam et admittam uti sine dubio
 legitimam. allegabant et cessationem tam longam ipsius ab usu potesta-

νοις ἀργίαν, καθ' οὗς καὶ ἄλλος κανονικῶς καταστάς ὡς αὐτοῦ
 B γε παραιτησαμένον τὰ τῆς ἐκκλησίας δίδυμεν, ὃν οὐδὲ δίκαιον
 εἶναι ἐν τοῖς μισθωτοῖς παρεγγράφεισθαι καὶ ὡς μὴ γνήσιον ὀβε-
 λλίσεσθαι, ἐπὶ τοσοῦτοις ἔτεσι τὴν ἐκκλησίαν κατέχοντα καὶ γε καὶ
 πλείστας χειροτονίας τελέσαντα· δυοῖν γὰρ θύτερον ξυμβαίνειν, 5
 ἢ αὐτὸν μὲν δικαιοῦσθαι κἀκείνον ἐν τοῖς νόθοις εἶναι, ἢ μὴν
 κανονικῶς καταστάντος ἐκείνου καὶ κανονικῶς ἐνεργοῦντος αὐτὸν
 ἐν ἱερεῦσι καὶ πατριάρχαις μηδὲ τὸ παράπαν λογίσεσθαι. ἔρρα-
 διουρηγημένην δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἀξίωσιν ὑπετό-
 C παύσον, ὡς αὐτίκ' ἂν καὶ τοὺς συντρέχοντας πολλοὺς εἶναι βοη- 10
 θείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν κρατοῦντα, καὶ τὴν τῆς προστασίας τι-
 μὴν ἐρριζῶσθαι ἐξ ἀναγκαίου συμβαίνειν, κἂν μὴ σφίσι δοκοίη.
 διχῆ οὖν διαιρουμένων τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἡδίκησθαι καὶ
 τότε τῶν ἱερέα κρινόντων καὶ αὐθις δικαιούντων ἀνάγεσθαι, ὧν
 τινὲς εἰ καὶ τῆς ἐκείνου χειροτονίας ἦσαν, ἀλλ' οὖν ὑποσχεῖν εὐ- 15
 P 259 θύνας, εἰ κἀκείνος θέλοι, ἑαυτοὺς ἐδικαίουν, τῶν δὲ μηδ' ὅλως
 ἀνεχομένων δέχεσθαι ἅμα μὲν παραιτησάμενον, ἅμα δὲ καὶ

5. γὰρ deorat.

tis, qua se omnino carere sic professus esset, utroque agnoscere alium sibi rite deposito canonice suffectum, qui tanto tempore sine ulla status controversia, aut cuiusquam dubio quin verus pastor esset, ecclesiam gubernasset; quem profecto tot iam annis veri pastoris existimatione praepositum ecclesiae, multisque interim ordinationibus perfunctum, repente nunc albo expunctum praesulum legitimorum mercenariis adscribere, ab aequitate rationeque videri plurimum abhorrens. duorum igitur alterum aiebant in confesso haberi esse necesse, aut ius verum patriarchalis honoris hoc decennio penes Athanasium resedisse, sicque Ioannem nihil fuisse nisi spurium intrusumque patriarcham, aut contra hunc canonice acceptam, canonice exercuisse patriarchalem potestatem; ex quo sit manifeste consequens priorem illum sacerdotii talis ac dignitatis fuisse tunc penitus expertem. ad haec subolere sibi fraudem et malam fidem aiebant in ista, quae iactaretur, affectata protectione iniuriam passorum: quaestiuosa nempe popularitate artem sic inventam praeeoccupandae beneficio multitudinis, et iniustae quae pararetur intrusionis factione obnoxiorum corroborandae. in hunc modum et sentientibus et disserentibus episcopis nonnullis, cum alii persistentes in heri ostensa sententia repugnarent, scindi antistites in factiones contigit, his ex adverso affirmantibus nequaquam rite fuisse depositam Athanasium, sed iniuste et invalide per vim deiectam, legitime semper retenta possessaque dignitate; quare illum recte atque ordine nunc vel sero agnosci pro eo qui vere sit, et in erepto inique reponi throno par esse. ita potissimum censebant qui se ordinationis honorem Athanasio meminere debere; iidemque se promptos offerebant ad poenas subeundas quas ipsis cumque vellet imponere ob alium tamdiu perperam intrusum pro vero admissum sacrorum praesidem. haec isti allegabant, quae cum adversantes alii contentiosius refellerent magnopere iactanda validissimaque demonstranda abdicatione Athanasii; cuius etiam causae ex

ἐπ' αἰτίαις σκληρότης καὶ τοῦ πολλοῦς αἰκίζεσθαι τε καὶ ἀπο-
 κλείειν αἰτίας ἀνακυπτούσης καὶ τῆς τυχούσης, ὧν ἕνεκα ἦν, εἰ
 μὴ μεταβάλλοιτο, καὶ κατὰ κανόνας εὐθύνεσθαι, συνίσταται
 τις ἐν τούτοις καὶ τρίτη μοῖρα, οἱ δὲ τὴν μὲν τῆς γνώμης μετά-
 5 θεισιν αἰσχυρόμενοι, εὐπρόσωπον δ' ἐπὶ ταύτῃ πρόφασιν προῖσχο-
 μένοι ἐδέχοντο μὲν, ὡς καὶ πρὶν, τὸν ἄνδρα καὶ πατριάρχην, Β
 πλὴν ἐπ' ἀσφαλείᾳ μεγίστη τοῦ μή τι τοιοῦτον τὸ ἀπὸ τοῦδε
 παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὡς ἐκείνων ὀλεθρίων ὄντων καὶ δυναμένων
 ἀρχιερεῖς καθαιρεῖν, ἦν τις ἄρα καὶ τοῖς κανόσι πιστεύσειε.
 10 ταῦτα λέγοντες διεφιλονείκουν ἡμέρας ὄλας, καὶ τὰς γνώμας οὐ-
 μένουσιν οὐ ξυνέβαινον. βασιλεὺς δὲ γνοὺς ὡς τὸ ἀττηρόν τοῦ ἀν-
 δρός καὶ ἀμάλακτον καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀσυγκατάβατον, ὃ δὲ
 καὶ ἀπ' ἀρετῆς ἴσως, τὸ δὲ καὶ πλέον καὶ ἀπὸ γνώμης εἰκάζειν
 ἦν, τῆς μὲν τὸ ἀκριβὲς ζητούσης ἐφ' ἅπασι, τῆς δὲ φυσικῶς C
 15 πειθούσης ἔχειν καὶ τὸ μὴ χρήσιμον χρήσιμον, ἄλλοιον γενέσθαι
 τοῦτον, ὅσον εἰκάσαι καὶ ἐκ πολλῶν, διετίνετο. μηδὲ γὰρ αὐ-

7. ἐπ' ? 15. ἀλλ' οἶον P.

intolerabili regiminis eius acerbitate ductas invidiose praedicabant, exag-
 gerantes illa supplicia saepe ab eo sumpta de multis, illas exclusiones ab
 officiis et sacerdotiis, levissimis plerumque de causis in plurimos imma-
 nissime decretas, quas ob res ecclesiasticae lenitati contrarias maxime ius-
 tae illum animadversioni iuxta sacros canones subici oportuisset, nisi
 paratum iudicium abdicando praeventens a patribus poenae loco qualem-
 cumque throni privationem imputantibus poenas iuste debitas cessione vo-
 luntaria lucri fecisset. talia illi dum commemorant, refricabant scilicet
 multis adstantium tristem memoriam grassationis olim inhumanae mona-
 cherum Athanasii ministrorum in clericos et ecclesiasticos omnis generis.
 qua cum hinc quidem similitum in posterum atrocitatum metu concuteren-
 tur, inde autem retinerentur pudore levitatis in tam manifeste declarata
 recipiendi Athanasii voluntate, quidam mediam inuentas viam inter con-
 trarias, quas modo retulimus, sententias, tertiam conflagrant sectam aien-
 tium admitti quidem debere Athanasium uti verum patriarcham, prout
 professi semel forent, et nunc utique censere: caeterum antequam is re-
 sumeret exercitium tamdiu intermissae potestatis, caveri ecclesiae dira
 olim passae ab eius ministris oportere promissione securitatis quam maxi-
 mae ab eo exigenda, nequiquam patiendi vexari nomine ac auctoritate sua
 tam iniustus indignisque modis clericos, quoniam iniuriae istiusmodi gravi-
 ter patrum sanctionibus adversarentur, et ab iis qui canonibus crederent,
 pro iustis, et legitimis causis depositionis antistitum qui in eo convincerent
 indicarentur. his episcopi iam divisi trifariam, pro se quique disserendis
 inculcandisque totos absumebant altercatione infinita dies, quando animad-
 verso imperator magnam inflictam negotio securim refricata memoria in-
 vidiosissimorum Athanasii, dum patriarchatum gereret, actorum, hanc pot-
 tissimum aegram causae partem oratione sublevandam ratus, disseruit
 apud synodum, haud ire se iniustas iure implacitum videri asperumque ac
 levibus etiam erratis inexorabiliter infestum Athanasii genium: sed mores,
 quod nemo posset diffitari, probos esse, atque adeo, quantum iusti conie-

τὸν τόπον, ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀμαθία γνώμης τὸ μὴ δέον ἐργάζεσθαι καταναγκάζεσθαι. εἰ δέ γε καὶ αὐτὸς ἀκριβείας ἐπιλημμένος πολλοῖς γινομένης παρὰ τὸ δέον ἐμποδῶν ὑφορῶτο στήσεσθαι, βασιλεῖ γε μᾶλλον ἀτηρὸν φανείσθαι, πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐξ ἀνάγκης πράττειν παραγομένῳ. πλὴν καταδέ- 5
D χεσθαι μάλα πολλῶ ἀναξάινοντος τούτου τὰ ἕλκη ἢ ἄλλως μάλασσοντος. “ἐμοὶ μὲν οὖν” ἔλεγεν “ἐν ἀναγκαῖον καὶ αὐτῆς πνοῆς προτιμότερον, τὸ θεοῦ θέλημα γίνεσθαι, κἂν λυπῆ κἂν μῆ. πλὴν καὶ χαρῆς ὑπέρτερον πάσης τὸ κατὰ λύπην ἐκείνο, εἰ θεὸς κελύοι, γυγνόμενον. διὰ ταῦτα καὶ εἴ τι μὲν προύβη ἀκρι- 10
 βείας τῆς κατὰ νόμους, ἄνετον δόξαν, ἄνετον μὲν, προτενεῖν τὰς αἰτίας ἀνάγκη, αὐτὸς δὲ δοκιμαζέτω, καὶ τὸ δόξαν δεξομαι.
E εἴ τι δ’ ἐσαυθίς δοκοῦν συνοῖσον πράττειν ἀναγκαζόμεθα, αὐτὸς καὶ τότε ἂν δοκιμάσεις, κἂν πολλοῖς οἶδα μὴ συγχωρούμενος

6. ἕλλον?

ctura indagando liceret, verisimiliter id imputandam virtuti rigidiori et fastidiosae innocentiae, vitia in aliis dissimulare non valentis quae arcet a sese longissime, ac summam aequae ab omnibus exactiorem requirentis. accessisse ad naturam ita factam vitae usum a puero disciplinamque severiorem, tum inde inolitam inductionem animi ad austeritatem indurati, praeiudicata quadam assuetudine rigoris interdum persuaderi sibi simentis utile id esse quod tale re vera non sit. atque hic tamen multis argumentis adstruere sollicitus Augustus contendebat haudquaquam totam Athanasio vel praecipuam inolementer actorum, quae ferrentur, esse culpam adscribendam: magis enim eam verisimiliterque imputari ministrorum, quibus uteretur, imperitiae, hominum quos suus error angustiaeque mentis exorbitare interdum a recto, quodque minus conveniret, facere cogentis. quodsi quem tamen, addebat, sibi conscium fragilitatis in culpas quotidianas facile lapsurae, terreat qualiscumque ista deflecti ab exacto nescia rigiditas Athanasii, uni maxime omnium imperatori eam videri formidabilem debere, quippe cui saepe necesse sit ad negotiorum expeditionum urgentium multa tolerare ac facere obnoxia censurae, a quibus acriter reprehendendis minime temperaturum illam appareat. caeterum sic animo comparatum esse se, ut premi ab illo asperaque tractari sua ulcera quam vulceri delinirique ab aliis libentius sit passurus. “mibi sane” inquebat “unum necessarium spirituque ac vita carius est, fieri quod deus vult, sive id dolorem inferat sive non. quippe utcumque res cadat, toleratus tali causa cruciatus eo ipso voluptate incundior omni est, quod deo iubente acciderit. quare sicut in tam spissa et multiplici gubernatione rei publicae, in his praesertim gravium temporum fluctibus, offensuram ineventabiliter me aliquid interdum non exaudiendo inter strepitum adversorum casuum interdicta reclamantium legum haud dubie provideo, ita me iam nunc profiteor obnoxie paratum ad aequo perferendam animo quantumque acerbitatem eius obiurgationem pro indole ac more proruptari ad increpandum immisericorditer, si quid etiam potentior legibus deflectere paululum ab exactiōne summa necessitas coegerit ineluctabilis, explorat is exploretque per me licet: patiente me utetur exceptore sententiae con-

λυπηθήσομαι. οὕτω τὸ ἀτηρόν κατὰ πάντας ἐμοί" φησί "περιστήσεται." ταῦτ' ἔλεγε βασιλεὺς, ἐνάγων ὡς δῆθεν αὐτοὺς ἐς δμῶνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε· πολλῶ γὰρ ἤκιστα τοῦτο, ὄσφ καὶ δοκῶν δουλεύειν ἰδίῳ θελήματι ἀντέχειν παρεῖχε καὶ ἀντισπᾶν 5 σφίσι πρὸς ὃ τι καὶ λέγοι.

Μακρότεροι μὲν οὖν διὰ ταῦτα λόγοι τῆς χρείας ἐγίνοντο, καὶ βασιλεὺς τὸ ποιητέον διανοοῖτο. ἤκουε γὰρ καὶ πολλοὺς καὶ P 260 τοὺς μεγίστους, τοῦτο μὲν τοὺς ἀμφὶ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωάννην, τοῦτο δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, 10 καὶ ὄσους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Ῥαοὺλ Ἰσαάκιος, ὃς δὴ καὶ τὰ ὄμματα πηρωθεὶς διὰ τὰ συμβάντα πρότερον καὶ μέχρι καὶ Ἰωάννου ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας σχίσματι διαμείνας, εἰρηνεύσας ἐν τούτῳ, ἤδη καὶ πάλιν διὰ τὰ προβαίνοντα διεφέρετο, — ἤκουε γοῦν τούτους καὶ ἄλλους πλείονας καὶ μεγίστους τῇ πράξει προσιστα- 15 μένους καὶ ἀντιβαίνοντας. (3) καὶ διὰ ταῦτα δόξαν ἀπέλθειν P 261 πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὅπως ὑποποιήσασαιτο, ἐπεὶ κάκεινος βαθύ τι σκεπτόμενος, ὡς ἔδειξεν ὕστερον, βασιλέα ἤθελε βλέπειν καὶ

suraeque qualiscumque suae, etiam quando, quod saepe accidet, probare ipsi nequivero aliquid quod in posterum ratus utile minus potuero vitare quin agerem. tunc enim dolebo equidem, sed dolorem meum eiusque rigorem obnoxie tacitus perferam. itaque" addebat concludens "terreri vos minime convenit austeritate Athanasii, cuius mihi potissimum minatur, in me maxime unum exerendus intentatur aculeus." his imperator allegandis conabatur videlicet episcopos in concordiam adducere. sed eo minus persuasit, quo magis apparebat servientem eum voluntati propriae trahere ad assentiendum sibi raptareque ipsos omnino decrevisse; ex quo ipsis tanto vehementior resiliendi nascebatur impetus.

Hinc longiores quam esset opus de industria sermones a tempore eximere studentibus producebantur; inter quae imperator rem ex voto non procedere intelligens, quid facto esset opus, exquirebat apud se. audiebat enim praeter istos quos habebat congregatos secum, multos etiam alios eosque maximos restitutioni Athanasii palam obstare, nempe illos qui ex olim-patriarchae Ioannis Vecci communionem ac secta supererant, Alexandrinum quoque patriarcham, et quotquot sibi adhaerentes habebat Rati Isacius, qui dudum excaecatus, quod paci ecclesiarum Michaelis imperante initas nollet assentiri, usque ad patriarchatum Ioannis in schismate perstiterat, sed cum ex eo tempore hactenus pacate acquievisset, nunc rursus quas audiebat attentari novitates improbens, in diversum ferebatur. horum aliorumque complurium reditu Athanasii ad thronum manifesto se fortiter se opponentium numero et auctoritate, illum summo promovens studio, haud dissimulante terrebatur imperator. (3) in hoc aesta Andronicus animi eo consilium appulit ut ad eundem sibi Ioannem putaret, spe scilicet illius, ob viri facilitatem, quam esset alias expertus, in assensum ad id quod cuperet trahendi. et favebat huic fiducia Augusti, quod recens Ioannes ipse, astutius quam capere simplicitas eius nota videretur, ut postea patuit, simulans aliquam poenitentiam nuper acturam,

πέμπων προσελθεῖν ἤξειον (ἕμα δέ γε καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει· τὰ γὰρ τῆς τεσσαρακοστῆς ἐφειωτήκει εισόδια καὶ τυροφαγίας ἦσαν ἡμέραι), ὄλαις προθυμίαις παρ' Ἰωάννην γίνεται. καὶ δὴ ἐπιστύντα, παρευρεθέντων καὶ ἀρχιερέων ἐκεῖ, ἡ δυσωπία σφάλ-
B λει τὸν ἄνακτα. ἡ δ' ἦν, πρόσκεισι μὲν Ἰωάννη, καὶ εὐλαβείας ἔ-
 ἤττύται τῆς πρὸς αὐτόν, καὶ ἔτοιμον ἑαυτὸν παρέχει, εἰ ἐκεῖνος εὐλογεῖν βούλοιο. ὁ δὲ “ἀλλὰ θεὸς εὐλογήσαι σε καὶ οὐκ ἐγώ”
 ἔφη. τέως δὲ καὶ εἰ πατριάρχην αὐτὸν λογίζοιτο ἔρωτᾷ. καὶ
 ὅς εἴτε τὴν εὐλογίαν λαμβάνειν θέλων, εἴτε μὴν καὶ διὰ τὸν και-
 ρὸν δυσωπούμενος, ὡς μὴ λυπήσειεν ἀρνησάμενος, εἴτε καὶ 10
C τρίτον τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς ὃ τι πράττει ὑποποιούμενος εὐνοῶσα,
 τὸ ἰλαρὸν καθιστάς (ἀρχιερέων γάρ, οὐ βασιλέως εἶναι τὴν ἐπὶ
 τούτοις ἀπόφασιν) ὁμολογεῖ πατριάρχην ἡγεῖσθαι τὸν Ἰωάννην.
 καὶ ὅς ἐν δεσμοῖς εὐθύς ἐπισχῶν τὸν λέοντα, “καὶ εἰ πατριάρχης
 ἐγώ” φησὶν, “ὅτι καὶ αὐτῶ τελῶς τὰ τῆς ἐμῆς παραιτήσεως 15
 οὐκ ἔδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν πολ-
D λυαῖς μοναῖς μνημονεύομαι, ὅπ' ἀφορισμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας

prae se tulerat desiderare se conspectum imperatoris, et missis ad eum suis ne ad se gravaretur venire rogaverat. praeterea tempus ipsum anni vocabat imperatorem ad ei se sistendum, qui adhuc qualemcumque patriarchae speciem teneret: imminabant quippe dies proxime praecedentes quadragesimam et ad eam mox inchoandam disponentes, quas vocamus tyrophagiae ab esu tunc adhuc permisso casei. his ergo concurrentibus ad idem suadendum, simul cunctis incitatus ad Ioannem summa voluntate sese imperator confert. hic Andronicum, ne sibi constaret post tam manifeste declaratum de vere depulso e patriarchatus possessione Ioanne, sententiam, nimia quaedam verecundia deiecit. reperiens enim apud Ioannem quosdam adhuc ipsi adhaerentes episcopos, eius et illorum urgente reverentia prolabens eo se habitu coram Ioanne abiecit, quo paratum se ostenderet ad accipiendam ab eo benedictionem, si dignaretur impertiri; qualem habere honorem alteri quam patriarchae certo mos non erat. Id videns Ioannes “deus tibi benedicat, non ego” ait; ac nihilominus ecquid se verum patriarcham agnosceret quaesivit. deprehensus Augustus inopinata interrogatione, et sive re vera volens eius benedictionis particeps fieri, sive causae ac temporis serviens, offensivemque senis verisimiliter ex negatione secuturam uti scopo quo aspiraret adversariam vitans, sive denique bene impensam qualemcumque assentationem reputans, qua gratiam sibi eius benevolentiamque adiungeret, ut eo deinde hilari promptoque ad favendum uteretur, cum et alioqui de abdicatione qualitate, valida illa necne esset, non suum sed episcoporum esse iudicium cogitaret, respondens professus est se pro legitimo patriarcha Ioannem habere. quo Ioannes audito, vincula statim induens leoni capto, “atqui siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctoritate sanctae trinitatis excommunicationi maiori sub-

τριάδος ἄγω τὸν βουλευθῆσομενον πατριάρχην τὸν κύριον Ἀθανάσιον καθιστᾶν." ταῦτ' εἶπε, καὶ προφανῶς κατεγίνωσκειν, ὥσπερ ἐκείνου σκαιότητα, οὕτως ἀπάτην καὶ εὐκολίαν τοῦ ἄνακτος, οἷς ὅτι τῶν προτέρων ἀμνημονήσας καὶ τοῖς δευτέροις ἑσαυθὶς ἐπι-
 5 χειροίη. βασιλεὺς δὲ τοῦτο μὲν αἰδεσθεὶς τὴν φενάκην, καὶ ταῦτα τὴν ἐξ ἀπλότητος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ διαφευ- B
 ξεῖσθαι τὴν χλεύην προνοίας οἰκονομῶν, ἐκείνον μὲν οὐδὲν εἰπὼν ἀποστρέφεται, τοῖς δ' ἀρχιερεῖσι τοῖς τῆδε ὡς συμπράττειν ὑπο-
 10 κλήσεως τότε παρευρεθέντες τῷ πατριάρχη ὃ τε Ἀγκύρας Βαβύ-
 λας, ὃ Κρήτης Νικηφόρος καὶ ὃ Βιτζίνης Λουκάς. ὅμως δὲ τὴν φήμην θέλων ἐπανορθοῦν, μήπως δόξοι καὶ ἀδιαστάτως P 262
 ἀφορισθεὶς, συγκαλέσας καὶ αὐθὶς τῇ ὑστεραίᾳ οὗς συγκαλεῖν εἶθιστο, ἐπεγαλεῖ μὲν τὴν ἀπάτην, ἀπογυμνοῖ δὲ τὸ δρῶμα,
 15 ἔποχαλῆ δὲ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ προθυμίας, εἰ καὶ κείνος ἀκούσας Σαμφείρας καὶ Ἀνανίου τρόπον τῷ Ἰωάννῃ προσέτριβε, δόντι θεῶ τὴν ἱερωσύνην, ὡς αὐτὸς παραιτούμενος ἔγραφε, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνοντι.

4. Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ ἡ μήτηρ ἐνόσει δεινῶς καὶ πρὸς B
 20 ἀναπνοαῖς ἦν ταῖς ἐσχάταις· καὶ ἡ δευτέρα τῆς δευτέρας τῶν νη-

icio eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere." ita ille, palam damnans cum Athanasii laevum animum, qui oblitus tumultum quos eius patriarchatus excitasset, denuo ad thronum aspiraret, tum imperatoris fraudem et facilitatem, hanc qua tam leviter homini privato, dudum ad ecclesiae regimen inepto deprehensus, patriarchatum detulisset, illam qua post ista in luce meridiana gesta sibi obrepere astuta dissimulatione tentasset. ictus autem improviso imperator, verbo non addito, abscessit, seu pudore deceptionis obmutuerit, in quam praesertim sua se ipse ultro incauta simplicitate induisset, seu defixa mens eius in modis providendis vitandae, quae inde sequi posset, traductionis et irrisionis sui, expedire quod in loco diceret non potuit. et aversionem ille quidem in Ioannem concepit tacitam: iram autem, eamque vehementem, haud dissimulanter effudit in tunc illi adstantes episcopos, quos illusioni sui cooperatos suspectabat. fuerunt hi autem reperti tum apud patriarcham episcopi, quod eos ipse advocasset, Ancyranus Babylas, Cretensis Nicephorus et Bitziniensis Lucas. tamen idem Augustus famae studens suae consulere, ne plane ac citra exceptionem ullam excommunicatione percussus ista videretur, convocatis rursus postridie quos adhibere consueverat, se deceptum est questus, rem uti gesta est aperuit, de studio autem deinceps illo ardenti declarato erga restitutionem Athanasii remisit, utcumque Athanasius ipse hoc facto audito, affirmasset paria cum Sapphira et Anania peccasse Ioannem, utpote qui datum semel deo sacerdotium, prout esset testatus abdicatione scripto edita, iterum resumpsisset.

4. Inter haec mater imperatoris aegrotabat graviter, atque adeo extremam iam spiritum trahebat. itaque feria secunda secundae ieiuniorum

στειών εβδομάδος νεκρὰν τὴν ἄνασσαν εἶδε, γυναῖκα πολλαῖς κατακόχιμον χάρισι. συντέθαιπτο δέ οἱ καὶ ἐνδεῶν πλῆθος ἄπειρον, οἷς καθ' ἡμέραν ἐπήρκει. καὶ οἱ τὰ τῆς ὀσίας πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐξασκούμενα πρὸς ἑσὺτὰ ἐφεύλακε τὸν ἄνακτα. καὶ τὰ μὲν τῶν κινουμένων ἠπράκτει τέως· ὁ δὲ τὴν ἐκφορὰν μεγα-

C λοπρεπῶς ἐξαρτυόμενος τῇ δεσποίνῃ, αὐτὸς καὶ μεγαιστᾶνες καὶ κληρὸς ἅπας καὶ μοναχοί, καὶ ὅσον ἦν τὸ τῆς πολιτείας, συνελθόντες ὑπὸ πολλῶ μὲν καὶ δαψιλεῖ τῷ φωτὶ καὶ γε ποικιλίας ταῖς μελωδίαις, ἀντηχοῦντων τῶν γοερῶν θρηνητηρίων τοῖς ἄσμασι, πολλῇ δὲ τῇ δορυφορίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι, ὡς τὴν πόλιν ἄπασαν γέμειν ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων, ἐν καιρῷ νιφάδων τε καὶ βορβόρου ἐξέφερον τὸν νεκρὸν, οὐδ' αὐτοῦ βασιλέως τὰ ἐς τιμὴν ἐλλείποντος, ἀλλὰ σοροῦ μὲν ἐκείνης ἡμέμενου, διὰ βορβόρου δὲ πλείστου καὶ ὀλισθηροῦ βαίνοντος, μέχρι καὶ τὴν Λεῖψη καταλαβόντες μονῆς 15 ἐφ' ἡμέραις ὡς εἰκὸς ἐτέλουν τὰ τῆς ὀσίας, ἀναγκαίαν ἀσχολίαν ἐπὶ ταύτῃ καὶ βασιλέως ἔχοντος.

B 5. Ἄλλ' ἐπέστησαν αἱ πασχάλιοι, καὶ δόξαν δεσποίνῃ ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἀποδημεῖν, ἐν φροντίσι καὶ διὰ ταῦτα ταῖς ἀναγκαίαις ὁ κρατῶν γίνεται. καὶ πρῶτα μὲν τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ 20

hebdomadae mortuam Augustam vidit, mulierem utique multarum complexionum gratiarum ornatam, cum qua simul sepeliri spes ac vitas proprias multitudo innumera egenorum, quos in dies alebat, gemens attestabatur. ad funus porro eius insigni magnificentia celebrandum totam Augustus animi attentionem vertit. unde distento eo piis curis parentaliū matri Augustae quo par erat splendore adornandorum, res super motae quodam interim iustitio remissae quieverunt. elatum porro dominae cadaver est speciosissimis exequiis, ipso eius filio Augusto cum summatibus, clero universo, monachis ac toto civium corpore pompam erdine longo magnificam trahentibus, sub multo praelatarum passim facum ac lampadum lumine, personante late coelo varia melodia, et grato temperamento modulorum diversae qualitatis excitatioribus canticis lugubrium threnorum ac planctuum moestitia resonante. tenebat etiam oculos illustri species numerosi et ornati satellitii; urbsque adeo tota redundabat simul fumo et odore thymiamatum, simul sono confuso psalmodiarum et suspiriorum, niveo tempore ac viis late totis coeno sordentibus, Augusto sane nihil suarum partium ad omnem honorificentiam tam cari funeris desiderari patiente, sed haerente indivulsa feretro parentis mortuae, ac ne usquam ab eo disiungeretur, per lutum plurimum et lubricum laboriose procedente, quoad in Lipsae monasterium perducta pompa per dies illic, pro more, aliquot iusta sunt funebria defunctae persolata; quam in rem necessarium spatium, omni negotio posthabito, longanimi Augustus pietate perseveravit impendere.

5. Paschalibus inde festis supervenientibus, cum esset dominae decretum Thessalonicam proficisci, ad curanda quae ad id opus erant, vir eius Augustus animum applicuit. ante omnia visum est absolvere datum

καὶ δεσπότη τελεῖ τοὺς γάμους, καὶ τῇ ἐπὶ τοῦ κανικλείου θυγατρὶ τοῦ Χούμνου, ἀνδρὸς σοφοῦ τε καὶ εὐνοικοῦ τῷ κρατοῦντι διαφερόντως δάξαντος, πρὸ καιροῦ μνηστῆ τῷ Ἰωάννῃ ἐξ ἱερολογίας οὔσῃ, βασίλισσα δεσπότην εἰς ταῦτόν τὸν υἱὸν ἄγει καὶ C
5 διὰ γάμων· ἰδὼκει γὰρ ξυνεκδημῆν τῇ δεσποίνῃ κάκεινον. καὶ C
διὰ τοῦτο ἔνθεν μὲν τὸ ἐπὶ Αὐγουστῆ πένθος, ἐκεῖθεν δὲ διὰ
τὸν υἱὸν καὶ οἱ γάμοι ἐσχεδιάζοντο. ὡς δ' ἐπ' ἐξόδοις ἡ δέσποινα
ἦν (ἤπειγε γὰρ αὐτὴν ἡ ἐπὶ θυγατρὶ στοργή, ὡς ἐλθοῦσαν ἴδοι
καὶ περιπτύξαιτο), ἐφ' ἡμέραις καὶ ὁ κρατῶν συνεξέρχεται, καὶ
10 κατὰ τρόπον ἐξετοιμασάμενος τὰ ἑξιτήρια ὑποστρέφει.

6. Καὶ τότε τῶν πολλῶν ἀνεθεις φροντίδων ὁμίση χωρεῖ
ταῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐθις μεριμναῖς. καὶ πάλιν συνάξεις, P 264
καὶ πάλιν σύνοδοι καὶ συνδιασκέψεις καὶ λόγοι καὶ συζητήσεις,
προσηγουμένως περὶ τοῦ ἐκφωνηθέντος παρ' Ἰωάννου ἀφορισμοῦ,
15 εἰ δίκαιον εἶχεν ἀφορίζειν ἐκεῖνος. καὶ τοῖς μὲν ἰδὼκει· μέγρι
γὰρ καὶ τότε αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν μνημονεύεσθαι, ἰσχυρὸν
δ' εἶναι καὶ ἄλλως τὸ ἐπιτίμιον, πατριάρχῃν ἐκεῖνον βασιλέως

6. τὸ] διὰ τὸ P.

pactas, sed nondum perpetratas complexu coniugum Ioannis despotae cum filia Chumni praefecti cancleo nuptias erat Chumnus vir sapiens, et imperatori cum ex animo benevolus ac fidus tum eidem vicissim facile omnium carissimus; cuius filiae desponsae dudum Ioanni praesentis rite sacerdotis ministerio, nunc in thorum ipsa mater Augusta sponsum eundem despotam suum filium induxit. hoc properavit ex voto uxoris imperator in apparatus Thessalonicensis itineris, quod huius comitem secum ducere filium Ioannem despotam imperatrix cupiebat. quare in discrepantes functiones funeris et nuptiarum brevi continuatas discrimine temporis festinantis animi cura partita, utramque quam artissimo fas fuit compendio Andronicus expedivit, moras utique non ferente Augustae in viam procinctae impetu, quem adurgebat cari capitis impatentia visendi: filiam illa scilicet Thessalonicam tum recens advenisse cum audisset, ad eius illie amplexum materno affectu rapiebatur. paucis ergo post diebus abeuntem simul egressus aliquantum est comitatus imperator, provisisque prolixè cunctis quae ad caeteram eius deductionem pro dignitate administrandam pertinebant, ipse reversus in urbem est.

6. Ac tunc a multis illis relaxatus familiarium officiorum sollicitudinibus, rerum ecclesiae pressius urgentiusque tractandarum intermissae aliquandiu curae se reddidit. rursus igitur conventus, rursus synodi, rursus consultationes et sermones et disquisitiones super excommunicatione per Ioannem intorta; circa quam ante omnia primarium illud controversiae caput agitabatur, an ius ille ac potestatem excommunicandi habuerit. habuisse censebant aliqui, utique cum perstare ipsum in possessione patriarchatus ex commemoratione nominis eius, quae adhuc inter sacra per ecclesias fieret, appareret; ac respecta quidem imperatoris quia censura ista valeret illumque vere ligaret, videri dubium non esse, quoniam Augustus, antequam illa preferretur, Ioannem eius auctorem pro legitimo se

ὁμολογήσαντος. και οἱ μὲν οὕτως, οἱ δέ, οἱ δὴ και πρὶν κεί-
 νῳ διὰ τὸν ὄρκον προσίσταντο, ὁμολόγησαν ἑαυτοῖς δρᾶν ἐθέλοντες
 B μήτ' ἔχειν κείνον πατριάρχην και πρότερον ἢ δὲ ἀφάρριζε, μήτε
 τὸν ἀφορισμὸν ἰσχύειν δυσχυρίζοντο, ὥστε και ἐν μιᾷ τῶν συνά-
 ξων βασιλεὺς μανθάνειν αἰρούμενον οἷ τινας τῆςδε τῆς γνώμης 5
 και τίνες θατέρας και πόσοι, ἐρωτῶν ἕκαστον, και τοὺς τῆς
 αὐτῆς και μιᾶς γνώμης εἰς μέρος ἑκατέρους καθίζειν. κείνοις
 μὲν οὖν μετὰ τὰς πολλὰς κείνας συνάξεις, συναγαγμένοις και
 καθ' αὐτοὺς ἐπὶ τῷ περιωνύμῳ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναῶ,
 C ἐκέλευε διασκέπτεσθαι ὡς ἂν γέ και συνελθόντες ἐπὶ τῷ Ἀθανά- 10
 σίῳ τὸ δοκοῦν πράξαιεν· δοκιμάζειν γὰρ και μᾶλλον ἐκείνον, εἴτε
 και βούλοιο τέως. αὐτὸς δὲ συχνάκις ὑπῆρχετο διὰ μηνυμάτων
 τὸν Ἰωάννην. ὁ μὲντοι γὰρ Ἰωάννης τοῦτο μὲν και ταῖς τοῦ βα-
 σιλέως ἱκετείας θηλυνθεῖς τέως, ὑβριοπαθῶν δὲ τὸ πλεόν ἐπὶ
 τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ὡς αὐτὸς μὲν συναίροιο σφίσι τῆς γνώμης και 15
 τὸν ἀφορισμὸν ἰστατῆ ὡς ἔρῳμα, κείνοις δὲ ἐξ ἐθελοκάκου γνώ-
 μης προδιδούσι τὸ ἔρῳμα ἀτιμοῦν και αὐτὸν ἐπίοι, κατακροῦσα-

11. εἶγε?

habere patriarcha professus diserte fuerit. ita hi. at illi qui Ioannem vi
 iuramenti, quod vere concepisset, patriarchatu excidisse contenderant, ut
 sibi iam consentanea loquerentur et agerent, plane affirmabant eum ac-
 que priusquam excommunicationem pronuntiaret, neque in ipso pronun-
 tiandi actu, patriarchali fuisse potestate praeditum. quare nullam atque
 irritam istam esse censuram asseverabant. ducebatur per haec sine fine
 contentionum funis, adeo ut pertaesus aeternarum dissensionum imperator,
 in quodam istiusmodi conventuum scire cupiens cuius esset quisque sen-
 tentiae, postquam singulos interrogasset, qui perstare adhuc Ioannem in
 patriarchali dignitate censerant, sedere una seorsum, qui vero et illud et
 praeterea excommunicationem ab illo latam ullius esse roboris negarent,
 simul ex adverso iusserit considerare. sic agnitos et loco discretos eos qui
 opinabantur carere Ioannem pontificali potestate, congregatos seorsum a
 caeteris in celebri templo SS. Apostolorum, deliberare de Athanasio ius-
 sit, sperans, post frustra tentatam tot illis superioribus conventibus viam
 omnem concordiae, saltem hos adduci posse ad favendum sibi hactenus
 optatae restitutioni Athanasii. ipse interim nihil relinquens intentatum
 quod proposito serviret, ut molestiasimum obstaculum excommunicationis
 a Ioanne prolatae oppositum negotio amoliretur, tractare cum Ioanne ipso
 de illa revocanda crebra certorum hominum missitatione non desistebat.
 in quo operam non perdidit. emollitus enim Ioannes toties iteratis Augu-
 sti precibus, praetereaque offensus episcopis, quibus cum fere communiter
 sua ipsorum causa Athanasii restitutionem aversantibus. pro se ipse bene-
 vole assentiens et consulens, aggerem quo illum a throno arcerent insu-
 perabilem erexisset excommunicatione intorquenda in omnes qui eum pro-
 movere conarentur, inconsulte ipsi atque ingrante illo uti hactenus negligere-
 rent, sibi que sic iustam praepararent timendi causam ne, quemadmodum

μένοις ἅμα μὲν τὴν αὐτοῦ τιμὴν ἅμα δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀσφάλειαν, βασιλεῖ διὰ ταῦτα κατανεύει καὶ τὸ αἴτημα ἐκπληροῖ, ἐγγράφως ἐξαποστείλας τάδε.

“Δέσποτά μου ἅγια βασιλεῦ, καὶ ὑμεῖς θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος, ἣ τε σύγκλητος, καὶ ὁ παρεστῶς καὶ ἀκούων τοῦ κυρίου λαός, ὅσοι τε ἐν κλήρῳ καταλέγεσθε, οἱ μοναχικῶ διαπρόποντες σχήματι, καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος. ἐγὼ παρ’ ὀρθοδόξων γονέων γεννηθεὶς καὶ εὐσεβεῖα τραφεὶς πρῶτον μὲν τῆς ἱερατικῆς ἑξιώθητι τιμῆς, εἶτα καὶ τὰ μοναχῶν τελεσθεὶς, κρίμασιν οἷς οἶδε θεός, εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθητι τὸν πατριαρχικόν, εὐδοκίᾳ μὲν θεοῦ πρῶτον, ἔπειτα δὲ βουλῇ καὶ φιλήσει καὶ γνώμῃ ἔξασμοῦ πάντων ὑμῶν τῶν προεχόντων ἐν ἀξιώμασι. καὶ ὡς διέπρεψα εὐσεβῶς καὶ ὀρθῶς, οἶδε μόνος θεός· καυχᾶσθαι γάρ μοι οὐ συμφέρει κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. συνέβησαν οὖν ἐν τῷ μεταξὺ σκάνδαλα, ὅσα καὶ ὑμεῖς οἴδατε, καὶ διὰ τὸ μὴ παραβλαβῆναι ψυχὴν τινος Χριστιανοῦ καὶ διὰ τὸ ἐν εἰρήνῃ καὶ καταστάσει εἶναι τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπεχώρησα καιρὸν τοῦ θρόνου καὶ ἐν τῷ κέλλίῳ μου περικλιμισθεὶς ἐκαθήμην. ἀμφιβάλλοντι δὲ καὶ δεομένῳ θεοῦ περὶ τούτων ἐμφάνειά τις θεία ἐπέστη μοι λέγουσα ‘εἰ φιλεῖς με, Πέτρε, ποιμνίαινε τὰ πρόβατά μου.’ πάλιν οὖν διὰ τοῦτο ἀνῆλθον εἰς τὸν θρόνον. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις ἐκινουῦντο μειζῶνως τὰ σκάνδαλα καὶ ἡ ἐκκλησία διὰ

propriam ipsorum securitatem, sic, et multo scilicet facilius, suum ipsius honorem imprudenti, qua ruebant, levitate ad extremum proderent, imperatori annuit quod poscebat, hoc ad ipsum misso scripto.

“Domine mi, sancte imperator, et vos divina et sacra synodus, tuque senatus, et qui adstat atque audit domini populus, quotquot in clero censentini, quique habitu insignes monachico estis, et multitudo reliqua. ego ex orthodoxis genitoribus natus ac sancte educatus, prius quidem sacerdotali dignatus honore sum, postea monachus factus, iudiciis quae novit deus, in thronum evectus patriarchalem fui, gratia primum ac beneplacito dei, deinde consilio, voluntate, sententia praevio examine perlata vestrum omnium qui dignitate praeceminetis. in ea dignitate uti me gesserim pie ac recte, novit solus deus: gloriari enim mihi non expedit, iuxta divum Apostolum. contigerunt autem interim scandala (quot qualiaque, vos scitis), ob quae, ne quod inde nocumentum inferretur Christiani ullius animae, et quo in pace ac statu tranquillo sancta dei ecclesia stabiliretur, cessi ad tempus throno et cellula clausus mea quievi. oborta autem mihi in secessu illo dubitatione an bona ista esset ac deo probata quies mea, cum quid sibi super eo cordi esset, ut demonstrare dignaretur, deum orarem, species quaedam divina superadstitit mihi, dicens “si amas me, Petre, pasce oves meas.” rursus igitur propter hoc redii ad thronum. quoniam vero iterum movebantur maiorem in modum scandala et

B τούτο ὑβρίζετο, πάλιν τῆς καθέδρας ἐξέστην τῆς πατριαρχικῆς διὰ τὴν εἰρήνην αὐτήν. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις ἐγένετο ὅσον γινώσκετε, καὶ ἀφορισμὸς ἐξεφωνήθη μοι κατὰ τοῦ ἀναβιβάσοντος ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν κύριον Ἀθανάσιον διὰ τὸ δοκεῖν τὴν αὐτοῦ ἀνάβασιν βαρεῖαν πᾶσι καὶ ἐπαχθῆ, ὑμεῖς δὲ ἀρτίως οὐδ' ἄνευ δεχέσθε τοῦτον δηλαδὴ τὸν ἀφορισμὸν ὡς μὴ ἐκφωνηθέντα κανονικῶς, ὡς λέγετε, ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ὅσον τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀπολύω, καὶ παντάπασι λειλυμένον ἔχω αὐτόν, οὐ μέντοι τὴν

C ἀνάβασιν αὐτοῦ εὐδοκῶ. πῶς γὰρ ἂν αὐτόν καὶ δέξομαι ὡς ἀρχιερεῖα, ἄνθρωπον κατηγορηθέντα καὶ ὑβρισθέντα καὶ χείρονα ἢ 10 ἐγὼ μικροῦ δεῖν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ, ἄλλως τε καὶ παραιτησόμενον ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς; ταῦτα λέγω πᾶσι καὶ διαμαρτύρομαι. εἴ τι δὲ συμβῆῖ μετὰ ταῦτα, ὑμεῖς ὄψεσθε· τὸ γὰρ ἡμέτερον ἄπαν δεδήλωκα. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ τὸ ἴδιον αἷμα δοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἀ- 15 τὸς ταύτης ποιήσει τὸ συμφέρον καὶ εἰρηναῖον καὶ ἀστασίαστον." ἡ ὑπογραφή "ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης."

P 266 7. Ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευὴ ἦν, πρώτην δὲ μετ' εἰκάδα ὁ κατ' Ἀθηναίους Μαυμακτηριῶν μὴν ἦγε, καὶ ὁ βασιλεὺς τὸ γράμμα ἔδεξετο. ὁ δὲ καὶ εἰς προὔπτον μὲν καὶ πασίδηλον 20

ecclesia propter hoc afficiebatur contumeliis, secundo e cathedra patriarchica descendit, eundem quem prius intuens scopum pacis meo secessu statuendae. postquam autem deinde contingere quae vobis sunt cognita, et excommunicatio pronuntiata est a me in eum qui restituere attentaret throno patriarchali dominum Athanasium, quod mihi futura videretur huius istiusmodi promotio odiosa omnibus et molesta, vos vero super ista recens excommunicatione consulti non admittitis illam, tamquam, ut dicitis, non sit canonicè perlata, ea ego ultro ipse, quaecumque est aut esse potest excommunicationis istius vinculum solvo, revocansque illam pro relaxata deinceps neminemque in posterum ligante habeo. neque tamen in domini Athanasii regressum ad thronum de caetero assentior. quemodo enim ipsum in pontificem admittam, hominem accusatum et deformatum ignominia nondum abstersa, denique peioris ad hoc, quam ego sim ipse, conditionis, adeo quidem ut parum absit quin de religione eius aequam dubitandi causam praesertim cum super haec omnia patriarchata ipse dudum ultro cesserit ecclesiasticae ac canonice? haec omnibus dico et contestor. si quid vero posthac secus quam fas fuerit accidat, vos videretis. meum enim sensum plane declaravi. deus autem pacis, qui pro prium pro sancta ecclesia dare sanguinem non pepercit, ipse quod huic expedit ad pacem et turbarum amotionem faciat."

subscriptio.

Abbas Ioannes.

7. Feria erat hebdomadae sexta, quam parasceuem dicimus, prima vero post vicesimam dies mensis Augusti, qui Atheniensibus Macmacteria est, quando imperator hoc scriptum accepit. id statim palam non osten-

οὐκ ἐθέλειν. τέως συλλέξας ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὺς τὴν λύσιν
 ἐθέλου τοῦ ἀφορισμοῦ, παρεμφαίνων καὶ τισιν ἐξ αὐτῶν τὸ
 γράμμα. καὶ τῷ ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἄλλο ἐφέξον, ὡς ἐδό-
 κει, τὴν πρῶξιν, πολλῶν ὑπονοουμένων καὶ ἄλλων κατὰ τὸ λε-
 5 ληθός, ὅμως ὡς δῆθεν περιαιρεθείσης τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς ἐκεῖ- B
 θεν προφάσεως, σαββάτου τοῦ ἐπιόντος καὶ κυριακῆς ἐπὶ τούτῳ
 ἐν τῷ θείῳ δὴ πάλιν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ περιωνύμῳ ναῶ
 προσέταττε συνάγεσθαι πάντας, καὶ μηδὲν κύκλῳ περιβαλλομέ-
 νους ὁμολοίας τρίβους ποιεῖν καὶ τούτων ἄπτισθαι, ὡς οὐ τρίβους
 10 τοῦ καιροῦ χωροῦντος. γέγονε τοῦτο κατὰ τὴν πρόσταξιν, καὶ
 τῷ τόπῳ συναγόμενοι ἀπείχον πολλῶ τὰς γνώμας καὶ ὁμοιοεῖν
 οὐκ ἐδύναντο. ἐπεὶ οὖν πέμπων ὁ βυσιλεύς ὃ τι λέγοιεν ἐπυνηθᾶ- C
 νετο, εἰκοστῇ τρίτῃ μηνὸς τοῦ αὐτοῦ, περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας
 μεσαίτατον, ἐπιβὰς ἵππου τὸν θεῖον καταλαμβάνει τῶν ἀποστό-
 15 λων ναόν. καὶ τὰ πολλὰ συγγεγονῶς σφίσιν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸ
 παράπαν ὁμοιοεῖν, λαβὼν ἐκείνος τοὺς δεχομένους τὸν Ἀθανά-
 σιον, ἀφίει τοὺς μὴ δεχομένους, εὐθὺς τῆς μονῆς ἐκείνου γίνεται,
 καὶ ὡς οἶόν τ' ἦν ἐκείνον ἀρχιερατικῶς ἐπισκευασάμενοι, περὶ

tavit ille quidem aut notum facere indiscriminatim omnibus voluit. con-
 vocatis tamen episcopis et clericis significavit revocationem excommunica-
 tionis; et scriptum Ioannis, qua parte dumtaxat illius relaxationem ex-
 primebat, quibusdam ex his ostendit. exceptionem nimirum scripto appo-
 sitam contra promotionem Athanasii, ne obesset negotio, manifestandam
 non putavit, pronam hinc fluxuram quam urgebat rem arbitratus, si tan-
 tum declararetur amotio praecipui hactenus ei obstare visi palam impedi-
 menti, nimirum excommunicationis a Ioanne latae, quamvis et alia non
 minora hoc obstacula isti tam merito exauctorati olim hominis redanctora-
 tionis opponi tacite alii suspectantes autumarunt. Augustus igitur, ea quam
 dixi spe processurae secundo cursu, velut omni remora sublata, in episco-
 porum deliberatione repositionis Athanasii in sedem, convenire denuo illos
 omnes ad hoc iussit, sabbato et dominica insecutis, apud sacram aedem
 sanctorum Apostolorum, praemonitos ut nihil iam circa orbem errarent
 frivolis allegandis praetextibus, sed rectas facerent vias concordiae, idque
 ut summi momenti negotium serio tandem capesserent: eo quippe res pro-
 cessisse, ut morae amplius nullae ferendae videantur. fecerunt imperata
 illi hactenus ut locum in unum colerent. at tantum illic distabant animo-
 rum sensibus, quantum invicem accesserant vicinia corporum: consensionis
 vero nulla iam spes aut ratio conciliandae inter ipsos apparebat. quod
 cum imperator per eo missos qui successum explorarent intellexisset, quo-
 modocumque absolvere rem studens, tertia et vicesima mensis eiusdem
 die, hora ipsa meridiana, eque conscenso in sacrum Apostolorum templum
 advenit, ibique multa cum episcopis locutus, ubi clare perspexit frustra
 tentari vias omnes eorum in consensionem adducendorum, sumptis secum
 illis qui Athanasium in sede repositum volebant, relictis vero illic illis quo-
 rum erant studia contraria, recta pergit ad monasterium ubi Athanasius
 degebat, ac eum, prout ex tempore lieuit, pontificaliter ornatum, ipse pe-

καὶ βιάδην ὑπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καιρικῶ πνήγει, ἅμα κληρι-
 D κῶν τοῖς παρατυχῶσι καὶ τῷ λαῷ ὅσος συνελλεκτο, τὴν ἐκκλη-
 σίαν καταλαμβάνουσι, καὶ πάλιν ἐπίσκοπος, ὡσπερ ἐκ μαγγά-
 νου τινὸς τῆς ἐπὶ τῷ σεισμῷ δοξάσης προγνώσεως εἰς τὸ μέσον
 ῥιφείς, ἀναφαίνεται ὁ μηδ' οἷός τε εἶναι τὴν ἱερὰν ἀρχὴν ἀναλα-5
 βεῖν προαιρούμενος. καὶ ὁ μὲν τυχῶν ὄσπερ χάριν καὶ τὰ πολλὰ
 ἐκεῖνα τῶν καθ' ἡμέραν βουλῶν ἐξυφαίνοντο, σπουδαιοτριβῶν
 ἐς τέλος τὰ οἱ προσήκοντα καὶ ὑπὲρ δύναμιν οὐκ ἀνίει· οἱ δέ γε
 P 267 τῶν ἀρχιερέων ἡμίσεις, σὺν οἷς καὶ τῶν ἐν μοναχοῖς δοκούντων
 τινές καὶ τῶν κληρικῶν ἔνιοι, καρτερῶς διέγνωσαν σχλῆσθαι. 10
 τῆς δ' ἐπιγενομένης ἡμέρας ὁ πατριάρχης Ἰωάννης τὰ καθ' αὐ-
 τὸν πρὸς τὸ ἀδηλότερον μετασκευασάμενος ἐφ' ᾧ τῆς πόλεως
 ἐξέλθειν, μηδ' αὐτῷ βασιλεῖ συνταξάμενος, ἅμα τοῖς αὐτοῦ
 ἀπαίρει τῶν τῆδε καὶ πρὸς Σαζόπολιν γίνεται. τῷ δ' ἦν ἐκάστης
 διαλαλεῖν ἐμφανῶς ὡς διωχθεῖη τῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ 15
 πάθοι, καὶ πάντων κατὰ κόσμου δυσχερῶν τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν
 B ἐπαιτιάσθαι, καὶ τοῖς κληρικοῖς ἐξονοιδίεσθαι ὡς αἰτίοις, εἰ
 πού τι καὶ ξυμβῶν ἔτυχε, καὶ ἐπὶ λιτανείαις κοινᾶς θαρρεῖν ἐν-
 τεῦθεν διορθοῦν τὰ σφαλέντα ὡς δῆθεν καὶ ἀπ' ἀμελείας καὶ
 τραυφῆς ξυμβῶντα, ὡς καὶ τινα διορθοῦν δῆθεν πειρῶσθαι πρὸς 20

des passu lento sub flagrantissimo vapore solis meridiani, per summam,
 ut tum erat, astatem aërem prae ardore vix spirabilem reddentis, cum
 assumptis una quotquot obiter occurrerent clericis et si qui e populo
 confluerant, in ecclesiam deduxit, sic rursus Athanasius episcopus, vel-
 ut e praestigiatrice quadam machina praevisionis circa futurum terrae
 motum ab eo, ut putabatur, habitae, proiectus in medium ostenditur, ho-
 mo qui sponte declarasset se non posse sacrorum principatum resumere.
 atque ille quidem aliquando assecutus id cuius gratia tot illa quotidie
 callida inventa subtexuerat, etiam ulterius usque in finem quae sibi rebat-
 ur opportuna, utcumque facultatem ipsius excederent, astutis affectare
 artificii, omni studio adhibito, non desistebat: episcoporum vero dimi-
 dium, cum quibus et quidam monachorum eo in ordine praestantium erant
 et clerici nonnulli, certo constituerunt ab eius communionem se abscondere.
 postera porro inde die patriarcha Ioannes clanculum adornata protectione,
 ne quid intercederet quo minus, uti decreverat, insalutato imperatore urbe
 posset exire, una cum suis hinc discedens viam Sozopolim versus institit.
 huic exhinc solemne fuit quotidie palam conqueri se per vim ecclesia ele-
 ctum, se hoc et hoc, singillatim exequendo plurima, iniuriae perpeti; cau-
 samque omnium calamitatum quae mundum inundarent absentiae suae im-
 putare; praeterea clericis exprobrare, tamquam culpa illorum accideret,
 si quid sinistri evenerat. idem etiam confidens emendari posse, deo pre-
 cibus placando, quae male hactenus successerant, quasi ea in negligentia
 ac luxu poenam permissa divinitus fuissent, instabat celebrandis commu-
 niter litanis. conatus quoque est quaedam corrigere in formam, ut ipsi

τὸ δοκοῦν αὐτῷ εὐλαβέστερον, ἃ δὲ τὸ πρότερον κατ' ἀρχαίων
τύπον εἶα γίνεσθαι.

8. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, ἐγὼ δ' εἴμι δώσω τῷ C
βίῳ διήγημα φρικτὸν μὲν εἰπεῖν φοβερὸν δ' ἀκοῦσαι· καὶ παρ-
5 λπον τὴν συμφορὰν ὡς μὴ ἄλλοθεν ποθεν ἔχουσαν τὸ ἀποκρῶν
εἰς τὸ ἱστορίαις τοῖς ἄλλοις συνανατάττεσθαι, εἰ μὴ αὐτόθεν ὡς
συμφορὰν μόνην ἠγοῦμην. κἂν γοῦν καθυφείμην τὸν λόγον, εἰ
μὴ τὸ ἔργον φρικτῆς ἐγκαταλήψεως τοῦ Θεοῦ σύμβολον ἀποφέ-
10 ρεται, καὶ ἅμα τοῦ παθόντος φέροντος οἶκτον διὰ τε τὸ νεαρὸν D
τῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἐλλόγιμόν τε καὶ ἐν πολλοῖς ἐπιτήδειον.

Νιανίας τις ἦδη παραγγείλας εἰς ἄνδρας, Μελιτᾶς τοῦ πρί-
κλην, τῷ πατριρχεύσαντι Γρηγορίῳ ἐν καισὶ δουλεύσας καὶ
παιδευθεὶς τὰ εἰκότα, ἐν διακόνοις τῆς ἐκκλησίας ταχθεὶς μετὰ P 268
τῶν λοιπῶν ἰλλογιμῶν ταῖς χρεῖαις διηκονεῖτο τῆς ἐκκλησίας μεθ'
15 ὅτι πλειστός τῆς ἐπιτηδειότητος. οὗτος τὰ μὲν ἄλλα μέτριος ἦν,
καὶ παρθενίαν ἤσκει, καὶ εὐλαβείας μετεποιεῖτο, καὶ γλῶσσαν
πολλοῖς ἦν ἐπὶ δικαστηρίοις συνοδικοῖς, καὶ βασιλεῖ γνώριμος
καὶ κλήρῳ περιβλεπτός, καὶ τοῖς εἰδόσι ψῆφον φέρων περὶ ἑαυ-
τοῦ ἐκ πολλῶν ὡς προκόψειεν· ἐνὸς δ' ἠτίτατο φιλοτιμίας, δι'
20 ἦν καὶ παρ' ἰσχνὸν ἐπιτρέχων τοῖς μὴ καθ' αὐτὸν ἔτι πράγμασι B

videbatur, religioni accommodatiorem, quae prius more ex longo inolite
procedere siverat.

8. Verum de his hactenus. deinceps editurus famae sum narratio-
nem dictu horribilem, terribilem auditu; quam omisurus equidem fueram
ut casum personae singularis, nec ex se habentem cur historiis publicis
accenseri iure posse videatur, nisi animadvertissem praeter calamitatem
privatam exemplum in ea reperiri publice utile. huius quippe commemo-
ratione, praeterquam salubris incutiatur horror incomprehensibilium dei iu-
dicioꝝ, etiam proprium nostrae naturae officium exercebit iniserationis
multis nominibus ei de quo loquor homini debita, utique in quo et flos aetatis
et praestantes multae dotes dexteritasque agendi non paucis probata expe-
rimentis commumem humanitatem ad compatiendum infelicitati eius stimulant.

Iuvenis erat in virilem nunc maturescere primum aetatem incipiens,
nomine Melitas, puer olim educatus in familiari ministerio Gregorii
Cyprii patriarchae, instructusque iis illis disciplinis, quae et domum
decerent illam et aetatem ornarent. hinc inter ecclesiae diaconos ordina-
tas, una cum aliis eius ordinis lectissimis utilitatibus ecclesiae serviebat
sedulitate ac dexteritate quam maxima. hic in caeteris quoque vitae par-
tibus moderatus, praeterquam abstinens coniugio virginitatem profitebatur,
etiam non parva edebat specimina multae in res sacras venerationis et in
religionem zeli; et qua valebat dicendi vi, multorum causas defendebat in
iudiciis synodicalis, imperatori quoque notus, in clero conspicuus; denique
a cunctis qui eam norant, ipsa specie ac approbatione sui facile votorum
saltem tacitorum suffragium eblandiens provectionis ad superiores gradus,
quibus abunde dignus putaretur. tot eminens virtutibus unum succumbebat
vitae ambitionis, qua ultra quam res familiaris ferret excurrans in splen-

συλλέγων ἐξήντη. καὶ ἦν ἐκείνω τὸ μὲν συλλέγειν μίαν ἐπίμισμον, τὸ δ' ἔξαντλεῖν ἱκανὸν ἀποκρύπτειν καὶ τὸ τῆς συλλογῆς αἰσχιστον οὐ μᾶλλον κατανοουμένω διὰ τὸν τρόπον τοῦ πορισμοῦ ὅσον ἐπαινουμένω διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως εὐμετάδοτον. τοῦτο πολὺ προβαῖνον ἐξῆρε τὴν γνώμην εἰς ἀλλόκοτον ἔκτασιν, καὶ οὐκ αἰσίου ἦθελεν ἑλλαμπρύνεσθαι καὶ ναῦ κατ' ἰδίαν χρᾶσθαι καὶ λειτουργοὺς ἔχειν καὶ φιλοτιμότερον ἐνεορτάζειν ταῖς περιφανείαις τῶν πατηγύρων. τούτοις δ' ἔδει πάντως καὶ ἀναλόγων ἐξόδων, ταῖς δ' αὐθις ἐχρῆν πορισμῶν ἄλλοθεν. οἱ δ' οὐκ ἦσαν· εἰ δ' ἦσαν, ἀλλ' οὐκ ἠτάροκον ἐν ταῖς χρεαῖαις. γίνεται γοῦν¹⁰ ἀγύρτης φιλότιμος καὶ ποριστῆς ἀνελεύθερος. καὶ τῷ πρὸς πολλοὺς οὐκ αἰσίου ἔχειν καὶ φιλικῶς ἐξ ὧν ἔπραττε, σφίσι ἐπιφροῦμος ἐκίχρατο ὡς αὐτίκ' ἀφίξουσι τὰ διδόμενα. καὶ ὁ μὲν ἐν ἑλλασμοῖς ἦν ματαλοῖς ἐκ τινῶν οἰημάτων χειρίστων ὡς εὐπορήσων πρὸς τὴν ἀπότισιν, τοῖς δ' ἐν ἀνέσει αἱ ἐπ' αὐτῷ φροντίδες¹⁵ ἤωροντο. ὅπερ γοῦν ἰδεῖν ἔστιν ἐπὶ ποταμῶν, κατ' ὀλίγον μὲν

dorem haud suae adhuc fortunae adaptatum, laeva colligebat quae dextra effunderet; in quo cum usurparet clam corradendi licentiam valde vituperabilem, tamen adeo plausibilem frequentabat erogationem sic male partorum, ut invidiam avarae rapacitatis popularis favor liberali largitione vulgo quaesitus absconderet, nemine vel accipientium beneficia vel accipere alios gaudentium tantum animadvertente unde quoque pacto congererentur quae dabantur, quantum quod prompte benigneque donarentur impense laudabat. hoc ille vitae tenore, successu longo mirabiliter in famam proficiens, ea intumuit arrogantia, quae iam sese non caperet, sed oblita suae sortis et aedes ubi diversaretur habere proprias in primis splendidas vellet, et templo privatim uti sibi uni addicto, et ministros illic habere ad nutum obsequentes; ac cum hic sumptu apparatusque ambitiose festa celebraret, illustriores annuarum solemnitatum panegyres aemulans. ad haec magnis omnino erat opus proventibus; quos cum ipsi familiares angustiae negarent, ac neque suspirationes illae secretae illaudataeque clam suffragandi artes tantum possent reficere quantum immanes isti sumptus absumebant, haerebat nebulo videlicet. nec tamen sensu domesticum defectus descendere de partae semel existimationis loco sustineret, obstinate cum maxime perseverabat, utroque in exercitio furacitatis occultae ac liberalitatis speciose ostentatae simul agyrtes ambitiosus et quaesitor illiberalis. sed et quam ei magnam apud pecuniosos plurimas iste focus insoliti splendoris gratiam parasset, ea uti non percipat percendens inde nummis mutuo, quos brevi scilicet se redditurum promittebat. in quo non erat mirum adeo fidem invenire illum apud praecoccupatos magna opinione copiarum eius, quam posse persuadere ipsum sibi alicunde mox praesto adfuturos aureos montes, unde tot nomina dissolveret, dum spebus ille hisce vanissimis, creditores autem non minus inani fiducia responderet ad diem solutionis varie lactati securitati supinae indormiunt, ecce laterim quotidie defluunt haud cessantibus iacturis solitarum expensarum istae ipsae precario corrogatae spes; atque ut rapido e montibus confusis torrentium stagnantes interdum campi, imbre max inhibito ac coelo sero-

τῶν θυάκιον ἐπιειρόντων ἀδήλως, εἰς ἓν δὲ συνταγομέντων καὶ τὸν πληθυσμὸν παρεχόντων τῷ ρεύματι, καὶ τέλος ἐπισχεθέντων ἐκ λειψωδρίας ξηρὸς ὁ τέως μεταωρούμενος καταφαίνεται, οὕτως ἐκείνῳ τῶν πολλῶν συνελθόντων τῶν μιτωμάτων, ὃ δὴ λέγεται, 5 κακὸν ὑφαίνεται φαῖρος ἐντάφιον. καὶ τῶν δανείων τέως ἐπιειρόντων προνοία μέγιστη καὶ τοῦ λανθάνειν, πρὸς καιρὸν ἐντρο- E φῶν ἐμεταωρίζετο· ἐκλειοπότην δ' ἐκείνων ἔκπυστον ἤδη τὸ κατ' ἐκείνον γωνὸς τὸ δράμα, οὐχ ὅπως ἐτέρων ἠπόρου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπηγνέτο, καὶ ὁ τέως ἐν ἐλπισμοῖς ὦν τοῖς 10 μέγιστοις παρὰ πολλῶν ἐξαπαιτούμενος καθυβρίζετο. καὶ τὸ πρῶγμα ὄνειφός τις ἐδόκει σφίσι τὸ κατ' ἐκείνον, καὶ τῆς ἀπατη- λῆς μετέμελεν ὑπολήψεως. ἐντεῦθεν καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ συνεί- ρειν; καθελκόμενος ἀπεδίδρασκεν, ἀπαιτούμενος ἠγνῆτο, ὁμο- P 269 λογεῖν τὴν ἀπορίαν ἤδετο, ἠναξιοπάθει παραδειγματιζόμενος, 15 ἀπολλύων τὴν δόξαν οὐκ εἶχε φέρειν, καὶ τέλος ὑπὸ μεσάταις διό- μενος πατριάρχου ἐφ' ὧπερ δουλεύοι πάλιν, καὶ μὴ τυγχάνων τῶν κατ' αἵτησιν, διὰ ταῦτα διαπορεῖ τε τελέως ἐξ ἀδυναμίας, καὶ μεσημβρινὸν ἐκείνῳ δαιμόνιον τι ἐπιπηδᾷ, καὶ τριακοστῇ Ἄνθε- στηριῶνος μηνὸς ἐπ' οἰκίας ἀψάμενος βρόχον διαπεφώνηκε. τὰ

15. ἀπέλλων P.

nato dilapsoque viis variis humore superfluo, priorem brevi squallerem referant, cito pulverescenti ex non multo ante undantibus, ita iste ardelle ubi se paulum quasi suis copiis innatando iactaverat, arefacto repente gurgite siccus in sabule haerobat, ex multis illis, quae perplexo immiscens dudum implicherat filis, deprehensus ad extremum nihil sibi aliud nisi, quod aiunt, funebrem sindonem aut mortuale foretri operonum texuisse. post Idus sine solutione lapsas, diffusa nequidquam die, vellit aurem unus et alter creditorum. deprehensa debitoris inopia caeteri admoniti trepide accurrunt, coertatim prensant. tanto iam clarius intelligitur, non modo unde solvat, sed nec unde vivat, divitiarum ostentatori suppetere. admiratio primum magna expectationibus de illo inanissimis dudum hiantium, tam rumor et fabula per vulgus partim irridentium corniculam nudatam alienis plumis, partim pro somnio rem habentium, interimque indignantium sibi nimis credulis tam improbe illatum. at quos damnum urebat et sera pungebat poenitentia perditae infausta feneratione pecunias, conviciis scilicet miserum inutilibus prescindebant. sed quae multa fieri solent in hoc genere, cum sibi quae quisque subilcere, quid verbosa opus est exequi? tractus elabebatur, repetitus moerebat. fatari egestatem crubescibat, indigna se pati traductus querebatur, infamiam utpote gloriosus intolerantius forebat. tandem frustra tentato per interventores patriarcha, ut se in famulorum numerum dignaretur admittere, periculae ea ultima repulsa, et inexorabili undecumque exclusioni ab omni iam humane effugio in extremam desperationem consternatus, haud par resistendo fuit di- rina impressioni insipientis in sis afflicto meridiano cuiuspiam daemoneil. ergo die trigesima mensis Iulii, inserto in paratam domi laqueum colle,

μὲν οὖν κατ' ἐκείνον τοιαῦτα, ἡμῖν δὲ καὶ τὰ λοιπὰ προσθετόν, ἀναλαβοῦσι μικρὸν ἄνωθεν.

B 9. Ὑπέρρει μὲν τὰ κατ' ἀνατολὰς Ἰσαίη καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκοπτεν, ὥστε καὶ ὁσημέραι ἀγγελίας ἐπ' ἀγγελίας χειρότατας ἐπὶ δειναῖς ἀφικνεῖσθαι πρὸς βασιλέα. τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς 5 ταῦτα καὶ ὀφθαλμοῖς ἑωρῶμεν, καὶ τῶν ἑωρακόντων ἢ μᾶλλον δὴ τῶν παθόντων, ἦν τις καὶ λαθῶν διέφυγε τὸ δεινόν, ἐκτραγυδούντων τὰ πάθη ἠκούομεν, καὶ ἦν μέσον ἐχθρῶν καὶ ἡμῶν ὁ πορθμὸς οὗτος διέχων καὶ μόνος, ἀνέδην ἐπεμβαιόντων καὶ χῶρας ἀπάσας καὶ ναοὺς καὶ μονὰς καλλίστας καὶ τινα τῶν φρου-
P 270 ρίων κακῶς ποιούντων, καὶ πυρπολούντων τὰ κάλλιστα, καθημερινοῖς τε φόνοις τρυφώντων καὶ ἀπαγωγαῖς πολλὰ τὸ δεινὸν ἐχούσαις καὶ οἶον οὐκ ἤκουσται πώποτε. τὰ δ' ἀνώτερα Βιθυνίας τε καὶ Μυσίας Φρυγίας τε καὶ Λυδίας καὶ τῆς ὑμνουμένης Ἀσίας, πλὴν γε τῶν πολισμάτων καὶ μόνων, εἰς τέλος διαπεπρά- 15

suspendio infelix vitam absolvit. his de misero Mefita hactenus dictis, nobis iam in coeptae orbem historiae redeuntibus subtexenda prius expositis consequentia supersunt; id quod resumpto paulo altius sermone max facimus.

9. Pessum inter haec ruebant, impetu dudum in praecipit capto, tractus Orientales universi, semperque ex malo in peius damna publica crescebant, ita ut quotidie ad imperatorem advolarent alii super alios tristium indices casuum nuntii, quorum numquam non posteriores graviora quam priores atrocioraque referebant. quamquam et adeo se admovebant nobis urbem Augustam incolentibus dira belli mala, ut se comminus ingererent spectantibus, ne famae longinqua memorantis moesto solum aures praeconio pulsarentur. sed et per has acerbae miserationis aculeos passim infigebant nostris animis audita coram voces, non testium alienae cladis cursim e longinquo profectorum, at planctus simulatusque ipsorum dirissima passorum, si quis horum minus infelix salvum saltem os et loqui adhuc valens e patriae ruinis, latebrarum ac fugae furtivae beneficio, ad nos perferre potuisset. medium enim inter nos et hostes unum restabat fretum, quo Byzantium ab adversa continente dirimitur: caput, inquam, imperii unici angustis Bospori distabat a ditione hostium. at quam ferorum quamque truculentorum hostium! qui nihil non aggredierentur, nihil non frangerent; qui per omnes agros etiam et villas sine respectu ac discrimine sacri aut profani sanguinaria et fanaticae immanitate baccherentur, templis sanctissimis, monasteriis magnifice structis deformandis. nec arces ipsos praesidiave prohibebant, quominus ipsis munitionibus vi perruptis pulcherrima his inclusa vel circumscita aedificia vel praedia viscendae amoenitatis ferro flammaque consumerent. qui dies totos caedibus petrandis ludibundi ac gratulantes impenderent; qui non minori crudelitate raptarent infelicissimos greges, miserorum quam si occiderentur, captivorum omnis sexus ordinis aetatis, calamitate omnium quae fande unquam audita sunt maxima. per hunc modum superiores illas regiones Bithyniae Mysiaeque, Phrygiae quoque ac Lydiae et illius decantatae Asiae, praeter urbes munitiores ac maiores solas, exterminio in futurum

χι. Ἀμούριοι ταῦτα καὶ Ἀτμᾶνες Ἀτίνας τε καὶ Ἀλισούραι καὶ
 Μανταχίαι καὶ Σαλαμπάξιδες καὶ Ἀλαΐδες καὶ Ἀμυραμίαναι καὶ
 Λαμίσαι Σφονδύλαι τε καὶ Παγδῖναι καὶ πᾶν ἄλλο χειριστον καὶ
 ἐπιρρητον ὄνομα. οἳ δὲ καὶ προαχθέντες ταῖς τόλμαις ἔκ τινος B
 5 ἄλλοκότου καὶ Πανικοῦ φρονήματος δέκην πυρὸς ἀγρίου ἐπελά-
 βοντο πάντων καὶ κατενέμοντο, αὐτῇ δὲ θαλάσση καὶ μόνῃ τοῦ
 μὴ πρόσω καὶ αὐθις προβαίνειν εἰργόμενοι. βασιλεῖ δὲ οὐδὲ
 διωρῖαν βουλῆς παρῆχον ἀγγελλόμενα τὰ δεινὰ. καὶ τὸ μὲν γὰρ
 ἀνθίστασθαι καὶ ἀντιπαράγειν ἐκείνοις στρατεύματα ἄπορον ἦν.
 10 αἱ μὲν γὰρ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις οὐχ ὅπως ἐξησθένουν, ἀλλὰ καὶ
 προνομίας ἀπολωλεκότες, ἀνατολὴν φεύγοντες ἐπὶ δύσεως ὤρμων,
 περιποιούμενοι ἑαυτοῖς μόνον τὸ ζῆν· ἐτέρους δ' ἔγκασιστῶν ἐπὶ C
 ῥητοῖς γέρασιν ἀμήχανον ἦν. Θεραπεύειν δ' αὐθις ὁμολογίαις
 τὸ Περσικὸν οὐτε τὸ πρέπον εἰδίδου, καὶ ἄλλως ἄπορον ἦν τὸσων
 15 ὄντων καὶ διαφόρων τὰς γνώμας, καὶ γ' ἐπὶ τοσοῦτον ἡγεμόνων
 ἔγνωσμένων τοῖς ἄλλοις ἐφ' ὅσον σκυλεύειν τε καὶ κερδαίνειν τοῖς
 ἑποτεταγμένοις ἐξῆν, ἦν δὲ που καὶ καθυφοῖτο ὁ ἕγων ἢ δῶροις

6. δῆ] δὲ P.

omne tempus irreparabili desolatae sunt. auctores horum Amurii et Atma-
 nes, Atinae, Alisyrae, Mantachiae, Salampaxides et Alades et Amerama-
 nae et Lamisae, Sphondilae praeterea et Pagdinae, caeteraque Stygia col-
 luvies execrabilium erant nominum. hi ductores furialium turmarum, di-
 riori etiam quam vulgo vel barbarum pectus capit planeque ex Orco af-
 flata instincti audacia et ferocia, ritu vento impulsi vehementis incendii,
 cuncta corripiebant consumebantque obvia, mari solo ne ultra tenderent
 retenti. horum ausa et acta nec momento cessantibus imperatorem ob-
 ruentia nuntiis ne breve quidem spatium ei ad consultandum relinquebant
 liberum. atque huic quidem exenndi obviam barbaris opponendique iis
 iustos exercitus nulla prorsus facultas aderat. nam Romanae copiae non
 debilitatae tantum erant, sed fractae ac deletae funditis, amissis et do-
 mibus et stipendiis. itaque ex Oriente fugientes, passim ordinibus solutis
 pro se quisque in Occidentem properabant, in lucro ponentes quod solum
 viverent, et pro misero spiritu trahendo nihil pacisci recusaturi servitutis
 ac dedecoris. novos habere delectus praemiisque promissis alios allicere
 sub signa milites prorsus supra vires erat, cum nec apta militiae ad ma-
 num inventus adforet et aerarii palam exhausti concidisset fides. resta-
 bat ut vel turpis et damnosa pax adulando inducendis ad assensum in
 condiciones nobis probrosas, ipsis amplas, Persis quomodocumque tentare-
 tur. ad id consilium praeterquam imperii honor et Romani nominis exi-
 stimatio hactenus tam angusta respuebat, etiam quancumque conatu ca-
 pesseretur, successu plane cariturum palam erat, quoniam et tot essent
 tamque discrepantibus sententiis duces isti barbarorum, ut et universos
 pariter una conventionone posse comprehendere supra spem esset, et si quos-
 dam tantum demerereris, nihil ageres: milites quippe ipsorum omnes praeci-
 dis inhiantes avidissime, ab eo quicumque pacem fecisset, ad alios a qui-

ἢ χάρισι, ζητούντων ἕτερον τὸν αὐτοὺς ἄξοντα ἐπὶ σκυλευμοῖς τε
 D καὶ κέρδεσι. καὶ διὰ ταῦτα ἐν τῶν ἀναγκαίων ἔδοξε τῷ καιρῷ
 καὶ τοῖς ἐφεστώσι πράγμασι, τὸ περιλειφθῆναι τῶς, ὅσον ἐν προ-
 νοίαις ἐτάττετο μοναῖς τε καὶ ἐκκλησίαις καὶ τοῖς βασιλεῖ πα-
 ρωσιπλοῦσιν, ἀφαικόμενος τῶν δισποτιῶν, τάττειν εἰς στρατιωτι- 5
 κόν, πλην καὶ μονοκελλικόν, ξύμπαντας, ὡς ἐντεῦθεν αὐτοὺς
 ἐκείνοις ὑπὲρ τῶν ἰδίων προσμένοντας μάχεσθαι. ἐπέτελλετο τοι-
 γαρὸν καὶ παρὰ πατριάρχου θαλλὸς ἐλαίας ἀναυδήτως τῷ ἀνα-
 κτι, ὅθεν καὶ τι θαρρεῖν εἶχε τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς περὶ αὐτόν οἱ
 E μεγίστης πληροφορίας. τὰ δ' ἦσαν ἐν μόναις βουλαῖς· οὐκ ἔγω-
 γὰρ ἐφίσταντο οἷς ἦν ἐπιτεταγμένον ταῦτα πράττειν, καὶ τὸ
 Περσικὸν πολλαχόθεν ἐπισημαίνοντες τοὺς μὲν ἔργον καθιστάσει
 μαχαίρας, ὅσοι δέ γε καὶ ἴσχυσαν ἐκφυγεῖν, τῷ τῆς Κυζικου
 ἐπιτεχισμῷ ἄρτι τότε συστάντι παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ προέδρου Νί-
 φωνος, ἀνδρὸς δραστηρίου καὶ γνώσεως ἐπηβόλου καὶ οὐ μᾶλλον 15
 P 271 πνευματικοῖς ἢ κοσμητοῖς τρίβωνος πράγμασι, φέροντες ἑαυτοὺς
 καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ ζῶα καὶ ὑπαρξίν ἐγκατέκλεισαν.

5. καὶ] τό?

bus raptum latrocinatumque ducerentur, sese aggregaturi statim forent, et eadem nobis duce mutato damna illatari. haec cuncta considerantibus unum dumtaxat, grave illud quidem et iniquum; sed quod sola victrix legum et iurium secunda necessitas in extrema omnium reipublicae calamitate utcumque tolerabile monstraret, sese consilium offerebat tale quoddam, ut pensiones quae adhuc e fisco solverentur omnes omnino quibusvis, monasteriis etiam et ecclesiis, auctoramentaque adeo ipsa praetorianorum imperatorem custodientium, unico ex omnibus excepto quod monocellium appellat, dominis nunc et possessoribus eorum ad tempus cedentibus, vertentur in stipendia conquirendorum undecumque militum, quos qui sic alerent propriis in eos pensionibus translatis, eorum sibi substitutorum manibus pugnare, licet domi manentes, et tam necessario tempore tueri rem et publicam et privatam quisque suam viderentur, solatio iacturae et ad damni patientiam incentivo non modico. annuere his et probare quod ad se attineret, quantum erat de monasteriis et ecclesiis decretum, significare visus patriarcha est, misso ad Augustum oleae ramo, nullo verbo addito. id quod, pro ingenti qua praeoccupatus Andronicus erat Athanasii existimatione ac reverentia, mysterii loco ab eo habitum et in eam scilicet interpretationem raptum est, ut brevi secururam ex huius effectu consilium prosperam pacem, non modico in sinu gaudio, consideret. verum haec haud ultra designationem procedebant, absentibus adhuc illis quibus fuerat istius decreti executio mandata. interim autem Persae undecumque irruentes, quos quidem nostrorum assequi potuere, peremerunt gladio; alii, quibus vires ad fugam non defuere, receperunt sese intra munitiones Cyzici, quas retens validas erexerat eius urbis praeses Niphon, vir strenuus et in paucis solers, nec in spiritualibus magis quam saecularibus negotiis usu magno tritus. intra haec ergo munimenta Romani cum se ipsos ac coniuges liberosque, tum animalia et reliquias rei familiaris, quascumque subtrahere furori barbarico valuerant, conducerunt.

10. Διὰ ταῦτα καὶ βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐχ οἶός τ' ὄν ἐν Β
 Περγᾶμφ διάγειν, ἀπάρας ἐκείθεν συνάμα καὶ ταῖς περὶ αὐτὸν
 δυνάμεσι Κυζίκου ἐπιφοιτᾷ. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ βραδύνει δέει προσ-
 δοκωμένης τῶν Περσῶν δι' αὐτὸν προσβολῆς. ὄθεν κἀκείθεν
 5 ἀπαναστὰς ἐν Πηγαῖς παραθαλασσιδίῳ γίνεται πόλις, ὅπῃ δὴ
 καὶ ἐς ὕστερον λύπη καὶ ἀθυμία συσχεθεὶς διὰ τὰ συμβάντα νόσῳ
 περιπίπτει βαρεία. καὶ ἐγγὺς ἦλθε τοῦ κινδυνεῦσαι, κἂν ἐκιν- C
 δύνευε (τοῖς γὰρ ἰατροῖς ἀπέγνωστο), εἰ μὴ γε προπεφθάκει τῆς
 παρθένου καὶ θεοτόκου προφανῆς ἔλιος. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τοῦτο
 10 καθ' εἰρμὸν συνάψαι. ἔκειτο μὲν οὖν βασιλεὺς τὰ λοίσθια πνέων,
 εἰπέ τις· ἐπιληπτο γὰρ καὶ ἀναισθητῶς εἶχε πρὸς ὃ τι καὶ ἰατροὶ P 272
 ἔγνωσαν ἐκείνον. μηνύματα δὲ πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα ἢ μὲν
 χρεῖα καὶ ταχύτατα προσαπῆται, ὃ δὲ καιρὸς ἀντέβαινεν ἀντι-
 βαινοῦσης θαλάσσης, καὶ ὁ πλοῦς ἐπέλητο. τῶς δὲ δυσχερῶς
 15 μεθ' ἡμέρας φθάνουσι. καὶ τὰ πεμφθέντα ἐκείθεν γράμματα
 δάκρυα μᾶλλον ἦσαν ἢ γράμματα. ἐδήλουν μὲν οὖν τὴν νόσον,
 ὅποια καὶ ἐπὶ πόλοις σημείοις ὄσαι ἡμέραι καὶ ὄσαι νύκτες ἢ νό-
 σος ἀκμάζει, καὶ τίσι φαρμάκοις παρ' αὐτῶν νοσηλεύεται, καὶ B
 τέλος ὅπως ἔχων κυρεῖ· κἂν εἴ τι βοθηθεῖν ἰατροὶ ἔχοιεν, ἀπαντᾶν
 20 ἤπειγον τὴν ταχίστην, ἂν τῶς καὶ ἐν ζῴσι τὸν κείμενον καταλή-
 ψαιντο. βασιλεὺς δὲ μαθὼν τὰ πάνδεινα ταῦτα περὶ τῆ τοῦ
 βασιλέως ἐδυσελπίσκει αὐτίκα ζωῆ, καὶ μετέωρος ἦν ἀκούειν τὸ

10. Propter haec ipse quoque imperator Michaël non valens amplius subsistere Pergami, inde movens cum iis quas circa se habebat copiis, Cyzicum se confert. sed nec ibi moratus est, metu expectati etiam illic insultus in se Persarum. igitur et hinc vasis conclamatis in Pegas mari adsitus transit oppidulum; ubi deinde dolore ac moestitia ob ea quae acciderant in morbum incidit gravem, ex quo parum absuit quin de vita periclitaretur. quin et periclitatus re vera est, quippe desperatus a medicis, nisi praeoccupasset subvenire in tempore virginis deiparae manifesta misericordia. nec alienum, puto, fuerit et hoc quemadmodum sit gestum huic historiae inserere. iacebat igitur imperator extrema spirans, diceret aliquis: correptus enim deliquio, eorum quae multa satagebant circum medici nihil plane sentiebat. festinabant videlicet famuli haec, prout res posebat, quamprimum indicare patri Augusto. sed frustra conantibus mare obstabat, tempestate tunc adversa navigantibus in urbem. ea causa dies aliquot retenti, aegre tandem eluctati obstacula appellent, literas ferentes quae lacrimae potius erant quam literae. narrabant de morbo, qualis esset; quot iam cum eo diebus, quot noctibus aeger luctaretur; quibus incrementis, quo intervallo auctus languor fuisset; quibus hactenus languens remediis curatus. super haec percontabantur quid statueret; ac si quid opis medici urbani quod aegro afferrent habere viderentur, cito illos ut iuberet occurrere, orabant: periculum enim, si cunctarentur, fore ne quem venirent sanaturi, reperirent mortuum. haec tristissima imperator audiens paene confestim desperavit de salute filii, et in horas expecta-

χαλεπώτατον. ὁμως πέμπει μὲν αὐτίκα καὶ ἰατρούς, πέμπει δὲ
 C καὶ τῶν οἰκείων τὰ κράτιστα. τὸ πλεόν δὲ ἢ μᾶλλον, εἰπεῖν
 τᾶληθές, τὸ ὄλον, ἐθάρρει τῷ ἐκ Θεοῦ καὶ τῆς παννυμνήτου
 ἔλλει, οἷος αὐτὸς ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ἐψέκει, ὥστε καὶ ἀραρότως
 ἐπ' αὐτῇ πεποιθῆναι καὶ τὰ εὐχαριστήρια ταύτης ἐπαγγέλλειν⁵
 ψάλλεσθαι, κἄν αὐτῇ ἐπιστῆτο ἡ ἀναστάσιμος. τότε γοῦν καὶ
 ἐπὶ πλεόν ἐποτινῶτο, καὶ τῷ ἐκ τῆς φωταγωγῶ ἑλαίῳ, πέμπων
 καὶ μοναχὸν ἐκ τῆς μονῆς, φιλοτίμως ἔδωρεῖτο τὸν κείμενον.
 D ἦν δὲ ἄρα ὁ μοναχὸς ἀποβὰς τῆς νεὸς ἀνάνημης τῷ κτιμένῳ, καὶ
 περὶ αὐτοῦ μήπω φανέντος ὁ ἤδη νεκρὸς ἐκυνθάνετο ἐξ ὄνειρων¹⁰
 αὐτίκα χρηστῶν, καθ' οὓς ἐδοταλῆς τις γυνὴ ἦλον τοῦ πονου-
 τος μέρους ἀποσπᾶν ἐψέκει, "ἴδετε" λέγων, εἰ μοναχὸς ἐπ' ἀλ-
 γιαλοῦ ἀποβὰς ἴσταται φέρων καὶ δῶρα τῆς Θεομήτορος." οἱ
 δ' ἐπιστάντες εὐθὺς τὸ ἀκουόμενον καθιέρων, καὶ ἡ ἐπιδημία
 τοῦ μοναχοῦ σὸν ἀγίῳ ἑλαίῳ ἐπανάκλησις ἦν τῷ νοσοῦντι, ἐν¹⁵
 δεῖ πλείστῳ τῷ θειασμῷ γενομένη μετὰ θαύματος.

P 273 11. Ὀλίγον δὲ πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, Ποσειδεῶνος μη-
 νὸς ὀρθόη, σεισμὸς ἐνσκήπτει, κατὰ μὲν τὰ ἐνταῦθα μέρη ἄγνω-
 στος τοῖς πολλοῖς, ὥστε μηδὲ σημεῖναι τὸν κλόνον, κατὰ δὲ τὸ
 διὰ Ῥόδου κλίμα καὶ πρόσω λαμπρὸς καὶ τῶν πώποτε μηνμο-²⁰

bat moestissimum de eius obitu nuntium. ac medicos quidem statim mi-
 sit, cumque his praecipuos quoque domesticorum, maximam ipse interim
 fiduciae partem, aut totam, ut loquar verius, fiduciam in dei ac laudatis-
 simae deiparae miseratione collocans (ita ille factus, sic erat in similibus
 solitus agere), adeo quidem ut spe certa praecipiens voti successum, iam
 nunc sacrum in gratiarum actionem pro beneficio a dei matre accepto,
 etsi diei ritus, (quae dominica erat resurrectionis memoriae dicata) aliud
 posceret, celebrari voluerit. diu igitur et plurimum divam veneratus,
 oleum e lampade quae sacro alluxerat, per fidum e monasterio monachum
 misit; reque mox ipsa apparuit magnificum omnino mirificumque munus
 languenti donatum. simul enim illud portans monachus conscendit navem,
 aegro fieri melius contigit. priusquam autem ille appulsus se in conspe-
 ctum daret, languens hominum opinione tantum non mortuus felici re-
 creatus somnio est, per quod ipsi videbatur splendide ornata quaedam
 mulier ex parte corporis laborante clavum evellere. post quod exparretus
 Michaël "videte" inquit intuens adstantes "ecquid monachus modo
 expositus in littus hic adsit ferens dona dei matri." illi dum parere ius-
 sis satagunt, confestim quod audierant viderunt: comparentis quippe in
 puncto monachi, cum sancto oleo, adventus plena statim aegrotanti emer-
 sio ex morbo fuit, deo rem haud dubie adscribentibus cunctis qui cerne-
 bant, et pro facto humana vi maiori mirantibus.

11. Paulo autem prius quam haec fierent, Augusti videlicet die
 octava, terrae motus extitit, in his quidem partibus sua exillitate pleris-
 que non animadversus, eo quod nullo admodum indice sui proderetur
 strepitu: circa vero clima Rhodium et ultra per sane clarus fuit, idem-

νεομένων ὁ χαλεπώτατος. ὄθεν καὶ Ῥόδος μὲν αὐτῇ πᾶσα ἐς τὸ παντελὲς ἀνατίετραται, ἤκουστο δὲ γε καὶ περὶ Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν ἐξ ἴσου ταύτῃ τὰ πάνθ' ἐνα. Κορώνη δὲ καὶ Μεθώνη καὶ τὰ πολλὰ τῆς Πελοποννήσου, οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος καὶ 5 Κρήτης, σειμοῦ γιγθῆσαι παρανάλωμα.

12. Κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα τῆς δευτέρας ἐπιτε- B
μήσεως εἶδεν ἡ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατίνον Ῥοντζέριον, ὡς μὴ ὄφειλεν, ἅμα ναυσὶν ἰδίαις ἐπιτὰ καὶ συμμαχικῶ στόλῳ ἐκ Κα-
τελώνων καὶ Ἀμογαβάρων πλείστῳ, εἰς χιλιούστας ὀκτὼ ποσοῦ-
10 μένῳ, προλαβόντος ἐκείνον καὶ τοῦ Φαρέντα Τζιμῆ καὶ συμπο-
σοῦντος τὸ στράτευμα. ἀλλ' ὁ μὲν Τζιμῆ εὐγενὴς ἦν, καὶ οὓς C
ἤγεν ἰδίους εἶχε, καὶ ἀκλητὶ παραγέγονε, συμμαχῆσων ἐπὶ τοὺς
Πέρσας, εἰ βούλοιο βασιλεύς, πλὴν ἐπὶ ῥητῶ τῷ μισθῷ· ὁ δὲ
γε Ῥοντζέριος ἐκ προσκλήσεως ἄνεισιν, ἀνὴρ νέος τῆν ἡλικίαν,
15 γοργωπὸς, ταχὺς εἰς ὁ ῥέψοι, καὶ τὰς πρῶξεις θερμὸς. περὶ οὗ
βραχέα βούλομαι προειπεῖν ὡς πέπυσμαι· εἰ δὲ γε τῆς ἀληθείας
ὁ λόγος ἐκκλίνειεν, οὐχ ὁ γράφων ἀλλ' ἡ φήμη τῆν μέμψιν φε- D
ρέτω. οὗτος τῇ κατὰ Συρίαν Πτολεμαίδι, ὅτ' ἐν τοῖς οὖσιν ἦν
καὶ τὸ περίπυστον ἐν πόλεσιν εἶχε, τῷ Τέμπλῳ κατὰ φρερίους
20 ἐνήσκητο. ὡς δ' ἐκείνη παρ' Αἰθιοπίων ἤλισκετο, ὡς ἐν τοῖς
ἄνωθι λόγοις ἐλέγομεν, καὶ τὰκεῖ κατέστραπτο, χρήματα νοσφι-

que omnium quos vivi meminissent dirissimus. unde et Rhodus quidem ipsa tota plane subversa est. audita quoque de Alexandria et locis paris cum ea situs gravissima per illum iis importata mala sunt. Corone vero et Methone ac Peloponnesi pleraque, et non modica pars Cretae, eodem hoc obiter concussa terrae motu haud sine damnis fuere maximis.

12. Insecuto mox Septembri secundae indictionis vidit (quod utinam non fuisset) vidit, inquam, Constantinopolis Latinum Rontzerium *), ap-
pulsam cum propriis navibus septem et sociali classe copiosa plena mili-
tia e Catelanis et Amogabaris, octo millium numerum explente. praec-
cesserat hunc Pharendas Tzimes, cuius copiae eius quem dixi numeri pars
erant. caeterum hic Tzimes nobilis erat, et quos ducebat e sibi subditis
armaverat; veneratque non vocatus, auxilio Romanis contra Persas futu-
rus, si vellet imperator, id tamen certa pacta mercede. Rontzerius vero
nominatim evocatus aderat. vir erat in aetatis flore, terribilis aspectu,
velox quocumque vergeret, ac in agendo ardens. de quo pauca prae-
fari, prout audivi, volo; quae si abhorrere a vero reperiantur, non scri-
ptor, sed, qua est usus auctore, fama culpatur. is apud Ptolemaidem
Syriae, dum illa urbs staret et late inclyta celebraretur, inter Frerios
sodales templi militarem religionem professus fuerat. postquam autem ab
Aethiopicibus Ptolemais capta est, ut superius diximus, et deleta illic po-
tentia Christianorum, pecuniis clam e suo ibi coenobio subtractis, longas

*) immo Rodserium.

P 274 *σάμενος τῆς μονῆς καὶ μακρὰς συσκευασάμενος νῆας ἐπειχεν Ἀγα-
ρηνοῖς, καὶ πειρατῆς βιαιότατος πολλοὺς τ' ἔχων αἰρετιστὰς νεω-
τέρων πραγμάτων ἀντείχετο. πλούτῳ δὲ καὶ τρυφῇ σὺν τοῖς
ἀμφ' αὐτὸν ὑπερηφανῶν ἐκ τῶν σκυλευμάτων τῶν κατὰ Θάλασ-
σαν τάξιν ἐκείνην τῶν φρερίων καὶ σχῆμα χαίρειν ἐᾷ, καὶ ἐπὶ 5
ναυοὶ κραταιωθεὶς πλείοσι τῷ ἐκ τοῦ Μαφρὲ ἀνέκαθεν Θευδερίχῳ
Σικελίαν κατέχοντι, κατὰ τινα γονικὴν ἀποστασίαν τῆς ἐκκλησίας
B ἀποστατοῦντι καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολέμους καὶ μάχας πρὸς τὸν
Κάρουλον καταστάντι, πρόσεισι ῥόγαις τακταῖς βοηθήσων σὺν
οἰκείῳ λαῷ. καὶ ἐπὶ χρόνῳ κατὰ γε συμμαχίαν συνὼν Θευδερίχῳ 10
μετὰ τῶν οἰκείων προσεβοήθει. ἐπεὶ δ' ὁ πόλεμος παύλαν ἔσχε
καὶ σπογδαῖς ἐπιγαμοῖς οἱ τέως πολεμοῦντες ἀρήνευον (τὴν γὰρ
Ἐκατερίναν ὁ τοῦ ῥηγὸς ἀδελφὸς εἰς γάμον λαμβάνει, ὃν καὶ εἰς
βασίλειά στέφας ὁ πάπας, καὶ δίχα τέρας, εἴτ' ὃν γῆς, ἐπικη-
C ρύξας κράτορα, περὶ τῆς πόλεως ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἀνήρτα διὰ 15
τὴν νύμφην οὖσαν τοῦ Βαλδουῖνου ἐγγόνην), ἐπὶ τούτοις καὶ
τῆς ἐκκλησίας ἰλουμένης πέμψας ὁ πάπας ζητεῖ τὸν Ῥοντζέριον.
ὁ μὲντοι Θευδέριχος οὐ πρόπον γνοὺς οὐδ' ἄλλως δίκαιον προδι-
δόναι τὸν ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίους φανέντα χρῆσιμον (ἐφῆπται
γὰρ αὐτόθεν οἱ καὶ τὰ δεινὰ ὡς τὸ σχῆμα καταπατήσαντι), ἰκα- 20
νὴν μὲν αὐτῷ φιλοφροσύνην τῷ πάπῃ δὲ πρὸς τὰ ζητούμενα ὑπει-*

cum parasset naves, his infestans Agarenos pirata late formidatissimus evasit; multosque interim sponte addictos suae qualicumque firmandae potentiae ac certae ad extremum fidei adesse sibi assecias sentiens, novis inhiabat rebus, opes et dominium stabile uspiam quaerens, idque iure an iniuria pararetur, haud sane sollicitus. interim autem divitiis et luxa cum comitibus superbiens, abundantibus ad hoc ex praeda latrocinii maritimi copiis, ordinem illum Freriorum et habitum valere iubet; pluribusque iam navibus in magnam potentiam firmatus, Theuderico nepoti Manfredi Siciliam obtinenti, et quasi hereditaria illiusque propria generis contumacia adversus ecclesiam rebelli, proptereaue bellum acre pugnis commissum crebris contra Carolum habenti, se adiunxit socium, ac certi pactione stipendii, cum quibus praeerat copiis auxiliarem ei diu navalibus praeliis navavit operam. postquam autem id bellum cessavit et nuptialibus conventionibus, qui eatenus invicem infesti bellaverant, pacem fecere (nam Ecaterinam connubio sibi iunxit regis frater; quem et papa declarans imperatorem sine terra commovit illi spem Constantinopoleos recuperandae, ex iure quod scilicet traheret a sponsa nepte Balduini), per haec pacta cum etiam conciliatus ecclesiae Theudericus fuisset, misit ad eum papa qui dedi sibi ab illo Rontzerium poscerent, a quo is nimirum repetere poenas vellet conculcati religiosi habitus et sacrae professionis impie spretae. at Theudericus nec honestum nec iustum ratus hominem prodere, qui necessario suo tempore se ipsi utilem probasset; huic quidem satis se relaturum gratiam putavit, si liberum dimitteret, quo tempore se quaeri ad supplicium ipse non ignoraret, papae quoque satisfa-

Ξιν ἡγησάμενος ἀπολύειν καὶ μὴ κατέχειν μήτε μὴν περιέπειν τὸν
 ἄνθρωπον, ἐκποδῶν ἐπήγγελε γίνεσθαι καὶ ζητεῖν ὅπου σωθήσε- D
 ται. διὰ ταῦτα τοῖς ἔλοις ἀπορηθεὶς ἐκεῖνος πέμπει πρὸς βασι-
 λέα καὶ ἱκετεύει δέχεσθαι· ἔχειν γὰρ καὶ λαὸν ἱκανὸν συμμαχεῖν
 ὅπου βούλοιο βασιλεύς. ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις, ὅς ἔδοξε, καὶ
 λῆμα ἔχων γενναῖον καὶ πλέως Ἀρεῖκου φρονήματος, πολλῶ δὲ
 μᾶλλον καὶ τῷ τῆς γνώμης σπουδαίῳ καὶ βαθυσκόπῳ λαὸν δου-
 λωγῶν ἀτάσθαλον καὶ τούτῳ κατορθοῦν τὰ μέγιστα φημιζόμε- E
 νος. ὁ μέντοι γε βασιλεὺς διὰ τὴν ἀνάγκην ἀρξάμενος ἤδη ξενο-
 10 τροφεῖν ὡς Ἑρμαιὸν ἀρπάζει τὸ σύμβαμα, καὶ πέμπων πίστις ἐκ
 χρυσοβούλλων αὐτὸν ἀνεδέχτο καὶ λαὸν προσεδέχτο, ὥστ' ἐκεῖ-
 νον μὲν τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς τιμῶν ἀξιώματι καὶ γε καὶ γαμ-
 βρὸν ἐπ' ἀδελφιδῆ Μαρία τῆ τοῦ Ἀσῶν θυγατρὶ καθιστᾶν, τοὺς
 δὲ γε περὶ αὐτὸν ῥόγαις ταῖς προσηκούσαις ἔξικανοῦν ὑπηρετοῦν-
 15 τας τὰ κατὰ πόλεμον. τὸ γὰρ Ῥωμαϊκόν, ὡς εἴρηται, ἔξηρθε P 275
 νηκὸς καὶ κατὰ δύσιν διασπαρὲν πυριώρατο, ζητοῦν τοῦντιῦθεν

7. καὶ post ex. deorat.

cturum, ubi ostendisset nec foveri a se illum nec apud se versari. ergo
 Rontzerio denunciavit, a se abiret salutemque sibi quaereret. in his illis
 angustiis inops consilii melioris misit ad imperatorem qui se cum exer-
 cito non modice paratum ad eius auspiciis rem gerendam, ubicumque
 praeciperet, offerrent, etiamque orarent ne supplicem aspernaretur nec
 ingratum nec inutilem, si admitteret, futurum. erat re vera, qualem et
 se forebat ipse et passim fama celebrabat, Rontzerius generosi et vere
 Martii plenus animi, miraeque (quod in illo eminebat) industriae in sibi
 fido ac benevolo tenendo inconditissimo cui praeerat genere latronum, qui-
 bus ad flagitia connivens et arte popularitatis varia obsequens, salva sem-
 per auctoritate imperii, strenuis fortibusque coeptorum quantumvis auda-
 cium executoribus plerumque utebatur, celebritatem inde adeptus maxi-
 mam. tali conventus legatione imperator, qui iam ad conducendos mer-
 cede mittes summa necessitate adigente appellens animum coepisset, pre-
 tiosam sibi quasi divinitus offerri occasionem arbitratus; cupide quod se
 in manum dabat arripuit; missisque, quo fidem promissorum faceret, aurea
 manitis bulla diplomatibus, ei significavit sese ipsum conditionibus per-
 amplis et subiectis ipsi copias auctoramentis idoneis iam nunc in Roma-
 nae militiae auxiliares accipere. venirent modo quem primum, et ipse
 quidem ductor sibi eximie destinatae magni ducis dignitatem cum affini-
 tate splendida, nuptiis neptis propriae Mariae Asanis filiae, iniret, mili-
 tes vero ipsius ad spem certam magnorum, quibus nulla mora numerandis
 intercederet, stipendiorum accurrerent, caeteraque omnis generis operae
 bello fortiter navatae hand se desideraturos praemia scirent. haec tam
 pellacia tam prolixè pollicebatur imperator, quoniam, uti diximus, nullam
 fiduciae partem in Romano collocare poterat exercitu, quod qui ex eo
 reliqui nuperis cladibus superfuerant, mari trajecto e continenti Asiae in
 Occidentem omnium inopes delati, passim profugi adeo viluerant delectis
 ignave animis, ut, ad victum miserum vel infama servitute paciscerentur,

- B** ὅπου δουλεύσειε καὶ τραφήσαιτο. (13) παρ' ἦν αἰτίαν καὶ *Μιχαὴλ* ὁ δεσπότης αἰτίαις ὑποβληθεὶς κεινδύνηκεν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς ἤπειγε τοῦτον εἰς *Νίκαιαν* συνάμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ στρατηγήσοντα, ἐκεῖνος δὲ πολλάκις γράφας μετεκαλεῖτο τὸν ἴδιον, κἀκεῖνοι κατερραθύμουν, διὰ ταῦτα ἔδοξε χρῆσθαι τοῖς βασιλέως ὡς ὑπηρεταῖς, ἤδη ἀπολέμοις ἐκ τῆς ἀνάγκης γεγεννημένοις, καὶ πέμψας συνῆγε, πλὴν οὔτε βασιλέως εἰδότες, καὶ ὄρκους ἀπαιτῶν ἐκείνους ὡς περὶ ἑκατὸν ὄντας, καὶ κρυφῆδόν
- C** λαμβάνων καὶ μέρει διδοὺς πρὸς ἐκείνους. ἦν δ' ὁ ὄρκος βασιλεὶ πρέπων, οἶμαι, καὶ μόνω· εἶναι γὰρ τῶν ἐχθρῶν ἐχθροὶ καὶ τῶν φίλων φίλοι τοῦ τῆς δεσπότητος ἐπώμνητον. ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν βασιλεὺς καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πλείστα συνηθροικίως, συνοικοῦντος καὶ τῆ τοῦ *Τριτερῆ* θυγατρὶ, λιπαρῶς ὑπώπτεσε κατ' αὐτοῦ ἀπιστίας μελέτημα, καὶ τὸ γεγονός εἰς κρίσιν ἐτίθει, καὶ τὸν προσαγγελλόμενον κατεδίκαζεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον καὶ ῥηθῆσεται· τότε δὲ βασιλεὺς τοιαύτας ἐδίδον τὰς
- D** πίστεις τῷ *Ροντζερῷ*. ὁ δὲ λαβὼν τὰ γράμματα, ὡς ἂν καὶ

9. καὶ] καὶ ἐπ' ?

praedare secum agi crederent. (13) qua ex causa et Michaël despota in defectionis meditatae suspicionem veniens est periclitatus. cum enim illum imperator crebris nuntiis urssisset ut delectu in suis terris habito sibi praesto cum copiis adesset, dux a se Nicaeam mittendus, et ipse multis literis quoquoersus scriptis suos nequidquam vocasset ad signa subditos (quippe hi periculum talis militiae reputantes fracti animis ignave cunctabantur obsequi), hos, de quibus dixi nuper, imperatoris milites nunc in sua ditone fugitivos explorare aggressus, postquam in eam de qua significavi humilitatem consternatos reperit, occasionem non putavit praetermittendam eos sibi ad quidvis obnoxios reddendi. ergo negotio eis dato socios ad se clam cogendi, congregatos ex illis circiter centum arcano alloquens induxit ad sibi fidem sacramento in hoc obstringendam, ut hostes hostium suorum, amici amicorum, sine ullo respectu aut discrimine, deinceps forent, se quoque ipsum vicissim protegendi eos promissis iuratis obligans. hoc etiam secreto actum a despota ubi fido ad se delatum indicio rescivit imperator, contulit eodem aliunde comperta signa plurima infidi animi ac rebellionem machinantis, quibus magnum ad verisimilitudinem colorem addebat, quod idem despota coniugem haberet filiam *Terteris*, ex genere utique infenso Romanae rei, quare antequam defecto erumperet, mature praevertendum arbitratu, dicam Michaëli cogitatae perduellionis impingit, compulsamque obire vadimonium causa rite cognita damnavit. sed hoc contigit paulo post et in loco referetur, nunc eo praelibatum quo indicetur et hanc mente versatam imperatori curam, quando illum a *Rontzerio* missi convenere, promptiorem reddidisse ipsum ad adeo prolixè admittenda liberaliterque remuneranda exteri ducis obsequia. porro istis *Angusti* literis *Rontzerius* acceptis, curam ingressus existimationis tuendae tantae quantam de ipso praecepisse prae se ferebat imperator, non eos solum quos ad manum habebat ducere ad eum milites

μέγας τις δόξοι, οὐχ ὅσους ἀνὰ χεῖρας καὶ μόνους εἶχε τοσοῦτους καὶ ἄγειν ἠβούλετο, ἀλλὰ προσφιλοτιμούμενος καὶ ἄλλους συνήγε, ταῖς ἀπὸ βασιλέως ἐλπῖσιν ἀναπτερῶν, ὥστε μηδ' ἔχειν αὐτάρκεις ναῦς συνεκφέρειν τὸ στρατολόγημα, μηδέ γε χρήματα 5 τόσα ὥστε καὶ προκαταρκτικὰ δίδοναι ἐπὶ βασιλεῖ λεγγύῳ τὰ πλεῖστα παρεξοῦσι. διὰ τοι ταῦτα καὶ Γεννοῦνταῖς προσσχῶν ἐπὶ πίστισιν ἰκχυῶτο ταῖς βασιλέως ὡσεὶ χιλιάδας εἰκοσι νομι- P 276 σμάτων, τὰ μὲν καὶ λαμβάνων, τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν νηῶν χρεῖαν ἐκείνων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διαπλώϊσιν προσδεχόμενος. Γα- 10 μηλιῶνος μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, τῇ Κωνσταντίνου ἐφίστανται. καὶ βασιλεὺς τοσοῦτον λαὸν παρ' ἐλλῖδα δεξάμενος, ὅμως τῇ τῆς συμμαχίας ἐλλίδι ἀναθαρρῶν τοὺς λογισμοὺς κραταιότερον ἴστη καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντηι σφίσι τὰ χρήματα, καὶ θησαυροὺς B πάντας οὓς ἀνεπίμπτων οἱ πανταχόθεν δασμοί, ἐπισχεθέντων 15 πάλοι καὶ αὐτῶν ῥογῶν καὶ προσοδίων τοῖς ἐν ἀνακτόρων δουλεύουσιν, αἱ δὲ καὶ βασιλεῖς ἐξ ἀρχαίου εἰς μισθοὺς ἐτίθουν ἀναγκάτους τοῖς ὑπηρετοῦμένοις, ἐκείνοις ἐξεκενοῦντο. ἀλλὰ τὸν μὲν Ῥοντζέριον εἰς μέγα τιμήσας δούκα, καὶ τοὺς παρ' αὐτοῦ καὶ ἰδίους μεγαλύνας ὀνόμασι, γαμβρὸν κατὰ τὰς ὁμολογίας καθίστη. 20 ἦν δὲ ἄρα καὶ τοῖς ἐπιστάσι πολλῶν φιλοτιμιῶν ἀπολαύειν C

voluit, sed alios praeterea evocavit promissis magnis, quorum videlicet solutionem imperatori delegaret. convenerunt ad spem ostensam imperialis gazae largiter mox participandae Latini tanto numero, ut nec naves quae illos caperent nec pecuniam Rontzerius haberet, quae sufficeret ad singulos vel exigua, quae vegetaret alacritatem nomina dantium, erogatiuncula saltem aspergendos. quare appellus ad Genuenses, illisque glorianter ostentandis imperatoris diplomatibus fidem in mutuando nactus, viginti circiter millium aureorum cum illis debitum contraxit, quae se ille Constantinopoli soluturum pecunia sibi statim ab Augusto repraesentanda pollicitus est. caeterum non totam eam summam numerato accepit: pars enim in nulum est imputata suppeditatarum a Genuensibus navium, quot opus fuere novis Rontzerii delectibus transportandis. sic igitur Septembri, ut dictum est, mense Rontzerius cum classe Constantinopolim appellit, quando imperator tanto praeter spem auctus exercitu, et ingens in posterum peregrinae militiae operae pretium expectans, firmato a trepidatione priori animo largissime muneratus est hospites, et utraque pecuniam effundens manu, thesauros, quos undecunq; corrasa vectigalia compleverant (quorum iam pars nulla distrahebatur in auctoramenta veterum militum et stipendia palatinorum ex longo decreta ministrorum, omnibus his nuper, uti dixi, abrogatis), in horum sinus exinanivit. ac Rontzerium quidem promisso insignivit ducis magni titulo, familiares quoque eius illustribus aliis nominibus honorans. denique quod erat etiam pollicitus, affinitate sibi eundem admovit intima, nuptiis cum eo neptis suae Marinae celebratis. quo toto tempore tanta extitit in hos omnes exteros Andronici munificentia, ut cuius eorum ad statim accipiendum ab Augusto donum quantumlibet alio non esset opus quam istius ei deside-

δεικνύειν τὴν χρῆσιν, ὡς ἂν μὴ ἐν κενοῖς ἐπιστῆναι δόξωσιν. ἐτάχθησαν οὖν ἐς Κύζικον ἀπελθεῖν· πρὸς γὰρ τὸ ἔχον τὸν φθόνον ἔρπειν, μᾶλλον δὲ τὴν ἐπίθεισιν ὡς οἶόν τε διενόουν, καὶ κεῖ πολὺ τι συναχθὲν πλῆθος, καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν ἱκανοῦμενον, ἐφέλκειν τοὺς Πέρσας ἀνάγκη, οἷς καὶ δεῖν διὰ ταῦτα κατακλεισμένοις συμμαχίας ᾤοντο.

P 277

14. Ὡς γοῦν ἐξηρτύοντο καὶ ἤδη πρὸς ἐξόδοις ἦσαν, ἐπισυλλογάζονται Γενουῖται οἱ κατὰ πόλιν τέως ζητοῦντες τὸ χρέος· βασιλεῖα γὰρ ἀπαιτεῖν ἑτέροις δαμνείσας οὐκ ᾤοντο δεῖν. οἱ δὲ τὰ τοῦ χρέους βάρη προσανείθουν τῷ βασιλεῖ ὡς αὐτοῦ γε χρῆ-10 σάμενοι ἕνεκα. καὶ βασιλεὺς τέως οὐκ ἀνεχόμενος ἀλλ' οὖν πρὸς τὸ ἀποδιδόναι κατένευε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ φιλονεικίαν πᾶσαν B ὑποτεμνόμενος ἔπεμπε τὸν Μουζάλαω Στέφανον, μέγαν δρογγάριον τοῦ πλωτμον ὄντα, καταστειλόντα τὸν θόρουβον. ὁ δὲ τοσοῦτον ἐδέχετο τοῦ ταῦτα ποιῆν ὥστε καὶ κατεκόπη σπάθαις 15 αὐτῷ γε ἵππῳ. καὶ ἔρις ἐντεῦθεν μεγάλη μεταξὺ σφῶν ὠροθύ-

1. δεικνύειν?

rium significare. neque enim ipsorum quemquam vacuis a se abire manibus aut voti non compotem sinebat. ita bene curatis ornatisque Latinis auxiliariis expeditio indicta Cyzicum versus est. cuius consilii haec erat ratio. confluerant Cyzicum, ut dictum est, ex tota circum continentii quotquot effugere Romani potuerant barbaros, opesque suas in illud asylum undecumque contulerant. quae res cum latere praedatores Persas non posset, verisimiliter expectabatur eo cunctos ipsos impetum versuros: nam avari habentibus inhiant, et in loca congestis opulenta gazis cupida solet rapacitas incitari. urbi ergo Cyzicenaе plenae tunc et divitiis et hominibus, ideoque vel iam obsessae vel mox obsidendae a barbaris, mitti suppetias novos hosce socios placuit.

14. His autem pransis paratis in prociectu ad hoc iter, ac urbe iam egredientibus, ecce superveniunt qui in urbe erant e Genua creditores Rontzerii, quos dixi; et hoc exeunte brevem occasionem rati repetendi debiti, dum intra Constantinopolim is adhuc esset, cum sollicitudine ac tumultu circumstant hominem, solvi statim quod debebat flagitantes. cum eos ad imperatorem remitteret Rontzerius, allegans imperatoris fide pecuniam acceptam, in eius obsequia impensam, et numerare ipsam paratum (adirent modo, statim cumulate latari quod poscerent), illi haec effugia rati esse debitoris infidi, ab eo se repetere dixere cui dedissent, cum imperatore sibi nihil esse negotii; inter quae ardesciente iurgio, ventum ad manus est. imperator raptim admonitus expedit confestim opportuna rixae dirimendae; seque professus, licet id ante renuisset, summae a Genuensibus repetitas debitorum, eos ultro ad satis accipiendam quod vellent evocavit ad se, misso ad id turbasque componendas Stephano Muzalone magno drungario rei navalis. at is tantum abfuit a nimis iam adulta seditione compescenda, ut ipse cum quo vehebatur equo concisus in frustra fuerit ensibus iam comminus dimicantium irrevocabiliterque commissorum. hinc iam inflammata contentio in praedium utriusque infa-

γατο, τῶν μὲν ξενικῶν τὴν τοῦ Κοσμοδίου καταλαβόντων μονήν,
 κἀκεῖνη ὡς ὀρημητηρίῳ χρωμένων καὶ μαχομένων, Γεννουϊτῶν δὲ
 αὐτόθεν κατ' ἀλιγαλοῦς βούτζοις καὶ τάρπαις καὶ σανίσιν ἀσφα-
 λισθέντων κύκλῳ, ἀντεῦθεν ὡς ἀπὸ τείχους βαλλόντων τε καὶ
 5 βαλλομένων, ὡς καὶ πολλοὺς πεισεῖν ἀμφοτέρωθεν. μόλις τὸν C
 Θόρυβον βασιλέως καταστορέσαντος, ἐπὶ Κυζίκου εἰς παραχειμα-
 σίαν ἀπέπλεον. ἐκεῖσε δ' ἐπιστάντες πόλλ' ἄττα τῶν χαλεπῶν
 κατεπράττοντο, ἐντὸς τοῦ τείχους καθήμενοι, χρήματα ἐκλέγον-
 τες, βίους ἀρπάζοντες, γυναῖξιν ἀνθρώπων ἐπιχειροῦντες, καὶ
 10 τῶν ἐποίκων ὅσα καὶ ὠνητῶν κατακυριεύοντες δούλων. τέως δ'
 μὲν Φαρέντα Τζιμῆς, ἀσχυρθεῖς οἶον τὰνδρώμενα, καὶ πολλά-
 κως ἐλέγξας οἶων μὲν ἀπήλαυσαν βασιλέως οἶα δὲ πράττουσι, καὶ
 μὴ πείσας βαρβάρους ὄντας, καὶ αὐτοῦ κατεξανισταμένου τοῦ D
 ἄγοντος ἀπαίρειν ἔγνω. ὅθεν καὶ συσκευασάμενος ἅμα ναυσὶν
 15 ἰδίαις καὶ οἰκίῳ λαῶ ἐπ' οἴκου πορεύεται. ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔτι
 τῷ κατὰ Κύζικον προσκαθήμενοι τείχει καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐν-
 τρυφῶντες ἀτασθαλίαις, ὅπη καὶ λήξιαν τοιαῦτα πρῶττοντες,

3. τάρπαις Possinus.

15. πορεύσαι P.

stissimum efferbuit, peregrinis quidem militibus obvium Cosmidii mona-
 sterium occupantibus, eoque utentibus pro arce, ex qua erumperent, quo
 se recipient; Genuensibus autem illic, ubi forte sunt reperti per litto-
 ralem oram, vallo contra et aggere sese munire satagentibus, certatim-
 que ad id comportantibus dolia, scuta praelonga et tabulas, quibus ex-
 terne commissis intusque arena congesta roboratis castra velut sua circum
 obvallarent, ut tum isto quasi muro extemporaneo tela hostium in obiecta
 materia ictum perdentia frustrarentur, tum ex eo superne vicissim lacu-
 larentur. quo diu strenue infestoque factitate, cadere utrimque plurimos
 contigit, quoad tandem exauditis sine fine iteratis ab imperatore mandatis
 sedatus aliquando tumultus est, ac pace facta Rontzerianae cum suo duce
 copiae conscensae navibus hibernatum Cyzicum iverunt. Cyzici ubi fuerunt,
 admisi intra munitiones multa miseris illic degentibus gravia nec mitiora
 hostilibus fecerunt, pecunias extorquentes, annonam diripientes, uxores
 civium violare conantes, uno verbo, collectis Isthic Romanis velut emptis
 mancipiis superbissimo dominata abutentes, tam intoleranda quidem licen-
 tia, ut Pharenda Times pudenda iniuriarum indignitate commotus, cum
 petulantiam intolerandam frustra Rontzerianos increpando ac beneficia me-
 ritaeque in eos imperatoris commemorando reprimere saepe nequidquam
 tentasset, barbaris, duce ipsis proprio assentientis, monita irradientibus,
 otiosos esse testis immanium scelerum non sustinuerit, sed suas vasa col-
 ligere copias iussas, suis impositas navibus demum reduxerit. quo libe-
 rius deinde Rontzeriani tyrannidem intra Cyzici muros sine interpellatione
 diram exercuerunt, rapacitati ingluvi libidinaibus, ad satietatem indulgen-
 tes; nec obscure id ferentes, sed famam quoquoersus de his ipsorum
 flagitiis diditam securissime contempnentes, frustra ringentibus et hoc ma-

ἦν οὐδείς ἀγνοῶν· Ῥωμαίους γὰρ πανταχόθεν τὰ θεῖα περίσθη, καὶ διεφώνουν πάσχοντες.

Ἔμοι δὲ λοιπὸν καὶ τι τῶν θαυμαστῶν καθ' ἡμᾶς τελεσθὲν
 P 278 ἔξιπειν, (15) φοβερὸν μὲν εἰπεῖν ἄπιστον δ' ἀκοῦσαι, ᾧ δὲ
 καὶ αὐτὸς διηπιστήσα ἂν, κἄν δι' αὐτὸ καὶ παρῆλιπον, εἰ μὴ γε 5
 πολλοὶ μὲν οἱ εἰπόντες καὶ ἄξιόπιστοι, δεῖγμα δὲ προνοίας ἔχει
 θεοῦ καὶ τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔτι γένος κηδεμονίας, κἄν ἄλ-
 λως βαθέως καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐνεργῶνται τὰ θεῖα βουλήματα, καὶ
 ἅμα καὶ βασιλέως χρηστοῦ δόξαντος δόξαν, θεοῦ κρίνοντος πάν-
 B τως μετὰ τῶν ἐπιτετηθευμένων, καὶ ἐφ' οἷς καὶ μόνοις ἐπιτη- 10
 δεύουσι, τὸ τῶν ἀνθρώπων σφάλμα ἢ καὶ κατόρθωμα. ἦδη
 μὲν οὖν φθάσαντες ἐδηλώσαμεν πῶς Μαγνησίας τῆς κατὰ Ἑρμόν
 βασιλεὺς ἀπαίρει. ταύτης μὲν προέστησαν ἕτεροι βασιλέως ἀπηρ-
 κότης ἐκείθεν, ἦν δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τραπέζης Φιλανθρωπηρός, ἂν ἦρ
 εὐγενεῖα καὶ γῆρα συνέσει τε καὶ ἐμπειρίας στρατηγικαῖς ἐς ἅπαν 15
 κοσμούμενος. ὡς γοῦν τὸ πόλισμα καστροφύλακι ἐπιτέτραπτο
 C καὶ ἦδη ἐν φυλακαῖς ἐκείνος διαγρυπῶν ἦν ὑπὲ τῶν νυκτῶν,
 πολλάκις ἡμμένην λαμπάδα καὶ περιερχομένην τὸ πόλισμα κα-
 θεώρα. τοῦτο δις καὶ τρις γεγονὸς ἔννοιας ἐπήγγε τὸν καστρο-
 φύλακα. ὃ δὲ καὶ τοῖς προέχουσι κατὰ τὸ εἶκός κοινωσάμενος 20

19. εἰς ἔννοιας ἐνήγη?

lorum auctario tam saevo extrema iam consternatione extabescentibus de-
 ploratissimis Romanis.

Sed mihi diu pertaeso narrationem infaustarum, offertur ecce oppor-
 tate commemoratio auspicator miri apud nos visi prodigii. (15) quod
 dicam, ita terribile dictu est, ita incredibile audita, ut nec ipsi diu mihi
 fidem fecerit, et omissurus ut rem inverisimilem fuerim, nisi constans
 affirmatio et plurimorum et idoneorum testium tandem religionem incu-
 sisset inofficiosa premendi oblivione facti, in quo et argumentum extat
 clarum divini numinis in res humanas providentiae, in nos protectionis,
 utcumque inscrutabilibus de causis eius in nos eisdem flagella desaeviant,
 denique in quo cernitur illustri vindicata documento fama et sanctitas
 dominati nobis olim cum clementiae laude principis, circa quem libere
 hominibus varia opinatis et locutus, videtur deus, cui sunt uni optime
 eunctorum bona pariter et prava opera perspecta, cum fuisse sibi preba-
 tum illustri voluisse testimonio monstrare. iam antea narravimus ut e
 Magnesia ad Hermum sita Michaël imperator iunior recesserit. post eius
 discessum istius munitatis civitatis custodiae praefuerunt alii, quos inter
 fuit et mensae praepositus Philanthropenus, vir nobilitate senectute pre-
 dentia et bellicorum eventuum experimentis summe commendatus. cum
 huic igitur custodi ac praesidiariae duci militiae credita illa civitas esset,
 eaque ille cura fungeretur intempesta excubans nocte ac vigilias militum
 explorans, videt ecce plus vice simplici accensam lampadem circumstan-
 tem muros urbis. re semel iterumque ut forgnita vel aberrantibus ille-
 dente oculis neglecta, postquam eadem iam se tertio conspicue ostentat,

κακίονος εἰς τὴν ἁμοίαν ἐνήγεν ἔκπληξιν. τέως μαθεῖν ἠβού-
 λοντο τί ἂν καὶ εἶη τοῦτο. καὶ πέμπονται μὲν καὶ ἄλλοι κατα-
 σκοπήσοντες, οὐδὲν δὲ πλεόν τοῦ πραττομένου ἐκείνοις ἀπεκαλύ- D
 πτετο. σὺν πολλοῖς δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπέρχεται καὶ ὁ τοῦ καστρο-
 5 φύλακος ἀδελφός, ὃν καὶ ἐκκεκωφευμένον ἐκ γενετῆς οἱ πάντες
 ᾔδεισαν. καὶ τοῖς μὲν τοῦ συνήθους πλεόν οὐκ ἦν μανθάνειν,
 τῷ δὲ τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπόρρητον θέαμα ἐκκαλύπτεται.
 καὶ ἡ πίστις προσετέθη τῷ κατ' αὐτὸν θαύματι· ὁ γὰρ λαλῶν
 10 ἐξ ἐννεοῦ καὶ κωφοῦ πιστὸν τε καὶ ἀναντίρρητον ὃ τι ἂν εἶποι P 279
 καθίστα. βλέπει σὺν ἐκεῖνος προσμένων οὐ λαμπάδα ἡμμένην
 ἀλλ' ἄνδρα βασιλικῶς ἐσταλμένον, τὰς μὲν αὐτῶν φυλακὰς οἶον
 ἐξουθενοῦντα, αὐτὸν δὲ τὴν τῆς φυλακῆς ἐπιτροπὴν ἔχειν λέ-
 γοντα. καὶ ἅμα εἰπόντα ὡς πρὸς ἀκούοντα λέγειν· καὶ γὰρ ὁ
 κωφὸς ἤκουε παραντίκα. προστάσσειν δὲ τὴν φωνὴν μεγάλην
 15 φωνῇ τοῖς φύλαξιν ἐπαγγέλλειν ἐρηγορότας ὡς ἐνι μάλιστα τῆς B
 σωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι. καὶ θαῦμα παραντίκα ἐπηκολούθει τῷ
 θαύματι· ὁ γὰρ ἀκούων ἐφ' ὃ τι πράξει ἤδη καὶ φωνῶν ἠκούε-
 το, καὶ ἔδειξεν ἐκεῖνος λαλῶν τε λόγους πιστούς. προσπαλεῖ δὲ
 πᾶσιν, ὅπερ καὶ ἀληθές ἦν, ἡ τοῦ βασιλέως ἐκείνου τοῦ ἐλεή-

18. τε] εὐδὲς?

haud ratus contemnendam advocatis ductoribus ordinum primariis indigi-
 tat, esseque in parem secum admirationem manifeste cernentes inducit.
 placet cunctis dare operam ut hoc quid sit addiscant. mittuntur ab his
 qui comminus accedentes ad id lumen propius explorent ac comperta re-
 ferant. isti nihil plus admovento se prope quam procul intueade detage-
 bant, solam et ipsi lampadem videntes, quoad cum multis eo missus ac-
 currit frater custodis arcis, quem mutum et surdum ex ventre matris
 omnes norant. atque huius comitibus nihil supra prius missos conspicari
 contigit: uni muto illi, mysteriorum quasi valvis reseratis, novum est
 spectaculum oblatum, et fides viso per miraculum in eopta manifestum
 constitit: quis enim muto loquenti credere quod affirmabat cunctaretur?
 hic igitur e vicino attentus permanens clare videt non lampadem arde-
 tem sed virum imperatoris ornatum insignibus, qui prae se ferens diffi-
 dere se custodum castris excubiis ut insufficientibus et languide remis-
 sisse sese aiebat ipsam urbis sibi tuendae curam assumere. quae loquens au-
 diebatur a prius surdo; eidemque hactenus etiam muto imperabat ut lo-
 queretur, et quidem voce contenta, admonens praesidiarios excubitores
 etiam atque etiam vigiliis intendere, acriterque prospicere salutis periculi-
 tantis civitatis. et ecce miraculum miraculo additum: qui enim modo pri-
 mum audierat sibi praecipientem, nunc etiam, dum iussis obtemperat,
 semper antehac mutus incipit loqui, clareque praesidiariis cum a se via-
 tum ipsis mandata pronuntiat, fidem facile prodigii pignore idoneo impe-
 trans. nemini porro his praesentium dubium fuit, id quod re ipsa verum
 erat, quin per ista declararetur Ioannem illum olim imperatorem, cogno-
 mēto Βατατζαμ, optimum principem et elemosynarium a largitionibus in

μονος Ἰωάννου, καθὼς ἂν ὁ Λυδὸς εἴποι, ἐπιστασία, ἐν ἧ
παρὰ Θεοῦ φυλάττεσθαι ἐπιστεύοντο.

- Ο 16. Ἦν μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ λίαν δεινά, τῶν μὲν
ἐκτὸς πόλεως οὐδὲν ὑποστάντων τῆν τῶν Περσῶν ἀνυπόστατον
ῥύμην, καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν φονευομένων τῶν δ' ἀπανιστα- 5
μένων, τῶν μὲν εἰς πόλεις καὶ φρούρια τῶν δ' εἰς νήσους, ἄλ-
λων δὲ καὶ εἰς τὰ καθ' ἀντιπερалаν ἀσφαλῆ, ὅπου ἂν καὶ σω-
θεῖεν, βλεπόντων καὶ ὁρμώντων, τῶν δ' ἐντὸς καὶ λίαν ἐνδειῶς
D ἐχόντων τῶν ἀναγκαίων διὰ τῆν τῶν ἑξωτερικῶν ἑξαπώλειαν. βα-
σιλεὺς μὲν οὖν διὰ ταῦτα ὡς οἶόν τ' ἦν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς 10
τὰς τῶν δεινῶν ἐπιρροίας, Ἀλανῶν μὲν ἐκείνων καὶ τῶν ἰδίων
ἀπεγνωκῶς, ἐπὶ σαθροῖς δὲ σαλεύων τοῖς ξενικοῖς, πέμπει καὶ
πρὸς Καζάνην τὸν τῶν ἀνατολικῶν Τοχαρῶν, ὡς αὐτοὶ φαῖεν
ἂν, Κάνιν, καὶ γαμικὰς ἐπιμιξίας προτείνει, καὶ ἐπαμύνειν
P·280 προσαξιοῖ τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἐσχάτως ἔχουσι πράγμασιν. ὁ δὲ 15
καὶ τῆν ἀξίωσιν δέχεται, καὶ τὸ κῆδος (ἐπὶ γὰρ φυσικῇ θύγατρὶ,
ἧς αὐτὸς βυσιλεὺς πατὴρ ἐνομιζέτο, συνεφώνει) προσαπεδέ-
χετο, καὶ ὑποσχέσεις ἀσφαλῶς ἐδίδου μετελεύσεσθαι τοὺς ἀλά-

pauperes crebris et magnis merito nominatum, suae peculiari curae ac protectioni (quam ἐπιστασίαν Lydus diceret) commissam a deo custodisse ac sedulo defensasse Magnesium civitatem.

16. Erant porro per haec tempora res nostrae Constantinopoli degentium in summis angustiis. nam qui extra urbem in Asiae continenti domicilia habebant, plane conscii ac multis miserimisque experimentis quotidianarum caedium, quibus passim sterni contribules suos a Persis videbant, manifesto persuasi nullam sibi vim esse ad obsistendum iis barbaris, partim in urbes aut arces confugiebant, partim salutem in insulis quaerebant, partim quam poterant longissime se a periculo removens in additis adversae continentis locis securum effugium trepide captabant. ipsius autem magnae urbis incolae magna intus rerum ad victam necessariorum penuria urgebamur ob vastatas circum desolatasque regiones, unde ad nos solebat annona conferri. ad haec emendanda quantum poterat cura consilioque incumbens imperator, cum nullam iam spem haberet in Romanis copiis, extera vero auxiliari militia proterva saevaque eademque haud satis fida uteretur, unde nec acquiescere animo posset, vertit cogitationem ad certius auxilium a Cazane Tocharorum Orientalium supremo principe (Canin ipsi vocant) Romano imperio conciliandum. mittit ergo ad hunc qui foederis secum conditionem nuptiali necessitudine firmandi offerant, orentque ut qua valebat auctoritate in duces barbaros Romanam ditionem crudelissime vastantes, eis ut ab iniuriis desistant imperet, ac ni faciant, ulturum se minetur, sicque succurrere dignetur extreme laborantibus ac pene iam perditis Romanis rebus. talia Cazanes audiens haud aspernatus affinitatem est; oblatasque puellae, quae proles naturalis Andronici Augusti putabatur, admittens nuptias, ample ac solemniter promissit sese coërciturum, et ni parerent, armis repressurum iniquos gra-

στορας. τοῦτο φημισθέν, ὡς εἰκός, τοῖς μὲν λοιποῖς ἄλλως
 ῥηκονομεῖτο ἢ περὶ τὰς συστολὰς σπουδῆ, κἄν ἤφροντίστουν τὸ
 τέλος· ἐνὶ δὲ τούτων τῷ Ἀλαΐδι τὰ κατὰ τὴν Λυδίαν καταδρα-
 μόντι, ὥστε καὶ λείαν Μυσῶν, οὐ Λυδῶν φανῆναι τάκει, κα-
 5 τυσεισθέντι τῇ φήμῃ τοὺς λογισμοὺς ἔδοξε προνοεῖν ἑαυτῷ τε καὶ B
 τοῖς ἰδίοις τῶν ἐκ φυλακῆς συμφερόντων. ἀμῆλει τοι καὶ τοῖς
 κατὰ τὸ τῶν Σάρδεων φρούριον ὄχυρόν ἄλλως ὄν ὡς παλαιᾶς
 ἀκρόπολιν πόλεως, καθ' ἓν ἄβατον μέρος καὶ τὸ λοιπὸν ἀπόκρη-
 μνον, διὰ τὴν παρ' ἐκείνων ἐγκεκλεισμένην ἐπίθρουν πέμπων ἐπὶ
 10 ῥήταις ὁμολογίαις συνέπραττεν, ἐφ' ᾧ τοῦ φρουρίου διαμεμερι-
 σμένου μακρῷ τιλὶ τελεῖ καὶ ἀσφαλεῖ ἤμισυ μὲν ἐκείνους ἤμισυ
 δ' αὐτοὺς ἔχειν, κἀντεῦθεν δεσμοῖς ὁμολογίας συνδέσθαι, καὶ C
 ἀνέδην ἐξιόντας ἐκείνους μὲν τοῖς ἰδίοις ἔργοις προσανέχειν ἐξ ὧν
 τραφήσονται, αὐτοὺς δὲ τὰ οἰκεία πάντως ποιεῖν, αὐτῶν μὲν,
 15 ὡς εἰκός, ἀπέχοντας, ἄλλοις δ' ἐπιτιθεμένους ἐξ ὧν κερδαίνουσι
 τὸν οἰκείον τρόπον καὶ ληστρικόν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιούτ' ἤξιουν,

9. ἐγκεκλεισμένοις?

satores. hac apud barbaros per Romaniam impune latrocinantium duces
 late Cazanis, cuius potentiam norant, comminatione vulgata moti omnes
 sunt, si minus ad continendam, saltem ad moderandam timidiusque dein-
 cept exercendam saevitiam. nam a plerisque ipsorum parum istas minas
 curantibus, simulatione tenus sola nec ea longa, delatum edicto Canis
 est absisti a Romanorum infestatione iubentis. unius inter istos Alaidis
 paulo forte minus contumacem audaciam haec denuntiatio concussit. is
 tunc Lydiam incursans, quasi verteret vetus proverbium, Mysorum e
 Lydia congererat praedas. quod dum agit, novi Cazanis cum imperatore
 foederis fama improvise ictus, in quandam suae ac suorum securitatis con-
 sulendi sollicitudinem ingressus, hanc praedae, quam ingentem paraverat
 et cui potissimum timebat, in tuto collocandae rationem excogitavit. est
 eius metropolis provinciae antiqua urbs Sardeae, in qua situ validam et
 olim munitam arcem tunc adhuc nostrorum quidam obtinebant, ab una
 parte inaccessam obiectu impenetrabilem molium, ex altero latere imma-
 nibus praecipitiis defensam; cuius ideo etiam a paucis et prodire non au-
 dentibus insessae barbari licet numero pollentes expugnationem desperas-
 sent. huius Alais praesidiarios colloquio tentavit, rogans ut quoniam
 perampla et bifariam divisa munitio erat, partem unam, quod tuto pos-
 sent facere, sibi concederent. nam praeterquam id sine suo ullo damno
 facturos fide illis cavere sanctissima spondebat, etiam contra periurium,
 si quod suspectarent, certum haberent praesidium muri firmissimi, quo
 duae, de quibus est dictum, arcis unius partes ab invicem discluderentur.
 ea nostri audientes haud illi quidem multum fidebant promissis bar-
 barorum: caeterum diuturnae clausurae, cuius aliter relaxationem non
 sperarent, affecti taedio, et rerum inopia ex agri circumsciti longa deso-
 latione necessario secuta graviter pressi, reiiciendam non putarunt qua-
 llicamque conventionis mentionem. Romanis ergo congressum non ab-
 nuentibus ad tractandum pressius descenditur. proponunt quid vellent
 barbari. arcis dimidium concedi sibi postulant, ubi res in tuto suas ha-

καὶ λεπρωῶς ἀντείχοντο τοῦ φρουρίου· τοῖς δὲ τὸ μὲν ἀκρίστα-
 σθαι μάταιον ἐνομίζετο, τὸ δ' εὐπειθεῖν, εἰ καὶ μὴ σφίσι αὐτοῖς
 ἀσφαλές διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν γειτνίασιν (οὐδὲ γὰρ ἦν ἄρνησις
 D καὶ λύκοις κοινὰ ταμείσθαι τὰ ὕρκια), ὕμῳς διὰ τὴν ἐφροσῶσαν
 ἀνάγκην καὶ τοῦ ὑδρεύεσθαι τε καὶ κατασπεῖρειν ἕνεκα ἀνεκτὸν
 ἐδόκει, καὶ συγκατέβαινον. καὶ δὴ πολλοὺς τινὰς τῶν Περσῶν
 ὑποδέχονται (σωροὺς δὲ χρημάτων αὐτῶν, ὡς εἰκός, σὺν αὐ-
 τοῖς εἶδέ τις ἄν), παρὰ τοσοῦτον οὐ συννοικοῦντες τοῖς εἰσα-
 χθεῖσι παρ' ὅσον τὸ μεταξὺ τείχος σφᾶς ἀπ' ἀλλήλων διείργε.
 κατὰ τινὰ δὲ πυλῖδα καὶ συμμετεῖχον ἀλλήλοις ἔνιοι, ὡς ἐλέγετο.¹⁰
 ταῦτα γοῦν ἦσαν ἐπὶ χρόνον, καὶ ἀνακωχὴν τῶν κακῶν κατὰ τὸ
 E φρούριον εἶχον. ἐπει δὲ τὰ μὲν τῆς φήμης τῶν Τοχάρων κατ'
 ὀλίγον ἠσθένουσιν καὶ ἤδη θάρρος εἶχον ἐκεῖνοι καὶ τῶν φόβων
 ἑαυτοῦς ἀνελάμβανον, οἱ τέως ἰκέται ἑαυτῶν γίνονται καὶ τῶν
 προτέρων ἀναμιμνήσκονται καὶ ἐπιχειρεῖν τοῖς γειτονοῦσι βου-
 λεύονται. ἦν δὲ ἄρα τὸ σόφισμα καθ' αὐτῶν· ἐξ ἴσου γὰρ καὶ
 P 281 Ῥωμαῖοι ἀντεπιβουλεύειν ἐκείνοις ἔχοντες πρὸς τοῦτο καὶ διυπνί-
 ζοντο παρ' ἐκείνων, τὸ φθῆναι πρῶξαι παρὰ τὸ πειθεῖν κερδα-
 λεώτερον ἡγησάμενοι. καὶ δὴ προλαβόντες τὴν ἐπιβουλήν πιμ-

berent, unde in hostes erumperent, quo se reciperent. Romani reliquam
 claustrum quamlibet valide sibi certissimam servarent, securique inde pre-
 darent ad agriculturam et commercia, eo innoxie reconderent se ac sua,
 tranquillibus circum cunctis beneficio praesentis foederis et constanti bene-
 volentia novorum sociorum late per regionem dominantium. etsi non la-
 tebat de his arbitantes nostros homines quam infida vicinia luporum cum
 agnis esset, quamque suspectae indutiae pollicentium convictum indammum
 sibi prope degentibus, interim dum in alios eiusdem secum gentis ac ge-
 neris excurrendi latrocinando, ut solebant, sibi licentiam exciperent, ta-
 men quia, ut indicavi, aquisitione et agricultura dudum exclusi vitae uti-
 lium inopia iam extrema laborabant, stultum esse iudicarent non prae-
 ptare exitio praesenti quantumlibet ancipites ac duras condiciones turpis
 etiam foederis. assentiri se dixerunt. mox age sane, in rem venitur.
 admittuntur in partem Sardensis arcis Persae non pauci. hos a Romanis
 segregabat murus longus, tamen, ut audio, postico uspiam pervius. stetit
 haec aliquandiu societas, quam conglutinaverat hinc quidem egestas
 urgens, inde autem metus ingruens, neuter, si se remiserint, diuturni
 magister officii. ergo cum lapsu temporis formido quam minae Casanis
 Alaïdi et eius comitibus incusserant elanguescere coepisset, redierunt illi
 scilicet ad ingenium, et prioris instituti memores secum ipsi statuerunt
 uti commoditate viciniae ad spoliandos novos hospites, supina, ut puta-
 bant, fiducia incautos; in quo sua illos opinio fallebat, unde in caput
 auctorum fraus perfida recidit. vigiles enim in sui custodiam praesidiarii
 Sardenses, ubi versari barbaros in apparatu struendarum ipse insidiarum
 et violandi crudeliter hospitii sensere, praecoccupare fortiter agende quam
 ignave cessando iniuriam perpeti utilius arbitrati, clam rogant non longe
 tunc distantem Romanarum aliquot ducem cohortium, cui ex dignitate pa-

πουσι πρὸς τὸν τηλικάδε τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγματῶν ἄρχοντα πρι-
 μητήριον ἐξ ἀξιώματος τῆς αὐλῆς. καὶ νυκτὸς ἐκείνος λαθὼν ἰκα-
 νὸν ἐξετοιμασάμενος προσβάλλει τῷ φρουρίῳ, καὶ ἔμφανῆς ἦν
 τοῖς μὲν προσδοκώμενος τοῖς δ' ἀπροσδόκητος. ἔθεν καὶ οἱ μὲν
 5 ἀσμένως δέχονται τοῦτον, τοῖς δ' ἐφίσταται κοιμωμένοις δεινὸς
 ὄνειρος, καὶ ἐντεῦθεν διατεθείκει σφᾶς τὰ παγχάλεπα.

17. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς Μιχαὴλ φάσας τῆς νόσου ἔτι B
 μὲν παρὰ ταῖς Πηγὰς ἦν, καὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσελθόντι ἐκ
 τοῦ κατὰ τὴν Κύζικον τῶν ἀμφ' αὐτὸν κυδοιμοῦ, ἐφ' ὧπερ κατὰ
 10 τὸ εἶδος ἀπονεύει μὲν τὴν προσκύνησιν, ἀπολαύει δέ γε τῆς θείας
 δεσπότου δοῦλος, ἄβατος ἦν ἢ πέλις τὸ παράπαν ἐξ ἐπιτάγμα-
 τος· τὰ γὰρ ἐξ ὑπογούου πραχθέντα παρ' Ἰταλοῖς κατὰ Κύζικον
 καὶ λίαν ὠδύνα τὸν βασιλεῦσιν ἀνάπυστά οἱ γεγονότα, καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμιλίαν ἀπέστραπται. ἦδη δὲ καὶ τελείας
 15 ἐπιβὰς ὑγείας, συνάμα τῇ Ἀθουσίτῃ τῇ ἑαυτοῦ, ἐπεὶ καὶ αὕτη P 262
 συνῆν ἐκείνῳ κατὰ τὰς Πηγὰς ἀπαντήσασα, διαπεραιούται κατὰ
 δύοσιν. καὶ ἐφ' ἡμέραις τοῖς κατὰ δύοσιν χωροῖς ἐναυλισάμενος,
 ἐπεὶ ἔδει καὶ ἐπανήκειν ἐς πόλιν καὶ ὁ πατήρ καὶ βασιλεὺς ἤπειγε
 τὴν ἐπιδημίαν, ἡμέρᾳ μὲν εἰκοστῇ τρίτῃ Ἑκατομβαιῶνος μηνὸς
 20 καταλαμβύει τὴν Δρίπειαν, τῇ δ' ἐξῆς ἐξέρχεται μὲν βασιλεὺς,
 συνεξέρχεται δὲ καὶ ἄπαν τὸ περὶ τὸν βασιλεῦσιν, καὶ μοναχοὶ καὶ
 οἱ τῆς ἐκκλησίας ἄπαντες συνεξίασιν, οὐδὲ τὸ τῆς πολιτείας ὄσον
 ἦν ἔκκριτον, ἐκεῖθεν λείποντος. καὶ τότε κατὰ τὸ μέσον τῆς

latina primicerius aulae titulus erat, adesse ipsis ne gravaretur, praever-
 tere proximum insultum perfidorum hospitem necesse habentibus. ille
 idoneo militum numero secum armato noctu arci Sardensi se admovet,
 statim apparuit utri expectatus parti, utri adveniret improvisus: nam a
 Romanis gratulante acceptus, confestim in sopitos irruens barbaros di-
 tum illis somnium portavit, internecone periueros latrones delens.

17. At Michaël imperator e morbo recreatus adhuc Pegis moraba-
 tur; quo cum illum veneraturus et obsequia principi a subdito debita ex-
 hibiturus dux magnus e Cyzico venisset, sciens Augustus iunior summo
 amo dolore quantum ille et eius Itali barbarum modo Cyzici movissent,
 admittere invisum ex eo sibi hominem noluit, ideoque clausum omnino
 cuius teneri Pegarum oppidum praecepit. post haec iam confirmatis plene
 viribus, una cum sua coniuge Augusta, quae in occursum ipsi Pegas pro-
 cesserat, in continentem inde Occiduum traiecit; et in villis eius tractus
 per dies aliquot diversatus, cum suum differre in urbem reditum, patre
 Augusto impatienter urgente, diutius nequiret, tertia et vicesima Iannarii
 die pervenit Dripeam. postridie prodit Constantinopoli imperator senior,
 prodit et eius comitatus universus; monachi praeterea et ecclesiastici uni-
 versi simul prodeunt, nec lectissimi quique civium ex urbe defuere. me-
 dio inter urbem et Dripeam spatio Augustorum occursum contigit, iis mu-
 tuis significationibus affectus quas inter tam coniunctos post tam longam

ὁδοῦ βασιλεὺς βασιλεῖ συναντᾷ, καὶ χρόνιος φαίνεται, καὶ ὥσπερ
τις τροπαιοῦχος ὑπὸ πολλαῖς ταῖς εὐφημίαις τὴν πόλιν εἰσέρ-
χεται.

- B** 18. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ὀσφεντισθλαβος τῶν Βουλγάρων,
ὡς εἶπη τις, βασιλεὺς, εἴτε διὰ τὴν ἐκ τοῦ κράλη Σερβίας τῆς 5
ἰδίας ἀδελφῆς διὰ τὸ τοῦ βασιλέως κῆδος παρόρασιν, εἴτε δι'
αὐτὴν αὐθις καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρόν τὸν δεσπότην ἐπεσχημέ-
νον ἐξ αἰτιῶν ὧν ἐλέχθησαν παρακεκνισμένοι, εἴτε καὶ διὰ τὴν
τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἐξασθένησιν τῶν βασιλικῶν καταφροσῆ-
C σας πραγμάτων καὶ οἶον τῆς τύχης τῶν Ῥωμαίων καταπαρθεῖς, 10
ἐξ αὐτῆς ὡς εἶχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Αἴμον φρούρια. καὶ
πλὴν ὀλίγων τὰ μὲν κατὰ κράτος ἦρει, τὰ δὲ καὶ δι' ὁμολογίας
προσῆγετο. προσδόκιμος δ' ἦν καὶ τοῖς λοιποῖς προσβαλεῖν,
εὐκόλῃ καιροῦ βαρβαρικῆν συμμίξας ἀθάδιαν. ὁ μέντοι γε
βασιλεὺς ἐπιθήκην καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἡγού- 15
μενος καὶ σωτήριον τοῖς ἐκεῖ τόποις τοῦ βαρβάρου τὰς ὁργὰς
D προκαταλαβεῖν, ἐκείνοις μὲν ὡς εἶχε βοήθειαν πέμπειν ἠπέγγετο,
ὁμοῦς γε μέντοι καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ βασιλέα πρὸς δύσιν ὤρμα, καὶ
τέως αὐτόθεν ὑπονοῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρουνοὺν ἐξάρχοντα τὸν
τοῦ Σμιλτζου γαμβρόν Ἐλιμηρῆν, ὃς θεῖος μὲν ἦν πρὸς πα- 20
τρὸς Ὀσφεντισθλάβῳ (τῷ γὰρ Τερτερῆ ὠμαιμόνι), δεσπότην
δ' εἶχε παρὰ Βουλγάρους ἄξιαν. καὶ διὰ ταῦτα τὴν ὁμαιμίαν

primum absentiam visentes existere par fuit. hinc Michaël, velut tropæa referens quispiam, inter multas acclamationes faustas urbem ingreditur.

18. Inter hæc Sphentisthlabus Bulgarorum, ut quis dixerit, rex, sive in ultionem repudiatae a crale Serbiæ suæ sororis, Terteris filiae, adscitæque in eius locum filiae imperatoris, sive indigne ferens suum fatimum affinem Michaëlem despotam, eiusdem nunc germanæ suæ vîrum, comprehensus et custodiae traditum ab Augusto fuisse propter eas quas diximus causas, sive despectu afflictæ imperii fortunæ ob nostrarum debilitationem copiarum, in spes ambitiosas elatus armata manu incursavit Romanas arces limiti ad Haemum impositas, easque, paucis exceptis, aut vi cepit aut conditionibus ad deditionem perpulit. nec his eum fore contentum apparebat aut temperaturum a tentandis aliis, dum eius mixtam ambitioni barbaricam audaciam tam benigna opportunitas commodissimæ occasionis ad ulterius promovendum invitaret. Imperator isto malorum auctario gravatus, honestum et salutare reputans impetus in loca illa incitatos barbari mature praevertere, quibus eum minari regionibus credebat, festinavit submissis strenue auxiliis firmare. sed et præterea filiam Augustam in Occiduos destinavit tractus. quæ interim dum expeditio paratur, suspectans ne se Sphentisthlabo in belli contra Romanos societatem adderet Eltemeres Smiltzæ gener, Cruno adscitæ exarchus regionis, utpote Sphentisthlabi patruus (frater enim erat Terteris), alioqui magni habitus a Bulgaris, apud quos despotæ dignitatem

βασιλεὺς ἀποκρονόμενος, τοῦ μὴ κάκεινον συνεισβαλεῖν Ὀσφεν- P 283
 τισθλάβω, ἀλλὰ γε καὶ προσεπαμύνειν Ῥωμαίους, εἰ δυνατόν,
 ἐκείνον μὲν πέμψας δώροις ἱκανοῖς ἐπειρῶτο διεκμειλίσσεσθαι,
 καὶ προνοίας ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀγάλλειν κατεπηγγέλλετο, τῇ δὲ
 5 πενθερᾷ τούτου τῇ τοῦ Σμλιζου συζύγῳ, αὐτανεψία οὔσῃ (τοῦ
 γὰρ σιβαστοκράτορος Κωνσταντίνου θυγάτηρ ἦν) τὰ μέγιστα
 προσθαφρῶν, ὡς τὸν γαμβρὸν παραπεισοὶ καὶ ἐκμειλιζαίτο, πέμ-
 ψας τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ τοῖς ἐκείσε τό-
 10 ποις ὠκονόμεναι τὰ πρόσφορα. ἦν δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπὶ τούτοις B
 προσδόκιμος ἐξελεῖν, ἐπεὶ καὶ ἐξηρτῆτο κατ' ἴδιαν τὰ οἴκοι καὶ
 βασιλικῶς ᾤκονομεῖτο· ἀποβαλόντι γὰρ τὰ ἀποτεταγμένα οἱ τῶν
 προνοιῶν κατ' ἀνατολὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηγῶν ἐπιθύσεως προσε-
 κυροῦντο παρὰ πατρὸς τὰ κατὰ δύσιν κτήματα τοῦ δεσπότην
 Μιχαὴλ, ἔσοις ἄρα καὶ ὁ πενθερὸς ἐκείνου βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκ
 15 δύσεως ἀγαγὼν ὑπὸ φρικταῖς ὁμολογίαις καὶ τῇ θυγατρὶ συνοικί-
 σασ μεγαλοπρεπῶς ἐπολυώρει καὶ ὡς γαμβρὸν ἤγαλλε. (19) τὸ C
 δ' αἴτιον τῆς ἐκείνου ταλαιπωρίας καὶ ἐπισχέσεως ἦδη μὲν καὶ
 προανατίετακτο, πλὴν ῥητέον καὶ ἐντελέστερον ὅτι στρατιώτας
 βασιλικῶν ἀλλαγῶν, οἳ δὴ καὶ ἀντολήθησαν ἀποικισθέντες ἐξ ὑπο-

4. δὲ] γε P.

obtinebat, praeoccupare illum donis haud parvis studuit, non desperans
 sic consequi se posse, non modo ne is suas copias in Romanorum damna
 fratris filio adiungeret, sed ut contra pro imperio pugnaret. in eam igitur
 spem bene impensas largitiones ratus, praeter munera missa Eltemeri
 obtulit annuus et fisco suo pensiones, adhibuitque ad hoc eī persuadendum
 socrum ipsius, uxorem Smiltzae, neptem ex fratre suam (nam illa ex se-
 bastocratore nata Constantino erat), quam pro consanguinitate intima se-
 cum, et necessitudine quae ipsi cum Eltemere utpote genero intercederet
 artissima, in primis idoneam talis sequestram negotiationis fore credidit.
 in quo ne illa sibi parceret aut ullam omitteret artem deliniendi generum
 et ab eo eblandiendi quae volebat imperator, instigatorem ei submitit
 mulieris istius fratrem Michaëlem Palaeologum. his in antecessum ad tu-
 telam illius limitis provisus, expectabatur iturus quamprimum illic iunior
 Augustus Michaël, instruebaturque ac splendide interim adornabatur ista
 profectio eius. ad quod opus fuit nova illi, unde imperii dignitatem sus-
 tineret, assignari a patre vectigalia, quoniam quae dudum ipsi in regio-
 nibus Orientalis tractus attributa fuerant, incursionibus Agarenorum peri-
 erant funditus universa. quare constituit nunc illi senior Augustus pos-
 sessiones in Occiduo tractu sitas Michaëlis despotae, quibus illum olim
 ipse socer Michaël Augustus Andronici pater, ex Occidente evocatum
 conventionibus iareurando firmatis et propriae filiae nuptiis honoratum,
 ample ac regie muneratus uti generum fuerat. (19) eae cur illi nunc
 ereptae fuerint, quamve ob causam is comprehensus miserias carceris
 perferret, iam prius indicavimus, sed et modo idem paulo plenius rete-
 xendum. milites imperialium contuberniorum, eieci nuper, ut diximus,

γίου διὰ τὴν καταδρομὴν τῶν Περσῶν αὐταῖς γυναίξι καὶ τέκνοις ἤγλουον κατὰ δύσιν, διὰ τινος ἑνὸς ἐκείνων τοῦ Κοτέρτζη μέχρι καὶ ἐς ἑκατὸν προσεκαλεῖτο, καὶ προσιόντας δεχόμενος κατὰ πό-
 D λιν ὧν ὄρκους ἀπῆτει πιστῆς προσεδρίας καὶ ξυναυλλσεως, ὡς σφῶς εἶναι ἐχθροὺς ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου καὶ φίλους φίλων, καὶ ἄντεδίδου τὰ ὅμοια πρὸς ἐκείνους, τὴν ὁμαιχιμίαν προκαθιστὰς, πόλλ' ἄττα διδοὺς καὶ μεγάλα καθυπισχνούμενος. καὶ ταῦτ' ἐ-
 πρῦττετο παρ' αἰσθησιν πᾶσαν, μὴ ὅτι γε βασιλέως, ἀλλὰ αὐ-
 τῶν δὴ τῶν συνήθων καὶ ὀκειωμένων αὐτῷ. ἀλλὰ προσαγγελθὲν
 P 234 παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Κοτέρτζην, δεινὴν βασιλεὺς ὑπενόει μελέτην 10 καὶ ἀπιστίας ὡδίνα ὑπώπτει, καὶ μᾶλλον ὅτι τῆς ἀδελφῆς τελευτησάσης τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν, ἥτις καὶ ἀλλότριον εἶχε πρὸς τὸν κρατοῦντα τὸ γένος. διὰ τοι ταῦτα καὶ μηνὸς Ἐκατομβαιῶνος μιᾷ προσκαλεῖ μὲν πατριάρχην προσκαλεῖται δ' ἀρχιερεῖς καὶ κληρον, παρόντων καὶ τῶν τῆς συγκλήτου, συνελ-
 15 θόντων τε καὶ μοναχῶν καὶ τῶν τῆς πολιτείας, καὶ εἰς κρῖσιν βα-
 B σιλεὺς καθιστᾷ τὸν δεσπότην· πρὸς ὃν καὶ εἰς ἀπολογία κατὰ-
 στὰς ἐκείνος, πολλὰ λέγων καὶ κατὰ τῆς κατηγορίας ἀποδιδρά-
 σκειν πειρώμενος, τέλος καταδικασθεὶς τῷ μεγάλῳ παλατίῳ ἐγ-
 κλείεται τρισκαιδεκάτῃ Κρονίου αὐτὸς καὶ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα, ἃ 20
 δὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Τερτερῆ ἀπεγέννησεν. ἀγέλας δ' ἵππων καὶ πᾶ-

Orientali continente coactique incursionibus Persarum inde fugere cum uxoribus et liberis, errabant per Occiduas regiones. ex his Michaël, unus ad id opera unius eorum, Cotertzae nomine, ad centum ad se vocatos, cum in urbe esset, benigne supplices excipiens adduxerat ad sibi clam iurandam clientelam adhaesionemque perpetuam, diserte deo teste pollicendo se fore sine discrimine hostes hostium, amicos amicorum eius. vicissimque suam illis fidem pariter obligaverat, constituta immutabili societate. idque foedus multis protinus donis, maioribus in posterum promissis sanxerat. egerat haec arcano despota, vitata diligenter non modo Augusti conscientia, sed et suorum ipsius familiarium ac domesticorum. verum ea vel Cotertzes vel ex eius comitatu quispiam cum clam Andronico indicasset, gravem ei suspicionem movit adversus despota velut rebus novis inhiantem parantemque a se deficere. coniecturae verisimilitudinem addebat magnam, quod idem Michaël priori uxore, Andronici Augusti germana, mortua filiam Terteris duxerat, mulierem infensi domui Augustae generis. ob haec quadam die mensis Ianuarii vocat imperator patriarcham, adhibet eodem antistites et clerum, senatoribus quoque praesentibus. convenierant et monachi, nec non e civium ordine permulti. apud hunc coetum reus sistitur Michaël imperatore iudice; iussusque respondere multa dixit in defensionem sui, nec vitare tamen potuit quin tandem damnatus perpetuo carceri addiceretur. die itaque tertia decima mensis Martii Michaël despota, cum uxore Terteris filia et susceptis ex hac liberis, in custodiam apud magnam palatium datus est. eius

σαν ὑπαρξιν τὴν ἐκείνου καὶ κτήματα τῷ υἱῷ καὶ βασιλεῖ δίδωσιν. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνου οἰκίαν τῷ δεσπότῃ Ἰωάννῃ προσένει. ὕστερον δ' ἐκεῖθεν ἀποδρῦναι πειραθεῖς, γνωσθέν, ταῖς κατὰ τὰς Βλαχέρνας εἰρκταῖς ἐγκλείεται.

5 20. Κάντεῦθεν μηνὸς τοῦ αὐτοῦ Κρονίου καὶ οἱ σχιζό- C
μενοι τῶν ἀρχιερέων ἀπηυδακότες οἶον καὶ πείσαντες ἑαυτούς,
μόλις καταμαλακισθέντες τὰς γνώμας βασιλέως ὡς δυνατὸν κατε-
πιέγοντος, ἐν τῇ τῶν βαίῶν ἑορτῇ τῇ μετὰ τοῦ Ἀθανασίου εἰρήνῃ
ἀφωσιώσαντο. ὁ δὲ γ' Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος πολλάκις καὶ
10 αὐτὸς παρὰ βασιλέως παρακινούμενος ἀπρὶξ τῆς γνώμης εἶχετο
καὶ οὐκ ἐνεδίδου ὄλωσ οὐδὲ κατένευε τὴν ὁμόνοιαν. παρ' ἣν αἰ-
τίαν, καὶ τοῦ δόξαι τοῦτον μὴδὲ βασιλέως αὐτοῦ μνημονεύειν D
διὰ ταῦτα, ἤθελον μὲν καὶ αὐτοὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας
ἐκκόπτειν τῶν διπτύχων μνημόσυνον, δεινὸν ἡγούμενοι ἦν ἐκεῖ-
15 νος μὲν οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, σφᾶς γε προσδέχοιτο, ἐκεῖ-
νοι δὲ καὶ οὕτως ἀξιοῖεν ἐκεῖνον καὶ μνημονεύοιεν. τέως δὲ καὶ
πόλλ' ἄττα κατ' ἐπήρειαν αἰτιώμενοι, καταδοκοῦντες καὶ οὕτως
τὴν τῆς γνώμης μετάθεσιν, τὸ μὲν ἀποθαρρῆσαι αὐτίκα τὴν τοῦ P 285
ὀνόματος ἔκκοπὴν ὡς ἄλλως ἄτοπον ὄν, μὴ φανείσης ἀξιολόγου
20 αἰτίας καὶ ἄντικρυς ἐπὶ δόγματι, πατριάρχου ἀποβύλλεσθαι ὄνο-
μα, μὴ καὶ μᾶλλον θῆρα τις ἀνασοβηθεῖη καὶ ἀντιλαβὰς δοίεν

vere magis equorum greges opesque ac res familiaris omnis generis prae-
diumque ac bona soli cuncta in fiscum redacta imperator iuniori Augusto
suo filio donavit, exceptis tamen eiusdem aedibus urbanis, quas attribuit
Ioanni despotae. sic mancipatus aeterno carceri Michael fugam inde postea
tentavit. sed deprehensus in ergastula Blachernarum est translatus, se-
curius illic habendus.

20. Inde hoc ipso mense Martio abscissi antistites, pertaesi seces-
sioni, tandemque persuaderi sibi passi ab instante continuo imperatore
ut finem aliquando turbandi facerent, in festo palmarum convenientes pa-
cem cum Athansio fecerunt. Alexandrinus tamen Athanasius, utcumque
crebro ad idem faciendum instigatus ab Augusto, irrevocabiliter in sen-
tentia perstitit, nullis conditionibus in concordiae consilium attrahi ac vel
paululum inflecti sese passus. quam ob causam episcopi cogitarunt de
nomine ipsius eradendo ex ecclesiasticis diptychis omitterendaque inter sac-
ra commemoratione eius, cum praesertim et ipse putaretur in suis litur-
giis Augusti mentionem praetermittere, quod patriarchae sibi non pro-
bato adhaereret. nec enim ferendam arbitrabantur inconcussam ipsi ser-
vari tanti possessionem honoris, interim dum ille ne minimum quidem
vellet remittere de fastu, quo iam conspirantia cunctorum antistitum iu-
dicia unus pertinaciter dissentiens damnabat. haec inter se locuti non
tamen expedire in executionem impetum ausi sunt, seu spe attrahendi
tandem eius in partes, seu veriti ne non satis canonica videri posset tanti
patriarchae tali de causa e sacris tabulis erasio, cuius nullus circa dogma
error argueretur. ergo ne quasi tumultuosior venatio feras praespropere

τοῖς σχιζομένοις εἰς κατάγνωσιν· σοφώτερον δὲ ποιεῖν ἐδόκουν καὶ εἰσέτι διευθετεῖν, ὡς αὐτίκα ἐκκόψοντες, εἰ καὶ ἔτι ἀντίχοι
B καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρῶξιν. ἡ δ' οἰκονομία οὕτω πως ἦν, πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν ὅλως, ὡς ἂν μὴ συλλειτουργούντων κατὰ τὸ εἶκος διακόνων ὁ Ἀλεξανδρείας **5** ἐπὶ τῶν διπτυχῶν συμνημονεῖτο, ἱερεῖς δὲ μόνους ἄτερ διακόνων ἱερούργειν. καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόρων, ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ ναῷ, καὶ ἄλλαις μὲν ἡμέραις, μάλιστα δὲ δημοτελέσει καὶ ἑορτασίμοις, ὡς κὰν τῇ τῆς ὀρθοδο-
C ξίας κοινοπληθεῖ, ὅτε βασιλέως ἐνδημήσαντος καὶ πλήθους ἰκα- **10** νοῦ συναχθέντος ὁ μὲν πατριάρχης ἠπράκτει, ἱερεὺς δὲ μόνος ἀπερικτυπήτως πάντη καὶ ἀνηκούστως, μηδὲν ἐπαιόντων διὰ τὸν θόρυβον, τὰ τῆς ἱερουργίας ἐξέπραττεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς πασχαλίοις ἐγένετο. ὕστερον δ' ἑσαῦθις κατὰ τὴν μνήμην τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου ἐκκόπτουσι καὶ μνημόσουνον, κατὰ **15** τὸν ἐν τοῖς μαγγάνοις νεῶν λειτουργήσαντες, ὃς ἀνεῖται τῷ μάρτυρι.

D 21. *Ἡῦξανε δ' ὁσημέραι καὶ αὐθις τὸ ἀπὸ τῶν Περσῶν δεινόν, ὥστ' ἀποκεκλείσθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. τί γὰρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; καὶ ἔω τὰ μακράν. ἀλλὰ τὰ κατὰ **20** θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαύλια. τὰ δ' ἦν εὐθὺς νηὸς*

abigeret et novi quidpiam incommodi ex facto ancipiti nasceretur, unde ansam avulsi adhuc alii suarum roborandarum partium sumerent, consultius tunc quidem visum temperamento quodam uti huiusmodi, quo et periculum eius ignominiae sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integra non excluderetur idem aditu resipiscentiae, nec tamen alea novi damni faceretur. decreverunt deinceps solemnes a patriarcha celebrandas ipso liturgias omittere, in quibus videlicet recitari a diaconis nomina patriarcharum orthodoxorum, cuncto audiente populo, necesse foret, vice autem earum sacro defungi per privatum faciendo sacerdotem, sine diaconorum ministerio. hoc ita facitari exinde coepit in aede sacra palatii, hoc idem in templo maximo, non profestis solum diebus, sed et in solemnitatibus etiam populi concursu celebribus. itaque die ipsa orthodoxiae, cum et de more imperator in templum advenisset et densus adesset populus, patriarcha non comparuit, sacerdos autem simplex citra pompam et cantum, nemine, praesertim in turbae maguae strepitu, exaudiente quid mussitaret mysta celebrans, sacro utcumque defunctus officio est. similiter et in festis actum Paschalibus. eademque arte in solempni quoque paulo post celebrata sancti martyris Georgii memoria necessitas nominandi palam e diptychis Alexandrini lucrifacta est, liturgia in templo Manganorum, ubi sancto isti honos annuus habetur, submisso peracta.

21. Crescebat inter haec magisque ac magis in dies invalescebat a Persis malum, adeo ut omnis undecunq̄ue salutis spes excluderetur: quid enim miseriarum aberat? mitto longinqua. videamus quae in portis urbis gerebantur, in ipso imperialis regiae vestibulo. navi te illic ascenden-

ἀποβαίνοντι τῷ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου περαιουμένῳ, ὥστ' ἀφα-
 μένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. ἀνέδην γὰρ διέτρεχον παν-
 ταχοῦ τῆς περαιας, καὶ κατεσκήνον ὅπου ἦν βουλομένοις αὐ-
 τοῖς, καὶ ταῦτ' οὐκ ἴλαδὸν στρατεύουσιν ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ P 286
 5 κατ' ὀλίγους, ὥστε κείσθαι τὴν περαιάν τῆς Βυζαντιδος Σκυ-
 θῶν, ὃ δὴ λέγεται, ἰρημίαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, ὅτε
 συνέβαινε καὶ παραβολώτερόν τινες διαπράττεσθαι καὶ ἐκθέειν
 τολμῶντας, ζήλου τινὸς πείθοντος ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδείας πιεζού-
 σης, τριβομένου τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐφοδίων σφίσι καταναλω-
 10 μένων, ἅπερ οἴκοθεν ἀπεφέροντο. τὰ δ' ἦσαν μᾶλλον εἰς κίν-
 δυνον. ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντο ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ
 φόβῳ σωφρονιζόμενοι· οἱ δὲ τολμῶντες, ἦν πού τις προεξέδραμε B
 ἱκανὸς δοκῶν ἄγειν σύντομον (λοχαγὸν τὸν τοιοῦτον εἶπη τις ἄν)
 καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πῦσαν αἰσθησιν ἐξήρχοντο, ὥστε καὶ συνέβαινε
 15 ποτὲ μὲν εἰστοχεῖν ὀλίγοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις,
 πολλάκις δὲ καὶ σφάλλεσθαι. καὶ οὐκ ἦν σχεδὸν ἡμέρα καθ' ἣν
 ἢ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουρίοις προσβάλλοντες ἠκούοντο ἢ
 μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους ἢ μὴ φονεύοντες, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ
 ἱκεσίαις ἐχρῶμεθα πρὸς θεόν, τὸ οἴκτιστον. διεῖχε δὲ μόνος ὁ C

7. τινε] τι?

tem statim a traecto Bosporo exciperent pericula extrema spoliatiois, captivitatis, caedis, tota, quanta patet, ulterioris continentis latitudine referta latronibus saevissimis, impune quo liberet ruentibus, et ubicumque vellent fixo tentorio securam habentibus stationem. atque ii ne tantum quidem armis Romanis impertiebant reverentiae, ut metu eorum aliquo saltem simulando circumspicte incedere, ire turmatim servatisve ordinibus curarent: temere vagi manipulis modicis, quam nostri contemptus fecerat, confidentia cursabant. iamque adeo illae celebratae adagiis solitudines Scytharum non alibi verius quam in ora Byzantinae urbis obiecta muris, subiecta oculis reperirentur, nemine illic nostrorum audente comparere, quantacumque neocessitas vocaret, etiam urgentis egestatis, eos qui rure se reliquisse recordarentur quo in urbe indigebant. qui si vel-
 lent aleam iacere brevis excursiunculae, etiam a magistratibus prohibebantur tamquam ad mortem praesentissimam ituri. quamquam suus quem-
 que satis coerebat metus, vulgatis exemplis prodire ausorum, qui utcum-
 que periti compendiorum et captato usi tempore, ubi minime putarant, duci barbaro cum sua turma in insidiis delitescenti occurrerant infortunio suo maximo. nec felix in eo genere temeritas quorundam, qui pauci et
 inermes armatorum plurium manus effugisse ferebantur, multum ad similes ausus frequentandos incitabat: rari enim hi casus erant; qualium expec-
 tationi nonnisi stulti caput committendum ducerent. nulla porro dies praeteribat, qua non audirentur Persae in aliquam arcium ad mare sita-
 rum incurrisse, ad cuius portas aut caedes fecissent aut captivos prehen-
 dissent. idque, rem miserrimam! iis frequentius diebus accidebat, quas festas et bene feriatas habebamus supplicationibus rite deo adhibendis ei propitiando. cernebamusque ex hoc littore trans fretum angustum, quo

πορθμὸς οὗτος. καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοῖς ἐντεῦθεν ἀφορῶσι καὶ πειζοὶ καὶ ἱππεῖς· κἄν που δέ τις ἢ ἐνδεία ἔξαπορούμενος κἀντεῦθεν ἐλπίζων κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑπολελειμμένων ἄλλοις, ἢ μὴν καὶ κατὰ χρεῖαν ἔτρεψαν ἢ τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμελείαν ἔχορμαῖν ἐτόλμα, αὐτίκα ἢ ἠλίκατο ἢ ἐκτείνετο. καὶ πολλοὺς ἄν εἶδες ἐσφαγμένους ἢ τετρωμένους εἰς θάνατον, ἔστι δ' οὐδ' καὶ κεφαλῆς ἄνευ καὶ κόρσας ἀναύχενας. πε-
D πλῆθει δὲ τῶν ἀγορμένων ἢ πόλις, καὶ ἐστενόχωρεῖτο τοῖς πανταχοῦ κειμένοις εἰπῆ τε καὶ ὑπαιθρίοις, πνοῇ ζῆν καὶ μόνῃ πι-
 στενομένοις· λιμὸς γὰρ ἐντεῦθεν καὶ γε λοιμὸς τοὺς ἀθλίους διε-
 μεριζέτην. καὶ οἱ ἀστικοὶ τοῦ κακοῦ παραπήλαυον, καὶ οἱ μὲν αὐτίκα τοῖς δεινοῖς συνείχοντο καὶ ἄποροι διήεσαν καὶ ἀμήχανοι, οἱ δὲ ὅσον οὐπω τὰ τοῖς πλησίον συμβάντα καὶ ἑαυτοῖς ἐπ' ἴσης
E ἤλιπον. οἱ δὲ μὴ μόνον Χηλῆν τε καὶ Ἀστραβητῆν, ἀλλὰ καὶ Ἱερσὺ φρουρίῳ προσβάλλοντες τὰ πάνδεινα διεπράττοντο, ὥσπερ
 ὑπνώττοντος βουσιλέως ἢ μὴ ζῶντος. Νικομήδεια δ' ἔξησθένει, λιμῶν τε καὶ ἐνδείᾳ ὕδατος πρὸς τὸ ἀμχανώτερον μετεβάλλετο. ἢ δὲ γε περίπυστος Νίκαια ἀποκέκλειστο, καὶ τὰς πέριξ χάριτας

1. οὕτως P.

uno a morte protegebamur, equitatum et peditatum hostilem campo secure adverso potentem, frustra recognoscente unoquoque, dum ex effugio in urbe captato villam aut rus patrium respicit, loca ubi recondidit qua hic eget, quam nequidquam requirit, annonam, certissimus, si repetere attentet, morte se crudeli audaciam luiturum. iacebant quippe per agros passim cadavera vel mutila membra sic caesorum. quidam ex letali vulnere neglecti animam agebant. truncum ibi capite corpus, ille faciem a collo abscissam cerneret. redundabant plateae civitatis conferta illuvie fugitivorum ex omni circum agro rusticorum, deeratque ubi pedem ambulantes per vicos figerent, solo ubique constrato iacentibus temere corporibus fessae, omnium inopis, vix aegre trahendo spiritu vitae indicium dantis plebeculae, sub divo diurnis iuxta nocturnisque coeli iniuriis expositae, quam praedae habebant et inter se partiebantur duo non mitiora barbaris mala, fames et lues, incommodo se ad civium queque ac tecta intra urbem habentium infestationem propagante. nam et quosdam invadebant morbi contagio propagati; et tanta turba cibos absumens ne a felicibus quidem et domi copiosis sensum egestatis abstinere. praeterque humanis animis miserationem inevitabilem in conspectu patientium extrema, etiam sui cuique denuntiatio periculi clades alterius visa fiebat, anxie cunctis expectantibus in quae alios iam incurrisse exitia cernebant. interim barbari non modo Chelem et Astrabiten, sed et arcem Hieri hostiliter aggressi, dira illic exempla feritatis immanis ediderunt, velut dormiente imperatore aut in vivis numerari desito. Nicomedia summe debilitata fame et aquae penuria redactam se ad incitas gemebat. incluta vero illa quondam Nicaea vix se clausa tuebatur, amoenitatibus undique abscissa circumscitis, angustiis intus et ipsa penuriae constricta, diris in horas et momenta exanimari solita nuntiis captorum a barbaris in vicinia

ἀποχειραμένη ἑνδεῖα καὶ αὐτὴ ἐστενεχώρητο. καὶ νῦν μὲν Βη-
 λόκωμα, νῦν δ' Ἀγγελόκωμα, νῦν δ' Ἀναγουρδῆς καὶ Πλατανεῖα
 καὶ τὰ Μελάγγεια καὶ τὰ περίξ πάντα τῶν ἐνοικούντων ἔρημα P 287
 γεγονότα θρήνηους ἐφείλκοντο τῶν εἰδότηων. ταῦτα Κρούλλα καὶ
 5 Κατοικία πεπόνθει καὶ χεῖριστα. ὡς γὰρ ἀποκέκλειστο μὲν ἡ ἔξ
 Ἑρακλείου καὶ Νεμικώμεως πρὸς τὴν Νίκαιαν, καὶ αἱ παλαιαὶ
 καὶ συνήθεις δίοδοι εἰς δευτέρην ὑποψίαν καὶ πείραν ἦσαν πολλάκις
 κινδυνευσάντων, ἡ δὲ κατὰ Κίον κατάσκιος καὶ συνηρηφῆς εἰ-
 10 κάλιως πως πολισθεῖσα διεκδρομῇ πρὸς Νίκαιαν ἤνοικτο, οὕτω ἐν
 φόβῳ καὶ τότε μεγίστῳ καὶ ὑποψίᾳ· τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς Χαλκι-
 δεῦσι καὶ Ἀλιζῶσι καὶ οἱ Βέβρυκες ἐκ Πυλῶν καὶ Πυθίων παρω- B
 νυμούμενοι ἔπασχον. καὶ ἦν τοῖς ἀποβῶσι θαλάσσης κατὰ τὴν
 Κίον, τὴν ἡμέραν προσκαρτερήσασι, νυκτὶ πιστεύειν τὴν σωτη-
 15 ρίαν, καὶ καταλαβοῦσι τὸ ἐκεῖσε πυράλιον τῷ περὶ τὴν Ἀσκα-
 νίαν πλεῖον χρῆσθαι, καὶ οὕτω κατὰ τὴν τοῦ αἰγιαλοῦ πύλην τῆς
 πόλεως ἀποβαίνουσι διεκπαλεῖν εἰς Νίκαιαν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τότε τὰς
 πύλας ἀνοίγεσθαι ἐπικειμένων τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰ μέγιστα Νι-
 20 καεῖς κινδύνεον. διὰ ταῦτα τὸ ὄλον ὁ κρατῶν ἀναστέλλειν οὐκ C

florentium nuper oppidorum. nunc enim illic audiebatur direpta Belocoma, nunc Angelocoma, mox Anagurda et Platanea et Melangea subiacuisse saevitiae Persarum; cunctaque per circuitum incolis abactis desolata, luctu acerbo incendebant eius cives urbis, famae subinde indicio de his admonitos. haec ipsa et his peiora Crulla et Catoecia passae ferebantur. perveniebatque omnium notitia Nicaeam, quia etsi tritae olim ad illam urbem viae, quae ab Heracleo quaeque a Nemicomeo frequentari consueverant, tunc prorsus incelebres squallerent, ob exempla passim nota spoliatorum aut trucidatorum in ipsis viatorum metu iam omnium impemetrabiles creditae, tamen una libera et aperta restabat, quae a Cio tenditur, silvis densa et raris sparsa aedificiis, ideoque incursibus latronum culta et colonis plena quaerentium minus infesta. hoc itinere affluebant ad Nicaeenses nova quotidie argumenta plangendi, aliis super alias, quae sine fine cumulabantur, cognitis cladibus, siquidem et similia iis quae Chalcidensibus et Alizonibus acciderant, patiebantur quoque Bebryces ex Pylis et Pythiis confiato nomine insignes. eademque mox Nicaeae narra-
 bantur, perlata illuc via secunda, quam hic iuvat describere distinctius. qui in continentem Asiae mari exscenderant, totam apud Cium diem morati salutem suam nocti committebant, sic velut isthmum emensi quen-
 dam, ubi pervenerant in latus illic alterum orae maritimae, ad Ascaniam iteram navigatione utebantur, qua littorali Nicaeae portae appulsi in eam illuc urbem admittebantur. ostiorum enim terras spectantium usu tunc ultro ea urbs abstinebat reliquorum, sic agere coacta timore imminetium sibi omni ex parte barbarorum hostium, a quorum etiam numero et fera potentia indesinenter instantium ingens erat sane periculum, ne non et haec ipsam tam attentam custodia satis ad extremum tueri posset. quod tanti momenti discrimen imperatori notum movit eum, quamquam haud valentem occurrere tot aliis simul urgentibus, ad aliquid saltem pro

ἔχων τῆς συμφορᾶς πέμπει τινὰ Σιοῦρον στρατοπεδάρχην τῶν τζαγκρατόρων τετιμημένον, συνάμα τισὶ καὶ μερικαῖς ἐξόδοις χρημάτων, ἐφ' ᾧ καὶ ἄλλους ἐκείθεν πρὸς τὸ στρατεύεσθαι ἱκανώσκει. τῶν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Κατοικίαν μέρεισι φανέντων ἀνατεταρσῆκασιν οἱ λαοί, καὶ ἐμφανεῖς ἦσαν τὸ ἀσφαλές ἐλπίζοντες. τὸ δ' ἦν συμφορὰ τούτοις καὶ ὄλεθρος. ἐπιτίθενται γὰρ παμπληθεὶ τυκτὸς ὡσεὶ πεντακισχίλιοι τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὰς

D πρὸς τὸ φρούριον ὁδοὺς, λαθόντες πᾶσαν αἰσθησιν, προκαταλαμβάνουσιν. οἱ δ' ἐπεισπεσόντες ἐτέρωθεν ἐτοίμην ἐδίδουν δῆθεν πρὸς τὸ φρούριον τὴν φυγὴν κατὰ νύκτου φεύγουσιν· οὐδὲ 10 γὰρ ἦν ὑπιδέσθαι τὴν πείραν, ὅπου γε καὶ ὑπειδομένοις οὐκ ἦν ἱκανὰ πρὸς τὸ σῶζεσθαι. καὶ τότε οἱ μὲν ὑποστάντες ἐσφάττοντο, γύναια δὲ καὶ παιδάρια πληθὸς μυρίον πρὸς τὸ φρούριον φεύγοντα ἄγρα ἦν ἐτοίμη τοῖς προκαταλαβοῦσι. καὶ τέλος οἱ τέως τοῖς

E ἄλλοις προσεπαμύνειν ἀποστελλόμενοι δρασμῶ μηχανῶνται τὴν 15 σωτηρίαν, καὶ αὐτὰ προσαποβαλόντες τὰ βασιλικὰ χρήματα· ἔπειτα πῦρ ἐνάυσαντες οἱ ἐχθροὶ τὰ ἐκεῖ κάλλη εἰς τέλος ἡμάθυσαν. τότε καὶ Ἀτμὰν ὑποστρέφων σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, ἐπεὶ συνῆσαν σφίσι κατὰ συμμαχίαν καὶ Βηλοκωμίται, προσλαβὼν ἐκείνους κενῇ τῶν ἐποίκων Βηλοκώμη προσβάλλει καὶ κατὰ κρά- 20

11. ἐκιδέσθαι P.

eo proprie conandum. misit ergo quendam Siurum, honoratam titulo stratopedarchae tzancratorum, cum paucis aliis, instructam quadam pecuniae summa, qua uteretur ad stipendia et auctoramenta militum, si quos illic forte nancisci idoneos qui conscriberentur posset. hi cum in Catoeciae partibus apparuissent, crexerunt animos populi, et quasi signo salutis elato effecerunt ut confidere auderent brevi restituendam illic publicam rem in statum pristinae securitatis. sed longe illos opinio fefellit sua, eo mox ipso unde speraverant in occasionem ipsis verso exitii summi. animadverso quippe istorum motu hostes barbari, ac praeventendum rati, noctu in eos irruerunt cum universo exercitu, in quo circiter quinque millia numerabantur. horum pars clam ac sine ullo nostrorum sensu insedit vias quae ad arcem ducebant: alii e contraria parte Romanos adorti propellebant fugere coactos arcem versus, in loca videlicet insidiis suorum praecoccupata, quod suspicandi nulla erat nostris ratio; et vel si nossent, ad salutem tali articulo rerum foret inutile. ac milites quidem quotquot hosti vultum non ignave obverterunt, in vestigio sunt caesi, vulgus autem innumerabile mulierum ac puerorum effuso cursu ad arcem fugiens parata praeda subsidentibus illic latronibus occurrit. reliqui nostrorum militum, ne castris quidem retentis, cursu vago salutem quaesiere, qui servaturi alios scilicet venerant, pecunia etiam quam ab imperatore attulerant amissa. inde igne pulcris eius tractus aedificiis injecto in cinerem barbari verterunt omnia. ex hoc belli successu victor revertens Atman cum suis, cognito Belocomitis in castris fulsisse Romanis quae modo deleverant, Belocomam aggradiendi iam ipsam quippe vacuam

τος αἰρεῖ, καὶ τοὺς μὲν κτείνει, αὐτὸς δὲ μυρίον πλοῦτον εἰρῶν
 ἔξολβίζεται, καὶ τὰ πιστὰ οἱ τῆς ἀσφαλείας ἐκ τῶν ὀχυρωμάτων P 288
 περιποιεῖ. τούτων ἀπώνατο τῶν δεινῶν καὶ Προῦσα, μόνη πε-
 ριλειφθεῖσα τῶν ἔξωθεν καλλονῶν. τούτων καὶ Πηγαλ παραθα-
 5 λασσία πόλις τῶν δυσχερῶν λειραμένη. τῶν γὰρ ἔξω πάντων
 συγλεισθέντων ἐντός, ὅσοι καὶ τὸ ξίφος ἔφυγον, ἐντίκτει νόσον
 λοιμώδη τὸ συνεπτύχθαι λιμῶ καὶ κακοπαθείαις. ἔτι δὲ καὶ τῇ
 νόσῳ ἐς ἑκατοστύας ἔπιπτον. τοῖς δὲ καὶ πρόστιμον ἐτέθη παρὰ
 βασιλέως ζημίας εἰς χιλιάδας ἐπ' αἰτία τοῦ μὴ τὸν μέγαν δέξα-
 10 σθαι δοῦκα, οὕτω τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μετὰ τὴν ἐκείθεν ἐπά- B
 νοδον ἐπαγγελιαντος, καὶ δέει τοῦ μὴ παθεῖν κάκεινους τὰ τοῖς
 Κυζικηνοῖς ξυμβάντα. οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὰ οὐδ' ὅσον καὶ ὑποσχεῖν
 δυνατὰ τάκει τολμηθέντα ἠγγέλλοντο. βίοι γὰρ ἠρπάζοντο καὶ
 γυναῖκες ὑβρίζοντο καὶ κόρια διεφθείροντο. καὶ ὁ μὲν ἔχων εὐ-
 15 θύς ἐσχυλεύετο, ἀγαπητὸν ἔχων εἰ διδοὺς σώζοιτο· ὁ δὲ μὴ ἔχων
 τῇ τοῦ ἔχειν ὑποψία κατεδικάζετο, καὶ αἰώραις δειναῖς καὶ βα-
 σάνοις ἠτάζετο, ἔγκλημα φέρων τὸ μὴ χρημάτων θέλειν τὴν σω- C

7. τῇ P.

praesidiarius tempus opportunum dedit. ergo illam insiliens vi capit, et
 ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus ea clausis munitione
 potitus praedives inde est habitus: arcis quippe illius munimentis situ et
 arte validis ad quaesitae pecuniae custodiam usus, magnos sibi thesauros,
 unde belli ac principatus expediret sumptus, secure conditos ad manum
 habuit. harum magna pars calamitatum in Prusam redundavit sic nuda-
 tam possessione agri sui et intra murorum ambitum redactam, nullo dein-
 ceptis commercio cum suburbanis villis et praediis, quae non parum amoena
 et ornata in territorio habuerat plurima. clades haec eadem Pegas affli-
 xit, urbem maritimam. cum enim post barbarorum, quam dixi, victo-
 riam cuncti pagorum incolae, qui effugere potuerant gladium hostilem,
 sub moenium et propugnaculorum eius oppidi cupide tutelam accurrissent,
 contigit illic constipari turbam ingentem inopis multitudinis, ex cuius illu-
 vie ac fame corruptis corporibus cito lues exarsit, qua totae simul homi-
 num centuriae cadebant. quorum in cumulum malorum supervenit indicta
 Pegenaisub ab imperatore multa multorum millium nummum ob admissum
 ab illis intra urbem magnum ducem; quod ne facerent nominatim vetue-
 rat Michaël Augustus iunior post suum inde reditum, metu ne et illi pa-
 terentur quae Cyzicenis accidissent, plane intolerabilia et omni atrocitate
 diriora. nam et res familiaris victusque domesticus miseris civibus aufe-
 rebatur, et non modo mulieres aut nuptae aut puberis aetatis, sed crudae
 quoque virgunculae vix egressae infantiam libidine immani corrumpeban-
 tur. ac conscius quidem se habere quod daret, ultro largiens flagrantibus
 spoliabatur, lucro imputans quod rebus ereptis vivere sineretur: qui
 vero nihil se habere quantumvis vere affirmaret, suspectus mendacii poe-
 nis subiciebatur acerbissimis, quoad condita videlicet promeret, suspen-
 sus, tractus, cruciabiliter tortus, ab exprobrantibus merito haec illum

τηριαν πορῖζεσθαι. πᾶσα δ' ἐκείνων περιουσία οὐ μᾶλλον τοῦ κεκτημένου ἢ τοῦ καταλαβόντος τῶν Ἀμογαβάρων ἐφαίνετο· οὕτω γὰρ ἰδιωνυμῆτο τὸ ἔθνος, τῷ ἕξ Ἀβάρων, οἶμαι, κατὰ γέσθαι. οὐ μόνον δ' ἀυτὸχθονες ταῦτ' ἔπασχον, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν ἀνατολῇ πᾶσα Ῥωμαίων, ὅτι καὶ ὡς προσφυγίῳ χρησάμενοι τῷ 5 ἐπιτειχίσματι πάντες ἐκεῖ κατέδραμον, καὶ καινὴ τις ἄλωσις ἦν παρὰ τῶν οἰκείων τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν φεύγουσιν. ἔω σωματίων D ἀκρωτηριασμοὺς καὶ φόνους καὶ μισασμάτων φοροῦτὸν ἄλλως, οἷς οἱ ἀμύνειν ἐπιστάντες τοὺς ἀθλοὺς πυρρηγομένους ἐκ πάσης περιέβαλον ἀπηλείας. ὁ γὰρ σφᾶς ἄγων, τὸ μὲν προσθεραπεύειν 10 θέλων ἐκείνους ὡς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ πεπιστευκότας, τὸ δὲ δεδιῶς τὸν παρ' αὐτῶν κίνδυνον, εἰ αὐτοῦ ἱκανῶς τὰ κατὰ χρεῖαν εὐρόντος ὑστέρησαν ἐκείνοι τῶν ἠλπισμένων, οὐδ' ὀπωσοῦν ἀναστέλλειν εἶχεν, ἀλλ' ἐνεδίδου σφίσι τὰ κατὰ ροῦν πράττειν, καὶ E ταῦθ' ἱκανομένοις καὶ τοῖς ἐκ βασιλείως σιτηρεσίοις, κῦν οὐδὲν 15

9. ὑποστάντες?

pati, qui salutem nollet pecunia redimere. quo in toto nefario genere quaestus tam impudens licentia erat istorum Amogabarorum (sic proprie vocabatur ea gens, inde credo quod ex Abaris originem traheret) ut quadam velut iam usu parta raptoribus auctoritate praedandi, quidquid quisque quam optimo se putaret iure possidere, id simul apparuerat, sibi quasi legitime quaesitum latro advena confidentissime arrogaret iustoque usurpasse videri vellet. nec indigenia haec solum aut natis Cysici fiebant, sed sine discrimine pariter cunctis qui e circum universis ditionis Romanae regionibus intra eam, ut est dictum, munitionem per fugii gratia sese receperant. praetereo mutilationes corporum ac caedes infandorumque omne genus colluviem scelerum, per quae, qui defensuri scilicet venerant, miserimos immanitate furoris extrema undique oppressos obturbabant. causa erat Amogabaris haec frequenter et palam agendi quod impune faciebant, magno duce, quem unum venerabantur, ipsis obnoxio partim grati animi sensu partim formidine: nam et ab aliis sponte se ipsi subficientibus, qua eminebat, potestatem accepisse se meminerat; et si taedium illos sui cepisset, ne auferrent quod dederant, quin et de se peiora statuerent, metuebat. illam autem videbat et maxime obviam et vehementissimam eos contra se irritandi rationem, si plenus ipse et abundans congestis ab imperatore donativis intercedere ac cavillari auderet, quo minus sui milites sua sibi lucra iure iniuriam conficerent et quaecumque concupiverant auferrent, cuius ideo improbissimi quaestus plenissimam ipsis facultatem indulgebat, connivens ad omnia, et quidquid attemptassent, ne minimo quidem nutu sibi probari declarare sustinens; ne dum ut coercere increpareque auderet libere obsequendo pravis cupiditatibus in facinora passim erumpentes odiosissima, aut quoquo modo intercipere speratas ipsis quantumvis iniustas et cruentas praedas. quamquam erat sane cur si contenti esse iuberi recte possent, alimentis large ab imperatore suppeditatis tam longo iam tempore, quo toto nihil adhuc egissent, nihil etiamnum agerent, quo illa promeruisse viderentur. sed

ἔτι κατώρθουν οὐδ' ὄλωσ ἔπραττον. ἀλλ' ἀναληπτέον τὸν λόγον πρὸς τὸ εὐσύνοπτον.

Στρατηγὸς ἦν τῆδε Μαρούλης, καὶ μέγας ἄρχων ἐξ ἀξιώματος ἐκλείετο. οὗτος τὰ μὲν πλείστα ἐκείνῳ προσεῖχε καὶ ἐθεσθάριεν ὑποκείμενος (οὕτω γὰρ καὶ τὸ βασιλικὸν ἐβούλετο πρόσταγμα), τέλος δ' οὖν καὶ τοὺς οἰκείους κακῶς παρ' ἐκείνων πάσχοντας κατωκίετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνίστα καὶ περιέθαλπεν. ἤπτο γὰρ κακείνων τὸ κοινὸν ἐκείνο δεινόν, καὶ εἰς στρα- P 289
 τιώτας τεταγμένους ἔτι καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐμπειροπολέμους πε-
 10 ζῶντας καὶ ἀνόπλους καθίστων καὶ τῶν κατ' οἶκον ἐστέρον ὡς εἴ-
 τινας ἀγρότας καὶ μετανάστας, ἐνθρυπτόμενοι σφίσι. οἱ δὲ
 τῷ τοῦ κρατοῦντος δέει καὶ τῷ ἐξ ἐμφυλίων πολέμων νομιζομένῳ
 κινδύνῳ ὑποστελλόμενοι, ὡς μὴ τι νεωτερισθεῖη τῶν ἀνηκέστων,
 τέλος ἐκ βίας ὤρων καὶ πολλὰκις ἐσφάδαζον ἀμννούμενοι. τέλος
 15 τῶν ἐχθρῶν ἐγγὺς ἀγγελθέντων κατὰ τὸν τοῦ Γουλιέλμου πύργον, B

12. πολίμφο P.

ut tota rei huius indignitas pressius sub unum quasi lectoris aspectum colligatur, resumam narrationem paulo superius.

Erat ibi tribunus quidam militaris, Marules nomine, vocabulo ipsi concessae dignitatis magnus archon dici solitus. hic totus erat in observando obsequiisque demerendo infimis Rontzerio: sic enim ipsum facere Augustus iusserat. tamen idem suos intimos familiares propriaeque cohortis milites a Rontzerianis iniuriis affectos miserabatur, consolans quin etiam et deliniens, ut mala in cunctos Cyzici degentes grassantia, ne ipsis quidem exceptis, utcumque privilegio saltem militiae immunes ab iis esse debuissent, ferrent patientius, neque ad ea vel repellenda vel ulciscenda uterentur armis quae publice ipsis tradita gestabant, prout erat pronum factu viris, quales hi erant, fortibus et re vera experientibus rei bellicae; quos tamen non vererentur insolentes advenae et quae-stui et ludibrio tam petulanter habere, ut eos ipsorum qui equestria stipendia merebant, equis adeptis in ordinem peditum redigerent, armis praeterea, si collibuisset, spoliarent, nec a re ipsorum familiari supellectilique domestica abstinere rapaces manus, denique omni ludibrii genere nihilo ipsos minori contumelia vexarent quam si viles rusticuli aut profugi exules essent. hos in tam difficili patientia ducis sui Marullis assidua monita tenebant, nullum finem facientis inculcandi quam iniquo animo auditurus imperator foret rixam quacumque causa inter Romanos et auxiliares copias contractam: quidvis igitur concoquendum potius iniuriae putarent, quam ad bellum civile descenderent, tali praesertim tempore capitale ac prorsus exitiale reipublicae futurum. nec tamen his semper poterat praeverti quin sub acri sensu contumeliae praesentis militares in-
 4 terdum animi vim et arma expedirent in vindictam aut in minas erumperent, incendio ex his scintillis, nisi statim cura ducis opprimeretur, in magnam perniciem inflammando. occurrit inter haec occasio facinoris militaris, certo indicio allato provectorum usque in viciniam hostium. hi ad turrim Gulielmi dictam, locum stativis Romanis proximum, accessisse fe-

Georgius Pachymeres II.

27

οὐ μὲν ἀπαντόθειν συνάμα τῷ σφῶν στρατηγῷ τῷ Μαρούλῃ χω-
 ρεῖν οὐκ ἀπώκνουν ὁμοίως τοῖς πολεμίοις, οἱ δ' ἔλπισμὸν μὲν πα-
 ρεῖχον φανῆναι καὶ συμμαχεῖν, ἀλλὰ τῶν συνήθων οὐ μνημονεύουσι οὐκ
 ἐλήθοντο· βραδέως γὰρ ἐζώννυντο, καὶ μόλις ἐκόσμουσαν τοὺς
 ἵππους, καὶ προμηθεῖς ἦσαν τοῦ ἀκινδύνου σφίσιν, ἕως φαίνε- 6
 σθαι. καὶ τὸ βράδος ἐδίδον μεσούτων αὐτῶν τὴν ὁδὸν κατορ-
 θῶν τοὺς προτέρους καὶ μόνους τὴν μάχην. ὡς δ' οἱ μὲν ὑστέρ-
 C ρον οἱ δὲ κατωρθωκότες ὑπέστρεφον, ἐνταυθὶ τινεὶ εἶδε τὸ τῶν
 συμμαχῶν κακότητος, καὶ ὅτι οὐχ ὡς φίλοις, ὡς εἰκὸς ἦν, ἀλλ'⁷
 ὡς ἐχθροῖς τοῖς ἡμετέροις προσεφέροντο. συνίασι γὰρ ἐξ ὑπο- 10
 στροφῆς ἐκείνοις οἱ κατωρθωκότες, καὶ δέον ὀνειδιζέειν σφίσι τὸ
 κατεβλακηνυμένον καὶ ἀμελές, οἱ δὲ καὶ δεινῶν ἐπειρῶντο, καὶ ὡς
 ἄλλοις πολεμίοις τοῖς ἰδίοις ἔγνωσαν προσβαλεῖν. ἦν δ' ἐκείνοις
 D τὸ τῆς πείρας σοφόν, ὡς ἔδειξε, παρακερδαίνειν ἐκ τούτων τὰ
 λάφυρα. καὶ ὁ μὲν ὑπέλικον διδοῦς τὸ ἐκ τοῦ πολέμου κέρδος 15
 ἐσώζετο· ὁ δ' ὀπωσοῦν ἀνδιस्ताίμενος, οὐχ ἤττον φιλοκερδῆς ἢ
 φιλελεύθερος ὢν, εἰ ἀφαιρεθείη ἀνάνδρως τὸ νίκης σύμβολον
 οἰκείῳ αἵματι διακινδυνεύσας πρὸς τοὺς ἐχθρούς, οὗτος καιρίαν
 δεχόμενος ἀπηλλάττετο, τὸ πεσεῖν εὐκλεῶς τοῦ ἀκλεῶς στερηθῆ-
 ναι τῶν ἐνάρων, ὡς εἰκὸς, ἀνθαιρούμενος. 20

Καὶ ταῦτ' ἦσαν σφίσι τὰ κατορθούμενα εἰς ἦρος ἐξ Ἄρ-
 E κτούρου, ὅτε καὶ τινεὶ ἐξ αὐτῶν, οὐκ ὀλίγη τις μοῖρα τῶν δλων,
 οὐκ ἔχοντες πλέον ἐκεῖ ποιεῖν ὢν πρὶν ἐπραξαν, τῶν ἀντοχθόνων

rebantur. pronuntiatum ergo totis castris in eos irruptio. Marules cum
 suis inter primos procinctus adstitit; frustra que diu expectato ut Ron-
 zariani, qui ad talia segnes occurrebant, expedirentur, dum illi tardi ac
 lenti solita in omnibus pravitate moras consulte nectunt, aegro molientes
 arma et equos adornantes, quo scilicet periculum incursus primi quosvis
 potius alios quam ipsos attingeret, Maruliani occasione necessarie vo-
 cante strenue hostes invadunt, fuisque iis ac fugatis victores redeunt.
 revertentes via media Rontzerianos habent obvios, sere tandem expeditos.
 hi enimvero cum propriam culpam ignaviam deberent, indulgentes
 maligno livori de nostris conqueruntur, quod se non expectatis rem ges-
 sissent. nec procul aberant ab inferenda vi, nisi Marules spolia ipsis ex
 hoste relata sponte concedendo praelium civile sapienter praevertisset,
 suosque sic servasset, qui longe minori numero haud dubie opprimendi,
 si pugnaretur, fuerant. non defuit tamen e nostris quispiam tantam im-
 patients contumeliam, qui prius certus quidvis perpeti quam praemia vi-
 ctoriae periculo suo parva inertissimis latronibus ultro condonare, dum in
 eo generoso proposito perstat irrevocabilis, plagam accipit letalem, de-
 coram necesse turpi servituti praehabens.

Haec omnia fuere bellio facinora Rontzerianorum a vero ad Aratu-
 rum Cyzici cum tam largo stipendio desidentium, quando quidam eorum
 plenos se opibus rapte parva sentientes, nos sperantes posse plura ca-

φυγῆ χρησαμένων διὰ τὴν ἐξ ἐκείνων καιρικὴν ἄδειαν, ἱκανὸν ναυσὶ φόρτον νηήσαντες, καὶ μᾶλλον ἐκ σίτου καὶ τῶν ἐς τροφήν ἀναγκαίων, κατὰ πόδας τῶν περὶ Τζιμῆν καὶ οὗτοι ἐξώρμων, ὄλγα τῶν πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα συνθησίων φροντίσαντες. τῶν 5 δ' ἄλλων ἀργούντων διὰ παντὸς χειμῶνος περὶ τὴν Κύζικον, πρόφασις ἦν αὐτοῖς τῆς ἀργίας τὸ τεῦ τριμήνου κληρωθέντος ἐφ' ᾧπερ ἔλαβον τοὺς μισθοὺς, μὴ καὶ αὐθις ἐξ ἐτοίμου πέμπει- P 290 σθαι ἕθγας τῆς ἐς νέκτα ξυμμαχίας κατὰ τὰ σφῶς συμφωνηθέντα πρὸς βασιλέως. διὰ τοι ταῦτα ἐρυθριῶν οἶον διὰ τὸ 10 σφῶν ἄπρακτον ὁ αὐτῶν ἐξηγούμενος πρὸς βασιλέα ταχυναντεῖ. καὶ τὰ μὲν ἐκείνων ὡς οἶόν τε ἐπειλύων, μόνα δὲ τὰ περὶ τῶν μισθῶν ἀνεπέγκας καὶ δεηθεῖς, ἔτι δὲ καὶ Ἄλανοῖς ἱκανοῦσθαι θέλων ὡς ἀρείκοις τὰ ἐς πόλεμον (ἐφίκει γὰρ ἐκείνοις τῷ μηδὲ τοῖς ἰδίοις πιστεύοντι), τὰ μὲν ἐντεῦθεν λαβῶν τὰ δὲ καὶ ὄρι- B 15 σθεῖς ἐκ νήσων ἐκλέξαι, διὰ ταχίων ἐπέστρεφεν ὡς ἐτοίμως δεξόμενος καὶ ἵππους σταλέντας τοῖς Ἄλανοῖς, ὡς ἐζήτητο. γέγονε ταῦτα. καὶ ὁ μὲν δι' ὄλης τῆς τεσσαρακοστῆς πείραν διδοὺς καὶ λαμβάνων ἐπὶ τῷ παραμένειν καὶ προθυμεῖσθαι τὸν τὴν ῥόγαν

mulare, quod omnes iam Cyzici degentes exhausserant et non paucos ex ipsis indigenis fugere nudos e domibus exinanitis ad quaerendum alibi victum miserum compulerant, raptim congestis in naves obvias cum praedictis caeteris, tum frumento quantum potuere e privatis apothecis et publicis rapere, solventes sunt secuti Tsimae milites, quos ante atsiis indidem diximus, parum curantes promissa quibus se magno duci obstrinxerant, sacramento huic fidae ac perseverantis militiae dicto. alii qui aestate illic ignave ac crudeliter transacta etiam hiemem insequentem ibidem perdurare parati videbantur, quaestuose scilicet ratione in eam obfirmabantur constantiam, expectabant enim dum aliud adhuc trimestre spatium transiret, post quod promissa ipsis ab imperatore stipendia numeranda erant. tam otiosae ac flagitiosae militiae pudorem ne ipse quidem non concipiens aliquem dux magnus ad imperatorem sollicitus accurreret, paratis ad eam purgandam vel excusandam argumentis. et faciles ille quidem aures principis reperiens causam obtinuit difficilem, et feliciter disertus etiam novas pecunias impetravit in mercedes Alanorum, quorum praedicanda fortitudine et tali tempore necessitate optimi, ut aiebat, generis militum (horum hac arte sibi studia conciliatum ibat, propriis iam diffidens coplis, quarum erat concius centumariae, et a quibus magna iam ex parte inlusu absentibus destitutus fuerat) evicit ut summa sibi seu modica statim ab Augusto ad Alanorum stipendia consignaretur, expediturque mandata repraesentandae mox alterius permagnae ex assignatis et ei ad haec addictis vectigalibus insularum. quibus e sententia Montzerius confectis velociter rediit Cyzicum, occursurus illic ad diem dictam, qua die promissae ab Augusto equos, quos Alanis distribueret, accepturus erat, prout potierat. praestita ista cuncta cum fide sunt; et intra dies quadraginta praefinitae collationi pecuniae ex insulis et praebitioni equorum cunctis rite, prout promissum fuerat, acceptis, accinxit se

λαβόντα, οὕτω διένεμε τὰ τοῦ μισθοῦ χρήματα. καὶ τοῖς μὲν Ἰταλοῖς διούγγια χρυσοῦ καὶ τριούγγια μηνὸς ἐκάστου ἐπλήρου, Ἀλανοὺς δ' ἕκαστον τρισὶ καὶ μόνοις τοῦ μηνὸς ἐνικάνου νομισμασι, πρὸς τῷ καὶ ἵππους τισὶ δοθῆναι οὐδ' ἀπαξεδέχετο κατὰ τὰ συνθήματα. ὃ δὴ καὶ μέγαν μεταξὺ τούτων ἀνήγειρε κυδοι-5 μὸν ἐκ φιλαυτίας ἀναρριπισθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ρηθῆσεται. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἔξαρχον τῶν καθ' αὐτὸν καταστήσας νεῶν οὐσῶν ὡσεὶ δώδεκα, ὃν ἀμνηραλὴν ἢ ἐκείνων διάλεκτος ἐξυμνεῖ, ὄρισμῷ πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ κρατοῦντος, στόλον ἔξαυτῶν ἐξ Ἰταλῶν, ἅμα παλλακαῖς αὐτῶν καὶ παντοδαποῖς πραγμάτων εἰδῶν ἐκ τῆς 10 Δ χώρας, ὧν ἕκαστος ἐγκρατὴς ἦν καὶ ὧν ἐξ αὐτῆς λαβεῖν ἠδύορρησιν, ἀνὰ τὰς νήσους ἐκπέμπει, σύνθημα δὸς ἐκείνοις τὴν σφετέραν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἄφιξιν, τοῦ καὶ σφῶς ἅμα προσσχέιν Ἀναία καὶ τοῖς ἐκεῖ μέρεσι συμμαχῆσοντας. τῶν δ' ὑπολειφθέντων ἀπεπειράτο ἐς ὃ καὶ κινήσειεν ἐκ Κυζίκου τέως δυσσα- 15 παλλάκτως διὰ τὴν ἐκεῖ βλακείαν τῆς χώρας ἔχοντας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα, βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀκούειν τὰ κείνοις πεπραγμένα Ε θέλῃσιν παραιτούμενος ὡς οὐδὲν ὑγῆς ἔχοντα, μόνην δ' ὀργὴν θεοῦ τῶν ἀπάντων ἐκείνων ἐπαιτιώμενος, εἶχε μὲν καὶ τὸν τότε

dux magnus ad solutionem stipendiorum. ac suis quidem Italis partim duas, partim tres auri uncias in menstruum viritum mercedem distribuit, Alanos vero trium dumtaxat nummorum in menses singulos largituncula parce ac tenuiter aspersit, equis insuper additis e suppeditata eius generis ab Augusto copia. qua inaequalitate mercedis atrocem in se concitavit Alanicae gentis invidiam, palam fremente unoquoque istorum tam vili taxari suas operas, interim dum aliis nihilo laboriosioris tanto uberiora procederent auctoramenta militiae; quae offensio quorsum tandem eruperit, paulo post dicitur. interea dux magnus navibus, quas habebat ad manum numero duodecim, ducem praeposuit unum e suis, qualem magistratum ameralem vocare sua isti lingua consueverunt; impositique in eas ex Italicis plurimos copiis, magno quemque congestarum ex urbe aut agro praedarum omnis generis cumulo instructum, nec non suis singulos sequentibus concubinis, memorabilibus sarcinis navalis belli, classem sic ornata obire primum insulas iussit, sui quoque ipsius in Asiam traiectas certam fidem dans, atque adeo iam nunc condicens mutuum sui et ipsorum occursum apud Anaeam, simul illos in eum locum contigisset appellere. reliquas suorum Cyzici diversantes copias inde amovere alioque ut se conferrent persuadere conabatur, aegerrime inde audientibus et e tam molli quaestuosoque hospicio migrationem infortunii loco habentibus maximi. in his sic administrandis magnus dux versabatur. imperator autem nihil minus patiebatur aut volebat quam audire a vera narrantibus quid isti externi milites aut tanto hactenus tempore tot assumptis stipendiis aut nunc maxime agerent, ea cognoscere refugiens quae afferrent inutili-
lem immedicabilia dolorem, solum agnoscens et obnoxie reputans dei iudicium rebus Romanis inexorabiliter irati. habebat et patriarcham paris

πατριαρχοῦντα συγκαῖς παννυχίοι καὶ λιτανείαις, ὧν οὐδ' αὐτὸς βασιλεὺς πολλάκις ἀπελιμπάνετο, αὐταῖς ἰδίαις εἰχαῖς καὶ κανόσι τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἰκεσίας καὶ παρὰ δύναμιν ξανύοντα τῷ ἤδη θαρρεῖν ξανύτειν χρηστόν τι ἐντεῦθεν. ὁμοῦ δὲ τὸ πᾶν ἐπ' ἐ-
 5 κείνοις σαλεύων ἦν καὶ μόνοις, ὡς αὐτίκα εἰ κινήθειεν πράξειεν. ἤκουε γὰρ καὶ περὶ Φιλαδελφείας τὰ πάνδεινα, καὶ ὡς Ἀλισύρας P 291
 σὺν Καρμανοῖς περιστὰς τὴν πόλιν, τὰ περὶ αὐτὴν πρότερον χει-
 ρωσάμενος φρούρια, λιμῶ καὶ ἐνδεία τῶν ἀναγκαίων ἐν ἑλπισμοῖς ἐστὶ παραστήσασθαι· ὁ γὰρ λιμὸς ἤπειγε, καὶ ὄνον μὲν κισθαλή
 10 τόπων σίκλων ἔξωνομένη ἤκούετο, αἷμα δὲ σφαγῆς προβάτου καὶ χοίρου εἰς χρυσοῦν τιμώμενον νόμισμα, πρὸς μικρὰν ἐνδείαν παραμυθίαν ἀρέσον τοῖς ληψομένοις. διὰ ταῦτα καὶ τῆς μεγά-
 λης ἐβδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος, τὴν ἰδίαν ἀταδέλφην τὴν τοῦ Ἀσῶν Εἰρήνην ὡς πενθερὰν πλῶ χρη- B
 15 σομένην Κυζίκωσε ἀπολύει, οὐδενὸς χάριν ἄλλου ἢ τοῦ τὸν γαμ-
 βρὸν ἐκμειλιξαμένην ὑρμῆσαι· εἶναι γὰρ καὶ τὸν καιρὸν εἰς ἐκ-
 στρατείαν εὐθετον, ἀκμὴν δὲ ἄλλὰ καὶ στρατιωτικὸν ἐξ ἔπογίου λαβόντας ἔχειν τὰς ῥόγας καὶ ἐντελομίσθους εἶναι. ὡς γοῦν μεθ'

16. ἐκμειλιχομένην?

17. καὶ] καὶ τὸ?

secum curae participem et enixe satagentem placare supplicationibus di-
 vinum numen; ingressique ambo fiduciam videbantur aliquid talium offi-
 ciorum perseverantia proficiendi. unde litanis continuandis noctes im-
 pendente totis patriarcha cum suis, ipse plerumque aderat una pervigilans
 Augustus, sic demum se impetraturum successum aliquem prosperum
 et divinam expugnaturum misericordiam autumans, si etiam supra vires
 in ea religione contenderet. summa porro rei tunc Romanae in his magni
 ducis copiis universa residebat: ex harum fiducia suspensus trahebat im-
 perator spes rationesque salutis publicae: illas, simul se commovissent,
 ingens facturas operae pretium opinabatur. audiens autem quae dira mi-
 seraque ab Philadelphia nuntiabantur, quam urbem Alisyras cum Carma-
 nis arcta obsidione cinxerat, expugnatisque ac subactis variis arcibus, qua-
 rum ope antea opportunis circum sitarum locis Philadelphenses liberum
 cum exteris commercium ad necessariam annonae importationem sibi ser-
 vaverant, ad tantam eos iam victus inopiam redegerat, ut caput illic
 asini nescio quot siclis venisse diceretur, certa vero mensura sanguinis
 ovis aut porci auro nummo aestimaretur et libenter emeretur a bene
 commutatum tanta impensa ducentibus vel breve ac miserum solatium fa-
 mis extremae. isti sic laboranti civitati promptum allaturas auxilium
 Rontzerianas copias sibi blandiens autumabat imperator. idque ut urge-
 ret, coepta iam hebdomada maiore sub finem Martii propriam germanam
 Irenen, Asanias viduam, nave celeri Cyzicum miserat, ut qua socrus apud
 generam ducebat magnum valere auctoritate credebatur, eum percelleret
 ad tam necessariam urbi tali extreme periclitanti expeditionem sine mora
 capessendam, commemorando et tempestatem esse profectioni aptam et
 numerata cumulate stipendia omnesque recusationis ac dilationis amotas

ἡμέρας ἐπέστη, ἐκείνη μὲν οὐδὲν ἦν τῶν ἐς ἐξόρμησιν συνταίνον-
 των οὐκ ἔλεγε τε καὶ ἔπραττε, Ἴταλοι δὲ καὶ αὐθις ἐν ὑπερ-
 ημερίαις τρέβειν θέλοντες τὸν καιρὸν μάχας ἐμφυλλοῦς ἐκ πολλῆς
 C τῆς ὑπερηφανίας καθίστων, καὶ πρὸς Ἀλανοὺς εἰς διενέξεις ἀκαί-
 ρους ἐχώρουν. παρώτρυνε γὰρ ὁ ζῆλος καὶ Ἀλανοὺς, ὅτ' ἐκεί- 5
 νων τριουγγίαις καὶ διουγγίαις μηνὸς ἐκάστου ἱκανομένων αὐτοὶ
 ἐν ὀλίγῳ τιμῇ ἐμισθοῦντο καὶ τῶν ἀπερριμμένων παρ' ἐκείνοις
 ἐδόκουν. καὶ πρὸς ταῦτα διαφοραῖς τισὶ καὶ ἀπεχθελίαις τὰς γνώ-
 μας ἐκείνων ἠλλοτριοῦντο. ὡς γοῦν ἔτυχον μὲν τινες τῶν Ἀλανῶν
 ἀλήθοντες κατὰ μύλωνα, ἔτυχον δὲ καὶ τῶν Ἀμογαβάρων 10
 D ἀλαστορίας ὄντι ῥητῆς τῇ ἀλετριδίᾳ ἐπιχειροῦντες, ἐπέβαλον δὲ
 τὰς χεῖρας καὶ τοῖς ἀλεύροις, ἕρις ἐντεῦθεν καὶ φιλονεικία διὰ
 λόγων τέως συνίσταται, καὶ Ἀλανός τις, ὡς λέγεται, πρὸς ἐκεί-
 νους ἠπέλει ταῦτα σφῶς ὅσον οὐκ ἤδη καὶ τὸν μέγαν διαθεῖναι
 δοῦκα ἅττα καὶ τὸν μέγαν δομέστικον ἔδρασαν. τοῦτο ῥηθὲν εἰ- 15
 καίως οὐκ ἔλαθε, καὶ ἡ ὑποψία τοῦ λόγου δεινήν ἐνέτεινε μῆνιν,
 καὶ ὡς ἤδη παθῶν ἀκούσας ἐκείνος ἠμύνητο. ἐμπήκτουσι τοίνυν
 E νυκτὸς Ἀλανοῖς ὀλίγοις πολλοὶ καὶ εὐτρεπεῖς ἀντιλομοῖς. οἱ δὲ
 καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν μάχην ἀναρριπίσαντες, πεφραγμένοι πελταῖς,
 τῷ καθ' αὐτοὺς ἀσφαλεῖ πλίσνοι, οἱ μὲν κατὰ θύρας τῶν οἰκιῶν, 20

causas. appulsa illuc post dies aliquot matrona nihil omisit illa quidem
 artis ac contentionis in suadendo quod res posebat et cupiebat impera-
 tor: verum Itali rursus quaerentes praetextus haerendi grato ipsis loco
 rixas cum Alanis serebant, irritantes ipsos contemptu et contumeliis, id-
 que intempestive sane agentes ut bello civili vires absumerent nequid-
 quam adversus hostem comparatas. erant porro Alani praeter caeteram
 impatientiam iniuriarum innatam armatae genti etiam efferati iam livore
 adversus Italos ob iniquum discrimen quo ipsis fuerant in stipendiorum
 distributione posthabiti. obversabantur enim illorum animis illae auri
 duae tresve unciae menstruae mercedis cumulate in Italos, dum ipsis
 tanto minor fuerat pensio taxata. ea pleni rabie longe scilicet acris
 sentiebant, quae in omni occursum Latinorum ludibria ab iis et superci-
 liosa despectus signa experiebantur. tali rerum articulo contigit Alanos
 quospiam deferre frumentum ad moletrinae quandam et molere; in quo
 dum sunt, superveniunt Amogabarorum aliqui, et consueta superbia mo-
 lae usum sibi vindicant, quia et farinae Alanorum insolentissime manus
 inficiunt. iurgium hinc primo verbis commissum. quo procedente audita
 Alanorum minae sunt, facturos se brevi magno duci idem quod magno
 domestico fecissent. excepta et vulgata ea vox magnas suspensiones, ma-
 gna odia commovit. magnus praecipue dux, tamquam iam quod intenta-
 batur sentire coepisset malum, ira et ulciscendi desiderio flagrabat. ergo
 nocturna in Alanos meditate comparata facta impressio est Amogabaro-
 rum, qua in paucos plurimi, in imparatos otiose instructi, denique muniti
 peltis et caetera cataphracti armatura, securisque telorum, quorum quan-
 tasumque vi interquondorum lanxiam sibi fore aciem credebant, petrum-

οἱ δὲ καὶ ἀποστεγοῦντες τοὺς οἴκους, στερρῶς κατηκόντιζον Ἀλα-
 ρῶν. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ τῇ ἀναγκῇ ἑαυτοὺς ἀρτόναυτες ὑφιστά-
 μενοι ἐτοξάζοντο, καὶ ἔπιπτον ἑκατέρωθεν. ἀλλ' Ἴταλοὶ περιτῆ-
 σαν, καὶ ὁ τοῦ τῶν Ἀλανῶν ἐξηγουμένου Γεωργοῦς παῖς, ἀνῆρ
 5 μειγιστὰν καὶ τὰς μάχας ἀρείκός, σὺν πολλοῖς ἄλλοις πίπτει κα- P 292
 τακοντισθεὶς. καὶ τότε πολλοὶ μὲν τρωθέντες πολλοὶ δὲ καὶ πε-
 σόντες, καὶ ἄκοντες διαλύοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ καὶ αἰθῆς καρ-
 τερὰ συνίσταται μάχη, τῶν μὲν ὑπερηφανούτων, Ἀλανῶν δ' οὐκ
 ἀνεκτῶς ἐχόντων τὸν τοῦ πεσόντος οὐκίτιστον θάνατον. καὶ τότε
 10 ἄρηνομένοις τοῖς Ἀλανοῖς εἰς τριακοσίους πεσεῖν ὑπῆρξεν, ὡς
 λέγεται. καὶ ταῦτ' ἐβράττετο Βοηδρομιῶνος ἐνάτῃ, ὅτε οὐδ'
 αὐτὸς μέγας δοδῆ σῆς τ' ἦν ἀμωσγένως μεταξὺ τῶν μαχομένων B
 φασιδόμενος ἀναστέλλειν τὸν πόλεμον. ὁμως ῥαῖσαυτος τοῦ κακοῦ,
 πολλῶν καὶ περὶ αὐτοῖς διδοικόντων τῶν ἐγχωρίων, τοῦ Γεωργοῦς
 15 μὲθ' ἡμέρας ἐπιστάντος ἐπὶ διαπεπραγμένοις τοῖς Ἀλανοῖς πολὺς
 ἦν ὁ τῶν Ἰταλῶν ἐξηγούμενος δῶροις ἐμειλίσσων τὸν βάρβαρον,
 εἰ κἀκεῖνος νιοῦ ποινῆν κατατεθνεῖωτος οὕτως ἀκόσμως οὐκ ἤθελε
 δεχέσθαι, ἀλλὰ γε καὶ μετόπισθεν κότον εἶχεν ὄφρα τελέσσοι.
 ἐπέστη Πυαντιῶν, κἀκεῖνους μὲν ἢ Ἀχρυάους εἶχε ποσομένους C
 20 εἰς χιλιάδας, ὧν τὸ Ἰταλικὸν ἕξ ἦσαν, ἦσαν δὲ καὶ τὸ περιλει-

pere aggređiantur ostia domorum in quibus Alani diversabantur. hi malo
 nec sperantes perculti subito defensionem, proat per tempus licet, expe-
 diunt; tegulisque delectis e culminibus aedium, et aliis quae fors obtulit,
 ex adverso iaculantur. volunt utrimque tela, nonnullis hinc atque inde
 cadentibus. Itali denique superiores evaserunt, filio supremi Alanorum
 ducis, Georgi vocati, iuvene in illa gente inter praestantissimos habito
 et bellicis inclyto facinoribus, sagitta icto, ex qua mori eam contigit.
 quare multis quoque aliis e sua parte vulneratis, nec paucioribus occisis,
 Alani tunc succumbentes sunt cedens coacti. postridie redintegrata infe-
 stis utriusque animis pugna est, insultationes Itolorum superbissimas ferre
 non valentibus Alanis, praesertim irritatis caede recenti nobilissimi gentis
 ipsorum adolescentis. Itaque illo aestu irae ruentes circiter trecentos
 Itolorum tunc dicuntur peremisse. fuit dies quae haec acta sunt, nona
 mensis Aprilis, quando neque ipse magnus dux inter pugnantem apparet,
 cessareque ab armis omnes iubens, satis auctoritatis habuit ad certamen
 dirimendum. tamen composito aut saltem sopito paulo post utcumque
 discedo, frementem adhuc pacem et filii sui Alanorumque reliquorum cae-
 dem se loculentius ultorum minantem quotidie Georgum multis frustra et
 verborum blanditiis et donis delinire sibi que reconciliare dux Itolorum co-
 nebatur. ille quippe inflexibilis ad omnia perstabat obnixus in proposito
 hanc inestam sinendi tam indignam ingloriamque nocem longe carissimam
 sibi filii. servavitque istam rabiem penitus animo concessam, quoad in
 actum tandem erumperet tragicum, suo loco referendum. super haec ad-
 venit mensis Maius, et noster exercitus Achirum tenuit aliquot Romanum
 milibus constans. Italicis generis milia sex numerabantur. his accede-

φθὲν Ἀλανῶν πληθος ὡς εἰς χιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν Ῥωμαϊκὸν ἦν ὑπὸ τὸν μέγαν ἄρχοντα τὸν Μαρούλην. ὧν ἀπάντων ὁ μέγας δοῦξ ἐξηγεῖτο, αὐτὸς καθιστὰς τοὺς μισθοὺς, αὐτὸς παρέχων, καὶ τρόπον αὐτοκράτορος στρατηγοῦ ἕγων καὶ φέρων ὄπη καὶ βούλοιο.

5

P 294

22. Τὸν δὲ φυλακίτην πορφυρογέννητον ἢ τοῦ μηνὸς πέμπτη νεκρὸν καθορᾷ. τὸ γὰρ τῆς κυνάγχης πάθος πάντα μᾶλλον ἐκείνον ἢ περιεσόμενον ἀπειργάζετο. ὃ γνωσθὲν βασιλεῖ, σπουδῆ ἦν κατὰ τὸ εἶκος πρότερον ἢ ἀπελθεῖν ἐτοιμασθῆναι. καὶ πέμψας (οὐδὲ γὰρ ἤξιον προσιδεῖν διὰ τὴν καθοσίω-10 σιν) τὰ καθ' αὐτὸν προσέταττεν οἰκονομεῖν ὡς βούλεται. κἀπειδὴ οὐδὲν ἦν ἄλλο οἱ προύργου περὶ οὗ διασκέψαιτο ἢ τὸ ἐτοιμασθῆναι καὶ μὴ ταραχθῆναι, ἀνακαλεῖται μὲν πατριάρχην, ἀνατίθησι δὲ οἱ τοὺς λογισμοὺς. καὶ τέλος παρ' αὐτοῦ ἀποκί-15 ρεται καὶ Ἀθανάσιος ὀνομάζεται, πάντ' ἐκείνα τὰ πρώην μηδὲ 15 λογισμοῖς ἐπιτρέψας, ὥστε καὶ περὶ τοῦ σφετέρου υἱοῦ ἐρωτώμενος, βασιλέως πέμποντος, εἴ τι καὶ περὶ ἐκείνου βούλοιο, προσθέντος καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ, ἐκείνον βαρέως ἀπολογήσασθαι C μῆτ' αὐτὸν ἔχειν υἰὸν μῆτ' ἐκείνον ἀνεψιόν, καὶ οὕτως αὐτῆς ὥρας ἐφησυχάσαντα τῇ ὑστεραία ἀποθανεῖν. ἢ δ' ἐκφορὰ τοῦ 20

bant Alani residui admodum mille. reliquum explebant copiae Romanae sub magno archonte Marule. his pariter omnibus praerat dux magnus summa et plena potestate, stipendia singulis ipse constituens, idem praebens, denique more imperatoris absolute exercitum regentis ducens universos ferensque quo et qua libebat.

22. At Porphyrogenitum, veterem iam carceris hospitem, quinta dies mensis eiusdem vidit mortuum: nam eum anginae morbus quidvis potius quam superstitem effecit. cognito imperator fratris periculo studium adhibuit ad procurandum ut mature ad mortem instantem rite ac pie obeundam praepararetur, missisque ad illum ea de causa certis hominibus (nam eum ipse videre ob condemnationem noluit) praescripsit quid et quatenus in eo genere administrari ab iis vellet. quoniam autem Constantinus Porphyrogenitus quo statu erat, privatus libertate ac multatus bonis, nihil aliud de quo deliberare operae pretium esset habebat quam praeparare animam ad transitum efficereque ut intrepide morti occurreret, patriarchae accersito se permisit totum, quidquid iuberet paratus exequi; a quo denique in monachum attonsus et Athanasius nominatus est. veteris suae fortunae rerumque transactarum ne prima quidem cogitatione tenus recordari prae se tulit, adeo ut de proprio filio rogatus nomine imperatoris, ut diceret si quid vellet statuere, cum missus ad hoc recitasset Andronici Augusti verba, iuvenem, de quo agebatur, Constantino genitum, suum ex fratre nepotem appellantis, graviter responderit "nec ego filium habeo, nec nepotem ille." quo dicto statim in quietem compositus postridie decessit. elatio cadaveris apparatu funebri

νεκροῦ καὶ λίαν μεγαλοπρεπῶς ἡτοιμάζετο. κελύει γὰρ βασι-
λεύς, καὶ πλείστον ὅσον ἐξ ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τάγματος,
ἐξηγουμένου καὶ πατριάρχου σὺν ἀρχιερεῦσι καὶ κλήρῳ παντί,
συναθροίζεται. καὶ ὑπὸ δαψιλῆσι φωσὶ καὶ λαμπάσι καὶ ψαλ-
5 μωδαίαις μεσαζούσης ἡμέρας τῇ τοῦ Ἀίψη μονῆ παραπέμπεται, D
καὶ οὕτω λαμπρῶς καὶ πολυτελεῶς, μόνον δὴ φέρων εἰς μνήμην
τὴν εἰς Χριστὸν δουλείαν καὶ ψιλὸν ὄνομα, κατὰ τοὺς πολλοὺς
τοῖς ἐξωτάτω σορίοις ἐνταφιάζεται. καὶ ὁ μὲν τῆδε καταλύει
τὸν βλον, εἰρκτιῆς πολυτετοῦς τὸν τάφον ἀνταλλαζόμενος, ὡς καὶ
10 πρὸ τοῦ χρόνοις τέσσαρσιν ὁ σὺν αὐτῷ κατακριθεὶς Στρατηγό-
πουλος.

23. Τὰ δὲ περὶ τὸν μέγαν δοῦκα στρατεύματα ἐν πολλῷ P 295
τῷ κατὰ σφῶς θάρρει προσβάλλει τῇ Γέρομη, ὑπ' ἔλπισμοῖς ἀρα-
ρόσι τοῦ πληθῆος Περσῶν τῆδε καταλαβεῖν καὶ τὰ τῆς ἀνδρείας
15 ἐνδείξασθαι. οἱ δ' ἐκ τῆς γήμης κατασεισθέντες καὶ μόνης,
ὡς ἔδειξαν, ἀκόσμῳ φυγῇ καὶ ἀγενεῖ δρασμῶ ἀφέντες τὸ φροῦ-
ριον ἀπεδίδρασκον. οἱ δὲ κατόπιν ἐπιστάντες, ὡς εἶχον, τοῖς
ἀπολειφθεῖσιν ἐξικανοῦντο. πλὴν εἰ γρηΐ πιστεύειν, καὶ τισι δι'
ἀγχόνης μόρον κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἰταλῶν ἐπῆξεν ὁ ἀφηγοῦμι-
20 νος, οὐ παρ' ἄλλο τι ἢ τὸ θέλειν ἐκείνους περιποιεῖν σφέτερα. B

14. κλήθους P.

quam splendidissimo celebrata est: iusserat enim imperator ei ceremoniae adesse quantum fere in urbe reperiri tunc contigit hominum sacri et monastici ordinis, ducente pompam patriarcha ipso cum episcopis et clero universo congregato. ab his longa funeralium et lampadum ardentium serie, personantibus late viis psalmodum cantu, media die ad Lipsae monasterium deportatus est mortuus. eatenus splendor ac sumptus regius funeris processit. de caetero pro omni monumento ipsi fuit professio in morbo ultimo suscepta servitutis Christi et monasticum tunc adscitum nomen: quippe vulgaribus extra urbem tumulis, nihilo speciosius quam privatus e plebe quispiam, est conditus. hunc ille vitae finem est nactus, multorum annorum carcerem sepulcro commutans, prout item fecerat quatuor prius annis damnatus cum eo Strategopulus.

23. At magni ducis exercitus ingentem sui fiduciam et audaciam ostentans Germae se admovet, eo proventus spe certa deprehendendae illic multitudinis Persarum et strenue contra illos rem gerendi. verum Persae unico, ut apparuit, famae hostium incursum nuntiantis indicio consternati, fuga incompressa cursuque degeneri deserta munitione diffugerunt. quorum Itali fugientium dorsis instantes multa sunt relictorum ab his spoliolum praeda ditati. caeterum, si credere oportet, laqueo de more Italorum necem quibusdam eorum ductor intulit, non alia de causa quam quod res suas in praeda Persica agnitas resumere illi ac sibi vindicare voluissent. sed quidquid sit de causa facti, de facto quidem satis con-

ὁ δὲ εἶτ' ἀμνηστέμενος αὐτόθεν εἶτε μὴν καὶ τοὺς λοιποὺς δεδιττό-
 μενος, καὶ ὑπὸ τοὺς δώδεκα, ὡς ἐλέγετο, ἀπηγγόνισεν, ὅπου
 γε καὶ αὐτὸν τὸν σφῶν ἐξηγοῦμενον, ἄνδρα ἀρείκων ἐκ Βουλγάρων
 καὶ μέγαν ἐξ ἀξιωμαίων τζαούσιον τὸν Χρανισθλαβον, ὃν ἐκ
 τοῦ κατὰ τὸν Λαχανῶν πολέμου ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως ἀλόντα 5
 καὶ δειμοῖς ἐφ' εἰρκτῆς συνισχημένον πολλοῖς ὕστερον χρόνοις
 βασιλεὺς τῆς εἰρκτῆς ἐκβαλὼν καὶ τιμήσας τῷ ἀξιώματι τοῖς ἐκεῖ
 C μέρεσιν ἐπὶ χρόνοις ἀρχηγὸν εἶχε, καὶ αὐτὸν γοῦν τοῦτον, ὡς
 λέγεται, ἐξ ἑτοίμου τῇ μαχαίρᾳ τρώσας τοῖς ἀπαγωγόνισουσι παρε-
 δίδω. κἄν καὶ τοῦτ' ἐγγόνει, εἰ μὴ γε πολλοὶ καὶ πρὸς ἐκε- 10
 τείαν ἀξιοχρεῶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ὀλίγα προτείνοντες δίκασα
 ἐξηρήσαντο. κἀντεῦθεν Χλιαρὰ διελθὼν καὶ τἄλλα τῆν ἐπὶ
 Φιλαδελφείας ἔσπευδεν ἐσχάτως, ὡς ἐρρήθη, κινδυνεύουσαν.
 κἀπειδὴ ἤλλασκετο μὲν Τρίπολις πρὸ καιροῦ, τὰ δὲ περίεξ φρουρία 15
 D ἐξ ὁμολογίας διὰ τὴν ἀνάγκην Πέρσαις ὑπέκειντο, ἦσαν δ' οὗτοι 15
 οἱ περὶ τὸν Ἀλισύραν Καρμανοὶ τὰ κράτιστα τῶν Περσῶν, πέμ-
 ψαντες οἱ ἐν τοῖς φρουροῖς κατὰ τὴν περὶ τὸν Αὔλακα διατρέ-
 βοντι ἀναγγέλλουσι μὲν τὴν βίαν, προσλιπαροῦσι δ' ἐκαμύνετεν
 ἀντιπροσχωρήσουσιν ἐξ ἑτοίμου, ἦν που φανεῖη, Ῥωμαίοις γε

stat testimonio multorum, homines videlicet circiter duodecim iussu ducis
 magni, sive ulciscantis peccatum quodpiam, sive praecaventis in futurum
 et terrore praemunitis suos ne peccarent, strangulatos tunc suspendio
 fulsse, quando et ipsum ducem istius cohortis, ex qua isti erant, virum
 inclytum virtute militari, ortu Bulgarum, cui fuerat dignitas collata magni
 tzaüsii, Chranisthlabum nomine, quem bello contra Lachanam Michaël Au-
 gustus senior olim captum diaque in carcere constrictum vinculis deten-
 tum, longo post tempore Andronicus imperator emissum custodia et eo-
 quam dixi ornatam dignitate, illis diu in partibus militiae ducem habuit,
 et hunc, inquam, ut dicitur, dux magnus irae impetu primo a se vulnera-
 tum gladio carnificibus laqueo suffocandum tradidit, finissetque is haec
 dubie vitam suspendio, nisi multi certatim accurrentes et precibus infimis
 et rationibus idoneis, meritisque ipsius ac defensionis argumentis allegan-
 dis plurimis, aegra tandem kontzerium avertissent a proposito talis viri
 leto informi enecandi. porro hinc dux idem magnus Chliara et loca eius
 viae caetera pertransiens, ducere festinato copias institit recta Philadel-
 phiam versus, extreme, ut dictum est, periclitantem. quoniam autem con-
 tingerat aliquanto ante capi Tripolim, arces quae circa illam urbem erant
 necessario pace cum Persis quibusdam conditionibus facta subiectae ipsis
 quadamtenus erant, citra tamen admissionem praesidii Persici seu potius
 Carmanici: nam hi cum quibus ista pepigerant Carmani erant, praecipui et
 fortissimi Persarum, Alisyrae parentes duci. verum tali coactarum subiacere
 servituti arcium incolae, audito adventare magnum ducem, eum iam circum
 Aulacem castris positus morantem legatione missa communiter rogarent ut
 sibi ad rebellandum paratis admoto propius exercitu adesset: sese enim,
 simul tuto id possent facere, pacta, quibus se summa vi adacti et cedem-
 tes tempori contra voluntatem obtrinxerant barbaris, rescissuros, et sicut

οὐσι καὶ τῇ τοῦ καιροῦ βία εἴξουσιν. ὁ δὲ δέχεται τε τὴν ἰακτεῖαν καὶ ἀμύνειν κατεπαγγέλλεται. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν θάρος λαβὼν οὐκ ὀλίγιστον πρὸς συμπλοκὰς κατὰ Περσῶν ἠτοιμάζιτο. πλὴν δ' ἀλλ' οὐδὲ Πέρσαις ἀνήκουστα τὰκείνου κατέστη, P 296
 5 ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μαθόντες προσητοιμάζοντο. καὶ που περὶ τὸν Ἀῦλακα συνελθόντες οὐκ ἄξια μὲν τοῦ πλήθους αὐδὲ γε τῆς παρασκευῆς ἐκατέρων ἀλλήλους ἔδρασαν, λέγεται δ' ὁμοῦ τρωθέντος αὐτίκα τοῦ Ἀλισύρου καὶ εἰς φυγὴν διὰ ταῦτα βλέψαντος Πέρσας μὲν μετ' εὐκοσμίας καὶ κατὰ τρόπον ἀναχωρεῖν, τοῖς δὲ
 10 κατὰ τὸν μέγαν δοῦκα συναχθεῖσι κατὰ φρήτρας τριχῆ οὐκ ἦν ἀτάκτως μέγα πᾶσι διώκειν. ἕκαστοι δ' ὀρώντες ἀλλήλους εἰ B προσηθήσειαν, ὁμοῦ τῷ ὑπὸ τῶν συνήθων ἐνιδρῶν Περσικῶν φόβῳ (μηδὲ γὰρ εἶναι Πέρσας ὄντας ἐκλαθεῖσθαι τῆς μηχανῆς) ἐπιχόμενοι ὑφειμένως ἐπέπιπτον καὶ βάλλοντες κατακίχοντο, ὥστε
 15 καὶ Πέρσας οὐκ ὀλίγους πεσεῖν. τέλος δ' ἐντεῦθεν ἀναχωρησάντων Περσῶν Φιλαδελφεῦσι τῶν κακῶν ἄμπνευσις γίνεται, καὶ λιμῷ κινδυνεύοντες σιταροῦνται, καὶ πρὸς τὰ δεινὰ, ἦν που

9. ἀκοσμίας P.

Romani erant, missis ab imperatore copiis, statim atque illa in vicinia comparuissent, sese palam adiuncturos. annuit ille precibus supplicum, et diciturum se quo vellent copias promisit, eo libentius quod ex hoc ipso tam opportune auxilio oblato non parum se confirmari sentiebat ad bene sperandum de successu expeditionis huius. ergo tanto se inde accrius ad conflictum cum Persis comparavit. qui vicissim per exploratores cognito magni ducis contra ipsos moventis adventu obviam illi prodire occuparunt, promoti exercitu prope Aulacem, ubi eum stativa fixisse ostendimus. commissum illic inter acies adversas est praelium, segnius remissiusque quam a tam numerosis copiis tanto utrimque apparatu infeste invicem concurrentibus expectari debuerat. dicitur tamen vulnerato Alisyra primis statim iaculationibus, ac propterea fugam respicere coacto, retro cessasse quidem Persas, sed militari gradu et citra confusionem aut solutionem ordinum. hos ne acrius et longius copiae magni ducis insequerentur, ea causa obstitisse dicebatur, quod hae trifariam in genera et corpora totidem divisae (suam enim sibi quique seorsim Itali Alani et Romani quasi separatam aciem habebant) immiscere se invicem, prout opus erat ad strenue instandum cedentibus, noluerunt, sed se mutuo intuebantur, operientes si qui priores insilirent, quasi mox et ipsi secuturi. caeterum ne qui primi expedirent ad hoc impetum, deterruit metus insidiarum, ex nota consuetudine Persarum, subsidere locis tutis et incaute subeuntes excipere solitorum; quos istius ipsis familiaris artis haudquam tali tempore usum omisso apparet. itaque caute admodum et longe dumtaxat in terga cedentium iaculando inseculi nostri Persas fugientes sunt; quorum sic tamen non paucos interfecerunt. per hunc modum submotis inde Persis Philadelphenses respirare a malis, quibus premebantur, contigit. nam iis fame periclitantibus annona est importata, animisque sic additis ad, si quae denuo incurrerent, incommoda longani-

C και ἐπεισφρήσωσιν, εὐέλπιδες ἴστανται. ἔδοξε δὲ μέγα τὸ ἔργον και εὐφημίσθη, μὴ ἄξιον ὄν τοσοῖσδε και οὕτω παρασκευῆς ἔχουσιν. αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐντεῦθεν τρεμούση καρδία (και θάνατος γὰρ ἐκ τῆς πληγῆς τῷ Ἀλίσυρα ἐπιφήμιστο) τάκει διελθὼν, και ὡς ἔδει κατασφαλισόμενος, ἔρχεται πρὸς τὸ 5 Ἀμούριον.

P 297 24. Ὁ δὲ γε μέγας δοῦξ ἐπ' ὀλίγον τῇ Φιλαδελφείᾳ ἐν-
 διατρίψας, και ἱκανὰ χρήματα συλλεξάμενος, νόστου ἐμέμνητο.
 και δὴ τάκεισε πάντα φρονήρια κατασφαλισόμενος τοῖς κατὰ τὸν
 Ἔρμον Μαγνησιώταις παραγίνεται. και τότε ὁ μὲν πρότερον και 10
 ἀποστάτης δόξας ἔγγυς, εἰς τῶν βασιλικῶν ἵπποκόμων, Ἀττα-
 λειώτης τοῦπικλην, ἄτε παρ' εἰδησιν βασιλέως και προσταγῆν
 κατασχὼν Μαγνησίαν και ἰδίαις τισὶ θελήσεισι συνύμα τοῖς ἀντό-
 χθοσι διοικῶν, μηδ' αὐτοῦ τοῦ εἰς κεφαλὴν ὄντος τοῦ Νοστήγ-
 B γου και Δούκα φροντίζων, μηδὲ τῆς πρὸς τὴν πόλιν εἰσόδου 15
 παραχωρῶν, ὁ γοῦν τοιοῦτος ἐξελθὼν και λόγοις και ὑποπτώσειςι
 παραντίκα τὸν μέγαν δούκα ἐκμειλιξάμενος και γαμικῶ κήδει
 δεξιωσάμενος, ἅμα τε δι' ἐκείνου πιστὸς ἔδοξε βασιλεῖ, και

18. τε δι'] δὲ δὴ P.

miter toleranda spe similiter adventari, si expectaretur, subsidii. magnum id opus vulgo visum, et solutio Philadelphiensis obsidionis ingenti late celebrata plausu est, licet res haud sane sui magnitudine respondens numero et apparatusi tantarum tantoque instructorum sumptu copiarum. porro Alisyra cum suis gravi correptus metu, quod eum e vulnere accepto brevi moriturum multorum opinione ac sermone percubuerat, raptim constitutis quae opus erant ad loca caetera quae in illis partibus occupaverat tuenda, Amurio se admovere festinavit, in vicinia castrorum ducis amici emendationem offensionis belli, et in praesenti receptus infesti periculo, quam obiter ex obvio poterat, securitatem captans.

24. Magnus vero dux paulum moratus Philadelpbiae, nec paucis tamen sibi corrasis illa brevi mora pecuniis, cogitare de redivo tempestivum duxit. itaque arcibus illius tractus et numero praesidiariorum et copia comaeatum et restauratione aut adiectione munimentorum abnnde ad securitatem instructis, Magnesiam ad Hermum pervenit. erat ibi tunc magna rebellionis infamia laborans ac tantum non perduellis declaratus unus equisonum imperatorii stabuli, Attaleota cognomento; qui nec conscio nec iubente imperatore occupatam Magnesiam privato quidem sub quodam moderabatur arbitrio, sed cui ad robur adiungeret consensum arte conciliatum indigenarum civiumque urbis eius, quam sic adeo sibi obnoxiam habebat, ut nec Nostongi ducae illi provinciae praefecti rationem omnino ullam duceret, nec ipsi permitteret ingressum in civitatem. hic talis obviam magno duci adventanti prodians ita eum infimi professione obsequii verbisque supplicibus delinitum sibi adiunxit necessitudine etiam affinitatis per coniugium inter amborum consanguineos cum eo contracta, ut repente Attaleota commendatus imperatori a magno duce omai criminis suspicione liberaretur, volenteque iam Augusto in usurpata potestate persisteret, sed

ἄμα ὅλως ἦν ἐκείνω ὑποταττόμενος καὶ ἐπέικων ἐς ὃ καὶ προστά-
 ξει. τῷ γοῦν Νοστογγῷ Δούκα, ὃν καὶ ἐς μέγαν ἐταιριεύραχην
 κρατῶν ἔτατι γράφων πρὸ μιχρήριον τῆς αὐλῆς ὄντα, οὐκ ἦσαν
 θυμῆρη καὶ ἄριστὰ τὰ ἀπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς προσταττόμενά
 5 οἱ, εἴτε μὴν καὶ πρὸ ττόμενα. εἴτε οὖν ὕβριοπαθῶν ἐκείνος ἐξ C
 ὧν αὐτῷ οὐκ ἄξιως τοῦ κατ' αὐτὸν μεγαλείου ὁ τῶν ὄλων ἐξη-
 γούμενος προσεφέρετο, εἴτε μὴν καὶ ὑποπτεύσας ἐξ ἐκείνου δεῖν'
 ἄττα εἰς τινὰς ἀπαιτήσεις χρημάτων ἐξ ὧν συλλέξας καὶ προσηγ-
 γέλλετο, εἴτε καὶ δι' ἀμφοτέρω ταῦτα τὴν εἰς τοῦπιὸν ἀδοξίαν ἐν
 10 δεινῷ ποιούμενος, ἔγνω μὲν τὴν ὡς βασιλέα τεχνιτεῦσαι ἀπόδρα-
 σιν, ταχὺ δὲ παρέσχε καὶ ἡ τύχη τὴν πρόφασιν. ἡ δ' ἦν, πέμ-
 πεται μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀνὴρ οἰκίος τῆ πενθερῆ οἱ D
 ὁ Κανναβούριος πρὸς Κωνσταντινούπολιν διὰ τ' ἄλλα, καὶ
 ἀξιοῦντος ἀποσταλῆναι τὴν γαμετήν· ἐπεὶ δ' ἔδει τῆς κατὰ τὴν
 15 ὁδὸν ἀσφαλείας τῷ ἀνδρὶ προμηθεύσασθαι, πέμπει πρὸς τὸν
 Νοστογγὸν παρεγγυῶν ἱκανῶσαι διασωσταῖς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ
 τὸν ἀποστελλόμενον. αὐτὸς δὲ τὰς παρεγγυήσεις δεξάμενος τῷ
 δοκεῖν καὶ ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ τὰ ἐπισταλμένα θέλειν πληροῦν, ὡς

6. ἀτεφ] αὐτὸν P.

quam acceptam palam ferret duci magno, precarioque et parata ad omnes
 eius nutus obedientia in ea se versari administratione profiteretur. haud
 grata haec erant Nostongo Ducae, quem istis, ut dixi, a se partibus sum-
 ma praefectum potestate imperator, missis etiam nuper diplomatibus ex
 primicerio aulae magnum hetaeriarum creaverat; qui etiam contemptum
 a magno duce, velut ipsi plane subditus, solitus tractari exercerique im-
 periosis iussis, velut unus e vulgo quispiam, cum sibi tamen supremam
 illis auctoritatem ab imperatore commissam meminisset, tacitus ringebatur,
 indigna sese pati conquerens, neque pro suae dignitatis et natalium me-
 rito tractari. accedebat is metus, cuius argumenta ex idoneis et praesen-
 tibus Nostongus ducebat signis, ne a se quoque, sicut a caeteris consue-
 verat, ingentes pecuniae contributiones exigeret. ergo et damnum instans
 praeventore, et ignominiam vel delere iam inustam vel ne sibi impingere-
 tur in posterum praecavere studens, unam optimam votorum assequendo-
 rum putavit rationem, imperatorem adire quamprimum, si quem modo
 plausibilem deserendae provinciae nancisci praetextum posset. favit in
 hoc ei fortuna, occasionem brevi offerens eius viae probabilem, hanc sci-
 licet. mittere per id tempus voluit dux magnus ad socrum suam, germa-
 nam imperatoris Constantinopoli tunc degentem, ministrum illi matronae
 in primis fidum et intime familiarem, Cannaburium, tum ut alia sibi desi-
 derata quaedam per eam in aula conficeret, tum ut uxorem apud matrem
 diversantem ad se accerseret. quia vero per infestas hostilibus incursibus
 regiones haud tutum incomitato viatori videbat iter fore, Nostongo man-
 davit ut eum tuto deputatorum e sua cohorte in urbem secure deduci
 praesidio curaret. quod ille mandatum obnoxie accipiens, quasi osten-
 tando abundantiori studio gratificandi duci magno, simul plus quam pete-
 batur dedit, simul aptam captavit opportunitatem id quod sua capsa opta-

αὐτὸς ὑπὲρ ἄλλον εἰς χάριν ἅμα τοῖς ἰδίοις διασωσάμενος, ἐτε-
 P 298 ρήνισεν ἀποφυγῆν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τις τῶν ἐς γραμματέας
 ἐκείνῳ τελούντων, ἐπεὶ καὶ αὐτῷ ἐδόκει τοῦ κεκτημένου ἄλλο-
 τριουῖσθαι, ἔνθεν μὲν οὗτος ἔνθεν δ' ἐκεῖνος τὴν πόλιν καταλαμ-
 βάνουσι. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπεὶ οὐδὲν ἐώρα ἀκίνδυνα ἑαυτῷ διὰ τὴν
 τῆς ἐνοχῆς παράλυσιν καὶ τὴν ἐς βασιλέα προσφυγῆν, πατριάρ-
 χου προσφεύγει· ὁ δὲ γραμματεὺς ἐπιστὰς πρὸ τούτου, καὶ τὰ
 πιστὰ προσδοκῶν ἔχιν ἕκ τινος γραμματος τοῦ ὑπὸ τοῦ μεγάλου
 δουκός, ὡς δῆθεν πρὸς τὸν κανικλείου δηλοῦντος τὴν ἀπόλυσιν
 B ὡς ἐκούσιος, ἑλλίσι χρησταῖς ἠωρεῖτο. λόγος δ' ἦν ἀμφοτέροισι 10
 συνελθόντας πρὸς πατριάρχην ἀπολογεῖσθαι διὰ τούτου τῷ βα-
 σιλεῖ τὴν ἐκ τοῦ μεγάλου δουκός ἀναχώρησιν, τὰ πολλὰ τῶν
 ἐκείνῳ πραττομένων ἀταμιεύτοις παρρησίαις καθαρτομένους.
 ἃ καὶ ἀγγελθέντα, οὐχ ὅπως οἱ λέγοντες ἔπειθον, ἀλλὰ καὶ
 δυσμεναίνειν ἑαυτοῖς τὸν κρατοῦντα ἐποιοῦν· βασιλεὺς γὰρ κα-15
 κίας, οὐκ ἀληθείας τὰ λεγόμενα κρίνων, καὶ ὑπεκαύματα φθό-

bat agendi. officium quippe deductoris sibi cum praetoria sua cohorte assumens, Cannaburium Constantinopolim perduxit. quo ipso tempore quidam in eiusdem Nostongi provinciali comitatu scribae ministerium exercens, cum decrevisset nescio qua re offensus ab exosi sibi domini servitio recedere, et ipse iter urbem versus clam arripuit. itaque ambo pari consilio, licet invicem ignari, furtivis profectionibus Constantinopolim pervenire. ubi Nostongus inspecto rerum statu, cum minime speraret probare se imperatori posse, manifestis in favorem magni ducis praecoccupato affectibus, quas veras habuerat causas e provincia iniussu discedendi, haud tutum sibi putavit confugere, uti destinaverat, ad ipsum, et audientia postcenda eius potestati se permittere. quare ad patriarcham se confert, asyli iure securus illic futurus, et eodem idoneo reconciliationis sequestro ad Augustum usurus. scriba, qui prior in urbem, expeditus via emensa, pervenerat, lactatus spe inani cuiusdam, quam attalerat, acceptae a magno duce ad caniclei praefectum epistolae, qua cum declarari credidisset se legitimas habentem causas abnuendae ulterioris morae in obsequio Nostongi, a quo indignis modis tractaretur, auctoritate superiori ducis magni a famulatu magni hetaeriarcae rite fuisse absolutum, postquam ea reddita epistola promoveri ea via negotium non sensit suum, sive illa perfunctoria commendatio fuisset, sive quamvis accurata, parum apud praefectum canicleo valeret, vela secundum auram vertere statuit, reconciliataque cum Nostongo gratia societate cum eo ineunda consilii, ad patriarcham et ipse confugit, parem prae se ferens aversionem a magno duce. ibi uterque concordii conatu studuerunt infamare apud Augustum magni ducis acta, querelis contra eius avaram arrogantem et tyrannicam gubernationem liberis apud patriarcham deponendis, quas ille videlicet ad imperatorem deferret, et pro ea qua pollebat apud ipsum gratia, creditas sibi probatasque persuaderet iustas esse. sed successu ea res caruit: auditis enim imperator a patriarcha quae Nostongus et eius scriba in magno duce culparent, adeo non est persuasus ut iram potius non modicam in accusatores ostenderet, hos iudicans false et prava voluntate in-

του μᾶλλον ἢ προνοήσας ἐξ εὐνοίας ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐκείνοις ἐχόλα C
 καὶ ἐξωργίζετο. τοῦ δ' ἐπὶ τούτοις καὶ μεταλθεῖν τοῦ μὲν τὸ
 οὐκ εἰς ὄλγα χρήσιμον παρητεῖτο, τοῦ δὲ τὸ ἀξιοπρεπὲς εἰς τὴν
 ἀπὸ βασιλείως παρόρασιν διεκάλυεν. ἦν δ' ἄλλως ἐμποδῶν πρὸς
 5 τοῦτο καὶ ἡ πρὸς τὸν πατριάρχην καταφυγὴ τοῦ Νοστογγου,
 ὅθεν ᾤετο ἔχειν τὴν εἰς ἅπαν ἀσυλίαν τῇ τῆς Περιβλέπτου τέως
 ἐγκλεισμένον μονῆ. ὅθεν καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς ὁ κρατῶν
 πολλάκις παρωξυμμένος (ἀνάπυστα γὰρ κἀκείνη τὰ λεχθέντα κατὰ D
 τὸ εἶκος ἐγεγόνει, καὶ ὕβρισπάθει τὰ μέγιστα, εἰ μὴ γε οἱ κα-
 10 τεικόντες ἀξίας τὰς δίκας τίσαιεν, μηδὲ προσέξεν ἄλλον τῷ στρα-
 τηγῷ, μὴ τῶν φυγάδων ἐκείνων ὑποσχόντων τὰς δίκας) ἀλλὰ τὸ
 μὲν μονῆ ἐγκλειεῖσθαι καὶ ἀπὸ προσώπου εἶναι τῷ βασιλεῖ ἄρκε-
 τὸν εἰς τιμωρίαν ἔκρινεν, ἐκεῖνο παρ' ἑαυτοῦ καταδικασθέντος
 ὅπερ ἂν βασιλεὺς παθεῖν ἐκείνον ὡς πρόστιμον ἐδικαίου, τῆς E
 15 μονῆς ἀντὶ φυλακῆς οὔσης αὐτίκα, ἧ δὴ καὶ παρὰ πατριάρχου
 ἀποσταλεῖς ἐγκέκλειστο. τῷ δὲ γε γραμματιστῇ ἀπεπροσπάθει
 ὡς μὴ ἰδίῳ τὸ σύνολον ὄντι καὶ ὡς ἔκ τινος λατρείας ἐκείνοις
 2. τὸ deerat. 10. μηδὲ γὰρ? 11. τὸ] τῷ?

stinctaque maligni livoris, non autem, ut videri volebant, zelo publici boni
 et studio benevolae serviendi imperatori ad istam calumniosam et menda-
 ciam delationem processisse. ergo in eos palam indignatus, scribam qui-
 dem ut nihili homunculum et parum utilem e ministerio amovit: Nostongo,
 ne poena ei luculentior infligeretur, sua tanto amplior dignitas profuit,
 praesertim cum ne pro potestate coerceretur subficereturque iudicio, asyli-
 lus obstaret, quo ille Peribleptae monasterio inclusus (illuc enim eum pa-
 triarcha miserat) inviolabili utebatur. itaque quamquam soror imperato-
 ris, socrus ducis magni, cognitis quae contra hunc ab his movebantur,
 tanquam pro genero sollicita, non cessaret Andronicum irritare adversus
 duos falsorum, ut aiebat, inventores criminum, magnopere exaggerans rem
 esse indignam exemplique in publicum noxii, impune ferre calumniosos
 sycophantas impudentissimam audaciam, ex qua inulta permanente secutu-
 rum esset ut alii quoque ad licentiam invitati similem negligerent obedi-
 duci magno, cuius quam esset fortis et felix bello reique tunc publicae
 necessaria opera, Philadelpiae liberatio monstraret; etsi haec, inquam,
 indesinenter urgeret tam potens et cara imperatori matrona, tamen illi
 non est visum aliud tum quidem Nostongo supplicium infligere; sufficere
 quippe interim aiebat carcerem, quem is sibi ultro conscivisset, includens
 sese monasterio Peribleptae; quam se illi custodiam imputare dicebat in
 partem poenae tanquam indictam legitime damnato. instantibus autem,
 posse saltem puniri Nostongum in persona scribe sui, qui non diversaretur
 in monasterio (huic enim iuste infligendum merenti supplicium in igno-
 miniam et dolorem redundaturum ipsis domini, cuius exemplo et commodo
 peccasset), respondebat imperator Nostongum nihil ad se pertinere puta-
 turum quid scribe isti fieret, quem ad suam vere pertinuisse familiam
 negaret: in eam quippe irrepisse haud a se adscitum, sed furtim adhi-
 bitum a suis familiaribus mercenaria functione venalis operae. oportere
 autem, si quando magistratus non in propria sed in aliena castigandi per-

ἀναληφθέντι· δεῖν γὰρ τοῖς τῆς τῶν ἀρχόντων ἐπὶ πλημμυλήμασι
 τιμωρίας οὐχ ἤττον κολάσεις ἢ καθάρσεις οὔσας ἰδίοις προσήκειν,
 εἰ μέλλοιεν οἱ μὲν κολάζοντες κερδαίνειν, οἱ δὲ δεῖνὰ πάσχοντες
 ὠφελείσθαι, κατὰ τὴν εἰς τοῦτιον χρεῖαν τὸ χρήσιμον παρεξόμε-
 P 299 νοι. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Νοστόγγος κατὰ τινὰ ἑλλισμὸν συμπαθείας
 τῆς μονῆς ἀπελεύετο, ἡ δὲ τῆς ὀλιγορίας δόξου καὶ ἔτι ἀναζήσουα
 ἦν, καὶ δεῖν' ἄττα τοὺς τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσκειμένους ἐπέμνυ-
 χον, εἰ καταφρονοῖτο, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν δοκούντων καὶ ἐν
 ἀξίαις (τοῖς γὰρ καιριωτέροις μέρεσιν, ὅταν ἐνδῶ πρὸς τὸ χεῖρον,
 ἀνάγκη συνδιεστράφθαι καὶ τὰ λοιπά, ἦν μή τις ἐπίσχη), τότε¹⁰
 βασιλεὺς πένψας ἕγει καὶ ἀμφοτέρους, καὶ δὴ ἡμέρα κρωωνί-
 μῳ, Μαιμακτηριῶνος τεσσαρεσκαίδεκάτῃ, τοὺς περὶ αὐτὸν
 B παραστησάμενος, παρόντων κἀκείνων, πολλὴν μὲν λόγον παρ-
 τεῖνε δημηγορῶν, τῷ μὲν δοκεῖν καθαρτόμενος τοῦ Νοστόγγου,
 τὸ δὲ πλείστον καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου δουκὸς πρὸς τοὺς μεγιστᾶ-¹⁵
 νας ἀπολογούμενος, ὡς μηδὲν ἀναξίως κἀκ τοῦ παρείκοτος μή'

sona sint, in eo capite poenam constitui quod intimum ipsis et carum scia-
 tur esse, cuiusque damnum ac labor ad sensum illorum affecta et com-
 passione propagatum iri non sit dubium. alioqui contingeret frustrari
 voto quo iudicem; qui cum poenas istiusmodi minus ultrices esse quam
 purgatrices velit, magisque optet emendari per eas in posterum qui deli-
 quit, quam ipse frui dulcedine vindictae, istud quod e reipublicae utili-
 tate spectat, minime assequeretur saeviendo in personam indifferentem illi
 quem primario vult plectere. sic tunc eludebat imperator studiosos magi
 ducis poenam Nostongi postulantes. verum cum accidisset aliquanto post
 haec prodire e suo asylo Nostongum, spe quadam concepta parcitari fa-
 cile sibi Augusti, si committere se reum ipsius clementiae vidisset, dum
 id ipsum aulae, ut fit, sermonibus celebratur, animadversum est magis in-
 cumbere iudicia magnatum plerorumque in reprehensionem arrogantiae
 magni ducis, qui Nostongum magnum betaeriarcham, dignitate ac satali-
 bus conspicuum hominem, velut de plebe quempiam, contemptum et impe-
 riosae tractasset. quae gliscens invidia cum ducis magni fautoribus inie-
 cisset curam, quod eum iam contemni ac traduci passim a proceribus et
 constitutis in dignitate viris primariis videbant, intelligebant autem sen-
 sus et iudicia summatum facile in vulgus quoque serpere, periculumque
 fore, ni mature occurreretur, ne communibus mox et unanimiter conspi-
 rantibus primorum iuxta infimorumque unus odiis obiectus haud par resis-
 tendo esset, novis imperatorem instantiis ad succurrendum isti discrimini
 perpulerunt. his ille annuens, die quarta decima Iunii, quae fuit illo anno
 dominica, adduci coram sese in medio procerum aulae consistente Noston-
 gum et scribam iussit. atque hic longam satis ingressus orationem specie
 invehendi in Nostongum, maximam re vera sermonis partem consumpsit
 in purgando apud praesentes magnates duce magno actisque illius et suis
 erga illum beneficis vituperationi eximendis. conatum quippe acrem in-
 tendit ad persuadendum neque se cumulandis in Rontzeriam honoribus
 liberalitate excessisse, neque illum accepisse a se quidquam quo non de-
 beret iudicari dignissimus, quippe qui iam antequam huc adveniret, ma-

αὐτὸν προβιβασμοῖς τιμῆσαι τὸν καὶ πρὸ τοῦ μέγαθ δοκοῦντα, μήτ' ἐκείνον παρ' αὐτοῦ τιμηθῆναι, εἰ ἐπὶ τῶν ὄλων γένοιτο· εἶναι γὰρ καὶ ἀλλαγῶ οὐχ ἥκιστα ἔνδοξον καὶ οὐδὲν ὃ τι λαβεῖν μὴ ἔχοντα. τέλος τὸ τοῦ λεοντοκόμου ποιεῖ, καὶ κυνὶ τὸν ὡς C 5 δῆθεν λέοντα ἐκδιεδίττεισθαι· προστάττει γὰρ αὐτίκα, καὶ τὸν μὲν γραμματεῖα ἑξατιμοῖ κορυβῆ τριχῶν καὶ γενείου, τὸν δὲ Νοστούγγον τὰ πολλὰ καθαρῶ μένος ἐν δημηγορίαις τέλος ἀξιωματῶν ψιλοῖ καὶ ἐγκλείει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῆδε.

25. Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τὰ κατὰ τὴν Τρίπολιν διελ- P 300
 10 θεῖν, ὅπως ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατ' ἀνατολήν φρούριον οὔσα, ἔπειτα ἐκ τῆς εἰκαίας καὶ τῆς τυχοῦσης προφάσεως ταύτην ἀρχαίαν οὔσαν καὶ Φιλαδελφείας προβεβλημένην ὃ Δούκας καὶ βασιλεὺς καὶ ὄπλοις καὶ σιταρκίαις ἐπετείοις ὠχύρον, καὶ τὸ τῆς Φιλαδελφείας μύρσιμον (τὸ δ' ἦν ἐκ πρώτης κατακλυσμῶν καὶ 15 εἰσέπειτα μηδὲν ἄλῶναι, ὡς ἐφημίζετο) πιστὸν ἐντεῦθεν καθίστα. διὰ τοι ταῦτα καὶ ἐκυδροῦτο τὸ πόλισμα, καὶ τῶν ἐπιτιθεμένων B ἠλόγει Περσῶν. ἀλλὰ χρόνος τὴν πολιορκίαν ἐμέτρει, καὶ τῶν

10. φρουρίων P. 15. εὐφημίζετο P.

gnus fuisset, classem et copias ductans proprias, quoque hic fuisset insignitus titulo ducis magni, eius rem ipsam prius habuisset, alibi nihil minus clarus atque conspicuus quam deinde apud nos, qui nomen dumtaxat addiderimus possessae dudum et exercitae ab illo potestatis, quando illum exercitui Romano praepositum universo magnum ducem appellavimus. in eam sententiam postquam accurate vehementerque peroravit, conversus ad praesentes reos, et a scriba exorsus, in eo facere voluit quod solere aiunt leonis magistrum, dum cane coram illo verberando terrere feroc animal satagit. sic enim Augustus metum admovere Nostongo scriba eius plectendo propter culpam utriusque communem volens, huic illic in conspectu cunctorum ignominiose radi ad cutem pilos capitis et menti iussit. moxque Nostongum acerba prius nec brevi obiurgatione increpitum denique dignitatibus privavit et custodiae addixit. atque haec quidem acta in hunc modum sunt.

25. Operae pretium quoque fuerit, quae Tripoli contigere, breviter exequi. haec urbs in Orientali sita tracta arcium potius, quibus circumdabatur ad illum oppositis limitem, quam propriis tuta munimentis habebatur, quoad eam Ducas Augustus, ex levi et fortuita capto causa consilio, urbem antiquam et Philadelphiae praetentam armis propugnaculis et victus annui provisionibus instruxit; cuius novae obiectu munitionis tutiore, ut apparebat, reddita et extra omne periculum Persicae invasionis posita Philadelphia, fides iam adhibebatur pronior veteri de illa oraculo iactato, quo in fatis esse ferebatur eam a primo dilavio in omne deinde consequens tempus numquam fore capiendam. indidem porro civitati Tripoli claritas accessit, late incluctae per hoc factae, nec sui praesidii fiducia curanti Persarum incursiones, quas facile ac ludibunde se repulsuram confideret. postea late potentibus campo Persis, cunctae illorum tractuum munitiones una simul obsidione premebantur, coactis praesidiariis

Georgius Pachymeres II.

28

πολλῶν ὑποκλιθέντων εἰς μακρὰν ἀντειχόν οἱ Τριπολίται. πλην
καὶ κατ' ὀλίγον τῇ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεῖα στενοχωρούμενοι καὶ
C τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας εἰς τὰ μάλιστα ἐχρηζον. ἀλλ' ἐπεὶ ἐγγύ-
θεν οὐκ ἦν ἀρωγὴ, ἔγνωσαν τισὶ συνωμοταῖς ταῖς πρὸς τοὺς
Πέρσας τὰ τῆς ἀνάγκης διευθετεῖν. ἀμέλει τοὶ καὶ πρὸς καιρὸν 5
ἐσπέndonτο Πέρσαις, καὶ σῆτον ἐκείθεν ἐλάμβανον. καὶ ὁ συνε-
θισμὸς τῆς ἐμπορίας μὴ μόνον ἐκείνους ἐξερχομένους ὠνεῖσθαι
τὰ ἀναγκαῖα ἐποίει, ἀλλὰ καὶ Πέρσας εἰσερχομένους ἀπέδην τὴν
P 801 πόλιν ἀπεμπολεῖν παρεσκευάζε. τοῦτο πολλὰκις πραχθὲν ἔν-
νοϊαν εἰσάγει Πέρσαις ἀλώσεως, καὶ προδόταις κοινολογησάμενοι 10
τὰ εἰκότα ἐν προθεσμαῖς πισταῖς τὰ κατὰ τῆς πόλεως ἐξεργά-
ζοντο. καὶ δὴ σάγμασι πλειστοῖς τὰ τῶν φορτίων ἐπισκευασάμε-
νοι, τὸ μὲν στράτευμα ἔγγιστά που ἐνεκρυφάζον, ἅμα δὲ πολ-
λοὶ τὴν πόλιν εἰσῆσαν. σῆτος δ' ἡ ἐμπορία ἦν, καὶ ἕκαστος
τῶν κανθῶνων ζυγάδα φέρων τῶν φορτωμάτων τὰ κατὰ τὸν πό- 15
λεμον ἤχεα, οἷς ἐκείνοι κροτοῦντες τὴν μάχην ἀνάπτουσιν, ἐν-
B τὸς συνεπῆγον τῶν σάκκων· καὶ ἀντὶ πιποῦς, τὸ τοῦ λόγου,

intra eas se tenere et agri usu exclusis. id incommodum diutissime omnium Tripolis pertulit; et plerisque circumsitaram arcium fame ad deductionem adactis, soli longo tempore restitere Tripolitae, quoad et ipsi consumptis sensim alimentis, extrema in arto positi penuria, circumspicere auxilia coepere; quorum cum e propinquo nulla se spes ostenderet, ad quasdam cum Persis conventiones, malo aliter immedicabili subigente, descenderunt. pacti enim in tempus aliquot indutias mutuoque contrahendi libertatem, frumentum ab ipsis traditum Persis, pretio cum fide numerato, accipiebant. frequentatum id est sat longo tempore commercium, produntibus primum Tripolitanis, et annonam persoluta pecunia foris sumptam intra urbem importantibus. procedente tamen usu, et ex eo, ut fit, fiducia crescente, permittere ingressum civitatis Persis vitae subsidia inferentibus non dubitarunt; quae res in exitum ipsorum vertit. Persae quippe, per talem causam intra urbem Tripolim crebro admissi, eius capiendae cogitationem inierunt, proditoribusque subornatis in supina securitate civium fraudem in hunc modum concinnarunt. magno sarcinarum numero parato, quas frumenti venalis esse dicerent, eas asinis aut mulis ditellaris binas hinc inde singulis impositas ducunt in urbem, id ipsum ut iam consuetum expectantem. sed non prius eiusmodi deductores inmentorum in eam viam se dederunt, quam sociis admonitis quid intus ipsi agere pararent, quid foris eos tali audito signo facere oporteret, univsum exercitum locis urbi proxime admotis clam in insidiis delitescentem relinquerent. considerant autem intra saccos, quos tritico refertos mentiebantur, crepitacula bellica, tympana nimirum ac tubas sonoraque id genus instrumenta, quibus solent uti concitandis militibus ad praelium. sub noctem ea mandra manorum onustorum, suo quemque agasonis vice Persa milite ducente, in urbem Tripolim non modo citra suspicionem ullam sed et cum gratulatione recepta est. laetabatur cives augeri se commentibus et in longi securitatem temporis annonae diu suffecturae congerenda copia firmari: miseri autem nesciebant sibi, iuxta vetus verbum, obtusum

σκορπίον οἱ πολῖται δεξάμενοι, ταῖς εὐθηναίαις ἐλπιδοδοκούμενοι ἐν ἀνέσει ἦσαν. νῦξ δ' ἤδη περὶ αὐτοὺς ἦν, καὶ ἤγγουον, καὶ ταῖς ἀγαθαῖς προσδοκίαις ἠώρητο ἐν κακοῖς ἀναγκαίοις ὄντες. ἐντεῦθεν καὶ νῦξ μὲν ἐκείνη ἐμμέσον μηδὲν ὑπεδομένους τοῖς πο-
 5 λῖταις, οἱ δ' ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ ἡχέια πόλεμον τρόπον ἀνε-
 κωμβάλιζον. καὶ τοῖς μὲν θυπνισθεῖσιν ἐκπληξίς ἐμπίπτει καὶ
 ἀπορία τοῦ πῆ τραπήναι καὶ ἐκφυγεῖν· οἱ δ' ἐπιστάντες ἀπέρρω
 τάχει ταῖς πύλαις αὐταῖς κλεισὶ καὶ δχεῦσι τῇ γῆ προσαράττουσι, C
 καὶ ἰγγύθεν τοὺς σφετέρους ἐτοίμους ὄντας συμμαχήσοντας
 10 προσκαλοῦνται. καὶ οὕτως αὐτῆς νυκτὸς ἐκ μιᾶς ἐκείνοις ὄρμης
 τὸ πόλισμα παρεστήσαντο. ᾧ δὲ καὶ Ἀλισύρας ὄρμητηρῶ ἐς
 τὰ μάλιστα χρώμενος, τὰς συνάμα Καρμανοῖς ἐκδρομὰς ὅπου
 παρῆκοι ἐποιοῦν. τότε τοιγαροῦν ἐκείνος μὲν εὐκόσμως φρηγῆ
 τῶν ἀμφὶ τὸν μέγαν ἀπαλλάξας δοῦκα, τὸ πόλισμα ὑποδύς, ὄλος
 15 ἐν ἀφοβίαις ἦν καὶ ὑπερηφάνει τὸ σύμπαν.

26. Ὁ δὲ τῶν ὄλων ἀφηγούμενος στρατηγὸς ἀκλίχτα P 302

γρονὸς διώκων, ὑποστρέψας προσβάλλει τῷ τοῦ Κουλαῖ φρουρῶ,
 ἔνθα καὶ ἀπαγχονίζειν ἐφίησι πλείστους αἰτίαις περιβαλῶν. τοῦτο

fuisse scorpium pro pipo; gaudebantque et spebus amplis efferebantur ipsa perituri nocte, cuius iam inchoatae primordia coenis et compotationibus, imminetium ignari, celebrabant. medium inde noctis effluxerat, ad eum nihil Tripolitani suspectantibus ut securissime passim illic dormiretur, cum Persae praetextu ducendi sarcinaria iumenta ingressi civitatem, suis quique arreptis tympanis aut lituis, quod sociis condixerant signum ediderant. experrecti Tripolitae tam intempesta hora, tam tumultuoso classico, mirari, consternari, quo se verterent quoque suffugium captarent, frustra se conterquendo, anxie quaerere. at non interim cessare perfidiosi deceptores. advolant ad portas urbis, easque contractas securibus cum vectibus ac seris humi sternunt. sic per patentia iam ostia socios paratos e propinquo introducunt, hisque sibi adiunctis uno impetu ipsa nocte urbem munitissimam, tandiu nequidquam ante oppugnatam, in suam facile potestatem redigunt. usus ea deinceps victor Alisyras est pro receptaculo, unde frequenter erumperet, quo se ac sua referret; habebatque ibi Carmanos suos secum, quos ex arce illa opportune imminente in terras opulentas quaestuose praedatum emittebat. contigerunt postea quae retuli ante de offensione belli, qua Carmani sunt coacti Philadelphiae obsidionem solvere; quo tempore dux eorum Alisyras sua versus praesidia recedens lento et bene ordinato gressu, qui fugae trepidatione et ignominia careret, frustra insequente magno duce perveniens iam in tutum, Tripolim suam intravit, ibique omni sollicitudine deposita ferocius etiam et insolentius glorians minabatur.

26. At nostri dux supremus exercitus, ubi expertus aliquantum vana se ac suos contentione fatigari Carmanis insequendis, acie perite instructa tuto sese subducentibus, progressu inutili reflexo admovet copias arci Cula dictae, quae Romanorum erat Persis antea late dominantibus se dedere conctorum. horum plerosque illic repertos, crimini vertens quod hosti

δὲ φρουρίῳ τοῖς Φούρνοις. καὶ οἱ μὲν αὐτὸν (οὐδὲ γὰρ ἦν χθὲς καὶ πρὸ τρίτης προσχωρήσαντας κατ' ἀνάγκην Πέρσαις ταῖς πρὸς ἐκείνοις ὁμολογίαις καὶ ἔτι ἰμμένειν, φανεισῶν τῶν δυνάμεων) ἑπτίαις δέχονται ταῖς χερσὶ καὶ θερμοαῖς μεταγνώσειν ἰμφανεῖς ἦσαν τὴν ἀναγκαίαν δυσχεραίνοντες μοῖραν τῆς πρὸς τοὺς 5
B ἐχθροὺς προσχωρήσεως· ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τῷ δοκεῖν ἀνίει τὰ πταίσματα, τοῖς δὲ δόξασι τῶν λοιπῶν προέχειν βαρέως εἶχεν. ὄθεν καὶ τὸν μὲν φύλακα τοῦ πολισματος ἀφαιρεῖται τῆς κεφαλῆς, ἄλλους δ' ἄλλως τιμωρησάμενος ποινὴν ἀγχόνης καὶ πρεσβυτέρου τοῦ τῶν λοιπῶν ἐξάρχου καταψηφίζεται. ὡς δ' οὐκ ἦν 10 αἰωρουμένῳ οἱ ἀπερυγεῖν ἀναγκαίως αὐτίκα καὶ τὴν πνοήν, τῶν τις ἐπὶ τούτοις ἐπιτεταγμένων, θείαν ἔνδειξιν ἠγησάμενος τὸ τε-
C λούμενον, εἴτε προσταχθὲν εἴτε καὶ μὴ, κοπίδι τέμνει τὸν βρόχον καὶ τοῦ κινδύνου τὸν κατάδικον ἐξαιρεῖται. εἶτα Φιλαδέλφεια προσβάλλει, καὶ χιλιάδης σύχνῳς ἐκεῖθεν ἐκλέγει χρυσοῦ, 15 ἀδυσώπητον ἐπὶ πᾶσι φέρων τὸ φρόνημα. ἔπειτα τὰ ὁμοια δρᾶ Πυργίον καὶ Ἐφεσον, καὶ τὸν τῆς ἀπαναστάσεως φυγοῦσι, τὸ τοῦ λόγου, καπνὸν τὸ πῦρ ὑπανῆπτε τῶν πειρασμῶν. καὶ ὁ διδοὺς πλεῖστα μετὰ πολλὰς βασάνους μόλις ἐσώζετο. ταῦτα καὶ ταῖς νήσοις Χίῳ καὶ Ἀήμνῳ καὶ Μιτυλήνῃ ἐπράττοντο. καὶ 20

cessissent, aut aliis succensens praetextibus, suspendio necavit. idem fecit et alii castro cui Furni nomen est. et illi quidem infelices, statim atque se viderunt impune posse a pacta Persis servitute, illorum recessu, resillire, obvius ulnis liberatores suos magni ducis milites excipiebant, illa satis alacritate declarantes quam inviti, summa necessitate adigente, pepigissent qualescunque indutias cum barbaris; cuius facti acrem poenitentiam monstrabant. ille autem non aequè cunctis ignoscebat, sed quaestioso discrimine, vulgo quidem inope venia donando misericordiam ostentabat, praestantiores autem, ut qui rem habent et ex quorum nece provenire lucrum posset, inexorabiliter plectebat. sic custodi illius oppidi, praesidii praefecto, caput amputavit, alios alio poenae genere absumpsit; quos inter et presbytero aliorum eius ordinis exarcho suspendium decrevit. at illi de laqueo pendenti durare longiori quam soleret spatio spiritum contigit; quo animadverso quidam isti functioni praefectorum, ostentum id divinum esse autumans, vel iussus vel iniussu, securi laqueum abscedit et periculo exemit addictum. sub haec Philadelphiam init magnus dux, et multa inde corradit aureorum millia; quod iam sine ulla verecundia agebat. itaque similem avaritiae licentiam Pyrgii, similem Ephesi ostendit; qua fiebat ut horum incolae locorum, e quodam veluti fumo incursionis barbaricae emersi, in flammam saevissimarum exactionum tristicio casu se deiectos lugerent. ista rapacitas exacerbatur ita immaniter, ut qui plurima dederat post multos cruciatus, vix salvus permanere sine-
 retur. talia exempla in insulas e continenti transierunt: idem enim passa Chios est, idem Lemnus et Mitylene. quibus in locis cunctis, apud quem-

ὅπου ὑοῖζος χρυσοῦ, κἄν μοναχὸς ἦν κἄν τάξεως ἱεραῖς κἄν τῶν D
 ἐπιτηθειῶν καὶ γνωστῶν βασιλεῖ, δειναῖς αἰώραις ἠτάζετο, καὶ
 ὁ μακελλικῶ φιτρῶ καὶ κοπίδι πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπειλούμενος θά-
 νατος καὶ τὰ ἐν μυχοῖς γῆς κρυπτόμενα ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἀνώ-
 5 ρυττε καὶ ἐδείκνυ. ὁ μὲν οὖν διδοὺς ἐντεῦθεν ἤλευθεροῦτο τῇ
 τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀληθῶς ἐτυμότητι, ὁ δὲ μὴ ἔχων πρόστιμον εἶχε
 τὸν θάνατον. ὁ δὲ καὶ τῷ ταλαιπώρῳ Μυκράμῃ κατὰ τὴν Μι-
 τυλήνην γέγονει. οὗτος γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν βασιλικῶν ὑπη-
 ρετῶν ὢν καὶ τῇ οἰκειότητι κλειζόμενος τὰς οἰκήσεις κατεῖχεν ἀνὰ P 303
 10 τὸν Σκάμανδρον. ὡς δὲ πᾶσαν τὴν ἐκεῖ χώραν προκαταλαβόν-
 των τὴν Ἰδὴν Περσῶν ἐρημοῦσθαι τῶν οἰκητόρων ξυνέβαινε,
 φθάνει καὶ αὐτὸς σὺν πολλοῖς ἄλλοις τὸ τῆς Ἄσου φρούριον
 ὑπέισθῆναι· ὃ δὲ καὶ ὡς ἀξιοτέρῳ οἱ ἐκεῖ τῶν ὄλων, ἐπεὶ καὶ
 τοῦ ἐξηγουμένου ὡς εἰκὸς ἐν τοιούτοις καιροῖς περιστάσεως ἔχρη-
 15 ζον, αὐτοῖς τε καὶ τὸ φρούριον ἐχειρίζουσιν. ὁ δὲ ὑψίσταται
 τὴν ἡγεμονίαν διδόντων ἐκείνων ἀνεπισημάντως ὅσον ἐκ τοῦ κρα-
 τοῦντος. ὅμως καὶ οὕτως ἔχων οὐκ ἐρραθύνει τῆς ἐφ' ἐκάστῳ B
 προνοίας, καὶ ἐφ' ἱκανὸν ὑμφέπονεῖτο καὶ συνέχε τοῖς τῆδε πύρ-
 ρηρομένοις. ἐπεὶ δὲ θεομένων τῶν ἐξωτέρων τέλος αὐτοῦς
 20 ἔμελλε περιστῆναι τὰ χαλεπὰ, τὸ δρῶσαι τι γενναῖον οὐκ ἔχοντες
 εἰ προσμένοιεν, πρὸς φυγὴν ὤρμων καὶ προαπανίσταντο, ἀγκά-

17. τοῖς P.

cumque auri copia suboluerat, is seu monachus foret seu e sacro ordine
 seu ex palatino auctoratis officio ac notis principi, diris suspendiis tor-
 quebatur: ostentabaturque illi mors praesens, cippo ferali et securi, qua
 super eo ipsi mox abscindeanda cervix foret, coram oculis positis, quoad
 eo terrore adactus, quos terra condidisset thesauros indicaret: tunc auro
 sequestro liberabatur. qui non habuisset quod proderet, morte miser in-
 opiam luebat. id quod infelici Machramae apud Mitylenem contigit. is
 cum esset e praecipuis imperatoris ministris, gratia etiam apud principem
 nota late inclutus, domicilium habuerat prope Scamandrum. sed universa
 illic circum iam a Persis regione post Idam occupatam evastata, desola-
 toque incolis tractu, mature abiens et ipse cum multis aliis in Asi arcem
 ingreditur; ubi recepto, qui debebant intus, quoniam et tali tempore ducem
 sibi opus videbant esse, et satis intelligebant neminem adesse ad id illo
 magis idoneum, loci praefecturam deferunt. accepit ille quod dabant, et
 sine alia imperatoris significatione pro praefecto se gessit illius castris, nec
 segnibus in eo exequendo fuit officio: sat longo enim spatium invigilans et
 laboriose satagens locum defendit, misereque vexatis circumstiti colonis agri
 opportuno subvenit auxilio. at postquam aucta iam potentia hostium et
 plerisque illius viciniae locis vastatis comminus admovebatur terror mali
 prorsus ineluctabilis, Machrama cum suis non habentes quod generose
 agerent, prudenter sibi consulere decreverunt. fuga ergo se in tutum re-
 cipere curarunt; ad quod illis, ut multis aliis, gremium e propinquo be-

λας σφίσειν ὡς καὶ πολλοῖς ἑτέροις ἐξ ἑγγίονος προτεινοῦσης τῆς
 Μιτυλήνης, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν σκοπῶν ἕκαστος ἠλόγει τοῦ ἄγον-
 C τος καὶ τῆς ἔκουσίου ἀνεῖτο ὑποταγῆς· ἐφ' οἷς μηδὲν ἔχων ἀντι-
 πράττειν, τοῦ πλήθους ὡς εἰκὸς δυναστεύσαντος, συναπαίρειν
 ἔγνω κάκεινος, καὶ κενὸν ἐντεῦθεν τὸ φρούριον καταλείπειτο. 5
 ἀλλὰ μεθ' ἡμέρας ὁ μέγας δοῦξ προσίσχει τῇ νήσῳ, καὶ ἔδει
 πάντως αἰτίας τῶν πορισμῶν τὰς μὲν εὐρίσκεισθαι τὰς δὲ πλάτ-
 τεσθαι. σὺν ἄλλοις πολλοῖς καὶ οὗτος τῷ τροχῷ συλλαμβάνεται.
 οἱ δὲ ἄλλοι πάντες μίαν τὴν τοῦ κακοῦ λύσειν, εἰ προτενοῖεν ἄβρον
 D τὸ χρυσίον. καὶ τις δὲ ἄλλος ὃς προενηργηκῶς δημόσια τὰ ἐξ 10
 ἐκείνων κέρδη ἐν χιλιάσι καὶ μάλιστα εἰσπραττέτο. τῷ δὲ
 προσειμᾶτο θανάτου διὰ τὴν τοῦ φρουρίου κατάλειψιν. εἰ
 δ' ὠνεῖσθαι βούλοιο τὴν ζωὴν, εἰς χρυσίον χιλιοστύας πέντε ἢ
 ἕκτισις ἴστατο. κατηντήκει δὲ καὶ ποιηὴ μέχρι καὶ ἑκατοστύος
 μῦς τῷ Μαχράμῃ. ὡς γοῦν βραδεῖς ἐφαίνοντο οἱ μὴ ἔχοντες 15
 περὶ τὴν ἀπόδοσιν, αὐτῆς ὥρας προστάσσει ἐπ' ὄψει θάτερου
 E καρατομειῶσαι θάτερον τὸν Μαχράμην, καὶ ὁ μακελλικὸς φιτρὸς
 παρευθὺς καὶ τὸ ξίφος ἔτοιμον εἰς ἀναίρεσιν· τὰς γὰρ τῆς κεφα-
 λῆς τρίχας ἱμᾶσι δεθεῖς, εἶτα δ' ἔκταθει ἐπὶ τοῦ φιτροῦ καὶ
 καρτερῶς πιεσθεῖς, ὥστε καὶ τοὺς σπονδύλους τοῦ τραχήλου ἐκ- 20

nevole patens ostendit Mytilene. sic tamen ille administratus est transi-
 tus, ut non tam iussu ductuque praefecti quam privato Asensium quisque
 consilio migraret, non magnopere Machrama repugnante, qui se precario
 sine certa principis auctoritate illic dominari meminisset. verum multitu-
 dinem videns per se sibi consulentem, nec castrum ab omnibus incolis de-
 sertum ipse solus cum familia tenere confidens posse, Aso et ipse migra-
 vit Mitylenen, prorsus vacuum hunc relinquens locum. non multis post
 diebus appulit in insulam magnus dux pecuniae sitiens, cuius extorquen-
 dae aut invenire aut fingere rationes oportebat. igitur cum multis aliis
 Machrama comprehensus vinculis traditur. ac caeteri quidem, prout quis-
 que aurum in abdito habuit quod daret, varie vitam redemere; in quibus
 unus, qui pecuniam administrasse publicam dicebatur, quantum ea fun-
 ctione lucro apposuerat proprio, quod aliquot millium summam aequavit,
 coactus est tradere. in Machramam sententia lata est videri eum mortis
 reum ob arcem desertam, indulgeri tamen ut numeratis quinque aureorum
 millibus vitam emeret. defuit huic ad eam summam continuo explendam
 una centaria nummorum, et paulo plus cuidam alteri similiter taxato.
 postquam diu frustra vexati quod non habebant nequibant repraesentare,
 ipsa hora praecipit magnus dux alteri in oculis alterius caput abscindi.
 expeditur feralis cippus, stat carnifex altera manu tollens gladium, altera
 ligatos Machramae capillos tenens, sicque collum adaptans macellario
 trunco, tam valide apprimendo ut loco naturali emereret cervicis verte-
 bras. ita infelix iotum accipit quo est ei recisum caput. id spectaculum
 in alie pariter damnato vim habuit qualem esse aiunt Medusae Gorgonis,

λυθῆναι τῆς φυσικῆς ἀρμογῆς, οὕτως ἀθλίως καὶ τὴν τομὴν δέχεται. καὶ τὸ συμβῆν θατέρῳ θειασαμένῳ Γοργῷ τις ἦν ἀπολι-
σθοῦσα τὸν δειλαιον, καὶ πικρὸν κλαίει, καὶ ποτνιαῖται πρὸς
Γενοῦντας, καὶ τὴν ζῶνῃ χιλοστύϊ χρυσίων παρ' ἐκείνων περι-
5 ποιῆται.

Ἄλλὰ μικρὸν ἢ ταῦτα γενέσθαι πρότερον, Μαγνησιώταις P 304
ἐκεῖνος τιμὴν ταμιεύων Κυκλώπειον, ὡς καὶ αὐτοὺς τὰ ὅμοια
δράσων, κἄν ὑπερημέρει τὴν ἔκτισιν, τοῦ πιστεύειν ἐκείνοις
πλέον τῶν ἄλλων καὶ παρὰ τοῦτο ἀποτεταμιεῦσθαι καὶ ἵππους
10 τῆδε καὶ χρήματα, ἃ δὴ ἐκ τόσσης ἀλαστορίας συνέλεγε, φθά-
νει σφαλῆναι προνοία τῶν οἰκητόρων. τὰ γὰρ τοῖς ἄλλοις συμ-
βαίνοντα καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δέσαντες, καὶ μάλιστα
προπαθόντες καὶ ὡς γέμματος τὸ πᾶν προμαθόντες, πρὸς ἀπο-
στασίαν ἀφορῶσι. τὸ δ' ἦν εὐχερὲς ἐννοῆσαι σφίσι, ἐκ τοῦ B
15 πρὶν καθ' αὐτοὺς εἶναι καὶ διοικεῖσθαι πιστεύοντας τῷ πολλισμα-
τι, ἔρμαιον εἶναι τούτοις, οὐ θησανροδς καὶ μόνον ἐκείνους καὶ
ἵππους, ἀλλὰ καὶ πλῆθος μάχιμον εἰσελθὼν καὶ μοῖραν οὐκ ὀλί-
γην τῶν Ἀλανῶν καὶ σιτώνας πλήρεις, οὓς ἐπὶ χρόνον ἀρκέσον-
τας ὑπελάμβανον. ταῦτα καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ συνέδοξε περὶ
20 ἐαντῷ τὰ μάλιστα δεδιότι. καὶ πίστεις διδόντες τε καὶ λαβόντες

quam qui vident lapidescunt. sic enim et hic miser, hausta visu prae-
senti dira Machramae nece, commotus adeo est ut multis lacrimis exora-
ret Genuenses, sibi commodare ne gravarentur aureos mille, quot ad sum-
mam indictam absolvendam deerant: ita est horum misericordia servatus.

Paulo prius quam haec fierent, contigerat defectio Magnesiensium a ma-
gno duce. huic ille civitati pro maioribus in se meritis gratiam servabat,
qua remuneraturum se Ulyssæm Cyclops Homericus profitebatur, spondens
ipsum a se comedendum sociorum ultimum; et post expilatas urbes reli-
quas hanc etiam exinaniturus expectabatur. quod ipsos non fefellit eius
cives, ex caetera viri rapacitate facile praesentientes quid passuri mox
forent. haec illos provisio ad palam deficientium a magno duce incitavit;
ex quo accidit hunc perdere praedam ingentem varie corrasam undecum-
que, cum equorum tum pecuniae, quam apud Magnesienses, his fidens
pius quam caeteris, custodiendam deposuerat. hic primus rebellionis fru-
ctus magnam adiecit tantum ausis facultatem sustinendi ferus impetus in
ultionem statim ruituri hominis impotenter iracundi, quem tam luculenter
irritassent. equos enim et aurum, hoc est instrumenta et nervos belli,
ad manum sic habebant; nec deerat numerus virorum fortium, qui e va-
riis eo locis confugerant; in quibus erat Alanicarum copiarum pars non
exigua. accedebat abundantia frumenti plenis horreis congesti ad longi
sufficientiam temporis. his simul cunctis in primis animabatur Attaleota,
ut non dubitaret se auctorem ferre consilii audacis, quod nisi felix esset
ad extremum, impendere sibi certum exitium sciebat. hoc instinctus metu
peculiarem adhibuit diligentiam in coniuratione corroboranda, stricta invi-
ocem, quam firmissime posset, fide sociorum communionem facinorosi eiusmodi,

- C ἀλλήλοις καὶ παρ' ἀλλήλων τοὺς ἐντὸς Ἰταλοὺς τοὺς μὲν ἔργον
μαχαίρας ποιοῦσι τοὺς δὲ καὶ ἀσφαλῶς καθειργνῶσιν. ἑαυτοὺς
δὲ τὰ μάλιστα συγκροτήσαντες ὡς θανουμένους πάντως εἰ καθο-
φεῖεν (οὐ γὰρ ἦν ἐλπίζειν ἄλλο, εἰ ὑπὸ χεῖρας τῷ μεγάλῳ δουκί
γένοντο), τὰς πύλας ἐν ἀσφαλεῖ θέμενοι δῆλοι ἦσαν ἀποστα- 5
τοῦντες. ὡς γοῦν ἀνάπυστα γέγονε τὰ κείνων, καὶ οὐκ ἦν κα-
ταπέψαι τὴν χλεύην ὄντα Ἰταλὸν καὶ οὕτως ἀπηγῆ καὶ φρονημα-
τιαν, τᾶλλα θέμενος ἐν δευτέρῳ, παραλαβὼν τὰς δυνάμεις
- D ἐκείσε γίνεται, χρώμενος μὲν καὶ παντὶ τῷ Ἰταλικῷ συμμαχοῦντι,
οὐκ ὄλιγον δὲ συνεπαγόμενος καὶ Ῥωμαϊκόν, ἔτι δὲ καὶ Ἀλανοὺς 10
ἐπὶ τὴν μάχην προσβιαζόμενος. ἐκάστης οὖν προσβάλλων ἐπο-
λιόρκει, μηχανήματα ἐφιστάς καὶ ἐλεπόλεις προσητοιμαῶν, καὶ
πολλαχόθεν θερμαῖς τισὶ προθυμίαις (ἐξωτρύνετο γὰρ καὶ προ-
φανῶς λοιδορούμενος ἔνδοθεν) κατὰ πρόσωπον ἀπειριῶτο τοῦ
- E τείχους. οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἐντὸς κατημέλουν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν 15
τὴν τοῦ ὕδατος χρῆσιν ἀναγκαίαν οὔσαν ὄχυροῖς τειχοῖς μέχρι καὶ

7. φορηματίαν P.

quod omnem cum magno duce reconciliationis viam abrumperet. fuit id hostilis grassatio in Italos, quotquot sunt intra urbem Magnesium tunc reperi; quorum pars gladio caesi; pars securae commissi custodiae sunt. egit praeterea ut cunctis esset persuasissimum unam ipsis sitam esse salutis spem in salute non aliunde speranda quam ab invicta et omnino irrevocabili resistendi constantia, certissime morituris, si cederent et quacumque ratione sub magni ducis potestatem ac manus redigerentur. sic parati, portis urbis tuta custodia et munitione septis, sine ulla iam dissimulatione palam declarant se pro hoste habere magnum ducem. hic simul eius tanti sui contemptus, fama facti late didita, eam notitiam accipit quam nullus posset dissimulatione tegere, statim exarsit in nihilo mitiorem iram quam quali erat verisimile inflammandum hominem Italum, eundemque supra communem gentis modum crudelem atque praecipitem. rapit ergo sine mora, cunctis omissis, suas secum universas copias, Magnesiumque advolat. erant in eo exercitu auxiliares Italici generis omnes, Romanae cum his militiae pars non exigua, denique Alani, qui tamen non sponte, sed praesentis ducis ineluctabili adacti potentia, invitam eius iram crebra subinde in illum e muris iactata dicteria, irridendum conatus minusque ipsius, quibus homo tumidus impatiensque contumeliae incredibiliter efferabatur, vanos interim eius impetus muris nequidquam solidissimis impactos Magnesium, munimentorum apparatusque conscientia suorum, securissime contemnentibus. strenue inter haec iidem ad omnes talis temporis accurrebant usus. itaque cum ne aqua excluderentur periculum esse animadvertissent, muro valido campum amplexi suburbanum, ubi erat focus

ἐς τὰ Μάκαρος, οὕτω πως λεγομένου τοῦ τόπου, φθάσαντες
 ἐκρατύναντο· ἐπειτα τὰς κατ' ὄρος ὑπονόμους μακρόθεν ὑδρα-
 γωγούς τῶν ἔξωθεν ἀνορυξάντων ὥστε μετοχετεύειν τοὺς ῥύακας,
 ἐκεῖνοι παμπληθεὶ στρατεύσαντες διεκώλυνον καὶ ὡς οἶόν τ' αὐ-
 5 τοῖς τὴν ὀχετηγίαν κατησφαλίζοντο. ἐπὶ τῶν πύργων δὲ πετρο-
 βόλα καὶ ἰοβόλα στήσαντες μηχανήματα καρτερώς ἡμύναντο καὶ P 305
 ἀντείχον. τέλος τὰ χρήματα ἀπαιτούμενοι, οἱ δὲ μὴ ὅτι γ' ἐδί-
 δουν, ἀλλὰ καὶ προσελαιοδοροῦντο καὶ πικρῶς ἐχλεύαζον. διὰ
 ταῦτα καὶ χρόνος μὲν τῇ πολιορκίᾳ ἐτριβeto, ἡμελοῦντο δὲ τᾶλλα,
 10 ὡς μὴδ' ἂν ἦσαν· οἱ χεῖρα σφῶν ὑπερέξοντες. καὶ οἱ Πέρσαι
 πάλιν κατὰ λόχους καὶ οὐλαμοὺς ἀνέδην τοῖς ἐρημωθεῖσιν ἐπήγε-
 σαν, ἦν τι πον τῶν ὑπολελειμμένων ὄναιτο. οὐδεὶς οὖν ἐν
 χώραις ὑπελείπετο, ἀλλ' ὀλίγοι μὲν ταῖς πόλεσι παρεβύοντο, καὶ
 οἷοι ἐκ τοῦ παρείκοντος, οἱ πλείους δὲ σοφώτερόν τι ποιούστας
 15 οἱ μὲν εἰς νήσους οἱ δ' εἰς ἀντιπεραίαν ὤρμων, καὶ τὰ αὐτῶν B
 μακρόθεν ἑώρων, προσπελούζειν οὐ τολμῶντες οὐδ' ἐς βραχύ.
 οἱ δὲ τολμῶντες διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπορίας αὐτόθεν πύσχον-
 τες τὰ δεινὰ κατεμάτθανον, καὶ προμηθεῖς τοῦ ζῆν ἐποίουν τοὺς

perennis, moenibus annexerant, perducta munitione usque ad Macarem;
 id illic loci nomen est. quin etiam comperto conari hostes incidere sub-
 terraneos canales, quibus aqua e monte proximo in urbem infuebat, illuc
 manu armata succurrentes abire illos re infecta coegerunt; ac quantum
 pro praesenti usu licuit, istam quoque sibi aequationem asseruerunt. tur-
 ribus praeterea ballistas catapultas muralesque id genus imponentes ma-
 chinas, procul saxi telisque iaculandis hostem impigre submovebant.
 tentati autem per colloquia, submissis a magno duce qui compositionis
 spem offerrent, si pecuniam sibi suam vellent reddere, adeo se alienos a
 dando quod poscebatur demonstrarunt, ut ultro contumelias ingerent
 amarisque irrisionibus talia proponentes subsannarent. hoc tenore proce-
 debat in longum iam tempus obsidio oppugnatioque irrita. interim autem
 a magno duce cuncta quae ad Romanae contra barbaros defensionem di-
 tionis erant tali tempore necessaria, funditus ubique negligebantur; et
 quasi nusquam essent barbari contra quos utilius auctoratorum imperatori
 militum manus occuparentur, universae imperii vires impendebantur Ro-
 manis oppugnandis. hinc repressi paululum nupero nostri exercitus suc-
 cessu Persae denuo iam sine ullo metu prodibant incursabundi et per de-
 solatas a se ante regiones spicilegium rapinarum faciebant. si quid ergo
 rerum aut hominum prioribus atrociniis superfuerat, raptum manci-
 patumve auferebatur. et augebant suis damnis istam barbarorum praed-
 am quidam, e totis, in quae confugerant, praesidiis intempestiva fiducia
 repetere agros relictos ausi; qui illic deprehensi opprimebantur. quam-
 quam paucos ea imprudentia corripuit: nam sapientiores plerique, etiam
 vicinarum arcium aut urbium non satis sibi tutum asylum rati, in insulas
 et adversam continentem profugerant, indeque sua procul intuentes ne ad
 momentum quidem his se rursus admovere sustinebant. commendarunt-
 que huius prudentiam consilii eorum infortunia, qui egestate pressi per-

ἄλλους αὐτοὶ πίκτοντες· οὐ γὰρ ὡς πολεμίους σφᾶς οἱ Πέρσαι, ἀλλ' ὡς κλιῶνας ὧν αὐτοὶ διὰ σπάθης ἐκτῆσαντο, ἀνὰ χεῖρας πεσόντας ἐτιμωροῦντο καὶ ἀνηλεῶς ἔσφαττον.

P 306

27. Ἐν τούτῳ καὶ τις νεανίας τὸ γένος Βούλγαρος, Χοιροβοσκὸς τοῦ πύκλῃν, ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδείου οἶμαι τοῦ κάλαι, 5 Ἰωάννης, πολέμοις τισὶν ἐνδιατρίψας κατὰ Μυσίαν, ὡς ἰσχυρίζετο, ἀκούων τὰ κατ' ἀνατολὴν δρώμενα, καὶ ὡς ἄσυντάκτως οἱ Πέρσαι χωροῦντες καὶ κατὰ λόχους ἐρημιωθεῖσας τὰς χώρας μηδενὸς κωλύοντος κατατρέχουσιν, ἀναλαμβάνει θάρρος, καὶ εἰς τριακοσίους τῷ ποσῷ προσεταιρισάμενος, τοξοφόρους καὶ 10 Β κορυνήτας τοὺς πλείστους, τὸ μὲν πρῶτον πρὸς τῇ θαλάσῃ γενόμενος ἠβούλετο διαπεραιωθῆναι, ἔτι κατ' ἀνατολὴν τοῦ βασιλέως διάγοντος Μιχαήλ· ἐπεὶ δὲ ἀνερχθὲν τοῦτο ἔννοιά τις ἐμπίπτει τοῖς ἐπ' ἔξουσίαις ἀκούσασι, μὴ λαὸς ἀγροϊκὸς τε καὶ ἀπόλεμος παραπόληται, καὶ διὰ ταῦτα κατασχεθεὶς ἐκείνος φυλακῇ 15 δίδοται, καὶ μῆνας ἔννεα τῇ ἐγκλείσει προσταλαιπωρήσας ἔπειτ' ἐκείθιν ἀποδρὰς τῇ ἐκκλησίᾳ προσφύγει, ἐντεῦθεν αὖθις ἐνευκαιρήσας τῶν προτέρων ἐκείνων διανοιῶν γίνεται, καὶ τῆς ἐκκλησίας κρύβδην ἀποχωρήσας ξύγκλυδα λαὸν ἐκ τοῦ παραντίκα συναθροίζει, καὶ τὴν ταχίστην συνάμα σφίσιν ἀνεπινοήτως διαπε- 20

5. ἀπὸ τοῦ] αὐτοῦ P.

egre, repetere domo ausi unde illi mederentur, mala sua priora longe gravioribus cumularunt, hostiliter tractati a Persis, qui eos non ut sua requirentes adigente inopia miserabantur, sed iure puniendos censebant ut rapientes aliena, quae nimirum sua ipsi bello et gladio fecissent. quare illos, non secus quam deprehensos in furto flagranti, immaniter cruciantes trucidabant.

27. Per haec tempora iuvenis quidam genere Bulgarus, cognomento Choeroboscus, a priori opinor professione pastoris porcorum, Ioannes nomine, bellis quibusdam apud Mysiam, ut quidem ipse affirmabat, exercitatus, audiens quae in Oriente gererentur, ut nempè solutis ordinibus Persae passim vagantes per manipulos, tamen prohibente nemine, regiones illic incursarent, concepta rei bene gerendae fiducia trecentos sibi socias, quorum erant quidam armati arcubus, plerique clavas gestabant. cum his mari se admovens transfretare in Asiam tentaverat, quo tempore illic erat iunior Augustus Michael. sed hoc eius consilio divulgato, qui loca illa cum potestate tenebant, audientes timuerunt ne plebs agrestis, militiae rudis, in certum exitium temere rueret. quamobrem comprehensus ille custodiae traditur. sed menses novem carcere conflictatus, inde postea elapsus ad ecclesiam confugit; ubi remissionem nactus stationem prioribus illis cogitationibus se reddit; et clam ecclesia recedens mistam plebis domo profugae metu Persarum multitudinem colligit, cumque his confestim et

ραιοῦται. οὐδὲ γὰρ ἦν ἡριμεῖν κἀκείνους κακουμένους ἤδη τῷ
 χρόνῳ, καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ ζῆν ἐπὶ τῶν σφετέρων ἢ εὐκλειῶς
 πρῶτον ἀγαπῶντας. καὶ οὕτως στρατὸς ὅλος γενόμενος ὑπὸ τῷ
 Χοιροβοσκῷ στρατηγούντι πείραν τινα ἀρπάξεν τῶν ἐχθρῶν ἐπι-
 5 ρῶντο. καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὀλγοῖς πλείστοι παρεμπύπτοντες ἦν-
 δραγάθουν. ἦν δὲ ἄρα εἰρωνεῖα τύχης σφίσι τὰ δρώμενα, καὶ D
 ἐπιέλα τούτοις τὸ μόρσιμον, τὸ τοῦ κολυμβητοῦ πάσχοντες,
 ᾧ δῆτα ὁ νόστος οὐκ ἔχει τὰ τῆς σωτηρίας ἐχέγγυα. ὡς γὰρ
 Κεγχραιῖς πληθος Περσῶν περιμίσατο, καὶ οἱ ἐκεῖσε πολλοὶ τινες
 10 ὄντες ἐκ τῶν κατὰ Σκάμανδρον χωρῶν διὰ τὴν ἀνάγκην παραβυ-
 σθέντες ἐν κινδύνοις ἦσαν καὶ βοθηθείας ἐτέρωθεν ἔχρηζον, ἅμα
 τῷ μαθεῖν καὶ αὐτοὶ συνταξάμενοι ἐκεῖ γίνονται. καὶ ἀνώστως
 ἐπισπεύοντες ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἔδοξάν τινες εἶναι, καὶ ὑπερέσχον
 τραπέτων τῶν πολυμίων. καὶ τότε μὲν ὡς εἰκὸς ἀνακωχὰς τοῖς P 307
 15 πολιορκουμένοις ἐδίδουν· ὕστερον δὲ συναχθέντες πλείους οἱ Πέρ-
 σαι ἐνὸς κατὰ τούτων ὀρμήματος γίνονται, καὶ ἱππεῖς πεζοῖς
 μεθ' ὀρμῆς σφοδρᾶς ἐμπύπτοντες κατὰ κράτος νικῶσι, καὶ τὸν
 Χοιροβοσκὸν περισχόντες κτείνουσι, πλὴν οὐχ ἅμα τῷ περισχεῖν,
 ἀλλ' ἐπεὶ περὶ τῆς ἑαυτοῦ τιμῆς τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ προσελιπά-
 20 ρει (ἴστησαν γὰρ τὴν τιμὴν εἰς νομίσματα πεντακόσια, ὧν λυ-
 τροῦν ἔπισχουῖντο), οἱ δὲ κατημέλουν, ἐκείνος Βουλγάρων B

inopinato mare traiecit. urgebant enim inopes isti necessarium sibi in
 agros patrios reditum propter penuriam rerum omnium, qua longo iam
 tempore promebantur. quare apud se decreverant alterum duorum, aut
 suis in domibus vivere aut decore occumbere pugnando. sic quaedam spe-
 cies exercitus Choerobosco ductore formata est. querebantque avide oc-
 casionem experiendi conflictu cum hoste fortunam belli. ac principio qui-
 dem plures in paucos irruentes bene rem gesserunt. sed saevus hic erat
 fortunae ludus, lactantis ipsos ut in fatale pertraheret exitium, passos
 idem quod urinatores solent, quibus emersisse semel et iterum e gurgite
 facit animos ad tertiam tentandam, in qua demum pereant, immersionem.
 obsidebat ingens numerus Persarum inclusam Cenchreis multitudinem ple-
 bis inopis, quae populationibus hostium e regionibus circa Scamandrum
 coacta eo fugere extremo tum in discrimine exterius illato egebat auxilio.
 id simul Choerobosco cum suis est cognitum, illuc advolant, et improvise
 irruentes viri esse visi sunt, fasis primo incursu et fugatis hostibus; unde
 contigit respirare paulisper obsessos. verum paulo post congregati maiore
 numero Persae uno simul omnes impetu Choeroboscianos adoriuntur, et
 inmissis vi summa equitibus in pedes ipsos intereptione delent, circum-
 ventumque undique Choeroboscum occidunt, non tamen statim ac cepe-
 runt. aliquandiu enim habitum in vinculis permiserunt orare obsessos, ut
 lytrum pro se solverent, taxatum a Persis summa nummorum quingento-
 rum. ad ea Cenchreensis non prompte occurrentibus, et negligere oc-
 casionem visis redimendae tot nummis unius animae, ipse, cuius maxime
 intererat, ad eos Choerobosco succedens sub murum, lingua Bulgarica,

γλώσση ὡς τινων ξυνησόντων (τὴν γὰρ Ἑλλάδα καὶ καχυπώπτειεν ὡς πολλῶν ξυνιέναι δοκούντων τῶν ἕξω) τοῖς ἐντὸς διελέγετο. οἱ λόγοι δ' ἦσαν ὡς ἰσχυρισμένου κατὰ Περσῶν, εἰ λύσαιτο. αὐτίκα γοῦν τινῶν ξυνιέντων καὶ Πέρσαις ἀγγειλάντων φωροῦται κακουργῶν Πέρσας, οἱ τὸ καθ' αὐτοὺς δεισαντες, εἰ ἔχθρὸν ἅπαράιτητον λύσαιτο, τιμὴν ἐκείνην καὶ κέρδη ὡς οὐδὲν λογι-
C σάμενοι κτείνουσιν. ἄλλος δ' ἔστι λόγος τούτου πιστότερος, ὡς πεφύλακτο μὲν τότε συνῶν τοῖς ἔχθροῖς, ἕστερον δ' ἀποδράς ἐκείθεν πρὸς δύσιν κάτεισι, καὶ τῷ Μιχαῆλ προσελθὼν τιμὴν λαβὼν ἐπὶ Βουλγάροις τῆς σεβαστότητος, ἐπεὶ ἀνόνητα ὅσα κατὰ 10 Τούρκων καὶ Ἀμογαβάρων Ῥωμαῖοι ὤρων ποιεῖν, ἐκχώρησεν αὐτὸς λαβὼν παρὰ βασιλέως, περὶ που δὴ καὶ χιλίους συνάξας,
D πεζὸς σὺν πεζοῖς ἐπέχρα τοῖς Πέρσαις, καὶ κακῶς ἔδρα περὶ τὰ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, οὐ Θεσσαλὸν πάντως ἀλλὰ Βουλγαρικὸν καὶ οἶον αὐτῷ σύνηδες. ἐντεῦθεν ἐκ πολλῆς ἀδείας οἱ Πέρ- 15 σαι περικαθίσαντες ἐνδεία ὕδατος αἰροῦσι τὸ φροῖριον, καὶ τοὺς

cuius gnarus esse intus sciebat aliquot (Graecae usum de industria vitavit, nolens intelligi a multis qui se circumstabant, huius peritis, quae dicebat) alte pronuntiavit ea quae putabat valitura inducendis iis ad sumptum sua causa faciendum. in his praecipuam habebat vim, quod pollicebatur se, statim ac foret liberatus, insigne aliquod facinus in damnum Persarum editurum. erant e custodibus Choerobosum sub muros producentibus quidam non prorsus ignari linguae Bulgaricae. hi nuntiarunt Persis quid captivus, cuius liberationi pretium constituerant, sponderet. quo illi cognito haud tanti putarunt quingentos nummos, ut non mallet illos perdere quam hostem Persici nominis implacabilem dimittere liberum, praesertim cum ab eo semel tantum victo saepius ipsi superati metuendi causas haberent. ergo illum interfecerunt. sic aliqui memorant. tamen aliorum, quibus tutius creditur, diversa de huius hominis casibus narratio haec est. aiunt eum diu detentum a Persis, inventa denique fugae via, se proripuisse in tractus Occiduos, ibique oblatum suis Bulgaris famae commendatione et ex ea opinione fortitudinis ab iis promeruisse titulum ibi usitatum dignitatis, cui a sebasto sive Augusto derivatum nomen tribuitur. hoc ille insignis honore Michaëli Augusto iuniori sese offert, tunc in illis partibus haud prospere contra Turcos et Amogabaras belligeranti. unde ab illo, quodvis auxilium tali suo tempore opportunum ducente, facile impetrat ut se peditum mille peditum (tot enim circiter de novo collegerat) ductorem imperialibus auspiciis contra Persas militare pateretur. at ille sic praetextu armatus Persici belli regiones Romanas circa Thessalonicam illa sua latrociniali infestavit manu, non ut Thessalus se gerens, sed Bulgarico plane instituto et more suo praedis agendis intentus. hactenus de illo. nunc ad Persas redeamus quos in Cenchreorum obsidione reliquimus. hi deletis Choerobosci copiis quae suppetias obsessis venerant, et ipso comprehenso, sine ullo iam metu instare conclusis et omnino ab iis rerum necessariorum arcere importationem perseverarant, quoad tandem aquae defectu potiti arce, quoscumque illic repercerunt, perpaucis

μὲν ὀλίγων ἀποδράντων ἔργον μαχαίρας ποιούσι, τὰ δ' ἐκείσε σκυλεύσαντες πῦρ ἐνιαῖσι καὶ τὸ πᾶν ἀφανίζουσιν.

28. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. ἡσθένουν δ' αὐθις P 308 τὰ κατὰ δύσιν καὶ κακῶς εἶχον ἐξ Ὀσφεντισθλάβου, Ἐλτιμηρῆ 5 πρὸς αὐτὸν ἀποκλίναντος. κἀπειδήπερ τὰ κατὰ τὸν Αἶμον ἐδῆγον καὶ καθ' ὁμολογίας τὰ πλεῖστα ἤρουν, Κτένια καὶ Ῥωσό- καστρον καὶ ἄλλ' ἄττα πλεῖστα, ἥδη δὲ καὶ τὰ κατὰ Σωζόπολιν καὶ Μισέμβρειαν Ἀγαθόπολις τε καὶ Ἀγχιλαος ἐκραδαίνετο καὶ τοῖς ἐτοιμῶς ἐψέκισαν προσχωρήσουσιν, ἐν ἀπόροις ἦν ὁ κρατῶν, B 10 καὶ προκαταλαβεῖν τὴν ἐς τὰ πρόσω ἔφοδον ἔσπευδε. τὰ μὲν οὖν κατ' ἀνατολὴν πρὸς ἄλλοις τὸν νοῦν ἔχειν αὐτὸν οὐκ ἤφει· ὅμως τῷ τῶν πραγμάτων ἀναγκαίῳ στενοχωρούμενος ἔγνω τὸν εἶδον ἀποστεῖλαι καὶ βασιλέα. καὶ δὴ παρασκευασάμενος τὰ πρὸς ἔξοδον συνεκπέμπει τούτῳ καὶ Γλαβᾶν ἐκ Ταρχανειωτῶν πρωτο- 15 στρατόρα, ἄνδρα ἀρεϊκὸν μὲν καὶ ἐμπειροπόλεμον, τὰ πλεῖστα δὲ τῷ τῶν βουλῶν ἐπηβόλῳ· ἡ γὰρ ποδάγρα προσίστατο τὰ C πολλὰ πρὸς τὸ πράττειν δυνάμενον κατορθοῦν. συνήγοντο γοῦν αἱ δυτικάαι δυνάμεις περὶ τὸν νέον βασιλέα προσκαθήμενον τῇ Βιζύῃ· ἀλλ' οὐκ ἐδόκουν αὐτάρχεις πρὸς ἀνταγώνισιν. ὅμως φα- 20 νέντων Βουλγάρων περὶ Σωζόπολιν ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει συνάμα

6. καὶ post ἐδ. deorat.

12. ἀναγκαίως P.

elapsis, peremerunt gladio; depraeditaque cuncta ibi reposita, flamma te-
ctis subiecta, id castrum funditus deleverunt.

28. Sed de his tantum retulisse sit satis. res porro interim Occi-
duae laborabant et ruebant pessum, Osphentisthlabi Romano imperio in-
festi potentia tunc corroborata, inclinato ad ipsum Eltimere. hi viribus
inactis Haemo subiecta populabantur, et plerasque illic Romanas arces
compulsas ad deditionem capiebant. in his Ctenia Rosocastrum et alias
plurimas sibi subiecerant. iam autem Sozopolis cum circumscitis pagis,
Mesembrea quoque, Agathopolis et Anchialus in proximo stabant discrimi-
mine, nec longe a consilio deditionis abesse videbantur. aestuabat Angu-
stus senior haec audiens; et hinc quidem ad obviam eundem malo gras-
santi stimulabatur, inde autem totum eius ad se rapiebant animum tra-
ctus Orientalis deploratissimae res. in his angustiis, necessitate ineluctabili
cogente, decrevit filium imperatorem in Occiduas regiones mittere, ac prae-
parata prout licuit ea imperiali expeditione proficisci eo cum Michaële simul
iubet Glabam, e familia Tarchaniotarum, protostratorem, virum et fortem
et belli artium usu peritum, ad haec praesentis celerisque in ambiguum
occurso consilii. qua ultima dote nunc fere valebat sola, quoniam poda-
gra, qua plerumque infestabatur, ne bellicis operam posset navare facino-
ribus prohibebat. ad iuniorem igitur Augustum stativa Bizyae habentem
universae Occidui tractus Romanae copiae edicto undique occurrere ius-
sae congregabantur. sed eas ubi omnes convenerunt, haud tales sunt re-
pertae quae prudenter committi cum Bulgaricis numero superioribus pos-
sent. cum tamen nuntiarentur apparere Bulgari circa Sozopolim, et pro-

πλειστοις τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοσσίλαν, τὸν Σμιλτζιον καὶ Ραδο-
 D σθλάβου, ἕστατον ἀδελφόν· ὃς δὴ καὶ διὰ ταχέων ἐπιστάς, καὶ
 φόβον ἔμβάλων οὐ μικρὸν τοῖς ἔχθροῖς, εἰς φυγὴν παραντίκα
 τρέπει τοὺς ἐπιόντας. καὶ τὸν Σκαφιδῶν ποταμὸν περαιουμένοις
 οὕτως ἀκόσμως δυστύχημα συναντῆ, καὶ ἡ γέφυρα καταπίπτει, 5
 καὶ ποταμὸς ἐντεῦθεν καὶ ξίφος τοῦ ἀθλίους διεμεριζέτην, καὶ
 φόνος οὐχ ὁ τυχῶν γίνεται. τοῦτο Βουλγάρους δρύνει, καὶ
 E σφίσι σύνθητες ὄν ἀναμωτὶ τοὺς ἐαλωκότας ἀπολύειν, χωρὶς μέν-
 τοι τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων, ὡς μόνους συμβαίνειν πίπτειν
 τοὺς ἀνθισταμένους κατὰ τὸν πόλεμον, οἱ δὲ κατὰ τὴν Ἄνδρια- 10
 νοῦ προσβαλόντες καὶ τὰ λάφυρα διαρπάζοντες, σφαλέντων τῶν
 ἡμετέρων τύχης ἀστασίᾳ καὶ τῷ ἄλλοπροσάλλῳ τοῦ Ἄρεος, πολ-
 λὸς οὐκ ἀπώκνουσιν φονεύειν. ὅθεν καὶ βασιλεὺς ὑπερπαθήσας,
 P 309 ἐπεὶ ἔδει καὶ ἱκανὰς συγκροτεῖν δυνάμεις ἐφίστασθαι μέλλοντι τῇ
 Ἄνδριανοῦ, πολλοὺς μὲν τινὰς ἐκ τῆς ἔω συνηκείετο ἔμπειρο- 15
 λήμους, ἀλλὰ γυμνοὶ τῶν ὑπαρχόντων ἦσαν οὗτοι καὶ ἐνδειεῖς.
 τούτους γοῦν ἱκανοῦν ἐκ τῶν δυνατῶν προθυμούμενος, τὰ πολλὰ

15. συνεκείετο?

17. προθυμούμενός P.

videre tutelae urbis summa necessitas Michaëlem Augustum subigeret,
 misit eo tentaturum quantum ex usu praesenti militaris prudentia diceret
 ex Bulgaria Bossilam, Smiltzae et Radosthlabi minimum nata fratrem. hic
 celeriter illuc occurrens trepidationem iniecit non modicam hostibus; et
 quotquot ex ipsis obvios habuit, fusis incursum primo fugatisque, etiam
 persequendo institit fuga traicientibus Scafidam amnem, ubi eis infortu-
 nium occurrit. pons enim ipsis transeantibus concidens flumini et gladio
 miseris divisit, partim undis haustos, partim caesos ferro instantium. hic
 tamen militantes Romanis Bulgari morem patrium tenuerunt, parcendi ho-
 stibus bello captis eosque illaesos dimittendi. abire igitur incolumes passi
 sunt plerisque, illustrioribus exceptis, ita ut praeter eos qui in conflictu
 pugnantes ceciderant, reliqui magno numero, concedentibus victoribus, salvi
 recederent. hi rursus manu facta in agrum Adrianopoleos irruentes, prae-
 llo secundo cum nostris facto, praeterquam spolia caesorum diriperunt,
 etiam quos vivos potuerunt capere e Romanis militibus plurimos, haud
 pari eius qua cum ipsis erat actum, misericordia impertiarunt: non enim
 pepercerunt plerosque occidere. accidit ea belli offensio nostris rebus
 perincommoda, fortuna more suo et Marte vario vices successuum alter-
 nantibus. isti factae alienissimo tempore iacturae vehementer Augustus
 iunior indoluit; ac quoniam per infestam regionem hostilibus incursum
 proficiendum ipsi Adrianopolim erat, necesse habens idoneo copias nu-
 mero alicunde cogere, multos illic repertos viros fortes et belli experien-
 tes, qui olim in Oriente militaverant, conscribere ac sic exercitum sup-
 plere constituit. verum ii, quod amissis domibus peregre profugi extrema
 rerum omnium egestate premebantur, vestiendi scilicet atque armandi nu-
 meratisque auctorandi stipendiis fuere. ad hoc Augustus, quamcumque
 ad manum habuit, pecunia expensa, cum longe plura res posceret, ne im-
 peratoriae quidem suppellectili tali occasione parcendum duces, quae vasa

τῶν ἰδίων σκευῶν, ὅσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἦσαν ἐξεργασμένα, συνοτρυνούσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς Ἀγούστης Μαρίας (τὰ γὰρ πλεῖστα ἐκ τῶν αὐτῆς ἦσαν προικῶν, ὧν οἴκοθεν ἐπεφέρετο) πέμπει πρὸς πόλιν, εἰς νόμισμα ταῦτα κοπῆναι προστάσων. 5 ὃ δὴ γεγὼνός τὴν ταχίστην, καὶ στρατὸν εἰς χιλιοστίας ἔξειτο- B
 μασάμενος, ἐπὶ τῆς Ἀνδριασοῦ σὺν πολλῶ τῷ θάρρει σφίσι συν-
 ἔφορμῃ. καὶ τὴν Ἀγούστην ἐκεῖ καταλιπὼν, πρότερον τὴν
 Θεοτόκον ποτνιασάμενος, κατὰ τὸν ἔξω ζυγόν, ὃν καὶ Ῥωμανίαν
 λέγουσιν, εἰκοστῇ τρίτῃ Ποσειδεῶνος ἀρεϊκῶς εἰσβάλλει, καὶ τὰ
 10 ἀπὸ Ῥεαχούβειω καὶ ἐς Στῆλβον μέχρι καὶ Κόψιω, τὴν πα-
 λαίαν παροιμίαν ἀνανεοῦμενος, λείαν Μυσῶν ἀπεργάζεται, καὶ
 τὸν Ἑλιμηρῆν ἀποκλείει. αὐθις δὲ τὰ ὅμοια δράσας καὶ ἐφ' C
 ἡμέραις τὴν τῶν ἐναντίων καταδραμῶν πρὸς Ὀρεστιάδα ἐπανα-
 ζεύγνυσι. ταῦτ' ἀκουσθέντα ἐκ τῶν πρὸς τὴν Ἀγούστην Μα-
 15 ρίαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέωσ Θεοδώρου γραμμάτων, ἡ ὁμω-
 νυμία τῆς Ῥεαχούβειω θόρυβον ἐμποιεῖ βασιλεῖ. τὸν γὰρ Στῆλ-
 βον εἰδὼς ἐκ φημῶν καὶ τὴν Κόψιν, ἐπεὶ καὶ περὶ τῆς Ῥεαχού-
 βειω ἑρωτῶν ἑγγὺς τῶν ὁρίων Τερνόβου ταύτην ἤκουε κείσθαι
 ἐκ μεσημβρίας, ἡμερησίαν ὁδὸν διέχουσαν, χλεύην ὄλωσ ὑπελάμ- D
 20 βανε τὰ γραφόμενα, καὶ οὔτε συμβαλεῖν εἶχεν εἰς ἓν τὰ πόρρω

aurea et argentea extulerat ad familiare ministerium, conflare et in num-
 mos signari iussit, ultro ad id ipsum adhortante Maria Augusta ipsius
 coniuge, cuius ea pleraque dotalia erant bona, domo paterna, dum ad nu-
 ptias Michaëlis duceretur, elata. ex his Constantinopolim missis et illio
 casis in monetam confestim auctus pecunia Michaël, multorum millium
 exercitu parato, cum hæc Adrianopolim fiducia magna se contulit. ibique
 Augusta relicta, prius deiparam veneratus, in regionem iugo exteriori
 subiectam, quam et Romaniam vocant, vicesima tertia Augusti die hostili-
 ter incurrit, et a Reachubi ad Stîlbum, hinc usque ad Copsim, veterem
 renovans paroemiam, cuncta late prædam Mysorum fecit, Eltimeremque
 exeludit. hinc cursu converso, pari obvia vastandi felicitate alias quoque
 hostium terras incursans ad Orestiadem pervenit. hæc cognita Constan-
 tinopoli primum sunt literis eo Adrianopoli missis ab Augusta Maria, quas
 ad illam ex ipso exercitu dederat Theodorus Michaëlis Augusti frater.
 quibus sic Andronicus imperator auditis turbatus parumper est, animum
 dividens in admirationem et sollicitudinem. causa commotionis fuit homo-
 nymia duorum locorum, quæ diversa et ab invicem longe dissita uno ta-
 men et eodem Reachubis appellantur nomine. norat ille ex fama, ubi
 Stîlbus, ubi Copsis essent sitæ. quoniam autem alium terminum de-
 prædatarum a Michaële Augusto terrarum memorari Reachubin videbat,
 et de hac percentans audiebat propinquum hunc locum esse finibus Ter-
 nobi regis urbis Bulgarorum a meridie, non plus quam diei unius itinere
 medio, mirabatur tantum spatium hostilis ditionis uno incursu vastari a
 nostris potuisse, illudique sibi ac falso hæc iactari suspectabat; præter-

διεστῶτα, καὶ τόλμαν ὄντως εἰκαίαν, εἰ τοῦτ' ἐπράχθη, καὶ κίνδυνον ἀναγκαῖον τοῖς εἰσελθούσιν ὡς τὸ εἰκὸς ὑπελάμβανεν. ἦν δὲ ἄρα, ὃ καὶ ἐκ τοῦ παρυσχεδὸν ἠκούετο, ἕτεραί τις ὁμωμυμένη Ῥεάρχουβις, ἦν καὶ ὑποκοριζόμενοι ἄνθρωποι Ῥεαχοβίτζαν ἐκάλουν. καὶ οὕτω θόρυβος μὲν ἐπέπαυτο, τὸ δ' ἄσφα-

E λές τῶν γραμμάτων καταλαμβάνεται οὐπω δὲ καὶ Ποσειδεῶν ἐπληροῦτο, καὶ ἐντελεῖς φῆμαι, μήνυτρα καθαρὰ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπαναζεύξαντος, λίαν διεβεβαίουν ὡς οἱ Βούλγαροι ἔκαμον.

P 310 29. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους καὶ ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς καὶ τῆς βασιλείως αὐταδέλφης παῖς Ἀλλέξιος, τῇ δεσποτικῇ σεμνυνό- **10** μνος μοῖρα καὶ τὸ Τραπεζήϊον ἄστυ κατέχων, Γεννουίταις γίνεταί διὰ μάχης ἐξ αἰτίας τοιαύδε. Γεννουίταις ἦν σύνηθες ἐξ ἀρχαίου κατοικοῦσι τὴν χώραν ἀπομερίζειν τὰ κέρδη ὧν μετεχειρίζον ἐκ κομμερκίου λεγομένου Ῥωμαϊκῶς τοῖς τῆς χώρας ἀρχουσιν. ἐπεὶ δ' ἠϋζάνοντο κατὰ πόλιν καὶ ταῖς ἀτελείαις ἐμεγαλύ- **15** νοντο, ὥστε καὶ τὴν ἀντιπερὶαιαν τῆς Βυζαντίδος ἀποχαρισθῆναι **B** σφίσι εἰς οἰκισμὸν ἅμα μὲν ἀσφαλῆ ἅμα δὲ καὶ μεγαλοπρεπῆ τοῖς οἰκοδομήμασιν, ἠδὲ ὅξουν ἐντεῦθεν τὴν ἐκεῖ τῶν φορτίων ἀναψηλάφησιν, καὶ βαρέως ἔφερον τὰς εὐθύνας, εἰ παρὰ βασιλείως

eaque metuebat ne, si vera narrarentur, si nimium intra hostium praesidia progressi audacia inconsulta locum cladis dedissent, ni propere succurreretur, mox accipiendae deprehensis illic unde receptus non daretur. re autem vera nihil tale peccaverat Michaël, proculque a circumventionis periculo aberat. non enim usque ad Reachubin Ternobo vicinam processerat: sed erat procul ab ista priori distans alia Reachubis, quam vel ad differentiam vel ad significandum hanc illa minorem esse homines illorum tractuum diminutiva forma Reachubitzam vocitabant. hoc postmodum comperto acquievit imperator, et agnita literarum fide gaudium prosperi successus animo securo cepit. nondum totus mensis Sextilis effluerat, cum iam fama facti constans et indicia sincera perlata in urbem plene illic cunctis persuasere, graviter a nostris Bulgaros premi laborareque res horum.

29. Eodem anno Lazorum princeps, sorore imperatoris natus, Alexius, despotica insignis potestate et urbem illic Trapezuntem obtinens, pugnam fecit cum Genuensibus, tali quadam ex causa. Genuensibus ex antiquo iniquilinis regionis eius erat solitum lucri partem ex commercio quaesiti impertiri loci principibus. at postquam ii aucti opibus Constantinopoli numeroque sunt, et illic immunitatibus donati tributorum splendore atque opulentia excreverant, eo quidem usque ut Galatam, adversum in Orientali continente Byzantio suburbium, concessu Augustorum in proprium sibi domicilium haberent, simul egregie munitum ad securitatem, simul magnificis superbe ornatum aedificiis, ignominiosum deinceps sibi putarunt pati amplius perscrutationem sarcinarum suarum, quae Trapezunte fieret ad excipiendam inde principi debitam partem; ac coerceri, dum in fraude deprehendebantur, graviter ferebant, indignum esse causantes, qui tam honorificis privilegiis immunitatis ornati ab imperatore

ἀτελείαις τιμώμενοι τοπαρχοῦσιν ἄλλοις καθυποκλίνοντο. ὕβριο-
 παθοῦντες τοίνυν ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ κοινοῦ σφῶν συνεδρίου πρέσβεις
 πρὸς τὸν Ἀλέξιον πέμπουσιν, ἀπαιτήσεις τινὰς προτεινόμενοι,
 αἷς ἐκείνου μὴδ' ὄλως συντιθεμένον ἀναχωρεῖν τῆς χώρας παμ-
 5 πληθεῖ τε καὶ πανομιλεῖ εὐθέως ἐσχηματίζοντο. κάπειδήπερ καὶ C
 πῆες μακραὶ σφῶν τῷ λιμένι ἐνώρμουν, τὴν ἀπανάστασιν διεκῆ-
 ρυττον. καὶ οἱ μὲν ἐκήρυσσον μάλ' ὤκα, οἱ δ' ἤτοιμάζοντο.
 ὁ δ' ἀρχηγὸς τῆς χώρας ἀναχωρεῖν μὲν ἠφίει καὶ ἠφροντίσται
 τῶν φαινομένων, πλὴν τῆς τῶν φορτίων τέως μερίδος ἄνωθεν
 10 καταχθέντων καὶ λίαν ἀντείχετο ὡς ἐπὶ τῆς χώρας αὐτοῦ γεγυνό-
 των. οἱ δὲ τῷ καθ' αὐτοῦ καὶ συνήθει φρονήματι ἐμπετεροί-
 ζοντο, καὶ πρὸς τὰ ἐπισταλμένα ἀντέτεινον καὶ ἀντέσπων. ἀν-
 τεῦθεν Ἰβηρας ἔχων ἐκείνος τὴν πρὸς σφῶν ἀναθαρρεῖ μάχην,
 καὶ παραντίκα ἔρις καὶ πόλεμος ἕξ ἐκατέρων συγκροτεῖται, καὶ P 311
 15 ἀλλήλους ἔβαλλον, καὶ συνεχεῖς ἔπιπτον· ῥέπει δ' ἡ νίκη τοῖς
 Ἰβηροῖσι, καὶ κακῶς Γεννοῦῖται εἶχον. τέλος ταῖς τῶν Ἰβήρων
 προσβολαῖς ἀντέχειν μὴ ἔχοντες, καὶ πρὸς τὰ ἐφεξῆς δεδοκότες,
 πῦρ ἐνιῶσι τῇ ἕξω τῆς πόλεως χώρᾳ, οὐ κατὰ χρεῖαν νίκης,
 ἀλλ' ὥστε μόλις τὸ κακὸν ἐκφυγεῖν θορυβηθέντων τῶν ἀντιπά-
 20 λων. τὸ δ' ἦν ζημία μὲν οὐ μέτρον ποσομένη καὶ τοῖς αὐτό-

fuisse, eos a minutis toparchis teneri tamen vectigales et subiectos.
 hoc ergo iniuriae loco ducentes primum ex communi concilio ipsorum le-
 gatae ad Alexium mittunt, quaedam postulantes; quibus cum ille haud-
 quaquam assentiretur, statim ipsi simularunt migrare se simul omnes e
 Lazorum terris nunquam redituros velle. ac quoniam naves ipsorum lon-
 gae in portu stabant, subito per eas omnes praeconio edicunt, expedirent
 se cuncti ad proximum abitum. quam id imperatum celeriter, tam prom-
 pte impigreque, ut sine mora pareretur, a singulis opera dabatur. nihil
 his motus Lazorum princeps, abire quidem Genuenses perfacile passurum
 se ostendit, sive intelligens haec in speciem obtendi, sive ut ex vero res
 gereretur, commercium eorum parum curans. caeterum prae fracte institit
 exigere, prius quam solverent, id quod ipsi pro sarcinis iam ante ab iis
 in suam terram illatis iure hactenus recepto deberetur. Genuenses ad
 hanc denuntiationem principis in consuetam ipsis elati confidentiam, factu-
 ros quod posebatur palam se negabant, retrahebantque interim, quantum
 poterant, merces in naves. hic enim vero cunctandum amplius princeps
 haud ratus, quas habebat ad manum Ibericas copias ad pugnam expedit.
 committitur praelium utrinque, volantibusque ultro citroque iaculis plurimi
 invicem cadunt. victoria porro haud dubie vergebat ad Iberos, maloque
 stabat loco sors Genuensium, ad extremum incumbentibus vehementius
 Iberis, Genuenses resistendo impares, et quod secuturum metuebant prae-
 caventes, ignem iniiciunt in exterius suburbium Trapezuntis non ad spem
 victoriae, sed quo, si forte, trepidantibus ad extinctionem incolis, aliquam
 inire rationem possent se ac sua in tutum subducendi. damnum ex hoc

- B** χθοσιν, οὐχ ἤττον δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῶ μᾶλλον ἐζημίου κάκεινους τὸ πῦρ· φορτία γὰρ ἐκείνα δυοκαίδεκα ναυσὶν ἀρκέσοντα πρὸς τὴν πληρωσιν (τόσαι γὰρ καὶ προσώκελλον ἐν λιμένι) δαπάνημα γίνονται τοῦ πυρός. καὶ τούντεῦθεν ταπεινωθέντες τὰ τῆς εἰρήνης ἠσπάσαντο. 5
- C** 30. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἡ/κατὰ δύσιν βασίλισσα Ἄννα, ἡ καὶ αὐτανειψία τοῦ βασιλέως, τῶν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἀνεῖτο κακῶν, ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἀποκρουσθεῖσα κήδους διὰ τὴν συγγένειαν τὸν τοῦ Καρούλου υἱὸν ἐπεγαμβρεύσατο Φίλιππον, καθὼς φθάσαντες εἶπομεν, καὶ πόλεις ἦσαν καὶ χῶραι 10
- D** τὰ εἰς προῖκα δοθέντα, οἱ μὲν ἐξ αὐτῆς χειροῦσθαι τὰς πόλεις ἠβούλοντο καὶ Ἰταλικαῖς διοικήσεσι τὰ κατ' ἐκείνας ἰθύνειν, Ἄννα δ' ἠργολάβει καὶ ἀνεβύλλετο, προβαλλομένη τὴν τῆς Θυγατρὸς Ἰθάμαρ πρὸς τὰ Ἰταλικά ἤθη συγκαίμενον ὃν μὴ μεταπεσεῖν ὅλως βιασθῆναι μετάκλησιν. διὰ ταῦτα καὶ πρὸς βασιλέα αὐτῆ ἀπέ- 15 κλινεν, καὶ τὸν παῖδα Θωμᾶν γαμβρὸν ἐπειράτο ποιεῖν τῷ βασι-
- E** λεῖ Μιχαήλ, ἄξια διδοῦσα τὰ ἔθνα τῷ τὸν γαμβρὸν ἀποπροποιεῖσθαι. ὃ δὲ μηδὲν μελλήσας μηδ' ἐς νέωτα ὑπερθέμενος στόλον ἀρτύνεται ναυσὶ μάκραις τέσσαρσι πλεοσί τῶν εἴκοσιν, αἷς δὴ καὶ ἐκπανηγῆς ναυλοχησάμενοι τὸν τόπον ἠρήμονν καὶ ἐν 20

incendio immensum indigenarum extitit, sed longe maius Genuensium. nam sarcinae ipsorum confertae pretiosis mercibus tanta mole ac numero ut naves duodecim (quot in porta stabant) complere possent, eodem igne consumptae sunt. ea clade ac iactura demittere animos coacti Genuenses pacis consilia sunt amplexi.

30. Caeterum neque Anna regina in Occiduo degens tractu, neptis imperatoris, quiete secunda et immunis malorum ab Italis esse sinebatur. sed ex quo exclusa facultate collocandae filiae iuniori Augusto Michaëli, propter intimam consanguinitatem inter illum et se, Caroli filium Philippum in generum adsciverat, prout superius memoravimus, assignatis ei dotis nomine urbibus et regionibus quibusdam, Philippus idem et Latini subito voluerant ea sibi loca subficere, et Italicis contributa dioecesium suis ipsorum impertire sacris et legibus regere. at eorum hoc studium Anna variis cunctandi eludebat artibus, magnopere praecavens, quod matrimonialibus pactis convenerat, ne omnino sua filia Ithamar transire ad ritum Latinum e Graeco patrio cogeretur, quod iure futurum metuebatur, si arces eius et terrae semel praesidiis Latinorum tenerentur. dum sic illa traditionem urbium differret, Philippo cum suis contra instante, verens Anna ut par ad extremum resistendo esset, auxilia imperatoris respectabat, in eius partes inclinans, et ad illum sibi artius iungendum confugium proponens filii sui Thomae cum filia iunioris Augusti Michaëlis, promittens talis nomine matrimonii sponso suo filio cessuram easdem urbes ac terras quas doti filiae Ithamaris addiderat, genero Philippo abdicando. id parari simul Philippus sensit, haud momento cunctatus classem armat navium longarum plus quam viginti quatuor; e quibus terrae sibi debitas

στενωῖ κομιδῇ τὴν Ἄνναν καθίστων, ἐπιβοηθῆν βασιλεῖα καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀρωγὴν θέλουσαν. ἀλλ' ἐκείνη μὲν καὶ οὕτως ὡς P 312 εἶχε κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνταγωνιζομένη ἐπὶ τοῦ προτερήματος ἐγ- γόνει, τὸ δὲ γὰρ κῆδος καὶ ἑσαῦθις ἦνυστο.

5 31. Βασιλεὺς δὲ ἀναγκαίως ἐν ὑπερθέσειν ἦν, πρὸς B
 ὅπερ καὶ ἤξιοῦτο διὰ τὰ συμβαίνοντα τῷ σφετέρῳ κλήρῳ, πολ-
 λῆς καὶ μεγάλης τῆς ἐπιμελείας χρῆζοντα, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ
 τὸ ξενικὸν ἄπαν, ὡς μὲν Ἴταλοι ὡς δ' Ἄλανοί, ταῖς γνώμαις
 ἠλλοτριοῦντο, δυσχερεῖς ὄντες πείθειν καὶ πρὸς τὰ παρὰ βασι-
 10 λείως ἐπεσταλμένα καθυποκλίνεσθαι. τῷ μὲν οὖν μεγάλῳ δουκί,
 τοῦτο μὲν κατὰ Μαγνησίαν τοῦτο δὲ κατὰ Μιτυλήνην διάγοντι, C
 αἱ συχναὶ προσταξέεις τοῦ ὑπερθέσθαι τὸν πρὸς τοὺς Μαγνησιώ-
 τας πόλεμον καὶ περᾶν συνάμα τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ κατὰ δύσειν
 πρὸς τὸν ἀνάκτορα Μιχαὴλ (εἶναι γὰρ καὶ Μαγνησιώτας ὑπη-
 15 κόους τῇ βασιλείᾳ, εὐφημοῦντας ὁσημέραι τοὺς βασιλεῖς, καὶ
 τῆς πρὸς αὐτὸν παροινίας εὐθύνας εἰς καιρὸν ὑποσχεῖν δυναμέ-
 νους) οὐδὲν ἦσαν, καὶ λόγοι τῆνάλλως λεγόμενοι Ῥωμαίους ἀν- D

appulsis excendens late vastabat regiones Annae subiectas ditioni. unde ipsa in artas redacta angustias implorare quidem volebat imperatoris opem eiusque validis auxiliis iuvari: tamen suis ipsa praesentibus ad resistendum, prout poterat, usa strenue copulis superior interim evasit, rebusque integris servatis destinatam affinitatem, quo prius designaverat, tandem perfecit modo.

31. At imperator Andronicus scribis hinc ecclesiasticarum inde politicarum rerum varie ac graviter laborantium in diversa tractus curis, in necessaria deliberationum incertitudine suspensus fluctuabat. nam et clerici sui statum, patriarchae huic parum aequi palamque exosi austero in viso- que regimine turbatum, praesenti sua et efficaci plurimum indigere provi- dentia videbat: aliunde vero crucem illi figebant increbescentes ab exer- citu nuntij de dissensionibus illis Italos inter, et Alanos exitiose nec revo- cabiliter commisisse, quas iterata sua iussa sedare hactenus acquivissent, odio in utrisque mutuo extingente reverentiam imperil et contumaciam iratis inflexibilem afflante. istius contumaciae primum et maxime mole- stum in magno ipso duce specimen extabat. nam cum eum iam adhuc degentem Mitylene (quo tempore Magnesiae ab illo defectio contigit) praecis sed irritis mandatis avertere tentasset a consilio statim oppugna- tum eundi Magnesienses, cumque ex quo intellexisset iam eundem obel- dere Magnesiaem, non minus inutili conata retrahere ipsum a tali coepto satagisset, quam poterat efficacissime imperans ut eo intempestivo dilate bello universas quas secum habebat copias, traiecit confestim mari, du- ceret in tractus Occiduos ad imperatorem Michaëlem, allegans Magnesienses, utcumque aliter peccassent, perstare tamen in professione submissio- nis ad imperium et quotidie Augustis suae in eos observantiae indicibus acclamationibus bene precari, eius porro quod perperam egissent, commo- diori posse tempore ab ipsis poenas repeti, haec, inquam, Andronicus duci magno, licet instantissime iterans, surdo canebat, adeo quidem ob-

δρολογοῦντι, καὶ μάλιστα ἐπὶ Μαγνησιώτας, καὶ εἰ μὴ ἀναστα-
τοίη τούτους, οὐδὲ ζῆν θέλονται. Ἀλανοῖς δὲ καὶ μᾶλλον διὰ τὰ
προσυμβάντα κατὰ Κύζικον οὐκ ἦν ἀριεστὰ τὰ πραττόμενα, ἀλλὰ
πανδημεὶ ὑπὲρ πεντακοσίους ἀφίσταντο. καπειδὴ ἀπείρητο τού-
τους μὴ περαιούσθαι κατὰ τὴν Καλλίου ἐπὶ τὰ σφέτερα, ἀλλῆται 5
E τόπους ἐκ τόπων ἀμείβοντες ἔξω πον τῶν Πηγῶν σκηνοῦσιν. οἷς
βασιλεὺς πέλμων καὶ ἱκανὰ ἀργύρια προσέταττεν ὑποστρέφειν.
τοῖς δὲ θάνατον τῆς ὑποστροφῆς ἀνθαιουμένοις συνέβη τῷ τέως
ἀνδραγαθῆσαι φανέντων Περσῶν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν εἰς ἔνεα-
κοσίους ἐποσοῦντο, καὶ τὴν μάχην ὡς εἰπεῖν μετὰ θάρρους 10
εἰσβάλλουσι ἐκ μιᾶς· οἱ δ' ἐν μέρει συμβαλόντες ὡς εἰς διακο-
P 313 σίους ποσοῦσθαι, τῶν ἄλλων αὐτῶν ὡς ἐκ πολλοῦ διασκεδα-
σθέντων, ὁμως τοὺς μὲν κτείνουσι τοὺς δ' αἰροῦσιν εἰς φυγὴν
τραπέντας, αὐτοὶ μηδὲν παθόντες τῶν ἀνηκέστων.

B 32. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ τέρας τελεῖται θαυμάσιον τῆς ὁσιο- 15
μάρτυρος Θεοδοσίας, περὶ οὗ μὴ λέγειν ἰστοροῦντι καθ' ἕκαστον
ἐμοὶ μὲν κίνδυνος οὐ μικρός, τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν
ἄξιον ὄν, ζημίαι δὲ οὐκ ὀλίγη τοῖς μὴ ἀκούσουσι περιστήσεται·

firmate in proposito Magnesienses ulciscendi, ut suas copias ad id insuf-
ficientes deprehensas novis Romanorum delectibus auget, omninoque
prae se ferret se, nisi deleta illa sibi rebeli urbe, haud velle vivere.
verum illis quos illic sub signis habebat Alanis, subinde reputantibus quid
Cyzici passi essent, minime placebant quae tunc fierent. quare hi capto
tempore omnes simul, numero quingenti, a castris magni ducis iniussu
abeunt; et desperata facultate traiciendi freti ad Callipolim, sicque in
suas ipsorum terras recedendi, vagi, stationibus crebro mutandis, huc il-
luoque ferebantur. eo incerto cursu perlati ad viciniam Pegarum certo
loco extra oppidum tabernacula fixere. illic eos conveniunt missi ab im-
peratore, qui numerata ipsis pecunia non modica iuberent redire unde fu-
gerant, ac signa repetere. at illi sic parati erant animis, ut mortem ob-
ire mallent quam sub exosi et irritati ducis imperium redire. interim
occasio illis rei bene gerendae oblata est, quadam forte in illis partibus
apparente Persarum manu, satis illa quidem valida, nongentorum videlicet
armatorum; cui cum Alani occurrerunt, haud omnes simul aderant, sed
ducenti dumtaxat, aliis trecentis, ex quo a castris receaserant, dudum va-
rie dispersis. tamen ita opportune ita fortiter in Persas incurrerunt, ut
multos eorum interficerent, reliquos fugarent, et fugacibus instando pluri-
mos eorum caperent, nemine suorum aut desiderato aut graviter saucio.

32. Inter haec perpetratum est prodigiosum miraculum sanctae mar-
tyris Theodosiae. quod equidem horum historiam temporum tradere lite-
ris professus, haud citra periculum reprehensionis et inofficiosi culpam si-
lentii, distincte hoc loco referre omitterem, utique cum dei opera vulgari
et scriptis sermonibusque celebrari digna sint, nec fraudanda posteritas
rei notitia utilissimae cognitu, quam nisi audiret me narrante, detrimentum
afficeretur haud modico. eadem porro promulgata certo demonstrabit ar-

ῥηθὲν δὲ πάντως καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἀκριβῶσει, καὶ
 δεῖγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ κρείττονος παραστῆ-
 νεανίας τις ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου κωφός τε καὶ ἐνεὸς ἐπὶ χρό- C
 νοῖς ἦν οὐκ ὀλίγοις, καὶ τὸ πάθος καὶ αὐτὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν
 5 ἀποροῦντα θητείαις ἰδίδου, δι' ὧν ἐπολυωρεῖτο τοῖς ἀναγκαίοις,
 κᾶν μὴ μόνιμος ἦν τὴν ἐφ' ἐνὶ δεσπότη θητείαν, ἀλλὰ τοὺς δε-
 σπότης ἀλλάττων. θητεύει γοῦν πρὸς τοῖς λοιποῖς καὶ τινι Πη-
 γωνίῃ τοῦνομα, τοῦ περιφανοῦς πον νεῶ τῶν Θεοκηρύκων ἔγ-
 ριστα καταμένοντι. τούτῳ κατ' ὄναρ ἡ μάρτυς ἐπίσταται καὶ
 10 παρθένος, καὶ τὴν πρὸς τὸν νεῶν πάντως ἐκείνης σὺν κηρῷ τε D
 καὶ θυμιάματι παραγγέλλει ἄφιξιν. ὁ δ' ἐγείρεται, καὶ σχή-
 ματι μόνῳ προσητηκῶς τὰ ἀγγελθέντα, καὶ λαβὼν ξυνιέντων τῶν
 ἀκουόντων, προστρέχει τῷ ναῷ καὶ ἐφ' ἱκανῷ ποτνιῦται, καὶ
 τῷ τῆς φωταγωγῶ ἐλαίῳ χρισθεὶς, πεισὼν ὑπὸ πόδας κατὰ τὸ
 15 σῦνηθεις ἰκέτης τῇ μάρτυρι γίνεται. ἐπαναζευγνὸς δ' ἐκείθεν
 ἔδοξε τὸ οὖς ἐνοχλεῖσθαι. πολλάκις δὲ κνωμένου τῷ λιχανῷ ἐκ-
 πίπτει ἐκείθεν αὐτίκα, ὡς ἐδόκει, ζυῦφιον ἔμπνονν τε καὶ ὑπό-
 πτερον, ὃ δὴ καὶ ἀφωμένου ἐν θαύματι καὶ πρὸς ἄμνηναν ἰόντος
 ἀφανὲς παραχορῆμα γίνεται. ἔδοξε δ' ὁμως ῥαῖσαι τὸ ἐμφωλεῖον P 314
 20 ἄλλως, καὶ ἐν χρῆσταῖς ταῖς ἐλπίσιν ἦν. ἀλλ' ἐπίσταται τῇ
 οἰκία ὁμοίως ἔχων καὶ αὐθις τοῦ πάθους. οἱ μὲν ὡς τὸ πάλαι

gumento invigilare rebus humanis providentiam divinam, nosque deo ca-
 rae esse, praesenti quasi pignore fidem faciet. adolescens quidam Con-
 stantinopoli surdus annis non paucis et mutus fuit; qua ipsa miseria vi-
 ctum alia sibi ratione parare prohibitus, mercede famulans victitabat, id-
 que non apud unum permanens constanter, sed subinde mutans domines.
 locavit is inter alios operam cuidam Pegonitae nomine, proxime conspi-
 cum templum dei praeconum Apostolorum habitanti. apud hunc mutus iu-
 veni diversanti sancta martyr et virgo per somnum supernae appaerens se
 obtulit, eumque omnino iussit ad suam ipsius sacram aedem cum cera et
 thymiamate proficisci. experrectus ille nutu et gestu, prout potuit, visum
 exposuit domesticis, ita ut satis illi perciperent; quare ab iis acceptis
 quae sancta virgo afferrī mandarāt, cum his accurrit ad templum, illicque
 sat longo veneratus divam spatio et oleo lampadis inunctus, proci dens sub
 pedes iuxta morem, supplex martyri fit. inde revertenti nescio quid mo-
 leste pruriebat in auris intimo. quare cum subinde illuc immisso indice
 non parceret scalpere, ecce inde inopinatissime decidit forma quaedam in-
 secti, vivi, ut appaerebat, et alis instructi. quod cum ille admirans con-
 trectasset cupide, ac mox indulgens naturali odio quo ferimur in infesta,
 ulcisci noxiam beatiolam elidendo pararet, illud, quidquid erat, confestim
 ex oculis evanuit. solatio tamen fuit quod incommoda prurigo, qua in
 penitissimis auriculae cavernis importane punctus paulo prius fuerat, vel
 plane resedisse vel remissius inquietare videbatur. qua experientia eius
 animus quodam eventus felicioris augurio in spem plenae curationis exci-
 tabatur. in hoc gaudio, surdus tamen ut prius, ingressus horilem domum

τὸ πῦρ διένευον ὑπανάπτειν, φέροντες ἄλευρα, ὃ δ' ἐμπεσὼν ἐφύσα λυγέως. ἀλλ' οὔτε φλόξ ὤρτο οὔτε πῦρ θεσπιδαῖς ἴαχε κατὰ ποιήσιν, μόνος δ' ὑπεύφετο καπνός, καὶ εἰκαίως οὗτος ἐπόνει καὶ ἐδυσχέραινει. μετὰ πολλὴν δὲ πείραν τοῦ πυρὸς μηδὲν
 B ὑπακούοντος, μετεβλήθη τὸ ἄσθμα εἰς λόγους καὶ φωνὴν ἐκρήσ-5
 σει· ἀρῶται γὰρ τῇ ἐστίᾳ, ἀρῶται μὴ ποτε ὑπανάψαι μηδὲ φλόγα τὸ σύνολον ποιῆσαι, μέγα βοῶν ἐκ βαρύτητος. ὃ δὲ, ὡς εἰκός, τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίας οὐκ ἔλαθεν. ὁμῶς δ' ἀκούσαντες ἐξεπλήττοντο, σφίσιιν ἑαυτοῖς διαπιστοῦντες, καὶ δυοῖν ἡγήμενοι θάτερον, ἢ τὸ πῦρ τὴν φωνὴν ἀνεῖναι ἢ μὴν τὸν τέως κω-10
 φὸν καὶ ὄν οὐκ ἤδισαν φωνὴν ποτε προῖεμενον. ὡς δὲ πόρρωθεν φωνοῦντες ἀνέκρινον τίνος ἢ φωνῆ αὐτῆ καὶ τὰ λαλούμενα, ὃ
 C κωφὸς ἀκούει, καὶ περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ, ὡς αὐτὸς ἀκούσας ἀνακρινόντων, αὐτὸς ἦν καὶ ὃ τῷ πυρὶ ἰδίῳ ἐπαρυσάμενος στό-15
 ματι. καὶ εὐθὺς ἐπιστάντες τὸ φρικτὸν ἐκείνο τέρας κατανοοῦ-
 σιν, τὸν λόγον τε διεκδιδοῦσι, καὶ πᾶσιν ἀνάπυστον τὸ πραχθὲν γίνεται. εἶτα καὶ πρὸς βασιλέα φθάνει τὸ θαῦμα, καὶ φέρουσι παρ' αὐτὸν ὄρισθῆν, παρόντος καὶ πατριάρχου, τὸν ποτε κωφὸν καὶ ἐνεόν, ὃς δὲ καὶ ἐρωτώμενος ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὸ πᾶν

5. ἄσμα P.

14. ὅτι αὐτὸς?

admonetur quibus solebat signis a familiari ministerio praefectis, ut ignem accenderet panem coquendo: iam enim a pistore farinam afferri mox in massam subigendam. ille ad focum advolans parendi studio, prunis insufflabat stridule. sed nec flamma micat, crepitans neque fulgurat ignis iuxta poësim, solus se densa glomerat calligine fumus, dum labor sic in longum irritus trahitur, offensus iuvenis contumacia ignis ad tam crebro intenseque afflatus susurros persistentis surdi, spiritum in verba mutat, erumpitque voces penitus conceptam iram usitata declarantes indignantium formula. maledicit enim foco, et magno ex affectus vehementia clamore "nunquam ex te possit oriri flamma" sonore pronuntiat. exaudita cum stupore ingenti a domesticis vociferatio est. atque ii primo vix credentes auribus alterum duorum admittendum necessario videbant, ut aut ab igne prolata quam audierant vox esset, aut ab eo articulata homine quem ipsi mutum certissimo hactenus nossent. ergo procul inclamant "cuius haec vox est? quis ista loquitur?" tunc vero qui mutus esse desiderat, etiam se non amplius surdum esse declaravit: auditis enim quae ex intervalle inclamabantur, apte intelligibiliterque reposuit eundem se qui auditu percepisset quae fuerant ipsi locuti, auctorem quoque vocis esse cuius ante sonum senserant, qua nimirum, irae impatientis aestu, ore ac lingua propriis foco maledixisset. illico igitur certatim omnes accurrentes prodigiosum illud miraculum praesentibus subiciunt sensibus, ac per viciniam urbemque differunt. unde momento res vulgata ad imperatoris quoque notitiam pervenit. ad hunc, sic statim fieri iubentem, praesente etiam patriarcha, ducitur qui surdus et mutus fuerat. isque interrogatus a primo

ἔξαγγέλλει, αὐτὸς οἰκῆν στόματι διηγούμενος. ταῦτα ἄρα καὶ
 μηδὲν κρίναντος δίκαιον τοῦ κρατοῦντος σιγῇ παρελθεῖν τὸ δρᾶ- D
 μα, πάννυχος ἔξ αὐτῆς παννυχὸς τῇ μάρτυρι διαγγέλλεται, μηδὲ
 αὐτοῦ βασιλέως ἐκείθεν λείποντος. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπὶ
 5 πλεον οὗτος τὸ σέβας τῇ θαυματουργῷ θείων φιλοτιμείσθαι,
 τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφήκε βαδίζειν ὡς βούλοιντο, αὐτὸς δὲ συνάμα
 συγκλήτῳ πάσῃ καὶ πατριάρχῃ ἀκρόνυχος πεζῇ βαδίζων πρὸς τὸν
 ναὸν τῇ μάρτυρι παραγίνεται.

principio rem totam, uti contigerat, ore proprio narravit. tam mirabilem
 eventum haudquaquam Augustus aequum censens silentio premi, agit sta-
 tum cum patriarcha ut pervigilium noctis solidae hymnis et gratiarum
 actionibus apud templum sanctae virginis, miraculi auctoris, impendendae
 indiceretur. nec inde imperator absuit. quia etiam ut abundantius ostende-
 ret quam prolixo animo tam iuste debitum mirificae martyri gratulandi
 venerandique officium persolveret, permisso aliis ut vehiculo aut equo ad
 eius templum, si liberet, gestarentur, ipse sub crepusculum instantis no-
 ctis, universo senatu et patriarcha comitante, pedibus iaccedens ad tem-
 plum pervenit, sanctaeque illic se stitit martyri.

Z.

Ἐπάνειμι δ' αὖθις ἐκεῖνα δώσω τῷ λόγῳ πρὸς ἃ δὴ καὶ αὐτὸς P 318
 10 ἐπιεικῶς ἀπορεῖ ἡτιώμενος τῷ μεγέθει τῶν γιγνομένων, ὥστ' εἰ-
 ρημένον τοῦτο πολλοῖς περὶ ὧν ἕκαστος λέγειν προυτίθετο, ἐπ'
 ἐκείνοις μὲν τέχνης εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ εἰρωνεία τοῦ γρά-
 φοντος ἀντικρούει, ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ μόνοις ἐπὶ τοσοῦτον πι- B
 στεύεσθαι τὴν παραίτησιν, παρ' ὅσον καὶ πᾶς εἰδὼς μαρτυρήσει

12. εἰρωνείαν — ἀντικρούει?

VI.

Refero me rursus ad opus dudum susceptum, et traditurus literis ad
 quae ipsae, ut sic dicam, literae non mediocriter aestuant; vinci se fascae
 magnitudine dicendorum. non me fugit similia plurimos in suarum aditu
 narrationum praefatos. sed confido aequo arbitro, ubi argumenta compa-
 raverit, suboliturum hoc ab aliis scriptoribus arte ac figura dicendi qua-
 dam lusuque ingenii lactari: eundem autem iudicaturum in his demum so-
 lis actis, quae mihi proposita ad prodendum in famam sunt, eo fidem ha-
 beri par esse proniorem significationibus timoris, quibus se auctor in pro-
 cinctu operae quasi violenter retrahi a scribendi consilio declarat, quo
 ipsa perspecta omnibus, et nullius non hic hodie viventium tristi expe-
 rientia comperta grassantium iam ab annis plurimis in nos malorum atro-
 citas ab unoquoque superiora nostra de his scripta legentium testimonium

τοῖς γραφομένοις, ὡς μηδὲ σιγῇ τὰ πλείστα παρενεγκών, καὶ τὸ τοῦ δαιμονίου μῆνιμα πᾶς τις ἀναφανδὸν αἰτιᾶται τῶν συμφορῶν καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀμήχανον. οὐπω γάρ τις ἔφθη ἐτέρου διεξιῶν, καὶ ὁ ἀκούων πικρὰ τῶν πραγμάτων καταστενάζων τὸ τῆς θείας ὁργῆς ἄφυκτον θαρρύντως ἀνωμολόγησε καὶ αὐτὴν 5

C πᾶσαν ἀπέγνω πρὸς τὴν τῶν τελουμένων ἀντιπαλάμησιν, καὶ ἰλιγγιῶν πρὸς τοὺς λόγους ἔδειξεν ἀκοήν χωρεῖν ὅπως ὡς οὐκ ἔχουσαν τὰ πολλῶ πλὴν μὴ δυνάμενα λέγεσθαι. πλὴν δ' ἄλλὰ καὶ περὶ τούτων ὅπως ἔσχε διαληπτέον, τὸ τῆς ἱστορίας λείπον ὕφαινοντες. 10

D 1. Καζάνης μὲν οὖν ὁ τῶν ἀνατολικῶν Κάνις Τοχάρων, ἐφ' ἧς ἄρξας ἔτη καὶ πλείστα μνήμης κατεργασάμενος ἄξιον, πεντεκαετριακοστὸν χρόνον τὸν τῆς ζωῆς τέλος ἀρπάζεται. συνέφθιτο δὲ καὶ ἡ ὑπ' αὐτῷ τῶν ὄλων ἐλπίς, καὶ τὰ δεινὰ

P 319 ἠῦξανε πανταχοῦ, καὶ μῦλλον ἐπὶ Φιλαδελφείας, ἐπιτιθημένων 15 τῶν Καρμανῶν. ἐκείνος γάρ, ἵνα μικρὸν τι τῷ λόγῳ προσδια-

5. ἀλήθῃ?

elicit, clare profitens cum meam in plerisque horum enuntiandis sine dissimulatione liberam fidelemque diligentiam, tum cladum calamitatumque ipsarum immanitatem eo usque prodigiosam, ut nemo sit qui earum causam vindictae irati numinis non palam imputet, nemo qui contortam obliquitatem tam perplexe involventium sese in damna nostra dirorum casuum, qui vim ineluctabilem tot saevorum incursum Martis adversi, non iam e libris cognoscens sed spectans oculis et dolore intimo sentiens, non ea inter suspiria et lacrimas effundens in aures obviorum, illis assentientibus, agnoscat ac fidenter praedicet utique manifesto incumbere in nos pondus gravissimum irae divinae, ea vehementia exitium inferens, cui sustinendae ac contra obmoliendo avertendae labor omnis sit inanis et conatus stultus. cui porro sit dubium quin tali praeeoccupatis moestitia si quis poscens audientiam se offerat, expositurus quae geruntur, recusent aversenturque et aures habere tam prolixae malorum Iliadis omnino capaces negent? quae vero audiri prae incredibili acerbitate nequeunt, potiori scilicet ratione existimanda sunt nec exprimi dicendo posse. verum utcumque ista sunt, me quidem, cui mora non est libera debiti solvendi, resumere hinc protinus oportet promissam narrationem; ac partem gestarum rerum in tempus excurrentem subsecutum eventa superius conscripta historiae iam ante compositae continuando subtexere.

1. Cazanes igitur Orientalium Kanis Tocharorum cum ad sex annos imperasset et plurima digna memoria fecisset, quinto et tricesimo expleto aetatis anno rapitur. periit cum eo simul tota quae arridere coeperat spes restituendae imperio Romano tranquillitatis; et eo qui solus poterat et velle ostenderat atque adeo iam coeperat coercere barbaros ipsi subiectos a nostris regionibus vastandis de medio sublato, non eo solum tenore quo coeperant, sed augmentis exaggerata gravioribus mala in nos ubique iruebant, praesertim autem Philadelpheiae, redeuntibus fero impetu ad eius oppugnationem Carmania. Cazanes (ut de illustri in paucis principe brevi

τρήσω, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθὼν πρὸς Κῦρον ἐκείνον καὶ Δα-
 ρεῖον ἑώρα, καὶ τοῖς πραχθεῖσιν ἐκείνοις πάλαι λεγομένοις εἰς
 ἡδῶν τρυφήν ἰχρᾶτο ἢ τοῖς τῆς ἀρχῆς σεμνώμασιν ἐξηγάλλετο.
 μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν τοῦ Δαρείου νικητὴν Ἀλέξανδρον ἐπὶ
 5 λογισμῶν ἔστρεφε, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰς ἐκείνου πράξεις ὑπερ-
 ηγάπα. δι' ὧν καὶ αὐτὸς τῶν ἴσων τυχεῖν ἐφίετο, καὶ κλέος
 ἐπόθει λαβεῖν τοῖς ὀπουδήποτ' ἐπ' ἴσης ἀνδραγαθήμασιν. ὄθεν Β
 καὶ πολλοῖς μὲν ὠγκοῦτο τοῖς παρασπίζουσιν, Ἰβηρσι δὲ καὶ
 μᾶλλον ἐπὶ πολέμοις ἰχρᾶτο, πλείστον μὲν τὸ γενναῖον καὶ ἐκ
 10 τοῦ γένους ἔχουσι, πολλῶ δὲ πλεον καὶ ἐκ τοῦ τῶν Χριστιανῶν
 καθαροῦ καὶ ἀμωμήτου σεβύσματος. παρ' ἣν αἰτίαν καὶ σταυ-
 ρὸν μαθὼν τὸ τῶν Χριστιανῶν τρόπαιον ὄν, οὐράγει σφίσι πα-
 ρασπίζουσι κατὰ πόλεμον, καὶ πόλλ' ἄττα δεινὰ τὸν τῶν Ἀρά-
 βων σουλτὰν ἐργάζετο, ὥστε καὶ αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς προσβαλεῖν
 15 Σολύμοις καὶ ἐγγὺς τοῦ παραστήσασθαι γιγνόμεναι, καὶ μᾶλλον C
 διὰ τὸ ζωηφόρον μνημα τοῖς Ἰβηρσι χαριζόμενος. ὁμοίως κα-
 κῶς καὶ τὴν Αἴγυπτον ἔδρα, εἰ μὴ γ' ἐκείνω τὸ ἐν τῷ τό-

digressionem pauca non indigna scitu memorem) principatum iniens Cyrum
 et Darium imitandi studio spectabat, actaque ipsorum olim commendata
 literis avide perlegens plus ex eorum cognitione voluptatis hauriebat quam
 e cunctis insignibus summae qua pollebat potestatis. sed et hos ipsos
 veteres Persarum transcendens reges, Alexandrum Darii victorem mente
 potissimum versabat, et super omne aliud historicarum argumentum res
 ipsius gestas suspiciens amabat, eius similem, qua se ille inclytum fecerat,
 et ipse assequi desiderans gloriam, et istius exemplo facinoribus cuiusque
 generis arduis edendis immortalem sibi famam heroicæ virtutis acquirere.
 hinc ille, prout erat consentaneum facere talia meditantem, numquam non
 speciose succinctus apparebat numerosa et lectissima praetorianorum
 manu: cum bellandum porro esset, Iberis potissimum utebatur, optimo et
 sibi probatissimo militum genere, quippe quibus praeterquam inerat pu-
 gnax a stirpe indoles generosaque alacritas periclitandi, accedebat maior
 etiam ab inculpatis amabilitas moribus, quod ii Christianam religionem
 pure inoffenseque profiterentur. quare non ignarus quantum vincendi
 omen in crucis signo constitutum esset, cui prosperorum experientia suc-
 cessuum celebrem appellationem tropaei Christianorum merito peperisset,
 huic praesertim Ibericae legioni, pro vexillo labarum cruce insigne prae-
 ferenti, confidebat in praeliis, eam sibi solitus circumdare, et loco triario-
 rum extremo in agmine secum habere. qua bellandi ratione cum alia
 gravia Sultani Arabum damna intulit, tum ipsis quoque Hierosolymis ho-
 stilitate admotus parum absuit ab urbe illa tanta, cui Sultan Christianis
 erepta dominabatur, expugnanda suaeque subiungenda ditioni, id aggres-
 sus instinctu maxime gratificandi suis Iberis, quos sciebat aegre ferre Sa-
 racenos Christi domini hostes vivifico ipsius insistere victores et insultare
 monumento. in quo etsi haud illi contigit perficere quod optabat, tamen
 haud parum afflixit Sultani partes, vastans quin etiam Aegyptum clades-
 que illic Arabibus non leves inferens, longe pluribus et gravioribus sine

πων ἀμμῶδες καὶ ἄνυδρον εἰς πολλὰ προσίστατο. καὶ ἐὼ τὰς αὐτουργίας αὐτοῦ ἐν ὅσαις ἀσμένως ἄρχων ἦν καὶ τῶν ὑπερτάτων ἐβανασσίζετο, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἀλλὰ κατὰ τινα τῶν ὑφ' αὐτὸν παιδεύσειν. ἐφειστρίδας μύωπας καὶ ῥυτῆρας Ἴππων καὶ πέδιλα καὶ μαχαίρας καὶ ἡμιτύμβια καὶ πᾶν ἄλλο βαναύσου 5
D τέχνης ἐξεργαζόμενος, καὶ τὰς ἀνακωχὰς τῶν πολέμων ἀσχολλίας τῶν τοιούτων ποιούμενος. ἀλλ' οἷα ἐφρόνει βάρβαρος ὢν, τὸ παράδοξον. ἤγεῖτο γὰρ εἶναι μίμημα θεοῦ τὸν καλῶς ἄρχοντα καὶ ὁσίως· καὶ ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἐκείνῳ περὶ Ῥωμαίου καὶ Σκύθου, Σαυρομάτου καὶ Ἑλλήνου, ἔτι δὲ δικαίου καὶ μὴ, ἀκρι- 10
 βολογείσθαι περὶ τὰς δόσεις, κοινῶς ἐνεργετοῦντι καὶ ὑετοῦς καὶ ὤρας καὶ ἥλιον, οὕτως ᾤετο δεῖν διακείσθαι καὶ τὸν δικαίως ἄρ-
E χοντα σὺν ὅλοις τοῖς ὑπ' αὐτὸν τὰς δωρεὰς διοικούμενον. ἐκόψε δ' ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ καὶ Καζάνειον νόμισμα, καὶ πᾶσαν ἐνομίαν ἐνομοθέτησεν. ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ δικαιοσύνης ἐπὶ πᾶ- 15
 σιν, ὥστε μὴ ταύτης ἄλλο τι λογιζέσθαι προτιμότερον. οὗτος

dublo damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret interius, locorum arenis inuis et aquae inopibus late squallentium insuperabilis difficultas obstitisset. omitto accensere tanti viri laudibus humilem industriam vilium opificiorum, quibus latissime licet ac splendidissime dominans princeps perlibenter impendebat propriarum operam manuum, haud ille quidem laeri ususve gratia, quasi talibus egeret, sed quod institutione philosophica quadam pulcrum existimaret universalitatem istam ad cuncta descendens, in cunctis eminentis ingenii. ergo non quisquam illo concilians ephippia, calcaria, habenas equis flectendis, ocreas, gladios, galeas aut id genus militaria capitum tegmina cuderet, sueret, ex quacumque scitissime materia formaret, nitidissime poliret, remissiones solitus militarium laborum mechanicis istiusmodi artificiiis addicere. iam sensa mentis eius familiaribus declarata sententiis quam, erant in barbaro inopinata mirandaque! dicitabat bene ac sancte imperantis hominis officium, dei supremi omnium domini acri affectanda studio imitatione contineri. sicut enim apud conditorem universorum discrimen nullum est Romani aut Scythae, Sarmatae aut Graeci, ac ne iusti quidem vel iniusti, quod largiendi profusionem atinet, utique cum eius liberali gratia aequae in omnes communia beneficia spargantur pluviarum, tempestatum, solis annuo fungentis gyro, pari quoque penitus affectum indulgentia debere principem praestare se indifferentem cunctis subditis necessariorum ad vitae cultum et desideratorum unicuique praebitorum, gratis beantem universos. caeterae porro Cazanis in rebos ex usu publico administrandis aequitatis specimen extat in re momenti non parvi ad fidem in commerciis servandam, monetae signatae probitate, ab ipso enim auctore celebre habet nomen Cazaneus ille nummus, ex auro cusus exquisitae puritatis. nec absimili diligentia in reliquis regiminis partibus versatus cuncta ubique institutis temperavit laudatissimis, nihil se habere antiquius aut ducere potius perfecta in omnibus absolute iustitiae nulla non actione prae se ferens. idem morbo se absumi sensim diuturno et incurabili sentiens, curam ingressus sibi pa-

αὐτανέσιον ἔχων Τουκαῖν, ᾧ δὴ προσῆκεν ἐκ γένους καὶ ἡ ἀρχή, ἐπεὶ πρὸς θανάτῳ ἦν καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις τρόποις τοὺς ἐκείνου συμβαίνοντας ὑπετόπαζε, παριδὼν αὐτὸν ἔφεδρον εἰς ἀρχὴν ἐκ P 320 τοῦ ἀναγκαίου ὄντα, πέμψας μετακαλεῖται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν 5 περὶ ποῦ τὰ τῆς Ἰνδίας μέρη σὺν ἰδίῳ στρατεύματι διατρίβοντα, ᾧ δὴ Χαρμπαντᾶς τοῦνομα· δρεοκόμεον εἶπε τις ἂν ἐκείνον, οὕτω συμβᾶν ἐπὶ τῇ γεννήσει, φανέντος εὐθὺς τοιοῦτου, ὡς εἴθιστο σφίσι γεννωμένοις ποιεῖν κατὰ τι νόμιμον. καὶ τοῦτον εἰς ἀρχὴν καταστήσας ἐπὶ τρισὶν ἔτεσι τὰ αὐτοῦ συνθήματά τε 10 καὶ νόμιμα ἀπιρογχείρητα μένειν ἐντολὰς ἐδίδου τὸ ἐπίταθε, εἶτα ἄρα καὶ δόξειε γίνεσθαι παρηγγύα. τοῦτ' ἀνάπυστον γεγονός, B ἐπεὶ καὶ κατὰ τὰς ἄκρας αἱ γραφαὶ διεδόθησαν καὶ ὁ κατὰ τὸν Εὐξείνιον ἄρχων Χουτλουχάιμ ἤκουε τὸ συμπεσόν, διαδέχεται τὴν φήμην ὁ Σολυμάμαξ Πέρσης, ὃς καὶ γαμβρὸς ἦν ἐπὶ θυγατρὶ 15 τοῦ Κουτζίμπαξι. καὶ οὕτω διαμηνυθέντος τοῦ συμβάντος τῷ βασιλεῖ, ὁ τοῦ Καζάνου θάνατος τοῖς ἐκείνου πρέσβεσι κατὰ πό-

10. εἶτα ὁ τι ἄρα?

randi e consanguinitate successoris, quod liberis carebat; Tuctafnem quem habebat fraterno e genere proximum, quoniam huius mores ac sensus a suis ipsius abhorrentes certis ex indiciis agnoverat, promovere ad spem imperii noluit. ac ne ille se mortuo principatum cōmmedatione generis malo publico arriperet, praeccludendum ipsi ad hoc aditum stabiliendo in solio ipsius fratre, probatioris sibi iuvene indolis, putavit. hunc igitur, cui erat Carmpantas *) nomen, accersivit usque ab India, illis in partibus cum proprio exercitu morantem; eundemque occurrentem strenue proprio quodam ipsorum ritu ad ius legitimae in imperium successionis designavit; eruditur quin etiam, pro tempore, ad regni quod illi destinabat rectam administrationem, adeo efficacibus praeceptis ut quasi arte mansuetarii fera cicurata vel pullus indomitus parere lupatis a magistro doctus agasone, brevi tempore plane compositus et per omnia decessori similis imperii candidatus apparuerit, nihil iam minus de se sperandum praebens quam si Cazanis cretus sanguine institutisque a pueritia formatus, non autem frater educatus peregre ei decedenti subrogaretur. hunc talem compertum, nihil ultra moratus, in principatus possessionem Cazanes misit, enixe vetans ne toto triennio quidquam in constitutis a se legibus aut foederibus ac toto inchoati regiminis tenore mutaret, post illum terminum suo illum uti arbitrio ac libere, prout censeret, res gerere permittens. haec ita gesta divulgata brevi per Asiam sunt; nec enim ea satrapas bellum illic gerentes ignorare sinebant literae de his ad arces Romani limitis, quas tunc Persae obtinebant, actaque publica cum diplomatibus ista firmantibus rite missa. audivit ergo Chutluchaimus, qui regionibus ad Buxinum sitis praeerat, quod acciderat; exceptique mox rei famam Solympax Persae, gener Cutzimpaxis; unde ad imperatorem quoque facti notitia pervenit. secuta post paulo Cazanis mors varie dimissis

*) immo *Carbadas*.

λεις δῆλος γίνεται, καὶ τὸ πένθος σφίσι αἴρεται μέγα. ὁμοίως
C δὲ καὶ παρακαλοῦνται βασιλέως πέμψαντος. πλὴν ἄλλ' Ἀμού-
 ριος καὶ οὕτως καθυπεστέλλετο, οὐκ οἶδα εἴτε τὸν ἀπὸ τοῦ
 Χαρμπαντᾶ φόβον (τὰς γὰρ τοῦ ἀδελφοῦ συνθεσίας ἐκείνος τη-
 ρεῖν ἤθελεν) ἔτι ὡς εἰκὸς ὑφορώμενος, εἴτε τὴν ἀπὸ βασιλέως 5
 εὐμένειαν προσποιούμενος, καὶ πέμψας ἤτει βασιλέα τὸ τῶν πο-
 ταμῶν μεσόγειον ἀνὰ Σύγγαριν, Μεσονήσιον ἐτύμως ὀνομασμέ-
 νον, ἐφ' ᾧπερ τοῖς ἰδίοις οἰκηθησόμενον τοῖς ἐντὸς οἰκοῦσιν εἰς
 φυλακὴν κέοιτο. ἀλλὰ τῶν τοιούτων τέως ἀνηρητημένων, τινὲς
D τῶν ζκέινου κατ' οὐλαμοὺς διεκθλόντες κακὸν ἀπάντημα Ῥω-10
 μαίοις εἰς τρυγητὸν ἐξιούσι τῶν ἀτημηλημένων κτημάτων ἐγί-
 νοντο. ἦσαν γὰρ ἐντεῦθεν τὰ πρόστιμα τῶν ἐαλωκότων φτωρῶν
 ἄντικρυς πρόστιμα, εἰ γῆν ἦν διὰ σπάθης ἐκτῆσαντο ἐκεῖνοι πα-
 τοῖεν καὶ τὰ σφίσι ἐκ πολέμου περιγεγονότα καρπίζοιντο. διὰ
 τοι ταῦτα καὶ μαχητὰς μισθούμενοι ἄνθρωποι ἀποτολμῶντες τὰ 15
E θαλάσσης ἐγγὺς ἐπιχειροῦντες δρέπεισθαι, οὗ μὲν ἠύστοχον καὶ
 ἀπεκέρδαινον, τὰ πλείστα δ' ἐσφάλλοντο καὶ ἐσφάττοντο.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκτὸς τῆς Κωνσταντίνου ἐπράττοντο, ἐντὸς

ex aula legatis significata per civitates est, luctum passim ingentem de-
 clarantibus satrapis, quos imperator, destinatis ad-unumquemque sui talis
 interpretibus officii, consolari humaniter studuit. illud tunc non incom-
 mode praeter spem contigit, Amurium, quem sola Cazanis reverentia pau-
 lulum antea repressum haud vanus erat metus eo sublato rediturum ad
 ingenium, continere sese tamen et pacis voluntatem prae se ferre, sive a
 Carmpanta timuit, qui foederibus a Cazane fratre initis (inter quae nota
 erat cum imperatore conventio) stare se velle declaraverat, sive impera-
 toris gratiam ad suos sibi fines utilem affectavit. missis hic igitur lega-
 tis ab imperatore petiit concedi sibi propriis frequentandam coloniis Inter-
 amnam ad Sangarim (hoc est terram inter flumina conclusam, quam Me-
 sonesium ex eo nominant, quod media inter aquas undecumque fluentis
 amnium velut insula cingitur), quam sibi suisque habitandam ac custo-
 diendam attribui addicique volebat ab Augusto. verum interim dum haec
 indeciso adhuc tractatu pendent, quidam ex huius castris manipulatim
 quoquoersum excurrentes hostiliter irruebant in Romanos, istarum velut
 indutiarum fiducia revisere ansos antiquas sedes quasi ad facendum
 post vindemiam, et si quid e suis olim ipsorum rebus praedonum avari-
 tiam fugiaset, inde sublegendum. hos illi comprehensos statutis in fures
 poenis inexorabiliter plectebant: furtum enim ipsis videbatur esse manife-
 stum, tollere quidquam ex terra quam ipsi ense ac bello propriam fecis-
 sent, cui victores insisterent, culus ideo fructus omnes iure sibi quam
 optimo quaesitos contenderent, servarique ut dominis illibatos aequum
 censerent. hoc nostri comperto conducebant privatis stipendiis milites,
 cum quibus erumpentes in loca praesertim mari vicina aliqua e suis quoa-
 dam agris excerpere tentabant, nonnumquam feliciter, plerumque tamen
 pessimo successu: intercepti quippe trucidabantur.

Haec extra Constantinopolim fiebant. intra urbem porro ipsam pe-

δὲ τοῦτο μὲν ἢ πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα τῶν πολλῶν ὑπονόησις, τοῦτο δὲ καὶ ἡ τῶν δυναμένων ἀπληστία, καπηλευόντων καὶ σῆ-
 5 τον καὶ ὄντια· καὶ γὰρ τὰ πλεῖστα καὶ κεχυδαίοντο αἰσχροκερ-
 δείας ἠτιώμενοι, καὶ πάντα χρημάτων καταπροϊέμενοι πάντα
 10 ἄλλ' ἢ μὲν καπηλεία καὶ λίαν ὠδύνα, ὡς φαίνεσθαι, τὸν πα-
 τριάρχην δημοχαριστοῦντα τὰ πλεῖστα καὶ κατὰ τῶν δυναμένων
 ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἐδόκει, τοῦτον ἰστάμενον, ὥστε γράμμασι
 πρὸς τὸν κρατοῦντα παρρησιάζεσθαι, καὶ ὄρκους ἰσχυρῶν εἶναι
 15 ἢ μὴν, ἦν μὴ γ' ἡ καπηλεία τοῦ σίτου ἐῴτο, ἀραῖς περιβαλεῖν
 ἐκ κοινοῦ συνεδρίου τοὺς καπηλεύοντας, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐκ μέ-
 σου γίνεσθαι. καὶ ταῦτ' ἐπώμνυ, καὶ οὐδὲν ἤνυστο παρὰ παν, ὡς μέρος καὶ ταῦτα τῶν κατ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὅτι ἐπὶ ματαίῳ
 τὸν ἐξ οὐρανοῦ καταβύνα ἐπώμνυ τὸ καὶ τὸ ποιεῖν, εἰ μὴ ταῦτα
 15 γένοιτο, βούλεσθαι. (2) τοὺς δὲ γε σχιζομένους ἐνάτη μετ' P 322

stes diversae grassabantur. prima erat invidia multorum in patriarcham
 gliscens, tacitis quidem suspicionibus et susurris interim exercita timida,
 caeterum iis intumescens auctibus, ut brevi erupturam in tumultum appa-
 reret. altera tetrior inexplebilis videlicet avaritia potentum monopoliiis
 tritici venaliumque id genus rerum flagellantium annonam. praecoccupa-
 bant nimirum emere alimenta et res alias humano victui ac cultui utiles
 prius quam foro importarentur; quas immani deinde ipsi pretio, quaestu
 suo improbo distraherent, nihil pensi habentes quo probro suo damnove
 alieno sordidae cupiditati obsequerentur. iidem porro gustu lucri semel
 capto rempublicam quoque ipsam quaestui habebant, suffragia iudicia mun-
 dia sine meriti discrimine ad plus numerantes inflectendo, ita ut effunde-
 rentur omnia temere, nihil fortiter decerneretur, cunctae obnoxie molliquo
 in gratiam largiri valentium indulgentia publicae res administrarentur.
 unde necesse erat statum politicum ac summam rerum periculosissime fle-
 ctuare. quia vero, quod maxime ex his urbanis malis in offensionem in-
 currebat popularem, erat ista plebem miseram strangulans nundinatio di-
 vitum, eam sibi esse exosissimam ostendit patriarcha, gratiam populi sic
 colligens, seque arte ista praemunens contra factionem quam adversum
 se confiri non plane ignorabat. intelligens porro, quod res erat, coër-
 ceri avaritiam istorum nisi auctoritate superiorum ipsis et plus potentium
 minime posse, literas super eo argumento scripsit ad imperatorem liberri-
 mas, in quibus minabatur, iuramento etiam interposito minas sanciens, se,
 nisi foeda ista et urbi famae invehentia frumenti praesertim monopolia
 deincerent, eorum auctores e communi synodi sententia diris et anathe-
 mati subiecturum, nec quieturum donec exterminaretur e civitate tam
 perniciose corruptela. verum quamquam ille se ad ita omnino faciendum
 iureiurando conceptis prolato verbis adstrinxerat, nihil tamen est perfec-
 tum, ipso in comminationibus vanis exire in effectum ignavo terrore pro-
 hibitis totum impetum consuente zeli ambitiose ostentati. quo facto ad
 caeteras accusationes sui illam addidit gravissimam periurii consciti ea re,
 quam Christo deo e coelis ad nos delapso teste adhibito promiserat, mi-
 nime praestanda. (2) caeterum schismate dudum avulsos ab ecclesiae

εικάδα Γαμηλιῶνος ὁ κρατῶν συνῆγεν. ἐξῆγε δὲ καὶ τῆς φυλακῆς τὸν Ταρχανειώτην Ἰωάννην, ὃν ἐν ἀνέσει τὸ πρότερον ἔχων, ἐπει καὶ αὐτὸς τῷ πατριαρχοῦντι προσέκρουε, συνεκλείετο. τότε δ' ἐκβαλὼν μέρος τοῦ συλλόγου καὶ αὐτὸν εἶχε. καὶ εἰς πάντας προκαθίσας ἐδημηγόρει, καθημένων καὶ τῶν τυφλῶν μοναχῶν, 5 πρὸς οὓς καὶ μᾶλλον ὡς ἀξιοτέρους τῶν ἄλλων δοκοῦντας, ἔχων
B παρὰ θάτερα μὲν πατριάρχην παρ' ἑκάτερα δὲ ἀρχιερεῖς τε καὶ κληρικούς, συμπαρούσης καὶ πάσης συγκλήτου καὶ μοναχῶν, μάλα γενναῖον καὶ πεφροντισμένον λόγον διεξιῶν. “ἐγὼ λογιζομαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναί καὶ πάντας ἀνθρώπους ὡς οὐδὲν ἐμοὶ τῶν 10 πάντων ἥδιον τοῦ τῆν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, πάσης περιαιρεθείσης σκανδάλου προφάσεως, εἰρηνεύειν, ἐφ' ᾧ καὶ σπουδή μοι πᾶσα παρέστη ἤδη αὐτοκρατήσαντι, πάσης ἀσχολίας ἄλλης κα-
C θυπεριτέρα, ὑπεριδόντι μὲν καὶ τρυφήν βασιλείον ὑπεριδόντι δὲ καὶ θεσμὰ φύσεως, ὥστε καὶ τῶν φιლτάτων προτιμηθῆναι τῆν 15 ὑμετέραν ξυμπάντων εἰς ἓν συνδρομὴν καὶ ὁμόνοιαν. καὶ ὅσον ἦν εἰκός, ὡς ἔδοξε, καταπέπρακται, καὶ τῶν εἰς σκάνδαλον εὐλογον ἱκανῶν οὐδὲν περιλείπεται, οἴμαι. τὸ δὲ καθ' ὑμᾶς θαυμάζειν με πολλάκις ἐπῆει, τίσι λογισμοῖς ὀχρρούμενοι τῆς ἐκκλησίας διίστασθε καὶ πρὸς φέγγος οἶον ᾠληθινὸν σαρδαμύτ- 20

Constantinopolitanae communionē nona supra vigesimam Septembris die Imperator congregavit, educto etiam ad hoc Ioanne Tarchaneota e custodia, in quam eum libere prius vivere permissum, deinde quod et ipse patriarchae adversabatur, incluserat. hunc suo iussu emissum carcere ubi praesentem habuit cum reliquis, alte considens ad universam concionem verba fecit, sedentibus coram et caecis monachis, ad quos potissimum uti praecipua columina factionis et summae auctoritatis a partiaris ipsorum habitos intendere disputationis aciem parabat, habens circa se hinc quidem patriarcham, inde autem episcopos et clericos, universo praeterea senata ac monachis praesentibus. in eo tam pleno et spectabili conventu haec vehementem et accuratam orationem recitavit. “confido equidem vobis notum et cunctis esse hominibus, nihil mihi fore iucundius, nihil a me magis optari quam videre dei ecclesiam, omni amoto scandali praetextu, in pace plena constitutam. ad eum scopum iam tum ex quo administrare imperium arbitrio meo coepi, nihil non studii et contentionis intendi, posthabitis huic uni negotiis, quantumvis urgentibus, caeteris, neglecto fructu voluptatum, quarum copia imperantibus affluit, despectis etiam naturae affectibus et dulcissimarum necessitudinum respectu calcato, emi bene quovis impendio ratus vestrum omnium tranquillam in unanimi consensione concordiam. itaque, quod me attinet, haud vane gloriaturus videor me, quantum homini fas fuit, in eo genere conatum. nihil, inquam, omnium quod ad amolitionem scandali turbantis hodie quietem ecclesiasticam recte ac convenienter conferri posset, a me fuisse praetermissam, non temere, ut puto, persuadeor intimo conscientiae testimonio. vos quod spectat, mirari plerumque subiit, quibus tandem innixi rationibus perseveretis ab ecclesia disiuncti vivere, et qua caecitate animi lumen se ve-

τιν αἰρεῖσθε. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ καιρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ Δαυὶδ ἔξει- P 323
 πειν πρὸς τὸν Θεὸν ποτηνῶμενον 'κύριε, κλῖνον οὐρανοὺς καὶ
 κατὰβηθι· ἔψαι τῶν ὀρέων καὶ καπνισθῆσονται· ἄστραψον
 ἄστραψήν, καὶ φωτιεῖς αὐτούς,' ὡς ἂν μικρὸν παραμείψαιμι τὸ
 5 ψαλτῶδημα. Θεοῦ γὰρ μόνου τὸ τὰς ὑμετέρας συνειδήσεις φω-
 τίσαι, ἀνθρώπων Θεῷ μὲν βιοῦν προειλομένων, Θεοῦ δὲ πόρρω
 κινδυνεύοντων καθίστασθαι, οὐκ ἄλλης αἰτίας χάριν ἢ τοῦ τῆς
 ἐκκλησίας ὀρθοδοξοῦσης καὶ καλῶς ὡς εἰκὸς ἐχούσης ἀπρίξ ἀπο-
 σχιζέσθαι. εἰ δὲ ταύτης σχιζέσθε καθολικῆς γε οὔσης, εἶπατε B
 10 πάντως ἢ τινι δὴ καὶ ἐνοῦσθε. μὴ ἔχοντας δὲ λέγειν τὴν κεφα-
 λήν, ὑμᾶς ἀρμολογεῖσθαι κατὰ Θεὸν πῶς εἰπεῖν εὐλογον; μηδ'
 ἀρῆζηλον τὸν σκοπὸν δεικνύντας πῶς οὐ δίκαιον πλάνης ἀποί-
 σεσθαι ἔγκλημα; εἴθε δὲ τοῦτ' ἦν καὶ μόνον, καὶ ἴσως τὰ καθ'
 15 ὑμᾶς εἰς δίκαιον ἔλεον περιστάτο. νῦν δὲ ἀλλὰ δεδοικέναι ἀνάγκη
 μὴ πως (ἀλλ' οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, οὐδ' ἡ κρίσις κατ' ἀνθρώπου,
 πολλῶ δὲ μᾶλλον τοῦ πνεύματος, ἐπεὶ καὶ ὅσα ἅγιοι φθέγγονται,
 πνεύματι Θεοῦ κινούμενοι φθέγγονται) μὴ πως γοῦν Θεοῦ λατρευ- C
 ται καὶ τῶν ἀσφαλεσιτάτων δοκοῦντες τῷ τε τῆς ἐκκλησίας σχι-
 ζέσθαι καὶ τῶν ποιμένων κατολιγωρεῖν λαθόντες τῷ ἀντικειμένῳ

rum clarissime ingerens rebelle nictantibus respuere palpebris ultro veli-
 tis, irrevocabili contumacia. quid hic faciam opportunius quam deum al-
 loquar, venerans sancti Davidis verbis: domine inclina coelos et descende,
 tange montes, et fumigabunt fulgura coruscationem, et illuminabis ipsos.
 liceat enim paululum extremo verbulo a vera sacri cantici deflectere for-
 mula. dei quippe solius opus sit vestras penitus illuminare conscientias,
 hominum qui postquam elegistis deo vivere, a deo longe abesse periclitamini,
 non aliam ob causam quam quod ab ecclesia recte sentiente bona-
 que vivente disciplina pertinaci discidio separamini. cum autem ab hac
 scindimini non dubie catholica, dicite, cuinam alteri coniungimini? si vero
 non potestis caput nominare cui adhaereatis, qua, quaeso, verisimilitudine
 creditis esse vos membra secundum deum nexa in unitatem sacri corpo-
 ris? qua defensionis probabilitate repellitis accusationem erroris, qui sco-
 pum quo tenditis certum nequeatis ostendere? atque utinam una esset
 ista, quae iure in vobis culparetur, scopi quem spectatis, capitis cui hae-
 retis ignoratio: misericordia quippe quam ira tunc dignior infelix ea ve-
 stra caecitas videri posset. nunc longe peius vereri de vobis aliud res
 ipsa subigit. quamquam equidem non indulgebo suspicionibus. non est
 meum de talibus loqui: mihi iudicium in hominem non arrogo, maxime in
 homines spiritu viventes, cum scriptum legam, quaecumque loquuntur san-
 cti, dei spiritu movente loqui. fas tamen sit admonere et orare vos etiam
 atque etiam ut caveatis ne forte dei cultores, adeoque istius ordinis prae-
 cipui, securissimique habiti a periculo errandi, re ipsa erretis perniciosi-
 sime; ac quod ab ecclesia scindamini quodque pastores contemnatis, non
 deo iam, ut putatis et credi vultis, sed quod minime advertitis, ei spiritui
 servatis qui semper infensus et irrevocabiliter oppositus deo est; ac pro-

λατρεύετε πνεύματι, καὶ κατὰ τοῦτο μισοῖσθε ἂν δικαίως. ἢ γάρ; οὐ λέγει ταυτὶ ἀριδῆλως ὁ πρὸς τῆ μαθητεία τοῦ τῷ Χριστῷ ἠγαπημένου καὶ μαρτυρῶ τετιμημένος, ὁ Θεοφόρος οἶμαι καὶ τὰ θεῖα σοφὸς Ἰγνάτιος; ἢ βούλεισθε, καὶ ἀναγινωσκομένου D τοῦ λόγου ἀκούοιτε. Ἴνα τί γοῦν ἄνθρωποι θεῶ μὲν καθιερω-5 μένοι ἀρετῇ δὲ προσέχοντες, καὶ προσέτι οἶονε τινα σύμβολά τινες τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν τῇ σαρκὶ περιφέροντες, τοσοῦτον κίνδυνον ἀναρρίπτετε; δυοῖν γὰρ ἀνάγκη μόνον θάτερον αὐταρχες τοιοῦτου κινδύνου ὑμᾶς ἐξαιρεῖσθαι, ἢ τὸ δεῖξαι ἢ δὴ τινι ἐκκλησίᾳ προσεσχηκότες ἐπ' αἰτίαις εὐλόγοις καὶ κανονι-10 κῶς ἡμῶν σχίσεισθε, ἢ τὸ πᾶσαν εἰακότας σμικρολογίαν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ δὴ καὶ καθολικῇ ἐνοῦσθαι βούλεισθε. εἰ δὲ τὸ δευ- P 324 τερον οὐχ αἰρεῖσθε, τὸ πρότερον δεῖξατε. καὶ εἰ μὴ ἐκκλησίαν ἔχετε δεῖξαι, ἀλλ' ἢ ἀρχιερέα τέως εἶπατε, παρ' οὗ δὴ καὶ συνοχῆν ἑαυτοῖς, ὡς μὴ διαρρηγῆτε μὴ δεσμῶν ἔχοντες, ἐπικατα-15 σκευάζειν δυσχωρήσεισθε. γέγονέ ποτε τοῦτο, καὶ ἤδη θαρροῦν-

pterea iusta hominum deo rite servientium in vos odia vertatis. an non hoc enim diserte periculum intentat et inculcat monitum idoneus plane auctor, quippe qui praeterquam Christi discipulos idemque magistri amatissimus fuisse noscitur, etiam martyrii morte consummati commendatione dignitatem auctoritatemque obsignavit suam, deifer^o videlicet ac divinorum sapientissimus Ignatius; cuius hac de re testimonium, quaeso, audire ne gravemini, dum legitur. quorsum igitur vos, homines et deo consecrati et studio dediti virtutis, praetereaque symbola velut quaedam Christi perpassionum in carne vestra circumferentes, tantae rei aleam iacitis, tam praecipiti discrimini non dubitatis vestram aeternam salutem exponere? duorum enimvero alterum video esse necesse praestari a vobis, ut aliqua verisimili fiducia securae in tali statu conscientiae niti videamini, nempe ut vel demonstratis, cuinam uniamini ecclesiae, quibusque iustis et canonicis de causis rite ac more maiorum nostram hanc repudietis, vice huius usi qualicunque praeeligentes adhaerere alteri, vel si id demonstrare non potestis, omissa vanorum obtentu praetextuum, nostrae huic quippe universali ac vere catholicae reuniri velitis ecclesiae. quorum si hoc secundum non eligitis, age sane, prius illud ostendite. sia excipitis ecclesiam cui devincti sitis monstrare vos non posse, saltem antistitem cui subestis, indicare ne cunctemini. non enim recusare vobis id quidem fas est, quoniam nisi caput ostenditis cui uti membra subnectamini, argumento caretis quo continuitatem probare vestram cum Christi corpore possitis, omninoque fateri cogimini solutos vos nexu catholicae unitatis, velut abscissos artus nec iam succum ac spiritum e vivi compage corporis trahentes, vinculo quippe, quo ei committebantur, diffracto caritatis, exangues et tabi vicinos diffluere. agite, adstamus parati audire: proferre ne pigeat, si quid habetis ad rem aptum. fuitne hoc umquam probatum in ecclesia exemplum, hominum paucorum suas sibi res privatim habentium, qui cum ostendere nequirent cui ecclesiae, cui praesuli communicarent, Christiani tamen catholicique censerentur? audacter, adiuro vos, dicite: demonstrate quod est opus, si potestis. forte magnum et

τις δέξασθε. εἰ δὲ τὸν μέγαν προβάλλισθε Μάξιμον, ὡς πολ-
 λάκις λεγόντων πυνθάνομαι, ὅτι κάκεινος αἰρέσει τῶν ἐκκλησιῶν
 προκατειλημμένων κατ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδυνεύων
 ἀπισχυρίζετο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὅσους πάντας οὐδὲ τότε προκατε- B
 5 λήφθησαν, ἀλλὰ πρῶτος καὶ πρὸ πάντων ὁ τῆς Ἀλλίας θεὸς
 ποιμὴν ὁ Σωφρόνιος καὶ λαὸν ἐκείνῳ συνηγωνίζετο· εἰ δ' οὖν,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν Ῥώμῃ τέως ἐπήνθει τὸ εὐσεβές, καὶ οὐπω τῇ
 ἐκκλησίᾳ παρεισεφθάρη Ὀνώριος· πρὸς οὓς μὲν εἶχε δικαίως ἀνα-
 φέρειν τὴν γνώμην ὁ τῆς ἀληθείας ὁμολογητής, καὶ μὴ ὡς δῆ- C
 10 θεν σχισματικὸς δοκῶν καθολικῆς ἐκκλησίας εὐθύνεσθαι. εἰτα
 ἀλλ' οὐδὲ διαφορὰ ὡς ἐκεῖ δογμάτων ἐνταῦθα, οὐδέ τί τις ἔχει
 αἰτιῶσθαι δικαίως τοῦ σχίσματος ἰκανόν, ὅτι θάτερον ἴσως μέ- C
 15 ρος φρονεῖ παρὰ θάτερον. καὶ γὰρ καὶ τὸ δοκοῦν ἐκεῖνο, τὸ
 χθιζὺν τε καὶ πρωιζὺν πραχθέν, οὐπω καλῶς ῥιζωθέν ἀνέσπασται,
 15 ταῖς ἡμετέραις εἶπω, σὺν θεῷ εἰρήσεται, προθυμίας. καὶ ὁ
 πρῶτος ἐκεῖνα, κἄν πατὴρ ἦν κἄν εὐεργέτης κἄν τῶν φιλιτάτων,
 κἄν ὁ τί τις εἴποι εἶτε συγγενείας εἶτ' εὐεργεσίας ὄνομα, οὐδε-

8. μὲν] δῆ?

sanctum martyrem allegabitis Maximum: audire enim e vestris memini,
 cum responderent eadem quae nunc interroganti mihi, etiam illum venera-
 bilem patrem, praeoccupatis haeresi ecclesiis, sine ulla communione cum
 quoquam privatim religionem recte coluisse, testimoniumque catholicae veri-
 tati vita neci obiecta perhibuisse. adversum hanc exceptionem primum
 aio nequaquam esse verum quod ponitis, omnes tunc haeresi fuisse prae-
 occupatos. nam primus et ante omnes, Aeliae sanctus pastor Sophronius
 summa et cunctis manifesta contentione consortium certaminis cum sancto
 Maximo suscepit. deinde tunc adhuc orthodoxa fidei sinceritas Romae
 florebat, cum nondum fuisset ab ecclesia deprehensa damnataque labe
 Honorii. quare non solus utique sibi sanctus ille Christianae veritatis
 confessor sapuit; qui suae participes confessionis Romanum et Hierosoly-
 mitanum antistites, palam utrumque orthodoxum, vere potuit citare, sic-
 que schismatis et privatae, hoc est reprobatae, religionis (qualis omnis est
 catholicae non coniuncta ecclesiae) crimen victrici defensione repellere.
 praeterea, qualis illo tempore inter ecclesias fervebat diversorum conten-
 tio dogmatum, hic hodie nulla est; neque inter partiariorum vigentium nunc
 inter nos factionum causari quis quidquam iuste potest, quod sufficiat ad
 evincendum legitimam sibi esse causam abscindendi se a parte altera,
 quod illa peccet in professione recti dogmatis. nam crimen illud heri et
 nudius tertius, hoc est ante annos retro paucos, publice susceptum ad-
 misionis Latinae communionis agnitique supremi pontificatus papae Romani,
 unde plerisque verisimiliter impingi consenti erroris macula posset, pur-
 gatum existimque abunde nunc est, vestris etiam (fatebor enim, nec vos
 debita fraudabo portione laudis) vestris, inquam, in id strenue conspiran-
 tibus et non parum utiliter adiuvantibus studiis. cuius auctor rei, quam-
 quam erat meus natura pater, affectu collatis testato donis de me optime
 meritis, mihi carissimus et tam artis quam quis possit dicere vel neces-
 situdinis a consanguinitate ductae vel gratitudinis ob beneficia, me sibi

μιᾶς, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν εἶχεν, ὁσίας μνήμης, καὶ ἤς καὶ ὁ τυ-
 D χῶν Χριστιανὸς ἔτυχε, παραπήλαυσεν, ἀνὴρ τε καὶ ἀναξ φοβε-
 ρὸς μὲν ἐχθροῖς, πολλὰ δ' ὑπὲρ ὑπηκόων πονήσας τε καὶ πα-
 θῶν, καὶ διαφερόντως ἐμοὶ τέως ἄξιος ἐς ἅπαν ἐδνολας, ὅσον
 καὶ ἑαυτοῦ πολλάκις καὶ ἐς πολλοὺς λέγων προὔτιμα καὶ τὴν κατὰ 5
 σύγκρισιν ἦταν ὁμολογῶν οὐκ ἠσχύνετο. ἀλλ' ὁμως τοῦτ' ἔδοξε
 καὶ τοῦτο γέγονει· δεινὴ γὰρ ἡ ἐντολὴ καὶ ἡ τοῦ μὴ ἄξιον εἶναι
 τε καὶ λογιῆσθαι Χριστοῦ ἀπειλὴ τὸν γονεῖς ὑπὲρ αὐτὸν ἀγαπή-
 P 325 σαντα. ἀλλ' ἡ μήτηρ, καὶ τί γε εἰποιεῖς ἄλλο ἢ μήτηρ; καὶ
 μήτηρ τοιαύτη καὶ οὕτως πρὸς ἡμῶς ἔχουσα, ἀλλ' οὐδ' αὐτὴ γε 10
 πρὶν τῆς μεθ' ἡμῶν βασιλικῆς μνήμης ἐπ' ἐκκλησίας ἔτυχε, πρὶν
 γραμμασι καὶ ἀσφαλείαις οἰκειοχείροις τὴν τῶν πρὶν πραχθέντων,
 εἶπω δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρός, ἀθέτησιν ἐμπεδῶσαι. ἐξήκοι δ' ὁ
 λόγος καὶ εἰς τὴν ἐμὴν προτέραν σύζυγον, ἣτις ἐπὶ τοσοῦτον τοῖς
 τότε πραττομένοις ἀπήχθετο ὥστε καὶ τῷ πρωτοσεβαστῷ τότε 15
 B Νοσοτόγγῳ θερμῶς ἐπαρῶσθαι κατ' ἀνατολὴν τῶν πραχθέντων
 χάριν τοῖς σχιζομένους τὰ πάνδεινα δρῶντι, καὶ ἔρμαιον ἡγεῖσθαι
 καὶ πρὸς αὐτῆς ὁ τι συμβαίνοι παρ' οὔτινοσοῦν ἐκείνῳ δεινὸν
 τοιαῦτα καὶ οὕτω πράττοντι. ἀλλ' ὁμως ἐπεὶ μεταξὺ τελοῦμέ-

obstrictum vinculis trahens, tamen, quantum in me fuit, omni est privatus
 honore memoriae, ac ne illa quidem quae nulli negatur e plebe Christia-
 no, sepulturae gratia dignatus. vir licet summus, et imperator labo-
 ribus exantlatis, aerumnis toleratis pro republica ingentibus commen-
 datissimus, qui nullum in me benevolentiae plane singularis omisisset
 officium, mei nullam insigniter ornandi occasionem praeterisset, eo quidem
 usque, ut saepe coram multis disserens me sibi praetulerit et in compa-
 ratione nostrum amborum se mihi esse inferiore fateri non erubuerit.
 tamen de illo ita decrevi, et quod decreveram re ipsa praestiti, vim scilicet
 naturae ac voluntati meae faciente ineluctabilem illa Christi denuntia-
 tionem severissima, negantis dignum ipso reputandum qui parentes plus
 quam ipsum amaverit. sed et mater, cuius nominis affectu quid fando
 memorari tenerius queat? mater, aio, mea, et mater talis, tam indulgen-
 ter ac benevole affecta in me: sed nec, inquam, ipsa nostra genitrix, ex
 quo imperii liberas habenas tractare coepimus, Augustae debitum in ec-
 clesia consequi honorem prius potuit quam literis et chirographo proprio
 palam testaretur detestationem anteaetorum et proprii condemnationem
 sanciret viri. procedat oratio et ad priorem meam coniugem, quae licet
 tam se aversam ostendisset ab iis quae in causa conciliationis ecclesiarum
 eo tempore agebantur, ut protosebaste Nostongo, ei obsistentes novitati
 tanquam schismaticos poenis affligenti. gravissimis per tractus Orientales,
 ipsa indignans malediceret palamque execrans diras imprecaretur, nec dubie
 prae se ferret gratissimum habituram fructique imputaturam proprio,
 quidquid huic talium ministro iniuriarum mali ac cladis a quoquam inferri
 contingeret, tamen ei quoniam diem obeunti suum interim, dum illa gere-

των ἐκείνων ἐκείνη τέθνηκε, καὶ οὐπω τρόποις μετανοίας τὸ τῆς
κοινωνίας ἐκαθήρατο, ὡς μηδὲ τῆς ὄσιας τυχοῦσα καὶ ὧν ἔδει
τότε, τῶν ἐς νέωτα μνημοσύνων ἐπὶ τῆς ἐμῆς αὐταρχίας ἀπέ-
τυχε, καὶ ὁ ἐπ' ἐκκλησίας τόμος ὁ εἰς εὐφημίαν τῶν ὀρθοδόξως
5 βιωσάντων καὶ μνήμην ὄσιαν κατ' ἔτος ἐπ' ἄκριβαντος ἀναγι-
νωσκόμενος ἄλλων μὲν δεσποινῶν ὀνόματα φέρει, καὶ τῶν μὴ
κατ' ἐκείνην ἴσως τὰς ἀρετάς, αὐτὴν δὲ μόνην ἐς ἅπαν ἠγνόησε, C
ζῶντος ἐμοῦ καὶ ταῦτα καὶ ἄρχοντος, ἦλιε. πλὴν εἰ χρὴ λέγειν
τέληθές, ἐμοὶ καὶ τοῦτο ἐκ περισσοῦς πέπρακται, καὶ οὐπω
10 τις οἶος οὗτος ὑπομνήσας ἔφθασε, καὶ τὸ ταύτης μνημόσυνον
ἀπεκόπητο. οὕτως ἐγὼ περὶ ταῦτα. καὶ ὑμεῖς ταῦθ' ὀρῶν-
τες, πόλλ' ἄττα κύκλῳ περιβαλλόμενοι καὶ ἐς τόδε σχῆσθε,
ἀφορισμὸν τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου κατὰ τοῦ μετ' αὐτὸν ποι-
μεναρχήσαντος Ἰωσήφ προβάλλεσθε, καὶ διαθήκας ἐκείνου προ-
15 τείνετε, καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὑποψίαν δικαίαν τοῦ ὡς δῆθεν πλά- D
σματος, ὡς ἂν φρονῶν οἴηθῆι τις, τὴν τῆς ὑπογραφῆς δηλαδὴ

rentur, otium aut facultas defuit eluendi ante obitum legitimae piaculis
poenitentiae maculam Latinae communionis, negata omnino est a me po-
sterius imperii compote ea pars exequialium honorum quae dilata recenti
funere ad tempus illud pertinebat. ego, inquam, ubi solus rebus praeful,
longe carissimae uxoris acerbo raptae casu, quicum concorditer vixeram,
multare memoriam sustinui reliquo debito parentallium imperatricibus exsolvi
solitorum. ego meam Augustam, tamquam ne sacrae quidem contactu ter-
rae aut ecclesiastica dignata fuisset sepultura, quasi pro excommunicata
passus sum haberi. me sinente, si non etiam iubente, sublata eius men-
tio est e tomo in ecclesia servato, unde Augustarum in orthodoxa reli-
gione defunctorum recitari publice de sacro pulpito et anniversaria com-
memoratione cum laude praedicari nomina consueverunt. itaque alias ex
isto codice dominas, forte huic impares nec comparandas splendore virtu-
tum, inde audimus solemnem pronuntiationis commendatione celebrari, unam
ex omnibus Annam meam suavissimam coniugem, vivente atque adeo re-
gnante me, teque horum teste, summe sol, ille liber ignorat. atque in
hoc, si fateri verum oportet, ulterius me progressum sentio quam exacta
officii ratio poscebat. rigidior, inquam, iusto fui, exemplaue superavi
vel supervacaneae sollicitorum in isto genere, praesertim qui tantam in tam
venerandos manes ulro duritiam consciverim, nemine praecipiente. quis
enim tam inhumanus mihi praescribere auderet privatos quoslibet natu-
rali domesticaeque pietati? mea igitur libera nullisque suggestionibus
ad id inclinata voluntate, memoria defunctae meae coniugis ex ecclesiasti-
cis fuit tabulis erasa, ut mei erga religionem zeli specimen ederem, ut
exemplum monstrarem imitatu salutare posthabendi privatos quoslibet af-
fectus sinceritati orthodoxae professionis et paci ecclesiae, vos autem id
videntes, multis illis nescio quibus allegandis praetextibus nihilominus ob-
stinatis animum in pertinacia diri schismatis, obtendentes nescio quam
nulli nisi vobis notam excommunicationem a patriarcha intortam Arsenio
in suffectum ipsi Iosephum. profertis autem eius indices testamenti Arse-
nii tabulas, nullo tamen eius chirographo firmatas. agite vero, cuius tan-
dem coloris fuco satis tegitis a suspicionibus perspicacium vitium illud in

παραχάραξιν, εἰς τὸν τοῦ ὑπογράφοντος πόνον δακτύλου (ἦσθέλ-
 νει γὰρ ἔξ ἀνθρώκος δῆλον) ἀνάγετε. τί δαί; ἔχετε που καὶ ἐπὶ
 P 326 τι δικαίως ἀνάγειν καὶ τὸ μοχθηρὸν τῆς γνώμης καὶ τὸ ἐντεῦθεν
 ὑποτρέχον φαῦλον τῆς προαιρέσεως; ὃ δὴ ἐκείνω τοιαῦτα λέ-
 γοντες ἐκ τοῦ εἰκότως προσάπτετε. ὁ τυχὼν μεταλλάττων πᾶσιν 5
 ὡς ἔπος εἰπεῖν συγχωρεῖ· καὶ πατριάρχης θνήσκων, ἀντὶ τοῦ
 συνήθως λύειν, δεσμεῖν καὶ μάλιστα εἴλετο, καὶ ταῦτα τὸν ὑπὲρ
 τῆς ἐκκλησίας ἰσχύμενον; ἐγὼ μὲν οὖν καὶ υἱίκην ἐκείνω φέρω
 τιμὴν, κὰν πολλοῖς οἶδα ἐκεῖνα λαβὼν παρ' ἐκείνου ἅ· δὴ καὶ
 B ὀφειλὴν εὐγνωμοσύνης παρ' ἐμοῦ πρὸς ἐκεῖνον δικαίαν ἀνταπα- 10
 τεῖ, καὶ τὸ μείζον, ὅτι καὶ ἐς βασιλείαν αὐτὴν ἐμὲ προτίμα τοῦ
 μου πατρός, ἐκείνου γ' ἄρχοντος ἅμα μὲν αὐτὸς τὴν ποιμαντικὴν
 αἰρούμενος παραιτεῖσθαι, ἐπικρίνων οὕτω τὴν Θεραπειαν ἀξίαν
 τοῦ εἰς τὸν Ἰωάννην πλημμελήματος, ἅμα δ' ἀξιώων καὶ τὸν πα-
 τέρα τὴν βασιλείαν ἐκτίθεσθαι, ὅτι, λέγων, τὰ πρὸς Ἰωάννην 15
 καὶ ἀμφοῖν παρηνόμηται, αὐτῷ μὲν καδυφέντι τῆς πολυωρίας

4. δὴ] δ' P.

6. τοῦ decret.

testamento immane alienae subscriptionis? cui putatis emunctioris paulo
 naris non statim subolere sublestam fidem exceptionis, qua soli sine teste
 iactatis ideo per se non subscripsisse Arsenium tabulis indicibus suae ul-
 timae voluntatis, quod digitos tunc innato iis carbunculo impeditos habue-
 rit? et tam opportunum vestrae causae instrumentorum scribendi articulo-
 rum morbum sperastis assertionem una vestra persuaderi potuisse non igno-
 ras rerum, iisdemque reputantibus quanto mendacii praemio a pertinacis-
 simis malae causae defensoribus haec fingi potuerint? desinite igitur in-
 tentare sententiam omnibus ignotam iudicis mortui, cuius incredibilis, et
 nisi suffragio agniti chirographi fulciatur, irridenda prorsus allegatio est.
 in quo requiro praeterea reverentiam in Arsenium vestram, cui maleficam
 inhumanamque nocendi voluntatem etiam in extremo vigentem impingitis
 halitu. an non enim sentitis quam sit illaudatum Christiano iram in ad-
 versarios non ad solis tantum sed ad vitae totius occasum usque servare
 inexorabiliter flagrantem; quam inconsequens, virum quem sanctum praedi-
 catis, tam saevum ultorem dicere; quam incredibile patriarcham notae
 lenitatis, quem constat, dum viveret, fuisse solitum se laedentibus igno-
 scere, tam ferum in ipso mortis puncto fingere, ut contra quam consue-
 verat, ligare tunc mallet quam solvere, constringere animas anathematum
 vinculis quam, quod facile vivens indulgebat, relaxare constrictas praep-
 optaret? quem autem tunc ligare, quem diris implicare nexibus? non ali-
 quem e plebe, sed ecclesiae praesidem? equidem Arsenio debitorem me
 filialis reverentiae, volentem merenti, ut vere sentio, ita grate profiteor.
 is enim cum aliis me plurimis sibi beneficiis obstrinxit, tum illo insigniter
 honoravit iudicio, quo aequum sibi videri declaravit imperium patri meo ere-
 ptum mihi attribui. imperabat tunc pater, et ipse pastorem huius ecclesiae
 curam patriarchali potestate gerebat Arsenius. eo tempore flagrante invidia
 sceleris in Ioannem Lascaris prioris Angusti filium commisi, et religione
 inde patriarchae oborta, quasi pars eius culpa in ipsum iure conferebatur,

καὶ οἷον προδόντι, ἐκείνῳ δὲ τὰ εἰς βυσιλείαν παραλογισαμένῳ, C
 ὡς οὐκ ἔξδὸν ἡμαρτόντας ἄρχειν ἢ αὐτὸν πνευματικῶς ἢ ἐκείνον
 αὐτήν δὴ τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ βασιλείον· ἔχειν δ' εἰς ταύτην
 αὐτάρκη τὸν ἔξ αὐτοῦ, λέγων ἐμέ. ὃ δὴ καὶ ποίαν ὑπερβολὴν
 5 ἀγάπης οὐχ ὑποφαίνει; καλεῖν εἰς ἀρχὴν ἔννομον τὸν μηκέτι εἰ-
 δότα τελῶς τὸν ἄνθρωπον; οὕτως ἐμοὶ πρὸς ἐκείνον τὰ τῆς εὐ-
 γνωμοσύνης ὀφείλεται, καὶ πόνος ἄλλως ὑπὲρ ἐκείνου τοιαῦτα
 προβαλλομένων ἀκούοντι. παύσασθε τοιγαροῦν ἐκείνα περὶ
 ἐκείνου θρυλλοῦντες, τὰ μήτε προαχθῆναι μήτε τιμὴν λεγόμενα D
 10 περισώζειν τῷ ἐργασμένῳ δυνάμενα. ὑμεῖς δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν
 ὑμετέραν ἱερωσύνην ἐν μέρει τίθετε τῶν ἀνεπιλήπτων, καὶ οἷαν
 συνιστᾶν ἀξιοῦτε, ἀδύνατον καθιστᾶτε. φέρε γάρ, πρὸς αὐ-
 τῆς τῆς περὶ τὰ ἱερά ἀσφαλείας, εἴτε τῆς ὄντως εἴτε καὶ ἢ
 προσεσχῆκατε, εἰ παρ' ὑμῖν τὰ τῆς ἐκκλησίας γένησται πρῶγμα-

qui remissione vigiliae in papilli custodia curae suae traditi locum faci-
 nori dedisset ac quasi prodidisset orphanum, hanc patri meo expiandi
 communis peccati conditionem tulit, caederent, inquiens. pariter ambo, ille
 imperiali, ipse patriarchali dignitate, qua se indignos effecissent, ille con-
 sciendo, ipse permittendo immanissimo facinore, quo esset inique ac cru-
 deliter imperium ereptum innocenti puero hereditario illud iure possident.
 ea poenae differentia in dispari participatione criminis, ut qui deliquisset
 atrocius, indulgentius plecteretur. a patre quippe meo ita se velle abdi-
 cari principatum, ut is in me transferretur, ipsi patriarchalis amissio sedis
 nulla temperaretur in privatum paciscenda solatium cognati fiducia
 successoris. en quantum eius viri studium, quam excellens extiterit cari-
 tas in me adhuc puerulum et modo infantiam egressum, ut me in legitima
 possessione imperii Romani iam tum constituere voluerit, vixdum homi-
 nem nec rationis perfecte compotem. unde et vos intelligitis, et ego sem-
 per prae me feram, summam et a me gratitudinem deberi. quo aegrius
 nunc a vobis audio ea proferri quae famam eius posthumam maculant.
 quare desinite infamare imprudentibus assertis dilectum, ut praedicatis,
 vobis, mihi venerabilem et sincero affectu amatum antistitem, dum ea
 egisse tantum praesulem, quae virum honoratum haud decent, effutire
 non veremini, si de videlicet ac prudentia eadem, qua revocare in dubium
 audetis et in rerum exceptioni obnoxiarum numero censere ordinationes
 sacerdotum qui in nostra hodie ecclesia sacras exercent functiones; in
 quo vestrum iudicium requiro non intelligentium ex istiusmodi cavillationi-
 culis consequi periisse funditus e dei ecclesia legitimam successionem sa-
 cerdotii, ita ut iam restitui nulla ope queat. age enim sane, per ipsam
 adiuro vos illam quam exquisito isto affectatis zelo indubitabilem securi-
 tatem administrandorum in ecclesia sacrorum, sive quae nunc uspiam est,
 sive quam exulem e terra. et in mera positam idea speculantibus animis
 latuomini: si vere penes vestrum istud conventiculum residere huius ec-
 clesiam temporis, et sectam hanc vestram continuatione non interrupta
 committi creditis uni catholicae per seriem saeculorum inde a Christo et
 Apostolis ductae religioni, a quibusnam tandem ordinatoribus minime du-
 bii istos habetis quibus utimini sacerdotes, quorum successione ac conse-

τα, ἀρχιερέων, ἐπεὶ τοὺς ἡμετέρους τούτους ἀπήρησθε, ἢ καθ' P 327 ἡμᾶς αὐτῆ καὶ προσδοκωμένη ἱεραρχία συσταῖ; καὶ τίς ἐπὶ τοσοῦτον τῶν προτέρων ἄδικτος διεβίω, δυνατὸς ὢν ἐξ ἀξίας χειροτονεῖν ἱερέας; οὗς γὰρ οἶδαμεν, κοινωνικούς οἶδαμεν πάντας. καὶ τριῶν καιρῶν ἐπὶ τοῖς ζυμβεβηκίσιον ὄντων, πρώτου μὲν 5 : καθ' ὃν τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην εἶτ' οὖν τὴν βασιλείαν προέβη, δευτέρου δ' αὐθις καθ' ὃν τὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ τοῦ πάπα ἐπισκεκώμασαν, καὶ τρίτου τοῦ ἡμετέρου τούτου δὴ καὶ ὑστάτου B καθ' ὃν τὰ πραχθέντα, ὡς ἦν τε καὶ ἔδοξεν, ἀπηρθύνθησαν, οἱ μὲν τοῦ προτέρου ῥέχεται ἐκποδῶν ἐπιεικῶς πάλοι, οἱ δὲ τοῦ 10 δευτέρου οἱ μὲν ἐξ ἀνθρώπων ᾤχοντο, οἱ δὲ καὶ τῆς ἐπιτιμίας καθαιρεθέντες, οὕτω δοκοῦν καὶ ἡμῖν πάντως, μένουσιν οὕτω καὶ ἔτι. τοὺς δὲ τῆς τρίτης ταυτησὶ καταστάσεως εἰ μὲν δέ-

1. ἀρχ.] ὑπὸ τίτων ἀρχ. ? 5. μὲν] τε P.

cratione certa indubitabilis veritas illius quam tam ambitiose nobis pollicemini, vobis arrogatis, hierarchiae demonstretur? qua, inquam, potestate, a quibus nulla suspectis ex causa episcopis manuum impositionem acceperunt, qui apud vos sacra faciunt, presbyteri, quos unos, si Christo placeat, nostris ad spuriorum reiectis classem, veros esse gloriamini sacerdotas? enimvero, quae istorum aetas est, non vides a quibus ordinari praesulibus potuerint, contra quos non eadem, quas nostrorum ordinatibus opponitis, exceptiones locum habeant. hoc ut omnium clare subiiciam oculis, tria tempora distingo, quorum ambitu comprehendi necesse est canonicas ad sacros ordines promotiones hodie vigentium vestrae partis sacerdotum. primum illud tempus est quo Ioannis tunc pueri exaucteratio et excaecatio contigit; secundum huic succedens, admissae perperam communionis Italorum et commemorationis contra fas inductae papae Romani, cum professione subiectionis nostrae ad eius spiritualem principatum. tertium et omnium postremum hoc hodiernum est, quo ista illegitime patrata, prout licuit et quantum visum est sufficere, per nos emendata et ad rectam disciplinae normam ex illa pravitate reducta sunt. primo tempore qui ordinandi potestatem habuero, iam pridem desiderant vivere. secundum tempus quos ex eo vidit numero, ii partim fato suo sunt functi, partim eieci et honore spoliati nostris iudiciis, vobis etiam impense votis suffragantibus, privatim sine sacra potestate vitam agunt hodieque. neutri horum aut vestros rite potuerunt ordinare sacerdotes, aut nostros, si vellemus, non solum quod aliis imperum vita, aliis iurisdictione modo deest, sed etiam quoniam, si vera vestra opinio est consentium, ex quo depulsus sede vester Arsenius est (quae depulsio primo tempore contigit), demisse legitimam in hac ecclesia potestatem: nullus illorum, quantumvis attentarit, vera fungi ordinatione potuit. restat tempus tertium, status videlicet hic praesens eorum, quo si superesse adhuc putamus in terris certam rite consecrandi sacerdotes auctoritatem, quae si desit, ecclesia nulla est, in nostra hac eam utique, quae sola, vobis etiam nobiscum Latinam repudiantibus, habet episcopos, qui nulli apud vos sunt, in nostra hac, inquam, illam auctoritatem ecclesia sola agnoscere vos oportet. quod si facitis, iam nobiscum consentitis, iam vobis manus damus, cunctis inter nos controversis sublati. sin per-

χισθε, λόγος ἡμῖν ἔστι γε πρὸς ὑμᾶς, εἰ δ' οὐδέχασθε, φορτι-
 κοὶ πάντως ὡς τὰς ἀρχὸς τῆς ἱερωσύνης ἀνωρεῖν πάμπαν ἔσπου- C
 δακότες. εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ δεῖξατε ὄν ἀπὸ παλαιᾶς χειροτονίας
 ἐν ἀσφαλείᾳ διαβιοῦντα παντοῖα πεφυλαγμένον ἔχετε. οἶδα προ-
 5 βαλλομένους τὸν τῶν Μαρμαριτζίων ἐπίσκοπον πρῶτον, εἰ καὶ
 νῦν τετελεύτηκε· περὶ οὖνε καὶ ἐρωτήσας πόλλ' ἄττα ἐπιλήψιμα
 ἔχοντα κατεμάνθανον. οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς πάντως ἀκούσαντες
 παρ' ἐμοῦ τότε, ὅτε καὶ ταῖς ἐπὶ τοιοῦτῳ καιρῷ παρατηρήσεις D
 οὐ προσέχειν δίκαιον ἰσχυρίζεσθε καὶ ἔγωγε, οἶμαι, δοκιμάζων
 10 ἡμέλων, ἔρμαιον ἔχων ὅτι γε. ἄρα καὶ δοκιμάζοιτε. καὶ τάχα
 ἂν ὑμῖν προσετέθην, τοῦ Ἰωάννου ἤδη τὴν ἱεραρχίαν παραιτου-
 μένου, καθὼς καὶ ὑμῖν ἐπεχείρουν προσέχειν, ὡς ἴοτε, εἰ μὴ μέ-
 τας λογισμὸς ἦκιστ' ἄξιος παρορᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπασάμε-
 νος ἀπῆγέ με τοῦ σκοποῦ. τὸ γὰρ ξυμπεσὸν εὐθὺς ἐπὶ τῷ τότε
 15 μὲν ἀργοῦντι νῦν δὲ ποιμεναρχοῦντι, ἄξιον ὄν θαυμάσαι, ἀνα- P 328

gitis resistere, sin admittere pro veris recusatis nostrae partis antistites,
 iam estis prorsus importuni, qui studeatis persuadere nullam hodie in ter-
 ris reperiri verum episcopum; quod qui dicit, sacerdotalis ordinationis ex-
 haurit fontem, et e rebus humanis spem omnem exterminat videndi un-
 quam ullum hominem canonica impositione manuum ad sacrificandi ius
 evectum. suscipitis an relicitis ab existimatione vestra manifeste intole-
 rabilem absurditatem istam? atqui eius a vobis depellendae una sola est
 sane impeditiissima ratio, in eo sita ut evidenter ostendatis super adhuc
 esse hodie: In vivis aliquos episcopos ex eo tempore quo, utpote tribus
 iam memoratis anteriore, nulla erat de cuiusquam ipsorum statu ac pote-
 state controversia, horum praesulum veteris et nemini suspectae ordina-
 tionis si quem forte unicum in arcanis apud vos latebris huc usque ce-
 stodistis, quaeso ne invidetis nobis, ne celetis amplius. ostendite rem
 necessariam. videat in eo per vos monstrato hodierna ecclesia traducem
 suae propagationis ab antiqua, spem suae transfusionis in posteram. me-
 mini vos paulo ante ut talem nominasse Marmaritziorum episcopum: sed
 praeter quam quod is quoque finem nunc vivendi fecit, etiam de hoc ho-
 mine ego tunc inquisitione habitus multa in vita eius atque actis vitupera-
 bilia reperiebam, ob quas is episcopali honore indignus merito posset iu-
 dicari. nostis ea et vos, ex me utique illo tempore audita, quando nihil-
 lominus perseverantibus vobis in proposito praeficiendi hunc ecclesiae, et
 contentendentibus recte compensari maculas quorumvis eius contra discipli-
 nam lapsuum una illa dote antiquitatis admoventis ipsum indubitato suc-
 cessionis fonti, remisit ego me acquievique vestro iudicio, tanti duces,
 quantovis incommoda et qualicumque indignitate devoranda, demereri vos
 et vobis adiungere. Ataque Ioanni mox patriarchatum abdicanti vestrum
 Marmaritziosensem subrogare, ut scitis, cogitaveram, solo impulsus ad hoc
 studio vobis gratificandi; fecissemque, nisi per id tempus intervenisset
 quippiam summa consideratione dignum, quod totam ad se raptam meam
 mentem ab istius prosecutione scopi necessario abduxit. cum enim conti-
 gisset declarari mire vaticinio statim eventis comprobato insigne meritum
 et summam apud deum gratiam eius viri qui deposito iampridem patriar-

λαμβάνειν ἐποιεῖ τοὺς λογισμοὺς, μὴ πως θεῖψ̄ δοκοῦν αὐτὸν καὶ
 πάλιν ἱεραρχεῖν, ἀμετακινήτων μινόντων τῶν τῆς ἐκκλησίας
 προγμάτων, ἃ ἀνάγκη ταράττεσθαι, εἰ ἄλλως γένοιτο, παριδὼν
 ταῦτα ἔλωμαι τε ὑμᾶς καὶ ἁμαρτάνω, πρὸς τῷ μηδ' εὐδοῶθῆναι
 τὸ πρῶγμα κατὰ σκοπὸν ὃν ἐτρέχομεν. ὄθεν καὶ πρὸς ταῦτα 5
 παλινδρομῶ, καὶ ὃν ὄρατε, ὡς δῆθεν θείαν ψῆφον πληρῶν,
 B ἐπὶ τῆς ἱεράς ἀξίας ἀνάγω πάλιν, ἄνδρα λιτόν τὰ πάντα καὶ
 ἄσκευον καὶ ἀρετῆς ἐπιεικῶς φίλον. τὸ μέντοι γε δοκοῦν σκλη-
 ρὸν καὶ μὴ ἐς ἅπαν ἐπικλινές τε καὶ συγκεχωρηκὸς ἦν καιρὸς ὅτε
 κάμοι (μυρτυρήσω γὰρ τάληθές) παρ' ὑμᾶς πάντας οὐδὲν ἔδοκει 10
 προσήκον ἄλλως ποιμένι, καὶ ταῦτα πνευματικῶ, καὶ οὐδ' ὡς
 γε ἐπαγωγὸν τῶν πολλῶν καὶ εἰρηνικόν, καὶ τοσοῦτον ὅτι καὶ τοῦ
 C μοναχοῦ Μηναῦ τὰ ἀπ' αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ λέγοντος δυσχερῶς εἶχον
 πιστεῦειν, εἰ τοιοῦτος ὢν οἷος ἔδειξε τότε, ἀγλευκῆς τε καὶ ἄτεγ-
 κτος, τοιούτων ἂν κριθεῖη θείων ἐννοιῶν ἄξιος· καὶ πιστεῦειν 15
 ἀπώκνον τοῖς λεγομένοις, οἷς ὀργὴν θεοῦ ἐπικειμένην τοῖς ἡμε-
 τέροις εἶδέναι παρίστα. ἀλλ' ὁμῶς ὁ οὕτως ἔχων περὶ τούτου
 ἐγὼ τόσον ἐάλωκα τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως, ὡς ἄλλο τι λογι-

chatu privatus tunc viveret, religioni duximus non sequi tam evidentem
 suffragii divini praerogativam eo in sede reponendo, a qua perperam de-
 lectum ista ipsa prodigiosa significatio monstrabat, praesertim cum prae-
 ter periculum dei, nisi sic faceremus, offendendi ad id ipsum urgeret status
 praesens ecclesiasticarum rerum, quas novis haud dubie perturbationibus
 implicandas apparebat, si aliud decerneretur. reputabam mecum etiam,
 vel si neglectis iis tanti momenti rationibus obstinarem animum in obse-
 quendo vobis, frustra quidem id facturum me. per viam enim tot ac tan-
 tis difficultatibus obseptam nulla spes allucebat pertingendae unquam me-
 tae, ad quam communi vos et ego cursu nitebamur. per haec satis, ut
 confido, demonstrata aequitate ac necessitate ultimae huius electionis
 prorsus ineluctabili, refero me ad proponendas vobis dotes conspicuas et
 quantivis aestimandas viri huius, quem divinam secutus suffragium in pa-
 triarchali, ut videtis, repono sede. homo is est plane simplex, fuci et
 fraudis experta, virtutis admodum amans. scio videri quidem illum pleris-
 que nunc solitum, olim etiam mihi (fatebor enim ingenue rem veram),
 austerum durumque ac irrevocabiliter inflexibilis emolliri que in indulgentiam
 nescias rigiditatis, praefractus omnino quam pastorem, praesertim nobis
 spirituales, decere videatur. fui et ego, inquam, alias in ea vobiscum
 sententia, requirens in illo accommodatam conciliandae multitudini facili-
 tatem pacificamque mansuetudinem. qua praecoccupatus ab eo aversione
 cum audirem a referente Mena monacho divinitus ipsi revelatam nobis
 imminentem cladem, aegre sane adducebar ut crederem, haud fieri posse
 ratus, hominem asperum, immitis acerbique ingenii, dignum a deo iudicari
 manifestationibus istiusmodi eventum insusceptibilem prudentiae humanae.
 quare istud vaticinium iram numinis nobis impendentem intentans ut va-
 num aut gratis confictum aspernabar, diu ei fidem abnuens. tamen viso
 postea successu, argumentoque irrefragabili convictus habitare in illo dei

ζισθαι νῦν συμβὰν ἐπ' ἔμοι εἰς τὸ καταλαμβάνειν ὡς δυνατὸν
 κριματα θεῖα ἢ ὅτε παρ' ἄλλοις ἐμάνθανον, ὥστε καὶ αὐτὸ τὸ D
 πολλοῖς δοκοῦν ἐλάττωμα τοῦ ἀνδρὸς προτέρημα μᾶλλον ἔκρινον.
 τί γάρ, ἔλεγον, εἰ καὶ θεὸς φιλόανθρωπος ὢν τὰ πλεῖστα δικαίως
 5 κολάζει, ὡς καθαρτικῆς ἴσως οὔσης καὶ τῆς κολάσεως; ὁ δὲ
 καὶ φιλοανθρωπίας μᾶλλον εἶποι τις μέρος οὐ τὸ τυχόν. καὶ ὅτι
 μὲν αὐτεξούσιος ἄνθρωπος πάντως ἔχει χρᾶσθαι τῇ προαιρέσει
 καὶ πράττειν τὰ κατὰ γνώμην, πλὴν καὶ νόμος δέδοται, ὁ μὲν P 329
 φυσικὸς ὁ δὲ γραπτὸς, καὶ δικαστῆς προκαθίσταται κρίνων, ἔν' ὃ
 10 μὴ ἄφ' ἑαυτοῦ τις ἔξει τῇ συνειδήσει σωφρονιζόμενος καὶ ὡς
 ἀναγκαίῳ χαλινῷ καταχόμενος, τοῦτο παρὰ τῆς ἔξωθεν ἐξου-
 σίας παιδευθεὶς μάθοι, καὶ ὁ μετελθὼν τὸ πλημμέλημα ταῖς
 ἀληθείαις εὐεργέτης δόξοι καὶ τιμωρῶν. ἐν δὲ γε τῷ ἱερῷ εὐαγ-
 γελίῳ καὶ οἱ ἐν ὁδοῖς καὶ πλατείαις καὶ ῥύμαις κείμενοι εἰς τοὺς
 15 γάμους τοῦ βασιλέως εισελθεῖν ἀναγκάζονται, ὡς ἀναγκαίως ἐπι- B
 κείμενον ὄν τὸ τῆς ἀνάγκης, εἰ βούλοιτό τις σώζεσθαι. τί τοί-
 νυν τὸ ἑμῖν ἱκανὸν δοκοῦν εἰς τὸ σπλιζεσθαι; τί τε ὁ ἐκκλησίον

spiritum, cuius utique solius prophetia eventis patrata donum agnoscen-
 dum est, facere non potui quin rasperer vehementi quodam erga talem vi-
 rum studio, praesudiciaque in eum illa priora excuti mihi ex animo sine-
 rem, reputans ideo mihi forte, indulgentia numinis meam erudientis im-
 peritiam, experiri talia concessum, ut quod hactenus nequiveram intellige-
 rem, immane quantum extolli supra cogitationes hominum iudicia divina,
 quorum illi non raro suffragiis evehantur, qui nullum ab humano favore
 punctum ferunt. uade istud ipsum quod in hoc plerique viro uti vitium
 damnant, laudi potius adscribendum iudicavi. cur enim, aiebam, hunc vi-
 taporem quod severus in castigando sit, cum deus, de cuius benignitate
 dubitare nemo potest; plerumque homines iuste puniat? non animo scilicet
 ipsos perdendi, sed purgandi; quod profecto benignitatis, eiusque non
 vulgaris, officium est. quoniam autem sul potens ac liberi compos arbi-
 trii conditus homo est, expectari aliud non debet quam exerciturum eum
 in vitae acta suam istam expeditam in utrumvis eligendi facultatem, et
 prout iudicaverit operataram. tantum ei dirigendo lex apponitur, partim
 naturalis partim scripta, arbiterque praesidet iudicans ut, si cui a fraude
 coercendo naturale singulis inditum propriae cuiusque conscientiae, vi-
 tanda sequendaque distinguens, haud suffecerit fraenum, huius defectum
 externae potestatis corruptio suppleat, discatque censura docente quod
 admonente iustimo naturae iudicio visus est non intellexisse qui peccavit;
 ex quo infertur castigatorem delicti re vera benefactoris loco duendum,
 etiam cum saevit, ab eo quem merentem corripit. nam esse hominibus
 expetibile vi adhibita iuvari demonstrat sacrum evangelium, ubi refert
 turbam in viliis plateis vicisque otiose desidentem non inhumaniter sed be-
 nefice compulsam intrare ad regis nuptias; ut sibi necessarium omnes in-
 telligant auxilium admotae necessitatis, si qui salvi volunt fieri. quae cum
 ita sint, quanam vobis demum idonea persistendi in schismate causa est?
 quid excipitis declinare nos debere malum a vobis inconveniensque iudica-
 tum, quo velut amote vestrae offensionis scandalo in usum conciliati omnes

ὑμῖν ὡς μὴ καλῶς ἔχον ἤγηται, ὥστε καὶ ἄλλοις παρέχειν σκάν-
 δαλον, καὶ τὸν ἕνα καὶ ἄσχιστον χιτῶνα τῆς ἐκκλησίας περιῦσθαι
 σχίζειν, καὶ ἀμελεῖν ὡς μὴ τινοσ κακοῦ γενομένου; εἰ δ' οὖν,
 C ἀλλ' ἰδοὺ πατριάρχης καὶ ἱεράρχαι, ἰδοὺ κληρὸς καὶ σύγκλητος
 καὶ λαὸς καὶ μοναχῶν οἱ λογῶδες· καὶ ὅσον ὑμῖν εἰς ἀπολογία⁵
 παρίσταται, εἶπατε, καὶ πρῶτον τῶν ἄλλων, ὅποιοι καὶ τίνας
 ἐν ἱεράρχαις πρὸς οὓς ἀναφέρειν ἔχετε τὰ ὑμέτερα, ὥστε τοῦτων
 ἀποβουκοληθέντων ἐκείνους δικαίως ἐγκρίνεσθαι. οὐδὲ γὰρ εἰς
 ἀπέραντον σχισθῆσεσθε, οὐδὲ δίκαιον, οὐδέ γ' ἕτερον οἰκου-
 μένην ζητήσομεν, ἐξ ἧς ἐνέγκωμεν ἱεράρχας τοὺς τῆς ἡμετέρας 10
 D ἀρχῆθεν ἐκκλησίας ὡς τὸ εἰκὸς καταστήσομεν. οὐδ' εὐλογον
 περὶ τῶν ὄντων ἐρωτᾶν τοὺς μὴ ὄντας, ἀλλ' ἡμεῖς καθ' αὐτοὺς
 τὰς διαφορὰς δοκιμάσομεν. ἡμεῖς χρῖνοῦμεν καὶ ἐν μέρει ἀντι-
 κριθῆσομεθα, καὶ μετὰ θεοῦ καὶ τῶν πατέρων ζητοῦντες οὐκ ἂν
 ἀμάρτομεν, σὺν θεῷ δ' εἰρησεται, τοῦ κοινοῦ συνόλιστος. 15.
 τὰ μὲν παρ' ἑμαυτοῦ ταῦτα ὑμεῖς δέ, εἰ καὶ συνεκλήθητε πάν-
 P 330 τες, ἀλλ' οὐ λέγειν πάντες ἀπλῶς ἐπιτρέπεσθε. ἔξισι δὲ τῷ

15. ποιῆ?

occurramus? cur unam et inconsuetam ecclesiae tunicam conasim scinde-
 re, eoque facto secure pergitis vivere, quasi-nullo vos crimine sic agendo
 illigetis? sin vos adhuc ista non movent, age proferte quo nitamini. en
 patriarcha et hierarchae; en clerus et senatus et populus et lectissimi
 quique monachorum: coram his exponite quod ad vestram defensionem
 utiliter allegandum confiditis. ante autem omnia, cum vera ecclesia cor-
 pus sine capite esse non possit, ostendite quibus et qualibus hierarchis
 vestram hanc recte subiungi congregationem autumetis: sed videte ut
 tales demonstratis, qualibus plena exploratione cognitis haud dubie debeamus,
 repudiando nostros ut minus idoneos, accedere. eia, inquam, repe-
 riamus aliquem exitum infiniti iam prope negotii. nullusne terminus iur-
 giorum sit? num aequum arbitramini aeterno vos irrevocabiliter a mundo
 universo abiungi discidio? an alium quaeremus terrarum orbem, unde
 hierarchas vobis non fastidiendos adducamus, qui nostram aliquando eccle-
 siam non iam amplius dubiae ordinationis presbyteris instruant ac certa
 cum orthodoxa veteri continuatione connectant? utrum consentis controver-
 sis finiendis conducibile, super statu viventium consultare cum mortuis,
 et exquirere ab iis qui non sunt, quid iudicari de praesentibus debeat?
 quoniam nos ipsi potius decidimus lites nostras, et proferendis utrimque invi-
 cem causarum adversarum iuribus iudicamus vicissim iudicamurque, sic
 conflictu argumentorum extendenda veritate, qua mox visa consentientes
 acquiescimus. audeo polliceri, fiducia non defuturi divini auxilii: si dei
 ducta, patrum auctoritatibus et exemplis inquiremus quid opus facto sit,
 non aberrabimus a scopo, nec diu aberit quin conveniamus in communiter
 salutarem et commodam utrisque sententiam. haec ex meo sensu quae
 profiterer habui. vos autem etiam huc convocati omnes estis, non tamen
 putatote pariter universos promiscuam habere hic loquendi facultatem.
 permittitur autem ei quem praecipue ad id aptum cunctisque praestantem

ἀξιωτέρῳ τῶν ἄλλων ὑπὲρ ἀπάντων καὶ λέγειν, καὶ οὕτω περιαιρεθείσῃ τῆς ταραχῆς κατὰ τρόπον γίνεσθαι τὴν διάλεξιν.”

Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος οἱ τῶν λοιπῶν προηγουμένοι, καὶ μάλιστα οἱ τυφλοί, “ἡμεῖς” εἶπον, “ὦ βασιλεῦ, ἐν 5 ζητοῦμεν, τὴν κατὰ τρόπον τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν. τὸ μὲν γὰρ κακῶς ἔχειν αὐτὴν καὶ αὐτοὶ μαρτυρεῖτε καὶ πᾶσιν ἔγνωσται. καὶ ὅτι παραβέβασται μὲν τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον, Β ἁδίκως, ὡ δίκη, καθαιρεθέντα, παραβέβασται δὲ καὶ τὰ ἐς τάξιν αὐτὴν καὶ σχεδὸν δογματῶν ἀκρίβειαν, κοινωνούντων οἷς 10 οὐ κοινωνεῖν ἄξιον, ταῦτα κἄν ἡμεῖς μὴ λέγομεν, ὑμῖν ὡμολόγηται. τὸ μὲν οὖν τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν παρατραπήναι εὐδελον ἐντεῦθεν καὶ φανερόν, τὸ δὲ τῆς τῶν σφαλέντων διορθώσεως, εἰ μὴδὲν παρορᾶν ἔστιν, ἀλλὰ ζητεῖν ὅπως καὶ ἐπὶ τίσι πέπρακται, τοῦθ’ ἡμῖν, εἰ κελεύεις, ζητητέον· οὕτω γὰρ ἂν ὀπουδὴ 15 ποτε τοῦ Θιμιέθλου φανέντος καὶ τὸ ἐποικοδόμημα γνωρισθῆσεται.” καὶ δὴ ἀρξαμένων λέγειν τὰ προσηχέστερα, ταῦτα δὴ τὰ ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου καὶ καθεξῆς, ὁ βασιλεὺς ἀνείχε τούτους καὶ πρὸς τὰ ἀρχαιότερα μετεβίβαζε, καὶ τὸν τοῦ ἀφορισμοῦ Θρύλλον ἀπήλεγε μάταιον, μὴ ὅτι γε τὸν κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὃν ἐς

9. οἷς deerat.

14. ὑμῖν P.

inter vos ducitis, vice omnium quae cuncti sentitis dicere, ut sic, tumultu et confusione sublata, rite disceptatio possit institui.”

Talia locuto imperatore, Arsenianorum primarii, maxime autem caeci, “nos” dixerunt, “imperator, unum quaerimus, ecclesiae scilicet restitutionem in bonum statum: male quippe nunc habere ipsam, et vos ipsi testificamini et cunctis notum est. publice nimirum idque graviter peccatum est in causa patriarchae Arsenii, inique, o ius fasque! throno deiectioni. peccatum item large aliis quoque occasionibus et modis, tum contra rectam ordinem disciplinae, tum fere in ipsam quoque dogmatum exactam professionem, communicando cum iis a quorum communione abhorere oportebat. haec, vel si nos taceamus, vos ultro ipsi confitemini, ut manifestum et in confesso apud omnes haberi debeat perversas et a debita rectitudine detortas esse hodie res ecclesiae. in his porro quae perperam sunt acta emendandis si nihil negligere oportet, sed quaerere quomodo et quibus gubernantibus patrata illa sint, id nobis, si iubes, erit investigandum. sic enim amoliendis supra congestis, detecto tandem, ubicumque latet obrutum, certo solidoque fundamento, tuto scilicet inaedificabitur; et in ea, quae sic consurgit, mole verum instar agnosceatur ecclesiae.” sub haec Arsenianis monachis retro actorum considerationem inchoantibus a citiori memoria, gestorum scilicet sub Gregorio et deinceps, interpellavit eos imperator, sic agere prohibens promovensque inquisitionem in antiquiora tempora. ac primum illos olim tam late grassatos, tam invidiose celebratos de intorto ab Arsenio anathemate rumores fuisse vanissimos ostendit, non solum quatenus Iosephum, sed et quatenus

ἄπαν ἐθρούλλουν; ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ βασιλέως. πῶς γὰρ
 D ἄσφαλές εἶναι ἔχειν ἂν ὑπ' ἀφορισμὸν, οὗ λειτουργῶν ἐκείνος
 ἐμέμνητο; πῶς δὲ καὶ ἄλυτον εἶναι καὶ χρῆζειν τοῦ λύσοντος, ὃν
 ὁ δεσμῶν ἐκείνος ἐμπράκτως ἔλυεν; ὥστε καὶ εἰ μὴ ἦν τὸ ἐπιγε-
 γόνος, ἔλεγε τὸ κατὰ τὸν πάπαν, οὐκ ἂν πάντως οἱ τὴν ἐπ' ἐκ-
 5 κλησίας εὐφημιον μνήμην κεκόλυτο. ταῦτα λέγων ἐδείκνυ καὶ
 P 331 τινὰς ἐξ αὐτῶν κοινοῦντας τῷ Ἰωσήφ, καὶ οὐ σχισθέντας ἄλ-
 λως εἰ μὴ μεθ' ἃ κατὰ τὸν πάπαν πέπρακται. ἐτίθροντο τοί-
 ρυν οἱ λόγοι ἕως ὅψε τῶν νυκτῶν. ἦν δὲ τοῖς μοναχοῖς ὁ σκο-
 πός, καὶ πολλοὺς ἐνθεν κἀκεῖθεν ἡ ὀρμητὴ ὑπέκνιζε καὶ ἐθρούλ-
 10 λουν, τοὺς περὶ τὸν πατριαρχοῦντα ἔξουθενεῖν, χρωμένους τοῖς
 αὐτῶν λήμμασιν ὅτι τε τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον σφίσι
 αὐτοῖς παραβέβασται, καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία ἄγους αἰρέσεως κεκοι-
 νώκηκε. τοιοῦτων ὄντων τῶν φανερῶν λημμάτων, αὐτοὺς ἐπά-
 B γειν τὸ ἀναγκαῖον σύμμετρον. τὸ δ' ἦν μὴ καθηρημένους ἐκεί-
 νων τελέως παρ' ὧν ἦν ἄξιον, τῶν ἀθίκτων τέως τοιοῦτων μει-

6. κεκωλύσθαι?

15. καθαιρομένους ἐκείνους?

Michaëlem ipsum per id fuisse sacris interdictos temere iactabatur. nam Augustum quidem patrem suum qua veri specie affirmari potuisse subiacere anathemati, quo tempore, quoties sacra liturgia publice fieret, nominatim idem Augustus honorifice memorabatur in ecclesia, ipso patriarcha, qui eum excommunicasse ferebatur, audiente sinenteque? quo, inquam, colore tum imperiti causabantur teneri constrictum illum dirarum ecclesiasticarum nodo et indigere solutoris opera, quem usum ipse ac factis ipse qui ligaverat solvebat? itaque nisi quod deinde accidit supervenisset (invenebat concordiam cum papa initam), numquam omnino eius in ecclesia commemorationem honorificam fuisse prohibendam affirmabat. haec dicens, indigitabat quosdam ex nunc inter Arsenianos stantibus, qui Iosepho communicassent neque se abscidissent prius quam conventio cum papa fuisset inita. huiusmodi sermonibus tempus terebatur usque ad multam noctem, ardentem incumbens in prosecutionem finis sibi propositi monachis, multisque hinc inde e sectariis ipsorum erupturientibus impetu impatienti in significationes contemnendi praesentem patriarcham et ei addictos irridendi, quod sacram, qua plane careret, potestatem in eo deluui agnoscerent. praedictis quippe innixi suis illis antiquis irritam omnino fuisse contendebant quamlibet praesulis electionem, factam ab ecclesia quae vera esse desiisset ex quo immerentem eiecisset Arsenium. ergo illa consueta ipsis in antistites ecclesiae confidentissime crimina iactabant, gravi scilicet ipsos teneri obstrictos scelere, ex quo ab iis violatus et throno expulsus fuisset Arsenius; ecclesiam quoque ipsorum, impie admissa communione cum haereticis, labem haereseos contraxisse, qua nunc polluta sordesceret; in horum adeo atrocium et patentium purificationem criminum subire illos oportere piacula eluendae noxae paria, quae ipsi praescriberent. in his illud in primis necessarium esse: ut omnes qui hodie sacra tractarent in sic profanata ecclesia, redigerentur in laicorum ordinem, in eo relinquendi usque in finem, sine spe regressus, et novi sacerdotum

γάντων εἰς τέλος, μηδ' ἱερῶσθαι ἄξιους εἶναι, καὶ ταῦτ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ αὐτοὺς παραβάντας, ὡς καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πράξαντας, κανονικοὺς θεισμοὺς ὑπερβάντας, καὶ κακία μᾶλλον καὶ ἀμαθία ἢ ἀγάπη καὶ ἀσφαλεῖα ἐνεργασμένους. ἔλεγον δὲ ὡς οὐδ' ἔριστὰ σφίσι πρὸς βασιλέα τὸ σύμπαν, δεσπότην C γε ὄντα, φυλαττομένοις καὶ ἄλλως προσκρούειν τῷ κράτει, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἡττῶσθαι ζυμβαίνει, κἂν τὰ ἐννομώτατα λέγοιεν. ἄλλὰ κριτοῦ αὐτὸ δεῖ τοῖς λεγομένοις, κριτοῦ. ὡς γοῦν τὸ δικαιοῦτατον λέγειν, οὐδεὶς ἄλλος πρὸς ταῦτα βασιλέως ἂν εἴη 10 κριτῆς ἀξιώτερος, ἐφ' οὗ καὶ ἀμφοῖν μάρτυρος λαλητέον καὶ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους τὰς ἀμφισβητήσεις διαλυτέον, αὐτοῦ γε θεοῦ ἐφορῶντος καὶ τῶν αὐτοῦ βραβευόντων νόμων. ταῦτα τοῖς μοναχοῖς λέγουσιν ὑποσπᾶν σκοπὸς ἦν, ἣν τις ἀκούοι D λεγόντων, τὰ τῆς θρυλλουμένης ἀρχῆθεν καταστάσεως θέμεθλα. 15 ἄλλὰ κενὴν ἐψάλαπτον, τὸ τοῦ λόγου, καὶ οὐδὲν ἦνυτον. διὰ

4. ἐνεργασμένους P.

ordinarentur ab aliquo ex episcopis hactenus intactis lue quae in omnes reliquos propagata esset contagione non vitata Latinorum in sic corrupta ecclesia qui fungi sacris attentarent, sacerdotio in omne tempus indignos habendos, praesertim cum aliorum praeterea plurium rei sint criminum, utpote multa egisse contra fas comperti et canonicas passim transgressi praescriptiones, malitia potius et imperitia ruere in agendo quam instinctu ordinatae caritatis secure operari soliti. subtexebant his tam acerbis aliqua blandiora, delinendo Augusti animo, cui quam ingrata quae loquebantur acciderent, facile sentiebant. adiunxerunt ergo nequaquam iurgari se cum imperatore velle. absit hoc quidem. agnoscere se illum venerarique ut dominum; cavereque diligenter, cum eo in quo resideat potestas summa, sese temere collidere, utique necessario inferiores recessuros e certamine tali, quantumvis aequa legibusque consona proferrent. caeterum altercationi, quae utrumque nunc ferveret, componendae necessariam esse auctoritatem iudicis qui iudicari ab alio nequiret. talem nullum iustius agnoscendum imperatore ipso. ad hunc igitur se omne arbitrium deferre; unum ipsum profiteri dignissimum omnium qui iudex in hac causa supremus sedeat. coram hoc praesenti cognitore ambae partes sua iura proferant, tantum ut iuxta olim sancitas ecclesiae constitutiones disceptentur dirimanturque controversiae, deo teste mentis oculis proposito, moderantibusque iudicium totum dei eiusdem sanctissimis legibus. his vafre adulatorieque astuti monachi disserendis hoc spectabant, ut si forte Augustus supremae in ecclesiasticis quoque rebus potestatis delatione delinitus acquiesceret auditis, obtinuisse ipsi viderentur quod petebant, et hoc ipso satis demonstrasse non continuari ecclesiae antiquae vera serie successionis hierarchiam praesentem, et sic fundamenta praesentis episcoporum ac sacerdotum status, quantumvis hactenus credita et praedicata solida, deprehensa nunc ac perspecta esse instabilia ruinosaque, velut in arena mobili locata. sed, quod plerumque caecis usuvenit, vulgari dicto celebratum, haud istis, quam rem palpando pensabant, arripere ac tenere contigit. nihil, inquam, se proficere, Augusto et praesidibus coetus reclamantibus.

ταῦτα καὶ θροῦς ἐκ τῶν κατοπίων καθημένων ἠγείρετο. οἱ δὲ καὶ
 ἀτάκτως συνεπαρθέντες τῷ θρόλλῳ βοαῖς ἀντήχουν, καὶ βλά-
 P 332 σφημ' ἄττα κατὰ τοῦ πατριαρχοῦντος (ὡς γε ἄδηλον εἶναι ἐν τό-
 σω πλήθει καὶ ταράχῳ τὸν τὰ τολμηρὰ λέγοντα) ἀνέδην ἐξέμρη-
 τον, εὐχίτην ἀποκαλοῦντες καὶ τούτων ἔτι δεινότερα. βασιλεὺς 5
 δ' ἀκούσας, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ τόσῃ θρασυτήτι διατυραχθεὶς,
 ἐκείνους μὲν ἐξελαῖν αὐτίκα προστάττει, τοῖς δὲ πρωταγωνιστοῦσι
 καὶ λίαν ἐπιείχε καὶ ἐξωργίζετο, ἐν δεινῷ ποιοῦμενος εἰ αὐτὸς μὲν
 B σφίσι προσφέρεται, καὶ πάντας ἐδέξατο τὴν ἀρχὴν εἰσελθόντας, 10
 μὴ προστάξας ἀπαντᾶν πάντας, καὶ τόπους τέως παρέσχεν οἷς
 μὴ ἀπαντᾶν ἀπειρήτο ὡς ὄντος δῆθεν ἐν πλήθει καὶ τοῦ ἀτακτῆ-
 στοντος, αὐτοὶ δὲ τὸ καθ' αὐτοὺς ἔποστελλόμενοι πρὸς τοιαύτας
 ἀτάκτους ὁρμὰς καὶ φωνὰς ἔφηκαν ἄλλοις λέγειν τὰ αἰσχίστα.
 οἷς καὶ ποία τόλμης ὑπερβολὴ ὑπολειφθῆναι δόξειν, ἀπαυθαδι- 15
 ζομένοις πρὸς βασιλέα ὡς ἐγκαθίλοι τοῖον καὶ τοῖον λέχριον ἱαν-
 C τοῦ δεξιόφιν ζητῶν εἰρήνην; καὶ ταῦτα πλὴν ἀλλὰ συγκαθίλειν

15. δόξαιεν?

intelleverunt. quare confusis ipsis, gregales eorum confortim subsidentes, tenebrarum et turbæ fiducia impune laturos temeritatem ratî, murmur a tergo insolens attollere coeperunt, mixtis multorum acciamentes vocibus contumeliosa quaedam in patriarcham, haud facili discrimine quis cuius esset sonus, in densi tumultu vulgi sua freti multitudine, nihil non quamvis impudens vociferari ausi. vocabant enim eum Euchiten, et aliis atrocioribus conscindebant probis. quibus imperator auditis, prout par erat, audacia turbatus tanta eiici confestim e coetu talia clamantes iussit. monachos vero modo locutos et primas certaminis tenentes, quibus subiectæ ipsis et faventis turbæ merito imputabatur immodestia, gravibus incessit verbis, iracunde increpans, et ut facinus indignum exprobrans, quod, cum ipse demisso humaniter fastigio Augustæ dignitatis in æquum et familiare cum ipsis descendere colloquium haud fuisset gravatus studio pacis procurandæ, cumque in istum conventum intrudentes se multos non a se vocatos, quin venire prohibitos metu eius incommodi quod secutum viderent, tumultus videlicet in turba, tamen indulgens postea benevole cunctis ingressum locumque concessisset, ipsi, quos omnia in suos posse satis esset notum, petulantiam eorum in motus seditiosos et voces improbas erumpere siviassent, contenti simulatam in se ipsis exhibere modestiam, sub cuius larva delituisse protervam contumaciam hæc nimirum consciæ ipsis et concordis plebeculæ, silentio et tolerantia probatæ ipsorum, si non et nutu concitatae, voces nefariæ testarentur. in quibus quid ad summam insolentiam scelestissimi sibi homunculi reliquæ fecissent, inclamare contra se præsentem imperatorem ausi, eum quem sibi assidentem a dextris adhiberet in concione ubi modi constituendæ pacis inquirerentur, hominem esse pravum, his et illis, quæ falsissime iactare ora ferrea non essent verita, insigniter deformem maculis? atqui scirent inverecundi nebulones,

ἐκείνος ἔλεγεν ἑαυτῷ τὸν μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ὄντα εἰρημικὸν καὶ τὸν ἄξιον αὐθις καὶ θρόνου καὶ προστασίας πνευματικῆς. ταῦτα λέγων, καὶ πλείονα τοῖτοις ἐξονειδίζων, ὡς πολλὰ λέγειν καὶ αὐτὸς ἔχων καὶ ἀπελέγχειν ὡς οὐκ ἀσφαλῶς ἔχοντα ἐφ' οἷς αὐτοὶ σεμνύονται, ὅμως αἰδοῖ τῶν προτέρων καὶ τῷ τῆς εἰρήνης ἐφλεσθαι ἄρρητα πάντ' ἀφήσει, καὶ σεμνοποιού-
 5 μενος αὐτοῖς καὶ αὐτὸς συντίθεται. καθίζει καὶ πάλιν τούτους ἐξ ἐπιτάγματος, καὶ τὰ τοῦ πατριαρχοῦντος συνείρει ἰγκώμια, τὰ χθὲς καὶ πρὸς τρίτης συμβάντα κατὰ λεπτὸν διεγούμενος.
 10 τέως τοὺς λόγους κύκλω περιβαλλόμενος καὶ ἕως ὅπρ' ἐτῶν τυκτῶν παρατείνων, ὡς κωφοῖς τὸ παράπαν ἰδοῦναι διαλεγόμενος καὶ ἔφκει τῷ τυφλοῖς διανεύοντι. ὅθεν καὶ ἀπολύει τούτους, πλὴν
 15 μετ' εἰρήνης, ἀξίωσιν ἀπενέγκας καὶ δεσποτικὴν παρακίλευσιν μαῖλλον, τὸν μὲν λαὸν οὐδὲν ἐπιταράττειν ἐχόμενα τριβου τιθέν-
 15 τας σκάνδαλα, αὐτοὺς δὲ καθ' αὐτοὺς μένοντας ἡσυχάζειν, καὶ μὴ ὀρῆξει ματαία ἀλλὰ πνευματικῇ διακρίσει, ἐπεσκεμμένως καὶ παραπεφυλαχότας τὰ πράγματα, ψέγειν τε οὕς δεῖ ψέγειν ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν αὐθις τὰ ἐπαινῶν ἄξια. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἠπειλεῖ

6. σεμνοποιουμένοις?

13. ἐπενέγκας?

non qualem obtrectando pingerent, assidere se sibi tali occasione virum voluisse, sed placidissimi hominem animi, pacificum inter odientes pacem, denique divinis suffragationibus dignum declaratum qui rursus in throno praefecturae spiritualis collocaretur. haec dicens, et plura his exprobrans, ubi satis in eos stomachum erupisset, mansuetiori deinde voce vultuque significavit in causa ipsorum et circa ea quae disseruissent multa se quae diceret, quae argueret habere; multa menti praesentia in os occurrere, quibus palam evinceret titubare ac labare illa ipsa quibus, ut certo fixis, secure indormirent, ut omni ex parte tutissimis gloriose, sed vane, ostentabundi sese iactarent. pudori tamen se velle consulere ipsorum, ac quo eos ad optatae assensum pacis ea facilius alliceret indulgentia, ultro cuncta silentio premere. hic in gravem se habitum componens honorifice ipsos (nam assurrexerant) sedere iterum praecepit. inde longa exorditar patriarchae, qui tunc sacris praesesset, encomia, quaecumque nuper accidissent circa causam et modum restitutionis eius in thronum, minutim renarrans, aliaque subinde intexens quae putabat opportuna variis Arsenianorum praetextibus amolendis, et omni velut ex parte admoventis machinis quibus expugnaret pertinaciam illorum, producto in hoc ad multas noctis horas sermone immorans. sed surdis omnino visus est canere, aut ut loquar accommodatius ad sortem eorum quibuscum praecipue agebat, caecis innuere. quare tandem illos dimisit, placide tamen ac sine asperitate verborum, tantum in digressu rogans, vel potius pro potestate iubens, ne ulla in re populum turbarent, offendicula ad quae vulgus posset impingere iuxta viam ponentes, verum apud se manentes quiescerent, et non cupiditate vana, sed spirituali discretionem, considerantes et observantes quae fiebant, vituperarent quos recte oporteret vituperare, rursus laudarent laude digna. sin' aliter facerent, minabatur gravissima

τούτοις τὰ δυσφορώτατα, καὶ ὡς σφεῖς αὐτοὶ τοῦ κακῶς καὶ δικαίως κρῖνουσιν. ἐντεῦθεν εἰς τὴν τοῦ Μωσαεὶ μονὴν ἐπανόνοτες ἐν εἰρήνῃ διήγον. ὕστερον δὲ τοῦ δεσπότη Ἰωάννου τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν ἐπαρηρημένον ἐπ' ὀλίγον τὰ κατ' αὐτοὺς ἐταράχθησαν; ὅτε καὶ τινος μοναχοῦ Κουβουκλειοῦ τὸν νεκρὸν, ὃν 5 αὐτοὶ ὡς ἀδιάφθορον ἐπὶ χρόνοις μέναντα ἐν ὁμοίῳ εἶχον καὶ ὡς ἄγῳ προσεῖχον, εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνέγκαντες οἷς ἦν προσεταγμένον ἔθαψαν. αὐτοῖς δὲ φυλακὰς ἐπιστάσι τοῦ μηδένα σφίσι παραβάλλειν ἀνέδην καὶ παρασυνάγεσθαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπεσχισμένους. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τούτους 10 τόνδ' ἔσχε τὸν τρόπον.

P 334 3. Ὁ μέντοι γε μέγας δοῦξ τὰ πλείστα περὶ Μαγνησίαν πονήσας καὶ περικαθήμενός τε τὴν πόλιν καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ ἀντιφερόμενος καὶ πολλοὺς ἀπρβαλὼν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀνυστὰ τὰ κεῖ, οὐδ' ἴκταρ, τὸ τοῦ λόγου, βάλλοντι, μετὰ τὴν ἐν ταῖς πόλεσι 15 πλείστην ἀλαστορίαν, καθ' ἣν ἐξηργουρολόγει μετ' ἀπηνείας χρήματα, ὑποστρέψας αὐθις κατὰ Μιτυλήνην γίνεταί, τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν νηῶν ἄγων, τοὺς δὲ περὶ κελύσας ἐπὶ τῆς Καλλίου βουδίζειν. καὶ ἡ αἰτία ὅτι βασιλεὺς γράφων ἐκέλευε τῆς κατὰ Μαγνησίαν μὲν πολιορκίας ἀποσχέσθαι, ἐξ αὐτῶν δὲ παραλαβόντα 20

quaeque, contestans unis ipsis imputanda, iudiciis prudentum et aequorum arbitratorum, quaecumque ipsis mala eo nomine meritis inferri deinde contingeret. ex eo tempore caeci monachi ad monasterium cui Mosele nomen est revertentes in pace illic degebant. post haec tamen, despota Ioanne urbis praefecturam gerente, nonnihil turbatae res ipsorum sunt, quando cuiusdam monachi, qui cubiculo inclusus vitam exegerat, cadaver longo post mortem tempore incorruptum repertum, ideoque pro sancti hominis et culta religioso digni spolio ipsis habitum, ad Periblepti monasterium translatum, illic, quibus id erat demandatum, sepeliere. tam enim Arsenianis appositi custodes sunt qui prohiberent accessum liberum ad ipsos eorum qui synaxes cum ipsis frequentare cupiebant, a Catholica sece abscedentes ecclesia. ac res quidem tunc Arsenianae sectae in hunc se modum habuere.

3. At magnus dux multa frustra circa Magnesiam conatus in eius obsidione civitatis et oppugnatione Attaleotae qui eam praesidio tenebat, postquam multis suorum amissis successum incepti desperavit, et quod dici solet, haud contiguum suo arcui tandem intellexit scopum, ad quem tam crebra dudum iaculatione collineans ne admovere quidem e propinquo ictum aut in eius viciniam perferre potuisset, motis inde castris, post insolenter exercitam in plerisque Asiae urbibus pecuniae avare ac crudeliter extorquendae licentiam, rursus Mitylenen est reversus, partem quidem suarum copiarum secum ducens in navibus, caeteris vero itinere terrestri proficisci Calliopolim iussis. causa illi sic agendi fuit, quod scriptis ad ipsum literis mandaratum imperator ut omissa oppugnatione Magnesiae le-

τοὺς κρείττους τὴν ἐπὶ τῶν Ἀίμων ἴναι, ὅπου καὶ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐστρατοπεδευμένος κατὰ τὴν Ἀνδριανουῦ ἔνθεν μὴν ἐπέειχεν Ἐπιμηρηῆ, ἐκείθεν δὲ Ὀσφεντίσθλαβου τῆς ὁρμῆς τῶν ἔρων ἀνείργειν ὡς εἶχεν. ὥς γούν πολλαίαι βασιλείαι γραφοντός τε 5 καὶ ἀποστέλλοντος ὁ μεταξὺ καιρὸς κατετρέβετο (τὸ δ' αἴτιον ὅτι καὶ πάλιν μισθοφορίας ἐζήτων πολυταλάντους, οὐ μόνον C ὧν ἔμιλλον ἐκδουλεύειν βασιλεῖ Μιχαὴλ συγγηγνοότες κατὰ τὰ ἐπισταλμένα, ἀλλὰ καὶ ὧν πρὶν ἔπραττον δῆθεν, οὐ ταῖς πράξεσιν ἀλλὰ μόνον δὴ τῶ καιρῶ, κἄν ὅποι' αὐτ' ἐποίουν, κἄν ἐν 10 ἀνακωχαῖς καὶ ἀργίαις ἦσαν, παραμετρούμενοι τοὺς μισθοὺς καὶ εἰς ἑκατοστύαις χιλιάδων τὰ ζητούμενα συμποσούμενοι), μόλις ἀφέντες Μιτυλήνην τοῖς κατὰ Βιάδουτον αἰγιαλοῖς προσίαχουσιν. ἔμα δὲ καὶ οἱ πεζῆ διόντες τοὺς δρόμους ἰστῶσι κατὰ τὴν D Λάμψακον, καὶ κί τὸ σύμπαν ἐνδυναστεύσαντες κασσινδὴν δια- 15 περαιουῶνται καὶ πᾶσαν τὴν ἀντιπερῆαν ἐπέχουσιν. αἱ δ' εἰθὺς ἐχειργάζοντο, καίτοι γε πρὸ τῶν ἐκεί ἐπ' ἐξουσιῶν τεταγμένων βασιλέως κελύοντος ἱκανῶν πρὸς ὑπόδοχὴν ἐξαργυθέντων, οὐκ ἔστι λόγος διεξιθεῖν καὶ ἱκανῶς τὰ δαμνὰ παραστήσαι. εἰ γὰρ P 385

ctissimos quosque sui exercitus secum assumens cum his versus Haemum tenderet, illic sese adiuncturus iuniori Augusto Michaeli, qui castris ad Adrianopolim considens, hinc quidem Eltimeris inde autem Osphentisthlabi erupturientes in castra Romanorum, prout poterat, coeerebat impetns. ut hoc impetraretur saepius scribi, multos mitti ab imperatore opus fuit, non parva inter istas horas iactura temporis. praetextus tergiverandi erat solutio petita nos representata stipendiorum quae in plurium talentorum immanes summas ascenderent. praeterea enim in antecessam numerari sibi aequum censebant ducis magni milites operae militaris imperatori Michaeli mox navandas mercedem, etiam non redditaram ad diem veterum pensionum concervata retro ingentia debita iactabant, solius in stipendiorum solutione habendam contententes rationem transacti quomodo-ecumque temporis; ac sive illud cessando sive agendo, in functionibus bellicis aut in pinguum stativorum ignavis remissionibus esset expensum, nihil referre aiebant oportere, quominus pari iure auctoramenta semel promissa procederent et semper ad diem pendii deberent; qua licentia computandi ad pluries centenorum numeram millium pecuniae sibi ex debite solvendae summas exaggerando cumulabant. his utcumque intercessionibus sepius, dum magnus cum suis aegre tandem solventes Mitylene vicinis Madyto lictoribus appellunt, eodem fere tempore quo qui eorum, ut est dictum, pedibus iter agere inaei fuerant, cursus suos Lampsaci citaverunt. ubi ista simul omnium collecta multitudo, quavis alii praesidiariorum res illic imperii gerentium praevalens potentiae, arbitrio suo universa transfretavit, adversamque occupavit plena potestate regionem. ibi iam quae isti diu immaniterque fecerint exterquendis alimentorum et hospitii praetextu (etsi haec ipsis cura imperatoriorum praefectorum benigna copia ex ante ad haec ipsum iussu Augusti praeparatis praebentur) bene miserum incolarum, non facile est verbis exequi, aut orationem ingenuae conscientiae parum exprimentem atrocitati gratulationum quas infelicissimos

καὶ Πλάτων ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσκήριψήσατο, “τούτων οἱ πλείστοι” λέγων “γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὴ τινῶν μάλᾳ ὀλίγων,” τέλειαν μὲν καὶ ἐξ ἡπασῶν τῶν γενικῶν ἀρετῶν ἔξιν τῷ ἐν στάσει δυναμένῳ πολίτῃ προσημαρτυρῶν, μόνῃ δὲ τὴν τε-5
 τάρτην τούτων, ἣν δὴ τις φαίη ἀνδρείαν, ἀπονέμων τοῖς μισθοφόροις, ἐθέλουσιν ἀποθνήσκειν μόνον ἐν τῷ πολέμῳ, οὐκ
 B ἄρετῆς ἀλλὰ μισθοῦ χάριν, καὶ διὰ ταῦτ’ ἐκ τοῦ ῥᾶστα συχναῖς ἐνεγομένοις ἀτασθαλίαις, θρασυνομένοις μὲν ὡς ἄδίκους κατὰ δικαιοσύνης, θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑβρισταῖς κατὰ σωφροσύνης, 10
 καὶ τὸ πᾶν ἀφρονεστάτοις οὖσι διὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς φρονήσεως. ταῦτα δὲ ἔνυμψε βήκει κάκεινοις, καὶ ταῦτ’ αὖ γε Ἴταλοῖς οὖσι καὶ εἰς ὀκτῶ χιλιοστύας ποσομένοις. μὴ μόνον δὲ σίτον καὶ κριθὴν ἐξεφόρουν, καὶ ζῶα κατέσφαττον, καὶ χρήματα καὶ ἵππους τῶν ἐντυγχανόντων ἐξήραζον, καὶ σφαγὴ ἦν τῶν ἐναν-15
 C τιουμένων τὸ πρόστιμον, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἐποίκων κατασχόντες οἰκίας ταῖς γυναιξίν ἐπεμαίνοντο, ἣν μὴ τις φθάσας ἀπεδίδρασκε πόρρω που, τὴν μὲν ἰδίαν ὑπαρξίν καταλείπων, μόνους δὲ τοῖς οἰκείοις τὴν σωτηρίαν περιποιῶν. ταῦτα καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλεῦ Μιχαὴλ ἀνάπυστα γεγονότα ἀποκλᾶν συνέβαινε τὰς ὁρ-20

illos pati: tunc contigit. recte sane Plato in Legibus mercede conductos descripsit milites, “horum” inquiens “plerique sunt audaces, iniusti, contumeliosi, dementissimi fere omnium, exceptis quibusdam valde paucis.” ac civi quidem meliorum partium in civili dissensione rempublicam utili opera iuvanti inesse attestatur idem philosophus universam complexionem genericarum omnium virtutum; quarum quartam duntaxat, nempe fortitudinem, mercenariis militibus attribuit, prompte illis quidem se exponentibus oppetendae in bello morti, non tamen virtutis amore sed cupiditate mercedis, proptereaque facile in multa flagitia prolabantibus ac temere ruentibus, ut iniustis, contra iustitiam, temere quoque quidvis audentibus, ut contumeliosis, adversus temperantiam et castimoniam; in summa dementissimia, quod exciderint prudentia moderationisque ac consideratae rationis nihil admodum aut habeant aut habere curent. haec aptissime in hos de quibus agimus quadrabant, cum praesertim Latini essent, hoc est e gente et genere nobis dudum ac paene naturaliter infenso, iidemque suae conscientiae multitudinis (nam octo millium numerum explebant) certi se impune quidquid agerent laturos, quod nulla adesset iis par ulciscendis Romana potentia. itaque non modo frumentum et hordeum e villis horreisque indigenarum exportabant, et animalia mactabant, et res equosque occurrentium rapiabant, et si quis contra nutire auderet, poenam liberae vocis necem praesentem inferebant: sed et incolarum occupatis domibus in mulieres effraeni libidinae furebant, non aliis patrum familias tam acerbae contumeliae exemptis nisi qui praecoccupassent quam longissime cum uxoribus et liberis fugere, domo et re familiari latronibus relicta, satis habentes suam et sibi carissimorum salutem honestatemque bonorum iactura redemisse. horum fama scelerum in Michaëlis iunioris Augusti ca-

μάς σφίσι τὴν θρυλλομένην ἀλαστορίαν, καὶ μελέτης πολεμικῆς ἐρραθύνουν. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ βασιλεῖ προσαναφέροντες εἰς περιποίησιν τῶν οἰκείων ὑποστρέφειν ἰδέοντο, καὶ πολεμεῖν ἔκεινοις, εἰ φανείην, ἠπέλουν, οὐ συμμαχῶν τρόπον ἀλλὰ πο- D
 5 λειῶν ἐνδεικνυμένοις. βασιλεὺς δὲ κατέστειλε τὰς ὁρμὰς καὶ ὡς εἰκὸς παρεμυθεῖτο. πλὴν καὶ πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλεῖα γράφων ἀπέλεγεν ἅμπαν τὴν πρὸς αὐτὸν τῶν Κατελάνων διάβα-
 σιν, ὡς μαχομένων αὐτίκα σφίσι Ῥωμαίων καὶ εἰς ἐμφυλοὺς καθιστηξόντων μάχας. ἰδῆλου δὲ καὶ ὡς αὐτὸς διὰ τὴν σφῶν
 10 βίαν καὶ ἐπισύστασιν, ὡς αὐτίκα ἐτοίμων ὄντων ἀναχωρεῖν κἄν αὐτὸς μὴ πρόστασις, διὰ χρυσοβουλλείων ὄρων ἔδωκε τὰ πιστὰ E
 ἢ μὴν ἐπὶ ῥητῶ τινὶ χρόνῳ δουλεύσαντας ὑποστρέφειν, οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς Ἰταλοὺς παραδέξασθαι, παντὶ δὲ τρόπῳ διακωλύσαι τὴν σφῶν εἰς αὐτὸν διάβασιν. βασιλεὺς δὲ δεχόμε-
 15 νος μὲν καὶ τὰ τοῦ βασιλέως μηνύματα, ὅμως γε μέντοι καὶ ἔτι ἐπὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἐλπιδόκοπούμενος ὡς ἐπ' ἀγαθῷ Ῥωμαίων δημαγωγῆσονται, ἔφθασε μὲν προαποστείλας καὶ τὴν ἰδίαν αὐτα- P 336
 δέλφην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, τὴν καὶ γαμετὴν τοῦ μεγάλου δουκός, ὥστε καὶ προὔπαντῶν ἀποβαίνοντι τῶν νεῶν. πληρο-
 2. μὲν] καὶ P. 5. ἐνδεικνυμένων P. 19. ἀποβαίνων P.

stra perlata in ducum ac militum illic animis omnem suscepti certaminis acrimoniam infregit, adeo ut remisso studio Bulgaros vincendi, odia passim irasque ardentis in novos ut multo peiores hostes verterent. tali ferventes aestu ab imperatore turmatim convento flagitabant, sineret se defensum aut ultum ire lares patrios ab iniuriis et contumeliis, quas illic coningibus liberisque ipsorum hospites tetriores barbaris inferrent; quos quidem, simul occurrissent, minabantur non sociorum, quod nomen falso usurparent, se habituros numero, sed ut in hostes, quales se factis ostenderent, impetum facturos. sic accensus reprimere ac consolari, prout poterat, conabatur imperator. caeterum idem ad patrem Augustum seniore[m] datis literis enixe precatus est ne Catelanos usque ad sua castra progredi sineret, diserte denuntians, si accederent, sibi se posse prohibere quin sui Romani milites eos statim hostiliter invaderent: tanto ex acceptis nuntiis in eos furore concitabantur; quare rem haud dubie in civile idque internecinum, vicissim et illis irritatis, desituram praelium. significabat etiam sibi extortum armatis suorum precibus, et metu ne se desererent abirentque iniussu, si negaret, iusiurandum diplomate imperatoris aurea bulla munito rite consignatum, quo se illos polliceretur, tamquam qui legitimo tempore militarem operam navassent, in domos suas regredi sacramento liberos passurum, si umquam sibi adiungi Latinos sineret aut non omni ratione prohiberet accessum istorum ad sua Romana castra. his filii literis Augustus senior acceptis non tamen abduci potuit a studio quo dudum in ducem magnum propendebat, nec spem abiicere quam in illo constituerat, reipublicae in meliorem statum eius ope reponendae. praemiserat autem iam prius quam haec audiret propriam sororem, ducis magni socrum, una cum ipsius filia eiusdem coniuge in illius excensuri e

φορούμενος δέ γε καὶ ἐπ' ἑκείνη, ὡς καταπέλλειν ἔχοι τὰ πολλὰ τῶν ἀτασθαλίων ἔργων ἐκ τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐστρατίας, τὸν καιρὸν ἠργολάβει τέως καὶ τὰ πρακτέου διεβουλεύετο. κἄν ποῦ τι καὶ τῶν ἀπειρημένων ἠκούετο γίνεσθαι, κἄν αὐτὰ παρήρπαζον τὰ δημόσια, κἄν τὴν χώραν ἐξέτρεχον, ἐν καιρῷ ἀρότου δ καὶ ταῦτα, ὅτε καὶ πᾶς ἐς νέωτα θερισμὸς καὶ τὸ τραφήναι ὅμα μὲν ξένους ὅμα δ' ἐποίκους τῆς ἀνατολῆς καχικτούσης ἠλπίζετο, αὐτοὶ δὲ καὶ τῶν ἀροτήρων βοῶν οὐκ ἀπέσχοντο, ἀνέβην καὶ αὐτοὺς θύοντες, ὅμως τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτικῆς καθυφίε. καὶ συχνοὺς ἀποστέλλων (οὐδὲ γὰρ ἠρέσκετο τῶν πάντων διαπε- 10 ραιωθέντων) περὶ χιλοὺς ἐγκρίνειν διεκείλευετο, καὶ τὴν ταχίστην ἀπαντᾶν παρὰ Μιχαὴλ βασιλέυ, πέμπων καὶ ἰκανὰ πρὸς μισθωσιν. τοὺς δ' ἄλλους ἀντιπερᾶν ἐφιέναι καὶ ἐπ' ἀνατολῆς διατρίβειν, ἐπεὶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τόσων δέεσθαι, μηδ' ἔχειν τρίβειν τὴν βασιλείαν τοσοῦτους, εἰ καὶ πρὸς καιρὸν ἐλθόντας παρακληθεὶς ἐδέξατο. 15

P 337

4. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ τις τῶν Καταλάνων καὶ ἀντὶς, Μπυργίτης ταῦτομα, συνάμ' ἐνέα μακρὰς ναοὶ τῆ τῆς Μα-

navibus occursum, certo confidens illam, pro sua quasi materna in genorum auctoritate ac gratia, facile impedituram magnam iniuriarum partem, quas ab eius copiis in Occiduum expositis continentem timeri poterant. ergo velut ratus expectandas de successu istius sui consilii certiores a sore nuntios, re interim integra in medio relicta, cunctabundus secum disquirebat quid agendum sibi foret, si vera comprobarentur quae literis filii, nondum sibi plene credita, cognoverat. nec diu scilicet absuit quia iteratis nec iam dubitabilibus iudiciis etiam tetiora prius nuntiatis afferrentur. scribebatur enim ne a publica quidem illic pecunia diripienda temperare Catalanos; eosdem plane vastare ac rapinis exhaurire regionem segetibus tum forte maturis praemetendis, quae tam laeto proventu adoleverant, ut annona inde expectaretur non indigenis solum sed et advenis ex Orientali continente propter barbaricas incursiones inculca eo passim confugientibus plurimis abunde alendis suffectura. hanc exteri missiles non modo in praesens pessundare direque helluari ferebantur, sed spem etiam posteræ fertilitatis praecipere bobus ubique aratoribus mactandis. ea rerum indignitate quamquam intime urebatur imperator, indignatione tamen in praesens dissimulata tantum prae se tulit contra suam mentem factum ut universus magni ducis exercitus in Occiduum continentem ex Asia traieceret. missis itaque sabinde variis institit urgere ut o copiis Madytum appalsis milites circiter mille defingerentur, qui confestim Michaele Augusti plus eo numero non desiderantis sese castris adtingerent. mittebatque simul pecuniam quanta in horum stipendia sufficeret. alios remitti iubebat unde venerant, et in Orientalibus diversari tractibus, addens neque se a principio tanta multitudine opus habuisse nec vocasse, consensu haud posse hoc rerum acclarum statim Romanorum imperium tam multos abesse, etiam ultra se offerentes exceperit, ad usum dumtaxat brevis temporis.

4. Hoc articulo rerum quidam et ipse Catalanus, Μπυργίτης *) nomine, sua novem longis navibus ad Madyti portum appellit; quem im-

*) Ἰμωρ Βυργίτης.

θύτου προσλοχεὶ λιμένι, ὃν βασιλεὺς μὲν οὐδέ κέκληκεν, αὐτὸς
 δ' ἐκεῖνος ὁ μέγας δοῦξ τὸ μὲν τοῖς καθ' αὐτὸν ἀκουσθεῖσι πα-
 ρώτρυνε, τὸ δὲ καὶ γραμμασι καὶ δ' ὑπόσχισιν μεγίστων καὶ περι-
 φανῶν δωρημάτων ἐκ βασιλείας. διὰ ταῦτα μόνον ἐκεῖνος ἐπέ-
 9 σθη. καὶ ὁ μέγας δοῦξ σὺν ὀλίγοις παρὰ βασιλέα γίνεται, σὺ
 καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰσδεχθέντος, μηνὸς Ἐλαφηβολιώνος λήγον-
 10 τος, τὰ πρῶτα μὲν οἱ περὶ μισθῶν ἐκινουῦντο λόγοι, καὶ τρια- B
 κοσίας χιλιοστῆας νομισμάτων συνεκοσφύφουν τὰς εἰς ἀπαρτησιν,
 ὕστερον δὲ καὶ τὸν ἐπιδημήσαντα τέως αὐτὸς συνίστα, καὶ ὡς
 15 γεννάδας εἶη καὶ εὐγενής, καὶ ὡς δίκαιον ὑπὲρ ἄλλους τῆς βασι-
 λικῆς ἐδμετείας καταπολαβεῖν· μεγάλα γὰρ ἐλπίσαντα καὶ παρὰ
 μέγαν ἀφιγμένον οὐκ εἰκὸς εὐρεῖν τῶν ἐλπισμῶν ἤττονα. ἔχειν
 δὲ καὶ αὐτὸν εὐνοϊκῶς τοῖς τοῦ βασιλέως, ὡς συμπράττειν ὅλη
 καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ, ἔνα τῶν βασιλέως μεγιστάνων ὡς εἰκὸς κα-
 15 ταστάντα. εἰ δὲ γε καὶ μινθάνειν τὰληθῆς βόλοίτο, αὐτὸν C
 εἶναι μᾶλλον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξιώματι
 ἀξιώτερον, ὅτε πολλῶν μέτρῳ τὸ γένος ὑπερηρμένον. τὰ μὲν

perator quidem non vocaverat; ille autem ipse saepe nobis memoratus
 dux magnus partim exemplo fama vulgato ingentium suorum in quassuosa
 et facili militia lucrorum ad spes praedasque similes tacitus exciterat,
 partim etiam, ut est credibile, diserte perscriptis pollicitationibus maximo-
 rum ac perillustrium ab imperatore donorum ultro per literas invitave-
 rat. sane apparuit haecquaquam inexpectatum filium imparato superven-
 missis duci magno, ex eo quod simul adfuit Mpyrigerius, dux magnus morā
 nulla interposita cum paucis ad imperatorem se contulit, res videlicet cum
 eo sui popularis advenae transacturus, uti ex compacto inter ambos con-
 venerat. admissus ab Augusto de more splendide sub finem Octobris ser-
 monem primum intulit de pensionibus sibi ac suis, ut aiebat, pactae mer-
 cedis nomine debitis, quarum summam usque ad trecenta nummorum millia
 sagittans accumulabat. orationem deinde convertit ad commendandum qui
 recens advenerat civem suum Mpyrigerium; de cuius generositate nobilitate
 caeterisque dotibus, quibus praecipua imperatoris gratia prae cunctis
 aliis dignus foret, ubi mira praedicaverat, addebat, cum vir talis magna
 sperans ad magnam venisset principem, haud convenire hunc, siquidem
 tueri gloriam suam ac famae non abrogare fidem propriae vestit, tardum
 aut patrem in ornando illo esse, dareve illi occasionem derogandi existi-
 mationi Andronici, testificando se inferiora fuisse quae, iuxta de illo procul
 audita, speraverat, admotum in praesentiam reperisse, praesertim cum
 idem praecipuo instinctus erga imperatorem studio accedat, paratus totum
 se suspendere in eius obsequia, remque imperii publicam manū, quantum
 valet, et consilio iuvare; quod ut efficacius et constantius agat, o re vi-
 deri promovere merentem inter aulias proceres et in numero magnatum
 Augusto assistentium habere. quin, addebat, si audire ac sibi credere in-
 opinatam forte, caeterum veram rem imperator non gravaretur, ultro se
 nec falso profiteri dignitorem haud paulo esse hunc qualem ipse fuerit ho-
 nore ac titulo ductis magni, quippe qui longo intervallo nobilitate generis

τοίνυν περι. αὐτοῦ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἶχεν; ἐρωτήσας μόνον
καὶ μαθὼν ὅπως καὶ αὐτὸς μὴ προσκληθεὶς παραγένοιτο, ὡς
κατὰ φήμην δῆθεν τῆς βασιλικῆς εὐμενείας καὶ ὧν αὐτὸς προσχω-
ρήσας εἶρε· τὰ δὲ τῶν ἀπαιτουμένων μισθωμάτων αὐτὸν. καὶ
P 338 λαν ὠδύνα. (5) ὄθεν καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, πρόσωπον ἔμφα-5
νίσας βαρίτητος τῷ μεγάλῳ δουκὶ ὡς τόσα ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ ἀπαι-
τοῦντι, — εἰσι δ' οἱ λέγουσιν ὅτι κἄν αὐτὸς ὑπέθετο οὕτω τὸν
βασιλέα περι αὐτὸν φανῆναι, ἴν' ἅμα μὲν αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον
δόξοι ποιῶν ὑπὲρ τούτων ἐφ' ὅσον καὶ βασιλικὴν εὐμένειαν καὶ
τὸ τῶν φίλων συμφέρον ἀρνούμενος ἦν. βασιλεὺς δ' αὖθις αὐ-10
B τοῖς προτείνας κατὰ πρόσωπον τὰς δικαιολογίας, παραστήσας
ὅτι πλείστους ἔκεινους, καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου ἐτέρωθεν, μα-
κρὰν καὶ διωλύγιον κατέειπε τὴν δημηγορίαν, λέγων πρὸς Κατε-
λάνους, ἔς τὰ πολλὰ ἐξεπίτηδες καὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς προσα-
πτόμενος. μηδὲ γὰρ τόσους τὴν ἀρχὴν μήτ' ἔκεινοις δηλώσαι 15
γράφοντα μήτ' αὐτὸν κατανεῦσαι δέξασθαι, ἀλλὰ μέχρι καὶ χι-
λων μὲν πεζῶν ἵπποτῶν δὲ πεντακοσίων καὶ τοῦτον τὸν οὐλαμὸν
C τοῦ στρατεύματος συμποσοῦν, καὶ αὐτὸν ἀκούοντα κατανεῦειν
δέχεσθαι (τεκμήριον δ' εἶναι τῶν εἰρημένων καὶ τὰ πρὸς ἐκείνον

15. ἐκείνον?

ipsi praecelleret. hac tam accurata commendatione modo appulsi exteri
haud multum moveri visus imperator frigido responso defunctis neglectum
est: percontatus enim solum ecquid et hic accitus venisset, ubi continuo
audivit sponte illum accurrisse fama tractum late sparsa regiae liberalita-
tis Andronici, cuius in suo amico Rontzerio tam splendida specimina ex-
tarent, ulterius loquendo non prodiit, ictus videlicet penitus illa immani,
quam ingressu sermonis Rontzerius poposcerat in mercedem, auri summa.
(5) unde et quadam die gravem obverteas magno duci vultum, quasi of-
fensus quod suis tantum pecuniae flagitaret (sunt qui dicant ex composito
haec acta et volentem Rontzerium hoc frigore percussum ab Augusto;
quo sic videlicet dux magnus suis, qui tunc praesentes aderant, sese non
solum purgaret a suspicione perfunctorie procurandi res ipsorum, sed
etiam commendaret, quasi qui tanto studio amicis consuleret, ut pericul-
lum tali causa excidendi Augusti gratia subire non dubitaret) nubila, in-
quam, fronte infensisque praeter morem oculis magnum ducem suis stipa-
tum Catalanis intuens, sui adversus eos defensionem praesens ipse per-
oraturus, ut ei audientiam faceret, nutu se admovere iussit quotquot per
aulam aberant longius, densarique plurimos velut in concionem, senatque
ex adverso collocato, sane prolixam orationem otiose ad finem usque per-
texuit, ad ipsos directam Catalanos, plerumque interim de industria ma-
gnum ipsum perstringens ducem. sententia dictionis fuit haudquaquam se
a principio tantum auxiliarium numerum optasse, neque ultro appulso
scripto aut nutu significasse admittere se atque in auctorandorum a se
militum censu habere. indicatum sibi olim de Rontzerio, ipsum mille ad-
modum peditibus, quingentis equitibus praeesse: hos, nec plures, ut sibi
suppetias adduceret consensisse. quam id verum ait, hodieque cerni posse

χριστόβουλλῳ), οὐ μὴν δὲ τόσον περιωροῦσαι πλῆθος καὶ ἐνεγκέιν. ἐπαὶ δ' ἐνέγκοι, πείθει δέχεσθαι πρὸς καιρὸν ἐφ' ὤρισμένοις φιλατιμήμασι. καὶ διὰ ταῦτα αὐτὸν θ' ὑπακοῦσαι ἀπαξυπλῶς πάντως ἀγάλλειν τοῖς δώροις καὶ τοῖς μισθοῖς. πλὴν 5 ταυτὸν μὲν πρὸς ἐκείνον δίδόναι τοὺς ἀποδέσμονες τῶν χρημάτων D ἀπολυπραγμονήτως δικαιοῦν, ὡς ἐκείνους καὶ τὴν ἀρχὴν ἄγοντα, ἐκείνον δὲ διανεμεῖν ᾧ τινὶ θέλοι καὶ ὡς γε βούλοιοτο. ἀλλ' οὐδ' ἄλλον παρ' αὐτὸν τάττειν τὸν ἐκείνους ἄξοντα, τὸν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀγόμενον. καὶ τὸ αἴτιον, φησὶν, ἵνα τῷ συνηθῆι καὶ 10 φιλῷ δουλούμενοι ἐνεργοὶ μετ' εὐταξίας ἀγόμενοι εἴεν. ἀλλ' ὡς τόσων καὶ τόσων χρημάτων ἐκνεώθησαν θησαυροί, τί τὸ γεγονὸς παρ' ἐκείνων, βουλόμενος ἐντρέπειν ἠρώτα, καὶ τίς ἐπὶ τούτοις E ἀντέκτισις, διαχειμασάντων μὲν κατὰ Κύζικον καὶ μὴ ὅτι γε μηδὲν τῶν ὀνησίων πραξάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν λυμαντικῶν; 15 τὰ δ' ἐφ' ἐκάστη πόλει καὶ χώρῃ πραχθέντα μετέπειτα τοὺς παθόντας αὐτοὺς Στέντορος δίκην οἴους τ' εἶναι δηλοῦν. τὸ δὲ καὶ Μαγνησίαν πολιορκεῖν καὶ τοῖς ἰδοῖς αὐτοῦ περιμαστῶν κίνδου- P 339

3. θ'] μὲν?

5. δ' αὐτόν?

12. ἐκείνῳ P.

in diplomate aurea bulla munito, quo illum evocasset, quo is praecise numerus evocatorum ad se militum exprimitur. itaque hoc primum iniussu et temere factum, ut tanto plures adducerentur. tamen ubi iam isti adfuere, ne plane irritum illis tantae viae laborem faceret, benigne annuisse ut tantum ad tempus admitterentur, definitis contenti donativis. ulterius se deinde tamen quam professus fuerat, indulgendo et largiendo processisse: nemine quippe illorum, spatio tanti iam temporis, dimisso, plena aequae cunctis numerari stipendia curasse. quanta fide id fuerit a se praestitum, scire optime omnium ducem magnam, cui plenis saccis saepe ingentes nec curiose aut minute numeratas auri argentique signati summas commiserit, fide curaque ipsius dividendas suis, ea proportione quam, qui nosset cunctos optime cuique omnes unice fiderent, meritis usibusque singulorum aequam accommodatamque iudicasset. sic se gratificari utrisque arbitratum, temperasse ab alio ipsis praeficiendo vel duce vel quaestore, ut ab eodem cui olim sacramento dixerant, cuiusque dudum imperiis insuevissent, vel descripta commode militarium laborum pensa libentius obirent vel repraesentata fidelius ad diem acciperent stipendia. hic acri Rontzerium obtutu figens, quasi ut ipsum pudore confunderet, interrogavit "heus tu age dic" inquires, "quid tot ac tantis effusis in sinus vestros thesauris profecimus? quid pro exinanito toties in lacra vestra imperii aerario nobis operae pretii rependistis? hibernastis apud Cyzicum: at illic quidem, non dicam nihil utile reipublicae, sed plurima maxime noxia fecistis. quae vero deinde in singulis, per quas transistis, in quibus morati estis, urbibus aut regionibus egeritis, facile potest intelligi ex planctibus lamentantium sua damna incolarum: Stentorea enim ideoque vel longissime sensibili de his voce conqueruntur. oppugnatae deinde crimen Magnesiae, signis armisque nostris in subditorum nostrorum, hoc est in nostra ipsorum et reipublicae periculis conversis, exercitasque Ro-

νον καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὸν τῶν Ῥωμαίων κατορθῶσαι λαόν, πῶς ἂν ἡμῖν ἢ αὐτὸς ἢ ἐκεῖνοι ἐβλόγως ἀπολογίσαιτο, ἔλεγεν. ἔν εἶχεν ἐκείνοις προσμαρτυρεῖν, καὶ οὐκ ἀπεκρύπτετο, τὸ τῇ Φιλαδελφείᾳ ἐν πολιορκίᾳ κινδυνευούσῃ τὰ μέγιστα ἐπ' ὀλίγον ὠθῆσαι τὸν ἀνδρῶν. τί οὐαί; ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ μόνον τῶν 5
 B τοσοῦτων εἶναι μισθῶν ἀντάξιον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀλαστορῆσαν καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ ἀφαιρεῖσθαι κατόρθωμα. νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐθις ἐκλεξαμένους χρηζέειν τοσῶνδε καὶ μὴ τῶν πάντων, ὡς μὴ οἷας τ' οὐσίας τῆς Ῥωμαϊκῆς τοῦς πάντας ξυνοτραφεῖν. ἀποχρῶντως δὲ καὶ ἃ περιτραμηθεὶς διακειμένης 10
 C ἐξήντηλασι. τοῦτο γινῶναι θέλειν παρὰ τῶν ἀκούοντων τότε καὶ τοῦς ἄλλους, οἳ δὴ καὶ οὐ παρήσαν· τοῦτο γινῶναι καὶ τὸν τούτων ἐξάρχοντα, ὡς μὴδ' ὑμεῖς, φησὶν, ἀπακοῦτε τὰ ὑπὲρ δύναμιν, μὴτ' ἐκεῖνος ἐνοχλοῖ τρύζων ὑπὲρ ὑμῶν. ταῦτα μὲν καὶ τὰ τούτοις πλείω βασιλεὺς ἔλεξεν· ἐκεῖνοι δὲ μηδὲν ἔχοντες 15
 15. τοῦτων?

mani, cuius erat alibi adversus barbaros tam desiderata tam necessaria opera, temere ac flagitiose tandiu in civibus obsidendis vestro iussu ac ductu detenti, quam comminisci unquam idoneam, quam allegare vel tolerabilem defensionem, age, poteritis? unius recti ac laudabilis facti testimonium vobis debeo, et libentissime persolvo. profiteor, inquam, ultro ac gratius praedico, navatam a vobis imperio fortiter ac feliciter operam in Philadelphiam a barbaricae obsidionis malis maximis periculisque liberanda. quid tum autem postea? an successus hic unicus tot pensionum tantarumque tam longi temporis mercedum fructus abunde magnus aequusque censetur? quem praesertim inficiat ac corrumpit licentia et ubique alibi et in ea ipsa urbe usurpata repacissime grassandi; quae totum praefari per se facinoris pretium ac decus obterat." sub ea perorans imperator rediit ad rem initio propositam, egerit se tantum dicens non toto isto numero militum, sed mille circiter e tanta multitudine delectis: neque enim plures per rei Romanae, quae nunc essent, angustias nisi a se auxilios exteros posse. monere rem ipsam publicam iam prope perditam et cogere ut modis tandem aliquis adhibeatur infinitis inutilissimisque facturis, quibus stat haecenus inconsultissime universae imperii copiae profusae. in hoc testes se auditores qui coram adessent velle, perque hos idem indicari absentibus optare, denique istum quem memorarent recessus cum novo appulsum exercitum edoceri et diserte commoneri de ista ipsa sua voluntate ac fixa sententia cupere, se plures mille conductilibus militibus in rationes interpretari publicas posse. desinerent sese ingerere ac velut intulcare supra usum, supra opes facultatesque nostras caeteri; bonique considerent nos non prodire pollicendo ultra quam in numero aut spe certa nos habere simul intime conscii. "ne igitur aut vos" addidit praesentes Catalanos influens "exigatis a nobis quod dare non possumus, aut ille speret quae si promitteremus fidei nostrae transcenderemus modum. non enim fallimus. de re, ut est, mature ingenuisque praemonemus, ne deceptam se deinde queri possit, nec lites intentare murmurando nobis, quasi ei falsis ostentationibus illuserimus." haec et id genus plura locutus imperator concionem dimisit, Catalani, etiam gemebant in irritum abire spes inanes, quod

ἀντιλέγειν, μόνον κορίζης πλησθέντες Ἰταλικῆς, ὡς δῆθεν πα-
ραλογισθέντες, ἐπιχθον τῷ ἄγοντι.

6. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Γεννουῖ- P 340
ται πέραν τὰς οἰκήσεις ποιούμενοι, καὶ αὐθις σχόντες, πρὸς τὸ
5 μεγαλειώτερον ἐποικοδομησόμενοι, ὥστε καὶ πλείστην ἐπὲρ τὴν
προτέρην περιβαλέσθαι γῆν ἥς ἐπελάβοντο, καὶ ἀσφαλῶς κύκλῳ
περικαφρεύσαντες, δέχονται παρὰ τῶν οἰκείων διὰ ταχυδρόμων
μυστάματα ὡς πολλὰς ἐξαρτέναι στόλος ἅμα ἤρι προσβυλεῖν τῇ
πόλει, ἐφ' ᾧ παραφυλακτὴν σφίσι τὴν προαβολὴν, εἰς κίνδυνον
10 καὶ αὐτοῖς κειμένους ὡς τῆς μερίδος τοῦ βασιλέως οὖσιν,
ἔξ ἐμφανῶν ἕποτοκημάτων, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει βουλευομένοις.
ταῦτ' εὐθέως ἐκεῖνοι τῷ βασιλεῖ προσαπέφρον, προσθέντες ὡς
καὶ αὐτοὶ οὗς ἕπεδῆξαστο ξενικούς, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ἐπιγεγονότες,
μῆς καὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνοις εἰσι βουλῆς, καὶ κατασκόπων, οὐ
15 σφμαχῶν τρόπον ἐπέχουσι· τοῖς γὰρ ἐκ Σικελίας κρυφῆδὸν καὶ C

ipsa tamen es obstrueret rerum evidētia, contra quidquam hiscere non
valentibus, quamquam vel sic proprio latini generis fastu turgeat rī-
gebator intine, stomachumque in ducem ipsorum, tamquam ab eo circum-
venti, murmurantes erumpēbant.

6. Inter haec Genuenses qui Constantinopoli degunt, in urbi obie-
cto ultra fretum suburbio domicilia habentes (et splendida quidem domi-
cilia: nam ex quo illic sedes obtinuerant, aedificia erant sane magna
molli, dilatatis haud modice soli ipsis initio concessa terminis, dum sen-
sua subtractionibus excedit pomeriaque promovent, non sine securā per
circūctam munitione valli ac fossae perpetuae), nuntium a suis civibus e
metropoli trepidum navibus celestibus studioso festinatum accipiunt, quo
admonentur strenue armari classē magnam quae primo vere Constanti-
nopolim oppugnatura certo existimetur. eius partem periculi ad ipsos
quoque pertinere, qui lares et familias illic obtineant. quare pro sua
parte invigilant; ac cum fortunae societate foederato ipsis Imperatori sint
coniuncti, quo modo commune ipsis cum eo mox inferendum bellum col-
latis pro se opibus ac conatibus queant propulsare, mature prospiciant.
nec suspitionibus niti vanis putent quae dicerentur, cum ista qui admo-
nerent ipsis benevoli et prudentes aestimatores rerum signis prope mani-
festis cernere deprehendissent. his illi sic compertis moram faciunt nul-
lam Imperatoris de re tota edocendi, magnopereque abhortandi ut partem
quae ipsi competeret negotii capesseret, sese, quos alibi natos, benigno
illuc excepto hospitio prope numero civium haberet inquilinos, liberisque
ipsorum in eius iam ditione educatis et adultis, concordī proposito paratis
nullas partes explorandi propulsandique insultus hostium omittē, quin
et promptissimis pro fide societatis ad omnem quaecumque instet in causa
publica tuenda dimissionem. instare autem, quantum non obscure appa-
reret, maximam, eoque formidabiliorē quod proditorum apud nos pro
ipsis satagentium conscientia freti externi hostes, faciliorem sibi de nobis
spondent victoriam. “nempe” addebant “isti quos ex Sicilia profectos,
dominae, tanto sumptu aliis ducta militantes ducis magni Catalani, quique
se de novo ipsis adiungunt, arcana commissum cum hoste sistent com-

αὐτοὺς συμπράττειν, καὶ μήνυτρα δέχεσθαι καὶ λαμβάνειν, ὡς ἐπὶ καιροῦ ἐκείνοις καὶ αὐτοῦς συμμαχομένους. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλους ἀπαντῶν ἐτοιμάζεσθαι καὶ αὐδὶς ἑτέρους, φίλων δεικνύοντας καὶ τρόπον καὶ ὄνομα. τὸν γὰρ τοῦ ἑγγὸς Θεουδέρηχου νόθον αὐτάδελφον μαθεῖν ἔλεγον καὶ αὐτὸν συνάμα δώδεκα⁵ ἐκπλεῦσαι ναυσί, καὶ ὅσον οὐπω τοῖς τῆδε προσβυλεῖν τρόπον
D τὸν τοιοῦτον, μέχρις ἂν ἡ ὀλότης φανεῖη καὶ ἔν πάντες γένοιτο. ὁμως γε μέντοι καὶ συνεβούλευον, εἰ βασιλεὺς θέλει συμπράττειν, ἀπεντεῦθεν τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον δέχεσθαι, ἀπὸ τούτων κατὰ θύρας ἄρξαμένους ὡς προχείρων ὄντων. ἔχειν γὰρ αὐτοὺς¹⁰ ἑξαεπτὴν πενήκοντα ναῦς. ἐζήτουν δὲ καὶ βασιλεῖα τὰς ἴσας, ἢ μὴν τὰ ἐς πλήρωμα τούτων χρήματα. καὶν μὴ νῦν ἔχοι διδο-
E ναι, αὐτρὺς τίως καταβαλόντας αὐτὰ ἐπὶ καιροῦ παρὰ βασιλείως ἀναπολαμβάνειν. μηδὲ γὰρ εἶναι αὐτοὺς ἄλλοδαπούς ἢ Ῥωμαίους τούντεῦθεν. καὶ πόνον εἶναι σφίσι τὸ μὴ φθάσαι προσα-¹⁵ μῦναι Ῥωμαίοις πάσχοσι κατ' ἀνατολήν, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ τὰς

mercium, studiosè hinc indicantes quae gernatur, et inde vicissim de omnibus admoniti, prout opus censent ad sua nefaria consilia in commune nostrum exitum patrandæ. constituunt enim sic invicem tempora cum exteræ incursionì foederatorum ipsis nostrorum hostium, tum suæ ipsorum proditiõni opportuna, pollicentes, simul illi huc advecti rem gerere cooperint, pro virili et ipsos annisuros, larva obsequii tandem exuenda et armis palam in nos vertendis. hæc satis constare ex eo quod, præter modo in portus imperii appulsam iniussu classem Mpyrigerii, alii eodem navigaturi sese parare nuntientur, rursus hos secuturis et aliis, eo videlicet perfido animo ac scelerata spe, ut tot semel insidiatoribus simulatione amicitiae intra nostra praesidia credule admissis, ubi deinde coniaratis secum in nos palam irruentibus ipsi ex compacto conspirantes, rebellaverint, pares simul externis oppugnatoribus internisque perduellibus una sustinendis ac repellendis esse nequeamus. en quanto rei summæ periculo istis ignotis, amicos se verbo et specie ferentibus, aditum ad nostra intima pandamus. nobis enim compertum præterea est regis Theuderichi fratrem nothum cum navibus duodecim vela iam fecisse ad nostra littora, quo scilicet sociis iam huc appulsis se adiungat, dissimularatus consilium oppugnandi nos, quoad aliis quoque suorum pari nostra facilitate permisis ei se aggregare summa iam ipsi tota constet destinatarum nobis subiugandis copiarum." his sic expositis magnopere deinde incumbebant ad suadendum imperatori ut nihil cunctans dissimulansve amplius palam ipsis cooperari Genuensibus vellet, Catelanos qui ad manum erant protinus paratis bello aggredi invadereque imparatos adhuc ideoque subactu faciles. posse iam nunc se armare naves quinquaginta. parem huic numerum ne gravaretur conferre imperator; aut si expeditas tot non habet, pecuniam instruendis iis suffecturam daret. vel si nec in numerato nummi forent, collatos in antecessum se de suo quae Augustas commodo sibi tempore postea refunderet. hunc ipsos sibi solis, modo sic adiutis, ultro deposcere laborem liberandi Romanos ab iniuriis quas dedum diras per Orientem a gente infida paterentur. hoc debere ipsos eo

ἐμπορείας πλουσίας εἶχον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ συμμα-
 χεῖν ἐθέλειν καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθαι. ἔχειν δὲ καὶ ἐκ τοῦ
 ῥᾶστα ἀποστελλαντας τὰς τοῦ μεγάλου δουκὸς ὡς πολεμίους κα- P 341
 τασχεῖν ναῦς, καὶ οὕτω προσαρξάμενους τὰ λοιπὰ ἑμπληροῦν
 5 ἐκεῖ, προσυπαντῶντας καὶ στόλῳ πακτί, ἦν φανείη, καὶ μὴ ἔων-
 τας προσχωρεῖν προσωτέρω. ταῦτα βασιλεῖς ἀκούων διηπάσαι
 τοῖς πλείστοις τῶν λεγομένων, καὶ ταῦτα ἅμα μὲν φθόνον ἅμα
 δὲ καὶ κακίαν συμπράττειν τὴν ἀπὸ τῶν Γεννουϊτῶν ὑπετόπαζε.
 καὶ ἡ ἀρχῆθεν σφῶν πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα δυσμένεια καὶ ὁ πρὸς
 10 αὐτὸν πόλεμος πιστὴν παρεῖχε τὴν ὑποψίαν. οὐκ οἶδα δὲ καὶ
 εἰ τὸ κῆδος τὸ πρὸς αὐτὸν καὶ αἰ τῶν ὄρκων ἐμπειδώσεις τὴν βα- B
 σιλικὴν κατεμάλασσαν γνώμην, καὶ οὐ τοῖς κατ' ἐκείνων λέγουσι
 συνεφέρετο. ὁμοῦς ἐκείνοις μὲν εὐχαριστήσας τὰ μέγιστα ὡς ὑπέρ
 τῶν Ῥωμαίων ποτεῖν δοκοῦσι σιγῶν ἐκέλευεν, αὐτὸς δ' ὑπίσχευετο
 15 βουλευέσθαι περὶ τούτων καὶ τὸ δόξαν συνοῖσον ποιεῖν.

7. Ὁ μέντοι γε μέγας δοῦξ ἀπογνοὺς τῶν τοσοῦτων χρη- P 342
 μάτων ὢν παρὰ βασιλέως λαμβάνειν ἤλιπιζεν (εἰς γὰρ τριακοσίων

nomine quod quaestuosus per terras et portus imperii commercis rem
 quotidie augetur: sed vel si nulla causa propria in id impellerentur,
 solo respectu initi foederis et caritate hospitii periclitari pro salute so-
 ciorum velle discrimine quocumque, atque ipsos incursantium iniurias ul-
 cisci. sibi quin etiam esse facillimum (annueret modo Augustus) immissa
 statim in naves ducis magni quam promptam iam haberent classe eas ca-
 pere detinereque ut hostiles sub tuta custodia, talique initio bellum iis
 illatum strenue deinceps continuare occurrendo, subeundisque quaecumque
 inciderent periculis, etiam navalium cum classe Catelana praeiorum;
 omnique modo prohibendo ac, quantacumque his admoveri partibus deinceps
 poterit potentia gentis istius, proficere nostris damnis et progressus
 facere ad oppressionem imperii queat. haec imperator audiens vana ple-
 rasque et fide indigna censuit, partim invidia partim fraude astutoque ar-
 tificio confingi a Genuensibus talia suspectans. praebat ei fundamen-
 tum sic opinandi declarata dudum eorum malevolentia in magnum ducem;
 iam tum quando ipsum Constantinopoli egredientem rixa cruenta sunt
 adorti. haud scio etiam an non multum valuerit ad mitigandum duci
 magno imperatoris animum, pravasque de illo suspiciones avertendas,
 conscientia tam artae affinitatis, qua sibi eum admoverat, et reverentia
 sancte irati cum eo tali occasione foederis. his crediderim equidem obse-
 ptas Augusti aures quamlibet verisimilibus in tam praeiudicatae gratiae
 virum delatis criminibus minime patuisse. Genuensibus tamen idem de-
 claratae fidei ac benevolentiae in tam officiose consulendo rei Romanae
 gratias egit maximas, hortatus de caetero ut in arcano quae indicaverant
 interim haberent: se enim impertita notitia usurum haud segniter in po-
 sterum, invigilando prout par esset salutis publicae, et quae huc condu-
 cerent impigre agendo.

7. At magnus dux intelligens offensum imperatorem tantae in sti-
 pendia petitione pecuniae, desperansque trecenta nummorum millia (toti-

νομισμάτων χιλιοστίας τὸ πᾶν ἐποσοῦτο τῆς ἀπαιτήσεως) ἐκ' ὀλίγοις ἴστα τὰς δόσεις, τὸν θροῦν καταστέλλειν τῶν Ἰταλῶν ἐπισχοῦμενος, καὶ μὴν καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν ἱκανωθέντας μισθοῖς τῆς πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ ἐρωσθαι συμμαχῆσοντας. εἰ δ' οὖν, B ἄλλ' αὐτὸν μὲν καὶ αὐθις ἀντιπερᾶν κατ' ἀνατολήν, τὸν μὲντοι γε 5 Μπυργέριον Τέντζαν, ὡς καὶ αὐτὸν ἄξιον ὄν προσδέχισθαι ὑπὸ μεγίστοις τοῖς ἐλπισμοῖς προσχωρήσαντα, συμπιῆσαι παραγενέσθαι μόνον ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ προσηκούσῃ, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ χρυσοβούλλοις σχόντα τοῦ θάρρους τὸ ἱκανόν. ἔτοιμον δ' εἶναι τοῦτον καὶ μισθοφορίας ἱκανωθέντα τῷ ἰδίῳ συνάμα λαῶ τὴν 10 C πρὸς τὸν νέον βασιλέα πορευθῆναι σφοδρῶς ἰσχυρίζετο. ταῦτα λέγων καὶ πλεονα αἰρεῖ τὴν γνώμην αὐτίκα τοῦ βασιλέως. καὶ ἅμα πρὸς μὲν τὸν Μπυργέριον πίστις χρυσοβούλλοις σχεδιάζονται, αὐτὸς δὲ τὰ πολλὰ μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσειμίας, τὰ πλεῖστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τὸν σίτον συναγόντων κε- 15 D λέουσας ἀναλαβεῖν, μετὰ πάσης εὐμενείας ἐκπέμπει (8) τὸ δὲ τοῦ ἐπισυναγομένου σιτοκρίθου τοιοῦδ' ἦν. τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀνατολῆς καὶ λίαν ἐξηπορήθη, ὡς μηδὲν ἔχειν ἐντεῦθεν τὴν βασιλείαν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνάγκην καταστήσαι ὑπὲρ ἐπεινης 18. μὴ δὲ P.

dem enim postulaverat) ab eo posse unquam exprimi, ea in longe minorem contraxit summam, in se recipiens donativo non magno, nec aegro ab imperatore pro copia praesenti numerando, sese pacaturum Latinorum murmur et horum ei plene reconciliaturum voluntates. nuntiavit etiam iam quosdam ex filiis, prout imperator se velle significasset, a se mercede instructos idonea versus imperatoris Michaelis castra, eius auspiciis militaturos, iter arripuisse. se vero paratum ostendit, quod id etiam sibi esse cordi declarasset Augustus, eum reliquis in Orientalem redire continentem. Mpyrigeria Tentzam quod attineret, non videri committendum ut vir tantus tam magnis appulsus spebus irritus remitteretur. videre saltem sustineret hominem Augustus paratum eius maiestati se sistere, si praemissa securitate ad id idonea vocetur, hoc est si dato in manus ipsi diplomate imperatoris aurea munito bulla plena ipsi fiducia contingat honorificae admissionis et tuti post colloquium receptas. atque hic vehementer asseverabat paratissimum hunc esse, ductis secum universis quibus praerat copiis, sub huiusmodi signa proficisci, rem eius ductu strenue gesturam. haec et plura istiusmodi dux magnus memorans asseveratum in eam sententiam statim rapuit Augusti. huiusmodi igitur aurea insignes bulla, quibus fides fieret liberi accessus securique recessus, Mpyrigeria expeditur. ipse autem Augustus multis praesentem magnam ducem domariis cumulans, praerantque insuper partem vectigalis frumentarii eidem postmodum mandans attribui, lactam eum ac voti competentem cum omni boniguitate dimisit. (8) tributi porro memorati modo frumentarii, quod vulgo σιτοκρίθου, quasi diceret tritichordeum, appellatum est. haec origo atque institutio fuit. vastata incursionibus barbaricis Asia et Orientales tractus universi, vacante illic agrorum cultura, extrema victus inae-

ἐκενοῦν χρήματα. ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων καὶ δύσιν πῦσα καὶ
 λίαν εὐφόρησεν, εἰ καὶ μὴ εὔανθαι οἱ καρποὶ ἐξ αὐτῶν ἀλώνων P 943
 ἦσαν, ἀλλ' ὡς ἐν καιρῷ μεγίστου λιμοῦ ὁ σίτος διειπιπράσκετο,
 τῶν κατ' ἀνατολὴν πρὸς δύσιν μετενηγεμένων. ταῦτ' ἄρα καὶ
 5 βασιλεὺς πόρους ἐπινοῶν, τοῦτο μὲν τῶν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς μι-
 σθωμάτων ὑπερηφάνων ὄντων, τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἐπὶ χρεῖαις ἄλ-
 λαις δαπανημάτων, τὸ ἀφ' ἐκάστου γεωργοῦ ὀλίγιστον εἰς μείζον
 ἅμα συμποσοῦν ἔγνω, καὶ ἀποστείλας ἀφ' ἐνδὸς ἐκάστου τῶν
 γεωργούντων ἐπέθρυψε συγκαμιθῆς ζυγίτιδος σίτου μὲν μοδίους ἕξ B
 10 κριθῆς δὲ μοδίους τέσσαρας τοπικοὺς προστάσσει πρῶττειν. ἐκ
 τούτων γοῦν καὶ τῷ μεγάλῳ δοῦκι κελύσας δίδοσθαι ἀργύρου τε
 καὶ χρυσίου ἀπεμπολοῦντων, καὶ ἀνακοχῆν τῶν ἐκείνου σχῶν,
 τὰ περὶ τοῦ Μπυργιερίου διεβουλεύετο, ὡς αὐτίκα ἀκείνῳ προσ-
 ηκότως καὶ ὡς ἐκείνος ἠέλπει ὑποδεξόμενος. διὰ ταῦτα καὶ τῶν
 15 κατὰ δύσιν προνοιῶν ἤπειτο, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τούτων ἀφῆρει·
 τὰ γὰρ τῶν μισθῶν τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα ἐκδουλεύοντων καὶ C
 πρὸ χρόνων διακόπη πάλαι. ἀλλὰ καὶ τὸ νόμισμα διὰ τὴν χρεῖαν
 ἐμβδηλεύετα. πρότερον μὲν γὰρ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα τὸ δι-

pia premebantur. at eodem tempore adversa continens Europae, Mac-
 donia et omnes Occiduae regiones, messibus sunt uberrimis ditatas. non
 enim, ut fere fit, abundantia vilitatem annense indexerat, sed propter
 concurrentes eo Asianae sedibus extrusos proprii ita frumentum in summa
 aegrotum ubertate vendebatur, ut annis vel maxime famelicis conservaret;
 unde quaestus aratoribus et dominis agrorum cumulatissimus redibat. hoc
 imperator animadverso locum esse credidit Indictioni vectigalis novi, quo
 plurimum egebat partim ad compensandas mercedibus repraesentandis inur-
 murationes contumaciam Latiorum, partim ad usus alios necessariorum
 sumptuum. ergo edicit ut singuli agricolae mensuram e sua messe non
 magnam, misisse gravi in tanta copia collatione, darent reipublice, eo-
 que modico pretio inerosissimam sibi facultatem emerent frumenti sui at-
 que hordei plaustris bigisque, quoque vellent, venditum mittendi. ad
 haec unicuique medii sex tritici, hordei quatuor, per loca singula pen-
 dendi sunt imperata. ex hac collectitia annonae magno statim divendita,
 auri argentique summas ingentes reddi magno duci iussit; istoque sic sa-
 tiate, quietus iam ab ea parte imperator Mpyrigerii quoque pro eius veto
 munerandi cogitationem ingressus est, decrevitque ipsum ad se vententem
 admittere ea quae sperare illum norat, honorificentia. id ut faceret,
 manus iniicit pensionibus quae reipublicae ministris per tractus Occiduos
 dudum constitutae quotannis adhuc seivebantur. has tertia parte dimi-
 nuit: non enim fuit aliud quod arripere, cum anctoramenta, quae cer-
 tissima prius et praecipuae conditionis habeantur, servientium in impe-
 riali demo palatinorum iam pridem intervertisset. sed et aliam, unde
 istam in Mpyrigerium effundendam pecuniam conficeret, quaestum exco-
 gitavit ex adulteratione monetae publice, in sequis detrahenda quali-
 tate signati auri, siquidem cum prius sub Ioanne Duca antea corrupta

- νομισμάτων χιλιούστας τὸ πᾶν ἐποσούτο τῆς ἀπακτήσεως) ἐκ' ὀ-
 λυγοῖς ἴστα τὰς δόσεις, τὸν θροῦν καταστέλλειν τῶν Ἰταλῶν ὑπὸ
 στρούμενος, καὶ μὴν καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν ἰκανωθέντας μισθοῖς
 τῆς πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ ἐψασθαι συμμαχήσοντας. εἰ δ' οὖν,
 B ἀλλ' αὐτὸν μὲν καὶ αὐθις ἀντιπερῶν κατ' ἀνατολήν, τὸν μέντοι γε 5
 Μπυργέριον Τέντζαν, ὡς καὶ αὐτὸν ἄξιον ὄν προσδέχισθαι ὑπὸ
 μεγίστοις τοῖς ἔλλισμοῖς προσχωρήσαντα, συμπεῖσαι παραγενέ-
 σθαι μόνον ὑπ' ἀσφαλείᾳ τῇ προσηκούσῃ, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ
 χρυσοβούλλοις σχόντα τοῦ θάρρους τὸ ἰκανόν. ἔτοιμον δ' εἶναι
 τοῦτον καὶ μισθοφορίας ἰκανωθέντα τῷ ἰδίῳ συνάμα λαῶ τὴν 10
 C πρὸς τὸν νέον βασιλέα πορευθῆναι σφοδρῶς ἰσχυρίζετο. ταῦτα
 λέγων καὶ πλείονα αἶρεῖ τὴν γνώμην αὐτίκα τοῦ βασιλέως. καὶ
 ἅμα πρὸς μὲν τὸν Μπυργέριον πίστις χρυσοβούλλοις σχεδιά-
 ζονται, αὐτὸς δὲ τὰ πολλὰ μὲν καὶ ἀπ' ἑαυτοῦ τῷ μεγάλῳ δυνάμει
 προσνειμίας, τὰ πλείστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τὸν σίτον συναγόντων κε- 15
 D λύσας ἀναλαβεῖν, μετὰ πάσης εὐμενείας ἐκπέμπει. (8) τὸ δὲ
 τοῦ ἐπισυναγομένου σιτοκρίθου τοῖόνδ' ἦν. τὰ μὲν γὰρ τῆς
 ἀνατολῆς καὶ λίαν ἐξηπορήθη, ὡς μηδὲν ἔχειν ἐντεῦθεν τὴν βα-
 σιλείαν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνάγκην καταστήναι ὑπὲρ ἐκείνης
 18. μὴ δὲ P.

dem enim postulaverat) ab eo posse unquam exprimi, ea in longe mi-
 norem contraxit summam, in se recipiens donativo non magno, nec aegre
 ab imperatore pro copia praesenti numerando, sese pacatorum Latinorum
 murmur et horum si plene reconciliaturum voluntates. nuntiavit etiam
 iam quosdam ex his, prout imperator se velle significasset, a se mercede
 instructos idonea versus imperatoris Michaëlis castra, eius auspiciis mili-
 tarios, iter arripuisse. se vero paratum ostendit, quod id etiam sibi
 esse cordi declarasset Augustus, eum reliquis in Orientalem redire conti-
 nentem. Mpyrigeria Tentzam quod attineret, non videri committendum
 ut vir tantus tam magnis impulsus spebus irritus remitteretur. videre
 saltem sustineret hominem Augustus paratum eius maiestati se sistere,
 si praemissa securitate ad id idonea vocetur, hoc est si dato in manus
 ipsi diplomate imperatoris aurea munito bulla plena ipsi fiducia contingat
 honorificae admisionis et tuti post colloquium receptas. atque hic vehe-
 menter asseverabat paratissimum hunc esse, ductis secum universis qui-
 bus praeerat copiis, sub iunioris Augusti signa proficisci, rem eius ductu
 strenue gesturam. haec et plura istiusmodi dux magnus memorans asse-
 sum in suam sententiam statim rapuit Augusti. Iterae igitur aureae insi-
 gnes bulla, quibus fides fieret liberi accessus securique recessus, Mpyri-
 gerio expeditunt. ipse autem Augusti signa praesentem magnam do-
 cum denariis cumulans, plerumque insuper partem vectigalis frumentarii
 eidem postmodum mandans attribui, lactum cum ac votis compotem cum
 omni boniguitate dimisit. (8) tributi perre memorati modo frumentarii,
 quod vulgo σιτοκρίθου, quasi diceres tritichordeum, appellatum est. haec
 origo atque institutio fuit. vastata incursionibus barbaricis Asia et Orien-
 tales tractus universi, vacante illic agrorum cultura, extrema victus ino-

ἐκτενοῦν χρήματα. ἡ δὲ τῶν Μακεδόνων καὶ δύσις κῦπα καὶ
 λαν εὐφόρησεν, εἰ καὶ μὴ εὔνοι οἱ καρποὶ ἐξ αὐτῶν ἀλώνων P 343
 ἦσαν, ἀλλ' ὡς ἐν καιρῷ μεγίστου λιμοῦ ὁ σίτος διεπιπράσκετο,
 τῶν κατ' ἀνατολὴν πρὸς δύσιν μετασηγημένον. ταῦτ' ἄρα καὶ
 5 βασιλεὺς πύρους ἐπινοῶν, τοῦτο μὲν τῶν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς μι-
 σθωμάτων ὑπερηφάνων ὄντων, τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἐπὶ χρεῖαις ἄλ-
 λαις θαπανημάτων, τὸ ἀφ' ἐκάστου γεωργοῦ ὀλίγηστον εἰς μείζον
 ἅμα συμποσοῦν ἔγνω, καὶ ἀποστείλας ἀφ' ἐνὸς ἐκάστου τῶν
 γεωργούντων ἑπὲρ συγκομιδῆς ζευγίτιδος σίτου μὲν μοδίους ἕξ B
 10 κριθῆς δὲ μοδίους τέσσαρας τοπικοὺς προστάσσει πράττειν. ἐκ
 τούτων γοῦν καὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ κελεύσας δίδοσθαι ἀργύρου τε
 καὶ χρυσοῦ ἀπιμπολούντων, καὶ ἀναχωχὴν τῶν ἐκείνου σχῶν,
 τὰ περὶ τοῦ Μπυργερίου διεβουλευέτο, ὡς αὐτίκα κἀκείνον προσ-
 ηκόντως καὶ ὡς ἐκείνος ἠλπίκει ὑποδεξόμενος. διὰ ταῦτα καὶ τῶν
 15 κατὰ δύσιν προνοιῶν ἤπιετο, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τούτων ἀφήρει·
 τὰ γὰρ τῶν μισθῶν τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα ἐκδουλεύοντων καὶ C
 πρὸ χρόνων διακόπη πάλαι. ἀλλὰ καὶ τὸ νόμισμα διὰ τὴν χρεῖαν
 ἐμβηθλεύετο. πρότερον μὲν γὰρ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα τὸ δι-

pia premebantur. at eodem tempore adversa continens Europae, Mac-
 donia et omnes Occiduae regiones, messibus sunt uberrimis ditatas. non
 enim, ut fere fit, abundantia vilitatem annosae induxerat, sed propter
 concurrentes ex Asiaticis sedibus extrinsecos propriis ita frumentum in summa
 aegrotum ubertate vendebatur, ut annis vel maxime famelicis consueverat;
 unde quaestus aratoribus et dominis agrorum cumulatissimus redibat. hoc
 imperator animadverso locum esse credidit indictiois vectigalis novi, quo
 plurimum egebat partim ad compensandas mercedibus repraesentandis inur-
 murationes contumacium Latinorum, partim ad usus alios necessarios
 sumptuum. ergo edicit ut singuli agricolae mensuram e sua messe non
 magnam, misime gravi in tanta copia collatione, darent republicae, eo-
 que modico pretio inerosissimam sibi facultatem emerent frumenti sui at-
 que hordei plaustris bigisque, quoque vellent, venditum mittendi. ad
 hoc unicuique modii sex tritelae, hordei quatuor, per loca singula pen-
 dendi sunt imperata. ex hac collectitia annona magno statim divendita,
 auri argentique summas ingentes reddi magno duci iussit; istoque sic sa-
 tiate, quietas iam ab ea parte imperator Mpyrigesii quoque pro eius voto
 manerandi cogitationem ingressus est, decrevitque ipsum ad se venientem
 admittere ea quam sperare illum vorat, honorificentia. id ut faceret,
 manus iniicit pensionibus quae republicae ministris per tractus Occiduos
 dudum constitutae quotannis adhuc selvebantur. has tertia parte dimi-
 nuit: non enim fuit aliud quod arriperet, cum auctoramenta, quae cer-
 tissime prius et praecipuae conditionis habebantur, servientium in imper-
 riali demo palatinorum iam pridem intervertisset. sed et alium, unde
 istam in Mpyrigesium effundendam pecuniam conficeret, quaestum exco-
 gitavit ex adulteratione monetae publicae, in sequis detrahenda quali-
 tate signati auri, siquidem cum patre sub Ioanne Duce antea corrupta

μοιρον τοῦ ταλάντου τῶν νομισμάτων χρυσός ἦν ἀπεφθός, ὃ δὴ καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου διετήρει· ὕστερον δὲ ἐπὶ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ἀλούσης, διὰ τὰς τότε κατ' ἀνάγκην δόσεις, καὶ μᾶλλον πρὸς Ἰταλοὺς, μεταγεγραμμένον μὲν τὰ τῶν παλαιῶν σημείων, τῆς πόλεως χαρακτηρισμένης ὀπισθεν, καθυφλέτο δὲ καὶ παρὰ κεράτιον τὸ 5
 D ἐκ χρυσοῦ νομιζόμενον, ὡς πεντεκαίδεκα πρὸς τὰ εἰκοσιτέσσαρα γίνεσθαι. μεταλλάξαντος δ' ἐκείνου πρότερον μὲν εἰς δεκατέσσαρα περιέστη πρὸς δέκα, νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἡμισείας τὸ ἀπεφθον καταμίγνυται, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ δυσπόριστα μὲν ἐκ τοῦ καιροῦ τὰ χρειώδη, δύσωνα δ' αὐθις καὶ ταῦτα, ἦν πού τι καὶ 10 φρανίη, ἐγίνοντο, καὶ ἀλχμαλωσία καὶ λιμὸς ἦν.

P 344 9. Οἱ μέντοι γε κατὰ τὴν πόλιν Γεννουῖται, ἐπειδὴ περ τῶν κοινῶν ἀπετύγχανον βουλευμάτων, καὶ καθ' αὐτοὺς ἠναγκάζοντο πράττειν, τὴν χαλεπὴν τῆς καρδίας ἐκ τῶν ἀκουσθέντων πῆδησιν τῶν ἰδίων οὐ σιγῇ καὶ ἡρεμίᾳ κατέστελλον (τὸν γὰρ 15 ἄγωνα φασὶ προφάσεις οὐ πάνυ τι δέχεσθαι), ἀλλ' ὡς αἰ τίτθαι τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδίων κινήσει μᾶλλον καὶ μελωδίαις, ἀλλ' B οὐχ ἡσυχίαις κατοκοιμῆσουσι (πέφυκε γὰρ ἡ ἔξωθεν κίνησις ὑπο-

5. παρακεράτιον P.

18. ἐπιφερομένη?

esset nummi aurei sinceritas ut auri puri dimidium dumtaxat haberet pondus, reliquo e deteriori materia submisto (qui usus usque ad Michaëlis tempora perseveravit), huius primis annis, recepta e Latinis Constantinopoli, cum idem Michaëli pecunia egeret ad largitiones necessarias, praesertim faciendas Italia, recudi monetam omnem auream iussit, praetextu immutandi notas veteres: nam pro antea usitatatis signis orbem Constantinopolim in postica nummi facie voluit extare. verum ista occasione detrivit metalli probitatem eo usque ut e viginti quatuor partibus auri solidi auri dumtaxat puri novem essent, quindecim misturae sequioris. post Michaëlis mortem exigua est emendatio secuta, decem saltem partibus auri puri ad vitiosas quatuordecim adiectis. at nunc isti ipsi probi metalli particulae dimidium detractum scoria et retrimento suppletum est, unde securim infligi magnam fidei commutationem et necessario rerum vitio aptarum commercio contigit, nec exteris facile importantibus ad nos sua, nec nostris invenientibus cui suis usibus redundantia venderent, utique illis haud satis accipientibus pro merce proba pretium adulteratum, et suam melioris notae monetam pari cum nostra sic corrupta aestimatione profigare recusantibus. ex quo et difficiliori reddita redemptione captivorum consensescere in hostium vinculis infelices in servitatem lapsi cogebantur, et intercepta importatione annonae fames passim invalescebat.

9. Interim Genuenses inquilini urbis, ut in irritam abilesse viderunt spes et consilia prius inita imperatoris adiungendi sibi in societatem belli communiter gerendi adversus eos quos machinari irruptionem in terras imperii compererant, ac sic privatis sibi opibus consulere coacti, motum subillientium cordium ex trepidatione quam iniecerant fidei indicia scorum, inobeditatem adventum hostilis adversus Constantinopolim classis certo denuntiantia, non silentio aut quiete comspicebant: neque enim, quod dici

φερομένη κατακρατεῖν τὴν ἐντὸς καὶ οὕτω γαλήνην ἐμποιεῖν τῇ
 ψυχῇ), οὕτω καὶ οὗτοι ἀλλεπαλλήλοις πράξεις καὶ κινήσεις τὸν
 τῶν πολλῶν κατέστειλλον θόρυβον. καὶ νῦν μὲν βαθυτέρον ἐξε-
 τάφρουν καὶ ὡς ἔδωκε ἐκ τῆς θαλάσσης μετοχετεύεσθαι δυνατὸν
 εἶναι καὶ τὸ ἀσφαλές τοῖς ἐνοικοῦσι παρέχειν, νῦν δὲ ἰοβόλα καὶ
 πειροβόλα ἐμχανῶντο, καὶ τὰς τῶν οἰκημάτων παρακνυτικὰς C
 ἐξ ὀπιῆς πλίνθου καὶ τιτάνου παρωκοδομημένας εἰς ἀσφαλεῖς
 κωδίστων, νῦν δὲ συνέλιγον χρήματα ἐκ κοινῆς τῆς καθ' αὐτοὺς
 συναγωγῆς συνδοσίας κατὰ καιρὸν ξυμμαχῆσουσιν ὑποχρήσοντα.

10 καὶ νῆας τὰς μὲν εἶχον, τὰς δὲ καὶ ἐξηρτύοντο, τὰς δ' ἅμα ναυ-
 μάχοις ἐκ τῶν ἑκασταχοῦ κοινῶν συνεδρίων τοῦ γένους αὐτῶν
 μετεπέμποντο. καὶ σφισι τὰ πρὸς πόλεμον ἅπαντ' ἐξήρτυνον,
 (10) ὅτε καὶ τινα τῶν πειρατῶν Ἀνδρέαν ὠνομασμένον, δυοὶ P 345
 πειρατικαῖς ναυσὶ καταχθέντα πρὸς βασιλέα, ὅς οὐκ ὀλίγα μὲν
 15 καὶ Βενετικὸς Γεννοῦίτης ὧν διετίθει κακωτικὰ κατὰ θάλυσσαν,
 ὑστέρων δὲ καὶ νηὶ περιτυχῶν Περσικῇ, καὶ ταύτης αὐτάνδρου
 κρατήσας, οὗς μὲν ἀνείλε τῶν ἐν αὐτῇ, οὗς δὲ γε καὶ ζῶντας
 καθυπῆγε τῷ βασιλεῖ ὡς δῆθεν τὰ ὑπὲρ τούτου φρονῶν καὶ τοὺς

8. δὲ deerat.

9. συναγ. τῆς συνδ. P.

solet, certamen instans acquiescere periclitantem praetextibus patitur:
 verum ut nutrices difficilis somni pueros motu potius et cantilenis quam
 immota quiete sopiunt, quia comparatum natura est ut agitatio interior
 somnum excludens externa versatione superetur, eo talis fructu victoriae
 quo tranquillitas animae reddatur, sic et hi agendo faciendo, susque de-
 que omnia versando, sollicitis operationibus, strenuis ultro citroque com-
 mationibus, tumultum interiorem mentium vulgi, ex instantis oppugna-
 tionis terrore conceptum, delinire conabantur. ac nunc quidem fossas
 suo Galatae suburbio circumdatas altius excavabant, quo in eas aqua de-
 rivari e mari posset munitioque securior ista ratione reddi; nunc balli-
 stas et machinas saxis telisque longe iaculandis mollebantur, et fenestras
 domum, ad splendorem prius et magnificentiam e latere ac gypso spe-
 ciosae concinnatas, in metuendas hostibus pinnae et secuta propugnaeula
 vertebant; nunc congregabant pecuniae vim ex communi collatione coloniae
 totius, conducendis in tempore auxiliis externis suffecturam. sed et ad
 naves, quas habebant iam instructas, alias incessanter adornando adiun-
 gebant, classariosque milites sui generis, quos his imponerent, e conciliis
 suae gentis, in circumsisit insulis ac locis sedes habentibus, corrogabant
 accersentes, sic nihil omittentes in providendo cuncta diligenter quae ad
 belli sustinendi rationem pertinerent. (10) quo tempore piratam quendam
 Andream nomine, ad se cum navibus piraticis duabus quibus praer-
 erat, nitro ut amicum venientem benevole imperator excepit. is cum es-
 set Genuensis, non pauca Venetis mala maritimis grassationibus intole-
 rat. novissime autem occurrentem sibi Persicam navem expugnatam ce-
 perat cunctis eius vectoribus petitus, quorum parte occisa reliquos vivos
 imperatori dedit, quasi significans se pugnae eius auspiciis pugnae fru-

αὐτοῦ τροποῦμενος ἀντιπάλους, τοῦτον βασιλεὺς μὲν μετ' εὐμε-
 B νείας δέχεται καὶ ἀλλαγίαις ἀγάλλει καὶ τῷ τοῦ βεστιάριου τιμᾷ
 ἀξιώματι, Βενετικοὶ δὲ δι' ἔχθους εἶχον, καὶ ἦν παρ' αὐτοῦ
 ἔπαθον ἀνταμύνεσθαι ὄρων. ὅθεν καὶ τυκτὸς ἐπεισιπρόντες
 πῦρ μὲν τῇ μιᾷ τῶν νηῶν ἐνιᾶσαι ἐκ τοῦ αἰρηθδὸν ἐναύσαντες, 5
 θατέρως ἀποδράσης, καὶ καταφλέγουσι, τῶν δ' ἐν αὐτῇ οὐς
 ἐλεῖν ἔσχον, ἀπηνώς κατασφάττουσι.

C 11. Βασιλεὺς δὲ ὅλος πρὸς τὸν Μπυριγέριον Τέντζα
 ὑποδέχασθαι γεγονώς, συχνούς ἀποστέλλων πρὸς Καλλιόπολιν
 ὅπου γε κατάρας ἤκούετο, λιπαρῶς καὶ μετ' ἀξιώσεως μετεστέλ- 10
 λετο. ἵνα δὲ καὶ θαρρεῖν οἱ παρέχοι, χρυσοβουλλείους ἔπεμπε
 λόγους, καὶ πίστεις δι' ὄρκων τῶν παλαμναιοτάτων ἐδίδου ἢ μὴν
 παρεόντα μὲν φιλεῖν τῷ εὐμενῶς ὑποδέχασθαι καὶ προσηκόντως
 D τιμᾶν, μὴ θέλοντα δ' αὐθις εὐμενῶς καὶ μετὰ χρηστότητος ἀπο-
 πέμπειν. συχνάκις οὖν τοὺς οικίους ἀποστέλλων μετεκαλεῖτο, 15
 καὶ δῆλος ἦν τὰ μεγάλα πρᾶξιων ἐκείνων εἰ ἐπιστάη. ὁ δὲ τὰς
 πίστεις ἀνὰ χεῖρας ἔχων, μηδὲν μελλήσας, ἅμα θυσιῶν ἰδίαις ναυσὶ
 τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβάνει. πλὴν οὐκ εὐθύς ἐλθὼν τῆς
 P 346 νεὸς ἀποβαίνει, ἀλλὰ πρὸς βασιλεῖα μὲν ἀποστέλλει καὶ τὴν ἄφι-

ctum ac spolia ipsi repraesentare fide socii. admisit hominem Augustus omni significatione humanitatis, cum inter alia honorans missis speciosorum conuili vestium et vestiarii dignitate insigniens. sed Venetis exosus hic Andreas erat ob gravia quae ab ipso damna pertulerant. itaque in ultionis de illo sumendae occasionem intenti, neota in eum improviso irruentes, alteri eius navium ignem iniecerunt, quam flamma statim totam corripuit et absumpsit; repertoque in ea quos in potestatem redigere potuere, crudeliter trucidarunt. altera navis Andrae fuga matura incoelum evasit.

11. Inde imperator totus incumbens in propositum Mpyrigerii Tentzae excipiendi, plures misit Calliopolim, quo is classem appellisse ferebatur, qui cum non invitarant solum sed suppliciter etiam atque instanter orarent, ad se venire ne gravaretur. idque ut omni metu deposito fidentius faceret, amplissima promissa diplomatibus conscripta imperialibus et bullis aureis munita perferenda illi dedit, adiectis quinetiam juramentis et imprecationibus horrendis, quae caput debebat suam, si eum praesentem omni affectus significatione amplecteretur, et prout eius poscebat sibi nota dignitas, honoraret. ac si quidem apud se manere vellet, continuaturum ei benevoli officia hospitii, sine abire mallet, uti arbitrio suo passerum, et ut discedentes amicos fas est, donis propempticis cumulatum dimissurum. haec per intimos sibi alium super alium missos Augustus Mpyrigerio iaculoans, denique illi fidem fecit haud sibi defuturam, si quo vocabatur occurreret, splendidam atque illustrem admissionem. itaque pignus idoneum tantae operi diplomata quae dixi euro bullata tenens manibus, nihil cunctatus cum duabus suis navibus Constantinopoli se admovent. caeterum non statim ac oppulit navi exscendit, sed primum per aliquot a suis imperatorem de suo adventu certissem fecit. ac cum eum

ξιν δὴλῃν καθίστησι, μετακαλούμενος δὲ μετὰ τιμῆς προσηκού-
 σης, πεμφθέντων καὶ ὀχημάτων, οὐχ ὑπήκουε τὸ παράπαν
 ἀλλ' ἀπριῆς εἶχετο τῶν νηῶν, ὡς αὐταὶ τῶν ἀγκυρῶν ἐν ταῖς
 ζάλαις. τέλος ἐνεχυράσιαν τὴν ἀσφαλεστάτην εἰσέπραττεν,
 5 οὖσαν τ' ἐσομένην παρέχιν τὰ πιστά οἱ κατεχομένην ἐν ταῖς
 ναυσί, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱόν, τὸν δεσπότην Ἰωάννην,
 ὄμηρον ἐξήτει λαβεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ παρὰ βασι-
 λεία ἀφίξεως. βυσιλεὺς δὲ πρὸς ταῦθ' ὑβριοπαθῶν, εἰ τόσην B
 ἀναμετρήσας ἐκ πολλοῦ θάλασσαν αὐτόματος τῆς εἰς αὐτὸν χά-
 10 ριν ἀφίξεως πιστὸς ταῖς τοῦ βασιλέως εὐθύτησι, τότε καὶ ὄρκους
 λαβὼν οὐκ ἐθάρρει ἀλλ' ἐφ' ὀμήροις ἤθελεν ἐμφανῆσθαι, ἐν
 διωρταῖς ἐτίθει τὰ κατ' ἐκείνον, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἠφίει ἀλλήλε-
 σθαι κατὰ θάλασσαν. τέλος, ἐπεὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων
 ἡ ἑορτὴ προσήλανε (περὶ τὰ μέσα γὰρ Σκιροφοριῶνος ἀφῆκτο),
 15 πέμπει γε καὶ αὐθις καὶ ἀξιοῖ, τὸ τῶν ὄρκων ὑπόγνον ὡς εἰκὸς
 προτείνων καὶ θαρρεῖν τὰ μέγιστα προτρεπόμενος. καὶ ὅς ἐπὶ C
 πολὺ γνωσιμαχῆσας ἔπειτα πείθεται, καὶ τῷ βασιλεῖ παραγενό-
 μενος μεγαλοπρεπῆ τὴν ὑποδοχὴν εὐρίσκει, καὶ ὀσημέραι πείραν
 διδούς καὶ λαμβάνων, τῶν μὲν νηῶν οὐκ ἀπέσχετο ἀλλ' ὡς κα-

subito Augustus cum conveniente honorificentia invitaret, missis etiam,
 quibus ad hoc uteretur, rhedis ac curribus, recusavit ille inflexibili con-
 stantia, nihil minus fixus in proposito intra suas perstandi naves quam
 illae tenaci dente ancorarum fundo devinctae mordicus haerent. tandem
 rogatus quam securitatem ultra iam datas vellet, respondit tum se sibi
 cautum idonee crediturum, si filius imperatoris Ioannes despota in suam
 prior potestatem veniens suis navibus detineretur, dum ipse iis relictis
 imperatori se sisteret: aliter quam tali obside praesumpto, se sui copiam
 Augusto facere non posse. his auditis offensus imperator, et ad ludibrium
 sui pertinere indignanter reputans quod homo, qui tam vasta maris spa-
 tia nemine vocante ultro esset emensus sola fretus, ut aiebat, procul per
 famam cognita imperatoris recta comique mente, nunc tam dudum in in-
 timam provectus viciniam atque adeo portum tenens urbis regiae, non
 contentus diplomatibus iure iurando confirmatis, etiam obsides et tales
 obsides pacisci aequum duceret ac nobis tanto emendam sui praesentiam
 licitaretur, superbi arrogantiam hospitis contemptu promendam iudicans,
 sine responso, ac quasi re indecisa deliberabundus, multis eum diebus in
 salo factari sivit, quoad tandem instante solemnitate natalis Christi (nam
 adventus Mpyriggerii Constantinopolim in medium ferme Decembrem inci-
 derat) convenit denuo per missos hominem, rogans ut suum iusiurandum
 satis haberet, aliis insuper multis argumentis urgens ut ne dubitaret sibi
 fidere. in haec multa ille contra causatus vix denique manus dedit as-
 sentiens, progressusque in Augusti conspectum magnificam admissionem
 est nactus, idque continuis aliquot diebus certa hora frequentans aulam,
 moxque in sibi adamatam navium suarum ligatarum ancoris diversorium
 se recipiens. eo ad illum imperator quotidie missabat ingentem copiam
Georgius Pachymeres II.

ταλύματι ταύταις ἔχρατο, ἰδιστῶν καθ' ἑκάστην ἐμποροῦμενος τὴν ἡμέραν οἷς εἰστία τοῦτον ὁ βασιλεύς, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τὴν εὐωχίαν συχνοῖς νομίμασιν ἱκανοῦμενος, ἀνέθην δ' ὁμοῦ τὰς πρὸς βασιλέα ἱποιεῖτο προσόδους, καὶ ἐκυθνοῦτο ταῖς συχναῖς D ἄλλαγαῖς, καὶ δῆλος ἦν ὑποταχθῆσόμενος. τέλος, ἐπεὶ ἡ ἑορτὴ 5 ἐφμιστήκει, ἔδει δὲ καὶ αὐτὸν ἕνα ἤδη φανέντα τῆς γερουσίας ὀφφικίῳ καὶ παρασήμοις τιμᾶσθαι, ὄρκους τῆς ὑποταγῆς παρασχόντα, γίνεται τοῦτο, καὶ μέγας μὲν παρευθὺς κλείζεται δοῦξ συγκλήτου πάσης καὶ πολιτείας παρισταμένης, καὶ τὴν βακτηρίαν τὸ τῆς ἀξίας λαμβάνει ζύμβολον (καὶ τοῦτο γὰρ τῷ βασί- 10 E λει κειανούργητο, ἀργυροχρῦσις βακτηρίαις τοδὲ τῆς γερουσίας πρωτίστους ἀξιωμάτων ἐπιβαίνοντας σεμνόνεσθαι), τὴν ἄνω δὲ χώραν λαμβάνει, καὶ ἑορτοῖς ἀξίοις παρασήμοις κατὰ Ῥωμαίους στολλίζεται, καὶ τὸ σκαραμάγκιον ἐπιθίμενος. κἀντυθεὶν θαρ- ρήσας ἔξεισι τῆς νεῶς, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κοσμο- 15 δίου μετὰ τῶν ἰδίων ἀλλίζεται· καὶ γὰρ καὶ τινες ἐξ ἐκείνων καβαλλαρικαῖς τιμαῖς ἐτετιμῆντο παρὰ βασιλέως καὶ μεγαλοπρεπῶς

4. καὶ deerat.

ednium, quae ipsi sociisque saginandis sufficeret. quam in rem haud modicae nummorum summae impendebantur. quibus illo, ut apparebat, iam aliquantum delinito et de pristinis remittente fastidiis, quod liberiores eius hilarioresque frequentatae imperatoris coram aditi salutationes declarabant, delectatus Augustus crebris insuper eum pretiosarum vestium honorabat donis. ad quod liberalitatis principis augmentum hospitii quoque antiqua contumacia in magis obnoxiam sensim se verecundiam ac venerationem molliente, eo denique ventum est ut Mpyrigerius se non abhorreere declararet a rite profutenda imperatori subiectionis fide, quam primum is iuberet. id vero ut statim fieret, urgebat festi tantum non iam praesentis vicinia; quo cum de more oporteret apparere publice adstantem imperatori senatum universum cunctosque magistratus cum insignibus quomque potestatis suae, ne huic ceremoniae decesset novus hic senator et magistratus designatus, sed in ea destinati ei officii occupare locum et eius insignibus ornatus posset conspici, praefestinanda visa est professio subiectionis eius ad imperatorem iure iurando firmata, quippe quae ad illa quae dicta sunt esset necessaria praeparatio. isto igitur ritu praevio perfunctus, statim Mpyrigerius renuntiat magnus dux, universo senata et corpore civium adstante, scipionemque dignitatis eius accipit symbolum. nam et hoc novum institutum imperatoris Andronici est, bacillis ex auro argenteque affabre factis honorare primarios senatorum, quo die possessionem inent dignitatum ipsius attributarum. cum hoc ille insigni praecessione et primi concessus impertitus honore est, et iuxta morem Romanorum propriis ducis magni tali festivitate vestibus ornatus praedit, scarumangio quoque desuper inducto. haec tandem illi fiduciam dederunt in urbe domicilium sumendi, omisso, quod hactenus omni vespera repetierat, navis suae diversorio. habitavit enim diebus aliquot in monasterio Comidii una cum suis familiaribus; quorum aliqui equestrem dignitatem e manu imperatoris acceperunt, omnes ab eo magnifice ma-

πεφιλότημητο. ὁλος τοίνυν τούττεῦθεν προσκείμενος τῷ βασιλεῖ
 και τὰ πρῶτα τῶν βουλευφόρων και κράτιστον ἦν. (12) πλὴν ^P 347
 ὅσον τῶν ἀπὸ τούτου πρὸς βασιλέα τελείσθαι μελλουσῶν ὀρκω-
 μοσιῶν, ἐπεὶ οἱ φίλον μὲν τοῦ βασιλέως φίλων, ἀντίπαλον δὲ
 5 τῶν ἀντιπάλων, ὡς εἶθιστο, και αὐτὸν ὀμνύναι καθίστασθαι,
 ὃ δὲ τὸ εὐθὺς τῆς γνώμης ἐξ ἀρχῆς δῆθεν ὑποκρινόμενος, δῆλος
 ἦν ἔξαιρῶν τὸν Θεοδερῖχον τῶν λοιπῶν πολεμίων· φθάσαι γὰρ
 και πρὸς ἐκείνον ὀρκώσεις πρᾶξαι και οἱ δουλεῦσαι, ὃν οὐ δίκαιον C
 μηδὲν τῶν συγκειμένων αὐτοῖς ἀθετήσαντα εὐθὺς ἀπαρτᾶν, κα-
 10 θάπαξ τῶν φίλων φανέντα και δεσποτῶν. και διὰ ταῦτ' ἠξίου,
 αὐτοῦ γ' ἔξαιρεθέντος και μόνου, ἐπὶ τοῖς ὀπουδήποτε ἰχθροῖς
 τε και φίλοις τοὺς ὀρκους προβαίνειν. τοῦτ' ἔδοξε μὲν ἔχειν και
 τι βαθυτέρον, ὡς ἐκείνῳ προσκειμένου τοῦ τοὺς ὀρκους ἀπαιτου-
 μένου, ἔδοξε δὲ και κατὰ τινα θήραν εὐδοξίας γίνεσθαι, και μάλ- D
 15 λιστα τὴν πρὸς βασιλέως, ὡς ἐκείνου και μάλια τὸ πλείστον φυ-
 λαττομένου τὸ πρὸς τοὺς ὀρκους ἔτοιμον, ὥστε και ἀσφαλεῖς
 προσίστασθαι τοὺς δευτέρους δοκεῖν διὰ τὸ στερεῶς τῶν φθα-
 σάντων ἀντέχεσθαι, ὁμολογοῦντος και ταῦτα τὴν πρὸς τὸν Θεο-

4. οἱ] ἴδιαι?

7. ἔξαιρουν P.

nerati. inde totus intimes indigneque assiduis imperatori novus hic
 magnus dux primam praecipuamque auctoritatem in consiliis habebat.
 (12) caeterum cum post illam quam dixi obiter festi causa instantis de-
 properatam professionem fidelitatis, oporteret ex more quaedam capita
 distinctius exprimere iurando, ubi ventum ad illud est quo exigebatur a
 Mpyrigerio ut iuratus sponderet eosdem se cum imperatore amicos habi-
 turum, eosdem hostes, haesit ille, libereque respondit, quasi ad mature
 dandum initio ipso specimen ingenui sui cuiusdam simplicisque candoris;
 respondit, inquam, in eo quod a se exigeret ut numero hostium haberet
 omnes imperatoris hostes, necessariam sibi esse exceptionem unam respec-
 tu Theoderichi, si et hunc exosum fieri Augusto contingeret: quippe se
 illi antiquiori iam esse amicitiae ac cuiusdam subiectionis iuramento de-
 vincum; cuius foederis in conditionibus cum nihil is mutaverit, haud se
 posse, fide ac religione integris, ab eo desciscere. hoc unico segregate,
 adversus reliquos, ubicumque ac quicumque sint, omnes suam partem
 imperatoris propugnandarum alacrum devotionem sacramenti contestatione
 sanciturum. non aberat ab his suspicio tectioris nec forte Romanis inno-
 xiae huius cum illo externe principe iuitae societatis. tamen imperator
 id in eam potius partem rapuit, ut autumaret Mpyrigerium cupidum glo-
 riae, ostentandae sinceritatis studio et famae inde aucupandae voto sic
 agere. hinc autem, quod rem attineret ipsam, magis certum augurium
 duci debere constantis futurae atque inviolatae in omnibus quas sponde-
 ret promissionis eius. cur enim non inflexibilitate pari posteriori haere-
 ret foederi, eius quam in priorum conventionum observatione monstra-
 ret? non minus ergo illum fidam sibi quam Theodericho futurum. atque

- δερίχον φιλιαν. εἰ γὰρ τὴν πρὸς τῶν πολλῶν εὐδοξίαν τῷ τοῦν
 P 348 ἔχοντι προτιμῶν, προύργου καὶ τὸν εὐλόγων· χρηὴ γὰρ πάντως,
 ὡς Πλάτων λέγει, οὐ περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθοῦς
 εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπε-
 σφαλμένοι τυγχάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς 5
 ἄλλους, ὥστε καὶ τοὺς σφόδρα κακοὺς εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς
 δόξαις διαιρεῖν τοὺς ἀμείνους τῶν ἀνδρῶν καὶ τοὺς χείρονας. εἰ
 B γοῦν τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν ἐπὶ τοῖς πρυκτέοις οὕτω δεῖ
 θηρᾶσθαι, ὡς δοκεῖ Πλάτωνι, πολλῶν γε μᾶλλον τὴν πρὸς βα-
 σιλέως, καὶ ταῦτ' ἐπὶ πίστεων ἐμπεδώσει. διὰ τοῦτο καὶ δέ- 10
 χεται μὲν ὁ κρατῶν τὴν ἀξίωσιν, ἄρχεται δὲ μαρτυρεῖν ἐκείνῳ
 καὶ τὴν περὶ τὴν γνώμην εὐθύτητα, καταλαμβάνων ἐκείνον, ὡς
 ἔλεγε. τοῦτο δὲ καὶ ἀναγκαίως προῦβαιεν, οἴμαι, διὰ τὴν
 πρὸς τὸν προηγησάμενον σύγκρισιν.
- C 13. Οἱ μέντοι γε Ἀμογάβυροί τε καὶ Κατελάνοι, καθά- 15
 περ τι πλῆθος χαλαρῆς τετραγῶς ὀλέθριον εἰσπεσόντες, πᾶσαν
 ἐκάκουν ἦν ἐπέσχον καὶ ἕς ἐπελάβοντο, οὐδενὸς φειδόμενοι τῶν
 ὄσα δείκνυσι τὸν ἐργασμένον κακοῦργον καὶ βίαιον, ὡς ἄλλην
 τινὰ βαρβαρικὴν καταδρομὴν πάσχειν τὴν δύσιν, ἀνύποιστόν τινα

in eam sententiam indulgens sibi disserebat largius, praestantium et egregie prudentum virorum esse nihil commodi aut emolumentum praehabere gloriae illustri existimationique inoffensae. oportere quippe omnino, ut Plato sit, arbitrari haud parvo interesse, bonine an secus videamur aliis. non enim ut virtutis vera substantia et possessione plerique hominum carent, sic horum de aliis iudicantium sententiae pondere destituuntur auctoritatis omni. quin per saepe rem acu ipsam tangunt, et subtiliter distinguentes speciem a corpore, vere cum sensibus tum sermonibus discriminant meliores a peioribus virorum. quodsi, auctore Platone, in rebus publice gerendis venari aenam opinionis etiam popularis convenit, quanto magis non ignoscendum solum sed favendum etiam huic sit, qui non plebis sed principis et imperatoris demereri sibi laudem hoc facto voluerit. quod cum erat in quavis actione probabile, quanto est commendandum magis in solemnibus obligatione suae fidei? prolixè igitur concessit Augustus Mpyrigerio ut unius eius quam indicasset exceptionis conditione fœdus temperaret suum. ac deinceps hominem large affectit laude simplicis et minime fucati animi, praedicans eum apud obvios eo nomine, ut facile quam id sibi alte persuasum esset, tam prona testificatione proderet. atque hunc existimationis locum non alia, opinor, Mpyrigerius apud Augustum arte ac facto promeruit, quam ista, ut dixi, conventis inserenda exceptione Theuderici.

13. At Amogabari et Catelani velut eluvies quaedam grandinis exitiale strepens irruentes, omnem, quamcumque insederant, quocumque attingerant, regionem aut locum, nulli prorsus parcentes, cunctis iis iniuriis et contumeliis afficiebant, quae auctores suos maleficientissimos et impudentissime violentos ostenderent, adeo ut aliam barbaricam incurSIONEM

παρὰ τὴν προτέραν οἰστὴν οὖσαν καὶ γε φερτὴν, τὴν ἐπ' ἀνα- D
 τολῆς, κατὰ σύγκρισιν, ὅσον ἐκείνην μὲν ὡς παρ' ἐχθρῶν οἱ
 πειρώμενοι λογιζόμενοι ἔφθασαν καὶ τινες τὸ δεινὸν προσηγόντες,
 τῷ τῶν ἄλλων φόβῳ σωφροнисθέντες, ταύτην δὲ οὐκ εἶχον ὅπως
 5 ἂν καὶ διάθοιντο, δεχόμενοι μὲν ὡς φίλους τοὺς ἐπιόντας, πει-
 ρώμενοι δὲ ὡς παλαμναιοτάτων τούτων ἐχθρῶν. ἐπ' ἴσης δὲ καὶ
 τούτοις κἀκείνοις ἦν τις ἀντιβαίνοι, τὸ ξίφος εἰς ἄμυναν ἦν. μό- P 349
 λισ πόλλ' ἄττα διαπραξάμενοι, καὶ μηδὲν πλέον ἔχοντες πράττειν
 (τῆς γὰρ ἐς τὰ πρόσω καὶ ἔτι ὀρμῆς ἀνεκόπτοντο· τὸν γὰρ βα-
 10 σιλέα Μιχαὴλ καὶ τὰς περὶ τοῦτον δυνάμεις ὡς αὐτίκα καταδρα-
 μουμένης αὐτῶν ἐκ τοῦ εἰκότος, ἧ καὶ ἔξ ὧν ἤκουον μᾶλλον,
 ὑπόπτειον) ἔγνωσαν ἄλλως μετελθεῖν τὰ πράγματα. (14) καὶ B
 καθ' ἑαυτοὺς γεγονότες, ὡς δῆθεν καὶ τοῦ ἄγοντος κατολιγω-
 ροῦντες, ἀποστόλους πρὸς βασιλέα πέμπουσι τὰ ὑπὲρ αὐτῶν
 15 πρεσβεύσαντας, πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ πρῶξαι ὁμολογοῦντες τὴν
 χώραν, πλὴν ἐκ βλας, μὴ τὰς μισθοφορίας ἔχοντες, ἔξ ὧν εἶχον
 ἂν τρέφεσθαι· τούντιϋθεν δὲ ταύτας λαβόντας, εἰ βασιλεὺς θέ-
 λοι, ἀπηγὲς μηδὲν μηδ' ἀτάσθαλον πράττειν, ἀλλ' ὠνομαμένους
 δικαίου δόματος διαζῆν ὑπισχνοῦντο, ἑαυτοὺς δὲ παρέχειν ἐτοι-

multo tetriorem Persica Occidua continens ab his pateretur, priori iam
 Orientali illa, ubi cum hac compararetur, haud tam atroci apparen-
 te, quin immo visa tolerabili, eo saltem nomine quod ab hostibus inferretur,
 qui et quid alibi fecissent et quam prope abessent, fama nuntians incu-
 tiebat metum utilem, quo instincti quidam fuga mature praesumpta ma-
 lum evasere. hic nulla facultas talis. amici enim advenire dicebantur,
 et excepti ut tales, se omnino longe immanissimos hostium usu ipso mon-
 strabant. nec minus hi quam Persae ad stringendum in caedes gladium,
 si quis contra nutum ipsorum hiscere quidpiam auderet, prompti ac fa-
 ciles erant. ea licentia ubi iam obvia cuncta praedando exhaustissent,
 non invenientes amplius quod raperent. nam ne in ulteriores progrede-
 rentur regiones, metu retardabantur superventuri in ipsos imperatoris
 Michaëlis cum infesto exercitu militum Romanorum, poenas repetituro
 scelerum quibus tecta hospitalia laresque ipsorum ac familias precario ex-
 cepti advenae crudelissime ac flagitiosissime vexassent. hoc, ut deesset
 alius talis index periculi, sua ipsos abunde conscientia monebat, et re-
 rum, ut tum erant, ex verisimili confirmabat status. itaque diversam de
 reliquo ineundam sibi rerum suarum administrandarum rationem decreve-
 runt. (14) ergo congregati in consilium, et quasi diffisi duci suo, res
 per se suas agere ipsos oportere rati, legatos ad imperatorem mittunt
 causam ipsorum acturos. horum oratio principio facta est multa sane
 damna gravia intulisse Catelanos Romanis regionibus, in quas hospites
 venerunt: sed extremae ei necessitatis impulsu ineluctabili fecisse, quod
 iam dudum stipendiis non solutis aliam vivendi quam e raptu non haberent
 facultatem. ostendebant ad haec se, si deinceps ipsis iussu Augusti bona
 fide stipendia penderentur, neminem in posterum concussuros, nihilque
 nisi emptam debito pretio accepturos a quoquam, praetereaque obdica-

- C μους, ὅπου ἄρα καὶ προσταχθεῖν ἵνα, πιστῶς καὶ ὡς ἐχρῆν ἀγαθοῖς ὑπηκόοις δουλεύουσας. ταῦτα βασιλεὺς δεξάμενος τὰ μνημόματα τὸ μὲν ὅσαπερ ἤθουν διδόναι, οὐδ' ἔκταρ βάλλον, σὺμεινον ἔδοκίμαζε, δυσχερὲς ὃν καὶ ἄλλως καὶ τῶν ἀδυνάτων ἔγγιστα· δοκεῖν δ' ἀποπέμπειν δεσποτικῶς δικαίως δοκοῦντας λέ- 5 γειν ἠδὲξει τὸ σύμπαν, οἷός τ' ὦν μᾶλλον ἐλέγχειν. τῷ τοι καὶ τοῖς περὶ τὸν μέγαν ἑταιριάρχην τὸν Δούκαν — ἤδη γὰρ αὐτὸν καὶ τῶν εἰρκτοσυνῶν ἀνεῖς ἐπὶ τῆς ἀξίας καὶ αὐθις εἶχεν, οὐκ
- D ἄλλως ἀνεῖς εἰ μὴ τοῦ τότε μεγάλου δουκὸς θείλοντός τε καὶ μισιτεύοντος, ὡς ἐπ' αὐτῷ πίπτειν τὴν χάριν. τότε τοίνυν τοῖς 10 περὶ ἐκείνον ἐφήρην, ἀλλὰ καὶ λοιποῖς ὅπερ ἤδεσαν, καὶ σφάκελοι πλήρεις γράμματων τῶν ἀτασθαλιῶν ἐκείνων δίδονται. συναποσπῶντο δέ, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς κατὰ φιλοτιμίαν ἐδίδου, εἰς χιλίας χιλιοστίας νομισμάτων ἔγγύς. ἃ δὴ καὶ προτείνων τοῖς ἀπεσταλμένοις τῷ Μπυργερίῳ μεγάλῳ δουκί, ἤδη καὶ συμβούλῳ 15 γ' ὡς τὸ εἰκὸς χρώμενος, προσαντίθει τὰ τῆς κρίσεως δικαιολο-
- P 350 γούμενα. τούτου ὑπερθανμάσαντος τὴν δαπάνην, ἐκείνους μὲν οὕτως ἀπράκτους ἀποπέμπει, ὀλιγιστόν τι δοῦναι πρὸς ἐξή-

tiam militiae strenuitatemque in occasionibus pro imperatore pugnandi constanter exhibituros, prout a fidelissimis expectari fas esset. talia imperator placide audire videri voluit, non sane quod vel prima tenuis cogitatione in animum induceret numerare illis pecunias quas posebant: non enim id pro praesenti aerarii angustia solum difficile, sed prope supra facultatem vel summe conantis foret. dimittere autem superbo et dominante perstrictos responso eos qui specie ac verbis supplicum ad se humiles accessissent, haud honestam sibi fore ac caeterae comitati consentaneam duxit. viam ergo inivit mediam illos rationibus placandi, consensumque amicorum adfuturorum sibi dum hoc ageret, talem quandam paravit. et adhibuit inter alios magnam heteriarcham Ducam e longo tem primum eductum carcere ac pristinae restitutum dignitati precibus ducis magni qui tunc erat: huius enim id in solidum imputari gratiae voluit, clare professus haud se, ni rogasset ille, Ducam fuisse liberatum. huic et aliis quibusdam, qui satis gnari petulantur et immaniter actorum a Catalanis erant, dari iussit saccos plenos literarum flagitia ista, caedes ac rapinas indicantium. his praesentibus, data Catalanis audientia, coram arbitro rerum iam omnia et ministro consiliorum istimerum Μπυργερίῳ, novo magne duce, exposuit Augustus quantum in Catalanos vel stipendii vel extraordinarii donativi nomine pecunias hactenus erogasset; facillaque demonstravit cuncta in unum collata fere ascendere in summam millesium milium numerorum. his dictis circa nova postulata Catalanorum stitutum se iudicii praesentium ostendit. censere praeferrontque libere quid aequum facta super re tali ducerent, Μπυργερίῳ maxime: nam hunc deisereri honorando praec omibus studebat. sed ille nihil aliud quam impositam tantam in Catalanos factam vehementer admirante, nec aliis magis iis faventibus, imperator, quasi ex concilii sententia eos vacuos dimisit, addens paratam se numerare illis aliquid pecuniae, multo

τουν, πολὺ κατ' αὐτὸ ὄν, ἐτοιμῶς καθυπισχοῦμενος, ἂν τῶς
 περῶεν καὶ ἐκδουλεύοιεν· μηδὲ γὰρ πάντων χρῆζειν, ἀλλὰ
 καὶ ταῦτα ποιῶν τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν μόνης ἕνεκα χάριτος.
 (15) τὸν δὲ Μπυριγέριον μέγαν δοῦκα καὶ λίαν ἐντεῦθεν ἐκθη- B
 5 ριοῖ, ὡς ἔδοξεν, εἰ εὐδένας μὲν ἐκίτους καὶ ὑπὲρ μηδένα τὸ γέ-
 νος γεγονότας δεξιόμενος τοσοῦτοις ἤγαλλε, τοῦτο μὲν ἐκὼν τοῦτο
 δ' ἄκων, αὐτὸς δὲ τοιοῦτος ὢν καὶ τοιοῦτους ἄγων μὴ ὕτι
 γε μηδ' ἔγγυς τούτων, μηδὲ τὸ πολλοστὸν σχεῖν ἠλπίζει ἐξ ἂν
 ἤκουεν. ὅθεν καὶ ἀπεντεῦθεν ἐρραστωνεύθη καὶ πρὸς τὰς ναῦς C
 10 ἔβλεψε. καὶ ὡς οἱ τὰ μὲν τοῦ βυσιλέως ὕστερα πάντ' ἦσαν τῶν
 βουλευμάτων ὧν αὐτὸς εἶχε, κρούσασθαι δῆ, τὸ τοῦ λόγου,
 πρύμναν καὶ ὑποστρέφειν ἔγνωστο. κἀκεῖνος μὲν ἀπάρας τῶν
 κατὰ τὰς Βλαχέρνας ὄρων ἐπὶ τῆς πύλης τῆς βασιλικῆς ἐπε-
 πλεύκει, ἀλύων ὄλον καὶ τῶ γνωσμομαχοῦντι παρκοικῶς, παρα-
 15 κατέχων μὲν τὰ τοῦ ἀξιώματος σύμβολα, παρακατέχων δὲ καὶ

5. εἰ docrat.

ibid. ὑπὸ P.

6. μὲν docrat.

quidem inferius immenso illo quem petissent cumulo, tamen, si per se
 spectaretur et ad praesentes compararetur rei Romanae publicae angu-
 stias, quod non contemnendum videri posset. non prius autem istam pe-
 cuniam se passurum dari, quam Catelani obtemperassent in prius sibi
 praescriptis. erant ea ut praeter circiter mille reliqui eorum ex Occidia
 quo traieciissent continente iterum in Asiam transfretarent. non enim
 tanta multitudine in Occiduo tractu opus se habere. quin, ut quod
 res erat fateretur, hoc ipsum facere in gratiam sibi carissimam ducis
 eorum Rontzerii, quem neptis suae virum sociari affectu prosequeretur.
 (15) ostenderunt eventa, quod nimirum insuspiciabiliter latuit Augustum
 haec agentem, Mpyrigerium magorum ducem auditis in ille, de quo dixi,
 concillio fuisse incredibiliter efferatum. nempe intime ringens musitabat
 apud se, et in fidas occurrentium haec aures effundebat. "en imperator
 in hos homines nihili, vilis et plebeiae stirpis, ad se profectos tot cente-
 naria millium nummorum partim volens partim metu adactus effudit, ego
 autem tantus genere ac dignitate, tot ac tales ducens, non modo nihil
 adhuc accepi quod vel longe accedat ad aequalitatem eius summae, sed
 et ubi summam spei mihi propositae ex promissionibus ac signis caeteris
 rite subdixi, certe intelligo eam demum omnem in partem vix multesi-
 mam mercedis in Catelanos impensae redigi." tali penitus indignatione
 aestuans coepit primum omittere officia aulica quotidianarum salutarum
 Augusti, demi contemptim desidens, nec obscure forens respectare seces-
 sum in naves suas, quod iam utique liquido videret quam longe infra de-
 stinationes consiliorum suorum et expectationes, quae illum ad imperato-
 rem traxerant, successus demum ipse ac praesens experientia recideret.
 ergo, quod aient, inibere remigium ac retro, unde venerat, cursum re-
 flectere decrevit. moxque cum suis navibus versus Blachernas tendens,
 ipse Augusti palatii praeternavigavit fores, incertitudinem tamen animi
 praefereus quaedam ambiguitatemque sententiae, dum hinc quidem quasi
 haerens adhuc pactis conventis dignitatis symbola ab imperatore accepta

- D** βασιλικὰ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ ἐκπώματα περὶ που τριάκοντα, οἷς δὴ τῇ προτεροῖα βασιλεὺς ἐδόματα πέμπων ἐγράφει. βασιλεὺς δὲ οὐκ εὐθὺς πιστεύσας, ὅμως συχνούς ἀποστέλλων ἐπὶ τὴν ἑορτὴν τῶν φώτων ἐκάλει, μετὰ τῶν συνήθων παρασήμων τῇ γερονσίᾳ συνεορτάζοντα. καὶ οἱ μὲν ἐκάλουν, ὃ δὲ συχνόν 5
- P** 351 μυκτῆρα σφίσι ἐμφαίνων, ὡς καὶ οἶον κάδῳ τῷ σκαρμαγκίῳ κατὰ θαλάσσης ἐπὶ γέλωτι χρᾶσθαι, ἀπέπεμπε. καὶ τότε δῆλος ἦν τὰ τοῦ βασιλέως ἀποστραφεῖς καὶ γε μεμνημένος, εἰ καὶ μὴ τῶν οἴκοι, ἀλλ' οὖν τῆς πρὸς τὸν φίλον ὑποστρόφῃς. κάκεινος μὲν ταῦτα ἡμέραις ὄλαις τρισὶ καὶ νυξὶν ἴσαις, παρνοκαλέπων 10 τὴν ἐκπλευσιν, ἀνταποστείλας καὶ τὰ ἐκπώματα· τῶν τινὲς δὲ Μονεμβασιωτῶν βασιλικῶν κατὰ θάλατταν δουλευτῶν, ἐπεὶ καὶ
- B** σφῶν τριτῆρῃ παρακατεῖχεν ἐκεῖνος μισθώσας, ὥρμων ἐπεισεπεῖν ἐξαίφνης καὶ τοῦτο μὲν ἐκείνον τῆς πρὸς βασιλέα χλεύης ἀμύνασθαι, τοῦτο δὲ καὶ ἑαυτοῖς σφίσι τὴν ναῦν ἀνασώσασθαι. βα- 15 σιλεὺς δὲ, εἴτε διὰ τοὺς ὄρκους, καὶ ἔτι ἐλλείπων τὴν ἐκείνου μεταβολὴν, εἴτε καὶ τι τῶν ἀνηκέστων ὑπονοῶν συμβήσεσθαι, εἴτε μὴν καὶ κατ' ἐπιείκειαν, οὐκ ἐφίλει. ἐδόκει δ' ὅμως τὸ πλείστον

18. ἡφίσι P.

retinet; quin et palatinae suppellectilis vasa partim aurea partim argentea circiter triginta, in quibus ad eum Augustus pridie honoris causa e mensa sua edulia miserat, nondum remissa tenebat apud sese. porro imperator audiens vela facere Mpyrigerium insalutato se, primum ut rei plane incredibili fidem abnegabat; ac ubi credidit, dissimulans destinavit multos qui eum ad festum luminum, quod instabat, secum celebrandum expectari a se cum insignibus suae dignitatis, consueto inter senatores loco sessurum, officiose indicarent. verum hos sic ad festum invitantes ille irridens eludebat, quam nihili duceret insignia quae memorarent dignitatis ab Augusto data, proterve ostentans, abutendo coram ipsis per derisum scaramangio ut cado ad aquam e mari hauriendam. quo sui contemptus in res imperatoris palam exhibito specimine, missos eius sine alio responso a se dimisit. tunc fuit manifestum averso esse illum ab Augusto animo, cogitareque plane vel reditum domum vel ad suum Theuderichum, cuius erat amicitiam tam splendide professus, sibi certissimum accessum. caeterum idem in apparatu tumultuario eundi tres dies et noctes totidem consumpsit, quo spatio remisit ad imperatorem aureas suas argenteasque lances. eo triduo Monembasiotae quidam e ministris maritimis imperatoris, solliciti quod triremem quandam prius a Mpyrigerio mercede conductam is apud se haberet, uti apparebat, abducturus, consilium ceperunt in eum improvise irruendi; quo simul irrisionem imperatoris ulciscerentur, simul recuperarent navim propriam. verum eos id agere haud passus imperator est, vel adhuc pertinaciter sperans illius reconciliationem secum, vel cladem maiorem aliquam metuens, vel denique indulgens innatas sibi inolltaeque lentati. et hac quidem ultima trium causarum unice se me-

μη λφείναι κατά τὸ ἐπικεικός τε καὶ σύγγνωμον τοῦ τ' ἔλεον καὶ ἀκριβοῦς τι παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν παραφραύων· ὃ δὲ τοῖς πα-
 θαρῶς ὑπὸ χροῖς καὶ μᾶλλον χρεῶν, ὃ δὲ καὶ τοῖς ἀκριβῶς ἀντι- C
 πάλους ἀπονέμειν σῦμενον οὐ κατώκει, ὡς ἂν οὖν ἐξ ἑαυτοῦ
 5 ἀποτριβόμενος τὸ ἐπίμωμον ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις. ὃ δὲ πάσας ἡμέ-
 ρας ἐκείνας θαλασσανῶν, ἐπεὶ νῦξ ἦν, τυχῶν ἐπιφόρου τοῦ
 πνεύματος, ὄλος βοῦς ἀν' ὕλαν ἐφαίνετο βαίνων, καὶ τῶν κατά
 τὴν Καλλίου Κατελάνων εὐθὺ ἴετο.

Τότε δὲ τότε καὶ βασιλεὺς ἔγνω προφανῶς χλευασθεὶς, καὶ
 10 τὰ κατά τὸν γαμβρὸν ἀσφαλῶς οὐκ εἶχε πιστά, ἐπεὶ μὴδὲ ἐκείνος
 ἡρέμων ἠκούετο, ἀλλὰ νῦν μὲν τὴν Καλλίου ταφρεύων, νῦν δὲ D
 σιδηρᾶ δισμὰ κόπτων, τῶν δ' ἱερέων ζῶα καὶ ταρχὴ κρειῶν ταῖς
 ναυσὶν ἐνσωρεύων, νῦν ἄπειρον πλῆθος σίκτου συλλέγων καὶ μάζας
 ἐνοσκευαζόμενος, κἀπὶ τούτοις μεγαλειότερον τῶν πρῶματων ἐχό-
 15 μενος καὶ δῆλος ὢν ἐκ πολλῶν τὰ τῶν ἀποστατῶν μεταχειριζόμε-
 νος, κἄν οὐκ ἠβούλετο δείκνυσθαι. (16) καὶ γὰρ ἅμα μὲν βα- P 352
 σιλεὺς δοκιμάζων ἐκείνον ἅμα δὲ καὶ ὑποποιούμενος, τὸν μέγαν
 ἄρχοντα πέμπων, ὃς ἦν ὁ Μαρούλης, ὡς μὲν ἐκείνον ὡς δὲ τὴν

tum in prohibenda aggressionē Mpyrigeriai credi voluit Augustus, affectans
 semper famam mansuetudinis innoxiae et facilis ad ignoscendum gravissimi-
 mis etiam iniuriis, et humanitatis, qua vim severam recti iudicii ac ius-
 titiae ultricis laudabiliter infringeret. quas equidem virtutes fateor recte
 a principe impendi culpae excusandis vere fideliterque subditorum. ille
 autem has adhibere non gravabatur fovendis tegendisque manifestis ad-
 versariis et contumacissimis rebellibus. nimirum hoc spectabat, ut istius
 defectionis Mpyrigeriai omnem a se in illum invidiam tam patienti mode-
 ratione averteret, sperans iudicatos cunctos nullam a se illi occasionem
 datam tam ingratis ac perfidiosis se gerendi. tandem tres illos quos dixi
 dies moratus in salo Mpyrigeriai, exorto noctu vento illi propitio vela
 faciens ad Catelanos Callipoli consistentes ea festinatione contendit qua
 bos famelicus ad silvam pascuam rapitur.

Tunc denique imperator sensit manifeste se delusum; magnaue illa,
 cui secure hactenus indormierat, de Rontzerio tam arcta sibi necessitudine
 admoto fiducia labefactari ac concuti coepta est. nam neque ille quie-
 scere nuntiabatur, nunc Callipolim fossa munire auditus, nunc ferrea
 portus illius repagula frangere, nunc denique magnam animalium caedem
 facere, quorum salitis carnibus naves completeret, nunc immensam frumenti
 copiam cogere et panes ex hoc nauticos ingenti copia parare. super his
 et illud ferebatur, maiores eundem solito videri spiritus sumpsisse; res-
 que iam, non ut alieno subiectum imperio sed ut supremum arbitrum ge-
 rere. quibus ex iudiciis prona erat suspicio machinari illum rebellionem,
 quantumvis id studiose dissimularet. (16) credere hoc cunctans impera-
 tor, persuasus et ipse tandem est ex his quae est ipse per se expertus.
 nam partim ut exploraret animum Rontzerii, partim ut eum, vel si forte
 aversum, novis blandimentis deliniret, misit ad illum magnum praetorem
 Marulem, qui suo nomine et Rontzerium ipsum et Augusti sororem, eius

αὐταδέλφην μετεκαλεῖτο, τὴν κατὰ τὰ φῶτα προτείνων προέλευ-
 σιν. ἀλλ' ἢ μὲν ἐσκήπτετο νόσον καὶ τὸ μὴ δύνασθαι, ὃ δὲ προ-
 φανῶς ἀπέλεγε καὶ ἠφροντίσκει πρὸς τὴν μετάκλησιν, τὰ τῶν Κα-
 τελάων δὲ προύτεινε καὶ τὰς μισθοφορίας ἀπῆται, μὴ πως ἐκαύ-
 B ροι καὶ αὐτός, λέγων, τῶν ἀπ' ἐκείνων κακῶν. ταῦτ' ἤκουε 5
 βασιλεύς, καὶ αὐθις ἀντέπεμπεν ἀξιῶν λαβόντι οὐχ ὅσον ἐζήτει,
 ἀλλὰ τὸ ἰκανόν, ἐπερᾶν κατ' ἀνατολήν. ὡς δὲ καὶ προφάσεις
 κύκλῳ περιεβάλλετο, καὶ ὡς οὐ διαχιμεριοῦν κατὰ δύσιν βού-
 λοιτο, ἀποφᾶν αὐτοῦ τῶν ἐπιτηδείων, ἐντεῦθεν βασιλεὺς τὴν
 ἐκείνων ἐπισύστασιν ἦν ὑπώπτειν ἐκτροπέμενος, τοῦ μὲν καλεῖν 10
 C καὶ αὐθις ἀπέσχετο (ἦδει γὰρ οὐ πείσων), αὐτὸν δ' ἐκ τῶν εἰ-
 κότεων ἐγνωσμένον τὴν τῶν ἰδίων θεραπείαν τῶν βασιλικῶν ἐντο-
 λῶν περὶ πλείστου ποιούμενον, συχνούς πέμπων, προσποικεῖν
 ἑαυτῷ ἐπιεραῖο, προτεινόμενος μὲν βασιλικὸν ἀξίωμα τὸ τοῦ
 Καίσαρος, παραδιδούς δὲ καὶ πᾶσαν χώραν ἀνατολῆς πλην τῶν 15
 περιφανῶν πολισμάτων, καὶ αὐτοκράτορα στρατηγὸν καθιστᾶν
 ὑπισχυόμενος. ἀλλὰ καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν λαῷ τὰ εἰκότα ἔλεγε πο-
 D λυωρεῖν καὶ χρήμασι καὶ δαπάναις, εἰ μόνον τὰ πιστὰ σχολή ὡς
 εὐνοοῖεν τοῖς τῆς βασιλείας πράγμασιν. αὐτίκα δὲ διαπεραιου-

10. μὲν] μὴ P.

13. κλειστος?

socrum, ad urbem iavitaret, praetextu apparendi secum in pompa solo-
 mnitatis, quae instabat, Epiphaniae. haec festum luminum vocitari a
 Graecis solet. ad quae illa quidem excusans morbum posse se iter facere
 negavit, ille autem palam renuit, parum se curare invitationem istam
 ostendens; sub quae memoravit iram Catalanorum ob repulsam superam,
 petiitque solvi stipendia ipsis debita: ni enim id fieret, haud procul se
 abesse a periculo magis ab ipsis mali patiendi. his Augustus auditis rur-
 sus misit rogans Rontzerium ut satis acciperet non summam quidem inte-
 gram petitam a Catalanis, excedentem facultates, sed quantum suppedi-
 tare summo conatu posset, dum eo accepto statim navigaret in Orienta-
 les tractus. super ea propositione Rontzerius sese contorqueus, et circa
 orbem, quod aiunt, evagans obtentibus quaerendis, praecisum responsum
 obumbrat, non dissimulans hibernare se in Occidua continenti velle, ubi
 frumentum ad victum non deesset, minime autem transfretare in Asiam,
 ubi, quo statu res essent, sibi foret ac suis fame pereundum, his demum
 experimentis inductus imperator ad suspicandum est meditari defectionem
 Catalanos, cuius avertendae spem haud ratus constituendam in accersen-
 dis ad se ducibus eorum, quos satis norat minime venturos, aliis sibi
 putavit adoriendum Rontzerium machinis, haud plane inexpugnabilem donis
 honoribusque alias expertus. per multos ergo ad eum allegatos preposuit
 se paratum illi conferre dignitatem Caesarem, cedereque iam nunc ac
 plenae ipsius potestati condonare universum tractum Orientalem, exceptis
 celebrioribus urbibus, ut suo illic arbitrio tamquam supremus dominus ac
 imperator cuncta administraret: sed et militibus ipsius se provisorum sti-
 pendia et alimenta, modo certis pisset de fide ac bono animo illorum
 erga suum imperium Romanamque rem indicium persuaderi. his autem,

μένους ἐπ' ἀνατολῆς ἕκοσι χιλιάσι χρυσίου καὶ τριακοσίοις χιλιά-
δων μοδίοις τοπικοῖς σίτον δωρεῖσθαι καθυπιτιχέϊτο, καὶ τοῦ
λοιποῦ μηδὲν ἀνεῖναι καὶ ἀδίδις τὰ εἰκότα πολυωρεῖν. ταῦτα
συχνοὶ πεμπόμενοι παρεδήλου, καὶ τούτων προσαντίθουν τὰ
5 πλείστα τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ ἐκείσῃ καὶ ἔτι παρούσῃ, καὶ μάλ- P 353
λον ὅτι καὶ αἱ περὶ Φιλαδελφείας πύστις μέχρι καὶ τῶν νεκρῶν
ἐξ ἰνδίας καὶ τοῦ πολιορκεῖσθαι ἄψασθαι κατηγορέλλοντο. οὐδὲν
δ' ἐκείθεν ἄλλο ἠκούετο ἢ αἱ μισθοφοραὶ, καὶ ὡς τὸ πλῆθος
ἀκάθεκτον ὃν αὐτὸς κατέχειν καὶ ἄγχειν οὐ δύναται, καὶ ὡς εἰ
10 μὴ δοθῆι τὸ ἀπαιτούμενον, οὐδ' αὐτὸς ἐν ἀσφαλεῖ ἔσται, καὶ
μᾶλλον ὄσῳ τοῖς ἀξιώμασιν ὑπερηφανεύοιτο. ταῦτα λέγων δῆλος
ἦν ἐκείνοις προσκείμενος, καὶ θηρίου δυσμεταχειριστότερον ἔχων,
ἦν τις μεταπεῖθειν ἐπιχειροῖη, διὰ τὴν πηγὴν τοῦ φρονεῖν πάντως B
μήπω κατηρτυμένην εἰς ὑπηκόοις πρόπουσαν τάξιν. ὡς γοῦν συ-
15 χνοὶ ἐπὶ τούτοις ἐπέμποντο, ἔδει δὲ ἀκεῖθεν τοὺς μηνύτορας

statim ac traiecerant in Orientalem continentem, viginti se milia num-
merum aureorum numerari iussurum, simulque donatarum trecenta millia
modiorum tritici mensurae locorum illorum, deincepsque in cunctis caete-
ris sedulo curaturum, ne quidquam ipsis necessarium decisset. haec varii,
ut dixi, ab imperatore ad Rontzerium subinde missi nuntiabant, pleraque
deponentes apud sororem imperatoris socram Rontzerii, eo videlicet consi-
silio ac spe ut illa praesens pro necessitudine affinitatis et gratia ex ea
privatum eum impelleret quo Augustus optabat. haec tanta offerre ultro
ac velut oggerere extero nec ei fido homini cogebatur imperator multis
urgentissimis causis. nam prime de Philadelphia nuntiabatur a Persis ar-
tissime obsessa, cuius liberandae nulla usquam alibi spes esset quam in
corpore Rontzerii, tantam intus illic grassari famem ut a cadaveribus mor-
tuoꝝ hominum pro cibo absumendis non temperaretur. aliunde ab ex-
ercita Rontzerii nihil aliud nisi sine fine iteratae stipendiorum flagitatio-
nes audiebantur. ipse quotidie scribebat haud se, vel si vellet, posse
famelicam et desperatam multitudinem prohibere ne fureret, ac velut fau-
cibus vociferantium constrictis querelas eius minasque comprimere. quia
et denunciare, nisi daretur ipsis quod posebant, haud se tutum et secu-
rum ab herum vi fore. nec sibi adversus istorum insultus praesidio futu-
ram summam qua esset ornatus ab imperatore dignitatem. quin ea ipsa
magis irritari aeditiosos ausus, vel invidia quaedam et comparatione suae
cum aliena sortis, vel opinione, posse sibi procurare quae velint ab Au-
gusto, cum quem tanta pollere apud ipsam apparere gratia. ex quibus
a Rontzerio passim allegatis certo intelligebatur vanam omnem spem esse
abducendi eum a partibus suorum, privatimque ipsi satisfaciendi alia ra-
tione quam simul explendo desideria Catalanorum, praesertim cum appa-
reret iudicium arbitriumque intimum Rontzerii nondum irrevocabili propo-
sito addicta obsequiis imperatoris, sed quaerere adhuc et deliberare, an-
cipitem quo se applicaret. haec durissima necessitas quantumvis invikum
adegit Andronicum ad unius hominis gratiam tam caro licitandam. cum
igitur dies non cessarent quotidiani ferme ab aula convenire Rontzerium
super his ministri publici, et ei proposita placerent, oportuit et ab ipso

πέμπεσθαι, οὐδέεις ἦν πρὸς ταῦθ' ἕτερος εἰ μὴ ὁ οἰκείως ἔξυπη-
 ρετῶν τῇ τοῦ Ἀσῶν Κανναβούριος, ὃς καὶ ἐπεὶ πολλάκις ἐκεῖθεν
 ὦδε κἀντεῦθεν ἐκεῖ παραγένοιτο, τέλος ἀσφαλεῖς ἐφ' οἷς προσέ-
 ταιτε βασιλεὺς τὰς πίστεις ζητεῖν ἐφειμένον ἔλεγεν ἔχειν, αὐτὸν
 C δ' ἐκείνον τὴν ἀντωμοσίαν παρέχειν ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀποστει- 5
 λαντος, γενέσθαι δὲ καὶ τὰς ὄρκωμοσίας ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς τι-
 μίας εἰκόνης τῆς Θεομήτορος. ἐφ' οἷς αὐτίκα τοῦ βασιλέως κα-
 τανεύσαντος, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ὁ τοῦ Θεοδερίχου ἀδελφὸς ἐκ
 νοθείας ἐν ναυπὶ τρεῖσκαίδεκα περιπλέειν ἠγγέλλετο καὶ τινὰς κα-
 τατρέχειν τῶν νήσων καὶ ἀνὰ κράτος κακοῦν, πέμπειν τε καὶ πρὸς 10
 ἐκείνους καὶ αὐθις παρ' ἐκείνων λαμβάνειν μηνύματα, τελοῦνται
 P 354 μὲν ὄρκοι, (17) πέμπεται δὲ καὶ ὁ Χοῦμνος Θεόδωρος, αὐτὰ
 τε τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα φέρων καὶ τὰς χρυσοβουλλείους πί-
 στεις καὶ νομισματα χρυσίνων χιλιάδας τριάκοντα. τὰ δὲ τοῦ
 σίτου προηστρεπισμένα ἦν, ὡς ἠλπίζετο, ἐκ συναγωγῆς. εἰ δ' 15
 οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ λείπον συνάγεσθαι ὄριστο ἐπὶ τῷ ἄμα σφῶς
 δεξαμένους περᾶν κατ' ἀνατολήν. ὁ μὲντοι γε Χοῦμνος διαπι-
 B στῶν ὅπως αὐτῷ προσενεχθεῖη ὁ εἰς Καίσαρα προβαλλόμενος,

aliquando responsi quidpiam reddi. quaesitus est idoneus ei perferendo; nec alius accommodatior repertus Cannaburio, fidissimo famulo filiae Asanis, uxoris Rontzerii. hic ubi saepius talia tractans ultro citroque commensasset, tandem haec conventionis capita sunt a Rontzerio proposita, ut imperator promissorum suorum quantam vellet Rontzerius confirmationem ac securitatem daret, ipse autem Rontzerius vicissim fidem Augusto iuraret coram ab illo misso ad id sacramentum exigendum; iuraretur autem ab utrisque seorsim in conspectu venerandae imaginis dei matris. haec eo cupidius, abruptis tractationis ulterioris moris, statim arripuit Augustus, quod interim metus ingens admovebatur ne formidata confuratio Catalanorum cum Siculis in apertam Romanorum impugnationem erumperet. nam Theoderichi frater nothus cum navibus tredecim circumnavigare terras imperii nuntiabatur, incursasseque iam quasdam insulas atque hostiliter vastasse, nec cessare nuntios mutuos eius ad Catalanos et vicissim ad illum Catalanorum. ultima haec causa fuit tollendi cunctationes omnes, et statim ad foedus novum iure iurando hinc et inde sancendum veniendi. (17) ac ex parte quidem sua rite, in quae conventum fuerat, iuravit imperator; praetereaque Theodorum Chumnum statim misit ipsa Caesareae potestatis Rontzerio tradenda insignia ferentem, una cum diplomatibus bulla roboratis aurea, ad quamvis indubitabilem fidem faciendam. portabat et idem secum triginta millia nummorum aureorum, nuntiaturus etiam, qui promissus numerus frumenti fuerat, eum sperari iam paratum fore ex collatione nuper indicta. quodsi quid summae deesset, omni sublata mora conficiendum, mandatis ad id iam praemissis efficacibus, ne quid obstet quominus, simul Catalani traiecerint in Asiam, triticum illic, quantum est pollicitus Augustus, confestim accipiant. id ingressus iter Chumnus, sua secum reputans, vereri coepit quo illum esset animo exce-

καὶ μᾶλλον οὐκ ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, καθ' οὗ πόλλ' ἄττα ἐκείνος, εἰ δύναιτο, ᾤδινεν, ὡς ἠκούετο, εἰ αὐτοῦ τόσων εὐποροῦντος καὶ τόσων τὸ ὑπ' ἐκείνον στρατιωτικὸν τῶν δικαίων μισθωμάτων στερίσκοιτο, κατὰ τινα πρόνοιαν πρὸς τὴν αὐτῆς 5 δέληφν τοῦ βασιλέως προαποστέλλει τὸν Καναβούριον, ἅμα μὲν δηλώσοντα τὰ πραττόμενα, ἅμα δ' αὖθις δηλοποιήσοντά οἱ τὴν τῶν ἐκεῖ πραγμάτων διάθεσιν. αὐτὸς δὲ σχολαίῳ ποδὶ κατόπιν C προσήλανε. οὐπω δὲ τὸ Βραγχιάλιον πεφθάκει, καὶ δηλοῦνται οἱ ἐκεῖθεν μέγιστ' ἄττα ὑποψιῶν μηνύματα, ὡς μὴ προση- 10 σομένου τύχα τοῦ Ἰταλοῦ τὸ ἀξίωμα διὰ τὸν ἐκ τῶν ὑγομένων ὑπονοούμενον, ἦν μὴ γὰρ τοῖς μισθώμασιν ἱκανοῖντο, παροργισμὸν. κἄν φανείη πάντως οὗτος χρυσὸν ἐπιφερόμενος, δέος μὴ ἀφελόμενος αὐτίκα τοῦτο κακόν τι καὶ τὸν ἄγοντα δρᾶσειε. διὰ ταῦτα μαθὼν τοὺς λόγους, ἧ τάχους εἶχε, τῷ φρουρῷ τῇ D 15 Τζίμπῃ ἐγκαταβύεται. καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐκεῖ διάγων, ἐπεὶ οὐδὲν προσηγὲς ὑπ' ἐκείνων ἠκούετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δέος οἱ ἦν μὴ ἐπεισεσόντες τινὲς ἐκείνων, πρὸς τῷ δρᾶσαι τοῦτον τὰ πάνδεινα, τὸ χρυσὸν ἀφέλωνται, λαβὼν αὖθις ἐπιφερόμενα ἄπρακτος πρὸς βασιλεία ὑποστρέφει.

pturus destinatus Caesar, utique fratrem praefecti canicleo, cui Rontzerius haud dissimulanter infensus quam posset gravissima machinari mala ferebatur, causam allegans quod praefectus canicleo, cuius consilii Augustus regebat, impediret ne suis militibus debita is stipendia redderet, tot ipse interim ac tantis circumfluens opibus. ea instinctus cura Theodorus provide se acturum iudicavit, si praemitteret ad germanam imperatoris Cannaburium, simul ut indicaret quae sua ex parte vel egisset vel ageret imperator ad executionem destinati foederis, simul etiam ut exploraret sibi quo renuntiaret quo illic statu res essent, quantumque opportunus ac securus eo suus accessus occurrurus videretur. his ita praeparatis ipse tardo gradu Cannaburium sequebatur, responsum opperiens. nondum autem Branchialium Chumnus attigerat, cum fit certior e castris Rontzerii cuncta illic sinistra et turbida suspitionibus misceri, nec videri admissurum oblatam dignitatem Italum, nisi prius suis militibus flagitata stipendia numerarentur, metu ne hos ira vehemens in exitialem seditionem concitaret. neque horum furori delinendo valde profecturum existimari, quod idem qui Caesaris insignia Rontzerio afferret, pecuniam etiam portaret in eius copias dividendam. potius enim hinc timendum verisimiliter putari, ne solita impune quidlibet audere et ardens avaritia multitudo armata, quem venire audiret pecunia onustum, invaderet ac spoliatum male multaret. his Chumnus cognitis summa festinatione in arcem Tzimpam se abscondit. ubi per dies aliquot moratus, cum eo intervallo nihil mitius e castris Catelanorum audiretur, quin et metueretur ne arcem pars eorum oppugnaturi accederent, et se in potestatem redactum crudelissime tractarent auro ablato, resumens Theodorus quae affererat cuncta, infecta re ad Augustum est reversus.

Καὶ ὁ μὲν οὕτω τὴν ταχίστην ἐπάνεισιν, ἐκείνος δὲ πρῶτον μὲν μαθὼν περὶ τῆς Χίου (ἔμελε γάρ οἱ τῆς νήσου ὡς καὶ P 355 ταύτην ἔχειν ἐλπίζοντι) μαθὼν τοίνυν ὡς Πέρσαι ναοὶ χρησάμενοι περὶ που τριάκοντα τὸν τόπον ἠρήμουν, πύμψας προσαμύνειν ἠπέλεγτο. καὶ Χιοὶ, πλὴν τῶν παραβυσθέντων τῷ ἐκεῖ B φρουρίῳ, παμπληθεῖς ἀπώλοντο. καὶ ἄλλοι φορτηγοῖς τεσσαράκοντα παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ πλοῦτον ἐνθήμενοι καὶ περὶ που B τὴν Σκῦρον πλέοντες ἐναυάγησαν. (18) εἶτα λαὸν ἀθροίσας τοὺς ἔξ ἐκάστης χώρας ἐμφανεστέρους, καὶ σταθεῖς προφανῶς ἔξω που φρουρίον Καλλιουπόλεως, πόλλ' ἄττα καὶ τολμηρὰ 10 μετ' ἐμβροθοῦς ἐδημηγόρει τοῦ σχήματος, ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὰ καθ' αὐτὸν συνιστῶν καὶ τὰς αἰτίας τῶν δυσχερῶν σφίσι ἐπάγων τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε γένοιτο τὴν ἀρχὴν καὶ ὅπως τραφεῖη διεξερχόμενος, καὶ ὡς πολλοῖς διαγέγοιτε τοῖς μὲν συμμαχῶν τοῖς δ' αὖ πολεμῶν, καὶ ὅπως τύχης ῥοπή καὶ διηνεκεῖ ἀσχολία οἷς 15 C μὲν συμμαχῶν ἐπιστάλη, οὐ σφίσι αὐτοῖς παρεῖχε τῆς μετακλήσεως μέμψασθαι, ὣν δ' ἀποσταλῆ, μοῖραν οὐ τὴν τυχοῦσαν βοήθειας ἐδόκει προσαφαιρεῖσθαι. διεξῆμι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ ὅτι μετὰ χρόνιον πόλεμον εἰρήνης τοῖς ἐκεῖ ξυμβάσης αὐτὸς εἰδησιμένον ἔχων μελέταις ἀσχολεῖσθαι πολεμικαῖς 20

Hunc autem reperit intentum Chio recipiendae; cuius consilii successum praesens occasio sperabilem offerret. audierat Persas navibus in eam insulam triginta excensu facto vastare universam. festinabat igitur eo mittere suppetias manum idoneam. caeterum infelices Chii, praeter paucos arce illic munitissima inclusos, fere universi iam barbarica immanitate perierant. alii vero, qui onerariis quadraginta se, coniuges, liberos, et quantas efferre domibus potuerant opes, in spem melioris fortunae commiserant, circa Scyrum naufragium fecerunt. (18) sub haec Rontzerius convocatis illustrioribus quibusque ex oppidis ac regionibus circumaeitis in patentem campum extra arcem Callipolis, stans ipse in loco eminenti, cum alia multa audacissima fastuoso et iracundo gestu ac vultu declamavit, tum haec quae in specimen hic referam. ab initio vitae publicae actuumque suorum se suaque magnifice ostentans eo modo atque artificio a se gesta exposuit, ut culpam cunctorum quae post suum ad terras imperii appulsum sinistre contigissent, in imperatorem conferret. exorsus nimirum ab ultima pueritiae memoria, quam claris natalibus, quam splendide fuisset educatus gloriose iactavit. tum his non minus arroganter attexit ut perseveranter apud multos fortiterque perstiterit, hos bello adiuvans, illos oppugnans; ut per omnes fortunae varietates, occupatione continua, iis quidem qui se in auxilium periclitantes accersissent, poenitendi causam ob se vocatum non dederit; contra vero iis a quibus sit digressus, quam ingens sui reliquerit desiderium, quantoque illi praesidio se nudatos esse abscessu experiendo comparandoque postea senserint. processit hinc ad sua in Sicilia gesta, memorans longo se illic perfunctum bello, ubi deinde inter capita partium de pace conventum fuisset, ipsum impatientem oti

πέμψαι τε πρὸς βασιλέα, καὶ προσαμῦναι τῇ χώρῃ τούτου κινδυνούσῃ, εἰ καὶ αὐτὸς βούλοιο, ἀξίωσιν, καὶ μέντοι γε καὶ δεχθεῖν αὐτίκα, καὶ γραμμάτων ἀξιοῖτο βασιλικῶν κήδος βραβεύοντων ἐκ τῶν πρὸς αἵματος καὶ τὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίω- D
 5μα, κἀντεῦθεν ἄξιοι ὀλίγους ἢ ὄσους μετεκαλεῖτο γράφων ὁ βασιλεύς, καὶ πολλὰ μὲν πάθοι κατ' ἀνατολήν, εἰ καὶ μὴ Πέρσαις συσταλεῖσιν ἐκ δέους, ἀλλ' οὖν τῷ Ἀτταλειώτῃ μαχόμενος, καὶ πολλοὺς ἀποβύλοιο γενναίους ἄνδρας, ᾧ καὶ ὡς ἀντιπάλῳ ἐπέχειν ὁρμήν, καὶ ὡς ἐν ἐπηκόοις βασιλέως λογιζομένου τὸ πάλαι καὶ P 356
 10 ἀφηνιάσαντος ἤδη, τῶν πρὸς ἐκεῖνον μὴ ἀφειδοῖται ἀγάνων. καὶ τέλος ἐλθῶν τὸ πόλισμα παραστήσασθαι, βασιλικῶς ἐξεπέτηδες διακωλύοντος τὴν παράστασιν δέξαιτο συλλαβὰς, ἐπισπενδούσας τὴν τοῦ Ἑλλησπόντου διαπεραιώσιν, ὡς αὐτίκα ἐτοιμῶν ὄντων καὶ ἔπικων καὶ πάσης δαπάνης καὶ μισθωμάτων, ἐφ' ᾧ ἐπὶ Μυ-
 15 σίας πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ παραγένοιτο μηδὲν προσαργήσαντες. οἱ δὲ καὶ περαιωθεῖεν ἐπιστάντες, καὶ τῶν μισθωμάτων ὑπερτι-

5. ὀλίγῳ κλίσεις ἢ?

11. ἐλθῶν] ἐγγὺς ἐλθῶν?

laborumque militarium amantem misisse ad imperatorem oppugnatum a barbaris, ostendisseque se paratum ad veniendum ei cum valida manu suppetias. admisisse oblata cupide Augustum, et literis properanter remisissis invitasse ad se, promissis honoribus quales deferri propriis consanguineis dolerent et dignitate ducis magni. haec se acceptantem rescripsisse ductorum se parvum aut multum numerum militum, prout Augustus praescripisset: ex quo autem iuxta conductum appulisset, aggressum se opitulari laboranti Asiae, extrema bello difficillimo perpassum, tum Persis coercendis, quos metu armorum suorum contrahere sese ac licentiam evagandi fraenare coegerit, tum Attaleota, imperatori subiecto illi quidem olim, sed tunc rebellanti, edomando. quo in negotio quam nulli operae aut periculo pepercerit, quot qualesque viros fortissimos amiserit, adhuc se moerentem meminisse. novissime palmam belli eius iam prope confecti sibi ab imperatore de manibus extortam: cum enim perduellem artem obsidione teneret cinctum sine spe ac facultate evadendi, iussum se instantibus atque increpantibus moras imperatoris literis, factione faventium rebellis expressis, cunctis statim illic omissis Hellespontum traicere. cuius adversa in ora parati stare forebantur ad usum nostrum, simul illic appulisset, equi, commentus et pecuniae stipendiorum nomine debita, ut his instructum continuo progredieremur ad Michaëlem juniorem Augustum ad operam daturi, bello ad quod stare procinctus dicebatur contra Mysiam gerendo. addebat se ac suos, ubi nihil cunctati traiecissent, nihil eorum paratum invenisse quae promissa fuerant. itaque cum sine fine stipendiorum, quorum dies pridem exierat, solutio elusionibus differretur, necessitate adactos ultima suos milites illa et illa egisse, quae imperatori solemus invidiosissimis apud suos querelis traducere. quos ex aequo aestimare oportebat cui culpa horum imputanda sit. si enim iuste arbitrentur, reperient totum crimen ad eos pertinere qui milites toties promissa, tam pridem debita mercede fraudantes in eam egestatem compulerunt, quae

- B** θεμένων τὰ καὶ τὰ πράξιαν. καὶ ταῦτα λέγων ὁ βάρβαρος προσῆπτε τὰς αἰτίας τῷ βασιλεῖ ὡς ἐκείθεν τὸ πᾶν παθόντων ἐκείνων, σοβαρευόμενος ἐπὶ τούτοις καὶ σεμνοποιοούμενος, εἴ τι πού καὶ γέγονε δυσχερές, εἰς αἰτίαν ἀνάγων εὐσχήμονα, καὶ ὡν τὴν αἰτίαν εἰλήφεσαν Ἴταλοι ἕξ ἄλαστορίας συνήθους, εἰς τὴν 5 ἀπὸ βασιλέως πρόφασιν μεταφέρων, καὶ δικαίως τοὺς ἐργασμέτους ἀπολύων μέμψους. τέλος προσετίθει καὶ ὡς οὐδὲν μὲν αὐ-
- C** τοὶ ἀδικοῖεν, ἀποστερούμενοι δὲ τῶν μισθῶν ἀφαρπαζοῖεν κατ' ἀνάγκην τὴν χώραν κακοῦντες. τὸν μὲντοι γε βασιλέα Μιχαὴλ δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἔχοντα Ῥωμαϊκὰς ἀκούειν κατ' αὐτῶν ἵνα 10 ὡς ἀδικούντων βούλεισθαι. ᾧ δὴ καὶ διὰ τοὺς ὄρκους οἷς πρὸς τὴν βασιλείαν ἐπώμοτος ἦν, ἐπὶ πόδα καὶ γόνυ χωρήσειν μέχρι καὶ ἐς τεσσαράκοντα ἵχνη διεβεβαίου, τούντιϋθεν δὲ καὶ αὐτῷ μελήσειν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἰδίων· κἄν αὐτὸς πίπτοι,
- D** πεισεῖται, κἄν ἐκείνος, τὸ μόρσιμον. καὶ τοῦ λοιποῦ μὴ χεῖραι 15 σφῶς φροντίζειν περὶ κυρίου, ὡς ἀναγκαῖον ὄν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπάρξαντας, καὶ μὴ καθυφεικότα τῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σπουδῆς ναυαγεῖν ἐν λιμένι. ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα κορεύεις

famelicos cogeret obviis copiis rapiendis non abstinere. sic loquens barbarus reum peragere imperatorem conabatur scelerum omnium quae sui latrones perpetrassent, omnium damnorum quae illata miserrimis tractum illorum fuissent incolis. quin et eadem impudentia iactantiae perrexit sibi quidem ac suis arrogare laudem omnem prospere gestorum, longe vero plura quae male successerant, et illas offensiones belli successuque barbarorum, unice imperatoris imprudentiae aut parsimoniae tribuere, non argumentis id ille quidem idoneis evincens, sed consueto Latini generis et fastu et iniquitate in Graecam nationem eam onerans invidia eorum quae peccasset ipse cum suis, et eos absolvendo, nos condemnans. ad extremum intulit a se nihil suisve iniuriose actum, quod iniuste fraudati stipendiis debitis, redactique ad incitas, unde viverent manu quaevisissent, diripienda in quam vocati fuissent regione. audire se tamen Michaëlem Augustum Romanas circa se habentem copias, minari exercitum infestum in ipsos immittere. huic viro, ut imperatoris filio et imperii consorti, scire sese nec dissimulare quid deberet. adeoque perstantem in fide debita iuratae illi subiectionis, paratum esse ipsum venerari precipiendo ad pedes flexo et humi posito genu, vel usque ab quadragesimo vestigio. de caetero, si vim inferret, se haud cunctanter repulsurum, nihilque omissurum quod suae ac suorum expediendae salutis necessario adhibendum videretur. praelii successum in sortis arbitrio fore: se enim et cadere tali certamine paratum, et quemlibet se contra inferentem occidere. nec velle suos angurandis eventibus sollicitos esse de domino. nam talium cura viris fortibus in discrimine negligenda est, uno proposito vigentibus intrepide pugnandi ulciscendique se ac frangendi intentam ex adverso vim. itaque non commitemus, stulta salutis obviendae periculo formidine, ut iniuriae succumbentes servitutique inique mancipati naufraga-

Ἰταλικῆς πλέα σοβαρευσάμενος, τὰ μὲν τῶν Ἰταλῶν κακὰ παρα-
τρέγων καὶ εἰς αἰτίας μεταφέρων εὐλόγους, ὡς ὑπελάμβανε, τὰ
δὲ τῶν βασιλέων ὑποκοριζόμενος ἀναισχύντως, μᾶλλον ἑαυτῷ
τε καὶ τοῖς ἰδίοις πιθανὸς ἢ τοῖς ἀκούουσιν ἔδοξεν.

5 Οὐ πλείους ἔξ ἐκείνου τῶν δέκα παρῆλθον ἡμέραι, καὶ **E**
γνούς οἷς οὐκ ἐχρῆν λόγοις ἑξαμαρτῶν, ἥ καὶ τὴν παρὰ τοῦ βα-
σιλέως Μιχαὴλ δεδιῶς ἐπέξελυσιν (ἠγγέλλετο γὰρ καὶ ταῦτα, ὡς
στρατολογολῆ ὁ βασιλεύς, κἄν παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως
ἐπείχετο γράφοντος), πρῦμναν κρουσάμενος αὐθις γράμματα
10 πλήρη δουλείας πεπόμεφει πρὸς βασιλέα, ἀπολογούμενος μὲν αὐ-
τῷ, εἴ τί που ἄρα καὶ παρεξέλεχθη πικρὸν καὶ ἄλλως ἀπρε-
πές τὴν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν ἀνάγκην καὶ τὸν ἐκεῖθεν κίνδυνον ὑπο- **P 357**
νοουμένῳ, ἀξιῶν δὲ λογισοῦσθαι μὲν καὶ τὴν καινοτομίαν τῆς
χώρας ὀπόση, παρακατασχεῖν δ' ὑπὲρ ταύτης ὀπόσον καὶ βού-
15 λοιτο, παρ' ὃ καὶ μόνον τὸ λοιπὸν ἔξ ὧν χιλιάδων ἀπῆττον δι-
δόναι, κἄν οὐ νῦν τὰς πάσας, ἀλλ' οὖν τὰς πλείους τῶν ὄλων
τέως, ἐπὶ δὲ τῷ λείποντι εἰς διωρίαν προσαναρτᾶν. εἰ δ' οὖν, **B**
ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἔλεγε δοῦλος εἶναι καὶ πάλιν καὶ τοῖς εἰς τὴν βα-
σιλείαν ὄρκους ὑπεύθυνος, ἔχειν δὲ καὶ σὺν αὐτῷ χιλίους τοὺς

gium in portu faciamus. haec et huius generis plura Italiae plena insolentiae licentissime blaterabat barbarus, foeda suorum Latinorum facinora speciosis, ut putabat, integens obtentibus, res imperatorum extenuans depri-
mensque impudenter, sed eo dicendi successu, ut sibi solum ac suis, nulli
autem aliorum qui audirent, probabilia loqui sit visus.

Non plures decem ex hac habita concione dies effluerant, cum visus
est intelligere Rontzerius sese ultra quam fas foret dicendo provectum,
sive id illi sua ipsius prudentia suggessit, sive istam inspiravit poeniten-
tiam metus ab Augusto Michaële, impetum, ut dicebatur, mox in ipsum
facturo et ad hoc exercitum augente novis delectibus, quamquam literis
patris ab eo consilio retrahebatur. ut sit, cursu, quod aiunt, reflexo
Rontzerius literas plenas humilitatis cum obnoxia professione servitutis ad
Augustum seniore dedit, excusans solcite si quid ipsi erga eius maie-
statem acerbius aut alioqui minus dictu conveniens nupera concione exci-
disset. si quid tale foret, sibi summa vi expressum, necessitate deliniendi
concitatos in seditionem in seque adeo ipsum irruere hostiliter paratos
feros Italarum animos. de negotio ipso flagitatorum ab his tanto furore
stipendiorum, sic nunc sibi videri rem posse confici. aestimari iubet maie-
stas eius damna nuper illata regioni praedis rapiniaeque Catelanorum.
eam summam in stipendiorum retro debitorum partem imputet, eoque no-
mine retineat ex illis quae poscant nummorum millibus, quantum ex aequo
censuerit. reliquum debitum repraesentet modo, si non totum, saltem ex
parte maiore: caeteram solutionem suspendat, pollicendo se in tempore
provisurum. sese quod attineret, iterum ex animi sui sententia verissimo
affectu profiteri subiectum se maiestati eius esse, ac pro iurisiurandi re-
ligione obsequentissima voluntate praeparatum ad ei serviendum. habere
etiam sibi satis morigeros e suis mille; quos si sit opus et imperator in-

εὐπειθεῖς, τοῖς δ' ἄλλοις ἂν αὐτῷ ἢ βουλομένῳ μάχεσθαι, ἐπεὶ
 κἀκείνοις σκοπὸς ἦ λαβοῦσιν ἡρεμεῖν ἢ μὴ λαβοῦσι τὴν χώραν
 καταδραμεῖν, καὶ αὐτὸς συνάμα ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεισιν ἐπιτί-
 C θροῦσθαι. (19) τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ Κατελάνοι πρέσβεις πρὸς
 βασιλέα τρεῖς πέμψαντες, ἐπὶ διωρίᾳ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, μετ' 5
 P 358 εὐσχήμονος καὶ τρόπου τῷ δοκεῖν καὶ προσώπου διεπρεσβεύοντο·
 οἷς δὴ θέλων καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ὑπ' ὄψιν θείναι τὰ σφίσι πρα-
 χθέντα, καὶ δεῖξαι ὡς πολλὰ μὲν ἔσχον καὶ θέλοντος αὐτοῦ καὶ
 μὴ θέλοντος, οὐδὲν δ' ἔπραξαν ὅσα μισθοὺς ἐφέλικτοσθαι δύναν-
 ται, ἐνάτη Κρονίου τοὺς ἰδίους συνεκκλησιάσας, παρόντων καὶ 10
 τῶν τῆς πολιτείας χρησίμων ἐν κοινῷ, καὶ αὐτὸς ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης
 τὰ κατ' αὐτοὺς διεξῆμι, ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίτομα τῆς ἐκεῖ δημηγο-
 ρίας συνεργαζόμενος ἄντικρυς. διεξῆμι γὰρ καὶ οὗτος πρὸς τοὺς
 B πρέσβεις λέγων ἀρχῆθεν τὴν ἀπὸ τῆς Σικελίας τοῦ ἄγοντος σφῶς
 ἀξίωσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπὶ τούτοις νῦσιν καὶ πρόσκλησιν, καὶ 15
 ὅτι οὐ τόσους μετεκαλεῖτο ὅσους ἦν ἀγαγὼν ἐκεῖνος, καὶ ἀγαγὼν
 ἤξιον πρὸς καιρὸν δέχεσθαι, ὅτι τε διαχαιμερίζοντες κατὰ Κόλυ-
 κων καὶ ἐς ἕαρ οὐχ ὅπως ἐνήργουν κατὰ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ
 πόλλ' ἄττα τὴν χώραν εἰργάσαντο δυσχερῆ. εἶτ' ἐπισυνῆπι

5. βασιλέως P.

11. ἀπ' decret.

beat, ducere non dubitet adversus alios in contumacia perstantes et ad-
 huc vociferantes se, si pecuniam quam petunt accipiant, quietarum, sin mi-
 nus, regionem incursuros hostiliter. horum ulcisci proterviam conserendo
 cum his praelio in animo sibi esse, ubi suarum caeterarum copiarum ido-
 neum ad spem victoriae subsidium adiungi sibi Augustus insserit.
 (19) eadem porro vel his similia Catalani post sumptum quasi ad delibe-
 randum intervallum quindecim dierum, trium e suis legatione ad impera-
 torem missa, non sine decora specie submissionis venerabundae ac compe-
 sitae iam mentis exposuerunt. quibus volens imperator ob oculos ponere
 quae fecissent, et ostendere istorum quae poscerent pleraque iam ipsos
 praesumpsisse, partim volente partim nolente se, nihil vero in suum obse-
 quium egisse omnium quae attrahere mercedem in sedulos ministros ut
 merentes possunt, nona die mensis Martii, congregatis in conventum pala-
 tinis familiaribus, adhibitis etiam eodem e civium corpore quorum tali
 negotio praesentia utilis videretur, ipse inde usque ab ultimo res initio
 repetens, super et actis et postulatis et meritis Catalanorum exorsus est
 dicere. mihi videtur opportunum eius orationis summam hic in paucis
 contractam ponere. principio ergo quid scribens e Sicilia dux eorum pe-
 tierit, utque ipse ac quatenus annuerit ipsumque vocaverit, memoravit,
 magnopere observari iubens sese haudquaquam tot accersivisse quot illi
 duxisset; quos tamen iam adductos quia durum esset continuo dimittere,
 precibus ducis indultum a se ut ad breve dumtaxat tempus retinerentur.
 executus hinc est ut illi hibernantes apud Cysicum ibique ad ver usque
 adultum diversantes non modo nihil contra hostes egerint, sed multa inte-
 rrim gravissimaque damna incolis eius regionis intulerint. adiunxit his

καὶ τὰ κατ' ἀνατολήν, καὶ ὡς πόλλ' ἄττα καὶ δεινὰ οὐ τοὺς
 ἐχθροὺς ἀλλὰ τοὺς Ῥωμαίους διατεθείκασι. καὶ νῦν δὲ διαπε- C
 ραιωθέντες, ἔλεγε, πόλλ' ἄττα καὶ ἀτάσθαλα κατὰ δύσιν πρά-
 ξιαν, ὧν οὐδὲν ἐκ τοῦ εἰκότος αὐτῷ οἱ ἄπυστον εἶναι. ἔξ ὧν
 5 ἱκανῶς ἔχει τῶν μισθωμάτων, ἦν τις λογιζοίτο, σφῶς. ἄπερ
 ἄξιον ὄν δεινῶς μετελθεῖν οὐ μετῆλθεν ὁμως, ἀλλὰ καὶ ἄλλα
 προσφιλοτιμεῖται, καὶ πρὸς ἀνατολήν πέμπει, χῶραν ἱκανῶς
 ἔχουσαν σφῶς τρίφειν. ἐκείνοι δὲ ἀλλὰ σοβαρευόμενοι ἀπειθοῦσι,
 καὶ προσέτι προσαπειλοῦσι, μηδὲν ἀκριβῶς εἰδότες τὴν βασιλείαν
 10 Ῥωμαίων ὀπόσον ἰσχύει καὶ ὡς εὐπέτῳς ἔχει καὶ τριήρεις ναυπη- D
 γήσασθαι καὶ μαχηταῖς ἐξαρτύσασθαι, μηδὲν δεομένην συμμάχων
 ἐκείνων, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον τὰς δυνάμεις ἀποχρώσας ἔχουσα ὥστ'
 εὐμαρῶς ἔχειν φόβον καὶ τοῖς μακρὰν ἐμβαλεῖν, κἄν τῷ τέως αἰ-
 τιῶν παλλῶν προσίστανται ἁμαρτία. εἰ τοίνυν ὀγαπήν λαμ-
 15 βάνοντες τὰ διδόμενα. εἰ δ' οὖν, καὶ αὐτὸν ἔχων ἀμυνεῖσθαι
 ἀλιτηριώδεις φαινομένους ἀντὶ συμμάχων, εἴ που τοῖς καθιστώσι

6. ὄν deorat.

13. τέως ἐξ αἰτιῶν?

quae iidem deinde in tractu Orientali fecissent, ut nimirum iniuriis et contumeliis plurimis non hostes sed Romanos affecerint. et aunc quoque traiecto Hellesponto quam aere ac flagitiose vexaverint Oesidiui tracias Romanos habitatores attexit; quorum quidquam ignotum inauditumque sibi esse si opinarentur, vehementer errarent. atque haec tot locis ab his corraza si quis aestimatione rite inita in summam colligat, reperiet haud debite plus satis iam eos stipendiorum ac mercatum accepisse. ubi cum indignandi locus esset quod quae violenter extorsissent iterum seditiose minaciterque reprecarent, bis in eodem idque intolerabiliter peccantes, tamen consueta se nitentem lenitate, non modo rapta non repetere, sed super haec offerre donum gratuitum pecuniae, si se ad modestiam componant, ipsis numerandae, assignareque regionem in qua commode vivant, provisus iam a se copiosis alimentis, in Orientali continente, quo transfretare ipse iubeat. quid ad haec autem illi? nempe consueta fremunt audacia, et praeterquam contumaciter obsequium detrectant, etiam insolenter minari non verentur, non reputantes quale ac quam potens sit Romanum imperium, quam ipsi facile et trirèmes fabricare et fertibus eandem compleri copiis, sicut ostendere quam non egeat auxiliis ipsorum; quippe quod optimo militum genere ita, cum vult, abandat, ut terrorem sui in discaitas precal gentes proferre soleat, utcumque sunc provocata peccatis mulierum del vindicta, cladibus attritum inopinatis languent paululum, non sise spe tamen pristini vigoris cito resumendi. consulant isti ergo rebus suis, et contenti, si sapiant, donativis ex mera sua liberalitate oblati pacate se conferant quo inbentur. sin furere pergunt, sane sciant se haud cunctaturum amplius, quod facile queat, rebellas secleratos poenis meritis subicere; nec passurum ut, quod hactenus fecerunt, bestes se Romanis crudelissimos, nomine sociorum admissi, perfidiose pra-

Ε παρεγχειροῦν. μηδὲ γὰρ ἀγνοεῖν ὅλως ὀπόσοις ἐκ τῶν Ῥωμαίων ὀλίγου ἐνικανώθησαν χρόνου, καὶ ταῦτ' ἐφ' ἱκανὸν ἐς Θεουδερῆ-
 χου πολέμοις συνεχέσι τалаιπωρούμενοι, καὶ μηδὲν ἀπονάμενοι
 τῶν ὄσα δεικνῦσιν εὐπορον. σημεῖον δ' εἶναι τὸ ἐκείθεν ἀπαλ-
 λάττοντας μηδὲν ἐς νέωτα ἐπιφέρεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἐρήμοις 5
 διάγοντας, οὕτως ἐκείθεν φανῆναι γυμνοὺς τινὰς καὶ ἀνόπλους
P 359 καὶ μηδὲ τῶν καθ' ἡμέραν ἐς τροφὴν εὐποροῦντας. νῦν δ' ἀλλ'
 ἄργοι κάθηνται καὶ ὑπερηφάνους τὰς μισθοφορίας ἀπαιτοῦσι, τί
 καὶ πράξαντες ἀγαθὸν καὶ μαχητῶν ἔργον γενναίων, τοὺς ἐχθροὺς
 καὶ ταῦτα ἔγγυς ὄρωντες, πολέμοις συντραφέντες καὶ μάχαις, 10
 ὡς λέγουσιν. ὦν χάριν ἐγκαλύπτεσθαι δέον, οἱ δὲ καὶ ἀπειλοῦσι
 κατατρέχειν τὴν χώραν, ὥσπερ ἂν ἐρημος προύκειτο τοῦ πολυω-
 ροῦντος, καὶ ὡς οὐκ οἶδασιν ὡς κατὰ νότου τούτοις ὁ βυσιλεὺς
 καὶ αἱ περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὦν μὴ ὅτι γε τὴν προσβολήν, ἀλλ'
 οὐδὲ τὴν φήμην προσπελαζόντων ἐνέγκαιεν. 15

B 20. Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων διαλαλήσας κείνοις μὲν
 τὸ σφίσι συνοῖσον ἀφῆκε βουλευέσθαι, αὐτὸς δὲ τὸν τοῦ οἰκείου

2. ἐς] ἐν ?

beant. sese porro facultatesque circumspiciant suas, nec obliviscantur
 quod palam est, ipsos, quidquid habent, quo vivunt et spirant, a Romanis
 accepisse; quos dudum fame et egestate perisse necesse fuerat, nisi
 omnium inopes e Theuderichi castris Romanum imperium fomentis recreat-
 ois opportunis, incolumes ad hoc tempus perduxisset. pallidos, exangues,
 miseris reliquiis belli Siculi, nudos vos atque inermes excepimus, omnibus
 iudiciis monstrantes quam sterilem ac damnosam alibi militiam militaverit-
 tis; ex qua utique vobis, quantum apparebat, ne unde quidem in diem
 posterum vel misere vesceremini supererat. nam ita facie luridi, ita ve-
 stibus laceri, ita professionis etiam instrumentis vestrae, armis, inquam,
 destituti in littus estis nostrum expositi, quasi e deserto quodam et vasta
 solitudine in terras demum cultas transiretis. nunc vero impinguati no-
 stris copiis otiosi videlicet desident: quin et feroces tumidique laborum,
 quos ignave vitarunt, mercedis flagitant. quanam vero eas navanda
 opera promeriti? agite, quid memorabile gessistis? quo forti vos facinore
 manu rem gerendo commendastis? atqui hostes non deerant, quos ante
 oculos habebatis, summo vestri contemptu ferentes agentesque late cuncta.
 haecine decora vestra sunt, hominum, si ipsis de se praedicantibus cre-
 ditur, bellis innutritorum ac praeliis? qui si vera memorant, pudere ipsos,
 quod a pristina virtute tam probrose degeneraverint, deceat, et latebras
 ignominiae suae quaerere. atque hi tamen sunt quos audio minari hosti-
 liter incursuros terras nostrae ditiois, tamquam regiones nostro subiectae
 imperio praesidiis tutelae ipsarum invigilantibus careant. neque cogitant
 imminere ipsis a tergo Augustum Michaëlem, tot ac talibus instructam
 copiis, quarum ne famam quidem adventantium, nedum impetum ac vim
 irruentium queant sustinere.

20. Haec et plura horum prolocutus imperator Catalanos, ut de re-
 bus suis secum deliberarent, dimisit. ipse autem proprii germani Cos-

ἀνταδελφου τοῦ πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου υἱὸν ἀναδοχῆς
 ἀξιώσας μεζονος ἢ κατ' ἀδελφόπαιδα, ἅμα δηλῶν ὡς τάχα ἂν
 καὶ τῷ πατρὶ τούτου καλῶς ἐς ἅπαν ἐχρᾶτο καὶ διὰ τέλους ἤγαλ-
 λεν, εἰ μὴ γ' ἐκείνος τὰ πρὸς αὐτὸν ἐφωράθη δύσοντας, τιμᾶ
 5 οὕτω τελῶς τοῦ ἐπτακαιδεκάτου ἐπιβάντα ἔτους τῷ τοῦ παν-
 περσεβάστου ἀξιώματι, πλὴν οὐ κατὰ τὸ ἀρχῆθεν τῆς ἀξίας ταυ-
 τησι σχῆμα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῶν κερῶν παρασήμοις σεμνύνει,
 ἃ δὴ τῆς ἐπαρχίας πρότερον σύμβολα ἦσαν, ἀξυμβολον ὄσον ἐπὶ P 360
 τούτοις τούντεῦθεν τὸν ἐπαρχον καταστήσας. οὕτω γὰρ πρότε-
 10 ρον κἂν δυσὶν ἐπάρχοις, τῷ τε Ὑπερίμῳ καὶ τῷ Χαλκεοπούλῳ,
 πεποίηκεν, ἀξυμβόλους καταστήσας σφῶς, ὡς ἄξιον ὄν τὸν ἐγ-
 γὺς βασιλέως ὄντα καὶ γε πρὸς αἵματος; λέγων, παρασήμοις
 τοιοῦτοις σεμνύνεσθαι. ταῖς δὲ περὶ τὸν υἱὸν καὶ βασιλεία δυνά-
 15 μισι πέμψας προστάττει, ἐπεὶ ἐκείνους οὕτως ἀπέπεμπε, συνα-
 μῶεν σὺν Ἀμογαβάροις Κατελάνοι, πειρᾶν ἐπέχειν πολέμῳ. καὶ B
 ταῦτα μὲν ἐπραττε βασιλεύς, οὐδὲ τὸκ γαμβρὸν ἀφίεις ὄλωσ τῆς
 προσπαθείας καὶ ἀπαρτῶν τῆς κηδεμονίας, ἀλλὰ παντοίως
 προσποιούμενος καὶ Καισαρα ἤδη φημιζόμενον, ἐπεὶ καὶ ἡ σύζυ-
 20 γος ἐκείνου τὰ Καισαρικὰ ἅμα δεξαμένη περιεβέβλητο. καὶ

4. ὑφοράθη P.

stantini Porphyrogeniti filium in maiorem honorem provehens quam spe-
 rare a patruo verisimiliter potuerat fratris filius (significare videlicet,
 opinor, volens; se patri huius adolescentis mortuo constans exhibiturum
 fuisse, dum viveret, officium benevolentiae fraternae, nisi ille se sibi in-
 fensum manifestis indiciis monstrasset) ornavit eum, nondum anno aetatis
 septimo decimo egressum, panhypersebasti dignitate, quamquam ei non
 concessit a principio habitum eius tituli proprii, sed gilvis eum insigni-
 bus honoravit; quae praetoriae prius erant symbola potestatis, ita ut
 deinceps praetor ornatum non haberet qui uni ipsi conveniret proprie.
 sic enim et prius duobus praetoribus Hypertimo et Chalceopulo fecerat,
 propriis eos privans insignibus, dum horum usum communicat aliis. aie-
 bat autem rationem reddens facti huius imperator videri sibi peculiariter
 aptum colorem gilvum insigniendis qui gradu ac consanguinitate proxime
 imperanti sunt admoti. iam quoniam providebat a Catelanis, super repu-
 pulsam etiam obiurgatione a se irritatis aspera, insultum iure aliquem ti-
 meri posse, Michaëlem Augustum iussit, collectis cunctis in unum copiis
 circa arcem Apro dictam castra metari, ac si qua erumpere cum Amoga-
 baris Catelani conarentur, vi eos pugnaeque cōhibere. atque haec sic
 agens imperator handquaquam affinem suum intimum et quasi generum
 Rontzerium plane abdicabat, aut benevolentiae curaeque, quas talis ne-
 cessitudo posceret, omnino expertem relinquebat, sed e contrario genere
 omni blanditiarum demulcebat, iam utique paene declaratum Caesarem:
 Caesarea quippe insignia uxor eius ab Augusto accepta induerat. sata-

ταῦτ' ἔπραττε τῶν πολλῶν διωτᾶν ἐκείνων πειρώμενος, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πέμπων πρὸς βασιλεῖα διεμνηύετο.

C 21. Ὁ δὲ γε πατριαρχεὺν Ἀθανάσιος τὰ πολλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως συγκροτούμενος, οὐδὲ αὐτός, ὡς ἔδοκει, καθύφει τῆς πρὸς ἐκείνον θεραπείας, καὶ μᾶλλον διτι γε καὶ πολλῶν 5 τῶν δυναμένων βασιλεῖ συνεῖναι καὶ ξυνεργεῖν εἰς τὰγαθὸν ἔρημον τοῦτον ποιεῖν συνέβαινε, τοῦτο μὲν ἀποφυγόντων ἐκουσίως ἐς πόλεις ἑτέρας, τοῦτο δὲ καὶ αὐτῶν αἰτίαις περιβαλλόντων ἐκί-
D νους ὧν ἕνεκα καὶ ἀπηρητημένοι βασιλέως ἦσαν. καὶ διὰ ταῦτα ὑποποιούμενος τὸν καιρὸν οὗτος συνεχάειν ἀγρυπνίαις καὶ λιτα- 10 νείαις περιεσπᾶτο, στίφος μοναχῶν συγκαλῶν καὶ ἱερωμένους καὶ πλήθος ἄλλο, καὶ πολλὰ ὑπερπιαθῶν τῷ δοκεῖν συνόδοις ὀλομη- ροῖς μόνος ἀρχιερέων, μόνος τῶν προουχόντων τῆς ἐκκλησίας, P 361 τοὺς μὲν παραπέμπων ὡς δῆθεν εἰς τὰς λαχούσας, τοὺς δὲ καὶ παρὰ φαῦλον τιθέμενος, τὰς ἀμφισβητήσεις τοῦ πλήθους δια- 15 λύειν πειρώμενος, κἄν ἄλλως κακῶς εἶχε τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα, τῶν περιφανῶν ἐν ἐνθελίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ διαβιούντων. οὐ

gebat videlicet hac arte a communibus gentis suae consiliis Rontzerium abducere, occasionem eius spei e missis ab hoc arcano ad se nuntiis sumens, quibus studiose persuadere conabatur se devoto perstare in Augustum animo, sed quandam agendi loquendique adversus imperatorem simulationem extorqueri sibi metu ac minis suorum, quorum contumaciam tacitus detestaretur.

21. Patriarcha porro Athanasius ut ingenti semper favore atque applausu imperatoris honorabatur, ita nec ipse videri volebat ulla vicissim in re cessare quae ad ei gratificandum obsequendumve pertineret. ad quod illum stimulabat maxime solitudo imperatoris et destitutio a multis sua causa absentibus, quorum praesentia et opera in tot illis difficultatibus gravissimi temporis iuvare potuisset, quibusdam eorum exilium sibi sponte consciscens recedendo in civitates alias, et iisdem caeteros implicantibus in easdem causas ob quas ipsi ab imperatore discessissent. quare patriarcha congruentem tristitiae temporum sollicitudinem ostentans, continuis vigiliis et litanis numen propitiando rerum in praecipiti pendentium ruinas fulcire conabatur. multus igitur erat in congregandis ad orationem monachorum coetibus, sacerdotum quoque ac turbae caeterae, prae se ferens ex animo se compati calamitatibus publicis. quotidianas quin etiam celebrabat synodos, quamquam solus ipse quidem archiepiscoporum, solus ecclesiasticorum procerum, quippe cum reliquos ipse ab urbe amandasset omnes, alios quidem ad suas ecclesias praesenti cura regendas ire iubens, alios delationibus vulgi ad suum tribunal vocatos, secundum accusantium vota fere indicans, ignominia deformatos cogens declinare conspectum multitudinis et prae pudore dedecoris inusti latebras peregre quaerere. reliquum vero ecclesiasticorum corpus graviter universum laborabat, illustrioribus quibusque horum partim inopia conflictatis, partim honore imminuto de gradu splendoris pristini delectis. non enim

γὰρ ἐξήλλακτο τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ ἡθους οὐδ' ἐς βραχὺ καταστά-
 σεως τῆς ἀρχῆθεν, καίτοι γε τοῦ βασιλέως πληροφοροῦντος,
 ὅτ' αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πάσιν πραγμάτων ἐποίει,
 ὡς τὸ ἡθος ἐνέλλακται. ὄλιος δὲ ἀθώπυτος ἦν καὶ ἄτεγκτος,
 5 καὶ ἴν' οὕτως εἶπω, κατὰ τοὺς κερασβόλους κυάμους ἀμάλακτος, B
 βαρὺς μὲν μοναχοῖς, ἐξαλλάττων καὶ κῦτὰ τὰ τῶν μονῶν τυπικὰ
 καὶ μονοφαγίαν δι' ἔτους ἐξακριβούμενος, ὡς καὶ ἐννατίζειν αἶει,
 κἂν ἐπιστιῶτο δεσπόμενος ἑορτῇ καὶ τῶν πασχάλων, βαρὺς δὲ
 καὶ κληρικοῖς, βαρὺς δὲ καὶ λαϊκοῖς, καὶ τὰ πάντ' ἄγων καὶ
 10 φέρων εἰς θεῖα δικαίωματα, οἷς οὐδ' ὄλιος οὐδ' οἱ ὁμολογουμέ-
 νως περὶ τὰ θεῖα ἠκριβωμένοι κατεχρήσαντο. καὶ ἐπορεύετο
 κραταιούμενος ἐπὶ τούτοις βασιλέως συγκροτησιμοῖς, κἂν πάντες, C
 καὶ μᾶλλον τῶν ἐπιδήλων, δυσχερῶς εἶχον τοῖς παρ' ἐκείνου
 πρᾶττομένοις. τὰ γὰρ ἐκείνου ἡθὺς πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἐξαίσιμα
 15 ἦσαν καὶ ῥῶδ' ὄλιος ἐκείνοις συνέβαινον, τοῖς μὲν ἐξ ἐναρέτου
 δῆθεν δοκήσεις, τοῖς δ' ἐξ ἐμφύτου γνώμης δοκῶν, τοῖς δ' ἐμ-
 παθοῦς διαθέσεις κατὰ γνώμην τῶν πύλαι. ὁπόθεν δὲ τοῦτ'

vel ad breve tempus Athanasius immutare quidquam aut remittere de illa
 morum acerbitate priori patriarchatu odiosissime exercita curaverat, ut
 cumque et credidisset imperator et persuadere aliis spondendo studuisset,
 quando illum ecclesiasticis rursus negotiis praeposuit, alium plane iam
 ipsum a primo illo dudum exoso ac formidato nunc esse factum, cum ta-
 men is tunc maxime nullis se verborum officiis delinibilem, praerigidum
 plane quendam, et ut sic loquar, prout de fabis aiant cornu tactis, nulla
 coctura emollibilem praeberet, gravem quidem monachis (quibus ipsum
 quotidie numerum psalmorum et cantus ecclesiastici, usu monasteriorum
 singulorum dudum definiti, modum passim exaggerans mutaret, eisdemque
 de novo praescriberet, tamquam instituti observationi monastici necessario
 annexam, religionem continuati citra intermissionem ullam per totum ae-
 que annum ieiunii, unica in die refectioe contenti; unde fiebat num-
 quam plane hora prius nona gustare quidquam monachos, ne in festis qui-
 dem domini aut ipsis Paschalibus), gravem etiam clericis, gravem et lai-
 cis, dum omnia omnium ad divinarum, ut aiebat, iustificationum normam
 acerbe semper emendans revocat; quali severitate nullum eorum qui
 omnium confessione haberentur divinarum legum observatores exactissimi,
 usum fuisse constabat, inter hos ille velut inanes contemptim fremitus
 erecta fronte, quo intenderat gradiebatur, fretus sibi paratissimo, et quo
 magis pergeret, benignius semper aspirante favore imperatoris, quantum-
 vis interim omnes ringerentur, maxime autem insigniores quique aegerime
 ferrent quae ab illo videbant fieri, tantumque abessent a dignandis as-
 sensu vel approbatione sua ulla eius actis, ut mores ipsius in compara-
 tione cum aliis laude omnium celebratis praesidibus ecclesiarum plane sibi
 videri monstrosos atque horribiles non dissimularent. in eam alios sen-
 tentiam adducebat recta aestimatio verae virtutis: alii sensu quodam in-
 nato et quasi genii abhorrentis incitabantur impulsu. nonnullos, nec forte
 paucos, stimulabant irae in Athanasium veteres, prioris olim eius regimi-

ἦν, ἔξεστι γίνεσθαι τοῦ πείθοντος λογισμοῦ. ἀμέλει τοι καὶ
 μὴ μόνον τοῖς ἀρχῆθεν σχιζομένοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγλευ-
 D κῆς ἐδόκει καὶ ἀτενοῦς ἤθους καὶ ὄλως δυσπέμφελος. βυσιλεὺς
 δὲ οὐ μᾶλλον ἐκείνον ἢ τὴν οἰκείαν συνιστῶν οἶον, ὡς ἐφίκει,
 γνώμην, ἐφ' οἷς καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεκρίκει, οὐδ' ἐς βραχὺ τῆς
 ἐπ' αὐτῷ πολυωρίας καθυφίει. ἐπεὶ δὲ καὶ φάμονος ἄττα ἐπι-
 φέντα μέχρι καὶ ἐς αὐτοῦ χεῖρας πεφθάκει, δειν' ἄττα λέγοντα
 καὶ ἀπάδοντα, οὐκ ὀλίγην κἀκείνος εὐρίσκει σχεδιασθεῖσαν τῷ
 πατριαρχοῦντι σύστασιν ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. εἶχε μετὰ πολλῶν
 E ἄλλων ἢ πόλις καὶ Ἀρμενίους ἐποίκους. τῶν τις καὶ προεπι-
 10 φθάκει προσδραμὼν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μύρω τῷ ἁγίῳ
 χρισθεῖς. παρ' ἦν αἰτίαν καὶ ἄλλοις μὲν τοῖς ὁμογενέσιν ἀπό-
 στοργος ἦν, διαφερόντως δὲ γε τῇ ἀδελφῇ. ὡς δὲ καὶ πικρῶς
 εἶχον καὶ ἔλοιδοροῦντο τῷ ἀποκλίναντι διὰ τὴν μετάθεσιν, ἐπι-
 πικραίνετό οἱ καὶ ἡ ὀμάλμων, καὶ μέσον τούτων ἐχθρα συνίστατο.
 15 ὦν ἐν μιᾷ διαλοιδροουμένων, κἀκείνου προσαπειλοῦντος ἀναφί-
 P 362 ρειν τῷ πατριάρχῃ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ὀνειδῆ διεγκυλεῖν, εἰς
 παρευρεθεῖς ἐκείνοις καὶ ἀναξιοπαθήσας οἶον, τὴν ἐγκλήσιν

nis iniuriis accensae, quarum memoriam praesens simillium experientia re-
 fricabat. cuiusmodi praeiudicia quos insector animos, iis nimirum facile
 persuadent iustus se nec reprehensioni obnoxius moveri odiis, dum eos
 aversantur quos tam merito cunctis exosos intelligunt. verum Athanasius
 vel ignarus vel sic tanquam ignoraret securus adeo flagrantis in ipsum
 invidiae, non iis solum quos priori functione patriarchalis potestatis irri-
 taverat vexando, abscindique a sui communione coegerat, durum indomi-
 tumque se praebat, sed et sine discrimine cunctis aliis acerbus, auster-
 rus, morosus, ac velut mare procellosum, minaci semper apparere perge-
 bat, si non etiam affectabat, terribilis specie. porro imperator non ma-
 gis illum quam proprii a principio de illo declarati auctoritatem iudicā
 constantia perseverabat irrevocabili tueri; nec ei consulendi eiusque invi-
 gilandi securitati providam sollicitudinem remittebat. quoniam vero tam
 licenter in vulgus spargebantur libelli adversus Athanasium famosi, ut
 quidam eorum gravia et valde absona continentes usque ad ipsas impera-
 toris pervenirent manus, inventam is occasionem cupide arripuit patriar-
 chae de novo ad populum commendandi ex causa quam mox exponam.
 habebat urbs inter alios variarum gentium inquilinos plures etiam aliquos
 Armenos. horum quispiam relicto suorum ritu nostrae se catholicae ag-
 gregaverat ecclesiae, sacro ad hoc unctus chrismate; quo nomine ma-
 gnum in se concitavit odium popularium suorum, praesertim vero sororis,
 adeo ut passim eum cum caeteri consanguinei conviciis proscinderent,
 quod e religione patria ad aliam descivisset, tum eundem amarissime ob
 id ipsum germana increpare non desineret. eratque tali ex causa conti-
 num inter eos commissum iurgium. quod dum die quadam ferventius
 agitaretur, hinc de more conviciantibus homini domesticis, inde illo mi-
 nante se ad patriarcham relaturum quae sibi exprobrarent et eos apud
 ipsum accusaturum, repertus illic quidam est qui, velut rem indignam ra-

ἔβλασφημίη καὶ πλῆστιν καὶ πατριάρχην, τὸν καταφρονητὴν ὑπεμ-
 φαίνων; ὡς ἤκιστα φροντιῶν, εἰ ἐπικαλοῖη. μικρὸν διῆλθε τῆς
 ὥρας, καὶ ἀποστάς ἐκείθεν, μεταξὺ τῆν ὁδὸν διερχόμενος,
 παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν ἐμφανῆ ἔνυμποδίζεται καὶ πίπτει πτώμα
 5 δεινόν, καὶ ἔδοξεν ὑποσχῶν δίκας τῆς βλασφημίας, δεινῶς συν-
 τριβεῖς τὸν πόδα. ταῦτα μαθὼν βασιλεύς, καὶ ὡς εἰκὸς τὸ B
 πραχθῆναι ἡγήσάμενος θαυματουργήμα, τὸ πᾶν τοῦ παραδόξου
 τῷ πατριαρχοῦντι προσαντίθει, δέον ὄν, οἶμαι, καὶ μᾶλλον
 θεῷ καὶ τῇ πίστει, ἣν ἐκείνος ἀφρόνως βεβλασφημήκει. καὶ
 10 αὐτίκα πρώτας σύναξιν κοινήν παραγγέλλει, ἐπιτάττει δ' ἐνεχθῆ-
 ναι καὶ τὸν καταραχθέντα ὡς εἶχεν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος. οὐ δὲ
 καὶ ἐς μέσον τεθέντος, πολλὴν καὶ διωλύγιον διεξῆει δημηγορίαν,
 συνιστῶν ἐνευθεῖν ὅν συνιστᾶν ἤθελε, τῶν δ' ἀπ' αὐτοῦ σχιζο- C
 μένων, καὶ μᾶλλον τῶν ἰδίως ζηλούντων, τὰ πλείστα καθήπε-
 15 το, κἄν ἐκείνοι τὴν γνώμην ἀμετάθετον εἶχον ἐφ' οἷς ἀρχῆθεν
 ἐπισχυρίζοντο. καὶ ἔπασχον μὲν, ἔπιουσχον δ' ἔν καὶ τὰ μέγιστα,
 εἰ βουσιλεύς ὑφίει καὶ συνεχώρει. ἀλλ' ἀνεῖχεν ὅπως τὰς ἐπ'
 ἐκείνοις τῶν ἄλλων ὁρμὰς τρόποις χρηστότητος.

22. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ ἀπὸ μεγάλου δουκὸς Ἰταλὸς μὲν τὸ P 363

tus intentari ipsis auctoritatem alieni patriarchae et iudicii eius periculum denuntiari, erupit in maledicta, diris devovens et fidem et patriarcham istum, quem contemnere se nec nauci facere, aut quid de se censeret, si coram eo citaretur, omnino curare demonstrabat, nondum huic tota a prolatis verbis talibus hora effluerat, cum abscedens inde, dum per urbem ambulabat, ex nulla quae appareret causa supplantatur sterniturque humi diro casu, visus blasphemiae poenas pendere, quod eo lapsu pedum illi contritus alter est. eo imperator cognito, eventum ex prima statim specie manifesto miraculo imputans, pro caetera sua admiratione patriarchae, prodigium id esse a deo declarante suum in ipsum amorem et eius apud se merita mirabiliter patratum sine ulla dubitatione credidit, verisimilius, ni fallor, opinaturus, si fidei ab isto blasphemia violatae repetitam sic a numine ultionem fuisset interpretatus. postridie igitur mane confestim concionem frequentem advocat. praecepit autem eo in lectulo deferri eum qui pridie pedem, ut dictum est, fregerat, quo in medio posito sane longam et verbosam e superiore Augustus loco effudit orationem, exquisitis evehens praeconiis quem volebat commendare, abscissos autem ab eo, aut potius ei privatim invidentes, haud parce omni occasione incursans, frustra id quidem, quantum ad eos de sententia dimovendos pertinuit. adeo enim quidquid imperator diceret, nullam vim eorum animos immutandi habuit, ut contra in antiquis adversus Athanasium iudiciis et odiis magis magisque confirmarentur. et patiebantur illi quidem ab Athanasio multa, multo plura et gravissima passuri, si permitteret eum imperator ad extremum indulgere maligno suo genio. inhibebat enim ille omnino et ab illis arcebat, innatae mansuetudinis instinctu, saevos ferosque immanentium iis perdendis Athanasianorum impetus.

22. Inter haec is qui magnus dux fuerat, Italus quidem genere, sed

γένος, ταῖς δ' ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὀνομασίαις ὡς γαμβρὸς κλειζόμενος, πέμπων πολλάκις πρὸς βασιλέα καὶ τεχνιτεύων τὰς σκαιωρίας, τέλος ἀποσταλέντα καὶ αὐθις τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐγέρσεως ὑποδέεται καὶ Καῖσαρ φημιζεται, δέχεται τε παρὰ βασιλέως καὶ χρυσοῦ 5
B νομίσματα χιλιοστύας τρεῖς πρὸς τριάκοντα. ξυνέκειτο δὲ σφίσι λαμβάνειν καὶ σίτου τοπικοὺς μοδίους ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ μέγχε καὶ ἑς τρεῖς χιλιάδας μαχιμῶν ἀνδρῶν παρακατασχόντα τοὺς ἄλλους ἀποπέμπειν, καὶ αὐτίκα περᾶν κατ' ἀνατολήν. ἀλλ' ὅμως ἐκ σκαιωρίας καὶ αὐθις οὐχ ὑπέλειπετο πρόφασις, ἀλλὰ πολλοὺς 10
 μὲν ἀνὰ Κύζικον πέμπει πολλοὺς δ' ἀνὰ Πηγᾶς, ἱκυνὴν δὲ μοῖραν καὶ τῷ Λοπαδίῳ προσνέμει. αὐτὸς δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Μπυργιέριον θάλαπιν ἤδη ἀποστατήσαντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀμφὶ
C τὸν νόθον ἀδελφὸν Θεουδερίχου ὑποποιούμενος, τούτοις μὲν μέγχε καὶ Μιτυλήνης τὸν πλοῦν περιώριζεν, ἐκείνους δὲ παρακατεῖχει 15
 καὶ προφάσεις ἐπλάττετο καὶ ἄλλας μὲν, τέως δὲ γε τὴν ἔκδηλον, ὡς ἀκαθέκτους ὄντας οὐ δύναται καθυπάγειν εἰς τὸ οἰκεῖον θέλημα, καὶ ταῦτα μηδὲ ταῖς κεχρωσθημέναις μισθοφορίαις ἱκανωθέντας. ὑπεποιεῖτο δὲ καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν χιλιάδων τοῦ σίτου συναγωγὴν· καὶ ἀνὰ μέρος μὲν οἱ τοῦ βασιλέως συνήγον ἐκ τῆς 20

2. βασιλεῖ P.

qui generi appellatione ab imperatore honorabatur, mittens subinde ad Augustum et fraudum illum suarum artificis implicans, denique rursus ab eo missa Caesareae dignitatis insignia, die qua Lazari resurrectio celebratur, induit et Caesar acclamatur. accepit autem ab imperatore tria et triginta nummorum aureorum millia. conveneratque inter illos tradenda praeterea illi fore modiorum frumenti mensurae locis illis usitatae centum millia. ipse autem sponderat tria se dumtaxat bellatorum fortium millia e suis copiis retenturum, ac dimissis reliquis cum illis traiectorum in Orientem. quibus in cunctis administrandis consuetas adhibebat astutias, variis praetextibus illudens. nam ex illis quos se dimissurum promiserat, multos Cyzicum misit, multos Pegas; nec modicam eorum partem Lopadii collocavit. interim ipse Mpyrigerium palam imperatori rebellem fovebat, et cum fratre notho Theuderichi eiusque classe piratica familiare commercium habebat, idoneis eos officis delinens. ac Siculis quidem illis spatium incurrandi maris usque ad Mytilenam praefinivit: Catalanos autem quos dimissurum se promiserat contra pacta retinens, fictas perfidiae excusationes obtendebat, cum alias, tum illam iam tralatitiam, haud posse se adigere quo cuperet homines infraenes, qui praesertim debita dudum sibi nec adhuc representata stipendia reposcerent. nec temperabat quia fraudandi occasionem arriperet ex imperata de qua diximus comportatione frumenti, ipsi prius quam transfretaret in Asiam admetiendi. ne enim unquam constitutus modiorum numerus plene posset constici, ut quamque illius partem rati ministri conferri locum in

χώρας ἐκείνῳ τὸν σίτον, ἀνὰ μέρος δ' ἐκείνος τοὺς ἰδίους πέμ-
 πων ἐξεφόρει τὸ εὐρισκόμενον, προφάσει μὲν ὡς ἐπιταχύνων τὴν D
 ἀπανάστασιν, τὸ δ' ἀληθές καὶ ὃ μᾶλλον κατενοεῖτο, τὰς ἐπι-
 θυμίας ἐμπιπλῶν καὶ καταφρονῶν ἐς ὅτι μάλιστα. ἐν τοσοῦτῳ
 5 δέ, ἵνα δὴ καὶ πλέον τὸν βασιλέα ὑποποιήσῃται, ἄμα δέ καὶ
 κατὰ τινὰς ἐτέρας προφάσεις, τὴν μὲν πενθερὰν καὶ τὴν σύζυ-
 γον τῷ ἑγγαστρῷ βαρουμένην φόρτῳ πέμπει κατὰ πόλιν πρὸς
 τὸν κρατοῦντα, περιαργῶν τὴν διαπεραιώσιν ἐκ προφάσεως, ὡς P 364
 εἰ μὴ ἐπανέλθοιεν αὐταὶ ἐξηγνησμένων καὶ τῶν ἀπαιτουμένων,
 10 οὐδ' ὄλωσ περαιωθησόμενος. (23) αὐτὸς δὲ συμπαραλαβὼν B
 οἷς καὶ μᾶλλον ἐθάρρει, ποσομένους περὶ πού τοὺς ἑκατὸν καὶ
 πενήκοντα, ἔγνω πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ κατὰ τὴν Ἀδριανοῦ διά-
 γοντα ἀπελθεῖν, προφάσει μὲν καὶ τῷ φαινομένῳ ὡς προσκυνή-
 σων καὶ βλέψων ὃν ἐς τόδε οὐκ εἶδεν, ἔτι δέ γε, καὶ ὡς ἔλεγε,
 15 συνταξόμενος μέλλων διαπερᾶν, τῷ δέ γε βαθυτέρῳ, καὶ ἐφ'
 οἷς ὑπωπτεύετο, κατασκοπήσων τὸ περὶ τὸν βασιλέα στρατεύμα.
 καὶ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνοι πρὸς τὰς αὐτῶν ἀτασθαλίας ἠρέμουν, ἀλλ' C
 ἔπονοοῦντες τὴν ἀπιστίαν, καὶ μᾶλλον Ἄλανοι καὶ τὸ ἐκ παλαιοῦ

praescriptum curaverant e variis regionibus tractus Occidui, eam statim
 per a se missos iubebat tolli exportarique praetextu accelerandae migra-
 tionis Augusto exoptatae Catelanorum, revera autem, quod satis clare pel-
 lucebat peritis rerum, inexplebili suae indulgens cupiditati et Romanum
 Imperium licentissime ludificans. sub haec, ut imperatorem tanto ad-
 stringeret artius, prout ei erat opportunum ad varios quospiam perplexa-
 ram machinationum fines, socrum suam et cum ea uxorem gravidam in
 urbem ad imperatorem se conferre iubet, allegaturas ei, quibus scilicet
 inviata a transfretande prohiberetur, causas plausibiles, a contumacia re-
 cusantium id facere militum ductas, professus etiam discedentibus matro-
 nis haud se sperare prius posse persuadere Catelanis traiectum, vel cum
 his, ut iubebat Augustus, in Asiam unquam transmissurum sese, nisi re-
 versae confectas impetratasque ab imperatore referrent militum petitiones
 et pecuniam plene solvendis suffecturam stipendiis cunctis retro debitis.
 (23) ipsae autem sumens secum cohortem amicorum quibus maxime fide-
 bat, numero circiter quinquaginta supra centum, decrevit ad imperatorem
 Michaelē Adrianopoli degentem proficisci, specie quasi veneraturus et
 visurus principem quem nondum viderat, praetereaque vale ipsi dicturus,
 stans velut in procinctu transmissionis in adversam continentem: altiori
 tamen, quod sagaces suspectabant, ad id impulsus consilio, nimirum ut
 sic praesens exploraret quales essent et an tantum metuendae Michaelis
 Augusti copiae. haud enim adeo hebes erat Rontzerius ut prorsus non
 intelligeret, quod satis eminebat, infensum infestumque sibi ac suis Cate-
 lanis istum esse exercitum, quippe fama irritatus immanium iniuriarum
 per quas illi Romanos, cives ipsorum, quin et plerosque familiares et
 consanguineos, avarissime ac contumeliosissime vexassent. ad hunc ulci-
 scendi praeterita scelera impetum adungebatur cura praeventendi futuram
 rebellionem, cuius mox erupturae multa extabant indicia paene manifesta.

Περσικόν, οὗς καὶ Τουρκοπούλους ὠνόμαζον, οἱ μὲν περὶ τὸν
 ἐκ Βουλγάρων Βοσσίλαν καὶ τοὺς οἰκείους κοσμητέρας, τὸ δὲ
 Ῥωμαϊκόν περὶ τὸν μέγαν πριμικήριον τὸν Κασσιανὸν καὶ τὸν
 Δούκαν καὶ μέγαν ἑταιρειάρχην ταττόμενοι, τὰ τῆς Μακεδονίας
 D τε ὄχρῳ διελάμβανον ἀπαραστάτων τῶν οἰκητόρων κατὰ βασι-5
 λικὴν διὰ τὸν κίνδυνον πρόσταξιν, καὶ κύκλῳ περισχόντες τὸν
 τόπον ἐφ' ἡμέραις ἐστρατοπεδεύοντο, τοῦ μὲν προσβαλεῖν Ἴτα-
 λοῖς ἀποσχόμενοι, ἔννοιαν δὲ διδόντες ὡς ἐπιθήσονται φανεροῖς
 εἰς ἀποστασίαν κατασταῖσιν, ὡς ἐκ πολλῶν ὑπωπτεύετο. ἦν τοί-
 νων ἐντεῦθεν καὶ κατασκοπήσεως ὑπόψια, ὡς εἴρηται, αὐτόθεν 10
 E ἀφικνουμένῳ, ὅτι γε καὶ ἐκάστῳ τῶν κατὰ δύσιν φρουρίων, οἷς
 ἐπιστάτη, ἰδίους ἐκ Κατελάνων ἀρμοστὰς καθίστη καὶ φύλακας.
 Βοηδρομιῶνος τοιγαροῦν ὀγδόη λήγοντος ἦν, καὶ ἠγγέλλετο τῷ
 κρατοῦντι Μιχαῆλ ἢ τοῦ Καίσαρος ἀφίξις ἀνὰ τὴν δεῖξιν ἅμα
 τῷ στρατῷ διάγοντι. ἀγγελθὲν δὲ τοῦτο παρὰ τοῦ γυναικαδέλ-15
 P 365 φου ἐκείνου Ἀσὴν Θαῦμα ἦν· καὶ πέμψας ὁ βυσιλεὺς ἐπυθάνετο
 πῶς ἂν καὶ παραγένοιτο, εἰ ὀρισθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως τε
 καὶ πατρός, ἢ αὐτὸς καὶ γνώμης ἤλθειν αὐτοθελοῦς. καὶ ὅς τὴν
 πρὸς αὐτὸν μὲν δουλείαν καθωμολόγει, καὶ ὡς προσκνήσων
 πάρεστιν, ἅμα δὲ γε καὶ κατὰ τὴν προκειμένην ὁδὸν τὴν ἐπ' ἀνα-20

18. ἦ] εἰ P.

et hanc in partem eminebant Alanorum maxime studia, Persicorumque itidem veterum sub signis Romanis ordinum, qui Turcopulorum nominabantur. horum quibusdam praeerat oriundus e Bulgaris Bossilas. alii praefectis e sua gente sibi propriis parebant. Romanae vero legiones, quas ductabant magnus primicerius Cassianus et magnus hetaeriarcha Ducas, munitiora situ Macedoniae praecipue occupaverant, iussu Augusti fuga incolarum ob metum instantis periculi deserta, et castris circum positae amplexae locum illum, stativa ibi a diebus iam aliquot habebant, abstinentes quidem a committendo cum Italis praelio, ansam autem illis dantes opinandi, haud omisso se impetum in ipsos facere, simul, quam moliebantur cuiusque suspecti merito erant, defectio in effectum prorupisset. haec prudentiores nostrorum reputantes non fere dubitabant, quin explorandi animum alio fucans Rontzerius obtentu istum ad Michaëlem Augustum accessum affectasset, maxime cum recordarentur certis nuper nuntiis auditum, quaecumque in Rontzerii venissent potestatem arces tractus Occidui, studiose ab eo Catelanis praefectis fuisse commendatas, attributis cuique ad earum tutelam validis ex eadem gente praesidiis. octava igitur supra vicesimam Martii mensis dies illuxerat; cum imperatori Michaëli occasione census militaris apud exercitum forte tum versanti Caesaris adventus ab Asane fratre Caesarissae illius coniugis nuntiatus est. hic statim Michaëli per missos Caesarem interrogavit, cur, quo animo, cuius impulsu veniret, an sponte ipse ad id consilium appulisset animum; et qui sibi obsequium iam rite professus esset, an debitam exhibiturus venerationem sibi se vellet sistere, valeque dicturus ad mox capeasendum sibi praescriptum in Orientem iter. ad ea ille cuncta

τολῆς αὐτῶ συνταξόμενος. ὁ δ' αὖθις ἀντέπεμπε καὶ λόγοις ἐδεξιοῦτο προσήκουσι. τετρὰς ἦν τῆς τοῦ Θωμᾶ λεγομένης ἑβδομάδος, καὶ τὴν ἐσπέραν ἀνάσας, βασιλεῖ φανείς καὶ φιλοφρονη- B
 5 θείς ὡς εἰκὸς ἀξίως βασιλικαῖς ὁμεσιτιάσει, τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέ-
 5 ραν συνάμα βασιλεῖ τὴν Ἀδριανοῦ εἴσεισι. ταύτην δὲ καὶ τὴν μετ' ἐκείνην ἀγῆλας φιλοτησίαις αὐτὸν βασιλεὺς παρήνει τὰ εἰς προσήνεια διοριζόμενος, ὡς μηδὲν ὅλως τῶν Ῥωμαίων χωροῦν-
 10 τῶν τοιαῦτα ἦθη τυραννικὰ καὶ ἀπόκροτα. ἐκεῖνος δ' ἔτι σπεύ-
 10 δων τὴν ἀποχώρησιν οἰονεὶ συνετάττετο, καὶ τὴν παραλείπειν
 15 ἄσμένως ἐδέχεται. (24) οἱ δὲ Ἄλανοι ἐθύμαινον κατ' αὐτοῦ, C
 τὸν καιρὸν ἐπιτηροῦντες, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Γεωργοῦν, οὗ ὁ υἱὸς κατὰ τὴν Κύζικον ἀπεκτάνθη, καθὰ φθάσαντες εἶπο-
 15 μεν. παρηκολούθουν οὖν τούτῳ σιγῇ ἔνθεν κάκειθεν. δοθέν-
 15 τος οὖν ἐκείνῳ καιροῦ τὴν Ἀγγοῦσταν ἰδεῖν μόνον, τῶν ἄλλων
 15 Ἰταλῶν πάντων ἔξω που ἐστῶτων, ἀπερχόμενος καὶ ἤδη τῆς
 15 πύλης ἀνοιγομένης τοῦ οἰκήματος ἐν ᾧ ἡ Ἀγγοῦστα ἦν, δέχεται D
 καιρίαν τὴν πληγὴν ὀπισθεν διὰ τῶν νεφρῶν παρὰ τοῦ Γεωργοῦ
 15 ζητοῦντος τὸ αἷμα τοῦ ἰδίου υἱοῦ. καὶ οὕτω παραχρῆμα πίπτει,
 15 ἀνὴρ βάρβαρος μὲν καὶ ἄδικος καὶ ὡς τὰ πολλὰ φρονηματίας,

6. ἐκείνης P.

obsequiosis humilibusque occurrens responsis, fidem pacifici ac submissi accessus plenam fecit. quarta erat feria hebdomadae quam Thomae nominant, quando sub vesperam admissus ab Augusto Caesar cum caeteris utriusque personae dignitati congruis affectus est honoribus, tum mensae regiae communi participatione dignatus. postridie simul cum imperatore in urbem Adrianopolim invecus est; qua et consequenti die omnibus indicibus liberalissimae benevolentiae delinens suum hospitem Michaëli Augustus eum interim magnopere hortabatur ad tractandos modestius ac mansuetius Romanos, libere quin etiam denuntians fieri non posse ut li amplius obnoxie quieteque tolerarent tyrannicos iatos et rigidos ipsius et suorum mores. eam ille admonitionem libenter audire prae se ferens, quasi festinans ad imperatam viam dimitti se postulavit, officiosissime in digressu vale dicens. (24) at Alani qui tum erant in Michaëlis comitatu, dudum infensi Rontzerio, eius ulciscendi occasionem observabant, haud lenem ad id instigatorem secum habentes Georgum illum, cuius filium apud Cyzicum Catelani occiderant, prout superius narravimus. hunc igitur taciti quocunque se conferret sequebantur. contigit autem ei poscenti dari horam admissiois ad Augustam, quo erat ipse solus introducendus, Italici quos ducebat comites, procul extra fores palatii iussis subsistere. hoc momentum suis consiliis aptissimum Alani cupide captantes, destitutum praesidio suorum Caesarem in ipso cubiculi Augustae adita a tergo plaga letali in renibus transfodiunt. auctor vulneris ipse Georgus fuit, Italici interfecti filii repetens. eo Caesar ictu protinus concidit, homo barbarus ille quidem et iniustus, magnorum tamen plerumque spi-

ἀλλ' οὖν ὄξυς εἰς πολέμους καὶ διεγερμένους. Θροῦς ἐντεῦθεν
 P 366 ἐγείρεται, καὶ οἱ ἀπ' ἀνατολῆς, ὡς εἰπεῖν, ἐκείνον διεσπάρραξαν
 καὶ ἀπερρόφουν τοῦ αἵματος, τῶν ἰδίων μεμνημένοι· οὕτως
 ὠπλιζεν αὐτοὺς ἢ κακία. ἄραντες οὖν τὸν νεκρὸν ἐκείνου ἔξω
 πον καταρρίπτουσι. τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ μόλις ἑαυτοῦ
 γεγονῶς ἠρώτα πρὸ πάντων περὶ τῆς Λύγουσσης εἰ περιῆ· φόβος
 γάρ, ὡς ἤκουεν, εἰργασμένος ἐν τῷ αὐτῆς οἰκῆματι μὴ τι κάκί-
 νη πέπονθεν ἀνήκεστον φοβεῖν ἐπήγεν. ὡς γοῦν τὰ χρηστὰ μὲν
 περὶ τῆς Λύγουσσης μαθὼν ἦν, κἄν οἶον ὑπερπαθήσας τοῦ ἀν-
 δρός, ὅμως φρόνιμος ὢν προεμηθεύσατο πάνω σοφῶς, καὶ 10
 B προσέτατε μὴ ἐκρανθῆναι τὸ σύνολον τοῖς ἄλλοις Ἰταλοῖς ἑκα-
 τὸν καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὖσιν. ἐκείνους οὖν μηδὲν εἰ-
 δότας τῶν συμβάντων σιγῇ κατὰ τὸ πρόσταγμα περικυκλώσαντες
 ἐκέλευσαν ὄρωμῃ τοῦ βασιλέως τὰ ὄπλα εἰς γῆν θῆναι, καὶ ἀκο-
 νιτὶ ἐχειρῶσαντο, ταῖς εἰρκταῖς ἀνόπλους ἐγκατακλιέοντες. ἐν- 15
 τεῦθεν οἱ Ἄλανοι καὶ ἀνατολικοὶ τοῦ Καίσαρος φρονεῖς φανέντι
 τῷ βασιλεῖ τὴν τόλμαν ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄλλως οὐκ ὄν μὴ
 C τὸν πολλῶν ἀλάστορα, αὐτῶν δὲ βασιλείων ἀποστάτην τὴν γνώ-
 μην, ἀνηλεῶς κατασφάττειεν. ἄλλοι δὲ καὶ μελλοσιν ὄρμαῖς

ritum altaeque mentis, nec non acute providus expeditique in bellis con-
 sili, ad haec expectatus et acer in occasionibus rei gerendae. atropita
 per hunc casum concitato cohors quaedam non longe inde distans militum
 Asianorum prima quod acciderat cognovit. hi memores gravium iniuriarum
 quibus Rontzerius suos ipsorum cives popularesque, quin et plero-
 rumque cognatos intimosque affines afflixerat, ea in ipsum irruerunt ra-
 bie ut eius sanguinem ligurire velle viderentur. discerpserunt ergo meri-
 bundum insatiabili furere, atque exanguie iam cadaver in locum extra se-
 ductum proiecerunt. consternatus isto inopinato tumultu Augustus Mi-
 chaël primum omnium, quod vim in Augustae cubiculo factam audiret,
 de ipsa timuit, ne quid sinistra passa esset. percontatusque, ut cogn-
 vit salvam esse ipsam, solum trucidatum fuisse Caesarem, etsi viri casu
 indoluit, tamen, ut erat prudens, praeventendum strenue putavit, ne quid
 a Latinorum Caesaris comitum desperata rabie funestae commotionis ori-
 retur. primum accuratissimam dedit operam ne ullum ad eos, foris ubi
 stabant, rei gestae indicium emanaret; interimque iussu eius praeteriani
 maximo numero circumdantes illos nihil minus opinantes et funditis igno-
 ros patrii facinoris, iusserunt Augusti nomine arma quae gestabant hami
 deponere. sic eos sine certamine exarmatos et comprehensos universos
 custodiis incluserunt. sub haec danti se in conspectum Augusto Alanorum
 primores auctores caedis et adiutores Asiani fidenter excusabant factam,
 iure occisum a se falsum istum Caesarem aientes, cum in ultionem rap-
 pinarum et flagitiorum quibus Romanos insolentissime vexasset, tum in
 praecautioem rebellionis quam perfidiosissime in Augustos machinaretur,
 prout evidentibus erat indiciiis compertum. interim vero totis trepidaba-
 tur castris, alio alium Michaëlis militum passim adhortante ad erumpen-
 dum in Latines morte ducis ipsorum superatu faciliores futuras. in pri-

ἄλλήλους παρακροτήσαντες, καὶ μᾶλλον Ἄλανοί, ἐπιβάντες τῶν Ἱππων ἕξέθειον πανταχοῦ, ὅπου ἂν καὶ καταλήψαιτο Κατελά-
 νους. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς μαθὼν τὴν ἐκδρομὴν ὄλην τῶν στρατευ-
 μάτων, καὶ δεισας περὶ ἐκείνους μὴ πως ἀσυντάκτως ἐκθέοντες
 5 ἤττηθῶσι καὶ εἰς κίνδυνον αὐτοῖς ἢ ὁρμὴ περιστῆ, πέμψας τὸν
 Φείον αὐτοῦ Θεόδωρον συνάμα καὶ ἄλλοις ὑποστρέφειν ἐπέπρα.
 οὐ μὴν δὲ καὶ ἦνυτε τὸ παράπαν, ἀλλ' εὐθύς ἕξέθειον καὶ τόποις D
 τισὶν ἐπιστάμενοι Ἱταλοῖς μὲν (οὐδὲ γὰρ ἄπυστά πω σφίσι τὰ
 τοῦ Καίσαρος ἦσαν) φόνον ἐπήγον, Ἱππους δ' ἐκείνων καὶ ὄπλα
 10 καὶ χρήματα τοὺς μὲν ἀπῆγον τὰ δὲ συνέλεγον. φθάνει δ' ἐπὶ
 τούτοις καὶ τὰ τῆς φήμης ἐντελέστερον, καὶ ἀκαρεῖ ἕμα Κατε-
 λάνοι πάντες τὴν Καλλίου εἰσελθόντες (ἦν γὰρ ἐκ πλείστον κατη-
 σφαλισμένον τὸ φρούριον) ἑαυτοῖς μὲν προνοοῦσι τὴν σωτηρίαν, E
 τοὺς δ' ἐν αὐτῇ Ῥωμαίους καμπληθεὶ κτείνουσι, μηδ' αὐτῶν
 15 φειδόμενοι τῶν νηπιῶν. τέλος περὶ τῶν ἰδίων, ὧν τε Καῖσαρ
 ἐπήγετο καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἑκασταχοῦ πεμφθέντων,
 δεισαντες μὴ κἀκείνοις κίνδυνος περιστῆ, κατασχόντες τοὺς πε-
 ρόντας φυλακαῖς ἐτήρουν. ἔμελλον δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν νόθον
 ἀδελφὸν Θεουδερῖχου ἑγγύς που ναυλοχουμένους εἰσφορῆσθαι·
 20 ὡς δ' οὐχ ἠμολόγουσιν περὶ τὰ συμφωνούμενα, ἐκείνοις μὲν ἐφῆ- P 367

7. καὶ ante τόκ. deerat. . . . 8. ἔκυστα?

mis Alani consociensis raptim equis cum alia manu in istam incursionem
 feruntur. cuius certior rei Augustus factus, ac veritus non immerito ne
 suae fere universae copiae iniussu inexplorato solutisque ordinibus ruen-
 tes, insidiis exceptae aut iniquo usquam deprehensae loco, clade aliqua
 insigni temeritatem privatam damno magno publice luerent, misso post
 eos solite patris suo Theodore cum aliis, revocare conabatur, nequid-
 quam id quidem, obfirmatis inflexibiliter cunctis in audaci proposito;
 praeterquam iam plus aliqui praecurrerant quam ut eos assequi serius
 egressi potuerint. itaque in manus aliquas stativaque sparsim posita Ita-
 lorum inciderunt nostri, et percussos eos nacti fama quadam necis Cae-
 sariis facile fuderunt fugaruntque, equis eorum abactis, armis et pecuniis
 direptis. plensiore autem cunctos iam imbuente Catolanos tristis eventus
 notitia, momento concurrerunt universi Callipolim, quam sibi arcem ex
 longe provide in perfugium dubiorum temporum paraverant. huc primo
 impetu delati, flagrantis irae vim saevam in Romanos illic repertos effu-
 derunt, universos trucidantes, nulla vel aetatis tenerae vel infantiae mi-
 sericordia. deinceps tamen reputantes eos e suis qui Caesarem comitati
 euntem fuerant, tum quosdam Constantinopoli degentes et varias in par-
 tes ad tractanda negotia communia dimissos, haud dubie detentum a Ro-
 manis iri, quibus permutatiōne redimendis utile foret habere Romanos in
 custodia, quos inde potuerunt capere, incolumes custodierunt. conati
 etiam per legatos sunt persuadere fratri notho Theuderichi, classem non
 longe habenti, ut infeste exascendens in terras imperii sese ipsis adiun-
 geret. sed propositis hinc inde conditionibus haud coalescere foedus inter

καν κατατρέχειν τὰς νήσους, κωφὴν ἑαυτοῖς συμμαχίαν καὶ ταῦθ' ἠγούμενοι, αὐτοὶ δ' εἰς στερεὰν παρεσκευάζοντο μάχην.

B 25. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἡμέλει τὸ σὺμ-
παν, ἀλλὰ τὰ τῶν Βουλγάρων ἐν ἀνακωχαῖς θέμενος τοὺς ἀμφὶ
τὸν μέγαν πριμικήριον ἔξορμα, ὅς καὶ περικαθίσας τὸ φρούριον⁵
πολιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο, ἔστι δ' οὗ καὶ κατετροπούτο.
πληθουμένων δ' ἐκείνων καὶ ἤδη θαρρούντων τὰς ἐκδρομὰς διὰ
τὴν κενὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ἀσχολίαν (ὁ γὰρ Μπυργέ-
ριος περιεβουκόλει τὰς ἐλπίδας τῷ βασιλεῖ, καὶ πέμπων παρ'
C αὐτὸν τὴν δουλείαν καὶ τὸ ὑπήκοον ὑπεκρίνετο ὡς ἐν κενοῖς καὶ 10
τῶν φόνων γενομένων, ὡς ἔλεγεν, ἀνακωχὰς σκαιωρῶν ἐντυ-
θεν) κατοχυροῦσι μὲν ἐκεῖνοι καὶ αὐθις ἐπὶ πλέον τὸ φρούριον,
μακρᾶς δ' ἐπὶ ναυσὶ καὶ ἄλλαις ἐννέα μικραῖς μάχιμον ἐμβα-
λόντες λαὸν εἰς τὸν κατὰ τῶν παραιογαλιῶν σκυλευμὸν ἐπέμ-

ipsum potuit. tandemque Siculis infecto societatis Catelanicae negotio, libera in fructum cessit incurratio depraedatioque insularum; Rontzerianis exclusis illa spe, totam fiduciam collocantibus in munitione Callipolitanae arcis: in qua, si oppugnarentur, acri atque invictae se accingebant resistendi constantiae.

25. At neque Michaël Augustus in tam accipiti rerum cardine sibi ac reipublicae deerat, sed indutiis, qualibus pro tempore licuit, pausam adeptus belli Bulgarici, magnum primicerium cum ipsi propriis subiecta parte non modica copiarum oppugnatum arcem Callipolis misit. atque ille obsidione amplexus locum, strenue rem adversus inclusos illic et non raro erumpere conantes Latinos gerebat, non sine prospero successu secundorum interdum praeliorum. procedente tamen tempore, ac hinc quidem Romanis longo irriti obsidii taedio languescens, Catelani accipiendo subinde illata navibus subsidia suorum adeo iam aucti numero sunt, ut potiri campo inferreque ultro bellum emissis ad regiones circumscitas vastandas sat validis copiis auderent. causa eius incommodi fuit nova Mpyrgerii fraus, qui nota sibi Andronici facilitate iterum in suorum periclitantium gratiam abuti tentavit, eo plane quem speraverat fructu. post illa enim quae de illo diximus, et necem Rontzerii, literis ad imperatorem missis se ipsi videlicet subiectum nec a iurata fide obsequii desistere volentem vanis verborum officiis exhibuit. tum huius obtentu auctoritatem consilio addens, commendare institit indutiarum et conventionis cum Callipolitanae, ut Romanis utiliore quam apertae impugnationis, viam: seram enim et multo emendam Romano sanguine tam munitae arcis expugnationem ostendi. quare ut, quas audiret sine operae pretio frequentari, caedibus suorum parceret, pacisci utrimque aliquot dierum cessationem a vi suadebat, spem faciens ista mora conditionum digerendarum commodae honestaeque ambabus aequae partibus pacis. hac ille dolosa negotiatione plus fidei quam merebatur nactus, spatium obsessis Callipoli Catelanis providit eius arcis oppugnatione acri non parum commissae reparandae inducendisque comitatibus et praesidiis, tutissime firmandae. neque his contenti, longis septem navibus aliisque minoribus novem lectum militiae imponentes robur, hos ad accolarum oras hinc inde

ποσει. καὶ ἐπειδὴ προσβαλόντες μὲν Ἀρτάκη ἐπινείῳ Κυζίκου, προσβαλόντες δὲ Προικοννήσῳ οὐδὲν ἤντυον, ὑποσιάντων στεφρῶς τῶν ἐποικῶν, τοῦ αὐτοῦ Πυαντιῶνος μηνὸς εἰκοστῇ ὀγδόῃ D Περὶνθῳ προσβάλλουσι καὶ ἤβηδὸν τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι. χώρας δ' ἠρήμον τὰς παρ' ἐκάτερα, τῶν μὲν ἀπανισταμένων τῶν δ' ἄλωμένων, ὧν τοὺς μὲν ἔκτεινον τοὺς δ' ἐλαφροπώλουσιν. διὰ ταῦτα νυκτὸς ἀναπεπταμένων τῶν τῆς Κωνσταντίνου πύλων, παντοίων ποταμείων ὑδάτων ῥεῦμα μιμούμενον εἰσεχέετο, ὀλίγον καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ τυχαίως ἐξ ὧν εἶχον ἐπι- P 368 φροόμενοι. καὶ τὰ μὲν ἔξω αὐθημερὸν ἀπὸ θαλάσσης ἐντὸς ἠπείρου μέχρι καὶ ἐς πολὺ ἀνέδην τῶν νεῶν ἀποβαίνοντες ἐπυρόλουσιν τὰς χώρας καὶ τὰ πάνθεινα κατειργάζοντο, πλείστων ὄσων πυρὸς καὶ μαχαίρας ἔργον γενομένων τὰ δ' ἐντὸς σφαῖρος ἦν ἄλλος ὁ Ἐμπεδόκλειος· οἱ γὰρ κατὰ τὴν περῶν πῦσαν 15 ἴσχευαγῶγουν, καὶ ὅσοι νησιδίοις προσώκουν ἀποδράντες Πέρσας, μίαν εἶχον τὴν πόλιν ἐξ εἰκαίων ἐφοδίων καταφυγῆν.

26. Ἐφθασε δὲ καὶ βυσιλεὺς ἓνα τῶν Κατελάνων προσ- B φγόντα μετὰ τῶν ἰδίων εἰς ἀμηνραλῆν τιμήσας καὶ ὡς πιστῶ,

maritimae Romanorum vastationem immisere. primi horum conatus fuere oppugnatio Artacae, quod est urbis Cyzici navale, et Proeconesi, utraque irrita ob fortem incolarum defensionem. sorte tamen dispari eius Maii mensis octava et vicesima die Perinthum aggressi subegerunt, puberibus illic cunctis interfectis, regionesque in utraque continente illi circumscitas urbi desolarunt, harum incolis partim metu fugere compulsis, partim in potestatem redactis, quorum quosdam occiderunt, alios in servitatem vendiderunt. porro iis quos dixi ex Orientali Perinthe adversa continente caedem ac captivitatem fuga praevertisse, maximo undique numero ex tanta vicinia concurrentibus ad urbem, cuius ad hoc ipsum portae noctu apertae tenebantur, videres immensam turbam plebis miserae, velut fluvios auctos torrentibus, influere, pauca inferentes et copia domestica, quantulum nimirum raptim quisque domo fugiens auferre potuerat, terrore consternatus Catelanorum; qui eadem die qua potiti Perinthe fuerant, promotis in oppositam Asiae oram navibus, et ex iis confidentissimis militibus in littus expositis, ignem tectis per campos iniecerunt, omniisque caetera hostilis furoris immanitate in obvia cuncta saevierunt, mortalibus plurimis qua ferro qua flamma consumptis. interiora vero infelicissimae Asiae aliam patiebantur, quasi ab illic incluso novo Empedocleo utre erumpentem tempestatem a Persis Orientales universos tractus depraedando scrutari perguntibus et usque in insulas ad hoc ipsum transmittentibus. unde tot varie miserrimorum e continente utraque, e vicinis insulis, Persarum ab oriente, Catelanorum ab occasu sanguinarias manus dimissis domibus declinantium, unum commune perfugium urbs erat, ad quam nullo aut pertinui viatico instructi convolabant.

26. Aliquo autem prius tempore quam haec fierent, exceperat Imperator Catelanum quendam cum suis confugientem, et titulo ameralis ho-

Georgius Pachymeres II.

ὡς ἐκ πολλῶν ἐδίδου δοκεῖν, χρώμενος, ὅτι γε καὶ εἰς Ἕλληνας
καὶ γνώμην καὶ στολὴν μετετάττετο. πολλαῖς δὲ καὶ φιλοτη-
σίαις πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐκυδροῦτο ταῖς εὐεργεσίαις. πρὸς
C τούτοις καὶ εὐγενεῖ κόρη τῆ τοῦ παχίος Ραοὺλ εἰς γάμον νόμιμον
συναρξίετο. τούτῳ βασιλεὺς ἐκτόπως πιστεύων, ἕξ Ἴταλῶν⁵
ἀρτυσάμενος ναῦν καὶ ῥόγαις ἔξικανώσας τοὺς ἐν αὐτῇ πρὸς τὸ
ἀποστέλλειν ἦν, τριηραρχοῦντος αὐτοῦ. ἐμίλλε δὲ ἄρα καὶ ἄλ-
λας κατόπιν ἐκπέμπειν συναμνομένης τοὺς ἐπιόντας. ὡς γοῦν
P 369 συνετάττετο βασιλεῖ καὶ πρὸς ταῖς ἑξόδοις ἦν, ἀγγέλλεται οἱ
παρὰ τοῦ κόμητος τῆς νεῶς ὡς Ἀμογαβάρους καὶ ὑπὲρ τοὺς πεν-¹⁰
τήκοντα, ὡς εἰκάσαι, κρυφῆδὸν ἔχει τῶν καταστρωμάτων ἐντός·
ὃ δὴ καὶ φωραθὲν εὐθέως τὴν ἀπιστίαν παρίστα καὶ τοῦ τριηρά-
χου. καὶ ὃ μὲν ἐγκέκλειστο, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ (οὐπω γὰρ καὶ ὄ-
τοι τελῶς ἀγγέλλοντο τὰ δευὰ.) ἐν τηρήσειν ἦσαν, πλὴν τῶν
ἀποστάντων ἐκίπθεν. ἄλλ' εὐθὺς αἱ πικραὶ φῆμαι κατελάμβα-¹⁵
νον, ἃς οὐκ ἄλλος ἄλλ' αὐτοὶ ἐφήμιζον οἱ πάθοντες, καὶ θροῦς
8. ταῖς] καί? 16. αἶς] ὡς P.

noraverat. hunc sibi fidem et esse et fore cum aliis idoneis e signis
autumabat, tum quod dogma vestitumque Latinorum Graeco mutaverat,
in nostrum non modo sacrorum ritum sed et cultum civilem se transfe-
rens, multis ideo ab imperatore amoris significationibus affectus, multis
ornatus beneficiis, et super omnia praenobili virgini filiae Radis Crasi
legitimo matrimonio conjunctus. isti tot datis tot acceptis mutuae bene-
volentiae pignoribus plane sibi certo, et prout securissime credebatur, con-
stantissime fideli armatum ex Italia navem et auctoratos pensionibus ido-
neis, quos imposuerat ei, milites committere decreverat, praemittereque
adversus hostes trierarchae potestate, pollicens se alias illi submissarum
naves, quibus piratas et classes hostiles mare nostrum infestantes coër-
ceret. dum in hoc apparatu res stabant et iam procinctus amerales tam-
quam mox soluturus vale diceret Augusto, ecce huic nuntiat, quem ve-
cant navis comitem, magister et moderator remigum, sese deprehendisse
sub tabulato triremis insidioso, ut apparebat, ab amerale illic abscendi-
tos plus quam quinquaginta Amogabaros armatos. id quod a missis illico
exploratoribus incredibilis facti verissimum repertum perfidiam trierarchae
manifestam fecit. quare is quidem clausus asservatur, deprehensi vero
in latebris milites, quasi ut plenius inquireretur de noaudum perfectis
convictis maligni animi, in custodias et ipsi dati sunt, praeter paucos inter
primum tumultum elapsos. eius rei fama statim per civitatem incredibi-
liter consternavit populum, imagine horrendi exitii in quod paene fuisset
nimia facilitate credendi respublica coniecta. primae in hoc tumultu par-
tes erant convenarum, de quibus diximus, illorum vi ac terrore Cata-
lanicae incursionis compulsorum intra urbem. hi ut experti immanitatem
eius gentis, cuius in potestatem tantum non data urbs fuisset, eulabant
videlicet impotentius caeteris, unos se nimirum omnium acire alestos
quantum haberet pernicii Catalanica, quam tantum non incurrisset,
servitus; et moestitiam e vicinia periculi querulam contagione in plebem
facili vulgantes, luctus sibi planctusque pariter complorantium simul asi-

ἤγειρετο παμπληθής, καὶ θόρυβος ἐκ πάντων διὰ τὸ φιλοικτον Β
 Ἰστατο, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν νεῶν κατηγιῶντο κατέλυσιν, ὡς
 οὐκ ἂν πάθοιεν τοιαῦτα εἰ ὁ συνήθης στόλος περιῶν ἐξηρτύετο,
 καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς διελάουν. τοῦτο γνοὺς πατριάρ-
 5 χης, ἀπάρας ὡς εἶχε τῆς κατοικίας ἧ που κατῶκει, ἔργον ἔχων
 τὸ σπουδαιότατον περὶ τὸν δῆμον σπουδαιοτριβεῖν καὶ γε τὰ
 πολλὰ δημοχαριστεῖν, κατὰ τὴν μέσσην τῆς ἀγορῆς μεσημβρίας
 ἐφίσταται, καὶ ξυγκαλεῖ τοὺς ξύγκλυδας καὶ οἷς συνήθης ὁ θό-
 ρυβος. καὶ ἔν τινι τῶν ἐκεῖ ναῶν καταστάς μακρῶν κατέτεινε C
 10 τὴν διυλαλίαν καὶ καταστέλλειν θορυβοῦντας ἠπειέγετο, τὰ πολλὰ
 συναινεῶν ἐκείνοις, καὶ τῶν δυναμένων, ὅσος ἐν πολλοῖς οὗτος,
 κατατιτώμενος. τέλος ἐπεὶ τὸν πολὺν γογγυσμὸν περὶ τῶν νεῶν
 κατεμάνθανεν, ὡς μὴ οἶον τ' ὄντος αὐτοὺς ἀσφαλῶς διαίτην εἰ
 μὴ γε νῆες κατὰ τὸ πάλαι Ῥωμαίοις σύνηθες ἐξαρτύοιτο, γνώ-
 15 μίας ἀγριουμένας ἐξομαλλίειν θέλων ἀμηγέπη καὶ λόγοις καὶ ὑπο-
 σχέσει, τινὰς ἐκείνων καὶ τοὺς ἐκδηλοτέρους παρυλαβῶν ἀνα-

versorum aggregabant. hinc procedebatur ad causas mali, nempe ideo
 exteris necessario rem navalem credi, quod classem dudum Romanam ne-
 gligentia praesidentium absumi ac funditus destrui siverit. id ni fuisset
 perperam admissum, haud se his nunc obnoxios miseris futuros. hic
 effundebantur populari licentia in liberam vituperationem administrantium
 rem publicam, quam dissolutis perversisque consiliis perditum nimirum
 irent. increbrescebat tota civitate giacens murmur, nec procul a sedi-
 tione res erat, concurrente ac vociferante undecunque turba, quando pa-
 triarcha eius commotionis indicio accepto raptim domo ubi diversabatur
 prodiit, nihil non experiri certus, quo spes esset delinendi componendi-
 que in obsequiosam quietem efferati iam in tumultum populi. ergo, quan-
 tum affectare connitendo poterat, popularitatis arte homo parum ad id
 natura factus conciliare sibi gratiam iratae multitudinis studebat, meridie
 medio se foro densis et invicem trudentibus cuneis immiscens temere hue
 illucque cursantium. ibi convenas praesertim ad se convocat, uti prae-
 cipuos ex more tumultuum auctores. tractosque ad se non paucos in
 templum illic forte obvium inducens praelongam peroravit concionem,
 prout putabat, accommodatam pacandis animis et seditioni compescendae.
 in ea sensus ostentavit maiori in parte consentaneos iudiciis audientium,
 pariter ut illi magistratus in multis culpans. denique illud ipsum maxime
 invidiosum querelarum caput, de classe Romana incuria regentium pes-
 sumdata, haud parce invehens exaggeransque ventilavit, et ipse affirmans
 large in hoc, nec non perniciosissime, peccatum, ultroque profitens nul-
 lam affulgere spem reatituendae publicae securitatis, nisi naves, ut olim,
 Romanae Romanis instructae classiaris mare nostrum ac portus a vi ex-
 tera tutarentur. libens scilicet audiebat flagrans ira populus eadem quae
 sentiret ipse a patriarcha dici. quo ille ad eum sedandum prompte utens
 momento gratiae, disertissime affirmavit ac sancte promisit omnino cura-
 turum se ut isti male hactenus gestae reipublicae parti protinus succur-
 reretur. pro certo igitur haberent visuros se brevi armatam Romanam

D φέρειν καθυπισχνεῖτο, ἔτι δὲ καὶ τὴν ταχίστην ἔξοτρύνειν εἰς τῶν ἐπιόντων ἄμυναν πρόθυμον ἑαυτόν. καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν δημαγωγῶν καὶ δημοχαριστῶν ἐς τὰ μάλιστα, εἰ καὶ τὸ ἦθος αὐτῷ ἀμετάβλητον ἦν, βασιλεὺς δὲ Γεννουΐτας ἡΐλου καὶ χρημάτων χλαιοσύας ἐδίδου ἐς ὕπερ ἕξ αὐτῶν ἐσβήσαντες πολεμαρχικὸν ἐπιθήσονται. ὁ ζῦγκλος δ' ὄχλος εἰς ταῦτόν γερονότες, ἐπεὶ **E** τὰ μὲν ἕξω δεινὰ κατηγγέλλοντο, αὐτοὺς δ' οὐκ ἦν ἐκεῖ γενομένους ἀμύνεσθαι, ἔγνωσαν τοῖς ἐντὸς τῆς πόλεως Κατελάνοις ἐπιχειρεῖν. οἷς μὲν ἦν συνδιάγειν κατὰ τὴν περαιάν τοῖς Γεννουΐταις, οὐκ εἶχον ἐκεῖ γενόμενοι τιμωρεῖν· μαθόντες δὲ τηρουμένους τινάς, ἐν οἷς ὁ ἀμηραλῆς ἐπεφέρετο, κατὰ τὴν τοῦ παχέος **P 370** ῥαοὺλ οἰκίαν, παμπλήθει συρρεύσαντες ἐμβριθῶς ἀπήτουν ἐκείνους. ὡς δ' οὐκ ἦν ἐκείνους ἐκ τοῦ ῥῆστα προδοθέντας ἀναρεῖν, πῦρ ἐνιῶσιν αὐτίκα καὶ οἰκίαν πυρπολοῦσιν ἐκείνην, καὶ πάντα τε τάκειν διαφέρουσι καὶ οὐκ ὀλίγα δεινὰ κατὰ τὴν οἰκίαν τῶν τολμώντων ἐγένετο. Κατελάνους δὲ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου στερεῶς ἀντεχομένους σὺν πολλῷ τῷ πόνῳ ἅμα μὲν σιδήρῳ

classam; quam etiam ipse, si esset opus, alacriter conscenderet, duce-
retque adversus infestantes mare Romanum hostes. quin adeo iam nunc
sese proficisci ad eam rem urgendam, istisque negotii adiutores ex-
poscere quorum eminere studia publicae salutis in ipsa concione cerneret.
sic ipsa capita turbarum secum abiens abduxit, non mediocri nec a rigida
eius indole facile sperabili artificio gratiae vulgi sane in tempore captan-
dae. interim Genuenses orabat imperator, aliquot etiam nummorum mil-
lia ultro largiens, ut e suis sibi navarchis ad id aptum aliquem classi
Romanae praeficiendum darent. multitudo porro convenarum temere per
urbem vagans, causae ac fortunae societate in unum coacta coetum, que-
rulis se mutuo, ut fieri solet, incendebat vocibus, iterans quas de vasta-
tionibus regionum extra urbem gravia in horas et miserabilia nuntiaban-
tur. addebant quidam provinciis perditis civitatem nunc ipsam, unicum
cladium perfugium, prope a dominatu hostium abesse, in ea impune ver-
sari, indulgenter foveri Catelanos, etiam postquam in flagrante scelere
consiliorum opprimendae reipublicae deprehensi modo sint. haud aegro
hinc deventum ad vehemens propositum ulciscendorum manu nefariorum
hostium urbisque funesta colluvione purgandae. cum autem Catelanorum
plerosque receptum apud Peraeam inter Genuenses quaesisse cognosce-
rent, illic tutos a plebis Constantinopolitanae vi, at eos certe qui servati
intra urbem contigui suis telis essent, haud inultos dimittendos statu-
erunt. hoc impulsu furore manu magna facta aedes invadunt Raülis Crasi,
ubi apud socerum amerales custodiri ferebatur. in eam numero maximo,
vociferatione ac impetu vaesanis irrupentes domum, dedi sibi latentes
illic Catelanos flagitant. moxque incertis consilii domesticis haud sat cito
expedientibus responsum, aut potius quod imperabatur exequentibus, igne
tectis subiecto domicilium id totum in cinerem redigunt, multis, interim
dum incendium grassatur, crudelitatis et avaritiae in direptionibus rerum
et resistere ausorum gravi multatione familiarium editis exemplis. in his
Catelani sine spe veniae pro capite atque anima pugnantes haud inulti

ἄμα δὲ καὶ πυρὶ καθαιρούσι, μηδενὸς οἶον τ' ὄντος τὴν ὄρμην ἐπέχειν τοῦ πλήθους. καὶ γὰρ καὶ ὁ πατριαρχεῦων ἐπιστὰς λό-
γοις μελικτηρίοις ἐπειρᾶτο τὴν ὄρμην ἀναστέλλειν, ὅς καὶ τὴν
παρακινδύνευσιν ὑποτοπάσας, ἄλλως φανείς ἐκείνοις τῷ καθυ-
5 φεῖναι ἢ ὡς οἰκοθῆν ὄρμα, καὶ πολλὰ ἐλπίζων, καθυπέστρεφεν. B
ὄρμων δ' αὐτίκα καὶ ἄλλαις οἰκίαις ἐπιχειρεῖν, καὶ μάλιστα με-
γιστάνων, τοῖς δημιουργητικοῖς λόγοις τῶν ἐπιστάντων καὶ μᾶλλον
παρακροτούμενοι. καὶ παρὰ τὴν τῶν Κατελάνων αἰτίαν ὡς δῆ-
θεν ἐν αὐταῖς κρυπτομένων, χεῖρουν καὶ οἷς ἄρ' εἶχον ἔκ τινων
10 αἰτιμάτων μέμφεσθαι.

27. Κἄν τὸ κακὸν προέβη, εἰ μὴ γε κατ' ἐκείνην τὴν P 371
νύκτα ἐκ Γεννούας μακρὰ νῆις ἑκαίδεκα, ἱμπορικῶν ἐπίφορτοι
προσδοκώμεναι, νότου πεισόντος μετρίου καὶ παρὰ τὸν τῆς προσ-
δοκίας καιρὸν ἐπίστατο. ἦν μὲν σὺν τοῖς Κατελάνοις καὶ Ἄμο-
15 γαβύροις ναυλοχησαμένοις κατὰ τὸ Ῥήγιον πραττόμενα τὰ δεινὰ,
καὶ ὡς φοβεροὶ κατὰ τὸ εἶδος δοκοῖεν, νήπια μὲν ἐξ ἀφειδρῶνος
ἐς στόμα τοῖς ἰδοῖς παλτοῖς ἐμπιέρουσιν, ἀνδρῶν δὲ τοὺς μὲν B

cœciderunt, partim ferro partim flamma, a summa vi annitentibus seditio-
sis denique consumpti, nemine iam amplius sustinere aut sistere vim effe-
ratae multitudinis valente. nam et hoc conatus patriarcha re infecta
coactus est redire. nempe ille successu invitatus prioris suae concionis,
multa sperans, et parata quae diceret domo afferens, turbæ nunc quam
antea saevius furenti ausus occurrere, minime iam familiaribus adstantium
obstatibus territus ac sibi vim ipsi timens, in lucro posuit quod a plebe
iam imbuta cruore civili incolumem regressum humillimis eblandiri valuis-
set obsequiis. hinc iam illi velut rerum haud dubie potentes, destinab-
ant direptioni atque incendio alias domos, praesertim vero magnatum,
prout eos ducum suorum, cuidam procerum peculiariter invidentium aut
alia de causa infensorum, malitiosae instigationes in eum concitabant,
quasi suis in aedibus Catalanos occultantem; quarum videlicet praetextu
scrutandarum, ad eas deinde diripiendas, ac si ferret impetus, mox in-
cendendas occasionis facilitate, praedae pellacia, securitate impunitatis
efferrata plebs impelleretur.

27. Et processisset in maximam perniciem inchoata et auctorata
successu primo vaesena licentia domuum expugnandarum, ni repente nova
res apparens civitatis universae ipsiusque concitati populi expectationem
et cogitationes in se vertisset. illa nimirum ipsa nocte in conspectum
urbis se dederunt sedecim naves longae onustae mercibus e Genæa, ex-
pectatae illae quidem, sed beneficio lenis austri citius quam sperabatur
appellentes. sub eum temporis articulum Catalani et Amogabari nostris
institutoribus apud propinquum urbi navale, Rhegium dictum, onerariarum
stationem habentibus, saevo supervenientes impetu et loco ac praeda vi
potiti, quo terrore sui late scilicet spargerent, dira crudelitatis plas-
quam hostilis exempla ediderunt. parvulos enim illic repertos tragalis
per podicem in os immissis velut vera transfixerant; adultiores autem,

πυρπολοῦσι, τοῖς δὲ καὶ ὡς διαγωγέωσι χρώμενοι τῶν ἰδίων πλούτων καὶ ὑστερον κατακτείνουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι τὰ χαλεπώτατα. τοῖς μὲν οὖν ἦσαν ταῦτα, καὶ ἐνετρώφων ταῖς συμφοραῖς· δειλῆς δ' ὀψίας αἱ τριήρεις τὸ πέλαγος διεκθέουσαι καταφαινοντο. ἄς ἔξ ὅτι πλείστου τοῦ ἀποστήματος μόλις ἀποσκοπέυσαντες, ὡς ἰδίαις αὐτῶν φανείσαις (καὶ γὰρ ἔξ ὧν ἔφθασαν
 C ἀποστόλων πέμψαι ἐκ Σικελίας σύναρσιν ἐξεδέχοντο) χορείαν εἰλίττοντες ἐπεσκήρων, καὶ ἔτοιμοι παρενθῦς ἦσαν, ὅπερ καὶ ἐκ προρρήσιων σφίσις ἦν, συμβάλλειν τῇ Κωνσταντινου. ἀλλ' ὡς ἤγγιζον καὶ τὰ σύμβολα κατεφαινοντο καὶ δῆλοι ἦσαν Γεννουῖται 10 συμπλέοντες, τοῦ θάρρους μὲν καθυφῆκαν, οὐ μὴν δὲ καὶ τελείως ἀπεγνώκεισαν τὰ χρηστότερα. ἤλιπιζον γὰρ ὡς ἐπιμύξασι προτενοῦσι τὰ τῆς εἰρήνης, ὡς οὐκ ἂν πάντως τὰς καθ' ἐκάστην
 D διαπλωϊζομένας νῆας τοῦ γένους αὐτῶν ἀνέτους τε καὶ ἀσκόλτους ἔωεν, εἰ μὴ γε σφίσις ἔνσπονδοι ἦσαν. καὶ γὰρ οὐδ' ὄλγοι ἔξ 15 αὐτῶν τυχόντες κατὰ πόλιν παρὰ τοῖς Γεννουῖταις διεφυλάσσοντο, ὥστε καὶ νηὸς τῶν χρειωδῶν ἐπιφόρων πρὸς αὐτοὺς παρ'

ubi prius coëgerant propriis humeris res ipsorum ferre quo suam congeri praedam feri latrones volebant, deinde immaniter trucidaverant, caeteraque his consentanea fecerant barbariae furorem omnis longe superante Stygia quadam rabie. hoc illi tum recens facto velut glorioso successum laetabantur, insultantes calamitatibus nostris, quando primis se noctis intendentibus tenebris triremes quas diximus plenis velis pelago adventantes apparere. quas e longinquo speculantes per errorem crediderunt suas esse, hoc est foederatorum ipsis et suppetias venientium Siculorum. miserant enim in Siciliam evocatum inde auxilia; et e spatio temporis illam ipsam esse classem quam ipsorum legati a sociis impetrassent persuadebant sibi, credulitate, ut fit, in sui favore praefestinantia. ergo effusi in gratulationis et gaudii signa exultabant choreasque implicabant; moxque, simul se illis ex condicto iunxissent, oppugnationem infestumque exscensum in urbem Constantinopolitanam alacres destinabant. verum ut admotarum e viciniori iam intervallo symbola navium intuiti haud dubie agnoverunt Genuensium esse quam adnavigare cernerent classem, multum illi quidem de fastu audacique ferocia remiserunt, non tamen plane desponderunt animos aut fiduciam prosperi successus omnino abiecerunt. ingressi quippe in spem sunt facile constituendae inter se ac Genuenses pacis ac societatis, ubi primum venire cum iis in colloquium confiageret. has habebant sic opinandi causas, primum quod appareret securitatem navium suarum per haec maria quotidie commercii causa commeantium libenter redempturos Genuenses devinciendis foedere iis quos posse cernerent infestare ipsas et diripere, deinde quod iam non plane alieni ab iis forent: nam suorum multos sciebant deprehensos in urbe, cum exarsit inter se ac Romanos bellum, a Genuensibus Galatae degentibus amice benevoleque custodiri, protegique a parata vi Graecorum in ipsos effectorum. in quo quam sincera fide prolixaque voluntate Genuenses Cetalanis faverent, specimen nuper ipsos dedisse illustre. cum enim ipsi ad suos tali occasione diversantes Galatae navem onustam necessariis ad

ἐκείνων ἀπολυθείσης, ἐπει ἢ ναὺς παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως ἐάλοι,
 Γεννοῦτας ταῦτα δυσχεράνας ἀποστείλαι τοὺς κτενοῦντας
 τὸν τοῦ βασιλέως ναύαρχον καὶ ἀποκτείνειν, καὶ δι' ὀργῆς ἐκεί-
 νους διὰ ταῦτα γενέσθαι τῷ βασιλεῖ. κῆν καὶ δίκην ἔδωκαν τὴν **E**
5 ἐσχάτην καὶ διὰ ταύτην καὶ δι' ἄλλην προηγησαμένην αἰτίαν,
 περὶ ἧς αὐτίκα λέξομεν, εἰ μὴ γε τὰ ζυμπεσόντα τὸν κρατοῦντα
 κατεμάλασσον ὡς ἐκείθεν τὰ τῆς ἀρωγῆς πλέον ἐλπίζοντα, καὶ
 σφίσι ἐξίλειυτο. καὶ ἀμποτέρωθεν κηρύγματα προύβαινον
 συνεχῆ, ἀνωρμημένων ἤδη καὶ τῶν Ῥωμαίων, μηδὲν ἐπιτόλιμῶν **P 372**
10 κατ' ἀλλήλων, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ ζημιοῦσθαι τὰ μέγιστα ὡς κα-
 ταφρονητὰς τῶν ἐπεσταλμένων. τούτοις θαρροῦντες Ἀμογά-
 βαροι ἐξιδέχοντο Γεννοῦτας καταίροντας. ἐκείνοι δὲ διεκρόμε-
 νοὶ καὶ τὰς πυρπολήσεις καθορῶντες ἐν θαύματι ἦσαν, καὶ μα-
 θεῖν ἠβούλοντο τὰ πραχθέντα. ὡς δὲ προσίσχουσι τῷ λιμένι,
15 ὁ προρηθὲς Μπυργίριος, ὃς δὴ προηγίτο τοῦ Ἀμογαβαρικοῦ
 στόλου, παρὰ τοὺς ἐξηγουμένους τῶν Γεννοῦτῶν ἐκείνων νεῶν **B**
 γίνεται, καὶ ἀρχῆς ἀπ' ἕκρης τὰ κατ' αὐτοὺς διελθῶν τέλος
 προσετίθει καὶ τὸ αὐτοὺς μὲν ταῦτα πρῶτα ἐκδικήσεως ἕνεκα,

8. ἀποκτείνειν P.

10. ζηλοῦσθαι P.

victum destinassent, istamque onerariam contigisset a Romanis inter-
 ceptam abduci, Galatenses eo facto indignatos misisse e suis qui impera-
 torium navarchum eius facinoris auctorem interficerent, qui et re ipsa
 interfectus ab iis est. quam quidem ob causam, uti et aliam quae prius
 acciderat, de qua mox dicemus, poenas utique gravissimas irato ipsis
 plurimum utroque isto nomine imperatori dedissent, ni mitigatus eius ani-
 mus fuisset necessitate rerum et periculo rei summae Romanae, successi-
 bus recentibus Catelanorum in extremum adductae discrimen, nec spem
 aut facultatem auxilii ullius aliunde quam a Galatinis Genuensibus ha-
 bentis. haec Augustum coegerunt compressa iracundia placatum se ipsis
 ferre, cohibereque Romanos, qui iam e portibus urbis adversus Gala-
 tenses processerant ulturi necem navarchi occisi, missis ad eos undique
 denuntiationibus abstinendi a coepto, abstinendaeque a sociis violentiae,
 minis etiam additis atrocium poenarum in eos qui contra facerent, tam-
 quam suorum mandatorum contemptores. his freti Amogabari occurrunt
 ultro classi Genuensi appellenti, eamque uti haud dubie amicam excipi-
 unt. at Genuenses dum obiter per quae praetererunt urbis aut vicina
 urbi littora, vestigia incendiorum grassationumque hostilium recentissima
 conspiciunt, admirantes nosse avebant quid haec essent, a quibus et
 quas ob causas attentata, cum ipsis inter has cogitationes iam subeunti-
 bus portum obvium se ferens Mpyrigerius ille de quo multa superius
 diximus, dux tum Amogabaricae classis, colloquio cum navarchis trire-
 miam istarum Genuensium petito, a primis initiis res illic ipsorum quo
 loco essent originemque et seriem controversiarum cum Romanis suarum
 exequitur. tum adiungit haec quae mirarentur a se facta, iustam ultio-
 nem repentibus intolerabilium iniuriarum quas a Romanis et imperatore

εἶναι δὲ καὶ Γεννοῦτας ἐνσπόνδους σφίσι, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστι
 μαρτυρεῖν, εἰ βούλοιντο· ἐκείνους δὲ καὶ βασιλέα χολῶν καὶ δι'
 ὀργῆς ἔχειν μεγίστης καὶ ἄλλων μὲν πλείστων ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ
 φρερίοις βοηθοῦντας ἐκπίπτουσι τῆς κατὰ τὴν πόλιν καθέδρας
 C αὐτῶν, ὑπ' ὀργὴν σφίσι γενέσθαι ξυμβῆναι, καὶ ἀπηρηγμένους
 εἶναι τὸ παράπαν τῷ βασιλεῖ, ὥστε καὶ ἐπικεκλεισθαι σφίσι τὰς
 πύλας τῆς πόλεως καὶ τὴν πρὸς βασιλέα συνήθη πρόσδοον ἀφη-
 ρῆσθαι. ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ξυμφοροῦντα τὸν Μπυριγέριον
 κὰς τῶν Γεννοῦτῶν γνώμης μαλάττειν πειρᾶσθαι ἐφ' ᾧπερ καὶ
 μετ' εἰρήνης ἀκαλλῶγειν. ἀλλ' ἐκείνοι σοφώτερόν τι ποιοῦντες 10
 D καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς ἀπαρτῶντες θυκτὸς ἐξ αὐτῆς πέμπουσι πρὸς
 πόλιν τὸ πᾶν παρὰ τῶν οἰκείων πυθέσθαι, καὶ ὅπως ἔστι τὸ
 μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς θέλημα. καὶ μία μὲν τριήρης ταχυ-
 ναυτοῦσα εὐθὺς τῆς πόλεως ἔπλει, κατὰ πύστιν βεβυίαν, πρὸς
 P 373 τοὺς κατὰ πόλιν Γεννοῦτας· (28) ἡμῖν δ' οὐ χεῖρον ἐν το-
 σούτῳ τὸ περὶ τῶν φρερίων διασαφῆσαι. τόπος ἀνεῖτο τῷ δη-
 μοσίῳ κατὰ τὴν ἀγοράν, ὃν καὶ ἀξιώσαντες ἐξωνοῦντο φρερίοι
 βασιλέως προστάξαντος. τὸ δὲ αἴτιον, ἐφ' ᾧ μόνῃ τις συσταίη

14. πλίσιν P.

passi essent. in quo ipsos contendeat adiuvare pro virili a Genuensibus debere, tum quoniam, ut ex multis posset intelligi, eorundem ambo populi partium et quasi foedere inter se devincti essent, tum vel maxime quia eundem utriusque adversarium pariter infortunatum et infestum imperatorem experirentur. hoc enim se ipsis verissimum nuntiare, si forte non dum propter absentiam ab urbe cognoverint, flagrare nunc cum maxime Andronicum in Genuenses ira maxima, cum aliis causis plurimis accensa, tum praesertim quod opem manu tulerint Freris, quando illi sede ipsorum et cathedra in urbe per vim expellebantur; cuius ausi atrocitas tanta imperatoris aestimatione iudicata sit, ut ab illo is tempore se palam atque irrevocabiliter infensum vehementerque iratum degentibus Galatae Genuensibus ostenderit, adeo quidem ut iusserit iis ocludi portas civitatis, sicque auferri facultatem interdum adeundi, uti antea consueverant, imperatoris. his aliisque id genus multis ad scopum quo aspirabat accommodatis Mpyrigerius memorandis dehinc atque inflectere in suas partes animos Genuensium conabatur, eo consilio ut saltem ab his impetraret ne vim atque arma in suos verterent. verum illi haud paulo sapientius arbitrati minime sibi festinandum in re tanta esse, dilato interim response, ipsa nocte fidos submitunt in urbem homines, audituros e suis et strenue quid comperissent relaturos, quo esset Augustus in ipsos animo. praecurrit ergo Galatam cum his mandatis una triremium, quae certam postmodum de vero rerum statu, consultis propriis illic diversantibus civibus, fidem reportaret. (28) interea non erit opinor abs re distinctiorem huic loco declarationem inserere negotii Freriorum, cuius factam obiter mentionem in oratione Mpyrigerii modo vidimus. locus erat vacuus, iuris et usus publici prope forum, quem cum sibi vendi Frerii Latini monachi petissent, annuente imperatore, soluto pretio quantum convenerat, obti-

σφίσι. καὶ φιλοτίμως συνίστατο, πολλῶν παρ' ἐκάτερα κω-
 λόντων καὶ ἄλλων μὲν ἕνεκα, μάλιστα δὲ διὰ τὸ τῆς ἀκριβοῦς
 Θρησκείας ζηλωτικόν· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ ὁ πατριαρχεῶν ἑπο-
 κνιζόμενος τὰς πρὶν τε ἀκελύμβανεν ὁμολογίας καὶ βεβηλοῦν B
 5 ἤρειτό τὸν τόπον. ὃ δὴ καὶ δευτὸν τοῖς φρερείοις ἐδόκει, καὶ ἀν-
 τεζήλον φιλονεικότερον, εἰ μονὴν ἱεράν ἔσταθεῖσαν τέως, ἐν
 ἧ καὶ θυσιαστήριον μὲν ἐπήχθη καὶ ἕμνος ἱερῶν ἀνδρῶν ἐκτελεῖ-
 ται, σώματα δὲ τεθάρφθαι συνέβη, μεταποιεῖν εἰς κοινήν κατα-
 μονὴν οὐκ ἀπώκνουν οἱ τέως ζηλοῦντες τὰ θεῖα. ἀλλ' ὅμως τὸ
 10 δοκοῦν ἀκριβὲς τοῖς Θρήσκοις παρῶρμα, καὶ βασιλεὺς συνεργεῖν
 ἤξιοῦτο. καὶ ὅς μηδὲν ἔχων ἀντιλέγειν τῷ ἱερεὶ ἠδύδοκει τὴν με- C
 ταποίησιν, καὶ τῷ μὲν ἀμηνυλῆ τὸν τόπον ἀπεχαρίζετο, τοὺς δὲ

nuerunt. causa ipsis eius emendi fuerat voluntas illic sibi monasterium
 condendi; quam in rem statim post soli possessionem aditam manu atque
 impensa incumbentes, inter multas licet varie obstatere conantium interpel-
 lationes, cito aedificium ad fastigium perductam cunctis etiam ad habita-
 tionem et sacrorum functionem opportunis splendide magnificeque instruxe-
 runt. displicebat admodum ea res nostrorum plurimis, cum alias ob cau-
 sas, tum maxime propter aversionem vehementem qua a ritibus doctrinae
 que Latinorum abhorrebant, quorum sacrae disciplinae exercitium in urbe
 ostentari publicum haud concoquere prae suae melioris, ut certo crede-
 bant, religionis flagrantiori zelo taciti poterant. ergo per hos instigatus
 patriarcha aggredi non dubitavit, spretis rescissisque conventionibus, ut-
 cumque assensu imperatoris roboratis, Latinos monachos inde pellere et
 sacram aedem more ornatam Italo, in qua ritu proprio sacris operaren-
 tur, profanare. id enimvero attentari Freris peracerbum nec tolerandum
 videbatur. allegabantque contra contentiosissime haud fas esse sacrum
 monasterium publica auctoritate constitutum, et in sibi peculiarium legum
 ac ceremoniarum possessione aliquanti iam temporis permisso usu confir-
 matum, in quo altare stet erectum sacrificiis fungendis, in quo a rite
 consecratis viris deo laudes ecclesiastico more cantentur, in quo denique
 corpora Christianorum defunctorum deposita in sepulturam sint, resecrari
 rursus mutarique in vulgare diversorium. atque haec quae a nemine pos-
 sent fieri, minime aiebant convenire ab iis attentari qui studium ferven-
 tius erga res divini cultus profiterentur. talia illi quamlibet constanter
 obtendentes nihil agebant, utique apud hominem, qualis erat patriarcha,
 irrevocabili quo intendisset ruere solitum. ergo is praeiudicatis suis
 indulgens affectibus, et persuasus zelo illo quo ferebatur exactae religio-
 nis, debere se omnino qualemcumque aliam, maxime autem Latinam, a
 libero exercitio, in loco praesertim tam publico metropolis sui patriarcha-
 tus, prohibere, urgebat nihilo remissius quod coeperat, et opem impera-
 toris ad perrumpenda quae amoliri per se ipse nequiret obstacula implo-
 rabat. pendebat Andronicus ex eius nutu, nec suo patriarchae pro viro
 eximiae sanctitatis gratiaeque apud deum maximae a se dudum culto ne-
 gare quidquam aut contra hiscere ulla in re poterat. itaque amotionem
 inde Frerium quam is cupiebat, ipse auctoritate mandavit sua, eam in
 executione invidiosa moderationem adhibens, ut loci quidem ac soli pro-
 prietatem Latinis eripiendi homini Latino condonaret Ameralae, Freris
 autem expensas quas in emptionem et ornatum loci fecerant refundere se

φορητους ἀξίους ἀποτιμήμασι θεραπεύειν ἤριτο, κἄν αὐτοὶ τὸ παράπαν ἀποστρυγούντες τοῦ μὴ μεταπίπτειν προεῖντο καὶ τὴν ζωὴν. πλὴν δ' οὐχ οἷοί τ' ὄντες πρὸς βασιλικὰς ἀντίχειν διαταγὰς, πρὸς μόνον τὸ εὐλαβὲς περὶ τὰ θεῖα τοῦ προσταάσαντος

D ἀφειώρων. καὶ ἱερὰ μὲν ἐκεῖνα καὶ πᾶσαν τὴν αὐτῶν ἐτοιμασίαν **5**

ἀμετάθετον εἰακότες, οὐδὲν ἤττον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν οὕτως διατεθέντες ὡς μηδὲν ἐκεῖθεν τῶν τοῦ ναοῦ μεταθεῖναι, ἡμίδουν ὡς μὴ ἂν μεταθησομένων, ὡς γε σφᾶς οἴσονται. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις ὁ κρατῶν ἠνωχλεῖτο καὶ ἀπαραίτητον κατενόει τὴν βίαν, πέμψας τῷ τῶν Πισαίων ἐξάρχῳ προσταάσει ἐκ γειτόνων ὄντι **10** συμπαριλαβόντα τοὺς ἐν τῷ καθ' ἱεροῦ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου

P 374 ἱερεῖς ἐπιστῆναι τῷ τόπῳ, καὶ γε τοὺς μὲν περὶ αὐτῶν ἐν ἀξιοπίστοις τετάχθαι μάρτυσιν ὡς θ' εὖροιεν καὶ ἂ μεταθεῖν, μηδενὸς τὸ παράπαν ἐσκυλευμένου, τοὺς δ' ἱερεῖς εὐλαβῶς ἀναλαβόντας τάκτῃ κείμενα ἐν τῷ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων μετα- **15** θεῖναι ναῶ. ὡς δὲ γέγονε ταῦτα καὶ ἐπράχθη ἡ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἄλλων μετάθεσις, οἱ φρέριοι μηδὲν ἔχοντες ὅ τι τοῖς ἄλλοις

1. δ'] μὲν P.

paratum profiteretur; quod quidem ipsi recusarunt, nulla se adduci conditione posse prae se ferentes ad cessionem templi proprii, quo ad extremum defendendo vitam etiam non dubitarent impendere. ac videbant illi quidem facile haud suarum esse virium mandatis imperatoris obaisti, confidebant tamen ex ea quam celebrari audierunt Andronici erga res sacras reverentia, nequaquam illum eo usque ruiturum, ut manu rapī ac dispergi iuberet sacram templi Christiani suppellectilem. quare ipsi recusantes, prout iubebantur, res suas alio transferre, sibi spondebant neminem alium ipsis eas invitis loco moturum, Augusto id scilicet praescribere non ausuro. tamque secure indormiebant tali fiducia, vasis sacris ac vestibus palam in propatulo relictis assidentes, ut nihil minus quam vim ab imperatoris ministris formidare viderentur. interim qui semel Andronicum ad id negotium capessendum impulerant, non desistentes eidem ut coeptum absolveret instare, eo denique perpulerunt principem, clare iam videntem nunquam Latinos monachos voluntarie cessuros, nec perfici rem citra vim posse, ut Pisanorum exarcho, aedes incolenti vicinas Latinorum monasterio, mandatum dederit assumptos e templo et ipso propinquo Sancti Petri Apostoli sacerdotes Graecos in templum Latinorum inducendi, hisque loci praefecturam in perpetuum deinceps tradendi possessionem, ipsam imperans in censum exactum referre, sub testimonio fide dignorum hominum, tam ea quae inveniret in templo Latinorum, quam quae inde alio transferret, diligenter cavendo ne quisquam eorum re ulla sua fraudaretur; curare quoque praeterea ut sacram omnem suppellectilem in Frerorum monasterio inventam et numerato acceptam Graeci sacerdotes reverenter deportatam deponerent in memorato principis Apostolorum templo. ut autem haec facta sunt et executioni plene mandata sacrorum vasorum librorum vestium aliarumque id genus translatio rerum, quae Latinis in usu fuerant, perculsi casu inopinato Frerū,

χρήσαιντο, πρὸς τὸν ἐπιστάντα τὸ πᾶν τῆς ὀργῆς ἐξεκένουν, καὶ ἐνεκάλουν πρὸς Γεννοῦτας κατὰ τὴν περσίαν, καὶ ἤξιουν τὸν καταφρονητὴν ἀμύνασθαι. καὶ ὁ ἔξουσιαστῆς ἐκείνων, τὴν B ἐπὶ τούτοις ἄμυναν τῶν καλῶν ἠγησόμενος, ἐκπέμπει κρούφα σιτοὺς ἐκείνον ἔγγυς θανάτου ποιήσοντας· κτανεῖν γὰρ οὐκ ἐδικαίουν, ἀλλὰ σπύθαις στίλβειν ἰσχύτως. ἐνεδρεύσαντες τοίνυν ἐξεπλήρουν τὰ τοῦ βουλευέμετος, καὶ πολλαῖς τὸν ἄνθρωπον ἐπισπεύοντες ἐκ τοῦ αἰφνιδοῦν ἤκισαντο, ὡς φοράδην οἴκοι μόλις πιστευόμενον ζῆν ἀπαχθῆναι. τοῦτο βασιλεὺς εἰς ἑαυτὸν 10 ἀναφέρων ἀπὸ προσώπου τ' ἐποίει τὸν τῶν Γεννοῦτῶν ἄρχοντα, καὶ σφιν ἐφ' ἡμέραις ἐπιζυγοῦσθαι τὰς τῆς πόλεως πύλας προσέ- C ταυτεν, ἀναρτῶν τὸ πρυχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ κουμοννίου, μέλλοντος ἐτέρου κατὰ πίστιν ὅσον οὐκ ἤδη τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι.

Ταῦτα Μπυριγέριος τότε ὡς λαβὴν προὔτεινε σκανδάλου, 15 καὶ ἀλλοτριοῦν τοῦ βασιλέως τὰς ἐκείνων γνώμας ἐπίερα, μὴ εἰδώς, ἣ καὶ ἐκὼν παραλείπων, ὡς βασιλεὺς φθάσας σφισιν ἔξευ-

10. τὸν deorat.

nec quid agerent aliud habentes, totam iram in exarchum Pisanum qui negotio praefuerat effuderunt. hunc igitur acerbe conquerentes accusarunt apud Genuenses habitantes in Peraea, orantes ut in contemptorem communis religionis sacrilegum pro meritis vindicaret. existimavit magistratas Genuensium aequam a se rem peti, praeclarumque sibi fore facinus ultionem de Pisano gravem sumere. submitit igitur sicarios, qui clam circumventum plagis atrocibus caedendo proxime necem adducerent: non enim certis de causis plane interfici volebat, sed gladio citra mortem vulneribus exarari luculentis. fecerunt emissarii quod iussi fuerant, et irruentes ex insidiis in nihil minus opinantem exarchum Pisanorum tot eum cruentatum ensium ictibus reliquerunt, ut miser a suis e carnificinae loco cum modica spe vitae manibus domum referretur. hoc, ut erat, in sui contumeliam intolerabilem factum interpretatus imperator continuo praetorem Galatensium, in comitatu ad res ipsorum curandas versari solitum, apparere deinceps coram se vetuit, ipsisque ad dies aliquot praecipit obserari portas urbis, nec in eam ulli eorum aditum permitti. haec sic Augustus egit, sensum quidem iniuriae significans, eius tamen ultionem nondum exequens; cuius cognitionem reservandam integram putavit novis magistratibus Galatensium. nam republica illorum concilio quodam publico lectorum e gente procerum gubernabatur, cuius erat regimini certum temporis spatium praescriptum. hoc exacto aliud *communium* (sic enim id collegium res gentis administrantium vocabatur) priori succedebat. cum igitur audisset imperator instare istius mutationis diem, et mox novos delegatos abrogato veteribus imperio habenas rerum sumpturos in manus, apud hos, ubi magistratum inivissent, expostulare de Pisani exarchi oppressione decreverat.

Talia porro Mpyriggerius in ea quam retuli ad Genuenses peregre adventantes oratione cupide ut ansam opportunam arripnerat alienandis ab obsequio imperatoris illorum animis atrocique iis inserendo in ipsum odio. nempe aut nesciebat, aut sciens dissimulabat, placatum ultro iam

μενίζετο καὶ ξυμμαχους προσελάμβανεν, ἀγγελθέντων τῶν ἀ-
D τοῖς πραττομένων· ὡς ἄνωρ τῶν νυκτῶν ἢ ναῦς ἐπέστη καὶ ἦδη
 Γεννοῦταις ἢ τῶν νηῶν ἠγγέλλετο ἄφιξις, πρόβει δὲ καὶ τὸ
 ποιητέον ἐζητεῖτο ὡς εὐθὺς ὑποστρεψόντων καὶ κομισόντων τὰς
 ἀγγελίας, εὐθὺς ἐκείνοι παρὰ βασιλεῦ ὑπὸ λαμπτήρσιν ἀφιγιμ- 5
 νοὶ τὰς ἐκείθεν ἐκχωρήσεις ἐλάμβανον, ὡς εἰ μὲν ὑποκλιθεῖεν
 ἀντιμαχοῦσιν, εἰ δ' ἀνθίσταντο, εὐθὺς πολεμεῖν, καὶ πλήθους
E συκνοῦ πρώϊας Ῥωμαϊκοῦ τοῦ μὲν κατὰ τὰς ἀκτὰς στησομένου
 πρὸς ἄμυναν, τοῦ δ' ἄλιάσι διυποντίου γενησομένου· οὐδὲ γὰρ
 ἀπέβλεπεν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐ ποιήσων, πρὸς ἐκείνους δὲ τὸ πᾶν 10
 πράξοντας. σφίσι μὲν οὖν τὸ δῶος ἦν ἐν χερσὶ, καὶ ἐπέστρε-
P 375 φον· (29) βασιλεῖς δὲ μυρίους ἐξήλα μεθ' ὄπλων, πορθμὸς
 δ' οὗτος νηῶν ἐπληροῦτο διαπλωϊσομένων πρὸς Ῥήγιον. οὕτω
P 376 δὲ καλῶς ἐπέστησαν οἱ πεμφθέντες, κἀκείνοις ἐξ ἑωθινοῦ στερερὰ
 συνίστατο μάχη, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν δῆλωσιν, 15

2. ὡς] ὡς γοῦν?

antea Genuensibus imperatorem, proluxa perperam actorum impertitis ve-
 nia, etiam renovandi foederis instaurandaeque societatis probatas acceptas-
 que ipsis conditiones obtulisse. id ille strenue praecoccupaverat facere,
 nuntiato ipsi adventu saepius memoratarum e Genua triremium, et inde
 orto metu provido imminentium urbi malorum, si eae, iunctis praesertim
 cum classe Catelanica viribus, aperto bello Romanos adorirentur. itaque
 navis, quam diximus, ad explorandum missa simul appulit Galatam et
 missos ad cognoscendum rerum statum exposuit in litus, confestim ū
 edocti a moderatoribus reipublicae de optima in gentem ipsorum impera-
 toris voluntate, negarunt deliberandum esse amplius, cum ipsone an cum
 eius hostibus Amogabaris arma coniungerent. pro urbe, quae ipsis com-
 munitis cum Romanis quasi patria esset, sine ulla cunctatione pugnandum
 esse adversus illius oppugnatores. hoc nuntio ad classem operientem for-
 ris in salo per celeriter reversam allato triremium, subito ex ea delegati
 quidam ad imperatorem profecti nocte ipsa intempesta, praelucensibus
 facibus, admissi ab eo perbenigne sunt. eo colloquio constitutum est
 classem Amogabaricam et Catelanicam, nisi ultro eligeret cedere acceptis-
 que pacis legibus abire, primo mane iunctis viribus Romanorum et Ge-
 nuensium oppugnandam. promisit imperator cum prima luce apparituras
 Romanas copias, partim dispositas per oram maris ad iacalandum inde
 in Catelanos, partim e ripa evectas piscatoris navibus, ut praelio na-
 vali pro virili rem gereret: nolle quippe se dixit suos otiosos sedere
 spectatores certaminis sociorum, sed partem ipsos laboris ac periculi, ut
 consentaneum erat, pro aris focusque certando capessere. ab his conven-
 tis digredientes ab Augusto legati Genuenses per nocturnas adhuc teae-
 bras, cum funali quisque in manu, regressi ad suos sunt. (29) eduxit
 autem imperator decem armatorum millia, quos quae serebant naves Rhe-
 gium euntes tanto erant numero, ut totum hoc maris spatium quo urbs
 a Rhegio dirimitur iis expleri videretur. ex parte porro Genuensium,
 vixdum plene reversis quos ab iis ad Augustum missos diximus, a primo
 diluculo acer est impetus in Amogabaros factus. causa properandi fuit,

τοῦτο δὲ καὶ τρόπον ἀνάγκης. τοῦ γὰρ Μπυριγερίου ἀπογόν-
 τος τὰ τῆς εἰρήνης, καὶ μεγάλα χρήματα τοῖς ναυάρχοις καθυ-
 πισχνουμένου εἰ ἀφεθεῖεν, καὶ οὕτω σφῶν μαλακισομένων, οἱ
 ἐπιβάται ζηλοτυπήσαντες εἰ μὴ κερδαίνοιεν καὶ αὐτοί, εὐθέως
 5 πρῶτας ἄρχουσι μάχης. καὶ πρῶτον μὲν ἀκροβολισμοῖς Ἀμογα-
 βάρους παρακινουῖσιν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ἀνάγκην τοῦ μάχεσθαι
 καταστήσαντες κυκλοῦσι τούτους. καὶ πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι
 ἐξ ἑκατέρων, καὶ τραυματαῖα γίνονται πλείους· ἀλλ' ὑπερτεροῦσι B
 Γεννουῖται, καὶ κατὰ κράτος αἰροῦσι τὰς ναῦς, μιᾷς ἀποδρά-
 10 σης καὶ μόνης. ὁ γὰρ Μπυριγέριος ὡς ἄπαξ τῶ τῶν νηῶν ἠγε-
 μόνι προσῆλθεν, ἐπειδὴ ἄπρακτὰ οἱ ἦσαν τὰ προβαλλόμενα,
 τὸ ἴδιον αἷμα ἐκείνῳ προσυνετίθει, καὶ εἰσδὺς τὰ τῶν καταστρο-
 μάτων κατώτατα, ἐκείνων ἄνωθεν πολεμούντων, αὐτὸς ἀπόλε-
 μος τὸ παράπαν ἔμενε. τῆς δ' αὖ ἡμέρας, ἣτις ἦν τριακοστὴ
 15 πρῶτῃ Πυαντιῶνος, σταθηρᾶς ἰσταμένης μεσημβρίας, ἦν ὄρᾶν C
 τὸν πορθμὸν ἀναπλευούσας τὰς τριήρεις ὑπὸ κώπαις καὶ συριγμοῖς,
 πλὴν τὰς μὲν μετ' εὐκόσμου στόλου καὶ μειζόνων φρονηματισμῶν,
 ἐπιρροϊζούντων καὶ τὸν συμβόλων ἐκείνων πρὸς ἄνεμον, τὰς

praeter allatas a legatis conventiones cum imperatore initas, etiam nova
 necessitas inde orta quod per noctem Mpyrigerium compererant, despe-
 rata cum ductoribus classis Genuensis pace, tentasse alienare classarios
 ab ipsis: circumvectum enim triremes navarchos singularum magnae pe-
 cuniae pollicitationibus delinire studuisse, ut pugna temperarent navesque
 alio flecterent; neque hoc frustra fecisse: emollire quippe quosdam coe-
 perat. movit ea res cognita vectores aemulatione lucri, indignantes vi-
 delicet solis navarchis certam eamque amplam mercedem constitutam, se
 praedae omnis, si praelio abstineretur, expertibus. quare occupant illu-
 cescente vix aurora pugnā invadere, ac primum iaculationibus Amoga-
 baros excitant. deinde cunctantes tamen, spe videlicet promissae a na-
 varchis remissionis, circum amplexi, ne elaberentur, naves ipsorum tri-
 remium ambitu suarum, in necessitatem ineluctabilem pugnandi coniciunt.
 cadunt non pauci utrimque, plures autem vulnerantur. sed Genuenses
 superant, cuactis hostium, praeter unam, quae effugit, solam, vi potiti
 navibus. inter causas cur sint tam facile Amogabari subacti, non postre-
 ma forte fuerit Mpyrigerii ducis ipsorum ignavia. is haud procedere
 quos instruxerat dolos sentiens, et desperata summa rerum, propriae
 saltem consulere salutis studens, adito summo praefecto Genuensis classis
 ipsi deditionem sui, vitam pactus, fecit. admissusque ab illo altissimeque
 sub tabulato navis absconditus, dum in ea superne a discurrētibus per
 foras militibus pugnabatur, otiose ipse delituit, discriminis plane totius
 expers. eius igitur meridie diei, quae prima et tricesima mensis Maii
 numerabatur, spectaculum urbi laetum fuit videre longa serio praeter
 oram maris evectas nostram, victrices pariter Genuensium et victas capti-
 vasque Amogabarorum naves, illas festo insignes ornatu, vexillis speciose
 volitantibus, non sine sibilo illa leniter impellentis aurae consonoque re-

δ' ἤττηθείσας ἀκόσμους καὶ ἀσυμβόλους, ὑποσαλευούσας μὲν τῶν ῥοθίῳ ὑπὸ κώπαις μετρίαις, τρόπον δ' ἐφοκίων ἐξημίνας τῶν προθιουσῶν προτόνοις μηκίστοις, καὶ φερομένας ἔν' ἂν ἐκί-
 ναι καὶ ἄγοιεν. ὡς γοῦν τὴν ἀκρόπολιν ἔκαμψαν, ὁδὸν μὲν ἐκεί-
 D νην τὴν πρὸς τοὺς οἰκίους ἀπέλιπαντο, ἄνω δέ που τὰ μέσα τοῦ5
 ἁγίου Φωκῆ καὶ ἐπίταδε ναυλοχησόμενοι ἀπεπαύοντο. τῇ
 δ' ὑστεραία νῆας μὲν ἐκείνας τὰς ἤττηθείσας, οὕτως ὡς εἶχον,
 ἀντάνδρους πρὸς οἰκίους κατὰγουσι καὶ ἐν τηρήσει ποιοῦνται
 παντοία, αὐτοὶ δὲ τῷ βασιλεῖ προσκληθέντες τὰ εἰκότα φιλοφρο-
 νοῦνται. καὶ τοῖς μὲν ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν ὡς εἶχον¹⁰
 πρὸς βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφίαστο, τοῖς δὲ γε πλήθει
 E τὰ εἰς δαιτὸς φιλοτιμίαν ἐδίδοντο. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἡμέραις
 προσμεινάντες, μήτε τι τῶν σωματίων μήτε τι τῶν πραγμάτων
 δόντες, χρημάτων ἀποδόσθαι ἠβούλοντο. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ μι-
 σθοῖς μὲν συνεφώνουν ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου στρατεύειν¹⁵
 τέλος δ', ὡς ἐδύκουν, γνωσιμαχήσαντες διὰ τοὺς ἐκεῖ Γεννοῦ-
 τας, οἶμαι, ἔξ αὐτῆς συμπαραλαβόντες καὶ Μπυριγέριον σπτά-
 μα τοῖς πρωτίστοις αὐτῶν πρὸς τὴν τῶν Λαζῶν ἀνέπλειον χώραν,
 P 377 μίαν μόνην τῶν τριήρων πρὸς τὰ αὐτῶν ἦθη εἰς δῆλωσιν ἀπο-
 λύσαντες.

morum plausu, has deformes luctu, spoliatas insignibus, claudicanti aegro remigio provectas temereque fluctu impulsas huc illucque, ac vice remeidi praecedentibus victricibus annexas rudentibus praelongis, sicque pertractas quo illae cumque ducerent. ut autem canem Acropoleos flexerunt, rectam illinc tenere ad suos Galatenses recusarunt viam, sed supra evecti circa medium orae sancto Phocae praeventae, citraque appulsae littori, acquieverunt. postridie naves quidem illas bello captas cum vectoribus earum ad suos perducunt et idoneis eas custodiis sepiant. ipsi vero victores accitu imperatoris ad eum profecti, quibus par erat significandis honoris et benevolentiae sunt excepti. ac navarchi quidem conspiciui fulgebant missis ad quemque illorum ab imperatore speciosissimis indoti vestibus: vulgo autem classiariorum iussu eiusdem large in epulis cibaria vinaque praebebantur. in his remissionibus cum dies aliquot trans-
 egressent, non tamen emolliri tanta humanitate potuerunt ut imperatori quidquam de fructu victoriae tribuerent, nec partem ullam praedae ac spoliolorum, nec vel ex captivis unum ei donantes. offerebant cuncta illa venalia, non parvo singulis pretio taxato: gratis nihil largituros se profitebantur. hinc invitante ipsos imperatore ut sub pacto mercedis ire militatum adversus Catelanos Callipolim obtinentes velient, primum de summa pecuniae ipsis ab Augusto hoc nomine pendendae altercatum est; interimque dissensione circa id inter classis duces orta, instinctu, opinor, inquilinorum Galatae Genuensium, qui quodam iam antea, ut dixi, fodere praeoccupati a Catelanis erant, omnes sublatis repente ancoris cursum Lazos versus intenderunt, assumpto secum, cum praecipuis Amegabarorum, Mpyrigerio, una dumtaxat e triremibus ipsorum domum ad suos, ut nuntiaret quae contigerant, remissa.

Βασιλεῖ δ' ἐντεῦθεν φροντὶς ἦν πῶς ἂν μετέλθοι τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου, ἐπειτοί γε καὶ βοήθεια μὲν ἐκείνοις ἠγγέλλετο παραγίνεσθαι, ἠκούετο δὲ καὶ ὡς Πέρσας ἐκ τῆς περαιας καλεῖν βούλοιντο. καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν νόθον δὲ τοῦ Θεουδερῖχου αὐτά-
 5 δελφον προσδόκιμοι ἦσαν καὶ αὐθις φαίνεσθαι. οὐ μὴν δὲ (30) ἀλλὰ οὐδ' ὁ νέος Ἰσακ Μιχαὴλ ἡμέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Β ἀφείδων τὴν Ἀδριανουῦ καὶ πρὸς τῷ Παμφύλῳ γενόμενος τοὺς ἀμφὶ τὸν μέγαν ἑταιριάρχην τὸν Δούκην καὶ τὸν μέγαν τζαοῖσιον τὸν Οὐμπερτόπουλον καὶ τρίτον τὸν Βοσσίλαν, ἱκανοὺς εἰς πολέμου
 10 ἔξάρτους, ἐπὶ τοὺς κατὰ τὴν Καλλίου Ἀμογαβάρους ἐκπέμπει, οἳ δὴ καὶ ἀπὸ Βραγχιαλλίου ἰστρατοπεδευμένοι ἔτιμοι προσβαλεῖν ἦσαν, ἦν που φανεῖν. οἱ δὲ τῶν ἐντὸς ἀπαλλαγέντες φόβων (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοὺς περιόντας τῶν σκυλευθέντων ἐντὸς τοῦ
 15 φρουρίου εἶων, ἀλλ' ἐν τῷ κατ' αὐτοὺς καράβῳ ἔλεινὰ φορτία C συνάμα τῷ σφετέρῳ νησάμενοι πλούτῳ εὐφυλάκτως εἶχον) τὴν μάχην αὐτόθεν σοφίζονται, καὶ πλείστην λείαν ἐξελάσαντες ζῶων, ὡς ἂν μηδὲν ὑπειδόμενοι τῶν κακῶν, ἄνετον εἶων. τὸ δ' ἦν ἀπάντη· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἱππεῖς τε καὶ πεζοί, ἀγαθοὶ τὴν τῶν

2. τὴν decrat.

Restabat inde imperatori sollicitudo pellendorum Callipoli hostium; quod qua vi quibusve copiis continuo aggredetur, haud in expedito erat. intendebat curam, quod auxilia Callipolim tenentibus adventare ferebantur. audiebatur quin etiam cogitare ipsos de advocandis in subsidium ex opposita continente Persis. exercitum quoque navalem cui frater nothus Theuderichi praeerat, mox rursus in nostro mari appariturum, iactabat fama, (30) caeterum iunior Augustus Michaël, haud et ipse tali articulo cessabat rerum aut negligebat bellum Catelanicum, sed motis ab Adrianopoli strenue castris progressus usque Pamphylum, inde magnum hetaeriarcham Ducam et magnum tzaūzium Umpertopulum, tertio insuper his addito Bossila, satis ad rem bene gerendam et numero et apparatu instructos misit adversus Amogabaros Callipolim occupantes. hi tres imperatorii duces castris a Branchialio aliquantum ulterius promotis parati ad acie decertandum stabant, sicubi hostis apparens pugnae copiam daret. porro Amogabari primum studuerant liberare se periculo quod a Callipolitani genere Romanis, forte a tergo insurrecturis, dum ipsi contra exteriori oppugnantes arcem defenderent, timeri iure poterat. id illi sibi videbantur assecuti nullo prorsus Romanorum intra Callipolim relinquendo. cunctos enim in sua quemque navicula, superimposita ibidem singulorum re domestica et pretiosa praesertim supellectili, salvo imposuerunt intra portum, acri iugiter invigilante custodia illi miserandae plane multitudini, cuius et corpora et opes, praeda dominis crudelibus certa, servabatur. ab hac iam parte securi liberos animos ad belli prudenter administrandi rationem indagandam converterunt, tali fraude composita. extruserunt in agrum quasi temere magnam vim incustoditam pecoris, prope collocato in insidiis peditatu equitatuque suorum fortissimo-

- P 378 ὄπλων ἔξιν καὶ ὡς ἰδεῖν ἀπρόσμαχοι, ἐνεδρεῦουσι. τότε γοῦν τὸ μὲν καθαρὸν τῶν Ῥωμαϊκῶν συντάξεων ἐν ὄπλοις ἦσαν καὶ τὸν πόλεμον προσεδόκων, οἱ δὲ πλείστοι περὶ τὴν φανείσαν λιγνευσάμενοι λείαν ἐξέθεον ἀσυντάκτως. καὶ εὐθὺς οἱ ἐνεδρεῦοντες εὐσυντάκτως ἐς ὅτι μάλιστα καὶ πεφυλαγμένως ἀφώρων.⁵ παρ' ἑκάτερα γὰρ ἐνὸς ἵππου δύο πεζοὶ ἐδοχμιάζον, Ἴταλικοὶ τόξοις καθωπλισμένοι· αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν, ἐπι-
 B χωρίων δοράτων, αἱ δὴ τὸ παλαιὸν ἄγγωνες ἐκαλοῦντο, τὸν πόλεμον ἀπεθάρρουν. οἱ δὴ συστάντες μάχην ἔστησαν κραταῖν. καὶ πίπτουσι μὲν ἑκατέρωθεν, τέως δ' ἐπὶ τοῦ προτερέματος γί-¹⁰ νονται Κατελάνοι, καὶ μέχρι καὶ Μονοκαστάνου τόπον κατατρέχουσι καὶ φονεύουσιν. ἡ δὲ πύστις ἐπὶ διακοσίοις ἴστα τὸν φόνον, πληγέντων καὶ αὐτῶν ἡγεμόνων. τότε βασιλεὺς ἐκ βασιλικῶν ἔξωθεν μηνυμάτων μαθὼν τὸ συμβὰν ἤλγησέ τε σφόδρα, καὶ ἐν μεταγνώσει ἦν τοῦ μὴ παντάπασιν μετελθεῖν Γεννοῦταις¹⁵
 C ἐκείνους, καὶ μισθώμασιν οἷς ἀπήτουν ἐξικανωσάμενον συμμαχεῖν πείθειν ἐπ' Ἀμογαβάρους, ὡς εἶχον εὐθὺς ὀρμήσαντες, ἀλλ' ὅμως περὶ τὰς δόσεις φειδῶ τινα καὶ ὑπερημερίαν ἐνδειξάμενον ὦν ἐπὶ τοῖς ξυμβᾶσιν ἀλγεῖν. ἐκείνοι γὰρ ἐν ἔξ χιλιάσιν ἴστων χρυσίου τὸ μίσθωμα ἀπελθεῖν συνόλους καὶ μαχέσασθαι τὴν τα-²⁰

5. ἐφώρων?

rum militum, optime ad praelium instructis. oblatas aciei Romanae conspectus errantis sine apparente praesidio armenti solvit ordines cupidise lucrandi, traxitque plerosque ad abigendam sibi facilem, ut putabant, et paratam praedam. at in eos sic inordinate discursantes impetum ex improvise consurgentes e latebris faciunt Latini equites, duobus hinc inde optime armatis Italico arcu stipati adiutisque peditibus, ipsi cataphracti, cum peltis et tragulis, genere illic telorum usitato quae veteri nomine angones dicebantur. hos composite circumspicteque undique irruentes exceperunt paribus animis raptim coeuntes nostri. acre inde committitur praelium, cadentibus utrimque multis. sed victoria Catelanorum fuit; qui nostros caedendo mactandoque insecuti usque ad Monocastanum (id loci nomen) sunt, fama vulgaris numerum occisorum e nostris ad ducentos redigit. inter vulneratos duces fuerunt ipsi. tunc Andronicus citis a Michaële filio de re tota edoctus nuntiis, sero doquit quod non omnia quae vellent large pollicitus Genuensibus illos omnino ad bellum contra Callipolim suscipiendum perpulisset. intervenerat enim quaedam eius in licitatione petita ab his mercedis parsimonia; qua sublata si quanta poposcerant pro illa militari opera stipendia prompte ac liberaliter donasset, capessituros eos statim fuisse apparebat arduam istam pellendorum Callipoli Amogabarorum provinciam. nunc avare supplicando, quodque ipsum offerebat non continuo expedite numeratum, repraesentando, voluntatem ipsis eius aggrediendae rei dempserat; quam si tentassent, haud esset ista, de qua nunc moereret, clades secuta Romanorum. petierant Genuenses expeditionis Callipolitanae sine mora ulla subito post debellatam

χρίστην, τῶν περὶ τὸν Μπυριγέριον ἤδη ἐαλωκότων· βασιλεὺς δὲ πέμπων τῷ μέτρῳ μόνῳ ἐπίσταντε συμπληροῦν τὸ τῶν ἀπαιτούμενων ποσόν. ὡς δὲ στήσαντες ἐκεῖνοι ζυγοῖς τὸ διδόμενον ἐδοκίμαζον καὶ πολὺ τὸ ἄλλεμμα ἦν, ἐξωργίζοντο καὶ ἄλλως ἐν με-

5 ταμέλῳ πως ὄντες, καὶ ἀντεπέστελλον τοὺς μισθοὺς. Πάτροκλος δ' ἦν τὰ ἄλλεμματα πρόφασις· ὡς γὰρ καὶ ταῦτα βασιλεὺς ἐπλήρου καὶ πέμπων ἐξώτρυνεν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ λόγου τῶν βουλευμάτων κρουσάμενοι ἰδίας προὔτεινον ἐμπορίας, καὶ πρὸς αὐταῖς ἦσαν εὐθίως, καὶ ἀπηλλάττοντο τὴν ταχίστην.

10 'Ο δὲ βασιλεὺς τοιαῦτα μαθὼν τοῖς ἰδίῳις παρέβηλε τὰ μισθώματα καὶ τριήρεις ἐξηργίετο, ἀναπαλαίειν τὴν ἤτιτα αἰρούμενος. οὐ γὰρ ἰσχυρὸς ἐπιχειλοῖει τῇ βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς τέλειον ἦν, κἄν ἡσθένουν τὰ ὄργανα καὶ ἀτελεῖς αἱ λόγον ἔχουσαι σώματος στρατιωτικαὶ δυνάμεις, τῆς βασιλείας λόγον

15 ἔχουσης ψυχῆς, τῆς ἐπιμοιουσίας αὐταῖς ἐνδείας ἐφαίνοντο· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ παρεφέροντο κακὰ μικρῶς κινήσεως εἶχον σφαιδάζειν, κατὰ λόγον νεογνῶν ζώων, ἃ δὴ τελείας οὐσης τῆς ἐν

5. ἀνταπέστελλον? 16. κἄν P.

et captam Mpyrigerii classem adoriendae pretium sex millia nummorum. imperator pecuniae ad eam solutionem signatae parcens, aurum infectum loco monetae ad ipsos miserat, cura suis data ut explorato per stateram aestimatoque pondere summam ipsis istam conficerent. id lentum pensandi ac supputandi dum negotium altercatiunculis trahitur, dumque illi queruntur tali commutatione monetae in massam haud levi intertimento contrahi sibi fructum pecuniae promissae, otium scilicet alia cogitandi habere; ac suggerentibus contraria fautoribus Catelanorum ut faciliores persuasum essent, indignatiuncula effecit ipsa illa qua movebantur e diminutione sperati praemii. poenitentes igitur ostensae voluntatis portatum ad se mercedis nomine aurum imperatori remiserunt. praetextus autem merus fuit ista quam causabantur ex mutatione monetae in massam emergens in damnum eorum iactura. nam istud quidquid foret detrimenti compensaturum se aliunde Augustus recepit. misitque adeo qui supplementum hoc repraesentarent et negotium absolverent, remoris omnibus abruptis. at, ut dixi, serum id fuit, illis iam alienatis et in diversa consilia deflexis. ergo sua obtendentes mercimonia, quorum rationes maturam ipsorum flagitarent profectionem ad Lazos, vacare nunc sibi aliis attendere praecise negarunt, confestimque solverunt.

Quo imperator comperto, in suos Romani generis destinata Genuensibus stipendia impendit, triremes comparans quarum ope damnum cladis acceptae repararet. non enim summae imperii vis ac robur deerat, sed cum valeret vigeretque quasi caput reipublicae, manus et actionum tunc necessariarum instrumenta languebant, infirmae, inquam, militares Romanorum copiae, quae velut corpus faciebant, cui erat vice animae potestas imperantis principis, nequidquam ipsa operans et satagens, dum conatus illius omnes membrorum reipublicae praecipuorum debilitas et defectus reddebat irritos. debilitas autem apparebat ista, ubi commovere se inciperent: statim enim sicut animalcula aetatis tenerae, gressum ante

Georgiu. Pachymeres II.

35

- P 379 αὐτοῖς ψυχῆς ἀτελῆ τὰ ὄργανα φέροντα τὴν μὲν κίνησιν πάντως ἐνδεικνῶσι καὶ τὴν τοῦ κινουῦντος ἐνέργειαν παριστάνουσι, τὰ δὲ εἰκαίως καὶ ὡς ἔχουσι φέρονται καὶ παραβολώτερον ἄττοσι. καὶ ταῦτά εἰσι τὰ λεγόμενα παύγια, ψυχῆς τελείας ἐνέργεια ἐν
- B οὐ τελείοις τοῖς σκεύεσι. (31) τῷ τοι καὶ πρῶτον τίως ὄρμη⁵ ἰδὼν ἀτακτοῦσαν λαοῦ εἰς νεωτερισμὸς ἐξεγειρομένην, ἣν τις καὶ ἀμηγέπη παρακινότη, εἰσάγει μὲν καὶ στρατιωτικὸν εἰς τινα δῆθεν ἀναστολήν, ὅμως δὲ καὶ Μαιμακτηριῶνος πρώτῃ τὸ πρῶ-
τεῦον τῆς πολιτείας συνηθροικῶς μακρὰν κατέτεινε δημηγορίαν,
- C τὰ περὶ τῶν Κατελάνων ἀπολογούμενος, καὶ ὡς ἐξησθηνηκνῶν¹⁰ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ξένους ἀνακαλεῖσθαι ἀναγκασθεῖη τοῦτο μὲν Ἄλανός, καὶ ὡς οὐδὲ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ξένων δέξαιτό τινα καὶ τιμήσειεν, ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Λού-
κας Γουλιέλμὸν τινα προσλαβόμενος ἐπ' ἀξίαις ἴστα Ῥωμαϊκαῖς,
- P 380 καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὸν Ἰκάριον τῷ μεγαλοδοκιμῷ τετιμημέν¹⁵

6. ἐξεγειρομένην?

vires moliri audentia, concidebant. atque ut in hisce recens natis animantibus ex motu qualicumque illo imbecillo argumentum quidem certum sumitur inditae ipsis et penitus insidentis animae, suis praeditae facultatibus, sed quarum exercendarum instrumentis adhuc destituitur ob fixam mollietiam nondum roboratorum incremento debito artuum, ita intellegimus nos sane ex motu actuque in varia micantis exorsa principis subesse utique spiritum imperio: caeterum executione recte praescriptorum vitio invalide obsequentium corrupta ministrorum, res summa nihilominus in praecipiti pendebat, nihil efficacis remedii malis adhibente publicis illa infirma quasi palpitatione enervium reipublicae membrorum, quae illo titubante lapsabunde motu gressum molientia singulis quasi offensabant passibus, nihilque nisi risum hostibus movebant; quippe curatationum aut affectationum serio agendi tentatarum a parvulis similia eorum quas paegnia dicimus, hoc est ludicra puerilia, spectacula sui ludibrio visum oblectantia, dum incepta vana exhibent, nec quidquam satagentis operari animae perfectae in organis imperfectis. (31) ante omnia conspicatus imperator excitatum in effraenes ausus impetum populi, sic tum comparati ut, quisquis in pravum auctor impelleret, additaras eo sese haud reluctantem videretur, praeventendis novitatibus opportunum iudicavit militares copias in urbem inducere. sed et praeter istud quasi fraenum plebeiae inditum contumaciae, kalendis ipsis Iunii, quae postera illuxit dies a debellatis per Genuenses Amogabaris, primis convocatis civium longam explicuit orationem, acta cum Catelanis excusans sua, demonstransque ultima se adactum necessitate, ob redactas in extremam infirmitatem Romanas copias, recte ac prudenter (utcumque bono consilio haud par exitus responderit) exterae supplementa militiae quaesivisse, mercede conducendis auxiliaribus primum Alanorum, deinde Italarumneque id se solum aut primum fecisse, cum et Ioannes Ducas Gulielmum quendam ex exteris assumptum Romanae aulae dignitatibus ornaverit, et recentiori memoria pater suus Michael Icarium magni ducis splendide et

ἄξιώματι, καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἀνήσει σπεύδων ἐπὶ τῷ σώῳ εἶναι Ῥωμαίους, εἰ καὶ θεῖον μήνιμα τὰς ἡμῶν, φησὶν, ἁμαρτίας μετρήγεται, καὶ ὡς ἡγεμόνων τὰ πλείστα κακότητι παραπόλωλε τὰ πολλὰ ἀμελούντων. καὶ πόλλ' ἄττα συνυφάνας τοιαῦτα, τέλος ἐφ' ἠσυχίας μὲν αὐτοὺς διύγειν ἐπέταττε καὶ τοῖς ἔργοις προσέχων καὶ μὴ πολυπραγμανεῖν, ἀξίους μόνον ἑαυτοὺς καθιστάνας ἐφ' ὅσον δυνατόν, αὐτῷ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὰ πράγματα ἐπιτρέποντας, κἄν που καὶ θορυβηθείη, τὴν ἀταξίαν ἀνείργοντας, καθ' ἣν πολλοὶ δυσχερῶς, ὡς καὶ ἑαυτοὺς ἔχειν εἰδέναι, κατὰ 10 διαφόρους καιροὺς ἀπηλλάχασιν, ὡς μεγίστου πολέμου τῆς στάσεως οὐσης τῆς ἐν ταῖς πόλεσι, καθ' ἣν οὐκ καὶ πραγμάτων ἄλλ' εἰρήνης εἶναι καὶ ὁμονοίας ζημιῶν, ἧ τὰ πάντῃ συγχεύονται. ὡς γὰρ τὸ ὑφ' ἑαυτοῖς ἐξαπατῆσθαι πάντων χεῖριστον διὰ τὸ καθυ σμικρὸν ἀποστατεῖν ἄλλ' αἰεὶ παρεῖναι τὸν C

13. ἑαυτοῦ?

tulo coonestaverit. sane nulla in parte cessatum a se, nec quidquam unquam praetermissum quo sustineri posse labantem rempublicam salutemque populi constitui apes qualiscumque suaderet. unde non imputari eius negligentiae debere ruinas quae cernerentur rerum: sed irae primum divinae peccata nostra ulciscenti, postea ignaviae incuriaeque praefectorum negotiis, per quas satis constaret pleraque materiam publico luctui praebentia fuisse accepta detrimenta. his ubi similia multa subtexit, tandem eo collegit summam orationis, ut magno opere cunctis praeciperet aesta animorum compresso quiescere, attendereque suis quemque domesticis rebus, nec temere se in curam publici regiminis ingerere. tantum pro virili sic vivere curarent, ut commutatione morum in melius dignos se prosperiori fortuna, iudicio moderantis humanae numinis, redderent, sibi autem, et quibus ad id ministris uti vellet, arbitrium publicae rei gubernandae permitteret integrum, nihil curiose sciscitando super consilia actorum, aut circa successus in futurum incertos inani divinatione fluctuando. neque in ista se quisque viritum continere modestia satis haberent: verum et si quos initium tumultuandi facere cernerent, contra statim insurgendo cohibere conarentur, in eo promptos adiutores habiturum quos ad hoc ipsum introduxisset in urbem milites. horum ope fides ipsorum roborata magnam, si quantum par erat anniteretur, a civitate calamitatem averteret, seditionem, qua multos diversis temporibus in malorum extrema devenisse populos partim ipsi meminissent, partim indicia annalium et memoria veteri possent repetere. sic sane haberent, nullam quantumvis cruenti et internecini externi belli tantam esse perniciem, quae damnis et exitiis civilium certaminum comparata non reperiat tolerabilior ac levior. numquam enim seditionis conflictibus aut saluti hominum consulitur aut tutelae domuum ac rerum, sed contra per eos pacis et consensionis civilis, quae sunt prima fundamenta bonorum omnium, iactura irreparabili facta universae in confusionem miserrimam veniunt. ac quemadmodum deceptionum ea longe omnium pessima est qua quis a se ipso decipitur, propter intime atque inseparabiliter admetum decepto de-

ἔξαπατῶντα καὶ πειθοῦς ἀνάγκαις δουλαγωγείσθαι τὸν ἔξαπατώμενον, οὕτω καὶ τὸ ἕφ' ἑαυτοῖς πολεμείσθαι πόλιν δεινότερον, ὡς ἐντὸς τῶν ὑπεκκαυμάτων ὄντων, εἰς βιαίας ἔτοιμα κακίας ἀναψιν. διὰ ταῦτα καὶ περὶ πλείονος ἐποιεῖτο τὸ τῆς πόλιος ἀστασίαστον, καὶ μᾶλλον ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ καθ' ὃν τῶν ἐκτὸς ἀνεγερμένων ἐξ ἀναγκαίου καὶ τὸ ἐντὸς συγκραδαίνεσθαι. ὥστε

D καὶ ὀρεῖσθαι σφᾶς ἀνεγερμένους πρῶτον μὲν τῶν ξυμβαινόντων χάριν ἐκ τῆς στασιώδους ταραχῆς ἐκείνης, ὡς παρακινήσιμοι μὲν ἐκ τῆς τυχούσης προφάσειως, στρατιωτικὰς εἰσήγε δυνάμεις κατ' ἀναχαιτισμὸν τῶν προσδοκωμένων θορούβων. τότε τὴν ἐνταυθοῖ 10 σφῶν ἀσχολίαν περιττὸν ἄλλως κρίνων καὶ τῶν ἀναγκαίων ὑπερόριον, ἄλλως ἐγνωκῶς ἀσφαλίσασθαι τὴν ὁμόνοιαν, καὶ ἐξ αὐτῆς τοὺς συνειλεγμένους ἐπέτατε χεῖρας ἰπιτιθέντας τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις ὁμνύειν ἢ μὴν πιστὴν μὲν φυλάττειν εἰς βασιλεῖς, πάντα

E δὲ διχονοίας τρόπον καὶ σιῶσεως μῆτ' αὐτοὺς ἐνεργεῖν, καὶ τοῖς 15 ἄλλοις, εἴ που καὶ θορυβοῦεν, δυσὶν, ὃ λέγεται, χερσὶν ἀνταθεῖν. καὶ γε ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσιν [ἀνάγκη ἦν τοὺς παρερισκομένους] εἶδες ἂν παρερχομένους βασιλικούς, καὶ τοὺς παρε-

2. εαυτῆς?

7. ὀρῶν?

12. ἐγνωκῶς σφαλίσασθαι P.

ceptorem et propter obnoxiam decepti facilitatem ad succumbendum insuspicabilibus adeo cari ac coniuncti deceptoris fraudibus, ita belli supra omnia capitalissimum genus est, quo cives urbis unius invicem committuntur, quod is exardescens furor faces applicet parato intus et congesto fomiti, unde incendium erumpat universa consumpturum. haec cum ita sint, prae omnibus cupere se ac tamquam optabilem maximum summo studio quaerere tranquillum civitatis concordis statum. qualis cum exproci semper debeat, hoc praesertim maxime necessarium appareat tempore, quo rebus exteris turbatis inevitabile sit non urbem pariter ipsam ipso circum undique titubantium regionum motu ac strepitu concuti; cui si externae impressioni tumultus interior accedat, palam sit cuncta in praecipitum irrevocabiliter lapsura. tam lubrico et ancipiti momento, se pro vigiliandi officio in communis salutis custodiam intentum, cum animadvertisset inquietum quorundam aetum in impetus summae rerum exitiales, quin levi praetexta erumperet, vix sese posse continere, necessario advocasse quas cernerent militares intra urbem copias, bonis praesidio futurarum, levibus ac parum sanis licentiam sese una simul cum omnibus percedendi fraenaturas. boni consulerent quod esset in commune salutariter decretum; et hoc ipsum indicare ne gravarentur, et fidem, quam erga principes integram animo foverent, profiteri rursus exterius, ea deo teste confirmanda. hic prolato sacri evangelii codice, singillatim citati cuncti qui aderant, ei manum imponere sunt iussi, sancte iurando et sese fidem quam deberent Augusto utrique servaturos, et ab omni dissensione ac turba civili cum temperaturos ipsos, tum alios, si qui forte tumultum imchoarent, utraque, quod aiunt, manu repulsuros. inde a concione propagata per urbem confestim totam eadem renovandi iuramenti ceremoniam est, ministris varie imperatoris cum sacre in manibus codice cursantibus,

ρισκομένους θυνόντας. και τὰ μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπράτ-
τοντο τῆδε.

32. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐκ ἡρεμῶν ἦν τὴν μάχην, P 381
ἀλλὰ πάντα λίθον κινῶν, τὸ τοῦ λόγου, ὅπως τὴν ἤτταν ἀνα-
δ καλέσῃται· οὐδὲ γὰρ ὑπέμεινε τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγενές και
ἀνδρείον ἀκούειν τε και ὄραν τὰ δεινὰ ἄπερ ἔπασχον οἱ ἔλεινοι
Ῥωμαῖοι ὑπὸ τῶν αἰμοχαρῶν Κατελάνων. ὄθεν και πάντα λόγον
ἀφείδ ἐπισυνάγει τὸ στρατεύμα, και καταλιπὼν τὴν Ὀρεσιτιάδα
περὶ τὴν Ἄπρω πλησίον κατασκηνοῖ, ὡς ἅμα ἔψ προσμῖξω τοῖς B
10 Ἰταλοῖς· ἐκείσε γὰρ πλησίον και αὐτοὶ κατεσκήνον. τῇ γοῦν
ἑστεραῖα συνταξάμενος κατὰ τὸν τοῦ Ἰμέρι λεγόμενον τόπον Ἄλα-
τοὺς μὲν και Τουρκοπούλους ἐν ἡγουμέναις συντάξουσιν ἴστα, περὶ
τὸν Βοσσιλιαν τούτους ποιούμενος, ἐπομένους δὲ τοὺς περὶ τὸν
μέγαν πριμικήριον Μυκεδόνας διέταττε, και μετὰ τούτους περὶ
15 τὸν Θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον τοὺς ἀντολήθην ἀπρηκότας, τὸ Βλα-
χικὸν δὲ και ὄσον ἄλλο ἐκ Θεληματαρίων συγκροτούμενον ἦν, και C
αὐτὸ κατὰ τρόπον περὶ τὸν μέγαν ἑταιρειάρχην συνταξάμενος οὐ-
ραγοῦν, αὐτὸς συνάμα και Κωνσταντίνῳ τῷ αὐταδέλφῳ τε και
δεσπότη, και τῷ πηγήρῳ Συναχηρεῖμ τῷ Ἀγγέλῳ· οὐδὲ γὰρ
20 οὐδ' αὐτὸς λαὸν ἄγειν ἤρειτο, ἀλλ' ἀμφιπονείσθαι περὶ τὸν ἀνα-
κτα και οἱ πολυωρεῖν τὴν ἀσφάλειαν ἤθελεν. οὕτως ἐκείνος τὰς P 382
συντάξεις ἀποτάξας, τὸ οἰκίον ἅπαν και μαχμῶτατον προσλα-

et per omnes plateas ac hominum conventicula quoscumque reperissent ad
sacramentum adigentibus. haec tunc intra civitatem acta.

32. At imperator Michaël haud cunctabatur in apparatu pugnae
quam omnino pugnare decreverat, sed omnem, quod dici solet, movebat
lapidem ad superam belli offensionem emendandam. non enim sustinebat
nobilis eius et fortis animus audire ac videre iniurias atroces quas miseri
Romani patiebantur a sanguinariis Catelanis. missis itaque cunctis que-
relis minisque verborum cogit exercitum, et Orestiadē relicta circum ca-
strum Aprō dictum, loco illi proximo, figit tentoria tamquam dilucule
commissurus cum Italis praelium: nam et ipsi prope tabernacula habe-
bant. postridie igitur instructo progressus agmine, ubi ad locum cui no-
men est Imeri pervenit, copias ordinavit in hunc modum. Alanos et Tur-
copulos in fronte constituit, duce illis praeposito Bossila. post hos Ma-
cedonas collocavit, quibus magnus primicerius praeerat. his subiunxit
quos ductabat ex Oriente profectos patruus ipsius Theodorus. ultimam
in aciem submovit quantum e Blachico genere voluntariisque collectum
aderat, ac quantum subesse consueverat magno hetæriarchae, quem ea
die curare extrema illa in parte iussit. ipse Michaël fidos hinc inde ha-
bebat stipatores Constantinum despotam fratrem suum et Sennacherimum
Angelum piacernam: nam neque hic proprios ducere ordines voluit; sed
satagere circa imperatorem et eius salutem ac securitati prospicere maluit.
sic Michaël acie instructa, sumpto secum quod habuit fortissimum prae-

βίων, τὸν ὕστατον ἀνεκλήρου σύλλογον. καὶ αἱ μὲν Ῥωμαϊκαὶ
 δυνάμεις εἰς πέντε πού τελεῖ τὰ μείζω συνεποσούντο, αἱ δὲ τῶν
 ἀντιπάλων εἰς τέσσαρα, ὧν ἓν ἦν τὸ τῶν Περσῶν· προσεκάλεσαν
 γὰρ καὶ Περσικὸν οἱ Κατελάνοι. καὶ δὴ καρτερεῶς γενομένης τῆς
 μάχης καὶ ἐκ χειρός, ἔνθεν μὲν Ἄλανοι ἐκείθεν δὲ Τουρκόπουλοι
 B συνεκθέουσι καὶ τῇ προηγουμένῃ συντάξει τῶν Κατελάνων προσ-
 βάλλουσι. καὶ εὐθὺς πύργος ἦσαν ἐκείνοι, μηδὲν μηδενὶ καθυ-
 πείκοντες· ἐν ἀσφαλεῖ γὰρ ὠπλισμένοι καὶ τοῖς παρ' ἐκάτερα
 βάλλουσι πύργοι καρτερεῶς ἀντείχον. οὐ μὴν καὶ εἰσβάλλοντες
 οἱ προσδραμόντες τὸ λοιπὸν ἐκατέρων, ἀλλ' εὐθὺς πυρεκκλι- 10
 ναντες ἐπὶ θάτερα δόξαν παρέσχον τροπῆς, τῷ μὲν φαινομένῳ
 καὶ οἷς ἐωρῶντο, ὡς δῆθεν ἀπογνόντες τὴν μάχην, τῷ δὲ βαθυ-
 τέρῳ καὶ οἷς ὑπωπτεύοντο, λειποταξίου ἐκόντες εἶναι γραφόμε-
 C νοι, οἷς ὅτι μὴ τοὺς μισθοὺς ἱκανοῦμενοι μελέτης ἐρραθίμων
 πολεμικῆς. εἰσι δ' οὐ λέγουσιν ὅτι καὶ ἀνάπυστον γεγὼς ἐκεί- 15
 νοις τὸ ἀπὸ τοῦ Τουκταΐ πρὸς βασιλέα μήνυμα περὶ τῆς αὐτῶν
 ἀνθυποστροφῆς (δῆλον γὰρ ἦν ὡς ὁ Τουκταΐς ἐκείνους ὡς ἰδίους
 καὶ τῆς τῶν Τοχάρων ἀρχῆθεν χειρὸς ἀπῆτει παρὰ τὸν ἀνακτα
 πρεσβευόμενος) διὰ ταῦτα καθυφέντες τὰς ὁρμὰς ἀρρωστοτέρως

8. ἐνασφαλεῖς P.

17. ὡς δ] καὶ ὁ P.

torianae ac palatinae domesticae militiae, novissimum effecit agmen. in
 totum Romanae copiae quinque malorum legionum numerum explebant,
 adversariorum autem dumtaxat quatuor, quarum una Persarum fuit: Per-
 sas enim Catalani evocaverant. sub haec acri certamine manu quoque
 comminus conserto, hinc quidem Alani, inde autem Turcopuli concurrer-
 tes, in primos Catalanorum impingant ordines. excepti ab his intrepide
 ac firmiter, instar torris videlicet persistentibus, nec quantumvis circum
 assultantes molirentur, vel uno cuiquam vestigio cedeatibus. gravi quippe
 armatura protecti undique corpora, cum suis ipsi securi tegminibus con-
 temnebant utraque ex parte immissa iacula, tum suorum utrimque dispo-
 sitorum non defuturis in tempore auxiliis satis fidebant. atque ita sese
 fortiter obstantes tuebantur locum. caeterum qui praecurrerant Turco-
 puli et Alani, haud parem primae illi alacritati vividae impressionis ur-
 gendi peraeverantiam adiunxerunt, sed subito declinantes in partem alte-
 ram speciem fugae praebuere, facile opinatis, qui spectabant, desperata
 ipsos victoria cedere. at quibus erat interiore noticia perspectior horum
 barbarorum animus, non abs re suspicabantur meditatam eos ad praelium
 attulisse voluntatem flagitii militaris palam consciscendi, loco utro des-
 cendo, quoniam haud persolutis sibi retro stipendiis gratuita periclitari
 militia stultum ducerent. sunt qui addant emanasse ad sensum eorum
 revocatos sese a Tuctaine ipsorum principe, qui missis ad imperatorum
 nuntiis suos ad se remitti postulasset. erant hi videlicet ex gente Tocha-
 rorum Tuctaini subiecta, nec erat obscurum venisse revera legatos ab
 eo ad Augustum, qui commodatas ipsi olim suas copias repeterent. his
 illi de causis remittentes impetum ac sponte languescentes in obliqua de-

εἶχον καὶ ἰδοχμαζον. ἀλλὰ τοῦτο τοῖς κατοπίεν ἰουσι δειλὰν ἐμ-
 βάλλει, καὶ ἀπροθύμως εἶχον περὶ τὴν μάχην. ὅπερ ὁ βασιλεὺς
 οὐραγῶν θεασάμενος, καὶ περὶ τοῖς ὕλοις ὡς εἰκὸς δεισας, αὐτὸς **D**
 ἤναγκάζετο πολεμῆν οἰκίῳ σώματι, καὶ γοῦν ἔτοιμος ἦν μετο-
 βχετεύεσθαι πρὸς τὴν μάχην. ἀλλ' ὁ πρὸς τοῦτο ἵππος ἔκ τινος
 δαυμονίου συμβάματος καὶ ἧς οὐδαὶς αἰτίας ἦδει, τῶν χαλινῶν
 ἀνεθείς, ῥυτῆρας μὲν εἰς χεῖρας τοῦ ἠνιόχου ἀφήσιν, αὐτὸς
 δ' ὡς εἶχε κατὰ πείλου κροαίνων τῶν ἐχθρῶν γίνεται. ἐπιβὰς
 γοῦν ἄλλου καὶ λαβὼν ἀνὰ χεῖρας ὕσσην ὄλαις ὀρμαῖς ἀνὸν ὀλγίοις **E**
 10 τοῖς περὶ αὐτὸν Ἀμογαβύροις ἐπέρραξε καὶ ἀρείκων θάρρος ἔδειξε,
 παραντίκω τὸν πόλεμον αὐτουργῶν. καὶ κατὰ πρώτην ἐισβολὴν
 ἐκείτην εἰς ἤρκεισε τῷ ὕσση προσπαρεῖς καὶ πεσῶν, καὶ δεῦτερος
 σπάθης γίνεται παρανάλωμα. ἐν ταύτῳ δὲ δυοῖν ὀρημασάντων
 μετὰ γέροντων εὐθὺς βασιλέως, ἐγγὺς τοῦ ἐν χρῶ γενέσθαι, τὸν
 15 μὲν ἔνθεν ὁ πιγκέρνης, τὸν δ' ἔνθεν νέος τις καὶ τῶν βασιλικῶν
 παιδαρίσκων δέχονται καὶ τὴν βασιλικὴν περιποιούνται ζωὴν · **P 383**
 πολλοὶ γὰρ αἶτε βασιλέως ἐκ τῶν σημείων φανέντος ἐπεισφρήσαν-
 τες οὐταζον, ὥστ' ἐξικνεῖσθαι καὶ κατὰ τοῦ σώματος τὰς πλη-
 γὰς, κῦν καὶ βασιλεὺς ἀγγιστρόφους ἐποίει τὰς μετακλίσεις, εἰ

flexerunt. hoc ordinatis post ipsos terrorem iniiecit. unde et hi iam ob-
 iecti hostibus, segni ipsi quoque sunt certamine defuncti, aut potius ma-
 iori ex parte defecti animis detrectabant pugnam. id imperator ab ex-
 tremo, ubi constiterat, ut diximus, conspicatus agmine, et rei summae
 discrimen merito metuens, facile vidit ultima sese necessitate adigi ad
 conatum restituaendi manu propria praelii, nec posse defugere quin suum
 caput, hosti se immiscens, in Martis aleam proiiceret. nec dubitavit,
 qua erat generositate, quin statim ita faceret. verum inscendere ad hoc
 volenti paratum sibi equum mira res contigit, quam adscribere ostento
 divino humanarum rationum inverisimilitudo prudenter aestimantes subigit.
 equus, simul cum insillire parans Augustus contrectavit, caput excutens
 fraenum eiecit ore, subtrahensque sese, habenis in agasonis manu reli-
 ctis, vage per campum exultabundus ad hostes transiit. nihil tamen se-
 cius Michael, equo alio strenue conscenso arreptaque manu hasta, toto
 impetu cum paucis ipsum stipantibus in Amogabaros irruit, obviumque
 primum hostium hasta transfixum deiecit, mox iterum alium ense occidit.
 eo puncto temporis duo ex hostili procurrentes acie, scutis lato protecti
 Persicis, et gladio intento recta imperatorem petierunt; iamque fere con-
 tiguum habebant, et quod dicitur, in acie novaculae Michaelis imperato-
 ris vita versabatur, quando peropportune hinc quidem pincerna, inde au-
 tem adolescens ex ephebis honorariis apparere Augusto solitis, ambrus
 excipientes et in se sistentes impetum salutis fuerunt in praesentissimum
 adducto discrimen principi. nam in eum ex imperialibus, quae conspicue
 gestabat, agnitum insignibus, post duos de quibus diximus, etiam multi
 ex hostibus alii passim et vehementer incurrebant, ictus ingeminantes,
 quorum aliqui pectus loricam in corpus ipsum perferabant plagam, ut-

μη τῶν ἄλλων φυγομαχούντων αὐτὸς σὺν ὀλίγοις ἐν ἀναγκαίῳ κινδύνῳ ἦν καὶ παρακληθεὶς ἐπέστρεφεν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐπισκόμοι οὐκ ἀνῆκαν ἔτι, ὁ δὲ μικρὸν ἀναχωρήσας τοῦ κυδοιμοῦ δάκρυά τε τῶν ὀφθαλμῶν, οἷα λόγος τὸν Ἰλαμμένονα, ἔρρει, Ἐ-
B κετο δ' ἐκ κεφαλῆς προθελόμενος τὰς τρίχας, τοῖς τῶν Ῥωμαίων 5
ἐποικτιζόμενος πρῶγμασι, καὶ ὑποστρέφειν ἐσφάδαζε, κἄν οὐκ εἶχεν ὄλωσ. ἔλειος δ' ἦν ἐντιῦθεν θεοῦ, καὶ ἔννοιά τις εἰσῆει τοὺς ἀντιπάλους ὡς κατ' ἀπάτην ἀναχωροῦσι καὶ ὡς ἐνέδρῳις προλοχίζουσιν ἄλλοι, καὶ οὕτως ἀνελθόνται τῆς διώξεως. ὄθεν καὶ οὔτοι μὲν τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω φορᾶς ἴστανται, ἐκείνοι δὲ ἄλλος 10
ἀλλαχοῦ διασπαρέντες περισώζονται. ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς κα-
C ταλαμβάνει μύλις τὸ Πάμφυλον. καὶ δὴ τῆς φήμης διαδοθείσης οὐκ ἦν ὅστις τῶν γεωργῶν, ἐν ἀκμῇ καὶ ταῦτα τοῦ θέρους, ἔξω τῆς Κωνσταντινίου ἐναπολέλειπτο, ἀλλ' ἅμα πάντοθεν μυρμη-
κίαν μιμούμενοι ἐσκευαγῶν ἔφ' ἄμαξῶν, θέρη καὶ δράγματα 15
καὶ σωροὺς χαίρειν ἔωντες. τοῖς μὲν οὖν ἐναντιοῖς, κἄν ἴστων τὰ ὄρηματα τότε κατὰ τινα ἐνεδρῶν ὑποψίαν, ἀλλ' οὖν οὐκ

cumque ille varie declinabundus plerasque petitiones eludere conaretur, obfirmans interim in coepto constantiam nec recedendi cogitationem admittens, quoad omni iam ex parte fugientibus Romanis princeps ab animadvertentibus extremum eius periculum viris fortibus, qui eum pauci circumstantabant, crebro admonitus ne secum omnia pessum traheret, necessario denique obsequens consilio recessit, insequentibus tunc quoque irremisse hostibus. vix paulum se hoc cursu a praelio removerat, cum agente ferente generosam eius mentem immensa miseratione rerum Romanarum, inter lacrimas, quod in re simili de Agamemnone memorant, ex oculis fluentes etiam crines capitis vollebat, aestu animi subinde redeunte ad hosti occursandum iterum impulsus, utique obsecuturus, nisi praeter manifestae in tali fortuna reclamacionem prudentiae vis quoque arcentium undique comitum obstaret. atque hic, miserante nos deo, vanus hosti victori obiectus terror est insidiarum a nostris positarum, in quas ipse videlicet pertrahere artificiosa fugae simulatione cogitarent. haec illos ab ulterius persequendo cohibens causa spatium Michaëli dedit manus eorum evadendi. ac Romani quidem caeteri varie dispersi salutem, ubi quisque potuit, quaesiere. imperator aegre Pamphylium delatus ibi quiescit. fama cladis huius late didita, nullis agricoliarum, etsi summa, ut tunc erat, aestate vel maxime opera eorum maturis colligendis segetibus rure requireretur, extra Constantinopolim subsistere voluit. longis undique agminalibus instar formicarum, domesticam supellectilem plaustris impositam praese agentes, in urbem ferebantur, securi messium, quas partim in campis nondum desectas falce, partim in arcis manipulatim in strues congeatas relinquebant, condonantes hostibus, et in lucro ponentes quod barbaricum servitium aut ferrum vel nudi et omnium inopes effugerent. victores barbari, ubi satis discusserunt suspicionem insidiarum quae illos a victis insequendo retardaverat, nos pauca nec levia obvis

δὲ τῶν ἀνηκέστων πράξεις καὶ τὰ προστυχόντα ληϊσάμενοις ἐπήει τὴν Ἄπρω περικαθῆσθαι τῶν εισοδηκότων ἕνεκα, καὶ ἐπειρῶντο πολιορκεῖν· ὡς δ' οὐκ ἤνυστον τὸ παράπαν, ἔγνωσαν ὑποστρέφειν. Ἄλανοις δ' ἀπαξ ἀφεικόσι τὴν πρὸς τοὺς βασιλεύοντας ἔννοιαν σκυλεύειν τὰ ἐν ποσὶν ἔδοξε, καὶ φίλοι μὲν ἐφρίσταντο, ἐχθροὶ δ' ἀπατίσταντο.

Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπαληθῆσας τῇ συμφορᾷ, τῷ μὲν νίῳ τε καὶ βουσιεῖ τοὺς παρακλητηρίους ὡς εἶχεν ἐνισχεδίαζε, τὸν δὲ Κουτζιμπαξιν ἀπολύει πρὸς Ἄλανούς, ἅμα 10 μὲν ἐκείνους ἐγκαθεστήζοντα, ἅμα δὲ καὶ Τουρκοπούλους δουλαγωγῆσοντα· τῷ γὰρ ὁμοιεθνεῖ τε καὶ ὁμογλώσσῳ, καὶ ὅτι συνήθης ἦν Ἄλανοῖς ἐν Νογᾷ, καὶ ὅτι τὴν πρὸς Τουρκτίϊν πρῆσβειαν αὐτὸς ἐποιεῖτο, εἰς αἰδιῷ πρέπουσαν ὑπηκόοις ἐπαγαγέσθαι σφᾶς ἐπιστεύετο. αὐτὸς δ' ἐξ αὐτῆς στρατολογεῖν τε καὶ ἐφορμᾶν 15 ἤθούλετο μὲν, ἐπείχετο δὲ ἐξ ἀναγκαίων πολλῶν ἀντισπῶμενος. διὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ γῆς μὲν δυνάμεις ἀποστόλους προσητοιμάζει, οἷς θαρροῦντες οἱ πρόσχωροι ἀφόβως ἐργάζονται· ἂν τὰ τοῦ θεί- P 884 ρους, Ἀμογαβάρους δὲ τέως ἀνακωχᾶς διδοῦς ὡς αὐτίκα κατα-

12. Νογᾷ P.

crudeliter vastandis exempla passim avarae feritatis ediderunt. arcis deinde Apro dictae oppugnandae ex eo ipsis consilium natum est, quod in eam se recepisse multos e praelio cognoverant, unde praeda refertam arbitrabantur. copiis ergo admotis cum egregie repulsi parum proficerent, nec plus ex perseverantia sperarent, soluta obsidione reverti statuerunt. interim Alanis semel amissa erga imperantes benevolentia passim obvia diripere ac licenter latrocinari bonum factu visum est. ergo et isti, cum ut amici haberentur, hostes se feris maleficiis monstrabant.

His Andronicus cunctis cognitis, et quem par erat ex clade accepta dolorem et sentiens et profitens, filio quidem Augusto consolatorias quam primum scripsit, Cutzimpaxim autem dimisit ad Alanos, sperans revocaturum eos ad officium, simul et Turcopulos deliniturum, quibus esset generis et linguae communionem commendatus, Alanis etiam familiaris ex eo iam tum tempore, quo militiae cum ipsis societatem Nogae communis ducis auspiciis habuerat; praetereaque legatione functus ad Tuctalnem erat; unde credebatur auctor idoneus futurus suadendae ipsis emendationis ostendi ab his coepta contumaciae et reditus ad frugem meliorem, resumendo, quod decet subditos, erga principes obsequio. ipse autem imperator senior conscribere confestim exercitum et impetum in hostes facere cupiebat quidem, retardabat autem necessariis plurimis in diversa tractantibus. illud continuo expedit, quod instantius urgebat, propter fugam tali tempore perniciosam ex agris rusticorum. paravit videlicet terra submittendas copias, illis dum segetes meterent et caetera aestate consaeta in procuracione annonae opera exercerent, securitatem allaturas requisitam. Amogabaris indutias velut quasdam indulgebatur interim, sed

- δραμούμενος συναχθεισῶν τῶν δυνάμιων, ἔπειτα ἐν τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶ Γεννοῦϊτας ἐκ τῶν Λαζῶν ὑποστρέψαντας συμμαχῶν ἐπεχειρεῖ πείθειν. ἀλλὰ τοσοῦτον τῶν βουλευμάτων ἐδέχθη ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν δύο ναῦς τὰς καλλίστας ἐκπεῦσαι ἀγούσας πρὸς Ἰταλῶν ἤθη καὶ Μπυριγέριον. οἱ δ' ἐν ταῖς λοιπαῖς Γεννοῦϊταις
- B** τὸ ἐμπορικὸν προἰσχύμενοι ἀπαίρειν καὶ αὐτοὶ ἡτοιμάζοντο. μὲν ἄξιώσεως χάριν ἐκλέγονται δύο, μισθοῦ νομισμάτων ἑξακισχιλίων, πλὴν ἐπὶ ῥητοῖς, ὥστε ὑφ' ὄρκῳ βεβαίῳ δύο μῆνας ἐκδουλεῦσαι τῷ βασιλεῖ, συμπράττοντας τοῖς λοιποῖς καὶ πολεμοῦντας ἐς ἕπαν ὡς ἐχθροῖς βασιλέως τε καὶ τοῦ περιφανοῦς¹⁰ σφῶν ξυνεδρίου. οἱ δ' ἐν ταῖς ἐπιλοίοις ἐντὸς ὁμολόγουν τῷ
- C** βασιλεῖ καὶ αὐτοὶ ἐπιστῆναι δωρεάν, καὶ ἐφ' ἡμέραις προσκατερήσαντες κατὰ τινα τῶν ἐχθρῶν δειλίαν πρᾶξι καὶ ὑπὲρ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων πειράσασθαι, κἀντεῦθεν ἀναχωρεῖν, κἀν εὐδοεῖν κἀν μὴ. ταῦτα διαπραξάμενος βασιλεὺς, πῶς ἂν τὸ¹⁵ ἐντεῦθεν τῶν ἐχθρῶν περιγένηται, βουλευόμενος διεσκόπει.

P 385 33. Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν Ἀδριανοῦ ἐγκεκλεισμένοι Κατελάνοι, περὶ ἐξήκοντα ὄντες, οἱ καὶ τοῦ Καίσαρος ἐκποδῶν γεγονότος ἔπειτα ὄρκοις δουλαγωγηθέντες ἐγκατεκλείσθησαν, οὐδ'

quas breves fore minaretur, affirmans se statim atque congregasset copias, in illos infestam incursum. post haec reversos e Lazis Genuenses cum navibus tredecim ad armorum secum societatem ineundam est pellicere conatus. sed tantum abfuit, ut id ei consilium succederet ex voto, ut duas continuo naves omnium optimas viderit expediri ab iis in Italiam, reportaturas illum Mpyrigerium ad sedes ipsorum. qui autem supererat in aliis navibus Genuenses, ad solvendum et ipsi comparabantur, obtendentes ita sui mercimonii rationes poscere. aegre tandem multis precibus in magna parte gratiae impetratum est, ut duae naves imperatori militariae segregarentur e classe reliqua, mercede pacta sex millium nummorum, idque sub conditione diserte stipulata et iureiurando inviolabili firmata, haud ultra menses duos illas imperatori servituras, sed isto bimestri dumtaxat spatio imperatoriae istas accensendas classi, navigaturas et citra exceptionem pugnaturas ullam adversus Catalanos et Amogabatos uti hostes imperatoris et perillustris senatus ipsorum. aliorum quae supererant novem navium vectores polliciti sunt substitutos se ad dies aliquid gratis, et ad terrorem hostibus incutiendum speciem praebituros quasi militantium auspiciis Augusti, quin et si se interim aliqua offerret occasio rei bene gerendae, collaturos pro virili operam adiuvandis Romanis, salva semper integra libertate quando vellent abundi, sive aliquid effectum iam esset sive non. his sic transactis imperator totus erat in disquirenda ratione victoriae de hostibus reportandae.

33. Inter haec ne ipsi quidem custoditi Adrianopoli Catalani circumter sexaginta, quos interfecto Caesare deditionem vita salva iurando pactos illic carere conditos diximus, aut prorsus ignorarent quid impe-

αὐτοὶ γε τὸ περὶ τὸν βασιλέα ἀνάπυστον γεγὼνός τὸ παράπαν
 ἡμέλων, ἀλλὰ φήμης διαδοθείσης ὡς κατὰ κράτος ἤττηθέντων
 τῶν ἡμετέρων καὶ οἱ τοῦ γένους αὐτῶν μέχρι καὶ αὐτῶν ἴουσι, B
 ἀρῆξοντες σφίσι, ῥήξαντες τὰ δεσμά, ἐπεὶ ἐκφυγγάνειν οὐκ εἶχον
 5 δυσανοίκτου ὄντος τοῦ πύργου ἵνα καὶ ἐγκαθίδρυντο, ἄνω που
 ἀνερορηφότες κατὰ τὸ ὑπαιθρον ἐκείθεν παρακειμέναις πέτραις
 ἠκροβολίζοντο καὶ τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο, σκοπούμενοι κατα-
 πίπτειν μετ' ἀσφαλείας. ἀλλ' οὐκ ἦνυτον τὸ παράπαν, τῶν πο-
 λιτῶν ἐκείνη πη περιστάτων. ὄθεν καὶ ὀλίγων φυγομαχησάν-
 10 των καὶ ἑαυτοὺς παραδόντων, οἱ λοιποὶ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανά- C
 του ἐνεργέστερον ἐπολέμουν καὶ βάλλοντες ἐτιτρώσκοντο. τέλος
 ὕλην παντοδαπὴν συμφορῆσαντες οἱ πολῖται πῦρ ἐνιῦσιν ὡς κα-
 ταφλέζοντες καὶ πύργον καὶ τοὺς ἐν τούτῳ. καὶ τὸ μὲν ἤρατο
 μέγα, οἱ δὲ τῇ φλογὶ ἐνειλούμενοι οὐδ' ἐς βραχὺ τοῦ εὐτόλμου
 15 καθυφείκεισαν λήματος, ἀλλὰ πρῶτον περιδύμενοι ἐσθῆτας,
 κατὰ πυρὸς βάλλοντες, τὸ πῦρ οἶον ἡμύνοντο, ἔπειτα κατ' ὀλί- D
 γον κρατιουμένου τοῦ φλέγοντος ἀνηλίσκοντο ἐς αὐτὸ πηδῶντες
 ἐκόντες, φιλήμασιν ἀλλήλους ἀφοσιούμενοι καὶ σταυροῦ φραττό-
 μενοι. δύο δὲ τινες ἐξ αὐτῶν, ἀδελφῶ καὶ γένος καὶ γυνάμας,

4. ἀρῆξοντες] ἀρῆξαντες P. 6. ἀνερορηφότες?

ratori contra suam ipsorum gentem pugnanti accidisset, aut ea uti notitia
 ad sibi quoque per se consulendum neglexere, siquidem cum fama late
 pervagans fusorum fugatorumque magno praelio Romanorum a suis con-
 tribulibus ad ipsos quoque pervenisset, audacia confestim inde sumpta
 sua primum ipsi vincula rupere. quoniam autem ne sic quidem effugere
 valebant, turre intra quam erant clausi cum muris solidissimi operis nec
 effringi manu facilibus, tum valvis securissime obstructis ineluctabiliter
 exitum negante, superato eius fastigio, ubi subdivale patebat spatium,
 inde repertas illic petras in nostros deliciebant, sic studentes praevertere
 ne descensus ex eo loco ipsorum, in quo quam securissime liceret ador-
 nando interim industria magna satagebant, a custodibus inferne repugnan-
 tibus prohiberetur. verum Adrianopolitanis ad tumultum accurrentibus
 juvantibusque custodes, parum ipsis suis aut prorsus nihil quantalibet
 conatus proficiebat. unde paucis qui demissi ex alto frustra, undique
 ambitu, fugere contenderant, denique sese dedere coactis, reliqui pugnare
 usque ad mortem, qua solent desperati ferocia, perrexerunt. et iacula-
 bantur illi quidem noxiae: caeterum undique et ipsi telis appetiti vulnera-
 bantur. procedente in longum certamine, pertaesi morae cives strue cir-
 cum undique materiae congesta ignem subiciunt, ut turrim simul cum ea
 inclusis combusturi. exarsit luculentum incendium, cuius involuti licet
 flammis Amogabari, ne vel minimum quidem de generosa pugnandi audacia
 remisere, sed principio quidem exuentes se vestibus eas in ignem
 indignabundi ac velut flammam ferire studentes iaciebant, deinde paula-
 tim aestu se corroborante consumebantur, ultro in globos flammarum in-
 sillentes, postquam mutuis sibi oculis vale dixerant et signo crucis manu
 formato sese muniverant. duo inter hos iuvenes, et sanguine fratres et

στερρῶς περισχόντες ἀλλήλους καὶ τὰ ἱσχατα περιπτυσσόμενοι, ἄμα μὲν οἴκτω ἄμα δὲ καὶ ἀρείκῳ ἐπαρθέντες λήματι, τοῦ πύργου καταπεσόντες ἐξ αὐτοῦ διαπεφωνήμισαν. παῖς δ' ἐκείνους συνῆν, καὶ ἐπεὶ ἀργὸς ἦν ἐκ φιλοκίτου δειλλίας καὶ δῆλος ἦν μένων τὴν αὐθεντίαν, εὐθύς ἀφειδοῦντες ἐκείνοι καὶ περισχόντες τὸν νεανίαν ἐρρίπτουν κατὰ πυρὸς εὐθαρσῶς, ὡς οὐχ ἥκιστα σώσοντες ἢ ἀπολοῦντες. καὶ ταῦτ' ἴδρων ἐξ ἀπογνώσεως τοῦ ὄλωσ P 386 περιγενέσθαι· οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ ἀντιπάλου σφίσι τε καὶ τοσαύτη πόλει ξυνέβαινε τὸν ἀγῶνα εἶναι.

B 34. Ἀνδρέας δὲ Μουρίσκος, ὃν καὶ βεστιάριον πρὸς βασιλέως καταστῆναι ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις ἐλέγομεν (οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς τοῖς ἐπὶ τῶν νηῶν ὀνομάζεται), ὑπαρχος τοῦ στρατιωτικοῦ πύλαι γινόμενος, ἐν δυοῖν ναυαὶ Τενέδω προσσχὼν καρτερῶς ἐπολιόρκει τὸ ἐκείσε φρούριον. καὶ ἤδη μὲν οὗτος ἐπίδοξος ὡς ἀλώσων ἦν, Γεννουῖται δὲ τυχόντες ἐκ παρόδου C σφίσι τε ἰκοινολογοῦντο, καὶ τὸν ἅπαντα λόγον ἐν τούτοις ἴστωσ, ὡς εἰ μὲν κατασχεῖν τὸ φρούριον θέλοιεν αὐτῶν μεσολαβοῦντων, ἀκονίτι γε λήψωιντ' ἄν, εἰ δὲ γε τῶν ἐντὸς ἐς ἅπαν περιγενέσθαι, οὐκ ἂν ἀναμωτι τὸ σύνολον ἀπαλλάξειαν. καὶ ὅπη σφίσιν ἐπιχειρητέα ἐς τὴν πρῶξιν εἶη, διαπυνθάνοντο. ζυμφῆρον δὲ τό γε 20

3. αὐτῆς?

4. μέλων P.

animo, arcte se invicem complexi, generoso pariter et miserabili ausu se passum ex alto deicientes, lapsu statim contriti expirarunt. inter adhaec superstites caeteros puer fuit animo, ut cessans solus demonstrabat, imbelli, et quem appareret servitutem turpem leto emptae libertati, si copia daretur, praeferre paratum. hunc, haud parcentes illi, circum plures corruptum, tamquam mori fortiter docentes, in ignem coniecerunt, servare se illum potius quam perdere, quantum ex vultu sic agentium se prodebat, arbitrantes. huc illos perpulit desperatio saletis, in quam illos coniecerat iniquissima conditio certaminis, a paucis undecumque circumclusis adversus plenam populosamque ipsis infensam temere suscepti civitatem.

34. Andreas autem Muriscus, quem vestiarius ab imperatore fuisse constitutum in libris superioribus diximus (sic enim qui praebet expensas his qui sunt supra naves nominatur), qui vicarius summi praefecti classis iam pridem extitisset, cum duas quas ductabat naves appulisset Tenedum, arcta obsidione cinctam fortiter oppugnabat arcem illic sitam, adeo ut brevi capturus putaretur. ea forte vice rerum praetercuntes illic Genuenses cum obsidentibus sermones contulerunt, huius ferme sententiae aiebant, si se uti sequestris vellent in tractando cum obsessis, arce ipsos citra laborem ac discrimen potituros: sin ad vi expugnandos quos oppugnarent obfirmarent animos, haud sine suo id assecuturos sanguine. quare percontantes utro modo fieri voti compotes mallet, audierunt, quod pronum erat, satius esse ipsis cum pace ac placide rem transigere. tunc Genuenses colloquio cum insulas incolis habito facile illis per-

μετ' εἰρήνης ἀπηλλάχθαι δόξαν, αὐτοὶ τοῖς ἐντοκηάσι τῇ νήσῳ ἐπίκοινα βουλευσάμενοι τὰ μὲν σώματα σφῶν ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ναυσὶν ἐπιβήσαντες περιεποιήσαντο, κενὸν δὲ τὸ φρούριον ἀφίαισι. D καὶ μέγα τι ἐφημισθῆ τοῦτο, ὡς αὐτὴν Καλλιόπολιν κατασχόντων· ἐς τόδε ὁμοῦ καὶ μόνον ἀπεκρίθη τὸ φημιζόμενον.

Οὐδὲν δὲ τέως ἐνεώχμωσε καὶ τὸ περὶ τῆς Ἀγούστης φημισθὲν Εἰρήνης, ἥτις ἐπὶ δυσὶν ἤδη χρόνοις Θεσσαλονίκη παραμείνασα τὰ πρὸς αὐτῆς καὶ τῶν παιδῶν διώκει, εἰς ἐπιγάμουσ ὁρμῶσα συμβύσεις. τὸ δ' ἦν τῶν εἰς τὰ τῆδε ἀπτομένην συμ- B 10μαχικὸν ἐπάγεσθαι ἔκ τε Βελεγράδων Ῥωμαίων κατήκοον καὶ πλείστον ἄλλο Τριβαλλικὸν ξενικόν. ἀλλ' οἱ αὐτοὶ ἦσαν καὶ τὰ αὐτὰ ἔπρωττον πάλιν οἱ ἐναντίοι. τέως δὲ ἐκεχειρία ἦν τῶν πολέμων, ἔξ ἑγγίονος τῶν κατ' Ἄβυδον στενῶν τῶν βασιλικῶν τριήρων πλειουσῶν κατὰ κωλύμην τῆς ἔωθεν τῶν Περσῶν περαιώ- 15σεως. οὗσ οὐδ' αὐτοὶ προσεποιούντο, ὡς ἐλέγετο, Ἀμογάβαροι, ἵνα γοῦν δυνατὰ σπῆσιν εἴη ἄγειν καὶ φέρειν οἷς φθάσαντες P 387 διεπέρασαν, κατὰ τὸ αὐτοῖς ἀρέσκον, τῇ καθ' αὐτοῦσ πληθύνει δουλαγωγουμένους, εἰ καὶ πολλοὶ τὴν περαιάν διακατέχοντες, τοῖς τετυσκόμενοι, τῆς ἡϊόνος ἀπῆρτων τοῦσ ἡμετέρους, ἦν τί που

suasore ut e loco quem tueri ad extremum nequirent, salvi cum suis rebus incolumesque ultro decederent. quare illis in suas acceptis naves vacuam arcem obsessoris reliquerunt. ambitios celebratum famae praecomis id factum est, adeo ut qui propenso, ut fit, favore vera fictis cumulabant, etiam adderent Callipolim a Genuensibus subactam. quod longe a vero abfuit, toto demum societatis Genuensis operae pretio ad arcis unius Tenedensis procuratam deditioem redacto.

Nec plus novi subsidii rebus imperatoris attulit rumore iactatus magno apparatus Irenes Augustae; quae duobus iam annis Thessalonicae suis et filiorum negotiis ordinandis intenta morabatur, inter quae non postrema illi cura erat splendidorum utiliumque suae domi nuptialium foederum tractandorum. haec porro illic degens dicebatur inivisse consilium cogendi copias imperatori submittendas, partim Romanas et subditis imperio Belegradensibus, partim auxiliares externas e gente Triballica. caeterum hisce spebus cunctantibus, imperii bostes iidem qui prius erant eademque agere pergebant, nisi quod nunc laxamentum belli contigit modicum, repressa paulisper licentia hostili per admotas propius angustis faucibus Abydi triremes imperatorias, causa prohibendae, quae illic parari ferebatur, traiectionis ex Oriente Persarum; quam ne ipsos quidem cupere aut sibi utilem putare Amogabaros fama erat, veritos ne quibus e gente Persica evocatis fidis hactenus et obsequiosis auxiliariis in agendis ferendisque miseris Romanis utebantur, quod maiori gentis alienae numero circumdati haud impune sibi viderent fore, si quid attentare per contumaciam auderent, iidem adiuncti suis popularibus iusto exercitu transgressis obtemperare iam iis dedignarentur, quibus se haud inferiores potentia confiderent. interea vero cuncta illa ora littoralis Asiae Persicis longa ordinatis serie praesidiis insessa infesta sane nostris erat, si quo

καὶ ἐγγειροῦσθαι ὅτι παρατόχοι ὀφείλοσθαι ἢ μὴν ὑδρεύεσθαι. πῦσαν γὰρ ἠΐονα διηλεκῶς ξυνέβαινε Πέρσαις κατέχεσθαι, πλὴν
B τῶν ὄσον κατ' Ἀτραμύτιον καὶ Φώκαιαν ἦν, ὃ δὴ τῷ Μανουὴλ Ζαχαρίᾳ κατέχετο, οὐ τόσον χωρίων ἰσχυρῶς ὄσον τῷ τῶν περὶ
 ἐκείνων Ἰταλῶν ὄντων εἰς πόλεμον θράσει πεφυλαγμένον. τῷ τοῖς
 καὶ ἀτημελημέναις τῶν ἐκατέρωθεν νήσοις ὄρωντες οὗτοι ἐπιμα-
 χωτάτας κειμέναις τοῖς τολμησεῖουσι ξυμβάλειν (οὐδὲ γὰρ σφίσι
 ἀπόδραστα ἦν τὰ ἐς κίνδυνον σφῶν ἀλωμένων) πέμπσαντες βα-
C σιλῆα ἤξιον ἢ αὐτὸν ταῖς νήσοις τὸ ἀδῆρωτον προνοεῖν, ἢ αὐτοῖς
 ἐπαγγεῖλαι τὰ ἐς φυλακὴν, ἀνέντα καὶ τῶν ἐκεῖθεν εἰσπραξείας,¹⁰
 αἷς εἶη ἂν χρῆσθαι ναῦς ἐξαρθρομένοις εἰς τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων
 ἀνταγώνισιν· ἐκείνοις γὰρ καὶ πρὸς χρόνον ὃ βασιλεὺς Μιχαὴλ
 τὸν τόπον ἐδίδου πρὸς ἐργασίαν στυπτηρίας ἐπιτηδεῖως ἔχοντα.
 οἱ δὲ καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντες βασιλέως ἐμμενοῦς ἐτύγχανον
 ἐς ὃ πρῶξαι σφίσι τὸ κατὰ βούλησιν, εἰ καὶ ταῦτα ἐν ἀναβολαῖς¹⁵
 ἦν ἔτι.

D 35. Τότε καὶ ἡ πάλαι συζυγεῖσα τῷ Σμιλτζῆ καταλα-
 βούσα τὴν πόλιν, ὡς ἐλέχθη τὸ πρότερον, τῶν μετὰ τοῦ βασι-
 λέως ἐπιγαμίας κατησφαλλέτο. ἃ δὲ μαθὼν Ὀσφεντίσθλαβος,

appellere aut aquandi gratia exscendere tentarent, statim repulsis immis-
 sione iaculorum. tantum illa pars littoris quae ad Atramytiun et Pho-
 caeam pertinet, Persica militia vacabat, quod eam in potestate haberet
 sua Manuël Zacharias, non tam locorum munitione quam fama virtutis
 Itolorum, quos ille manu promptos animisque paratos ad quidvis auden-
 dum secum habere ferebatur. atque hic idem Manuël cum suis, negligi
 videntes insulas utrimque Phocaeae, quam obtinebant, adiacentes, et de-
 defectu praesidorum patere latrociniiis expositas, facillime expugnabiles cui-
 vis modo invadere audenti, ac simul intelligentes, si eas occupari ab ho-
 stibus contingeret, haud sibi effugium restare, nec recusare tunc ipsos
 posse quin servituti succumberent, missis ad imperatorem legatis eum ora-
 runt ut aut ipse provideret iis insulis necessariam securitatem a deprae-
 dari eas tentantium incurribus, aut sibi eam ipsis curam committeret, re-
 missis quae inde imperiales ministri solerent exigere vectigalibus, quibus
 ipsi usuri essent ad naves armandas prohibendis hostilium classiam in ea
 littora exscensionibus necessarias. nimirum iam a multis retro annis im-
 perator Michaël, Augusti nunc imperantis pater, istum illis locum dede-
 rat alumini praeparationi aptum, quo cum expellendos se viderent, nisi
 prospiceretur defensionis vicinarum insularum, iure ad imperatorem recur-
 rebant, ad quem spectaret sua beneficia tueri ac clientibus imperii con-
 sulere. itaque talia postulantes legati ubi ad urbem pervenere, facilem
 ad concedendum quod poscebant imperatorem repererunt, quamquam et
 horum utcumque decretorum executio tracta dilationibus pendebat adhuc.

35. Hoc porro tempore, quae uxor olim Smiltzae fuerat, cum iam
 ante in urbem advenisset, prout dictum est superius, de iis quae tracta-
 tura cum imperatore venerat, ipso assentiente, connubius convenit. quod

ζητῶν καὶ αὐτὸς λιπαρῶς κῆθος ἐκ βασιλέως, καὶ ἤδη τὸν Ἐλι- P 388
 μηρῆν ἀπογονὸς ὡς πρὸς βασιλέα καὶ αὐτὸν ἀποκλινοῦντα, γαμ-
 βρόν γε ὄντα Σμιλτζαίνης, πέμψας δύο φρούρια τῶν καλλίστων,
 Ὑάμπολιν καὶ Λαρδαίαν, ἃ δὴ Ῥωμαίους ἀφελόμενος πρότερον
 5 ἐθίδου κατὰ χάριν Ἐλιμηρῆ θείω γε πρὸς πατρὸς ὄντι, δι' ὁμο-
 λογίας καὶ αὐθις ἀναλαμβάνει καὶ φρουροῖς εἰσαχθεῖσι κατασφα-
 λίζεται, ἐπίδοξος ὢν καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγχιρηθῶν. ἡ γὰρ ἀπο-
 τυχία τοῦ βασιλικοῦ πρὸς αὐτὸν κήδους τὰς ὁρμὰς ἐκείνῃ παρῶ- B
 τρυνεν, εἰ καὶ ὕστερον καιροῖς ἰδίοις καὶ τοῦτο γέγονε. καὶ ὡς
 10 πάλαι Βουλγύρων ὄντα τὰ χωρία ἐσφετερίζετο. ἐφίκει δὲ τὸ δαι-
 μόνιον Ῥωμαίους καὶ κατὰ δύσιν εἰσπραττόμενον δίκας ὢν ἐμπα-
 νῶς οὐχ οἷοι τ' ἦσαν εἰδέναι πλημμελημάτων, εἰ καὶ ὁ τῆς πό-
 λεως ἱερεὺς τὰς τῶν εἰσπραττόντων ἐργολαβίας ἐπητιᾶτο, ὢν
 οὐδ' αὐτῷ ἐς ἄπαν, ὡς τοὺς πάντας εἰδέναι, οὐ μετὸν ἦν, καὶ
 15 μᾶλλον ἐπὶ τοῖς τῆς ἐκκλησίας πράγμασιν. οὐδὲν γὰρ ἦν ἔλλει-
 φθὲν τῶν προτέρων ἐκείνων ὅπερ οὐκ αὐτὸς ἔχων, καὶ αὐτὰ δὴ C
 τὰ τῶν ἀξιωμάτων προνόμια ἀκριβῶς αὐτοῖς ἐνεργούμενα, ὡς
 ἀπανανθῆναι τελῶς τούτοις καὶ τὰς τιμὰς, πτωχῶν μὲν πολυω-

4. καὶ] καὶ τὸν P.

cum rescivisset Osphentisthlabus, qui et ipse instanter sed frustra, affi-
 nitatem sibi cum domo Augusta ex imperatore quaesierat, desperans iam
 se tenere suis fidum partibus Eltemerem posse, quippe quem inclinare
 versus imperatorem noverat utpote generum Smiltzaenae, duas aras ex
 optimis, Hyampolim et Lardaeam, quas a se Romanis prius ereptas de-
 inde in gratiae pignus donaverat Eltemerae suo patruo, missis ad eum
 qui poscerent, certis conventionibus iterum recepit et praesidiis impositis
 sibi asseruit. nec dubitabatur quin porro pergeret in eo genere conari,
 vindicando sibi quas posset Romanas arces illius limitis, tamquam olim
 ad Bulgaros iure quam optimo pertinentes. nam illum ad quacumque
 posset ratione nocendum Romano imperio instigabat sensus acer repulsae
 quam ab imperatore tulerat ambiens honorem, quem tamen serius est suis
 postea temporibus adeptus, necessitudinis nuptialis cum domo Augusta.
 videbatur autem haec ita disponens divinum numen a Romanis quoque
 tractus Occidui hactenus barbaricae vexationis immunis poenas repetere
 scelerum ipsis occultorum, quae ne sinus quidem animi scrutando intelli-
 gere manifeste poterant, quando quoque modo conscivissent, quamtumlibet
 urbis antistes mancipum et redemptorum Augustalium ex illa ipsa gente
 concussionibus in suos populares praetextu exigendorum tributorum avaro
 ac crudeliter exercitas crimineretur, iis causam imputans irae coelestis,
 paris ipse tamen, id quod omnes norant, haud expertus culpas, maxime in
 ecclesiasticis possessionibus et proventibus. nihil enim iam erat istius
 generis e prioribus illis depeculationibus reliquum, quod non ipse usur-
 paret, usque ad ipsos dignitatibus ecclesiasticis sustinentes addictos olim
 censas, adeo ut ad incitas redacti qui sacrorum honorum titulos gere-
 rent, obsolescerent prorsus et pudenda illuvie sorderent. et rapinis ille
 quidem istiusmodi curam mendicorum alendorum obtendebat, haud anim-

ρίαν προΐηχτο, τιμίους δ' ἄνδρας καὶ αἰδοῦς ἐπεικῶς ἀξίους παρ' οὐδέν ἔχων, μηδὲν ἐκείνοις ζωῆς προνοῶν, ἀλλὰ καὶ ἀναγῆτως ὡς ἐντὴν προσφερόμενος ἐκ πικροῦ καὶ ἄτενοῦς ἤθους, πτωχεύειν ἐποίει, ὡ συμφορᾶς οὐχ οἷας τ' ἐνεγκεῖν ἑλευθέρους ὄλω, πανταχόθι τῆς πόλεως. τῷ γὰρ ἦθρι πικρῷ γε ὄντι ὁ τῶν κάλαις

- D** ἔξυμπεσόντων κατὰ μνημῆν συντακεῖς κότος κοινήν Ἐριννὸν ἄντικρος ἐποίει τὸν ἄνθρωπον, μηδ' αὐτοῦ βασιλέως ὄλωσ δυναμῆνον μεταβάλλειν τὸ ἦθος, εἴ πού γε καὶ οἰκτιζοίτο. ὁσημέραι γὰρ ἀναφορῶν πρὸς αὐτὸν γιγνομένων οὐδὲν τὸ παράπαν ἤνυτο. καὶ ὡς εἰκὸς κατενεῖτο καὶ πρότερον ταῦτα πράττειν θέλων, εἰ¹⁰ καὶ παρὰ πολλῶν καὶ μεγάλων τῷ βασιλεῖ πλησιαζόντων κατεκωλύετο. νῦν δ' ἄλλὰ τῶν μὲν ἐξ ἀνθρώπων γενομένων, τῶν δ' **E** ἐκποδῶν ἐκόντων, τῶν δὲ καὶ κατ' ἐπήριαν ἀπαλλοτριωθέντων καὶ βασιλέως καὶ πόλεως, αὐτὸς τὸ κατ' ἔθος πικρὸν ὡς εἰκὸς θελητὸν ῥαδίως ἐξήνυε, μηδενοὶς τὸν κρατοῦντα τολμῶντος νύ¹⁵ τειν. καὶ ὡσπερ ἂν εἰ θεοῦ ἀργούντος, κατὰ τὴν δημῶδη παροιμίαν, τινὰ πράττονται, οὕτω καὶ βασιλέως ἀργούντος, δικαιο-

6. κότος] εἰκότως P.

9. γενομένων P.

advertens multiplicare se hoc modo mendicorum numerum in eumque compingere viros natalium et dotium splendore magna dignos reverentia, quos omni vitae tolerandae facultate destitutos relinquebat, ne id quidem solatium indulgens miseris, ut eorum quas palam cerneret aerumnis condolere videretur. crudum enim et immitem pro sua caetera rigidae indolis acerbitate obvertere perseverabat vultum atque obtutum iis ipsis, quos e splendida fortuna spoliando compulerat ad victum sibi mendicato quaerendum (o contumeliam libere natis et educatis prorsus intolerandam!) passim per vicos plateasque civitatis. tantum videlicet abfuerat a minuenda molliendaque vel paululum duritie antiqua, ut qua se quondam flagrasse ob eam invidia meminerat, eam quasi iam ulcisci studens, indeque accensus indignatione saeviori, Furiam plane quandam et commensam Erinnyn se praesberet vice hominis; nec enim imperator, utcumque calamitates publicas miserans, deflectere ab immani rigore posset, querelis ad hunc quotidie obstestationibusque multorum dira patientium sine ullo prorsus effectu delatis. intelligebantque qui statum praesentem rerum cum superiori comparabant prudentius, quod nunc Athanasium licentius quam antea grassaretur, haud esse indicium auctae nunc ipsius maleficae voluntatis, sed cum pari semper eius atrox animus inclementia ferretur, cohibitum illum quadamtenus antea praesentia et monitis magnatum plurimorum propria nobilitate ac principis familiari gratia ipsi quoque verendorum; quales cum modo non adessent, partim morte subtracti, partim voluntario secessu alio delati, partim damnis acceptis alienati a principe proptereaque sponte aula et urbe digressi, ipse nunc solutus omnis respectus habitus libere totam exerebat innatae inhumanitatis feritatem, nemine iam qui auctoritate polleret aliqua de his interpellare Augustum audente. itaque sicut, iuxta populare verbum, deo cessante ac quasi dormitante quaedam aguntur, ita nunc feriente ac commivente Augusto

μάτων προϊσχομένων θεοῦ, οἷς οὐδ' αὐτὸς ἄνθρωπος γεγωνὸς
 ἐχρήσατο, ταῦτ' ἐγίνοντο. καὶ ὅτι μὲν δι' ἁμαρτίας ἢ παρα-
 χώρησις, πρόδηλον· πλὴν ἄλλ' ὁ πρὸς τὸ κολάζειν κληθεὶς φο- P 389
 βεισθῶ τὴν πρόσκλησιν, ὡς οὐδὲν ὄλως τῶν ἀγρυπνῶν ἀγγέλων
 5 κολάζειν τοὺς εἰς θεὸν ἁμαρτάνοντας. ἀλλ' ὡς ἔοικε, μέλον ἦν
 θεῷ κοινῇ καὶ τοὺς ἐντὸς κυρῆσαι τοῖς χαλεποῖς, εἰ καὶ μὴ
 ὁμοίως τοῖς προστιμῶσιν ἐχρῶντο μηδὲ τὰς κολάσεις ὑφίσταντο
 τὰς αἰτάς, ὡς ἐκεῖ μὲν πολεμίων ὄντων τῶν ἐπιτιθεμένων, ἐν- B
 ταῦθα δ' ἰδίων, κἀκεῖ μὲν εἰς σῶμα τοῦ κινδύνου περισταμέ-
 10 νου, ἐνταῦθα δὲ καὶ εἰς ψυχὴν διαβαίνοντος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 ὄπη τῷ θεῷ φίλον ἀγέσθω, εἶθε δὲ γε καὶ ἄμεινον· ἡμῖν δ' αὐ-
 θις ἐκτέον τῶν ἐφεξῆς.

7. ὁμοίως?

haec impune secureque immanitates exercebantur, specioso commendatae
 obtentu. exequendarum dei iustificationum, quibus ipse qui sic ageret,
 quantumvis, ut homo, nihilo quam homines caeteri minus obnoxius, in
 se ipso tamen minime uteretur. atque hanc illi quidem propter peccata
 nostra nos ita conculcandi licentiam ex alto concessam, non est dubium.
 caeterum qui ad alios castigandos a deo vocatur, timeat praecudicium in-
 famis ministerii, peccantium in deum cruciandorum; quippe ad quod rei
 solum et mali, non autem boni adhiberi angeli consueverint. verum uti
 apparet, id curabat deus ut Romani aequae omnes, imò summi, eccle-
 siastici laici, intra urbem et extra degentes, plecteremur malis in genere
 dissimili vix disparis gravitatis. licet foris quidem haec ab hostibus, intus
 a civibus inferrentur, noxa illic in corpore haerente, hic etiam pen-
 trante usque ad animae intimum. sed ista quo deo visum fuerit aguntur.
 utinam autem reflectantur in melius. nostra porro deinceps reddatur
 opera reliquis, prout sunt gesta, referendis.

H.

Ἡδὴ μὲν οὖν τοῖν βασιλείοιν τῷ μὲν εἰκοστὸν καὶ τρίτον τῷ δὲ P 393
 δωδέκατον αὐτοκρατοροῦσι ξυνέβαινεν ἔξανύεσθαι, καὶ τὰ μὲν
 15 κατ' ἀνατολὴν καὶ ἐς τόσον ἐνόσει ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως
 ὥστε καὶ ἀνηκίστως ἔχειν δοκοῦντα παρεῶσθαι τὸ ξύμπαν, καὶ

16. παρῴφται P.

VII.

Ambobus iam imperatoribus, seniori quidem tertium et vigesimum, iu-
 niori autem duodecimum annum imperii evolvi contigit, quando regiones
 quidem Orientales adeo a Persarum incursionibus laborabant, ut velut
 desperatae curationis ac prorsus conclamatae negligenterentur, et quae inde
 Georgius Pachymeres II. 36

ἀποπροσποιεῖσθαι τὰ περὶ ἐλείνων λεγόμενα οἷς οἷσις τ' ἦν ἀκού-
 ουσιν ἂν ἐξιᾶσθαι, τὰ δὲ κατὰ δύσιν, ἔνθεν μὲν Ὀσφεντίωθλα-
 Β βος τὰ Ἐλτιμηρῆ κατήκοα, οὐδὲν ἐπευλογούμενος ὅτι μὴ τὴν ἐς
 βασιλέα οἱ ἀπόκλισιν αἰτιώμενος, ἄγων καὶ φέρων τὰ πάντα ἐξ-
 λήζετο, μηδ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀπισχόμενος, ἐκείθεν δὲ ὁ
 Ἄμογάβαροι τῷ καθ' αὐτοὺς κρατυνόμενοι θράσει ἐξ ὑπογούου
 κατὰ τὴν μάχην εὐημερήσαντες οὐδὲν ὅτι τοῦ ἐντὸς ποταμοῦ Μα-
 ρεϊτζης, οὕτω πως ἐπιχωρίως λεγομένου, ἀδελῆς εἶασαν καὶ ἐν κα-
 C ταστάσει. εὐέροδος δὲ καὶ ὁ κατὰ Θράκην ἔκειτο τόπος, καὶ
 τοῖς προσοικεῦσιν ὄσα δὴ καὶ τὸν περὶ ψυχῆς τρέχουσι κατήπειγε¹⁰
 τὸ μεταναστεύειν, τὸ πάντ' ἔρημ' ἦσαν τῶν ἐνοικούντων, πλὴν
 οἷς ἀφροντιστοῦσι κινδύνου σκυλεύειν καὶ φωρίοις ἀποζῆν ἐξ ἀλα-
 στορίας εἶδιστο. ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς Μιχαῆλ τὸ Διδυμότιχον
 ὑπεισδύς, οὗ τι ἐκούσιός γε, ἀλλ' οὐκ ἦν ὄλωσ πρὸς ἡδονὴν τοῖς
 στρατιώταις ἐπισπλάσθαι οἱ ὀκνήσει ἰσχυρόμενοις, τὰς ἐκ τοῦ πολέ-
 D μου τρώσεις ἐθεραπεύετο. βασιλεὺς δ' ἀπογνοὺς ἐντεῦθεν τὴν
 πρὸς Κατελάνους μάχην, ἄνδρας ὄλωσ δυσθανατῶντας καὶ τὸ
 ζῆν ἐν πεττοῖς ὡσανεὶ τιθεμένους, ἄλλως ἔγνω τὰ κατὰ τούτους

8. ἀπολογούμενος?

11. τὸ πάντ'] ὡσεὶ πάντ'?

14. ἦν] ὄν?

tristia nuntiabantur, ab his qui rebus praeerant quasi nihil ad ipsos per-
 tinentia reiici solerent ad alios, si qui uspiam forent, quibus facultas
 non deesset malis cognitis remedium adhibendi. in Occiduo vero tracta
 hinc quidem Ospfentiathibus terras Eltemerae subiectas, nihil aliud prae-
 textens nisi eius inclinationem ad imperatoris partes, agebat ferebatque
 hostiliter diripiens, ac ne Romano quidem abstinens limite; inde autem
 Amogabari successu nuper pugnae prospero in audacia confirmati nihil in
 regione, quanta patet citra fluvium vulgo Maritzam dictum, aut securum
 a terrore aut intactum a vi saeva integrumque sinebant. limes quin etiam
 finitimae Thraciae nullo praesidio munitus ad arendam horum vim, si
 vellent irrumperere, expositam eam totam istorum iniuriis provinciam prae-
 bebant, cogebatque sui periculi conscios eius incolae certam necem matura
 fuga praevertere. quod cum strene fieret a cunctis, vasta et habitato-
 ribus vacua cuncta erant per Thraciam, solis ibi remanentibus, quibus
 antea periclitari latrocinando solitis velut familiare institutum nefaria pro-
 fessio placebat rapto ac per scelera vivendi. porro imperator Michael
 Didymoticho, quam arcem subierat, clausum sese continebat, haud ille
 quidem volens: sed erumpere gestientem necessario sistebat, quod mis-
 sibus alacritas et animus deerat ipsum sequendi, si prodiret. nempe hi
 fracti animis ob acceptas clades ignava desidia torpebant; unde is nihil
 tunc agere aliud valens accepta bello vulnera per otium curabat. hoc
 Augustus senior comperto desperavit rem geri a suis manu cum fiducia
 successus prosperi contra Catelanos posse, homines eo difficilioribus occis
 quo se promptius ad necem offerunt. quod enim nihilo cunctantius vitas
 in praelio quam in ludo calculos in aleam iasciant, ut abundant ad quid-
 vis aggradiendum audacia, ita nihil non quod susceperint ista intrepidit-
 tate perficiunt. igitur aliam a periculis aperti Martis incundam sibi de-

μεταχειρίσασθαι, καὶ μάλιστα ὅτι ἠγγέλετό οἱ Πέρσας μὲν καὶ αὐθις, ἦν νηῶν τύχοιεν, ἀντιπερᾶν ὠρμηθῆσαι, εἶναι δὲ ταύ-
 τας, ἦν βασιλεὺς Θέλοι, τὰς βασιλῆως ἐκείνη πη σαλευούσας
 καθ' ὃν καὶ λέλεκται τρόπον, ἐπειτοὶ γε καὶ δι' ὑποψίας Ἄμο- **E**
 5 γάβαροι γενόμενοι τῆς ἐπὶ τὴν Καλλίου σὲν αὐτοῖς εἰσόδου διεκω-
 λούοντο. αὐτοὺς δὲ Κατελάνους γνωσιμαχοῦντας εἰς τὴν μετὰ
 τοῦ βασιλῆως εἰρήνην ῥέπειν, ἦν τις τὰ πιστὰ σφίσι διδοίη. ἔτυχε
 δὲ καὶ γραμματεὺς τοῦ Καίσαρος, Ἰάκωβος τοῦνομα, ἀλοὺς ἐπὶ
 Τενέδου γραφὰς παρὰ τοὺς ἐν Σικελίᾳ κομιζών, ὃν ἐπαναχθέντα
 10 πρὸς βασιλέα βασιλεῖ πληροφορεῖν ξυνέβαινεν, ὡς ἦν μὴ γε καὶ **P 894**
 ἄλλοι προστετεῖεν σφίσι Σικελίθθεν ἀναχθέντες, τὰς ὁρμὰς αὐ-
 τοῖ ὑποκλώμενοι ἔτοιμοι εἰσιν εἰρηγεύειν. τὸ γοῦν ἐκεῖθεν ἵνα
 τινὰς, ὅσων τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ συνεργούοντος εἰ ἐπισταίη, ἀλόγτος
 ἀνακεκόφθαι. εἶναι δ' ἐντεῦθεν εὐχερὲς αὐτοὺς μετελθεῖν καὶ
 15 τὸ τῆς εἰρήνης προβεβλήσθαι σχῆμα βασιλεῖ τὰ μὴ μάχιμα ἐπαγ-

5. γινόμενοι P.

crevit rationem eorum a se ac suis violentiae avertendae, et causas com-
 modum aderant cur sperari posset eos non gravate compositionis mentio-
 nem admissuros. primum enim abducendi ab iis auxiliares Persas facul-
 tates offerebatur, siquidem hos novae sub Catelanis militiae taedeat, nec
 dubitabatur quin, si copia navium ad traiectum in Asiam ipsis suppete-
 ret, redituri statim ad suos forent. posse autem, si vellet imperator,
 commodari eis ad istum usum imperatorias naves, in illo tunc mari, quo
 dictum modo est, morantes. adeo autem palam graviterque a Catelanis
 dissidere admixtos iis Persas fama erat, ut hos illi ab ingressu secum
 ipsis hactenus communi liberoque urbis Callipoleos novissime arcere oco-
 piasse satis constaret. quin et de Catelanis ipsis sciri, pugnare illos in-
 vicem sententiis de summa rerum suarum, nec paucos ipsorum ad consi-
 lium inclinare ineunda pacis cum Augusto, si eius secure tractandae fa-
 cultas offerretur. super haec isto ipso articulo rerum peracommodate ad
 spes tales lactandas contigit capi quendam apud Tenedum, Iacobum no-
 mine, qui paulo prius a commentariis Caesari Rontzerio fuisset, ac post
 eius necem missus a Catelanis in Siciliam ad auxilia ipsis illinc evocanda
 literas inde referebat, cum quibus deductus ad imperatorem est. his ille
 visis, auditoque captivo, magnopere in hac persuasione firmatus est, de-
 spondere Catelanos animum, nec suis praesentibus fidere viribus satis,
 ut bellum a Romanis sustinere se confidant posse, nisi externis auxiliis
 roborentur; qualia cum e Sicilia, unde petierant, intercepto illic misso
 tractatore non expectaturos ipsos verisimile sit, apparere non alienos a
 consiliis pacis fore. quam in sententiam Augustum Iacobi quoque hulus,
 intime consilii status ipsorum, affirmatio trahebat, aientis sibi commissum
 unū id negotium fuisse: se iam capto antequam responsis perlati conve-
 niri de re tota potuisset, fractam hanc prorsus nec ultra processuram ne-
 gotiationem esse. addebat videri sibi facile iam fore induci Catelanos ad
 tractandum disquirendasque communiter utilis utrimque conventionis vias,
 modo imperator nec ipsum se propendere ad belli consilia non gravaretur

- B** γέλλοντι· πέμπειν δὲ τοὺς πιστοὺς ἐς τὰ μάλιστα σφίσι δόξαν-
 τας, καὶ οἷς ἦν ὡς ἤκιστα διαψεύδεσθαι ὑπειληφθαι. ταῦτ' ἄρα
 καὶ βασιλεῖ τοὺς λόγους ἀποδεξαμένῳ, τὸ μὲν αὐτῷ ἐπιστέλλειν
 τὰ τῆς εἰρήνης συνάμα καὶ ἄλλοις διαπρεβεύσασθαι, ὅσον τῶν
 ὀνησίτων, τοσοῦτον οὐκ ἐχέγγυον ἐκ τῆς πρὸς τὸ γένος οἱ οἰκνύ-
 τητος κατεφαίνεται, ἄλλως δὲ τὰ τῆς γνώμης κατασφαλισμένου,
 οὐδὲν ἐμποδῶν ὑπετόπαζε τῷ τούτοις ἐπιχειρεῖν αὐτοῦ γε πρε-
C σβεύοντος. ὅθεν καὶ ὄρκοις προκατελάμβανε, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν
 τῶν Λατινικῶν ἐρμηνέα Κορόνην ἔξαποστέλλων ἐκέλευε τὴν τα-
 χίστην ἵεναι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης πειρᾶν ὡς οἶόν τε διαπραττεσθαι.¹⁰
 καὶ δὴ παραγενόμενοι οὐ πολλῶ ὕστερον σφίσι συνάμα καὶ τισιν
 ἄλλοις τρισίν, κυθημένων δ' ἐν τινι τῶν φρουρίων καὶ μνηστῆ
 χρησαμένων, οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Καλλιουπόλειωσ Κατέλανοι ἐμῆ-
 ρους δόντες κατὰ πίστιν τοῦ μή τι παθεῖν ἐκείνους ἀνήκιστον,
D ἵππους πέντε πέντ' οὖσιν ἔξαποστέλλουσιν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐς αὐτοὺς¹⁵

3. τδ] τῷ P.

ultra monstrare, missis ad eos hominibus maxime fideis, quorum promissa quin secuturis certo effectibus deinde sancirentur, nulla posset ratione dubitari. hac imperator oratione Iacobi penitus in animum admissa, praeterquam plane assensus ei est incubitque omnino in voluntatem pacificationis cum Amogabaris tentandae, etiam cogitare coepit de isto ipso talis auctore consilii in eius exequendi sequestrum et ministrum adhibendo, quibusdam illi ad hoc additis sociis. ac peridoneus is quidem, pro peritia Catalanicarum rerum, si par erga res imperii stadium ac fides non deforet, ad eiusmodi negotium futurus videbatur. timere tamen cogebat consanguinitas eius et intima necessitudo cum hostibus, ne omnia in fivorem suorum unice trahens aliquod fortasse rei Romanae grave damnum importaret. verum contra istam formidinem confirmavit imperator facile animum, autmans vel aliorum sibi fidissimorum interventu collegarum vel caetera sua vigilantia praecavendum omne incommodum eiusmodi. minime igitur periculosum arbitratus et hunc in parte legationis ad pacem Catalanis proponendam mittendae censeret, dummodo sibi fidem ad id recte agendum obstringeret, ius ab eo iurandum exegit et accepit, eoque sic religione praecooccupato deinceps securus comitem ei adiunxit Coramen quendam, quo Latinarum literarum interprete utebatur. his duobus tres insuper alii sunt additi. qui omnes mandatis ab imperatore orerati urgentibus etiam atque etiam negotii commissi quam maxima possent arte atque industria gerendi, confestim itineri se dare rectaque ad Catalanos celeriter se conferre iussi sunt. admoverunt se illi Callipoli primum, quam proxime tutum fuit; admissique in illic situm imperatoriam castrum inde miserunt indicatum Catalanis habere se quas ipsis proposcerent imperatoris, a quo mitterantur, nomine, paratos ad ipsos accedere, modo missis obsidibus suae ipsorum securitati caveretur. aequa et impetrabilia peti visa sunt. mittantur ergo Callipoli postulati obsides, in castro Romano custodiendi, quoad in potestate Catalanorum missi ab imperatore perstitissent, in pignus fidei qua nihil ipsos passuros acerbum Catalani promittebant. mittantur et equi quinque pro numero legatorum,

γένωνται· πλὴν ἐκάστῳ συνεπωχεῖτο ὀπισθεν ὁ φυλάξων τὸν ἐπι-
 βάτην, τῷ μὲν δοκεῖν, μὴ πως ἐξ ἐφόδου τις ἐκπηδήσας τῶν
 Καταλάνων ἄχαρὶ τι δράσοι τὸν πρεσβευτήν, τῷ δὲ βαθυτέρῳ,
 ὡς ἂν μηδὲ καιρὸν διδόντες σφίσι προμαθεῖν τι περὶ ἐκείνων ἐκ
 5 τινος περιργίας ἐπερωτήσασιν. (2) οἳ καὶ ἐπιστάντες ἔλεξαν P 395
 τάδε. “ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἡμέτερος μὲν δισπότης, σφῶν
 δ’ ὑμῶν κλήτωρ, τάδ’ ἐπήγγειλεν ὑμῖν. χρεῶν ἀνδράσι θεοῦ
 μὲν τιμῶν αἰρουμένοις δίκην, βασιλεῖ δ’ ἐς τὰ μάλιστα μεμνη-
 σθαι χαρίτων δικαίους οὔσι, μὴ ὅ τι βουλομένοις ἂν εἴη σφίσιν,
 10 ἀλλὰ καὶ ὅ τι συνενέγκοι ἂν ἐς τὸ μετὰ ταῦτα σκοπεῖν. τὸ μὲν
 γὰρ ἀβούλου καὶ πρὸς τὸ παραντίκα μόνον ἀφορώσης γνώμης,
 τὸ δὲ τὴν εἰς τὸ μέλλον πρόνοιαν ἀταμειυτον οὐκ ἐᾷ κείσθαι. καὶ B
 ὑμῖν τοίνυν, εἰ μὲν τὴν ἀρχὴν τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐλόμενοι ἐς τὴν
 Ῥωμαίων γῆν ἐσβαλεῖν ἔγνωτε, οὐ δικαίως ἂν νειμῶσιν ἔχοι τις·
 15 μηδὲ γὰρ ἀνθρώποις ἀσύνηθες τοῦτ’ εἶναι, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ
 τὰ γένη διαλλάττειν, οἷς ἔτι μὲν σπονδαῖς χρῆσθαι, ἔτι δὲ καὶ
 ὁμόσει ταῖς μάχαις ἵεναι. ἐπεὶ δὲ ζῦμμαχοι προσκληθέντες τὰ

cum militibus totidem, quibus erat mandatum ut a tergo imperialium mis-
 sorum eodem cum ipsis equo veherentur. ratio inexpectatae praescriptio-
 nis allegabatur securitas legatorum, quos sic custos adhaerens ab insul-
 tibus forte obviatorum hominum sui generis, ab agnitis e veste Romanis
 haud facile temperaturorum manus, defenderet. sed praetextus hic fuit.
 vera enim, ut qui penitus introspiciebant indicarunt, causa eius facti
 erat, ut per affixos ipsis arbitros legati prohiberentur explorare circum-
 spiciendo percontandoque statum Callipolis praesentem curiosius quam tu-
 tum tali tempore Catelanis in arce una illa summam rerum habentibus
 videretur. (2) illi introducti haec dixerunt. “imperator Andronicus,
 noster quidem dominus, vester autem vocator, haec nos vobis dicere
 mandavit. convenit viris dei vereri iustitiam ultro professis, principi au-
 tem supremo maxime, gratos se praebere bene meritis, non solum quon-
 iam ita deliniunt et sibi magis devinciunt eos quibus rependant acceptam
 gratiam, sed vel si praesens fructus eius facti nullus foret, quoniam id
 esse in posterum conducibile, qui recte iudicant praesentium, ipsa even-
 tuum experientia semper deinde suffragante. porro praesentibus dumtaxat
 attendere inertis est animi et ad boni prosecutionem infirma incertaque
 languescens voluntate. prospectus vero futuri, et verisimiliter expectan-
 dorum praesumptio sollicitudo status, campum late detegit oculis ex-
 ploratrix providentiae, eique longe consulenti nullas umbras aut caecas
 latebras, quibus suspicio subesse insidiarum possit, nihil obscurum ac non
 clare perspectum esse sinit. ac vobis quidem si a principio hostilem in
 nos animam professus susceptus deliberate fuisset impetus terras Romano-
 rum manu armata invadendi, queri iuste nemo posset. haud inusuetum est
 etenim hominibus, praesertim origine divisus et generum diversorum, dis-
 sidere sententiis committique edis, arcanosque istos sensus conatibus ex-
 promere invicem infestis. iure quippe communi genti caivis licet aut pa-
 rum cum alia colere aut bello eandem oppugnare. postquam autem ad
 auxiliandam nobis bellantibus vocati hostes vos statim iniuriis atrocibus,

τῶν ἐχθρῶν, οὐ δέον ὄν, ἐκ τοῦ ἑξαίφνης ἀνθελισθε, πῶς ἂν
 C μὴ θέλων τις ὑμῖν νεμεσῶν ἐκφύγοι τὸ νεμεσῶσθαι; μνήσθητε
 γὰρ πρὸς ἐκείνους χεῖρας ἀνταίροντες, ὑπὲρ ὧν κενεῖν ὄπλα πρὸς
 τοὺς σφίσι πολεμοῦντας μεγάλων ὠμολογήσατε τῶν μισθῶν. πῶς
 δὲ δίκαιον καὶ νόμιμον, κειμένων εἴτε θείων εἴτε καὶ ἀνθρώπων, 5
 θέσθαι μὲν ἐν ἀλογία τὰ ὁμωμοσμένα, μεγάλων δὲ χρημάτων ὧν
 εἰς ὑμᾶς ἑδαπανήσαμεν, τὰς καθ' ἡμῶν ὀρμὰς ἀντιδοῦναι; τί
 δ' ὑμῖν καὶ ἀποκριθεὶς ἐς τὸ μετέπειτα ὄνομα; συμμάχους ὄνο-
 P 396 μάσειέ τις; ἀλλ' αἰρετέα τὰ τῶν ἐχθρῶν ὑμῖν ἔδοξεν. ἀλλ'
 ἐχθρούς; καὶ τίς ἂν καὶ τίνας μεγάλων μισθῶν ἐπὶ σφετέρῳ κα-
 τήρῳ προσκαλεῖσθαι δέξαιτο; ἀλλὰ συμμάχους μὲν τὸ πρῶτον,
 πολεμίους δ' ἔσπειτα καταστάντας; καὶ τί γ' ἄλλο ὑμῖν τις ἐπι-
 καλοῖη δεινόν, εἰ σύμμαχοι ἐπιστάντες, πολλῶν καὶ ταῦτα τῶν
 ἀναλωμάτων, ἔπειτα ἑσπίουσθε μὲν τοῖς ἐχθροῖς δι' οὓς προσε-
 κλήθητε, μετ' αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ληΐξεσθε; τί δὲ καὶ ἀπο-
 λογούμενοι Χριστιανοὶ Χριστιανούς τὰ ἀνήκεστα δρᾶτε, τῷ μὴ
 B ἐς ἀναβολὰς θέσθαι, κακοὶ δόξαι ὡσπερ αἰρούμενοι; τί γὰρ τῶν

13. πολλοῖς P.

quod nefas est, polliciti socios, monstrastis, quomodo qui vos arguere
 voluerit, meritam ipse iudicii parum aequi et malo faventis reprehensio-
 nem non incurrat? conscientiam hic provoco vestram, utique recordan-
 tium vos manus in eos ipsos violentas iniecisse, contra quorum hostes
 arma moturos, magnis in hoc auctorati mercedibus, receperatis. cui au-
 tem videri iustum queat et legibus seu divinis seu humanis consentaneam,
 nullam quidem pactorum rationem ducere, pro ingentibus au-
 tem pecuniae summis, quas in vos impendimus, impetus in nos hostiles
 rependi a vobis? quonam vero vos deinceps apto appellare nomine lice-
 bit? an socios quis dixerit? sed vobis isti vocabulo praeeligere acerbi-
 tatem hostilis nominis placuit. hostes igitur vocemus? sed obstat quod,
 cum nemo utique mercede magna hostes ad sibi nocendum condexerit,
 vos accitos a nobis et largis auctoratos stipendiis hostes dici contra ra-
 tionem omnem est. forte distinguens aliquis tempora, prius socios fuisse
 vos, deinde mutatis animis factos esse hostes dicat. atqui ad vestram
 nihil quidem foedius memorari contumeliam queat. quid enim vobis
 obilei odiosius vel ab amarissimis obtreptatoribus possit quam fide vos
 fracta, quam amicis oppigneraveratis, maximis in sinu per manus ille-
 rum vestros largitionibus effusis, repente depravata voluntate foedus qui-
 dem icisse cum hostibus contra quos vocati supplicias eratis, coniecta
 vero cum iisdem hostibus opera et ira terras amicorum, ad quos invan-
 dos veneratis, qui ampla vobis numeraverant stipendia, pari furore de-
 vastasse. agite proferte, si quid habetis in excusationem vestram, quo
 videamini vel in speciem defendere facinus hoc vestrum, quo Christiani
 Christianos vehementissimis afficitis iniuriis; nisi non recusatis quin sta-
 tim, citra ulteriorem inquirendi moram, crudeles perfidique iudicemini,
 quod esse ultro elegistis. quid enim mali non a vobis actum est? nemo

κακῶν οὐκ εἰργασθε; εὐδ' χώρας ἠνδραποδίσατε; οὐκ ἄνδρας
 ἐκτείνετε; οὐδ' νῆπια καὶ πρεσβύτας ἀνδρώπους οἰκτρούς, τὰ μὲν
 ἀηλεῶς διεχρήσασθε, τοὺς δὲ πᾶσαν ἰδέαν βασάνων διενεγκεῖν
 ἀναγκάσαντες ἔπειτα ἐκποδῶν ἔθεισθε; τί ὑμῖν τοῦ πράκτορας
 5 τοσοῦτων γενέσθαι κακῶν αἴτιον; Καίσαρ ἀπίωλετο. ἀλλ' οὐχ
 ἡμῶν γε θελότων, οἶδεν ὁ πάνθ' ὄρων ὀφθαλμός· ἀλλ' οἷς
 ἐντέροφει μῖσος τὸ κατ' ἐκείνου ἔκ τινων παλαιῶν μηνιμάτων, C
 τούτοις καὶ μόνοις αὐτόβουλον εἰργασταὶ τὸ πραχθέν. τὸ παθεῖν
 οὗν ἐκείνον τὰ χειρίστα, ὡς οὐχ ἡμῖν μετὸν ὅλως εἰς ζήλιας δό-
 10 κησιν, σφίσιν αὐτοῖς εἰς ἐδικήσιν περιγράφετε. καὶ μὴν παῖς
 ἦν ἡμῖν ἢ ἐκείνῳ συνοικοῦσα, ὥστ' ἂν καὶ συγγνωτέα ἐδόκει, ἦν
 πού τί οἱ καὶ πεπλημμέλητο. καὶ τὸ οὕτω τὰ πεπλημμελημένα
 μετέρχεσθαι τοῖς τῶν Ῥωμαίων ἤθεσιν ἥκιστα χωρητέα. καὶ
 τοῦτ' ἦν ἴσως εἰ προὔπτον ἦν τὸ ἀδικήμα. ἦν δὲ μηδὲν ἔχοι τις
 15 ἐγκαλεῖν ὡς καὶ αὐτοῖς ἡμῖν βουλομένοις εἰδέναι ἂν εἴη, πῶς ἔν D

4. τοῦ] τοῦς P.

vos totas provincias pueris et mulieribus servitum abductis, viris trucidatis, desolatis? nonne in iis parvulos et senes invalidos, turbam miserabilem, illos quidem immanissime transfixistis discerpistis, hos autem, ut thesauros videlicet proderent, crudelissimis prius tormentis excruciatos, enecastis? quid vos autem impulit ad tam execrabilia patranda? Caesar periit. sed nobis quidem haud volentibus. scit qui cuncta videt oculus dei. at manu illorum qui longa in eum ex antiquis offensionibus ira in animo nutrita, oblatam veteris doloris ulciscendi occasionem incautum opprimendo arripuerunt. illi hoc soli facinus proprio consilio, libera voluntate susceperunt; his unis aequum est eius invidiam criminis adscribi, non autem nobis, praeterquam inconscis, etiam illo ipso scelere violatis. nostrum, inquam, quod insciis et invitissimis nobis Caesar passus est, nostrum ipsorum et quidem grave reputamus damnum, gratum ideo habitari si poenis per vos, qui potestis, condignis afficiantur auctores caedis, nostrae quoque domui funestissimae, per quam orbatu genero sumus. scitis enim nostram fuisse filiam illius coniugem. quae tam arta necessitate facile suspiciones diluit nostrae cuiusdam ab eo aversionis ob nonnulla praecedentia dissidia. quis enim, cui mores perspecti sint nostri, non facile intelligit, etiam si quid ab illo molestiae accepimus, paratos magis nos futuros ad veniam impertiendum tam intimum affinem quam praecipites ad rapiendam ex eo perfidia et crudelitate cumulatam ultionem, a qua Romani propria generis lenitas immane quantum abhorret? hinc patet neque si manifesta praecessisset in nos Caesaris iniuria, debuisse quemquam suspicari de nobis tantam in eum saevitiam; unde quis prudens perspiciat quanto incredibiliorem illam sit consentaneum haberi, cum eo quidem tempore quo Caesar oppressus est, nullam ei nobiscum intercessisse controversiam, nihil nos quod illi succensere habuisse, vobis quoque ipsis, si volueritis inquirere, constare manifesto queat, sed fingite nos adeo feros ut sine causa iudibunde in familiarium prorumus caedes: etiamne tam imprudentes opinabimini, ut ultro attentemus

αἰρετέα ἡμῖν τὰ μὴ ξυνοίσοντα ξυνέβαινεν εἶναι; χωρὶς δὲ τούτων, τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν ἄν δηρὰ τραπέειν, ἣν πού τι τῶν ἀβουλήτων παρὰ τινῶν γένοιτο, ἐκείνοις ἄν ξυμβαίη καὶ παρὰ τὰ οἰκεῖα ἤδη παρατολμῶν. οἷς γὰρ σφίσι ἐν στενῷ κομιδῇ τὰ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπιχειρητέα καὶ τὰ ἥκιστα ἄν ἐς ἅπαν συνήθῃ· φέ-5
 ρει γὰρ εἰς καιρὸν ταῦτα τὸ ἀπογῶναι καὶ τὸ τῶν δρασειόντων
 E ἀσθενῆς καὶ ἀμήχανος τοῦ καὶ τὰ συνήθῃ παραβαίνειν. καὶ ὡν
 πραττομένων ἢ μέμψις ἐφῆπται, αἰτιάσαιτ' ἄν τις δικαίως· οἷς
 δ' ἐν ἰσχύϊ τὸ μετελθεῖν ὡς βούλοιντ' ἄν, τὸ αἰρετὴν ἀισχύνῃ
 περιβαλεῖσθαι σφίσι ἐαυτοῖς πῶς οὐκ ἀβούλητον; τῶν μὲν οὖν 10
 πεπραγμένων οὐκ ἦττον ξυγγνώμονας εἶναι χρῆ, ἢ ἐκδικητὰς βού-
 λεσθε γίνεσθαι, τοὺς οὐκ ἄν εἰ μὴ αἰροῖντο κακοὶ φαίνεσθαι καὶ
 ἐκαπόνδων χεῖρους ζημιωθησομένους τὸ σύνολον. εἰ δ' οὔτῃ, ἀλλ'
 P 897 ἐκ τῶν φθασάντων σκεπτέα ἄν εἶη ὑμῖν ὀπόσοις, δέον παρ'
 ἐχθρῶν πλουτεῖν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξωλίσθητε. καὶ ἀφήμι 15
 7. τὰ] εἰς τὰ P.

quae minime conducibilia, immo maxime damnosa nobis ipsis futura clare provideantur? cui autem queat esse dubium gravi nostra pernicie cecidisse Caesarem, in quo tot spes futuri, tantos effusos in eum ornandum sumptus, tam necessarium gravissimo nostro tempore praesidium imperii uno momento perdidimus? praeter hoc, ad plane nos omni suspitione procuratae necis Caesari purgandos efficacissimum apud recte iudicantes argumentum sit, quod in istiusmodi immania ruere consilia eorum est qui passi a quopiam quod non vellent, quo se vertant non habeat, omni destituti facultate desideratae sibi satisfactionis, aut prosequendae apud potentiores viis legitimis, aut per se palam iusta potestate usurpandae. nam tales, urente intus iniuriae dolore, ultra morem interdum ac fas effe ferri ad conatum quamvis iniustae ultionis, exemplis, quam esset optandum, crebrioribus cernitur, quod hos offerare soleat desperatio irris aut honoris imminuti alia ratione reparandi. quibus vero, qualis nostra dei beneficio conditio est, quibus, inquam, auctoritas et vis ad manum prompta suppetit contumeliarum, si quas accepimus, legitima et inculcata ratione vindicandarum, hos nemo sane sapienter aestimans autumaverit, probrosis potius pudendisque quam rectis et honestis ultro malle modis uti rei aut dignitatis quoquo modo detractae reponendae. maneat igitur ex his evictum evidentè non nisi per iniquissimam calumniam imputari nobis posse partem aut conscientiam ullam sceleris interficiendo Caesare patrati; vosque nihil fere minus grave, quam quod ulcisci velle videmini, conscituros crimen, si poenas illius caedis ab iis repetere pergatis, quos in illam consensisse, cum id facere nequiverint nisi non solum iurata foedera perfidiosissime violando, sed etiam capitalissima ultro in se ipsos stultissime attrahendo infortunia, perspicuum ratione utenti cuius est nullo posse pacto verisimile videri. nunc ad vos vestraque acta referre orationem convenit, considerareque ex gestis huc usque quantum vos, quos ditescere ex damnis hostium par erat, ex nostris, sociorum, ut loquebamini, vestrorum, e Romanorum, inquam, quibus defendendis evocati veneratis, avarissime iniuria vestra direptorum praedis spoliisque locupletati hactenus fueritis, praetereo quae contra ius fasque usurpatis nulla

ὄσα ἡλογηχότες τῶν εἰς Ῥωμαίους σπονδῶν καὶ συνθηκῶν ἠνδρα-
 ποδίσασθε· ἀλλ' ὁπόσους ἡμῶν διδόντων ἢ καὶ ἐκκεχωρηκότων
 λαμβάνειν ἀπώνασθε. τὸ γὰρ τῶν συμμάχων σχῆμα, καὶ τὸ
 ἔτι δοκεῖν τῶν ἡμετέρων ὑπερπονεῖν, ὡς λαμβάνοντας διετίθει
 5 τοὺς οὐδὲν ἦτοιο διδόντας, κἄν τις καὶ ἄκων εἶναι ἐπίδου προσ-
 αφαιρούμενος. τούτων μνήσθητε, καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας
 αἰδεσθέντες αἷς ἐμπερίδωσθε, Καίσαρα μὲν πρόφασιν τοῦντιῦ-
 θεν ἀπόθεσθε, ἔννοια δὲ εἰσίτω ὅπη γῆς προσκαθήμενοι ταῦτ'
 ἐργάζεσθε, καὶ εἰ ἀκίνδυνα σφίσι αὐτοῖς τὸ ἐς νέωτα ἔσται.
 10 ἡμῖν μὲν γὰρ καὶ ἐς τότε δόκησιν παρασπονδήσεως, ὡς ἦκισθ'
 ἡμῖν πρέπουσαν, ἀποκλίνουσι μαλακώτερον τὰ τῆς μάχης ἐπικε-
 χεῖρηται· δεῖνὰ γὰρ τὰ ξυγκείμενα ἀπρακτεῖν πείθει καὶ τὰ δε-
 νότατα πάσχοντας, καὶ πάσχουσιν ἔστι καταφυγὴ ἢ τῶν διομω-
 μουσμένων αἰδώς, ἣν τις καὶ μέμφοιτο. ὑμῖν δὲ ὅποι περιστή-
 15 σεται τὰ τῆς τόλμης, οὐκ εἰς μακράν, εἰ μὴ παύσησθε, εἴσεσθε.

2. αἰδόντων P.

12. πείθειν?

ratione habita societatis cum Romanis inita: illa solum nunc recordari
 vos velim, quae nobis conniventibus aut permittentibus accepistis. diu
 enim nos verecundia foederis et nomen amicitiae vobiscum dissimulare
 coëgit, dum rapinae vestrae narrarentur, iudicium doloreque de his no-
 strum, nosque ita gerere, quasi crederemus iure acquiri, sociorum tunc
 adhuc nomen gerentibus et militare nostro imperio visis, quae illi non a
 libenter dantibus accipiebant, sed vi aut minis extorquebant ab invitissi-
 mis miserrimisque Romanis. ista, inquam, sola computari a vobis po-
 stulo, quae longo illo nostri silentii vestrae licentiae patrocinantis tem-
 pore, depraedationibus rerum, captivitatibus hominum, in lucra vestra
 congressistis. ex his reperietis in eam vos auctos opulentiam, ut et quae-
 stuosissimum vobis fuisse foedus nobiscum ictum fateri debeatis, et no-
 strae admirari constantiam fidei in illo inter tot ac tam vehementes rumpendi
 causas tam perseveranter observando. unde patebit manifesto unam alle-
 gari causam posse cur deinde palam defeceritis a nobis, quod nihil reve-
 ritis antiquas nobiscum conventiones vestras ultro ac ludibunde vobis pro-
 siliire collibnerit in apertum earum et iniquissimum contemptum. desinite
 igitur allegare necem Caesaris. praetextus hic merus et vanissimus est.
 illud cogitate potius, in eamque vestra causa curam ingredimini, ubi tan-
 dem terrarum considerentes talia non dubitetis agere, et num vos putetis
 impune ad extremum tam infanda scelera laturos. nec vestram in hoc
 genere confidentiam alat experientia successuum parum vobis, ex quo nos
 oppugnatis, adversorum. nondum enim in vos uti totis nostris volumus
 viribus, religione adhuc quadam iuratae vobis olim amicitiae cohibiti.
 grave quippe ac turpe adeo foedifragae perfidiae crimen existimamus, ut
 pro eius a nobis amolienda vel levi et vana specie ne maxima quidem
 damna recusaverimus paciisci. remissius ergo hactenus bellando adversum
 vos egimus, minus reputantes quid vos mereremini quam quid nos dece-
 ret. deinceps vobis clare denuntio, nulla nos nimis iam a vobis rupti
 manifeste foederis verecundia tardabit; atque adeo quantam in perniciem
 rerum ac capitum vestrorum vestra ista, nisi eius temere ruentis impetum

ἀλλ' ὁμῶς χρῆ καὶ προαναστέλλειν λέγοντας· οὕτω γὰρ καὶ τὴν τοῦ ἱσαῦθις λειλεῖσθαι ἡμῖν λόγον συγγνώμης παρὰ τοῖς τὰ δίκαια κρίνουσι δόξαν ἀποισαίμεθ' ἄν, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον αὐθις, τὰς δίκας λαμβάνειν, ὑμῶν διδόντων καὶ ἀκόντων, σὺν ἀρήξει θείᾳ προαιρουμένοις, ἐπιελπερ ἄρχειν τῆς μάχης οὐ κατο-ῶ κνεῖτε. δεῖ γὰρ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν δόκησιν ἐς ἅπαν ἐκκλίσειν.

Δ ὁ γὰρ ἐπὶ τοσοῦτοις δεινοῖς τὴν ἀρχὴν ἐς εἰρηνικὰς ἀξιοῦμενος καὶ μὴ θέλων, ἐκείνος καὶ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν τὴν ἀρχὴν δόκησιν δικαίως ἄν ἀπενέγκαιτ' ἄν. τοῖς γὰρ ἐπιουῖσι τὸ πρῶτον, οὐ τοῖς ἀμυνομένοις τὸ ἄδοξον τοῦτο πρόσρημα περιστήσεται, ἦν μὲν πού τις ἀδικῶν τὰς συνθήκας τὴν ἄμυναν προσκαλοῖτο. δοκοῖν οὖν εἶλσθαι θάτερον ἀναγκαῖον ἴσως καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ τῶ παρόντι καιρῷ πρόκροντος, ἢ πάντα λαβόντας πρὸς τὰ ὑμέτερα ἐπανήκειν ἦθθ, ἢ πάντ' ἔχοντας ἡμῖν προσφοιτᾶν, ὡς ἐπὶ μισθοῖς καὶ αὐ-

2. ἐλειεῖσθαι P.

6. δεῖν P.

sistitis, praecipitet audacia, cito sentietis. ultimum hoc, ut exitium prae-
verteremus vestrum, vobis si posset fieri ad frugem revocandis, experiri
monitum placuit. quod ipsum pignus habetote nondum prorans obsepti ad
nostram gratiam reditus, si eam vel sera promereri poenitentia velitis.
In quo potestis agnoscere reliquias meas veteris aegre abrumpentis se a
vobis et adhuc in vos pronae voluntatis. que vituperabilior, iudicio aequo
arbitrantium, vestra censetur durities, si nunc quoque oblatam a nostra
maiestate tam graviter laesa veniae tam benignae conditionem aspernabi-
mini; minusque miseratione digna vestra videbitur calamitas, cum nos,
quod deo iuvante faciemus, meritas a vobis poenas exegerimus, bello
iam sine ulla dubitatione iustissimo, postquam id primi vos lacessere no-
bis ultro impugnandis non estis veriti, nulla sumpta cura colore saltem,
ut oportuerat, aliquo velandae nefariae transgressionis pactorum iurato-
rum. cuius ne ulla tergiversatione declinare vobis probrum liceat utcum-
que conantibus, extremum hoc ad eam ineluctabiliter evinceodam accedet
argumentum, e recusatione oblatae nunc a me, si respiscere velitis, ve-
niae ducendum. quis enim non eum manifeste ream iniuste illati ab initio
belli habeat, qui nec idoneam allegare ullam eius suscepti causam quive-
rit, et ab iis quos voluntarius impugnet invitatus ad redintegrationem
gratiae superbe id pergat aspernari? arma ergo nostra, quibus post lon-
gam patientiam ultum denique ibimus perfidiam foedifragae rebelliosis
vestrae, nemo tam iniquus reperietur qui arguere possit infractiois ini-
torum vobiscum foederum. nam iis qui primi pacta infringendo vim in-
tulerint, non illis qui vim sic illatam aut necessaria defensione repellere
aut legitima ultione vindicare sint conati, probrosum illud et odiosum foe-
difragorum vocabulum adiungitur. totaque invidia malorum et calamita-
tum e tali bello secutarum iis solis imputatur, qui provocaverunt violan-
dis iniuste conventionibus. quod superest, duarum vobis optionem condi-
tionum fero, quarum alteram eligi a vobis, si rebus vestris in harum
praesenti statu consulere salutariter velitis, plane arbitror necessarium,
nempe ut aut praedis quas congressistis vobiscum omnibus ablati domos
vestras repetatis, aut haec ipsa ut vobis iam propria spolia servantem ac-

θις ἰσομένους, τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑπηρετίσθαι ἀρχῇ. οὕτω γὰρ Ε
 κατ' ἄμφω καὶ ἐπὶ βεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαλῆ ἂν τὰ πάντα
 κεκτῆσθαι, καὶ τὸ εἰς ἄγαν τὺς σπονδὰς ἡμελῆσθαι ἦκιστ' ἂν
 δόξειε. καὶ ὅποι ποτ' ἂν προσχωρήσητε, τὴν τῆς ἐν ἀσφαλεῖ
 5 συμμαχίας δόξαν οὐκ ἐς ἅπαν ἀποβεβληκότες εἶητε, ἐπεὶ τίν' ἔχει
 λόγον ἐφισταμένους ἀμύντορας, ἔπειτα ἐπικλήμ' ὃ τι τέχοι προ-
 βεβλημένους ἐχθρῶν καθίστασθαι τὰ πικρότατα; εἰ δὲ καὶ μι- P 398
 σθοφορίας, ὡς πέπυσμαι, προτενεῖτε, αἰδῶς καὶ μόνον τὸ λέ-
 γειν. τίνων σπουδασμάτων χάριν καὶ πόνων; καλὰ γε ἐς Ῥω-
 10 μαίους, καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφέλκειν μισθούς. τὸ πρῶτ-
 τειν γοῦν ταῦτα ὁμολογοῦντες ἐχθρῶδες εἶναι τοὺς ὑπὲρ τούτων
 μισθούς ὡς σύμμαχοι ἀπαιτῆσετε; καὶ ποίαν ἄρα ἀγνωμοσύνης
 σὺχ' ὑπερβαλεῖσθε ὑπερβολήν; ἢ γὰρ ὑπὲρ Ῥωμαίων πεπερᾶσθαι
 σφίσις ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸ δίκαιον ἔμισθ' ἂν εὐροῖτ' ἂν B
 15 σκοπούμενοι· τὰ δὲ κατ' αὐτῶν πεπραγμένα τόσον ἐφέλκειν μι-
 σθοὺς δίκαιά εἰσιν ὅσα καὶ δίκας αὐτῶν ὑποσχεῖν δίκαιοι ἂν λο-
 γισθείητε. χρεῶν οὖν ἐντελεχέστατα βουλευσαμένοις ὅπῃ δοκεῖ
 ποιητέα εἶναι, ταῦθ' ἐλέσθαι, ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τοῦδε λόγος

5. ἔχειν P.
 16. ὅσον?

6. ἀφισταμένους P.

12. ἀγνωμοσύνην P.

cedatis denno ad nos, et nova conventione ineunda sub pactis statutae
 mercedis nostris deinceps vos militaturos auspiciis profiteamini. hoc enim
 utrovvis modo certa vobis et per nostram iam cessationem iusta continget
 possessio istarum opum iniuria partarum; et ignominiosum praeterea de-
 decus neglectorum a vobis foederum sic purgasse quodammodo videbimini.
 quod ni facitis, quocumque vos continget ire, odia in vos hominum con-
 citabit eo prius delata vestrae foederum transgressionis infamia. quodsi
 super ista quae raptu licet acquisita condonare vobis parati sumus, alias
 etiam, retro videlicet debitorum stipendiorum nomine, pendi vobis e no-
 stro aerario pecuniae summas petieritis, quod vos audio velle facere, id
 profecto adeo pudendum vobis est, ut si vestri vos honoris cura tangit
 aliqua, sedulo abstinere vel a prima rei talis mentione debeatis. enim-
 vero quorum, quaeso, recte factorum, quorum laborum, cuius operae
 Romanae reipublicae navatae mercedes reposcitis? an hostilium illarum
 grassationum, quibus vos in Romanos usos ipsi quoque fatemini, praemia
 nunc uti nihilominus secus vobis rependi aequum ducitis? quod quam in-
 grati ac scelerati animi non transcendat hyperbolem? nam si quid vobis
 videmini pugnando unquam pro Romanis meruisse, huius et ipsi vobis
 estis conaci iuste etiam ampliora stipendia tulisse; ut iam qui recte cal-
 culos posuerit, nihil aliud nos debere vobis nisi poenas inferre patro-
 rum in nos scelerum clare perspiciat. optimum ergo fuerit, his cunctis
 attente consideratis, prudenter statuere quid consilii vobis deinceps ca-
 piendum, in quam agendi viam ab hoc velut cardine deliberationem infle-
 ctendam arbitremini. hoc vobis ultimum de his decernendi tempus est.
 nam nisi quae proposuimus accipitis, nullam in posterum scitote collo-

οὐδεις πρὸς ὑμᾶς, ἦν πῆ γε ἄλλως ἢ ὡς ἡμῖν ἀνδάνη γνοίητι.” οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον, ἐκείνοι δὲ τοὺς λόγους ἐνδε-
 C ξάμενοι οὐδὲν ὅ τι πρὸς εἰρηνικὰς ἐδόκει σπονδὰς ὑπεκρίνοντο, ἀλλὰ πλήρεις κορυζῆς Ἰταλικῆς λόγους ἐξέφερον. καὶ τέλος “ἦν βουλομένῳ βασιλεῖ εἶη” ἔφασκον “ἐνσπόνδους ἡμᾶς ἀπαλλάσσεισθαι, παρεκτέα μὲν τοὺς μισθοὺς ὧν δεδουλεύκαμεν, ἀπολοτέα δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους, τοὺς τ’ ἄλλαχού καὶ τοὺς κατὰ πόλιν, αὐτούς τε καὶ νῆας, Γεννουῖτας πείσαντι, ἔξωνητέα δὲ καὶ τοὺς ἵππους τιμῆς δικαίας, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀνὰ χεῖρας σκῦλα καὶ αἰχμαλώτους. καὶ οὕτως ἀφέντες ὑμῖν πολεμεῖν τὴν ταχίστην¹⁰
 D ἀπαλλαξόμεθα. ὡς ἡμῖν μὴ οὐχὶ τοῦ βίου τὴν ἀρετὴν ἀνταλλάττεσθαι, ἦν αἵρεσις ἀμφοῖν κέηται, αἰδῶς καὶ πόνοσ οὐχὶ μικρός.” ταῦτ’ εἰπόντες, καὶ τὴν πρεσβείαν ἐξ αὐτῆς ἀποπέμψαντες, ἐρυσται πραγμάτων ἀτόπων ἐκτόπως ἦσαν.

P 400 3. *Ξυνηγέθη δὲ καὶ τι ἐπὶ τῷ σφῶν ἐς μάλιστα ἀγαθῷ,*¹⁵
 ὃ καὶ αὐτίκα ὡς λέξων ἔρχομαι. οἱ μὲν οὖν μετ’ αὐτῶν Πέρσαι μερίζται τῶν σκύλων ἐκείνοις γενόμενοι τῆς ἴσης ἠτέμβοντο καὶ παρὰ δύο ἐν λαμβάνειν ἐδικαιοῦντο, τὰς ἐπ’ ἴσων ἐν πᾶσι μερίδας τὰ συγκείμενα ἔχοντες. Ἰταλοὶ δὲ ἰππεῖς σφῶς αὐτοῦσ παρὰ

12. αἵρεσις ἀμφοῖν κέηται P.

quendi vos nobiscum habituros copiam.” haec ut fuerant ab imperatore scripta, legati Catelanis cuncta recitarunt, quibus illi auditis nihil sane pacati reposuere, sed voces Italico fastu et arrogantia plenissimas. per quas iracunde ac minaciter debacchati satis, illud ad extremum pro ultima et irrevocabili voluntatis ipsorum declaratione subiecere. “si vult imperator placatos nos benevolosque e terris suis recedere, persolvat retro debita stipendia pro tempore quo ipsi militando servivimus; emitat custodia liberosque reddat nobis quotquot nostri ab ipse et suis in urbe aut usquam alibi detinentur; naves nostras a Genuensibus captas, impetratas aut redemptas ex iis qui ceperunt, nobis restituat; equos nostras, quos navigaturi relinquemus, iusto numerato pretio emat; pro praeda et spoliis, quae in manibus habemus, tum praeterea pro lytro captivorum quos servamus, aequa aestimatione taxatam pecuniam rependat. haec ubi fecerit, desinente bello vos persequi statim abibimus. sin noluerit, sic habeat, in parte magna probris ac dedecoris pudendi numeraturos nos, si optione oblata vitae ignave ac precario servandae aut fortiter bellando moriendi, vel tantillum cunctaremur in praeoptanda salutis virtute.” his dictis, dimissaque confestim legatione, sua se improbitate involverunt, nihil pensi habentes demonstrare palam placere ipsis quae prave fecerant, et abundare nefariam voluntatem adhuc peiora faciendi.

3. Ad horum porro rationes peraccommodatum mox contigit quippiam, quod modo referam. qui cum ipsis erant Persae in divisione spoliiorum fraudati aequa parte fuerant. cum enim pacti essent praedam partam communiter aequa ipsis et Latinis portione sortiendam, ita ut ex duobus paris pretii unum ipsis competeret, Itali cavillantes sibi ut equi-

πειλούς ἐκείνους τοὺς πλείστοις συνέκρινον, καὶ ἄλλ' ἄττα δι-
 καιολογούμενοι, διὰ τοιοῦτων ἐκείνων εἰ τῶν ἴσων στεροῦντο, B
 ἤμελλον εἰς ἄγαν. ἔθεν καὶ τισιν ἐκείνων ἀντιπερᾶν ἐδόκει, καὶ
 τῶν τινῶν Ῥωμαίων προστυχόντες ἐν ῥηταῖς ὁμολογίαις καὶ ὄρκιοις
 5 συνεφώνουν αὐτοὶ μὲν δίδόναι ἄξιον τὸ πορθμεῖον, ἐκείνος δὲ
 ἀκακουργήτως διαπερᾶν. ἀλλ' ἐκ τοῦ αἰφνηδὸν περαιουμένοις ὁ
 Ἄνδρέας Μουρίσκος ἐφίσταται, καὶ μέσον τοῦ πορθμοῦ προστυ-
 χῶν τοὺς μὲν Ῥωμαίους περιποιεῖται, Πέρσας δὲ ὡς ἂν μὴ ὦν
 αὐτὸς ἐπάμοτος ἔργον μαχαίρας ποιεῖται. τοῦτο γνωσθὲν Πέρ- C
 10 σαις τῆς ἐπὶ τὰ οἰκεία ἦθη ἀφίξεως καὶ λῆαν ἀνέλγει, καὶ οὕτως
 ἐσαῦθις πρὸς Ἴταλοὺς κλίναντες σὺν αὐτοῖς τὰς Θρακικὰς κατα-
 τρέχουσι χώρας. ἀλλ' ὁ μὲν Μουρίσκος βασιλεῖ παραγεγονώς,
 ἅμα δὲ καὶ τῶν τριήρων τῆς ἐπὶ τῷ πορθμῷ ἀσχολίας ἀπαλλα-
 γεισῶν, ἐκείνος μὲν τὴν τοῦ ἀμηνραλῆ ἀξίαν παρὰ τοῦ κρατοῦν-
 15 τος λαμβάνει· Ἴταλοι δὲ καὶ Πέρσαι, ἐπεὶ οὐδέμια τῶν βασι-
 λικῶν τριήρων ἐκείσῃ πη προσεχώχευε, τὰ πιστὰ ἐπὶ τῷ φρου- D
 ρίῳ τῷ τῆς Καλλίου σχόντες, ὀλίγους τινὰς κατὰ φυλακὴν ἀφέν-
 τες ὄλαις ὄρμαῖς τὰ προστυγχάνοντα ἐξεληίζοντο, ἄνδρας κτεί-
 νοντες, τὰς δ' ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ παῖδας ἀνοικτὶ ἐξανδραπο-

tibus plus quam illis plerisque peditibus in partitione deberi, quantum col-
 liberat sumpserant, particula dumtaxat, quantulam sat fore quaestioso
 ipsis sibi faventium arbitrio statuerunt, in Persas socios, uti nihil plus
 quam gregarios, aspersa. sic se iniuste ac contumeliose defraudari non
 ferentes Persae de hac iniuria et quibusdam aliis multum, sed frustra
 querebantur, surdis ad omnia, et quidquid laesi obtenderent, susque de-
 que habentibus secure ac superbe Catelanis. hinc natum Persarum non-
 nullis consilium retro se, unde venerant, trans mare referendi. ergo cum
 forte occurrente navarcho quopiam Romano clam transigunt ut se taxato
 navo, et certis conditionibus in quas utrimque iureiurando dato est con-
 ventum, trans fretum innoxie ac fide bona deportaret. dum sic traiciunt,
 medio in cursu navem qua vehebantur Andreas Muriscus invadens occu-
 pansque Romanos quidem in ea repertos servavit, Persas autem, ut qui-
 bus nulla ipse sacramenti religione cavisset, gladio peremit. nuntiatum
 id Persis reliquis apud castra Catelanorum similia revertendi consilia ver-
 santibus, longe hos deinceps ab eiusmodi cogitationibus avertit, coactos-
 que ad patienter tolerandam qualemcumque conditionem peregrinae mili-
 tiae, cui essent insolubiliter impliciti, perpulit ad coniungendam denuo
 cum Italis militarem operam, Thracicis communiter regionibus incurran-
 dia. sub haec Muriscus remissa triremibus freti custodiendi taediosa ipsis
 ac publice salutari statione cum iis Constantinopolim rediit, ubi benevole
 exceptus ab imperatore praemium rei bene gestae Ameralis dignitatem
 tulit. verum Itali ac Persae recessu animadverso triremium, quarum
 ipsis fuerat vicinia terrori, nihil iam deinceps arci Callipoleos imminere
 periculi cernentes, paucis suorum uti iam suffectaris ad eius custodiam
 ibi relictis, effuso impetu obvia sunt cuncta depopulati, viros quidem oc-
 cidentes, adultas vero mulieres et pueros immisericorditer servitum abdu-

P 401 *διζόμενοι καὶ χρήματα μυρία συλλέγοντες, ζώων αὐτῶν καὶ τῶν εὐόνων πραγμάτων παρορωμένων. λήϊα δὲ καὶ θημονίαι μωρφαί, τὰ μὲν παρηθηκυλαίς ἔφριττον ταῖς ἀθέραις, αἱ δὲ ἀτημελημένοι κείμενοι καθωρῶντο.*

- B 4. Οὐ μὴν δὲ καὶ Ἀλανοῖς ἐτέρωθεν, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐξ ὕπογύου Χριστιανοῖς Τουρκοπούλοις, οἳ δὴ καὶ οὐ πολλῶ πρότερον χρόνῳ ἐκ τῶν βορείων βασιλεῖ προσηφοίτησαν, οὐδ' αὐτοῖς ἀλώβητον διετηρεῖτο τὸ ἔνσπονδον, ἀλλὰ μίαν μὲν εἶχον τὴν γνώμην ἀποστατοῦντες, ἐκάτεροι δὲ τὰ ὀχυρώτατα κατασχόντες, οὐδὲν ὕπερ οὐ καταθέντες ἐξηγάνιζον. καὶ οἱ μὲν Τουρκόπου-¹⁰
- C λοι ἄλλη πη ὠχύρουν τὰς μετοικίας, ὁπόθεν ὡς ἐξ ὄρμητηρίου ἐκθόντες δεινὰ Ῥωμαίους εἰργάζοντο· Ἀλανοῖς δὲ Κουτζιμπαξίς, καθὼς ἐρμείθη τὰ πρότερα, ἐπιστὰς ἄλλως ἢ ὡς ἐπ' ἀγαθῶ Ῥωμαίων, ἧ καὶ ἀπέσταλτο, δόξαν πυρεῖχεν ποιεῖν. ἤρξε γάρ οἱ τοῦ ἐπὶ τῷ δοκεῖν Ἀλανοῖς ἐκθύμως ἀποστραφῆναι τὰ βασι-¹⁵
- D Ἀλανοὶ ὡς ἀρχῆθεν τῇ τῶν Τοχύρων ἀρχῇ προσήκοντες, αὐτοῦ γε καὶ μᾶλλον σὺν ἑτέροις ἄρχουσι παρὰ βασιλέως πρὸς ἐκείνῳ

14. ἐπίσταλτο P.

15. τοῦ ἐκ' Ἰσων δ.?

centes, pecuniae autem immensos congerentes cumulos, adeo ut animalia et caetera utcumque magno et facile vendibilia, ultro in manus incurrentia, nec tollere curarent, ditiori pleni praeda; qua etiam ex causa segetes in campis maturae struesque manipulorum in areis, illae perire defectu metentium, haec neglectae iacere passim cernebantur.

4. Aliunde porro neque Alanis neque Turcopulis recens ad Christianam traductis religionem, qui non multo ante haec tempore e Septemtrionalibus tractibus ad militiam imperatoris advenerant, fides et in observatione foederis initi perseverantia constabat: verum pari utraque consilio defecit palam a nostris, et munitissimis locis occupatis erumpentes inde nihil tutum aut securum per circuitum sinebant, incursionibus infestis late cuncta corrumperentes. ac Turcopuli quidem alibi sibi receptacula munierunt, unde ut ex arce procurrentes ingentia Romanis inferebant mala. Alanis vero Cutzimpaxis, ut est prius dictum, superveniens brevi dedit occasionem opinandi, haud istum cum iis congressum ad procuranda Romanorum commoda, ad quod mittebatur, fuisse collatum. coeperunt enim statim ab hoc audito Alani animosius quam antea partes imperatoris aversari, prae se ferentes certo credere iam se, id de quo prius dubitaverant timide dumtaxat suspicando; persuasum, inquam, plene iam habentes, missum a Tuctaine ad imperatorem Cutzimpaxim ad repetendos suos antiquos milites Alanos, eosque secum postliminio reducendos ad terras Tocharorum, ad quos pertinerent et quorum dudum auspiciis mili-

πρῆσβεύοντος. ταῦτ' Ἄλανοι ὡς πρὸς αὐτῶν ἐκ τοῦ τύχης καὶ αὐτομάτου γεγονέναι δόξαν καὶ λίαν ἀποδεξάμενοι, ἑποιοῦνται παντοίως τὸν πρῆσβευτήν. καὶ ὁ τέως ἔξημερώσων σφῶς βουσιλεῖ ὄλος, ὡς δόξαι, ἐκείνων γίνεται, καὶ ἐς τοσοῦτον οἱ- E
 5 κειοῦται σφίσιν ὥστε καὶ ἄλλην τὴν τοῦ πρωτεύοντος ἐκείνων Κυρσίτη ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι ἐς σύζυγον. ἡ Ἄλανοι τὰς τῆς Νεάδος σκοπιῶς καταλαβόντες τόπον διαρκῶς ὀχυροῦσι ταῖς
 10 κατὰ σφῶς ἄρμαμάξαις, αἷς δὴ καὶ διεκομίζοντο. γύναια δὲ καὶ παιδάρια καὶ πᾶσιν ἄλλην περιουσίαν ἐκεῖ συγκλείσαντες,
 15 ἐντεῦθεν αὐτοὶ ὡς ἐπὶ βεβαίῳ τῆς ἰδρύσεως ἔξορμώμενοι τὰ πύ- P 402
 δεινα διετίθοντο Ῥωμαίους, μόνον δὲ φειδωλοὶ περὶ τὰς σφαγὰς ἦσαν. καὶ ταῦτ' ἠκούετο εἰργασμένος Κουτζίμπυξις, εἰ καὶ ὁ κρατῶν ἐπ' ἐκείνῳ ἔτι πληροπορούμενος οὐδ' ὄλως τὰ τῆς φήμης παραδεκτέα ἠγείτο· καὶ γὰρ κἀκεῖνος περιεβονκόλει τὰς ἐλπίδας
 15 τῷ βασιλεῖ, ὡς οὐκ ἐπὶ πονήρῳ Ῥωμαίων ταῦτα πράττει, ἐξ ὧν ἠκούετο πρὸς τινὰς τῶν τοῦ βασιλέως ἀπολογούμενος. ἐτέρωθεν δὲ κατ' ἀνατολὴν καὶ ὁ Ἀτταλειώτης ἀποστατῶν ἐκηρύσ- B
 σετο, καὶ γράμματα ἀφικνούμενα τὴν ἀποστασίαν ἐδήλουν. ταῦτα μὲν οὐ λίαν, ὡς ἐώκει, ὠδύνα τὸν βασιλέα, τὸ δὲ κατὰ
 2. δόξαντα? 4. ὄλως P.

tavissent. advenisse is nuntius in tempore visus est Alanis, quando eos multis de causis Romanae societatis taedium ceperat. itaque cum rem ipsam exceperunt avide, tum eius ad se missum negotii ministrum omnibus demereri officiosae benevolentiae declarationibus studuere. nec segnis ille aut parcus fuit in exhibenda mutua gratia. unde qui ad deliniendos imperatori exacerbatos Alanorum animos utilis conciliator accessisse sperabatur, brevi totus in eorum transisse partes haud dubiis esse comperitus indicis, utique qui eo usque se illis agglutinaverit, ut sororem Cur-sitae primas apud ipsos obtinentis aliam uxorem duxerit. hinc iam palam imperio rebelles Alani loco potiti situs inaccessi, quem Neadis speculas vocant, eum quantum satis fore visum est muniant, plaustrorum quae plurima trahebant, continua serie velut vallo circumdatum. tum inclusis ea munitione mulieribus et parvulis caeteraque supellectili, inde ipsi ut ex secura sibi ad receptum arce prodeuntes, omni hostilitatis genere Romanos infestabant, nisi quod parcebant sanguini minusque caedum edebant. et haec videlicet Cutzimpaxis transegit; se Alanis tandem audiebatur, quamvis necdum credente imperatore; qui praeoccupatus magna opinione fidelis eius viri ac benevolentiae erga se sinceræ, assentiri non sustinebat talia de illo memorantibus. ad quod aliquid artis etiam ipse adhibebat Cutzimpaxis, spem etiamnum imperatoris nuntiis submissis lactans, et ad quosdam ipsius familiares defensionis facti sui scriptitans, quibus affirmabat nihil in hoc actum a se quod in ullum incommodum rei posset Romanae redundare. altera vero ex parte in Orientali tractu rebellasse Attaleotam palam praedicabatur; ostendebanturque inde allatae literae id citra ullam dubitationem asserentes. sed id novum vulnus haud multum, ut apparebat, dolebat imperatori, desperata dudum salute re-

δύσιν διὰ φροντίδος ποιούμενος οὐκ ἀνεί, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ περὶ τὸν βασιλέα Μιχαήλ διασκεδασθέντος, καὶ διὰ ταῦτα μηδὲν ἔχων ἐκείνος πράττειν, τὸν πατέρα καὶ βασιλέα πέμπων ἐξώτρυνεν, εἰ δυνατὰ οἱ εἶη, αὐτὸν ἐκστρατεύειν C ἐκείνον καὶ κατὰ δύσιν περὶ που Ῥαιδεστὸν καὶ πρόσω στρατο-5 πεδεύεσθαι. ὁρμῇ δ' ἦν πρὸς τοῦτο, ὁπόθεν δέ οἱ δυνάμεις συγκροτηθήσονται σκοπουμένῳ (οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου ταύτας γενέσθαι ἐπιτελεῖς διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, ὡς ἔλεγον, δυνατὰ ἦν) ἢ ἐκ τῆς πολιτείας ἐκαρδοκεῖτο ἐθελουσία συγκρότησις. ὅθεν καὶ συνεκρότουσι οἱ πλείους, καὶ συνελέγοντο 10 χρήματα. ἀλλ' οὐκ ἦν πρὸς τοιαύτας χρείας ἀρκούντων τὸ συναγόμενον, καὶ ἡμελεῖτο τὸ ξύμπαν.

D 5. Ἐν τούτῳ καὶ φάμουσος τόμος πλήρης χλεύης ῥιπτέ-
ται. καὶ οὐ γὰρ ἄλλως τῷ τολμῶντι ῥίπτειν ὑπελληπτο εἰς χεῖρας
δέδῶσθαι τὸν τόμον τῷ βασιλεῖ, ἦν μὴ ἐν αὐτοῖς τοῦ τῶν ἀνακτό-15
P 403 ρων ἄλλο τις λαθῶν ἐκτεθειῆ ἐπὶ τὸν αὐτὸν θρόνον οὗ εἰῶθει κα-
θῆξασθαι βασιλεύς, τοῦ ἀμφικεφάλου ὑπεντεθειμένου οἱ, πολλὴν
τοῦ λαθεῖν πρόνοιαν ποιησαμένου τοῦ θεῖναι τολμήσαντος. ὡς
δὲ ὁ τοῦ κοιτῶνος προκαθήμενος ὁ Χατζίκης εἰωθῶς ἐκ τοῦ ἐκ
πλείστον εἰσῆει τὰ τῆς καθέδρας διευθετεῖν, φιλοκαλῶν σονή-

gionum Orientalium unico intento in Occiduas conservandas. cui eum instantem curae acriter pungebat quod exercitum Michaëlis Augusti plane illic constabat fuisse dissipatum. quam ob causam ipse Michaël crebris et urgentibus literis patrem Augustum obsecravit ut quam primum posset fieri, veniret eo ipse cum exercitu et circa Rhaedestum pauloque ulterius castra metaretur. nec deerat Andronico impetus ad eam expeditionem capessendam: tantum aestuabat animo, unde copias ad hoc idoneas cogeret. nam quantum in aerario tum pecuniae reperiebatur, haudquamquam ad stipendia iusto exercitui numeranda sufficere ex vero affirmabant intime consilii. restabat spes in voluntaria collatione civium, qua is defectus suppleretur. rogati non frustra multi, quod poterant, conferebant; dabaturque non indiligens opera colligendis his symbolis summae ad praesentem usum necessariae confiandae. sed immane quantum a modo requisito res aberat. itaque totum sensim negotium taedio curantium et desperatione perficiendi neglectum evanuit.

5. Inter haec famosus libellus plenus irrisione iacitur. cum qui iacere ausus est, cum aliter non speraret in manus imperatoris, quod cupiebat, venturum, ipse furtim in intima palatii conclavia penetravit, simulans se alium, et in ipso, ubi considere Augustus solebat, throno deposuit; multam in aditu et recessu, capite videlicet diligenter obnupto, ad latendum curam adhibens. ut autem eo paulo post, prout erat saepe solitus, praefectus cubiculi Chatzices subit, familiari ministerio sedile principis adornaturus, in quo solebat esse diligens, incurrit in libellum; quem a non alio quam ipso Augusto relictum illic autumans, et veritus ne arcana contineret quae minime is vellet cognosci a quoquam, vi curio-

Θως τὸν δῖφρον προστετυχῆκει τῷ τόμῳ, δόξαν οἱ πρὸς βασι-
 λέως αὐτὸν τεθῆναι ἄτ' ἀπόρητά τινα περιέχοντα, μηδὲν πολυ-
 πραγμονήσεις, μὴ ἀναγνούς, ὡς εἶχεν ἐξ αὐτῆς, οὕτως ἐγχειρ-
 ζει τῷ βασιλεῖ. καὶ δὴ ἔδοξε μὲν ἐκ τοῦ παραπίνα ἀγνώτ' ἐγ- B
 5 χειρῶν ξένον τι καὶ φροντίδος ἄξιον ἐργαζόμενος, εἰ ὄν βασι-
 λεὺς οὐκ ἤδει τεθέντα, ὡς θέντι οἱ παρῆχοι. τέως δὲ λαβὼν
 βασιλεὺς καὶ τὴν ἀρχὴν διελευσών, τὸ πᾶν τῆς γραφῆς ὡς ἐκ κρα-
 σπέδου τὸ ὄψομα κατενόει, κἀντεῦθεν μεταξὺ τοῦ θέλειν γνῶ-
 ναι καὶ μὴ ὡς τὸ εἰκὸς γιγνόμενος δεινὰ ἐποιεὶ καὶ ἐν ἀμηχάνῳ ἦν.
 10 εἰ γὰρ πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγονται, ὡς καὶ ἡ
 τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις μαρτυρεῖ, τὸ περὶ ἑαυτοῦ, βασιλεῦ καὶ C
 ταῦτα ὄντα, εἰδέναι, ᾧ ἐνὶ μὲν καὶ κολακείας ἐνεδρευούσης παρὰ
 μηδενὸς ἀκούειν τὰ δοκοῦντα ζήμφορα, ἦν οἱ παρὰ γνώμης εἶεν,
 ἐνὶ δὲ καὶ κράτος ἰσχύος ἐξ ἀξιώματος τὸ θελήτων ἐς ἕπαν ἐξο-
 15 μαλλίζειν, μηδενὸς ἀντιξοοῦντος διὰ τὴν ἐκ συνηθείας ὑποστολήν
 τοῦ μὴ δοκεῖν βασιλεῖ προσκρούειν, πῶς οὐ μανθάνειν κἀκείνον
 τὸ πρᾶγμα γλίχσθαι παρειακῶς τὸν τοιαῦτα τολμῶντα; ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ἐν παρατηρήσει ἐτίθει ἀνίχνευτον τὸν δεδρακῆτα.

10. ἡ decret.

sitati facta convolutum, ut erat, nec vel coniectu intus oculi libatum, quam potuit celerrime imperatori tradidit in manus. in quo ille videri potuit quasi sedulitate nimia peccasse, scriptum ignotum et forte ingratum reddens principi, quod ei occultari quietis ipsius interesset, tamquam videlicet ab ipso positum; quod nec verum esset, nec sine argumento aut testimonio idoneo credi a prudente ministro debuisset. utat sit, explicato Augustus volumine, et primis raptim oculo versibus decursis, genus et argumentum scripti totum intellexit, velut ex lacrima de panni universo contextu aestimans. hinc illum acris incessit cupido noscendi scriptoria, quo in disquirendo cum parum proficeret, indignans ringensque angebatur. si enim omnes homines natura scire desiderant, ut quam ex usu sensuum percipiant delectatio testatur, mirum non est imperatorem tam incensa tunc fuisse punctum curiositate cognoscendae rei ad se pertinentis intime, hominis qui sibi primus diceret quae a nullo umquam audisset. non enim praesentis voce auctoris in principum aures nisi laudes ac praeconia perferuntur, circa thronos utique ipsorum adulatione subsidente, liberaeque longe monitiones audent, dum omnes illic certatim obsecundant dominantis notibus, cunctaque sua ad eius quaevis indicia voluntatis sensa statim et obsequia inclinant, nemine frontem adversam opponere sustinentes aut, quod temerarium et audenti exitiosum censetur, potentiori coram obniti. ista igitur novitas rerum furtivae huic inditarum chartae Andronicum stimulabat in cupiditatem sciendi quismam hic tandem esset non modo censor audax sed etiam amarus irrisor sui. at isto ipso sese indicis efferente principis studio is qui conscius sibi erat ancipitis facti, ad sese cautius scilicet abscondendum incitabatur; quod et ex voto assecutus omnes sese investigantium indagaciones semper incognitas elusit.

- D** 6. Οἱ δὲ Ἀμογάβαροι, ὡς πολλάκις ἤδη προείπομεν, ἐκ-
 θέοντες πανταχοῦ καὶ τὸ δεινὰ Ῥωμαίους τιθέμενοι περικαθί-
 ζουσι φρούριον περὶ τὸν Σιγὸν ποταμὸν, Μάδυτον ἐγχωρίως λε-
 P 404 γόμενον. ὄχυρόν δὲ ὄν, ὡς εἰκός, οὐ δυνατόν ἦν αὐτοῖς κρα-
 τηθῆναι. πολιορκήσεις δὲ καθ' ἑκάστην ποιοῦντες καὶ μηχανάς,⁵
 τὰ πάντα μάταια διεφαίνοντο. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀνυστὰ τοῖς Ἰταλοῖς
 ἦν, λιμῶ τὸ φρούριον ἔγνωσαν πολιορκεῖν. χρόνου ταιγαροῦν
 τριβομένου ὁ λιμὸς ἐντὸς κραταιῶς ἐπήρατο, ὥστε καὶ τῶν ἀπη-
 γορευμένων τοὺς ἐποίκουσ ἀψασθαι λόγος. τέλος γοῦν ἀπορία
 συσχεθέντες ἐφ' ὁμολογίαις τοῦ μὴ τινας ἤδη φονευθῆναι, ἀλ-
 B λως δὲ ὡς ἐκείνοις ἀρεστόν χρήσασθαι, τὸ φρούριον ἤδη παρ-
 χουσιν. εἰσελθόντες οὖν ἅπαντας ἐξόικισαν, ἄλλους ἀλλαχῶ
 διασπείραντες. αὐτοὶ δὲ ὡς ὀρημητηρίῳ τούτῳ χρώμενοι ἐξέθιον
 πανταχοῦ τῆς Θράκης, τὰ πάνδεινα ἐργαζόμενοι.
- C** 7. Ὁ δὲ Μπυριγέριος, ὡς ἤδη προείπομεν, Γεννουῖταις¹⁵
 κρατηθεὶς καὶ εἰς Τραπεζοῦντα ἀναχθεὶς ὡς αἰχμάλωτος, ἔπειτα
 πάλιν καταχθεὶς μετ' αὐτῶν, καὶ δύο μῆνας προσμενάντων
 τριήρων δύο μισθοφορίαις τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸ στενὸν Καλλιου-
 πόλεως, τελεσθείσης δὲ τῆς τῶν δύο μηνῶν προθεσμίας ἀπάγ-
 ται μετ' αὐτῶν πρὸς τὴν Γέννουαν. τῶν δὲ Κατελάνων πρότε-
 ρον τριήρων πρεσβενσάντων περὶ τούτου, οὐδὲν ἤγνωσαν.

6. At Amogabari, ut saepius iam antea diximus, quoqueverum
 excurrentes et Romanos dire vexantes, obsidione cingunt arcem Sige
 anni aditam, vulgo Madytum vocatam. verum haec adeo munita erat
 ut frustra omnis esset oppugnantium labor, utcumque illi quotidianis es-
 sulcibus, machinis quin etiam adhibitis, nihil omitterent quod ei vi subi-
 gendae posset utile videri. quare tandem decreverunt, quos expugnare
 armis nequirent, fame debellare. diu ergo circumsidentes, omni adita
 commeatibus obsepto, eo penuriae Madytenses redegerunt ut iam res quo-
 que foedas et naturae humanae fastiditas, vertere in cibum dicerentur.
 processu temporis cum crescente necessitate spes subsidii deficeret, deci-
 derunt se obsessi, solam vitae incolumitatem pacti, caeteris omnibus ob-
 sidentium arbitrio permissis. sic Madyto Amogabari positi, quotquot illic
 reperere, foras eiecerunt, alios alio dispergentes. de caetero ex arce illa
 valido suorum inessata praesidio erumpentes, cum securi fiducia regressus,
 omnem late Thraciam assiduis et saevis incursionibus vastabant.

7. Mpyrigerius autem, ut superius diximus, a Genuensibus captus
 et Trapezuntem delatus in vinculis, rursus inde reversis quae illum por-
 tabant navibus relatus, per duos menses in freto Callipolis persistit, ubi
 mercede conductam ab imperatore naves duae Genuenses stationem ha-
 buerunt. illo quod pepigerant spatio transacto, teneri non potuerunt quin
 abirent, versus Genuam dirigentes cursum, et illuc perinvitum Mpyrige-
 rium ducentes, Catelanis necquidquam conatis impetrare liberationem
 eius. nam horum ad id missae legationes ad navarchos Genuenses plane
 successu caruere.

8. Ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς εἶχε καὶ ὡς δυνα- D
 τὸν ἰσπούδαζε ταῦτα θεραπεύειν, καὶ τὰ τοῦ πατριαρχοῦντος
 Ἀθανασίου θεραπεύειν περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. διὰ τοῦτο παν-
 τοίως μετήρχετο τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον ὁμο-
 5 νοῆσαι τοῖς πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. ὁ δὲ
 οὐ μὴ μόνον συνήνει τοῖς πραχθεῖσιν, ἀλλὰ προφανῶς ἀπεσχί-
 ζετο. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἦν ἄλλο τι ἐκείνον δοῦν καθ' ἑαυτὸν ποιμε- P 405
 ναρχοῦντα καὶ μᾶλλον δόξαν ἐπὶ συνέσει καὶ ἄγχινοια ἔχοντα,
 πρὸς τὰ οἰκεία τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας χρησάμενον πλῶ ἴναι ἤπει-
 10 γετο. καὶ ὅς ἐξ αὐτῆς συσκευασάμενος, ἐπειδὴ οὐκ ἦν δυνατὸν
 αὐτῷ ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῷ τότε, ἐπὶ Βενετικῆς τριήρεως ἐς
 Κρήτην ἐστέλλετο· ἐκεῖ γὰρ ἔγνωστο αὐτῷ κατὰ τὸ τοῦ Σινᾶ
 (Σιναΐτης γὰρ ἦν ἀρχῆθεν) παραγενέσθαι μετόχιον. ὁμοίως γε B
 μέντοι μεταξὺ πον διερχόμενος εἰς τὴν κατ' Εὐβοίαν Μάκρην,
 15 ὁ λόγος εἶχε, κατήνησεν. ἃ δὲ τούτῳ συνέβη περιπλατωμένῳ,
 μετ' ὀλίγον ῥηθῆσεται. ὁ δὲ πατριαρχεῦων Ἀθανάσιος τὰς
 ἐκείνου ἐκ χρυσοβούλλων μονάς, τὴν τε κατὰ τὸν Ἀνάπλουν τοῦ
 ἀρχιστρατήγου καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ εὐεργέτου Χριστοῦ, χειρωσά-
 μενος, τοῦ βασιλέως ἀφιέντος σφραγίδι ἰδίᾳ, καὶ καθηγοῦμε-

8. Porro imperator inter opem eius exposcentia undique multa, qui-
 bus mederi pro viribus studebat, haudquaquam negligebat curam sui cari
 suscepti patriarchae Constantinopolitani Athanasii. ergo ei consulere quam
 efficacissime cupiens, variis ambiebat officiorum artibus ibi cognominem
 Alexandrinum patriarcham, eblandiri ab hoc satagens ut tandem reconciliari
 se sineret Constantinopolitano, evectioemque ipsius in thronum et acta
 caetera probaret. hactenus quippe ille non modo assensus istius promo-
 tionis non fuerat, sed et ab illo se palam abscissum tenebat. verum
 Alexandrino invicta in praedudicato usu ac sensu pertinacia omnes istius
 generis invitationes eludente, imperator, qui nec alia ratione posset co-
 gere hominem aliunde ac sine suo beneficio patriarchatu illustris sedis in-
 signem, et alioqui vereretur quidquam decernere severius in virum pru-
 dentiae atque ingenii fama percelebrem, ad ultimum illud consilium de-
 scendit eum amovendi ex urbe, ubi exemplo nocebat, urgendo ut ad suam
 ecclesiam quam primum navī se conferret. ad hoc ille sese expedire
 haud gravate visus est; convasataque suppellectili, quoniam Alexandriae
 tunc petendae copia non fuit, conscensa triremi Veneta solvit Cretam
 versus: ibi enim cum esse domum sciret Sinaetae monasterio, unde ipse
 prodierat, subiectam, in ea diversari constituerat. sed in eo cursu de-
 latus obiter in Kuboecam variis illie est casibus iactatus, et occa-
 sione horum erroribus itinerum multis implicitus, quos post paulo refere-
 mus. nec cunctatus est Constantinopolitanus Athanasius discessu aemuli
 proficere quam potuit plurimum, siquidem quae Alexandriae loca dono
 Augustorum bullis aureis sancito in urbe possederat, nempe monasterium
 archistrategi ad Anaplum et aliud intra urbem Christi Euergetae, conti-
 nuo invasit, revulsis etiam Alexandrini, quae abiens concessu imperatoris
 impresserat, sigillis, pro iisque sua ipsius signacula substituens, ac prae-

C τον ἐπ' αὐταῖς καθίστα. ὕστερον δὲ καὶ τὴν τῶν Ὀδηγῶν μονήν οὕτως ἔδρα, αὐτὸς ἐπιστάς, αὐτὸς καταστήσας ἐκ χειροτονίας ἡγούμενον, αὐτὸς καινουργήσας καὶ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τότε κηρευούσης ποιμένος τῆς Ἀντιοχείας, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τούτων ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐξουσιάζειν, καὶ τὰ δυνατὰ καὶ εὐπορα καρπίζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως εἶχε.

D 9. Συνέπεσε δὲ ἐντεῦθεν δεινὰ φρουρίῳ τινὶ κατὰ τὴν Μυσίαν τὴν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ, τὰ Κουβούκλεια λεγομένῳ. ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἐπιθεμένων τῶν περὶ τὸν Πέρσην Ἀτάρην ἐν χρωῖ κινδύνου ἐγένοντο, ἀμηχανοῦντες μόνον σύμμορον¹⁰ ἐνενοοῦν τὴν ἐκ Λοπαδίου ἀρωγὴν· ἐκεῖ γὰρ διῆγεν ὁ Μακρηνὸς σὺν ὀλίγοις τισὶ καὶ τοῖς περιούσιον Ἀμογαβάροις, οὓς φθάσας P 406 ὁ Καῖσαρ ἀπέστειλεν ἐπὶ φυλακῇ τῶν ἐκεῖ. πέμψαντες οὖν βοθθεῖν ἠντιβόλουν τῷ Μακρηνῷ. πέμπει ἐξήκοντα Ἀμογαβάρους ὡς πιστοὺς τοῖς Ῥωμαίοις, οἵτινες δὴ παραγεγονότες πρότερον¹⁵ Πέρσαις κατὰ τὸ λεληθὸς κοινολογησάμενοι, καὶ τὰ πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες, ἥ μὴν αὐτοὺς μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ἰδίῳ συμπράξεν, ἐκείνους δὲ πρὸς Λάμψακον ὡς περαιωθεῖεν διασώσασθαι, εἰσιθόντες δὲ τὸ φρούριον οὐδὲν ἦν δεινὸν ὕπερ εἰς τοὺς ἐποίκους

positos a se pendentibus illis coenobitis imponens. paulo post idem fecit et in Hodegorum monasterio, per se illud ipse adiens, ipse ordinationis propriae praepositum praeficiens; quin et de novo illic usurpans, ut vacante forte Antiochena sede, culus iuri praesulis id erat coenobium subiectum, suum illic nomen inter sacra recitaretur. ita ille hic et alibi iterum securus pro arbitrio cuncta dispensabat, quoad posset, ad se trahens universa, et redditus opimos ad fructum proprium vindicans. atque haec quidem sic se habebant.

9. Post haec autem acciderunt mala gravia cuidam arci Mysiae in Olympo sitae, cui Cubuclea nomen est. cum enim eius incolae acriter oppugnarentur ab exercitu Persae Ataris, et in extremum iam periculi venissent, unam sibi superesse spem auxilii viderunt a Lopadio, ubi Macrenus dux Romanus cum paucis sui generis degabat, habens secum et quosdam Amogabarios ex his quos olim Caesar Rontzerius ad id castrum custodiendum miserat. orarunt ergo Macrenum legatione supplicis se in summo discrimine despiceret, sed quo posset auxilio servaret. Macrenus delectos sexaginta ex Amogabariis, fidos eos et benevolos Romanis, quales se ferebant, credens, ire suppetias Cubucleensibus iussit. hi primum profecti ad Persas clam cum illis convenerunt, fide data et accepta, se ingressos in arcem obsessam pro virili annisuros ut Persis traderent, vicissim autem velle perducere Persarum opera se salvos Lampsacum, unde traicere ad suos possent. ab hoc arcano colloquio intra munitiones Cubucleensium ut socii admissi nihil immanis hostilitatis omiserunt quo non in miseros longe aliud expectantes indigenas vel inquilinos loci vario prae-

οὐκ ἐποίησαν. καὶ τέλος τοὺς ἐντὸς κατασφάζαντες φύλακας, B
τοὺς ἐποίκουσ πάντας ἐξελάσαντες, προδιδοῦσιν ἐπὶ ἀπωλείᾳ
τοῖς Πέρσαις τὸ φρούριον. αὐτοὶ δὲ σὺν ἑκείνοις ἀψύμενοι τῆς
ἐπὶ Λάμψακον, ἐντυγχάνουσι πλήθει Ῥωμαίων καθ' ὁδὸν ἄλ-
5 λους ἀλλαχοῦ φεύγοντας, καὶ τούτους ἐξανδραποδισάμενοι σὺν
ἄγρα πλείστη καὶ μεγίστῃ ἑρμαίῳ τὸν Ἑλλήσποντον περαιοῦνται.

10. Ἐντεῦθεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἰσθενῶσθαι τὸ Βυζάν- C
τιον ἐκινδύνευεν, ἐξ ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, ὥστε ἀπόγνωσις
καὶ ἀπορία πλείστη Ῥωμαίοις συνέπεσεν. ὁ δὲ γὰρ πατριάρχης
10 Ἀθανάσιος πρὸς τούτοις καὶ τῷ λαῷ ἐπεγκαλεῖν ἐγκλήματα διηγε-
κῶς οὐκ ἀπάνει, ὡς δῆθεν τὰς αἰτίας τῶν συμβαινόντων ἐντεῦ-
θεν ἐπερχομένους ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ πλημμελείας. διὸ καὶ συχνὰ D
λιτανεῖαι παρ' ἑκείνου μετὰ μοναχῶν καὶ κληρικῶν καὶ παντὸς
πλήθους ἐπετελοῦντο, καὶ συχνάκις ἐπαιτιῶτο ποῖ μὲν μοναχοῖς
15 ποῖ δ' ἱερωμένοις ποῖ δὲ λαϊκοῖς, καὶ πρόστιμι πολλάκις καὶ
φόβους καὶ ζημίας ἐπιτιθεῖη τοῖς τάλαιπύροις καὶ ἄλλως κακῶς
ἔχουσι. καὶ ἐπὶ τούτοις ἦ τε φιλενδιξίᾳ καὶ τὸ οἶσθαι τὴν φθο-
ρὰν ξυμβῆναι ἐκ τῆς τῶν προτέρων ποιμένων, καὶ μᾶλλον τοῦ E
μετ' αὐτὸν Ἰωάννου, ἀτημελησίας, τὸ προσηγῆς καὶ ἀγαθοθε-
20 λῆς οὕτω καλοῦντος, τὴν δ' ἐς τὸ κρεῖττον ἐπάνοδον ἐκ τῆς αὐ-

14. καὶ] εἰ καὶ?

textu grassarentur. ad extremum capto tempore, quotquot illic super-
erant, praesidiarii occisis cives eiectos produunt Persis, ab iis crudeliter
mactandos, arcemque iisdem iuxta pacta condonant. ipsi deducente prae-
sidio Persarum iter ingressi versus Lampsacum, plurimos Romanorum huc
illucque fugientes variis obiter locis captos servitum abducunt; ac cum
alia diversi generis praeda immensa, ingenti potiti sceleris praemio, Hel-
lespontum transfretant.

10. Per hunc modum Constantinopolis ab utraque parte, continente
Orientali et Occidua, dum premitur, angustias sensim ad extremas peri-
clitabatur redigi, eo plerorumque moerore Romanorum ut in summa ino-
pia consilii parum a desperatione ultima abessent. et erat isto velut
quodam unguis in ulcere zelus acerbus Athanasii patriarchae, qui nullum
faciebat finem incusandi populum, causas, ut aiebat, suis sceleribus deo
praebere non cessantem immittendarum cladum tantarum. in eorum porro
piacula culpaeque crebrae litaniae celebrabantur ab eodem, praesentibus
una monachis et clericis, cum frequentis conventu populi. nec preces in-
dicere contentus obiurgationibus amaris suppliciisque saeviebat, nunc mo-
nachos criminans, nunc sacerdotes, nunc laicos, saepe terrores iis mulctas
et id genus sensu acris in poenam sat altunde infelicibus imponens. in
his ille ferebatur sive ostentandi sui prurigne, sive opinione qua sibi per-
suaserat pessum ire omnia propter priorum patriarcharum, maxime autem
Ioannis Cosmae qui sibi successisset, negligentiam (hoc enim traducebat
nomine ad gratificandum pronam et benevolam viri eius indolem), re-
stitutionem autem cunctorum in melius a sua ista instanti acricque

τοῦ σπουδαιοτριβήσεως προσδοκῆσθαι. ὃ δὴ καὶ μᾶλλον εἰς
 τὸνναντίον συνέπιπτεν, ὡς ἐπὶ τοῖς ὄλοις ἐπὶ τούτου τὰ Ῥωμαίων
 ἐφθάρθαι, ὅσον εἰς διέγερσιν τῷ οὕτως αὐτονομοῦντι. ὥστε
 P 407 καὶ ἐν μιᾷ λιτανεύσας κατ' αὐτὴν ἡμέραν ἐσπέρας, ἀπὸ τῆς τῶν
 κωνηγῶν λεγομένης πύλης μέχρι καὶ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς, 5
 πᾶσαν τὴν ὑπώρειαν ἐκείνην τὸ πῦρ ἐπιλαβὸν ἐπημάθυνε, πλοῦ-
 τον δ' ἐκείνον ὅσον ἐμπορικὸν καὶ πᾶσαν ἄλλην πολυτέλειαν ἐγ-
 γενῶν εἰς τὸ μηδὲν ἀπηκόντισεν· ὃ δὴ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς αὐ-
 τοῦ πατριαρχείας ἐγένετο. ταύτη τοι καὶ διελιοδοροῦντό τινες
 ὡς διὰ τὴν ἐκείνου λιτανείαν γεγενῆσθαι τὴν τοσαύτην πυρπόλη- 10
 B σιν. ὃ δὲ τὴν ἐκείνων πρὸς τὰς ἰκετείας ῥαστώνην καὶ τὸ ἐρρα-
 στωνευμένον τοῦ βλου καὶ ἀμελὲς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῆς Θεομηρίας
 κατητιᾶτο. ὁπότεροι δὲ τοῦ ἀληθοῦς κατηνυστόχουν, λέγειν οὐκ
 ἔχω. ἀλλ' ἀφορμαὶ τῶν δικαστηρίων τῷ πατριάρχῃ ἐντεῦθεν
 ἐσχεδιάζοντο, οὐ μόνον πυρποληθέντων τῶν ἐν ταῖς ἐμπορίαις 15
 συμβολαίων γραμμάτων, ἀλλ' ὅτι καὶ πολλοὶ τῆς νυκτὸς ξυνορα-
 μόντες ἐκείνης τὰς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων ἐξεφάρουν διαρπάζον-

17. ἐκείνοισ P.

diligentia expectari. quae quidem expectatio in contrarium potius vertit,
 cum hoc eius demum patriarchatu res summa Romanorum prius concussa
 plane iam irreparabiliterque conciderit, ipsa etiam huius secunda legum et
 pro libitu ruente gubernandi forma impulsum ei pro sua parte addente ad
 ruinam et in praeceptis omnia trudente. nec temere rapi forte queat in
 huius rei signum et specimen istarum litaniarum, quod quadam
 dierum, qua illas ipse praesens magno ambitu obiverat, ferale sub vespere
 exarsit incendium, quo a porta Cynegorum dicta usque ad monaste-
 rium Prodromi, totus ille urbis quam late patet frequentissime habitatus
 clivus flamma grassante deletus est, redacta in cinerem ac plane perditā
 illa opulentia illic congesta mercium e longo advectarum, illa magnificen-
 tia superbarum aedium, pariter una cum pretiosissima suppellectili splen-
 dide in iis diversantium nobilium familiarum; qualis et antea calamitas
 sub eius patriarchatu contigerat. inde non defuere qui Athanasio coram
 in os ipsi exprobrare non dubitarent praeclaras istas eius litanias faciem
 fuisse luculentam quae tantam istam urbis partem inflammando corripisset.
 quibus ille reponerat non litanias, sed ipsorum qui sic murmurarent, in
 ea precatione ac caeteris piis officiis rite persolvendis ac fungendis sup-
 nam socordiam causam incendii fuisse. addebat impetu hinc capto ar-
 dentes invectivas in reliquam eorum dissolutam voluptatibus et negligentem
 rerum divinarum vitam, e qua super omne aliud ira dei vindicis in nos
 saeviendi causas duceret. utri horum rem acu tetigerint, definire nequeat.
 caeterum occasiones litium ad densius deinceps conspiciendum patriarchae
 forum hinc extitere, non solum quoniam consumptis syngraphis et chartis
 plurimis apud aedes igne consumptas mercatorum confusae necessario sunt
 debiti et soluti rationes, sed etiam quia nocte illa plures concurrentes
 specie commodandae operae exportandis in tutum rebus ab igne periculi-
 tantibus furta multa fecerant, aliena in domos proprias portata deinceps

τις ἢ γὰρ πᾶσα κρίσις ἀρχῆθεν τῷ πατριάρχῃ προσανετίθετο, C
 τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, τῷ μὲν φαινομένῳ διὰ τὸ καθαρὸν τῶν
 λημμάτων, τῷ δ' ὑπονοουμένῳ τὸ ἀπὸ πάντων αἰδοῖον καὶ φο-
 βερὸν περιποιῶντος τῷ κρίνοντι, ὡς ἐντεῦθεν ἐκ πρώτας μέχρις
 5 ἰσπέρας ὀχλαγωγείσθαι τὸν ἱερέα, ὄχλου μυρίου· ἐπὶ τὴν μονὴν
 τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ (ἐκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστον διήγεν)
 Ἰλαθὸν συντρέχοντος.

11. Πρὸ δὲ τοῦ ἁλωθῆναι Μάδυτον πολιορκουμένην ὑπὸ P 408
 τοῦ Φαρέντα Τζιμῆ, ἐπίσταται ἀμηράκης Ἀνδρέας Μουρίσκος
 10 ἀποσταλεῖς παρὰ βασιλέως σιταρκήσων τὸ φρούριον λειποσιτοῦν,
 συνάμα δύο ναυσίν· καὶ δὴ ἐπιστὰς μόλις εἰσάγει τὸν σῖτον· ἐκεῖ-
 θεν δ' αἰθίς περὶ τοῦ Ἰμβρον ἐχώρει· ἔτυχε γὰρ μαθὼν ὡς,
 ἀνάγονται δύο νῆες ἐκ Σικελίας Ἀμογαβάροις, καὶ προκαταλαβεῖν
 τὸν ἐκείνων ἔσπευδε δρόμον. αἱ δὲ ἔξ ἀφανοῦς διαδράσαι καὶ B
 15 τῷ πορθμῷ ἐπιστῆσαι κατὰ τὴν Καλλίου χερσοῦνται μὲν ἔξ ἐφθ-
 δου Φατίραν τῶν τοῦ Μουρίσκου ἐκοντὶ προσσχοῦσαν τῷ τὴν
 πολεμίαν ὑποτοπᾶσαι εἶναι τὴν τὸν Μουρίσκον φέρουσαν. οἱ δὲ

ut propria servant. inde igitur natae controversiae Athanasio diudi-
 candae veniebant. nam ius omne arbitriumque quaestionum forensium ab
 initio secundi patriarchatus Athanasio in solidum cesserat, indulgente
 Augusto ob eam quidem, ut videri volebat, rationem, quod a notissima
 eius abstinentia puram et nullius suspectam acceptionis munerum expe-
 ctandam esse iurisdictionem crederet: sed non latebat perspicaces alia oc-
 cultata profundius istius attributionis causa. nempe imperator hominem pa-
 lam exosum, quem a popularis insultibus invidiae et querelis increbescen-
 tibus omnium aegre tota vi sua defenderet, officere hac ratione studebat
 ut plerique venerarentur et timerent, uti eum a quo supremam auctori-
 tatem obtinente iudicandi suas saepe pendere fortunas intelligerent. quam
 spem ipsum quoque apparebat Athanasium sequi, dum assiduitate con-
 stantissima usque a primo mane ad noctis crepusculum turbis sese tru-
 dentibus altercantium compressus sacrae fastigium dignitatis ad cogniti-
 onem recularum villium demittere pontifex sustinebat, immensa semper po-
 puli lites sequentis multitudine ad monasterium magni logariastae (ibi
 enim plerumque degebat) perpetuo eam ob rem affluxu concurrente.

11. Prius porro quam caperetur Madytus obsessa a Pharenda Tzime,
 Andreas Muriscus ad eius viciniam se contulerat imperatoris iussu cum
 navibus duabus, commeatus, si qua posset, importaturus in arcem illam
 alimentorum penuria laborantem. et haecenus quidem consilium successit,
 ut, aegre licet, tandem tamen aliquam frumenti copiam Muriscus in id
 castrum immitteret. quo facto cum ad Imbrum recessisset, cognito illic
 duas adduci Amogabaris e Sicilia naves, harum studio praecoccupandarum
 eo qua veniebant cursum intendit. illae autem inobservatae longius quam
 nostri crederent processerant. adeoque in fretum iam evectae prope Cal-
 lipollim occurrunt improviso non advertenti et festinanti alterius Andraeae.
 hic forte contigit nautas alterius Murisci navium ultro se admovere hosti
 non agnito, quod navem conspicati Siculam illam esse ipsam crederent
 qua dux ipsorum Amerales vehebatur. haud pari errore delusi Siculi,

ὡς ἔτοιμον θῆραν αὐτανδρὸν περισχόντες τὴν ναῦν, πάντας, δίχα τινῶν τῶν θαλάσσης ἀποκειλάντων, ἔργον ποιῶσι μαχαίρας, μόνον τὸν ναύαρχον περιποιησάμενοι· ὁ γὰρ ναύαρχος θεῖος ἦν
C τοῦ Μουρίσκου. ἐκείνοι δὲ μόλις τῷ σώματι διαπλεύσαντες, τὸ πραχθὲν ἐπιστάντες Τενέδω ἀγγέλλουσι τῷ Μουρίσκῳ· πλὴν καὶ τὸν τῶν νηῶν φέρτον δηλοῦσιν, ὡς κώπας τοῖς Κατελάνοις διακομίζοιεν. ταῦτα γνοὺς Μουρίσκος, καὶ ὡς κατάσχεσιν ἐπύθετο καὶ ἑτέρας νηὸς ἦν προαπέστειλε βασιλεύς, δεινῶς ἤλυε, καὶ διανοεῖτο, ὡς ἔδειξε, τοῖς μετ' αὐτοῦ τὰ μὴ πρόσφορα. ἐπειδὴ
D γὰρ αὐτὸς τε καὶ οἱ ἐκ βασιλέως πεμφθέντες Ῥωμαῖοι ἐν ὄνοι καὶ 10 μόναις ναυσὶν ἐπώκελλον, τῶν λοιπῶν ἁλωμένων, ἀπάρας σὺν αὐτοῖς ἐκείθεν καὶ τῇ Προικονήσῳ προσσχόν, γυμνοὶ ζῦμπαντας τῶν ὅπλων Ῥωμαίους οὖς εἶχεν ἐντὸς συμμάχους, γυμνοὺς τε καὶ ἀνόπλους ἄφεις ἴεναι τε παραγγέλλει πρὸς βασιλέα καὶ δηλώσαι οἱ τὰ γεγονότα. ταῦτ' ἐπιστάντες ἐκείνοι, πλὴν μόλις 15
E καὶ μετὰ βίας, Γενγουϊτικῶν ἑπτὰ φανεισῶν νεῶν, αἷς θαρρήσαντες καὶ αὐτοὶ συνεκκλέουσι καὶ τῷ βασιλεῖ ἀγγέλλουσιν ὡς οὐδ' αὐτὸς Μουρίσκος, εἰ μὴ νῆες ἀρκεταὶ πρὸς ἀντιπαλάμησιν ἐπισταίεν τῶν ἐναντίων, οὐ πρόθυμος ἂν εἴη ἐς τὴν βασιλικὴν δουλείαν, τὴν πειρατικὴν περιπλάνησιν καὶ τὰ ἐκείθεν κέρδη περι 20

paratam strenue arripientes praedam, navī Romana sunt potiti, nostrosque illic repertos occiderunt, praeter quosdam qui iactu in mare praecipiti gladii aciem fugerunt, et navarchum sponte a victoribus servatum. hic erat Murisci patrus. illi autem quos se in aquam iniicisse diximus, solo manuum remigio aegre tandem nudis corporibus salvi Tenedum appulsi, rem illic gestam Murisco nuntiarunt, praetereaque significarunt, quid Siciliae naves oneris haberent, et ut remos atque id genus arma nautica, triremibus scilicet instruendis, apportarent Catelania. his Muriscus cognitis, simul etiam audiens aliam e missis ab imperatore navibus captam et ipsam fuisse, in gravem delectus moerorem est, anxiumque sic animum per varia versans consilia in eo denique acquievit, quod minime conducibile, ut eventus monstravit, comitibus ipsius foret. cum enim tam ipse quam qui sub eo missi ab imperatore Romani militabant, in duas iam solas relictas, caeteris ab hoste occupatis, contrusi naves essent, cum his solvens inde Proconnesum appulsus spoliat armis Romanos omnes, et nullo instructos viatico dimittit, ire ad imperatorem iubens et ei narrare quae acciderant. pervenerunt hi tandem ad Augustum, aegre quidem, et diu quaesita in urbem transfretandi facultate. sed apparentibus commodum septem Genuensium navibus, exorato in eas ascensu, deportati eo denique imperatori exposuerunt quid ipsis accidisset, eique nuntiarunt nolle amplius Muriscum ipsi servire, nisi et naves ipsi darentur idoneo numero ac robore ad pugnandum cum spe verisimili victoriae contra classem hostilem mox potentissimam futuram, et eadem sibi naves cum plena potestate permitterentur ducendi eas quocumque vellet late per maria ad excursiones piraticas, qualium a se olim actarum lacum esper-

πλείστον ποιούμενος. ἀλλ' οὐκ ἀπώνατο τῶν τοιούτων δὴ βου-
 λυμάτων, ἀλλ' ἐπει δὴ οὐκ ἔξαρτυσάμενος περὶ που τὸν τῆς P 409
 Ἑλλησπόντου πορθμὸν, μαθόντες οἱ ἐναντίοι περὶ τούτου, σὺν
 οἷς Φίλιππος ἀρχηγὸς ἐκείνων, ὅσον τάχος ἐπ' ἐκείνον ἐξήλαυ-
 στον, καὶ περὶ που τὸν Ἀρτάκη τῶν Κυζικηνῶν ἐπίνειον κατὰ τὸ
 Ἀλώνιον συμβαλόντες ἐφ' ἱκανὸν διεμάχοντο, καὶ περιεγένοντο
 τοῦ Μουρίσκου, τῶν περὶ ἐκείνον ἀπειρηκότων. καὶ γίνεται
 γόνος πολίης, αὐτοῦ μόνου Μουρίσκου περισωθέντος ἐκ παλαιᾶς B
 γιλίας Φιλίππου· κἀκείνος γὰρ πάλαι ποτὲ ὑπὸ Μουρίσκου ἀλούς
 10 κατὰ θάλατταν πειρατεύοντος ἔτυχεν εὐμενοῦς, ὥστε καὶ ὠνῆς
 ἀπεμποληθῆναι μετρίας. διὰ τοι ταῦτα καὶ αὐτὸς ἐκείνου ὡς
 ἥμιστα ἔτυχεν ἀχρηστόν, ἀλλὰ μικρῶν τριῶν χιλιάδων χρυσοῦ
 ἀπεμπόλησε τοῦτον πρὸς Τένεδον θείῳ ἐκείνου ἐκῆ παρόντι.
 Ἀμογύβουροι δὲ ταῖς τόλμαις ἀναθαρρήσαντες οὐκ ὀλίγους τῶν C
 15 περὶ Ἀσίην Περσῶν συμμαχούς διεπεραίωσαν, περὶ που χιλιά-
 δας δύο. ἐπιμιξάντων καὶ Ῥωμαίων ἐξ ἀνατολῆς, ἀθροῦν γε-
 γονότες πλῆθος ἐξώρμησαν. καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου

tus ingens fraudari eo per causam angustae ac sterilis circum suburbana
 littora navalis militiae haud se in posterum pati diceret posse. caeterum
 non longus huic suorum consiliorum fructus constitit. nam ex quo renun-
 tiavit, quo modo diximus, obsequium Augusto, armatis sumptu suo dua-
 bus navibus, in iis dum opperitur in Hellesponto transitum commodum in
 aequor plenum ubi more suo ac quaestu veteri piratam ageret, conspic-
 cati eas adversarii, secum habentes appulsas recens e Sicilia naves qui-
 bus Philippus quidam praeerat, cursum confestim in illas expediunt. et
 summa celeritate insecuti deprehendunt circum Artacen Cyzicanorum na-
 vale, ubi prope Alonium pugna committitur diu anceps, acriter Murisco
 resistente, quoad huius militibus animos despondentibus Philippus supera-
 vit, et caede ac strage circum Muriscum edita non parva cum ipsam cepit,
 tum ambas eius naves suis adiungens victor est reversus. nec quid-
 quam eo tempore vitam Murisco nisi Philippi gratitudo servavit. memi-
 nerat hic enim alias se in mari captum a Murisco eodem, piraticam tunc
 factitante, tractatum ab ipso humaniter fuisse brevique liberum dimissum,
 lytro non magno. ergo parem illi modo gratiam rependere Philippus vo-
 luit, non multo post redimi eum apud Tenedum sinens a patre eius illie
 forte reperto, tribus aureorum parvorum millibus. per hunc successum
 Murisci metu Amogabari soluti, fidentius iam commeantes in Asiam, Per-
 sas illic non paucos sub duce Atina merentes, certis in suas partes con-
 ditionibus attractos, freto trajecto ad sua castra deportarunt. hi caeteris
 adiuncti, qui iam illic erant, suis popularibus, Persarum fere duum mil-
 liam numerum explebant. quibus multi quoque mixti Orientalis olim tra-
 ctas incolae Romani, nunc omnium inopes eoque qualemcumque oblatam
 vivendi conditionem amplectentes, copias in formidabilem multitudinem
 Amogabaricas auxerunt. hac usi opportunitate in rem suam duces illius
 gentis praeterquam saltus et inga praerupta montis Ganii validis suorum

καὶ λίαν δειφύλαττοντο, τὰ περίξ δὲ καὶ διαδραμόντες ἀπὸ γούν
 Καλλίου μέχρι καὶ Τζουρουλοῦ, τὸ ἐντὸς ἅπαν κακῶς διετίθουν,
 κτείνοντες παμπληθεὶ ὡς εἰς χιλιάδας πίπτειν, ζῶα καὶ βούς
 ἀροτῆρας ζευγίτας ἀνδραποδίζοντες, καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ ἄροτον,
 D ὅτε οἱ μὲν ἐσφάττοντο, ὅσοι δὲ καὶ ἐφθασαν προσφυγόντες, ἐν-
 τὸς τῆς πόλεως παρεδύοντο. αὐτοὶ δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν
 εἰργασμένοι, ἐπεὶ ἀποκεκλεισμένην Ἡράκλειον ἤκουον (ἐφθασαν
 γὰρ οἱ τῆδε τῷ ἀπογνῶναι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν
 ἡγεμόνων ἐξοτρυνόμενοι, καταβαλεῖν μὲν ὅσον ἴσχυσαν τοῦ πο-
 λίσματος, πυρὸς δὲ τὰ πάντα θείσθαι δαπάνημα, κατὰ Σηλυ-
 βριαν δ' ἐγκλεισθῆναι), ὡς εἶχον εὐθύς Ῥαιδιστῶ προσβύλλουσι.
 καὶ ὅσον μὲν ἐκτὸς προκατέλαβον, ἀνοικτὶ κτείνουσιν ὡς κείσθαι
 E πειρόντας ἐκ τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ Ῥαιδιστοῦ
 παμπόλλους ἀνθρώπων, τὸν δὲ πύργον πολλῶν ἐγκλεισθέντων
 περικαθίσαντες ἤθειλον ἐξελεῖν. καὶ ἐπεὶ ἀδύνατα ἦν σφίσι αἰ-
 15 ρεῖν μαχομένοις, καθ' ὁμολογίας ἐπεκρῶντο χειροῦσθαι. ἀλλ'
 οὐδ' οὕτως εἶχον· ταύτη τοι καὶ ἀπογνόντες ὑπέστρεφον.

P 410

12. Τότε καὶ τῆς Ἀνγούστης Εἰρήνης ἐπαναζευγνυούσης
 ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ σταθμοῖς βασιλικοῖς ὡσεὶ δέκα ἔξανυούσης

1. γούν] τῆς?

praesidiis inessas nostris invia fecerunt, etiam ex abundante turba varias
 conflatas manus quoquoersum emittentes, cuncta quae circa Ganum sunt
 usque Teurulum saevis incursionibus vastabant, trucidantes passim obvios,
 ut pluribus cadaverum millibus strati post horum transitum campi apparet-
 rent, greges armentaque abducentes, ne bobus quidem arantibus par-
 cendo, quos ab opere abstrahebant licet publice utili et ob anni tempus
 opportuno. hinc magna scilicet consternatio miseræ plebis per cunctas
 illas regiones erat, cunctis qui necem evadere potuerant in urbem confu-
 gentibus, ac intra eam quoque terrore durante illic in latebras se ab-
 dentibus. porro barbari editis immanibus toto illo tractu inauditæ cra-
 delitatis exemplis, ubi se exclusos spe senserunt Heracleae, prout desti-
 naverant, occupandae (quoniam Heracleenses desperatione securitatis, et
 maxime praefectis urgentibus, urbis ipsi suae quantum manu potuere post-
 quam diruerant, reliquis igne subiecto intra Selybriam se coacuerant)
 toto impetu Rhaedestum aggrediuntur. ac exteriora quidem omnia per
 circuitum eius oppidi primo incursu occupant, sine misericordia trucidan-
 tes, ita ut a tribus ecclesiis ad ipsas usque Rhaedesti portas strages in-
 gens obtruncatorum plurium faceret; turrim autem numero inanes
 praesidio exorsi oppugnare, utcumque summam in hoc contentionem adhi-
 bebant, frustra erant. itaque desperata expugnatione per vim apertam,
 pellicere obsessos ad deditionem conditionibus offerendis conabantur, ni-
 hilo feliciore incepto. quare omissa vires ipsorum excedente negotio,
 unde venerant, reverterunt.

12. Hac vice rerum Augusta Irene Thessalonica Constantinopolim
 revertente, ac iam decem circiter diebus eo itinere progressa, sed ea

τὰ τῆς ὁδοῦ, ἀγγελθὲν βασιλεῖ πέμψας ἀπήγγειλεν ὑποστρέφειν· μηδὲ γὰρ ἀνυστά οἱ πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἶναι, τῶν κατὰ δύσιν πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως συγγεθέντων. αὐτὸς δὲ ὡς δυνατὸν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τοσαύτην κακίαν (ἔφθασαν γὰρ καὶ τὸ Ἐξαμίλιον, φρούριον οὕτω λεγόμενον, προκα- Β τασχόντες οἱ Τοῦρκοι, οἷς δὴ συνῆν καὶ ὁ Ῥομοφόρτος Κατελύρος), ὁ δὲ βασιλεὺς παραπέστευε τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλην, παραδοὺς δυνάμεις ὄσους ὁ καιρὸς ἐσχεδίαζε, καὶ περὶ πού τὴν Ἄπρω περικαθῆσθαι διετάττετο. οἷς δὴ ὁ Ῥομοφόρτος ἐν 10 ἀπορρήτοις ὡς δῆθεν πέμψων τὴν πρὸς βασιλέα ἅμ' ἰδίῳ λαῶ περι πού διακοσίους ποσομένῳ καθυπισχεῖτο ἀπόκλισην, πλὴν C χιλιάδων χρυσοῦ τόσων ἀποσταλισῶν ἐφ' ᾧ τοὺς περὶ αὐτὸν δουλαγωγηθῆναι καὶ τοὺς Πέρσας ἀπαξάπυντας προχειρίσασθαι· καὶ εἰς πέντε χιλιάδας τὸ δοθησόμενον ἴστων. ὁ δ' ἐπὶ στρατοῦ 15 πέμψων σὺν ἄλλοις δωρήμασι διεπνυθάνετο πῶς ἂν πάντας δια-

6. Ῥομοφόρτος?

lentitudine qua solent reginae procedere, imperator re audita misit ei obviam qui a se magnopere monerent ut cursum reflecteret, differretque in urbem reditum tali tempore ipsi periculosum: nam ob incursiones hostiles tanta esse perturbatione confusum Occiduum tractum universum, ut nulla spes esset illac eam transire secure posse. porro ipse adversus tam vehementes insultus hostium quantam poterat opponens contentionem resistendi, postquam cognovisset Turcos in paulo ante ab ipsis occupata Examilii arce stativa habere, ubi cum iis erat Romofortus quoque Cateclanus, Marulem ex magno archonte ducem exercitus creatum iussit, attributis ei quantas expedire pro tempore potuit, modicis copiis, circa locum Apro dictum castris munitis considerare. ad hunc isto haerentem loco Romofortus nuntiis clam missis indicat cogitare se transfugium ad imperatorem cum iis quos ex sua gente secum haberet peculiariter obnoxios: nam de Turcis, quibus precario praeceasset, spondere nihil posse. erant autem quos certo confideret se adducturum, circiter ducenti. sed antequam accederet, cupere se nobili et rei Romanae in primis utili facinore specimen et quasi pignus fidei ac virtutis suae Augusto dare, Persis omnibus, qui contra Romanos in Occidua continente militarent, funditus delendis. verum ad hoc egere aliquot millibus nummorum, ut ea pecunia perpelleret Turcos sibi quadamtenus parentes ad pugnandum in Persas socios, quod iis ostenso praemio facile persuadendum confidebat, licet a rursus obliganda imperatori fide adeo videret abhorrentes, ut eo illos umquam assensuros plane desperaret. accepit credule propositionem Marules, et quo magis inclinaret sic iam affectum Romoforti animum, munera ipsi per submissos ad ulterius tractandum non parva obtulit. his distinctius inquiringibus de summa quam posceret, ille respondebat haud minorem esse debere quinque aureorum millibus, pretio non magno, si cum promissi operas pretii utilitate ingenti compararetur. facile in hoc conveniebat Marules; sed prius percontabatur qua demum ratione rem quam pollicebatur oppido difficilem perfecturam se confideret. ad ea ille

χειρίσαιο· ὁ δ' ἔφρασκε οἱ τοὺς ἡμίσεας ἔξω που στείλαι, καὶ τοὺς ἐναπολειφθέντας ἐρήμην ἀποκτεινῆναι, κἀκείνους ἐκ δια-
 D δοχῆς. ὁ δὲ δεῖγμα τοῦ τοιοῦτου ἀπῆτει πρὸς πίστωσιν. καὶ
 δέχεται δὴ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἀποσταλείσας παρ' ἐκείνου ὡς δῆθεν
 Περσῶν. καὶ ἠπάτησεν ἄν, εἰ μὴ τις γυνὴ μιαν τῶν κεφαλῶν 5
 P 411 ἀριδῆλως ἰγνώρισεν τοῦ ἰδίου ἀνδρός, ἐξ ἧς τὰς λοιπὰς Ῥωμαίων
 εἶναι κατὰ τὸ εἶκος ὑποτοπήσαντες πείρας ἐκείνης ἀπέσχοντο.

A 13. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς λιμῶ καὶ πολιορκίᾳ καὶ τὰ
 κατ' ἀνατολὴν φρούρια ταλαιπωρεῖσθαι πυνθανόμενος, τὸν μὲν
 λιμὸν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν μεγίστων μονῶν τὸ περιττὸν τῶν σίτων 10
 ἐκλέγων, στέλλων τοὺς διακομίσοντας κατὰ θάλασσαν, ὡς ἦν
 θεραπεύειν ἠπέλεγτο, τὴν δὲ τῶν Τούρκων καταδρομὴν, τὰ αὐτὰ
 τῷ Κάνι τῶν Τοχάρων Χαρμπαντῆ ἢ δὴ καὶ τῷ Καζάνη δια-
 πρεσβευόμενος, ἤξιον κατὰ συμμαχίαν πέμποντα στρατὸν ἀνα-
 B στέλλειν. μικρὸν ὄσον, καὶ πρέσβεις ἐκείθεν ἀφίκοντο, καὶ 15
 ἀγγέλαι ὡς περὶ μ' χιλιάδας ἀνδρῶν μαχίμων ἤδη καθητοιμά-
 σθησαν, ὧν τὰς κ' φθάσας ὁ τοῦ Χαρμπαντῆ αὐτανόμιος ὕμ

perspaurum se aiebat parti dimidia Persarum ut alio abirent, praeda
 quam illic diriperent ostensa, cuius eos sciret avidissimos: iis sic digres-
 sis in residuos cum suis cunctis una iunctis Latinis et Turcis improviso
 ruiturum, interfectorumque haud dubie universos; tum in alios illos similiter
 moturum, parique exitio paucos nec opinantes affecturum. his ultro ad-
 debat sese, si Marules vellet, in arrham promissae operae iam nunc mis-
 surum aliquot capita Persarum clam a se occisorum. ad quod huic asse-
 tenti paulo post adfuerunt a Romoforto capita recens secta quorundam
 hominum, quos ipsi fuisse Persas affirmarent, afferentes; qua specie indu-
 ctus in fraudem esset minus cautus dux noster, pecuniaeque iacturam damno
 insuper maiori mox ab insidiis perfidorum, transfugii obtentu cladem no-
 bis novam molientium, cumlasset, nisi forte reperta illuc Romana mulier
 unum e capitibus allatis sui viri a Catelanis nuper capti certissimo sibi
 agnitum, eiulatibus cuncta miscens, esse deieraret; unde suspicione orta
 reliqua quoque capita Romanorum esse malaque fide Romofortum agere,
 damnosus cum deprehenso iam proditore tractatus abruptus est.

13. At imperator fame et obsidione arces per Orientalem tractum
 laborare audiens, fami quidem succurrere conatus est frumento supra usum
 abundante necessarium e maximis quibusque urbis Monasteriis corragato,
 ministrisque tradito idoneis, qui illud mari quo erat opus deferrent. Tur-
 corum vero incursionem coercere studuit missis legatis ad novum Canis
 Tocharorum Champantanem, qui eadem a se illum rogarent quas iam
 impetrasset ab ipsius decessore Cazane, nempe ut sibi subditos populos
 ne satrapas vetaret terras imperatoris Romanorum sibi amici ac foederati
 hostiliter infestare. ac retulerant paulo ante reduces legati pronum se ad
 nonnuendum postulatis reperisse Champantanem. iamque is adeo audio-
 batur in eam rem exercitum conscripsisse non minorem quadraginta milli-
 bus exercitatorum bello militum; quorum viginti millia eiusdem Charn-

περὶ ποῦ τὸ Ἰκόνιον· μεθέπεσθαι δὲ καὶ τὰς λοιπὰς οἱ πρόσβεις
 διεβεβαίον, εἶναι δὲ μὴ πλέον σφίσι τοῦ μαθεῖν τὴν τοῦ βασι-
 λέως θέλησιν, ὅπου καὶ ἐπὶ τίνας προσβάλλοιεν ἀμυνόμενοι τοὺς
 ἀλάστορας. καὶ ὁ μὲν κρατῶν ἐν τούτοις ἦν, καὶ δῶρα καὶ C
 5 πρόσβεις πρὸς ἐκείνους ἐζητοιμάζετο· ἀγγέλλεται δὲ καὶ φήμη
 προστρόπαιος, ὡς κατελήπται Ἐφεσος παρὰ τοῦ Περσάρχου
 Σασᾶν, ὃς γαμβρὸς ἄμα καὶ θράπων τοῦ Καρμανοῦ Μαντα-
 χίου ὧν ἐκείνου μὲν ἐκ πολλοῦ ἀπεισίατησε, καθ' ἑαυτὸν δὲ δυ-
 νάμεις ἄγων ὑπὲρ ἐκείνον ἐκραταιοῦτο. καὶ δὴ προεάλω μὲν
 10 παρ' αὐτοῦ τὸ ἐκείσε τῶν Θυραίων φρούριον, λιμῶ πολυημέρῳ P 412
 τοὺς ἐκεῖ παραστησομένου· ἐπεὶ δ' αὖθις ταύτης χάριν τῆς αἰ-
 τίας ἐξ ὁμολογίας τοῦ μή τι τῶν ἀνηκέστων τοὺς ἀνθρώπους πα-
 θεῖν συγκατελήπται καὶ ἡ Ἐφεσος, σκευὴ μὲν ἐκείνα τὰ τῷ ναῦ
 ἀφιερωμένα τοῦ ἡγαπημένου τῷ Χριστῷ καὶ παρθένου, χρημά-
 15 των τε ἄπιστον πλήθος διεφορεῖτο, μετακίλζοντο δὲ καὶ οἱ πλείους B
 τῶν πολιτῶν ἐπὶ τὸ τῶν Θυραίων φρούριον, δέει τοῦ μή τι πα-
 θεῖν ἐκ δόλου τοὺς Περσάρχας ἄχαρι ἐπιθεμένων ἐκείνων, ἦν
 καιρὸς διδοίη. ἄλλους δὲ πλείστους ἔργον μαχαίρας ἐποιοῦν
 ἀνοικτὶ σφάττοντες.

20 14. Ταῦτ' ἀγγελλόμενα, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔτιρ' ἄττα C
 δεινὰ καθ' ἡμέραν, δεινῶς ἀλύειν ἐποιοῦν τὸν βασιλέα. οὐ μὴν

pantani fratris filius ducere nuntiabatur, pervenisseque iam circum Ico-
 nium. reliquos mox secuturos legati affirmabant. esse porro his manda-
 tum ex imperatoris nutu pendere, quidquid ille significasset exequendo,
 veniendo quo vocasset, in eos movendo quos indicasset e satrapis suo
 imperio infestis. dum haec imperator audiens et legatos et munera quae
 in occursum tam opportunis auxiliariis destinet exquiri, turbat ecce
 gratulationem eius fama sane feralis, nuntians captam Ephesum a Per-
 sarcha Sasano, qui gener simul et servus Carmani Mantachiae cum esset,
 ab illo quidem iam pridem defecerat, propriis autem auspiciis copias da-
 ctans adeo se opibus firmaverat, ut frustra iam, si tentaret antiquus he-
 rus, retrahere fugitivum conaretur. atque ab hoc iam antea coacta ad
 deditionem longa fame fuerat arx illic sita Thyraeorum. postquam au-
 tem pari famis necessitate subigente dedita eidem Ephesum quoque est,
 sub conventionibus tamen prius stipulatis nihil saevum in deditos statuen-
 di, vasa illa pretiosissima in templo dilecti Christo et virginis discipuli
 consecrata, cum opum illic conditarum infinito numero, inde asportaban-
 tur. translati etiam a victoribus sunt in Thyraeorum arcem plerique ci-
 vium, metu ne ab iis captato forte postmodum tempore in novos dominos
 dolo insurrecturis Persarchae improviso circumventi molesti aliquid pa-
 terentur. alios plurimos gladio Persae interemerunt immisericorditer
 mactantes.

14. Hi tam tristes nuntii cum aliis aliunde quotidie nihilo laetioribus
 periculis gravi quidem moerere imperatorem affligebant, non tamen deli-

- δ' ἐς τέλος κατέπιπτεν, ἀλλὰ καὶ αὐτός, ὅσον εἶχεν, οὐκ ἔλη-
 γην ἀντιπαλαμώμενος, καὶ τέως τὸ ἐγκόλπιον κακὸν ὑπὲρ τᾶλλα
 ἔθειλεν ἀνασπᾶν. τὸ δ' ἦν Ἀμογάβαροι τε καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς
 Πέρσαι, οἷς δὴ καὶ οἱ ἄνω ῥηθέντες ὑπὲρ τοῦς χιλλοὺς ὄντες
- D** Τουρκόπουλοι προσεχώρησαν. ἐπειδὴ γὰρ συνάμα Ἀλανοῖς ἀφι-
 στήκεισαν, ἐκεῖνοι μὲν κατ' αὐτοὺς ἦσαν, καὶ δόξαν ἐκ πολλῶν
 ἐδίδουν, εἰ μὴ ἱκανῶς πρὸς βασιλέως μισθοῖντο, ἀποχωρεῖν
 πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον. ταῦτα γὰρ Κουτζίμπαξις ἐπανήκων
 πρὸς βασιλέα διεβεβύλον· πρῶτος δὲ τῶν ἱερομάγων τῶνομα
 τοῦτο ἐξελληνίζεται. οἱ δὲ Ἀλανοὶ μαθόντες ὡς Τουρκόπουλοι¹⁰
 ἀπέκλινον πρὸς Καλλιούπολιν ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶν, αἵφνης
- E** ἐπεισεπρόντες κατὰ τὴν πρὸς βασιλέα δῆθεν χάριν, γυναῖκας ἐκ
 πολλῶν ὀλίγας καὶ παῖδας περισχόντες πρὸς τὸν κρατοῦντα ἀπέ-
 στελλον. ταύτη τοι καὶ τῶν ἐχθρῶν κρατυνομένην, ὡς καὶ ἐξε-
 λαύνειν καὶ κατατρέχειν τὰ λοιπὰ τῆς Θράκης ἠγγλθαι, οἱ μὲν¹⁵
 τοῖς προαστείοις ἐγκατωκημένοι τῆς πόλεως ἀπαίροντες πρὸς τὴν
 πόλιν ἐσκευυγώγουν, βασιλεὺς δὲ καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐπιχειρῶν
- P 413** ἐφ' ᾧ τοὺς ἐχθροὺς ἐπίσχοι, καὶ πρὸς Γέννουαν πέμπει πρεσβείαν,
 ἀξιών ἐκεῖθεν ἀναχθῆναι στόλον νηῶν κατ' ἐντελεῖς τοῦς μισθοῦς,
 καὶ ἅμα ἦρι πρὸς τὰδε ἀφίχθαι. 20

ciebant eius animum, qui perstabat erectus pertinaci spe, nec cessabat intendere conatus ad mala undique ingruentia quam posset efficacissime repellenda. et princeps quidem eius cura laborabat in excutienda sibi e sinu intestina peste urbi minantis e proximo tumultus, coniuratis simul Amogabaris cum Persis, ad quos memorati prius Turcopuli numero supra mille se aggregaverant. postquam enim hi Alanos imitati se ab aliis abluerant, perstiterunt sic aliquandiu in suo ipsorum arbitrio, nemini alteri obtemperantes, quando multorum opinio non inverisimilis, ut res apparebant, fuit eos, nisi ab imperatore praecoccuparentur promissione stipendiorum quanta ipsi peterent, ad Osphentisthalabum accessuroa. id enim fore, revertens ad imperatorem affirmaverat Cutzimpaxis; quod nomen si Graece interpreteris, primum hieromagorum sonat. verum Alani certiores facti Turcopulos Calliopollim versus iter intendere ductis una secum uxoribus et liberis, in eos improvise irruentes, quasi ut gratificarentur imperatori, paucas e multis mulieres et pueros sic captos ad Augustum miserunt. caeterum adiunctione Turcopulorum Catelani adeo tunc roborati sunt, ut confestim inde nuntiarentur incursando agere ferreque quidquid in Thracia reliquum erat. qua percussi fama incolae iam ipsi suburbiorum Constantinopolis, ne illam quidem securam rati stationem, convasantes palam intra urbem se condebant. at imperator multa iam frustra expertus alia ad hos tam importunos hostes coercendos, appellit denique animum ad consilium mittendi legatos Genuam, qui suo nomine rogarent mitti suppetias inde ad se armatam classem, mercede a se ampla et recte solvenda suis auspiciis militaturam, quam ita tempestive vana facere orabat ut veris huc initio posset occurrere.

15. Ἐν τοσοῦτω δὲ καὶ τις τῶν διαπεραιωθέντων Περ- B
 σῶν, Ἰσαὰκ Μελήκ, σατράπης ὦν καὶ πολλοὺς ἄγων, πέμπων
 πρὸς βασιλέα κρυφῆδὸν παρὰ πᾶσαν τῶν Κατελάνων αἰσθησιν
 ἤξιου περὶ σπονδῶν, ὡς αὐτόθεν ἀποστατήσων Ἀμογαβάρων,
 5 καὶ ὅσα τοῖς τοῦ βασιλέως συνοίσει πράγμασι κατὰ τὸ δυνατόν,
 ὡς ἔχει, διαπραξόμενος, ἢ γοῦν αὐτόθι μένων, εἰ δυνατόν ἦν,
 ἢ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀντιπέραν σὺν ἰδίῳ λαῶ γενόμενος. βασιλεὺς δὲ C
 τῶν δεινῶν ὁσημέραι πληθυνομένων καὶ μὴ ἐώντων ἄλλο τι βου-
 λεύεσθαι ἢ τὸ χεῖρω ποιεῖν τὰ τῶν ἐχθρῶν κατὰ τινα σύνεισι
 10 (ἄλλως γὰρ ἀντιπράττειν καὶ πολεμεῖν οὐδ' ὄλως ἦν) ἀσμένως
 προσέτετο τὴν πρεσβείαν, καὶ ἀντιπέμπας διὰ τινος Πέρσου, μὴ
 φωραθείη δῆθεν τὸ μελετώμενον, δοῦναι μὲν εἰς γυναῖκα τὸ τοῦ
 παλαιοῦ ἐκείνου Μελήκ θυγάτριον τῷ Περσῶρχῃ καθυπισχεῖτο,
 παρέχειν δὲ ὅσα τε κατὰ προῖκα καὶ ὅσα κατ' ἄλλην φιλοτιμίαν D
 15 τὰ ἱκανά. ἀλλὰ τούτων ὁσημέραι διαγγελλομένων, καθ' ὑποσχέ-
 σεις τοῦ καὶ αὐθις προσχωρεῖν τοὺς ἀποστατήσαντας Τουρκοκού-
 λους αὐτοῦ γε συμπράττοντος, εἰ μόνον πέμποιντο αἱ τούτων
 γυναῖκες, πλὴν μετ' ἀσφυλείας τοῦ μήτι παραβῆναι κατ' ἀπά-
 την τῶν συγκειμένων, ὡς γοῦν ταῦτ' ἠκονόμηντο καὶ ἤδη ἐπέμ-
 20 ποντο, φωρῶται τοῖς Ἀμογαβάρσι τὸ δρᾶμα, καὶ Ῥομοφόρτος E
 τὸν Περσῶρχῃν εἰς κρίσιν ἄγει, καὶ ὅσοι συνεμελέτων αὐτῷ τὰ

6. διαπραξόμενος P.

16. ἀποστήσαντας P.

15. Inter haec quidam e Persis qui in tractum Occiduum traierant, Isaacius Melecus, eius gentis satrapa et multos sub se habens, misit clam ad imperatorem, sine ullo Catalanorum sensu, qui rogarent ut se ipsi conciliari cupientem et foedus cum eo inire admitteret. offerebat autem se statim relicturnum Amogabarorum partes, et quidquid ad res et rationes imperatoris expedire intelligeret, pro virili acturum, sive illic ubi erat, si fieri posset, persistendo, sive in adversam cum suis copiis transfretando continentem. his imperator auditis, reputans malis quotidie ingravescentibus non aliam aliunde spem remedii ostendi, quando exhaustae opes imperii facultatem negabant iusti exercitus rebellibus opponendi, quam a procuranda, si qua posset arte confici, debilitatione atque immi- natione potentiae hostilis, perlibenter excepit legationem, et remisso ad Melecum Persa quodam fido, ut res tutius lateret, promisit se illi datu- rum in uxorem antiquioris illius Meleci filiam, adiecturumque dotem amplam, nec in caeteris, quoties foret opus aut ipse cuperet, suam mun- ficentiam requisiturum. et procedebat feliciter tractatulo missis ultro citroque quotidie comestantibus; quorum quidam a Meleco nuntiavit ipsi videri posse Turcopulos a societate Catalanorum abscindi et dato idoneo fidei pignore Romanis conciliari, si suae ipsis mulieres, quas captas ab Alanis imperatori deditas dictum est, ab hoc illis redderentur. his facile annuente Augusto et mulieribus iam missis, deprehenditur ab Amogabaris arcana molitio. quare Romofortas ad iudicium Persarcham citat,

τῆς ἀποστατήσεως. τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν ὄλωσ ἀπολογεῖσθαι, ἐν εἰς ἀπολογίαν προτείνεται, τὸ ἀπατᾶν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν θάλειν τὰς συζύγους τοὺς Τουρκοπούλους. πλὴν ὑπονοηθέντες ἐντεῦθεν τὰς εἰς αὐτοὺς πληροφορίας τῶν Ἀμογαβάρων ἀπέλυσον. ὄθεν καὶ ἔξ αὐτῆς ἀντιπερᾶν ἐγνώκεσαν τὸν Περσάρχη. αὐτοὶ 5

- P 414 δὲ κατὰ νότου λιπόντες τοὺς Πέρσας, περὶ οὗ τὰ τῆς Μιανδύτου μέρη, ἐνθεν μὲν ταῖς παρ' αὐτοῖς τριήρεσι χρώμενοι τὸ προστυχὸν ἐληΐζοντο τρόπον πειρατῶν κατὰ θάλασσαν, κατὰ δὲ ξηρὰν ἔθειον παμπληθεῖ, καὶ προσδόκιμοι ἦσαν προσβαλεῖν καὶ πόλει· προσετόλμων δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πρεσβεῖαν πέμπειν, καὶ 10 ἀξιούσιν δίδοναι μὲν τοὺς μισθοὺς, συνωνεῖσθαι δὲ καὶ τὰ σκυλευθέντα, καὶ οὕτω μετ' εἰρήνης ἐπὶ νηῶν πέμπειν αὐτοὺς εἰς τὰ ἴδια. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' οὐκ ἐχώρουν γίνεσθαι, ἄπρακτα τὰ τῆδ' B ἦσαν, μόναις δὲ ταῖς πρὸς θεὸν ἰκεταίαις ἤλπιζον σωῆσθαι, ὡς συχναὶ ὁ πατριαρχεῦων παμπληθεῖ διεπραττέτο. τῶς δὲ καὶ 15 τὸ τοῦ Κοσμιδίου φρούριον, δεδιότων μὴ ἐπιστάντες κατέσχοιντο, ἐκ μέρους κατήρειπτο, καὶ ξενικὰς δυνάμεις ἔκ τ' Ἰβηρίας (κακῆ γὰρ ἀποστέλλων βασιλεὺς περὶ συμμαχίας ἤξιον) ἔκ τε Γεννούας ἀπέξεδέχετο. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὰ ἐντὸς ἐσάπαξ ἀσφαλῶς εἶχον τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐνθεν μὲν τις τῶν ἐπιρρήτων ἐκ δό- 20

eosque omnes quos defectionis cum eo cogitatae suspicio contingebat. his causam difficilem, exitu sane ancipiti, dicentibus cum non occurreret quid aliud verisimiliter allegarent, in eo consenserunt ut affirmarent non vere deficere se voluisse, sed ostentanda falso eius rei voluntate ab imperatore retrahere uxores Turcopulorum. fidem invenit apud Amogabares plausibilis excusatio. atque ita magno defuncti periculo coniarati, Persarcho Meleco persuaserunt velocem in Asiam traiectum, quem is clam administrare eo commodius potuit, quod quasi soluti iam cura Catalani, Persis a tergo relictis circa partes Madyti, hinc quidem triremibus conscensis mare latrocinantes infestabant, inde autem terrestribus copiis late praedabundi regiones incursabant, ipsi quoque urbi formidati, anxia eorum expectatione sollicitae, quando et ausi sunt nova imperatorem legatione superbe lacessere, qua petebant solvi sibi plane stipendia retro debita, tum quae rapta in manibus haberent, alia ipsorum arbitrata taxanda pecunia redimi; ils peractis praeberi sibi ab imperatore naves, et sic cum pace in patriam remitti. ni haec fiorent, internocinium ad extremum denuntiabant bellum. haec cum admitti nullo modo possent, palam erat cunctis spem conventionis nullam superesse. quare in sola fiducia divini auxilii precibus exorandi salutis publicae faciltas et ratio pendebat, haud segni ad id officium patriarcha, qui maximis crebro conventibus solitas suas litanias iterabat. interim autem periti rerum bellicarum, ut defendi satis posset arx Cosmidii verentes, deserere et ex parte subverti suaserunt. imperator autem copias auxiliares ex Iberia et ab urbe Genoa, unde poposcerat, expectabat eo cupidius, quo ne interiora quidem urbis

σιως, ἱερωσύνης περικτῆσθαι δόξας ἀξίωμα καὶ πρὸ χρόνων προσχωρήσας ἐκείθεν τῷ βασιλεῖ, ὁ τοιοῦτος Δριμὺς τοῦπίκλην, C ὄνομα θεὸς ἑαυτῷ ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Λύσκουρι καταγόμενος, ὑπῆρχετο τοὺς πολλοὺς καὶ τὴν ἐκ βυσιλέως ἀποστasiaν 5 οἰκονομῶν οὐκ ἀπώκνει, ἔπεμπε δὲ λόγους καὶ γράμματα καὶ πρὸς αὐτοὺς Ἀμογαβάρους, τὴν κατὰ βασιλέως μάχην σφίσι δολερῶς ὑπανάπτων· ἐκείθεν δὲ ὁ εἰς ἀξίαν τοῦ δομειστικου προχειρισθεὶς τῶν σχολῶν (ὁ Κατελάνος δ' οὗτος ἦν καὶ πρῶην ἡμυραλλῆς) συνάμα τῷ ἐκ δύσεως Μυζάκη, ὃν ἐπὶ στρατοῦ εἶχεν ὁ 10 ἄναξ, πολλά τινα κατὰ Ῥωμαίων ξυνέρρυπτον, πρὸς Ἀμογα- D βάρους πέμποντες καὶ τὴν μάχην ὡς μάλιστα ἐξοτρύνοντες. ταύτητοι κἀκείνους φωραθέντας ποινή τις ἀξία λαμβάνει τετυχηκότας δικαστηρίου κεκλειῆσθαι ταῖς φυλκαῖς. δίζαντας δὲ τι κὰν μέρει τοὺς σχιζομένους μετέχειν ἐκείνω τῶν βουλευμάτων ἅμυ πάν- 15 τας, πλὴν τῶν μὴ δυναμένων κινεῖσθαι, μὴ μόνον τοὺς τοῦ Μωσελέ μονῆς ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως ξυνέπιπτε μετοικλῆσθαι, καὶ ταῦτα καιρῷ χειμῶνος καὶ κρύους.

16. Ἡμῖν δὲ οὐδὲ τὸ κατὰ τὸν πάπαν Ἀλεξανδρείας σι- P 415 γητέον. ἔτυχε μὲν οὗτος συνάμα τοῖς περὶ αὐτὸν κατὰ τὴν Εὐ- 20 βοίαν, ὡς ἀνωτέρω μοι εἶρηται, παρὰ τινι τῶν δημοτικῶν μι-

sat sibi tuta sentiebat propter subodoratas quorundam machinationes proditorum. nimirum quidam cognomento Drimys, qui olim famae parum bonae dudum ex Occiduo tractu ad imperatorem accesserat, sacerdotii dignitatem se adepturum ratus, nomen in urbe sibi fecerat, iactans sese ortum e stirpe Lascaris, et multorum studiis sic sibi conciliatis haud cessabat quoad posset cunctos ad rebellandum adversus imperatorem concitare. missis quin etiam ad Amogabaros et nuntiis et literis, eos fraudulentis promissis incitabat ad urgendum quod coepissent bellum et summa vi Augustum oppugnandum. aliunde vero in dignitatem domestici scholarum promotus Catelanus, memoratus pridem nobis Ameralls nomine, coniunctis consiliis cum quodam ex Occiduo tractu Mysace, quem alias imperator ducem exercitus habuerat, multa malitiose contra Romanos miscerant, Amogabaros et ipsi ad quam maxime iis nocendum adhortantes. deprehensa tandem clare utraque coniuratio est, auctoresque iudicio convicti poenae carceris perpetui subiecti sunt. ac cum inter has ventilaudas causas quaedam indicia manassent suspicionem moventia adversus schismate discissos quasi et ipsi Drimy aut Myzaci adhaesissent, quotquot eius factionis non modo in monasterio Mosele dicto, sed et alibi uspiam intra urbem erant, iis exceptis qui per aetatem aut morbum moveri nequiverunt, abire alio coacti sunt, idque perincommodo tempore hiemis et gelu.

16. Nobis vero ne res quidem Alexandrini papae reticendae hic sunt. erat ille cum suis, ut est a me dictum superius, Euboeae, conducto illi Georgius Pachymeres II. 38

σθοῦ ξαναγούμενος· ἐπεὶ δὲ καιρὸς διήλθε καὶ οὐδὲν ὄλως συνίμειε τοῖς ἐκεῖ, εἰς ὑπόψιαν καθίσταται, καὶ μᾶλλον φρεσίοις ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὸ σέβας, οἱ καὶ ἐπιστάντες, ἅμα καὶ τινες τῶν Β δυναστευόντων, τὴν ἐνδημίαν ἀνέκρινον. ὡς δὲ πλέον οὐκ εἶχον μανθάνειν ἢ τὴν ἐκ παρόδου καταγωγὴν καὶ τὴν εἰς εὐκαιροῦς γενησομένην αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἀταγωγὴν, τέως περὶ τῆς δόξης ἀνέκρινον, καὶ ὅπως ἔχοι πρὸς τὴν αὐτῶν ἐκκλησίαν, καὶ οἷς εἰς ἀγιασμόν χρῶνται ἀζύμοις, μετὰ πολλῆς ἠρώτων τῆς ἐπιθέσεως. ὡς δ' οὐκ ἦν αὐτὸν περὶ τούτων ἀποφαλεσθαι, ἐκείνοι δίκαιον εἶναι καὶ πρέπον πατριάρχην γε ὄντα λέγειν αὐτὸν τὰ τῆς γνώμης 10

σφοδρῶς κατήγειον· εἰ δ' οὖν, ταῖς οὐ καλαῖς ὑποψίαις δοκεῖν ἐνέχεσθαι. τοῦτο ἐφ' ἡμέραις ποιοῦντες, ἐπεὶ οὐδὲν ἦν-τον, τέλος θύτερον δυοῖν ποιεῖν ἐδικαίουν, ἢ λαμβάνειν τὴν ἐξ ἐκείνου περὶ αὐτῶν ὁμολογίαν, καθὼς ἦν βουλευτὸν σφίσι, ἢ κατακαλεῖν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὡς περὶ τὴν ἐκκλησίαν 15 αὐτῶν ἁμαρτάνοντας. ὠριστο τοίνυν ἡμέρα, καὶ λαὸς ἤθροιστο,

Δ καὶ λιπαρῶς ἀνέκρινον πάλιν. ὁ δ' οὐδὲν παρὰ τὰ πρότερα ἔλεγεν· εἶναι γὰρ ὀδύνην, καὶ μὴ ἀνάγκην ἔχειν μὴ τινος συνεσιώτης συνόδου λέγειν. καὶ ἐπεχείρουν κατακαλεῖν. καὶν καὶ εἰς ἔργον

7. τὴν decret.

hospitio diversans. cum vero longo ibi moratus tempore, plane segregatus viveret, communione commercioque omni cum indigenis constanter abstinens, suspectus esse coepit, praesertim Freris zelo religionis instinctis, quod eum abhorrere a sacris ipsorum cernerent. hi ergo secum ductis quibusdam e magistratibus aut primoribus loci adeunt hominem, et quamobrem eo venisset, ad quid ibi haereret, interrogant. ubi autem nihil exprimere ab eo potuerunt aliud nisi se ut peregrinum viatorem merito interim uti diversorio, quoad expectata sibi adveniat opportunitas itineris quo intenderet prosequendi, ad ritum illi et res sacras examen transtulerunt, exquirentes quid de ipsorum ecclesia sentiret, et an probaret quod illic in usu erat, confici eucharistiam in azymis? de quo ut sententiam suam promeret vehemente instantia flagitabant. verum illo pari constantia negante super his pronuntiare, illi nihilo minus urgebant, aientes nec equum nec conveniens esse patriarcham de re ad dogma vel religionem pertinente interrogatum silere. minabanturque, si obstinaret in tacendo, se id interpretaturos in partem sequiorem. sic instando ubi dies frustra multos insumpissent, demum denuntiarunt alterum horum sibi certum esse facere, aut audire quae vellent ex eo, scilicet profiteme proba sibi et legitima videri sacra ipsorum, aut ipsam et eius una comites vivicomburio punire tamquam blasphemos in ecclesiam ipsorum. ei peragendae rei dicta dies aderat, conveneratque ad spectaculum iam populus. tunc Frerii cum proceribus eadem iterum instantissime a patriarcha exprimere coe- tendebant, illo pariter solita tunc quoque se involvente pertinacia tacendi, alleganteque in itinere se esse, non in synodo, ubi sententiam de dogmate dicere suam deberet. ergo illi ad comburendum, uti decreverant, roca-

- C 17. Μοναχός τις Ἡλαρίων, νέος ὢν καὶ κατὰ τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνασκῶν, ἐπεὶ κατ' Ἐλεγμοὺς ἐγεγόνε κερφθεὶς ἐπὶ ταῖς τῆς μονῆς χρεῖαις (ἦν γὰρ τὸ κτῆμα τοῖς ἐκείνων μετοχλοῖς ἀρμόζον) ὀσημέραι τε τὰς ἐκεῖθεν ἐκστρατείας εἴωρα Περσῶν, ὡς πάντα μὲν τὰ ἐκεῖ ληΐζεσθαι, ἐπιχρᾶν δὲ καὶ τοῖς κατ' Ἐλεγμούς, καὶ τολμητίας ὢν ἄλλως καὶ ἐμπειρίας πολεμικαῖς οὐκ ἀπάδων, τὸν ἐκεῖσε συλλέγων λαὸν καὶ προσβάλλων τοῖς
- D ἐπιούσι Πέρσας κακῶς διετίθει καὶ τὸν τόπον πολυωρῶν οὐκ ἀνίει. ἀλλ' ἡ πολιτεία εὐθὺς καὶ ἡ ὀφειλομένη σεμνότης καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν οἱ κυρία καὶ μόνωσις πρῶτον μὲν τὸν αὐτοῦ καθη-¹⁰ γούμενον, μετέπειτα δὲ καὶ πατριάρχην πείθει μαθόντα ἐμβροθῶς καὶ δι' ἐπιτιμημάτων σφοδρῶν ἀπέλγειν τῆς πείρας τὸν μοναχόν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ προστιμῶν ἐδέδοκτο τοῖς μεγίστοις διὰ τὸ τόλμημα, γνούς ἐκεῖνος βασιλεῖ προστρέχει. ὁ δὲ καὶ δέχεται καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν διακυβερονᾶ, οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν πατριάρχη¹⁵
- P 417 ἐκείνῳ εἶχεν ἐξεννεύζεσθαι. ἐν τοσοῦτῳ τοῦ καιροῦ τριβούμενος καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ἀμειλουμένων, ἐπισυνίστανται Πέρσαι καὶ ἐπιθέμενοι αἰφνηδὸν πλείστον φόνον ἐργάζονται, ἐκείνων φυλαχθέντων καὶ μόνων ὅποσοι καὶ παρεβύθησαν τῷ φρουρίῳ. ταῦτα γνούς βασιλεὺς, καὶ ἐπαλγήσας τῇ συμφορᾷ, εἶχε μὲν²⁰

17. Monachus quidam Hilarion florentis aetatis in Peribleptae monasterio vitam religiosam exercitans, cum missus Elegmos versus ad curanda illic sita hospitium et praedia ad ius modo memorati pertinentia coenobii, videret inde uri quotidie omnia incursionibus Persarum, aspiranteque inultos barbaros usque ad citimam viciniam oppidi Elegmorum, invenis aetate ferox, audax indole, nec militaribus, si adfuisset institutio, functionibus ineptus, collecta indigenarum manu secure grassantes aggressus Persas male illos plerumque multabat, sicque locum defendens intactam iniuriis hostilibus praestare pergebat, quando fama rei perlati in urbem religionem praepositis incossit, quasi contra fas sinerent sacrae professionis hominem, alienum a sanctitate sui habitus, a solitudine quam nomine polliceretur, a lemitate instituti suscepti propria, armorum et ductus turbae militaris exercere ministerium. ea res ante omnes praefectam Peribleptae, mox et de his edoctum patriarcham movit ad obiurgandam juvenem vehementius, severeque sub interminatione poenarum gravium et denuntiandum ne ullam deinceps partem bellicae administrationis attingeret. haud satis ille se morigerum monitis talibus praebat, praesenti aliud necessitate suadente. quare cum intelligeret irritatos eius contumacia praepositos in eo esse ut sibi comprehendi iusso acria infligerent supplicia, confugit ad imperatorem, qui eum libenter admisit et apud se detinuit, frustra interim satagens ei placare patriarcham. dum haec mora longe ab Elegmis Hilarionem tenet, nemine illic interim tutelae locorum invigilante, contigit Persas improvise irrupentes magnam illic caedem facere, trucidatis cunctis qui se abdere intra munitionem sat mature acquivissent. percalsus atroci nuntio Augustus, cladique indoleas, recte

ἀνελέγκαι τὴν αἰτίαν ἐφ' οὗς καὶ δίκαιον ἦν ἀνελέγκαι· ἀλλ' ὁμως τὸ περιὸν τῆς εὐλαβείας, καὶ ὅτι ἐδόκει ζητεῖσθαι συντήρησις B τᾶξίως μοναχῶν, ἀμελεῖν ἐπολεῖ, καὶ τὰ τῆς θεραπείας ὡς ἐνῆν διεσκόπει, εἰ [γὰρ] καὶ ἄπρακτο πάντα κατὰ πεπραγμένων ἐφα- 5 νετο. μόλις λιπαρῶς τῶν περιλειφθέντων ἀξιούτων βασιλέα περὶ τοῦ Ἰλαρίωνος, ἐνδυναστεύει τὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ πεμφθεὶς ἐπὶ πατριάρχην μόλις ἀνέται. καὶ αὐθις ἐπιστάς, ὅσον ἦν, τὰ ἐκέισε διησφαλλετο· τὸ γὰρ περίξ ἔπαν ταῖς Πέρσαις κατεληπτο, C καὶ Προῦσα τὰ δεινὰ τὰ πρὸς ἐκείνους διδοῦσα τέλους ὀνόματι, 10 σκιῶν εἰρήνης οὐκ ἐν εἰρήνῃ παρὰ τῶν Περσῶν ἀντελάμβανεν.

18. Ἄλλ' ἰδοὺ γε ἄμ' ἤρι μακρὰι νῆες περὶ που τὰς ἐν- D ἑακαίδεκα ἐκ Γεννοῦσας ἐφίστανται, πλὴν οὐ καθὼς διαπρεσβεύο- μενος βυσιλεὺς πρὸς αὐτοὺς ἤξιον. ἀλλ' ὁ μὲν κρατῶν ἐπ' αὐ- τῷ τούτῳ τῷ τῆς συμμαχίας μόνῳ μετεκαλεῖτο τὰς ναῦς, οἱ δὲ 15 σκέψει διδόντες τὸ ἀξιούμενον καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀναλωμάτων ἐκ- λογισάμενοι, ὑποτοπάζοντες δὲ καὶ ταῦτα, μὴ πως βασιλεὺς ἐν τοσοῦτῳ ἄλλως πως τοὺς ἐχθροὺς μετέλθοι, ἢ κατὰ μάχην στρα- E τεύμασιν ἢ κατ' εἰρήνην χρήμασι, καὶ οὕτως ἄπρακτο σφίσι τὰ

quidem potuerat eam imputare culpae illorum, quorum esset superstitiosa morositate factum ut tam necessarium praesidium tam extreme periclitanti loco subtraheretur: sua tamen eum religionis abundantia, respectusque monasticae sanctitatis adeo abhorrentis a tractatione armorum, diu detinuit a vero et utili malo huic remedio adhibendo. quaesivit ergo modos alios eius incommodi levandi. sed quidquid moliretur, nihil proderat. interea conclusorum intra Elegmos, solo illic muri obiecta vitam tuentium, increbescebant apud Augustum quotidianae infimaeque preces remitti ad se Hilarionem flagitantium, cui haud amplius invidiae ferendae se parem imperator negans, allegata patriarchae ineluctabili potentia victricis legum necessitatis, aegre tandem impetravit ut eo sinente rediret unde retractus erat Hilarion. reversus Elegmos ille fiduciam incolis, securitatem agris, quanta maxima sperari tali tempore poterat, reddidit. nam circumquaque cuncta a Persis occupata tenebantur, Prusa ipsa militatibus subacta ingentibus emere a Persis, numerato immani pretio, tributi nomine umbram pacis pro vera, quam mendacibus promissis ostentant, pace.

18. At ecce primo vere naves longae circiter novendecim e Genua superveniunt, verum non quales imperator per legatos poposcerat, bellicas universas, sed prout deinde consultantes super eo postulato Genuenses suis accommodatius rationibus censuerant, onustas mercibus et ad quaestuosarum negotiationum compendia instructas. sumptus enim quos absumeret ingentes numerosa classis ad bellicos dumtaxat usus adornata, illi reputantes, veritique insuper ne vehementer ex longo incumbens imperator ad pacem cum suis hostibus qualemcumque quomodolibet facendam, interim dum ipsi classem ei molirentur, praeoccuparent bellum conventionis aliqua dirimere, quod si accideret, suae illis expensae periissent,

καθ' αὐτοὺς φανεῖη, πρὸς τῷ καὶ τὰς ἐξόδους παρέχειν τὸν βασιλέα ἐνέχεσθαι ἕξ οὐπερ καὶ τῶν ἰδίων ὁρμῶν ἀπολυθήσονται,
 P 418 ὡς αὐτοῖς ἐστὶ σὺνήθεις, ἐμπορικὰς ταύτας ἐρόντες πρὸς ταῖς ἐξόδοις καὶ πλείστῳ λαφῷ ἱκανομένους ἀποστέλλουσι, παραγγέλλαντες σφίσι, εἰ βασιλεὺς προσκαλοῖται συμμάχους, πάσης ἄλλης ἀσχολίας ἀνωτέραν τὴν συμμαχίαν θέσθαι, ὁμολογήσαντες αὐτοῖς ἐκείθεν καὶ τὰς μισθοφορίας τῶν σὺνήθων ἐλαττουμένας χάριν τὴν πρὸς βασιλέα. συνέπραττε δὲ τις ἐκείνοις ταῦτα Γεννουίτης Σπίνουλος, τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν καὶ δεσπότην Θεόδωρον εἰς γαμβρὸν ἤδη λαβῶν ἐπὶ θυγατρὶ. ὁ γὰρ βασιλεὺς καὶ 10
 B πατὴρ τὸν μετὰ τὸν Ἰωάννην πολλοστὸν τῷ χρόνῳ Δημήτριον δεσπότην καταστήσας εἰς Λαγγιβαρδίαν ἐξέπεμπεν· ἡ δὲ μήτηρ ὡς μείζῳ ἐξέκρινε τὸν Θεόδωρον, καὶ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀντ' ἐκείνου τοῦτον πρὸς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ κληρὸν ἀποκαθίστα, τὴν τοῦ μαρκεσίου τιμὴν ληψόμενον, ἐπεὶ ἐκείνος μὲν ἕξ ἀνθρώπων 15 ἐγένετο, τὸν δὲ βασιλέα οἱ ἐκεῖ πέμψαντες ἤξιον διὰ τινος τῶν ἰδίων τέκνων, καὶ μᾶλλον τοῦ τῷ χρόνῳ τῶν λοιπῶν προφέροντος
 C Ἰωάννου, κατὰ τινα κληρονομίαν δικαίαν ἐκείνου ἄπαιδος τελευτήσαντος, τῶν κατ' αὐτοῦς ἀντίσχεσθαι. ὃ καὶ γεγονὸς ὕστι-

decreverunt haud sibi aedificandas de novo bellicas naves: sufficere quippe ad fidem quam legatis imperatoris dedissent liberandam, ex praesenti copia servientium mercimoniis navium delectas plusculas eo mittere, quarum pars ubi exoneratae forent, imperatori, si opus haberet, navaret militarem operam, aliae notos ipsis et iam pridem usu commercii pervies illorum tractuum adirent portus. tantum iis imposuerunt simul cum opere maiorem solito militum numerum. mandarunt autem praefectis ita ornatae classis solventibus, ut quando pervenissent Constantinopolim, siquidem imperator ipsorum imploraret auxilium, cunctis aliis omissis se promptos exhiberent ad eum bello iuvandum, pacti quidem de more stipendia militibus ab Augusto pendenda; quae tamen iubebant moderatius taxari, remittique de consueta classiariorum mercede aliquid in gratiam imperatoris. horum auctor consiliorum et quasi sequester totius conventionis fuit tunc quidam Spinulus, qui filium imperatoris despotam Theodorum generum iam sibi, data ei in matrimonium filia, fecerat. nam imperator pater, postquam despotam creasset Demetrium suum filium natu minimum, secundum a Ioanne, eum in Longobardiam miserat: mater autem ad eam sibi avitam cernendam hereditatem Theodorum praerogativa maioris aetatis censens magis idoneum, hunc Thessalonica recta misit in Italiam, legitimum heredem declaratum bonorum et principatus sui fratris, sumpturam illic eo titulo marchesii dignitatem. huic collocaverat filiam Spinulus: sed ut quae secuta sunt obiter adtexam, praematurae is obiit sine prole mascula. unde marchionatus istius subditi rogarunt imperatorem ut sibi principem daret e suis ex Irene filiis quempiam, nominatum autem exposcebant Ioannem, cui ius moribus ipsorum peculiare competere aiebant, ut natu maximo, ad succedendum in locum defuncti absque prole virili fratris sui primogeniti. id factum est postea, et de-

ρον, ἐκείνοι κατ' Ἰταλοὺς τὸ πᾶν τὸν δεσπότην μετασκευάσαντες οὕτως ἡγάπων ὑποκλιόμενοι πρὸς ὑπακοήν. ἀναχθεισῶν τοιγαροῦν τῶν νεῶν, προηγοῦμενον τῶν ἄλλων ἐκείνοις ἦν τὸ τοῦ βασιλέως μανθάνειν θέλημα, ὡς πραξίουσιν ἢ ἂν αὐτὸς ἐπι- 5 τάττοι. ὁ δὲ τὴν μετ' εἰρήνης διάλυσιν, εἰ δύναιτο, τέως τῆς μάχης πολέμου ἐτίθει πολλῶ περὶ πλείονος, εἰ καὶ χρήματα δαπανῶν μεγάλη ξυμβαλή· τὴν μὲν γὰρ ἀναιμωτῆ, τὴν δὲ πολλῶν D πεισόντων κατὰ πόλεμον γίνεσθαι. ἐπεὶ δὲ κἀκείνοι πολλάκις πέμποντες ἤξιον τὰ κεχρεωστημένα λαμβάνειν καὶ ἀπαλλάσσει- 10 σθαι (τὰ δ' ἦσαν, ὡς ἐκείνοι ἐβρενθύνοντο, περὶ πού τὰς τριακοσίας χιλιάδας τοῦ νομιζομένου χρυσοῦ), καὶ γὰρ τότε ἦσαν ἐξ ὑπογούου καὶ οἱ πεμφθέντες εἰς τοῦτο πρέσβεις, ὧν δὴ προυξέ- ρουν μὲν Γεννουῖται, οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ τῆς πρεσβείας πρὸς βασιλέα διηυθέτου, μὴ δυναμένων ἐκείνων βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι. 15 διὰ δὲ ταῦτα προσιόμενος ὁ κρατῶν τὴν πρεσβείαν, τοὺς μὲν ἐν E ταῖς ναυσὶ παρακατέχειν οὐκ εἶχεν ὀρμῶντας πρὸς Εὔξεινον διὰ

5. τῆς δὲ μάχης καὶ κ.?

spota Ioannes illuc profectus prorsus se ad mores et usum Italarum transiit, eo fructu accommodationis istius, ut ea deliniti Longobardi sese sub principis peregre appulsi, velut si esset indigena, imperium ultro inclinarent studiosis obsequiis. verum haec postea. nunc autem appulsis, uti dixi, Constantinopolim Genuensibus cum classe navarchis nihil fuit antiquius quam, prout in mandatis acceperant, exquirere quid vellet imperator, exhibereque se ipsi paratos ad prompte agendum quod iuberet. ille non dissimulavit sic se animatum, ut bellum finire compositione pacata quam praelio et cruenta victoria haud paulo expetibilis duceret, etiamsi conventio ista magnis esset pecuniae profusionibus emenda. rationem a sua naturali clementia sumptam allegabat, quod nimis carum videretur quidquid parari oporteret pretio vitas hominum multorum, quot in acie praelio commisso cadere foret necesse, proptereaque praeoptare incruentam, quantumvis aliunde damnosam, pacem. sic a belli alea tentanda videntes aversum imperatorem duces classis Genuensis, indeque intelligentes nihil esse quamobrem illic morarentur, orarunt Augustum ut, si ei videretur, debitum retro Genuensi reipublicae pecunias, sibi iussis eas exigere, recte numerandis, pergere cursu cepto se sineret. summam porro istam exaggerantes ascendere iactabant ad trecenta millia nummorum aureorum. et erant in classe quidam peculiariter delegati ad disceptandas cum imperatore, si dubitare illum aut cunctari contingeret, prout tunc accidit, rationes huius nominis. quare cum ducibus per interuentios tractantibus (exscendere quippe ac naves ipsis creditas deserere officio et periculo prohibebantur) respondisset Andronicus plus petere ipsos quam debere se putaret, litis deinceps sequendae longae haud sibi esse otium causantes, exposituros se in terram quos huius proprie causae instructos tractatores ducerent reposerunt: se vero ipsos quo negotia instantia vocarent, statim vela facturos. libenter se quos memorarent legatos admisurum respondit imperator; ac quos retinere non poterat,

τὰ φορτία διαπλωῖσθαι, τέσσαρας δὲ μόνον τριήρεις ἐπὶ ῥη-
 τοῖς μισθοῖς παρακατασχών, ἐφ' ᾧ διατηροῖεν τὰ τῆς Ἀβύδου
 στενά, ἅμα μὲν καλύειν τοὺς διαπεραιουμένους Πέρσας, ἅμα δὲ
 καὶ τὰς πειρατικὰς ἐπέχειν, ἣν που φανεῖεν, τὰς δ' ἄλλας ἀπὲ-
 P 419 λυε, πλὴν ἐπὶ ῥηταῖς ἡμέραις εἴκοσιν, ἕν' ἦν μὲν ἐν τῷ μεταξὺ
 ξυμβιβάζοιτο, εἰ δ' οὖν, συμμαχοῦν τότε κατὰ τὰ δόξαντα.
 καὶ οἱ μὲν ἀπέπλεον, ὃ δὲ βασιλεὺς ἐκλεξάμενος πρέσβεις πρὸς
 Ἀμογαβάρους ἀπέστειλε, τάξας καὶ ὃ ἦν βουλομένῳ οἱ δοῦναι
 χρυσίον, εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ποσοῦμενον, εἰ δ' οὐ κείθουσι,
 προστιθεῖναι καὶ πλεον. οἱ γοῦν πρέσβεις ἐπιστάντες οὐδὲν ἤν-10
 τον· ἔτυχον γὰρ παμπληθεὶ πρὸ ἡμερῶν ἐκεῖνοι τῆς Καλλίου ἐκ-
 στρατευσάμενοι. οὐδὲ γὰρ ἠρέμου τὸ σύνολον κακουργοῦντες.
 B καὶ δὴ τῆς βουλῆς ἐκείνοις ἐνδοιαζομένης, τοῖς μὲν ἐδόκει διὰ-
 θύοντας τὸ μεταξὺ Βραγχιαλοῦ καὶ πόλεως, καὶ τὸ οἰκούμενον
 ἐρημώσαντας, τέλος τῇ πόλει προσσχεῖν καὶ προσκαθημένους 15
 ἀπαιτεῖν τοὺς μισθοὺς. εἰ οὖν λάβοιεν τούτους· εἰ δ' οὖν, τὸ
 δόξαν ἐπιτελεῖν. τοῖς δέ, καὶ μᾶλλον Τουρκοπούλοις διὰ τοὺς
 οἰκίλους αὐτῶν κατεχομένους παρ' Ἀλανοῖς, ἐπ' ἐκείνους πρότε-

festinantes Euxinum versus ob urgentes opportunitates distrahendarum, quibus oneratas naves traherent, mercium, eo quo intendebant caeteros omnes navarchos passus est solvere, quatuor exceptis, quos cum totidem, quas ductabant, triremibus, navare sibi operam voluit certa mercede constituta custodiendis Abydi faucibus et impediendo per fretum trajecta Persarum tutaque a piratis, si qui ea maria infestare tentarent, ora illa praestanda. caeterum his denuntiavit velle se abstinere ipsos a vi hostibus inferenda usque ad diem a praesenti vicesimum, ne tractatum quendam iam institutum pacis intempestiva forte praelii commissio disiceret. post eum terminum, si conventio non coalesceret, tum sane arma expedirent virtutemque monstrarent. sic pleraeque appulsarum Gens navium, quatuor relicta, ulterius navigando sunt protectae. imperator autem delectos legatos ad Amogabaros misit, cum mandatis offerendi eis a se, si bello abstinerent, centum aureorum millia: sin ea perpelli summa non possent, potestatem legatis dabat ad eam, quantum ipsis videretur, plus pollicendo adiungendi. hi profecti Callipolim legati nihil egerunt, non repertis illis, prout speraverant, gentis primoribus. causa fuit quod paucis ante diebus plerique duces cum parte copiarum maxima inde moverant: non enim patiebantur sibi mora ignava perire occasionem damna quam possent maxima universis quam latissime patenter subiectis imperatori terris inferendi. quamquam in summa consiliorum de ratione belli haud plane consentiebant, quibusdam censentibus traiciendum ipsi ad eum locum esse qui Branchialium et urbem interiacet, vastataque de hinc tota illa regione urbi denique ipsi copias admovendas; obsidione circum undique munita, mittendos ad imperatorem qui debita ipsis olim stipendia solvi continuo poscerent, ni faceret, civitatis oppugnationem minarentur, irrevocabiliiter deinde scilicet acturi quod constituerant. alia praeventendum videbatur aliud: opinabatur enim (in qua maxime sententia Turcopuli erant propter captivos e suis detentos ab Aianis plurimos)

ρον ἵναί ἐδόκει, ἰκανῶς καὶ τῶν ἐφοδίων ἐφ' ἄμαξων ἔχοντας. καὶ γὰρ καὶ Ἄλανοι ὑπαξ βασιλέως ἀποστατήσαντες, πέμποντες πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον ἤδη κραταιωθέντα (οὐδὲ γὰρ Ἀγχιάλου C αὐτῆς, ἣδ' ἡ δὲ καὶ Μεσημβρίας, ἀλλ' οὐδ' αὐτῆς Ἀγαθοπόλεως δ καὶ τῶν πέριξ ἀπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τούτων ἦν ἐγκρατῆς ἐξ ὁμολογίας) ἤξιον πέμπειν Βουλγάρους, ἦν πη καὶ πρὸς αὐτῶν, ἐρχομένων κατ' αὐτῶν, ὀρμῶν Ῥωμαῖοι ἐφῆξοντα. ἀλλ' ἐκείνοι μὲν ἐπὶ χιλίους, ὡς ἡ φήμη εἶχε, ποσούμενοι ἐξεπέμποντο. οἷς καὶ θαρρήσαντες Ἄλανοι πολλὴν τὴν ἐκεῖ καταδραμιόντες καὶ 10 ληϊσάμενοι, πρὸς Ὀσφεντίσθλαβον προσεχώρουν ἕμα γυναιξὶ D καὶ τέκνοις. ὧν χάριν ὑπερκαλοῦντες Τουρκόπουλοι (οἱ γὰρ αὐτῶν οἰκίῳ παρ' ἐκείνοις ὄντες συνέξηλαύνοντο) πείθουσιν Ἴταλοὺς καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Πέρσας Ἄλανοὺς καταλαμβάνειν πρότερον σπεύσαντας· εἶναι γὰρ καὶ παρ' ἐκείνοις οὐκ ὄληγην λείαν 15 διεβεβαίουν, ἦν φθάσαντες ἐκ Ῥωμαίων περιεβάλλοντο, καὶ τάχ' ἦν αὐτοῖς ἐκ τοῦ ῥᾶστα προγενήσεσθαι περιγεγόμενοι τῶν Ἀλάνων. ταῦτ' ἔλεγον Πέρσαι, καὶ ταῖς βουλαῖς περιῆσαν· πλὴν E

6. πη κατ' αὐτῶν ἐρχομένων πρὸς αὐτόν? εἶναι περιγεγόμενοις?

16. προγενήσεσθαι περιγεγόμενοις?

tunc opportunius esse adversus Alanos proficisci; ad quam expeditionem se satis habere commeatuum, plastris secum exportandorum, aiebant. Alani quippe postquam ab Augusto pariter et ab Amogabaris defecerant, communes amborum hostes, inclinare ad Oosphentisthlabum Bulgarum, iam satis, ut putabant, opibus ad ipsos protegendos firmatum, coeperant. hic quippe Anchialum iam ipsam et Mesembream occupaverat; quin nec ab ipsa temperabat Agathopoli vicinisque circum illi pagis, quibus cummaxime subigendis tum intentus erat, aut potius, ut recentissimi ferebant nuntii, cum iis iam universis et civitate illa ipsa tractatu stipulato de deditioe transegerat. ab hoc igitur Alani missis legatis petierunt praefici sibi duces Bulgaros, quorum ductu militaturos se spondebant, et prohibitorum transitu Romanos, si forte infestas immittere copias in Bulgariam conarantur. concessum id illis: venerunt enim ad eos ab Oosphentisthlabo missi praefecti, mille admodum, ut ferebatur, milites secum Bulgaros ducentes. horum adiunctione audaciores iam Alani facti prodire in campum non dubitarunt, depraedantes subiectam regionem; qua demum late vestata se cum uxoris et liberis ad Oosphentisthlabum contulere. huius Alanorum itineris certiores facti Turcopuli valde doluerunt elabi sibi hostes e manibus et spem praecidi omnem captivos e sua gente plurimos et valde caros, quos illi victos trahebant, amplius recuperandi. ergo Italos et Persae secum militantes adeunt, facile fore aientes Alanos praeda onustos in via longa et difficili notis praevertendo compendii deprehendere, nec arduum tum fore vincere improvise circumventos, sed et idem quaestuosissimum cunctis ipsis futurum, spolia illa multa et pretiosa, quae Romanis erepta aveherent, amplum victoriae praemium inter sese divisuris. ita illi alios quidem spe lucri ac praedae in suam sententiam non frustra canabantur attrahere: ipsos autem cura potissimum movebat

γάρ τινων ὀλίγων πᾶσαι αἱ γυναῖκες σὺν τέκνοις τῶν Τουρκοπούλων παρ' Ἀλανῶν κατείχοντο. διὰ ταῦτα ἐπομένους εἶχον καὶ τοὺς λοιπούς. ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐάθησαν. πλὴν γάρ τινων ὡς αἱ σύζυγοι πρὸς τὴν πόλιν παρ' Ἀλανῶν ἀπεστάλησαν τὴς σπονδὰς ἐπικρατούντων ἀποστατήσαντας πρότερον τοῖς 5

P 420 λοιποῖς πόνοις διὰ τοὺς οἰκείους, καὶ διὰ ταῦτα προεκθέουσι τούτοις ἐπομένους εἶχον καὶ τοὺς λοιπούς. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ ἐάθησαν παρὰ τῇ Καλλίου καὶ τῇ Μαδύτῃ (καὶ αὐτὴ γὰρ πρὸ μικροῦ σὺν φόνῳ πλειστῶ αὐτοβοεὶ διὰ τὴν σιτοδείαν ἤλισκετο, καθάπερ μοι εἴρηται) ἐφ' ᾧ φυλάττειντο τὰ πο-10 λίσματα.

B 19. Ἄμα δὲ τούτοις προσταττομένοις, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀντιτάττεσθαι τοσοῦτῳ πλήθει τοὺς ἡμετέρους, οὐ δὴ ἐν μέρει μὲν περὶ τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλην ἐν μέρει δὲ περὶ τὸν βασιλεῖα τοῖς ὀχυροῖς κατεστρατοπεδεύοντο, πέμψας ὁ βασιλεὺς τὰ περίξ 15 τῆς πόλεως ἀπανίστα, καὶ ταῦτ' ἦδη καιροῦ δρεπάνου οὐκ ἄπο
P 421 καὶ θερισμοῦ. οὐ γὰρ ὀλίγον φόνον εἰργάζοντο ἐπιστάμενοι. ὅθεν καὶ φήμη ἦν ἐκείνους αὐτοὺς λέγειν, ἐρωτωμένων παρὰ τῶν ἰδίων πόσους ἄρα ἐν τοῖς ἐνιαυτοῖς ἐκείνοις πεφόνευκεν ἕκαστος, καὶ λεγόντων, ὥσει πέντε χιλιάδας τοὺς πεσόντας συμποσωθῆ-20 ναι. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα· ἐκείνοι δ' ἐφ' ἡμαξῶν σκευάσει

3. ὡς] πᾶσαι? caeterum cum manifesta sit loci διτυγραφία, est illud πλὴν γάρ — ἱκανοὶ ἐάθησαν (E 1 — 4) eximendum, aut hoc (E 4 — A 3). 12. κραττομένοις? 20. ὡς εἰς?

coniugum cum parvulis, quas ferme universas (paucis illis videlicet exceptis quas in urbem missas diximus) Alani abducebant, ab illa servitute liberandarum. ergo Turcopulos pro studio acriori praecurrentes caeteri quoque persuasi subsecuti sunt: non omnes tamen: relictis enim idoneo numero qui Callipolim interim tuerentur et Madytum. nam et haec paulo ante fame longa debilitatam, infesto assultu, non sine caede maxima ceperant, prout est a me superius memoratum.

19. Dum haec ita varie parantur, Romanae copiae tanto maiori hostilium multitudini sese contra in campo haud valentes opponere, partim sub duce Marule partim sub Augusto iunior, locis se situ inaccessibleibus, valida etiam munita circumvallatione continebant. imperator autem senior urbem tenens emittebat inde qui segetes in agris falci iam maturas, ne prodessent hostibus, ut opinio erat, adventantibus, corrumpent quamquam vel si nullus adversarius veniret, periturae nihilominus illae fuerant defectu colonorum qui colligerent: tanta enim erat rusticae plebis prioribus incursionibus strages facta, ut ex responsis hostium, interrogatorum quot quisque trucidasset, eliceretur quinque saltem agricoliarum millia non magno loci et temporis spatio videri ferro hostili cecidisse. atque istam tunc quidem imperator belli sustinendi rationem inierat, pro tempore arbitratus consultissimam. Turcopuli autem cum aliis, quos ab

ἰδίας καὶ τὰ ἐφόδια φέροντες (λόγος δὲ καὶ ταύτας ὑπὲρ τὰς
 τετρακοσίας εἶναι) ὄλω ῥυτῆρι ὁμόσε τοῖς Ἀλανοῖς ἦσαν. καὶ
 δὴ περὶ που τὰς εἰσβολὰς τῆς τῶν Βουλγάρων ἐπικρατείας κατα-
 λαβόντες, μάχην στήσαντες κρατερὰν Ἀλανοῖς καὶ αὐτοῖς ταῖς B
 5 καθ' ἑαυτοὺς ἀρμαμάξαις ὠχυρωμένοις ἐμάχοντο. ἀλλὰ πολλοὶ
 μὲν ἐκείνων στήσαντες τῆς ἀγενοῦς φιλοζωίας εὐκλεῆ θάνατον
 ἀντηλλάξαντο· αὐτοὶ δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες, καὶ μᾶλλον τοῦ
 Περσικοῦ, τέλος τῆ μάχῃ εὐημερήσαντες, ἔξαναλωθέντων τοῖς
 Ἀλανοῖς τῶν κούφων βελῶν κἀκείνων εἰς φυγὴν τραπέντων, πολ-
 10 λὴν λείαν ἐξηνδραπόδισαν. καὶ τὰς ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ λά-
 φυρα ληϊσάμενοι ἐς ἡμέρας ἐλαφυροπώλουν. εἰσβαλεῖν ἐντεῦθεν
 καὶ ἐς Ὀρεσιτιάδα ἐκ τοῦ αἰρητῆδὸν ἔγνωσαν, ἵνα γεγονότες πρῶτα C
 μὲν ἐξ ἀτασθαλίας τόσης ἀμπέλους μὲν κατέκλων, λῆϊα δὲ μήπω
 παρηβηκότα πικρῶς ἐξεθέριζον. ἐντυχόντες δὲ καὶ τῷ κατ' αὐ-
 15 τὴν ἐμπορίῳ πυρποληθέντι τῇ προτεραῖα καὶ παρὰ τῶν ἐποίκων
 πρὶν αὐτοὺς εἰσβαλεῖν, καὶ ἐκ τοῦ ῥᾶστα κατασχόντες, ἐκείθεν
 κατὰ τοῦ ἄστεος, ὡς εἶχον, ἠκροβολίζοντο. ἀλλ' οἱ ἀμφὶ τὸν
 πιγκέρην Ἄγγελον καὶ γε τὸν Σκουτέρην Χοῦμνον προτερήσαντες
 τῆς μάχης εἰσῆλθον τὸ ἄστει, καὶ που περὶ τοὺς πεντήκοντα καὶ D

his diximus in consilii persequendi Alanos societatem tractos, summa fo-
 stinatione post eos ibant, commatibus et propria cuiusque supellectili
 plaustris una ductis impositis. plaustra porro ista fama erat quadringen-
 torum numerum excedere. pervenerant iam Alani praeceuntes usque ad
 confinia et primos ferme aditus Bulgariae, cum eos qui persequerantur
 assequuntur. ibi praelium sane acre commissum est, Alanis pariter e
 plaustris, qualium et ipsi magnam habebant copiam iisdemque pro vallo
 utebantur, diu fortissime resistentibus. sed et multi eorum extra munitio-
 nem in aequo stantes ignavo vitae amoris gloriosam eo die mortem prae-
 optarunt. nec ii inulti cecidere: multi quippe ex Amogabarica quoque
 acie caesi sunt, praesertim Persae: nam in hos belli vis maior incubuit.
 tandem exinanitis pharetris Alanorum, nec its sagittas iam, quibus sunt
 exercitatissimi mittendis, quas in hostem iacularentur habentibus, sors
 fieri melior Amogabarorum coepit, quos fassi victores fuga passim effusa
 versi Alani sunt, multam et opulentam rerum ac corporum relinquentes
 praedam. qua hostes sublegenda, congregandisque ac partiendis inter se
 captivis, maxime mulieribus florentis aetatis, dies aliquot insumpserunt.
 decreverunt inde improvise adoriri Orestiadem, quando eorum tanta exti-
 tit rabies, ut toto eius urbis territorio vineas diffractis avulsisque pes-
 sundarent vitibus, segetes autem nondum plane maturas, sic ut erant
 acerbae, demeterent. irruentes inde in suburbium commutationibus rerum
 venalium addictum, emporiumque ex eo vocatum, cui pridie cives ipsi
 ignem iniecerant, ne integrum occuparetur ab hostibus veriti, eo facile
 potiti totis inde viribus urbem oppugnabant, telis maxime in propugnato-
 res iactis. at pincerna Angelus et Scuteris Chumnus paulo prius quam
 esset oppugnatio coepta, collectis secum ferme centum quinquaginta illic

ἐκατὸν ἀπρωκηκότας ἐξ ἀνατολῆς καταλαβόντες ἐκεῖ σὺν τούτοις, ὡς δυνατὸν, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ἐποιούντο καὶ ὡς εἶχον τοὺς ἐπιόντας ἡμύνοντο. οἱ δὲ ἐφ' ἡμέραις ὀκτῶ σφοδρῶς ἐπιτιθέμενοι οὐδὲν τῆς καθ' ἡμέραν μάχης ἠφρίσαν. ἀπαιτούντις δὲ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος ὅστι καὶ τοὺς ἐπιπλέοντας τῶν Κατε-5
E λάνων, ὅσοι τῶν ἁλόντων τοῦ Ῥοντζερίου φονευθέντος Καίσαρος
κατελείφθησαν, περὶ οὗ τοὺς εἴκοσιν ἐναπολείφθεντας, εἰ καὶ τὸ ἄστυ παραδοῖεν, ἔφασκον μηδὲν ἄχαρι πείσεισθαι. ὡς δ' ἐπὶ μηδενὶ τοὺς ἐντὸς πειθηνίους εἶχον, ἐνεργέστερον ἐπολιόρχουν. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὴν τοῦ Βαρέως οὕτω πύλην καλουμένην, πῦρ 10
ἐπιέντες, πυρπολοῦσιν εἰς τέλος· ὡς δ' ἔνδοθεν καὶ αὕτη τῇ ἐκ πετρῶν τεχίσματι περιεφράγγυτο, ἀμηχανήσαντες ἐλεπόλις ἰστάσι. καὶ μηχανήματι τι πολιορκικόν, προωθουμένην εὐκινή-
P 422 τως ὑπότροχον κλίμακα, βύρσαις βοῶν δι' ὕλου κεκαλυμμένην, ἐξτοιμάσαντες φέροντες πρὸς τοὺς τείχισιν ἴστων, καὶ τοὺς ἐπι-15
βητομένους ἐξώτρυνον. ἦν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ Φαρέντα Τζιμῆς σημαίαν ταῖς χερσὶ φέρων καὶ ἐξ ἄκρας κορυφῆς ῥήξ μὲν Σικελίας φημιζόμενος, εὐέλπις ὢν καὶ ἐπὶ τῇ ἀλώσει ὅσον οὐκω τοῦ ἄστειος. ἐκ χειρὸς τοίνυν καταστάσης τῆς μόχης καὶ ἀναρριχω-
μένων ἤδη τῶν θερμοτέρων, οἱ ἐντὸς ἀντιπαλαμώμενοι, κίονα 20

reperitis ex Orientali continente profugis, cum his ingressi Orestiadem ei tuendae pro virili attendebant, fortiter repellendis assultibus hostium. qui post dies octo acerrimae sed prorsus irritae oppugnationis, pollicendis ad deditionem quos expugnare nequivissent, has condiciones offerebant. redderentur sibi ossa Caesaris Rontzerii, et viginti circiter, quot adhuc in vivis servari ferebantur, ex profectis cum eo quando est oppressus, Catalanis comitibus: urbem praeterea traderent. ea si fierent, pollicebantur nemini Orestiadensium quidquam se de caetero molestiae illiuros. ubi autem surdos ad omnia obsessos repererunt, ad vehementiorem se oppugnationem accingentes ante omnia portam, cui a *bary* seu *gravi* nomen erat, igne iniecto consumunt totam, aditu per id ostium iam patens ipsis libero futuro, nisi cives praecoccupassent murum intus e lapide structum ipsis opponere. hoc illi viso desperantes illac ingressum, ad machinas molliendas animum appellunt. constructam ergo turrin intus scala perviam, subiectis rotis mobilem et taurino exteriori corio undecumque protectam, muris admovent; consensurosque in illam milites, ac per eam summa pinnarum urbis occupaturos ad rem strenue gerendam, adhortantes et praemia pollicendo animant. eminebat inter hos hortatores Pharendas Tzimes vexillum gestans manibus, quem arroganti ludibrio circumstantes Siciliae regem praedicabant. huius ea cernebatur confidentia contumacis oris, ut facile sentiret quasi de iam capta ipsum sibi civitate applaudere. manu igitur ad muri viciniam machina promotam, ac fervidioribus quibusque iam super eam ascensu strenuo superatam stantibus, defensores muri longam et praegravem ad hoc in id fastigium ante sublatam deorsum columnam devolventes turrin subito casu afflictam demicant,

μακρὸν ὑπαναβιβασάμενοι τε καὶ προσαράξαντες ἐκ τοῦ αἰφνηδόν, Β
τὸ μὲν μηχανήμα κατασπῶσι, πάντας δὲ τοὺς ἐκεῖ μεταχειριζομέ-
νους φθορᾷ προσεπέλασαν. καὶ οὕτω μὲν ἀπογνόντες τῆς ἀπα-
ναστάσεως ἄπτονται, οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἀρείκους ἀποβαλόντες.
5 κἀκεῖθεν Παμφύλου πειρῶνται, κἀκεῖ τὰ ὄμοια δρᾶσαντες καὶ
παθόντες ἐπὶ τὴν Καλλίου βαδίζουσιν. Λιδυμοτείχου καὶ λίαν
ἀπέσχοντο· καὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκεῖθεν ἐξώρμησε καὶ
περὶ τὴν Μόρραν διέτριβε.

20. Πρὶν δ' αὐτοὺς ἐκεῖ παραγγεῖλαι, ἐπεὶ καὶ αἱ ἐκ C
10 Γεννοῦας νῆες ἐκ Τραπεζούντος καὶ τῶν ἄνω τόπων κατάρασαι
προσέσχον τῇ Κωνσταντίνου καὶ ἤδη ἐπ' οἴκου ἔμειλλον ἀποπλεῖν
(οὐδὲ γὰρ ἐδόκει τῷ βασιλεῖ παρακατέχειν σφῶς κατὰ συμμα-
χίαν· αὐτοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἦν κατὰ γῆν πολεμεῖν, Ἀμογάβαροι
δὲ κατέθειον τὴν μεσόγειον), τέως δ' ὅπερ ἦν αὐτοῖς δυνατὸν
15 καὶ τῷ βασιλεῖ χρήσιμον κατεφαίνετο, βασιλέα τε ἠξίουν ὅπερ ἂν
βούλοιο προστάττειν. ὁ δὲ ἐκ παρόδου προσσχεῖν τῇ Καλλίου P 423
προσέταττε καὶ πείραν προσάξει, κἀκείνοι ὑφίσταντο, παρὰ τι-
νων εὐαριθμῶν φυλασσομένη, καὶ τι γενναῖον, εἰ δυνήθειεν,

16. post προστάττειν posuerim quae infra non suo loco leguntur,
κἀκείνοι ὑφίσταντο. 17. καὶ αὐτὴ πείραν deerat.

cunctosque in ea repertos obtulerunt, alios quoque universos, qui circum magno undique numero satagebant, pari ruina involventes. isto Amogabari successu denique persuasi haud suarum esse virium expugnationem urbis talis, soluta inde obsidione abeunt, non paucis viris fortibus amissis. inde profecti Pamphylium tentant. sed hic quoque post acta similia paria passi, Callipolim iter intendunt, ne prima quidem vicini Didymotichi oppugnandi cogitatione admissa: illinc enim erupisse cum manu valida ad eos, si eo viam attentarent, priusquam admovere se possent; caedendo Michaëlem Augustum acceperant, hac ipsa expectatione circum Morrham cidentem.

20. Priusquam autem Amogabari Callipolim revertissent, appulere Constantinopolim reduces e Trapezunte ac locis superioribus Genuensium naves, quas eo profectas diximus. haec cum iam essent in procinctu solvendae domus versus, quoniam imperator terrestribus, non maritimis egens auxilia, utique adversus Amogabaros mediterranea vastantes (Genuenses autem excendere ac bellum terra gerere se negabant posse), eas detinere ad sibi militandum non duxit operae pretium, duces earum Augustum in digressu salutantes, ei se officiose promptos obtulerunt ad navandam, si quam iuberet, militarem operam. ille ostendit gratum sibi facturos, si priusquam vela facerent in Italiam, obiter admoverent se Callipoli, et quae illic se offerret rei bene gerendae occasio, captarent: sibi enim nuntiari paucos ibi praesidiarios relictos, et fortasse non magno conatu capi arcem illam posse. si quid tale reperiretur et ipsis brevi tempore facinus edere aliquod memorabile contingeret, tum sane magna apud se gratia, pari sibi ipsas gloria, exiguae morae facile reparabili

διαπραξαμένους ἔπειτα ἀποπλεῖν. ὡς γοῦν προσέσχον, μάχην συστήσαντες τὸ μὲν ἐμπόριον πυρπολεῖν ἐπιχειροῦσι, πῦρ δ' ἐναύσαντες καὶ τινα τῶν νηῶν ἐφορμῶσαν τῷ λιμένι καταφλέξαντες τὸ μέρος, οὐδὲν πλέον ἤνυσαν. εἶτα καὶ τινα τῶν ἰδίων εὐγενῆ γεννάδα ἀποβαλεῖν κατὰ πόλεμον, πληγῆναι τε καὶ τὸν Μουρι-

B σκον ἀμηναιῆν. ὡς δὲ τῷ ἄστει ἐπιχειροῦν, μοῖρά τις τῶν πολεμίων φανεῖσα, πολὺν τε στήσαντες τὸν κονιοροτὸν κἀντεῦθεν δόξαντες εἶναι τὸ σύμπαν τῆς στρατιᾶς, δειλίαν ἐμβάλλουσι μαχομένοις ἐκ τοῦ ἐξαίφνης. καὶ διὰ ταῦτα, οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν λαφύρων ἐκείνοι λαβόντες καὶ πρύμναν κρουσάμενοι, ἀπελύοντο¹⁰ πρὸς τὰ ἴδια ἤθη.

C 21. Βασιλεὺς δὲ καὶ αὐτὸς πέμπων ἐπέειρα μετ' εἰρήνης τῷ λαβεῖν χρήματα ἀπαλλάττεσθαι πείθειν. ἀλλ' οὐκ ἔπειθε διαπρῆσβευόμενος· τοὺς γὰρ αὐτοὺς ἀντέπεπε Ῥομοφόρτος τὴν εἰρήνην ἀπεροῦντας, εἰ μὴ τὰ καὶ τὰ γένοιτο, λέγων ἄπερ δὴ¹⁵ καὶ προεῖπομεν. ἦσαν δὲ καὶ πρέσβεις ἐξ Ὀσφεντισθλάβου πρὸς Ῥομοφόρτον, σπονδὰς ζητοῦντες καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὀσφεντισθλά-

D βου, τὴν τοῦ Τζακῆ τοῦ φονευθέντος σύζυγον, ἔγγυαμένους πρὸς γάμον ἐκείνῳ, ὥστε ἔχειν ὁμαιχιμίαν κατὰ Ῥωμαίων· καὶ τούτοις ὁ Ῥομοφόρτος συγκάταινος ἦν. τῶν δὲ ποῦ βασιλέως²⁰

5. γεννάδα P.

6. τὸ ἄστυ P.

10. ἀπέλυον τὰ πρὸς P.

18. ἔγγυωντες?

parta dispendio, patriam lucro et honore auctiores repeterent. ascendit haud illibenter Callipolim infesti tendunt, primoque impetu conantur emporium arci proximum incendere. ac flamma illi quidem eo iniecta etiam navem e multis unam in portu stantibus ex parte combusserunt. sed ardorem instantius urgendi refrigeravit caedes ab hoste resistente interim facta cuiusdam inter ipsos viri fortis et stirpe praenobilis, vulnus praeterea Murisco inflictum Amerali. tamen deinde urbem ipsam adorti oppugnare territi sunt visa procul nube pulveris ingenti, quod esse indicium putarunt adventantis in ipsos Amogabarici exercitus universi. non erat id quidem verum: nam partis dumtaxat cuiusdam hostilium copiarum redeuntis Callipolim istum pulverem fuisse signum est postea compertum. tamen hic error desperationem perpetrandi coepti Genuensibus incutiens referre pedem coegit, spoliisque non paucis inde ablatis domum versus cursum reflexere.

21. At imperator rursus tentandos de pace Amogabatos ratus, misit qui eis suadere conarentur ut accepta pecunia migrarent alio. sed nihil profectum est: nam per hos ipsos legatos renuntiari Romofortis imperatori iussit frustra illum sperare conventuram sibi umquam cum ipso pacem, nisi prius haec et haec faceret. enumerabat autem eadem quae ante retulimus. aderant autem et ab Osphantisthlabo ad Romofortem legati, qui eum ad foedus secum contra Romanos ineundum invitarent oblata in coniungem Osphantisthlabi eiusdem sorore, vidua Tzacae nuper occisi. ad quae Romofortus facile consensit. interim in urbem reversi

πρόσβειων ἐς πόλιν παραγγειλάτων, καὶ ἀγγελλόντων ὡς καὶ τι-
 νες τῶν Περσῶν διαπερῶεν ὑπὲρ τετρακοσίους (καὶ τοῦτο γὰρ
 ἔβρονθύετο Ῥομοφόρτος, ὡς εἶη τὰ δυνατὰ οἱ ὀπόσους θῆλοι
 διαπερῶν τοὺς κατὰ Θράκην αἰγιαλοὺς κατέχοντι ὡς ἂν μηδὲν P 424
 5 μηδ' ὄλωσ παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως νηῶν κωλυθησομένων), παρ-
 αυτικά μοῖρά τις καὶ μάλιστα τῶν Περσῶν εἰς τὰ τοῦ Γάνου
 στενὰ εἰσβαλόντες αὐτοβοεῖ τὸν ἀρχένα κατέσχον, καὶ πολλὴν
 λείαν ἐξ Εὐδημοπλατάνου ληϊσάμενοι, τοὺς πολλοὺς φονεύσαντες,
 ἀρτύναντες ἑαυτοὺς ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀσφυλές σχόντες ἐκ τοῦ
 10 φρουρίου τοῖς λοιποῖς ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν. ἐκείθεν καὶ ἦως
 Ῥαιδιστοῦ, τὰ πρὸς τὰ ὧδε κατὰ τε πλάτος Βιζύης καὶ πρόσω, B
 ἅπαντα τὸν τοσοῦτον τόπον ἀνθρώπων παντελῶς ἐρημώσαντες
 τοῖς ἐκείνων καρποῖς ἐνετρέφω· πελάγει γὰρ λήϊων κυματίζοντι
 προστυγχάνοντες, ἐξ ἀλχημαλώτων τοὺς ἀμητῆρας ἐπιστήσαντες,
 15 μυρίον διεφόρον πλοῦτον, ἀμάξαις καὶ ζώοις διακονούμενοι.
 βασιλεῖ μὲν οὖν ἐδόκει καὶ βουλευταῖς ἐκ πολλοῦ πέμπειν διὰ
 ταῦτα καὶ κατακαίειν τὰ ἄνω καὶ πόρρω που Σηλυβρίας· ἔτι δὲ
 πολλῶν αἰτιῶν χάριν ὤκνουν καὶ ἀνεβάλλοντο τὴν ἐγχείρησιν. ἐς
 τοῦτο δ' ἀπεκρίθη τότε ὀλμαι καὶ ὄψις ὀνείρου φανεῖσά τινα τῶν C

qui missi ad tractandum cum Amogabaris fuerant, praeter caetera Romo-
 forti responsa etiam rem obiter compertam imperatori retulere, Persas
 videlicet supra quadringentos ex Asia traicere ut se Amogabaris coniun-
 gerent. id quod aiebant congruere cum eo quod coram ipsis Romofortus
 inter alia iactasset, sibi esse facile quot vellet ex Orientali continente in
 a se poseeant Thraciae littora transportare, ne quidquam illud impedire
 conaturis quantialibet imperatoris navibus. hac porro rerum vice pars
 quaedam Amogabarici exercitus e Persis maxime conflata, artis faucibus
 Gani montis impune penetratis, iugum ipsius primo impetu occupant; et
 arce illa, postquam eam sibi valido praesidio imposito asseruissent, freti,
 ad subiectam inde regionem populandam, orsi ab Eudemoplatano, excur-
 rerunt, multos occidentes, praedam immensam corradentes. quin et talis
 loci ad receptum ipsis tuti fiducia ulteriora palam ausi tentare, inde us-
 que Rhaedestum et huic citeriora, in latum vero usque Bizyam et ultra,
 totum illum tam vastum terrae tractum, nullo ibi hominum vivo relicto,
 desolarunt, frugibus et proventu reliquo agrorum, illic sane tunc opimis,
 ipsi se ingurgitantes. undabant enim pro anni tempore ac terrae feraci-
 tate per hos campos immensa visu aequora expectantium falcem segetum,
 quas sibi Persae demeter coactis quos magno habebant numero captivis,
 inaeestimabiles inde opes plaustris et iumentis ibidem usi repertis avexe-
 runt. quibus imperatori nuntiatis, decrevit is tandem exequi quod ipsi
 dudum eius consilarii suaserant, hactenus multis, ut fit, causis intercur-
 rentibus dilatatum, mittendo qui flamma iniecta maturas segetes, hosti alio-
 qui profuturas, corrumpere circa Selybriam et longe superius, quan-
 tum tuto posset fieri. tunc eventu perpetratum apparuit praesagium quod-

ἐκ τῆς τάξεως τοῦ παλατιου χρόνοις τρισὶ πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι· Πέρσαι γὰρ ὀχοῦμενοι καμήλοις καθ' ἑῶν ἀγριαλὸν ὑπὸ Σκουταρίου καὶ τὸ ἐπέκεινα ἴστασθαι τὸ ὄναρ ἐδείκνυ, ἔξαφνης δὲ κατ' αἰθέρα τὰς καμήλους πετομένας καὶ τοὺς ἐπιβάτας φερούσας πρὸς τὴν ἀντίπεραν γίνεσθαι. καὶ ταῦτ' ἐπρώττειτο μη-5 νόδς Ἀνδιστηριῶνος, ὅτε βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς σφῶν ἀτασθαλίας προσκόπτων, ὀλίγους περὶ αὐτὸν ἔχων τοὺς συναναβάτας

D ἀπὸ δύσεως ἐκ προσπαίου, πέμπων πρὸς τὸν πατέρα ἐκχωρεσθαι οἱ τὴν πρὸς ἐκείνους ἀφίππευσιν, εἰ μὴ ἄλλως καὶ αὐτόθεν θέλοι ξυμμαχεῖν, ἐζητεῖτο· τὴν γὰρ χώραν ἤδη προνενομιεῦσθαι,¹⁰ καὶ ἄρδην φανερὰν εἶναι ἀπολουμένην, ἣν μὴ τις ὑπέροσχη. ἀλλ' ἢ περὶ ἐκεῖνον ὀλιγοχειρία ἐμποδῶν ἦν, καὶ μέλλησις προμηθῆς σπουδῆς ἐπικινδύνου τὸ τηρικᾶδε κρεῖττον ἐδόκει.

P 425 Ἄλλο δέ τι μᾶλλον ἐπραγματεύετο. (22) ὡς γὰρ ὁ Πέρσης Ἰσαὰκ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα), ὃν καὶ τὰ πρότερον ἰστο-¹⁵ροῦμεν τοῖς Ἰταλοῖς κατὰ δύσιν συνόντα πέμπειν παρὰ τὴν ἐκίων πρὸς βασιλέα αἰσθησιν, καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτὸν συντίθεσθαι θέλειν κατὰ τι γαμικὸν κῆδος τὸ ἐπὶ τῷ τοῦ Μελῆκ θυγατρῶ, καὶ φωραθέντα μετ' εἰρήνης καὶ αὐθις ἀντιπεραιωθῆναι

B πρὸς Ἰταλῶν συνάμα καὶ τῷ ἰδίῳ λαῷ, — ὡς γοῦν καὶ αὐθις²⁰

2. Πέρσας γὰρ ὀχομένους?

10. προνενομηθεῖσθαι P.

dam somnium ante annos retro tres cuidam ex ordine palatinorum oblatum. viderat is inequitantes camelis Persas ad Orientale littus a Scutario ad ulteriora longe loca extensos stare; mox autem subito ferri per aërem volando camelos cum suis sessoribus eosdem, et in oppositam pervenire continentem. acta haec sunt mense Julio, quando Augustus Michaël tot tantarumque cladium suis subditis ipso otiose praesentem illatam convicium non ferens, paucos secum habens qui cum eo nuper ex interiori Occiduo tractu ascenderant, misso ad patrem nuntio poposcit permitti per eum sibi cum exiguo quem haberet equitatu in hostes irruere, si mallet ipse sibi mature suppetias accurrere: nam serum deinde auxilium fore, ubi universa regio, quod si vel tantillum cessaretur, mox futurum apparebat, destructa excisaque irreparabiliter fuisset. caeterum paucitas comitum Michaëlis obstitit se ipsi per Andronicum tam periculosa excursio liceret: visum enim sapienter est cunctandum potius, nec committendum ut intempestivo generositatis aestu Augustus junior tantam temere aleam iaceret, praesertim cum in alio quopiam maiori praesentium malorum remedio machinando pater eius nunc cummaxime satageret.

22. Etonim Persa Isaacius nomine, quem superius retulimus mississe clam Amogabaris, quibuscum tunc militabat, ad Augustum, qui se ad eius partes velle transire dicerent, omninoque facturum, si ei, proot fuerat oblatum, uxor daretur Meleci filia, tunc detecto arcano tractatu ab Italis fugisse inde in Asiam cum suis copiis, is, inquam, ex Orientali tractu, in quo tunc erat, novos ad imperatorem miserat nuntios, qui

πέμπων ἀντολήθην οὗτος κατήπειγε τὰς σπονδὰς, ἐπισηνοόμενος πολλά μὲν καὶ ἄλλα τοῖς Ῥωμαίων συνοίσοντα πράγμασι, οὐ μὴν δὲ ἄλλα καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ πρώην ἀποστατήσαντας Τουρκοπούλους ἐκ μηνυμάτων τῶν πρὸς ἐκείνους προσάξασθαι, ἣν μόνον γυναῖκες ἐκείνων ἐπισταῖεν καὶ τέκνα τὰ παρὰ τῶν Ἀλατῶν πρὸς πόλιν ἀποσταλέντα, βασιλεὺς ἕξ ἅπαντος θέλων τὰς τῶν Ἰταλῶν δυνάμεις ἀρρωστοτέρας ἐγκαθιστῶν δέχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ φιλανθρώπους τὰς ἀποκρίσεις διδοὺς πῶς ἂν κατὰ τρόπον ταῦτα καταστήσειε διεσκεπτετο. οὐδὲ ἡμῖν ἴσως 10 χεῖρον προαναλαβεῖν καὶ δηλῶσαι περὶ τοῦ καρῖου, τίνος μὲν Μελήκ θυγάτριον, ὅπως δὲ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς Ῥωμαίων ἡθεοῖ προσέκυρσε διαιτᾶσθαι. Ἀζατίνης μὲν οὖν σουλτὰν ἐκείνος περὶ οὗ ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐλέγομεν, ἔτι τῆς Περσίδος καθεστῶσης, ἐπεὶ ἐκποδῶν ἦν αὐτῷ ὁ πατὴρ Ἰαφατίνης, οὗ δὴ καὶ 15 Πέρσαι κατήκουον, εἰς διαφορὰς μεγίστας πρὸς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ῥουκρατίνην καθίστατο· διημφισβῆται γὰρ τῆς ἀρχῆς ἐκείνος καὶ διετέλει μαχόμενος, ὡς καὶ εἰς Τοχάρους ἀποκλῖναι ἤδη τοῖς Περσῶν ἐπιχειροῦντας πράγμασι, καὶ τὰς ἄρκούσας δυνάμεις ἐκείθεν λαβὼν τὰ δυνατὰ τὰδελφῷ ἐπισφρεῖν. καταταχοῦ- 20 μενος δ' ὑπ' ἐκείνων Ἀζατίνης ἔγνω κατὰ σπονδὰς προσχωρεῖν E

' foederis prius propositi clausulam urgerent, et a se pollicerentur, si hoc fieret, acturum ipsum multa Romanae rei tali tempore valde conducibilia. inter caetera vero Turcupulos, qui nuper ab Amogabaris deficere conati perpetrare inceptum nequiasent, per se plane, quo nosset ad id efficacis modo, abducendos ab hostium partibus et imperatori reconciliandos. datam quippe ab iis sibi recens fuisse per arcanos internuntios fidem servienti Augusto, si per eum ipsis redderent uxores eorum cum liberis ab Alanis in urbem missae. haec imperator audiens, cum facile videret nihil sibi tali rerum statu expetibilius esse quam imminui ac debilitari quomodocumque cervicibus imminentes Amogabarorum copias, Isaaci legatiis perhumana responsa reddidit. interimque cum iis suisque consultabat quonam optime ac citissime modo posset id perfici negotium. non erit autem hic abs re ex retro acta nos memoria repetendo quidpiam docere, quatenam haec et cuius Meleci filia fuerit, de qua nunc Isaacio isti collocanda tractabatur, quoque casu contigerit educari eam in urbe et ad mores Romanorum institui. Azatines ille Sultan, de quo in prioribus multa libris scripsimus, Perside adhuc ipsi subiecta perstant, postquam est e medio sublatus pater ipsius Iaphatines, cui Persae libenter obediebant, gravibus commissis dissensionibus est cum Rucratino suo germano. vertebatur enim inter ipsos controversia de principatu, quem hic pertinere ad se contendens vi etiam armisque vindicabat, inclinans, ideo quod illinc auxilia speraret, in partes Tocharorum, qui iam invadere Persidem coeperant. ab his instructus copiis quae facile sufficerent ad fratrem, praesertim imparatum, opprimendum, toto in eum ruebat impetu, adeo ut Azatines suorum hostium vim, celeritate quae cursum omnem suum prae-

τῷ προβεβασιλευκῶτι τῷ Λάσκαρι. ὁ δ' ἐκείνον καὶ ὑποδέχεται
 προσερχθεὶς φιλανθρώπως καὶ τιμῇ τοῖς προσήκουσιν, οὐ μὴν
 δὲ ὥστε καὶ παρακατέχειν δεῖν ἔκρινεν, ἀγωνιῶν περὶ τῆς σφετέ-
 ρας, μὴ πως ταῖς πρὸς τὸν Ῥουκρατίνην συμμαχίαις οἱ τῶς ἀλ-
 P 426 λοτρίως τοῖς Πέρσαις ἔχοντες Τόχαροι κατοικειωθέντες ἑγκρατεῖς
 μὲν αὐτῶν γίνονται, τοῖς Ῥωμαίων δὲ πράγμασι προσβάλλειν
 ἔχοιεν ἕξ ἑγγίονος. ταύτη τοι καὶ τὴν περὶ αὐτὸν συγκαθίσας
 βουλήν ἐπήγγελε βουλευέσθαι περὶ τῶν προκειμένων, ἐνὸς ἀπι-
 σχομένους καὶ μόνου, τοῦ τὸν Ἀζατίνην παρακατέχεσθαι· τῇ
 γὰρ βουλήν εἶναι ταύτην ἀπίστου μὲν πρὸς βασιλέα, ἐπὶ πονήρῃ¹⁰
 δὲ καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων βουλευεῖν προαιρουμένου,
 B ὁμοίον ἄρα ποιῶντος καὶ λέγοντος ὥσπερ εἴ τις τὸν Θρυγγὸν κα-
 τάλυειν ἐβούλετο τῶν ὄχρωμάτων καὶ θέλων ταῦτα διατηρεῖν.
 ὡς γοῦν οὕτως ἀπειρητο βασιλεῖ μὴ παρὰ Ῥωμαίοις τὸν Ἀζατίνην

11. βασιλεύειν P.

verteret se insequentium, effugere aliter nequiret quam se recipiendo sub
 tutelam imperantis tunc Romanis Lascaris. excepit hic eum benevole, ac
 quantis par fuit humanitatis et honoris significationibus coluit, non tamen
 ut putaret illum apud sese retinendum, veritus periculum ex eo immi-
 nens rei Romanae. reputabat enim fieri facile posse ut iam ante prae-
 valida in Perside Tocharorum factio, societatis modo cum Rucratine ini-
 tae illicio Persis hactenus ei fortiter obaistentibus fucum faciens, ad fit-
 tam illos conciliationem attraheret, cuius deinde fiduciae indormientes
 ipsos plane subigeret; ac tum conspirantes Persae cum Tocharis, prae-
 textu Rucratinis iurium et specie ulciscendorum qui eius aemulum hospiti-
 o foverent, Romanum e vicino irrumperent limitem, bellum interseci-
 num imperio moventes. adhibito ergo imperator perhumaniter Azatine
 cum suis, hortatus eos est ad disquirendum inter sese quid tali rerum
 cardine iniri consilii utilis ad fortunam afflictam extorris principis suble-
 vandam posset. In quo aiebat non recusaturum se quascumque sibi auxi-
 lii officiique ad istud delegarent partes. unum modo necessaria ex causa
 deprecari, ne a se potendum existimarent ut residere Azatinem in suo
 comitatu pateretur. exitiale id utrisque, ipsis videlicet et sibi, consilium
 futurum, quippe unde secutura provideretur ingens calamitas imperii,
 cuius opibus ipsi utique iuvare nequirent, nisi salvum ipsum incolamque
 parstaret. his locis, ut tum erant tempora, fateri sese ipsis, exterius
 quasi vallum esse Romanae securitatis foedus dudum contractum, hactenus
 illaesum, cum finitima Perside. huius infringendi manifestum esse
 plausibilem obtentum datum iri Rucratini et Tocharis, exoso ipsis apud
 Romanos principe servando. unde clare perspici quam foret haec impre-
 dens sententia; cuius auctores arcem, quam iuvictam et aeternum firmam
 prae se ferrent cupere, suaderent tamen nudari omni exteriori munimento,
 et septi ac clathrorum accessum arcentium cunctis obstaculis amotis viam
 ab ipsis eius defensoribus hosti ultro pandi aequum ducerent ad intimam
 contactum extremi, quo unice tegitur, muri. tali ratione vel persuasit
 vel perpulit Azatinem Augustus Lascaris ad periculum alibi quaerendum.

κατέχευθαι, καὶ ἡ βουλή συνεφώνει, ἐπανεξέσχε μὲν αὐτίκα καὶ αὐθις ὁ προσχωρήσας, οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλικῆς ἀπήλαυσε βοήθειας ὥστε περιγενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ. ὡς δὲ καὶ αὐθις ἐκεῖνος ἐνεργέστερον ἐπολέμει καὶ οὐκ ἦν παραμένειν τὸν ὑστεροῦντα, 5 ἔπει καὶ ἐκποδῶν ἤκουε τὸν Λάσκαριν γεγενῆσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ὄλων κατυστῆναι τὸν Παλαιολόγον, ἐχέγγον ἔχων ἐκεῖνος τὴν C πρὸς τὸν βασιλεύσαντι συνήθειαν προσχωρεῖ καὶ αὐθις ἐκείνω τευξόμενος συμμαχίας. ἀλλὰ πολὺ τῶν ἐλπίδων ψεύσθη· ὁ γὰρ βασιλεὺς τοῦ πρὸς Τοχάρους κήδους δεύτερα πάντα τὰ τοῦ 10 σουλτᾶν τιθέμενος, τὸν μὲν Τοχάρων ἄρχοντα Χαλαοῦ, τὸ ἐκ σπιρμάτων σκοτίων θυγάτριον τὴν Μαρίαν πέμπων, κηδεύει, εἰ καὶ τούτου ἐν τοσοῦτῳ ἐξ ἀνθρώπου γεγονότος ὁ Ἀπαγᾶς, ἀδελφὸς ὢν ἐκείνου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τεταγμένος, τὴν Μαρίαν ἡγάγετο. τὸ δὲ σουλτᾶν κατὰ πόλιν ἔχων ἤδη Ῥωμαίοις ἁλωμένην D 15 περιεβουκόλει ἀλλαγῶθεν αὐτῇ τὰς ἐλπίδας. ὁ δὲ μὴ ἀγνοῶν τὰ βουλευόμενα, καιροῦ δραξάμενος, ὡς ἐλέγομεν ἐν τοῖς προτέροις, Αἴνοθεν φεύγει, καὶ ξὺν Τοχάροις τοῖς κατὰ δύσιν, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ, τὴν φυγαδεῖαν διατίθεται ἀνὰ τὰ τοῦ Εὐξείνου βόρεια. πολλοῖς δὲ χρόνοις ὕστε- 20 ρον, ἐκποδῶν γεγονότος ἐκείνου, ὁ ἐξ ἐκείνου Μελῆκ τὸν Εὐξείνον διαπεραιωθεὶς πρὸς Καστάμωνα γίνεται. καὶ ἤδη Τοχάροις E

nec tamen continuo discedentem a se prosequi auxiliis validis destitit; quorum ope, caeteris suis praesidiis adiunctis, fuit deinde cum fratri praevaleret Azatines, et extortum ipsi paternum denuo possideret imperium. verum eo iterum ferocius etiam quam olim apparatusque rebel- lante, cum stare in recuperato solio nequiret viribus haud dubie Azatines inferior, audiens is Lascari defuncto praesidere suprema potestate Roma- nis rebus Palaeologum, fretus quadam contracta sibi cum eo quondam adhuc privato necessitudine familiaris amicitiae, ad novum imperatorem convolat, quin esset ab eo impetraturus auxilia non dubitans. quamquam sua illum in hoc quidem large fiducia sefellit, nam imperator Palaeolo- gus Michaël, foedus cum Tocharis longe Sultanis amicitiae praeoptans, spes huius et vota posteriora cuncta suae isti destinationi habuit, quam eo promovit usque ut filiam suam notham Mariam principī Tocharorum Chalaū connubio sociandam miserit; quo inter apparatus nuptiarum fato functo, frater ipsius idemque in principatu successor Apagas Mariam uxorem duxit. Sultaneum porro Michaēli in urbe iam e Latinis recepta honorifice secum habens variis sed vanis astute lactabat spebus; qui eius artes quo spectarent non ignorans, arrepto, ut in libris prioribus memo- ravimus, tempore ex Aeno arce fugit, et deducentibus Tocharis, tum in Occideo militantibus tractu, simulque Constantino principe Bulgarorum, tutum nactus est receptum in partibus borealibus Euxini. multis vero post annis, isto Azatine mortuo, filius eius Melec Euxino trajecto Cas- tamone constitit, ubi reconciliatis sibi obsequio Tocharis favore horum

ὑποκλιθεὶς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ καὶ παππῶν λῆξιν ἐκατασιώσασθαι οἱ διεπειράτο. ἀλλ' Ἀμούριος ἐμποδὼν ἐγένετο, καὶ μαχόμενος οὐκ ἀνέει, μέχρις οὗ κατισχυθεὶς ἅμα γυναικὶ ὁ τοιοῦτος παραγεγονῶς πρὸς τὴν κατὰ Πόντον Ἡράκλειαν βασιλεῖ προσχωρεῖν ἔγνω. καὶ παραγεγονῶς κατὰ πόλιν, ὅπως τοῦντεῦθεν ἐκ-
 P 427 σύζυγον κατὰ πόλιν, ὑφ' ὀδηγοῖς τοῖς τοῦ βασιλέως τὴν πρὸς ἐκεῖνον διήρχετο φέρουσαν, καὶ ὅπως ἐξ Ἀτραμυτίου λαβὼν τὰς βουλὰς ἀπέδρα, καὶ ὅπως τὰ καθ' αὐτὸν διώκησεν, ἐρρέθη τὰ πρότερα. ὕστερον δὲ καὶ ἡ σύζυγος ὑποστρέφει, ἐκεῖνον μὲν¹⁰ ἀξιοῦντος, βασιλέως δ' ἐφίεντος. τὸ δὲ κόριον ὡς ὄμηρον καταλείπεται. ἤδη μὲν οὖν τὸ τοιοῦτον ἐτέθραπτο κατὰ πόλιν ἐπὶ συχοῖς τοῖς χρόνοις ὑπὸ βασιλικῶ σιτηρησίῳ, καθὼς ἄρα καὶ ὁ
 B Μελῆκ Κωνσταντῖνος, τῶν τοῦ σουλτάνου υἱῶν ἄτερος, καὶ ἀπὸ τὸς παρὰ Ῥωμαίοις ἐγκαταλλεῖπτο, ὃς δὴ καὶ βαπτισθεὶς ἐκθῶ-¹⁵ μως προσετιετήκει τοῖς Ῥωμαῖκοῖς ἤθεσιν. αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ Μελῆκ ἐκεῖνου θυγάτριον μαθὼν Ἰσαάκ, Μελῆκ φημιζόμενος καὶ αὐτός, πρὸς γάμον καὶ αὐθὶς ἤτει. ἐζήτει δὲ καὶ τὸν θεῖον ταύτης Μελῆκ προβληθῆναι πρὸς βασιλέως σουλτάν, κάκεισε καὶ αὐτὸν πεμφθῆναι, καὶ οὕτως υἰοποιηθέντα καὶ αὐτὸν Ἰσαάκ βασιλεῖ τὰ²⁰

paternam avitamque ditionem recuperare conabatur, obstante vehementer Amurio, cum quo longo et sibi ad extremum infelici collisus bello, denique victus, Heracliam Ponti cum uxore se contulit; unde confugiendam sibi ad Andronicum imperatorem statuens Constantinopolim venit. ubi cognito diversari Nymphaei tum Augustum, coniuge in urbe relicta, iis se adiunxit quos ad ipsum ad se perducendum certior de illius adventu factus imperator ei obviam miserat. ut is dehinc consilio repente capto Atramytio fugerit, utque inde res suas administraverit, dictum a me iam dudum est. longo post tempore uxor, ipso postulante, concedente Augusto, ad eum reversa sua est, sed filia in obsidem relicta, hac de qua nunc sermo est, educata hinc in urbe multis annis, victa ipsi large ab imperatore suppeditato. quem ipsum in modum et Constantinus Melec, Azatinis Sultanis alter filius, et ipse relictus apud Romanos ac volens baptizatus, caritatem in res nostras educatione contraxisse visus est, eius haud disparem quam conscia origo et affectus e stirpe inolitus natis civibus erga patriam inspirat. istam igitur in urbe servari Meleci Azatinis nati filiam Melec ipse quoque dictus Isaacius audiens, in praemium et auctoramentum navandae quam pollicebatur imperatori operae dari sibi ab eo coniugem petit, profitens talis connubii necessitudine se deinceps semper sic affixum Augusti obsequiis, quasi non in generum dumarat sed et in filium adoptatus ei foret, istiusque necessitudinis officium serviendo quam posset efficacissime Romanis expleturum. rogavit item praeterea ut patrum huius ipsius quam in sponsam optabat virginis, eam cuius modo meminimus Melecum, imperator in Sultanis dignitatem pro-

πρὸς Ῥωμαίων κατὰ τὸ δυνατόν ἐνεργεῖν. ταύτη τοι καὶ βασι-
 λιδὸς Ἰσαμενίους τῇ κοινοπραγίᾳ τοῦ Πέρσου, τὸ μὲν σουλτὰν C
 ἐγκαθιστᾶν τὸν Μελήκ καὶ θεῖον τῆς κόρης οὐκ ἔδοκιμαζε τίως,
 τὸ γύναιον δέ, καὶ μεγάλην ἐξετοιμασόμενος προῖκα, σὺν αὐτῷ
 5 διαποντίους εἰς Πηγὰς πέμπει, ἵνα δὴ καὶ ἐπήγγελε καθήμενους
 τὰ συμφωνούμενα καθιστάνειν σὺν τῷ καὶ τῆς πόλεως Πηγῶν
 τὸν Μελήκ ἡγεῖσθαι. πλὴν δ' ἄλλὰ καὶ συχνὰ τῶν ἀκατιῶν
 ἐκείσ' ἠη παρσκευάζετο, διαπερᾶν, εἰ Θέλοιεν, Πέρσας. ὅτε
 δὴ καὶ περικαθημένων σὺν Πέρσαις τῶν Ἰταλῶν τὸν τοῦ Ῥαιδε-
 10 στοῦ πύργον, διανοουμένων ἐξελεῖν καὶ οἱ χρωμένους ὁρμητηρίῳ D
 τοῖς περὶ τὴν Θρήκην πράγμασιν ἐφεδρεύειν, βασιλεὺς πέμψας
 τριήρεις δύο ἐπιρᾶτο μεταίγειν ἐκείθεν τὴν ἀχρηστον ἡλικίαν, ὡς
 διαμενούτων καὶ μόνων τῶν ἐνεργῶν κατὰ πόλεμον. καὶ δὴ
 ἐπιστᾶσι τοῖς βασιλέως ἐμποδῶν ἔστησαν Πέρσαι κατὰ στόμα
 15 διακινδυνεύοντες· εἶτα μαθόντες τὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ βασιλέως
 προμήθειαν καθυγῆκαν τίως καὶ ἐκόντες φυγομαχοῦσιν ἐψέκισαν. E
 καταταχίσαντες δ' ἐν τοσοῦτῳ οἱ τῶν τριήρων πολλοὺς τῶν
 ἀχρηστων ἐκείθεν κατέγουσι, καὶ οὕτω διαφορήσαντες ἐθρῶστο-

moveret. verum Andronicus de caetero perlibenter admittens propositio-
 nes Persae, haud putavit opportunum eo rerum statu Melecum consti-
 tuere Sultanem. At puellam ipsam, magna ei dicta dote, una cum isto
 ipso suo patruo mari perduci curavit Pegas, ubi considerare ipsos voluit,
 et ea de quibus inter se ac Melecum Isaacium convenerat administrare;
 quod ut fieret facilius, eiusdem Pegarum urbis praefecturam Meleco at-
 tribuit. sed et naviculae quam plurimae ibidem comparabantur, usui fu-
 turae deportandis ex Occidua continente Persis, ubi eis, prout spondebat
 se facturum, persuasisset Isaacius retro in Asiam traicere, quando La-
 tino exercitu, cooperantibus auxiliis Persicis, circumsidente Rhaedesti
 turrim (cuius loci potiundi magna Italos cupiditas incesserat, eum situ
 peropportunum ratos ad reliquam cum occupandam excurrendo, tum post-
 quam usurpassent, continendam in potestate inde Thraciam) imperator
 missis eo triremibus duabus conabatur ex illo praesidio extrahere turbam
 per aetatem aut sexum bello inutilem et alimentorum absorptione damno-
 sam, quo illius sollicito consortio liberi milites expeditius et efficacius
 possent tutelae castris, cuius foret iactura Romanae rei plurimum exitia-
 lis, attendere. ad id exequendum cum se admovisset litori trierarchae
 imperatoris, obviam forte habuere illic ad ostii defensionem oppositam
 Persicam cohortem, quae saepe fortiter excendere tentantibus obstabat,
 quoad significato in aurem quibusdam ex illo corpore, ac per eos in
 alios vulgato, quid ad eos, quo dudum cuperent, transferendos benevole
 ipsis pararet imperator, inflexi illi remisissent de repugnandis pertinacia,
 ultroque, sed quasi fugere vi compellerentur, tamen retenta certantium
 specie recedentes, locum nostris dedere feliciter exequendi quae destina-
 verant. festinarunt quippe triremium vectores eo brevi fugae Persarum
 momento plerumque partem imbellis multitudinis et Rhaedesti extractam
 turri ad sese recipere, quam avehentes residuos obsessos haud paulo con-

τέρους τοὺς περικλιμένους κατέστησαν, ὥστε καὶ ἐξιδόντας ἐκ ποδὸς διώκειν τοὺς ἐπιόντας. οἳ καὶ δυσχρηστούμενοι ἐπὶ ταύτοις τὰ μέχρι Σηλυβρίας καὶ ἐπίταδε κατατρέχουσι, καὶ κακῶς διετίθουν οἷς ἄρα καὶ ὑστεροῦν συνέβαινε φρουρίοις ἐγκατακλείσθαι.

- P 428 23. Ταύτοις δὲ γενομένοις ὁ πατριαρχεὺς Ἀθανάσιος 5
ἐπιδαψιλευόμενος οἷον τὰ τῆς πρὸς θεὸν ἔξοσιώσεως, δις μὲν καὶ
τρὶς τῆς ἑβδομάδος τὰς λιτὰς ἐποιεῖτο, βαρυτέρας δὲ τὰς προσ-
τιμήσεις τοῖς κατὰ τι προσκόπτουσι διετίθει. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ
B ἧν τῶν τριῶν Γερμανῶν, τὴν ἐπὶ δεξιῇ εἰσιούσι τῶν ὠραίων¹⁰
πυλῶν ἰσταμένην, διὰ τὸν ὑστερον τὸν ἐξ Ὀρεισιάδος μετατι-
θέντα, ὅτι τῇ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς εἰρήνη αὐτὸς ἐκείνος πρεσβεί-
σας συνήργησε, κατασπᾶ, στήλην δὲ βουσιλειον ἐκ χρυσονήματος
P 429 πατριαρχεῶν ἀνήγαγε τῶν πρὸς τῇ δύσει μέσον ἐρυθρῶν κίωνων,¹⁵
κατὰ τέ τι κλεισμὸν τοῦ νέον ἐκείνον Κωνσταντῖνον φανῆσαι

16. τι] τινα?

firmiores ad diutius animosiusque resistendum reliquerunt. cuius novae alacritatis praesens tunc quoque edidere specimen acri statim eruptione in oppugnatores facta, non sine horum damno. quibus adversis obsidentes irritati successibus, solatium suo dolori quaesiere manibus late praedatoris spargendis, quae cuncta usque Selybriam ultraque ad viciniam urbis cruentis incursionibus vastarent, omnes male multando quos reperissent segniores in mature se condendo intra muros arcium eius tractas.

23. Interim dum haec gererentur, patriarcha urbis Athanasius, quasi ostentans religionis abundantiam, bis et ter in hebdomade procer celebrabat, graviore quoque solito multas poenasque iis qui offensus quomodolibet infligens. quia et eximium se quoddam sublimioris pietatis specimen editurum ratus, fabulam illam pictam imaginibus Germanorum trium qui patriarchatum urbis diverso tempore gesserunt, ab eorum ultimo, ex Orestiadensi sede in Constantinopolitanam translatam, in momentum positam ad dexteram ingredientibus per speciosas fores, sustulit in eius qui posuerat ignominiam, cui se forebat eo nomine infensum quod is legatione obita paei Graecorum cum Latinis conciliandae fuisset cooperatus. effigiem insuper imperatoris Michaelis Palaeologi, titulo et habita inclyti illius prae Constantini, quam cum idem Michaelis videlicet ac Germani, obsequens irae. nam huius quidem opus erat monumentum istud, in illius autem commendationem excogitatum et erectum fuerat a Germano, significare studente Michaeli urbem recuperata reparataque, quam antiquus Constantinus condidisset, eidem praetera fortitudinis ac pietate similem, actis simul et virtutibus premeritum ut recte in imperio vocari novus Constantinus posset, praesertim cum Constantini appellatio-

Ῥωμαίους εἰς τὸ τοῦ πανευκλειοῦς Κωνσταντίνου σχῆμα μεταλλά-
 ξας ἴστη. καὶ ἄπειρ τῶν προτέρων τιμῆς ἡμερῶν τοῦ πατριαρ-
 χοῦντος κατὰ σχῆμα διετηρήθησαν, ὕστερον μεταγνόντων οἶον
 κατὰ τιν' ὄλγωριαν μετηλλάττοντο, ὥσπερ ὀστράκον μεταπε-
 βούσσης. ἐκεῖνος δὲ καὶ θεῖα εἰς τὰ πάντα δικαιώματα μνησίων,
 τοῖς πολλοῖς ἀνέδην ἐπέχρα, αὐτοπροσκοπίτης ἐγγὺς φαινόμενος,
 καὶ πᾶς πρὸς τὸν κρατοῦντα λόγος ἐξ εὐλαβείας ἠπράκτει, καὶ B
 εἶρκεται καὶ καταγνώσεις τοὺς κατὰ τι προσκόποντας διεδέχοντο.
 τὰ δὲ τῆς κοινῆς ἐκκλησίας εἰς ὄλιγον γε περιόσταντο, ἐξορισθέν-
 10 τος μὲν τοῦ Ἀλεξανδρείας, ἄλλοτριουμένου δὲ καὶ τοῦ τῆς Θεο-
 πόλως διὰ τὴν τῶν Ὀδηγῶν μονήν, ἣν που δὴ καὶ καταθήνας
 τις ἠλπίζετο, τοῦ δ' Ἱεροσολύμων Ἀθανασίου ἐκποδῶν κἀκείνου
 γενομένου διὰ τὰς ἐκεῖθεν κατ' αὐτοῦ φήμας, ὡς δὴ Βρουλάς
 τις ἐκ Ῥωμαίων, καὶ Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἐπίσκοπος, βα- C
 15 σιλῆ καὶ αὐτῶ προσελθὼν πατριάρχη καὶ ἀνεγκας, πεμφθεὶς
 συνάμα καὶ τοῖς ἐκ βασιλείως πρέσβεισι κατελέγειν ἠπέλεγτο· οἷ
 καὶ ἐπιστάντες Ἱεροσολύμοις τὸν μὲν πατριάρχη ἐξώθοῦσι, τὸν

6. ἀπέχρα P,

11. καταστήσαι?

non praesago quodam omine iam olim adhuc puer et privatus accepisset,
 atque has quidem imagines Athanasius toto tempore prioris sui patriar-
 chatus, et transacto huc usque spatio secundi, stare in loco ac spectari
 passus erat: nunc autem quasi dampnans in hoc sese vituperabilis tole-
 rantiae, quam emendare poenitentia par esset, velut fortuito interlapsu
 tegulae, statim mutato consilio amovendas nunc abscondendasque decre-
 vit. idem autem divinas, ut loqui solebat, iustificationes ad promiscuum
 saepe asperrimae censurae in omne indiscriminatum genus et hominum et
 rerum odiosissimum exercitium allegans, in obvio aequo cunctos saevus
 ac respectum securus irruebat, offendendi occasiones prope studiose ac
 data impense opera quaerere visus et captare. nec erat cuiquam ab eo
 tali modo vexatorum in recursu ad Augustum spes ulla posita. nam hic
 veneratione sui patriarchae constrictus ingenti, partem pietatis vel maxi-
 mam putabat in cunctis ei obnoxie morem gerere. carceres ergo et igno-
 miniosae damnationes in quantulocumque deprehensus lapsu certo ac su-
 bito quoslibet excipiebant. commune porro concilium ecclesiae, ne quis
 ad id synodo coacta suam referri causam aut querimonias posse confide-
 ret, in paucissima redactum capita paene nullum erat, exterminato utique
 Alexandrino patriarcha, Antiocheno alienato propter Hodegorum monaste-
 rium, Hierosolymitano quoque, cui et ipsi nomen fuerat Athanasius, nu-
 per exauctorato propter allatas ex illis partibus in urbem accusationes
 eius per quendam Brulam nomine, ex Romanis orfundum, Caesareae Phi-
 lippi episcopum; qui convento de criminibus quae deferebat imperatore
 ipsoque patriarcha, redire iussus unde venerat cum imperatoris legatis
 ad explorandum coram itane se res haberent uti accusator dixerat, hi, ut
 ipsis est visum, plene convicti de veritate delatorum, profecti Hieroso-
 lymam patriarcham quidem extruserunt sede, Brulam autem in Aelias

δὲ Βρουλᾶν παρὰ τὴν τοῦ βασιλέως θέλησιν (τὸν γὰρ βασιλεὺς ἕλλος μόνος κατήπειγε ἐξετάζεσθαι τὰ ἐγκλήματα) ἐπὶ τοῦ τῆς Ἀλλίας θρόνου, φέροντα καὶ ταῦτα μύσος ἀφορισμοῦ, ὡς ἐλέγγοτο, φέροντες ἐνθρονίζουσι. καὶ λοιπὸν ἀπηρτημένον κακέινον D ὄντος, μόνος ὁ πατριαρχεὺν συνάμα τῷ προσκομιζοντι, ἀπηρ-5 τημένον τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Θεοπόλεως ἤδη, ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐμνημονεύετο. ἀρχιερεῖς δὲ οἱ μὲν ἀπεδήμουν, καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ἀποδημεῖν κατηνάγκαζε. τοὺς δὲ τοῦ κλήρου τιμίους, οὓς δεινῶς ὑφείωρα, τοὺς δὲ προσαφαιρούμενος καὶ τὰ σιτηρέσια ἀπρακτεῖν ἐποίει. ἦν δὲ καὶ τοῖς κατὰ τι προσκόπτου- 10 σιν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ βασιλέως ἀποστροφή ἀναρραϊτήτος, θύλοντος E ἐκείνον εὐλαβείας τρόποις ἐξῆκπαντος συνιστᾶν. καὶ πολλοὶ τινες εἰρκταῖς ἐδίδοντο ὡς μῆτε τινὰ παράκλησιν ἔχειν μῆτε μὴν ἐκ τοῦ τυχόντος ἐλευθεροῦσθαι, ὡς καὶ τινὰς ἀποδράντας τῶν μοναχῶν, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσιν ὅπου ἄρα καὶ προσφύγοιεν, προσφυγεῖν 15 τοῖς κατὰ τὴν περσικὴν φρερίοις. τὸ προτεινόμενον τοῖς ἐσθύνουσιν ἢ κακονχία, ἵνα γοῦν ἄλλ' οὕτως σωθεῖεν. καὶ τοῦτο

11. ἐπιστροφή?

throno collocarunt, per vim id attentantes et contra imperatoris voluntatem, qui solo instinctu religiosi, ut putabat, zeli delata examinari crimina aequum censuerat, non autem excommunicatum prius hominem, qualis Brulas deprehensus postea est, in sacra illa sede constitui. novo igitur etiam ipso patriarcha Hierosolymorum Brula propter anathema suspensus, cum et antea, ut est dictum, suspensi pariter fuissent Alexandrinus et Theopolitanus, nullius iam alterius e sacris publice diptychis recitabatur nomen nisi Athanasii Constantinopolitani solius patriarchae, et qui sacram tunc oblationem celebrabat, sacerdotis. episcopi autem versari alias in urbe soliti plerique ultro abierant; si qui vero adhuc comparerent, summa vi facessere inde compellebantur. e primoribus vero cleri quosdam quidem patriarcha gravium suspectos habebat criminum, quosdam autem subtractis alimentis cessare ab officiorum exercitio cogebat. tantumdem porro erat gratia excidisse apud patriarcham et imperatoris ipsius indignationem incurrisse: nam quoscumque quomodocumque exosos haberet Athanasius, eosdem Andronicus pietatis suae putabat esse irrevocabiliter et immisericorditer persequi. unde multos passim contingebat in ergastula compingi, et ibidem sine ulla consolationeula admixtione, citra ullam expectationem aliquando successurae liberationis, ad desperationem adigi. unde monachorum nonnulli ex ista infelici sorte nacti effugium furtivum, cum nullum asylum viderent inter nostros tutum, profecti ad Frerios in Persea degentes eorum protectione utebantur. atque in his mirum erat, contra omnem instae ac canonicae animadversionis formam, non emendationem aut salutem ex hac securitatem delinquentium videri esse pro scopo propositam punientibus, sed aerumnam ipsam ac miseriam eorum in quos animadverteretur. quae si quis suis mementis aestimet, verissimum profecto per haec comprobari deprehendet illud

ἦν ἀντικρὺς τὸ τοῦ Διοδώρου πατρὸς, τὸ κακοποιεῖν τινὰς βα-
 θέως, ὅταν δικαίωμα θεῖον μίξωσιν. ἀλλὰ γὰρ παράδοξόν ἐστιν P 430
 οὐκ εἰ γέγονέ τι τῆς συνηθείας ἔξω, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ἐστὶ τὸ γι-
 γνόμενον ἐν ἑλλίοι πρὶν ἢ καὶ γενέσθαι. ἡ μὲν οὖν περὶ τὸν πα-
 5 τριαρχοῦντα τοῦ βασιλέως αἰδώς, καὶ τὸ συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπα-
 σιν ἐκ πληροφορίας οὔτι μικρᾶς, ὡς ἔδοκει, ὡς καὶ στολαῖς
 ἀγάλλειν ταῖς λαμπροτάταις συνάμα πλείστοις τοῖς εἰς τὸν ναὸν
 ἀναθήμασιν, ἐς ὅτι πλείστης φιλοθείας εἶναι ταῦτα καὶ φιλοκα- B
 λίας τοῦ βασιλέως πιστεύεσθαι, καὶ ὑπακοῦειν ἐτοίμως ἐς ὃ τι
 10 δὴ καὶ διαμηνύσει, καὶ ἀπαντᾶν συχναίως ἐν ἑορταῖς ἐξάλλους
 καὶ πολυταλάντους τὰς στολὰς φέροντα, ἡρεμῶν ἐκείνον οὐκ εἶα,
 ἀλλ' ὁσημέραι ὑπανογνὸς δικαστήρια τὰς κρίσεις ᾗθ' ἔτι, ὡς
 καὶ τύπους ἀρχαίους μεταλλάττειν κατὰ τὸ δόξαν συμφέρον καὶ

Diodori patris antiqui dictum, quosdam tum exitiosius nocere, cum anim-
 adversioni suae divinarum iustificationum allegationem immiscueriat.
 caeterum mirabile est non quidem in hoc homine nihil apparuisse secundo
 patriarchatu a prioris acerbitate diversum, sed ab iis qui rursus illum
 talem experti promoverunt, non fuisse provisum, et citra ullam dubita-
 tionem priusquam evenisset expectatum, haudquaquam illum ab usu na-
 tura et consuetudine inolito deflexurum. in hoc autem nunc ipsum magis
 magisque confirmabat insigniter eminens et continuis se observantiae fa-
 vorisque propensissimi quotidie liberalius efferens obsequium promptum ad
 omnia veneratioque demississima imperatoris. hic enim alta quadam eius
 viri meritorum virtutum gratiaeque apud deum intimae existimatione prae-
 occupatus, summam sibi religiosae pietatis laudem constituebat in nullo
 fine aut modo faciendo ipsius officii et beneficii ornandi. quare illum
 subinde munerabatur stolis splendidissimis pretiosissimi textus; addebat
 una plurima donaria votiva, quae circum aras appenderentur, monumenta
 in templo conspicua devotionis pariter et magnificentiae donantis eximiae,
 eademque veluti pignora patriarchae futura paratissimae sibi ad nutus
 omnes, quidquid praecipere aut indicare libuisset, efficacia Augusti vo-
 luntatis. accedebat ostentata studiosae ab eodem obedientia in occurrendo
 quoties a patriarcha vocaretur ad quaslibet functiones sacras. quod fac-
 citabat praesertim in festis, cum cura peculiari honorandi iuventem,
 accedendo ad eum in vestitu ac cultu exquisitissimi splendoris. ex qui-
 bus signis palam demonstratis cum non magis ipse patriarcha quam omnes
 omnis generis homines sentirent addictissimum et esse et irrevocabiliter
 futurum Andronicum Athanasio, inde consequbatur, ut hinc quidem uni-
 versal ordines sub patriarchae tyrannide gementes de mali huius levamento,
 quod aliunde quam ab Augusti potestate nequiret expectari, desperarent,
 ipse autem patriarcha experientia sui pleni in principis animum dominii
 non parum in dies quidlibet attentandi imperiosiusque ac inexorabilius op-
 primendi quoslibet feram licentiam auget. itaque haud unquam furo-
 rem remittens horribile quotidie tribunal aperiēbat, miseris citandis quos
 sine misericordia damnaret. in quo pensi nihil habebat, esset quod age-
 bat necne a regulis antiquis et forma canonica dissentaneum. confidenti-
 tissime quippe pro arbitrato innovabat immutabatque cuncta, prout iudi-
 cabat accomodatam ad, quam informatam dudum animo mordicus tene-
 bat, religionis et ecclesiasticae disciplinae prorsus enormem ideam. igi-

εὐλαβῆς, καὶ ἄλλους μὲν καθιστᾶν ἐν ἄλλοις, μοναχοὺς δὲ μονοφαγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἔτους ἀσκεῖν, δίχα μέντοι σαββάτου
 C καὶ κυριακῆς. ὄθεν δὴ καὶ τρία ἐκ τοῦ ἀκολούθου τὰ μείζω ταῦτα
 πλημμελεῖσθαι ξυμβάνει, πρὸς τῶ καὶ πατέρων τύπους ἀρχαίους
 ἀλλάσσεσθαι, οἶμαι, τοῖς ἀμειλιτέροις, λαθροφαγίαν ἀπληστίαν 5
 τε καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τοῖς ἐστιωμένοις δειλῆς ὕψιας, καὶ τρίτον
 τὸ παραδειωρεῖσθαι τὰς θυσίας τὰς μυστικὰς τοῖς ὀψὲ σιτουμέ-
 νοις. ἀγλευκῆς δὲ τοῖς πᾶσιν ἐδόκει καὶ ἄχαρις, τὸ περὶ τοὺς
 νόμους ἐπιεικῆς μηδ' ὄναρ εἰδώς.

P 431

24. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς τῶ δυσχερεῖ πανταχόθεν τῶν 10
 πραγμάτων ἀντιπαλαμώμενος πέμπει μὲν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ
 Κασσιανὸν καὶ ἐξ ἀξιώματος μέγαν πριμικήριον ἀνὰ τὰ μέρη τῆς
 Μεσοθινίας, ἐφ' ᾧπερ καὶ ὡς ἔχοι ἂν τὰκεῖ καθιστᾶν· ὅς καὶ
 καιρὸν διατρέψας ἐν τοῖς ἐκεῖ φρουρίοις, ἐπεὶ ἔδοξε τῇ βουλῇ φό-
 B ρους ἐκλέγειν ἐκ τῶν κτηματικῶν τοὺς συνήθεις, ἵν' εἶεν οὗτοι 15
 τῶ ἐκεῖ στρατιωτικῶ εἰς μισθούς, ἐκείνος ἢ καταθημιαγωγῶν τὸν
 λαόν, ἢ καὶ ἄλλο τί οἱ δοῦμεν, τὸν εἰς τοῦτο πεμφθέντα Βαρ-
 δαλῆν κατασχὼν πολλαῖς ταῖς πληγαῖς ἰμύσσει, καὶ μᾶλλον δι-
 φθάσας Βαρδαλῆς προσήγγειλε βασιλεῖ τὰ χεῖριστα κατ' ἐκείνου,

tur alios amovebat, alios praeficiebat officiis, citra respectum ullum monachos vero severissime cogebat toto anno ieiunare, semel in die nec hora prius nona comedendo, exceptis sabbato et dominica. unde multas minus robustae virtutis imbecillitas humana subigebat in tria quaedam non parum abhorrentia a scitis patrum labi piacula, primum ad clam usurpandas comestiones furtivas, deinde ad excedendum in his, licentia secreti per tenebras nocturnas, debitae modum temperantiae, denique ad irreverenter assistendum mysticis mane celebratis sacrificiis, quae scilicet nocturnis ingurgitati comestationibus pleni adhuc crapula obirent, immane quantum indecenti et a forma ecclesiastica antiqua degenerante ministerio. horum tamen patriarcha securus omnium, pergebat instituta via, cunctos fastidiose despiciens, nemini non stomachose acerbus obvio, benignae accomodationis legum ad infirmitatem hominum, quam epikian vocant, ne per somnium quidem unquam visus cogitationem ullam admisisse.

24. Caeterum imperator adversis undique ingruentibus, qua vi atque industria poterat, occurrens misit in partes Mesothinae generum suum Cassianum, vocabulo dignitatis qua insignitus erat magnum primicerium dictum, ut res illic laborantes quo posset modo sustentaret. is cum in arcibus eius tractus aliquante fuisset tempore moratus, interimque decretum exisset imperatorii consilii, quo agrorum illic possessores tributa pendere consueti inbebantur, quae in stipendia militantium in ea provincia copiarum expendi deberent, vel demereri volens populum, vel nescio quid aliud secutus, profectum illic ad id vestigal exigendum Bardalem comprehensum multis plagis affecit, infensus huic maxime, quod acceperat graviter infamatum se ab eo fuisse apud Augustam, cui Bar-

δεξάμενος τοὺς λόγους παρ' ἄλλου, ὡς κῆδος πρὸς τὸν Πέρση
 συνιστᾶν αἰρεῖται καὶ κοινοπραγίαν πρὸς ἐκείνον κατὰ τῶν βασι- C
 λικῶν πραγμάτων συντίθεται. ταύτη τοι καὶ προσταττόμενος
 ἀπαντῶν, ὃ δὲ δυσελπιστῶν περὶ οὗ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα φέ-
 5 ρουσαν ἀναβάλλεται. προσεταιριζόμενος δὲ καὶ λαὸν στρατιω-
 τικόν, πέμπων καὶ ζητῶν ἀσφαλείας πιστεύει πρὸς βασιλέως, ἀνε-
 τος ἤλατο. ἐπεὶ δὲ τῇ Χηλῇ ἑαυτὸν ἐνεπίστευε καὶ τὰ πιστὰ
 τῆς ἀσφαλείας ἐκείθιν εἶχεν, ὡς ᾤετο, Χηλίται τινες κατὰ πόλιν P 432
 εὐρεθέντες συντάττονται βασιλεῖ ἢ μὴν κατασχεῖν ἐκ δόλου τὸν
 10 φρυγαδίαν καὶ παραδοῦναι τοῖς ἄξουσιν. ὃ καὶ γίνεται τὴν ταχί-
 στην· ὡς γὰρ τις τῶν εὐνοῦχων ἐπὶ τούτῳ ἐπέμπετο, αὐτὸς μὲν
 ὑπὸ τῶν καταστρωμμάτων τῆς νηὸς ἐκρύπτετο, ἐκείνοι δὲ ὅτε
 συνήθεις εἰσελθόντες τὸ φρούριον κοινοῦνται τὸν λόγον κρυφη-
 δὸν καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ μεσοῦσας ἡμέρας μετὰ δαίπνον ἐπιστάν-
 15 τες ἅμα, τῶν συντηρούντων διεσπαρμένων, περισχόντες δε-
 σμοῦσι καὶ ἅμα παρὰ τὸν βασιλέα φέρουσι δέσμιον. βασιλεὺς δὲ B
 πρὸς ἐκείνον μηδὲν ἀξιώσας εἰπεῖν, συνάμα τῷ Κοτανίτζη τοῦτον

dales tamquam auditum ex alio retulerat convenisse iam Cassianum cum
 principe Persarum de affinitate inter eos contrahenda, promittente ipso
 transfugium et communem operam in oppugnando imperio Romano. qua-
 propter accersitus ab imperatore in urbem fuerat, et iussus omnis
 omnibus se sistere. verum ille vix sperans purgare se satis apud Augu-
 stum posse, iter sibi periculosum moras neceus primum differebat;
 deinde postquam vulgus militum beneficiis et spebus ita demeruisse visus
 est, ut in omni sibi fortuna fidum fore non temere confideret, iam au-
 dacius responsans misit ad imperatorem, qui nomine suo peterent caveri
 prius ab eo, fidei pignoris idoneis, nihil sibi damni ex hoc ad ipsum
 accessu proventuram; quo denuntiato, quasi iam solutus officio parendi,
 liber securusque vagabatur. quoniam autem postea impetrato in arcem
 insularem Chelen aditu exceptus illic est ea benevolentia civium, ut se
 tutum loco tali de caetero putaret, forte tunc Constantinopoli reperti
 Chelensium quidam non dubitarunt imperatori promittere, freti cognatio-
 nibus et clientelis suis, sese dolo comprehensum fugitivum his tradituros
 quos ipse ad eum retrahendum mitteret. et praestitere quod receperant.
 cum iis enim ad hoc ire quidam iussus e palatium eunuchs, ubi navis
 Chelen appulit, ipse quidem sub tabulato delituit, Chelenses autem in-
 gressi ad suos intra munitionem, communicatoque clam amicis et neces-
 sariis consilio, his probantibus et pro virili iuvare promptis, sub meri-
 diem facta mane Cassiani diversorium petunt. acquiescebat ille post
 prandium, nihil minus quam quod parabat metuens; satellitesque ipsius
 ac custodes corporis varie dispersi erant, prout res aut remissiones
 quemque vocarant suae. ergo coniarati Cassianum facile correptum alli-
 gant, coniectamque in navem reversi curriculo in urbem imperatori vin-
 ctum tradunt. porro Augustus nullo eum dignatus verbo in eundem ubi
 Cotanitzia detinebatur compegit carcerem, occasione sic agendi ex eo du-

καθειργήσιν, ἐπεὶ ἔφθασεν ἐκείνος γράψας πρὸς τὸν ἴδιον συμ-
πένθερον τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου, ὁμοίαν ἀποστασίαν καὶ τὴν
αὐτὴν τῷ Κοτανίτζῃ, εἰ μὴ συμπαθοῖτο, προσαπειλούμενος.
καὶ ἔδοξε μὲν τότε ζημιωθεῖς ὁ κρατῶν τῶν στρατηγῶν τὸν κρά-
τιστον, ὅμως γὰρ μέντοι φρονιτῶν οὐκ ἀνίει οὐδ' ἐς βραχὺ πῶς
ἂν διοικολῆ τὰ καθ' ἑαυτὸν οὕτω πονήρως ἔχοντα.

C 25. Ἐνθεν τοι καὶ πρὸς μὲν τοὺς εἰσὺς Ἰβηρας πρὸςβίαν
στελλασθαι κατὰ συμμαχίαν ἐκ πλείστου διανοούμενος, πῆμψι
τοὺς συγκαλέσοντας, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἔτοιμοι ἀπαντῶν ἦσαν ἄμισθι
καὶ ἐπὶ μόνοις ἵπποις καὶ θαπάναις ταῖς ἀρκούσαις προσαμύνειν¹⁰
τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι. ὄθεν καὶ μετ' οὐ πολὺ Χατζίκης τις
τῶν τῆς Ἰβηρίας μεγιστάνων προσελθὼν βασιλεῖ ἔφ' ἑσπερ καὶ
τὴν πρὸς Ῥωμαίους κατωστήσασαι κοινονομίαν, ἐπέπειρ οὐ
συνέβανον σφίσι αἱ συμφωνίαι, ἄπρακτος ὑποστρέφει. τὸ δὲ
P 433 πρὸς τὸν Χαρμπαντῶν κῆδος καὶ ἴλιαν ἐξητοιμάζετο. καὶ τὰς¹⁵
τῆς Νικαίας μέρη κακούμενα πυνθανόμενος, τὴν οἰκίαν αὐτο-
δέλφην Μαρίαν, τὴν καὶ δέσποιναν τῶν Μουγουλλίων θρυλλο-
μένην, συνάμα λαῶ τῷ ἀρκοῦντι πέμψει πρὸς Νικαίαν. ἀπή-
γειλε δὲ καὶ αὐτὴν καθημένην τῇδε καθιστάμεν τὸ πρὸς τὸν

18. ἐπήγγειλε?

cta, quod Cassianus ad suum consocerum canicleo praefectum antea scri-
bens innotuit fuisse se, nisi mitius ab imperatore tractaretur et sine
haberetur dignitatis ratio, haud minus periculosa et noxia rei Romanae,
quam olim Cotanitza, defectione rebellaturum, existimabatur Cassianus
Romanorum tum ducum omnium scientissimus rei bellicae; unde pro cae-
tera infelicitate sua imperatori contigit talis viri usuram tali tempore
perdere. ille tamen non remittens sollicitudinem satagebat, ne ad mo-
mentum quidem cessans, in ordinandis, qua commodius posset, rebus
suis ita omni ex parte turbatis ac plene deploratis.

25. Unde et cum dudum agitasset animo de mittenda legatione ad
Iberos Orientales, qua eos ad belli societatem secum ineundam invitaret,
experiendum nunc denique putavit, destinatis illoc qui auxiliares inde co-
pias evocarent, audiverat enim paratos eos ad Romanis militandum sine
stipendio, modo equi solum ipsis et alimenta, quantum sat esset, praebere-
rentur. tamen cum paulo post Chatzices quidam, unus ex Iberorum
primoribus, ea ipsa de re tractatum venisset ad Augustum, quod de con-
ditionibus foederis convenire inter ipsos nequivisset, re infecta rediit ad
suos. proniori spe successus affinitatis cum Charmpantane contrahendae
negotiationi procedebat, adeoque strenue incumbebatur in apparatus de-
stinati connubii proximam. urgebant enim ad maturandum nuntii ad im-
peratorem appellentes crebri, regiones circa Nicaeam bello infestari Per-
sico ferentea. igitur sororem propriam Mariam, quae titulo dominae Mu-
gulliorum passim honorabatur, cum idoneo comitatu deduci Nicaeam curat,
mandans ipsi ut illic considens ex proximo suum cum Charmpantane con-
iugium promoveret, nec prius quam re perfecta desisteret, tamque daret

Χαρμαντιᾶν κῆδος καὶ τὰ τῶν Περσῶν δουλαγωγεῖν ὡς οἶόν τε πράγματα.

26. Οὐ μὴν δὲ καὶ οἱ ἀνὰ τὴν δύσιν Τοῦρκοι τὸ παραπάν B | 7.
 ἤμελουν, ἀλλὰ τὸν τοῦ Γάνου κυριεύσαντες τόπον καὶ τὸ τοῦ
 5 ἁγίου Ἡλιοῦ περικαθίζουσι φρούριον, καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς οὐ-
 λαμονὸς δίχα τεμόντες ἐκεῖ τοὺς ἐντὸς ἐκάκουν, ἕως οὗ συνταξέν-
 τες ἐκείνοι τῇ πολυημέρῳ λειψυδρίᾳ, ὡς καὶ τὰ φύλλα τῶν δέν-
 δρων λείγειν καὶ θύοντες ζῶν ἀπορροφῶν τοῦ αἵματος ἐπὶ πλεί-
 σταις ἡμέραις, πολλοὺς δὲ καὶ ἀποθανεῖν, ἔγνωσαν ἑαυτοὺς προ-
 10 διδόναι καὶ φρούριον. πλὴν οὐκ ἐθάρρουν τοῖς Πέρσαις διὰ τὴν C
 ἄλλοτρίωσιν τοῦ σεβάσμιτος, καὶ πέμψαντες Ῥομοφόρτον ἐπε-
 καλοῦντο. καὶ ὃς παρῆν, καὶ βίβη μὲν μόλις δ' ὅμως οἱ περὶ
 αὐτὸν τὸ Περσικὸν ἐξελεύσαντες, τὰ πολλὰ δικαιολογούμενον πρὸς
 αὐτούς, καθ' ὁμολογίας προσχωροῦντας μετὰ τῶν θείων εὐαγ-
 15 γελίων δέχονται, καὶ ὅσον τὸ ἀφ' αὐτῶν φιλόνηθρον τὴν δια-
 γωγὴν παρέχουσι. τοῦτο ποιῶσι καὶ ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Ῥυιδε-
 στοῦ. ἐπὶ πολὺ γὰρ διετέλουν τῷ φρουρίῳ ποιούμενοι προσβο-
 λὰς, ἀλλ' οὐκ ἤνυτον. τέλος καὶ μηχάνημα ἐπιστήσαντες πε- D
 τροβόλον νυκτὸς τὰ πολλὰ κατηκόντιζον τὰς βολὰς, ὡς ἐπιρρι-
 20 πῆναι πέτρας περὶ που τὰς ἑκατὸν καὶ πολυταλάντους· πεντη-

quam posset operam exarmandae Persarum in Romanos irae, ipsisque viri auctoritate revocandis ab imperio vexando.

26. Qui vero in Occidua continente bellum in nos gerebant Turci, haud segnes feriabantur, sed Gani iugo superato arcem cui a Sancto Elia nomen est obsidebant, divisisque bifariam copiis obsessos utrimque adeo premebant, ut illi tandem longa siti enecti (nam aquae penuria cogebantur ardori faucium levando arborum folia lingere, et occisis animalibus ligurire sanguinem; nec alio per dies plurimos potu victitarant, unde et multos mori contigit) decreverint se ipsos et arcem dedere. sed Persis ob diversitatem religionis se credere veriti, destinato ad Romofortum Christianum Latinum quodam e suis, ostenderunt, si suas admovere propius copias vellet, se suaque ipsius potestati permissuros. accessit Romofortus, et huius exercitus, quamquam haud facile, tandem tamen Persicum vi expulit, multa exoptulante et frementem quod parata sibi praeda per socios vocatos extorqueretur e manibus. tum Romoforto pacti certas condiciones, utrimque manu sacris evangelis imposita iuratas, obsessi deditionem fecerunt. nec fides tum in Latinis desiderata est, humano siquidem, quod promiserant, tractarunt, et quo transferri poposcerant, tuto perduxerunt. hoc illectus successu Romofortus turrim etiam Rhaodesti subicere sibi voluit. et huic ergo munitioni copiis admotis longo institit tempore, crebris oppugnana assaultibus, at semper irritis. tandem elata contra super altum aggerem balista petras in muros per eam iaculabantur diu noctaque, sed nocte frequentius, adeo ut noctis unius spatio centum circiter numerati iactus sint saxorum prodigiosae

πονταμινάται γὰρ τὰ πολλὰ ἔπιπτον, εἰ καὶ διὰ τὸ ὀλίγιστον τοῦ φρουρίου αἱ πλεῖσται ἡστόχουν καὶ ἔξω ἐπέρρητον τὰ πεμπόμενα. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀζημίωτοι ἔμενον, ἀλλὰ πολλάκις ὑπὲρ τριακοσίουσ P 434 οἱ ἐντὸς ὄντες εὐθαρσῶς ἐξελαύνοντες σφίσι ἐπέρραττον καὶ τὰ πολλὰ ἐζημίουν, ἕως οὗ κατισχυθέντες καὶ οὗτοι προσχωρεῖν καθ' ὁμολογίαν ἰκέτεον. ἀλλ' οὐκ ἔπειθον· ἐπώμοτος γὰρ ἦν Ῥομοφόρτος, ἐπεὶ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν ἰδίων, ἣ μὴν καὶ θέλοντας προσχωρεῖν μὴ δέχεσθαι, καὶ μᾶλλον τοῦ πύργου σαθρωθέντος ταῖς συνιέσει τῶν λίθων βολαῖς αὐτοῦ μηχανήματος. τὸ γὰρ τοῦ ἀγίου Ἰλλίου φρούριον χειρωσάμενος φιλανθρωπῶσ B προσηγάκατο τοῖς οἰκήτορσι, καὶ φρουροὺς ἐμβαλῶν ἐκείτους πρὸς Ῥαιδεστόν γίνεταί, ἐξελεῖν διανοοῦμενος καὶ ἀνοικτὲ φρονεῖν. οἱ δὲ προσελιπάρουν θειρότερον, καὶ ἑαυτοὺς παρεῖδοσαν καθ' ὁμολογίας τοῦ σωθῆναι, ἐκ χειρὸς ἤδη τῆς μάχης οὔσης καὶ τοῦ κινδύνου ἐπηρητημένου. κἂν ἐκινδύνεον, ἦν μὴ τις τῶν ἐπι-15 σκόπων συμπαρῶν σφίσι καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τὸν βάρβαρον ἰκετεύουσι μὴ ἂν τόσον ἐργάσασθαι φόνον. ἅμα δέ γε καὶ συμβου- C λεύουσιν; ὡς ἐλέγετο, τοὺς τοῦ βαρβάρου θυμοὺς κολακίζον-

2. ἐπέρρητον] ὑπερίπταντο?

9. αὐτοῦ] ἀπὸ τοῦ?

gravitatis, quippe quae quinquaginta minarum singula fere pondus aequarent. sed turris exiguitas interdum per tenebras fallebat collineantium aciem; unde ab utroque latere multa intacto castris corpore cadebant. nec indemsis Latinis obsidio erat: nam praesidiarii turris trecentis plures audacter interdum in eos erumpebant maleque multabant, quoad denique debilitati diffisique viribus et hi sunt compulsi descendere ad pacta, oraque Romofortum ut certis conditionibus abire se sineret incolumes. id ille ferociter renuit: indignans enim quod ea obsidione multos suorum amisisset, iraverat se obsessos, quantumvis vellent rogarent, numquam ad compositionem admissurum. in qua eum maxime sententia firmabat, quod latera videbat obsessae turris multis iam locis hiantia ob labeas quas petrae muris per ballistam impactae intulerant; unde brevi se vi poterant castro sperabat. quoniam autem pactione costrictus coactus fuerat cum praesidiariis arcis Sancti Heliae nuper captae humaniter praeter genium se gerere, prosecutus etiam praesidio abeuntes, quo secure ad destinatum deducerentur, in Rhaedestinis, quos oppugnatum inde statim venerat, constituere volebat exemplum illustre sui adversus Romanos eodum, cunctis iis immisericorditer necandis. adversus hoc obsessi iam redacti ad extrema infans precibus certabant, vitam saltem ac miserum spiritum indulgeri sibi, portas statim, si hoc promitteretur, aperturis, suppliciter orantes. diu surdis ad haec irati victoris auribus, periclitabantur Rhaedestini repulsae ipsis exitiali subiacere, nisi quidam quem secum habebant episcopus, et cum hoc alii, pro eis apud barbarum deprecatores intervenissent. hi pro ecclesiasticae lenitatis officio monebant haud deo probatum iri Christianorum per Christianos caedem fieri tantam. adiugebant interesse sua ipsius, mansuetudinis apud arcem Heliae partem famam hic quoque tueri. ubi enim non uno iam experimento compertam

τες, ὡς ἐθελίτως καὶ ἄλλοι προδοῖεν ἂν ἴσως ταῖς φιλανθρωποῖς ἐκ φήμης μετewρισθέντες ἔλπισι. ταῦτα λέγοντες τῇ δεινότητι τῶν λόγων μόλις τὸν βάρβαρον κατεργάζονται. καὶ τὰ μὲν χρήματα ἀφαιρεῖται, γυμνὰ δὲ τῶν ἐνότων τὰ σώματα καταλείπει, 5 ὥστ' εἰ μὲν μένειν θέλοιεν, κηδεμονίας τινὸς ἀξιοῦσθαι, εἰ δ' οὖν, ἄλλ' ὡς ἔχουσιν ἕξ αὐτῆς ἀπαλλάττεσθαι. προῆγε δὲ τὰς δυνάμεις, ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνων, καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ φρούρια. φήμη δ' ἔκετο συμπεριάγειν καὶ τὸν ἐπίσκοπον (Πανίου δ' οὗτος ἦν) καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτὸν ἐπιστάμενον συνεργεῖν τοῖς ἐχθροῖς, 10 ᾧ προδίδοιεν αἱ πόλεις. καὶ διὰ ταῦτα ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖνος ἠθύνετο, καὶ ἡ δίκη πατριάρχου γραμμασιν ἐδηλοῦτο τῷ καταδικασθέντι. ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὴν φήμην καὶ τὰ τῆς ποινίμου δίκης ὑπεραλήσας, καιροῦ δραξάμενος φεύγει, καὶ τὴν ταχίστην τῷ βασιλεῖ παραγίνεται.

15 27. Βασιλεὺς δὲ ταῖς ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἔλπισι μετῴρος P 435 ὦν τὴν ψυχὴν, ὁμῶς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ πολλὰ ἐτεχνῶτο ὑποσπόνδους ἐκ τιμημάτων προσάγειν τοὺς ἀλάστορας. Γεν-

increbuiasset lenem et exorabilem Romofortum esse, aliae tractus istius arces facile adducerentur ad ei se dedendas. ne igitur successus, gloriae sibi magnae ac quaestui futuros, intempestivo gratuita immanitatis opprobrio corrumpere, tamquam ei benevole consulentes, dum blande obsecrarent, vix tandem eloquentia et gratia exarmarunt ferociam viri, persuadendo ipsi ut spoliatis omni pecunia et suppellectili dedititiis viva seotum et libera corpora relinqueret. impetratum insuper et illud, ut si qui Rhaedestinorum manere in loco sub victoris potestate ultro eligerent, illis ut subditi cura dignarentur aliqua, sin aliud mallerent, statim quocumque luberet migrare sinerentur. inde Romofortus prohas ad fortunae obvium favorem habenas laxans, circumferebat exercitum per arces reliquas finium illorum, subigendis iis imminens, in quo tentando non inefficaci uti opera ferebatur episcopi cuiusdam, quem circumducebat. Paniensis hic erat, de quo fama perlata in urbem est cooperari eum victoriis Latino- rum, suadendo Romanis eius tractus ne sese et quas custodirent arces aut urbes dubitarent iis tradere. in quo culpam admittere merito visus est ecclesiastica animadversione dignam. reus igitur citatur literis ad eum missis patriarchae, cum denuntiatione, nisi vadimonium sisset et satisfaceret, poenae canonicae, debita hostium factoribus, incurrendae. hoc ille percussus nuntio, dolens ob infamiam contractam et supplicii gravitatem intentati metuens, occasione arrepta fugit e castris Romoforti, et festinanter imperatorem adiit.

27. Hoc statu rerum imperator, etsi expectatione peregrinae, quam accersere satagebat, militiae suspensum habebat animum, tamen ex se quoque, si qua posset comminisci, malorum remedia exquirens, non abhorrebat a tentanda de novo reconciliatione ferocium illorum et immaniam Anogabarorum, certos non parcere impensis etiam magnis, si largitionibus pecuniae ad pacis illi consilia infecti se siperent. tales mente cogitationes Augusto versante, forte accidit venire tunc primum ad Ge-

νοῦνται μὲν οὖν οἱ κατὰ πόλιν ἄρτι πρῶτως παρὰ τοῦ σφεῶν συνε-
 δρίου ἀββῶν δεξιόμενοι (δηλοῖ δὲ ἡ φωνὴ τὸν ἡγούμενον, ἔχει
 δ' οὗτος τὴν τοῦ δήμου προστασίαν, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις ὁ πρα-
 B τωρ τοῦ δήμου πάλαι) Ἀμογαβάροις ἤθελον διαλλάττεσθαι·
 οὐδὲ γὰρ εἶχον ἄλλως τὴν κάτω διαπλωῖξασθαι κατὰ τὰς αὐτῶν⁵
 πραγματείας θάλασσαν. ταύτη τοι καὶ τὰ τῆς πρεσβείας ὁ ἀββῶς
 ἀνεδίχετο. καὶ βασιλεῖ γνωσθέν, ἐπεὶ στρατὸν βύρος ἔχοντα οὐκ
 εἶχε πέμπειν, ἀλλὰ τινα τῶν ψιλικῶν ταγματῶν περὶ τὸν μέγαν
 ἐταιριάρχην ἦσαν τὸν Δούκαν, οὗς ἦγεν ὦν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ
 πρότερον, ἦν πῆ ποτε κρυφθὸν καὶ ἐξ ἐνέδρας προσβύλλου¹⁰
 (οὐ γὰρ ἦν φανερώς ἀντιτίττεσθαι), διὰ ταῦτα οὐκ ἦν ἀποδέ-
 C χεσθαι Γεννοῦίτας πρὸς ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων εἰρήνην συντί-
 σθαι θέλοντας. ἔνθεν καὶ πρῶτον μὲν πέμψας ἀναστέλλειν ἐπι-
 ρᾶτο τὸ βούλημα, ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, εἶναι μὲν καὶ πόλιν οὐδὲν
 ἤττον σφεῶς φίλους καὶ βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις, ἐφ' οἷς καὶ ὄρκους¹⁵
 ἀπαιτούμενοι τοὺς παλαμναιοτάτους ἐδίδοσαν, ἥ μὴν καὶ αὐτῶς
 ὑπὲρ Ῥωμαίων καὶ ὄρκους ἑτέραν βουλὴν

nuenses Constantinopoli degentes destinatum iis regendis ab ipsorum me-
 tropolis senatu magistratum supremum, quem dicunt Abbam, voce prae-
 fectum aut praepositum sonante. hic praeditus auctoritate in populum
 est eius simili quam olim apud Romanos praetor populi habebat. huius
 occasione adventus, consultantes de rebus suis Galatini Genuenses uno
 assensu convenerunt necessario sibi faciendam cum Amogabaris pacem:
 aliter enim quam iis per ea loca praevalentibus in compositionem secum
 adductis, liberam ipsis ac securam non fore navigationes Fluxinum versus
 ad emporia illarum partium, e quorum commerciis spes ac rationes mer-
 caturae, cui potissimum vacabant, magna ex parte penderent. eo con-
 sensu et rei verisimilitudine ipsius Abbas motus legationem ei paci tra-
 ctandae per se obeundam ad Amogabaros suscepit. indicatum id consi-
 lium imperatori est tum maxime, ut dictum est, intento excogitandis me-
 dis resistendi Amogabaris. exercitum enim iustum, quem iis opponeret,
 nec habebat ad manum nec unde cogeret suppetebat. tantum quidam
 levis armaturae ordines supererat; quos magnus heteriarcha Ducas ex-
 ercitus totius, antequam dissiparetur, dux, reliquas adhuc habebat, ad
 usum furtivarum dumtaxat excursiuncularum: haud enim palam ostentare
 ex adverso frontem tam multis tam paucos belli ratio aut communis pru-
 dentia sinebat. haec cuncta secum imperator reputans primum experimen-
 dum putavit, ecquid revocare Genuenses a consilio pacis Amogabaribus
 posset. misit ergo qui eam dissuaderent; quibus cum esset responsum a
 Genuensibus necessariis se causis ad eam tentandam conventionem trahi,
 nec fraudi eam Romanis aut imperatori fore, quibus amici et fidi esse ut
 antea non desisterent, postquam indemnem in loca ipsis opportuna transi-
 tum ab hostibus Romanorum pepigiissent, prout suorum rationes mer-
 cimoniorum flagitabant, post quae rogati ut saltem iurisiurandi fide inter-
 posita caverent se non adiuturos adversus rem Romanam Amogabaris,
 aut quidquam hoc toto in negotio acturos abhorrens ab obsequio impe-
 ratori a se debito et ad extremum uti hactenus exhibendo, illi haud cau-

ὁ κρατῶν προσανατιθεὶ τῷ ἡγουμένῳ καὶ τὴν καθ' αὐτοῦ πρε-
 σβείαν πρὸς Ἀμογαβάρους, ἐφ' ᾧ ἐθέλοιεν χρημάτων μεγάλων D
 καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης καὶ κυβερνήσεως, ὡς καὶ ἀναδοχῆς
 ἀξιοῦσθαι τοὺς βασιλεῖ δουλεύειν θέλοντας, διαλύεσθαι. καὶ
 5 ταῦτα προσαναθεὶς τῷ ἀββῆ ἐπέμπε· καὶ τῇ μεταξὺ διημερεύ-
 σει ἀνακωχὴ ἦν, εἰ καὶ ἄλλο τι ἐσκευαγῶγε πρὸς πόλιν, καὶ ὀση-
 μέραι λαὸς καὶ ζῶα ἐντὸς τοῦ ἄστεος ἐπληθύνετο, ὡς καὶ τὰ
 περιττὰ τῶν ζῶων σφαγῇ καὶ μακέλλῳ δίδοσθαι. ἀλλ' ὁ μὲν
 ἀββῆς ἐπιστάς, καὶ ἐφ' ἡμέραις τὰ τῆς πρεσβείας μεταχειρίζων, P 436
 10 οὐδὲν ἤνυσε πλέον, οὔτε ἄπρακτος ὑποστρέφει, πολλὰ τε καὶ
 ἀτάσθαλα καὶ γε μὴ οἶά τ' ἂν γενέσθαι ἀπαιτοῦντος τοῦ Ῥομο-
 φόρτου. ἐβούλετο γὰρ καὶ τόπους καὶ σώματα καὶ φρούρια ἀπεμ-
 πολεῖν πρὸς βασιλέα μεγάλων χρημάτων, καὶ γε προσαπῆται καὶ
 τὰς μισθοφορίας. εἰ δ' οὖν, ἄλλας χώρας σπεύδει λαβόντα κα-
 15 τέχειν, καὶ ἄλλον ἐπιβάλλεσθαι ὃν ἂν δύναιτο τρόπον ἀντιπάλων,
 καὶ ἐς τέλος διαμάχεσθαι διετείετο. ταῦτα καὶ ὁ κατὰ τὸ Μά- R

10. οὔτε] ἀλλ' ? 14. σπεύδειν ?

ctanter sibi suisque capitibus horrenda sunt imprecati, si secus facerent.
 tum demum imperator procinctum iam ad iter versus Amogabaros Ge-
 nuensem Abbam suum quoque ad eandem legatum instituit, dans in man-
 datis ut eorum primoribus a se offerret pecunias plurimas, honores et
 praefecturas illustres, affinitates quin etiam, et quidquid a se optare ma-
 ximum possent, si suorum eos qui vellent imperatori militare, ut prius,
 constitutae pactione mercedis id libere sinerent facere. his Abbae com-
 mendatis eum dimittit. interimque sibi quadam expectatione successus ex
 eo tractatu prosperi blandiens in quibusdam quasi curarum iudiciis pau-
 lisper acquievit, non tamen placide, obstrepente utique continue et magis
 semper magisque increbescente tumultu concursantium trepide in urbem,
 Amogabarici belli terrore, rusticorum, greges armentaque prae se agen-
 tium sua. unde animalibus et plebe inopi cunctae iam urbis viae refer-
 tae visebantur. minuendusque necessario caset pecoris extra pascua ma-
 crescentis numerus, ingenti bestiarum esui humano aptarum multitudine
 in macellis quotidie mactanda. at Abbas multis diebus apud Amogabares
 commissa tractando moratus, quod res quidem attineret Genuensium su-
 rum, non sine operas pretio rediit, de pace autem cum Romanis nihil
 prorsus impetravit, multa improba et facultatem modumque omaem exce-
 dentia flagitante Romoforto. petebat enim ut ex se ac suis, priusquam
 e locis emigrarent quae tenerent, numerata pecunia imperator oppida ur-
 bes arces singulas, praeteraque quotquot Romani generis captivos in
 custodiis servarent, redimeret. iubebat item reddi ad exactum militibus
 stipendia cuncta retro debita. ni haec fierent, denuntiabat se, praeter
 quas iam occupasset urbes et arces, reliqua pariter loca subacturos, ne-
 que ullum hostilitatis in Romanos exercendae omissuros genus, atque in
 istis proposito et conatu bellandi ac praeliandi perseveraturos ad extre-
 mam irrevocabiliter. similia respondit Madyto, ubi erat, alius dux La-
 Georgius Pachymeres II.

δυτον Φαρέντα Τζιμής πέμπων ἀπέλεγεν· εἰ γὰρ ἡμερώτερον
 οὗτος παρὰ τὸν Ῥομοφόρτον τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν. ἐκείνος
 ἄμα Τούρκους καὶ τοῖς Ἰθίοις, ἔτι δὴ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἀποστα-
 τήσασιν ἐξ ἀνατολῆς, οἳ δὴ καὶ κουρᾶ τριχῶν καὶ γενείου Ἀμο-
 γαβάροις ἔξοικειοῦντο, οὐκ ὡς καλῶς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ ἄββ⁵
 δόντος, διατάξας τὴν στρατείαν κρότῳ κερῶν μέχρι καὶ τῆς πό-
 λεως ἤλαυνε. καὶ ἦν ἐντεῦθεν βλέπειν σκευαγωγῶντας τοὺς ἔξω
 C καὶ αὐτοὺς δὴ τοὺς ἐν κεφαλαίᾳ κατοικημένους, ὡς νύκτα καὶ ἡμέ-
 ραν ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως πύλας συνθλιβομένους δυσχερῶς δικ-
 παλεῖν αὐτοὺς καὶ ζῶα παντοῖα, καὶ πολλοὺς ἀνὰ τὰς τῆς πόλεως¹⁰
 κίσθαι ῥύμας ἀφεμένους τῶν ἔργων. τότε ὁ μὲν πατριαρχίων
 δοσημέραι τὰς λιτανείας ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπεδαψιλεύετο, βασι-
 λεὺς δ' ἐπαμηχανῶν τοῖς φημιζομένοις, ὅτι καὶ οὐκ ὀλίγος ἐκ-
 πρακτο φόνος, οἷς ὑστερεῖν συνέβαινε τῶν ἐπὶ τῆς πόλεως ἀπι-
 σθαι, (αἱ γὰρ δυνάμεις ἐπιλελοίπασιν) ἢ Θεῷ τὴν δίκην ἀνα-¹⁵
 D θέναι καὶ παρ' ἐκείνου ζητεῖν τὴν τοῦ ἐκκεχυμένου ἀδίκως ἐπίδη-

1. εἰ] εἴγε?

tinorum Pharenda Tzimes, excusans per missum privatim ad imperatorem
 se, si mitius quam Romofortas agere cum Romanis vellet, praeterquam
 in sese potentiozem concitaret, etiam nihil in summa profecturum, quon-
 iam quae Romoforto propriae parebant copiae, tripliciter genere constantes,
 Turcorum Amogabarorum et transfugarum in eius castra ex Orientali con-
 tinente Romanorum, qui tonsura capillorum et rasura barbae sese Amo-
 gabaris similes fecerant, ut ex ea esse gente viderentur, istae, inquam,
 adeo numerosae ac fortes copiae, abunde, se quantumlibet cessante, suf-
 fecturae forent ad bellum atrox in imperatorem continuandum. vixit
 ea tristia responsa redux Abbas Augusto reddiderat, cum duces Amoga-
 barorum ordinato exercitu iter recta Constantinopolim pronuntiarunt, pro-
 cesseruntque statim, instructam promoventes aciem solito lituorum et cor-
 num cantu. fama eius expeditionis momento sparsa, videre passim erat
 quotquot debebant extra urbem festinatione maxima vasa colligere, cum-
 que suis quosque sarcinis trudere se in portas urbis aegre turbam con-
 sternatorum in fugam capientia. unde et trajecto multi freto, aliique ne-
 que in adversa se tutos continente rati, aditum tentabant intra muros
 Peraeae, sua quoque prae se agentes animalia, ac dense simul cum iis
 confertim penetrabant. strataeque cernebantur viae passim urbis ac pla-
 teae otiosa iacentium multitudine rusticorum, intermissis agri operibus
 male illic ferantium. his malis patriarcha non aliud quam consuetum
 ipsi remedium adhibebat suarum litaniarum, iis tunc instantius quotidie
 intra urbem frequentandis. imperator autem exanimatus diris nuntiis
 (nam caedes obiter ferre crebraeque ab Amogabaris factae memoraban-
 tar, una his consolatiuncula admixta, quod iis ne pervenirent Constanti-
 nopolim, quo iter intenderant, aliquid obstitit) his, inquam, attonitus
 imperator indicis aliis super alia ingruentibus cladum, destitutus copiis,
 unum quod erat reliquum tenebat, ut deo ultionem earum iniuriarum re-
 servaret, peteretque ab eo quam solus posset sumere vindictam effici iei-

σιν αἵματος ὁμιως δὲ καὶ τὰ δυνατὰ οἱ πρὸς τὸ παρεστὸς οὐκ ἡμέ-
 λει ποιεῖν. τῷ γὰρ Δούκα καὶ μεγάλῳ ἑταιρειάρχῃ ἔξ ἀξιώματος
 συγχρότερον πέμπων ἐπέσκηπτε κατ' ἄγχος ἡρέμα τοῖς ἀλάστορσιν
 ἔπεισθαι, ἐπεὶ οὐ δυνατὰ ἦν κατὰ πρόσωπον παντὶ τῷ συστήματι
 5 ἀντιτάττεσθαι. ὄθεν καὶ οὗτος μὲν ἐμπίπτων πολλάκις ἔξ ἀφα-
 νοῦς τὸ οὐραγοῦν ἐζημίου, ἐκ δὲ Τζουρουλοῦ οἱ ἐντὸς ἀναθαρ-
 σήσαντες ἀνδρικώτερον προσβάλλουσι Ραιδιστῶ καὶ κακῶς τοὺς Ε
 ἐκεῖ δρωσι, πρὸς τῷ καὶ λείαν ἱκανὴν περιβαλλέσθαι. ὃ δὲ καὶ
 γεγονὸς δῆλον, ὡς ἔδειξε, τοῖς ἐχθροῖς, οἱ δὲ πρὸς τὸ τυχόν
 10 λαβόντες ὀπισθόκουσιν τὴν πορείαν πεποίησιν. οὐ μὴν δ' ἀλλὰ
 οὐδ' οἱ καθ' ἑω τῆς περάσιας Τούρκοι καλῶς ἀπηλλάττοντο, ἀλλὰ
 πολλάκις προσέβαλλον καὶ πολλοὺς κακῶς ἐποίουν εἰς τρυγητὸν
 ἐξιώντας, ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ ἀναγκαζομένους, ἐπεὶ ποτε P 437
 καὶ ἐντὸς ἐκεῖνοι λαθόντες ἐγένοντο, εἰ καὶ αὐθις φοβηθέντες
 15 ἔξῆσαν, οὐκ ἱκανοὶ τὸ πλῆθος ὄντες κατέχειν τὸ φρούριον, κα-
 ταβολαῖς τεταγμένων τελεῶν τὰς σπόνδὰς ἀνεῖσθαι. τοῖς δὲ καὶ
 κατὰ τὴν Μηλίαν τραχυνομένοις καὶ πολλοῖς ἐν αὐτῷ συστάσι τὸ
 ἐκεῖ μάχιμον ἐμπίπτει καὶ ἐπὶ τοῦ προτερήματος γίνεται, ὡς τῆς

que sanguinis. non negligebat tamen administrare ex usu praesenti, quod poterat. Ducam enim, magnum hetaeriarum titulo dignitatis vocitatum, crebris admonuit nuntiis ut a tergo ex occulto et protecte vestigiis exercitus Amogabarici versus urbem tendentis insisteret; et quoniam ad eum se ex adverso opponendum vires idoneas non haberet, imminendo a dorso, quadam illis respiciendi cura, moram saltem aliquam ac sollicitudinem inliceret. his ille mandatis obtemperans improvise isdemem carpebat postremum agmen ex tuto irruens; qua ratione saepe illi contigit non modica inferre Amogabaris damna. sub hoc tempus qui intra Tzurulum erant, ex recessu exercitus Amogabarici sumpta fiducia, forti erumpentes manu Rhaedestum nuper ab hoste occupatum adoriuntur, et castrum potiti repertos illic male multarunt, haud parvae praeterea compotes praedae, quam hostes ex rapto congesserant. id nuntiatum exercitui versus urbem, ut dictum est, eunti novi eius ducibus consilii occasionem dedit: retro cedendum enim putaverunt, differendamque in tempus aliud oppugnationem urbis. interim nec qui continentem Orientalem dudum infestabant Turci vim crudelem remittebant, sed multis nunc cummaxime assultibus tentabant arcem, multoque caedebant ad vindemiam necessario ex urbibus prodeuntes. itaque qui castrum dictum Hierum nostri tenebant, coacti sunt pacem facere cum barbaris tributum pendendi pactione. quippe Turci clam semel in eam arcem penetraverant, non tamen idoneo numero ad eam occupandam; unde territi retulerunt pedem. verum hoc eventu Hierenses admoniti et de voluntate hostium ipsos iuvadendi et de sua impari eis repellendis, ubi maior multitudo redissent, potentia, optimum factu putarunt cladem certam conventionem qualicumque praevertere, securitate vivendi nummorum impendio redimenda. Meleam quoque arcem qui tenebant nostri, vicinia barbarorum aspere premebantur, plurimis eorum in proxime stationes habentibus: sed quod illic erat robur militiae Romanae,

αὐτῆς σχεδὸν ἡμέρας φήμας ἀγαθὰς τὸν κρατοῦντα καὶ ἀμφοτέρωθεν δέξασθαι. ἔδοξε δὲ ταῦτα τῶν συχνῶν ἐκείνων λιτανιῶν
B τοῦ πατριαρχέοντος κάρπωμα, καὶ ἦν ἐντεῦθεν τοῖς γεωργοῦσι
 ἐξίεναι κατὰ σπορὰν τῶν καρπίμων, εἰ καὶ αὐθις ἔνθον μὲν ἢ
 τῶν ἐχθρῶν προσδοκία καὶ ὁ ἐκείθεν φόβος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸς
 πεκωλῦσθαι σπεῖρειν, οὕτω τῆς περὶ τὸν βασιλέα δοκιμασίας
 βουλῆς ὡς μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἐς νέωτα σπεῖρειν, ἀριστοτέρας τὰς
 ὁρμὰς σφῶν ἐπόλει, καὶ οὐκ ἀπειθάρμον τούμφανές τὴν ἐξέλε-
 σιν. διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ ἀρότου ἠπράκτων, καὶ λιμὸς ὁ βα-
 ρύτατος ἠπειλεῖτο τοῖς ἡμετέροις, κἂν τοῖς ἐχθροῖς βαρείας χε-
C ρας ἐφείναι τούτων προσδοκῶτο, μηδὲ τούτοις σπεῖρουσαι. πλὴν
 Ὀσφεντίσθλαβος μὲν τῆς αἰρήνης ἐδίψα, καὶ κῆδος πρὸς βασιλέα
 συντιθέναι ἤθελεν, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν πατριαρχέσαντα Ἰωάν-
 νην (ἐκεῖ γὰρ κἀκείνος συνεάλω Σαζαπολίταις) μίστην πρὸς βα-
 σιλέα περὶ τῶν ζητουμένων προβάλετο. βασιλεὺς δὲ ὑπεριδέ-
 μενος ὁμῶς τῆς ἀνάγκης ἤττυτο, καὶ πέμπων τὴν εἰρήνην ποιῶν
 κατὰ τὸ αὐτῷ βουλευτὸν ἐδοκίμαζεν. ἐκεῖνος γὰρ ἔν τῶν θυγα-
D τρῶν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἐζήτει λαβεῖν· ἃ δὲ προῦφθασαι τῶν

7. σπείρουσιν, ἀρροστοσίμους? 11. τούτων] τούτων?

in eas Persicas irruentes copias de iis victoriam retulerunt. cuius utriusque successus, et Hierì pactione redempti et Meleae vi liberatae, laetes ambos uno die nuntios imperator accipiens, fructum hunc tandem apperere incipientem esse credidit crebrarum illarum patriarchae litaniarum. iantar haec vero appetente sementis tempore cultores agrorum hinc quidem exire urbe gestiebant ad necessariam rure operam vocati: inde autem eodem hostium terrore, que fuerant intra urbem compulsi, ne rursus eo pergerent unde vix salvi evaserant, pari exitii periculo nunc quoque illic perdurante, tenebantur. pendenti sic in ancipiti sententiae momentum in cessandi partem imperatoris auctoritas addidit. is enim consensus sementem coesuram in commodum hostium, qui campi domini segetes olim maturas essent in potestate habituri, consultius existimavit non periclitari rusticos de vita in opere sibi et Romanis instill, barbaris dumtaxat profectura. ita est in hunc annum frumenti satio praetermissa, nostris inde in magno famis metu versantibus; quam una consolatio temperabat e spe debilitatonis ipsorum hostium proventus messium deficiente securituae. nam ipse haud daturus per se operam agris seminandis confidebant; unde fiebat verisimile difficultate annonae graviter laboraturos. caeterum Osphentis thlabus pacem sitiabat, admoveri familiae Augustae affinitatis necessitudine cupiens. ergo habens in potestate Iohannem expatriarcham cum Sebepolis captum, eum interpretem suorum apud imperatorem desideriorum misit. cunctatus aliquandiu ad eam propositionem Augustus est: vincente tamen tandem negandi consilium necessaria tali tempore mincedorum imperii hostium cetera, misit qui assensum ad eius quaesita suam afferrent. petebat autem dari sibi coniugem unam e filiabus Michaele Augusti iunioris, quae autem occupaverat Romana oppida reddere ab-

πολισμάτων κατασχῶν, οὐκ ἀπέλυε μὲν, ὅμως γε μέντοι τοῖς νέοις καὶ ὁμοζύγοις διενοεῖτο ταῦτα διατηρεῖν. βασιλεὺς καὶ ἄλλως θείων πράττειν τὸ συνάλλογμα ἐκείνον ἀνέβαλλε. καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἐκείνος μετέωρος ὢν τὸν ἐκείσι σπον διαπλοῦξασθαι κα-
5 5 θυφει, καὶ οὕτω Ῥωμαῖοι ἐσταρακοῦντο, καὶ φάρμακον ἦν τοῦ λιμοῦ τὸ πραττόμενον.

28. Τὰς δὲ δυνάμεις οἱ Ἀμογάβαροι ἀεὶ κατὰ Θράκην P 438
ἐκίνοον, καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν φρουρίοις προσέβαλλον, καθὼς καὶ Βρύσει τῇ λεγομένῃ· ἀλλὰ ταῖς ἐνδοθεν ἀντοχαῖς οὐκ εἶχον
10 7 τι ποιοῖεν. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημιοῦντο ἀφιπνεόντων ἐπὶ σφῶς ἐκείνων, καὶ περιγενομένων πολλάκις τῷ ἀκμῆτας προσ-
βάλλειν καὶ κραταιότερον διαμάχεσθαι. ἐκείθεν τοίνυν οἱ ἀμφὶ P 439
τὸν Φαρέντα Τζιμῆν ἐπὶ Βιζύης προῆγον, ἅμα Πέρσαις πλείους γενόμενοι. καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν τζακούσιον τὸν Οὐμπερτόπου-
15 5 λον, πλείους τῶν διακοσίων ὄντες ἰππεῖς, ὀλίγοι τὴν πρὸς πολ-
λοῦς οὐκ ἐθάρρουν ἀφιπνεοσιν καὶ τῷ φρουρίῳ ἐγκλιεσμένοι παρέμενον. ἀλλὰ τὸ ἐκεῖ πλῆθος λῆμα λαμβάνει ἀρείκον, καὶ περιστάντες τὸν ὕγοντα δῆλοι ἦσαν, εἰ ἐκχωροῦν ἐκείνος, πολε-

6. λιμοῦ P.

10. ἐφιπν.?

11. περιγενομένων?

nuebat, causans liberis se ex destinato coniugio suscipiendis, et ipsis ex imperatoris domo futuris, illa servare. nec factum nec facti ratio satis Andronico probabatur; volebatque omnino aequiori conditione contrahi. itaque responso differendo negotium extrahabat, haud tamen spem praecidens, cunctatione Romanae tunc rei perutili. nam Osphentigthlabus interim, dum pendet in ambiguo conventionis ab ipso tractatae successus, frumentum quo abundabat Bulgaria inde asportari plenae navibus Constantinopolim permisit. quod praeterquam opportunum penuriae iam illic prementis subsidium, etiam formidatae in futurum fami quasi antidotus ac praesumptum in tempore fuit remedium.

28. Copias porro suas Amogabari incessanter per Thraciam movebant, circumferentes bellum in arces eius regionis, quas singillatim oppugnabant. inter has unam, cui Brysis nomen est, adorti acri eorum qui erant iatus defensione redigebantur ad inopiam consilii, nihil inventientes quod proficeret ad votam, quin et damnis interim non mediocribus affecti. erumpebant enim in eos e castro equites, et plerumque superabant, quod et iuvenes robusti erant et summa contentione decertabant. inde igitur recedens Pharenda Tzimes Bizysm promovit suas copias, Persis obiter adiunctis numerosiores quam ad Brysin steterant. magnus illic tzauxius Umpertopolus equites sub se habebat plures ducentis, sed quibus comparatione tanto maioris multitudinis hostium, impares sese ad iis aequo campo contra standum sentientibus, animus haud erat prodeundi; quare se clausos munitione continebant. longe diversis vigeat sensibus vulgus plebis Bizyensis, Martium spirans et impatientiam praeliandi cum vincendi fiducia ostentans. ergo praesidii ducem frequentes circumstabant,

Β μῆσιοντες. ὁ δὲ τῶν σφῶν θράσει καὶ τῇ πολυχιμῖα καταγο-
 τευθεῖς (εἰς χιλιάδας γὰρ συνεπλήθρουσιν τὴν πεζικὸν) τοὺς ἰππεῖς
 συντάξας ἅμα τῶξοις ἐξήλαυσε. σῶφρον τοῖνον ἦν τὴν ἑαλίαν
 κατέχειν καὶ προμηθέστερον διακεκονεύειν ἐκείθεν ταῖς δυσχυ-
 ραῖς βοηθουμένους· ἐπεὶ δὲ μοιρὰ τις σφῶς προσήγγεν ἀπολω-
 μένους, ἀφίμενοι ταύτης ἐπ' ἀγχωμάλου τῆς ἐκεῖ πεδιάδος ἰπ-
 πεῖς ἅμα πεζοῖς παρετάττοντο· καὶ δὴ τῶν πολλῶν προλοχίζον-
 των, τῶν Περσῶν σόφισμα, ἰππεῖς μὲν τὰ πρῶτα ἐπαράττουσι
Γ τοῖς φανείσιν. ἀλλ' οὐπω καλῶς ὤφθησαν κατὰ στόμα κινθ-
 νεύοντες, καὶ ὁ λόχος ἐμφανῆς ἦν, καὶ δειλία συσχεθέντες ἀνὶ¹⁰
 κράτος ὑπέστρεφον φεύγοντες. καὶ μυρῖα πλήθει προσπαύσα-
 ντες τῶν πεζῶν ἔλεινῶς, πομινίων δέκη, κατέσφαττον, ὡς πι-
 σεῖν πολλοὺς αὐθιμῶν, ὅτε καὶ περὶ τῶν φρουρῶν οἱ ἐντὸς δέ-
 σαντες καὶ γυναῖκας αὐτὰς εἰς ἄνδρας μετασκευάσαντες κατὰ φο-
 λάκων δῆθεν εἰς δεῖγμα ἐπὶ πύργους ἐφίσταν, μέχρις οὐ βασιλῶς¹⁵
 ἀκούσας καὶ περιαληγῆσας τῇ συμφορῇ, πέμψας τοῖς προσήκουσι

3. σῶφρον P.

8. τῶν] τὸ?

14. κατὰ] ἀντι?

orantes ut erumpere in hostem se sineret. ille deceptus tam alacri significatione audaciae, simul etiam numero eorum fretus (nam aliquot ped-
 tum millia ex his videbat posse confici), armat illos et ordinat, praep-
 sito in fronte armato arcubus equitatu. ita omnes emittit, pro sua ip-
 sis militari prudentia magno opere praecipiens ut in lata, quam monstrabat,
 crepidine rupis eminentis hostem operirentur, indeque circumspecte ac
 vitato quam possent providentissime circumventionis periculo praelium ini-
 rent. ita ille sapienter, sed inutiliter, illi enim, quasi fato quodam suo
 perituros in paratum exitium urgente, temere ommissa loci superioris secu-
 ritate ultro in subiectam, equites simul peditesque, descendentes plani-
 tiem, aequo se campo instructae hostium aciei obiecere. illic eos expe-
 ctabant delitescentes more ipsorum in insidiis copiae Persicae auxiliares
 Latinarum. tegendo tamen dolo turmae quaedam apparebant; in quas
 simul nostri equites fecerunt impetum, statim e latebris insidiatores ex-
 urgentes horrendam inevitabilis undique periculi faciem ostendere nihil
 minus opinantibus. unde hi subito despondentes animos retro consternati
 refugerunt. iter erat fugae nullum aliud quam acies conferta sequentium
 peditum nostrorum. per eam ergo incitati fugacium equi dum rumpunt
 aditum, contigit stipatam multitudinem miserabiliter conculcari ac velut
 agnos in ovilibus lupo irruente mactari: nam multos ipsa hora primus hic
 nostrorum impetus occidit; reliquos superveniens hostilis acies deletit.
 quo luctuoso percussis spectaculo qui intra Bizyam stabant, iure metuen-
 tes ne victores, arbitrati nullo iam (quod versu ita erat) praesidio de-
 fendi arcem, eam undique insilientes facile caperent, istam ipsis demere
 opinionem studuerunt mulieribus virili veste indutis et armatis e pinis
 procul turrium idoneo tutandae urbi ostentandis numero. ea falsa specie
 lucrifacrum est spatium admonendi de Bizyae periculo imperatoris. quo
 ille audito, et clade videlicet tanta deplorata, submisso novo praesidio

τὸ φρούριον κατωχύρωσεν. ὁ δὲ γε πατριάρχης, καὶ ἀρχιερεῖς D
καὶ τοὺς τιμίους τοῦ κλήρου ἐκποδῶν ποιησάμενος, καθηγουμέ-
νοις μονῶν ἐχρῆτο συνέδροις εἰς κρίσεις, καὶ τούτοις μὲν τὰ ἐκ-
κλησιαστικά συνδιέφερον. οἷς δὲ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς μοναχοῖς
5 ἅμα πρεσβυτέροις καὶ τῷ λαῷ, ἐκύστης ἐβδομάδος συνελιτάνευεν,
τετρεμαίνων ἀξιῶν καὶ περὶ αὐτῆς τῆς πόλιως, καὶ πρόσθε παλ-
δων καὶ γυναικῶν ἵστασθαι δεομένους Θεοῦ. δέησις μέντοι δι-
καίων καὶ λαοῦ ἁμαρτία ἀντιταλαντεύειν τὰ ἡμέτερα ἔδοξαν, ὡς E
ἃ μὲν ἐζημίωοντο, ἐξ ἁμαρτίας καὶ ζημιουῖσθαι, ἃ δὲ ἦσαν, ἐκ
10 τῆς τῶν δικαίων δειήσεως περισώζεσθαι. καὶ τὰ μὲν τῆς θείας
ὀργῆς δῆλα ἦσαν καὶ ἐωρῶντο· ὁπόθεν δὲ καὶ τίσι τοῖς πλημμε-
λήμασιν ἐξεκαίετο, ἐπιμικῶς ἄδηλον ἦν, ἄλλων ἄλλα αἰτιωμένων.

29. Τότε καὶ Ἰσαὰκ Μελέκ, ᾧ δὴ καὶ κατὰ Πηγῆς, πρ- P 440
λιν παραθαλάσσιον, ἢ νυμφαγωγία ἠντρέπιστο, συγκείμενον σφίσι
15 τοὺς πέραν Πέρσας διαπερᾶν καὶ οὕτω τοὺς γάμους διατελεῖσθαι,
παραλαβὼν τινὰς τῶν τῆς αὐτοῦ δυναστείας αἰρετιστῶν, τὰ στενὰ
τοῦ Ἑλλησπόντου ἔδει διαπερᾶν καὶ αὐτοπροσώπως Πέρσας δου-
λαγωγεῖν. μέντοι γε καὶ πορθμείου τυγῶν, συνάμυ τισὶ διαπε-

illud oppidum munivit. patriarcha interim episcopis et illustrioribus e
clero quibusque per artes et iniurias varias qua eiectis qua ultro abire
compulsis solus iam reliquus, praepositis monasteriorum assessoribus in
conventibus et iure dicundo utebatur, paratoque illorum assensu de rebus
omnibus ecclesiasticis pro libitu statuebat. cum iisdem greges una tra-
hentibus subiectorum cuique monachorum, adhibitibus simul presbyteris et
populo, singulis hebdomadis litanias celebrabat, adhortans ut pro urbe
iam periclitante solliciti divinam ei opem exorare conarentur; curarent
etiam patresfamilias excitandis ad idem domesticis, ut mulieres ipsorum
et liberi pro se quisque in orationibus perseverantes deo pariter propi-
tando intenderent. caeterum preces iustorum et peccata populi quasi
paribus et neutro neutrum exuperantibus momentis quodam in aequilibrio
res nostras suspendebant, ita ut quae damna quotidie ingruerent, propter
peccata inferrentur, quae adhuc incolomia durarent, precibus iustorum
croderentur servari. ac gravem quidem in nos flagrare iram numinis,
manifestissimis et nulli non clarissime perspectis experimentis constabat.
unde autem et quibus sceleribus illa inflammaretur, admodum erat obscu-
rum, aliis alia culpantibus.

29. Tunc Isaacijs Melecus, cui ad Pegas urbem maritimam spon-
sae deductio praeparabatur, in eo erat ut iuxta conventa Persas ex Occi-
dua continente in Asiam reduceret, et sic nuptias ipsi promissas in prae-
mium celebraret. sincero igitur animo pacta exequendi, sumptis secum
quibusdam magnae apud gentem Persicam existimationis viris, quorum
auctoritas valitura putaretur abducendis a societate Latinorum populari-
bus ipsorum, cum iis occasionem trahicendi commodam nactus in litus
Occiduum ex Asia transfretavit. persuadereque aggressus quod volebat

ραιωθεῖς πείθει Πέρσας, καὶ μᾶλλον οἷς αὐτὸς ἠκείλοτο, Ἄμο-
 B γοβάρων ἀποστατεῖν. οἳ καὶ θαρρήσαντες παρακτικά τοῖς ὕγουσι
 τῶν Ἰταλῶν ἐπιτίθενται, καὶ δόλω κτείναντες ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰ-
 γιालοὺς ἐφυγομάχουν, ὡς ταῖς τοῦ βασιλέως ναοὶ περαιωθησό-
 μενοι. ὃ δὴ γνωσθέν, ἐκδυμότερον ἢ ὡς ἔδει ἐλάσαντες Ἄμο- 5
 γάβαροι προσβάλλουσι φηγάσιν ἐκείνοις. κἂν τῆς Εὐδήμου μά-
 χης συστάσης πίπτουσι μὲν καὶ τῶν Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγοι, ἀλλ' ὁ-
 μως ὑπὲρ τοὺς διακοσίους τῶν Περσῶν πεισόντων κατὰ κράτος
 C σφῶν αὐτοὶ περιῆσαν. ὡς δὲ καὶ ἀδιδίς Πέρσαι πρὸς ἐκείτους
 ἀπέκλιον, οὐ πρότερον αὐτοῖς ἐνεπίστευον τὰ τῆς συμμαχίας, 10
 πρὶν ἂν παραδοῖεν, οὐχ ὅπως τὸν Ἰσαὰκ Μελέηκ, ἀλλὰ καὶ τὸν
 σφῶν ἐξηγούμενον Ταχατζιάρην, ὃς ἰδίως ἤγε τοὺς Τουρκοκοπό-
 λους, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τρίτον αὐτὸν τὸν αὐτάδελφον τοῦ Ἰσαὰκ
 Μελέηκ, ὡς φανέντι οἱ προστεθέντας. ὧν καὶ προδοθέντων τὸν
 μὲν Ἰσαὰκ φητῶ καὶ ξίφει διεχειρίσαντο, οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ 15
 καὶ τὸν αὐτάδελφον, τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῷ φονεύειν κατὰ
 P 441 γῆς ἐπαλλάξαντες ὡς ἕμα τὴν τομὴν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρων.
 εἶτα δὲ περιδύσαντες τὸ βασιλικὸν πρὸς ἐκείνον χρυσόβουλλον ἐπὶ
 μάλῃς εὖρον ἐξηρητημένον, ὕπερ ἀναγνόντες σύναμα καὶ ἄλλοις

18. ἐπὶ] ἐπὶ?

Persis illic militantibus, et sua apud sibi obnoxios et comitum apud alias
 gratia cito voti compos est effectus, ab omnibus facile impetrans ut ab
 Amogabaris deficerent. id illi, confestim audenter sane sunt facere ag-
 gressi: ducibus enim suis Italis insidiati, eos astu circumventos occide-
 runt, moxque pro se quisque strenuo cursu fugam armati, et ulcisci eb-
 sistentes parati, versus maris littera intenderunt, ubi quaedam illos ep-
 periebantur imperatoris naves, quibus tuto in Asia deportarentur. id
 simul atque cognoverunt Amogabari, repente ira ingenti consurgentes in-
 stitere summa vi fugacibus, deprehensos acri adorti praelio cadunt cae-
 duntque vicissim, tandem tamen non paucis suorum amissis, sed Persis
 longe pluribus, nempe supra ducentos interfectis, haud dubie superiores
 evadant, Persasque rursus in suam potestatem redigunt. hi cum aliud
 non possent, iterum inclinabant ad militandum Amogabaris, ut antea.
 verum ipsos hi admittere se velle in socios negarunt, aut omnino in fi-
 dere, nisi prius sibi traderent non modo Isaacium Melecum, sed ipsorum
 quoque praefectum Tachantziarin, qui proprie Turcopulos ductabat, quin
 et tertium Isaaci Meleci germanum, quo maxime viso ad defectionem in-
 ducti putabantur. his traditis, Isaacio quidem iusso collum cippo appri-
 mere caput gladio absciderunt; nec illum solum, sed et eius fratrem ferro
 pariter in cervicem impacto peremerunt, deiectis simul in terram capti-
 vum amborum, quod uno tempore fuerat utrique ictus inflicta. truncos
 inde spoliantes imperatorum diploma munitam aurea colla sapper hune-
 ram Isaaci pendens sub veste reperiunt; quo lecto in eo observant nomi-
 natim invitatos magnis praemis propoitis ad transcendendam in partes im-

τοῖς τῶν κατὰ δέσιν ἐξηγουμένοις Περσῶν εὐρισκοῦ, καθ' ὑπο-
 σχέσεις εἰ ἀποστατοῖεν μεγάλας, καὶ τὸ τοῦ Ταχατζιάρι ὄνομα·
 ἐφ' οὗς ἐκείνοι εἰς ἀπόλογον καταστάντες προφάσεις ἐπλάττοντο
 τὰς σφᾶς ὠφελούσας. ταύτη τοι καὶ τὸν φόνον μὲν ἀνείχον, φυ-
 5 λακαῖς δ' ἐδίδοον ταῖς ἀσφαλεστάταις. ὡς γοῦν καὶ αὐθις τὰ
 πιστὰ πρὸς Πέρσας λαβόντες καὶ δόντες ἔμελλον ἐπὶ Τζουρουλοῦ B
 ἐξελάνειν, οὐκ ἄλλως συμπροόγειν σφίσιν ἤθελον οἱ Τουρκόπου-
 λοι, εἰ μὴ γε τῆς εἰρκτῆς ὁ σφῶν ἐξηγουόμενος Ταχατζιάρις ὑπο-
 λυθείη. καὶ γέγονε τοῦτο, μιᾶς γνώμης συνόλων, ὡς ἐψέκει,
 10 γινομένων, ὅτε καὶ δοξάντων εὐθὺ τῆς πόλεως ἐλαύνειν καὶ αὐ-
 θις οἱ ἐκτὸς ἐσκευαγῶσιν, οὓς ἡ ἀρότου χρεῖα παραμένειν κα-
 τήπειγεν. ἀλλ' ἐκείνοι Τζουρουλοῦ προβαλόντες ἐπὶ τοῦ ὑστερή-
 ματος ἐγγέθενισαν, τῶν ἐντὸς ἀντεχόντων. Ταχατζιάρις δὲ νυ-
 κτὸς συνάμα πλειστοῖς τῶν Τουρκοπούλων ἀπὸ ῥυτῆρος ἤλανον C
 15 πρὸς Τζαράπην ἐπὶ Ἄπρω, καὶ προσεδέχθησαν ἐπιστάντες προῦ-
 πηρημένων ἐκ μηνυμάτων τῶν ὑμολογιῶν τῆς αὐτομολήσεως. οἱ
 μέντοι γε τῶν Περσῶν ἀπολιεφθέντες ἐν Τζουρουλοῦ, μαθόντες
 τὸ δρῆμα, εὐθὺς ἀνὰ κράτος ἐπ' αἰγιαλοῦς ὡς διαπεραιωθησό-
 μνοι φεύγουσι τῷ ταῖς ναυσὶ τῶν Ἰταλῶν χρήσασθαι. οὐ μὴν

16. ἐκ] εἰς P.

peratoris, praeter duces omnes Persas in Occiduo tum tracta militantes, etiam Tachantziarum. unde iniecta cunctis illis sollicitudo est se viritum, ut quicunque optime potuit, a cogitati transfugii suspicione purgandi. rationes ergo certatim ad id aptas congerentes allegabant, non prorsus inutiliter. per has enim impetrarunt dilationem caedis, contentis in praesens Amogabaris in custodias omnes condere securissimas. sic reconciliata sibi Persica militia, et ei vicissim ipsi quoque Latini placati ac iam denuo fidentes, cum vellent copias contra Tzurulum ducere, Turcopuli negarunt se ituros, nisi dux ipsorum Tachantziaris prius custodia liberaretur. concessum hoc illis est, ita ut universae iam copiae concordēs et ad quidvis uno animo agendum satis ipsis paratas viderentur. hinc rursus didita fama est totum illum exercitum recta in urbem processurum; ex quo nova incessit trepidatio rusticos sementis causa faciendae rurē hactenus moratos, ut convasarent ipsi iam quoque, seque ac sua intra urbis moenia conditum currerent. verum Amogabari tunc quidem oppugnationem Tzuruli aggressioni urbis praeventendam rati oppido se isti admoverunt, haud quasi speraverant successu: valida quippe Tzurulensium defensione repulsi damna non parva patiebantur. hic capto tempore Tachantziaris cum plerisque Turcopulorum noctu aufugit, ad Tzarapen arci Apro dictae praefectum cursu contento se conferens. et admissus a praesidiariis intra castrum illud, facta prius idoneis indicibus fide veri transfugii ad partes Romanorum. Persae autem relicti ad Tzurulum, fuga Turcopulorum cognita, subito et ipsi versus littora fugiunt, ubi stare sciebant naves Italorum vacuas, quibus vi occupatis tralicerent in Asiam se sperabant posse. hac ipsorum Itali perfidia comperta retro fugitivos in-

δέ ἀλλὰ καὶ Ἴταλοι τὴν χλεύην μὴ ἐνεγκόντες κατόπισιν δια-
κουσαι.

P 442 Καὶ ἔδοξαν ἀγαθὰ ταῦτα Ῥωμαίοις, (30) καὶ μᾶλλον
ὅτι καὶ Φαρέντα προσδόκιμος ἦν ἀποκλίνειν πρὸς βασιλέα ἐπὶ με-
γύλαις ταῖς ὑποσχέσεσιν. ἀλλ' ἐκείνος ἤδη προσποιοῦμενος τὴν 5
προσχώρησιν, Μπυριγερίου ἐκ τοῦ αἰφνηδὸν ἐπιστάντος ἐπὶ με-
γίστου καράβου καὶ πολλοὺς τῶν ἰππέων ἐν αὐτῷ φέροντος,
ἄσθενέστερος μὲν ἐγένετο ταῖς ὁρμαῖς, ὅτι γε καὶ ἐκ Σικελίας
B ἐπαγγελίαι πρὸς Θεουδερίχου συχναὶ τε καὶ μέγιστα πρὸς ἐκείνους
ἦσαν, εἰ ἐπιμένοιεν. ὅμως γε μέντοι οὐ δῆλος ἦν τὰ πρὸς βα- 10
σιλέα προὔπηργμένα ἔξαθετῶν. καὶ πέμπων προηγουμένως μὲν
περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσανίνης τὰ πάνθεινα δι-
μήνησε, προσυγγέλλων ὡς αὐτῇ πρὸς αὐτοὺς πέμπουσα τὸν οὐ-
κείον αὐτῇ Κανναβούριον ἔξοτρύνει κατὰ βασιλέως ἐκ τῶν ὑπὲρ
C τοῦ Καίσαρος μηνιμάτων πύλαι. ὃ δὲ μαθὼν βασιλεὺς καὶ ζη- 15
τήσας, καὶ ἐκ μέρους καταλαβὼν ὃ κατέλαβεν, δι' ὀργῆς ἐποιεῖτο
τὴν αὐταδέλφην καὶ πέμπας ἐγκαθεύργων τοῖς ἀνακτόροις, εἰς
ἐντελεστέραν ἔξέτασιν τὰ κατ' αὐτὴν ἀναρτῶν. ἐκείνος δὲ τοὺς
ἀνακομίσοντας αὐτὸν πρὸς βασιλέα πέμπων ὡς δῆθεν ἐζήτει, καὶ
δύο ἐπὶ τούτῳ τριήρεις ἔξαπελύοντο. οἱ καὶ ἐπιστάντες ὤρμησαν 20

sequuntur, gratulantibus Romanis hostes suos civilly invicem discidio com-
missos.

30. Sed et maior iis erat gaudendi causa, quod Pharenda Tzimes
expectabatur mox in partes imperii transiturus, pallectus ad hoc ab An-
dronico ingentium promissione praemiorum. atque ille quidem fide, ut
apparebat, bona protectionem ad Augustum adornabat suam, quando ecce
improvisè supervenit Mpyrigerius in nave maxima, multos secum equites
adducens. hoc Tzimes appulso lentius iam administrare negotium visus
est, consilio, ut est verisimile, priori novis spebus concussio: afferebant
enim Mpyrigerii comites ingentes e Sicilia pollicitationes Theuderici, ad-
hortantis ut bellum quod cosperebant urgerent, missurum se quippe mox
illis auxilia praevalida. nondum tamen prorsus larvam Pharenda depe-
suit, lactare adhuc imperatorem pergens sui propinqui expectatione ac-
cessus. quin ut haerere cummaxime sese iam conventus et Augusto bene
velle luculentius ostenderet, indicavit ei per fidos a se missos Asanis vi-
duam, eius sororem, clam ipsi nocere quam posset gravissime: venisse
quippe ab illa ad se aliosque Latinorum duces missum isti fidissimum ma-
tronaee Cannaburium, ad omnes in imperatorem concitandos; cui se infen-
sam ferret ob necem olim illatam Caesari suo genero. ictus inopinatè
imperator indicio, inquisivit de re, ac partim ita esse ut nuntiabatur
comperit. quare iratus sorori custodiri eam in palatio iussit, quosdè ple-
nius explorasset quidquid hic latebat, de causa ista iudicium suspendens.
interim hoc quasi novo pignore de fide Pharendae certus, misit qui eum
ad se venire, ut aiebat, cupientem honorifice deducerent. dease ad id
profectae triremes in navigium, de quo diximus, Mpyrigerii forte iaci-

ἐπὶ τὰν τοῦ Μηνυριγερίου κάραβαν ὡς αἰρήσοιτες. ἀλλ' ὁ Τζιμῆς D
 πέριπας περιεπαιεῖτο τὴν ναῦν, ἴδιον λέγων εἶναι τὸν ἐν τούτῳ
 λαόν· μὴ χρῆναι δὲ πολεμεῖν τὴν πρώτην οἷς καταλλάττεσθαι
 ἄρχονται, ἀλλὰ σφῶν ἐξελεθόντων προσβαλεῖν, εἰ θέλοιν, ἔω-
 5 θεν. ταῦτ' εἰπὼν ἐξηπάτα, καὶ χηλούς ὡς οἰκίους θησαυρούς
 μετὰ τινος στιβαδίου ἔξαποστέλλων τὰ πιστὰ ἐδίδου τοῖς λόγοις
 ἐξ ὧν ἔπραττε θῆθεν. ἀλλὰ νυκτὸς ἰκανωθέντος πλείοσι πολε-
 μάρχοις τοῦ καράβου, τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ σκέμμα τῶν ἡμετέρων
 μάταιον ἐντεῦθεν ἦν, καὶ οὐκ ἐπεχείραον τὸ σύνολον, αὐτὸς δὲ B
 10 ἔδειξε μὴ ὑγῆς ὦν τὰς πίστεις. καὶ διὰ ταῦτα ὑπόπτως καὶ
 περὶ τῶν χηλῶν ἔχοντες ἀνοιγνύουσι, καὶ τὸν δόλον εὐρίσκουσι
 φανερόν· ἄμμος γὰρ καὶ πέτραι τὰ πληρώματα ἦσαν, καὶ οὐδὲν
 ἦν τὸ παράπαν ἀμφίβολον τοῦ μὴ φανάκη εἶναι τὸ πᾶν ὃ ἐκείνος
 ἔλεγέ τε καὶ ἔπραττεν. θῆθεν καὶ κενοὶ πρὸς βασιλεῖα ὑπέστρεφον. P 443
 15 Ἄλλος δὲ τις ἐκείνων Φαρεντζανέζας, αὐτάδελφος τοῦ κα-
 ταστάντος δομιστικῶ τῶν σχολῶν, Ἀμογαβάρου καὶ τούτου,
 προσχωρεῖ βασιλεῖ σὺν πενήκοντα· ὃν καὶ προσδεξάμενος ὁ αὐ-
 τοκράτωρ τοῖς προσήκουσιν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἔστειλεν.
 ὡς καὶ πρῶτοις ἐκ Ῥόδου ἔξαποστεῖλαι πρὸς βασιλεῖα φερίλους
 20 ἐπὶ τῶν βασιλιέως νηῶν, ἀξιούοντας ἐκχωρηθῆναι σφίσι τὸ φρού- B
 14. ἀπίστρεφον P.

dentes illud expugnationis circumsteterant, nisi occurrens Tzimes suos esse
 diceret illius vectores navis, negans idcirco convenire initium exequendae
 reconciliationis a praelio cum reconciliandis conserendo ducere. caeterum
 se nocte inde suos extracturum. postridie mane posse illos navem illam
 iam suis amicis vacuum, si vellent, capere. haec loquens, ut cautius
 falleret, quasi ultro dans pignora Romanis suae benevolentiae sincerae,
 arcas aliquot sane graves in ferulo constipatas quodam, quibus claudi
 suos thesauros diceret, ipsis in triremi deponendas tradit. ea illi tanta
 velut arrha confirmati nefas putarunt de viri dictorum veritate dubitare.
 verum nocte insecuta centurionibus aliquot cum manipulis eorum in Mpy-
 rigerii navigium introductis, id ita munitum postridie apparuit, ut ela-
 psam sibi de manibus eius expugnandi occasionem sero iam trierarchae
 imperatorij sentirent, iidemque non sine causa suspectarent fraudem in eo
 quandam Pharendae versatam. cui suspicioni cum occurreret memoria
 pignorum datorum, subiit quosdam cura explorandi quid lateret in cistis
 traditis. has igitur ubi aperuissent, arena plenas et lapidibus reperiunt.
 ergo cubilibus iam ipsis perfidiae deprehensis, nihil dubitantes amplius
 quicquam nefariam prodicionem pacificae conventionis obtentu Tzimes machi-
 naretur, spei ac votorum irriti trierarchae ad imperatorem redierunt.

Alius tamen quidam ex ista gente, Pharentzanezas, frater eius qui
 constitutus fuerat domesticus scholarum, Amogabarus et ipse, transfugit
 ad imperatorem cum sociis quinquaginta. excepti ab eo cuncti sunt be-
 nevole ac munifice tractati. unde sumptis animis Rhodo iabiantes Frerij
 ipsis impositos imperatoris navibus legatos ad ipsum miserunt, per quos

ριον, ὡς μετ' ἀγάπης οἰκτεῖν καὶ εἰς ὑποταγὴν τοῦ βασιλέως λο-
γῆσθαι, μαχομένους ἐκείθεν Πέρσαις, καὶ βασιλεὶ τριακοσίων
τῶν ἀρίστων πολεμάρχων συγκροτοῦντας, ὅπου ἄρα καὶ προση-
C χθῆεν. (31) οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλεὺς ταῦτα τότε τοῖς ἐπέειπε,
ἀλλὰ προσετοιμάσας καὶ ἀδύς τὰς τῆας ἐπὶ Ῥόδου πέμπει τὰς
δυνατὰ προσαρῆγων Ῥοδίοις.

Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καιρὴν κω-
ριακὴν καὶ ὁ φυλακίτης Μελιτηνιώτης θνήσκει, τῇ ἔξ ἀρχῆς
ἐπιμένων γνώμῃ ὥσπερ καὶ ὁ Βέκκος, μηδὲν πλὴν πρὸς βασι-
λέως ἀξιώσας ἢ τὸ ἐπὶ τινι τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀοικητῶν γήσων¹⁵
ἀπαχθὲν τὸ ἴδιον σκῆνος ταφῆναι. ὁ καὶ γέγονε. καὶ εἰς τὴν
Πλάτην ἐκκομίζεται καὶ εἰκαίως θάπτεται. μόνος δὲ τῇ φυλακῇ
ὁ Μετοχίτης ἐγκαταλείπεται, μηδὲν καὶ αὐτὸς ἐνδιδοὺς ἔτι ὢν
ἔξ ἀρχῆς ἐξείχετο.

P 444 32. Ἀμογάβαροι δὲ τὰ πολλὰ τῷ λιμῷ προσταλαπι-¹⁵
ροῦντες (οὐδὲ γὰρ σπειρεῖν ἤθελον), ἅμα δὲ καὶ τῆς ἐκ τῶν
θνησκόντων δυσωδίας μὴ ἀνεχόμενοι, Ψαδεστόν καὶ Πανία καὶ
τὰ τοῦ Γάνου καταλιπόντες παμπληθεῖ κατὰ τὴν τοῦ Καλλίου
γίνονται. ἐκεῖ τοὺς ἐς φυλακὴν ἀντάρκα λιπόντες ὄλω ἑντὴρ
ἐπὶ Αἴνον καὶ Μεγαρίσιον γίνονται, ὅπου καὶ ἔξ ἀνάγκης καὶ ἐν-²⁰
B δίας προσβάλλοντες καὶ ὀψοκινδύνως μαχόμενοι οὐδὲν ἔτιον
παρὰ τῶν προσχώρων ἐζημιοῦντο. καὶ πύστις ἦν πιστευομένη

orabant condonari sibi arcem eius insulae, in qua concorditer habitarent,
eius imperio subiecti; quod si annueret, offerebant trecentos e suis ex-
perientiasimos rei bellicae, ut non pugnare solum, sed praeesse acies
et ductare exercitus perite possent. hos pollicebantur a se ituros ad Au-
gustum, et quocumque vellet destinare, ad rem contra Persas manu et
consilio gerendam profecturos. (31) non tamen haec illis imperator as-
sensus est: quin et rursus paratas naves Rhodum misit, pro virili Rho-
dios adiuvans.

Eodem mense Aprili, ea die quae nova dominica vocatur, vetus ho-
spes carceris Melitenotes moritur, in prima sua, ut et Veccus, perma-
nens sententia, nihil amplius imperatorem precatus nisi ut in aliqua de-
sertarum insularum cadaver suum sepeliri mandaret. quod et factum est:
nam in insulam Platea deportatum corpus eius ibi est tralatitè humatum.
solus vero in carcere Metochita remansit, nec ipse quidquam adhuc re-
mittens in his quae a principio decreverat.

32. At Amogabari fame vehementer pressi (non enim seminare cu-
raverant) et morientium inde vulgata lue plurimorum foetorem non feren-
tes, Rhaedesto et Paniis, ac quaecumque ad Ganum tenebant, locis re-
lictis, prono cursu ad Aenum et Megarisium se transferunt. ubi ob pe-
nuriam nihilo socius urgentem coacti aleam iacere certaminis, inique etiam
loco pugnam lacescendo, ne sic quidem malis suis medebantur, non par-
vis ab illarum incolis partium damnis affecti. tunc fama increbuit ex opi-

λοις, και τοις δοκουσι των ακουόντων, ως του ποταμου της Μαρτζης το πολὺ τοῦ ὕδατος πρὸς θάλασσαν ἀποπτύσσοντος και βατου πασῶς γενομένου ποσὶ πρὸς Βολερὸν διαπεραιωθήσονται. ὅθεν και πολλοὶ προφθάνοντες ἐξήκουν ἐκεῖθεν και τοῖς φρου- 5 ροις ἔγκατεβύοντο, ὡς προνομῆς τύπον ἔχειν και ὄν τόπον οὕτω τιλ προενόμωσαν.

33. Ἐτέρωθεν κατ' ἀνατολήν, και μᾶλλον περι τὴν C Νίκαιαν, δυσφύρως εἶχον τὰ πράγματα, τοῦ Ἀτμᾶν κλονοῦντος τὰ τῆδε, και μᾶλλον ὅτι ἡ αὐταδέλφη τοῦ βασιλέως Μαρία και 10 τῶν Μουγούλων οὕτω πως δέσποινα ἑνομαζομένη ἐπιστᾶσα Νικαία ἐξ ὑπερτέρου φρονήματος τῷ Ἀτμᾶν προσεφέρετο, και εἰς τὸν Χαρμπαντᾶν ἐπιγκαλεῖν δῆλη ἦν ἀπειλοῦσα. και γέγονα ταῦτα, και μυριάδες τρεῖς, ὡς ἡ πίστις εἶχε, περι που τὰ ἔφα μέρη Περσίδας ἐξεπέμποντο. και πρὸς βασιλεία τὰ μήνυτρα ἔφθα- 15 νον, και βασιλεὺς πῆμπων ἐπολυώρει σφᾶς συχοῖς και μεγαλο- P 445 πρεπεσι φιλοτιμήμασιν. οὐδὲν δὲ ταῦτα νωθέστερον τὸν Ἀτμᾶν ἐποίουν και περι τὰς πράξεις ὡσανεὶ προμηθέστερον, ἀλλὰ και μᾶλλον παρώτρυνον, ὥστε και Νικαία προσβύλλοντα ἐσπᾶν

2. ἀποκτίσαντος? 11. τὸν P. 13. πίστις P. *ibid.* πον] οὐ P.

mione verialmill multorum, a viris etiam prudentibus, ubi audierunt, facile credita, eos velle traicere Maritzam amnem, sed quod scirent eum quo magis appropinquaret mari, eo altiori turgere alveo, loca de industria quaerentes fonti eius viciniora versus Bolerum tendere, ubi quadamtenus vaduosus forebatur, ut eum illic pedibus transirent. hoc qui circa tractus illos habitabant cogito, passim consternati deserebant domos, se suaque abdententes intra munitas arces, non alio quam maturae fugae praesidio tutos se futuros arbitrati a gravissimis malis, quae ab horum nota crudelitate non immerito timerent. ita nondum ullis vastata hostibus regio, vana trepidatione discursantium huc et illic incolarum, eam praeferebat speciem quasi cummaxime a pabulatoribus magni exercitus passim diriperetur.

33. Aliunde per Orientem, et maxime circa Nicaeam, malo sane loco res erant, Atmane cuncta illic agente ferenteque, praesertim ex quo soror imperatoris Maria, Muguliorum domina vocitata, Nicaeae residens alto Atmanem desplicere supercilio visa est, accusaturam se illum apud Carpantanem fidenter comminata. nec minae fuerunt vanae: nam a compellato per Mariam Carpantane triginta, ut fama fuit, armatorum millia ex interiori Perside versus Orientalem Romanias limitem missa sunt. cuius indicis rei mature ad imperatorem praemissis, studuit ille obviam venientibus mittere qui quam gratus sibi foret illorum adventus cunctis demonstrationibus benevolentiae et xeniis magnificis testarentur. sed nihil horum Atmanem terruit aut segniorem ad destinata exequenda reddidit. quin et aucto ex his impetu incumbere vehementius ad coepta strenue perpetranda videbatur. itaque infestum exercitum Nicaeae admoveans agros primum circum undique vastavit, vineis excidentis, segati-

μὲν ἀμπελῶνας, ἀφανίζειν δὲ λήϊα, καὶ τέλος προσβαλεῖν Τρι-
κοκκία τῷ τῶν Νικαίων ἐπιτειχίσματι, καὶ περιπαθίσαντα σὺν
πλήθει παντὶ τῷ περὶ αὐτὸν τῶν Περσῶν πολλὰ μὲν παθεῖν ἐξ
ἐκείνων ἀρειμανίων ὄντων καὶ μᾶλλον ἑυτήρων τόξων ἀρχῆδιν,
B τέλος δὲ τοὺς τάφρους, οἷς ἐθάρρον, σταυροῖς ἀναγώσαντα καὶ 5
πέτραις καὶ δένδροις καὶ χώμασιν αὐτοὺς παραστήσασθαι, καὶ
φόνον μὲν πολλὸν ἐξεργάσασθαι, ἐαντῷ δὲ τὰ πιστὰ δοῦναι, ὡς
γε ἐψέκει, πρὸς τὴν τῶν Τοχάρων, εἰ ἐπιστῶσιν, ἐπίθαιον.

Θέροντες δὲ ἦν ἀκμή, καὶ αἱ μὲν τοῦ βασιλέως νῆες περὶ
ποῦ δέκα μετὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαροῦλη πρὸς Θάσον ἐξα-¹⁰
πιστέλλοντο. καὶ γὰρ ἐπιστᾶς τῇ νήσῳ δυσὶ ναοὶ πρότερον ὁ
τοῦ Μανουήλ Ζαχαρίου πιστοτάτου τῇ βασιλείᾳ θεοῦ ἀνεψιὸς
C ἀπιστότατος, καὶ πειρατοῦ τρόπον ἐπιχειρήσας, αἰρή τὸ φροῦ-
ριον. ὃ δὴ καὶ ἀνακτίσας ὡς ἐχρηθῶ ἐχρηθὸ φρουρίῳ, καὶ ἄνω
διὰ τῶν οἰκείων κατεῖχε. καὶ διὰ ταῦτα βασιλεὺς ἔξαποστέλλει 15
τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ σὺν ναοσὶ, πρόηγουμενον μὲν αὐτοῖς τὴν
ἐπὶ τὴν νῆσον προσεδρίαν ἐπανετίθετο, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ φρούριον
παραστήσαιντο, ἐπέσκηπτε δὲ πολυωρεῖν καὶ πρὸς Αἴνον διὰ τοῖς

5. ἀναγώσαντες P.

bus corrupendis; mox oppugnare aggreditur Tricocciam, arcem in Ni-
caeae vicinia munitissimam et velut propugnaculum eius civitatis. arx
igitur id castrum, omnibus circum suis copiis dispositis, obsidione cingit.
obtinebant eam arcem praesidiarii fortissimi et ex longo exercitissimi
arquitae; unde ab his summa vi repugnantibus multa et gravia pati
damna milites Atmanis contigit. tamen hi trans omnia obstacula perges-
tes usque ad fossam processerunt profundam et latam, qua obsessi magne-
pete fidebant. at eam Persae decussatim conexas e trabibus super eam
quasi pontem suspendentes, tum petras desuper, arbores, terrae cumu-
los et rudera, mole ingenti devolventes, coaequarunt tandem, et per
illam sic constratam insilientes in muros Tricocciam vi ceperunt, caede
immani repletorum intus edita. ea in munitione a se instaurata et praes-
sidio sibi fidelissimorum praevalido insessa per fugium habere se tutum ac
paratum adversus omnes casus belli, quod imminere ipsi diceretur a To-
charis suppetias Augusto venientibus, Atman credidit.

Aestas porro erat summa; et imperatoris naves circiter decem, deo
illis praeposito qui exercitui praefuerat, Marule, Thasum versus iussus
solverunt. causa mittendi fuit, quod Manuēl patrum vel avunculi Zacha-
riae imperio fidelissimi nepos ex fratre aut sorore perfidiosissimus, in
eam paulo ante insulam piratae ritu duobus navibus irrumpens, arcem in
ea sitam occupaverat, dea quoque diligentius munitam ut iam suam habe-
bat, absens quidem ipse, sed vicaria sibi fidem illic degentium potestate
regens. hos ut inde pelleret, et imperio restitueret iniuste usurpatam in-
sulam, quem nominavi, cum exercitu navibus vecto imperator decem mi-
sit. ille, ut erat iussus, exposito in Thasum milite, illic immorans ar-
cem amissam recuperare conabatur. fuerat autem illi praeterea impera-

Ἀμογαβάροισι, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Τζιμῆν, ὡς ἐλέγομεν, ἐπὶ
 τὴν Αἶνον γερόμενοι ἐπολιόρουν καὶ ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν,
 ὥστε καὶ ἀνορύττειν ἐκ μέρους τὰ κείνης θύμεθλα, εἰ καὶ πέτρα D
 συμφύτῳ προσαράξαντες οὐκ εἶχον ὅ τι καὶ πρῶττειν. τέως δὲ
 5 καὶ οἱ ἔνδον, ἐνὸς τῶν τέχνην δρῦττειν ἐχόντων προσφυγόντος
 κείνοις, ἀνώρυττον ἔνδοθεν ἀντικρῦ, καὶ προτερήσαντες αἰφνης
 τὸ ἀνορυττόμενον προσάξαντες τοὺς ἔξωθεν ἐκεῖ συνέσχον καὶ
 ἔξηφάνισαν. σιτηγεῖσθαι δ' ἤθελον, ὅτι καὶ λιμοῦ κινδύνεον
 γίνεσθαι παρανάλωμα. ὅθεν καὶ μικρὰς τινὰς νῆας ἐξετοίμασά-
 10 μνοι ἐς τὸ πέραν κατήπειγον τῆς Μαρτζης, ἐφ' ᾧ περὶ ἐκ Βολε-
 ροῦ σιταροκόντο. αἷς δὴ καὶ κατὰ θάλασσαν ἐντυχόντες οἱ τοῦ E
 ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὴν ἐπ' αὐτὰς ἐπέσπευσαν δλώξιν, λιγνευ-
 σάμενοι πρὸς τὸ θῆραμα. τάχ' ἂν καὶ κατηρυστόχουν τῆς ἄγρας
 εἰς τέλος· εἰ γὰρ ὑφεικότων τούτων τῆς ἔλυσιας κείνοι ἀνωϊστως
 15 καὶ εἰσέτι τὸν ποταμὸν παρήλλαξαν, καὶ ἐπὶ τῶν πέραν τόπων
 ἐς ὅσον ἦν ἀποτέρω ἐγένοντο, τάχ' ἂν φθάσαντες οὗτοι ἐντὸς
 ἀφύκτων ἀρκύων εἶχον κείνους, μηδὲν ὠφέληθησομένους, εἰ καὶ P 446
 τῇ χέρσῳ προσήραττον, ἀδυνάτου ὄντος ἐπανασώζεσθαι πρὸς

tum ut Aeni arcis ab Amogabaris obsessae, quoad inde posset, tutelae
 prospiceret. nam Tzimes cum suis, ut nuper dicebamus, versus Aenum
 profecti eam munitionem oppugnabant, omni ope subigere satagentes, adeo
 ut cuniculis sub humum ductis ipsa eius penitus emoliri fundamenta con-
 tenderent. in quo magnus illis occurrit labor, quod petram subius per-
 petuam repererunt ferramentis haud facile forabilem. tamen cum in-
 ceptum perseveranter instando proveherent, opportune obsessis accidit
 transfugare ad ipsos peritum quandam subterraneorum istiusmodi molito-
 rem operum, cuius suasa ductuque contrarium et ipsi cuniculum effodiunt,
 quo progressi usque ad hostes caeca illa progredientes via neo opinato
 deprehensos interemerunt, labore ipsorum irritato reddito. istud obsiden-
 tium incommodum aggravabat penuria comineatum, et hinc metus ne
 fame perirent. huic ut obviam malo irent, naviculas expediunt quibus in
 adversam Maritzae amnis delati ripam e Bolero et agris circumiectis ali-
 menta corraderent, eisdem postmodum scaphis in castra ipsorum depor-
 tanda. talem ipsos traiectum administrantes forte conspicati nostrorum
 quidam classiariorum, e mari fluminis alveum ingressi, ruunt statim cu-
 pidi venatores in praedam visam; quam ne caperent nihil eis magis quam
 nimia obstitit aviditas. si enim lentiori pedetentim progressi remigio
 cymbas hostiles, quibus fluvium oblique secantibus, quippe cum non ad-
 versum recta litus sed aliud multo remotius peterent, longus erat per
 amnem cursus emetendus, evehi a ripa, unde solverant, paulo latius ei-
 vissent, deprehendissent utique illas in medio, et nec opinantibus super-
 venientes, quasi retibus undique inevitabilibus conclusas, cum suis un-
 versas vectoribus in suam potestatem redigissent, nisi si quae, nihil pro-
 futuro ipsis effugio, in litus impactae ulterius vectores suos in hostilem

τοδς ἰδίους διὰ τὸ μεταξὺ ἐμποδῶν καθῆσθαι τὸν ποταμὸν. τῶν δ' ἄλλὰ λιχνευσάμενοι οἱ ἡμέτεροι ἔμφανῆς ἦσαν ἐκείνους καταδιώκοντες πρὶν παραλλάξαι τὸν ποταμὸν. ἄφεν καὶ ἐν στενῇ τῆς σωτηρίας ἐλθόντες, ἐπιὼ οὐκ ἦν σφίσι πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως μάχεσθαι, προσαράττουσι τῇ ξηρῇ, καὶ τῇ χέρσῳ πιστεύουσιν ἑαυτούς, τινῶν ἐαλωκότων συνάμα ταῖς ναυσίν, οἱ πολλοὶ σώζονται. οἱ μὲν οὖν ἔργον μαχαίρας, αἱ δὲ πυρὸς ἐγένοντο παρανάλημα.

Γίδας δὲ τις ἀνεπιὼς Θεωδερίχου τοῦ κατὰ Σικελίαν ἐξάρχοντος, ἀκουσθὲν ὡς οὐδὲν ὄλωσ οἱ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξάρχοντες συμφωνοῦντες ἐνὶ τῇ σφῶν ἡγεμονίᾳ πιστεύουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Φαρέντα Τζιμῆν ἐθέλουσι τάττεσθαι, οἱ δὲ σὺν αὐτῷ τῷ Φαρέντῃ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ὄλων Μπυργιγέριω προτίπουνσι (καὶ γὰρ οὗτος αὐθὺς ἐπανῆλθε, καθὼς ἐν τοῖς ἄνω λόγοις ἐλέγομεν, οὐκ οἶδα πῶς ἐκ Γενούας ἀποδράς), οἱ δὲ πρὸς τὸν Ῥομοφόρτον ταπτόμενοι τῶν λοιπῶν οὐδὲν ἐπαίτουσι (μηδὲν γὰρ αὐτὸν Ῥομοφόρτον τὸ ὑπὸ τὸν Μπυργιγέριον τάττεσθαι καταδέχεσθαι), (34) διὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος παρὰ Θεωδερίχου συνάμα μακρῆς ναυσίν ἑπτὰ, ὡς ἡ φήμη εἶχεν, ἐξαποσιέλλεται.

P 447 οἱ δὲ τὸν τοῦ ῥήγδος Σικελίας Μάτερκα Φαρέντε ταῦτα πράττειν ἐφήμιζον. οὐκ οἶδα δὲ εἰ Γίδας ὦν κατ' ὄνομα κρείττον τῶν

1. ἐκ ποδῶν P.

exponerent regionem, certo perituros in loco infesto, unde regressus ipsi ad suos amne praealto interfluente prohiberetur. praeproperè igitur nostri ostendentes, et scaphas insecuti Amogabarorum nondum emensus dimidium spatium latitudinis alvei, eos impares resistendo coegerunt respicere unde solverant, et naviculis in ripam a suis insensam reflectendis salutem propriam consulere. ita plerique isto sunt periculo defuncti, partem duntaxat ipsorum et cymbis aliquot captis per nostros, qui homines quidem gladio, cymbas autem igne absumpsere.

Inter haec Gidas quidam, e Theoderici dominantis in Sicilia fratre natus, missus a patre ad Amogabarios est eorum inter sese, si posset fieri, conciliandorum gratia. audierat scilicet Theodericus laborare disensione civili Catalanorum res, dum supremum imperium partium plerique ipsorum deferunt Pharendae Tzimi. nec pauci alii, Tzime ipso assentiente, ductum exercitus totius attribuunt Mpyrigeria, qui, ut superioribus diximus, abductus Genuam, inde nescio quomodo elapsus, rursus eo redierat. diverse ab his cunctis sentiebant proprie subiecti Romoforti: hi enim duci suo praefecturam copiarum universam deferri aequum censebant, nec ipsi, nec Romofortus, subiecti Mpyrigeria sustentent. (34) eas se compositurum controversias Theodericus ratus, si aliquem e sua cognatione, cui nemo ipsorum parere recusaret, ad Amogabarios mitteret, Gidas hunc ad eos destinavit cum septem longis navibus, vel, ut alii dicebant, Matercam Pharentem proprium filium, sive re vera hic venerit, sive Gidas, ut se venerabiliore titulo commendaret, se natum e

υἱῶν τοῦ ῥηγὸς ὑπεκρίνετο, ὡς ἔξωθεν περιπαλεῖσθαι τὸ τοιοῦ-
 τον ὄνομα κατὰ τι σέμνωμα μέγιστον. ὁμως μὲν οὖν ἐλθόντος
 κἀκείνου, οὐδὲν ὄλως οἱ πάντες συνεφώνουν ἕπ' αὐτῷ τάττε-
 σθαι, καὶ μάλιστα Ῥομοφόρτος, ὑπερηφανῶν ὄλως καὶ μεγαλι-
 5 ζόμενος, εἰ χώρας ἦς αὐτὸς διὰ σπάθης ἤρξε, καὶ δυναστείαν
 ἑτέρῳ παραχωροῖν ἐξ ὑπογίου φανέντι. καὶ οὐ τῇ τῶν λοιπῶν B
 βουλῇ συννήγето, ἀλλὰ καθ' αὐτὸν στρατηγεῖν ἠβούλετο. πύ-
 σταις τὸν βασιλέα κατελάμβανον καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς Γίδας ἔτι
 προσμενεῖ, οὕτως ἀσυμφώνως ἐχόντων Ἀμογαβάρων. τέως,
 10 ὁπόσον ἦν, τοὺς περὶ Τζιμῆν κατεμάλασσαν ὁ κρατῶν μεζοσιν
 ἦ κατ' αὐτοὺς ὑποσχέσεισι, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐφάπαξ ἀσυμ-
 φωνίαν ἐντιπῶθεν συνίστα, καὶ τὰς καθ' ἡμῶν συνθεσίας τού- C
 των ὡς τὸ εἶκος ἀνέβαλλεν. ὅσον γὰρ ἦν τὸ ἀπὸ μεθόδου καὶ
 ξυνέσεως, οὐδὲν οἱ καὶ ἐνελέλειπτο, βαθυσεύμενοι ὄντι, εἰ καὶ
 15 δυνάμεισιν ἐνελέλειπτο, ἐπικλῶν ἐς ὅσον γε καὶ ἐνεδέχετο τὰς τού-
 των ὁρμᾶς. ὄθεν καὶ τὰ κατ' ἀνατολὴν οἶον ἐς τριβὰς ἐτίθει,

Theoderico simulavit notamque filii regis istius sibi appellationem sumpsit.
 utut sit, opinio tunc quidem increbuit, fama late dissipante, advectum
 his navibus regis Siculi filium. caeterum spe ista sua Theodericus fal-
 sus est: nam ne huic quidem ab eo misso sublicere se omnes Amogabari
 voluerunt. contumacissime inter caeteros id reiecit Romofortus, sublato
 renuens supercilio, et glorianter disserens rem esse ne audita quidem
 primo tolerabilem, quas ipse arces ac regiones manu ac ferro quaeisset
 propriis, alienae hominis modo peregre appulsi obnoxie cedere potestati.
 ergo vel si cuncti ad Siculum inclinarent caeteri, solum se haud acquie-
 turum est superbe professus, nec concessurum ulli, quod et meritis et
 idoneus teneret ac tenere porro vellet, supremum in suas copias impe-
 rium. horum inter Amogabaros rumor discidiorum perlatus ad Augustum
 non parvo ipsius solatio est. nam et hinc intellexit non perstiturum in
 hisce partibus Gidam, tanta utique offensum contumelia, et spem inde
 concepit in partes attrahendi proprias alicuius istorum discordium inter
 sese ducum Latinorum, si artibus eo ac promissis anniteretur. ad id
 ergo se accingit, secundum talium industriarum ingenium illuc applicans,
 nihilque, ut solebat, sibi reliqui faciens ad summum conatum sustentan-
 dae consiliis et artificibus reipublicae labantis, cui subvenire armis et manu
 nequirit. submitit itaque certos homines ad Tzimem, qui cum novis
 ostensis quam magnificentissimis emollire praemiis ac quasi Attalicis con-
 ditionibus tentarent. in quo sic rationes subducebat, reputans haud po-
 nitendam talem fore operam, vel si tractatus successu careret ad extre-
 mum. praesentem enim extare incepti fructum, quod sic foverentur si-
 multates iam sibi inspectorum invicem et fomites inter eos odiorum ven-
 tilarentur; qui nunc modus restaret unicus frangendi formidolosam illam,
 quamdiu conspiraret unanimis, et Romanae rei nunc prorsus exitialem
 gentis efferae potentiam. huic negotio ita totum imperator animum ad-
 vertit, ut quasi popigisset cum Persis Orientalem irrepentibus limitem
 certas indutias, nihil de illis interim coërcendis cogitaret, reputans se
 postmodum facile recuperaturum quae occupassent, ubi liber iam Latino

ὡς αὐτίκα ἐφεξόμενος τῶν ἰδίων, ἦν γε καὶ ἐπιεικῶς ὀρηγῆσαι.
 D τὰ δὲ κατὰ δύσιν καὶ λίαν ἐπολυῶρει, ἔξανασπῶν ἐφιέμενος τὸ
 ὄλον κακὸν ἐγκόλπιον. ταύτῃ τοι καὶ Ἄτμῶν ἐπὶ πλείστον ταῖς
 ἑλλείσιν ἀπαιωρούμενος, οὐδὲν ἦν τῶν περὶ Νίκαιάν τε καὶ Πύ-
 θια καὶ πάντα μέχρι καὶ θαλάσσης, ἅπερ οὐ κατέσχευ. 5

P 448

35. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας πρωτεύοντες, καὶ ὡς ἤδη προει-
 πομεν, ὑφορώμενοι, οἱ δὲ ἐν οὐδενὶ λογιζόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες
 οἰκονομίας ταύτας ἀποστερούμενοι καὶ αὐτῶν ὀφφικίων (ὅταν
 γὰρ τις ἐν οὐδενὶ λογίζεται, κἂν ὀφφικίον ἔχη, εἰς οὐδὲν αὐτῆ
 χρησιμεύει), ἀλλὰ καὶ τῶν προσόδων ἀποστερούμενοι, καὶ ὄνε-
 διζόμενοι ἀμέλειαν, καὶ καθ' ἑορτὰς μεθ' ἱματίων ἀπαντῶν
 προσταττόμενοι, ἐπιμέλειαν δὲ ζωῆς παρὰ τοῦ πατριαρχείουτος
 B οὐδὲ κατ' ὄναρ ἔχοντες, οὕτω γοῦν πάσχοντες τῷ βασιλεῖ
 προσανέφερον, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς προσόδου αὐτῶν. ὁ δὲ βα-
 σιλεὺς ὡς ἐπικαμφθεὶς, καὶ πατριάρχην μετακαλεσάμενος, εἰς 15
 κοινήν τοῦτο σκέψιν θέμενος, ἐσχόπουν περὶ τούτου. ὁ δὲ πα-
 τριάρχης τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν προεβάλλετο. τέλος συνε-
 τάξατο δοῦναι ἐκάστῳ ἀνὰ ἕξ τῶν νομισμάτων, ἄλλῃ δὲ ἀνὰ
 C ὀκτώ. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν ἔλεγεν εἶναι· ὀλίγον γὰρ καὶ ταῦτα

9. τις] τι P.

19. ὀλίγοι P.

bello vel modicis illuc expeditionem susciperet copiis. curae autem ipsius
 impendebantur omnes in comminiscendam, si posset, rationem tumultuum
 tractus Occidui componendorum. miro enim ardebat desiderio eximens
 sibi velut e sinu propinquum et intime admotum malum. quo Atian obse-
 rato spebus elatus maioribus cunctas iam libere in partes grassationem ex-
 tendit suam, eo successu ut nihil circa Nicaeam et Pythia, nihil in universis
 inde ad mare usque patentibus tractibus prorsus esset non ab ipso occupatum.

35. Primores autem ecclesiae, alii, uti superius diximus, suspecti,
 alii nullo numero habiti, alii curationibus privati quas prius habuerant,
 ex quo ipsorum, quorum titulos gestabant, officiorum iactura sequebatur
 (ubi enim quis nullo numero habetur, et si obtineat officium, id nihil
 illi prodest), sed et redditibus privati, praetereaque obiurgati ac lacerati
 probis quasi negligenter quae agere debuerant, indeque severis edictis
 comparere cum vestibus ad celebrationes festorum iussi, victus autem ne-
 cessarii submirationem a patriarcha ullam ne per somnium quidem ha-
 bentes, haec, inquam, patientes querelas de his suas ad imperatorem de-
 tulerunt, in eo maxime insistentes, ut sui eis proventus, unde possent
 vivere, redderentur. talia imperator audiens, velut miseratione inferus
 quadam, advocato patriarcha communem super his cum eo deliberationem
 instituit. allegabat patriarcha, ne ablatos restitueret ecclesiasticis redi-
 tus, difficultates communium temporum. demum eo descendebat ut dari
 unicuique ipsorum curaret alii sex, alii octo nummos, proportionis habita
 differentium inter eos graduum dignitatis. ad quod contra excipiebat im-
 perator nihil hoc esse: nam ne dignam quidem videri tam exiguum sum-
 mam quae vel saecularibus offerretur: quanto minus sufficiat ecclesiasti-

βιωτικοῖς. ὁμοῦς τούτου γεγονότος οὐδὲν οὐδεὶς ἐλάμβανεν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέσου νυκτὸς ἄγγος παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀπαντῶν ἠναγκάζοντο, καὶ διὰ μέσου τῆς ὑμνωδίας ὁμιλῆσαι μηδένα μηδενί, μήτε εἰς ἀριστερὰ κλίνειν μήτε εἰς δεξιὰ, ἀλλὰ ἀκλινεῖς ὄιστασθαι, καθὼς ὁ τῶν ἱερῶν κανόνων βεβαιοὶ λόγος. διὰ ταῦτα γοῦν ἀμελῶς εἶχον καὶ σπανίως ἀπήντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπεσχίζοντο. ὁ δὲ πατριάρχης γραφὰς ἀποστέλλων δ' αὐτοῖς μετεκαλεῖτο, καὶ μᾶλλον ἔλεγεν ἀναγνωσθῆναι ταύτας μέσον τῆς συνόδου τῶν ἡγουμένων (μετὰ τούτων γὰρ τὰς συνόδους ἐπαλεῖ) ὡς δῆθεν εὐλογα λόγων. ἀναγκαζόμενοι οὖν οἱ τῆς ἐκκλησίας πρωτεύοντες ἀποστέλλουσι γράμμα τῷ πατριάρχῃ ἔχον ἐπὶ λέξεως οὕτως. “ἄνωθεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, παναγιώτατε θέσποτα καὶ οἰκουμηνικὴ πατριάρχα, οὐχ εἴρε θεσμοὺς καὶ τάξις, ταύτας ἐφύλαττε μέχρι σοῦ· καὶ οἱ κατὰ καιρὸν πατριαρχεύσαντες καὶ εἰς ἕκαστος τῶν τοῦ κλήρου τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κατὰ τὸ στοιχοῦν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ χρόνου βαθμὸν εὕρισκον. ἡμεῖς δὲ μικρολογίαν καταγνωσθείμεν καὶ βαρυκάρδιοι ὄνειδισθείμεν, ὅτι ἀφέντες τὰ μελλῶ ζητεῖν ζητούμεν τὰ ἐλάττω καὶ οὐδὲν εἰς ψυχὴν χρησιμεύοντα; οὐ ζητοῦμεν ἡμέτερα, θέσποτα, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας. αὕτη

5. τῶν δεσρατ. 13. οὐχ] οὐδ᾽?

dis? persistens nihilominus patriarcha in sententia offerri sacris hominibus pensunculas istas iussit. sed nemo eorum quidquam tale voluit accipere. sic istos nihil a priori levatos inopia, cogebat nihilo scilicet imperiosissimis mandatis patriarcha intempesta hora, paulo scilicet post noctem mediam, somno abrupto in ecclesiam occurrere, ibique tam severo silentio toto hymnodiae tempore perstare, ut quemvis interim alteri quidpiam insurrasse pro piaculo acriter vindicando haberetur. stare autem toto illo tempore iubebat immobiliter erectos, numquam neque in sinistram neque in dexteram vel tantillum inclinato corpore. sic enim aiebat a sacris canonibus praecipí. hac illa tam arcta constringi disciplina non ferentes, remittebant sese, ac raro conveniebant in ecclesiam, velutque pro abscis a patriarchae communione se gerebant. at eos ille minacibus missis rovocabat literis, hasque ipsas ad ignominiam illorum in medio coetu praefectorum monasterii (cum his enim suis celebrabat synodos) iubebat recitari, ostentanda per hunc modum fiducia irreprehensibilis suae in tam aspero ragimine rectitudinis. huiusmodi dia vexationibus primores ecclesiae fatigati epistolam tandem ad patriarcham mittunt his plane conscriptam verbis totidem. “superiori tempore dei ecclesia, sanctissime domine et oecumenice patriarcha, non invenit has leges, neque ordinationes istas observavit usque ad te, sed qui pro tempore patriarchatum gerebant, et unusquisque clericorum sanctae dei magnae ecclesiae, pro virtutis profectu praerogativam temporis et gradum aetati debitum reperiebant. nos autem pusillanimitatis nimiam querulae damnamur, et nobis exprobratur gravitas cordium, quod omittentes quaerere maiora minora quaeramus et nihil ad animam utilia. non quaerimus nostra, domine, sed quae dei sunt

- ἡ τάξις τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου, ἣν ἡμεῖς εἰς τὸ ἀκριβὲς εἰδότες, ταύτη ἐνεγγράσαμεν. καὶ καθ' ἑκάστην ἄλλοι καὶ ἄλλοι προσήρχοντο καὶ προσεδέχοντο, οὐ μάταιοι ὄντες καὶ φαῦλοι,
- B** ὅτι ἕξ νομισμάτων κατ' ἐνιαυτὸν δουλεύειν ἀπέστησαν, οὐ μὴ τοὺς ἱεροὺς θεσμούς, οὓς οἱ πατέρες παρέδωσαν· ἀλλὰ τῇ χάρι-⁵τος φυλαττόμενοι δυνάμει πάντες ἐκεῖνοι καὶ πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς ἦσαν, καὶ διδάσκαλοι κοῖνοι καὶ φωστῆρες τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐμπρέποντες ἀξιώμασι, τίμιοι καὶ βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσιν, ἔχοντες ἐλευθερίαν προηγουμένως, ὡς δὴ αὐτῶν γινομένων τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀπάντων. καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῆς ἐκκλησίας¹⁰
- C** προστατοῦντες τοὺς τοῦ κλήρου μέλη αὐτῶν ἐλογίζοντο. τῶν δέ, ἀλλὰ τί; ἀλλ' ἔχει τις προβάλλεσθαι τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν, ὡς καὶ πολλὰκις ἡ ἁγιοσύνη σου. ἀλλὰ μετὰ πάντων τῶν Ῥωμαίων καὶ ἡμεῖς, καὶ ὡς ἕκαστος ἔτυχεν ἔχων οὕτω καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ μόνοι ἡμεῖς δυστυχοῦμεν. καὶ οὐχ ὅτι ἀπορεῖ ἡ ἐκκλησία¹⁵ ἀλλὰ καὶ εὐπορεῖ, ὅσον οἶδαμεν. ἀλλ' ὅτι ἀπαιτούμενοι κατὰ κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἀπαντῶν μεθ' ἱματισμῶν ἡμεῖς καὶ καθ' ἑκάστην σχολάζομεν καὶ οὐχ ἀμορτάνομεν εἰς τοῦτο. ἀλλ' ὅμως
- D** καὶ εἰς τοῦτο ἀπολογούμεθα. οἶδαμεν γὰρ τοὺς μεγίστους ἄνδρας ἐκείνους τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὧν καὶ τοὺς τόπους ἡμεῖς ἐφθά-²⁰σαμεν, ὅτι οἴκοι ναοὺς ἔχοντες καὶ ἱερεῖς τὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν ἐξετέλλον, ἐσχόλαζον δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς

et ecclesiae. hic ordo est ecclesiae ac cleri; quem nos exacte scientes in eo consensimus, ad quem uti esse noverant tenendum et alii accessere aggregantes se nobis, eumque usu comprobant, haudquaquam locis stulti et mali quod mercede sex numerum toto anno servire abserunt non, per sacras leges quas patres tradiderunt: sed gratiae custoditi virtute omnes illi et patriarchae et episcopi erant, et magistri communi, et luminaria ecclesiasticis, ornatu dignitatibus, venerabiles imperatoribus et principibus, pleno ex vi possessionis potestatis iure praediti constitutis pro libito de rebus et personis ecclesiae, cunctis ex eorum arbitrio possidentibus. et qui variis temporibus praefuerunt ecclesiae, eos qui e clero essent, membra sua ipsorum reputabant. nunc autem quid? forte obtinere volet quispiam difficultates praesentium temporum, prout saepe facit sanctitas tua. verum in Romanorum omnium numero censemur nos quoque; et quo iure qua conditione quisque illorum est, ea et nos esse convenit. atqui haud ita est. nos enim soli miseri necessarii victus inopia premimur. neque hoc inde est quod egeat ecclesia: illa enim etiam abundat, quantum novimus. an id pati merito dicemur, quia requirit quot dominicis et festis praesto adesse cum vestibus, nos quotidie vacamus? verum in hoc non peccamus. excusationem quippe facti eius asserimus idoneam. scimus enim viros magnos, quorum in loca successimus, sacella domi habuisse et sacerdotes qui sacra pro ipsis ministeria et ordinis ipsorum officia paragerent. inde ipsi vacabant prout valent, convenientes in ecclesiam quando dumtaxat cuique videretur, pro viribus et

εἶχεν ἕκαστος δυνάμειός τε καὶ προαιρέσεως. αἱ δὲ ὑπηρεσίαι
 ἐκείνων αἱ τῶν ὀφφικίων ἐκείνων ἦσαν ἐνέργειαι, τοῦ μὲν ὡς οἰ-
 κονόμου, τοῦ δὲ ὡς σακελλαρίου, τοῦ δ' ὡς χαρτοφύλακος, καὶ
 σκευοφύλακος ἄλλου, καὶ καθ' ἑξῆς τῶν λοιπῶν. ξένον οὖν εἰ
 5 ἐκείνων ἀφαιρέθεις τὰ μὴ προσήκοντα ἀπαιτούμεθα. τέως
 δὲ καὶ συχναὶ γραφαὶ τῆς ἀγιοσύνης σου εἰς τοῦτο ἀναγκάζουσιν
 ἡμᾶς εἰς ὑπερ οἱ πατέρες ἡμῶν νηπιόθεν ἡμᾶς ἐδίδαξαν καὶ οἱ
 παιδαγωγήσαντες. εἶτα δὲ καὶ πολυετὴς οὗτος χρόνος, καθ' ὃν
 τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσεδρεύομεν καὶ σχολάζομεν μεθ' ἱερῶν
 10 ἐνθυμάτων. ταῦτα ζητησάσης τῆς ἀγιοσύνης σου πράττομεν,
 οὐ τόσον δι' ἐντολῆν πατρικὴν ὅσον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς περιποιούμε- P 450
 νοι τὴν τιμὴν. ἀληθὲς δὲ ὑπ' ὀλίγον ἡμελήσαμεν. καὶ ἡ αἰτία
 οὐκ ἀφ' ἡμῶν. ἐπειδὴ ἐπέστη ἡ ἀγιοσύνη σου, ὡς περ ἂν μὴ
 εἶχεν ἡ ἐκκλησία κλήρον, οὕτως ἤρξω πρὸς ἡμᾶς διατίθεσθαι,
 15 μὴ φροντίων ἡμῶν τὸ σύνολον, μήτε μείζονος μήτε ἐλάττονος.
 καὶ πρὸς τριαύτην ἀκυβερνησίαν τὰ πολλὰ τῆς προσεδρείας κατη-
 μελήσαμεν, ὅτι οὐκ ὀφφικιον ἐνηργεῖτο, οὐδὲ ἄλλο τι, ἢ πρόσο-
 δος ἢ τιμὴ ἢ ζωὴ, ἐκείθεν ἐφαίνετο. διὰ τοῦτο προσεδράμομεν B
 εἰς τὸν κοινὸν εὐεργέτην ἡμῶν τὸν βασιλέα τὸν ἅγιον. καὶ ὁπό-
 20 θεν ἐνεποδίσθη ἡ ἀπικεῖθεν εὐεργεσία ὁ Θεὸς οἶδεν. ὁμοῦς δι-

affecta singulorum. ministeria porro quae obire per se ipsi publice de-
 berent, officiorum quorum titulos gerebant, functiones erant, puta oecó-
 nomi illius, huius sacellarii, alterius chartophylactis aut custodis sacrae
 suppellectilia, et sic de caeteris. miram igitur et novam eam esse nos istarum
 dudum commissarum nobis rationum auctoramentis et exercitio privatos
 cogi iam ad alia quae ad nos non pertinent ministeria. nunc autem
 crebrae illae obiurgatoriae litterae sanctitatis tuae adigunt nos ad minu-
 tas observatiunculas, quales a nobis olim parvulis patres ac paedagogi
 scuticae minis exprimebant. atqui iam senesimus, maiori aevi spatio in
 assidua ecclesiae dei celebrandae et frequentandae perseverantia con-
 sumpto, assistendo quoties oportebat cum sacro vestitu publicis ritibus.
 tamen ista inusitata nunc exigente a nobis sanctitate tua paremus, et faci-
 mus non solum ob reverentiam paterni tui mandati, sed cura etiam ho-
 noris nostri et amore laudis eius quae talia praestantibus competit. ve-
 rum quidem est nos istam paululum interdum remisisse diligentiam, ali-
 quoties ab his cessando. sed causa eius rei a nobis non est, nec nostrae
 culpae imputanda. est autem haec. ex quo praestit tua sanctitas, quasi
 non haberet ecclesiae clerum, sic te nobiscum gessisti, nullam plane cu-
 ram ostendens aut rationem habens cuiusquam nostrum, maioris aut mi-
 noris. haec praetermissio tuae in nos providentiae cessationem suavit
 nostrorum obsequiorum et remissionem assiduitatis in ministrando nostrae
 pristiniae, quoniam neque ex usu officii nobis adempto quidquam emolu-
 menti percipimus, neque aliud undepiam subsidium apparet, statim proven-
 tus aut honorarii nomine, unde vitam toleremus. propter hoc recurrimus
 ad communem benefactorem et dominum nostrum imperatorem sanctum:
 a quo autem impedita sit quam inde speraveramus beneficentia, deus scit.

τάξω δίδουαι τὸ ἡμῶν τῆς ὑόγκας. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀλλοτρίου εἶναι
διέκριεν. ἀλλὰ τί κἄν τοῦτο γίνεται; ἢ ἐν λόγῳ τινὶ ἔσμεν ἢ
ἐν τιμῇ; ὁπόσῃν δὲ κικονάθειαν ἔχομεν, ὁ θεὸς μαρτυρήσει
καὶ οἱ ἔλιουῦντες ἡμᾶς. εἴτα τί ἔδοξε τῇ ἀγιωσύνῃ σου ἡμῶν
ἐπισκέψασθαι, καὶ τοῦτο μετὰ πικρίας; ὄνειδίζομεθα γὰρ ὡς

- ! C καιροσκοποῦντες Μαρτίου καὶ Σεπτεμβρίου. καὶ ἐπὶ τούτοις
ἢ θρυλλομένη δόσις τὰ ἕξ ὑπέρπυρα ἢ καὶ ὀκτώ. αἱ αἱ, δέσκο-
τα, τί πρὸς ταῦτα διανοεῖται ἢ ἀγιωσύνη σου; θαῦμα μὰ τὴν
ἀλήθειαν, ὅπερ εἰς ἡμᾶς διαπράττει. ὅτε καιρὸς δόσεως, ἢ
ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, ἢ βία καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦ καιροῦ. 19
καμνέτωσαν, ταλαιπωρεῖτωσαν· κοινή γὰρ ἡ δυσχέρεια. ὅτε δὲ
καιρὸς δουλείας, ἀπαιτεῖς ἡμᾶς οὕτως δουλείαν ὡςπερ εἰ ἔχομεν
ἐκαστῶν τῶν οἰκονομιῶν ἡμῶν. ὅταν δὲ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν
ναὸν τοῦ θεοῦ, πρῶτον ἀμειδῆς ἤθος καὶ ἀπροσήγορον λαμβάνο-
D μεν. τέως δὲ εὐχὴ ἀνεθῆναι τῶν δυσχερῶν καὶ τὸν ἅγιον βασι- 15
λέα ἡμῶν. καὶ τότε ἀναδραμούμεθα πρὸς τὸ θεῖον κράτος αὐ-
τοῦ, καὶ ὅπερ ἂν νέυση ἢ ἀγία ψυχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τοῦτο
καὶ γενήσεται· εἰ δὲ καὶ οὕτως ὄρθση δουλεύειν ἡμᾶς, οἱ κατα-
δεξάμενοι προσκυνήσουσιν. ἡμεῖς δὲ πλέον οὐκ ἔχομεν λέγειν
πρὸς τὴν σὴν ἀγιότητα, εἰ μὴ ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ

tamen praecepisti dari nobis dimidium pensionis. quod imperator parum esse iudicavit, merito sane: non enim per hoc tam exiguum in meliores reponi conditionem possumus, aut gradui convenientem nostro recuperare dignitatem; quin nec a probro in quo sumus ac despectu vindicari. quanta autem ex inopia extrema patiamur, testari deus, qui novit, poterit, et quidam hominum, quibus contigit nostras aerumnas introspicere, non sine acri miserationis sensu. deinde quid ita visum est sanctitati tuae animadvertere in nos, idque cum acerbitate. exprobratur enim nobis quasi avide expectemus Martios et Septembres. et super his decantata largitio: sex Hypopyra, vel etiam octo. heu heu, domine, quid super his cogitat sanctitas tua? mirum est, per veritatem, quod erga nos agit. dum venit tempus statae largitionis, allegatur aut necessitas negotiorum aut vis aut difficultas temporaria. tum additur, pergant ergo conflictari, perdurent in miseria: communi quippe omnes aerumna premimur. quando autem adest hora ministerii, tunc ita servitium a nobis exigis, quasi eius auctoramenta et idoneas mercedes, solitas scilicet olim nobis subministrari pensiones, nunc cum maxime haberemus. cum autem occurrimus in sacram aedem primum terrore vultu, obtutu truculento despici-mur. sed et praeclare secum agi dominus ipse noster Augustus putaverit, si ei fronte forte amoeniori excipi contingat. at votamus nos quidem ac precamur liberari eum aut saltem levari quibus nunc premitur incommodis. tunc enim recurremus iterum ad sacram eius maiestatem, et quidquid innumerit anima eius sancta, illud fiet. vel si tam dura ut hactenus nos servire in posterum quoque nos conditione decreverit, qui hoc ita praescriptum admittent, insuper etiam adorabunt. de reliquo nos habemus nunc quid amplius dicamus sanctitati tuae, nisi et in dei ecclesiam

ἐγεννήθημεν καὶ ἐτρόφημεν καὶ ἐγηράσαμεν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πά- E
 λιν μενούμεν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν δουλεύσομεν. ἡ δὲ σὴ ἀγιο-
 σύνη οἶδεν ὃ τι ποιεῖ, ὅτι καὶ ἐὰν, καὶ τι ἐναπολειφθῆν ἢ τῶν ἡμετέ-
 ρων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ αὐτὸ περισυνάγει ὃ τῶν σῶν
 5 δικαίων ἔφορος. καὶ τοῦτο καλόν; πλὴν δὲ τοῦτο μόνον παρακα-
 λοῦμεν, ὅτι ἐπεὶ τὰς σὰς γραφὰς τὰς πρὸς ἡμᾶς συνοδικῶς προσ-
 τάττεις ἀναγινώσκεισθαι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ἡγούμενοι ἐπι- P 451
 ψηφίζονται ἡμῖν τὰ ἀριστὰ τῇ ἀγιοσύνῃ σου, ἵνα ἀναγνωσθῇ
 καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἡμῶν, καὶ ὃ τι ἂν διακρίνωσιν ὡς Χριστια-
 10 νοί. καὶ ἄλλο πιέζει ἡμᾶς δεινότερον, τὸ ἐπὶ τοσοῦτοις χρόνοις
 ἀπροβιβάστους διαμένειν ἡμᾶς. ἔδοξε τοῦτο ὑμῖν, καὶ ἔστω.
 ὅπου ἡ ζῆμια πίπτει, ὃ συνετὸς οἶδεν. τὸ δὲ καὶ τῶν προσόδων
 τῶν ὀφρικίων ἡμῶν στερεῖσθαι καὶ ἀπὸ λιμοῦ ἀποθνήσκειν, ποῖος
 κανὼν τῆς ἐκκλησίας ἢ ποῖα τῶν πατέρων πράξις ἢ ποῖα δικαιοῦ-
 15 ματα δίδωσιν; ὁμως ἔστω καὶ τοῦτο. πλὴν ἵνα μὴ αὐτοφόνται B
 γενώμεθα, τὰς τῶν Χριστιανῶν περιδρεξόμεθα θύρας καὶ ἀπαι-
 τήσομεν, καὶ μολοβοί, οἴμοι, οἱ τῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι ἐκ
 τῶν Χριστιανῶν θυρῶν τραφησόμεθα, πλατεῖ τῷ στόματι ἐκ-
 τραγωδοῦντες, ὡς εἰκόσ, τὰ ἡμέτερα. παρακαλοῦμεν ἡσυχά-
 20 ζοντες. καὶ μὴ ἐκ τῶν σῶν γραφῶν παροτρυνώμεθα, καὶ ταῦτ'
 ἀδικούμενοι. τέως δὲ δουλεύειν μὲν μέλλομεν κατὰ δύναμιν,

13. λαμοῦ P.

nos natos et educatos fuisse, in eadem etiam sensitisse, porroque in ea
 permansuros usque ad finem, et quoad nostra facultas ac vires ferent,
 servituros. tua vero sanctitas scit quid faciat. nec ignorat, si quid no-
 strorum proventuum ab hostili adhuc vastatione immune permanserit, tam-
 quam tuum colligi a procuratore iurium tuorum. hoc autem num aequum
 est? caeterum hoc saltem oramus, ut quoniam quas scripturas nobis cen-
 sorias epistolas praelegi iubes in plena synodo, et fratres nostri praepo-
 siti monasteriorum suis comprobant suffragiis quaecumque sanctitati libet
 tuae dicere de nobis, nostra haec quoque recitetur epistola illis audien-
 tibus, et intellecta iudicium de causa nostra ferant, ea rectitudine
 quae Christianos decet, nihil tribuentes praeiudiciis aut acceptioni per-
 sonarum. aliud praeterea pungit nos gravius, quod iam tot annis nulla
 cuiusquam facta promotio est. sic vobis visum est. perferatur et hoc.
 quo damnum eius omissionis recidat, prudens quisvis intelligit. privati
 autem nos proventibus nostrorum officiorum et fame emori, quis canon
 ecclesiae, qui usus patrum, quae iustitia permittit? verum et istud quo-
 que toleretur. tamen ne nostrae ipsi, quod non licet, mortis auctores
 simus, cursabimus mendicando circum Christianorum ostia, misera panis
 frusta conquirentes. et nunc lurida mendicabula, eheu! olim alumni ec-
 clesiae, sordidum victum in ostiis Christianorum precario impetrare co-
 nabimur, hianti lamentantes ore summam infelicitatem nostram. oramus
 autem ut in eo saltem miserimo statu pacem ex te habeamus quiescen-
 tes, nec tuis infestemur literis, in cumulum tot aliarum, quibus opprimi-

τὸν δὲ μισθὸν ἡμῶν θαρροῦμεν ὡς, εἰ θεὸς θεῖοι, οὐκ ἀπολλέ-
Cσομεν, κἄν κάλαμον συντετριμμένον κατεάγειν οὐκ ἀποκνεῖς καὶ
τοῦ καιροῦ δρμύτερος γίνεσθαι. ἐχρῆν δὲ οὐχ οὕτω τοῦ ἀγα-
θοῦ καὶ φιλανθρωποῦ πιστευόμενον πνεύματος. ταῦτα ἡμεῖς βια-
σθέντες εἶπομεν, πλὴν ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἐν Χριστῷ ἀπελευθεροί, 5
οὐ καταδουλούμενοι τὴν ἐλευθερίαν. καίτοι γε Σευήρου καὶ Ἀν-
τωνίνου ἀσιβῶν βασιλέων ἀντιγραφῆ καλῶς ἔχουσαι καὶ ἐπὶ τοῖς
εὐσεβείαι κατέχονται, ὡς μὴ ἀναγκάζεσθαι παρὰ δύναμιν τοῦς
D δούλους κἄν ὀπωσθήποτε. εἶτα τὰ δικαιώματα τοῦ θεοῦ ὡς ἐκ'
ἐκκλησίας ἱσταμένους ὄλους ἐστηλωμένους εἶναι θεῷ δεῖ, μηδὲν 10
πρὸς ἀλλήλους, κἄν ἀναγκαῖα παρεμπέσοι χρεῖα, τὸ οἰονοῦν ὁμο-
λοῦντας, καὶ τοῦτο ἔπρεπε καὶ ἡμῖν γίνεσθαι, δέσποτα; εἰ κατὰ
μοναχοὺς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκείνοι ἐκκλησιαζόμεθα, ὥστε μὴ καλεῖς
ἐπιφώσκειν τὴν ἡμέραν καὶ ἀπολύειν, μηδέ τινος τῶν ἔξω προσε-
παντῶν. νῦν δὲ ἐκ μεσονυκτίου ἐς μέσην ἡμέραν ἱστάμεθα, καὶ 15
E λαὸς καὶ πλῆθος καὶ κώδωνες, καὶ οὐκ ἔστι τὸ ἐνεργούμενον πᾶν
προσευχῇ, ἀλλ' ἔστι καὶ καλλιφωνία καὶ ἀναγνώσματα καὶ κα-
θέδρα καὶ ἄνεσις διὰ μέσου, καθ' ἃ ἄλλους μὲν ἔξεστι καὶ λέγειν
καὶ πράττειν τὸ παριστάμενον ὡς ἀναγκαῖον. οὐδὲ γὰρ καὶ ἡμεῖς
ἄλλους τοῦς οἰκονόμους ἔχομεν, ὡς ἐντεῦθεν ἀπολυομένους τρα- 20
πέλαις ἐτοίμαις ἐφίστασθαι, ἀλλὰ τυχὸν ἐκ διαλειμμάτων κατὰ

mur, iniuriarum. de caetero serviemus nos quidem quantum poterimus: mercedem vero nostram confidimus, si deus voluerit, nos non amissuros, etiam si tu calamum contritum confringere non cuncteria, et isto hoc ipso aerumnosissimo tempore asperior nobis sis. atqui non sic oportebat agere hominem qui credi dignus esset a bono et hominum amante instinctus spiritu. haec non summa vi adacti diximus, nempe ut Romani et in Christo liberi, nec cuiusquam obnoxiam respectui libertatem enuntiandi quae sentimus retinentes. enimvero Severi et Antonini, gentilium licet Imperatorum, praescripta extant bona et a Christianis quoque principibus ut salubria retenta, quibus vetatur ne a servis opera supra vires exigatur, aut cuiuscunque sortis mancipia contendere cogantur ultra quam valent. quae autem istae sunt quas allegas iustificationes dei, quibus scilicet ut obtemperes, a nobis exigis ut stemus in ecclesia erecti, immobiles, instar columnae defixi, nihil hiscentes ad nos invicem, quantumvis urgens cuiquam incidit necessitas verbum socio insusurrandi? utrum et hoc decuit te nobis iniungere, domine? si legibus monachorum teneri nos aequum censes, sit ita sane; celebremus ergo quo illi ritu ecclesiasticas vigillas. ubi primo diluculo dies coeperit albescere, a choro dimittamur; neminem, dum preces nocturnas peragimus, sinamus externorum in templum ingredi. nunc nobis a nocte media ad meridiem standum est, obiectis oculis populi in concursu multitudinis excitae tintinnabulorum sono. nec vero quod tanto continuo spatio in ecclesia fit, oratio solum est. sunt vices illie officiorum. est quando modulate cantantur quaedam; est cum aliquid audiendum pronuntiatur a lectore; est denique sedendi tempus;

τὸ εὐκὸς φροντίσομεν. μὴ οὖν κατὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην δὴ καὶ P 452
 μεγίστην καὶ τοὺς χθαμαλοὺς ἡμᾶς καὶ βιωτικοὺς ἔχειν θέλει, καὶ
 εἰς κατὰ γωνίαν ἀμελείας τίθει τὰ τῆς ἀνάγκης. ἀτονήσομεν γάρ,
 πίστευσον. καὶ ἐὰν μέλλωμεν ἐντεῦθεν κατακρίνεσθαι, πλεόν
 5 μὴ ζητεῖτω ἢ ἀγισσύνη σου εἰς ἑτοίμην κατὰ γωνίαν. καλὸν τὰ-
 ξις, καλὸν προσευχὴ, καλὸν εὐλάβεια, καλὸν τῶν ἀγαθῶν ἔκα-
 στον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς κομωγαγοῦμένοις ἡμῖν διὰ τὴν ψῦξιν
 τῆς ἀγάπης, ὡς ὁ κύριος ἔφησεν; ἔστ' ἂν τὸ σκάφος σώζηται,
 τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην σπεύδειν πρὸς σωτηρίαν τοῦ
 10 κλυδωνιζομένου, ὅταν δ' ἡ θάλασσα ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ συμ-
 φορῶν περιγένηται, μάταιος ἢ σπουδῆ. ὅπως δὲ κατηντήσαμεν
 νῦν, καὶ τὰ ἡμέτερα καλύβια μαρτυρήσουσιν. ταῦτα γοῦν
 πρόσαναφέρειν μέλλομεν τῷ ἁγίῳ ἡμῶν δεσπότῃ καὶ βασιλεῖ. καὶ B
 εἰ μὲν διακρίνει ἡ ἁγία αὐτοῦ βασιλεία πάσχειν ἡμᾶς τοιαῦτα,
 15 ἴσως ὑποστησόμεθα καὶ μὴ θέλοντες· τοῖς γὰρ ζωῆς καὶ τιμῆς
 ἀναξίους οὐκ ἀποθύμιος οὐδὲ ὁ θάνατος. εἰ δὲ τι καὶ φιλαν-
 θρωπευθεῖημεν χάρις μὲν Θεῷ, χάρις δὲ καὶ τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ.
 κεφάλαιον τῶν λόγων. ἢ ὡς κληρονόμους δυσωπήθητε, καὶ

est et inserta illic contentioni quaedam remissio, per quam conceditur dici agique quod praesens forte usus poposcerit. non enim nos alios a nobis ministros rerum familiarium habemus, quorum opera, ubi choro excesserimus, mensas instructas domi reperiamus. itaque subsecivas e ministerio tam longo particulas liberi temporis necessariae curae corporum recte impendimus. ne igitur ad tuam istam institutionem vitae austeras, sublimis et longe humanum supergressas modulum, nos humi repentes saeculares velis exigere per omnia; et cum severis istis iudiciis causas nostras absentium expendes, ne prius nos condemna negligentiae, quam necessitatis rationem habueris. sic enim tibi persuade. utemur et in posterum ut prius remissione necessaria, utcumque nos eo deinde nomine a te damnatum iri expectemus. itaque si tibi certum est deinceps ut hactenus infirmitati nihil compati, exere iam nunc mucronem censurae iudicialis in crimina nondum licet patrata; nec aliud quaerat tua sanctitas ad nos iam nunc damnandos ob ea quae mox certo, quippe inevitabiliter, peccabimus. pulcher ordo, bona oratio, honesta religio, nulla non bonarum rerum commendabilis est. sed quid haec nobis, vitae sollicitae ac egentis necessariis, fluctu agitatae, idcirco quod, sicut dixit dominus, caritas refrigit. quoad scapha nata adhuc nec depressa nec fracta, nau- tam et gubernatorem sane convenit satagere, conarique quantum valet ad salutem periclitantis asserendam. ubi navem mare obruerit fluctibus, ubi iam vita aerumnis oppressa in profundum absorpta, stulta sit omnis contentio servare quod iam perit studentium. quo malorum extrema nunc dentique omnium inopia devenerimus, testabuntur tuguria nostra funditis exinanita, e quibus reliquias ultimas absumptae longa fame vel paupertinae suppellectilis delatari sancto nostro domino imperatori sumus, in specimen miseriae infra quam nihil sit. at siquidem sacra eius maiestas, intellecto ad quas simus incitas redacti, dignos qui patiamur talia, cunctis perpensis, nos iudicaverit, acquiescemus animo, utcumque natura re-

φροντίδα θεῶν ὅπως καὶ εἰς τὸ λοιπὸν στρατολογούμεθα ταύτην δὲ τὴν πνευματικὴν στρατείαν, εἰ ὀρέγεσθε, πλὴν κατὰ τὸ ἐνδε-
 C χόμενον τῆς δυνάμεως, καὶ μὴ ἀναγκαστῶς οὕτω καὶ μετ' ἐπι-
 ταγμάτων μειζόνων· πολλῶ γὰρ ἔλλειπον πρὸς τὰς ἐπιταγὰς καὶ
 τὸ δοθησόμενον οἶδαμεν. ἢ ὡς κατασαιεῖσιν ἤδη τῇ τοιαύτῃ 5
 στρατείᾳ καὶ ἀποτάκτοις τὸ γράμμα δότε τὸ τῆς ἀφέσεως. καὶ
 τι τότε καὶ διδῶτε πρὸς σιτισμόν, μὴ ὡς μισθὸς λογιζέσθω, ὡς
 προσοπαιτεῖσθαι μεγάλας καὶ τὰς δουλείας, οὐ κατὰ χρεῖαν τό-
 σον, ὡς οἴομεθα, ἢ κατ' ἐπήρειαν, ἀλλ' ὡς προϋπηρημένων
 πόνων τε καὶ καμάτων πολυχρόνων ἀντέκτισις. πάντως δέ γε καὶ 10
 τὸ ἀπόλεμον γῆρας ἐν τοῖς τιμίοις διὰ τὰ φθάσαντα."

P 453

36. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον εἰς δεῖξιν μετρίαν τῶν
 καταλαβουσῶν τοὺς τῆς ἐκκλησίας παραλυπήσιων. ἡμῖν δὲ πό-
 θος ἄλλως εἰς τέλος τοὺς καταλύσαντες τῆς ἱστορίας λόγους.
 πλὴν ἀλλ' εὐχόμεθα πάλιν καὶ τὰ βελτίονα. καὶ εἰ θεὸς βρα- 15
 βεύει, οὐκ ἂν τὴν χεῖρα ἐφῆξομεν τοῦ μὴ προθύμως τὰ τῆς ἐκα-

2. δη? 14. εἰς τέλος τοιοῦτο καταλύσαι τοὺς τῆς? 16. ἂν docrat.

pugnante, et sortem boni consulemus, quae nobis obtigit, pessimam: nam qui vita et honore indigni iudicantur, his neque mors recusanda est quodsi aliquid miseratus indulgebit nobis, gratias primum deo, mox beneficae principis humanitati debitas reddemus. summam dictorum in haec colligimus, si nos ut ecclesiae filios participandae maternae haereditatis ius habentes agnoscitis, curate sultis suppeditari necessaria nobis huic tolerandae ac continuandae, in quam dudum scripti sumus, spirituali militiae: sed et hulus necessariae functiones ne arbitrariis aggravotis auctariis. ne plus imponatis quam ferre possamus; ne imperis nos acerbis et dominante obterentes supercilio ingenuitatem conculcando deprimatis nostram in pudendam necessitatem mancipatus servilis. etenim his quae praestare nos paratos profitemur, satis scimus haudquaquam debita proportione responsura quae dabuntur stipendia; ut his esse contenti debeatis. quodsi nostra uti effectorum et acvo enervium iam militum in sacris hisce castris uti deinceps opera renuitis, eia igitur dimitte, cedo libellum exactionationis date, bonam emeritis repraesentate missionem. si quid sic ablegatis unde victitemus adieceritis, non ut stipendium reputetur, ex quo ulterioris ministerii onus nobis praestandi, vobis exigendi ius pendeat; unde titulum habere vos putetis iterum nobis acerbe iniungendi servitiae incongrua, non tam ad usum publicum, ut putamus, ullum quam ad nostram contumeliam pertinentiam. sed si quo abeuntes donativo prosequemini, sit id longorum grata quaedam remuneratio laborum: nam et imbelles senium post vitam honorata militia expensam, clementi ducum iudicio, dignum honorario censetur, recordatione certaminum olim exantlatorum.

36. Haec describere operae pretium est visum, ut essent vel exiguum specimen aerumnarum quas tunc ecclesiastici ab Athanasio patriarcha peracerbas passi sunt. nobis autem iam hic cursus in porta est, et laborem alia nostrum vocant, historia, quam scribendam susceperamus, in finem destinatum aliquando perducta. verum, siquidem accinctari nos alias ad rerum gestarum narrationem sumus, optamus, et a divina be-

νακλήσεως καθύπευον εδοκοῦμεν συντάττεσθαι. δειδὼν γὰρ εἰ
 συμφορὰς μὲν ὑπέσθημεν γράφειν ταύτας κοινὰς, θειὰς δὲ καὶ P 454
 τῷ κόσμῳ, θειὰς δὲ καὶ ἡμῖν, ἀποναρκωθῆμεν δὲ εἰ θεὸς διδοίη
 τὰ καλὰ, καὶ ταῦτα τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῆς εἰς θεὸν μεγίστης ἐλ-
 5 πίδος καὶ πίστεως προσδοκῶντος τὰ βελτίονα, μηδὲ αὐτοῦ τὸ
 παράπαν ἐκινουστάζοντος, ἀλλ' ὡς δυνατόν ἀντιμαχομένου πρὸς
 τὰ κατὰ ἐλαττω. νῦν δὲ ἐκικεῖως φημιζονται καὶ τὰ βελτίω, καὶ
 ἔνθεν μὲν ὡς ἐγγὺς τρισμῦροι. Τόχαροι πεμφθέντες παρὰ τοῦ
 Χαρμπαντῆ μεγάλῃ, καὶ ὡς σὸκ ἤλπισέ τις ἀναστολὴν ἐργάζε- B
 10 σθαι ἄρχονται τῶν Περσῶν, ὥστε καὶ ὅσα φρούρια Ῥωμαίων
 ἐαλώκεισαν πρότερον, ἀνὰ δὲ τὰ ἄχυρὰ τοῦ Ὀλύμπου παραβυ-
 σθῆναι. ἔκ δὲ δυνέως δὲ Ἀμογάβυροι ἀφέντες ἃ κατεῖχον, τὸν
 ποταμὸν παρῶσι Μαρτίζαν, ἐς ὃ τὰκεῖ διεληθόντες ἀπαλλαγίεν,
 ὡς ἂν τε καὶ δύναιτο, καὶ ὡς μὲν οἰκάδε, ὡς δὲ ἔλεγον, ἐφ' ᾧ
 15 προσβάλλουεν Ἄθω, εἰ τέλος αὐτοῖς ἀναιμωτὶ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ
 κλεισσομένης διελθεῖν γένοιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῆς φήμης: C

nignitate, non desperantes fieri voti compotes, petimus suggeri nobis fel-
 licius ac saltem minus luctuosum, hoc quod hactenus obtigit, scriptiois
 argumentum. et sperabatur hoc articulo rerum quaedam in melius com-
 mutatio publicae fortunae. quae si contigerit, haud retrahemus manum,
 prompte occurruri desideris revocantium ad provinciam semel utcumque
 gestam commendandi memoriae pro modulo facultatis nostrae, quae vide-
 rimus evenire non indigna notitia posterorum. illiberale quippe nec con-
 sequens fuerit nos, postquam ultro taedium devoraverimus consignandi
 monumentis illa tot exposita libris hisce, mundo acerba, Romano imperio
 funesta, urbi huc nostrae et ecclesiae luctuosa, prosperiora deinde,
 quando successerint, nolle nec invitatos attingere. vertat modo, qui fa-
 cile potest, scenam hanc feralem, et conversione rotae meliora deus tan-
 dem propitius reducat tempora: haud cunctantes occurreremus ad fausta
 posteritati nuntianda; qualium non semper defuturam huic aevo copiam
 licet augurari ex perseveranti spe ac fide longanima imperatoris, cuius
 haud fractus adversis animus et fidenter expectat commutationem sortis
 publicae, et ei pro virili procurandae sedulus insistit, nusquam indor-
 miens, sed toto conatu generosae virtutis infestis contra ingruentibus ob-
 luctans casibus. sane hoc tempore quaedam pro tristitia praeteritorum
 satis laeta sermonibus celebrabantur. nam hinc quidem triginta circiter
 millia Tocharorum a Charmpantane in auxilium imperatori missa plane
 magnam, etiam supra quam sperari verisimiliter potuerat, Persis per
 Asiam grassantibus inferre trepidationem coeperant; qua illi percussis non
 solum se continebant a novis incursionibus et oppugnationibus tentan-
 dis, sed et multa loca prius invasa, et quotquot arces Romanorum ante
 occupaverant, passim relinquebant, sese intra Olympi montis inaccessa
 tesqua, arto transita, et praeruptis hinc inde munita rupibus, reconden-
 tes. ex Occidua vero continente Amogabari nuntiabantur, dimissis quae
 tenebant, Martizam fluvium traficere, animo per ultteriores illi anni re-
 giones recedendi, quam citissime possent, in patrias ipsorum, ut quidem
 audiebatur, ut autem ipsi dicebant, proposito invadendi urbem Atho si-
 tam in monte cognomine Macedoniae, si tamen ipsis incruente penetrare

ἐκείνοι δὲ ἀπάραντες ἀπὸ τῆς Αἴνου, Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς Τούρκοις, Μπυριγέριος σὺν Φαρέντα Τζιμῆ καὶ Γίδας, ἔχθραν δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες, ἀλλ' οὕτω μὲν ἀπελθόντες κατήνησαν εἰς Κασάνδρειαν, καὶ κει πρὸς ἀλλήλους διετεχνάζοντο. ὁ γὰρ Ῥομοφόρτος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν Τούρκοις ἔχθραίνων ἦν Μπυρι-
D γέριον, Φαρέντα Τζιμῆν καὶ Γίδαν, καὶ κεινοὶ σύμπαντες τούτω. ὁ δὲ Ῥομοφόρτος συνίει τὴν ἐπιβουλὴν ἐνέδραϊς τὴν μάχην ἐπί-
 στευσεν, καὶ πόλεμον προσαράξας κατὰ κράτος νικᾷ, ὡς πεσεῖν μὲν Μπυριγέριον, τὸν δὲ γε Φαρέντα ἀκλιῶς ἀλῶναι, εἰτ' αὐ-
 θις ἀπολυθῆναι παρὰ τοῦ Ῥομοφόρτου. ὁ δὲ Φαρέντα Τζιμῆς
10 ἀπογνοὺς τοῖς ὄλοις, ὥσπερ τις πλανήτης καὶ αἰχμάλωτος αὐτο-
 μολεῖ τῷ δομestikῷ πρὸς Ξάνθειαν· ὁ καὶ μόλις γνωσθὲν περι-
15 σῶζεται. οἱ μέντοι γε παρὰ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντας προσέει-
 στον Ῥομοφόρτω, καὶ οὕτω πρὸς Θεσσαλίαν ἀπῆρην. ἀλλὰ ταῦτα
 μὲν, δηρὸν θεῶ φίλον, ἀγέσθω. ἄγοιτο δὲ κατ' ἐλπίδας χρησιτάς,
 καὶ ὡς ἡ τοῦ κρατοῦντος ἔχει πεποίθησις. ἡ μὲντοι γε συνόλη
 ἱστορία τῶν δακατριῶν λόγων περιέχει χρόνους δέοντος μόνου
 πενήτηκοντα, καθ' ὃν καιρὸν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὸν αὐ-
 τὸν τῆς ἡλικίας παρήλπευε χρόνον.

13. μένοντογς P.

contingeret angustias faucium per quas illuc necessarium est iter. ac ta-
 lia quidem fama ferebantur. caeterum illi motis ab Aeno castris, Romo-
 fortus cum Turcis, Mpyrigerius cum Pharenda Tzime, et Gidas, infensi
 licet invicem, inunctis nihilominus copiis, communi comitatu Cassandream
 pervenerunt. ubi considerantes, pro eo quo clam in sese mutuo ardebant
 odio, intenderunt animos machinandis in sibi suspectos dolis, quoad in
 vim apertam discidium erupit, commissis palam factionibus. nam Romo-
 fortus cum suis Turcis iram hostilem, nec ipsam bene dissimulatam, co-
 quebat adversus Mpyrigerium, Pharendam Tzimem et Gidam; hique vi-
 classim haud satis tegebant voluntatem Romofortum insidiis circumventam
 opprimendi. quod hic intelligens, aleae Martis spem credere atque an-
 cipiti discrimine fraudum occultarum invadendo palam praelio semel defungi
 duxit consultius. quod et illi e sententia successit: plenam enim de ad-
 versariis, in eos irruens, victoriam retulit, adeo ut Mpyrigerius quidem
 ea pugna ceciderit, Pharenda vero Tzimes primum ignominiose captus,
 post a Romoforto liber dimissus, desperata summa rerum, ut erro et
 captivus quispiam, ad domesticum prope Xantheam transfugerit; a quo
 aegre agnitus servatur. qui praelii carnificinae superfuere, ad partes
 Romoforti se adiunxerunt. sicque ille cunctos sub se habens unus iam
 dux in Thessaliam movit. verum haec qua deo cordi fuerit ferantur. uti-
 nam autem illi placeat secudum spes nostras meliora sibi despondere oras
 cuncta dirigere, ac quo vota et fiducia constans principis nostri dudum in-
 cumbunt. historia haec universa tredecim librorum, annos complectitur
 uno minus quinquaginta, aequaeva exacte Andronico imperatori: nam is quo
 illa desinit tempore, pariter undequinquagesimum aetatis agebat annum.

P E T R I P O S S I N I

E SOCIETATE IESU

**OBSERVATIONUM
P A C H Y M E R I A N A R U M**

**AD HISTORIAM RERUM
AB ANDRONICO PALAEOLOGO SENIORE
IN IMPERIO GESTARUM**

LIBRI TRES.

I GLOSSARIUM.

II NOTAE.

III CHRONOLOGICUS.

PETRI POSSINI E S. I.
OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
LIBER I.
GLOSSARIUM.

Ἄγγωνες p. 544 v. 8. telum eius simile quod Medis olim P 457 familiare Xenophon in Cyri paedia *καλτόν* appellavit, cum usurparent postea bellis contra Graecos aut alios populos Orientales Franci, *ἄγωνα* ipsi vocabant; unde et res et nomen Graecis recentioribus innotuit, non enim illud τὸ παλαιόν nostri hoc loco Pachymeris ad ultimam vetustissimae Graeciae aut florentium P 458 Athenarum memoriam referendum est, sed ad saeculis aliquot anteriores Pachymere Byzantinae Graeciae scriptores. ex quibus et Suidas et Eustathius istiusmodi teli descriptionem hauserunt. prior sic loquitur: ἄγγωνες ἐπιχώρια δόρατα παρὰ Φράγκοις. quem ut vides Pachymeres descripsit, Francos tantum non memorans, quod Italos ibi ante nominatos iis synonymos duceret. revera enim a sacrarum praesertim expeditionum in Terram Sanctam temporibus Asiani Francorum vocabulo transmarinas omnes Europae nationes comprehendebant. Eustathius quoque ad Odyss. τ sub initium Ἄγγον (lege Ἄγγων) εἶδος δόρατος Φραγγικῶ οὔτε λίαν μικροῦ, φασίν, οὔτε μεγάλου, οὐδὲ τὸ πλείστον σιδήρῳ περιέχεται, οὐ κατὰ τὸ παρὰ Λυκόφρονι σίγυμνον· ἐκεῖνο γὰρ ὀλοσίδηρον. *Angon species hastae Francicae neque nimis parvae, ut aiunt, neque magnae; quae fere tota ferro comprehenditur, in hoc dissimilis memorato apud Lycophronem sigymno: hoc enim telum est totum ferreum.* videtur auctor Etymologici existimare nomen hoc ab ἀκοντίζειν ductum, ut quoniam istiusmodi pila non longi manubrii non modo manu quassa vibrataque hostem comminus admotum foderent, sed et habili brevitate ad iaculationem apta eminus in remotos mitterentur, ἄγγωνες dicta sint. verba eius scriptoris haec sunt: ἄγγωνες δόρατα οὐ λίαν σμικρά,

ἀλλ' οὐδὲ μεγάλα, ἀλλ' ὅσον ἀκοντίζεσθαι ὄπου δεήσοι. sed vanum, opinor, ait quaerere originem vocabuli Francici in lingua Graeca.

ἄγρωτίδες p. 269 v. 7. casas rusticas ac tuguria aestiva messorum manipulos in areis terentium, opinor, intelligit; quas a fundamentis avulsas eluvis, et quod fere tabulis ac materia constarent, torrente abreptas significat innatantes aquis, quoad impactae moenibus urbis allisu dissiparentur. agi autem potissimum de temporariis tabernaculis circum areas frugibus plenas positis ad custodiam congestarum illic in moles frumenti spicarum, quas excuti et ex iis granum secarni, opera multorum continenter dierum laborem exigente, oportebat, suadet temporis articulus sub extremum Augustum et adiuncta mentio ἔργων αἰζηῶν ἀνδρῶν operum iuvenum virorum, hoc est valentium messorum. ἔργα enim universim opera rustica circa fruges vocantur, extenso etiam eius vocis significato ad fructus ipsos istis laboribus paratos; quo sensu etiam Psalm. 127 2 labores manuum suarum manducare homines, nempe agricolae, dicuntur. corroborat autem coniecturam, quod mox Pachymeres in membro periodi respondente his verbis, αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, subiungit τὰ δ' ἀφανίζεσθαι ταῖς προχώσει, disiecta et disperdita ista opera dicens cum molibus aut metis frumentariis, struibus videlicet aggestis manipulorum tritici ac frugum caeterarum, quae solent per aestatem in areis extare. favet his coniecturis epitome in hunc locum Vaticana, quam vide recitatam in hoc glossario infra verbo προχώσεις. quod huc pertinet, admoneo satis rarum videri vocabulum ἀγρωτίδες cum ω scriptum: nam vulgo ἀγρότης rusticus scribitur. sed fortasse noster ex usitato eadem notione verbo ἀγροισίας, crasi quadam, hanc vocem formaverit; aut etiam in mente habuerit et scriptioni suae, ut interdum solet, inseruerit locum poetae cuiusdam. certe haec cuncta, praesertim vero αἰζηῶν ἀνδρῶν ἔργα, poetici styli saporem habent.

ἀδῆριτον p. 152 v. 2. vocem ἀδῆριτον hic usurpat auctor in notione ab Hesychio observata, dum ἀδῆριτῶ pro synonymis copulat ἄμαχον, ἀκαταμάχητον, invictum ineluctabile. quare verbum διέφερον, quod mox subditur, nullum eorum elegantium significatum hic obtinet, quibus insignitur in plerisque disertorum operum libris, sed simpliciter sonat ferebant.

ἀλλαγαί p. 496 v. 2. τοῦτον βασιλεὺς μετ' εὐμενείας δέχεται καὶ ἀλλαγαῖς ἀγάλλει. p. vero 498 v. 4 de Mpyriggerio sic scribit: καὶ ἐκυθνοῦτο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς. Hesychius ἀλλαγὴν exponit ἀμοιβήν. sed eam generalem notionem his nostri locis haud quadrare nemo non videt. multo minus contentus quispiam esse possit ea quam Eustathius παρεμβολαῖς ad Iliad. ε p. 531 ed. Rom. annotat his verbis: αἱ δὲ ἱστορίαι σταθμούς οἶδασι λέγειν καὶ τὰς ἀρισμῆνας, εἴτ' οὖν τεταγμένους, ἐνοδίους

ἀναπαύλας τοῖς εἰτε ἱσπεύσιν εἰτε πεζοδρομοῖς, ἃς καὶ ἀλλαγὰς ἔλεγόν τινες. in quam sententiam duo Meursius testimonia allegat, alterum Basilicon Eclog. 58 ἴάν τις παραλάσῃ μίαν γούν ἀλλαγὴν, τὸ τετραπλάσιον τῆς τοῦ ζώου τιμῆς διδότω, alterum e glossis veteribus, σταθμὸς ζώων δρομικῶν (forte legendum σταθμὸς ζώων δρομικῶν) ὃς λέγεται νῦν ἀλλαγὴ. verum nihil hinc elicio quod declarationi duorum quae proposui locorum sufficiat. reperio ἀλλαγὰς praeterea vestes dici speciosiores, ornatus potius in festo aut pompa quam necessitatis aut usus civilis gratia sumi solitas. Codinus lib. de Offic. c. 10 n. 7: ἔπειτα ὁ πατριάρχης, μᾶλλον δὲ οἱ πατριάρχαι εἰ παρόντες εἰσὶν, ἐνδεδυμένοι τὰς ἀλλαγὰς αὐτῶν. agit de pompa diei Palmarum. vestes quoque imperatori eadem solemnitate usitatas n. 3 vocaverat ἀλλαγματα, uti et n. 4 vestimenta τῶν ἀρχόντων principum aut praecipuorum magistratuum, apparere cerimonia tali splendido habitu ex more debentium, ἀλλαγματα pariter dixerat. videtur haec appellatio derivata e sacris literis, ubi vestimenta quaedam insigniora comparata potius ad speciem quam ad vulgarem usum נִשְׂבֵּלָה a verbo נִשְׂבַּח mutare dicuntur IV. Reg. v. 5 et 22. Isaiæ vero 3 22 et Zachariae item 3 4 vocantur נִשְׂבֵּלָה, ad quae omnia loca Hieronymus *mutatoria* interpretatur. duobus vero prioribus locis septuaginta seniores ἀλλασσομένους στολὰς pro נִשְׂבֵּלָה reddunt: Genesis vero 45 22 (de quo loco mox agemus) ἐξάλλασσούσας στολὰς. haec nos movent ut initio propositis historici nostri locis munera pretiosarum vestium ab Andronico honorandis hospitibus impensa dici ἀλλαγὰς putemus. sane perantiquus mos principum caros advenas donativo splendidarum vestium demerendi, iam inde a Iosephi Aegypto praepositi temporibus est celebris. ille quippe loco modo memorato Genes. 45 22, dum se agnoscendum fratribus praebuit, *singulis eorum* (verba sunt S. Hieronymi vulgatae auctoris) *proferri iussit binas stolas*. Benjamin vero (utique germano prae caeteris dilecto) *dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis*. in historia quoque Augusta Romanos imperatores munerari solitos pretiosis vestibus quos vellent honorare, de Alexandro Severo refertur a Lampridio, de Probo a Flavio Vopisco. quem olim morem in aula Constantinopolitana Orientalium Caesarum viguisse, praeterquam hi Pachymeris loci indicant, etiam potest intelligi ex consuetudine Turcarum illic hodie regnantium; quos in admissionibus legatorum insigniumve personarum donativis talibus *vestarum*, et vulgo vocant, passim uti compertum est. et Andream igitur et Mpyrigerium Pachymeres, dum ἀλλαγαῖς ab Andronico honoratos scribit, significat donis pretiosarum et speciosarum vestium non semel cultos. haec hactenus scripseram, quando forte in locum incidi paraphrastis Vaticanæ quo declaratur ipsum in eadem mecum de potestate vocis ἀλλαγὴ sententia fuisse, siquidem is illa verba Pachymeris

p. 542 v. 10. τοῖς μὲν ναυάρχοις τὰ τῶν ἀναβολῶν, ὡς εἶχον, πρὸς
 P 460 βασιλέως φιλοτιμότερον μετημφιάστο, sic exprimit: οἱ ναυάρχοι
 γεννοῦνται τιμῶνται παρὰ τοῦ βασιλέως ἀλλαγαῖς ἱματίων λαμ-
 πρῶν. ita ille; in quibus non temere suspicor vocem quidem
 ipsum ἀλλαγῶν ex hisce quae modo tractamus Pachymeris locis
 accepisse, quid autem ea suo iudicio valeret, demonstrare sta-
 duisse adiunctione ad illam exegetica ἱματίων λαμπρῶν. non
 omittatur ad extremum, hinc fortasse originationem duci plausi-
 biliorem posse vocabuli ἀλλάγιον ea quam priori nostro Glosse-
 rio haesitabundi proponebamus. quid si enim ἀλλάγια putemus
 dicta fuisse collegia seu corpora militum ἀλλαγῆ simili, hoc est
 vesta, utentium? quae communio facile coalescere inter eiusdem
 nationis armatos potuit. certe id convenisse proprio praesertim
 imperatoris ἀλλαγίῳ nominatim ab Acropolita memorato, sive
 τάξει, quam idem vocem pro illius alterius synonyma ponit, ve-
 risimillime cogitabitur ex usu quoque hodierno distinguendi certo
 genere coloris, insignis habitus aut peculiaris chlamydis certos
 ordines militum, principii nomine ipso ac singulari delectu addi-
 ctorum. post haec omnia scripta animadverti locum alium huc
 pertinentem nostri auctoris, quem vide p. 81 v. 9.

ἀλληλένδετα p. 93 v. 18. ita optime omnium Barberinus
 codex, cum Allatianus ἀλληθενδεκτά scribat, Vaticanus autem
 ἀλληλενδοτά, ille vitiosius, hic propinquius vero. notum est
 δετόν vinctum et nexum sonare, a δέω ligo. est ergo ἀλληλένδε-
 τον in vicem nexum, ut sit ἰσοδύναμον τῶ ἀλληλόπλονα mox po-
 sito, aptissima notione ad loci sententiam, ut lector oculatus sta-
 tim carnet.

ἀμαγεῖρευτοι p. 88 v. 4. qui vocarentur hoc loco ἀμα-
 γεῖρεντοι cum foret divinare necessarium in silentio scriptorum,
 non occurrit quod verisimilius dicerem quam quod in interpreta-
 tione posui, sic nempe vocatos eos qui postquam in aliqua parte
 ministerii aut praefecturae coquinae Palatinae diuturnam probas-
 sent operam, inde emeriti promovebantur in speciosiora officia,
 ut hic Nicolaus ad episcopatum, quamquam ne ἀμέσως manus e
 culina sordidas ad aras ferret, professione prius monastica pur-
 gatus videri potuit, nomen ex ea sumptum, Neophyti, cathedrae
 Prusensii honestius inferens. etsi autem in Graecis originibus
 culinae hic Palatinae nulla indicatio est, res tamen ipsa prudenti
 coniecturam suggerit, talem intelligi oportere, hoc ipso quod cu-
 lina memoratur. nam id per se tam vile ministerium nisi e prin-
 cipali domo splendoris aliquid accipiat, obsoletius obscuriusque
 per se sit quam ut in scripto publico recte ostentetur. praeter-
 quam favorem principum, sine quo iste Neophytus non promove-
 retur in episcopatum urbis illustris, pronum aestimatum est non
 alia gratia huic aspirasse quam ex commendatione intimi ministe-
 rii olim regnantibus impensi. congruit autem analogia, ut mis-

sionem nactus bonam a coquinaris imperatori exhibendis obsequiis sic ἀμυγελρευτος vocetur, ut ἀσρατρευτος dicitur qui bonam a militia missionem emeruit.

Ἀμογάβαροι p. 393 v. 9. haec prima quod meminerim, in hac historia mentio est Amogabarorum, quos alibi noster, nempe P 461 p. 416 v. 3, sic dictos putat quod originem traherent ex Avaris sive Avaribus, Borealibus videlicet Asiae populis circa Caucasum sedes habentibus. sed ea historici suspicio est plane inverisimilis: quid enim Avaribus Hamaxobiis ex Scythico genere cum hisce Catalanis esse commune potuit ex Sicilia profectis, quo prius ex Hispania transierant? plausibilius hi nomen duxisse videri poterant a promontorio Tarraconensis Hispaniae, quod Ptolemaeus Ἀθαρον *Auarum* vocatum scribit. reperio apud Marianam, l. 12 c. 17 de rebus Hispaniae, *Almogaraves* illic appellatos veteranos milites e gente Maurica. horum multos admixtos Catalanis subsidio missos Friderico bellum in Sicilia gerenti a fratre ipsius rege Aragoniae arbitror, et hos bello Siculo pace facta terminato, duce Rogerio Brundusino, quem noster Rontzerium vocat, Constantinopolim venisse. itaque pari licentia qua Fridericum in Theuderichum, Rogerium in Rontzerium, Pachymeres deformat, etiam in *Amogabaris* balbutierit, sic eos pro *Almogaravis* nominans. habet ea vox haud dubium linguae Arabicae Mauris familiaris characterem. itaque placet, quam vir pereruditus mihiq; amicissimus Dominicus Magrius e patrii Melitensis idiomatis usu et domestica notitia suggerit, originatio vocis huius. ait is Africanos *Algharbi* Melitae vocari, quod vocabulum *Occidentales* sonat, quoniam ab Occasu Melita Africam respicit. inseritur autem inter primam et secundam syllabam vocabuli *Algharbi* particula *mo* latinae praepositioni *ex* aequivalens, quoties designare opus est aliquem ex Africa sive alia regione Occidua profectum: talis enim illic *Almogharbi* dicitur, hoc est qui *ex Africa* sive *Occiduo tractu* venerit. nec est incredibile ex etymo eiusmodi in Hispania quoque nomen istud inolevisse: nam Mauros omnes certum est ex Africa traiecisse in Iberiam, et ex huius Occiduis partibus in caeteras dominatum extendisse, unde isthic quoque recte *Almogharbi* dici potuerint, aut vocabulo in popularem sonum detorto *Almogabari* seu, prout Mariana scribit, *Almogaraves*, Mauri milites ex Africa et Occiduis tractibus venientes. postquam haec scripseram, vidi quae Petrus d'Outremannus noster, in notis ad c. 3 libri sui de excidio Graecorum, circa vocem *Amogabari* tradit. ea nihil mutandum in iis quae supra posui suadent. indicandum tamen locum putavi studioso lectori, ut eo, si ipsi videbitur, adito, eligat ex omnibus pro arbitrio quae magis probaverit.

ἀμφιδρόμια p. 282 v. 5. οὐδὲ γὰρ εἰκός — καὶ εὐλογεῖν. perobscurum de more auctoris hunc locum, qui Graeca

inspiciet, repariet, ni fallor. mihi quidem hand parum negotii dedit, quoad omnibus pensatis quam interpretatio exprimit exsculpsi sententiam. caeterum ἀρχαιολογία hic notanda in verbo ἀμφιδρόμια, quod noster ex suo mutuatur Hesychio, sic scribente ἀμφιδρόμια ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν ἣ τὸ βρέφος περὶ τὴν ἐστίαν ἔφερον τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεισαν (forte corrigendum καὶ ἐπετίθουσι) αὐτῷ ὄνομα ὅτε ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπετο. paulo distinctius Suidas, qui nomen hoc singulare femininum facit. ἀμφιδρομία, inquit, ἦν πέμπτην ἀγοσιν ἐπὶ τοῖς βρέφειν, ἐν ἣ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ στυψάμεναι τῆς μαιώσεως, τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἐστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας καὶ σηπίας, τῇ δεκάτῃ καὶ τοῦνομα τίθενται. hoc est: *Anphidromia, quam diem celebrant quintam a natis infantibus, qua purgant manus quae obstetricationi operam dederunt, infantem circum focum gestant currentes, et dona mittunt propinqui, polypodas plerumque ac sepias; decima vero nomen imponunt.* ex his appareret cerimoniam veterem aptare studuisse Christianis ritibus Pachymerem: et forte is voluit isto verbo baptismi

P 462 panegyrim exprimere. ego tamen coniecturae docti lectoris divinationem istiusmodi relinquens, satis habui quintam ab ortu diem exprimere, quotam voce ἀμφιδρομία, cui synonyme consonant τὰ ἀμφιδρόμια, designari Suidam retuli docentem.

ἀνάγωγος p. 337 v. 13. vocis ἀνάγωγος quae hic usurpatur notio repetenda ex Hesychio est, apud quem legimus: ἀνάγωγος ὑβριστής, ὁ μὴ τῆς δεούσης ἀγωγῆς τετυχηκώς.

Ἀναξαγόρεια χρήματα p. 150 v. 4. πάντα δ' ἀνέτρεπον καὶ συνέχον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν, κατὰ τὰ Ἀναξαγόρεια χρήματα. sic duo codd. optimi concorditer B et A. Vaticanus interpolator, pro suo more obscura transiliendi, sic tantum habet: καὶ πάντα ἀνέτρεπον καὶ συνέχον διὰ τὴν νομιζομένην ἀκρίβειαν. habuit autem in animo haec scribens Pachymeres initium celebris operis ab Anaxagora de rerum natura scripti, recitatum a Diogene Laertio in eius vita his verbis: πάντα χρήματα ἦν δμοῦ· εἶτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε. omnes res erant simul. deinde mens veniens ipsas ornate disposuit.

ἀποσκήπτω. huius quoque nusquam alibi a tot diligentissimis vocabulorum collectoribus reperti verbi aliquam in hoc minus obviorem censu fieri mentionem aequum est; cuius praeteritum infinitivi passivi postea usurpat dum sic scribit, p. 269 v. 10: μὴ τῆς φορᾶς ληγουσῆς πρὶν ἂν ἀπεσκήπθω τῷ τεῖχεϊ τῆς πόλεως. non cessante impetu priusquam illiderentur muro civitatis. agit de casis rusticorum eluvione avulsis et torrente abreptis. quod verbum vulgo scribitur σκήπτω, alias per ε scribi solitum, non obscura vestigia supersunt in vocibus inde derivatis, σκίτων, quam Hesychius exponit βακτηρία ῥάβδος, et σκίτων, quam iam

olim Latini arripuerunt, scipionem baculum dicentes. quin et ipsum, sed *ἐπανθέσει τοῦ μ* auctum reperitur verbum *σκήπτω* Hesychio saepius memoratum: nam apud hunc legitur *σκήπτει σκήπτεται, χαλκαίνει, ἐρείδεται, ἐπιπίπτει*, et *σκήψαι ἑμπαιγῆναι, ἑμπελασθῆναι*, denique ut alia omittam, *σκιμψῆ ἔγγυσει προσπελάσει*. bene habet, dicit aliquis: sed τὸ ἀπὸ τῶ σκήμψεσθαι praepositum significationem in contrarium vertit. huic ego sic occurro ut ultro confitear plerumque *στερητικόν* esse τὸ ἀπὸ in compositione verborum aut nominum. sic *ἀπανθεῖν* est *deflorescere, ἀπάξιος indignus*, ac similia passim obvia sexcenta. in quibus iuvat obiter memorare vocem *ἀπαρτιτικός* elegantissime compositam ab auctore pulcherrimi epigrammatis ab eruditissimo Octavio Falconerio descripti e basi marmorea nuper effossa et cum notis eiusdem doctissimis editi. sustinebat olim ea basis signum Aesculapii, repraesentans illum ut infantem recens natum. tunde primum distichon sic habet:

τῶν παιδὸς καλλίσταν εἰκῶ τάνδε θεοῖο

Παιῶνος κούρου ματρὸς ἀπαρτιτικού

ἀρτιτόκον, hoc est *recens enixam*, Aesculapii modo nati genitricem vere appellare Nicomedes epigrammatis scriptor non potuit, quoniam eam sciebat nunquam peperisse, utique non ignorans vulgarissimam et constantissime creditam fabulam, qua quaecumque tandem fuerit mater Aesculapii (nam alii Coronide, Arsinoë alii natum autumant) prius mortua quam pareret asseritur, ex illius vero statim exsecto utero vivum puerum Aesculapium extractum. quare is merito vocatur *κούρος ματρὸς ἀπαρτιτικού filius matris non puerperae*, quippe quae illum dumtaxat alvo conceperit et formaverit, enixa in lucem numquam fuerit, morte partum praecooperante. inest ergo sine dubio in compositione vis negandi τῶ ἀπό: sed non semper. nam ad ν. 773 Iliadis β, ubi legitur de Achille *κεῖτ' ἀπομηνίσας*, sic annotat Eustathius: *ἐν μὲν τοῖς ἐξῆς ἀπομηνῖσαι τὸν Ἀχιλλέα ὁ ποιητὴς ἰρεῖ, τουτέστιν ἀποθέσθαι τὴν μῆνιν· ἐνταῦθα δὲ εἰπὼν ὅτι ἐν νήεσσι ἔκειτο ἀπομηνίσας Ἀγαμέμνονι, τὴν ἐπιμονὴν δηλοῖ τῆς μηνίδος. κεῖται γὰρ ἢ ἀπὸ πρόθεσις ἀργή, ὡς καὶ ὅτε τις λέγει ἀπομνημονεύειν χάριτος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα. οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀπαντῶν ἀδιάφορον πρὸς τὸ ἀντῶν. in consequentibus dicit poeta Achillem ἀπομηνῖσαι, hoc est deposuisse iram. hic vero dicens quod is in navibus iacuerit ἀπομηνίσας Ἀγαμέμνονι, perseverantium irae significat. praepositio enim ἀπὸ hic otiosa iacet, sicut et quando quis dicit ἀπομνημονεύειν χάριτος recordari se gratiae; unde est et nomen ἀπομνημόνευμα. eiusdem formae ac notionis verbum ἀπαντῶν occurrere, idem valens ac simplex ἀντῶν etc. doctrinam huius magistri ad rem ego meam conferens aio in hoc nostro verbo ἀποσκήμψεσθαι τὸ ἀπὸ vacare, et idem valere compositum ac simplex, *σκήμπτειν καὶ ἀποσκήμπτειν*, nisi si quam maioris*

impetus emphasim compositio adiciat, ut cum *επίμπεσθαι* sit solum *επιπίπτειν incidere*, *ἀποσκιμασθαι* sit vehementer incidere, hoc est, ut vertimus, *illidi*,

ἄρματοφυλάκιον p. 135 v. 11. *ἐν τῷ πάλαι ἄρματοφυλάκιῳ*. nimirum in veteri armamentario. unde confirmantur quae in Glossario priori de notione vocis *ἄρμα* apud Graecos posteriores notavimus; quibus addo testimonium veterum Glossarum Iuris, ubi legitur *ἄρμα κατ' Ἑλλῆσι μὲν τὸ ζεύγος βοῶν, κατὰ δὲ Ῥωμαίους τὴν καρούχαν, σημαίνει καὶ ὄπλον*.

ἀρχή. omisi annotare in Glossario priori notionem pecciliarem vocabuli *ἀρχή*, usurpatam vol. I huius historiae p. 17 v. 6, ubi sic scribitur: *τῆς ἀρχῆς ἐγγύθεν οὐσῆς ἀνθεξούσης ἐτοίμου πρὸς ἅπαν τὸ ἀντιστησόμενον*. sententia loci exigit *ἀρχὴν* hic vocari aulam sive comitatum imperatoris, aut urbem imperii sedem.

Ἀύγουστεῶνος ἀύλατα p. 196 v. 1. agit de concursu multitudinis ingentis quae forum aut plateam propylaeo templi S. Sophiae contiguam impleverat studio visendae carimoniae inaugurationis Michaëlis a patre Andronico in imperii collegam assumendi, et solemniter coronandi. a congregata tali occasione turba confertam stipatis corporibus et se arte comprimentibus fuisse ait *Ἀύγουστεῶνος ἀύλατα*, quod utrumque vocabulum declarandum est. incipiamus a priori. non videtur dubium quin *Ἀύγουστεῶν* forum sit idem quod Codinus *Παρεκβολαῖς κατὰ τῶν πατρῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως* docet vocatum fuisse *Ἀύγουσταῖον* a Constantino, cum antea *στρατήγιον* diceretur. verba Codini sunt *ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φέρῳ, ἔνθα ποτὲ οἱ στρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἐαυτὸν ἐπὶ λιθίνῃ ἀνέγραψε στήλης καὶ τὸν τόπον ἐκάλεσεν Ἀύγουσταῖον*. *in foro strategio dicto, ubi militares magistratus suos honores accipiebant, quam ipsius statuam lapideae columnae imposuit et locum Augustaeum nominavit*. ita Codinus iuxta editionem Georgii Douzae anno 1596. aliter tamen eundem, ut apparet, locum

P 464 Meursius recitat, verbo *γουστῆιον*, ex Codini Originibus Constantinopolis referens forum istud *Ἀύγουστεῶνα* denominatum, cum antea *γουστῆιον* vocaretur, hoc est *ὄψωπάλιον*. de foro eodem haec habet Procopius l. 1 de Aedificiis c. 2: *ἀγορά τις ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐτύγγανεν οὐσα, καλοῦσι δὲ Ἀύγουσταῖον τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι*. hoc est ex interpretatione Maltreti: *pro curia forum est, dictum Byzantiis Augustaeum*. fuisse hoc forum, quod Pachymeris narratio exigit, prope templum S. Sophiae, suadet ex iis quae scribit Petrus Gillius de Topogr. Constantin. l. 2 c. 17 his verbis: *Procopius forum quod Constantinopolitani Augustaeum nominant, declarat ante regias situm fuisse columnis circumdatum. nunc nomen non modo amisit, sed ne forum quidem extat, totum fere exaedificatum. regias dudum deletae sunt. fuisse tamen Augustaeum ubi nunc cernitur aquae*

salientis, non longe a Sophiae angulo ad Occasum vergentis, assequor ex stylobata paulo ante extante columnae Iustiniani a Turcis sublatae, quam Procopius tradit Iustinianum in Augustaeo foro, Zonaras in aula ante aedem Sophiae excitasse. Suidas addit Iustinianum, cum Sophiae templum condidisset, purgasse aulam et marmore stravisse, appellatam prius Augustaeum forum. hactenus Gillius. Suidas verbo *Ἀγούστος* meminit ὀψοπωλίου εἰς ἀγούστειον μετανομασμένου. sed videtur agere de loco veteris Romae sic dicit, nempe de foro Augusti. verba eius sunt: οἱ ῥεγεονάρχαι καὶ σεβαστοφόρα ἐχόρευον ἐν τῷ ἀγούστειῳ, οἷον ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου. τὸν δὲ τοιοῦτον τόπον οὕτως ἐκάλεσαν ἀπὸ τοῦ Ἀγούστου. ita Suidas, continue subiungens ἔσθησε δὲ καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς τὸ ἀσκεπὲς τῆς δάφνης στήλην τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς, ἐξ ἧς ἀνόμασε τὸν τόπον Ἀγούστειον. forte vult significare Constantinum studentem novam quam condebat Romam veteri per omnia similem facere, fori etiam Augustei, cuius apud antiquam Romam dudum visi meminisset, simulacrum eadem appellatione Byzantii fecisse, et locam prius Strategium vocatum, erecta ibi matris suae Augustae statua, Augustaeum nuncupasse. atque hinc forte repetenda ratio fuerit cur Codinus et Procopius forum hoc Constantinopolitanum *Ἀγούστειον* per *αι* scribant, Suidas vero forum antiquae Romae *Ἀγούστειον* per *ει*, nimirum quod hoc a nomine imperatoris Augusti appellationem sumpserit, ex quo iuxta analogiam formari debuerit *ἀγούστειον*, illud vero ex Augusta Helena denominatum cum *αι* scribi debuerit. utut sit, positae in hoc Constantinopoli tanto foro a magno Constantino praeter propriam statuum etiam alterius statuae matris suae Helenae, meminit quoque Codinus loco superius indicato; in quo videtur successio temporis fuisse, ut primo suam matrem honoraverit simulacro illius illic erecto et loco ex ea nominato, deinde signum quoque se ipsum referens ibidem extare voluerit. porro lapsu temporum invaluisse ut locus prius dictus *ἀγούστειον*, postea aetate Pachymeris vulgo vocitaretur *Ἀγούστεών*, ex hoc istius Historici testimonio recte, ut opinor, colligimus.

Restat videndum quid *ἀύλαται* idem vocet. *ἀύλατα* Suidae est τὸ τῆς σκηπῆς παραπέτασμα, proscenium, velum obiectum oculis spectatorum mimis operam dantium. Hesychius praeter istam notionem aliam etiam subiicit voci huic, dum scribit: *ἀύλατα ἐν αὐλῇ διατρέβοντα.* disquiratur ergo quid sit *αὐλή*; quod vocabulum in huius ipsius mentione loci usurpant et Zonaras, et Suidas supra citati a Petro Gillio. Athenaeus (lib. 5 *δεικνοσοφιστῶν* p. 189 ed. Commelini anni 1697) ad verum Aristarchi

Ζηρός που τοιγῶδε γ' Ὀλυμπίου ἔνδοθεν αὐλή
sic disputat de significatu vocis huius. *ἔτι τοίνυν οὐδ' ἡ αὐλή ἑρμότητι ἐπὶ τοῦ οἴκου. ὁ γὰρ διακνεόμενος τόπος αὐλή λέγεται.*

praeterea vox ἀλή aedibus non congruit: apertus enim perflatusque locus ἀλή dicitur. notat hunc locum animadversor Athenaei, censura, ni fallor, parum digna caetero eius acumine critico. sic scribit c. 8 l. 5. *haec Athenaeus: sed quam ista levia? . . . quid enim vetat per ἀλήν et palatium intelligere.* et paulo post: *e contrario affirmamus nos Διὸς ἀλήν Homerum appellasse Iovis palatium. sic enim loqui observamus antiquis-*

P 465 *simum poetam, et quod in primis ad rem facit, summum Homeri imitatorem Aeschylum, cuius est illud in Prometheo victo: ὄσοι τὴν Διὸς ἀλήν οἰχυσῶσι.* hactenus Casaubonus, quem sane miror id ipsum pro argumento allegare quod eius causam unice iugulat. itane vero? ex eo quod Homerus et Aeschylus Διὸς ἀλήν memorent, sequitur eos aliam Iovi habitationem assignasse quam qualem ἀλής vocabulo exprimi contendit Athenaeus, intactam et aura perflabilem? quin potius ex Iovis, qui Aether ipse est iuxta illud Ennii *aspice hoc sublime candens quem invocant omnes Iovem*; ex Iovis inquam natura prudens quivis Homeri et Aeschyli lector intelligat tale utique illi assignari diversorium qualis ipse est, sine murorum lateribus, sine tecti fastigio, patens omnem in partem atque perflabile. quis legens apud Virgilium *annosaeque domos avium*, aut de Aristaeo intra fluenta Penei amnis admissio *iamque domum mirans genitricis et humida regna*, subiiciat animo sedes ad humanum usum lapide ac caemento structas, tectas laquearibus, et non potius *domus* vocabulum utrobique accipiendum putet consentaneae ad conditiones rerum quarum est illic mentio, volucrum in ramis arborum, Nympharum sub aquis degentium? equidem inde potius suspicor sola terrarum patentia, superne intacta loca dici ὑπαιθρα, subdialia, sub love frigido posita, quod Διὸς Iovis ipsius habitaculum eiusmodi esse vulgo existimetur. quare nihil in adductis a Casaubono video quod me moveat ad fidem negandam docenti verum significatum vocis ἀλή antiquissimo grammatico, haud paulo, ut est verisimile, perspectiorem habenti nativam potestatem vocabulorum linguae propriae, in cuius sit meditatione accuratissime versatus, quam recte credi de ullo recenti queat quantumvis diligenti literatore. illud potuerat elegantius illustrator Athenaei in eius interprete culpae, quod in illo Aristarchi versu Latine reddendo vocabulum Latinum *atrium* tamquam Graeco ἀλή ἰσοδυναμοῦν adhibuerit. atrium enim, prout erudite demonstrat Farnianus Nardinius in sua Roma Antiqua l. 3 c. 13, plane contrariam ἀλή, hoc est, ut vidimus, loco ὑπαιθρα et sine murorum obicibus perflabili, notionem apud Latinos veteres habuit, significans nimirum partem aedium structis omni ex parte lateribus murorum et laqueari superne imposito protectam. unde Ausonius in Mosella *laqueati adiunctum atrio aptat*; et Apuleius describendo atrium regiae Psyche, *summa eius laquearia citro et ebore*

curiosae cavata sustineri ait aureis columnis. sed et usus apud veteres attributi atrio tectum illud fuisse demonstrant. illic enim ex Plinio l. 36 c. 2, Polybio l. 6, Iuvenale Sat. 8 et aliis, imagines maiorum servabantur, quas in loco aëris iniuriis exposito non est verisimile relinqui solitas. ex Servio ad primum Aeneidos in atrio coenabatur, ad quod subdivalis locus, noctu praesertim, ineptus est. ibidem ex eodem Servio ad 11 Aeneidos senatus interdum habebatur. ibi, ut docet Corippus l. 3 de laudibus Iustini minoris, legati gentium exterarum ab imperatoribus admittebantur. illic denique, ut ex concordii testimonio evangelistarum Marci Lucae Ioannis constat, ignis excitabatur; unde etiam Isidorus vocis etymon repetendum putat, *atrium* existimans dictum *quasi ab igne et fumo atrum*. nihil horum commode loco aperto ac perflabili fieret. sed haec obiter. ad orbem instituti redeamus, definiamusque quid *αύλας* verbo designare Pachymeres hoc quem tractamus loco voluerit. equidem non dubito quin is *αύλας* ab *αύλη*, iam expressa notione intellecta, deslexerit, ac studuerit indicare subdivalem aream Augustaei fori, spatium videlicet extra laterales hinc inde porticus in medio purum ac late vacuum, quod densa tunc multitudo compleverit.

αὐτοπροσκοπίτης p. 615 v. 6. agit de Athanasio p. P 466 triarcha consueta sibi atque innata morositate cunctos sine discrimine offendere nihil pensi habente. divinanda est origo et notio huius vocabuli mihi quidem alibi non lecti. unde autem verisimilius duci putem quam a *προσκοπή* voce ecclesiastici usus ex epistolis Pauli notissima? ad Cor. 2 c. 6: *μηδεμὴν ἐν μηδενὶ δίδόντες προσκοπήν nemini dantes ullam offenseionem*, ex qua idem sanctus apostolus appellativum alibi format *ἀπρόσκοπος*. ad Cor. 1 c. 10 32: *ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ*. ut ergo significet Pachymeres Athanasium non modo non cavisse, ut oportuerat, ne actis a se aliud spectante, bono etiam animo, contingeret aliquos offendi, sed ita se gessisse ut paene videretur de industria quaerere ac captare occasiones offendendi omne genus hominum, eum *αὐτοπροσκοπίτην* hoc loco vocat.

Βλαχικόν p. 106 v. 4. congruunt quae hic Pachymeres de gente Blachica scribit, cum iis quae prius Anna Comnena in Alexiade de Blachis scripserat, l. 8 p. 227: *καὶ ἑπόσοι τὸν νομάδα βλον εἶλοντο, Βλάχους τούτους ἢ κοινῇ καλεῖν οἶδε διάλεκτος*. de quibus invenit videre quae in nostro Glossario primae Alexiadis editioni subiuncto pridem annotavimus.

Βοηδρομιών. etsi semper alibi Pachymeres hoc vocabulo mensem Aprilem indicat, tamen, propter rationes a me l. 3 Observ. c. 6 n. 9 allatas, necessario dicendum est eum p. 624 v. 12 hoc nomine designasse Martium mensem. nec novum est variare

illum in nomenclatione mensium: vide quae verbo *Ληναίων* et verbo *Μαιμακτηριών* hoc ipso Glossario notamus.

βοῦτζον p. 399 v. 8. quid sint hoc loco *βοῦτζα* quaeritur. puto idem quod *βουτζαλ* et *βουτζα*, vocabula dudum explicata a Meursio, dolia videlicet vinaria lignea rotunda, qualium liquore vacuorum et terra oppletorum usus est frequens in subitibus obvallationibus; quas Galli hodie *barricades* vocant, quia dolia vinaria *barricas*, sive, ut solent scribere, *barriques*, appellant. Italis eiusmodi dolia *botte* dicuntur, voce propius accedente ad sonum *butzi*, cuius significatum obtinet et fortasse origo est.

γλυκὺς ἀγκών p. 44 v. 8. in huius enarratione adagii dissident invicem grammatici sententiis contrarie commissis. Zenobius cent. 2 n. 92, Anonymus Vaticanus cent. 1 n. 55, Eustathius ad Iliad. κ p. 791 ed. Rom. contendunt per antiphrasim dici de re molesta. Suidas contra iudicat cent. 4 n. 94. sic enim scribit: *γλυκὺς ἀγκών οὐ κατ' ἐναντίαςιν ἢ παροιμία. ἀλλὰ βουλόμενος εἰπεῖν, ὃ γλυκία ἦθη ἐχρήσατο Πλάτων ὁ κωμικός ἐν τῷ Φάωνι. γέρον δ' αὐτῷ ὑπόκειται ἐρῶν ἀνληγρίδος, ὃ χρυσσοῦν ἀνάδημα . . . ὃ γλυκὺς ἀγκών.* Suidae Pachymeres accedens facilem ad quidvis cuivis gratificandum Cozyleni episcopi animum hac formula expressit.

δεῖξις p. 524 v. 14. quid sit hoc loco *δεῖξις*, diu quaesivi. nec vulgaris notio ostensionis vel ostentationis, nec peculiaris quam notat Plutarchus Convivalium sermonum l. 8 quaest. 15, docens sic vocari speciem aut partem quandam *ὀρχήσεως saltationis*, huc quidquam faciunt. aliquando suspicabar *δεῖξιν* vocatum campum quendam suburbanum urbi Adrianopoli, in qua tunc diversabatur imperator Michaël, exercitum, ut solet fieri, in castris habens suburbanis loco *δεῖξις* vocato positus, ad quae se ille tum forte contulisset cum nuntiatus est adventus Caesaris. nec ablunderet naus praepositionis *ἀνά*, quae saepe aequivalet Latinae *per* et locum per quem itur denotat. sic Homerus habet *Ὀδυσ. ξ: χῶρον ἀν' ὕλοεντα per locum sylvosum*, et alibi *ἀνά στρατόν per exercitum*. aliorum quoque scriptorum classicorum testimonia in promptu. sed figere sententiam in coniectura mera non sum ausus, donec auctoritas me doceret idonea locum ita nominatum prope Adrianopolim fuisse. illud in hoc dubio quod minus inverisimiliter sequeretur se unum obtulit, novatum in usu vocis huius hic aliquid agnoscere ex posteriorum militari disciplina temporum. nempe Franci, qui per Asiam sacri belli causa diu militaverant, census militum, quales maxime solvendorum cuique stipendiorum occasione a duce ipso supremo rege aut imperatore celebrantur, *montres* hodieque vocant, quasi diceret *ostensiones*, quibus scilicet unusquisque militum ad nomen citatus se ostendit atque exhibet. manifestum autem est, si quis vocem Gallicam *montre* Graeco vocabulo velit reddere, non aliud aptius repertu-

rum nomine *δειξίς*. res autem ipsa narrationi aptissime congruit, ut dicatur imperator ex urbe in vicina castra census militaris et solutionis stipendiorum causa prodiiisse, ibique repertum cum ei nuntiatum accessus ad eum novi est Caesaris.

δεφενδεύειν p. 175 v. 7. *δεφενδεύειν* plane pro *tueri, protegere, defendere* ponitur. nec nunc primum hoc verbum e Latio transit in Helladem. Glossae Basilicorum *δεφενδεύεται* explicant *ἐξουσιάζεται, ἐκδικείται*. sed haec defensio iudicialis est patronorum aut advocatorum reos excusantium, aut ab iis criminibus obiecta refellendo depellentium. magis huc facit declaratum iisdem glossis vocabulum *δεφένσωρες* in hunc modum: *οἱ μετὰ τοῦς κουρσῶρας ἦτοι προμάχους ἐπακολουθοῦντες πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῶν*. utitur et alibi noster hoc verbo, nempe l. 3 c. 18 sub finem, sic scribens: *καὶ γὰρ καὶ τὰς τῶν Ἰταλῶν (οἰκίας) χωρῶν ἦν δεφενδεύειν. etenim et domos Italorum defendere imperatorem oportebat*. hoc est, ab iniuria tutas praestare, et vindicare si quid fuisset in eas contra ius factum. agit de domibus Genuensium Galatae permissa imperatoris habitantium; quas cum Veneti flamma iniecta corrumpissent, multa iis per imperatorem indicta damnum reparare sunt compulsi.

διακινήσιμος p. 50 v. 13. *τῇ γὰρ δευτέρῃ ἐβδομάδος* P 468 *μετὰ τὴν ἀναστάσιμον, ἣν δὴ καὶ διακινήσιμον λέγουσιν*. legabatur in ms mendose, opinor, *τῆς γὰρ δευτέρας*, quasi referretur ad *ἐβδομάδος*. quod a recto aberrat: non enim meminit secundae cuiuspiam hebdomadis, sed feriae secundae hebdomadis Paschalis, quae feria diem resurrectionis domini *ἀμέσως* sequitur, ita ut in *δευτέρῃ* intelligatur *ἡμέρα*, et dum *τὴν ἀναστάσιμον* appellat, non *ἐβδομάδα* subintelligat sed *ἡμέραν* aut *ἐορτήν*, hoc est dominicam ipsam Paschae, quam Vaticanus paraphrastes vocat hoc loco *κυριακὴν νέαν*, diem nimirum quam fecit dominus. Graeci enim hebdomadem quae incipit a die statim sequente diem Paschae, *τὴν διακινήσιμον* nuncupant, uti et eam quae inchoatur postridie octavae Paschae nominant *ἐβδομάδα τοῦ Θωμᾶ*, quod illi quoque, ut Latini, in missa octavae Paschae recitent evangelium in quo narratur Thomae apostoli correctio et confessio; cuius hebdomadae Thomae in hac quoque nostra historia fit mentio l. 6 c. 13, recte siquidem Iacobus Goar O. P. in Euchologio p. 933 haec verba *τῇ πέμπτῃ τῆς διακινήσιμου* vertit *feria quinta post Pascha*. ut autem illic *πέμπτη* feriam, sic hoc loco *δευτέρα* non hebdomadem, ut monui, sed hebdomadis diem indicat, feriam videlicet secundam, qua fuerit edictum, de quo hic agitur, promulgatum. ex his confido apparituram necessitatem emendationis loci huius a me factae. restaret excutienda diversitas scripturae in voce *διακινήσιμος*, quam alii *διακαινήσιμος*, nonnulli etiam *διακενήσιμος* scribunt. nos codicibus adhaeremus nostris sic constanter, uti representamus, scribentibus. idque sufficere

nunc quidem ducimus: nec enim vacat aut tanti est in ratione talis appellationis aut etymo vocis indagando conflictari.

διασωσται p. 307 v. 18. agit de Alanis Noga sublato, cui militaverant, ultro se offerentibus Andronico, qui eos velut divinitus missos accepit, summam eis rei militaris permittens, adsciscens in locum copiarum Romanarum, adeo ut delectis ex isto genere qui equitatu operam navaturi viderentur, detractos propriis equitibus eques assignaverit, ipsos quoque Romanos horum barbarorum obsequiis mancipans. nam cum esset iampridem in Orientali equestri militia usitatum ut cataphractis equitibus adessent in praeliis quidam pedites, qui eos, si forte, vulneratos aut alio casu periclitantes iuvarent servarentque, tales istis ministrare homines Romanos iussit. hoc genus equestrium ministrorum noster hoc loco διασωσταις, quasi dicat conservatores, vocat. δεποτάτους sive διαποτάτους appellaverat Mauricius recitatus a Rigaltio in Glossario, sic continuo eorum officium describens: οἱ παρακολουθοῦντες τῇ τάξει καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γενομένους ἀνακουμίζοντές τε καὶ περιποιούμενοι. adiungit hic eruditissimus Rigaltius loca varia Constitutionum Leonis de hoc genere subsidiariorum multa docentia. horum in uno ex Constit. 3 § 15 dicitur istos assecclas et adiutores equitum olim deputatos dictos, Leonis Augusti tempore appellari solitos σκριβωνας scribones. in altero ex Constit. 12 § 52 noto glossam hanc τοὺς λεγομένους δεποτάτους; τοῦτ' ἔστι τοὺς ἐπιμελητάς τῶν τραυματιζομένων στρατιωτῶν. praescribit deinceps ibidem Leo quaedam circa numerum et delectum horum deputatorum, iubens constitui ad omne signum (Graece βάνδον, nempe turmam aut alam equitum sub uno vexillo merentium, quales Galli *cornettes* vocant)

P 469 octo aut decem ex deputatorum ordine ελαφροὺς καὶ γοργοὺς ἄνευ ὄπλων *agiles et strenuos sine armis*, qui debeant turmas quibus inserviunt intervallo centum pedum retro insequi, ut in praeliis periculose saucios aut quocumque casu delabentes ex equis milites colligant, recreent, deportent in tutum. tum iis solvi praecipit pro quolibet servato milite nummum unum. § vero 54 idem Leo imperat in usum istorum deputatorum addi ephippiis militarium equorum scalam geminam ad laevam, ut harum altera deputatus, quoties opus fuerit ad subsidium equitis periclitantis, adiuvare possit ad scandendum in equum. verba Leonis sunt: κρέπον ἔστιν ἵνα ὁ δεποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλας ἔχη. addit denique eosdem deputatos debere καὶ εἰς φλάσια ὕδωρ βασιτάζειν διὰ τοὺς πολλὰκις λειποθυμοῦντας τραυματίας, circumferre aquam in lagenis, unde revocent ad sensum saucios saepe ex dolore vulnerum aut iactura sanguinis deliquium patientes. obiter observo ex hactenus relatis: quod hi *deputati* Leonis imperatoris tempore, ut ipse testatur, *scribones* dicebantur, quae affinis notiois vox est *actuarius*, satis indicat et hos

ex actuariorum genere fuisse, qui multi, prout ostendimus in ea voce primo nostro Glossario, castra olim Romana sequebantur. ac quod ibi diximus medicos quoque, chirurgos et νοσοκόμους universos eo vocabulo pariter censeri, confirmat Leo idem Augustus Const. 3 § 16, dum his δεποτάτοις medicorum partes clare tribuit, sic de illis scribens: οἵτινες παρακολουθοῦντες τῇ παρατάξει τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γινομένους ἀναλαμβάνονται ὡς ἱατροὶ καὶ περιποιοῦνται. hinc istos hoc loco noster vocat διασωστάς *servatores*, seu δεποτάτων vocem usitatam, quod alienae esset originea, vere Graeca mutans, ut solet in nominibus mensium et occasionibus similibus (nam et quas σκάλας modo descripto loco Leo imperator dixit, atapedas designans, Pachymeres vol. I p. 411 v. 16 κλίμακαῖς maluit dicere), sive quod forte tunc sic usus invaluisset, ut qui δεποτάτοι appellati fuerant, tum vulgo audirent διασωστάς. caeterum hos διασωστάς solitos fuisse, saltem Pachymeris tempore, interdum armari et militarem praestare operam tuto deducendis per vias infestas viatoribus, docet nos locus ex p. 429 v. 16 huius historiae, ubi refertur Rontzerium magnam ducem, cum Magnesia Constantinopolim Cannaburium quandam mitteret, Nostongo provinciae illic praefecto mandasse ut ei διασωστάς e suis copiis comites daret, quorum tutus praesidio secure iter istud conficeret: πέμπει πρὸς τὸν Νόστογγον παρῆγγυῶν ἐκανῶσαι διασωσταις ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸν ἀποσταλλόμενον. additque mox historicus Nostongum ostendere affectantem abundans gratificandi duci magno studium, plus quam rogabatur fecisse: obivisse enim ipsum cum suis praetorianis id officium, et Cannaburium in urbem perduxisse.

διβάμβουλον p. 186 v. 8. quid dicatur hoc loco διβάμβουλον *dibambulium*, eo mihi diligentius est quaerendum, quo doctissimorum hominum editae hactenus de huius vocabuli notione sententiae a vero aberrare vel ex hoc ipso historici nostri testimonio manifeste deprehenduntur. eruditissimus Iacobus Pontanus nqater in Latina, quam sine Graeco contextu solam edidit, interpretatione Chronici Georgii Phrantzias protovestiarii, l. 3 c. 19 p. 197 ed. Ingolstad. an. 1604, referens ritum quo patriarcha Constantinopolitanus eius dignitatis inire possessionem erat solitus, inter alia haec habet: *secundum hanc patriarcha cum lampadibus ad diababula sive atrium descendebat*. ita ibi. recte porro, ut opinor, Meursius in Glossario verbo Διβάμβυλον, et ex eo verba ipsa describens Mathias Martinus in suo Lexico Philologico verbo *Monobambulium*, pro *diababula* dibambula illo Phrantzias loco rescribi debere putaverunt. non recte autem, P 470 quantum arbitror, glossema illud, *sive atrium*, pro vera vocis eius expositione receperunt. sic enim uterque scribit; *Μονοβάμβυλον simplex conclave palatii secretius, in quo congregabatur clerus patriarcham novum electurus. Codinus eius meminit: δ*

δευτέρως ὀστιάριος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον. ante hoc erat aliud, in quod promiscue conveniebant omnes qui cuperent scire quem clerus patriarcham creasset; et illud διβάμβυλον dicebatur. ita illi ambo; et hoc continue probant prolato, quem supra descripsi, Phrantzae aut potius Pontani loco. sed in hoc utrumque falli non diffitebitur, qui attenderit quam ridicule diceretur a Codino δευτέρως ὀστιάριος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον, secundus ostiarius manu tenens Monobambulum, si Monobambulum atrium esset, quale utique manu tenere (hoc enim est κρατεῖν) nemo unus potest. unde manifestum est ex mente Codini Monobambulum fuisse rem aliquam manu gestabilem. ac paritate, argumenti idem erit statuendum de Dibambulo, quod eiusdem formae ac generis esse gestamen debuisse et ratio communis etymi et series ipsa narrationis Phrantzae, et ut ad rem meam redeam, hic Pachymeris locus tantum non evidentissime demonstrant. quem enim quaeso possent sensum tolerabilem habere verba haec nostri auctoris, patriarcha pastorali baculo ab imperatore accepto, honoratur et dibambulo, si Dibambulum atrium esset exterius? quidnam igitur hic significare Pachymeres voluit verbo Dibambulum? idem sine dubio quod alias clarius expressit, dum refert (vol. I p. 112 v. 10 sqq.) sollicitos antistites eo quod Arsenius e patriarcho in monasterium sponte profugus scripto expressam abdicationem dare rogatus recusasset, ut aliquid haberent scriptae cessionis aequivalens, ab eo repeti curasse βακτηρίαν καὶ λαμπάδουχον baculum et candelabrum, rati si ea reddidisset per quae investitus patriarchatu fuerat, hoc ipso satis indicaturum sedi se renuntiare, ac liberam synodo facturum ad novam patriarchae electionem procedendi potestatem. hic necessario de antiqua forma inaugurationis episcoporum repetendum e monumentis ecclesiasticis aliquid est. primum autem admoneo consuetudinem ecclesiae Latinae, ut in aliis plurimis, sic in hoc a Graecae usibus discrepasse. S. Bernardus serm. in Coena Domini: *variae sunt, inquit, investiturae secundum ea de quibus investimur. verbi gratia investitur canonicus per librum, abbas per baculum, episcopus per baculum et anulum simul.* ita ille. ecclesia Graeca duo quidem et ipsa coniunctim adhibuit symbola in conferenda electis pastoribus et sponsis ecclesiarum episcopalis possessione dignitatis, quae similiter responderent duobus memoratis titulis *pastoris et sponsi.* at in primo dumtaxat cum Latinis Graeci convenientes, in posteriori lampadem sponsis praeferrī solitam ex evangelica parabola et usu Orientalium nationum, ad nuptialem ceremoniam accommodatissimam, annulo praetulerunt, quem tamen Occidentalis ad id potius adhibuit ecclesia, ut populari forte gentium Europaeorum mori congruentius conjugalis necessitudinis signum. quidquid porro circa hoc in consuetudine Latinorum fuerit, Asianos quidem episcopos lampadis praelatione au-

apicatos dignitatem, praeterquam indicant quae alias notavi Observationibus vol. I p. 638, etiam adstruit Codini locus de Officiis c. 1 in sexta Pentade, ubi agens de ordinationibus episcoporum solitis a patriarcha celebrari (id enim indicant illa eius verba εἰς τὰς χειροτονίας, explicantia quid primus et secundus ostiarii proprii sibi quisque ministerii gereret in ea ceremonia) sic scribit: ὁ πρῶτος ὀστιάριος κρατῶν τὰς θύρας . . . ὁ δεύτερος κρατῶν τὸ μονοβάμβυλον: primus videlicet ostiarius interim dum patriarcha; aut alii eius concessu episcopi, novum episcopum intra presbyterium sive βῆμα consecrarent, fores soleas manu tenebat, ut statim eas panderet atque perfecta intus solitis ritibus inauguratio fuisset. tunc enim produci novus antistes et ostendi populo debebat. quia vero prodire is bemate debebat praevia lampade, ad hanc illi praeferendam secundus ostiarius accinctus stabat, κρατῶν τὸ μονάμπουλον vel ut alia est lectio, τὸ μονοβάμβυλον, manu tenens gestamen cui erat inserta lampas una. nam μονάμπουλον a μόνῃ ἄμπουλλα. quid sit autem ἄμπουλλα docent Aëtii verba illa l. 7: ἄμπουλλαν ὑελλήνην πλήσας ἑλαίου ἀpullam vitream ubi repleveris oleo. est ergo ἄμπουλλα lampas, et μονάμπουλον instrumentum portatile cui esset una lampas indita. verum ubi patriarcha Constantinopolitanus inaugurabatur, satis prudens quivis intelligit aliquid illi praecipui honoris supra episcopos haberi debuisse. nimirum huic prodeunti ad populum non μονάμπουλον aut μονοβάμβυλον praeferebatur, sed quod noster hic docet auctor διβάμβυλον. de hoc vocabulo quid nos doceat Codinus, videamus. is libro de Officiis c. 10 de festis, dum explicat quomodo pompa instrueretur qua imperator ad celebrandum Christi natale venire admittitur in ecclesiam solebat, ait paratum adstitisse lampadariū cum dibambulo aureo in manu. verba sunt Codini: λαμπαδάριος κρατῶν τὸ χρυσοῦν διβάμβυλον. quid ita vero, nisi quia hunc praecire oportebat procesuro per templum Augusto? quodsi, ut vidimus, μονοβάμβυλον gestamen erat lampadem unicam insertam habens, quid restat nisi ut διβάμβυλον intelligamus aut lucernam fuisse bilychnem, qualis meminit Petronius in nuper edito fragmento Traguriensi, aut instrumentum aliud bifidum in duobus hinc inde protensis ramis geminas lampades ardentes habens. sane opportunissime ad hanc rem admonet Balsamo imperatori, quando in solemnitatibus accedebat ad ecclesiam, duplicem lampadem praeferri consuevisse; ministerium quoque gestatorem eius duplicis lampadis lampadariū vocatum. igitur quod Codino dibambulū aureū dicitur, vas est iuxta Balsamonem gemina lampade insigne. quare his auctoribus non sane iam reformido falsi dicam impingere Latino Phrantzae, dibambula per atrium exponenti. utinam copia inspiciendi daretur archetypi contextus. quaesivi diu et solícite, sed frustra. confido tamen in Graeca, si uspiam extet, oratione nullam pror-

sus reperiendam *atrii* mentionem. et quod Phrantzes *dibambula* in plurali posuit, significare puto voluisse gemina candelabri brachia, quorum suam unumquodque sustineret lampadem. quis enim neget perapte cadere sensum istum in haec verba *cum lampadibus ad dibambula*?

Opponi adversus haec posset ex modo laudato Balsamone, singularem imperatoris fuisse praerogativam praeviis duabus per ecclesiam incedere lampadibus, qualis nec patriarchae ac ne ipsi quidem imperatrici tribuebatur. his enim tradit Balsamon singulas tantum praeferi solidas lampades. ad hoc duplex responsio mea est. prior: non omnia quae primis auspiciis ineundae dignitatis quibusdam magistratibus legitime dabantur, eadem itidem quotidiano vitae usu tribui. quot ceremoniae imperatoribus, regibus, aliis principibus inaugurandis adhibentur, quas nefas est ultra illum diem repeti? sic et in patriarchis Constantinopolitanis institutum fuisse potuit ut prima dumtaxat ordinatione dibambulo honorarentur, reliqua vita cum prodirent per ecclesiam, non nisi monobambulum ipsis praeiret, ut multis hodie episcopis primo ingressu in urbes suas umbellae honorem dari videmus, qui postea negatur. altera: satis magnum esse discrimen inter Balsamonis et Pachymeris aetatem. nam centum fere annis Balsamon Pachymere antiquior est. eo autem intervallo multa constat in magistratuum ecclesiasticorum et saecularium praerogativis et honoribus fuisse immutata. unde pronum est creditu ab imperatoribus schismaticis, suum Constantinopolitanum thronum ad invidiam et depressionem etiam omnium primi Romani ambitiose attollere certantibus, facile isto spatio concessum ut, cum antea unius praelatione lampadis patriarchae honorarentur, deinceps bilychni quoque lucerna (qui erat antea solis Augustis reservatus honos) ante ipsos portata conspicui ambularent in ecclesia, tam prima potestatis usurpatione quam deinceps. eligit igitur aequus lector utrum malit, an aetate quoque Balsamonis

P 472 Constantinopolitanos patriarchas in prima consecratione usos Dibambulo, in reliquo, etiam solemnitatum magnarum, per ecclesiam incesu Monobambulo contentos; an neutrum dum Balsamon scriberet concessum ipsis, utrumque, aut saltem prius, ante hanc editam a Pachymere historiam Byzantinis fuisse antistitibus per suos principes indultum. confirmatur prior responsio ex eo quod ait Balsamon, episcopis praeter patriarcham et paucos eximie honoratos, ut Cypri et Bulgariae archiepiscopos, fuisse caeteris negatam in processu per ecclesiam, solemnibus etiam diebus, unius praelationem lampadis; qua tamen illos in prima saltem inauguratione fuisse cohortatos vix potest ob superius dicta dubitari. quidni ergo sic dicatur de patriarcha quoque, in prima illi inauguratione dibambulum concessum; in reliquis ceremoniis monobambulum dumtaxat. superest ut veriloquium vocem ista-

rum *μονοβάμβουλον* et *διβάμβουλον* inquiremus. puto equidem e Latina voce *obambulus* deduci, et ut rem ita nomen in aulam Romae novae e veteri migrasse. in aulam dico, non in ecclesiam. nam praelationes lampadum episcopis usque ab Apostolicis in Asia usitatas temporibus scio. Augustis quidem ignem praelatum prius Romae quam Constantinopoli fateri necesse est, cum iam Commodi aetate solemne Romae esset ignem Augustis praeferri. Herodianus l. 1: *Λουκίλλα ἦν τῷ Κομμοδῷ πρεσβυτάτη πάντων ἀδελφῆ. αὕτη πρότερον Λουκίῳ Βῆρω αὐτοκράτορι συνώκει . . . ἀλλ' ἐκεῖ συνέβη τὸν Λούκιον τελευτῆσαι, μενόντων τῇ Λουκίλλῃ τῆς βασιλείας συμβόλων, Πομπηϊανῶ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐξέδοτο. οὐδὲν ἦتون μέντοι ὁ Κόμμοδος ἐφύλαττε τὰς τιμὰς τῇ ἀδελφῇ· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τὸ πῦρ προεπόμπενεν αὐτῆς.* en Herodianus Augustis Romae imperantibus tanto ante Constantinum et uxoribus eorum ignem quaqua incederet praelatum docet, et (ut hoc obiter admoneam) solus docet, ne miremur ab uno interdum auctore scripto notata reperiri quaedam olim usu vulgatissima ideoque quod tunc essent notissima literis scribentium non expressa. sic fuisse in usu quondam et pretio quendam honorem *bisellii* vocatum (quem est verisimile situm fuisse in praelatione *sedis geminae* aliquibus eximie concessa) ex una nuper exscripta et vulgata constat per virum doctissimum Chimentellium Pisani marmoris inscriptione, reliquis ea de re vetustatis monumentis silentibus. unde nec si primus et solus Pachymeres istam de qua nunc agimus dibambuli vocabulo designatam geminae lampadis ante patriarcham Constantinopolitanam praelationem memoriae prodidisset, mirari prudens lector aut suspectam unius habere fidem propterea deberet. sed quod coepimus agamus de origine vocis *dibambulum*. credo equidem ministrum qui lumen imperantibus Romae praeferreret vulgo dictum *obambulum*, quin et instrumento aut vasi quo is igni portando uteretur eandem quoque appellationem accommodatam usu populari; et translata per Constantinum e Roma veteri in novam sede imperij, et translata per Constantinum e Roma veteri in novam sede imperij, nomen idem Latinae originis Graecis literis signatum. ac cum forte postea excogitati gradus essent in participatione huius honoris, ita ut fax aut lampas unica ante quosdam portaretur, ante alios duplex, explicatam istam differentiam vocibus Graeca forma compositis, ita ut instrumentum unicam gerens lampadem *monobambulum*, geminas habens *dibambulum* vocaretur. dicet aliquis commodius *dibambulum* dictum videri posse quasi *dibampulum* ab *ampulla*, mollito p in b. atqui si hoc esset, *monambulum* ex analogia formari debuisset. agnoscamus ergo in voce *monobambulum* veram tam *monobambuli* quam *dibambuli* originem Latinum vocabulum *obambulum*. haec mea circa *dibambulum* coniectanea, ut soleo meo iudicio diffidere, cum aliis discutienda obtuli viris eruditis, tum doctis-

simo et mihi amicissimo Dominico Magrio theologo ecclesiae Viterbiensis; qui rem adeo probavit ut statim, quae dudum scripserat in suo Onomastico ecclesiastico duabus iam editionibus vulgato, quaeque in tertia, in qua nunc praelum laborat, decre-
P 473 verat ponere de notione vocis *dibambulum* opinioni Meursii et Martinii consentanea, in meam sententiam reflexerit.

Hactenus de his scripseram, cum forte incidit in meas manus historia Graeca concilii Florentini, auctore, ut nuperus editor vocat, Sylvestro Sguropulo: alii Syropulum dictum volunt in hoc ego libro reperi luculentam confirmationem coniecturae de *dibambulo* meae, quam tacitam transmittere praevericari sit narrat is scriptor c. 17 sect. 3 p. 62, cum esset patriarcha Constantinopolitanus in procinctu desideratae sibi navigationis in Italiam ad concilium illic celebrandum et concordiam ecclesiarum statuendam, voluisse, repugnante Syropulo et aliis quibusdam in schismate et odio Latinorum obfirmatis, portari secum vasa sacra omnia sanctae magnae ecclesiae: *πατριάρχης παρεκελεύσατο ετοιμασθῆναι καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πάντα τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, δυσχεραίνοντων δὲ ἡμῶν* etc. ea occasione, cum sacra illa vasa recenserentur in sarcinas liganda, quae ipsorum aevo aut longo usu passa quippiam fuerant, reconcinnata ac restaurata sunt; in quo dum elaborant artifices, contigit offerri eis tria *ῥιπίδια*. Creygtonus inscite *pyxides* vertit. *ventilabra* enim illa vox sonat, aut ut auctor antiquus vitae S. Petri Cavensis apud Henschenium die 4 Martii c. 4 scribit, *flabella*. verba eius hic ponam, quia usum τῶν *ῥιπίδιων* in sacro indicant: *cum Teresini in ecclesia S. Ioannis missas (S. Petrus Cavensis) celebraret, et quidam flabelli ministerium negligenter exhiberet, lampadem impulit et oleum super altare fudit.* erant nempe *ῥιπίδια* laminae tenues in alarum formas extensae, quae circa Christi corpus, dum in altari stabat, a ministris movebantur. istiusmodi instrumenta tria e pretioso fusa metallo, sed contusa aut maculosa ideoque reparationis egentis, haudquaquam fuere, ut alia, in priorem reflecta et eliminata figuram, verum in unicum conflata *dibambulum*. *ἀντὶ τοῦ ἐδρασθῆναι καὶ εὐτρεπισθῆναι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἠντρεπίσθησαν . . . εἰς διβήμβουλον μετεσκευάσθησαν, τῆς μορφῆς τῶν ἑξαπτερόγων ἀποπτύσεως ἢ ἀπελασθελίσης, εἰπεῖν, ἐξ αὐτῶν. priori forma in iis sculpta Cherubinorum sex alis instructorum avo-
lante aὐτῶν inde, ut sic dicam, expulsa.* en ergo ex relatione Syropuli, tres laminae argenteae simulacris Cherubinorum celatas, in unum conflatas *dibambulum*. restat videre quid tandem rei esse *dibambulum* existimaverit, immo certo scierit, et ex publica tunc omnium notitia innuere satis habuerit Syropulus idem. intelligitur id ex quadam ipsius auguratione inde captata; quam his verbis mox explicat: *καὶ ἀντὶ τοῦ θεῖα ἐναποτίθεσθαι τραπέζῃ, ὡς ἱερὸν ἀνάθημα, τὸ δὲ λαμπαδοῦχον περιάγεσθαι φῶς κἀκείσε,*

καὶ ὡς ἐτυχεν ἀποτίθεσθαι καὶ ῥητῆσθαι προοίμιον, εἶπεν ἄν τις τοῦτο τῆς ὄσον οὐκω γενησομένης παρατροπῆς τοῦ καθάρου καὶ ἀκίβδηλου τῆς ἐκκλησίας δόγματος. haec sonant. ex ista conflatione trium ventilaborum ex argento formis Cherubinatorum celatorum, in unum dibambulium, consecutum esse ut illa materia exçiderit honore quo dignata prius fuerat, insidendi sacrae mensae et ex ea speciem augustam ostentandi circum venerantibus, deiecta vero fuerit in usum longe viliores, quippe facta candelabrum huc illucque portabile et deponi aut proiici ubivis solitum. quam rem Syropulus, qui negotium conciliationis ecclesiarum Graecae ac Latinae nec suscipi unquam voluisset nec perpetratum admisit, in omen rapuit mox secuturae perversionis puri et sinceri ecclesiae dogmatis; qualem evenisse, sancita, unanimi Orientis cum Occidente consensu, in sacro Florentino concilio doctrina processione Spiritus Sancti ex patre filioque, hic pertinax in haeresi et schismate scriptor temere ac blasphemè non veretur affirmare. illud tamen haec eius impia divinatio mihi affert commodi, ut ex ea manifeste appareat *dibambulium* aliud nihil quam *λαμπαδοῦχον*, instrumentum lampadibus gestandis in pompa praeferrì patriarchae solitum, quale is processuro in Italiam sibi, quo maxime augustam rerum suarum speciem praerberet Latinis, cursasse ut quam speciosissimum mole ac forma pararetur, hinc intelligimus; unde in id unum materia quae tribus altaris vasis suffecerat, est impensa. et pertulit revera suum istud sic fustum P 474 cumque *dibambulium* Iosephus Constantinopolitanus patriarcha Florentiam, idque ibi solemnè suo ad papam accessu ostentare studuit. audiatur idem Syropulus c. 24 sect. 4 p. 99: εἶτα διεμνηύσατο ὁ πατριάρχης τῷ πάπῃ ὡς βούλεται καὶ ἰδεῖν αὐτόν, καὶ ἵνα τάξῃ ἡμέραν καθ' ἣν ἀποδέχεται τοῦτο ποιῆσαι. deinde significavit patriarcha papae velle se ipsum visere, rogans ut diem admissioni assignaret. Paulo post ἐπιστάσης οὖν τῆς ἀποταχθείσης ἡμέρας, cum praestituta dies advenisset, ait Syropulus patriarcham inter caetera quae ad pompam sui versus papae palatium processus commendandam providit, iussisse ut sibi *dibambulium* et *dicanicium* praeferrerentur: ἐπέταξε δὲ ἵνα κατέχουσι καὶ τὸ διβάμβουλόν καὶ τὸ δικανίκιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ. est *δικανίκιον* *dicanicium* aliquid simile baculis illis aut contis argenteis specie clavarum (vulgo *massas* vocant) quas praeferrì videmus S. R. E. Cardinalibus, dum solemniter incedunt; qualium Graecis patriarchis usitatorum meminit Chronicon Constantinop. his verbis: ἰδίαις χερσὶ δέδωκεν αὐτῷ δικανίκιον πολλοῦ ἄξιον, ἧτοι φάβδον ἀργυρᾶν περικεχρωσμένην. propriis manibus dedit ipsi *dicanicium* magni pretii, sive virgam argenteam circumauratam. motam vero pergens Syropulus fuisse refert patriarchae controversiam de praelatione *dibambuli* et *dicanicii*, dicente illi magno chartophylace ὅτι ἐνταῦθα οὐδὲν ἀνήκουσι προηγῆσθαι ταύ-

τα, καὶ εἰ ὁλοεῖς, καταλειφθεῖτωσαν. *haec hoc loco praegestari nihil attinet; quare, si tibi videtur, relinquuntur.* contra tamen tendente patriarcha, convenit ad extremum solius dibambuli praelationem omitti. ὅμως ἀφῆκε τὸ διβάμβουλον. candelabri bifidi praegestatio, tamquam ab usu in Italia recepto nimis aliena, vel aliam quamlibet ob causam, ultro a patriarcha remissa est: *dibambulo domi relicto. potuitne clarius adstrui a me prius tradita διβαμβούλου notio? tamen hoc mihi Syropuli suffragium eripere Creyghton interpretis conatur: quo successu, videndum modo restat. ille priori ex indicatis locis, c. 17 sect. 3 p. 62, verba illa τὰ δὲ (hoc est τρία ρηκίδια) εἰς διβάμβουλον μετεσκευάσθησαν sic vertit: sed haec . . . tres pyxides in unam, sed eandem et geminam ampullam prodire.* idem porro in notis ad eum locum docet: *dibambylum esse a Latina voce ampulla, sonareque ampullam bigutturam gemino ore seu epistomio superne hiantem.* debuerat autem addere quem usum tale vas habuerit, aut quam ob causam ituro in Italiam patriarcha instrumentum eius formae tam sollicite paratum fuerit, tribus etiam sacris ex altari vasis in id conflatis: contentus erroris damnare Gretserum Iesuitam, quod lib. Comment. in Codin. 3 c. 1 p. 217 *dibambylum cum lampade confundit.* id vero Gretsero falso imponitur. is enim ibi tantum dicit sibi alias non displicuisse διβάμβουλον dici *aurum contum cui lampas imponebatur, sed se in alia mente nunc esse.* quod etsi non mutasset sententiam, dici non posset eum *confudisse dibambylum cum lampade.* aliud enim est *lampas*, aliud *contus gestans lampadem.* quodsi contus intelligatur bifidus duos quasi ramos protendens, quorum quisque in summo habeat loculum capiendae lampadi aptum, veram διβαμβούλου expressisset Gretserus formam; et si audiret suum Syropulum Creyghton, idem ipse sentire debuerat. sic enim non laboraret in divinando quorsum is λαμπαδοῦχον instrumenti lampadibus gestandis accommodati mentionem v. 85 faciat, ponens id vocabulum tamquam synonymum διβαμβούλου. at nihil mirabilius est quam quod omnium horum oblitus Creyghton, dum c. 24 sect. 4 p. 99 iterum illic memoratum a suo Syropulo διβάμβουλον interpretatur, *aestivum papilionem* id appellat. et Notarum p. 18 hunc locum indigens sic scribit: *διβάμβουλον in hoc loco omni dubio procul velum significat umbratile. . . illud enim velum dum, ut umbram arceat, a conto longiori supra capitis fastigium explicatur, incurvum et cameratum fornitem repraesentat, dum rursus ad contum reducitur, ventrosam lagunculam aut ampullam.* in his non quaero cur dicatur *umbrella*, sive, ut Creyghton loquitur, *aestivus papilio, umbram arcere*, cum soli potius *ar-*

P 475 *cendo* et umbrae faciendae comparatum eiusmodi instrumentum sit. illud etiam atque etiam explicare Creyghtonum ne gravetur, rogo, qua tandem ratione metallum *trium pyxidum* conflare in

unum *aestivum papilionem* sive umbellam potuerit. sed omnia haec arbitranda aequo et erudito lectori permittantur: interim dum, quae multa nos vocant alia, prosequimur.

διωρία p. 389 v. 8. videri posset *διωρίαν* hic dici duarum horarum spatium, sicut *trihorium* (Ausonio poetae usurpata vox) tres horas indicat: sed non est ita. nam glossae veteres universim exponunt *διωρία intercapedo spatium*. et Suidas: *διωρία ἀνακωγή*, quod probat adducto statim loco ex quodam, ut apparet, historico: *δόξαν δ' ἐπανεῖναι τὴν πολιορκίαν, καὶ διωρίαν βουλῆς τοῖς στασιασταῖς παρασχεῖν*. cum autem esset *visum remittendam oppugnationem urbis et spatium deliberandi seditionis dandum*. ergo et in hac reliqua historia noster aliquoties *διωρίαν* pro mora et spatio, quo cessatur aut deliberatur, ponit, ut p. 497 v. 12: *ἐν διωρίαις ἐτίθει τὰ κατ' ἐκείνον*. utitur et hoc vocabulo S. Abbas Nilus in epistola iuxta editionem nostram 150 p. 159 (in posteriore et longe pleniore Allatiana est 213 l. 3 p. 396, inscripta Rodomino, cum in archetypo unde descripsi Mediceo codice olim legerim ego et ediderim Rhodonymo). ibi ergo haec loquentem facit sanctus pater peccatorem impenitentem in iudicio supremo: *οἶμοι πῶς ἐκουσίας ἀπάλεσα τὴν διωρίαν τοῦ παρελθόντος χρόνου! he! mihi, quod volens passus sum effluere in vanum spatium transacti temporis ad poenitentiam concessum!*

ἐγκλητεύειν p. 370 v. 9. an *ἐγκλητεύειν* reperiat in alio Graeco auctore, dicant qui omnes me diligentius legunt. mihi, etsi alibi non occurrerit, non fuit dubia eius notio, utique recordanti *ἐγκλητον δίκη* vocari litem de cuius iudicio provocatum sit; et forum in quo ex provocatione disceptatur, *ἐγκλητον δικαστήριον*.

ἔφρασις p. 113 v. 8. verba haec referuntur ex tomo Gregorii Cyprii Constantinopolitani patriarchae. *εἰ δὲ καὶ παρὰ τῶ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῶ τὸ διὰ λόγον εὐρηται προβολυς, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ πνεύματος πρόοδον ἢ λέξις δηλοῦν βούλεται ἀλλὰ τὴν εἰς αἰδῖον ἔφρασιν*. cum saepius paucis his versibus repetatur vox *ἔφρασις*, semel tantum codex noster eam exprimit addito *ν*, alias *ἔφρασις* scribens. unde verebar equidem corrigere tot loca indicio unius, nisi animadvertissem codicem Vaticanum constanter *ἔφρασιν* scribere. inde intellexi sic revera scriptum a Pachymere, more utique recepto aliorum, etsi nonnusquam *ἔφρασις* quoque legitur. sed maioris momenti fuerit notionem scrutari vocis huius. vulgo video a summis theologis Graeca Latine reddentibus *ἔφρασιν*, *ἔφραστορίαν*, *ἔφραστορικὸν πνεῦμα* enuntiationis significato declarari. non reprehendo. iure tamen meo visus mihi sum posse hoc nomen ducere ab *ἐφραίνω*, quatenus sonat *eluceo*, ut *ἔφρασις* recte vertatur *explendescencia*. quod commodius ad subiecti loci sententiam, ni fallor, accidit.

P 476 *ἐνικανόω* p. 108 v. 13. huius verbi satis in libris quos viderim rari notionem e paraphraste Vaticano sumpsit, totum hunc locum sic reddente: *ἐκατὸν πενήκοντα χρυσίνους αὐτοῖς ἔδωκέν-σαστο.* sic ille coniungens quae auctor discreverat, centum aureos Vecco, quinquaginta Meliteniotae suppeditatos memorans. cui quatenus simpliciter donandi significatum vocabulo *ἐνικανούτο* subiicit, adhaereo defectu melioris auctoris; interim tamen suspiciens assignationem annuae pecuniae istas summas aequantis, duobus exulibus in alimenta et usus vitae caeteros praebendae, isto vocabulo indicatam a Pachymere; ut dicere voluerit, cum eatenus nihil constituisset imperator de victu captivis duobus suggerendo, tunc per Alexandrinum patriarcham et logothetam ipsis assignari e fisco curavisse annuas pensiones, Vecco quidem auroreorum centum, Meliteniotae vero quinquaginta.

ἐννατίζειν p. 519 v. 7. codex optimus Barberinus in contextu habet *ἐννατίζειν*: sed meliorem, ut opinor, idem lectionem in margine suggerit, *ἐνατίζειν*, pro quo Vaticanus *ἐννεάζειν* exhibet. nos ad marginalem lectionem probam illud ex duobus aliis contulimus, ut τὸ ν geminarem. cum enim hoc verbum, ut mox ostendemus, formetur, ab *ἐννάτη*, quod frequentius per duplex ν scribitur, rectius putavimus *ἐννατίζειν* quam *ἐνατίζειν* dici. etsi nos non fugit scriptionem τοῦ ἐνάτη pro ἐννάτη non modo ut probam defendi ab Eustathio ad Iliad. β p. 223 ed. Rom. sed etiam ad Iliad. θ p. 712 commendari tamquam *λογίοις* eruditae usurpatam, ut dent locum ingeniosae traiectioni literarum, qua *ἐνατον* in *νέατον* mutetur: *nonum* quippe per *ἐνατον* signatum, cum sit ultimum in numeris simplicibus, *νέατον* idem quoque est: haec enim vox sonat *novissimum*. at mihi quidem haud placet haec argutia, quae vocabulum ab origine sua divellit. si enim *ἐνατον* quasi *νέατον* dictum est, iam hoc numeralem nomen a suo numero *ἐννέα* non derivabitur; quod absurdum videtur. ut sit, scriptum a Pachymere *ἐννατίζειν* cum ν duplici, ex scriptura contextus et Vaticani codicis non temere, ut puto, auguror; existimoque usitatum in monasteriis hoc verbum ad indicandam refectionem corporis semel in die dumtaxat, nec prius hora ab ortu solis nona, usurpatam; quod diebus religioso ieiunio sacrae tantum olim fiebat. nunc vero Athanasius patriarcha ita quotidie fieri iubebat *μονοφαγίαν δι' ἔτους ἑξακριβοῦμενος*. nimirum qui ad necessariam observantiam monastici instituti pertinere duceret toto anno non nisi semel in die comedere, idque non ante horam a meridie tertiam, a solis ortu nonam, sic per monasteria fieri quotidie iubebat, *ὡς καὶ ἐννατίζειν αἰεὶ* hoc est; ita ut inde sequeretur semper monachos hora dumtaxat nona ieiunium solvere, etiam festis domini et Paschalibus. legitima videlicet in coenobiis iam olim, quo die ieiunabatur, refectionis hora nona erat; prout demonstrare possem multis testimoniis veterum, nisi

eum laborem praecoccupasset Rosweidos noster in Onomastico ad Vitas Patrum, verbo *nona hora*, quem vide. in confirmationem hactenus dictorum noster hic idem auctor inferius p. 618 v. 1, quasi explicans quid' prius vocasset *ἐννατίζειν*, ait Athanasium coëgisse *μοναχοὺς μονοφαγίαν κατ' ἐννάτης δι' ἔτους ἀσκεῖν: μοναχος ieiunare quotidie per totum annum, semel tantum in die, idque non ante horam nonam comedendo *)*.

ἐξαγώνια p. 284 v. 20. etiamsi vulgo grammatici *ἐξα-* P 477 *γώνια* dici censeant quasi *ἕξω ἀγῶνος*, quae sint extra certamen, nihil ad causam attinentia, *ἀπροσδιόνυσα*, videor mihi tamen vel ex hoc nostri loco non temere suspicari, significari eo vocabulo quae Latini *subseciva* vocant, ultra mensuram rectam excedentia in partitionibus agrorum. cum enim agrimensio per lineas fiat invicem ad rectos angulos sectas, saepe in campis obliquae figurae contingebat abundare spatium aliquod extra angulum *ἕξω γωνίας*, quod *ἐξαγώνιον* Graeci, Latini, ut dixi, subsecivum vocarent, saepe per haec vocabula utrique tropo quodam indicantes res accessorias nec praecipue intentas, sed quae auctarii loco ad primarias accumuluntur, sicut istae subsecivae agri partes alteri confinium colonorum addebantur. *πάρεργα* Graeci aliter appellant, quibus praecipue intentum designans respondet *τὸ προύργον*, quod et hic noster usurpat.

ἐξάντης p. 265 v. 19. scio *ἐξάντην* vulgo putari dictum quasi *ἕξω ἄτης*, sine noxa, *incolumem, indemnem*. cuius notio- nis in Phaedone Platonis exempla leguntur. sed non quadraret ad loci sententiam interpretatio, quae istis vocabulis hic uteretur. non enim ideo vocabant Bulgari ad regnum Michaëlem Constantini regis quondam sui filium, quod eius cum spe successus inchoandi negotii tempus nunc esse putarent, cum adversa stirpi Constantini potentia Tocharorum in Bulgariae confinio dominantium staret incolumis: sed id volunt significare, infirmam esse modo illam minusque quam prius formidabilem, unde occasionem offerri non aspernandam censebant Michaëlis in paterni regni possessionem reduceudi. nec abludit ab origine ac veriloquio iam

*) Post haec scripta reperi verbum *ἐννατίζειν* hoc ipso quem hic exposui significatu usurpatum a S. Theodoro Studita in Laudatione fune- bri S. Platonis monachi; quae ms. servatur in cod. Vaticano 1660. in ea oratione paulo ante medium referuntur haec verba Antonii monachi, qui discipulus et minister fuerat S. Platonis dum adhuc viveret: *ἄρογ φησι τῷ πατρὶ καὶ κύματος πρὸς λαχάνοις καὶ ἀροδορῶσις, ἢ καθ' ἡμέραν ἐννατίζουσα ἀνέλαιος διατροφῆ, πλὴν κυριακῆς καὶ ἑορτῆς, καθ' ὡς εἰώθει δημογράφεος εἶναι τῇ κοινῇ ἀδελφότητι.* ubi vides *ἐννατίζουσαν διατροφῆν* vocari, refecionem hora nona sumptam. hoc enim totum testimonium sic Latine sonat: *panis (inquit) patri, et faba cum oloribus ac teneris fustigiis stirpium, quotidianum erant sine oleo alimentum, nona non prius hora sumi solitum; nisi dominica esset aut festum: quibus diebus communi cunctis fatribus mensa consueverat vesci.*

indicato vocis huius haec secunda notio. nam *ἔξάντης* ex vi etymi proprie sonat eum qui ex gravi noxa primulum emergere incipit et *ἔξω ἄτης* esse. itaque votum est febre laborantis et morbo periclitantis sontico, illo versu expressum quem recitat Etymologici auctor, ὃ Ζεὺ γενέσθαι τῆσδὲ μ' ἔξάντην νόσου. *da Iupiter evadere me periculum huius morbi.* iam porro sanus esse dicitur, cuius remittens aut penitus cessans febris spem rediturae valetudinis relinquit integram. cuius rei quia somnus in acute febrientibus interdum signum est, discipuli dormire languentem Lazarum a Christo audientes aiunt Ioan. 11 12: *κύριε, εἰ κοιμήσῃται, σωθήσεται. domine, si dormit, salvus erit.* ergo cum, quem Hippocrates *ἔξάντην* dicit, Galenus *ὕγιή sanum* interpretatur, sic intelligendum putarim, ut malo defunctum et febre purum velit dicere: nam et hi dicantur *ὕγιασσειν*, licet ad plenum robur integri vigoris nondum confirmati sint, sed adhuc debilitatem imminuturum morbo virium sentiant. ac forte more suo Hesychii glossae in animo habuerit Pachymeres haec scribens, ubi legerat: *ἔξάντης ὁ τῆς νόσου ἔξω ἄν.* qui autem e morbo recens emergit, debilis videlicet imbecillisque adhuc est, quales tum videri poterant Thcharorum Bulgariae finitimorum opes, utpote qui paulo ante bello inter se civili, ducibus hinc Tuctaī inde Noga, ad internecionem usque conflixerant, secuta inde miserrima desolatione totius ipsorum regionis, et paucis admodum ipsorum Tzacame fugientem in Bulgariam secutis, nuper illic oppressis praevalente Osphenthisthabe. unum superest dubium, cur Pachymeres in secundo casu *ἔξάντης* scribat: nam in primo accipi non potest, cum tribus mox adiunctis femininis genitivis coaptetur *φανελας Τοχαρικῆς ἔξουσίας.* an error hic agnoscendus et *ἔξάντους* rescribendum, contra fidem P 478 cōdicum optimorum B et A? nam Vaticanus hoc de more omisit. an potius existimandum, e nominativo feminino *ἔξάντη* patrium hunc casum a nostro duci? quod vereor ut analogia et recta grammaticae ratio permittat.

ἐπιτύμβιον p. 66 v. 5. agit de Nicandro Lariseno irridente Andronicum olim episcopum Sardensem, postea monachum, sed per ambitionem e vita monastica reversum ad dignitates; quibus subita conversione sortis eiectus, multis quos irritaverat ludibrium debuit, in primis Nicandro isti eius opera episcopatu pulso. qui ut Andronico exprobraret ambitiosam eruptionem e statu monastico, monachicum ei *ἐπιτύμβιον* iniēct, ipso statim reciente. non reperio alibi hanc vocem, sed manifeste docet hic ipse locus capitis tegmen monachorum proprium sic dictum; unde et cucullum Latine reddidi, et mox in repetitione rei eiusdem ecclesiastica usurpatam scriptoribus pro cuculli synonyma caputii vocem adhibui. videri possit cucullum monasticum ideo dictum *ἐπιτύμβιον* quod cum vestis ipsa sit quasi sepulcrum monachi, cucullus extet velut apex ac fastigium tumbae.

Ἰσκαμματισμένος p. 115 v. 11. quid sit hoc loco *Ἰσκαμματισμένος* minus mirum est ignotum mihi esse nusquam alibi tale vocabulum nacto, cum ne Vaticano quidem paraphrastae vocis huius potestas perspecta fuerit, prout apparet ex eo quod *Ἰσκαμματισμένος* viri nomen intelligit distincti a Moschampare, huius videlicet in chartophylacis officio successoris. sic enim ab eo hic locus redditur: *συμβάν δέ τι καί περὶ τὸν Ἰσκαμματισμένον χαρτοφύλακα καὶ Μοσχάμπαρα. ἔχοντες οὖν οὗτοι καὶ τὸν Πεντεκκλησιώτην ἐνεκότουν τῷ πατριάρχῃ.* ita ille, tres ponens, ubi satis manifeste duorum tantum auctor meminit, Moschamparis ex chartophylacis et Quinqueecclesiensis antistitis. nam cum nominasset *Ἰσκαμματισμένον χαρτοφύλακα*, mox exponens quis is esset et quam ob causam *Ἰσκαμματισμένος* diceretur, parentheses inserit qua docet Moschamparem officio chartophylacis, prius quam haec fierent quibus se narrandis accingebat, decessisse, hoc ipso indicans *Ἰσκαμματισμένον χαρτοφύλακα* hic a se positum pro ex-chartophylace sive chartophylace exauctorato. quid *σκάμμα* sit et quid *τὰ Ἰσκαμμένα*, nemini est ignotum non plane peregrino in Graecorum librorum lectione. quid autem hic comminisci verisimilius possumus quam vel finxisse Pachymerem verbum *σκαμματίξιν* ex nomine *σκάμμα*, vel id verbum aut apud auctorem nobis incognitum repertum aut usu vulgari sermonis Byzantini tunc tritum suae historiae inseruisse. excogitari porro duplex potest notionis talis huic participio *Ἰσκαμματισμένος* hoc loco inditae ratio. prior quia tabularium ecclesiasticum, cui custodiendo praepositus erat chartophylax, credibile est in loco septis circumdato fuisse servatum. septa autem *Ἰσκαμμένα*, et *σκάμμα* locus fossa et vallo circumclusus dicitur; unde *σκαμματισθεὶς* aut *Ἰσκαμματισμένος* dicatur, qui septo ecclesiastici archii excesserit iure amisso illic praesidendi post chartophylacis officium amissum. est praeterea *σκάμμα* magis proprie locus certaminis. Hieronymus ad Pammachium: *cur tu omissis super quibus pugna est, de scammate et loco certaminis egrediens, in peregrinis et longe alienis disputationibus immoraris?* sic sanctus doctor; ex quo liquet usitatissimo significato *σκάμμα* dici septum intra P 479 quod certant athletae, quod Galli *champ-clos* vocant. hinc altera ducitur causa cur a Pachymere Moschampar chartophylax dici *Ἰσκαμματισμένος* potuerit. commiserat enim is sese cum Vecco in celebri illo colloquio l. 1 c. 35 narrato, contra eum disputans, sed infelici successu: nam quae dixit adeo valide sunt a Vecco retusa, ut ab ipso patriarcha, cui tunc Moschampar militabat, reprobata sint. quare quod victis athletic et septo pulvis convenire videbatur *Ἰσκαμματισμένος* sive *ἔξωσθέντος ἐκ σκάμματος* vocabulum, adaptaverit hic noster Moschampari.

εὐφρηγς. vol. I p. 32 v. 3 sic Pachymeres, causam morbi quo gravi et longo laboravit imperator Ioannes Lascaris indicans,

scripsit: τὸ δ' ἦν, ὡς ἴσκειν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ εὐφυνὲς ἐκείνω καὶ ὑπὲρ τὸ προσήκον ἦν. haec ego in hunc modum verteram: *origo eius verisimiliter imputabatur naturali effervescentiae cordis; quam et causam ei fuisse rer ruboris in vultu flagrantis.* super his edita iam priori parte illa Pachymerianae historiae convenit me vir et dignitate illustrissimus et ingenio ac eruditione praestans, idemque humanissimus ac mei longe supra meritum amans; et mirari se dixit quod τὸ εὐφυνὲς, quo vulgo ingenium, industria, bona indoles, in classicis auctoribus signatur, ego ad vultus ruborem contulerim. huic ego gratias prolixè habitis, et ex vero significata docilitate mea ad obtemperandum recta monentibus, ostendi quid secutus a nota vocis eius notione deflexissem. et ille me audito, innuere non est gravatus sibi satisfactum. quia vero eruditis quoque aliis lectoribus simile quidpiam occursu eius loci venturum in mentem est credibile, quae illi respondi, palam hic exponere operae pretium putavi. non me latet εὐφυνὲς adaptatum homini plerumque sonare τὸ δεξιὸν τοῦ νοῦ καὶ εὐπεφυκὸς πρὸς τὸ μαθεῖν, industriam et facilitatem quandam acris ingenii. sed et scio Hesychium εὐφυνῆ explicare per ὠραῖον formosum. formae autem partem in vultu quis neget ruborem esse? et quid aliud ad formam pertinens ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου *ex naturali fervore cordis*, quam ruborem hic dici existere verisimiliter comminisci potui? recte Eustathius ad Iliad. β p. 172 ed. Rom. ζητέον ὡς διττὴ ἡ φυνή, ἡ μὲν κατὰ τὰ ἐκτός . . . δεξιότης οὕσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἤκουσα τῷ κάλλει . . . ἀφ' ἧς καὶ πρόσωπον εὐφυνὲς . . . καὶ αὐτὴ μὲν ἡ κατὰ σῶμα φυνή . . . ἑτέρα δὲ κατὰ νοῦν, ὅθεν καὶ εὐφυνὲς ὁ εὐφρων εἰς τὸ εἰδέναι. vides hic clare distingui duplicem vim verbi εὐφυνὲς, quarum ad mentis acrimoniam una, ad corporis ac vultus speciem pertineat altera. iuxta priorem nequaquam hic Pachymerem locutum suadet, quod sit inconsequens promptitudinem ingenii nimiae ac morbosae cordis effervescentiae tamquam proprium effectum assignare, praesertim cum mox addat rem plane contrariam, nempe *fuligines ex isto cordis incendio sursum in cerebrum perlatis rationis in Ioanne Augusto usum perturbasse.* haec enim est sententia verborum illorum: οὐ στέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κἀντεῦθεν ἐκτραπομένου τοῦ εἰκότως, ὡς μηδὲ χρησίμους πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις. quin et dum reputo Pachymerem lectione antiquitatis plenum potius in scribendo respicere quid apud auctores viderit quam curare quid minus ipso tritus in veteri eruditione lector intellecturus statim sit, in animo, cum haec chartae illineret, habuisse simul illos Homeri versus Iliad. δ τοῖοι τοι Μενέλαε μιάνην αἵματι μηροὶ εὐφυνὲς, simul Plutarchi ex libro πρὸς ἄν τις αἰσθοῖτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ locum hunc de iuvene progresso iam in studio virtutis: ἀλλὰ καὶ προσαγορευθεὶς

ὑφ' ἑτέρου ταύτη τῇ προσηγορίᾳ (φιλοσόφου) φράσαιεν ἂν εὐφροσύνης νέος, ὥστ' εἰπεῖν μειδιάσας καὶ ὑποκλήσθαις ἐρυθρήματος, P 480
 οὗ τις τοι θεός εἰμι, cum in primo cruentam rubedinem, in altero verecundum ruborem faciei, coniuncta cum vocabulo εὐφροσύνης videret, illud in sua descriptione posuisse, animo indicandi conspicuum ardorem vultus flagrantis, qualem in Ioanne Lascari ex cordis inflammatione, ut credebat, ortum observaverat.

Ζευξίππου φυλακῆ vol. I p. 619 v. 9. agit de Latinis captis ad Bellagradam, quos Constantinopolim ductos et illic ostentatos plebi, deinde ait historicus in hunc quem vocant τῆς Ζευξίππου Zeuxippi carcerem fuisse conclusos. nullum vidi idoneum auctorem qui fuisse Constantinopoli carcerem sic dictum doceat. Procopius l. 1 de Bell. Pers. p. 70 ed. Reg. et l. item 1 de Aedif. p. 23 βαλανείου βαλνεί publici meminit quod ὁ Ζεύξιππος vocaretur. Nicephorus item Callisti l. 9 c. 9 p. 697 ed. Paris. δημόσιον λουτρόν περιφανές τε καὶ μέγιστον, publicum lavacrum conspicuum et maximum, τὸν Ζεύξιππον fuisse nominatum tradit. Thermas a Severo conditas has ferunt in templo Διὸς Ζευξίππου Iovis equos iungentis seu curru subiunctis equis tracto vehentis, quod Ζευξίππου vox indicat, fortasse sic dicto quia tali specie Iupiter olim in eo templo effictus videretur. ex veteri porro illo fano vocabulum recentiori Thermarum aedificio ei adiuncto adhaesisse apparet. estque id verisimilius quam quod alii suspicantur, a Zeuxis pictoris tabulis, quales illic prostarent, locum nominatum. statuis enim et signis fuisse videtur insignior quam tabulis: vide quae de loci eius ornatu exquisitissimo collegit e veteribus Petrus Gyllius l. 2 de Topog. Constant. c. 7, ubi prolixum exhibet catalogum statuarum illic erectarum. frequentari solitum concursu curiosorum indicat Nazianzenus orat. 25, ubi Zeuxippum propterea vocat novam Ierusalem, quod templo a S. Helena in Calvaria condito et nova Ierusalem vocato splendore ac magnificentia non cederet. quare solus Pachymeres articulo fem. generis τῆς Ζευξίππου φυλακῆν dixerit, non plane comperi. suspicabar posterioribus temporibus, collapsa sevo parte antiquarum balnearum (nam ante hos centum annos nulla restare vestigia Zeuxippi testatur Gyllius) rudera in στωάν porticum efformata, iuxta quam spatii vacuis septo circumdatis multitudo haec captorum bello Latinorum, quam urbis ordinarii carceres minus caperent, conclusa tunc fuerit; et haec a nostro τῆς Ζευξίππου (subaudi στωᾶς) φυλακῆ vocata. sic hodie apud Algerium, ex veteri *lol caesaria* deformatum nomen, a piratis capti custodiuntur in balneo, *nel bagno*, prout ab expertis didicimus.

ζυγὸν εὐαγγελίου τιθέναί p. 146 v. 12. agit de ordinatione Athanasii patriarchae Constantinopolitani, in qua quaerendum ad intelligentiam huius loci, quid sit *iugum sancti evan-*

geli ponere. docet id nos ritus ordinationis episcoporum apud Graecos, qui extat in Euchologio p. 302, ubi disertè traditur completo Trisagio celebrantem episcopum ascendere in crepidinem sacrae mensae, ibique illi offerri a praesentibus tribus episcopis ordinandum a dextris celebrantis; a sinistris autem adstare chartophylacem, qui celebranti chartam offert, in qua scriptum sit *ψήφω καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν δειωτάτων πρεσβυτέρων, ἡ θεία χάρις ἢ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα προχειρίζεται τὸν δεῖνα τὸν θεοφιλεστάτον πρεσβύτερον ἐπίσκοπον τῆς θεοσώστου πόλεως τῆσδε. εὐξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος.* hoc est *suffragio et approbatione dei amantissimorum episcoporum et sanctissimorum presbyterorum, divina gratia, quae ubique infirma curat et deficientia supplet, promovet N. dei amantissimum presbyterum episcopum a deo servatae civitatis N. oremus igitur pro eo, ut veniat super eum gratia sanctissimi spiritus.* ubi chartam hanc celebrans accipit, archidiaconus audientiam indicit, clamans *πρόσχωμεν ἀττανδάνου.* mox celebrans quae scripta sunt in charta pronuntiat, intelligibili cunctis voce. post quod ut praecepto orandi pro ordinando pareant, tam qui sunt intra cancellos presbyterii quam qui extra, pariter acclamant *κύριε ἔλθσον domine miserere.* tunc celebrans evangelii volumen explicat et sic apertum imponit capiti et collo eius qui ordinatur, adiutantibus in eo et aliis episcopis: *ἀναπύσσει τὸ εὐαγγέλιον ὁ ἀρχιερέυς, καὶ ἐπιτίθει τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου, συνεφαπτομένων καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων.* en quid sit *ζυγὸν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου τιθέναι*, quod hic noster memorat, cerimoniae ordinationis partem illam obire qua sacer evangelii codex explicatus ponitur supra caput et collum eius qui ordinatur ad modum iugi *ζυγοῦ.* porro in codicis apertura curiosa superstitio captabat omen ex verbis in oculos adstantium incurrentibus visu primo diducti voluminis; cuius vanitatis exemplum hic Pachymeres recitat, prout in ordinatione Athanasii contigit.

Θεμέλιον p. 306 v. 8. quid vocet hoc loco Pachymeres *Θεμέλιον πρῶτον*, exponit mox in versu per illa verba *πρῶτη βᾶσις.* est ergo ex eius mente *θεμέλιον σελήνης πρῶτον* primus a synodo novilunii processus, hoc est *νομηνία* et verum mensis lunaris initium. idcirco autem non otiose id notatur, quod pleniluniumque in mensibus, quales sunt Romani, solaribus contingat plenilunium, et neomeniam ad menses diversos pertinere. ostendimus autem libro harum Observationum 3, ubi deflectionis huius lunaris calculos dabimus, contigisse illam die 14 Ianuarii anno Chr. 1302. unde est consequens *νομηνίαν* quae praecessit hoc plenilunium eclipticum in ipsas Ianuarii kalendas incidisse. nam 14 lunae die plenilunia fiunt. exprimere igitur noster hic voluit

lunae menstruum cursum allegoria quadam aedificii: quia enim substructionis initium fundamentum est, Graecis dictum *θεμέλιον*, recte transferri posse id nomen putavit ad significandum initium motus, quo luna statim a puncto coitus cum sole ad novum circuitum sese incitat. forte autem *κρυιολογίαν* quandam auctor posuit in voce *μήν*, ut per eam alioqui totum *τριακονταήμερον* spatium triginta, et si quid excurrit, dierum indicare vulgo solitam, hic proprie intellexerit kalendas ipsas sive primam mensis diem; ita ut, cum dicit *μήνα δὲ Αθηναίων πρώτη βᾶσις ἴστατο μήνης*, indicare quod dixi voluerit, mensem lunarem eo anno cum civili paria inchoando fecisse, ac primo ipso Ianuarii primum inivisse lunaris periodi diem. quod ex tabulis hodieque astronomis verissimum deprehenditur.

Ἰκταρ p. 43 v. 4. iterum p. 155 v. 10. Hesychius τὸ *Ἰκταρ* exponit *ἐγγύς prope*. idem docet Eustathius ad *Odyss.* ψ et uterque recitat usurpatum Platoni 9 de *Rep.* adagium, οὐδ' Ἰκταρ βάλλει, de iaculatore infelici, qui non solum non ferit scopum sed ne prope quidem accedit. ad hanc huius vocis notionem cogitatam in his locis Pachymeri interpretationem utrobique meam accommodans, haud aberrasse me ab auctoris sententia confido. P 482
adiiciam obiter quod in mentem venit, etymon vocis Latinae *instar* non aliunde videri quam ab hac Graeca *Ἰκταρ* repetendum. est *Ἰκταρ*, ut monet Hesychius, ἀπὸ τοῦ ἰκνεῖσθαι, quod sonat *pervenire*, ex ea origine accommodatum ad significandam imitationem seu expressionem formae, quae tantum non pervenit et abest proxime a vera similitudine archetypi, ut recte *instar* illius possit haberi. grammatici, et in his novissime accuratissimus Vossius, frustra, ni fallor, conflictantur in extundendo Musis in vitis veriloquio vocis huius e verbo *instare*. habemus ex eo quod subitico etiam literam n, ex ν τοῦ ἰκνέομαι. cappa vero facile credi potest ob euphoniā sublata aut in s emollitam in vocabulo Latino *instar*. sic opinabar: iudicent οἱ τοιαῦτα δεινοί, quorum arbitriis obnoxius et libens stetero. antequam desino, admoneo tertium uti verbo hoc Pachymerem, p. nimirum 290 v. 1: οὐδ' Ἰκταρ ἄξιον κρίνουσα τὸ συνάλλαγμα de Augusta matre Ioannis despotae huius matrimonium cum filia Chumni praefecti canicleo, licet id Andronicus pater despotae optaret, impar dignitati filii ducente. sed et alter occurrit locus p. 502 v. 2: τὸ μὲν ὄσαπερ ἤτουν διδόναι, οὐδ' Ἰκταρ βάλλων οὐμνεοῦν ἰδοκίμαξ. significat ne prima quidem cogitatione tenus venisse in mentem imperatori dare Catelanis stipendia flagitantibus quantum pecuniae poposcerant. vide etiam p. 480 v. 15.

Ἰπνός ἄγιος p. 80 v. 11. vulgata notione *Ἰπνός* furnus est, aut etiam fimetum et receptaculum sordium. hinc in aedibus sacris locus in quem res sacrae putredine inutiles consumendae proiiciuntur Graecis, ut hic docet noster, *Ἰπνός ἄγιος* dici-

tur. memini et alicubi legere δεξαμενήν vocatum. Latini piscinam appellant.

ἰχνηλάτης. hoc verbum priori a me Glossario tractatum repono, ne lectorem lateant quae Claudius Maltretus illic a me scripta legens de suo contulit ad rem illam illustrandam, auro contra non cara. “*Texeira* (inquit) Lusitanus in historia Persidis l. 1 c. 35 meminit regis cuiusdam *Resere Anuxiron* vocati. is nimirum est *Chosroes Anasuranus* tui Symeonis Seth. addit *Texeira* eius regis tempore delatos ex India in Persidem libros duos philosophicos, quorum uni nomen fuit *Celilah*, alteri *Vuademana*. unum nimirum librum divisit in duos, pro duplici nomine duorum interloquutorum primae dissertationis. כֶּלִּילָה *celilah* apud Schindlerum p. 861 significat arabice *corona*, in voce *vuademana* primum ν coniunctio est γ . secunda syllaba *va* est verbum מָבַא *va*, *ingressus*, vel quid ex eo derivatum. reliquae tres syllabae *demana* videntur esse a דָּמָא *dama*, *observavit*, unde cum adiuncto ν *Nun heemantico* nomen formatur significans *observatorem gressuum*, ἰχνηλάτην videlicet ac *vestigatorem* tuum. Symeon Seth ait initio primi Prolegomeni *Chosroen Anasuranum* fuisse filium *Davidis*. meus Procopius eundem asserit *Cabadis* filium. liceat suspicari exscriptores libri Seth דָּאבִּיָד pro דָּאבִּיָד vitiose posuisse: nam in tota historia regum Persicorum nullus reperitur *David* dictus. puto etiam eos errasse in nomine *Perzoes* traiectione literarum, cum *Perozes* recta scriptio sit: nam hoc nomen Persis usitatum reperitur. quare corrigendum quoque puto Ammianum Marcellinum lib. 19, dum *Pirosen* pro *Perozen*, ut opinor, scribit. totum locum ita et legerem et interpretarer pace doctissimi Valesii: Persis Saporem et *Xahan-xa* et *Perozen* appellantibus, *regum regem*, et *dissipatorem*, supple hostium, a פָּרָט *parats* Hebraeo. unde Baal peratsim dictus locus ubi *divisit dominus inimicos Davidis*. 2 Sam. 5 20.” Haec Maltretus, quibus addo quod amici Florentia scribunt, nempe illic in celeberrima Ducis Magni Medicea bibliotheca servari exemplar Graecum huius eiusdem libri, cum indicio temporis, quo is est a barbarica in Graecam translatus lingua. asseritur enim id factum inssu Alexii Comneni, quem constat imperium Orientale tenuisse ab anno Christi 1080 ad 1118. nec abhorret ab hac chronologia aetas Symeonis Sethi, quippe quem illustriss. Leo Allatius diatriba de Simeonum scriptis p. 181 floruisse testatur sub imperatore Michaële Duca; cuius imperium cum ab anno Christi 1071 ad 1078 pertinuerit, facile potuit florentis tunc aetatis Sethus vitam ad multos inde annos propagasse et consequenter diu vixisse sub Alexio Comneno.

καβαλλαρικαὶ τιμαὶ p. 498 v. 16. agit de comitibus Mpyrigerii Tentzæ, quorum aliquos docet ab imperatore equestribus fuisse honoribus affectos. intelligit, opinor, equestrem

dignitatem certis formulis et publica cerimonia ipsis ab Andronico Augusto honorifice collatam. quod in historiis aevi ceterioris crebro factitatum a regibus legimus, puta cum manu sua calcaria nobilibus sibi caris induunt, aut torquem in collum iniiciunt, insigne honorarium equestris dignitatis.

κάκη καὶ κάκην ἐπιλύειν p. 128 v. 4. μηδ' ἐπιλύειν τὴν κάκην. ita codex uterque Barberinus et Allatianus, quae Vaticanus omittit. in hoc loco notanda praesertim vox κάκην cum accentu in priori syllaba, longe ideo diversa a feminino adiectivi κακός, quod semper κακή cum gravi in ultima scribitur. nec antiquis ignota est haec differentia. enarrat Hesychius quendam locum innominati auctoris, in quo visebantur haec verba τῆς ἐμῆς κάκης, voci κάκης ut synonymam subiiciens vocem κακουκίας (rescribe κακουχίας). Eustathius quoque παρεκβολαῖς ad Iliad. v, ad illum versum 634 ἦν ἐμὲ λωβήσασθε κακαὶ κύνες, agnoscit vocabulum κάκη diversum a κακή, sic annotans: κάκη γὰρ οὐ μόνον ἢ κακία, κατὰ τοὺς περὶ Πλάτωνα, ἀλλὰ καὶ ἡ δειλία. denique antiquus grammaticus auctor opusculi cui titulus est ὄσαι λέξεις πρὸς διάφορον σημαινόμενον διάφορον δέχοντας τόνον, inter vocabula pro accentus diversitate significatum mutantia recenset κάκη, vocabulum aliud sonans quam κακή. restat nunc statuendum quam huic voci notionem hoc loco subiiciat Pachymeres. alias observavi pendere illum ex Hesychio. Hesychius autem, ut modo monui, κάκην per κακουχίαν exponit. resciamus autem licet ex eodem Hesychio quae sit apud ipsum vis huius vocabuli. κακουχία, inquit ille, ἀσθένεια, ἀμέλεια, ἀθεραπευσία. est ergo Hesychio κακουχία non quaelibet infirmitas, sed incurata et neglecta. quid ergo hic sibi volunt Ephesinus, et Cyzicenus episcopi, negantes declarandum esse orthodoxum Gregorium Cyprium priusquam iudicium subierit, et secus facere dicentes fore ἐπιλύειν τὴν κάκην *solvere plagam incuratam*? hoc, opinor, volunt: tam perperam id actum iri, quam inconsulte medicus chirurgus vulnus altum nondum coalitum aut cicatrice obducta persanatum solveret fasciis et pro plane curato dimitteret ac temere iactaret. hunc sensum adstruunt duae illae, quas continuo subiungunt, proverbiales item locutiones, ἄλλα P 484 κεύθοντας ἄλλα βάζειν. alia occultantes alia effutire, et οἰκονομοῦντας ἀνοικονόμητα excusantes inexcusabilia, quae in parem sententiam facile coeunt pro conditione argumenti subiecti.

κάμπος μαινομένου p. 314 v. 2. campi Latinum nomen Graeci recentiores suis literis eadem notione scripserunt. exempla dat Meursius. nec dubium videtur quin hic de campo quodam et planitie agatur, forte interiore ditioni Romanae et distante a limite, usque in quam tamen licenter excurrendo barbari penetrarint. quis proprie hic locus inter Orientales imperii

regiones fuerit, et cur *μαινομένου κάμπος furentis campus* appellatus, nondum reperi, etsi repererim in actis S. Platonis Ancyranus martyris elegantissime Graece scriptis, quae manu scripta servantur in bibliotheca Vaticana, fuisse prope Ancyram locum, qui *κάμπος* vocabatur, in quo sanctum eius martyris corpus a Christianis sepultum est, ubi et idem amputato capite martyrium consummaverat. haec enim illic leguntur: *τὸ δὲ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον τοῦ μακαρίου Πλάτωνος, λαβόντες οἱ Χριστιανοί, κατέθεντο ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τῷ ἐπιλεγόμενῳ κάμπῳ.*

κανικλεῖον p. 193 v. 7. quid esset *κανικλεῖον*, nusquam satis explicatum occurrit. vereor autem ut possim credere Pontano arcem id et monasterium fuisse Constantinopoli aienti, notis ad c. 14 l. 1 historiae Cantacuzeni, ubi de hoc ipso Nicephoro Chumno, quem Pachymeres hic ait canicleo praepositum fuisse ab Augusto, quemque prius p. 164 v. 17 dixerat ex quaestore creatum ab eodem mysticum, Cantacuzenus consentaneae nostro haec scribit: *καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ κανικλείου Νικηφόρος ὁ Χοῦμνος, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θαυμάσιος ἐν φρονήσει, πολλῆς τε ἀπολαύων βασιλείως εὐνοίας τε καὶ τιμῆς. et qui canicleo praeeerat Nicephorus Chumnus, sapiens et mirae prudentiae vir, in primis carus imperatori magnique ab eo habitus.* arcem fuisse Constantinopoli canicleum vocatam non memini legere, monasterii eius nominis meminit obiter Zonaras in Alexio Comneno, dum ait Comnenos fratres urbe capta iam securos evocasse matrem et coniuges e monasterio caniclei in Palatium. verba Zonarae sunt: *ἤδη δ' ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότες οἱ Κομνηνοὶ καὶ τὴν μητέρα σφῶν καὶ τὰς δμειννέτιδας ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Κανικλείου πρὸς τὰ βασίλεια μεταστάλαντο.* tamen id monasterium, quo abstractas e templo S. Sophiae, in quod asyli iure confugerant, matronas Comnenorum Botaniates transtulerat, ut idem Zonaras mox ait, Anna Comnena rem eandem referens l. 1 p. 54 vocat *γυναικείαν μονὴν τῶν Πετριῶν, muliebre monasterium Petriorum*, quod et ait situm fuisse *prope Ferream τὴν ἀγγοῦ τῆς Σιδηρᾶς διακειμένην.* suspicor *κανικλεῖον* aedes fuisse in quibus asservabantur scripturae publicae et ubi expediebantur imperatoria diplomata, quale Romae visitur palatium cancellariae, monasteriumque illud Petriorum proprie vocatum ex eius domus publicae ac notissimae vicinia indicatum et denominatum a Zonara fuisse, praefectum autem caniclei vocatum, quem cancellarium dixerimus, cui esset tabularii regii custodia et chartarum imperatoriarum expeditio commissa, amplum iam et celebris in aulis omnibus splendoris officium. auctorem habeo Radevicum l. 1 de Gestis Friderici imperatoris c. 47. *unus, ait, de servis palatii, caniclinus videlicet, quem nos cancellarium dicere possumus.* sic ille, melius, opinor, quam Guntherus, qui metri forte commoditatem secutus *caniclinum* interpretatur *camerarium*.

Graeci eognominis usu

hic caniclinus erat. nobis camerarius idem esse potest.

est in eadem sententia Spelmannus in Archaeologo, verbo *cancellarius* et *caniclinus*. videtur idem confirmare Nicetas l. 2 in Alexio, dum de officio praefecti canice scribit, existimatum id fuisse summae apud imperatorem aut sub imperatore potestatis. verba eius sunt: *κατὰ βασιλεῖ δύνασθαι τὰ πάντα οἰόμενος τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ κανικλείου ὄφφικιον*. quod cui magis quam *magni*, ut nos loquimur, *cancellarii* officio conveniat; non video: hoc enim qui exercet, mens veluti et manus est principis. *κανικλειονα* uno vocabulo, *canicleonem*, isto fungentem magistratu virum appellatum affirmat Gregentius. agens enim de quodam *Herba*, probato et caro imperatori, qui et hunc e sacro fonte susceperat; ait eum a favente ipsi Augusto ooptatum in senatum et factum *ὑπεκκλησιονα hyperclesionem, qualem*, ut addit, *Romani patricium et canicleonem appellant*. *Ἐνα τῆς συγκλήτου τοῦτον ἀπέφηνε, ὑπεκκλησιονα αὐτὸν ποιήσας, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι πατρικίον καὶ κανικλειονα προσαγορεύουσι*. ubi obiter habemus non memoratum alibi magistratus huius nomen *ὑπεκκλησιονα*. de etymo vocabuli huius, nisi est a Latina voce *cancelli*, unde *cancellarium* merito Spelmannus deducit, rationem originis explicans, amplius quaerendum puto.

Κάνης p. 456 v. 11. de voce *Κάνης* aut, ut alibi noster scribit *Κάνης*, dixi quaedam Glossario priori. iis nunc haec habeo quae addam. animadverti in Chronico Arabico Abulpharagii, unde universam imperii Tocharorum Mogulici chronologiam, quatenus ad Pachymerianae historiae illustrationem pertinet, inferius libro harum Observationum § c. 7 digeram, animadverti, inquam, duplicem in usu Orientalium gentium affinis soni vocem fuisse supremae indicativae potestatis, quarum altera communis Tocharis cum Praesteiannensibus et Sinensibus, alia Mogulensium fuit propria. voces hae sunt *Chan* et *Kaan*. priore insignitus legitur qui ultimus ei praefuit imperio quod presbyteri Ioannis appellabatur; ex cuius eversione Mogulicum ortum est. refert enim Abulpharagius extremum illum *Ioannem* fuisse proprio vocabulo *Ung-Chan* appellatum. hunc qui occidit eiusque occupavit solium *Tamuiinus* primum dictus, novo deinde adscito *Gingiz* nomini *Chanis* nomenclationem ut regni indicem addidit, *Ginhiz-Chanes* nuncupatus. huius filius et haeres prius vocatus *Ogtai*, *Kaanis* in auspiciis regni vocabulum accepit, quod et illustre reddidit gestis rebus victoriisque clarissimis. inde factum puto ut quidam eius posterorum nomen illud pro regni insigni usurparent. dico quidam: non enim omnes, cum qui *Kaani* huic ipsi *ἀμέσως* successit eius filius Cayuchus, non *Kaanis* sed *Chanis* appendicem in imperii notam privato nomini adiunxerit,

Georgius Pachymeres II.

vocatus constanter Cayuch-chan. primus qui Cayucho de-
cedenti suffectus est, Munkakaus non *Chanis* sed *Kaanis* epithet-
on adscivit. Munkakso mortuo et eius successione incerta pro-
pter Kublai et Aribugae candidatorum imperii per duodeviginti
annos bella civilia, *Hulacu* frater Munkakai, missus dudum ab
eo ut pro se praesesset Occiduis imperii tractibus, etsi, nunquam
rite lectus aut inauguratus imperator, haud obtinere videretur
verum ius regni Mogulensium, tamen quia de facto tali potestate
fungebatur, ab Abulpharagio aliquando appellatur *Hulacu il
Chan*. hoc vero mortuo, ubi legitimis suffragiis gentis colloca-
tum in Mogulensium solio Abakam Hulacu filium retulit, semper
illum deinde *Alaka-il Chan* Abakam Chanem nominat, ut em-
phasim ἀντοκρατορικῆς monarchiae in voce *Chan* non dubiam
agnoscat. Cazanen deinde, quem Pachymeres celebrat princi-
pum veterum in paucis illustrium ambitiosum aemulatorem, fa-
cile crediderim *Kaanis* secundi suae gentis longe clarissimi mo-
narchae cognomen potius optasse quam *Chanis*, quod in reges
quoque suae gentis non laudatissimos vulgatum et in aliis insuper
populis usitatum noverat. etenim Sinarum rex, quem *Kaan*
P 486 vicit et ad necem ultro sibi conseciscendam adigit, *Altun-Chan*
nominatus traditur. haec cum ita sint, Pachymeres, uti et multi
alii scriptores, ex *Chan* et *Kaan* unicam conflarunt appella-
tionem, Tatarorum, ut putant, peculiarem principum, cum tamen
sit, meo iudicio, verisimilius vocem quidem *Kaan* propriam
gentis Mogulicae fuisse, *Chan* autem Sinensibus saltem et Prae-
steiannensibus, fortassis etiam et aliis interioris Asiae gentium
dynastis tribui praeterea fuisse solitam.

κάραβος p. 211 v. 16. Hesychius κάραβον a Macedoni-
bus dici ait πύλην. haec sola e multis huius vocis notionibus
huc quadrat, dum ea pro natura subiectae rei significatos pute-
mus exitus paludis sive canales certis locis defossos et hinc inde
tignis alte fixis munitos ad aquam corrivandam. horum capita
extantia tignorum primum devinxisse invicem validis funibus
Philanthropenus hic narratur, deinde instravisse transversis ta-
bulis, tum hoc plano pro fundo usus turribus tollendis, e qui-
bus arcem oppugnaret. non me latebat cum haec scriberem κάρ-
αβον navem quoque significare. nam et alibi hanc usurpatam
a Pachymere vocem sic sum interpretatus. ideo tamen mihi mi-
nus verisimile visum est, id vocabulum isto loco a nostro hi-
storico in hac vulgari notione usurpatum, quod naviculas, quan-
tumlibet inter se vinctas, inpatantes stagno, parum solidum fun-
dum existimarem poliorceticia machinis sustinendis, prout fa-
ctum illic narratum exigit. quia tamen exempla non desunt πο-
σύνων, obsidionalium turrium, et machinarum id genus, ἐκ-
πόλων, navibus impositarum in oppugnationibus littoralium ar-
cium; si cui prudentiori me lectori praeferenda videretur simpli-

cior et magis obvia loci eius expositio, interpretationem illam meam in hunc modum refictam hic habeat: pro hisce Graecia Pachymeris verbis p. 211 v. 15 *ἐπισχῶν τοὺς τῆς λίμνης καράβους συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέγιστα ἐνιεύς ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζεται μόνονα;* haec in Latina versione substituantur: *arrepas, quae in stagno repertae sunt, cymbas, funibus colligat; et lignis super eas constratis maximis, turres in eo tabulato, et machinas construit.* atque hanc ingenue fateor, nunc mihi verisimiliorem videri sententiam; ex eo praesertim quod Pachymeres statim addat τὰ δ' ἄλλα πλοῖα πληρώσας. ista enim *aliarum navium* mentio satis indicat, putasse ipsum: *καράβους* quoque, quos paulo ante memoraverat, ex eodem *πλοίων*, sive *navigiorum* genere esse.

καρπός p. 146 v. 18. vox *καρπός* hic in notione qualem alibi nusquam observaveram ponitur, folii paginam indicans, metaphoram nimirum populari, quali vulgo in Gallia scapus chartae vocari solet *une main de papier.* est *καρπός* iunctura brachii cum manu, *ἄρθρον χειρὸς καὶ βραχίονος*, ut loquitur Aristoteles 1 de part. animal. apparet tamen volam ipsam seu palmam et mediam planitiem concavae manus *καρπὸν* etiam dici. nam Homerus Iliad. σ choreas describens iuvenum cum virginibus manibus invicem consertis saltantium, tali videtur significatu *καρπὸν* usurpare, dum scribit

*Ἴνθα μὲν ἦϊθεοὶ καὶ παρθῆνοὶ ἀλφεσίβοιοι
ώρχευντ', ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χειρᾶς ἔχοντες.*

si enim alter in alterius carpo manum habebat, ut ait, non utique brachii iuncturam carpum dicit, sed palmam et volam, quae teneri et stringi solet manus se invicem saltando trahentium. habet autem quandam speciem volae extensae pagina, ut fundamentum translationis non desit, usitatae tunc forte vulgari sermone, etsi rarius in libris reperiatur. aliquando putarem *καρπὸν* hic reddi posse *articulum* aut *capitulum*, comma scilicet primum in oculos incurrens libro aperto, quod potest interdum esse ex media aut infima pagina. sed id dici nequit hoc loco. satis enim noster indicat omen de quo agit, captari solitum ex verbis in capite sive principio paginae occurrentibus. alioqui enim non omnes convenissent in animadvertendo malo augurio ex verbis iisdem: fieri enim potuisset ut tres episcopi, qui cum celebrante cooperabantur in illa apertione et impositione codicis evangelici, non in eandem omnes paginae partem oculos coniecissent. hae me causae impulerunt ad *καρπὸν* hoc loco *paginam* interpretandum.

κάστρον. ad ea, quae dudum notavi Glossario vol. I p. 571 *περὶ κάστρου* sive *εἰρκτῆς λήθης*, de castello sive carcere oblivionis, addam hic quae suggestit Pater Claudius Maltretus Soc. Iesu, datis ad me post illa lecta humanissimis literis. "*dudum* (inquit) *haec notaveram ad c. 5 l. 1 Procopii de bello Per-*

sico, de castello oblivionis: huius arcis mentionem faciunt in vita S. Ioannis Eleemosynarii Leontius et Metaphrastes apud Bollandum Mens. Ian. tom. I p. 508 et 525. de eodem agunt Cedrenus ed. Reg. p. 346, auctor Miscellae l. 17 p. 510, Theophanes p. 220, Agathias l. 4 ed. Reg. p. 138. accuratius caeteris Theophylactus Simocatta, cuius verba ad calcem huius capituli commodius reddam. simile quoddam habuisse castellum videntur Graeci imperante Andronico seniore, cui Nicephorus Gregoras l. 9 p. 200 ed. Basil. datam fuisse dicit optionem malletne monasticum habitum induere aut aliud subire malum; quae postrema verba aut caedem innuebant, inquit Gregoras, aut exilium, aut βιασαν ἀπαγωγὴν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον violentam abductionem in castellum oblivionis. Leunclavius in Pandectis historiae Turcicae p. 445 ed. Reg. n. 128 castellum illud Bosphoro fuisse appositum ex Gregora conicit. at nusquam Gregoras eius situm designat. *de castello vero Persico oblivionis dicto, postquam ostendi tragicam Arsacis historiam a Procopio narratam, eandem referri ab Ammiano Marcellino l. 17., sic notavi ad illa verba mei Procopii*: Arsacem in castellum oblivionis detrudi. verba Theophylacti Simoc. quae me redditurum promisi supra, hic accipe ex l. 3 c. 5. φρούριον (Πιλιγέρδων ὄνομα αὐτῶ) ἐνδοτέρω τῆς Μηδικῆς ἀποδομῆται ἐν χώρᾳ ἐπιλεγομένη Βιζακίου, οὗ πόρρω Βενδοσαβελίων τῆς πόλεως. πρόσεστι δὲ τούτῳ καὶ τῆς εἰρηκτῆ. λήθην δὲ ὀνομάζουσι ταύτην οἱ βάρβαροι. hinc nos videtur abducere Ammianus Marcellinus, cum ait Arsacem exterminatum fuisse in castellum Agabana, at hoc ipsum, mea quidem sententia, illius est carceris nomen ex duobus coalitum cum articulo. proxime ad origines accedet qui ita scripserit, Hagobanas vel Hagobanasa. etenim Gob, et Chaldaice goba vel gubba, quod toties in c. 6 Danielis occurrit, foveam et lacum significat. utroque autem vocabulo Scripturae Sacrae interpretes carcerem bene septum et praealtis parietibus munitum designant. carcer in quem Ioseph coniectus fuit, fovea dicitur Sap. 10 13, a LXX λάκκος, et Gen. 41 14 ὄχυρωμα munitio. haec est Chaldaici potestas nominis מנבנל vel מנבנל. alterum vero a verbo מנבנל progenitum oblivionem sonat. originem quoque nominis Giligordon mihi videor in eo deprehendisse quod subiicit Simocatta, arcem illam fuisse addictam custodiendis bello captis, quos rex intentius asservari vellet. gili vel geli deduco a verbo הלל, quod valet captivum abduci. est autem gerd, nisi fallor, idem ac geder, Latine septum, a verbo גדר gadar, unde nomen Gades, et Γάδιρα, quod Hesychius περιφραγμα interpretatur. subscribit Avienus v. 914, cum ait

barbara quin etiam Gades hinc lingua frequentat:

Poenus quippe locum Gadir vocat undique septum.

ex illo fonte transmarino fluxisse arbitror voces Gallicas garde,

garder, leviter transpositis literis, ut fit in ultima parte nominis *giligerd*, quod, nisi me fallit coniectura, *captivorum septum* significat." haec verbis totidem Maltretus noster, cuius specimen notarum doctissimarum, sed nondum editarum, in Procopium, qui dudum typis Regiis cum eius accurata et eleganti interpretatione prodiit, vidiisse hac occasione non pigebit lectores eruditos.

καταφλάω p. 240 v. 10. nusquam alibi hoc verbum legisse memini. intellexi autem quid significet ex eo quod Hesychius verbum φλάω exponat *μαλάσσειν πληγαῖς*, *plagis subigere*. Eustathius ad illum versum Iliad. α *καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο φησὶν ὄρεσκόοισι*, contendit Ἀττικῆς esse διαλέκτου permutationem φ in ψ et iuxta illam dici φῆρ pro θῆρ, φλάω pro θλάω. quod si recipitur, iam patet quid sit φλάω, *peritundo* videlicet ac *perfringo*. quare καταφλάω hic a nostro positum istam notionem impetu quodam ex praepositionis adiectione roborabit, ut intelligi debeat expressus vehementissimus ictus, qualis erat vasti molaris tormento eiaculati, aut ut hodie, suppositis in vicem veterum ballistarum tubis aeneis praegrandibus, globo ferreo ignea vi fulminato. Vaticanus paraphrastes ignoti verbi quasi contagionem perhórrescens, totam cui erat insertum transiliit sententiam, omnemque ballistae ac explosorum per eam molarium indicationem conscio silentio absorpsit, sic plerumque defungi solitus.

κατατροπούμαι p. 528 v. 6. agit de magno primicerio iussu Augusti Michaëlis Catelanos Calliopolim tenentes oppugnante, non sine aliquo interdum successu praelii secundi, quo illos funderet fugaretque. non alibi quam apud Suidam reperitur hoc verbum κατατροπούμαι. Suidas autem notionem eius non exprimit, sed tantum accusativo iungi monet. ex hoc Pachymenis loco habemus activi esse significatus, et fundere ac fugare aliquos recte dici Graece κατατροπούσθαι τινας.

κερασβόλοι κύαμοι p. 519 v. 5. agit de Athanasio patriarcha, duritiei immanis et inexorabilis homine. hunc comparat fabis ex iis ortis, quae cum in terram a serente iacerentur, bovis cornu tetigerint: tales enim ferebantur adeo durae nasci, ut nulla coctura ad mollitiem esui opportunam subigi possent. meminit huius ut antiquae et celebris fabulae Theophrastus l. 4 c. 14, his eam verbis pro superstitione frivola traducens: ὃ δὲ λέγουσιν οἱ πολλοὶ διότι τὸ κερασβόλον ἀτέραμον γίνεται, μήποτε ἄγαν εὐηθεῖς ἢ σκληρότερος γὰρ ὁ λίθος, πρὸς ὃν κολλάκις προσπίπτει τὰ σπέρματα· καὶ μὴ προσπέψη, μηδὲ βοσὶν ἀροτριᾷ τις, οὐδὲν ἤττον ἀτέραμον γίνεται. quod autem vulgo dicitur, cur cornu contactum incocibile fit? videndum an non reiiciendum pro vano et nugatorio videri debeat. durior quippe quam cornu

est lapis, in quibus saepe incidunt, dum e manu iaciuntur in terram semina. et videmus, quae ad cornu non offenderint, ac ne opera quidem boum iis serendis adhibita fuerit, nihilominus incoctilia nasci. caeterum ex hoc qualicumque vulgari dicto iam olim invaluit ut homines immorigeri et ductu legum inflexibiles κερασβόλοι dicantur. Plato l. 9 de Legibus: ἀνεμίσητον δὴ φοβεῖσθαι μὴ τις ἐγγλῆνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν ὅλον κερασβόλος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνηται ἄν ὥστε μὴ τηκεσθαι, καθάπερ ἐκείνα τὰ σπέρματα πυρὶ, νόμοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτικτοι γίγνονται. haec sic vertit Serranus: *minime indignandum est, si κερεαμυ ne quis civium ita proiecta audacia nobis nascatur, vel cornu minabundus atrox nimirum et ferus, ut quasi legumina coctus praedura, ita illi adeo indomito sint et refractario ingenio, ut vehementissimarum robustissimarumque legum igne liquefieri nec perdomari possint.* ita ille. atqui κερασβόλος non valet hic cornu minabundus. ego locum sic interpretarer, iudicium, utra sit melior versio, aequo et perito lectori permittens. *nec reprehensibile fuerit vereri ne civis existat nobis quispiam velut cornu contactus, qui eo usque indomabilis nascatur, ut sicut illa id passa legumina negant igne posse subigi, sic isti a legum vi quantumvis valida intacti perdurent.* hunc locum Platonis videtur potissimum in animo habuisse Pachymeres haec scribens. sed totam hanc rem magis illustrat Plutarchus hoc argumentum quasi ex professo tractans l. 7 convivalium sermonum quaest. 2. ac factum quidem ex communi opinione verum ponens, causam eius comminiscitur minime superstitiosam. nempe sit legumina aut semina quae, ut solet dici, dum in terram iaciuntur in cornua impingunt boum arantium, non ex eo contactu qualitate afflicti maligna, qua deinde fiat ut quae inde germinaverint durae cocturae sint, sed quod ea offensione repercussa alio resiliant quam quo manus serentis destinabat, in sinum nempe sulci, ubi statim terra tegerentur: nunc vero in campi superficiem temere effusa, ibi exposita frigori ac reliquis aëris iniuriis relinquuntur, unde non nisi sero et aegre pullulent sequioris etiam naturae fructus ac contumaces ad cocturam. de caetero idem agnoscit usitatam inde translationem ad praefracti homines ingenii κερασβόλων verbo designandos, δηλον γάρ, inquit, ἦν ὅτι τῶν σπερμάτων τὰ προσκίπτοντα τοῖς τῶν βοῶν κέρασιν ἀτεράμονα τὸν καρπὸν ἐκφύειν νομίζοντες, οὕτως τὸν ἀσθάδη καὶ σκληρὸν ἄνθρωπον ἐκ μεταφορᾶς κερασβόλον καὶ ἀτεράμονα προσηγόρευον. *liquet enim, ab opinantibus ea semina quae in boum cornua inciderunt fructum edere durum et coctu difficilem, fuisse inde vocabulo translato hominem praefractum et contumacem ateramona et kerasbolon dictum.* ita Plutarchus. vide etiam haec eadem confirmantes Plinium et Suidam: nam nobis testimoniorum abunde iam est.

P 489

κλοβός. ἐπιφερόμενος — ἀδελφὸν ἐν κλοβῷ — p. 166 v. 2. ita codd. B et A. Vaticanus solum habet ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς κατακρίτους δεσμίους τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν Στρατηγόπουλον, vocem κλοβοῦ, ut reliqua solet quae non intelligit, omittens; in quo non solum mutilat sententiam auctoris, sed corrumpit et pervertit, faciens ut affirmare Pachymeres videatur, quod potius apparet ipsum studiose negare voluisse, nempe Constantinum Porphyrogenitum a fratre Augusto vinculum abductum non minus quam Strategopulum, cum inter eos historicus discrimen habitum ponat huiusmodi, ut Strategopulus quidem ligatus deportatus fuerit, Constantinus vero pro reverentia natalium vinculis quidem caruerit, sed in septo clathrato aut cavea, velut carcere portatili, sit gestatus. consideranda nobis deinceps est vox κλοβός, quam alii κλουβόν, alii κλωβόν scribunt. eam recte interpretatur hic noster εἰρηκτὴν φορητὴν, *carcerem portatiliam*, definiens. est enim, ut glossae veteres docent, κλωβός *cavea*; unde est diminutivum κλωβιον recensitum a scholiaste Oppiani inter instrumenta piscatoria. igitur vehiculum quoddam aut cellam vel lecticam gestatoriam clathratam hic significari vocabulo κλοβοῦ apparet, quo tuto deportatus sit Nymphaeo Constantino-polim, citra vincula, Porphyrogenitus, septo prohibitus effugere, utcumque catenis liber. reperio tamen ad mulierum usum, quas clausas haberi ad sexus honorem pertinet, adhibitum carpenti genus κλουβόν nuncupatum, cancellis videlicet munitum. id docet Ioannes Tzetzes, dum Chiliade §. p. 90 ed. Basil. an. 1548 de avia sua memorat, pari eam fuisse honore dignatam cum alia primaria femina, in eundem cum illa κλουβόν, hoc est muliebri carpentum cancellis clathratum, impositam. istam enim, ni fallor, habet sententiam ille Tzetziis versus

ἰστοιμῶν καὶ τῷ αὐτῷ κλουβῷ συννεμβιβάζων.

κομμέγκιον p. 448 v. 14. commercium Latinam vocem Graecis hoc loco scriptam literis auctor adhibet, ex multo scilicet cum Genuensibus Latinis usu Graecis quoque Byzantinis usitatam.

κόκκοι. in priori Glossario quod dixi ad hoc vocabulum, p. 490 confessio potius fuit ignorantiae meae quam vocis propositae declaratio. lux deinde mihi quaedam a coecis affulsit. coniecturam inde ductam hic obnoxie propono prudentis iudicio lectoris, et de re ipsa et de suspicione mea plenum ei arbitrium tribuens. cum legerem in hac secunda historiae Pachymerianae parte, l. 4 c. 2, saepius memorari τυφλοὺς μοναχοὺς, in eam opinionem sum ingressus, eosdem illic significari qui vol. I p. 489 v. 16 κόκκοι μοναχοί a Pachymere vocantur. certe toto illo capite exempla excoecationum crudeliter multis illatarum congeruntur multa; post quae subdit auctor sub finem capitis v. 16 κόκκοις δὲ μοναχοῦς καὶ τοὺς κατ' ἐκείνον ἔω. ubi relativo ἐκείνον indigitari vel

καίρῳ, tempus nimirum prius illud exorientis Arseniani schismatis, vel ipsum eius schismatis causam aut praetextum expatriarcham Arsenium, credi poterit. comparat enim tacite historicus duo tempora, quibus similem impotentiam aseyiendi Michaël imperator ostenderit, prius exorientis sub patriarchata Iosephi Arsenianae factionis, auctoribus maxime monachis; in quos ideo impulsu Iosephi, iussu Augusti Georgius Acropolita immaniter grassatus ulciscendo sit, χαλεπῶς αἰκίζόμενος, δαίρων, κρημαγύων, μαστίγων, omni crudelitatis et ignominiae genere caedens ac dehonestans venerabiles populo professores vitae religiosae, ex celebri praesertim monasterio, Pantepoptae dicto, quos et postquam male mulctaverat exulatum amandabat. tunc excoecos fuisse istos antesignanos Arsenianae partis, quos convincere et ad concordiam reducere conatus longo post tempore Andromica est, prout refert noster eius historiae p. 462 v. 5, equidem crediderim, cum id alibi narratum ab eo distinctius non legam, puto autem istos tali causa et tempore privatos oculis monachos, vol. I p. 489 v. 16. a Pachymere indicatos, populari nomine, quo a suis Arsenianis pertinaciter in sententia haerentibus vulgo appellabantur, κόκκοι μοναχοί, cum laude ac commendationibus tamquam confessores celebrari ab his solitos, vocabulo videlicet Latino *coeci*, ut alia multa per id tempus, Graecae plebis usu frequentato et expresso Graecis literis; ut forte legendum illic sit καῖνοι, aut iuxta scripturam multis Latinorum usitatam κοῖνοι, quod propius a κόκκοι aberit. *coecum* enim per diphthongum oe a multis Latinorum, vocabulum τυφλῶ Graeco respondens, scribi in non paucis hodieque, ut non dicam plerisque, etiam antiqua exaratis manu, cernitur libris. qua occasione non verbor dicere forte istam emendatiorem, utpote accommodatiorem ad etymum, scriptionem esse. video accuratissimos grammaticos multum se contorquere in disquirenda origine vocis *coecus*. Isidorus, Perottus, Decembrius, relati a Vossio in suo accuratissimo Etymologico, *caecum* per se scribentes a *cavendo* aut *capiendo* dictum autumant, quod nimirum *careat* aut *captus* sit oculis, quod ut longe petatum, nullus non emunctioris paulo naris transmittat lector. Martinus postquam a Graeco καίτω *urere* caecum videri formatum proposuit, sicut τυφλόν a τύφω *accendo* (neutiquam in hoc ipsi assentiente Graeco Etymologista), deinde longe prudentius fatetur *caeci* originationem plane caecam et occultam esse. quid si autem *coecum* per oe scribamus, et eius sic scripti vocabuli veriloquium accersamus a Graeco κοῶ, quod est νοῶ, ut sit κοῖκός idem quod νοῖκός, qui acie solium mentis videat, intuitu oculorum carens? saepe Eustathius παρεμβολαῖς εἰς Ἰλιάδ. § p. 736 ed. Rom. vocem comicam καάλεμος exponens, ἦγουν (inquit) ἐν τῷ κοῖνῳ, ἦτοι νοεῖν ἀλώμενος. ergo κοεῖν νοεῖν est; ut κοῖκόν *coecum* primi Latini profecti e Graecia κατ' εἴρη-

αισρόν privatam lumine oculorum vocare potuerint, quasi ad consolandam calamitatem hominis principe corporeorum sensuum orbat; quo genere solatii recreasse coecum Didymum magnus P 491 olim Antonius legitur, negans grave illi esse debere, quod destitueretur instrumento corporeo videndi communi homini cum culicibus et infimis insectorum, cum mente valeret aemulante perspicacem intelligentiam immortalium mentium, praesertim cum ingeniosiores et acutiores plerumque caeteris in operationibus mentis luce cassi oculorum experientia probentur; unde et Democritum aiunt, quo philosopharetur felicius, ultro sibi videndi sensum ademisse. sed haec nimis multa extra rem nostram. hoc quippe solum significare volui: seu vox Latina *coecus* per os seu *caecus* per ae scribatur, et cuius ea demum cumque sit originea, mihi videri probabile monachos quosdam passim celebres visu orbatos, a Constantinopolitana plebe, ex frequenti convictu commercioque Latinorum multa in suam vocabula linguam transferebant *καίκους* sive *κοίκους μοναχούς* dictos, idque vulgare verbum expressisse vol. I p. 489 v. 16. Pachymeram, licet eius librarii, codicum quos vidimus descriptores, in eius scriptura verbi leviter erraverint, *κόκκους* pro *καίκους* aut *κοίκους* scribentes. reperio apud Hesychium *καλλους ούρανοῦς Ῥωμαῖοι*: an magis mirum *coelus* vocem Latinam a Graecis ad idem quod Romane sonat significandum usurpatam, quam *καῖλον* ab iisdem dictum *τυφλόν*, quoniam sic Latini vocant? et hic etiam nota abusum scriptionis, dum *καῖλον* tamquam ex Latino *caelum* Graece scribitur, quod omnino scribi debuit Latine, *caelum*. est enim manifeste a Graeco *κοῖλον* *cavum*; ut minus te moveat, si, quod monuimus, increbuerit usus scribendi *caecus*, cum sit rectius *coecus*.

κουβουκλίσσιος p. 480 v. 5. agit de honore habito corpori post longum tempus incorrupto reperto cuiusdam monachi, quem *κουβουκλίσσιον* dicit, hoc est, ex eo genere qui exquisitoris religionis causa perpetuo inclusi cella permanebant; qualium cum sit creberrima in ecclesiasticis historiis mentio, lucrifacere operam possum demonstrandi tales extitisse exemplis quae passim occurrerent colligendis. tantum dico, quos inclusos Latini vocant, hic a Pachymere *κουβουκλίσσιος* dici, quasi clausos cubiculo: nam *κουβουκλείον* Graeci posteriores, voce a Latinis mutuata, *cubiculum* appellarunt, ut dudum observavit Meursius. eosdem *ἐγκλείσιον* nominatos intelligimus ex epistola S. Abbatis Nili, l. 2 96 in editione nupera Leonis Allatii *τοῦ πάνν.* ea inscribitur *ΦΛΑΟΤΜΕΝΩ ΕΓΚΛΙΣΤΩ*. ita oportuit in ms archetypo legi, nisi error est typographi: sed ausim quovis pignore contendere *ἐγκλείσιον* scriptum a Nilo. agit enim manifeste cum homine, qui sponte inclusus degeret; quem et arguit quod parum consentaneae tali professioni viveret. describam tan-

tum verba quaedam, quae hoc evidentiter probant. sic incipit: εὖ γε τῶν ὑμετέρων κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀριστευμάτων. εὖ γε τῶν ὑμετέρων κατ' ἀρετὴν τροπαίων. ὑπέρευγε τῆς ὑμετέρας κατὰ τὸν ἐγκλεισμένον ματαλας καὶ σκηναϊκῆς καὶ κατεσχηματισμένης διαγωγῆς. vides in his claram mentionem ἀναχωρήσεως *secessionis a congressu hominum*, et διαγωγῆς κατ' ἐγκλεισμόν *instituti vitae intra clausuram se continentis*. obiurgat autem hunc quod ex fenestella cubiculi intra quod clausus durabat, et trans obducta illi clathra, audiebatur cupidissime ac loquacissime negotiando tumultuans, quin et iracunde convicians nonnumquam manus per crates ad pulsandos rabiose obvios emittens, ut ursus e cavea. verba haec sunt: τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θερμῶς ἐμπροσθενόντων, καὶ τῶν τὰς μυρίας δίκας καὶ τὰς ποικίλας λογομαχίας ἐν Πραιτωρίοις πλεκόντων, οὐδὲν δοκεῖς διαλλάττειν, πραγματείας παντοίας ἐπινοῶν, κράζων μετ' ὀργῆς καὶ βρῦχων, ἀπὸ τῆς γαλέγγρας καθυβρίζων καὶ σκώπτων καὶ λοιδορῶν, διαμεμώμενος τοὺς παρατυγχάνοντας, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τὰς ἰδίας χεῖρας προσφέρων διὰ P 492 τῆς θυρίδος, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τύπτων. paulo post huius cellam inducit lamentantem ob immanitatem et acerbiter ferri huius, quem velut in vivario clausum detineret. deinde ipsum affatur: εἰπέ μοι, παρακαλῶ. τί κερδάσθης τῶ οἰκιδίῳ κατακλεισθεῖς *dic mihi amabo te quid lucratus es domuncula te includens?* τί ὠνησας τὴν σαντοῦ ψυχὴν, τοῖς τοιχαρίοις τὸ σῶμα ἐγκεκρυφώς; *quid profuisti animae tuae, corpus tuum intra muros arctos abscondens?* haec dubium non relinquunt quin haec epistola inscripta fuerit *Philumeno Incluso*. porro permagnam iam olim inter Graecos Byzantinos fuisse numerum istorum cellis inclusorum, inde intelligimus quod anonymus scriptor vitae S. Mariae iunioris in Vatic. cod. 800, qui se vixisse indicat sub Basilio Macedone, circa Christi annum 875, in duas quasi notissimas et copiosas species monachorum genus universum dividat, sic de S. Maria iuniore scribens: μοναχοῖς, τοῖς τε ἐν σπηλαίοις καὶ τοῖς ἐν οἰκίσκοις ἑαυτοὺς ἐγκλειουσιν, ἐχορήγει τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν. *monachis, sive in speluncis sive in domunculis se ipsos includentibus, quae opus erant praebebat*. huc facit quod S. Theodorus Studita de S. Platone monacho in eius pereleganti Oratione funebri, nondum edita, sub finem scribit: μεθ' ἡσυχαστῶν ἡσυχαστῆς ἔννομος, μετὰ καθηγητῶν καθηγητῆς, ἔνθεσμος, μετ' ἐγκλειστῶν, οὐ μόνον ἐγκλειστός, ἀλλὰ καὶ ὑποτακτῆς, ὃ καὶ εὐβάζμιον. ubi clare vides inter species monachorum ἐγκλειστοὺς recenseri. in quo et obiter notanda toni diversitas, ad quam ut emendatiorem refingi volumus eam qua sumus usi, ἐγκλειστον cum acuto in antepenultima scribendo.

κουμουύνιον p. 539 v. 12. scio vocem *κουμουύνιον* usurpari in concilio Florentino pro eo quod Gallice dicitur *communauté*, sonans complexionem omnium ordinum ac civium urbis

ac reipublicae cuiusvis. quales collectiones universae cum nequeant simul intervenire conventibus, certos homines destinant qui loco ipsarum adsint. et hi vocantur in actis Florent. synodi *τοποτηρηταὶ τῶν κουμονίων*. hoc loco ea vox videtur significare certum numerum lectorum suffragiis populi consiliariorum, qui praescripto spatio temporis praeesse regimini reipublicae debeant. ait enim noster Andronicum offensum Genuensibus quod ii quendam male multandum curassent, exclusisse ipsos urbe, versarique solitum in eius comitatu legatum quendam aut magistratum eorum a conspectu amovisse, de facto tamen ipso nondum iudicando aut iudicari per Genuenses postulando, quod eius iudicium reservaret novo *communio*, hoc est collegio magistratum delecto ad regiminis administrationem. istiusmodi quippe novum concilium aut collegium praefectorum regimini iam designatum mox initurum possessionem gubernationis rerum audiebat.

κτητορικὸν δίκαιον p. 198 v. 4. agit de corpore protovestiarum Constantinopoli mortui, quod ait portatum Nicaeam, quia ius ibi sepulturae is haberet dotali ratione partum, uxore ipsius patronatum in id monasterium obtinente, quod maiores scilicet eius aut ipsa totum vel ex parte fundassent. hoc videtur hic dici *κτητορικὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς συζύγου*. *κῆτορις* Hesychio sunt *κτισταὶ conditores*, seu, ut vulgo loquimur, *fundatores*; unde ius, quod ex *conditu* sive *fundatione* fundatoribus competit, recte *κτητορικὸν δίκαιον* dici potuit. saepe autem ecclesiastico usu inter alia honoraria, quae fundatoribus ecclesiae monasterii aut sacri cuiusvis loci competunt, est ius sepulturae in iis locis.

λεπὰς p. 53 v. 14. hoc proverbium. tomo priori a se usurpatum, et illic a nobis declaratum in Glossario, eo aptius et elegantius hic adhibet Pachymeres, quod istud Prodromi monasterium, a quo se divelli aegre sinebat Theodorus Cyzicenus, fortiter abducere conantibus obluclans, Petrae cognomen habebat. P 493 idem enim, ut videtur, est cum illo quod superius p. 44 v. 15. *μονὴ τοῦ Προδρόμου τῆς Πέτρας*, monasterium Prodromi Petrae, appellatur.

λίκνος p. 19 v. 18. *λίκνος*, vulgo cuna, videtur hic dici genus lecticae aut feruli, quo gestaretur senex decrepitus, nempe *gestatorium*, vox usurpata Suetonio in Claudio: *solitus in gestatorio ludere*.

Ἀθναϊῶν p. 306 v. 3sq. *τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους* — *Ἐκατομβαιῶνα λέγουσι*. et infra

μῆνα δὲ Ἀθναϊῶν πρώτη βᾶσις Ἰστορο μῆνης.

habes in his Pachymerem secutum auctoritatem interpretum Hesiodi, dum carmen apud ipsos pangeret, Ianuarium vocasse *Ἀθναϊῶνα* quasi sic ille mensis ab Atheniensibus nominaretur, cum re vera iuxta exactiorem, ut putat, sententiam Romanorum Ia-

nuarius Atheniensibus Hecatombaeon dictus sit. iam pridem in Observationibus ad priorem Historiae Pachymerianae partem l. 3 c. 1 demonstravi hanc historici nostri opinionem et illi singulariorem et falsam esse, nisi solum velit primum anni Attici mensem *Ἐκατομβαιῶνα* dictum, quemadmodum primus anni Romani mensis Ianuarius dicitur. hoc enim sane verissimum. illud autem falsissimum, Ianuarium *Ἐκατομβαιῶνι* respondere, ita ut temporibus indicandis alterum illorum vocabulorum usurpari tamquam aequivalens alteri queat, quod constanter, sed singulariter et mendose, Pachymeres facit. hic videndum solum est quinam sint illi quos hic memorat, *ἐξηγηταὶ τοῦ Ἀσκραίου ποιητοῦ ἐμνηστευμένων Ἀσκραίου ποίητος*. habemus Hesiodum mere Graece cum mere Graecis scholiis, editum Venetiis an. Chr. 1537 opera Victoris Trincaveli, cuius in libri folio 68, ad illum eius poetae versum

μῆνα δὲ Ἀθηναῖον καὶ ἡμέτερα βούβορα πάντα,
 Moschopulus sic annotat: *κατὰ δὲ μῆνα τὸν Ἀθηναῖον, ὅστις ἐστὶν ὁ Ἰανουάριος.* folio postea 71 Proclus alter scholiastes, varia disputans de vocabulis mensium, propendit eodem. denique folio 73 Ioannes Tzetzes diserte scribit *Ἀθηναῖον ἦτοι τὸν Ἰανουάριον, ὡς Ἀθηναῖος παρὰ Ἰωσὶ καλεῖται.* videmus hinc quosnam innuat Pachymeres, nempe Moschopulum Proclum et Ioannem Tzetzen. quid significat autem cum se *ἐποποιήσαντα κατ' αὐτούς* memorat? an se, cum puer illorum ludum frequentaret et versus quos recitat de lunari deliquio compositos ut scholasticum pensum illis magistris redderet, isti eorum in his opinionibus adhaesisset? an potius, cum privatim Hesiodum legens horum adhiberet scholia, et interim subortus ipsi esset impetus meditando carmen imitatione vatis quem commentaretur, obvio argumento lunaris defectionis, noluisse in eo recedere a sententia scholiastarum Hesiodi, utcumque minus sibi probata? suspicari, opinor, liceret alterutrum, si Moschopulum Proclum et Tzetzen eo constaret simul omnes tempore vixisse quo potuisset dare ipsis puer operam Pachymeres in ludo literario. cui ne nos implicemus disquisitioni non necessariae, secundam potius viam tenebimus, nisi si quis malit suspicari Pachymerem, apud qualescumque magistros daret operam literis, quod ii vulgo celeberrimum istorum Hesiodi interpretum sententiam eo poeta enarrando sequerentur, illam dicis causa et perfunctorie in versibus iuxta ipsorum dictata scriptis amplexum fuisse.

P 494 *λογαριαστῆς τῆς αὐλῆς* p. 296 v. 12. *παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα λεγομένων τὸν τότε λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς Ἄγγελον.* mox illum ait fuisse *ὄφφικῶ τετιμημένον honoratum officio*, hoc est magistratu honorifico insigne. huius munus Codinus c. 5 n. 84 his verbis exprimit: *ὁ τῆς αὐλῆς λογαριαστῆς λογιζέται τοὺς ἐν τῇ αὐλῇ εὐρισκόμενους πάντας φογάτορας, εἰ λέλειπε τι πᾶσι τῆς*

λόγας αὐτοῦ, ἣ ἐξεδούλευσεν ὑπὲρ ὧν ἰρογενέθη. hoc est interprete Gretsero nostro: *logariastes aulae numerat et computat omnes milites qui in aula stipendia merent; et dispicit numquid alicui de stipendio desit, aut num plene satisfecerit pro stipendio quod accepit.* meminit huius officii saepe alibi Codinus. erat et alius Logariastes magnus memoratus eidem non semel, ut c. 2 n. 40. ab hoc prior distinguitur adiuncto aulae vocabulo. quod a Codino scribitur c. 5 n. 61 de Logariaste aulae, *οὗτος οὐν ἔχει τι ὑπερηρέτημα νῦν, carere nunc functione,* facile quadrat in haec aut paulo posteriora his temporibus quibus vixisse Codinus putatur sub Cantacuzeno aut cum illo, hoc est principatu Andronici Iunioris, huius Andronici, cuius historiam Pachymeres hoc opere tradit, nepotis et aliquando collegae. cum enim ex his quae saepe superius noster questus est de neglecta solutione pensionum militibus decretarum, quas *λόγας* Codinus et alii vocant, intelligatur sensim inductum sub Andronico seniori morem primum sero nec integre solvendi quod constitutum militantibus erat, deinde, ut apparet, prorsus negandi, locum amplius non habuit functio Logariastae aulae, si eius erat, ut est dictum, providere ut integre pensiones istae pro modo navatae operae numerarentur. potuit tamen nomen et honor huius magistratus retineri, quod hic noster indicat, etsi iam tum forte, si Codinus, cuius aetas est incerta, sub Andronico seniore acrispit, eius ministerium, *ὑπερηρέτημα,* cessasset.

Μαιμακτηριῶν p. 382 v. 19. cave putes hoc ut aliis locis huius historiae priori nostro Glossario indicatis *Μαιμακτηριῶνα* Iunium dici. repugnat manifeste character seriae. nam certissimum est annum quo hic narrata geri contigit, fuisse Christi 1304, qui sine ulla controversia cyclum solis numeravit 25. quia vero bissextilis fuit, duplicem habuit indicem dominicae literam, E et D, quarum prior usque ad 28 Februarii diem, reliquo inde tempore posterior in usu fuit. mense igitur Iunio, si eius meminisset hoc loco Pachymeres, oporteret in Calendario ad latus vigesimae primae diei literam B indicem sextae feriae, quando D primam designat feriam, signari. atqui contra, ut palam cernitur, D litera, character videlicet dominicae ipsius, vigesimam primam Iunii diem insignit. non igitur de Iunio hic sermo. vidit hoc quisquis est auctor paraphraseos Vaticanae. nam is etsi alibi semper *Μαιμακτηριῶνα* Iunium reddit, sic praeter morem hunc locum *παραφράζει. ἡμέρα μὲν οὖν παρασκευῆ εικοστῆ πρώτης τοῦ Ἰουλίου μηνός* etc. caeterum hic argutior in odoranda voce *Μαιμακτηριῶν* ancipiti notione quam felicior in una vera ex pluribus discernenda fuit. nec enim Iulio mensi character hic congruit ut 21 diem litera B insignem habeat. nota haec propria sextilis sive Augusti mensis est, et quidem solius inter omnes anni menses. unde non videtur dubitandum quin quem alibi

Ποσιδεώνα noster appellare consuevit, hoc loco *Μαιμακτηριώνα* dixerit. sane ipse innuit non ex propria se hic sed ex aliena loqui sententia, dum hunc mensem non absolute *Μαιμακτηριώνα* vocat, sed eum qui iuxta Athenienses sic appelletur; quemadmodum idem p. 306 v. 7 scribit Ianuarium, quem nimirum ipse, ut c. 1 l. 3 Observationum tomi prioris ostendimus, Hecatombaeonem iudicat debere appellari, Lenaeonem iuxta Athenienses a quibusdam dici, non recte suo quidem iudicio, quamquam ipse aliquando eorum auctoritatem secutus fuisset. simile quiddam hic intelligendum, etsi auctor pro suo more obscure ac dimidiata res exprimendi clare utique non indicat, sed absolute videtur dicere Augustum Atheniensibus Maemacterionem esse, cum tamen satis appareat id illum non credidisse plane ita se habere. etenim si sic censeret, non tam saepe alibi *Maemacterionis* vocabulo Ianuarius, Augustum vero *Posideionis* indicasset.

μαμάκουθος. δεύτεραι φροντίδες καὶ φίλων τῶν λογίων ὑπομνήσεις suggerunt hic aliquid quod addam ad olim a me notata ad hoc verbum. occurrit mihi deinde forte legenti Tzetzen huius enarratio vocabuli Chiliade 4 his versibus:

ταυτὸν τῷ βλιτομάμμοντι μαμμάκντος σημαίνει,
ἦτοι μαρὸν συγκρούποντα μάμμαν τε καὶ τὸν ἄρτον.
μαρὸν, φησὶ γὰρ προφανῶς, συγκρούπει τὸ μάμμαν σου.
origini hic indicatae vocis μαμάκουθος ἀπὸ τῆς μάμμης consensitanee scribit Phavorinus in Lexico: μαμάκουθοι ἀντὶ τοῦ μαμμόθρεπτοι. Henricus Stephanus in Thesauro μαμμοθρέπτους dicit putat pueros mollius et indulgentius educatos, quales illi sunt qui ab avia pro senum more tenerius nepotulos amante nutriuntur. eiusmodi cum inertes et voluptarii esse soleant, hinc adhaesisse putat vocabulo μαμμόθρεπτος similem dissolutionis et ἀκολασίας infamiam ei quam Latini usu antiquo affixerunt verbo *peros*. ita ille; ex cuius sententia nullam stultitiae ac hebetudinis mentis, sed solum luxuriei indicationem contineret vocabulum μαμμόθρεπτος, atque adeo non aequivaleret τῷ μαμμάκουθῳ, prout docet Phavorinus; cui tamen, ut opinor, tutius creditur enarranti suae linguae origines quam tanto recentiori Grammatico, quantumvis accurato, Stephano. multo igitur melior illa vocis μαμμόθρεπτος expositio est quam suggerit S. Augustinus Concione 2 in Psalm 80, ad illa verba v. 15: *ego autem in te speravi domine. si attendis*, inquit, *adhuc hominem, et eum quaeris imitari et ex illo pendere, adhuc lacte vis nutriri et fies mammothreptus, quales dicuntur pueri qui diu sugunt, quod non decet*. notum autem est experientia, cuius assignant causam medici, pueros qui non ablactantur tempestive, adolescere bardos ac stupidos, et quales describuntur ab Aristophane *βατράχοις*, fol. 123 p. 2 ed. Graeca Florentinae anni 1525. *ἀβέλτεροί τεροι, κηχνηότες, μαμμάκνθοι*, stulte hiabundi et salivam ore

defluere sinentes, quod 1 Sam. c. 21 l. 13 ut insaniae signum ponitur. Galli hodie vulgari sermone tales indicant verbo *τους κεγγυότας* exprimente, *badaux*. sed de his plus satis.

μαρκούτζας. quod in priori Glossario suspicabar *μαρκούτζας* legendum vol. I p. 282 v. 8, comprobat Maltretus noster, cuius e literis ad me datis haec describo: "in verbo *Μαρκμούτζας* praefero tecum exemplaria quae *μαρκούτζας* scribunt, cum eius vocabuli sic scripti origo Arabica faveat sententiae illic indicatae Pachymeris. *ر* *mar* enim Arabibus *vir* sonat, et *كوتزي* *kutzi* longinquus, sive ex longinquo profectus advena.

μεισιτεύοντες p. 208 v. 7. ex multis historiae huius locis, et aequalium Pachymeri scriptorum, observandum semel, ad huius et aliorum intelligentiam locorum, *μεισιτεύοντας* illa tempestate Constantinopoli dici eos solitos, qui gratia et estimatione in primis pollentes apud principem instrumenta illi praecipua regiminis universi erant, cuncta fere per illos aut eorum suasu interventive gerenti. ministros quaedam Europae aulae hodie tales *κατ' ἐξοχήν* et antonomastice appellant, functionemque ipsorum absolute ministerium. eiusmodi fuit apud Andronicum huius historiae argumentum primo Theodorus Muzalo l. 1 c. 1 et 2, deinde Chumnus praefectus caniclei, l. 2 c. ultimo, l. 4 c. 7 et alibi. quos Pachymeres *μεισιτεύοντας*, videtur Cantacuzenus et Phrantzes *μεσάζοντας* vocare; de quibus vide quae annotat Pontanus noster in Prolegomenis ad Phrantzen. ad ea quae hic scribo refingi velim quae priori Glossario notavi verbo *μεσάζων*. illud etiam adiungo, unde non parum confirmantur hactenus dicta, eos qui ad istud principale ministerium promovebantur, dici consuevisse *ἀποκαταστήναι ἐπὶ τοῦ μέσου*, ut videre est apud hunc nostrum auctorem in titulo c. 32 l. 2, ubi *τὸ μέσον* nomen est officii huius; quod illic Latine reddidi *curam primariam principalium negotiorum*.

Μέπε. de Mepe Iberiae memorato in Glossario vol. I ex p. 216 v. 15 sic admonet Claudius Maltretus noster: "quid si suspicemur principem Iberiae Mepe dictum a Pachymere additione Graecis citerioris aevi usitata *τοῦ μ* ante *π*. sic enim illi scribunt *μπάλλα palla*, *μπαρονία* pro *baronia*, *μπασιάς* *bassa*, *μποτέστας* *potestas*, et alia multa apud Meursium. potuerit ergo dynasta Iberorum illis vocari *πηρ* *peheh* et contracte *pe*, quae vox ducem ac principem indicat, et a Pachymere, solemnibus istorum *τοῦ μ* praepositione, *Μπε* nominari, unde vitio exscriptoris *Μεπε* fluxerit."

μονοκελλικόν p. 890 v. 6. quid dicatur hoc loco *μονοκελλικόν*, libentius diacerem quam aggrediar docere. multa enim diu quaerenti, parum quod satisfaceret occurrit. res ipsa locum totum expendentibus persuadet hoc *μονοκελλικόν* pertinere ad genus *προνοσιῶν* pensionum seu annuorum censuum e fisco prae-

bitorum; qualia nunc auctoramenta, gravissimo reipublicae tempore, remitti a ius habentibus ad illa conferrique ad militem novum conducendum, decrevisse imperatorem refert historicus hoc loco, addens tamen exceptum fuisse *μονοκελλικόν*, quod saluum possidentibus maneret. quid aliud suspicer quam illa vocatam partem pensionum praecise necessariam ad victum diurnum; quo privari pensionarios utique non oportebat. *κέλλα*, ex Latino *cella*, penum non raro significat, apothecam quotidiani alimenti. quidni ergo *μονοκελλικόν* demensum intelligatur cuique auctoratorum e fisco descriptum ad alimenta; praeter quod istae plerumque pensiones abundabant ad ornamenta et minus necessarias expensas. saepe legi apud Ciceronem in Verrinis dari solitum a provincia magistratibus Romanis ei regendae missis *frumentum in cellam* aut pecuniam unde id emerent, hoc est, ut opinor, P 497 unde mensam sibi et familiae quotidianam instruerent. pensionum igitur fiscalium quidquid cuique abundaret supra mere necessariam vitae tolerandae annonam, conferri ad delectus habendos iussum, sola victui quotidiano sic auctoratorum parte suffectura relicta, quam hic *μονοκελλικόν* dici autumem. quod si cui haud placet, aliud suggerat.

Μουγούλιος p. 620 v. 17 et p. 637 v. 10. quos plerique Latinorum *Tartaros*, Graeci passim et Arabes *Tataros*, Pachymeres *Tocharos* (Plinium secutus, qui l. 6 c. 17 inter Scythicas gentes diserte *Tocharos* recenset; non longe abludente Strabone, qui libro 11 eosdem *Tacharos* appellat), eos dixerat iam vol. I idem historicus noster, p. 344 v. 15, sese ipsos vocare *Mugulios* consuevisse. *Mogulenses* constanter appellat Gregorius Abulpharagius in accuratissimo Chronico arabice scripto sub idem tempus, aut non multo superius quam suam hanc historiam Pachymeres commentaretur. quin et Aytonus eiusdem aevi scriptor c. 16 Historiae suae Orientalis, quae Latine extat, *Mogli* eosdem vocitatos memorat. quod nomen Leunclavius indicat proprie designasse aliquot singulares populos (septem ab Aytono numerantur) communi Tocharicae aut Tataricae gentis appellatione censitos, ita ut adiuncto quodam inter se discernerentur, quemadmodum in Gothis Ostrogothis Visigothis fieri videmus. nam, ut is scriptor ait, *Sumogli* dicebantur accolae Tataři amnis, quae vox ipsorum lingua *Mugulios aquaticos* significet; ac sic alii aliis differentiis ad notitiam insignibantur. huius porro peculiaris speciei Tocharorum, quae Muguliorum vocabulo generalem Tocharicae aut Tataricae gentis nomenclationem contrahebat, proprium fuit illud imperium quod ab anno Christi 1202 per centum et quod excurrit annos late per Asiam et partem Septentrionalis Europae magnis victoriarum successibus inclaruit; cuius quia saepe noster meminit, breve specimen damus c. 7 l. 3 harum Observationum. *Gingizchanes* videlicet, auctor eius imperii, ex

illa Tocharorum parte stirpem trahebat, ut innuit Abulpharagius, quae peculiari *Mogulensium* appellatione nocebatur. certe, quod idem disertissime affirmat, *Mogulensium* concordia electione et delato unanimiter obsequio idem Gingizchane primam suam et, ut sic dicam, originariam potentiam accepit, transmisitque in posteros. non est incredibile habitasse hos populos in regione antiquitus *Megala* vocata, quam in confinibus Mediae prope Elymaidem collocat Plinius l. 6 Nat. Hist. c. 26, ubi suspicari licet mutationem irrepsisse aliquam, qualis in translatione ex una in aliam linguam nominum peregrinorum fere semper intervenit. *Mogula* sane aut *Mugula* facile a Graecis omnia ad sui origines idiomatis trahere solitis (ut in *Byrsa* pro *Bosra*, in *Axino* et *Euxiao* pro *Ascenez*, et aliis sexcentis cernimus) in *Megala* potuit deformari, quod ex his, ut alia pleraque, sumpserit Plinius. equidem arbitrator maximum hodie ac potentissimum imperium *Mogolis* superstitem istius *Mogolae* appellationem servare. ferunt enim illud conditum a Baburxa magni Tamerlanis pronepote. Tamerlanem autem se genus a Mogulensibus antiquis principibus duxisse haud vane gloriatum, satis est verisimile. nam etsi hunc vilissimo genere, patre pecuario natum in Sogdianis montibus Turci praesertim historici Ottomanicis principibus adulantes scripserint, ad infamandam eius memoriam qui Baiazetem bello victum ac captum dira usque ad mortem custodia tenuisset, tamen Alhacenus Arabs, qui ei comes individuus expeditionum omnium adhaesisse dicitur et ideo merito creditur res eius prae caeteris perspectas habuisse, in eius quam scripsit vita testatur illum, cum inclarescere stupendis facinoribus circa Christi an-

P 498

Georgius Pachymeres II.

45

dumque stirpis suae posteris Mogolicum hodie florens imperium profecisse, adamato, prout suspicatu pronum est, potissimum isto nomine, quod id Gingizchanidum regum maiorum suorum olim inclytam vocabulo Mogulensium principum potentiam, e veteri repetitam memoria, praesentibus obiiceret. haec de Mughuliorum vocabulo Tocharis a Pachymere tributo hic duxi memoranda; quae ad illustrandum hunc nostri historici locum non parum esse utilia aequus credo lector iudicabit.

νά p. 341 v. 11. ὁ δ' ὄρκος ἰδιωτικῶς πῶς οὕτως ἐξενηχθεῖς "νά ἡμαὶ δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἰμι μεθ' ὑμῶν, εἰ μὴ τὰ γένοιτο." cum autem dubitaretur an hoc esset vere iumentum, consultus ipse Ioannes Cosmas patriarcha, qui haec dixerat, quid censeret, respondit in hunc modum p. 350 v. 14: ὅπερ ἐφθγγεξάμην ἀπὸ παραλυπήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς ὄρκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκ συνηθείας τοῦτο λέγειν, νά ἡμαὶ δοῦλος τοῦ Θεοῦ etc. et antea similia attulerat vulgaris sui usus verba illa: νά ἔχω τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νά εἰμι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, νά ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. in his νά non videtur plane usurpari in notione hodie trita in vulgari idiomate Graecorum (nam huius linguae Graecae corruptae lexicographi νά exponunt ἰδοὺ ἐν ecce), sed videtur potius usu quodam peculiari Ioannis Cosmae positum pro *nae utique, certe*. illi autem qui iurasse illum per haec verba crediderant, νά pro νή videntur intellexisse: νή enim ut notum est, lingua veteri Graeca iurandi adverbium est. posset etiam videri Cosmas in aliqua ex recitatis formulis, puta illa νά ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ posuisse νά pro εἶθε *utinam*.

Νέα p. 145 v. 19. suspicabar hic νέαν dici, ut assolet, per compendium subintellecta voce πύλην. sed deterruit, quod Petrus Gillius, ubi urbis Constantinopoleos portas enumerat, l. 1 c. 20, nusquam meminit ullius portae quae νέαν *nova* diceretur. potuit et subintelligi aliud substantivum femininum, puta μονή aut ἀγορά, *monasterium* vel *forum*: sed cum μονήν aut ἀγορὰν νέαν vocitatum Constantinopoli fuisse alibi non legerim, divinare non ausus, in interpretatione nomen ipsum Νέαν *Neam* velut loci noti proprium retinui, donec aliud quod sequeretur certius occurreret.

P 499 ξενῶν p. 283 v. 8. videntur hic ξενῶνος συνήθη νομίσματα dici eleemosynae ab imperatore suggeri patriarchae solitae, ut eas impenderet in excipiendos hospitio peregrinos et in alia egentium solatia; quam in rem sumptum fere annum mille aureorum imputari consuevisse rationibus patriarchae ex occasione docet hic noster. non omittam admonere haud recte intellectum hunc locum videri a paraphraste Vaticano, dum eum sic exprimit: καὶ τὰ συνήθη τοῦ ξενῶνος νομίσματα πέμπων· ἐποίησεν γὰρ κατ' ἔτος βασιλεὺς ἑλεημοσύνην κρυφίως, εἰδότες τοῦ πατριάρ-

χου, εἰς χιλιάδας πολλὰς ποσομένην. haec qui contulerit cum contextu auctoris, facile discrepantias notabit.

οἰκονομίαι p. 168 v. 2. agit de ecclesiasticis a Saba-
monacho vexatis, in quorum eum οἰκονομίας irruisse detinendo
et repelendo proventus, tamquam illi iure illos percipiendi exci-
dissent crimine perduellionis, in quod illos incurrisse siebat, ha-
bens iam tum ipsos pro convictis et damnatis. ex his videtur
colligi οἰκονομίας hic vocari quas vulgo *praebendas* aut *beneficia*
dicimus, iura varia percipiendarum portionum ex redivisibus ec-
clesiae certis clericis aut sacerdotibus ratione functionum aut
ministeriorum ipsis demandatorum competentia. sic opinabar.
tamen ne quid praeiudicarem, ipsam *Oeconomiarum* vocem in-
terpretando retinui.

Ὁδηγοί p. 85 v. 17. agit de arca intra quam erat condi-
tum Arsenii corpus; quam paulo ante *κιβώτιον* vocavit, et fuisse
repositam dixit *πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ βήματος a dextris altaris*, hic
autem ait, feria tertia cuiusvis hebdomadis, concurrenti de more
populo ad cultum Hodegorum subaperiri consuevisse arculam
istam; hoc est, ut opinor, modice reserari, ut obtutibus intuen-
tium per rimas aut clathra ossa intus reposita paterent, non con-
tractationi. hic ante omnia disquirendum est quidnam hic Ὁδη-
γοί dicantur, et quis hic eorum usitatus tertiis feriis popularis
cultus. cogor micare in tenebris, qui de his in Graecorum libris
nihil invenerim. diu et attente circumspicis omnibus, nihil
verisimilius video quam solitam feriis tertiis Constantinopoli ple-
bem veneratum ire SS. Angelos. nam hos Ὁδηγῶν indicari vocabulo
ex Chrysostomi liturgia colligo, in qua diaconus sic voce sublata
pronuntiat: *ἄγγελον εἰρήνης πιστὸν ὀδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν
καὶ σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ κυρίου αἰτησώμεθα angelum pa-
cis, fidelem ducem, custodem animarum et corporum nostro-
rum, a domino postulemus.* cui respondens chorus acclamat:
παράσχου κύριε, praebe domine. ad hunc locum sic annotat Ca-
basilas c. 84: *εὐχόμεθα πρὸς τοῦ φύλακος ἀγγέλου οὐχ ἵνα ἡμῖν
τότε δοθῇ (δέδοται γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐκάστῳ τῶν πιστῶν ἄγγελος) ἀλλ'
ἵνα ἐνεργὸς ᾖ καὶ τὰ αὐτοῦ ποιῇ καὶ φρουρῇ καὶ πρὸς τὴν εὐθεϊαν
ὁδὸν ἡμᾶς ὀδηγῇ.* *oramus super custode angelo, non ut nobis
detur (datus enim est a principio unicuique fidelium angelus)
sed ut intente operetur et quae sui sunt muneris agat, custodiat
nempe ac in rectam nos viam dirigit.* haec ibi; ex quibus pa-
tet quam frequens Graecis indicatio custodum angelorum per vo-
cem ὀδηγῶν fuerit. est autem et illud antiquae in ecclesia tra-
ditionis hodierno experimento notissimae, ut feria tertia cuius-
vis hebdomadis cultui angelorum assignetur. existimo igitur so-
litum Constantinopoli populum tertiis feriis ad venerationem an-
gelorum concurrere. quem autem in locum? indicat hic Pachy-
merus. concursum hunc factum ad partem dexteram arae maximae

in templo Sanctae Sophiae: ibi enim, ut dixit, collocatum fuerat feretrum aut theca ossium Arsenii quondam patriarchae, quam occasione concursus istius tali die solitam relinqui apertam ait. non vana, opinor, coniectura fuerit electum hunc locum in quo potissimum residere angelos crederetur, ex eo quod Luc. 1 11 *stans a dextris altaris incensi apparuisse Zachariae angelus dicitur*; unde in illam tamquam legitimam et sacris oraculis declaratam angelorum sedem ac quasi stationem populi angelos venerantis devotio ferretur. quo pertinet dictum Hilarii Can. ult. in Matthaeum, affirmantis significatum scissione veli, quae in morte Christi contigit, discessum angelorum a custodia synagogae et sacrorum Iudaicorum, quibus excubabant ad velum templi consistentes, hoc est prope altare incensi, quod intime admotum velo erat sancta sanctorum operienti, ut notissimum est. verba sunt Hilarii: *veli honor cum custodia angeli protegentis auferatur*. superest ut rationem lectori reddam emendationis ex coniectura necessariae. in duobus codicibus optimis B et A (nam V hunc locum funditus omittit) *πρὸς τὴν τῶν ὁδηγῶν* scribebatur; quae sane lectio intricata est. quorsum enim istud *τὴν* pertinet, aut quam rem indicat, cum nulla occurrat ei generi conveniens e prius aut post memoratis? solent veterum istiusmodi descriptores librorum certa vocabula compendiariis notis pingere. multa in hoc utroque talia visuntur, ubi passim *ἄνος* pro *ἄνθρωπος*, *οὐνός* pro *οὐρανός*, ut sexcenta omittam similia. putarim ergo hic *τὴν* compendiarie scriptum pro *τιμὴν*, vocabulo iam ad sententiam non incommode quadrante iuxta modo exposita. confirmat hoc alius nostri auctoris locus infra p. 302 v. 14 ubi *προσκυνησεως ἕνεκα* procedere solitum feria tertia in monasterium Hodegorum populum et ipsum principem indicat. verba eius haec sunt: *εἰτ' ἐπεὶθεν ἐπὶ τρίτῃ τῆς ἑβδομάδος ἦν καὶ γ' ἐξ ἀνάγκης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ Ὁδηγῶν μονῇ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνησεως ἕνεκα*. ex quibus vides feriis tertiis solitum imperatorem, ex more videlicet etiam populari, ad templum monasterii Hodegorum, cui, ut licet suspicari, nomen id adhaesisset ex eo quod illic peculiaris memoria *τῶν ὁδηγῶν*, hoc est iuxta prius dicta angelorum custodum, celebraretur.

ὄντως ἰς p. 248 v. 3. *ἡ θεοῦ ἀγαθότης ἀρχὴ τις γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν εἰς ὄντωςιν*. sic B et A codices: V totum hoc comma transilit. *ὄντωςιν* hic apparet a Pachymere dictam *ὑπερξιν extantiam*, aut ut scholae loquuntur *existentiam*. exempla desunt, quae quidem viderim huius ab aliis usurpati vocabuli quod si non alibi noster legerat, viderat tamen certe illa S. Dionysii lib. de Divin. Nominibus c. 5 de deo scripta, *ἀρχὴ καὶ μέτρον αἰώνων, καὶ χρόνων ὄντωςης*. quae etiam verba idem Pachymeres prolixè declaravit in sua ad eum locum paraphrasi eum ergo nomen *ὄντωςης* ibi reperisset quasi ex verbo *ὄντως*,

derivato e participio ὄν ὄντος, deductum pari analogia se posse putaverit indidem producere vocabulum ὄντως, quod hic ponit.

ὁρθοδοξία p. 281 v. 5. ἡ δ' ἦν ἡ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέρα. P 501
fuisse hanc primam dominicam quadragesimae diserte docet Philotheus homilia in 1 Dom. Quadrag. sic scribens: τῇ κυριακῇ ταύτῃ καὶ πρώτῃ τῶν νηστειῶν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐφορτᾷζειν παρέλαβε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἥτοι τὴν ἀναστήλωσιν τῶν σεπτῶν καὶ ἀγίων εἰκόνων γενομένην παρὰ Μιχαὴλ βασιλέως καὶ Θεοδώρας τῆς τοῦτου μητρὸς τῆς μακαρίας βασιλίδος, καὶ τοῦ ἀγίου Μεθοδίου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. *ista dominica prima ieiuniorum Christi ecclesia suscepit celebrandam orthodoxiam, sive restitutionem venerandarum et sanctarum imaginum factam a Michaële imperatore et Theodora huius matre beata imperatrice, et sancto Methodio patriarcha Constantinopolitano.* quod in ea dominica Codinus l. de Offic. innuit recitari solitum adstante imperatore synodicum, videtur significare formulam fidei sive anathematis in haereses a synodis decretos. quibus consentaneae scribit Pachymeres p. §2 v. 11 Ioannem Veccum patriarcham addidisse aliquot anathematis iis qui solebant recitari die orthodoxiae. ex quo intelligimus non fuisse necessario illud synodicum decretum aut canonem synodi oecumenicae, sed potuisse sub id nomen venire sanctiones statutas in ordinariis synodis patriarchae cuiusque.

παράθεωρεῖσθαι p. 618 v. 7. agit de his qui acerbis iussis Athanasii patriarchae inviti coacti ieiunare clam comessabantur; unde consequbatur eos, quod nocte intempesta comedissent, adstare postridianae sacrificii saturos et crudos; in quo erat irreverentia disciplinae veteri damnata. vocat ergo noster hic παράθεωρεῖσθαι μυστικὰς θυσίας violari reverentiam mystico sacrificio debitam ex usu veteri, assistentia non ieiunorum a nocte media. θεωρεῖν et θεωρεῖσθαι verbum est sacris olim addictum, caste obitas cerimonias et religiosis praeparatum ritibus conspectum mysteriorum exprimens. hinc in epistola Platonis οἱ θεωροῦντες ἐν Δελφοῖς ministri iuxta ritus illic consuetos Apollinis cultui vacantes et varias functiones religionis eius proprias, opera consulentibus praesertim oraculum navanda, obeuntes. unde Thucydides l. 5 θεωρεῖν κατὰ πάτρια hoc est, opinor, ritu a maioribus tradito sacra officia obire, coniungit cum θύειν et μαντεύσθαι sacrificare et oraculum consulere aut acceptum edere. non enim accedo scholiastae verbum θεωρεῖν eo loco exponenti θεωροῦς πέμπειν; de quo pluribus disserendi non est hic locus. porro quando ab indignis aut non legitimo initiatis apparatus ἐποψία conspectus mysteriorum, aut contra quam fas est neglecto statuto ritu religiosum aliquod obitur officium, παράθεωρεῖσθαι despici et quasi pollui sacra dicuntur.* sic Hesychius exponit παρθεωροῦντο κατεφρονοῦντο. ubi etsi videatur respicere locum

Act. Apost. 6 1, tamen latius hoc extendi iure potest; et ad irreverentiam, qua religio violatur, non immerito hic a Pachymere accommodatum est. contemptus enim non dubius est divinae maiestatis, praescriptas ab ipso deo in eius cultu observationes negligere. quare Paulus Corinthios tamquam dei ecclesiam *contemnentes καταφρονούντας* increpat 1 Cor. 11 22, quod in ea velut in loco profano comederent: *μη γὰρ οἰκίας ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε*. quid autem si suspicemur Pachymere nostrum, cum apud suum magnum Apollinem Hesygium legisset, loco a me modo descripto, *παρθεωρεῖσθαι* et *καταφρονεῖσθαι* ut *ἰσοδυναμοῦντα* comparari, simulque haberet in animo memoratum Pauli locum contemni *καταφρονεῖσθαι* ecclesiam comestione conquerentis, irreverentia qua praesumpto nocte intempesta cibo non ieiuni clerici aut monachi aris, dum sacrificatur mane adstarent, *παρθεωρεῖσθαι*, hoc est *καταφρονεῖσθαι*, despici contemni sacras oblationes criminantem, posuisse?

P 502

πάροικοι p. 209 v. 12. quos hic vocat Pachymeres *παροίκους*, opponit habentibus *προνομίας*, quas ab eo vocari pensiones pendit solitas e publico militantibus aut aliquam reipublicae navantibus operam, docemus ad id verbum hoc ipso Glossario. ait enim hic (quamquam intricate ac perobscure: nam totum hoc prae caeteris caput confuse elliptice tenebrosissime conceptum est) ait, inquam, vel potius utcumque significat, Andronicum, cui magna opus erat pecunia unde stipendia Cretensibus ab ipso in Orientem evocatis et illic fidam ipsi navantibus operam cum fide repraesentaret, eam indicta subditorum collatione confecisse. quia vero eiusmodi extraordinariis sumptibus assignata dudum fuerat exactio decimae pensionum annuarum a stipendia quocumque nomine merentibus, cum iam ii continuata diu ea diminutione mercedis exhausti enervatique solvendo non essent, onus id devolvebatur ad *παροίκους*, hoc est, ut res ipsa monet, ad privatos patrimonio viventes aut peculio domestico, sine ullis a fisco subsidiis. en qui dicantur hoc loco *πάροικοι*. ego privatae rei dominos et patresfamilias interpretor.

παρυποστάσεις p. 144 v. 12. *ὡς εἶπερ εὐρεθεῖεν* — *τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας*. haec scribens auctor sine dubio cogitabat illud S. Dionysii Areopagitae dictum l. de Divinis Nominibus c. 4 p. 217 ed. Lanselii Parisiensis an. 1615: *διὸ οὔτε ἐπόστασιν ἔμε τὸ κατὸν ἀλλὰ παρυπόστασιν*. significat, cum malum nihil sit aliud quam boni privato, hoc vocabulo *malum* non significari veram extantiam aut subsistentiam rei cuiuspiam, sed quasi extantiam aut quasi subsistentiam, solo modo loquendi exprimente positiva forma rem mere privativam. unde idem noster Pachymeres in paraphrasi ad eum Dionysii locum p. 124 eiusdem editionis, rationem quare Dionysius neget *ἐπόστασιν* subsistentiam malo, hanc

affert: *ἡ στέρησις γὰρ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις.* unde infert non posse habere virtutem ullam: τὸ δὲ μὴ ὑφιστάμενον πολὺν ἔξει τὴν δύναμιν; enarret igitur Pachymeres se ipsum; et cur *παρρησιόσασις* vice-subsistentias, ut sic dixerim, *ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας* vocet *κακά*, declaret iis ipais verbis quae non longo intervallo post modo descripta in eius paraphrasi leguntur: *ὅτι τότε ἡ στέρησις παρρησιόσασται ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἀπέχεται, quoniam tunc privatio quasi subsistit, quando bonum (cuius est privatio) abscedit.* unde nihil est solidum, sed forma solidi expressum. ut cum tenebras quis dicit, videtur positivum aliquid dicere, re vera autem nihil dicit nisi positivae rei absentiam lucis.

πεισμονή p. 120 v. 6. ait patriarcham Cyprium errorem in eius tomo deprehensum agnoscere ac corrigere nolentem non solum *πεισμονῆς*, hoc est assensus in errore contra fidem, sed etiam *αἰρέσεως*, contumaciae videlicet in ostenso errore pertinaciae, accusatum apud imperatorem fuisse. unde apparet voci *πεισμονή* ecclesiastico usu hanc fuisse subiectam notionem, ut ea designaret adhaesionem male persuasae mentis ad dogma falsum; quae nondum haeresis censeretur, nisi postquam admonitus, qui erraverat, P 503 obtemperare monentibus et pravam opinionem revocare abnuisset pertinacia se involvens sua.

πέλαγος p. 142 v. 12. vocem *πέλαγος* aliud quidpiam a pervagata obviaque notione hoc loco sonare quisquis intime introspererit sentiet. reperio apud Hesychium *πελαγίζειν* explicari *ἐγγίζειν, πλησιάζειν*, ut non temere suspicemur quandam viciniae indicationem vocabulo *πέλαγος* hic a nostro inditam, quam loci sane sententia exigit. quem enim alioqui saporem habeat, dicere Pachymerem se *ex eo quod pertineat ad Christum, ab ipso eodem puniri benignitatis existimare pelagus?* diceret potius *pignus*: nihil enim ad fiduciae omen accommodatum habet vox *pelagus*, si vulgari significatu usurpetur. nimirum a *πέλας*, quod est *ἐγγύς prope*, aut a *πελάζειν*, quod sonat *admoveri, appropinquare*, videri non immerito potest ductum vocabulum *πέλαγος*, propterea non plane abhorrens a *viciniae* ac *propinquitatis* mentione, huc sane opportuna, quam ideo interpretando expressimus.

Πηλεός. ad ea quae Glossario priori circa hoc verbum notavi, quaedam in meae supplementum inscitiae ab amicis suggesta hic adiungam. R. P. Ioannes Fayonus S. I. viso edito Pachymeres scripsit ad me sibi videri Pachymerem haec scribentem de Vecci castitate, *δοπης γὰρ εἰς πορνείαν καὶ Πηλεὺς ἀφλεν ἢ ἀν δεινός*, habuisse in mente locum Aristophanis in Nubibus p. 112 ed. Basil. anni 1547: *καὶ τὴν Θέτιν δ' ἔγημε διὰ τὸ σωφροεῖν ὁ Πηλεὺς*, in quae verba scholiastes multa memorat quae castimoniae insignis Peleo laudem asserunt, inter alia hoc: *Ἀστυδάμεια δὲ ἡ Ἀκάστου γυνή, ἐρασθεῖσα Πηλέως, καὶ μὴ πείσασα διὰ σωφροσύνην συνελθεῖν αὐτῇ, καταψεύδεται αὐτοῦ πρὸς Ἀκαστον* etc. paulo ante idem

scholias tes eandem historiam retulerat ex alio auctore, qui illam Acasti uxorem Ἰππολύτην Hippolyten appellat, quae verius Phaedra diceretur, cuius similis castissimum Peleum, uti Phaedra Hippolytum pellicere ad adulterium conata, cum persuadere nequisset, reum ut Phaedra Hippolytum, sic Astydamea vel Hippolyte Peleum attentatae ipsius pudicitiae apud virum nimis credulam peregit; unde Peleus ab Acasto inermis expositus feris, feliciorem quam Hippolytus sorte, μάχαιραν (ἔλαβεν) ἠφαιστότευκτον, καὶ οὕτως ἔφυγε τὸν κίνδυνον, ense a Vulcano cusum divinitus accepit, cuius ope periculum effugit. Suidas eandem rem paulo aliter refert verbo Ἀταλάντη. hactenus Fayonus noster, opportunus in memoriam revocans quae a me alias in Aristophanis Νεφέλαις lecta funditus animo exciderant. gaudeo autem mihi hanc qualemcumque oblatam occasionem venerationis et gratitudinis testandae meae erga virum optimum et doctissimum, mihi quae olim amicissimum, quem dum haec scribo, plenum religiosis meritis ad meliorem vitam migrasse audio, in longaeva sed omnibus virtutum exemplis commendata senectute. his addit Claudius Maltretus annotationem Eustathii ad v. 195 Iliad ρ: λέγει ἡ παροιμία, Πηλεὺς τὴν μάχαιραν ὡς διὰ σωφροσύνην λαβόντος αὐτοῦ καὶ ξίφος θεόθεν. adagium hoc memoratur a Suida duobus locis, v. μέγα φρονεῖ et v. Πηλεὺς. priori loco sic scribit: μάλα φρονεῖ μᾶλλον ἢ Πηλεὺς ἐπὶ τῇ μάχαιρα. φασὶ ταύτην ἀπὸ τοῦ Ἡφαιστοῦ γενεμένην, δῶρον Πηλεῖ σωφροσύνης ἕνεκα ὑπὸ Ἡφαιστοῦ δοθῆνα, ἢ χρωόμενος πάντα ἐκατόρθου καὶ ἐν ταῖς μάχαις καὶ ἐν ταῖς θήραις. Erasmus huius adagii mentionem factam ex Zenobio refert apud Anacreontem et apud Pindarum. ego in editis hodie Anacreontis nihil huc pertinens reperi. Pindarus in Nem. Od. 4 memorat ense Pelei et calumnias in eum Hippolytes. eius scholias tes ad eum locum legi digna scribit. Catullus sub finem epithalamii Pelei et Thetidos domibus castis Pelei domum accenset, dum ait *domos invisere castas Coelicolae, nondum spreta pietate, solebant.* haec Claudius Maltretus.

P 504

ποντογέφυρα p. 330 v. 20. ἡ Ἰουστινιάνειος πεντηγέφυρα. sic ibi optimus codex Barberinus, tamen habens notatam in margine aliam huius ultimi vocabuli lectionem *πονταγέφυρα*, vitiosam et ipsam, sed eatenus ad rectum accedentem quatenus ex altera errantium syllabarum duarum mendum sustulit. scripsit enim sine dubio Pachymeres *ποντογέφυρα*. quod ut demonstrarem, primum pono haud quasquam imposuisse Iustinianum Sangari amni quintuplicem pontem, nimirum quinque veluti contignationibus sublatum, cuiusmodi *τριγέφυρα pons triplex* antiquissimi et miri operis hodieque superstes visitur supra Gardonem fluvium in Gallia Narbonensi, paucis ab urbe Uctia miliaribus. non enim si hoc fecisset diligentissimus recensitor omnium eius imperatoris aedificiorum, in proprio de hoc argumento opere, praetermissurus

sberat Procopius. ille autem haec solum habet libro περι κτισμά-
των quinto c. 3: ὁ μέγας δὲ ποταμὸς οὗτος, ὄνπερ Σάγγαριν καί-
λουσι νῦν, σφοδρῶ μὲν κατιῶν ἐς ἄγαν τῷ ρεῖθρῳ, ἐπὶ μέσης δὲ
πιפטικῶς ἄβυσσος, εὐρυνόμενος δὲ θαλάσση ἴσα, διαγέγονε μὲν τὰ
γε εἰς γέφυραν ἀνέκαφος πᾶσιν, ἐξ οὗ γεγονάσιν ἄνθρωποι, ἀκάτων
δὲ συνδέοντες πλήθος καὶ φορητὸν αὐτὰς ἀλλήλαις ἐναρμοσάμενοι
ἐνταῦθα διαπορθμεύεσθαι τολμῶσι πεζοί, ὥσπερ ποτὲ δέει τοῦ
ἔργου τὸν Ἑλλήσποντον ὁ τῶν Μήδων στρατός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο
οὐκ ἀνεπικινδύνως αὐτοῖς γίνεται· πολλάκις γάρ ὁμοῦ τοῖς δεσμοῖς
συλλαβῶν τὰς ἀκάτους ἀπάσας, εἶτα τὴν διαβασιν ἀνεχαίτις τοῖς
τῆδε ἰούσι. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς γέφυραν αὐτῷ ἐγκειρίρηκεν
ἐποικοδομεῖσθαι τὰ νῦν, ἀρχάμενός τε τοῦ ἔργου ἤδη πολλὴν ἐς αὐ-
τὸ διατριβὴν ἔχει. ὅπερ ἐν οἷδα ὅτι ἀποτελέσει οὐ πολλῶ ὕστερον,
τεκμηριούμενος ὅτι δὴ αὐτῷ τὰ ἔργα συνεπιλαμβάνεται ὁ θεὸς
ἅπαντα. haec ille, quae sic Latine sonant ex accuratissima et
pereleganti interpretatione Claudii Maltreti nostri: *magnus flu-
vius, quem hodie Sangarin vocant, cursu violentissimus in me-
dio, profundus admodum latitudineque aequoreus, nunquam
potest homines natos pontem subiit: sed scaphis pluribus connexis
tegetisque instar inter se aptis audent transgredi pedites, ut
quondam Medorum exercitus Hellespontum transiit, Xerxis me-
tuens indignationem. at res non vacat periculo: nam saepe
flumen scaphis omnibus abreptis cum nexibus transitum viatori-
bus abnuat. nunc Iustinianus Aug. pontem illi imponere ag-
gressus acriter in opus incumbit, brevi procul dubio absolven-
dum; idque ex eo coniciio, quod omnibus illius coeptis manum
deus admovet.* pontem igitur supra Sangarin aedificare Iustinia-
nus aggressus, quando suos de eius aedificiis commentarios Proco-
pius edidit, postea perfecit. vocatumque illud opus Ἰουστινιανῆος
ποντογέφυρα. cum enim simplex γεφύρας vocabulum, etsi ex
origine, si Eustathio credimus, sonare videatur solidum ex lapide
ac caemento super loca humentia stratum (sic enim ille annotat ex
Herodiano ad Iliad. φ: κυρίως γέφυρά ἐστι γῆ ἐφ' ὑγρᾶς, Ἡρωδια-
νὸς λέγει), tamen satis frequenter ad exprimendum mo-
bilem contextum tabularum, quo e littore in navim aut e navī
transitur ad littus: moles illae lapideae ingentes, quibus magno-
rum ripae fluminum fiunt viatoribus perviae, videntur ad differ-
rentiam non simpliciter γέφυραι sed proprie ποντογέφυραι vocatae.
id Mauritius innuit l. 2 Strateg. c. 21 de ponte amnibus impo-
nendo, quatenus id ad imperatoriam ductoris exercitus curam P 505
spectat, praecipiens his verbis: εἰ μὲν γεφυρῶσαι χρεῖα, τουτίστι
ποντογέφυραν ποιῆσαι, δεόν ἀπό τῆς ἰδίας ὄχθης ἀρχᾶσθαι τὰ ἐπὶ
τούτων, τουτίστι ναύκλας μεγάλας καὶ ποντυλῶσαι, ἦτοι κατα-
στρῶσαι, πάντων ἐν ἐτοιμῳ ὄντων. en magister militaris seu po-
tius imperatoriae artis hic praecipit, ubi in amnis occurso, quem
belli ratio non tantum cum exercitu transgredi sed etiam per eum

viam liberam servare ad regressum suadeat, opus fuerit solida illum mole consternere quam *ποντογέφυραν* potius quam *γέφυραν* (quae sit extemporaneum quidpiam) vocari ait, inchoare et apparatus operis et opus ipsum a ripa quam imperator cum exercitu obtinet, non autem ab adversa. nec movere quenquam debet adversus haec quod *ponti* nomen male fluminibus, quae sola fere pontes patiuntur, convenire videatur. nam praeterquam quod sunt quidam fluvii, ut de modo memorato Sangari Procopius loquitur, *ἐρρυνόμενοι θαλάσση ἴσα*, *latitudine aequiore ac ponto similes*, etiam ex origine ab omnibus quibusque latioribus designandis non videtur abhorrere *πόντου* vocabulum, siquidem, ut Eustathius admonet ad Iliad. δ, *πόντος λέγεται ὡς οἶά τις πόντος, ἐκ τοῦ παταπνεῖσθαι ἀνέμοις*. a verbo *πνέω* *epi*ro deduci *πόντου* nomen ait, quod supra aequor aura spiret, id autem et paulo amplioris alvei amnibus convenire quis non videt? quare non repugnaverit etymi ratio eos quoque *ponti* appellatione aspergi, quo iure *sum* Garumnam Ausonius in Mosella *aequoreum* appellat, atque hanc *ποντογεφύρας* notionem longe antiquiorem Mauricii et Pachymeris aetate non male forsitan quis autumaverit ex antiquissimo apud Latinos usu vocis *pone* pro *γέφυρα*; quae vox videri potest ex *ποντογέφυρα* deducta. haec quae timida suspicione protuli, audentius amplecterer, si (quod nec contigit nec spero) nactus essem idonea testimonia auctorum Graecae linguae veterum, ex quibus constaret iam tum, antequam Latius sermo e Graecis esset originibus productus, *ποντογεφύρας* vocabulum in usu Graeciae fuisse, ut ex eo ducta existimari posset vetustissima in Latio vox *pontis*. interim igitur vulgaribus inhaerens veriloquiis autumantium *pone* dictum quasi *pene* compendio verbi *pendens*, quod spatio subtus vacuo superne impendat, existimo vocem *ποντογέφυρα* Graecis tantum aevi citerioris usurpatam, quibus solemne fuit pleraque tritiora usu Romani Latii vocabula suis exprimere literis, scriptionibus inserere. cuius consuetudinis non pauca in hoc ipso scriptore nostro exempla vidimus, loquendi morem, qui tunc erat, representante, ut tot alios omittam, quorum vocabula istius generis tot sunt lexicis Graecobarbaris Glossariisque recensita. itaque *ποντογέφυραν* et Mauricius auctor Strategorum et noster hic ex usu sermonis tunc popularia dixerint, mixta mentione *pontis*, Latinae vocis, cum antiqua Graeca *γέφυρα*, ut facilius intelligeretur quid exprimerent a vulgo iam bilingui ac multa mixtione Itolorum assueto patriam antiquam linguam insertis variegare Latinis vocibus. ad extremum hic opponam ex Livio quaedam a lectore non inutiliter conferenda iis quae de sita locorum istorum, natura Sangarii amnis et necessitate imponendi ei *pontis* noster hoc, quem illustratum hic imus, loco scribit lib. 8 4 decadis, ubi expeditionem Cneii Manlii consulis in Gallo-Graecos describit. sic Livius habet: *cum ad Sangarium flumen pervenis-*

set (Manlius cos. cum Romano exercitu), pontem, quia vado nusquam transitus erat, facere instituit. Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens miscetur ad Bithyniam Thymbreti fluvio; inde maior iam geminatis aquis per Bithyniam fertur et in Propontidem sese effundit, non tam magnitudine memorabilis quam quod piscium accolis ingentem vim praebet. ita ille.

Ποσειδεῶν p. 268 v. 15. quod in priori Glossario admo- P 506
nebam, in prioribus sex libris huius historiae desiderari Pachymerianum Augusti mensis nomen, μνημονικόν fuit σφάλμα, ut mox dicam. certe hoc loco Ποσειδεῶνος vocabulo plane *sextilis* et *Augustus* Latinis dictus mensis exprimitur. id demonstrat non modo quam continuo auctor adhibet, indicatio tempestatis anni, qua nimirum *ab aestivo cardine ad aequinoctialem sol declinat*: sed clare Vatic. paraphr. exprimit, sic ibi scribens: τότε δὲ ἐννάτη καὶ εἰκοστῇ τοῦ Ἀυγούστου μηνός. memoraverat et hunc mensem vol. I p. 493 v. 3 noster, licet ego per oblivionem, uti iam fassus sum, vol. I p. 692 scripserim Augusti Pachymerianum nomen in eo volumine nusquam extare. sic enim ibi scribit: τότε δὲ Ποσειδεῶνος ἑκαδεκάτη μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου εορτήν. ibique ambo codices optimi adscribunt orae marginis Ἀυγούστος, et Vaticanus solum id nomen in contextum recipit. demonstratque idem satis, ut alia indicia deessent, quod sextam decimam illam cuius meminit diem illuxisse ait *postridis festi deiparae*, maximi nempe omnium Mariae matris dei festi, quod sic per antonomasiam sine addito vocatur, nempe assumptionis eius in coelum, quod Graeci iuxta cum Latinis die Augusti mensis quintadecima celebrant. est tamen ubi Pachymeres a se ipse quodammodo deficiens, et ex aliena, ut opinor, magis quam ex propria sententia, mensem Augustum non Ποσειδεῶνα sed Μαιμακτηριῶνα κατ' Ἀθηναίους vocat, p. 382 v. 19. in quem locum vide quae annotamus in hoc ipso Glossario, verbo Μαιμακτηριῶν, et l. 3 harum Observatio- num c. 4 n. 6.

πρόνοιαι p. 209 v. 11. dicuntur hic πρόνοιαι *pensiones*, quae vel in mercedem operae praesentis vel in praemium praeteritae merentibus aut emeritis e publico solvuntur; quales hodieque ab Italis et Gallis *provisioni*, *provisions* vocitari audimus. annotasse iam hoc debueramus in tomi prioris Glossario: saepius enim in historia Michaëlis noster hanc vocem ista notione usurpavit, quae in classicis non reperitur auctoribus. unum hic e multis in specimen locum ponam, p. 16 v. 9: προνοίας δ' ἐκ τούτων τοὺς ἐπιδοξότερους καὶ οἷς τολμοῖεν τὸ φρόνημα γράμμασιν ἰδωροῦντο βασιλικοῖς.

προσκομίζων p. 616 v. 5. contra meam huius loci ex-
positionem, qua προσκομίζοντα *sacerdotem celebrantem* interpre-
tatus sum, grave stare praeiudicium video hominis utique valde
docti et a me semper cum suo tum sui ordinis merito permagni

habiti, Iacobi Goaris. hic enim suis notis ad missam S. Ioannis Chrysostomi locum, opinor, hunc ipsum tractans quem hic innuit Pachymeres, referens in solemni liturgia tunc, propter expunctos e sacris diptychis Alexandrinum Antiochenum et Hierosolymitanum patriarchas, solum ex ecclesiasticis Constantinopolitanum Athanasium *συνάμα τῷ προσκομίζοντι una cum offerente* fuisse inter sacra memoratos, per *προσκομίζοντα* intelligit *eum qui hostias et oblatas in ecclesiam intulit*, et ab eo distinguit *sacerdotem celebrantem*. ego vero et unum hic designari per verbum *προσκομίζοντα* sacerdotem sacris operantem contendo, et nominatim, quod hinc constet nuncupari solitum a diacono *eum qui panes ex quibus oblatae fierent in ecclesiam intulit*, pernego. evincique utrumque istud satis clare puto ex ipsis quae Goar exponit sacrae liturgiae verbis, nempe hisce: *ὁ διάκονος πρὸς τῇ θύρᾳ σὰς λέγει τοῦ δείνου πανιερωτάτου μητροπολίτου*, nimirum episcopi ecclesiae in qua sacrum fiebat, qualis erat Constantinopoli patriarcha. mox subdit: *καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἅγια δῶρα ταῦτα εὐλαβεστάτου ιερέως τοῦ δείνου* et *pro offerente sancta haec dona religiosissimo sacerdote N.* quis satis attendens unicum hic nomine proprio palam appellari non videat sacrificantem sacerdotem? sane si *προσκομιδῆ*, quod idem P. Goar recte annotat p. 16 sui Euchologii, est *oblatio perfecta*, nempe illa quae fit a sacerdote ad aram faciente panis et vini mox consecrandi, quidni *ὁ προσκομίζων* is dicatur et intelligatur qui ea rite fungitur? equidem arbitror, si eum qui antea panem et vinum, ut essent materia sacrificii, in ecclesiam intulerat, designare diaconus vellet, non *προσκομίζοντα* in praesenti eum vocaret, sed in praeterito *προσκομίσαντα*. haec mihi causae confidendi sunt, interpretationem meam, etsi gravetur auctoritate contraria viri tam praestantis, veritatem suam aequo et erudito lectori probaturam.

προχώσεις p. 269 v. 11. refertur hoc ad *ἔργα τῶν ἀνδρῶν* opera agricolarum, congestas videlicet in areis fruges, quas eluvie abreptas et disperditas dicit *ταῖς προχώσεσι cum ipsis molibus*, nempe aggeribus manipulorum pro anni tempestate (erat enim aestas mense utique Augusto) in areis extantium, quas aquae torrentes dispergendo corruperint. elegans in hunc locum est epitome codicis Vaticani tam multa Pachymeris verba in haec pauca contrahentis *θημονιαὶ δὲ καὶ ἄλωνες αὐτοῖς καρποῖς κατέβουν ἐφέροντο*. in his vox *θημονιαὶ* respondet *προχώσεσι*: sunt autem ex Hesychio *θημονιαὶ οἱ σῶροι τῶν δραγμάτων ἀκέραι manipulorum*. *ἄλωνες* hic *areae* pro frugibus ponitur usitata synecdoche contenti pro continente, ut in illis Tertulliani libro ad Scapulam: *sicut sub Hilariano praeside cum de areis sepulturarum nostrarum acclamassent, areae non sint, areae ipsorum non fuerunt: messes enim suas non egerunt*. expositionis ergo clarioris gratia αὐτοῖς καρποῖς additum. nam solum ipsum terrae οὗς ἐφέ-

ρετο κατάβροον, sed quae super illud stabant, apicarum et manipulorum aggeres προχώσεις hic nostro dicti, aut ex iis excussarum cumuli frugum.

ρησειδία p. 29 v. 17. sententioles, diminutivum a ρήσις. ita Gregorius Nyasenus or. 12 λεξειδία. verba eius sunt: κατορχεῖ τῷ πρώτῳ τῶν λεξειδίων, ἐνσατυρήτων τοῖς ῥήμασι.

σκαραμάγγιον p. 504 v. 6. quae multa de scaramangio aut scaramencio veste senatoria praecipui honoris Meursius docet, non repeto; nec describo hic alia nostri auctoris loca istius quasi paludamenti mentionem facientia. tantum observo, ex hoc loco (cum quae peculiaris fuerit eius vestimenti forma nupiam hactenus legerim) videri fuisse instar penulae largum et profundum in summo assutum caputium habentis, idque ex panno crassiori nec simplici, ut facile hians perseveraret. tali enim figura opportunum memorato hic ludibrio fuerit. nempe pueri Mpyrigerii, eius P 508 iussu, coram missis ab imperatore, corpore illius talaris pallii profuse utebantur, quo ex ora navis ad aquam pertingentes in mare caputium immergebant, et id aqua impletum inde velut cadum aut situlam tollebant. quod exprimens Vaticanus epitomator sic hunc locum παραφράζει: καὶ τὸ σκαραμάγγιον εἰς γέλωτα κατὰ θαλάττης ἔβαλλεν et scaramangium per derisum in mare demittebat. ubi videtur innuere cucullum praecipue illum instar cadi liquoris capacem, qui summo adhaerebat scaramangio, peculiari iure scaramangium dici, uti praecipuam eius partem: illud enim solum cavum patulum, quippe hauriendo aptum, in aquam ex ora navis demissum fuisse putandum est.

σκορδιναῖν p. 329 v. 13. ita plane omnes codices vocem hanc scribunt, quam alibi legere non memini. tantum apud Hesychium reperio: σκορδιναῖσαι (puto legendum σκορδιναῖσαι) τὸ παρὰ φύσιν τὰ μέλη ἐκτείνειν καὶ στρέφειν μετὰ χάσμις. γίνεται δὲ τοῦτο περὶ τοῦς ἐγειρομένους ἐξ ὕπνου, ὅπου τε χασμῶδεις ὄντες ἐκτείνωσι τὰς χεῖρας. σκορδιναῖσαι significat praeter naturalem modum membra extendere cum oscitatione, ut solent qui e somno expergiscuntur, quando oscitabundi manus extendunt. ita ille; ex quo, aut ex communi utrique antiquiorum scriptorum fonte, sine dubio suum hoc loco σκορδιναῖν Pachymeres hauserit, etiam extensionem manuum memorans, quam trucidationis exercendae signum Melecus hic suis instituisse dicitur. porem cuiusdam quaestoris crudelitatem epigrammate 36 libri 7 traducit Martialis.

σπουδαιοτριβεῖν p. 384 v. 7. verbum σπουδαιοτριβεῖν alibi non reperi. sed partim ex originibus vocabuli, partim ex contextu loci, quid valeret hoc loco divinavi, ut et feci alias in ἐπιδοκοπεῖν, ἐπιδοτριβησις et similibus.

στασειδίων p. 146 v. 4. est στασειδίων subsellium aut locus, in quo vel consistentes vel stando innitentes acquiescebant

sacerdotes aut alii ministri vel etiam laici, dum in templo sacris operam dabant. habemus imaginem eius rei obviam in templis nostratibus, ubi chorus est canonicorum aut monachorum. ibi enim circum disposita magno numero videmus sedilia sic formata, ut aliquando plane in iis sedendo conquiescere, aliquando standi laborem cubitis hinc inde reclinandis et mole corporis innixu hamerorum in dorsum statiunculae non indecore deoneranda, qui longae vacant psalmodiae possint. est autem inter has sedes speciosior una et sublimior praesidis loci, quam hic noster peculiariter indicat, communi licet *στασειδίου* nomine, sicuti et Philotheus patriarcha C. P. in libello inscripto *Διάταξις τῆς Ιεροδιακονίας*, ubi sic scribit: *εἶτα ὁ διάκονος ἀπέρχεται καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τὴν εἰς τὸ στασεῖδιον τοῦ προσεστῶτος καὶ αὐτὸν τὸν προσεστῶτα*, quae P. Goar sic vertit: *tunc diaconus discedit, et sanctam imaginem superioris sedili superpositam et ipsam superiorem incensat.* igitur *στασειδίου* cuius hic noster meminit sedes fuit, in qua stabat patriarcha Athanasius, dum perageretur ceremonia eius *ἡεροτονίας* inaugurationis sive consecrationis. erat autem ea sine dubio sedes praesidis loci, *στασειδίου τοῦ προσεστῶτος*, certo semper loco fixa, cui in templo magno S. Sophiae fenestrae quaedam superne responderent; ex quarum succussu, si contingeret, quieto alioqui caelo et nullo vento flante, angurium Graeci captabant, perseveraturusne patriarcha qui ordinabatur in ea quam tunc accipiebat potestate foret usque ad mortem, an vivus inde esset eiciendus.

P 509

σταυρωτῆρες p. 332 v. 14. in ms legebatur *ἐν σταυρωτῆρσιν ὕσσας*. sed voci quidem *ὕσσας* in margine subiiciebatur *ὕσσους*; quod ut emendatius sum amplexus: vocabulum autem *σταυρωτῆρσιν* manifeste mendosum ex coniectura reformavi in *σταυρωτῆρσιν*; cuius utique origo in aptum huic loco significatum congruens apparet, utcumque verbum hoc apud ullum alium scriptorem Graecum nondum invenerim. sunt, inquit Hesychius, *σταυροὶ οἱ καταπεπηγότες σκόλοπες, χάρακες, καὶ πάντα τὰ ἐστῶτα ξύλα, ἀπὸ τοῦ ἐστάναι σταυρούς, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὔραν ἵστασθαι*. hinc *σταυρόω vallum* seu *palum figo*, usitatum Thucydidi l. 7, et *σταύρωσις* pro munimento e vallis defixis ab eodem Thucydide alibi libro eodem posita; quod libro 6 *σταύρωμα* dixerat, sic scribens: *παρά τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἐπηξάν.* et Xenophon l. 4 *Ἑλληνικῶν*: *σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφρον.* hinc *σταυρωτῆρες* credibile est Pachymeri dicta tigna defixa, et ut solet ad operis firmitatem, decussatim invicem plexa, impositis crepidini superne ad hostes, ubi accederent, submovendos contis ferro armatis, quos *ὕσσους* appellat. Appianus in fragmento *Κελτικῆς*: *τὰ δὲ δόρατα ἦν οὐκ εἰκότα ἀκοντί (lege ἀκοντίοις) ἂ Ῥωμαῖοι καλοῦσι νησσοῦς (lege ὕσσους), ξύλον τετραγώνου τὸ ἡμισυ, καὶ τὸ ἄλλο σιδήρου τετραγώνου, καὶ τόδε καὶ μαλακοῦ, χωρὶς γε τῆς αἰχμῆς.* *αἰχμη-*

ficat his verbis *ἑσσεύς* dici iacula in hostem mittenda; qualium stare copiam promptam ad subitos usus dispositam super vallum oportebat. huiusmodi iacula sive hastas ab accedentibus ad munitionem, dum praesidiarii dormirent, hostibus hic noster ablatas ait.

στήλη p. 614 v. 9 et 13. vereor ne praecoccupatus vulgaribus notionibus quispiam dicam hic mihi *παρισημηλιας* scribat, quod Graecum vocabulum *στήλη* cum Latino *columna* vel *statua* non commutaverim. sed, quaeso, quem sensum commodum faceret *columna vel statua trium Germanorum* aut *columna vel statua in velo aureis contexta filis Michaëlem repraesentans Palaeologum speciei prieci Constantini et titulo novi?* an parum est evidens *στήλην* priori loco tabulam esse pictam imaginibus trium patriarcharum qui Germani sunt vocati, posteriore autem effigiem Michaëlis Palaeologi eo habitu formatam, in textu veli, qui tribui magno Constantino consuevit? nimirum *στήλη* a *στάω* et *ἴστημι* verbale nomen generaliter quidquid extat et eminet in prospectu positum significat; unde cippi monumentorum, ac quaecumque fastigia, et in conspectum obiectae marmoreae tabulae inscriptae literis, frequentissime *στήλαι* dictae reperiuntur. itaque cavendum ne species pro genere lectori obrepat assueto cippos et columnellas in apicibus sepulcralium molium aut id genus monumentorum erectas *στηλῶν* nomine intelligere. illa enim *στήλαι* sunt, sed non sola: pertinet quippe haec vox latius, tabulas etiam et vela figuris insignita in conspicuo statuta indicans.

συνδοσία p. 293 v. 9. etsi apud veteres auctores legere *συνδοσία* non memini, puto tamen Pachymerem, cuius omnes aequae codices vocabulum hoc loco istud exhibent, id in notione *lar-* P 510 *gitionis* usurpasse, quasi ductum a *συνδίδωμι* *condono*. cui verbo usu antiquo Latinorum inest vis peculiaris indicandi vitiosas profusiones in indignos. Cicero Philipp. 2: *apothecae totae nequissimis condonabantur*. nec abhorret hic significatus ab huius loci sententia. vituperans quippe patriarcha conventionem imperatoris cum crale, cuius occasione multa pretiosissima munera eidem et eius comitibus magnifice ab Augusto donata superius noster memoravit, facile potuit, ad querelam avare auctorum vectigalium, adiungere cohaerentem reprehensionem exhausti ambitiosis profusionibus aerarii.

σπάκιλος p. 245 v. 3. quod hic noster *σπάκιλος* scribit, videtur idem esse quod vol. I p. 511 v. 11 *φακέλλον* vocabulo indicavit, fascem videlicet aut fasciculum sive fascellum chartarum significans. laudavimus in priori Glossario Synesium eadem notione *φάκελλον* usurpantem. reperio apud Dionysium Halicarnasaeum l. 7 *σφακέλλους φρυγάνων* pro *fasciculis virgultorum* positum. Pachymeres hic neutro genere et cum unico λ idem vocabulum pari significatu exhibet.

σφενδόνας p. 66 v. 7. videntur hic dici σφενδόνας laciniae pendentes e pontificio galero funiculis Sericis in fundae modum perplexis inter sese, more etiam hodie Latinis usitato.

σφραγίς p. 42 v. 16. ego hic σφραγίδα benedictionem verti intellexi enim signum crucis manu expressum a patriarcha Iosepho super istum, de quo hic agitur, Georgium, una pronuntiata certa verborum formula, qua is electus ad officium primi ecclesiasticis Palatinae concionis (hoc enim sonat πρωτοαποστολάριος) rite ad fungendum id ministerium missus fuisset, quia vero talem benedictionem episcopi non impendunt nisi sibi probatis, et de quorum recta fide, sufficienti eruditione, probis moribus certi forent, hinc rebatur Andronicus hunc Georgium gratum et commendabilem visum iri Iosephi sectarius, quem utique Iosephus, ipsi ad concionem dicturo bene precando, bonum doctum orthodoxum declarasset. hic obiter praemuniendus lector est, ne decipiatur legens apud Meursium vocationem ad patriarchatum σφραγίδα dictam. quam et duplicem ariolatur, μικράν καὶ μεγάλην parvam et magnam, quasi prior *designatio* sit, posterior *confirmatio*. λέγρος πολύς. nec Codinum, quem asserti fundum laudat, intellexit. is enim nihil vult aliud nisi episcopos, qui ordinant et consecrant patriarcham, illum in ea functione bis cruce signare, quarum benedictionum prior *parva*, posterior *magna* consueverit vocari. dicebantur eadem benedictiones μηνύματα, ut observavit idem Meursius verbo μήνυμα: nam μήνυμα *signum* est et καὶ ἔξοχὴν *signum crucis* manu benedicendo formatum. μήνυμα *signum* dicitur, non autem, ut is ibi somniat, *vocatio*.

P 511 τὰ τετελεσμένα p. 77 v. 13. quid sit hic ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις, comminisci multum cogitans aliud non potui quam quod interpretando expressi, contigisse tunc nimirum aliquid quo sacra symbola consecrati et verbis sacramentalibus mutati in Christi corpus panis alia etiam notione quam illa in ecclesiis usitata recte vocari τὰ τετελεσμένα potuerint, nempe quod finita et alteratione accidentium ex specie in novam formam corrupta fuerint. τὸ τελεῖν videlicet non solum ex usu sonat *peragere perficere sacrificare*, sed etiam ex origine *finire consumere*. unde passivum τὰ τετελεσμένα, quae velut propria appellatio speciebus eucharisticis e sacrificio servatis more Graecorum tribuebatur, alio sensu tum convenire sic putrefactis et in informem speciem transfiguratis symbolis Christi corporis potuit, quatenus nimirum ex nativa, ut dixi, significatione radicis unde verbum istud germinat, sonat praeterea *consumpta corrupta*, ex priori desita iam forma in novam aliam *demutata*. haec utcumque dici verisimiliter poterant: puto tamen aliud Pachymerem, dum haec scriberet, spectasse. sui videlicet Hesychii memor, quod in eo legisset τετελεσμένον τὸ ὄλον πράγμα τελεσθῆναι ἧγουν πληρωθῆναι, ἧ καὶ μεμιασμένον, raram illic indicatam notionem, qua

τετελεσμένον μειμασμένον pollutum et contaminatum sonat, hic voluit innuere ignotam non esse sibi.

τέρα p. 394 v. 14. ponitur hic Graecis literis nomen Latinum *terra*, sed cum unico *ρ* scriptum *τέρα*. videtur autem hanc vocem retinuisse historicus, quod vulgaris esset loquendi forma illis temporibus, ut qui principes regionum ab aliis possessorum ius sibi vindicantes titulum sumerent, ad differentiam possidentium *sine terra* *χωρὶς τέρας ἢ τ' οὐδ' γῆς* tales appellarentur. puta rex Hierosolymorum aut imperator Constantinopoleos, qualis hic declaratus a papa regis Siculi frater dicitur, iure videlicet dotali e filia Balduini, qui olim imperaverat Constantinopoli, in sponsam illi iuncta tracto. sed *sine terra*, hoc est citra possessionem eius imperii, ab Andronico videlicet detenti.

τζαγκρατόρες p. 414 v. 2. fuisse per haec tempora apud Graecos Byzantinos in usu frequenti arcus quosdam peculiaris formae a Latinis acceptae, quae *τζαγγρά* vel *τζαγγρούς* vocabant, intelligimus cum ex aliis locis scriptorum eius aevi, tum ex hoc Cantacuzeni l. 1 c. 86 p. 108 ed. Reg.: *τῶν ἐκ τόξων Λατινικῶν λεγομένων τζαγγρῶν ἀφιέντων βέλη*. huiusmodi arcubus qui uterentur, *τζαγκρατόρες* Pachymere auctore vocabantur, opinor, *ἀπὸ τοῦ κρατεῖν τὰ τζαγγρά* a manu tenendis *tzangris Latinae formae arcibus*. sic etiam hoc vocabulum antea scripserat Nicetas in Manuèle Comneno l. 2 his verbis a Meursio relatis: *φραξάμενοι τε, ὡς εἶχον, τὰ τελεη τοξόταις καὶ τζαγγράτοσι*. Nicetas idem in Alexio l. 3 milites eiusdem generis *τζαγγροτοξότας* vocat. eosdem porro proprium habuisse *στρατοπεδαρχην*, sicut hic docet Pachymeres, confirmat, bis eius *στρατοπεδαρχου* mentionem faciens, Codinus. sed utrobique mendum est librarii *τζαγγατόρων* pro *τζαγγρατόρων*, ait Meursius, immo pro *τζαγκρατόρων*, scribentis. in voce hac interpretanda non debui adhibere *arquitae* aut *sagittarii* vocabula, quae peculiarem formam armorum huius ordinis non exprimerent. retinui ergo tamquam proprium vulgo tunc usitatum nomen.

τριβαί p. 641 v. 16. nota est vulgaris potestas vocis *τριβή* duplex: nam et usum exercitatione partum et moram aut cunctationem apud auctores classicos sonat; quod utrumque breviter Hesychius expressit, dum *τριβή* explicat *διατριβή ἢ βραδύτης*. sed hic noster plurali numero vocem hanc usurpat peculiari, ni fallor, notione, pro induciis. sententia quippe loci haec videtur esse, imperatorem totum intentum hostibus, a quibus e propinquo molestius urgebatur, reprimendis, inducias interim velut quasdam concessisse Persis per tractus imperii Orientales grassantibus, nihil contra eos moliendo, quoad malo viciniore et in sinu posito *ἐγκολπίῳ* mederetur. suspicor ergo in usu populari Graecorum Byzantinorum fuisse vocabulum *τριβαί* ad significandum quod Latini *inducias* dixerunt. argumentumque eius sumo ex

Georgius Pachymeres II.

voce hodie Gallica *treves* idem valente, quam puto a Francis occasione sacrarum expeditionum diu illic versatis inde relatum in patriam.

ὑπερπυρον p. 646 v. 7. merito elevat largitionem sex hyperpyrorum, si, quod ex Graeco homine fide dignissimo audivi, ὑπερπυρον nummulus est argenteus quatuor *aspris* aequivalens. cum autem, ut idem tradebat, *aspra* non plus singula valeant sex minutis aeneis sive *quattrinis*, ut vulgo hic Romae loquuntur, quorum quinquaginta Iulium sive denarium Romanum pretio adaequant, intelligitur hyperpyron quattrinos viginti quatuor pendere, hoc est, ne semiulium quidem Romanum, quem *grossum* vocant, aestimatione assequi: nam is viginti quinque quattrinos continet. usitatum et aliis scriptoribus hoc Graecae monetae nomen dudum te Meursius docuerit: sed quantum ea valeat, si credendum duxeris in re Graecorum popularis usus homini nato educatoque in Graecia, unde nos hausimus, ex hac nostra testimonii eius recitatione, lector, discas.

φάμουσος p. 245 v. 4. dudum notavi ad illa verba Annae Comnenae l. 13 Alexiadis p. 377: φάμουσά τινα γράφοντες κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἔρριπτον σκηνήν, et hoc Latinae stirpis vocabulum Byzantinae Graeciae fuisse civitate donatum iam a temporibus Alexii Comneni; quo minus mirum tanto posteriorem id hoc loco usurpare Pachymerem, ex vulgari illic consuetudine loquendi scripta maledica mutuato ab Italis nomine φάμουσα et τόμους sive λόγους φαμούσους dicentem.

φιάλη ἐκκλησίας p. 22 v. 11. φιάλη, ut doctissimus Iacobus Goar O. P. observavit notis ad διατάξιν τῆς ἱεροδικονίας p. 25 sui Euchologii, fons erat in ecclesiis Graecorum ἐν αὐτῇ τοῦ ναρθήκος in subdivali area narthecis, ultimae partis sedis sacrae, aquas fundens usui ad lotionem ingredi volentibus P 513 futuras. colligitur autem ex Balsamone ad can. 76 sextae Synodi, aream etiam ipsam, in qua fons est, usitata videlicet synecdoche φιάλην dictam. connumerat enim φιάλας τοῖς ἑτέροις μέρεσι τῶν θείων ναῶν, phialas aliis partibus sacrarum templorum, quas omnes utcumque subdivales communi προνάων nomine comprehendendi ex probatiori multis sententia tradit. est igitur φιάλη τῆς ἐκκλησίας vel fons ante fores aedis sacrae positus, vel area quoque ipsa templi ostiis praetenta, in qua sub divo in concha fons tubulis ductus aquas salientes eructat, imitatos et hunc morem Latinos demonstrat Paulini locus epist. 33 in vestibulo, inquiens, cantharum ministra manibus, et oribus nostris fluentia ructantem fastigiatus solido aere tholus ornat et inumbrat, non sine mystica specie quatuor columnis salientes aquas ambiens. de more antiquo lavandi manus extra ecclesiam ante ingressum vide epistolam S. Nili 24 l. 1 ed. Rom. typis Barberinis p. 9.

φυλλοκρινεῖν p. 115 v. 8. *φυλλοκρινουν ἀκριβῶς τὴν δέησιν.* ita clarissime exprimit hunc locum codex optimus Barberinus, quem haec editio praecipue sequi proficitur. quare aliam lectionem Allatiani *ἐφολοκρινουν* pro *φυλλοκρινουν* legentis, silente praesertim Vaticano, qui comma istud praeterit, posthabendam duxi, et si ultro fatear eius expeditiorem sensum esse. nam *φολοκρινεῖν* notum verbum est, etiam commode quadrans in sententiam loci. sed cum sciam Pachymerem ab obviis saepe refugere, obsoletiora cupide accersere, arbitror illum raro vocabulo hic uti maluisse, et quod codex omnium emendatissimus suadet, *φυλλοκρινουν* posuisse, ut indicaret singula folia dissertationis a Vecco scriptae excussa perattente a lectoribus fuisse. iterum utitur hoc verbo noster p. 148 v. 7, ubi sic scribit de odiosissimis criminatōribus asseclis Athanasii patriarchae: *καὶ τοσοῦτον ἐφυλλοκρινουν ταῦτα καὶ ποιναῖς ἐξεκόλαζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἀδικοφοροῦντας δεῖναι καὶ τρέμειν ἐκείνων ἐπιστασίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον.* hic similiter Barberinus codex clarissime scribit *ἐφυλλοκρινουν*, Allatiano in suo *ἐφολοκρινουν* perseverante, Vaticano autem sic locum exprimente: *καὶ τοσοῦτον ταῦτα ἐξετάζοντες ἐξεκόλαζον ὧστα.* videtur velle auctor totos istos fuisse in studiose cognoscendis libellis delationum, utcumque nugatoriarum, chartis istiusmodi cunctis avide scrutandis. confirmat hactenus dicta et alius nostri locus p. 357 v. 7: *βασιλεὺς δ' ὅμως ἅπας διὰ σκοποῦ θέμενος αὐτοὺς προσλαβέσθαι, οὐδὲν ἐφυλλοκρίνει πρὸς ταῦτα nihil nimium scrutari aut curiosius disquirere de his voluit.*

χοῶς θαλάσσης p. 279 v. 12. fixit mihi crucem hic locus haud in promptu habenti quid hic essent aut quorsum huc facerent *χοῶς* seu verius, ut mox ostendam, *χοεῖς θαλάσσης.* quid divinaverim proponam. videtur auctor allusisse proverbium e sacris sumptum literis de re quam quis cuiuspiam minime indicare curaverit, ut deus hominibus quot hydrias sive aquae mensuras contineat mare. ante omnia constituendum est vocem *χοῶς* in accusandi casu plurali significare certam mensuram liquoris. docet hoc scholiastes Aristophanis ad illum eius poëtae in comoedia *Νεφέλαι* dicta locum: *ἔξ χοῶς χωρήσεται.* ubi sic annotat: *χοεὺς δὲ ἐστὶν εἶδος μέτρον, ᾧ μετροῦσι τὸν οἶνον· ὃ καὶ κλίνεται χοεὺς πηλέως, ὡς καὶ ἐν Ἰππεύσιν, ἀλλ' ἔνεγκέ μοι ταχέως οἶνου χοῶ. ἐνταῦθα δὲ τὸ χοῶς, εἰ μὲν περισπᾶται, ἐκ τούτου τοῦ χοεὺς* P 514 *ἔστι κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν· χοῆς γὰρ ὄφειλεν εἰπεῖν, ὡς ἐκπῆς.* similiter et Eustathius ad *Odysse.* α: *ἐστὶ καὶ ὁ χοεὺς μέτρον τι* vide et illum ad *Iliad.* ε, ad *Iliad.* π, et ad *Odysse.* σ. hinc sumptis hoc verbum Pachymerem est credibile, versatissimum hominem in scholiis poëtarum antiquorum, uti etiam peculiariter ipse significat p. 306 v. 5. *χοῶς* ergo *μέτρα* intellexit. videtur autem habuisse haec scribens in animo loca illa sacrarum litera-

rum, quibus deus inter ea quae sibi notissima incompertissima sunt hominibus, numerat mensuram maris, numerum scilicet hydriarum aut metretarum, quo definitur immensitas undarum eius. Ecclesiastici 1 2: *arenam maris et pluviae guttas et dies saeculi quis dinumeravit?* Graece ἄμμον θαλασσῶν. ubi etsi obvius sensus est probabilis de summa granorum sabuli desperatissima inventu propter infinitatem omni supputatione maiorem, tamen ex comparatione loci alterius 1 Reg. 4 29: *dedit quoque deus Salomoni latitudinem cordis quasi arenam, quae est in litore maris*, Graece καὶ χῦμα καρδίας ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν, ubi ἄμμος singulariter ponitur pro vase, ut sic dicam, aut alveo maris in arena ubique cubantis, cui vasi, non autem arenae granatim sumptae, convenit χῦμα *latitudo*, quae illi tribuitur in loco illo. quare in hoc nostro pari notione possumus accipere idem ἄμμον et arenae nomen, pro alveo scilicet capacissima maris universi; in quo, ubi de numero agitur, synecdoche usitatissima continentis pro contento, sicut quando vinum vocatur calix, intelligendum sit agi de mensura liquoris eius, ita ut dicere "quis dinumeravit arenam" sit dicere "quis tenet numerum amphorarum aut urceorum aquae, quibus tota expletur capacitas maris?" atque ut illo ecclesiastici principio deus ostendat reservatam istam sibi notitiam mensurarum elementi Oceanum implentis, ita in 1. Iob. c. 28 23 istam scientiam se negare hominibus et sibi ut propriam habere innuit: *deus intelligit viam eius (sapientiae) et ipse novit locum illius. ipse enim fines mundi intuetur, et omnia quae sub coelo sunt respicit; qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura.* in Graeco legerat Pachymeres pro his ultimis verbis ὕδατος μέτρα ὅτε ἐποίησεν *aquae mensuras quando fecit.* en aquae mensuras singulari dei scientiae imputat. similiter et eiusdem libri Iob c. 38, inter exprimendum magnifice quid deus possit et sciat, quid nequeant et ignorent homines, v. 16 ponitur: *numquid ingressus es profunda maris, et in novissimis abyssi deambulasti?* quae utcumque numeri mensurarum aquae diserte non meminere, tamen per praesentiam quasi obeuntis et curiose lustrantis notitiae interioris emphasis habent. hinc videtur invaluisse proverbialis inter Graecos formula de rebus alicui celatis, tam ea illi esse ignota quam numerum amphorarum liquoris quo expletur mare; quem ut deus scire vult solus nec communicare dignatur hominibus, ita imperator suam de foedere Serbico nuptiis conglutinando consilium impertiendum patriarchae non putavit.

PETRI POSSINI E. S. I.
OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
 AD HISTORIAM ANDRONICI
 LIBER II.
 N O T A E.

P. 12 v. 7. *imperatorem ab ecclesiae auctoritate iam animo* P 516
deficere. est hic imperator quo de agitur sine dubio Andronicus;
 quem vivente adhuc patre, cui erat in imperio collega, perterri-
 tum tumultu schismaticorum iam animo defecisse a patris et ec-
 clesiae auctoritate historicus hoc loco docet. unde intelligatur
 quam congruam defectionis poenam tulerit, qui metu barbarum
 revolutus in schisma: nullum fere in omnium infelicissimo prin-
 cipatu diem vacuum a turbis domesticis civilibus bellicis ecclesia-
 sticis habuerit, ut ex huius decursu historiae patebit.

v. 12. loco Acropolitae mortui. clarissime hic asserit Pachy-
 meres Georgium Acropolitam magnum logothetam vivente adhuc
 Michaële Palaeologo imperatore fato functum; quod idem cum supe-
 riori volumine l. 5 c. 26 et 34 innuisset potius quam diserte affir-
 masset, mihi non persuaserat, ut in notis ad illa capita l. 2 Observa-
 tionum mearum p. 684 et 686 exposui, quas a me dicta nunc non
 vellem. non enim video cur fides negari debeat tam clarae asser-
 tionis historici quae praesens cerneret scribentis. induxit me in
 istum errorem non bene consideratum testimonium Demetrii Raü-
 lis, quod in iisdem notis p. 654 recito. sed, quod animadverto
 nunc sero, in eo non agitur de Georgio Acropolita, verum de
 Georgio Metochita, quem Demetrius magnum fuisse logothetam
 ibi scribit, quod mihi fucum fecit, et quomodo verum esse po-
 tuerit non intelligo, cum vivente Michaële solus, quod ex Pa-
 chymere appareat, Georgius Acropolita tali dignitate functus sit;
 quae post eius mortem in Theodorum Muzalonem ab ipso Mi-
 chaële Augusto est translata, prout hic locus docet.

p. 13 v. 3. mensis tum primum appositione. de reservata
 seniori Augusto subscriptione cum appositione mensis, vide quae
 notavimus Glossario priori ad verbum *μηνολογῆν*.

P 517 p. 16 v. 18. *supplicium fustuarii*. vide rem narratam vol. I p. 495 sqq.

c. 8. Obiter hic admonuerim: quae hoc capite traduntur (p. 16 v. 6 — p. 17 v. 6) de fraudata schismaticorum odio anima Michaëlis imperatoris in Romana communione mortui subsidio piacularium sacrorum, et tamquam irrevocabiliter addicta Tartaro, declarata incapaci habenda suffragiorum ecclesiae, quae pro piis in dei caritate defunctis, non pro deo exosis et in suo gravi peccato mortuis offerri consueverunt, satis demonstrare quam falsum sit, quod multi, praesertim heterodoxi, persuadere sunt conati, doctrinam in ecclesia Romana receptam de purgatorio a Graecis penitus reiici.

p. 19 v. 15. *post diem trigesimam*. videtur indicare trigesimam primam Decembris diem: ea enim est *post trigesimam*, unde festum cuius paulo post fit mentio, fuerit octava nativitatis et circumcisio domini a vespera pridiana, ut fit, incipiens. sic inferius p. 22 v. 6 quinta Ianuarii sub vesperam festum Theophaniorum, aut ut nos vocamus, Epiphaniae celebrari coeptum innuitur, dum ibi scribit historicus v. 12 datis unicuique cereis peracta fuisse *quae festi ritus posebat*.

c. 8 et 9. Quae in his capitibus duobus, sed distinctis in 9, de Vecco traduntur et eius sententia, declaratione indigent, ut iis species dematur *ἑτεροδοξία*. primum quippe fuerit non praemunito lectori, ubi viderit Veccum negantem filium esse causam, hoc est principium, spiritus, concusam sive comprincipium cum patre, denique subicientem anathemati tam eos qui ea senserint ac dixerint, quam qui sic sapientibus et loquentibus scientes communicaverint, accusare ipsum praevericationis in causa suscepta purgandae ab haeresis suspitione doctrinae Latinorum circa processionem Spiritus Sancti ex patre filioque aut potius pudendi lapsus in errorem Graecorum a Latina ecclesia damnatum, aientium a patre solo procedere Spiritum Sanctum; a quibus is tamen culpis longissime absuit. animadvertere igitur opus est, Catholica doceri veritate non esse nisi unum principium S. Spiritus, licet is *ex patre per filium*, ut Graeci patres loquuntur, et *ex patre filioque*, ut Latini vere declarantes idem proferunt, procedat. pater enim ut essentiam et naturam divinam filio per generationem communicat, ita eidem principium spirans sive spirationem activam tradit, adeo ut quemadmodum eodem numero natura et essentia divina patri filioque, licet duabus alioqui distinctis personis inest, ita principium spirans sive spiratio activa una eademque numero in patre generante, in filio genito reperitur; unde fit ut ex unico principio procedat spiritus, quantumvis id principium unicum indistinctum in duabus personis subsistat identificatum utriusque. unde etiam fit ut, quod discrete tradit S. Maximus in *Dial. cum Anom.*, pater S. Spiritum

non producat qua pater est (nam Spiritus patrem non habet), nec filius S. Spiritum producat, qua filius est (filius enim ut filius solum patrem respicit), sed tam pater quam filius eatenus tantum producant Spiritum, quatenus identificatum sibi quisque obtinent, et exercent unicum indivisibile spirandi principium, quod spiratio activa vocari praesertim in scholis solet. doctrinam hanc antiqua continue traditione inde usque a Christo et Apostolis transmissam, sic diserte Graecis ipsis agnoscentibus et admittentibus, explicat concilium oecumenicum Lugdunense et ei coram praesidens Gregorius X pont. max. decretum id refere prout a Manuële Caleca recitatur, quale illinc ad Graecos missum ipsorum lingua est. is enim scriptor libro contra Graecos c. 39 sic habet: Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Λούγδουνον συγκροτηθείσῃ καθολικῇ συνόδῳ. εὐλαβεῖ καὶ πιστῇ ὁμολογίᾳ φαμέν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αἰδίως ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, οὐχ ὡς ἐκ δύο ἀρχῶν ἀλλ' ὡς ἐκ μιᾶς, οὐ δυοὶ πνεύσεσιν ἢ ἐκπορεύσεσιν ἀλλὰ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύεσθαι. τοῦτο ἄνωθεν ἐμολόγει καὶ διδάσκει ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία, ἡ μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος. τοῦτο κατέχει ἡ τῶν ὀρθοδόξων πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Γραικῶν ἀληθείης καὶ ἀμετακλήτητος ψῆφος. hoc est: *Gregorius Decimus in apud Lugdunum congregata universali synodo, devota et fideli confessione dicitur Spiritum Sanctum aeternaliter ex patre et filio, non tamquam ex duobus principiis sed tamquam ex uno, non duabus spirationibus aut processionibus sed una et eadem procedere. hoc hactenus professus est, praedicavit, docuit, hoc firmiter tenet, praedicat, profitetur et docet sacrosancta Romana ecclesia, mater omnium fidelium et magistra. hoc habet orthodoxorum patrum atque doctorum Latinorum pariter et Graecorum vera et incommutabilis sententia.* ita ibi Gregorius X, statim post indicans ex ista non satis distincte observata veritate lapsos quosdam in varias haereses, nempe duas istas e contrario oppositas, dicentium ex solo patre procedere Sanctum Spiritum, et affirmantium ex patre filioque eundem tamquam ex duobus procedere principiis. quod utrumque exorbitat a recta fide, hinc ad dexteram illinc ad sinistram ab una vera sita in medio deflectens via. quia vero hanc secundam haeresim duo Spiritui Sancto principia assignantem Graeci Latinis imputabant, et priorem patri soli eius productionem tribuentem Latini vicissim impingebant Graecis, ut ambos aut errore aut suspicione istis Gregorius purgaret, prout ad consensionem inter utrosque stabiliendam oportebat, ultro damnat falsas opiniones istas et ut haereticas proscribit. verba eius superioribus continua hic describamus. ἀλλ' ἐκεῖ τινες διὰ τῆς ἀρρηκτοῦ ταύτης ἀληθείας ἄγνοιαν εἰς ποικίλας αἰρέσεις ὑπεκλίθησαν, ἡμεῖς πᾶσαν ὁδὸν ταῖς τοιαύταις αἰρέσεσι ἀποφράττειν ἐπιθυμῶντες, τῆς ἱερᾶς συμψηφισμένης συνόδου,

κατακλινομεν καὶ ἀποδοκιμάζομεν πάντας τοὺς ἀρνείσθαι τοιμῶν-
 τας αἰωνίως ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι πνεῦμα,
 ἢ προκεταῖ τινὲ τὸ μὴ δυσχυρίζεσθαι τὸ πνεῦμα ἐκ πατρὸς καὶ
 υἱοῦ ὡς δυοῖν ἀρχῶν ἀλλ' οὐχ' ὡς ἐκ μιᾶς ἐκπορεύεσθαι. *sed*
quoniam per irrefragabilis istius ignorantiam veritatis in varias
haereses quidam prolapsi sunt, nos omnem aditum istiusmodi
haeresibus obstruere cupientes, sacro suffragante concilio, da-
mnamus et reprobamus omnes qui negare praesumpserint aeter-
naliter Spiritum Sanctum ex patre et filio procedere, aut qui
temerario ausu asseruerint Spiritum ex patre et filio tamquam ex
duobus principiis et non tamquam ex uno procedere. haec Gre-
gorius X in concilio Lugdunensi. ex quibus apparet quam ex-
acte ad Catholicam veritatem, quamque citra suspicionem favendi
Graecorum errori, tres illos Veccus anathematisimos formulae
fidei quotannis in ecclesia die orthodoxiae recitari solitae addi-
derit. cum enim anathema dixit ei qui affirmaret filium esse
causam sive principium Spiritus, et ei pariter qui diceret filium
esse concausam sive comprincipium una cum patre eiusdem Spi-
ritus, intellexit de principio quo sive formali, ut loquuntur in
scholis, nimirum spiratione activa, quae cum sit una et eadem
indivisibiliter existens in patre et filio, et ab illo huic communi-
cata, dici non potest competere filio, qua praecise filius est qua-
 P 519 *que patri relative opponitur et ab eo distinguitur, spirationem*
activam, aive rationem principii respectu Sancti Spiritus, quia
secundum istam rationem non distinctus a patre sed idem cum
illo est, quemadmodum et secundum divinam, quam item ab
illo accipit, essentiam et naturam. ac propter eandem rationem
perperam diceretur comprincipium filius patri respectu S. Spi-
ritus, si agitur de principio quo, quia indicata comprincipii vo-
cabulo dualitas principiorum simplicissimam identitatem unius
spirationis activae in patre simul ac filio subsistentis videretur
excludere. idque satis indicavit ipse Veccus se ita intelligere,
cum p. 82 v. 6 sqq. Graecis obuiçantibus, ex eo quod ipse
cum Latinis affirmaret Spiritum Sanctum ex patre et filio pro-
cedere, manifeste sequi filium dici oportere principium Spi-
ritus Sancti aut saltem comprincipium una cum patre, respondet
non magis rectam hanc esse collectionem pater cum filio est prin-
cipium S. Spiritus, ergo duo sunt principia S. Spiritus, quam
istam alteram ab omnibus sine dubio explodendam: pater est
perfectus deus, filius est perfectus deus, Spiritus Sanctus est
perfectus deus: ergo tres sunt perfecti dii. ita ibi Veccus. quod
idem inferius p. 92 v. 8 repetiit, in disputatione contra pa-
triarcham Gregorium Cyprium, utrobique significans, sicut
una unice indistincta individua divinitas in tribus personis di-
stinctis patre filio et Spiritu Sancto subsistens non patitur eos
tres deos dici, ita una unice indistincta individua spiratio activa

in patre ac filio existens non sinere eos dici duo principia Spiritus Sancti. eandem quoque istam unitatem spirationis activae, in patre licet filioque distinctis existentis, illa respiciunt quae refertur a nostro historico dixisse p. 32 sub finem, si quis inesse contenderit praepositioni *διὰ per* notionem causae, eum iure temeritatis accusandum. vult enim, quando patres Graeci dicunt S. Spiritum a patre *διὰ υἱοῦ per filium* procedere, cum illa praepositione *διὰ per* indicent communicationem a patre factam filio spirationis activae unius eiusdemque, omnino negandam esse praepositionem illam *διὰ per* indicare ullam rationem principii Sancti Spiritus, quae filio competat, distincta ab ea quae inest patri quamque illi pater communicat. his ita in universum praestructis ad amolendam a Vecco suspicionem omnem haereseos, quaedam alia in c. 9 restant explicanda nobis.

p. 30 v. 1. *τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως.* respiciunt haec locum Hermogenis l. 1 de Inventione, ubi *κατασκευὴ τῆς προτάσεως* dicitur *αἰτία*, causa sive ratio cur enuntietur et affirmetur aliquid. est enim *πρότασις propositio*, enuntiatio, affirmatio; quae cum habere fundamentum aliquod debeat, illud *κατασκευὴ* dicitur.

v. 3. *παρηρημένην* opponitur *τῷ κειμένην*. *κειμένη* cum sit propositio expresse, clare, intelligibiliter et citra interpretationem visu primo agnoscibiliter posita (nam *τὸ κείμενον* textus dicitur glossemata excludens), sequitur e ratione contrarii ut *παρηρημένη* sit oblique insinuata, latenter adumbrata. nec penitus id abhorret a notione usitata *τοῦ παραρτῆσθαι*, quae est adimere, suffurari, auferre, publicae videlicet cognitioni subtrahere, hoc est abscondere nec nisi per ambages et coniecturas indicare, aut etiam penitus tollere. unde disiunctivam posui, *aut omissam aut oblique insinuatam* interpretans, ne qua me fugiat *νοῦς σκοτεινοῦ συγγραφέως* *sententia lucifugae scriptoris*: eam enim, ne aliquaversum elabatur, sepire undique consultum est.

v. 20. Inducit historicus Veccum purgantem sese a suspicionem culpandi Graecos aut favendi Latinis. in quo ei affingit aliquid, ex suo fortasse sensu, eiusmodi quod non citra iniuriam Latinorum sit, qui et in tractatione prioris istius concordiae quae tempore Michaëlis Palaeologi in concilio Lugdunensi coaluit, et in apparatu secundae in concilio Florentino firmatae, semper defenderunt se iuste ac sine culpa verbum *filioque* symbolo Nicaeno dicto addidisse, cum tamen hic Veccus graviter in eo peccasse illos, quasi ultro praevaricans, profiteatur. verba P 520 historici tale Vecco dictum tribuentis haec sunt: *δεδωκὸς δὲ αὐθις — κείσθαι τὸ μέγιστον.* en ut Veccus, si Pachymeri credimus, etiam iuratus, nimium sane liberaliter, ut non dicam in-

injuste ac calumniose, concedat *crimini subiaccere maximo* Italos, hoc est Latinam et Romanam ecclesiam, eo quod vocem *filiique* apposuerit symbolo. hoc visum sibi audisse (ut sensus affectibus serviunt) schismaticum historicum, dum huic Vecchi et suorum Graecorum concertationi interesset, facile concesserim: Veccum re vera ita locutum aegre adducar ut credam. nam prolabi scriptores studio ac favore causae propriae, exemplum in hoc ipso praesens habeo Vaticani paraphrastis, qui cum haec dumtaxat modo a nobis descripta in Pachymere legisset, ea immaniter amplificans deformavit in hunc modum: ἀλλὰ τῶς καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοντο, οὐ τῶν Ἰταλῶν ὁμνοῦν· ἐπεινοὶ γὰρ ἡρώς τῶν ἄλλων ὧν ἔχουσιν αἰρέσεων, τῷ τολμηῆσαι μόνον προσεθῆναι τῷ συμβόλῳ τὴν λέξιν, μεγάλης αἰρέσεως εἰκότως ἔνοχοι γίνονται. hoc est: *sed hactenus dumtaxat, ut crimen excusaret* (Veccus) *non utique Italarum: illi enim, praeter alias quibus tenentur haereses, vel solo ausu additionis symbolo appositae unius vocis, ingentis haereseos rei iure peracti sunt habendi*, ita interpolator schismaticus, oblitus quam saepe apud scriptorem, quem compilat, legerit Veccum omnem lapidem movisse, in eoque summam semper contentionem adhibuisse, ut evinceret pueros omni haereseos labe Latinos esse, ut inde inferret recte potuisse illos in communionem a Graecis admitti, etiamsi forte non satis purgarent invidiam adiunctionis verbi ad symbolum; quae, ut summo iure ageretur, error contra dogma esse non posset, sed peccatum dumtaxat contra disciplinam, qualia non inducunt obligationem communionis abruptendae. ut igitur historiam quam scriptam prae oculis habebat anonymus epitomator, affectui privato erga schisma indulgens, in praeiudicatam corrupit sententiam, ita suspicari licet, audientiam Vecchi verba Pachymerem, contententis, vel si forte afferri nequiret idonea excusatio additamenti Latinorum ad symbolum, in quo ipse pugnare odiosius non duceret necessarium ad causam, tamen haereticae immunes labis utique ipsos esse, qui in ea quam tradebant de processione S. Spiritus etiam ex filio doctrina non dubie suffragatores patres Graecos primae auctoritatis haberent. eam ille concessionem in expressam Latinorum ob additionem ad symbolum damnationem augendo perverterit. ut ut sit, equidem satis clare demonstrasse mihi videor propria super eo argumento dissertatione, quae extat l. 2. mearum Observationum ad primum volumen huius historiae a p. 665 — p. 674, additionem ad symbolum recte ac prudenter factam nulli esse obnoxiam reprehensioni; ut eam seu Veccus seu Pachymeres culpae voluerit, frustra sint.

p. 32 v. 3. καίτοι γε τὰ μετριά γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρθρούμενος, obnoxie fateor in ms me legisse προσεργόμενος. sed verbum ignotum et huic quidem loco ἀπροσδιότιστον

cum προσερθρούμενος mutasse: sententia percommoda, quam interpretatio mea exprimit.

p. 34 v. 29. *at Vedcus aliud potius quodvis* etc. notetur haec ad excusandum Veccum, si quando in his concertationibus, praesertim in colloquio eius cum adversariis infra c. 36 P 521 libri huius recitato, multa subticuerit ad causam pertinentia, sed quae si dicerentur, auditores praepiudicatis ruentes affectibus effarent: nam talia etsi iusta et vera, pacis causa laudabiliter interdum silentio comprimi, intelligitur ex facto S. Gregorii papae, qui, ut ipse testatur, synodi 5 etsi probatae sibi mentionem facere supersedit apud eos qui ea offenderentur. verba sancti pontificis haec sunt ex epistola 37 l. 3, ad Constantium episcopum Mediolanensem: *quod autem scripsistis, quia epistolam meam Theodelindae reginae transmitters minime voluistis pro eo quod in ea quinta synodus nominabatur, si eam exinde scandalisari posse credidistis, recte factum est ut minime transmitteretis.* mox ubi de ista synodo Constantinopolitana, a multis quinta nominata, subiunxit probari eam sibi, addit: *nos tamen, sicut voluistis, ita fecimus, ut eiusdem synodi nullam memoriam faceremus.*

p. 39 v. 5. Πάτροκλος δ' ἔθοξεν Ἰωσήφ. usurpatur hic vox Πάτροκλος proverbialiter significatu προφάσεως. qui usus creber apud Annam Comnenam, ut ad eius Alexiadem in Glossario notavi, sed et apud alios ceterioris aevi Graecos scriptores. trahit originem e versu Homeri notissimo Il. τ: — ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναῖκες Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κῆδε' ἐκάστη. ad quem locum annotat Eustathius illic a me relatus abiisse rem eam in proverbium, ut Πατρόκλου verbo compendiose signaretur simulatio, qua quis aliqua causa facere se quidpiam studens ostendere, aliud re vera sequitur. in eo usu hoc habet singulare noster, quod fere Anna duo continue vocabula Πάτροκλον πρόφασιν iungit, Pachymeres hic solum Πάτροκλον exprimit. etiam et illud admoneatur, in hoc, ut et in vocabulis crebri usus, manu scriptos antiqua codices uti compendio. itaque nostri codices B et A integri soli (nam Vat. epitomator haec ut solet decurtans, ne sententiam quidem loci huius reddat) κῆδος pro Πάτροκλος habebant.

p. 43 v. 1. Cur hic σφραγίδα benedictionem verterim, causam dico in Glossario. de voce πρωτοαποστολαρίου et eius notione nihil addo ad Meursium.

p. 46 v. 27. *ne qui autem in superioribus* etc. totam huius loci sententiam abbreviatur Vaticanus, vix quintam huius capituli exhibens partem, etiam in contrarium menti auctoris deformat sensum. cum enim Pachymeres manifeste affirmet ne e Catechumensis quidem despectandi in templam facultatem cuiquam concessam, positam ibi ad hoc prohibendam custodibus, ille ta-

men ait ἄνω δὲ τῶν Κατηγορουμένων πάντες; καὶ βασιλεὺς καὶ ἄρχοντες καὶ πάντες λαὸς (forte voluit scribere λαοὶ vel λαῖκοι) εὐφραν τὰ τελούμενα imperatorem, principes et omnem populum inde spectasse sacra, dum fierent. quod dicitur διὰ πασῶν discrepat a scriptoris asserto. quare caute legendus hic epitomator; nec ei sine pignore fidendum in iis quae Pachymeris nomine, ipso plerumque invito, recitat.

P 522 p. 54 v. 17. Pro eo quod habent codd. B et A, ἀκριβῶς παριστῶσαι τὴν φύσιν, de guttis sanguinis clare apparentibus supra vela saxa et frondes, Vaticanus habet ἀκριβῶς τὴν φύσιν χαρακτηρίζον, eleganti paraphrasi.

p. 55 v. 5 sqq. E regione huius capitis in codice optimo B haec alia manu scripta extant: τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρίου κατὰ τῶν ὑποδεξαμένων τὴν εὐφήμην τὴν πρὸς τὸν πάπαν ψήφον καὶ ἀπειθήσεις, quae ostendunt narrata in hoc capite acta esse synodi eiusdem de qua historicus p. 50 sqq. egerat. sed cum id non exprimitur in contextu, ego quod κατὰ τὸ ἀσπόμενον per se scriptor intelligi a lectore voluit, σαφηνεῖαι λέγειν verbo indicandum credidi.

Sub finem capitis (p. 56 v. 17) significat Pachymeres negatum ab Athanasio patriarcha Alexandrino assensum in acta synodi, utcumque quaesitum sub interminatione omittendae, si daret, commemorationis eius e sacris diptychis. plane contrarium suo periculo et nulla fide affirmat interpolator Vaticanus sic diserte scribens: καὶ πολλῶν λεγομένων τέλος καθυποκρίνεαι καὶ τὰ ζητούμενα ἐκκληροῖ, multis ultro citroque allegatis tandem Alexandrinus dat manus, et quae postulabantur exequitur. cave credas: negat enim id tantum non diserte oculatus testis Pachymeres.

p. 59 v. 8. Cur haec Anna Eulogiae Andronici amitae filia, Michaëlis despotae uxor, ut constat ex vol. I p. 243 v. 10, hic et alibi βασίλισσα regina dicta reperiat, quaerendum an, quod non extaret Graece femininum vocabulum et verbo δεσπότης despotia formatum, quo uxores despotarum insignirentur, βασίλισσῶν eas appellatione dignari usus obtinuerat?

p. 65 v. 7. Initium huius capitis quadam inter codices differentia scripturae et antiquarii scriptoris affectata ad rem non valde notam allusione me torsit. horum omnium hic reddenda ratio lectori est. codex Allatianus ita exhibebat hunc locum: οὐ μὴν δὲ πρὸ τοῦ κατὰ Λάμψακον καὶ τῆ δίκῃ ἐπὶ μήμιστον χρόνον ἀργὸς ἦν. Barberinus autem optimus omnium οὐ μὴν δὲ κατὰ Λάμψακον πρὸ τοῦ. sed ad marginem e regione manu peranti qua sic scriptum habebat: οὐ μὴν δὲ πρὸς τοῦ κατὰ Λαμψακον. haec videtur sola recta lectio, quam ideo unam sum amplectus. operosior fuit inquisitio fabulae aut historiae, quam auctor hoc loco innuit, rei ad Lampsacum gestae. circumspectis diu omni-

bus in hoc tandem acquievi, ut crederem habuisse Pachymerem haec scribentem in animo id quod auctor Etymologici refert verbo *Λάμψακος* in hunc modum: *ὅτι τοῖς Λάμψακηνοῖς χρησμός ἐδόθη, ὅπου ἂν αὐτοῖς λάμψη, ἐκεῖ πόλιν κτίσαι. ἀστραπῆς οὖν γενομένης, εἶδον τὸν τόπον καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν, Λάμψακον ταύτην προσαγορεύσαντες, καὶ τοὺς πολεμοῦντας αὐτοῖς βαρβάρους, λόχον ποιήσαντας, διὰ τῆς ἀστραπῆς ἰδόντες κατέκασαν.* ita ille. hic eventus, insidiarum luce fulguris a Lampsacenis urbem molientibus detectarum, et statim immisso igne in suis ipsis latebris incensorum hostium, videtur quasi proverbiali celebritate relatus ad significationem vindictae celeris divinitus immissae, clade post minas non tardante, sed continuo excipientem P 523 indicationem primam. atque haud scio an non inde Adrastea Nemesis, sive hic memorata *δίκη*, peculiariter apud Lampsacenos culta olim fuerit, cuius velut auspiciis structa illa civitas fuisset. Strabo videndus l. 13 p. 684 ed. Basil.

p. 77 v. 13. Quid hic esse putem *ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις*, videat aequus lector in Glossario, verbo τὰ τετελεσμένα, antequam meam interpretationem damnet.

v. 18. τὸ δ' αὖ ἐκ τοῦ παρεικότος etc. τὸ παρεικός sonat hic remissum, dissolutum, negligens, quod negat posse convenire dei sapientiae, acri semper vigilia intentae in res quae fiunt, et nulli non eventui suum interponenti iudicium.

p. 78 v. 1. *μανλαῖσιν ὑποκρέκει, φησὶ Πίνδαρος.* alludit quod extat hodieque apud Pindarum in Olymp. τὸ *καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανλαῖσιν ὑποκρέκει.*

Non dissimulo, mihi hoc caput et legenti et interpretanti saepe taedium obortum ob *εὐήθη δεισιδαιμονίαν* scriptoris, qui tot praefationum anxiarum ambages casui minime miro praetendens putaverit, aestum animi ostentans ancillae superstitiosae potius quam viro, praesertim theologo, consentaneum. quare non prolixè solum ignosco Vaticano breviori, quod verbosae lacinias ridicularum admirationum ex hoc capite recidens illud in versus paucissimos contraxerit, sed etiam eius hic quidem iudicium laudo, et in eius gloriam totam hanc eius epitomen adscribo: *ὃ δὲ μέλλω ἔρειν (inquit) τινὲς μέγα τι σημεῖον ἔκρινον, διὰ τὸ εὐρεθῆναι τὸν ἅγιον ἄρτον ἐν τῷ ἄρτοφορίῳ σισηπότα. τοῦτο δὲ καιρὸν οὐκ ἔστιν εἰ σέσηπτο. κατὰ τὴν τῶν βατῶν ἐορτήν, ὅτε ὁ Κύπριος ἀρχιερεὺς ἐτελεῖτο, πεποληντο κατὰ τὸ σὺνηθες προηγιασμένα· καὶ κατὰ τι συμβάν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετραδί παρελείφθη μὴ τελεσθῆναι τὰ τῆς θείας ἱεροουργίας προηγιασμένης. κἀντεῦθεν ἐναπολειφθεὶς ὁ ἅγιος ἄρτος ἦν ἐν τῷ ἄρτοφορίῳ μέχρι καὶ τῆς τυρινῆς εἰς τὸ ἐπίον ἔτος. μέλλοντος γὰρ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν τῆς κυριακῆς ἡμέραν ἐμβαλεῖν τῷ ἄρτοφορίῳ προηγιασμένους ἀγίους ἄρτους, εὐρε τὸν χρόνον διαβιβᾶσαντα ἅγιον ἄρτον σισηπότα πάντη καὶ ἀπηχραιωμένον. καὶ τοῦτο μέγα*

σημείον τινος τῶν μισοθεωριάζοντων ὑπέλαβον. quod dicturus (sit) sum, quidam ingens portentum putaverunt, inventum nempe esse in sacra pyxide panem consecratum putrefactum. panem autem longo aeo putrescere minime mirum est. nimirum in festo Palmarum, quo die inaugurabatur patriarcha Cyprius, cum de more fuissent consecrati panes ex quibus deinde, quo ritu per insequentem hebdomadam fas est, sacra ex praesanctificatis dicta celebrarentur, contigit casu quodam feria quarta maioris hebdomadae sacrum eo die fieri solitum ex praesanctificatis omitti. unde consumenda per illud, si rite peractum foret, panis consecrati particula in sacra pyxide relicta est usque ad dominicam Tyrinen vocatam insequentis anni. qua die cum ad aram sacerdos fuciens novas consecrati panis particulas indert sacrae pyxidi deberet, reperit in ea putrefactum tanti temporis mora, qui ei anno superiori fuerat inditus, sacrum panem. et hoc magnum prodigium quidam parva mirantes putaverunt. hactenus hic brevior, cuius in negotio suscepto tractando securae libertatis hoc specimen habe, lector; in quo si minus fidam epitomen, certe non immeritam censuram nostri hoc loco historici videbis, nec usquequaque improbabis, ut opinor.

p. 85 v. 17. De veneratione angelorum feria tertia cuiusvis hebdomadae a Constantinopolitanis celebrari solita populari concursu ad partem dexteram altaris templi S. Sophiae, vide quae annoto in Glossario verbo Ὁδηγολ.

P 524

p. 87 v. 25. *Irenen.* fuit haec soror Merchionis Montiaferati in Subalpina regione; cui etiam deinde sine liberis mortuus filius Andronici ex hoc secundo natus coniugio, ut postea nostrum docet, iure materno successit.

p. 98 v. 10. *a cunctis.* cuncti nimirum qui aderant, praeter Veccum et archidiaconos, praeoccupatis schismate et errore animis iudicabant de praesenti controversia: aliter enim nunquam *valide et ineluctabiliter disputata* censuissent, quae Theodorus Muzalo hic refertur protulisse prorsus ἀσύστατα et sese invicem destruentia. duo enim affirmat, prius, se agnoscere pro vera Damasceni sententiam a Vecco allegatam, qua is S. doctor affirmat *patrem esse productorem per verbum enuntiatorii Spiritus*; alterum, se tamen non admittere *Spiritum per verbum et filium originem ex patre trahere.* atqui citra ullam dubitationem est, originem passivam ex aequo respondere origini activae; unde qui admittit istud assertum *producit pater per filium Spiritum*, nonnisi cum absurdissima inconsequentia negare potest hoc aliud *Spiritus Sanctus producit a patre per filium.* quomodo igitur tam manifesta ἀσυλλογιστία plausum a cunctis adstantibus meruit? nisi quod praesudicato sensu sapiebant et similes habebant labra lactucae. quam mox adiungit Muzalo dicti sui rationem,

quod nimirum ex ea quam respuit doctrina sequeretur *aliud esse S. Spiritus principium activum patrem, aliud eiusdem principium activum filium*, vanam esse demonstrat doctrina Vecci a nobis declarata superius notis ad c. 9 huius libri, quam is haustam ex antiquis patribus distinctius explicatam a Lugdunensi generali concilio et Gregorio X tenebat, affirmans vim spirandi, sive rationem principii activi respectu Spiritus Sancti, unam indivisibiliter et eandem existere in patre et filio, ab illo huic communicatam, ex quo fieret ut pater et filius unum essent principium activum Spiritus Sancti, non duo, sicut pater filius et Spiritus Sanctus non tres dii sed unus deus sunt.

p. 94 v. 7. *nihil habentes quod obiicerent* etc. temere iudicat Pachymeres archidiaconos nihil habuisse quod opponerent secundae parti orationis patriarchae, qua is affirmaverat non posse illos demonstrare *testimonium Damasceni conflare confirmarique ex aliis quoque auctoritatibus patrum*. hoc enim illi non omiserunt facere quia non possent, sed quia de hoc nunc non agebatur, et statum propositae tunc ad tractandum quaestionis mutare volebant. hic nempe cardo erat controversiae loco illo ac tempore disceptandae, rectene Veccus conclusisset ex Damasceni loco Spiritum ex patre per filium procedere sientis, non esse haereticos Latinos, qui Spiritum ex patre et filio dicerent procedere. ut bona ea iudicaretur illatio, nihil aliud oportebat quam verum et orthodoxum agnosci a Graecis et patriarcha Damasceni testimonium, et aequipollentiam praepositionum *per et ex*, quam adeo illi admittebant, ut etiam Muzalo paulo ante professus sit audacius affirmari *per filium* quam *ex filio* procedere Spiritum. alioqui qua fide scribit hic Pachymeres archidiaconos Vecci assecclas non potuisse confirmare Damasceni testimonium consonis auctoritatibus patrum aliorum, cum idem hoc ipso libro superius p. 28 v. 10 retulerit Veccum sanctorum scripta attentius P 525 perlegentem in horum plerisque dici observasse Sanctum Spiritum *ex patre per filium profundi, exsplendescere, praebere, prodire, procedere*, laudasseque in eam sententiam S. Maximum, Tarasium, Athanasium, Basilium, praeter Graecos recentiores magni nominis Maroniensem Nicetam et Nicephorum Blemmidam; ut omittam quos ibidem percenset Graecis quoque venerabiles Latinos patres, Ambrosium, Augustinum, Hieronymum. quin et mox hoc ipso c. p. 95 idem affirmat prolatum a Vecco pro dogmate eodem luculentum testimonium Gregorii Nysseni, calumniose igitur et in contumeliam causae catholicae schismatici hoc Vecco et eius sociis impingunt; qui utique poterant, si status id praesentis controversiae caperet et catholicum dogma publica disputatione propugnari, non impactum ipsis falsum crimen privata defensione refelli res posceret, poterant, inquam, effundere congestam ipsis longa lectione patrum chrestomathiam eru-

ditionis orthodoxae, qua manifesto evincerent didicisse Damascenum quae tradit de S. Spiritus per filium a patre processione ab antiquioribus doctoribus ecclesiae, nimirum ex Athanasio lib. de Humana Natura suscepta c. 4, ubi tractans locum prophetae Davidis ex Psal. 35 10: *quoniam apud te est fons vitae*, sic scribit de Davide loquens: *οἶδε γὰρ παρὰ θεῶ πατρὶ ὄντα τὸν υἱὸν πηγὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος. noverat enim apud patrem filium esse fontem Sancti Spiritus.* ex Didymo l. 2 de Spiritu Sancto, cuius Graecum contextum Vercus habere potuit: nos in sola quae extat Latina eius auctore Hieronymo versione, haec legimus ad illa Christi in evangelio Ioannis verba "*non enim loquetur a semet ipso*" *hoc est, non sine meo et patris arbitrio, quia inseparabilis a mea et patris voluntate, quia non ex se sed ex patre et me est. hoc enim ipsum quod subsistit, a patre et me illi est.* ex Epiphanio in Ancorato n. 67: *Χριστὸς ἐκ τοῦ πατρὸς πιστεύεται θεὸς ἐκ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ ἢ παρ' ἀμφοτέρων. Christus ex patre creditur deus de deo, et Spiritus ex Christo aut ab ambobus.* et antea clarius eodem libro n. 8: *πνεῦμα θεοῦ καὶ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ πνεῦμα υἱοῦ, οὐ κατὰ τινα σύνθεσιν, καθάπερ ἐν ἡμῖν ψυχὴ καὶ σῶμα, ἀλλ' ἐν μέσῳ πατρὸς καὶ υἱοῦ, ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ τρίτον τῇ ὀνομασίᾳ Spiritus dei et Spiritus patris et Spiritus filii non compositione aliqua, quemadmodum in nobis anima et corpus, sed inter patrem filiumque medius ex patre et filio, appellatione tertius.* ex Gregorio Nysseno l. 1 contra Eunomium: *ὡς συνάπτεται τῷ πατρὶ ὁ υἱός, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἔχων οὐχ ὑστερίζει κατὰ τὴν ὑπαρξίν, οὕτω καὶ αὐτὸ καὶ τοῦ μονογενοῦς ἔχεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπινοῶν μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον, προθεωρουμένην τῆς τοῦ πνεύματος ὑποστάσεως. ut patri coniunctus est filius, et cum ex illo esse habeat, non tamen posterius existit, sic etiam Spiritus Sanctus proxime haeret filio, qui sola cogitatione secundum rationem principii prius consideratur subsistentia Spiritus.* ex Cyrillo Alexandrino l. 1 de Adorat.: *ἐστὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ μὴν καὶ τοῦ υἱοῦ, τὸ οὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοῶν εἶ' οὐν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχέομενον πνεῦμα. est dei et patris, sed et filii quoque, qui substantialiter ex ambobus, nimirum ex patre per filium, profunditur Spiritus.* ex Chrysostomo in quadam Homilia tom. 5 ed. Savil. p. 674: *ὁ σωτὴρ δεῖκνυσθαι ἐπιστὸν πηγὴν ζωῆς, καὶ ὕδαρ ζῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. et ἰσθῆς πηγὴν ὕδατος τὸν θεόν, ζῶν δὲ ὕδαρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· πηγὴ ὕδατος ζῶντος ὁ πατήρ, ποταμὸς ἐκ τῆς πηγῆς προερχόμενος ὁ υἱός, ὕδαρ τοῦ ποταμοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. salvator ostendit se ipsum fontem esse vitae, et aquam vivam esse Spiritum Sanctum. et vides fontem aquae deum; aquam autem vivam Spiritum Sanctum. fons aquae vitae pater est, flumen ex fonte procedens filius, aqua fluminis Spiritus Sanctus.*

Haec quae pauca de multis specimenis hic gratia posuimus, quin et in eandem sententiam non minus diserta plura, sine dubio poterant ex patribus allegare socii Vecci, quippe quibus diu cum Vecco in theologiae Spiritus Sancti perscrutatione versatis P 526 ignota in hoc genere esse non poterant quae fuere ipsi Vecco perspectissima, ut intelligitur ex huius scriptis, quae partim edidit Ill. Allatius, partim legit in manu exaratis codicibus et ex iis plurima descripsit Petavius noster in Opere Theologicorum Dogmatum. sed consulto id omiserunt, quod nunc non erat his locus. agebatur quippe, ut dixi, verumne esset crimen haereseos impactum Vecco et sociis: non autem de dogmate inquirebatur. et calumnioso artificio Vecci adversarii eludare conabantur vim defensionis eius, alio traducenda quaestione.

p. 95 v. 21. *non confiteris Spiritum Sanctum continuum patri* etc. hoc ipsum absurdum Latinis impingit acer Graecorum haereseos defensor Gregorius Palamas, contendens doceri a patribus, Spiritum Sanctum continue ac citra medium a patre procedere. *καὶ μὴν*, inquit, *ἠρρέθη καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἀμέσως*. vultque id adstrui versibus quibusdam S. Gregorii theologi, quibus filius et S. Spiritus pariter dicuntur *θεοῦ πατρὸς τὰ δευτέρα ἔχειν secundas a deo patre habere*. sed frustra sunt hi schismatici. nam iuxta patrum tam Graecorum quam Latinorum orthodoxam doctrinam utrumque verum est, et procedere *ἀμέσως citra medium* a patre Sanctum Spiritum, et eundem *δι' υἱόν per filium* a patre produci. apte conciliat haec in speciem contraria Ricardus Victorinus l. 5 de Trinitate c. 6, similitudine ex humanis generationibus adducta: *procedit namque (ait) persona de persona quandoque quidem tantummodo immediate, quandoque tantummodo mediate, quandoque autem mediate simul et immediate*. exemplum deinde processionis tantummodo immediatae ponit in Isaaco respectu Abraami, siquidem Isaacum immediate Abraamus genuit; processionis vero tantummodo mediate in Iacobo respectu Abraami: nam Iacobus patriarcharum duodecim pater, mediate tantum ab Abraamo est genitus, quatenus filium Abraami Isaacum patrem habuit, ipse Abraami nepos. hoc secundo modo vere negatur a doctoribus catholicis S. Spiritum *mediate* a patre procedere. sed est alia processio immediata simul et mediate, cuius formam Ricardus statuit in generatione Sethi ex Adamo et Eva. nam quoniam Eva ex Adamo processerat, utique ex eius costa formata, Sethi productio per Evam facta mediate eatenus respectu Adami fuit: verum quia idem nihilominus Adamus per se ad illam generationem concurrat, immediata eadem Adamo extitit. verba Ricardi haec sunt: *nam Seth quidem processit de substantia Adae immediate, utique in quantum fuit de proprio semine; mediate vero in quantum fuit de semine Evae*. talem autem esse ait processio-

nem S. Spiritus ex patre, mediatam quidem quatenus ex filio est, quem pater genuit, simul autem immediatam quoque, quoniam filius pariter et pater Sanctum Spiritum producut. *Spiritus enim Sanctus* (verba sunt Augustini l. 15 de Trinitate c. 27) *non de patre procedit in filium, et de filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul de utroque procedit, quamvis hoc filio pater dederit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat.* haec Augustinus; quae quatenus mediata, quatenus immediata patri sit Sancti Spiritus processio, luculenter explicavit.

p. 96 v. 8. *sentire autem continuum etc.* significat his verbis Veccus non posse catholice dici *dumtaxat immediatam* processionem Sancti Spiritus ex patre: dicendam enim esse *simul immediatam et mediatam.* itaque hic τὸ συνεχῶς *continue* usurpatur *exclusive*, hoc est cum subintellecta negatione *mediationis* ullius. qualis tamen aliquis in processione Sancti Spiritus a patre agnoscenda orthodoxis est, sed quae non excludat immediatam patris ipsius actionem in productione Spiritus, at tantum admittat in ea consortium filii, cui prius ratione pater ipse communicaverit et ei per generationem identificaverit illam ipsam unam et individuum, quam ipse originaliter, hoc est non aliunde tractam sed naturaliter identificatam suae personae, habet spirationem activam, in qua, non solum in natura et essentia divina, pater et filius unum sunt. audiatur S. Anselmus haec eleganter explicans l. de Processione Spiritus Sancti: *constat inexpugnabili ratione Spiritum Sanctum esse de filio sicuti est de patre, nec tamen esse de duobus diversis sed de uno. ex eo enim quod pater et filius unum sunt, id est ex deo, est et Spiritus Sanctus, non ex eo unde alii sunt ab invicem. sed quoniam deus, de quo est Spiritus Sanctus, est pater et filius, idcirco vere dicitur esse de patre et filio, qui duo sunt.* cuius ratio est, quia principium activum Spiritus Sancti, sive spiratio activa, eiusmodi quaedam vis est, quae ut in actum exeat exigat identificari personis duabus, quarum una ex altera processerit. unde causam repetit Ricardus Victorinus l. 5 de Trinitate c. 7, cur ordine posterior sit processio S. Spiritus processione filii. *naturaliter* (inquit) *prior est dualitas quam trinitas: nam illa potest esse sine ista, ista vero numquam sine illa. naturaliter itaque et processio prior est, quae potest subsistere in personarum dualitate, quam illa, quae non potest esse sine personarum trinitate.* hinc intelligitur id quod innuit verbis supra descriptis Veccus, proprietatem esse distinctivam processionis filii a processione Spiritus Sancti, quod filius quidem procedat ab uno solo principio quod et quo, ab unica nimirum persona divina, patre, et per unicam generationem activam incommunicabilem alteri personae, Spiritus vero Sanctus procedat et procedere exigat per unicam quidem

principium quo, nempe *expirationem activam unicam* indivisae propagatam ex patre in filium, tamen a duobus principiis quod, geminis videlicet personis, quarum ubi prior alteri communicaverit vim propriam spirandi, ambae conspirantes per unam indivisibilem operationem producant tertiam personam, quae Sanctus est Spiritus. atque haec est illa *ratio differentiae* quam allegat hic Veccus, eam obstare aiens quominus dici possit Spiritus *continue ex patre* προσεχῶς ἐκ τοῦ πατρὸς, quod sumpsit ex Gregorio Nysseno in epistola ad Ablabiam, unde totum hunc locum iuvat hic descriptum proponere: τοῦ ἐξ αἰτίας ὄντος κάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς. eius quod *ex principio est rursus aliam differentiam intelligimus. nam aliud continue ex primo est, aliud vero per illud quod est continue ex primo.* unde statim insert Verossidem idem ὡστε καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένειν. hoc loco *μονογενὲς* non idem quod Latine *unigenitum* sonat, sed, prout erudite hunc ipsum Nysseni locum tractans explicat Manuël Calecas c. 3, significat *id quod unum ex uno producitur.* verba sunt Calecae: καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολου (lege ἀναμφίβουλος) ἐπὶ τοῦ υἱοῦ μένει. μόνος γὰρ ἐκ μόνου, ἐπεὶ μέχρι τούτου ἴσθησιν ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τὸ ἰδίωμα. *monogenis titulus sine dubio filio proprius manet: solus enim ex solo est, quandoquidem eatenus orthodoxa doctrina sistit illius existentiae proprietatem.* potuerat hoc Gregorius Nyssenus didicisse a seniore fratre Basilio, cuius extat ad fratrem Nyssenum epistola, in qua haec leguntur: ὁ δὲ υἱός, ὁ δὲ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον πνεῦμα θεῖ ἐαυτοῦ καὶ μεθ' ἐαυτοῦ γνωρίζων, μόνος μονογενῶς ἐκ τοῦ ἀγεννητοῦ φωτὸς ἐκλάμψας, οὐδεμίαν κατὰ τὸ ἰδίῳ των γνωρισμάτων τὴν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὸν πατέρα ἢ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον *filius vero, qui ex patre progredientem Spiritum per se ipsum et in se ipso notum facit, solus unigenito modo ex ingenita luce resplendens, nullam secundum proprietatem notionum communionem habet cum patre aut Spiritu Sancto.* ex quibus omnibus patet, iuxta doctrinam catholicam patrum, characteristicam esse proprietatem filii aeterni, qua et a patre et a Spiritu Sancto distinguitur, *ab uno procedere, sive ut loquitur Manuël Calecas, μόνον ἐκ μόνου solum ex solo* produci. hoc idem est quod Veccus ex Nysseno hoc loco vocat *esse filium continue ex patre.* notionem autem ac proprietatem pariter distinctivam Spiritus Sancti esse *produci per eum qui continue ex patre est,* hoc est, identificata duabus personis et a prima alteri communicata aspiratione produci.

p. 97 v. 4. *ita vero loqui non didicimus* etc. responsum est Alexandrini patriarchae ex lectulo, sane somnulosum et oscitandum. cui merito reponi poterat illud Christi ad Nicodemum Ioan. 3 10: *tu es magister in Israël et haec ignoras?*

quod autem negat se *ita loqui didicisse*, culpa eius est, quod scripta magistrorum non legisset ut debuerat, patrum nimirum antiquorum, ubi quae afferebat Veccus invenerat. sed longe incertius huius dictum refertur v. 11, ubi schismaticus iste definit haeresim reputari τὸ συνιστᾶν θέλει ἀσύνηθες, καὶ ἀσφαλές ἦν, *stabilire velle insuetum quippiam, etsi securum sit.* quo iniquissimo edicto omnes ecclesiae patres, omnes theologi, omnes sacrorum librorum interpretes in haeticorum ergastula compinguntur. quotus enim quisque illorum non aliquid profert *insuetum*, idiotis praesertim aut in studio sacrae doctrinae negligentius versatis, qualem se hic patriarcha schismaticus prodit.

v. 22. *ubi enim plus clare deprehendatur* etc. verba sunt Constantinopolitani patriarchae Gregorii Cyprii, quae illum ostendunt nihilo aut doctiorem aut moderatiorem Athanasio isto Alexandrino, quem modo notavimus. profecto enim, si ex aequo respondente vel famae qua celebrabatur, vel dignitati qua fulgebat, esset eruditione praeditus, non ignoraret quae de immediata simul et mediata processione Sancti Spiritus ex patre veteres, ut paulo superius ostendimus, ecclesiae doctores magno consensu tradunt; et si eam reverentiam antiquis patribus tribueret quam iis a catholico quovis, maxime autem episcopis, deferri par est, numquam *nugatoriae loquacitatis* plenissimam diceret, quam a Sancto Gregorio Nysseno disertis affirmari verbis sententiam fateretur.

p. 98 v. 2. *fatemur temeritatem et veniam poscimus.* verba sunt Vecci, in quibus vel ironia quaedam agnoscenda tacita est, vel permissio necessaria homini causam accusatae calumniose innocentiae apud praeoccupatos errore incurabili iudices agenti. videbat ille ruere manifeste et inconsequenter loqui patriarcham, sed eo supercilio ut se revinci non passurum appareret. frustra igitur contenderet, si vindicare a calumnia nugacitatis impacta usquequaque orthodoxam Nysseni doctrinam conaretur; et interim occasionem perderet se ac suos ab haereseos infamia purgandi. usitatissimum patronis est reos in iudicio defendentibus, postquam satis refutarunt criminationem aliquam minus ad rem pertinentem, ea non agnita quidem pro vera, sed omissa uti parum curanda, referre se ad caput causae hoc aut simili genere loquendi “verum sit ita sane ut vultis: tamen vel hoc etiam concesso extra culpam esse in causae capite meum susceptum patet.” talem omnino sensum haec Vecci habet oratio, ut clare intelligitur ex consequentibus.

p. 99 v. 9. *alludens ad nomen aliud.* quodnam fuerit illud aliud nomen Georgii Moschamparis, ne Ill. quidem Allatius in accuratissima de Georgii Diatriba multa de hoc memorans prodit. licet suspicari ex urbano illo Vecci dicto, ψύλλα τις ἐκκαθίσασα etc., *Peylum* fuisse cognominatam. recitat haec

locum p. 349 editae de Georgiis diatribae modo laudatus Leo Allatius cum aliqua diversitate tam in contextu Graeco quam in Latina interpretatione, cuius hic admonere lectorem debeo. illic igitur illa verba ψύλλα τις vertuntur *culex quispiam*. suspicor mendum typhothetae, qui c pro p in priori vocabulo posuerit, facili utique lapsu, qualem amanuensium eruditi agnoscunt in loco P 529 Plinii l. 19 c. 10: *napis culices* etc. ubi ex Theophrasto, quem describebat, *pulices* auctor sine dubio posuerat. sed memoratu dignior in Graecis varietas est. ubi enim clarissime codex Barberinus, fundus nostrae editionis, habet οὐτ' ἀνασπᾶν οὔτε κατασπᾶν ἔχει τὴν πείρινθα, III. Allatius, vel ex proprio codice, quem ad manum modo non habeo, vel ex coniectura legit τὴν μῆρινθον. arbitrum discrepantiae codicum duorum Vaticanum exemplar ferrem: sed is utramque illam vitavit vocem, hunc locum sic exprimens: ψύλλα (scribere voluit ψύλλα) τις ἀπεκάθισεν τῷ τῆς ἀμάξης θυμῷ, ἥτις οὔτε βάρος φέρει τῇ ἀμάξῃ οὔτε μὴν ἐλαφρόν τι καὶ κοῦφον, verbosius quam breviatorem decuit, nec multum eleganter. ego cur abrogarem fidem meo archetypo causam non habui, cum proba et Pachymere digna videatur haec lectio, utpote quam appareat ductam ex Homero Iliad. ω: αὐτὰρ ὄγ' ὕλας ἀμαξαν ἐντροχὸν ἡμιονεῖην ὄπλισαι ἠνάγει, πείρινθα δὲ δῆσαι ἐπ' αὐτῆς, et Odyss. ο: καὶ τὰ μὲν ἐς πείρινθα τίθει Πεισίστρατος ἥρωος. quorum locorum ad priorem Eustathius docet πείρινθα dici τὸ πλινθίον τὸ ἄνω τῆς ἀμάξης, ὅπου τὰ φορτία ἐπιτίθενται, ad posteriorem autem εἶη δ' ἐν πείρινθα καὶ ἡ πρὸ τούτου φηθεῖσά που ὑπερτερεῖα ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Ναυσικάαν ἀμάξης, ὅπερ οἱ ὕστερον ἐσχάραν καλοῦσιν. ex quibus habemus πείρινθα vocari loculum aut cistam sive capsam quandam formae quadratae curribus imponi solitam capiendis rebus quae vehendae sint, ὑπερτερεῖαν et ἐσχάραν aliis dictam. unde satis, opinor, defenditur nostra et lectio et versio. nec obstat quod verba ἀνασπᾶν et κατασπᾶν magis convenire videantur μῆρινθῷ funi quam πείρινθῳ *plaustris cistae*. etsi enim *trahendi* notio ex origine ipsis inest congruentior funi tractionis instrumento, tamen non minus frequens est istorum verborum usus ad significandam depressionem, quae fit aggravando, aut sublevationem, quae fit minuendo pondus. ut sensus hic sit, pulicem insidentem tracto cum impetu currui nec addere nec detrudere quidquam oneris, sed perinde habere ac si non esset.

p. 100 v. 22. *volo et vobis orthodoxe* etc. per hyperbolem haec dici credendum est, et ea fiducia qua, si fierent quae fieri non posse qui loquitur intelligit, is se durae cuiuspiam obiicit conditioni. similem quandam nonnulli interpretes appingunt sententiam illis Mosis et Pauli verbis: *dimitte illis, aut dele me de libro*; Exod. 32 32, et *optabam anathema esse a Christo pro fratribus meis*, Rom. 9 3.

Supplendum hic, quod historicus discrete non exprimit, perlatum a schismaticis de Vecco et sociis iudicium; atque hoc ipsum colloquium, cum secuta reorum auditorum condemnatione, synodum vocatam, cuius acta publicata rite sint. huius qualiscumque synodi exemplar antiquum nactus Iacobus Sirmondus noster, id communicavit Henrico Spondano episcopo Apamiensi, qui summam eius exhibet in sua continuatione Annalium Baronii ad annum 1288 n. 10. dicitur illic ista synodus habita sub Andronico Palaeologe imperatore et Gregorio patriarcha contra Ioannem Veccum et huius socios Constantinum Meliteniotes et Georgium Metochitam, qui Latinorum dogma de processione Spiritus Sancti profitebantur ab annis octo. hunc ibi numerum Acta synodi exprimunt, ex quo illam hoc anno celebratam evincitur, qui, ut libro tertio harum Observationum c. 2 demonstrabimus, vere octavus est ab inito a Vecco patriarchata et recepta palam (quod sub idem tempus contigit) Constantinopoli communione cum ecclesia Romana. deinde memorant eadem Acta pseudosynodi Ioannem Veccum iam ante ob eandem causam fuisse damnatum in quadam Graecorum synodo; quam apparet eam esse cuius meminit noster p. 34. nam in ea dicant Veccum *libellum resipiscentiae obtulisse, quo acquiescebat damnationi ac depositioni suae.* sic nimirum appellant, quam extortam ibi Vecco Pachymeres narrat *subscriptionem compositi libelli, quo professio rectae fidei coniungebatur cum amolitione suspicionum, si quae in contrarium extarent, quibus ad extremum annectebant abdicationem sacerdotii.* adiungit pseudosynodus codicis Sirmondiani Veccum postea in priorem sententiam rediisse. id vero negabat Veccus, qui eo scripto se revocasse fidem prius propugnatam non crederat, sed tantum temporis causa throno cessasse. sequitur illic sententia condemnationis in Veccum et duos eius socios latae, cum refutatione capitum doctrinae illorum de Spiritu Sancto, et iterata detestatione factae conciliationis ecclesiarum Graecae ac Latinae, quam *πικλασμένην οὐκονομίαν καὶ εἰρήνην πολεμίων* vocant. adduntur in fine subscriptiones, primo imperatoris rubris literis, *Andronicus in deo fidelis rex et imperator Ducas Angelus Comnenus Palaeologus,* deinde patriarchae, *Gregorius misericordia dei archiep. C. P. novae Romae et oecumenicus patriarcha.* subscribunt inde 42 episcopi, quorum primus est Ioannes Ephesinus, et e clero in dignitate constituti viginti octo. locus Synodi omissus in codice Sirmondi, fuit, ut Pachymeres docet, Alexiacum triclinium in palatio Constantinopolitano.

p. 109 v. 3. *sacra Hoplotheca.* hic liber, quod scire hactenus potuerim, non extat. collectio fuit, ut apparet testimoniorum e patribus, per quae impugnari et convinci haereses possent, eaque summa cura et fide facta; unde illi vulgo praecudicata in-

dubitabilis fidelitatis auctoritas adhaeserit. ex eo quod paulo post hoc loco memoratur ei operi attexta *exceptiuacula Comneni Manuëlis Augusti submonentis* quippiam ad sententiam ibi recitatum S. Ioannis Damasceni pertinens, oborta mihi suspicio quaedam est, quam meo periculo hic exponam iudiciis lectorum eruditorum. quid si Manuëlis Comneni iussu compilatam et nomine editam autumemus farraginem istam sententiarum patrum, quae pro armamentario esse posset catholicis theologis ad heterodoxos impugnandos? sane talia curandi avitum exemplum Mannël habuit, nepos utique imperatoris Alexii Comneni, quem ipsius filia, Manuëlis amita Anna memorat Alexiadis l. 15 p. 490 ed. Reg. curasse opus componi et edi argumenti atque usus non absimilis. non erit abs re verba hic Annae ponere iuxta interpretationem nostram. ubi egit fuse de Basilio quodam sactore haeresis quam vocat Bogomilorum, quorum dogmata et facinora ob turpitudinem referre se audere negat, memorem verecundiae mulierem eamque principem decentis, sic continuo subiungit: *quae si cui nosse tanti est, consulere is poterit librum qui inscribitur Dogmatica Panoplia, iussu mei patris scriptum atque editum. auctor eius est monachus Zygadenus nomine, notus dominae meae aviae maternae, et omnibus deo sacris hominibus, sacerdotibus ac pontificibus familiaris. hunc summum grammaticum eundemque rhetorem non inexercitatum, theologiae vero et catholici dogmatis prae omnibus scientissimum, Augustus pater meus ad se accersitum iussit digerere ordine in opus unum cunctas haereses, et unicuique relatae singillatim opponere refutationes sanctorum patrum, post omnes denique subiungere ultimam hanc Bogomilorum haeresim eiusque dogmata, prout ea impius ille Basilius exposuerat. ex hoc Alexii mandato extitit opus ingens plures in libros tributum, cui hodieque universo adhaeret nomenclatio ab imperatore primum excogitata atque indita illam quam diximus Panopliae Dogmaticae.* hactenus Anna; ex cuius verbis quis prudens non agnoscat haud abhorruisse a genio domus Comnenae, aut ab indole peculiari Manuëlis summam sibi P 531 ponere soliti in imitatione facinorum omnis generis laudatorum in avo suo Alexio Augusto, descendere in curam concinnandi talis commentarii et suo nomini eius editionem imputandi. in quo forte non parum illi profuerit prior illa Zygadeni scriptio, quam resectis tantum descriptionibus haeresium et recitationibus absurdarum assertionum, quibus illae constabant, tum testimoniis patrum a Zygadeno congestis in ordinem commodum distributis, breviaverit, et proprii nominis auctoritate munitum vulgaverit novo titulo *ἱεραῖς ὀπλοθήκης sacri armamentarii.*

v. 12. ait nimirum idem Sanctus. ex his Damasceni verbis, quae leguntur hodieque apud illum l. 1 de Fide, capite, ut quidam citant, 12 (ego in 11 reperio ed. Basileensis anni 1575

p. 48), non modo Graeci schismatici antiqui, Macarius Ancyranus, Gregorius Palamas, Iosephus Bryennius, Emanuël Palaeologus Augustus, Georgius Scholasticus monachus, Matthaenus monachus, Maximus Margunius, Gabriel Severus Philadelphienis, Georgius Coreasius, et passim alii, colligunt eum negasse S. Spiritus processionem ex filio: sed et e recentioribus Latinis id pro certo admittit Ioann. Gerardus Vossius l. 2 de Historicis Graecis p. 281. quin multo ante vir summæ auctoritatis S. Th. doctor Angelicus idem concesserat in Summa, 1 parte quaest. 56 art. 2, ubi cum sibi obiecisset argumento 3 hunc ipsum locum Damasceni, sic respondet: *ad 3 dicendum quod Spiritum Sanctum non procedere a filio primo fuit a Nestorianis introductum, ut patet in quodam symbolo Nestorianorum damnato in Ephesina synodo. et hunc errorem secutus fuit Theodoricus* (forte legendum Theodoritus) *Nestorianus et plures post ipsum, inter quos fuit etiam Damascenus. unde in hoc eius sententiae non est standum. quamvis a quibusdam dicatur quod Damascenus sicut non confitetur Spiritum Sanctum esse a filio, ita etiam non negat ex vi verborum.* ita ibi S. doctor. defendunt tamen hic ab errore Damascenum Graeci quoque ipsi, sed orthodoxi et alieni a schismate, Nicephorus Blemmida or. ad Iacobum episcopum Bulgariae de processione Spiritus Sancti, Bessario Cardinalis epist. ad Alexium Lascarum Philanthropenum et oratione dogmatica ad synodum Orientalem, Demetrius Cydonius opusculo de processione Spiritus Sancti, Iosephus Methonensis et Gregorius Protosyncellus contra epist. Marci Ephesii, Geunadius patriarcha pro concilio Florentino, quos omnes laudat, fusissime et eruditissime tractans hunc locum, Ill. Leo Allatius l. 2 de Eccl. Qccid. et Orient. perpetua consensione, c. 2. horum plerorumque pro Damasceno responsio fere coincidit cum postremis S. Thomae Aquinatis modo relatis verbis. aiunt scilicet et isti nequaquam sequi ex eo quod scribat Damascenus *se non dicere Spiritum ex filio*, negari ab ipso istud ipsum. quaedam enim certa ex causa non dicuntur, quae non negantur tamen, quia verba quae haeretici pravo sensu protulerint, interdum catholici verentur usurpare, ne audita putentur appictam illis per damnatos auctores adhuc retinere sententiam. quoniam ergo Eunomius trinitatis consubstantialis hostis S. Spiritum esse ex filio affirmaverat, eo scilicet modo id intelligens quo ipsum ex patre filium et verbum non consubstantialiter procedere aiebat, vitabant catholici simpliciter talem sententiam efferre, cui ex late vulgato Eunomii errore reprobi dogmatis calumnia haereret. qua sola cautione idem Damascenus refugit vocare beatam Mariam Christiparam, licet minime negaret eam vere Christum peperisse, tantum ne utens notis verbis Nestorii, quibus ille haeresiarcha blasphemam suam exprimebat opinionem, personas duas Christo affingentem,

divinam et humanam, sic ut Maria solius humanae personae mater esset, unde illam contendebat Christiparam vocari debere, non autem deiparam: ne illis, inquam, iisdem Damascenus verbis utens videri posset minus cautis non satis vitare contagionem Nestorianae labis, non solum iis uti noluerit, sed etiam nequam se ita loqui diserte sit professus. haec utcumque plausibiliter allegentur: vera tamen eius nodi solutio est, quam ex Besarione epist. ad Lascarium afferunt Petavium tomo 2 Theol. Dogm. l. 7 c. 17 n. 8, et Allatius l. 2 de Consens. Ecclesiarum c. 2 n. 10. nempe ideo absolute ac sine adiuncta patris mentione *esse S. Spiritum ex filio* non dixisse Damascenum, quod metueret ne sic videretur agnoscere in filio *προκαταρκτικήν αὐτῶν, originale principium* Spiritus, quod a dogmate catholico abhorret; iuxta quod, ut superius ostendimus notis ad c. 8 et 9 l. 1, ita inest filio vis spirandi, hoc est producendi Sanctum Spiritum, ut is illam a patre acceperit, non ex se, quatenus a patre distinctus est, habeat, immo eadem simplicissime una patri pariter insit ac filio, huic ab illo communicata, sic ut illa quatenus in patre est *προκαταρκτική* dicatur, quia illam ex se habet a nullo sibi alio tributam, non item quatenus filio convenit. hic enim aliunde hausit, nempe a patre tribuente per generationem ipsi omnia quae habet, praeter *esse patrem*, ac consequenter ipsam quoque dante in se originaliter existentem spirationem activam, qua simul cum filio per modum unius principii spirantis Spiritum producit. ergo Damascenus cum diserte professus fuisset τὸν πατέρα προβολέα δι' υἱοῦ τοῦ ἐκφαντορικοῦ πνεύματος *patrem productorem per filium enuntiatorii spiritus*, recta recusavit dicere ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα *ex filio spiritum esse, ἀπλῶς* et sine adianctia patris, qui ei ex se praebitam vim spirandi simul cum eo exerceat, mentione. fallitur ergo Pachymeres, dum hoc loco ait isto Damasceni testimonio quasi mucrone quodam confodi cum Latinos Spiritum ex filio procedere dicentes, tum Graecos iis patrocinantibus adstruenda aequivalentia praepositionum *ex* et *per*: neutros enim re vera vel minimum perstringit ista *χρησις* ex vero Damasceni sensu declarata.

p. 114 v. 10. *perlatus tomus in manus Vecci* etc. extat hic indicatum Vecci opus, editum tomo 2 orthodoxae Graeciae a p. 215 ad 286, ubi auctor sub ipsum principium questus primum hunc Cyprium ad schisma Graecorum a trecentis iam annis inchoatum isto impio suo tomo haeresim addere, in tanti auctorem mali fas putans irae liberae aculeum exerere, vocat eum p. 216 κακὸν διακόντιον, θῆρα θαλάττιον, ἄγριον κῆτος τῆς Κύπρου ἐπαναστῆν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεδημηκός, οὐχ ἵνα φυγάδα προφήτην ὑποδέξεται καὶ εἰς ὑπηρεσίαν Θεοῦ διασωσῆται, ἀλλ' ἵνα ἐκκλησίαν ὄλην καταπιὼν ἄφαντον ἀπεργάσῃται. *malum ponto deportatum, feram marinam, immanem cetum* Cypro

erumpentem et huc peregre appulsum, non ut fugitivum prophetam ad dei ministerium servaret, sed ut ecclesiam universam absorbens aboleret. inde pergit diserte, accurate, eleganter, acriter quae Cyprius mendose in tomo scripserat arguere.

v. 14. *praesertim incurabat expositionem in eo traditam.* iuvabit, ni fallor, eruditum lectorem Vecchi locum, quem his verbis indicat Pachymeres, videre. reperiet illum oratione 1 in tomum Cyprii p. 227 et 228 tomi secundi Graeciae orthodoxae ab Ill. Leone Allatio editae Romae an. 1659.

p. 117 v. 12. vix tanti est admonere comparari hic Veccum, post damnationem et eiectionem suam Gregorio Cyprio persecutori suo graviter et periculose molestiam faceasentem, cum illo ex fabulis notissimo Nesso Centauro, qui dum rapiens Deianiram eminus telo Herculis transfixus expirat, suo sanguine mista cum veneno Hydrae, quo esset tincta cuspis vulnerantis ipsius iaculi, vestem infecerit, quam deinde induens Hercules ex ea perierit. illud forte opportunius notabitur, scribi a Pachymere hoc nomen cum unico *sigma*, cum tamen et passim ab aliis cum duplici scribatur et ita fieri debere doceat Eustathius ad Iliad. ca.

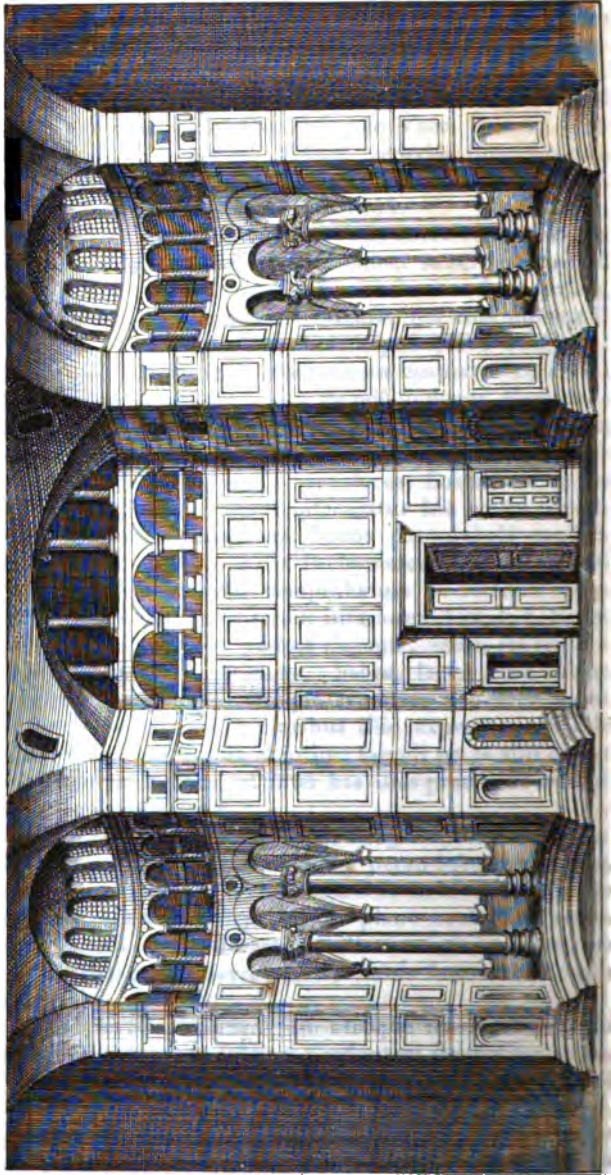
p. 146 v. 3. Ut clarius intelligatur hic motus fenestrarum circum superne imminentium throno patriarchali apud S. Sophiam, ex quo, ut hic docet Pachymeres, consueverant Graeci captare augurium eventis comprobatum de fortuna inaugurati, curavi delineandum prospectum interiorum templi S. Sophiae ex imagine eius perantiqua perque eleganti, quam reperi in codice vetusto bibliothecae Barberinae. habes, lector, hic subinnotam iconem eius prospectus, in qua fenestras hoc loco memoratas facile intelliges eas esse e pluribus illic expressis, quae beati sive presbyterio in media et intima templi parte sito circum undique affundunt lucem, et inter has illas praecipue quae throno patriarchae superstabant.

p. 150 v. 8. *ὡς ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν.* sic restituimus ex marginali correctione perantiqua, cum ἐν τῷ κειμένῳ utriusque codicis B et A legeretur καλόν. sed qui penitus introspectat, manifeste deprehendet plane contra loci sententiam hic καλόν poni. et suffragatur Vaticanus interpolator, qui pro illis ἀταλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ καλόν haec subdit: τὸ καλὸν μὴ μισοῦντες.

p. 169 v. 17. *πέμπει.* in utroque ms legebatur *πέμπειν.* unde lector quidam, ut fulciret pendentem sententiam in margine adscripsit *ἔγνω.* sed expeditior correctio est extritio abundantis literae *v* in voce *πέμπειν.* Vaticanus haec omittit.

p. 178 v. 7. *κατὰ τὴν περὶ τὴν θυσιακήν.* requireret quispiam in interpretatione mea quod respondeat voci *θυσιακήν.* existimavi me, cum *Galatam* dicerem, duas illas voces *περὶ τὴν θυσιακήν* et *θυσιακήν*, unica illa explicare. sive enim suburbia transmarina Byzantio

Ad. p. 746.

duo fuere, alterum ad Ortum vergens, alterum ad Occasum, ex istis hoc solum secundum, in quo Genueses habitaverunt, Galatam dictum reperio; et de hoc solo agere hic Pachymerem existimavit ante me paraphrastes Vaticanus, a quo hic locus sic effertur: *κατὰ ἀντίπεραν τῆς πόλεως πρὸς τῷ Γαλατᾷ μέρσι.* sive unius tantum suburbii duae distinguuntur partes *ἀνατολική* et *δυτική*, quarum hanc solum incendium corripuerit, ex eodem paraphraste intelligo propriam appellationem istius *περὶ τῆς δυτικῆς Galatam* fuisse. hoc sequebar. si me ratio fefellerit, ignoscat lector et corrigat.

p. 186 v. 7. *ποιμαντικὴν βακτηρίαν λαβὼν περὶ τοῦ κρατοῦντος.* hunc morem Orientalium imperatorum imitari Germani voluerunt, quibus male cum Romana ecclesia convenit, arrogantes et hi sibi ius investiendi episcopos traditione pastoralis baculi; quod ab Hadriano papa fuisse concessum Carolo Magno, ac consequenter ipsius quoque successoribus, Sigebertus regnanti et a Romano pontifice discordi Henrico assentans confinxit, haud dignus fide sine antiquiori teste rem affirmans trecentis prius annis gestam, ut observat Baronius, an. Chr. 774. quid ait *dibambulum* hic continue memoratum, vide in Glossario.

l. 3 c. 1. Narratur simul assumptio Michaëlis in consortium imperii, simul eiusdem coronatio sollemnis; quas tamen diversis contigisse temporibus, et hanc illa toto anno fuisse posteriorem, ostendemus l. 3 harum Observ. c. 3. quod diem attinet ceremoniae delectam Maii 21, ea ipsa hodie in libris ecclesiasticis Graecorum memoriae anniversariae magni Constantini et matris eius S. Helenae consecrata cernitur. descriptio ritus coronationis Augustorum Orientalium, quam hic Pachymeres paucis exequitur, satis consona reperietur longiori a Cantacuzeno editae c. 41 l. 1, si quis utramque contulerit. unam observavi discrepantiam, ex qua non inverisimiliter mihi videor confirmare coniecturam modo indicatam de distinctione ejectionis ad imperium et coronationis in hoc iuniori Michaële; ideoque istam differentiam exponam distinctius. scribit hoc loco laudato Cantacuzenus: *τοῦ μέλλοντος χρυσθῆσθαι βασιλέως ἐπὶ ἀσπίδος καθισθέντος, ὁ βασιλεὺς καὶ πατὴρ τοῦ ἀναγορευομένου, εἴ γε περὶ σσι, καὶ ὁ πατριάρχης, τῶν ἐμπροσθίων μερῶν ἐπιλαμβανόμενοι τῆς ἀσπίδος, τῶν δ' ἐπιλοίπων οἱ ἐν ἀξιώμασιν ὑπερέχοντες, δεσπότηται τε καὶ σεβαστοκράτορες, εἴπερ εἰσὶν, ἢ οἱ ἐπιφανέστατοι μάλιστα τῶν συγλητικῶν, καὶ μετεωρίζαντες ὡς ἐνὶ μάλιστα αὐτὸν ἄμα τῇ ἀσπίδι, τοῖς πλήθει ἐκιδεικνύουσι τὸν βασιλέα πάντοθεν περισταμένους.* hoc est: *imperatore inungendo super scutum consistente, imperator pater eius, qui acclamatur, si quidem superest, et patriarcha, anterioribus scuti partibus correptis, reliquas vero tenentibus magistratibus primariis, nempe despotis et Sebastocratoribus, si adsunt, aut illustrissimis qui-*

P 535 *busque maxime senatoriorum, ipsum una cum scuto quantum altissime possunt elevantes inaugurandum imperatorem circumfusae undique multitudini ostentant.* ita Cantacuzenus. at noster in elevatione scuti nullam imperatoris senioris operam memorat, totumque id factum in solidum adscribit τοῖς ἐν τέλει magistratibus, non omissurus, ut apparet, Andronici patris mentionem, si qua in ista functione pars eius extitisset; sicut paulo infra dum meminit impositae capiti Michaëlis post inunctionem coronae, distincte admonet patrem eius seniore[m] Augustum coronasse iam inunctum Michaëlem, *adiuvante patriarcha, ac coronae dum imponitur partem tenente.* quid hic dicemus? an negligentiae taxandum Pachymerem? an exquisitiori ceremoniae usum in Andronico nepote inaugurando Andronicum avum quam patrem eundem in Michaële filio longe carissimo? nihil horum verisimile putaverim: sed existimo et unam utrobique observatam formam, et ambos historicos quod viderint fide optima narrasse. tantum animadvertendum, duas functiones una et die et opera in Andronico iuniore exercitas, assumptionis in imperium et coronationis, in Michaële dicta quidem die Maii 21 alteram dumtaxat, nempe coronationem, cum iam assumptio anno superiori praecessisset; id quod distincte quidem hic non exprimit Pachymeres, alibi tamen insinuat, vel in titulo c. 4 l. 3, ubi Michaëlem iam tum quando sponsa ei quaeri est coepta (quod longe ante hoc tempus contigit) Augustum iuniorem vocat, vel c. 1 l. 7, ubi Andronici annum vicesimum tertium cum Michaëlis duodecimo concurrisset ait, prout alibi fusius explicabimus, Observ. l. 3 c. 3. non fuisse autem rite assumptum ab Andronico avo in consortium imperii Andronicum iuniorem, sed tantum designatione tacita, dum vixit eius pater Michaël, ut haeredem imperii a populo reveritum, non obscure se arbitratum innuit Andronicus ipse senior, dum, prout narrat Cantacuzenus l. 1 c. 2, mortuo Michaële Andronici iunioris patre, vetuit ne iuraretur deinceps in huius nomen, talem ei patre vivo habitum honorem videlicet existimans, non ut iam Augusto sed tantum ut Augusti filio, quam appellationem patris morte perdidisset. atque haec primae avum inter et nepotem discordiae causa extitit, qua denique composita simul assumptus solemniter in collegam imperii simul coronatus iunior Andronicus est, quod a Cantacuzeno l. 1 c. 41 refertur. idque praestructum, utriusque iam concordis consilio innuitur ad apparatus nuptiarum, quas iunior celebraturus erat cum filia comitis Sabaudiae, quam ideo frater eius (pater enim obierat) ubi rite Andronico iuniori iam, ut a legatis audiebat, imperatori inaugurato despondit, non uti antea quasi sororem natu minorem et sibi subditam tractavit, sed ei deinceps ultro decessit, sibi superiorem illam agnoscens et dominam appellans. ita diserte memorat Cantacuzenus c. 40. sane ante hoc tempus nomine dum-

taxat tenuis ac praesumptione, citra ullam legitimis celebratam ritibus assumptionem, fuisse tributam Andronico iuniori appellationem imperatoris, et senior Andronicus demonstrat dum, referente Cantacuzeno l. 1 c. 9, Andronicum eum Palaeologum simpliciter vocat et ut principem agnosci prohibet; et ipse fateri videtur Andronicus iunior, dum eodem libro c. 23 petit ab avo admitti se in consortium imperii cum iure successionis. recte igitur cum simul assumptus, simul inunctus ac coronatus Andronicus iunior fuit, quod narrat Cantacuzenus c. 41, scuti partem anteriorem ipse avus Augustus tenuit, eo consueto ritu ipsum evehens in Augustam dignitatem, quod nondum fecerat: quando autem inunctus et coronatus dumtaxat iam antea evectus in imperium a patre Michæel est, scutum in quo elevabatur a patre sublatum non est, prout Pachymeres rem a se visam describens significat. de sparsis in hac occasione in populum nummulis intra lini segmenta ligatis, quorum hic meminit Pachymeres, vide quae annotavimus in Glossario tomi prioris verbo *ἐπικόμια*.

p. 197 v. 4. Irene marchionis Montisferrati in Lombardia P 536 filia, secunda coniux Andronici senioris imperatoris, tres ei mares peperit, Ioannem, Theodorum, Demetrium. hoc diserte docet Cantacuzenus praefatione ad Historiam p. 5 ed. Reg. mortuo sine liberis fratre Irenes marchione Montisferrati, cum ad successionem principatus eius mittendus esset aliquis ex Irenes filiis, pater omnium minimum Demetrium eo destinavit, et despotae titulo honoratum in Longobardiam misit ad illam haereditatem iure materno cernendam. sed mater Irene, quae tunc procul a viro Thessalonicae degebat, quaeque, ut Pachymeres alicubi timidius indicat, multo autem exertius Gregoras proficitur, rationes in multis sequens proprias haud multum obnoxie mariti placitis suas subiungere solebat voluntates, aptiorem praerogativa aetatis adultioris ad hoc Theodorum autumans, eum ex propinquiori strenue mittens, adventum Demetrii praevenit. quare marchionatus Montisferratensis possessionem Theodorus adiit, coniuge accepta Spinuli Genuensis viri primarii filia, ex qua cum prolem dumtaxat femininam suscepisset et sic obiisset sine mascula sobole, Montisferratenses Ioannem despotam nominatim ut primogenitum Irenes in principem petierunt, impetraruntque tandem. haec narrat noster l. 7 c. 18, ubi et observat hunc Ioannem plane se accommodasse ad mores Italorum et gratum subditis fuisse. propagasse hic dicitur longam seriem principum non schismaticorum domus Palaeologicae, in vera professione fidei catholicae Romanae.

p. 202 v. 7. *inconcessae affinitatis*. erat ista affinitas qua de personis sexto inter se gradu cognationis iunctis, matrimonio copulandis, speciali ad id obtinenda praelatorum ecclesiae venia, tractabatur, ut auctor capite superiori declaravit. atqui, uti

vol. I noster idem historicus p. 440 v. 10 docuerat, similis impedimenti, sex pariter consanguinitatis graduum, obstantis conubio inter Michaëlem Occidui tractus despotam et Annam imperatoris Michaëlis filiam conciliando, gratiam fecerant, poscente Augusto, qui tunc praeerat ecclesiae, cum tamen adeo praesens et praestans utilitas in rem imperii ex isto coniugio non speraretur quam quae certo apparebat ex hoc secutura. nimirum schismatici nunc potentes rerum affectabant religiosiores apparere catholicis tunc et ecclesiae et reipublicae praesidentibus; atque ut Andronicus eiurata concordia cum papa, quam eius pater sancte coluerat, videri studuit, hac superstitiosa omissione affinitatis utilissimae imperio propter metum iuanem, quasi eius impedimentum removeri ecclesiae auctoritate nequiret, plus sapere quam ille, quem meminerat pari occasione praesulum ecclesiasticorum auxilium implorasse, ita patriarcha nunc sedens et eius assessores antistites, omnes schismati addictissimi, Ioannis Vecchi, qui tunc de sententia catholicorum ei assistentium episcoporum ecclesiastica potestate relaxaverat vinculum e sexto cognationis gradu ortum, quo a iure contrahendi matrimonium despotae Michaël Angelus et Anna Palaeologa filia Michaëlis imperatoris arcebantur, factum damnare voluisse, ultro fatendo excedere id vim patriarchalis auctoritatis. permittebat autem deus, qui non raro factiosos contra ecclesiam conspirantes mutuis inter sese simulatibus committit, sese istos vanis hisce scrupulis invicem infestare. nam paulo superius c. 3 Pachymeres refert patriarcham et episcopos praeefracte negasse Andronico instantissime oranti constitutionem ecclesiasticam qua sub interminatione anathematis omnes imperio subditi iuberentur Michaëli iuniori Augusto fidem et obedientiam praestare, quasi esset ab ecclesiae materna lenitate alienum diris in perduelles saevire; et istius in ultionem repulsae Andronicum eundem Novellam edidisse, qua largitionem sportularum in episcoporum ordinationibus usitatum ex longo Constantinopoli ut Simoniacam damnabat et deinceps adhiberi prohibebat, vicissim urens praetextu quaesito eos qui se nihilo probabiliori obtenta pupugerant.

Ad adstruenda quae modo dixi, pertinere puto notam marginalem a lectore Graeco manu satis antiqua in ora Barberini codicis positam, e regione si quidem illorum verborum *ὄντε τὸν νόον βασιλέα γαμβρόν ἐκείνη γενέσθαι* sic ibi scribitur: *ἵνα μὴ τοιαῦτα καὶ αὐθις συμβάλῃνοι, ὁ τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς τὰ τοιαῦτα παραχωρεῖ.* quae, opinor, significant cavisse illos, qui ecclesiae nunc praeerat, ne imitari viderentur exemplum a Vecco et aliis episcopis Graecis Romanae communionis in illo permittendo conubio, de quo vol. I p. 440 v. 10 actum fuerat, praebitum. causam vero cur id diligenter vitaverint, exprimunt verba sequentia; *ὁ τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς τοιαῦτα παραχωρεῖ, Romanus*

pontifex talia permittit. nempe auctor annotatiunculae significat studio reprobandi usum et consuetudinem ecclesiae Romanae pro-
vectos Graecos schismaticos ad negandam istiusmodi matrimonia-
lium impedimentorum relaxationem, quasi eam Veccus contra
fas attentasset propterea quod Romani pontificis auctoritatem se-
queretur.

p. 206 v. 4. *Eiurato ritu patrio.* agit de Maria filia regis
Armeniae destinata sponsa Michaëli Augusto iuniori, quam ait
opera et suasionibus deducendum adductam ad eiurandum ritum
patrium. acri circa religionem discidio invicem abhorruisse
Graecos et Armenos non semel in hisce historiarum libris
Pachymeres innuit. vide vol. I p. 429, vol. II p. 242
v. 10 sqq. et p. 520. solitos porro Graecos eos qui ritum
patrium cum suo mutarent unctione velut initiare quadam,
et hic vides a nostro historico et infra p. 520 v. 16 diserte affir-
matum de Armenis; et idem eos usurpare in Latinis ad ritum
Graecum transeuntibus, accipimus e literis nostrorum hodieque
in Graecia degentium.

p. 209 v. 13. *Latinis.* hos Latinos apud Cretam insulam
armis praevalentes fuisse Venetos indicat noster infra l. 7 c. 8,
dum solvisse Constantinopoli Cretam versus Athanasium patriar-
cham Alexandrinum nave Veneta testatur. sed et idem l. 3 c. 19
clare dixerat Cretam paruisse Venetis.

p. 211 v. 20. mirari licet quomodo Philanthropenus offerre
conditionem connubii secum huic mulieri potuerit, quem ex
p. 226 v. 9 intelligitur habuisse tunc aliam legitimam uxorem et
ex ea filium. an repudiaturum se ostendit antiquam coniugem, P 538
ut locum novae daret? an potius, cum sciret istam viduam Sa-
lampaxis Persae non unam ipsi sed primariam inter plures fuisse
uxorem, speravit illam credituram posse connubium rite iniri
cum viro praeoccupato aliis nuptiis? seu, quod innuit historicus,
non ex vero haec sed astute obtendebantur ad inducendam in frau-
dem feminam exteram, et sic eripiendam ei quam tenebat arcem.

p. 225 v. 13. *ἀντιδόσεις ἐρωῶν ἐγκόλπων.* de hoc more
firmandi pacta per mutuam traditionem sacrorum amuletorum e
collo suspensorum videnda quae notavimus Glossario priori,
verbo *ἐγκόλπια*, ubi geminum huic Cantacuzeni locum l. 3 c. 17
a *παρεμνηεῖα* doctissimi alioqui et accuratissimi necessario vin-
dicamus interpretis.

p. 233 v. 19. *terrae motui, qui per excellentiam magnus
appellatur.* puto hic innui terrae motum qui anno Chr. 1202
omnium fando auditorum per Orientem dirissimus contigit, quem
Robertus monachus Autisiodorensis in sua chronologia incepisse
ait triduo ante Ascensionem, et eo Tyrum Acconem Tripolim
etc. magna ex parte concidisse. huius antiqui terrae motus memi-
nisse poterant, cum iste alius de quo noster agit hoc loco Con-

stantinopoli contigit circiter annum Chr. 1296, quicumque vivebant centenarii aut paulo centenariis maiores. meminit alterius Constantinopolitani terrae motus magni scriptor vitae Gregorii 9 Romani pont., referens eum contigisse anno Chr. 1231, quo ait multas domos et templa Constantinopoli corruisse. at huius recordari vel septuagenarii poterant. indicat autem noster solos eos qui ultra vulgarem modum senuissent, illius magni terrae motus potuisse memoriam testari. quare verisimilius forte fuerit hic significari terrae motum anni 1222, quo Caesarius l. 10 c. 47 refert in Cypro insula duas civitates terrae motu fuisse subversas, et in earum altera episcopum sacris operantem et circum praesentem populum templi ruina pariter obrutos periisse.

p. 239 v. 16. Petrus Gillius l. 2 de Topographia urbis Constantinopolis c. 6 existimat Pharum fuisse sitam in promontorio *Ceras* dicto. de hac Pharo hic agi verisimile videtur. unde crediderim aberrare ab auctoris sententia breviatorem Vaticanum, dum hos terminos spatii intra quod digladiari Veneti cum Genuensibus ex pacto cum imperatore inito nequirent, sic exprimit: ἀπὸ τοῦ στενοῦ Καλλιουπόλεως μέχρι καὶ τοῦ ἑρῶν. quid vocet *ἑρῶν* ipse viderit. fauces quidem ad Callipolim eadem non sunt cum faucibus quae ad Seston et Abydum, sed e diametro illae sunt invicem oppositae, media inter utrasque Propontide.

P 539 p. 242 v. 11. Quod codices B et A *ἔκ τινας αἰτίας εἰκάλας* habent, Vat. exprimit *ἔκ τινας μηθαμινῆς αἰτίας*, *causa* vel offensiuncula *nihili*.

v. 15. *rex Armeniae*.... hunc regem Armeniae Sanutus l. 3 p. 13 c. 2 Haythonem vocat, et venisse Constantinopolim dicit eo quod Michaël Andronici filius sororem suam desponsasset. congruunt haec cum Pachymere, qui superius docuit regis Armeniae filiam Mariam nomine Michaëli nupsisse. explicat autem Sanutus de quo genere convictus Pachymeres agat, dum ait hunc regem cum Freris vixisse. docet quippe sumpsisse illum habitum ordinis Minorum S. Francisci, et ut sodalem horum patrum et fratrem Constantinopoli vixisse; unde sumpta occasione Sebath Haythonis frater regnum Armeniae occupavit. qui etiam Haythonem deinde captum excoecavit. sed is divino miraculo rursus adeptus usum oculorum, regni quin etiam compos est factus; et Sebathum Constantinopolim misit, rogans imperatorem ut eum illic delineret. haec ibi Sanutus. et ex eo fusius Spondanus an. Chr. 1294 n. 10 et 11.

p. 247 v. 10. τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νικᾷ τῇ σνέσει. sic codex B. Vat. autem *νικᾷ γοῦν ἢ σύνεσις τὸ ποιεῖν χάριν τὴν ἀνάγκην*. perobscuri loci ut possit intelligi, primum constituenda scriptura est. puto in voce *νικᾷ*, ut in c. B cum circumflexo in ultima legitur, mendum esse. non enim est haec tertia persona indicativi praesentis a *νικάω*, *νικᾷ*, sed secunda

persona praesentis imperativi. itaque acuenda penultima est, ut sit *νίκᾱ* contractum ex *νίκας*. et huius vestigium scripturae aliquod videri potest praeferre Vat. codex, dum ultimam acuit in voce *νικά*, in sede accentus, non in accentu peccans. sic ad verbum haec sonant: *vince prudentia, ut necessitas gratia fiat*. hoc est: cum sit necesse usu iam recepto dare titulum fratris in literis Sultani, ne dubites hoc libenter facere, consideratione scrupulum vinceñs.

p. 250 v. 20. *quae cum ita sint, acri opus esse deliberatione* etc. his verbis explicatur aestus animi, quo patriarcha et imperator ex repertis Athanasii scriptis diras intentantibus turbabantur, vano quidem metu. nam quid ex impotenti privati iam hominis iracundia chartis clanculariis timide indita formidari iure poterat? tamen isti schismatici, qui dirissima omnium anathemata ultro arcessere in sua ipsorum capita non dubitabant obedientia Christi vicario neganda et dilaceranda ecclesia, religiosi usque ad superstitionem apparere affectabant, illic trepidantes timore ubi non erat timor, ut dicitur Psal. 13. id quod illis merito exprobrat quidam prudens verbis hisce ad oram codicis B. e regione loci huius adscriptis: *ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ ἀμάθεια τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς φοβερά φοβεῖται, τὰ δ' ἀληθῶς φοβερώτερα οὐ δέδοικεν. incerta insulaeque stultitia, quae nulla prorsus ratione metuenda sunt, metuit; quae autem longe formidolosissima merito censeantur, securo contemptu negligit.* quibus utique illud Christi Matth. 23 24 convenit: *duces caeci, excolantes culicem, camelum autem glutientes.*

p. 251 v. 1. *disquirebat anxio incertoque consilii animo.* ad haec ille idem censor marginalis haec annotat: *οὐχ οὕτως Ἄλέξανδρος, ἀλλὰ τὸν Γορδίου δεσμὸν πελίνει ἔλυσεν. non sic Alexander, sed Gordii nodum securi solvit.* P 540

p. 266 v. 4. *quae sequuntur in contextu Graeco post haec verba: ἀλλ' οὕτω μὲν Ὁσφεντίσθλαβος,* sic plane ut hic leguntur in utroque optimo cod. expressa, inextricabili perplexitate confusa sunt. nam noster natura tenebrosus, quoties multa paucis studet cogere, densiori se caligine involvit. Vaticanus epitomator paulo distinctius hunc locum explicat. eius haec verba sunt: *εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτερῆ μετὰ πολλῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ Ῥαδόσθλαβον σεβαστοκράτορα Βουλγάρων, εὐγενῆ τῶν ἐκεῖ· ἀδελφὸς γὰρ ἦν τοῦ Μίλιτζου ὃς ἐβασίλευσε Βουλγάρων βουλήσει Νογᾶ ἀποστάντος τοῦ Τερτερῆ· ἐλθόντος δὲ τοῦ Τζακᾶ, τῆς ἀρχῆς ἐξέβληται ὁ Μίλιτζος. τοῦτον οὖν τὸν Ῥαδόσθλαβον εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς περὶ τιμῆς, καὶ τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος ἀξίωμα βεβαιοῖ. ἀποστέλλεται οὖν ὁ Ῥαδόσθλαβος ἀπὸ Θεσσαλονίκης παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγιστάνων Ῥωμαίων καὶ ἰκανῆς δυνάμεως κατὰ τοῦ Ἐλιμηρηῆ, ὃς ἦν ἀδελφὸς τοῦ Τερτερῆ. νικᾷ γοῦν ὁ Ἐλιμηρηῆς τὸν Ῥαδόσθλαβον, καὶ κρατήσας αὐτὸν καὶ ἐκτυφλώσας*
Georgius Pachymeres II. 48

σας στέλλει παρὰ βασιλέα πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ σύζυγον· τοὺς δὲ μεγαστάνας τῶν Ῥωμαίων ἐκράτει, μέχρις ἂν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτιρῆ καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ δοὺς ἀνταλλάττει τούτους. haec Vaticanus brevior Pachymeris, qui non meminit memoratae auctori δεσποτειας Ἐλιμηρῆ κατὰ τὸν Κρούνον. ea vox a Pachymere bis posita in altero loco Κρούνον scribitur. nos utrobique Κρούνον scripsimus, quod Cruni loci mentionem apud geographos reperimus, non autem Cruri Κρούνον. praeterea epitomator omittit Eltimerem fuisse fratrem non solum Terteria, sed et coniugis Smiltzi, rem discrete expressam a Pachymere. deinde contra huius auctoritatem affirmat verisime in potestatem imperatoris Rhodosthlabum una cum Tertere: hic enim sit sponte illum ad imperatorem transfugisse ὁ γὰρ Βουλγάρων σεβαστοκράτωρ Ῥεδοσθλαβος βασιλεὺ προσχωρήσας. deinde asserit epitomator ab Eltimere commutatos proceres Romanos cum Tertere et eius proceribus ab imperatore detentis, cum auctor nullam mentionem faciat Bulgarorum procerum simul ista permutatione liberatorum, sed unius tantummodo Terteris cum Romanis numero tredecim magnatibus commutati meminerit, ac permutationem ab Oosphenthlabo, ad quem Eltimeres Romanos misisset, factam dixerit. nos nihil in Graeco Pachymeris contextu immutare ausi, sententiam loci, prout divinare potuimus, exprimere sumus conati quam clarissime.

p. 268 v. 2. Praeter hanc filiam notham Andronicus et aliam habuit similiter illegitimam, Irenen nomine, cuius meminit Gregoras l. 7, quam et nuptui deinde traditam ait Ioanni duci Pelasgorum et Thessalorum principi. haec eadem esse potuit, quam oblatam in sponsam Cazani noster inferius indicat, nuptiis, prout apparet, non secutis.

p. 270 v. 19. Constantissime perstitisse Veccum usque ad extremum spiritum in semel edita professione recti dogmatis de processione Spiritus Sancti etiam ex filio, et subiectionis Christi vicario Romano pontifici debitae, praeter quam satis indicat noster historicus et hic et quoties de illo agit, manifeste evincit eius testamentum instante morte in carcere tot annis pro religione a schismaticis tolerato conditum. cuius ideo exemplar nactus beneficio Ill. Allatii, hoc loco illud apponam cum Latina interpretatione mea.

P 541

Ἡ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ἐξορίαις καὶ φυλακαῖς τὸν ἴδιον καταλείοντες βίον, εἰ καὶ μηδὲν ἕως ἑτέρον ἔχουσιν ἐφ' ᾧ ἂν καὶ

TESTAMENTUM

CONSTANTINOPOLITANI PATRIARCHAE IOANNIS.

Plerique hominum in exiliis et carceribus vitam absolventes, utcumque forte morientes nihil habeant quod supremis tabulis cuiquam legent, praeter

διαθῶνται, ἀλλ' ὡς ἐν τύπῳ γούν διαθήκης τὴν τοῦ ἔγκληματος ἐξάρνησιν διατίθενται, ἐφ' ᾧ ἂν τις αὐτῶν καὶ τύχοι τὴν ἐξορίαν καὶ φυλακὴν καταδικασθεὶς, ἐνταῦθεν, οἶμαι, οὐδὲν πραγματευόμενοι ἕτερον, ἢ τὸ τῆς κακουργίας, δι' ἣν οἱ πολλοὶ τὰς τοιαύτας καταδικὰς ὑφίστανται, ἀποτριβόμενοι ὄνειδος. ἐμοὶ δὲ τῷ ταπεινῷ καὶ ἀμαρτωλῷ, τοῦ τε θρόνου ὃν τοῖς ἀρρήτοις θεοῦ κρίμασιν ἔλαχον διαχθέντι, τὰς τε μέχρι θανάτου ἐξορίας καταδικασθέντι καὶ φυλακάς, οὐ μινον μῆλει, οὐδὲν ἐν χρεῖα γεγονότι πτωχῆς καὶ πενιχρᾶς διαθήκης, τὸ τούτων μοι παραίτιον ἔγκλημα ἐξάρνησασθαι· ἀλλὰ καὶ τόσον διὰ σπουδῆς ἢ ὁμολογία, ὅτι καὶ τὴν ἐπιτελεύτιον φθάνων ἀνάγκην καὶ διατίθεμαι καὶ ὁμολογῶ. ὡς γὰρ τοῖς ἄλλοις εἰς ἀποσκευὴν ὄνειδος τοῦ ἐπὶ κακουργία τοῦ ἔγκληματος ἢ ἀπάρνησις, οὕτως ἐμοὶ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἢ ἀπολογία. ἐπεὶ γὰρ τὸ τὴν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ὑπαρξιν φρονεῖν καὶ πρεσβεύειν με ἔγκλημα ἐλογίσθη τῆς τοῦ πατριαρχικοῦ ἐκπτώσεως θρόνου καὶ τῶν ἐπὶ ταύτῃ ἕως θανάτου ἐξοριῶν καὶ φυλακῶν ἄξιον, οὐ φεύγω τὸ ἔγκλημα, οὐκ ἀπαρνούμαι ὡς μῶμον, ὡς ὄνειδος οὐκ ἀποσκευάζομαι· κἄν τινι ἐπάξιον ὑβρεως, ἐγὼ τοιοῦτον ὑβρεως στέφανον ἀναδείσθαι οὐκ ἀπαναίνομαι. πῶς γὰρ ἂν καὶ ἀρνησαίμην ὄνειδισμὸν ἐπὶ δόγματι, ὅπερ καὶ εἰς ὄνειδισμὸν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ οἱ ἀντιλέγοντες ὑμῖν περιτρέπουσιν; εἰ γὰρ τινα ὄνειδισμὸν τοῦ

textu tamen et forma condendi testamenti luculentam criminis, ob quod addici eos exterminio ac custodias contigit, infitiationem codicillo rite ultimo consignant, non aliud, quantum arbitror, inde sibi proventurum potissimum commodum spectantes quam amolitionem famae sinistrae, memoriam quoque ipsorum post vitam exhaustam gravaturae; qua plerisque hactenus persuasum est iure ipsos ac merito poenis fuisse istiusmodi subiectos, quippe vere reos sceleris ob quod iuste legitimeque damnati fuerint. mihi contra humili et peccatori, et throno, quem ineffabilibus dei iudicii sortitus fueram, delecto, et exiliis carceribusque usque ad mortem damnato, nec quidquam in mendica et misera fortuna quod transmittam haeredibus habenti, haudquaquam scribendi tamen testamenti consilium innascitur ut in eo crimen abnegem tantarum mihi calamitatum causam: eius quippe profiteri ac quasi glorianter ostentandi tanto potius studio teneor, ut hac solum gratia obtentam hunc usurpam supremarum tabularum pro moribundorum consuetudine scribendarum, quo nimirum in iis ultimo et irrefragabili testimonio confirmem me in istius professionis irrevocabili constantia usque ad extremum halitum durasse. nam quae aliis amolitioni dedecoris est, criminis, cuius habentur rei, negatio, mihi eadem infamiae causa esset, proptereaque famae posthumae consulens illud hic ultro clareque confiteor. quoniam enim imputatum mihi vice criminis est, quod processionem Sancti Spiritus ex patre per filium et eiusdem Spiritus ex patre per filium extantiam crederem et docerem, ideoque dignus iudicatus sum qui et e patriarchico throno delicerer et exiliis custodiisque usque ad mortem addicerer, non me illud conscivisse, non in eo perstare infitior, non id a me ut prebrum, ut dedecus, amolior: quin si cui forte id contumelia dignum pudendumque videatur, ego ab eo dissentiens laudis hoc in parte pono, ac talis quidem opprobrii velut corona quadam redimiri me non renuo. quorsum enim infitiano repellerem opprobrium, quod ob professionem recti dogmatis non magis in me quam

Χριστοῦ φησιν ἢ γραφή, τοῦτον οὐκ ἄλλον ἐγὼ φημι τὸν τοιοῦτον εἶναι ὀνειδισμόν. οἱ γὰρ ὑπὸ τῆς στενοχωρίας τοῦ τῶν γραφῶν ἔλλειψου ἀναγκαζόμενοι τὴν δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν πατρικὸν εἶναι δόγμα ὁμολογεῖν, καὶ μηδὲ εἰς τὴν τῆς ἐκπορεύσεως ὁμωνυμίαν ὀρθοδοποῦντες, ὡς ὑπὸ τῆς τῶν γραφῶν στενοχωρίας ἀγχομένοι τῶν ὑποστατικῆν τοῦ πατρὸς ἰδιότητα τὴν ἐκπόρευσιν διατρανουσῶν, ὅμως μὲντοι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἀναισχυνοῦντες λέγειν τὸ πνεῦμα ἔχειν τὴν ὑπαρξίν, παντὶ σθένει ἀνάγκης ἀποδεικτικῆς ἀπελέγχονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐκπόρευσιν, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν τὴν ὑπαρξίν, ἦν, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα ἔχειν τὸ ἅγιον, ὀργανικῶς διῆκον αὐτὸ φρονεῖν διὰ υἱοῦ ὡς ἐπόμενον τούτῳ συναφαινεσθαι τῷ φρονήματι, καὶ τὸ μέγρι λόγων ψιλῶν ἴδιον υἱοῦ, ἀληθῶς δὲ ἀλλότριον πρεσβεῦειν αὐτοῦ ἐπεὶ λόγος ἔσται ὁ πείσων οὐδεὶς, ἴδιον εἶναι υἱοῦ τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ, ἦτοι δι' αὐτοῦ. ὅτι γούν τὰ δύο ταῦτα ἔκτοπα ὡς ἀληθῶς ἀσεβήματα, ὀργανικῆ τε ὑπηρεσία τοῦ υἱοῦ τῷ πατρὶ ἐπὶ τῇ ἐκπορεύσει τοῦ πνεύματος, ἀλλοτριότης τε τοῦ πνεύματος ἐξ υἱοῦ, ἀναγκαστικῶς ἀποδείκνυται ἐξ ὧν φασιν οἱ ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα ἔχειν τὴν ὑπαρξίν λέγοντες, καὶ τὴν δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν κατὰ τὴν τοῦ γραφῶν ἔλλειψου στενοχωρίαν, σὺν τῷ ἰδιαίοντι τῆς ἐκπορεύσεως ἀπαρνεῖσθαι μὴ ἔχοντες, εἰς ὀνειδισμόν, ἐγὼ φημι, τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν περιτρέπειν αὐ-

in ipsam Christam a communibus utriusque intorquetur adversaria ? nam si fieri posset aliquod Christi opprobrium sacris affirmari literis, hoc ego unum prae omnibus esse contenderem, si ex sacra doctrina, quod isti volunt, re vera conficeretur. caeterum in hoc hallucinantur il quibuscum mihi controversia est, quod ipsis, vi argumentorum ex authenticis scripturarum et patrum testimonis depromptorum ineluctabiliter pressis, cum nulla ostenderetur via declinandi, quin fatenda esset ac pro certe degmate habenda Sancti Spiritus ex patre per filium processio; aliunde vero cum pari theologiarum ex scripturis ratiocinationum evidentia construngi se putarent ad affirmandum, proprietatem esse personae patris hypostaticam originalem spirationem activam, concordare cum eo nequiverit consortium in spirando filii cum patre; indeque in frivolam abstractam cavillationem vanae distinctionis sunt, qua pernegant idem esse processionem et extantiam, ac fatentes procedere quidem Spiritum ex patre per filium, dici tamen vetant Spiritum per filium extere, spirationem activam transire per filium fingentes quasi per medium et instrumentum inanime in nullo cooperans, ut ea ratione procedens Spiritus consequens quiddam intelligatur ad filium sola cogitatione, cui nihil respondeat in re, ita ut proprius filii Spiritus verborum tenus et meri soni dicatur, re autem vera alienus ab eo sit, utpote qui e solo procedat et extet patre. nulla quippe persuadent ratio Spiritum filii dici, qui ex filio non sit, aut, quod idem est, per ipsam suam non habeat extantiam. quoniam igitur duo haec absurde, ut vere dicam, et impie asserta, nimirum filium esse instrumentum ministrarium patri in processione Spiritus, et eundem Spiritum alienum esse a filio, necessaria consecutions demonstrantur ex his quae isti aiant, dum Spiritum ex solo patre habere extantiam affirmant, alio ego processionem per filium, quam arte stringentia scripturarum testimonia fatari cogunt, cum eo quod proprium processionis est, infitari non valentes ipsos, pervertere in opprobrium Christi processionem ex patre per filium.

τούς. τί γάρ ἂν εἰς ὄνειδισμόν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ τὸ ἴδιον αὐτοῦ πνεῦμα, ὅπερ ἡ ἀληθὴς ἐστὶν αὐτοῦ δοξα ὡς αὐτός τοῦ πατρὸς, αὐτοῦ ἀλλοτριῶν; καὶ τί ἂν εἰς ὄνειδισμόν Χριστοῦ καὶ γένοιτο χεῖρον τοῦ ὑπηρετικὸν αὐτὸν πρεσβεῦειν ὄργανον τοῦ πατρὸς; Ἀρειανισμὸς πάντως ταῦτα λαμπρός. καὶ τοῦτον φεύγων ἐγὼ τὸν τε ὄνειδισμόν οὐκ ἀναίνομαι, ἂν τινι αἰσχύνῃ δοκεῖ τὴν ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν, ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ ὑπαρξιν φρονεῖν καὶ πρεσβεῦειν με, τὴν τε ὁμολογῶν ταύτην τῆς παρ-
ουσίας μου διαθήκης προανατάτω. ἐφεξῆς δὲ διατίθεμαι οὐ πλοῦτον, οὐ χρηματά οὔτε κτήματα (πάντα γάρ συναφροδέθη τῷ P 543
Θρόνῳ) οἰκείοις διανεμῶν καὶ ἀλλοτρίοις, τὰ δὲ προσόντα μοι βασιχέα καὶ πενιχρά τοῖς ἐν τῇ φυλακῇ συμπαραμείνανσί μοι παισίν, ὧν ὁ μὲν εἰς τάξιν υἱοῦ μοι λελόγισται, εἰς ὑπηρέτην δὲ μοι ὁ ἕτερος, κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι διαμερίζων ἐπίκρισιν.

Ἰωάννης ταπεινὸς ἐλέω μὲν Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, διὰ δὲ τὸ ἀληθὲς τῶν πατέρων δόγμα, τὴν ἐκ πατρὸς δηλονότι δι' υἱοῦ ἐκπόρευσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, τὴν ἕως θανάτου ἔξοριαν καὶ φυλακὴν καταδικασθεὶς, οἰκιοχειρῶς τὴν παροῦσάν μου διαθήκην γράψας ὑπέγραψα.

quid enim in opprobrium Christi statui pelus possit quam alienare proprium ab ipso Spiritum, qui gloria eius est, sicut et ipse gloria est patris? et quid rursus in opprobrium Christi decernatur pelus quam si declararetur et praedicetur esse ipsum ministratorium instrumentum patris? Arianismus omnino haec manifestus sunt. et hunc fugiens ego, non recuso quod inde in me redundat opprobrium, si cui pudenda res et dedecus inferens videatur, sentire ac praedicare me patris per filium processionem esse item ex patre per filium extantiam. itaque hanc professionem in capite huius mei testamenti colloco. deinde vero suprema voluntate statuo non de divitiis, non de pecuniis, non de possessionibus (omnia enim ista simul cum throno mihi erepta sunt), eas aut domesticis dividens aut alienis, sed de reculis quas habeo hic paucis, cunctas pueris, qui mecum in carcere permanserunt, quorum alterum loco filii habui, altero famulo sum usus, mei arbitrio iudicii dispertiens.

Ioannes humilis miseratione dei archiepiscopus Constantinopolis, propter autem verum patrum dogma, videlicet processionem Spiritus ex patre per filium, exilio usque ad mortem et custodia damnatus, propria manu scriptum praesens hoc meum testamentum subscriptione firmavi.

Requiret forte aliquis in hoc testamento Vecchi professionem subiectionis ad Romanum pontificem. verum ea satis, ni fallor, innuitur in subscriptione, ubi pro Constantinopolitano archiepiscopo se adhuc ferens Veccus, quod suam depositionem merito irritam existimaret, abstinet tamen a titulo ambitiose usurpato ab eius sedis antistitibus schismaticis, oecumenici patriarchae.

p. 279 v. 1. Illa hic memorata consuetudo vetus commemorationem defunctorum multa facum accensione celebrandi non ad paulo ante factam *Ἀθηναίων ἐνεστηκότος ineunteς Februarii* mentionem referenda est, quasi eius potissimum mensis initio ex

more antiquo is ritus observaretur, sed ad indicationem praecedentem vesperae parasceves sive sextae feriae, quando iam usu ecclesiastico sabbatum postridianum inchoari censebatur, siquidem cunctis hebdomadarum omnium sabbatis ecclesia Graeca mortuorum memoriam recolebat. hoc docet nos Gennadius patriarcha libro de Purgatorio sic scribens: ἀκμήν ἀσύντολ' ἔσσι, καὶ οὐκ ἔγνωτε ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία. εὐχεται ἀεὶ ὑπὲρ κεκοιμημένων, καὶ κατὰ πᾶν σάββατον μόνως περὶ τῶν ψυχῶν μυσία ποιεῖται, καὶ σαββάτῳ ἔτι δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἄγει πανήγυριν περὶ μνήμης ψυχῶν μυελαν, ἐν τῷ πρὸ τῆς Ἀπόκριω φημι καὶ τῷ πρὸ

P 544 Πεντηκοστῆς. *adhuc et vos sine intellectu estis, et non cognovistis Christi ecclesiam orare semper pro iis qui dormierunt, et per omne sabbatum memoriam facere solitam animarum. praetereaque bis in anno panegyrim celebrare commemorationis animarum, nimirum sabbato praecedente dominicam Carnisprivii et sabbato ante Pentecosten.* haec Gennadius. annus quo contigit hoc loco narrata Andronici Thessalonicam profectio, ut infra l. 3 c. 7 ostendam, fuit Christi 1299. qui annus cum numeraverit cyclum solis 20, cui competit litera index dominicae D, intelligitur hic memoratam feriam sextam ineunte Februario in sextum Februarii diem incidisse. fuit ergo talis diei vespere inchoata commemoratio defunctorum mere hebdomadaria, non autem una ex solemnibus mortuorum panegyribus, quae bis, ut ex Gennadio audivimus, in anno ceremonia exquisitori celebrantur, sabbato praecedente dominicam Ἀπόκριω sive, ut cum vulgo loquar, *Carnisprivii* Graecorum, quae coincidit cum nostra dominica Sexagesimae, et sabbato ante Pentecosten: nam de sabbato quidem Pentecostes, satis patet quam a mense Februario remotum sit. sabbatum autem dominicae Carnisprivii Graecorum sive Sexagesimae, illo anno Pascha 19 Aprilis habente, fuit dies 21 Februarii, quae ad *Ἀθηναῖωνα ἐνεστηκότα ineuntem Febrarium* nullo pacto pertinet. notum quippe satis decem tantum primos cuiusque mensis dies ista *μηνὸς ἐνεστηκότος mensis ineuntis* apud Graecos appellatione designari; cum qui sequuntur ad 20 *μεσοῦντι μηνί medianti mensi*, reliqui ad finem usque *λήγοντι*, hoc est desinenti, mensi tribuantur. atque hoc ipsum, videlicet ordinariam et hebdomadariam dumtaxat fuisse hanc commemorationem mortuorum, indicat noster historicus, dum non *πανηγυριζομένων* sed *μνημονευομένων* hoc loco τῶν κεκοιμημένων meminuit. mentionem porro hic factam accensarum facium, quam ego in interpretatione ad ecclesiasticum usum revoco, non deerit forte qui contendat ad mere civilem referendam fuisse rationem. enimvero nec ego ignoro tali plerumque locutione designari tempus vesperae adultae usque ad iam increbrescentes tenebras post occasum solis, quando ad necessarium videndi usum, intra domos praesertim faces accenduntur. sed si quis attentius replet,

videbit haud esse verisimile imperatorem, summa praesertim et rigida hieme, horam elegisse profectioni ex urbe capessendae, qua nocte ingruente aër magis magisque obscuraretur. prima ergo pars vespertini temporis, sole ad occasum vergente sub tertiam horam a meridie, intelligenda est. tali enim tempore recte imperator cum numerosissimo suo comitatu dare se in viam potuit, reliquiis lucis diurnae suffecturis ad perveniendum in dissitam paucis milliaribus ac suburbanam stationem Dripeam: ibi enim diversorium habebat paratum in noctem insequentem. non ergo quando urbe imperator exivit sole adhuc lucente civilis necessitatis gratia faces accendebantur, cum longe crepusculum abesset. quare restat ut id ad ceremoniam religiosam sit referendum, occupari videlicet solita iam tum postridiana commemoratione defunctorum, accendendis per omnia templa luminibus. ad extremum observo mentionem hic παρασκευῆς non intellectam a Vaticano paraphraste iuxta veram et usitatam auctori notionem feriae sextae. sic enim hunc locum exhibet: τότε γοῦν παρασκευασθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔξεισι. tunc igitur paratus imperator exiit. ita ille, translata ad apparatus profectionis diei paraceues expressione; quo et valde superficialiter defunctum hunc epitomatorem apparet, et non valde fuisse peritum rituum Graecorum suspicio movetur. non fuisse mihi tamen illum inutilem, hic ipse grate profitendi locus est. nam quaedam in hoc capite, prout describitur in codicibus duobus alioquin optimis, dimi-nute aut confusiuscule posita exertius Vaticanus paraphrastes et intelligibilius exponit. quare nonnihil ex illo interpretans adscivi; quod quale sit, ne, cui forte id curae fuerit, ignoret, verba eius hic adscribam. loco igitur eorum quae sequuntur in nostro contextu Graeco post illa verba Ἰωάννης δὲ usque ad finem capituli, Vaticanus haec exhibet: ὁ δὲ πατριάρχης ἔμαθε τὰ P 545
 βουλευόμενα παρὰ τινος. ἔξεισι γοῦν τῷ βασιλεῖ συνταξόμενος καὶ τὰ περὶ τούτων κινήσεων βουλόμενος. πολλὰ γὰρ ἦν τὰ προσιστάμενα τῷ συναλλάγματι, πρῶτον τὸ ἀπολύσαι τὴν ἰδίαν γυναῖκα τὸν κράλην, δεύτερον ἀνήλικον τῆς θυγατρὸς, τρίτον τὸ ἀκουσθῆναι ὡς ἐπιδημήσασαν τὴν μοναχὴν γυναικαδέλφην τοῦ προτέρου ἀδελφοῦ Στεφάνου τοῦ κράλη εἰς Σερβίαν ἰδεῖν τὴν ἀδελφὴν, ἣτις ἦν γυνὴ τοῦ Στεφάνου, ὅστις ἦν καὶ κατεργαὸς τὸ σέλιος· διὰ τοῦτο καὶ ἀπραγμόνως ἔζη· αὐτὸς γὰρ ἦν δικαιοτέρος τὴν ἀρχὴν ἔχειν, ὡς πρῶτος ἀδελφός· αὐτὴ γοῦν ἡ μοναχὴ καὶ τοῦ βασιλέως ἦν γυναικαδέλφη ἐκ τῆς τοῦ ζήγγος Οὐγγρίας. ταύτην οὖν (forte ταύτη) πορνικῶς ἠκούσθη συμμιγῆναι ἃ κράλη ὁ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως λαμβάνων.

p. 306 v. 3. *enarratores Ascræi poëtae.* sane in Graecis scholiis hodie in Hesiodum extantibus (fol. 68 ed. Venetae Trincaveli anni 1637) legitur ad illa poëtae verba μήνα δὲ Ἀθηναῖωνα haec Moschopuli annotatio: κατὰ τὸν μῆνα δὲ Ἀθηναῖωνα, ὅστις

ἰσὶ Ἰανουάριος. infra fol. 73 p. 2 post medium Ioannes Tzetza ad eundem locum sic observat: *μήνα δὲ Ἀθηναίωνα τὸν Χοιῶν ἦτοι τὸν Ἰανουάριον, ὃς Ἀθηναῖος παρὰ Ἰωσι καλεῖται.* quod autem se Pachymeres alioqui dissentientem in hoc ab iis, tamen dum carmen apud ipsos pangeret (*εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς κατ' αὐτοῦς ἐποποιούντες*) quasi excusat, quod eorum improbatam alias sententiam expresserit, aut indicat se alicuius horum magistri ludum frequentantem eos versus conscripsisse; aut si aetas vel aliud repugnet quominus Ioannis Tzetzae aut Moschopuli Pachymeres auditor fuerit, dici posset id carmen ab eo scriptum dum ludimagistris operam puer daret, qui Hesiodum ex prius publicatis Ioannis Tzetzae aut cuiusvis alterius expositionibus enarrarent. dixi et de his in Glossario.

p. 308 v. 13. *ὡς μήτ' αἰδῶ παρ' ἀλλήλων ἀπειναι σφίσι.* ultro fateor me in his verbis supplevisse syllabam *ἀπ* in verbo *εἰνας*, quod solum in codicibus B et A legebatur, mendo a loci sententia manifeste redarguto.

p. 321 v. 14. Respicit his auctor rem narratam Iliad. δ a v. 93 ad 154. ibi Pandarus refertur inobservatus et contra fidem pacti foederis sagittam in Menelaum immisisse, quae tamen summam illi damtaxat cutem perstinxit leviter. in quo dissimilis fuit exitus utriusque iaculationis. nam haec ab Alano pari fraude perfidiaque attentata grave re vera et profundum vulnus in Raüli magni domestici vitalia pertulit, quo spectant illa nostri verba *ὄστῳ βάλλει, καὶ καιρίαν, οὐ κατ' ἐκείνον* (nempe Pandarum) *πληγὴν δίδωσι*: de Pandari enim telo sic Homerus scribit *ἀκρότατον δ' ἄρ' ὄστὸς ἐπέγραψε χροῖα φωτός.* *summam extimamque sagitta superscripsit cutem viri.* Raüli autem Alanus *καιρίαν*, hoc est altam et periculosam, si non etiam letalem, infixit plagam.

P 546 p. 325 v. 14. Haec digitum intendunt in Odysseam μ, ubi refert poeta vidisse Ulissem raptos a Scylla diacerpi ac vorari sex e suis sociis, summo dolore suo, quod iis opitulari nullo pacto posset. unde ait

*ὄκτιστον δὴ κείνο ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
παντῶν ὄσσ' ἐμόγησα, πόρους ἄλως ἐξερεῖνων.*

non potuit autem noster aptiori imagine representare cordolium Romanorum suos cives in mari a piratis cruciari e litore spectantium sine ulla facultate succurrendi.

p. 327 v. 21. Fuerit haec Thymaena urbs, quam Ptolomaeus in Galatia collocat; cuius et Arrianus meminit in Periplo. alii Teuthraniam appellant.

p. 388 v. 23. Sumptum ex Iliad. ε v. 449:

*αὐτὰρ ὃ γ' εἶδῶλον τεῦξ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
αὐτῷ τ' Αἰνεία ἔκειλον, καὶ τεύχεσι τοῖον.*

unde Virgilius Aeneid. 10

*tum dea nube cava tenuem sine viribus umbram
in faciem Aeneas, visu mirabile monstrum,
Dardaniis ornat telis.*

p. 350 v. 19. Quae hic citantur ex Ethicis S. Basilii, inter ea quae hoc nomine leguntur in collectione edita operum eius S. P. non reperi. in epist. ad Amphilochium can. 10 p. 764 ed. Paris. an. 1618 quaedam de iuramento habentur, a causa et casu. hic a Pachymere tractato non omnino abhorrentia.

p. 356 v. 12. Vitio vertitur episcopo Marmaritzienti, *quod multos simul ordinaret eiusdem in sacerdotio ordinis una sacra functione.* hoc est, opinor, quod causa compendii in ordinationibus, quas, ut ante historicus retulerat, pecunia venderet, unica impositione manuum multos simul initiaret, errore intolerabili existimans nihil esse necesse unicuique singillatim ritum illum sacrum adhibere, quod ei festinanti lucri Simoniaci gratia, in quam plurimis quam brevissimo tempore ordinandis, id commodum videretur, parum pensi habens quaestioso se illigare sacrilegio. ergo *ἰσχωσύνῃ sacerdotium* hoc loco generatim ordines maiores indicat, puta diaconatum et presbyteratum, et cum *multos* dicit *eiusdem ordinis una sacra ceremonia μιᾷ τελετῇ* ordinasse, significat plures diaconatus, plures etiam presbyteratus petitores, non singulis adhibendo sacrum ritum sed uni pro cunctis, aut super omnes in commune ceremoniam legitimam exercendo, abunde universos pro P 547 recte ac viritum initiatis habuisse.

v. 14. Quenam sit his verbis memorata magna synodus, post quam *episcopi defecisse* dicantur in *Occidente*, hoc est, esse desiisse legitimi ecclesiarum praesules verae ordinationis character insigniti, quaeri non immerito potest. mihi non videtur dubium quin hic agatur de synodo oecumenica 8 eademque Constantinopolitana 4, et tempore et causa Photii celebrata, maxime super controversiis Ignatium inter et Photium. post hanc cum fraudibus et mendaciis suis Photius ita Graecos a Latinis alienasset, ut numquam deinceps bona fide universa Orientalis ecclesia cum Occidentali consenserit, desierunt oecumenica concilia in Oriente celebrari, unde ultima fuit synodus octava inter eas quae in Orientalis imperii celebratae ditione in commune consulentes concordia assensu Graecos pariter et Latinos habuere. finxerunt autem Graeci schismatici, quod refert hoc loco Andronicus additissimus schismati et infensissimus ecclesiae Romanae, ex illo tempore quo vixit Photius et est synodus oecumenica octava celebrata, desiisse in Occidente veram episcoporum successionem. de conflictu ab impostore notissimo Photio, et a Photianis iactata synodo, quam isti nomine octavae venditant, vide opus ante hos annos sex hic Romae editum ab Ill. Leone Allatio, hoc titulo: *De octava synodo Photiana.*

p. 374 v. 7. E regione horum verborum: *ἐμοὶ μὲν, Δεῖται, ὃν ἀναγκαῖον* etc., quibus Andronicus magnifice iactat *unum sibi videri necessarium, esseque idem vita et spiritu carius, fieri quod deus vult*, legitur in Barberino codice annotatum in margine *ἀλλ' ὡ βέλτιστε, αἰὲς σὺναι ζημίας οὐκ ἂν εἶεν θεοῦ θέλημα. atqui, o optime, damna et infestationes hae crebrae non utique fuerint voluntas dei.* manus porro qua haec verba scripta sunt, non minus videtur antiqua quam ipse contextus; cujus scriptura, ut alias observavi, non immerito credi potest aequalis aetati Pachymeris. itaque non inverisimiliter quis opinetur hanc censoriam ad hunc locum notam fuisse appositam ab aliquo eorum clericorum, quos non raro deinceps historicus memorat dira perpeccatos ab Athanasio post restitutionem in thronum, quam nunc cummaxime molebatur imperator.

p. 389 v. 3. *ἐπίρρητον.* aliquando suspicabar legendum *ἐπάρατον.* sed contra stat consensus codicum. nec vero est necesse: nam et *ἐπίρρητον* ad vituperationem et execrationis significationem confertur. unde Eustathius ad Iliad. i p. 736 ed. Rom. *τὸ ἐπίρρητος* exponit *καταρρήσεων ἄξιος, maledictis dignus.*

v. 5. Nove hic Pachymeres *Panici* adiunctum, quod vulgo terrori lymphatico ac consternationi subitae tribui solet, audaci supra modum et vi maiore afflatuque velut numinis concitato impetui adaptat. sed proclivis est transitus ab activo ad passivum. furentes videlicet motus, quos Pan dux, ut fabulae aiunt, in exercitu Bacchi in suis militibus ciebat, unde illi in improvisos et vehementissimos insultus erumpebant, metum trepidum in iis quos peterent creabant. nisi forte *τὸ Πανικόν* generatim causam superiorem humanarum cuiuscumque generis perturbationum indicat, ut aequae timor et audacia, si non spontanea sed vi divina impressa fuerint, *Πανικά* dicantur.

p. 393 v. 7. Hic quem Pachymeres Rontzerium nominat, non videtur esse posse alius a Rogerio Lauria, de quo multa satis splendida narrat Thomas Fazellus in opere de rebus Siculis l. 9 posterioris decadis.

v. 15. Merito quae deinceps refert de Rogerio Pachymeres habuit ipse suspecta, praestareque fidem illorum noluit. fuerunt enim, quantum et Latinis monumentis illorum temporum potest intelligi, falsa pleraque, a Graecis videlicet odio in Rogerium suo indulgentibus conficta, puta, illum fuisse militem e religioso sodalicio Templariorum, deinde illius religionis habitu rejecto ac professione impie sprete piraticam fecisse, inde exosum Romano pontifici et ab eo ad poenas petiitum, et similia; quorum nec vola nec vestigium in eius rebus prolixè a pluribus tractatis apparet. imo invenimus literas huic a Romano pontifice perhonorificas scriptas. Petrus d'Oultremanus noster, in libro singulari de excidio Graecorum, ait hunc Rogerium ab Hispanis Brundisium dici, Ger-

manum vero stirpe faisse, filium Ricardi Flori. unde et ipsum Moncada Florum cognominat.

v. 10. *Pharendus Tzimes*. hic vero nomine dictus est Ferrandus Ximenes, uti nos docet Petrus d'Oultremanus libro modo laudato, auctorem citans Moncadam, qui et paulo inferius, c. 14, memorati a Pachymere Ferrandi e Cyzico recessus meminit.

p. 394 v. 8. *Theuderico*. agitur hic sine dubio de Friderico Aragonio, cuius ut noster balbutit in nomine, ita in genere peregrinatur. erat enim gente Hispanus, non Germanus; et non Manfredi nepos, sed Petri regis Aragoniae filius.

v. 15. *Ecaterinam connubio sibi junxit*. quando Fridericus cum Carolo rege Neapolis pacem fecit eamque affinitate firmavit, anno Christi 1302, qua de re hoc loco agitur, Fridericus ipse, non eius frater, duxit uxorem non Ecaterinam sed Eleonoram Caroli filiam, prout ex eiusdem Friderici publicis literis datis apud Castram Novum anno Chr. 1302, mensis Augusti die 19, ab Oderico Raynaldo in eo Annali descriptis constat. sed videtur Pachymeres in hoc errandi occasionem sumpsisse ex eo quod anno Chr. 1295 tractatum fuerat connubium Friderici huius cum Catherina, ex filia regis Caroli Neapolitani et Balduino, qui Constantinopolitanum imperium amiserat, nata. id matrimonium vehementer urgebat Bonifacius VIII Rom. pont., cuius plures de illo argumento literas recitat Odoricus ad illum annum. non successit tamen negotium, et illa Catherina deinde nupsit Carolo Philippi regis Francorum fratri, anno Chr. 1301. quod ipsum alieno loco, prout obiter audierat, visus est commemorare Pachymeres, parum attendens pertineret id necne ad rem de qua nunc agit, ad pacem videlicet inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum sancitam anno Christi 1302, cum iam anno superiori Carolus frater regis Franciae evocatus in Italiam a pontifice, ut Carolo II regi Neapolis adversus Fridericum Siciliam occupantem auxiliaretur, conciliante ipso Bonifacio matrimonium iniisset cum modo memorata Catherina, imputato in dotem imperii Constantinopolitani titulo, ad quod Catherina ius e patre trahebat. narrat haec Ioannes Villanius l. 9 c. 105. Iordanii temporum illorum historici, cuius opus ms servatur in bibliotheca Vaticana n. 1960, de hac re verba haec recitat diligentissimus Odoricus Raynaldus anno Chr. 1301 n. 15: *mortua coniuge Caroli (fratris regis Franciae) duxit Catharinam, cui ius imperii Constantinopolitani debebatur. ideo cum Venetis composuit pro Constantinopolitano imperio recuperando, et venit Romam MCCC1, et a papa Bonifacio honorifice susceptus vicarius et defensor ecclesiae constituitur* etc. satis porro verisimile est Carolum istum, simul Catherinam duxit, sumpsisse titulum imperatoris Constantinopolitani, collatum ipsi a pontifice coronam imperialem ei tribuente. id saltem inuere videntur illa continue subiuncta nostri verba: *quem papa*

*coronata imperatorem sine terra, commovit illi epem Constanti-
nopleos recuperandae, ex iure quod scilicet traheret a sponsa
nepte (imò filia) Balduini. quid hic dicatur imperator sine terra,
vide explicatum in Glossario verbo τέρα. verum haec cuncta,
ut dixi, pertinent ad tempus superius pace Sicula, cuius occasione
Rogerius Catelanos, qui in Sicilia militaverant, volente sua causa
Friderico in Orientem abduxit. de quo audiendus Fazellus l. 9
dec. post. p. 477: porro Sicilia tot bellorum motibus libera in
militum Catelanorum Aragonensium et Siculorum rapinas et
depraedationes incidit. quos Fridericus, ut insulam expurga-
ret, contra Turcas, qui Constantinopolim infestabant, ausi-
liares misit.*

p. 401 v. 23. Quod hoc facile praesentes crediderint et hi-
storicus ita esse re vera iudicaverit, non continuo rem evidentem
et indubitabilem opinor reddet apud iudicii severioris viros. mu-
tus ille ac surdus ex utero, miro prodigio repente audiens et lo-
quens, quid tandem affirmavit? nempe id solum quod paulo su-
perius positum est, se vidisse *virum imperatoris ornatum insi-
gnibus, qui sese aiebat ipsum urbis sibi tuendae curam assu-
mere.* nominavitne hunc Ioannem Batatzam? aut visae sibi ima-
ginis illius formam sibi inspectam asseruit fuisse similem? nihil
horum: nam Pachymeres si quid tale dixisset, non taceret. fun-
damento igitur caret idoneo haec quae exprimitur hoc loco, tum
istorum Magnesiae praesidiariorum tum Pachymeris opinatio ipsius.
nam forma viri insignibus imperatoris ornati qui magis Ioanni Ba-
tatae convenit quam Theodoro eius filio imperatori ibidem quo-
que Magnesia sepulto, aut, si Constantinopolitanos imperatores
laudatae memoriae et in fide orthodoxa ac catholica communione
indubitatae constantiae quaerimus, quam Constantino magno,
quam Marciano aliisque parvis meriti? nam Ioannem Batatzam etsi
multae virtutes commendabant, tamen praeter communem Graeci
schismatis et circa S. Spiritus ex filio processionem haeretici erro-
ris invidiam, libido etiam in aetate senili probrosa deformabat.
vide summum alioqui eius admiratorem Acropolitam historiae suae
n. 52 p. 56 ed. Reg., ubi eum infamem amoribus cum aliarum tum
Marcesinae cuiusdam pedissequae Annae Alemannae Augustae se-
cundae illius coniugis fatetur. quanto verisimilius credi potuis-
set, isti muto et surdo formam viri imperatoris ornati insignibus
oblatam repraesentasse S. archangelum Michaëlem protectorem
Christianorum contra barbaros? hunc Graeci passim ἀρχιστρατη-
γὸν appellant, qui titulus imperatorem sonans imperialibus non
disconvenit insignibus.

P 550 p. 406 v. 1. Ad finem huius capituli, ubi dicitur de Michaële
Augusto iuniore ὡσπερ τις τροπαιοῦχος τὴν πόλιν εἰσέρχεται, non
tenuit se libera indignatio lectoris cuiuspiam quin haec orae mar-
ginali Barb. codicis allineret: τροπαιοῦχος ὁ φηγὼν τοὺς ἐχθρούς,

καὶ αἴτιος διὰ τὴν ἐπιτοῦ δαίλαν γυγονῶς πάντων δεινῶν; itane trophaeum referens, qui tergum vertit hostibus, et causa fuit ob suam ignaviam omnium malorum! alludunt haec turpissimam Michaëlis et totius Romani exercitus in ipso procinctu praelii fugam, superius narratam l. 4 c. 18.

p. 428 v. 8. *Amurio se admovere festinavit.* his verbis in Graeco B codicis contextu respondebant ista ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμμόριον, iuxta quae Ammorium videtur esse loci nomen, in quem se Alisyrae victus et saucius receperit. sed praeterquam quod mentio non extat arcis aut oppidi sic dicti per hos tractus, id credi vetat ipse Pachymeres c. 25 affirmans Alisyram ex fuga se recepisse Tripolim, quam urbem prius occupaverat. est saepius supra et infra memoratus in hac historia dux barbarus Amurius. hinc est mihi suborta suspicio mendii in hac scriptura, Pachymeremque scripsisse non πρὸς τὸ sed τὸν Ἀμούριον. quod, quia ex priori lectione consequitur quippiam Pachymeris narrationi contrarium, ut demonstravi, emendandum putavi, eo quem innui modo *).

p. 454 v. 2 κατὰ ποιήσιν. allusit haec scribendo Pachymeres varios simul miscens Homeri locos, primum illum Iliad. § 135:

δεινὴ δὲ φλόξ ἄφρο θεοῖον καιομένηοιο.

deinde illum ex Iliad. ψ 216:

μέγα δ' ἴαχε θεοπιδαῖς πῦρ.

unde etiam illa paulo superius verba ἐφύσσα λιγέως sumpserat: perguit enim ibi poeta

παννύμοι δ' ἄρα τολγὲ πυρῆς ἀμυδῆς φλόγ' ἔβαλλον
φυσσῶντες λιγέως.

quibus et istud ultimum de fumo, vel ex suo quodam vel ex alterius mihi nunc non succurrentis vatis poemate addidit.

Libro sexto praeter morem Pachymeres peculiarem praefixit prologum, qui tamen sine proprio titulo in codicibus est cum capite 1 confusus. ego distinguendum putavi. porro non parum laborandum fuit in extricanda nitideque declaranda auctoris hic praefantis sententia, quam et percepisse me et satis explicasse confido. causa istius in proloquendo novitatis opinor fuerit, quod

*) Quod scripsi non reperiri per tractus Orientalis limitis imperii Byzantini locum, qui vocetur Ammorium, re melius considerata nunc revoco. inveni enim apud Theophanem p. 291 et 292 ed. Reg. itemque apud Leonem Grammaticum p. 454 eiusdem editionis, luculentam mentionem urbis munitae Amorii vocatae, sitaeque in iis partibus, cuius etiam Ptolomaeus meminit. quare fateor non recte emendatum a me fuisse Pachymerem p. 428 v. 5 ubi pro τὸ Ἀμόριον, reposui τὸν Ἀμούριον. et illa verba: ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμόριον, simpliciter fuisse vertenda: venit Amorium. nam hoc non impedit quominus verum esse poterit, quod p. 435 v. 11 sit historicus, Alisyram se Tripolim recepisse. prius scilicet quam in hoc ultimum perfugium pervenisset; Amorii, quae fida ipsi urbs tunc erat, persequentium vim obiter declinaverat.

aliquo intervallo post hactenus scripta Pachymeres operi se reddiderit; et ei rei dum se accingeret eventuumque narrandorum atrocitatem reputaret, hac lectoris praemonitiuncula prolegendam putaverit.

P 551 p. 456 v. ult. Quae deinceps pertexit de Cazanis laudibus Pachymeres, satis congruunt cum iis quae Aythonus Villanius Sannutus et S. Antoninus de illo memorant, quae vide collecta apud continuatores Baronii Henricum Spondanum et Odoricum Raynaldum, ad annos 1294 1301 et 1304.

p. 457 v. 22. Haec Cazanis adversus Sultanem Syriae expeditio oculatum ab Aythono, qui ei se interfuisse narrat, testimonium habet. refert is Hist. Or. c. 41 Cassanum regem Tartarorum Christianum, una cum regibus Armeniae et Georgiae pariter Christianis, expeditione communiter suscepta duxisse contra Melechnazerum Sultanem Aegypti, Syriae dominantem, exercitum ducentorum millium, magnam partem equitum; et occurrentem sibi Sultanem apud Hamam, antiquis Emesam dictam, cum centum equitum millibus et infinita multitudine peditum, ingenti praelio fudisse fugereque in Aegyptum coëgisse. idque praesens Aythonus contigisse ait die Mercurii ante festum nativitatis domini. existimat Spondanus ad an. Chr. 1300 n. 1 id referendum ad Decembrem superioris anni Chr. 1299, quo cyclus solis 20 litteram dominicalem D habuit, cuius indicio cognoscimus Christi natalem illo anno incidisse in feriam sextam. quare 23 Decembris feria quarta, die ante Christi natalem tertia, clades illa Sultanem contigerit. nisi quis retro eam movere ad annum superiorem Christi 1298 malit, quo vigilia natalis Christi dies Mercurii fuit. de his disseremus postea l. 8 harum Obs. c. 7 n. 19.

v. 28. Ante omnia lectori rationem reddo suppletæ a me lacunæ, quæ hic in ms archetypis habet. sic enim ibi extat: *εἰ μὴ γ' ἐκείνω τὸ ἐν τῷ . . . τόπων ἀμυῶδες*. ego inter τῷ et τόπων duo hæc verba *πρόσω χωρεῖν* inserenda censeo, non sine verisimilitudine confidens haud longe sic a vera primigenia scriptioe abesse hunc ita suppletum locum.

p. 458 v. ult. Haec quæ Pachymeres hoc loco de Cazane scribit, caruisse illum liberis, non bene coheret cum iis quæ Villanius l. 8 c. 35 et ex eo Sanctus Antoninus tit. 20 c. 8 § 9 ex relatione cuiusdam civis Florentini diu in Perside versati memorant. nimirum Cassano uxorem fuisse filiam regis Armeniae speciosissimam, eandemque Christianam; ex qua cum ei natus esset filius ita deformis ut vix humani aliquid habere videretur, Cassanum uxorem quasi compertam adulterii una cum monstroso, quem ex se negaret editum, foetu incendio perimi mandasse. sed cum impetrasset a Cassano mulier ut sibi per eum liceret, antequam flammis cum puero traderetur, confessione apud sacerdotem purgare animum et sacram eucharistiam percipere filiumque baptizare,

contigisse ut sacro lavacro tinctus puer repente formosissimus evaderet. quo motus Cassanus non modo revocavit praeceps iudicium, sed et Christi palam religionem est amplexus. ita illi; quae non innotuisse Constantinopoli, etiam alio ex hac historia ducto argumento suadetur. superius enim p. 402 v. 13 scripsit noster Andronicum certiore factum de potentia Cazania, ut eum sibi adiungeret, offerendam ei curasse filiam suam notham in coniugem, quam et ille propositionem benigne acceperit. P 550

p. 459 v. 6. Etiam Aythonus c. 45 Hist. Or. et Sanutus l. 3 p. 13 c. 8 diserte affirmant successorem Cassani fratrem ipsius, licet Bizarus his posterior et minus, ubi dissentit, fide dignus, filium Cassano morienti successisse scribat, l. 8 Rerum Persicarum. discrepant tamen hi omnes in huius nomine a Pachymere, dum Carbandam seu Carbagandam vocant, quem noster hic Carm-pantam, alibi Carmpantanem appellat. tradunt autem modo laudati auctores istum Cassani fratrem matre Christiana editum, et ipsum Christianum, Nicolai nomen in baptismo accepisse, perseverasseque in vera religione, quoad vixit mater, sed ea mortua, quod post annos sex contigit, ad Mahometismum defecisse.

p. 464 v. 6. Χρῆσις S. martyris Ignatii hoc loco lecta quae-nam fuerit, non facile divinatu est, quod multae in eius epistolis legantur in eam sententiam qua subiectio populi ad episcopum ut necessaria commendatur. indicabo hic aliquas. in 1 epist. ad Smyrnaeos: πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερίῳ ὡς τοῖς Ἀποστόλοις . . . μηδεὶς χωρὶς ἐπισκόπου τι πράσσει τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγεῖσθω ἢ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὐσα, ἢ ἢ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ. ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τὸ πλῆθος ἔστω, ὡς περὶ ὅπου ἂν ᾗ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὐκ ἔξόν ἐστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλ' ὃ ἂν ἐκεῖνος δοκιμάσῃ etc. hoc est ex antiqua interpretatione Latina: *nullus sine episcopo aliquid operetur eorum quae conveniunt in ecclesiam. illa firma gratiarum actio reputetur, quae sub ipso est vel quam utique ipse concesserit. ubi utique apparet episcopus, illic multitudo sit, quemadmodum utique ubi est Christus Iesus, illic catholica ecclesia. non licitum est sine episcopo neque baptizare neque agapen facere, sed quod utique ille probaverit* etc. idem epist. 2 ad Polycarpum: τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ ὁ θεὸς ὑμῖν. ἀντιψυχὸς ἐγὼ τῶν ὑποτασσομένων τῷ ἐπισκόπῳ. episcopo attendite, ut et deus vobis. unanimis ego sum subiectis episcopo. in 3 ad Ephesios: πρέπει ὑμῖν συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. decet vos concurrere episcopi sententiae. quartae ad Magnesios haec sunt in hoc propositum inter alia: πρέπει οὖν ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανούς, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὡς περὶ καὶ τινες ἐπίσκοπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσσουσιν. οἱ τοιοῦτοι δὲ οὐκ εὐσυν-

αἰδητοί μοι εἶναι φαίνονται. decens igitur est non solum vocari Christianos, sed et esse, quemadmodum quidam episcopum quidem vocant, sine ipso autem omnia operantur. tales autem non bonae conscientiae mihi esse videntur. in sexta ad Trallesios haec habet: ὅταν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεσθέ μοι οὐ κατὰ ἀνθρώπινον ζῶντες ἀλλὰ κατ' Ἰησοῦν Χριστόν. *quum episcopo subiecti estis ut Iesu Christo, videmini mihi non secundum homines viventes sed secundum Iesum Christum.* horum aliqua, vel forte omnia, aut etiam his plura, quae in Ignatianis epistolis leguntur, crediderim iussisse hic recitari Andronicum. unice enim faciebant ad scopum illi propositum persuadendi Arsenianis ut Athanasio patriarchae se subderent; et eum ex pluribus Ignatii epistolis quaedam allegasse, argumento esse potest quod nullam nominatim designavit, ex qua verba quae audiri voluit erueret.

p. 465 v. 9. Ut superius schismaticus imperator persuadere P 553 voluit a tempore magnae synodi, hoc est oecumenicae octavae (aut potius pseudosynodi suppositae a notissimo impostore Photio, quam Photiani pro oecumenica octava ostentant et venerantur) defecisse in Occidente veram successionem legitimorum praesulum, quod notis ad p. 356 v. 14 refutavimus, ita nunc pari vanitate ait sedem Romanam, ex quo deprehensa damnataque labes Honorii fuerit, orthodoxam esse desiisse; quo nihil, non dicam iniquius et calumniosius, sed et obtusius stultiusque dici potuit. ut enim omittam collisionem horum duorum assertorum, quorum alterum hic ponit, desiisse in Honorio pontifices Romanos esse orthodoxos, alterum p. 356 v. 14 superius adstruxerat, post octavam demum synodum, hoc est ducentis annis ab Honorio, desiisse in Occidente veram successionem legitimorum praesulum: ex quo sequitur Romanos pontifices totis annis ducentis et fuisse legitimos pontifices et recte ut tales a Graecis ipsis agnitos, cum tamen orthodoxi non essent: illud modo aio, satis esse manifestum Honorii, si quis fuit, lapsum in mera facti haesisse imprudentia, ad fidem ac dogma minime pertinuisse. Sergius patriarcha Constantinopolitanus, nondum agnitus pro haeretico, scripsit ad Honorium Romanum pontificem anno Christi 632, agitari magno tumultu controversias, *duaens an una sola in Christo agnoscendae essent voluntates et operationes*; quibus rixis compeiscendis opportunum interim sibi videri suggerebat imponi a pontifice ex aequo utrisque super tali altercatione silentium. fecit quod rogabatur Honorius; et quia tale consilium eventu noxium catholicis, commodum haereticis deprehensum est, multorum postea querelis et criminationibus nomen fuit illius et memoria notata, quasi temere credendo subdole haeresiarchae, qui nondum larvam deposuisset, haeresi Monothelitarum *fomentum impendisset.* in quo toto quis non videt ne primam quidem speciem defectionis ab orthodoxa fide apparuisse

ullam, aut vel fingi potuisse? an enim silentio ad tempus quibusdam inter se contendentibus indicendo damnavit aliquid recte assertum, aut prave dictum aliud sancivit? nihil minus. sileri quippe de re etiam vera sine ullo veritatis praeiudicio potest; et interdum propter commune bonum expedit. plura de celeberrima controversia a viris doctissimis hodieque eruditissime tractata dici a me non postulat hic locus.

p. 469 v. 11. τῶν ἀνεπιλήπτων. hic errore librarii descriptoris negatio exciderat, quae sententia clare flagitante restituenda fuit, οὐκ ante ἀνεπιλήπτων reposito. sonat enim ἀνεπιλήπτος, ut patet et Hesychius distincte admonet, ἄμειπτος ἀκατάγνωστος, *irreprehensibilis nec reprobare dignus*. cuius contrarium de sacerdotio ecclesiae praesentis Arseniani, ut et hoc loco et alibi Pachymeres docet, affirmabant, asserentes videlicet dubiam saltem, si non manifeste invalidam, ordinationem eorum esse qui a patriarcha tunc Constantinopolitanam ecclesiam regente sacris initiarentur. scripsit ergo sine dubio Pachymeres, prout restituimus ex iusta coniectura, ἐν μέρει τίθετε τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων.

p. 472 v. 3. παριδῶν ταῦτα ἐλών τε ὑμᾶς. sunt in hac oratione perobscura et ἀσύνδετα *inconnexa* quaedam, nisi, quod interdum factum est a me, paraphrasi ex antecedentibus et consequentibus necessaria divinante suppleantur. in istis perintricatis locus hic fuit, in cod. Allat. sic scriptus: παριδῶν ταῦτα ἔλωμαι τε ὑμᾶς. cod. Barb. habet ἔλωμα. neutra lectio cum sequentibus cohaeret. reposui ἐλών τε ὑμᾶς, sententia iam tolerabili.

p. 477 v. 8. ἀλλ' ἀκριτοῦ αὐ. sic necessario reposui, cum in codd. corrupte legeretur ἀλλὰ κριτοῦ αὐ. praeterquam enim insulsa esset illa nominis κριτοῦ quasi continuata repetitio, manifeste loci sententia exigit, ut sequentia declarant, significare Arsenianos opus esse ad decisionem controversiae suae iudice supremo, qualem vocant κριτὴν ἄκριτον, iudicam iudicio subeundo non obnoxium, ex cuius sententia provocari nequeat, utpote supra quem alius non sit in terris iudex; et talem istos adulatores schismaticos agnoscere laicum imperatorem, in causis etiam ecclesiasticis et spiritualibus, non pudet. sed similes habent labra lactucas. P 554

p. 482 v. 1. Πλάτων ἐν Νόμοις. locus hic indigitatus a Pachymere extat apud Platonem l. 1 de Legibus, p. 630 ed. Steph., ubi sic legitur: διαβάντες δὲ καὶ μαγόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ (φράζει Τυρταῖος) τῶν μισθοφόρων εἰς πάμπολλοι ὧν οἱ πλεῖστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ἄδικοι καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἐκτὸς δὲ τινῶν μάλα ὀλίγων. quod addit mox noster ex Platone de cive inter seditiones fido, hoc est pro republica fortiter stante et eam sua virtute ac sapientia iuvante, videre est in verbis quae ἀμίσως praecedunt modo descri-
Georgius Pachymeres II. 49

pta, ubi Athemiensis interlocutor cum a Clinia Cretensi expressisset videri Tyrtaei versibus commendari potissimum illos, qui bello externo contra hostes gentis alterius, non autem bello civili contra cives suos, bellicam fortitudinem probarent, sic resumit: ἡμεῖς δὲ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἔτι φαμέν ἀμείνους εἶναι καὶ πολλοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς. ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θέογνιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὃς φησι.

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερούσασθαι
ἄξιός ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

τοῦτον δὴ φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου κάρ-
πολυ γίγνισθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη
καὶ φρόνησις εἰς ταυτὸν ἔλθοῦσα (ἴσ. ἔλθοῦσαι) μετ' ἀνδρείας· πι-
στὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιής ἐν στάσεσιν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄνευ ξυμ-
πάσης ἀρετῆς· διαβάντες δὲ καὶ εἰς μαχόμενοι etc. superius descri-
pta, quas illic continue sequuntur. in quorum Latina interpreta-
tione verborum (ut hoc obiter admoneam) nescio quare Serranus
mentionem patriae Theognidis in Graeco diserte positam omiserit.
cur item non expresserit ἀντίθεσιν a Platone affectatam poetae ad
poëtam, dum Tyrtaeo prius laudato Theognin poëtam et ipsum
sic opponit, ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θέογνιν πολί-
την τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, poëtam autem et nos testem habe-
mus Theognin civem in Sicilia Megarensium. sed ut ad Pachy-
merem revertar, in hoc eius contextu duo necessario emendavi-
mus. prius quod scriptum erat Πλάτων ἐννόμως, pro quo repo-
situm ἐν Νόμοις, in opere nimirum inscripto Νόμοι *leges*, in li-
bros expanso 12 aut potius 13, computata in eum numerum, quasi
appendice, quam vocat Ἐπίνομιν. alterum in illis verbis: θρασυ-
νυμένοις μὲν, ὡς ἀδίκως, κατὰ δικαιοσύνης· θρασυνομένοις δὲ ὡς
ὑβρισταῖς, κατὰ σωφροσύνης. ubi quis non videt illud ὡς ἀδίκως
male responderē τῷ ὡς ὑβρισταῖς cui ἀντιτίθεται? rescribendum
ergo fuit ὡς ἀδίκως. non abecedam hinc prius quam et illud ob-
servarim, διαβάντας a Platone hic vocari milites externos (cuius
tamen vocis nullum vestigium in interpretatione Serrani visitur),
quod fere tales in Graeciam mari transportarentur. διαβαίνειν
enim est transire flumen aut mare. Graeciae autem sitas erat
eiusmodi ut ad eam ex exteris gentibus mari fere veniretur. porro
ex isto μισθοφόρων διαβάντων genere vel in primis hi erant ducis
magni milites, e Sicilia aut Italia ab ipso deportati, quibus tam
implacabiliter Pachymeres irascitur in omni occasione de his
agendi. hic autem etiam contra eos Platonis testimonium subornat.

P 555 p. 484 v. 17. Existimo *Berengarii* nomen a Pachymere in
Mpyrigertum deformatum. nam Occidentalium vocabulis a B
praesertim inchoatis Graeci temporum illorum Mp praeponebant.
sic videmus et supra a nostro p. 242 v. 19 et apud Cantacuzenum

Mpyrigitum positam pro *Baisulo*, ut similia praeteream sexcenta, certum est Catalanis valde usitatum fuisse Berengarii nomen. in collectione historicorum qui res Aragoniae scripserunt, saltem quindecim Catalanos viros illustres qui Berengarii vocarentur memoratos reperio; quorum aliquem hunc ipsum fuisse, de quo hic agitur, crediderim, licet quis sit ex omnibus designare certo non possim. vidi post haec iam scripta librum Petri d'Outremanni nostri de Excidio Graecorum, in quo lego c. 3 p. 465 verum et patrium nomen huius Mpyrigitii Tentzae fuisse *Berengarius Entensa* vel de *Intentiis*; eumque fuisse genere Catalanum. hunc Phrantzes l. 1 c. 8 vocat *Piceriotetzam*, conflatis in unum et monstrore corruptis vocabulis duobus, *Mpyrigitius Tentza*. Gregoras l. 7 p. 103 propius ad Pachymeres hunc Catalanum *Phringierium Tentzam* nominat.

p. 517 v. 7. τοῖς τῶν κίτρων παρασήμοις. ita B codex; V autem τοῖς ἐκ τῶν κίτρων παρασήμοις. τὰ κίτρά γίλvi coloris, ut notum est, vestimenta sunt, medii inter album et rufum, melini a melle quibusdam dicti. idem autem videntur exprimere τὰ κίτρωνα V codicis: vox quippe ea est a κίτρον malo citrio ducta, cuius corticis naturalis color a gilvo aut melino non abhorret. dubito tamen de scriptura an non congruentius ad analogiam scribi τὰ κίτρονα debeat.

p. 519 v. 5. De fabis cornu tactis memoratis hoc loco vide Glossarium v. κεράσβολοι κύαμοι.

p. 526 v. 11. Persuadere hac tota narratione studet Pachymeres solos Alanos sine iussu consensu aut conscientia Michaëlis Augusti auctores fuisse necis Rontzerii. Phrantzes tamen protovestarius l. 1 c. 8 diserte affirmat Michaëlem satellitibus suis et stipatoribus mandasse ut Rogerium (sic recte Rontzerium appellat) obtruncarent. Gregoras l. 7 p. 102 ait caedem illam factam a militibus Michaëlis, quod ei iratum illum nossent, gratam ipsi fore arbitratis. idem tamen paulo post non iuniorem solum sed et senioremem Augustos istius facinoris suspicione aspergit, dum scribit Rontzerium interfectum a Romanis, quod ipsos eius accersiti poeniteret. satis enim patet non a privatis hunc Romanis sed ab imperantibus accersitum.

p. 529 v. ult. *Catelanum quandam*. nomen huius Catalani P 556 prodit Outremannus lib. de Exc. Graec. c. 3 p. 466, Fernandez Aones. ubi et eius socerum, quem Παυλὸν καγύν Pachymeres appellat (nos Raulem Crassum vertimus) ipse nominat Radulfum Paqueum.

p. 532 v. ult. Hac seditione Outremannus occisos memorat Rodericum Perez de S. Cruce, Arnaldum de Moncortes, et Ferrerium de Torellas, a Berengario legatos ad Andronicum miscos.

p. 554 v. 23. *circiter sexaginta*, superius dixerat centum quinquaginta Catelanos comitatos fuisse Rontzerium ad Michaëlem euntem, tum eosdem illo interfecto captos. nimirum multi primo tumultu fugerint, multi longi carceris incommodis absumpti perierint, ut nunc tantum sexaginta superessent. Gregoras et Phranzes comites hosce Rontzerii liberaliter multiplicant, numero ad ducentos rotundando.

p. 558. Quae hic referuntur de Smiltzaena, hoc est uxore Smiltzae, quae neptis erat imperatoris Andronici ex fratre Constantino sebastocratore, respiciunt prius narrata a nostro historico c. 18 l. 5, cum quibus, ut intelligantur, comparanda sunt.

p. 559 v. 11. Hoc ex occasione Pachymeres attingit ultra metas eius historiae excurrrens. nam sub finem vitae imperatoris Michaëlis iunioris, quem libro harum Observ. 3 c. 1 n. 4 demonstrabimus mortuum fuisse Octobri mensi anni Chr. 1320, tredecim ferme annis post id tempus in quo historia Pachymeriana desinit, hic Osphentisthlabus rex Bulgariae Theodoram alteram filiarum eiusdem Augusti Michaëlis iunioris duxit uxorem, prout diserte testatur Gregoras ipso principio l. 8 p. 129, quam et longe prius petiisse noster memorat infra c. 27 l. 7. porro (ut et hoc obiter attextam) quod huic interdum nomini Pachymeres O literam praemittit, hoc loco et quibusdam aliis Osphentisthlabum vocans, quem alibi Sphentisthlabum nominat, favet, ni fallor coniecturae Wolfii, notis ad Gregoram p. 271 suspicantis a Graecis *Sphentisthlabum* scribi nomen a Pannonibus hodie ac Sarmatis *Venceslaum* efferri solitum.

p. 577 v. 10. *τοῦ εἰδέναι φύσει ὀρέγονται πάντες*. quinque priora huius commatis verba notissimum sunt et decantatissimum Aristotelis effatum, ex initio primi eius Metaphysicorum P 557 libri. quae autem continus memoratur a Pachymere *ἀγάπησι τῶν αἰσθησέων*, non eam solum quam in interpretatione expressi delectationem in usu percipiendi obiecta per sensus designat, sed praeterea, iuxta notionem propriam Graeci verbi *ἀγάπην*, satisfactionem et quasi plenam satietatem hominis contenti, desiderare plus non valentis, dum fruitur vegeta facultate suorum omnium sensuum. hanc quietem humanae curiositatis in usu expedito sensuum eleganter declarat Cicero l. 2 Questionum Academicarum his verbis: *ordiamur . . . a sensibus; quorum ita clara iudicia et certa sunt; ut, si optio naturae nostrae datur, et ab ea deus aliquis requirat contentane eū suis integris incorruptisque sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quaerat amplius*. hactenus Tullius.

Ceterum (de quo semel admonendus hic lector est) codex optimus Barberinus hic deserere nos incipit, crebris in reliquo

libri huius lacunis hians, et ubi continuat utcumque scriptionem, interdum irreparabiliter corruptus. unde assutis illi ad calcem supplementis ex aliis exemplaribus, diligentes attentione magna quae probabiliora videbantur, usi saepe sumus; ex codice quin etiam illo Vaticano, etsi evagari ab auctoris verbis libere solito, ubi melius non occurrit, excerptas, unde sententiam tolerabilem efficeremus.

p. 585 v. 28. *saltus et iuga praerupta montis Gani validis suorum insessa praesidiis nostris invia fecerunt.* postquam haec erant edita, dubitavi an non Graeca his respondentia, καὶ ταῖς μὲν δυσχωρίαις τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφυλάττοντο, potius significarent iuga praerupta Gani adhuc a Romanis fuisse custodita. quare barbari tunc tantum potuerint incursare quae circa Capuam sunt. cui opinioni favet quod infra c. 21 tamquam eventum his posterius refertur, artas fauces Gani montis ab Amogabaris fuisse penetratas et arcem in iugo positam captam. iuxta istam sententiam refingi debet mea interpretatio in hunc modum: *duces illius gentis, cum saltus et iuga praerupta Gani montis valide adhuc custodita tentare non auderent, varias ex abundante turba conflatas manus quoquoersum emittentes* etc. hoc indicare volui, etsi adhuc sententiam non carere penitus verisimilitudine quam expressi in editis sententiam. potuerunt enim Amogabari, ne a tergo irrumpentibus praesidiariis arcis Gani caederentur, custodes ipsas angustarum faucium e suis opponere.

p. 598 v. 13. Ex monumentis Genuensium habeo vocatum hunc Opicium Spinolam, potentissimum duce[m] Gibellinorum, generum principis Antiochiae filii Friderici II imperatoris, ut affirmat Constantius c. 258 in historiis Siciliae. porro Zurita tom. 2 c. 12 et Cori[us] c. 166 aiunt Palaeologos exquisivisse affinitatem cum modo memorato Opicio Spinola, ut per illum Gibellinos sibi adiungerent. quod idem affirmat Foglieta in Elogiis, et in Tristano Calco l. 19 c. 424, qui et ait ob potentiam Opicii omnes Italiae civitates in eo oculos fixisse.

v. 14. *data in matrimonium filia.* haec filia Opicii Spinolae Theodoro Palaeologo Montisferrati marchioni nupta Argentina vocabatur.

Ibid. v. 23. Agit de Theodoro. vocem Graecam ἀπαῖς non debui vertere *sine liberis sed sine prole mascula*: quoniam historici Itali affirmant natam ex Argentinæ Spinolae cum Theodoro Palaeologo coniugio filiam *Iolanten* dictam, quae postea nupsit P 538 Aymoni comiti Sabaudiae. videtur hic fuisse filius Amadei IV, cui postea morienti in comitatu successit, quando, quasi ut ostenderet quam non eum poeniteret affinitatis cum domo Palaeologa contractae, libentissime consensit in propositam ipsi conditionem

sororis suae Ioannae (quam Graeci Annam vocaverunt) Andronico iuniori, Michaëlis saepius hoc opere memorati filio, in imperii consortium adscito, collocandae. prout fusc narrat Cantacuzenus l. 1 c. 40.

p. 611 v. 15. Filius Chalaü Apagas, non frater erat, ut agnoscit ipse Pachymeres vol. I p. 175 v. 2 et in hac secunda parte p. 262 v. 17. idemque attestantur summo consensu historici Arabes. vide librum 3 harum Observationum c. 7 n. 12. ignoscendum igitur hoc loco est *μνημονικὸν σφάλμα* Pachymeri.

p. 620 v. 17. *Μαρίαν τὴν δέσποιναν τῶν Μουγουλλῶν Θυελλουμένην*, similiter inferius p. 637 v. 8: *ἐνταδίληφ τοῦ βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγουλλῶν οὕτω πᾶς δέσποινα ὀνομαζομένη*. Carpantani successori Cazanis et novo Kani Tocharorum obtulerat in sponsam Andronicus Augustus sororem propriam P 559 Mariam, et illo acceptante eandem cum regio comitatu Nicaeam miserat. hanc ait historicus vulge fuisse nominatam dominam Muguliorum. sic enim Mogulensae principes primariam et praeceteris nobilem uxorem solebant a caeteris distinguere addito ei *dominae* titulo. id diserte testatur Abulpharagius p. 429 sui Chronici Arabici, agens de Gingischano primo imperatore Mogulensium, cuius uxorem primariam et nobilissimam *الخانن* *Al Chatus*, hoc est *dominam* vocatam, proprio nomine nuncupatam fuisse ait *Ovisuniin Begi*. similiter in aliis, quorum ordinis meminit, imperatoribus eius gentis plerumque memorat praecipuam cuiusque coniugem, semper illi unj tribuens titulum *Chatus* sive praeposito articulo *Al Chatus*; quem titulum Eduardus Pocockius, Latinus eius Chronici interpres, solet exprimere vocabulo *dominae*. Maria igitur Palaeologa, uti iam nunc primaria uxor Carpantanis Kanis Muguliorum, a suis Graecis titulum *Chatus* ei a Mogulensibus tributum sua lingua reddentibus *δέσποινα* *domina* Muguliorum vocitabatur, prout his duobus locis Pachymeres affirmat.

p. 629 v. 13. Bizyam fuisse in mediterraneis Thraciae dudum docuerant Ptolomaeus et Stephanus. πόλιν autem eandem, non κώμην extitisse, civitatem, non vicum, demonstrat scriptor anonymus aequalis temporum Basilii Macedonis, qui annis fere quingentis prius Andronico hoc nostro Orientale tenuit imperium, in vita nondum edita quam Graece scripsit Sanctae Mariae cognomento iunioris, servatur haec in bibliotheca Vatic. cod. 800 fol. 230. ibi autem postquam dixisset auctor Mariam cum viro suo ex vico quodam, *αὶ Καμάραι* vocato, ubi mariti eius Nicephori paterna erat domus, migrasse Bizyam, addit: *ἐνταῦθα ἡ μαρία τὸν μὲν τόπον ἤμειψεν ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν. ἵτε βεβαίως τοὺς μὲν τόπους ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν. ἵτε βεβαίως τοὺς μὲν τόπους ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν. ἵτε βεβαίως τοὺς μὲν τόπους ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν.* hic *βεβαίως* locum quidem mutavit e vico in urbem, quam et non πολὺ post *πολύανθρωπον* vocat, celebrem et populosam. que faci

quod Pachymeres mox dicit, multa millia bellatorum ex eius civibus subito conflata.

v. 19. *magnus illic tzaüzius* etc. veteri plane instituto Augusti Byzantini praesidio equestri Bizyam tenebant, et eius praefecturam viris praestantibus committebant. nam iam ab anno Christi circiter 880 modo laudatus scriptor vitae S. Mariae junioris docet viro eius S. mulieris Nicephoro, quod bello Bulgarico fortibus se factis commendasset, ut praetium datam esse turmae praefecturam habentis stationem Bizyae. verba eius haec sunt: τότε τόνων ό τής Μαρίας άνήρ Νυσηφόρος άριστύει τοίς Βουλγάροις μαχόμενος, και ψήφω των κρατούντων είς την τής Βιζύης τουρμαν έκπέμπεται.

p. 638 v. 12. ό τοῦ Μανουήλ. hunc innominatum e familia Cataneorum Genuensium Phocaeae obtinentium fuisse, pro certo est habendum ex iis quae vol. I ad p. 420 v. 14 observavimus p. 676, utique cum hic eum noster Manuëlis Zachariae, qui primus Phocaeam beneficio Michaëlis primi Palaeologi imperatoris accepit, άνεψιόν, hoc est ex fratre vel sorore nepotem vocat. etsi enim vox άνεψιός aliquando patrualem significat, tamen hic e fratre aut sorore genitum designare debet intelligi ex eo quod ad θεϊον refertur, qua una Graeci voce geminam indiscriminatim Latinam exprimunt *patruum* et *avunculi*. quare in interpretatione utramvis disiunctim necessitudinem expressi. fuerunt sane Catanei ac Zachariae diversae Genuensium familiae, tamen, ut a P 560 peritis rerum illarum accipio, crebris affinitatibus et connubiis ita inter se confusae, ut potuerit unus et idem nomine illo duplici, hinc a patre inde a matre ducto, promiscue nominari, praesertim ab exteris scriptoribus parum in his ad exactum rem calere plerumque curantibus.

p. 640 v. 19. *eas se compositurum controversias Theoderichus ratus.* circa hanc rem gestam haec apud d'Outremannum reperio lib. de Exc. Graec. c. § p. 467: *a Friderico rege Siciliae, cuius auspiciis pugnare coeperant, missus Ferdinandus Balearici regis minor filius in pace Catelanos ponere nequivit.* ita ille; quem ergo hic Gidam aut Matercam Pharentem Theoderichi filium vocat Pachymeres, credibilis est fuisse Ferdinandum Balearicum. quin et fortasse vocabula illa *Materca Pharentis* e *Balearico Fernande* sive *Ferdinando* deformata fuerint.

PETRI POSSINI E. S. I.
OBSERVATIONUM
PACHYMERIANARUM
AD HISTORIAM ANDRONICI
LIBER III,

QUAE AD TEMPORA ET AD CHRONOLOGIAM PERTINENT TRACTATAE.

CAPUT I.

De numero annorum, quos haec rerum Andronici historia complectitur. huius finis quantum absit ab initio historiae Cantacuzeni.

P 561 I. **A**n te omnia operae pretium duco figere utrimque metas huius historiae, et ex quo limine procedens in quem excurrat litem, definire metiendo. scribit noster p. 12 v. 4 Andronicum Palaeologum capessentem solum extincto iam patre habenas imperii, *annos natum fuisse quatuor supra viginti*; ac c. 36 et ultimo libri 7, huius operis postremi, affirmat desinere hanc historiam in anno undequingagesimo aetatis Andronici eiusdem. unde inferitur, res gestas annis sex et viginti huius secundi Pachymerianae historiae voluminis argumentum facere. annos quippe sumimus expletos ad expeditiorem calculum; id quod citra magni detrimenti periculum posse nos facere, ex iis quae numero mox tertio de nato circa Iuliani anni principium Andronico dicemus apparebit.

II. Restat explorandum quoti numerentur in aera vulgari Christiana duo hi anni, qui spatium temporis, in quo explicando haec historia versatur, utrimque terminant, eorum prior quidem, unde principium ducitur, cum statim a Michaëlis Palaeologi Augusti morte inchoetur, et haec, ut demonstratum est vol. I p. 747, die 2 Decembris anno Christi 1282 contigerit, fuit sine dubio annus idem aerae vulgaris 1282, sed postrema dumtaxat sui parte, diebus videlicet viginti. huic anno si

25 solidos addamus, fiet annus Christi 1307, in cuius die undecima Decembris necesse sit metam defigere ultimam temporis hac historia descripti. quia vero in collectione maiorum summarum fere minutiae contemnuntur, haud magnopere repugnaverim, si quis malit a kalendis Ianuariis anni Christi 1283 huius P 562 historiae initium ducere, ac finem eiusdem in kalendis iisdem anni 1308 statuere, neglectis utrobique viginti diebus, qui supra priorem epocham abundant, posteriori desunt ad perfectam plenitudinem.

III. Et commodum ad istam putandi rationem satis apte quadrant anni vitae Andronici, quos insigniendo principio spatii narratarum a se hoc opere rerum noster adhibet historicus. nam editum in lucem vel mense Ianuario vel Februarii principio Andronicum hunc imperatorem, dudum collegimus (vol. I p. 748) ex illis Nicephori Gregorae verbis l. 10 p. 214, quibus in monodia de Andronici eiusdem obitu affirmat eum die duodecimo Februarii morientem explevisse annum aetatis quartum supra septuagesimum. *τέταρτον μὲν ἤδη καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτῷ τελευτῶντι ἤνυετο.* *quartus et septuagesimus annus a nativitate ipsi morienti absolvetur.* cum autem eum natum definiverimus ibidem anno Christi 1258, intelligimus ipsum ingressum annum quartum et vicesimum aetatis primo sesquimense anni Christi 1282 cuius anni mense ultimo patri decedenti solus in imperio succedens extremos trahebat menses anni suae vitae quarti et vicesimi, post non multos dies vigesimum quintum initurus; ex quo tempore cum annos quinque supra viginti evolvisset, quando ea gerebantur in quibus narrandis desinit haec historia Pachymeris, quadragesimum nonum Andronicus vitae annum prope absolverat, quinquagesimum proxime inchoaturus.

IV. Atque hic declarandi locus est quod obiter dixi praefatione ad universum hoc opus, quae in fronte partis prioris proposita et ad hanc nihilominus extenditur. scripsi autem illic per hanc nunc prodeuntem Pachymeris historiam expleri velut quendam hiatum publicae memoriae a Niceta et Acropolita ad Cantacuzenum. id quod non *ὀλοσχερῶς* accipi aut resecari ad vivum volui, quasi *ἀμέσως* et protinus contigue initium Cantacuzenianae historiae fini Pachymerianae committatur. inchoat Cantacuzenus narrationem suam a morte imperatoris Michaëlis secundi Palaeologi, quem nepotem prioris Michaëlis Andronicus senior Michaëlis primi filius, secundi pater, primogenitum suum imperii collegam habuit. hunc Cantacuzenus primo statim libri primi capite diem suum obiisse Thessalonicae scribit, *τρίτον πρὸς τεσσαράκοντα χρόνον ἄγοντα τῆς ἡλικίας, ἔτους ἑννάτου πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ὀκτακοσίοις καὶ ἑξακισχίλιοις, δωδέκῃτῃ μηνὸς Ὀκτω-*

βῆλον, ἡμῶν πρώτη τῆς ἑβδομάδος. *tertium et quadragesimum annum agentem aetatis, anni noni et vicesimi supra octingentesimum et sexies millesimum, duodecima mensis Octobris, feria prima hebdomadis.* ut anni aerae Graecorum ad aerae nostrae vulgarem reducantur, perpetua methodo ex illis tollendi sunt anni solidi 5508. tali subtractione facta reperitur annus, quo est mortuus Michaël, Christi 1321. sed in his diligenter observare oportet discrepantias initii annorum. nam Graeci annos suos aerae mundi a Septembri, sicut et indictionem, inchoant, nos vero a kalendis Ianuarii. itaque quando per methodum modo indicatam comperimus annum Graecorum 6829 respondere anno Christi 1321, intelligendum id ex maiori dumtaxat parte, non autem ut alter alterum perfecte adaequet. concurrunt enim in octo dumtaxat mensibus, quorum primus Ianuarius sit. ab hoc enim ineunt Christi anni, quando iam a kalendis Septembris superioris annus aerae Graecorum, qui respondere tali Christi anno creditur, inchoaverat. id nisi quis animadverterit, in hoc ipso quod tractamus exemplo se lapsum sentiet. ecce enim ait Cantacuzenus diem duodecimum Octobris, quo est mortuus Michaël, illo anno aerae mundi 6829 fuisse dominicum. id vero anno Christi 1321 minime convenit. est enim hic in periodo Iuliana 6034, qui numerus per 28 divisus dat cyclum solis 14 ei Christi anno 1321 proprium. cyclo porro solis 14, cui litera dominicalis D competit, duodecimus Octobris dies lunae fuit. nimirum Octobri praecedentis Christi anni 1320 Michaël obiit, nam is annus cyclo solis 13 et litera dominicali gemina F E, quia bissextilis fuit, insignitus a mense Martio literam E seriae primae indicem habuit. haec autem litera duodecimum Octobris diem signat. unde caractere chronologico certa redditur epocha obitus imperatoris Michaëlis iunioris in Octobrem anni Christi 1320 exacte incidens. ex quo limine cum procedat historia Cantacuzeni, caput eius a fine Pachymerianae, desinentis, ut est dictum, sub exitum anni Christi 1307, distat spatio annorum tredecim, quod non impedit quo minus populari et minus scrupuloso numerandi more dici possit excipi Pachymerianam a Cantacuzenianam, et hanc illi continuari historiam, sicut Thucydideam Herodotianam succedere multi dixerunt, licet illa proprie ducat initium ab exordiis belli Peloponnesiaci, quae compeunt anno periodi Iulianae 4288, haec in Platensium clade Persarum Mardonio duce et fine belli Medici deficiat, anno periodi Iulianae 4235, intervallo medio inter epocham utramque annorum 58.

CAPUT II.

Ioannis Vecci eiectione e patriarchatu, exilium, carcer, obitus suis annis assignantur; tempus definitur secundi patriarchatus Gregorii Cyprii, denique prioris quoque patriarchatus Athanasii.

I. Iam demonstravi (vol. I p. 733) Ioannis electionem in patriarchatum Constantinopolitanum contigisse die 25 mensis Maii anno Christi 1275, inaugurationem vero eiusdem factam dominica Pentecostes; quae incidit illo anno in diem secundam Iunii. de huius e throno deiectione narrat noster hoc tomo secundo p. 19 v. 11, Veccum animadversa mutatione rerum et propensione novi principia ad restituendum schisma, cui obistere nequiret, ultro abire patriarchio paratum expectasse tamen dum a satellitibus ab imperatore missis abduceretur; quos libens secutus est anno ipso et mense quo erat mortuus Michaël, concordiae cum Latinis auctor et usque ad obitum defensor. id gestum postridie natalis domini tradit ibidem historicus. Decembris igitur die 26 anno Christi 1282 desiit Veccus se pro patriarcha gerere. quare septem solidis annis et totidem integris mensibus in eius dignitatis possessione Veccus perstitit. sic igitur intelligenda sunt illa Gregorii Cyprii verba de Vecco ab Ill. Leone Alatio descripta col. 766 operis de Perp. Cons. *πλήν ὄγδοον μὲν τῶν κατὰ τοὺς σχεδὸν ἡνύκετο ἔτος· ἐς τοσοῦτον δὲ κακίστος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς εὐκαλεῖς ἐπικρατίας εἶχεν ἐνδύσσειν*: ut non plane absolverit Veccus in patriarchatu octavum annum, sed is in cursu fuerit et maiore ex parte transactus, cum est throno deiectus.

II. Docet p. 19 v. 13 Pachymeres Iosephum die Decembris tricesima, eodem anno, iteram in aedes patriarchales reportatum. ostendi vol. I p. 732 Iosephum e patriarchie recessisse die undecima Ianuarii anno Christi 1274. annis igitur ecto, minus duodecim diebus, extra palatium patriarchale cum privatam egisset vitam, in id est denuo relatus. ibi non totis duobus mensibus patriarcham egit. nam affirmat noster p. 88 v. 16 mortuum P 564 fuisse illum inaeunte Martio anni sine dubio 1283. dixerat autem capite praecedenti eum morbo et senio gravatum paulo ante patriarchatum abdicasse, cuius abdicationis scriptum rite formatum prodierit. oportuit id factum mense Februario eiusdem anni, quare brevior bimestri secundus Iosephi patriarchatus fuit, quem vitae finis est secutus paucorum dierum intervallo.

III. Ad Veccum redeamus. is mense Ianuario anni 1283 variis schismaticorum exagitationis calumniis, et quod e. 10 narratur, citatus ad synodum, brevi post ab imperatore Frusam rele-

gatur. docet id noster c. 11, tempus non exprimens: sed colligitur ex serie actorum id actum sub initium Februarii. revocatio Vecci e Prusa in urbem c. libri eiusdem primi 34 refertur. sed eius tempus divinandum est. si codex antiquus ex quo Sirmondus noster Acta pseudosynodi, qua est post colloquium capite huius libri 1 35 relatum damnatus Veccus, quorum Actorum apographa misit ad Henricum Spondanum et ad Odoricum Raynaldum continuatores Annalium Baronii, ut illorum uterque testatur, prior anno Christi 1283 n. 10, posterior an. seq. n. 48, — si codex, inquam, ille integer fuisset, haberemus ex eo tempus, hoc est diem et mensem, celebratae istius synodi, quae statim a Vecci revocatione Constantinopolim e Prusa est habita, unde intelligeremus quo mense talis in urbem Vecci reditus contingerit. sed ut observat Spondanus, titulus synodi, in quo tempus eius et locus verisimiliter notata fuerant, magna ex parte oblitterata in eo codice fuere.

IV. Restat ergo via unica indagandi finis exilii, quod Veccus apud urbem Prusam pertulit, ex serie rerum quae inter eius abductionem illuc et postliminio retractionem intervenisse ab historico nostro memorantur. sunt eae mors Iosephi c. 13, evectio in patriarchatum Georgii sive Gregorii Cyprii c. 14 et 15, profectio imperatoris in Orientem c. 21, et conventiones Adramytii per ignem habitae sabbato ipso sancto pridie Paschae, ut p. 62 v. 17 expresse dicitur. fuit hic annus Christi 1283 in periodo Iuliana 5996. numeravit cyclum solis 4, lunae autem 11, qui Pascha assignant Aprilis 18. fuit ergo dies, qua Arsenianorum et Anti-Arsenianorum utrorumque ex aequo schismaticorum, scripta probationis gratia in ignem iniecta pariter arserunt, decima septima mensis Aprilis, quem et sabbatum fuisse oportuit, quoniam 4 cycli solaris annus literam dominicae indicem habet C, quae cernitur in calendario notata ad diem sequentem octavam decimam eiusdem Aprilis. memorantur inde ostentum pluviae sanguineae mense Maio p. 54 v. 12, expeditio protovestiarum in Occiduos tractus c. 25, exercitus strages ex lue et ducis ipsius protovestiarum mors c. 27, consecrati panis in sacra pyxide deprehensa corruptio dominica *Tyrine* vocata c. 28, ubi p. 79 v. 4 diserte traditur eam particulam putrefactam fuisse illic depositam anno superiori feria quarta hebdomadae maioria. annus ille superior sine dubio fuit Christi 1283, quo cum, ut diximus, Pascha inciderit in diem 18 Aprilis, feria quarta maioria hebdomadae fuerit omnino 14 eiusdem mensis. annus post hanc sequens Christi 1284 cyclum solis numeravit 5 et aureum numerum 12. hae notae Pascha conferunt in diem nonum Aprilis. unde cum dominica *Tyrine*, eadem cum ea quam nos dominicam Quinquagesimae vocamus, illo anno bissextili in diem convenerit 19 Februarii, quo mense superioris anni relegatum Prusam Vec-

cum vidimus, liquet istud eius exilium annuo diuturnius fuisse, siquidem post illam consecrati panis corrupti reperti mentionem, quae ante narrationem revocationis Vecci, ordinem, ut apparet, gestarum rerum sequens, interserit historicus, aliquot facile mensium tempus expleverint, nempe debellatio Scytharum c. 29, conatus imperatoris ad factiones ecclesiae componendas c. 30, reportatio in urbem reliquiarum patriarchae Arsenii c. 31, clades P 565 Christianorum in Syria seu initium belli a Sultane Babylonis Latinis Antiochiam Tripolim et Ptolemaidem tenentibus illati, cuius secuti posterius ultimi eventus a nostro per occupationem memorantur c. 32, denique secundum matrimonium Andronici imperatoris, de quo c. 33. his cunctis circumspectis, haud temere videbimur affirmare evocationem Vecci Prusa Byzantium anno Christi 1284 circa mensem Maium Iuniumve contigisse, ipsum vero synodo tunc habita damnatum, ab imperatore frustra diu conato eum ad partes trahere, in custodiam arcis a Sancto Gregorio nominatae traditum, quod sub finem c. 35 docet Pachymeres. haec faciunt ne assentiri possim Henrico Spendano, dum Vecci damnationem, sub quam mancipatus est carceri, anno Christi 1283 tribuit.

V. Peratitit quidem Veccus usque ad mortem in ea arcis San-Gregorianae custodia, sed conditione non semper eadem. nam initio durissime habitus est in summa inopia, sine ulla provisione necessariorum ad victum. eius incommodi laxamentum aliquod quando et quomodo acceperit, indicat obiter loco non suo Pachymeres, ad calcem modo memorati c. 35, cum sit a proficiscente in Orientem Athanasio iam creato patriarcha, et fretum ad Helenopolim traicente, missum ex itinere in arcem S. Gregorii magnum logothetam, qui Vecco centum aureos, Meliteniotae quinquaginta donaverit, Metochita sociorum Vecci altero iam antea propter morbum in domum propriam relato. investigemus, si qua possumus, istius gestae rei tempus. successit Gregorio Cyprio in Constantinopolitano patriarchatu Athanasius, nec statim ac nullo interregno medio successit. primum igitur videndum quamdiu Gregorius in sede perstiterit, tum quo inde intervallo suffectus ipsi fuerit Athanasius, postremo profectionis huius in Orientem tempus. primum quod attinet, Gregorius in abdicatione throni scripto expressa, quae recitatur p. 180 v. 20, sit se annos sex et quod excurrit in possessione patriarchatus perdurasse. creatio huius et inauguratio, capitibus libri prioris 14 et 15 narrata, contigit, ut illic innuitur, paulo post Iosephi mortem, quam superiori capite demonstravimus sub initium Martii anno Christi 1283 evenisse. initum porro a Gregorio patriarchatum ante medium Aprilis, cogit affirmare, quod historicus p. 48 v. 6 memorat, feria iam tum secunda maioris hebdomadae fuisse Cyprium in plena possessione patriarchalia

potestatis. fuit enim illo anno, ut capite superiori ostendimus, Pascha die Aprilis 18; unde maioris hebdomadae feria secunda diem Aprilis 12 insederit. quo anteriorem inaugurationem Gregorii fieri necesse sit: ex qua si sex anni pleni et aliquid praeterea excurrentis temporis numerentur, reperiemus eius abdicationem in annum Christi 1289 post medium Aprilem conferri oportere. ponamus ergo licet abdicationem Cyprii et recessum eius in monasterium Aristinae c. 10 l. 2 narratum, mense Maio aut Iunio anni modo memorati a Christo nato 1289 accidisse. hinc duo tresve menses fluxerint in altercationibus et disquisitionibus a nostro historico relatis a capite 11 libri 2 ad 16, quo tandem scribitur Athanasium iam antea electum patriarcham, die 14 mensis Octobris in templo rite fuisse ordinatum, procedit ergo prior patrioratus Athanasii a pridie Iduum Octobris anni aerae Christi vulgaris 1289.

VI. Paulo ante memoratam Athanasii patriarchae transmissionem freti ad Helenopolim et profectionem in Orientem communem illi fuisse cum Andronico imperatore docet noster hoc libro 2 c. 18, dum imperatorem se contulisse Nymphaeum narrat, et eo itinere partes Bithyniae transgressum ibi obiter egisse circa Veccum et eius socios, quae paulo ante (nimirum c. 35 l. 1) se memorasse ait. quibus verbis innuit Athanasii quidem patriarchae nomine, imperatorem Andronicum comitantis, missum magnum logothetam ad Veccum: caeterum id totum esse actum instincta et iussu imperatoris. nec enim erat verisimile patriarcham, austeram hominem ac ferum, sponte initarum cogitationem Vecci et sociorum eius, quos pessime oderat homo schismati addictissimus, sublevandorum, unum hic quandam male cohaerentis et secum ipsa collisae narrationis speciem habet, siquidem ille priori loco p. 103 v. 11 affirmat historicus magnum logothetam, qui ad Veccum ab Athanasio missus est, nondum fuisse protovestiarium, p. autem 153 v. 6 discrete scribit Andronicum imperatorem, iis obiter cum Vecco transactis quae paulo ante diximus, Nymphaeum pervenisse comite secum ducto Muzalone, super antiquum honorem magni logothetae nova protovestiarii dignitate decorato. sed haec facilem conciliationem habent, si dicatur statim, postquam a praescripta sibi profectio ad Veccum Muzalo rediens imperatorio comitatu sibi iterum adiunxit, ab Augusto in ipso itinere, prius quam Nymphaeum perveniret, fuisse protovestiarium declaratus. nihil ergo caussa est cur istud laxamentum aerumnarum Vecci non ad illud pertinere affirmemus tempus quo Andronicus ex urbe regia Nymphaeum se contulit, prout l. 2 c. 18 memoratur. explorandum ergo nobis est quando contigerit ista profectio. narrat capite superiori noster historicus mortem expatriarchae Cyprii et circa eius sepulturae formam praescriptiones ab ipso Augusto ad lina-

P 566

ris curatores missas, quae satis indicant non abfuisse tunc illum ab urbe: nam si iam tunc peregrinaretur, non tam cito perferri ad eum nuntii mortis Cyprii potuissent, ut exiguo illo spatio, quod ab obitu ad funus interest, per crebros subinde missos tam distincte caveret ne modus excederetur sepulchralium privati hominis honorum. erat ergo Constantinopoli Andronicus, quando mortuus et sepultus est Cyprius; et primus post istum notabilis eventus fuerit discessus imperatoris eiusdem ex urbe, propterea sequenti mox capite a Pachymere narratus. cesserat patriarchio Cyprius iuxta verisimiliter a nobis paulo superius statuta circa mensem Iunium anni Christi 1289. post tres aut paulo plus menses, pridie Idus Octobris Athanasius in thronum evectus est. Novembri, Decembri, Ianuario insequentibus verisimiliter acciderit, quod capite libri 2 c. 17 refertur, nempe Cyprium gloriae avidum hominem, cum se tamdiu neglectam in secessu ac solitudine doleteret, ringi ac confici aegritudine coepisse; ex quo ei taedio languor ille multorum dierum extiterit, quo consumptus demum est circiter mensem, ut apparet, Martium. Aprili mox insequente, apta regis expeditionibus tempestate, Andronicus Augustus ex urbe movens, amoenae ac circumductae peregrinationis metas Nymphaei denique defixerit, eo perveniens sub mensem Iunium. circa Maium igitur anni Christi 1290 laxata custodia Vecco fuerit, postquam egestatis cum captivitate iunctae incommoda tolerasset annis sex integris, a mense videlicet Maio aut Iunio anni Christi 1284 iuxta prius definita n. 5 huius capituli.

VII. Hac eadem in Orientales tractus peregrinatione Andronici contigiisse praeterea oportuit accessum eius Dacibyzzam, ubi sub custodia tenebatur Ioannes Theodori Lascaris filius, quem Michaël Andronici pater immmani fraude circumscriptum imperio deiecit et excoecavit. huc profectum Andronicum narrat Pachymeres l. 1 c. 36 petiisse a Ioanne coeco veniam iniuriae ipsi a Michaële patre suo illatae, et multis benevolentiae significationibus ac donis eblanditum ab eo fuisse cessionem iuris ad imperium sui. ratio, quae cogit dicere tunc id actum, haec est. noster illo capite diserte asserit post conventum ab Andronico Ioannem missum fuisse ab Athanasio iam patriarcha protovestiarium ad Veccum; quod idem alibi factum affirmat eo itinere quo Nymphaeum se denique, illic diu commoraturus, imperator contulit. igitur et haec eadem via per Dacibyzzam Andronico ducta est. non enim bis patriarcha Athanasius protovestiarium ad Veccum misit. P 567 recte itaque admonet sub finem capituli historicus haec se in antecessum hoc loco ex multo posteriori memoria praelibasse. dicet aliquis: quare igitur Pachymeres ipso initio istius capituli p. 108 v. 16 sic loquitur: *sed me praeterierat quod paulo prius contigit; imperatorem videlicet ex urbe se contulisse Dacibyzzam, etc.*

respondeo: non haec referenda sunt ad colloquium Vecci cum patriarcha Gregorio habitum, toto praecedenti capite 35 descriptum, sed ad obiter adtextam ad calcem illius capitis mentionem laxatae multo posterius Vecci custodiae, in quam post id colloquium est coniectus. id ergo tantum illa capitis 36 prima verba significant, paulo ante quam in saepius memorata imperatoris Andronici profectio in Orientem, per missum in arcem S. Gregorii protovestiarium, Veccus in paulo tolerabiliorem conditionem transferretur, aditum Dacibyzae ab Andronico Ioannem Theodori Lascaris Augusti filium.

VIII. Mors inde Vecci narratur p. 270 v. 14. sed quo anno contigerit disquirendum nobis historicus relinquit. experiamur ergo ecquid, sequendis vestigiis rerum ab illo serie continua, qua gestae sunt, narratarum, possimus certo deprehendere quantum praecise spatii intercesserit a modo memorata relaxatione acerbitatis in Vecci carcere ad perfectam eius, quae felici demum obitu ei obtigit, liberationem ab aerumnis omnibus. primum certum est Andronicum imperatorem Nymphaei perstitisse spatio plus annuo. refert enim noater p. 154 v. 11 fuisse eum illic *undetrigesimo mensis Iunii die quo sanctorum apostolorum (Petri nempe et Pauli) festum celebratur, altero currente anno ex quo imperator castra illic habebat: διετίας τριχούσης ἐστρατοπεδίων τῷ βασιλεῖ.* cum ergo numero superiori verisimiliter staterimus Andronicum Augustum pervenisse Nymphaeum circa initium Iunii anno Christi 1290, quod illo c. 9 Pachymeres memorat dissidium principum matronarum contractum occasione panegyris apostolorum, contigerit 29 die Iunii anni Chr. 1291, quando iam annum alterum suae apud Nymphaeum commorationis Andronicus inchoaverat. reditus eius inde in urbem notatur p. 165 v. 8, et assignatur diei duodetrigesimae Iunii, anni videlicet statim sequentis aerae Christi vulgaris 1298, cum iam reparata fuissent damna incendii, quo biennio ante abdicationem Athanasii, ut diserte traditur p. 178 v. 6, Forum magnum conflagraverat.

IX. Abdicationis porro modo memoratae Athanasii tempus satis diserte Pachymeres exprimit, dum p. 177 v. 9 scribit ipsum *exacte quadriennium in patriarchatu explevisse, ita ut initi relictae regiminis ecclesiae eandem ferme numeraverit diem sextam decimam Octobris.* alludunt haec ad prius scripta p. 146 v. 1, ubi dicitur quartam decimam Octobris diem primam Athanasio patriarchatus initi fuisse. pertinet hoc, ut dixi nom. 5, ad annum Chr. 1289, ex quo anni vertentes quatuor in diem 14 Octob. an. 1298 desiere. biduo post throno cessit Athanasius, gesta patriarchali dignitate anuis omnino quatuor et duobus praeterea diebus. incendium ergo magni Fori anno 1291 sub medium Novembrem evenit, cuius ruinae spatio mensium fere

octo adeo strenue a civibus reparatae sunt, ut rediens in urbem imperator extremo Iunio anni 1292 *gratuletur*, quod historicus ait p. 180 v. 8, *solo sibi aurium indicio constatae notitiam incendii, nullo iam oculis superetite sui vestigio sensibilis.* ab hoc loco quae narrantur a nostro historico serie continua, res prout evenere declarante, usque ad c. 29 l. 3; quinque fere annorum explent spatium. unde quod scribitur p. 270 v. 16, mortuum esse Veccum sub finem Martii, ad annum sine dubio pertinet Christi 1298. octo igitur annis post laxatam aliquantulum custodiam, peratans nihilominus Ioannes Veccus in carcere, quoniam imperatori assentiri ad schisma revocanti constantissime semper renuit, ad suorum, ut aperare licet, praemia laborum a deo vocatus in coelum est. at Meliteniotes, alter eius sociorum, non prius quam post decem evolutos inde annos, peri laude commendatus invictae in fide Romana constantiae, decessit. P 568
 tempus sic exprimit Pachymeres p. 686 v. 7 *μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατὰ τὴν καιρὴν κυριακὴν μηνὸς Ἀπριλίου circa novam dominicam.* inter dominicas Graecorum nullam in horum ecclesiasticis libris reperio quae proprio nomine *καιρὴ nova* vocetur. puto sic dictam a Pachymere dominicam Paschalem, cuius hebdomas *δικαιωσιμος* illis dicitur: sic enim aliqui vocem illam scribunt. fuit ille annus, ut ex serie rerum in synopsis demonstro, Christi 1308, quo Pascha incidit in 14 Aprilis. circa illam ergo diem obierit Meliteniotes.

CAPUT III.

Definitur tempus evectionis ad imperium Michaëlis Palaeologi Andronici filii, nec non huius coniugii cum Maria filia regis Armeniae.

L. Scribit Pachymeres l. 3 c. 1, cum videret Andronicus Michaëlem filium suum primogenitum iam ultra puberem proventum aetatem, et ea edentem specimina bonae indolis morumque proborum quae dignum eum Augusto fastigio monstrarent, adsciscendum ipsum sibi putasse in imperio collegam, ideoque solemnem eius inaugurationem in templo Sanctae Sophiae a patriarcha celebrari curasse; quam describit illo c. 1 l. 3. fuisse illum patriarcham Ioannem Cosmam ex rebus, quae ante ac post narrantur, manifestum redditur. unde cum is ecclesiae Constantinopolitanae praeesse coeperit, ut capite sequenti et in synopsis chronologica huius historiae demonstrabimus, kalendis Ianuarii anni Christi 1293, non videtur dubium quin statim post illic memorata Michaëlis coronatio, ministerio patriarchae facta die festo magni Constantini, ad illum quem dixi annum pertineat, et ad mensem eius Maium. nam ut diserte historicus memorat, et ex
Georgius Pachymeres II. 50

usu etiam hodierno Graecorum ac ecclesiasticis eorum libris, quos editos habemus, patet, anniversaria memoria magni Constantini simulque matris eius S. Helenae die mensis Maii vicesima prima recolitur in ecclesia Graeca. unde verisimile est traditione veteri Constantinopoli acceptum tali die factum Constantinum; quamvis Socrates l. 1. Hist. Eccl. c. 26 discrete scribat illum obiisse 22 Maii, *ἡελσούρης* inquam *τῇ δευτέρῃ καὶ εἰνάδι τοῦ Μαΐου μηνός.*

II. Ex his aequi videtur imperium Michaëlis iunioris Palaeologi a mense Maio anni Christi 1294 procedere. sed huic obstat quod Pachymeres p. 561 v. 13 duodecimum Michaëlis huius annum cum Andronici patris ipsius tertio supra vicesimum comparat. tum autem, ut c. herum Observationum primo demonstravimus, solus imperare Andronicus coeperit sub finem anni Christi 1282, unde est consequens ut anno Christi 1294 duodecimum is imperii annum egerit, sic manifestum est, si primus Michaëlis cum patris eius duodecimo concurreret, duodecimum Michaëlis eiusdem cum Andronici vicesimo quarto fuisse concursurum. ergo ut duodecimus Michaëlis Andronici vicesimus tertius sit, promovenda necessario est in annum praecedentem, Christi 1293, Andronici undecimum, epocha principatus Michaëlis; et fatendum ante coronationem solemnem, quae anno Christi 1294 celebrata est, iam illum a patre adscitum fuisse in consortium Augustae potestatis. nec illud praeter Pachymeres tacuit: nam in titulo c. 4 l. 8 Michaëlem iam tum Augustum iuniorem vocat, cum de eius matrimonio tractaretur longe ante adductam ex Armenia Mariam, quam deinde duxit. credibile igitur est iam a principio anni Christi 1293 Michaëlem ab Andronicó patre fuisse collegam assumptum.

III. Et sit illud sane verisimile ex aetatis mentione qua obiter indicat historicus invitatum Andronicum ad imperatoriae communicationem dignitatis filio abunde iam adulto non ultra differendam. scribit illi videlicet Pachymeres ipso protinus ingressu l. 3 p. 196 v. 1, *ἐπεὶ δ' ἀντίπαις ἦν ὁ υἱὸς Μιχαὴλ ἡδὴ τῷ βασιλεὶ καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν ἔφηβον ἤλαυνεν.* quoniam vero erat imperatoris filius iam ultra puberem adultus aetatem Michaëlis. ἀντίπαιδες Graeci ἔφηβος dicuntur adolescentes annum aetatis supergressi quartum decimum. atqui sat longo intervallo provectum ulterius Michaëlem hoc tempore oportuit; cum eum aut anno Christi 1273 aut non multo post natum fuisse sit verisimile. nam Andronicus eius pater nuptias cum eius matre celebravit anno Christi 1272, iuxta dudum a nobis constituta l. 3 priorum Observ. c. 8. ponamus Christi 1274 aut, quo vix recedi ulterius potest, 1275 ortum in haec Andronici primogenitum Michaëlem. iam ergo quando Andronicus imperii undecimum Christi anno 1293 numerabat, Michaëlem saltem octavum decimum vitae annum attigerat. unde cur non erat cur differret pater iam pridem decretam eius assumptionem in

collegam principatus. apparet igitur iam tum illo anno Christi 1298 euectum a patre in concessum Augusti solii fuisse Michaëlem: licet, forte propter nutantem illo anno patriarchae Athanasii mox exauctorati dignitatem, differendam Andronicum putaverit imperantis secum ex tunc filii celebrem inaugurationem in illud tempus quo novus patriarcha Ioannes Cosmas in pleno ac pacifico aliquot iam mensibus paratitasset exercitio patriarchalis potestatis, et ad angustiores istam ceremoniam reddendam expectatus esset dies Constantini Byzantini imperii fundatoris anniversaria celebritate insignis. nuptiae deinde eiusdem Michaëlis Augusti iunioris cum Maria filia regis Armeniae, l. 3 c. 5 et 6 a nostro historico relatae, ad diem 16 Ianuarii anni Christi 1296 pertinent, prout ex serie rerum in synopai monstramus.

C A P U T IV.

De Ioannis Cosmae patriarchatu, et restitutione Athanasii.

I. Inter Athanasii Constantinopolitani patriarchae deiectionem e throno et restitutionem in thronum Ioannis Cosmae patriarchatus infunditur, multis vicissitudinibus varius, per quas tamen sat longo spatio duravit. eius qua ineuntis qua desinentis defuere momenta, spatiaque totius durationis exacte dimetiri, cum est huius historiae callere chronologiam volenti necessarium, tum idem propter confusionem perplexae mistarum rerum historicique nostri ambiguum alicubi de his affirmationem haud sane obvium facileque explicatu fore sperandum est, lectori praesertim primum ad haec advertenti et defungi, ut fere fit, obiter cupido. huius ego studio ut pro mei ratione officii serviam, cuncta hic eius generis quam brevissime et clarissime potero exponam.

II. Id agenti ante omnia considerandum occurrit, quod a Pachymare scriptum extat p. 368 v. 2, Athanasium expatriarcham, quando eum die Ianuarii decima nona imperator Andronicus cum episcopis et populo convenit, transegiisse in illo monasterii secessu annos decem, minus novem mensibus. in eo asserto sibi egregie constat historicus: dixerat enim p. 177 v. 8 Athanasium, renuntiato patriarchatu, monasterio Cosmidii fuisse inclusum die 16 Octobris, cum ante annos quatuor die quarta decima mensis eiusdem patriarchatus possessionem adiisset. erat ille annus, quo Athanasius in monasterium Cosmidii e patriarchio migravit, Christi aerae 1293, prout in Synopai subiicimus oculis: alter autem annus, cuius Ianuarii 19 conventus illic idem ab Andronico Athanasius fuit, in eadem Christi aera sine dubio millesimus trecentissimus quartus numerabatur. quia vero nonus annus privatae commorationis Athanasii apud monasterium Cosmidii evolutus fuerat die 16 Octobris anni praecedentis Christi millesimi trecent-

tesimi tertii, et si decimus a tali epocha fuisset explendus annus, perseverare idem clausus in isto loco debuisset usque ad 16 Octobris insequentis diem, a quo dies 19 Ianuarii novem fere solidis abest mensibus, apparet quam ad verum exacte definita Athanasii in Cosmidii monasterio secreta habitatio fuerit spatio praeciso decem annorum, minus novem mensibus.

III. Haec utcumque non inutiliter in rem nostram annotata sunt, non absolvunt tamen propositam de principio et fine patriarchatus Ioannis Cosmae quaestionem, siquidem is nec inchoavit statim a recessu Athanasii in monasterium Cosmidii, nec eo momento desiit quo Andronicus Athanasium eundem ibi convenit. sed de initio quidem clare tradit Pachymeres p. 186 v. 9, kalendis Ianuarii Ioannem Cosmam rite fuisse inauguratum patriarcham. nec dubium ex toto contextu rerum ante ac post ibi narratarum est, quin istae kalendae Ianuariae fuerint proxime secutae post discesum e patriarchio Athanasii et huius inclusionem in monasterium Cosmidii, quam 16 die Octobris anni Christi 1293 contigiase vidimus. maneat igitur pro certo Ioannem Cosmam a kalendis Ianuariis anni Christi 1294 praeesse patriarchali potestate Constantinopolitanae ecclesiae coepisse. quia vero quando, novem annis et octodecim diebus inde vertentibus, Andronicus imperator episcopos clerum et populum secum ducens Athanasium adiit, nondum manifeste Cosmas abiecerat possessionem patriarchalis honoris, quem nec ipse Athanasius utcumque tunc delatum admittit, et Cosmas postea, ipso fatente imperatore adhuc patriarcha verus, etiam ut talis anathemati subiecit quemcumque qui moliretur Athanasium in throno reponere, quaerendus alibi est verus et indubitatus finis patriarchatus Cosmae.

IV. Is porro non alibi reperietur quam p. 382 v. 18 sqq., ubi refert Pachymeres Andronicum abscindentem nodum quem solvere nequibat, dum episcopos in synodo sine modo aut spe conventionis de abdicatione Ioannis Cosmae et restitutione Athanasii altercantes videt, assumptis secum iis qui Athanasio favebant, eum iuris securum usu ac facto in patriarchatus possessione constituisse, multis episcoporum et ipso Ioanne Cosma nequidquam reclamantibus, et hoc quidem (etsi vi maiori cedens Sozopolim in patriam recessit) verum ac adhuc patriarcham arbitrante. ex tunc tamen ab imperatore ac plerisque Ioannes Cosmas haberi pro patriarcha desiit; et Athanasius functiones eius potestatis (quo iure quaeve iniuria, deus scit) exercuit. habemus autem hanc epocham insignitam caractere chronologico, sed propter affectatam a Pachymere quandam in verbo ambiguitatem indigente declaratione non perfunctoria.

V. Ait nimirum noster historicus p. 383 v. 13 diem, quo est ab Andronico imperatore vi et manu throno impositus Athanasius, fuisse vicesimum tertium mensis Atheniensibus Masmactenionis dicti, cuius primus et vicesimus dies illo anno in parascom-

en, hoc est, modo loquendi huic auctori usitato, in feriam hebdomadis sextam inciderit. Maemacterionem alibi Pachymeres constanter, ut in priori observavimus Glossario, Iunium mensem vocat. hic autem non uti eum hactenus consueta notione illud ipsum subindicat, quod non ἀπλῶς et absolute, sed κατ' Ἀθηναίους iuxta Athenienses istum de quo agit mensem fuisse Maemacterionem asserit. sane is esse hoc loco Iunius non potest, quoniam, quo haec gesta esse anno series narrationis fateri cogit, Christi millesimo trecentesimo quarto, cum cyclus solis numeraretur 25, cui competit pro mensibus Februarium sequentibus litera index dominicae D, vicesimus primus Iunii dies dominica, non autem feria sexta fuit. nec medetur huic incommodo, postquam illud animadvertisse visus est, paraphrastes Vaticanus, dum solitus semper alias Maemacterionem Pachymeris Ἰούνιον Iunium interpretari, hoc dumtaxat loco Ἰούλιον Iulium reddidit: nam neque Iulii mensis dies vicesimus primus affixam lateri literam B habet in vulgari calendario, prout oportuerat ut feria sexta censi posset, sed literam F, feriae tertiae indicem quando D feriam primam sive diem dominicam designat. omnino unus in toto anno est mensis Augustus, cuius diei vicesimae primae litera B anno tali feriam sextam indicans ad latus appicta cernitur. hoc igitur ipso mense contigisse oportuit memoratam p. 384 v. 1 a Pachymere promotionem Athanasii. ac sane suadet idem ille vehemens solis flagrantis aestus, quo excoctum fuisse Andronicum dum hoc ageret Pachymeres innuit verbis illis, ὅπ' ἀέρι πῦρ πνέοντι καὶ καιρικῶ πνίγει, sub aëre ignem spirante, ac prout tali tempestate solet fieri, paene suffocante trahentes halitum. quae nemo non fatebitur Sextili sive Auguato mensi, sub Leonis signo et Caniculae sidere longe omnium ardentissimo, eximie convenire.

VI. Idem adstruit ordo gestarum et a Pachymere memoratarum rerum, quae exacte totum spatium inter diem 19 Ianuarii et mensis Augusti 21 complent, ut breviter demonstro. refert historicus l. 5 c. 2 statim a refrigerato primo illo ardore, quo in Athanasii repositionem in sede die 19 Ianuarii passim omnes abrepti fuerant, non paucos antistitum adversa ei promotioni studia monstrasse. qua contentione durante, addit Pachymeres mox p. 376 v. 2 Andronicum diebus Tyrophagiae, qui proxime quadragenarium ieiunium praecedunt, adiisse Ioannem Cosmam. fuit illo anno feria quarta Cinerum dies undecima Februarii; unde illa profectio imperatoris ad Ioannem aliquo septem dierum undecimam Februarii diem ἀμέσως praecedentium contigisse debuit, narrat postea historicus percussum Andronicum excommunicatione a Ioanne, postquam illum ipse verum adhuc patriarcham agnoverat, in eos intentata qui Athanasium reponere in sede molirentur, multum remisisse de studio in eam restitutionem suo. supervenit his morbus et mors Theodoraë Augustae matris Andronici, rebus humanis

subtractae feria secunda secundae ieiuniorum hebdomadae, hoc est die Februarii decima sexta, ut p. 377 v. 20 refertur; significaturque ibidem curas universas imperatoris ad curandam, dum aegrotavit, et postquam salo functa est, magnifico ac regio funere honorandam matrem esse conversas. post Paschales non magno inde intervallo secutas ferias aliae urgentes domesticorum affectuum sollicitudines Andronici animum a cogitando de Athanasio averterunt, cura nimirum adornandae protectionis Irenes suae coniugis Thessalonicam cogitantis, et nuptiarum Ioannis despotae sui filii cum filia Chumni sui primarii ministri celebrandarum; quae capite quinto memorantur, et facile dies a Pascha quindecim expleverint. incidit autem illo anno Pascha in diem 29 Martii. adulto igitur iam Aprile resumptum ecclesiae negotium est; et longae illae c. 6 indicatae institui ab episcopis deliberationes coepitae circa excommunicationem a Ioanne Cosma coram in os Andronico Augusto intentatam; quibus absumptum Maium mensem et Iunium non temere prudens aestimator ex historici verbis autumaverit, donec mense Iulio, nihil ab iis sibi sperandum Andronicus videns ad exemptionem scrupuli quem eius animo iniecerat molestissimum inopinata illa Ioannis Cosmae comminatio excommunicationis, se vertere statuit, et longo tempore per missos varios eblandiri a Ioanne ipso conatus est revocationem anathematis illius; cuius tandem voti compos est factus, in optatam ipsi sententiam edita declaratione remissionis ab eodem impetratae Ioanne Cosma; quam scripturam imperator accepit feria illa sexta eademque die vicesima prima mensis Augusti, supra memorata saepius. unde triduo post, die mensis eiusdem vicesima tertia Athanasium in sedis patriarchalis iteratam possessionem imperator induxit. en ut successio et contextus actorum illius anni eundem nos in locum pedetentim ducit, quem procul quasi signaveramus indicio alte se ostendentis characteris chronologici, hoc est coniunctionis feriae sextae cum die Augusti 21; quae coniunctio cum annum exigat cyclo solis 25 insignitum, qualis nullus isto temporum tractu alius est ab anno qui in aera Christiana numeratur quartus supra trecentessimum et millesimum, restat demonstratum anno Christi 1304, die 23 Augusti, desiisse patriarchatum Ioannis Cosmae, Athanasium autem Constantinopolitanae ecclesiae praesidere iterum coepisse. unde consequitur Ioannem Cosmam a kalendis Ianuarii anni Christi 1294 ad diem 23 Augusti anni Christi 1304, annis novem, septem mensibus et 22 praeterea diebus, patriarchatum tenuisse.

VII. Restat hic definiendus annus eventi notabilis a nostro historico relati l. 3 c. 24, quod sine dubio ad patriarchatum Ioannis Cosmae hic a nobis chronologica ratione definitum pertinet. refert loco laudato Pachymeres pueros quosdam, dum mense Septembri nidos columbarum in Catechumenensis scrutarentur, testas

reperisse intra quas Athanasius patriarchie excessurus scripta quaedam incluserat, prout idem narraverat c. 22 et 23 l. 2. his sic prolatis chartis turbatum vehementer Andronicum fuisse propter memoratum illic anathema ab Athanasio intortum in adversantes sibi. itaque allegasse certos homines ad Athanasium privatim in monasterio degentem, qui ex eo rescirent an et quo animo ista scripisset. his eum tradidisse scriptam, quo imperatorem omni exolvit scrupulo. scriptum autem istud fuisse consignatum nota temporis ait, mensis Aprilis et indictionis 11 (p. 256 v. 18). igitur id contigerit anno Christi 1298, quo certissimum est indictionem 11 fuisse numeratam Graecis a Septembri anni praecedentis, Latinis a kalendis Ianuariis. illud hic occurrit incommodum, quod literae istae Athanasii declaratrices mentis eius mense demum Aprili post inventionem chartarum absconditarum octavo consignentur, cum tota narratio historici demonstret multo brevius spatium intercessisse inter scrupulum insertum et evulsum animo imperatoris. omnino credo mendum hic esse in duobus alioquin optimis codicibus Pachymeris B et A diserte habentibus *μηνὶ Ἀπριλλίῳ*, et apud unum Vaticanum veram huius loci extare lectionem. in eo enim legitur *μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ια'*, hoc est *mense Septembri indictionis 11*. Septembris igitur initio anni Chr. 1297, quo iam Graeci indictionem 11 numerare suo more occupabant, repertae chartae istae fuerint, post paucos vero dies eodem mense literae Athanasii quas diximus conscriptae. fuit autem is annus Cosmae patriarchatus quartus.

C A P U T V.

De lunae defectione totali Constantinopoli visa die 14 Ianuarii anno Christi 1302, quam describit Pachymeres l. 4 c. 15.

I. Fuit Ioannis Cosmae patriarchatus alia quoque conspicuus coelesti nota, eo hic a nobis pertractanda diligentius, quod eius consideratio speretur redundatura in non vulgare stabilimentum chronologicarum huiusce totius historiae rationum. loco modo P 573 indicato, nimirum p. 806 v. 3, scribit noster historicus eodem anno cuius post aequinoctium autumnale cometa praecedente capite descriptus apparuerat, Ianuario corrente, cum primus lunae a novilunio progressus simul cum illo mense incepisset, eum planetam plenilunio in deliquium incidisse, prout imperatori praedixerant astronomicarum periti rationum, nempe ita ut obscurari coeperit fere tertia noctis hora, a parte disci lunaris Orientali, paulatimque per horae spatium caligine subintrante, prorsus intra umbram luna tota absorpta, nigra perstiterit horae triente. post quod resumens lento progressu, a limbo coeli parti Orientali obverso, perditum lumen, tota sensim hora tenebris emergens, pura

dentque plenum os, ut antea, lucens ostendit. his fere verbis auctor istud phaenomenum exprimit, quotus is annus ab orbe condito, qua solet interdum uti aera, numeratus fuerit tacens. consului ego super hoc domesticum oraculum doctissimi humanissimi mihiq; amicissimi patris Ioannis Baptistae Riccioli societatis nostrae, datis ad illum hinc Roma literis circa initium Aprilis anno Christi 1667. ad eas mutuam eius epistolam hic describere operae pretium duxi.

Epistola Ioannis Baptistae Riccioli soc. Iesu ad Petrum Possinum eiusdem societatis.

Reverende in Christo pater.

Pax Christi.

Cum Pachymeres l. 4 c. 15 narret visam Constantinopoli eclipsim lunae totalem mense Ianuario, hora noctis 3, ita ut luna post horam fere tota intra umbram telluris immersa fuerit et emergere visa sit ab umbra post horae trientem tandemque post horae intervallum tota emergerit, neque vero diem neque annum exprimat, sed solum id accidisse tempore Andronici Palaeologi referat, iubes me, pater doctissime et amantissime, inquirere ex mea Astronomia Reformata quoto Christianae epochae anno talis eclipsis contigerit; supponisque ex contextu rerum gestarum annum huiusmodi consistere inter 1298 et 1310 dictae epochae. ut votis tuis obsecundarem, examinaui plenilunia Ianuarii omnium praedictorum annorum; et respondeo distincte per tres conclusiones; supponoque pro certo, ex mea tum Geographia tum Astronomia Reformata, Constantinopoli altitudinem poli esse graduum 42 56, eiusque meridianum orientaliorem esse Bononiensi (cui affixae sunt meae tabulae) hora 1 min. 20 26.

I conclusio.

Inter annos Christi 1298 et 1310 nullus fuit, in cuius Ianuario fuerit plenilunium eclipticum, nisi anni 1301 1302 et 1303.

Ratio est quia, ut lunae eclipsis sit naturaliter possibilis, lunae distantia a propiore nodorum non debet excedere gradus 17 20, ut docui libro 5 Almagesti Novi. at in pleniluniis Ianuarii omnium annorum ab anno 1298 ad 1310, demptis annis 1301 1302 1303, luna distat a propiore nodo plus quam gradus 17 20, ut ex prima tabella infra scripta liquet. ergo etc. et ad id discernendum sufficit adhibere plenilunia media.

T A B E L L A.

P 574

<i>Anni vulgaris epochae Christi.</i>	<i>Menses.</i>	<i>Plenilunium medium Constantinopoli post meridiem.</i>	<i>Lunae locus versus tempore plenilunii.</i>	<i>Nodi Ω Borei locus versus.</i>	<i>Distantia lunae a nodo propiore.</i>
<i>Anni</i>	<i>Menses</i>	<i>Dies. H. s. ss.</i>	<i>S. Gr. Min.</i>	<i>S. Gr. Min.</i>	<i>Gr. Min.</i>
1298	Ianuarius.	28 8 48 51	4 15 46	0 20 59	65 4
1299		17 17 37 29	4 9 35	11 22 13	42 38
1300		7 2 26 7	3 28 42	11 13 27	44 45
1301	Ianuarius.	24 23 58 48	4 16 6	10 23 8	8 2
1302		14 8 47 26	4 1 26	10 4 22	2 56
1303		3 17 36 4	3 16 53	9 5 36	11 17
1304	Ianuarius.	22 15 8 46	4 4 23	8 25 16	89 7
1305		11 0 57 24	3 25 7	8 6 30	48 37
1306		0 8 46 2	3 17 32	7 17 44	59 48
1307	Ianuarius.	18 6 18 33	3 28 0	6 27 28	89 28
1308		8 15 7 22	4 0 9	6 8 39	68 30
1309		26 12 40 3	3 18 50	5 18 19	59 28
1310		15 21 28 41	4 3 31	4 29 33	26 1

II conclusio.

Ex tribus pleniluniis eclipticis mensis Ianuarii annorum Christi 1301 1302 et 1303 solum plenilunium anni 1302 respondet conditionibus a Pachymere relatis. plenilunia enim annorum 1301 et 1303 Ianuario facta neque totalem eclipsim cum mora notabili in umbra terrae habuerunt; neque aut initium in iis aut medium eclipsis fuit circa tertiam noctis horam, sed longe pluribus horis post. at eclipsis anni 1302 Ianuarii die 14 fuit totalis, cum insigni mora lunae in tenebris; et eius initium fuit prorsus hora tertia noctis Constantinopoli, ut patebit ex calculo infra scripto; et quoad hoc respondet exacte relationi Pachymeris.

III conclusio.

Recuperatio luminis post horae trientem asserta a Pachymere non fuit vera recuperatio luminis radiatorum solis directe lunam illuminantium, cum luna morata sit re vera in umbra terrae hora 1 42 24. sed ob radios solis refractos rubicunda coepit apparere, licet intra umbram esset, ut plerumque evenit in eclipsibus totalibus, iuxta ea quae demonstravi in 5 libro Almagesti Novi, c. 5.

P 576

C. A L C U L U S

eclipsis lunae totalis cum mora, visae Constantinopoli anno Christi MCCCII, Ianuarii die 14, nocte sequenti.

altitudo poli Constantinopoli.	Grad. 42 56.		
meridianus Constantinopolis orientior Bononiensi	hor. 1 20 26.		
tempus aequale plenilunii post merid.		hor. 10 37 32.	
tempus apparens plenilunii post merid.		hor. 10 25 20.	
		Signa	Grad. min. 1. min. 2
Solis verus locus in Aquario post signa	10 2	33	18
apogei solaris locus.	8 2	29	38
anomaliam solis aequata	6 29	55	58
lunae locus verus in Leone seu post signa	4 8	33	18
anomaliam lunae coaequata	5 29	14	44
nodi Ω borealis lunae locus medius	10 4	21	31
et nodi australis Υ	4 4	21	31
distantia lunae a nodo australi	0 1	18	13
verus igitur locus nodi Υ australis	4 4	15	46
lunae latitudo maxima	0 4	58	30
argumentum latitudinis verae lunaris	5 28	17	32
latitudo ergo vera et borealis lunae in medio eclipsis, seu in momento plenilunii	0 0	8	52
semidiameter apparens lunae	0 0	16	12
et diameter	0 0	32	24
semidiameter umbrae correctae in loco transitus lunae	0 0	47	43
scrupula deficientia	0 0	55	3
digiti eclipsati	20 19 4		
horarius lunae motus a sole	0 0	35	30
scrupula incidentiae aut repletionis	0 0	53	21
scrupula semimorae in umbra.	0 0	30	13
		die	horae min. 1 min. 2
semidiurnum tempus Constantinopoli	0 5	43	20
initium eclipsis in horis post meridiem	14 8	43	30
in horis noctis sequentis	14 8	0	10
initium totalis immersionis post meridiem	14 9	34	28
in horis noctis sequentis	14 3	51	8
medium eclipsis seu plenilunium post meridiem	14 10	25	20
in horis noctis sequentis	14 4	42	0
initium verae recuperationis luminis post meridiem	14 11	16	32

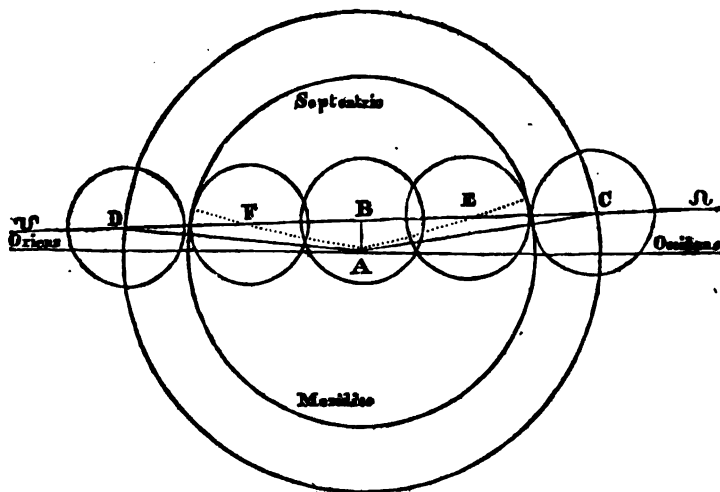
	die	hora	min. 1	min. 2
in horis noctis sequentis	14	5	33	12
finis eclipseos verus post meridiem	14	12	7	30
in horis noctis sequentis	14	6	24	10
tota mora lunae in umbra terrae	0	1	42	24
tota duratio eclipseis	0	3	24	20

Bononiae 16 Aprilis 1667.

R. V. Servus in Christo
Ioannes Baptista Ricciolus.

Hactenus epistola R. P. Riccioli, cui ad notitiam perfectam P 576 deliquii lunaris a Pachymere memorati nihil addi potest nisi forte typus eclipseos eiusdem, quem a summo amico talium peritissimo meo rogatu delineatum, hic, cum bona R. P. Riccioli venia, ne quid lector e solitis tali occasione praestari desideret, apponam.

Typus eclipseos lunaris visae Constantinopoli die 14 Ianuarii anni MCCCII.

- A centrum umbrae. CB media duratio hor. 1 42 10.
 B centrum lunae. BD idem.
 AB latitudo lunae borealis 8 52. CD integra duratio hor. 3 24 20.
 AC et AD summa semidiametrum, umbrae 47 43 et lunae EB media mora 51 12.
 16 12. BF idem.
 integra mora hor. 1 42 24.

III. Primus usus huius deliquii lunaris est certa indicatio anni, quo memoratus capite praecedenti cometa comparuit. ait Pachymeres eodem anno quo post aequinoctium autumnale visus

cometes fuerat; mense Ianuario conspectam eclipsim lunae. scribit et numerat more Graecorum. hi enim mundi annos, qua aera vulgo utebantur, a Septembri mense inchoabant. unde non est dubium quin per autumnum anni Christi 1301 nova illa cinita stella conspecta in coelo fuerit; quin a vernis mensibus eiusdem anni ad finem Septembris prodigiosa illa, quam describit historicus extremo c. 14, exarserit coeli ariditas, prata et segetes plantasque omnis generis adurens, puteos quoque perennes et vivas uberrimorum fontium scaturigines exsiccans. denique quod *inter haec*, hoc est circa hoc tempus, contractum historicus memorat p. 304 v. 3; Michaëlis despotae cum Terteris filia a cræle Serbiae repudiata connubium, ad hunc quoque ipsum 1301 Christi annum haud dubie pertinere putandum est. et confirmatur idem caractere chronologico, quo antè narrata superiori anno Christi trecentesimo supra millesimum vindicantur, refert siquidem Pachymeres p. 302 v. 8 patriarcham Ioannem Cosmam se contulisse ad Andronicum imperatorem, et cum eo simul ad Palaeologorum monasterium ivisse die 25 Octobris, quae tunc numerata fuerit feria hebdomadis tertia. nempe anno Christi 1300 bissextili cyclus solis 21 literas dominicales habet duas, C et B, quarum posterior cum insigniens 23 Octobris diem ostendat eam illo anno dominicam fuisse, demonstrat pariter 25 eiusdem mensis fuisse feriam tertiam. ac quia caetera eventa tum ante tum post istam eclipsim ea fere qua gesta sunt serie in hac historia referuntur, eorum ferme omnium verum tempus ex hac coelesti nota designari possit; quod facili experimento demonstrarem, si tanti esset in iis immorari diutius. sufficiat quod in eo genere ad lectoris solatium constimus capite ultimo huius Observationum libri tertii, ubi pleraque libris septem Pachymerianae de rebus Andronici historiae descripta sub unum velut aspectum in annos digesta coniecimus. est tamen ex istis eventis unum paulo intricatius implicatione casuum et ambiguis affirmationibus auctoris, quam ut relinqui a nobis, evolvere perplexitates chronologicas hoc loco professis, intactum debeat. esto igitur id argumentum capit sequentis.

C A P U T VI.

Intricatae rationes temporum circa Rontzerii ac Catalanorum res et acta explicantur.

I. Quae tribus ultimis libris huius historiae de Rontzerio, Pharenda Tzime, Mpyrigerio Tentza et quibusdam aliis Latinis ducibus, tum de militibus quibus praecerant, Catalanis et Amogabaris, primum auxiliariis infidis, deinde feris hostibus Andronici et Romanorum, referuntur, haud satis dilucide ordinata sunt ab historico, vel sub finem longi et laboriosi operis fesso, vel ob in-

dignationem in Catelanos et duces eorum, propter atrocissimas in suam gentem iniurias, numquam fere sine indicio perturbationis ex vehementi odio eorum recordante, ideoque imperfecte defungente distinctione et explicatione necessaria. huic ut pro virili medeamur incommodo, in gratiam lectoris studiosi confusam istam congeriem hic evolvere, et chronologica methodo suis acta eiusmodi et eventa singula alligare epochis aggredimur, initio a prima Rontzerii et Catelanorum e Sicilia in terras Orientalis imperii evocatione ducto.

II. Narrat l. 5 c. 12 Pachymeres: imperatorem parum praesidii adversus Persarum irruptiones in Orientales imperii regiones in Romana militia reperientem, ideoque respicere coactum externa auxilia, primum Pharendam Tzimem cum manu militum, quos e sibi subditis armaverat, suppetias ultro venientem grate excepisse; ac praeterea offerentem se ad idem per literas Rontzerium amplis conditionibus invitasse, quibus ille permotus postea cum magno navali exercitu venerit Constantinopolim. istius Andronicum inter et Rontzerium per literas invicem scriptas initae stipulataeque conventionis tempus non diserte notatum a nostro historico, ex causa, qua inductum ad eam tractationem Rontzerium ait, divinandum est. scribit autem ille Rontzerium ex milite templi post captam ab Aethiopibus (hoc est Saracenis duce Sultane Aegypti Melec Seraf dicto) Ptolemaidem, ditissimam et munitissimam urbem Phoeniciae (quod anno Christi 1291 die 18 vel, ut alii, 19 Maii contigisse accurate Spondanus illo anno docet ex scriptoribus illorum temporum) manu collecta sibi obnoxiorum, quaestuosam aliquandiu per illa maria piraticam fecisse, partisque magnis opibus ducem iam classis validae Fridericum Siciliam obtinenti (Theuderichum hunc perperam vocat Pachymeres) militarem longo tempore certi pactione stipendii operam navasse, P 578 bello quod ille adversus ecclesiam rebellis contra Carolum gerebat Apuliae regem. caeterum hoc tandem bello nuptialibus conditionibus dirempto, quibus Ecaterina regis Caroli filia regis Siculi fratri collocata sit, Rontzerium haerere amplius in Sicilia non valentem, quod eum Romanus pontifex dedi sibi puniendum a rege Siculo poscebat, pactum de quo diximus iniisse cum Andronico.

III. Ita ibi Pachymeres, in rebus quae de alienis terris aut gentibus obiter memorat, suo more balbutiens. voluit enim sine dubio illic indicare pacem factam anno Christi 1302 inter Carolum regem Neapolis et Fridericum in Sicilia dominantem, qua non Ecaterina sed Eleonora regis Caroli filia, non fratri regis Siculi sed ipsi Friderico desponsa coniux est, prout Fridericus ipse attestatur in instrumento conventionis istius publice per ipsum edito ad Castrum Novum die 19 mensis Augusti anno Christi 1302, indictione 15, quod totum recitat Odoricus Rainaldus eo Annali, unde manifestum est ab illo iam tempore institui coeptum esse

tractatum inter absentes, hinc Rontzerium inde Andronicum imperatorem, de auxiliari classe ab illo ad hunc adducenda. sane praesens status rerum impellere vehementer Andronicum ad admittendum oblatum auxilium debuit: eo quippe anno Michael Augustus iunior eius filius omnes secum imperii copias ductans ter- gum inhoneste Persis verterat, fugaque praecipiti se incluserat Magnesia, ubi et deserebatur a militibus et omnium rerum extrema laborabat inopia, cui subvenire Andronicus pater cummaxime cuperet, obstaculis ineluctabilibus prohibebatur, prout prius narra- verat ipse Pachymeres l. 4 c. 18, consequenter inde referens mi- serissimam desolationem omnium imperii regionum per illos Ori- entales tractus ex his secutam, praesertim post novam et incole- tam cladem Romanorum duce Muzalone heteriarcha, die 27 Iulii circa Bapheum prope Nicomediam a Persis duce Atmane illatam, quae l. 4 c. 25 describitur. extremis ergo mensibus an. 1302 et primis anni sequentis 1303 fuit conventio ista commeanibus ul- tro citroque nuntiis conclusa; rursusque aliquot inde mensibus in classis apparatus impensis, tandem ea mense Septembri Constau- tinopolim appulit.

IV. Mense inquam Septembri anni Christi 1303, diserte a- quidem attestatur Pachymeres p. 398 v. 6, insecuto mox Septem- bri, post mensem Augustum cuius die octavo terrae motus incipit quo subversa est Rhodus, appulisse Rontzerium Constantinopolim cum classe auxiliari, indictione secunda. verba eius sunt: *καὶ τὸν ἐπὶ τοῦτῳ Γαμηλιῶνα δευτέρως ἐπινημέσεως εἶδεν ἢ Κωνσταν- τίνου καὶ τὸν Λατίνου Ποντίφιον.* Gamelion, hoc est usque perpe- tuo Pachymeris Septembris, indictionis secundae, est sine ullo da- bio Septembris a quo incipit more Graecorum numerari Indictio secunda, indictiones autem, quas Latini a kalendis Ianuariis nu- merare incipiunt, Graeci semper a quarto retro mense inchoant, unde et initium ducunt annorum aerae suae a mundi principio juxta calculos ipsorum. unde cum viderimus superius n. 3 Fridericum literas publicas, quibus pacem a se cum Carolo rege Neapolis initam promulgavit, consignasse anno Christi 1302, die 19 Augusti, indi- ctione 15, intelligere debemus fuisse illam annum ultimam cycli indictionis complectentis annos quindecim, ita ut Septembri post illam Augustum mox secuto Graeci numerare primam indictio- nem coeperint, Latini vero id facere distulerint usque ad primum diem Ianuarii sequentis, quo Christi annus 1303 calculo ipsorum est initus. rursus huius anni Christi 1303 mense Septembri Graeci secundam indictionem numerarunt, dum Latinis indictio adhuc prima per spatium quadrimestre curreret. nec alius ab hoc Se- ptembris indictione secunda Graecis insignis reperiri hoc tractu temporum potest, nisi quis retrocedat annis quindecim ad annum P 579. Christi 1288, aut progrediatur pari spatio consequentis temporis usque ad annum aerae Christianae 1318, quorum item numerum

duorum mense Septembri apud Graecos *δεντάτη ἐπισημείωσις* secunda indictio numerari coepta est. quam vero est manifestum ad neutrum illorum annorum pertinere potuisse appulsum Rontzerianae classis Constantinopolim, tam certum haberi debet illum esse assignandum mensi Septembri anni Christi 1308.

V. At ecce hoc assertum tam diserta Pachymeris affirmatione constitutum contrario eiusdem testimonio evertitur. scribit ille in hunc modum p. 561 v. 13. *ambobus iam imperatoribus, seniori quidem tertium et vicesimum, iuniori autem duodecimum annum imperii evolvi contigit, quando etc.* eventa varia memorat, quae in illum inciderunt articulum temporis, quo Andronici annus imperii 23, Michaëlis autem eius filii 12 evoluti erant, hoc est, expleti numerabantur, sequentibus iam inchoatis. inter alia vero istius generis eventa paulo post recenset inclusionem Michaëlis Augusti iunioris intra Didymotichum, munitam arcem, in qua se necessario continebat, quod milites Romani, quibus praeerat, fracti animis ob acceptas clades, inde progredi et os hostibus obvertere non auderent. hostes hic non alios intelligere historicus quam Catelanos potest. et ipse statim clare de iis se loqui demonstrat, dum continue subiungit Andronicum experimentis evidentibus persuasum, vinci non posse Marte aperto suorum armis Catelanos, alias eorum debilitandorum aut alliciendorum ad conventiones pacis rationes iniisse. clades igitur, quarum Pachymeres hic meminit Romanis militibus exercitus, cui Michaël iunior Augustus in Occiduo tractu praeerat, a Catelanis illatarum, non aliae fuerint quam quae idem retulit l. 6 c. 30 et libri eiusdem c. 32, quorum in priori narrat progressum contra Catelanos aliquanto post necem Rontzerii Caesaris, Adrianopoli Pamphylum usque, Michaëlem Augustam iuniorem, cum toto Romano exercitu, partem huius sub tribus ducibus, Duca Umpertopulo et Bossila, contra Calliopolim misisse, ubi Catelani et Amogabari suas copias habebant: sed hi obiecta Romanis armentorum praeda, cum sic eorum ordines solvissent, immisso in discursantes inordinate equitatu fuderunt eos fugaruntque, ducentis interfectis, vulneratis ipsis ducibus. posteriori autem loco, nempe l. 6 c. 32, idem historicus fuisse describit commissum postea a Michaële Augusto, digestis in aciem universis Romanis copiis, adversus Catelanos praelium, eo successu ut Romanus quidem exercitus fugatus, ipse vero Michaël fortiter pugnans periclitatus de vita fuerit, et vix demique fuga ipse quoque servatus Pamphylum primum se receperit; paulo vero post, iuxta ea quae deinde c. 1 l. 7 noster idem auctor tradit, Didymotichum se transtulerit, ubi exanimatas metu ex cladibus acceptis Romanas copias intra muros munitae arcis continere cogebatur. id porro si contigit quando evolvebatur aut potius evolutus iam erat annus imperii Andronici vicesimus tertius Michaëlis duodecimus, oportuit sine dubio contingere anno Christi

1306: tunc enim Andronicus, cui primus a patris morte imperii agnus fuit 1288, vicesimum tertium principatus annum absolverat et vicesimum quartum inchoaverat, Michaël vero, cuius primus annus imperii cum patris undecimo Christi 1293 concarrat, principatus duodecimum annum evolverat, decimum tertium iniverat.

VI. Atqui cum hoc quidem constare nequit quod Pachymeres ex publicae memoriae conscientia, tamquam certissimum et a se visum, asseverat, Rontzerium mense Septembri secundae indictionis appulisse Constantinopolim. hoc nunc demonstratur ex serie ac nexu rerum intervallisque temporum diserte memoratis a Pachymere. Rontzerius Septembri secundae indictionis, hoc est an. Chr. 1303, in urbem appulsus ab Andronico magnifice excipitur, magnus dux creatur, uxorem ducit imperatoris neptem, Cyzicum in hiberna missus in digressu ab urbe a Genuensibus oppugnatur. haec narrata l. 5 c. 14 facile reliquum anni 1303 expleverint. igitur circa initium anni Christi 1304 excepti a Cyzicenis Catelani uberi et copioso hospitio, nihil minus cogitarunt quam cuius causa missi erant, Persas ulterioribus imperii provinciis infestos oppugnatum ire. itaque perstiterunt a vere illic ad *Arcturum*, ut scribit Pachymeres, hoc est ab Aprile ad Septembrem, quo mense oritur Arcturus stella *undecim diebus ante aequinoctium autumni*. verba sunt Plinii l. 2 c. 47. iis verbis significat historicus universam eos tempestatem aptam expeditionibus in stativis consumpsisse, non tam desidendo, quod ipsum esset flagitiosum, quam praedationibus ebrietatibus extorsionibus stupris et nullo non iniuriarum maxime intolerabilium genere miserrimos hospites vexando. quae scelera non ferens Pharenda Tzimes unus e Latinis ducibus, pars militiae istius, sed non subiectus Rontzerio, at sibi proprie auctoratos milites ductans, una cum iis recessit patriam repetens, ut tradit Pachymeres l. 5 c. 14. ea aestate per totam passim Orientalem imperii ditionem licentissime Persas barbari agebant ferebantque cuncta; quod fuse describitur a nostro l. 5 c. 21. quare sollicitati Rontzeriani, ut suppetias oppressis accurrerent, cum ab aliis tum a Marule imperatorio duce, qui cum aliquibus Romanis copiis admixtus Catelanis Cyzici degebat, variis semper praetextibus profectionem differabant. et cum ipse Marules cum suis, frustra invitato Rontzerio, adversus profectos in viciniam hostes movens prospere pugnasset, praeda quam de Persis ipse et eius milites tulerant, redeunti a Catelanis est extorta. cum propter haec et multa talia in aula nuntiata gravi Rontzeriani infamia apud imperatorem laborarent, profectus in urbem sub anni finem, ut videtur, Rontzerius facile omnia credulo et sibi addicto Andronico purgavit; grandemque ab eo pecuniam accepit in stipendia, ut aiebat, Alanorum, quos etiam admixtos suis Cyzici habebat, expendendam; et promissa ingentis alterius summae ex collatione tributorum intra quadragesimum inde diem nuzze-

randae, prout ex fide factum est. sicque onustus thesauris Rontzerius ad suos rediit circa initium veris an. 1305, ut apparet, mox videlicet, uti sperabat imperator, eos contra Persas ducturus. verum interim non pauci e Catelanis, convasata in naves praeda quam Cyzici et locis circumvicinis Romanos diripiendo corraserant, domos proprias iniussu repetierunt. inde secuta stipendiorum per Rontzerium iniqua divisio est, Italis large donatis, Alanis maligne aspersis imperatoria pecunia. hinc inter hos et illos ortae simultates diu suspicionibus odiisque rixisque inter ipsos mutuis exercitae sunt. per haec detrectata variis elusionibus in huius quoque anni aestatem expeditio in Persas est, Catelanis stativa commoda relinquere nolentibus, quantumvis urgente imperatore; quem maxime premebat obsideri coepta, Alisyrae Persae satrapae validis copiis, Philadelphia; quod sub autumnum an. 1305 evenisse crediderim.

VII. Iniit annus Christi 1306, quando sollicitus imperator pro Philadelphia iam acri fame laborante, frustra per missos et literas expertus duobus primis mensibus emoliri Cyzico Rontzerium, mense tertio socrum eius Irenen, Asanis viduam, sororem suam, ad eum allegavit nave celeri, quod factum ait Pachymeres p. 421 v. 21 *coepta iam hebdomada maiore sub finem Martii τῆς μεγάλης εβδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος.* haec characterem certum habent huius anni Christi 1306, quo Pascha incidit in diem 3 Aprilis; nec convenire superiori possunt, qui Pascha habuit die Aprilis decima quarta, unde finis Martii hebdomadam maiorem nequivit attingere. nihil omisit artis et industriae Irene ad persuadendum Rontzerio ut contra Persas tenderet. sed Catelani praetextus quaerebant haerendi loco sibi gratæ; interimque superbissime insultantes Alanis, in ipsos per iurgia minatos, gratatione nocturna irruunt; unde atroci commissa pugna vincuntur Alani, filio ducis ipsorum Georgi occiso. sed postridie, quae fuit dies Aprilis nona, vicissim insurgentes Alani circiter trecentos e Catelanis peremerunt. placatis utcumque Alanis, mense tandem P 581 Maio procedere coepit Rontzerianus exercitus e Romanis Catelania Alanis constans. haec ex Pachymere constant l. 4 c. 21. c. vero 23 idem memorat solutum Rontzerii adventu Philadelphiae obsidionem, commisso ad Aulacem praelio, ex quo vulneratus dux Persarum et Carmanorum Alisyras matura sibi fuga consuluit, Amurii suarum partium ducis castris se admovens. ex hoc successu late inclytus Rontzerius avarissime pecunias a Romanis extorquet, l. 5 c. 26, partem praedae deponens apud fidam sibi, ut putabat, Magnesiam, cuius occupatorem Attaleotam imperatori reconciliaverat. sed hoc ipso suctore Magnesieneses in Rontzerium rebellant, et ab eo totis viribus nequidquam oppugnantur. Alani ex eius castris fugiunt, l. 5 c. 31. Andronicus multis missis et literis frustra diu conatus Rontzerium a Magnesia oppu-

Georgius Pachymeres II.

gnatione avellere, tandem ei persuadet trisectum in Occiduum tractum, ut ibi copias cum prius eo profecto Michaële Augusto in-
 niore coniungeret. ergo ille cunctis Romanis regionibus qua-
 qua transiit vastatis, copias denique traducit partim Mitylene
 partim Lampsaco. Madytum et in alia continentis Occiduae
 loca, ubi Romanos hostiliter Catalani depraedati sunt. narrat
 haec Pachymeres l. 6 c. 8. quae sine dubio pertinent ad
 Octobrem aut Novembrem anni Chr. 1306, quando nondum An-
 dronicus 24, Michaël 13 imperii annum expleverant. unde ulti-
 mum id tempus est quo verum esse potuit illud quod scribit no-
 ster in fronte libri septimi: *ambobus iam imperatoribus, seniori
 quidem tertium, et vicesimum, iuniori autem duodecimum an-
 num imperii evolvi contigit.* progressi enim uterque multum
 erant in anno ille 24, hic 13, sed neuter illum absolverat: desi-
 nunt enim anni aequae amborum extremo Decembri. usus ergo
 repetitione quadam est dum ista scripsit Pachymeres, et retro ex
 ea quam tum tractabat memoria resiliit, insignire, ut opinor, ve-
 lens verum initium belli Catalanici, quod si quis recte consideret,
 ex hoc tempore processit. etsi enim adhuc Rontzerius et eius mi-
 lites se stipendiarios imperii ferebant, tamen non dubie apertam
 defectionem machinabantur, cuius certa indicia Genuenses degen-
 tes Galatae Andronico detulerunt, ut noster refert l. 6 c. 6 et 9.
 et sane res id ipsae loquebantur: nam ex hoc praesertim tempore
 relictæ oppugnationis Magnesias nihil minus contumaciae in im-
 peratorem, saevitiae in Romanos omnes Catalani monstrarunt
 quam ipsi hostes Persae barbari. ac quamquam eos Andronicus
 tractare adhuc ut socios pergebat, ignavo constrictus metu, tamen
 alter imperator Michaël pro veris eos, quales erant, palam habuit
 hostibus, adiungere illos sibi renuens iubente licet patre, et irruere
 in ipsos se paratum serens, ut docet noster l. 6 c. 8 et 13.

VIII. Verum quidem est geri coeptum a Catalanis in Roma-
 nos multo apertius et immanius bellum post necem Rontzerii, quae
 anno sequenti contigit. sed inde aliud non conficitur nisi duo
 quasi fuisse initia Catalanici belli, quorum alterum ad autumnum
 anni Christi 1306, alterum ad ver anni 1307 pertinet. unde cre-
 dimus Pachymerem cum secundo referendo se accingeret, in ipso
 limine libri 7 prioris epocham ex retro actis retraxisse, eique men-
 tione coniunxisse eventa multa, quorum quaedam posterioris erant
 memoriae, et non ad annum Andronici 23 expletum, 24 curren-
 tem, Michaëlis 12 expletum, 13 currentem, qui fuit Christi 1306,
 pertinebant, sed ad sequentem Chr. 1307, quo Andronicus 25,
 Michaël 14 iniverant. haec igitur solutio est obiectionis superius
 n. 5 propositae. concedo secuturum, quod opponitur, incomme-
 dum submotionis adventus in urbem Rontzerii retro in indicio-
 nem primam, si Michaëlis Augusti duplex a Catalanis clades et
 inde secuta eius intra Didymotichum inclusio in annum Andronici

23 expletum, 24 inchoatum, Michaëlis 12 evolutum, 13 initum conveniret. nego autem id ita esse, et aio commemorari tempus illud ex transacta memoria per anacephalaeosim; et ex multis P 582 eventis, quae simul ibi conglobantur, pleraque non illius esse anni, qui fuit, ut saepe dictum est, Christi 1306, sed sequentis 1307. nunc caetera quae ad Rontzerium pertinent reddamus.

IX. Satis diligens noster fuit in huius et promotione in Caesarem dignitatem et caede non multo post secuta referendis, adiunctis etiam notis temporis, sed quarum aliqua subobscura est. tradit Pachymeres p. 522 v. 4 Rontzerium ad se missa ab Andronico Caesareae dignitatis insignia induisse ac rite acclamatum Caesarem fuisse *die qua Lazari resurrectio celebrabatur*. hic dies in calendario Graecorum est sabbatum contigue praecedens dominicam palmarum. porro cum illo anno Chr. 1307 cyclum solis 28, lunae 15 numerante, dominica resurrectionis septiduo serior dominica palmarum inciderit in 26 Martii, sabbatum Lazari pridianum dominicae palmarum omnino fuerit 18 Martii dies. adiungit his noster historicus c. sequenti, hoc est p. 524 v. 12, novum Caesarem Rontzerium adeundum sibi putasse Michaëlem Augustum iuniorum, qui apud Adrianopolim castra habebat; praemissequae ideo ad illum Asanem uxoris suae fratrem, a quo ait primum indicium venturi Rontzerii perlatum ad Michaëlem *die octava supra vicesimam Boëdromionis*. Βοηδρομιῶνος τοιγαροῦν ὀγδόη λήγοντος ἤν. Boëdromion alibi semper a Pachymere dicitur Aprilis mensis. sed ne hic ita intelligatur, prohibet quod p. 525 v. 2 addit, *quarta feria post hebdomadam Thomae admissum fuisse ab Augusto Caesarem*. hebdomada Thomae est apud Graecos sine ullo dubio ea quae sequitur octavam Paschae, a nobis dictam *in albis* aut *quasi modo*; in qua dominica post Pascha prima Graeci item ut Latini, inter sacra recitant comma evangelii ex c. 20 Ioannis, quo narratur dubitatio Thomae apostoli de resurrectione Christi convicta curataque tactu sacrorum eius vulnerum, unde nomen hebdomadis Thomae contiguus isti dominicae diebus usu Graecorum adhaesit. manifestum porro est hebdomadam Thomae illo anno, qui, ut ostendimus, Pascha 26 Martii habuit, sequi non potuisse diem 28 Aprilis. sed neque sequenti anno Christi 1308: nam hoc Pascha in Aprilis 14 incidit. igitur aliud quam Aprilium nomine Boëdromionis hoc loco expressit Pachymeres. nec est novum illum variare in appellationibus mensium, utpote quem certo deprehenderimus Ianuarium, quem solet vocare *Hecatombaeonem*, aliquando *Lenaeonem* appellasse, et Augustum, cui consuevit Posideonis nomenclationem adaptare, semel designasse vocabulo *Maemacterionis*, quo alibi est solitus Ianuam exprimeret, itaque necessario intelligendum *Boëdromionem* nunc Pachymeri Martium dici, cuius die 28, tertia post Pascha feria, monitus de Rontzerii adventu Michaël, ubi enim se benevole excepturum de-

clarasset, dedit se hic in viam, et nono ab hoc die, feria quarta hebdomadae Thomae, primae post Paschalem, admissus est. fuit ea dies Aprilis quinta. sexta insequenti Caesar Rontzerius una cum Augusto Michaële in urbem Adrianopolim solemniter ingressi sunt. sed paulo post idem Caesar in limine cubicali Augustae, quam salutatum ibat, ab Alanis necem filii Georgi Cyzici a Catelanis patratam ulciscens interfectus est, prout l. 6 c. 24 distinctius narratur.

P 583

CAPUT VII

Quae Pachymeres in utraque parte huius historiae sparsim tradit de rebus et principibus Muguliorum, ex monumentis Arabicis illustrata, ordine temporum digeruntur.

I. Muguliorum imperii late per Asiam ab anno Christi circiter ducesimo supra millesimum ad millesimum trecentimum quadragesimum clari, sed quod iure nonnulli questi sunt, Graecis Latinisque scriptoribus nimis perfunctorie memorati, non facile quisquam alius horum temporum nota per Europam lingua usus historicus crebriorem distinctioremque suis scriptis mentionem inseruit quam Pachymeres hic noster. cui propterea illustrando addictam dudum habens operam, fugere salvo officio non potui, quin illigare certa ratione chronologica conarer quae varie ille ac confuse indicans passim de Muguliis plurima congerit; ad quod parum utique subsidii in Graecis Latinisque historicis reperiens consulere sum Arabas coactus. ex his Gregorius Abulpharagius; Christianus auctor accurati Chronici, nuper ex Arabico Latinitate donati atque utroque coniunctim idiomate Londini editi ab Eduardo Pocockio, in hoc de re literaria optime merito, me, quod grate fateor, iuvit insigniter. vixit et scripsit is chronographus, prout colligitur e variis eius operis locis, incipiente dominari Constantinopoli domo Palaeologa, sub primis eius nominis imperatoribus Michaële et Andronico seniore, quorum acta duorum Pachymerianae huius historiae voluminum argumentum sunt: scripsit autem et ad rerum vere gestarum exactam indicationem et ad temporum ordinationem, quantum ex collatione cum optimis quibusque explorare potui, fidelissime. quare accuratatione quam praestat in iis quae possunt alieno testimonio coargui, dignus videtur cui fides secure habeatur in his quae affirmat solus.

II. Hic igitur sui Chronici in Arabico quidem contextu p. 427, in Latina vero interpretatione p. 280, ait anno Hegirae 599, cuius initium fuit dies 20 Septembris in anno aerae nostrae Christi vulgaris 1202, coepisse imperium Mogulensium, desiisse autem imperium Praesteiannis sive Presbyteri Ioannis. Ioannes erat commune nomen principum latissime quondam dominan-

tium super Scythas Asiaticos, ad montem Imaum, adeo ut quidam scribant duos et septuaginta reges ipsis aliquando fuisse vectigales. Christianam autem religionem, sed iuxta Nestorii haeresim, colebant, crucemque in bellis prae se duplicem ferebant, alteram auream alteram gemmeam. huic imperio qui ultimus praefuit, ut docet Abulpharagius, praeter commune Ioannis nomen proprie *Ung Chan* vocatus, cum quendam Tamuiinum nomine, quo fuerat usus diu, in bellis praesertim, strenuo et felicissimo ministro, calumniis aemulorum invisum sibi factum comprehendere aggrediretur, ab eo fortissime repugnante victus ipse occisusque est. quo tempore quidam inter Mogulenses magnae auctoritatis, apparuisse sibi deum affirmans, et declarasse electum a se Tamuiinum in quem orbis terrarum imperium atque in eius posteros transferre decrevisset, universam illi conciliavit Muguliorum gentem; cuius consensu creatus imperator, a deo ipso, ut ille quem dixi fanaticus aiebat, impositum ipsi accepit *Gingischanis* nomen. hactenus Abulpharagius, cui satis consentaneus noster Pachymeres priore tomo c. 4 l. 5 legislatorem Tocharorum, qui se ipsi Mugulios nominant, nomen habuisse *Tzinciscanis* asserit, addens eum ex fabro ferrario ad imperium evectum. tum eorum instituta mores et acta fuisse memorat, sedem etiam novi huius imperii indicans, Portas Caspiae, qui locus in Mediae ac Parthiae confiniis situs est.

III. Pergit Abulpharagius, referens anno Hegirae 600 captam a Latinis Constantinopolim. est annus Hegirae 600 in aera Christi 1203, sed a die dumtaxat decima mensis Septembris Iuliani, quam in diem neomenia Muharram primi Arabum mensis incidit. cum autem nos demonstraverimus tomo superiore occupatam a Latinis Constantinopolim fuisse die 12 Aprilis anni Christi 1203, eam epocham retro trahere aliquot mensibus cogimur, et ad quadrimestre ultimum anni Hegirae 599 conferre, ut magnae illae conversiones duae, imperii a Praesteiannensibus ad Mugulios translatae et redactae in Latinorum potestatem metropolis imperii Graecorum, in unum eundemque aerae Arabicae, quam *Hegirae* vocant, annum undesexcentimum convenerint. anno inde 606 Hegirae, qui iniit 6 Iulii anni Chr. 1209, Gingischanes imperio suo subiunxit regiones Caracathaeae, quae videntur Tartarorum Sinensi regno confinium. anno Heg. 610, cuius est initium a Maii 23 anni Christi 1213, Gingischanes bello indicto Sultani Mohamedi, in ultionem iniustae necis quorundam mercatorum, urbem maximam Otraram post quinque mansium obsidionem vi cepit cum infinita hominum caede, ut et anno 617, cuius kalendae in 8 Martii incidunt, Bocharam et Samarkandam urbes longe amplissimas, quarum huic praesidio fuisse imposita a Sultane Mohamede centum viginti equitum millia tradit Abulpharagius. sed his praelio cruentissimo profligatis dedita

P 584

et direpta Samarkanda est, triginta hominum millibus occisa, totidem in servitutem abductis.

IV. Anno Heg. 618, ineunte a Februarii 25 anni Christi 1221, Balkam Talakanum et Albamiyanum, reliquas e Chorazani ditione civitates opulentissimas et munitissimas, expugnavit Gingischanes, et ad Sendiam amnem acie lalalodinum vicit, huius tamen admirans praedicansque fortitudinem, quod cum illum vivum ad se perduci iussisset, is e strage circa se suorum intelligens quare sibi hostes parcerent, eques fluvium tranavit, et ex eo medio natans conversus sagittam est ei aculatus in Mogulensem contigisse hoc ait Abulpharagius mense Raiebo, qui in anno Arabico mensis septimus est, ex hoc miro successu fortitudinis lalalodini natum asserens proverbium Arabicum, quo dici solet *se ve ad Raiebum, et videbis mira*. ex occasione hic ponam experimentum consensionis Abulpharagii cum nostris chronographis a me cum voluptate observatum. ait hoc eodem anno Heg. 618 Sultanem Aegypti Damiatam de Francis recuperasse die Mercurii, Raiebi 19, postquam in ea substitissent Franci annum integram et undecim menses. vix alius eventus est cuius plures et certiores e nostris spectatae fidei scriptoribus habeamus auctores. Ioannes de Vitriaco, Sanutus, S. Antoninus, Nauclerus, Bledus, Aemilius et alii summa concordia memorant anno Christi 1219, nonis Novembris, post menses octodecim obsidionis captam fuisse Damiatam ab exercitu cruce signatorum; eandem autem Sultani redditam anno 1221, die natali B. virginis Mariae octavo Septembris. vides quam exacte tempus detentae a Latinis Damiatae definit Abulpharagius anno uno et undecim mensibus. nunc inquirendum an pari fide feriam quartam et 19 mensis Raiebi diem isti restitutioni assignet. hic 618 Hegirae annus Muharrami primi sui mensis kalendas, ut dixi, habuit eodem die anni Iuliani aerae Christi 1221 qui vicesimus quintus Februarii numeratus est. hinc patet kalendas Raiebi, septimi, ut monuimus, Arabum mensis, in diem Augusti vicesimum primum illo anno incidisse. ex die Aug. 21 si novendecim dies numeres, pervenies ad octavum Septembris. de quo si velis scire quota feria fuerit, quaere quotus isto anno numeratus fuerit cyclus solis. fuit annus Christi 1221 periodi Iulianae 5984. divisus hic numerus per 28 reliquos facit 26, qui fuit cyclus solis huius anni. cyclo autem solis 26 competit litera dominicalis C. quae cum in Iuliano kalendario respondeat diei quintae Septembris, ostendit illam eo anno fuisse primam feriam, ac consequenter diem octavam eiusdem mensis diem Mercurii, ut Abulpharagius notat, sive feriam quartam, necessaria esse debuisse.

P 585

V. Anno Hegirae 624, cuius Muharram incepit a die 22 Decembris anni Christi 1226, mortuus est Gingischanes primus imperator Mogulensium die 4 mensis Ramadanii, noui ordinis in

anno Arabico. incidit ea mors in autumnum anni Christi 1227. addit Abulpharagius imperasse illum circiter viginti quinque annis; quod verum est, cum, ut vidimus, imperare coeperit anno Christi 1202, Hegirae 599. anno inde Hegirae 626, cuius Muharram incepit a die 30 Novembris anni Christi 1228, congregatis comitiis univerrae gentis Mugulicae ex testamento Gingizchani creatus est imperator Ogtai tertius eius filius, qui prae modestia per dies quadraginta recusans, quod suos patruos aut fratres natu maiores praeferebat sibi diceret, tandem consensu victus, ab Utacino patruo et Iogtai fratre maiore collocari se in throno passus cognomen ab iisdem impositum *Kaan* accepit. anno Hegirae 627, cuius kalendae Muharrami occupant diem vicesimum Novembris Iuliani anno aerae Christi 1229, expeditionem suscepit novus imperator Mogulensium *Kaan* in regem Cathaiae. Cathaia porro quid fuerit, qui ex hoc discere auctore idoneo malet quam e nugacibus fabellis inestitorum illudentium credulitati vulgi, non dubitabit amplius quin Sinense regnum, hodie in Europa notissimum navigationibus Lusitanorum, id ipsum re vera sit cum eo quod Aiton Armenus, Paulus Venetus, et si qui alii scriptores rerum interioris et maxime Orientalis Asiae, nomine Chatai significarunt. docet enim hic Abulpharagius *Altun Chan* ea tempestate Cathaiae regem in urbe sua primaria *Nam Cinc*, sive ut vulgo alii scribunt, *Namquin*, expectasse successum irruptionis huius Tartaricae, misso ad arcendos finibus Mogulenses centum millium fortissimorum militum exercitu. sed has copias a Kaane, numerosissimas per se ductante Mogulensium legiones, cruentissimo fuisse praelio deletas, alia longe sperans, inopinatissime *Altun Chan* audivit, inde adeo consternatus ut filios et uxores in suo secum palatio incenderit, ne vivus in Mogulensium manus veniret; qui paulo post venientes et *Namquinum* et caeteras maximas Cathaiae urbes sibi subiecerunt. notissimum porro est *Namquinum* nomen esse alterius urbis regiae imperii Sinarum, quam tum fuisse captam a Tartaris videri incredibile non debet, cum hac nostra aetate similem irruptionem Tartaricam in Sinense regnum contigisse certissimis nuntiis cognoverimus; qua etiam haec eadem *Namquensis* civitas capta et vastata fuisse disertissime traditur, itemque altera *Pequinum*, ubi deprehensus Sinensium rex non minus tragico quam tunc *Altun Chan* exitu desperationem ostendit. nam ne victoribus ludibrio esset, nubili prius filia obtruncata, sese ipse ex arbore suspendit, anno Christi 1644, ut legitur in historia *Martini Martini* nostri testis paene oculati hac de re edita, quae et eadem ex eius ore et *P. Michaëlis Boymi* item nostri, hic Romae dum visa referrent audivimus. sed et Cathaiam non aliud esse quam *Sinam*, missus Goa an. Christi 1603 16 Ianuarii *Benedictus Goëz* noster ad hoc ipsum explorandum, trienni peregrinatione cla-

rissimeprehendit, in urbem Sinensis regni Succum sub finem anni Christi 1605 perveniens. denique id ipsum diserte Abulpharagius alibi testatur, nempe p. 351 huius ipsius sui Chronici.

VI. Hic caetera breviter secuadi Mogulensium imperatoris P 586 acta reddemus, eo libentius quod quae horum proxime occurrunt, illustrandae huic nostrae Pachymerianae historiae non parum accommodata deprehenduntur. reversum e Sinensi expeditione Kaanem Abulpharagius memorat *Batu* sive *Batuo*, Tusbi fratris sui natu maximi nuper mortui filio, numerosas et validas dedisse copias, cum mandato expeditionem suscipiendi in tractus septentrionales et subingandi Sclavoniam, Alaniam, Russiam, Bulgariam. hisce obtemperans mandatis Batuus ingentes mortaliu strages edidit: nam, ut ibi ait Abulpharagius, cum Kaan proficiscentibus ad hoc bellum militibus edixisset ut hominum quos quisque occideret aurem dexteram, ad indicium numeri, recisam e cadavere secum auferret, qui ferali huic censui habendo praefecti erant, ducenta septuaginta hominum millia totidem exhibitarum dextrarum auricularum argumento compererunt neci tradita fuisse. addit Arabs chronologus, re bene in Sclavonia gesta, decrevisse Batuum adoriri Constantinopolim, et eo animo in Bulgariam movisse. sed illic habuisse obvios Francorum reges, hoc est duces Latinorum qui tunc Constantinopolim tenebant, qui frequentibus praeliis victos Mogulenses *terga dare coegerunt* (verba sunt Abulpharagii) *adeo ut ab his incursionibus reversi Mogulenses haud iterum ad hunc usque diem Graecorum Francorumve regiones aggressi fuerint.* tali narratione multorum annorum bella et incursiones in varias imperii Romani Orientalis partes, diverso successu a Mogulensibus tentatas, in nui satis apparet; unde non vana coniectura sit hunc circummigrantem Romanis provinciis Tocharicum tumultum, ab anno circiter Hegirae 628 ad 638, hoc est ab anno Christi 1230 ad 1240, inquietasse, partim Nicaeae dominantes Graecis Lascarim, aut Batatzam, partim imperantem Constantinopoli Balduinum eius nominis secundum. fortius porro ac felicius restitisse Tocharis Latinos quam Graecos eo bello, quod forte parum candide Pachymeres dissimulavit, diserte hic affirmat Abulpharagius. ex quo etiam discimus debuisse Graecos fortitudini Latinorum, victoriis in Bulgaria de Mogulensibus relatis probatae, recessum Tocharorum ab ipsorum finibus; a quibus bello tentandis nisi terrore Latinorum cohibiti temperassent, quantum profecturi forent, consternatio Graecorum ad solam mentionem belli Tocharici saepe ac fusc a Pachymere memorata satis augurandum praebet. huc enim sine dubio pertinent quae ille vol. I p. 133 v. 10 narrat de terrore imperatorum Nicaensium, quoties rumor Tocharorum increbuerat; tum quae p. 149 v. 6 refert de consternatione Panica Nicaeae urbis ad ortum ex vano murmur irruptio-

nia horum. videntur autem repulsi metu a Romanis tunc provinciis Mogulenses incubuisse in Persidem; ubi navasse ipsos operam, Calypha illic dominante victo et oppresso, narrat ibidem fuisse Pachymeres p. 133, adiungens hos in Perside belligerantes Tocharos vulgo *Atarios* vocatos. quod nomen forte haud temere suspicetur quispiam e nomine ducis ipsorum detortum, ut qui se ipsi *Batuarius* a *Batuo* dicerent, quod huius auspiciis militabant, populari corruptione vexatarum ab ipsis linguae diversae gentium *Atarii* nominarentur.

VII. Interim quae alii Mogulensium duces alibi egerent exequens Abulpharagius, tradit anno Hegirae 633, cuius est initium a die 16 Septemb. anni Christi 1235, captam fuisse a Mogulensibus Cermalisam urbem maximam in regione Arbelae, et anno sequenti ipsam Arbelam post quadraginta dierum obsidionem, magna pecunia taxatam. anno Hegirae 635, Christi 1237, ab Augusti mensis die 24, Mogulenses in Bagdadi fines procurrentes primum acie victi sunt, sed postea cum novis copiis redeuntes, ad locum Canekinium vocatum, Bagdadensium exercitum cruento praelio profligarunt. anno 639 Hegirae, Christi 1241, a die 12 Iulii, Mogulenses duce Iarmaguno urbem Arzen Rumam vi ceperunt. anno Heg. 640, Christi 1242, a kalendis Iulii, Mogulenses Sultanem Giattodinum acie vicerunt, eius urbes Sivasam et Caesaream et Azenganum ceperunt, et his malis fracto Sultani tributum imposuerunt. anno Hegirae 643, Christi 1245 a Maii 29, Kaan secundus imperator Mogulensium vivere desiit, designato prius successore et accersito ad hoc, dum adhuc viveret, Cayuco suo filio; qui in itinere nuntium accepit de patris morte. mater Cayuci, dicta *Turacina*, quae *Chatun*, hoc est *domina* sive uxor primaria, Kaanis fuerat, imperium administravit, donec comitia gentis universae convenirent. anno Heg. 644, Christi 1246 a Maii 19, celebratus est magnus conventus principum et ducum Mogulensium *tempore verno*, ait Abulpharagius, hoc est, ut opinor, mense Aprili anni Christi 1247, adhuc currente 644 Hegirae. his comitiis Cayucus filiorum Kaanis natu maximus, non sola aetatis praerogativa aut patris iudicio sed et praestantium virtutum ac dotium merito praelatus Cubano et Siramuno minoribus fratribus, imperator declaratur; titulusque ipsi additus est Cayuc-Chanis. hic duos praecipuos ministros Christianos habuit, quorum alteri *Kadako*, alteri *Ginkai* nomen fuit; quorum favore episcopi et monachi a Cayuc-Chane matre ipsius universaque regia familia impense honorabantur. unde contigit adeo illic crescere Christianam religionem, quantum his verbis Abulpharagius ostendit, *factumque est iniquens imperium Christianum, et magni habitae sunt gentes quae huic religioni nomen dederunt, e Francis, Russis, Syris et Armenis. ac eo redacti sunt tam melioris notae quam e plebe Mogulenses aliique iis*

permisti, ut inter salutandum dicerent barech mor, quod verbum est compositum Syriacum, sonans benedic domine. ad huius ego Mogulensis imperatoris Cayuc-Chanis tempora referendum puto quod Pachymeres narrat, tomo priore c. 3 et 4 l. 5, de Noga uno e ducibus exercitus quem a Kaane secundo imperatore Mogulensium missum diximus in septentrionales tractus ad eos subiugandos, praeposito cunctis Batuo fratris sui filio, a quibus Sclavoniam et Russiam fuisse occupatas superius n. 6 huius c. ex Abulpharagio indicavimus. sed improspere a Mogulensibus tentato Constantinopolitano imperio propter acres in ipsos impetus victoriasque Latinorum Byzantii dominantium, Batuus non ab iis solum sed et a Graecis lacessendis abstinens, cum praecipua parte copiarum videtur in Persidem primum, deinde ad suos in Orientis interiora recessisse, proxime ad Cayuc-Chanis sui propinqui comitatum, relicto in Sclavonia et Russia, qui parta illic tueretur, Noga. hic autem, ut refert Pachymeres, cum suctis ex indigenarum iuventute in suos mores traducta copiis satis se instructum putaret ad defendendas suis auspiciis uberes eas fertilesque regiones, ex praefecto se principem supremum declaravit, obedientia deinceps Mogulensibus imperatoribus negata. quam contumaciam diu impune tulit, aut negligentibus eam rem illis, aut non sufficientes rebelli domando copias contra Nogam mittentibus; unde illum in principatu perfidia quaesito corroborari contigerit florereque potentia; qua motus Michael Palaeologus recuperata Constantinopoli totum Orientale imperium obtinens, eius amicitiam et affinitatem ultro ambierit, data Noga in uxorem propria filia Euphrosyne, prout fuisse narrat noster c. 4 l. 5 partis prioris, ubi possessione diuturna et crebra prosperitate successuum, partim in eludendis arte ac dolo, partim in vi repellendis conatibus dominorum veterum fugitivum repetentium, sensim fuisse confirmatam Nogaie dynastiam Pachymeres insinuat. unde non incongrue suspicari licet, ab anno maxime Christi 1250, quo Batuus, ut mox dicemus, negotiis maioribus reipublicae Mogulicae a cura septentrionalis limitis avocatus in longum tempus est, coepisse Nogam res illic suas agere; perseverasseque crescendo semper, quousque duodecim post annis, anno scilicet Christi circiter 1262, eum talem imperator Michael iudicaverit cuius affinitas intima, qua tunc eum sibi generum faciens admovit, et honori et praesidio rebus suis futura videretur.

P 588

VIII. Anno Hegirae 647, cuius primus dies fait sextus decimus Aprilis Iuliani anno Christi 1249, mortua primum Turaciae matre dilectissima Cayuc-Chanis, ipse prae dolore locum mutans in itinere versus partes Orientales fato functus est, nono die Rabiae prioris, tertii mensis in anno Arabico, hoc est die quinquagesimo septimo a kalendis Muharrami, quae nota numeri diem Iunii undecimum designat. turbatis eo inopinato casu Mo-

gulensium rebus, tota cura imperii ad Batuum e stirpe Gingizchanis natu maximum devoluta est. is per interregnum regimine in manus sumpto dabet operam congregandis de more gentis comitiis; quae res ob distantiam locorum, principumque ac ducum occupationes in provinciis, longiores nunc solito moras habuit. in hunc eundem annum recte ac consentanee nostratibus chronologis confert Abulpharagius priorem in Syriam et Aegyptum expeditionem Sancti Ludovici, quem sono vocis fama iactata in literas Arabicas coniecto *Redefrans* appellat. ab hoc refert captam Damiatam; tum caetera de illo eadem plane parique ordine ac nostri exequitur historici. quae obiter, ad specimen veracitatis huius Chronici, tanti fuit indicasse. anno dehinc Hegirae 648, cuius kalendae Muharrami a die Aprilis quinta procedunt in anno aerae vulgaris Christianae 1250, evoluta iam biennio a morte Cayuc-Chanis, cernens Batuus frustra se hactenus laborasse in accersendis e longinquo cogendisque in legitima comitia Mogulensium principibus, de consilio praesentium, et assensu absentium per missos et literas declarato, Munkakaum e Gingizchanis stirpe magnis dotibus insignem rite imperatorem declaravit, adiuncto ei Kaanis titulo. neque hic tamen prius quam verno tempore anni sequentis, Hegirae 649, in solio solemnibus ceremoniis collocatus est. incepit is annus Arabicus a die 26 Martii Iuliani in anno Christi 1251. unde intelligimus auspicia imperii Munkakai Kaanis, diei nono Rabiae prioris, ut diserte asserit Abulpharagius, affixa, exacte procedere a kalendis Iunii Iuliani anno Christi memorato 1251. videtur hic Munkakaus Kaan aliquid, quod observare nostra interest, primus innovasse in regimine imperii. adscivit enim sibi veluti collegas e suis fratribus septem duos natu maximos *Kobla* et *Hulacu*; quorum priorem in ultimos Orientis fines, Cathaiam videlicet et Sinenses provincias misit tuendo illic Mogulensis imperii limiti, alterum *Hulacu* moderandis Occiduis tractibus imperii eiusdem, hoc est regionibus Persidis Babyloniae et aliis Romano imperio confinibus, praefecit suprrema potestate, quam multis annis illic exercuit; unde a Pachymere vol. I p. 174 v. 5 Χαλαῦ *Chalau* (nam ita *Hulacu* vocabulum deformat) ἀρχῶν Τοχαροῦν *princeps Tocharorum* absolute dicitur; et apud Abulpharagium p. 337 consiliiarii Caliphæ Bagdadi, de modo resistendi copiis ingentibus quas *Hulacu* ductabat deliberantes, eum *regem praepotentem* vocant. videtur ad id consilium partendi cum fratribus imperii Munkakaus Kaan descendisse, ductus experientia quam esset difficile tot tam late patentes provinciis unum regere. anno quippe secundo sui imperii, Hegirae 650, cuius kalendae Muharrami processerunt a die 14 Martii Iuliani in anno Christi 1252, is vix salvus effugerat coniurationem adversum se validam principam suae gentis, post quam oppressam statim refert Abulpharagius destinatos ab eo *Koblam* fratrum

maximum in partes Cathaiae et *Hulacu* secundum ab hoc, in Occiduum Mogulensis imperii limitem.

P 589 IX. Anno Hegirae 651, cuius primus dies in anno Iuliano aerae Christi 1253 est tertius mensis Martii, capessivit *Hulacu* sive *Chalau* commissam sibi anno superiore praefecturam provinciarum Occiduarum Mogulensis imperii, ad quas profectus est ducens exercitum numerosissimum atque lectissimum: nam e singulis decadibus militum duos elegit. suppeditavit etiam ei *Munkakaus Kaan* ingentem apparatus armorum et machinarum cum fabris earum. duxit quoque secum *Hulacu* filium suum natu maximum (*Abakam*, inquit *Abulpharagius*: est is sine dubio quem *Pachymeres Apagam* vocat) et primariam uxorem Christianam *Dukusam* nomine. quae cuncta iuvat memorare, quoniam iis quae de *Chalau* *Pachymeres* tradit fidem adstruunt. annis Heg. 653 et 654 recenset *Abulpharagius* quaedam acta *Hulacu* satis conspicua, sed parum ad nos pertinentia. unde ad annum Heg. 655 promovemus gradum: in eo quippe nimis etiam multa ad nos spectantia *Abulpharagius* memorat. incepit is annus Arabicus a die 19 Ianuarii anni Chr. 1257, unde totus fere cum hoc commensuratur. eo scribit *Abulpharagius* p. 334 et deinceps aegrotasse *Theodorum imperatorem Graecorum in urbe Nicia*; interimque vexasse patricium quendam e suo comitatu *Michaëlem cognomento Palaeologum*, quod e quibusdam vicinibus quae ferebantur suspectaret regnaturum; iussisse illum in territorii *Thesqalonicensis* castro quodam comprehendi, ducique in carcerem a quodam *Gadino*, qui tamen ei praedixerit imperium, exequendo nihilominus iussum imperatoris *Theodori*. hunc addit adducti ad se *Michaëlis* misericordia motum eum liberasse, et tutorem parvo, quem relinquebat, filio *Calo-Ioanni* vocato praefecisse. ac paulo post mortuum in monasterio *Magnesiae* fuisse sepultum. addit *Muzalonis* caedem, *Michaëlis* *Palaeologi* promotionem ad imperium, circumscriptionem pueri *Calo-Ioannis*, eiectionem *Arsenii patriarchae* in exilium iussu *Michaëlis*, quod is ipsum de pupilli oppressionem reprehendisset; denique accumulata super omnia recuperationem urbis *Constantinopolitanae* et eiectionem ex ea *Latinorum*, modum rei gestae referens, in quo, ut et superius memoratis, quaedam non adeo magni momenti discrepantiae a *Pachymeriana* narratione facile cum deprehendi tum corrigi poterunt ex collatione cum l. 1 partis prioris huius nostrae historiae. unum necessario hic emendamus, quod ait spatium temporis, quo urbs *Constantinopolis* tunc Graecis reddita permansit in potestate *Latinorum*, fuisse annorum circiter quinquaginta trium. verius quippe *Georgius Acropolita*, quem descripsimus et recte numerasse demonstravimus priorum *Observationum* l. 3 c. 4 n. 3, detentam a *Latinis* *Constantinopolim* per annos octo supra quinquaginta affirmavit,

cum ab iis expugnata fuerit anno Christi 1203 die 12 Aprilis, et Graecis reddita anno Christi 1261 die 25 mensis Iulii. fraudi nimirum Abulpharagio fuit, quod haec cuncta, prout simul audierat, uno fasce in annum sui Chronici unicum congegessit; quae si distinxisset, perducturus fuerat ad annum Hegirae 659, cuius kalendae Muharrami cum inierint a die sexta Decembris anni Christi 1260, maiori sui parte annus ille Arabicus cum Iuliano in aera nostra vulgari 1261 concurrat.

X. Ignoscamus autem, censeo, Abulpharagio culpam istam qualemcumque confusorum in unum annorum quatuor, quam excusat in homine Arabe peregre degente vix evitabilis ignorantia rerum Graecarum haud per se magnopere insignium et locis a commercio abruptis transactarum, cum praesertim eodem tempore mentes ad se omnium per interiorem Asiam raperent prodigiosi Mogulensis imperii sub auspiciis *Hulacu* sive *Chalau* progressus, nec iis apertum alia longe minora distinctius observandi relinquerent. nam statim post annum illum Hegirae 655, quo segrotasse Theodorum Graecorum imperatorem tradit Abulpharagius, non male ad nostram chronologiam tomo priori c. ultimo l. 3 Observationum expansam. etsi enim illic nos anno Christi 1258, respondente anno Hegirae 656, primam morbi Theodori mentionem posuerimus, quod tunc ingravescere magis coeperit, superius tamen inolevisse non negamus: immo id historiae series indicat. statim, inquam, post, nempe anno Hegirae 656, cuius fuit initium dies Ianuarii octavus in anno Christi modo memorato 1258, Hulacu mense ipso anni primo Muharramo oppugnavit expugnavitque vi summa urbem longe maximam Bagdadum, olim Babylonem dictam, metropolim regni Caliphae. quo in ordinem redacto, ditoneque eius in imperii Mogulici provinciam conversa, finitimum dynastam Mauselae dominum minus territum sibi tributarium fecit; et Astraphum dynastam, arcis munitissimae fiducia iugum subire detrectantem, in ipsa illa sua urbe Mihapharekino, licet inexpugnabili, fame domandum obsideri iussit a suis. duravit obsidio plus biennio. tandem anno Hegirae 658 Astraphus plerisque suorum fame absumptis dedens sese ad Hulacu perducitur, et iussu eius interficitur. eodem autem anno Hegirae 658, qui cum inceperit a 18 Decembris anni Christi 1259 usque in Decembrem anni Christi 1260 excurrit, Hulacu ponte Euphrati imposito traiecit in Syriam, ducens secum formidabiles copias millium quadringentorum, quibus Damascum obiter cepit, Halebum post dierum paucorum oppugnationem cum caede innumerabilium illic repletorum expugnavit. Al Naser Halebi dominus cum uxoribus et liberis iam ante profugus, captus deinde et occisus est. sub haec a recedente e Syria Hulacu relictus ab eo illic qui provinciae praesesset Cetbuga cum decem millibus equitum, praelio victus et interfectus est a Kutuzo

Turcomanno praefecto Aegypti. eodem anno Munkakaus Kaan supremus imperator Mogulensium praelio adversum regem Sinarum rebellantem commisso sagitta ictus occubuit. de huius successione inter duos eius fratres per annos inde octodecim certatum est, succumbente denique et cedere coacto Arigbuga natu minore, et Kublai praeter aetatis praerogativam praestantibus quoque commendato dotibus, armis etiam praevalente, quo civili tam longi temporis discidio tanto videlicet certius confirmatus est Hulacu in absoluto tractuum Occiduorum, quibus praeerat, imperio.

XI. Ergo is ut amissam clade Cetbugae Syriam recuperaret, anno Hegirae 659, qui coepit a die 6 Decembris anni Christi 1260, et consequenter excessit in partem maximam anni Christi 1261, ingentem suorum exercitum eo misit duce quodam *Gugalcio*, qui cuncta primo adventu facile subegit Halebum usque, plurimis passim obsistentium occisis, sed cum praepropere ad suos revertisset, supervenientes Aegyptiorum magnae copias Mogulensibus denuo Syriam eripuerunt. interest nostra hic observare enius auspiciis haec tam felix Aegyptiorum expeditio sit suscepta: de hoc enim non perfunctorie agit noster Pachymeres l. 3 c. 3 4 et 5 tomi prioris, res exequens a Michaële Palaeologo gestas statim a solemnij sua coronatione, quam accepit ministerio patriarchae Arsenii, prout narratur ibidem c. 2. demonstramus autem, l. 3 Observationum nostrarum ad eum tomum c. 4 et 10, eam coronationem celebratam fuisse anno Christi 1261, hoc est illo ipso in quo nunc versatur Abulpharagius, eum numerans Hegirae 659. scribit igitur loco modo indicato Pachymeres sollicitum Michaëlem de sibi stabiliendo recens parto imperio, quos maxime potentes circa se principes videbat, sibi conciliare studuisse. ac facile videntem eminere tunc opibus inter finitimes dynastas Chalsü principem Tocharorum, hoc est *Hulacu*, cuius crebro meminit Abulpharagius, et Sultanem Aethiopum, utriusque gratiam ambire officii legationibusque affectasse. ea occasione de Sultane Aethiopum memorat, fuisse illum genere Comanum, quae regio est prope Pontum Euxinum; hinc olim venditum in servitatem Aegyptio domino, sus illic industria serviles catenas in regium diadema commutasse. eundem addit in primis prudentem habitum; et quod in Aegypto natos parum habiles bellicis laboribus videret, emisse pueros magno numero e Scythia et aliis regionibus trans Pontum, quibus apud se nutritis fortibus deinde militibus utebatur, permittente id commercium, magno rei Christianae detrimento, imperatore Michaële: hinc enim auctum opibus Aegypti Sultanem Latinos Palaestinam occupantes illinc expulisse. haec Pachymeres; quae multum illustrantur comparatione cum iis quae Abulpharagius hoc loco scribit. ait enim, postquam Kutuzus Turcomanus Aegypti domi-

nus Cetbugam Mogulensium in Syria praefectum acie victum occidisset, quod ait contigisse die 27 mensis Ramadanii anno Hegirae 658, hoc est die 3 Septembris anni Christi 1260, satis gnarum illum haud quieturos Mogulenses ab ultione cladis istius reposcenda, properasse in Aegyptum, ut copias illic pararet, quibus ipsis obsisteret: sed eo itinere prope Gazam progressum a quodam *Baibars* vocato fuisse interfectum. addit hunc *Baibars*, conciliatis et adiunctis sibi copiis quae Kutuzo militaverant, cum iis ingressum Aegyptum eam occupasse. tradit ibidem istum *Baibars* servum antea fuisse magui cuiusdam in Aegypto ducis, cui *Bundokdar* nomen fuerat; unde initio *Bundokdar* minorem nominatum. at postquam Sultan Aegypti factus est, cognominatum a suis fuisse *Hucnodinum Al Malec Al Dhaher*. eum tamen pergit in sequentibus Abulpharagius vocare *Bundokdarem*, successus eius maximos recensens contra Christianos Latinos Antiochiam et Syriae maritima obtinentes, quos illinc expulit, ut etiam deplorat *Pachymeres* tomo 1 l. 3 c. 5, culpam earum cladum ex parte imputans imprudenti avaritiae Michaëlis Palaeologi, qui propter quaestum modicum permittebat e Ponto exportari in Aegyptum Scythica mancipia tenerae aetatis, quae deinde illic in robustos et Christianis rebus exitiales bellatores adoluerent. quem igitur *Pachymeres* e servo apud Comanos nato factum Aethiopum Sultanem expulisse Syria Latinos Christianos ait, is sine dubio fuit quem patrio vocabulo *Baibars* dictum, domini cui servierat nomine *Bundokdarem* nuncupatum Abulpharagius docet.

XII. Referamus nos iam ad res intermissas *Hulacu* sive *Chalau* et subiectorum ipsi Mogulensium cum deinceps narratis a *Pachymere* utiliter comparandas. tradit Abulpharagius eodem hoc modo indicato anno Hegirae 659, cuius fuit initium dies sextus Decembris anni Christi 1260, missum in Syriam ab *Hulacu* Mogulensium exercitum, duce *Samdagu* Christianis favente, obsidione cinxisse *Mauselam* urbem incluso in ea *Al Saleho* Syriae principe, et copiis e Syria obsessis suppetias venientibus per longum illis occurrentes Mogulenses circumventis et occisione deletis *Mauselam* cepisse, plurimis in ea repertis occisis, aliis servitum abductis, ipso principe *Al Saleho* ad *Hulacu* pertracto huiusque iussu interfecto. hae tantae *Chalau* victoriae moverunt *Michaëlem* Palaeologum Augustum ad omni ope satagendum in paranda sibi benevolentia tam potentis et paene finitimi principis. igitur, quod narrat *Pachymeres* l. 3 c. 3 partis prioris, legatos ad eum misit, qui ipsum a se salutarent et eius amicitiam poscerent, oblata in sponsam propria filia *Maria*. indicat *Pachymeres* venisse a *Chalau* ad *Michaëlem* mutuam legationem, qua is significaret placere sibi conditionem oblatam. idem vero distinctius expressum in *Abulpharagii* Chronico legitur p. 356, ubi narrata

Hulacu morte, de qua mox dicitur, scribit eum iam antea mississe legatos Constantinopolim, qui filiam illic imperantis in uxorem sibi poscerent. has mutuas Michaëlis et Hulacu legationes obitas apparet ab anno 661 Heg. ad 663, quorum annorum prior incipit a die 15 Novembris anni Christi 1262, posterior a 24 aut 25 Octobris anni Christi 1264. perspecta porro Michaël Hulacu voluntate, filiam suam Mariam apparatu magnifico deducendam ad eum strenue curavit per archimandritam monasterii Pantocratoris nomine Principem, ex illustri familia Peloponnesiensium dynastarum, quem ait loco proxime laudato Pachymeres in eo itinere nuntium accepisse mortis Chalaï, nec tamen re infecta rediisse, sed perduxisse sponsam illi destinatam ad filium eius et successorem Apagam, qui eam sibi iunxerit uxorem. haec eadem distinctius etiam exprimit Abulpharagius, memorans legatos imperatoris Constantinopolitani, qui huius filiam Hulacu desponsam comitarentur, ubi Caesaream pervenissent, accepisse nuntios de Hulacu obitu, nec tamen ideo retrocedendi consilium inivisse, sed puellam perduxisse ad *Abakam* in patris *Hulacu* iam solio regio locatum, qui eam sibi rite coniugem sociavit. hoc sine dubio pertinet ad annum Hegirae 664, cuius kalendae P 592 Muharrami diem insederunt tertium decimum Octobris anni Christi 1265. et quia quae multa et molis magnae ab Abulpharagio in hunc annum congeruntur, nempe mors *Hulacu* et aliquo intervallo secuta mors etiam Dukusae Christianae coniugis ipsius, tum post hanc comitia Mogulensium principum, qui *Abakam* ob respectum ipsis, ut ait Abulpharagius, eius *prudenciam sufficientiam eruditionem* etc. liberis suffragiis in supremum suae gentis imperatorem elegerunt et subinde ritu ipsorum coronantur, non videntur posse in primum anni Arabici trimestre facile compingi, verisimilius differimus auspicia imperii Abakae huiusque cum Maria nuptias in annum Christi 1266. observandum hic est *Abakam*, sive ut Pachymeres vocat *Apagam*, titulum supremi Mogulensium Kanis rite delatum accepisse, cum eius pater tale imperium exercere satis habens vocabulo eius abstinuerit. hoc eo videri potest mirabilius, quod satis constabat vivere adhuc Kublaï, qui Munkakao Kaani occumbenti successerat in imperio, anno ab hinc retro quinto aut sexto, Hegirae 669, ut paulo superius n. 10 retulimus. verum quia, ut ibidem dictum est, Arigbuga fratre minore Kublaï successionem sibi imperii vindicantē bellum inter eos civile conflatum est, quod annos ipsos octodecim tenuit ac consequenter ad duodecim aut tredecim abhinc annos propagatum est, totum instar imperii Mogulici ex Orientalibus fraterna dissensione turbatis tractibus in Occiduis et fundata dudum illic Hulacu (qui et ipse Munkakai Kaanis frater fuerat) domo et potentia constitit; successioque Mogulensium principum hinc deinceps a chronologis Arabibus est deducta,

neglecto Kublai, quem tandem praevaluisse Arigbugae Abulpharagius tradit, et in quadam specie absoluti imperii aliquamdiu pacificus indicat vixisse; et si qui post in extremo illo limite Mogulensium Kaanum titulum sumpserunt, quos ne mentione quidem dignandos putaverunt aut noster hic Abulpharagius, aut a quibus supplementum concinnatur huius Chronici, Al Iannabius, Abulfeda et Ebn Yusephus, Arabes et ipsi chronologi, unde Munkakao Kaani *أبۇلڧاراق* continuare possumus Abakam, numerando eum quartum a Gingischane et absolute quintum imperatorem Mogulensium.

XIII. Abakas - Chan (sic enim illum nominat Abulpharagius ex quo est inauguratus imperator) misit ad recuperandam Syriam exercitum, cui ducem praefecit fratrem suum natu minorem, vocatum *Kungortai*, *Bundobdaro* Aegypti et Syriae Sultane paulo ante victo et mortuo. Mogulenses ductore Kungortai cuncta statim illic subegerunt, facile progressi Halebum usque, et illa ipsa urbe subiugata: verum, ut alias fecerant, nimis cito recesserunt, ideo mox coacti eo redire duce Munga Timuro, corroborato copiis regis Armeniae, prout consequenter illic exponitur distinctius, sed ego harum rerum, prout in Chronico digeruntur, seriem attentius explorans conturbatas paululum deprehendo Abulpharagii rationes; quod equidem, propter in aliis probatam huius fidem ac diligentiam, errori librariorum in numerorum notas irreperenti libentius imputaverim. scriptum videlicet legitur p. 360 huius Chronici anno Hegirae 679 missum in Syriam Kungortai. kalendae Muharrami anni Arabici istius cadunt in diem tertiam Maii Iuliani in anno Christi 1280. statim post additur hunc exercitum duce Kungortai rem in Syria gessisse hieme anni Hegirae 680, quem inchoasse certum est ea die quae Aprilis vicesima secunda in anno Christi 1281 numerata est. hic illud primum inopinatissimum occurrit, quod mora solidi fere biennii interiicitur inter initium expeditionis e propinquo susceptae et rem per eam gestam. addit Abulpharagius Kungortai cuncta peragrata Syria et usque ad Halebum facile subacta recessisse: verum rebellantibus denuo videlicet illic gentibus missum eodem ab Abaka alium exercitum quinquaginta millium anno Hegirae 681, praeposito illi ductore Munga Timuro fratre suo natu minimo; cui comitem se adiunxit rex Armeniae cum propriis copiis. P 593 hi duo simul iuncti exercitus obvios inter Hamam et Hemesam habuerunt Syros simul et Aegyptios praevalidis copiis instructos, cum quibus statim acri et cruento praelio commisso, nec plane victores Mogulenses et Armenii, nec tamen prorsus victi fuerunt. post illum dubium eventum Munga exercitu in Mesopotamiam redacto, in itinere versus Nisibin veneno extinctus est. his continue Abulpharagius attaxit eodem anno, nempe Hegirae 681, Abakam, postquam Hamdani festum Paschae cum Christianis ce-

Georgius Pachymeres II. 62

lebrasset, postridie, die lunae, convivio exceptum à quodam Persa nomine *Banham*, mistum ab hoc cibus venenum hausisse, ex quo die Martis statim sequente graviter aegrotare coeperit, die Mercurii contiguo mortuus sit. hunc porro diem Mercurii ait fuisse vicesimum mensis Dhul-Haiae, hic est mensis ultimus in anno Arabum. habemus in his characteres duos, Paschae Christianorum et feriae quartae concurrentis in diem 20 Dhul-Haiae, quorum neuter anno Hegirae 681 competit, prout clarissime demonstro. annus aerae Christianae vulgaris 1283, in cuius mensem saltem ultra tertium necessario excurrit annus Hegirae 681 Aprilis undecimo die anni praecedentis 1282 inchatus, cum fuerit periodi Iulianae 5996, cyclum numeravit solis 4 cum litera dominicali C, cyclum vero lunae 11. haec signa Pascha Christianorum indigitant in die 18 mensis Aprilis, qui dies necessario extra Hegirae anni 681 fines excessit. hoc infitari non poterit qui sciet, quod certum est; annum Arabum Iuliano esse minorem diebus saltem decem. unde manifestum est, si annus Arabicus 681 die 22 Aprilis anni Chr. 1282 iniiit, desinere illum debuisse ante 18 Aprilis anni Chr. 1283, quoniam a 22 Aprilis die ad diem eiusdem mensis 18 non intercedunt dies decem. en ostensum evidenter Pascha Christianorum anni Hegirae 681 in mensem Dhul-Haiam ultimum anni Arabici non potuisse convenire. deinceps pari evidetia demonstro vicesimam Dhul-Haiae diem eodem illo anno Hegirae 681 feriam quartam non fuisse. fuit ille annus Arabicus embolimaeus ac consequenter 355 dierum, et Dhul-Haia mensis eius ultimus in annis ordinariis cavus, in eo plenus fuit; dies numerans triginta. tollantur 355, qui est numerus dierum anni Heg. 681, de 365 a die 22 Aprilis anni Christi 1282 incipientibus: ultimus residuorum cadet in undecimum Aprilis anni Christi 1283. hic est tricesimus Dhul-Haiae; a quo si retro decem diebus promoveas, invenies vicesimum eiusdem Dhul-Haiae primum Martii, qui dies Iovis et quinta feria, eo anno literam dominicalem C habente, fuit, non autem, ut ait Abulpharagius, dies Mercurii sive quarta feria.

XIV. His lector adactus ad fatendum characteres istos duos chronologicos, Paschae incidentis in mensem Dhul-Haiam et feriae quartae insignientis vicesimum Dhul-Haiae diem, minime convenire in annum Hegirae 681, quaeret forte num in aliam conveniant. non longe abibitur: aio aptissime ambos quadrare in annum *ἀπτοῦς* praecedentem, videlicet Hegirae 680. hic annus initium duxit a die 22 Aprilis Iuliani anno Christi 1281, desuit autem die decima eiusdem Aprilis anno Christi sequenti 1282. fuit annus Christi 1282 periodi Iulianae 5995. cyclum solis habuit 3 cum litera dominicali D, cyclum vero lunae 10. ex his patet Pascha eius anni occupasse diem 29 mensis Iuliani Martii. haec dies deesse non potuit quin ambitu mensis Arabici Dhul-

Haiae in anno Hegirae 680 clauderetur, quoniam is annus a 22 Aprilis anni Chr. 1281 inchoatus usque ad 10 Aprilis anni Chr. 1282 protenditur: Dhul-Haia vero ultimus mensis anni Arabici viginti novem postremos eius anni dies continet, qui cum retro numerati a 10 Aprilis ad 13 Martii perveniant, ibi defigunt neo-meniam Dhul-Haiae. prior igitur character manifeste competit anno Hegirae 680. nec minus evidenter posterior eidem adaptatur. nam vicesimus nonus dies Martii, quem fuisse diem Paschae ostendimus in anno Christi 1282, fuit necessario decimus septimus Dhul-Haiae mensis Arabici, siquidem is incepit, ut est dictum, P 524 a die 13 Martii. porro ad diem 29 Martii, quae Paschae dominica fuit, si tres ferias adiungas, secundam tertiam et quartam, hanc profecto ultimam residere deprehendes in kalendis Aprilis Iuliani, in quas incidit vicesimus dies Arabici Dhul-Haiae. ergo vicesimus Dhul-Haiae anno Hegirae 680 fuit dies Mercurii sive quarta feria; qui erat, secundus chronologicus character annum, quo est Abaka mortuus, insigniens. quare hunc imperatorem Mogulensium non anno Hegirae 681, ut perperam in Abulpharagii Chronico scribitur, sed praecedenti Hegirae 680 vivere ac regnare desiisse tenendum pro certo est. unde quae proxime antecessisse illic dicuntur eius obitum expeditiones Mogulensium in Syriam duae, sic verisimiliter ordinandae sunt, ut prior duce Kungortai coepta verno tempore anni Hegirae 679 hieme anni eiusdem terminetur. postea verè anni sequentis Hegirae 680, nuntiata nova Syrorum defectione, eo Munga Timurus minimus Abakae frater cum exercitu Mogulensium quinquaginta millium moverit, habens praeterea secum sociales Armenorum copias, rege ipso Armeniae ductante. hi simul omnes cum Syris et Aegyptiis dubio Marte inter Hamam et Hemesam conflixerunt. inde Munga Timurus se ad Abakam recipiens cum in Mesopotamiam pervenisset, ibi ex veneno per fraudem propinato in itinere versus Nisibin extinctus est, eorumdem videlicet insidiis qui non multo post Abakam ipsum pari scelere ac dolo peremerunt: nam effectus tam gemini recte uni et eidem imputentur causae, odio quorundam coniuratorum in Abakae domum. at de his pro instituto plus satis.

XV. Abakae mortuo successit eius insidiator Ahmedes et ipse filius Hulacu, sed alia matre natus, ex qua praeterquam novercalem in Abakam animum trahere potuit, etiam instinctus videtur ad eundem Abakam perdendum odio Christianae religionis, cuius cultorem fuisse Abakam clare affirmat Abulpharagius, dum eum celebrasse festum Paschae una cum Christianis scribit. huius Ahmedis acta principatus omnia rediguntur in unam prolixam epistolam in commendationem Alcorani et superstitionis Mahometicae ad Sultanem Aegypti scriptam, quam Abulpharagius recitat, continuo referens indulgentem Ahmedem dudum

concepto in Abakae familiam furori, dum Argunem Abakae filium studet opprimere, ab eo et ei studentibus fuisse comprehensum et custodiae mancipatum die Mercurii Iomadi prioris undecimo, anni Hegirae 683, qui incepit a die 20 Martii anno Christi 1284. est Iomadi prior quintus ordine mensis in anno Arabico; cuius kalendae a 20 Martii numeratae incidunt in decimum sextum Iulii eius Christi anni 1284 bissextilis, cuius cyclus solis fuit 5 et litera dominicalis B A, unde patet undecimum Iomadi prioris re vera fuisse diem Mercurii: talis enim fuit feria 26 dies Iulii, cum undecimo die Iomadi prioris coincidens. iam tum a clauo in carcere Ahmede coepit Mogulensium consensu imperare Argun titulo Chanis assumpto: nam deinceps *Argun-Chan* est dictus. meminit huius Pachymeres p. 327 v. 22 Arganen Kanin vocans. censuerunt autem principes Ahmedem, ut caedis Abakae-Chanis reum, iure posse interfici; idque auctores ipsi iubendi erant. verum ille recusavit, satis habens Ahmedem matri Kungortai et huius filiis dedere, qui eum occiderunt in ultionem paternae caedis die 2 Iomadi posterioris, quae dies in feriam item quartam incidit, ut ait Abulpharagius et verum cernitur, siquidem Iomadi posterioris, sexti mensis Arabum, dies secundus in diem eo anno Christi 1284 cedit sextum decimum mensis Augusti, cui diei ad marginem adiacet in Romano calendario litera D, nota quartae feriae, quando, ut tunc, litera feriae primae sive dominicae index est A. hic desinit Chronicon Abulpharagii; cui Latinus interpres perutiliter supplementum attexuit ex Al Iannabio, Abulfeda, Ebn Yusepho et aliis chronologis Arabibus expressum, unde hic Mogulensis imperii extrema tempora, quantum ad rem nostram conferet, reddemus.

P 595 XVI. Argun-Chan anno Heg. 690, qui a die 4 Ianuarii anni Christi 1291 duxit initium, finem imperandi et vivendi fecit, veneno, ut est creditum, sublatus a Iudaeis, mense Rabia priori: hic tertius est in anno Arabico, et tunc maiori ex parte Martio Iuliano respondit. huic successit *Caichtu* vel, ut alii scribunt, *Ganiatu*, cui communis cum Argun-Chane pater fuit Abaka. hunc morum improbitate suis exosum factum Mogulensium plerique facta coniuratione, cuius dux fuit *Baidu* filius Targihi fratris Abakae, fugientem assecuti trucidarunt, anno Hegirae 694, cuius kalendae Muharrami diem occuparunt 21 Novembris in anno Christi 1294; unde mensis Rabia posterior, quo *Caichtu* dicitur occisus, extremam Iuliani Februarii et priorem Martii partem inedit in anno Christi 1295. puto extremo Argun-Chanis principatu cogitatum ab eo derecuperandis septentrionalibus Europae provinciis ultra Bulgariam; quas, ut est superius dictum n. 6, auspiciis Kaanis secundi Mogulensium imperatoris a Batuo subiugatas Noga, eis tuendis a Batuo Persidem versus recedente praefectus, progressu temporis suas fecerat, ob-

sequium imperatori Mogulio recusans; diuque prout multis locis Pachymeres significat, istam rebellionem impune tulit, in ea etiam Michaëlis primi Palaeologi Augusti affinitate firmatus, ducta ipsius filia Euphrosyne. talis ab Argun-Chane suscepti consilii vestigium in fine Abulpharagiani Chronici reperio, ubi scriptum legitur: *Argun-Chanem imperio sibi stabilito unicuique filiorum praefecturam alicuius regni sui exercituum commisisse.* filii Argun-Chanis fuerunt Cazanes, Carpantas, Tuctais. ex his Cazanes videtur exercitui et provinciae loco ubi degebat imperator propinquas praepositus. nam occupato postmodum, ut mox dicetur, a Baidu imperio, primus qui obsisteret, viciniae, prout apparet, beneficio, extitit. alii duo Cazanis fratres longius a patre leguntur amandati, siquidem Carpantanem Pachymeres p. 459 v. 5 partis posterioris aut exercitum in India ductasse: Tuctainem idem refert partis eiusdem l. 3 c. 26 et 27, longum difficile atque anceps cum Noga gessisse bellum, quoad eum iam senem acie postrema victum occidit funditusque profligavit factionem eius, restituit imperio Mogulensium praetentis Euxino ex parte Europae regionibus, quas inde Nogae rebellio alienaverat, et iis ipse patris Argun-Chanis primum, deinde fratris Cazanis auctoritate regendis praesentem impendens operam. cuius tam potentis vicini Andronicus imperator, patris Michaëlis imitatione, gratiam sibi firmate affinitate studuit, filiam ei Mariam volenti despondendo, quod narrat noster c. 27 l. 3. haec longa Tuctainis bella videntur tenuisse ab anno circiter Chr. 1290 ad 1296.

XVII. Sublato e medio Caichtu successore Argun-Chanis, Baidu, qui eum oppresserat, in eius se solum intrusit. sed ei obstitit Cazanes Argun-Chanis filiorum, ut videtur, natu maximus, avitum paternumque imperium sibi armis vindicare. commisso itaque inter regni candidatos praelio, Baidu proditione suorum victus et occisus liberum aemulo Cazani reliquit imperium, postquam illud per octo circiter menses occupavit. contigit mors Baidu mense Dhul-Haia eiusdem anni Heg. 694, hoc est circa finem Octobris aut initium Novembris anni Chr. 1296. hinc procedit imperium Cazanis, cuius dotes praeclaras, instituta laudabilia, acta illustria effuse laudans memorat Pachymeres c. 1 l. 6. res gestae sic summatim perstringuntur in supplemento Chronici Abulpharagii, anno Heg. 697, qui coepit a die 19 Octobris anni Chr. 1297; occiso Niruzo, cuius proditione Baidu fuerat oppressus, *Atabegi dignitatem* (erat id nomen illustris in imperio Mogulensi magistratus) qua Niruzus functus fuerat, transtulit in *Kottu Sahum*; quem eundem esse suspicor cum *Chutluhaimo* nominato a Pachymere sub finem modo laudati c. 1 l. 6, ubi p. 459 v. 12 vocat *Κοντιλουάϊμ κατά τὸν Εὐξεινον ἄρχοντα* praetorem provinciarum imperii Mogulici ad Euxinum sitarum. fuerat

P 596 ista, uti diximus, praefectura Tuctainis. quare hinc licet intelligere, circa quartum aut quintam principatus Cazanis annum Tuctainem ad fratris imperantis comitatum se transtulisse, forsitan eo vocante, ut mores eius observaret, statueretque an dignus is foret quem imperii successorem designaret. quae probatio parum e Tuctainis voto succedens hunc exclusit imperio. scribit enim Pachymeres, saepe indicato c. 1 l. 6 Cazanem in dubia sua valetudine successioni regni consulentem, cum mores Tuctainis, quem in propinquo haberet, fratris suis dissimiles notasset, Carpantanem alium fratrem ex India, ubi exercitui praecerat, evocasse, eumque ad id accurata institutione praeparatum imperii haeredem designasse. igitur decedenti ex partibus Euxino vicinis Tuctaini suffectum in istarum provinciarum regimine Chutluchaimum arbitror, quem illic tali officio fuisse functum quando est mortuus Cazanus, affirmat Pachymeres.

XVIII. Pergit continuator Abulpharagiani Chronici acta Cszanis exequi, scribens anno 699 moventem cum exercitu in Syriam Cazanem cum occurrente sibi Sultane Aegypti, qui vocabatur Al Malec Al Naser Mohammedes, conflixisse praelio, eumque fusum in fugam vertisse, dein Damasco potitum; quibus gestis, relicto in Syria praefecto *Kapiak* vocato, in regiones Orientales rediisse. habuit annus Hegirae 699 initium a die 28 Septembris anni Christi 1299. quia vero dies, quo acie victus est Sultan Aegypti dicitur illic fuisse vicesimus septimus Rabiae prioris, indicat nota illa diem vicesimum secundum mensis Decembris eiusdem Christi anni 1299. quod autem addit continuator Abulpharagii diem illum fuisse Mercurii, haud usquequaque quadrat, siquidem illo Christi anno cyclus solis 20 literam attulit feriae primae indicem D, quae 22 Decembris diem feriam fuisse tertiam demonstrat. crediderim mendum irrepsisse in numeros, et pro 27 Rabiae prioris scribi oportere 28, qui dies fuit 23 Decembris feria 4. fundamentum mihi sic opinandi est testimonium oculatum scriptoris illorum temporum Aythoni. extat huius opus titulo *Historiae Orientalis*, cuius c. 41 affirmat se fuisse comitem expeditionis quam *Cassanus* (sic enim vocat) *rex Tartarorum* Christianus, una cum regibus Armeniae et Georgiae pariter Christianis, suscepit in Syriam contra Melechnaserum Sultanem Aegypti Syriae dominantem, quem et habuit obvium prope Hamam, antiquis Emesam dictam. ducebat Sultan secum equitum centum millia cum infinita peditum multitudine, *Cassanus* autem exercitum ducentorum millium, magnam partem equitum habebat. commissum fuisse praelium inter hos exercitus Aythonus, qui praesens interfuit, asserit *die Mercurii ante festum natiuitatis*. cadit aptissime nota haec in diem 23 Decembris, quae illo anno, ut est dictum, feria quarta fuit. addit Aythonus praelio victum et fugere compulsum fuisse Sultanem, tum die

post victoriam 45 deditam Cassano fuisse urbem Damascum, in qua Cassanus praefectum pro se Syriae cum parte exercitus reliquit quemdam ducem Saracenum ad se a Sultane transfugam, nomine Capcakum; cui dedit in mandatis ut si Christiani ab Occidente venirent, eis Syriam traderet. sed cum Europae principes ire illuc aut exercitus mittere neglexissent, Capcacus rebus suis consulens, impetrata a Sultane transfugii venia, Syriam illi rursus expulsis Tartaris subiecit. haec Aythonus de hac expeditione; quae quam sint consentanea traditis a continuatore Abulpharagii ex collatione patet. etenim apud hunc legitur Aegyptios iudito Cazanis abitu reversos in Syriam fuisse, et Capcako in partes eorum transeunte, Tartaros qui erant in Syria ea relicta in Orientem contendisse, et Damascum iterum in Aegyptiorum potestatem rediisse.

XIX. Anno Hegirae 700, cuius initium fuit dies sextus decimus Septembris in anno aerae Christi vulgaris 1300, Cazanes secundam expeditionem duxit in Syriam, ait continuator Abulpharagii: sed cum tribus circiter mensibus in Halebi ditionibus substitisset, re infecta iterum se subduxit. ita ille. ad hoc tempus equidem retulerim quod scribit Pachymeres loco saepe memorato de Cazane his verbis: *vastans quin etiam Aegyptum cladesque illic Arabibus non leves inferens, longe pluribus et gravioribus sine dubio damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret interius, locorum arenis inviis et aquae inopibus late squalentium insuperabilis difficultas obstitisset.* hactenus Pachymeres; unde licet suspicari vel ipsum Cazanam vel partem eius exercitus, ipso apud Halebum interium morante, Aegyptum tentasse, et ob impedimentum memoratum coepto abstuisse. refero etiam id hanc secundam expeditionem illa quae paulo superius idem Pachymeres dixerat, nempe *Cazanem Hierosolymis hostiliter adnotum parum abfuisse ab urbe illa tanta, cui Sultan Christianis ereptae dominabatur, expugnanda.* ita ille, longe verisimilius quam quidam Latini scriptores citati ab Henrico Spondano in continuatione Annalium Baronii anni Christi 1300 n. 1, qui aiunt tunc a Cassano *Hierosolymam fuisse captam, et sacris locis magna veneratione visitatis restauratis et dotatis, habitantiam concessam Christianis Armenis Georgianis caeterisque ex Cypro et latebris convolantibus.* nam id, si vere contigisset, non videtur aut ignorare potuisse Aythonus tunc vivens, aut in historia de his scripta silere voluisse; in qua tamen nihil tale reperitur. anno dehinc Hegirae 702 (pergit supplementum Abulpharagii) Cazanes copias in Syriam misit duce Kotlu Saho; sive et Pachymeres vocat, Chutluchaimo; primus dies istius anni Hegirae.702 fuit vicesimus sextus mensis Augusti in anno aerae nostrae vulgaris 1302. ex his quae refert de morbo Cazanis diurno Pachymeres, necesse est dicere iam tum illum aegrotasse,

atque adeo morbo impeditam a per se obseunda expeditione necessaria hominem cui maxime fideret vice sua misisse Chutluchaimum, sive illum evocavit e partibus septentrionalibus circa Euxinum, quibus eum, in locum Tuctais sive Tuctainis, fuisse iam antea praefectum paulo superius suspicabamur, sive illum adhuc in officio Atabegi circa se habuit, et tantum post ipsius reditum e Syria ad istum septentrionalem limitem destinavit, ne occasione securitatis brevi (quod praesentiebatur) mortis suae Tuctais, quem exclusum imperio volebat ex istis sibi dudum obnoxiiis provinciis opes ducere posset ad negotium Carpantani, sibi in successione praelato, facessendum. utcumque sit, utramque idoneis auctoribus discimus, et bellum in Syria pro Casane geisise illo iam segrotante Chutluchaimum, et Casane non multo post mortuo eundem regionibus circa Euxinum prius a Tuctai possessis praefuisse.

XX. De successu porro Syriacae huius expeditionis Chutluchaimi sic breviter collector supplementi Abulpharagii tradit. primum equites decies mille exercitus Mogulici a ducibus copiarum Aegyptiarum, inter quos fuit Abulfeda, prout ipse testatur in historia de his scripta, fuisse profligatas, deinde universum exercitum fractum fugatum et pessumdatum. unde credibile est Chutluchaimum cum reliquiis copiarum revertisse quamprimum ad Casanem, a quo ingravescere languorem suum sentiente propter causam supra indicatam missus ad Arctorum limitem fuerit. eodem anno, Hegirae 702, die 18 mensis Shavali, ut ait Iannabius, Casanes est mortuus. est Shaval decimus Arabum mensis, cuius diem tertium decimum incurrisse oportuit in diem 31 mensis Maii anno Chr. 1303, siquidem, ut est dictum, kalendae Muharrami sextum vicesimum Augusti mensis anni superioris incederant. hinc definire certo possumus controversiam, quae inter quosdam mox referendos auctores de numero annorum imperii Casanis agitur. si enim, quod superius n. 17 statuimus, coepit Casanes imperare circa initium Novembris anno Christi 1296, moriens in fine Maii anni Christi 1303 utique sex in imperio annos explevit, et menses insuper septem. plus ergo iusto spatii Casanis principatui tribuit Arabs chronologus Iannabius, dum eum regnasse dicit *annos octo et menses circiter decem*.
 P 598 Ioannes Villanius l. 8 c. 15, Sanutus l. 8 p. 13 c. 8 et Aythonus Hist. Orientalis c. 45, etsi discrete spatium regni Casanis non exprimunt, quaedam tamen affirmant unde ultra praescriptos a nobis limites illud haud paulum excessisse sit consequens. namque duo priores aiunt coepisse illum imperare anno Christi 1294, et Aythonus obitum eiusdem confert in annum Christi 1304, ex quibus inferendum esset cum ultra novem plenos annos Mogulense imperium rexisset. sed de vera sede epocharum initi a Casane principatus et mortis obitus tatus, opinor, creditur Arabibus

chronographis quam aut Aythono Armeno aut Villanio et Sanuto Europaeis scriptoribus, praesertim cum ad Arabum chronologiam se accommodet nostri Pachymeris assertio mortuum Cazarem affirmantis *cum ad sex annos imperasset*; quod, si de annis expletis agitur, exactissime scriptum est. eius qui Cazani successit nomen sic effert Iannabius: *Giyathoddin Chodabandah Mohammed, filius Argunis filii Abagae*. Abulfeda et Ahmed Ebn Yuseph, propius ad Pachymeris *Carpantan, Chorbandam* hunc principem appellant. is post fratris decessoris funus die 28 Dhul-Haiae solemnibus ceremoniis inauguratus, pro *Chanis* titulo maioribus usitate *Altais* se dici voluit, quae vox teste Iannabio *magnam imperatorem* significat. vereor ne mendum sit apud Iannabiam, ubi coronationem Carpantaniae die 28 Dhul-Haiae celebratam confert in annum Hegirae 708, hoc est in mensem fere quantum decimum a decessoris obitu, quod parum est verisimile, praesertim cum, ut Pachymeres videtur significare, non solum designatus a Cazare adhuc vivente fuerit unicus haeres imperii, sed et iam tum in possessionem regni missus. id me invitat ad credendum eodem quo est Cazares mortuus anno, sed altero fere post mense, nempe die 28 Dhul-Haiae, coronatum Carpantanem. cum autem dies 18 Shavalis, ultimus vitae Cazanis, fuerit in anno Iuliano 31 Maii, oportuit diem 28 Dhul-Haiae anni eiusdem concurrere cum 29 Iulii anni Christi 1308. vitam et principatum preduxit Carpantan usque ad annum Hegirae 716, quo vivere simul et imperare desiit mensis Ramadanis die 27. coepit annus Hegirae 716 a die 26 Martii anni Christi 1316. unde Ramadanis mensis Arabum nomen die 27 coincidit cum die 18 Decembris eiusdem anni Christi 1316. Carpantani successus est *Bahadur-Chan*, puer undecim annorum; quo imperante quisque praefectorum provinciis eas sibi iure supremo coeperunt usurpare. unde hoc moriente (quod contigit anno Hegirae 786, qui coepit ab Augusti 21 anni Christi 1385) Bahadur-Chane, inquam, decedente nullus deinceps est creatus imperator Mogulensium, tanta illa dynastia in partes minutas fracta et penitus dissipata.

Hactenus brevem synopsis dedimus imperii Mogalici, quod ab anno Christi 1202 ad annum Christi 1385, per annos 183, sub imperatoribus undecim, Gingizchane, Kasne, Cayuc-Chane, Munkakoe, Abaka, Ahmede, Argun-Chane, Caichtu, Cazare, Carpantane, Bahadur-Chane, magnis per Asiam rebus gestis inclauit.

CAPUT VIII

*Origines imperii Ottomanici a Pachymere indicatae
distinctius explicantur.*

I. Ut regum quibus in interiore Asia commune nomen presbyteri Ioannis fuit, vastum et diu florens imperium Mogulici exortu deletum est, ita ipsum Mogulicum magna ex parte in Ottomanicum defecit, rebellionem primi huius fundatoris Ottoman, quem noster Pachymeres Atmanem nominat, contra Cazanem et Carmantanem primum impunita remanente, inde sensim invalescente in iustum instar regni proprii, auctibus postea stupendis usque ad extinctionem imperii Romani Orientalis et regni Mamlucorum in Aegypto profecturi in terrorem Europae, cui minatur, hodieque universae. huius novae dynastiae quasi cunabula, obiter a Pachymere perstricta, nesciente scilicet in quantam ex his illa molem foret immaniter crescendo surrectura, operae pretium duxi considerare hic paulo attentius, et epochas originum istarum in principiis parum notabiles, ex inopinato deinde successu momentum et aestimationis meritum nactas, suis exacte locis figere.

II. Othmanis sive Ottomanis genus historici Arabes deducunt e quodam *Soliman Shaho*, quem aiunt circa annum Hegirae 611, cuius fuit initium Maii dies 13 in Christi anno 1214, praefuisse provinciae Persis subiectae, quae vocabatur *Mahan*. hic cum a Mogulensium potentia, tunc sub primo illorum imperatore Gingizchane irruptionibus in omnem partem vehementibus fines dilatante, tueri suam praefecturam desperaret posse, convassatis quae potuit auferre, assumptisque secum qua e principibus qua e populo, qui novas alibi quaerere sedes mallent quam in patria servire, in Asiam minorem iter intendit, sed dum incerto vado Euphratem traiecit, aquis hausto Soliman Shaho, e tribus qui eius fugam comitabantur filiis duo priores, Sankur Zengi et Cun Tugdi, redierunt in Persidem, tertius Ortogrules ibidem ad ripas Euphratis domicilium fixit, illicque diu moratus tres edocavit filios, Condozum Sarubanum et Othmanem. verum cum anguste incommodeque habitarent, Sarubano filio ad Aladinum Iconii satrapam legato misso suppliciter petiit ab eo assignari sibi locum ubi cum liberis degeret in terris ipsius ditionis. annuit satrapa, et Ortogruli permisit ut cum suis migraret in regionem sitam inter montes Tumalagii et Armeniae. Karaiaptag ei loco nomen fuit, quem inedit Ortogrules tanto numero suorum ut quadringenta tentoria illic fixa explerent. rem ibi strenue multis annis, limitem tutans et auspiciis Aladini principis Iconiensis feliciter militans, Ortogrules gessit, magni ob hoc ab illo habitus et deside-

ratus cum fato functus est, quod contigit anno Hegirae 687, qui coepit a die 6 Februarii anno Christi 1288. haeres Ortogrulis Othman fuit, cui ut in Karaiaptagi principatu patri succederet prono favore Aladinus indulsit, et eum, quoad ipse perstitit in potentia, beneficiis fovit. verum Aladino et annis iam fracto et opibus diminuto, ut iam amplius armis Mogulensium sub Chalañ et Apaga in istis partibus praevalentium ac cuncta subiugantium par sustinendis haud foret, res sibi suas agere Othmanes coepit, et propriis auspiciis in Romani imperii provincias irrumperere, non praedis solum inde abigendis intentus, sed et arcibus atque urbibus ibidem occupandis. quod coeptum cum ei ex voto successisset, expugnatis et praesidio suorum incessis validis quibusdam munitionibus, unde regionum illis adiacentium facile dominium sibi perpetuum assereret, Sultanis tum demum Othman; hoc est supremi principis, titulum palam usurpavit, anno Hegirae 699, cuius kalendae Muharrami inciderunt in diem 28 Septembris anni Christi 1299.

III. Hactenus relata de Othmanis primordiis tradunt Arabes scriptores; cum quibus comparare sparsim de his asserta a Pachymere, ac quam haec iis apte congruant ostendere, labor deinceps meus sit. principio repeto quae in ipso sui operis limine noster historicus partis 1 l. 1 a c. 3 ad 6 fuse disserit de arcibus limitis Orientalis Romanae ditionis contra Persidem deque illarum momento ad tutelam imperii; tum de cura, qua eas amplexi dominantes Nicaeae post amissam Constantinopolim imperatores Graeci optime consuluerint reipublicae numerosis virorum fortium praesidiis in eo limite auctorandis, cum largorum stipendiorum fida solutione ad diem, tum assignatione agrorum in illa vicinia et concessione praedae omnis quam ex hostili agro infestis incursionibus possent corraderere. innuitque ad id adhibitos a Byzantinis Augustis exteros probatae virtutis et experientiae bellicarum rerum; quorum multos illic, qua spoliis ex hoste raptis, qua pensionibus cum fide numeratis, qua fructibus datorum ipsis agrorum, magnas adeptos divitias ait, unde tanto terribiliores hostibus fierent, ac fortius propugnarent Romanas provincias, barbaris procul intra ipsorum terras vel terrore contindendis, vel vi armisque, si erumpere conarentur, retrudendis. non videtur dubium quin par in contrarium cura fuerit infestorum Romano nomini et Christianae religioni Saracenorum principum, aut Persidem aut vicinas ei limiti provincias sub sua ditione habentium; inter quos Aladinus fuit dynasta sedem imperii habens Iconii, quae est urbs Lycaoniae primaria. quare cum apud Arabas historicos legimus evocatum ab hoc ex Transeuphratensi regione Ortogrullem cum familia et inter montes Tumulagii et Armeniae, in loco cuius ipsi toparchiam concesserit, collocatum, intelligere debemus illam *Karaiaptagam*, regionem attri-

P 600

butam Ortogruli ab Aladino, fuisse confinem Romanis illis modo memoratis arcibus; et militiae illic dudum constitutae lateque formidandae stipendiariorum exterorum Romanis Augustis militantium, oppositam a Sultane Aladino istam cohortem sequentium fortunam Ortogrulis peregre appulsi Turcorum, qui quadringenta illic tabernacula complerent, quodsi tempus indagemus quo migrasse Karaiptagam e ripa Euphratis ulteriore Ortogrulis familiam Arabes indicant, reperimus fere convenire in principatum Ioannis Batatae, qui Nicaese Graecis imperavit ab anno 1228 ad 1256, quo moriens successorem habuit Theodorum filium. per illa tempora et inde ad receptam e Latinis Constantinopolim vigentibus et numero atque alacritate praevalentibus praesidiariis limitaneorum arcium imperii Romani contra Persidem, facile ab illis sustinebatur impetus barbarorum in quotidianis velitationibus plerumque inferiorum; quoad pessimo consilio suggesto a Chadeno, Michaël Palaeologus postquam in imperium invasit circumscripto pupillo Ioanne Theodori Lascaris filio, ubi se potitum Constantinopoli Latinis erepta vidit, isti praesidarii Romani limitis vexari fiscalibus calumniis et ad inopiam redigi, minuique inde cum animis tum viribus et numero coeperunt, ut observat Pachymeres ibidem. quando potissimum contigisse credibile est, quod Arabes indicant, ut Ortogrules cum suis prospere in Romanos pugnando laudem ab Aladino, cuius auspiciis militabat, mereretur.

IV. Nec vero istam Ortogrulis et filiorum eius adversus praesidiarios Romanarum arcium comparatam operam, et quaesitam in vicinis ex parte adversae Persidis stationem Pachymeres ipse dissimulat. en eius verba vol. I p. 18 v. 20: *post haec viri fortibus inter Persas, quibus omnis vivendi spes et conditio in armis erat, caeteris inclinatis ad Tocharos, qui nuper imperium Persarum occuparant, rebellantibus visum opportunum est refugere ad claustra castellaque montium, et inde vicina incur-sando raptò ac praedis victum quaerere.* haec ille, quae quin Ortogrulis familiae convenient Karaiptagae prope arces Romanas in finibus Persidis collocatae, negare nemo poterit, qui praesertim attenderit ad hic indicatam eius aversionem a Tocharis invasoribus Persidis, quibus ne parere cogeretur Soliman-Shabus Ortogrulis pater, inde relicta provincia fugerat. addit status Pachymeres praesidiarios Romanarum arcium utcumque agris multatos et praedae parte spoliatos imprudenti avaritia Michaëlis primi e Palaeologis imperatoris, abstinuisse quidem ab incur-sando fines hostium, quod antea utilissime fecerant, tamen arces ipsas commissas fide constanti tenuisse, quamdiu annuae pensiones ad victum necessariae praebitae ipsis e fisco sunt: has vero ipsi suppeditari desuisse post mortem Michaëlis, solo iam Andronico P 601 imperante, diserte noster asserit vol. II p. 208 v. 18, ubi alterum

fontem enervationis imperii fuisse scribit *parsimoniam plene solvendarum ex fide pensionum, quae praesidiariis arcium in limite sitarum olim statutae fuerant in mercedem operae militaris, adeo illic ad communem tutelam necessariae. haec maligne nunc suppeditabantur, avaritia praefectorum erogationi pecuniae publicae, quorum apponebatur lucris quod per astutas frustrationum artes diffundenda praetextibus vaftris solutionis die miseris militibus subtrahebatur, pretium sudoris et sanguinis.* ita ille ibi; qui et multis inferius locis significat non iam solum per fiscalium calumniosas fraudes, sed edicto ipso ac iussu diserto Andronici Augusti pensiones et auctorisamenta istiusmodi fuisse interversa, unde necessario contigit arcium custodiam negligi, ac quasdam ipsarum in militum ex parte Persidis contrarias Romano limiti stationes obtinentium venire potestatem. sustinuit quodam tempore labem illam ac ruinam felix Alexii Philanthropeni per illos tractus militis, circiter annum Christi 1296, Andronici 13, eo missi cum valido exercitu, prout fuse narrat Pachymeres l. 3 vol. II c. 9. sed postquam is rebellans a Libadario est oppressus, et Persae, qui sub eo militaverant, male multati reversi domum, et causa cladis ulciscendae et fiducia nullius satis validae occurratae Romanae potentiae, Philanthropeno quem unum timuerant amoto, arcibus iam cunctis potiti licentissime in subiectas imperio regiones passim inunderunt. hoc memorat Pachymeres l. 3 vol. II c. 14, et coepisse videtur ab anno Chr. 1297, imperii Andronici 15. durasse vero sine intermissione, immo cum atrocioribus subinde malorum augmentis, usque ad finem huius historiae, intelligitur ex frequentissimis ea de re nostri historici querelis ac lamentationibus per cunctos fere consequentes huius operis libros sparsis.

V. Ex his patet quam consentaneae ad nostrae huius historiae memoriam Arabum annales referant quod superius exscripsimus, Ortogrulem Othmanis patrem obiisse anno Hegirae 687, qui ex parte coincidit cum anno Christi 1288, inclytum bellicis successibus, de Romana videlicet Persici limitis militia relatis, quippe quae iam tum a recepta de Latinis Constantinopoli, hoc est ab annis retro sedecim, debilitari valde coeperat. quare succedens Ortogruli Othman filius aliquot iam tum habuit loca de Romanis manu parta, quibus plura maioraque postquam annorum plurium continua felicitate ad paternam Karaiaptagae adiecisset ditionem, Sultanis denique, hoc est supremi principis, nomen haud dubitavit usurpare, tueri se illud posse sperans. huius primae ac quasi fundamentalis epochae Ottomanici imperii sedem ex vero in ordine temporum statuere nostrum est, quod efficere conabimur comparatis Arabum chronologorum et nostri Pachymeris testimoniis. refert Pachymeres, p. 327 v. 6, Atmanem invaluisse opibus adiuncta sibi manu fortissima bellatorum acerrim-

morum e Paphlagonia, et obsistere sibi conatum Muzalonem Romanum ducem acie vicisse prope Nicomediam Bithyniae metropolim, quam inde urbem velut obsessam campi dominus tenuerit. haec contigisse circa Bapheum prope Nicomediam die vicesima septima mensis Iulii diserte Pachymeres tradit: annum ex serie rerum verisimiliter affirmamus in Synopsi hunc fuisse Christi 1299. sequenti 1300 putarim evenisse quod noster narrat p. 415 v. 1, videlicet quasdam Romanas copias duce quodam Siuro, ab imperatore ad eam tuendam provinciam misso, collectas ab Atmane occisione fuisse deletas; unde victor Atman progrediens Belocomam (verba sunt Pachymeris) insiliens vi capit, et ibi repertos interficit. ipse autem immensis opibus ea clausis munitione potitus praedives inde est habitus. arcis quippe illius munimentis situ et arte validis ad quaesitas pecuniae custodiam usus, magnos sibi thesauros, unde belli ac principatus expedit sumptus, secure conditos ad manum habuit. harum magna pars calamitatum in Prusam redundavit, sic nudatam possessione agri sui et intra murorum ambitum redactam etc. haec

P 602 Pachymeres; quae satis clare indicant mutationem hoc tempore in Atmane factam, quasi e privato in principalem statum. audiamus iam Arabas. hi magno consensu affirmant Othmanem e toparcha Karaiaptagae et simplici astrapa Sultani seu supremi domini nomen adscivisse anno Hegirae 699. huius anni cum kalendae Muharrami insederint diem 28 Septembris Iuliani in anno Christi 1299, et quam memoravimus e Pachymere Belocomae expugnatio ad menses aestivos pertinuisse videatur, intelligendum relinquitur regnare Atmanem, sine ulla iam dissimulatione vocabulum imperii palam usurpando, coepisse anno Christi 1300, idque in Bithynia ad urbem Prusam, quam paulo post ei fuisse subiectam tributariae pacis nomine, re vera deditioe ac subiectione plena, innuit Pachymeres, dum sic scribit p. 597 v. 14: *Prusa ipsa calamitatibus subacta ingentibus emere a Persis numerato immensi pretio umbram pacis, pro vera, quam mendacibus promissis ostentarunt, pax.* ita ille.

VI. Haec tamen non eo traho ut existimem Prusam Atmani iam tum regni principio plene possessam, cum eam quidam Arabum sub finem tantum vitae Atmanis, quidam nonnisi post eius obitum a filio eius et successore Urchane penitus subiugatam tradant. verum cum eam urbem arcibus undecumque a se possessis cinctam et vectigalem ad libitum haberet, aequo interim animo ferebat eius se ingressu exclusum, quem sibi ac suis aliquando, ut res tum se habebant, libere pandendum certa praesumebat spe. in hoc igitur incumbibat, ut agri ac provinciae illius, nempe Bithyniae universae, sibi dominium assereret, quod consequeretur arcibus primariis, et unde urbium magnarum salus et securitas

penderet, occupandis et validissimo praesidio tenendis, sicut modo eum vidimus in Belocoma fecisse, in qua claves Prusae reperit; uti et Nicaeam sibi subiugasse visus est capta et suis firmissimis copiis inessa Tricoccia. qua de re iuvat nostrum hic Pachymerem audire p. 637 v. 13 scribentem in hunc modum: *circa Nicaeam malo sane loco res erant, Atmane cuncta illic agente ferenteque. ac paulo post: itaque infestum exercitum — venientibus, Atman credidit.* hactenus Pachymeres, ex cuius triplici modo memorata narratione rerum ab Atmane, ad Nicomediam victo Muzalone, ad Prusam capta Belocoma, ad Nicaeam expugnata Tricoccia gestarum, manifestum est habuisse illum in potestate universam Bithyniam, tribus illis primariis eius provinciis urbibus, etsi non plene possessis, saltem undique circumdatis, et lenta sic obsidione cum interim pro libito macerandis et pecunia multandis, tum denique certissime trahendis sub absolutum integrumque dominium. id quod non ipsi quidem obtigit Atmani. verum illius haeres et filius Urchanes, quem Cantacuzenus l. 3 c. 9, statum in quo eum pater moriens reliquerat, exprimens *satrapam* Orientalis Bithyniae appellat, brevi se Bithyniae totius principem ostendit Prusa Nicomedia et Nicaea plane domitis, postquam huic ultimae periclitanti suppetias Andronicus iunior accurrens repulsus et vulneratus in femore recessit. cuius pugnae ac vulneris meminit Cantacuzenus P 603 l. 2 c. 7, inde secutam tamen Nicaeae deditioem parum candide dissimulans, quam ingenue fatentur Gregoras l. 9 et Phrantzes c. 11 l. 1, ut omittam idem diserte affirmantes Arabas scriptores, inter quos omnes convenit *Iznicmid* et *Iznik* (sic illi Nicomediam et Nicaeam nominant) ab Urchane Othmanis filio post patris mortem captas fuisse. Brusiam vero (ita Prusam appellat) quidam illorum Othmani adhuc viventi, alii eo mortuo Urchani deditam aiunt. fato vero functum Othmanem omnes ii magno consensu tradunt anno Hegirae 726, cuius fuit initium dies 8 Decembris anni Christi 1325, adeo ut mors Othmanis in annum Christi 1326 videatur differenda.

VII. Hactenus dictis liceat mihi per benignum lectorem mantissae loco apponere considerationem duorum veterum oraculorum, quae per haec fuisse patrata eventis non immerito credi potest; id quod eo minus alienum ab hoc loco forte fuerit, quod eorum alterum est implicatum cum rationibus chronologicis quibusdam, numeros a nobis hic subductos recto positos calculo adstruentibus. recitat antiquus scriptor Zosimus, *historiarum* l. 2, Erythraeae vel Epiroticae Sibyllae hoc vaticinium:

δὴ τότε Βιθυνῶν γαίαν λύκοι οἰκήσουσι
 Ζηνὸς ἐπιφροσύναισι· ταχὺ δ' ἐπιβήσεται ἀρχὴ
 ἀνδράσιν, οἳ Βύζαντος ἔδος καταναϊεῶσι.

*tuno Bithynorum terram lupi habitabunt
divino consilio; celeriter autem superveniet (horum) prin-
cipatus
virtis qui Byzantiae solum incolunt.*

huius eventum prophetiae conatur Zosimus adaptare aetati Constantini et restorationi atque amplificationi per eum factae Byzantiae. quam recte, ipse viderit: non enim satis apparet quid ista mentio *luporum Bithyniam habitantium* cum exornatione Byzantinae urbis commune habeat. dicamus nos licet accommodatius ad speciem veri, per Sibyllam divino afflatam spiritu, tanto ante his fuisse praenuntiatum verbis exortum Ottomanici imperii a praedonibus avidis et lupina voracitate ac crudelitate praeditis in Bithynia fundati, cui non multo post tempore succumbere deberet Byzantinae urbis imperantis potentia et splendor, barbaricae deinceps servitutis iugum gravissimum et probrosissimum laturae. Graeci Byzantini in poenam impii et pertinacis ab ecclesia Romana omnium matre inde usque a Photii temporibus continuati schismatis, duram a Latinis Constantino-
polim per annos octo supra quinquaginta obtinentibus servitutem passi fuerant; ex qua profecisse visi sunt, dum ea liberati Romani papae primatum agnoverunt. at ubi Michaële istius concordiae auctore mortuo, filius eius Andronicus pessimo consilio, quae pater saluberrime statuerat rescindens, se suosque iteram a sede Petri contumaciter abruptit, statim dei ultoris providentia praeparari coepit et sensim in Bithynia concrebrescere Ottomanica tyrannis, a qua diris continenter cladibus flagellati Byzantini, cum minime respiscerent sed magis magisque in haeresi ac schismate obfirmarentur, vi tandem saeva subacti ab uno ex Atmanis successoribus Mahomete secundo, anno Chr. 1453, captivitatem Babylonica Iudaeorum eo tristio-
rem, quod Cyrum nullum qui eam solvat expectant, ducentis iam et quod excurrit annis infelicissimi tolerant, fidem ingenti suo luctu sancientes Sibyllini, quod retulimus, oraculi.

VIII. Aliud de his habemus suspicioni fictionis minime obnoxium vaticinium, quippe quod in sacro et canonico libro clarissime legatur, Apocalypsi S. Iohannis. in ea Novi Testamenti prophetia, eventa complectente praecipua rerum quae a Christi resurrectione et prima fundatione ecclesiae ad hanc usque diem dei regnum attinentes contigerunt, postquam persecutiones imperatorum adumbratae sunt a c. 12 ad 20, in hoc iam per symbolum alligationis Satanæ tempus illud describitur quo Constantinus, victo et occiso Licinio imperii Romani plene potens, liberalissimis et quasi triumphalibus edictis religionem Christianam studuit ornare. ista edicta recitantur ab Eusebio l. 2 de vita Constantini, a c. 25 ad 60. in horum uno (tria enim sunt), nempe

P 604

in Rescripto ad Eusebium c. 45 descripto, quo imperatur ut ecclesiae Christianorum ubique sumptu publico aedificentur, fit distincta mentio draconis, quem hic Ioannes ligatum memorat. sic enim illic Constantinus loquitur: *ὡνι δὲ τῆς ἐλευθερίας ἀποδοθείσης, καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως τοῦ θεοῦ τοῦ μεγίστου προνοία, ἡμετέρα δ' ἄνηκεσι ἐκδιωχθέντος, nunc autem libertate reddita, et dracone illo* (Licinium innuit idololatriae promotorem) *ab administratione rerum dei maximi providentia et nostro ministerio deiecto.* contigerunt ista circa Christi annum 320. inde per mille annos in plena possessione liberae pacis intra imperium Romanum Christiana religio permansit, nempe usque ad annum Christi 1320, quo tempore, ut vidimus, Othmanes exitiale Christi religioni fundavit imperium, foedissimam Mahumetis superstitionem orbe ferme toto propagaturum, ex qua non minus fere dei regno detrimentum quam ex invalescente ac subnixā olim regum opibus idololatria illatum est. accessit circa idem tempus emergens Wiceli haeresis, in Ioannem deinde Hus, Lutherum, Calvinum aliosque propagata. denique circa idem tempus semina sunt iacta longi schismatis post obitum Gregorii XI per annos supra sexaginta Romanae sedis auctoritatem, qua eatenus ecclesiasticae monarchiae salus steterat, perniciosissime labefactaturi. haec simul tria mala millesimo vertente post pacem a Constantino datam anno exorientia, solutione prius ligati Satanae a sancto vate designantur. id vero, quod ad nostram proprie rem attinet, adstruitur ex eo quod Turci Ottomanici ab omnibus habentur originis Scythicae. Scythas autem ex Magog secundo filio Ispheti memorato Gen. 10 4 propagati haud dubie creduntur. idem porro Magog Gog quoque dictus per apocopen, occupata coloniis Lydia, Gyges Graecorum literis appellatus fuerit. hinc Plinius l. 5 c. 23 Hierapolim Syriae dictam a Syris *Magog* testatur, nimirum quoniam ea civitas, ut docet Lucianus libro de dea Syria, a Deucalione Promethei sive Magogi aut Gogi filio, Scytharum auctore, sit condita. quae his adiungit Ioannes de actis Gog et Magog magnam habent cum narratis de gestis Ottomanicorum principum similitudinem. primum ait *congregandos in praelium, quorum numerus sicut arenae maris*, morem istorum innuens numerosissimos armandi exercitus. addit *et ascenderunt super latitudinem terrae.* Europa originis Graecae nomen est ex *εὐροῦς latitudo* et *ὄψ ὀρός terra*: nam hoc vocabulo designatam Cybelen, quae eadem Tellus et mater magna, apud veteres videmus. unde *inopes* defunctos insepultos, qui terra carent, Virgilius in 6 Aen. vocat illo versu

haec omnis quam cernis inops inhumataque turba est.
et Ausonius in Mosella de ossibus insepultorum in campi superficie iacentium

infletaque iacent inopes super arva catervae.

igitur transitus Ottomanidarum in Europam his verbis innuitur. is primum contigisse ab Arabibus traditur anno Hegirae 758, qui paene totus coincidit cum anno Christi 1357, quippe cum coeperit a die 25 Decembris anni Christi 1356. tunc enim iussu Urchanis filius huius Solimanes *connexis trabibus copias in Graeciam traiecit, et anno sequenti cepit urbem Callipolim.* verba sunt continuatoris Abulpharagiani Chronici. quod autem ex Asia in Europam, nempe septentrionalem, ad Callipolim *ascendi* dicitur, recte quadrat ad naturalem situm: nam vere Maro scripsit *mundus ut ad Scythiam Ripaeasque arduus arces consurgit* etc.

P 605 pergit sacer vates adiungens de Gog et Magog, hoc est Turcis Ottomanicis: *et circuieram castra sanctorum.* voci *castra* in originibus Graecis respondet *καρσυβολή* locum singularem designans. ego per *castra sanctorum* terram sanctam et Hierosolymanam intelligo, tot Christianorum sacris expeditionibus et bellicis facinoribus quaesitam et diu possessam. hanc Ottomanica potentia circumiit *ἐκύκλωσεν* illinc Aegypto, hinc Asia maiori, inde Phoenice Cyproque occupatis, ut iam ne adiri quidem a privatis causa religionis, nisi empto ab ipsis transitu, possit. ultimum Ottomanidarum facinus S. Ioannes his verbis exprimit: *et capient civitatem dilectam.* quatenam haec intelligi possit alia quam Constantinopolis, a Muhamete secundo an. Chr. 1453 expugnata, et ab eius successoribus hactenus pro imperii Ottomanici primaria sede habita? *dilectam* vocat, quia eam fundator Constantinus non ut patriam in qua esset natus amaverit, sed naturali situ et praestantibus eius coeli ac soli dotibus prae cunctis delegerit et dilexerit, sedem in ea Romani collocans imperii et veteris Romae splendorem cum novae Romae nomine in eam transferens. ita utraque tam Sibyllae quam S. Ioannis prophetia excidium urbi Constantinopoli a domo Ottomanica denuntiat: haec vero id illi plus facit, ut tempus invalescentis Ottomanidarum potentiae distincte prodatur, millesimum scilicet annum a pace per Constantinum ecclesiis data.

Deinceps nihil, opinor, chronologicae operae circa Pachymeris historiam superest aliud, nisi ut res hac secunda parte in ea memoratas, sicut in priori fecimus, suis annis assignatas et expansas in tabulam lectori proponamus; cui rei caput sequens operis ultimum impendimus.

CAPUT IX.

Synopsis chronologica praecipuarum rerum hoc secundo historiae Pachymeris tomo memoratarum, eas assignans annis suis.

Ann. Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Martini IV	Imp. Ro- mae. Andronici	Andronicus Michaëli imperatori 11 Decemb. mortuo succedens solus imperare incipit. l. 1 c. 1.
1282	2	1	<p>Tocharos a patre evocatos in Triballos immittit. ibid. sponte propendens in abrogationem concordiae ecclesiarum Latinae ac Graecae Michaëlis eius patris studio initae, consiliis praeterea Eulogiae amitae et Theodori Muzalonis magni logothetae ad idem impulsus, veniam petit quod in eam consenserit. l. 1 c. 2.</p> <p>Ioanni Vecco e patriarchatu deiecto Iosephum dudum exauctoratum substituit. l. 1 c. 3 4 et 5.</p>
1283	3	1	<p>Ecclesiastici et laici, qui ecclesiarum concordiae assenserant, multis et pisculis subiecti vix tandem in communionem recipiuntur. c. 6 et 7.</p> <p>Veccus et alii concordiae auctores in synodo accusantur. c. 8.</p> <p>Veccus condemnatus relegatur Prusam. c. 10 et 11.</p> <p>Arseniana factio revalescit. c. 12.</p> <p>Iosephus moritur mense Martio. c. 13. P 606</p> <p>Georgius Cyprius, nomine in monachatu sumpto Gregorius vocatus, creatur patriarcha circa initium Aprilis. c. 15 et huius Observ. l. 3 c. 2 n. 5.</p> <p>Mense Aprili stella Saturni per diem apparet. c. 16.</p> <p>Antistites qui paci ecclesiarum consenserant, condemnantur et gradu deiciuntur. c. 17.</p> <p>Mense Maio sanguis de coelo cadit. c. 18.</p> <p>Augusta Theodora renuntiare cogitur obedientiae papae. c. 19.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Martini IV	Imp. Ro- man. Andronicus	Ab Athanasio patriarcha Alexandrino exigitur damnatio actorum in causa con- cordiae ecclesiarum. <i>ibid.</i>
1283	3	1	<p>Foedus imperatoris Andronici cum Ter- tere, quem pro legitimo rege Bulgariae agnoscit. c. 20.</p> <p>Sectas Iosephitarum et Arsenianorum imperator conciliare studet. c. 21.</p> <p>Inito inter hos tali conventionis pacto, ut utrique chartas iura ipsorum comple- tentes in ignem iniicerent, et ii superio- res agnoscerentur quorum scripta non arsissent, utrorumque libelli pariter con- sumpti flamma sunt. contigit id sabbato sancto pridie Paschae 23 Martii, praesente imperatore. c. 22 et huius Observ. l. 3 c. 2 n. 4.</p> <p>Perculsi eo successu Arseniani, cum se patriarchae Gregorio obedituros promi- sissent, statim a pactis resiliunt. <i>ibid.</i></p> <p>Andronicus olim episcopus Sardensis, ex multum gratioso apud imperatorem reus laesae maiestatis peractus, ignomi- niosissime elicitur. c. 23.</p> <p>Cotanitza monachus ex latrone factus Prusa fugit. c. 24.</p> <p>Tarchaniota protovestiarius mittitur ab imperatore cum exercitu in Occiduos tra- ctus. c. 25.</p> <p>Classis Romana negligitur pessimo con- silio, et sensim aboletur. c. 26.</p>
1284	4	2	<p>Panis consecratus in sacra pyxide cor- ruptus et plane putrefactus reperitur in magna ecclesia Constantinopoli, dominica Graecis <i>Tyrine</i>, Latinis <i>Quinquagesima</i> dicta, die 23 Februarii. l. 1 c. 28 et huius Observ. l. 3 c. 2 n. 4.</p> <p>Imago deiparae picta in pariete domus privatae Constantinopoli multis diebus la- crimas fundit. c. 30.</p> <p>In aedibus Charsiae apud eandem Con- stantinopolim ex effigie S. martyris Geor- gii sanguis copiose manavit. <i>ibid.</i></p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Martini IV	Imp. Ro- man. Andronici	Arsenii patriarchae dudum mortui re- liquiae in urbem solemnī pompa repor- tantur. c. 81.
1284	4	2	<p>Sultan Babylonis Christianos Syriam obtinentes bello vexat. c. 82. P 607</p> <p>Andronicus imperator viduus secundam ducit coniugem Irenen filiam marchionis Montisferrati. c. 88.</p> <p>Veccus Prusa evocatus congregitur cum schismaticis in Alexiaco triclinio, et rationem reddit fidei suae et actorum. tamen ab infestis condemnatus deportatur cum sociis duobus archidiaconis in arcem S. Gregorii, ubi nulla victus provisione, durissima custodia detinentur sex annis integris. c. 84 et 85. vide praeterea c. 2 huius libri Observ. 8 n. 6.</p> <p>Ex neglectu et debilitate Romanae classis licentia piratarum increbescente, littorum accolae migrare in mediterranea iubentur. c. 87.</p> <p>Scythis Danubii accolis incursionem in Thraciam et Macedoniam minantibus, cadaver Michaëlis imperatoris, ne ab illis ablatam redimendum foret postea, ex Allage Selybrtam transfertur. ibid.</p> <p>Blachi ne se Scythis adiungerent, ex Occidua continente in Orientalem transfretare coguntur. ibid. p. 66 edit. Possin.</p>
1285	Honorii IV 1	3	<p>Martinus IV sum. pont. Perusii moritur 4 kalend. Apr. hoc est 29 Martii. huic suffectus est Iacobus diaconus Card. e familia Sabella, qui coronatus est Romae 17 kal. Maii, dictus Honorius IV.</p> <p>Curopolates Umpertopulus Scythis Danubii accolae acie vincit et fugat, in eius rei bene gestae praemium magnus papias creatas. c. 29.</p> <p>Disceptatur inter ecclesiasticos de allegatis patrum testimoniis a Vecco, dum in colloquio synodali auditus est; quibus multi non bene satisfactum mussitabant. l. 2 c. 1 p. 73 et 74.</p>

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Honorii IV	Imp. Roman. Andronici	Plurimi e Blachis altero abhinc anno ex Occidua continente in Orientalem transire compulsi, cum et parvuli et greges ipsorum ei coelo non assuescerent, quod crebrae utriusque generis mortes testabantur, reditum in priores sedes ab imperatore pecunia redimunt; l. 1 c. ult. p. 66.
1286	2	4	Ad sedandos circa Vecci allegationes multorum scrupulos negotium datur tomi scribendi Gregorio patriarchae. l. 2 c. 1 p. 74. Honorius IV moritur Romae die coenae domini, quae fuit 3 Aprilis, ut Spondanus et Rainaldus recte observant. illo enim anno, qui cyclum solis numeravit 8, lunae autem 15, et lit. Dom. habuit E, Pascha incidit in Apr. 6. vacavit sedes a coena domini huius anni usque ad 22 Februarii anni sequentis, per menses fere undecim.
1287	3 Sedes vacat	5	Honorius IV moritur Romae die coenae domini, quae fuit 3 Aprilis, ut Spondanus et Rainaldus recte observant. illo enim anno, qui cyclum solis numeravit 8, lunae autem 15, et lit. Dom. habuit E, Pascha incidit in Apr. 6. vacavit sedes a coena domini huius anni usque ad 22 Februarii anni sequentis, per menses fere undecim.
1288	Nicolai IV 1	6	Die cathedrae S. Petri, 22 Februarii, creatur Romae pontifex F. Hieronymus Ord. S. Francisci, Card. Praenestinus, dictus Nicolaus eius nominis IV. Tomus anno superiori a Gregorio patriarcha conscribi coeptus editur, et publice legitur in ecclesia. l. 2 c. 1 p. 74. Multi e clericis ei subscribere recusant. p. 75 lit. B et C. Propter hoc varie vexantur. ibid., et p. 76. Athanasius patriarcha Alexandrinus degens Constantinopoli vehementer, sed frustra, urgetur ad subscribendum tomo Gregorii. l. 2 c. 5 p. 81. Arsenius patriarcha Antiochenus Constantinopoli damnatur et e sacris diptychis eraditur, quod auditus esset consensisse in negotio ecclesiae cum rege Armeniae. ibid.

Anni Chr.	Romane- rum Pon- tificum Nicolai IV	Imp. Ro- man. Andronici	<p>Veccus in carcere scribit contra tomum Gregorii; et eius liber Constantinopoli lectus multorum animis scrupulum iniicit, vitia tomi detegens. l. 2 c. 2 p. 76 et 77.</p> <p>Tomus accusatur a quinquecelesiensi et exchartophylace Moschampare; insurgunt in eundem alii quoque. c. 3 p. 77 et 78.</p>
1288	1	6	<p>Exardescit antistitum scandalum in Gregorium occasione commentarii a Marco eius discipulo editi, ipso probante. c. 4 p. 79.</p> <p>Imperatore tomum corrigi oportere iudicante, Gregorius id facere recusat. p. 80.</p> <p>Gregorius invidiae ferendae se impari sentiens patriarcho recedit. c. 6 p. 82.</p> <p>Tandem patriarchatum abdicat circa mensem Iunium, post transactos in ea dignitate sex annos et paulo plus. c. 9 p. 87 et 88. l. 3 Observationum, c. 2.</p> <p>Corrigitur tomus Gregorii sublata ex eo expositione sententiae S. Ioannis Damasceni. c. 11 p. 90.</p> <p>Athanasius monachus e monte Gano eligitur et inauguratur patriarcha die 14 Octobris. c. 15 p. 97 et 98.</p>
1289	2	7	<p>Gregorius expatriarcha moritur. c. 17 p. 102.</p> <p>Imperator Andronicus ex urbe se confert in arcem Nicetiarum Dacibyzzam, ubi custodiebatur Ioannes Theodori Augusti filius et haeres, olim excoecatus a Michaele patre Andronici, ab eoque officiose salutato et liberaliter munerato oblanditur cessionem iuris ad imperium. l. 1 c. 36 p. 64.</p> <p>Inde idem Andronicus per Athanasium patriarcham, quem comitem ducebat, mitti curat ad Veccum et socios in arce S. Gregorii custoditos Theodorum Muzalonem, qui eorum sublevavit egestatem. l. 1 c. 35 p. 63 et c. 36 p. 64. praeterea l. 2 c. 17 p. 102.</p>
1290	3	8	P 609

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum Nicolai IV	Imp. Ro- man. Andronici	
1290	8	8	<p>Andronicus Veccum et socios carere eductos humaniter admittit, comitate illa praeeparare illos studens ad amplectendum schisma. quam in finem iterum quoque Lopadii eos allocutus est. l. 1 c. 86 p. 64 et 65. sed tractatu non succedente relinquuntur in carcere, ut intelligitur ex c. 29 l. 3.</p> <p>Imperator collata Theodoro Muzaloni magno logothetae protovestiarii dignitate, Nymphaeum pervenit sub finem Maii. l. 2 c. 18. ibique spatio plus annuo moratur, ut intelligitur ex cap. sequenti. vide et c. 2 l. huius Observ. 3 n. 7.</p> <p>Constantinus Porphyrogenitus imperatoris frater Nymphaei Augusti gratia excidit, et dura ac contemptim ab eo tractatur. l. 2 c. 19 p. 105 et seq.</p>
1291	4	9	<p>Constantinus Porphyrogenitus affectati imperii delatus mense Martio huius anni custodias traditur una cum Strategopulo. l. 2 c. 19 p. 108.</p> <p>Constantinopoli circa medium Novembrem forum magnum casu exorto incendio conflamat. l. 2 c. 25.</p> <p>In restaurandas eius incendii ruinas cives strenue incumbunt. ibid.</p> <p>Athanasius patriarcha Alexandrinus iniurias ipsi ab Athanasio Constantinopolitano illatas non ferens Rhodum secedit. l. 3 c. 6.</p> <p>Circa hoc tempus Melec Masur Azatini Sultani filius, post patris mortem, auxilio Arganis Tocharorum Kanis, Thymaenae ultra Pontum Euxinum et locis circumstitis dominatus, magnis deinde claudibus ab Amurio satrapa Tocharorum validis copiis adiuto affectus, supplex ad Andronicum imperatorem cum uxore ac liberis confugit. sed eo Constantinopoli non reperto, dum uxore in urbe relicta Nymphaeum ad eum, accitu ipsius, a prothieracario imperatoris Abrampace ducitur, offensus in itinere observari se a</p>

Anni Chr.	Remane- ram Pon- tificum. Nicolai IV	Imp. Ro- mae. Andronici	deductore curiosius quam suae dignitati conveniret, Atramythii noctu a comitatu se abiungens fugit ad Persas, et horum auxilio Amurium oppugnat. l. 4 c. 25.
1291	4	9	Filia eius in urbe obses retenta illic educatur. l. 7 c. 22.
1292	5	10	<p data-bbox="356 385 941 604">Hoc anno Andronicus imperator natam P 610 sibi filiam, metuens ne non vitalis esset, quod erat aliquoties expertus infelicem in feminis uxoris partum, superstitiosa ce- rimonia praemunire studuit ab eiusmodi periculo, Simonidem eam vocans ex oc- casione eventui narrati. l. 3 c. 82.</p> <p data-bbox="356 604 859 822">Nicolaus IV Romanus pontifex Romae moritur circa festum Paschae, quod inci- dit illo anno bissextili, cycli solis 13, lunae 1, in sextum Aprilis, cum in- choasset annum pontificatus quintum a 22 Februarii, circiter per sesquimensem, vacavit sedes longo tempore.</p> <p data-bbox="356 822 859 951">Andronicus imperator Constantinopo- lim redit, fratrem Constantinum in le- ctica clathrata secum ducens, et sic ur- bem ingreditur die 28 Iunii. l. 2 c. 20.</p> <p data-bbox="356 951 859 1128">Magna exardescente in Athanasium pa- triarcham invidia ob ferum eius rigorem et immanium eius ministrorum saevas in quosvis grassationes, ecclesiasticis ea cau- sa se ab illo abscondentibus graviter suc- censet. <i>ibid.</i></p> <p data-bbox="356 1128 859 1256">Theodoro Muzaloni longo morbo de- cumbenti substituere imperator incipit in cura primaria principalium negotiorum Nicephorum Chumnum. <i>ibid.</i></p> <p data-bbox="356 1256 859 1433">Imperator filiam Muzalonis fratri suo Theodoro despondet; et iis sponsalibus solutis ob deprehensum in puella ex in- cestu praegnante vitium eandem nihilo- minus Constantino proprio filio sponsam destinat. l. 2 c. 26.</p> <p data-bbox="356 1433 859 1553">Idem Sophoniam hieromonachum in Apuliam mittens ad ibi tractandum filii sui Michaëlis matrimonium cum nepte Balduini olim imperatoris, nata ex filia</p>

Sedes va-
cat

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat	Imp. Ro- man. Andronici	
1292		10	<p>Caroli regis Apuliae, dare illi noluit literas ad papam, ne illum <i>patrem sanctissimum</i> in his appellare cogeretur. l. 3 c. 5.</p> <p>Tamen ipse Andronicus postea scribens ad Sultanem Babyloniae fratrem illum vocare non dubitat, auctoribus episcopis, praesertim Philadelphensi Theolepto, qui etiam daemones malos fratres ecclesiae in Cantico Canticorum dici ex quodam Gregorii Nysseni testimonio affirmavit, eo nomine acriter reprehensus a Dyrrhachiansi Niceta, sed excusatus et defensus ab imperatore concione super eo proprie argumento habita. l. 3 c. 5 et c. 23.</p> <p>Circa hoc tempus Tuctais Nogam praelio victum occidit; ac mox desponsam sibi prius Andronici imperatoris filiam notham uxorem accipit. l. 3 c. 23.</p>
1293		11	<p>Episcopi et ipsi a Saba et aliis Athanasii patriarchae ministris vexati, clericis ab imperatore, quod ab Athanasio se abscinderent, inclementer habitis se palam adiungunt; et primum patriarcham de suorum excessibus admonent, deinde a negligentis satisfacere communionem se abjungunt. denique per missos ad imperatorem duos eum graviter monent ne actis inconvenientissimis favorem praestet. l. 2 c. 21.</p> <p>Ab hoc anno Pachymeres imperium Michaelis iunioris Augusti inchoat, comparans 12 huius annum cum 23 illius. l. 7 c. 1. unde oportet Michaeli collegam hoc anno fuisse declaratum, etiam tantum sequenti die 21 Maii a novo patriarcha coronatus fuerit. Athanasius, scripte data patriarchatus cessione, in monasterium recedit die 16 Octobris, annis quatuor et duobus insuper diebus patriarchali dignitate possessa. l. 2 a c. 22 ad 25.</p> <p>Melec Masur auxiliis Persarum contra veterem hostem Amurium praevalet,</p>

Ann. Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat	Imp. Ro- man.	eum ad se supplicem venientem coram ipsius filio Ale crudeliter trucidat. l. 4 c. 25.
1293		Androniel 11 Mich. Au- gusti Jan. 1	<p>Athanasius patriarcha Alexandrinus Rhodo Constantinopolim redit. l. 3 c. 5.</p> <p>Nicephorus Angelus despota, Occiduum tractuum dynasta, moritur. l. 3 c. 4.</p>
1294	Celestius V	Andron. 12 Michael. 2	<p>Kalendis Ianuariis prima huius anni die Cosmas, qui et Ioannes alio nomine vocabatur, rite antea electus, consecratur patriarcha Constantinopolitanus. l. 2 c. 28.</p> <p>Tzaca Nogae filius Bulgariae regnum invadit, fugiente Tertere. l. 3 c. 26.</p> <p>Imperator sub initium Martii conventum in Alexiaco triclinio celebrat, in quo causas damnati a se Constantini despotae fratris sui et cum eo Strategopuli exponit, et plerisque approbat. c. 29.</p> <p>Quidam Lachanae dudum a Noga occisi nomen usurpans ab imperatore conii-citur in vincula. c. 30.</p> <p>Theodorus Muzalo protovestiarius moritur. c. 31.</p> <p>Ei sufficitur in cura primaria principium negotiorum Nicephorus Chumnus canicleo praefectus. c. 32.</p> <p>Die 5 mensis Iulii eligitur in Rom. pontificem a Cardinalibus Perusii congregatis Petrus de Murrhone, qui aegre honorem admittens Aquilae in Vestinis coronatus 4 kal. Septembris Celestini V nomen accepit.</p> <p>Sed mox pridie Idus aut Idibus Decembris idem Neapoli in publico consessu Cardinalium pontificatum abdicavit, recitata cessionis ex scripto formula. in cuius locum ibidem electus est Benedictus Cardinalis Caietanus, qui Bonifacii nomen assumpsit.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Ro- man. Andronici	Bonifacius papa coronatur Romae in basilica S. Petri 17 kal. Februariae.
1295 P 612	1	13 Michaël. 2	<p>Andronicus Michaëlem filium, iam anno superiori in collegam imperii assumptum, 21 die Maii coronari solemniter curat in templo S. Sophiae, opera Ioannis patriarchae. l. 3 c. 1.</p> <p>Ales, Amurius ex patre cognominatus, Melecum patris interfectorem singulari certamine victum occidit. l. 4 c. 25.</p> <p>Ioannes Andronici imperatoris ex Irene secunda coniuge primogenitus filius, creatur a patre et fratre Michaële novo Augusto despota l. 3 c. 2.</p> <p>Cum patriarcha et episcopi Augusti petentibus negassent expeditionem constitutionis ecclesiasticae, qua diris et anathemati subiicerentur qui obedientiam negassent Michaëli iuniori Augusto, in ultionem eius repulsae Andronicus imperator Novellam promulgavit, qua distributiones sportularum ab episcopo, dum consecrabatur, suffragatoribus et ordinatoribus suis fieri solitas ut Simoniacas damnavit et in posterum prohibuit. l. 3 c. 3.</p> <p>Matrimonium Michaëlis Augusti cum Ithamare filia defuncti Nicephori Angeli despotaе, ambitum ab Anna puellae matre, licet imperio utile, ob sextum inter destinatos coniuges consanguinitatis gradum reiicitur. l. 3 c. 4.</p> <p>Veneti et Genuenses Constantinopoli se mutuo infestant, implacabilibus commissi odiis. l. 3 c. 15.</p>
1296	2	Andron. 14 Michaël. 3	<p>Michaël Augustus iunior die 16 Ianuarii apparatu splendido nuptias celebrat cum Maria regis Armeniae filia, paulo ante Constantinopolim appulsa. l. 3 c. 5 et 6.</p> <p>Novus imperatoris conatus in reconciliandis ecclesiae Arsenianis irritus. l. 3 c. 7.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Ro- man. Andronici
1296	2	14 Michael. 8

Desperata Cretae insulae adversus Latinos eam acriter oppugnantes defensione, copiae inde evocatae Persis Asiam incurstantibus opponuntur. l. 3 c. 8.

Alexius Philanthropenus dux Asiae minoris ab imperatoribus declaratus, illic aliquandiu contra Persas limitem Romanum irrumpentes rem bene ac prospere gerit. l. 3 c. 9.

Osphentisthlabus Terteris regno Bulgariae pulsi filius, paulatim invalescens, Tzacam dolo captum interficit, Ioachimum Bulgarorum patriarcham praecipitio necat. l. 3 c. 26.

Radosthlabus sebastocrator Bulgariae eiectus inde ab Osphentisthlabo ad imperatorem confugit. *ibid.*

Ales Amurius ex paternae caedis ultione clarus factus, collectis copiis, primum bello palam non indicto latrocinii infestat Romanum limitem; deinde cum repentino casu, Martio mense, Sangaris fluvius alveum mutans arcium illic Romanarum praesidiarios, munimento amnis invadibilis obiecti hostibus nudatos, fugere inde compulisset, transgressus in mediterranea minori iam verecundia Romanos hostiliter infestat, instinctus ad hoc emulatione Atmanis, alterius satrapae loca Nicaeae vicina prospere incurstantis. l. 4 c. 25.

P 613

Muzalo dux Romanorum capitur ab Atmane, sed mox liberatur. *ibid.*

Kalendis Iunii terrae motus ingens et exitiosissimus Constantinopolim et eius tractus provincias concussit, duravit vario tenore usque ad desinentem Iulium, damna eius memorantur. l. 3 c. 15.

Ea occasione Andronicus imperator deo propitiando supplex cum populo procedit, et prolixam habet concionem, moxque corruptelas iudiciorum constitutione bulla aurea munita de iis edita emendare nititur. *ibid.* c. 16 et 17.

Veneti cum 76 longis navibus infesti Constantinopolim adversus Genuenses illic

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Ro- man. Andronici	degentes appellunt, die dominica 22 Iu- lii ingressi Galatam, non repertis illic Genuensibus, domos eorum incenderunt urbemque ipsam variis locis oppugnarunt et comperto pugnare pro Genuensibus Romanos, Galatam reversi aedes insuper illic sitas Romanorum flammis absumpserunt. c. 18.
1296	2	14 Michael. 3	Imperator Nicephorum episcopum Cre- tensem, qui de his expostularet, Venetias mittit. interimque Venetis urbis in- quulinis in reparationem damni per ipso- rum cives illati multam nummorum octo- ginta millium indicit, oppigneratis in eam summam omnium illorum bonis. l. 3 c. 19.
			Mense Decembri Genuenses Venetos Constantinopoli degentes, initio a baialo facto, trucidant: primores Venetorum urbis inquilinorum omnes ea carnificina interempti. vilior ipsorum plebe et me- chanicarum professores artium, nec primo latebris vitata, deinde clam Venetias recedunt. l. 3 c. 20.
			Ob haec Andronicus imperator mon- chum Maximum Planudem et praefectam orphanotrophii Leonem Aquileiam misit, sui apud senatum Venetum purgandi gratia.
			Alexius Philanthropenus rebellat, et paulo post captus excoecatur a Libadario protovestiarite, sub finem Decembria. l. 3 c. 10 et 11.
			Eius successus fama strenue in urbem perlata extremis anni diebus, imperator deo et deiparae solemniter gratias agit. l. 3 c. 13.
1297	3	Andron. 15 Michael. 4	Andronicus imperator nactus clam in- ctum famosum libellum, in quo de multis accusabatur, ad episcopos clerum mon- chos et populum convocatos longam orationem habuit, qua se purgare ab omni- bus obiectis solícite contendit. l. 3 c. 22.
			Hoc anno mense Septembri, quando iam more Graecorum incipiebat indicio undecima, quam Latini tantum incho-

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII	Imp. Ro- man.	
1297	3	Andronici 15 Michaël. 4	<p>bant a kal. Ian. anni sequentis Christi 1298, reperta sunt scripta ab Athanasio, antequam patriarchatu cederet, composita et recondita, quibus anathema intorquebat in sibi adversantes. horum lectione turbatis patriarcha et imperatore, conventus ipse expatriarcha Athanasius novum scriptum dedit, quo illa priora emendabat aut revocabat. l. 3 c. 24.</p> <p>Ioannes Tárchaniota mittitur cum exercitu ad limitem imperii firmandum adversus minas et incursiones Tocharorum Triballorum Serborum et Persarum; quo in negotio prudenter et strenue versatur. l. 3 c. 25.</p> <p>Michaël Constantini olim regis Bulgariae et Mariae Andronici consobrinae filius ab hoc mittitur ad recuperandum paternum regnum: sed factione illic Osphentisthlabi praevalente, exclusus Ternobo circum errat. l. 3 c. 26.</p> <p>Diluvium perniciose inundans ex imbre vehementi et longo, die 29 Augusti cadente, videtur hoc anno contigisse, narratum l. 3 c. 27.</p>
1298	4	Andron. 16 Michaël. 5	<p>Ioannes Lazorum princeps moritur, succedente illi filio Alexio. l. 3 c. 29.</p> <p>Matrem huius Eudociam a viri morte ad fratrem Andronicum imperatorem profectam hic collocare crali Serbiae cogitat. l. 3 c. 30.</p> <p>Ioannes Veccus olim patriarcha moritur in carcere apud arcem S. Gregorii, sub finem Martii. l. 3 c. 29.</p> <p>Eudocia in viduitate perstare certa conubium cralis Serbiae recusat. l. 3 c. 30.</p> <p>Ea spe deiectus Andronicus imperator, cum necessarium putaret devincire sibi cralem affinitate intima, propriam filiam Simonidem, non multum sexenni maiorem, ipsi offert in sponsam. l. 3 c. 31.</p> <p>Theophano soror Mariae coniugis Michaëlis Augusti iunioris, Theodora nominata in memoriam matris Andronici sic</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VII.	Imp. Re- man. Andronici	
1298	4	16 Michael. 5	<p>dictae, despondetur Ioannis sebastocrato- ris filio, item Ioanni dicto. l. 3 c. 6.</p> <p>Sed ante nuptias moritur. l. 4 c. 3.</p> <p>Persae irritati caede suorum qui Phi- lanthropeno rebeli adhaeserant, univer- sas Orientales regiones saevis excursioni- bus desolant. l. 3 c. 14.</p>
1299	5	Andron. 17 Michael. 6	<p>Maxima et rigidissima omnium quas ho- mines meminissent hiems primis huius anni mensibus desaevit. unde contigit destinatam imperatori profectionem The- salonicam necessario differri. l. 3 c. 33.</p> <p>Tandem ineunte Februario die para- sceues, hoc est feria sexta, quam incidisse oportuit illo anno, cyclum solis 20 et li- teram dominicae indicem D habente, die sexta mensis eius, sub vesperam Andro- nicus imperator urbe exiens Dripeam se confert, unde reliquam profectionem ad- ornavit, nonnulla illic mora. l. 4 c. 1.</p> <p>Ioannes patriarcha dissuadere Androni- co volens coniugium Simonidis cum caele Dripeam tendit: sed a gnaro quorsum ve- niret imperatore, praecedere Selybriam per missos obviam rogatur. <i>ibid.</i></p> <p>Selybriae elusus ab Andronico Ioannes, nec permissus quae volebat de Simonidis coniugio disserere, ibi perstare decernit imperatore abeunte, nec redire in urbem, donec ille Thessalonica rediisset. l. 4 c. 2.</p> <p>Thessalonica imperatoris Andronicus Radosthlabum cum Romanis copiis in Bulgariam remittit, unde is pulsus ab Osphentisthlabo fuerat. l. 3 c. 26.</p> <p>Eltimeres pro Osphentisthlabo pugnant Radosthlabum praelio victum capit, et excoecatam ad uxorem remittit. <i>ibid.</i></p> <p>Osphentisthlabus Terteren patrem ab Andronico imperatore custodia detentum permutatione Romanorum ducum ab El- timere captorum redimit; nec tamen ei regnum Bulgariae reddit, sed civitatem attribuit, ubi liber, privatus vivat. <i>ibid.</i></p>

Agni Chr.	Remem- orum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Re- man. Andronici
1299	5	17 Michael. 6

Imperator Thessalonicae, tractatu af-
finitatis cum crale Serbiae concluso, ab
eo Cotanitzam transfugam et priorem cra-
lis coniugem filiam Terteris accipit, vi-
cissimque crali propriam filiam Simoni-
dem sponsam consignat, puellulam vix
octennem viro prope quinquagenario et
plurimum iam uxorum marito, custodiend-
am videlicet intactam usque ad puberem
aetatem (quem tamen Gregoras l. 7 scri-
bit festinanda per intemperantem expe-
ctandi impatientiam defloratione virgunc-
ulae inhabilem illam gignendis postea
liberis reddidisse.) l. 4 c. 4 et 5.

Venetorum legatio Andronicum impe-
ratorem Thessalonicae convenit, petens
remitti multam Venetis urbis Constantino-
politanae inquilinis indictam, et relaxari
oppignerationem bonorum iam dudum
factam propter incendium Galatae: sed
nihil impetravit. l. 4 c. 6.

Imperator Andronicus frustra conatur
conciliare matrimonium Alexii principis
Lazorum, sui ex sorore nepotis, et pu-
illi testamento patris, cum filia praefecti
canicleo, et irritare iure tutorio prius
coniugium ab eodem Alexio sine auctori-
bus matre aut avunculo contractum cum
quadam unius e primoribus Iberorum fi-
lia. l. 4 c. 7.

Hinc deiectus nequidquam tentat ean-
dem praefecti canicleo filiam collocare fi-
lio suo Ioanni despotae, matre iuvenis
Augusta Irene repugnante. *ibid.*

Die 22 Novembris Andronicus impera- P 616
tor e Thessalia redux in urbem Constan-
tinopolim solemni occursum invehit est.
l. 4 c. 8.

Atman Persarum satrapa, aliis Otto-
manes dictus, auctor domus hodie re-
gnantis apud Turcos, invalescit opibus,
adiunctis sibi numerosis copiis ferocium e
Paphlagonia latronum. l. 4 c. 25.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Re- maa. Andronici Michael.
1800	6	18 Michael. 7
1801	7	Andron. 19 Michael. 8

Ioannes patriarcha dolore iniuae ab Andronico sine suo consilio noxiae ac turpis, ut putabat, affinitatis cum crale Serbiae, in Pammacaristi monasterio quasi privatus degit. l. 4 c. 8.

Imperator postquam eum placare per multos a se missos frustra tentasset, denique kalendis Februarii multa nocte illum ipse convenit; et ei circa tria querelarum de se capita plene satisfacit, persuadetque ut in patriarchales remigrans aedes regimini ecclesiae se reddat. l. 4 c. 9.

Post Paschales ferias imperator Andronicus palam revocavit latam a se in Ioannem Ephesinum sententiam, eumque declaravit innocentem criminis ob quod falso impactum throno deiectus et datus in custodiam fuerat. l. 4 c. 10.

Tamen Ioannes patriarcha cum episcopis Philadelphensi et Smyrnensi Ioannis Ephesini restitutioni obsistunt. *ibid.*

Lurgiis inde exortis offensus Ioannes patriarcha iterum e patriarchio in Pammacaristi monasterium recedit. *ibid.*

Contra illum antistites libellum querelarum plenum imperatori offerunt. l. 4 c. 11.

Ioannes patriarcha ultro imperatorem adiens 25 Octobris feria tertia, illo anno cycl. sol. 21 numerante cum litera dom. C B, ex eius voto functionibus patriarchatus se reddit, quod sibi per angelum imperatum aiebat. l. 4 c. 12.

Michael despota repudiatam a crale Serbiae Terteris filiam uxorem ducit. l. 4 c. 13.

Hoc anno sub aequinoctium autumni, sole in Virginem ingresso, apparet Constantinopoli cometa, descriptus a Pachymere. l. 4 c. 14.

Praecesserat exortum cometae siccitas insolita, ex qua fontes perennes exaruerunt; unde terrae fructus et segetes perire funditus contigit, ventis etiam cre-

Anni Chr.	Remano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Ro- man. Andronici	bris aridis et procellosis aërem vix spirabilem reddentibus. <i>ibid.</i>
1301	7	19 Michael. 8	Alani qui sub Noga militaverant, numero sedecim millium, in partes imperatoris transeunt. l. 4 c. 16. Missi in Asiam Romanos vexant et spoliant; tamen iuncti copiis imperatoris ad locum Chenam dictum hostes imperii egregie vincunt, praeda inde non modica ditati. <i>ibid.</i> Circa hoc tempus Atman sive Ottomanes regium nomen sumpsit, et occupata postea Prusa regni sedem illic posuit. is moriens deinde anno Hegrae, ut tradit Al Iannabius chronologus Arabs, 726, hoc est anno Christi circiter 1327, Urchanem filium regni in urbe Prusa recens capta inchoati reliquit haereditatem. Prusae obsidionem innuit Pachymeres l. 5 c. 21 p. 296, expugnationem autem l. 7 c. 27.
1302	8	Andron. 20 Michael. 9	Die 14 Ianuarii visa est Constantinopoli eclipsis lunae horribilis. l. 4 c. 15. Michael Augustus iunior primo vere circa Paschales ferias cum valido exercitu in Orientem movet, et magnam consternationem sui fama Persis iniicit. l. 4 c. 17. Persae tandem eliciuntur ad certamen: sed in prociectu praelii imperator persuasus a ducibus Romanis ignave pugnam detrectat. unde in contemptum hostibus venit; a quibus universae mox illorum tractuum Romanae regiones saevae et avaris incursionibus desolatae sunt. l. 4 c. 18 et 21. Muzalo hetaeriarca dux copiarum Romanarum in Bithynia, dum Atmani cuncta vastanti se adversum ferens obsistere nititur, militum Romanorum, taedio livore ac desperatione ignave pugnantium, degeneri languore vincitur; et vix Alanorum forti opera reliquias fusi exercitus secum intra Nicomediam recondit. contigit haec clades die 27 mensis Iulii circa Bapheum prope Nicomediam. l. 4 c. 25.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifacii VIII.	Imp. Re- man. Andronici Michaël.
1302	8	20 9

Tredicim Venetae triremes cum septem piraticis navibus meridie Constantinopolim infestae invehuntur, portum *Ceras* dictum ineunt, e regione imperialis palatii statione fixa hostiliter grassantur, igne ac telis in obvia immissis. sicque imperatorem cogunt concedere quod legatis Venetis Thessalonicae negaverat, nempe remissionem multae et expignationem bonorum occupatorum. l. 4 c. 23.

Eodem tempore piratae insula Principum occupata cogunt imperatorem ad redimendos praesenti pecunia captivos plurimos, quos illic fecerant. l. 4 c. 24.

Clauso Magnesiae Michaële Augusto iuniore, Alati qui sub eo militabant, missionem petunt. aegre tandem blanditiis verborum trimestre morae spatium ab iis impetratur. monitus de his Andronicus subministrare filio ea quibus egeret, cum maxime vellet, nequit. l. 4 c. 19.

Quae impediunt Andronicum a providendis quae necessaria erant exercitui Augusti Michaëlis, fuerunt, praeter modo memoratum bellum Venetum, turbae tunc coortae ecclesiasticorum in urbe, quae narrantur l. 4 a c. 27 fere ad finem libri.

Hoc anno inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum dominantem in Sicilia post bellum diuturnum pax coaluit, Eleonora Caroli filia Friderico in uxorem data. filiam hanc Caroli Pachymeres Eatherinam perperam vocat; cuius erroris occasionem in notis refero. pontifex Bonifacius eas nuptias et pacem approbat, licet in conditionibus mutari aliquid voluerit. vide accuratissimum Odoricum Raynaldum hoc anno a numero 1 ad 8.

Rogerus Lauria, quem Pachymeres Rontzerium nominat, qui bello praecedente Friderico utiliter militaverat, ab Andronico imperatore, cui se suppetias venturum obtulerat, cupide acceptus et diplomate aurea bulla munito ad spes amplas invitatus, classem et copias parat ad eo proficiscendum. l. 5 c. 12.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifac. VIII	Imp. Ro- manu. Andronici
1303	9	21 Michaël. 10

Alani trimestri, quod cum imp. Michaële pepigerant, spatio elapso missionem armatis precibus extorquent. l. 4 c. 20.

Imp. Michaël, nullo a patre subsidio interim accepto, barbaris satrapis Ale Amurio, Laminse, Atmane ac plurimis aliis ipsum Magnesiæ clausum circum undique oppugnantibus, noctu inde perturbatione ac confusione maxima aufugit Pergamum. *ibid.*

Inde omnes Orientales imperii regiones in praedam barbaris cedunt. c. 21.

Alani e ditione imperii iniussu abeuntes retinere conantem in traiectu ad Calliopolim magnum domesticum Raülem Alexium interficiunt. c. 22.

Post hoc excusantes factum Alani iterum ab Andronico in gratiam recipiuntur. *ibid.*

Patriarcha Ioannes Cosmas variis episcoporum Ioanni Ephesio faventium machinationibus clam palam oppugnatus, prout fusc narratur capitibus libri quarti 27 28 29, ad extremum die quinta Iulii eademque feria sexta (quæ nota est huius anni cyclum sol. 24, cui convenit litera dominicæ index F, numerantis) e synodo indignatus excedens, patriarchio in monasterium Pammacaristi migrat; unde postridie scriptam patriarchatus abdicationem ad imperatorem mittit.

Imperator trepidis simul undecumque nuntiis turbatus, non unius alteriusve urbis aut provinciae barbaris succumbentis, sed universi ubique imperii uno tempore oppressi, utique cum Persæ universæ Orientalis continentis sine controversia domini, mare classibus piraticis ingressi, Tenedo occupata, inde Chium Samum Carpathum Rhodum subitis excensionibus deprædarentur, causam patriarchæ, et deliberationem ecquid valida esset eius abdicatio, episcoporum suffragiis permittit. *ibid.* P 619

Ipse interim procuranda clam affinitate inter Cuximpaxim Tocharum sibi fidum,

Aunt Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Bonifac. VIII	Imp. Re- man. Andronici	
1303	9	21 Michael. 10	<p>et Solympaxim ducem exercitus barbarorum Nicomediae minantis, servare illam urbem satagit, et minuere aliquantulum belli atrocis mala; qua in re non multum proficit. l. 4 c. 80.</p> <p>Post synodicas deliberationes circa Ioannis Cosmas patriarchae cesaionem, et varias utrimque ista occasione tricas c. 31 32 memoratas, re adhuc indecisa imperator, spe attrahendorum Arsenianorum in suas partes ostendit se non abhorreere a promotione episcopi Marmaritiensis, ab iis ad hoc nominati, in patriarcham. l. 4 c. 33.</p> <p>Michaël Augustus iunior vehementissimis insultibus Persarum resistendo impar, Pergamo Cyzicum recedit; ac ne illic quidem se tutum sentiens, Pegas, quae erat urbs maritima munitissima, se recipit. l. 5 c. 10.</p> <p>Bonifacius VIII summus pontifex moritur Romae 5 idus Octobris, cum sedisset annos 8, menses 9, dies 18. eligitur ei successor 11 kal. Nov. Fr. Nicolaus Bocasinus Ord. Praedicatorum, Cardinalis episcopus Ostiensis, qui dominica sequenti 6 kal. Nov., vigilia Apost. Simonis et Iudae, coronatus apud S. Petrum Benedicti nomen assumpsit. hunc IX inter Romanos pontifices sic appellatos Spondanus numerat, etsi plerique XI censeant.</p> <p>Septembri huius anni, coepta iam numerari more Graecorum indictione 2, Rontzerius cum exercitu auxiliari Constantinopolim appellit. creatur ab imperatore dux magnus; et filiam Asanis ex Augusti sorore natam uxorem accipit. mittitur Cyzicum. in digressu oppugnatur a Genuensibus. drungarius Muzalo missus ab imperatore ad rixam dirimendam interficitur. l. 5 c. 14.</p>
1304	Benedict. IX	Androm. 22 Michael. 11	<p>Menas monachus cognomento Scolecta, discipulus Athanasii expatriarchae, die 25 Ianuarii sub solis occasum Andronicum imperatorem adiens, aegre tandem as-</p>

Anni
Chr.Romano-
rum Pon-
tificum.
Benedict.
IXImp. Ro-
man.

Andronici

22

Michaél.

11

1804

diēntia impetrata denuntiat ei dixisse Athanasium se praesente iram dei urbi ac populo imminere proximam, et cupere se ut statim Augustus iuberet per omnia urbis monasteria orari et pervigilari a cunctis toto triduo. arripiente consilium Augusto statim ipsa nocte mandatae preces indicantur. postridie mane animadvertit imperator lenem terrae motum, idque esse initium mali ab Athanasio praenuntiati censuit. die mox septima decima Ianuarii terras motus extitit vehementior, non tamen qui usque ad aedificiorum subversionem inualesceret. tunc non dubitavit quin revelatum Athanasio fuisset ingruens urbi periculum, et quin supplicationibus ab eo praescriptis noxia vis terrae motus debilitata fuisset. unde ipsum tamquam hominem deo carum suspexit et in throno reponere decrevit. die 18 Ianuarii convocatis imperator episcopis ecclesiasticis et monachis disseruit de consilio sibi suggesto et secuto post hoc eventu, nomen Athanasii reticens. inde die 19 eiusdem mensis ad cunctos non solum ecclesiasticos et monachos, sed et cives convenire iussos, concionem in eandem sententiam habuit, commendans innominatum adhuc illum vaticinii et consilii salutaris auctorem. tum ex ipsa concione, professus adire se protinus velle prophetam beneficium, ut se sequerentur invitavit universos; sicque fere cunctis comitantibus se confert ad Athanasium, quem primo visu episcoporum plerique patriarcham acclamaverunt, ad regimen ecclesiae resumendum hortantes, ipso facta modestia recusante, et tantum petente impetranteque statim ab imperatore auctoritatem sublevandi oppressos. unde contigit omnium paene in urbe rerum supremam potestatem ipsi deferri, cunctis ad illum ex quocumque iudicio provocantibus. narrantur haec fusius tribus ultimis capitibus l. 4 et 1 l. 5.

Dissensio exardescit inter episcopos circa Athanasium, an rite is

P 620

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Benedict. IX	Imp. Ro- man. Andronici 22 Michaël. 11
1304		

et prudenter in throno reponi posset.
l. 5 c. 2.

Andronicus imperator resistantium Athanasii promotioni antistitum eluctari auctoritatem studens assensu Ioannis Cosmae in eam impetrando, eum adit diebus Tyro-phagiae, qui sunt 7 feriam 4 Cinerum praecedentes (fuit haec illo anno 11 Februarii), et ab illo interrogatus ecquid se putaret patriarchalam adhuc obtinere potestatem, obnoxie assentiens audivit: *atqui, siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctoritate sanctae trinitatis excommunicationi maiori subiicio eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere.* l. 5 c. 3.

Theodora Augusta imperatoris Andronici mater moritur feria 2 secundae ieiuniorum hebdomadae, Februarii decima sexta; et ab eo magnifice sepelitur. l. 5 c. 4.

Post Pascha, quod illo anno incidit in 29 Martii, nuptiae Ioannis despotae cum filia praefecti caniceo celebrantur. l. 5 c. 5.

Irene Augusta uxor imperatoris Andronici ex urbe Thessalonicam proficiscitur. *ibid.*

Melitas ambitiosus clericus, solvendo impar aeri alieno quod immane contraxerat, laqueo se suspendit Constantinopoli hoc anno die 30. Iulii. l. 5 c. 8.

Die 8 Augusti terrae motus incipit, quo Rhodus, Alexandria, Peloponnesi pars magna et Cretae insulae misere deformatae sunt. l. 5 c. 11.

Andronicus imperator de excommunicatione, qua ipsum Ioannes Cosmas Athanasii repositionem in throno meditantem obligaverat, sollicitus, disquiri curat inter episcopos ecquid valida illa necne censenda foret. sed illis sine fine aut spe concordiae dissidentibus, per multos ad ipsam Ioannem Cosmam deprecatores missos tandem imperator eblanditur revocationem

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Benedict. IX	Imp. Ro- man. Andronici	anathematis illius scripto expressam; quod scriptum accipit feria sexta, incidente in diem vigesimam primam mensis Augusti. l. 5 c. 6 et 7.
1304		22 Michaël. 11	<p>Andronicus verbo admonitos episcopos de relaxatis a Ioanne excommunicationis vinculis in eos intentatis qui Athanasium restituere in patriarchatum vellent, de illius promotione deliberare iubet congregatos in templo SS. Apostolorum. id illi fecerunt infinite altercando toto sabbato sequente et antemeridianis horis dominicae, quae fuit dies 28 mensis eiusdem Augusti, cuius ipso meridie Andronicus, intellecto per suos, quos id explorare iusserat, antistites in factiones scissos numquam venturos unanimiter videri in restitutionem Athanasii, profectus ad synodum inde secum arripit episcopos qui Athanasio favebant, et cum illis ad Athanasium procedens hunc pontificaliter ornatum ipse pedes sub flagrantissimo sole ad ecclesiam perducit et in patriarchatus possessionem inducit. l. 5 c. 7.</p> <p>Michaël Augustus iniior apud Pegas, quo se receperat, ex diro morbo periclitatus ope deiparae convalescit. l. 5 c. 10.</p> <p>Rontzerius cum suis ingressi Cyzicum diram ibi tyrannidem exercent. l. 5 c. 14.</p> <p>Ioannes Batatza olim imperator apparet custodiens Magnesiam, et qui eum videt, antea mutus loquendi facultatem recipit. l. 5 c. 16.</p> <p>Cazanem Tocharorum Orientalium Kamin Andronicus imperator sibi conciliare studet oblati filias nuptiis; qua ille conditione grate accepta, edicto iubet duces barbaros Romanum imperium infestantes ab iniuriis cessare, comminans, ni pareant, se illos armis repressurum. l. 5 c. 16.</p> <p>Caeteris satrapis parum istas minas curantibus, unus Alaïs iis motus indutias quasdam paciscitur cum praesidiariis urbis Sardium; a quibus adiuvante Romano duce primicerio aulae Alaïdis copiae circumventae, internecone sunt deletae. ibid.</p>

Anni Chr. P 622 1304	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat.	Imp. Ro- man. Andronici 22 Michaël. 11	<p>Benedictus IX Rom. pontifex moritur Perusii die 6 vel 7 Iulii. dissidentibus circa successoris electionem Cardinalibus, plus decem mensibus sedes vacat.</p> <p>Rontzeriani a vere ad autumnum flagitiosissime Cymici desident, socios vexantes, movere in hostem detrectantes. multi eorum praeda e civibus rapta in naves imposita fugiunt; quarum rerum excusandarum causa extremis huius anni mensibus Rontzerius Andronicum adit. ei quae vult persuadet; magna insuper pecunia donatur. l. 5 c. 21.</p> <p>Hoc anno contigit mors Cazanis Kanis Tocharorum, memorata c. 1 l. 6. vide notas nostras ad illud caput, et c. 7 l. 3 nostrarum Observationum. paulum eam praecesserat Carpantanis Cazani fratri succedentis coronatio.</p>
1305	Sed. vac.	Andron. 23 Michaël. 12	<p>Michaël Augustus iunior ex Orientali expeditione redux die 24 Ianuarii, solemni patris et urbis occursum, Constantinopolim ingreditur. l. 5 c. 17.</p> <p>Die 13 Martii Michaël despota perditionis damnatus perpetuo carceri addicitur. l. 5 c. 19.</p> <p>Sphentisthlabo Bulgaro bellum imperio indicente, Andronicus imperator praesidiis illum limitem firmat, Eltimerem Sphentisthlabi patrum donis praecoccupando continere in fide satagit. denique Michaëlem Augustum iuniorem eo destinat, attributis ei possessionibus Michaëlis despotae. l. 5 c. 18 et 19.</p> <p>Mense Martio instanter urgens Andronicus imperator abscissos ab Athanasio antistites, ab iis impetrat ut ei reconciliari velint. unde mox proximo Palmarum festo, quod incidit in 7 Aprilia, convenientes in templum, Athanasium ut patriarcham agnoverunt, cum eo communicantes. l. 5 c. 20.</p> <p>Solus Athanasius Alexandrinus communicare Athanasio Constantinopolitano inflexibiliter respuit. ibid.</p>

Anni Chr. 1305	Romano- rum Pon- tificum. Sedes va- cat.	Imp. Ro- man. Andronici 23 Michaël. 12	<p>Ex universa Orientali continente impune a Persis direpta concurritur in urbem Constantinopolim, inde gravatam numero immenso gentium advenarum. l. 5 c. 21.</p> <p>Nicaea Nicomedia et aliae magnae urbes, circumstitis arcibus et suburbanis pagis in barbarorum potestatem redactis, obsessae vix durant. <i>ibid.</i></p> <p>Atman in Catoeciae partibus copias Romanas sub Siuro stratopedarcha interneccione delet. inde arcem Belocoma dictam, munitissimam et omni apparatu instructissimam, occupat; qua praeda ditissimus evadit. <i>ibid.</i></p> <p>Persae a Marule duce Romano ad turrim Gulielmi dictam caeduntur: sed parta ex his spolia Catelani victoribus Romanis eripiunt. <i>ibid.</i></p> <p>Horrenda exempla crudelitatis avaritiae libidinis a Catelanis edita Cyzici. <i>ibid.</i></p> <p>Vigilia Pentecostes, Nonis sive quinto die Iunii creatur Perusii pontifex Bertrandus de Agutis archiepiscopus Burdegalensis, qui sumpsit nomen Clementis V. P 623</p>
Clementis V 1			<p>Rontzerius sciens se et suos gravi infamia in aula laborare, quod Cyzici otiose et flagitiose desiderent, interim dum hostes impune per imperii provincias eius tractus volitantes etiam Philadelphiam castris circumpositis commeatu exclusam fame ad deditionem compellere conarentur, Constantinopolim sub finem huius anni proficiscitur, et ibi Augustø allegat recusasse milites in hostem tendere propter stipendia non soluta. hoc intelligitur ex c. 21 l. 5.</p>
1306	2	Andros. 24 Michaël. 13	<p>Rontzerius huius anni primo vel secundo mense, facile purgatus apud credulum et sibi addictum imperatorem criminationibus sui ac suorum, grandem etiam ab eo impetravit pecuniam (cuius partem praesens accepit, alterius vero certa pro-</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum, Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici	
1306	2	24 Michaël. 13	<p>missa intra diem quadragesimum Cyzici numerandae, prout factum est) qua non solum suis Catelanis, sed Alanis etiam stipendia plene solveret. l. 5 c. 21.</p> <p>Cyzici Rontzerius dum pecuniam imperatoriam suis large, Alanis maligne dividit, causam querelarum et simultatum inter ambas nationes praebet. ibid.</p> <p>Irritati Catelani Alanos contemptim tractant, nec vim abstantes. unde ad pugnam venit, vincentibus primo Catelanis occiso Georgi Alanorum primoris filio: sed postea Catelani trecenti ab Alanis perimuntur die 9 Aprilis. ibid.</p> <p>Alisyra cum exercitu Carmanorum Philadelphia arta obsidione cinctam in extremam famem adigit. ibid.</p> <p>Andronicus pro Philadelphia sollicitus Rontzerium utget, ut cum iis quas Cyzici habebat suis et Alanorum copiis eo suppetias accurrat. ibid.</p> <p>Sed iis moras adhuc nectentibus, adulto iam Martio, Andronicus germanam suam Irenem Asanis viduam, Rontzerii socrum, coepta iam hebdomada maiore sub finem Martii (Pascha enim illo anno fuit 3 Aprilis) Cyzicum proficisci iubet, et illic apud generum instare ne tam necessariam expeditionem ultra differat. ibid.</p> <p>Tandem mense Maii, reconciliatis utcumque Alanis, Rontzerius universum exercitum Achiraium promovet, indeque Germae admovet, quam arcem fuga Persarum desertam capit. Romani res suas in praeda Persica agnitas recipientes male a Rontzerio multantur. ea occasione Chranisthlabus magnus tsaüsius periclitatur de suspendio. l. 5 c. 21 et 23.</p> <p>Constantinus Porphyrogenitus Andronici imperatoris frater in carcere moritur die quinta mensis Maii. l. 5 c. 22.</p> <p>Rontzerius ad Aulacem praelio vincit Alisyram, quo vulnerato fugiente Philadelphia liberatur. l. 5 c. 23.</p> <p>Antea Tripolis ad Maeandrum strategate capta per noctem a Persis. l. 5 c. 25.</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronicus
1306	2	24 Michael. 13

Magnus dux Attaleotam occupatorem Magnesia, imperatoris, cui suspectus erat, gratiae restitutum suae intimae fiduciae admovet. l. 5 c. 24.

Nostongus magnus hetaeriarcha, praefectus illi provinciae, iniuriis ducis magni cogitur iniussu imperatoris redire Constantinopolim, ubi a praecoccupato in favorem Rontzerii principe male accipitur et dignitatibus privatur. *ibid.*

Dux magnus ingentes a Romanis pecunias crudeliter extorquet. l. 5 c. 26.

Magnesia duce et suasore Attaleota deficiens a magno duce ab eo summa vi, sed frustra, oppugnatur. *ibid.*

Arx, Cenchreae dicta, quo multi Romanorum confugerant, diu a barbaris obsessa et auxilio a Choerobosco illato ad breve tempus recreata, siti ad extremum compellitur ad deditionem. l. 5 c. 27.

Michael Augustus junior cum exercitu in tractus Occiduos profectus regionem iugo exteriori subiectam, quae Bulgaris hostibus parebat, die mensis Augusti vicesima tertia hostiliter ingressus late vastat. l. 5 c. 28.

Alexius princeps Lazorum Trapezunte prospere contra Genuenses pugnat. l. 5 c. 29.

Anna regina in Occiduis tractibus a genero Philippo, cui dotales terras dare iuxta pacta differebat, bello impetitur. l. 5 c. 30.

Mutus linguae usum subito recuperat intercessionem Sanctae Theodosiae martyris. l. 5 c. 32.

Alani e castris magni ducis fuga elapsi prope Pegas Persas nongentes ipsi multo pauciores interneccione delent. l. 5 c. 31.

Andronicus imperator ducem magnum ab oppugnatione Magnesiae iteratis saepe iussis nequidquam conatur avellere. *ibid.*

Tandem is in Occiduum, ut iubebatur, tractum, cuncta in itinere vastans, copias traducit. l. 6 c. 3.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis v	Imp. Re- ma. Andronici Michael.
1306	2	24 13

P 625

Casanes Tocharorum Kanis, Romanorum amicus, moritur, successore sibi prius designato Carpantane fratre, quem ad hoc ex India accessiverat. l. 6 c. 1.

Amurius cum Andronico imperatore de pace tractat. ibid.

Die 29 Septembris imperator longam concionem ad Arsenianos pertinaci dudum schismate a caeteris discissos habet, reducere illos ad consensionem in casum studens. l. 6 c. 2.

Traiecti in Occiduum continentem Amogabari crudelissime Romanos diripiunt, praetextu non solutorum ipsis stipendiorum, et victoriam a se apud Philadelphiam de Carmanis partam sine fine praedicantes. l. 6 c. 3 c. 13 c. 14 et l. 7 c. 1.

Hunc enim puto esse locum epochae libri 7 initio descriptae. nam re vera hoc tempore contigerat evolvi 12 Michaelis, 23 Andronici annum. etsi enim titulus huius anni in hoc nostro indice Mich. 13, And. 24 habet, nihil obstat, quoniam nos in titulo inchoatos annos ponimus, Pachymeres vero de absolutis manifeste loquuntur. utcumque igitur annus 13 Mich. And. 24 in cursu esset, expletos quidem annos numerare non poterant nisi ille 12, hic 23. voluit autem, opinor, historicus illa insolita sibi diligentia annorum, quibus principes imperaverant, exprimendorum insignire principium belli Catalani. vide dicta superius huius libri chronologici c. 6 n. 8.

Genuenses Galatas degentes imperatorem Andronicum admonent parari a Catalanis contra Romanos bellum, expectarique ad hoc auxilia e Sicilia. sed imperatore fidem indicio non tribuente, ipsi ad bellum illud propulsandum se comparant. l. 6 c. 6 et c. 9.

Mpyrigerius Tentza Catalanus cum novem longis navibus ad Madyti portum appellit, accitus a magno duce, quem is ut conciliaret Andronico et auctorari honoribus stipendiisque suaderet, ad eum ac-

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici	
1806	2	24 Michael. 13	<p>cessit sub finem Octobris, et suis quidem militibus trecenta nummorum millia in stipendiorum debitorum solutionem poposcit, Tentzæ deinde suffragatus honorari eum petiit. imperator tantæ pecuniæ flagitatione perculsus primo assentiri negat; postea tamen iterum adeunti illum Rontzerio ac stipendiorum petitionem in summam moderatiorem contrahenti utrumque indulget. l. 6 a c. 4 ad 8.</p> <p>Andreas pirata imperatori militarem operam cum duabus armatis navibus offerens admittitur. sed ab insensis Andreae Venetis altera eius navium comburitur, ipso cum altera fugiente. l. 6 c. 10.</p> <p>Mpyrigerius Tentza circa medium Decembrem Constantinopolim accitu imperatoris appellit, excensurum se e navi negans, nisi obsides darentur. tandem persuasus ad festum Christi natalis excendere creatur dux magnus, et fidem imperatori, sed cum exceptione, iurat. l. 6 c. 11 et 12.</p> <p>Adhibitus inde ad consilium super petitionibus Catelanorum, ubi audivit ab imperatore quantum ipse iam dedisset Catelanis et quantum adhuc dare paratus esset, queri coepit avare secum agi, cui tam pauca caeterorum comparatione donarentur. indeque defectionem ab imperatore cogitavit. l. 6 c. 14 et 15.</p>
1807	3	Andron. 25 Michael. 14	<p>Mpyrigerius invitatus ab imperatore ad P 626 comparandum secum simul in festo luminum, hoc est Epiphaniæ, celebrando 6 Ianuarii; proterve recusat ire, irridens etiam contemptum concessa sibi ab Augusto insignia honorum; ac tertio post die vela fecit Calliopolim ad Catelanorum castra, insalutato Augusto, qui eum satis compertum parare defectionem invadi detinerique a suis vetuit. l. 6 c. 15.</p> <p>Imperator videns Catelanos plane certos belli palam Romanis inferendi, quod Genuensibus dudum et recentius Michaëli</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici
1307	8	25 Michael. 14

Augusto indicantibus credere noluerat, ut id quoquomodo impediret, Caesaream dignitatem per legatos offert Rontzerio, qui eam certis aegre tandem conditionibus admittit. l. 6 c. 16.

Theodorus Chumnus portans ab imperatore ad Rontzerium insignia Caesareae dignitatis cum diplomatibus auro bullatis et triginta nummorum millibus, audiens in itinere Catelanos non exequi pacta, et vim ab iis metuens, re infecta redit. l. 6 c. 17.

Insula Chios a Persis capta direpta vastata est, plerisque incolarum barbarica immanitate trucidatis. ibid.

Rontzerius apud Calliopolim iniuriosam imperatori et superbe minacam concionem habet. l. 6 c. 18.

Post decem inde dies literis ad Andronicum datis Rontzerius, poenitentiam a se contra illum actorum et dictorum similans, et necessitatem ex vi a suis in seditionem concitatis excusans, veniam petit. l. 6 c. 18.

Die nono Martii ad legationem a Catelanis missam Andronicus, magno coetu congregato, orationem habet, qua eos officii admonitos etiam minis deterrere a contumacia tentat. c. 19.

Andronicus imperator filium Constantini Porphyrogeniti, fratris sui, panhypersebastum creat. l. 6 c. 20.

Athanasium patriarcham ob immanem in omnes saevitiam cunctis exosum et ideo clam sparsis libellis famosis proscissum, adversus invidiam munire stans imperator, concionem habet de eius laudibus, addens exemplum cuiusdam Armeni, qui postquam Athanasio maledixisset, casu crus fregerat, quod ipse poenam esse divinitus illatam persuadere conabatur. l. 6 c. 21.

Inter haec die qua Lazari excitati per Christum e mortuis evangelium inter sacra recitatur in ecclesia Graeca, quod ortum est feri sabbato contiguo dominicae

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici
1307	8	25 Michaël. 14

Palmarum, sive pridie eius festi, quod illo anno Pascha habente 26 Martii omnino incidit in 19 eiusdem mensis, ac consequenter praecedens sabbatum 19 Martiidiem insedit, Rontzerius Caesaris insignia ab Andronico imperatore ad se missa, cum tribus et triginta nummorum aureorum milibus, solemniter induit. l. 6 c. 22. P 627

Rontzerius iam Caesar cum 150 lectis e suorum numero Adrianopolim se confert, salutaturus illic Michaëlem iuniorem Augustum, a quo magnifice excipitur. l. 6 c. 23.

Rontzerius Caesar ab Alanis interficitur Adrianopoli in ipso aditu cubiculi Augustae, ad quam salutandam admittebatur. l. 6 c. 24.

Eius comites in custodiam tunc dati, postea fuga evadere conantes, obsessi, oppugnati, igne absumpti sunt. l. 6 c. 33.

Catelani Callipoli, ubi dominabantur Romanis ibi crudeliter interfectis, obsidentur ab exercitu Romano, duce magno primicerio: sed obsidione, fraude impletis indutiis, laxata arcem illam comeatibus, et praesidiis muniant. tum aucti copiis regiones Romanas incursant. Perinthum die 28 Maii vi capiunt, puberibus ibi repertis occisis. et eadem die traiectione freto ignem tectis rusticis per campos iniiciunt, obvios quoque obruncantes, et terrorem urbis ipsius portis admovent, confugientium in tutum vix capientibus turbam l. 6 c. 25.

Cuiusdam Catelani ad imperatorem transfugae, quem is Amiralem creaverat, proditio detegitur. l. 5 c. 26.

Inde seditione in urbe concitata, plebs quaerendorum Catelanorum latentium praetextu aedes civium diripit et inflamat. ibid.

Frerii, hoc est monachi Latini, domo et templo, quae consensu imperatoris intra urbem habebant, per Athanasium patriarcham expelluntur. exarchus Pisanus, qui ei executioni praesuerat, per sub-

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Re- man. Andronicus	missos a Galatinis Genuensibus sicarios vulneratur. eam ob rem Andronicus Galatenses urbis ingressu arcet. l. 6 c. 28.
1307	3	25 Michaël. 14	<p>Andronicus reconciliatur Genuensibus, et appellentes in urbem longas eorum naves sedecim contra classem Catelanam duce Mpyrigerio urbi minantem pugnare persuadet. omnes, praeter unam, Catelanorum naves in Genuensium potestatem veniunt. dux ipse Mpyrigerius capitur. l. 6 c. 29.</p> <p>Duo Romani duces, a Michaële iuniore Augusto cum parte exercitus contra Catelanos missi, ab iis in insidias pertracti vincuntur. l. 6 c. 30.</p> <p>Plebem in urbe tumultuantem imperator Andronicus concione habita minis et monitis coërcet. l. 6 c. 31.</p> <p>Iunior imperator Michaël universum exercitum contra Catelanos acie instructum ipse ductans vincitur, et de vita periclitatus aegre fugit. l. 6 c. 32.</p> <p>Maturae segetes in campis, collectae fruges in areis et villis a rusticis undique in urbem fugientibus relictæ, in praedam Catelanorum cedunt. <i>ibid.</i></p> <p>Duae naves bellicae Genuensium magna mercede in bimestrem militiam ab Andronico imperatore conducuntur. <i>ibid.</i></p> <p>Andreas Muriscus pro imperatore Tenedum obsidens, procurata per Genuenses deditione, arce illa potitur. l. 6 c. 34.</p> <p>Manuël Zacharias Phocæae imperitans insulas illi obiacentes custodiae suae immunes permitti ab Andronico impetrat. <i>ibid.</i></p> <p>Mpyrigerius a Genuensibus captivus in Italiam abducitur. l. 7 c. 7.</p>
1308	4	Andron. 26 Michaël. 15	<p>Incluso Didymotichi Michaële Augusto iuniore post pugnam adversam, et hinc Osphentisthlabo Bulgaro Romanum limitem vexante, inde Catelanis cuncta instantibus, Andronicus imperator de pace cum Catelanis per legatos Callipoli tractat,</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronic 26 Michaël. 15
1308	4	

sed frustra, illis condiciones intolerabiles exigentibus. l. 7 c. 1 et 2.

Persae qui Catelanis militabant, dum iis offensi, se ad suos in Asiam recipientes, traiciunt fretum, ab Andrea Murisco imperatoris navarcho intercepti perimuntur. l. 7 c. 3.

Inde Muriscus in praemium operae creatur Ameralis. *ibid.*

Alani et Turcopuli ab imperatore deficientes Romanos impugnant. l. 7 c. 4.

Attaleota in Oriente contra imperatorem rebellat. *ibid.*

Catelanii late omnes Romanas regiones populantur. l. 7 c. 8.

Madyto longa obsidione Catelanorum fame laboranti Andreas Muriscus frumentum importat. l. 7 c. 11.

Paulo post ab Augusto deficit. *ibid.*

Madytus tandem ad deditionem compulsa capitur a Catelanis duce Pharenda Tzime. l. 7 c. 6 et 11.

Athanasio patriarcha Constantinopolitano cunctis exoso, litanias deo in tot malis propitiando quotidianas celebrante, ferale incendium casu aut dei nutu preces illas se aversari declarantis sub vesperam exortum, a porta Cynegorum ad monasterium Prodromi, frequentissime habitatum et ditissimum urbis tractum in cinerem redigit inaestimabili iactura. l. 7 c. 10.

Athanasius Alexandrinus patriarcha irrevocabiliter infensus Athanasio Constantinopolitano, ab Andronico imperatore frustra saepius conato hunc illi reconciliare in suam ecclesiam redire iussus, solvens Cretam versus defertur in Euboeam, ubi graviter periclitatus a Latinis illic dominantibus, Thebis deinde coniectus in carcerem, tandem liber emittitur l. 7 c. 8 et 16. P 629

Mense Aprili, dominica quae *nova* vocatur, Meliteniota constans in fide Romanae ecclesiae moritur. l. 7 c. 31.

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici Michael.	
1808	4	26 15	<p>Cubuclea arx Mysiae in Olympe sita per Amogabaros Persis perfidiosissime ac crudelissime proditur: ipsi Lampsacum salvi deducuntur. l. 7 c. 9.</p> <p>Turci arcem Examilii occupant, duce Romoforto Latino, cuius in imperatorem adornata proditio detegitur. l. 7 c. 12.</p> <p>Arx Thyraeorum per longam obsidionem famis necessitate cogitur se dedere, et post illam Ephesus a Persarcha Sasane capitur; ubi templum S. Ioannis evangelistae, opulentissimum sacrae suppellectilis, tali occasione diripi contigit. l. 7 c. 13.</p> <p>Viginti millia militum a Charmpantae Kani Tocharorum in auxilium imperatori missa Iconium pervenisse nuntiantur. ibid.</p> <p>Catelani Turcopulis adiuncti Thraciam universam desolant. l. 7 c. 14.</p> <p>Imperator Andronicus auxilium a Genuensibus, legatis ad eos missis, implorat. ibid.</p> <p>Monachus Hilarion manu et armis adversus Persas feliciter rem gerit, ideo vexatus a patriarcha, protectus ab imperatore. l. 7 c. 16.</p> <p>Prusa tributum pendere Persis cogitur. ibid.</p> <p>Primo vere naves longae circiter novemdecim Genua Constantinopolim appellant. l. 7 c. 18.</p> <p>Iis uti contra Catelanos negligit Andronicus, spe conveniendi cum illis de pace; quam ad rem legatos Callipolim frustra mittit. ibid.</p> <p>Turcopuli iuncti Amogabaris Alanos praelio vincunt in finibus Bulgariae, et multam iis praedam ereptam praemium victoriae inter se partiuntur. l. 7 c. 19.</p> <p>Amogabari ab Orestia diu necquidquam oppugnata recedere coguntur, multis suorum amissis. ibid.</p> <p>Pars Amogabarici exercitus e Persis maxime conflata, Gani montis faucibus et arce occupatis, subiectam regionem va-</p>

Anni Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronicl 26 Michaël. 15	
1308	4		<p>stat segetibus maturis demetendis, mense Julio. l. 7 c. 20.</p> <p>Alias arces eius tractus Romofortus cum Latinis capit. l. 7 c. 26.</p> <p>Issacius Melecus Persa, Persarum, qui Amogabaris militabant, ab iis abducendorum data imperatori fide, hoc vicissim ei promittente nuptias filiae alterius Meleci, neptis Sultanis Azatinis, deprehensus dum quod erat pollicitus tentat, obtruncatur. l. 7 c. 15, 22 et 29.</p> <p>Magnus primicerius Cassianus contra P 630 imperatorem rebellans, proditus a Chelensibus, ducitur Constantinopolim, carceri mancipatur. l. 7 c. 24.</p> <p>Societas cum Iberis ab imperatore successu irritato tentatur. l. 7 c. 25.</p> <p>Arx Rhaedesti dedere se Romoforto cogitur. l. 7 c. 26.</p> <p>Imperator, legatis suis cum Genuensibus ad Catelaos missis, impetrare ab iis pacem nequidquam tentat. l. 7 c. 27.</p> <p>Romani ad Bizyam ab Amogabaris caduntur. post eam cladem, ne arx Bizyae caperetur, mulieres pro viris ostentatae prohibent. l. 7 c. 28.</p> <p>Gravissimae oppressiones omnium, praesertim ecclesiasticorum, ab Athanasii patriarchae immanitate describuntur. l. 7 c. 22, 28 et 35.</p> <p>Pharendae Tzimis in imperatorem proditio, specie transfugii adornata, deprehenditur. l. 7 c. 30.</p> <p>Maria soror imperatoris, sponsa Charmantani Kani Tocharorum destinata, Nicaeae degens, impetratis a sponso armatorum triginta millibus, ut fama ferebat, adventantibus, frustra conatur deterrens Atmanem a Romanis arcibus tractuum illorum oppugnandis. nam ille eo ipso tempore Tricocciam, munitissimum Nicaeae propugnaculum, vi expugnat. l. 7 c. 33.</p> <p>Thasi arcem a Manuële Genuensi, Zachariae fratris aut sororis filio, occupatam, missis summa aestate decem navi-</p>

Ann. Chr.	Romano- rum Pon- tificum. Clementis V	Imp. Ro- man. Andronici	bus, praefecto Marule, recuperare impe- rator nititur. <i>ibid.</i>
1308	4	26 Michael. 15	Aenus arx Romana frustra oppugnatur a Latinis, duce Tzime. <i>ibid.</i> Duces Catelanorum inter se dissidentes ne a misso quidem a rege Siciliae proprio filio conciliari queunt. l. 7 c. 84. Tandem ad Cassandream Catelanorum duces inter se pugnant. Mpyrigerio in- terfecto, Pharenda Tzime fugato, solus Romofortus rerum potitus universas Ca- telanicas copias in Thessaliam ducit. l. 7 c. 86. Finis huius historiae in anno vitae Andronici undequingagesimo desinentia. <i>ibid.</i>

INDEX GRAMMATICUS.

- Ἀγαθοθελία* I, 320, 1. 339, 10. *ἀντικροσκαπῆν* II, 52, 3.
ἀγαθοθελῶς II, 287, 3. *ἀντολήθην* II, 609, 1.
ἄγγωνες II, 544, 8. *ἀνυπομονησία* I, 116, 10.
ἀδιαστάτως II, 377, 12. *ἀνυποστροφή* II, 331, 16.
ἄξιμῶτος II, 622, 3. *ἀνύπουλον* I, 218, 10.
αἰθ' εἰ II, 360, 7. *ἀνύψωσις* II, 14, 1.
αἰωνίζειν I, 252, 7. *ἀξινοκοπεῖν* II, 330, 15.
ἀνάθιστος I, 257, 6. *ἀπεντευκτεῖν* I, 446, 6.
ἀκαινοτόμητος I, 386, 19. *ἀκέντευξις* I, 446, 1.
ἀκτουάριος I, 530, 10. *ἀπερικτηκῆτος* II, 410, 12.
ἀκυβερνησία II, 645, 16. *ἄκνοσιν* I, 424, 17.
ἀλλάγια I, 310, 4. II, 407, 9. *ἀκόδραστος* II, 558, 8.
ἀλλακτής II, 15, 14. *ἀποκροσκαθεῖν* II, 431, 16.
ἀλληλόπλοκος II, 93, 19. *ἀποκροσκόλησις* II, 158, 9.
ἄλλοσεβής I, 267, 6. *ἀπορροφᾶν* I, 621, 8.
ἄλωπεισμός II, 284, 19. *ἀποσκολιουῖσθαι* I, 362, 1.
ἄμπνευσις II, 324, 16. *ἀποστατησεῖν* II, 217, 13.
ἀμφιγναμονεῖν II, 300, 5. 357, 17. *ἀποστάτης* II, 260, 7. 592, 1.
ἀμφιγναμώσης II, 299, 10. *ἀποφημίζειν* II, 168, 15. 169, 8.
ἀμφιγνώμων II, 338, 6. *ἀπροβίβαστος* II, 647, 11.
ἀμφιθαλασσιδίου II, 233, 7. *ἀπρομήθουτος* I, 345, 16.
ἀνανηψις II, 392, 9. *ἀργυροτυκοῦν* II, 61, 15.
ἀναξίότης II, 47, 1. *ἀργυρόχουτος* II, 498, 11.
ἀνασθήτως II, 390, 8. *ἀριστοργαῖν* I, 308, 11. II, 332, 3.
ἀναχαιτισμός II, 548, 10. *ἀρματοφυλάμιον* II, 135, 11.
ἀναχωματοῦσθαι I, 363, 11. *ἀρχιερῶτης* II, 186, 17.
ἀνέγρεται I, 531, 11. *μέγας ἄρχων* II, 417, 3. 424, 2.
ἀνεξαντήτως I, 37, 6. *ῥωματίζειν* II, 247, 12.
ἀνηβότης II, 73, 8. *ῥομῆσις* I, 275, 2.
ἀνίκανος II, 175, 22. *ῥσπλαγγῆα* II, 143, 4.
ἀνισοῦν i. q. *ἀνισον τιθέναι* II, 334, 7. *ῥσγκατάβατος* II, 150, 1. 373, 12.
ἀνοικορομησία II, 129, 9. *ῥσγκαταῖνος* II, 297, 17.
ἀνταγωνίσις II, 192, 13. 222, 17. *ἄτημελησία* II, 150, 13.
272, 3. 330, 3. 445, 19. 558, 12. *ἀττάλλειν* I, 44, 14.
ἀντεπιβολή I, 141, 3. *ἀυθροτοπολυεῖσθαι* I, 24, 6.
ἀντερετικόν II, 70, 2. *ἀυθορμητός* II, 302, 6.
ἀντιδιατείνεσθαι II, 340, 3. *ἀυταρεκεῖν* I, 388, 6. II, 60, 9.
ἀντίδωρον I, 361, 2. 407, 8. *ἀυτοκρατορεῖν* II, 561, 14.
ἀντιλλάζειν I, 140, 4. *ἀυτόνεως* I, 397, 6.
ἀντικαλάμησις II, 323, 8. 456, 6. *ἀυτοκροσκοπίτης* II, 615, 6.
584, 18. *ἀφελικίσις* II, 279, 17.
ἀντιπροσχωρεῖν II, 426, 19. *ἀφηνίασις* II, 329, 3.

- ἀφίπικουσις II, 608, 9.
 ἀφικορεῖν I, 298, 11.
 βαθυσιέμων II, 641, 14.
 βαθύσκοπος II, 395, 7.
 βαναυσίζεσθαι II, 458, 3.
 βαρδαριῶται I, 321, 3.
 βαρφορηγῆν I, 421, 2.
 βασιλεῖ(ω)πατορία I, 75, 9.
 βασιλε(ω)πάτωρ I, 74, 3. 75, 9.
 βασιλ(ε)ογραφίου I, 492, 1.
 βασιτάριος ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς τοῖς ἐπὶ τῶν νηῶν II, 556, 1.
 βοασμός I, 355, 7.
 βοῦλλα I, 33, 11. 395, 17.
 βοῦτζον II, 399, 3.
 γεινιότης II, 246, 13.
 γεωλοφουῖσθαι I, 510, 4.
 γραμοδοτεῖν I, 271, 17 et 20.
 γονικεύειν I, 164, 3.
 δαπάνησις II, 277, 9.
 ὁ ἐπὶ τῶν δειήσεων II, 205, 7.
 δεισιδαιμόνημα II, 144, 5.
 δεσκοινικῶς I, 343, 10.
 δεσκόσυνος II, 182, 6; 286, 3.
 δεφενδεύειν II, 175, 7. 242, 5.
 δημοχαιοστέῖ II, 461, 7. 531, 7. 532, 3.
 διαγνωμονεῖν II, 104, 13. 349, 3.
 διαγωγεύς II, 534, 1.
 διακινήσιμος II, 50, 13.
 διαμφινγνωμονεῖν II, 340, 9.
 διακλώσις II, 397, 9.
 διασαφήνισις II, 91, 6.
 διαστοχάσασθαι II, 13, 15.
 διασωτής II, 307, 18. 428, 16.
 διαβάμβουλον II, 186, 8.
 διγλωσσεῖν I, 360, 9.
 διδυμοῦν I, 364, 18.
 διεκβακχευθεῖς I, 483, 19.
 διεκμιλίσσειν II, 407, 3.
 διένεξις II, 422, 4.
 διερμηγευτής I, 384, 17.
 διέζεια II, 95, 20. 96, 13.
 διημέρευσις II, 625, 5.
 διοπτία I, 123, 6.
 διαφάγια II, 148, 4.
 οἱ δοκοῦντες I. q. οἱ ἔνδοξοι I, 117, 1. 138, 18. 148, 15. 162, 17. 402, 5.
 δομέστικος τῆς τραπέζης I, 324, 13.
 δουλευτής II, 504, 2.
 δογματίζειν II, 544, 6. 551, 1.
 δραστηριότης II, 67, 14.
 μέγας δρονγγάριος τοῦ κλωίμου II, 398, 13.
 δυσανοικτος II, 555, 5.
 ἐγγωνιάζειν II, 293, 1.
 ἐγκαταβύειν II, 509, 15.
 ἐγκόλκια I, 265, 21.
 ἐδρασμός II, 234, 8.
 ἐδέλιμος I, 274, 18.
 εἰκτοσύνη II, 502, 8.
 εἰς] ἀποβαίνειν εἰς ἀληθινὸς ὑπερτάς I, 217, 9. γίνεσθαι εἰς σφμάχους I, 345, 9. δοθεῖς εἰς ἑμῆρον I, 243, 3. εἶναι εἰς ἑμῶζον I, 127, 18. εἰς περιποίησιν I, 342, 5. εἰς ὑπόφλαν I, 303, 1. καταστῆναι εἰς μέγαν δομέστικον I, 322, 13. κεκλήσθαι εἰς πατέρα I, 301, 13. λαβεῖν εἰς γυναῖκα I, 349, 16. τετάχθαι εἰς πατέρα I, 291, 8. 300, 14. 301, 11. 386, 6. τεταλίσθαι εἰς ἀρχιερα I, 305, 4. τεταμῆσθαι εἰς ἡγήα I, 361, 12. γαρμβρεῦσθαι εἰς θυγατέρα I, 350, 21. εἰς ὁ κρατεῖν I, 319, 3. 342, 8. 402, 19. 431, 15 et passim.
 ἐκκλησιαρχεῖον II, 166, 7.
 ἐκκλησιαρχης II, 182, 15.
 ἐκκοιτίζειν II, 331, 4.
 ἐκκοφνεῖν II, 401, 5.
 ἐκμείλιξις I, 335, 19.
 ἐκπατηγγύς II, 450, 20.
 ἐλπιδοκοπιεσθαι II, 189, 13.
 ἐλπιδοτροβησις II, 189, 10.
 ἐλπισμός I, 281, 15. 391, 11. 428, 17. 432, 17. 446, 5. 509, 12. 515, 16.
 ἐμμάργαρος II, 137, 2.
 ἐμπίδωσις II, 203, 8. 500, 10.
 ἐμπερισπικτος II, 176, 11.
 ἐμπερισπικτος II, 301, 11.
 ἐμπερισπικφία II, 253, 14.
 ἐμφορστις I, 121, 15.
 ἐνευκαιογλαί II, 101, 7.
 ἐνευμενίζεσθαι II, 133, 12.
 ἐνθανμαστοῦν II, 60, 11.
 ἐνθουσιότης I, 371, 16.
 ἐνικανωμένος I, 435, 3.
 ἐννατίζειν II, 509, 7.
 ἐνορία I, 451, 14. 452, 4 et 8.
 ἐνσοριάζειν II, 193, 5.
 ἐνσπαταλῶν II, 336, 4.
 ἐνσποδιάζειν II, 149, 11.
 ἐξαγορεία II, 133, 7.
 ἐξαθεταῖν II, 634, 11.
 ἐξασθένησις II, 406, 9.
 ἐξατιμοῦν II, 433, 6.
 ἐξευγενίζειν II, 181, 7.
 ἐξικανοῦν II, 209, 8. 395, 14. 425, 17. 530, 6. 544, 16.
 ἐξισοταί I, 222, 4.
 ἐξολβίζειν II, 415, 2. 568, 15.

- ἔξουσιαι* II, 614, 6.
ἔξουθενεῖν II, 401, 12. 476, 11.
ἔξουσιάζειν I, 396, 19.
ἐπαγωνίζεσθαι II, 74, 18.
ἐπαιτίαις II, 216, 15.
ἐπαμαθύνειν II, 582, 6.
ἐπαμηχανεῖν II, 626, 13.
ἐπανάσπειρειν I, 348, 1.
ἐπιείκειν I, 354, 12. 462, 7. II, 16, 5.
 51, 15. 93, 4. 128, 4.
ἐπιυλογίσθαι II, 562, 3.
ἐπιυλισμός II, 269, 18.
ἐπικόμπια I, 294, 1.
ἐπικόρος ἔχων II, 18, 17.
ἐπικύρωσις I, 342, 10.
ἐπιμάχησις II, 316, 15.
ἐπινησίδιος I, 419, 2.
ἐπίποδες μύσπες I, 330, 18.
ἐπιρραντίζειν II, 20, 11.
ἐπιρραντίαις II, 20, 10.
ἐπιστημονάρχης I, 261, 3.
ἐπιτελεσμός I, 409, 17.
ἐπιτεχνίτευσις II, 244, 18.
ἐπιτύμβιον μοναχικόν II, 66, 4.
ἐπιχλωαίναν II, 167, 5.
ἐποικοδόμημα II, 475, 15.
ἔρρατος I, 284, 3.
ἔταιριάρχης I, 321, 5.
εὐθύς II, 499, 6.
εὐπροσωποῦν I, 344, 1.
εὐσυνειδητεῖν I, 315, 15.
εὐχέλαιον I, 511, 11.
εὐχερεῖν I, 223, 5.
εὐχίτης II, 478, 5.
ἐχόμενα i. q. *πλησίον* I, 125, 17.
ζευγγλατεία I, 69, 7.
ζωαρχική τράις II, 172, 4. 173, 6.
θαλασσανεῖν II, 505, 6.
θεληματάρχοι I, 110, 17. 138, 15.
 164, 3. II, 549, 16.
θεράπευσις II, 274, 14.
ἰδιωνυμείσθαι II, 416, 13.
ἰκνός ἄγιος II, 80, 11.
ἰσχυρογνωμοσιῖν II, 121, 11.
καδδηνάλιος I, 360, 2.
καθικανοῦν I, 289, 15.
κάθισμα I, 322, 10.
καθυποστρέφειν II, 287, 9.
καιρικὰ διαλέμματα I, 260, 22.
καιρόνδε II, 307, 8.
κακοσπλαγγεῖν I, 527, 5.
κάνις II, 402, 14.
κάρατος II, 211, 16.
καστροφύλαξ II, 400, 16 et 19. 401, 4.
καταδημαγωγία II, 261, 3.
καταπροζίσθαι II, 218, 13. 380, 17.
καταρροπαροῦν II, 32, 10.
κατασειστος I, 451, 8. 473, 13.
κατασπαθίζειν I, 142, 5.
κατεποκτενοῦν II, 237, 17.
κατευμεγεθεῖν I, 196, 17.
κατωκαδῖς I, 62, 1.
καρποφία I, 322, 3.
κελλίον I, 299, 13. 402, 16.
κελλύδριον I, 270, 19.
κεράτιον II, 494, 15.
κλείσμος II, 614, 16.
κλωβός II, 165, 2.
κοινοκληθῆς II, 410, 10.
κορτινάρχοι I, 321, 3.
κράλαινα II, 304, 9.
ἐν κρυφῇ II, 249, 11.
κτητορικόν δίκαιον II, 193, 4.
Κυζίκιας II, 421, 15.
κυμαγωγίαι II, 649, 7.
κωδίκιον I, 374, 18.
λαμπαδάριος I, 290, 5.
λαμπήνη 307, 13.
λαφοντικός I, 309, 14.
ληΐστορ II, 257, 16. 330, 1.
λίβελλος I, 114, 10. 257, 9. 455, 6.
λογαρχαστῆς τῆς ἀγέλης II, 296, 11.
λογοθέτης τῶν ἀγέλων I, 109, 21.
τῶν γενικῶν I, 496, 2. τῶν οὐ-
κτικῶν I, 109, 22. 522, 10.
λοιποὶ ἄλλοι I, 417, 11. *λοιποὶ ἔτε-*
ροι I, 142, 15.
λύξιος I, 316, 7.
λυσομαχίαι I, 466, 19.
μακελικὸς φιτρος II, 437, 3. 438, 17.
ματρῶνα I, 33, 20. 55, 17. II,
 154, 15.
μεγαλοδουκάτος I, 206, 6.
μεγαλοδουκικὸν ἀξίωμα II, 546, 15.
μεγαλοικονομάτος I, 79, 8.
μεγαλοφρονεῖν I, 25, 4.
μελισσειόν II, 143, 11.
μέντοι γὰρ ab initio I, 482, 13. II,
 631, 18.
τὰ μέση I, 34, 4.
Μεσοθινεῖται I, 310, 8.
μεσοτήσιον II, 460, 7.
μεταγγραφή I, 269, 18.
μετόχιον I, 270, 21. 342, 13. II,
 579, 13. 596, 4.
μηολογίαι I, 319, 9. *μηολογίσθαι*
 II, 13, 2.
μηολόγημα II, 13, 16.
μησῆτρια II, 250, 11.
μισοχηματία I, 217, 5.
μίτωμα II, 387, 4.
μονοκελικόν II, 390, 6.

- μονύδριον I, 271, 10. II, 133, 4.
 μόνυες II, 211, 17.
 μπαΐουλος II, 242, 19.
 μυστικός I, 109, 18. II, 164, 17.
 183, 22.
 μωμητικός I, 279, 19.
 Νικαία I, 227, 15. Νικαίαθεν
 II, 57, 11. Νικαίαθε I, 249, 9.
 νυκτέπαρχος I, 159, 11.
 ξυλοπάγος Μαλάς I, 396, 6.
 ξυναύσις II, 408, 4.
 οίκιοχείριος II, 132, 15. 466, 12.
 οίκιοχειρίας II, 174, 17. 254, 4.
 ὀλιγοχειρία II, 608, 12.
 ὀλοήμερος II, 193, 15. 418, 12.
 ὀμαιμονεῖν II, 266, 9. 354, 12.
 406, 21.
 ὀμεστίασις II, 525, 4.
 ὀμωνυμία II, 114, 11. 117, 5.
 118, 10.
 ὄντως II, 248, 3.
 ὀξύλευκα παρασῆμα I, 322, 1.
 ὀπισθοποδεῖν I, 329, 13.
 ὀπλοτέγης I, 364, 16.
 ὀρθοσεβεῖν II, 36, 6.
 ὀρθοσεβής II, 24, 19. 127, 13.
 ὀρηγίας I, 450, 5.
 ὀρυγή I, 357, 6.
 ὀσιομάτρυς II, 452, 15.
 ὀστοτραγεῖν II, 232, 10.
 ὄτι γενναῖον I, 62, 4. ὄτι δυσχά-
 ρων I, 135, 6. ὄτι θανμαστής
 I, 77, 12. ὄτι θερηῆς I, 306, 22.
 παιδόπουλος I, 24, 6. 83, 21.
 παντυλιής II, 615, 1.
 πανθανμαστος I, 516, 9.
 πανύμνητος II, 392, 3.
 μέγας καπίας II, 12, 12. 81, 11.
 παπική αξία I, 370, 1.
 παραγγεῖλαι i. q. ἀφικέσθαι I, 352,
 14. II, 385, 11. 605, 9. 607, 1.
 παραδογματίζειν II, 99, 8.
 παραιγιάλιος II, 528, 14.
 παρακηνησίαι II, 33, 20. 548, 8.
 παρακλητήριος II, 553, 8.
 παρακοιμώμενος τῆς μεγάλης σφεν-
 δόνης I, 465, 5. 498, 9.
 παρακνυκταί II, 495, 6.
 παρακληκτίζειν I, 372, 3.
 παρᾶστασις τοῦ μὴ αἰρεῖσθαι I,
 33, 3.
 παρασυλᾶν I, 339, 11.
 παρασύναξις I, 277, 5.
 παρατόλημα II, 98, 3.
 παροδαί I, 234, 20.
 παρότρυνσις II, 64, 12.
 παρουσιάζειν I, 387, 2.
 παρσπουλέτειν II, 504, 10.
 πεισμονή II, 100, 16. 120, 6.
 πεντεκκλησιαίτης II, 115, 14.
 περιδρομφακτοῦν I, 273, 12.
 περιφρονητής I, 281, 2.
 πηγέρονης II, 12, 12. 181, 16.
 210, 6.
 πληθοῦν II, 523, 7.
 πλὴν ἀλλά I, 34, 7. 59, 20. 67, 11.
 πλὴν δ' ἀλλά I, 379, 7. 397, 3.
 πλὴν μὴν I, 389, 14.
 ποίμανσις II, 152, 3. 167, 6.
 ποιμαρχειν II, 467, 13. 471, 15.
 579, 7.
 πολίτην II, 154, 3.
 πολιορρικόν μηγάνημα II, 604, 13.
 πομπογέφυρα II, 330, 20.
 προξείειν II, 188, 15. 496, 16.
 599, 4.
 προγκίπισσα II, 290, 4.
 προγαγίειν II, 47, 3 et 13. 78, 16.
 προκοδοτεῖν I, 134, 8.
 προκαταρκτηκά II, 397, 5.
 προκατοχαί I, 504, 13.
 προκεντήματα II, 302, 2.
 προοδοπολίσεις II, 370, 5.
 προκατρίαρχεύσας I, 384, 14.
 προσελώντες I, 209, 9. 309, 20.
 425, 14.
 προσεκαμύνην II, 407, 2. 414, 15.
 προσερέτης I, 425, 18.
 προσεχίζεσθαι II, 96, 19.
 προσκαχεύειν II, 573, 16.
 προσμακᾶσθαι I, 232, 14.
 προῦπάντησις I, 341, 6.
 προφοιβαστής I, 105, 11.
 προφωσφορεῖν II, 305, 11.
 προφθιρακάριος II, 323, 17.
 προφθιρακάριος I, 24, 4.
 πρωταποστολάριος I, 374, 10.
 πρωτοβεστιαρίσσεια II, 230, 11.
 πρωτοβεστιαρίτης II, 210, 9. 220, 19.
 πρωτοθύτης I, 79, 1.
 πρωτοτακτεῖν I, 334, 9.
 πρωτοστρατορίσσεια II, 207, 5.
 πυρεφόλειν I, 271, 5.
 πυροδέμων II, 61, 14.
 πυρολάτης II, 134, 20.
 Ρωμογενής I, 317, 15.
 σακελλάριος II, 645, 3.
 σάριττα II, 321, 7.
 σεβαστοκρατορία II, 266, 8.
 σεβαστότης II, 444, 10.
 Σικελίτην II, 563, 11.

- σιτόκριθον II, 492, 17.
 σκαμματίζω II, 115, 11.
 σκαρμαγώνιον II, 498, 14. 504, 6.
 σκευοφύλαξ II, 645, 4.
 σκυλευμός II, 390, 1. 528, 14.
 σκουδαιοτριβείον II, 384, 7. 531, 6.
 σκουδαιοτριβήσεις II, 582, 1.
 σταθροότης II, 259, 17.
 στασειδίων II, 146, 4.
 στρατολόγημα II, 397, 4.
 στρατοπεδάρχης I, 412, 4. 512, 3.
 συγκροτησμός II, 519, 12.
 συγγάμοι I, 149, 2.
 συμπάτησις II, 317, 18.
 συμποσών II, 393, 10. 486, 18.
 493, 8. 502, 12. 550, 2.
 συμκροφίται II, 327, 18.
 συμφορήσαντες II, 168, 13.
 συνδιάσκεψις II, 379, 13.
 συνδοσία II, 209, 11. 293, 9. 387,
 16. 495, 9.
 συνδοσις II, 215, 12.
 συνακκλησιάσις II, 47, 17.
 συνιέναι καταστάσει I, 254, 12.
 συνοπαδεῖν I, 295, 7.
 σφακίλος I. q. φάκίλος I, 460, 2.
 511, 16. II, 245, 3. 370, 12.
 502, 11.
 σφετέρσις II, 262, 13.
 ταινιωτής II, 88, 1.
 ταρίτας νῆας I, 419, 21.
 τάραξη II, 399, 3.
 τατάς τῆς αὐλῆς I, 512, 5.
 τελεῖν εἰς πατριάρχην II, 16, 4.
 124, 7.
 τελχινοῖδης II, 162, 1.
 μέγας τζακούσιος II, 13, 4. 426, 4.
 543, 8. 629, 14.
 τις] παρά των I, 95, 8. 460, 9. II,
 296, 7. περί των II, 282, 2.
 τολμησαίην II, 558, 7.
 τοκοτηρίον II, 25, 11.
 ἐν τοσοῦτον τῆς χειροτονίας I,
 126, 12.
 ὁ ἐπὶ τραπέζης II, 400, 14.
 τυρινή II, 78, 14.
 ὑβριοπαθεῖν II, 119, 18. 155, 12.
 280, 10. 321, 9. 340, 3. 348,
 1 et 16. 429, 5. 431, 9. 449, 1.
 ὑγίαι βασιλικαί I, 224, 17. ὑγίαι
 II, 154, 5.
 ὑπαπαντῆς ἐφορτή I, 306, 12. 453, 9.
 ὑπεξούσια τέκνα II, 200, 18.
 ὑπέραλις II, 158, 8.
 ὑπίκρυρα II, 646, 7.
 ὑπονόησις II, 93, 18. 461, 1.
 ὑποκοίησις II, 229, 19.
 ὑποσημανσις I, 390, 15.
 ὑποτόπημα II, 489, 11.
 ὑστερόν II, 614, 4.
 ὑψηλοφωνεῖσθαι I, 141, 17.
 φάμουσος II, 245, 4. 520, 6,
 576, 13.
 φιλενδειξία II, 581, 17.
 φιλοδοῦντες II, 229, 6.
 φηγαδίας II, 619, 10.
 φωσατά I, 137, 16.
 φώσαντες I, 422, 15. 424, 2 et 15.
 425, 2. II, 28, 7.
 χειροδετεῖν I, 173, 11.
 χειροκρατεῖν II, 20, 11.
 χριστογεννιοὶ ἡμέραι II, 229, 10.
 χρυσοβούλλιοι λόγοι II, 14, 19.
 χρυσοκόκιμος II, 59, 11.
 χρυσολογία II, 295, 14.
 χρυσόνημα II, 614, 13.
 χρυσόσθημα I, 337, 2.
 χρυσοτραγεῖν I, 129, 8.
 ψαλτοῖδημα II, 463, 5.
 ψευδολόγημα II, 337, 14.
 ὤατον I, 405, 9.
 ὄς λίαν I, 82, 15. 343, 8.

INDEX HISTORICUS.

Abbas Genuensium magistratus ad populares Cpoli degentes missus II, 623, 17. paciscitur cum Amogabaris pro suis prospere II, 624, 6 sqq. 625, 8. frustra pro Romanis II, 625, 10.

abdicatione patriarchatus exacta ab Arsenio I, 111, 12 sqq. suasa Germano I, 292, 2. Iosepho supposita I, 398, 6. ultro data a Vecco I, 454, 17. Athanasii subdola habita II, 175, 15 sqq. Ioannis Cosmae ambigua II, 347, 12 sqq.

Abrampax prothieracarius II, 328, 16.

Abula Persarum incursionibus vexata I, 311, 7.

Acacius ecclesia dissidente medium se gerens II, 45, 1.

Achasiae princeps Michaëli despotae auxiliatur I, 84, 1. Ioannem Michaëlis F. nothum laedit ib. 18. ab eo proditus Romanis I, 85, 5. libertatem redimit I, 86, 15. magnus domesticus creatur ab imperatore I, 88, 13. iureiurando imperatori dato solvitur a papa ib. 16.

actuarii qui sint I, 539.

additio vocis „Filioque“ ad symbolum Nicaenum quando et quo iure facta sit a Latinis I, 666.

Adrianopolitani Amogabarus turri inclusos comburunt II, 554, 17 sqq.

Aecaterina Michaëli Andronici F. uxor destinatur II, 153, 7. neque tamen ei nubit II, 202, 8.

Aegypti princeps Bulgaros ignorat I, 428, 17.

Aeliae patriarcha concitatus adversus Michaëlem imp. a Maria Bulgariae regina I, 427, 12. imperatori

resistit de ecclesiarum conciliatione I, 428, 11.

Aeni arx a Bulgaris et Techaris obsessa I, 235, 13. a Catalanis II, 639, 1. inde fugit Azatines sultans II, 611, 15.

aerae Graecorum anni qua ratione reducantur ad aera Christi I, 741.

Aesculapius cur dicatur natus esse e matre non puerpera II, 661.

Aethiopes Scythas emunt in usum militiae I, 176, 13. liberum eorum transitum a Michaële imp. impetrant ib. 16. eorum ope Syriam Palaestinam aliasque provincias Romanis eripiunt I, 178, 14. Aethiopum saltas a Maria Bulgara frustra contra imperatorem concitatur I, 428, 11. 17 sqq.

affinitas Michaëlis imp. cum Apaga Tocharorum sultane I, 174, 3. 21. cum Noga principe Tocharorum I, 344, 7. cum Michaële despota I, 242, 18. 439, 11 sqq. cum Pannoniae rege I, 317, 4. cum rege Bulgariae I, 342, 16. cum Ioanne Anne I, 430, 18. cum Ioanne Laseorum principe I, 520, 19.

Agabana Oblivionis Castellum ab Ammiano Marcellino dictum II, 691. eius nominis origo ib.

Agalmatis monasterium prope Nicaeam I, 112, 1.

Agari Albi dicti a Latinis Graeci I, 367, 8.

Agathopolis capta I, 348, 14.

Agathopolis cum Osphentisthabe de deditione transigit II, 601, 5.

Alacca Nogae uxor Tzacae mater II, 264, 8.

Alais Persa Cazanis Canis Tocharorum edicto terretur II, 402, 15 sqq.

cum Romanis praesidiariis Sardiniam paciscitur II, 403, 6. fraudem parans a Romanis opprimitur II, 404, 10.

Alani cum Tocharis coniuncti I, 345, 5. ad Andronicum imp. trans-eunt II, 307, 1. in tractum Orientalem ab eo missi ib. 15. vexant Romanos II, 309, 3. strenue pro iis pugnant II, 312, 2. Michaëlem cogunt ad missionem sibi dandam II, 314, 16 sqq. Alexium Railem occidunt II, 320, 7. 321, 13. veniam eius caedis ab imperatore petunt ib. 16. fortiter pugnant contra Atmanem II, 334, 10. ob iniquam stipendiorum distributionem Rontzerio caedem minantur II, 421, 18 sqq. 422, 13. cum Rontzerianis dimicant ib. 15. fugiunt e castris Rontzerii Magnesium oppugnantis II, 451, 8. Persas fugant II, 452, 8. Rontzerium interficiunt II, 525, 10. praepropere fugientes Romanis magnae cladis causa existunt II, 550, 5. deficientes ex agro Romano praedas agunt II, 574, 5 sqq. Turcopulos captos imperatori tradunt reconciliationis causa II, 590, 10. vicissim ab iis vexantur II, 602, 19. Osphentisthlabo se adiungunt II, ib. ab Amogabaris Turcopulisque vincuntur II, 603, 2.

Alexandrinus patriarcha Nicolaus depositionem Arsenii improbat I, 271, 20. Athanasius Michaëlem imp. comitatur in expeditione ad Sangarim I, 502, 9.

Alexius Alyattes dux contra Genueses missus I, 423, 5.

Alexius Ioannis Lazorum principis F. patri succedit II, 270, 9. filiam praefecti canicloe ducere recusat II, 287, 10. ducit Iberam quandam imperatore invito II, 288, 4.

Alexius Philanthropenus. v. Philanthropenus.

Alexius Philes. v. Philes.

Alexius Strategopulus Caesar. v. Strategopulus.

Alexius Tarchaniota. v. Tarchaniota.

Alhacenus comes Tamerlanis et eius vitae scriptor II, 705.

Alisyras Carmanorum dux Philadelphiam obsidet II, 421, 4. vulneratus in proelio cum Rontzerio com-

misso fugit II, 427, 4. Tripolim urbem capit II, 433, 9. 435, 11.

Alizonas II, 413, 10.

Alubardas ad papam missus I, 168, 14. occiso sodio redit I, 169, 6.

aluminis fodinae atque praeparatio et usus in pannorum tinctura I, 678.

Philippus Amerala Caninorum et Coryphi princeps Michaëlis despotae affinis I, 508, 10.

Amogabari qui sint et unde nomen trahant II, 659. v. Catelani.

amuleta sacra in pignus fidei a paciscentibus commutari solita II, 225, 13.

Amuras Persa Mesothiniam vexat II, 346, 8.

Amurius Tocharis sibi conciliatis Melecum identidem vincit II, 328, 3.

Meleco supplex occiditur II, 329, 6.

Anagurda direpta a Persis II, 413, 1.

Anaplum oppidum iuris dubii I, 88, 4.

Anasuranus s. Anasurion cognomen Chosrois regis Persarum II, 686.

Anaxagorae libri de rerum natura initium II, 660.

Anazarbi episc. Theodoritus I, 437, 5.

Anchialis capta a Romanis I, 211, 1. ab Osphentisthlabo II, 601, 2.

Andreas pirata Venetos vexat II, 495, 13. navem Persicam captam imperatori dono dat ib. 16. propterea honoribus augetur ib. sqq. una ex eius navibus a Venetis incenditur II, 496, 4. arcem Tenedi expugnat II, 556, 10. Muriscus cognominatus II, 573, 12. Persas captos occidit ib. ameralls dignitate ornatur ib. 14. Madytensibus obsessis comaeum subvehit II, 583, 8. ab imperatore deficiens Romanos spoliatur II, 584, 7. pugna navali victus et captus II, 585, 1 sqq. redimitur a patruo ib. 7. in Callipoli obsidenda vulneratur II, 606, 4.

Andronicus Sardensis episc. aegre consentit in coronationem Michaëlis Palaeol. I, 102, 4. Arsenii abrogationem improbat I, 118, 7. monachus fit I, 120, 1. priorem dignitatem recuperare studet I, 272, 2. Arsenianorum dux apud imperatorem pro iis agit II, 38, 9. monasticae

vitae pertaesus patriarchatum ambit II, 43, 10. pristinam dignitatem recuperat et imperatori a sacris confessionibus II, 50, 12. Chalaza cognominatus ib. 13. inique in antistites agit II, 52, 1. accusatus maiestatis II, 65, 23. ignominiose honoribus privatur ib. sqq. v. Chalaza. Andronicus Tarchaniota. v. Tarchaniota.

Anemae turris carcer Vecci I, 378, 16.

angeli Cpoli honorati concursu populi tertius ferius II, 85, 14. cur ad dexteram Arae maximae culti II, 707. mali cruciandis improbis adhibiti ib.

Angelocoma a Persis capitur II, 413, 2.

Angelus logariastes II, 296, 11 sqq. angonis teli Franci descriptio II, 655.

Anna Alemanna Manfredi soror Joannis Ducae vidua Michaëlis imp. incestos amores eludit I, 181, 9. quominus ab eo uxor ducatur a patriarcha impeditur I, 182, 3 sqq. ad Manfredum remittitur I, 184, 13.

Anna Eulogiae F. Nicephoro despotae nubit I, 242, 18. Michaëlem Ducam Andronico imp. se prodituram esse spondet II, 67, 12. promissum exsequitur II, 72, 9. coniugium Ithamaris filiae cum Michaële Andronici F. procurare frustra studet II, 201, 2 sqq. 250, 6. filiam Philippo Caroli F. uxorem dat II, 450, 7. urbes in dotem genero assignatas retinens ab eo debellatur ib. sqq. Thomam F. cum Michaëlis imp. iunioris filia connubio iungit ib. 15 sqq.

Anna Michaëlis despotae F. Guelmi Achaiae principis uxor I, 82, 20.

Anna Pannonia Andronico Michaëlis imp. F. nubit I, 318, 2. obit I, 499, 13. splendidae eius exequiae I, 500, 19.

antimesia quid sint I, 558.

Antiochia direpta ab Aethiopibus I, 179, 13. a Babylonis sultane II, 86, 10.

Antiochenus patriarcha Euthymius ut Arsenio patriarchatus abrogetur consentit I, 271, 13. S. Nicolai ope mire conservatus I, 429, 3. mortuus Cpoli I, 437, 1. successor eius Theodosius monachus I, 436, 18.

Antisthenis prudens votum I, 331, 1. Antonini imperatoris edictum de servis laboribus non aggravandis II, 648, 6.

Apagas s. Apagan ducit Marian Michaëlis imp. F. notham I, 174, 21. Chalaü F. II, 262, 15. memoriae lapsu frater Chalaü a Pachymere dictus II, 611, 15. 774. Mogulesium Abakas-kan h. e. imperator creatur II, 815 sq. eius mortis annus demonstratur II, 817.

Apamea destructa I, 179, 14

Aphamea castrum ab Italis defenditur I, 110, 9.

apocrypharii ad Martinum papam I, 505, 7.

Aprenorum gens patricia Cpolem I, 65, 10.

Apuliae rex Manfredus gener Michaëlis despotae I, 82, 20.

aquilarum imagines honoris caus conceduntur Constantino Porphyrogenito I, 499, 18.

Aquileia sedes senatus Venetorum II, 243, 10.

archidiaconi Meliteniota et Metochita doctrinam sanam propugnant II, 90, 19 sqq. carcere et exilio multantur II, 102, 11.

arcuum genus Tzangra II, 721.

Areopagus institutus ab Andronico cito exolescit II, 237, 5.

Arganes Tocharorum Kanis Melecco Masuri conciliatur II, 327, 12.

Argentina Opicii Spinolae F. Theodoro Andronici F. Montisferrati marchioni nubit II, 598, 14. 773.

argentum vivum quo differat ab hydrargyro I, 660. eius usus in excavandis portubus nunc ignotus ib.

Argos iuris dubii I, 88, 5.

Argun-Chan imperare Mogulesibus incipit II, 820. moritur ib.

Armeniae rex Euthymium Antiochenum in mare relegat I, 429, 3. principes legatis imperatoris duas regis filias tradunt, e quibus eius filie sponsa eligatur II, 205, 13.

Arseniani schismatici ab ecclesia deficient I, 273, 2. de iis concio ib. 14. eorum potentia I, 314, 6.

Arsenius patriarcha vocatur ad liberationem de eligendo tatore principis I, 66, 5. honorificentissime Michaële Palaeologo magno duci cr-

ceptus I, 72, 12. favet promotioni eius in imperium I, 79, 1. sollicitus de eo negotio I, 90, 1. in monasterium se abdit I, 111, 12. frustra revocatus I, 113, 11. patriarchatu cedit I, 115, 2. revocatus in patriarchatum I, 172, 2. Palaeologum iterum coronat I, 173, 15. eum excommunicat I, 201, 18. absolutiorem ei petenti pernegat I, 211, 7. 255, 10. 261, 7. eum reprehendit quod cum Christianis bella gesserit I, 241, 1. accusatus ab Epsetopulo I, 257, 5. coram synodo recusat comparere I, 264, 5. damnatur et exauctoratur I, 268, 4. deportatur in Oxeam insulam I, 270, 10. Andronicum Sardensem in integrum restituere frustra conatur I, 272, 2. accusatur maiestatis I, 285, 4. mittuntur a synodo qui eum de eo crimine interrogent ib. 19. eius responsa, I, 287, 2. ab imperatore crimine solvit et muneribus donatur I, 289, 5. eius cadaver splendide Cpolim reportatum in Sophiae templo deponitur II, 83, 8 sqq. translatum inde in monasterium S. Andreae II, 85, 19. eius vitae et duplicis patriarchatus initium et finis I, 724.

Arsenius Hagiosymeonita patriarcha Antiochenus creatus II, 56, 6. nomen eius Cpoli e sacris diptychis recitatur ib. 9. accusatus exauctoratur ib. 10.

Arsenius Pergamenus a synodo ad Ioannem Cosmam legatus II, 349, 11.

Asan senior Bulgariae rex Theodorum Angelum imp. captum exaecat I, 82, 5.

Asan iunior senioris nepos Irenae imperatoris F. ducit I, 439, 1. 19 sqq. ab imperatore in regnum Bulgariae evehitur I, 440, 4 sqq. contra Lachanam ducit I, 446, 6. Ternobo potitur et fit rex Bulgariae I, 447, 6. fugit Ternobo metu rebellionis I, 448, 14. Romaidis despota creatur in compensationem regni Bulgariae II, 57, 18.

Asan Michaëlis imp. avunculus contra Persas militans moritur II, 315, 10.

Aspra genus monetae Graecis usitatum II, 722.

Astrabite expugnatur a Persis II, 412, 14.

Astytzium arx ad Scamandrum, ubi Theodori imp. pecunia servatur I, 68, 6.

Asunes fl. alluens Bellagradam arcem I, 510, 1.

Asus arx Persis deditur II, 437, 19. Atar dux Persarum Cubuclea capit II, 580, 7.

Atarii i. q. Tochari I, 129, 3. cur vocati milites Mogulenses in Perside II, 809.

S. Athanasii testimonium de processione Spiritus S. I, 383, 19. II, 29, 17.

Athanasius patriarcha Alexandrinus creatus post constitutam ecclesiarum pacem imperatori favet I, 428, 15. 429, 10. eum comitatur in expeditione ad Sangarim I, 502, 9. refert Pachymeri quid sibi tum dixerit imperator I, 313, 15. synodo contra Veccum praesidet II, 25, 6. antistitum damnationem ratam habere recusans II, 55, 5. inter patriarchas non recitatur II, 56, 18. interest colloquio Gregorii patriarchae cum Vecco II, 97, 2. tomo Gregorii non vult subscribere II, 120, 9. suadet Cyprio abdicationem patriarchatus II, 121, 13. ab Athanasio patriarcha Cpolitano vexatus Rhodum secedit II, 203, 3 sqq. redux ad Armeniae regem legatus mittitur ib. 16. spoliatur a piratis II, 204, 6. legatur a synodo ad Ioannem Cosmam II, 349, 11. Athanasii in sedem Cpolitanae restitutioni resistit II, 367, 8. 409, 9. Alexandriam redire cogitur II, 579, 1. defertur in Euboeam ib. 14. ab Euboeensibus Freris tentatur II, 593, 18. inde profectus Thebas in custodiam datur II, 595, 11. liber dimissus prope Almyrum hospes degit ib. 15. patriarchatu privatur II, 615, 9.

Athanasius patriarcha Hierosolymitanus a Brula Caesariensi deponitur II, 615, 12.

Athanasius Lependrenus interest conventui Atramyttiensi II, 59, 15.

Athanasius monachus Andronico per Eonopoliten oblatum multum placet et in monasterio Logariastae collocatur II, 107, 10 sqq. patriarcha electus II, 139, 7 sqq. vilem cultum affectat

- II, 140, 3. horribilis eius oratio II, 142, 1. contrarii de eius virtutibus et miraculis sermones hominum II, 143, 1 sqq. celebratur eius promotio II, 145, 7. sinistra patriarchatus omnia ib. 18. 146, 1 sqq. ministris utitur monachis inhumanis II, 147, 16. ignarus artis regendi homines II, 150, 4. Agri monasterium Athanasio Alexandrino eripit II, 203, 6. cunctis exosus II, 165, 17 sqq. se ultro ceasurum patriarchatu significat II, 169, 17. libellum quo sibi adversantes excommunicat migraturus absconditum relinquit II, 173, 13. in Cosmidii monasterium abducitur II, 175, 12. cessio eius scripto expressa ib. 15. libello quem abscondidit reperto incusatur II, 249, 6. eius responsa II, 253, 4. vaticinatur futurum terrae motum II, 359, 4. patriarchatum sibi delatum recusare se fingit II, 368, 1 sqq. Andronici favore in patriarchatum restituitur II, 382, 18. Athanasii Alexandrini nomen non vult recitare II, 409, 9 sqq. litaniis celebrandis etiam per noctes vacat II, 420, 19. 581, 12. 626, 11. 631, 4. gravis in eum invidia conflata II, 450, 18 sqq. monopolia conatur tollere II, 461, 6. ab Arsenianis in concione nocturna probris concinditur II, 475, 16 sqq. libelli famosi in eum sparguntur II, 520, 6. seditione coorta fugit II, 530, 8. bona cleri occupat II, 559, 10. Athanasii Alexandrini eiecti bona cupide invadit II, 579, 1. cunctos vexat II, 581, 9. arbitrium quaestionum forensium obtinet II, 583, 1. Hilarionem monachum multari vetat II, 596, 1 sqq. tollit imagines trium Germanorum II, 614, 8. Michaëlis imp. ib. 13. in omne genus hominum saevit II, 615, 5. 631, 1. eius prior patriarchatus ipsorum quatuor annorum fuit II, 781. secundus quando incepit II, 790.
- Atheneus defensio adversus animadversionem Casauboni II, 663.
- Atman regiones Cpoli circumscissas infestat II, 316, 7. viciniam Nicaeae aliasque regiones incursat II, 332, 2. collectas a Siuro copias delet II, 414, 1. Belocoram capit ib. 18. Prusam obsidet II, 415, 3. regionem Nicaeae aditam vastat Mariae Mugiliorum dominae minis irritata II, 637, 7. Tricociam expugnat II, 638, 1. loca Nicaeam et Pythia circumiacentia occupat II, 642, 3.
- Attaleota equiso Magnesium occupat II, 428, 10. Nostongum urbe excludit ib. 14. per Rontzerium gratiam imperatoris impetrat II, 429, 10 sqq. a Rontzerio deficiens II, 439, 19. Italos Magnesiae repertos adoritur ib. 20.
- Atramyttii conventum imperator celebrat ad componenda ecclesiae dissidia II, 59, 1.
- Augustaeum forum Cpolitanum II, 662.
- S. Augustinus a sexta synodo vir beatæ memoriae vocatus II, 29, 7.
- Augustus mensis plerumque Posideon nonnunquam Maemacterion dictus Pachymeri II, 701.
- Aulax locus II, 427, 5.
- auro liquefacto occisus Chalypas I, 129, 3. 249, 6.
- Australium hominum natura I, 175, 7 sqq.
- Azatines sultan Persidis Tocharum metu fugit ad imperatorem I, 129, 8. 130, 17. 609, 19. splendide excipitur I, 132, 5. fucum ei facit imperator cum hostibus eius foedere coniunctus ib. 11. ignavus et laxeriosus I, 129, 15. coniurat in imperatorem I, 229, 3 sqq. inclusus in arce Aeni I, 235, 16. deditur Bargaris et Tocharis I, 237, 10. incolpita petit ab imperatore I, 265, 15. an Christianus fuerit dubitatur I, 267, 1. matrem habuit Christianam I, 131, 2. de regno certat cum Reratine fratre II, 609, 12.
- Baburxa Tamerlanis nepes Mogolis imperium condit II, 704.
- Babyas episcopus Ancyranus II, 377, 9.
- baculum pastorem patriarchae schismatici ab imperatoribus accipere soliti II, 747.
- Bahadur-chan ultimus princeps Mogulensium quando imperare incepit, quando desierit II, 825.
- Baibras e servo fit sultan Aegypti Bundokdar dictus II, 815. masculis Scythicis utitur ad militiam ib.

- bainus magistratus Venetorum I,** 163, 2. **trucidatus a Genuensibus Cpoli II,** 242, 19.
- Balanidiota ephebus Theodori imp. I,** 33, 23.
- Balduinus imp. Latinus Cpoli capta fugae semandat I,** 144, 11. eius negligentia in conservando palatio I, 161, 7. excipitur et affinis assumitur a Carolo Appuliae rege I, 163, 12. 317, 6.
- balneum ecclesiae Cpoli I,** 259, 9.
- Balsamon centum annis antiquior Pachymere II,** 672. conciliatur eius narratio de imperatoris praerogativa aliqua cum Pachymere ib.
- Bardareotae pars regii satellitii I,** 321, 2. unde dicantur I, 549.
- Basilius Barlaam episc. Adrianopolitanus excaecatus in perpetuam custodiam datur I,** 302, 4 sqq.
- Basilici fratres a sultane ad imperatorem transfugiunt I,** 129, 16. alter magnus heteriarcha alter Basilii excubitor I, 130, 7.
- S. Basilii Valentis imp. dona ecclesiae oblata accipit I,** 480, 13. eius de processione Spiritus S. testimonium I, 481, 17. posteriorem filio Spiritum dicit II, 29, 20.
- Basilii Bulgaroctoni imp. cadaver repertum et honorifice humatum I,** 125, 1.
- Basilii Caballarii F. I,** 34, 7.
- Batu Sclavoniam aliasque terras Mogulensibus subiicit II,** 803. victus a Francis in Persidem recedit et Calypham opprimit II, 809.
- Bebryces Pylopythii vexantur II,** 413, 11.
- Beclas vocabulum conflatum ex litteris initialibus quinque verborum I,** 28, 14.
- Bellagrada arx obsessa ab Italis I,** 509, 9. eius situs et descriptio I, 510, 1.
- Belocoma s. Angelocoma direpta a Persis II,** 413, 1. capitur ab Atmane II, 414, 13.
- bema quid sit I,** 611, 13.
- Berengarius Entenza Catelanus dictus Pachymeri Mpyrigeria Tentza, Frantzi Piceriotetza II,** 770.
- Berytus destructa ab Aethiopibus I,** 179, 14.
- bisellii honor qualis sit I,** 673.
- Georgius Pachymeres II.**
- Bizya a Pharenda Tzime obsidetur II,** 629, 13. urbs Thraciae in qua praesidium equitum imperatores habent II, 774.
- Blachernarum palatium I,** 161, 7. 421, 6.
- Blachernensis synodus saevit in antistites a monachis accusatos II,** 50, 12.
- Blachi qui sint II,** 665.
- Nicephorus Blemmidas monachus religione et doctrina insignis aditur ab Iosepho patriarcha I,** 333, 17. eius sapientia I, 339, 12. eius testamentum I, 341, 18. irritum factum I, 342, 9. eius scripta contra schisma I, 477, 3. processionem S. Spiritus probat libello II, 28, 17.
- Booses fl. I,** 510, 11.
- borealium hominum natura I,** 175, 7 sqq.
- Bospilas contra Catelanos mittitur a Michaele Palaeol. II,** 543, 6.
- Bossilas dux Bulgarorum pro Romanis pugnantium II,** 445, 20. Bulgares Ophenthisthlabo parentes caedit II, 446, 2. captos liberos dimittit ib. 7. Alanis et Turcopulis contra Amogabaras praest II, 549, 10.
- Brulas Caesareae episc. Athanasium Hierosolymitanum accusat II,** 615, 12. missus ad rem inquirendam ipse eius sedem occupat ib. 15. exauctoratur II, 616, 4.
- Brysis arx frustra oppugnatur a Catelanis II,** 629, 8.
- Bucellaria a Persis vastata I,** 221, 10.
- Bulgari Theodorum Angelum imp. devictum capiunt I,** 82, 5. eorum rex Constantinus adversus Michaelem imp. concitatur ab Irene uxore I, 210, 1. coercentur ib. 8. cum Tocharis coniuncti imperatorem capere conantur I, 231, 5 sqq. Aeni arcem oppugnantes dedito Azatine recedunt I, 235, 13. pacem faciunt cum imperatore I, 342, 16. deuo contra eum bellum parant impulsu Marise reginae I, 427, 1. contemuntur a sultane Aegypti I, 428, 17. vincuntur a Lachana I, 434, 7. eum regem accipiunt I, 443, 8. devicto Lachana a Tocharis Asanem regem agnoscunt I, 445, 10. Asanem fugant Tertere in regnum evecto I, 448, 2.

caeduntur in transitu Scafidae fl. II, 446, 2. vicissim Romanos vincunt ib. 10. eorum mos captivos liberos dimittendi ib. 7.

Caballarii trecenti dati a domino Thebarum Ioanni Notho I, 328, 14.

Caballiorum gens primaria Cpoloos I, 65, 9.

Michaël Caballarius magnus constaulus perit I, 411, 20.

Cabasilas actuarus admonet Andronicum de periculo patris aegrotantis I, 530, 8.

cadaver monachi alicuius sanctum habetur II, 480, 5.

Caesar. v. Strätëgopulus.

Callipolis a Catelanis seditiosis occupata munitur II, 527, 10. obsidetur a Romanis II, 528, 3. induciis fraude impetratis liberatur ib. 8. Romani iterum urbem oppugnantes fugantur II, 543, 6. oppugnatur a Genuensibus II, 605, 9.

Caloidas excaecatur I, 492, 3.

camelopardalis descriptio I, 177, 9.

campanarum sonitu populus convocatur II, 32, 18.

Campus Furentis locus II, 687.

canicleum quid sit II, 688. eius praefectura i. q. cancellarii officium ib.

caniculus i. q. cancellarius II, 689.

Canina arx Carolo regi dedita I, 508, 17. Itali devicti eo confugiunt I, 515, 3.

Canis regem significat apud Tocharos I, 346, 1.

Cannaburius minister Irenae Asanis viduae II, 509, 6.

Canstritzis urbs capta I, 348, 18.

Cantacuzenorum gens primaria I, 65, 11.

Caracalus Nicomediensis iugum evangelii ponit in ordinatione Athanasii patriarcae II, 146, 11.

Carbas eunuchus trucidatur II, 76, 16.

cardinales a cardine dicti I, 360, 1. de ea re locus Pii II, 659. eos ambit imperator I, 209, 30.

Carmani Alisyra duce Philadelphiam obsident II, 421, 6.

Carpantas s. Carpantanes a Cazane fratre ex Indis ad successionem imperii vocatur II, 459, 4. imperium suscipit ib. 8. Persas debellat II, 588, 8. eius imperii initium et finis II, 825.

Carolus Apuliae rex eligitur a papa dux contra Manfredum rebellem I, 185, 7. 317, 10. devicti regnum accipit I, 185, 14. Balduino Cpoli profugo affinitate iungitur I, 163, 12. 317, 6. parat bellum contra Romanos ib. eius gerendi facultatem negari sibi a papa dolet I, 409, 16. Caninorum arcem in dedicationem accipit I, 508, 8. praesidium ei imponit I, 509, 1.

Carolus quidam Muzalonem protevestiarium occidit I, 61, 7. invitatus ad coniurationem contra Michaëlem imp. coniuratos prodit I, 284, 16.

Carthago Aethiopicus pro arce I, 363, 3.

Caspiae portae I, 344, 16.

Cassianus magnus primicerius praefectus Mesothimiae prodicionis accusatus revocatur II, 618, 10. negat se venturum nisi caveatur sibi pignoribus II, 619, 5. proditus a Chelensibus capitur ib. 7. peritus artis bellicae II, 620, 4.

Castoria ab Ioanne despota capta I, 107, 2.

Castrum Oblivionis carcer cur ita dictus II, 691. cur ab Amiano „Agabana“ a Simocatta „Giligerden“ vocetur II, 692.

Catanei Phocaeae domini I, 676.

Catechumenea quid sint I, 46, 15.

Catelanus Rontzerio duce Cyzici dire grassantur II, 399, 4. 416, 1. unde Amogabari dicti ib. 2. nondum domum abeunt II, 418, 21. soluta obsidione Magnesia II, 480, 12. in Occiduam traieci continentem libidinis et avaritiae edunt exempla II, 481, 13. iusto plura ab imperatore pestalantes obiurgantur II, 486, 5. 487, 9. legationes eorum ad imperatorem irritas II, 501, 12 sqq. 514, 4. Rontzerio interfecto a Romanis caeduntur II, 526, 5. Romanos Callipoli obvius occidunt II, 527, 10. a Siculis deseruntur ib. 18. Romanos accelas maris spoliant II, 528, 3. Perinthum expugnant II, 529, 1. Catelani cuisdam ab Andronico honoribus aucti proditio detegitur ib. 17. poenas dat II, 593, 7. Catelani Michaëlem imp. vincunt II, 549, 3. Catelani circa Maritzam fl. infestant II, 562, 5. Cebucleenses Persis produunt II, 580, 7.

loca Gano monti vicina populantur II, 585, 17. Rhaedestum frustra oppugnant II, 586, 11. mare infestant II, 592, 5. Orestiadis territorium vastant II, 603, 11. Pamphylum frustra tentant II, 605, 3. Didymotichi obsidionem solvunt ib. 6. pace sprete II, 625, 1. Cpolim tendunt II, 626, 2. revocantur ab incepto audita suorum clade II, 627, 8. fame et lue afflicti Maritzam fl. traicere cupiunt II, 636, 15. infensis invicem sibi ducibus Cassandream tendunt II, 651, 12. e proelio ibi commisso Romofortus superior evadit II, 652, 4.

Catalanici belli duplex initium a Pachymere confunditur II, 799.

Catharus legatus reginae Bulgarorum I, 428, 2.

Catherina Balduini F. Carolo regi Franciae nubens ei titulum Cpolitani imperatoris affert II, 763.

Cazanes Kanis Tocharorum e Chalaü et Apaga genus trahens II, 262, 15. Andronici imp. filiam ducit II, 402, 15. barbaros imperium Romanum incurare vetat ib. Cyrum Darium alios sibi imitandos proponit II, 457, 1. Iberis Christianis in bello utitur ib. 7. in crucis signo magnum vincendi omen positum putat ib. 11. sultanem Arabum debellat ib. 13. artis mechanicae peritus II, 458, 3. deum in gubernandis hominibus imitandum censet ib. 8. nummus auro purissimo ab eo cusus ib. 13. Tuctainem fratrem imperio excludit ib. 16. Carpantanem sibi successorem designat II, 459, 4. moritur anno imperii sexto aetatis quinto et trigesimo II, 456, 11. 459, 15.

Celtae securigeri custodes fidi I, 71, 9. carcer iis custodiendus traditur I, 378, 16.

Cenchreae arx ad Scamandrum I, 485, 3. a Persis oppugnatur II, 443, 9. ad deditionem compulsa incendio deletur II, 444, 15.

Ceras portus Cpoleos I, 524, 1.

ceremonia coronationis Michaëlis descripta I, 195, 1. promotionis Ioannis in despotam I, 196, 21.

Chabaea arx ad Sangarim I, 419, 8.

Chadenus a praesidiariis tributa exigit I, 18, 2 sqq. ut Michaëlem Palaeol. capiat Thessalonicam missus

I, 27, 5. 29, 14. clementia in eum utitur ib. 17. ominatur ei insciens imperium I, 30, 15 sqq.

Chalaza Sardensis episc. Germano suadet depositionem patriarchatus I, 296, 13. inde accusatus a Germano apud imperatorem I, 297, 16. v. Andronicus Sardensis.

Chalcedonensis canon a Graecis falso dictus contulisse primatum Cpolitanae sedi I, 664.

character sigilli Michaëlis imp. I, 532, 2.

Chatzices pro Iberis cum Andronico imp. frustra de foedere agit II, 620, 7 sqq.

Chela arx locus exilii Iosephi expatriarchae I, 419, 1. capitur a barbaris II, 412, 14.

Chius crudeliter diripitur a Rontzerio II, 436, 19. vastatur a Persis II, 510, 1. incolae fugientes naufragio pereunt ib. 5.

Chliara arx terrae motu eversa II, 233, 9. 234, 4.

Choeroboscus. v. Ioannes.

Chosroës Anasuranus rex Persidis II, 686.

chrismate inunguntur qui se ad ritum Graecum adiungunt II, 520, 10.

Christiana religio floret apud Mogulenses II, 767.

Ioannes Chumnus accusat Veccum I, 376, 19.

Nicephorus Chumnus mysticus Theodoro Muzaloni aegrotanti intimus minister II, 164, 14. protovestiarius et praefectus caniciei creatur II, 193, 6. eius filia sponsa destinatur Alexio principi Lazorum II, 287, 10. et Ioanni despotae Andronici F. II, 289, 15 sqq.

Theodorus Chumnus legatus ad Rontzerium re infecta redit II, 508, 12.

Chutluchaimus Pachymeri dictus quem Arabes Kotlu Sabum vocant II, 823.

clerici urgentur et vexantur ab imperatore I, 386, 7. 390, 10. templo exclusi foris preces persolvunt II, 19, 17. suspenduntur per Iosephi ministros II, 21, 15. dum consecratur Gregorius sero in templum admissi dimittuntur sine liturgia II, 46, 10 sqq. communionem frustrantur pane profano sibi per fraudem dato II, 48, 5. tomo

Gregorii Cyprii subscribere recusantes multantur II, 111, 12 sqq. Gregorium accusaturi in iudicio adsunt II, 124, 17. donantur ab eo II, 183, 1. vexantur a Saba monacho II, 163, 2. ab Andronico II, 165, 4. oppressi ab Athanasio patriarcha II, 642, 6. litteras ad eum mittunt II, 643, 9.

Cocci monachi I, 489, 16.

Colonea a Ioanne despota capta I, 107, 2.

Colyba quae sint I, 574.

cometa anni 1264 I, 647. a. 1664 I, 648. a. 1695 I, 649. cometa Cpoli apparens describitur II, 304, 3.

concio Muzalonis protovestiarii I, 41, 15. Michaëlis Palaeol. I, 49, 7. eiusdem de urbis expugnatione I, 153, 9. ad populum de schismaticis I, 273, 14. ad ecclesiasticos I, 457, 4.

coniuratio contra imperatorem detecta et punita I, 284, 16.

Constantinopolis capitur a Graecis I, 140, 6. ab imperatore intratur I, 159, 16. ordinatur I, 163, 18. munitur I, 186, 11. quando a Latinis capta I, 694. quando a Graecis recuperata sit I, 732.

Constantinopolitanus patriarchatus ordine quartus ambitione in secundum promotus I, 661.

Constantinus dictus Michaël Palaeol. in infantia I, 301, 1.

Constantinus Melangiorum episc. I, 102, 9.

Constantinus Theos Bulgarorum princeps Irenen Theodori imp. F. ducit I, 36, 1. concitatus ab ea contra Michaëlem imp. I, 138, 1, 210, 3. irrumpit in fines Romanos eum Tocharis coniunctus I, 231, 5. cohibetur I, 210, 8. Irene mortua Mariam Michaëlis imp. neptem ducit I, 342, 16. proelio a Lachana victus interficitur I, 432, 8 sqq.

Constantinus Melec Azatinis sultanis F. Cpoli baptizatus et educatus II, 612, 13. ne sultan fiat ab Andronico imp. impeditus II, 613, 1. Pagarum praefecturam ab eo accipit ib. 4.

Constantinus Magnus Helenae matris statuum in Strategio foro collocavit II, 662.

Contoskelium instauratur I, 365, 14. contus i. q. comes I, 181, 1.

coronatio Michaëlis Palaeol. prima I, 101, 13. secunda I, 173, 9. Andronici cum coniuge I, 318, 16.

Corone terrae motu concussa II, 393, 3.

Corones interpres missus ad Catalanos II, 564, 9.

Cortazes Cretensium dux suspectam habet Philanthropeni caecitatem II, 221, 18. Philanthropem sibi proditum hosti tradit II, 224, 12 sqq.

Cosmas Sozopoli oriundus cum fratre et filio fit monachus II, 182, 8. e monasterio efficitur ib. 20. liberatus in insulam solitariam secedit II, 183, 3. insinuat imperatori ib. 11. confessarius eius et patriarcha fit ib. 14. II, 184, 18. Ioannis nomen assumit II, 185, 11. baculo pastoralis et dibambulo honoratur II, 186, 8. solos monachos ad episcopatus evehit II, 187, 3. imperatori invitatus assentitur II, 197, 12. de scriptis Athanasii repertis cum eo deliberat II, 249, 19. aegre fert non consuli se ab eo super Simonidis nuptiis II, 279, 8. imperatori propter consilium filiae dandae in matrimonium crali Serbis iratus II, 281, 8. aedes patriarchales intrare recusat II, 283, 16. placatus ab imperatore officium patriarchale resumit II, 292, 7. obstat restitutioni Ioannis Ephesini II, 299, 10. in monasterium secedit ib. 17. accusatus ab episcopis II, 300, 3. ultro adit imperatorem eumque sibi reconciliat II, 302, 4. voce divinitus edita imperatum sibi ait ut ecclesiae regendae munus resumat ib. 17. oppugnatur ab episcopis II, 337, 5. Hilarionem Selybriensem frustra criminatur II, 339, 17. patriarchatu cedit II, 341, 6 sqq. imperatorem sibi insidiantem anathematis interminatione turbat II, 375, 15. anathema tollit II, 380, 13. Sozopolim recedit II, 384, 11. ab Osphentiathabe mittitur ad imperatorem II, 628, 12.

Cosmidii monasterium I, 475, 10. arx diruta II, 592, 15.

Cotanitza monachus e Periblepti monasterio in monasterium Maximum traducitur II, 66, 15. inde aufertur II, 67, 6. Triballis iunctus Romanos vexat II, 257, 12. adiungit se

erali ib. 15. 271, 12. ab eo imperatori deditur II, 285, 15.

Cozylenſis antistes conſecrat Georgium Cyprium II, 44, 3. Philippo magno domino confeffarius ib. 8.

crales Serbiae perfidus I, 350, 18. 352, 14. fines Romanos incurſat II, 257, 14. 271, 12. inconstans II, 272, 11. plures uxores habet ib. 17. libidinoſus II, 273, 5. Simonidem vix octennem Andronici imp. F. in matrimonium accipit II, 285, 15 ſqq. Cotanitzam imperatori tradit ib. ab imperatore honorifice excipitur II, 286, 5.

Creta terrae motu concuſſa II, 393, 4.

Cretenſes a Latinis ſubacti militatum in Aſiam tranſeunt II, 209, 5. Philanthropeno auxiliares II, 210, 10. eius cunctationem ſuſpectam habent II, 221, 18. eum produunt II, 224, 12 ſqq.

Crotonae episc. honoratur ab imperatore I, 360, 8.

crucis gloria causa bellandi Francis I, 363, 13.

Cubuclea arx a Persis oppugnatur II, 580, 7 ſqq.

Cudumenes Traianopolis episc. I, 351, 6.

Cula arx II, 435, 17.

Cursites Alanus sororem Cuximpaxi in matrimonium dat II, 575, 5.

Cutritzaces auctor consilii expugnandae Cpoleos I, 118, 15. ad id exsequendum plurimum confert I, 129, 14.

Cuximpaxi nomen sonat principem Hieromagorum II, 590, 9. Tocharus superstitionis Persicae antistes II, 345, 5. Christianus fit ib. 10. filium Solympaxi collocat ib. 12. suspicionem perfidiae incurrit II, 346, 6. ab Andronico missus ad deleniendos Alanos cum iis se coniungit II, 553, 3. 574, 12.

Ioannicus Cydon episc. Thessalonicensis ex praefecto Sosandrorum I, 126, 7.

Cypri rex filiam Michaëli Andronici F. uxorem dare recusat nisi probante papa II, 205, 8.

Cyprius. v. Gregorius.

Cyrilli testimonium de processione

S. Spiritus I, 383, 9. II, 30, 10. Filium vocat os Patris ib.

Cyrillus Tyrius a Syris eligitur Antiochenus patriarcha II, 56, 16. Dionysium Pompeianopolitanum in aditu sedis praevertit ib. 17. ut sui electio rata habeatur Cpolim venit II, 122, 19. assignatur ei diversorium in monasterio Hodegorum II, 123, 8.

Cyziceni a Catelanis oppressi II, 399, 5.

Cyzicenus episc. Georgius legatus ad papam I, 374, 10. Theodorus dire vexatus a schismaticis II, 53, 8.

Dacibyza arx I, 192, 10. II, 103, 17.

Damasceni testimonium de processione S. Spiritus I, 489, 4.

Damascus funditus eversa I, 179, 17.

Daniel Cyzicenus tomum Gregorii vituperat II, 116, 6. recusari ei testimonium sanae doctrinae vult II, 128, 2. 129, 2. obiurgatus ab imperatore in custodiam datur II, 129, 11.

Daphnuſia insula oppugnata a Latinis I, 138, 20. liberatur I, 145, 6.

David Mepe Iberiae I, 216, 15. debilitatio imperii sub Andronico unde orta II, 208, 4. 545, 12.

decretum de fide a Yecpo auctum II, 32, 10.

Demetrias turribus munitur II, 71, 14. ab imperatore Theophanoni destinata dotis loco II, 284, 9. ea mortuus ante nuptias repetitur ib.

Demetrius Michaëlis despotae F. I, 242, 18. patre mortuo Michaëli vocatur I, 439, 13. ducit Annam Michaëlis imp. F. ib.

deputati quod munus habeant in equitatu II, 668.

desposyni dignitas qualis sit II, 182, 4.

despoticae dignitatis quae sint insignia I, 337, 10.

diakinesima quae sit hebdomas II, 50, 13. 667.

dibambulum quid sit II, 669 ſqq.

dicaeophylax Scutariotes testis contra Iosephum I, 398, 11.

dicanicum quid sit II, 675.

Didymium Mileti arx nunc dicta munitio Duorum Collium II, 211, 6.

S. Diomedis monasterium I, 113, 14.

Dionysius Pompeiopolitanus electus patriarcha Antiochenus a Cyrillo aemulo praeoccupatur II, 56, 17.

Drymis contra Andronicum rebellionem molitur II, 593, 2. convictus perpetuo carceri addicitur ib. 11.

Ducas magnus hetaeriarcha ad Amogabaras legatus II, 502, 6.

Dyrrhachium terrae motu evertitur I, 355, 5. instauratur et occupatur ab Illyriis I, 508, 4.

Ecaterina. v. Aecaterina.

ecclesiarchus adhibitus a schismaticis ad ordinandum Gregorium Cyprium patriarcham II, 46, 5.

eclipsis solis a Pachymere ambigue designata I, 693. suo anno reddita I, 700. eius epilogismus I, 704. ea quae a Gregora memoratur quo anno contigerit I, 735. eclipses non portendunt adversa I, 716.

S. Eliae arx a Turcis obsessa Latinis Christianis se dedit II, 621, 3.

Eltimeres s. Eltemeres Croni despotae Romanos vincit II, 266, 16. Radosthlabum excaecatum remittit et ducas Romanos captos Osphentisthlabo donat II, 267, 2. inclinatur se ad partes imperatoris II, 558, 19. propterea oppugnatur ab Osphentisthlabo II, 562, 2.

encolpia quid sint I, 265, 20, 553.

Encone Mancusi F. a Pantoleonte adoptata Osphentisthlabo nubitur II, 265, 1.

Konopolites spado magnus drungarius custos sepulcri Michaelis imp. Athanasium monachum Andronico imp. offert II, 107, 10. Michaelis imp. ossa Selybriam deportat ib. 14.

Ephesi episc. Nicephorus patriarcha factus I, 117, 2. moritur Nymphaei I, 126, 12. Isaac arbiter conscientiae imperatoris I, 451, 9. procurat ab imperatore promulgari novellam de stauropoguis ib. sqq. clam insensus Vecco I, 479, 9. sqq.

Ephesus expilatur a Rontzerio II, 436, 16. capitur a Sasane Persarcha II, 589, 5. templum ibi S. Ioannis diripitur ib. 13.

Ephraimus Cosmae patriarchae F. male ab eo praefectus dispensandis rebus ecclesiae II, 300, 18.

epicombia quid sint I, 561.

S. Epiphanii testimonia de processione S. Spiritus II, 30, 14.

episcopi propter communionem cum Latinis per trimestre suspensi II, 21, 15.

Epsetopulus libello accusat Arsenium patriarcham I, 257, 5.

Euboenses Athanasium Alexandrinum apud se diversantem de eucharistia tentant II, 593, 13. respondere nolenti vivicomburium minantur II, 594, 12.

eucharistiae reliquiae pueris comedendae dantur I, 258, 8. 535.

euchelaeum quid sit I, 564.

Euchita vocatur Athanasius patriarcha ab Arsenianis II, 478, 5.

evangelii codex episcopis dum ordinantur imponi tanquam iugum solitus II, 683.

exarchus Pisanus ob cictos e monasterio Latinos per sicarios vulneratur II, 538, 8.

fabae cornu tactae quae dicuntur II, 693. de iis loci Platonis Theophrasti Plutarchi declarati ib.

faces accendi solitae ob memoriam defunctorum II, 279, 1.

famosi libelli clam sparguntur II, 245, 3. 520, 6. 576, 13.

Ferdinandus Balearici regis F. ad conciliandos inter se Catalanos missus frustra in eo laborat II, 775.

festae Graecorum a pridiana vespera inchoari solita II, 726. 758.

festum Acathisti quando celebratur I, 257, 5. eius origo I, 537. Hypapantes festum I, 453, 8.

flabella qualia et quo usu sint in sacro altari II, 674.

fortuna vulgo credita favere magnis ducibus II, 210, 10.

forum Magnum Cpoleos incendio deletum splendidius reficitur II, 178, 6. forum Constantini primam Strategium deinde Augustaeum dictum II, 662.

Frangopulus v. Phrangopulus.

fratres duo Catalani e turri igne circumdita se praecipitant II, 555, 19.

fratris titulum ab imperatore saltati tribui licitum esse quidam censent II, 246, 13.

Frerii ad imperatorem missi a papa I, 371, 2. iisdem imperator nuntiis ad papam utitur I, 353, 3.

monasterium conduunt Cpoli II, 536, 15. inde pelluntur II, 537, 5 sqq. Kuboenses in Athanasium Alexandrinum concitantur II, 594, 1. Hierosolymitani Rhodi arcem ab imperatore frustra sibi expetunt II, 635, 19.

Fridericus Siciliae rex I, 181, 10.

Furni castrum Persis deditum a Rontzerio recuperatur II, 436, 1.

furnus sanctus II, 80, 8.

Gades nomen quid ex origine significet II, 692.

Galata arx ab imperatore oppugnata I, 122, 1 sqq. Genuensibus concessa I, 168, 6.

Galenolimen locus I, 288, 16.

Galenus missus ad Arsenium exsulem I, 286, 12.

Galesiota Galactio excaecatus a Michaële imp. II, 17, 7. templum expiat II, 20, 10. Andronicum Sarsensem magistrum prodit II, 65, 11.

Ganus mons I, 235, 1. regiones ei subiacentes occupatae II, 585, 17. 607, 5.

Gasmuli qui dicantur I, 309, 14. 550.

Gemistus commentariensis ecclesiae I, 290, 4.

Gennadius monachus Cpolitano obiurgat II, 21, 8.

Gennadius olim episc. patriarchatum recusat I, 139, 7. imperatorem monet ne clerum contemnat II, 167, 1.

Genuenses Venetis ante inferiores postea potentiores I, 419, 10. quidam eorum montana Phocaeae dono accipiunt I, 420, 10. nonnulli invito imperatore Cpolim praetervecti graviter multantur ib. 17 sqq. a Venetis dissident II, 232, 14. ab iis coacti Galatam deserunt inque regionem circa Blachernas migrant II, 237, 9 sqq. in Venetos urbis inquilinos grassantur II, 242, 8 sqq. male cum Alexio Lazorum principe pugnant II, 449, 1. Trapezuntis suburbium ineidunt ib. 16. pacem cum Alexio facere coacti II, 450, 4. contra Catalanos Siculosque bellum parant II, 489, 12. tentantur a Catalanis ad favendum ipsis II, 534, 9. monachos Latinos ulciscuntur II, 536, 15. Andronico sibi propterea irato reconciliantur II, 535, 4. cum eo conspirantes Catalanos proelio

navali vincunt II, 540, 12. de pretio opis bellicae cum Andronico dissident II, 544, 13. suadent Tenedensibus obsessis ut imperatoris se dedant II, 556, 10. classem imperatori auxilio mittunt II, 597, 11. quatuor triremes ei commodant ad custodiendas Abydi fauces II, 600, 1. cum reliqua classe Callipolim oppugnant II, 605, 9.

Georgius Acropolita magnus logotheta docet rhetoricam I, 283, 7. punit obtrectantes Iosepho patriarchae I, 316, 2. dicitur fuisse liberioris conscientiae ib. 4. defenditur I, 653. interest iudicio de Vecco I, 377, 6. legatus ad Gregorium X papam conciliationem ecclesiarum perficit I, 384, 10 sqq. quando mortuus sit II, 725.

Georgius Cyprius adiuvat imperatorem ad reconciliandas ecclesias I, 374, 11. v. Gregorius Cyprius.

Georgii Nostongi arrogantia I, 65, 12.

Georgius Pachymerea. v. Pachymerea.

Georgius Serbus legatus a crale artificiose agit cum legatis Michaëlis imp. I, 352, 15.

Georgius Moschamper chartophylax spurium esse testimonium 8. Damasceni asserit II, 92, 9. loco cedit II, 115, 12. aliud praeterea nomen habet II, 99, 6. 740.

Georgium Alanorum dux Rontzerium Caesarem interficit II, 525, 10.

Germa locus II, 425, 10.

Germanus Adrianopoleos episc. creatur patriarcha I, 278, 17. eius mores ingenium et vita I, 279, 2. factio in eum conflata I, 281, 18. Holobolus scholae praeficit I, 282, 18. patriarchatu cedit I, 299, 8. dona imperatoris recusat I, 301, 7. legatus mittitur in Pannoniam I, 318, 7. ad Gregorium X papam I, 384, 10. e naufragii periculo evadit I, 396, 4. pacem ecclesiarum perficit I, 398, 2. eius patriarchatus initium et finis I, 730.

Germanus Acacii F. creatus episc. Heracleensis ad inaugurandum patriarchatu Cyprium II, 45, 1. ab eo se abscondit II, 133, 4. exactoratur ib. 3.

Gidas a Theudericō mittitur ad

componendas Amegabarorum discordias II, 640, 17. ei se subiicere Catalani recusant II, 641, 3. bello civili inter Catalanos orto vincitur a Romofo II, 652, 4.

Giligerdon quid significet II, 692.
gilva insignia praetoriae dignitatis II, 517, 6.

Glabas curopalates Mesembream recipit I, 350, 8. Tarchaniota et magnus conostaulus Techaris praeficitur II, 12, 12. contra caelem Serbiae missus II, 271, 15. bello parum proficiens suadet imperatori ut pacem cum eo faciat II, 272, 1. mittitur comes Michaëlis imp. iunioris in partes Occiduas II, 445, 18. rei militaris peritissimus ib. podagra laborat ib.

Glabatus inter primos murum Cpoheos conscendit I, 142, 14. gradus cognationis quales sint Graecis I, 680.

Gregorius X papa creatus imperatorem invitat ad conciliandas ecclesias I, 369, 9. Cpolim mittit qui id negotium urgeant I, 371, 2. pace facta proclamatur Cpoli patriarcha oecumenicus I, 399, 16. Carolum regem prohibet a bello Graecis inferendo I, 409, 16.

Gregorius Cyprius synodo contra Veccum interest II, 25, 13. Iosephitis gratus II, 42, 15. designatur patriarcha eblanditis imperatoris suffragius ib. monachus et diaconus factus II, 44, 17. postremum inauguratur patriarcha II, 45, 9. Gregorii nomen accipit antea Georgius vocatus II, 64, 2. invitus tolerat vexationes antistitum II, 53, 2. non permittit ut Arseniani sectae suae veritatem ostento divino probare tentent II, 60, 10. Arsenianos excommunicat II, 64, 4. solemnique colloquio disputat cum Vecco II, 90, 8. ei demandatur ut tomum contra Latinos scribat II, 111, 1. tomum firmari curat subscriptionibus imperatoris et antistitum ib. 7. corrigere tomum recusat II, 120, 3. propterea nonnulli se ab eo ut haeretico abscindunt ib. 6. patriarchatu cedit II, 121, 18. migrat in hospitium S. Pauli II, 123, 8. apologiam sui scribit ib. 15. iudicii subeundi occasi-

onem cupide arripit II, 124, 5. consentit in abdicationem si detur sibi testimonium incorruptae doctrinae II, 126, 14. quo concesso II, 129, 18. dat scripto conceptam abdicationem fraudulentam II, 130, 13. ignoscit adversariis II, 132, 15. in monasterium Aristinae secedit II, 133, 14. cum Germano Heraeleensi et Neophyto Prusaënsi a se exactoratis in gratiam redit II, 133, 3. eligit hospitium Raülaenae ib. 15. Mehtas eius alumnus II, 385, 11.

Gregorii monachi vaticinia II, 185, 11. 18. 186, 1.

Gulielmi turris II, 417, 14.

Gulielmus Achaiae princeps I, 83, 3. capitur a Romanis I, 86, 4.

Gulielmus Ioannis Thebarum magni domini frater Ioannis Nothi gener I, 328, 8. fratri succedit in dominio Thebarum I, 413, 8.

Ioannes quidam ab Ioanne Duca honoribus ornatus II, 546, 13.

Hadriani V papae pontificatus I, 666.

Haemus mons ditionis Bulgarorum I, 210, 19.

Hagobanasa nomen Castri Oblivionis II, 692.

Hales Amurii F. patre mortuo etiam Amurii dictus Melecum occidit II, 327, 10. Romanas regiones incurat II, 330, 8. ad acris infestandos Romanos incitatur emulatione Atmanis II, 332, 2. expetit sibi ab Andronico imp. Interamsan ad Sangarim II, 460, 2.

Haytho rex Armeniae Cpoli monachus factus II, 752. visum divinitus recuperat a Sebatho fratre caecatus ib. in regnum restituitur ib.

Heraclaea Ponti quo anno a Persis capta sit I, 749.

Heraeleenses urbe diruta Selybriam migrant II, 586, 6.

Heracliti sententia illustrata I, 656.

Hermi arx prope Magnesianam I, 39, 18.

Hesychnus emendatus I, 594.

hetaeriarum admissionibus praefecti I, 321, 4.

Hieri arx oppugnatur a barbaris II, 412, 14. qui eam tenent cum Turcis pacem facere coguntur II, 627, 13.

S. Hieronymus a Damaso eruditus et S. Basilii aequalis processionem S. Spiritus ex Filio docet II, 29, 5.

Hilarion episc. Selybriensis criminatur Cosmam II, 337, 8. ab eo accusatur II, 339, 12. a quibusdam damnatio eius impeditur II, 340, 7.

Hilarion monachus cum manu collecta feliciter contra Persas pugnat patriarcha frustra eum prohibere conante II, 596, 1 sqq.

Manuël Holobolus mutilatur naso et labris I, 192, 20. praeficitur scholae ecclesiasticae I, 282, 18. ab Andronico imp. adhibetur ad conciliandas ecclesias I, 374, 9. Nicaeam relegatur I, 392, 13 sqq. inde arcessitus ignominiose per urbem traducitur I, 394, 2. synodo contra Veccum interest II, 25, 14. cum eo disputat II, 90, 7.

hoplotheca sacra liber magnae auctoritatis apud Graecos II, 31, 10.

Hulacu Pachymeri Chalaü dictus II, 812.

Hyacinthus monachus intimus Arsenio I, 294, 8. dux Arsenianorum in conventu Atramyttiensi II, 59, 12. a Gregorio patriarcha excommunicatus in eum rebellat II, 64, 8. Pysolatrarum Arsenianorum dux a ceteris Arsenianis dissentit II, 134, 13. iis reconciliatus II, 207, 12. ab imperatore in carcerem coniicitur ib. 17. post eius mortem Arsenianorum factio nihilominus viget II, 353, 19.

Hyampolis arx ab Eltimere dedita Osphenthisthlabo II, 558, 19.

Hyperpyron nummus Graecis usitatus II, 722.

Hypoplaciae Thebae locus II, 58, 5.

Iacobus minister olim Rontzerii a Romanis captus II, 563, 7. legatus ab Andronico ad Catalanos pacis causa II, 564, 2 sqq. nihil proficit II, 572, 2.

Iacobus praefectus monachis Athonis montis unus e tribus electis ad patriarchatum II, 139, 7.

Januarius mensis Atheniensibus Lemaëon dictus II, 699.

Isaites Iob electus a schismaticis ad componendum libellum imperatori offerendum I, 380, 2. auctor est

Iosepho patriarchae palam furandi se nunquam consenturum in pacem ecclesiarum I, 382, 4. relegatur Chabaeam I, 419, 7.

Isaites Melias ignominiose traductus per Cpolim I, 894, 8.

Iatropulus logotheta domesticorum I, 522, 10.

Iberiae Mepe David I, 216, 15.

Icarius princeps Anemopylarum deficit a Latinis ad Romanos I, 410, 17. Ioannem magnum dominum Thebarum capit I, 411, 7. classi praeficitur I, 413, 15. eius frater pugna victus capitur I, 411, 17.

S. Ignatius plebem episcopis obediendi iubet II, 464, 3.

Ignatius episc. Romam missus I, 462, 15.

Ignatius Rhodius monachus I, 295, 1.

imago Deiparae lacrimat II, 81, 19. S. Georgii sanguinem profundit II, 82, 5. urbis Cpoleos terrae motu deiicitur II, 234, 16.

imber ingens II, 268, 15.

incendium Galatae duplex Gregorio patriarcha II, 178, 6. Cpoleos ib. 8. 581, 7.

indictiones Graeci a Septembri numerant II, 798.

insectum vivum auri insidens surditatis causa II, 453, 3.

Insula Principum a piratis occupata et vastata II, 324, 15.

Ioachimus Bulgarorum patriarcha legatus ad imperatorem missus Osphenthisthlabum obsidem patri reducit II, 267, 12. ab Osphenthisthlabo necatur II, 265, 13.

Ioannes Batatza imp. Michaëlem Palaëol. custodiae mandat I, 21, 11. liberat I, 22, 8 sqq. Theodorum F. optime erudit I, 38, 11. contra Tocharos arces munit bellemque parat I, 134, 2. aegrotans sanitatem recuperat eleemosynis I, 70, 6. parcus I, 68, 6. vocatur Romanorum pater I, 69, 2. Annam Siculam senex ducit I, 181, 9. eius mors et tempus imperii I, 693. negligentiam custodum aerarii punit II, 296, 5. apparuisse creditur post mortem II, 400, 11 sqq. eleemosynarius dictus II, 401, 18.

Ioannes Theodori imp. F. patri

succedit admodum adolescens pupilus Muzalone tutore I, 39, 12. optimates ei insidiantur ib. 17. a tutore defenditur ib. 18. occiso Muzalone de tutela eius certatur I, 64, 5. Michaëlem Palaëol. tutorem declaratum I, 66, 12. imperii collegam admittit I, 81, 15. 96, 15. coronatione frustratur I, 101, 13, 173, 18 sqq. exactoratur a tutore I, 127, 11. excaecatus I, 191, 18. in arcem Dacibyzae includitur I, 192, 9. eius amici mutantur ib. 20. Pseudoioannes imperator declaratus a Zygenis ad Persas fugit I, 193, 17. 206, 1.

Ioannes Choeroboscus s. Matzucatus in carcerem conicitur II, 442, 4 sqq. inde elapsus contra Persas feliciter pugnat ib. 16. de eius exitu varii sermones II, 443, 12 sqq.

S. Ioannis Damasceni corpus Arsenianis ad probandam ipsorum doctrinam conceditur II, 40, 6 sqq. eius de processione S. Spiritus testimonium II, 31, 13. 110, 16. explicatur a schismaticis ib.

Ioannes Glycys petitionum minister I, 164, 19. mittitur legatus in Cyprium et Armeniam II, 205, 6.

Ioannes Ephesinus absens tomi Gregoriani accusatoribus adscriptus II, 116, 4. adventu suo turbas auget II, 122, 12. testimonium sanæ doctrinae Gregorio dari vetat II, 128, 2. 13. ab imperatore custodiae mandatur II, 129, 2 sqq. eius liberatio a Cosma patriarcha impeditur II, 298, 11 sqq.

Ioannes Lazorum princeps moritur II, 270, 9.

Ioannes magnus dominus Thebarum auxilia mittit Ioanni Notho I, 328, 4. vincitur et capitur ab Icaro I, 411, 7. liberatus in patria moritur I, 414, 8.

Ioannes Michaëlis despotæ F. notus Achaiae principem Romanis prodit I, 84, 18 sqq. Megaloblachitis præcat I, 83, 6. fines Romanos incurat I, 307, 17. sebastocrator creatur I, 308, 13 sqq. Andronicum Tarchaniotam ab Andronico transfugam excipit I, 322, 5. obsesus clam elabatur I, 326, 8. Patras obsesus liberat I, 328, 4.

Ioannes Parastron legatus a papa

ad imperatorem ecclesias conciliaturus I, 371, 2. II, 22, 2.

Ioannes Tarchaniota. v. Tarchaniota.

Ioannes Veccus. v. Veccus.

Ioannicus Cydon. v. Cydon.

Ioannicus Ternicopulus. v. Ternicopulus.

Iolante Theodori Palaëol. F. Aymoni Sabaudiae comiti nubit II, 773.

Iosephitæ h. e. asseclæ Iosephi ab Arsenianis impugnantur II, 39, 2 sqq. consentiunt cum iis in diudicatione controversiarum per Iegna II. 61, 1 sqq.

Iosephus uxorem habens clero domestico Irenes imp. adscriptus I, 304, 3. monarchus et confessorius imperatoris I, 256, 2. dissuadet imperatori ne absolutionem a Germano accipiat I, 290, 17. eligitur patriarcha I, 304, 3. eius mores et ingenium ib. imperatorem anathemate solvit I, 306, 11. factionem contra se conflam opprimere conatur I, 314, 6 sqq. proficiscitur in Orientem monachos sibi conciliaturus I, 338, 12. ecclesiarum pacem impedire studet I, 379, 10. exactoratur I, 398, 6. comiter agit cum Vecco successore suo I, 413, 19. relegatur Chelam I, 419, 1. imperatori offenso satisfacit I, 506, 17. decrepita ætate suæ in thronum restitutioni assentitur II, 16, 16. tantum non exanimis portatur ad patriarchales aedes II, 19, 12. eius ministri pro arbitrio agunt II, 20, 15. obit II, 38, 16.

Irene Theodori imp. F. nubit Constantino Techo I, 36, 1. virum contra Michaëlem imp. concitat I, 210, 3.

Irene Ananis vidua v. Palaëologa Irene.

Irene Montisferrati marchionis F. nubit Andronico imp. viduo II, 87, 13. coronatur II, 88, 1. nuptias Ioannis F. cum filia præfecti canicæ differri cogit II, 287, 10. tandem in eas consentit II, 378, 20. Thessalonicam profecta ib. 18. cogit copias in subsidium imperatoris II, 557, 6.

Isaacius episc. Smyrnenis I, 126, 10.

Isaac episc. Ephesinus confessorius Michaëlis imp. I, 451, 9. in-

- fensus Vecco patriarchae I, 479, 9. procurat promulgari novellam de stauropégiis I, 452, 9.
- Isaacus Meleucus Persarum satrapa in Catelanis perfidus II, 591, 1. se iis purgat ib. 15 sqq. in Asiam traiectus cum imperatore tractare pergit II, 592, 5. 608, 14. persuadet Persis ut Amogabarus deserant II, 631, 13. traditus Amogabaris poenas dat II, 632, 9.
- Ithamar Nicephori despotae F. Michaëli Andronici F. sponsa offertur II, 200, 17 sqq. eae nuptiae ab episcopis propter consanguinitatem non admittuntur II, 201, 11. Philippo regis Apuliae nepoti nubit II, 202, 3.
- Iudaei ad carnificis ministerium adhiberi soliti II, 229, 1.
- Iustinianus pons super Sangarim II, 330, 19.
- Iznicmid Arabibus dicta Nicomedia, et Iznic Nicaea II, 831.
- Kanis Tocharorum Cazanes II, 456, 11. id vocabulum diversum a Chane II, 689.
- Kublai Mogulensis imperator II, 814
- Laceras primus in moenia Cpoleos escendit I, 142, 18.
- Lachanas e subulco fit dux exercitus I, 430, 18. Constantinum Bulgariae regem victum occidit I, 432, 8. Maria eius vidua in matrimonium ducta coronatur rex Bulgariae I, 441, 9 sqq. crudelis in captivos I, 445, 10 sqq. rebellant in eum Bulgari eiusque uxorem dedunt Romanis I, 446, 14. Ternobum obsidet I, 466, 3. Romanos bis vincit ib. 9. supplex a Noga trucidatur ib. 20 sqq. Pseudolachanas fraude deprehensa in carcerem conicitur II, 188, 14 sqq. 192, 4.
- Laminses dux Persarum bello infestat loca Cpoli adiacentia II, 316, 9. laqueo reos strangulare Italarum non Graecorum moris II, 425, 18.
- Lardea arx ab Osphentisthlabo munita II, 558, 19 sqq.
- Latini Cpoli pelluntur I, 144, 11. proelio navali a Romanis vincuntur I, 334, 8. admissi ad communionem pace ecclesiarum facta I, 399, 17 sqq. eorum clades ad Bellagrada I, 508, 4 sqq. capti in triumpho ducuntur et carceri mancipantur I, 515, 17 sqq.
- Laura locus I, 414, 4.
- Lazarus Gorionites excaecatus interest conventui Atramyttiensi II, 59, 14. vocatur ab Andronico imp. ad colloquium nocturnum II, 354, 14. legati Michaëlis imp. ad papam I, 168, 14. 209, 16. 384, 10. 505, 7. ad Tocharos et Aethiopes I, 174, 3. ad regem Pannoniae I, 317, 14. ad caesarem Serbiae I, 351, 1. ad regem Franciae I, 361, 5. papae ad imperatorem I, 369, 9. 398, 4. Andronici imp. ad papam infecta re redeunt II, 243, 7. legati gentium exterarum ab imperatoribus in atrio excipi soliti II, 665.
- leges Tocharorum earumque lator I, 345, 16.
- Lemnus expilatur a Rontzerio II, 436, 19.
- Leo praefectus orphanotrophii legatus ad Venetos II, 243, 9.
- Leo III papa non admittit additionem ad symbolum quoddam I, 669.
- Leovitus praedicens ex eclipsibus futura vanitatis notatus I, 719.
- Libadarius protovestiarita et Sardinibus praefectus sollicitus propter rebellionem Philanthropeni II, 220, 18. cum Cretensibus de eius prodicione agit II, 223, 8. contra eum ducit II, 226, 5. eum proditum sibi capit ib. 16. Iudaeis excaecandum tradit II, 229, 1. ob rem bene gestam honoribus augetur II, 231, 17.
- logariaetae quale officium sit II, 700.
- Lucas episc. Bizyensis II, 377, 11.
- Lucas praepositus monasterio Pantepoptae II, 185, 12.
- Ludovicus Cellotius defensus I, 613. lunae eclipsis visa a. Chr. 1302 II, 791.
- Macarius Columba accusatus perduellionis poenas dat I, 489, 8. excaecatus interest conventui Atramyttiensi II, 59, 14. vocatur ab Andronico imp. ad colloquium nocturnum II, 354, 14.
- Macarius episc. Pisidiae I, 267, 10.
- Macarius Achridensis benedicit nuptiis cralis cum Simonide II, 285, 19.
- Macchama Rontzerii iussu interficitur II, 437, 7.
- Macronus cubicularius excaecatus I, 207, 14.

Madytus arx ab Amogabaris expugnatur II, 578, 1. 602, 7.

Magedones Romanis subiecti I, 220, 6. vexantur a Persis I, 311, 7.

Magnesia ad Hermum delecta ad custodiam Ioannis principis I, 39, 18. servatur ibi pecunia publica I, 71, 7. occupatur ab Attaleota II, 428, 10.

Magnesienses rebellantes contra Rontzerium II, 439, 6. diu ab eo obsessi II, 440, 6. tandem liberantur II, 480, 12.

magnus dominus princeps Thebarum I, 328, 4. 655.

Maius de Belicuto Theodori imp. filiam ducit I, 180, 19.

Manda s. Mercurius domesticus ecclesiae in Apuliam missus I, 475, 16.

Manfredus Apuliae rex Michaëlis Angeli despotaë generi I, 82, 20. auxilia socero mittit I, 83, 3. 89, 9. a papa deficiens debellatur a Carolo fratre I, 185, 7. regno spoliatur I, 317, 10.

Mantachias Persa Tralles capit I, 472, 8.

Manuël Genuensis Phocaeae dominus I, 420, 5.

Manuël patriarcha pro Michaële Palaeol. apud Ioannem imp. intercedit I, 22, 8. consentit in obedientiam erga papam I, 374, 5.

Manuël episc. Thessalonicensis non consentit in coronationem solius Palaeologi Ioanne puero excluso I, 102, 4 sqq.

Nicolaus Manuëlites praefectus Nicaeae I, 246, 18.

Marcus Hierae monachus I, 290, 6.

Marcus monachus commentarium edit II, 117, 14 sqq.

Maria regis Armeniae F. sponsa destinatur Michaëli Andronici F. II, 205, 13. aegrotans in itinere Rhodum defertur ib. 20. eiurato ritu patrio ungitur II, 206, 8.

Maria Kulogiae Palaeol. F. v. Palaeologa Maria.

Maritza fl. II, 562, 7.

Marmaritiensis licet simoniacus unicus tamen indubiae ordinationis episcopus ab Arsenianis iudicatur II, 356, 2. 761.

Marmutzas dictus Germanus patriarcha I, 232, 7.

Marpu vox coelitus missa I, 27, 17 sqq.

Martinus IV papa Michaëlem imp. excommunicat I, 505, 7. 18.

Martius mensis a Pachymere plerumque Cronius semel Boëdromos dictus II, 665.

Marules magnus archon milites aegre continet ab ulciscendis iniuriis Catalanorum II, 417, 3 sqq. Perras fugat ib. 14. spolia Catalanis concedit II, 418, 10. mittitur ad arcessendos Cpolim Rontzerium eiusque socrum I, 505, 16. magnus dux creatus decipitur a Romoforto II, 587, 3 sqq. iubetur Thasi arcem recuperare II, 638, 9. Aeni arcem obsessam liberare ib. 18.

Maryandeni vexantur a Persis I, 221, 10 sqq. cantus lugubris artifices I, 663.

Maurozomas suspectus impudicae consuetudinis cum matrona principe multatur II, 156, 5.

S. Maximi martyris verba de processione S. Spiritus ut spuria reñcatur II, 109, 13 sqq.

Maximus Planodes legatus missus ad Venetos II, 243, 7.

Megaloblachitae Ioanni despotaë subiecti I, 83, 10.

Megistanum insigne magno logothetae concessum II, 59, 10.

Melas fl. II, 331, 1.

Meleae arx a Persarum obside liberatur II, 627, 16.

Melec sultan detentus ab imperatore I, 131, 5.

Melec Azatinis sultanis F. Techerorum Kanem sibi conciliat II, 327, 17.

satrapas Persarum sibi subicit II, 328, 1. victus ab Amurio ad Perras fugit ib. 3 sqq. uxor eius Cpoli ad eum proficiscitur filiam obsidem relinquens II, 612, 10. Amurium supplicem trucidat II, 328, 20 sqq. ab Hale Amurii F. occiditur II, 329, 16.

Meletius multandus Romam missus I, 462, 15.

Meletius cognomento Sanctus lingua privatus cooperatur restitutioni Iosephi II, 17, 5 sqq.

Melias Iasites ignominiose tradectus per urbem I, 394, 8.

Meliteniota archidiaconus adiuvat reconciliationem ecclesiarum I, 374, 9. dignitate in perpetuum privatur II,

- 21, 19. Vecco socio carceris mortuo adiungitur Metochitae II, 271, 2.
- Melotino cralis Serbiae F. despondetur Anna Michaëlis imp. F. I, 350, 18. 583.
- Menas monachus renuntiat Andronico imp. vaticinium Athanasii ex-patriarchae II, 359, 4. 472, 12.
- Mepe Iberiae Ioannis despotae filiam notham ducit I, 216, 14.
- mesazon nomen magistratus I, 352, 16.
- Mesembrea Andronico imp. tradita I, 350, 6. ab Osphentisthlabo occupatur II, 601, 4.
- mesites i. e. primicerius notariorum I, 257, 7.
- Mesothinia nomen legionis vel cohortis I, 310, 7. 581.
- Methodius Cosmae patriarchae frater missus ad imperatorem II, 250, 5.
- Methone I, 397, 13. portus oppositus Coronae I, 676. terrae motu concussa II, 393, 3.
- Metochita archidiaconus dignitate privatur II, 21, 19.
- Theodorus Metochita logotheta agelarum legatus in Cyprum et Armeniam II, 205, 6.
- Michaël despota imperium affectat I, 31, 19. Romanos vincit I, 89, 4. ad pacem inclinat I, 107, 11. cum Ioanne despota foedus facit I, 215, 1.
- Michaël antea Demetrius dictus fit gener imperatoris et despota I, 242, 18. 439, 13. Tertoris filiam ducit II, 304, 3 sqq. ab expeditione Michaëlis imp. morbo recedere coactus II, 315, 10. imperatori suspectus II, 396, 1. convictus carceri perpetuo addicitur II, 407, 16 sqq.
- Michaël Constantini regis Bulgariae F. paternum regnum frustra recuperare studet II, 265, 16.
- Michaël Ioannis Sebastocratoris F. a Nicephoro despota fraude captus II, 72, 9. imperatori venditur ib. 12. carceri addicitur ib. 14. fugam frustra meditatatur II, 75, 19. carceri ignem subiicere satagens interficitur II, 76, 7. Idem etiam Comnenus vocabatur II, 201, 6.
- mitris honorantur episcopi Graeci a Rom. pontifice I, 397, 19.
- Mitylene expilatur a Rontzerio II, 436, 19.
- Mocessi episc. missus ad Arsenium exsulem I, 286, 14.
- monachi rebellionem Philanthropeno suadentes excacantur II, 229, 4. toto anno ieiunare iubentur ab Athanasio II, 618, 1.
- monasteria destructa restaurantur a Michaële imp. I, 164, 10.
- monasterium Acatonii I, 27, 19.
- Agalmatis I, 112, 1. S. Andreae in Crisi II, 85, 20. 133, 15. Aristinae ib. 14. Archistrategi II, 182, 13. S. Basilii II. 38, 17. Christi Benefactoris I, 365, 9. Cosmidii I, 475, 10. Dei qui est I, 342, 4. S. Diomedis I, 113, 14. Fontis I, 141, 15. Galesii I, 291, 1. Hierae I, 290, 6. Hodegorum I, 402, 16. Laurae II, 203, 7. S. Lazari II, 17, 8. 238, 3. Lipsae II, 378, 15. Magni Agri II, 203, 7. Manganorum I, 459, 2. S. Michaëlis archangeli I, 449, 6. Mosele II, 138, 2. 353, 20. 593, 15. Nigri montis I, 280, 9. Oxense I, 270, 20. Pammacaristae II, 284, 1. Pantepoptae I, 315, 4. Pantocratoris I, 273, 12. Peribleptae II, 596, 1. Praecursoris I, 193, 3. Salvatoris I, 120, 5. 125, 19. Sanidum II, 214, 12. Sosandrorum I, 126, 7. Theologi I, 124, 14. Xeropotami I, 126, 11.
- Monembasia Romanis subiecta I, 205, 5.
- Monembasiotae ne Mpyrigeria ulciscantur prohibentur ab Andronico imp. II, 504, 11.
- moneta aurea non pari semper pretio II, 493, 17.
- Monoconstantinus episc. Neocaesareae missus ad Arsenium I, 286, 13. monopolia annonae plebem affligunt II, 461, 2. a patriarcha tolli non possunt ib. 6.
- montani rebellantes contra Michaëlem imp. ob Ioannem excacatum oppugnantur I, 193, 17.
- Morea s. Moreum dicta Peloponnesus I, 180, 19. 586.
- Moschampar. v. Georgius.
- Mosynes vexantur a Persis I, 311, 11. 586.
- Mpyrigeria Tentza dictus a suis Mpyrigeria de Intensis Catelanus cum classe Madytum appellit II, 484, 16. Andronico imp. commendatus a

Rontzerio II, 485, 5. 492, 4. ab imperatore accessit II, 496, 8. magnopere honoratur ib. 13. fide imperatori sponsa creatur dux magnus II, 499, 2 sqq. offensus eius erga Catalanos liberalitate II, 503, 4. Callipolim redit ib. 10. ab eo obsessus per dolum inducias impetrat II, 528, 3. dux classis Amogabaricae frustra conatur Genuenses sibi conciliare II, 535, 14. proelio vix commisso deditioem sui facit II, 541, 5. Genuam abductus II, 578, 15. aufugit ad Catalanos Andronicum oppugnantes II, 640, 12. proelio civili ad Cassandream coorto occiditur II, 652, 1 sqq.

Mugulii i. q. Tochari I, 344, 15.
mutus surdusque subito sanatus II, 401, 5. 452, 15.

Muzalo hetaeriarcha ab Atmane victus Nicomediam se recipit II, 833, 13.

Andronicus Muzalo magnus domesticus Cloistam Raülis F. ducit I, 24, 2. occiditur I, 60, 6 sqq.

Georgius Muzalo protovestiarium Theodoram Cantacuzenam ducit I, 23, 20. declaratur Ioannis pueri tutor I, 39, 12. invidiam in se confiatam frustra studet placare I, 40, 15. trucidatur a seditiosis I, 60, 6 sqq.

Stephanus Muzalo magnus drungarius missus ad conciliandos Catalanos ac Genuenses perit II, 398, 12 sqq.

Theodorus Muzalo logotheta generalis I, 495, 15. propter pertinaciam in schismate iussu Michaëlis imp. punitus respiscit I, 496, 5. suadet Andronico imp. restitutionem schismatis II, 15, 5. comburendum offert libellum quo ecclesiarum paci assentitur II, 26, 8. honoratur magnopere II, 59, 9. Arsenianis favet ib. colloquio cum Vecco interest II, 90, 5. commentarium Marci monachi reprobatur II, 118, 17. libello perscribit laudes Athanasii patriarchae II, 145, 3 sqq. eum libellum improbat comburitque II, 177, 9. filia eius Constantino imperatoris F. nubit II, 180, 9 sqq. moribundus veniam petit a laesis clericis I, 192, 10 sqq. monachi habitu indutus obit ib. sepelitur Nicaeae in monasterio Tornicii II, 193, 2.

Mytzes Mesembream Michaëli imp. tradit I, 350, 5. eius filius Ioannes imperatoris filiam ducit et fit rex Bulgariae ib. 12. 435, 13. 438, 16.

Myzaces rebellionem machinatur contra Andronicum imp. II, 593, 7.

Nastratus Amurii Halis frater dia apud Romanos obses II, 327, 10.

navalis potentia Romanorum negligentia pessumdat II, 69, 8.

Neadis Speculae locus ab Alanis occupatus II, 575, 6.

negligentia custodum aerarii punia ab Ioanne imp. II, 296, 5.

Neophytus monachus comes Athanasii Alexandrini in Armeniam legati II, 204, 5.

Nicaea falso nuntio turbata I, 244, 7. obsidetur II, 412, 18.

Nicander Larissensis loco motus Chalazae opera eum ulciscitur II, 66, 2.

Nicephorus Ephesi episc. patriarcha factus I, 117, 2. obit Nymphaei I, 126, 12.

Nicephorus Michaëlis despotae F. Strategopulum capit I, 89, 11. Anam Eulogiae F. ducit I, 243, 6.

Nicephorus episc. Cretensis Copolim fugit II, 241, 13. legatur ab imperatore ad Venetos ib. a synodo ad Ioannem Cosmam II, 349, 13. iram imperatoris incurrit II, 377, 9.

Nicetas Heracleota mittitur a synodo ad Arsenium I, 113, 13.

Nicetas Thessalonicensis in Dyrhachiensem thronum promovetur I, 126, 15. Dyrhachium terrae motu destructum relinquit I, 357, 17. Theoleptum Philadelphicensem reprehendit II, 248, 6.

Nicetas Maroniensis e chartophylace Thessalonicensis episc. processionem S. Spiritus docet II, 28, 17.

Nicolaus III papa a Pachymere lapsu memoriae Urbanus dictus I, 461, 10. 763.

Nicolaus Alexandrinus depositionem Arsenii patriarchae reprobatur I, 27, 20.

Nicolaus monachus episc. Prusae factus II, 88, 3. Romanorum communionem improbat ib. 9. ob id reprehenditur a Vecco ib. 16. exactoratur a Gregorio Cyprio patriarcha II, 183, 3 sqq.

- Nicomedis epigramma II, 661.
 Nicomedia obsidetur II, 412, 16.
 Niger mons I, 280, 9.
 Nili pseudomonachi Siculi prava doctrina I, 218, 16.
 Nugas dux Tocharorum sibi regnum condit I, 344, 13. delentur ab imperatore I, 344, 7. Lachanam supplicem trucidat I, 466, 20. auxilia imperatori mittit I, 525, 8. victus occiditur a Tuctai II, 263, 15 sqq.
 Gregorii Nostongi arrogantia I, 65, 12.
 Nostongus Ducas ex primicerio aulae magnus hetaeriarca creatus II, 428, 14. ab Attaleota Magnesia excluditur II, 429, 2. imperiose tractatur a Rontzerio ib. 5. Cpolim sededit ib. 10. accusando Rontzerio imperatorem irritat II, 430, 10. dignitatibus privatus in custodiam datur II, 433, 5. eius scriba ignominiose tractatur ib. 1.
 Nostongonissa monacha Arsenianorum factioni addicta I, 292, 7.
 novella Andronici imp. de ordinationibus II, 200, 7.
 Octai secundus imperator Mogulensium II, 807.
 Oenaeota lampadarius ad Arsenium amicum missus I, 290, 3.
 omen ex evangelio sumptum II, 146, 11. e nomine Arsenii II, 147, 9.
 Opicius Spinola dux Gibellinorum II, 598, 13. 773.
 optimatibus praefectus Michaël Palaol. I, 24, 15.
 Orestias obsidetur ab Amogabaris II, 603, 11.
 Oreum captum a Romanis I, 205, 3.
 Orthodoxiae dominica II, 32, 10. 281, 5.
 Ortogrules Othmanis pater quo anno mortuus sit II, 829.
 osculo invicem se salutare die Paschae Graeci solent II, 49, 6.
 Osphentiathabus Tertoris F. obses apud Romanos II, 267, 12. patri redditur ib. 15. Encone ducta datur dotali pecunia II, 265, 1. Bulgariae regnum affectat ib. 7. Tzacam levirum circumventum trucidat ib. 10. Joachimum patriarcham interficit ib. 13. rex Bulgarorum fit ib. 15. Tertorem patrem a Romanis redemptum in regnum non restituit II, 267, 5.
 contra Romanos arma movet II, 406, 4. arces ab Eltimere receptas munit II, 558, 19. Anchialum et Mesembream occupat II, 601, 2. cum Agathopolitanis de deditione transit ib. 5. Alanis auxilia mittit ib. 6. foedus cum Catelanis facit II, 606, 16. Michaëlis imp. filiam in matrimonium petit II, 628, 12.
 Othmanis genus ex monumentis Arabum II, 826.
 Oxea insula I, 270, 20.
 Pachomii ager I, 488, 8. 532, 5.
 Georgius Pachomius imperatori suspectus excaecatur I, 487, 15.
 Georgius Pachymeres ubi natus et educatus sit I, 11, 1. protecdicus et dicæophylax ib. 4. qua fide historiam scripsit ib. 6 sqq. legatur ad Arsenium expatriarcham I, 285, 19. periclitatur ad Galenolimena I, 288, 16. adiuvat Iasiten in componendo libello pro schismaticis I, 380, 5. Vecci patriarchae abdicationem litteris consignat I, 455, 5. ad Gregorium patriarcham mittitur II, 126, 12. promittit ulteriorem hac historiam II, 650, 15.
 Palaeologi:
 Andronicus Michaëlis imp. F. I, 159, 17. Annam Pannoniae regis F. ducit I, 318, 5. coronatur imperator cum uxore ib. 17. expeditio eius in Orientem I, 468, 21. Tralles restauratas Andronicopolim vocat I, 469, 2. patri moribundo eucharistiam ministrandam curat I, 530, 16. imperare solus incipit II, 11, 1. animo deficit ab auctoritate ecclesiae II, 12, 5. primus subscribit litteris regis addito mense II, 13, 2. manum habet in scribendo paternae similem ib. 16. consensum suum in ecclesiarum pacem reprobatur II, 14, 5 sqq. Iosephum in thronum restituit II, 16, 15. patrem mortuum catu funebri dignari vetat II, 36, 12. 121, 5. inter Iosephitas et Arsenianos medius II, 42, 13. Georgium Cyprum evehit ad patriarchatum II, 43, 1 sqq. pacem facit cum Tertere II, 57, 3. Asani titulum despotæ Romaidis concedit ib. 13. factionibus pacandis conventum indicit ib. 18 sqq. convenit cum Arsenianis ut eorum controversiae divino ostento decidantur II,

60, 10 sqq. lactatur reductis ad frugem Arsenianis II, 62, 13. resiliens a pactis ancipiti quaestione implicat II, 63, 6. aegre fert fugam Cotanitzae II, 67, 12. Michaëlem Ioannis Ducae F. sibi prodendum curat ib. 13. Tarchaniotam cum copiis Demetriadem mittit II, 68, 4. rem navalem negligit II, 71, 2. Michaëlem captum carcere detinet II, 72, 9. Arsenianos reconciliare iterum frustra tentat II, 81, 13. ducit secundam coniugem Irenen Montisferatensis marchionis F. II, 87, 13. Vecci cum patriarcha disputationi interest II, 89, 19. ab Ioanne Lascaaris F. excaecato impetrat ut iuri imperii renuntiet II, 103, 16. Blachos sibi suspectos vexat II, 106, 4. ossa patris Selybriam transferri curat II, 107, 14. Gregorio patriarchae abdicationem suadendam curat II, 121, 13. 126, 1. eum orthodoxum declarat II, 129, 2 sqq. rursus tentat reconciliationem Arsenianorum II, 134, 13. Ioannem Tarchaniotam varie vexatum tandem tanquam imperium affectantem in carcerem conicit II, 135, 7 sqq. Nymphaeum se confert II, 153, 3. Michaëlem filium in imperium evehere studens repulsam patitur a clero II, 197, 12. edit novel lam de ordinationibus II, 199, 6. eius facilitas rei publicae perniciosa II, 208, 15. Cretensi militia utitur II, 209, 3. subditos tributis exhaurit ib. 9. Philanthropenum rebellem placare studet II, 229, 9 sqq. ea seditione oppressa Deiparam veneratur II, 230, 17 sqq. instaurat iudicia II, 236, 18. legatos ad Venetos mittit II, 243, 7. criminationes sui diluit oratione ad populum II, 245, 3. sultanem fratris titulo appellare non gravatus Romanum pontificem vocare patrem non sustinet II, 246, 13. perturbatur ob anathema ab Athanasio sibi intortum II, 250, 17. Ioannem Tarchaniotam Orienti praeficit II, 258, 1. Osphenthialabo regnum Bulgariae affectanti adversatur II, 265, 16. crali Serbiae Eudociam sororem et ea recusante propriam filiam offert in matrimonium II, 272, 14 sqq. Thessalonicam profectus II, 278, 9. patriarcham eludit II, 281, 4. cralem honorifice excipit II, 286, 14. reversus Cpolim Cosmam exorat ut patriarchatum resumat II, 292, 7. Ioannem Ephesinum in integrum restituere studet II, 298, 11. a Cosma alienatus II, 292, 7. ei reconciliatur II, 302, 7. a Venetis oppugnatus II, 322, 13 sqq. pacem cum his init II, 326, 16. abdicatione Ioannis Cosmae conturbatur II, 343, 14. Cuximpaxis opera utitur ad coercendos Persas II, 345, 5. ad Arsenianos se inclinat II, 353, 15 sqq. Athanasium in thronam restituere satagens episcopus ei reconciliare studet II, 365, 13 sqq. a Ioanne Cosma minis anathematis constringitur II, 376, 5. Athanasio patriarchatum reddit II, 382, 18. annua stipendia intervertit II, 390, 2. Rontzerium operam suam contra Persas offerentem admittit II, 395, 3. magnos in eum honores confert ib. 9 sqq. Osphenthialabo Eltimerem opponere studet II, 406, 14. bona Michaëlis despotaë Michaëli F. donat II, 408, 17. filium contra Osphenthialabum mittit II, 407, 9. orationem habet ad reconciliandos Arsenianos II, 461, 15. insolentia eius in patrem matrem et priorem coniugem II, 465, 15. Rontzerium et Catelanos obiurgat II, 486, 5. indicium adversus eos delatum negligit II, 489, 12 sqq. pecuniam in Rontzerium profundit II, 493, 10. moneta publicam adulterat ib. 17. accessit et splendide excipit Mpyrgerium II, 496, 8. cogitur offerre Rontzerio summas dignitates II, 505, 9 sqq. Catelanos concione terrere conatur II, 514, 7 sqq. Constantini fratris filium panhypersebastum creat II, 516, 17. Rontzerium demulcet II, 517, 13. Genuensium societate excidit II, 544, 19. tumultuantem populum concione castigat II, 546, 5. connivet ad Athanasii patriarchae in ecclesiasticos acerbitatem II, 559, 10 sqq. Catelanos ad pacem frustra invitat II, 564, 10. arcus Orientales periclitantes adiuvat II, 588, 8. legatos mittit ad Carmpantanem ib. 11. ad Genuenses II, 591, 1. Hilari nem monachum protegit II, 596, 1 sqq. Athanasio Cpolitano nimio indulget II, 615, 5. Genuensium cum Cate-

lanis pacem turbare frustra conatus ab illis conciliari Catalanis petit II, 624, 13 sqq. Ospenthisthlabum affinitatem suam petentem differt II, 628, 12. Bizyam servat II, 630, 15. Rhodios contra Frerios Hierosolymitanos adiuvat II, 635, 19. Marulem mittit ad loca nonnulla recuperanda II, 638, 9. Gidam et Tzimen in partes suas tentat allicere II, 641, 7. quando natus et mortuus sit II, 776.

Andronicus viduam Andronici Muzalonis ducit I, 109, 10.

Andronicus protostrator in carcere mortuus annua memoria honoratur II, 207, 7.

Anna Michaëlis imp. F. desponsa filio crali Serbiae cur non nupserit I, 350, 16 sqq. Michaëli despotae iuniori nubit I, 440, 9.

Anna Eulogiae Palaeol. F. v. Anna.

Constantinus Michaëlis imp. frater sebastocrator et Caesar creatus I, 108, 3.

Constantinus Porphyrogenitus Michaëlis imp. F. I, 183, 16. missus cum exercitu in tractus Occiduos I, 474, 10. Cotanitza capto redit I, 497, 10. eum servare studet I, 498, 3. Andronico fratre in regnum evecto vestes purpureas deponit I, 499, 18. Athanasio monacho favet II, 108, 6. praemissus in Orientem II, 153, 1. turrim Nymphaei exstruit II, 226, 7. Maurozomam dire tractat II, 156, 5. Andronico imp. suspectus ib 12. eius opes II, 157, 6. odium Andronici fratris incurrit II, 159, 20. carceri mancipatur II, 160, 5. Cpolim portatur II, 164, 19. ducitur Thessalonicam II, 279, 6. aegrotus se permittit Athanasio patriarchae II, 424, 6. eius filius panhypersebastus creatur II, 516, 17.

Constantinus despota Andronici imp. F. ex Anna Ungara II, 87, 7. Muzalonis protovestiarii filiam ducit II, 181, 13.

Helena Michaëlis F. Manfredi regis Apuliae uxor I, 83, 1.

Eudocia Michaëlis imp. F. nubit principi Lazorum I, 522, 18 sqq. marito mortuo redit Cpolim II, 270, 9. crali Serbiae nubere recusat II, 273, 9 sqq. coniugium filii cum Chumni filia probare se simulat II, 287, 10sqq.

Georgius Pachymeres II.

ad id conciliandum profecta ad Lazos contrarium agit II, 289, 2.

Eudocia Pulcheriae mittit imaginem Deiparae a S. Luca pictam I, 160, 8.

Eulogia soror Michaëlis imp. ei carissima I, 127, 20. suadet ei ut Ioannem puerum in ordinem redigat I, 128, 19. favet impense schismaticis I, 379, 16.

Euphrosyna Michaëlis imp. F. notha nubit Nogaee principi Tocharorum I, 344, 7. Asanem servat I, 467, 13. Enconen Mancuai F. e sacro fonte suscipit II, 265, 3.

Ioannes Michaëlis frater magni domestici dignitate ornatur I, 81, 1. missus in tractus Occiduos cum exercitu bene res gerit I, 106, 17 sqq. fit sebastocrator I, 107, 9. Caesar et despota I, 108, 3. mittitur adversus Michaëlem despotam I, 205, 7. eum vincit I, 214, 13. in Orientem ducit I, 215, 15. eius virtutes I, 216, 8. imperium tuetur I, 310, 2. regnantibus suspectus I, 320, 18. Ioannem Nothum debellat I, 324, 8. vincitur ab eo I, 328, 8. adiuvat classem contra Latinos I, 334, 8. deponit insignia despotae I, 335, 12.

Ioannes Andronici imp. F. creatur despota II, 197, 4. Chumni filiam ducit II, 378, 20. aedes Michaëlis Angeli dono accipit II, 409, 2. praefectus urbis II, 408, 3. fit marchio Montisferrati II, 598, 10 sqq.

Irene Michaëlis imp. F. nubit Asani I, 440, 1. Ternobi cupide excipitur I, 447, 6. inde fugit I, 448, 15. coniuge mortuo Cyzicum ad generum mittitur II, 421, 12. eum accusatum defendere satagit II, 431, 7. imperatori se Cpolim invitanti non obsequitur II, 505, 16. proditiōnis accusata custoditur II, 634, 11.

Irene Andronici imp. F. notha Ioanni duci Pelasgorum nubit II, 754.

Maria Eulogiae F. nubit Alexio Philae I, 108, 21. vidua Constantino Bulgariae regi nubit I, 342, 16. maritum concitat contra imperatorem I, 344, 5. schismati favet I, 427, 12. Aethiae patriarcham et sultanem Palaestinae sollicitat contra imperatorem I, 428, 1. Sphenthisthlabum adoptatum interficit I, 430, 4. Lachanae nubit et iterum coronatur

regina Bulgariae I, 443, 2 sqq. imperatori dedita custodiae mandatur I, 447, 3 sqq.

Maria Michaëlis imp. F. notha desponsa Chalaü I, 174, 13. eum mortuum repertis subit eius filio ib. 21.

Maria Andronici imp. soror Carpantani desponsa II, 620, 15. Atmanem minis irritat II, 637, 6.

Martha Michaëlis soror praestigiarum rea cruciatur I, 33, 21 sqq. monacha Arsenianis favet I, 292, 7. 294, 10. 13 sqq.

Michaël a Theodoro imp. in carcerem coniectus I, 25, 4.

Michaël magnus constans I, 21, 2. Theodoro imp. suspectus conicitur in carcerem ib. 11. liberatus I, 22, 8 sqq. summis honoribus ornatur I, 23, 10. ad Persas fugit I, 25, 14. reconciliatus imperatori dux mittitur Epidamnium ib. 21 sqq. imperii praesagium accipit I, 27, 17 sqq. vincitur reducit a Chadeno I, 29, 14. fit tutor Ioannis principis I, 66, 12. magnus dux I, 68, 1. conciliat sibi populum largitionibus I, 71, 7. clerum I, 72, 12 sqq. impetrat despotae titulum I, 74, 7 sqq. declaratur collega imperii I, 81, 15. 96, 15 solvitur pristinis iuramentis I, 95, 4. arces in confiniis munit I, 99, 6. solus coronatur I, 101, 13 sqq. legatos undecunque accipit I, 105, 20. fratres et reliquos proceres honorat I, 107, 9. 108, 3. Selybriam capit I, 110, 5. Galatam frustra oppugnat I, 122, 1. puerum collegam exauctorat I, 127, 11 sqq. eius post expugnatam Cpolim concio I, 153, 9. restituit Arsenium in patriarchatum I, 172, 2. iterum coronatur I, 173, 15. cum Tocharis et Aethiopibus foedus init I, 174, 13 sqq. sorores Ioannis principis viris collocat I, 180, 15. Annam viduam Ioannis imp. ducere cogitat I, 181, 9. moenia Cpoleos restaurat I, 186, 11. puerum collegam excaecat I, 191, 18. ob id excommunicatur a patriarcha I, 203, 2. Bulgaros debellat I, 210, 1. ab insidiis Azatinis sultanis graviter periclitatur I, 231, 19 sqq. patriarcham accusat I, 257, 5. damnatum et depositum I, 268, 6. in Oxeam insulam relegat I, 270, 12. concio eius contra Arsenianos I, 273, 14. Ger-

manum in patriarchatum promovet I, 278, 17. clam adigit ad abdicandum I, 296, 13 sqq. Barlaamum excaecat perpetuo carceri addicit I, 302, 4 sqq. Iosephum patriarcham creati curat I, 304, 3. ab eo solvitur anthemate I, 306, 11. Andronicum F. collegam imperii assumit I, 318, 17. cum rege Bulgarorum foedus componit I, 342, 16. Nogam principem Tocharorum sibi conciliat affinitate I, 344, 7. Mesembream accipit I, 350, 6. affinitatem cralis Serbiae frustra tentat I, 350, 17. legatos ad regem Francorum mittit I, 361, 5. parat contra Carolum I, 364, 3 sqq. ad ecclesias conciliandas animum applicat I, 369, 9 sqq. Veccum in suas partes pertrahit I, 380, 16. clerum varie urget ad pacem admittendam I, 386, 7 sqq. legatis Romam missis rem conficit I, 395, 16 sqq. Gregorium papam proclamari curat I, 399, 16. Veccum patriarcham facit I, 402, 20. Icarium classi praeficit I, 413, 15. Genuensium fastum deprimit I, 413, 10. Asanem regem Bulgariae facit I, 440, 4. promulgat novellam de Stauropegiis I, 452, 1. Veccum exauctoratum in patriarchatum reducit I, 455, 13. episcopos quosdam Romam mittit puniendos I, 462, 15. expeditionem ad Sangarim suscipit I, 502, 1. se excommunicatum a Martino papa aegre fert I, 505, 7. Latinos captos triumpho per urbem traducit I, 515, 2. 17. Lazorum principem generum facit I, 520, 19. Tocharos accessit contra Ioannem Sebastocratorem I, 524, 16. in mari periclitatur I, 527, 3 sqq. obit I, 528, 15 sqq.

Michaël Andronici imp. F. infans insignibus imperii ornatur II, 87, 7. coronatur imperator II, 195, 1. Mariam Armeniam ducit II, 205, 13. cum patre proficiscitur Thesalonicam II, 279, 3. redit II, 290, 8. in Orientem missus rem male gerit II, 310, 7 sqq. fugit Pergamam II, 318, 2. Pegas transit I, 391, 1. ibi aegrotans a Deipara sanatur ib. 5 sqq. Cpolim redit II, 405, 7. contra Osphentisthlabum ducit II, 445, 10. recentibus coactis militibus II, 446, 7 sqq. Bulgaros infestat II, 447, 7.

- Osphentisthlabo et Ektimeri resistit** II, 481, 1. Rontzerium splendide excipit II, 523, 10. victus a Catelanis II, 549, 3. arce Didymotichi se continere cogitur II, 562, 13. coërcetur a patre temeritas eius II, 608, 5.
- Theodora vel Theodosia Marthae Palaeol. et Tarchaniotae F. Balanidiotae desponsa Caballario nubere recusat** I, 33, 21 sqq. Balanidiota marito mortuo monacha fit et Arsenianis favet I, 296, 5.
- Theodora Michaëlis imp. vidua** quaerit e patriarchis quid a se factū opus sit ad iuvandam animam viri defuncti II, 16, 8. exigitur ab ea ne postulet ei persolvi iusta funebria II, 55, 5. cogitur renuntiare conventioni ecclesiarum ib. 121, 5 sqq. Theodoro F. titulum despotae frustra expetit II, 181, 14. queritur de custodia Constantini F. II, 188, 1. mortua splendide sepelitur II, 377, 19.
- Theodorus despota Andronici imp. ex Irene F. II, 598, 12.**
- Theodorus Andronici imp. frater** nunquam impetrat titulum despotae II, 181, 14. Sebastocratoris dignitatem respuit II, 182, 3.
- panhypersebasti ornantur insignibus** gilvis II, 517, 4.
- Paniensis episc. Romoporto** operam navare creditus ultro imperatorem adit II, 623, 7.
- Pannoniae rex captivam** aliquam ducit uxorem I, 318, 2.
- Pantepopteni monachi Iosepho patriarchae infensi** I, 315, 4.
- Pantoleon mercator filiam** adoptivam Osphentisthlabo collocat II, 265, 1.
- papias cuius dignitatis nomen** sit I, 588.
- Papylae urbis custodia** magno tzaüsio commendata II, 13, 2.
- Parasceue dies** mortis Michaëlis imp. I, 532, 7.
- Pegae urbs lue** desolatur II, 415, 4. multatur ab imperatore ob intrusum Rontzerium ib. 8.
- Peloponnesus terrae motu** concussa II, 393, 3.
- pensiones ab Andronico imp. inter-**versae II, 390, 2.
- penulae sacrae antistitum** damnatorum discerptae II, 52, 16.
- Perdibcas medicus naso truncatus** I, 487, 9.
- Pergamenus episc. recusat** subscribere novellae de ordinationibus II, 200, 11.
- Persae Philanthropeni partes** secuti poenas dant II, 227, 14. imperii fines incursant II, 232, 1. movente contra se Michaële iuniore terrentur II, 311, 1 sqq. eum in fugam vertunt II, 312, 4 sqq. terras et maria latrocinii infestant II, 343, 20. duces subinde mutant II, 346, 12. ipsam Cpolim trepidatione implent II, 388, 5. suburbana desolant II, 410, 18. a Choerobosco fugantur II, 443, 8. eum victum occidunt ib. 15. ab Alanis vincuntur II, 452, 8. a Catelanis fraudantur II, 572, 15. proelio navali caeduntur a Murisco II, 573, 6. Thraciam vastant cum Latinis coniuncti ib. 15. Cubuclea capiunt II, 580, 7. Atina duce in Occidentem transeunt Amogabaris militatum II, 585, 14. ab Hilarione vincuntur II, 596, 1 sqq. in Rhaedesti oppugnatione dimicandi acrimoniam remittunt in gratiam Andronici imp. II, 613, 13. eorum duces Amogabaris suspecti in carcerem coniciuntur II, 631, 18 sqq. e castris Amogabarorum aufugiunt II, 633, 16. Carphantanis adventu terriū fugae se mandant II, 651, 7.
- Pharendas Tzimes Romanis** contra Persas opem fert II, 393, 10. Catelanorum iniurias cohibere frustra conatus ab iis recedit II, 399, 10. Madytum capit II, 578, 1. 602, 7. rex Siciliae nominatur II, 604, 16. duras imperatori pacis condiciones proponit II, 625, 16. Brysis arcis obsidionem solvit II, 629, 8. Bizyam obsidet ib. 13. meditatur transitum in partes imperatoris II, 634, 3. consilium mutatum dissimulat ib. 6. imperatori sororis eius proditionem defert ib. 11. Romanos impedit ne Mpyrigerii navem capiant ib. 20. detegitur eius fraus II, 635, 5. Aeni arcem cuculis oppugnat II, 639, 1. Mpyrigeria se et socios subiici boni consulit II, 640, 8. iterum promissis tentatur ab imperatore II, 641, 9. victus capitur a Romoporto II, 652, 4. dimissus supplex a magno domestico servatur ib. 10.

- Pharentzanezas Amogabarus trans-
fuga ab Andronico benigne excipitur
II, 635, 15.
phiala locus extra ecclesias II, 22,
11. 722.
Philadelphia a Carmanis obsessa
II, 421, 6. liberata a Rontzerio II,
427, 4. magnopere ab eo vexatur
II, 428, 7.
Philanthropenus custos Magnesiae
II, 400, 13.
Alexius Philanthropenus protostra-
tor creatus I, 109, 15. classi prae-
fectus insulas vastat I, 209, 5. La-
tinos vincit I, 334, 8. magnus dux
creatur I, 337, 4.
Alexius Philes magnus domesticus
I, 206, 1.
Theodorus Philes excaecatus a
Theodoro imp. I, 24, 6.
Philippus Caroli regis Apuliae ne-
pos Ithamarem ducit II, 202, 3. ur-
bes dotis nomine promissas sibi vin-
dicat II, 450, 18.
Philippus dux classis Siculae Mu-
riscum victum capit II, 585, 1 sqq.
a Murisco antea captus et clementer
tractatus gratiam parem ei refert II,
585, 9.
Philippus magnus dominus II, 44, 9.
Phocaeae fodinae aluminiis Ma-
nuelli Genuensi donatae a Michaelē
imp. I, 420, 5.
Photii de processione S. Spiritus
iudicium II, 28, 21.
Phrangopolus laesae maiestatis
reus I, 284, 16.
Phrantzaena coniux Philippi magni
domini II, 44, 12.
piacula iudicta purgandae commu-
nicationi cum Latinis II, 20, 14 sqq.
Pinacas Heracleensis episc. prae-
ficitor sacris palatinis I, 305, 5.
pincerna Angelus Orestiadem de-
fendit II, 603, 17.
Pisani Cpoleos inquilini consulem
sibi praeficiunt I, 163, 2.
Planudes monachus legatus ad Ve-
netos II, 243, 7.
pons Iustinianus super Sangarim
II, 712.
Ponti Euxini navigatio Genuenses
ditat I, 419, 13.
Potestas nomen magistratus Ge-
nuensium Cpoli habitantium I, 162, 17.
praetoria dignitas insignibus suis
privata II, 517, 4.
Princeps nomen proprium dynastae
Peloponnesi I, 402, 6. 596.
prothieracarii dignitas Muzaloni
collocata I, 24, 4.
Prusa locus exsilii Vecco indictus
II, 36, 6. obsidetur ab Atmane II,
415, 3. subacta vexatur II, 597,
14. 830.
Ptolemais Christianis crepta II,
86, 17.
Purpura pars palatii Cpolitani
puerperis addicta I, 183, 26. 644.
pyramides in supellectile impera-
toria quae sint I, 631.
Pyrgii oppidum expilatatum a Roa-
tzerio II, 436, 16.
Pyrsoatrae qui sint II, 134, 20.
Quinqueclesiensis Moschamparis
socius Gregorii patriarchae tomum
accusat II, 115, 14.
Radosthlabus sebastocrator Bulga-
riae opibus praecellit II, 266, 6.
profugus ab imperatore cum copiis
remititur in patriam ib. 16.
Alexius Raül protovestiarü digni-
tate privatus a Theodoro imp. I, 23,
18. Cloista eius F. Muzalonis con-
iux I, 24, 2. eius filii summam po-
testatem ambiunt I, 65, 4.
Alexius Raül classi praefectus II,
69, 8. mittitur cum copiis revoca-
tum Alanos II, 319, 15. ab eis vul-
neratur II, 321, 8.
Isaacius Raül excaecatur I, 484, 5.
destinatur legatus ad Philanthrope-
num rebellem II, 230, 10.
Manuel Raül excaecatus relegatur
Cenchreas I, 434, 5 sqq.
Raülis Crassi domus diripitur II,
532, 10.
Reachubis nomen duo loca signifi-
cans II, 547, 7.
Redefrans Arabibus dictus S. La-
dovicus II, 811.
reginae nomen despotarum uxori-
bus datum II, 732.
rex Armeniae Cpoli cum Frenis
Italidis degit II, 242, 10.
Rhaedestus exilio destinatur cleri-
cis pacem recusantibus I, 391, 15.
eo appellit Michaelē imp. a tempe-
state periclitatus I, 528, 7. oppo-
gnatur ab Amogabaris II, 586, 11.
liberatur II, 613, 8. Rhaedesti ur-

ris capta a Romoforto II, 621, 16 sqq. recuperatur a Tzurulensibus II, 627, 5.

Rhodus terræ motu concussa II, 393, 1.

Rhos Solymas dux Latinorum Belagrada oppugnantium I, 509, 14. capitur I, 513, 5 sqq.

rhos phalangii species I, 600.

Romofortus dux Latinorum contra Romanos militantium voluntatem transfugiendi simulat II, 587, 6. fraus eius detegitur II, 588, 3. cum Osphentisthlabo foedus init II, 606, 16. Eliae arcem occupat II, 621, 10. turrim Rhaedesti expugnat ib. 16. imperatori durissimas pacis condiciones proponit II, 625, 8. reliquis ducibus ad Cassandream devictis totius exercitus dux existit II, 632, 1.

Rontzerius s. Rogerius Italus cum classe Cpolim appellit II, 393, 6. dictus e milite templi ad vitam piraticam transiisse ib. 18. navat operam Theuderico Siciliae regi contra Carolum II, 394, 3. exposcitur ad poenam a papa ib. 16. incolumis dimissus a Theuderico opem suam offert Andronico imp. ib. 18 sqq. dux magnus creatur et ducit Mariam Asanis F. II, 395, 9. cum Genuensibus pugnat II, 398, 7. eius milites grassantur in Cyzlicenos II, 399, 5. fugat Persas II, 425, 12. Chranislabum carnificibus strangulandum tradit II, 426, 3. Alisyram vincit II, 427, 4. Philadelphiam obsidione liberatam ib. 15. vexat II, 428, 7. Attaleotam imperatori reconciliat II, 429, 10. Cula et Furnis castris receptis saevit in eos a quibus dedita sunt II, 435, 17. Magnesienses seditiosos frustra oppugnat II, 440, 6. obsidione soluta Madytum traficit II, 418, 12 sqq. Mpyrigeria imperatori commendat II, 485, 5. 492, 4. alienatus ab imperatore II, 505, 16. Cpolim ire recusat II, 506, 5 sqq. Caesarea dignitate ornatur II, 508, 8 sqq. concionem superbam ad suos habet II, 510, 8. Caesar acclamatur II, 522, 3. fraudibus imperatorem implicat ib. 12. a Michaële Palaeol. splendide exceptus II, 523, 10. trucidatur ab Alanis II, 525, 10. eius

comites carceri mancipantur II, 526, 12. comburantur II, 554, 17 sqq.

Rucha monachus praepositus suppellectilii ecclesiae I, 172, 19.

Rucratines Iaphatinis sultanis F. cum Azatinè fratre de regno certat II, 609, 12. eum fugat II, 611, 3.

Rucnodinus sultan Aegypti II, 815.

Sabas monachus Andronicum et Constantinum Palaeologos fratres committit II, 158, 17 sqq. clerum vexat II, 162, 18 sqq.

Salampacis Persae vidua coniugium Alexii Philanthropeni respuit II, 211, 9.

Salpacis cognomen ducis Persarum I, 472, 8.

sancti dicti imperatores tincti I, 507, 3. II, 301, 12.

Sangaris fl. munitus praesidiis contra Persas I, 504, 5. ponte oneratus ab Iustiniano et derivatus in alium alveum II, 330, 12. 712.

sanguinis ostenta II, 54, 12. 81, 19 sqq.

Sardensis arcis praesidiarii Persas intromittunt II, 403, 6 sqq. eos fraudis compertos occidunt II, 404, 10.

Sasan adversus Mantachiam dominum seditiosus fit dux Persarum II, 589, 5. Ephesus subigit ib. 9.

Saturni stella Cpoli meridie conspicitur II, 49, 16.

scaramangium insigne dignitatis senatoriae II, 504, 6. 717.

scipio insigne ducis magni II, 498, 8. Scuteris Chumnus Orestiadem strenue tutatur II, 603. 17 sqq.

Scythae pueri ab Aethiopicibus emti educantur ad militiam I, 176, 13.

Danubii accolae II, 80, 18. debellantur ab Umpertopulo II, 80, 18.

Securigerorum cohors ad palatium imperatorum excubare solita Michaëlem Ioannis Sebastocratoris F. obtruncat II, 77, 6.

seditio Cpolitanorum II, 530, 15.

Selybria Latinis erepta I, 110, 5 sqq.

Senacherib Malus cognominatus quidam iudex I, 92, 4. aegre refert receptam a Graecis urbem I, 149, 6.

Serborum iniuriae in legatos imperatoris I, 354, 3.

Serrani interpretatio loci Platonis emendata II, 769.

Severi imp. edictum de servis labore non gravandis II, 648, 6.

Sibyllae propheta de imperio Othmanidarum II, 831.

sigillum Michaëlis imp. I, 688.

Simonis Andronici imp. F. crali Serbiae vix octenius in matrimonium datur II, 275, 5 sqq.

Sisinii canones de matrimoniis I, 440, 9. 679.

Siurus stratopedarcha Tzancatorum copias cogit contra Persas II, 414, 1. devincitur ib.

Smiltzus in regnum Bulgariae evectus a Noga huius filio Tzacae cedere cogitur II, 266, 11. eius vidua Andronicum imp. adit connubia tractatum II, 558, 17.

Smyrnensis episc. renuit subscribere novellas de ordinationibus II, 200, 11. obstat restitutioni Ioannis Ephesini II, 299, 2.

soleas ecclesiae instauratur a Michaële Palaeol. I, 173, 1. quid sit I, 606.

Solympaxis dux barbarorum Romanos oppugnantium his conciliatur II, 345, 12 sqq.

somnium praesagum eventu patrum II, 607, 18.

Sophonias monachus missus in Apuliam ad procurandas nuptias nihil proficit II, 202, 9 sqq.

S. Sophronius Hierosolymitanus antistes II, 465, 5.

Sphenthisthabus adoptionis specie deceptus occiditur a Maria Bulgariae regina I, 429, 18 sqq.

Spinulus e primariis Genuae Andronico imp. affini classem auxiliarem a Genuensibus mitti procurat II, 598, 8.

S. Spiritus ex Filio processio testimoniis patrum probata II, 27, 16.

sportulas tribui ordinantibus ab ordinatis prebatur ab episcopis nonnullis, ab imperatore damnatur II, 199, 9.

statua S. Michaëlis archangeli terrae motu deiecta II, 234, 16.

Stephanus Uresis cralis Serbiae affinis fit Michaëli imp. I, 350, 18 sqq. eius sordes domesticae I, 351, 16.

Stephanus frater maior cralis Serbiae verus heres regni II, 273, 18.

Strategopulina Constantine Por-

phyrogenito Palaeol. exosa ab eo vixit II, 154, 14 sqq.

Alexius Strategopulus Caesar a Nicephore Michaëlis despotae F. victus capitur I, 89, 10. liber dimititur ib. 16. contra Michaëlem iterum rebellem mittitur I, 137, 20. Cpolim capit I, 140, 6 sqq. a Michaële despotae victus et ad Manfredum missus inde redimitur I, 89, 18.

Michaël Strategopulus vice imperatoris praesidet synodo Blachemensis II, 52, 3. conuictur in carcerem II, 159, 20 sqq. convictus damnatur II, 188, 8. moritur in carcere II, 425, 9.

summates extortam sibi ab imperatore pecuniam ipsi v'cissim a subditis exigunt II, 69, 3.

surdus mutusque subito sanatur I, 401, 5. 422, 15.

Symeon Seth quando vixerit II, 686.

Synadeus magnus stratopedarcha II, 69, 9.

Synesii epistola nunc primam edita I, 639.

synodus celebrata contra Vecum II, 25, 10.

Syrperus legatus a rege Apuliae ad Andronicum imp. coniugii conciliandi causa II, 195, 15.

Tachantziaris dux Turcopolorum Amogabaris suspectus clauditur carcere II, 632, 9 sqq. liberatus ad

Tzarapen fugit II, 633, 5 sqq.

tactus ferri candentis imperatus ad probandum innocentiam I, 33, 6. 631.

eius usum antiquitas I, 632.

Tamerlanis genus II, 705.

Tamuius conditor regni Megalensium II, 805.

Tanaites ventus I, 422, 9. 614.

Tarasii sententiam VII synodus sequitur I, 481, 8. is Spiritum ex Patre per Filium procedere affirmat II, 23, 15.

Tarchaniota magnus domesticus coniux Marthae Palaeol. I, 33, 24. eius filii aemulatione discordes I, 295, 13.

Tarchaniota protovestiarius exercitui Orestiadem ducendo praeficitur II, 68, 4. dignitatem Caesarem priusquam re bene gesta se eo honore dignum praestiterit recusat ib. 13.

Alexius Tarchaniota protovestiarii F. Philanthropenus dictus ex avo materno II, 210, 3. pincerna imperatoris ib. 6. dux Asiae minoris declaratur ib. 7. eius virtutes ib. 10. arcem Duorum Collium expugnat II, 211, 6. cura provinciae liberari frustra cupit II, 212, 13. ad affectandum imperium urgetur a monachis et exercitu ib. 10 sqq. tandem seditiosa concione rebellionem inchoat II, 216, 8. imperii nomen assumit II, 219, 2. alacritatem exercitus cunctando frustratur II, 221, 10. uxorem et filium praesidio munit II, 226, 5. captus a Cretensibus hosti deditur ib. 16. Iudaeis excaecandus traditur II, 228, 15.

Ioannes Tarchaniota dux partis Arsenianorum II, 38, 5. abscindit se ab Hyacintho II, 134, 16. propterea ab Andronico imp. carceri destinatur II, 135, 6. eludit Athanasium Alexandrinum ib. 14. suspectus affectati imperii male mulatur II, 136, 18. praefectus Orienti prudenter res gerit II, 258, 1. 10. seditione militum coactus ad Andronicum imp. fugit II, 260, 1 sqq. iterum in carcerem coniectus educitur ad colloquium ab imperatore cum Arsenianis habendum II, 462, 1.

Tarchaniota Glaba ex magno papa magnus constanslus declaratus dux praeficitur Tocharis II, 12, 12.

Tarchaniotissa Nostonga Arseniana addicta II, 354, 11.

Tarchas praefectus monasterio Sandidum Alexium Philanthropenum hortatur ad imperium usurpandum II, 214, 10. poenas dat II, 229, 4.

Tarites naves Genuensium I, 419, 21. 614.

Tatari s. Tartari qui sint II, 704. tatas aulae quali sit dignitate I, 512, 5. 614.

Telchines dicti malefici daemones I, 253, 7. 615.

templum ut pollutum communione Latinorum expiatur a schismaticis II, 20, 6.

Tenedi arx obsessa a Murisco deditionem facit II, 556, 10.

Ioannicus Terniopeplus discissus licet a patriarcha cum eo se coniungit contra Latinos I, 879, 13.

Georgius Pachymeres II.

Ternobus urbs Bulgariae Lachanam oppugnantem recipit regem I, 444, 2. deditur Asani I, 447, 6. terrae motus ingens II, 233, 9.

Terteres legitima uxore repudiata ducit sororem Asanis et creatur despotia I, 447. 8 sqq. Asane eiecto fit rex Bulgarorum I, 448, 7. pacem init cum Andronico imp. II, 57, 3. minis Nogae territus ad imperatorem fugit II, 264, 10. Comanus natione II, 265, 9. captivus detentus ab imperatore liberatur opera Osphendisthlabi filii II, 266, 4. a filio in regnum non restituitur II, 267, 8. testamentum Arsenii suspectum II, 467, 11.

Thasi arx a Phocaeae domino occupatur II, 638, 9. ad eam recuperandam Marules mittitur ib.

Thecus. v. Constantinus.

Theoctisti Adrianopolitani vaticinium II, 25, 1.

Theodorus Angelus arrepto imperio coronatur I, 82, 5. bello captus excaecatur ib. 10.

Theodorus Lascaris a matre dictus Ioannis Batatzae imp. F. a patre praeclare eruditur ad imperandum I, 38, 11 sqq. patri succedens novos homines promovet, principes deicit I, 23, 18 sqq. Michaëlem Palaeol. sibi reconciliatum in Occidentem mittit I, 26, 9. mox suspectum retrahit I, 29, 14. eius sororem cruciat I, 33, 21. aegrotans suspicionibus indulget I, 32, 1. eius ingenium I, 35, 6. obit ib. 21. Muzalonem filio tutorem relinquit I, 39, 12.

Theodorus Cyzicenus vexatus a schismaticis II, 53, 8.

Theodorus Manuëllita corpus Arsenii e Proconneso Cpolim transfert II, 83, 8.

S. Theodosia adolescentem surdum mutumque sanat II, 452, 15.

Theodosius Princeps patriarcha Antiochenus in Syriam ad Latinos migrat II, 55, 15.

Theodosius Saponapulus monachus synodo contra Veccum interest II, 25, 15.

Theoleptus Philadelphiensis accusat tomum Gregorianum II, 116, 6. in commentario Marci monachi errorem deprehendit II, 118, 17.

Gregorii patriarchae abdicacionem aliis suspectam pro sufficienti habet II, 132, 10. sultanem ab imperatore fratrem appellari licitum esse censet II, 247, 6. militibus adversus Tarchanotam seditiosis se adiungit II, 260, 5 sqq. obstat restitutioni Ioannis Ephesini II, 299, 2. Cosmam in patriarchatu retinere cupit II, 358, 7.

Theophanes episc. Nicaenus Romanam legatus naufragio perit I, 384, 14.

Theophaniorum festo ecclesiastici in psallendi communionem assumti II, 22, 2.

Theophano Armeniae regis F. Ioanni sebastocratori desponsa II, 206, 11. moritur in itinere II, 284, 12.

Theudericus s. Fridericus Siciliae dominus adversus ecclesiam rebellis II, 394, 6. 763. Mpyrigerii amicus II, 499, 6. classem ad infestandas insulas imperii mittit II, 490, 4. 508, 8.

Thomae hebdomas quae sit II, 803.

Thomas Nicophori Angeli despotae F. II, 200, 17.

Thymaena urbs Galatae II, 760. Thyraeorum arx deditionem facit II, 589, 9.

Timurus Abakae imperatoris Mogulensium frater veneno necatur II, 817.

Tochari Persas sibi subiciunt I, 129, 3. Romanis terribiles I, 133, 16. Mugulios se nominant et principem Kanem I, 231, 14. 344, 13. eorum leges I, 345, 14. dux Nogas I, 344, 13. fines Romanos incurstant I, 232, 2. auxilio vocantur a Michaële imp. I, 324, 16 sqq. ab Andronico imp. contra Triballos mittuntur II, 11, 3. contra imperium Romanum movent II, 257, 12. a Tocharis Orientalibus se abscindunt Nogae rebelles obediētes II, 262, 15 sqq. totus a Gregorio Cyprio editus II, 133, 18.

Tornicius sebastocrator I, 485, 7.

Traianopoleos episc. Cudumenes missus in Serbiam I, 351, 5.

Tralles ab Andronico Michaëlis imp. F. instauratae Andronicopolis nominantur I, 469, 7. destruuntur a Persis I, 472, 4 sqq.

Triballi a Romanis bello potiti II, 12, 15.

trielinium Alexiacum II, 89, 18. 188, 5. Iustinianicum II, 145, 10. Augustum dictum Mansaliten II, 197, 3.

Tricoccia arx ab Atmase expugnata II, 638, 1 sqq.

Tripolis arx ad Maeandrum fl. a Duca imp. munita II, 433, 9. vetas de ea oraculum ib. 14. a Carmanis capitur ib. 17 sqq. Alisyra fugatus eo se recipit II, 435, 11.

Tripolis Syriae Christianis eripitur a sultane Aegypti II, 86, 15.

trichordeum quod genus tributi ait II, 492, 16.

Tuctais Tocharus Noga devicto elus regno potitur II, 263, 15. Andronici imp. filiam notham ducit II, 268, 1 sqq. a Cazane fratre exceditur successione imperii II, 458, 16. 820.

Turcopuli in proelio cum Catelanis commisso fugiunt inter primos II, 550, 5. ad Christianam religionem traducti Andronico imp. militant II, 574, 5. deficientes Romanorum terras incurstant ib. 8. coniungunt se cum Catelanis II, 590, 3. de eorum cum imperatore reconciliatione agitur II, 609, 3. Tachantziam decem liberant II, 633, 5. e Tzurii obsidione fugiunt ib. 13.

Tyrine s. Tyrophagiae dominica II, 78, 14. 376, 2.

Tzacas Nogae F. Bulgariae regnum affectat II, 264, 8 sqq. circumventus ab Oosphentisthlabo letivo necatur II, 265, 7 sqq.

Tzasimpaxis protostrator Lachanae cum eo trucidatur I, 467, 17.

Tzernicum captum ab Ioanne despota I, 107, 3.

Tzurulum ab Amogabaris frustra oppugnatum II, 633, 5 sqq.

Umpertopolus curopolates Mesembreae praefectus Scythas debellat II, 80, 18. propterea ab imperatore honoratus II, 81, 8.

Umpertopolus magnus (tzausies) mittitur contra Amogabares II, 543, 6. Bizyam tenet II, 629, 15.

Ung-chan ultimus Prosciannensium regum II, 805.

Uresis v. Stephanus.

vaticinium in solo Trallium urbis repertum I, 469, 15.

Ioannes Veccus chartophylax suspendit sacerdotem I, 225, 11 sqq. legatus ad cralem Serbiae I, 351, 4. resistit imperatori ecclesiam Graecam cum Latina conciliaturo I, 375, 18. accusatur a Chumno I, 376, 18. conicitur in carcerem I, 378, 8. lectis patrum veterum libris respicit I, 383, 5. fit patriarcha I, 402, 20. intercedit pro egenis apud imperatorem I, 403, 15. accusatur calumniose I, 449, 17. renuntiat throno I, 454, 17 sqq. restituitur I, 460, 4 sqq. scribit contra schismaticos I, 476, 7. iusta funebria persolvit Annae imp. I, 499, 13. patriarchio recedit II, 18, 16. absens accusatus damnatur II, 25, 18. patrum testimonia de processione S. Spiritus expendit II, 28, 9 sqq. decretum de fide auget II, 32, 10. citatus coram synodo causam dicit II, 34, 5 sqq. Prusam exsulatum abducitur II, 36, 6. colloquium eius cum adversariis II, 89, 13. schismaticis adiungere se recusans relegatur in arcem S. Gregorii II, 102, 11 sqq. tomum Gregorii redarguit II, 114, 7. moritur in carcere II, 270, 14.

Venetii Cpoli degunt sub baiulo magistratu I, 163, 2. cum Genuensibus commissi II, 32, 14. cum magna classe Cpolim appulsi Galatam incendunt II, 237, 9. Venetorum Cpoli habitantium bona oppignerantur ingenti multa II, 242, 1. eorum senatus de ea re conqueritur II, 243, 17. multam remitti postulant Cpolim classe oppugnant II, 322, 13. impetrant remissionem oppignerationis II, 326, 10.

vestiarii quale officium sit II, 556, 10.

Aurelii Victoris locus de actuariis explicatus I, 539.

voluntarii Graecos adiuvant in recuperanda Cpoli I, 138, 15 sqq.

Xahan - xa vocatus Sapore Persarum rex II, 686.

Michaël Xiphilius notarius creatus I, 409, 4.

Theodorus Xiphilius magnus oeconomus accipit a Vecco promissum non scribendi de controversiis I, 416, 1.

Manuël Zacharias Phocaeae dominus tutelam insularum sibi committi petit II, 558, 2. eius nepos Thasi arcem occupat II, 638, 9.

Zeuxippi thermae Cpoli II, 683.

LIPSIAE

TYPIS B. G. TEUBNERI.